

Acerca de este libro

Esta es una copia digital de un libro que, durante generaciones, se ha conservado en las estanterías de una biblioteca, hasta que Google ha decidido escanearlo como parte de un proyecto que pretende que sea posible descubrir en línea libros de todo el mundo.

Ha sobrevivido tantos años como para que los derechos de autor hayan expirado y el libro pase a ser de dominio público. El que un libro sea de dominio público significa que nunca ha estado protegido por derechos de autor, o bien que el período legal de estos derechos ya ha expirado. Es posible que una misma obra sea de dominio público en unos países y, sin embargo, no lo sea en otros. Los libros de dominio público son nuestras puertas hacia el pasado, suponen un patrimonio histórico, cultural y de conocimientos que, a menudo, resulta difícil de descubrir.

Todas las anotaciones, marcas y otras señales en los márgenes que estén presentes en el volumen original aparecerán también en este archivo como testimonio del largo viaje que el libro ha recorrido desde el editor hasta la biblioteca y, finalmente, hasta usted.

Normas de uso

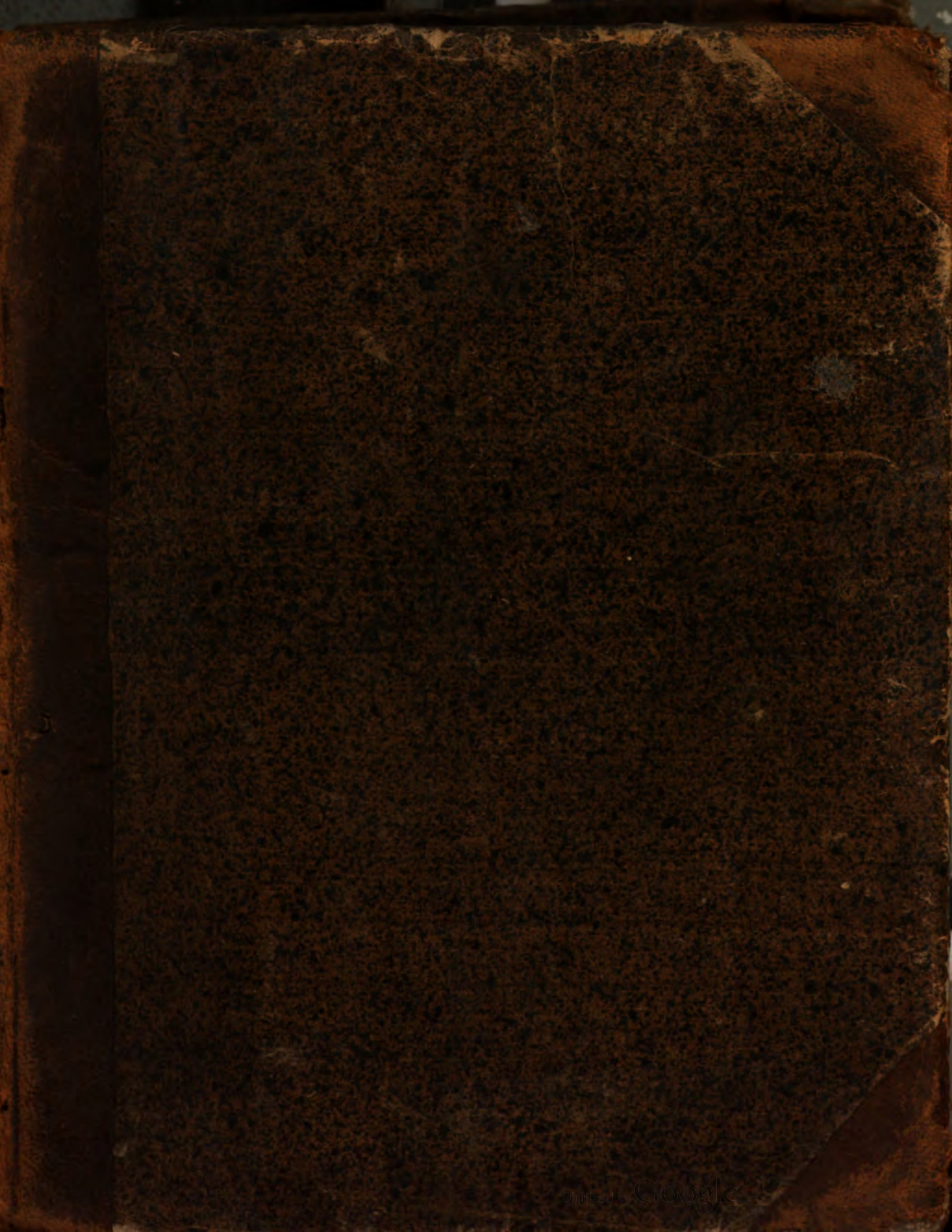
Google se enorgullece de poder colaborar con distintas bibliotecas para digitalizar los materiales de dominio público a fin de hacerlos accesibles a todo el mundo. Los libros de dominio público son patrimonio de todos, nosotros somos sus humildes guardianes. No obstante, se trata de un trabajo caro. Por este motivo, y para poder ofrecer este recurso, hemos tomado medidas para evitar que se produzca un abuso por parte de terceros con fines comerciales, y hemos incluido restricciones técnicas sobre las solicitudes automatizadas.

Asimismo, le pedimos que:

- + *Haga un uso exclusivamente no comercial de estos archivos* Hemos diseñado la Búsqueda de libros de Google para el uso de particulares; como tal, le pedimos que utilice estos archivos con fines personales, y no comerciales.
- + *No envíe solicitudes automatizadas* Por favor, no envíe solicitudes automatizadas de ningún tipo al sistema de Google. Si está llevando a cabo una investigación sobre traducción automática, reconocimiento óptico de caracteres u otros campos para los que resulte útil disfrutar de acceso a una gran cantidad de texto, por favor, envíenos un mensaje. Fomentamos el uso de materiales de dominio público con estos propósitos y seguro que podremos ayudarle.
- + *Conserve la atribución* La filigrana de Google que verá en todos los archivos es fundamental para informar a los usuarios sobre este proyecto y ayudarles a encontrar materiales adicionales en la Búsqueda de libros de Google. Por favor, no la elimine.
- + *Manténgase siempre dentro de la legalidad* Sea cual sea el uso que haga de estos materiales, recuerde que es responsable de asegurarse de que todo lo que hace es legal. No dé por sentado que, por el hecho de que una obra se considere de dominio público para los usuarios de los Estados Unidos, lo será también para los usuarios de otros países. La legislación sobre derechos de autor varía de un país a otro, y no podemos facilitar información sobre si está permitido un uso específico de algún libro. Por favor, no suponga que la aparición de un libro en nuestro programa significa que se puede utilizar de igual manera en todo el mundo. La responsabilidad ante la infracción de los derechos de autor puede ser muy grave.

Acerca de la Búsqueda de libros de Google

El objetivo de Google consiste en organizar información procedente de todo el mundo y hacerla accesible y útil de forma universal. El programa de Búsqueda de libros de Google ayuda a los lectores a descubrir los libros de todo el mundo a la vez que ayuda a autores y editores a llegar a nuevas audiencias. Podrá realizar búsquedas en el texto completo de este libro en la web, en la página <http://books.google.com>

40
- 1911.

X X V.

DISSERTATIONES
JURIDICÆ

De

SELECTIS UTRIUSQUE JURIS
MATERIIS

In proxima pagina secundum seriem Titulo-
rum indicatis, habitæ

I N

ACADEMIA ROSTOCHIENSI

P R Æ S I D E

J O H A N N E Klein/

J. U. D. & Pandect. P. P. Serenissimi Principis

Megap. Consiliario Intimo, nec non Cancellariæ Justi-
tiæ, ac Consistorii Ducalis Directore hodieque

Acad. Patriæ Rectore

Publicæ Ventilationi Expositæ.

Accessit

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM.

FRANCOFURTI & LIPSIAE,

apud Petrum Conradum Monath, MDCCXVI.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
DEPARTMENT OF CHEMISTRY
5408 SOUTH ELLIS AVENUE
CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700

CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700

CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700

CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700

CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700

CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700

CHICAGO, ILLINOIS 60637
TEL: 773-936-3700

PRÆFATIO

Ad Lectorem.

Ntegrum jam Lustrum est, ex quo Professorio per octennium in Academia Patria Rostochiensis functus munere, gratiosissimâ *Serenissimi Ducis Megapolensis Regentis*, DN. FRIDERICI WILHELMI, *Domini mei longe Clementissimi* voluntate Aulicis Ministeriis sum admodus. Ex eo tempore variis Patronorum Amicorumque suasionibus, Bibliopolis etiam non unis plus simplici vice impressionis sumptus ultroneo motu offerentibus, cœpi compelli, ut, quæ me vel *Authore*, vel *Præside* Eruditorum disquisitioni subjectæ, olim *separatim* publicam lucem, conspexerunt, has novâ luce donatas, *unò volumine junctim* prodire paterer *Disputationes*, ex non proletariis, aut tritis, sed rarioribus maximam partem utriusque juris materiis, à Politissimis Studiosæ juventutis ingeniis selectas, ac notabili industriâ elaboratas Hæsi, fateor, diu dubius, utrum hisce interpellationibus locum darem, hocque *Disputationum* Volumen, quarum aliquæ jam deperierant, non nullæ verò, ingratis nostris, non sine notabilioribus mendis, ipsum vix dictorum sensum Lecturis percipere permittentibus, alibi recusæ, circumferebantur, in adspæctum lucemque Eruditorum proferrem, non defuturis, quæ faciliè prævidebam, veriis itinerum, Occupationum

) (

tionum ac Operarum impedimentis, nullâ ratione ac solertia removendis; At verò vicit tandem hortatus quorundam Exterorum ac Familiarium rogatus, simulque cupidæ Legum juventuti promptus inserviendi adfectus, permisiq̃ue *Johanni Michaeli Rudigero, Bibliopola Berolinensi*, integræ existimationis Viro, ut edendi Voluminis institutum, quod ipse tantopere urgebat, suis impensis perficeret, ac curam correctionis alii, cum in loco remotiori prælo utendum fuerit, committeret. Suscipe igitur, *Lector benevole*, hunc diversorum ingeniorum partum eò adfectu, quem ipse mihi à Te promitto, propitiò videlicet, candido ac humano, eoque favore, quem immeritum sub qualicunq̃ue meâ directione elaboratæ, publicoque examini subjectæ *singule* Disputationes expertæ sunt, uno nunc Codice *junctas*, quoque dignare, rigidam ac inhumanam censuram humanissimè deprecantibus, qui ingenii vires in hisce juvenilibus conatibus alacri studio excoluerunt, lapsum juvenilem monstrantes, ac meliora monentes, prompto obsequio secuturi. Bene vale, & futuris Nundinis Lipsiensibus Bigam Dissertationum, de *Cauto Testatore & De Jure Margaritarum* cum augmento *duorum Capitum*, quas ita auctas præteritis nundinis huic adjicere Volumini, notæ aliæ Occupationes non permiscere, nec non *Specimen nostrarum Annotationum Theoretico-Practicarum*, exhibens *utriusque juris Historiam, cum Tit. 1. & 2. ff. ad Compendium Lauterbachianum*, speciali Tractatu lucem visura præstolare. Schverini ipsis Kalendis Novembr. 1705.

SE-

SERIES TITULORUM.

QVA

DISPUTATIONES IN HOC OPERE
EXHIBENTUR.

I. D E Gemmis.	pag. 1
II. De Officio Jctorum Sacerdotali.	73
III. De Dominio Interimistico.	87
IV. De Beneficio competentia.	133
V. De Diebus Criticis seu Decretoriis.	141
VI. De Praesumpta Donatione.	177
VII. De Invito nullo praevio facto Obligatorio, Contractus vel Delicti.	241
VIII. De Resignatione Judiciali.	309
XI. De In- & Exculpatione Vulnerati Moribundi.	363
X. De Mitigatione Poenarum Favore Matrimonii Contrahendi.	433
XI. De Mitigatione Poenarum Favore Matrimonii Contracti.	475
XII. De Judice Suspecto.	517
	XIII. De

XIII.	De Inhibitione Judiciali in Causis Appellationum,	617
XIV.	De Nundinis Sollennioribus.	671
XV.	De Convenientiis Juris Culmensis & Gedanensis cum Jure Communi, Saxonico, Prutenico & Lubecensi.	687
XVI.	De Foro Illustris Filii Delinquentis.	781
XVII.	De Dubiæ Primogenituræ Jure.	829
XVIII.	De Innoxia Mulierum Juris Ignorantia.	881
XIX.	De Præferentia Matrimonii in Concurſu Duorum.	917
XX.	De Probatione, quæ fit per libros Mercatorum.	979
XXI.	De Prærogativis principum S. R. I.	1055
XXII.	De Lege Vestiaria ejusque Neceſſitate.	1151
XXIII.	De Judiciali Lamiarum Confessione, ſe ex nefando cum Satana coitu prolem ſuſcepiffè humanam, Examen Juridicum.	1187
XXIV.	De Executione in Cadavere Delinquentis.	1223
XXV.	De Inobedientia Impuni.	1265

Disputatio Juridica

DE

CRIMINIS

QUAM

ADSPIRANTE DIVINI NÜMINIS GRATIA
INDULTU AC CONSENSU

MAGNIFICI FECTORUM IN ACADEM.
VIADRINA ORDINIS,

PRÆSIDE

DN. TOBIA Reimers / J. U. L.

PUBLICÆ ERUDITORUM DISQUISITIONI
PLACIDE SUBMITTIT

IOHANNES Stein / Rostoch.

AUTOR ET RESP.

Die Octobr. Anno MDC. LXXIX.

IN AUDITORIO FECTORUM HORIS
CONSUEVIS.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1705.

DISP. I.

CAP. I.
 Continens Generalia

De
GEMMIS.

SUMMARIA.

I Nitroitus.	n. 1.2	Gemma quomodo coloribus differant?	14
Gemma & lapilli quomodo differant?	3 seq.	Gemma alia aliis pretiosiores, alia Nobiles, alia Plebeja.	15
Appellatione Generis nonnunquam species designatur.	4	Unde Gemmarum durities?	16
Gemmarum definitio.	5	Utrum Gemmis certa virtutes insint.	17. & seqq.
Gemmarum vox unde dicta sit?	6	Chymicarum Pilularum Perpetuarum usus.	18
Gemma vox quid alias designet?	7	Gemma quo majores, eò rariores.	21
Gemmarum Materia purissima est, licet nonnunquam nubeculis dedecorate.	8	Unde Gemmarum gravitas?	22
Unde Gemmarum claritas?	9. & seq.	An Vitrum pertineat ad Gemmas?	23. & seqq.
An omnes Gemma pellucida sint?	11	Exempla Regulam declarant & restringunt.	24. 29
Gemma unde dicantur Edelgesteine	12	An Materia semidiaphana ad Gemmas persineant?	27
Gemma inter Res pretiosas & non inter merces minutatim vendendas referuntur.	13	An plures Gemmas sint, quam recensentur.	28

<i>feruntur in L. 19. §. 17. ff. de aur arg.</i>	28	<i>Chalcedonius nonnunquam pellucidus est.</i>	36
<i>Quinam lapides Gemmarum nomine veniant?</i>	30. seq.	<i>Nephruticus an Gemmis accensendus?</i>	37
<i>Ex vulgi usu generali etiam opaciores nonnulli ad Gemmas referuntur.</i>	32	<i>Margaritba, Corallium, Alabastrum, Marmor, Cores Pergamenses, Succinum, Murrbina, Numismata, Sal Gemma, & Lapides Medicinales ad Gemmas non pertinent.</i>	38.
<i>De Pativa admiranda Viennensi ex Agathe.</i>	33		§. 19.
<i>De Agathe Regis Pyrrbi.</i>	34	<i>De locis, in quibus Gemmas inveniuntur? Remissive.</i>	45
<i>Agathes, Jaspis, Turcois, Onyx in Rationali Aoronis fuerit.</i>	35	<i>Gemma quomodo inveniantur?</i>	46

- L** Apides lapidibus præstantiores esse, tum sola Lapidum nobiliorum elegantia, tum raritas evincit. Turpes pedibus calcamus, elegantiores ex intimis terræ visceribus eruimus; Margaritamque è stercore vel gallus legit; Frequentes uti negligimus, ita rariores nobis sunt cariores, rarissimos quovis auri pondere ipsi Principes, terrarum lumina, sibi comparatos auro includunt, dies noctesque gestandos; indeque præcipuas Magnatum delicias illos appellat *Heig. P. 1. quæst. 13. n. 9.* Viliores itaque & nos negligentes, aliquam in contemplatione pretiosorum lapidum Talentum nostri partem impendere non dubitamus; Non ipsos quidem magno ære emptos oculis lustrandos exhibituri, nec visos scriniis commendaturi, nec denique describendis illorum qualitatibus primario operam daturi sumus, id sc. Physicorum studio relinquentes; Sed ut eosdem ex variis, iisque rarioribus, Juris nostri Civilis textibus erutos, jurisque recentioris vel Consuetudinarii politurâ exornatos sistamus, id operæ precium erit. Quod ut D. O. M. benè vertat, humillimè precamur.

Diximus de *Pretiosioribus* nos acturos esse *Lapidibus*, cum tamen Dissertationis Rubrum jura circa *Gemmas* promittat, *Gemmas* autem à *Lapillis* distingvat. *L. cum aurum. 19. §. gemma. 17. ff. de aur. arg. mand. §. item Lapilli. 18. §. de R. D.* Attamen ut *Lapidis* appellatione, in genere accepta, & viles, & pretiosi; & medix conditionis lapides & lapilli continentur *arg. L. fin. §. species 7. v. Lapis univrsus. ff. de Publ. vel. 12.*

Johann

Johann. Bolognetus ad L. 1. n. 54. ff. de Acquir. vel amitt. poss. Ita pretiosiores lapides specificè Gemmas appellari, d. L. cum aurum 19. §. gemma. 17. ff. de Sur. arg. mund. ceterosque viliores simplici Lapidum appellatione venire invaluit *Bart. in d. L. fin. §. species ff. de Public. Andr. Alciat. de V. S. Lib. 4. in refut. 28. Laur. Valle.* Prout in jure non adeo infrequens est, appellatione Generis speciem sub genere contentam designare: Ita enim sub generali hominis appellatione servus nunquam non in Jure venit. L. 13. §. 2. ff. de Reb. dubis. L. 74. §. 1. L. 75. §. 1. §. 7. S. S. L. si sic stipulatus. 93. ff. de V. O. quamvis tamen Gemmas & lapillos sæpius quoque confundi, autoritate *Catulli & Plinii* probet *Alciatus d. Lib. 4. de V. S. Refut. 28. Laur. Valle.*

GEMMÆ itaque sunt Corpora lapidea, purioris & subtilioris substantiæ, radiis luminibus ut plurimum per via, quæ tum propter raritatem, tum elegantiam insignem, quæ ceteros lapides superant, pro Nobilioribus habentur. *Gemmarum* vox unde dicta sit, haud magno studio inquiremus. Gemmas inde Nomen sortitas esse, quod instar Gummi luceant, asserit juxta *Isidorum Job Fungerus in Etymologico Trilingui Voce Gemma.* Sed unde Gummi? Veritati certè magis congruum videtur, id, quod vilius est, à priori denominationem accepisse, quàm quod potius denominatio à viliori petita fuerit. *Barbos. locuples. Lib. 4. Cap. 14. Axiom. 1.* Probabilius itaque Gemmam quasi Geminam, propter translucentem naturam, dictam existimat *Alciat. de V. S. Lib. 4. in Refut. 28. Laur. Valle. Schneidew. ad §. 18. J. de R. D.*

Gemma præterea appellationem id designare, quod in aliqua corporis parte pro pretiosiori ornamento, quod hodie Steinod vulgo dicitur, gestatur, vel appenditur, colligi videtur ex L. Numismatum 28. ff. de usufr. Medicis verò Gemæ nonnunquam dicuntur Capitula seu oculi florum futurorum, die Knospen / daraus die Blumen ausbrechen. *Job. Schröder. in Pharmacop. Medico Chymica. Lib. 1. cap. 2. Lit. G. voce Gemma. & Lib. 2. cap. 10. voce Populi Gemma Pappel Knospen.* Obiter Gemmam muliebrem quoque prænomen esse observavimus in Cap. Gemma Mulier. 29. X. de sponsalibus. Quandoque Gemmam Cognominis vice fungitur, cum *Cornelii Gemma*, qui de Naturæ divinis characteribus, tum *Johannis Baptista Gemma*, qui de vera curandi Bubonis atque Carbunculi pestilentialis ratione scripsit, Nomina probant.

Tribuimus I. Gemmis primas præ ceteris lapidibus propter puritatem materiæ, è qua consistunt, subtilitatem. Utraque hæc Gemmarum propria est, neque enim impura vel crassa materia Gemmam

constituit, & quamvis maculis nonnunquam nubeculisve dedecorataz appareant, id tamen potius vitio supervenienti, quam proprietat' ipsarum tribuendum est.

- 9 Diximus II. Gemmarum Corpora ut plurimum radiis luminaribus pervia esse; Ita enim JCrus Gemmas definit materias pellucidas in *d. L. cum aurum. 19. §. gemma. 17. ff. de Aur. arg. & mundi*: Gemmasque *Clarissimas* laudat *Cic. Orat. 9. Sive in Verrem Lib. 4.* Hæc claritas puritatis & materiaz Gemmez subtilitatis effectus est; Neque enim Gemmas materiam liquidam fuisse, earumque particulas, dum liquidæ fuerent, à penetrantibus lucis radiis ita dispositas esse, ut concrez vel coagulataz deinde lucem perpetuo transmitterent, concedimus illustri *Domino Boyle in Tr. de Orig. & virtus. Gemm. Sect. 1. arg. 1. Conf. Anton. Le Grand in historia natura P. 4. art. 9. §. 1.* Restringimus autem in definitione per particulam *ut plurimum* claritatem ad maximam Gemmarum partem. Plurimaz enim illarum sunt integre pellucidæ, pauciores semipellucidæ, opaciores paucissimæ.

- II Subjuximus III. Gemas eo à cæteris quoque lapillis differre, quod majoris vulgò, quam hi, æstimentur. Fatemur equidem, hanc non esse specificam, juxta Physicos, differentiam, attamen cum Gemmaz apud Germanos appellationem der *Edelsteine* promeruerint, *Vid. Besoldi Thes. Pract. Noviss. Tom. 1. voce. Edelsteine. p. 201.* Potius ad illam appellationis differentiam, quam genuinam Gemmarum, diversamque à cæteris lapillis indolem respeximus. Ita enim & injure Gemmaz inter res preciosas numerantur. *Text. in L. Lex qua tutores, 22. in pr. C. de Administr. Tut.* Nec sub appellatione mercium, minutatim vendendarum, eas contineri, *Decisum* refert *Jab. à Sande Dec. Fris. Lib. IV. Tit. 6. Def. 2. v. dubitatum quandoque p. 446.* Et propterea mercatori vili, si Gemmas se habere, vel habuisse asserat, fidem non habendam esse monet *Benevencius Straccha de Mercatur. P. 2. n. 22.* Imo Gemmaz aliquando, quamvis minus proprie, pro ornatu preciosiori accipiuntur, ut in *L. Numismatum 28. ff. de Usufr.*

- 13 Distinguiamus Gemmas ratione *Qualitatis* (i.) in colore aliò atque aliò imbutas, veluti rubrò, cæruleò, viridi, luteò, flauò, purpureò, aureò, vel denique incertò. Quos colores qualitatibus ipsarum, accensemus, cum facili negotio vel separari vel alterari possint, adedque Natura ipsa in Gemmis colorandis ludat, ut teste *Domino Boyle in d. Tr. de Orig. & Virt. Gemm. Sect. 1. arg. 1. n. 5.* non desint Rubini, qui 14 rubrò suò colore destituantur. *Qualitatis* hujus effectus est, ut aliaz Gem-

Gemmæ aliis elegantiores & preciosiores sint. Ex ipsis enim Gemmis alias *Nobiles*, alias *Plebejas* dici refert *Tiracquell. de Nobilit. c. 2. n. 28. vocè Gemmam.* aliisque præcedentiæ præ aliis prærogativam tribuit *Cassaneus in Catalog. Gloria Mundi. P. 12. Confid. 92.* prout & *Smaragdi & Hyacinthi* reliquis præferuntur in *L. umic. C. Nullilicere in fren. De precio verò Gemmarum nonnullarum vid. Act. Philos. Anglic. N. 23. Relatione. 8.*

Ratione *Qualitatis* (2) Gemmæ differunt duritiæ, prout enim 19
compactæ sunt exquisitius particulæ Gemmarum subtilissimæ, ita modo magis, modo minus duræ existunt *Athanas. Kircherus in mundo subterr. T. 2. Lib. 8. Sect. 1. C. 7. p. 19.*

(3.) Ratione *Qualitatis* Gemmæ aliis virtutibus magis minusque 16
exornatæ distinguntur. *Caspar. Klockius de arar: Lib. 2. Cap. 34. n. 1.* Et 17
quamvis dubitari velit, Utrum Corporibus adeò compactis, & quasi
inexpugnabilibus, ullæ virtutes insint. Experientia tamen con-
trarium dudum docuit, neque virtutes intra corpora dura ita con-
cludi, quin se exserere queant, Chymicorum Pilulæ, confectæ ex Re-
gulo Antimonii diētæ *Pilula Perpetua*, probant, Operationes enim suas
absunt abunde exserunt, & cum excrementis iterum integræ ejici-
untur, posteaque à quibusdam, parcis potius, quàm delicatis, lavan- 18
tur, lotæque pluribus vicibus in pristinum usum deglutiuntur, Ed
usque tamen etiam mendicis scriptoribus fidem non tribuimus, ut quæ- 19
cunque incongrua illi Gemmis aliquando adscripsere, veræ esse per-
svadeamur. Sed quicumque senserit, quædam illorum esse fabulosa,
alia Hyperbolica: Nos potius adstipulantes quàm adversantes ea
in re compererit; Raritas enim Gemmarum, omni imprimis ex 20
parte pellucidarum, earumque nitor, ingensque pretium, quod iis
Raritas & hominum Opinio imposuit, quorundam audaciam ad scri-
bendum, aliorum credulitatem ad credendum movet, raras illas, no-
bilesque Naturæ productiones non posse non dotatas esse sibi propor-
tionatis, & per consequens extra ordinariis qualitatibus, prout *Boyl-
anis hisce omnimò assentimur. Conf. Kircher. Mund. subterr. Tom. 2. lib. 8.
Sect. 1. c. 7. pag. 21. p. in pr.*

Denuò *Quantitatis* ratione Gemmas (1) in suo genere vel majores 21
vel minores reperiri, notum est, Et ut majores plerumque rariores,
ita majori quoque pretio *Geometrica* proportione augendo ha-
bentur. (3) *Quantitatis* ratione Gemmæ differunt pondere, vel pro
exquisitori particularum subtilissimarum constituentium nexu, & u-
nio.

nione, vel pro mineralium colorum abundantia, modò majori, modò minori.

- 22 Ceterùm cum à Jcto ad Gemmas referantur materiæ pellucidæ veluti Smaragdi, Chrysolithi, Amethysti *L. cum aurum 19. §. Gemma 17. ff. de aur. arg. mund.* Dubium oriri videbatur, an *Vitrum* etiam, tanquam pellucida materia, ad Gemmas referendum sit? Sed cum, Jctus de materiis pellucidis nativis, allegatis nativarum exemplis, loquatur, factitia corpora pellucida exclusisse videtur. Exempla enim Regulam declarant *arg. l. 3. §. 2. ibi quod dico exemplo ff. de collatione.* Et ad Similia restringunt. *Arg. §. Sed ista quidem 3 ibi Etsi qua sunt similes*
- 23 *J. de Aët. §. hæcenus ostendisse 7. v. namque ex his. J. de gradib. cogn.* Nec obstat, quod *Alciatus lib. 11. parer. c. 1* movet, quod scilicet vitrum ex ladibus conflatum sit. Nam (1) resp. Vitrum ex lapidibus fieri, non Gemmis, & proinde à Gemmis distinguendum esse *p. d. l. 19. §. 17. de aur. arg. mund.* (2) Gemmæ in littore maris legi & inveniri dicuntur. *§. item Lapilli 18. J. de R. D. L. 3. ff. eod. l. 1. §. 1. ff. de acquir. vel amitt. poss.* Vitrum in furno vi ignis conflatur. *Vid. Anson. Neri de arte vitrarid* indeque murrhina in Gemmis non esse dicuntur *L. cum aurum 19. §. murrhina 19 ff. de Aur. arg. mund.* quamvis alioqui in magnò pretiò sint. *L. suppellectili 3. §. 4. ff. de suppell. leg.* (3) Vitra a Gemmis disertè satis distinguuntur in *l. Labeo. 7. §. 1. ff. de suppell. leg.* Et Specula ad mundum, Gemmæ ad ornamenta referuntur, *l. 25. §. 19. ff. de aur. arg. mund.* Quamvis nonnunquam, si Statuti ratio svadeat; vitra quoque, Gemmas æmulantia, Gemmarum nomine venire posse, putemus *arg. l. velleræ 3. C. De vestib. bolober. De quo tamen inferius plura.*
- 24 Pariter II. An materiæ, omni ex parte pellucidæ, Gemmarum saltem nomine comprehendantur; an verò semidiaphanæ etiam subintelligendæ sint? decidendum esse ex Regula, quæ qualitas potentior observari juberetur *L. quaritur 10. ff. de stat. bom.* existimat *Alciat. de V. S. lib. IV. refut. 28. Laurent. Valle.* Attamen cum Jctus in *d. l. 19. §. 17. ff. d. aur. arg. mund.* Amethystos Gemmis accenseat, quæ plerumque colore intensiori minusque pellucido tinctæ ipsis Opatis, qui semidiaphanis accenseri solent opaciores nonnunquam apparent, Semidiaphanas etiam materias Gemmarum nomine venire probabile videtur.
- 25 Quod autem III. præter enumeratas in *d. l. 19.* Gemmarum species aliz non sint Gemmæ, objici non poterit, cum, ut Legislatores Regulas exemplis illustrare frequens est, *arg. L. Prætor. 3. §. 2. verbis:*

Quod

Quod dico exemplo. ff. de collat. L. 1. pr. verbis: ne res exemplis egeat. ff. de pra- 29
scripti. verbis. Ita exemplorum relatione reliquas similes species ex-
cludere infrequens sit; Exempla enim, quoad similia, non restrin-
gunt L. 32. §. 6. ff. de Aur. arg. mund. L. 9. pr. ff. de supell. leg. Sed decla-
rant. arg. L. 9. §. 5. vers. & licet municipum. ff. de jur. & fact. ignor. L. ita
pulneratus. §. 1. §. 2. vers. unum interim possuisse. ff. ad L. Aquil. Prout &
præterea Hyacinthi disertè Gemmis accensentur in L. Seja. 6. §. 1. ff.
de aur. arg. mundo.

Referimus itaque ex lapidibus inter Gemmas: *Adamantem, Sa-* 30
phirinum, Smaragdum, Hyacinthum, Beryllum, Sardonychem, (& sic etiam
Sardum & Onychem) Chrysolitobos, Amerisibos, Cerauntos, quorum impri-
mis mentio fit in L. cum aurum. 19. §. 17. ff. de aur. arg. l. 16. §. 7. ff. de
Publican. & vestigal. & in L. unie. C. nulli licere in fren. & equestr. sell. & c.
lib. 11. t. 11. Crystalli, ad Gemmas quoque pertinentis, meminit Pan-
lus in L. suppellectilis 3. §. 4. ff. de Supell. leg. præterea Gemmis hodie ac- 31
cententur: Rubini, Balassii, Granati, Amandini, Prasii, Turcoides, Topasii,
Opali, Jaspides, Nephritici, Chalcedonii, & Achates; Illarumque, quæ ha-
ctenus relatæ sunt, species distinctæ. Et quarumvis nonnullæ ex his 32
opaciores, nec usque adeo pellucidæ sint, veluti: Achates, Jaspis,
Chalcedonius, Nephriticus & c. Sunt tamen subtilioris substantiæ, & in-
signis præ lapillis cæteris elegantior, & propterea à vulgo Gemmis
semper accensentur, auro inclusi gestantur, adeoque licet Gemmæ
juxta Ulpianum in L. cum aurum. 19. §. 17. de aur. arg. & mund. non
essent, generalis tamen vulgi opinio, etiamsi erronea, hac in parte,
jus faceret. arg. L. supellectilis. 3. in fine ff. de supell. leg. Imo Agathes in- 33
ter preciosa Principum asservari, omni jure meretur; naturales enim
ipsius venæ admirandas rerum figuras nonnunquam exhibent,
adeoque inter preciosissima Imperatoris Viennæ monstratur Patina
ex Agathe nigricante, in cujus medio literæ albicantes: B X R I S T O
R J X X X disertè apparent; quæ certe omnem æstimationem supe-
rant; Describit eandem adjecto Icone Dominus Lambecius in Commen-
tario de Bibliothec. Casar. Lib. 1. p. 25. Nec minori admiratione dignum 34
est, quod de Agathe Regis Pyrrhi refert Julius Solinus in Polybistore
cap. 11. Annulus (inquit) Pyrrhi Regis, qui adversus Romanos bella
gessit, non ignobilis famæ fuit, cujus Gemma Agathes erat, in quo
novem Musæ, cum insignibus suis singulæ, & Apollo, tenens Cytha-
ram, videbantur, non impressis figuris, sed ingentis; Eademque

Solini *Marbodæus* imitatus allegatur à *Tiraquello* in *Annotat. ad Alex. ab Alexandr. Genial. dier. Lib. 2. c. 19. p. 214.*

*Rex Pyrrhus digito gessisse refertur Agarbom,
Cujus plena novem signabat pagina Musæ,
Et stans in medio Cybaram tangebatur Apollo,
Natura, non artis opus mirabile dictu.*

- 35 Agathem quoque, Jaspidem, Turcoidem & Onychem Aöronis
Rationali præter *Sardum*, *Topasium*, *Smaragdum*, *Rubinum*, *Saphirum*,
Adamantem, *Ceraunium* & *Amethystum*, insertos fuisse probat *Exod. c. 28.*
36 *v. 17. seqq.* Chalcedonius vero tam perspicue nonnunquam clarita-
tis deprehenditur, ut folio cæruleo vel rubro caute supposito, *Sa-*
37 *phyrum* vel *Rubinum* mentiatur; *Nephriticus* denique lapis non
omnino opacus dici meretur, parumque abest, quin *Semidiaphanis*
accenseri possit, & quamvis à Medicinali imprimis virtute nomen
traxerit, inter *Gemmas* tamen refertur à *Johann. Schrödero* in *Pharmaco-*
cop. Medico-Chymica Lib. 3. c. 5. §. 4. Et quotidie, auro inclusus, *Gem-*
38 *mæ* instar portatur. E contrario ad *Gemmas* non pertinent (1.) *Marg-*
arithæ *L. 19. §. 18. de auro arg. mund.* nec non *Corallium*, quia frutex
submarinus potius, quam pellucidi lapidis species est. *Vid. Olaus*
Wormius in *Museo lib. 2. c. 35.* quamvis ex eodem ornamenta confici
posse non negemus, *Vid. Cirpsov. Part. 2. const. 14. Def. num. 4 5.* (2.)
Alabastrum & *Marmor*; veluti *Osidianum* *d. L. 19. §. 17. ff. de aur. arg.*
39 *mund.* quo in probando auro usos fuisse *Italos*, probat *Thomas Nicols*
in *Tr. de Gemmis. P. 3. c. 70.* quamvis & *marmora* nonnullis saxa præ-
tiosa & rara dicantur. *Vid. Christinaus Vol. V. Dec. 67. n. 35. Sixtinus de*
Regal. lib. 2. c. 16. n. 31. Imo & *Cotes* in *Pergamo* effoissas, præciosas quia
per universum orbem portentur, appellat *Paulus de Castro* in *l. Divor-*
40 *tio, §. si vir ff. solut. matrim. n. 4.* (3.) *Succinum* inter *Gemmas* minus
commode refertur *Mr. Chapuzeau* in *l. histoire des Joyaux. c. 4.* Cum
bitumen in eodem prævaleat, adeoque igni admotum flammam
concipiat, & consumatur; quamvis non desint, qui lapidibus id ac-
41 censere velint, *Vid. Wormius* in *hisor. Rer. Rar. lib. 1. c. 13. p. 31.* (4.) *Va-*
sa Murrhina, quamvis in magno usu & precio sint *L. Suppellectili 3. §.*
de murrhinis. 4. ff. de suppell. leg. *Gemmis* tamen non accensentur; *l.*
42 *19. §. murrhina 19. de Aur. arg. mund. leg.* (5.) *Gemmæ* non sunt *Numis-*
mata, quibus pro *Gemmis* nonnullos uti apparet *ex l. numismatum. 23.*
43 *ff. de usufr.* (6.) *Sal Gemmæ* de quo *Vid. Löbneisen, P. 5. der Bergord-*
nung

nung in fin. inter Gemmas non referendum, licet enim pellucida sit materia, contrariæ tamen est, cum allegatis in *d. l. 19. §. 17. ff. de aur. arg. & c.* naturæ, cum liquefieri possit. Nec denique (7.) Gemmis accenseri merentur lapides Medicinales, quiquè eo nomine in pharmacopozorum officinis prostant.

Quoad loca, in quibus Gemmæ inveniuntur, remittimus ad *Historiam Gemmarum du Chapuzeau*, quæ in succinctam Relationem redacta in *Act. Philosoph. Anglic. N. 23. Relat. 8.* Quibus *Suenckfeldius de Fossilibus Silesia*, *Johann. Kentmannus de Fossilibus Misnia*, *Christophori Merreti Pinax Rer. natural. Brytannic.* *Boetius de Gemmis, Worm. hist. Rer. Rar.* similesque jungi pro lubitu poterunt: Id generaliter notantes, quod Gemmæ vel in aquis, tum dulcibus, tum falsis, vel in terris, vel rupibus reperiantur; Et rudes vel separata corpora constituent, vel aliis impuriorebus lapidibus, ceu matribus, cohæreant; Et vel politæ statim, vel rudiori quasi cortice obductæ appareant; Et denique vel in formas rotundiores & incertas, vel Geometricas, veluti sexangulares, abeant. Specialiora itaque hac de re Physicis relinquentes, nos potius ad jura circa inventionem Gemmarum deducenda convertimus. Sit itaque.

CAPUT II.

De

Gemmarum Inventione.

SUMMARIA.

R es nullius & sic Gemma de jure civili primo occupanti acquiruntur.	<i>An in alieno fundo, invito domino, capta fera capientis fiant?</i>	11. sqq.
n. 1. 2. 22. 25.	<i>An invito Domino saxa preciosa in agro ipsius investigari possint?</i>	14
<i>Res nullius qua sint?</i>	3	<i>An apprehensio necessaria in inventionem Gemmarum?</i>
<i>An Gemma in loco publico, sacro, vel privato inventa inventoris fiant?</i>	4. sqq.	<i>Gemma ab altero prius visa, ab altero prius apprehensa, cui debeatur?</i>
<i>Gemmarum & Thesauri jura an differant?</i>	10	<i>Quare fictio longa manus locum hic non habeat?</i>
		18. sqq.
		B 2
		An

- An Statuta, de invento loquencia, intelligenda sint de eo, qui visus est?* 21. sqq.
- Gemma ab altero perdita inventori non acquiruntur* 26. sqq.
- Quid de Gemmis incendiô, ruinâ, naufragio ejctis dicendum?* 27. sqq.
- Nonnullis in locis Naufragorum bona in Commissum cadunt* 29
- An in Romano Imperio ejusmodi Consuetudines valeant?* 30. sqq.
- Rex Dania, sublata illa consuetudine, Dixisse fertur: sibi annua C. aureor. millia periisse.* 23
- Nonnullis in locis exigitur Barges geld.* 33
- Abscondens Gemmas in terra an possessionem amittat, si loci memoriam non reperierit?* 34
- An furti tenetur, qui Gemmas alienas inventas celet vel redderet: cuset:* 35. sqq.
- An talis furti pena capitalis sit?* 37
- An furtum committatur in Gemmis pro derelicto habitis.* 38
- Furtum non committit, qui non furandi animo Gemmas inventas tollit.* 39
- An inventionis premium inventor petere & accipere possit?* 40
- Quomodo hic de animo inventoris talentis constare possit.* 41. seqq.
- Inventor inventionem publice denunciare an debeat?* 43. sqq.
- Damino non repetente, an prescriptio in Gemmis inventis locum habeat?* 45. sqq.
- An res inventa distribuenda sit Pauperibus?* 49. sqq.
- Quid si distributione facta dominus compareat? remissive* 51
- An hodie Gemmarum lectio ad Regalia pertineat?* 53. sqq. 58
- Vena Gemmarum comparantur hodie cum metallifodinis.* 54
- Metallifodina spectant ad Regalia.* 55
- Ignobiliores non semper.* 56
- Ferrifodina non semper ad ignobiliores pertinent.* 57
- Gemma sunt Magnatum delicia.* 59
- Fodina in loco Caesaris reperta integra illius sunt.* 60
- Quid in fodinis in privato fundo repertis?* 61. sqq.
- An Decima saltem Regalium nomine veniat?* 62
- Inspicienda consuetudines & statuta.* 63
- Quid in Gallia, Hispania, & Germania obtineat?* 64. 65
- Gemmarum lectio, ratione expensarum diversum jus constituere videtur à fodinis.* 66
- An Princeps omnes fodinas sibi appropriare possit?* 67. sqq.
- Juris Naturalis permissio an per Principem tolli possit?* 70
- Quando imprimis Princeps fodinas sibi applicare vel tertio concedere possit?* 71. 72
- Non injusta est prohibitio de succino in litoribus Borussia non legendo.* 73
- Nec Regale Saxoniticum quoad thesauros*

<i>rus, quos aratrum non attingit, ini- quum est.</i>	74	<i>Salomonis prohibentis Simejū e ci- vitate egredi judicium.</i>	80
<i>Quid in Regnis Orientalibus obtineat?</i>	75. § 99.	<i>Qui sciens contra prohibita facit, in penam consentire videtur.</i>	81
<i>An pena capitali affici possit contra prohibitionem Principis Gemmas legens?</i>	78. § 99.	<i>Quare hic mitiori pena afficiendo transgressores.</i>	82. § 99.
<i>Principis mandato an in Conscientia obligent?</i>	79	<i>An forenses à tali prohibitionis pena excusentur?</i>	84. § 99.

Naturali jure uti res, quæ nullius sunt, primo occupanti acqui-
runtur § *fera. 12. f. de R. D. Hugo Grot. de J. B. & P. Lib. 2 c. 22. §. 9.*
ipsa naturali ratione dictante, nemini neganda esse beneficia, qui-
bus nulli noceatur, secundum *Oldendorp in Introduct. ad Class. 3. rubric.
de acquir. rerum dom. n. 1.* Ita Gemmæ, cum ab initio nullius sint, illis
quoque, qui primi ipsarum possessionem nanciscuntur, naturali ju-
re acquiruntur *L. 3. ff. de D. R. L. 1. §. 1. de A. vel A. P. §. 18. Inst. de R. D.
Oswald Hilliger in Donel. Enuch. Lib. IV. c. 10. circa fin. Johann. Bolognetus
ad L. 1. n. 61. de A. vel A. P.*

Dicimus autem *Res nullius*, non quæ sacræ, religiøsæ, sanctæve
sunt, prout accipiuntur in §. *nullius 7. f. de R. D.* Tales enim ut alicu-
jus fiant, obligatio nulla efficere valet, *L. quod nullius 182. §. sibi Bron-
chorff ff. de R. J.* Eamque ob causam Nullius dicuntur, quia nec actu
nec potentia alicujus sunt, cum humano commercio civiliter exem-
ptæ sint. *Manzius ad d. §. 7. f. de Rer. Divisim. 2. Anton. Faber in Rati-
onalibus ad L. 1. pr. v. quod autem de D. Rer.* Sed illæ *res nullius* nobis au-
diunt, quæ nullius hæctenus acquisitæ sunt dominio, quæque occu-
pationis non sunt incapaces. Tales enim inventione utique acqui-
runtur, *Hugo Grot. de J. B. & P. Lib. 2. c. 22. §. 9.*

Sufficit autem pro acquirendis Gemmis, si ipsæ in privatorum
non sint dominio, quando inveniuntur, etiamsi locus, in quo inve-
niuntur, nullius non fuerit *Hemric. à Rosenthal. de Feud. c. 5. concl. 90. n. 1.*
Is enim licet vel publicus sit, adeoque ad Dominum Territorii vel
republicam, *l. 3. pr. ff. ne quid in loco publico*, vel ad ipsum Imperato-
rem, non tanquam Mundi Dominum, ut dicitur in *L. 9. ff. de L. Rho-
dia de jactu. Vid. Dominic. Soto de just. & Jur. lib. IV. Quest. 4. art. 2.* Sed
tanquam terrarum, ipsi subjectarum, Principem & possessorem spe-

- 6 *é*ter. *Vid. Zaf. Conf. 16. n. 11. Dominum à possessione distinguens; vel etiam si*
 7 *facer aut religiosus arg. §. 39. f. de R. D. Vel privatorum sit, Gemmas*
 8 *tamen, in eo inventas, inventoris fieri, non dubitamus; Et quidem*
 9 *(1.) quia ipsa Natura Gemmas in commodum hominum produxisse*
 10 *censetur arg. §. lapilli. 8. ibi Jure naturali statim, f. de R. D. adeoque*
 11 *quod commune finxit, id industriz præmium esse voluit. Carpz. P.*
 12 *2. C. 53. Def. 9. n. 2. (2.) Quia Gemmas inventionis jure acquiri, Im-*
 13 *perator generaliter decidit in L. 1. §. 1. ff. de acquir. vel amitt. poss. (3.)*
 14 *Quia littoris mentio fit in §. 18. f. de Rer. Divis. Littus autem, in*
 15 *quod Populus vel Princeps imperium habet, illius est. L. Littora. 3.*
 16 *pr. ff. ne quid in loc. publ. eoque respectu locus Publicus dicitur in §.*
 17 *Littorum. 5. f. de R. D. Concludimus exinde, quod Gemmarum in-*
 18 *ventio, hoc casu, thesauri naturam non sapiat, nec proinde pars ali-*
 19 *qua Gemmarum inventarum domino soli cedat, alioqui enim & in*
 20 *loco publico, veluti littore, inventæ pro dimidia parte Imperatori*
 21 *vel Populo dominantis cederent, juxta §. 39. v. cui conveniens est. f. de R.*
 22 *D. (4.) Quia in simili Venator feras in alieno etiam fundo captas*
 23 *sibi acquirit. d. §. fera. 12. f. de R. D. Georg. Mohr de Nigromonte, de jure*
 24 *Venandi. P. 1. c. 2. n. 15. Nec obstat, quod invito ac contradicente Do-*
 25 *mino fundum alienum ingrediens in Legem committat, nec proinde*
 26 *ex facto, cui Lex resistit, acquirere aliquid debeat. arg. L. non du-*
 27 *bium. 5. pr. C. de LL9. Distinguendus enim est actus ingressionis ab*
 28 *actu occupationis; Ingressio enim, contra Domini voluntatem fa-*
 29 *cta, injuriam infert, & prohibita solummodo est, non occupatio, per*
 30 *dictum §. fera. 12. f. de f. R. D. quapropter ab uno actu, tanquam*
 31 *diverso, & separato, ad alium actum non valet illatio. Carpz. d. P. 2.*
 32 *C. 53. Def. 9. n. 5. & 6. Everb. loc. legali 18. à separatis. per tot. Prout & in-*
 33 *uito domino saxa preciosa in agro ipsius ab alio investigari posse,*
 34 *concludit Heuric. à Rosenthal. de feud. c. 5. Concl. 90. n. 1. Et Gemmas ta-*
 35 *pillosque in flumine colligi posse, statuit Job. Bolognetus in L. 1. n. 55. ff.*
 36 *de acquir. vel amitt. possessione.*
 37 *Porro Inventionis jure acquisitas dicimus Gemmas non visas*
 38 *solum, sed ipsa re apprehensas, per ea, que tradit Oswald. Hilliger. in*
 39 *Donell. Enucl. Lib. V. c. 8. pr. Henr. à Stabenow. Exere. Justin. Diss. 4. tb. 6.*
 40 *Lit. A. Possessio enim earum ut acquiratur, in inventore expresse re-*
 41 *quiritur in L. 1. §. 1. de Acquir. vel amitt. poss. Hilliger in Donel. Enucl. P. 1.*
 42 *Lib. IV. c. 10. Lit. B. Dissentit Johann. Bolognetus d. L. 1. n. 62. & 63. ff. de A.*
 43 *vel*

vel A. P. Tum quia solo affectu possessio in rebus, quæ apprehendi & loco moveri possunt, regulariter non acquiritur l. 3. §. 1. L. 8. ff. de A. vel A. P. Perr. Friderus in Tr. de possess. c. 11. n. 11. Tum quia affectus possidendi non præsumitur, nisi apprehendendo, vel æquivalenti signo declaratur; Hinc si unus Gemmam præviderit, alter prior apprehenderit, arripienti eam adjudicat Magnif. Dn. D. Strykius in Annot. ad §. 18. J. de R. D. nisi tamen is, qui prior viderit, eam alteri, qui postea præripuit, antequam eam tolleret, locove moveret, demonstraverit, seque Gemmam invenire dixerit. Magnific. Dn. D. Strykius in Tr. de jure Sensuum Disp. 1. c. 3. n. 34.

Nec obstat (1.) quod per visum possessionem acquirere, & oculis quasi apprehendere possimus. & quod propterea corporalis apprehensio non utique necessaria sit, per L. 1. §. 21. L. 18. §. 2. ff. de acquir. vel amitt. poss. Petr. Friderus in d. Tr. de Possess. c. 11. n. 21.

Resp. (1.) enim tales fictiones longæ manus, similesve, à Jure Civili introductas esse; Naturalia autem jura, tales fictiones ignorantia, naturalem apprehensionem requirere; Ut itaque naturali jure Gemmæ, quæ nullius sunt, possidendo acquiri dicuntur in §. 18. J. de R. D. Ita naturalis quoque Possessio, sive corporalis apprehensio, proculdubio requiritur (2.) usi jura Civilia earum rerum gratia, quæ propter ponderis magnitudinem moveri non possunt, fictionem longæ manus, aliaque apprehensioni æquivalentia media introduxerunt L. 1. §. si jussim. 21. ibi. & argumento esse. ff. de A. vel A. P. Ita hæc juris Civilis ratio in Gemmis plurimis cessat, paucissimæ enim tantæ molis existunt, ut commode moveri loco nequeant.

Nec obstat (2.) quod Inventus dicatur, qui visus est, licet prehensus vel captus non sit; Veluti si statuto caveatur, inventum cum armis puniri debere, ibi enim Inventum, qui visus est, cum armis, licet prehensus non sit, dicit secund. Cujac. Libr. 11. Obs. c. 38. Borcholt. ad d. §. 18. I. de R. D. n. 3.

Distinguimus enim, an finis statuti talis sit, ne quis armatus incedat; quo casu in statutum deliquisse eum constat, qui cum armis ingressus est, & proinde sufficit, si ita visus fuerit. arg. §. furtorum. 3. verbis. quamdiu eam rem fur tenens visus, Inst. de Oblig. quæ ex del. nasc. L. 7. §. sed Celsus. 2. ff. de Furt. Cum & videntes delictum illud probare possint, æque ac si visum comprehendissent. E contrario si præcipuus Legis finis in apprehensione consistat, tunc visus non sufficit, sed

- sed inventio pro apprehensione accipienda est. ut in *L. Si Barsatorum* 13. C. de Fidejussoribus. ubi *Lysanias Decurio Barsatorum Latronem, quem inventurum se sponderat, exhibere jubetur Conf. Emanuel Soarez, Recept. sent. five Comm. Opin. Lit. I. voce Inventus n. 187. Jul. Clarus Recept. sentent.*
- 24 *Lib. 5. §. fin. quasi. 82. Statut. 6. n. 1. & seq.* Uritaque in Gemmarum inventione acquisitio finis præcipuus est, quæ regulariter per possessionem fit. *Petr. Friderus d. Tr. de Possess. c. 9. n. 1.* Ita certe visus solus non sufficit, sed apprehensio subsequi debet, per *L. 1. §. 1. ff. de A. vel. A. P. & ibi Jason. num. 13.*
- 25 Sed ut de Gemmis, quæ in nullius adhuc dominio existere, hætenus diximus, ita easdem inventori saltem concessimus; inventio enim est earum rerum, quæ nullius sunt. *Græ. de J. B. & P. Lib. 2. c. 22.*
- 26 §. 9. Illæ itaque, quas alter perdidit, alter invenit, inventionis Jure non acquiruntur, arg. §. ult. in fin. I. de R. D. *Henric. à Stabenow, Exerc. Just. Diss. 5. tb. 6. Lit. B.* Cum is, qui semel mediante occupatione rei alicujus Dominus factus est, Dominus esse non desinat, nisi animum derelinquendi dominium habuerit, vel in numero rerum suarum ipsas amplius esse, noluerit arg. *L. quæcumque 58. ff. de A. R. D.* vel nisi forte ipsa Lex, possessione amissa, dominium quoque auferat; arg. §. *fera. 12. de R. D.*
- 27 Unde concludimus I. quod Gemmæ, quæ vel incendii occasione sub dium exportantur, vel per ruinam terræve motum ex ædibus projiciuntur, vel levandæ navis causa in tempestate ejiciuntur, inventoris non fiant, per *L. 1. pr. ff. de incend. ruin. naufrag. Eman. Soarez.*
- 28 *Recept. sentent. f. Comm. Opin. Lit. T voce Tempestas n. 3.* Cum palam sit, eas eo non projici animo, quod quis eas habere nolit, sed necessitatis injuria cogente, §. ult. *J. de R. D.* Et quamvis nonnullis in locis consuetudines & statuta talia obtineant, ut Naufragorum bona in Commissum cadant, dominove territorii cedant; Quemadmodum de Galliz & Hispaniz moribus tradit *Dominus Brunnem. ad L. 1. n. 4. & 5. C. de Naufragiis. Conferatur tamen Renatus Choppinus de dominio Francia Lib. 1. Tit. 15. n. 9.* Nec non de Siciliz, Italiz, & Angliz littoribus attestatur *Choppinus d. L. 1. Tit. 15. n. 10. Regnerus Sixtinus de Regal. lib. 2. c. 3. n. 91.* Idemque de Bornholmia & Curlandia asseritur in *Besoldi Thes. Pract. Noviss. Tom. 2. N. 87. voce Grund. Rucht. Recht.* Attamen in Romano Imperio ejusmodi Consuetudines, siquæ existere, annullantur à *Carol. 1. in Constit. Grim. art. 218. junctâ Auth. Navigia. C. de fere. Et*
- jure

jure Canon. ex Naufragiis emolumentum captantes, & naufragium passos Christianos spoliantes excommunicantur. *c. excommunicationi 3. X. de Raptoribus. Sixtin. d. lib. 2. c. 3. n. 94.* Et in Camerâ Imp. aliquando contra hujusmodi Consuetudines Mandata sine Clausula, in Causa Consul. Civ. Hamburg. contra Duces Holsatiæ, decreta fuisse observat *Gail. lib. 1. Obs. 18. n. 6.* Dania quoque quatenus illi occupationis iniquitati abrogaverit, traditur in *Besold. Thef. Pract. Noviss. Dietherri Tom. I. in voce Grund-Ruhr-Recht.* Quamvis, abrogata illa de confiscandis Naufragorum bonis Lege, Regem Daniæ, sibi annua C. aureorum millia periisse, dixisse referat *Hugo Grotius de J. B. & P. lib. 2. c. 7. In Annot. ad §. 1.* Cujus etiam lucri non omnino amittendi gratia quibusdam in locis receptum est, ut non nisi soluto aliquo precio, quod Bargegeld appellant, Naufragis bona sua restituantur: *Zicriuzius ad Art. penult. Const. Crim. in verbis. si factum naufragium.*

Concludimus II. exinde, quod, si peregre profecturus pecuniam vel Gemmas in terra custodiæ causa condiderit, & reversus locum illum in memoria non repetierit, possessionis jus non illico exspiret, nec infirmitas memoriæ possessioni damnum inferat; neque enim per momenta servorum, quos non videmus, interit possessio, prout respondet *Papinianus in l. peregre 44. pr. ff. de A. vel A. P.*

Concludimus III. quod is, qui Gemmas alienas inventas lucri faciendi causa vel celaverit, vel Domino vero restituere proterve recusaverit, de jure Civ. furti teneatur, sc. cum nihil ad furtum minuendum faciat, quod cujus sit, ignoret. *L. Falsus Creditor. 43. §. qui alienum 4. & seqq. ff. de Furtis. L. Pomponius 44. ff. de A. R. D. Colleg. Argent. Lib. 47. Tit. 2. Th. 16. n. 13. Berlich. P. 2. Concl. 66. n. 26. Carpz. P. 2. Const. 53. Def. 10. n. 3. & Def. 7. n. 4.* Hinc si ut fieri solet, res perditæ proclameretur, ut is, qui eam invenerit, Domino restituat, vel Magistratui vel Ecclesiæ exhibeat, is, qui non exhibuerit, furti utique tenetur. *Matth. Wesenb. Parat. ff. de furt. n. 10.* Attamen furti talis penam haud capitalem, sed arbitrariam tantum esse, putat. *Berlich. P. 5. Concl. 44. n. 2. arg. L. de submersis. 5. C. de Naufragiis Baribol. Chassaucus ad consuetud. Burg. Tit. des justices & droitz. §. 5. vers. adverte quia in civitate Mediolani. p. 147.* & Jure Saxonico furem ejusmodi in duplum teneri, testatur *Berlich. d. l.*

Limitamus tamen præcedentia (1.) in Gemmis à Domino pro derelicto habitis; In his enim furtum non committitur, etiamsi fu-

randi animo tollantur *L. Falsus creditor. 43. §. 5. ff. de Furtis. Ludovic. de Ponte Roman. Confil. 390. n. 1.* Sed potius illæ statim, ac occupatæ fuerint, inventorem Dominum agnoscunt; definit enim derelinquens esse Dominus, adeoque tales Gemmæ naturam rerum, quæ nullius sunt, recipiunt. *§. penult. Inst. de R. D.*

- 39 Limitamus (1.) prædicta, furtum scilicet non committi asserentes, si absque dolo malo Gemmæ inventæ tollantur, veluti si tollens ex justa causa pro derelictis eas habuerit, vel si animo eas reddendi vero Domino sustulerit *per d. l. 43. §. sed si non fuit. 6. & seq. ff. de Furtis.*
- 40 A furti quoque actione absolvimus eum, qui inventionis quidem præmia lucrandi, non vero retinendi animo Gemmas alienas sustulerit furtum enim non committitur, quamvis præmium non probe petatur, *per textum in d. l. 43. §. quid ergo. 9. ff. de Furtis. Henric. à Stabenow. Exerc. Just. Disp. 5. Th. 6. lit. B.* Hoc ipsum tamen, à Domino sponte datum, etiam in foro Conscientiæ juste retineri posse, putat *Johann. Valerius in differ. utriusque fori. in voc. Bona, differ. 6.*

- 41 Sed unde de inventoris animo constare possit: utrum lucrandi & retinendi? an vero Domino suo reddendi animo Gemmas alienas inventas sustulerit, quærere licebit? Distinguiamus autem (1.) inter Gemmas rudes, prout à Natura produci solent, & Gemmas humana industria politas, illas hæcenus nullius esse, facilis præsumptionis est, imo facta olim earum acquisitio difficilis probationis futura esset, nisi forte locus, in quo inveniuntur, contrarium suadeat; Politas vero aurove inclusas Gemmas, etiam si in agro inventæ fuerint, ab alio jam tum possessas fuisse, quis non crediderit? *Johann. Bolognet. ad l. 1. n. 16. ff. de A. vel A. P. Ut itaque nemo suum jactare præsumitur, l. cum de indebito 25. pr. ff. de probationib.* Ita & Inventorem, ad se non pertinentem, ad alium spectare, eundemque non derelinquendi animo rem Gemmamve illam abjecisse, præsumere regulariter debet. Quapropter (2.) talis inventor sibi consulat, si juxta *Ulpiani* vulgarem aliam, & moribus receptam cautelam se ab omni sinistra suspitione liberaverit; Solent, *inquit*, plerique etiam hoc facere, ut libellum proponant, continentem, se invenisse & redditurum ei qui desideraverit. *d. l. Falsus creditor. 43. §. proinde. 8. ff. de furtis. Eman. Soarcz. Recept. Sentent. f. Comm. opin. lit. 7. voce inventores, num. 185.* Id quod Cautelæ loco civilia Jura commendant, juris Saxonici necessitas jubere videtur, ibi enim inventor, mediante denunciazione per

per

per personam publicam in foro facta, ita ut ad plurimum notitiam perveniat, profiteri palam tenetur, se tales res tenere. *Carpz. P. 2. C. 3. Def. 15. n. 4.* Alibi (prout etiam in Patria) talis proclamatio ex suggestu publice fieri consuevit. *Vid. Gosw. ab Esbach. in Add. ad Carpzov. d. def. 15. n. 2.*

Sed quid, si proclamatione solemniter facta Dominus non compareat, rem Gemmasve suas repetiturus? Jure civili res, quæ pro derelicto habita non est, ab inventore regulariter usucapi nequit. *L. Nemo potest. 6. ff. pro derelicto.* Attamen cum publica denunciatione facta, vel libello publice ab inventore proposito, Dominus non compareat, adeoque rem suam negligere videatur, præscriptionem 30. annorum locum habere credimus, cum & post 30. annum furti actio non detur *per l. 1. §. 1. vers. nemo audeat. C. de annali Except. Et ibi Dn. Brunnem. n. 13.* Jure Saxonico vero si denunciatione publice facta Dominus intra tres quaterdenas res Gemmasve deperditas non repetat, expensasve, si quæ in illas factæ fuerint, res Gemmasve inventæ inventori acquiruntur; Imo si rei inventæ Dominus alienæ jurisdictioni subjectus fuerit, ipse duas saltem partes recipit, tertia penes inventorem remanente. *Carpz. P. 2. C. 3. Def. 15. n. 4. & 5.* In Regno Castellæ & Lusitanæ lege lata res inventas Regis fieri, si post factas debitas & ordinarias diligentias Dominus non appareat, refert *Job. Valer. in diff. fori utriusque in verbis Bona. diff. 5. n. 2. vers. advertendum.* Alii distinguere solent, an Inventor pauper, an dives sit? Illo casu rem inventam, Domino non repetente, ab inventore retineri posse putant; Divitem vero inventorem res Gemmasve inventas pauperibus distribuendas exhibere debere, suadent. *Wesemb. in Parat. ff. de Furt. n. 10. Eman. Soarez. Recept. sent. f. Comm. Opin. lib. 1. verb. inventores. n. 186.* Attamen utroque casu rem inventam ab inventore retineri posse, tanquam à depositario, Domino deinceps apparenti rem inventam reddituro, defendit *Job. Valer. d. loc. n. 2. vers. in foro vero Conscientiæ.* Ubi & illud dubium decidit: An facta in pios usus vel pauperes rei inventæ, vel precii illius, distributione, distribuens Domino postea apparenti in foro Conscientiæ ad restitutionem teneatur.

Sed missis Gemmis, quæ olim jam dominio alicujus acquisitæ casu perduntur, redeamus necesse est ad illas, quas nullius esse, & proinde primo occupanti acquiri diximus, id quod secundum jura

- Naturalia & Civilia asserere licuit, cum quibus Conscientiæ Leges congruere, adeoque Gemmas inventas ab inventore in foro conscientiæ retineri, sibi que appropriari posse, probat *Job, Valer. in Differ.*
- 53 *urisque furi, Sub verbo. Acquisitio domini. differentia. 3. num. 1.* Attamen hodie secundum Leges Regias & consuetudines plerarumque Provinciarum, quæ Gemmarum fertilitate se commendant, earundem lectio seu inventio Regalibus annumeratur. teste *Valer. d. l. n. 2. Regner. Sixtin. de Regal. lib. 2. c. 16. n. 31. Matth. Pelenio de Regal. Concl. 165.*
- 54 *Petr. Heig. quest. illustr. lib. 1. quest. 13. n. 37.* Comparant enim hodie preciosorum lapidum & Gemmarum venas cum Metallifodinis Nobilioribus. *Heig. d. l. n. 37. Peregrin. de jur. fisci lib. IV. Tit. 2. n. 13. 14.* Prout itaque Metallifodinz Regalibus regulariter accensentur, secundum *Andr. de Isernia in Tit. quæ sint Regal. 2. Feud. 56. in verb. argentaria. Egidium Bossium in Pract. Tit. de metallis. n. 2. 3. Zafium Resp. 16. n. 64. Matth. de Afflic. Decis. Neapolit. 321. n. 2. 13. & 14. Matth. Wesenbec. P. 4. Conf. 198. n. 20. Henric. à Rosenthal. de Feud. c. 5. concl. 88 seq. Renat. Choppinum. de*
- 56 *Doman. Francia lib. 1. Tit. 2. n. 6.* Nisi forte ex ignobilioribus Metallorum speciebus nonnullas, pro locorum consuetudine, excipi, adeoque Regalibus non adnumerari contigerit. *Vid. Wesemb. Volum. 2. Conf. 60. n. 30.* Quemadmodum, de fodina ferri, vom Eisen, Stein in Aula Sereniss. Elect. Sax. Anno 1577. nec non de Calce, vom Ralck Stein à Wittenbergenf. Anno 1585. dictitante Consuetudine Saxonica, pronunciatum refert *Andr. Rauchbahr. quest. Saxon. P. 1. quest. 22. n. 9. & 11.* Cum tamen Ferri Fodinz Auri & Argenti fodinis comparantur in *Constitutione Carol. IV. Imper. de Regno Bohem. de Anno 1354. §. Als ist durch 3. circa fin. quæ exstat apud Goldast. in Reichs. Sagung. pag. 150. & seqq.* Adeoque consuetudines hac in re præcipuis inspiciendæ sint. Ita Gemmarum quoque lectionem Regalibus, si non speciatim, sub numero tamen Metallifodinarum Nobiliorum hodie accensere licebit. *Nicolaus Myler. de Princip. & Statib. Imper. Cap. 69.*
- 59 Sunt enim Magnatum delitiæ, ut dicit *Heigius P. 1. quest. 13. n. 9.* Et maximum in rebus humanis, nedum cæteris Metallis, precium Gemmarum Princeps, Adamas, habet, ut secundum *Plin. lib. 37. c. 4.* eundem laudat *Cassaneus in Catalog. Glor. Mund. P. 12. Confid. 91.* Quamvis autem plerique ex Dd. Regale Fodinarum Jus ad fodinas in locis, ad Principem spectantibus, repertas restringant, ira, ut harum redditus omnes Principi acquirantur. *Paul. Christianus Vol. V. Decis. 67. n. 34.*

Ex illis vero Fodinis, quæ in locis privatis reperiuntur, decima saltem pars illius, quod effoditur, & in lucidam formam per liquefactionem reducitur (ut declarat *Matth. de Afflict. Decis. Neapol. 321. n. 5.*) Principi debeatur; Adeoque decima saltem illa Regalium nomine venire dicatur, *Rosenthal de Feud. d. c. 5. Conc. 88. n. 7. Peregrin. de Jur. Fisc. Lib. IV. Tit. 2. n. 11. Andr. de Ifernina in d. c. unic. qua sint Regalia in voc. Argentaria. Zasius. d. Confil. 16. n. 67. & seqq. Matth. de Afflict. d. decis. 321. n. 4. & 5. Herm. Wultej. de Feud. lib. 1. c. 5. n. 7. vers. XVI. Argentaria. pag. 74.* Inspiciendæ tamen præprimis hac in re sunt receptæ locorum, in quibus fodinæ existunt, consuetudines *Paul. Christin. Vol. V. Dec. 67. n. 27. Job. Schönervus Disp. Feud. Lib. I. Disp. IV. ib. 79.* Vel statuta & ordinationes de Fodinis promulgatæ, *Vid. Rosenthal. d. c. 5. concl. 20. n. 12. 13. 14.* Ita enim vî gallici Edicti, de Anno 1563. ad Regem decimam saltem Fossilium partem devolvi testatur *Choppin. de Domano Franc. Lib. 1. Tit. 2. §. 6.* Legibus Hispaniæ venas Metallorum ubicunque inventas Regi tribui refert *Petr. Barbosa ad L. divorcio 8. (quam Gotbofredus junxit L. 7.) §. si vir in Fundo ff. soluto matrim. n. 19.* De consuetudine Germaniæ absque Imperatoris, vel ejus, qui de Fodinis investitus est, consensu nemini, ne in suo quidem fundo, Metalla, præsertim Nobiliora, fodere licere, refert *Carpzov. P. 2. C. 5. Def. n. 9. & 10. Dn. Brunneman. ad L. cuncti 3. C. de Metallar. & metall. n. 5. nec easdem sub utilitatibus Feudi contineri, asserit Seruvius in Syntagm. feud. c. 6. §. 26. n. 6. Sed dissentit Egidius. Boss. in Pract. de Metall. num. 11.* Quamvis tamen Gemmarum lectio non utique eodem cum Fodinis jure, quoad decimam fisco solvendam, judicari possit; Cum ratione expensarum inter fodinas & Gemmas legendas longe diversa sit proportio.

Cæterum nulli dubitamus, quin in hisce Princeps disponere, quicquid visum fuerit, adeoque omnes Fodinas, vel in suis vel in privatis fundis inventas sibi tribuere possit. *Paul. Christin. Vol. 5. Dec. 67. n. 11.* Tum quia supremus territori Dominus est, cui libera in eodem dispositio competit, dummodo juri naturali non repugnet; Eoque fundamento nititur Edicti gallici modo allegati tenor sc. *Quod jus decima pertinet ad Regem jure superioritatis (de la souveraineté) in omnes mineras aliasve substantias terrestres; Choppin. d. L. 1. Tit. 2. num. 6.* Tum quia in hisce non de damno subditorum vitando, sed de lucro novo captando agitur, quod certe Princeps sibi citra subdito-

- rump r̄ajudicium applicare non prohibetur; nec tale aurum: *adulterinum aurum* dici meretur, cum cum subjectorum lacrymis haud colligatur; juxta *Dominicum Armaum ad A. B. Cap. 9. Discursu. §. 16. §.* Nec reponi poterit, quod juris Naturalis permissio per Principem
- 70 tolli nequeat; permissionem enim juris naturalis dispositioni Principis nos subjecimus. *Hugo Grot. de J. B. & P. L. 2. Cap. 1. §. 5. Commodumque Reipublicæ vel Principis sæpius ex licito facit illicitum. Hugo Grot. de J. B. & P. Lib. 3. Cap. 4. §. 15. Quamvis vicissim ea, quæ jure naturæ prohibita sunt, non utique à Principe permitti possint. Sebastian. Medices in Tr. de Venat. quest. 5. n. 12. Grot. d. Lib. 2. cap. 2. §. 5.*
- 71 Præcipue tamen illa, si superficies fundi, in quo Gemmæ vel metalla inveniuntur, sublatis iis illæsa maneat, obtinere, si vero læsa fuerit, Domino fundi damni illati vel inferendi ratione ut satis fiat, æquissimum esse, putamus. *Sixt. de Regal. Lib. 2. Tit. 16. n. 77. Quo factò vel præsupposito, & illud consequens existimamus, licere Principi fodinas, in privato fundo inventas, tertio concedere, etiamsi Domino Decima non solvatur, quæ alioquin Domino fundi ex Metallis deberetur ex L. cuncti. 3. C. de Metall. & Metallar. Lib. 11. Paul de Castro in L. divorcio. §. si vir. ff. solut. matrim. num. 4. Peregrin. de Jur. ficti Lib. 4. Tit. 2. num. 14.*
- 72 Hinc licet littora maris naturali jure omnibus communia intelligantur, adeoque lapilli, Gemmæ & cætera, in eo inventa, ex eodem jure Inventori acquirantur; §. 1. §. 18. *J. de R. D. Baptista Aymus in Tr. de Alluvionis jure Cap. 2. n. 10. Non injusta tamen est Sereniss. ac Potentiss. Dn. Elect. Brandenburg. prohibitio de Succino (quod tamen Gemmis non accensimus) in littoribus Borussia non legendo, nisi ab iis, quibus lectionem illius locatam esse refert Chapuzeau in Histor.*
- 73 *Gemm. c. 5. Nec injustitiz quicquam continet illa Saxonici Juris dispositio, qua omnes terræ thesauri (minus proprie ita dicti) quos aratrum sulcando non attingit, Regalibus & Fisco attribuuntur, daß alle Schätze so unter der Erden begraben / tieffer dann ein Pflug gehet / der k̄niglichen Gewalt / und also denen Regalibus jugeeignet seyn sollen / wodurch dann nicht die Thesauri absconditi, sondern Bergwercke verstanden werden; secundum Const. Elect. 53. P. 2. Sic in Persia quoque Turcoides in Rupis, dicta Veteri, effodere non licere, præterquam pro Rege Persiæ, refertur in Actis Philosophicis Anglicanis. n. 23. Relat. 8. p. 41.*
- 74 Pariter in Insula Orientali Berneo Adamantes, qui in fluvio Saccadon pul-

pulcherrimi leguntur, sibi Regina omnes vendicat; Agnoscunt enim Insulæ hujus Incolæ Muliebre Imperium propterea, quod in liberis à Regina imperante procreatis dubium illis nullum sit, quin ex Regio sanguine descendant; Id quod in iis, qui Masculis Regnantibus gignerentur, non æque indubium ipsis esset, referente *Chapuzeau. in Hist. Gemm. c. 1.* Ubi quoque Principem in *Nage*, in Regno Bengalæ, eos, qui Adamantes sectantur, male tractare; In *Coutour* vero cuivis eos quærendi Licentiam esse, unico saltem nummo, qui *Pagod* ipsis dicitur, Regi pro integro, quo quærere placuerit, tempore soluto; Et vicissim Rubinos è Regno *Pegu* non ante exportari, quam eos Rex, pulcherrimos semper retinens, viderit, licere, testatur idem *Chapuzeau d. c. 1. 2.* ●

Concesso itaque, lectionem Gemmarum à Principe in omni Territorii sui parte prohiberi posse; Quærere licebit: qua pœna Princeps prohibitionis suæ transgressores afficere possit? & quamvis Capitis pœnam, in eosdem dictatam, defendere possimus *L. 5. in fin. C. de Malef. L. un. v. sane si. C. Null. lic. in fren.* Non quidem, quod aliquam Gemmarum cum vita humana proportionem statuamus, sed quod contemptum Superioris ejusque Mandatorum coërcitioni capitali respondere posse putemus; *Sebast. Medicis in Tr. de Venat. quest. 5. n. 7. in fin.* Ut enim Principis Mandata, dummodo honestati non fuerint contraria, subditis necessitatem obediendi, etiam in foro Conscientiæ, imponunt, per ea, quæ monentur in *Epist. Pauli ad Colossens. c. 3. vers. 22. 23. & 1. Petr. c. 2. vers. 18. & seqq. Dominicus Soto de Just. & Jur. Lib. 1. quest. 6. art. 4.* Ita sapientissimi Salomonis de Simejo, cum contra Regis prohibitionem urbem egressus fuisset, sumtum supplicium (*III. Reg. c. 2. v. 36. 37. 38. & 46.*) Nec in conscientiæ nec in Seculari Foro finistram censuram meretur. Præcipue cum is, qui contra prohibita nititur, in pœnam, etiamsi durior esset, per consequentiam quasi consentire videatur. *arg. L. Imperatores. 34. vers. omis. ff. de jure fisci. Hug. Grot. de J. B. & P. Lib. 2. Cap. 20. §. 2. vers. Atque hac in re.* Attamen, cum in præsentī casu permissio juris naturalis ad occupanda ea, quæ naturaliter nullius sunt, contra prohibitionem superioris quasi invitet, facit *arg. L. 2. in fin. C. de indist. Viduit. & L. Jul. Misc. tollenda. Viâ. Job. Valer. in Differens. utriusque fori in verbis acquisitio Domini. Diff. 3. n. 1.* Et cum Reipublicæ satius sit, minui potius Gemmarum, quam personarum numerum *arg. L. 1. ff. Solus. matrim. L.*

- cum ratio. 7. §. Si plures ibi cum ampliari Imperium hominum adjectione potius, quam pecuniarum copia malim. ff. de bon. damnator.* Mitiori omnino coercitioni Principalium prohibitionum de non legendis Gemmis transgressores subjiciendos esse monemus. Melius enim est, ut principes de misericordia, quam de rigore reprehendantur, poenaeque potius molliendae, quam exasperandae sunt *arg. L. penult. ff. de*
- 84 *pæn. Gothofred. à Bavo in Tr. Reatum quæst. 19. n. 43. 44.* Imo Forenses, siue alterius fori subditos, licet regulariter per delicta jurisdictioni alterius territorii se subjiciant *Job. Baptista Zilettus Consil. Crim. Vari. Tom. 2. Conf. 59. n. 21. Card. Tuschus Præf. Concl. Vol. 4. Lis. E. Concl. 440. n. 1.* Hoc tamen casu à poena, in legentes Gemmas statuta, propter
- 85 ignorantiam prohibitionis, quæ nec generalis omnium locorum nec in jure Naturæ fundata est, absolvendos; vel poenam saltem temperandam esse, putamus; Nisi tamen per tempus aliquod in illo loco versati fuerint. *secund. Dominum Mevium in Comm. ad J. Lubec. Quæst. Prelimin. 4. num. 11. Barb. Bertazzol. Decisiv. Consult. Crim. Lib. 1. Conf. 141. n. 1. & 2. Johann. Baptista Costa de fact. scient. & signor. Centur. 2. dist. 98. n. 1. & 2.* Prout & Forenses sæpius propter ignorantiam statutorum à poena absolutos fuisse, testatur *Paul Christinaus Decis. Belgic. Vol. 2. Dec. 87. n. 12.*

Tantum de Jure circa Gemmarum Inventionem;
Sit itaque

CAPUT III.

De

Gemmis poliendis, insculpendis,
excavandis, perforandis, & in-
cludendis.

SUMMARIÆ.

G emma alia natura polita alia	Sculptores Gemm. qui sint?	3
non.	n. 1 Diatretarii qui sint?	4
Politores Gemmarum qui dicantur? 2	Inclusio in aurum per quos fiat?	5

Qua-

<i>Qualis contractus intercedat inter Gemma Dominum, & distas perso- nas, & qua actio hinc inde descen- dat?</i>	<i>Exemplum.</i>	52
<i>An locatio & conductio sit, si Artifices ad locandas operas compellantur?</i>	<i>Quatenus Gemma Dominus ratione damni dati indemnus servetur?</i>	54 59.
<i>An Mercurix in lupanari existens ad Venerem compelli possit?</i>	<i>Utrum Gemmae Dominus culpam le- vissimam an vero Artifex vitiosae materia probare teneatur?</i>	55 seq.
<i>An pactum Artificum: ne alter politu- rum ab altero inchoatam perficiat, sustineri possit?</i>	<i>Qua ratione Artifex se à culpa libe- rare possit?</i>	63
<i>Quid Gemma Domino ab Artificibus praestandum sit?</i>	<i>Qua actio instituenda, & qua duabus concurrentibus eligenda?</i>	64. seqq.
<i>De dolo Artifices Gemm. etiam circa pactum tenentur.</i>	<i>An damnum Gemmis datum per ju- ramentum in licem aestimari debe- at?</i>	73. seqq.
<i>An expressio clausula doli aliquid ope- retur?</i>	<i>An ex duabus Gemmis insignibus al- teram frangens in id teneatur, quanti depreciata est illa, qua super est?</i>	77. seqq.
<i>Artifex, Domino viliores Gemmas pro melioribus dolose restituens, quate- nus teneatur.</i>	<i>Quid si Artificis facultates damno re- sarciendo non sufficiant?</i>	80
<i>Regulariter in locato levissima culpa non praestatur.</i>	<i>Utrum propter Gemmam fractam pa- na corporalis locum habeat?</i>	81
<i>Sed quid in Gemm. politura, sculptu- ra, &c.</i>	<i>De pactis inter Gemma Dominum & Artifices in Specie conveniis.</i>	82. seqq.
<i>Cautela pro Gemma Domino.</i>	<i>An conveniri possit, ut Artifices ad quemvis casum, etiam insolitum, & incogitatum, teneantur?</i>	83 84
<i>Levissima culpa, quando non praestetur ab artifice Gemm.</i>	<i>Quando aestimatio Gemma periculum transferat?</i>	85 seqq.
<i>Quanam circa polituram, sculpturam, perforationem &c. Gemmarum IMPERITIAE & CULPAE nomi- ne veniant.</i>	<i>An Artifices per pacta se ab omni peri- culo liberare possint?</i>	87
<i>Gemmarum Artifices non tenentur Gem- ma vitio materia fracta.</i>	<i>An talibus pactis dolus remissus cen- seatur?</i>	88
<i>Quid si id, quod singulare est in aliqua Gemmarum specie, artifex ignoret, & sic Gemmam frangat?</i>	<i>An lata culpa.</i>	89 seqq.
	<i>Obligatio Domini Gemma in quo constat?</i>	93
	<i>D</i>	<i>An</i>

<i>An Artifices gaudeant jure resentio- nis, ratione mercedis?</i>	94	<i>Quando actione praescriptis verbis merces petenda;</i>	97
<i>Locati Actione quid consequi possint Artifices?</i>	95	<i>Instrumenta Artifices sibi ipsis compa- rare & rupta rescire debent;</i>	98
<i>Si plures Gemma polienda data, an nonnullis imperfectis merces ali- qua peti possit?</i>	96	<i>An artifices teneantur in arte sua al- ios erudire? Remissive.</i>	99
		<i>Quomodo artificibus pueros informan- dos castigare liceat? Remissive</i>	100.

- 1 **Q**uamvis Natura Gemmas nonnunquam adeo politas exhibeat, ut, quid addi illarum splendori possit, vix Artificum industria sciat; Attamen cum eadem Natura non semper humano voto ita exacte respondere satagat; Imo cum diversas Gemmarum species nulla politura instructas producat; Necessè fuit, ut proximo post Inventionem loco, de Gemmis poliendis, insculpendis, excavandis, perforandis, & auro, argentoque includendis ageremus.
- 2 **P**olitores itaque non dicimus, qui agros excolant, & poliant, secundum *Anton. Augustin. Lib. IV. Emendat. c. 9. p. 299.* nec, qui vestimenta curent, & poliant, hi enim Fullones dicuntur. §. 1. *J. de Loc. & cond. L. 25. §. vel ff. eod.* Sed qui, mediante Rota lævigatoria, Gemmas aptant, lævigatasque splendori vel restituunt, vel eundem inducunt, qui nobis dicuntur *Stein-Schneider*
- 3 **S**culptores dicimus, ad exemplum fere sculptorum ligni, de quibus in *L. 1. vers. Architecti C. de Excusation. Artific. Lib. 10.* Scilicet, qui vel Insignia vel Nomina, eaque vel literis simplicibus, vel multis illigata flexuris, (qualia refert *Tiraquel. de Nobil. c. 2. n. 27.*) vel Emblemata, vel Figuras certas, tum excavatis, tum elevatis Gemmis, mediantibus subtilioribus Instrumentis, veloci motu rotatis, & pulvere plerumque Adamantino Petroleoque inunctis, inducunt; Quos vulgo appellare solemus *Pischiets-Schneider*. Meminit nonnullorum sculptorum Celebriorum *Plinius Histor. lib. 37. c.*
- 4 **E**xcatio & Perforatio Gemmarum ab illis fit, qui *Diatretarii* appellantur in *d. L. 1. C. de Excusat. artific.* Et Diatretum dicitur species Calicis ex lapide aliquo nobiliori Gemmave constantis, *L. Si Servus 27. §. Si calicem. 29. & ibi Gothofr. in verbo. diatretum ff. ad L. Aquil.* quale etiam describitur à *Cic. Orat. 9. Sive in verrem Lib. 4.* Erat, inquit, Vas Vinarium ex una Gemma prægrandi, trulla excavata cum ma-
nu-

nubrio aureo. Hæc excavatio & perforatio pariter, ac de sculpendo dictum, per instrumenta, veloci motu rotata, expeditur, unde & *diatretarii* dicti; *diatreta* enim torno laborare significat, *Andr. Alciat. ad d. L. 1. C. de Excus. Artif. Oper. T. 2.*

Inclusio vero Gemmarum tum in aurum, tum argentum ab Aurifabris, qui & Aurifices appellantur in *d. L. 1. C. de excus. Artif.* expediti solet; Quamvis Politores & Sculptores id sæpenumero quoque simul perficere valeant & soleant.

Contractum, qui inter Gemmarum Dominum & modo dictas personas intercedit, ad Locationem & Conductionem referimus, si inter ipsos statim de mercede certa conveniat §. 1. *J. de Loc. & cond. §. 1. J. de empt. & vend.* vel si merces ex præteriti temporis consuetudine certa sit, per *L. 18. ubi Dn. Brunncmann. n. 4. C. de loc. & cond. Hilliger in Donel. Enucl. Lib. 13. c. 6. Lit. L. Benevenutus Straccha Tr. de Navib. P. 3. n. 9. 10. Paul. de Castro ad L. 1. num. 2. ff. Loc. cond. Emanuel. Soarez. in Thes. Recept. sent. Lit. C. in verb. conductio. n. 191. & 203.* Adeoque Gemmarum domino adversus dictos Artifices conducti, hisce vero locati actionem ex hoc Contractu tribuimus *L. item queritur 13. §. si Gemma 5. junct. L. 15. princ. ff. locat. Conduct. pr. vers. & competet. J. de loc. & cond.* E contrario igitur, si nec certum pretium ab ipsis statim Contrahentibus, vel per relationem ad tertii personam statutum sit, hoc de eodem ex Consuetudine, & sic tacita quasi conventionione, liqueat, ut contractus innominatus producitur, ita nec Locati vel conducti, sed in factum, i. e. præscriptis verbis, actio accommodanda erit juxta §. 1. *J. de Loc. & Cond. L. Si tibi 22. ff. de præscriptis verbis. Anton. Gomez Variar. Resolut. Tom. 2. c. 3. n. 4.*

Sed utrum Locationis & conductionis Contractus sit, si Artifices Gemmarii per Mandata Magistratus de locandis Gemmarum domino pro justo precio operis compellantur? In dubium vocari videtur, quia in Locatione & Conductione, nec non omni Contractu, Consensus de substantia est. *Mozzius de Contr. Loc. Rubr. de substantialibus. n. 1. Vincenz. Carocius in Tr. de Loc. & Cond. P. 1. Tit. de substantia Locat. n. 1. p. 5.* Consensus autem proprie dici nequit, qui à coacto proficiscitur. *arg. L. Si privatus. 17. pr. & §. 1. ff. qui & a quib. manumissi. L. Novissime. 7. §. 1. ibi. quid si compulsus ff. quod falso tutor. Authore. Attamen ut is coactus proprie non dicitur, cui vis nulla, nec metus in-*

constantem virum cadens infertur, *arg. L. 6. ff. quod met. causa. Magistra-*

- gistratus autem jure suo legitime utens vim nullam infert, *L. continet.*
- 12 §. 1. ff. quod met. caus. Ita consensus Artificum Gemmariorum, nec Civili ratione coactus, nec propterea jussus Magistratus Locationis Contractum alterasse dici poterit; Professio enim Artificii ad locandas operas ex generali quasi consensu ipsum obligare videtur. *Arg. L. 1 pr. ff. de administratione & periculo tut.* Inprimis vero hæc obtinere putamus (1.) si Gemmarii Artifices privilegium impetraverint, ne præter ipsos alii Artificiæ in illo in loco, quo commorantur, exercent; (quale privilegium citra Monopolii vitium ad accersendos in Rempubl. Artifices, quorum manuaria ars ibi hæctenus exercita non fuit, æquo præcio definito, concedi posse testatur *Dn. Mev. P. 3. Decis. 70.* Eo enim ipso munus ipsorum publicum existit, eosque coercitioni Magistratus subjicit. *Magnif. Dn. Mevius P. 2, Dec. 156. Conf. Ludov. Lopez. in Tr. de Contractibus. Lib. 2. c. 25 in princ.* Imo non desunt, qui Meretricem in lupanari existentem ad Venerem compelli posse putent. *Decius in L. Invisus n. 9. ff. de R. J. Vid. Paris de Putco, in Tr. de Syndicat. S. adulterum n. 3. pag. 148.* Nec illum, qui meretricem, etiam matrimonii vinculis alii constrictam, vi subagitaverit ac permoluerit, nullas omnino pœnas dare, de Communi Opinione testatur *Eman. Soarez. Recept. sent. Lit. M. verbis Meretricis raptor. n. 137.* Sed illis recte contradicit *Alciat. ad L. Rogasti 11. ff. si certum pet. n. 14.* Licet enim ipse Pontifex Lupanaria permitteret, eo tamen non est procedendum, ut quæquam ad male turpiterque agendum cogatur; *Hippolibi. Bonacossa Tr. de Servis & fam. quest. 64. n. 2.* Ea enim quæ pietatem, honestatem, & verecundiam lædunt, nec facere nos posse credendum est. *L. filius 15. ff. de cond. Inst. adeoque ad ea, quæ civili ratione impossibilia sunt, nemo obligari vel cogi potest L. 13. L. impossibilia. 185. ff. de R. J. Nec*
- 13 *obstat, quod palam se Meretricem profiteatur; Nam licet pacto se ad prostituendum obligasset, turpium tamen nulla est obligatio. L. generaliter. 26. ff. de V. O. Etiam si jurata sit, c. non est Obligatorium. 58. de R. J. in 6. c. 18. c. 21. X. de jurejur.* (2.) Si Artifices inter se pacti fuerint, ne alter Gemmæ polituram, ab altero inchoatam perficiat, quod Monopolii damnati naturam sapit. *L. unic. C. de Monopoliis,* adeoque hoc pacto obligatis, polituramque ab altero inchoatam perficere recusantibus conniveri non debet; Ne ipse aliquando judex pœna se obnoxium faciat *secund. Ordin. Polit. de Anno 1577, Tit. 15. §.* Eo in sehem *Sall. Conf. Daniel. Möller, Semestr. Lib. 2, c. 15.*

Circa ea, quæ Gemmæ Domino à Gemmariis Artificibus præstanda sunt, distinguimus; An præter conventionem de mercede, & poliendis, insculpendis, excavandis, perforandis, vel includendis, juxta formam præscriptam, Gemmis specialia quædam pacta adjecta, vel non sint adjecta: Si pacta adjecta non sint ea Artifices Gemmarii præstare tenentur, quæ de Natura Contractus veniunt; Hinc (1) de Dolo, etiamsi doli clausula adjecta non fuerit, tenentur. *L. In judicio 28. C. de loc. & cond. L. Contractus, 23. ff. de R. J. Blasasco ad § rei persequenda, vers. earum Rubr. de Act. Loc. secund. cap. 7. de Action. Petr. Nic. Mozzius de Contr. loc. & conduct. Tit. de Naturalibus loc. n. 8. Doli enim clausula in b. f. Contractibus, quibus locatio accensetur, §. Actionum autem 28. §. de Act. semper subintelligitur, adeoque superfacuo saltem exprimitur Celsus Barga, de dol. lib. 3. cap. 5. num. 20. & 21. Quamvis tamen, si ea ipsa expressa sit, actio ex stipulatu conductæ competat per L. 4. §. 16. ff. de dol. mal. & met. Except. Anton. Faber in rational. ad L. ita demum 31. vers. sed si quidem compromisso ff. de Recept. qui arbut. Colleg. Argent. Lib. IV. Tit. 3. lb. 71. Si itaque Gemmarii Artifices domino Gemmas ipsius veras non restituant, sed alias viliores pro melioribus dolo malo supponant, non conducti solum judicio per L. in judicio. 28. C. de loc. & cond. Sed & doli & stellionatus actione, arg. L. 1. §. 2. in fin. ff. de pign. Act. l. 3. §. 1. ff. Stellionat. Imo furti quoque conveniri eosdem posse, non dubitamus; Cum adversus fraudulentam alterius pro altero suppositionem furti quoque actio prodita sit. *L. cum es pignori, 20 pr. l. si is qui rem. 66. §. Si tu Titium. 4. l. si quis uxori. 52. §. 21. ff. de Furt. Attamen si Artifices Gemmarum diversorum forte Dominorum Gemmas citra dolum permutaverint, & alteri alterius ex errore dederint, non de dolo, nec furti, sed ex Locato actionem dari apparet ex L. item quaritur. 23. §. si fullo. 6. ff. Loc. cond.**

Ex ipsa II. Contractus Natura non de Lata solum sed & Levi culpa Artifices Gemmarii Domino Gemmæ tenentur. *Mozzius de Contr. Locat. Tit. de Naturalib. n. 8. Card. Tusch Concl. Pract. Vol. 2. Lit. G. concl. 606. n. 1. Dn. Brunnem. ad L. in judicio 28. n. 2. C. de loc. & cond. Levissimam vero culpam regulariter in locatione & conductione non præstari generali fere suffragio asseritur. Ludov. de Gozadinis Conf. 63. n. 16. Gemmæ Var. Resol. Tom. 2. c. 2. n. 21. Card. Tuschus est. Concl. 606. num. 5.*

- Carpzov. P. 2. C. 26. Def. 19. n. 1. Casp. Manz ad S. Conductor. 5. n. 19. 23.*
- 27 *J. de loc. & conduct.* In Gemmarum tamen politura, Sculptura, &c. quæ omnia valde fabre facienda ut exactissima semper diligentia requiritur; Ita certe quævis negligentia, vel imperitia, seu levissima culpa, ab eo, qui polituram suscipit, præstanda venit. *pro ut in terminis dextero sensit, Ludov. Lopez. Tr. de Contr. P. 2. c. 28. §. qui columnam. ff. Locat. conduct.* *Card. Tuschus d. Vol. 2. Lit. C. Concl. 1092. n. 23. ff. de R. J. Reg. 3. Casp. Caballinus de eo, quod interest, n. 182. vers. Et est ratio.* Eo enim ipso, quod ad operas circa res preciosas, & ex levissima culpa frangibiles se obligat, ad exactissimam simul diligentiam, qualem ejusmodi Artifices quovis tempore adhibere tenentur, se obligasse censetur. *Alciat. ad L. magna. 226. num. 14. ff. V. S. Casp. Caballin. de eo quod interest. 182. & 183. Anton. Delrio ad l. contractus 23 de R. J. c. 11. in verbis locatum. in analog. Interpret. pag. 203.* Imo generalis Artificii professio omnem imperitiam excludit, *l. si quis domum 9. §. celsus. 5. ff. locat.* & negligentia in arte sua commissæ nemini patrocinari debet. *Celsus Bargal. de dolo lib. 3. c. 3. n. 100.* quo facit (1) quod nihil præter materiam Gemmarum vitium Artifices Gemmarios, fracta Gemma, excusare dicatur *in l. item quaritur. 13. §. si Gemma. 5. ff. locat.* Nec non (2) quod Gemmarii Artifices propter imperitiam ex L. Aquilia conveniri possint, per *l. 27. §. 29. ad l. Aquil.* Ubi levissima quoque culpa præstanda. *l. 44. pr. ff. ad l. Aquil.* Quamvis itaque Artifices, operas suas locando ipso Contractu, qui exactissimam diligentiam requirit, se peritos asserere, & ad levissimam culpam obligare censeantur. *Paul de Castro ad d. l. si merces. 28. §. qui columnam & ad l. opus 39. n. 4. ff. loc. cond. Casp. Caball. d. Tr. n. 182. vers. unde sufficit.*
- 34 Cautius tamen ex abundanti mercari student Gemmarum Domini, qui faciles ad laudandam peritiam Artifices, vel interrogando, vel quovis alio modo ad asserendam peritiam inducunt. Das sie es so gut / als kein ander machen können und wollen. Ut hac vel simili assertionem omne dubium, si quod esset, tollant, omnemque de levissima culpa exceptionem removeant. *Vincent. Carozius de loc. & Cond. P. 2. Tit. de dolo & culpa n. 2. 3. pag. 156. Dn. Brunneman. ad l. in judicio. 28. n. 5. C. locat. cond.*
- 35 Limitamus tamen prædicta, ea solum in iis articulis, quæ ipsum Artificium concernunt, procedere declarantes, *juxta Caballin. in d. Tr. de eo, quod interest. n. 183.* Adeoque de iis, quæ extra polituram, sculptu-

pturam, &c. obvenire possunt, veluti circa custodiam, culpam non nisi levem præstandam esse statuimus *cum Paulo de Castro ad d. l. opus, quod 39. num. 4 ff. locati Cond. & B. Dn. Mevius ad J. Lub. lib. 3. Tit. 8. art. XVI. n. 7.* Hinc si Gemma Artifici furto ablata fuerit, ipsum non de 36 levissima, sed de levi tantum culpa teneri conveniens est, quoniam non in specie pro custodia, sed pro arte mercedem accipit *arg. L. nauta & campo. 5. pr. ff. Naut. caup. stabul. Heft. Felicius de societate c. 21. n. 12. in fin.*

Cæterum, quæ circa polituram, sculpturam, excavationem, perforationem, & inclusionem IMPERITIÆ CULPÆVE nomine veniant? speciatim quidem omnia recenseri nequeunt, cum minimæ quævis circumstantiæ imperitiæ arguendæ sufficere possint; Attamen, cum Gemmæ fractæ causam vel Artificis imperitiæ, vel materiæ vitio tribuat *Ulpianus. in l. item quaritur. 13. §. si Gemma. 5. ff. loc. Cond. & in l. si Servus. 27. §. si calicem. 29. ff. ad leg. Aquil.* Pro declaratione illarum legum IMPERITIÆ adnumeramus. 1. Si Artifices vel temporis vel materiæ, pro lævigandis Gemmis in Rota lævigatoria necessariz lucrum facturi extrema Gemmarum rudiora ferreo instrumento tollere velint, eoque ipso Gemmas imprudentius frangant, talis enim 39 procedendi modus ut minus tutus, & non usque adeo frequentandus est, Ita certè frangentès ad damni dati restitutionem obligat. Nihil enim repente fit summum, *juxta Augustin. in c. charitas. 14. §. Hac qua de charitate. Dist. 2. de Panis. caus. 33. quæst. 2.* Nec conqueri de se 40 potest, qui via Regia relicta, in insolita, minusque tuta damnus passus fuit. *Job. Schneidew. ad §. hic igitur 2. n. 2. J. de J. & J. Gail. 2. Obs. 64. Mysing. cont. 5. obs. 70. n. 4.* Imo insolita culpam, *Heft. Felic. de Societ. c. 21. n. 87.* & nonnunquam fraudem arguunt. *Aymon. Gravet. lib. 2. Conf. 321. n. 3. & lib. 1. Conf. 100. n. 5. Francisc. Vivius. Decis. Neapol. 190. n. 1. Nicol. Everb. loc. leg. 104. ab usitato & solito. n. 6.* Prout è contrario is in culpa non est, qui id, quod fieri solitum est, facit, *arg. l. pignus. 9. C. de Pign. Act. Mascard. de Probat. Vol. 2. Concl. 815. n. 41.*

Pariter II. culpam committit, qui instrumento ferreo fissorio 41 Gemmas non solum in transversum (ut ita dicere liceat) *Grani*, sive contextum fissilis, sed cum *Grano* in duas partes æquales fissurus eas in plures particulas, usui & voto Domini Gemmarum non respondent, frangat. Quamvis enim hoc non nulli felici successu tentent, *teste Dn. Boyle in Tr. de Orig. Gemm. Pars. 1. in fundament. 3. pag. 8.*

Atta-

- Artamen, cum successus non usque adeo certus sit, quin sæpius fallat; Ita alio medio tutiori non deficiente (cum sc. Serra cuprea quæ pulvere Smiridis, vel etiam Adamantino & oleo inungitur, scissio sine periculo fieri possit) periculum quoque illius erit, qui tempori & sumptibus necessariis parcens, media minus tuta elegit *arg. L. quod quis ex culpa. 203. de R. J. Ut enim culpa abesse non potest, nisi omnia facta fuerint, quæ diligentissimus quisque facturus fuisset. L. si merces 25. §. qui Columnam 7. ff. locati. Ita nec damnum, quod diligens Artifex præcavere potuisset, in Gemmæ Dominum redundare, arg. L. item queritur. 13. §. 6. ff. locati L. non debes. 74. ff. de R. J. Nec negligentia in arte sua commissæ Artifici patrocinium præstare debet. Celsus Bargal de dolo lib. 3. c. 3. n. 100.*
- 44 Quamvis Gemmæ III. inprimis minores, mediante Cœmento piceo, Capulis ligneis ad Candelam affigi necessum habeant; Prudentis tamen Artificis est, cavere (1.) ne Gemma candescat, (2.) ne calefacta velocius nimis refrigeretur, (3.) ne calefacta aquæ immitatur, (4.) ne à Cœmento imprudenter purgetur; His enim non observatis, Gemmæ nonnullæ vel friabiles evadunt, vel perspicui splendoris & coloris nonnihil amittunt. *Vid. Dn. Robert. Boyle in d. Tr. de Origin. Gemm. P. 1. fund. 4. circumstant. 1. p. 8. & sq.* Adeoque si vel fragantur, vel corrumpantur, artificem ad damni restitutionem obligant. *L. item queritur. 13. §. si Gemma 5. ff. loc. cond.*
- 45 Ut IV. Prudentis Artificis est, Cœmento bene præparato cavere, ne Gemma à Capulis profiliat; Ita ipsè perdendæ illius Gemmæ periculum sustinet, perdita enim culpa Artificis Gemma ad restitutionem eundem obligat. *L. si merces 25. §. fin. L. 60. §. 2. ff. locat. cond.* Debuit enim Artifex ab ea re cavere, quæ poterat damnum vel interitum rei poliendæ inferre *arg. L. item queritur. 13. Si fullo. 6. ff. Loc. cond.*
- 46 V. Artificis culpæ & imperitiæ adnumeramus, si magnitudini Gemmæ, ultra necessitatem, lævigando, poliendove quicquam detraxerit, vel si, quando dextre polita, eminentius ex auro elevari potuisset, ita polita fuerit, ut depressius auro includenda sit; Gemmarum enim præcium tum ex magnitudine, tum ex elevatione ex auro æstimatur, in quantum itaque utroque casu Gemmæ præcium imminutum fuerit, in tantum damni ex imperitiâ dati ratione Artifex obligatus erit. *arg. d. L. Si quis domum. 9. §. Celsus 5. ff. Locat. cond. Ut enim*

enim culpa absit, omnia, quæ diligentissimus quisque observaturus fuisset, observata fuisse necesse est. *L. si mercēs. 25. §. qui columnam. 7. ff. Loc. cond.*

VI. Imperitiæ & culpæ annumeramus, si Gemmarii Artifices 46 formæ sibi præscriptæ non satisfecerint; Forma enim in omni actu tenaciter servanda; *Card. Tuschus. Pract. Concl. Vol. 3. Lit. F. Concl. 416. n. 1.* & formæ majus, quam materiæ peccatum esse, probat *Marcus de Mantua singulari 608.* Forma enim mutata, prope substantia interempta censetur; *L. Julianus. 9. §. Sed si quis. 3. ff. ad exhibendum.* Quapropter si forma præscripta observata non fuerit, dubium nullum est, quin cum eo, qui vitiosum opus fecit, ex *Locato. agi possit. per L. ea. Leg. 51. §. 1. ff. locat. cond.*

VII. Includentes Gemmas in aurum, si imprudenter eas fre- 47 gerint, Imperitiæ Rei dicuntur, in *L. item quaritur. 13. §. si Gemma. 5. ff. locat.* Idemque dicendum erit, si, dum minus caute ex auro Gemmæ excluduntur, læsæ fuerint, arg. *L. Si mercēs. 25. §. qui columnam. 7. ff. loc. Cond.*

VIII. Et illad Culpæ Artificis adscribimus, quod imperitia cul- 48 pave, etiam levissima, eorum, quibus titur, in Gemmam imprudenter committitur. arg. *l. cum in plures. 60. §. 7. ff. loc. cond. Ludov. Lopez. de Contract. lib. 2. c. 28. circa fin.* Mala enim istius modi hominum electio eligentem in culpam constituit. *Ludov. de Genet. in Cons. 63. n. 14. Hippolitus Bonacossa. Tr. De Serv. & Fam. quest. 148. & quest. 186.* Quodque per alium quis facit, ipse fecisse existimatur: *co. qui facit. 72. de R. J. in 60.* Et ex qua persona quis lucrum capit, ejus factum præstare debet, *L. ex qua persona. 149. ff. de R. J.*

E contrario ab omni culpa immunes sunt Artifices Gemmarii, 49 si Gemma materiæ vicio rupta fuerit. *L. item quaritur. 13. §. si Gemma 5. & l. fin. ff. locat. cond.* veluti si Rimas habeat vitiosas. *L. Si Servus. 27. §. si calicem 29. ff. ad L. Aquil.* vel si forte de natura Gemmæ sit, ut non nisi certo pulvere lævigari possit; quemadmodum de Adamantibus *Gazerpoliensibus* in Regno Golconda refert *Chapuzeau in histor. Gemmar. cap. 1.* Scilicet quod iidem, non nisi mediante pulvere ejusdem fodinæ lævigari possint, alienoque pulvere lævigatæ illico rumpantur; Prout & Lusitano cuidam insignem illius Fodinæ Adamantem, si quem rudem saltim pro XII. millibus Imperial. vendere recusaverat, in Politura Venetis in XX, circiter frustula ruptum narrat; Ut

E

enim

- enim is culpa casere videtur; qui id, quod fieri solitum est, facit, *arg. l. pignus. g. c. de pign. Act. Mascard. de Prob. Vol. 2. Concl. 815. Hæctor. Felicius de Societ. c. 22. n. 2. Barthol. Bertazzolius Consil. Crim. 334. n. 15. 16.* Cum istud faciens existimare non potuerit, damnum inde orturum esse, *arg. l. argentum. 20. ff. Commod. Dn. Meruius P. 1. Decif. 221. n. 6.* Ita
- 52 certe is, qui id, quod Natura in una aliqua specie singulare esse voluit, ignorat, imperitix vel culpa arguendus non est Natura enim plerumque de esse rerum magis sollicita est, quam de scientiis. *Barbof. locuples. lib. 12. c. 3. ax. 7. nullumque artificium est, quod incrementum non recipiat. Bonev. Straccha de Mercatur. Part. 1. n. 70. Dummodo tamen Artifex ex tali casu doctior factus, non iterato ad eundem imperitix lapidem impegerit. Andr. Tiraquell. Tr. de penis temperandis aut remittendis. Causa 10. n. 4. & seq.*
- 54 Diximus artifices Gemmaribus ratione Culpa, etiam levissimæ, ad casum inde proficiscentem teneri *arg. l. uem quaritur. 13. §. si Gemma. 5. l. si merces. 25. §. penult. ff. loc. Cond. L. si Servus 27. §. si calicem 29. ff. ad L. Aquil.* Sed quatenus Gemma Dominus indemnis servetur, & specialius dictum non est. Quapropter I. Quæritur licebit utrum
- 55 Gemma Dominus culpam Artificis, an vero Artifex vitium materix probare teneatur? Et quamvis hæc quæstio ab omni controversia non sit aliena; ut testatur *Carpz. P. 2. C. 26. Def. 18. n. 4. cum regulariter culpa non presumatur, sed ubi allegante probari debeat. Mascard. de Prob. Vol. 2. Concl. 267. n. 1. & seqq. Casus Infidus. Pract. Concl. Vol. 2. lib. C. concl. 1097. n. 1. & seq. Jacob. Memoch. de præsumpt. lib. V. præsumt. 3. n. 125.* Et quidem specificæ, & quatenus illa ad casum ordinata fuerit,
- 57 *Bonev. Straccha in Tr. de Mercat. Tit. de nati. nav. §. monig. P. 4. n. 11.* At tamen cum veniemur in terminis; ubi levissima culpa præstanda, *arg. l. si servus. 27. §. si calicem. 29. Junil. lib. 1. Aquil. 44. pr. ff. ad L. Aquil.*
- 58 Et ubi artifex se ad polturam rei, ex levissima culpa frangibilis, obligans simul ad casum inde proficiscentem obligasse censetur. *Andr. Alciat. de l. magnis 206. n. 14. ff. de U. S. Bronchorst ad l. contractus. 23. Reg. 3. ff. de R. J. Inprimis vero, cum ejusmodi casus potius ex Culpa vel Imperitia Artificis, quam ex vitio materix regulariter proficiscatur, & ex actu, qui abique culpa committi non solet, culpa præsumenda sit *Hæc. Felic. in Tr. de Societ. c. 21. n. 37.* Et denique cum Gemma præterque materix pellucidæ sint & sic Ramæ; si quas adesse contigerit, vel statim ab initio, vel Gemma ex parte polita, prævideri pot-*

possint; easdem vero Artifex ante casum demonstrare vel nequeat
 vel neglexerit; Indeque materiam Gemmeam vitio carere tacite,
 quasi fateri censetur. Concludimus Gemmarum fracturarum Domi- 60
 num culpæ Artificis probatione non esse onerandum; per ea. *quæ tra-*
dit Jacob. Menoch. de præsumpt. d. lib. 5. præf. 3. n. 128. Vincent. Caroc in Tr.
de loc. & cond. P. 2. Tit. de Cassib. & peric. n. 10. Carpz. P. 2. c. 26. Def. 18. n. 10. 61
 Sed Artificem potius exceptionem suam de vitio materiz, vel non
 culpam i. e. exactissimam diligentiam, probare teneri. arg. L. Si ven-
 dita. 11. ff. de peric. & commod. rei vend. Prout & ex vitio materiz excu- 62
 sari notanter dicitur, in L. Si Servus 27. §. si calcem. 29. ff. ad L. Aquil.
 Excusari enim dicitur is, qui propositis exceptionibus se liberat, ut
 apparet ex Rabr. & Tir. ff. & Inst. de Excusat. Tui. Et ideo plerumque
 Artifices convenire solere, cum ejusmodi materiz dantur, non suo
 periculo se facere, adjicitur in d. L. si servus 27. §. 29. ff. ad l. Aquil.

Qua autem ratione Artifex à culpa se commode vindicare pos- 63
 sit? ex circumstantiis facile apparebit, quæ si evidentes non fue-
 rint, ad peritorum hac in re Artificum judicium, & fidem recurren-
 dum erit! utpote quibus in sua arte fides debetur. L. 1. pr. ff. de in-
 spic. ventre. Paul. Parisius Vol. 2. Conf. 56. n. 13. Barnab. Sornazzanus Decis.
 101. n. 1. Camill. Borellus Conf. 60. n. 4. 5. etiamsi de Negativa deponant.
 Mascardus de prob. Vol. 3. Concl. lib. 9. n. 17. Francis. Herculan de Negativ.
 proband. n. 215.

II. Quoad actionem, quam Gemmæ Dominus adversus Ar- 64
 tificem damni Gemmæ dati ratione habet distinguendum An Lo-
 catio & Conductio vere contracta fuerit; quo casu (1.) Ex Locato
 & Conducto, nec non ex Lege Aquilia agi poterit, per text. in l. Si
 Servus 27. §. si calcem. 29. ff. ad L. A. quil. junct. l. item quariur. 13. §. si
 Gemmas. ff. locat. Neque enim infrequens est, actiones hæc in
 eadem causa simul dari, uti apparet ex L. qui Insulam. 30. §. qui mulas.
 2. L. si merces. 25. §. ipse quoque 5. l. si vulneraveris. 43. ff. loc. Cond. l. si
 Servus 27. §. Proculus 11. & §. penult. ff. ad L. Aquil. Non equidem ut 65
 actiones illæ cumulentur, vel successive proponantur, sed ut altera
 saltem electa agatur. L. si servus 27. §. Proculus 11. ff. ad L. Aquil. junct.
 L. Nemo ex quis 43. §. 1. ff. de R. J. Coll. Argent. ad ff. Lib. 9. Tit. 2. Th. 21.
 n. 7. Quamvis nonnihil interlit, utrum ex L. Aquilia, an ex locato 66
 agendum sit? Nam (1) injuriæ, seu legis Aquiliz actio ob ea ipsa
 intentatur, per quæ non extrinsecus, alla causa oblata, damno quis

- affectus est, locati actio amplior est *per text. in l. qui domum 57. ff. lo-*
 67 *cati.* Prout & (2) ex locato cum Artifice, etiamsi non ipse, sed is,
 cujus opera uti voluit, Gemmam fregerit, agi potest, ex lege Aquilia
 vero non nisi cum eo, qui fregit, agitur, *ut distinguitur in l. qui*
 68 *Insulam 30. §. qui mulas. 2. D. loc. Cond.* Nisi tamen ipse Artifex, id in
 Geramis fieri mandaverit, ex quo ruptura secuta, *arg. l. liber homo*
 37. *pr. D. ad l. Aquil.* vel nisi noxiorum hominum servitio sciens usus
 69 fuerit *arg. l. si servus 27. §. Proculus 11. D. ad l. Aquil.* Quibus & reliquis
 casibus, ubi L. Aquilix actio obtinet, hanc potius, quam ex locato
 actionem contra Artificem instituendam esse monemus, tum quia
 in L. Aquil. ex inficiatione lis regulariter crescit, *§. sed furti. 26. J. de*
act. l. 2. §. 1. l. inde Neratius. 23. §. 10. D. ad l. Aquil. l. contra negantem. 4. l.
5. C. Eod. adeoque Reus ad confessionem facillor exiturus est, Tum
 quia ex l. Aquilia quanti intra 30. dies proximos Gemma fuerit,
 peri potest, *§. illud palam est. 14. C. seq. J. de L. Aquil. l. quemadmodum*
§. fin. D. eod.
 70 (2) In factum quoque actionem dari posse dixerimus. *arg. l. si*
servus 27. §. fin. D. ad l. Aquil. Si ipsius L. Aquil. directæ actionem
 non prævalere contigerit *l. si servum. 33. D. ad l. Aquiliam.*
 71 Altero vero calu, quando locatio & Conductio vere contracta
 non fuit, nulla nimirum mercede statim constituta; ut locationis
 & conductionis contractus deficit ita nec ex locato *§. 1. J. de loc. &*
con. sed vel ex l. Aquilia l. Si servus 27. §. si satitem. 29. D. ad leg.
Aquil. vel in factum, i. e. præscriptis verbis, agi potest. l. si tibi po-
lienda. 12. D. de præscript. Verb. C. in fact. act.
 72 Cæterum quod damni dati æstimationem atinet, juramen-
 tum quidem in litem in locatione & Conductione nonnunquam
 admitti apparet ex *l. si cui locaverim. 48. §. 1. D. loc. cond. Vicent. Caro-*
 73 *cus Tr. de loc. & cond. P. 3. Tu. de in litem jur. Cels. Bargal. de dolo lib. 34*
c. 3. n. 99. Card. Tusckus. Pr. Concl. Val. 2. lit. C. Concl. 606. circ. fin. Atta-
 men cum in b. f. judiciis ob dolum solum, non utique ob culpam,
 præprimis levissimam, in litem juretur, æstimatione à judice faci-
 enda *l. in actionibus. 5. §. Sed in his. 3. l. videamus. 4. §. fin. D. de in litem*
jur. Coll. Argens. lib. 12. Tit. 3. Tb. 6. Conf. Mascard. de probat. Vol. 1.
 74 *Concl. 471. n. 27.* Nec non in iis, quæ certam jam tum ex usu æsti-
 mationem habent, jusjurandum in litem non deferatur, *arg. l. num-*
mis. 3. D. de in litem jur. Anton. Fabr. in Codice Decis. Sabaud. lib. V. tit. 23
 Def.

Def. 2. Gemmas autem ex pondere certum, pro locorum tamen, diversitate modo majus modo minus pretium habere, tum ex Gemmariorum assertionem, tum ex *actis Phil. Anglic. N. 23. Relat. 8.* apparet. Concludimus: Artificem Gemmatium, Gemma fracta, non de singulari Domini interesse, sed ad veram Gemmæ (& in actione ex l. Aquil. quanti plurimi). æstimationem teneri *Casp. Caballin. in Tr. de co., quod interest. n. 179. vers. quarto probe, p. 256.*

Sed si quis duas insignes & magni pretii Gemmeas. In aures, ejusdem omnino & quantitatis & qualitatis, in superiori forte parte perforandas diatretario dederit, isque alteram ex iis imprudenter fregit, in controversiam venit: Utrumne diatretarius quæque in id, quanti depreciata est inauris Gemmea quæ superest, teneatur? Et distinguitur: An ejusdem quantitatis & qualitatis alia Gemma restitui possit, quo casu Artifex ad restituendum condemnari poterit, *secundum ea, quæ decisa refert Anton. Faber in Codic. d. lib. 5. Tit. 32. Def. 2.* An vero alia restitui nullo modo possit? Ubi utiq; in condemnatione attendendum erit, quanti depreciata sit illa, quæ superest, *arg. §. illud non ex verbis. 10. J. de l. Aquil. l. 38. pr. vers. si juramenta. Et §. fin. D. de Edil. Edict. cum proximam damno emergenti causam præbens damnum ipsa re dedisse censeatur, etiam si in levissima saltem culpa sit. Card. Jus. Pract. Concl. Vol. 2. lit. C. concl. 6. n. 1. 21.*

Sed quid tandem, si Artificis facultates damno, Gemmis dato, refarciendo non sufficiant? Breviter respondet *Ulpianus in l. Itaque fullo. 12. pr. D. de furia.* Ejus, qui, quod perdat, non habet, periculo nihil esse; prorsus enim id, quod quis non habet, dare non cogitur. *ut dicitur in l. fin. vers. sed si quis juret. C. de fid. Instr.* Neque etiam is, qui in ære non habet ex culpa levissima ad penam corpori infligendam obligatur, *Robertus Maranta in spec. aur. Advoc. P. 4. Dist. judic. 1. n. 89. Claud. de Battandier. in Prax. Causs. Grimm. Reg. 83. n. 2. 2. conf. Barthol. Bertazzolius Conf. Crim. 308. n. 11.* Quapropter utilitatis cautela sibi consilium, qui fidejussoribus idoneis acceptis, de indemnitate præstanda stipulatur. *arg. l. quaro. 54. pr. D. locat.*

Hactenus, de obligatione Artificum ex Natura contractus; superest, ut de pactis, quibus contractus Naturalia mutari possint, paucis dicamus. Hoc enim, quod inter contrahentes nominatim convenit, legem contractui dat, & excepto eo, ne dolus præstetur,

servandum est; l. *Contractus* 23. D. de R. J. arg. l. in conventionalibus. 52. pr. ff. de V. O. l. 1. §. si convenit. 6. ff. Depositi, vel contr. Ut autem pacta plerumque obligationi aliquid vel addunt, vel detrahunt; d. L. *Contractus* 23. verb. vel plus vel minus. ff. de R. Jur. Ita & aucta & diminuta per pacta obligationis specimen subjiciemus.

- 83 Et I. quidem conveniri inter Gemmarum Dominum & Artificem non prohibetur, ut non de dolo tantum culpave omni, etiam levissima, secundum hujus in specie contractus Naturam, sed & ad quemvis casum vel ex vitio materiz, vel aliunde contingentem, Artifices teneantur. Text. in L. *Item quaritur*. 13. §. si Gemma. 5. junct. L. 9. §. Julianus. 2. ff. Loc. Cond. Gail. 2. Obs. 23. n. 17. Paul Galleratus de Renunciat. Tom. 3. Renunci. 101. n. 4. & 5. Imo pacta ad casus insolitos L. *ffistulas*. 78. §. ult. ff. de contrab. empt. Gail. d. Lib. 2. Obs. 23. n. 20. vers. Si tamen & non cogitatos obligare promittentes posse, Respondet Aymon. Cravett. Vol. 2. Conf. 294. n. 8. vers. quin. Respondeo. Alvarez Valtasius de Jur. Emphyteus. quest. 27. n. 35. vers. valere autem. Anton. Faber in Cod. Decis. Sabaud. Lib. 4. Tit. 24. Def. 2.
- 85 Sed utrum periculum Gemmarum ad Artificem ex tacita quasi conventionione transeat, si eadem aestimata ipsi committatur? Et quamvis aestimatio tacite emtionis & dominii translata quodammodo vice fungi, periculumque in eum, qui accipit, transferre dicatur in L. *cum fundus*. 3. L. *quero*. 54. §. Paulus. 2. ff. Locat. conduct. L. 1. §. 1. ff. de aestimatoria. Petr. Barbos. ad l. si aestimatio. 51. ff. Sol. matrim. n. 1. Tom. 2.
- 86 Non tamen quolibet aestimatio emtionem facit, sed ita demum, si id expresse actum fuerit, ut aestimatio praestetur; arg. L. *Si ut certo*. 5. §. & si forte 3. ff. Commod. L. *Si inter*. 21. C. de Jur. dot. Anton. Faber in C. Lib. 4. Tit. 42. Def. 9. Quo casu etiam Gemmarum periculum mediante aestimatione ad Artificem transit. arg. d. L. *cum fundus*. 3. L. 54. §. Paulus 2. ff. locat. Cond. Vid. Petr. Nicol. Mozzini de Contr. Commod. Rubr. de Rebus, quae possunt commodari n. 6. 7.
- 87 E contrario II. Artificibus quoque à periculo, & obligatione, ex Gemmarum ruptura redundante, se liberare permissum est; Veluti si cum ejusmodi materiz dantur, conveniat: Non suo periculo se
- 88 facere Text. in L. *si Servus* 27. §. *si Calicem* 29. ff. ad L. *Aquil*. Attamen tali pacto dolum non contineri, nec remissum ceneri, colligimus. ex L. *si quis rationes* 9. L. *Aurelio*. 20. §. 1. circ. fin. ff. de liberat. Leg. L. 5. §. *Julianus*. 7. ff. de administrat. Tut.

Utrum

Utrum autem Lata Culpa mediante tali pacto remissa sit, non
 omni dubio caret? & quamvis dolus solus præstari dicatur in L. Si
 us certo loco. §. S. interdum 10. ff. Comm. L. Contractus 23. ff. de R. J. Ludov.
 de Gozadin. Conf. 18. n. 5. Paul. Gallerat. de Renunc. Tom. 3. Ren. 121. n. 11.
 Imo sub generali Remissione: ne rationes exigantur, culpa remis-
 sa dicatur in L. cum tale 72. §. quid ergo 3. ff. de condit. & demonstr. Ni-
 hilominus tamen in præsentì quæst. Latam Culpam non omnino
 remissam esse existimamus; Tum quia simplici culpæ appellatione
 levis tantum (non refragante tamen specialiter subjectæ materiæ
 qualitate) intelligitur L. quasitum 8. §. & generaliter 6. ff. de precario.
 Andr. Alciat ad L. magna negligentia 226. n. 2. ff. de V. S. Barbosa locuplet.
 Lib. 3. c. ult. ex. 13. Tum quia Lata Culpa dolo in civilibus semper
 fere æquiparatur L. magna negligentia 226. ff. de V. S. L. quod Nerva. 32.
 ff. Depos. l. Fidejussor. 29. pr. ff. Mandati. Et qualibet dispositio, quæ
 dolum malum duntaxat præstari requirit, etiam de Lata Culpa ple-
 rumque intelligitur arg. L. quasitum 8. §. 3. ff. de Precario. Alciat. ad d. l.
 magna 226. n. 6. ff. de V. S. Operum Tom. 2. Celsus Bargal. de Dolo Lib. 5. c.
 2. n. 9. Tum quia remissione Latæ Culpæ futuræ Artifices ad negli-
 gentiam, dolo æquiparandam, invitarentur. Paul. de Castro ad d. L.
 cum tale 72. §. Titius circ. fin. vers. in textu ibi ff. de Condit. & demonstr.

Diximus de obligatione Artificum Gemmariorum; Obligatio
 Domini Gemmæ, qua vicissim illis obstructus est, potissimum in
 mercede promissa consistit. Paul. Christianeus Vol. 3. Dec. 109. n. 6.
 Oswald. Hülliger in Donell. Ennel. Lib. 13. c. 9. sub init. Quam si Dominus
 Gemmæ solvere vel differat vel recuset, Artifices vel Gemmarum
 retentionis jure repetenti dedegare possunt, donec de mercede
 satisfiat, arg. l. Pomponius 2. ff. in quibus causis pign. vel hypoth. tacit. L. ult.
 C. eod. Dn. Adevius ad Jus Lib. Lib. 3. Tit. 8. art. 15. n. 4. & seqq. Confer. Ca-
 lorus de Process. execut. P. 1. cap. 2. n. 203. Vel Dominum Gemmæ actio-
 ne locati convenire possunt. Wes. Parat. ff. loc. Cond. n. 14. Et non
 quidem quoad ipsam tantum mercedem, sed & quoad usuras ex
 mora in b. f. judicii venientes, L. quara. 54. pr. ff. Loc. L. usura. 2 C.
 Depos. l. Præses. 17. & ibi Dn. Brunnem. C. de loc. & cond. Quod si plu-
 ras Gemmæ simul pansionæ datæ fuerint, interest; Utrum in singu-
 las Gemmas merces constituta fuerit, atque per aversionem in omnes.
 Illo casu pro singulis politis merces, reliquis etiam nondum
 politis, peti potest; Hoc casu non quique ante omnium perfectio-

nem

Utrum

nem merces debetur. *arg. L. qui Insulam. 30. §. qui adem 3. ff. Locati Cond.*

97 Et diverso si merces ab initio nulla constituta, vel si generaliter ex alieno arbitrio promissa, vel ex arbitrio illius, qui specificè nominatus erat, non definita fuerit, vel si de eadem ex consuetudine, & sic tacita quasi conventionem, non liqueat; Ut alterum substantiale locationis requisitum deficit; ita nec ex locato, sed præscriptis verbis actione merces peti potest *arg. §. 1. ff. de Loc. & Cond. L. si Tibi polienda. 22. ff. de præscript. verb. Anton. Gomez: Var. Res. Tom. 2. c. 3. n. 4.*

98 Cæterum instrumenta, quibus Gemmarii Artifices utuntur, ipsi & suis sumptibus comparare. *Jason. in L. si non 26. §. libertus. 12. n. 30. de Condit. Indebit. Petr. Gorbardus de Petrasan Et a sing. 14. n. 15. Et rupta reficere necessum habent. L. 2. §. si conservatis. 1. ff. de L. Rhodia de jact. Jason. d. l. n. 31. Vinsentius Carocius in Tr. de Locat. P. 2. Tit. de sumptibus in oper.*

99 Coronidis loco: An Artifices Gemmarii à Magistratu compelli possint, ut in arte sua, quam ad invidiam usque secretam habent, alios erudiant? Remittimus ad ea, quæ notat. *Dn. Brunnem. ad Tit. C. de excusat. Artific. n. 9. Quove moderamine Artifices pueros suos parum bene facientes castigare possint? Vid. L. item queritur. 13. §. item Julianus. 4. ff. Locat. cond. L. Sed & si 5. §. Si Magister. 3. L. 6. ff. ad Leg. Aquil. junct. L. unic. C. de emend. propinq. L. unic. C. de emend. Serv. L. locum. 17. §. 1. ff. de usufr. c. cum voluntate 54. §. si quis vero. X. de sentent. excomm. Jacobus de Bellovisu in Pract. Grim. lib. 1. c. 9. n. 17. Hippolytus de Marsil. in Pract. Causs. Crim. in §. aggredior. n. 80. Johan. de Turra Cremata ad c. nullus: 19. Causs. 17. quest. 4. Fridericus Husanus de homin. propriis c. 7. n. 13. Hippolytus Bonacossa. Tr. de Serv. & fam. quest. 94.*

CAPUT IV.

De

Civilitèr Acquirendo Gemmarum Dominio.

SUMMARIÀ.

In vitis. n. 1. usucapionem præcedentem inser-
 utrum Gemma inclusio in aurum tumpas 2. seqq.

- An Gemma ex annulo alieno vendi-
cari possit?* 3
- Jure Sax. Hereditas rerum mobil. an-
no, immobilium XXX. annis, anno
& die praescribitur* 5
- Donatio ultra 500. solidos insinuatio-
nem requirit* 6
- An iudex Donatorem interrogare de-
beat? An vis metu vel fraude ad do-
nationem alleclus sit?* 7
- An insinuatio tantum in pecunia nu-
merata necessaria sit?* 8
- An donatio plurium Gemmarum in-
sinuanda sit?* 9. seqq.
- Quid si clausula quod tot sint donatio-
nes &c. adjecta fuerit.* 10. seq.
- Morgengabe quid sit?* 12
- An catena aliena sponsa donata pre-
tium debeant haeredes mariti* 13. seqq.
- Gemmis legatis quid veniat?* 16. seqq.
- An Aurum Gemmis, an vero Gemme
auro cedant?* 17. seq.
- Numismata vetera quando pro Gem-
mis habeantur?* 23
- An & que Gemma sub legato orna-
mentorum contineantur?* 24 25
- An specialis enumeratio praedictes ge-
nerali legato ornamentorum?* 26
- An Gemma, que promiscui viro &
uxori usus fuere, pertineant ad Or-
namenta uxoris causa comparata?* 27
- A Iudaeis conductae Gemma non per-
tinent ad ornamenta uxoris causa
comparata* 28
- An Ornamenta ex feudo prestanda le-
gari possunt?* 29. seq.
- Gemma continentur sub generali mo-
bilitum legato* 31. seq.
- Mobilium usufructu relicto, Gem-
marum quoque usufr. debetur* 32
- Mobilia preciosa an immobilibus com-
parari possint?* 34. seq.
- An sub legato supellestilis Gemma con-
tineantur?* 36
- Legato Auro, Gemmis, Margaritis,
que in eo auro fuerint, an aurum cui
Gemma non insunt. debeatur* 37
- Dactiliotheca legata, an annuli lega-
ti censeantur?* 38 39
- Kleinodis legatis, Gemma continentur* 40. seqq.
- Margaritha an sub nomine det Klein-
nod contineantur?* 43
- De Equitibus Clinodiorum Remissive* 44
- An Gemma legata, quas testator sol-
vit, vel in aliam ornamentum speciem
convertit, debeantur* 45. seqq.
- Gemma an mutuo dari possint?* 50.
seq.
- Debitoribus cedentibus an ex pretiosis
aliquid secundum statuta relin-
quendum sit?* 52
- An in cessione bonorum Gemma sub-
bastari debeant?* 53
- Gemmis commodatis qualis diligentia
prestanda?* 54. seqq.
- Quid sponsa in Gemmis commodatis
a sponso praestet* 57
- Cautela pro commodante* 58
- Casus, quo furti a fure agitur in Gem-
mis commodatis* 59
- seq. & oppigneratie* 63

- Quando Gemma deposita Prædoni restitucenda sint?* 61. 62
- Quando furti teneatur, qui adulterinas Gemmas oppignerat?* 64. 65
- Lex Commissoria in Gemmis oppigneratis reprobata est* 66
- Quid si jurata fuerit* 67. seqq.
- Pactum ut debito tunc non soluto, Gemma justo precio emta sint. an subsistat?* 70
- Cautela Fœneratorum Bononiensium* 71
- Stipulans à Pupillo absque tutore Gemmas an eundem ex contractu naturaliter obliget* 72. seqq.
- An vendito annulo, Gemma simul vendita censeatur?* 80. seqq.
- An capistrum Gemmatum cum equo simul venditum videatur?* 83. seqq.
- An jus retractus in Gemmis Venditis obtineat?* 85. seqq.
- De testatoris præcepto; ne Gemma extra familiam alienentur* 89. seqq.
- An sponsa teneatur, si de Corona sponsalitia conducta Gemma inter saltandum deciderint?* 29. seqq.
- Quid præstandum, si merces pro custodia interservenerit?* 100
- Locator horrei an per protestationem se Gemmas suo periculo non recipere à custodia liberetur* 101. seqq.
- Res preciosa olim in horrea reponebantur* 102
- Si quis conclave in alienis adibus conduxerit, locator non tenetur ad custodiam Gemmarum illatarum* 104
- An inter socios conveniri possit, ut alter Gemmas, alter operam conferat & lucrum commune sit?* 105. seqq.
- An pactum: ut pretio Gemmarum semper salvo lucrum commune sit subsistat?* 107
- Socius socio culpa nomine tenetur* 108
- An Levissima Culpa in societate prædicta præstanda sit?* 109. seqq.
- An Kleinodia vendenda, æstimacione facta recipiens eorundem periculum præstet?* 113

1 **Q**uatenus Gemmæ, mediante Inventionem, humano commercio communicentur, nec non inventæ poliantur, ex præmissis apparet; Modo quatenus vel politæ vel rudes transferantur, & acquirantur, ea, qua fieri poterit, brevitate subjiciemus; Neque enim omnes, qui ad generaliora Juris principia applicari possent, casus, sed unum saltem alterumque, juxta ordinem illorum transferendi & acquirendi dominium modorum, quos Gloriosissimus Imper. Institutionibus insinuari voluit, recensere placet.

2 Quapropter circa usucapionem id unicum cum *Pomponio in L. Rerum mixtura. 30. §. 1. vers. Quid ergo in his. D. de usurp. & usucap. mo-* vebimus. Utrum Gemmæ inclusio in aurum usucapionem præceden-

dentem interrumpat? Casus est talis: Possidenti bona fide Gemmam alienam decem vel viginti dies ad usucapionem ejusdem adimplendam deerant, cum Gemmam auro includeret; quaerit itaque Pomponius *in d. L. 30.* Utrum Gemmae qualitas illa inclusione alteretur, ita ut usucapio pene adimpleta interrumpatur? Attamen, cum utrumque, & aurum & Gemma, & mobile & integrum maneat, adeoque Gemma auro alieno inclusa, ut excludatur, ad exhibendum (Cum vindicatio non competat; Gemma sc. cum auro unum corpus *connexum* constituyente *d. L. 30. §. 1. de Usurp. & usuc.* auroque vel annulo cedente *L. Pediculis 32. §. 1. D. de aur. arg. Mund.*) agi possit. *L. Gemma. 6. D. ad exhibend.* Utrumque & possideri & usucapi, nec usucapionem pene adimpletam interrumpi, Jctus respondet *in d. l. rerum mixtura. 30. §. 1. D. de usurp. & usucap.* In jure Saxonico circa praescriptionem Gemmarum, tanquam rerum mobilium *L. Lex qua tutores 22. C. De administr. Tut.* interest, utrum haereditas solas res mobiles: an vero conjunctim res immobiles contineat? Illo casu petitio haereditatis anno & die; hoc casu 30. annis, anno & die, demum praescribitur *Matth. Coler. ad c. de quarta X. de Praescriptionibus n. 80.*

IN DONATIONE 500. solidos excedente insinuationem, requirit *Imp. in l. Si quis 36. §. fin. C. De Donat. Scipio Gentil. de Donat. inter Vir. & Uxor. lib. 3. Cap. 32.* Tantae enim quantitatis donationes, si causam non habeant, modum expendendi superare videntur, *Anton. Gomez. Var. Resolut. Tom. 2. Cap. 4. n. 6.* Adeoque Reip. interest, prospicere, ne quis re sua male utatur. *§. ult. 7. De his qui sui vel alien. jur. sint. Card. Tuschus Praef. Concl. Vol. 2. lit. D. Concl. 646. n. 12.* Ethinc insinuationis judicem omnino Donatorem interrogare debere; An vi, metu, vel fraude ad donationem illam allectus fuerit, monet. *Dn. Brunnem. ad l. 27 n. 11. C. de Donat. Conf. Gutierrez. in Tr. de Juram. Confirmator. P. 1. c. 7. n. 9.* Illaque insinuationis necessitas non de numerata tantum pecunia, sed & de caeteris rebus intelligenda est, *arg. d. L. Si quis 36. §. 1. Ibi: Rerum mobilium vel sese moventium C. De Donat.* Et Gemmam ingentis pretii donatam, citra insinuationem, ad 500. saltem solidos donatario adquiri putamus.

Sed quid, si plures Gemmae donentur, quarum conjunctum precium 500. solidos excedat? Et distinguimus: Utrum ex intervallo & singulae separatim, an simul omnes donentur; Illo casu in-

- sinuatione opus non est. *L. Sancimus. 34. §. si quis autem. 3. C. de donat.*
- 10 *Card. Tufchus. Pract. Concl. Vol. 2. Lit. D. Concl. 646. n. 23.* Hoc casu donationem citra insinuationem ultra 500. solidos haud valere, etiamsi Notarius clausulam: *Quod tot sint donationes, quot summe, non excedentes 500. solidas adjecerit, communis est Opinio.* *Arg. L. sancimus. 34. §. fin. vers. fin. autem. C. de donat. Anton. Gomez. Var. Resol. Tom. 2. C. 4. n. 7. Et de communi testatur Iohann. Gutierrez. de Iuramento Confirmatorio. P. 1. c. 7. n. 17. Iulius Clarus senient. Lib. 4. §. Donatio quast. 17.*
- 11 *n. 4.* Plus enim valet quod agitur, quam quod simulate concipitur. *Rubr. & t. tit. C. Plus valet. quod agitur.* Neque talis clausula in fraudem Legis prohibentis, & ad falsitates evitandas introducta toleranda est, cum nec expressè huic solemnitati renunciare liceat. *Guido Papa singular. 173. n. 2. D. Brunnem. ad L. 27. n. 6. C. de donat. Conf. Galleratus de Renunt. Tom. 2. Cent. 1. Renunt. 90. per tot Utpote quæ juris Publici, & prohibitivi, Anton. Faber. in Cod. Dec. Sabaud. Lib. 8. Tit. 40. Def. 5 & 8. Et à jure pro forma introducta est; adeoque illi à contrahentibus renunciari nequit. Mich. Angel. Oliverius in Decis. Rota Romana mater. Renunciat. concernent. Dec. 39. n. 3. Paul. Galleratus De Renunt. Tom. 2. Renunt. 20. n. 6. & 7.*
- 12 Circa illam Donationis speciem, quæ *Morgen Gabe* vulgo appellatur, qua Sponsus altero nuptiarum die Sponsæ preciosi quid ante prandium dono dare solet. *Rüdinger sing. Obs. Centur. 3. Obs. 67. Paul. Cypræus de Iur. Connub. c. 13. §. 41. n. 4. Scip. Gentil. de Donat. inter Vir. & Uxor. Lib. 2. c. 23. p. 235.* Proposito casu specialiori, quærere licebit: Utrum hæredes Sponsi, qui Catenam auream
- 13 vel anulum Gemmis exornatum Sponsæ dederat, eundemque aliquo post nuptias tempore ab ipsa repetierat, ut Sorori, à qua commodatus erat, restitueretur, alium ejusdem valoris, vel pretium etiam nummarium promittens, mortuo marito, vidua ad restituendam ejusmodi catenam vel anulum teneantur? Et quamvis Vidua eam, quam in nuptiis à marito dono acceperat, catenam vel anulum sponte eidem restituerit, fide ipsius promissioni habitata; Heredum tamen pietati convenit, defuncti fidem liberare.
- 15 *Magnif. Dn. Mevius. P. 5. Decis. 1. n. 5.* Neque enim nova donatio fit, promissione alterius catenæ vel annuli, sed facta donatio confirmatur. *Text. in L. Si donata 36. §. 1. ff. de Donat. inter Vir. & Uxor.* Et sic in tali casu hæredes condemnatos refert. *Daniel Möller. Se-*
nebr.

meſtr. Lib. 1. c. 32. Andr. Goldbeccius de ſucceſſione Gerada. Tit. 7. n. 11. & 12.

In materia SUCCESSIONIS videndum I. Quid Gemmis 16
legatis vel relictiſ veniat? Et Gemmis legatis Gemmea vaſa con-
tineri, reſpondet *Ulpianus in L. cum aurum 19. §. ult. ff. de Aur. arg.*
mund. Quod in iis expeditum eſt, quæ ex meris Gemmis con- 17
ſtant; In illis vero, quæ ex auro & Gemmis conſtant, cum rea-
dubia ſit: Utrum Gemmæ auro, an potius Gemmis aurum ce-
dat? Inſpiciendum (1) quæ res alterius ornandæ cauſſa fuerit ad- 18
hibita, non quæ precioſior ſit, *d. L. 19. §. ſin. & §. perveniamus. 13.*
ff. de Aur. Arg. mund. idque in ipſis etiam annulis quibus Gemmæ
incluſæ, obtinere apparet *ex d. l. 19. §. 16. D. de Aur. arg. mund.* Et
auro factò legato, Gemmæ, annulis incluſæ annumerantur in- 19
L. Pediculis. 32. §. auro factò 1. ff. de Aur. arg. mundo: Oswald. Hilliger in
Donell. Enucl. Lib. 4. c. 37. (2) Utrum forte Gemmæ ideo auro inclu- 20
ſæ fuerint, ut habiliter geri poſſint; quo caſu aurum Gemmis ce-
dere dicitur *in L. ſi ut habiliter. 20. ff. de Aur. arg. mund.* Et (3) An ſup-
pellex, de qua quæritur, à teſtatore potius Gemmis, quam auro 21
adnumerata fuerit. *Arg. d. L. cum aurum. 19. §. Lectum. 8. ff. de Aur. arg.*
mund. Tali enim caſu error juri occaſionem præbet. *L. ſupellectili*
2. §. ult. in ſin. ff. de Supell. legat. & ex factò viventis ſumitur conje- 22
ctura voluntatis morientis. *Card. Mantica de Conjectur. ult. Vol. lib. 6.*
Tit. 9. n. 5. Conſuetudo enim teſtatoris utentis facit, ut Vini appel-
latione comprehendantur liquor, qui ex vinea non procedit. *L.*
Si quis vinum. 9. pr. verſ. Hæc omnia ita & L. ſeq. ff. De Tritico vino. & oleo
leg. Mantica. d. l. n. 2. Adeoque numiſmata aurea vel argentea vete-
ra, quibus pro Gemmis nonnulli uti ſolent. *L. Numiſmatum 28. ff.*
de uſufr. & quemadmodum quis utat. Gemmis legatis venire, ſi pro 24
talibus habita, & ita à teſtatore utique dicta fuerint, non du-
bitamus.

E diverſo quæritur. II. An Gemmæ, ſi Ornamenta vel Jocalia
(uti dicuntur *in Beſold. Theſ. Pract. Noviff. Dietherri Tom. 2. Voc. Jocalia.*
p. 314.) generaliter legata fuerint, ſub legato contineantur? Et
Gemmas Ornamentiſ legatis contineri dicitur. *in L. Argumento. 25. 25*
§. ornamenta. 10. v. quo ex numero ff. de Aur. arg. mund. Scip. Gentil. de
donat. inter Vir. & Uxor. Lib. 2. c. 25. in pr. Exceptis ſaltem Gemmis
rudibus, *d. L. Argumento 25. §. margaribus, 11. verſ. quod ſi adhuc ff. de*

Aur. arg. mund. nec non annulo signatorio, d. l. argumento. 25. § 10. ibi: prater signatorios. ff. de Aur. arg. mund. Carpz. P. 2. C. 14. D. 43. n. 4. Licet enim hic preciosam Gemmam contineat, potius, tamen rebus expeditoriis, dem *Heergewette* / quara ornamentis accensetur, prout de Pomeraniz & Megapoliis usu testatur *Dn. Mev. ad Jus. Lubec, lib. 2. Tit. 2. art. 15. n. 2.* Eademque Ducatus Bremensis inter Nobiles observantia apparet *ex jure Equestri Bremensi Tit. 3. §. 1.*

26 Sed quid, si generali Ornamentorum legato præmissio, quædam eorundem species, Gemmis præteritis, enumerentur? Tali que casu abundantem specierum mentionem generali legato nihil detrudere, probat *textus in l. Pediculis. 32. §. labro 6. ff. de Aur. arg. mund. l. legata. 9. pr. ff. de supell. legat. Conf. Simon. de Præis de Interpret. ult. Volum. lib. 4. Dubit. 10. circa legata. n. 37. fol. 184. in fin.* Nisi forte de contraria Testatoris mente hac in parte constet. *d. l. legata 9. pr. ff. de Supell. legat.*

27 Sed & si forte ornamenta uxoris causa comparata legata fuerint: Wann der Frauen alles / so zur ihrem Ehe gehöret / und angeschaffet ist / vermacht worden. Quæreret licet: Utrum ea quoque ornamenta, quæ promiscui Viro & Uxori usus fuere, contineantur? Et Negativa, quæ probari videtur in *L. hoc legatum. 45. ff. de legat. 3. adstruitur. à Scharbo in Rubr. C. de secundis Nupt. n. 4. Webner. in Observ.*

28 *præctis, voce Ehe / was auf ihrem Ehe gehöret.* Pariterque ea, quæ Maritus Uxoris exornandæ gratia à Judæis saltem conduxit, sub ejusmodi legato haud continentur. *Simon. de Præis de Interpret. Ult.*

29 *Volunt. lib. 4. Dubit. 10. circa legat. n. 17. in fin. fol. 184.* Si ornamenta quoque ex feudo præstanda legata fuerint, quæstio est: an eadem à Successore solvenda sint? Et quamvis vassallus decedens regulariter per solum testamentum successoris feudali præjudicare nequeat, *1. Feud. 8. c. 1. Henriens à Rosenthal. de Feud. c. 7. Concl. 2. n. 2. &*

30 *Concl. 51. n. 4.* Attamen ubi dos ex Feudo solvenda, ibi idem in cæteris quoque expensis nuptialibus; als *Geschnickte / Kleidern / und Hochzeit-Geldern* secundum Praxin observari, tum propter identitatem rationis, tum quia sub voce *Ausststeuer* illa in Statutis comprehendantur, testatur & in Decidendo sequitur. *Dn. Mevius P. 2. D. 120.*

31 III. Generali MOBILIVM appellatione & legato, Gemmae extra dubiam versant *L. lex, qua tucoret. 22. in pr. C. de administratio-*

ne Tut. cum & auro inclusz, mobiles censeantur. *L. 30. §. 1. ff. de usurp. & usucap. L. Gemma 6. ff. ad Exhibend.* Adeoque si Gemma ex annulo legatur, eadem excludenda, & sic przstanda est, *l. Si Gemma 17. ff. de Aur. arg. mund.* Imo mobilium omnium usufructu relicto, etiam Gemmarum usufructum legatum censerī adstruit, *Menoch. Consil. 407. n. 7. Johann. Del. Castillo de usufr. Cap. 38. n. 20. p. 434.* Nisi forte communis loquendi usus mobilium significationem ad certam aliquam mobilium speciem restringat, prout Pergami ex communi usu receptum esse, ut mobilibus legatis, mobilia pretiosa non comprehendantur, sed utensilia tantum testatur *Mantic. de Conject. Vlt. Volunt. lib. 9. Tit. 3. n. 8. in fin.* Et quamvis non nulli Glossz Canon. autoritate Gemmas & mobilia pretiosa immobilibus comparare annitentur, ducto arg. à prohibita alienatione rerum immobilium Minoris, & prohibita pariter Minoris rerum mobilium pretiosarum alienatione per *l. lex, que Tutor. res. 22. in pr. C. de Administ. Tut.* Illud tamen in iis saltem casibus procedit, in quibus par omnino ratio & przjudicium est; Ubi enim diversa ratio est, mobilia pretiosa vim & naturam immobilium non habent, quod vel ex eo liquet, quod mobilium pretiosorum possessores non zque à satisfactione de jure releventur, ac qui immobilia possident, nisi forte illa talia sint, quz difficile celari aut transportari possint; Major enim illius difficultatis, quam precii ratio habenda est, *Andr. Tiraquel. de Retract. Municipal. §. 1. Gloss. 7. n. 101.* Et in ejusmodi terminis intelligendus est *Berlich. P. 1. Concl. 20. n. 46. & Carpz. P. 1. C. 5. D. 19.* prout & de magna negotiatione in tabernis loquitur. *Carpzov. n. 3. & in sententia in fine adjekt.*

IV. Quamvis olim seculi severitas ne argentea quidem vasa admiserit *l. Supellectili. 9. §. fin. D. de Supell. legat.* postea tamen non ex auro solum, sed & ex Gemmis supellectili uti ceperunt; *l. labeo 7. §. 1. D. de Supellect. leg.* adeoque Supellectili (quz & *Massariarum* nomine apud Jctos venit, *Simon de Practis de interpret. ult. Volunt. lib. 4. Dubit. 10. circa legata n. 39. fol. 185. Mantica de Conject. ult. Volunt. lib. 9. Tit. 3. n. 22.* legata, ad Gemmata *d. l. Supellectili. 3. §. 3. D. de Supell. legat. & Crystalina vasa* variant; *d. l. 3. §. 4. D. de supell. leg.* Sed quid, si quis aurum Gemmas, Margarithas, que iure auro fue-

fuerint, legaverit, aureane supellex, cui neque Gemmae, neque margaritae insunt, legata videbitur? Et quamvis clausula: *Quae in eo anno fuerint*. legatum ad solum aurum, Gemmis, margaritisve exornatum restringere videatur, nihilominus tamen & illam supellectilem auream, cui nec Gemmae nec Margaritae inclusae, deberi respondet Proculus in l. si quis legaverit. ii. D. de Aur. arg. mund. In Dactyliothecis legatis dubium quoque est: Utrum annuli simul legati videantur? Et proponitur quidem casus legantis dactyliothecam suam, & si quos praeterea annulos habeat; illudque legatum etiam annulos, in dactyliotheca servatos, continere dicitur in l. librorum. 52. S. penult. D. de Legat. 3. Attamen si simpliciter Dactyliotheca legata fuerit, inspiciendus erit testatoris loquendi Stylus; si enim Dactyliothecae appellatione simul annulos comprehendere solitus fuerit, veluti si dixerit: Mein Futteral oder mein Spind ist mir lieber als 1000 Thaler / etiam annuli legatae dactyliothecae cedunt; Consuetudo enim Testatoris optimam voluntatis ipsius interpretationem praebet, prout pluribus deducit Mantica de Consect. ult. Volunt. lib. 6. Tit. 9. E. contrario annulis legatis dactyliothecam non cedere vult text. in L. argenteo. 53. S. 1. D. de legat. 3.

- 40 V. KLEINODIIS legatis, Gemmas quoque legatas intelligi, dubium nullum est, siquidem Debit Majoribus nostris hereditatem, patrimonium, facultatesve significasse, indeque voculam Kleinod/ quasi bona hereditaria preciosiora & subtiliora designare, traditur in Christoph. Besold. Thesaur. Pract. Noviss. Voc. Edelsteine, Tom. 1.
- 41 in Addit. vers. Bey fahrender p. 201. Prout itaque sub Gerada continetur Aller Weiblicher Schmuck / an Ketten / gülden und silbern Ringen / Gürtel / Arm-Bänder / Hals-Bänder / und andere Kleinodien / so der Frauen gewesen / &c. Magnif. Dn. Mevius ad J. Lüb. P. 2. Tit. 2. art. 15. n. 3. Vel ut in Constitutione Equestri Ducatus Bremensis Dem Bremischen Ritter-Recht / sub Tit. Von der Gerade dicitur Und gehöret zu der Gerade alle der Frauen Kleider und Kleinodien / so sie zu threm Leibe getragen / und gebrauchet / Quem Constitutionis. Text. Vid. ap. Dn. Mevium. P. 3. Dec. 312. Pariterque ut ex Constitutione Marchiz Von der Frauen Verleibdingung: Einer Adelichen Wittwen ihre Kleider und Geschmuck / Ketten / Kleinod &c. gefolget werden müssen. Cujus Constitutionis tenor refertur in Diss. sub Excellentiss. Dn. D. Strykii. Praesidio ad A. F. W. super habita. de Kinn. Nob. March. c. 3. n. 30. Ita sub illa mentione

tionem der Kleinod Gemmea quoque ornamenta si quæ Uxor fuerit, utique continentur; Margarithas tamen sub nomine der Kleinod 43 non contineri pronunciatum fuit in *Facult. Juridic. Francof. An. 1679. deniersten May.* In dem Communis usus loquendi die Kleinodien von zusammengesetzten Edelgesteinen versteht / und man von einer Schnur Perlen nicht wol sagen kan / daß es eine Schnur von Kleinod 44 dien sey. Obiter notitiam De Equitibus Clinodiorum desiderantes remittimus ad *Magnif. Du. D. Beckmanni notitiam Dignit. Disp. 16.*

Cæterum ut voluntas hominis ambulatoria est usque ad supremum vitæ exitum per text. in l. quod iterum 4. D. de adim. vel transfer. legat. L. 32. §. penitentiam. 3. in fin. ff. de Donat. inter vir. & Uxor. Nemoque legem sibi dicere potest, à qua discedere ipsi non liceat. L. si quis in Principio. 22. pr. D. de legat. 3. Johann. Gutierrez. de Jurament. Confirm. P. 2. Cap. 1. n. 1. Ita si Seja Antoniz pondo tot & unionem 45 cum Hyacinthis legaverit, postea vero unionem solverit, nec mortis tempore inter ornamenta unionem reliquerit, heres ad æstimationem rei, quæ in hereditate non est, non tenetur, l. Seja. 6. pr. D. de Aur. arg. mund. Pariterque si Seja uniones & hyacinthis in aliam ornamenta, additis postea aliis Gemmis & Margarithis preciosius facti, speciem converterit; nec legatarius hos uniones vel hyacinthos petere potest, nec heres ornamento posteriori eximere 47 & præstare compellitur; d. l. Seja 6. §. 1. D. de Aur. arg. mund. Simon. De Præcis de Interpret. ultim. volunt. lib. 4. Dubit. ult. circa Testator. disposit. inspect. 3. n. 3. fol. 233. Forma enim mutata prope substantia rei interempta censetur. L. Julianus. 9. §. sed si quis 3. ff. ad exhibend. 48 Ut interim omittamus, quod etiam dissolutione & permutatione tali voluntas Testatoris mutata videatur Text. in d. L. Seja. 6. §. 1. de Aur. arg. mund. Mautic. de Conject. ult. Volunt. Lib. 12. Tit. 2. n. 8. Attamen, si forma pristina in tantum manserit, ut iisdem usibus res 49 prior legata inservire possit, veluti si Titia inaures, in quibus dux Margarithæ, elenchi & smaragdi duo erant, legaverit, & postea elenchos iisdem detraxerit, ita tamen, ut inaures adhuc manserint, Legatum non expiravit, sed inaures nihilominus debentur. L. Pediculis. 32. §. penult. & ult. ff. de Aur. arg. mund.

MUTUI datio in iis rebus consistit, quæ pondere, numero, 50 & mensura constant, veluti ære, argento, auro; sc. quas res aut numerando, aut metiendo, aut appendendo in hoc damus, ut

CAPUT IV.

accipientium fiant, & nobis non eadem, sed ejusdem qualitatis alia, reddantur. *pr. J. quib. mod. re contrab. obl. L. 1. §. re contrahitur. § 2. ff. de O. & A.* Ut itaque Gemmarum, imprimis Nobiliores, tum ex pondere, tum aptis ad mensuram Instrumentis, tum simul numero aestimari, adeoque functionem in genere suo recipere possint, Gemmas mutuo dari posse non dubitamus; Ita enim & regulas, & lapides mutuo dari posse, probat *Petr. Nicolaus Mozzius in Tr. de mutuo, Rubr. de reb. quae mutuari possunt. n. 15.*

§ 2. Oneratis aere alieno debitoribus, quibus bonorum cessionem necessitas injungit, quamvis ex singulis rebus mobilibus una ex statuto, vel secundum *Const. Carolin. cujus quidem meminit Petr. Peckius de jure sistendi c. 45. n. 9. observantiam tamen dubiam putamus*, relinquenda sit, id tamen in preciosis non obtinere vult. *Colleg. Argent. Lib. 42. T. 3. lb. 9. n. 3.* Attamen in tali cessione res preciosas, veluti Gemmas &c. in quas affectio cadere potest, nec taxari nec de manu in manum creditori statim tradi, sed in utilitatem debitoris subhaerere debere, vult *Matth. Coler. de Process. execut. P. 3, c. 9, n. 46. Matth. Berlich. P. 1, Concl. 81. n. 91.*

§ 4. **COMMODARI** Gemmas tanquam res mobiles *arg. L. 1. §. 1. vers. commodari enim rem mobilem. ff. Commodati. Petr. Nic. Mozzius de commod. Tit. de rebus, quae possunt commodari. n. 1.* Vel tanquam ornamenta posse, colligitur. *ex L. Si ut certo, §. interdum. 10. ff. Commodati.* Non eam itaque in custodiendis Gemmis commodatis diligentiam praestare commodatarius sufficit, quam suis rebus adhibere solitus est, sed sane ad tam exactam, quam alius diligentior praestare potuisset, tenetur. *§. Item is, cui. 2. Inst. Quib. mod. re contrahitur. obl.* Adeoque commodatarius culpa levissimae periculum sustinere, communis est opinio. *Anton. Gomez. Var. Resol. Tom. 2. c. 7. n. 1. Bronchorst. ad L. 27. Reg. 2. ff. de R. J. Harpprecht ad Inst. P. 2. Diss. 4. lb. 6. Lit. C.* Quod tamen in sponsa & uxore, cui sponsus vel maritus ornamenta, quibus ipsa honestius culta incederet, commodaverat, limitatur, ita ut solus dolus praestetur, cum sua duntaxat causa commodans commodasse censeatur, *textus in L. Si ut certo. §. §. interdum. 10. ff. commodati.* Ceterum casus fortuitos licet regulariter commodatarius non praestet, *L. in rebus. 18. pr. ff. commodati. §. item is. 2. J. Quib. mod. re contrab. obl.* Cautela tamen commodari meretur, ut commodans rem commodandam aestimato tradat, & ad aestimatio-

nem

nem præstandam commodatarium obliget. *L. Si ut certo loco. §. 5. Et si forte. 3. ff. commodati Anton. Gomez. d. Tom. 2. c. 7. n. 1. Petrus Nicol. Mozzius de Commodat. d. Tit. de reb. qua poss. commod. n. 6.* Præter æstimationem præcedentem etiam propter culpam, & si re commodata aliter, ac ipsi concessum fuerat, commodatarius usus fuerit, non ad casus saltem fortuitos & vim majorem tenerur, *L. Si ut certo. §. 4. L. in rebus. 18. pr. ff. Commod.* Sed posteriori etiam casu furti conveniri potest, *d. L. §. 5. quinimo. 8. ff. Commodati. L. Qui furtum ib. D. de condit. furt. L. qui jumenta. 40. D. de furt.* Adeoque hinc emergit casus notabilis, quo fur furti agere possit; si enim commodatarius, rem sibi commodatam Titio, inscio & invito Domino, commoda- verit, & Titio furtum factum fuerit; Et domino rei competit furti actio adversus commodatarium, quia non debuerat re commoda- ta aliter uti, ac inter ipsos convenerat; & commodatario, quia custodiam debuerat. *Text. in termin. Locat. in L. qui vas argenteum. 48. §. Si ego tibi. 4. D. de furt. Colleg. Argent. Lib. 47. Tit. 2. Th. 18. n. 19.*

Ornamenta & sic Gemmæ, recte DEPONUNTUR *L. 1. C. 61 Deposit.* Et à deponente citra opponendas exceptiones repetuntur. *Arg. L. Si quis. 11. C. Deposit.* Sed utrum prædoni Gemmæ depositæ restituendæ sint? in dubium venit: Et quamvis depositi fides etiam Prædoni Gemmas depositas restitui jubeat. *L. 1. §. Si prado. 39. De deposit. Harpprecht ad Inst. P. 2. Disp. 5. th. 4.* Equitas tamen, suumque cuique tribuens Justitia Gemmas, à prædone depositas vero Domino vindicanti restituendas esse exigit. *L. bona fides 31. §. 1. D. depositi;* Pariterque rei apud verum Dominum depositæ repetitionem latroni denegari innuit *text. in L. Qui rem suam. 15. d. l. bona fides. 31. §. 1. deposit. junct. L. neque pignus. 45. pr. D. de R. J.*

In PIGNORI datis Gemmis similis occurrit casus, quo furti à fure agi possit: Si enim Debitor creditori Gemmas oppignora- tas furripiat, creditori datur furti adversus debitorem actio, & si eadem debitor furripiantur, debitor furti contra alterum furem agit, adeoque fur furti agit. *L. itaque fullo. 12. §. 2. D. de furt.* In quo §. 2. emendationem Cujacij, sublata negatione legentem: *Et sic sit, ut teneatur furti & agat, laudas Colleg. Argent. lib. 48. tit. 2. th. 18. n. 19.* Non autem furti solum debitor tenetur, qui Gemmas oppignoras omnino Creditori furripit, sed & is, qui Gemmas veras dederat, easque se obsignaturum dixerat, interim vero falsas

sive adulterinas subjecerat. *arg. evidenti L. cum as. 20. pr. D. de furt. 65 jun. 7. L. 1. §. 1. D. de pignorat. act.* Attamen si quis ab initio falsas Gemmas creditori demonstraverit, veras esse affirmans, quamvis turpiter agat, stellionatusque crimen committat. *L. 1. §. 2. ff. de pign. act.* furtum tamen non fit. *arg. d. L. cum as pignori. 20 pr. ff. de furt.* Sed pignoratitia contraria actione, præter stellionatum, quem debitor fecit, agitur. *d. L. 1. §. 2. ff. de pign. act.*

66 De pacto debitoris: *Ut si intra certum tempus debitum non solvatur, creditor Gemmas pignori datas in solum habeat.* Quid dicendum? Solet illud pactum Legis commissoriæ pignorum nomine venire, adeoque reprobatum est in *L. fin. C. de pact. pign. 1. Feud. 27. §. si quis obligaverit. Capol. Tr. Cautell. Caut. 244. n. 1. Paul. Cbristin. Vol. 4. Dec. 173.*

67 *n. 7. B. Dn. Mey. ad 7. L. Libr. 3. Tit. 4. art. 2. n. 1.* Ut nec juramento appposito subsistat. *Andr. Tiraq. de Retract. convent ad fin. Tit. n. 121. Anton. Fab. in Cod. lib. 8. Tit. 23. Def. 1. in fin.* Juramentum enim in sceleratitatis causis exceptionem juris non excludit, *l. fin. C. de non numer. pec.* Nec contra jura prohibitiva & annullantia præstitum servandum, *e. ad nostram. 21. X. de jurejur.* Nec in præsentī casu tanquam iniquitatis vinculum tolerandum est, *c. quanto. 18. X. de jurejur.*

68 Naturaliter enim iniquum est, cum alterius damno contra jura,

69 locupletari, *l. nam hoc natura. 14. ff. de Condit. indeb.* Attamen cum juramentum faciat valere actum meliori modo, quo valere possit, *ut in l. cum Pater 77. §. filius matrem. 23. ff. de legat. 2.* juramenti adjunctionem operari, ut, pecunia prædeterminata die non solvatur, Gemmæ pignori datæ emtori justo precio arbitrio boni viri definiendo, acquirantur, probat *Job. Gutierrez. de Jurament. confirm. P. 1.*

70 *c. 33. n. 3.* Illud enim pactum: ut debito intra talem terminum non soluto, creditor jure emtoris possideat Gemmas, justo precio tunc æstimandas, utique valet. *Text in l. si fundus. 16. §. fin ff de Pign. & hypoth. l. ult. pr. ff. de contrah. emt. Matib. de Afflictis. Dec. 368. n. 1. vers.*

71 *ad primum dubium & n. 2.* Indeque cautelam Fœneratorum Bondoniensium cum debitoribus paciscentium: *ut si pecunia intra illum diem non solvatur, pignus pro precio per talem talve arbitratores æstimando, emtum sit, & postea coram illis arbitratoribus convenientium, de æstimando pignore pro pretio debiti, licet multo plus valere possit, infert Bartholom. Capoll. Tr. Cautell. Caut. 244. secund. edit. Francof. in fol. n. 2.*

STIPULANS à pupillo sine Tutoris auctoritate Gemmas, 72
 num eundem ex contractu naturaliter obliget? Varie controver-
 titur. Plurimi etiam ex recentioribus magni Nominis JCris pu-
 pillum ex contractu naturaliter obligari opinantur: Pro quibus
 facere videtur *text. in l. Si pupillus. 21. pr. ff. ad l. Falcid.* Attamen-
 contraria Opinio tum Jure Civili, tum ratione naturali dictitan-
 te, verior videtur; Et quidem (1) Juris Civ. Regula est: Quod 73
 quis ea, quæ naturaliter debuit, soluta indebiti conditione,
 repetere non possit. *per text. in l. naturaliter. 13. pr. l. si quod Domi-
 nus. 64. ff. de cond. indeb. Colleg. Argent. lib. 12. Tit. 6. ib. 6. n. 4. atqui
 Pupillus ea, quæ sine tutoris auctoritate stipulanti promisit, &
 solvit, repetere potest, quia nec natura debet. l. Quod pupillus. 41. ff.
 de cond. indeb.* Quapropter regulam illam & fundamentum juris 74
 corrumpere necesse esset, si pupillus naturaliter ex promissione vel
 contractu obligaretur; Ex eo enim naturales obligationes æsti-
 mantur, si soluta pecunia repeti non possit. *Text. in l. naturales. 10.
 ff. de O. & A.* Nec obstat, quod pupillus id, quod sine Tutoris au- 75
 thoritate mutuum acceperat, pudes factus solvens non repetere
 dicatur *in d. l. naturaliter. 13. §. 1. ff. de Cond. indeb.* adeoque natura-
 lem obligationem præcessisse necesse sit, *per d. l. Si pupillus. 21. pr. ff.
 ad l. Falcid.* Nam naturalis illa obligatio proficiscitur ex contractu 76
 pupilli, *per text. in l. Pupillus. 59. ff. de O. & A.* Sed ex traditione rei,
 qua locupletior factus est, ut apparet. *ex d. l. naturaliter 13. d. 1. ff.
 de Cond. indeb.* nam hoc natura æquum est, neminem cum alterius
 detrimento fieri locupletiozem, quæ ratio statim. *dicta l. 13. §. 1. sub-
 jungitur & per voculam NAM connectitur l. Nam hoc natura 14. ff. de
 Cond. indeb.* Et sic obligatio naturalis pupilli, de qua *in l. si Pupillus* 77
21. pr. ff. ad l. Falcid. non proficiscitur ex contractu pupilli, sed tantum
 ex traditione rei alicujus ipsi facta, cui naturalis illa æquitas natu-
 ralem quandam obligationem addit *arg. d. l. 14. ff. de Cond. indeb.*
 Nec (2) ipsa Ratio naturalis obligationem pupilli naturalem per- 78
 mittit, nam juris Civilis Ratio, quæ pupilli contractus annullat, est
 (1) ætas non perfecta §. *impuberes. 6. §. de Act. Tut.* (2.) Defectus ju-
 dicii; Pupillus enim nec velle nec nosse potest, & quod ammi-
 judicio fit, in eo Tutoris auctoritas necessaria est, *text. in l. Pu-
 pillus. 137. ff. de R. I.* Immo ætas impuberum, quid videat, ignorat.
l. 1. vers. Impubere vero C. de falsa monet. Anton. Faber. in Cod. Lib. 6. Tit. 3.

- 79 *Def. 6. n. 1.* Utraque hæc Ratio naturalis est, adeoque & decifioni in puncto juris naturalis infervit, prout & nobiscum sentit *Georg. Franzkius Exerc. 3. quest. 5. in pr. & ab ipso citatus. Valentin. Riemerus.*
- 80 **VENDITUR** annulus, cui inclusæ sunt Gemmæ, postquam de precio convenit, venditor de Gemmis non simul venditis quæstionem movet. Decidenda erit hæc quæstio: *ex L. pediculis argenteis. 32. §. 1. ff. de Aur. arg. mund. ubi dicitur: Gemmas annulis inclusas annulis cedere; Dixerit equidem venditor: & Gemmas & aurum per se integra corpora esse, adeoque non conjunctim vendita censerentur. arg. L. rerum mixtura 30. §. ibi: Cum utrumque maneat integrum. ff. de Usurp. & usucap. Sed Respond. per illam ipsam L. 30. pr. ff. de usucap. Gemmas cum annulo, cui inclusæ sunt, constituere corpus connexum, donec vel ex legis, ut in L. Gemma. 6. ff. ad Exhib. Vel hominum sufficienti dispositione separentur, ut in L. si Gemma. 17. ff. de Aur. arg. mund.*
- 81 Eademque decifio obtinebit, si quis equum cum capistro, Gemmis exornato, vendendi causa produxerit; Vendito enim equo, etiam ornamenta, licet optima fuerint, vendita censentur, *L. Ediles 38. pr. & §. vendendi 11. ff. de Edil. Edict. Mozzius de emt. & vend. Tit. de Natural. emt. n. 48. Vid. Besold. Thes. pract. Noviss. Dietrich. Tom. 2. Voc. Zaum & Zaum Geld.*
- 82 Quamvis de consuetudine capistri nomine venditoris famulus aliquid exigere possit. *Colleg. Arg. lib. 19. Tit. 1. sb. 19. n. 23. Johann. Jacob. Speidel, in Spec. Jur. Pol. vol. Halffter. Geld/ Zaum, Geld.*
- 83 In Gemmis venditis utrum *Retractus* jura obtineant? quære-re placet. *Andr. Tiraquello, in Tr. de Retract. Municip. §. 1. Gloss. 7. n. 100. seqq.* Et quamvis mobilia preciosa ut Gemmæ &c. autoritate Glossæ Can. comparari velint cum rebus immobilibus *arg. L. Lex. qua tutores. 22. pr. C. de Administr. Tut.* Id tamen, quatenus in dispari inter mobilia & immobilia ratione non procedat, *superius probatum.*
- 84 n. 34. *seqq.* Atqui civilis vitæ ratio non tam facile à mobilium, quam immobilium, adeoque omnium ferme rerum emtionè & Commercio extraneos excludere potest; Cessant enim in mobilibus præcipue introducendi retractus rationes, tum quoad repulsionem mali vicini, adeoque litium propter confinium oriundarum evitationem. *Dn. D. Petr. Schulz. in Diss. ipang de jur congruis.*
- 85 n. 3. n. 5. Tum propter majorem immobilium in conservandis familiis

luis utilitatem & necessitatem, *Matth. Berlich. P. 2. Concl. 39. n. 19. ne dicamus, quod satis lugubre sit, domum illam vendere extraneis, prateritis consanguineis, licere, in qua defecere Majores, crevere posterum, vel in eadem majorum imagines aut non fixas, aut sane revulsas videre. L. Lex, qua: Tutores, 22: vers. nec vero Domum, C. de Admissi; Tut. arg. L. in fundo, 38: vers. finge pauperem. ff. de Rei vindic. Gail. 2: Obs. 19. n. 1.* Tum denique ob generalem omnium Statutorum & 88: consuetudinum de solis bonis immobilibus dispositionem? Quas quoque ob causas Gemmas ceterasque res mobiles preciosas a retractus jure immunes pronunciat *Andr. Tiraq. d. l. n. 1021. Quod ta- 89: men aliqualem limitationem, in casu, quo testator rem aliquam mobilem pretiosam Gemmis exornatam extra familiam alienari prohibuit, recipere videtur. arg. L. filius. fam. 114: §. cum Patris; & seq. ff. de Legat. 1. L. Peio. 69. §. fratre, 3. L. cum Patris. 77: §. Libertis, 27: ff. de Leg. 2. Quamvis retractus & tale preceptum, in eo differant, quod 90: retrahentes ad precium solvendum teneantur, contra Testatoris preceptum vero, bona extra familiam alienantibus precium non restituatur, cum ceteri de familia, qui rem illam non tenent, quoad illam, fideicommissarii heredes dicantur. in d. L. Peio. 69. §. fratre 3; L. cum patris. 77: §. libertis. 27: ff. de Legat. 2. Unde nec alienatio in externos licebit, licet possidens reliquos interpellaverit; an ipsi emere velint, ipsique recusaverint; neque enim jus fidei commissi recusata emtione amittitur, ut pluribus deducit. Bartholom. Romuleus in Tr. de Testat. precepti. bona extra familiam alienari prohibet. n. 561. & seq.*

CONDUCTOREM de dolo, lata, & levi culpa, non levis: 92: stima, & multo minus casu, regulariter teneri communis est opinio. *arg. L. si ut tertio. §. nunc videndum. 2. ff. Commodati; Francisc. Rivius. Comm. Opin. lit. C. vers. Conductor non tenetur. Anton. Delrio ad B. Contractus; 23: in verbo Locatum c. 9. in Hist. interpret. p. 198. Conf. ea, qua: superius c. 3. n. 112. tradita.* Unde consequens videtur, quod si de conducta sponsalitia corona. *Bon der Braut-Krone* (quales utur or- 93: namentum imperat. amulari, permitti tamen videntur. in L. unic. vers. nulli preterea. C. Nulli lic. in fren. lib. 11. Tit. 11. adeoque in Patria. & alibi locari solent) Sponsae, modeste saltans, Gemmarum decido. 94: sint, ipsa, nulla alias culpa interveniente, a Locatore conveniri haud

- possit; Re enim conducta ita utens, ac locata est, non de levissima culpa, & multo minus de casu tenetur. *Francisc. Vivius, Comm. apin. Lit. C. vers. Conducens equum Scholaris.* Neque saltem actui Benedictionis Sacerdotalis, sed & cæteris solemnibus nuptialibus, inter quæ & saltandi recreatio recenseri generali Consuetudine obtinuit, talis corona locatur; adeoque amissionis casus ipsi potius coronæ Domino imputandus, qui in firmandis Gemmis diligentiam fortè majorem præstare debuisset, *arg. l. non fraudantur. 134. §. 1. l. factum. 155. pr. l. in condemnatione. 173. §. unicuique. 2. ff. de R. J. Dummodo Sponsa conducens periculum & casum in se non receperit. arg. l. item quaritur. 13. §. Si Gemma. 5. ff. Locati l. si ut certa. 5. §. Nunc videndum 2. ff. Commod. l. Contractus. 23. ff. de R. I. Ant.*
- 96 *Faber. in Cod. lib. 4. Tit. 42. Def. 53.* Et quamvis in vestimentorum aut argenti usu locato talem Imperator custodiam requirat, qualem diligentissimus Paterfamilias suis rebus adhibet. §. *Conductor 5. l. de Lec. & Cond.* Alii tamen id ad exactiorem diligentiam & culpam levem restringunt, *propter verb. l. Si ut certo. 5. §. nunc videndum. 2. ff. commodati. Vid. Anton Delrio ad l. Contractus. 23. d. c. 9. in interp. Analog. Ubi probat, nonnunquam in jure Possivum pro Superlativo & vice versa usurpari.* Alii levissimam ab Imp. culpam exigi sustinentes, dispositionem illius §. *pen.* specialem dicunt, tum propter atterendi & maculandi vestes facilitatem, tum propter insidias, quæ majori conatu rebus preciosioribus, ut puta argento, auro & Gemmis struuntur. *Vid. Casp. Manzius ad §. pen. versic. qui pro usu. n. 28. l. de loc. & Cond.* Sed præsentī casui hæc objici nequeunt; Neque enim alia custodia à Sponsa, etiam diligentissima, in actu nuptiali præstari potest, quam ut coronam capiti probe affixam provide gesserit; Quo factō, ad casum citra culpam suam contingentem non tenetur. *Arg. d. l. 5. §. Nunc videndum. 2. ff. Commod. l. Si quis domum. 9. §. 4. ff. Locat. Cond.*
- 200 Diversum quadantenus obtinere putamus in iis casibus, ubi merces pro custodia specialiter intervenit, nam ibi & levissima culpa, quæ alias in Locato regulariter non præstatur, obligat. *Hector. Felic. de Societ. c. 21. n. 11.* Veluti si Balneator Gemmas custodiæ suæ, mercede intercedente, commissas, levissima culpa amiserit. *arg. l. qui mercedem. 40. §. l. seq. ff. Locat. Cond. Francisc. Turzannus Comm. Opin.*

Opin. 185. num. 2. Sed utrum horrei locator proponens ab initio: *Sc.* 101
aurum, argentum, margaritas, Gemmas, &c. suo periculo non recipere,
 Postea res inferri patiat, custodiam rerum illatarum debeat?
Ventilatur & affirmatur in L. cum in plures. 60. §. Locator. 6. ff. Loc.
Cond. Horrea illa olim dicebantur, ubi preciosissima fortunarum
 pars reponebatur, uti apparet *ex L. nam salutem 3. §. effractura. 2. D.*
de Offic. Praef. Vigil. Erant itaque, qui talia loca ad res ad certum 102
 tempus ibi reponendas, locarent, resque illas periculo suo reci-
 perent; Ideoque *Labeo in d. L. 60. §. 6. ff. Locat.* decidit, si horrearius 103
 res illas inferri patiat, ad periculum praestandum teneri, priore
 protestatione, etiam valvis forte affixa, non obstante. *Andr. Alcia-*
nus ad L. pacta novissima n. 37. C. de Pactis. Aliud dicendum, si quis in 104
 alienis xdibus conclave conduxerit, ut in eo Gemmas resve suas
 deponeret, & ipse custodiret; licet enim conductor postea abiens
 ipsius conclavis curam inhabitatori xdium commendaverit, ipse
 vero claves factum abstulerit; Haud tamen obligat commendatio
 quoad Gemmas resve illatas, cum nec ab initio de custodia con-
 venerit, nec immediate ipsarum custodia, sed conclavis saltem
 cura, concredita fuerit. *Prout Decisum refert Magnif. Dn. Merinus.*
P. 2. Decif. 54.

SOCIETATIS pactum: ut alter Gemmas & aurum, alter 105
 operam omnem tum in poliendo, tum in includendo, tum pro-
 vide vendendo consistentem praestet, lucrum vero commune
 fit, subsistit *per text. in §. de illa sane. 2. f. de societ. L. 1. C. pro socio.*
 plerumque enim tanta est industria socii, ut societati plus con- 106
 ferat, quam res ab altero collat. *L. Si non fuerit. 29. §. 1. ff. pro*
socio. Unde consequens est, quod pactum: *Ut alter, qui Gemmas 107*
in Societatem confert, illarum precio semper salvo, lucrum commune parti-
cipet, damnumque nullum sentiat, subsistere nequeat, ne alioquin
alter, industriam conferens, duplici damno, tum ratione opera-
rum, tum ratione precii Gemmarum salvi praestandi, afficiatur,
alter vero in portu semper naviget. arg. L. cum duobus 52. §. quidam
Sagariam. 4. vers. nam sicuti lucrum. ff. Pro Socio. Gail. 2. Obs. 2. n. 2.
& 3. Camillus Borellus Consil. 65. n. 11. seqq. Franc. Vivius, lib. 1. Decif. 180.
n. 1. Hector Felicius de Societ. c. 18. n. 3. seqq. ubi n. 8. plures allegat. Nisi 108
 forte damnum culpa illius, qui operas praestat, contigerit. *d. L.*

H

Cum

Cum duobus. §. 2. §. 4. in fin. D. pro Socio. Culpæ enim nomine Socius Socio teneretur, Per text. in §. fin. J. de societ. Et quidem vel L. Aquiliz, vel pro Socio actione. text. in L. Sed si ex causa. 47. §. 1. & LL. seqq. D. pro Socio. Sed utrum levissimam culpam, proli superioris de locatis operis c. 3. n. 1. seqq. traditum est, Socius Socio hoc casu, præstare teneatur, dubium non excurrit? Regulariter quidem in Societate culpa levissima non præstatur; ut decidit Imp. in §. fin. J. de Societ. Carpz P. 2. C. 26. Def. 12. Sed utrum ibi subjecta ratio, de improvide electo Socio, in præsentis facti specie, ubi alter artificialium operarum circa res facile frangibiles promissione alterum circumvenisse, adeoque ex dolo quodam patrocinium adipisci videtur, obtineat? In eo dubii nostri cardo consistit. Et quamvis ratio illa generalis sit, levissimam tamen culpam in præsentis casu præstandam esse auguramur; Artificem enim se professus est, atque artificium ipsius verfatür circa res ex levissima culpa frangibiles, adeoque ad levissimam quoque culpam se tacite obligasse censetur. Magnif. Dn. Mevius ad J. Lübec. lib. 3. tit. 8. art. 16. n. 7. per ea, quæ pluribus super deducta. c. 3.

12 Circa MANDATUM tandem elegantis casus decisionem in Facultate Jurid. Helmstad. de Anno 1635. die 11. April. pronunciam tam proponit. Dn. Hahn Ad Wesemb in Tit. de Estimatore. n. 5. quam pro materiz nostræ meritis exigentibus coronidis loco huic capiti verbotenus adjicimus: Hat B. in Stockholm A. ein gülden Kleinod, solches in der Moscau zu verkauffen / oder da es unverkauffet bleiben sollte, ihm B. zu treuen Händen wieder zuzustellen / mit gegeben. Es hat aber A. zu dem / Wie auch da er zum andernmal wieder aus Schweden in Moscau verreiset / das Kleinod nicht verkauffen können / sondern dasselbe in der Moscau bey seinen Sachen in ein Gewölbe verwarlich verlassen; Welches dann B. jedesmal nicht allein nicht widersprochen sondern auch wol damit zufrieden gewesen / und es bey voriger Commission gelassen. Wam nun schon unterdessen eine grosse in der Moscau entstandene Feuers Brant unter vielen andern köstlichen Waaren durch besagtes Kleinod in dem eiseren Kasten usgebraudt / so ist doch A. solchen Schaden zu erstatten / nicht schuldig / und solches aus nachfolgenden Ursachen. Denn ob wol versehenen Rechts / quod æstimator faciat periculum ejus, qui suscipit, ita ut æstimationem, de qua

qua convenit, aut ipsam rem commissam reddere teneatur, *text. expr. in L. 1. §. fin. de estim. act.* So wird doch bey diesem Fall nicht unbillig gezeuffet, ob auch dieser Contractus pro estimatorio, oder nicht vielmehr pro mandato ja halten. In Betrachtung daß nicht zu befinden / Dann das Kleinod um ein gewiß precium zu verkauffen dem A. zugestellet worden; hat es bey dem Contractu mandati keinen Zweck / daß propter casum fortuitum Mandatarius nicht gehalten sey. Gesezt aber / daß es ein Estimatorius Contractus gewesen / so wird jedoch periculum in accipientem dadurch schreyer Dinge nicht transferirt, sondern ist dabey in gute Obacht zu nehmen. Quod vel estimatio fit facta tantum propter rem ipsam, vel ut solum recipiens sciat, quanti vendere debeat, aut dubitetur, an propter ipsam rem, vel non fit facta: Primo casu quando estimatio est facta propter ipsam rem, recipiens precise estimationem vel rem restituere cogitur. Secundo casu, si estimatio fuerit adjecta, non propter rem, sed ad istum finem, ut recipiens solum sciret, quanti vendere deberet, distinguitur *secund. L. 17. §. 1. de prescrip. verb.* Ut si dans rogaverit venditorem, ut res estimatas venderet, dans sit periculum: Sin accipiens, accipientis & venditoris si verneuter rogaverit, accipiens solum dolum & culpam praestet. Tertio vero casu quando non apparet, an propter ipsam rem vel non estimatio facta sit, praesumitur estimationem factam esse, prout vendenda est, & eadem obtinent, quae in secundo casu; prout tenent *Barb. in d. L. 1. de estimat. act. n. 3. Jafm. ad eand. n. 4. Angel. de Aretio ad §. actionum. 29. J. de Act. n. 122.* Alldiemeil nun bey diesem Fall nicht zu sehen / daß einige estimatio vorgegangen, und wann auch A. das Kleinod um ein gewisses zu verkauffen so auf ste genommen / so kan man dennoch nicht vernehmen / ob A. oder B. in diesem contractu anfang gemacht / bleibt also billig dabey / daß A. nicht mehr den dolum und culpam zu praestiren schuldig / und ad casus fortuitos keinesweges verbunden sey. **B. N. W.**

CAPUT V.

De

VSV GEMMARVM

SUMMARIÀ.

P racipua Gemmarum utilitas in ornando consistit 1. seqq.	Gemmis exornare non liceat ? 20
Laodemonii primi saxi fragmen- ta loco Gemmarum in annulis ferreis gestasse feruntur 5	Omnia, qua ad Ornamentum Impi- spectant, à privatis fieri pro- hibentur 21. seqq.
Nonii senat. annuli Gemma XX. Millib. sestert. taxata fuit 6	Sub colore offerendi Principi res prohibita non debet assensari 23
Quare sponsi sponsis annulos dant arra loco ? 7	Hodierna Ordinationes vestiarum libertatem se Gemmis exor- nandi plerumque limitant 24
Annulus an sponsalia contracta probet ? 8. seq.	An puniantur, qua contra prohi- bitionem statuti Gemmas por- tant, si visa saltem, non com- prehensa fuerint 26
Annulus sponsa à sponso missus an donatus, an commodatus cen- seatur ? 10. seqq.	Non puniuntur, qua confici sal- tem ornamenta prohibita fecer- unt, non vero portarunt 27
Quid in vestibus & ornamentis uxori à marito traditis obti- neat ? 11. seq.	An puniantur, qua prohibito Gemmarum usu adulterinas portant ? 28. 29
Causela pro uxore, qua Gemma- rum suarum periculum trans- ferat in Maritum 13. seq.	An iubeatis gemmas secum hu- mari praecepto satisfieri debeat ? 30. seqq.
An tutores Pupillorum Gemmas propria autoritate alienare possint ? 15. 16	An ornamenta, qua defuncta se- cum humari iusserat, legataria, an heredi accrescant ? 34
Libertas Gemmis se exornandi re- stricta per ordinationes polit. 17. seqq.	Pra-
Frena, & equestres sellas quibus	

Preceptum Gemmarum, dummodo rudes non fuerint, L. *argu-*
mento 25. §. *margaritibus*. 11. D. de auro arg. mund. utilitatem in or-
 nando consistere, apparet ex L. *argumento*. 25. §. *ornamenta*. 10. *vers.*
Et omnia, qua ad aliam D. de aur. arg. mund. Ita enim non solum
 cultus Imp. Gemmis exornatur. L. *Un. C. nulli lic. in fren.* Mitræque
 aureæ Regiæ variis Gemmis exornatæ meminit Magnif. Dn. D. Beck-
 man. *Not. Dign. Diff.* 15. c. 2. §. 3. Sed & privatæ personæ Inaures
 Smaragdīs. L. *pediculis*. 32. §. *Item cum inaures* 8. D. de aur. arg. mund.
 Mammillarum ornamenta Cylindris L. *pediculis*. 32. §. *ult. Et ibi. Go-*
thofr. in voce Cylindrus. D. de aur. arg. mund. Viriolas. s. manuum orna-
 menta, Smaragdīs, L. *ult. §. fin. D. de aur. arg. mund. jungatur. Gothofred.*
ad L. quid tamen. 14. in verbo Viriolam. D. de Contrab. emi. Et vendit. an-
 nulosque Gemmis variis exornant. L. *Si Gemma*. 17. L. *cum aurum.*
 19. §. 1. L. *Pediculis*. 32. §. 1. D. de aur. arg. mund. Pariterque Supel-
 lex. l. *Labeo* 7. §. *Tubero* 1. D. de Supell. leg. Lecti, L. *supellestiti*. 3. §. 3. D.
 de Supellestiti legat. Vasa l. *cum aurum*. 19. §. *ult. D. de aur. arg. mund.*
 Phialæ, l. *cum aurum*. 19. §. 13. D. de aur. arg. mund. Coronæ Menfa-
 rum l. *Cum aurum* 19. §. *Sed in coronis* 14. ff. de aur. arg. mund. Lan-
 cēs, d. l. 9. §. 13. D. de aur. arg. mund. Frena, Equestres fellæ, & Bal-
 tei, l. *un. C. Null. lic. in fren. lib. 11.* & similia Gemmis exornata
 leguntur; Quamvis autem Gemmæ varios etiam Medicis usus
 præstent, eosdem tamen, ne à Scopō aberremus, Medicis relin-
 quimus.

Annulis olim ferreis, etiam in solemnibus Conjugalibus, usi
 fuere, & primi. Lacedæmonii saxi fragmenta, ferro inclusa,
 Gemmarum loco gestasse feruntur; Postea aureis annulis, & Gem-
 mis uti cæpere, & Nonii Senatoris annuli Gemma XX. millibus 6
 Sestert. taxata, ipsè vero Nonius propter eandem (quam solam
 ex fortunis suis secum auferre maluit) ab Antonio proscriptus fuit
Vid. plura in Alex. ab Alexandro Genialib. dieb. lib. 2. c. 19. Annulos illos 7
 quidem, qui Sponsæ à Sponso in contrahendis sponsalibus dari
 solent, Scipio Gentil. de donat. inter Vir. & Uxor. lib. 4. c. 12. Vel pro-
 pter mutæ fidei signum, vel propter id magis, ut eodem pigno-
 re eorum corda jungantur, dari, quartoque digito, quod in eo-
 vena quadam, ut fertur, sanguinis ad cor usque perveniat, in-
 feri, dicitur in c. *famina*. 7. §. *Item quod. Caus. 30. quest. 5.* Indeque
 annulo inaugurando Regi oblatum nuptias quasi inter Principem

& populum contractas significare probat. *Magnif. Dn. Br. Breton. Annus, in Notit. Dignit. Diff. 4. cap. 4. §. 6.* Attamen quod solus annulus Sponsalia & matrimonium non utique probet, inter communes Opiniones refert *Franc. Turzan. Comm. Opin. 108.* Nisi forte de illius immisione à Sponso in Sponsæ digitum facta constet, tunc tenitur Sponsalia inde præsumi, adeoque vulgare signum, ut funis signis est, esse putat *Card. Tufibus Pr. Concl. Lit. A. Concl. 343. n. 6. Conf. Mar. scard. de Probat. Vol. 1. Concl. 100.* Et quidem si de contractis data arrha sponsalibus constet, sponsalia non de futuro, sed de præfenti contracta præsumi, donec contrarium probetur, probat *Carpz. P. 4. C. 20. D. 8. n. 5.*

10 Sed utrum annulus à Sponso Sponsæ missus donatus, an commo-
 modatus in dubio censeatur? Variè à Dd. controversitus. Etiam
 quamvis inter preciosos & non preciosos distinguant, hos commo-
 modatos, hos donatos dicentes, *Ludovicus de Boer. Romanus. Consil.*
 11 *146. n. 3. circ. fin. Cardin. Tufibus Lit. A. Concl. 344. n. 4.* idemque de
 vestibus, ac cæteris ornamentis, à Marito Uxori traditis, statuen-
 tes, *Jul. Clar. Lib. 4. sentent. §. Donatio. quest. 10. n. 3. Scip. Gentil. de
 donat. inter Vir & Uxor. lib. 2. c. 12. p. 194. Conf. Petr. Barbos. ad Tit. solo
 12 matrim. Tom. 2. l. 944. dotis. 34. n. 74. & seq.* Hac tamen in re præpri-
 mis consuetudo, nec non traditionis modus inspicendus est. *Consil.*
Gaill. lib. 2. Obs. 91. n. 3. breviter Judex. Prout in tali casu in *Faculta*
Jurid. Francof. Anno 1679. die 1. May pronunciatum fuit. Auf die Frage
 Ob die Obr. Gehänge / welche Defunctus von seiner Schwester erer-
 bet / die Frau aber Consensu Martini zu sich genommen / getragen / und
 für das ihrige gehalten / als ein Geschenk zu consideriren? Erachtet
 wir Obgleich Maritus gewest / daß sie sich dergleichen Schenkung solte
 machen lassen / nachmals auch / da die ihrige ihm erblich zugefallen / Er
 selbe der Frauen / zu ihrem freyen Gebrauch gelassen / daraus eine præ-
 sumtio donationis zu entstehen scheint; Weil aber dennoch eine Do-
 natio nicht præsumiret wird / nisi liquido de ea constet, welches für-
 gewöhnlich inter Conjuges Statt findet / Als unter welchen sonst die Do-
 nationes gar verboten s. t. ff. de donat. inter Vir. & Uxor. Die Frau auch
 Ihr selbst zu impuiren / daß sie ihres Mannes Begehren nach Ihr kein
 ne dergleichen Schenkung machen lassen / der nachmals concedirte Ge-
 brauch auch keine donationem inferiren kan / quia recepta Dd. sen-
 tentia est, quod Maritus res preciosas ad usum tradendo Uxori,

non

non animo donandi sed commodandi videatur dedisse, ut eo ornatiore incederet, *arg. l. 5. §. 10. ff. Commod.* ideoque heredes manuti talia repetere possunt. *Job. Campegi. de dote P. 2. quest. 55. n. 2. Rol. a Valle lib. 1. Consil. 10. n. 12. Menoch. Arb. quest. lib. 2. Cas. 2. 8. C. n. 3.* Quod eo magis procedit, si maritus talia non comparaverit uxoris causa, sed aliunde ex hereditate habuerit, ubi videretur tantum commodasse, *Petr. Barbos. ad l. 34. n. 75. ff. Sol. matrim.* So halten wir dafür: daß die Frau selbe an sich zu behalten nicht befüget sey; es könnte dann deutlicher erwiesen werden / daß Maritus animo donandi solche Schleiße seiner Frauen überlassen; oder auch / daß dergleichen Observanz in Vommern hergebracht / daß dasjenige / was von dem Marito der Frauen an Geschwilde übergeben / derselben / als geschenkt bey der Theilung füraus gelassen werde.

In propriis Gemmis uxori Cautela commendari meretur, ut scilicet ipsa easdem estimato cum dote ad Maritum transferat, Hoc enim facto ipsa, consentiente viro, Gemmis illis mariti periculo vitur, *L. Moris. suæ Causa. 53. §. 1. ff. de Donat. int. Vir. & ux. Rol. a Valle lib. 2. Consil. 92. n. 10. n. Petr. Barbosa ad l. Si estimatis 51. n. 5. ff. Sol. matrim.* Quoties tamen uxor deinde Gemmas illas dolo malo deterioriores reddere non possit, quin ratione damni scienter his illati legis Aquilæ actione teneatur. *Arg. l. si Servus 27. §. si cum maritus 30 ff. ad leg. Aquil.*

Gemmarum licet ornandi saltem usum imprimis præbeant, *arg. l. 15. argumento 25. §. ornamenta 10. versic. & omnia qua ad aliam. D. de Aur. arg. numid.* Adeoque rei familiari parum conducant; Indeque Tutores easdem tanquam res supervacuas propria autoritate vendere posse, dicendum videatur; Prout etiam, præter prædia & mancipia rustica, omnia olim à Tutoribus vendenda & ad nummos redigenda fuere; *l. lex qua Tutores. 22. in Princ. C. de Administr. Tut. Attamen ne fraudi Tutorum in Gemmis & rebus mobilibus preciosis vendendis locus relinqueretur, Imp. Constantinus easdem non nisi prævia judicis, inquisitione, cautela probatione, & Decreti interpositione alienari voluit, Tem. in l. lex, qua tutores 22. C. de Administr. Tut. Job. Gutierrez de Tut. & cur. P. 2. c. 21. n. 1. & seqq. Dn. Brunnon. ad l. 21. c. 7. §. seqq. C. de Administr. Tut.*

Sed & cum Gemmarum, imprimis preciosarum usus emulsa sunt, præcipue inter feminas, jam tam ad superbia dum faciles aniam

- ansam haud modicam præbeat, æmulatio vero illa maritos ære immodico emungat, prout vices infelicitum Maritorum ambitioni uxorum obsequentium, & plus in earum ornamenta, quam prædote recipiunt, expendentium, dolet. *Jul. Clarus sens. lib. 4. §. Domatio. quest. 10. n. 3. Gail. lib. 2. obs. 91. n. 3.* Publice autem interfit, ne quis re sua male utatur. *§. ult. J. de his, qui sui vel alien. jur. non potuit.* fieri, quin licentia hæc Gemmis se pro lubitu exornandi, quadantenus refrenaretur. Hinc 1. Non solum in ordinatione, *Polit. de Anno 1813. Tit. Von unordentlicher und köstlicher Kleidung. & seqq.* huic malo remedium quæri cœpit, & rusticorum fœminis Corallorum, ne dum Gemmarum, usus omnino interdictus, *d. Ord. Pol. de Anno 1530. Tit. Von den Bauerleuten. §. desgleichen ihren Weibern.* Opificum fœminis annuli quidem aurei, sed Gemma carentis, usus permissus fuit. *d. Ord. Pol. de Anno 1530. Tit. Von Bürgern und Einwohnern §. desgleichen sollen /* reliquisque dignioribus certus pariter, quoad ornamenta, modus præscriptus est *Conf. Ord. Poli. de A. 1548. Tit. Von unordentlicher Köstlichkeit der Kleider. seqq. Ord. Pol. de Anno 1577. Tit. 9. & seqq.* A qua tamen Dispositione sola preciosa, à Principe alicui donata, diserte eximuntur. ita ut eadem portare personis, quibus alioquin interdicta essent, liceat, *d. Ord. Pol. de Anno 1577. Tit. 14. §. Item so jemand Sed & jam tum in l. unic. C. Nulli licet in fren.* (quam Leoni Gothofredus, sed Justiniano tribuit. *Job. Wolfgang. Freymonius in Symphon. jur. Cronolog. sub Justinian. Rubric. sequuntur Constit. Justiniani. quibus in plerisque exemplarib. nec Consul. & c. sub lib. 11. Tit. 11. p. mibi 910.* licentia effrenis in frenis, equestribus sellis, & balteis exornandis coarctata, & Margaritharum, Smaragdorum, & Hyacinthorum ornatus illis aptati prohibitus fuit. Reliquo tamen hac in parte Gemmarum usu, exceptis cucurniis, ac fibulis in chlamydis, haud interdicto.
- 22 Indequè II. omnia illa, quæ ad cultum & ornamentum Imperatorum pertinent, ex auro & Gemmis à Privatis (exceptis saltem ornamentis matrimonialibus, & tam muliebrum, quam virilium annulorum habitu) fieri prohibentur, adeoque à solis Artificibus Palatinis adaptari jubentur *L. unic. C. Nulli lic. in fren.* Ut ne prætextui quidem, quod Clementiæ Principali offerri debeant, conniveatur, Pietate Imperatoria nectalia dona expetente, nec Regium sibi à privatis cultum offerri requirente; *next. in d. L. unic.*

unic. C. Null. lic. in fren. Sub colore enim offerendi Principi res prohibita non debet attentari, *Dn. Brunne mann. ad d. L. unie. n. 8. C. Nulli lic. in fren.* Neque Clericum sub colore remittendi & ducendi ad Ecclesiasticum Judicem (nisi de fuga suspectus sit) à Judice Seculari capi & carcerari posse, probat *Prosper Farinacius Oper. Crim. lib. 1. Tit. 1. Quæst. 8. n. 115. § 117.*

Pariter III. hodie plurimis adhuc in locis, in quibus Ordina-²⁴ tiones Vestiariæ, die Kleider-Ordnungen / observantur, quod de Rep. Veneta, Augustana, Noribergensi, Hamburgensi, Coloniensi Argentinenfi, Francofurtensi, prædicat. *Ioh. Jacob. Speidel. in Spec. Jurid. Polit. Historico. Voce Kleider. Tit. 57.* Gemmarum usus non pro-²⁵ miscue cuivis licet. Ita enim in Belgio receptum. Daß niemand gülden Stück / Posament / Perlen / und dergleichen trage / wo er nicht Accise und Umb-Geld davon gegeben / refert *Speidel. d. Tit. 57. Lit. K.*

Diximus Opificum fœminis annulos Gemmaros interdictos²⁶ esse, secund. *Ord. Pol. de Anno 1530. Tit. von Bürgern und Einwohnern. §. dergleichen sollen;* Quod non ad eas solum fœminas, quæ Gemmas in annulis portantes apprehenduntur sed & ad illas, quæ easdem portare visæ saltem fuerint, extendimus. *arg. §. furtorum. 3. vers. quamdiu eam rem fur tenens visus. I. de Obl. quæ ex delict. nascuntur. L. 7. §. sed Celsus. 2. ff. de furt. Conf. quæ superius C. 2. n. 21. §. seqq. tradita;* Attamen si confici tantum ejusmodi annulos curaverint, nec portaverint, solus²⁷ talis conatus statuti pœnam non incurrit, *per ea, quæ tradit Felinus in Tr. quando conat pœn. Petr. Royzius Decis. Lithuan. 3. n. 35.* Sed utrum,²⁸ prohibitio Gemmarum usu puniantur, quæ factitias & Adulterinas portent, dubium videtur; Et quamvis non desint, qui ipsas ab omni pœna immunes pronunciant, *Bart. in L. 1. §. hoc interdictum ff. de fonte. Andr. Alciat. Lib. 2. de V. S. vers. sed & si Censoria Lege cautum.* Attamen cum lex vel statutum ornatum ejusmodi prohibeant, adul-²⁹ terinæ autem Gemmæ idem fere, quod veræ, quoad ornatum præstent, adeoque verbis LL. fraus fieri videatur, etiam adulterinas Gemmas portantem Statuti nonnunquam pœnam incurrere non dubitamus *arg. L. Vellera. 3. C. de Vestib. boloberis, Lib. 11. Alciat. Parerg. lib. 11. c. 1.*

Denique cum in fœminis tantum nonnunquam corporis colendi studium sit, ut nec vita defunctæ sine ornamentis spectari,

- 31 nec humari velint, *Petr. Royzius Dec. Lituanic. 3. n. 45.* Quærerere licebit: Utrum ultimæ tali morientis voluntati satisfieri debeat? Et, quamvis olim ornamenta, quibus maxime in vita quis delectatus erat, simul cum homine comburi solita fuerint, prout refert.
- 32 *Petr. Vanderanus in Tr. de privileg. credit. e. 3. n. 9.* In jure tamen nostro ornamenta cum corporibus condi diserte prohibentur, *L. Et si quis. 14. §. Non autem 5. ff. de relig. & sumpt. fun.* Hinc cum Titia decedens
- 33 Sejæ ornamenta omnia legasset, posteaque eodem testamento ornamenta quædam, veluti Lineas duas ex Margarithis, & Viriolas ex Smaragdis, corpori suo adjici jussisset; Maritus quidem & hæ-
- 34 redes jussui defunctæ jure non parvère; Sed quæsitum est: utrum talia ornamenta ad Sejam, cui universa ornamenta relicta erant, an ad hæredes pertineant? Et Resp. *Scevola* Ea non ad hæredes, sed ad legatariam pertinere. *text. in L. fin. §. ult. ff. De aur. arg. mund.*

CAPUT VI.

De

Delictis circa Gemmas.

SUMMARIA.

A Damantibus & Gemmis fingendis magno studio insistitur	1. 2	Quatenus ex constit. Crimin. puniendi sint?	9
Quodnam crimen incurrant, quæve pena afficiantur, qui falsas Gemmas pro veris vendunt?	3. seqq.	Impositores hi dicuntur & Zunftiores	10
Imp. Rudolphi pena, quæ ejusmodi impostorem afficit	7	Gemmarum Consultus, & Gemmas falsas pro veris pronuntians, an consulenti teneatur?	11. seqq.
Imp. Gallieni pena dictata in ejusmodi impostorem	8	An furtum committat, qui ab initio veras Gemmas emtori vendidit, sed postea tradens falsas subjecit	14

De-

<i>Debitor Gemma ubi liberatur solvendo adulterinam, nec indelicti conditione, exceptionem tamen, gaudet</i>	<i>15</i>	<i>deribus in Gemmis vendendis vel emendis utuntur</i>	<i>28</i>
<i>An ferentes Gemmas, divini usus dicatas, qua pœna afficiantur?</i>	<i>16. seqq.</i>	<i>Ad quid teneatur, qui in fraudem alterius falsa pondera contrahentibus commodaverit</i>	<i>29</i>
<i>An injuriarum teneatur, qui Gemma aliquem percussit?</i>	<i>19. seqq.</i>	<i>Falsum committunt, qui aliena sigilla dolo malo Gemmis insculpunt;</i>	<i>30. seqq.</i>
<i>Patens aliquem Adamantibus occidi posse, si clam alteri devorandos dederit, qualiter puniendus sit?</i>	<i>22. seqq.</i>	<i>Gemma sunt merces Vectigales</i>	<i>33. seqq.</i>
<i>Conatus an puniendus sit?</i>	<i>25. seqq.</i>	<i>Pro Gemmis proprii usus gratia comparatis Vectigal non datur</i>	<i>36</i>
<i>Falsum committunt, qui falsis ponderibus in Gemmis vendendis vel emendis utuntur</i>	<i>28</i>	<i>Crystallomantia qua pœna coercatur?</i>	<i>37. seqq.</i>

PRout maximum in rebus humanis precium Gemmarum Princeps, Adamas, habet, teste Plinio *Histor. lib. 37. c. 4. Cassaneus in Catah. Gloria mund. P. 12. Confid. 91.* Ita vix quicquam est, quod majori studio tentetur, quam ut elegans ipsius splendor quam proxime repræsentetur; Nec tamen reliquæ etiam Gemmæ ab adulterinis ejusmodi mendaciis immunes sunt; Vix enim Gemmæ sunt, quas mentiri ars non allaboret. *Vid. Anton. Neri in arte Vitrar. Athanas. Kircher. in mund. subterr. lib. 12. Sect. 5. P. 3. cap. 4 pag. 478. Tom. 2. Alex. Pedemontanus Secret. lib. 6. circ. fin. p. 264. & seqq.* Quapropter cum ejusmodi impostura quotidiana fere sit; quærere licebit: Quodnam præprimis crimen Gemmas adulterinas pro veris vendentes incurrant? Quave pœna coercendi sint? Et quamvis in precium emtionis & venditionis naturaliter contrahentibus se circumvenire liceat, *L. in Caussa. 16. §. Idem Pomponius. 5. ff. de Minorib. L. item si precio. 22. §. ult. ff. Locat. Benev. Siraccha de Mercatur. P. 2. n. 6.* Deceptio tamen illa precium, in quo permessa est, egredi non debet. Neque enim aliud pro alio erranti emtori obtrudi debet, cum nul-

- lo regulariter jure errans, *L. quod in debitum. 7. ff. de conduct. indeb. L. si per errorem. 15. ff. de Jurisdic. ingnorans, L. Creditor. 102. §. ult. ff. de solut.*
- 5 vel falso existimans, *L. 19. §. 1. ff. de conduct. indeb. deficiente sc. consensu, L. si per errorem. 15. ff. de Jurisdic. tanquam principali obligationis requisito. L. 1. §. 3. ff. de Pact. obligetur, sed potius venditor, emtorem errare, pati non debet. L. ex emto. 11. §. si quis Virginem. 5. ff. de*
- 6 *Act. emt.* Alioquin enim emtor, qui vel cæcus, vel discernendarum materiarum minus peritus fuit, vel qui in materia erravit, ne quidem in corpus, quod non vidit, consentisse videtur. *L. alioqui.*
- 7 *11. pr. ff. de contr. emt.* Dolus itaque ejusmodi Impostorum Stellionatus ipsos reos facit. *L. 1. §. 2. in fin. ff. de pignorat. act. & Imp. Rudolphum aliquando Gemmarium, qui Rubini colorem remissioresupposito folio rubicundiori tantummodo auxerat, (utpote, quod pariter, licet vera Gemma vendatur, imposturæ species est, cum precium Gemmæ alieno colore in fraudem alterius augeatur.) infamia notasse refert Athanas. Kircher. M. S. lib. 12. Sect. 5. P. 3. cap. 4 Pro-*
- 8 *posit. 1. pag. 480. Tom. 2.* Nec prætereunda est singularis pœnæ species, qua Imp. Gallienus Gemmarium, qui Conjugi ipsius Gemmas vitreas pro veris vendiderat, affecisse dicitur; Jussit enim Imp. impostorem illum tanquam Leoni objiciendum duci, Leonis vero loco Caponem è cavea emisit, miranribusque cunctis, per Præc-
- 9 *nem pronunciari jussit: Imposturam fecit & imposturam passus est; Andr. Alciatus parerg. lib. 11 c. 1.* Secundum Constit. Crimin. Carol. V. ejusmodi impostores & mercium falsatores modo relegatione, modo fustigatione, modo gravius pro facti circumstantia puniri jubentur. *Const. Crim. art. 115.* Imo impostores illos, quos ZUN-
- 10 *TATORES appellat, vel tanquam fures, vel acrius puniendos esse, Consultus respondit. Hippol. de Marsiliis Singul. 318 per tot. Conf. circa hanc materiam Alemannus in Palest. Consult. 2. Ubi inter alia tractat casum: Da der Wechsel-Diener und Probirer zu Magdeburg Geld aus dem Wechsel aufgenommen/ und dagegen an statt der güldenen und silbernen Pfände/ die von ihm als einen Geschwornen sonstn probirer worden/ Bley-Rechenpfennige/ in gleichem Messinge Arm-Bänder/ und Ketten in den Wechsel eingeschoben.*
- 11 Illa imposturarum frequentia emtores plerosque adeo cautos reddidit, ut semper fere illos, qui Gemmarum peritiam habent,

con-

consulere soleant; Sed quid, si idem Gemmas adulterinas ex imprudentia veras esse pronunciaverint; utrumne aliqua emtori actione tenentur? Si quidem merces pro æstimatione data fuerit, ex locato actio competet; Imperitia enim culpæ adnumeratur; *L. Si quis domum 9. §. Celsus 5. ff. Locati.* Si merces nulla data fuerit, ex nuda assertione vel approbatione Gemmarum demonstratarum nulla oritur obligatio; Officium enim cuique suum haud damnosum esse debet. *L. Sedet. si quis. 7. ff. Testam. quemad. aper. inspic.* Nisi forte, si consultus dixerit: Man solle die Edelgesteine auf sein Wort / für echte kauffen; Oder er wolle dafür stehen, im Fall die Edelgesteine nicht echte wären. Tales enim clausulæ obligationem involvunt, & prior quidem contrariam Mandati, *arg. §. tuta tantum. 3. in fin. f. de mand. Posterior ex stipulatu actionem producit, per ea, qua dicuntur in pr. f. de V. O.*

Diximus de casu, quando Gemmæ adulterinæ pro veris venditæ fuerint, Quid igitur, si venditor ab initio veras, & alterius Gemmarii consulti assertione comprobatas Gemmas vendiderit, postea vero adulterinas subjecerit, ac emtori tradiderit? Illo superiori casu turpiter fieri; Hoc furtum committi Resp. *Paulus in L. cum as pignori. 20. pr. ff. de furti.* Sed & debitorem Gemmæ solventem adulterinam haud liberari, nec eandem, quasi indebite datam, condici, alterum tamen veram Gemmam petentem exceptione submo-
vereri posse, innuit *Text. in L. Si cum aurum. 50. ff. de solut.*

Non desunt quidem tantæ impietatis homines, qui Divinis libris dicata auferre haud vereantur, improbo forte errore prætendentes: Res sacras, sanctas, & religiosas res nullius esse, § *nul- lius. 7. f. de R. D.* Adeoque primo occupanti sedere; § *fera. 12. f. de R. Divif.* Sed corrigitur impius iste ipsorum error in *Const. Crim. Ca. 17. rol. V. art. 171. & seqq.* Aliique vivi comburi, *Jacob de Bello visu in Pr. Crim. lib. 2. c. 13. n. 9.* Alii alio ultimo vel corporali supplicio pro factis circumstantia & prudentum Responsis moderando, affici jubentur, *Colleg. Arg. Lib. 48. Tit. 13. lb. 9. n. 8.* Hinc si de vestibus Sacra-
cratis Gemmas quis furtim resciderit, ultimum in eundem supplicium dictari posse, colligitur, *ex Const. C. 2. Carol. V. art. 172.* Sed in utrum monumentorum ornamenta furari sacrilegium sit? *Vid. Egid. Bossius in Pract. Tit. de Sacrilegiis n. 2.*

- 19 Titius Gemma vel soluta vel annulo inciſa Sempronium percuffit; Quæritur itaque: An Sempronius injuriarum agere poſſit? Et cum injuriarum teneantur, qui vel levata manu minantur. *L. item apud Labeonem. 15. § ſi quis pulſatus. l. ff. de Injur. Proſp. Ferriac. Oper. Crim. P. 3 queſt. 105. Inſp. 1. n. 7. Jodoc. Dambouder. in Prax. Crim. c. 137. n. 2.*
- 20 Vel qui nutu injuriandi animum produunt, *Jacob. de Beltoviſi Præſ. Crim. Lib. 1. c. 3. n. 34. Jodoc. Damboud. Prax rer. Crim. c. 139. n. 1.* Multo magis eodem injuriarum teneri putamus, qui Gemmam, vel annulum, injuriandi animo, in alterum projecerint. *Vid. Claud. de Seyſello & Io. Bologn. ad L. 1. ff. de A. vel A. P. n. 59.*
- 21 Sed quid, ſi quis putaverit, prout vulgo ita creditur, quod Adamantibus contuſis enecandi intra certum tempus vis inſit.
- 22 *Paul. Pariſius Vol. 4. Conſil. 167. in pr. & n. 4.* Adeoque alteri eodem, accidendi animo, devorandas clam dederit? Adamantes quidem necandi vi naturaliter carere, cum ab iis, qui legendis ipſis in India Orientali conducuntur, ſæpius furtim deglutiantur, niſi bene à Conductoribus obſerventur refert: *Chapuzeau. in Hiſt. Gemm. cap. 1.* Attamen conatus talis malevolus, cum ad actum exteriorem pervenerit, licet effectus forte nullus ſequatur, non ordinaria quidem, ſed haud levi tamen etiam pœna coërcendus erit, *ſecund.*
- 23 *Conſtit. Crim. Carol. V. art. 178.* Et quamvis nonnulli conatum generali fere conſuetudine non puniri velint. *Petr. Royzius Deciſ. Lithuanica. 3. n. 62. Vid. Zieritzius ad d. Conſt. Crimin. art. 178. verb. pœna delicti attentati, ubi plures alleg. Felin. in Tr. de Conatu n. 8 verſ. & ita modificat & ſalvat.* Hoc tamen quoad pœnam extraordinariam non admittimus *Hippol. Bonacoff. comm. opin. Lit. C. verſ. conatus ſive attentatum ad delictum & c. Dn. Brunncm, ad l. 15. qui cum telo. 7. n. 3. & 4. C. ad l. Corn. de Sicariis. Præcipue in delictis atrocioribus. Felin. d. Tr. n. 6. Thom. Grammaticus Vol. 9. n. 8. Barthol. Bertazzol. Conſil. Crim. lib. 1. Conſil. 123. n. 3. & ibi Claud. Bertazzol. in Addit. Gail. de Pace Publ. lib. 1. c. 14. n. 19. ſeqq.*
- 24 Non obſtante, quod dari mali veneni, niſi inde is, cui datum eſt, extinctus ſit, nullam pœnam eſſe placeat. *Petr. Royzio d. Deciſ. lithuan. 3. n. 60.* Quippe porrigentem ejusmodi inutile venenum extraordinaria pœna puniendum eſſe, de communi opinione teſtatur, *Franc. Vivius Comm. Opin. lit. C. verb. Conatus. n. 3.*

FAL-

FALSUM committunt (1) qui falsis ponderibus in Gemma- 28
rum venditione utuntur. So sich falscher Wage oder Gewichte wiss-
sentlich gebrauchen *L. pen. §. 1. ff. Ad L. Cornel. de Falsis Const. crim. art.*
113. Nicaf. de Voerda ad §. item Lex Cornelia de falsis n. 4. in fin. J. de
Publ. judic. Prosper Farinac. Oper. Crim. Tom. 6. quest. 150. P. 3. n. 76. 77. Is 29
vero, qui contrahentibus pondera falsa pro justis ad decipiendum
alterum commodaverit sciens, doli actione *l. arbitrio 18. §. de eo 3.*
ff. de dol. mal. & furti tenetur; L. Si quis Uxori 52. §. Majora 22. ff. de
Furtis. Celsus. Bargal. de dolo. lib. 3. c. 3. n. 94. (2) Falsi tenentur, qui 30
aliena sigilla Gemmis dolo malo insculpserint, & usurpaverint *L.*
Lege Cornelia 30. pr. ff. Ad Leg. Corn. de falsis. Const. Crimin. Carol. V. art.
112. Farinac. d. Tom. 6. quest. 150. p. 3. n. 85. & seqq. Et cum sæpius hoc fiat, 31
sculptoribus typum sigilli, ab ipsis confecti, relinquendum non
esse monetur, *secund. Laurent. Pignorium in Besold. Thes. Pract. Noviss.*
Tom. I. voc. Sigill. in Addit. Quamvis tamen Artifices illi falsum 32
non committant, si alieni sigilli typum, etiam ignorante Domino
bonum tamen in finem sibi comparent, *conf. Farinac. d. quest. 150.*
P. 3. n. 66.

Ut Gemmæ tanquam merces *L. Si laborante. 2. §. cum in eadem 33*
2. ff. de L. Rhod. de jact. Inter species vectigales referuntur in *L. ult. §.*
Species. 7. ff. de Publ. & Vectig. ita de jure, si vectigalia pro ipsis non
solvantur, in Commissum cadunt *arg. l. Si Publicanus. 4. §. 6. junctæ*
L. commissæ 14. ff. de Publ. & vectig. Franc. Vfeil. cent. 2. consil. 192. n. 4. Dn.
Brunnem. ad l. 1. n. 1. C. de Vectig. Quamvis contrarium in casu, quo 34
mercator in Balla pannorum Gemmas ac Margarithas immiserat,
nec publicano denunciaverat, se pronunciasse asserat. *Paul de*
castro in d. L. Si laborante. 2. §. Cum in eadem. 2. ff. de l.
Rhod. de jact. n. 2. Dicens Statutum inibi merces saltem de 35
nunciari jussisse, Gemmas vero, allegatis certis Mercatorum con-
suetudinibus, pro mercibus non esse habitas, adeoque ex Statuto
in Commissum non cecidisse. *Bonaventurus Straccha de Mercatur. P. 1.*
n. 77. Pro iis tamen Gemmis, quæ proprii usus gratia comparatæ 36
sunt, vectigal non penditur, *l. universi, C. de Vectigal.* Nisi forte spe-
ciali aliquo statuto, quando emuntur, aliquid exigatur: *conf. Cap.*
præced. n. 25. Nec denique prætereunda est illa satis nota delicti spe-
cies, qua inspecto crytallo rotundiori divinare nonnulli conantur.
De qua crytallomantia plura Vid. apud Martin. Delrio in Disquis. Ma-
gie.

- 38 *gic. Tom. 2. lib. 4. §. 4. quest. 6. Sect. 4. §. 4. pag. 446. lob. Wier. von Zaub-
berern und Hexen lib. 2. c. 7. vers. Crystallomantia. Quæritur itaque :
Qua pœna Divinatores istiusmodi afficiendi sint ? Jure civili gladii
pœna ipsis dicitur , l. Nemo §. C de Malefic. & Mathemat. Idemque
statutum in Const. Elector. Saxon. P. 4. C. 2. Matth. Berlich. P. 4.
concl. 5. n. 54. Cum enim Natura Crystallum divinandi arte haud in-
struxerit , adeoque non Crystallus sed ipse Diabolus consulatur ,
unde Magis etiam accenseri jure merentur , Goswin. ab Esbach. ad
Carpz. P. 4. C. 2. Def. 1. in verb. Artibus. Magicis. (nisi forte ab aliis ipsi
ignorantes ejusmodi Crystallum acceperint , prout talis casus re-
fertur à Martino Delrio in Diag. Mag. d. l. p. 447.) Magis autem s. Ha-
gis ultimum supplicium dicitur. Exod. c. 22. vers. 16. Divinatores
ejusmodi improbos ultimo quoque supplicio affici debere monet.
Dn. Brunnem. ad L. nullus & l. Nemo. C. de Malef. & Mathem. n. 5. Qui-
bus Dissertationi Nostræ colophonem feliciter imponimus , Deo
Optimo Maximo pro præstito hæctenus adjutorio gratias devotas
agentes , studiorumque porro nostrorum cursum eidem
humillime commendantes.*

IN

2

IN
MAJOREM OMNIPOTENTIS, SANCTISSIMIQUE
DEI GLORIAM.

Egregie promeritam faventissimorum
DNN. RESTAURATORUM laudem,

NOVUM, *solenmisterque nuper inauguratum* AUDITORIUM MAJUS,

Sincero etiam, atque constantissimo S. S. JUSTITIÆ cultui,

DISSERTATIONE JURIDICA,

De
OFFICIO JURISCONSUL-
TORVM SACERDOTALI.

Ex l. 1. §. 1. ff. de Just. & Jur.

ad d. IX. Majj.

horis ab 8. Matutinis,

DEO ITA VOLENTE,

admitto quandoque concentu Musico, publice habenda,

cum voto piensissimo:

Ut justitia & Pax se invicem osculentur!

specialiter Consecrabunt

PRÆSES,

GEORGIUS RADOVIVS, D.

Antecessor, & Collegii Jctorum SENIOR,

itemque Nobiliss. Ordinum Provincial. Meclenb.

Syndicus,

RESPONDENS

JOHANNES Klein/Rostoch.

J. U. C.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1705.

Disp. II.

POSITIO I.

TEXTUS, quem pro démonstrando JURISCONSULTORUM OFFICIO SACERDOTALI, breviter. summarique enucleandum nobis sumpſimus, juxta inſcriptionem, autorem habet *Domitium Ulpianum*, Jctum olim Romanum, ſi quis alius, celeberrimum; *Qui, teſte Angelo Politiano lib. 4. epiſt. 9. ducentis & viginti duobus libris de Jure Romano, Romanisque Magistratibus inclaruit, & ob excellentiſſimam cognitionem Juris, & quod quaſi verticem legitime diſciplinæ tenuerit, Aſylum Juris & LL. imò & Coriphæus dicitur l. 12. §. 2. ff. de Excuf. Tut. Cothman, Vol. 1. Conf. 1. n. 42. qui plurimum quoque ad Pandectarum illum ceptonem, ſacraſſimi Imperatoris Juſtiniani juſſu, ex veterum Romanorum Jctorum ſcriptis, à Tribonianò, cæterisque viris illuſtribus & facundiſſimis compilatum, contulit, atque in Præfecturâ primùm Urbanâ, magni Papiniani adfeſſor, poſt ſucceſſor, & Alexandri Imperatoris Conſiliarius & Scrinii Magiſter, tantæque dignationis & admiſſionis Vir fuit, ut præter eum & Præfectum, nemo ſolus ad Imperatorem fuerit admiſſus, & ſi quando alter adhibitus, ſemper tamen Ulpianus rogari, ejusque ſententia ſuper incidenti negotio exquiri juberetur, vid. Val. Forſt Hiſt. Jur. Civil. lib. 2. cap. 77. Quæ prænotanda vel propterea ſaltem fuere, ne ab homine quodam de face plebis, inerte, rerum divinarum & humanarum imperitò, auribusque Midæ, æque ac Delatores, & Calumniatores (De quibus præclara Domitiani Imperatoris vox fuit: *Princeps, qui Delatores non caſtigat, irritat. referente Sueton. in Domit. cap. 9. in fin.*) propter turpiſſimum ſtudium ſubauſcultandi, captandique, quid alii rerum faciant, digniſſimo vid. *Collect. Proverb. loc. in Scrupidos*, rem tantam, trahere originem ſuam, quis opinetur.*

II.

Neque vero temere, vel in ordinis ſui ſaltem gratiam, Jctis ſacerdotium iſtud tribuit Ulpianus, ſed ex juſtâ quadam eaque ſufficientiſſima ratione quam *alk. §. 1. his expreſſit verbis: Juſticiam namque colimus.* Uti enim Gentilibus *Juſticia* Dea quædam fuit, Jovis & Themidis filia, alias *Aſtræa* nominata, cujus filiam crediderunt Nemefin, facinorum impiorum ultricem, bonorum vero præmiatricem: Ita etiam nemo facile dubitaverit, quod culus divinus omnis ad ſacerdotes pertineat, qui probatiæ veræ Launitatis Romanz authoribus

talibus

taliummodi hominum genus denotant, qui DEO dicati sunt ad sacrificia faciendâ; à sacris scilicet, quæ notoriè sacrificia, & insuper illa omnia significant, quæ in DEorum honorem instituuntur, *vid. l. 32. §. 4. ff. de Recept. arb. sive ea fuerint ludi, sive feriz.* Unde *sacra facere, & sacris initiari* apud Ciceronem, Quintilianum, & alibi passim legitur. *vid. Lexicograph.* Quod tanto magis inde apparet, quod *Sacerdos* alio nomine ipsi Tacito 3. *Hist. 74. n. 1.* dicatur *sacricola*, h. e. sacrorum minister; vel *sacrificus*, quasi *sacra colens*. Ex quibus facili negotio diluitur argumentum eorum, qui *JCTos* non *Justitia*, sed *Juris* saltim *Sacerdotes* ab Ulpiano h. l. vocari adstruunt, eo quod præmissæ in *sin. princip. d. l. 1. ff. de Just. & Jur.* Celsi *JCTi* definitioni *Juris*: quod scilicet sit *Ars æqui, bonique* (quam paucos admodum intelligere, ineptissimos verò omnium esse illos, qui ea *Justitiam naturalem* exhiberi credunt, rectissime docet *Tabor in Jurisprud. Element part. 1. Th. 7.*) immediatè in §. 1. d. l. 1. subjungatur: *Hujus, sc. juris, sacerdotes vocari JCTos.* Particula enim *Cujus*, non ad proximum, sed superiorem versiculum, ubi *Justitiæ* mentio facta, referenda est, *notante Besold. in Delib. Jur. ad Lib. 1. ff. n. 4. Donel. 1. Comm. 4.* utut contrarium defendere nitatur *Lyclama lib. 7. Memb. Ecl. 38. pagin. 430.*

I H.

Nec quicquam ad rem faciet, si quis porro nobis objicere velit: Huic nostræ explicationi haud convenire modum *justitiam colendi*, quem in d. §. 1. ipse Ulpianus subjunxisse videtur, in verbis; *Et boni & æqui notitiam profiteamur, æquum ab iniquo separantes, licitum ab illicito discernentes; bonos non solum metu panarum, verum etiam premiarum quoque exhortatione efficere cupientes; veram, nisi fallor, Philosophiam, non simulatam affectantes;* Indeque definiri *JCTum*: quod sit *Vir bonus, æqui, boni, jurisque, quo civitas & prias in eâ utuntur, peritus; ad agendum, cavendum, interpretandum, respondendumque de eo paratus & prudens, Authore Rebhano in Hodoget. chart. 2. clim. 1. paral. 10. conf. Hahn. ad Wesenbec. Parat. ff. de Just. & Jur. n. 14. verbis, Jus inquit &c. hoc est scientiam.* Cum fortean aliud longè sit, jus suggerere, interpretari, jus dicere, de jure respondere; Item jus suum cuique atque adeo & DEO, & sibi, & aliis, tribuere; eaque omnia serio, & ex animi sui sententia, bonaque fide agere, quæ verum, non simulatum Philosophum decent; secundum Philosophiam veram legalem, quæ pro fine habet actionem virtuosam, quæve simul in publicis & privatis officiis excellit, Civitatesque & Rempublicam, si nihil prohibeat, constanter, fortiter & peritè ad-

ministrat, atque hoc ipso differt ab illâ veterum Sophistarum futili, atque simulata, quam habitu saltem: ut pallio, barba ad pubem usque porrecta, vultu denique, & objurgatorio vocis sonitu mentiebantur, cæterum nulla re bona digni, in quibus illustrissimum Philosophiæ nomen exsordescit, *authore Gellio 9. Noct. Att. 2. & lib. 10. cap. 17. & 22. conf. Lyclam. dist. Eclog 38 pag. 431. aliud vero, sacrificia facere, litareque, quod Flaminum Romanorum officium erat, qui dictæ DEæ, Justitiæ, in Capitolio, temploque eidem specialiter dicato, illo potissimû tempore sacrificabant, quando Romanis in bellum eundum erat; quia hi justa semper movere arma, cæteræ vero nationes odio & malevolentia, livoreque, quod imperium tantæ Urbis justitia augetur, tela in populum Romanum capere præsumerentur, uti ex Ammian. Marcellin. & Pompon. Lat. docet Rosinus lib. 2. Antiq. Rom. cap. 10. Invidorum namque odia plerumque virtutem exercere amant juxta Andr. Maximil. Fredro part. 4. Monit. polit. moral. 64. per tot. Quod autem ipsi etiam Gentiles, & in specie Romani Varias justitiæ notionem admiserint, aliamque Divam sive Divinam dixerint, ad differentiam humanæ, quæ virtus est, ad mores spectans, alioque plane modo colenda, id equidem & ex antecedentibus apparet, & pluribus etiam persequitur post alios ibidem alleg. Rebhan. d. Clim. 1. paral. 7.*

IV.

Quemadmodum enim apud Romanos, ad quos respexisse Ulpianus hoc loco omnino censendus est, varia, de quibus speciatim agere nec instituti, nec temporis ratio permiittit; *vid. Marc. Lyckl. d. lib. 7. Ecl. 41. p. 475. Rosin. lib. 3. Antiq. Rom. paral. ad cap. 14. & secundum Ciceronem quidem lib. 2. de Legib. duo potissimum sacerdotum fuerunt genera: Unum quod præfuit Cæremoniis & sacris in specie ita dictis; alterum quod interpretabatur Vatum incognita effata; Ita quoque JCtos, ad modum horum sacerdotum, arcanas juris subtilitates dilucidè aperientes, profundasque Civilis sapientiæ Regulas ac sanctiones erudite enodantes, nec non etiam sacras Divorum Principum Constitutiones, perinde ac Jurisprudentiæ antiquæ responsa, considerate explicant, sacris, sive ipsius DEæ Astræ, sive Magistratum, tanquam Deorum terrestrium, interesse, & inde jure meritoque sacerdotum titulo cohonestandos, ornandosque esse, tanto minus negari potest, quanto certius est, Leges in jure sacratissimas appellari per l. 9. C. de LL. uti Constitutiones Imperatoris sacri dicuntur affatus l. 6. C. de divers. Rescrip. & Oracula in l. 7. C. eod. Item divinx Jussiones passim, imo*

&

& Lex omnis munus & inventum DEI, *l. 2. ff. de LL. & Digesta proprium & sanctissimum justitiæ templum l. 1. §. 5. C. de V. I. E.*

V, Quod si vero ne hæc quidem alicui satisfacere, sed Gentilissimum & antiquas de Romanorum Diis, Sacerdotibusque fabulas sapere videantur, quarum vestigia in augusto Juris nostri corpore relinqui noluit sacratiss. Imper. Justinianus, § 3. *proam. Inst.* utpote qui & ipse Christianus fuit, & Christianis leges tulit, & quæ Compilatores ab Ulpiano aliisque JCtis Romanis petierunt, omnia sua fecit, quasi à divino suo ore fuerint profusa, *l. 1. §. 6. C. d. V. 7. E.* disertissimisque verbis testatus est: se totius operis solum Deum authorem & præsullem fieri optasse *l. 2. pr. C. eod.* & omnibus, secundum datam sibi à Domino DEO & Salvatore nostro JESU CHRISTO scientiam & intellectus vigorem, comperentem formam imposuisse *l. 3. in fin. princ. C. ibid.* ex altioris Philosophiæ principiis tum respondendum fuerit: Quod JCti, Justitiæ, virtutum omnium principi ac Regiæ mancipati, eamque non verbis & ore saltem, sed factis potius ipsis, ubicunque commoda sese obtulerit occasio, nulla habita, sive personæ, sive præmii, aut emergentis cujuscunque, etiam gravissimi damni, multo vero minus Status ratione, non minus fortiter, quam constanter profitentes, neque, ut à tramite recti ulla ratione dimoveantur, patientes, juxta Christianissimi quoque regulas, SS. Justitiæ cultores & sacerdotes rectissime dici possint; quia, *qui innocentiam colit, Domino supplicat; qui Justitiam DEO libat; qui fraudibus abstinet, DEUM propitiat; qui hominem periculo surripit, optimam victimam cadit.* Hac enim nostra sacrificia, hæc DEI sacra sunt: sit apud nos religiosior est ille, qui justior; verba sunt Minut. Felici in Octavo p. 74. Imò sola hæc justitia est, quam DEUS expetit, in hac omne sacrificium est, & in hac sola, verus DEI cultus est, teste Lactantio cap. 2. *Epist. div. instit.* Confirmat quoque hanc sententiam sæpius allegatus Lyclama d. *Ecl. 38. lib. 7. p. m. 431.* scribens: Quando boni & æqui vel Juris hostiam loco thuris offerimus Justitiæ s. DEO Opt. Max. rem sanctissimam administramus *arg. l. 1. §. 5. ff. d. extraord. Cognit. & paulo post*: Siquidem ex jure, seu arte boni & æqui, gratum illud componitur sacrificium, quod justitiæ ad aram offerimus.

VI. Et quamvis paucissimi futuri sint, quibus hoc sensu, veri justitiæ sacerdotis titulus, jure quidem, & ex merito tribui queat; præprimis uti nunc sunt tempora, ubi dulcis ex re quavis, perquam multis est lucri odor, subnixis impiissimis scelerati Politici principiis, secundum quæ, aura, non aularum saltem, sed cujuscunque captanda, cavendum-

que omnino est, ne vel verbum excidat, quod vel aliis displicere, vel incommodum aliquod procreare queat; excirandi tamen, & confirmandi contra hæc & alia, Justitiæ sacerdotem plane non decentia, neque officio ejus convenientia, qui literis, & cum primis illustrissimæ Philosophiæ Legali operam dant, tanto magis sunt; non saluberrimis monitis tantum, sed & fortibus sincerisq; exemplis, *monente Thrasea apud Tacit. 16. Annal. cap. fin. in fin* ut, si aliquando in intractabile actionum humanarum pelagus, è tranquilla hac, & suavissima Studioforum vita transportati, tædio sissimorum laborum, imo & livoris & invidiæ malevolorum fluctibus objiciantur, fortunam potius quamcunque fortiter experiri, quam ea scierit, sive pronunciare, sive defendere, multo vero minus perpetrare malint, quæ à recta ratione nõ minus, quam à bono & æquo longius abeunt, atque adeo salva conscientia & SS. justitia, vel propugnari, vel decerni, vel fieri non possunt.

VII. Hoc enim est, quod divinus Seneca, ut non Christianus professione, vere tamen Christiane inculcat, quando *in Epist. 113. notanter scribit: Doceat me, quam sacra res sit justitia alienum bonum spectans, nihil ex se expetens, nisi usum sui. Nil sit illi cum ambitione, fama que; sibi placeat. Hoc ante omnia sibi quisque persuadeat: Me justum esse gratis oportet. Parum est, adhuc illud persuadeat sibi: Me in hanc pulcherrimam virtutem utro etiam impendere juret, ut tota cogitatio à privatis commodis quam longissime aversa sit. Non est quod spectes, quam sit justa rei proæmium majus, quam justum esse. Illud adhuc tibi affige, quod paulo ante dicebam: nihil ad rem pertinet, quam multi equitatem tuam noverint. Qui virtutem suam publicari vult, non virtuti laborat, sed gloriæ. Non vis esse justus sine gloria? At, me Hercle! sape justus esse debes cum infamia. Et tunc, si sapias, MALA OPINIO BENE PARTA DELECTAT.* Hoc ipsum tandem est, quod justitiæ, non Sacerdos tantum, sed & Martyr Papinianus, memorabili suo nos exemplo docuit, qui mortem potius subire, quam detestandum illud ab Antonio Bassiano Caracalla perpetratum fratricidium, ad mandatum Imperatoris, in Senatu & apud populum excusare, atque diluere voluit, ratus: *Non tam facile parricidium excusari posse, quam fieri, juxta Ælium Spartianum & alios. Unde non immerito tanti Viri & Martyris nomen & memoriam in æternum, à Juris Cultoribus celebrari, imò & Papinianistas eosdem, certo tempore vocari Justinianus voluit per*

Constit. de rat. & meth. docendi juris, ad Antecessor. §. 4. confer. Orat. erud.

de Papinian. Securi, Tubing. à Bcfoldo habitam.

TANTUM PER DEI GRATIAM.

Q. D. B. V.

Q. D. B. V.

AMPLISSIMÆ FACULTATIS JURIDICÆ
IN UNIVERSITATE PATRIA

79

DECANUS
JOHANNES

ibrand/

U. J. D. & Decretalium Professor Publ. suo æque
ac totius collegii Juridici nomine

Ad
DISPUTATIONEM INAUGURALEM
Prænobilis atque Doctissimi Juris CANDIDATI

JOHANNIS lein / Rostoch.

Quam pro consequendis summis in utroque
jure honoribus atque privilegiis

IN AUDITORIO MAJORI *ad d. 2. Septembr.* horis ante- & pomerid.
solenniter moreque majorum habendam constituit

Magnific. DN. RECTOREM

Nobilissimum, Amplissimumque utriusque
Reipubl. Senatam, ac Ceteros omnes, omnium ordinum Cives
Academicos & Literatos eorumque Fautores observanter
& officiose invitat.

G U S T R A V I Æ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI, Anno 1705.

Verba valere sicut nummos in omnium ferè est ore, nec heri aut nudius tertius iste cœpit modus loquendi, sed perantiquum esse, vel Plutarch. Summus Chzronensis Philosophus, in libro de Pythiæ Oraculo prodidit, eujus ratio est videre ap. Arist. Ethic. Libr. 5. c. 5. Nec abludivit Lyricorum Princeps in Epist. de arte poëtica, dum cecinit sequentem in modum.

- - - Licuit semperque licebit,

Signatum prasente nota producere nomen.

Ubi signanter Lambinus monet, translationem esse à nummis, paucisque interpositis pergit

Ut sylva foliis pronas mutantur in annos :

Prima cadunt, ita verborum vetus interit a:as :

Et Juvenum ritu florent modo nata, vigentque.

Ubi idem Lamb. utendum esse verbis presentibus, & nova verba cudere licere, monet.

Sic mox Poëta in eundem sensum. *Mortalia facta peribant :*

Nedum sermonum fiet bonos & gratia vivax.

Multa renascentur, qua jam cecidere : cadentque,

Qua nunc sunt in honore vocabula, si volet usus ;

Quem penes arbitrium est, & jus & norma loquendi.

Unde signanter Excellentissimus Dicastrices Author Casp. Zieglerus in aureo scripto de Judicum officio & delictis. Conclus. 38. §. 7. *Verba quia valent sicut nummi, non ex prasenti semper usu explicari debent, sed uti nummorum valor ad tempus contractus, ita verborum significatio ad tempus, quo scripta aut pronunciata fuerunt, referenda est.* Hinc M. Varro lib. 4. de LL. *Vetustus non pauca depravat, multa tollit ; quem puerum vidisti formosum, hunc vides deformem in senecta, tertium seculum non vides eum hominem, quem vidisti primum ;* Nec minus huc respexisse videtur M. T. Cicero in Orat. perfect. dum inquit, *usum loquendi populo concessi ; scientiam mihi reservavi.* seu uti Peripateticorum Princeps effert 2. Top. 2. *Loquendum cum vulgò & sentiendum cum doctis.* Ita ut sæpius reperiantur, qui gloriam in mustaceo quærentes, operam in istiusmodi reperiendis vocabulis haud exigua ponant ; quemadmodum Julium Cæsar. Scali-gerum, magni illius Josephi Patrem, mirum fuisse verborum fictorem refert Auctor confutat. fab. Budoniz f. Münsteri Hypobolimzi. in *Saryra Menippea, Hercules tuam fidem, inscripta. pag. 403. idque com-
probas*

probat faceceto quodam dictorio, quod scil. accitus ad convivium, in-
 terrogatusque à Karolo Sevino, quo iret, *peccatum* responderit, *quod*
pecoris non hominis officium putaret Epulari. Talem quoque ex antiquo-
 ribus se venditat Apuleus in apolog. suâ sic scribens: *pauca etiam de la-*
tinis meis ad eandem peritiam pertinentibus legi jubebo, in quibus animadvertes,
cum in eis cognitum rara, tum etiam nomina Romanis inusitata & in hodiernum,
quod sciam infecta; ea tamen nomina labore meo & studio ita de Græco proveni-
re, ut latina moneta percussa sint: quod imprimis est observare in terminis,
 technicis, qui plerumque ex aliis deprompti linguis: nec tamen ea
 propter author existerem, nova excogitandi vocabula, quod potius
 censërem, omnem, in quantum fieri possit, fugiendam novitatem, jux-
 ta effatum C. Cæsaris excellentis ingenii & prudentis viri, ut ipsam
 hoc elogio maëtat Agell. Noët. Attic. lib. 1. c. 10. qui in primo de Ana-
 tologia libro, scriptum notanter reliquit hocce monitum, Cedro ut Cri-
 ticatorum sibi credi filii volunt, dignum; *habe semper in memoria atque in*
pectore; ut tanquam scopulum, sic fugias inauditum atque insolens verbum.
 Unde quoque elegantioris sermonis scrutatores, quo exactius metal-
 la melioris notæ à scoriis discernentur, in varias, linguæ latinæ au-
 ctiores, distribuere ætates, alios aureo, alios argenteo, alios ferreo de-
 mum seculo, ne plumbei, ubi fere barbaries triumphare videbatur,
 mentionem injiciam, annumerantes. Nec tamen ullum seculum tam
 felix est reperire, in quo non sit animadvertere, à Gallis, Germanis,
 Lombardis, Pœnis, Syris, Persis, aliisve Nationibus & Populis, vel lon-
 gissime diffusis, fuisse quædam l. nomina l. locutionis formulas, intrusa,
 l. tam temporis cum in sua *αμν* & summo flore lingua existeret, quod
 pluribus demonstrare exemplis, tam foret facile, quam quod facilli-
 mum, ni programmatis habenda foret ratio, cui interim saliva mora,
 volupe fuerit hæc talia cognoscendi, adire poterit doctissimum Joh.
 Gerhard. Vossium, de vitis linguæ lib. 1. aliquot capitibus. Ejusdem
 plane videtur fuisse sententiæ, Virgineus Romanus, ea propter lauda-
 rus à C. Plinio Cœcil. Sec. lib. 6. Epist. 21. Imo vero ipse Cicero, qui
 seipsum non satis elaboratæ suæ postulat eloquentiæ, quando lib. 7.
 Ep. 3. ad Attic. inquit, *venio ad Piræam in quo magis reprehendus sum,*
quod homo Romanus Piræam scripserim, non percaum. Ut falli & fallere vi-
 deantur, delicatuli illi, qui adeo acutæ naribus, ut omnem prorsus abhor-
 reant novitatem, nec vocabula noviter reperta in Civitatem latinam
 admittenda esse strenuissime pertendant, insimulque Barbariei l. solz-
 ciffni

cismi incusant. Non enim omnia statim barbara æstimari vocabula debent, quæ apud scriptores inveniuntur noviter reperta; quid enim si res incognita Romanis? ubi quidem secure nova comminisci posse censet, harum rerum peritissimus Censor, Gerhard. Joh. Vossius de vitio sermonis lib. 1. cap. 7. pag. 31. idque comprobatur exemplo bombardæ, sclopeti, stubæ aliisque; ratio reperire est c. 1. Sophistic. 1. Et quamvis dura videantur principio, usu tamen emolliri ipsa testatur experientia, optima harum rerum magistra, ita quatenus Romana percussa moneta, quid ea usurpare pro Romanis vetat? non autem tantum necessitatem hæc talia quasi extorquere est inproptulo, sed quandoque & ipsum linguæ genium sibi id quasi poscere videtur, sic haud infrequens, Gallos immiscere gallici idiomatis verba, ad analogiam sermonis latini efformata: imprimis autem Italos in excogitandis istiusmodi vocabulis proniores existere, scripta illorum sat luculenter testantur. Quo scilicet quæque lingua ad latinam tanquam matrem suam propius accedit. Inde passim in illorum scriptis schartafaciorum, liberulorum, partitarum, etiam in ipsis rotæ decisionibus, uti Genæ 1. testari poterit 1. decil. inde Giornale, librum dataræ, bulletinum, sexcenta alia ut silentio præteream, scotationem, cuius mentionem injicit Pontifex c. 2. x. de consuetud. Pastandellum, confinatio-nem, contractum mohadræ, ingrossatores, forstallatores, regratores; quorum notitia vix carere Jctus, practicus præcipue, poterit, quod in practicis mercatorum præprimis causis sæpius hæc talia occurrant, quæque in lexicis investigando frustra quis oleum & operam sit perditurus. Ejusmodi ergo si quis rem aliquam illustrare satagat, tantum me iudice abest, ut vitio illi verti debeat, ut potius laudem mereri contenderem. Nec est, quod quis salutem in hisce Latii versari opinetur, quod 1. latinæ linguæ observatores accuratissimi quandoque ejusmodi uti verbis haud reformident, adhibendo scilicet & substituendo purioris notæ vocabulis. Exempli sint loco *Credenciales breves* sive *Credencia*, quas latinus omnino *assertorias* dixeris, 1. Vossio de vitio sermonis lib. III. cap. 7. p. 400. Auctore, qui & Paulum Jure Consultum libelli voce easdem efferre notat. Attamen Carol. Pascal. in suo elegantissimo de Legato libello, cap. 21. p. m. 140. uti non dubitat. Postquam enim circumscriptione quadam delineasset, vulgo, addit literæ fidei, & credentiæ; facile ergo evitare Barbarismi suspicionem, delicatioris qui palati sunt, meliora substituendo vocabula

la

la, poterunt. Et nemo vitio cuiquam vertere poterit, si vocem ab interpretibus receptam, ac rem ipsam satis commode exprimentem retineat, ceu non male censet Bicc. in Disp. de Confinat. sub Dn. Strykio habita cap. 1. Thef. 2. § 6. Quamvis enim primo inspectu duriuscula videantur, usus tamen pedetentim emollit, nec barbara eo debent censeri (recito verba magni Vossii) de viriis sermonis p. 31. quod ex lingua petita; quæ forte olim barbara habita; si enim necessitas adegit veteres Romanos, ut voces acciperent ab Hispanis, Gallis, Germanis, Britannis, Afris, Ægyptiis, Syris, Partis, aliisque, cur non itidem nobis liceat, quoties rem sentire Romani, vocabula Germanica, Gallica, alia, dare flexu romano, atque ita quoniam moneta jam percussa sint romana, ea usurpare pro romanis? Nam qui olim non abstinuere ab illis, quia propria lingua vocibus careret, cur hæc, si adhuc forent, reformidarent, quando sæpe & illas exprimit necessitas, vid. Seneca Ep. 58. qui in hac erumpit verba: quantum verborum nobis paupertas imo egestas sit, nunquam magis quam hodierno die intellexi, mille res inciderunt, quæ nomina desiderarent nec haberent, ubi Muret. consuli meretur in not: Nec necessum aliunde petere exempla, cum nostra Jurisprudentia sic satis abunde suppeditare possit, in magistratibus nempe illis, uti vulgo appellitare amant veterum Juris interpretum distinctionibus, qualis gratia exempli est, quando tempore Bulgari & Azonis Pandectæ dividi cæpere in *vetus, Infortiatum & Novum*, ubi disputant Critici, quid sibi vox infortiati velit? Aliis statuentibus, dici quasi inter *vetus & novum* conclusum, aliis quasi infarcitum; cum forte melius ab infortiare, quod fortius & munitius reddere, qua de voce Vossius sæpius allegato tract. lib. 4. c. 11. p. 699. deduci possit; cui vocabulo consuetudo omnem videtur ademisse barbariem, eo quod creberrime in omnium versetur ore; an autem nigro ligamento sueverit compingi, non facile ausim affirmare, quamvis non neminem videam hanc favore hæresin. Ejusdem farinae, quando actio dividitur in *nativam, & dativam*, vocibus in hoc sensu apud Classicos auctores nusquam occurrentibus, nec in juris codice obviis; quarum illa dicitur, quæ materiam habet præexistentem & quidem sufficientem ad inde producendam actionem; hæc, quæ aliquam quidem, sed non sufficientem, ad producendam actionem habet materiam, sed Prætoris auctoritate l. lege adjuvatur. Ejusdem commatis, distinctio officii judicis in *nobile & mercenarium*, quæ voces

hodie adeo frequentes, ut si quis iis dicam scribere velit, communi calculo helleboro indigere censeretur. Plura quidem Exempla in medium produci possent, ni properandum, ut rectè Doctores nostri verba intelligi statuant secundum communem loquendi usum: arg. L. 52. ff. de Leg. 3. ubi Bartol. L. 7. ff. de suppell. leg. L. 18. §. 3. ff. de fund. instruct. Mantic. de conject. ultima volunt. lib. 3. tit. 8. n. 1. Surd. consil. 313. num. 87. & consil. 457. n. 19. & regionis consuetudinem. Idem censet Quintilianus inst. lib. 3. cap. 8. loquendum est ait, secundum communes intellectus, idque agendum ut non nobis seruiamus, sed sensibus, cum fuerit pene ridiculum ut idem lib. 1. Inst. 6. male sermonem quo locuti sunt homines, quam quo loquuntur. Et Agell. Noct. Att. lib. 1. c. 11. *vive moribus prateritis, loquere verbis presentibus*; in quam sententiam omnino legi meretur Senec. Epist. 114. Sed ne videar locos concinnasse communes, abrumpo sermonem, qui mihi natus, ex titulo Præf. disp. inaug. quem tamen ipse Prænobilis & Clariss. Dn. CANDID. in ipsa Disp. satis masculè defensitavit, & calumniantium objectionibus respondit. Est autem hic noster, ut paucis more suo vitam & mores, omnibus licet perspectos, saltem attingam, natus anno *Xενογονίας* 1659. Patre Viro nobiliss. Ampliss. Consultiss. atque Excellentiss. Christiano Klein; in hac alma institutionum P. P. Qui uti liber Noster Statutorum testatur An. Christi 1663. die 24. Decemb. in locum Excell. Dn. D. Redekeri, quondam, Compatris, Collegæ ac Fautoris nostri, surrogatus, à quo tamen statim tempore decumbere cœpit, nec ex morbo convaluit, sed 16. April. 1654. in cœlestem Academiam à DEO evocatus, longiori vita sane dignissimus; matre vero per DEI gratiam adhuc superstite, lectissima Fœmina & sui sexus ornamento Anna Schmiedes; quod ergo Pater admodum puerulo ereptus, totæ educationis cura lectissimæ Genetrici incubuit; quæ quantum in se, optimis Præceptoribus eundem commisit, inter quos mukum se debere Excell. Dn. Henrico Dingenbergio Hebr.-Ling. & Catech. P. P. Fautori atque Collegæ æstimatissimo: nec non Dn. M. Joh. Justo Mohr: scholz oppidanæ Reçtori fideliss. fautori ac amico lectissimo, grata, & ingenua mente proficitur, & abs hisce princip. Philolog. imbitus & probe tinctus, ne cruda quondam in forum jura protruderet, in Philosoph. informandum sese dedit Dn. M. Paulo Hennings, hodie Pastori Rhecknizepsii vigilantissimo. A cujus latere per sesquiannum non secessit, ut probe tamen observato dicto
Agri-

Agricolæ apud Tacitum, in *Philosophia modum teneret*; postea animum applicuit ad veram illam Philosophiam Jurisprudentiæ scilicet, meaq; usus opera principia utriusque Jurisprudentiæ solide jecit, cum animo ita constituens suo, quod feliciter jacto fundamento, reliqua tutius superstruere posset, ita tamen ut non & aliorum Dn. Collegarum negligeret lectiones publicas sive privatas, imprimis Excell. Dn. D. Georgii Radovii Facult. nostræ Senioris Nobiliss. Statuum Provinc. Syndici graviss. Collegæ, Compatri ac Affinis longè æstimatissimi, Cui se gnavam præstitit Auditorem in collegio Lauterbachiano & Feudali. Dignus ergo visus exteris quoque adire Academiis, ut & aliorum Clarissimorum Jctotum exoptatissima uteretur informatione. Francofurtensem proin præ reliquis placuit adire Almam; impulsus fama Excell. Dn. Rhetii & Stricki, quorum altero in Jure publico, altero vero in Jure privato addiscendo ex voto usus: In medio quasi studiorum cursu tamen jussu lectissimæ Dn. Parentis domum redire jussus, ne sine specimine aliquo impensi laboris discederet Disp. de Gemmis proprio Marte elaboratam sub præsidio Dn. Lic. Reimeri habuit: Redux in patriam Ephorum sese dedit Fidelissimum, Generosiss. Juvenibus Claus Detloff von Orthen & Carl Diterich von Lehten. Illum Generosiss. Dn. Detloff von Orthen Sac. Reg. Maj. Danizdum viveret, Præfeti militaris manu strenui. Hunc autem Generosiss. Dn. Hans Friederich von Lehten Consiliarii. provincialis Mecklenb. Filios; Integrum ergo trisannium domi commoratus, ne deficiat incurreret notam, diligentem se tum disputando, tum opponendo, tam publicam privatam Athletam præstitit; publicè ut res respondendo defensitavit, ex Brunnem. me Præfide exercitationes, Seseque gnavitertum in Jure Civil. tum feudali ductu & auspicijs Excell. Collegarum exercuit, ita ut vel ante abitum de officio Jure Consultorum Sacerdotali, post institutionem nostræ Auditorii Majoris, sub Seniore nostro Excell. Dn. Radovio haberet, Inde Regiomontum petiit, opes quas hæcenus collegisset inibi tum legendo tum disputando provinili expositurus; nec ea spe excidit, ventilatis quippe inibi simul ac adventasset publicè sub Præsidio Excell. Dn. Theodori Pauli J. U. Dris & Prof. Primarii, Thesibus 50. Juris miscellaneis, concessa ab Amplissima Facult. privatim legendi & disputandi, facultate, Dn. Auditorum præmeruit adplausum. Cumque ex voto cuncta succederent, lo-

cum haud fuisset mutaturus, nisi litteræ Kiloniæ submissæ, deserere Regiomontum, Kiloniamque petere, suafissent. Cum autem diutius innibi subsistere nequitiam è re videretur, domum reversus, conscrip-
 pra Disput. i. satis luculenta de *Dominio Interimistico*, nomen suum con-
 silio Suorum Ampliss. Facult. nostræ juridicæ est professus aditumque
 ad summos in Jure honores decenter petiit, ubi quidem in examine
 sic satis rigoroso sese egregiè doctum nobilissimo Collegio exhibuit,
 ut non tam ambiisse, quam meruisse honores communi omnium suf-
 fragio sit visus. Quod & ipsum in publico Examine die 2. Sept. cum
 Deo habendo cognoscere dabitur. Ut autem actus ille tanto redda-
 tur illustrior, omnes quotquot in hac Academia & urbe, vel ipsi li-
 teras profitentur l. ex animo literatis cupiunt, meo & Ampliss. Facult.
 nomine, qua par est observantia atque humanitate rogo adeoque in-
 vito, ut benevolas aures & linguas præbere velint, certò persuasi hu-
 jus beneficii, nos semper futuros non modo, memores, sed summam
 quoque daturos operam, ne beneficium in ingratos collocatum conque-
 ri possint. Publicatum Rostochii Sub Sigillo Facult. Juridicæ die 24.
 qui Bartholomæo sacer, August. Anno 1684.

I. N.

I. N. J. C.
 DISPUTATIO INAUGURALIS,
 DE
DOMINIO
INTERIMISTICO.

Germanice
INTERIMS-Eigenthum.

QUAM
 DEO ADJUTORE

Decreto atque Authoritate
Magnif. Jctorum Ordinis in Inclita Universitate Patriâ
PRÆSIDE.

VIRO NOBILISSIMO, AMPLISSIMO
ATq; CONSULTISSIMO

DN. JOHANNES SIBRANDO

Jcto famigeratissimo & Decal. P. P. hocque
 tempore Decano,

DN. FAUORE ac PRÆCEPTORE nunquam non
venerando.

Pro summis in utroque Jure honoribus ac Privilegiis ritè
 consequendis
publico examini submittis

IOHANNES Stein/Rostoch.
 IN AUDITORIO MAJORI

Ad Diem Anno M DC LXXXIV.

Horis Ante- & Pomeridianis.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1704
 DISP. III.

Annue Tu cæptis Christe benignè meis!

CAPUT PRIMUM.

exhibens.

*Varias Domini acceptiones, Definitionem, Divisiones
& termini INTERMISTICÆ
evolutionem.*

SUMMARIÆ.

I Nitroius. — 2. 1	Vel (A) quatenus sublimiorem impe-
Vox Domini an rectè à domini, aut	randa denotat potestatem. — 23
rectius sonè sù d'pauai, aut à verbo	Explicatio L. 9. ff. ad L. Rhod. de
antiquo Dubens, aut omnium re-	jacit. § 2. 3. ff. de bis qua in test. del.
ctissimè à Domino deriveretur, remis-	— 24
sive. — 2. 3. 4. 5.	Possessio Principis dicitur Possessio Do-
Ratio ordinis. — 6	minica — 25
Damnatur nimia scrupulositas in qui-	Res Principis privata Res Dominica. — 26
repti in vocis varias originationes. 7	Aktor rei privatae Principis Actor Do-
Vox Domini multifariam sumitur. — 8	minicus — 27
Præcipue a tribus modis. — 10	Augustus, Tiberius & Alexander nō-
1. Latinitate l. quatenus (a) honoris,	men Domini ut maledictum & con-
reverentia ac affectionis denotat ti-	turochiosum exhorruarunt. — 28
tulum — 11	Posteriores tamen Principes Dominos
Matrius ab uxore in jure dicitur Do-	se Deosque salutari non solum passi
minus. — 12 seqq.	sunt sed & Edictis inscripturati. — 29
Nec non Uxor Domini — 15	Vox Domini, quid in L. 3. C. De Episc.
Filius à Patre Dominulus & Pra-	aud. denotet. — 30
ceptor à Discipulo Dominus. 16. & 17	Quos hodie, Herren Herren Stano
Olim obvii quique ipsorum nominibus	des. Personen und junge Herren
non succurrentibus attechantur Do-	dicamus remissive. — 31
mini. — 18. seqq.	(v) Quatenus Facultatem aliquam &
Modi Modestus — 20	potestatem ad aliquid concessam de-
Mos ille salutandi Romanis non fuit in-	notat. — 32
cognitus. — 21	Vox Domini (II) Latè Pro quavis
Vocabulum Domini aliquando est No-	juris in respectu: Servitute, Here-
men Proprium remissive. — 22	di.

<i>dicare, Possessione & Pignore sumitur.</i>	33. seqq.	<i>Divisio Domini secundum jus nostrum desumpta ab effectu in Verum & Fictum.</i>	54
<i>Omnis ex jure in re actio generali nomine Vindicatio dicitur</i>	35	<i>Explicatio Ficti Domini</i>	55
<i>Vox Domini (III) Proprie accipitur pro certa juris in re specie, Possessionis, Servituti Pignori & hereditati contradistincta.</i>	36	<i>Divisio Domini in Plenum & Minus Plenum.</i>	56
<i>V. Dantur juris in re species.</i>	37	<i>Synonyma Domini Pleni.</i>	57
<i>Actio ex Dominio descendens speciali nomine Rei Vindicatio dicitur.</i>	38	<i>Quisnam habeat Dominium Plenum.</i>	58
<i>Synonyma Domini.</i>	39	<i>Subdistinctio Domini Minus Pleni in Directum & Utile.</i>	59
<i>Dominij definitio.</i>	40	<i>Cuiam JCTi Dominium Directum & Utile assignent.</i>	60. 61
<i>Explicatur definitio.</i>	41. seqq.	<i>Admittunt JCTi hanc distinctionem pro commodiori textuum evolutione.</i>	62
<i>Vocabulum juris quid in definitione denotet.</i>	44	<i>Alii plane eandem rejiciunt.</i>	63. seqq.
<i>An rerum Incorporatum proprie ita dictum detur dominium.</i>	42. seqq.	<i>Non fundatur in Jure Civili.</i>	64
<i>Dominium naturalem requirit apprehensionem.</i>	44	<i>Erubescimus sine lege loqui.</i>	eod.
<i>Res incorporalis naturaliter apprehendi nequit</i>	45	<i>Naturam domini confundit</i>	65
<i>Actio Rei vindicatoria non aliter quam de Rebus corporalibus competit.</i>	47	<i>Nec illi, quibus JCTi Dominium Utile tribuunt, Dominium habent.</i>	66
<i>Resolutio argumentorum contrarium remissive</i>	48.	<i>Sapienter Dominis opponuntur.</i>	67
<i>Cur, in definitione adjecta hac reperiuntur Verba: Cujusque propria est.</i>	49	<i>Nostri sententia.</i>	68
<i>Tutores & Curatores Dominorum loco sunt.</i>	eod. num.	<i>Dividitur porro Dominium in Rei & Furti</i>	69
<i>Hi enim non jure proprietatis sed alieno nomine rem possident.</i>	50	<i>Nostri circa hanc divisionem sententia remissive.</i>	70
<i>Varie Domini divisiones.</i>	51	<i>Divisio presentis themati magis conveniens in Perpetuum & Interimisticum</i>	71
<i>Divisio Domini ex jure Veteri in Bonitarium & Quiritarium.</i>	52	<i>Ratio tractationis.</i>	72
<i>Ejus desuetudo.</i>	53	<i>Non minus proprie dominium est, quod aliquando ab eo, qui interim habet, abiturum est, quam quod perpetuo penes possessorem mansurum est.</i>	74

<i>Dominij divisio in Revocabile & irrevocabile.</i>	76	<i>cum posita à Scriptoribus Decretum Interimisticum dictum est.</i>	89
<i>Rejicitur illa distinctio</i>	77		
<i>Ratio.</i>	78	<i>Bellum quoque occasione illius Decreti exortum, bellum Interimisticum appellatum fuit.</i>	90
<i>Cognito uno contrariorum cognoscitur & alterum.</i>	79	<i>Allegantur 2. Disputationes Juridicae ubi in Rubro terminus Interimisticus conspicuus est.</i>	93. seq.
<i>Definitio Domini Interimistici.</i>	80	<i>Excusatio ita formati Rubri ad Lectorem</i>	95
<i>Ejus evolutio remissivè.</i>	81	<i>Definitio Etymologica vocabuli interimistici.</i>	97
<i>Vindicatur terminus interimisticus ab injuria calumniantium.</i>	82	<i>Vox Interim, quid denotet absolute posita.</i>	98
<i>Ratio ita formati Rubri.</i>	83	<i>Quid juncta Dominio.</i>	99
<i>Uti sunt hoc termino jam alii tam J.Cti quam Historici.</i>	85	<i>Varii adducuntur juris textus in quibus J.Cti de Dominio Interimistico loquentes particulam INTERIM utuntur.</i>	100
<i>Sine novitatis & ambitionis crimine novis terminis uti licet.</i>	87		
<i>Limitatio.</i>	87		
<i>Decretum Caroli V. in Causa religionis Augustae Vindelicorum Interim Idib. Maj. Anno 1548. promulgatum</i>			

Dicturus de Dominio Interimistico operæ pretium facturus videor, si antequam ad exactiorem hujusce materiæ evolutionem descendam, pauca in antecessum De Dominio in genere, ejus multiplici significatu, Divisione, Definitione, nec non genuinâ termini Interimistici acceptione hoc capite primo præfari sustinero; parum sollicitus, utrum Dominium rectè cum Petro Gregorio Tholosan. 1. Syntagm. 12. n. 2. à *δομῆν* vel ut alii legunt *δαμῆν*, quod latinis, *domo*, *subigo*, *subjicio* dicitur: Val. Guilielm. Forster. *Tract. de Dominio. c. 1. n. 2.* aut rectius cum Alciato ad L. 17. §. *differentia* 1. de *Acquir. Possess. à πῶλῶ δόμηναι à dando*, aut cum Nicol. Perott. *Cornu top. col. 114. lin. 33. & col. 455. lin. 2. à verbo antiquo Dubeno*, quod ab Hebræo *Thob.* quo bona significantur, descendere docent Ungebaur *Exec. Just. V. qu. 6. in Neg. Colleg. Juris Argent. lib. XLI. Tit. 1. th. 2. Giphanda Rubr. ff. de A. R. D. n. 4. Donell. Comm. Jur. Civ. lib. IX. cap. 8. ibique Hdlig. Enucl. in Not. l. A.* aut omnium denique rectissimè cum *Ampliss. Dn. Tabore in Elem. Jprad. P. 2, th. 6. Guiliel. Forster. all. loc. Rebbahn. Hodoger. Jur.*

Jur. Chart. 1. Clim. 2. §. 20. Vacatio à Vacuna. lib. 2. Declaration. c. 43. n. 6.
 communicare Dd. Scholâ à *Domino*, Dominus à *domando*, hoc à *domo*
per leg. 195. §. 2. ibi: Qui in domo dominum habet ff. de V. S. derivetur. Uti
 enim prior ille labor haud parum ad meliorem præsentis thematis in-
 telligentiam facturus est, ita posteriorem ceu à scopo nostro alienum,
 non inutiles semper Criticorum ac Philologorum examini haud invi-
 tus relinquo, non nescius nimia in varias vocis inquirere derivatio-
 nes curâ ingenii esse sæpius otiosè curiosi, nec curiosam tamen hanc-
 ce sollicitudinem omnem in jure ritè dextrèque evolvendo paginam
 absolvere.

Vox *Dominij* uti multifariam apud bonos Authores, Lexicogra-
 phos & in jure nostro passim pro materiæ varietate accipitur, ita
 heic famosiores saltem ejus significationes notasse sufficiat.

Tribus autem præcipue illam in jure alibique accipi modis ex
 benè multis juris textibus communique Dd. calculo erudimur.

I. LATISSIME, vel quatenus (a) honoris, reverentia, atque affectionis
 denotat titulum *Rebhan. sup. cit. loc. p. mibi 216. Eckolt. Comment. ff. de A. R.*
D. S. 1. Ita Maritum ab Uxore Dominium salutari carissimum docet JCrus
Paulus in L. Ea qua 57. ff. de Donat. inter V. & U. L. Lucius. Titius 88. §. qua
marito 2. verbis: Tui Domini mei ff. de Leg. 2. cui ad stipulatur JCrus Sca-
vola in L. Cum quis 37. §. Codicillis 5. verb. Maximo Damino meo ff. de Leg. 3.
quod & Rescripto Divorum Imperatorum Diocletiani & Maximiani
haud obscure comprobatur in L. Siliqueat 8. §. Nam quod 1. verbis. Con-
sentiente Domino C. de inoff. Donat. Cui addo Nov. 74. c. 4. verbis. Quia
vir vocabat Dominam coherentem & ipsa illum similiter nominabat. Nec non
vicissim Maritos Uxores suavi ac blandienti Domina appellare nomine
non tino adstruit loco JCrus Scævola, uti videre est, ex L. Cum quis 37.
§. 4. verbis: Ad Julium Dominam L. Uxorem, 41. pr. verbis: Peto à Te Do-
mina. Uxor. ff. de Leg. 3. L. Titia. 19. §. 1. verb. Domina Sanctissima ff. de Ann.
Leg. L. Medico suo 40. §. Uxori sua verb. Sempronia Domina mea. ff. de Aur.
argent. & mundo legat. junct. Nov. 74. c. 4. Quo parili in sensu filium à
Patre in L. Uxorem 41. §. Testamento 4. ff. de Leg. III. Dominulum & Præ-
ceptorem à discipulo Dominum dici per Auth. Habita. C. Nestl. pro Patre
Dd. passim tractunt. Eckholt. sup. cit. loc. §. 1. A quibus haud multum ab-
lutere videntur Briffonius de Verb. Signif. voc. Dominum & Besoldus in The-
saur. Præf. Edit. Noviss. voc. Sertt. asserentes, olim frequenter obtinuisse

- usu, ut obviam quique facti, nominibus ipsorum non succurrentibus Domini dicerentur; Cum quo mores etiam nostros hodie optime convenire experientia omnium optima rerum Magistra erudimur, dum obviam procedentes, imo ingenere omnes Amicos, termino a
- 21 Gallis mutuato Messieurs salutamus: Quod nec Romanis etiam plane incognitum fuisse, docet L. 26. ff. de Constit. Pecun. & L. Nescennius 22. ff. ad L. Falcidiam. quibus textibus JCTi Paulus & Scævola, amicum ab amico Dominum appellari sive tradunt. Briffon. d. l. voc.
- 22 voc. Dominium, ubi m. non obiter observandum monet: Vocem Domini nonnunquam Nomen Proprium esse.
- (B) Vel quatenus sublimiorem imperandi designat potestatem: de qua L.
- 23 9. ff. ad L. Rbod. de jact. & L. 3. ff. de his, qua in test. del. quibus Imperator locis excellentiori quodam significato Dominus dicitur, cum non infimi subsellii JCTis intelligo; hucque non ineptè referri posse
- 24 autumo L. 8. C. Theodos. de Indulg. Crimin. Lib. 9. Tit. 38 L. 2. Eod. Cod. Ne
- 25 prater Crim. Majest. Lib. 9. Tit. 6. ceterasque loquendi formulas, quibus
- 26 Possessio Principis, Dominica Possessio in L. 8. C. Tb. De Lustral. Collat. lib. 13. Tit. 1. Res Principis privata, Dominica Res in L. 8. C. Tb. de his qui condition. propr. reliquer. Lib. 12. Tit. ult. & L. ult. Eod. Cod. de jur Fisci. Lib.
- 27 10 Tit. 1. Actorque rei privatæ Principis, Actor Dominicus L. 11. C. Tb. de jurisdic. Lib. 2. Tit. 1. & L. ult. Eod. Cod. De Contas. fund. Patrim. lib 2 Tit. 1. & L. ult. Eod. Cod. De Collat. fund. Patrim Lib. II. Tit. 19. dicitur. Quod Domini nomen, quamvis Augustus (quod obiter saltem noto) Suet.
- 28 in August. c. 53. eumque securus Tiberius Id. in Vit. Tiberii c. 17. & Alexander Lamprid. in Vit. Alex. ut maledictum & contumeliosum
- 29 Tacit. Annal. lib. 2. c. 87. Dio. lib. 57. exhorruerint; Posteriores tamen Principes tantum abest id averfati sint, ut potius se Dominos Deosque tum voce salutari passim sint, tum Edictis inscripserint. Suet. in Domitian. c. 13. Martial. 9. Epigram. 64. & 84. L. fin. C. de A. l. R. P. Amaja 1. Obs. 1. π. 67. seq. Quorsum spectare videtur L. Nemo 3. C. de Episc. Audient. ubi Imperatores Valentinianus, Theodosius & Arcadius simplici
- 30 Domini appellatione Principem intelligunt: Jacob. Mastert. de Justit. LL. Roman. lib. 1. Dubio. IV. Cum quo convenit indoles linguæ nostræ, quâ hodie Magnates æquipollenti voce. Herren und Herrenstandes
- 31 Personen / eorumque filios junge Herren vocari obtinuit Briffon. de V. S. lib. IV. Voc. Dominium & Besold. Thes. Pract. Edit. Noviss. Voc. Herr.

(7) Vel

(γ) *Vel quatenus facultatem potestatemque ad aliquid concessam denotat.* Habn. in *Comm. ad Parat. Wes. Tit. 1. Lib. XXI. n. 3. verb. Dominium est jus.* Ita lite contestata Procurator Dominus litis efficitur. L. 4. §. fin. ff. de Appellat. L. 22. 23. C. de Procurat. Briffon. d. Tr. Lib. IV. Voc. Dominus.

II. *LATE & IMPROPRIE, magis tamen JURIDICE, pro jure in re constituto, & quavis ejus specie: Sic domini appellatione venit (α) Servitus. L. 8. ff. De Reb. auct. jud. poss. L. 15. §. 8. ff. Quod vi aut clam. & Ususfructus L. 3. ff. Si usufr. pet. L. 8. pr. ff. De reb. auct. jud. Nov. 2. c. 4. vers. sed & Nov. 22. c. 45. (β) Hereditas L. 48. ff. De hered. instit. L. 19. §. 3. ff. De Castrensi Pecul. L. 1. pr. De Success. Edit. §. ult. J. De Hered. qual. & diff. (γ) Pignus L. 48. ff. De Solution. (δ) Possessio L. 78 ff. De V. S. L. 2. C. Ubi rem aūt. L. 2. junct. L. 4. C. De Probat. L. 1. ff. De bon. posses. Cujac. L. 21. pr. De A. vel A. P. Borcholt. Tract. De Posses. c. 6. n. 17. Actio que in rem inde oriens Vindicatio appellatur. L. 12. §. 1. ff. Quib. mod. pign. solv. L. 25. ff. De O. & A. §. 15. J. De Aūt. tot. Rubr. ff. Si servitus vindic. L. un. §. 4. De Remiss. L. fin. pr. De pign. aūt. L. 16. §. 3. De Pignat. L. 7. C. De O. & A. Sutbolt. Dissert. 17. apb. 36. Wesenb. De inoff. test. n. 1. & De R. V. in fin. n. 5.*

III. *STRICTE & PROPRIE Pro certa juris in re specie, ita ut reliquis quatuor (quinque enim dari juris in re species vetius putamus cum Dn. Habn. Dissert. de jura Rerum Concl. 33. & Ad Sutbolt. Animadvers. 3. Ad Wes. tit. de Judic. n. 4. Struv. Syntagm. Jur. Civ. Exercit. 3. tb. 88. & Exercit. 46. tb. 63. Redecker. Ex. Instit. Tit. de R. D. q. 6. Brunnem. ad Pomat. Wes. Tit. de R. D. q. 15. aliisque) juris in re speciebus, puta (α) Hereditari. L. 37. de Acquired. hered. l. 4. ff. pr. Comm. divid. Struv. S. 7. C. id. Exerc. seq. tb. 44. & Exerc. seq. tb. 3. aliique passim. (β) Servituti. L. 13. §. 1. C. de Jud. L. 2. §. 3. ff. de Remiss. L. 13. §. 1. ff. de damn. infect. L. 7. §. 3. ff. de bon. qua lib. L. 4. pr. ff. Si servit. vindic. §. 2. J. Per qu. person. cuique acquir. Et in specie Usufructui. L. 1. §. 1. & 2. ff. Ad SCum Silan. L. 43. §. fin. ff. de furt. L. 25. ff. de V. S. (γ) Possessioni. L. 13. §. 1. C. de Judicis L. 22. §. 1. ff. de Noxal. Action. & (δ) Pignori. L. 11. L. 19. in fin. ff. de damn. infect. L. 44. §. 5. de Usur. t. t. C. de jur. Domin. impetr. contradistinguat. Büsch. in Tr. de thesauris. P. 2. Cap. 8. tb. 131. Harpr. in Comm. Ad Inst. Ad Tit. de R. D. pr. n. 11. & specialem producat actionē, quæ rem corporalem, quæ in Dominio nostro in specie ita dicto est persequimur, quæ Rei Vindicatio dicitur t. t. ff. & C. & L. t. §. 1. de R. V. §. 1. J. de action.*

39 In qua non J Cris saltem, sed & aliis Authoribus *Habm. supr. cit. loc.* propriissima significatione in jure nostro passim Dominatio. L. 64. ff. de Condict. indeb. L. 78. ff. de A. hered. L. fin. C. de Cens. & Censu. Lib. XI. & ibi Goshofred. Jus Domini. L. 4. C. de adifis. privat. t. 2. C. de Jur. domini. impetr. Patrimonium. pr. J. de R. D. & A. R. D. L. 5. pr. ff. Pro Derelict. Manus. pr. J. de Libertin. Potestas. L. 215. ff. de V. S. Proprietas à re quæ sita. §. 44. 45. J. de R. D. L. 9. §. 3. junct. §. 6. 7. L. 10. §. 2. L. 36. ff. de A. R. D. Dominium proprietatis. L. 4. C. de Probat. L. 74. ff. de furt. L. 17. ff. Quib. mod. ususfr. L. 12. ff. Ad L. Aquil. L. 16. §. 1. ff. de Usu & Habitu. L. 7. §. Si servum ff. de dolo. Jus Proprietatis. L. 13. C. de Panis, dicitur.

40 Definiturque, salvo aliter sentientium, quos longa citant serie Harpr. in Comm. Inst. pr. de R. D. n. 8. & Guilielm. Forster. supr. all. Tr. de Dominio: Cap. IV. calculo: Quod sit JUS. L. 195. §. 2. ff. de V. S. L. 13. C. de Panis L. 4. C. de Adific. privat. L. 2. C. de Prescript. 30. ann. L. fin. C. de fund. Patrim. L. 6. C. de pact. inter E. & V. Ludovell. Disp. Just. IV. tb. 3. Eckb. ad Tit. ff. de A. R. D. tb. 2. Petr. Gilken. in Pralud. Ad Tit. Inst. de R. D. n. 41. QUORES, PRÆSERTIM CORPORALIS. §. 40. J. de R. D. L. 2. §. 1. ff. de Relig. & Sumpt. funer. L. 43. §. 1. ff. de A. R. D. L. 1. §. 1. ff. Ad SCium Silan. L. 25. ff. de V. S. L. 30. ff. de Nox. Act. L. 6. pr. ff. de R. V. L. 15. §. fin. de Inoff. test. L. 43. §. 12. ff. de fure. §. notabili 2. J. de Action. L. 4. pr. ff. Comm. Divid. L. 3. pr. ff. de A. vel A. P. CUJUSQUE PROPRIA EST. L. Cum duobus. §. 2. §. 10. inibi: Doinceps rem propriam habeas ff. Pro socio L. Si Procurator. 13. pr. ff. de A. R. D. L. 13. C. de Pæn. L. 12. C. Mandat. L. 6. §. 3. C. de secund. Nupt. L. 9. C. de Judais. Tabor. Jprud. Elem. P. 2. tb. I. n. 7. Redeker. Exam. Instit. ad Tit. de R. D. Quest. 7. Bocer. Class. 5. Disp. 3. Hahn. ad Wesf. Tit. de A. R. D. n. 3. p. mibi 484. C. J. A. Ad Tit. de A. R. D. tb. 3. Schnob. Disp. ff. XX. tb. 1. Eckoli. supr. cit. loc.

41 Volupe fuit definire Dominium per JUS: Ubi non cum Siruo. in S. J. C. Exercit. XI. Tb. 4. facultatem & potestatem duntaxat intelligo; sed cum Habm. proxime all. loc. p. m 484. illud ipsum jus propter quod res nostra est, & quidem in re constitutum juxta L. 3. C. de Prescript. 30. ann. junct. L. 13. §. 1. & L. 19. ff. de damn. infect. add. Rubr. C. de Jur. domini. impetr. L. 10.

42 Addere placuit: (1) quo res præsertim CORPORALIS. Saniores enim utique illorum credo esse sententiam, qui apertis juris textibus firmissimisque muniti rationibus Dominium non nisi improprie & in secunda eaque laxiori acceptione de Rebus Incorporalibus prædicari posse doctè asserunt, quamvis contrarium magno defendere annis non dubitent.

Wissenbach. P. 2. Disp. ff. 18. tb. 2. Eckolt. in Comm. ff. Lib. XLI. Tit. 1. §. 7.
Treatl. Vol. II. Disp. XX. tb. 1. Lit. L. ibique Bachov. Hackelman. Decad. 4.
quest. 2. Ungebau. Exercit. Just. V. tb. 3. in Ajo p. 42. & 43 Hunnius Lib. 2.
Tract. 1. Resol. jur. Civ. q. V. Tum (1) quod Dominium ex naturali 43
 possessione, quæ naturalem exigit apprehensionem L. 43. §. 1. ff. de A. 44
R. D. 1. 1. §. de Reb. Corpor. & Incorporal. utpote sine qua acquiri non
 potest L. Cum res 12. C. de Probat. L. Qui pradium. 13. C. de distraet. pign.
 originem trahat. L. 1. §. 1. ff. de Acquir. Poss. Res autem incorporalis,
 quia extra intellectum non realiter existit, nec naturaliter apprehendi
 neque per consequens proprie in dominio esse possit. L. 25. ff. de V. S.
 §. 1. infim. §. de Action. 1. 1. ff. & C. de R. V. L. 1. ff. de Usu & Usufr. leg. L. 9
 Rem. pupill. salu. fore L. 3. L. 8. de Reb. autb. jud. poss. Du. Redeker. Exam. In-
 stit. ad Tit. de R. D. qu. 7. Nicolaus Beckman. in Comm. Instit. ad Tit. de R. D.
 Lit. B. p. mibi 233. Cujac. lib. X. obs. 16. Ludw. Disp. Inst. IV. tb. 3. Lit. C. Schnei-
 dew. ad §. 11. §. de R. D. n. 2. Donell. in Comm. lib. IX. c. 8. ibique Hillig. lit. D.
 Coras. lib. VI. Miscell. cap. XX. Struv. Exerc. XI. tb. 4. Meierus C. §. A. ad Lib.
 XLI. Tit. 1. tb. 3. Ubi tale necit ratio cinium: Quod naturaliter acqui-
 situs per possessionem, illud aut est corpus, aut corporis proprium ac-
 cidens L. 3. pr. ff. de A. vel A. P. At rerum dominia naturaliter acqui-
 runtur per possessionem L. 1. §. 1. d. 1. E. Rerum Dominium aut cor-
 pus est, aut corporis proprium accidens: At perspicuum est domi-
 nium non ipsum corpus esse E. Necesse est, proprium esse corporis ac-
 cidens. Tum (2) Quod dominium rebus incorporalibus expresse 46
 opponatur L. 4. pr. ff. Comm. divid. L. 11. L. 13. §. 1. L. 19. pr. ff. de damn. in-
 fact. L. un. §. 3. ff. de Remiss. L. 25. pr. ff. de V. S. Tum (3) quod concessio
 Dominio juris l. rerum incorporalium, sequeretur (4) Unam dumtaxat
 esse actionis realis causam contra L. 14. §. 2. ff. de Except. rei jud. (5) Præ-
 ter dominium nullum aliud jus in re dari, contra L. 30. ff. de Noxalib.
 . Act. L. 71. §. fin. ff. de leg. 1. L. 181. ff. de V. S. L. 177. ff. de R. I. L. 16. C. de Præd.
 Min. (6) Dari dominium Obligationis & Actionis, sique fieri me-
 ram juris in re & juris ad rem confusionem Habm. Dissert. de Jur. Rerum
 conclus. 30. n. 7. Sventendorffer. in Not. ad Eckolt. Comm. ff. Tit. de A. R. D.
 tb. 4. verb. Ab objecto dispaſcunt. p. m. 945. Ubi divisionem domini in
 Proprietatis & juris s. rerum corporalium & incorporalium, non solum
 frustraneam esse, sed etiam plane sine ratione inventam, haud titubanti
 animo asserere neutiquam veretur. Tum denique ultimo, quod
 actio, quæ ex dominio proprie ita dicto descendit, puta *Rei Vindicatio*, 47
 non

non aliter quam de Rebus Corporalibus competat. L. 1. L. *ff. in rem. d. l. Vindicatio. §. 6. ff. de R. V. §. 2. vers. Quod genus f. de Aq. L. A. pr. Comm. Divid. C. f. A. d. l. Harpr. pr. f. de R. D. Maniz. Comm. Ration. f. de R. D. Ad Rubr. n. 17. Quas rationes in presentiarum sufficere posse reor, ceteræ apud Dd. occurrunt.*

- 48 Adjeci ultimo indefinitione: **Cujusque PROPRIA EST.** Ut vel hisce differentiam sisterem verbis specificam inter *Dominam*, omnesque illos qui *Domino similes sunt, dominorumque loco habentur*; quales sunt
- 49 Tutores Curatores alique L. 27. *ff. de Administrat. Tut. l. Qui fundum. 7. §. si tutor. 3. ff. Pro emtore L. 56. §. 4. ff. de furt. l. 157. ff. de R. f. Briffon. de V. S. Lib. IV. voc. Dominium. p. mibi 499. Struv. S. f. C. Exercit. 17. tb. 61.*
- 50 Cum hi rem corporalem, non *jure proprietatis*, quæ pars domini est proprie ita dicti. *Habn. d. l. n. 4. verb. Partes Domini sunt. Brunnem. in Parat. Wes. ad Tit. de A. R. D. quæst. 3. sed alieno nomine habeant.*

51 *Dividitur Dominium varie à Juris Interpretibus, quarum tamen plurimæ divisiones potius Nominis sunt, quam Rei. Non sua interim in jure commode explicando recteque tradendo destituuntur utilitate: Inde est, quod à bene multis Jctis ceu Magistrales in Scholis æque ac foro facillime & admittantur & retineantur teste Harprechto in Comm. I. ad Tit. de R. D. n. 23. & Habn. d. n. 4. verb. Domini species.*

52 Secundum *Veterem Dominium* dividebatur *Jurisprudentiam* in **QUIRITARIUM**, quod haud pauci *Civile* dicunt, cum res jure *Quiritium* nostra erat, utpote solenniter mancipata, in jure cessa, usucapione quæ sita vel adjudicata; Et **BONITARIUM** quod multis *Naturale* audit, cum res sine ulla solennitate tradita in bonis nostris erat, nec adhuc per annum possessa. *Ulpian. fragm. Tit. 2. §. 11. & Tit. 19. §. 19. Theopbil. ad §. ult. f. de Libertin. Briffon. Selectar. Jur. Civ. Antiquit. Lib. IV. c. 22. & de V. S. Lib. IV. Voc. Dominium. Cujac. Lib. XI. obs. 35. Ludwel. Ad f. Diss. IV. tb. IV. lit. A. Harpr. ad pr. I. de R. D. n. 52. Gorbosfred Ad Rubr. C. de Nud. jur. Quirit. toll. Hæc tamen distinctio, ut antiquæ subtilitatis ludibrium à Justiniano Sacratissimo Imperatore l. Un. C. de Nud. Jur. Quirit. toll. & l. Un. C. de Usucap. transform. postea sublata est. Redecker. supr. all. loc. q. 9. in fin. Bitsch. in Tract. de Theauris P. 2. Cap. 2. Briffon. proxime all. loc. Wissenbach. Comm. ff. part. 2. Diss. 18.*

54 Secundum *Justinianeam Dominium* discimus dividi *Jurisprudentiam* ab effectu. (1) In **VERUM** quo res vel jure Gentium t. t. f. de R. D. & A. R. D. & vel jure Civili, *Ulpian. t. t. 19. Lib. 1. vere nobis quæ sita est:*

est: **PREESUMPTUM VEL QUASI DOMINIUM**, quo res licet revera non sit, suadente tamen æquitate fingitur quaesita: Sic fingitur (α) res acquisita jure Prætorio, quæ jure Civili nondum nostra erat; Unde *Actio Publiciana*. §. 4. *J. de Action. L. 1. §. 1. t. ff. de Public. in rem act.* *Bachov. in Tr. Special. de Actionibus. Disp. 3. Th. 15. circa fin. Lauterbach. in compend. Jur. Ad Tit. de Publ. in rem act.* (β) Res quæ jure Civili amissa jam erat, jure Prætorio nondum amissa: Unde *actio Usucapionis Rescissoria*. §. 5. *J. de Action. L. fin. C. Quib. ex causis major. L. 24. C. de R. V. Beckman. in Comm. Instit. ad Tit. de R. D. §. 1. Lit. B. Habn. Ad Parat. Wes. de. A. R. D. n. 4. pag. mibi 489. & in Dissert. de Jur. Rer. th. 4. 4.*

II. **IN PLENUM**, quod proprietati conjunctum habet usum fructum & omne emolumentum *L. 17. in fin. ff. de R. V. L. 4. ff. de aliment. leg. 57. L. 126. §. 1. ff. de V. O. L. 17. in fin. ff. Quib. mod. usufr. amittatur. Dicitur alias Plena potestas. §. fin. J. de Usufr. Pleno jure Dominium l. 1. C. de Act. em. d. l. 17. ff. Quib. mod. usufr. Plenum jus l. 17. ff. de R. V. ET MINUS PLENUM, quod ab usufructu separatum est. l. 46. ff. de usufr. l. 126. §. 3. ff. de V. O. l. 3. 15. §. 6. l. 57. §. fin. ff. de usufruct. l. 1. C. de Act. em. l. 3. §. 1. C. de secund. Nupt. Beckman. supr. all. loc. Ludwell. Disp. IV. th. 4. lit. B. alias Nuda proprietatis L. 19. ff. de usufr. leg. Dominium proprietatis L. 17. ff. quib. mod. usufr. amitt. L. 12. ff. ad L. Aquil. Hocque Dominium Juri tribuunt Domino Emphyteusis. arg. §. 3. J. de Loc. & Cond. l. 1. §. 1. ff. Si ager. vestig. pet. Soli superficiario l. 1. §. 4. ff. de Superfic. & Feudum concedenti. arg. 1. 2. F. 8. & 2. F. 47.*

Dominium MINUS PLENUM Dd. subdistingunt in **DIRECTUM**: Germ. Das mehrer Eigenthum & **UTILE** Germ. Das minder Eigenthum *Bischof. Tract. de Thesaur. P. 2. c. 8. §. 164.* Illud esse asserentes, quod per jam jam dicta Dominus emphyteusis, feudi & soli superficiarii; Hoc verò, quod emphyteuta. arg. L. 1. §. 1. ff. Si ager vestigal. pet. *Johann. Baptista Valenzuela Velazquez Consil. lib. 1. Consil. 3. n. 10. Vasallus arg. versic. Rei autem 2. F. 8. & 2. F. 23. in fin. Eckolt. Comm. ff. Tit. de A. R. D. n. 3. & Superficiarius. arg. L. 73. §. 1. L. 74. ff. de R. V. habent Habn. d. l. n. 4. verb. Dominii species. Quam distinctionem non admittentes, quamvis accuratissimus Bachovius in Not. ad West. tit. de A. R. D. n. 4. & Ad Treutl Disp. 15. Vol. 1. lit. G. ineptos & in Tr. de Action Disp. 1. th. 14. Superstitiosos vocitet, magnique nominis Juri ceu usu fori generalique Praxi receptissimam. *Hunn. Var. Resolut. lib. 2. Tract. 1. quest. 7. Franczk. Tract. de Laudemii cap. 14. n. 9. Eckolt. supr. cit. loc. Harprecht.**

Comm. Inst. ad Tit. de R. D. ad pr. n. 41. Buisch. d. Tr. p. 2. c. 8. p. 152. & Magistrallem. Forster. Tract. Special. de Dominio. cap. V. §. 40. non solum admittant, sed in explicatione ac commodiori textuum etiam civilium evolutione frequenter adhibeant. Redeker. Exam. Inst. Tit. R. D. q. 91 Erantz. d. l. Stryk. In Exam. Jur. Feud. t. 6. cap. de Praescript. feud. alibique Brunnem. in Parat. Wesf. de A. R. D. 9. Reyger, in Thesaur. jur. lit. D. pag. 909. n. 67. Wesf. in Parat. ff. de A. R. D. n. 4. ibique Habniius verb. Species Dominii p. m. 489. Wurmser. Nucl. jur. controvers. lib. 2. tit. 1. in Additam. Bachov. all. loc. & in Tr. de Ali. Disp. 1. tb. 14. Barthol. ad L. Si quis. 17. §. Differentia. 1. n. 52. de A. vel A. P. Bald. ibidem in pr. Castrenses. n. 4. Alciatus. n. 20. Alii tamen non minoris censuræ juris Interpretes tantum abest, ut in scholis, in quibus ad normam juris Justiniani omnia examinanda esse docet Guilhelmus Forster. d. Tr. de Dominio cap. V. n. 40. p. mibi 37. illam retinendam esse asserant, quin potius eandem, ut à Dd. confictam Wissenbach. Comm. ff. Part. 2. Disp. 18. Ad Tit. de A. R. D. n. 4. col. mibi 84. & ad Inst. Disp. IX. §. 21. pag. mibi 113. à jure Justiniano alienam Buisch. d. tr. de Theauris P. 2. C. 8. §. 128. 146. 152. 163. & 175. ineptam Vulcey. lib. 1. Discept. 29. & Ad pr. 7. Quib. alien. lic. l. non n. 16. & chymeram flammis ornandam & cremandam Andr. ab Ifern. in cap. Un. de feud. sin. culp. non amitt. Nicol. In trigliolus in Tr. de feud. quest. 9. 11. 19. ex Academiis rejiciendam & eliminandam esse haud titubanti animo affirmare neutiquam vereantur.

64 Tum (1) quod nulla Lege, sine qua tamen loqui Jctis erubescendum est. Nov. 18. c. 5. pr. L. 19. ibi: eo, quod nulla Constitutio. L. Dissentientis. §. ibi: Nulla juris præcipit Constitutio. C. de Repudiis. defendi possit. Harpr. d. l. n. 42. Niell. Disp. Feud. 3. tb. 6. lit. B. Forster. d. Tr. de Dominio. c. V. n. 40. Ubi communiter Dd. Ad L. Naturaliter. §. Nil. commune. ff. de A. P. asserere tradit: *Utilis Dominii vocem nec in Pandectis nec Codice reperiri.* (2)

65 Naturam Dominii confundat. Ludwell. Disp. Justin. IK. tb. 4. lit. D. (3) Nec illi ipsi, quibus à Dd. *utile Dominium* assignatur, dominium habeant, quin non uno in loco sæpius dominis contradistinguantur. *Notabili L. 1. §. 1. ff. Si ager vectig. pet. L. 1. 2. 3. C. de Jure Emphyt. 2. F. 23. l. 9. §. 4. & L. 18. §. 4. ff. de damn. infect. L. 1. §. 1. & 4. ff. de superficie. L. 15. ff. Qui possor. sunt in pign. Anton. Faber. lib. 2. Conject. c. 11. & lib. 23. Err. Pragm. c. 2. Valent. Forster. lib. 2. de Success. c. 18. n. 42. & Ad l. 4. C. de Probat. Uengeaur. Exercit. Just. V. q. 3. p. m. 206. ubi hanc distinctionem ex posteriorum seculorum fecibus promanasse ait, Harpr. d. l. alii que quorum hic provisionem necit catalogum.*

Cete-

Ceterum quæcunque tandem circa hanc, magnis in utramque partem disputatam motibus quæstionem aliis sedeat sententia, equidem salvo aliter sentientium calculo, salvisque juris Justiniani principii, distinctionem Dominii in *Directum & utile*, seu Magistrale non plane è scholis putarem relegandam esse, præprimis, cum communi fori usu confirmata inque summo Tribunali Cameræ Imperialis recepta. *Rosenthal. de Feud. cap. 1. Concl. 6. lit. A.* in Decisionibus Doctorumque Consiliis hodie frequentissime occurrat; quo manum practico olim admoturæ studio, horum similiumque terminorum non destituti notitia, Practicos eo melius scriptores intelligere majorique cum fructu legere volveque valeamus:

Addunt Dd. hisce nonnulli divisionem *Dominii in REI s. PROPRIETATIS. §. ult. f. de Usufr. l. Si cuius 13. in pr. l. Sed sitis. §. Proprietatis 6. l. Dominus 57. §. ult. ff. de usufr. l. 17. ff. Quib. mod. usufr. amittatur l. Proprietatis 4. C. de Probation. l. fructus 23. ff. de R. V. USUSFRUCTUS l. 3. in fin. ff. Si usufr. pet. l. 8. pr. de Reb. auct. jud. poss. Nov. 2. c. 4. vers. sed & l. Jubeamus 14. §. ult. C. de S. S. Eccl. POSSESSIONIS. l. 2. inibi: Domino Possessionis. C. Ubi in rem aet. exerc. deb. l. 2. C. Theod. de bonis Matern. & JURIS. Hunn. supr. cit. loc. quæst. 5. Gædd. ad l. 25. & l. 49. ff. de V. S. Valent. Riemer. Dec. 4. quæst. 2. Cujac. in Parat. ff. de A. R. D. & lib. X. Obs. 16. Borcht. Ad Tit. ff. de A. vel A. P. c. 6. n. 17. Bocer. Class. V. D. 2. th. 3. Reyger. Th. jur. lit. D. Voc. Dominium p. mibi 1090. n. 67.*

Ceterum cum jam num. 42. seqq. supr. ad nauseam fere demonstratum dederim, Dominium non nisi *improprie & abusive* saltem de Rebus incorporalibus juribusque prædicari posse. *Straub. Dissert. V. apb. 9. p. mibi 73. alique imibr longa serie allegati & Cri*, non ero in hac examinanda divisione justo prolixior, illam potius *Nominis quam Rei* cum *Harprechtio. Ad pr. de R. D. n. 49. Luitwello Disp. IV. th. IV. lit. C. Gyphan. Riterisb. Ad §. 11. f. de R. D. alique juris Doctoribus* apprime doctis statuens.

Magis ad præsentem nostri laboris scopum facere videtur *divisio, qua Dominium in PERPETUUM. §. 3. T. de Noxal. lib. Aet. ibi: in perpetuum ejus transfertur Dominium. Brunnem. in Parat. Wes. Tit. de A. R. D. quæst. 4. in fin. & INTERIMISTICUM. l. 12. §. 2. ff. de Usufr. l. 48. pr. ff. de A. R. D. l. 12. §. 2. ff. Famil. ercisc. l. 29. ff. de mort. causa donat. Quod dicto Dn. Brunnem. all. loc. TEMPORALE* dicitur, non inepte sed commode distinguitur; eo majori consideratione exactiorique evolutio-

- 73 ne digna mihi visa, quo veram Domini, quod vel *in perpetuum* vel *Interim* penes possessorem est, magis convenienter naturam exprimit, & ut univoci in sua univocata ceteris nominalibus Domini divisionibus meliori praferri jure meretur: In eo siquidem saniores conveniunt Juri, quod cum illud non minus proprie loquendo verum sit Dominium, quod aliquando ab eo, qui *Interim* habet, abiturum speratur. *L. Notabili 66. ff. de R. V.* quam quod *perpetuo* penes possessorem mansurum est. *Habn. in Paratit. Ad Wesf. ut. de A. R. D. n. 3. Verb. Est etiam verum p. mihi 487. Bitsch. sapius all. Tract. de Thesauris P. 2. Cap. 8. n. 182.* haec vera ac realis Domini divisio sit dicitur meretur.
- 74 Dicitur autem *Dominium perpetuum*, quod a nolente Domino *L. ut. ff. de R. J.* nunquam abiturum est, & INTERIMISTICUM, quod aliquando ab eo, qui INTERIM illud habet, abiturum speratur.
- 75 *d. l. 66. ff. de R. V.* Illud Alii IRREVO C A B I L E; hoc REVOCABILIS, termino quamvis magis latino, rei tamen naturae non usque adeo convenienti appellant: Illud siquidem extra omnem dubietatis aleam positum arbitror, in determinanda ac definienda domini natura, terminisque rebus apte imponendis non ad rei vel Domini revocationem & amissionem, sed constitutionem & effectum, qui in Dominio, vel quod *Perpetuo* aut quod *Interim* penes Dominum mansurum est, convenientius, per *to Perpetuum & Interimisticum*, quam *to Revocabile & Irrevocabile* sistitur. Enimvero uti vel nuda duntaxat appellatione *Domini Interimistici* nullus non, nisi particula *Interim* genuinam ignoraverit significationem, illud statim intelligit dominium, vi cuius *Dominus Interimisticus* omnia illa *medio tempore*, antequam sc. ab ipso iterum abeat Dominium, in fundo, cuius *interim* Dominium habet, (nisi expressa Lege aliud cautum reperiatur) facere potest, quod alias *Dominus Perpetuus* in fundo, cuius *in perpetuum* Dominium habet, facere non prohibetur: Ita per *Dominium Revocabile* nullum sibi alium conceptum primo quidem intuitu formare potest, quam quod hoc Dominium ab alio revocari possit: qui tamen conceptus non effectum Domini, sed ejus amittendi modum sistit; quamvis non negaverim per bonam, ut loquuntur, consequentiam priorem *Domini Interimistici* clariorem conceptum etiam ex termino *to revocabile* erui posse.
- 76 Ceterum cum cognito uno contrariorum facili & alterum cognoscatur negotio. *Arist. 1. Topic. 24. & 2. cap. 2. Cicero in Topic. & 2. de Orat. nullus*

nullus dubito, si, quid *Dominium Interimisticum* sit, per definitionem cognoverimus, nos simul intellecturos, quid sit *Dominium Perpetuum*.
arg. pr. I. De bis, qui sui vel alien. jur. sunt. Quare cum inscriptio Inauguralis hujusce Dissertationis tractationem *Dominii Interimistici* promittat, ut Rubrum Nigro respondeat, illud definitio: **QUOD SIT JUS, QUO RES CORPORALIS INTERIM CUJUSQUE PROPRIA EST.**

Videretur quidem hæc definitio exactiorem desiderare evolutionem; at enim, cum quæ supra, n. 41. seqq. fusius dicta sunt, huc commodè trahi possint, brevitatis studio, ne crambem bis coctam iterum apponam B. L. illuc remitto, id potius quanta fieri poterit brevitate acturus, ut hunc terminum, qui multis novus & juri parum conveniens videri possit, ab injuria calumniantium vindicem.

Inscribere Disputationem hanc DE DOMINIO INTERIMISTICO sustinui, non nescius à non paucis mihi vitio versum iri, quod, cum hoc epitheton puram sapere haud videatur latinitatem, quin à vera ejus indole usque bonorum ac classicorum Scriptorum longè potius alienum deprehendatur, in formando tamen Rubro temere eodem uti ausus sim; Verum sciant illi, me non novi prorsus ac antea inauditi quid hic commentum fuisse, nec captandæ gloriolæ ergo, quam bene multos hodiè in conscribendis Disputationibus Rubrisque illis apponendis aucupari tanto allaborare videmus studio, hunc usurpasse terminum, sed aliorum Clarissimorum & Jctorum & Historicorum vestigiis inhæsisse, qui non spernendis motivationibus jam diu hoc vocabulum sibi in lectionibus publicis æque ac privatis Disputationibus habuere familiarissimum, rati illo ipso veram rei, cujus tum interpretationem tractabant, apprime, convenienter ac commodè naturam exprimi posse. Ut enim taceam, sine ambitionis ac novitatis crimine, ubi de rebus solliciti sumus, verbis negotium quam proximè explicantibus, etsi latinitati tam exacte non convenient, uti nullibi interdictum deprehendi. *Pac. Isag. in Deere. Tit. de Treug. & Pac. n. 5.* quin potius hanc libertatem omnibus permitti, si latinum vocabulum æque commodum ad exprimendam rei naturam non obvium sit: Nemo sane, nisi in Historia plane hospes audiri velit, inficiabitur, hoc vocabulū scriptoribus superioris æque ac præsentis seculi fuisse maximè usitatū & frequentissimū; Illud si quidem notius esse credo, quam ut prolixiori indigere videatur deductione;

Decretum illud famigeratissimum Sacratissimi Imperatoris Caroli V. in causa Religionis *interim* Augustæ Vindelicorum Ibid. Maij Anno 1548. publicatum postea *Decretum Interimisticum* communiter à Scrip-
 20 toribus illius ævi appellatum, imo & bellum occasione illius Decreti contra Magdeburgenses ortum *Interimisticum*, dictum fuisse. *Borcholdens. ad Instr. Pac. P. 1. Discurs. 1. n. 34. Ofiander in Histor. Ecclesiast. Cent. 16. Lib. 2. c. 69. 70. 71. Lis. G. Johan. Schleidan. de statu Religion Lib. 20. Cui*
 sententiæ haud parum roboris addere videtur pactum illud *Interimisticum* *De Interims-Bergleich* inter Regem Daniæ & Ducem Holsatiæ circa Annum. 1663. de mutando Contributionis modo initum, cujus mentio injicitur in Scripto illo defensorio Regis Daniæ contra Ducem
 Holsatiæ, quod superiori Anno publici juris factum est & inscriptum *Nachricht von Ihrer Königl. Majest. zu Dennemarck/ Norwegen/ &c. &c. Wieder des Herrn Herzogs zu Schleswig, Hollstein, Gottorf/ &c. &c. Fürst. Durchl. annoch habenden rechtmäßigen Beschwerden und Ansprüchen p. 13.*

- 21 Nec quemquam latere puto, Jctos Germaniæ Clarissimos in ritè explicandis variis juris materiis hunc inde mutuatum terminum
 22 *interimisticum* usurpasse & hodiernum adhuc usurpare: Ita non semel in Lectionibus *Ad DN. Lauterbachii Compendium juris sub Excell. Dn. Rodovio, Præceptore ac Fautore meo ad urnam asmatissimo* habitis me audivisse memini: Bonæ fidei possessorem fructus bonæ fide perceptos
 23 *Domino Interimistico* suos facere, per L. 48. *pr. ff. de A. R. D.* Quod idem egregiè confirmant duæ Disputationes Juridicæ, quarum una *De Interdicto Interimistico* conscripta à *Friderico Strykio Francofurti cis Viadræ*, publico submissa est examini sub Præsidio *Magnif. Dn. Samuelis Strykij Præceptoris mei ante quinquennium* nunquam satis venerandis;
 24 altera vero *De Tutore Interimistico* à *Job. Christoph. Gambrechts.* doctè concinnata publici juris facta est *Altorf Anno 1682. Vid. omnino infr. c. 2. m. ult.*

Quare sine nota me dimittet Lector Benevolus, qui Historico-
 25 rum & Jctorum mihi suo exemplo præeuntium premens vestigia, vocabulo *Interimistico* Disputationi præsentis præmissa, non minus commo-
 dè ac convenienter illius Domini, quod *Interim* Domino conceditur & aliquando iterum ab ipso abiturum speratur, indolem exprimi posse neutiquam dubitavi.

- 26 Pergendum jam tandem foret ad ipsam *Domini Interimistici Doctrinam, Formam, Casus*, in quibus dictum Dominium locum sibi vindicare

dicare nōscitur, nec non *Effectus* ipsius sistendo, nisi vel binis saltem verbis natales hujus vocis repetere non abs re fore videretur; quare.

Breviter moneo: Vocabulum *Interimisticum* descendit ab Adver- 97
bio *INTERIM*, quod idem significat ac *INTEREA*. L. 7. pr. ff. De jur. deliber. & dum medium alicujus notat. L. Sulpitius 49. ff. de Donat. int. V. & U. L. 1. §. 1. L. 6. §. 2. ff. de stat. lib. L. Si quis 36. ff. de Noxal. act. L. quā ad certum 14 ff. Locat. Cond. L. Libertus 17. §. in questione 12. ff. Admunicipal. Ungebaur. Exerc. just. V. in Nego. p. mibi 247. Joban. Strauch. in Lex. Particul. jur. voce *INTERIM*, ubi in hanc sententiam allegat. Magon. Flor. Decis. 90. n. 13. Struv. Synagm. Jur. Civ. Exercit. 45. tb. 2. Dominio junctum illud denotare dominium, quod quis *MEDIO TEMPORE* L. 1. §. 4. Ad SCtum Silan. L. 9. ff. de statu liber. L. ubi autem 4. §. sed ad Marcellus, ff. De in diem addict. L. 45. pr. ff. ad L. Falcid. arg. L. 11. ff. de Testam. Tutel. antequam rem restituere teneatur, habet.

Huc pertinent varii juris textus, in quibus Jcti De Dominio In- 100
terimistico locuti expressè particula *INTERIM*, quæ temporis intermediū limitativa est & pendentiam importat. (Vid. Tusch. Pract. Conclus. Tom. 11. lit. D. Concl. 298. Magon. Florentin. Decis. 90. n. 13. Ceph. Consil. 450. n. 27. Octavian. Vulpell. De Præposit. & Adverb. signific. sub dict. interdum, vers. interim. p. 52. ubi sunt, ut est L. 12. §. 5. verb. quæ *INTERIM* heredis est. ff. De usur. L. Si mortis, 29. versic. Si vero. verb. *INTERIM* autem ff. de mortis causa donat. L. Bona fidei, 48. verb. suos *INTERIM* facit. ff. de A. R. D. L. 1. §. 4. verb. *INTERIM* ejus esse Ad SCtum Silcan. L. 12. §. 2. ff. Famil. recitand. verb. *INTERIM* heredum est, & versic. seq. verb. *INTERIM* est heredum L. 5. verb. ut emtor *INTERIM* eos sibi suo jure perciperet. ff. De Leg. Comiss. L. 4. ibi Dixi *INTERIM* ff. Si usufr. pen. quorum & similitum occasione, hanc pertexere equidem telam in Nomine Sacra & Individua Triadis orsus sum.

CAPUT II

Breviter sistens.

FORMAM & CASUS, in quibus **DOMINIUM INTERIMISTICUM** locum habere nōscitur.

SUMMARIÆ

Continuatio. n. 1 in quibus constat, n. 2. 3. 4. 5. 6.

Forma Dominiū Interimistici:

87

88

Diversitas Casuum impedit methodicā illos arte sistere. 8. & 9

Maritus constante matrimonio ex veteriori JCIorum sententiā dotis Dominus dicitur. 10

Quod tamen Dominium non Perpetuum sed Interimisticum est. 11

Bona fidei possessor fructuum b. f. perceptorum Interimisticum habet Dominium. 12

Bona fidei possessor Domino rem suam vindicanti omnes fructus restituere tenetur. 13

B. f. Possessor, quod fructus attinet, penē Domini loco est. 14

Ipsi idem in fructibus percipiendis jus datur, quod pradiorum Dominis tributum est. 15

Particula INTERIM hat allezeit etwas hinter Jhm. 16

Heres rei sub conditione legata Interimisticus Dominus est. 18

Rei purē legata Dominium statim à morte testatoris ad legatarium transferit. 19

Imò & ad legatarii heredes, quamvis legatarius ante aditam ab herede hereditatem decesserit, transmittitur. 20

Legati conditionalis dies demum cedit conditione existente. 21

Hinc legatarius decedens tale legatum ad heredes non transmittit. 22

Textus varii quibus rei sub conditione legata Dominium Interimisticum probatur. 23

Rei vendita & in diem addicta emtor

Interimisticus Dominus est.

Quomodo res vendita in diem addicitur. 24

Hac emtio statim perfecta est. 27

Re ita vendita, per traditionem Dominium, aut cerē usucapiendi ejus conditio, in emtorem transfertur. 28. 29

Emtor fructus interim suos facit. 30

Omnia commoda & incommoda percipit. 31

Existente conditione emtio perfecta resolvitur. 32

Ita ut retro ab initio pro non facta habeatur. 33

Emtor statim Dominus esse desinit. 34

Pactum Legis Commissoriae cum Pacto additionis in diem magnā habet affinitatem. 35

Emtor rei sub pacto Legis Commissoriae vendita Dominus Interimisticus est. 36

Quomodo sub hoc pacto res vendatur. 37

Pendense hac conditione emtor Dominus est. 38

Et Usucapio procedit. 39

Fructus facit Interim suos & periculum rei sustinet 40

Existente conditione emtio & Dominii translatio ipso jure retro solvitur. 41

Ut ab initio nihil factum videatur. 42

Venditor ipso jure sine rei traditione Dominium recipit. 43

Emtor rem cum omnibus accessionibus

&

- Et fructus Interim perceptus restituere tenetur. 44 & 45
 Reique vendita Dominus esse desinit. 46
 Heredes statuliberi Interimisticum Dominium habent. 47
 Quisnam sit statuliber. 48
 Existens conditio facit statuliberum desinere esse heredum. 49
 Non tamen efficit, ne Interim videatur heredis esse. 50. 51
 Creditor, qui in fundo, in maiorem crediti securitatem sibi oppignorato, non soluto debito, nec tamen legitimo luendi tempore praterito, recens jus Domini impetravit, ejus fundi Interimisticus Dominus est. 53.
 Creditor per constitutionem pignoris rei oppignorata neutiquam Dominus est. 54
 Res oppignorata non Creditoris, sed debitoris est. 55
 Causa pignoris à Dominio plane separata est. 56
 Nullaque societate ei conjungitur. 57
 Creditor Domino opponitur. 58
 Diserte Dominus esse negatur. 59
 Postquam tamen in pignore jus domini legitime impetravit, revera & mero jure Dominus est. 60
 Quod dominium soluto, oblato imra constitutum tempus debito rursus ad debitorem abit. 61
 Donatarius, cui fundus mortis causa donatus, antequam à donatore fundus revocetur, fundi donati Interimisticus Dominus esse creditur. 62
 Donatarius, revocata donatione, rem tam omni causa restituit. 63
 Antequam tamen res revocetur, fructus medio tempore perceptos jure Domini Interimistici suos facit. 64. & 65
 Datur Donatario interim Rei vindicatio. 66
 Rei vindicatio effectus domini est, hinc nemini nisi Domino competit. 67
 Libertus, cui Patronus filios non habens, omnem suam substantiam vel patrem ejus donavit, rei donata, antequam liberi superveniant, Interimisticus Dominus est. 68
 Ad quod supervenientibus liberis ante Donatum iterum ad Donatorem revertitur. 69
 Et ipso jure Dominium abit. 70
 Verbum id Revocare regulariter præsupponit præexistentem actus validitatem. 71
 Dominium Interimisticum in omnibus rebus restitutioni obnoxium locum habet. 73
 Quos modis res restitutioni fiat obnoxia. 74. 75. 76. seqq. usque ad n. 92
 Transitus ad alios casus Domini Interimistici. 92
 Heres rei per fideicommissum restitui jussa Interimisticus Dominus est. 93
 Restituendi necessitas ipsam rem afficit. 94

Dominium tamen non mutat. Res re-
stitutioni obnoxia interim & ple-
no jure, dum dies & conditio pen-
det, in Dominio ejus est, non cui
eadem restitui debere speratur, sed
qui restituere debet. eod. 95

Emptor rei sub pacto retrovenditionis
vendita Interimisticus Domi-
nus est. 96. 97

Talis enim fundus pleno jure in Do-
minio emptoris est. 98

Quamvis non in perpetuum. 99

Interimisticum Dominium in em-
ni retractu & jure repulsiu locum
habet. 100

Ratio. 101

Edificans in suo solo ex aliena mate-
ria illius materia Dominus Inte-
rimisticus esse creditur, remissi-
ve. 102

Item, Vasallus, Emphyteuta, alique,
quibus *Ad.* utile tribuunt Do-
minium, ex sententia Hahnij dicun-
tur Domini Interimistici. 103

Qua ratione & ex quibus principis
illa sustineri ac defendi possit opinio.
104

Rejicitur sententia existimantium, in
Commodato irregulari Domi-
nium Interimisticum locum ha-
bere 105. & seqq.

Quid sit Commodatum irregula-
re 107

Commodatum irregulare formatum
Commodati essentiali subvertit. 108

Forma dat esse rei. 109

Commodatum nec Dominium nec pos-
sessionem, sed usum solummodo rei
in Commodatarium transfert 110

Manet etiam penes commodantem
actio rei vindicatoria. 111

In contrahentium potestate non est, pa-
ctis immutare contractus essentiali,
salvo contractus nomine & natura. 112

Commodatum, per quod transfertur
Dominium non magis recte commo-
datum dici meretur, quam feudum,
remissa fidelitate & matrimonio
deficiente Consensu Patri 113

Tale enim feudum non manet am-
plius feudum, sed in aliam con-
tractus speciem degenerat. 114

Si re priueris, nec nomen habere me-
reris. 115

Quanam sit differentia inter bona fi-
dei possessorem & Usufructuarium
ratione fructuum percipiendorum. 117

Fructuum, quos nec fructuarius, nec
alius ejus nomine a solo separavit,
sed tertius proprio nomine, proprie-
tarius Dominus Interimisticus
est n. ult.

P Remissa Capite precedenti Domini Interimistici Definitione tam
Nominali quam Reali, hoc Cap. II. FORMAM ejus ac CASUS, in
quibus dictum Dominium locum habere intelligitur, paucis exhi-
biturus sum.

FORMAM absolvunt requisita essentialia, quæ cum Dominio in genere considerato ferè coincidunt: Hinc requiritur (1) ut Res corporalis. L. 43. §. 1. ff. De A. R. D. L. 50. ff. De Rei Vind. L. 25. ff. De V. S. à (2) Domino vel Lege L. 20. pr. ff. De A. R. D. L. 5. §. 1. ff. Quando dies leg. §. 40. J. De A. R. L. 55. ff. De O. & A. L. 2. ff. De hu, qui sui i. alien. jur. sunt L. Id quod nostrum est. ff. De R. J. L. Nemo potest. 55. ff. Eod. c. Nemo 79. De R. J. in 6to. L. 3. C. De R. V. L. Cum à Matre. 14. C. Eod. Maniz. in Comm. J. Ration. ad §. fin. De hered. qual. & diff. n. ult. & ad §. 2. J. De Legat. n. 29. (3) Ex justa & habili ad transferendum Dominium causâ, puta venditionis, Donationis, Legati, Dotis &c. J. 4. J. De Action. L. Nunquam 31. ff. De A. R. D. (4) tradatur. §. 40. J. De R. D. & 20. C. de P. & S. Et (5) ab eo, in quem fit alienatio bona fide interim. L. Bona fidei 48. ff. De A. R. D. L. 12. §. 5. ff. De usufruct. (6) Possidenda. L. Cum res 12. C. de Probat. L. Quæ prædium. 13. C. De distr. pign. L. 8. C. de Act. emt. L. Hæc si 47. de R. V. (7) Accipiatur. L. in Omnibus. 55. ff. De O. & Act. (8) aut certè à possessore b. f. interim retineatur. L. 48. ff. De A. R. D. L. 12. §. 2. ff. Famil. ercisc. L. 12. §. 5. ff. De usur. L. 1. §. 4. ff. de statu liber.

CASUS, in quibus Dominium Interimisticum locum sibi vendicat, pro diversitate materiarum sub variis juris titulis diversos quoq; deprehendo; quos proinde nullo ordine notatos methodica Tibi arte, Lector Benevole, tradere haut necessarium duxi, certus an aliis alii præferantur, an verò postponantur parum aut nil referre. Veniam interim abs tuo mihi candore polliceor, si nimia præpeditus festinatione unum alterumve forsàn casum neglexerim; in quo tamen, quod in subsequenibus juris esse jam jam dicturus sum, idem etiam haud dubie obtinebit.

Initium autem à Marito faciam, qui durante matrimonio prædii dotalis, ex veriori Jctorum sententiâ, Dominus dicitur. pr. J. Quib. alien. lic. vel non L. 7. §. ult. L. 69. §. 8. L. 75. ff. de jur. dot. L. 23. C. Eod. L. 13. §. 1. ff. de fund. dot. L. 21. §. 4. ff. Ad Municipal. L. 9. C. De R. V. C. J. A. lib. 23. tit. 3. ch. 21. seqq. quod pluribus rationibus atque argumentis demonstrat. Heinc. Bocer, in Tract. ad L. 23. De Regul. Jur. Cap. 4. n. 103. Quod tamen Dominium, cum non perpetuo penes ipsum mansurum, sed solum per divortium, morte aut alia justa ex causa matrimonio L. 1. & 1. ff. de divort. & repud. iterum ab ipso abiturum sit. L. 30. C. de jur. dot. L. 2. & 1. t. ff. & C. Solut. matrim. non perpetuum sed Interimisticum esse, cum summi Nominis Jctis audacter asserere non dubito. Corfer. Johann. Baptist. Valenzuela Velaquez, Consil. Tom 1.

Consil. 31. n. 44. seqq. Mevius. Ad Jus Lubec, lib. 1. Tit. V. art. 8. n. 5. Brunnem. Ad L. 30. C. De jur. dot. Carpzov. P. 2. C. 42. Def. 19. n. 20. seqq. & C. 1. Def. 18. n. 12. Lauterbach. ad Tit. ff. De Censib. in medio. Redeker Exam. Instit. ad Tit. De R. D. pr. q. 9. Hahn. ad Tit. ff. De A. R. D. & de jur. dot.

Ita (2) non rei quidem *L. pen. & ult. ff. de Publ. in rem. act. L. 9. ff. de R. V. fructuum tamen bona fide perceptorum illum reor habere Dominium Interimisticum*, qui ignorans rem alienam esse, aut putans certe venditorem, forsan quia Procurator aut Tutor alterius est, jus vendendi habere *L. Bona fidei emtor 109. ff. de V. S. à non Domino sive ex causa onerosa sive lucratiua bona fide fundum accepit. §. 35. J. de R. D. ibique Dd. L. Notabili 48. ff. de A. R. D. ibique Dn. Brunnem. L. 25. §. 1. ff. de Usuris L. 136. ff. de R. I.* Hic enim cum Domino vero supervenienti. *L. fin. & pen. ff. de Public. in rem action. junct. L. 9. ff. de R. V. remque suam cum omni causa & emolumento vindicanti L. 17. ff. L. 2. 20. L. 34. de R. V. L. 28. ff. de usuris. L. 29. ff. de hered. petit. quamvis, quod fructus attinet, pene Domini loco sit, per ea, quæ tradit Jctus Paulus in *L. 48. ff. de A. R. D. & idem in fructibus percipiendis ipsi jus datur, quod Dominis prædiorum tributum est. Docente Ulpiano in L. 25. §. 1. ff. de Usuris omnes omnino fructus extantes restituere teneantur L. Notabili 22. C. de R. V. fructuum bona fide Interim perceptorum non perpetuum sed interimisticum duntaxat habuisse Dominium creditur; Quod clarè satis affirmat Jctus Paulus in d. L. 48. ff. de A. R. D. quando notanter particula INTERIM Welche allezeit hat etwas hinter Ihm. Dn. Radovius in Programm. Disp. Inaugurali, De fructibus: Præ. Nobiliss. Dn. Ddi Weißeni præmisso utitur, docens: Bonæ fidei emtorem non dubitè percipiendo fructus ex aliena re INTERIM suos facere. Cum quo convenit, quod aliquando illud dominium ab ipso abire speretur d. L. 22. C. de R. V. Vid. Brunnem. supr. all. loc. & in Exercit. Just ad §. 35. J. de R. D. Redeker ad Tit. J. de R. D. pr. qv. 9. Hahn. ad Wesf. Tit. de A. R. D. n. 3. p. mibi 489. Carpzov. Par. 3. Conf. 33. Def. 29. n. 7. 8. Cyn. ad L. 22. C. de R. V. n. 5. Hilliger ad Donell. lib. 4. c. 25. lit. E. Harprecht. ad §. 35. J. de R. D. ibique all. Dd.**

Similiter (3) heredes defuncti, Titio vel Mevio rem sub conditione honesta & possibili *arg. L. 5. §. 4. ff. Qn. dies leg. legantis, nondum existente conditione rei sub conditione legatæ Interimistici Domini esse creduntur L. 12. §. 2. ff. Fam. erisc. l. 12. §. Julian. 5. ff. de usur. Quamvis enim pure legatorum Dominium ipso jure statim à morte defuncti in legatarios transfertur.*

ratur. L. 5. §. 1. ff. *Qu. dies legati ibique Dn. Brunnem. L. 28. in fin. ff. cod. Carp-*
207. P. 2. C. 28. D. 8. n. 2. Gail. lib. 2. obs. 143. Klock. Conf. 104. n. 36. seq. etiam 20
ante apertas tabulas. L. Un. §. 1. C. de Caduc. toll. ibique Brunnem.
L. 3. C. de fideicom. & istiusmodi legata ad heredes legatarii transmit-
tantur, licet hic ante aditam ab herede hereditatem satis concesserit.
L. 5. pr. ff. Quando dies legat. ibique Dn. Brunnem. Legati tamen condi-
tionalis dies demum cedit i. e. tale legatum incipit deberi. L. 213. ff. de
V. S. existente conditione. d. L. 5. §. 2. ff. Qu. dies leg. ced. adeoque si le- 21
gatarius vita defungatur, tale legatum ad suos ipse heredes neuti-
quam transmittit. L. 12. princ. L. 4. C. 5. ff. Qu. dies leg. ced. ibique Brun-
Ricc. Collect. Decis. 359. Gail. 2. Obs. 132. in ag. L. Un. §. 7. C. de Caduc. toll. 22
 Hinc heredes testatoris rei sub conditione legatæ INTERIM Domini
 sunt: Quam doctrinam elegantissimo confirmat responso *JCtus Ulpia-*
23
mus in L. 12. §. 2. ff. Famil. ercisc. ibi: Res, qua sub conditione legata est IN-
TERIM heredis est, & in L. 12. §. 5. versic. Exemplo rei sub conditione legata,
qua INTERIM heredis est. ff. de usufruct. Nec non L. 1. §. 4. ibi: Nam
 MEDIO TEMPORE heredis est, nec conditio existens facit, ne videatur
 INTERIM ejus esse ff. de *SCto Silan. cui quoque suum sententiæ adjicit*
calculum Julianus in L. 4. Dixi INTERIM cum proprietate usumfructum esse.
ff. Si usufr. pet. ibique Brunnem. junct. L. 66. ff. de R. V.

Idem omnino (4) dicendum arbitror *De re vendita & in diem ad-* 24
dicta, ea scilicet, qua res sub hoc pacto veniit, ut si venditori melior al- 25
lata fuerit conditio, ipsi liceat meliorem offerenti conditionem rem-
sub hoc resolutivo pacto venditam addicere, sicque à priori venditio-
ne recedere, docente JCto Paulo in L. 1. ff. de in diem addit. C. L. 2. §. 4. ff. 26
Pro emtore. Quis enim dubitet, cum istiusmodi emtio pure & sub re-
solutiva vel ut Dd. loquuntur Resolutoria Mantica de Tanti. C. ambig.
conv. lib. IV. Tit. 28. n. 20. conditione contracta L. 2. pr. ff. de in diem add.
L. 41. ff. de R. V. Lauterbach. Compend. jur. Civ. b. t. ubi in hanc sententiam
allegat. Maul. de Contrab. emt. tit. 7. n. 12. statim sit perfecta. L. 2. §. 4. ff.
Pro emt. arg. L. 3. ff. de contrab. emtion. Mantica d. l. Habn. ad Wesenb. b. t.
n. 3. Brüssel. Tract. de Condit. lib. 4. tit. 5. n. 13. in fin. Dominiumque per
 subsequentem traditionem L. 4. §. 3. ff. de in diem add. arg. L. 41. ff. de R. V.
 Mantica d. l. n. 4. Lauterbach. *supr. all. loc. vel usucapiendi conditio trans-* 27
feratur. L. 2. §. 1. ff. h. t. L. 2. §. 4. ff. Pro emtore. Mantica. d. l. n. 5. Lauterbach. 28
b. t. Habn. Ad Wesenb. b. t. n. 3. Brunnem. in Comm. ff. Ad L. 1. C. 2. de in diem. 29
 add. Vi cujus emtor INTERIM fructus ex re illa perceptos suos facit. 30

- 31 L. 4. §. 4. ff. b. t. u. 6. pr. eod. L. 2. §. 4. ff. Pro emt. arg. L. 5. ff. de L. Commiss.
 32 Mantic. d. l. n. 6. omniaque commoda & incommoda percipit. L. 4. §. 4. ff. b. t. existente vero illa conditione emptio perfecta resolvatur. L. 2. pr. L. 9. ff. de in diem addict. ita ut retro ab initio pro non facta habeatur. docente JCro javoleno in elegantissima l. 19. ff. de Usurpat. & usucap. & Africano in L. 6. §. 1. ff. de diversis & temporal. praescript. Mantic. d. l. n. 10. Habn. ad Tit. ff. de in diem addict. n. 3. verb. Unde omne periculum p. m. 630. Brunnem. all. loc. n. 1. & ad L. 41 ff. de R. V. G. L. A. lib. 18. tit. 2. sb. 16. p. m. 1042. Frantz. b. t. n. 9. Bachov. ad Treutl. Vol. 1. Disp. 28. sb. 9. lit. D. fere in fine.
- 34 emtorque statim Dominus esse desinat l. 1. in fin. ff. b. t. hunc non perpetuum sed Interimisticum saltem Dominum esse.
- 35 Cum Pactum Legi Commissoria teste Mantica de Tacit. & ambiguis. Convent. lib. IV. Tit. 29. n. 1. in multis & equiparetur Pacto additionis in diem, non dubito, quin & rei sub hoc pacto venditæ emtor (5) Dominium
- 36 Interimisticum habeat. Enim vero, si res sub hac resolutive conditione venierit; Mantic. d. l. n. 2. Zes. ad Tit. ff. de leg. Commiss. n. 3. C. I. A. t. Lauterbach. in Compend. jur. eod. ut pretio non soluto res inempta sit. L. 2. & 4. ff. b. t. L. 5. eod. pendente illa emtor rei traditæ dominus est. Brussel. de
- 37 Condit. lib. 4. Tit. 5. n. 3. C. I. A. b. t. sb. 3. Lauterbach. d. l. p. m. 250. & usucapio procedit. L. 2. 8. Sabinus 3. ff. Pro emtor. Mantic. d. l. n. 3. ita ut vi hujusce domini omnes fructus interim suos faciat, asserente JCro Neratio
- 38 in L. 5. ff. de L. Commiss. & periculum rei sustineat. L. 2. in fin. ff. b. t. L. 20. §. 1. ff. de P. V. l. 2. §. 5. l. 3. ff. de in diem add. Burg. de peric. & culpa c. 7. n. 9. Laut. b. t. & ad Tit. ff. de peric. & commod. rei vend. existente autem adjecta conditione, cum emptio & Domini translatio ipso jure retro solvantur
- 42 L. 19. ff. de Usurp. & Usucap. ut ab initio nil actum videatur. Faber. in Ration. ad L. 2. h. t. in fin. Bachov. ad Treutl. Vol. 1. Disp. 28. sb. 9. lit. D. sed venditor ipso jure sine rei traditione dominium recipiat, quod à contrario sensu probat JCrus Scavola L. 8. ff. b. t. apertius autem deciditur l. 4. C. de Pact. inter E. & V. L. 41. pr. ff. de R. V. Brunnem. ad L. 1. §. 3. 5. & 6. ff. b. t. Mantica. d. l. n. 22. Bachov. d. l. Zes. b. n. 6. Mynsing. 6. Obs. 69. C. I. A. sb. 5. 6. Brussel. d. Tr. lib. 4. Tit. 5. n. 8. Carpzov. P. 2. C. 33. Def. 22. n. 2. f. 97.
- 44 emtorque rem cum omnibus accessionibus L. 6. §. 1. ff. b. t. ac fructibus
- 45 interim perceptis restituere teneatur. L. 5. ff. b. t. C. I. A. b. t. sb. 11. Lauterbach. b. t. ubi & allegat. Rath. de rescind. vendit. Assert. 79. n. 5. rei ita venditæ Dominus esse desinit, quæ vera nota est, ejus interimisticum ipsum
- 46 saltem Dominium habuisse. Huc refero (6) Statuliberum, qui statu-
- tam

tam & destinata in tempus vel conditionem libertatem habet, L. 1. § 48
 1. 1. ff. de statu liberis Vid. C. I. A. Alique Commentatores ad h. 3. In hoc 49
 enim quamvis conditio existens faciat, ut desinat esse heredis L. 1. §. 4.
 ff. ad SCtum Silan. non tamen efficere potest, ne INTERIM videatur 50
 heredis esse. d. l. 1. §. 4. & L. 12. §. 2. ff. Famil. erisc. Hinc cum MEDIO 51
 TEMPORE d. L. 1. §. 4. ff. ad SCtum Silan. statu liberi heredum sint;
 existente vero conditione ad libertatem perveniant. L. 12. §. 2. ff. Famil.
 erisc. C. I. A. d. l. in fin. Interimisticum heredes horum utique Dominiam 52
 habent arg. L. 66. ff. de R. V. & L. 3. C. de fideicom. libert. verb. & pertinere
 ad heredes jure Domini.

Statulibero adjungo (7) Creditorem, qui in fundo in majorem 53
 crediti securitatem sibi oppignorato, non soluto debito, nec tamen le-
 gitimo luendi tempore praterito, recens jus Domini impetravit L. 3.
 §. 3. & t. 1. C. de jur. domin. impetrand. L. 63. § ult ff. de A. R. D. Quamvis 54
 enim creditor per constitutionem pignoris rei oppignoratae neuti-
 quam dominus fiat § 1. I. Quibus alien. lic. l. non ibique Dd. L. 9. C. de Pign.
 Ali. ibique Brunnem. in Comm. Cod. cum res oppignorata non Credito- 55
 ris, sed debitoris L. 6. §. ult. ff. de A. R. D. causaque pignoris à Dominio 56
 plane separata sit. L. 1. §. 2. ff. de Pign. nullaque societate ei conjunga- 57
 tur. L. 44. §. 5. ff. de Usurpat. & Usucap. Unde & creditor Domino op- 58
 ponitur. L. Nox. 30. ff. de Noxal. ad L. 19. ff. de damno infect. & diserte Do- 59
 minus esse negatur L. 11. ff. Eod. Quia tamen, postquam in pignore jus 60
 Domini legitime impetravit, re vera & merito jure Dominus est. L. 3.
 §. 3. ibi: Habeat ex divino Oraculo rem in suo Dominio & vers. Postquam ibi:
 Creditori, qui jam Dominus factus est, & in fin. Creditor idemque Dominus.
 C. de jur. domin. impetr. L. 63. §. ult. ibi: Creditor, ut proprium tenere cepit
 jure Domini ff. de A. R. D. Brunnem. in Comm. C. ad L. 3. ubi in fin. subjicit:
 hanc legem nostram Moribus amplius non frequentari. hocque Dominium so- 61
 luto vel oblato intra constitutum tempus debito, rursus ad debitorem
 abeat. d. L. 3. §. 3. C. h. t. non perpetuum sed Interimisticum saltem rei op-
 pignoratae, medio, antequam debitum vel solveretur vel offereretur
 tempore creditorem habuisse Dominium eo certius affirmo, quo mani-
 festius idem expressi juris textus L. 3. §. 3. C. de jur. dom. impetr. & L. 63.
 §. ult. ff. de A. R. D. mecum asserentes, haud operosa hanc sententiam
 indigere probatione quemvis dictas LL. adeuntem edocturi sunt.

Creditorem praedictum excipit (8) Donatarius, cui fundus do- 62
 natione mortis causa ita datus, ut ipsum nunc haberet, redderet, si

con-

- convaluisset vel de prælio aut peregre donans rediisset, *L. 29. ff. de don. mort. caus. versic. Si vero* antequam à donante fundus revocetur. Hic enim, quamvis revocata donatione ipsam rem donatam cum omni causa restituere teneatur, doceat *J Cro Paulus in L. Cum quis 12. ff. de Condiç. caus. dat. Caus. non secur. ibique Gotbofred. lit. O. & Brunnem. n. 2.*
- 64 *seq. nec non in L. 38. §. 3. ff. de usuris.* INTERIM tamen, antequam horum quid contingit, rei ita donatæ dominus est, & fructus, instar aliorum, qui revocabilem saltem titulum habent. *Brunnem. ad L. 12. ff. de Condiç. caus. dat. caus. non secur.* Medio tempore perceptos jure
- 65 *Domini Interimistici suos facit.* Uti elegantissimo Responso *J Cti Ulpiani L. 29. verb. INTERIM autem ei cui donatum est. ff. de donat. mort. caus.*
- 66 haud obscure erudimur, quo loco donatario INTERIM rei vindicationem, quæ omnium in universum *J Ctorum* calculo effectus domini est, ac nemini, nisi vero Domino competit. *§ 3. & 4. inibi. Quippe. ita prodita sunt jure Civili actiones, ut quis Dominium suum vindicet. I de Action. L. In rem. 23. inibi: In rem actio competit ei, qui aut jure Gentium, aut jure Civili Dominium acquisivit ff. de R. V. Frantzk. de Laudemio cap. 14.*
- 68 *n. 17. p. m. 249. apertis verbis tribuit.*
- Hujus Lateri (9) jungo libertum, cui Patronus filios non habens omnem suam substantiam aut partem aliquam facultatum liberali donatione largitus fuit, antequam propter liberorum supervenientiam
- 69 facta donatio revocaretur. Quamvis enim supervenientibus liberis totum, quicquid largitus fuerat donator, ad ipsum revertatur in ejus arbitrio ac dictione mansurum, uti Sacratissimi imperatores *Constantinus & Constantinus in L. 8. C. de Revocand. Donation. loquuntur Vid. omnino Dn. Brunnem. ad d. L. 8. in Comm. Cod. ipsoque jure dominium ad Donatorem transeat. Brunnem. d. l. postea tamen existens conditio efficere non potest, quo minus interim res donata videatur donatarii ceu libertie esse, quod satis innuit, Verbum id Revocari, qua in d. L. 8.*
- 71 Utuntur Imperatores, quod regulariter præexistentem actus validitatem requirit *Vid. Harpr. ad pr. J. de L. Fusia Canin. toll.* hocque casta
- 72 satis aperte indicat, Donatarium, cum superveniente prole dominium ipso jure iterum ab ipso revocetur, INTERIM rei donatæ Dominum fuisse. *Vid. Dd. passim. & ad L. 8. C. d. t.*
- 73 Quod hætenus his omnibus in casibus juris esse tradidi, idem etiam in omnibus in genere rebus restitutioni obnoxiiis obtinere non dubie sentio.

Cete-

Ceterum, cum variis contingat modis, ut res restitutioni fiat obnoxia, veluti I. **LEGE SEU JURE CIVILI COMMUNI** ut (1) Si fundus in dotem acceptus sit. *per ea, quæ sup. n. 10 seqq. hujus Cap. dicta sunt.* (2) Si quid nobis donatum ante susceptos à Donatore liberos. *De quon. 68 seqq. b. C. egi.* (3) Si in pignore jus recens impetratum sit. *vid. quæ notavi n. 53 seqq. b. Cap. & hujus generis casibus aliis II.* **ULTIMA VOLUNTATE**: Si forsân fundus alicui sub certa die vel conditione relictus *vid. n. 18. seqq. b. Cap.* Vel restitui alii per fideicommissum dispositus. *Vid. infr. n. 94. seqq. b. Cap. vel substitutioni suppositus sit L. 3. §. 2. & 3. C. Commun. de Legat.* Cujusmodi res in genere vocantur: Res restitui jussæ: Res restitutione gravatæ s. oneratæ. *Nov. 29. Unde sumpta Authentica: Res, quæ subjacent restitutioni C. Comm. de legat. III.* **CONTRACTU VEL PACTIS AUT CONVENTIONE INTER VIVOS.** Quale est Pactum Legis Commisitoriz, de quo *vid. supr. n. 35. seqq. b. Cap.* Additionis in diem. *vid. supr. n. 24. seqq. b. Cap.* Retrovenditionis. *vid. infr. n. 79. seqq. h. C.* **IV. STATUTO VEL CONSUETUDINE CERTORUM LOCORUM, PROVINCIARUM AUT CIVITATUM**: Quorsum refero Statutum Lubecense, quo res Patrimoniales s. Hereditariæ (Erbgüter) sine consensu heredum s. cognatorum proximorum alienare prohibemur. De quo prolixè *Dn. Cothman. lib. 111. Resp. 11. 12. & 44. 45.* Item Quod Majoribus natu & Primogenitis quibusdam in locis certa assignata sint bona, quæ alienare non possunt, sed ad successuros omnino transferre tenentur; Quod *jus Majoratus & Primogenituræ* Dd. appellant. Nec non; Quod multis locis Germaniæ, præsertim Sæviæ, altero ex Conjugibus defuncto, omnia bona immobilia fiant liberis affecta & restitutioni obnoxia, ut citra consensum Magistratus & causæ cognitionem alienari non possint, sed liberis reservanda ac relinquenda veniant: Quod vocatur *Bersfangenschafft.* *Bersfangen-Recht/ Bersfangenschafft-Recht.* De quo apud *Sichard. in Consil. Tract. 7. n. 17. Caspar. Wil. Scipion. in Decis. Rota Spirens. lib. 2. Dec. 203. Johann. Rudinger. lib. 2. Obs. 8. Wehner. in Pract. Observ. Bersfangenschafft.* Jamque cum supra numeris præcedentibus de majori horum modorum parte ex professo egerim, qui ad huc examinandi restabunt, quanta fieri poterit brevitate in subsequentiis attingentur.

Inter ceteras ergo res restitutioni obnoxias, ad classẽ *Dominii Interimistici* quoque (10) Res pertinent, quæ restitui aliis per fideicommissum

missum jubentur. Enim vero, quamvis affectio illa restitutionis s. restituendi necessitas rem afficiat, *Gail. 2. Obs. n. 6. n. 7.* Dominium tamen non mutat; quin efficit potius ut res restitutioni obnoxia **INTERIM** & pleno jure docente *JCto Gajo in L. 29. §. 1. ff. Qui & à quib. manumiss.* Dum dies aut conditio restitutionis pendet, in dominio ejus sit, qui restituere debet, non cui restituenda est, aut restitui debere speratur teste *JCto Pomponio in L. 45. §. 1. verb. Nam nec pertinet ad nos. ff. de leg. 2. cui ad stipulatur JCtus Julianus in L. 81. ff. pr. de leg. 1. L. 66. ff. de R. V. & Ulpianus in L. 9. §. 5. ff. de Peculio Menoch. de Presumption. lib. 3. Præsus. n. 72. p. mihi 857. Tiragv. de Retract. Convent. §. 2. Gail. 2. Obs. 137. n. 5. n. 6. & 7.* Huc pertinet Responsum *JCti Marciani in L. 12. ff. de Usufruct. illar. rerum*: ubi notanter docet: Titium pecuniæ post mortem Mevio restituendæ *Proprietatem* habere: Quibus non *Obstat. L. 3. §. 2. C. Comm. de leg. cujus explicandi forte in publico consuetu dabitur occasio. Vid. Hahn. ad Tit. ff. de A. R. D.*

Occasione rei per fideicommissum restitui jussæ, paucis hic quoque meminisse haud pœnerebunt rei per pactum retrovenditionis restitutioni obnoxie: Expediti quippe juris esse arbitror, emtorem, qui cum pacto retrovendendi. Nus enim *Wiederkauff* / emtum accepit fundum (11) ejus *Interimisticum* habere *Dominium. L. 7. C. de Pact. inter E. & V. arg. L. pen. §. ult. ff. de contrab. emt. L. 66. ff. de R. V. L. 1. §. 4. ff. de SCto Silan. Carpzov. P. 2. C. 1. D. §. 8 per tot. Bachov. ad Treutl. Vol. 1. Disp. 28. th. 10. lit. A. Dn. Franzk. de Laudemiis Cap. 16. n. 18. p. mihi 327. Gail. lib. 2. Obs. 16. n. 4.* Cum enim talis fundus pleno jure in Dominio emtoris sit. *d. L. 7. C. de Pact. inter E. & V. arg. L. pen. §. ult. ff. de contrab. emt. Anton. Faber. in Tract. de Error. Interpret. & Pragm. 22. c. 1. facit hoc pactum de retrovendendo, ut emtor non perpetuum sed interimisticum saltem Dominium rei ita venditæ habeat Hahn. ad Tit. de A. R. D. n. 3. alique.*

100 Quod tandem Dominium (12) in omni generaliter *Retractu* s. jure *περιτιμωσις* locum habere firmiter credo, siue id jns nobis ex Statuto, s. consuetudine, s. ultima defuncti voluntate, s. ex conventionem competat; cum hæc necessitas non alienandi, s. venditori aut priori Domino rem restituendi non faciat, ut res istiusmodi **INTERIM** possessoris non sit. *L. 1. §. 4. ad SCtum Silan. arg. L. 65. ff. R. V. Habrius ad Tit. ff. de A. R. D. n. 3. verb. Est etiam verum.*

102 Refertur ad hanc *Dominii speciem* (13) ab *Anton. Henrico Mollenbeckio*

DE DOMINIO INTERIMISTICO.

hecio in Tra&. Divison. Juri lic. Centur. 2. Divis. 92. P. mibi 457. Dominium alienæ materiæ, ex qua in suo solo quis ædificavit; ubi docet. *Ædificantem in suo solo ex aliena materia in illa materia Dominium Interimisticum habere per §. cum in suo mibi 29. J. de R. D.*

Addunt huic *Habu. ad Tit. ff. de A. R. D. p. mibi 489.* alique de no- 103
stra Jurisprudencia egregie meriti Jcti (14. & 15.) Vafallum, Emphy- 104
teutam, ceterosque quibus utile à Dd. tribuitur dominium: Quam
sententiam, uti ex illorum principiis qui Dominii distinctionem in
Directum & utile ceu juri Justiniano haud incognitam admittunt, uti-
que sustineri posse nullus dubito, ita contra ab his, qui prædictam di-
visionem ceu à Jurisprudencia Justinianea alienam per illa, *qua supr.*
cap. 1. n. 65. seqq. fufius expofita sunt, prorsus rejiciendam esse docent,
vix ac ne vix quidem defendi posse reor.

Neutiquam tamen in illorum descendere castra quiverim, qui 105
cum *Nicalao Bellon. Suppatat. jur. lib. 1. c. 6. n. 7. Lauterbach. Ad Tit. ff. Com-*
mod. lib. 5. Manica de Tacit. & ambigua Conv. lib. 9. Tit. 3. n. 10. Pichard. ad
§. 2. J. Quib. mod. re contrahatur obl. in Commodato (16) quod vocant 106
IRREGULARE *Manica & Lauterb. d. l. Dominium Interimisticum*
locum habere asserere neutiquam verentur: Enim vero, cum tale 107
pactum, ut commodatum contrahatur & tamen in commodatarium
rei commodatæ dominium *ad tempus* transferatur, essentiam Commo- 108
dati formalem & substantialem, quæ tamen esse rei dat, penitus sub-
vertat, utpote quod nec *Dominium* nec possessionem sed *usum* totam 109
modo rei in commodatarium transfert. *§. 2. J. Quibus mod. re contrah.* 110
obl. verb. Item is, cui res aliqua utenda datur i. e. commodatur & versiculo:
Sed is &c. ubi expresse docetur, quod in eo Commodatum à mutuo
differat, quod hoc faciat rem accipientis, illud non æque *Nec non versic.*
Commodata autem res L. 9. ff. Commod. l. 8. ff. eod. Excell. Dn. Lemke Exercit. 111
Jnst 3. ad Tit. Quibus mod. re contr. Obl. alique manente penes commo-
dantem actione rei vindicatoria. *Carpz. P. 2 C. 26. Def. 5. n. 7. Coter. l.*
Decis. 7. n. 6. Lauterbach. d. l. Præterea in contrahentium potestate 112
positum non sit, pacto contractui adjecto ita alterare contractus essen-
tialia, ut istiusmodi contra naturam & essentiam contractus iniris
conventionibus tota contractus destruat essentia, salvo nihilomi- 113
nus contractus nomine, non rite magis tale commodatum *Commoda-*
tum dicimereri. salvo aliorum calculo dixerim, quam matrimonium,
deficiente consensu Patris, & feudum, sublata vel remissa fidelitate.

114 *Vid. Stryk. in Exam. Jur. Feud. C.2. q.23. Dn. Struv. S. J. F. c.2. tb 6. n.6. & 7.*
 nri enim feudum cui tale pactum adjectum: *Ne fides praestetur*, non est
 feudum, sed in aliam contractus speciem degenerat *docentibus Strykio*
 115 *& Struvio d. l.* Ita & Commodatum, cui tale adjectum pactum est:
Ut dominium ad tempus transferatur, non manet Commodatum, sed in
 116 contractum forte innominatum, aut alium deflectit, neque commoda-
 ti nomen retinet, secundum tritum illud: *Si re priveris, nec nomen habere*
mereris.

117 Coronidis loco moneo; cum hæc inter *Bona fidei possessorem &*
Usufructuarium ratione fructuum percipiendorum eorumque domini
 acquirendi, intercedat differentia, quod fructus quam statim à solo
 separati sunt, bonæ fidei possessoris fiant, sive ipse s. alius suo eodem
 nomine separaverit, etiamsi illorum possessionem nondum nactus sit.
L.13. ff. Quib. mod. usufr. amitt. L.48. ff. de A.R.D. L.25 §.1. ff. de Usuru 78.
ff. de R.V. Fructuarii contra non aliter fiant, nisi ipse eos perceperit
 i. e. actu apprehenderit *d. l.13. ff. quib. mod. usufr.* vel alius ejus nomi-
 ne *l.25. §.1. ff. de usuris.* Ut si alius suo nomine separaverit, non ab-
 ter ejus fiant, quam si possessionem illorum nactus sit. *L.12. §. ult. ff. de*
usufr. Vinn. in Comm. Maj. ad f. §. ad quem mihi 36. J. de R.D. Redeker. Exam.
Instit. Tit. de R.D. qu. 72. Francisc. Broeus in Exposit. Inst. d. §.36. n.1. illos
 118 INTERIM (17) jure *Dominii Interimistici* pertinere ad Proprietarium,
 cui satis aperte quoque dictum adjudicat dominium. Scus Ulpianus
in L. elegantissima 12. §. ult. ff. de Usufr. Vid. Omnino Dn. Brunnem. ad d. l.
n.14. seqq. ubi num. ult. notanter, ait: Ideoque, dominium, quod
 Proprietarius habere dicitur, est INTERI-
 MISTICUM.

CAPUT ULTIMUM.

De

Effectibus Domini Interimistici.

SUMMARIÆ.

<i>Introitus.</i>	n. 1	<i>habere.</i>	13
EFFETTUS PRIMARIUS DOMINII INTERIMISTICI ratione PRÆDII DOTALIS est, quod constante matrimonio rem dotalem possit vindicare. 3. seqq.		<i>L. Julia marito alienationem rei dotalis interdicit.</i>	15
<i>Uxor constante matrimonio prædium dotale vindicare nequit.</i>	4	<i>Mulieres contra propria sapius commoda laborant.</i>	17
<i>Uxor domina dotis est, etiam constante matrimonio.</i>	5	<i>Facile blanditiis vel. minis maritibus cedunt.</i>	18
<i>Dos Uxoris proprium dicitur patrimonium.</i>	6	<i>Justinianus nimium de periculo mulierum sollicitus fuit.</i>	23
<i>Maritus effectivè dotis Dominus est.</i>	7	<i>Hinc L. Juliam etiam ad illum casum extendit, ut valeat ejus prohibitio, sive Mulieres consentiant s. non.</i>	24
<i>Rei vindicatio nemini, nisi Domino datur.</i>	8	<i>Quid jure Novellarum circa hunc casum juris sit.</i>	25
<i>Dominium potissimum in libera rem suam administrandi & in alium libere transferendi facultate consistit.</i>	9	<i>Ratio</i>	26
<i>Quid significet: Alienare.</i>	10	<i>An si mulier non solum consenserit, sed juraverit etiam ratam se alienationem habituram, illa jurata alienatio prædij dotalis valeat?</i>	28
<i>Regula Juris: Quitunque dominus est, rem quoque suam in alium transferre libere potest, an patiatur exceptionem.</i>	11. seqq.	<i>Distinguitur inter Jus Civile & canonicum.</i>	29
<i>Quilibet rerum suarum moderator ac arbiter est.</i>	12	<i>Jure Civili actus contra legem ipso jure nullus est.</i>	30
<i>Nil tam naturali aequitati condonens est, quam voluntatem volentis rem suam in alium transferre, ratam</i>		<i>Nec convalescit ex juramento addito.</i>	31
		<i>E. nec hoc jure actus alienationis per jusjurandum convalidatur.</i>	32. seqq.
		<i>Juramentum Confirmatorium est accessorium.</i>	33
		<i>P 3</i>	<i>Hinc</i>

Hinc non potest subsistere nisi & prima cipale valeat. in eod.	In Casu necessitatis maritus pradium dotalis alienare valet 57
Mulieres eadem fragilitate & facili- tate ad iurjurandum adduci possunt; quia ad consentiendum in alienatio- nem inducuntur. 34. seq.	Necessitas in omni prohibitione regula- ri excepta videtur, nec ille subja- cet. 58
Tale iusjurandum privat uxores suis dotibus. 36	AD DOMINII INTERIMISTI- CI EFFECTUM pertinet etiam oppignoratio. 59
Reipublica interest dotes mulieribus manere salvas. 37	Dominium virtualiter omnes juris in re species comprehendit remissive. 60. seq.
De iure Canonico tale iusjurandum servandum est. 38	Lex Julia impedit etiam pradii dota- lis oppignorationem. 67
Quia sine dispendio salutis aeterna ser- vari potest. 39	Ratio huius. 68
Alia ratio. 40	Mulierum tenacissimum genus est. 70
Sententia Perezii remissive. 41. seq.	Quid Moribus hodiernis obtineat. 71
Sententia Hunnii remissive. 42	Maritus thesaurum in fundo dotali inventum totum sibi acquirat. 73
Alienatio pradii dotalis invalida qui- dem est resp. uxoris, non vero ma- ris. 44	Ratio. 74
Ratio. 45	Explicatur L. §. 12. ff. fol. matrim. remissive. 75
Valeat alienatio rerum dotalium im- bilium. 46	Maritus potest in litem jurare. 76
Limitatio. 47	Percipit omnes fructus. 77. seqq.
Ratio. 48	Potest jubere servum dotalium heredem institutum hereditatem adire. 80
Res etiam immobiles afirmato datas maritus alienare potest. 49	Servum dotalium manumittere valet. 81
Ratio. 50	Potest acquirere servitutem fundo do- tali. 82
Modo afirmatio facta sit venditionis caussa. 52	Et constituta. 83
Hoc enim casu Dominium consequitur maritus pradii dotalis perpetuum 53	Limitatur haec sententia. 84
Cujus etiam periculum sustinet. 54	Ratio Limitationis. 85
Socii si afirmatio saltem sit facta taxa- tionis & intertrimenti causa. 55. seq.	Datur marito actio furti. 86
	Et damno dato actio injuriae. 87
	Deferre potest iusjurandum. 89

EFFECTUS DOMINII INTERIMISTICI *ratione R. F. POSSessorIS* in quonam consistat. 90. seqq.
B. F. Possessor fructus etiam naturales suos INTERIM facit. 95
Quinam sint fructus naturales. 94
Rationes hujus acquisitionis. 96. seqq.
Acquirat B. F. possessor fructus Industriales etiam Jure domini Interimistici. 126
Quinam sint fructus Industriales. 107.
Quando illos restituere teneatur. 108
Limitatio. 109.
Teneatur post L. C. Bonæ fidei possessor etiam restituere Industriales. 112
Rationes variae. 114. seqq.
Sententia contraria remissiva. 116
EFFECTUS DOMINII IN-

TERIMISTICI *ratione Rei sub conditione legatz. in quonam consistant.* 117. seqq.
Novus casus Domini Interimistici. 114
Resoluto jure dantis, resolvitur etiam jus accipientis. 125
EFFECTUS DOMINII INTERIMISTICI *ratione Rei in diem addictæ & sub pacto Legis Committoriz venditæ in quonam consistant.* 126. seqq. usque ad n. 136
Excusata ad Lectorem. 137
Coronatus loco ponitur Regula generalis, ex qua, quid in ceteris Domini Interimistici Casibus rationa Effectuum juris sui, B. L. dijudicari possit. 138

Residui hoc CAPITE ULTIMO adhuc proponendi sunt **DOMINII INTERIMISTICI EFFECTUS**; quorum si non omnes, famosiores tamen secundum ordinem in Capite præcedenti observatum præsentibus pagine exhibebunt; initium de **EFFECTIBUS**, hujuscæ Domini respectu **PRÆDII DOTALIS** facturæ.

Horum autem princeps, principe inde etiam loco considerandus, est, quod non uxor, quæ tamen constante matrimonio non semel in Jure fundum, seu proprium patrimonium L. Denique 3. §. Ergo. 5. in fin. ff. de Minorib. l. 16. ff. de Religios. & sumptib. fun. l. 4. ff. de Colation. L. 14. pr. ff. Ad leg. Falcid. Brunnem. in Caram. C. ad l. un. De R. U. A. 3. Aurb. Sed quamvis Rittershus. in Nov. P. 5. c. 4. n. 2. in naturali relinquisse dominio dicitur L. 30. verbis. Et naturaliter in ejus permanserit, dominio C. De jure dot. ibique Brunnem. in Comm. Cod. 78. ff. Eod. verb. Mulieris tamen est ibique Brunnem. in Comm. ff. n. 1. quæque multones rerum dotalium. L. Si cum dorem. 22. §. quem fin. L. Si constanter. 24. §. Si maritus 5. ff. Solutio matrim. L. fructus 11. §. si fundum. 12. ff. Eod. & dotis demina nuncupatur. L. 4. ff. De dot. colat. L. In eum. 16. ff. De religios. & sumpt. fune prædium

- 6 prædium dotale, nisi in subsidium, marito non existente solvendo
Brunn. in Comm. Cod. ad L. 30. De jur. dot. in fin. pr. Gutierrez de jurament.
- 7 *Confirmat. P. 1. c. 1. n. 6. & lib. 3. Pr. Quest. 38. n. 12.* sed maritus vindicare possit. L. 30. C. de jur. dot. L. Doce ancillam 6. C. De R. V. Hic enim cum effectivè Dominus sit. Pr. J. *Quib. alien. lic. l. non L. 7. §. ult. L. 96. §. 8. L. 75. ff. de jur. dot. Brunnem. in Comm. ff. Ad. L. 75. de jur. dot. in fin. Cujac. lib. X. obs. 32. Treutl. Vol. 2. Disp. VII. ch. 6. n. 8.* nemini autem, nisi
- 8 vero Domino hæc actio rei vindicationis, ceu effectus dominii propriè ita dicti competat, L. 23. pr. L. 41. ff. De R. V. L. 25. ff. de O. & A. l. 14. §. ult. ff. De Except. rei judic. L. 18. pr. ff. De usuris & L. 73. ff. De R. V. Si constante matrimonio res dotalis ad alium pervenerit, præ Uxore etiam rectè ad illam vindicandam admittitur. *Brunnem. Exerc. Inst. IX. Lib. II. Tit. 7. pr.*
- 9 Cujus consecrarium esset (2) cum teste *Habnio Ad Tit. ff. De A. R. D. n. 4. & Lindemanno Exercit. Just. Disp. 2. Tit. 8. n. 1.* haud minimus dominii effectus in libera rem suam administrandi & in alium transferendi facultate consistat, maritum quoque prædium dotale durante
- 10 matrimonio libere alienare i. e. dominium ejus in alium transferre L. 1. C. De fund. dotal. L. 28. L. 67. ff. De V. S. L. 8. §. 2. ff. De alien. jud. mut. causs. L. 4. C. De prad. min. non prohiberi. Verum enim vero, quavis
- 11 notoria hæc juris theoricæ, quod *qui dominus est, rem quoque suam in alium libere transferre possit*, cum quilibet rerum suarum moderator ac
- 12 arbiter sit. L. 21. C. Mandati. nilque tam naturalizquitati conveniens deprehendatur, quam voluntatem volentis rem suam in alium trans-
- 13 ferre ratam habere, *per ea quæ notanter tradit D. Imperator noster Justinianus §. 40. §. De R. D. & ante ipsam J. C. Gajus in L. 8. §. 3. ff. De A. R. D.* regulariter procedat; patitur tamen exceptionem, quoties
- 14 Domino rerum suarum alienatio speciali lege interdicitur, L. *Quæ admodum C. De Agricol. & Censit. lib. XI. Rebuff. 2. Tom. Comm. Ad. LL. Gallic. Tit. De Rescissione contract. in Præfat. n. 37. Johann. Baptista Valenzuela Velaquez Consil. Tom. 1. Consil. 32. n. 34.* Hinc, qui Dominus est,
- 15 aliquando tamen rem alienare prohibetur. pr. J. *Quib. alien. lic. l. non ibique Commentatores in univ. sum omnes.* In specie autem Lex julia marito fundi dotalis alienationem interdicit pr. J. *Quib. alien. licet l. non L. Un. C. De R. U. A. ibique Brunnem. in Comm. Cod. l. s. ff. & C. De fund. dot. Mantica de casis, & ambig. convent. lib. XXV. Tit. 3. n. 21.* ut dotes salvas haberent uxores,

res, facilius hartum intuitu procos inventuræ L. 2. ff. de jur. dot. L. 1. ff. 18
solut. matrim. neve cum contra propria sæpius laborare commoda no-
 scantur. L. 4. C. De Sponsalibus Valtaj. 2. Consil. 29 n. 1. 6. Jacob. Mastert. De 19
justit. Rom. LL. Dubit. 3. lib. 1. in fin. p. mibi u. blanditiisque & minis ma-
 ritalibus facillè cedant. D. ult. ff. Si quis al. test. prohib. illa-
 rum imbecillitas. L. Imperialis. 23. C. De Nuptiis infirmitas
 L. 1. C. Quando mulier ius. offic. ac fragilitas L. ult. C. de don.
 ante nupt. in perniciem ipsarum substantiæ convertatur pr. J.
Quib. alien. lic. l. non sicque in repentinam deducantur inopiam. L. 20
 un. §. is C. De R. U. A. aut ne tandem occasio detur discordiarum, ma- 21
 rito consensum in alienationem quandoque desiderante, uxore au-
 tem negante. arg. l. 2. ff. de donat. inter V. & U. Perez. in C. tit. De fund. do-
 tal. n. 2. Nisi mulieres in alienationem ipsæ consenserint d. L. Uln. C.
 De R. U. A. Quam prohibitionem Constitutio Justiniani, nimium 25
 quantum de periculo mulierum solliciti Redeker. Exam. Instit. Tit. Qui-
 bus alien. licet. l. non quasi. 68. cui tamen masculè contradicit. Mastert. sup.
 all. Tr. de justit. LL. Rom. Dub. 3. Lib. 1. p. 11. in favorem mulierum, mul-
 tis captionibus suppositarum multorumque insidiis expositarum. L.
 2. §. 3. ff. Ad Scrum Vellejan. eo suo tempore extendit, ut nec valuerit 26
 alienatio, etiamsi mulier consenserit, ut nec valuerit alienatio, etiamsi 24
 mulier consenserit. L. Uln. §. 15. C. De R. U. A. ibique Brunnem. Guttirez.
 de Jur. Confirm. P. 1. c. 1. n. 92. Petr. Barb. in L. P. 2. ff. solut. matrim. n. 2.
 seq. Amaya in Comm. C. h. l. Perez. Eod. Hoc tamen deinde jure Novel- 25
 larum correctum est, quo valida est alienatio, si consensus uxoris poss-
 biennium fuerit repetitus, & quod maximum est, de bonis mari-
 ratione dotis satis fieri uxori possit Nov. 61. c. 1. & que inde sumta est Auth. 26
 sive à me C. Ad Scrum Vellejan. Brun. Exercit. Justin. IX. Tit. 8. pr. & Ad
 d. Auth. sive à me C. Ad Scrum Vellej. nec non in Parat. Wes. Tit. de fund. dot.
 9. 11. in fin. Imputet enim sibi mulier, si, quod sæpius cogitare poterat 27
 & evitare, non fecit, sed ultrò firmavit. L. 22. C. Ad Scrum Vell. ibique
 Brunnem. & ad d. Auth. Sive à me h. t. Matth. Stephan. ad Nov. 61. c. 1. n. 20.
 seq. Rittershus. add. Nov. c. 9. n. 20. Stryck. in Annot. Ad Inst. pr. J. Quib.
 alien. lic. l. non eodemque Redeker. q. 68. Perez. in Comm. C. Ad Tit. De fund.
 dot. n. 7.

Quæritur autem hic: An, si mulier non solum consenserit, sed jurave- 28
 rit etiam, ratam se alienationem istam habituram, illa ex juramento alienatio
 convalescat? Distinguanthic Dd. communiter: Inter dispositionem juris 29
 Civitis & Canonici. Et quidem jure Civili indubium est, cum hoc ju-
 re.

30 re, omne illud, quod LL. civilibus repugnat, pro infecto ac non ge-
 sto habeatur. *Trentacinqvius Pract. Resol. lib. 1. Resol. 1. n. 1. jurisque ju-*
 31 *randi religionē confirmari nequeat. L. 7. S. 16. ff. de Pactis L. n2. S.*
 32 *fin. ff. de legat. 1. L. 5. C. De L. lbus L. jubemus 10. versic. Quod etiam C. de*
 33 *SS. Eccl. istiusmodi juratum mulieris consensum, hunc alienationis*
 34 *actum per se invalidum, neutiquam convalidare; Tum quod jura-*
 35 *mentum confirmatorium sit accessorium, quod principale non va-*
 36 *lente, subsistere nequit. Hunnius lib. 2. Resolut. Tr. 4. quæst. 19. & in Re-*
 37 *solut. ad Treust. Vol. 2. Disp. 7. th. 9. qu. 50. p. mibi 785. seqq. Tum quod*
 38 *mulieres eadem fragilitate & facilitate ad jusjurandum adduci possint,*
 39 *qua ad consentiendum in alienationem inducuntur. L. Doli 19. vers.*
 40 *Diversum ff. de Novat. Harprecht. Tit. 7. Quib. alien. lic. l. non n. 25. Tum*
 41 *denique quod tale juramentum privat mulieres dotibus suis, quas*
 42 *tamen salvas & integras illis conservari Reipublicæ interesse docet*
 43 *Jctus Paulus in L. 2. ff. de jur. dot. & Pomponius in L. 1. ff. Solut. Marim,*
 44 *Schneidew. adp. 7. Quib. alien. lic. non n. 4. Philipp. Usus Pract. Inst. Echg.*
 45 *40. n. 6. Alique Jctus Adt. t. ff. & C. de fund. dotal. De Jure tamen Cano-*
 46 *nico mulier, quæ alienationi consensit, & juravit se ei non contraven-*
 47 *turam, jubetur jusjurandum servare, quia omne jusjurandum, quod*
 48 *sine dispendio salutis æternæ servari poterit, servandum est. c. 8. &*
 49 *28. X. De jurejurand. & c. 2. de jurejurando in 6to. Lindem. Exercit. Jusin.*
 50 *Disp. 2. Tit. 8. th. 5. Brunnem. in Parat. Wes. Tit. De fund. dotal. q. 1. & in*
 51 *Exercit. Jusf. IX. Tit. 8. lib. 2. Covarruv. in c. Quamvis P. 2. S. 1. n. 7. Schnei-*
 52 *dew. d. l. n. 4. Harprecht. Comm. 7. ad Tit. Quib. alien. lic. l. non n. 7. Struv.*
 53 *S. 7. C. Part. 2. Exerc. 30. lib. 23. Tit. 2. th. 21. p. mibi 141. C. 7. A. Ad Tr. De*
 54 *fund. dot. th. 4. Job. Sande de Probat. rer. alien. P. 2. c. 10. n. 8. seq. Job. Eme-*
 55 *ricus à Rosbach in Tr. de Comparat. Jur. Civ. & Can. lib. 2. Tit. 3. n. 10. Perez.*
 56 *in Comm. C. de fund. dotal. ubi hætenus recensitis hanc superaddidi ra-*
 57 *tionem: Quod, si alienatio prædii dotalis, accedente mulieris con-*
 58 *sensu nihilominus invalida esset, contingeret, ut tali prætextu via*
 59 *perjuriis aperiretur; tandemque concludit: Hodiernam Praxin*
 60 *ita jus interpretari, ut juramenti occasione major vis contractibus tri-*
 61 *buatur jure tantum Civili prohibitis, plusque obligari mulierem,*
 62 *quæ consensit in alienationem prædii dotalis, seque jurejurando ad*
 63 *non revocandum obstrinxit, quam illum, qui usurario juravit usura-*
 64 *ras se soluturum. Minsinger. Centur. 3. Obs. 10. n. 5. Gail 2. Observ. 38.*
 65 *seqq. In quorum castra & ego descendo, non nescius magnæ au-*
 66 *thoritatis Jctos contrarium defendere. Harprecht. supr. cit. loc. &*
 67 *Hunnius*

Hunnius, d. l. quest. 15. Ubi in fine docet: Se existimare in hoc juris Civilis & Canonici dissidio, illud huic præferendum esse; tum quod dispositio Juris Civilis rectè rationi videatur congruere; tum etiam, quod lata secus fenestra & exoptatissima occasio circumveniendi leges, alienationem fundi dotalis prohibentes, aperiretur.

Quæ hæcenus dicta sunt, sc. alienationem prædii dotalis, s. con-
sentiente s. contradicente Uxore factam, ipso jure invalidam esse. 447

(1.) Respektu UXORIS non verò MARI TI intelligenda sunt. Hic enim omnibus, quibus cum contraxit, de prædictis rebus ex aliis suis bonis obligatur. *Nox. 61. ibique Stephan. n. 17. Brunnem. Exercit. Justin. IX. Tit. Quib. alien. lic. l. non pr.*

(2.) De rebus IMMOBILIBUS *Auth. Sive à me §. 1. C. Ad SCt. 46 Vellej. t. 1. ff. & C. de fund. dotal.* non verò MOBILIBUS. Has siquidem maritus, cum levior illarum æstimatio & jactura sit. *L. Sirem mobilem. 47 ff. de A. vel A. P. Manz. in Comment. Inst. Ration. ad Tit. Quib. alien. lic. l. non n. 10.* præferim si non fuerint prætoris, ipsæque solvendo fuerit. *Vinn. in Comm. Maj. ad d. T. J. n. 1. L. 1. C. de Serv. pign. dot. alienare potest L. 3. §. 2. ff. de suis & legitim. L. 3. C. de jur. dot. ibique Brunnem. Auth. Sive à me §. 1. C. Ad SCt. Vellej.* Lex quippe Julia, quæ marito alienationem interdicit, de re saltem agit immobili, & prædio s. fundo dotali. *Bachov. ad Trentl. Vol. 2. Diss. 7. tb. 9. Lit. C. Habn. ad Wesenbec. Tit. de fundo dot. n. 4. verb. etiam mobiles & c. p. mibi 183. P. 2. Schotian. Exam. Jurid. ad Tit. De fund. dot. q. 2.* Ergo citra expressum textum ad res mobiles produci ejus prohibitio non debet. *Bachov. d. l. Brunn. Ad l. Ux. C. De R. U. A. Auth. Sed quamvis §. 15. ad l. Si æstimata 1. C. De fund. dot. & in Parat. ff. Tit. de fundo dot. q. 3. Zes. Comm. ff. Eod. n. 3. Wissenbach. b. 1. tb. 26. Petr. Barb. ad l. 1. ff. sol. matrim. n. 86. C. J. A. in Tit. de fund. dot. tb. 2. Lauterbach. b. 1. p. 351. Redeker Ex. Inst. Tit. Quib. alien. lic. l. non quest. 68. Perez. Comm. C. Tit. de fund. dot. n. 6.*

(3) De rebus immobilibus INÆSTIMATO datis. Enim vero, quæ res æstimato in dotem dantur, eas omnes s. mobiles, s. immobiles sint, liberè à marito alienari posse, vel ex eo constat, quod soluto matrimonio, non res ipsæ, sed pretium s. illarum æstimatio in restitutionem veniat iudicio venditi. *L. 10. §. Si ante 4. ff. De jur. dot. L. 5. L. 10. C. eod. Alex. Trentacinquus Pract. Resolut. L. 3. Resol. 1. n. 1.* Fingitur enim in hujusmodi æstimatione, quod maritus brevi manu pro prædiis ab uxore acceptis eidem pecuniam dederit, ipsa contra uxor pecuniam

Q

pro

- 52 pro dote iterum marito tradiderit. *arg. L. singularia 15. ff. Si certi per. L. 3. §. sciendum ff. De donat. inter V. & U. L. 43. §. 1. ff. De jur. dot. Trentatinquius d. l.* Solent autem Dd. hic communiter subdistingueret: An aestimatio facta sit *Venditionis Causa*, quo casu rei dotalis dominium jure perpetuo in maritum transit, periculum dotis sustinentem, libera-
 53 que alienandi facultate gaudentem. *L. Un. §. 9. & 15. C. De R. U. A. L. 10. L. 12. §. 1. ff. L. 5. 10. L. 21. C. de jur. dot. L. 10. pr. & §. 5. Lib. 16. 17. §. 1. L. 18. ff. de pat. dot. L. 9. §. 1 ff. De fund. dot. Redeker sapius all. loc. q. 68. Vin. Comm. I. Maj. d. l. Molin. Tract. 2. D. 416. n. 7. Anton. Faber. in C. Lib. 5. tit. 7. Def. 43. Carpzov. P. 2. C. 42. Def. pen. Petr. Barbof. Ad L. Si aestimatis 51. n. 5. ff. solut. matrim. Brunncm. ad L. 10. ff. De jur. dot. Harp. ad Tit. I.*
 54 *Quib. alien. sic. l. non Costill. De usufruct. c. 4. n. 7.* An vero saltem inter-
 55 *trimenti i. e. taxationis causa*; ut sciatur quanties sit, *ut in L. 69. §. 7. ff. De jur. dot. L. 50. ff. Solut. matrim. L. 20. C. De jur. dot. & quantum soluto*
 56 *matrimonio reddendum, quæque deteriorationis ratio habenda sit. L. 21. C. de jur. dot.* Hoc enim casu Lex Julia prohibet alienationem
 57 *prædii dotalis. Perez. in Comm. Cod. supræ all. loc. aliique Dd. passim.*

(4) De alienatione VOLUNTARIA, NON NECESSARIA, per expressam *L. 1 ff. de fund. dot. l. 2. C. cod.* Necessitas enim in om-
 58 ni prohibitione regulariter excepta videtur, nec Legibus ipsius sub-
 jacet *per L. 114. §. 14. de legat. 1. l. 9. ff. de fideic. libert. L. 13. ff. Famil. erisc. Perez. in Comm. C. d. l. n. 4. Brunncm. Exercit. Justin. IX. Tit. 8. pr. & in Comm. Cod. ad L. 2. C. de fund. dot. junctâ quest. 9. in Parat. Wesf. Tit. de fund. dot. Lindeman. Exercit. Just. Disp. 2. Tit. 8. th. 5. Lauterbach. Tit. De fund. dot. p. mibi 352. C. I. A. Tit. hoc th. 3. Gail. 2. Obs. 137. n. 4. Habn. ad Wesf. Tit. De funds dot. n. 5. Besold. Thes. Pract. verb. Verständern.*

- Ad Domini Interimistici Effectum pertinet etiam OPPIGNO-
 59 RATIO. Sicuti enim docente Habnio *ad Wesf. Tit. De A. R. D. n. 2.* Do-
 minium Virtualiter omnes juris in te species comprehendit, ut qui
 60 rerum suarum Dominus est, lege, aliave ex causâ alienare non
 prohibitus, volens possit alium ejus reifacere Dominum *§. 40. seqq. 61*
J. De R. D. L. 20. ff. De A. R. D. & Hæredem. L. 1. C. De S. S. Eccles.
 62 *valetque rei suæ in alium transfere Possessionem. d. §. 40.*
 63 *junct. L. 18. ff. De A. vel H. P. constituere Servitutem 2. F. §. 5.*
 64 *Rei autem vers. Quod est pressio vel Pignus aut Hypothecam L. 2.*

L. 6. Si alien. res pign. L. 18. ff. de Pign. Ita cum & Maritus per nos. *sup. 65*
Cap. II. num. 10. rei dotalis constante matrimonio Dominus fit, ipsum
 etiam oppignorare posse fundum dotalem dicendum videretur. Ce- *66*
 terum cum Lex Julia non solum fundi dotalis alienationem, sed & op- *67*
 pignorationem marito interdixerit, sive consenterit, sive dissenserit.
 Uxor, rem dotalem maritus obligare nuncquam valet, docente D. Ju-
 stiniano *p. I. Quibus alien. lic. l. non. & L. Un. C. §. 15. de R. U. A. & ante* *68*
ipsum 7 Cio. Gajo. in l. 2. ff. de fund. dos. Brummem. L. 1. ff. ad SCum Vellejan.
Eskbols. ad Tit. ff. de fund. dotal. Habn. ad Wesf. d. t. n. 1. nec non ad pr. I. Quibus alien. lic. l. non. Dd. fere omnes. Cujus ratio in eo videtur consistere, *69*
 ne scilicet mulieres sexus sui fragilitate lapsæ, postquam, ceu tena-
 cissimum genus est: *Si a sponso 16. versic. Raro ubi Gloss. C. de donat. ante 3*
sup. l. Si stipulata 33. §. 1. ibi: Contra sexus naturam ff. de donat. imcr. V. &
U. in alienationem consentire recusarunt, putantes ita in totum rei
 dotalis Dominium ab ipsis abiturum, facilius obligationi consenti-
 rent, sperantes exiguum inde præjudicium, & non tantum, quantum
 in omnimoda alienatione metuere cogebantur, periculum ipsis futu-
 rum. *Brummem. ad L. 1. ff. ad SCum Vellejan. & in Parat. Wesf. Tit. de*
fund. dos. q. II. Hering. de Fidejuss. cap. 7. n. 424. alique.

HODIE oppignorationem rerum dotalium pro debitis matri- *70*
 validam esse, si renunciatum fuerit Senatus consulto Vellejano & Au-
 thenticæ. *Si qua. C. ad SCum Vellejan. & quidem jurato, docent:*
Struv. S. L. C. Exce. 30. ib. 23. Carpz. P. 2. C. 16. Def. 7. n. 12. Ubin. seq. do-
ect. Valere etiam renunciacionem absque juramento, in iis locis, *71*
 ubi id moribus introductum fuit, *Gall. lib. 2. O. 99. Althysing. Cent. II.*
Observ. 29. Dan. Moller. lib. 2. Semestr. c. 41.

Huchaud immerito referri poterit. (1) Quod Maritus thesaurum *72*
 in fundo dotali inventum INTERIM totum suum faciat, per Regu-
 lam, quam suppeditat D. Justinianus in §. 39. l. de R. D. Quod, qui
 ipse invenit thesaurum in fundo suo ob duplex concurrens jus, *73*
Soli ff. & Inventio, totum faciat suum: Vid. Disp. Dn. Jacobini Eesem
de Thesauris, habita hic Rostochii sub presidio Vri Excell. Dn. D. Lemkau
superiori. Anno 1683. §. 8. Bartol. ad L. 7. §. 1. ff. sol. matrim. ubique Bald.
n. 1. in fin. Rosenthal. de feudis: Concluf. 93. c. 3. Gutierrez. C. 3. de Tutel. n. 191
& 16. Bachov. ad Treutl. Vol. 2. Disp. 7. th. 6. et C. Bischof. Tractatus specialis de
Thesauris P. 2. c. 8. seqq. Non obstante *L. Si fructus 7. §. si fructus 2. ff.*
soluc. matrim. ubi dicitur: Si thesaurus fuit inventus, in fructum non- *75*

computabitur: Sed pars ejus dimidia restituetur, *quasi in alieno inventi*: qua freti lege ab hac verissima in contrariam abierunt sententiam. *Struv. S. J. C. de jur. dot. lib. 13. Brunnem. in Comm. ff. ad L. 7. ff. de jur. dot. Gloss. in L. Un. vers. Nam in suis C. de Theauris. Castrensis in d. 6. Si fundam 4. in fin. ibique Jason. n. 5. Zas. n. 6. Donell. lib. 14. C. 4. Garfius. de Expensis & meliorat. c. 13. n. 3. & 6. Sixtin. de Regalib. lib. 2. c. ult. n. 49. alique.*

- 76 *Effectus Domini Interimistici ratione pradi dotalis haud minimi prterea sunt: Quod Maritus (2) in litem jurare possit, si possessor pradium dotale dolo malo restituere detrectet. L. 7. ff. de in lit. jurand.*
- 77 (3) *Percipiat omnes fructus. L. 7. pr. ff. de jur. dot. L. Plerumque 10. ff. Sed factus 3. ff. eod. L. ult. §. 2. C. eod. L. 25. C. eod. L. Hm. §. 9. C. de R. U. de L. 65. & ult. ff. Pro socio. Struv. S. J. C. Ex. 30. lib. 23. Tit. 3. lib. 12. Brunnem. in Comm. ff. ad L. 7. n. 1. de jur. dot. & in Comm. Cod. ad L. 20. Eod. tam naturalis. L. 10. §. 3. 6. ff. de jur. dot. L. 8. ff. solut. matrim. L. Un. §. 9. C. de R. U. A. ibique Brunnem in Comm. quam Civiles. L. 7. §. 2. 10. & ult. ff. Solut. matrim. (4) Possit jubere servum dotalem, heredem institutum, adire hereditatem. L. 58. ff. Solut. Matrim. Struv. S. J. C. d. l. & lib. d. (5)*
- 78 *Servum dotalem manumittere. L. 3. C. de jur. dot. ibique Brunnem. L. 26.*
- 79 *§. 4. L. 61. & 62. Solut. matrim. Struv. S. J. C. d. l. (6) fundo dotali servitutem acquirere Struv. S. J. C. Exercit. 13. lib. 21. & (7) Constituere. L. 6. pr. l. 8. ff. Comm. servit. Struv. S. J. C. b. lib. 30. Dominio tamen res-*
- 80 *soluta expirantem. Idem d. l. Non enim potest prjudicare uxori, ad quam fundus aliquando rediturus est. L. 5. ff. de fund. dat. Bachov. ad Treustl. Vol. 1. Diss. 17. lib. 6. tit. A. L. Ult. C. de Reb. alien. non alien. (8)*
- 81 *Competat marito, non uxori furti actio. L. 49 in fin. ff. de furt. L. 28.*
- 82 *§. 1. in fin. ff. Solut. matrim. (9) Damnoque dato actio injuriz. d. L. 18.*
- 83 *§. 1. ff. Solut. matrim. in fin. (10) Possit deferre jusjurandum per Regulam Legis 17. §. 1. ff. de jurejur. Et quae hujus generis sunt alia; quae cuncta hic fusius persequi angustia temporis & festinatio prohibent, quare haec haec attulisse vice sufficere posse credens missis effectibus*
- 84 *Domini Interimistici ratione pradi dotalis, pergo.*
- 85 **AD EFFECTUM DOMINII INTERIMISTICI ratione**
- 86 **B. F. POSSESSORIS IN FRUCTIBUS PERCEPTIS**, qui in hoc unico consistere noscitur, quod bonae fidei possessor ante fundi, quem b. f. possidet evictionem omnes fructus suos **INTERIM** faciat. *L. 48. ff. de A. R. D. §. 35. J. de R. D. L. 25. §. 1. de Usuris. lib. 26. ff. de*
- R. J.

R. J. De quo effectu plenius constabit, si sigillatim numeris subse-
quentibus, quosnam in specie fundi fructus, cum alii sint *naturales*
alii industriales (ut ut hanc distinctionem alii, ceu contra naturalem
Justitiam, civilemque rationem confictam prorsus rejiciant: *Coras* 5,
Miscellan. 9. *Cap. de fructibus* 1. 2. 3. *Forster: Diss. J. 6. th. 29. in fin.* Qui
bustamen ex alie respondent: *Menoeh, de A. J. Q. Cas. 210 n. 6. seqq.*
Bocer. de fructibus n. 15.) & ad quod usque tempus b. f. possessor suos
faciat, demonstravero.

Certe, quamvis b. f. possessor fructus NATURALES, qui ex na-
ture solius opere, non accedente industria humana proveniunt, qui-
que à *Maiere in C. J. A. ad Tit. de Usuris* 1. th. 32. Naturalissimi vocan-
tur, percipiendo suos facere indubii juris esse doceat *Jctus Paulus in*
L. 48. ff. de A. R. D. inquit: Bonz fidei emtor NON DUBIE perci-
piendo fructus ex aliena re INTERIM suos facit, non tantum eos,
qui diligentia & opera ejus provenerunt, sed OMNES: usque adeo
dubia tamen hæc sententia variis variorum *Jctorum* dissidiis facta
est, ut contrariam amplecti defendereque magnæ Auctoritatis *Jcti*
magno annisu allaboraverint, inter alia manifestissimo *Jcti Pomponii*
responsio moti in *L. 45. ff. de Usuris* ubi expresse fructus naturales con-
tradistinguntur *industriabilibus*, & hos, non illos, cum non ex facto ejus
nascantur, bonz fidei possessorem suos facere decidit. *Duarenus ad*
Tit. de Nautic. favor. 1. Qui fructus veniant in ressu. Donell. Comm. Jur. Civ.
Lib. IV. Cap. 15. in Tract. de fructib. Cap. 4. Scipio Gentil. Lib. 2. de Donat.
inter V. 5. c. 17. Angebaur. Exercit. Just. V. th. 11. in Neg. Henon. Diss. 4. Ad
Justin. Controv. 2. Limitibus Diss. 25. de Process. Jurid. th. 3. n. 21. Quorum
argumenta, cui scire lobitum, adeat *Harprechtum in Comm. ad Inst. §. 35.*
de R. D. n. 43. seqq. ad quem R. L. duxisse mihi sufficiat, qui temporis
rationem optime habere jussus, reservatis in contrariam abeuntium
sententiam, publico bono cum Deo, confictui, rationibus pro virili
refutandis, illa hæc saltem vice, que nostræ sententiæ præter *L. 48. ff.*
de A. R. D. robur hæc exiguum additura sunt argumenta, binis saltem
verbis afferre properabo: Horum autem non minimum esse credo
quod suppeditat *Jctus Julianus in L. 27. ff. de usuris.* ubi §. 1. notanter
asserit: Bonz fidei possessorem in percipiendis fructibus *idem jus* ha-
bere, quod *Dominii prædiorum* tributum est: Unde concludo: Quia
hi per notoria juris prædii *indistincte omnes, tam naturales, quam indu-*
striales fructus percipere suosque facere poterunt. *L. 2. L. 6. ff. de A. R. D.*
L. So-

L. Solum. 94. §. 1. ff. de R. V. Ergo & B. F. Possessorem ad instar Domini fructus quoque naturales percipiendo, non posse non suos facere. Quod manifestius evadet adhuc, si pressius ejusdem Juliani
 100 verba, versiculo: Præterea d. L. 25. §. 1. subsequencia consideraverimus, quibus crudimur: B. F. Possessorem plus juris in fructibus percipiendis habere, quam usufructuarium; Unde porro infallibiliter infero:
 101 Quia hic omnes omnino fructus suos facit, L. usufructus 7. L. Item ff. fundi 9. ff. de usufruct. Ergo multo magis B. F. possessorem omnes
 102 fructus interim suos facere. Clarius præterea sententiam exprimit idem Julianus in verbis cit. leg. 25. §. 1. Initialibus, docens: Omnes fructus non jure feminis (sicque ex industria & cultura) sed soli (sicque non
 103 attenta hominis diligentia) percipi, magisque corporis jus, ex quo percipiuntur, quam feminis, ex quo oriuntur, aspici. Ergo & nota-
 104 rales B. F. Possessor fructus suos facit. His omnibus addo Responsum Jcti Pauli in L. 136. de R. J. notanter docentis: Bonam fidem contundem possidenti præstare, quantum veritas i. e. verum Dominus
 105 unde ultimo quisque facili colliget negotio: Quia dominus per notoria jura omnes fructus suos facit. E. Et bonæ fidei possessorem. Quam mecum verissimam strenuè ante annum & quod excurrit præ-
 sidendo defendere sustinuit sententiam. Magnif. Dn. Radovius in disputatione Inaugurali, De fructibus Dn. Ddi Alberti Weissen ex sorore filii, magno Jctorum comitatu stipatus. Vid. Lindenm. Exerc. Just. Disp. 2. ib. 1. n. 66. Framzk. Exerc. Just. Disp. 4. quest. 7. Cyprian. Regner. Disp. ad Inst. IV. ad §. 35. J. de R. D. ib. 14. Brunnem. Exercit. Just. IV. ad §. 35. J. d. 1. & in Comm. ff. ad L. 48. ff. de A. R. D. & L. 25. ff. de Usuric L. 45. ff. eod. nec non ad L. 22. C. de R. V. Hartm. Puff. P. 4. qu. 26. Harpach. ad §. 35. J. de R. D. n. 35. seqq. Carpzov. p. 3. Conf. 32. Def. 28. n. 5. aliisque quibus recensendis lubens supersedeo.

106 Idem de Fructibus INDUSTRIALIBUS; ad quorum productionem præter naturam opus est accedat ipsa quoque hominis industria, utpote sine qua hic nihil natura agere valet. Boss. de Fructibus
 107 n. 14. Memoch. de A. J. Q. Casu 210. n. 4. p. mihi 545. Marb. Vol. 2. C. 14. n. 147. seqq. eo confidentius assero, quò clarius id variis eruditorum juris textibus, interque juris Interpretes magis de hoc asserto convenit. §. 35. J. de R. D. L. 48. imibique Brunnem. ff. de R. D. L. 25. ff. de Usur. Carpzov. P. 3. C. 32. Def. 28. n. 5. aliisque.

Super-

Supereſt, ut paucis jam etiam addam, cum *Interimysticum* B. F. 108
 Poſſeſſor prædictorum fructuum ſaltem habeat *Dominium*, re evicta
 ad verum *Dominum* abiturum, quando illos, & quosnam fructus
 huic reſtituere teneatur? Utrumque nos docent D. Imperatores Dio-
 clet: & Maxim. in Reſcripto, quod extat. l. 22. C. de R. V. aſſerentes 109
 B. F. poſſeſſorem POST LITIS CONTESTATIONEM teneri
 UNIVERSOS reſtituere. Vid. *Brunnem. ad all. L. 22. C. de R. V.* Niſi
 triennii ſpatio hos poſſederit & uſucapione irrevocabiliter ſuos fece- 110
 rit. Not *Gloſſ. Bart & Dd. ad L. 4. §. 5. ff. de uſuris & in L. 32. ubi Jaſon. & Dec. ff.*
Si certum pet. Covarr. 1. V. R. 3. 7. Dum dico UNIVERSOS aſſero ſimul.

Et INDUSTRIALES B. F. poſſeſſorem extantes teneri reſti- 111
 tuere. Tum (1) Quod d. L. 22. C. de R. V. indiftincte omnes extan- 112
 tes fructus reſtitui jubeat, quam adeo clarum docet eſſe *Vinnius Lib. 1.*
Illuſtr. queſt. 26. ut non multa opus ſit congerere argumenta. (2)
 Tum quod L. 48. ff. de A. R. D. generaliter aſſerat; B. F. poſſeſſorem
 tam naturales quam industriales fructus ſuos INTERIM facere. 113
 Tum (3) quod fructus demum conſumtione irrevocabiliter b. f. poſ- 114
 ſeſſoris ſiant. L. 4. §. 19. de Uſucap. L. 4. §. 2. ff. ſin. reg. §. 2. D. de O. J. L. 41.
 §. 1. ibi in ſolidum ff. de re jud. L. 40. in ſin. ff. de A. R. D. Tum quod (4) 115
 nemo locupletari debeat cum alterius damno. L. 41. ff. de Condiſt.
Indeb. L. 8. §. 22. ff. de Transaction. c. 48. de R. J. in bro. Harprecht. Comm.
Inſt. ad §. 35. de R. D. n. 52. ſeqq. Franzk. Exercit. Juſt. 4. q. 8. Fachin. Con-
trou. jur. lib. 1. c. 57. mibi 64. Brunnem. in Comm. C. ad L. 22. de R. V. alibi-
que Carpzov. P. 3. C. 32. D. 28. per tot. Tim. Faber. Diſp. 14. ad Inſt. Imper. th. 3.
ſeq. Bachov. ad Treutl. Vol. 1. Diſp. 14. th. 11. lit. D. aliique. Aqua tamen
 veriffima ſententia in contrariam abire non dubitavere. *Hunn. Var. 116*
Reſ. Lib. 2. Traſt. 1. queſt. 31 Ungebour. Exerc. Juſtin. V. queſt. 12. in Nego.
Ummius Diſp. ad Proceſſ. judic. 21. th. 3. n. 22. Scipio Gentil. lib. 2. de Donat.
inter V. & U. c. 17. Egid. Horticus. ad §. 36. J. de R. D. n. 1. Quorum ſatis
ſpecioſa argumenta tanti momenti viſa ſunt Donello lib. 4. Comm. Jur.
Civ. c. 26. ut niſi illa certa ſit, non intelligere ſe quid certum ſit, aſſere-
 re, noſtramque inveteratum & receptum errorem, quem nemo ante ſe vel
 nuntio infirmare auſus ſit. *Traſt. de Eructib. c. 4. dicere non vereatur,*
quæ apud ipſum d. l. nec non Harpr. cit. loc. legi poſſunt.

Pedem promoveo ad EFFECTUS DOMINII INTERI- 117
 MISTICI ratione REI SVB CONDITIONE LEGATÆ quorum

R

primum

- 118 *primum* exhibet nobis Jctus Ulpianus in *L. 12. §. 2. ff. Famil. erciscund.*
 quando docet : Quod veniat in familiarum erciscundarum iudicium possit-
 que adjudicari. Cui addunt *secundum Idem L. 12. §. 5. ff. de Usufr. &*
Paulus in L. 11. ff. de Condiēt. furtiv. asserentes ; Heredem, quem rei sub
 119 *conditione legatarum Dominum Interimisticum esse supr. cap. 2. num. 18. seqq.*
pluribus monstravi, conditionem furtivam, nemini, nisi vero domi-
no competentem. L. 1. ff. de condiēt. furtiv. ibique Brunnem. n. 1. L. 14. § 16.
ff. de furt. Franzk. comm. ff. de Condiēt. furt. n. 10. seqq. Struv. S. J. C.
 120 *Exercit. 18. tb. 52. c. I A. Hahn. ad Wesf. ibique Bachov. eod. habere Brunnem.*
ad L. 12. §. 5. ff. de Usufr. & ad L. 11. ff. de cond. furt. Tertius in eo consiste-
re videtur, quod rei habeat vindicationem. arg. L. 66 ff. de R. V. ibique
Brunnem. Tiraqu. de Retr. conven. §. 2. Gloss. un. n. 36. Donell. Lib 20. comm.
 121 *J. Civ. cap. 2. Quartum suppeditat. all. Brunnem. ad L. 66 ff. de R. V. scili-*
 122 *cet, quod possit de re tali disponere. ipsam alienando vel oppignoran-*
 123 *do, ita tamen ut conditione eveniente irrita fiat & oppignoratio &*
alienatio, resque inprescriptibilis, per L. fin. §. 3. C. commun. de legat.
ubi D. Justinianus elegantissime rescribit : Si sub conditione res lega-
ta fuerit, melius heredem quidem facere, si ab omni venditione &
hypotheca sibi caveat, ne se gravioribus oneribus evictionis nomine
supponat, ipsum tamen avaritiae cupidine propter spem conditionis
minime implendae, ad venditionem vel hypothecam proficientem,
scire debere, conditione impleta ab initio causam in irritum devocari,
sicque intelligendam esse, quasi nec scripta nec penitus celebrata fue-
rit; imo nec usucapionem contra legatarium, procedere. Vid. Brunn.
in comm. ff. ad L. 66. ff. de R. V. & in comm. Cod. ad L. fin. §. 3. C. commun. de
leg. Ubi ex Tiraqu. de Retr. Conven. §. 2. Gloss. un. n. 36. Gail. L. 2. O. 137.
 124 *n. 5. seqq. hoc casu Dominium Interimisticum a Domino Interimistico ad em-*
ptorem transire docet, vi cujus hic fructus, quos percepit suos facit.
Molin. ad Consuet. Paris. P. 1. §. 22. n. 116. ita tamen, ut resolutio jure dan-
 125 *tis, resolvatur & jus accipientis L. Lex v. Elig. 13. ff. de Pign.*
 126 Junxi in Capite II. Domino Interimistico rei sub conditione
 legatarum, Dominium Interimisticum rei in diem addictae & sub pacto
 Legis Commissoriae venditae. Quare visis hujus Interimistici Domini
 effectibus, pergo ad EFFECTUS DOMINII INTERIMISTICI ra-
 tione REI IN DIEM ADDICTAE ET SUB PACTO LEGIS
 COMMISSORIAE VENDITAE, quas communiter exhibent.

Docto.

Doctores in Commentariis ad Tit. 1. & 2. lib. 18. ff. Quorum ego sum non omnes, principales tamen & famosiores breviter subjiciam. Notam igitur mereri putaverim, quod cum per subsequentem a Domino traditionem emtor utroque hoc casu statim Dominus fiat, L. 4. §. 3. ff. de in diem addit. arg. L. 41. ff. de R. V. illum (1) posse rem vindicare. L. 41. pr. L. 66. ff. de R. V. Brunncmann. in Comm. ff. ad L. 41. pr. & ad L. 66. n. 1. Tiragu. de Retr. Conven. Gloss. un. §. 2. n. 36. Donell. Lib. 20. c. 2. lit. H. ibique Hillig, Lauterbach. ad Tit. de add. in diem & C. I. A. Eod. tb. 6. (2) Actione Publiciana in rem agere, arg. L. 7. §. 1. verb. Possé ufucaperé; Ergo & publicianam habebit. junct L. 11. §. 4. ff. de Public. in rem act. & L. 2. §. fin. ff. de in diem add. verb. & ufucapere posse. (3) Rem posse oppignorare L. 4. §. 3. ff. de in diem add. L. 3. ff. Quib. mod. pign. solv. L. 72. ff. de R. I. (4) Interdicto quod vi aut clam uti. L. 4. §. 4. ff. de in diem add. L. 10. §. 11. junct §. pen. ff. Quod vi aut clam. C. I. A. b. 1. tb. 6. Lauterbach. eod. (5) INTERIM fructus ex illa re perceptos suos facere L. 4. §. 4. in fin. L. 6. pr. ff. de in diem addit. L. 5. ff. de L. Commiss. L. 4. ff. Pro emtor. Mantica de tacit. & ambig. Conv. lib. 4. tit. 28. n. 6. (6) Omne commodum & incommodum ad ipsum pertinere L. 4. §. 4. ff. de in diem add. L. 11 §. 10. ff. Quod vi aut clam. C. I. A. d. tb. 6. Hinc (7) Thesaurum sibi acquirere. arg. L. Un. C. de Theauris §. 39. I. de R. D. Lauterbach. ad Tit. de in diem addit. & (8) periculum rei sustinere L. 2. §. fin. ff. de in diem add. L. 4. §. 4. Eod. l. 2. in fin. ff. de l. Commiss. Mantica. d. 1. n. 8. Brussel. Tract. de Condit. lib. 4. Tit. 5. n. 7. Rath. Tract. de Rescind. vend. Assert. 74. C. I. A. ad Tit. de in diem add. tb. 6. & ad Tit. de peric. & commod. rei vend. tb. 2. Lauterbach. ad Tit. de add. in diem p. m. 246. & ad Tit. de L. Commiss. p. m. 250. nec non ad Tit. de peric. & commod. rei vend. p. m. 273. in fin.

Examinedi adhuc superessent ceteri Domini Interimistici Effectus, ratione STATV-LIBERI; CREDITORIS qui recens Dominium impetravit; DONATARI, cui fundus mortis causa donatus; LIBERTI, cui Patronus liberos non habens, aliquam facultatum suarum partem donatione largitus fuit; DOMINORVM RERV RESTITVTIONI OBNOXIARVM; REI PER FIDEICOMMISSVM RESTITVI IVSSÆ; EMTORIS REI SVB PACTO RETROVENDITIONIS VENDITÆ. &c. Ceterum, cum in his nil speciale deprehendam, quod ex jam dictis non satis manifestum esse decidique possit, ne modum

ingret Disputatio , sumptibus ac tempori parcens in Regula hac generali.

Quisunque Dominii in genere considerati sunt effectus , iidem quoque , nisi specialis Legio prohibitis , aut natura rei obstet , Dominii Interimistici dici possunt.

Dissertationi meae terminum pono praesentique labori humeros subtrahō ; DEO interim TER OPTIMO MAXIMO pro praestito hactenus adjutorio gratias agens devotissimas ejusque clementissimo auxilio omnia porro conamina mea submissa mente commendans. A TE autem CANDIDE LECTOR , si quod in hisce , quae nunc exhibui minus recte aut parum convenienter dictum est , et pro ea , quam cuique debeo , reverentia ac pietate deprecor , non aescius , nimis superbe illum dedignari mortalitatem , qui peccasse erubescit.

L. N. D.

SELECTIONES
THESES JURIDICAS

De eo, quod justum est circa

BENEFICIUM
COMPETENTIÆ

Adspirante Divino Numine

ET

Consentiente Amplissimo Jctorum Ordine

PRÆSIDE

Dn. JOHANNES Klein/Rostoch.

J. U. D.

Placidæ Eruditorum Disquisitioni

Ad diem 30. Octobris Anno 1686.

Submittit

THOMAS Wmsel/

Rostochiensis.

IN AUDITORIO MAJORI.

GUSTAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1705.

Disp. IV.

R 3

I. N. J. C.

Th. I.

Uanquam quidem omnibus id actionibus commune esse noscatur, ut Actor solidum, sive totum, quod sibi debetur, petere possit, Stryk. *ad* §. 36. *J. d. Act. Carpozov. P. I. C. 32. def. 15. pr.* nec id propter minus caute instituisse actionem aut nulliter egisse dici queat, *pr. J. d. Act. l. nil aliud §. 1. ff. d. O. & A. indeque recte executio usque ad ultimum quadrantem. Wesenb. in Rerarc. de cess. honor. n. 4. & obulum Mey. ad Jus Lub. Lib. 1. Tit. 3. art. 1. n. 24. utque Dd. loquuntur: ad peram & saccum usque Bachov. ad §. 37. J. de Act. & ad Treutler. Vol. 1. D. 14. tb. 4. in omnia debitoris bona fiat, quæ probabiliter ad liquidati debiti quantitatem ascendunt, in tantum, ut nec debitori quicquam relinqui necesse sit, unde vitæ sustentandæ esse possit L. 1. C. qui bon. ced. poss. Wesenbec. P. 1. Consil. 50. n. 17. M. Coler. de Process. executiv. P. 2. C. 3. n. 116. Richter Dec. 24. n. 1. Philipp. in Usu Pr. Inst. Lib. 4. Eclog. 60. n. 3. junct. Harpr. ad §. 37. J. de action.*

Th. II.

Sunt tamen nonnullæ personæ, quæ propter singulare legis beneficium, hoc gaudent privilegio, ut tantum absit eos semper in solidum condemnari posse, ut potius, si non tantæ illorum sint facultates, ut xri, quo obrati sunt, solvendo esse omnimodo possint, necessaria vitæ alimenta, quantumque ipsis totique illorum familiarum sufficit, ne egeant, secundum arbitrium & moderationem Magistratus relinqui oporteat Carpozov. P. 1. C. 32. Def. 16. & 17. Richter Decif. 24. n. 6. & 7. Philipp. all. loc. n. 5. & 6.

Th. III.

Quod Beneficium l. 13. ff. solut. matr. l. 63. §. 1. ff. pro socio. licet in jure Justiniano speciali nomine non veniat, sed haud obscuris saltem circumscribatur ac delineetur verbis, in L. 16. 17. & seqq. ff. d. Re Jud. L. 12.

L. n. & seqq. ff. solut. matr. à Doctoribus tamen & frequenti Judiciorum usu dicitur *Beneficium Competentia*, vel *Exceptio in quantum facere quis potest*. Zanger *d. Except. P. 2. c. 14.* Schneidev. Harpr. Mynf. Stryk. & Luvvell. *ad §. 37. J. d. alt. Carpzov. P. 1. C. 32. Def. 15. seq.* Valent. Franco *Tractat. d. Fidejussor. c. 3. n. 106.* In cujus appellationis accuratius inquirere originationem lubentes superfedemus.

Th. IV.

Id vix satis demirantes, cum hoc auxilium Privilegium sit, contra generalem Juris regulam in nonnullorum duntaxat favorem introductum, omne autem privilegium ut Jus privatum seu singulare Jus commune semper contrarium præsupponat *L. 3. C. d. LL. L. 3. & 11. ff. d. testam. milit. L. pen. C. d. precib. Imper. offer. L. 37. ff. d. jur. ffs.* Treutlerum in hanc prolapsum esse hæresin, ut neutiquam dubitaverit generaliter asserere: Nullos debitores in solidum excutiendos, sed necessaria vitæ alimentis illis relinquenda esse, cui nullatenus subscribere possumus.

Th. V.

Sicuti non dubiam saltem, sed & falsam omnino credimus Colerium in *Tr. de Ex. c. 3. n. 119. in f. & n. 131.* Berlichii *P. 1. Conclus. 80. n. 55.* aliorumque Rebuffi sc. Alex. & Decii esse sententiam, asserentium; Hoc beneficium hodie amplius in Judiciis in viridi observantia non esse, quin potius defuetudine adumbratum; Contrarium enim nostræ ætate Practicorum Antesignani Wesenbecius *Consil. 50. n. Carpz. p. 1. C. 32. Def. 15. n. 7. seq. & p. 2. C. 25. D. 6. n. 11.* & Philipp. in *Us. Pract. Inst. d. l. n. 9.* alique ab illis plena manu allegati, communi calculo & propria partim experientia adstruunt, & præjudicis egregie firmant.

Th. VI.

Extra omnem dubietatis aleam positum arbitramur, hoc beneficium non reale, sed personalissimum esse, docente Jcto Paulo in *L. 13. ff. solut. matr. L. 7. pr. ff. d. excipi. & L. 25. ff. d. R. Judic. & Ulpiano in L. 63. §. 1. ff. pro soc. Cujus consecrarium est, cum genuina & perpetua*

tua fere privilegii personalis nota sit, l. 196 ff. d. R. J. l. i. §. 43. ff. d. aqu. cōs. l. 42. d. administr. tutor. non transmitti in heredes, nec competentiz privilegium in heredes l. 12. ff. solut matr. l. 24. §. 1. & L. 25. ff. d. R. Judic. aut fidei jussores d. l. 24. & seq. de re Jud. transire.

Th. VII.

Cui neutiquam refragatur sententiz (1) l. 18. pr. ff. solus. matr. ubi disertis verbis docet Jctus Pomponius, Mulieris filios qui Patri heredes extitere, saltem in id quod facere possint condemnandos esse: nec (2) Dd. ratio: quod, cum hoc privilegium certis hominum generibus concessum sit, quod in individuis suis non deficientibus, perpetua sunt, hoc quoque perpetuum sit, nec cum persona extinguatur. Utrique enim objectioni in publico conspectu dante DEO pro virili satisfacere allaborabimus. Obiter notantes, communem tamen nobis non arridere distinctionem ad d. l. 18. inter *heredem suum & extraneum*.

Th. VIII.

Errant proinde toto cæso, qui nostrum privilegium extra cancellos Legum ad non expresse privilegiatas ob parietatem & identitatem rationis personas, temerè extendunt, immemores, in *correctoribus* ne ob identitatem quidem rationis, Legem à casu expresso ad casum non expressum extendere fas esse per L. 14. 15. 16. ff. & L. 2. C. d. LL. L. 32. §. 16. L. 45. ff. d. arbit. l. 7. d. except. c. 7. R. J. in 6. junct. §. 6. J. de I. N. G. & C.

Th. IX.

Quare nos sine lege, loqui erubescentes, expressisque Legum suffulti verbis, asserere (1.) nulli dubitamus: Beneficium competentiz recte dari Parentibus proprietaribus, Hopp. Ex. Inst. §. 38. d. act. q. 190. per textum rotundum §. 38. J. d. act. l. 16. ff. d. R. Jud. L. 7. §. 1. d. obseq. Par. quorum nomine non primi saltem, sed & ulteriorum graduum ascendentes omnes L. 7. §. 1. de obseq. Par. L. 1. §. 1. d. Legit. praest. l. 4. §. 2. d. in Jus voc. junct. l. 16. ff. d. re jud. & all. §. 38. J. d. act. nulla adhibita sexus

arg.

arg. l. 16. & 17. ff. sol. matrim. l. 4. §. 2. l. 10. §. 2. ff. d. in jus voc. l. 4. ff. d. car. furios. differentia complectimur.

Th. X.

Non autem *Illegitimos*, quique liberos ex damnato coitu susceperunt. *arg. §. pen. J. d. Nupt.*

Th. XI.

Nec *Vitricum*, aut *Novercam*, aut *Patrum*, *Avunculum*, *Amitam*, *Materteram*, & similes, licet Parentum loco esse dicantur; §. 5. 6. 7. *Instit. de nupt.*

Th. XII.

Multo minus *Parentes spirituales*, contrariè licet opinioni patrocinantibus; Joh. Fabr. ad §. 38. *J. d. A&F. Platea ibid.*

Th. XIII.

Secundo recte tribuitur beneficium competentiz *Socero*, in causa dotis, *l. 15. §. f. l. 16. & 17. ff. solut. matr. l. 21. 22. pr. ff. d. re judic. l. pen. d. Jur. dot.* non quidem *vi concessiois Parentibus facta*, licet & hi parentum loco esse dicantur, sed *ex speciali Legis constitutione, & Legislatoris extensione.*

Th. XIV.

Patronos & Patronas illorumque *Liberos* (III.) olim à *Libertis* in solidum semper conveniri haud potuisse, indubium est propter *l. 17. ff. de re judic. l. 5. seq. ff. d. obseq. Parent.* Num autem hodie, cessante inter *Christianos* prisca illa ac perdura *Romanorum* servitute, & per consequens manumissionis & *Patronatus* jure, domini, à propriis hominibus non ibidem *Unterthauen* obligationis vinculo per dimissionem & quasi manumissionem liberatis, in solidum pulsari possint actionibus; non otiosæ quæstionis est; Nos affirmativè calculum adjiciamus, certi, hoc beneficium veris & propriè ita dictis *Patronis* concessum,

cessum, ad quasi Patronos extendere non interpretis, sed Legislatoris esse.

Th. XV.

Sicuti ambabus largimur, eodem beneficio gaudere (IV.) Matrum, ab uxore *L. 17. § 20. ff. de re judic. §. 37. de act. L. 12. seqq. solut. matr. l. un. §. 7. C. de R. U. A. l. 14 §. 1. d. re judic. §. (V.) Uxorem à Marito conventam l. 17. §. 1. solut. matr. l. 20. d. re judic.*

Th. XVI.

Id autem pernegantes, quod ad *Sponsam & Sponsam* ex pr. Juris Justin: idem Privilegium extendi possit.

Th. XVII.

Socios (VI.) tam *universales*, quam *particulares*, ad classem quoque horum privilegiatorum omnino pertinere eo minus dubitanti asserimus calamo, quo evidentius hoc *Competentia privilegium* illis in *l. 16. ff. de re judic.* hisce verò tribuit Ulpian. in *L. 63. ff. pro socio.* Utrique autem in genere assignat Imperator. in *§. 38. J. d. action.* & ante illum Pompon. in *L. 22. §. 1. ff. d. re judic.* sub illa tamen distinctione, quam suppetat Excellentiss. Strykius, Ludweh. & Brunm. ad *§. 38. Inst. de Action.*

Th. XVIII.

Nec non ritè huc referri statuimus (VII.) *Militem sub sagata milita militantem* per *l. 6. pr. §. 1. 18. ff. d. re judic.*

Th. XIX.

Cujus occasione non ineptè quaeritur: An idem quoque in *militibus rogata militia*, v. gr. *Professoribus, Doctores & Advocatis* obtimeat? & quamvis in Praxi cum Strykio ad *§. 38. J. d. act.* Brunm. in *Exerc. Inst. d. l.* aliisque Practicis Dd. quorum hic longum mihi nec hic catalogum, lubens affirmativè subscribam: Negativam in puncto juris contra Matth. Brunnem. d. *Cass. bon. §. 10. Berlich. P. 1. Concl. 8. n. 53.* alios-

aliosque ab Harpr. ad §. 38. L. d. act. n. 12. citatos cum Ludwell. Ex: Inst: 16. 2b. 8. Lit. D. Hænon. Disp. 21. 1b. 4. lit. C. & Duaren: ad L. 6. ff. de Re judic. Cypr. Regner. in Censf. Belg. Disp. 23. §. 38. d. Act. defendere surinebimus.

Th. XX.

Donatori (VIII.) Proprietali si ex causa donationis à donatario conveniatur beneficium competentiz assignat Paulus in L. 19. §. 1. ff. d. rejudic. l. 30. l. 41 inf. eod. & §. 38. I. d. act.

Th. XXI.

Quod nec illis, qui (IX) bonis cesserunt, si de postea quæsitis conveniantur, denegandum. §. fin. 7. de Act. L. 4. ff. de cess. bonorum.

Th. XXII.

Facilius (X) cum Hopp. §. 38. 7. de Act. Stryk. ibid. Brunn. all. loc. & ad L. 18. ff. solut. matrim. defendi posse credimus, (quamvis nec negantibus suæ deficiat rationes) Liberis, illis casibus, quibus lis esse potest inter eos & Parentes L. Lis nulla 4. ff. de judic. si à Parentibus conveniantur, Competentiz dari beneficium per L. 18. ff. solut. Matrimon. L. 20. ff. de rejud.

Th. XXIII.

Quam ut Manzio in Patrocin P. Dec. 3. q. 1. n. 31. ad stipulemur, affirmanti: Libertos quoque hoc gaudere beneficio.

Th. XXIV.

Num autem Fratribus qua talibus, si à fratribus conveniantur, idem detur beneficium, quæstionis est variis in utramque partem motibus agitata? Affirmativæ patrocinantur. Hill. ad Don. L. 27. c. 9. lit. C. Myns. Bachov. Harpr. Hopp. Brunn. ad §. 38. d. Act. alique, propter L. 17. ff. de rejud. & L. 63. ff. Pro socio. Negativæ subscribunt: Baldus. Madzus in d. L. 63. Zas. Heig. Schneid. & alii ad §. 38. 7. de Act. Quibus & nos calculum addimus, evolutionem LL. contrariarum publicæ disquisitioni reservaturi.

Th. XXV.

Licet inhumanum sit spoliatum fortunæ suis in solidum damnari, Debitoribus tamen per vim majorem bellicarum calamitatum ad

inopiam reductis, dari nostrum beneficium non ausim asserere, affirmativam licet defendant haud pauci. Vid. Mantz. in *Parr. deb. de paup. Dec. 3. qu. 2.* ubi potissimum urget *S. fin. I. De Act.* cujus examinandi in publico confictu B. C. D. forsan dabitur occasio.

Th. XXVI.

Parili jure, Præceptoribus, Ecclesiarum Patronis & ipsis Ecclesiis idem denegamus beneficium.

Th. XXVII.

Sicuti expediti ac indubii juris est: Fidejussores debitorum privilegiorum, hoc beneficio non gaudere, per textum *L. 63. §. 1. ff. Pro socio L. 24. pr. L. 41 ff. d. Re jud. L. 7. ff. De Exception.* Ita non minus certum est: Defensores ac Procuratores illorum hoc jure uti *L. 63. §. 1. Pro soc. l. 23. ff. De Re jud. L. 14. pr. ff. sol. matrim.*

Th. XXVIII.

Quamquam communiter jure cautam sit: *Privilegia tum contra aq̄e privilegiorum non gaudere suo privilegio, sed jure uti communi. L. Sed & milites 8. in pr. ff. de Excus. tut. L. 12. vers. in duabus C. qu. potiores sunt in pign.* illud tamen simpliciter in nostro beneficio procedere non ausim asserere, cum certum sit Uxorem gaudere hoc privilegio, & tamen maritum idem privilegium eidem opponere posse. per *L. 20. ff. De re jud. & contra.*

Th. XXIX.

Opposita Actori exceptione competentiz, competens actio nequam tollitur, cum, licet reus maximè in minus condemnatus sit, in residuum tamen salva maneat actio, & saltem donec ad pingviorem perveniat fortunam, differatur. *L. Un. §. 7. C. De R. U. A. L. 8. C. sol. matrim.* ut hinc actor solidum petens, non nulliter, sed exceptione opposita non efficaciter egisse dici possit.

Th. XXX.

Coronidis loco generalem subjicimus Regulam: In causis ex delictis provenientius, privilegium competentiz locum non habere per *L. 52. ff. De re jud. L. 21. §. fin. ver. amos. L. 4. §. 2. Quod cum eo qui in alien.*

SOLI DEO GLORIA.

I. N.

I. N. D. N. J. C.
DISPUTATIO JURIDICA

141

DE
DIEBUS CRITICIS seu DECRETORIIS

VULGO

Von den Gefahr-Sagen

QUAM

Occasione Articulorum 147. & 149. Constit. Crim. Car. V. quorum simul practicam exhibet evolutionem,

AUXILIANTE DIVINI NUMINIS GRATIA,

Cum Consensu

Nobilissimi atque Amplissimi Jurorum Ordinis in Celebrissima Rostochiensis Academia

PRÆSIDE

DN. JOHANNES Klein/

J. U. D.

PRÆCEPTORE, HOSPITE ac PROMOTORE

suorumque nominiibus colendo et atemque Observando

Die XXI. Septembr. Anni M DC. LXXXVII.

Amicæ eruditorum Disquisitioni subjecit,

In Auditorio Major. horis antemeridianis

FRIDERICUS Kresschmar/

Euctav. Misnic.

A. & R.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI, ANNO 1705,

DISP. V.

S 3

In Nomine Sacræ & Individuæ Trinitatis.

P R Æ F A M E N.

S U M M A R I U M.

V ulnerans ordinaria homicidii pœna non tenetur, nisi vulnus lethalis sit num. 1	ne, longitudine, profunditate, nec non armorum conditione, lethalita- tem dimiceturur 8
Vulnerans hoc casu extra ordinem, saltem pro arbitrio Judicis juxta qualitatem delicti & persona puni- tur 2	Alios plus cordis debaracempariante obitum vulnuerati effluxo dare de- monstratur remissive 9
Vulnere non letifero existente vulne- ratus creditur vel ex negligentia Medici vel Chirurgi vel ex malo regimine aut alio superveniente Symptomate periisse 3	Propositur ipsius Disputacionis thema de Diebus criticis 10
Opinio sentientium vulnera non dari per se letalia, damnatur 4 & 5	Præsumptio letalitatatis primum ordi- naria homicidii pœna fundamen- tum est 11
Sententia JCorum, undenam vulneris lethalitas conjecturanda sit, non ea- dem est omnium 6	Discors notatur JCorum opinio circa dierum Criticorum determina- tionem 12
Alii multum conjecturis tribuunt 7	Acta de hac quæstione agendi nota est occasione Articulorum Const. Crim. Car. V. 147 & 149 13
Alii ex qualitate, quantitate, latitudi-	Methodus disponendi hanc materiam per quatuor capis exhibetur ult.

- I**talitium & in vulgus notum est: Vulnerantem ordina-
riæ legis Cornelix de Sicariis pœnæ reum haud esse nec
de occisoteneri, Hippolith de Marsil. in *Practica Crimin.*
§. & quia. n. 20. fol. 517. & 518. Bajard. ad Jul. Clar. lib. 5. §.
Homicid. n. 44. Placha lib. 1. cap. 13. n. 7. pag. 205. *Epit. delict.* Gail. 2. *Ob-*
serv. III. n. 20. seqq. Menoch. de *Arbitrariis Judic.* Quæst. in lib. 2. *Casu* 274.
n. 3. Clarus lib. 5. §. *Homicid.* n. 42. pag. 395. Boërius *Decis.* 323. n. 4 & 7.
- 2 Sed vel suffigatione vel Relegatione vel alia arbitraria pœna extra ordi-
narem

cinem saltem pro arbitrio religiosi ac prudentis Judicis juxta delicti &
 personæ quantitatem afficiendum esse Carpz. *Prax. Crim. P. I. Quæst. 26,*
n. 8. seqq. nisi Judex de vulneris lethalitate, unde immediare mors
 subsequi poterit, omnino certus sit *vid. supr. alleg. DD. & præter illos Dan.*
Classen. in Commentar. nuper edito ad CCC. V. Art. 149. Excell. Stryk. in
Doctissimo tractatu: De jure sensuum c. 1. Disp. 2. n. 20. Vulnere enim nec
 lethifero existente, vulneratus creditur non ex vulnere, sed vel ex ne-
 gligenter Medici aut Chirurgi adhibita cura, vel ex malo ipsiusmet
 ægroti regimine, vel ex alio quopiam post vulnerationem superve-
 niente Symptomate periisse *Egid. Röss. de Homicid. n. 115. Blanc in Prax.*
Crim. in Pari. 1. Defens. § 117 sic præmissi n. 68 versiculo secundum caput est.
Gandin. in Tit. de Homicid. n. 24. Bonifac. de Viral. In Tit. de insult. &
Peruss. n. 31. Quod constans Criminalistarum assertum sicuti illo-
 rum damnat opinionem, qui singularitatis studio nulla credunt per se
 vulnera dari mortifera; olim jam resutati inque ruborem dati, à Ta-
 gaur Fallop. Paræo, Pigræo, Hieronymo Fabric. Senert. Svevo Sebitz.
 Hermanno Corbej. & Paulo Zachia in *quæst. Medico legalibus lib. 3. Tit. 2.*
Quæst. 2. per tot. ita cum fluxa maxime ac varia sit JCorum sententia,
 undenam potissimum vulneris lethalitas conjecturanda sit, *Farinac.*
lib. 1. Quæst. 127. n. 53. seqq. Mascard. de probat. Conclus. 1573. h. 8. Petr.
Theodor. Colleg. Crim. Disput. 7. Thef. 1. circa fin. Gomez. Variar. Resol.
cap. 3. n. 29. Aliis hic conjecturis & præsumptionibus multum tribu-
 eribus, aliis ex accepti vulneris qualitate, quantitate, latitudine, lon-
 gitudine, & profunditate, nec non armorum conditione ejus lethali-
 tatem dimotientibus, *Mascard. dict. concl. Blanc. & Petr. à Pfach supr.*
alleg. loc. aliis haud parum spatio temporis ante obitum vulnerati
 effluxo dantibus *Bart. in L. fin. num. 13. ff. ad L. Corn. de sic. Cæpoll.*
Consil. 40. n. 18. Angel. de Malefic. in verb. Et intervallo n. 3 dubitandi
 nonnullis dedit occasionem: An non vulnerato post certos dies, quos
 vulgo *Criticos* sive *Decretorios*: germ. die *Gefähr. Tage* appellare amant,
 diem suum obeunte, vulnus præsumatur lethale, ut id propter vulne-
 rans ad ultimum abstrahi supplicium mereatur; An vero cessante le-
 thalitati præsumptione, seu primo ordinariæ homicidii pœnæ funda-
 mento Vulnerans non de morte sed de vulnere duntaxat defuncti te-
 neatur? Circa quam quæstionem, cum in diversa sententiarum JCi
 abeant divortia, adeo ut ne quidem concors circa ipsorum *Dierum Cri-*
ticorum determinationem notari possit calculus, uti *infra cap. 2. pluribus*
 demon-

- 12 demonstratum ibimus, non ingratum nos Benevolo Lectori exhibituros officium, aut laterem loturos credidimus, si, quid in dubia hac juris controversia juri ac veritati consonum sit, occasione *Articulorum* 147. & 149. CCC. VII. disputatoria Methodo delineatum exhiberemus, inque hoc articulo ingenii vires periclitaremur, certissima lactati spe, si ex asse Candidi Lectoris expectationi adimplendæ esse haud quiverimus, ipsum tamen hosce conatus nostros æqua interpretatione, ac candore suo esse adjuturum. Cum autem universa tum demum bene ac competenter gerantur, si rei principium sit decens ac amabile Deo, *Nov. 6. in Præfat.* merito sub inxium nostræ meditationis ad Dei Omnipotentis adjutorium, præeunte divo Justiniano, in *L. Deo auctore 1. in pr. C. de V. J. E.* ceu cujus gratia favore ac auxilio omnia conficiuntur, *L. tanta 2. §. omnia igitur 1. Cod. eod.* animum nostrum erigimus, submissis contententes precibus, ut Spiritus Sancti auram operantibus clementer adspirare dignetur, quo errorum caute prætervectis scopulum, veritatis portum secundo amne ac vento intrare liceat; Cujus confisi ope ne hanc nobilem juxta ac practicam juris materiam, tumultuario aut sine omni prorsus ordine pertractare videamur, quatuor eandem subsequis includere capitulis volupe visum fuit: Quorum Primum continebit definitionem. Nominalem ac Realem *Dierum Criticorum* seu *Decretorum*, eorumque synonyma. 2. Exhibebit varias JCor. Opiniones, circa tempus ac intervallum *Dierum Criticorum* 3. Dabit veram de *Diebus Criticis* & in Praxi Criminali receptam sententiam. 4. Formam inquirendi in vulneris lethalitatem à morte vulnerati ad ductum art. 149. C. C. C. Sit ergo
- B. C. D. E. O.

CAPUT

CAPUT I.

Exhibens Definitionem Nominalem ac Realem Dierum Criticorum seu Decretoriorum, vulgo der *Befähr-Tage* una cum eorum Synonymis.

SUMMARI A.

I ngressus	num. 1	qua computatur à media nocte ad mediam noctem sequentem.
Rerum quidem potior, verborum tamen prior, tam apud Philosophos quam <i>ſ</i> Ctos esse debet tractatio,	2	Cujus ratio apponitur
Leges nostra Prisciano non subjacent	3	Medicis & illorum judicio in dijudicanda vulneris lethaliſate multum tribuitur
Quod quomodo intelligendum sit exponunt	4 & 6	Quos etiam hac in parte merito sequuntur <i>ſ</i> Cri
Domitiani fertur propter molestiam vocum indagacionem furiosi nomen sortitus	5	Medici per diem intelligunt tempus quod uno fit caeli circumactū
Absurdum est determinare velle prius, quam terminos intelligere	8	Calculus Dierum Criticorum Civilium cum calculo medico convenit
Quod probatur simili ab ABCdarius desumpto	7	Secundum effatum Servatoris & Creatoris dies continet
Natales vocis diei	9	horas & dividitur in Mane, Ortum, Meridiem & Occasum 24 & 25
Jupiter Romanis Diespiter dicitur quasi Diei Pater	10	Dies dividitur in Criticum & Nec-Criticum
De computatione Dierum Criticorum agitur per remotiorem	12	Unde dicatur dies Criticus exhibet
Et assertive	16. scil.	

T

Cujus

<i>Cujus derivationis ratio additur</i>	28	<i>Dixit & Seneca Arma Decretoria,</i>	
<i>Germanice dicuntur Urtheilfällige</i>		<i>qua opposuit Iulioris</i>	8 & 29
<i>Tag</i>	29	<i>Dicuntur etiam Dies Censorii</i>	40
<i>Nonnon Gefähr. Täger</i>	30	<i>Cujus ratio apponitur</i>	41
<i>Cujus ratio datur</i>	31	<i>Dies novissimus Judicarius det gross-</i>	
<i>Item Kräncheit Wechsel-Tag</i>	32	<i>se Gerichts-Tag des Herren</i>	
<i>Cujus ratio datur,</i>	33	<i>etiam Dies Censorius dicitur</i>	
<i>Dicuntur etiam Dies Decretorii,</i>	34		42
<i>Cujus ratio datur</i>	35	<i>Quod probat apposita Christiana In-</i>	
<i>Quod probatur à simili deducto à nu-</i>		<i>scriptio Verena</i>	43
<i>meris Climacteriis</i>	36	<i>Apponitur Definitio Dierum Criti-</i>	
<i>Fatalis hora nostra Decretoria dicitur</i>	37	<i>corum</i>	44

Veram, judiciorumque praxi receptam, & communi Celeberrimorum Jctor. calculo circa *Dies Criticos* seu *Decretorios* illorumque effectum comprobata[m] exposituri sententiam, operæ pretium facturi videmur, si, antequam ad definiendam eorundem indolem prolabantur, in antecessum mentis aciem ad vocum significationem paulisper flectamus, probe gnari, rerum quidem potio[n]em, verborum autem, priorem tam apud Philosophos quam Jurisperitos esse solere ac debere tractationem Ludov. Viv. L. 1 de *Causis, corr. art. Sagittar. Exercit 6. Logic. quest. 1. Thomm. in Orat. de libert. Philosoph. Verulam: c. 10. Proem. Inst moral. Scriban. c. 1. Philosoph. Christianæ Zeifold. c. 1. parasceve. ad Vindic. precept 3. L. 1. pr. ff. de I. & I. L. 1. ff. de R. C. L. Labeo 7. §. 2. ff. de Suppell. Legat. L. 4 §. 2 ff. Quod quisque juris. L. Non aliter 69. ff. delegat. L. 1. §. licet ff. de Exercit. act. Quamvis enim Leges nostræ Prisciano & Orbilio ferulæ sceptrum vibrantibus, non subjaceant, ne pestis Grammaticalis in intimos Regiæ Disciplinæ serpat aditus; id tamen de critica & nimis anxia verborum, investigatione, quæ Dominiano, qui propter molestam vocum indagat[i]onem furiosi nomen fertur sortitus, tribuitur, non de usuali earum explicatione intelligi oportere, adserit Offerman *Fol. 2. Colleg. jur. Colon. Diss. 6. th. i. & Diss. extræord. 4. c. 1.* Nam sicuti pueruli ABCdarii ante literas noscere, quam easdem conjunctas legere, atque adeo à primis Elementis ad Syllabas transire, à Syllabis ad dictiones denique devenire debent: ita cuiusvis rem propositam accuratiori mentis statetâ pensitaturò convenit vocabu-*

cabulorum ante omnia curatam habere rationem, præprimis cum absurdum sit determinare prius velle, quam terminos intelligere. Sam. Schmid. *L. 1. addit. ad Log. c. 1. Angel. conf. 110. pr. Mantica de Conjecturis ult. Volunt. L. 1. T. 1. n. 1. Carpz. Cent. 1. Dec. 10. § 14. n. 6. & Frider. de Jena, in elegantissima Disp. Juridica de Actionum in Hæredes transiitione, n. 2.*

Quod ergo Natales vocis *Diei* attinet ex Lexicographis non potest non cuivis obvium esse. Diem à DEO dictum esse, ceu quo motore existit, sive *Σὸν τῶν δῖος* Schard. in *Lex. jurid. verb. Dies* sive à Jove, *diei* ut putabant Rectore qui Græce *Δῖος* appellatur, & Romanis *Diespiter*, quasi *Diei Pater* Jacob Dentzler. in *Clav. Lat. Ling. voc. Dies Varr. l. 4. de ling. Latin.* dicitur. Matth. Martin. *Lexic. Philologic. voc. Dies.* Cum quo convenit illud Horatii *lib. 3. Od. 2.*

Sæpe Diespiter

Neglectus incesto addidit integrum. *§ lib. 1. Od. 34.*

Namque Diespiter

Igni corrusco nubila dividens.

*Vid. Varron. de Lingu. Latin. p. 19. & Basil. Soran. Fabrum in Thes. Erudit. Scholastic. verb. Dies, Gothofred. ad L. 8. ff. de Feriis lit. H. Cujus cum varias reperire sit divisiones & significationes, nostro quidem scopo nihil aut parum sane inservientes, illis huc recensendis lubenti superfedemus animo, Benevolum Lectorem ad Matthiam Martin, Fabrum: Simon. Schard. Job. Jacob. Dentzler. Calvinium aliosque remittentes: Interim pro felicioris præsentis materiæ expeditione hic notamus, cum prænosse juvet, quæ *Dies Critici* computentur ratione, ut firmiter post illorum decursum de vulneris qualitate ferri darique Judicium possit, *diem criticum* nobis non denotare (1) illud tempus quo sol nobis præsens est, Isidor. *lib. 3. c. 50. & lib. 5. c. 30.* Nec (2) cum Babiloniis computari à Solis exortu ad exortum, Martin in *Lex. Philolog. d. l. nec (3) cum Umbris à meridie ad meridiem. Macrobi. Saturnal. lib. 1. c. 3. nec (4) cum Atheniensibus, & aliis ab Occasu ad Occasum, sicuti ex Varrone refert Schardius *supr. alleg. loc. Gothofred. ad L. 3. ff. de feriis lit. K. junct. Plin. Gell. Macrobi. & Censorin. Schalig. lib. 1. de Emend. tempor. Sed cum Egyptiis & Romanis ad quos ab illis hic computandus mos translatus est, sicuti ex Plinio docet Gothofr. proxime all. loc. lit. F. & K. Conf. Mart. d. l. à media nocte ad mediam noctem sequentem, per L. 8. ff. de feriis, ubi diferte docet Paulus. More Romano diem à media nocte incipere & sequentis noctis media parte finire, ut quicquid in his 24. horis, e. duabus dimidiatis noctibus & luce media actum est,***

T 2

per.

- inde fit, quasi quavis hora lucis actum esset. Cum enim præsens noster discursus non minimam partem ad Medicorum forum pertineat, quorum accurato ex veris medicæ artis, quam profitentur principiis desumpto iudicio, hic multū tribuimus, quosque in dijudicanda vulneris lethali-
 19 tum Jēti jure merito sequuntur. Paul Zach. *Quæst. med. leg. L. V. Tit. 2. quæst. 5. n. 8. seqq. Flor. in L. ait Lex. n. 4. ff. ad L. Aquil.* Marian Socin. in C. Presbyter. n. 8. ante fin. verb. & in hoc autem iudicio meo. Cornel. *Consil. 273. Jacob. Ayrer. in Tract. de Homic. P. 2. n. 57. Masc. de Prob. Vol. 2. concl. 1073. n. 6. & 10. & Concl. 1038. n. 2. it. Vol. 3. c. 1175. n. 49. Farinac. d. 1. q. 127. n. 49. Menoch. de A. I. Q. Cas. 275. n. 1. vers. verum ut D. Stryk. in doctiss. Tract. de Jure Sensuum Diss. 1. c. 2. n. 20. Rütger. Ruland. de Comm. P. lib. 4. c. 15. n. 14.*
- 20 Illi vero circa morborū qualitatem per diem illud tempus intelligant, quod uno fit Cōli circumactū, quo verus dies & nox continetur, ut
 21 quando v. g. dicimus, Titium 30. dies vixisse simul & noctes includamus Martin. in Lex. Philol. Verb. Dies in Medico, nulli dubitavimus eundem computandi morem nostris quoque Diebus Criticis adscribere, præ-
 22 primis, cum eundem cum calculo dierum Civiliū ex asse ad ductum L. 8. de feriis convenire advertere licuerit, non ignaris diem ceteroquin
 23 secundum effatum Servatoris nōstri Job. 11. Nonne, in quentis, quod decim sunt horæ diei? & Creatoris Jehovæ Gen. 1. Lucem à tenebris separantis lucemq; diem & tenebras noctem appellantis, denotare tempus
 24 à Solis ortu ad occasum, cujus partes Varro numerat: *Manet Orium: Meridiem. & Occasum.* Faber. in Lex. vol. Dies.
- 25 Ex variis à Dierum divisionibus, quas cumulant Lexicographi, hanc unicam duntaxat hac vice examinare lubet, qua Dies dividitur
 26 in Criticum & Nec-Criticum; Cujus utriusque antequam realem sistamus definitionem, pauca de origine vocis *Critici* & ejus Synonymis præfari non abs re esse arbitramur.
- 27 Dicitur *Dies Criticus* κρίτικὸς seu κρίσις & κρίσις, iudicare, unde
 28 descendit κρίσις iudicium, eo quod ex illorum sententia, qui *Critici* istiusmodi *Dies* admittunt hisce diebus de morbi ratione iudicium fieri possit, ita, ut in illis vel mortis, vel salutis aut sanitatis notæ appareant. Fab. voc. *Crisis* Inde & Latine appellantur *Dies Judic.* vid. *Calv. Lex. Jur.*
- 29 *verb. dies Germ. Urtheilssällige Tage* darin man von der Kranckheit urtheilen mag, Jac. *dentz. Voc. erit.* oder darin sich die Kranckheit sonderlich erkennen oder mercken läßt, Fab. d. 1. alias *Dies Critici* *Tage* vid. *Clas. ad C. C. Art. 17.*
- 30 17. forsan, quod illis ultimum vitæ discrimen, aut maximum mor-
 31 tis periculum vulneribus aegro aut morbis gravate impingat, quod-

quodque illis superari periculum omne superasse aut extra omne ³²
 mortis periculum esse videatur vulneratus. Item Kranckheit Wech,
 selb Sage: Dentzler *d. l.* eo quod credant hisce diebus mutari morbi ³³
 aut vulnerum qualitatem: Appellatur etiam dies *Decretorii*. Classen.
 Calvinus, Dentzlerus & Faber. *d. l. Galen De Diebus Decretoriis & Cen-*
sorius c. xi. Leonh. Fusch lib. Insit. Medic. Sect. 2. c. 10. Zieritz. ad C. C. C. ³⁴
art. 147. in fin. à verbo latino: *Decernere*, eo quod *Aubore Plinio Medici* ³⁵
 hisce diebus *decernant*, statuuntque quid de agrotante futurum sit
vid. Petr. Mosellan. in adnotat. ad A. Gelli Noct. Attic. Lib. 3. c. 10. verb. pe-
ricula quaque vita. Sage / Die der Kranckheit einen Ausschlag geben / et
 falle auch wie er wolle. Faber. *voc. Cernere*, qua eadem ratione Firmi-
 cus *Lib. 3.* quoque *numeros Climactericos, Decretorios* dixit, quod vel ut ³⁶
decernunt de vita hominis & in utraque partem statuunt, vel ut servetur,
vel ut pereat: Cujus huc opponere Verba non pigramur. Sanè ex-
tra ceteros Climacteras etiam Septenni anni & novenni, per omne vita tempus
multiplicata ratione currentes naturali quadam & latente ratione variis homi-
nium periculis discrimini bus semper efficiunt, unde annus sexagesimus tertius,
quia utriusque numeri summam pariatur excipit, Androas appellatus est. No-
ovies enim septem anni, sexaginta tres efficiunt: & rursus septies novem, simili
modo 63. annos efficiunt. Quia, itaque utriusque numeri cursus in anni aqua-
ta ratione spatio concurrat, grande semper periculi discrimen imponit: Si enim
septenni & novenni anni, qui hebdomatici à Grecis & eneatici appellantur, gran-
dia pericula hominibus semper indicunt, quid facient 63. anni, qui utriusque
numeri multiplicatam & invicem sibi obligatam efficiunt summam. Vid. Joh.
Baptist. in Comp. Epist. Saba. Apellin. ad Epist. Julium Lib. III. ³⁷
 etiam respexisse videtur Seneca, quando *Epistul. 102.* fatalem & ulti-
 mam horam nostram *Decretoriam* appellat, qui & *Decretoria arma* dixit ³⁸
 Lusoriisque opposuit, quod decernant de vita, nec stringant dun-
 taxat & feriant, sicut lusoria, sed sauciant quoque ac perimant. Hu-
 jus porro appellationis curiosa est; quod & *Dies* audiant *Censorii Ga-*
len. cap. XI. de Diebus Decretoriis (Censorii), eo quod Medici *cen* ³⁹
bitari soleant hisce diebus, nam agrotans morbi vulnerumque peri-
 culum superaturus, an vero ex vulnere moriturus sit? Sicuti in simi-
 li *Dies Censorius* denotat ultimum & *Decretorium Diem* den grossen Ge-
 richts Sag des Herrn quo de universo hominum genere *judicium* ⁴⁰
 Christus Dominus faciet. *vid. Carol. Du-Fresne in Glossario ad Script.*
 media

media & infim. Latin. verbo: Censorius Dies quorsum pertinet vetus in-
 14 *scriptio Christiana Veronæ.*

D. M.
 FELICIANI, VERONENS,
 Mihimet, Felicianus, Veronæ,
 Sactum, Const,
 Qui, inquietus, vivus.
 Nunc, tandem, Mortuus,
 Non, Lubens, quiesco,
 Solus, cuc. sum, quotis!
 Ut, in, *Die, Censorio, sine,*
 Impedimento, facilius,
 resurgam,

Quibus præmissis ita describere placet *Dies Criticos, Decretorios,*
 44 *Censorios seu Judicatorios, Quod sint certi Dies, quibus de morbi vulnere non*
sine iudicium præcipue ferre Medici possunt, quid de agrotante futurum sit: Ubi
de simul ex natura contrariorum constabit quinam sint dies. Nec Critici, arg. per,
De his qui sui vel alieni jur. sunt.

CAPUT II.

Exhibens varias Medicorum ac JC.
 torum Opiniones circa Dierum
 Criticorum intervallum & ulti-
 mum terminum.

SUMMARIÆ.

Conjectura lethalitatis, qua à tem-
 pore desumitur, merito magnifica-
 cienda est.

De lethalitatis Conjecturis agitur re-
 missive.

Habes

Habes has res multum difficultatis, non
 minus tamen necessarias. 3
 Unde diffidias oriantur exponit 4. &
 6
 Propter varia obvenientia Symptoma-
 ta & diversam vulneratorum Con-
 sultationem, multiplicemque vulne-
 rum differentiam etiam citius mo-
 riuntur alii citius convalescunt 9
 Diffusus haec in re Medicorum unde
 casum habeat, docet 7
 Communi diem ponere Criticum non nu-
 bilitate impossibile visum fuit remissive. 8
 Quaestiones, quae de diebus Criticis agit,
 solutio maxime necessaria est 9
 Absolvuntur contra justitiam fontes. 9
 Parcendo improbis, bonis fit injuria. 10
 Deo debent delicta manere impunita. 11
 Nec insonas contra humanitatem ubi
 sit imo officia supplicio. 12 & subsequen-
 ter deorum eorum quantum accepit die
 decedens, ex vulnere praesumitur
 moriturus. 14
 Non solum a biduum. 15
 Nec in triduum morsatur 16
 Quae ipsa apparet natura. 17
 Quod etiam ex mendis Zachias ad sep-
 tuagesimum diem 19
 Cujus ratio apponitur 20
 Vix dari potest morbus acutus qui ul-
 tra non ex culpa vulnere superven-
 nit, sed a morbo passio hominem
 in medio solus. 18
 De breviori Dierum Criticorum ter-
 mino agitur remissive 21

Maxima Dierum Criticorum incerti-
 tudo suboritur circa eorum termi-
 num ad quem 22
 In dubio Vulneratus ex vulnere mor-
 tuus praesumitur, 23
 Praeprimis si intra modicum tempore
 factus concesserit 24
 Ex vulnere periisse non creditur qui
 post longum tempus moriturus est 25
 Quod nam longum tempus dicatur in
 hac quaestione non una omnium est
 sententia. 27
 Aliqui tertium Diem a tempore Vul-
 neris accepti Criticum ponunt 28
 Alii quintum diem, 30
 Alii Decimum 33
 Medicis in hac quaestione ceu hujus ar-
 tis peritis credendum. 39
 Secundum Medicorum assertum Vul-
 nerum ultimus Dies Criticus est
 Dies quadragessimus 37
 Post quadragessimam ergo Diem
 moriturus non praesumitur ex vulne-
 re decessisse. 38
 Alii Diem Criticum ad Sexagesimum
 usque extendunt. 39
 Alii ad ultimum octavi Mensis diem. 40
 Alii ad lapsum totius anni. 42
 Quod potissimum Longobardis obser-
 vavit 43
 Alii ad integrum triennium. 44
 Certum ac infallibilem Dierum Cri-
 ticorum imponere terminum impossi-
 bile est remissive. ult.

Recte nobis quidem iudicibus monet Paulus Zachias, Vir de Or-
 be Latino egregie meritis, quem omnium diem non eru-
 bescit

1 hescit Hieronymus Bardi in Epistola ad ipsum missa in *Quaestionibus suis Me-*
 2 *dicolegalibus Lib. V. Tit. 2. quaest. 5. n. 1.* Conjecturam lethaliſſimam, quae
 3 à tempore desumitur, praeter ceteris omnibus, quas mira diligentia pro-
 4 secutus est Farinac. *quaest. 127. P. 2. n. 28. seqq. & Boër. Decis. 323. junct.*
 5 Menoch *de A. I. Q. Cas. 175.* merito magnificendam esse; At vero
 6 parem hujus rei decisionem habere difficultatem & necessitatem
 7 quarum illa oritur ex multiplici vulnere differentia, varia vulne-
 8 ratorum constitutione ac natura, & infinitis prope modum vulne-
 9 ribus extrinsece obvenientibus symptomatibus, quorum ob culpam
 10 aliquando citius vulnerati suam diem obeunt, vel citius aut ferius
 11 quam sperabatur, pristinae suae sanitati restituuntur: cui difficultati
 12 maximum addit momentum mira & incredibilis cum Medicorum
 13 Jectorum in tempore securitatis vulnere stabiliendo diffiden-
 14 tia; Cujus rei princeps causa est particularium casuum eventus,
 15 quibus observatum est, vulnera modo procrastinare, modo accele-
 16 rare mortem, etiamsi unius ejusdemque naturae sint, unde certum
 17 pro eorum securitate ponere terminum nonnullis impossibile visum
 18 fuit. *teste Zachia d. l. n. 2.* Sed tamen hujus difficultatis solutio ma-
 19 xime videtur necessaria, ne contra iustitiam fontes absoluerentur
 20 *arg. L. 3. C. de Episc. aud. parcendoque improbis bonis fieret injuria*
 21 *c. 18. Non frustra c. 23. q. 5. & delicta cum insigni Republicae in hono-*
 22 *modo manerent impunita L. 51. §. estimatio. ff. ad L. Aquil. vel contra*
 23 *humanitatem in fontes ultimo afficerentur supplicio; quorum utrum-*
 24 *que facili eveniret negotio, ubi cum veritatis praesudicio brevius*
 25 *longius temporis spatium constitueretur; quare in hoc omni etabo-*
 26 *rabimus molimine, ut si fieri possit, veritatem assequamur. Sicut*
 27 *autem extra omnem dubietatis aleam positum rentur, & omnino pro-*
 28 *cedere ex communi Medicorum ac Jectorum calculo autumat. Farinac.*
 29 *Consil. Crim. 100. num. 16. Accurs. ad L. Unic. C. de emend. serv. libe-*
 30 *demque Cyn. Joh. Faber. Bart. Bald. & consil. 228. V. 2. Ludov. Bolognet.*
 31 *Vulneratum eodem, quo vulnus accepit de Zachias in Quaest. Medico-*
 32 *Legalibus d. l. n. 13. Item intra Biduum, Joseph. Mascardus. de Probac.*
 33 *Vol. 3. concl. 1079. n. 1. & Triduum decedentem, ex vulnere praesumi*
 34 *mortuum, ipsa natura id comprobante, Baldus. d. consil. 328. §. 2. Achil-*
 35 *ran. Consil. 283. n. 3. Alber. in L. Item Mela §. Celsus ad L. Aquil. Florian.*
 36 *in L. Ita Vulneratus ff. d. 1. Coepoll. Consil. 61. Vers. item propter brevitatem*
 37 *temporis Anton. de Butr. in o. 2. de cleris. percuss. Francisc. Ripa in Tract.*

de Pesse fol. mibi 82. n. 185. Boil. in Pract. de Homicid. n. 15. seqq. cum vix da- 18
 ri possit morbus acutus, qui vulnere non ex culpa vulneris superveniat, si tam brevi spatio hominem è medio tollat Zachias d. *Quest. V.* ubi n. 13. non solum hanc conclusionem pro verissimâ recipit, verum eandem etiam ampliandam & ad septimum usque diem extendendam 19
 esse subjicit, eo quod, etiamsi non sit impossibile, perdifficile tamen 20
 videatur, intra hunc quoque septem Dierum terminum tam acutum morbum, qui non ex vulnere procedat, irrepere, ut intra septimum non occidat, cum ut plurimum in vulneribus haud aspernandis, vel ex se vel ex arte, & aliquando ex utriusque causa statim in ipsa vulneris acceptione, vel paulo post multum sanguinis evacuetur; ex qua evacuatione non est dubium, retardari nullo pacto posse qualem- 21
 cunque imminentem acuti morbi impetum, præcipue si antequam morbus se probat, facta illa evacuatio fuerit; Ita cum non tam de brevi- 22
 ori, de quo videri possunt A. Gell. in *Noct. Att. L. 3. c. 10.* Macro-
 Lib. 1. in *Somn. Scipian. c. V.* Galen. de *Diebus Criticis. cap. XI.* quam longiori *Dierum Criticorum* termino solliciti simus, major incertitudo sub-
 oritur, de termino ad quem horum dierum, quo superato ex quorundam sententia ex vulnere vulnerato nullum mortis periculum imminet, nec, eo vita defuncto, vulnerans mortis supplicium subire cogitur.

Quemadmodum autem in dubio vulneratus ex vulnere mortuus præsumitur, Joseph. Ludov. *Decis. Lucens. 6. Boer. Dec. 323.* Franc. 23
 Marc. P. 2. *quest. 779.* Gail. 2. *O. III. Hyppol. sing. 218.* Bart. *Conf. 30. Vol. 2.*
 præcipuis si intra modicum temporis satis concesserit. Men. de *A. I. Q.*
 1. 2. *Cent. 3. Cas. 275. n. 2.* & quos ibi plena manu in hanc sententiam adducit
 Qdres n. 20. ita è diverso ex vulnere periisse in dubio non creditur, qui 24
 post longum tempus à die illati vulneris ex hac vitæ statione discessit.
 Boer d. *quest. 323. n. 18.* Abbas in *c. significasti n. 25. de Homicidio.* Bald. *Conf.*
 328. *Column. 1. vers. si vero quis lib. 2.* Menoch. d. l. n. 7. Farinac. *quest. 127.*
 n. 31. Gard. Zabarell. n. 1. *vers. Nota, quod ex prolixitate temporis* Ancho-
 ran. *Conf. 283.* Grammat. *Conf. 2. n. 8.* Cæpoll. *Conf. 40. n. 18.* qua in re 26
 quamvis plerique Criminalistarum conveniant, tantum tamen abest,
 ut quod in proposito tempus longum dicatur, pari calculo aperiant, ut 27
 potius inter tot discrepantes opiniones nullam firmam ac certam eli-
 gere detur sententiam, Farin. d. l. n. 31. & 34. in fin. Enimvero aliqui 28
 vulnerato Tertium Diem ponunt Criticum, intra quem mortuum sicuti

per supra dicta ex vulnere diem suum obiisse credunt, ita post illius decursum extinctum, vel ex malo regimine, vel negligentis aut imperiti Medici culpa vel alio Symptomate animam efflasse arbitramur, quorum sententiam refert Carpz. *Pr. Crim. quest. 26. n. 9.* Menoch. *de A. I. Q. Cas. 275. n. 4.* Vid. Florian. *in L. ait Lex. n. 3. vers. advertendum tamen ff. ad L. Aquil.* Bart. *in Tr. de Percuss. n. 2.* Marian. Socin. *in cap. Presbyterum n. 8. post princ. X. de Homicid.* Cuman. *Conf. 138. Colum. i. Blanc. in Pr. Crim. P. 1. Defensiois §. 115. sic pramissis n. 68.* Plach. *in Epit. delict. L. 1. c. 13. n. 22. pr. Jac. Ayren. in Tr. de Homicidio P. 2. n. 52. & 53.*

Alii neglecto tertio die, Angel. *in L. Un. C. De emend. servor. Bald. in L. ait lex. ff. ad L. Aquil. pr. ibique Florian. n. 3. & Fulgos. n. 2. Bolognin Consil. 5. per tot. Quintum Diem ceu Decretorium attendi volunt, ut post illum mortuo vulnerato, vulnerans extra capitis periculum sit, non, nisi de vulnere conveniendus. Menoch. *d. l. n. 2. Prosper. Farinac. q. 127. n. 37. Carpz. d. l. Boër. Decis. 323. sub. num. 11. Jacob Ayren. de Tract. P. 2. n. 55.* Alii Octavum demum Diem infallibilem salutis aut imminentis mortis notam vulnerato afferre autumant, ut eo exacto vulnerans non habeat, cur capitalem Legis Cornelie de Sicariis sententiam tremebundus metuat, siquidem post octavi diei lapsum vulneratus non ex vulnere decessisse præsumatur, cui opinioni patrocinantur. Soc. *in Consil. 198. Column. 1. versic. tertio, hoc videtur probare, libr. 2. & ab eo citati Dd. Cœpoll. Consil. 40. n. 19. vers. quædam jura dicere videntur. Vid. Farinac. d. q. 127. n. 39.**

Alii rejecto etiam octavo die Marsil. *in l. fin. n. 57. ff. ad L. Cornel. de Sicar. & in Pract. Crim. §. quid n. 16. juncto Consilio 7. post n. 12. Florian. in L. ait Lex. n. 3. ff. ad leg. Aquil.* Marian. Socin. *in cap. 8. X. de Homicid. in pr. Bologn. Consil. 6. n. 2. Boër. de Dec. 323. n. 11. Carrer. in Pr. Crim. in tertio Tract. de Homicid. §. 11. n. 10. folio mihi 180. Aretin. Cohs. Crim. Divers. 58. n. 11. Tom. 3. ultimum Dierum Criticarum terminum statuunt Diem Decimum vid. Dan: Classen: in comm. ad Const. Crim: art. 147 ub. pr. hæc leguntur verba: Quædam apud vulgus hominum enata est opinio, ac si vulnerato post Decimum Diem supervivente, vulnerans nec pro homicida haberi, nec capitaliter puniri possit, ideo quod vulnerans post Dies Decretorios seu criticos die Gefähr: Tage, ut vocant, supervixerit.*

Ab hac sententia divortium faciunt Angel. *in L. unic. C. de emend. serv. August. in Addit. ad Ang. quem sequitur Socyn. in c. Presbyterum de Homicid. Gail. 2. Obs. III. n. 23. & hunc Math. Steph. in comm. c. c. c.*

art. 147. in fin. statuentes, cum ex communi Medicorum asserto, qui- 36
bus in dijudicanda vulneris lethali- tate, ceu hujus artis, quam edo-
cti profitentur, peritis artificibus. L. Semel 6. C. De re mille. Septimo 12. ff.
De stat. bom. arg. L. 1. §. 1. ff. de Ventr. inspic. L. 12. Neminus. 1. C. De Advocat.
divers. Jud. C. Fraternalitatis De frigidis 4. qui judicante X. De Prescript. omni-
no fides habenda est, Bartol. in ff. Proxim. n. 8. Spec. Tit. De Probat. §. fin.
n. 25. Gail. 2. O. III. n. 8. seq. Boër. in sepè citata Dec. 323. n. 21. Menoch. De
A. I. Q. Cas. 275. n. 21. Stryk. De Jur. Sens. cap. 2. Diff. 1. n. 19. vid. supr. cap. 37
1. n. o. Ultimus Dies criticus Vulnerum secundum n. 37. formam acutorum
morborum sit Dies Quadragesimus, Marcell. Donat. sua Histor. Medic. mirab.
L. V. c. 4. Guido de Gualiacio in sua Chirurgia Tit. de Vulneribus & solut.
continuatis cap. 1. fol. 7. in pr. referentè Boërio d. l. n. 13. & Prosper. Far-
rinac. quest. 127. n. 47. seq. Zachias supr. all. loc. n. 5. post Quadragesi-
 mum à vulneris accepti tempore Diem mortuum non præsumi ex vul- 38
 nere decessisse: Cui opinioni præter supra allegatos Idres adstipu-
 lantur Cornel. consil. 194. n. 1. column. 1. Cæpoll. cons. 28. n. 17. Gram-
mat. Cons. 49. n. versu, imò secundum Judicium Medicorum Blanch. in Pr.
Crim. n. 1. fol. 136. Riminald. Sen. Cons. 251. n. 2. lib. 2. Plach. in Epist. De-
lict. L. 1. c. 23. p. 216. aliique quorum integrum Catalogum contexit Farinac.
supè cit. l. n. 46. Quo in communi Medicorum Judicio, quamvis 39
videri possit fuisse acquiescendum, tantum tamen abest, ut omnes
mortis periculum hoc critico Die terminari voluerint, ut potius alii
hunc terminum ad Sexagesimum usque Diem extendere, ut intra il-
lum mortuus adhuc ex vulnere periisse credatur. Vid. Farinac. d. l. n.
45. Blach. in Epist. delict. lib. 1. c. 13. n. 32. in fin. pr. fol. 216. Carpz. Pr. Crim.
P. 1. quest. 29. n. 16. Imo alii nec hoc quidem termino contenti fue-
 rint sed ulterius progressi criticum Diem vulnerato posuerint ultimum 40
octavi mensis Diem à tempore accepti vulneris, Quorum Antesignanum
Johann. de Anan. in c. 2. de Cleric. percuss. quem sequitur Bartolus. in
Tract. de Percuss. n. 2. Marsil. in fin. n. 57. ff. ad L. Corn. de Sicar. Florian. in
L. au lex. ff. ad L. Aquil. Cornel. cons. 164. n. 16. & 8. Bologni. Cons. 5. n.
5. Cæpoll. cons. 40. n. 19. aliique à Farmacio plena manu citati,

Alii rejecta hac sententia, quæ nec Saly cetero in L. 1. in fin. C. De
 emend. servor. Boërio Dec. 323. n. 11. Mascard. De Prob. concl. 1073. n. 4.
 Bajard. ad Clarum §. Homicidium n. 156. placuit, totius anni lapsum ex-
 pectari voluerunt, ut demum post ejus decursum vulnerans extra 42
 capitis periculum confirmatur, vid. Carpz. in Pr. crim. supr. all. loc. &

quos refert Farinac. *sepiusque citatus* Menoch: *De A. I. Q. Cas. 275. n. 2.*
 & Boër. *Dec. 323. n. 11.* ubi addit: id recte Bartolo *in tract. de Percuss. n. 2.*
in fin. Blanch. in Pr. Crim. in. P. 1. Defensionis n. 68. aliisque inibi citatis Ddbus.
 procedere de jure Longobardorum n. 13.

- 43 Quibustandem refragantur alii, præfata tempora nimis angu-
 fta putantes & *integrum Biennium* constituentes pro critico vulnorum
 44 termino, ut refert Glossa *in verbo De pulsa C. de emend. Servor. & ex illa*
 Farinac. *d. Q. 127. n. 44. exque hoc Carpz. n. 44. Pr. Crim. P. I. Q. 26. n. 19.*
in Fin. ut in tanto Jëtor. dissenfu certam circa Dierum Criticorum termi-
 45 *num sententiam rectè notante Zachia, in Quæst. Medic. leg. Lib. 5. tit. 2.*
quæst. 5. n. 2. & 6. eruere impossibile fit.

CAPUT III.

Exhibens veram de Diebus Criticis inque Praxi criminali receptam sententiam.

SUMMARI A.

I ngressus	n. 1	tuus fit, judicis arbitrio locus datur
Ratio, cur certus vulnorum termi-
nus Criticus dari non possit	2	judicare, an vulnus letale fit, nec
ne. n. 9. & 10
Diversitas vulnorum alium atque
alium terminum sibi postulat.	3	Modo hoc judicis arbitrium Medico-
rum judicio conforme fit
Si certò constet vulneratum ex vulnere
decessisse, non attenditur criticus
dierum terminus.	5	Judex legum scientissimus, naturam sa-
nem particularium individuatorum,
cujus respectus in sententia super
vulnere letalitate ferenda omnino
habendus est, nunquam ut Medicus
callere potest.
Imò ne quidem mali regiminis ratio
habetur.	6	Cujus ratio additur in
Si certò constet vulneratum ex Vulne-
re non fuisse mortuum, vulnerans
sine omni temporis metâ saltè de
vulnere tenetur.	7	Inspecti Cadaveris occisi neglectis re-
quisitis arculi 149. C. C. C. adhibito
licet Medico, nullam tamen mere-
tur fidem
Si dubium sit an vulneratum ex vulnere,
an vero malo regimine & a. mor.		

<i>Cujus ratio additur</i>	16	<i>Intra quadragesimum diem mortuus non protenus ex vulnere periisse creditur,</i>	28
<i>Deficientibus requisitis formalibus alicujus rei, res ipsa deficit,</i>	17	<i>Hinc nec vulnerans Homicidii reus est</i>	29
<i>Quicquid ad sollemnitatem alicujus actus requiritur, id ab actu dividi nequit</i>	19	<i>Sed extra ordinem puniendus est</i>	30
<i>Judex, si rite expedita inspectione extra quasdam presumptiones nondum de lethalitate vulneris certus sit, temporis spatium attendere debet</i>	20	<i>Ex presumptionibus, etiam urgentibus & indubitatis, nemo mortis damnandus est</i>	31
<i>Vox aliquandiu & quamdiu non determinanti certum temporis momentum</i>	21	<i>Etiamsi mille adsint indicia</i>	32
<i>Jus prudentior lege & superior esse non debet</i>	22	<i>Jus nostrum magis favet reo, & proclivius est ad absolvendum quam ad condemnandum</i>	33
<i>Rationem, cur Imperator, judicem respicere jubens quamdiu vulneratus supervixerit, certum temporis terminum non expresserit, supeditat</i>	23	<i>Melius est misericordia quam severitate reddere rationem</i>	34
<i>Hinc determinatio Judicis arbitrarij relinquatur</i>	24	<i>Favore defensionis in quantum fieri potest, judex pro innocentia rei laborare tenetur</i>	36
<i>Terminus acutorum morborum est quadragesimi diei,</i>	26	<i>Argumentum à contrariis desumptum firmiter concludit,</i>	38
<i>Post quadragesimum diem in dubio vulneratus non creditur ex vulnere decessisse</i>	25	<i>Hac regula limitatur</i>	39
<i>Enjuratio additur,</i>	27	<i>Nil interest occidat quis, an causam mortis praebeat</i>	41
		<i>Dans operam rei illicita, de eventu etiam praeter intentionem tenetur</i>	42
		<i>Limitatio utriusque regulae habetur</i>	43
		<i>Qua per accidens eveniunt ex opere aliquo, non imputantur agenti ad malitiam nec ad bonitatem</i>	ult.

Diximus in fine praecedentis capituli, nequaquam fieri posse ut certum in ultimo dierum Criticorum termino statuendo in tanta dissidentium copia formari sententia possit. Enimvero tam multiplicem vulnerum differentiam, tam variam individuorum constitutionem & naturam, & tot infinita prope modum ab extra vulneribus accidentia advertunt Medici ut qui, tanquam eandemque in omnibus vulneribus & indifferenter in uno quoque subjecto temporis assignare volet de-

terminationem, nã. ille morborum vulnerumque varietatem ob plures ab extra accidentes causas eo ipso se ignorare turpiter fateri necesse habeat. Quem enim Medicorum fugit, alium terminum assignandum esse in simplici capitis vulnere quod solam cutem cum modica craniilæsione violaverit, alium si cranium fissum, aut concussum cerebrum, alium si Meninges seu cerebri cooperientes membranas lacera-verit, alium si ad cerebri substantiam, alium si ad ventriculos usque & intimiores partes penetraverit; Item alium si sinciput, alium vero si occiput læserit, cum in illo magis periculosa vulnera sint, & breviori tempore occidant, quam in hoc, qua de re egregie differit prælaudatus Zachias. *d. quest. V. n. 10. & quos allegat. Hipp. de vulnerib. capit. in pr. Amat. Lusitan. Curat. Medic. Cent. 6. Cur. ult.* Cui accedit quod alium terminum requirant vulnera capitis, alium pectoris, alium viscerum inferiorum, alium magnorum articulorum &c. ut cum hinc in infinitum particularia variari contingat, variari etiam in infinitum hos terminos, necesse sit: Ne tamen plane in incerto versari videamur, dubii, quam nam arripere oporteat sententiam, pro feliciori hujus materiæ evolutione tres formabimus Conclusiones.

5
 I. Aut n. I. indubiumque est certoque certo constat vulneratum ex vulnere decessisse, quo casu non attento critico dierum termino vulneratum judicamus Legis Cornelie de Sicariis reum, ut quod fecit, expectet, per L. 3. de Episc. Aud. Farinac. *Quest. 127. n. 33.* Blanc. in *Pr. Crim. 1. Defensionis §. iis sic præmissis n. 96.* Conrad. in *Pract. Rubr. de vulnerantib. n. 16.* Egid. Boss. in *Tit. de homicid. n. 115. in pr. Cœpoll. Conf. 61. n. 33.* Guid. Pap. *sing. 491.* Petr. de Ravenna *sing. 797.* Bartol. *Conf. 36. Vol. 2.* Arnold. Reyger. in *Thef. locuplet. Voc. Homicidii Meyer in Coll. I. Arg. Tit. 8. lib. 48. n. 10.* Carpz. *Pr. Crim. q. 26. n. 26.* Ubi addit quod hoc casu, ne quidem malæ curæ sive regiminis vulnerati aliarumque qualitarum ac circumstantiarum ratio haberi debeat, Bajard. ad Jul. Clar. in *d. §. Homicid. n. 157.* Carrer. in *Prax. Crim. n. 3. Tract. de Homicid. §. 11. n. 9.* Gail. 2. O. 101. n. 20. & seq. Angel. de malefic. in verb. *et per intervalla n. 12. in fin. vers. si autem quis fuit mortifere vulneratus. Class. const. crim. art. 149.*

7
 II. Aut certo constat vulneratum ex vulnere non fuisse mortuum; quo casu vulnerans non de occiso, sed saltem de vulnere tenetur, sine omni etiam temporis meta. Farrinac. *d. l. n. 33.* ubi hunc casum adeo clarum esse asserit, ut nil planè difficultatis habere videatur Gandin. in *tit. de Homicid. n. 24. in pr. ff. & vers. si appareat de negligentia Bonifac. de Vitalit.*

in Tit. de instut. & percuss. n. 31. Socin. in Consil. 129. col. 2. & 3. lib. 2. Dec. consil. 415. n. 9. lib. 3. vers. finaliter in. Blanc. in Pr. crim. 1. P. Defensionis d. §. 68. vers. secundum caput in. Nic. Boër. dec. 321. n. 17. & 20. adeoque vulnerans hoc casu gladii poena puniri nequeat. Carpz. Pr. Crim. d. q. 26. n. 7. in fin. Classen. d. l.

III. Aut dubium est, an vulneratus ex vulnere, an vero ex culpa Medici & Chirurgi, malo regimine, aut alio superveniente Symptomate mortuus fuerit? Qui casus, sicuti majoris momenti & difficultatis esse noscitur, ita durat ad nostrum propositum pertinet; Communis hic doctorum sententia est: Omnem hanc rem iudicis arbitrio committi, qui & de vulneris lethalitate & Dierum Criticorum termino judicare debeat. Zachias d. l. n. 8. Farinac. qu. 127. n. 48. Florian. in L. An Lex. n. 4. ff. Ad L. Aquil. Marian. Socin. in C. Presbyterum n. 8. post. medium, Anton. de Buttr. in c. 2. n. vers. Hoc credo arbitrarium. de cleric. percuss. Riminald. Sen. Consil. 281. n. 2. L. 2. ubi de communi Praxi restatur. Plach. in Epit. Delict. L. 1. c. 13. n. 6. ubi hanc sententiam communi Edrum consensu receptam esse docet, cui jungi poterit Farinac. Menoch Mascard. & Boër. super cit. locis. Cui sententiae & nos calculum nostrum adjicimus, modo arbitrium iudicis non plane liberum sit, sed Medicorum & Chirurgorum, secundum ecc. art. 147. & 149. hoc casu necessario adhibendum iudicio conforme, vid. Farinac. d. quest. 127. Quamquam enim iudex legum scientissimus fuerit, & exquisitè, quantum ad Ictum pertinet, verba sunt Zachiae, super. all. loc. n. 9. de temporis conditione determinare noverit, naturam tamen particularium individuorum, cujus respectus habendus in sententia, nunquam ut Medicus callere poterit. Nam contingit, juxta illorum individuorum naturam, mortis aut salutis, periculi aut securitatis terminos variari, neque solum corporum particularium naturas, sed partium quoque vulneratarum adhibere in iudicio oportet, quod nulla ratione per se iudex sine Medicorum ope determinare valet. Hos ergo in casu dubio per verba art. 147. ecc. als das Zweifellich wäre / iudex adhibere debet, secundum formam tamen in art. 149. ecc. praescriptam, usque adeo, ut si neglectis secundum d. Articuli tenorem requisitis inspectio cadaveris occisi, adhibito licet Medico, expediatur, relationi illorum iudex fidem habere non teneatur: Praedicta enim requisita ad formam inspectionis requisita ad formam inspectionis requiruntur, Carpz. in Pr. crim. q. 26. n. 49. deficientibus autem formalibus alicujus rei requisitis res ipsa defici-

deficit, cum forma det esse rei, & quicquid ad solennitatem actus rei
 19 exigitur, id ab actu dividi & separari nequit. *L. cum antiquitas 28. C. de
 testamētis: L. 8. §. 17. de Transact.* Jason. *in L. 1. n. 15. ff. de lib. & postb.* Boër.
*Dec. 1. n. 44. Bald. in c. 1. col. 1. Tit. de alien. feud. Andr. Tiraquell. de L. lib.
 Connub. gloss. 6. n. 4.* De hisce autem requisitis capite insequenti pluribus
 acturi sumus. Hinc interim solliciti:

20 *Annon scribitur expedita inspectione, extra conjecturas quasdam & presump-
 tionēs à Medicis suppeditatas, iudici, ne eum quidem de lethaliitate Vulneris certo
 constare possit, certum temporis spatium eundem advertere oporteat?* Et tempus
 hic utique in considerationem venire debere eo minus dubitanti asse-
 rere sustinemus calamo, quo evidentius id voluisse videtur gloriosissi-
 mæ memoriæ Imperator, Carolus V. *in const. crim. art. 147.* quando doc-
 cer: Vulnerato post aliquod dierum spatium mortuo & dubio incidente num-
 quid ex vulnere mortuus sit nec nec, ab utraque parte testimonia pro-
 ducenda, præprimis Chirurgorum & Medicorum perhibentium qua-
 liter mortuus post vulnerationem se gesserit, & *quamdiu supervixerit.* Ex
 quibus verbis (1) liquet, Imperatorem loqui de casu dubio. Ubi nec
 constat certo vulneratum ex vulnere decessisse, nec liquido affirmare
 tamen liceat, eum ex vulnere periisse per verba: *Also das zweiflich wä-
 re/ob er der geflagten Streich halber gestorben wäre/oder nicht/adeoque*
 hunc articulum aperte convenire cum proposito nostro casu. (2) De
 tali casu, quo non statim à vulneris accepti tempore, sed ex interstitio
 dierum mortuus est vulneratus, per verba: *So etner geschlagen wird/
 und über eßliche Zeit darnach stürbe* (3) Et hoc casu velle, ut in specie
 testimonia afferantur, quamdiu vulneratus post vulnerationem su-
 pervixerit, per verba mit *Bezeugung/wie lange der Gestorbene nach den
 Streichen gelebet hat*: indicio firmissimo, etiam *ex tempore* iudicium
 ferendum esse, nunquid vulneratus ex accepto vulnere mortuus sit
 nec ne. *vid. Daniel Classen ad d. art. Const. Crim. verb. Quamdiu post acce-
 21 primum vulnus &c. Stephan. ad Const. Crim. d. art. in fin.* Cum autem vox
aliquandiu, & quamdiu non certum aliquod temporis momentum de-
 terminet, nec ipse etiam Imperator hic nominatim de certo dierum
 termino caveat, æque dubius manet iudex ad tempus respicere iussus,
 quot numero dies pro dijudicanda vulneris lethaliitate attendere
 ipsum oporteat. Et sane ubi lex non determinat, nec nostrum est de-
 22 terminare, utpote qui lege prudentiores & superiores esse non debe-
 23 mus. *Classen in dict. Comm. ad Const. Crim. art. 41. p. 83.* Bene enim
 ad-

advertit Divus imperator, variante in infinitum individuorum configuratione, vulnere qualitate & causa ab extra adveniente, variari etiam in infinitum vulnere & lethalitatis terminos, ut omnibus unus idemque poni *Dies Criticus* certa arte neutiquam possit, ut hinc & dierum consideratio iudicis arbitrio, cui in dubio per regulam generalem locus dari debet, *arg. L. 7. 10. §. de quæst.* relinquenda sit conformando Medicorum relationi, cum certum sit hoc iudicium *per sapius dicta* potius ad Medicam artem, quam legalem pertinere scientiam. *Farinac. quæst. 27. n. 50 p. 302. Classen ad ccc. art. 149. p. 644. n. 4.* quod si tamen Conjectura quædam ex tempore inter vulnus & mortem desumi possit, non usque adeo proterve refragabimur excellentissimo Zachiz in *quæst. Medic. Legal. L. 5. Tit. 2 qu. 5 n. 11.* asserenti: Terminum iudiciorum morborum, qui ex communi medicorum iudicio *supr. cap. 2. n. O.* allato, regulariter est *quadragesimus dies* in vulneribus lethalibus & periculo proximis præ ceteris videri acceptandum *Conf. Hippocratem in Coacis lib. de capit. vuln. §. 4. popul.* ut sc. in dubio transacto hoc termino non præsumatur ex vulnere mortuus vulneratus, cum conjectura, quæ in illo, qui paucis à vulnere diebus decessit, ab evidentia causæ & vulneris, quæ influit in futuram mortem, conjuncta cum sufficientia ejusdem causæ, desumitur, hic deficiat, neque tam promte influat in mortem, præterquam quod in diurniori tempore verisimilius sit novam irrepsisse causam, quam in breviori, cum & plura ab extra irruant, & ipsi ægrotantes tædio ducti facilius in aliquem labantur errorem, ex quo mortis causa subsequi possit. Hoc tamen ita cum prælaudato Zachiz accipi nolo, quasi è diverso *intra quadragesimum Diem* mortuus, ex vulnere periisse credatur, sicque vulnerans, qua Sicarius mortis supplicium subire cogatur; Enimvero licet quidem ambabus largiamur, vulneratum brevi à vulnere tempore decedentem in dubio potius ex vulnere quam alia mortuum esse causa *per dicta supr. c. 2. n. 10.* sicque ceteris paribus, mortis damnari posse vulnerantem; attamen id ad *quadragesimum usque diem* extendi posse, ut infra illum vulnerato vita defuncto ex præsumptionibus saltem & conjecturis quibusdam vulnerans ad capitale trahi possit supplicium, non audemus affirmare, quin potius hoc casu vulnerantem saltem extra ordinem puniendum esse, audacter asserimus, quia (1) expediti juris est, quod ad condemnationem in criminalibus requirantur probationes luce meridiana clariores, uti loquitur Imperator in notabili *ult. C. de Probationibus L. 14. C. de*

- Accusat. inibique* Brunnemann. L. 16. C. de *Pœnis* Aug. Berous. 31 *conf. 193. Vol. 3. per tot. fol. mibi 545.* (2) hinc nemo ex præsumptionibus quantumcunque urgentibus & indubitatibus ad mortis pœnam damnandus *Const. Car. V. 22. verbis.* Et ista auch; in *mercen/ inibique* Classen & Manz. d. L. ult. & ad illam Brunnem. in *comm. cod. in fin.* Stryck. in *elegantiss. tractat. de jur. sens. Dis. 1. cap. 3. n. 24.* Bronchorst. *Cent. 2. Miscellan. controvers. assert. 61.* Joh. Grevius. in *Tr. de Tortura lib. 1. c. 4. p. 69.* Joh. Grivellus *Decis. Senatus Dolani, 93. fol. 250.* Fachin L. 1. *controvers. cap. 20.* Hunn. in *Resolut. ad Treutl. Vol. 2. D. 31. Tb. 5. quest. 34. p. 17.* Carpz. *Pr. crim. P. 1. q. 15. n. 49.* Harpr. in *comm. J. ad S. 5. J. de Publ. Jud.* 32 n. 102. Etiam si mille adsint indicia, Farinac. *quest. 86. n. 78.* Wesembec. *variis in locis.* sed extra ordinem puniendus sit. Menoch. l. 1. de *Præsumpt.* 97. n. 23. *ff. 99. & de A. I. Q. Cas. 279. n. 4.* Gomez. T. 3. *Resol. c. 12. n. 25.* Tiraqu. de *pœn. tempor. conf. 27.* Farinac. d. l. Hippol. *Rimin. consil. n. 121. n. 25. lib. 2.* Carpz. P. 1. *qu. 26. n. 28.* Jacob. Butrio ad L. *fin. C. de Prob. ubi dicitur: Quod, ubicunque possibile est, rem aliter se habere posse, non stetur indicibus ac præsumptionibus, ut ex his judex ad pœnam mortis procedere possit.* jung. Emericus à Rosbach. *Tit. 5. c. 1. n. 23. p. 526.* *Process.* 33 *Crim. (3) jura nostra in dubio.* Brunnem. ad L. *Arrianus 47. ff. de O. & A. magis faveant reo & procliviora sint ad absolvendum, quam ad condemnandum.* Arrianus L. 47. *ff. de O. & A.* cum melius sit misericordiz, quam sævitiæ reddere rationem C. *allegant. 26. quest. fin.* & satius nocentem dimittere, quam innocentem plectere. L. *absentem 5. ff. de Pœnis inibique* Brunnem. *vid. Gravæus ad Gail 2. Obs. III. n. 3. p. 320.* ubi docet: Si dubium fuerit vulnere se indifferenter cum ad salutem, tum ad mortem habente, an vulnus lethale fuerit, nec ne, in meliorem partem præsumendum, & ita vulnus inflicturn pro lethali habendum non esse, Classen. *supr. all. loc. p. 634.* & in terminis Carpzov. P. 1. *q. 26. n. 28.* 36 Hisce accedit (4) favor defensionis, qui tantus est, ut etiam judex in quantum fieri possit, pro innocentia Reilaborare teneatur, Carpz. P. 1. *q. 33. n. 8.*
- 37 Cui sententiæ non obstat (1) quod *supra n. 10. hujus capituli* dictum sit: Quod si vulneratus post quadragesimum moriatur diem in dubio non ex vulnere præsumatur decessisse, nec propterea mortis reus sit. Ergo è diverso infallibiliter inferendum sit: Si infra 40. moriatur diem, in dubio præsumatur ex vulnere decessisse, hincque vulnerans capituli reus sit: argumento à contrariis sumpto firmiter concludente.

L. 1. in pr. ff. de off. ejus cui mandat. est jurisdict. inibique Gothofr. Lit. C. Angel. in §. Novissime J. d. Sct. Orfic. Harpr. adpr. J. de Hered. qua ab intestat. n. 340. item ad Tit. de auth. Tut. §. 2. n. 11. & ad §. 11. de Nupt. n. 119. Everh. à Mildenburg. in Loc. arg. Leg. 19. n. 4. Respondendum enim est, Neg. consequentiam. Ad regulam allatam Respondemus ex eod. Everard. 38
 all. loc. quod valeat, nisi absurditas juris inde sequatur. Coraf. lib. V. Miscell. jur. Civ. c. 9. n. 9. Regner. Sixtin. Consil. Marburg. 9. n. 84. Vol. 2. 39
 D. Mundius incomm. de diffamat. c. 2. §. 3. n. 90 seq. Harpr. ad §. 3. J. de J. & I. n. 17. & ad Tit. de his qui sui vel alieni Jur. sunt n. 25. quam evitare non potest contrarium asserens, cum contra L. fin. C. de Probat. teneretur admittere, etiam in criminalibus aliquem ex præsumptionibus, quæ probationibus luce meridiana clarioribus opponuntur, ad mortem damnari posse.

Nec obstat (2) quod vulnerans vulnerando aliquem, mortis causam præbeat, absq; dubio enim, vulnere non inflictò vulneratus neque ex culpa Medici, neque malo regimine fuisset mortuus. At nil interfit, occidat quis, an causam mortis præbeat, L. Nil interest. ff. ad L. Cornel. de Sicar. Brunn. d. l. Carpz. q. 4. n. 9. Farin. q. 135. Clar. §. fin. q. 68. Anton. Matth. ad Tit. ff. ad L. Corn. de Sicar. n. 3. & danti operam rei illicitæ imputari debeat quicquid fuerit præterejus intentionem ex eo actu securum. L. Quoniam multa 6. C. ad L. Jul. de Vi publ. inibique Dd. & Brunnem. Resp. enim est cum Carpz. Pr. Crim. q. 26. P. I. n. 12. Hoc verum esse si mors ex causa immediata sequatur i. e. ut ipse se explicat, 40
 ex ipso vulnere immediate non etiam per accidens ex superveniente malo regimine aut culpa, vel negligentia Medici, cum allegati textus tantum procedant, quantum ad subjeetum, circa quod versatur ipsa malitia illicitè operantis, & quantum ad ea, quæ objecto per se ac immediate junguntur, aut necessario sequuntur, non autem quoad illa, quæ per accidens oriuntur, à re illa mala, cui opera datur, quia illa quæ per acci- 41
 dens eveniunt ex opere aliquo, non imputantur agenti, nec ad malitiam, nec ad bonitatem. Covarr. ad Clem. V. de Homicid. 42
 secund. Prælect. in §. 1. n. 1. 43
 44

CAP. IV. seu ULTIMUM.

Exhibens formam inquirendi in
occisi vulneris lethalitatem, ad
ductum art. 149. CCC.

S U M M A R I A.

I ngressus	num. 1	Nomine Chirurgorum m. veniunt	19
Inspectio cadaveris occisi secundum formam art. 149. const. crim. Car. V. expediri debet	2	Appellatione Chirurgorum an veniant Barbitiones?	20
Est tanta necessitas, ut illa omissa vel non legitime expedita Judex ad mortis penam progredi non possit	3	Affirmat id Carpzovius.	21
Verba articuli 149.	6	Negat id Strykius.	22
Modum inspiciendi vulneris in com- pendio exhibet	7	Conciliatur apparens horum 9 Ctorum dissentio	23
Ad inspectionis actum iudicis presen- tia primo opus est	9	Chirurgi hodie m. veniant nomine der Barbierer	24
Cujus ratio datur	10 seqq.	Debent autem ad minimum duo adbi- beri Chirurghi & Medic.	25
Inspectio corporis occisi est pars necessa- ria inquisitionis	11	Cujus rationem vide	26
An inspectio in adibus privatis fieri possit & propterea actus judicialis esse definat?	12	Limitationem vero & Ampliationem	27 28
Judicialiter & illud fieri dicitur quod fit auctoritate Judicis, licet extra judicii locum	13	Limitationis sublimitationem vid.	29
Secundo ad inspectionis actum requi- runtur duo Scabini & Actuarius,	14	Si duo adhiberi Medici de qualitate vulneris dissentiant, peritioris judi- cio standum est	30 seqq.
Solus judex absque Scabinis iudicium non constituit	15	Si autem dubium sit, quis illorum do- ctior?	32 seqq.
Adeo ut sine illis judex ad penam ordi- nariam devenire non possit	16	Si Collegium Medicorum dubitet de vulneris lethalitate, ad quod acta sunt transmissa?	34
Tertio requiruntur Chirurghi & Me- dici	18	Si plurius Medicorum copia detur, semper judex cause inaequalem illo- rum adhibebit numerum	35 seqq.
		Chirurghi & Medici minus legitime sine pravo juramento adhibentur	38

Ratio

Ratio hujus sententia generalis.	39	Ad Legitimam inspectionem requiritur	
Et Specialis	40	primò Sectio.	59
Limitatur sententia quoad Medicos		Secundò vulnerum & qualitatum ex-	
	41	acta consideratio	60
Etiã quoad Chirurges	42	Expedit aliquando telum, quo vulnus	
Ratio limitationis	44	datum, vulnere applicare.	61
Ampliatio	45	Telo, quod vulnere respondet, prasu-	
Limitatio ampliacionis	46	mitur vulnus inflictum.	62
Consultum est, Medicos praestiti sub		Tertio, certa assertio vel de lethali- l. nec-lethali-itate vulneris	63
officij inisium jurisjurandi in inspe-		Quarto, ratio assertionis.	64
ctionis actu ad moneri a iudice	47.	Testis sine ratione deponens, ut pecus	
In Praxi Medici non precise jurant		deponit.	65
ante inspectionis actum	48	Cadaver occisi inspicere debet ante sepul-	
An autem Medici credulitatis an verò		turam	67
Veritatis praestent jamentum, per		Cujus ratio additur	68
distinctionem expeditur	49	Si vulneratus post aliquot dies mor-	
Cujus ratio additur	50	tuus, sine inspectione terra mande-	
Sententia juxta Medicorum judicium		tur, iterum effodi debet.	69
lata, semper retractari potest, nec		Si lethiferis armis casus in continen-	
excludit probationem contrarij.	52.	ti moriatur, neglectaque inspectione	
	seqq.	inhumetur, nec effodi debet, nec	
Non tamen ultra duas vices iudici li-		vulnerans ab ordinaria pena libera-	
cebit sententiam retractare.	55	bitur.	70. seqq.
Medicos oportet curare cadaver occisi		Regula: Ex praesumptionibus neminem	
inspicere.	56	mortis damnandum esse limitatur	73
Non permittendum Chirurgis ante oc-		Non est licitum oculari inspectioni re-	
cisi sectionem, stylo vel instrumento		nunciare	73
ferreo vulnerum profunditatem		Cujus ratio apponitur num. penult.	
scrutari.	57	Exitus.	ult.
Non sufficit sola styli immissio & per il-			
lum facta exploratio, sed sectio ac-			
cedat, necesse est.	58		

Recordamur praecedenti dictum esse capite: Si dubium sit, an vul-
neratus ex inflicto vulnere, nec ne, mortuus sit, plurimum tribui
arbitrio iudicis conformando Medicorum relationi; Ne autem hic
iudex incaute impingat in Constitutionem Imperialem, secundum
cujus

2. *cujus formam inspectio cadaveris occisi & dijudicatio vulneris lethalis expediri ac institui debet, non abs re visum est, articulum 149. Constitutionum Crimin. Caroli. Vti. juxta tenorem Originalis textus germanici. Classen. Ad Const. Crim. Proxm. huc apponere, practiceque*
3. *evolvere, præprimis, cum hæc inspectio tantæ necessitatis sit, ut si ea omissa fuerit, vel non legitime facta, ad pœnam ultimi supplicii haud*
4. *possit deveniri. Stryk. in Tr. De Jur. Sens. Diss. 1. Cap. 3. n. 21. ubi eod. n. 2. ex hæctenus dictis infert: Quod, si inspectio quidem instituta, sed remoto Medico aut Chirurgo, aliorum testimonio non credatur, etiam si vulnus lethale dicant, quia non est legitime facta inspectio, sc. secundum art 149 CCC. juxta cujus tenorem requiritur ante omnia præsentia Medici & Chirurgi, quod tamen limitat n. 22. & n. 23. & porro*
7. *concludit ex Johan. Benardin. Muscatell. Tr. De Cognit. delict. Rubr. De Vulnerib. lethalib. n. 16. p. mihi 241. 30. Quod si planè inspectio cadaveris fuerit neglecta, pœna saltem extraordinaria infligenda sit vulneranti, quia delicti corpus dubium est Carpzov. Pr. Crim. P. 1. qu. 26. n. 52. & 22. Jodoc. Damhauder. Pr. Crim. c. 75. n. 1. seqq. Clar. Lib. 5. Recept. sent. §. fin. qu. 55. n. 11. Verba textus hæc sunt:*

6. *Und damit dann in obgemelten Fällen gebührliche Ermessung und Erkänniß solcher unterschiedlichen Verwundung halber nach der Begräbniß des Entleibten desto minder Mangel sey / soll der Richter / samt zweyen Schoppen dem Gerichts, Schreiber / und einem oder mehr Wund. Ärzten / (so man die haben und solches geschehen kan) die dann zuvor dazu beeidiget werden sollen / denselben todten Körper vor der Begräbniß mit Fleiß besichtigen und danu seine empfangene Wunden / Schläge / Aufwürffe / wie der jedes funden und ermessen würde / mit Fleiß merken und verzeichnen lassen.*

7. *Ex hac Caroli V. Constitutione modus inspiciendi vulnus elucet, quod videlicet Personarum deinde & Circumstantiarum, nec non Temporis sit habenda ratio. Vid. Stryk. supr. all. Tract. De Jur. sens. Diss. 1. C. 11. n. 18.*

8. *Inter Personas Inspicientes primo loco ponitur Judex, cum duobus Scabinis & Actuario, per verba: So soll der Richter / samt zweyen Schoppen / dem Gerichts, Schreiber / &c. Judicis utique necessaria est præsentia (1) ad evitandam fraudem & subornationis suspicionem. Brun. Process. Crim. c. 7. §. 19. Gravetta. Consil. 31. n. 5. Hieron. Schurff. Consil. 69. n. 8. Centur. 1. Jason. in L. omnium 19. C. De testamentis. n. 15. Ne Medici*

dici aut Chirurgi factâ inspectione remoto Judice, in favorem Rei vel Cognatorum aut Familiz occisi deponant Stryk *Dict. Tr. De Jure sens. Disp. 1. C. 2. n. 18.* Bajard. *ad Clar. in Pract. S. homicidium n. 161.* Carpz. *Pr. Crim. P. 1. q. 26. n. 31.* (2) Ut Index, quoniam ex his sententiam ferre tenetur, eaque reum absolveret vel condemnare, hac omnium commodissima via, si ipse inspiciat, de ipso facto accuratissimam consequatur cognitionem. Dn. Strykius *proxime all. loc. &* (3) quia inspectio corporis occisi est pars necessaria inquisitionis: Inquisitio autem actus judicialis, qui non nisi autoritate Judicis absolvitur. Carpz. *d. l. n. 30.* Stryk. *d. 6. 2. n. 18.* Non obstante, quod inspectio sæpè in domo privati & ita extra locum judicii peragatur. Resp. enim est: Judicialiter & illud dici fieri, quod fit autoritate judicis, licet extra judicii locum. Classen. *Ad Art. 149. p. 643.* Wel. *Vol. 1. Consil. 28. n. 24. p. 804.* & in *Comm. ff. Tit. Qui test. fac. possunt. n. 10.* Jason. in *L. 15. C. de Edendo n. 4.* Baldus in *L. illud quod 16. C. De SS. Eccl. n. 5.* Carpz. *d. l. n. 30.*

Non solus autem Index, sed secundo & Duo ad minimum Scabini cum Actuario inspectionis actui adesse debent: Illi, quod solus index absque Scabinis iudicium non constituat. Classen. *d. l. Stryk c. 2. d. Tr. n. 18.* Wesenb. *ad Schneidevv. J. Tit. De Test. ord. Rubr. De solenn. test. n. 17. lit. F.* Carpz. *all. loc. n. 32.* adeo, ut inspectione solo Judice abque Scabinis facta, ad pœnam homicidii ordinariam deveneri nequeat: Qualiter responsum est, in Scabinatu Lipsi. cujus huc opposuisse verba ex Carpz. *d. l. n. 32.* non pœnitebit: So mag doch inquisit, nach Gelegenheit dieses Falles / weiln mir der Besichtigung / wie sich vermöge Käyser Carls des V. und des H. Reichs Preitlicher Hals Gerichts Ordnung gebühret / nicht verfahren / indem nicht zwei Schöppen und Gerichts Schreiber sondern allein der Land Richter dars bey gewesen / mit der ordentlichen Straffe / des Todschlages nicht belegen werden / r. Hic vero, quo fideliter consignet vulnera, ictus, aliaque Symptomata.

Tertio ad Personas insufficientes referuntur Chirurghi five Medici, qui hac in parte confunduntur *L. 1. §. Medicos. 3. ff. De Extraord. Cognit. Gail. L. 2. O. III. n. 2.* Casp. Klock. *Vol. 1. conf. 10. n. 478.* Stryk. *d. l. n. 9.* classen. *ad art. 137. C. C. C. p. 634.* Ratio: Quia illorum est de vulneris qualitate suæ arti conforme ferre iudicium Foller. in *Pr. Crim. in verb. capiat. infirmitatem. n. 4. 29. & 30.* Gandin. in *Tit. De Homicidio n. 26. in fin.* Fulvius Pacian. *L. 1. c. 47. n. 14. fol. 228. De Probat.*

- 20 An autem appellatione Chirurgorum *der Wund Aerzte* / ut loquitur Imperator *in nostro artic.* veniant Barbitiones, *die Barbierer* disquiritur? Quod affirmat Carpz. *P. 1: q. 26. n. 36.* ubi docet: Et horum
- 21 iudicio de lethaltate vulneris standum esse; cui adstipulantur Boër. *Dec. 323. n. 20.* Carrer. *in Pract. d. §. 11. n. 19.* Farinac. *qu. 127. n. 105.* illamque communem esse opinionem testatur Jul. Clar. *in §. Homicidium. n. 34.* Gail. *2. O. III. n. 12.* Berzaz. *Consl. 85. n. 26. in fin.* Mascard. *de Probat. Concl. 1034. n. 11.* Negat vero Excell. Stryk. *d. Traß. de Jür. Senf. c. 2. n. 19.* ubi docet: Non enim nudi *Barbitiones* in hoc articulo intelliguntur, sed ejusmodi saltem Chirurghi, qui in anatomia versatissimi constitutionem humani corporis probe norint. Verum nulla
- 22 inter *Magnif. Dn. Strykium & Carpozium* pugna est: Dum enim hic notanter addit: modo sint *periti & rationem iudicii sui dare queant*, ille verò utitur additamento notabili: *Nudi.* Hæc utriusque mens est: quod illi qui barbam duntaxat radunt, scientiæ anatomicæ imperiti, nec constitutionem humani corporis exactè edocti (quales in Gallia benè multos dari constat ex illorum præprimis ordine, qui peregrinantibus & aliqua dignitate conspicuis, aut bonis abundantibus hominibus à famulatio esse discupiant) inspectioni adhiberi non possint, nec debeant, bene vero, qui curata anatomiz cognitione præmuniti ad dijudicandam vulnerum qualitatem adhibentur, licet & hi nomine *der Barbierer* hodiè veniant, cum ut plurimum simul pecunia
- 23 conducti tondeant, ac tonstrinam exerçant.

- Circa Medicos autem & Chirugos *primo* notandum: Quod regulariter *ad minimum Duo* adhiberi inspectionis actui debeant, Hippolit. *de Marfil. in L. fin. n. 60. ff. ad L. Cornel. de Sicar. Gandin. supr. cit. loc. n. 26. in fin. Gomez. var. Resol. Tom. 3. c. 3. n. 28.* Mascard. *de Probat. Concl. 1034. Vol. 2. n. 22.* Quia duorum iudicium partim exactius, altero fortean observante, quod alter negligit; partim etiam magis integrum, & ab omni affectu remorum seu sincerius habetur. Classen. *ad CC. art. 147. p. 634.* Quod tamen ipse limitat Imperator *in nostro art. 149.* modo duorum copia detur, verb: *So man die haben und solches geschehen kan / adeo ut si in loco, ubi quis vulneratus est, non nisi unicus reperiat* Medicus vel Chirurgus, sufficiat eum solum adhiberi ad iudicandum & referendum *d. art. 149.* *Einen oder mehr Wund Aerzte*

Merte Nic. Boër. *Dec. 323. n. 23.* Fulvius Pacian. *de Probat. lib. 1. c. 47. n. 34. seqq.* Stryk. *supr. cit. loc. n. 21* ubi addit: Id multò magis obtinere, si sit ejusmodi Medicus vel Chirurgus, qui propter singularem experientiam, & communem civium curam à Senatu receptus publico salario gaudet, quorum illum *Stadt-Physicum*, hunc vero *Raths-Barbierer* appellare solemus. *jung. ab eo citatus Gail. O. 111. n. 6. & proximo allegatus Mascard. d. 1. Conf. Bart. in L. 1. ff. De Ventr. inspic.*

Quod autem de uno Medico, vel Chirurgo dictum est, id limitat Classen. *ad art. 147. CC.* Modo hic sui judicii causas reddere valeat, alias, si adhuc dubitetur, circumstantiæ tamen & qualitates vulneris probe sint annotatæ, oporteat Collegium peritorum Medicorum prius consulere, ut ipsi de vulneris lethalitate, judicium communi Facultatis suæ suffragio ferant, quod postmodum iudex in dijudicanda causa criminali tuto sequi potest & debet.

Quid, si tamen duo adhibiti Medici de qualitate Vulneris dissensiant, cujusnam tunc iudex iudicio stabit? Resp. Standum esse iudicio peritoris. Stryk. *d. 1. c. 2. n. 21.* Ratio. Quia ubi periti discordant, semper peritori standum. Mascard. *Vol. 3. Concl. 1175.* Bald. *in Proam. ff. 2. Column. vers. 31* quia si discordant Ruland: de Commissar. *P. 1. L. 4. c. 15. lit. M.* Sed si dubium sit quis illorum majori peritia polleat? Hoërius putat contra vulnerantem pronunciandum esse, *Dec. 323. n. 21.* Tusch. *pract. Concl. Tom. 6. Lit. P. Concl. 286. num. 9.* Classenius verò hoc casu vult, relationem priorum Medicorum ad aliud Collegium Medicorum peritorum transmittendam esse, cujus tunc iudicio iudex stare debet, *ad art. CC. 149. p. 645.* Cui & nos accedimus. Sed si & illud dubitet? Hoc casu subscribimus sententiæ Carpz. *Pr. Crim. Pr. 1. qu. 26. n. 28.* statuentis: iudicem magis suæ conscientie consulere, si extraordinariam hoc dubio in casu pœnam elegerit *vid. supr. c. 3. n. 10. jung. Stryk. c. 3. d. Tr. n. 20.* ubi hanc addit cautelam: Ut, si plurium Medicorum copia haberi posset, iudex inæqualem illorum numerum adhibeat, ubi plurium sententiam sequi dabitur. Ratio: Quia imparibus suffragiis res facilius dijudicatur, *c. 5. si quis Episcopus 6. qu. 4.* quam etiam fuisse rationem probabiliter colligit Classen. *in Comm. Const. Crim.* cur Imperator Carolus V. in simili iudicium criminale constitui voluerit

ex septem Aſſeſſoribus in *Art. 84. verb.* Wo dann daſſelbige Gericht nicht unter ſieben.

38. Deinde circa Medicos & Chirurgoſ obſervandum eſt, eoſ ſine prævio juramento, minus legitimè ad inſpectionem vulneris & judicium de ſuper ferendum admitti. per verba *Art. noſtri* die dann zuver beſidiget werden ſollen / Ratio generalis eſt: Quod indubitatè juris ſit, peritis in unaquaque arte, ſcientia, & diſciplina, adeoque in omni negotio, verba ſunt *Carpz. P. I. Pr. Crim. q. 26. n. 38.* non aliter fides habeatur, quam ſi ſub fide juramenti judicaverint. *Felin. in cap. quia judicante q. in pr. X. de Praſcript.* Jacob Schultz ad *Modest Pistor. P. 4. qu. 142. n. 11.* Ratio ſpecialis: Quod relatio Medicorum fundamentum ſit ſententiæ judicis vel abſolutoriæ vel condemnatoriæ; cū ergo tanti præjudicii res ſit, Medicis abque Juramento non creditur, ſuſpiciōne, quod in favorem partis de vulnere judicaverint, hoc caſu locum non inveniēte. *Johann. Bernardin. Muſcatell. Fr. De Cognit. Delict. Rubr. De Vulnerib. lethalib. n. 21. p. mihi 242. Mascard. De Probat. Concl. 1038. n. 34. Rutger de Commiſſar. ſupr. ad. c. 15. n. 10. quos ſequitur Stryk. c. 2. d. Tr. n. 28.*

41. Hoc tamen, quod de Medicis diximus (Nam Chirurgoſ non niſi juratos audiendos eſſe, indiftinctè docet, Claſſen. proxime allegando loco, de quo tñ. merito dubitamus, cum & ex horum ordine
42. aliqui propter ſingularè experientiam & peritiā à Senatu Civitatis recipi & publico ſalario, prævio juramento ali ſoleant) limitat *Claff. d. Comm. ad Art. 147. p. 934.* Niſi Medicus ille in quadam Civitate fuerit *Physicus ordinarius* & in principio ſui ſibi demandati officii juramentum præſtiterit; quo caſu illum in ferendo judicio de vulneris qualitate non teneri jurare aſſerit: cui ſuffragatur *Gail. O. III. n. 13. Mascard. Concl. 1034. n. 34. Brunn. in Proceſſ. inq. ſit. c. 7. n. 18. ſecurus*
43. *Oldekop. Tit. 2. O. 7. n. 4.* ubi addit: Male proinde nonnullos Practicoſ præciſè urgere juramentum ſpeciale in actu inſpectionis, cum ſciant, Medicos non faciè id præſtituros, & hac cauſa ſubvenire Clientibus ſuis anniti impiè cum animarum ſuarum atque integritatis interdum Provinciarum damno. Conferatur *Carpz. P. I. q. 26. n. 40.* ubi id in Praxi ita obſervari docet & ſequenti præjudicio confirmat. Daſ uns vor allen Dingen Beſcheid zugefertiget werde / weſ bey

der Besichtigung gewesen / auch ob die Barbierer oder Bader) quo re-
 futatur sententia Classenii de Chirurgis in precedaneis, ablatā) solche
 Stiche vor sich gehalten / welches er dann vermittelt seines leiblichen
 Eides / wosfern er sonst zu seinem Amt nicht vereidet / auszusagen pflich-
 tig. Ratio. Quia Sacramenti ab initio officii demandati practici
 tanta vis est, ut ad omnes actus se extendat. Stryck. d. c. 2. n. 30. ubi
 num. sequenti idem etiam ad alios Medicinæ Doctores & Licentiatos
 extendit, qui in solenni promotionis actu juramentum præstiterit,
 secutus Rutger. Ruland. *sapius alleg. loc. P. 1. L. 4. c. 15. n. 10.* quod Facultatis
 Viadrinæ Responsio confirmat: Quod concedimus, modo illud jura-
 mentum tam late conceptum sit, ut commodè ad inquisitionis
 actum extendi possit.

In eo etiam lubentes subscribimus *Excell. Strycio, d. c. 2. n. 32.* 47
 quod hoc casu consultum foret, ut illi, qui ab initio jurarunt, in in-
 spectionis actu illius sacramenti admonerentur, quod tunc tem-
 poris præstiterunt, quo ita in inspiciendo eo majorem curam ac
 sollicitudinem adhibeant.

Illud præterea hic prætereundum non est: Quod, quamvis Impera- 49
 tor Carolus illo casu, quo ad inspectionis actum specialiter in civitate
 nec Medici nec Chirurghi deputati, & constituti sunt, velit, ut uter-
 que ante actum inspectionis juret *per verba art. 147.* Die Datur juvot
 dorzu becidiget werden; illud in Praxi tamen non observerur, sed
hodie perinde sit, sive ante inspectionis actum jurent Chirurghi, sive
 postea judicium suum sacramento confirmet, cum in effectu unum
 idemque sit. De qua praxi judicii Criminalis testatur sæpius *cit.*
 Classen *ad art. 149. p. 644.* Sed quodnam præstabunt Chirurghi jurare *justi* 49
juramentum, num Veritatis, an saltem Credulitatis? Resp. Dn Stryk. *in d.*
Tr. de Jur. sens. Disp. 1. c. 2. n. propon. distinguendo: An Chirurghi de-
 ponant de tali re *qua certo sciri possit, & infallibiliter in sensus incurrat.* e. g.
 Si de loco vulneris deponant: An vero de re, *qua certo sciri non possit,*
sed saltem ex conjecturis conjecturanda sit. v. g. Si hoc casu Raper lethali-
 tate vulneris deponant: Ut priori casu *de veritate,* Posteriori vero
 saltem *de credulitate* deponant, non quod reapse verum, sed quod
 sibi verum videatur *Vid. Idem, d. c. 2. n. 28.* Brunnem. *Proc. Inquis.*
c. 7. n. 8. Ambros. *c. 1. n. 21. Conferatur Clarus L 5 §. Homicidium n. 43.*

- Carpz. *d. l. n. 39.* Boërius *Dec. 323. n. 234.* Farinac. *P. 5. qu. 127. n. 118.*
- 50 Mynsing. *Cent. 6. Obs. 34. n. 11. seqq.* Ratio; Quia Medicorum Judicium quandoque incertum & fallax est, cum saepius qui ex illorum opinione salvari non posse existimantur, pristinae sanitati restituantur;
- 51 Unde natum illud tritum sermone proverbium: *Es ist besser das einem der Medicus als Jurist das Leben abspricht*: Ne ergo in perjurium incidant, sufficit *Credulitas* juramentum. Ob incertitudinem enim & periculosam experientiam lex non debet dare perjurii occasionem *L. Ambiguitates 2. C. de indict. Viduit. imibique Brunnemann. vid.*
- 52 Classen. *ad art. 149.* Ubi addit: Ex illa incertitudine esse, quod sententia juxta Chirurgorum judicium data non transeat in rem judicatam, nec excludat unquam probationem contrarii, sed semper retractari possit, ex meliori judicio & relatione Chirurgorum, qui ipsi tamen monente Strykio, *cap. 3. n. 15. d. Tr.* errorem priorum Chirurgorum, probare debent. Quando enim judex, verba sunt *prædicti* Strykii, imperiti Chirurgi vel medici judicium sequitur, & postea ex judicio peritorum apparet contrarium, tunc revocatur factum à judice, non aliter ac si per falsa testimonia, instrumenta, & allegationes factum fuisset. Et huc apprime facit textus *ab Excell. Strykio d. l.* in hanc sententiam adductus *L. Divi Fratres 17. pr. ff. de jure Patronat.* ubi decisionem ex peritorum arbitrio receptam rejecere iterum Imperatores, postquam peritorum Jctorum sententiam perceperant. *Vid. Gandin. in Tit. de Homicid. n. 29. Hipp. de Marfil. ad L. fin. n. 66. ff. ad L. Corn. de sic. Petr. à Plach. in Epit. Delict. L. 1. c. 13. n. 14. Carpz. Jurispr. Forens. P. 1. Const. Def. 5. & in Pr. Crim. qu. 26. n. 27.* ubi exemplum retractatae sententiae ex hoc Capite ex Scabinatu Lipsiensi refert.
- 55 jung. Paris de Puteo *Tr. de Syndic. in verbis: Tortura c. 6. n. 3. vers. Nam istud judicium*, & cadaver ob hanc rationem iterum exhumatum fuisse, testatur *proxime all. Hipp. de Marfil. in Pr. Crimin. §. Ordine n. 3. versic. & scias.* Ne tamen in infinitum ex hoc capite sententiarum retractatio concedatur, ultra duas vices eadem permitti non solet. *Pacian. de Probat. d. c. 47. n. 89. Cardin. Tusch. Pract. Concl. Lit. P. Concl. 286. n. 35.* quos sequitur Dn. Strykius *d. l. n. 18.*

Haftenus

Haëtenus de *Personis* inspectioni vulnerum ex præscripto 56
articulo 149. adhibendis, jam gressus promovendus est ad *Circum-*
stantias, quarum utique etiam habendam esse rationem diximus
supr. n. 7. hujus capit. Huc autem pertinet accuratissima cadaveris
 inspectio Carpzov. *P. 1. q. 26. n. 43.* Stryck. *d. l. n. 33.* quæ funda-
 mentum est futuræ Chirurgorum de vulnere relationis, & conse-
 quenter sententiæ judicis, illius tenori conformandæ vel ab-
 solutorix ab ordinaria Sicariorum pœna, vel etiam condemna-
 torix, ut hinc circumspicte oporteat Medicos ac Chirurgos oc-
 cisi cadaver inspiciere. Johann. Bernhardin Muscatell. *Tr. de*
Cognit. delict. proom. n. 17. seq. & omnium vulnerum, ictuum,
 omniumque aliorum Symptomatum, quotquot accesserint,
 curatam considerationem instituere, quod idem vult Imperator,
per verb. art. 149. derselben toden Körper vor der Begräbnis mit
 Fleiß besichtigen / und alle seine empfangene Wunden / Schläge /
 Aufwürffe / wie der jedes funden und ermessen würde / mit fleiß mercken /
 Ubi cautelæ loco probe observandum est, quod docet *Magnific.*
Strykius sapius cit. loc. n. 34. Chirurgis scilicet ante sectionem
 occisi cadaveris haud permittendum esse, stylo vel instrumento
 quodam ferreo vulnerum profunditatem inquirere, cum ita
 vel vulnus dilatari, vel alix partes interiores stylo istiusmodi lædi
 possint; ubi addit hanc præposteram Chirurgorum curiositatem,
 & intempestivam festinationem recte quondam summopere vitu-
 peratam fuisse à Medicis ad inspectionem alicujus cadaveris ad-
 hibitis, in quo antea Chirurgus instrumento ferreo inquisiverat,
 & secto cadavere diversa in pulmonibus reperta fuerant vulnera,
 adeo ut non constiterit, quodnam vulnus instrumento illo, quod-
 nam vero gladio datum esset.

Illud hoc loco obiter monemus, verum esse quod cetero- 58
 quin Doctores de stylo statuunt; Non sufficere ejus immissio-
 nem ac solam per stylum factam explorationem sed eam fallacem
 pariter ac suspectam esse. Gothofred. Welsch. *Tr. de rationali Vulner.*
lethal. judicio c. 15. Dn. Emeric. Maurin. in consil. chilonensi P. 1. Casus 23.
n. 4. Stryck. d. l.

59 Ut ergo hæc vulnerum inspectio legitime expediatur. (1) requiritur *Sectio*, qua sine interiora cadaveris inspicere non datur, nec judicare licet. an cor, hepar, pulmo, viscera aut aliæ partes interiores læsæ
 60 sint, (2) *Exacta vulnerum consideratio*, & *qualitatum aliorumque symptomatum examinatio accuratissima*; ubi expedit interdum ut gladius, culter vel
 61 aliud telum, quo vulnus inflictum dicitur. vulneri applicetur, aut inserratur, quo inde judici constare possit, an tali instrumento vulnus datum
 62 sit, quod tunc præsumitur, quando telum ad mensuram latitudinis &
 63 longitudinis nec non profunditatis vulneri quadrat. *Vid. Classen. ad h. art. 149. p. 645.* (3) *Certa assertio de Vulneris lethalitate aut non lethalitate*: & denique (4) *Rationes assertionis ex quibus scil. causis & rationibus credant Medici & Chirurghi vulnus lethale aut non lethale esse*.
 64 non redditis enim rationibus iudex de vulneris qualitate certus esse nequit: Cui accedit quod sicuti ne quidem testi habetur fides, sui dicti ratione reddere non valenti, cum sine ratione loquens non ut homo, sed ut
 65 pectus loqui videatur. *Alexandr. lib. 6. Confil. 150. n. 18. Seraphin de Seraphinis de privil. Jurament. Priv. 33. n. III. Farinac. quest. 70. c. 1. n. 9. & ex ratione certitudo testimonii iudicetur. Stryk. sepins cit. Tr. in Praem. n. 8.* ita nec parili ex ratione Medico sine ratione de vulneris qualitate deponenti temere credendum sit. *Vid. Classen. & Farinac. sepins d. II.*

67 Ultimo etiam *Temporis* habenda ratio est in iudicio de vulneris qualitate ferendo: scilicet ut inspiciatur cadaver occisi, *ante sepulturam*,
 68 per verba *artic.* *Den selben tohten Körper vor der Begräbnis mit Fleisch besichtiget*. Ne, postquam corpus terræ mandatum est, de ejus lethalitate suboriatum dubium. Hinc si omnia inspectione cadaver fuerit sepultum, illud, nisi forte an nimis diu in terra jacuerit putredine corruptum, iterum effodi & à Chirurgis inspicere debet *Conrad. in Pract. Tit. de Inquisitione n. 24. Damhaüder. Pr. Crim. c. 75. n. 1.* quos sequitur *Classen. ad h. art. p. 643.*

69 Diximus, si omnia inspectione Cadaver sepultum fuerit, illud iterum effodiendum esse, quod sine dubio procedit, si vulneratus post interstitium aliquot dierum mortuus sit, ut ex tractu temporis dubium movere possit vulnerans, pœnam mortis hoc stratagemate collide evitaturus, an etiam vulnus per se lethale fuerit.

Sed

Sed quid, si vulneratus *velo lethifero in continenti* affuisset **70**
 auf frischer That decedat, & cadaver sine inspectione terræ mande-
 tur, an cadaver ob neglectam inspectionem effodi iterum, aut vul-
 nerans ordinaria pœna affici debet? Posterius affirmat Strykius *d. l.*
l. 3. n. 27. seqq. secutus autoritatem Card. Tusch. *in Pract. Concl.*
Lit. P. Concl. 286. n. 28 & Justi Oldenkopp. *Decad. 1. quem allegat.* **71**
 Brunn. *in Process. Inquisit. c. 7. n. 20.* Ex his rationibus: Quod (1)
 inspectio ideo saltem adhibeatur, ut constet, an ex vulnere quis
 mortuus sit; jam autem præsumatur ipsum, qui, in continenti
 vulnere illato decedit, ex vulnere decessisse; Menoch. *de A. J. Q. 2.*
Caf. 275. n. 2. Boer. Dec. 323. Unde & Carolus V. in C. C. art. 147.
 inspecie de morte, non in continenti, sed ex intervallo secuta, loqui-
 tur verbis: *so einer geschlagen wårde / und über etliche Zeit darnach*
stürbe / also daß zweiffelhafft wåre / ob er der geschlagenen Streiche halber
gestorben wåre / oder nicht. E. inspectioe opus h. c. non fit: Quæ enim **72**
 Imperator in certum casum de necessitate requirit, ea in casu con-
 trario necessaria non erunt. Cui non obstat, quod præfatio casu
 factum sit præsumtio, vulnus fuisse lethale. Ex præsumptionibus
 autem nemo ordinaria delicti pœna puniendus sit. *J. fin. C. de Probat.*
art. 22. C. C. vid. supr. c. 3. n. 10. Resp. enim est: Hoc verum esse,
 si nuda sit præsumptio, aliud vero si præsumptio sit: *Et ipso ex æcte conspirat.* (2)
 quod adfuerit animus occidendi, qui tum ex armis lethiferis Carpz.
Pr. Crim. P. 1. quest. 3. n. 25. tum ex facto illicito abunde colligitur, &
 mors ipsa in continenti fuerit subsecuta, nec malo regimini vulnerati,
 quorsum tamen respicit Imperator, *in art. 147.* quicquam imputari pos-
 sit, ut inspectio sit superflua, quam h. c. nec jus Divinum, nec jus Ci-
 vile, nec jus Imperii novissimum requirit; quod & præjudicii non-
 nullis Facultatis Viadrinæ prælaudatus Strykius. *d. l.* confirmat: **73**
 cui & nos subscribimus, indeque concludimus h. c. multo minus
 opus esse, ut cadaver effodiatur: probato enim, quod sine inquisitione
 vulnerans mortis damnari possit, simul liquet, nec effossione, tanquam
 inquisitionis præparatorio opus esse. **74**

Coronidis loco disquiritur. *Annon licitum sit huic oculari inspe-* **75**
ctioni, si utraque volente parte, tam vulnerante, quam vulnerati heredi-
bus, renunciare? Et Resp. Negando, Ratio: Quia hæc inspectio
 publi-

publica Imperii lege requiritur , ut ita exacte de crimine constet ,
Stryk. in *Tract. de jure Sensuum Disp. 1. n. 16.* Illis autem , quæ
publici juris sunt & in publicam utilitatem recepta , privatorum
pactis derogari nequit per *L. 7. §. 14. & L. Jus publicum , 38. ff. de
Pactis. Vid. Brunnemann. ad d. l. 38. de Pactis.* ubi hanc regulam
variis exemplis illustrat & elegantissime limitat , ad quem Bene-
volum Lectorem remittimus , & hisce ita pro ingenii modulo
& temporis ratione deductis , DEO , omnis boni Patri , sem-
piternam gloriam nuncupantes , huic discursui
Academico imponimus Finem ,

I. N. J.

I. N. J. C.
DISPUTATIO JURIDICA

177

DE
PRÆSUMTA
DONATIONE

QUAM
PROPITIANTE DIVINI NUMINIS
GRATIA.
SUFFRAGANTE, MAGN. JCTORUM
ORDINE IN ALMA ROSTOCHIENSI

PRÆSIDE
DN. JOHANNES Klein/
J. U. D.

FAUTORE, PRÆCEPTORE AC HOSPITE
SVO HONORATISSIMO

DIE MENS. MAJ. ANN. M DC LXXXIX.

IN AUDITORIO MAJORI
PLACIDO ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT.

AUTHOR
GEORG. WOLHARD. Damm.
ROSTOCH. MEGAPOLITAN.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1705.
DISP. VI. 2

I. N. J.

PRÆFAMEN.

SUMMARIÆ.

I n dubio non præsumitur donatio	1	Neque favor Ecclesiæ,	12
Sed potius precarium.	2	Neque sanguinis vinculum in dubio	
Fatua causa	3	præsumi donationem faciunt	13
Error Juris	4	Sunt tamen multa Conjectura, que do-	
Etiã in factò proprio	5	nationis præsumtionem probabili-	
Et res à Lege prohibita præsumitur	6	ter inducunt	14
Donare est suum jactare & perdere	7	Quorsum pertinet favor studiorum,	
Nemo tam resipiscens esse censetur, ut		dotis, alimentorum, pretii reique do-	
facile rem suam jactet ac effundat	8	nata exiguitas, temporis diuturnitas	
Juri quamcunque aliam facilius admit-		& donantis nobilitas	15
tunt conjecturam.	9	Judex sine Lege quascunque in dubio	
Etiã levem, quam donationis præsum-		donationis præsumtiones admitten-	
tionem.	10	do facile falli fallereque potest	16
Etiã si per illam actus plane invalidus		Propositio thematis ejusque commen-	
atque inefficax reddatur	11	datio	17

- 1 **S**ermone trita sic satis Lippisque & Tonforibus notissima juris
Regula est: Tantum abesse, ut in dubio donatio præsumatur, Joan
 Grassis in *Tractat. de Cess. jur. & action. seu. §. i. n. 6.* Peckius de *Testam.*
Conjug. lib. 2. cap. 6. n. 2. Ludolph. Schrader. *consil. 10. n. 3. cons. 24. n. 56. &*
cons. 48. n. 100. Cothm. *Vol. 4. Resp. 39. n. 112.* Mascard. *d. Probat. concl. 554.*
 Carpzov, *lib. 4. tit. 4. Resp. 28. n. 18. & lib. 5. Resp. 64. n. 4.* Alex. *lib. 7. cons. 185.*
 n. 8. *Surd. consil. 202. n. 4.* Dan. Moller. *libr. 3. Semestr. 37. n. 1.* Bartol. *ad L.*
que dotis ff. solut. matrim. & ad L. cum quid ff. si cert. pet. in ibique Jason. &
 2 *Dd. Baldus in L. generaliter, C. d. non num. pec. Ut potius precarium.*
 Mascard. *d. Probat. concl. 1204. n. 4.* Covarruv, *lib. 3. Resolut. c. 15. n. 5.*
 3 *Brunnem. ad L. 32. ff. d. donat. & fatua quælibet causa. Jason. in L. Juris*
Genium 7. §. sed & cum nulla 4. n. 28. ff. de pact. Zas. lib. 1. consil. 5. n. 35. &
consil. 193. Vol. 2. n. 2. Tiraquellus in *L. si unquam perb. Donatione Largicus*
n. 206. vers. & etiam C. d. Revoc. donat. Menoch. d. A. J. Q. cas. 127. n. 5. &
de Præsum. lib. 3. Præsum. lib. 3. Præsum. Dec. in L. cujus per errorem d. R. J.
 Roll.

Roll. Vol. 1. *Consil.* 10. n. 13. & Vol. 2. *conf.* 54. n. 33. *Rimin. Jun. consil.* 1. n. 33.
 Beci *consil.* 52. n. 70. *Carpz. lib.* 5. *Resp.* 64. *Schrader. consil.* 48. n. 100.
 Cravet. *conf.* 77. *lib.* 1. n. 14. Atque Error Juris Baldus *consil.* 189. *lib.* 2. in
fin. *Dec. consil.* 350. n. 4. & *consil.* 571. n. 4. *item consil.* 544. n. 5. *Jason. supr. all.*
loc. n. 8. *Menoch. d. A. J. Q. cas.* 88. n. 3. *Gloß. l. generaliter verb. causß. & ibi*
Cungell. col. 2. *C. d. non numer. pec.* etiam in facto proprio. *Raphael. f*
Cumman. consil. 37. *Imola. L. A. Titio col.* 2. *ff. d. V. O. Alex. consil.* 19. *col.* 2.
lib. 1. & *consil.* 19. *L. 3. col.* 2. *Schrader. d. conf.* 48. n. 100. *Mascard. d. Probat.*
concl. 54. n. 5. *Curt. Jun. consil.* 56. n. 5. *Ruin. consil.* 215. n. 22. *lib.* 1. *Stryk.*
Tract. d. causß. in cont. necessß. Sect. 3. c. 9. §. 1. & quod magis, res à Lege
 prohibita præsumatur, Baldus *ad L. fin. C. d. dot. promissß. Socin. consil.* 73.
col. pen. lib. 1. cum donare sit suum jactare & perdere. *L. filius famil. in*
pr. ff. d. Donation. Octavian. Cocheran. consil. 55. n. 17. *Harpr. pr. I. d.*
donat. n. 26. nemo autem ita resupinus esse censeatur, ut facile rem
 suam jactet & effundat, non sine ratione ita ratiocinante Jcto Mar-
 tiano in *L. cum de indebito 25. ff. de Probat.* fortunasque suas sponte
 ejiciat, c. *super eo X. de Renunciat. & cap. qui verisimiliter in*
pr. X. d. præsumt. vid. Arist. lib. 3. *Et hic c. 1.* Unde non immerito
 Jcti quamcunque aliam facilius admittunt conjecturam. *Affict.*
Decis. 44. n. 24. *Alex. consil.* 185. n. 8. *Bartol. ad L. Si cum aurum ff. d. Solut.*
 & *L. Campanus ff. d. Oper. Libert. Cyn. l. 2. c. d. R. V. Signor. c. 49. c. 1.*
Bald. L. Nam & nocere Lectur 2. ad fin. ff. d. Pact. *Angel. Consil.* 94. *Petr.*
de Anchor. consil. 7. *Paul. Castrenß. consil.* 377. *lib.* 1. *col.* 2. *Carpzov. P. 2.*
C. 10. Defin. 28. n. 2. *C. 12. D. 28. n. 2. & P. 3. C. 11. D. 15. n. 6.* *Menoch. d. Pras.*
lib. 3. *Prasito. etiam levem, Bald L. 1. C. ad SCrum Trebell. Jason. L. si fun-*
dum. col. 5. *vers. item pro ista solutione ff. d. leg. 1. Item consil.* 193. *col.* 2. *lib.* 2.
consil. 149. c. 2. & c. 160. c. 2. *L. 9. Schrad. conf.* 48. n. 100. *Alex. in L. si quis §.*
dos. n. 4. ff. ad L. falcid. Dec. conf. 402. n. 6. *Natta consil.* 73. n. 9. *curt. Jun.*
consil. 56. quam donationis præsumtionem, etiamsi per illam actus
 plane invalidus atque inefficax reddatur. *Bartol. ad L. si non sortem*
 §. *si quis falso ff. d. Condict. indebit. Franc. Aretin. L. à Titio col. pen. in fin.*
d. V. O. Köppen. Dec. 14. n. 2. *Schrader. d. l. inibique cit. Ddres, cui nec*
favorem Ecclesiz. Alciat. Resp. 38. *in fin. Menoch. d. A. J. Q. cas.* 88.
 n. 7. Neque sanguinis vinculum obicem ponere, communem
 Doctorum secuti sententiam concludunt *Bartol. Alex. Jason.*
ad L. Quæ dotis ff. solut. matrim. & Alex. Consil. 99. *ad fin. consil.* 133. *circa*
fin. lib. 2. *Dec. Conf.* 21. *col. pen. & conf.* 442. *col. pen. item conf.* 628. *col.* 2.

- 24 Schrad. *supr. cit. Resp. n. 101.* Nec tamen inde opinari convenit, ac si nullo prorsus in casu, præterquam, ubi ad consilium Excellentissimi Stryckii in *Tractat. d. Cautel. in Contr. necess. supr. cit. loc. in fin.* expressa vel orali vel literali conventionem donator, se motu proprio animoque liberali seu donandi affectu rem aliquam in alium translata velle declaravit, judici in dubio pro donatione pronuntiare fas sit atque integrum, quin potius nec quicquam obstante dictarum conclusionum generalitate, exceptionibus universalitatem Regulae in casibus exceptis fallentibus, beneque multis conjecturis donationis præsumtionem probabiliter inducentibus, Bellon. *consil. 60. n. 10.* Alciat. *Resp. 233. n. 5.* Menoch. *d. A. 7. Q. cas. 88. n. 8.* jure plane propositio tenendum est: Non semel ab hac juris Regula, modo studiorum, modo alimentorum, modo dotis, juncta temporis diuturnitate & rei donatae pretiique exiguitate, atque donantis nonnunquam nobilitate, modo pietatis favore donationis conjecturam verisimiliter inducente, etiam ubi nihil expresse de donandi affectu inter dantem & accipientem conventum est, judicem recedere ac pro donatione oportere arbitrari.
- 26 Menoch *proxime all. loc.* Qua in re tamen cum judex temere sine Lege quascunque Conjecturas admittendo procedens *facillime* peccare, pedemque in erroris scopulum cum læsione alterutrius litigantium, & non absque gravi conscientiae morsu misere impingere possit, cautus omnino esse debet, ne vagum animi arbitrium sequatur temere, neque, ubi lex ex facto donationis conjecturam probabiliter inducit, illam sententionando excludat, aut ubi eandem exulare vult juris dispositio, contra hanc temerario ausu inducat. Hinc non inutile me lusurum operam credidi, si rationes exacti in Alma hac Rosarum temporis reddere jussus, quos per latifundium juris sub variis passim dispersos titulis, TACITE SEU PRÆSUMTÆ DONATIONIS CA-SUS repperi, ingenii vires specimine aliquo publico periclitaturus disputatoria methodo privata opera colligerem, collectosque amicabili Academicæ disquisitioni subicerem, certa lætatus spe, me à Candido ac Benevolò Lectore facile veniam impetraturum, si varietate casuum methodicam disponendi rationem per omnia haud permittente,
- sola

folâ eorundem enarratione, ac dilucida juris evolutione expectationi ipsius me respondere placereque voluisse deprehenderit. Tu autem ter Glorioso Deus faxis, ut tua adjutus opera stadium hoc inoffenso pede decurrâ, quemque meditor ac tuâ confusus ope auspikor, labori ultimam feliciter limam addere possim.

CAPUT I.

Exhibens.

Generalia circa Donationem præsumtam.

SUMMARIÆ.

D E Etymologia vocis donationis deque differentia donationis, & muneris agitur remissive. n. 1	Res aliena donari nequit cum effectu transferendi Dominii. 14
Methodi ratio circa generalia donationis præsumta exponitur 2	Bene vero sum conditione usucapiendi 16
Donatio quoque liberalitatis compen- dium & benigna collatio dicitur. 3.	Nemo donare cogitur. 17
& 4	Nolenti liberalitas regulariter & dire- cto non potest acquiri. 18
Accipitur vox donationis trifariam. 5. 6. & 7.	Dividitur Donatio in genere in dona- tionem Mortis causa & Inter vivos. 19
In Rubro Disputationis accipitur pro donandi actu seu actuali rei tradi- tione. 8	Definitio donationis mortis causa tra- ditur. 20
Definitio Donationis in genere tradi- tur. 9	In dubio præsumitur donatio inter vi- vos 21
Male definitur per contractum. 10	Etiamsi ab infirmo vel in mortis peri- culo constituto donetur 22
Melius per actum 11	Sola mortis mentio donationem mor- tis causa non inducit 23
Dicitur tamen variis in locis contra- ctus 12	Nisi mortis mentio fiat in verbis de do- nando dispositivis. 20. & 24
Genuina Contractuum nota est suapte naturæ efficacem producere in foro civilis actionem. 14	Definitur Donatio inter vivos. 25

<i>Referantur species & rejiciuntur Donationes mortis causa</i>	26 & 27	<i>Prasumptio juris & De jure regulariter probationem in contrarium non admittit.</i>	50
<i>Donatio inter vivos subdividitur in in Propriam & Impropiam</i>	28	<i>Rubrum disputationis intelligendum est de presumptione juris ac Hominis.</i>	51
<i>Illam definitur.</i>	29	<i>Prasumpta donatio proprie Ficta dici non potest.</i>	53
<i>Hac</i>	30	<i>De differentia presumptionis & fictionis agitur remissive.</i>	54
<i>Improperia subdividitur in donationem Nuptiarum causa & Non Nuptiarum causa factam</i>	31	<i>Subiectum donationis Prasumpta aliud Activum est, aliud Passivum.</i>	56
<i>De speciebus donationum Nuptiarum causa agitur remissive.</i>	32	<i>Taciti & Conjecturati eadem est cum expresso virtus idemque iudicium.</i>	57. & 58
<i>Donatio Non-Nuptiarum causa respicit interdum causam vel Prateritam vel Futuram.</i>	33	<i>Quinam prasumptive donare possit, de illo generaliter per regulam agitur.</i>	59
<i>Ratione modi contrahendi dividitur Donatio in Puram & Non-Puram</i>	34	<i>Infans donare non potest prasumptive.</i>	60. seqq.
<i>Non pura in Modalem, in diem & Conditionalem.</i>	35	<i>Neque furiosi & mente capti. 63. seqq. Nec extreme ebrius.</i>	65 & 66
<i>Conditionalis iterum in Suspensivam & Resolutivam</i>	36	<i>Neque Prodigus juridice talis.</i>	67
<i>Ratione causa efficientis dividitur Donatio in Expressam & Prasumptam.</i>	37	<i>Neque Pupillus.</i>	68
<i>Illam describitur.</i>	38	<i>Minor Curatorem non habens de jure Civili bona mobilia non pretiosa in casibus non exceptis prasumitur donare.</i>	69. seqq.
<i>Hac</i>	39	<i>Hodie vero indistincte cessat donationis prasumptio.</i>	74
<i>Defenditur illa Divisio.</i>	40 & 41	<i>Tutores & Curatores non prasumuntur donare.</i>	75. seqq.
<i>Definitur prasumptio in genere</i>	43	<i>Senes deliri non prasumuntur donare.</i>	80
<i>Dividitur prasumptio in genere in prasumptionem Legis & Hominis, cujus utriusque definitio traditur.</i>	44 & 45	<i>Bene vero iudicio ad huc pollentes.</i>	81
<i>Defenditur prasumptio hominis remissive.</i>	46	<i>Filius famil. de peculio profectitio & adventitio minus pleno donasse non pra-</i>	
<i>Prasumptio Legis subdividitur in prasumptionem juris tantum & prasumptionem juris & De jure illa describitur.</i>	48. hac n. 49		

<i>presumitur, bene vero adventitium extraordinarium nec non peculium castrense & qf. Castrense.</i>	83.	<i>Inter dantem & accipientem semper differentia esse debet.</i>	109
	seqq.	<i>Expressa donatio inter Patrem & filium fam. non subsistit.</i>	111
<i>Jus donandi concessum non est cui commissa est administratio.</i>	85	<i>Neque presuntiva.</i>	112
<i>Mus & Surdus naturâ donasse non presumitur.</i>	90. & 93	<i>Simplex inter V. & U. Donatio stante matrimonio non subsistit.</i>	113
<i>Explicatur L. 33. §. 2. ff. d. Donat.</i>	92	<i>Amor solis animis estimatur.</i>	114
<i>Donatio ex presumptione fundata nonnunquam fallax est.</i>	94	<i>Matrimonia non debent esse venalia.</i>	115
<i>Genus mulierum avarissimum esse dicitur.</i>	95	<i>Inter V. & U. regulariter non presumitur donatio.</i>	119
<i>Mulier donans miraculi instar & pro monstro habetur</i>	96. & 97	<i>Miles Concubina & Focaria sua expresse donare non potest.</i>	120
<i>Et censetur dolo malo malive artibus circumventa.</i>	98	<i>Rationes ejus afferuntur.</i>	121 & 122
<i>Mulierem tm. aliquando presumi donasse, demonstratur.</i>	99	<i>Non presumitur Donatio inter militem & Focariam.</i>	123
<i>Mulier sine curatore contrahere non valens nunquam presumitur donasse.</i>	100	<i>Concubinatus hodie interdictus.</i>	124. & 125
<i>Presumpcio illi adaptari non potest quod non est verisimile.</i>	102	<i>Quæ res donari possunt expresse, illa etiam presuntive donari possunt.</i>	126
<i>Presumptio non habet locum, ubi veritas cessat.</i>	103	<i>De rebus, quæ expresse donari possunt, agitur remissive.</i>	127
<i>Quibus expresse donari nequit illis nec presuntive donabitur.</i>	104	<i>Presumta donatio valet tantum usque ad 500. solidos.</i>	128. & 129
<i>Pater & filius fictione juris pro una habentur persona.</i>	105	<i>Quoties de annullando actu agitur, & illis quæ contra juris regulam recepta, aut prohibita sunt, toties minor vis est taciti, quam expressi</i>	130 seq.
<i>Vox Patris, vox filii est.</i>	106	<i>Ex tacito circa prohibita non inferitur Consensus.</i>	fin.
<i>Res à Patre donata eo, quo donatur momento statim ad Patrem revertitur.</i>	108		

DE DONATIONE PRÆSUMTA acturus, hâc quidem vice de *Erymologia & natalibus vocis donationis, nec non de differentia donationis & numeris nullus ero sollicitus, B. L. brevitatis studio ad L. 35.*

- L. 35. §. 1. ff. d. *morte caus donat.* Nicola. Mozz. in *Traët. de Contr. Tit. de Donat. in pr n 2.* Covarro. in *Rubr. d. testam. P. n. 2.* Obrecht. *Disp. 1. tb. 5. seqq.* Goëd. ad L. *Inter donum 194. n. 2. ff. d. V. S. & Francisc. Connan. Lib. 5. Comm. jur. Civ. c. 9. n. 2.* remittens.
- 2 Cum verò Rubrum Disputationis *Donationis Presumptæ* expositionem promittat, magis instituto convenire videtur, hoc capite primo pauca generaliter *De Donatione in genere*, ejusque *varia Acceptione ac Divisione* præfari, hisque præmissis exponere, quid sit *Presumpta Donatio*, de quam hic *Presumptione* agatur, quod nam ejus *Subjectum*, tam *Activum* quam *Passivum* & quodnam tandem ejus *Objectum*.
- 3 Quod ergo *Donationis*, quæ alibi liberalitatis L. 62. d. *Ædil. edict. L. 2. ff. d. Oper. public. cujus compendium esse dicitur in L. 3. C. de donat. qua sub mod. & benignæ collationis nomine venit d. L. 62. d. Ædil. edict. L. 18. d. adim. vel transfer. legat. L. 4. d. administr. rer. ad civis. pers. L. 8. d. De Decur. Confer. Excell. Schultz. in *Disputat. d. Donat. Princip. §. 12.* Homonymiam attinet, trifariam eandem in jure nostro & apud *Jctos* potissimum accipi, advertere est. Primo enim vocabulum *donationis ipsum denotat donandi actum, seu actualem rei traditionem*, cum aliquid in alium, nullo jure cogente ex mera liberalitate confertur, sicque subinnuit ipsam translationem, quæ causam habet implicitam. (2) *Conventionem de donando*, cum quis gratuito se alteri aliquid donaturum promittit, ad similitudinem *Pignoris, Mutui, Feudi, Precarii*, aliorumque juris articulorum, modo & contractum & rem simul denotantium L. 17. L. 21. L. 22. ff. d. *donat. §. 2. I. eod. L. 35. §. 5. C. d. t. Tabor. in Partit. Element. Juriapr. p. 51.* Bachov. ad pr. *Inst. De donat. & ad Treutl. Vol. 2. Disp. 19. tb. 1. Lit. B. Rebhan. in Hodogerb. Jur. Chart. 2. Clim. 2. Tit. 7. De donat. tb. 25.* Wissenbach. V. 2. *Disp. 16. tb. 1.* (3) Generaliter omnes beneficiorum species ambitu suo complectitur, ut *Dorem* L. 5. ff. d. *jur. dot. Mutuum*, quatenus gratuiti quid continet. pr. *J. quib. mod. re contrab. obligatio*, *Manumissionem* L. 1. ff. *de manumiss. test.* *Permutationem* L. 1. ff. d. *permut.* *Donationem mortis causa, Legatum* §. 1. *J. d. Legat. Mevius ad Jus Lubec. Lib. 1. Tit. 9. pr. n. 2. seq.* ita ut etiam is donare dicatur, qui rem pro derelicto habet l. 36. ff. *de stipul. servor.* quique tranfigit. *argum. l. 1. §. 9. ff. si quid in fraud. Patron. vid. Colleg. Argent. 1. de Donat. tb. 2.**
- 8 Hic in Rubro, nec non in Nigro Disputationis nostræ neque in secundo, neque ultimo significato, sed primo acceptum volumus,

De-

Definitur Donatio in genere, quod sit *actus*, (melius quidem quam per *Contractum*: Præterquam enim quod hæc vox omnium commodissime illis negotiis assignetur, quæ varie perficiuntur, omnia comprehendens, quæ quovis aguntur modo *L. Obligationum* 3. §. 1. in fin. ff. d. O. & A. L. 77. d. R. I. 19. d. V. S. L. *Actus* 8. C. d. *ferius* L. *Heredes palam* 21. in fin. ff. *qui testam. facere possunt* L. *stipulatus ista* 38. §. in stipulat. 18. & L. *cum qui* 41. in pr. ff. d. V. O. Hahn. ad Wesenb. tit. d. *donat.* n. 2. Struv. *Exercit.* 40. th. 1. *Cont. Lib.* 1. *Disput. jur. Civ. c.* 12. *Obrecht. Disputat.* 1. th. Bocer. *De Donat. c.* 1. n. 2. Schekius in *Delibat. jr.* *Disput.* 8. th. 25. omnis donatio ideo contractus proprie dici nequit, *L. interdum* 14. ff. d. *Precario*. Duaren. ad *L. Juris Gentium* 7. in verbis & ceteris similes contractus ff. *de Pactis* ut ut in variis juris textibus ita audiat *L. Contractus* 17. C. d. *fid. instrum. L. si quis* 8. in pr. C. *De præscript.* 30. vel 40. ann. L. *si donationes* 7. C. *de his quæ vi metusve causa gesta sunt* L. *ult. in fin. C. d. pact.* L. *Donationes* 26. C. *De Donat. inter V. & U. vid. Mantica de Tacit. & ambig. conv. Lib.* 13. Tit. 3. Anton. Gomez. *Tom. 2. Var. Resolut. jur. Civ. c. 4. in pr. Jul. Clar. Lib. 4. sent. §. Donatio qu. 1. n. 2.* quia non parit obligationem civilem suapte natura & virtute propria *L. Aristo.* 18. in pr. & §. 1. ff. *De Donat. L. Cum quietit* 14. §. 1. L. 5. §. 11. d. *furt. quæ genuina Contractuum* nota est, l. 1. pr. ff. d. O. & A. L. *Labeo* 19. ff. d. V. S. sed potius obligationi opponitur *L. 3. §. 1. d. O. & A. Schickard. Disp. 6. ad Inst. th. 6. Rober. Disp. 10. th. 1. Litt. A. Bachov. ad Tr. v. 2. D. 19. th. 1. l. A. ubi fusius hanc defendit sententiam, eamque tam ex jure Veteri, quam Novo examinatam approbat Cujac. Lib. 10. O. c. 28. circa finem. Donel. in *Comment. jur. Civ. Lib. 5. c. 2. p. 327. n. 50. ibique Hilliger. ad Litt. B. Franzkius Exercit. jur. 5. qu. 8. & Harpr. ad pr. I. d. donat. ubi supra adductos textus, cum pro nostra sententia allegatis doctissime conciliat* (quo res propria *argum. L. si filius* 14. L. *Avia* 19. C. d. *donat. L. 1. C. De bon. matern.*) Res enim alienæ donari neque accipientis fieri possunt *L. in adibus* 9. in fin. ff. *h. t. L. nemo plus* 54. ff. *D. R. I. licet conditio usucapiendi possit transferri. Bachov. ad Treutl. Vol. 2. D. 19. Litt. B. th. 5. Brünn. ad L. 9. ff. De Donat. n. 4. Perez. ad Tit. C. De Donat. n. 14.) ex liberalitate à volente (nemo enim donare cogitur *L. Donari* 29. ff. *De Donat. & l. Donari* 82. ff. *D. R. I.*) in volentem (nolentem enim liberalitas regulariter & directo acquiri nequit *L. Hoc jure* 19. §. 2. ff. *De donat. L. Invito* 69. ff. *d. R. I.*) confertur. *vid. l. 1. & 29. pr. ff. de Donationib. Strauch, Differ. 12. th. 19. Harpr. ad pr. 7. De donat. Bocer.***

Tract. de Donat. c. 1. n. 2. seq. Hahn. ad Wesenbec. de Donat. n. 2. Lauterb. in Compend. Jur. Civ. ad Tit. ff. de Donat. Struv. S. C. d. 1. tb. 2.

19 Dividitur Donatio in genere in Donationem *mortis causa*, quæ est actus, quo facta mortalitatis mentione in verbis de donando *dispositivis*. Didac. Covarruv. in Rubr. Tit. d. Testam. P. 3. n. 25. Cardin. Tuschus Tom. 2. Pract. Concl. Lit. D. Concl. 655. cum seqq. Mascard. de
 20 *Prob. Conclus. 561. n. 1.* (Sicuti enim non facta mortalitatis mentione potius pro donatione inter vivos habetur L. 42. §. fin. ff. De Donat. m. c. Carpv. L. 5. Resp 55. n. 2. Coll. jurid. Witteberg. inter Conf. German. J. Ctor. Francofurti 2. express. Tom. 4. Conf. 50. n. 3. Florent. à
 21 Venningen. eodem Tomo Consil. 1. n. 56. Jason. in L. *Qua dot. n. 26. ff. solut. matrim.* etiamsi ab infirmo vel in mortis periculo constituto donetur. Brunn. ad L. 42. pr. ff. De Donat. m. c. n. 5. ita sola mortis mentio donationem mortis causa non inducit. Hartm. Pistor. P. 3. qv. 8. n. 1. Jacob. Menoch. De Pract. Lib. 3. pres. 35. n. 1. Mantic. de Conjectur. ult. volunt. Lib. 1. Tit. 13. n. 4. præsertim si fiat in verbis de donando *executivis* vid. Brunn. ad L. *Seja. 42. ff. d. m. c. Donat.*) quis ita donat, ut magis velit se habere, quàm eum, cui donat, magisque hunc, quam hæredum suum §. 1. J. De Donat. l. 1. ff. de Don. m. c. Et Donationem inter vivos, quæ est actus, quo quis sine mortalitatis cogitatione in accipientem ex liberalitate aliquid confert. Illius tres quidem Wesenbecius ad Tit. ff. de m. c. donat. constituit species; primam, qua quis sola mortalitatis cogitatione donat. Secundam, quâ quis imminente periculo ita donat,
 22 ut res statim fiat accipientis. Tertiam, qua quis eventualiter donat, si sc. in periculo donans perierit L. 2. ff. d. donat. m. c. Verum cum modus non variet speciem, Verius docet Eckholt. §. 1. ad Tit. ff. d. m. c. don. magis Philosophicè hos diversos donandi mortis causa modos, quam species appellari.

28 Donatio inter vivos subdividitur in *Propriam*, quæ etiam Vera & Absoluta L. 35. §. sed mortis causa donat. L. 19. §. 5. L. 29. ff. De Donat. L. 28. ff. d. Reg. J. Mera L. 27. ff. de donat. Simplex L. 20. §. ff. Pater ff. Famil. ercisc. L. 20. §. simplices C. d. donat. ante nupt. L. 20. §. 1. d. collat. Directa L. 25. C. d. Donat. Communis L. 34. C. d. Donat. dicitur Hahn. ad Wesemb. in Paratit. Tit. de Donat. n. 3. Schultz. supr. all. Dissp.

Disp. de Donat. Pr. c. 1. §. 8. Colleg. Jur. Arg. ad Tit. d. Donat. n. 3. & de- 29
 finitur quod sit actus, quo *ex mera liberalitate & munificentia nulla sub*
caussa in aliquem aliquid confertur. Hahn. *d. l. & Impropriam,*
 quæ etiam quasi donatio, Obliqua & Relata dicitur, definitur-
 que quod sit actus, quo non ex mera liberalitate, sed *sub certa*
caussa aliquid in accipientem confertur.

Relata inter Vivos donatio subdividitur in *Donationem Nuptia-* 30
rum causa, quorsum refert Hahn. ad *Wes. Tu. de Don. 3 (1.) Spon-*
litiã largitatẽ (2.) Dotis constitutionem (3.) Morganaticã seu 32
Morganicã Donationem (4.) Donationem propter nuptias, hanc-
que iterum dispescit in Donationem propter nuptias in specie ita di-
ctã, & Dotalitiũ, quæ cuncta examinare & pensulatiũs pres-
fiusque trutinare, cum ab instituti ratione prorsus alienum sit, hãc vi-
ce supersedebo. Et *Donationem aliam seu Non-nuptiarum causa & hãc* 33
vel ob causã prateritam sit, Mutuãque vel Reciproca, item Remune-
ratoria L. 27. ff. d. Donat. dicitur, vel ob causã futurã t. s. C. de Donat.
quæ sub mod.

Ratione modi contrahendi dividitur Donatio in *Purã & Non-Pu-* 34
ram. Hæc subdividitur in *Modalem, In diẽm & Conditionalem*, quæ ite- 35
rum vel Suspensiva vel Resolutiva De quibus omnibus illarumque di-
 versis in jure effectibus videre sunt *Ddres passim ad Tit. ff. de Donat.*
quæ sub mod. Confer. Brunn. ad L. 1. ff. de Donat.

Ratione tandem *Causæ efficientis* dividitur donatio in *Expres-* 37
sã & Tacitam seu Præsumptã. Illa est, quando de benefica do- 38
 nandi voluntate & expresso donantis consensu verbis ore prolatis
 aut in scripturam redactis apertè constat. Hæc vero, quando Lex
 vel Judex deficiente expresso donantis consensu, ex factò probabilib^o 39
 de donando conjecturis stipato colligit ac concludit quod datum est,
 non credendi & repetendi sed non repetendi & donandi animo in ac-
 cipientem collatũ esse Cui licet divisioni maximoperè obstare videat^{ur} 40
 quod per supra pleniùs deducta in dubio donatio non præsumatur
vid. prater supr. all. Dd. Brunor. à Sole in Loc. Commun. verb. Donatio n.
15. Octov. Glorid. Resp. 1. P. 3. n. 47. in pr. Joseph. Sesse. Aragon. Decif.

182. n. 6. Flores de Mena. *Var. Lib. 3. qu. 23. n. 90.* Maran. *Antonini Var. Resolut. Lib. 2. Resolut. 23. n. 11. & 12.* Picardus *ad Pr. 7. quib. non est permiss. fac. testam.* Bellet. *Disquisit. Clerical. P. 1. Tit. de Bonis Cleric. S. 9. n. 7.* & Stephan. Gratian. *Discept. forens Tom. 6. 824. n. 17.* hincque expressæ voluntatis probatione semper opus sit Wesenb. *ad Tit. ff. de Donat. n. 4.* Eckholt. *eod. n. 3.* Id tamen regulariter saltem verum esse facile largietur, qui advertet, sæpissimè Legem vel Judicem ex probabilibus conjecturis non aliter factum dantis interpretari posse, quam admittendo Donationis præsumptionem. Neque enim hanc divisionem pro alia venditamus, quam qualis est divisio peculii. adventitii in *Ordinarium & Extraordinarium*, Tutelæ legitimæ in *Regularem & Irregularem*, sexcentæque in jure divisiones aliarum.

- 42 Præsumi autem dum asserui, ex facto donantis nonnunquam exulante aliâ omni conjectura verisimiliter donandi affectum, non abs re fore reor, de qua illud intelligendum sit Præsumptione, num *Hominis*, an vero *Juris & Utrum Juris tantum*, an vero *Juris & de jure* paucis exponere, præmissurus pro faciliore ejus rei intellectu Definitionem Præsumptionis in genere, quam cum acutissimo Strauchio *Diss. ad ff. 25. aph. 33.* Schwendendörff *ad Eckholt. tit. de Probat. §. 7. verbis. Est probati*, dicimus, esse probabilem ex argumentis per rerum circumstantias frequenter eventibus collectionem seu illationem.
- 44 Hanc Doctores communiter dividunt in *Præsumptionem Legis*, quæ à jure per argumenta probabilia ex variis circumstantiis inducitur, & pro vero habetur, donec probetur contrarium, Lauterbach. *Compend. jur. Civ. ad tit. d. probat. lit. v. & Hominis seu judicis*, quæ expresso jure non nititur, sed extra jus judicis tanquam boni viri arbitrio relinquitur, ut argumentis & rationibus probabilibus existentibus verisimiliter ex negotii circumstantiis aliquid colligat, conjiciat & inde inferat, quod pro vero tam diu habeatur, donec probetur contrarium Carpz. *Tit. 13. art. 1. n. 16.* Strauch. *supr. alleg. loc. aph. 34.* Eckholt. *ad Tit. ff. de Probat. §. 8.* Menoch. *de Præsumpt. L. 1. qu. 5. Excellentiss. Dn. Lemken: in Connexion. Pandect. ad Tit. de Probat. Struv. Exercit. 29. th. 17.*
- 46 Zoef. *ad d. t. d. Probat. n. 13.* ubi hanc alios plane non admittere subjicit, quibus tacite responderet Menochi *d. l. in fin.*

Præsumtionem Legis subdividunt Jcti in *Præsumtionem Juris* 47
santum & Præsumtionem Juris & de jure: Illam describentes, quod sit col-
 lectio & illatio Legis ex signis verisimilibus & probabilibus, ita tamen, 48
ut super præsumto non simul disponat. Menoch. lib. 1. *quest. 4. per tot. Magnif.*
 Lemken. *allegat. loc. Eckholt. d. §. 8. ubi adducit varia exempla.* Hanc 49
 vero definiunt, quod sit collectio Legis ex fortioribus argumentis &
 rationibus, ita, ut *super præsumto in simul disponat.* Cujus exempla refert.
supr. alleg. Lemken. d. l. Confer. Strauchium & Eckolt. loc. all. & regula- 50
siter probationem in contrarium non admittat. Cravet. *Consil. 35. n. 5. &*
Consil. 146. n. 7. Anton. Faber. in C. lib. 4. Tit. 14. defn. 4. n. 2. Carpz. P. 3.
C. 17. def. 14. n. 2.

Quibus præmissis hac agi Disputatione assero, non de præsum- 51
 tione juris & de jure, sed de *Præsumtione Juris & Hominis*, varietate ca-
 summodo hanc, modo illam inducente.

Illud autem temere asserendum non esse ex hæcenus dictis con- 52
 cludo, quasi præsumta etiam *Ficti* dici proprie donatio possit. *Vid. Barbos.*
in Thes. Loc. comm. c. 50. lib. 4. axiom. 13. infm. in ibique alleg. Ddres. Ut
 enim non diffitear cum Struv. *S. I. C. Exercit. 29. th. 20. Wesenb. ad Tit.*
d. Probat. n. 15. aliisque Jctis, Præsumtioni affinem esse Juris fictionem, 53
 eandem tamen cum præsumtione esse, concedere non possum per ea,
 quæ fusiis & exactius deduxit *Excellentiss. Sibrandus in elegant. Dissertat.* 54
d. Fictionibus Class. 3. per tot. quo B. L. brevitatis studio remitto.

Nunc paucis de *Præsumta Donationis Subjecto & Objecto*, antequam 55
 ad specialem ejusdem tractationem me accingam, agendum restat.
 Illud Philosophi duplex constituunt *Activum & Passivum*, quorum inst- 56
 stens regulis, primo de Personis donare *præsumtive* valentibus; post de
 personis, quibus *præsumtive* donari potest, compendiose dicam. Quod 57
 illas attinet, cum Taciti *L. cum quid 3. ff. si cert. per L. si filiasfam. 14. ff. eod.*
l. ff. d. leg. 2. l. 4. ff. d. pact. L. ult. C. qui bon. ced. possunt. Federic. de Senif.
Consil. 100. in pr. Covarruv. in c. quamvis pactum de pact. lib. 6. P. 2. in im-
n. 6. Menchaq. contro. Illustr. c. 33. n. 26. Menoch. consil. 108. n. 54. & con-
sil. 183. n. 8. & 30. & consil. 461. n. 45. It. d. præf. lib. 4. præf. 40. n. 8. & Con- 58
jecturati idem sit judicium, eademque cum expresso virtus Alex. con-
sil. 209 super prima n. 17. vers. præterea in questione prope fin lib 7. Cardia.
Tuschus concl. præf. Tom 8. concl. 7. lit. F. n. 13. quodque expresse fieri
 non potest, illud nec tacite actum intelligatur *l. qui ad certam. ff. loc. Bal-*
 dus in Auth. ex Testamento n. 5. de collat. Cravett. consil. 819. n. 17. nullus

- 59 dubito sequenti generali easdem includere regulæ: *Quæcunque persona expresse donare valent, valebunt & Præsumtive, & contra: Quæ prohibentur expresse donare, prohibebuntur etiam Præsumtive. Mantica de sac. & ambig. conv. lib. 13. in fin.*
- 60 Hinc infero: Quia (1) *Infans septem annis minor L. 14. ff. d. spon-*
salibus L. 18. pr. & § 4. C. d. jur. deliber. & fari nescius L. 1. §. 2. ff. d. adm.
- 61 *tus. sc. deliberata mente, cum nemo dicere æstimandus sit, qui quod*
dicit, non sentit, nec mente agit L. 7. §. 2. ff. d. suppell. legat. Stryk. Tract.
d. Cautel. Sect. 1. c. 2. §. 3. actus rei non intelligit, L. 5. ff. d. R. I. §. 9. l. d.
inutil. stipul. sed furioso proximus esse dicitur L. 1. §. 13. ff. d. O. & A.
hincque ob defectum intellectus expresse donare non potest. Eck-
holt. §. 5. ff. d. Donat. Zæf. ad tit. d. donat. n. 6. alique passim Dd. ad Tit. ff. d.
- 62 *Donat. nec quicquam obstante l. 1. §. 13. ff. d. O. & A. ad quam doctissi-*
me respondet Magnif. Dn. Strykius. d. l. §. 4. ne quidem accedente
tutoris autoritate, etiam præsumtive donare prohibebitur. Et
- 63 Cum (2) *Furiosi & Mente capti eadem ratio sit; quæ, infantis L. 60.*
ff. d. R. V. annis neminem prudentem facientibus, intellectu qui de-
stituitur, neque horum donatio expressa valebit L. 23. §. 1. ff. d. Donat.
- 64 *argum. L. 1. §. 12. ff. d. O. & A. Inde in illis nunquam donationem*
præsumi indubite concludimus.
- 65 Idem etiam (3) de *extreme Ebrio*, qui furioso comparatur. *cap.*
66 Sane C. 15. q. 1. C. venter. Dist. 35. cum omnis actus ab eo gestus vitiosus
sit, Valent Franc. Tr. de Fidejuss. c. 2. n. 33. seqq. Alexander & Baldus ad
L. Dolum C. d. dol. iudicium esto, sc. hunc, quod dedit, nunquam præ-
sumi donasse.
- 67 (4) Huc etiam referimus *Prodigum juridice talem l. 18. ff. qui testam.*
fac. possit. partim ob ademptam liberam bonorum administrationem
l. 40. ff. d. R. I. partim quod furioso comparetur. Strykius d. l. §. 14.
cum furiosum rerum suarum exitum faciat l. 12. in fin. 9. ff. d. Cur. dat.
qui proinde nunquam donasse præsumitur.
- 68 Huic (5) quoad *Essentiam donationis & donandi facultatem*, quæ à li-
bero suæ rei arbitrio dependere noscitur. L. 21. C. mandati Zæf. ad ff. Tit.
de Donat. n. 6. recte comparatur Pupillus. argum. pr. J. d. Auth. Tut.
quem ob ademptam bonorum administrationem donare expresse non
posse, sine Tutoris auctoritate expediti juris est l. 1. d. A. R. D. & pr. J. d.
Auth. Tut. Hinc necunquam præsumetur donatio.

Magis

Magis dubia res esse videtur (6) in *Minore*, cui cum invito de jure 69
 Civili Curator regulariter haud datur § 2. *J. d. Curat. l. 2. ff. si quis à pa-*
rent. manumiss. quæritur. An saltem hoc casu donasse præsumi possit? Et Re-
 spondemus distinguendo inter *bona mobilia & immobilia*, & quoad illa, 70
 iterum inter *pretiosa & non pretiosa*: Quibus præmissis asserimus, dona-
 tionem immobilium nunquam præsumi, cum ne *expresse* quidem illa, 71
 donare valeat *Minor l. 2. C. si advers. donat. ibique Brunnem. & Ddres*
communiter l. fin. § fin. C. si Major. fact. Carpz. lib. V. Resp. 59. Mobilium 72
 autem non pretiosorum, cum valeat expressa donatio, lapsis in inte-
 grum restitutionis fatalibus *l. 1. & 2. C. si major fact. rat. habuer. quin-*
 & in casibus non exceptis tacita eorundem præsumatur donatio, am- 73
 bigendum haud est.

Cum vero MORIBUS NOSTRIS Minores indistincte Cura- 74
 tores accipere teneantur *Recess. Imper. de Anno 1577. Tit. 32. Stryk. §. 2.*
J. d. Curat. indistincte etiam in illis *præsumta donationi* locum non dari,
 indubitanter statuimus. Sed

Annon saltem [7] Tutores Curatoresve donasse præsumi possit? non im- 75
 pertinenter hic quæritur. Et cum illorū sit administrare & non perdere
 § 1. & 2. *I. d. Tutel. l. 22. ff. d. administrat. Tut.* donare autem sit perdere 76
l. filiusfam. ff. de donat. l. 25. vers. qui non solvis, de probat. Joh. Gædd. 3.
Conf. Marburg. 26. n. 66. Surdus de aliment. Tit. 6. qu. l. n. 4. seqq. & consil. 5,
n. 72. Mascard. d. probat. concl. 554 n. 1. & non administrare, sed dilapi-
dare. Baldus in L. Paetum Curatoris n. 1. C. d. Paet. & in L. 1. n. 3. C. Si ad-
vers. donat. Wesenbec. 1. Consil. 3. n. 64. verius est illos nec expresse, do-
 natione terminos administrationis excedente, *L. 16. C. d. admin. Tut.*
L. 12. L. ult. ff. d. curat. furios. Bachov. ad §. 4. I. d. R. D. nec præsumtive 78
 donare posse.

Sed quid in *Senibus*, num illos in dubio donasse præsumitur? Et 79
 putamus distinguendum esse inter *Senes deliros*, & juxta Varronis
 proverbium *Bi pueros effectos*, quos cum expresse donare non posse, 80
 expeditum sit, eo, quod, non solum corpore, sed & animo consenescentes
 intellectu careant *C. I. A. Tit. de donat. th. 5. Perez. ad C. b. t. n. 3.*
Motz. d. Donat. Tit. de Person. n. 5. in illis etiam in dubio donationis
 cessare præsumtionem nullus dubito. Et senes iudicio adhuc pol- 81
 lentes, quibus cum sicuti non testandi *L. 3. pr. C. qui testam. fac. pess.*
 ita nec expresse donandi facultatem Lex adimat, quin potius aperte
 concedat *L. 16. C. d. Donat. Brunnem. ad d. l. 16. Harpr. §. 2. I. d. Donat.*

CUM

cum supr. alleg. Dabus recte etiam in illis in dubio, ceteris paribus, præsumi donationem puto.

- 82 Personas *presumptive* partim ob intellectus defectum, partim etiam ob non liberam bonorum administrationem donare non valentes excipit (8) *Filius familias*, de quo tenendum est. Eum quod
- 83 peculium attinet *Profectitium* illud donare non præsumi, cum ne expresse quidem ratione hujus peculii facta donatio subsistat. Philipp. Paschalis *d. virib. Patr. Pot. p. 1. c. 6. n. 110. per L. 7. §. 3. ff. d. donat.* quod
- 84 usque adeo verum esse docent Jcti, ut etiam procedat, quamvis Pater filiofamilias peculii *profectitii* liberam administrationem concesserit. Ulpian. *in L. 7. ff. d. donat. vid. Brunnem. ad d. L. 7. ubi subjungit limitationes nonnullas*: jus enim donandi illi concessum non est, cui commissum
- 85 est administratio, *vid. L. 16. C. d. admin. tut.* neque ad id conceditur libera peculii administratio, ut perdat docente Jcto Ulpiano *in L. all. 7. pr. ff. d. donat.* Nec aliam remur rationem esse peculii *Adventitii Ordinarium seu minus pleni*, cujus, proprietate filium manente, Pater usufructum habet §. 1. *in fin. l. per quas pers. cuique acquir. L. 6. pr. & §. 2. C. d. bon. matern*, sc. ut nec hic *presumpta* donationi locus sit *arg. l. 1. C. d. bon. matern.* Aliud autem utique est *in peculio Castrensi & Quasi-Castrensi*
- 88 *L. 7. §. ult. ff. d. donat.* nec non *in adventitio extraordinario & pleno*, quod pleno jure filiusfamilias possidet. *Novell. 117. pr. l. 3. C. d. Castrensipecul. L. 37. l. ult. c. Qui testament. fac. possunt Covarruv. in Rubr. de Testam. P. 3. n. 11. Ricc. collect. decis. 793. Bachov. ad Treutl. Vol. 2. Disp. 19. ib. 3. litt. c. Brunnem. ad l. 7. ff. d. Donat.*
- 90 Sequitur (9) *Mutus & Surdus natura* de quo videbatur ob l. 33. §. 2. *ff. de donat.* dicendum esse & hunc rationibus præsumtam donationem verisimiliter inducentibus prævisi à classe *presumptive* donare
- 91 valentium temere removendum haud esse, cum, uti ratiocinatur Meyerus *in C. l. A. ad Tit. de donat. n. 6.* intellectu non destituatur, eoque uti, & quid velit, satis superque ostendere possit; Nos tamen salva aliorum opinione cum Excellentiss. Schultz. *in Disput. d. Donat. Princip. 92 c. 2. §. 3.* Legem allegatam 33. §. 3. *ff. d. Donat. ex l. Discretis C. Qui test. facer. poss.* de muto & surdo casu facto interpretantes. *Brunnem. ad d. l. 33. §. 2. inibique Gothofred. Honded. Volum. 1. consil. 37. n. 14. Peretz. ad C. tit. d. Donat. n. 3.* concludimus, Mutum & Surdum natura, ut ut
- 93 omni intellectu non careat, quia tamen organo, objectum intellectus representante est destitutus, merito propter intellectus operationem defi-

deficientem illum non præsumi donasse, siue agatur de re mobili, seu immobili: Etiam si enim rem mobilem alicui dederit cum quadam voluntatis suæ significatione, quod eam in alium transferre velit, & reddere volentem non admittat; quam Domini voluntatem ratam, alias haberi convenire dicitur naturalis æquitatis regulis §. 40. *I. d. R. D.* non tamen statim *Donatio præsumitur*, sed poterit vel Mutuum, vel Commodatum, Depositem vel simile quid aliud inferri, imprimis cum istiusmodi personarum gesticulationes & signa plene intelligere impossibile sit, adeo, ut si verum sit donationem ex præsumptione fundatam nonnunquam fallacem esse, facileque per aliam elidi atque tolli posse Tiraquell. *in L. si unquam C. d. Revoc. donat. n. 156 Afflict. decis. 80. n. 4. Gilman. 1. Volum. 5. n. 53. Carpzov. P. 2. C. 19. D. 28. n. 2. Barbos. c. 50. ax. ult. lib. 4. in fin.* illud huic commode casui applicari possit.

Agmen claudunt (1) Mulieres, quarum licet genus avarissimum dicatur. Prückman. 1. *conf. 2. n. 6. & 2. conf. 1. 431. & seq. Wesenbec. Vol. 1. conf. 11. n. 36. Accurs. in L. Nefennius 34. verb. c. contrario ff. d. N. G. Anchoran. in cap. indemnitate n. 4. de Elect. n. 6. Vultej. in Conf. Marb. 29. n. 91. Guid. Pancirol. conf. 8. n. 25. & conf. 58. n. 11. ut miraculi instar, Joseph. Mascard. d. *Probat. concl. 10. n. 29. Petr. Roylez. decis. Litvan. 3. n. 538. Pancran. consil. 14. n. 60. Dec. conf. 32. n. 5. vers. 2. vol. 3. & promonstro donans mulier habeatur, Tiraquet. d. *connub. ad L. 9. Gloss. 1. §. 9. n. 43. & seq. Decian. 3. conf. 3. n. 7. censeaturque rem quantivis pretii donans, dolo malo & malis circumventa artibus, Mascard. de *Probat. concl. 1010. n. 30. seq. Magon. Decis. Florent. 18. n. 7. Herring. de Fidejussoribus c. 7. n. 425. quo referre solent l. 33. §. 1. de Donat. inter U. & V. sed si ego 4. ff. ad SCtum Vellej. Confer. Finkelth. Obs. 90. n. 18. sicque non facile ad donationis præsumtionem inferendum sit, probabilibus tamen rationibus aliud suadentibus, quoad bona præprimis receptitia, quæ pleno sibi jure Uxor habet, plane donationi præsumtæ locum non dari, non a usim asserere; id quidem ambabus largiens, illis in locis, ubi sine Curatore contrahere nequit, donasse mulierem non præsumi per l. Procula ff. de *Probat. Mantica de tac. & ambiguis Convent. lib. 3. Tit. 16. num. 3.*****

Viso Subjecto Donationis præsumtæ Activo, pedem jam promovemus ad Subjectum Cui, seu Donationis præsumtæ Passivum, Personas putamus quibus præsumtive donari possit, de quibus cum præsumtio illi adaptari

non possit, quod non est verisimile & juridicum. Mantica de Tacit. &
 103 ambig. Convenc. lib. 14. tit. 13. n. 5. & lib. 13. Tit. 15. n. 21. nec locum habeat,
 ubi veritas esse nequit Idem lib. 22. Tit. 20. n. 2. L. in rebus 30. C. d.
 Jur. dot. vid. Excellentiss. Stryk. in Dissert. de Presumpt. Feudal. c. 1. n. 13. seq.
 talem prazmittimus Regulam.

104 Quibus vere & expresse donari nequit, illis ne presuntive recte donabuntur
 arg. l. Uxor. Gloss. ff. d. Donat. inter V. & U. Corn. cons. 145. n. 25. lib. 2.
 Bartol. & Imola in l. lex Cornelia n. r. de vulg. substit. Mantica de tacit. &
 105 ambig. Conv. l. 13. Tit. 21. n. ult. Ex qua generali theorica infero. (1)
 106 Quia Pater & filius familias pro una, fictione juris inductiva habentur
 persona l. ult. C. d. impub. & al. substit. ita ut vox Patris, filii vox esse &
 contra dicatur §. 4. l. d. inutil. stipul. & quicquid filius familias acquirit,
 id vi patris potestatis statim Patri acquiratur L. l. ff. si quis a Parent. fuer.
 107 mammiss. l. placet. 79. ff. d. A. vel O H. re donata eo, quo illius dominium
 108 in filium transiit, protenus momento ad Patrem reversura d. l. Placet 79.
 109 ff. d. A. vel O. H. insuperque differentia esse debeat inter dantem &
 accipientem arg. L. si quis 56. §. 1. ff. d. fidejussor. nemine sibi metipsi do-
 110 nare valente d. L. 56. Hincque inter Patrem & filium familias, jure
 communi regulariter expressa donatio non substitit. L. cum de bonis u.
 111 l. Sive emancipatis 17. C. de Donat. inbique Brunnem. ubi & limitationes
 subjicit L. 1. §. 1. ff. pro donat. L. Donationes quas Parentes 25. C. d. Donat. in-
 ter vir. Uxor. Gutierrez. Tract. d. juram. Confirm. P. 1. C. 4. Trentacinq.
 l. 3. Tit. d. Donat. Resol. 8. Jacob. Menoch. de Presumpt. lib. 3. Praef. 29. Ergo
 112 regulariter nec presumptivam donationem hic locum invenire.

Infero (2) quia expressa & vera simplex donatio constante matri-
 monio facta inter virum & Uxorem regulariter non valet. r. t. C. & ff. de
 113 Donat. inter V. & U. ne, cum amor solis animis aestimandus sit L. 3. ff. d.
 114 Donat. inter V. & U. matrimonia viderentur venalitia, ut loquitur Justinus
 115 Paulus in L. 2. ff. d. t. Conjugumque concordia pretio conciliari. Ul-
 116 pianus L. 3. ff. b. t. qua ratione eventurum est, ut altero donare nolente,
 117 lite orirentur inter Conjuges, & matrimonia discuterentur L. 2. ff.
 118 b. t. altero vero donationibus non temperante, melior in paupertatem
 profusa sua facilitate praeceps rueret, deterior vero ditior fieret L. 3. ff.
 d. t. & mutuato conjuges amore se invicem spoliarent L. 1. ff. b. t. L. 31.
 §. 7. L. 44. L. 5. §. 13. ff. eod. Socin. Jun. consil. 44. n. 34. Vol. 1. Conan lib. 1. c. 10.
 119 Corpolla Consil. civ. n. 8. Tuschus ad Rubr. de Revoc. donat. conclus. 690.
 lit. D.

litt. D. Hilliger. in Donell. lib. 9. c. 11. litt. R. Ergo nec inter illas personas 119
regulariter donationem præsumi, qua de re fusius agendi occasionem
præbebit *sequens cap.*

Infero (3) Quia miles (aliud in pagano *l. 5. § 1. 31. ff. de Donat.*) 120
Concubinæ & Focariæ suæ, licet nullum inter ipsos matrimonium sit,
cujus intuitu duntaxat donationes istiusmodi Lege interduntur.
Brunnem. *ad L. 31. ff. d. Donat. § ad L. 2. C. de donat. inter V. & U.* expresse
donare non potest, ut subsistat illa donatio *L. 2. C. de Donat. inter V. & U.* 121
tum favore militum, ne à Focariis suis fictis adulationibus spolientur.
d. L. 2. C. de Donat. inter V. & U. tum disciplinæ militaris rigore id exi- 122
gentibus Hilliger *ad Donell. lib. 6. c. 28. lit. K.* Duarenus *de Testam.*
milit. c. 5. Glos. hoc loco. M. Anton Peregrin. *d. jur. Fisci lib. 2. Tit. 9.*
Confer. Brunnem. ad l. 2. C. d. Donat. inter V. & U. Ergo nec inter mi- 123
litem & Concubinam ipsius, quæ nec Matrisfam. honestatem, nec ma-
tronz nomen habet *L. 46. § 1. l. 144. ff. d. V. S.* donationem præsumi,
qua de re pluribus agere non vacat, Concubinato hodie per Reform. 124
Polit. de Anno 1530. in von leichtfertiger Beywohnung. R. I. de Anno 1530.
& 1548. ex Imperio Romano pro circumstantiarum ratione sub com- 125
minatione carceris, vel Relegationis excessu jussu. Carpov. *Prax. Crim.*
R. 2. qu. 70 n. 38. seq. & in Jprud. Forens. p. 4. C. 28 Def. 5. nec non in Jprud.
Eccles. Def. 235. lib. 2. n. 15. seq. Joh. Philipp. Usu Pract. J. lib. 1. Eclog. 71.
per tot.

Paucis nunc ad Objectum Præsumta Donationis nos accingamus, 126
hanc formantes Regulam. *Quæcumque res sunt objectum expressæ do-*
nationis; seu quæ res per expressam in accipientem transferri possunt
donationem, illa etiam sunt objectum Præsumtæ donationis s. illa etiam per
præsumtam donationem in accipientem possunt transferri & contra.

Quæ autem res expresse donari possint, de illis videre sunt 127
Meyer. *in c. I. A. Tit. d. Donat. tb. 9.* Harpr. *ad tit. d. Donat. §. 2. n. 115.*
Lauterbach *d. t. litt. O. Perez. ad tit. C. d. donat. n. 16. & Dares passim.*
ad quos Brevitatis amore B. L. remissum volumus: Unde ex natura
contrariorum facile colligere licebit, quænam donationem ejusque
effectum respuant.

Coronidis loco solliciti: *An Donatio præsumta illis in casibus, quibus 128*
expressa sine infirmatione ultra 500. solidos non valet, cum qua præsumta infirma-
ta, noqueat, quantitatem 500. solidorum excedere, & jure sustineri possit? Et 129

putamus quoad excessum non valere, quia expressa donatio, licet sanguine juncto fiat *L. 27. C. d. probat. in ibique Brunnerm. quoad excessum est invalida l. 34. pr. C. d. Donat. in ibique Brunnerm. & ad Paratit. Wesenb. Tit. de Donat. qu. 18. Carpz. P. 2. C. 12. Def. 17. Henric. Bocer. de Donat. c. 3. Harpr. ad 7. tit. d. Donat. §. 2. n. 148. Ergo & tacita seu præsumpta; Non enim plus operatur Conjecturatum *Alex. consil. 109. super prima n. 17. vers. præterea in questione prope fin. lib. 7. Tacitum Federic. de Senis consil. 100. pr. Manchaq. contror. illustr. c. 33. n. 26. & præsumentum, quod veritatem imitatur, Alciat. ad L. 3 ff. si cert. pet. n. 16. Stryk. c. 1. n. 12. in fin. Diss. d. præsumpt. feud. quam expressum, quin imo, quoties de annullando actu agitur. *Alexandr. consil. 59. lib. 3. n. 15. Hyppolich. Rimin. Jun. consil. 164 lib. 2. n. 15. & illis, quæ contra juris Communis regulas, Cardin. Tuschus Pract. Concl. Tom. 8. Litt. T. Concl. 7. n. 39. & 41. quæque prohibita sunt. Curt. Jun. in L. cum quid n. 15. vers. octavus casus ff. Si cert. pet. Menoch. lib. 4. præsumpt. 40. n. 10. cum ex tacito non inferatur consensus circa prohibita Glos. in L. Talio scriptura in fin. de leg. 1. Barrol. & Imola. in L. lex. Cornelia n. 1. de vulg. substit. Corn. in cons. 81. n. 38. lib. 1. Cardinal. Mantica. d. T. & A. C. lib. 13. Tit. 21. in fin. Castrenf. Const. 259 circa primum in pr. Lib. 2. Gravett. Conf. 200. n. 7. toties minor vis taciti est, quam expressi.***

CAPUT II

Exhibens

Præsumptæ Donationis casus ejusque in jure effectus.

SUMMARIA.

IN rebus claris locum non habet præsumptio
Fundata ex præsumptione donatio nonnunquam fallax est

Ad inferendam Donationis præsumptionem omnis generis conjectura non sunt temere admissenda.

Lica

<i>Licet Ddres communiter sanguinis vinculum donationem presumivè inducere statuant, solam tamen sanguinis rationem baud sufficere, recte demonstratur.</i>	4. & seqq.	<i>Ascendentes alimenta presumuntur donasse</i>	38
<i>Refusantur argumenta contraria.</i>	5 & 11	<i>Nec non studiorum sumtus.</i>	39
<i>Impensa pietatis intuitu facta censentur donata.</i>	12. & 13	<i>Alimenta, quoties jure natura & sanguinis debentur, Studiorum sumtus continent.</i>	23 & 40
<i>Quando autem ha pietatis intuitu facta censcantur, expeditur per regulam, qua traditur.</i>	15	<i>Nec alia ratio est in Matre & Avia alimentis Nepotibus dantibus.</i>	41 seqq.
<i>Et explicatur.</i>	16	<i>Nisi (1.) protestata sint.</i>	44 seqq.
<i>Quicquid Pater in Personam filii impendit, presumitur donatum.</i>	17	<i>Modo non praestiterint alimenta filio inopi, Patre etiam existente inopi.</i>	47
<i>Quod etiam in sumtibus studiorum procedit.</i>	18	<i>Aut interposita sit protestatio ex intervallo.</i>	48
<i>Studiorum favore plura singularia sunt constituta</i>	29	<i>Quoties agitur de praesudicio tertii toties protestatio ex intervallo facta nil operatur.</i>	49
<i>Studiorum sumtus jure alimentorum censentur.</i>	22	<i>Nisi (2.) bona liberorum administraverit.</i>	50. seqq.
<i>Explicatur L. 6. ff. D. Alim.</i>	23	<i>Nisi (3.) Pater ad huc in vivis sit & locuples.</i>	55
<i>Resolvitur aliud dubium.</i>	24	<i>Mator saltem in subsidium liberos alere tenetur.</i>	57
<i>Libros Pater presumitur donasse.</i>	25. seqq.	<i>Traditur exceptionis limitatio.</i>	58
<i>Pater filii probitate ac eruditione nobilior redditur.</i>	28	<i>Exhibetur Exceptio (4.) Nisi Mater & Avia Alimenta consignaverint.</i>	59. seqq.
<i>Libri, quos Pater ex Bibliotheca sua filio studioso subministravit, non videntur donati.</i>	31	<i>Rejicitur illa sententia.</i>	62. seqq.
<i>Quod Pater in dignitatem Academicam filii impendit, presumitur donasse.</i>	33	<i>Et refutatur.</i>	66 seqq.
<i>Similitudo est sumtuum in peregrinationem filii factorum</i>	34 seqq.	<i>Particula Maxime & Etiam sunt inclausura & implicativa habentque vim ampliandi & augmentandi.</i>	67
<i>Adus quoque & reliqui per Patrem</i>		<i>De reliquis Exceptionibus agitur remissive.</i>	69
		<i>Mater quoque & Avia sumtus studio-</i>	
		<i>rum</i>	

<i>rum in dubio videntur donasse.</i>	70.	<i>Declaratur.</i>	113
	<i>seqq.</i>	<i>Pater sumptus Canoniciatus non pra-</i>	
<i>Nisi constet de credendi & repetendi</i>		<i>sumitur donasse</i>	116
<i>animo (1) ex protestatione.</i>	67	<i>Quod Marius in personam uxoris ne-</i>	
<i>Quo tamen casu necessarios sumtus vi-</i>		<i>cessario impendit, illud praesumitur</i>	
<i>ctus & amictus deducit.</i>	77. <i>seqq.</i>	<i>donasse.</i>	118
<i>Nisi (2.) filius sumptus studiorum ma-</i>		<i>Maritus uxori constante matrimonio</i>	
<i>le collocaverit.</i>	79. <i>seqq.</i>	<i>jocalia vestesque pretiosas dando</i>	
<i>Nisi (3.) ratio studiorum praelatum</i>		<i>non praesumitur donasse, sed saltem</i>	
<i>abierit</i>	86. <i>seqq.</i>	<i>ad usum concessisse.</i>	119
<i>Nisi (4.) Filius ipse bona habeat.</i>	90.	<i>Quidam jocalium nomine veniat ju-</i>	
	<i>seqq.</i>	<i>dicis arbitrio committitur</i>	120
<i>Explicatur Obfians L. fin. C. d. alim.</i>		<i>Maritus de jocalibus uxoris libere po-</i>	
<i>pupul. praest.</i>	92. <i>seqq.</i>	<i>testari.</i>	122
<i>Tum demum de proprio quis solvere</i>		<i>In rebus quantivis pretii donatio non</i>	
<i>praesumitur, etiam illo casu, quan-</i>		<i>praesumitur.</i>	126
<i>do aliena administrat, si obligatus</i>		<i>Uxor marito ad consequendam digni-</i>	
<i>fuit de suis aliquid praestare.</i>	95	<i>tatem sumtus suppeditans eos do-</i>	
<i>Resolvitur dubium secundum.</i>	96	<i>nasse praesumitur.</i>	127
<i>Explicatur L. fin. C. d. Dot. pro-</i>		<i>An Maritus impensas in rem uxoris fa-</i>	
<i>miss.</i>	97	<i>ctas donasse praesumatur, subdivin-</i>	
<i>Causa dotis & studiorum aequipara-</i>		<i>tionem exponitur</i>	129. <i>seqq.</i>
<i>tur.</i>	98	<i>Vitricus in dubio, si privignos aluerit</i>	
<i>Aequiparatorum eadem est ratio.</i>	99	<i>eosque studiis imbui curaverit, non</i>	
<i>Nisi (5) impensa immodica & reliquis</i>		<i>praesumitur donandi affectu hac se-</i>	
<i>liberis legitima non fuerit salva.</i>	102	<i>cisse.</i>	133
<i>Major legitima, quam studiorum fa-</i>		<i>Sed Privignus probare debet donandi</i>	
<i>vor est.</i>	103	<i>affectum.</i>	134
<i>Praesumpta donatio in prohibitis non ha-</i>		<i>Jura de Vitrici affectu in dubio male</i>	
<i>bet locum.</i>	104	<i>praesumunt</i>	135
<i>Liberi legitimam defraudari non possunt.</i>	105	<i>Vitricus alimenta praesumitur donasse</i>	
		<i>si privignus in ejus servitio fuerit.</i>	
<i>Pater legitimam gravare nequit.</i>	106	<i>Declaratur hac limitatio.</i>	138
<i>Nisi (6) in libros rationum studiorum</i>		<i>Inter alias personas, inter quas remo-</i>	
<i>impensa fuerint relata.</i>	107	<i>tius sanguinis vinculum intercedit,</i>	
<i>Quod tamen rejicitur.</i>	108	<i>in dubio donatio non praesumitur.</i>	
<i>Et ampliatur.</i>	109. <i>seqq.</i>		139. <i>seqq.</i>

- Non præsumitur donatio illorum bonorum communium, quibus sanguineus diuusus est. 143
- Non præsumitur frater donare quod in reparanda communia ædificia aut litam impendit, si bona cum fratre diuisa possideat. 144
- Limitatur data Regula. (1) Si agatur de rebus exiguis & modica æstimationis. 145
- Immodica donatio præsumitur furiosa. 146
- Frater ex causa pietatis fratrem aluisse præsumitur, si modica sint impensa. 147
- Limitatur (2) Si alia cesser conjectura. 148
- Quod constitutum est inter Coniunctos ratione sanguinis, idem etiam procedit in Amicis ratione familiaritatis. 149
- Secunda præsumta donationis conjectura est favor dotis. 150
- Extraneus puella dotem dans præsumitur eandem donasse, si à marito illius uxoris sibi solum eandem matrimonio reddi non est stipulatus. 151
- Quis hic dicatur Extraneus. 152
- Pater impensas Conviviæ nuptialis præsumitur donasse. 154. seqq.
- Nisi de contrariæ eius voluntate constiterit. 158
- Non vero præsumitur donasse Arrhas sponsalicias, neque vestimenta & ornamenta nuptialia. 159
- Nullò minus subsidium Paternum. 160
- Nisi admodum exiguum fuerit. 161
- Nobilis, si simul dives fuerit, accipiens vero inops, præsumitur donasse. 162
- Donatio est ornamentum Nobilium, Laus Regum, Gloria Principum & Senatorum proprium. seqq.
- Limitatur Conclusio (1). Si res donata sit exigui pretii. 163
- (2) Si actus à Nobili gestus donationi conveniat. 171
- Aut (3) aliæ concurrant cause donationem præsumtam inferentes. 172
- Unum verisimile additum aliis verisimilibus facit plenam probationem. 176
- Quæ singula non prosunt, collecta iuvant. 178
- Fideicommissum à Sorore Fratri donandi animo præsumitur remissum, si concurrant [1.] sanguinis conjunctio. [2.] Rationes sapius calculate & ommissa fidei commissi petitio [3.] temporis diuturnitas. 180
- Aliud exemplum subjicitur. 180
- Et examinatur. 182. seqq.
- Qui Paterna amicitia iuvit amici filium, cum à suspectis tutoribus fraudaretur, impensum donasse præsumitur. 184
- Aliud exemplum subjicitur. 185
- Præsumitur Donatio propter præcedentia bene merita ex causa Remuneracionis. 186. seqq.
- Ex donatione oritur antidotalis obligatio. 187
- Etiam si donatio meritorum existimationem excedat. 188

- Limitatur hac assertio [1] modo merita non sine obsequialia, sed Officialia, aut artificialia.* 189
- (2.) *Et liquido bona merita probentur.* 190
- Presumitur donatio ex causa Pietatis.* 191
- Hinc impensas redemptionis in filio Mater presumitur donasse.* 192
- Non aequi frater.* 195. seqq.
- Pater ob delictum filii solvens multam, eandem donasse non presumitur.* 198
- Nemo ex delicto beneficium habere debet.* 200
- Sumtus funeris non repetuntur nisi (1) fuerint necessarii (2) modici (3) animo repetendi facti* 201
- Alias in dubio religionis & pietatis immittendi dati & donati presumuntur.* 202
- Presumitur donatio quoties alius titulus probari nequit.* 203
- Infertur inde (1) quod qui pro invito solvis videatur donasse.* 104
- Nisi salus publica impensas desideret.* 206
- Pacta, protestationes & prohibitiones contra publicam utilitatem nil operantur.* 207
- Indebitum scienter solvens presumitur donasse.* 208
- Exempla regula referuntur.* 209 seqq.
- Limitatur regula (1) Modo alia quam donationis conjectura capi non possit.* 210
- Cujus exemplum exhibetur in debitore*
- indebitas usuras ultra modum scienter solvente.* 212
- Limitatur (2) modo Debitor indebitum solvi non ignoraverit* 213
- Limitatur (3) Modo non solvatur indebitum scienter ex illa causa, ex qua lis inficiando crescit.* 214
- Ex qua causa solutum repeti non potest* 215
- Creditor sciens in judicio & falso assertens debitorem sibi non debere, presumitur donasse.* 216 seqq.
- Creditor Debitori reddens chirographum debitum donasse presumitur.* 219. seqq.
- Limitatur: Modo Debitor probaverit sibi à creditore cautionem redditam esse* 222
- Limitatur [2] Modo alia conjectura capi non possit.* 223
- Exemplum ejus exhibetur* 224
- Creditor pignus reddens Debitori debitum donasse non presumitur.* 225. seqq.
- Qui alteri pecuniam dedit, ut aliquid faciat in suo loco, quod ceteroquin facturus non erat, eam donasse presumitur* 228
- Qui sciens adificat in fundo alieno presumitur donasse* 229
- Pater, re filio simpliciter tradita, patiens inde fructus filium percipere de qua illis & rei proprietate pro lubitu disponerem, ipsam donasse presumitur.* 230
- Qui sua impensa immaturos fructus*

in fundo alieno, quem non possidet, colligit, impensam donasse præsumitur. 231

Patronus consentiens nuptiis libertæ jus operarum donasse præsumitur. 233

Pater emancipato inter vivos, filio non adimens peculium donasse præsumitur. 234

Qui exceptione munitus eadem non utitur, donasse præsumetur. 235

Qui uno nummo locat, vel uno nummo vendit, id, quod unius nummi quantitatem excedit donasse præsumitur. 236 seqq.

Nisi unus nummus rei vendendæ proportionabiliter respondeat. 238

Quinque Effectus donationis præsumptæ exhibentur. 240. seqq.

P *Præsumpta Donationis causam efficientem esse tacitum donantis ex probabilibus de donatio argumentis verisimiliter elicitum consensum in descriptione præsumptæ donationis supr. Cap. 1. delineatum ac demonstratum videmus. Enimvero in rebus claris locum non invenit præsumptio Gardin. Mantica de Tacit. & amb. convent. Lib. 12. Tit. 29. n. 22. Klok. Tom. 2. Consil. 48. n. 9. & Consil. 62. n. 48. Wesenbec. P. 1. Consil. 1. n. 48. Cum autem fundata ex præsumptione donatio nonnunquam fallax sit, facileque per aliam elidi possit, Barbosa. c. 49. Lib. 4. ax. ult. in fin. nec levidensia hic sufficiant argumenta, sed talia requirantur, unde probabiliter ad donationem collimare ac inferre licet, quæque tam diu pro veris habentur, donec contrarium proberur, Alciat. in Tract. d. præsumt. in præbud. P. 3. n. 1. cautè procedere hic judicem oportet, ne quascunque temerè admittat Conjecturas, sed potius in dubio generali in Præsumptione traditæ inhæreat Regulæ, ab ea tum demum recessurus, quoties verisimiles conjecturæ Lege præprimis munitæ donandi affectum probabiliter inducunt, quas inter principe ferè loco Jcti communiter collocant, intercedens inter donantem & Donatarium sanguinis vinculum, ut toties ex illorum opinione præsumatur donatio, quoties qui dedit, & qui accepit, sanguine juncti sunt, quod probare annuntur ex L. 38. S. 1. ff. d. Donat. inter V. & H. L. 19. vers. quod si C. d. Legat. Hahn. ad Wesenbec. Tit. d. Donat. n. 4. Tiraq. d. retract. Consanguinitatis S. 1. gloss. ff. n. 154. Gravetta. Consil. 466. n. 8. Laurent. de Pinn. Consil. 108. n. 2. Raudens. lib. 1. Resp. 1. n. 110. Bertr. Consil. 121. n. 5. Lib. 2. P. 1. Berlich. P. 1. Dec. 8. n. 1. Brunnem. ad L. 27. ff. d. Probat. in fin. Abbas. nome. de Præsumt. Alciat. Tract. de Præsumt. Reg. 1. Præf. 38. n. 1. 3. Dec. consil. 267. n. 2. in fin. & usque adeo verum esse autumant, ut, si*

quis *Conjunctorum* asserat, se animo repetendi aliquid impendisse, quod sæpius fieri assoler, quando inimicitia inter conjunctos exarist, juramentum *conjuncto* imponant, quo mediante confirmet, impendisse se repetendi animo Molina de *J. & J. Tr. 2. Diss. 554. n. 12.* Manz. ad *Tit. De Negot. gest. n. 45.* Zoef. *cod. n. 11.* & Brunn. ad *L. 27. ff. d. N. G.*

6 & ad *L. 1. C. cod.* Verum solam sanguinis rationem donationis præsumptionem haud inducere vid. Schrader. *Consil. 48. n. 101.* Bartol. Alex. Jason. & Ddres ad *L. qua dotes ff. solut. matrim.* Alex. *Conf. 99. ad fin.* Sed præter sanguinis vinculum alias requiri conjecturas donationis probabilitatem inductivas rectius mea quidem opinione statuit Jacobus Menochius, quem jure quidem merito Mascard de *Probat. Vol. 2. Concl. 560.* Splendorem Batavinæ Academiæ appellat. de *Arb. Jud. Quæst. Lib. 2. Cent. 1. Cas. 88. n. 16.* & cum illo Jason. in *d. L. qua dotes ff. solut. matrim.* ubi hanc communem docet esse sententiam Johan Cöppen. *Dec. 14. n. 6.* Struv. *S. J. C. Ex 40. sb. §* Gothofred. ad *L. 26. d. Probat. Alex. Consil. 133.* Bocer. de *Donat. c. 3. n. 19.* aliquis abbas alleg. Ddres.

7 Quæ sententia probatur (1.) per textum *L. Procula 26. ff. d. Probat.* ubi remissum non dicitur fidei commissum *ex sola fraternitate*, sed quod Frater vivus (α) non petierit & (β) sæpius tamen non calculatæ inter ipsum & Fratrem suum fuerint rationes, nec tamen (γ) unquam allegatum fuerit fideicommissum. vid. Roll. à Valle *Lib. 4. Conf. 65. n. 18.* Brunn. ad *L. Procula n. 2.* Menoch. *d. Loc. &* clarius (2.) per textum *L. Ex duobus Præteritis 27. ff. d. N. G. & L. si negotium 16. C. cod.* ubi Imperatores Gallus & Volusian rescribunt, Fratrem pro sorore aliquid solventem, illud non videri solvisse donandi, sed *repetendi animo*, habiturum eo nomine negotiorum gestorum actionem, quæ utique cessaret, si sola fraternitatis & consanguinitatis ratio donandi affectum induceret vid. Ruin. in *Consil. 161. n. 11.* Gravetta. *Conf. 159. n. 4.* Decius *Conf. 628. n. 7.* Mascard. *d. Probat. Concl. 555. n. 2.* Surdus de *alim. Tit. 6. qu. 12. n. 33.* Brunn. ad *L. 16. C. d. N. G.* (3) Quod filius pro patre solvens in dubio videatur repetendi animo solvisse *L. Si filius 12. C. cod.* quem excluderet donandi affectus, si solum consanguinitatis vinculum præsumptionem donandi offerret. vid. Brunn. ad *L. 12. C. ad. tit. &* inibi plena manu adducti Ddres, ubi docet: in dubio donandi animum hoc casu non præsumi, nisi ex *parvitate solutionis* appateat, per inibi allegatos Petrum, Cynum, Baldum, Salycot. Surd. &

Bachovium, quibus jungi poterit Menochius *d. l. & inibi alleg. Ddres.*

Nec obstat nostræ sententiæ *supra alleg. L. 38. ff. d. Donat. inter V. & U.* cum inibi pro decisionis fundamento male à Gualone *ad L. Quæ doctis. n. 18. Solut. Matrim. Bald. in L. 2. G. d. jur. dot. aliisque adducatur confraternitatis vinculum solitariè consideratum, quin potius ponendum illud sit in Scientia & Tacurnitate fratrum inducentibus consensum donationis confirmatorium, Covaruv. in c. Johannes n. 4. x. De testam. Brun. ad L. 38. ff. d. Donat. inter V. & U. Ruin. Consil. 262. n. 12. lib. 3. Menoch. d. A. 7. Q. Cas 88. n. 15.*

Nec advertabiur [2] *L. 10. versic. quod si, C. d. Legat.* Ubi rescribit Imperator Alexander. Rei alienæ legatum ab ignorante testatore relictum tum valere, si istiusmodi res *Conjuncte Persona* relinquatur. Ex qua lege colligunt Ddres: Quæ ex sanguinis vinculo oritur, præsumtionem esse validissimam adeo, ut etiam illam præsumptionem vincat, quod testator fideiussor rem alienam fuisse, ipsam non fuisset legaturus. Vid. Brun. *ad d. L. 10.* Unde inferunt supra citat. Dd: Ergo illam sanguinis rationem in dubio quoque donandi affectum inducere *argum. d. L.* Quam elumbe autem hocce argumentum sit, ex illo advertere licet, quod à legatis ad donationem inter vivos ex notissimajuris theoricâ infeliciter inferatur.

Ex hæcenus ergo dictis facile constabit, quo donationem præsumat Judex, aliis conjecturis quam solius consanguinitatis eundem inducendum movendumque esse: quarum primam in *Pietate dantis aut donantis* ponimus, ex qua hanc formamus regulam: *Quotiescumque pietatis intuitu impensa sunt, toties facta præsumuntur, non amisso respectu, sed donandi affectu* *L. 1. L. 2. C. d. Negot. gest. Baldus ad b. L. n. 4. & Sichard. b. n. 11. Brun. ad L. 1. C. eod. n. 2. Stryk. Tract. d. Cautelis in Contract. necess. Cap. 1. Sect. 3. § 5.* Uthinc extra omnem dubietatis aleam positum sit, si certum sit impensam ex pietate & affectione domestica proficisci, animum donandi præsumi, *d. L. 1. & 27. §. fin. ff. d. N. G. inibi que Brun. ad §. 1.* At verò cum sæpe dubitetur, num ex affectione domestica aliquid impensum sit *per L. 15. C. d. N. G. & L. 27. §. 1. ff. eod.* inquirendum ante omnia est, quando *Pietatis gratiâ factæ præsumantur impensæ?* Qua in re definienda elegantissimam ex Excell. Strykii aureo Tractatu de Cautel. in Contract. necess. c. 1. Sect. 3. §. 5. exhibemus Regulam: *Toties Pietatis causa & donandi affectu impensæ factæ*

presumuntur, quoties inter dantem & accipientem *Derivatio* vel *Communio* sanguinis intercedit, & pro illa persona, in quam expensæ sunt, *indigentia* seu *evidens necessitas* militat, ut sc. illis impensis carere non possit. Confer. *Disput. Böttichers de Sumpt. Pietatis c. 5. n. 5.* Ex qua Regula cum benè multi decidantur casus, eidem deducendæ & explicandæ aliquantisper immorabimur.

Duo autem vi hujus Regulae ad Pietatis, & quæ inde sequitur, 16 Donationis præsumptæ conjecturam eliciendam posuimus requisita (1) A parte utriusque i. e. dantis & accipientis *Derivationem* vel *Communio* sanguinis: Ubi cum Authore hujus Regulae, per *Derivationem sanguinis* intelligimus, quando Personæ sanguinem à se invicem trahunt, quod fit inter Ascendentes & Descendentes, ubi ob concurrentem Parentelæ respectum *Pietas* præsumitur Stryk. *d.l. § 6.* Per *Sanguinis* verò *Communio* matrimonii subinnuimus vinculum, ubi in eandem carnem per copulam matrimonialem cœcunt & coalescunt. Inter has enim personas cum sit alendi necessitas, jura aliter præsumere non possunt, quam quod unusquisque officii sui vel Paterni vel Maritalis memor fuerit, & ita Paterno vel Maritali affectu sine animo repetendi expensas fecerit L. 5. C. d. N. G. (2) à parte accipientis *evidentem necessitatem* requiri diximus, ut illis expensis carere non possit. Hisce Præmissis ex primo requisito inferimus *affirmative.*

Omne quod (1.) Pater in Personam filii impendit, præsumi donatum. Nam quæ quis ex officio facere obligatus est, seu quæ quis pro conditione sua ac statu facere debet, ut explicat Petr. Barbosa in L. 4. P. 4. ff. solut. matrim. ea non facit ut negotiorum gestor animo repetendi Brunneinan. ad L. 5. C. de N. G. sed animo non repetendi, unde in terminis concludit Donellus L. 15. c. 16. in med. fm. Patrem non habere animum repetendi, quando filiis egen-tibus alimenta subministrat, cum ad ea suppeditanda jure naturali teneatur L. 19. C. d. N. Gest. L. 5. ff. d. agnos. & al. liber. L. 4. ff. eod. Carpz. P. 2. C. 10. D. 18. per tot. Michalor. P. 1. c. 31. num. 1. Stryk. d. Collat. Descend. c. 4. §. 17. Cothm. Consil. 13. n. 128. Brun. de Collat. c. 4. num. 64.

Quod

Quod parili ratione procedet (2) In *Sumtibus Studiorum* quos pater in dubio utique donasse præsumitur *L. 15. C. de N. G. & L. 50. ff. famil. erciscund.* ubi Ulpianus JCrus Nobilis *L. excusantur 2. §. ult. ff. d. Excus. tur.* & Sapiientissimus Nov. 97. c. 6. §. 1. in hæc verba respondet: Quæ Pater Pietate debita ductus filio studiorum causa subministravit, si non credendi animo Pater misisse fuerit comprobatus, in rationem portionis, quæ ex defuncti bonis ad filium pertinuit computari æquitas non patitur. Ex qua lege aperte constat, cum probari debeat in Patre studiorum sumtus filio subministrante, ipsum credendi animo eisdem misisse, donandi animum in dubio præsumi Harpr. ad §. 2. J. d. Donat. n. 62. & 63. Si enim tum demum sumtus conferendi sunt, quando conditio illa reperitur: Quod credendi animo Pater miserit, sequitur ex aduerso, quando conditio illa non adest, quod præsumatur donasse: Siquidem, quod sine conditione datur, pure datum præsumitur, & quod non animo repetendi datum est, donatum esse intelligitur; Inde recte infert *Excellentiss. Strykius Tract. de Collat. Succedent. 6. 3. §. 11.* Studiorum favorem, cujus intuitu plura extraordinem singulari jure constituta reperire licet *L. cum fil. famil. 17. ff. Si cert. pet. l. Quæsitæ 78. ff. d. leg. 3. L. Seja 20. §. Pamphila 6. ff. d. instr. leg. Rebuff. Tr. d. Privileg. Universit. Claud. Battand. c. 12. n. 16. d. legit. Brunnem. d. coll. Bon. c. 4. n. 67.* & pietatis Paternæ præsumtionem, repetitionem horum sumtuum non admittere, nisi liquido de animo credendi constiterit *L. 15. C. d. N. G.* quo Pater misisse sumtus in dubio præsumi nequit, cum eo ipso, quod filium miserit ad Academiæ, ut inibi eruditionis thesaurum sibi compareret, bonisque instructus inde redeat artibus, dare etiam sumtus necessarios voluisse non possit non præsumi, non respiciente ipso antecedens, consequens qui velit, quo sine illud obtinere non datur *argum. L. 2. ff. de Jurisdic. Hiscæ accedit alimentorum favor, quorum jure sumtus censei studiorum, ceteraque adjuventutis institutionem necessaria dubitasse hætenus neminem, docet Brunner. de Collat. bon. d. l. n. 63. per L. jus 3. §. ante 2. & 5. L. qui filium 4. ff. ubi pupill. educ. l. ult. versicul. ceterum C. de aliment. pupill. præst. l. Si Paterno 15. C. d. N. G. confer. Everhard. in loc. leg. loc. ab a. im. ad piæ caus. n. 1. Prukman. Consil. 5. n. 95. Stryk. d. l. §. 21. jungatur L. si quis à liberis 5. §. non tantum 12. ff. d. agnos. vel alend. libr. l. de bonis 6. §. Non solum 3. ff. d. Carbon. edict.* Atqui alimenta Pater in dubio censetur

- animo non repetendi subministrasse, per supra deducta. E & Studiorum sumtus Cravetta *consil. 115. n. 4. Trentacinq. lib. 1. Resolut. 5. de Legitim.* Joan Garzias *de Expens. c. 4. n. 6. Dassel. ad consuetud. Lunenburg. art. 19. n. 15. & ad consuetud. Marchic. P. 3. Tit. 3. § 13. Item lib. 1. cons. 38. Rutger. Ruland. L. 5. c. 14. n. 21. de interrogat. Haunold. de J. & J. Tr. 6. c. 8. contr. 10. n. 566. Blasi. Michal. de Fratr. Part. 1. c. 26. Alvar. Valasc. d. Partit. c. 13. n. 151. Kremberg. de Sumtib. Stud. q. 1. per tot. Joh. Anton. Mang. de Imput. & Detract. qu. 32. n. 1.*
- 23 Non obstat (1) *L. Legatis 6. ff. d. alimentis ubi* J Crus Javolenus alimentis sumptus studiorum, quæ que ad disciplinam pertinent, videtur contradistinguere, cum alimenta dicat hosce esse sumtus, sine quibus corpus ali non potest, quod sine studiorum sumtibus fieri posse nemo inficiabitur. Resp. enim est, loqui dictam Legem de alimentis quæ per *Legatum* sicque ex *dispositione hominis* debentur. Nos autem quando sumtus studiorum alimentorum jure censerî asserimus, loqui de alimentis, quæ debentur *ex jure natura & propter arctissimum sanguinis vinculum*. Jam autem expediti & aperti juris est, ab illis ad hæc non licere inferre, plenior siquidem interpretatio est alimentorum naturali & sanguinis jure debitorum, quam Legatorum cum inibi favor sanguinis & pietatis favorabilius explicare permittat dantis voluntatem. *L. si quis 5 ff. d. agnosc. liber. 2. 4. ff. ubi pupill. educari*. Hic vero in favorem heredum, quos in dubio testator minimum onerare voluisse præsumitur, strictius vocabulum alimentorum accipere oportet *L. 69. Non aliter à significatione verborum recedi oportet, quam manifestum est aliud sensisse testatorem ff. de legat. 3* Pontanus *Tr. d. aliment. cap. 17. n. 21. Surdus Tr. simili Tit. 4. qu. 6. n. 4. Myfinger. cent. 3. Obs. 12. Stephan. Fagundez. ad 10. præcepta ad 41. præceptum c. 20. n. 13. Garzias d. expens. 3. n. 45. Brunnem. ad L. 6. ff. d. alim. leg. Brunner. d. collat. Bonor. d. l. n. 66. seqq. Harpr. §. 2. J. de Donat. n. 99.*
- 24 Multo minus refragatur sententiæ nostræ, quod Donatio inter Patrem & filium expresse facta non subsistat *per supr. c. 1. plenius deducta*; Ergo nec præsumi possint in dubio sumtus studiorum animo repetendi facti *per Regulam c. 1.* Resp. enim est dist. inter *donationem simplicem seu meram*, quæ sc. nullam causam annexam habet, nisi meram liberalitatem & beneficentiam dantis gratuitam, & *donationem ob causam* puta studiorum &c. illa non subsistit, bene vero hæc Harpr. *d. l. n. 66.*

Ampliatur Regula nostra, ut non saltem illud donatum à Patre
 præsumatur, quod in victum & amictum filii studiosi, item mercedes
 Magistrorum *L. 15. d. N. G.* impensum est, sed & sumtus (3) quos Pater
 filio *librorum nomine* subministravit donandi animo facti videantur.
 Cujus ampliacionis hæc evidens redditur ratio, quod nil magis stu-
 diorum sumtibus annumerari possit, quam necessarii libri, quibus sine
 liberi studia continuare. *l. pen. ad exhib.* exque Parentum voto & in-
 tentione commode absolvere non possunt Stryk. *Disp. de collat. bonor.*
c. 2. n. 9. Brunnem. *d. collat. bonor. c. 4. n. 107.* Claud. Battand. *c. 12. n. 26. d.*
legit. Schard. *ad L. si filiusfam. 4. n. 8. C. famil. ercisc.* Hardiw. Dassel.
consil. 38. lib. 1. n. 2. & 3. Cuman. *consil. 40.* Toming. *Dec. 32. n. 11.* Sicuti
 enim studiorum favor & debita Parentum pietas hoc in ceteris ope-
 ratur studiorum sumtibus, ut hi præsumantur donati, quanto magis
 Pater, qui filii probitate ac singulari eruditione nobilior reddi dicitur
 §. *Generaliter auct.* Hac constit. qua de dignit. collat. 6. Nicol. de Ubald. 28
 in *Tract. de Success. ab intest. in prima specie liber in fin. vers. ult. quaro.* filio
 studiis graviter operanti, libros, ut propria Studioforum arma. Gloss.
 in *L. Nepos 125. ff. d. V. S. Rebuff. Privileg. Universit. 55. & seqq.* Claud.
 Rattand. *c. 12. n. 16.* Schneidw. *ad §. 20. n. 48. J. d. Act.* Brunner. *de collat.*
Bon. c. 4. n. 109. Dassel. *d. consil. n. 3.* donasse præsumitur. Cum enim
 haud dubie Patris filium ad Academies mittentis mens sit atque vo-
 luntas, ut studia arcte complectatur, inque illis ita versetur, ut bene
 doctus ad Patrios revertatur Lares, patris olim profuturus, necessaria
 filio denegare subsidia non magis præsumitur, quam qui filium nullis
 instructum armis ad debellandum hostem patris defendendæ causa
 militatum mittit: Sicuti enim filius miles armis destitutus voto paren-
 tis respondere haud quiverit, ita filius Studiosus, quod se dignum
 expeditum reddere haud valebit librorum suppellectile non instru-
 ctus. Gædd. *ad L. Armorum 4. n. 7.* hauriente aquam cribro, qui
 discere vult sine libro: Hinc concurrente studiorum favore & patris
 pietate, nõ alia capi præsumtio potest, quam, quod, cum pater reliquos
 studiorum sumtus animo non repetendi in dubio fecisse præsumatur,
 libros etiam apprime ad comparandum eruditionis thesaurum filio
 studiis mancipato necessarios donasse præsumatur. Richter *ad Auct.*
Habua C. Ne filius pro Patre Diss. 5. Ampliat 8. p. 91. Wissenbach. *ad ff. Vol. 2.*
Disp. 12. sb. 14. Michal. *supr. all. c. 27. per tot.* Kremberg. *de Sumtibus Stud.*

qu 4. n. 52. Cum qui consequens velit, non possit non velle antecedens *L. ad legatum ff. d. Procurat. Everhard. in Top. Loc. à concess. consequ. ad concess. anteced. n. 2. Baldus ad L. Macedoniam 3. ff. ad SCLL. Maced. Rebuff. de Privileg. univers. 55. Battand. c. 8. n. 9. d. legit. Perez. ad C. Tit. d. Collation.*

31 Quod autem de præsumpta librorum donatione diximus, id tamen neutiquam extendi volumus ad libros, quos pater ex Bibliotheca sua uni filiorum subministravit, hos enim non donatos, sed saltem commodato concessos in dubio videri asserimus cum Mangell. *de Imputat. qu. 30. n. 20. Michalor. d. c. 27. n. 26. seq. Merlin. de leg. lib. 2. qu. 22. n. 8. Corvalho, de Quæris ad c. Reynaldus P. 4. c. 1. n. 115. Stryk. d. 1. n. 9. in fin.* Ubi ita in Facultate Viadriniana Anno 1682 d. 21. Septembr. responsum esse subjicit.

32 Cum in eadem cum libris ac sumptibus ad studia subministratis, conditione & causa sint expensæ in gradum, dignitatem & honorem filii erogatz. Baldus *ad Auth. Ex testamento n. 12. Rebuff. Privil. Univers. 55. Sichard. ad L. Filius fam. 4. n. 8. C. famil. erciscund. Sneider. ad §. 20. J. d. A. Battand. c. 11. n. 34. C. cap. 12. n. 14. Rutger. Ruland. lib. 5. cap. 14. n. 22. de interrogat. consil. Marburg. 1. consil. 26. 333. Brunner. de collat. bon. c. 4. n. 114.* ampliamus Regulam nostram supra n. traditam, præterquam in sumptibus & expensis, quas (4) pro Dignitate Academica exantlatis litteris Pater in filium Studiosum fecit, L. 11. §. 16. ff. d. collation. quam præsumtionem partim favor studiorum, L. 14. C. d. Advos. divers. judic. partim Pietas Paterna, quæ ex sanguinis derivatione descendit L. 50. ff. famil. erciscund. L. 5. C. ad SCLL. Maced. partim consideratio peculii quasi castrensis, *argum. L. 1. §. nec castrense ff. de collation. Zoef. ad b. c. n. 32. partim etiam ipsius patris respectus, argum. L. 20. §. 6. ff. famil. ercisc. in-bique Brunnem. Carpz. p. 3. C. 11. D. 17. inducit, ad quem cum filii honor non possit non pervenire, ut recte id propter de eodem participare dicatur, pater non solius filii, sed sui quoque causa impensas in dignitatem fecisse præsumitur. Kremberg. *de sum. Studior. q. 6. n. 1. Brunner. c. 4. n. 144. seqq. Mangil. de Impu. qu. 33. n. 8. Molina de J. C. J. Tr. 2. Diss. 241. Stryk. Dissut. de collat. descend. c. 3. §. 16. Brunnem. ad L. 1. ff. d. collat. n. 25.* Ex filii enim honore parentum & totius Familiz nomen splendet. Carpzov. p. 3. c. 11. D. 8. n. 3. Unde illud, quod hosce sumtus filius non teneatur conferre. *d. L. 1. §. 16. ff. d. collat. vid. Carpz. P. 3.**

R. 3. C. 11. D. 17. Scheplitz, P. 3. *constit. Marcbic. Tit 3. n. 19.* Barry *de Success. ab intest. lib. 14. tit 4. Perez. ad C. tit de collat. Struv. S. J. C. ad Tit. de collat. Matth. Coler. Decis. 62. n. 24. ubi docet.* In dubio hosce sumtus parentes intelligi *animo donandi fecisse*, qualiter & respondit Facultas Lipsiensis in Causa Doctoris Laurentii Mulleri. Mense Septembri, Anno 1577. (verba sent. *Habt ihr auf Bef. h. eures Vaters bey Leben desselben eure studia continuiret / und die Insignia Doctoralia erlanget / so seyd ihr dieselbe in gemeine Theilung zu bringen nicht schuldig* D. R. W.) *Confer. Hærem. pistor P. 1. qu. 19. n. 1. Philipp. in Usu Pract. Inst. lib. 2. Eclog. 72. n. 24. Finkelth. Obs. u. Richter. ad Auth. Habita C. Ne. filius pro patre. & Fachin. contro. 5. c. 83.*

Nec alia Ratio est (c) Sumtuum peregrinanti filio à patre submi- 34
 nistratorum, utiliterque impensorum. Utut enim de his dubitari 35
 possit per illa, quæ adducit *Magnificus Strykius in sapius alleg. Disput. de collat. Descendens. c. 3. §. 15.* scilicet, quod peregrinatio nil commune habere videatur cum studiis, quorum favore præsumi in parente donandi affectum in præcedentibus diximus; Multi quippe feliciter 36
 consilio principi aduerunt, qui peregrinas oras penitus non visitant, ea hodie reiliteraria & copia & elegantia existente, ut nil quicquam, quod exterarum quoque Rerum publicarum gubernandi rationem attingit, amplius in occulto sit; Veruntamen cum frequentissima 37
 cum exteris intercedant negotia, quæ vix commode ac feliciter expediri possunt, nisi exterorum pariter & mores & linguæ, ex conversatione cum ipsis, nobis exactè perspecti sint, hincque admodum utile sit ad exteras quoque provincias ablegare filios, prudentiam sibi civilem eo solidiorem hoc pacto comparaturos & majus suæ Familiz decus ac splendorem conciliaturos, Reique publicæ usui magis profuturos, non dubitantes afferimus, pietatem Patris, studiorum ac Reipublicæ favorem in hisce quoque sumtibus facere cessare repetendi affectum. *Stryk d. 1. in fin. Richter ad Auth. Habita C. Ne filius pro Patre Struv. S. I. C. tit. 30. Exercit. 37. Carpz P. 3. C. 11. D. 18. qualiter respondere Lipsienses in Causa M. Christoph. Finkelthaus. Mens. Octobri 1582. Da euch nun eure peregrination in Frankreich 100. fl. gekostet / so euch Euer Vater durch Wechsel übermachtet / so möget ihr solches Geld in gemeine Theilung zu bringen / oder euch abkürzen zu lassen nicht gedrungen werden.* D. R. W. *Conferatur Eckholt, S. 12. in Comm. ff. ad Tit. de Collat. aliisque passim. ad tit. d. Collat.*

Dd

Quz

38 Quæ hætenus fufius ratione Alimentorum Sumtuumque, studiorum exposuimus, etiam in Avo reliquisque Ascendentibus masculis, obtinere, nulli dubitamus afferere: Quod enim alimenta atinet, in aprico est, pietatis favorem, amore cum sanguine in descendentes descendente, repetendi affectum in Ascendentibus excludere, necessitateque descendentes se exhibere non valentibus, hosce alendi jure sanguinis & naturæ illis imposita, contra donandi præsumptionem non minus in Avo, quam patre inducere, vid. L. 5. §. 2. & L. pen. ff. d. agnos. vel alend. liber. L. 5. & L. 15. C. de Negor. gest. inibique Brunnomann Carpov. P. 2. C. 10. Def. 19. Sürdus de aliment. tit. 1. qu. 12. n. 1. & Dd. passim. ad tit. ff. & C. d. alend. liber.

39 Nec alia ratio est Sumtuum Studiorum. Cum enim per supr. c. 2. plenius deducta, impensæ studiorum jure alimentorum censentur, & quoties jure naturæ & sanguinis alimenta debentur, alimentorum
40 appellatione veniat n. ejusdem c. In hisce autem ex proxime adductis juris textibus edoctissimus, cessare repetendi animum in Avo reliquis Ascendentibus, paritatem secuti rationis concludimus: Sanguinis rationem parentelæ respectum inducentem, junctum favori studiorum etiam in Avo donandi præsumptionem in dubio quoad impensas Nepoti ministratas studiorum causa regulariter
41 inducere.

Sed num in Matre & Avia reliquisque materna linea Ascendentibus idem obtineat? non incongrue aut impertinenter hic quaeritur. Et quidem
42 alimenta in dubio Matrem præsumi donare textus est in L. 11. C. d. N. G. ubi rescribit Imperator Alexander in hæc verba: *Alimenta quidem, quæ filiis tuis* (quorum appellatione in favorabilibus etiam Nepotes venire expeditum est per L. 84. L. 120. pr. & § 1. ff. d. V. S.) *præstitisti, sibi reddi non justa ratione postulas, cum id exigente materna pietate feceris.* Unde & præprimis ex addita ratione infallibiliter inferimus cum Gothofredo ad d. L. 11. litt. γ. in dubio in matre alimenta liberis suppeditante donandi animum regulariter præsumi. L. Nefennius 34. d. N. G. verba: *Quæ pietate cogente de suis præstitisse &c.* jungatur Brunnomann ad d. L. 11. C. d. N. G. Stryk. Traß. de Cautelis in Contract. necess. Sect. 3. cap. 1. §. 7. & 9. Carpov. P. 2. C. 2. Def. 22. Menoch. de A. J. Q. cas. 88. n. 10. Nec alia ratio est Avia materna d. L. Nefennius 34. ff. d. N. G. ubi respondet JCtus Paulus: Aviam jure Pietatis de suo præstitisse alimenta, sicque in illa regulariter cessare repetendi & non donandi animum, Gothofred.

ad

ad d. L. 34. ff. d. i. litt. G. Petr. Bufius ad L. d. 34. n. 3. inibique Brunnem. Conferatur Cujacius Tom. 1. p. 539. seq. Finkeltauf. Obs. II. n. 8. quandoquidem ardentius amor descendit in Nepotes, quam in filii viget. L. 210. in fin. ff. d. V. S. ut sic Avia tanto majore Pietatis affectu & amore de propriis aluisse videatur. Carpzov. P. 2. C. 10. d. 22. n. 9.

Dixi notanter: Regulariter Matrem & Aviam donandi affectu 44
filii videri alimenta subministrasse. Sunt enim nonnulli casus
excepti, in quibus contrariæ conjecturæ donandi præsumtionem
excludunt. Si enim (1) Mater protestata fuit, se alere filium repe-
tendi & non donandi animo, alimenta à filio repetere potest; cessan-
te donationis præsumptione, per text. expressum in L. Nescimus 37.
inibi: Quid enim, si etiam protestata. ff. d. N. G. Brunnem. ad d. L. 34.
Salicet & Bartol. ad L. alimenta II. C. d. N. G. Expressus enim de- 47
claratus consensus non admittit præsumi tacitam de donando vo-
luntatem.

Notamus autem hic; Ut ut communiter à Jctis hæc tradatur, 46
exceptio & negatio etiam haud possit, non donandi, sed repetendi
animo Matrem hoc casu liberos aluisse, male tamen hanc juris
conclusionem ab Interpretibus adduci, qua exceptionem Regulæ:
quod in dubio alimenta Mater videatur subministrasse materna
pietate & donandi affectu: Siquidem, si Mater protestando de-
claravit expresse repetendi animum, non in dubio, sed in claris
versamur, in quibus præsumptioni locum non esse exposuimus supra
cap. 2. n. 2.

Notamus (8) Protestationem Matris repetitioni locum non 47
facere, si alimenta præstitit filio inopi, Patre etiam existente inope;
Cum enim h. c. Mater necessitate præcisa ad alendum filium
teneatur, protestatio illius nil quicquam operabitur. Coler d. Ali-
ment. lib. 3. c. 5. n. 18. Surdus de aliment. tit. 6. q. 9. n. 1. & Dec. 39. n. 28.
Brunnemann. ad L. 5. & L. 11. C. d. N. G. Tuschus concl. 944. n. 41. Bar-
bosa in L. 11. C. d. N. Hering. d. fidejuss. c. 20. § 34. n. 4

Notamus (9) Nec quicquam operari protestationem mater. 48

nam, si non ab initio, sed demum post alimenta filio praestita facta fuerit. *Surdus d. Aliment. tit. 6. qu. 8. n. 67. seqq.* Quando enim agitur de praesudicio tertii, cui jus fuit quaesitum, protestatio in intervallo non prodest, nec retrahitur ad tempus depositionis. *Tiraquell. in l. si unquam 15. C. d. Revoc. donat. Decius in L. ambiguit. n. 4. ff. d. R. J. Castrensis in L. Heredes §. si quis n. 4. in fin. ff. de testam. Carpov. P. 2. C. 10 d. 22. & 23. quod inibi sequenti praesudicio confirmat: Ob non vol fonsien dafür zuachten / daß solches aus Mütterlicher Affectio geschehen / darinnenhero in dergleichen Fall die repetitio Alimentorum nicht statt hat: Da ihr aber dennoch angeragte Kosten und aliment-Gelder anderer Gestalt nicht / als dahn-leibens weise auf euren Sohn gewendet / deswegen auch anfänglich so fort protestiret hättet / auf solchen Fall würde euch die Wiederstattung nicht verweigert werden.*

50 Cessat praesumpta alimentorum in Matre & Avia donatio (2)
 Si bona liberorum administraverit, per textum rotundum. *L. Nescimus 34. versiculo: conerario ff. D. Negot. G. ubi respondet JCrus.* Hoc casu verisimile esse, Matrem Aviamque liberos de re & Patrimonio ipsorum aluisse, non de suo. Nee deest, hic ratio (1) enim cessat donandi affectus, quoties alia capi commodè conjectura potest per *L. cum de indebito 25. ff. de Probat.* atqui quoties is, qui praestitit alimenta, gestor negotiorum vel administrator bonorum fuit, toties sumi potest alia, quam donationis conjectura, sc. quod praesumatur sumptus fecisse ex bonis à se gestis *d. L. Nescimus 34. ff. d. N. G. inibique Brunnem. n. 4. Joh. à Sande. tit. 8. def. 3. Hartman. Pistor. P. 1. qu. 19. n. 6. Richter. Vol. 1. Consil. 5. n. 7.* Ergo repetendi & non donandi animo hoc casu alimenta videntur subministrata. *Mantic. de tac. & ambig. Conv. lib. 13. Tit. R. n. 13.*
51 ubi docet: Hanc conjecturam usque adeo violentam esse, ut praesumptionem donationis etiam excludat in illo, qui ratione pietatis, & conjunctionis sanguinis possit videri voluisse donare. *Reg. de Ubold de duob. Fratrib. part. 6. m. 14. versic. aut sumptus in dubio. Raphael Cuman. in Consil. 88. n. 5. Alex. Consil. 110. lib. 7. n. Bartol. Baldus. Fulgo & Castrenf. ad L. Nescimus ff. d. N. G. [2]*
52 aperti juris est, ne Patrem quidem alere teneri filium se ipsum alere valentem *L. si quis à liberis. §. sed si filius, inibi que Bartolus de lib. agnos. Sen. Sen. Consil. 30. n. 13. lib. 3. Decius Consil.*

Confl. 526. n. 2. *Marta Confil.* 248. n. 5. *Alciatus Confil.* 36. n. 1. lib. 5. *Cra-*
votta Confil. 199. per 100. Bonorumque filii administratorem alimenta
 presumi praestitisse de patrimonio filii *Carpzov.* P. 2. C. 11. *Def.* 28. n.
 4. *Surdus de alimentis.* Tit. 6. q. 8. n. 105. *Brunnem.* ad L. alimenta 11. C.
 d. N. G. quanto magis ergo repetendi animus praesumetur in Matre
 & Avia bonorum filiorum administratoribus, ceu quae in subsidium
 saltem ad alimentorum praestationem obligantur. *Eckholt ad Tit.*
ff. de liber. agnos. §. 2. Lauterbach. p. L. 5. §. 1. ff. d. 1. *Confer.* *Carpzov.*
 P. 2. C. 10. D. 21. n. 5. *Lib. 6. Resp.* 17. per 100.

Cessat (3) in Matre & Avia donandi alimenta affectus quoties
 Pater ipse in vivis adhuc & locuples est; hoc enim casu a Patre actio-
 ne negotiorum gestorum, quod in causam alimentorum impensum
 est, repetere valebunt. per textum L. *Nesennius* 24. inibi: *Pone Patrem*
obuisse. ff. d. N. G. & L. 5. §. 14. ff. d. agnos. liber. Mater siquidem, cujus
 appellatione & Avia venit *Bartol.* in L. 2. §. videndum fin. ff. ad SCum
Tertull. *Baldus in L. Nesennius d. N. G. n. 2. & in L. quicquid 2. pr. G. d. bon.*
Matern. *Surdus de alimentis.* q. 8. n. 13. *Carpz.* P. 2. C. 10. *Def.* 24. in fin non
 nisi in subsidium liberos alere tenetur, Patre sc. inope, nec liberis ha-
 bentibus, unde semet exhibere valeant. L. 5. §. 1. *versic. Ergo Matrem.*
ff. d. lib. agnos. L. per ff. cod. Auth. si Pater. C. de Divori. Dd. ad alimenta. C. d.
N. G. Mascard. d. Probat. Concl. 76. & 555. n. 89. *Mantic. d. Tacit. & Ambig.*
Conv. Lib. 13. tit. 12. n. 18. Brunnem. ad L. 34. ff. & 1. C. d. N. G. Menoch.
d. d. §. Q. lib. 2. Cas. 88. n. 20 seqq. Socin Jun. Confl. 79 n. 91. *Lib. 3. Petr.*
Barbosa in §. Part. Leg. l. w. 148. ff. solut. matrim. Cephal. Confil. 674. n.
 35. *Hahn. ad Wcl. Tit. d. agnos. lib. n. 4. Carpzov.* P. 2. C. 10. *Def.* 14. ubi
 docet: quando onus alendi spectat ad alium, puta Patrem vel Avum,
 quem sciebat vel credebat Mater vivere, tunc etiam sine alia prote-
 ctione videri Matrem impendisse repetendi, & non pietatis ani-
 mo, cum non sublit pietas inter eam, & illum, qui tenebatur alere.
Salycet in L. alimenta 11. C. d. N. G. Modo tamen non plus impen-
 dent, quam Pater in causam alimentorum erogaturus fuisset. *argum.*
L. in rebus 12. §. Possunt. ff. Commod. L. 2. & L. 10. ff. d. N. G.

Addunt Doctores hisce communiter (4) Si Mater & Avia im-
 pensas alimentorum in librum rationum, in das *Faz. Büchlein* re-
 tulerint, ut hoc casu cesser donationis praesumptio, animo repetendi
 per istiusmodi consignationem sufficienter declarato. *Anton. de*
But. in Confil. 24. n. 5. *Mantica d. Tacit. & Ambig. Conv. Lib. 13. Tit. 12.*
n. 20. Bartol. & Bald. in L. Nesennius d. N. G. Carpz. P. 2. C. 10. *Def.* 23.

- per tot. Eckolt. ad Tit. ff. d. agnosc. libr. §. 2. idque videtur probari [L.] ex
 60 L. Nefennius 34. in fine versic. maxime si etiam ff. d. N. G. ubi respondet
 Jctus: Repetitionem alimentorum præsumi, si appareat Aviam ead-
 dem in rationes impensarum retulisse. (2) Exinde, quod exacta & di-
 61 ligens consignatio Matris non præsumatur frustranea. argum. L. Cogni-
 16. in pr. inibi: in ambiguo in ff. d. SCtum Trebell. L. Quo hie 12. ibi: magis
 valeat, quam pereat ff. de reb. dub. sed potius credendi animum subin-
 nuat; Quæ rationes & alia similes, quamvis pondus habere videantur,
 non infimi subsellii Ddribus, præter supra allegatos, huic sententia-
 patrocinantibus. vid. Hartman. Pist. Lib. 1. q. 19. n. 5. Thom-
 ming. Dec. 32. n. 9. Schneidw. §. alia §. d. donat. n. 75. Merlinus d. Le-
 gitima lib. 2. Tit. 2. qu. 22. n. 42. Matr. Rumein. P. 2. Pendellarum Diss.
 9. Th. 16. Litt. B. Nos tamen cum Brunnemanno ad L. 34. ff. d. N. G.
 62 Richtero ad Authent. Habita C. ne filius pro Patre n. 7. Sigismundo Fin-
 kelt haus Observ. Pract. 11. aliisque plena manu ibi allegatis Ddribus
 non dubitamus asserere: Solam Martis Avixque alimentorum con-
 signationem non inducere repetendi animum, sed eadem non ob-
 stante alimenta videri donata (1) quia in d. L. Nefennius d. N. G. ad id;
 63 ut Mater & Avia alimenta Pietate exigente præstita possint repetere, re-
 quiritur, ut sint protestata, Ergo nuda consignatio haud sufficet. Petr.
 Gregor. in Syntagm. Jur Lib. 44. c. 5. Finkelthaus d. l. n. 2 (2) qui re-
 64 petendi præsumtio, quæ ex factâ diligenti Matris consignatione eli-
 ci poterat, admodum debilis est, & materna pietate alimentorumque fa-
 vore facile elidi vincique potest. Brunnem. ad L. 34. ff. de N. G. Finkelth-
 haus. & Richter d. l. (3) quia, cum unius rei plures possint esse fines,
 annotationis Maternæ alia conjectura haberi potest, sc: quod ex of-
 ficio bonæ Matrisfam. expensas & sumtus in fibros rationum retulerit,
 ut singulis annis exactam acceptorum & expensarum rationem
 habere possit. Wesenb. in Paratit. ff. d. Usucap. n. 11. Finkelthaus d. l. n.
 10. Richter d. l. p. mibi 91. ubi alias cumulat rationes.

Nec obstat [L.] L. 34. ff. d. N. G. verb. maxime si etiam & c. Resp. e-
 66 nime est in d. L. non fieri mentionem simplicis consignationis, sed illius,
 quæ protestatione adjuvatur, ut ex veriori sententia; non duplex inibi
 regulæ: quod Mater alimenta pietatis intuitu & donandi affectu vi-
 deatur subministrasse, habeatur exceptio, puta (1) Protestatio & (2)
 Consignatio sed potius unica, expressa nimirum protestatio, quæ con-
 signatione adjuvatur, ut rectè, docente Dno, Finkelthaus d. L. Nefen-
 nius

ius hic fit sensus: Quod quamvis Maternæ pietatis præsumptio excludat repetendi animum, hoc tamen aliter se habeat, si Mater protestetur, se alimenta præstare repetendi animo, inque librum rationum impensas referat, tunc enim illa protestatio adjuvatur subsecutâ consignatione, quod innuit particula *Maximè* iuncta particulæ: *Etiã*, quæ referendæ sunt ad proximum casum, cum fiat implicativæ ac inclusivæ particulæ vim augmentandi & ampliandi habentes, ut idem sit ac: *Etiã absque eo, argum. L. Si plures 41. ff. d. relig. & sum. tibus fun. Coler. à d. cap. vigilanti n. 11. & d. Prescript. Richter ad d. Auth. Habita C. Ne filius pro Patre. Alciat. Lib. 3. Resp. 1. n. 31. Quasi diceret* Jctus licet protestatio sit sufficiens, accedit tñ. insuper consignatio, ut ita evidentiùs adhuc de animo repetendi inde constare possit. *Barbota De Diction. usu frequen. Dictione: Maximè. 197. n. 13. Arum. Lib. 2. Decis. 2. n. 27. & Finkelthaus d. l. n. 12. seqq.*

Nec Obstat (2) Ratio dubitandi supra n. 61. adducta, Resp. enim 68 est: Fortiorem præsumptionem pietatis maternæ & alimentorum aliamque conjecturam ex more bonæ Matris fam: diligenter sumtus consignare solitæ, ut calculum ad minimum quotannis inire queat, præsumtionem, consignationem esse frustraneam, aut certe credendi animum innuere, satis superque elidere. *Finkelthaus & Richter d. l. præsumptione debiliore semper cedente fortiori argum. L. Divus 7. ff. d. in integr. restit. L. Non solum 67. S. 1. ff. d. rit. Nupt. Gail. 2. Observ. 97. n. 18. Menochius De Præsumt. lib. 1. q. 30. n. 1. seqq. & lib. 4. Consil. 347. n. 38. Rauchbahr P. 1. qu. 26. n. 28. Thom. Mezger Conf. Crim. 11. n. 10. & 19.*

Reliquas Exceptiones videsis apud Cardinalem Manticom d. 11. 69 cit. & ambig. Conv. lib. 13. tit. 12. *Menoch. d. A. 7. Q. Cas. 88. Mascard. de Probat. Concl. 76. & 155. aliosque passim Ddres ad Tit. ff. & C. d. agnosco. & alend. libr. quorsum me brevioris studio refero.*

Vidimus huc usque fufius alimentorum donationem regulari-
ter in Matre, Avia reliquisque per Matrem Ascendentibus præsumi, hancque sententiam communi Ddruum Calculo comprobari; At enim, an in *Sumtibus studiorum* æque facile ad donationis conjecturam iudici confugiendum sit, forsam citra Domitianæ quæstionis censuram dubitari poterat? *Qua in re fluctuare aut certè à priori sententia recessisse videtur Excellentissimus Strykius in Tract. elegantissimo d. Caus. 71 telis in Contract. necess. Sect. 3. c. 1. S. 9. in fin. ubi hæc leguntur verba: Imo quoque*

quoque in *Matre sumtus studiorum suppeditante* talis contestatio (quod sc. Mater studiorum sumtus repeterè nolit) in specie necessaria est, cum illa tantum alimenta filio ex pietate, non vero sumtus studiorum præsumat suppeditasse: Unde constat hoc loco, hanc Excessi Strykii esse sententiam, quod in dubio Mater sumtus studiorum repetendi animo videatur fecisse, cum quoad hos in matre excludat pietatis favorem donationis præsumptionem inductivum, quod clarius exprimit in *Uso Moderno ad Tit. ff. d. Collat. bon. §. 3.* ubi hæc legere sunt verba: *Circa sumtus studiorum quoad Patrem* sequimur dispositionem Juris Romani: Et quamvis Carpzov. P. 3. C. 11. Def. 17. n. 3. idem in *Matre* verum esse velit, hoc tamen vix admittendum est, cum illa subsidiaria obligatio *Matris*, de alimentis tantum *Necessariis* non *Disciplinariis* sit intelligenda. Contrarium tamen defendit in *Disput. elegant. d. Collat. Descendent. C. 3. §. 13.* ubi docet: Matrem præsumi Studiorum sumtus donandi affectu suppeditasse, & additis rationibus Carpzovium *super all. loc.* pro sua sententia adducit, quem tamen sequi dubitaverat in *Uso Moderno ad Tit. d. Collat. Bonor.* ut hinc posteriorem sententiam, missa priori, quod ingenuis JCrus infrequens non est, quis veriorē arripuisse videatur; cui & nos calculum nostrum adjicimus [1.] quia studiorum sumtus jure alimenterum censentur *vid. n. 22. supr. si cap.* Alimenta autem Mater in dubio videtur donasse. *Vid. n. 41. supr. seqq.* (2) quia quoties jure naturæ & sanguinis alimenta debentur, toties etiam studiorum sumtus complectuntur. *Vid. supr. n. 23.* 74 *§. 40.* Atqui Mater debet liberis alimenta jure naturæ & sanguinis *L. fin. §. 5. C. d. bon. qualiter. L. 1. §. jus naturale ff. d. J. & J. L. unic. §. sileat. C. d. R. U. A. & L. 5. ff. d. agnosc. liber.* Ergo & sumtus studiorum. (3) Quia pietatis præsumptio, quæ pro sumtibus studiorum militat, non minus in Matre quam Patre se exserit *argum. L. 4. ff. d. Curat. furios.* quæ donandi affectum præsumptive inducit. Strykius *d. Disp. c. 3. n. 13.* ubi duas alias adhuc addit rationes: jungatur Brunner. *c. 4. v. 229. seqq.* Carpzov. *supr. cit. loc.* Richter *ad Amb. Habita C. ne filius pro Patre Disp. 5. p. & Kremberg de sumtib. stud. qv. 1. in Ratione decidendi num. 100.* March. Coler. *Dec. 62. n. 21.* Hartm. Piff. *qu. 19. n. 3.*

75 Quod autem dictum est in proximè præcedentis Patrem perque illum Ascendentes, nec non Matrem Aviamque in dubio videri studiorum sumtus pietate ita exigente donasse, hoc tamen hanc generalem

talem patitur limitationem, quam suppeditat JCrus in Lege decantatissima Studiosisque albo notanda lapillo 50. ff. *Familia hercisc.* Nisi Pater credendi animo impensas fecerit, aut nisi de contraria Patris reliquorumque Ascendentium voluntate oppido liquidoque constiterit.

Unde (1) Recte inferunt: Ascendentes sumtus studiorum non præsumi donasse, quoniam se repetendi impendere animo ab initio fuerint protestati. *L. Nescennius 34. ff. d. N. G.* quamvis hoc casu præsumptioni locus non sit, ut pote quæ in claris non occupatur *L. Continuus §. cum ita ff. d. V. O. Hardw. Dassel. lib. 1. Consil. 38. n. 19.* Hinc recte colligunt JCr, quod hoc casu, quo Pater sufficienter credendi animum declaravit, filius Studiosus impensas in studia factas teneatur conferre Stryk. in *Disp. d. Collation. Descend. c. 3. §. 18.* Cuman. *Consil. 33. Cothman. Consil. 3. n. 28 seq.* Decius *Consil. 184. n. 11.* Brunner. de *Collat. cap. 4. n. 78.* Philipp. in *Usu Pract. Inst. Eclog. 92.* illo saltem deducto, quo pro necessario victu & amictu ne domi quidem carere potuit. Hahn. ad Wesenb. de *Collat. dot. n. 3.* Stryck in *Disp. d. Jure Vestiar. c. 5. n. 84.* Vinnius in *Tract. d. Collatione c. 13. n. 1. seqq.* Hoc enim cum simpliciter sub alimentis comprehendatur, illius collationem Pater intellexisse haud videbitur qualiter pronunciatum esse in facultate Viadrina die 21. Martii 1683, docet sæpius laudatus Stryckius in *Disp. d. Collat. descend. c. 3. n. 17.*

Inferunt Ddres (2) Cessare in Patre reliquisque Ascendentibus donandi studiorum impensas affectum & præsumptionem, *Si filius sumtus transmissos male collocaverit, aut in alios, quam studiorum usus temere converterit* Rebuff. de *privileg. Univers. 83* P. Gregor. 48. *Syntagm. 8. n. 7.* Hartman. Pistorius 1. *quæst. 19. n. 7.* Brunner. d. *Tract. c. 4. n. 80. seqq.* Richter. ad *Auth. Habita C. Ne filius pro Patr. in fin. & Kremberg. supr. alleg. Tract. qu. 1. Limit. 4.* Præterquam enim quod studiosus non studens sit contractio in adjecto, Studiosorum nomine & privilegiis indignus Jason in *repet. L. 1. C. De SS. Trinit. Richter d. Auth. in fin. & pecus Melibzi. Hardw. Dassel. Consil. 38. n. 15. in fin.* talismodi filius sumtus studiorum causa à Patre subministratos in luxum convertens, aut commensationibus lascivisque amoribus pessime dilapidans, in tentatione Patris minimè respondet, sicque cessare facit decus & ornamentum omne, una cum utilitate, quam inde Respublica, Familia & Pater sperabant: Quare nec donandi affectus in Patre præsu-

- mi hoc casu potest, nec à collationis olim necessitate liberabitur de-
 82 neger & prodigus filius. argum. L. *auxilium* 37. §. 1. in fin. ff. d. *Minorib.*
 Causa enim specialitatis & donationis præsumptionem inductiva ces-
 sante, cessat etiam specialitas jureque communi utimur. Menoch. in
 cap. 1. verb. è vestigio de *Stat. Monach. in 6.* Jam autem sumptus à Patre
 83 erogantur, ut Studiis infumantur; cessantibus ergo Studiis, cessat
 quoque favor studiorum causa introductus. Stryk. d. *Disp. d. Collat. de-*
 84 *scend. c. 3. n. 19.* Nam sublata causa & effectus tollitur c. *cessante d. R. F.*
in 6. & c. privilegium 7. eod. Hinc illud tacitè revocatum censetur, si
 causa, propter quam aliquid datum vel donatum est, non sequatur.
 L. 1. & t. t. ff. d. *Condit. ob caus. dat. & t. t. ff. d. Condit. causa non secut.* Nec
 85 justior est beneficium amittendi causa, quam si id non præstetur, ob
 quod beneficium est concessum c. *unic. §. item versic. Sed non & alia & c.*
2. F. 24. Richter Aub. Habita in fin. Everhard. in top. loc. a cess. ras. Rebuff.
Privileg. Univers. 55. Brun. d. l. c. 4. n. 80. Alex. Jason. in L. Scribar. C.
d. Test. milit. Hartw. Dassel. d. Consil. 38. n. 14.
- 86 Sed quid juris, si filius missa militia togata ad sagatam & à libris
 ad arma se contulerit, annon tum saltem cessabit in Patre donandi af-
 fectus? Ita videtur dicendum, cum sic manifestus studiorum eva-
 87 dat desertor & hinc privilegiis ob studia concessis amplius dignus
 non sit, privilegiorum causa cessante. Verum non cum Excell.
 Strykio dicit, *Disp. d. Collat. descend. c. 3. n. 10.* distinguendum putamus,
 88 cum haud pauci hoc seculo, ubi arma fere legibus potiora, militiam
 eligant, qui antea non perfunctoriam literis navarunt operam; an
 quis haec studia negligenter tractaverit & eorum pertusus in
 militiam abierit: An vero debita haec industria literis insuda-
 verit & promotionis difficultate, quæ hodie maxime eruditos pre-
 mit, arma selegerit, ut *priori casu*, quo otiose nummos patrios con-
 sumpsit, nec Patre nec Republica quicquam utilitatis inde sperare ha-
 bentibus, præsumptæ donationi locus non sit; Bene vero *posteriori*,
 Nec enim hoc casu arma elegerit, odio literarum vel deserendi stu-
 dia animo dici potest, quin potius & inter arma, si quieti spatium su-
 perfit, libros non negliget atque eruditionem hucusque multo labo-
 re sudoreque partam in pello quoque prudenti consilio publicis usi-
 bus impendet, literis in bello multum profuturis, vid. Blaff. Mi-
 89 chal. de *Fratribus p. 1. c. 23. n. 6.* Unde à necessitate sumptus studiorum
 conferendi rectè absolvitur,

Inferunt (3) Cētare in Ascendentibus donandi studiorum im-
 pensas affectum & præsumptionem, *Si filius ipse bona habeat, quæ Ascen-*
dentes administrant e.g. Si bona Materna habeat vel alia adventitia
 Stryk in Tr. d. Cautel. in Contract. necess. c. 1. Sect. 3. §. 7. in fin. nec non in
 Disp. d. Coll. descend. d. c. n. 21. Carpzov. P. 2. C. 10. Def. 28. n. 4. & 7. ubi
 ait: Quod Pater hoc casu non donandi animo, sed de peculio filii sum-
 tus subministrasse videatur, Idemque reperit P. 3. C. 11. Def. 16. n. 5.
 seq. & hanc opinionem duobus præjudiciis in Scabinatu Lipsiensis
 prolatis confirmat. Sicuti enim h. c. per supra n. 54. plenius dedu-
 ita, in Ascendentibus cessat aliendi necessitas L. §. 7. ff. d. agnos. lib.
 alimentorumque præsumpta donatio. L. 11. C. d. N. G. & L. 34. ff. cod.
 quorum tamen major, quam studiorum necessitas est Stryk. d. Disp.
 n. 21. ita magis cessabit quædam studiorum sumtus donandi conjectura.
 Pater Ergo ex bonis filii, quæ penes se habet, sumtus studiorum mis-
 sisse censetur, quæ sententia communis est. vid. Brunner. de Collat. c. 4.
 n. 76. Hartman. Risor. L. qual. q. n. 6. Fachin. 5. Consrov. 83. Magil. d.
 Impu. quat. qv. 31. n. 6. Marth. Coler. Dic. 62. n. 22. Spekhan. Cent. 2.
 Glass. 1. qu. 12. n. 7. Richter. ad dict. Ausb. Habita E. ne fil. pro Patr. n. 2.
 Hardw. Dassel. Consil. 28. n. 15. Philipp. ad Decis. Saxon. 59. Obs. 2. n. 21.

Ita obstat (1.) Quod, cum factum quodlibet ab eo, ejusque no-
 mine præsumat, qui facere tenebatur. per L. fin. C. d. Alim. pupil.
 pref. Menoch. Lib. 6. Prefati. Brunner. ad L. fin. C. d. dot. promiss. ideo
 sententia studiorum à Patre filio diviti missi Patris nomine & donandi
 affectus suppeditati videantur. Resp. enim est. Ex dicta L. nil aliud
 probari, quam, quod, cum pupillus egenus de vento vivere non po-
 tuerit, non præsumat, Tutor eundem de suo interim aluisse, sicque
 contra eundem habeat actionem Tutelæ contrariam ad consequen-
 dam idoneam per L. jus alimentorum 3. §. ult. ff. ubi pupil. educ. debeat.
 quo pacto autem inde Kremberg. de Privileg. studior. qu. 1. Lim. 2. n. 26.
 inferre possit, quod Pater filio diviti sumtus suppeditando, non de
 filii, sed propriis bonis suppeditasse donandique animo misisse
 videatur, equidem non video. Præterquam enim, quod 93
 à Tutore ad Patrem universaliter argumentari non liceat.
 Brunner. d. Tr. c. 4. n. 98. dictaque Lex ultima loquatur de pu-
 pille, non nostra vero illatio de filio dicitur, ratio præfati Authoris uni-
 versa

- 94 verſaliter vera non eſt. Qn. enim Tutor aliquid facit in cauſa per-
tinente ad pupillum, tunc illud feciſſe cenſetur, non proprio, ſed
tutorio nomine *L. poſt mortem 5. §. Tutor 1. ibique Bartol. ff. qu. ex factis tu-
tor. vel Curat. minor ager. vel conuenir. poſſ. Berlich. P. 1. Dec. 15. n. 8.* Hinc
reſtè docet Carpzov. lib. 6, Reſp. 71. n. 12. Tit. 7. exque illo Richter *ad
Auth. Habita C. Ne filius pro Patr. p. 124.* Quod tunc demum quis de
95 proprio ſolvere præſumatur, etiam illo in caſu, quando aliena admi-
niſtrat cum obligatus fuit de ſuo aliquid præſtare; ſecus verò fit, cum ad
id obſtrictus non eſt.

Nec obſtat (2) quod Pater per ſuper n. 18. dicta ad ſubmiſtrandas
96 filio ſtudiorum impenſas jure pietatis ſit obſtrictus. Reſp. n. eſt. Hoc
limitationem recipere, ſi filius nulla ipſe bona habeat: Cum enim Pater
hoc demum caſu alere filium teneatur, obſtringetur etiam hoc de-
mum caſu de propriis filio egeno ſtudiorum mittere impenſas: argu-
mento ab alimentis ad ſtudiorum ſumtus utique procedente, Carp-
zov. P. 2. C. 10. D. 18. n. 6. & Def. 28. n. 4. Schneidew. *ad Si quædam affio-
nes n. 43.* Richter *ad ſapius alleg. Auth. Habita C. Ne filius pro Patre
p. 124.*

- Nec obſtat (3) *L. fin. C. de dor. permiſſ.* Ubi reſcribit Imperator Ju-
97 ſtinus, Quod Pater ſimpliciter promittens filio dotem vel filio dona-
tionem propter nuptias, licet bonorum filii filique administrator
ſit, non tamen ut administrator, & ſic ex bonis filii filique
que, ſed tanquam pater, ſicque ex bonis propriis dotem vel
donationem propter nuptias ſuppeditaſſe videatur. Unde inferit
Kremberg. *d. l. in fin. & Michal. d. frat. P. 1. c. 26. n. 23.* idem jus & in
ſtudiorum ſumtibus obtinere, ut hi donandi affectu à Patre
98 reliquisque per illum Ascendentibus miſſi videantur filio diviti,
cum cauſa dotis & ſtudiorum æquiparentur. Ddres in *L. Do-
tium 1. ff. Solut. Matrim. Jaſon. ad Auth. ex teſtam. n. 10.* Bruſner. *d. Col-
lat. Bon. n. 80. cap. 4.* Hardw. Daſſel. *Conſil. 38. n. 12.* Richter. *ad Auth.
99 Habita p. 124.* eademque ſit æquiparatorum diſpoſitio, ut pote in qui-
bus, quicquid diſpoſitum eſt in uno, diſpoſitum & in alio cenſe-
100 tur. *c. de multa d. Electione in 6.* Reſp. enim eſt, diverſam dotis &
ſumtuum ſtudiorum eſſe rationem nec commodè inde ad ſtu-
diorum impenſas, tanquam ex ſeparatis *L. ſu. ff. d. Calumni. in-
ferre licere, ſed potius ab alimentis, quæ tali caſu ceſſare expedi-
tum*

rum est per L. 5. §. 7. ff. d. agnosc. lib. feliciorum procedere argumentationem. Dos enim si maxime ex bonis Paternis constituatur, tamen vicissim eo convertitur & cum cohæredibus dividitur *l. 1. ff. d. dot. coll. L. 17. C. b. t.* Studiorum vero expensæ statim consumuntur, & in hereditatis divisionem non veniunt. Brunner. *d. collat. bon. c. 4. n. 93.* ut hinc absurdum haud videri debeat, dotes magis, quam studiorum sumtus è bonis paternis erogatas censi. Neque tanta indistincte necessitate Pater tenetur ad dandos studiorum sumtus *L. ult. ff. d. Haered. per. quanta adstringitur ad filiam dotandam L. fin. C. d. dot. promiss. vid. Stryk. d. Diss. d. Collat. Descend. t. 3. n. 21. infim. Richter d. l. Ant. Ayerve de Ayora Tr. d. Partit. P. 2. qu. 31. c. 1. n. 39. vers. neque his obstat.*

Inferunt (4) Cessare quoad studiorum impensas donationis præsumtionem, si illæ immodicæ fuerint, ita ut reliquis fratribus sororibusque legitima sua salva non sit. Richt. *d. l. p. 129. Kremberg. d. t. n. 77. Stryk. d. Dissutat. c. 3. §. 12. Hardvv. Dassel. d. Consil. 38. n. 16. Philipp. in Usu Pract. 7. Eclog. 72. Hartm. Pistor. qu. 19. P. 1. n. 8. seqq. Matth. Berlich. P. Dec. 249. n. 5. ibique alleg. Carpzov. P. 3. c. 11. D. 19. n. 2. Hilliger in Donell. Enucl. lib. 19. c. 4. n. 3.* Præterquam enim quod major favor sit legitimæ, quippe quæ jure naturali liberis debetur *L. cum ratio 7. in pr. ff. de bon. damnat. L. scripto 7. §. 1. infim. ff. si tab. test. null. oritab. cujusque intuitu pater Debitor dicitur. Richter ad Auth. Habitæ Diss. 5. n. 5.* quam studiorum. Stryk. *d. l. n. 22.* Præsumta donatio in illis locum invenire non potest, quæ sunt prohibita. Castrensis. *Consil. 159. pr. Graver. Conf. 200. n. 7.* Hinc recte monent Baldus in *L. filia col. 4. vers. item postea & in Auth. ex testamento col. 4. vers. quanto C. d. Collat. nec non in Tr. d. duobus fratrib. qu. 1. n. 10.* juncto speculatore in *Tr. d. judic. §. sequens. n. 2. & Kremberg d. Tr. 9. 3.* cum liberi sua legitima tanquam debito naturali defraudari haud debeant *L. scimus 36. §. Illud 2. C. d. inofficios. test. neq; Pater eandem ulla ratione gravare minue- reque possit. Nov. 115. c. 3. §. 5. in pr. L. quoniam 32 C. d. inofficios. testam. & l. 1. C. d. inofficios. donat. ad hoc, ut sumtus studiorum præsumantur à patre donati filio, considerandum esse numerum liberorum per *L. filia 43. ff. d. leg. 3. & quantitatem Patrimonii L. questum 12. §. idem respondit 43. vers. sed & ipse Papinianus ff. d. instr. vel instr. leg. conferatur Richter. d. l. ubi id præjudicio confirmat.**

Inferunt (5) Cessare in sumtibus studiorum à Parentibus suppe-

ditatis, donandi affectum, *Si Parentes eosdem in libros rationum retulerint;*
 Hartm. Piff. P. 2. qu. 10. n. 5. Carpzov. P. 3. C. 11. Def. 20. Mandel.
 Confl. 241. ex quibus supra b. c. n. 59. & seqq. allegati Ddres probare
 108 ditasse non donandi, sed repetendi animo. Verum sicuri ab illa sen-
 tentia supra divortium, ex inibi fusius adductis rationibus fecimus,
 ita hoc quoque loco cum Excellent. Strykio, d. Dissot. d. Collat. descend.
 c. 3. §. 11. Johan. Wolfgang. Hiller. de Expens. stud. n. 72. versic. folio 76.
 n. 73. Kremberg. d. sumtib. studiorum qu. 1. membr. 4. n. 18. Bannier. d.
 Collat. c. 4. n. 36. Mantica d. sac. & ambig. convenc. Lib. 13. tit. 18. n. 17.
 Hahn, ad Wesenb. d. dot. Coll. Finckelhaus. Obs. n. 6. & Philipp. d. d.
 Usu Pract. Inst. Eclog. 72. statuimus: Parentem non donandi & creden-
 di animo studiorum sumtus subministrasse, non ex nuda consignatio-
 ne illorum quomodocunque facta presumi, sed hujusmodi animum
 ex expressa parentis declaratione comprobandum esse per L. 90. inibi.
 Si credendi animo Pater misse fuerit comprobatus ff. famo. vrcisc. & L. alienen-
 ta IL C. d. N. G. ubi dicitur, quod animus recipiendi à Matre ostendi
 109 debeat. Conferantur, quæ scripsimus supr. n. 59. quo nos brevitatis
 amore referimus.

Nec aliud obtinere statuimus, etiam si Pater, quemadmodum
 limitat suam sententiam Carpzov. praxime alt. Def. n. 9. in peculiari
 libro in hunc finem specialiter confecto, ut de expensis hisce constare
 110 queat, easdem consignaverit: Desideramus enim cum sæpius laudato
 Strykio hic consequentiz rationem: pater in speciali libello studio-
 rum sumtus consignavit, ergo eosdem animo repetendi creditur sup-
 peditalse. Notitiz enim gratia (verba sunt præfati Strykii) id po-
 tius factum censetur, quam ut onere restituendi filium nil mali me-
 111 ritum, gravare voluisse censendus sit; Accedit favor studiorum &
 Pietatis Paternæ præsumtio, quæ repetitionem, nisi liquido de animo
 112 credendi constet, non admittunt; quare sibi imputabit pater, quod
 non oportius declaraverit animum, cum id facere potuisset; Unde &
 113 contra Patrem facienda interpretatio L. Votivibus 39. ff. d. Pact. Illud
 tamen facile largimur, si Pater in tali libro, cui debita & credita inserta
 qualibus libris Mercatores utantur, studiorum expensas consignas-
 set, nomenque filii studiosi Debitorum nominibus interfuerisset,
 cessare donationis præsumtionem, animo credendi sufficienter hoc
 pacto declarato.

Reliquas illationes videbis apud Strykium ; Cui jungi potest ¹¹⁴
 Richter *ad d. Aust. Habita C. Ne filius pro Patr. Dassel. consl. 38.* Menoch.
d. d. I. Q. casu 88. & Brunner. *d. collat. Bon. d. l. quorsum-B. L. ne mo-*
dam migret. disputatio, remittimus.

Præsumam donationem in Ascendentibus ex paterna pietate favo- ¹¹⁵
 re studiorum & alimentorum hætenus vidimus, transitum ex regula
supra n. 15. tradita jam facturi ad Conjuges, visurique ²⁸, & quando in-
 ter illos donatio præsumatur, modo in antecessum adhuc paucis lu-
 straverimus, ²⁸, quod de alimentis studiorumque sumptibus diximus,
 etiam in Canonicatu uni filiorum à patre emto procedat? Et statui- ¹¹⁶
 mus salvo aliorum calculo, cum neque paternæ pietatis ratio, neque
 studiorum favor & Reipublicæ, neque urgentissima necessitas verifi-
 militer donandi affectum & præsumtionem inducat, præsumtam do-
 nationem in pecunia pro comparando Canonicatu à patre filio sup-
 peditata locum non ad invenire; unde est, quod eandem in commu-
 nem hereditatem filius conferre debeat. Hahn, *ad Wes. tit. collat. dot.*
in fin. Brunnera, in Repet. Paras. Wesenb. tit. d. dot. coll. qu. ult. Stryk. d. l.
^{n. 5.}

Hic præmissis progredimur jam ad Conjuges inquisitioni: An ¹¹⁷
 inter illos donatio præsumatur? Et quanquam videri possit absolute
 negativæ inhærendum esse, cum Josepho Mascardo *d. probat. Vol. 2.*
concl. 555. n. 30. ajente: Donationem inter Conjuges nunquam in du-
 bio præsumi, & Barthol. *ad L. que dotis ff. solut. matrim.* præprimis, cum
 nexpressa quidem inter Conjuges regulariter donatio subsistat. *L. 3.*
§. 10. C. L. §. 2. §. 1. ff. de Donat. inter V. & U. cui præsumtivam inniti *supra*
^{c. 1.} per regulam exposuimus, nullitamen dubitamus ex regula *supra c. 2.*
 tradita affirmative inferre, cum inter Maritum & Uxorem sanguinis ¹¹⁸
 communió intercedat, si in personam mulieris necessariæ impensæ
 fiant, Maritum easdem donasse pietatis intuitu præsumi, ut hinc Mari-
 tus, quæ in alimenta, necessaria vestimenta, nec non medicamenta,
 uxoris impendit, ab uxoris hæredibus repetere non possit. *per L. 13. C.*
d. N. G. C. L. pro oneribus 20. C. de jure dot. Stryk. Tr. d. Cautelis in Com-
tract. necess. Sect. 3. c. 1. §. 7. Brunn. ad L. 13. C. d. N. G. Lud. Roman.
consil. 17. Richter. n. 6. Dec. 229. Menoch. d. A. J. Q. cas. 218.

Cujus occasione non inepte hic quaeritur (1) An si Maritus ¹¹⁹
 Uxori constante matrimonio fieri curaverit, tradiderit vestes pretio-
 sas, jócalia, gemmas maximi æstimii catenasque aureas, videatur hæc
 omnia

omnia duntaxat commodato & ad usum concessisse, an vero præsumatur donasse? Et Respondemus præfati, quæ nam vestes, jocalia & hæc similia pretiosa dicantur, cum nullibi jure expresse definitum sit, prudentis judicis arbitrio relinqui, personarum conditionem & qualitatem curate consideraturi. Menoch. d. A. J. Q. cas. 218. n. 5. Imola in L. pen. C. d. quæst. Capra consil. 135. n. 16. Roland a Valle consil. 9. L. l. n. 17. & Joh. Lopes in repet. rubr. de donat. inter V. & U. §. 11. n. 11. Vestes reliquaque, quæ potius ornatui, quam corporis utilitati inservire videntur, quæque magni valoris sunt, in dubio maritum præsumi saltem uxori ad usum concessisse, non vero donasse, hoc effectu, ut viduis à

121 lucro istiusmodi jocalium post fata mariti exclusis hæcce ornamenta ad hæredes mariti perveniant Alciat Resp. 247. Petr. peckius d. Test. Conjug. lib. 2. c. 6. n. 2. Mevius ad Jus lib. 1. tit. 9. a. 6. n. seqq. Clossan. in Consuet. Burgund. Rubr. 4. §. 6. & Natta consil. 147. n. 8. Vid. Dn. Præses

122 in Diss. de Gemmis cap. 5. n. 10. seqq. in ibique adductum Præjudicium

123 Viadrinum. Imo & Maritus de his libere testari possit. Petr. Pekius d. l. n. 4. quæ assertio probatur (1) per L. 53. ff. d. Donat. inter V. & U. L. 51.

124 ff. solut. matrim. argum. L. 25. ff. d. peculio (2) Exinde quod donatio in dubio l. cum indebitio ff. d. Probat. præsumitur vero inter Conjuges non præsumatur, quos inter cum Leges expresse donare haud permittunt, præsumitur maritus se voluisse conformare Legi ejusque prohibitioni L. Quæro §. inter locatorem ff. locat. sicque donare non voluisse. (3)

125 Quod Maritus sine pudore, à quo impellitur magis, quam donat., omittere non possit, quin hujusmodi vestes & ornamenta uxori concedat: Ea vero, quæ sic fiunt, à præsumptione donationis longissime absunt. Ant. de Butrio consil. 38. Corneus consil. 81. lib. 1. Anchor.

126 consil. 381. Decis. Neapol. 315. n. 9. Riminal. ad pr. d. Donat. §. n. 74. Confer. Petr. Peck. de test. Conjug. d. l. Menoch. de Præsumt. lib. 3. Præsumt. 24. & d. A. J. Q. cas. 218. Accedit (4) quod in rebus quantivis pretil nunquam præsumatur donatio Bald. consil. 102. n. 3. Vol. 2. & Bartolus in l. quæ dotis. ff. solut. matrim. Alceat. in consil. 1. n. 15. lib. 8. Mascard. de Probat. V. 2. conclus. 555 n. 31. & 32.

127 Quæritur (2) An Uxor Marito ad consequendam Dignitatem Academicam suppeditans sumtus, videatur donandi, an repetendi animo eosdem subministrasse? Et, cum h. c. inter Conjuges valeat, donatio expressa per l. 40. cum duabus seqq. ff. d. Donat. inter V. & U. in ibique Brunnem. Berlich. P. 2. Concl. 15. v. 20. Manz. lib. 12. tit. 4. n. 23.

Hartm.

Hartm. Pistor. *lib. 1. qu. 44. n. 12.* quodque ita impensum est, pro honore & existimatione propria impensum esse videatur ab uxore, quæ radiis maritalibus corruscet, omnis cum Marito dignitatis ac honoris particeps *per L. fin. C. d. incolis*, quæ ad verbum repetitur in *L. 13. C. de dignit.* non dubitamus asserere, in dubio hic præsumi donandi animum.

Quæritur (3) An Maritus impensas in rem uxoris factas videatur donasse? Et Resp. Disting. ex *L. 47. ff. d. Donat. inter V. & U.* An impensæ illæ sint *magna*, an vero *modica & exigua*, ut priori casu videatur maritus impendisse repetendi, posteriori vero donandi animo videtur. Brunnem. *ad d. l. Ruin. Vol. 4. Conf. 100. n. 5. Garcias d. Expens. t. 4. n. 24. Aldolerand. conf. 99. n. 14. Bocer. d. Donat. c. 1. p. 28. ubi d. l. ad impensas voluptuarias restringere videtur inquiring. Si cum affectione maritali concurrat modicitas pretii & impensæ voluptas, præsumitur donatio per *d. l. 47.* sed clarius explicat mentem *pag. 22.* quando docet: *Loquitur Lex 47. de casu, quo maritus jam defunctus in rem uxoris suæ vivus quid impenderat, & quæritur. Sitne donatio (quæ est prohibita inter V. & U. confirmari tamen potest morte donantis) vel sit gestio negotii uxoris, ut impensas repeti possit? Resp. autem Celsus & Cuius Ex modo & genere impensæ conjecturam sumi: Ut si parva sit impensa, aut voluptuaria, donandi, non repetendi animo præsumatur facta. Sin magna aut necessaria repetendi animus in marito præsumatur. Nec deest hic ratio: Cum enim magna & pretiosa rei donatio inter Conjuges prohibita sit, rei vero exigua donatio permessa *L. si sponsus & s. cum igitur 16. & seq. L. quod autem 7. in pr. & s. 1. sed & si u. ff. d. Donat. inter V. & U. L. Fructus 8. L. de his 17. C. d. t.* non præsumitur maritus donandi animo impensam magnam in negotia uxoris facere voluisse. Enim vero præsumitur quilibet se juris communis dispositioni accommodasse. Menoch. *conf. 307. n. 37. & conf. 111. n. 48.***

Instravimus hætenus omni oculorum ac mentis acie ex Regula h. c. *supr. n. 15* tradita varias illationes ac Conclusiones affirmativas, sc. cum toties Pietatis intuitu & donandi affectu impensæ factæ præsumantur, quoties inter dantem ac accipientem aut derivatio, aut sanguinis communio intercedit, Parentes ac Conjuges impensam in personam liberorum Conjugumque factas repetere non posse; sed jam promovemus ad Conclusiones negativas, sc. cessante hac sanguinis derivatione vel communione inter dantem ac accipientem, cessare etiam donationis præsumtionem.

Ff

Unde

133. Unde concludimus (1) Vitricum in dubio, si privignos aluerit eoque studiis imbuti curaverit, alimenta studiorumque sumtus animo repetendi & non donandi præsumi subministrasse; qualiter respondit Imperator Gordianus Eutychno querenti in L. 15. C. d. N. G. Si Paterno affectu privignos tuos aluisti seu mercedis pro his aliquas Magistris expendisti, ejus erogationis tibi nulla repetitio est: Quod si ut repetiturus, ea qua in sumtum misisti, aliquid erogasti, negotiorum gestorum tibi intentanda est actio. Ex qua Lege sat liquido constat, Vitricum in dubio privignos non aluisse donandi, sed repetendi affectu, vid. Brunnem, ad L. 15. C. d. t. coler. d. aliment. lib. 1. c. 4. n. 24. Finkelthaus. Obs. Pract. 10. Surduc d. aliment. tit. 6. qu. 11. n. 4. ubi hanc communem esse testatur Strykius. in Tr. d. Causel. in Contract. necess. Sect. 3. c. 1. §. pen. Mantic. de Tac. & ambig. cono. lib. 12. tit. 12. 19. Menoch. d. A. J. Q. cas. 88. n. 13. Hinc recte infert Carpzov. P. 2. C. 10. D. 25. & Def. seq. in fin. Privigno h. c. incumbere onus probandi, Vitricum impendisse donandi animo. Cum enim Leges de Vitricorum affectu in dubio male præsument. Brunnem. ad L. 15. C. d. N. G. sc. Vitricum in dubio videri odio habere privignos L. 1. ubi Gloss. c. ubi pupill. educari debeat. Cravett. conf. 142. n. 18. Joseph. Mascard. de Probat. concl. 5131. n. 62. insuperque is, qui in rem alterius impendit, videatur repetendi animum habere L. 25. ff. d. probat. Conjectura de donando in Vitrico haud facile dabitur locus, vid. Brunnem. ad L. 25. ubi ex Carpzovio adductam limitationem: Nisi privignus fuerit in
- 138 servitio Vitrici, elegantissime restringit ad hunc casum: Si operæ alimentis proportionabiliter respondeant. Jung. Bachov. ad Treutl. Vol. 1. Disp. 10. tit. 3. L. C. qui ceteroquin quoad ipsam conclusionem dissentit. vid. tn. L. 7. C. d. donat. & Mantic. supr. alleg. loc. n. 14. tit. 19.
- 139 Concludimus (2) Alias personas, inter quas remotius sanguinis
- 140 vinculum intercedit, non præsumi in dubio donasse. Quamquam enim de his, quod nihil pietatis causa fecerint, dicendum quidem facile non sit, cum Frater Sororis filiam pietatis intuitu aluisse dicatur.
- 141 in L. 17. §. 1. ff. d. N. G. inibique Brunnem. Quia tamen hic non tantum concurrat sanguinis vinculum, ut in parentibus & Conjugibus, & donatio regulariter non præsimitur, non poterit in talibus personis simpliciter præsumi, expensas in dubio pietatis causa & donandi affectu
- 142 factas esse. Stryk. d. l.

Ex quibus inferimus (1) Collaterales, & consanguinitate junctos respectu ad solam consanguinitatem habito, in dubio non præs-

neg-

fumi donasse per *L. Ex duobus fratribus* & *L. pen. ff. d. N. G.* junctâ *L. Si negotium C. eod. vid. Mascard. de Probat. concl. 555. n. 42.* Conferantur quæ factus exposuimus *h. e. n. 4. seqq.* & quæ more suo doctè lateque deduxit Cardinal. Mantica *d. tac. & ambig. Corv. L. 13. tit. 19. n. 3. seqq.* ubi ex hisce infert (a) Quod si quis sanguine junctus & bonis communibus diuturno tempore usus sit, non præsumatur ei à Conjuncto dictorum bonorum facta donatio, quin potius hæc obtineat Conjectura, quod ipse usus fuerit jure familiaritatis per *L. q. jure familiaritatis ff. d. A. vel A. P. Ruin. consil. 162. n. 11. lib. 3.* Decian. *consil. 79. n. 33. & seq. lib. 2.* (b) Quod, si quis bona divisa, cum Fratre possideat, ex sola sanguinis conjunctione non præsumatur donare, quod in reparanda communita ædificia vel in litem communem impendit, quia ratione suæ portionis id videtur fecisse, & ideo repetitionem habeat *L. Si commanes cum Glossa ff. d. N. G. L. Qui aliena §. ult. eod. L. ex parte in pr. ff. famil. erciscind. L. Sive pro fratre ff. d. N. G. Ruin. consil. 101.*

Limitatur tamen, ut ex Consanguinitatis vinculo præsumatur donatio (1) Si agatur de rebus exiguis vel modicæ æstimationis. Quam assertionem nullam recipere dubitationem docet Mantica, proxime *all. loc. n. 7. argum. L. ex anno & L. utrum ff. d. Donat. inter V. & U. L. Omnimodo ff. d. impensis in rem dot. fact. Fulgo consil. 72. in fin. Menoch. d. A. 7. Q. cas. 88. Mascard. d. Probat. concl. 555. n. 44.* Cum, sicuti immodica donatio præsumitur furiosa, Boer. *quest. 23. n. 64.* Socin. Jun. *Vol. 2. consil. 95. n. 20.* ita modica facile præsumitur. Mascard. cum inibi *all. Ddbus d. l. n. 45. & Mantica d. i. 19. n. 7.* ubi addit, fratrem ex causa pigritatis præsumi aluisse fratrem, si impensis sint modicæ; inspectis ejus facultatibus. *L. ex duobus §. Tertium ff. d. N. G. Cravett. consil. 86. n. 3. Corn. lib. 4. consil. 214. n. 15.*

Limitatur (2) Si alia causa non appareat, ex qua tolleretur donationis præsumtio. Tunc enim sola consanguinitas sufficit ad inducendam donationis præsumtionem, quæ hoc casu & inter extraneos locum haberet. Dec. *consil. 267. n. 1. ad fin. Mantica d. i. n. 14. Alban. in consil. 12. n. 7. Mascard. concl. 555. n. 43.*

Cum autem teste Abb. *post Gloss. in c. requisisti. n. 13. cum seqq. Covarruv. n. 7. de Test. Alex. in L. exigendi n. 16. Jason. n. 4. C. d. Procurat.* quod constitutum est inter Conjunctos ratione affectionis sanguinis, etiã obvideat inter amicos ratione familiaritatis, vera amicitia sæpe Consanguinitatis rationem superante *L. Nemo dubitat.*

§. qui frater non est ff. de Hered. instit. juncto Valer. Max. lib. 4. in pr. & Cicer. lib. 1. Offic. Quæ de Consanguineis diximus Amicis intima familiaritate junctis applicari volumus. Cardin. Mantica. d. tac. & Ambig. Conv. lib. 13. Tit. 20. n. 5. cum inibi plena manu alleg. Udbus.

150 Vifa hucusque prima Donationis præsumtz conjectura, puta donantis pietate, juncto studiorum alimentorumque favore infirmitate nos urgere ratio videtur ad alias conjecturas Donationis Præsumtz inductivas succincta brevitate progredi, quas inter secundo collocamus loco, *Dotis favorem*, qui semper præcipuus est. *L. 1. ff. solut. matrim.* & cujus intuitu Legislatores non semel à communibus juris regulis recesserunt. *Dd. ad Tit. ff. & C. d. jur. Dot.* Inde concludentes; Extraneum (cujus appellatione omnis continetur, qui non est ex Ascendentibus masculis, personam in potestate habentibus. *Brunnem. ad L. un. § 3. C. d. R. U.*) puellæ dotem dantem, eandem præsumi donasse, si à marito illius uxoris eandem sibi soluto matrimonio reddi non est stipulatus. *Quæ conclusio probatur per text. L. ult. C. d. jur. dot. & L. unic. § 13. inibi. cum donasse magis mulieri, quam sibi aliquod jus servasse extraneus non stipulanda videatur. C. d. R. U. A. Quod singulare & dotis favore ita spe cialiter constitutum esse docet Mascard. d. Probat. conclus. 555. n. 77. Mantica d. tac. & ambig. conv. lib. 13. Tit. 13. Brunnem. ad L. unic. § 13. C. d. R. U. A. Parisius lib. 2. conf. 12 n. 109. Socin. Jun. conf. 79. n. 7. lib. 3. Menoch. d. A. J. Q. cas. 88. n. 36. Ubi hanc conclusionem cum suis Ampliationibus & Limitationibus fusius examinat, ad quem B. L. remittimus.*

153 Dotis accessoria sunt *Impense Nuptiales, Subsidium Paternum, Arrha Sponsalitia*, nec non *Vestimenta & Ornamenta Nuptialia*. *Carpzov. P. 3. C. 11. Def. 21. n. 1.* in quibus, quid circa Donationem Præsumtam juris sit, occasione dotis paucis examinabimus; Et quidem, quod *Impensas Nuptiales* aut *Sumtus convivii nuptialis* attinet, nulli dubitamus
154 asserere, Patrem in dubio hosce sumtus præsumi donasse. *Carpz. P. 3. C. 11. Def. 21.* Unde neque liberi collationis necessitate, quoad hosce
155 sumtus gravabuntur. *Vinn. d. collat. c. 13. n. 1. Hahn ad Wesf. d. coll. dot. n. 3. verb. sumtus nuptiarum. Michaf. d. Fratib. P. 1. C. 28. n. 2. Brannier. d. collat. cap. 4. n. 828. inibique copiose alleg. Dares.* Cum enim Pater
156 hosce

hōſce ſancus pro honore & exiſtimatione propria faciat, Haunold. d. 7. § 7. Tom. 2. Traſſ. 6. c. 8. *Contra*. 10. n. 562. Molina Tr. 2. Diſſ. 238. n. n. Eragundez. de *Teſt. & Contrah.* L. 4. c. 7. n. 7. inſuperque neceſſarie elocationis acceſſorium ſiut hi ſuntus, quippe quibus ſine com-
 mode elocari filia non poſeſt. Carpzov. *proxim. alleg. loc.* non præſu-
 munt Pater hōſce ſancus repetendi, ſed donandi animo ſubmini-
 ſtraſſe, niſi de contraria Patris voluntate conſtiterit; de qua unde-
 nam conſtare poſſe docet Stryk in *Diſp. d. collat. Deſcend. c. 4. §. 8.* Ali-
 ter vero ſeres habet in *Archie Sponſalitiis*, nec non *Veſtimentiſ* ac *Orna-*
mentiſ Nuptialibz, ut Pater hæc non donandi animo videatur ſuppedita-
 ſiſſe; neque filia elocata reſ iſtas, tanquam præcipuas lucrari poſſit,
 ſed tenetur donationem liquido probare. Coler. *Dec. 62. n. 34.* Rauch-
 ber. q. 17. Daniel. Möller. *ad Conſ. 11. n. 4.* Gail. 2. *Obſ. 91.* Stryk. d. 1. §.
 10. §. 11. & Carpzov. P. 3. C. 11. *Deſ. 11.* ubi id præjudicio confirmat, &
Deſ. ſeq. ubi n. 2. docet: Cum *Archiearum Sponſalitiarum* nomine ut pluri-
 mum catenæ aureæ, brachialia aliæque pretioſa jocalia dentur, utique
 non præſumi Patentes absque onere collationis ea liberis donaffe,
 jungatur Bartolus in *L. ſi Pater in pr. ff. d. Donat.* Ubi ex numero libe-
 rorum & quantitate ac qualitate rei dijudicandum eſſe ſubjicit, utrum
 Pater uni liberorum hæc donare voluerit.

Muko minus autem dubitandum eſt de illis, quæ Pater filio de-
 dit in *Subſidium Paternum*, ſur väterlichen Hülfſe oder Zuſchub zur Haush-
 haltung: quin præſumatur Pater non donandi affectu, ſed cum one-
 re collationis hæc uni filiorum, ſuppeditaſſe, Niſi plane exiguum
 fuerit, quo eorū nomine filius accepit, per rationes, quas videtiſ apud
 Carpzov. P. 3. c. 11. *Deſ. 15.* Conferatur Stryk. d. 1. §. 12.

Tertia Præſumptæ donationis conjectura eſt, quæ deſumitur à
Qualitate & conditione Dantis & Accipientis, ut ſi ille Divitiis abundet, &
Nobilitate ac Claritate præſtet, Hic vero tenuioris fortunæ ſit; in du-
 bio donatio præſumatur, Johann. Lupus. *ad Rubr. d. Donat. inter P.*
& U. §. 1. n. 9. Petr. reckius *Tr. d. Teſt. Conjug. Lib. 2. c. 6. n. 4.* Marian.
 Socin. *Conſil. 55. n. 20. Kol. 1.* Mascard. *d. Probat. Vol. 7. Cencl. 555. n. 58.*
 Menoch. *d. A. J. Q. Caſ. 88. n. 49.* Mantica. *d. nec. & ambig. Conſ. Lib.*
13. Tit. 17. n. 7. junctis Bocer. *d. Donat. Cap. 1. P. 20.* & Johan. Vincent.
 Hondede *Conſil. 50. n. 1. 2. & 19. Kol. 19. Val. 2. §. 3.* præprimis ſi reſ do-
 nata non ſit quantivis potui. Mascard. *d. 1. n. 63. ſeq. Socin. Conſil. 79.*

- 163 *num. 99. Lib. 8. Menoch. Consil. 1. n. 215. & d. A. J. Q. Cas. 88. n. 50. & 51. Rationem hujus asserti sumunt partim inde, quod dives, qui que omni*
- 164 *rerum copia abundat, facilius præsumat donare. Propus. in L. cum quid. ff. si certum petat. n. 121. Roman. Singular. 650. Cornens. Consil. 81. Col. 1. Lib. 1. partim, quod donare sit Ornamentum Nobilitatis, &*
- 165 *ming Consil. 12. n. 27. Vol. 1. Carpov. P. 2. G. 421. B. 161. n. 6. Dec. R. 66. n. 36. Vol. 43. Laus. Regum. Anton. Coriet. De Potest. Reg. p. 122. 15. Gail. 2. Obs. 62. n. 6. Matta. Consil. 554. n. 33. Tom. 3. Gloria principum, L. pen. C. d. Donat. inter V. & U. Reufner. Dec. 4. num. 41. Lib. 4. Gravett. Consil. 369. n. 73. & proprium, Senatorum. Nolden d. Statu Nobilit. cap. 2. n. 30.*
- 166 *S. 3. Vivius. 1. Dec. 86. n. 11. Barbol. Lib. 4. Axiom. 8. cap. 49. ut hinc eleganter Gregorius in cap. 1. d. Donat. dixisse audiat: Hanc sibi Nobilitatis Legem imponere Nobilem, ut debere se, quod sponte tribuit existimet, & nisi in beneficiis suis creverit, nil se præsuisse putet, quem*
- 167 *textum litteris aureis, aut si quid auro pretiosius est scribendum putat Tiraquell de Nobilitat. cap. 37. n. 34. Gail. 2. Obs. 72. n. 9. & Cornens.*
- 168 *1. Consil. 26. n. 8. & 2. Consil. 86. n. 12. Nos vero hoc assertum non extra omnem dubietatis aleam positum remur: præterquam enim, quod*
- 170 *hic distinguendum aut memus inter Nobiles in summa dignitate constitutos, & illos qui sunt inferioris ordinis, ut in illis v. c. principibus, facilius sit donationis præsumptio, quam in his. Alciat. Consil. 28. n. 7. ad fin.*
- 171 *lib. 6. Decian. cap. 25. n. 60. lib. 1. & Menoch. Consil. 191. n. 24. juncto Mantica d. sac. & ambig. Conv. Lib. 13. Tit. 17. n. 8. & 14. facilius largimur Menoch d. A. J. Q. Cas. 88. n. 50. & Jafoni Consil. 45. n. 3. in fin. Lib. 1. cum hunc casum expresso jure decilum nullibi reperire aut probare sit, hanc donationis præsumptionem tunc induci, cum actus à Nobile gestus donationi conveniat, aut aliz concurrant conjecturæ donationis inductive, qualem casum refert Brunnem. ad L. Procula 26. ff. d. Probac. n. 4. quo persona Illustris Principis alicujus potentissimi primario Ministro 4000. thal. dati jussit, nulla accepta recognitione, ubi pro Donatione præsumpta respondit Facultas Viadrina Mens. Septembr. Anni 1661. (1) quia nulla recognitio data (2) egregia Donarii merita erga donantem in Aula præstita existere (3) Donatæ persona Illustrissima & Dives fuit.*
- 174 *Quarto præsimitur Donatio ex concursu plurimum causarum, quia exemplaribus, etiam diversi generis conjecturis, quas ad eundem finem*

nem tendunt, præsumtio sumi potest. Baldus in cap. 1. §. cum autem n. 175
 l. d. contr. in vest. Mantica, d. tac. & ambig. Conv. Lib. 13, tit. 16. n. 5. Nam
 unum verisimile additum aliis verisimilibus facit plenam probatio- 176
 nem Socin. Sen. 1. Conf. 140. n. 8. & 2. Conf. 187. n. 17. Craver. Confil. 250. 177
 n. 19. adeo ut Judex in causis civilibus inde sententiam ferre possit.
 Bald. in L. ult. ff. quod met. caus. n. 4. Hinc recte scribit Quintilianus in
 Instit. orat. Lib. 5. in cap. d. Usu argumentorum. Quod si non possint va- 178
 lere argumenta, quia magna non sunt, valere saltem debeant, quia
 multa sunt, cum quæ singula non prosunt, collecta tamen juvent.
 Gloss. in L. Stipulatus in pr. ff. d. de Usur. & in L. instrumenta C. d. Probat. 179
 Paulus Castrensis Confil. 65. n. 1. in fin. L. 1. & Socin. Junn. Confil. 70. n.
 17. lib. 6. Elegantissimum hujus rei exemplum exhibet Crus Papinia- 180
 nis in L. Procula 26. ff. d. Probat. ubi Fideicommissam à Sorore Fratri
 donandi animo tacite præsumitur remissam, si simul concurrant (1)
 Causa consanguinitatis seu sanguinis conjunctio (2) utrinque sæpius
 facta crediti & debiti calculatio & nulla unquam ipsius Fideicommissi
 si habita mentio s. petitorio & (3) Temporis diuturnitas. Rom. in L. que
 dotis. n. 10 ff. solut. Matrim. Mascard. d. Probat. Concl. 555. n. 38. Nevisa-
 nus Conf. 57. n. 16. seq. Curtius Sen. in L. Siquidem n. 7. in fin. C. d. transact.
 Mantica d. l. tit. 19. n. 6. & Brunnem. ad d. L. 26. ff. d. Probat. ubi n. 4.
 aliud adhuc subjicit exemplum in Patre, qui mutuo dederat filix & 181
 (1) longo tempore intercedente (3) à filia vicissim aliam summam ac-
 ceperat mutuo, nullaque illius debiti facta mentione se arcte obliga-
 verat ad summam à filia mutuo acceptæ restitutionem, q. c. delato fi-
 lix juramento suppletorio, pro donatione præsumta respondiisse Fa-
 cultatem Viadrinam Mens. Jannar. Anni. 1667. inibi addit prælauda-
 tus Brunnem. eo, quod in h. c. [1] cum sanguinis conjunctione con-
 currat. [2] Temporis diuturnitas (3) arcta ad restituendum Patris ob-
 ligatio, nulla (4) facta mentione mutui à Patre filix dati. Verum,
 an sine hæsitatione huic sententiæ subscribendum sit, non sine ratio- 182
 ne forsan quis dubitaverit. Præterquam enim, quod in mutuo
 aperte contracto non possit non de credendi animo donationem præ-
 sumtam excludente liquido constare, & (2) ubi alia conjectura capi
 potest præsumtio donationis cesset, in superque (3) Compensatio ad- 183
 huc admittatur etiam si jurato quis se soluturum promiserit. Fachin.
 1. Commov. 7. COVARTIV. in c. quamvis. P. 1. §. 4. n. 8. d. Pact. in 6. Treutl.

Vol. 1. Disp. 25. tb. 11. Lit. A. Schnobel. Disp. 10. ad Tit. d. Compensat. §. 9.
 cum compensatio in effectu sit solutio, solus temporis lapsus & omis-
 sa prioris crediti mentio donationem præsumtam haud inducent.
 Facilius autem Exemplum *L. 44. ff. d. N. G. admiserimus*, ubi qui
 184 Paterna amicitia juvit Amici filium, cum à suspectis tutoribus frau-
 daretur, impensam donasse præsumi dicitur, quod ita constitutum
 esse asserit Menochius *d. A. J. Q. Cas. 88. n. 61.* ob concursum harum
 trium causarum. (1) Amicitia (2) Pietatis causæ, ne quis opprimatur.
L. 44. d. N. G. [3] Modicarum impensarum (vid. in. L. 8. §. 6. ff. eod.)
 185 jungatur Brunnem. *ad L. 44. ff. d. N. G. Barthol. & Baldus in L. 2. C. d.*
d. jur. dot. qui ambo ex hæcenus dictis inferunt: Procuratorem ad-
 juvantem filium amici in judicio, præsumi ob amicitiam, quæ ipsi
 cum ejus Patre intercessit, eundem adjuvasse & ob id impensam seu
 salarium aliquod consequi nolle.

Quinto Præsumitur in dubio Donatio *Ex Casu Remuneratiois*, ut,
 186 qn. præcesserunt bene merita, & subsequitur datio alicujus rei, præ-
 sumatur tunc ob istiusmodi bene merita donatum. Ita communiter
 docent Jcti vid. Mascard. *d. Probat. Concl. 555. n. 46. Menoch. d. A. J.*
Q. Cas. 88. n. 53. Mantica d. Tacit. & Ambig. Conv. d. l. tit. 15. per tot. cum
 inibi plena manu adductis bene multis Dcbus *per L. si vero non remun-*
nerandi 12. §. inde Papinianus. 8. ff. Mandati inibi que Brunn Bald & Fulg.
 187 Oritur enim ex donatione antidotalis obligatio *L. sed & si 25. §. Conju-*
lyit 11. inibi quamvis ad remanendum libi aliquem obligaverint
ff. d. pec. hered. L. Si pignore 54. in pr. ibi: beneficium debito rem sibi acquirere ff.
d. Furt. quæ quidem parit hunc effectum; ut remunerandi causa do-
 natio præsumatur. Mantica. *d. l. n. 2.* inibi que alleg. Tiracquell. & Pet.
 Barbosa in *L. Quæ dotis 53. ff. sol. matrim.* ubi pluribus §. 8. *L. 12. ff. Man-*
dati explicat.

188 Ampliat dicta Jcti, ut remunerandi causa donatio præsuma-
 tur, etiam si illa meritorum estimationem excedat: Non enim debet animi
 gratitudo cum re pecuniaria compensari. Purpur. in *L. cum quid ff. si*
cert. pec. n. 130. Rimin. jun. Conf. 9. n. 66. Menoch. d. L. n. 54. Siquidem
 oportet agros fertiles imitari, qui multo plus afferunt, quam accepe-
 rint. *Cic. lib. 1. Offic. Quod in sub distinctione Mantice d. l. n. 28. seqq.*
 intellectum volumus. Limitatur prædicta conclusio (1) Modo ta-
 189 men merita sint officialia vel artificialia *L. si Pater §. 1. L. 27. ff. d. Donat.*

Non

Non vero obsequialia, quorum intuitu, cum ex necessitate præstentur neque remunerationem exoptulent, donatio non præsumitur. Vid. Hahn. ad. W. Tit. d. Donat. n. 4. verb. nisi ob bene merita Mantica d. T. & A. C. Lib. 13. Tit. 15. n. 15. inibique alleg. Ripain L. si unquam d. Revoc. donat. n. 31. (2.) Et bene merita liquido probentur Vid. Mantica 190
d. l. n. 39. Rocer. d. donat. c. 3. n. 15. Menoch. d. A. J. Q. Cas. 134.

Sexto in dubio Præsumitur Donatio Ex causa Pietatis unde inferimus (1) Cum Redemptio Captivorum verè sit pia causa maximeque favorabilis L. Sancimus inibique & Gloss. Dares omnes C. d. S. S. Eccles. L. Si quis redemtionem nobis piissimam administrationem C. d. Donat. Proinde si Mater 192
(idem est in Patre) filium captivum ab hostibus redemerit, magis animo donandi ex Causa Pietatis, quam repetendi pretium præsumitur redemisse per L. Liber captus 17. C. De Postlim. revers. inibique Brunnem. 193
Advertendum autem hic probe est: Non solum Redemtionis favorem h. c. inducere donationis præsumtionem, sed junctum voto & affectui materno, quibus Mater potius in personam suam, quam in filii videtur impendisse, quod curatè observavit cum Menochio d. A. J. Q. Cas. 88. n. 29. proxime alleg. Brunnemannus ad L. 27. C. d. l. Sequeretur enim alias, quod & Frater redimens captivum Fratrem lytron præsumatur donasse, quod tamen, cum in Fratre non sit tanta affectio, quanta est in Matre, negant Dares ad d. L. 27. C. d. Postlimin. revers. vid. Alex. Consil. 99. in suo, lib. 1. Dec. Consil. 158. n. 8. Mantica d. T. & A. C. lib. 13. Tit. 13. Tit. n. 8. & Tit. 19. n. 6. Brunnem. ad d. L. 17. & Menoch. d. A. J. Q. Cas. 88. n. 29. præprimis cum in Fratribus regulariter non præsumatur donatio, si alter pro altero utiliter impendat. L. ex duobus fratribus in pr. L. pen. ff. d. N. G. & L. Sive pro fratre C. cod. & ideo, si frater solverit, præsumitur solvisse animo repetendi. L. Si negotium inibique Dares C. d. N. G. 194
195
196
197

Illud autem, quod Dares communiter hinc inferunt; Quod Pater, si Filius Studiosus propter delictum forsàn ad carcerem condemnatus sit, proredimendo filio solvens lytron, videatur donasse, ita, ut Filius illud conferre olim non teneatur. Carpov. P 3 C. 11. Def. 25. Boër. Consil. 1. n. 12. Mantica d. T. & A. C. lib. 13. Tit. 11. n. 11. inibique alleg. Dares. nobis admodum dubium videtur, cum talis modi Filius non favore Legis, sed odio dignus sit argum. L. auxilium 37. ff. d. Minorib. Hinc in contrariam abimus sententiam cum Excell. Strycio, 198
199

Disp. d. Collat. Descend. c. 4. §. 18. Vinnio De Collat. c. 13. n. 10. Michalot. P. 1. c. 39. & Dasselio Consil. 38. n. 19. ubi docet: Neminem ex delicto
 200 *debere habere beneficium, eo, quod illud excludat privilegium per*
L. Relegatorum §. fin ff. d. Interd. & releg.

202 *Inferimus ex Regula n. 161. (2) Cum Sumptus Funeris actione*
funeraria tum demum is, qui impendit, repetere possit. Si (1) sint
necessarii (2) Non immodici, & (3) animo contrahendi seu recipien-
di seu recipiendi, per expressam protestationem expendentis erogati.
Eckholt. ad Tit. ff. d. Relig. & sumpt. fun. §. 2. Menoch. Consil. 416. num. 2.
Brunnem. ad L. 14. §. 7. ff. d. Religios. omitta hac protestatione, in dubio
intuitu Pietatis & donandi affectu impendentem eisdem fecisse sum-
tus præsumi. L. 14. §. 7. ff. d. Religios. & sumpt. fun. inibi: quis enim
sine Pietatis intuitu alienum cadaver funerat. vid. Eckolt. supr. alleg.
loc. & Brunnem. ad d. L. præprimis si pro Paupere hæ impensæ factæ
sint, Mantica. d. T. & A. C. Lib. 13. tit. 11. in fin.

203 *Septimo in dubio Præsumitur Donatio Ex Defectu aliterius Tituli t.*
e. quando cessat omnia alia conjectura. Hinc Jcti talem tradunt Re-
gulam: Quotiescunque alius Titulus non probatur, Donatio præ-
sumitur L. Campanus ff. d. Oper. liber. Paul. Castrenf. in L. qua dotis n. 5. ff.
solut. matrim. Jason. in L. qui fundum per fidei commissum n. 18. & sequ. d.
Leg. 1. Curt. jun. in Consil. 131. n. 3. seq. & Mantica d. Tr. Tit. x. n. 10. Mascard.
d. Probat. 2. Vol. Concl. 555. n. 98. inibi que cit. Baldus. Consil. 378. n. 7 Vol. 5.

204 *Ex qua Juris Theorica inferimus: (1.) Quod, qui pro invito*
solvit, præsumatur donasse, ut contra debitorem, pro quo solvit, ne-
que mandati neque negotiorum gestorum actionem habeat, per L.
fin. C. d. N. G. inibi que Brunnem. cessante ob expressam prohibito-
nem præsumta voluntate, ut ut debitorem hac sua solutione à debiti &
aris vinculo liberet, pr. 7. Quibus mod. toll. oblig. Non obstantibus L.
69. ff. d. R. 7. & L. 156. eod. ubi dicitur: Invito beneficium non dari.
Unde forsitan quis non inepte inferet. E. Nec in invitum donationem
transferri, neque beneficium donationis eidem præsumi tribui.
R. n. est: Procedere dd. LL. si beneficium directo & immediate ad
invitum dimanet, secus vero si per indirectum & saltem per conse-
quentiam ad invitum perveniat, ut hoc nostro casu. Zas. ad ff. Tit. d.
Solut. n. 4. Brederod. in Addit ad Schneidew. Quib. mod. toll. Oblig. ad pr. n.
7. Litt. D. inibi que Ludwel. & Stryk, Quod pluribus deduxit Præno-
biliss.

biliff. Dn. Præfes in Commentario Institutionum, cujus defideranti-
bus Dnis Auditoribus & Bibliopola edendi pronuper ſpem fecit. *b. r.*
Pr. verb. Sive ſciente ſeu ignorante,

Ceſſat tamen Præſumta Donatio in illo, qui pro invito ſolvit aut
prohibentis negotia gerit, quoties ſalus publica nihilominus has ex-
penſas defiderat e. g. ſi prohibeat quis domum ruinae proximam reſi-
cere contra *L. 2. ff. d. rign. jumct.* vel funeris impenſam ſuſcipere, Sur-
dus *Dec. 255. n. 14.* Cognatus ad *L. invito 69. n. 7. ff. d. R. 7. & Brunnem.*
ad *L. 14. §. 12. n. 28. ff. d. Relig. & ſumt. fun.* aut filio ſtudiorum ſum-
tus ſuppeditare, & tamen non obſtante hac prohibitione, ut pote
quæ nullius momenti eſt, quis prohibentis negotia geſſerit. Cenſe-
tur enim in effectu hoc caſu non prohibuiſſe, cum jura ob publicam
ſalutem talis modi prohibitiones non admittant: Sicuti enim pacta,
ita & preſtationes ſeu prohibitiones contra publicam utilitatem nil
operantur *L. 38. ff. d. Pact. Gomez Var. Reſolut. c. 13. n. 1. Coſtal. Adver-*
ſar. ad L. ſi autem 8. §. Julianus 3. ff. d. N. G. Strykius Tr. d. Cautel. in
Contract. neceſſ. Sect. 3. c. 1. §. 2. in fin. & in Not. ad Inſt. tit. d. Obligat. que
qſ. ex Contract. §. 1. verb. Deſerentur, negotia inibique Dn. Præfes.

Inferimus (2) illum, qui indebitum ſcienter ſolvit, præſumi illum
donaviſſe, per textum expreſſum *L. 53. ff. d. R. 7.* ubi Jctus Paulus hanc
ſiſtit Regulam: Cujus per errorem dati repetitio eſt, ejus conſulto
dati donatio eſt. *jung. L. 1. in fin. ff. d. Condiſt. indeb. inibique Brunnem.*
L. 9. C. cod. & Idem ad L. 29. ff. d. Donat. & 82. d. R. 7. vid. Mantica d. T.
& A. C. Lib. 13. Tit. 10. n. 10. Mascard. d. Probat. Vol. 2. Concl. 555. n. 106.
Menoch. d. A. J. Q. Caſ. 88. n. 57. & L. 3. d. Præſumt. P. 31. per tot. Bocer.
d. Donat. c. 1 n. 19. ubi pro hac ſententia duas ſubjicit rationes. Exem-
plum eſt in *L. Campanus 47. ff. d. Oper. libert.* ubi libertus ex fidei com-
miſſo manumiſſus ſciens ſe libertatem non conſequi beneficio hære-
dis, proindeque ſe eidem ad operarum præſtationem, neſcitquam
obligatum eſſe, ſi patiatuſ ſe ad operas obligari, dicitur obligari ad ea-
rundem præſtationem, addita ratione: quod præſumatur donaviſſe. vid.
Brunn. ad L. d. n. 1. Menoch. d. Praſ. Lib. 3. Praſ. 31. & d. A. J. Q. Caſ. 88. n. 56.
Loriat. d. Transact. axiom. 39. Aliud Exemplum eſt in *L. Rogati 11. §. 1.*
ff. d. R. C. ubi Reſpondet Jctus Paulus: Quod qui decem dedit &
ſcien-

scienter pepigit, ut novem restituantur, dicatur illud unum donasse. Lorottus *d. L. aniom. 15. lit. D. Menoch. d. Praef. lib. 3. Praef. 31. n. 6. Brunnem. Bartol. Jason. & Dec. ad d. L. II. d. Reb. C.*

211 Limitatur tamen praedicta sententia, modo (1.) aliquam donationis conjectura inscienter indebitum solvete capi non possit. Franzk. *ad tit. ff. d. condict. indeb. n. 24. Lauterb. eod. ib. 15. Brunnem. ad L. 1. ff. eod. n. 1.* Nam tunc sumi illa debet potius, quam quod hic solvens indebitum, voluerit donare. Menoch. *de Praesumpt. Lib. 3. Praef. 31. num. 11. Alex. Lib. 3. Conf. 114. in fin. Bellonus in J. Tit. quib. mod. re contrab. Oblig. §. 1. n. 14. Baldus & Jason. L. 1. ff. d. Cond. indeb. Exemplum hujus Limitationis desumunt Ddres ex L. Si non sortem 26. pr. ff. d. Condict. indeb. ubi dicitur: Quod Debitor indebitas usuras ultra modum in L. 26. §. 1. ff. d. Usur. descriptum, sciens solvens, non prohibeatur illas repetere conditione indebiti; vel forti imputare, quia non donandi animo, sed ne in restitutione fortis principalis vexetur, majores usuras solvisse praesumitur. Mantica. *d. l. n. 12. Menoch. d. Praesumpt. 31. n. 11. Brunnem. ad L. 1. §. 26. ff. d. Cond. indeb. Tiraqueil. d. Retract. Conv. §. 36. Gloss. 2. n. 152.**

213 Limitatur (2.) Modo, qui accipit indebitum, indebitum esse non ignoraverit. Ratio: quia ignorans non consentit, ei autem, qui non consentit, donatio facta dici nequit per L. 18. ff. d. R. C. Guilielmus Maynerius *ad L. Cujus per errorem ff. d. R. J. n. 51. & 52. Mantica d. l. n. 11. Hilliger in Donell. Lib. 14. c. 14. Litt. A. Molina d. J. & J. Diss. 567. n. 3. Brunnem. ad L. 1. ff. & L. 9. d. Condict. indeb. inibique alleg. Tiraq.*

214 Limitatur. (3) Modo non solverit sciens indebitum ex illa causa, ex qua lis crescit insciendo: Quamvis enim illud repetere quidem non possit conditione indebiti. §. fin. J. d. Oblig. qua qsi. ex contract. L. Ea qua 4. C. d. Cond. indeb. Cujus rationem dat Vinnius in *Comm. Maj. d. §. 7. fin.* non tamen tam donasse, quam potius transactionis nomine dedisse praesumatur. vid. Brunnem. *ad L. 4. C. d. Cond. indeb. Harpr. ad §. d. J. d. Oblig. qua qsi. ex contract. Conferantur Notata De Praesid. ad d. §. fin.*

216 Inferimus ex Regula n. 293. (3.) Creditorem scienter in judicio & falso asserentem Debitorum sibi non debere, praesumi donasse.

nasse. vid. Brunnem. *ad L. 29. ff. d. Donat. n. 1.* Cujus ratio est, quod (1) de illo, qui sciens Titium debere, in iudicio ipsum non debere falsus est, cum id nulla faciat necessitate coactus, non alia quam donationis conjectura capi possit. (2) quod in exceptione falsitatem si- que propriam turpitudinem allegando audiri non debeat argum. *L. 37. ff. d. Minorib. &* (3) quod pro iudicato habeatur, qui sciens falsum fateatur. Donell. *lib. 28. c. 1. lit. O.* Brunnem. *proxime alleg. loc. n. 2.*

Inferimus (4) Creditorem debitori reddentem Chirographum, debitum præsumi donasse *per L. 2. §. 1. ff. d. Pact.* ubi Respondet Iustus Paulus; Si debitori meo reddiderim cautionem, videri inter nos convenisse, ne peterem, iuncta *L. 7. C. d. Remissione pign. L. 18. §. 2. ff. d. Donat. mort. causa.* Ratio hujus illationis est, quod in Chirographo omne jus debiti consistat. Brunnem. *ad L. 2. §. 1. ff. d. Pact. n. 6.* Menoch. *lib. 3. Præs. 140. n. 2.* Dn. Præses in prælect. ff. arum ad Schnobelii. *Disp. 2. n. 24. verb. Reddito.* cum sine eo, de proprio credito constare non posset. *L. Qui Chirographum ff. d. leg. 3.* neque ulla alia redditionis instrumenti utilitas esse ac finis, quam remissio & crediti donatio. Brunnem. *ad L. 2. ff. d. pact. & L. 3. §. 1. d. liberat. leg. item ad L. 7. C. d. remiss. pig. Mindan. d. Mand. lib. 2. c. 20.* Wammesl. *cent. 4. consil. 22. n. 7. seq.* Carpozov. *P. 2. C. 29. Def. 12. per tot.*

Limitatur autem hæc illatio (1) ut procedat, modo debitor probaverit sibi à Creditore, vel Creditoris Mandatario speciale ad id mandatum habente, redditam esse cautionem, cum sola chirographi possessio præsumtam hanc donationem haud inducat. Anton. Faber. *in c. lib. 8. Tit. 29. Df. 1. n. 1.* & Carpozov. *præcitato loc.* Menoch. *d. l. n. 20.* ubi addit: Quod h. c. præsumatur debitor Chirographum aliunde habuisse, sine consensu ipsius Creditoris, præsertim si debitor sit persona domestica. Cravetta *consil. 500. n. 3.* Garzias *ad L. 2. in fin. ff. d. Pact.* aut Creditor probet se instrumentum amisisse.

Limitatur (2) Modo alia conjectura capi non possit. Hinc cessat Præsumta Donationis conjectura, quando restitutio chirographi ob alium quam remissionis finem facta est. Brunnem. *ad L. 2. ff. d. pact. n. 4.* Mevius *P. 5. Dec. 405.* Hinc recte concludunt Bartolus *in L. 2. ff. d. Pact. n. 3.* & Jason. *ibid. n. 11.* cum Socino *in Tr. Fallent. Regula 9. fallent. 1.* Si, cum litigares cum aliquo de venditione à me tibi facta, dederim tibi instrumentum continens promissionem pretii, quo te contra evincentem defenderes, me non præsumi

tradidisse instrumentum animo remittendi debitum seu donandi vid.
Menoch. *L. 3. Prasf. 141. n. 18.* ubi adhuc duo alia recenset exempla.

- 225 Quod autem de reddito chirographo diximus, ad pignus extendi nolumus, ut & ejus redditione remissio debiti præsumatur *per expressam L. 3. ff. d. Pañ. Neguzaptius d. pignoris, membr. 1. Part. 3. n. 15. Salgado in Labyrinth. Cred. P. 1. c. 29. Menoch. 3. Prasf. 40. a. 24.* Ratio differentiz est, quod per supr. dicta n. 219. in chirographo ipsa principalis obligatio contineatur. *L. Servum filii 44. §. cum qui 5. ff. D. leg. 1. L. Qui chirographum 59. ff. d. leg. 3. l. 1. C. d. Donat.* cujus nec alia utilitas aut finis esse potest; Quod secus est in pignore: Ejus enim obligatio à debito principali separata est, cujus factem quædam accessio est. *Nov. 4. & L. In omnibus 43. ff. d. solut.* Ut hinc non præsumi oporteat, cum qui pignus saltem reddidit, cogitasse simul de ipso debito remittendo
- 227 *Vinius in Tr. d. Pañ. c. 12. n. 10. in fin.* Accedit quod ejus usus possit citra remissionem debiti esse, sc. ut alteri pignori detur. *Brunnem. ad L. 2. §. 1. ff. d. Pañ. & ad L. 7. C. d. Remiss. pign.*
- 228 Inferimus (5) illum, qui alteri pecuniam dedit, ut aliquid faciat in suo loco, quod ceteroquin facturus non erat, præsumi illam pecuniam donasse *per Legem, sed si mors notabilem 13. §. fin. de Donat. inter V. & U.* Ubi Jctus Ulpianus post Neratium: Datum, ait, ad villam extruendam, vel agrum ferendum, quod alioquin facturus non erat is, qui accepit, in speciem donationis cadit *Brunnem ad d. L. 13. ff. d. Donat. inter V. & U. Mascard. d. Probat. Concl. 555. Vol. 2. n. 52. Bocer. d. Donat. cap. 1. in fin. Menoch. 3. Prasf. 32. n. 2. jungatur Mantica d. T. & A. C. lib. 12. Tu. 10. n. 19.*
- 229 Inferimus (6) illum, qui scienter ædificat in fundo alieno præsumi ædificium donasse *per expressam L. 7. §. 12. ff. d. A. R. D. & L. 5. C. d. adific. privat. & hanc juris esse præsumtionem docent Lucas de penna L. 3. Prasf. 147. C. d. Apochis publ. lib. 10. Alexand. in L. sumis ff. d. leg. 1. Menoch. lib. 3. Prasf. 32. n. 1. Bocer. d. Donat. c. 1. in fin. jungatur Stryk. ad §. 30. 7. d. R. D. & Daus Hoppius olim Professor, jam Syndicus Gedanensis gravissimus in elegantissimo Examine 7. d. §. 30.*
- 230 Inferimus (7) Patrem, re simpliciter filio tradita, patientem filium fructus inde percipere, deque illis & rei proprietate pro lubitu suo disponere præsumi rem ipsam donasse. *Menoch. d. Prasf. lib. 3. Prasf. 30. n. 53. ubi hanc assertionem fusius examinat. Putens in Dec. 84. lib. 2. n. 3.*

Inferimus (8) illum qui sua impensa immaturos fructus è fundo alieno, quem non possidet, collegit, impensam præsumi donasse per expressam L. 27. §. 25. ff. ad L. Aquilam verb. Cum tiberiam impensas donaverit Brunnem. ad d. L. 27. n. 32. ubi hunc textum, quod præsumta Donationis casum exhibeat, notandum esse docet Jungatur Menoch. d. præsumt. lib. 3. Præf. 33. n. 3.

Nec Obstat L. 38. ff. d. pet. hered. ad quam doctissime respondet Brunnem. d. l. n. 31.

Inferimus (9) patronum consentientem nuptiis libertæ, præsumitur operarum eidem donasse per L. Sicut. 48. pr. ff. d. Oper. liberi. ubi Jctus Hermogenianus hanc subjungit rationem, quod Uxor Marito operari debeat. vid. Brunnem. ad d. L. Pet. de Ubald. in Tract. d. Duobus Frat. P. 4. qu. 8. n. 27. Menoch. d. Præf. lib. 3. Præf. 30. in fin. Tiraquell. d. L. L. Connub. Gloss. 1. P. 1. n. 2. Gerh. singul. 99. n. 4.

Inferimus (10) Patrem emancipantem filium inter vivos, nec tamen emancipato peculium adimentem, præsumi peculium donasse per apertam L. 31. §. 1. ff. d. Donat. vid. Hopp. ad §. 1. J. per quas person. cuique acquir. quæst. 14.

Inferimus (11) Donare illum præsumi, qui exceptione munitus, illa non utitur per L. si quis delegaverit 12. ff. de Novat. inibi Similis videbatur illi, qui donat. Mantica. d. T. & A. C. lib. 13. Tit. 10. n. 18. Bartol. in L. ult. in pr. n. 1. ff. d. bis quæ in fraud. cred. Jason. in L. Si fundum. 10. d. Leg. 1.

Inferimus ultimo: illum qui uno nummo locavit per L. 46. ff. Locati vel uno nummo vendidit per L. 66. ff. d. jur. dot. & l. eleganter 3. C. d. contrab. emt. juncta L. 9. C. eod. præsumi donasse, jure imaginariam venditionem pro nulla interpretante ac accipiente per L. Nuda 55. ff. d. contrab. emt. & L. imaginaria 16. ff. d. R. J. Cujus imaginariæ emptionis Exempla existant pr. J. d. testam. & c. 6. J. quib. mod. jus p. p. solv. alibique passim, vid. Vinn. ad §. 1. J. d. Emt. Hopp. d. l. qu. 8. §. 1. & Strykius in Not. ad J. §. 1. d. Emt. ubi limitat hanc conclusionem, ut uno nummo facta venditio tunc in donationem non incidat, si proportio sit inter nummum & rem vendendam v. c. si vendatur similia.

Et hæc de Conjecturis præsumtæ donationis dixisse sufficiant, quod si tempore exclusi, nimiaque præpediti festinatione unum alterumve omiserimus casum facili B. L. negotio præmissis eundem adjunget.

Nunc

- Nunc Paucis adhuc Effectus Præsumtæ Donationis digito saltem indicabimus quos integro alias capite exponere animus erat.
- 240 Hos inter primus esse noscitur, quod faciat cessare actionem negotiorum gestorum *L. 5. C. d. N. G. in ibique Brunnem.* (2) Ut plurimum
- 241 absolvat Donatarium à conferendi necessitate. (3) Quod vincat is, qui pro se habet militantem donationis præsumtionem, argum. *L. 6.*
- 243 *C. Qui milit. possunt.* (4) Admittat tamen probationem in contrarium.
- 244 (5) Rejiciat onus probandi in adversarium *L. 25. pr. §. 1. & §. fin. L. 25.*
- 245 *ff. d. Probat. vid. Eckholt & Ddres passim ad Tit. d. Probat. & Præsumt.*

Unde definimus in illa regula: *Quisunque præsumtionis juris ass-
Hominis sunt effectus, hi etiam effectus præsumta Donatio-
nis esse noscuntur.*

SOLI DEO GLORIA.

I. N.

I. N. J. C.
DISPUTATIO JURIDICA
DE

INVITO

NULLO PRÆVIO FACTO OBLIGATO-
RIO CONTRACTUS vel DELICTI,

QUAM

DECRETO atque AUTORITATE

MAGNIFICI Jctorum ORDINIS

IN ALMA ROSTOCHIENSI

P. RÆ S I D E

DN. JOHANNES Klein/

J. U. D.

FAUTORE AC PRÆCEPTORE SUO
ÆTATEM DEVENERANDO

AD DIEM AUGUSTI ANNO M DC LXXXIX.

IN AUDITORIO MAJORI

BENEVOLÆ ERUDITORUM CENSURÆ

Subjicit

CHRISTOPH. Knobloch/

REGIOMONTE. PRUSSUS,

AUTOR ET RESPONDENS,

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL RUDIGERI. ANNO 1705,

DISP. VII.

Hh

L. N. J.

P R Æ F A M E N.

S U M M A R I A.

Sint contrahentium & cum effectu
 transferendi domini alienare
 volentium consensu neque con-
 tractus neque alienatio subsistit
 1

Leges neminem invitato ad alienan-
 dum aut contrahendum obligant 2

Neque permittunt invito jus suum
 auferri 3

Etiams ex plene Principis potesta-
 te 4

Cessat tamen hoc ob Publicam Utilita-
 tem, Necessitatem, jus Eminentis
 Domini & alias Causas, quas ex-
 hibet 5, cum seqq.

His enim casibus invitato etiam sine
 facto Obligatorio Contractus aut
 Delicti quis facere aliquid patique
 cogitur 8, seqq.

De hoc INVITO agit præfens Di-
 sputatio, cuius Conspectum exhibet
 alii.

Quanquam equidem extra omnem dubietatis aleam positum
 esse facile concesserim, deficiente contrahentium valideque
 alienare volentium consensu atque libero omnino eorundem de
 rebus disponendi suis arbitrio, ceu primo obligationis ac transfe-
 rendi in accipientem domini fundamento exulante, neque in hunc
 dominum transire L. 5. ff. de A. R. D. juncto S. 40. J. A. R. D. Vid. Ren-
 neman. in Jurisprud. Rom. Germ. Vol. 2. Diss. 26. tit. 8. lit. A. neque effi-
 caci contrahentes sibi invicem obligationis vinculo adstringi L. Sicut
 J. C. de O. & A. Morzjus de Contract. Loc. Rubr. de Substantiis. Vir-
 cent. Carocus. in Tr. de Locat. P. 1. Tit. De Substant. tit. 1. p. 75. Vid. Præ-
 Nobiliss. Dir. Præses in Dissert. de Gemmis Cap. 3. n. 9. nullo non mecum
 facturo, cum quilibet rerum suarum sit moderator ac arbiter per l. 21.
 C. Mandat. Inveniam in suo aliquid pati aut facere teneri neminem, per
 notabilem L. 14. inibi: quia gravis videtur injuria &c. ut homines de rebus
 suis facere aliquid cogantur invito C. De Contract. vend. Mev. p. 1. D. 208.
 n. 9. Carpz. p. 3. C. 15. D. 43. legibus neque in ipsum ad alienandum
 neque ad contrahendum obligantibus L. invitum 11. C. eod. l. Nec
 omne. 16. C. de jur. deliber. l. Impiosis. C. Locat. inibi que Brunnem. nec
 per

permittentibus quidem, ut invito jus suum detrahatur §. 2. *J. d. hic qui* 3
sui vel alien. juris sunt l. 4. C. d. Emancip. inibique Brunnem. & Ddres aut
 quod alterius est, ipsi invito auferatur *l. 11. ff. d. R. J. Principis ipsius* 4
 plena potestate hisce neutiquam obicem ponente. *Gail. 2. Obs. 56. &*
143. Pinell. ad Rubr. C. de rescind. vend. juncto Fachin. lib. 8. Controv. 63. Ne-
 gari tamen non potest has similesque juris regulas tunc pati deli-
 quium, quando vel *Publica utilitas*, ad quam tanquam finem Juris-
 prudentiæ ultimum & principalem omnes leges collimant, quam-
 que intendunt unice quotquot vel circa ferendas vel applicandas
 vel exequendas leges defudant. *Vid. Excell. Stryk. in Dissert. d. Salus. 6*
Publ. Proem vel Urgentissima Necessitas, quæ non solum legibus non
 subest *l. 7. ff. d. adm. tut. l. 10. §. fin. ff. d. Excus. tut. l. 1. C. d. Oper. lib. 1.*
Pro Tyronib. 3. C. d. Privil. dom. August. lib. XI. c. Licet 3. X. d. Feriis c. 5. in
fin. De Consuetud. sed & ipsa legem constituit l. 27. ff. d. Manum. testand.
Chalderin. Consil. 95. Munos de Escobar. de Ratiocin. administ. cap. 14.
et. 10. seqq. Quodque hisce duobus validissimis innitur fulcris. Grof. 7
d. J. B. & P. lib. 2. Cap. 14. n. 7. Jus Supereminentis Domini, Favor. idem
Religionis, Pietatis, Fisci, Libertatis & Liberationis, juncto rei Abusu
 Invito contrahendi vel alienandi necessitatem imponunt, utque
 faciat vel patiatur aliquid invitus nullo previo facto obligatorio Contra-
 ctus aut delicti Jure propitio urgent. *Brunnem. ad l. 16. C. d. Jur. Delict.*
& ad l. 11. C. d. Contrah. vend. Barbof. lib. 4. cap. 47. axiom. 14. inibique
Gamsius. Vasqv. 4. Controv. 1. Quod equidem animo subjiciens 6
meo, cum jussu Meorum Musf. Varniacis propediem valedicturus
 de comoda Disputationis cujusdam materia cogitare cœpisssem,
 constitui in hunc juris articulum pro ingenii modulo elaborandum,
 missis bene multis aliis, aliquam Talenti partem impendere exque
 juris nostri lausundio hinc inde dispersos Disputationis regulis
 includere casus, quibus INVITI NULO PRÆVIO FACTO
 OBLIGATORIO CONTRACTUS AUT DELICTY PATI FA-
 CEREQUE ALIQUID COGI POSSINT, certa lactatus spe,
 fore, ut Candidus Lector sortis humanæ haud ignarus, si qua, no-
 bilitate præsentis materiæ accuratiorem limam merente ac deside-
 rante, in tanto casuum cumulo me hallucinari aut labi deprehen-
 derit, pro humanitate sua id benevola manu sit emendaturus ac
 concessurusque, ut, cum per omnia methodicæ artis regulis stricte

9 inhzere casuum varietas haud permittat, Disputantiu libertate usus tribus subsequenribus hanc materiam capitibus inclusam expectiam, quorum *Primum* exhibebit *Generalia de Inviti obligatione ac acceptione, juncta Rubrica explicatione. Secundum* complectetur casus, quibus Invitus aliquid nullo previo facto obligatorio contractus aut delicti facere tenetur. *Et Tertium* occupabitur circa casus, quibus Invitus nullo previo facto Obligatorio Contractus delicti aliquid cogitur pati. Tu autem Ter Gloriosus Deus, fac, ut, Te Auspice jacta alea cedat feliciter.!

CAPUT I.

Exhibens

Generalia de inviti acceptione, divisione ac obligatione, juncta ejusdem descriptione & rubricæ explicatione.

SUMMARIA.

DE Etymologia vocis Inviti agitur remissive 3. seqq.
 Inviti Descriptionem exhibet 6
 Vox inviti sumitur (1) Privative 7
 (2) Negative 8
 (3) Positive 9
 Idque rursus bifariam vel pro contradictione 10
 Vel pro non consensu 11
 (4) Abusive 12
 Alias significationes exhibet 14. & 15
 Dividitur Invitum in sensu proprio (1) in invitum per violentiam 17. seqq.

(2) In Invitum per Coactionem 20. seqq.
 (3) In Invitum per ignorantiam 23
 Que versatur vel circa ipsum factum 24. seqq.
 Vel facti circumstantias 26. seqq.
 (4) In Invitum per Imprudentiam 28. seqq.
 Quorsum etiam quodammodo refertur Invitum per infirmitatem 31
 (5) In Invitum per obligationem, descendentem vel ex quatuor

<i>tuor ordinariis causis, contractus,</i>	<i>Venditor precise tenetur ad rei tradi-</i>	
<i>Quasi-contractus, Delicti &</i>	<i>tionem</i>	39
<i>Quasi-delicti</i>	33	<i>Deque hoc hac Dissertatione non agi-</i>
		<i>tur</i>
		40
<i>Vel ex aliis causarum figuris</i>	34	<i>Sed de invito, sine previo facto ob-</i>
<i>Præcisè inviti referuntur regula &</i>		<i>ligatorio Contractus & Delicti</i>
<i>exempla</i>	36. seqq.	<i>Cujus Descriptionem exhibet</i>
		<i>ult.</i>

DE Invito sine previo facto obligatorio Contractus aut Delicti hisce pagellis acturus, operæ pretium haud esse facile auguror ac presentio multa curiositate in Natales rē inviti inquisivisse. Licet enim haud difficeat, rerum quidem potiorem, verborum tamen priorē habendam esse rationem, monente Christophoro Besoldo in *Dissert. d. Regalib. th. 1. Thes. Pract. annexa arg. l. 1. ff. d. 7. §. 7. §. l. 1. ff. d. R. C.* hisque non probe intellectis de Disputantium mente vite constare non posse Matth. Stephani *de Jditi. lib. 1. cap. 1.* Inutilem tamen illos suscipere operam remque actam agere autumo, qui vocis etymologiam in vulgus notam multo labore evolere sibi sumunt temere, lectori hac opera nulli profuturi. Quare cum nemini non facile liqueat, *Invitum* ab *In* agente & *vito*, quasi admodum vitante & adversante animo, teste Dno. Wulstorp, in *Mellisc. Voc. Invitus*, quique hunc sequitur, *Excell. Dno. Wildvogel in Diss. de Damno Invito cap. 1. n. fin. junct.* Matth. Martin. in *Lex. Philolog. hac voce derivari, alioque nomine Involuntarium Germ. ungera / unwillig / wider seinen Willen & Græcis ἀντίον* dici, missa accuratiori hujus vocis indagatio id inpresentiarum potius acturus sum, ut cum multifariam in amplissimo juris Oceano alibique passim vocem *inviti* accipi advertam, eandem à sua æquivocatione, quæ errorum genetrix esse dicitur. *Barbosa lib. 1. cap. 40. axiom. 1.* & non Philosophis duntaxat, sed & *JCris naufragium* minatur, teste Scaliger. *1. Histor. anim. sect. 12. in fin. liberem, subjecta brevi Rubricæ nostræ evolutione.*

Quod ergo varias vocis *Inviti* attinet significationes primo quidem in aprico apud omnes esse conjicio, *Invitum* non inepte describi *per motum, qui præter inclinationem in agente fieri solet, quam inclinationem si forsitan Appetitum vel Appetitus Instinctum* quis cum *Micralio in Lexi. Philosoph. p. 644.* vocare velit, non refragabor. Vox autem *inviti* ipsa (1) accipitur *Privative* pro absentia omnis

consensus, qua ratione de furiosis prædicatur in l. 5. ff. d. S. P. U. qui ex potestate bonæ mentis exiisse videntur; hinc si talis in mentis exilio constitutus Titium occidat, *invitus* eundem occidisse & *fati infelicitate* excusari dicitur. l. 12. ff. ad L. Corn. d. Sicar. l. 9. §. 2. ad L. Pompej. d. Parricid. & l. 14. ff. d. Offic. præf. (2) accipitur *Negative* cum agenti plenum voluntatis deliberantis exercitium non convenit.

8 Sic *Infans Invitus* addiscit literarum elementa, & hominem occidens, *invitus* occidisse dicitur, *innocentia consilii* ex Responso J Cti Modestini in l. 12. ff. ad L. Corn. d. Sicar. à poena homicidii immunis. Conf. Brun. ad L. 5. d. S. P. U. in fin. (3) Accipitur *Positiva* in illis, qui plenum habent & liberum voluntatis exercitium atque arbitrium.

9 Quo in sensu *Nobis proprio* non ille saltem *Invitus* facere aliquid aut pati dicitur, qui (a) *aperse prohibet & contradicit*, qualiter vox *inviti* capitur in Pr. J. quib. mod. solv. obl. l. 39. ff. d. Neg. Gest. l. 23. & 53. ff. d. solut. ubi dicitur, quod *pro invito* solvere cuilibet licitum sit, quod explicat Imperator in L. fin. C. d. N. G. ut idem sit, ac *pro nolente & specialiter prohibente* solvere. Item in §. item vobis. 3. J. per quas person. nob. acquir. l. 62. ff. d. V. O. l. 32. ff. d. Acquir. rer. dom. l. 1. §. 5. l. 44. §. 1. ff. d. A. vel A. P. L. 44. §. ult. ff. d. Usucap. ubi servi *inviti* i. e. *contradicientibus* Dominis suis acquirere dicuntur. Nec non in L. 69. ff. & L. 156. §. ult. d. R. J. juncta L. nec temere 26. C. d. Jur. deliber. Ubi negatur liberalitatem & beneficium *in invitum* i. e. *reluctantem & admodum visantem* conferri posse: Qua etiam in acceptione legimus *invitum* nec emancipare l. 4. C. de Emancip. nec emancipationem accipere L. 5. C. eod. nec arrogari L. 5. l. 24. ff. d. adopt. neque possessionem bonorum *ab invito* acquiri L. 3. §. 3. ff. d. Bon. poss. Sed & *Invitus* (β) dicitur, qui licet non contradicat, tamen etiam *non consentit*, ut & *Non-consentientem* leges in certis juris capitulis vid. l. 7. §. 1. l. 12. ff. & l. 25. C. d. sponsal. l. 2. §. 2. ff. sol. matrim. l. 1. §. 3. d. tribut. act. *pro invito* accipiant. Ita respondet J Crus Ulpianus, postquam in L. præced. 4. dixerat: *Inviti nobis* servitutem non constitui, in l. 5. ff. d. S. P. U. *invitum* in servitutibus accipere debemus, non eum i. e. non tantum eum Gothofred. ad b. l. l. i. l. qui contradicit, sed cum etiam, qui non consentit, & in l. 45. d. R. N. Ubi postquam idem J Crus in pr. d. l. 45. tradiderat regulam: *Invito Patrono*, libertam, quæ ei nupta est, alii nubere non posse, subjicit in §. 5. *Invitum* autem hic accipere debemus eum, qui non consentit

ad divortium. Nec non in l. 8. §. 1. ff. d. Procurat. ubi præfatus Jctus docet: *Invitum* procuratorem non soleri dari, additque eleganter: *Invitum* accipere debemus non eum tantum qui contradicit, verum eum quoque qui consensisse non probatur, juncta l. 48. §. 3. ff. d. Furt. ubi idem Jctus præmittens regulam: *Invito* Domino furtum fieri, quis dicitur *invitus* his verbis explicat: *Vetare* autem dominum accipimus etiam eum, qui ignorat i. e. eum qui non consensit. Vid. Brunnem. ad d. l. n. 6. (4) Accipitur vox *inviti* πᾶχυλῶς s. abusive in sensu improprio pro *Violentia*, quæ est contra appetitum naturalem, suppositus non liberi. Sic fera *invita* cicuratur, quia libertatem amat, quam amittit sicut redempta. Avis *invita* includitur caveæ, & pisces sagæ in clausi *inviti* saltare dicuntur apud Herodotum. Consimiles loquendi formulas reperire licet apud Plautum, qui parili ratione *inviti* canibus venatum ire, summam notat esse stultitiam. Horatius Venusinus Vates appellat *invitum* illud, quod præter ductum naturæ indolis cum repugnantia & labore fit, cujus passim circumferatur verficulus.

Tu nihil *invita* dices faciesque Minerva.

Conferatur Bilefeldi *Dissertatio d. An. 1686. de Invita Minerva.*

Hæmoni placuit pro coactione voluntatis præsumpta vel Consensu semipieno laborantis præconceptis opinionibus intellectus assumere vocabulum *inviti*, quando Lyctum de cæde filix deliberantem Metamorph. Lib. IX. ita loquentem introducit ad Thelebusam Conjugem:

Edita forte tuo fuerit si foemina partu

Invitus mando, pietas ignosce, necetur.

Sed hæc quidem à foro nostro aliena sunt; quare missis illis, penam promovemus ad *Inviti*, quatenus illud sub sphæram moralitatis & juris cadit, deque libere agentibus in sensu proprio prædicatur, *Droitsonem*, quam Moralistæ in sede de Principiis actionum humanarum & Jcti ad Tit. ff. §. C. Quod metus causa. Item De Vibon. rapt. §. De jur. §. fact. ignor. nec non Ad L. Aquil. passim tradunt, ut distinguatur *invitum*. (1) In *Invitum* per *Violentiam*, cujus principium foris & contra animi inclinationem est, ita, ut nihil per se conferat ad id agens, neque ipsam actum adjuvet, sed se mere habeat passive Brunna. ad L. 2. ff. Quod. met. caus. omni consilio ac voluntate exulante. Franzk. ad Tit. ff. Quod met. caus. n. 9. Habr. ad

We-

Wesfenbec. *b. t. n. 2.* ut hinc recte notante *Magnifico Domino Schomero* in *Eleganti Dissertatione IV. Theol. Moral. de Offic. Volunt. & Affe.*
 18 §. 10. Invitum hoc in sensu non voluntatis actio. sed potius passio
 19 quzdam appellari mereatur. Quz acceptio genuina & propria est.
l. 1. ff. & C. d. Vi bonorum raptorum ubi rapina fieri dicitur maxi-
 me invito Domino Vid. *pr. ff. d. tit.* Hic enim, cui per vim absolu-
 tam & præcisam, ut loqui amant Fagundez. *d. ff. & ff. Lib. 1. Cap.*
V. n. 5. & qui hunc sequitur, Zælius Tit. *ff. Quod met. caus. n. 2.*
 res eripitur, nihil ad id confert, neque ullo actu consensum suum
 testatur, sed *invitus per vim exteriorem* pari debet rem ita sibi gripi,
 20 *cujus recuperandæ causa prodita est actu Vi bonorum raptorum.* (2)
 In Invitum per coactionem, sumpto vocabulo *Inviti* in laxiori signi-
 ficatu, *vid. sup. all. Excell. Schomer. d. l.* quod quidem simpliciter
 ex libera voluntate non procedit, nec tamen etiam voluntatem
 excludit, secundum tritum illud: *Coacta voluntas etiam est vo-*
luntas l. 21. §. penult. ff. Quod met. caus. sed cum *electione*, majoris
 incommodi & evitandi mali gratia conjunctum est, sicque ex vo-
 luntario & Invito permixtum, ut non incongrue *Sponianeis invitum*
 21 dici possit, Non enim illud saltem spontaneum dicitur, quod per
 se expetimus, ut finem, sed etiam quod expetimus propter aliud.
 V. C. Quamquam nemo merces in mare projicere vult per se &
 ratione finis proprii, vult tamen propter aliud & ratione finis com-
 munit, ut vitam conservet. *Vid. Hornej. Lib. 11. de Princip. Alii Hum.*
Disp. l. 1b. 44. seqq. Franzk. ad Tit. ff. Quod met. caus. n. 4. Quia
 tamen non simpliciter libera voluntate, sed urgente semper ne-
 cessitate id expetimus Franzk. *d. l. n. 3.* Libertati voluntatis contra-
 ria, Hahn. *ad Wesfenbec. tit. Quod met. caus. n. 2.* Illud per accidens &
 in sensu *diviso Thom. 1. 2. quest. 6. a. 6.* Invitum dicitur, ut & hac ratio-
 ne *Invitus* audiatur, qui coactus vult. Schrader, in *Lex. Jur. voce Invi-*
 22 *tus: Quo in sensu l. 1. ff. & C. Quod met. caus.* *Invitus* promississe aut
 præstitisse dicitur, qui metu justo i. e. in constantissimum hominem
 cadente *l. 5. & 6. juncta l. 7. §. 1. l. 6 §. 2. ff. & l. 4. C. Quod met. caus.*
 inductus præstitit aliquid aut promissit; quo nomine *stricto & sum-*
mo jure obligato Prætor pollicetur actionem & exceptionem quod
 metus causa *l. 1. & l. 1. ff. quod. met. caus. & l. 2. ff. de Dol. mal. &*
 23 *met. except.* (3) In Invitum per ignorantiam, quando defectus
 cognitionis in ignorantiam degenerans actum aliquem moraliter

in

in alium finem avehit, quam vellemus, quæ ignorantia vel ver-
 satur circa factum ipsum vel circa facti circumstantias, Brunnem. ad L.
 1. ff. d. Ignor. Jur. & facti. Prioris exemplum exhibet Jctus Paulus 24
 in l. 31. in. fin. ff. ad L. Aquil. eumque secutus Imperator Justinianus S.
 5. J. eod. tit. in putatore, qui seorsim à via vel in medio fundo ex 25
 arbore dejiciendo ramum, servum transeuntem occidit, ubi nulli
 extraneo versandi jus fuit, nec ipse divinare potuit, an perillum
 locum aliquis transiturus sit: Hic utique *invitus* servum occidisse
 dicitur, sed per ignorantiam facti. Simile & Notabile exemplum ex-
 hibet Pontifex in Jure Canonico in Marito, qui absente Uxore
 cum Sorore ejus, quæ in lectum Affinis iverat, putans Uxorem
 esse, dormivit. C. in Lectum 6. C. 34. q. 1. Qui *invitus* stuprum & ince- 26
 stum & adulterium commisit per ignorantiam facti: Hinc neque
 pœnæ stupri nec incestus nec adulterii reus est. Posterioris exem-
 plum videre licet ap. Brunnem. L. 1. ff. d. J. & J. & Zæsum ff. eod. n. 5.
 scilicet in illo, qui corrumpit conjugatam, quam pro soluta ha-
 bet: Item in illo qui sibi matrimonio jungit sororem naturalem,
 quam pro extranea habet. Prior volens quidem stuprum, sed *in-
 vitus* adulterium committit, per ignorantiam facti circumstantiarum.
 Hinc nec punitur pœna adulterii, licet ex stupro teneatur. Zoef.
 d. l. Posterior volens quidem matrimonium contrahit, sed *invitus*
 committit incestum per ignorantiam itidem facti circumstantiarum.
 Hinc nec incestus reum eundem leges judicant, licet imponant
 eidem ut à tempore scientiæ ab uxore sua divertat. Huc etiam
 pertinet exemplum c. 8. C. 34. q. 1. In illo qui cum duabus Sorori- 27
 bus fornicatus est, nescius Sorores esse, quas stupraverat. Ubi
 quidem *volens* stuprum, sed *invitus* incestum committit per igno-
 rantiam facti circumstantiarum. Idem juris est in fornicante simul
 cum Matre & Filia, nescio illas sibi invicem parentelæ respectu
 conjungi per 1. c. 9. C. 34. q. 1. Aliud exemplum exhibet Pontifex in
 c. x. C. 34. q. 1. In filio nesciente Patrem suum naturalem stuprasse
 Matrem, cum Matre concumbente, quam Matrem esse ignorabat
 qui itidem *volens* quidem stuprum, sed *invitus* per ignorantiam
 facti circumstantiarum incestum committit. (4) In Invitum per 28
 Imprudentiam, quando quis connexiones mediorum cum fine
 non penetrat atque imprudenter agit, ut alium assequatur finem,
 quam

- 29 quam quem intendit. Sic Medicus male secundo servum aut per-
peram eidem medicamenta dando, eundem occidisse dicitur in-
30 vitus per imprudentiam §. 7. ff. ad L. Aquil. juncta l. 7. §. ult. ff. cod. Et
Sutor puero discenti & parum bene facienti, quod demonstrave-
rat, forma calcei cervicem percutiundo, ut oculus puero perfun-
deretur, oculum effodisse dicitur *invitus per Imprudentiam*, quor-
fum quodammodo pertinere videtur casus §. 8. & l. 8. §. 1. ff. ad L.
31 Aquil. ubi propter infirmitatem mulionis servus oppressus est, quem
infirmus occidisse itidem dicitur *invitus per imprudentiam*, cum scire
ac prudenter cognoscere debuisset ipsum haud oportere hoc af-
fectare, in quo intelligit vel intelligere debet infirmitatem suam
32 aliis periculosam futuram d. l. 8. §. 1. ff. ad L. Aquil. (5) In Invi-
tum per Obligationem, quando quis vel ex prævio facto obliga-
torio contractus aut delicti l. 1. ff. d. Obl. & Act. §. 2. ff. d. Obl. vi or-
dinariz actionis & Officio judicis Mercenario, vel sine eo, intuitu Sa-
lutis & Necessitatis Publicæ, Religionis, Pietatis, Libertatis aut alio denique
respectu extra ordinem l. 1. ff. d. Obligat. & Act. pr. verbis proprio ju-
re ex variis causarum figuris juncta l. 52. ff. cod. & Officio ut plurimum
judicis Nobili ad dandum, faciendum vel patiendum &c. non lu-
33 bens seu recusans & detrectans tenetur. Quæ obligatio, sicuti descen-
dit vel ex quatuor Ordinariis & principibus causis seu factis obligatoriis,
quas indicat Imperator §. 2. ff. d. Oblig. puta contractu & quasi ex contractu,
34 maleficio & quasi ex maleficio. Vel sine illis. Gothofred. ad l. 1. ff. d. Obl. &
Act. lit. K. cessante facto obligatorio. Vinn. in Comment. Maj. ad
Tit. d. Oblig. §. 2. n. 3. ex causis extraordinariis & proprio jure seu
ut loquitur Cajus in l. 1. pr. ff. d. O. & A. notanter ex variis causa-
rum figuris scilicet æquitate. Bachov. ad ta. p. q. ta. tit. d. Pactus n. 2.
& Tr. d. Action. Disp. 4. th. 4. aut aliis officii regulis notante Bocle-
35 ro in elegantia Disputatione d. Dominio eminenti in med. Ita Inde exsur-
git duplex *invitum per Obligationem*, quorum alterum factum obliga-
torium contractus vel delicti respicit; alterum vero exulante facto ob-
ligatorio contractus vel delicti, alias causarum figuris: De primo
invito per obligationem exaudiendus est Modestinus in l. 108. ff. d. V.
36 §. ubi docet: debitorem illum dici, à quo invito exigi pecunia
potest & Paulus in l. 3. §. 1. ff. d. V. Oblig. ubi in *invitum reddi judi-
cium* dicitur, quod tamen *invitum* saltem ita dicitur ratione Conse-
quens

quentis. Sic fur invitus suspenditur, cum voluerit quidem antecedens, 37
nempe furari, non vero consequens, puta suspendi, quanquam quoad
juris interpretationem non male etiam dici possit, furem non invitum
suspendi, & huc pertinent decantatissimæ juris regulæ; Quæ ab initio 38
sunt voluntatis ex postfacto fieri necessitatis, & quæ semel placuerunt,
amplius displiceri non posse, quas Dds. eruunt ex l. Non id circo 12 in
fin. C. d. Contrah. Empt. l. Si mandavero 22, §. Sicut 11, ff. Mandat. l.
Cujus bonis 9. in pr. ff. d. Curat. furios. l. Sicut ab initio 5. C. d. Obl. &
Act. l. De contractu 3. C. d. rescind. vend. l. Quamvis 39. C. d. Trans-
act. l. Eo quod 16, C. si cert. pet. l. Si argensium 35. & fin. C. d. Donat. vid.
Brunnem, & Barbof. ad L. 5. C. d. Obl. & Act. Et qui plena manu ad-
ducuntur ab hoc Lib. III. Cap. 42. axiom. 35. Hinc obligatio dicitur,
juris vinculum, quo quis necessitate adstringitur ad dandum. &c.
pr. f. d. Obl. & l. 3. ff. d. Obl. & Act. juncta l. 17. §. 4. ff. d. pactis & l. 10. ff. d.
V. S. Quare nec venditori integrum est solo consensu venditione 39
perfecta invito emptore à contractu resilire, sed rem venditam
præcisè tradere tenetur §. 2. f. d. Donat. ibi ad exemplum venditionis
necessitatem traditionis, ut nec præstare interesse paratus regulariter,
audiatur L. exemplo 11. §. 2. ff. d. Act. Empt. imibique Brunnem. & L.
46. ff. eod. Conf. Harpr. §. 2. f. d. Donat. n. 132. seqq. Et ad pr. f. d.
Empt. Vend. n. 33. seqq. Gometz. Var. Resolut. Tom. II, cap. X. n. 22. Ba-
chov. ad Treut. Vol. 1. Diss. 28. tb. 2. lit. C. Et Mynsing. Cap. 4. Obs. 51. 40
n. 5. Verum de hoc invito hinc agere pagellis non sedet animo sen-
tentia, quare in Rubrica hujus Dissertationis vocabulo inviti statim
subjeci sequentia verba; Nullo pravo facto obligatorio Contractus aut
Delicti, ut hac opera Candidum Lectorem vel in ipso edocerem,
frontispicio me de altero invito per obligationem acturum, quod sine 41
facto obligatorio contractus & delicti ex aliis causarum figuris, proprio
jure exsurgit, cujus casus exhibebunt sequentes paginæ, quorum
expositioni, antequam manum admoveam, in descriptione nostri
inviti primum Caput finiam; Scilicet quod sit motus animi, quo quis 42
præter inclinationem, exulante facto obligatorio Contractus & delicti officio
ut plurimum judicis nobili proprio jure cogitur non lubens facere ali-
quid aut pati.

CAPUT II

Complectens

Casus, quibus invitus sine prævio facto obligatorio contractus aut delicti cogitur aliquid facere.

SUMMARI A.

I nviti aliquid facere coguntur	1	Quomodo eosdem Invitos adigat	
<i>Invisu Publicæ Utilitatis</i>	2	<i>Ius Lubec., docet</i>	20
	seqq.	<i>An proficiat Rētp. Invitis Magi-</i>	
<i>Nolentes adiguntur vi superemi-</i>		<i>stratum oberudi tradit</i>	22. seqq.
<i>nentis Dominiis</i>	6	<i>Legationis defungi munere Inviti</i>	
<i>Appellatio hac defenditur</i>	7	<i>coguntur</i>	26. seqq.
<i>Publica utilitate efflagitante invi-</i>		<i>Nec excusantur, etiamsi negle-</i>	
<i>ti coguntur. Honores & Mu-</i>		<i>ctum rei domestica docere pos-</i>	
<i>nera Publica subire</i>	8	<i>sint</i>	28
<i>Iudices esse</i>	9	<i>Magistratus tamen obligatus vi-</i>	
<i>Consulatu defungi & Senatoris</i>		<i>detur h. e. jactarum rei do-</i>	
<i>ornare Provinciam</i>	11	<i>mestica compensare,</i>	29
<i>Quam pecunia redimere civi il-</i>		<i>Non a. Unus pra ceteris sine di-</i>	
<i>licet</i>	12	<i>scrimine & frequenter hoc</i>	
<i>Nec Doctor recusare potest</i>	13	<i>munus subire tenetur, modo</i>	
<i>Exceptis Dabus Rostochiensibus</i>	14	<i>ceteri aque habiles sint</i>	30. & 31
<i>Nec jure Lubecensi Miles aut</i>		<i>Idem obtinet Iure Lubec.</i>	32
<i>Nobilis, modo inibi habitaverit,</i>		<i>Inviti dantur Tutores & Curato-</i>	
<i>ubi jus Lubec. viget</i>	15. seqq.	<i>res</i>	34. seqq.
<i>Munerum Detrectatores quomo-</i>		<i>Quibus a. remediis compellantur,</i>	
<i>do multarint diversa Gentes</i>		<i>exhibet</i>	37
<i>exhibet</i>	19. cum seqq.		Iure

<i>Iure Civili Tutor Invitus Curator</i>	<i>esse probat</i>	59
<i>ejus, cuius Tutor fuit, non constituitur</i>	<i>In Franconia novissimus maritus fures suspendere tenetur</i>	60
<i>Etiamsi Pupilli Pater in testamento eundem m. Curatorem esse voluerit</i>	<i>Alibi Clerici Carnifices egerunt</i>	61
<i>Secus est de jure Lubec. & Hamburgensi</i>	<i>Ex pluribus delinquendi correis Magistratus Unum Invitum cogere potest remissa ipsa mortis pœna vel ad tempus vel in perpetuum Carnificis manus subire</i>	61
<i>Alibi tamen Hodie Inviti non coguntur</i>	<i>Inviti Coriarii die Gerber und Riemer cogi possunt, ut Corium humanum cadaveris ad Anatomiam concessi concinent</i>	62
<i>Curator ad litem Invitus non constituitur</i>	<i>Cogi possunt Inviti cives maxime infimi ordinis ad efferendum funus Carnificis</i>	63
<i>N.S. sit Ordinarius Procurator</i>	<i>Item ut reliquias cadaveris humani ad anatomiam concessi efferant</i>	65
<i>Inviti trahuntur ad Munera Ecclesiastica</i>	<i>Quas cum processu funerali maxime hominis non malefici terra mandari charitatis lex atq; religionis exigit favor</i>	63
<i>Carnificis Munere defungi, si ejus in Civitate aut vicinia copia non sit, etiam Invitus quis cogitur</i>	<i>Ubi id exemplis comprobatur, Iure Romano antiquo Cives Inviti militare tenebantur</i>	66
<i>Ejus limitationes videbis</i>	<i>Qua Pœna Pater filium militia subtrahens hoc jure afficiatur & filius semet ipsum debilitans, monstrat</i>	67. seq.
<i>Exempla exhibet</i>		
<i>Non semper nec apud omnes gentes sordere Carnificis personam probat</i>		
<i>Ipse Magistratus quandoque executionem expedivit</i>		
<i>Alibi qui ultimus in Senatum eligitur</i>		
<i>In Concilio Flandria primus Praetor</i>		
<i>Apud Romanos etiam Milites</i>		
<i>Quod nec à nostra avo alienum</i>		

<i>Germani hodie Inviti non coguntur militia nomen dare</i>	68	<i>Affirmantium sed cum restrictione</i>	98
<i>Salvo tamen jure Sequela</i>	70	<i>Quotiescunque salus & favor publicus impensas suadent, toties m. contra Invitum datur actio negotiorum gestorum</i>	104
<i>Et quoties Salus Reip. & religionis defendenda Necessitas civem ad arma vocat</i>	71. seq.	<i>Cujus videtis rationem</i>	105
<i>Inviti testes esse coguntur</i>	72. seq.	<i>Exempla</i>	106. seqq.
<i>Et certis remediis compelluntur</i>	74	<i>Invitus cogitur ruinosas ades reficere</i>	107
<i>Etiamsi juraverint se testimonium non perhibiturus</i>	76. seq.	<i>Sique ob paupertatem impediatur, Publico haec cura incumbit, cui si dominus pecuniam impensam cum usuris refundere nequeat permittitur Reip. ipso Invito refectas ades vendere</i>	108
<i>Nec excipiuntur hic Clerici in causa Laicorum</i>	78. seqq.	<i>Tenetur dominus etiam h. e. Invitus alteri reficere nolenti iusto pretio ruinosas ades vendere</i>	109
<i>In loco Confessionis a. revelata Inviti ut edisserant, cogi non possunt</i>	81	<i>Item & aream desolatam</i>	110
<i>Duas exceptiones exhibet</i>	83. cum seq.	<i>An possit aream, in qua olim ades sterere in hortum mutare, an vero Invitus cogi possit novam aream imponere adificium docet</i>	111
<i>Pater Invitus tenetur liberos alere</i>	86	<i>Coguntur Inviti Vicini ad reficendum pateam publicam, etiam si eodem nunquam usi sint, nec uti velint</i>	113. seqq.
<i>Et dotare filiam</i>	87. seq.	<i>Licitum est Invito Vicino consistere</i>	117
<i>Nec non suppeditare Invitus filio Studioso Impensas</i>	90. seqq.		
<i>Studiorum Favor comparatur favori Reip.</i>	89		
<i>Idem est, etiamsi Patre Invito & contradicente quis sumptus filio suppeditaverit</i>	94		
<i>Et filius Patre Invito studiis se emancipaverit</i>	95. seqq.		
<i>Recensentur varia hic Ddorum Opiniones</i>	96		
<i>Argumenta Negantium</i>	97		

- in pariete suo latrinam adificare frustra eodem de favore ac ingrato aspectu conquerente* 117
- Duas hujus sententia limitationes exhibet* 118. seq.
- Potest quis Invito Domino ingredi fundum vena marmoris vel metalli querenda causa* 120
- Ob publ. utilitatem Invitus cogi potest ad vendendam vel constituendam servitutem* 121
- Via publica amissa, vicinus Invitus viam prestare cogitur* 122
- Nemo Invitus cogitur ut mercem suas in loco aliquo venundet* 124
- Exceptio est in Civitatibus pleno Stapula jure gaudenibus* 125
- Syllabus illarum exhibetur* 126
- Nemo Invitus cogi potest, ut huic & non alii vendat* 127
- Ne quidem subditus à Magistratu, equum licet presium offerente* 128
- Exceptio ejus traditur lute Lubecensi in Advenis, qui non nisi Civibus mercem vendere possunt* 129
- Namini vendere volens tamen non cogitur* 130
- Advena mercem ad occasiones depositas Invitus, siquidem distrahere velit, Civibus vendere tenetur* 131
- Quorundam locorum statutis cautum est, ne quis aliena pecunia, aut nomine mercem ab Advenis allatas emat* 132
- It. ne exteri res suas per Urbem exportent apportent ve* 133
- Veritas mercem hosti vendere illicita* 134
- De illis agitur remissive* 135
- Tempore annonæ Caritatis Inviti Victualia justo Civib. precio vendenda coguntur* 136
- Invitos magistratus illo casu cogere potest, ut in tempore Victualia coëmant* 137
- De reliquis Casib. quibus Inviti emere vendereque coguntur extra publica Utilitatis rationem agitur remissive* 138
- Invitus nemo cogi potest rem suam atteri locare* 139
- Exceptio est in Studiosis, quibus Inviti Musæa locare tenentur* 140
- Praferuntur Studiosi idem pretium offerentes* 141
- Alicubi locorum Cives Invito abiturientibus Studiosis equos locare tenentur* 142

<i>Invitus primo conductori relocate ades non tenetur</i>	144	<i>litate, alia eidem contradistinguitur</i>	164
<i>Exceptio est in pradiis Fiscalib.</i>	145	<i>Alia Juris, alia Facti</i>	165
<i>It. Reipl. pradiis</i>	146	<i>Alia Praesens, alia Superveniens</i>	cod.
<i>Quod Da. etiam ad Studiosos extendunt</i>	147	<i>Necessitas in omni excepta dispositione</i>	166
<i>Rustici operas suas an pra aliis Domino suo Inviti locare teneantur docet</i>	149. cum seqq.	<i>Magistratus subditos Invitos jure cogit, flagrante bello pro moderatis Ujuris Reipl. mutuum dare</i>	167
<i>Artifices Inviti cogi possunt ad operas suas pro justa mercede desiderantibus praestandas</i>	151	<i>Quod ad Subditos Temporarios extendunt Da.</i>	168
<i>Remedia h. casu eosdem coercendi exhibet</i>	152	<i>Cujus exemplam exhibet</i>	169
<i>Artifices Inviti cogi possunt, ut alios in sua arte erudiant</i>	153	<i>Urbe obsessa Inviti cogi possunt Civis Conciuib. & obsessis vitualia vendere</i>	170
<i>Princeps potest cogere Artificem Invitum, ut sibi scientiam haEtenus à nemine cognitam manifestet</i>	154. seqq.	<i>Ditiores Inviti cogi possunt necessitate pauperib. dare Eleemosynas</i>	175
<i>Quo tamen casu Princeps eanie procedere debet</i>	156	<i>Extrema urgente necessitate nec pradia Ecclesiastica, nec Ecclesia Ministri immunitate collectarum gaudent</i>	172
<i>Invitus nemo tenetur agere vel accusare</i>	157	<i>Ob publicam Necessitatem Invitus cogitur equos publicos alere</i>	173
<i>Exceptiones ejus exhibet</i>	158	<i>Navita ob Publ. Necessitatem cogi potest in certum navigare locum detinerique ad transvehendum militem aut alium belli usum</i>	174
<i>Nemo Invitus cogitur transgredere</i>	159	<i>Iidem & in Exteris</i>	176
<i>Tres exceptiones tradit 160. cum seqq.</i>			
<i>Necessitas alia est Publica; alia in genere talis</i>	163		
<i>Alia eadem est cum Publica Usi-</i>			

Etiam;

- Etiamsi inibi non commorentur, sed liberum saltem desiderens transiitum* 178
- Exemplum ejus refert* 179
- Omnes qui avaritate publ. exercent officia Inviti cogi possunt altis suam impendere operam* 180
- Notarius Invitus tenetur subscribere Instruptionum* 181
- Syndicus defendere Collegium* 182
- Doct̄or dare Consilium* 183
- Advocat̄ patrociniū Causa subire & pauperib. prest̄o esse sine spe honorarii* 185
- Prest̄o tamen ab his pauperatis juramento* 186
- Invitus hospitem recipere non cogitur* 187
- Nisi publicum exercent diverforium* 188
- Idem in Rbedam publ. exercentib.* 189
- Limitatur* 190. seqq.
- Meretrix Invit̄ cogi non potest ad carnale commercium cum aliquo habendum, licet pluribus antea patuerit* 192
- Vicinus Invitus iter ad sepulchrum justo pretio prest̄are cogitur* 193
- Tenenur hodie terrarum Domini in locis alieno sole calensibus mortuos ad patria sepulchra translaturis* 194
- Inviti pr̄via denunciatione liberum prest̄are transitum* 194
- Cogere potest Magistratus Invitum pro dilatando Cemeterio fundum proxime adjacentem justo pretio vendere* 195
- Si alia non superant media Legatarum, quo testator sepeliatur, Invitus cogi potest vendere legata* 196
- Favore Religionis ad factum obligatum, prestando interesse non absolvi- tur* 197
- Favore Pietatis Magistratus Invitus cogere potest ad celebrationem Sabbathi & examina Cathedetica* 198
- Socius Socio Servum communem manumittente favore Libertatis partem suam Invitus vendere tenetur* 199
- Servus noxa deditus Invitum dominum cogere potest ad se manumittendum, si Noxiam resarcire velit* 200
- Filius sanguinolentus venditus pretio emtori oblato Invitum cogere potest ad se dimittendum* 201
- Imo & patrem ad se redimendum si ad pinguiorem pervenerit fortunam* 202
- Pater Invitus cogi non potest, ut liberos emancipet* 203
- Nec dominus ad manumittendum servum* 204
- Nisi (1) suis delinquendi imposuerint necessitatem* 205
- (2) Aut durius eosdem tractaverint* 206
- Pena abusus est privatio juris* 208
- Varia ejus exempla exhibet* 209. seqq.
- Propter abusum rei locata tam Naturalem, quam Moralem cogitur Invitus conductor ex adib. conductis migrare* 204
- Cui non prodest generalis renunciatio* L. Æde 3. C. Locat. Conduct. n. f.

- 1 **CASUS INVITI** *nullo pravo facto obligatorio Contractus aut Delicti* exposituris, eosdem volupe visum fuit in duas partiiri classes, quarum una occupabitur circa *casus*, quibus *invitus* aliquid FACERE. Altera vero circa *casus*, quibus *invitus* aliquid PATI cogitur. De illis hoc capite secundo, de his vero capite ultimo solliciti erimus.
- 2 *Invitum* cogi posse ad dandum vel faciendum, etiam ubi nulla pravia est obligatio ex contractu vel delicto, primo omnium efficit PUBLICÆ SALUTIS ab omnibus Reip. membris secundum aureum illud Platonis effatum, propriis anteferenda commodis, ratio. Cum enim Salus Reipubl. suprema omnium lex esse debeat.
- 3 Cic. *Lib. 1. d. Offic. & Lib. 3. d. Leg.* Frieder. Brückman. *d. solut princ. postest. cap. 3. n. 53.* recte in omnibus eadem actionibus & negotiis nostris cuilibet privatæ utilitati anreponenda est *l. 3. C. d. Primpil. Lib. 22. tit. 63. inibique Brunnem. l. unic. §. 14. C. d. caduc. toll. arg. l. 140 C. d. oper. publ. Grot. d. J. B. & P. Lib. III. cap. 10. n. 7. Rauchb. part. II. Quest. 27. n. 46. Klock. Vol. 1. Conf. 28. n. 288. Et de Contr. cap. XII. n. 233. Quæ ipsa pessundata Republica salva amplius esse nequit. Barbos. *ad Tit. ff. solut. Matrim. p. 7. n. 4. Magnificus Stryk. in eleg. Diss. d. Salut. publ. cap. 1. n. ult.* ut hinc quemlibet pensi habere oporteat, quod Imperatores Arcadius & Honorius in *L. unic. §. 1. C. d. Off. Com. sacr. largit. rescripsero*, scilicet eorum nomina ad Principem referri debere, qui propriis mage commodis, quam utilitatibus publicis studere deprehensi sunt. Quare minime male audiet Princeps, si civibus omnia suis metientibus commodis, quodque sibi proficuum maxime respicientibus; contra vero ad *Publicam Salutem* param, aut nihil prorsus conferentibus, sed eam multis parasangis postponentibus, eosdem pietatis ac officii Reipubl. debiti admoneat, & ad quod suoapte ingenio ac sponte Reipubl. prastandum non veniunt, *invitos* compellat atque adigat. Bocler. *ad Grot. d. Jur. Bell. & Pac. Lib. 1. Cap. 1. p. m. 88. inibique citatus Felden. Conf. Osiand. in Grot. Lib. 1. Cap. 4. Th. 3. Obs. 2. & Puffend. d. J. N. & G. Lib. 7. Cap. 6. 8. 9. & Lib. VIII. Cap. V. §. 7. idque vi Eminentia Domini. Bocler. d. Eminent.**
- 7 *Dominio p. 88.* (quam appellationem licet haud paci, qua novam suspectent atque extimescant, inque ejus locum *Imperium* lubentius recipiant, in illa tamen acceptione, qua Principi hoc jus non nisi publica utilitate & imperiosa necessitatis lege urgente tribuitur, res eodem recidit, cum qui plenum in personam imperium habet,

non possit non simul dominium (i. e. usum sumpto vocabulo *Dominii* in latiori significato quo ante distinctionem dominiorum dominium usum denotabat) in personæ subjectæ bona habere, accessorio suum principale sequente. *Vid. Excell. Stryk. in Diss. de Sal. publ. Cap. 2. n. 42 Magnificum Ziegler. in Grot. Lib. 2. Cap. 14. § 7. jungatur Bocer. dist. Diss. d. Domini. Eminens. p. 84.* Quod si in aliis obtineat, 8 negotiis, maxime locum sibi vindicabit in *Honoribus & Muneribus Publicis subeundiis*. Hic enim maximopere interesse Reipubl. ne desinat, qui paterno eandem regant ac tueantur affectu, prudentique consilio contra quemcunque novercantis fortunæ imperum muniant ac defendant, nemo infitriabitur. Quare prudentissime constitutum legimus, *L. 9. ff. d. Muner. & Honor.* nec non *L. 2. § 1. t. ff. d. Vacat. & Excus. Mun.* Quod si quis Magistratus in civitate creatus sit; & munere injuncto fungi detrectet, per Præfides cogendus sit illis remediis, quibus compelli assolent Tutores ad munus, quod impositum est, agnoscendum. Idem de iudice dicitur *L. 18. §. 14. ff. 9. 20d.* Et clarius *L. 13. §. 2. ff. d. Vac. & Excus. Mun.* Ubi docet JCrus Ulpianus: Ipsum, qui non habet excusationem, etiam invitum cogendum esse. Multo magis autem illud procedit in muneribus auctori, 10 rate juxta ac utilitate publicis Schrader. *d. Foud. part. X. sect. 10. n. 34.* Si mane *d. Republ. Lib. 2. cap. 2.* Fichard. *Cons. 36. in pr.* quæque dignitatem annexam habent *L. Honor. 14. ff. d. Muner. & Honor.* Ut Consulat 11 tu & Senatoria Dignitate, à qua non absolvunt excusandi causæ, nisi gravissimæ *L. Cui muneris 12. ff. d. Mun. & Honor. 8. pr. ff. d. Vacat. & Excus. Mun. Gloss. in L. 3. C. Qui etate se excus. Mev. ad Jus Lubec. Lib. 1, Tit. 1. art. 6. n. 12.* Adeo, ut nec pecuniæ oblatio *L. 16. ff. d. Mun. & Honor.* Petrus Antiborus in *Tract. d. Mun. part. 2. Brun. ad L. 9. ff. d. Mun. & Honor.* Nec gradus Doctoralis ex veniori sententia, quam tuetur, 13 *Excell. Sibrandus in eleg. Tract. d. Jur. publ. Urb. Lubec. Part. 1. sect. 19. n. 7. seq. & responso Amplif. Facultatis Juridicæ Rostochiensis electionem Wismariensis Senatus Doctorem invitum in suum ordinem cooptantis confirmante probat. Exceptis Doctoribus Rostochiensibus, quibus con-* 14 *suetudine & jure statutorio à Cæsarea Majestate confirmato id expresse concessum est. Idem d. l. n. 7. justam excusationis causam præ-* 15 *beat, quam nec cingulo militari decoratos aut Nobilitatis gehere,* 16 *claro jure propitio urgere posse illis in locis, ubi jus Lubecense vige-* 17 *ret, si scilicet inibi habitaverint. Idem addit d. l. n. 1. Idque (1) præ-* 18

pter jus incolatus, quod ad oneris hujus receptionem etiam *invitos* adigit. *L. incola 29. ff. ad Municip. l. 5. C. d. Incol. Lib. X. Vid. Mev. ad Jur Lubec. supr. d. l. n. 3.* communi enim sponfione, *verba sunt prafati Mevii,* quisque in civitate domicilium conftituens ad neceffitatem fufpiciendi oneris pro Univerfitate tenetur. (2) Propter commodorum participationem, quæ & incommodorum fufceptionem ex æquitate naturali fuadet. *Excell. Sibrand. d. l. n. 4.* æquiffimum enim eft, onera ab illis libenter fufcipi, qui commoda protectionis, commerciorum aliorumque jurium civilium percipiunt. *arg. l. 10. ff. d. R. J. L. univ. §. 5. C. d. Cad. tollend. Mxv proxime citato loco n. 5.* Idque in tantum procedit, ut detrectatoris Munerum Athenienfes capite, Romani libertate, & Spartani exitio mulctarint. *Gumpelzhaim. apud Arumeum d. Jur. publ. Vol. 1. Diff. 25. lb. 36.* Lavitosque adigi velit *Nomothesia Romana* illis remediis, *ut supra monui,* quibus imuti tutores ad Tutelæ onus fubeundum, adiguntur *l. 9. ff. d. Mun. §. Non. refufis* omnibus fumptibus pro compellendo *indiviso impendis L. Circenfium. 20. l. quamvis 51. C. d. Decur. Lib. X.* Alia adhuc pœna illis definita *Jure Lubecenf. Arr. 5. lb. 1. tit. 1.* Ubi Senatori & Confuli electo hancque functionem recusanti pœna amiffionis domicilii civici & decem Marcarum auri puri imponitur. Verba articuli hæc funt: *Niemand der zu Raht oder Burgermeifter erföhren wird / fan fich deffen wehren / bey Verlust der Stadt Wohnung und 30. Marck löthigen Goldes.* *Vid. Sibrand. §. Mevium ad hunc artic.* Ubi in specie notat *n. 33.* Nobili cuidam qui, poftquam jus civitatis fe non indignum exiftimaffet, præpoftera nobilitatis ambitione à Confulatu fe excufare annifus erat, hanc pœnam dictatam fuiffe.

22 Sed habitare hic non immerito quis poffet cum Politicis, cum fupra dixerim *Salutis Publicæ* rationem efficere, *invitos* ad munera publica fubeunda cogi adigique poffe; *An ergo Reipubl. proficiat invisio Magiftratus obtrudi?* Equidem falva aliorum Opinione, autumo magis proficere Reipubl. *invisio* dari provinciam, quam fe ingerentibus. Sicuti enim hi non poffunt non videri fufpecti ex Judicio *Ulpiani in L. 25. ff. d. Proturas.* nemine, qui periculum, laborem, invdiam atque moleftiam in publicis negotiis proferenda fibi cognita atque perfpecta habet, vel quadriga quidem equorum validiffimum, verba funt fæpius *Latidati D. Sibrandi in difto Tract. part. 1. Sect. 14. n. 58.* Se huic moleftiarum plauftro immitti paffuro, ita prudentis

Im-

Imperatoris Alexandri Severi Rescripto & iudicio *invisi* & non ambientes Magistratum, in-Rempubl. collocandi sunt, cum ex *Platonis* sententia *Lib. 7. de Republ.* optimi hi sint Gubernatores, quos rogari vel cogi necesse sit, ut aliis præfint. Accedit, quod idoneis & merentibus dignitates sint dandæ *l. 11. §. 1. ff. d. Muner. & Hon.* Illi autem, qui maxime desiderare solent, plerumque minime mereantur. *Decianus Tract. Crim. Cap. 21. n. 10. Petr. Theodorus Disp. Crim. 9. th. 6. lit. 6. Barbof. Lib. 9. cap. 55. axiom. 1.* Nec metuendum est, quod Manlius, cum ei Consulatus imponeretur, dixisse fertur: *Alium quarite, in quem hunc honorem deferatis; Nam si me cum gerere cogieris, neque ego mores vestros, nec vos malum Imperium ferre poteritis.* *Valer. Max. Lib. 6. cap. 4.* cum verba sunt *Mævii ad jus Lubec. Tit. 1. art. 6. 18.* & in electo integritas religione vincatur, & sub inspectione sit administrationis ratio, imo & correctio, invito cane cum ceteris venante, quem solum frustra venatum duceres. Verum cum raro nostri *xvi* exemplo delatos homines subterfugiant, quin potius saepe non merentes, data pecunia ambiantiores, hic non disfluam, quin potius ad Legationis munus *in idem Auctoritate & Utilitate publicum l. 1. §. 1. ff. d. Mun. & Honor. Mæv. Lib. 11. tit. 1. art. 10. n. 4.* pedem promoveo, & cum maxime intersit *Republ. esse*, qui ex commodo ipsius legatione defungantur, *Salutis Publicæ ratio* hic quoque effecti invito cogi posse decretam sibi Legationem terra marive obire. Ita respondet *Jctus Marcianus in L. 4. §. 5. ff. d. Legat. Unusquisque Legationis munere defungi cogitur.* Cum enim splendidum ceteroquin Legati munus, non sine molestia, ædio, labore ac periculo suscipiatur, *Wissenbach part. 2. Disp. ff. 41. th. 1. Eckh. ad Tit. ff. d. Legat. §. 1.* *Omni* cives illud molimine subterfugere solent, quos *invisos* adigi publicæ utilitatis tamen suadet ratio *Zal. Conf. 20. Lib. 1. n. 1. Rutger Ruland. Part. 1. Lib. 2. c. 25. n. 20.* adeo ut neglectus rei domesticæ nemini *immunitatem* præferet, publica utilitate privatam superante *l. un. §. 14. C. d. Cad. toll.* Quanquam Magistratus obligatus esse videatur, si rei domesticæ aliquid decedat, aut uti par eret, non acquiratur, illud resarcire, ne per justam absentiam causam aliquo modo lædatur *arg. L. Sed est. 26. §. fin. L. & sine 27. & seq. pr. ff. Ex quib. caus. Maj. L. Absentia. 140. ff. d. R. J. cum iniquum sit officium alicui esse damnosum L. Sed si quis. 7. ff. Test. quemad. aper. Vid. *Mæv. ad Jus Lubec. d. l. n. 19.* Ubi monet *n. 12.* Par utique esse hic æquitatem ante oculos haberi, ne onus intolerandum.*

- aut cum noxa conjunctum alicui deferatur : Sicuti enim justum est, aliquem pro Republ. omnia sustinere munera, ita juxta æquum est, nemini eadem nimis esse onerosa, hinc constitutum esse, *pergit*, ne quis præ ceteris Legationem cogatur obire, sed gradus & ordo
- 31 vacationum attendatur, ne sine discrimine & frequenter iisdem oppressis, simul viris & viribus Respubl. destituatur *L. 3. § Praeses 15. ff. d. Mun. & Honor. L. Sciendum 4 §. 5. ff. d. Legat.* Modo ceteri æque functioni sufficiant *L. Honor. 14. §. fin. ff. d. Mun. & Honor. & d. L. 4. §. 5. ff. d. Legat.* Quod autem dixi *invitos* ad subeundam Legationis provinciam de Jure civili cogi posse, idem etiam obtinet Jure Lubecensi,
- 33 sicuti constat *ex art. 10. lib. 1. tit. 1.* Qui, quamvis nominatim de Senatoribus loquatur, ex identitate tamen rationis etiam ad alias eundem pertinere personas Reipubl. addictas docet *Mev. ad d. art. Conf. Excel. B. Sibrand. in eleg. Tr. d. Jur. Publ. Civ. Lub. Part. 1. sect. 23. n. 5. ubi n. 6. & seqq.* omnia Legatorum requisita & n. 12. justas excusandi causas eleganti stylo persequitur.
- 34 Missis muneribus tam *Utilitate quam Auctoritate* publicis, institutum ducit ratio ad munera non *utilitate* *L. 239. §. 2. ff. d. V. S.* sed *Auctoritate* *Stryk. p. Inst. d. Excus. tut. & Myn. sing. Rubr. d. 1. & Necessitate* *Vinn. ad pr. J. d. 1. vid. l. 16. §. 15. ff. d. Excus. Tut. publica puto Tutelam & Curam. pr. J. d. Excus. Tut. l. 1. §. 4. & l. ult. §. 1. ff. d. Mun. & Honor. l. 9. ff. d. His qui sui vel alien. jur. sunt.* Et cum ab effectu recte hæc munera onera dicantur *pr. J. d. Legit. Pat. Tut. inibi. & Tutela onus esse debet §. 2. J. d. Excus. Tut. inibi. recipiunt onus tutela §. 5. 6. & 14. & ult. eod. alibique passim* nullo emolumento Tutorem Curatoremve manente *L. Qui sine 38. ff. d. N. G. Guido. Papæ Decis. 68. Modestin. Pistori. Vol. 1. Conf. 70. quest. per. 101.* Nemo non omni ausu humeros istiusmodi oneri subtrahere studet, quod neque è re pupillorum, quos, cum imperfectæ ætatis adhuc sint, aliorum consilio regi naturali juri conveniens esse asserit Imperator *§. fin. J. d. Attit. tut. jungatur Cicero Lib. 1. Off. & Arist. Lib. 1. Polit. & L. 1. ff. d. Minor.* Neq; Reipublicæ, ad quam cura pupillorum pertinere dicitur *L. 2. §. 2. ff. Qui per. tut.* esse judicavit *Nomothesia Romana*, cum Reipubl. maxime interfit, non negligi hujus ætatis curam, quæ seminarium Ordinum est omnium & à cujus conservatione civitatis dependet conservatio ac perpetuitas. *vid. Manz. in Comm. J. Rat. Regular. ad Tit. d. Susst. Tut. §. 3. n. 2.* Proindeque *invitos* ad Tutelæ ac Curatelæ onus suspiciendum vocari *L. 1. pr. ff. d. Adm. tut.*

tut. L. 9. ff. d. Mun. & Hon. nolentesq; vel pignoribus captis. vel mulcta. 37
indicta compelli. voluit. L. 6. in fin. C. d. Test. tut. L. unic. ff. Si quis jus dicent. L.
1. §. 1. ff. d. Veni. in spic. vid. Stryk. §. 3. J. d. Attir. Tut. inibi que Ddres passim.

Quod autem dictum est, *invitos* dari *Curatores*, hoc de Jure Ci- 38
 vili non pertinet ad illos, qui adulti Tutores fuerunt. §. 18. J. d. *Excus.*
tut. Ubi docet Justinianus, qui tutelam alicujus gessit, *invitum* ejus-
 dem *curatorem* fieri non compelli *jung. L. Gajus 16. ff. & L. 20. C. cod.*
vid. tamen L. 5. C. b. r. ejusque temperamentum in L. 14. §. 5. l. 24. ff. cod.
sufficit enim in quibusdam amici commoditatibus consuluisse. L. Tu-
tori. 20. C. d. N. G. L. Tutores 39. §. Qui se in fin. ff. d. Adm. tut. Quod ampliat 39
 Imperator, ut verum sit, ipsum, qui semel tutela oneratus fuit am-
 plius *invitum* cura ejusdem personæ prægravari non debere, etiam si 40
 pater, quem Tutorem in testamento dederat, adjecerit, se etiam
Curatorem dare d. §. 18. J. d. Excus. tut. & L. 16. ff. cod. nemine contra
Jus Publicum disponere valente, nec cavere, ne Leges in testamen-
to suo locum habeant. L. Nemo potest. 55. ff. d. Leg. 1. vid. Mantz & Harpr.
ad d. §. Quod quamvis ita sit jure Romano, bodie tamen cum ex ge- 41
 nerali Germaniæ consuetudine officium administrationis & pericu-
 lum futuri temporis continetur, usque ad ætatem adulti legiti-
 mam, puta 25. annos, Tutoris officium post pubertatem durare & 42
 tutelam in curam ipso jure transfundi, ut hinc, qui Tutor fuit,
 etiam *invitum* Curator fieri cogatur, nec se excusare valeat, volunt
Ddres. Quod quidem de Nomothesia Lubecana & Hamburgensi in
dubium esse facile largior per art. 1. jur. Lubec. tit. 7. lib. 1. & jur. Hamb.
Lib. 7. tit. 6. Vid. Mev. ad Jus Lub. d. art. 1. n. 13. seqq. Aibi autem, ubi ta- 43
 le statutum non viget, Tutoribus permitti, non obstante Consuetu-
 dine, finita pubertate tutela, & rationibus distractis, administratio-
 nem deponere & adulto Curatorem dari petere, concludo cum Carpz.
Part. 2. Conf. 11. Def. 10. Et Stryk. ad §. 18. J. d. Excus. Tut. quod in Came-
ra sæpe factum refert. Gail. 2. Observ. 96. n. 6. in fin.

Illud etiam notam mereri autumo, proxime dicta in *Curatore ad 44*
item Germ. Einen Krieger. Dortmund viduz relicta aut adultis dato
 fallere, ut *invitus* cogi haud possit, ad litis curam suscipiendam. Franc,
 Caldas in *L. Si curatorem pr. C. d. In integ. restit. n. 17. Mev. ad Jus Lubec.*
Lib. 1. tit. 7. art. 11. n. 6. Cum enim hujus longe dispar ratio sit, ac Cu- 45
 ratoris bonorum, per es; quæ satis deduxit J. Ciffarius Mev. d. l. &
 cum procuratore fere conveniat, de qua certum, ipsum *invitum* non
 con-

constitui *L. 8. §. 1. ff. d. Procurat.* Nec hic *invitus* compelli potest, ut
 46 sit Curator ad litem. Aliud tamen cum Mevio *d. l. n. 7.* dicendum
 esse arbitror, si *Ordinarius* sit Procurator, qui pro alio procuracionem
 suscipere cogitur. Hunc enim deficientibus aliis, salario justo inter-
 veniente, liti Curatorem faminae vel minori *invitum* dari rationi
 congruum esse arbitror cum Fabr. in *Ca. Lib. 5. st. 27. Def. 2.*

47 Munera alia esse *Ecclesiastica*, alia *Secularia* in vulgus notum est,
 Nos quae de his diximus, etiam de illis intelligi volumus, sc. tantum
 abesse, ut ambientes Episcopatum & Sacerdotium seque gratia ac
 precibus ingerere cupientes admittantur, ut potius hisce ceu indi-
 gnis à sacris aditis repulsis, *inviti* & recusantes eligi debeant. Ele-
 gantissimum hoc nomine legi meretur Rescriptum Imp. Leonis &
Anthemii, quod exstat. L. 31. C. d. Episc. & Clericis, cujus huc apposuisse
 verba non poenitebit: *Si quemquam vel in hac Regia urbe, vel in ceteris*
Provinciis, qua toto orbe diffusa sunt, ad Episcopatus gradum provehi, Deo au-
ctore, contigerit, puris hominum mentibus nuda electionis conscientia, sincera
omnium judicio proferatur. Nemo gradum sacerdotii pretii venalitate mercetur.
Quantum quisque mercatur, non quantum dare sufficiat, aestimetur. Profecto
enim, quis locus tutus & qua causa poterit esse excusata, si Veneranda DEI tem-
pla pecuniis expugnentur? Quem muram integritatis aut valem fidei provide-
bimus, si auri sacra fames in penetralia veneranda prosperat? Quid denique
cautum esse poterit aut securum, si sanctitas in corrupta corrumpatur? Cesset
altribus imminere profanus ardor avaritia & à sacris adris repellatur pia-
culare flagitium. Itaque castus & humilis nostris temporibus eligatur Episcopus,
ut, quocumque locorum perveneris, omnia vita propria integritate purificet, nec
presio sed precibus ordinetur Antistes. Tantum ab ambitu debet esse sepositus, ut
quaratur cogendus, rogatus recedat, invitatus effugiat sola illi suffragetur
necessitas excusandi, profecto enim indignus est sacerdotio, nisi fuerit ordinatus
invitus, cum sane si quis hanc sanctam & venerandam Antistitis sedem pecunia
interventu sibiisse; aut si quis, ut alterum ordinaret vel eligeret aliquid acce-
pisse detegitur, ad instar publici criminis & laesae Majestatis, accusatione propo-
sita à gradu sacerdotii retrahatur: nec hoc solum deinceps honore privati sed per-
petua quoque infamia damnari decernimus; ut eos quos par facimus inquinat
& aquas, utrosque simili poena comitetur.

Munera tam ratione Utilitatis & Authoritatis, quam hujus dum-
 taxat intuitu publica, utraque tamen *Honestiora* eaque vel *Ecclesiasti-*
ca vel *Civilia* accipiunt Munera utroque respectu quidem publica.

ceterum *Sordida*, quæ inter cum, licet non jure Carpz. *Part. 3. Quæst. 137. n. 58.* D. Conrad Dinner. *allegatus* Walthero in *Tr. de Stat. Jur. & Privoil. Doct. Cap. 6. p. 64.* Vulgitamen opinione Walth. *d. l. p. 60.* jung. Besoldus *Thef. Pract. voc. Eshergen & de Jure Civium Cap. 11. n. 4.* Carnificis referatur officium, non incommode hic quaeritur: *Si in civitate ali-* 48
qua, aut confinio nullus sit Carnifex vel Justitia Minister, qui capitalem exe-
quatur sententiam, num Juxta ob publicam usitatem invitum aliquem
cogere possit, ut sit Carnifex vel Executor, ciamsi nihil deliquerit? Nos mis-
sis aliorum opinionibus, quaestionem cum Julio Claro Lib. 5. sentent.
S. fin. n. 4. Bartol. *ad L. fin. S. Titius. n. 3. ff. d. Pign. act. Et Pari: Put. d. Syn-*
dic. n. 5. p. 324. aliisque ab his citatis ad vilem personam & executionem rite & ex fide perficere valentem Carpz. *P. 3. Quæst. 137. n. 64. Const.*
Crimin. Carol. V. art. 98. restringentes, haud dubitanter asserimus, si 49
Carnificis copia haberi nequeat, Magistratum liberum, sed vilem
tamen hominem cogere posse, ut *invitus* fontibus inferat supplicium.
Cum enim Reipubl. intersit delicta non manere impunita *L. 1. C. Re-*
petund. L. Operis, C. d. Pæn. Sed fontes pœnas promeritas publice luere,
L. Ita vulneratus. si. S. Quod si quis. 2. ff. Ad L. Aquil. expedit utique Reipub.
esse, qui fontibus pœnam publice inferant, quorum officium,
utpote ad Justitiam, cuius & non affectuum Ministri dicuntur Carnifices.
Cap. Officia. cum 2. seqq. C. 23. quasi. 5. tuendam pertinens, cum
ex sua natura nihil infamiae ac improbitatis habeat. *Vid. Matth. Bernegger. in Dodec. 1. Quæst. 11. ad Taciti Germaniam.* tantum vanæ vulgi
opinionis indulgendum neutiquam est. ut eam propter *invitus* justam
videatur habere excusationem, præprimis illis in locis, ubi Carnifices
excoriationibus cadaverum abstinere & Excoriatoribus contradistinguuntur.
Vid. Henr. Christoph. à Greisheim in Jurisp. Publ. Disp. ult. c. 3. th. 50. Dnus. Beyer. *in Disp. d. Boni Damnat. th. 30. Et à Walthero. alleg. Dinner.* Ubi Venetiis, se spectante An. 1564. quendam ad la- 50
queum condemnatum à vilissimo servo *invitus* suspensum esse *narrat.*
Conferatur Dn. Beyer in Disp. d. Bon. Damnat. Ubi de Francisco Augusto
Thuano, Magni Jacobi Augusti Thuani Filio, annosum quendam mercenarium
invitus supplicium sumpsisse refert, Lugdunensis Carnificis altero crure fracto.
Nec, si historiam temporum evolvere, si
lubeat, apud omnes populos Carnificis personam tantopere fordere,
deprehensurissimum. Enim vero apud Singalesios Insulæ Ceylon
Gentes, Carnifici ad ipsum Regem liberum semper paruisse

- aditum refert. D. Beyer. vom Hencker-Gelde *Cap. 1. §. 9.* Imo quod miseraberis, Wenceslaus Imperator Carnificem rogasse fertur, ut Filium suum è baptisate levaret. Lehman. in *Chron. spir. Lib. 7. cap. 60.*
- 54 Speidel. *Notabil. p. 481. Lit. H.* Nec apud Judæos olim certam personam Carnificis vices gessisse Auctor est Speidel *d. l.* Ubi addit: Ipsum
- 55 Magistratum nonnunquam ultimum intulisse supplicium. Recentiora quod attinet tempora, notum est in quadam Imperii civitate (Reutlinga) *vid. Beyer. Vom Hencker-Gelde Cap. 1. §. 12. in fin. ubi plures allegat.* ipsum, qui postremus in Senatum electus erat, executionem
- 56 fecisse. Pont. in *Att. Bell. Vol. 1. p. 707.* Camer. in *Hor. subcis. l. c. 76 p. 374. vers. imò adhuc.* Et in Concilio Flandriæ primo Prætori, qui principis loco est, executionem committi ex Damhauderi *Pr. Crim. C. 154. n. 2.* tradit D. Andreas Mylius in *Disp. d. Jur. Carnif. Cap. 1. n. 1.* Exemplum de Balduino VII. Flandriæ Comite exhibet Lips. in *Polit. p. 131. §. 7.* Romani suis militibus, quos speculatores & Lancearias vocabant. D. Mylius *d. l.* Carnificis munus demandabant. D. Beyer *d. Tr. Cap. 1. th. 13.* à quo more nec longe nostra recessere tempora; quibus
- 57 *invitis* militibus à Superioribus commilitonem vel virgis cedere vel mortem meritum glande bombardica occidere iussis, quod Galli *Arquebuser vel Faire passer par les armes* suâ linguâ efferunt, neququam probrosum esse, mandatum hocce exequi, quotidiana nos edocet.
- 60 experientia. In Franconia quomodo recentissimus maritus fures suspendat docet Dither. ad *Besold. Verb. Scharf-Richter p. 865. col. 1.* ubi addit: Clericos etiam interdum Carnifices egisse.

Illud autem facilius quis largietur, hoc casu unum ex pluribus delinquendi correis etiam *invitum* à Magistratu cogi posse, ut remissa mortis pœna ad tempus vel in perpetuum sit Carnifex, & complices ultimo afficiat supplicio. Bart. *l. 2. ff. d. Jud. Publ. Tholos. Lib. 31. Syntagm. Cap. 38. n. 5.* Beyer. *d. l. Cap. 1. §. 13. Et de Bon. Dam. th. 26. in fin.* Theodoric. in *Coll. Crim. Disp. 10. th. 5. Lit. G. Carpz. Sup. all. loc.* Quam consuetudinem in Gallia, Germania, Italia & Hispania observari docet Boekel. in *Disquis. Crim. 7. p. 103.* Exemplum hujus rei qui scire aveat, adeat Stamlerum *d. servit. Personal. Lib. 1. §. 5. Cap. 1. n. 15.* Bodin. *d. Republ. Lib. 3. cap. 8. n. 361.* Jungatur D. Mylius *d. l. §. 4.* Obiter hic quæritur:

- 62 *An sicuti, per balteus dicta Magistratum invitum cogere potest Carnificis defungi munere, etiam Coriarios die Serber und Nemet invitos adigere possit.*

possit, ut corium humanum, in sectione cadaveribus punitorum ad Anatomiam ob publicam utilitatem. L. eleganti. Quod Reipubl. 33. ff. d. Injur. & Libell. Fam. à Magistratu concessorum, Medicorum opera detractum concinnent? Quam cum Carpz. Part. III. Quæst. 137. n. ult. Et qui hunc sequitur, Dn. Mylio. in Diss. de Jur. Carnif. cap. 6. §. 7. quæstionem affirmative decidimus, elegantissimum Carpzovii responsum ad verbum huc apponentes, quod dubitandi & decidendi simul exhibebit rationes. Habet ihr eine Zeit hero etlicher Gerethsfertgter armen Sünder Cadavera secirt, und nachmals bey Gerbern / Riernern und andern / so mit Häuten und Fellen umzugehen pflegen / gerben und zurichten lassen wolten / dessen sich aber gedachte Handwerker verweigert, / mit fürwenden, als wenn sie dadurch an ihren Ehren und guten Namen benachtheiligt würden und aus den Zünfften gestossen werden möchten. Ob nun wol an dem / daß ein armer Sünder durch die ihm zuerkante Todes, Straffe zurichtig und Ertotet wird / derowegen männiglichem aufferhalb seines Amtes und des Nothfalls sonderliche Gemeinshaft mit ihm zu pflegen nicht unbillig bedencken trägt: Dierweil aber dennoch durch die ausgestandene Todes, Straffe der Verbrechere / solche Infamia so wol / als das Delictum selbstem gänglich purgiret und aufgehoben wird / also / daß bewacher an dem Cadavere keine Macula mehr verhanden / noch auch zwischen demselben und anderen verstorbenen Menschen, Körpern einiger Unterscheid ist, derowegen auch solcher Cadaverum sectio und Anatomia zu recht zuläßlichen / darüber auch das Bonum publicum die Zurichtung der Menschen, Häute / als welche zu vielen nüglichen Sachen gebrauchet werden mögen / erfordert / &c. So haben sich obgedachte Handwerker mit ihrem Einwenden nicht zu behelffen / sondern sie seyn nach vorbrachter Anatomia die Menschen, Häute zu gerben schuldig / und mözen dannhero an ihren Ehren von niemand angegriffen noch aus den Zünfften gestossen werden / in fernern Verweigerung auch werden sie hierzu von der Obrigkeit durch gebührliche Zwangs, Mittel billig angehalten. V. R. W. Menf. Febr. An. 1637.

Illud autem indubium esse arbitramur non duntaxat *invitos* cogi officio Magistratus maxime *infimi ordinis* cives posse ad offerendum Carnificis funus; quod non ita pridem hic Rostochii factum esse mihi relatum est: sed & *invitos* compellendos esse, ut reliquias hominis præcipuis non malefici, sed vel in via publica aut alibi mortui deprehensi, (cui cum *funerali processu* sepulturam denegare, partium

- omnium dissectione & inspectione à Medicis publice riteque explicata, charitatis Lex ac Religionis favor inhibent, cum idem & in maleficis publica pœna affectis & ad Anatomiam concessis, observari debere asserat Harpr. *ad Tit. Inst. d. Obl. qua ex Delict. nasc.* §. 5. n. 115. moribusque. Rostochiensibus extestimonio Eveshardi Speckhan.
- 63 *Cent. 1. Quest. Jur. 8. n. 4.* Francofurtensibus ex relatione Arithmzi *Disp. 1. Coul. Crimin. assert. 8. in fin.* aliorumque locorum vid. Francisc. Ripa. comprobant) & Medicis ad secandum concessi efferant ac terz mandent.
- 65 Missis muneribus Ecclesiasticis, Civilibus, & Sordidis, ad munera pergimus *Militaria*, ad quæ subeunda *Jure Romano* antiquo cives *invitos* cogi potuisse haud obscure colligere est, *ex L. 4. §. 10. & 11. ff. d. Re milit.* adeo, ut illis saltem exceptis, qui militare non possunt, quos videtis in *L. Proditores 7. L. 4. l. qui stat. 8. L. ab omni u. ff. d. Re milit. & l. 1. c. Qui milit. non pos. Lib. 12.* quique ætate aut privilegio aliquo excusantur *l. 1. ff. D. Vacat. & Excom. & l. 1. c. Qui at. se excus. pos. cum tit. seq. Lib. 10.* qui ad edictum olim non respondisset, ut proditor libertatis in servitutem redigeretur *L. 4. §. Qui post. ff. d. Re milit.* quique filium subtraxisset militiz tempore belli, exilio & patre bonorum multaretur, pacis vero tempore sustibus eadē jubere tur. *L. 4. §. 11. d. 1. nec extra Legis censuram essent*, qui semet ipsas debilitarunt, quo bello inutiles forent. Vid. Gothof. *ad L. 4. de Re milit. Lit. 7.* ubi istius modi belli refugas jocaliter ab Innocentio imbi. c. l.
- 68 Murcos dictos fuisse addit, jungatur Cujac. 25. *Obs. uli.* Germani hodie ex prætensa Germaniæ libertate *der alten teutschen Freiheit.* Mev. *ad jus Lub. Lib. 1. tit. 2. art. 1. n. 5.* non coguntur *inviti* nomen militiz profiteri, adeo, ut liberum illis sit extera militiz & servitium aliorum Principum, dummodo non hostium Imperii, nomina dare sua. *Reces. Imp. d. A. 1578. §. derselben. Gail. Lib. 1. d. P. P. cap. 4. n. 34.*
- 69 Quod tamen *Jure Lubec.* restringitur *per dict. art. 1.* Ut. *Imp. Alceystratu* id Civibus Lubec. nevitquam integrum sit, Sicque autem per hæcten^o dicta juri Sequelæ *German. der Heers. Folge* quod Principibus Imperii vi Superioritatis territorialis competere hodie docet *Kricher. Tr. d. Sax. non provoc. jur. Cap. 5. n. 511. & in Tract. d. Jur. terr. Cap. 3. n. 413. Sixtin. d. Regal. Lib. 2. c. 1. per totum.* jungatur Mev. *d. l.* nil derogatum volumus, de quo vid. *Besold. Thef. Pract. verb. Falge & Webner. voc. ead. jungatur Hahn. ad Wesenb. Tit. d. Re milit. n. 2. Eckolt. &*

Struv. *cod. Tit.* Ita indubie concludimus : Cives hodie adhuc ad militiam pro Salute Reipubl. vel pro Religionis defensione subeundam *invitos* cogi posse. *Vid. Schnobel. Diss. 25. n. 25.* Non enim licet civi, qui jura Civitatis recipiendo se ejus defensionis mancipavit, atque obstrinxit, quod civitati debetur, declinare *L. Si quis Decurio. 85. C. de Decur.* Sed id denegans recte impius audit *L. Un. C. Si curial. vel civis. jus hab.* Quare *inviti* recte, ad quod suapte sponte Reipubl. prastandum non veniunt, compelluntur.

Cum quodammodo *Juris Publici* dicatur testimonii dictio *We- senb. ad Tit. d. Test. n. 2. L. Carent. 22. ff. cod. juncta L. 16. C. cod. proque publico & necessario* habeatur munere testimonium perhibere *Gail. 1. Obs. 100. n. 2. Spec. tit. d. Test. 8. penult. n. 6. per L. 1. ff. d. Test.* Jura salubriter constituere, *invitos* etiam & *reluctantes*, ut testimonium perhibeant, tam in causis criminalibus, quam civilibus *L. 16. § 19 C. d. Test. juncta L. fin. C. d. Fid. Instrum.* si se vel odio, vel favore vel timore subtrahere judicio conentur, *Perez ad tit. C. d. Test. n. 11. à Judice ordinario ejusque Delegato & Commissario cogi posse. d. L. 16. § 19. C. juncta L. 22. ff. d. Test. § L. 4. ff. Quomodo test. aper. 1. 1. X. d. Test. Cog. Com- pellique vel captis pignorum vel muletæ indictione L. 1. § 3. ff. d. Ven. inspic. L. 3. §. 9. ff. d. Tab. exhib. cap. 2. X d. Test cog. Lauterb. ad Tit. d. Test. Brunn. ad 2. L. § 3. ff. cod. L. 2. § 3 ff. cod. Mev. ad Jus Lubec. Lib. IV. tit. 7. art. 10.* Vel mandatis pœnalibus *vid. Brunn. in Process. Civ. c. 20. n. 59.* Imo etiam *Banno.* *Gail. d. l. n. 12. § pr.* Idque recte ob Publicam receptum utilitatem dicitur. Interest enim Reipubl. ne veritas occultetur *lexi. in c. quanquam 14. q. 2. à testibus ad veritatem prœvendam adhibitis c. 1. X. d. Test.* neque celando veritatem cum mortali peccato *c. Quisquis 11. qu. 3. Felin. in c. 1. n. X. De Testib. jus suum alicui malitiose intervertatur c. fin. d. Test. cog. Wes. ad Tit. de Test. n. 8. n. 2. Carpz. P. 1. Consp. 16. Def. 17.*

Quod ampliant *Ddres* ut procedat etiam illo casu, quò quis juravit, nolle se testimonium perhibere; cum tale juramentum non sine peccato servari possit, celante veritatem *per proxime dicta* mortale peccatum committente. Quare istiusmodi juramentum tanquam temerarium, illicitum & contra bonos mores prastitum non est obligatorium, neque non servanti infamiam notam incurrit, qui potius propria autoritate eidem contravenire poterit, *vid. Gail. 1. Obs. 100. n. 3. inibique allegata jura & Dd.*

78. Non autem à necessitate dicendi Testimonii abfolvuntur Clerici in causa Laicorum, maxime, si veritas aliter haberi nequeat. Virgil Pingitz. *Quest. 35. Matth. Colerus Part. 1. Decif. 211. & Part. 2. D. 240.*
79. Gail. 1. *Observ. 100. n. 16.* Sicuti enim hoc casu idem obtinet in reliquis Personis privilegiatis per *L. Invisi ff. d. Test. c. Si testes §. item in L. Julia Public. Judic. 4. q. 3.* publica utilitate, quæ in veritatis testimonio versatur. Gail. *d. l. n. 15.* privato favori præponderante. Carpz. *P. 1. C. 16. D. 69.* Ita & Clerici perhibitione veritatis, prævia juramenti præstatione arg. *L. Jurisjurandi. 9. §. 1. C. d. Test. can. Hortamur 10. C. 3. q. 9. c. tuis. X. d. Test.* Hipp. de Marsil. *singul. 241. n. 7. Coler. d. l. n. 7. Jungatur. 2. c. Nuper nobis §. 1. X. d. Test. non obstante Auth. Sed Judex. C. d. Epif. & Clerici Vid. Carpz. d. l. n. 11. & 12.* se non possunt subtrahere, sed ad testificandum invisiti compellendi sunt.
81. An autem Clerici invisiti cogi possint, ut confessionem sibi factam Superiorem manifestent ac edisserant? non impertinenter hic quaeritur. Et verior est sententia: Tantum abesse ut invisiti cogi possint ut potius si sibi credita revelent, ipsorum testimonium, ceu fide indignam rejiciatur & nil quicquam operetur per *c. 13. X. d. Excess. Prælat. c. Sacerdos 2. d. Penit. dist. 6. & c. 2. X. d. Offic. Jud. Ord. Mascard. d. Probat. Vol. 1. Concl. 377. Mynsing. Cent. 5. Obs. 41. n. 4. Gail. 1. Obs. 100. n. 8.*
82. Defineret enim secretum esse confessionis, si re velata divulgare Sacerdotes cogi possent, ut in simili loquitur Ulpianus in *L. 1. §. Si quis tabul. 18. ff. Depof. quos oporteat illa, quæ ipsis ceu Christi Vicariis explicata sunt, ne quidem scire Cap. 2. X. d. Off. Jud. Ord. Quorsum pertinet sententia Beati D. Lutheri in Colloq. Germ. Cap. XIV. fol. 191. in Tom. Jen. ibi: Sie hat mir nichts gebeicht / sondern dem HErrn Christo / und weil es Christus heimlich hält / so soll ichs auch heimlich halten / und sagen: Ich habe nichts gehöret: Hat Christus was gehöret / so sage ers: Et paulo post: Ist sie absolvirt / da weiß ich D. Martinus nichts um / sondern Christus weiß es / mit welchem sie geredet / Denn ich höre nicht Beicht / absolvire auch nicht / sondern Christus &c. Vid. Carpz. *P. 1. C. 16. D. 70. Brunnem. ad L. 8. ff. d. Test. Et in Process. Civ. Cap. 20. n.**
83. 61. Ubi tamen duos excipit casus, (1.) Si versetur confessio in De-
84. licito committenda, & (2.) Periculum sit, nisi revelentur dicta, innocentem opprimi; additque hisce casibus à Confessi nomine abstinere oportere Clericos. vid. Gabriel *Lib. 7. tit. 7. d. Malef. Concl. ult. n. 17. Menoch. d. A. J. Q. Cas. 180. n. 21.*

Vidimus hactenus quomodo quis *invitus* cogi possit, ut mune-
ra subeat publica tam Civilia, quam Militaria, tam Ecclesiastica
quam Secularia, tam Honestiora, quam Sordida, quaque ratione
invitus ad dicendum testimonium compelli possit intuitu *Salutis &*
Utilitatis Publicae: Visuri jam sumus quomodo eadem *Publica Utilita-*
tis ratio invitum adigat Patrem, ut faciat aliquid quod ceteroquin fa-
cturus non erat. Ubi missa alendi necessitate, quam Pietatis Jus Pa-
rentibus injungit *L. 5. pr. §. 2. & 12. ff. d. Agnosc. vel Alend. Lib. & L. ult.*
§. 5. C. de Bon. qua Liber. quosque *invitos*, ut ex se natis alimenta præ-
stent, ex ductu æquitatis charitateque sanguinis, Judex compellit,
d. l. 5. §. 2 & 12. juncta L. fin. C. eod.

Ad Dotis constitutionem dandosq; Studiorum Sumptus pedem
promovens, principe loco de DOTE acturi, ad quam filix in sacris pa-
ternis constituta dandam Patrem Officio Judicis Nobili *invitum* cogi
posse, satis aperte innuit Jctus Marcianus in *L. 19. ff. d. R. N. ubi Patrem*
filiam dotare nolentem per Præsidem cogi debere respondet. jung. *L. 7. C.*
d. Dot. promiss. Præterquam enim, quod Dotis dationem Patris votum
L. 22. §. penult. ff. ad Scl. Trebell. Pietas L. 34. ff. d. N. G. & Officium L. ult. C.
d. Dot. promiss. ab *invitis* exigant, sane Reipubl. Utilitas eandem *invitis*
imperat. *Vid. Brunni. ad L. 19. ff. d. R. N. Utpote cui expedire dicitur, mu-*
lieres non esse indotatas L. 2. ff. d. Jur. Dot. cum dotatas esse. fœminas ad
sobolem procreandam L. 1. ff. Solut. Matr. Aristot. 2. Polit. 7. replendamq;
civitatem Liberis hominibus L. 7. §. 3. ff. d. Bon. Damn. maxime dica-
ture esse necessarium, L. 1. in fin. ff. Solut. Matrim. i. e. utile vid. Gothof.
ad l. L. Lit. I. jung. L. 2. ff. d. Jur. Dot. inibi que Brunni. & Ddres;

Nec aliter se res habet in suppeditandis filio Studioso Studiorum
Sumptibus: Cum enim Ddres Studiorum impensas non sine causa,
cum iis comparent, quæ *Publicam Utilitatem* concernunt. Felin in *6. cum*
dilecta X. de Rescript. n. 16. Dn. Mev. Consil. 46. n. 33. Harpr. ad §. 2. f. d. Do-
nat. n. 85. Studiorumq; favorem æque magnum esse acipit Reipubl.
ex L. 1. C. qui etat. vel profess. probet Stryk. in Tr. d. Success. ab. Inest. Disc. 90
II. cap. 3. §. 8. in med. favor Reipubl. ejusq; utilitas exigit à Patre, ut in-
vitum filio Studioso debitas impensas subministret. Pontan. d. Aliment.
Cap. 7. n. 4. Rebuff. d. Privil. Univ. 53. Pruckman. Conf. 35. n. 95. Brunni. d.
Collat. cap. 4. n. 165. seqq. quod (1) probatur argumento ab Alimentis ad 92
Studiorum Sumptus petito, de quo vid. Dn. Dantini. in Disp. quam nup-
ero tempore sub Præsido Pra-Nobilissimi Dn. Præsidis defensuavit de Dona-
tionē.

- 91 tione Præsumpta *Cap. 2. n. 22.* (2) quod Pater hosce sumptus ex debita pietate facere dicatur *L. 15. C. d. N. G. L. 50. ff. Famil. Ercisc.* (3) quod Tutor cogatur impensas facere in studia pupilli *L. De bonis. 6. §. non solum. ff. d. Carbon. Edict. L. 45. ff. d. N. G.* multo magis ergo Pater, qui naturalis
- 93 à Deo liberis est constitutus Tutor [4] quod cesset exceptio S. C. i. Macedoniani in sumptibus filio studiorum causa suppeditatis *L. 7. §. 3. ff. & L. 5. C. ad S. C. i. Maced.* unde sequitur, Ergo ad eos dandos Patrem
- 94 cogi posse. (5.) Quia Pater ad illorum refusionem tenetur, licet expresse prohibuerit suppeditari, vid. Stryk. *Tr. d. Cautel. in Contr. Necess. Sect. 3. Cap. §. 1. 2. in fin. & alleg. Disp. de Donat. Præsumpt. cap. 2. n. 206. seqq.* Ergo multo magis ad eosdem suppeditandos implorato Judicis Officio Nobili cogi potest, quæ etiam communis Ddorum est sententia. vid. Brunner. *sup. all. loco inibique plena manu adducti Ddres.* quam omnes tamen de illo intelligunt casu, si Patris Consilio & Voluntate Studiis Operam navare cœperit.
- 95 An vero Pater etiam hoc casu Invitus ad ministrandas Studiorum impensas cogi possit, si filius, ipso invito se Musis consecraverit, quæstio est altioris indaginis? circa quam, mirum est, in quam diversa J. C. i. sententiarum
- 96 abeant divortia. Negativæ patrocinantur post Gloss. Bartol. Menoch. & alios Zanger *d. Except. Part. 3. c. 12. n. 60. seq. Donell. Enucl. Lib. 12. cap. 27. Lit. F. Schnobel. Disp. 9. tb. 23. Caroc. d. Remed. contra sentent. Except. 87. n. 8. aliique à Lauterbach. in Compend. Jur. Civil. p. m. 197. allegati Ddres.* Ex hisce rationibus, quod (1) Patris consilium in Jure censeatur optimum per *L. Nec in ea 22. §. fin. ff. Ad L. Jul. d. Adult.* (2) quod effectus sit Patris Potestatis, ne filius invito Patre certum vivendi genus sibi eligat *arg. pr. I. d. Nupt.* (3) quod saltem ex præsumptionibus colligendum sit, an Pater filio Studiorum Sumptus donarit per *L. 50. ff. Famil. Ercisc.* quæ præsumptione opus non foret, si invito ad eosdem adstringeretur.
- (4) quod contrariæ sententiæ Patroni textu legis destituantur, quo sine tamen loqui J. C. i. non nisi cum rubore fas est per *L. 19. C. d. Collat. L. 5. C. d. Repud. L. 13. §. 7. ff. d. Excus. Tut. Carpz. P. 2. Q. 76. n. 42. Barbof. L. 5. cap. 17. axiom. 1. Lib. 10. cap. 10. axiom. 13. Ubi docet minus recte à*
- 97 Ddribus in hunc sensum allegari Novell. 18. c. 5. Alii vero quæstionem propositam limitant in illo, qui Grammaticam & Humaniora, ut vocant, tractat, ut, cum hisce præmunitus in omni vitæ genere suam inde percepturus sit utilitatem, Pater ad hosce sumptus invito cogi possit, non vero si filius ipso invito Majoribus se mancipaverit Facultatibus Joan.

Anton. Mangi Tr. d. Impu. q. 13. Petr. Barbof. in L. 1. ff. Solut. Matrim. Part. 7. n. 26. in fin. inbique allegati, jung. August. Barbof. in Cöllect. Cod. ad L. 5. C. ad SCtum Maced. n. 9. Alii omnem rem Judicis relinquunt ar. 98 bitio. Enekel. d. Privil. Parent. Privil. 7. c. 2. n. 3. p. 441. & Privil. 12. c. 3. n. 12. Lauterb. sup. all. loco. Alii alii quæstionem Cautelis ac Limitationibus 99 includunt, de quibus vid. Brunn. ad L. 5. C. ad SCtum Maced. Alii deniq; 100 prerequisite, quæstionem intelligi de Filio fetici ingenio prædito & discendi cupido, simpliciter affirmativæ subscribunt, ut hoc casu implorato Judicis Officio Nobili Pater cogi possit invitum, Filio gnaver. studiis etiam invitum Patre operanti sumptus suppeditare, moti sequentibus rationibus. (a) Quod liberi non solis Parentibus, sed præprimis Reipubl. nascantur L. 1. §. 1. ff. d. Veni. in poss. mitt. cujus, cum filii commodo, etiam neglecta privata utilitate, Patri incumbit salutem omni conamine promovere. (b) Quod LL. quæ concurrente pietate Patri necessitatem subministrandi Studiorum Sumptus imponunt, non distinguant, an filios Patris consensu studia tractet, an vero eo invito. (c) Quod Patria Potestas hodie in Pietate consistat. l. 5. ff. ad Leg. Pompej. d. Parricid. secundum cujus ductum exigente Reipubl. & Studiorum favore Pater obligatus est studia, commodum & honorem filii promovere. (d) Quod secundum communem Jctorum sententiam sumptus studiorum doti comparentur, vid. alleg. Disp. Dn. Dammien. de Donat. Præsumpt. c. 2. n. 98. Atqui ad hanc etiam Pater obligetur, quamvis ipsa invito, filia nubat, modo justis dissentendi destituatur rationibus, & consensus ipsius ante sponsalia contracta legitime sit requisitus, Ergo & Pater cogi possit ad subministrandas Studiorum impensas, licet ipsa invito filius studiis operetur, modo legitime Filius ejus Opem imploraverit. Tandem (e) & ultimo quod Pater Filium invitum & contra inclinationem naturalem, quæ à prudente Patre omnia ante probe est cognoscenda ac exploranda, mercaturæ vel alii vitæ generi mancipando vix ac ne vix quidem felici successu scopum suum fit affecturus, cum, quæ invita Nature fiunt, raro ad salivam esse soleant, aut applausum mereantur, arte tum demum perfectum producente opus, quando cum natura operatur. Huc pertinet illud Plauti: Invitos canes venatum ducere summam esse stultitiam, & Horatii: Tu nihil invita dices faciesve Minerva de quo sup. Cap. 1. vid. Brunn. ad L. 5. C. ad SCtum Macedon. Gratian. Discept. Forens. Tom. 1. Cap. 60. n. 23. Harpr. §. 2. f. de Donat. n. 98. Brunner. de Collat. c. 4. n. 265. Excellenss.

- Schöpffer in *Disp. de Sumt. Stud. Cap. 2. n. 7. seq.* à quibus abluere haud videtur *Magnif. Dn. Zemble / Præceptor ac Fautor mens æviternum*, omni observantiz cultu suspiciendus in *elegantiss. Dissert. sua Inaugurali De Exception. Sæi Macedon. §. 38.* quibus & nos calculum nostrum submitimus, resolutiones dubiorum publico, bono cum Deo, confidendum modum migret Disputatio, reservaturi.
- 102 Diximus *supra hoc Capite n. 94.* Patrem teneri *in vivo* ad suppeditandos Filio Studioso Studiorum Sumptus illorumq; refusionem, etiamsi expresse prohibuerit subministrari, idq; Studiorum & per consequens Utilitatis Publicæ intuitu, ut hinc actio negotiorum gestorum, (quæ cæteroquin *in vivo* & prohibente isto, cujus etiam utiliter geruntur negotia, locum non habet *per eleg. L. 6. §. 2. inibi : Nisi pro invito quis intercesserit ff. Mandat. L. 40. inibi : Terebant. ff. eod. L. 53. inibi : Quod si pro invito eod. junct. L. ult. C. d. Negot. Gest.* ut potius præsumptæ donationi hic locus esse videatur *vid. Brun. ad L. 40. ff. Mandat. inibi citati. Ddres jung. Disp. sup. all. Dn. Dammenda Donat. Præsumpt. Cap. 204.*) etiam hoc casu contra prohibentem Patrem negotiorum gestori jure proprio detur. *Vid. Stryk. Disp. d. Salut. Publ. Cap. 2. n. 38. item in Tr. d. Cautel. in Contr. Necess. sect. 3. Cap. 1. §. 2. & in Noris ad Inst. Tit. d. Oblig. qua qf. ex Contract. §. 1. vid. Sapius alleg. Disp. De Donat. Præsumpt. Cap. 2. n. 204.* Hujus occasione jam hic notanda, non solum antea dicta in repetendis Studiorum Sumptibus obtinere, sed in genere, quotiescunque Salus & Favor Publicus pro *invivo* impensas suadet, toties etiam *contra invitum* dari actionem negotiorum gestorum. *Molin. d. J. §. Disp. 554. n. 1. Gometz. Tom. 2. Resol. Cap. 12. n. 11. Tiraquel. de Nobilit. l. 6. n. 38. Romanus. Singul. 224. Stryk. d. l. Brun. ad L. 43. ff. de N. G. & ad L. fin. C. eod. cujus regulæ hæc datur ratio, quod istiusmodi prohibitio, quæ contra *Publicam Utilitatem* est, nullius deprehendatur, esse momenti, & prohibens censeatur in effectu non prohibuisse, cum jura ob *Publicam Salutem* talismodi prohibitiones non admittant: Sicuti enim pacta, ita protestationes & prohibitiones *contra Publicam Utilitatem* nil operantur. *L. 38. ff. d. Pat. Vid. Stryk. L. cit. & alleg. Disp. De Præsumpt. Donat. d. l.**
- 105 Ex hæcenus dictis inferunt Ddres: Si quis prohibeat domum ruinæ proximam reficere contra *L. 2. C. d. Edif. priv. vel funeris impensam suscipere, Surdus Decis. 255. n. 14. Cagnolus ad L. Invito 69. n. 7. ff. d. R. J. Brun. ad L. 14. §. 13. n. 28. ff. d. Religios. & sumpt. Euv. vel suis liberare*

sum

sumptibus hominem à morte, mutilatione, gravi morbo, aut carcere. Brunn. ad L. fin. C. de N. G. aut pro muliere maritanda facere impensas Idem d. l. jung. Stryk. d. Disp. d. Sal. Publ. Cap. 2. n. 88. à refragante & invito principali negotiorum gestorem, non obstante L. fin. C. d. N. G. § L. 6. §. 2. ff. Mandat. juv. l. 40. § 53. non haec impensas repetere posse.

Sicuti autem per haec dicitur Dominus ruinosa domus Invitus 106 negotiorum gestori impensas in ejus refectionem factas, tenetur refundere Publica Utilitate hanc necessitatem eidem imperante: ita eadem multo magis Publica Salubritate invitum adigit Dominum, ut undiqueq; ventorum flatibus patentes amenissimique urbis aspectus deformitatem minitantes L. 2. C. d. Edif. priv. & des ipse suis sumptibus reficiat. per L. 7. ff. d. Offic. Praef. ubi eleganter respondet J. Cuius Ulpianus: Praesidem Provinciae Dominos aedificiorum ad eadem reficienda compellere debere, & ita deformitati auxilium ferre, cum qua convenit responsum J. Cuius Paull in L. 46. ff. d. Damn. infest. ubi ad Curatoris Reipubl. officium spectare docet, ut diruta aedes reparentur, & Rescriptum Imp. in Leg. 8. C. d. Edif. priv. ubi invitos ad reparationem aedium Judicaria Auctoritate compellendos esse constituere, idque vel captis pignoribus, vel indicta multa, L. 7. ff. d. Offic. Praef. Quod si autem paupertate pressi, aut bonis lapsi & exuti suis facultatibus reficere nequeant aedes, Publicum illarum curare reparationem jubetur; ita, ut si Dominus ad tempus pecuniam impensam cum usuris non restituat, Respubl. eas invito Domino jure distrahere vendereque possit per L. 46. ff. d. Damn. infest. Imo hoc casu invito Domino compelli possit, ut alteri reficere volens justo pretio ruinolam domum vendat, arg L. 7. ff. d. Offic. Praef. Roman. Singul. 784. Cæpoll: d. S. U. P. Cap. 59. n. 4. pertinet enim ad decus urbium aedificia non derelinqui L. 20. §. 10. ff. d. Nov. Oper. Nunciat. nec ruinis urbem deformari L. 2. §. 17. § L. ult. in fin. ff. Ne quid in loco publ. L. 2. C. d. Edif. priv. vid. Cæpoll. Cap. 59. Stryk. d. Cauzel. Sect. 31. Cap. 1. §. 2.

Quod autem de ruinosis aedibus diximus, ad desolata etiam loca, areamputa, in qua olim aedes steterunt, maxime versus Plateam urbis majorem & venaliorem der grossen Handel-Strasse ob eandem Publica Utilitatis rationem, pertinere arbitramur, sc. ut & hoc casu Magistratus civem invitum sub privatione loci, si quidem dives sit, compellere possit, ut desolata in urbe reedificet, aut si dura pau-

per tatis prematur mole, adigat nolentem, illis, quibus media suppetunt, quique suis sumptibus eadem reedificaturi sunt, justo pretio vendere, ne ex neglectu structuræ publicus aspectus deforme tur, vicinisque grave inde oriatur incommodum in civitatis dedecus & detrimentum redundaturum. *Mid. Mev. Part. VIII. D. 239.* ubi id præjudicio Wisuariensi confirmatur.

- 111 *An autem hoc casu Civi edes suas post ruinam in horum aliumve usum convertere liceat, quo refectionis civis imponatur, an vero & hoc casu invitus cogi possit jussu Superioris, novum area imponere adificium, non incommode hic queritur?* Et putamus totam rem ex arbitrio Magistratus, non vero areæ Domini dependere, adhibito insimul Vicinorum consensu, habitoque ad retro judicaria in eodem Controversiarum genere respectu, qualiter rescribit *Imp. Alexander in notabili l. 3. C. D. Edif. priv. Conf. Mev. d. Part. VIII. D. 239.* *Brunn. in Comm. C. ad Tit. de Edif. privat.* ubi addit, morem Civitatis omnia ante Judicem opponere advertere.
- 112 Nec aliter se res habet in Publici Purci refectione, ad quam vicini impii contribuere tenentur *per text. express. l. Ad portas. 7. C. d. Oper. publ. vid. Mev. Part. II. D. 230.* etiam si eo nunquam utantur, nec uti velint. *Roman. Singul. 86. Jason. in l. 2. C. de Jure Emphyteot. jung. Gail. l. 2. Observ. 56. n. 6.* ubi hanc addit rationem: Quod pureus publicus fit eorum communis pluribus ut Universis, ideo attendatur voluntas majoris partis, non singulorum *per l. Quod major. 19. ff. Ad Municip.* Non refragatur tamen illis, qui consuetudinem cujusque loci & hic attendendam esse arbitratur.
- 116 Prædiis Urbanis adhaerere servitutes constat *ex § 3. f. d. Sevot. Russ. præd. l. 1. §. 1. l. b. Comm. Præd.* quare exposito jure *inviti* circa Edificia, pergimus jam ad jura *inviti* circa Servitutes, ubi notabilis occurrit Casus circa servitutem Cloacæ, omnium sane foedissimam, quod quaeritur: *An quis prohiberi possit in pariete suo Latrinam adificare vicino contradicente ac defatore & ingrato aspectu conquerente?* Et nulli dubitamus in Negativam cum *Jcto Carpz. Part. 2. D. 108.* abire sententiam; moti rationibus ibi adductis, ad quas brevitate studio B. L. remittimus, modo (1) Latrinam reedificans observaverit spatium, quod Statuta locorum reedificanti præscribitur: (2) modo eandem non versus viam aut plateam publicam habuerit, sordesque & excrementa in eandem cum dedecore ac detrimento Publicæ utilitatis defluerint, hoc enim casu cogi posse civem, ob rationem *l. 12. C. d. Edif. priv.* ne torpi istiusmo-

di

Aspectu ingratoque fetore in via publica versantibus noceat, *invitum*, aut alibi latrinam extruere, aut ne sordes effluant, cavere, aut imamus, qualiter non ita pridem judicatum esse in causa D. M. contra D. R. W. ab Amphiff. hujus Urbis Senatu refert *Pre-Nobiliff. Dn. Praeses*.

Alius occurrit casus in *L. 3. § 6. C. d. Metall. Lib. II. tit. 6.* ubi licet 120 jure ordinario ceteroquin citra servitutem, alienum, *invito Domino*, ingredi agrum non liceat *L. per agrum. II. C. d. Servitut. § aqua.* ne quidem ad quarendum Thesaurum *L. unic. vers. in alienis. C. d. Thef. L. 10.* ob Utilitatem tamen Publicam hoc, *invito Domino*, concessum est. v. g. si vena Marmoris vel Metallii appareat *alleg. L. 3. § 6. C.* quia enim ipse Dominus neglexit in suo fundo metalla quærere, Princeps ob Utilitatem Publicam alii hoc juste concedit, ut ea investiget & in Publicum usum extrahat *Dn. Brunn. ad L. 6. C. d. Metall. Per Regim. d. Jur. Fisci. l. 4. tit. 2. n. fin.* quanquam hic casus, cujus ob materiam connexitatem hic meminimus, potius ad sequens pertineat caput; Jungatur interim Excell. Stryk. in *Disp. d. Publ. Sal. Gall. Cap. 2. n. 92. seqq. ubi n. 105.* cum *Brunn. ad L. 13. §. 1. ff. Comm. Prad. n. 3.* docet in genere, ex Publica Utilitatis causa cogi posse aliquem ad vendendam vel constituendam Servitutem. *vid. Cœpoll. De Servit. Rust. Prad. Cap. 22. n. 4. aliique à Brunn. alleg. Ddres.*

Inde est, *vid. Brunn. ad L. 11. C. d. Servit. § Aqu. Stryk. d. l.* quod si 123 Via Publica vel fluminis impetu vel ruina amissa sit, vicinus proximus *invitus* viam præstare cogi possit *per L. 14. § 1. ff. Quemadm. serv. amittit inbiq; Brunn. § ad l. 11. C. d. Serv. § Aqu. ubi addit: Hoc casti non ordinariæ actioni, sed Officio Nobili judicis locum esse. Jung. Stryk. d. l. itemque Locipretium Domino à Fisco etiam hodie restituendum esse, Narra *Confl. 554. n. 25. tit. 3. Hippol. Riminald. Lib. 2. Confl. 199. n. 181. § Bustus ad Leg. 14. Quemadm. Serv. amitt. licet contradicat Gloss. in alleg. l. 14.**

Accedimus jam ad Contractus, visuri, quomodo & in his Publica 123 Utilitatis ratio nolentibus, ac *Invitis* contrahendi necessitatem injungat, ubi missis Realibus, Verbali, Literali, ad frequentissimam contractus Consensualis principem speciem, puta, *Emptionem & Venditionem* pedem promovemus: certi, quod quamvis regulariter nemo *Invitus* ad emendum vendendumve compelli possit. *L. Invitum II. C. d. Contrab. Empt. L. Nec emere II. C. d. Jur. Delib. etiam si Judæus sit. Brunn. ad L. 9. C. d. Judæi. infantum, ut coacta venditio rescindi debeat.*

- L. 1. C. d. Rescind. Vend.* si que quis per concussionem & Officialium impressionem vendere coactus fuerit, restitutionem absque refusione pretij petere valeat *L. Per impressionem 11. C. d. His que vi met. caus.* ob Utilitatem Publicam tamen & hæc Commerciorum libertas circa merces importandas & exportandas limitari debeat. Marquard. *De Jur. Merc. Lib. 1. Cap. 3. n. 27.* Struv. *Exer. 32. tb. 7.* Stryk. *d. Salut. Publ. Cap. 1. n. 97.*
- 114 Brunn. *Exer. Instit. 1. Tit. 8.* Quod enim facultatem importandi merces attinet, verum quidem est, *invitum* neminem cogi posse, ut in loco aliquo merces suas venundet. Valasc. *D. 22. n. 1.* Molin. *d. J. & J. Tom. 2. Disp. 341. n. 3.* Valqv. *Controv. 17. n. 4.* Mev. *ad Jus Lubec. Lib. 3. tit. 6. art. 7. n. 7.* Exceptio tamen est in Civitate, cui competit Jus Stapulæ Plenum. *Conf. Schwend. ad Eckholt. ad Tit. De Nundin. die Staffel & rechtigkeit oder Niederlagen / vi* cujus ex Imperiali concessione vel immemoriali præscriptione nonnullæ Civitates id privilegii habent, ne quis easdem prætervehere aut navigare possit, sed merces ibidem *invitus* venum exponere cogatur, quale in Rheno habent Colonia Agrippina, Moguntia, Spira; Ad Danubium: Ratisbona, Ingolstadtium, Passavium; In Viturgi Brema: in Albi Magdeburgum & Hamburgum *Vid. Mev. d. 1. inibique all. Dares.* quibus jungatur, Wehner in *Obs. Pract. voce Staffel & rechtigkeit.* Limæus *d. Jur. Publ. Lib. 2. cap. 9. n. 130 seqq.*
- 117 Secundo, quod quamvis nemo cogi possit, ut huic & non aliæ vendat, libertate Commerciorum Jure Gentium libera *L. Ex hoc jure ibique Jason & alii ff. d. J. & J. Roland. à Vall. Cap. 32. n. 61. v. 4.* adeo, ut nec Magistratui vel Domino terrarum jus sit cogendi subditos, ut fruges vel Victualia ipsi non aliis, pro pretio, utut æquo, vendant,
- 118 Mev. *Part. 2. D. 270. per 101.* Publicæ tamen Utilitatis effegit ratio, ut
- 119 Jure Lubecensi advena seu peregrinus Merces in civitatem translata nemini, nisi civibus vendat, nec extraneis in civitate degentibus easdem vendere possit, sub comminatione pænæ arbitrariz. Jus Lubec. *Lib. 3. tit. 6. art. 7. inibique Mev. ubi n. 5.* hujus statuti æquitatem defendit: Imo aliis in locis, ne omnibus quidem civibus, sed Mercatoribus duntaxat vendere possit, qualæ hic Rostochii vigere observantiam Mercatorum Ordo acriter urget. Id tamen Peregrino denegandum non est, si nolit in vectas vendere merces, quod possit easdem soluto jam antea vectigali, sine novo iterum exportare. Geden. *Cap. 7. n. 2.* Petrus Anchoran. *Quæst. Fam. 17. p. 3.* Fr. Caldas.

das. *Quaest. For. 12. n. 4. l. 1.* Mey. *all. loc. n. 12. ubi n. 4. addit: Quodsi Ad-* 131
 vena merces, quas vendere nequit, ad occasiones cupiat deponere,
 Germ. *Hufföletn oder auflegen* id quidem eidem permittatur, sub hac
 tamen conditione, ut si postea vendere velit, *invitus* civibus & non pe-
 regrinis vendat.

Alibi locorum Statutis commerciorum libertatem hinc cancellis 132
 inclusam restrictamque videmus, quod nemo aliena pecunia & alte-
 rius nomine frumenta, lanam aut similes merces, quas Peregrini in
 urbem apportant, comparare debeat. *Das niemand mit fremdem Gelde/
 Rom und andere ankommende Waaren kaufen soll.* Item quod Exteris
 res suas per urbem exportare aut apportare non sit permittum; *Das
 denen fremden nicht verstattet werde ihre Kauffmans. Gutten in die Stadt
 zu Lande zu bringen und hernach zu Schiffe in andere Oerter anzubringen
 & vice versa;* quorum Statutorum meminit *idem* Mevius *n. 20.*

Quod autem facultatem exportandi merces attinet, indubii juris 134
 est, cum hoste mercati ipsique merces, quas Galli vocant *Marchandises*
de Contrebande vendere, prohibitum esse. *l. 1. C. que res export. non deb.*
quorsum & pertinell. 11. Coem. ff. d. Publ. & vellig. cujus ratio est in l. 2. C.
all. tit. vid. Brunin. ad L. 1. cod. Jung. Marquard. d. Jur. Mercat. c. 1. L. 2. n.
31. Hodie quid nomine mercium vitatarum, der *Wahren von Contre-* 135
bande veniat, videre est ex *Traetatu Maritimo* inter Regem Gallie
Ludovicum XIV. & Civitates Hanseaticas Anno. 1535. inito & publi-
cato, quem exhibet Marquard. p. post. sub. Lit. B. p. 27. art. 2.

Illud interim ambabus largimur, ex Publice Utilitatis ratione Prin- 136
 cipem aut Magistratum edicto cavere posse, ne frumentum tempore
 annonæ caritatis emeris vendant, siq; plane vendere nolint, *invitos* co-
 gere victualia etiam publice venditioni non oblata, justo Civibts
 pretio venum exponere *L. 1. §. 11. ff. d. Off. Praef. Urb. L. 27. ff. d. Usufr. L.*
14. Ad L. Jul. de Annon. L. 6. ff. d. Extr. Crimin. vid. Mynsing. 5. Obs. 27. n.
3. B. Redeker. in Exam. Inst. §. 2. ad. tit. d. His quis sui vel alien. quast. 7. Quo 137
 etiam casu Magistratus compellere potest *invitos*, pro evitanda Cari-
 stia frumenta & alia ad viæ sustentationem necessaria in tempore coë-
 mure *L. 1. C. Ut non liceat. in empt. spec. ibiq; Perez. n. 3. Menoch. Cas. 137.*
n. 13. Koepfen. Def. 59 n. 3. & 18. Stryk. dicit. Distr. d. Salut. Publ. Gap. 8. n. 98.

Reliquos casus, quibus *invitus* vendere coguntur, extra Pu- 138
 blicæ Utilitatis rationem exhibet *Mag. Redeker d. l. cui jung. Franzk. ad*
Tis. ff. d. Contrab. Emp. n. 83. Coll. Jur. Arg. all. tit. Covarruv. Lib. III. Va-
riar.

- riar. Resol. Cap. 14. n. 8. Gomez. Var. Resol. Lib. 2. c. 2. n. ult. Joan. Baptista Nicol. in Reperi. Regul. Jur. Civ. & Pontif. Lib. 19. p. 437. aliique.*
- 139 Emptioni Venditioni proxima est Locatio Conductio *pr. J. & L. 2. ff. Locat. Conduct.* quæ cum iisdem cum emptione fere judicetur regulis *d. pr. eandem*, quam in materia emptionis suppeditavimus, hic regulam repetimus, quæ fundata est in *L. Inuitus si. C. L. Gonda B. sc. neminem invicem compelli posse, ut rem suam alteri locet vid. Cornel. Benincasius d. Privil. Paup. 7. spec. p. 57. 890. Bruanem. ad L. all. si. C.*
- 140 Quæ quamvis regulariter procedat Definire, publicata tamen in idem hic *Utilitatis* ratio eandem infringit, in casu Scholarum aut Studiosorum, quorum intuitu, quo in Academiis studia commode sua in Reipubl. Literarum decus ac emolumenta rursusolvere possint, Dominus ædium ex communi Dærum sententia *inuitus* cogi potest pro justa pensione locato easdem concedere: *vid. Horat. Latius d. Privil. Scholar. Priv. 7. cum inibi plena manu. all. Edictibus ubi privilegio sequenti addit:*
- 141 Dominum Scholasticum conductorem ne expellere quidem posse, etiam si ad proprios usus ædibus indigeat & *Privil. 41. præferri Scholasticam aliis, si eandem obtulerit pensionem. Jung. Cornel. Benincas. d. Privil. Paup. d. 7. spec. n. 14. Mynsing. 4. Obs. 23. Brunn. ad L. 32. C. Locat. Conduct. & Lauterb. ad tit. ff. Loc. Cond. ubi idem Privilegio Tubingen. si. S. wir wollen auch constitutum esse addit. Conf. Rebuff. d. Privil. Univ.*
- 142 *n. 4. & Bonacof. Tr. d. Equis. q. 207. ubi docet, cives inuitos cogi posse ad locandos Studiosis abiturientibus & ab Academiis recedentibus equos. vid. Lauterbach. all. d.*
- 144 Quæ autem de prima diximus locatione, etiam de secunda locatione seu Relocatione intelligi volumus, sc. *inuitum* locatorem, finito conductionis tempore, cogi non posse, ut ei, qui prius conduxerat iterum rem locato concedat, *per L. Ne cui 32. C. Loc. Cond. Cum iniquum videatur inuitum quem cogi rem suam uni semper & eidem locare. Gothof. ad. d. L. Lit. II. Carpz. P. 2. C. 31. Def. 8. n. 2. & Const. 37. Def. 8. n. 2.*
- 145 Exceptio tamen est in locatione prædiorum seu Jurium publicorum sive Fiscalium, ubi primus Conductor si offerat tantum, quantum novus, aliis conductoribus præfertur *L. 32. C. Locat. L. Cotem. II. §. Agrippa blici. r. ff. d. Publ. & Vell. L. Congruit & L. ult. C. d. Locat. præd. civil. Pistor. Obs. 162. n. 7. Brunn. ad L. 21. C. Locat. & L. 32. ead. ubi hanc reddit rationem, quod conductor prædii Fiscalis in hoc gravetur, quod *inuitus* in nonnullis casibus detineri possit, ergo merito in alio sublevetur, ut ceteris*

teris paribus, aliis in conductione præferatur. Carpz. *Lib. 5. Resp. 19.* Gomez. *Var. Resol. Cap. 3. n. 5.* & Stephan. Gratianus *Tom. 2. Discept. Forens. Cap. 357. n. 12.* qui, *n. 19.* id, quod de conductore fundi Fiscalis dicitur, ad conductorem Reipubl. extendit, quem sequitur Brun. *all. l.* 146

Idem etiam in Scholaribus obtinere asserunt Ddres *all. à Brunn.* 147
ad L. 32. Loc. Conduct. Locationem & Conductionem aliam esse, 148
Rerum seu Fruendi, qua usus rerum conceditur, aliam *Operarum*,
 seu *Faciendi*, qua usus personarum sive operæ pro certa mercede
 promittuntur, in vulgus notum est. Vid. Tabor. *in Paratit. Ele-*
ment. Part. 3. Sect. 4. Tb. 40. Stryk. *ad Tit. Locat. Conduct.* Hactenus
 de illa. Progredimur ad hanc, quam Ddres iterum partiti solent
 in *locationem Operarum in specis* dictam, qua nudæ operæ *indetermi-*
nate alteri locantur, vel *Operis*, qua is qui operas suas locat, simul
 certi quid faciendum conducit, per *L. 22. ff. Locat. Conduct.* Vid.
 Franzk. *ad d. l. n. 76.* & Lauterb. *cod.* De utraque locationis specie
 jam paucis.

Circa *Operarum Locationem* quæritur: *An rustici operas suas equis* 149
vel manu præstandas locari soliti, inviti cogi possint pro eadem mercede,
quam ceteri promiserunt, Domino suo præ ceteris locare? Et sicuti cum
 Hartmanno Pistorio *Obs. 101. n. 20. seqq.* regulariter Negativæ sub-
 scribimus: ita adhibitis certis conditionibus affirmativam æquita-
 tis regulis contrariam asserere dubitamus, quin potius, si (1) ru- 150
 stici non propriis detineantur operis, sed easdem alii extraneo
 elocare velint, (2) illas tamen alteri nondum elocaverint aut
 promiserint, (3) Dominus à subditis uno eodemque tempore
 operas exegerit, ac denique (4) eandem promiserit mercedem,
 honestatis rationem, exulante licet publico favore, *invitos* subdi-
 tos ad operas Domino præstandas adigere fatemur cum Carpz. *Part.*
2. Const. 51. Def. 9. Quæ res eo minus dubii habet, si publicis ope-
 ris subditos adhibere velit.

Circa *Operis locationem* (1.) quæritur: *An artifices inviti cogi* 151
possint ad operas suas pro justa mercede aliis præstandas? Et putamus
 tum Reipubl. favorem, tum artis professionem, tum deniq; Collegii
 sui privilegia efficere, ut mandatis pœnalibus *inviti* aliis laborem
 locare suum compelli possint. *Conf. Brunn, ad L. 9. ff. d. Mun. & Honor.*
jung. Dn. Mæv. Part. 2. Def. 156, ubi id præjudicio confirmat & *Def. 157.*
 ubi extraneis ac forensibus hoc casu permitti artis exercitium posse 152

addit. *Conf. Prae-Nobiliss. Dn. Praeses in Disp. d. Gemmis C. 9. §. 9. ubi id in specie de Sculptoribus Gemmarum asserit.*

153 *Quaritur (2) An Artifices in viti cogi possint, ut in sua arte aliquem erudiant? & Resp. cum Perez. ad tit. C. d. Excus. Artif. invidios istiusmodi homines, qui insigniter in arte aliqua singulari versati nolunt alios artem edocere, pœnalibus mandatis ad id invidios compelli posse, idque Reipubl. favore, cujus artibus informari cives interesse dicitur. Vid. Brunn. ad L. 1. 2. C. d. J. L. & antea cit. Ampliff. Dn. Praeses in all. Disp. de Gemmis. Cap. 3. n. 99.*

154 *An autem Princeps Subditum cogere possit invitum ut scientiam artis sua hactenus à nemine cognitam manifestet, non otiose hic quaritur? Et posse non dubitamus, tum vi Eminentis Domini de quo vid. Grot. d. J. B. & P. Cap. 25. L. 2. n. 4. tum ratione Publica utilitatis, quam omnibus promove*

155 *vere modis tenetur subditus; Neque enim proprii commodi cupido ita detentum habere debet, ut communicatione artis Reipubl. prodesse nolit, recte docente Cicer. Lib. 3. d. Fin. Virum bonum & sapientem legibusq; parentem & civilis officii non ignarum, utilitate omnium plus; quam unius alicujus, aut suae consulere. Conf. D. Joh. Schulz. in Disp. Jur. Publ. d. Sapient. Principum Cap. 3. §. 16. ubi tamen in fine cauere procedendum esse Principibus, monet, ne Justitiae limites excedant, vitæ subsidia ita curiosæ utilitatis inventori auferendo, hinc silentium ipsi promitti, privilegia concedi, jus Monopolii hoc casu licitum. Molin. d. J. & J. D. 345. n. 3. Azor. Part. 3. Inst. Moral. Lib. 8. c. 28. Brunn. ad L. Fubemus C. d. Monop. permitti, aliaque egregia Inventionis lucra constitui solent.*

157 *Visis Contractibus pergendum esset ad Actiones & Accusationes: At enim cum invitus nemo agere vel accusare cogatur & c. & L. univ. C. ut nem. invit. vel accus. cog. & verecunda dicitur cogitatio ejus, qui lites execratur, nec amat judicialibus implicari negotiis L. 4. §. 1. ff. d. Alien. Jud. mut. caus. non ignari, sæpiissime litigatores qui victoriam cum sumptuum adjudicatione repostarunt, tam longis anfractibus vexatos, torque sumptibus fatigatos ita affigi, ut lugendum potius putent, quod bonæ alioquin litis aut instituendæ vel suscipiendæ consilium ab initio non abjecerit, quam gratulandum, quod tanto prælio nudam victoriæ gloriam repostarint. Anton. Faber. Lib. 9. C. 11. 22. D. 1. pr. quorsum pertinet tritum illud:*

Litiget,

Litiget, Edificet, qui Vult cito pauper haberi

Wer will ins pouver Geschlechte

Der Maere viel und rechte.

Neq; casus hic occurrant, in quibus *Inuius* Publicæ Utilitatis intuitu ¹⁵⁸ agere aut accusare compelli possit, quanquam ceteroquin extra Publicæ Utilitatis rationem, qui necessarius negotiorum gestor est, puta Tutor *inuius* vel Curator *L. 2. ff. d. Neg. Gest.*, ratione officii agere, vel hæres, nisi velit privari hæreditate, necem defuncti vindicare, sicq; *inuius* accusare *L. 1. C. d. His qui urindign.* teneantur *Vid. Brunnem. & Perez. in Comm. C. ad L. unic. Ille Nem. inuit. ag. ubi & in Processu Diffamatorio inuitum ad agendum cogi posse, nisi velit diffamans perpetuum sibi imponi silentium, addunt.*

Missis Actionibus & Accusationibus, ad *Transactionis* descendi- ¹⁵⁹ mus materiam. Et quamvis ipsa Transactionis causa libera esse, nec ad transigendum *inuius* quis cogi debeat *Novell. 124. cap. 4. L. 3. §. 1. ff. d. Recept. L. 51. Quis maior. C. d. Transact. Gail. d. Pace publ. Lib. 2. cap. 8. n. 9. Schnob. Diss. 2. ff. 1b. fin. si quidem suaderi non imperari potest concordia, cum pax sit bonum persuasibile, non compulsibile. Ziegl. in Dicaß. Concl. 22. §. 13.* tres tamen hujus Doctrinæ Exceptiones sup-
peditant Practici, ut (1) Princeps partes etiam *inuius* ad Transactio-
nem compellere possit, si lis magno tempore duraverit, adeoq; intri-
cata fuerit, ut de facili expediri non possit. (2) Si dissensio sit inter Per- ¹⁶¹
sonas Insignes, ex qua Respubl. turbari, & scandalum publicum oriri
posset. E. G. si lis versetur inter Magistratum & Subditos, Academix
Professores Ecclesiæ Ministros, cum hæc lites fere semper ita compara-
tz, ut Cultum Sacrum perturbent, auctoritatem & officium eorum
polluant, Auditores scandalizent, totumq; cærum in sinistros sensus
deducant. *Vid. Dn. Wolterstorff. in Diss. Inaug. d. Amicabil. Composit. Cap. 5. §. 15. Menoch. d. Arbitr. Jud. Quæst. Lib. 2. c. 442. n. 7. Dn. Rhetius in Inst. Jur. Publ. Lib. 4. tit. 4. §. 6. Mey. Part. 3. Def. 217. Carpz. Jur. Con-
sistorial. Lib. 3. D. 3. per tot. Parthenius Litig. Lib. Cap. 4. n. 22. Brunnem. in Process. Civil. Cap. 2. n. 14. Vel inter Auditores & Sacerdotes, Parentes
& Liberosq; proximosque agnatos vel Principes Aulæ ministros. *Vid. Brunn. ad L. 58. ff. d. Judic. Carpz. Part. 3. D. 22. Gail. L. 1. Obs. 41. Berlich. part. 1. Def. ult. & Part. 1. Concl. 6.* (3) Si subsit timor armorum, ne status ¹⁶²
Reipubl. periclitetur & ex privata rixa multorum strages sequatur.
*Brunn. ad L. 6. §. 1. d. his qui not. infam. & ad Wesenb. cod. c. quæst. 17. Mey.**

Part. 1. D. 224. seq. Stryk. Disp. d. Sal. Publ. Cap. 2. n. 86. all. Wolterstorff. Disp. d. Amicab. Compos. Cap. 2. n. 15. ubi plures adducit.

- 163 **Expositis** hactenus casibus, quibus *Inuitus* aliquid facere cogitur intuitu Publicæ Utilitatis; instirari urget ratio, ut properemus ad casus, quibus *inuitus* aliquid facere tenetur ex *Imperiosa Necessitatis Legge*, præfati (1.) Necessitatem aliam esse *Publicam*, aliam *In genere ralem*, quæ latius patet & privatis etiam jus datrem alienam propria auctoritate arripiendi & ex alterius patrimonio sibi vindicandi, quantum præfens postulat usus, de qua *vid. Ahasv. Fritsch. d. Præsidio Necessitatis. sect. 1. n. 6. & Grot. d. J. B. & P. Lib. 2. c. 26. n. 6.* (2) **Quod** quamvis publica necessitas nonnunquam sub appellatione publicæ utilitatis veniat, *L. r. C. d. Nav. non export. lib. 11. cum que eadem sæpius conjuncta appareat, ut in c. mutationes 43. c. 7. q. 1. Conf. Stryk: in Disp. d. Salut. Publ. c. 1. n. 25. imo ejus in genere consideratæ gradus constituatur. Vid. Magnif. Dn. Fischer. in Disp. Inaugural. d. Favore ejus quod Publice interest. n. 5. Schrader. d. Feudis Part. 4. c. 1. n. 26. Wesenb. Part. 2. c. 59. n. 7. Cravetta. Cap. 27. n. 8. & c. 195. n. 8. In speciali tamen acceptione publicam utilitatem ubiq; à publica differre necessitate. vid. Bœcl. in Disp. de Domin. Eminent. p. 137.*
- 164 (3) aliam esse *necessitatem juris*; aliam *Facti*, item aliam *Præsentem*, aliam *Supervenientem*, de omnibus in subsequentiibus.

- 166 **Et** (a) quidem de *Necessitate Publica* præcis agemus, cujus intuitu cum reviviscere jus illud rebus utendi tanquam si communes mansissent, videatur, summaq; illa necessitas in omnibus dispositionibus ac legibus humanis excepta sit *L. 13. Fam. erisist. L. 38. pr. ff. d. Legat. 3. Grot. d. J. B. & P. Cap. 2. Lib. 2. n. 6. quasi ea sit insuperabilis. Gall. Lib. 2. d. Pac. Publ. Cap. 4. n. 4. Barbos. Lib. 12. Cap. 5. un. 10. quæ ex necessitate fiunt, recte sine fraude fieri dicuntur. Gozadin. Cap. 87. n. 15. Paris d. Resign. benefic. Lib. 1. Lib. 2. quæst. 3. n. 40. eadem ex illicito licitum faciente c. quod non est licitum 4. in 610 c. quanto 4. d. Confusio. Arton. Oliban d. Jur. Fisci cap. 4. n. 36. Tuschus Præf. Genet. Lib. 3. cap. 12. Tiraquell. d. Pen. Tempor. Cap. 33. n. 3. Mæv. part. 4. Def. 168. n. 6. ut mirandum non sit, cum necessitas ipsa Legem faciat. l. 17. ff. d. Adm. Testam. contra communes juris regulas ejus intuitu *inuitus* imperari facere, aliquid, quod ceteroquin facturi non fuissent, licereq; terrarum Dominis circa subditorum personam ac bona illud, duro urgente necessitatis telo, quod extra necessitatis casum illicitè, Bono Publico, quicquid iniquitatis hæc habere videtur, egregie compensante.*

- 167 **Huc** pertinet (r) **Quod** Magistratus subditos Ditores *inuitos* coege-

cogere possit ad pecuniam pro moderatis usuris Reipubl. mutuandum, *Vid. Bachov. ad Treut. Vol. 2. Diss. 18. Fritsch. Obs. Eccles. 56. Valsq. Controv. Illust. p. 90. n. 7. Boecl. in Diss. d. Domin. Eminent. Lib. 1. cap. 1. p. 114. & 125. Mantic. d. Tacit. & Ambig. Convenc. Lib. 2. tit. 5. n. 18. Nat. ta Conf. 12. n. 15.* Si bellum saeviat, & defit Reipubl. pecunia, belli nervus: Quod ampliant Ddres, ut & in Subditis Temporariis locum 168
habet: Hinc nil verius hoc dicto esse asserit Boecl. *d. Diss. p. 118.* Nec alio videntur fundamento niti Principes, qui bona Exterorum in portibus suis deprehensa necessitatibus Reipubl. suæ accommodare, sub 169
obligatione mutui, non sunt veriti, quod exemplo Angliæ Reginz Elisabethæ An. superioris seculi 67. magnam pecuniæ vim à Genuensibus Italisque mercatoribus, aliisque ex Hispania in portus Anglicos delatis in viis, fiduciaria cautione interposita, mutuo sumentis illustrat Dn. Boecl. *proxime all. loc.*

(2) Si Urbs obsessa Famis prematur necessitate, quod *Domini in-* 170
viti cogi possint Frumenta cæteraque Victualia iusto pretio, vendere. *Fritsch. Obs. Eccles. 56. & Boecl. d. l. p. 114. vid. Lindeman. ad Tit. d. His qui sui vel alien. jur. sunt. in ibique Brunn & Ddres.*

(3) Quod Ditiores *in viti* urgente Necessitate compelli possint Pau- 171
peribus Elecmofynas dare. *Fritsch. Obs. Eccles. 6. per tot. & in Tr. d. Mend. Valid. c. 15. Harbof. Lib. 1. c. 54. ax. 7. & Lib. 2. ax. 4. c. 4. & c. 5. ax. 7. in ibique all. Franzk. Lib. 2. var. Resol. 7. per tot. Dn. Stryk. d. Sal. Publ. cap. 3. n. 57. Maxime si ordinarii reditus ærarii pauperum non sufficiant.*

(4) Quod quamvis Ministri Ecclesiasticæque Personæ privilegia 172
tæ à Collectis tam Ordinariis; quam Extraordinariis immunes sint, illud tamen ad illas Extraordinarias, quæ ad summam Necessitatem inducuntur, extendi haud debeat. *Enenkel. Baro. de Privil. Li. 2. cap. 5. n. 75. Gail. 2. Obs. 52. n. 6. Fritsch. Obs. Eccles. 44.* Hinc nec Ecclesiæ Ministros à collectis Turcicis von der Türcken, Steuer, exemptos esse vult. *Mynf. Cap. 4. obs. 70. per tot. nec Ecclesiæ prædia l. 11. C. d. SS. Eccles. cum necessitas Reipubl. omni deroget privilegio, Jalon. ad L. 8. ff. d. Legat. 1. n. 13. & quibus ex æquo imminet belli periculum, per illos etiam æqualiter, non obstante immunitate, collecta inferri debeat. Dn. Brunn. Cap. 6. n. 50. & Stryk. d. Salut. Publ. c. 2. n. 65. seqq. quod procedere putamus, si tanta sit inevitabilis Necessitas, quæ sustineri nequit, nisi perveniatur ad exemptos, quæ tamen in omnibus expeditionibus Turcicis non statim apparet. Vid. B. Dn. D. Andr. Hmsell. in Diss. d. C. Mett. th. 26.*

- 173 (5) Quod quis *invitus* ob Necessitatem Publicam teneatur ad equos publicos alendos. Brunn. *ad L. 2. C. d. Mun. patrim. n. 15. L. 10.*
- 174 (6) Quod Navis jussu Superiorum ob Necessitatem Publicam cogi possit navigare in certum locum pro capiendis frumentis & detineri tam ad transvehendam annonam, quam ut tempore belli pops navalis construi possit ad transmittendum exercitum. Stryk. *d. Salut. Pub. Cap. 2. n. 108.* ubi *sequenti num.* subjicit: Huic oneri ne quidem Ecclesiz naves se subtrahere valere, ut ut Rescripto Principis munitz sint, Reipubl. Necessitate privilegio przponderante. *Vid. L. 10. C. d. SS. Eccles. inibi que Brunnera.*
- 176 An Autem idem Exteros quoq; & Forenses tangere videatur, ut & hi *Inviti* commodo concedere aut locare teneantur naves non otiosz quzstionis est? & ne hos quidem ab hoc eximi onere communis docet DD. Schola: Quamdiu enim in loco extero degunt, subdiri sunt Temporarii eorumq; bona potestati Principum subjecta censentur, ob Protectionis commodum.
- 177 Quod & ad Exteros in territorio Principis non commorantes sed liberum saltem transitum cum navibus desiderantes extendit Dn. Schumacher in *Disp. Inaug. d. Jure Pont. c. 3. n. 64. seqq.* Quia naturalis suggerit ratio benefactori in casu Necessitatis succurrere, ut hic Supereminenti Principis Dominio locus derur. *Vid. Dn. Stryk d. l. n. III.*
- 178 Quod exemplo Grzcorum confirmat Grotius *d. I. P. § B. l. 2. c. 2. ib. 10.* qui cum navibus opus haberent, Xenophontis consilio ceperunt, transeuntes, ita tn. ut merces Dominis intactas conservarent, Nautis vero & alimenta darent & pretium solverent. Quatenus autem Princeps ad compensationem interesse vel damni occasione Navium detentorum dati teneatur tradit przlaud. D. Schumach. *d. l. n. 74. seqq.* Jung. Stryk. *d. l. n. 114.*
- 179 Exigeret jam Ordinis ratio, ut ad reliquas pergeremus Necessitatis species, quarum intuitu *invitus* aliquid facere teneretur; At vero, cum hic tempore exclusi nullos obvios deprehenderimus casus, bene multos autem circa illud, quod *Invitus* pati cogitur, occupatos, illorum expositionem sequenti reservabimus capiti, con-
- 180 ronidis loco contemplaturi, casus, quibus *Invitus* ex Officii Necessitate aliquid facere adstringitur; Quorsum pertinet regula: Omnes, qui autoritate publica exercent officia, cogi posse, ut operam suam *Inviti* hominibus impendant. Bronch. in *Comm. d. R. J. pag. 373. §. DD.*

passim ad L. Invitus. 156. ff. d. R. J. Unde inferunt (1) Quod Notarius 182
ad conscribendum instrumentum *Invitus* cogi possit. Gothof. *ad d. L.*
156. d. R. J. & Bronch. d. l. p. 373. (2) Syndicus *Invitus* cogi possit, ut 182
res Collegii defendat & exequatur. Bronch. *d. L.* (3) Doctor ad con-
sulendum *Invitus* compelli possit Bald. *in L. Proxime. 3. in pr. ff. de His qui*
in res. del. Salyc. in L. Sanctimus, 6. C. d. Advocat. div. Jud. Jalon. in L. Eum
qui 3. n. 13. & in L. Invitus 17. n. 2. C. d. Procurat. Jacob Aierf. Process.
Jur. c. 2. O. 8.

(3) Quod Advocati ad praestandum officium suum litigantibus 184
certis ex causis Patronos non invenientibus à Praeside Judicii vel Ma-
gistratu, cui subiecti sunt, etiam *Inviti* compelli possunt *L. 1. §. 4. ff. d.*
Postul. L. 9. §. 1. ff. d. Off. Proconsul. L. 5. §. 11. de Reb. eorum qui sub iur. vel cur.
sub pœna non solum pecuniaria, sed & interdictionis fori, ut si legiti-
ma excusatione desunt patrociniū denegare non desistant, foro
careant. L. 7. C. d. Postul. Pauperum etiam patrociniū gratis suscipere
re & prestare Inviti compelluntur. Ordin. Cam. p. 1. tit. 19. §. f. Mynt. 4.
O. 32. Gail. 1. O. 43. n. 11. seqq. Schnobl. Diss. ff. 3. ch. 2. Jung. Brunn. ad L.
7. C. d. Postuland. Carpz. p. 1. C. 1. D. 25. Eckholt. Lauterb. ad tit. ff. d. po-
stul. ubique alleg. Dd. praestito tamen prius Paupertatis juramento, de 186
quo vid. Stryk. in Diss. de Juram. Paup.

(4) Quod quamvis ceteroquin cuilibet licitum sit hospitem re- 187
cipere Berl. *D. 5. n. 2.* ita tamen, ut *invitus* ad eundem recipiendum co-
gi non possit. *L. 1. §. 1. ff. Nauta Caupon. hoc tamen secus se habeat in*
publicis diverforiis & hospitibus, quæ in civitate constitutæ, ut merca-
tores libere divertere, tuto pernocitare & jumenta collocare possint,
commerciorum exigit utilitas L. 1. §. 5. ff. Naut. Caup. Klock. d. Arrar.
L. 2. c. 59. n. 1. Blesend. d. Hospit. cap. 2. n. 13. Fritsch. d. Nurd. cap. 9. n. 44.
Stryk. d. Diss. c. 4. n. 28. Horum ergo Caupones simul ac huic profes-
sioni nomen dedere & hospitibus signum ostentare, se bald sic das Schild
vor die Herberge aufgehangen Inviti coguntur advenientes hospites re-
cipere L. 1. §. ult. Ferr. advers. Naut. &c. in ibique Gottofred. Brunnem.
ad L. 1. ff. Naut. Caupon. stabul. Mev. p. 3. Dec. 63. Cavaruv. Resol. T. 2.
Varr. Lib. 3. c. 14. n. 1. Non obstante L. 1. §. 1. ff. Nauta Caup. stab. ad quam
doctissime respondent Brunnem & Mev. all. loc. Nisi non recipiendi
justam habuerim causam. Mev. all. 11.

Quorsum (5) pertinet, quod illi qui Rhedam Publicam in gra- 189
tiam devehendorum hominum auctoritate publica constitutam assig-
dem

dem Post, Wagen exercere inceperunt, *inviti* etiam cogi possunt. Peregrinantes recipere *arg. L. un. vers. Nec repellere. §. f. ff. Furti adv. Naut. Vid. Theod. Hæbbin. de jure Insign. c. 14. n. 37. Frider. Philippi in disp. d. Rhedæ Meritor. t. 3. n. 15.* Si modo & hic non justum habeat excusationis causam, puta, si ejus Rheda jam ita sit repleta, ut plures recipere non possit. Tab. in *Racem Crimin. ad tit. ff. Naut. Caup. tb. 81.* aut
 191 Advena sit inimicus Magistri Capitalis. Lauterb. in *disp. d. Naut. Caupon. quem sequitur all. Philipp. d. D. §. 1.*

192 In illo facile suffragamur Covarruviz *supr. all. loc. aliisq;* inibi adductis Doctoribus, meretricem publice meretricium confessam *invitam* cogi non posse proprium corpus ad coitum alicui exhibere, tamen si aliis id commune fecerit, cum non teneatur mortale crimen, cum quolibet committere, cujus consequens est: *Invitam* eandem compelli non posse ad carnale commercium cum aliquo habendum. Dissentit Decius, *ad L. Invitua. 156. ff. de R. J.*

193 Necessitatem excipit RELIGIONIS & PIETATIS FAVOR, quarum intuitu, quin à communibus recedatur juris Regulis atque *invitum* ad aliquid faciendum cogatur, indubium est: Hinc est, quod (1) si quis habeat jus sepulchri, vicino teneatur *invitus* prestare iter ad sepulchrum justo pretio, forte si viam solitam stumen abstulerit. *L. 40. ff. De Religiof. jung. L. 10. eod. §. L. 53. §. 2. ff. d. æd. emt. Bachov. ad §. 2. J. De his qui sui vel alien. Franzk. ad tit. ff. d. Contrah. emt. n. 92. Eckholt. ad Tit. ff. d. Relig. & sumpt. fun. Brunn. ad all. L. 12. ubi eleganter docet: Hoc casu teneri vicinum toties precario concedere viam, quoties quis sepeliendus, quoniam non semper fit, vel *invitum* compellendum, ut iter plane vendat, modo ita via concedatur, ut cum minimo damno vicini fiat, idque non jure *actionis Civilis* sed ex *Officio* judicis Nobili & extra ordinem, quod confirmat *all. L. 12.* Quæ res tamen hodie parum utilitatis habet, nisi ad illum casum extendere velimus, quo quis suus in alieno territorio defuncti in locum habitationis ducere velit, quo casu, licet veniam transportationis primo impetrare atq; Magistratui ejus loci necessario hodie indicare teneatur. *Besold. in Tb. Pract. voce Durchführung der Verstorbenen n. 34. Ekholt. ad tit. d. Relig. §. f. denegare tamen transportationem Magistratus, si per aliam viam ad sepulchri locum pervenire non detur, non potest: Modo transiturus ex consuetudine cujusq; loci præstanda præstiterit. Vid. tamen Philipp. in Dissert. De jure circa Cadav. Hum. §. 19. §. L. fun. C. de Relig.**

Ex

Ex hæc tenus dictis DD. inferunt. (2) Si angustia Cæmiterii publici hominum sepulturis haud sufficiat, adaucto successu temporis civium numero & quis hortum Cæmiterio vicinum possideat, quem tamen alio loco deficiente, justo pretio vendere recusat, eundem ad dilatandum Cæmiterium *Religionis intuitu invitum* à Magistratu cogi posse ad horti venditionem, quod pluribus deduxit Fritsch. *Obs. Eccl.* 56. per tot. Midan. d. Interdict. l. 2. n. 49. Ricc. D. 130. Quib. Jung. Carpz. *Jurisp. Eccl.* l. 2. D. 388. Brunnem. ad L. 12. d. Relig. & sumpt. Covarr. tom 3. Var. Ref. l. 3. c. 14. §. 7. cum inib. all. DD.

[3] *Inritum Religionis* id præterea inductum, ut, si nulla in hereditate reperiantur media ad vendendum apta. Prætor cogere possit Legatarium, ut legata vendat *Invitus*, quo testator sepeliatur L. 14. §. 1. ff. d. Relig. & Sumpt. fun. adeo, ut legato carere teneatur, si ab herede indemnis servari non possit.

[4] Paucissimi constitutum est ratione, *Favore Religionis*, licet cetero quin ad factum obligatum præstando interesse se liberare possit, L. 72. vers. Celsus L. 51. ff. d. V. O. & L. 12. ff. d. Re Jud. ipsum tamen, qui funeris curam à testatore demandatam suscepit, nec tamen pecunia licet accepta funus duxit, *Invitum* præcise extra ordinem à Prætoris ad funus ducendum compelli posse. Vid. L. 14. §. 2. inib. Brunnem. d. Relig. & sumpt. fun.

FAVORE PIETATIS receptum est, quod Magistratus *invitos* subditos cogere possit sub certa pœna ad celebrationem Sabbathi & examina Catechetica frequentanda vid. Fritsch. *Obs. Eccl.* 7. per tot. ibique all. Luch. & Chemnit.

Pagellarum angustia & sumptuum ratio missis aliis Casibus similibus progredi jubent ad considerationem LIBERTATIS, ubi casus occurrit §. f. *Inst. d. Donationib.* quo Socio communem servum pro sua parte manumittente, reliqui Socii *inviti* cogi possunt secundum precium in L. 1. C. d. Comm. serv. manum, determinatum suas partes vendere. Vid. B. Redeker. ad §. 2. *Inst. d. His qui sui vel alieni.* & Dd. passim ad §. ult. *Inst. d. Donat.*

(2) Casus §. 3. *Inst. d. Noxalib. Alien.* ubi servus noxæ deditus, si tantum de suo demerso comparserit Terent. in Ph. rm. defraudando genium suum, ut noxiam resarcire possit, *Invitum Dominum* cogere potest ad se manumittendum. Manz. & Osterm. ad §. 3. *Inst. all. tit. inibique Interpr.* idque favore Libertatis Wesenb. & Manz. quanquam nec alia hic desit ratio, quam videtis apud Harpr. *aliosque.*

- 201 Huc pertinet (3) quod, cum Jure Civili in casu Urgentissima Necessitatis filium languinolentum patri vendere liceret inque servitutum emtori dare *L. 2. C. d. Patrib. qui fil. distrax.* non duntaxat ipse filius & quivis alius emtori dominoque iustum pretium persolvendo eundem *Invitum* ad filium de sua potestate dimittendum cogere potuerint *L. f. C. d. t. Redek. §. 2. Inst. d. His qui sui Barb. L. 4. C. 47. ax. 14.*
- 202 Favore dictæ Libertatis Brunn. *ad L. ult. C. d. t.* Sed & filius *Invitum* patrem feliciorum fortunam nactum ad se redimendum liberandamque cogere potuerit. vid. Covarr. *Tom. 2 Var. Resol. C. 14. n. 4.* inibique *all. Bald. Dec. Felin. & Hyppos.* Quæ tamen omnia duro servitutis Jugo hodie sublato, vix in foro usum habent.

Quare refertis hæc & similibus casibus ad ABUSUM REI ultime

- 203 loco nos accingimus ubi (1) occurrit casus *L. n. C. d. Episc. Aud. vid. L. 12. C. d. Spect. & Scen. L. 11. inibique Brunn. Molin. L. 2. D. 229. n. 14. Men. L. 2. d. A. I. Q. C. 574. n. 6.* ubi, quævis ceteroquin pater *Invitus* cogi non possit, ut liberos emancipet *L. 4. C. de Emanc. lib. §. fin. Inst. Q. M. jus pat. pos. solv.* nec dominus, ut *Invitus* servos manumittat, cum & Manumissio &
- 204 Emancipatio sint actus Voluntariæ jurisdictionis. Vinn. *ad §. 2. Inst. d. Libertin. Eckolt. ad tit. ff. de Jurisd. §. 10.* ad quos *Inviti* à Magistratu
- 205 regulariter cogi non possunt, Episcopus tamen tam Patrem quam Dominum filiabus ancillisque peccandi licentiam imponentes præter exilii aliamque pœnam *Invitos* cogit easdem à potestate sua dimittere, idque propter *abusum sui juris* vid. Brunnem. *ad L. 2. all. de Episc. aud. Redek. Exam. Inst. 3. 9 f.*
- 206 (2) Secundus Casus est in *L. f. ff. Si à parent, quis man.* ubi, cum patris potestas non in atrocitate sed pietate consistere debeat. *L. 5. ff. ad L. Pomp. de parricid.* Pater durus & atrociter tractans liberos propter *abusum patriæ potestatis Invitus* eosdem de manu sua dimittere cogitur. Conf. Brunn. *ad L. 12. ff. & ad L. 4. C. d. Emancip. Lib. jung. Vinn. & Rittersh. ad §. f. J. Quib. mod. p. pos. solv.* quod & in domino intolerabili sævitia in servos sæviente procedere docet Imper. in *§. 2. J. d. His qui sui vel al. jur.* ex Rescripto D. Antonini & ante ipsum Jctus Cajus in *L. 1. §. f. & Ulpianus in L. 2. ff. d. His qui sui vel alien. jur.* Ut & hic *Invitus* cogatur servum bonis conditionibus vendere, quanquam enim quis re sua abati possit, *L. 25. §. 11. ff. de Hered. pet.* providendum tamen ne privati abutendo fortunæ suis nocent publico. Conf. Brunn. *ad all. tit. I. inibique Interpr.*

Infe-

Inferunt ex haecenus dictis Dd. (3) in genere abusus pedisse 208
 quam esse privationem sui juris, ut & Magistratus nimis aspere & du-
 riter tractans subditos *inviuus* cogi possit eos de potestate sua dimittere
 Gomez. Var. Ref. c. 2. n. 51. tom. 2. §. *tertius casus* Redek. §. 2. *Inst. d. bis qui*
sui vel al. Philipp. in Usu Pract. Inst. Ecl. 43. n. 8. & propter nimiam cru- 209
 delitatem *inviuus* imperio & jurisdictione privetur, per L. 1. C. d. *Emend.*
serv. L. f. Quemador. Civil. mun. indic. Vasq. l. 5. Illustr. Controv. c. 8. Gail. r.
D. 17. Carpzov. l. 1. R. 53. n. 11. & Vasallus male tractans subditos feudo 210
exuatur per C. Fridericus §. Quicumque inibique Bald. d. pace tenend. Wes.
in tract. Feud. c. 15. n. 5. Rosenth. d. Feud. c. 10. §. 85. Philipp. d. l. n. 10.
Schnob. Diss. feud. 10. th. 20. nec non Emphyteuta fundo emphyteuti. 211
cario abirens jure suo excidat. L. Jubemus 14. & Auth. Qua rem C. d.
S. S. Ecl. Stamler. d. Servit. person. L. 3. c. 53. n. 5. Richt. D. 98. n. 13. inter-
que Conjuges invita altera parte separatio thori contingat. c. 13. X. d. 212
Ref. spolivtd. Redek. all 7, Carpz. Jurisp. Ecol. l. 2. D. 210. n. 15. seqq.

Quartus Calus in materia Locationis Conductionis & in pra- 213
 ctica L. *Ede3. C. Locat. Cond.* obviuse est, cujus haec sunt verba *Ede3.*
quam te conductam habere dicam, si pensionem domino in solidum solvisti: invitam
te expelli non oportet, nisi propriis abusus dominus eam necessariam esse probaverit,
aut corrigere domum maluerit, aut ut male in re locata versata es. Ex qua in-
 ferunt Jcti: Propter abusum rei locatz cum naturalem Trentacinq.
Resol. pract. 4. tit. d. Locat. num. 10. tum moralem v. c. Meretrices Le-
 nones & similes recipiendo: vel aliud turpe & indecens exercendo.
 Molin. d. 7. §. 7. D. 499. n. 12. Barbof. ad l. 3. n. 31. C. *Loc. Cond.* Lauterb.
 ad tit. ff. *cod. ibique ad Dd.* praeter refectionis, aut aliam proprii Usus 214
 supervenientem necessitatem conductorem *inviuum* teneri emigrare
 ex zdibus. Conf. Stryk. in *Tract. d. Cant. in Contract. Necess. sect. 2. c. 9.*
 §. 17. & *supra ad Dd.* Quam migrandi necessitatem an non saltem
 conductor evitare possit, si in instrumento Locationis ex generali
 Praxeos observantia d. L. *Ede3.* renunciatum fuerit, coronidis loco
 quzerimus? & quavis primo intuitu videri possit dictam renuncia- 215
 tionem in operari, ut *inviuus* propter abusum recedere a re locata non
 teneatur, ex nonnulla Jctorum Practica; Ad jura renunciata non dari
 regressum, licitamque civis esse juri pro se introducto renunciare;
 Verior tamen est sententia Negativa; Cum, sicuti pacta ad delin-
 quendum invitatoria, nullius censentur esse momenti, L. 27. §. 3. ff. *paet.*

L. 17. pr. ff. commod. L. 3. pacti. dotal. 15. ff. condit. Inst. ita nec renunciatio, quæ delinquendi præstat occasionem, melioris erit farinæ, ut hinc *Inst. effectum perinde sit*, ac si quoad futurum *abusum Legi non sit renunciatarum.* Vid. *Lauterb. ad tit. ff. Locat. Cond. § Stryk. pr. all. loc. §. 17. inf.*

CAPUT TERTIUM.

Sistens

Casus quibus invitus nullo prævio facto obligatorio contractus vel delicti tenetur aliquid pati.

S U M M A R I A.

Utilitas Publica alia Principalis est, alia Minus principalis num. 2

Civis innocens ab hoste postulatus, pro conservanda civitate hostium viribus sustinendis impari, invitus ad sese dedendum cogi potest 3. seqq.

Ædificia contra diruuntur Civitatis extructa, nec non quibus placarum latitudo angustatur, invitis dominis dirui possunt. 7. & 8.

Ædes publicis nimis vicina, ut illis periculum ruinae vel incendii imminuat, invitis dominis dirui possunt. 9.

Gubernator Civitatis tempore belli vicinas propugnaculis adas inveni-

tere potest, invitis illarum dominis, ne hostis in eas se recipiat. 10.

Duranteque obsidione in Civitate ades dejiere. 11.

Item pro exarvendo propugnaculo dilatariisque fossis, aedificia potest invitis dominis destruatere hortosque in publicos usus transferre. 12.

Quod Dares tertium ad bona Emvorum extendimus. 13.

Civitas in casu indigentia extero invito pulverem pyricum ad fumum defensionem potest auferre. 14.

An Princeps hic capibus abtuta restituente vel precium subditis refundere tenetur, docet. 15. seqq.

FAVORE

- Favore Studiorum Artifices strepiferi suis adibus sedere coguntur invitati, si Doctor vel Studiosus per strepitum in meditationibus suis turbari possint.* 18 seqq.
- Nec non h. c. invitati coguntur, adesse istiusmodi Artificibus non locaverit.* 21
- Jure Repressaliarum invitati bona detinentur.* 22
- Jure Civili Invitatis Curator non datur.* 24
- Aliud Moribus nostris.* 25
- Socius omni tempore invito socio a communiōe potest recedere.* 26
- Etiam si contrarium pacti sint.* 28
- Exceptio ejus traditur.* 29
- Pro invito qui ad supplicium ducitur & perire festinat, appellare licitum est.* 30
- Infirmo invito adhibetur cura.* 32
- Ex ruente domo invitatis extrahitur.* 33
- Lex Julia invitati uxore non permittit marito fundum dotalem alienare.* 34
- Secus Moribus Belgarum.* 35
- Littera Monasterii in vitis Creditoribus recte Debitoribus dantur.* 36
- Dominus territorii invito Casallo bello imminente praedium Nobile occupare in ibique Fortalitium exstruere potest.* 37
- Quod Dades etiam ad loca belligerantis imperio non subiecta extenduntur.* 39
- Lex regnum Jura ad invitationem.* 40
- delatum, invito populo alienare nequit.* 40 seq.
- Exceptio est in casu inevitabilis necessitatis.* 42
- Idem juris est in bonis Domaniaticis.* 43 seqq.
- Quando in navi deficiunt Cibaria invitatus in commune, quod habet, conferre cogitur.* 46
- Idem juris est si civitatem armata civitas premet.* 47
- Si navis tempestate in funes anchorales vel retia piscatorum impulsam aliter explicari non possit, invitatus piscatoribus retia discernere licet, cessante eo nomine omni actione.* 48
- Incendij ab adibus suis avertendi causa invitati vicini ades deijcere licitum est, licet ignis eo non pervenerit.* 50
- An & quando h. c. Vicini omnes damnum hoc refarcire teneantur, docet.* 51
- Mearum rerum servandarum causa mihi licet alterius invitati merces in mare projicere.* 53
- Requisita, ut necessitas in alienis suis tribuas privatis, recensentur.* 54 seqq.
- Ad vitanda adverse Religionis suscipienda pericula subditis fas est uti ut domini emigrare.* 60
- Pater invitum filium urgente famis necessitate illius ad servitium addicere potest, quibus ea conditio est, quae est familiae donductiva.* 68

<i>Pro invito recte solvitur.</i>	69	<i>refectionis necessitatem Conductor</i>	
<i>Creditori invito melius redditur.</i>	70	<i>invitus sedere tenetur.</i>	85
<i>Ante diem invito solvitur.</i>	71	<i>Item ob Pestis necessitatem locatore In-</i>	
<i>Compensatio fit invito Creditore.</i>	72	<i>vitto conductor potest emigrare.</i>	89
<i>Dominis & Parentibus invitis acqui-</i>		<i>Pater invitus aliquando liberis, ne</i>	
<i>riur.</i>	73 seq.	<i>nubant, permittere cogitur.</i>	90
<i>Creditor invito pars non recte solvi-</i>		<i>Idem juris, quoad filium separatam</i>	
<i>tur.</i>	75	<i>aeconomiam insinuere volentem esse</i>	
<i>Tres excipiuntur Casus.</i>	73 seqq.	<i>docet.</i>	91
<i>De aliis exceptionibus agitur remissive.</i>	79	<i>Pater binubus, an de Jure Lub. invi-</i>	
<i>Aliud pro alio invito Creditori non</i>		<i>tus separare teneatur liberos prio-</i>	
<i>potest obtrudi.</i>	80	<i>ris matrimonii docet.</i>	92
<i>Due traduntur Exceptiones.</i>	81 seq.	<i>Datur Invito libertas.</i>	93
<i>Exales Galli, de Franckischen</i>		<i>Favore Libertatis invito creditori pars</i>	
<i>Flüchtlinge bona à Rege confiscata</i>		<i>recte solvitur.</i>	94
<i>& Creditoribus specialiter obligata,</i>		<i>An Judaeorum infantes invitis Pa-</i>	
<i>recte iisdem invitis dant in solu-</i>		<i>rentibus baptizari, an ipsi bapti-</i>	
<i>sum.</i>	83	<i>smum peccare possint, de illo agitur</i>	
<i>Propter supervenientem proprii usus &</i>		<i>remissive.</i>	95 seqq.

EXpositis hactenus Casibus, quibus *Invitus* sine facto obligatorie
 1. Extra ordinem, ut aliquid faciat, cogi potest, promissi exigit
 fides, ut hoc ultimo Capite, levi licet brachio, illos tangamus Casus,
 quibus *Invitus* exulante facto Obligatorio, in eodem officio Judicis No-
 bili, ut aliquid *patitur*, cogi potest; In quibus enarrandis proximi
 capituli sequemur methodum, primo loco delibaturi, quid *Publica*
Utilitas sibi circa Personas vel Res subditorum aliarumque praecipiat.
 Ubi cum Excellentissimo Strykio in *sepius alt. Disp. De Salute Publ. Cap.*
 2. *1. n. 13. & Dn. Fischer. in Disp. De eo quod publice interest. l. §. 4.* prae-
 tamus, *Utilitatem Publicam* duplici modo considerari (1.) *Principaliter*,
 quatenus *Republicam* ejusque statum conservat. (2.) *Minus*
Principaliter & Secundario, quatenus primario *privatum* commodum
 promoveret, ut inde consequenter in *Repp.* aliqua utilitas redundet.
Gudel. de jure Nov. l. §. c. i. in f. Myns. D. 4. Rep. 31. num. 19. Nat. C.
no. T. 3.

Quod

Quod illam attinet, acris inter Moralistas in utramque variis
 motibus disputata pariter exurgit quaestio: *An Civis innocens ab hoste
 postulat pro conservanda Civitate, quae viribus hostium sustinendis impar est,
 ad exitum deferri, vel ad sese dedendum invitus cogi possit?* Et quanquam
 ad iniquitatem hanc non facile descendendum, nec alterius damno
 imputandum, quod sine culpa ejus evenit *L. 1. pr. ff. d. Alien. jud. mut.
 l. 22. C. d. pan. C. 37. Elect. in 6t. Cravett. C. 196. n. 2.* Unde & negati-
 vz sententia subscribunt Vasquius & Sorus *all. à Grot. L. 2. C. 25. §.
 2. n. 4.* Nos tñ. in casu, quo vel uni isti homini vel toti Civitati per-
 eundum est, fatitis esse autumamus cum Grotio *allegato loco* à Superio-
 ri hoc casu *impium* Civem cogi posse, ut maximæ multitudinis inno-
 centis vitam suæ unius non postponat, ne propter unius membri con-
 servationem integrum corpus pessundet: Ut ut non diffiteamur,
 hoc esse ex illis exemplis quæ quidem iniqui aliquid habent, quod
 contra singulos tamen publica rependitur utilitate. *Tacit. L. 14.
 Ann. Jasonum L. Ex facto 43. ff. d. Vulgar. & pup. subst. n. 14. Dn. Fisch supr.
 alleg. Diss. n. 16. & facillime in eo Supremi Numinis sperari veniam per
 quod multorum salus & incolumitas procuratur juxta effectum Imper-
 atoris in L. 10. C. d. feriis.*

Efficat præterea eadem *Publica Utilitatis* ratio ædificia, quæ contra
 ornatum & faciem Civitatis decoram exstructa sunt, ut & quibus pla-
 ceat laetitia angustatur, nulla vel præscriptionis vel Rescripti
 Principalis habita ratione *invitum* licet Dominis dirui posse, *per L. 6. §.
 1. C. d. Oper. Publ. vid. Boecl. d. Dom. Emin. p. 115. Brunn. ad L. 14. C. d. t.
 item invitam pati cogi, si ædes nimis vicinæ sint Publicis, ut his pericu-
 lum ruinæ vel incendiî imminet, illas dirui d. L. 14. C. d. Oper. Publ.
 inbique Brunnem. ubi addit: Ex hac L. 14. posse justificari facta Guber-
 natorum, quæ tempore belli vicinas propugnaculis ædes solent in-
 cedere, ne hostis in eas se recipiat *Gail. Lib. 2. Obs. 96. n. 2. in ibique Græ-
 ven. Boecler. d. l. 2. n. 15. qui quæ durante obsidione ædes privatorum
 deperunt. Boecler. d. loc. Quod multo magis procedit, si urbs ali-
 qua, ut olim Athenæ, mutiendâ sit & breve quidem intra temporis
 spatium, desit autem materia vel lapides; Hoc enim casu, quin pro
 exstruendo propugnaculo ampliandisque fossis Princeps subditorum
 ædificia destruere & hortos in publicos usus transferre possit, dubitan-
 dum non est. Conf. Brunnem. ad L. 9. C. all. tit. inbique cit. Ddres jung.
 Boecler. & Gail. d. l. Stryk. in Diss. d. Salut. Publ. Cap. 2. n. 43. seq. ubi**

- 13 *num. 41. idem ad bona etiam exterorum in territorio & Jurisdictione Principis sita extendit, cui ad stipulatur Ziegler. ad Grot. Lib. 2. cap. 14. n. 8. verbis: Nullo modo subest. idque probat exemplo Exteri pulverem pyreum habentis, quo obsessa civitas maxime indiget, ut hoc casu civitas eundem invito extero ad suam defensionem auferre possit: Similia variaque ab aliis referuntur exempla, quæ tamen omnia cum ad eundem Publicæ Utilitatis colliment scopum, nos brevitatæ studio sicco pede præterimus, ea, potius de quæstione solliciti:*
- 14 *An Princeps præfatis casibus ablatæ restituere vel præcium privatis refundere teneatur? Et respondemus, si sine Reipubl. jactura hoc fieri possit, Principem ex æquitate unquam teneri. Contingit de Fin. Imper. qua æquitate moti Romani finito secundo bello Punico & nondum pecunia suppetente, privatis pro impensis in Rempubl. factis tantum agri publici addixere, quanti debitum erat æstimatum Liv. Lib. 31. Arnise. d. Jur. Maj. Lib. 3. Cap. 1. n. 9. Sin autem non possit restituere, necesse esse, ut pars quæque ferat, quod mutari non potest, ob reliquorum salutem. Omne quippe negotium hic geritur in salutem Reipubl. quam etiam cum profusionem omnium bonorum promovendam, singuli in ipsa coalitione & receptione in civitatem juramento se obstrinxere Principi, qui, dum dicto modo Reipubl. consilium, non est quod conqueri habeant subditi, multo minus Superiorem restitutionis onere gravent, cum suo facto & voluntate quodammodo damnum sentiant. Vid. Osiand. ad Grot. Lib. 2. Cap. 14. ibi. 7. Hugo de Roy. De Eo quod Justum Lib. 2. tit. 5. n. 2.*
- 15 *Referri ad Publicam Utilitatem Casus etiam potest communiter &*
- 16 *De rebus traditis, ubi Favore Studiorum, illorumque, quorum Scientia totus illuminatur mundus, & vigilantia Reipubl. stat atque viget Auth. Habita. C. Negligius pro Pare. Artifices streperenti suis ædibus turbati invitæ cedere coguntur, si Studiosus aut Doctor per strepitum vicini à studiis avocari aut in meditationibus turbari possit. De quo vid. Brunnem. ad L. 1. § 2. C. d. Excus. Artif. Horat. Lucius d. Privil. Scholar. p. 46. Quanquam enim altris sua cuique domus tugissimum esse receptaculum, nemoque invitæ expelli debeat per L. 13. ff. d. in jus voc. & L. 23. ff. d. Injur. Hoc tamen suam patitur restrictionem per intervenientem Utilitatem Publicam, quæ facit, id, quod videtur tenere in alterius injuriam, re vera tamen non esse injuriosum per L. Notab. 33. ff. d. Injur. & L. 51. § fin. ff. ad L. Aquil. vid. Richt. ad Auth. Habita §. 2. D. 6. Schneidew. 3. ad §. fin. J. Locat. Conduct. n. 7. Stryck. in Tr. d. Jur.*

*d. Jur. sensu. D. J. n. 11. & in Disp. d. Damn. reb. alien. licitè illat. Cap. 7. num. 89. seqq. ubi n. 98. multo magis cogendum esse invitum Dominum, do-
 cere, ut domum suam juxta Literatorum zdes istiusmodi Opifici non
 locet, sed alii quietè viventi, Rebuff. d. Priv. Stud. 3. Carpz. P. 2. C. 37.
 D. 23. Coll. Jur. Arg. ad ff. Locat. Conduct. n. 14.*

Jure Repressaliarum, quæ maximè ob *Publicam* dantur *Utilita-* 23
tem, ut diligentiores *exteri* sint Principes & faciliores ad Justitiam
 Peregrinis administrandam, neque facile vicini offendantur, *Invitus*
patri cogitur bona sua detineri civis illius Principis, à quo in jure vel
 debito liquido contra omne fas denegata vel illusa fuit justitia debito
 more sæpius petita, Coler. *d. Procef. Exsecut. Part. 1. Cap. 2. n. 339. Gail.* 23
d. Pignor. Obs. 1. n. 5. Mindan. d. Proccf. Lib 1. Cap. 46. §. 2. n. 5. non ob-
stante L. 74. ff. d. R. J. Publica Utilitate privatorum emolumentum
superante L. 3. C. d. Princip. Nov. 31. Cap. 1. pr. Aub. res que C. Comm.
de Legat.

Ad *Publicam Utilitatem Secundario* consideratam pertinet (i) 24
 Quod quamvis de Jure Civili *invitus* cogi non possit, ut accipiat Cu-
 ratorem §. *Item invit. in bique* Glossa & Ddres *ad Tit. 7. d. Curat.* quod
 variis ampliacionibus illustrat Schrader. *Tr. Feud. P. 10. sect. 19. n. 162.*
 ut ut *invito* hoc jure Tutor detur, *L. Illud. 5. & L. Nec non 6. ff. d. Tut. &* 25
Curat. hodiè tamen, cum Reipubl. interesse videatur, impuberes,
 qui seminarium Civitatis dicuntur, Parentibus orbatos rectè educa-
 ri, defendi, illorumque bona ritè administrari *arg. L. 2. §. 2. ff. Qui*
pet. tut. extra casus etiam Jure Civili exceptos, invitis adolescentibus
Curatores constituantur ex Constitutione Caroli V. d. An. 1548. &
Rudolph. II. d. An. 1577. tit. 32. §. Cowollen wir. vid. Eckolt. tit. d. Tu-
tel. §. 9. & Stryk. in Annotat. ad Inst. §. 2. d. Curat.

Eadem *Publica Salutis* secundario consideratæ efficit ratio, Soci- 26
 um sive *Voluntarium* seu *Necessarium*, socio suo licet *Invito*, omni tem-
 poris momento à societate recedere posse per *L. Si non solum §. Si cen-*
tum d. Condiç. Indebit. Vid. Sim. Ulr Pistorium *in Nat. ad Hartm. Pisto-*
rium Obs. 147. n. 13. Carpz. P. 1, Rsp. 103. n. 1. Mey. P. 9. D. 157. Stryck, 27
Cap. 2. Disp. d. Sal. Publ. Cum communiõ sit mater discordiæ L. Cum pa-
ter 77. §. Dulcissimis d. Legat. 2. neç non negligentiz L. 2. C. Quand. &
quib. pars. det. Lib. 10. Quorsum pertinet dictum Gloss.

Segnius expediunt commissa negotia plures.

quorum utrumque à Republ. exulare interesse ejus dicitur. *L. f. ff. pro*
suo L. 28. ff. d. V. S. L. 13. C. d. Judic. L. 11. in fin. C. d. Reb. Cred. L. si quis inge-

- 28 *nam fm. d. Cap. & Postlim. revers. & l. aequissima pr ff. d. Usuf. quod extendunt etiam Ddres, ut procedat, quamvis coeuntes in societatem pacti sint, se nunquam à communione recessuros per L. In hoc iudicio 14. §. Si conveniat. 2. Comm. dividund. & L. Nulli. 70. ff. Pro socio. Vid. Hinrich. Gæden. cap. 86. n. 2. Stryck. in Tr. de Cautel. in Contract. Nec. cess. Sect. 2. Cap. 10. §. 9. Non obstante L. 1. ff. pro Socio. Ad quam doctissimè respondet Carpz. proximè all. L. Aliquando tamen in iudicio in communione persistere cogi posse docet Jctissimus Mevius Part. 9. D. 157. ob familiæ & per consequens Reipubl. conservationem, ubi tamen omnes ab eodem adductas rationes nostras non facimus.*

- 30 *Non Humanitatis duntaxat, sed & Publicæ Utilitatis rationem, ad quam pertinere videtur, non perire innocentem nec Rempubl. suo privari cive, constituisse credimus, invito illo, qui ad supplicium ducitur, & perire festinat, cuilibet licitum esse ad Appellationis progredi remedium per L. eleg. 9 Non tantum ff. d. Appell. vid. Brunnem. ad eund. & Farinac. Quest. 79. n. 95. & quest. 101. n. 23. Scaccia de Appellar. n. 54. seq. Cornel. Benincas. d. privi. paup. p. 780. n. 31. Cum enim natura quandam inter homines introduxerit cognationem, qua alteri alteris benefacere tenentur L. Ut in vim ff. d. 7. & 7. fas est omnibus juvare alios, in necessitatibus subvenire, & invidorum licet conditionem meliorem facere L. 39. ff. d. N. G. Mev. P. 3. D. 12. n. 2.*

- 32 *Ex quibus concludunt Ddres: Invito & renitenti infirmo adhiberi curam, Decius in L. invito 69. ff. d. R. J. Brunnem. ad L. 6. ff. de Appellat. Nec non invitum ex ruente domo extrahi posse. Hyppolit. d. Mars. Sing. 189. Conf. Brunnem d. l.*

- 34 *Lex Julia ad Publicam Utilitatem respiciens L. 2. ff. d. Jur. Dot. L. 1. ff. solut. Matrim. cavet, ne marito integrum sit consentiente, nedum invita uxore prædium dotale in æstimato datum, aut æstimato quidem, verum æstimatione taxationis causa adjecta L. Quotiens ff. d. Jur. Dot. vid. Stryck. ad pr. 7. quib. alien. lic. vel non & Ddres passim ad Fit. ff. d. Fund. Dot. vendere, ne fragilitate suæ naturæ in repentinam uxores deducantur inopiam pr. 7. Quibus alien. licet. vel non & L. unic. § 15. C. d. Rej. Uxor. act. Moribus tamen Belgarum maritum invita uxore fundum dotalem alienare posse testatur Grönew. ad L. 3. ff. d. R. V. & fufus idem in pr. 7. Quibus alien. lic. vel non.*

- 36 *Claudent agmen Literæ Moratorix, quas Principem, invitis licet Creditoribus, Debitoribus dare posse, Publicæ itidem Utilitatis intuitu, pluribus deducit ac persequitur B. Dn. Semblej in Diss. d. Induc. Moral. lib. 7.*

NUMC

Nunc URGENTISSIMÆ NECESSITATIS Casus paucis lu-
 strabimus, cujus præprimis *Publice* intuitu permittitur Domino ter-
 ritorii *invito* licet Vasallo, belli discrimine terræ suæ imminente, Præ-
 dium Nobile, Germ. den Ritter, & / ad Fortalitium inibi extruen-
 dum arcendumque hostem irruentem occupare & pro tuitione Sta-
 tus sui munire. *Vid. Excell. Müller. in Diss. d. Edif. Præd. Nob. Cap. 1. th. 6.*
per 106. ubi addit: cessante tamen bello Castrum sine moro Vasallo re-
 stituendum esse absque refusione expensarum fortificationis. *Natta.*
Conf. 555. n. 20. Klockius d. Contrib. Cap. 7. n. 115. quod alii etiam ad loca
 Jurisdictioni & Potestati belligerantis non subjecta, ceterum vicina,
 & si ab hoste præoccupentur, belligeranti admodum nociva, exten-
 dunt, ut & hæc summa belli ratio, quam Galli *Raison de Guerre* appel-
 lant *invito* licet Dominis istiusmodi Loci occupationem & munitio-
 nem & munitionem permittat: Quod quotidiana hæc proh dolor!
 miseris temporibus, quibus omnia bello ardere videmus, satis exem-
 pla edocent.

Eadem Imperiosa inevitabilis Necessitatis Lex efficit, ut, quan-
 quam ex communi Juris Gentium Doctorum calculo, Rex qui Re-
 gnum in patrimonio non habet, sed ex voluntate populi jure admi-
 nistrationis possidet delatum, neque in totum, neque pro parte pro-
 pria autoritate alienare possit, administrationis regulas excedente
 illo qui alienat, cum alienando faciat, ne administrare possit. *vid. Ziegl.*
ad Grot. Lib. 1. cap. 3. §. 13. Stryk. Diss. d. Sal. Publ. cap. 2. n. 54. nec magis
 jure proprio *invito* populo alius Rex obrudi possit, quam quo *in-*
vito Regi Regnum eripitur *Bartol. de las Casas in quest: Utrum Reges ci-*
ves à Corona jure alienare possint §. 25. Grot. d. J. Belli & P. Lib. 1. cap. 3.
th. 13. & Lib. 2. cap. 7. th. 3. Strauch. Dissert. Exotica 4. th. 18. Puffend. d.
J. N. G. Lib. 8. cap. 5. §. 9. Ziegl. all. L. Ubi addit: Facta tali alienatio-
 ne populum novo Domino resistere seque in Libertatem vindicare
 posse. Licita tamen sit etiam *invito* populo facta alienatio, si summa
 Necessitas illud exegerit, totumque vel pars sine Reipubl. exitio con-
 servari aliter non possit, nisi alterius ditioni subiciatur. *Vid. Puffend.*
d. l. Cui jungatur Roekl. ad Grot. Lib. 1. Cap. 4. n. 10. & Ziegl. ad Grot. Lib.
2. Cap. 6. §. 11. Ubi apposite hæc leguntur verba: Consensu populi,
 ut in alienationem interveniat, opus non est, ubi Necessitas alienatio-
 nem jubet, cum enim cura Reipubl. insolidum commissa sit, nil fa-
 cit contra voluntatem populi. *Conf. Stryk. d. l. n. 55.*

Nec aliter se res habet in bonis Domanalibus, denen Tafel. Gü-
 P 2 terii: 43

tern: Horum enim alienationem itidem Principi non esse permissam præter *c. intellectu 303. X. d. Jur. iur. ex communi Ddorum Opiniõne* probat Brunnem *Con. 1. n. 70. & Petrus Heigius part. 1. quæst. 19. n. 5. quos*
 44 *sequitur Stryk. all. l. n. 36.* Princeps enim rei suæ Domaniæ qd. Dominus est, ut maritus Dotis, vid. Stryk, *in Diff. d. Salv. Jur. Princip. Cap. 1. n. 35. & in Disp. d. Salut. Publ. Cap. 2. n. 56.* Nihil tamen secus & hoc exceptionem habet, si *Urgentiſſima Neceſſitas* alienationem requirat; Hoc enim casu *invito* populo recte alienari ipse fatetur Brunnem, *all. Conf. 1. n. 348.* Hinc Ddres tradunt regulam: Alienationem ceteroquin illicitam ex *Neceſſitate* convalidari. Gothof. *ad L. 13. ff. Famil. Erclsc. Menoch. d. A. J. Q. Cap. 182. Stryk. d. l. n. 57.*

Possemus quidem plura *Neceſſitatis Publicæ* adducere exempla docereque: An & circa *Sacra Inevitabilis Neceſſitas* jus aliquod tribuat, ut exempli causa, urgente belli calamitate, templa occupari, præditiisque militum firmari; itemque redditus Ecclesiastici in bellicos converti queant usus? At vero, cum tempori sumptibusque parcendum sit, ac præter opinionem sub manibus jam tum creverit. *Dissertatio*, hac quidem vice in hunc campum excurrere non vacat, quare veniam nobis à benevolo Lectore precati, quod datam supra fidem per omnia liberare, pagellarum haud permittat angustia, frequentioraque saltem exempla adduxerimus.

Ad *NECESSITATEM IN GENERE TALEM* missa *Publica Neceſſitate* gradum promovemus; visuri, qualiter hæc privatis etiam jus det, rem alienam *invitis* Dominis propria autoritate arripiendi & ex alterius patrimonio sibi vindicandi, quantum præsens postulat utilitas;

Huc pertinet (1.) *L. 2. §. 2. in fin. ad L. Rhod. de Jactu*; ubi dicitur:
 46 Quod, quando in navi deficiunt cibaria & alia ad vitam sustentandam necessaria, quisque quod habet, in commune conferre debeat; Quæ necessitas conferendi, utique continet jus contra *invitos* & negantes, ubi petitioni apud Judicem nec locus; nec tempus est, sumendi vid. Ahafv. *Fritsc. d. Præf. Neceſſ. Sect. 1. n. 6. quem sequitur Stryk. d. Salut. Publ. Cap. 1. num. 25. Jung. Grot. d. J. B. & P. Lib. 2. Cap. 2. n. 6.* ubi docet: *Gravissima Neceſſitate* reviviscere jus illud pristinum rebus utendi, tanquam si communes mansissent, quia omnibus legibus humanis ac proinde & in lege Domini, Summa illa *Neceſſitas* videtur excepta. Ex quibus colligunt Bartol. & Ddres: Ubi civitatem anno-
 næ caritas premit, quæ ad victum pertinent, fieri communia,

& aut suppeditanda egentibus, aut abundantibus *invitis* sine injuria auferenda esse; *Conf. Brunni. ad L. 2. §. 2. d. 1. ff. ibique Lauterb. 1b. 7.*

Pertinet huc (2) Casus *L. 29. §. 2. ff. ad L. Aquil.* ubi Jctus Ulpianus secutus Labeonem pronunciat, si navis mea vi ventorum in funes anchorales aut retia piscatoria alterius impellatur, nec aliter explicari possit, hæc *invitis*, etiam Piscatoribus discindi posse cessante hoc pacto L. Aquiliæ actione. *Vid. Grot. d. Jure Belli & Pacis L. 2. 1b. 6. n. 4. Jungeratur Schnob. Diss. 9. 1b. 6. Brunnem. ad L. all. §. 2. 4. ubi addit: Omnem Nautarum culpam hoc casu exulare debere.*

Referunt huc Ddres (3) Casum *L. 3. §. penult. ff. Ruin. Nauf. juncta L. 49. §. 1. ad L. Aquil.* Ubi privato, magna vi cogente & ex justo metu incendii suis ædibus avertendi causa vicinas ædes *invitæ* earum domino, ut destruat, licere dicitur, sive eo perveniat ignis, sive antea extinctus sit, ut contra destruentem nec ex Edicto de ruina, incendio &c. nec ex Lege Aquilia agi possit, cum injuriam non faciat, qui se rueri voluit, cum alias non posset. *L. 3. §. 7. in fin. ff. d. Incend. Ruin. Nauf. vid. Brunni. ibi & ad L. 49. ff. ad L. Aquil. Gai. 2. Obs. 22. n. 3. Berlich. Part. 5. Const. 35. n. 125. Grot. de J. B. & P. Lib. 2. Cap. 2. 1b. 6. n. 3. Jung. Dn. Georg. Amstel. in Diss. inaug. de Incendiis 1b. 22. & 29 & Struv. in Diss. d. Edif. priv. 1b. 59.* ubi addit in fine: Sit tamen pro salute totius vicinix domus vicini destruat, merito damnum destructæ domus ab omnibus vicinis sarcientum arg. *L. 1. & 2. ff. ad L. Rhod. d. fact. Gai. & Berlich. d. 1. quibus Jung. Menoch. d. A. L. Q. Cap. 399. n. 14. & Brunni. ad L. 3. ff. d. Incend. & L. 49. ff. ad L. Aquil. ubi n. 3. addit.* Hoc in casu ipsum destruentem non qua destruentem sed qua vicinum ad damnum pro sua parte ex æquitate L. Rhodix præstandum teneri; Cui ad stipulatur Modestinus Pistorius *Cap. 6. n. 9. & 16.*

Pertinet huc ultimo Casus *L. 14. ff. d. Presc. verb.* ubi respondet Jctus Julianus: Illum qui suarum servandarum mercium causa *inviti* Domini merces in mare projecit, nulla teneri actione, non obstante. *L. 2. ff. ad L. Rhod. vid. Hahn. ad Tit. all. in pr. Schnobel. Diss. 9. 1b. 8.*

Definimus hic plura afferre exempla; cum in similibus eadem Juris obtineat ratio atque dispositio, illud saltem adhuc ultimo annotamus loco: Ut *Necessitas* etiam in alienis Juri locum faciat requiri (1) ut *Certa* ac *Vera* sit non *Imaginaria* ac *Ficta*; Perinde enim est, non habeas causam, an fingas: *Simulata* pro nullis sunt; *Carent* quippe veritate adeoque & jure, (2) Ut Sit *Inevitabilis* ac *Urgentissima*; Nomen illud

non convenit casibus, qui evitari queunt, ut ut summo atque difficili studio; Quo respexit Plato, cum constituit, ex Vicini puteo tum demum aquam petendam esse, si quis in suo ad cretam usque foderit ad aquam exquirendam, quem in hanc sententiam adducit Grot. *Lib. 2. Cap. 2. ibi 7.* [3] *Ut remedium non adsit nisi ex usurei aliena, qui invito domino ideo justus, quia necessarius; Qualis haud erit, quando alia ratione necessitati medela vel auxilium constabit, ideoque antequam ad alienum porrigantur manus, tentanda sunt propria & sine damno alieno usurpanda.* (4) *Ut invocet prius, quam auferat ex alieno remedium.* Jus enim *Necessitatis* à rigore dominii exceptum, ut æquitate nititur, sic æquitatem in exigendo servare debet: Si igitur mora sine periculo sit extremo, æquum est precibus aut implorata Superioris optentare suppetias; Ubi negantur inique, necessitate fieri justum, quod vi necessaria contra inhumanam duritiam suscipitur: (5) *Ut non ultra Necessitatem licentia extendatur.* Illa enim hujus regula est, extra quam sit injusta. Igitur non aliud sumendum retinendumque quam exigit; Ubi custodia sufficit, non arripiendus usus. Ubi usus, non sumendus abusus.

59 Supra diximus, *Necessitatem aliam Facti esse aliam Juris; circa*

60 **ILLAM.**

Quæritur: *An invitis Dominis ad evitanda adversæ religionis suscipienda pericula, subditis licitum sit emigrare? Qualia extant exempla in crudelissima illa Superior: Ann. persecutione & reformatione Gallica: Et putamus, præterquam, quod ejusmodi emigratio Juri Naturali, propriæ*

61 *salutis curam dicitanti. Pufend. d. 7. N & G. Divino, ipso Salvatore fu-*

62 *gam suadente. Matth. 10. v. 23. & Humano conveniens sit. L. 31. ff. ad*

63 *Municip. L. 5. §. 3. & L. 12. §. 3. ff. d. Captiv. L. 1. & 2. C. d. Incol. §. wo aber*

64 *unser Pac. Religios. summam necessitatem, quæ homines in pristinum redigit statum, quo omnes liberi erunt. Grot. Lib. 2. Cap. 6. §. 5. quæque legem non habet L. penult. §. fin. ff. d. Excus. Tut. & magnum humanæ infelicitatis patrocinium est. Senec. Lib. 4. Cap. 27 liberam emigrandi, invito licet persequente, dare facultatem; Cum quæ causâ fuit vinculi*

65 *inter homines, non possit non esse causâ ejus dissolvendi, naturali ratione dictante, eo jure, quo quid constitutum est, idem etiam dissolvi. Vid. Dn. Schulz. Athenai Gedanensis Professor in Decade Casuum Illustr.*

66 *Modern. temp. §. 2. Ubi firmandæ huic sententiæ adhibet argumentum*

67 *à servo crudeliter habito desumptum, cui jurâ fugere permittunt, L. unis. C. Si quac. prædit. pot. Vid. Dn. Bekman. Diss. De jure recipiendi Exules.*

Qui-

Quibus addi potest, quod territorii Dominus ultra humanum modum cum Civibus agens pro subditis eosdem agnoscere amplius noluisse videatur, Imperantium felicitate in subditorum felicitate consistente. Grotius *Lib. 1. Cap. 4.* Beckman. *d. suspect. Doctor. Tyran. Cap. 2. lib. 6. p. 19.* illoque expellente, media qui fugiendi suppeditat.

Ad *Facti Necessitatem* Famis necessitatem pertinere in vulgus notum est; Cujus occasione quaeritur: *An Pater, cui hodie quidem filium, summa famis necessitate urgente, vendere invitum non licet, ut alterius servus fiat, servitute inter Christianos hodie abrogata, invitum saltem ad illa servitia addicere possit, quibus ea condicione est, qua est familia conductitia?* Et arbitramur cum Christin. *v. 3. D. 65. n. 3.* & qui hunc sequitur Stryk. *Disp. 4. ff. d. us. modern. Lib. 1. tit. 6. n. 6.* Si Pater ea sorte vivat, ut Magistratus, cui incumbit egentibus succurrere Struv. *ad ff. Exerc. 23. lib. 28. add. Bugnyon. ad LL. Abrogat. Lib. 1. Sect. 6.* Mornac. *ad Tit. C. d. Parent. qui fil. distrax.* frustra tenet suppetias, aut speret auxilium, nil quicquam ob stare, quo minus pater etiam hodie Filii licet puberis *inviti* operas alteri cedere valeat, quo necessitatis subsidium inde ferat, patria potestate nec hodie omni vi orbara.

Pergimus ad **NECESSITATEM JURIS**, cujus intuitu etiam *invitus* aliquid pati cogitur. Huc pertinet (a) Quod pro *invito* quis solvere possit. *Pr. J. quib. mod. toll. Oblig. L. 23. L. 40. & 43. ff. d. Solut.* Quoniam naturali & civili rationi convenit, conditionem alterius quamvis *inviti* reddere meliorem *L. 29. d. N. G.* non obstante *L. 69. ff. d. R. J. & 156. Cod. tibi dicitur.* *Invito* beneficium non dari: De cujus conciliatione Vid. Dn. *Damm. in Disp. sub Praesidio Prae-Nobiliss. Dn. Praelidis: De Donat. Praesumpt. Cap. 2. n. 204.* in ibique alt. Ddres Jung Bachov. *ad §. Item vobis J. Per quas pers. cuique acquirit. Et Barbof. Lib. 9. Cap. 83. ax. ult.*

(b) Quod *invito* Creditori liceat melius reddere, quam quod datum sit, *cum* melius sine dubio bonum sit. *L. 5. ff. d. V. Obl. & plus etiam minus contineat.* Vid. B. Redeker. *in Disp. d. Contract. Intermixt. Fax. qu. est. lib. 11. n. 7.*

(c) Quod ante diem solvi possit etiam *invito* creditori *L. 70. ff. d. Solut. L. 38. §. 16. L. 41. §. 1. d. V. Obl. Vid. L. 14. §. 11. seq. d. Legar. Gomez. Tom. 2. Var. Refol. Cap. 11. n. 22. seqq. Suthold. Disp. 15. aphor. 84. Schnob. Disp. 23. §. 27. in fin. L. 50. ff. d. Obl. & Act. L. 137. §. 2. d. V. Q. Donell. 15. Comm. 11. & in L. 4. §. 1. n. 47. d. k. O. Bachov. ad Treutl Disp. 19. lib. 2.*

(d) Quod, cum compensatio solutionis vicem obtineat, Guido rap.

- Pap. D. 171. Schnob. *Disp. ff. 10. th. 14.* Imo imaginaria & interpretativa dicatur solutio. *L. Si debitor 4. ff. Qui pot. in pign. L. 19. ff. d. Liber. Caus. Manz. §. 30 ff. d. Act. n. 15.* & hæc in vivo creditori fieri possit. *Mev. P. 7. D. 52. in bique all. jur. a.*
- 73 (1) Quod juris Necessitate Bachhov. § 3. 7 per quas person. Brunn. ad L. 32. ff. d. A. R. D. in vitis Dominis per servos acquiratur § all. 7 L. 26. Servus vet. ante ff. d. V. O. L. Etiam in vitis 32. ff. d. A. R. D. L. 44. de Acquir. poss. L. jussi 44. § fin. d. Usucap. Non tamen incommutabiliter. Vid. Harbof. *Lib. 9 Cap. 83. ax. 2.* Idemque (2) in Liberis parentum potestati suppositis obtineat § 1. 7. Per quas person. cuique habita tamen peculiorum consideratione.
- 74 An autem creditori INVITO pars debiti solvi possit. Non inepte hic quaeritur? Et respondemus per L. 41 §. 1. ff. d. Usur. L. 17 §. 8 ff. d. Act. Empt. L. 31. ff. de Reb. Cred. Cum alteri per alterum iniqua conditio inferri non debeat. L. 74. ff. d. R. 7. quod sane creditori per particularem obveniret solutionem, quæ non minima sæpe incommoda habet L. 3 ff. Fam. *Ercisc.* regulariter quaestionem negando: Excipiunt Ddres sequentes Casus (1) Si altera pars contentiosa L. 21. ff. d. Reb. Credit (2) Diversæ sint summæ. L. fin. Quib. mod. pign. solv. (3) Si debitor belli calamitate depauperatus sit per Recept. *Imp. d. An. 1654. §. Covielnund die Capitalia vers. fals aber Drittens. Vid. Lauterb. in Disp. d. Resid. pr. Mev. Part. 5. Decis. 103. Item Part. 3. D. 236. Hopp. Exam. Inst. ad §. 1 Quib. mod. toll. Obl. Eckholt. ad Tit. ff. d. solut. §. 3.* Ubi plures adducit exceptiones, ex quibus tamen ultimam saltem ad scopum nostrum pertinere remur.
- 79 Sed quid si plane aliud pro alio solvatur; anne INVITIS Creditoribus tenetur accipere? Et quamvis regulariter invitio creditori aliud pro alio obtundi non possit L. 2. §. 1. ff. d. R. C. L. 46. §. 1. ff. d. solut. Junct. Nov. 4. Cap. fin. Carpz. *Lib. 5. Resp. 120* Bachov. ad Treut. *Vol. 1. Disp. 20.* Hopp. in Exam. Inst. ad Tit. Quib. Mod. solv. oblig. duos tamen Ddres communiter hic excipiunt casus. (1) Nisi Necessitas cogat, debitorque utatur beneficio dationis in solum L. 16. Auth. Hoc nisi C. d. Solut. Nov. 4. Cap. 3. Nov. 120. (2) Nisi à lege hæc facultas aliud pro alio solvendi debitori sit data. Brunn. ad L. 2 ff. d. reb. Cred. Ex quibus duabus rationibus colligit sup. laudatus Schulz. in Decad. *quest. §. 3.* Exules Gallos die Frankb. fische Flüchtlinge/ quamvis illis in locis, ubi jam tuto versantur recepti, ad debita in patria contracta, relictis omnibus bonis & à Rege Fisco addictis, solvenda recte adstringantur jure creditoris metu & infortu-

nio debitoris neutiquam sublato Pantfchman. *Lib. 1. quæst. Pract. 14. n. 9.*
 Baldus *ad L. 108. d. Jur. D. lib. Afflictus D. 10. n. 6.* Crayetta *Disp. 6. n. 86.*
 § 97. Si tamen bona sua speciali hypotheca Creditoribus obligave- 84
 rint, eadem recte in solutum ex principis, in cujus territorio nunc de-
 gunt, sententia, invito Creditoribus offerre posse, quippe quæ ante sen-
 tentiam aliis quæ sita publicari non potuerunt *L. Post contract. 14. ff. de*
Donat.

Necessitatem Facti, de qua supra egimus, aliam esse Facti Præsen- 85
 tis aliam Supervenientis *Cap. 2.* diximus. Ad *Supervenientem facti ne-*
cessitatem etiam pertinet *Casus L. 3. ff. Locat. Conduct.* Ubi propter super-
 venientem indigentiam & necessitatem post contractum *vid. Brunn.*
ad d. l. item propter supervenientem refectionis necessitatem, quæ in-
 habitare ruinosas ædes conductori non permittit, Locatori *invitum*,
 Conductorem datur expellere, Conductionis tempore licet nondum
 exacto; Nisi in specie his duobus casibus renunciatum sit. *Trentac. 87*
Lib. 3. tit. Locat. resol. 4. n. 6. *Carpz. Part. 2. D. 137. n. 8. & Part. 2. C. 37. ib. 7.*
Stryck. in Tr. d. Causel. in Contract. Necessa. sect. 2. Cap. 6. §. 18. Ubi in fine
 addit: Posteriori casu, non obstante renunciatione, atque Locatore
 quiescente, ipsam tamen locatam domum ob imminens ruinam, 88
 ipsum conductorem facile fore expulsuram.

Eadem *Supervenientis Facti Necessitas* e. g. Pestis efficit, ut, quæ de 89
 Conductore *invito* expellendo diximus, etiam locum obtineant in eod-
 dem, *invito* Locatore, emigrante; Ut scilicet urgente diuturnæ pestis
 necessitate, *invito* Locatore, Conductorem locatam vacuam relinque-
 re & emigrare possit. *Vid. Gail. 2. Obs. 23. n. 7.* *Redecker. dist. Disp. all. 30.*
n. 5. *Franzck. ad 1. ff. Locat. Conduct. inibique Lauterb.* Ubi plura *Super-*
venientis Necessitatis adducit exempla, quorum brevitas studio B. L.
 remittimus.

CIRCA ABUSUM in specie *Patria Potestatis* notandum est: Quod 90
 Pater de *Patris* iustis dissentienti rationibus pati cogatur *invitum*, libe-
 ros nuptias contrahere exque potestate, licet non quoad omnem effe-
 ctum moribus hodiernis egredi; Modo ante sponsalia liberi legitime
 requisiverint consensum Parentum. *Vid. Carpz. Jurisp. Eccles. Lib. 2.*
Def. 55. *Brummem. d. Jure Eccles. Lib. 2. Cap. 19. n. 5. aliisque.*

An autem *invitus* etiam Pater cogi possit, ut patiatu Filium per 91
 separatam hodie æconomiam è sacris paternis egredi, quæritur? *Vid.*
ea de re dissententem Stryck. in Disp. 5. d. Us. Mod. §. 20.

92 Quid in patre binubo intuitu liberorum priorismatrimonii obtineat de Jure Lubecensi & an pater ad secunda advolans vota *invitus* cogi possit, ut separet, docebit *Jus Lubec. Lib. 2. t. 2. art. 2. n. 12.*

FAVORE LIBERTATIS *invitum*, ut patiatu aliquid cogi posse duobus saltem ibimus demonstratum casibus, quorum primus est, quod inestimabile libertatis beneficium L. 106 d. R. f. etiam *invitus* datur L. fin. §. 2. C. d. *Test. manum.* Ubi dicitur: Romanam Civitatem recusare nemini servorum licitum esse. Joart. à Sande *Comm. in tit. ff. d. R. f. ad L. 69.* Vide hujus generis plures casus, quos annotavit. Catel. Cott. in *Memorab. suis in verb. Beneficium invito non datur.*

94 Secundus est in L. 6. §. 6. ff. d. *Srat. Lib.* Ubi ad particularem solutionem recipiendam Creditor *invitus* cogi potest *Favore Libertatis.*

95 INTUITU PIETATIS & RELIGIONIS dux hic moveri possunt Coronidis loco quaestiones (α) An Judaeorum infantes *inviti* parentibus ad baptismata auferri possint? Et (β) An Judaeorum infantes non obstante Patria Potestate *inviti* parentibus sacro fonte à peccatis

96 abluvi possint? Prius affirmat Zasius *Quaest. 1. d. Judaeis* Hinr. Corman.

97 in *Respons. d. Judaeis art. 3.* alii tamen negant Vid. Reinkinck. d. *Regim. secul. & Eccles. Lib. 2. Class. 2. Cap. 3. n. 43.* Cui ad stipulatur Vafq. *Contr. Illust. L. 1. Cap. 8. n. 12. Excell. Dn. Ränger, Profess. in Acad. Patria famigeratiss. in Disp. d. Jur. Baptism. 1b. 21. Cap. 2. & Dn. Lincker in Disp. d. Bapt.*

98 inibique allegati Ddres. Balduinus, in *Cas. Cons. Lib. 4. Cap. 8.* ubi tamen n. 3. hoc ita declarat: Nisi infideles vel eorum liberi jure belli, aut per emptionem, donationem, captivitatem aut quocunque alio modo legitimo in nostram pervenerint potestatem & sic pars familiae nostrae

99 facti, exemplo Abrahæ, non tantum ex sanguine natos, sed & emptitios, qui non erant de stirpe ejus circumcidentis. Genes. Cap. 17. vers. 13.

100 Alterum quod concernit quaesitum Zas. *Tom. 5. quaest. 2. d. Judaeis* id affirmat, quem sequitur Reinkinck. *all. l. n. 46.* scilicet infantes Judaeorum *inviti* etiam Parentibus posse petere baptismum, neque parentes vigore Patriæ potestatis id impedire posse. Quibus fusius deducendis, cum Conscientiam tangant & à Theologis rectius discutiantur, ne in alienam messem falcem immitteramus temere, non immorabimur; Sed hisce pro ingenii modulo temporisque ac sumptuum ratione expeditis, vella contrahimus, inque illius Nomine, quo Auspice, Academicum hunc

101 Discursum exorsimus, eidem imponimus

F I N E M.

MAN-

MANTISSA.

I. Pater filio illatam injuriam ipso invito remittere potest per L. 17. §. 12. ff. d. Injur. Boer. D. 120. Harpr. §. 2. *J. de Injur. n. 17.* Schnob. *Disp. 24.* §. 9. ubi id ad actionem civilem restringit per L. 5. §. 6. ff. d. Injur. Conf. Brunnem. ad L. 17. all. ubi hanc limitat sententiam, ut procedat nisi filius sit honestioris conditionis patre, per §. 13. dict. L. 17. Vid. Gomez. Tom. 3. *Resol. Cap. 6. n. 6.* Boer. d. l. & Clarus §. fin. *quasi 5. n. 22.*

II. *Injunctum* quem teneri recipere rem commodatam deterioratam oblato deteriorationis pretio defendit Schneidew. in *Comm. J. tit. d. Actio. ad §. 16. n. 22.* Distinguit vero Brunn. ad L. 3. §. 1. ff. *Commod. se-*cutus Bachov. ad Treut. *Vol. 1. Disp. 24. ib. 2. Lit. F.* Hahn. ad Wesenb. & Struv. *tit. Commod. inter deteriorationem leviolem & graviolem;* Ut hoc casu integram Commodatarius estimationem solvere teneatur; Illo vero Schneidew. procedat sententia; Cui & nos calculum nostrum adjicimus jure Saxonico indistincte videtur statutum, commodantem cogi non posse, oblato deteriorationis pretio rem deterioratam recipere, *Vid. Art. 5. Lib. 3. Jur. Sax.*

III. In Commune sepulchrum *invitis* ceteris mortuum inferre licet. §. 9. *Inst. d. Rer. Divis.* Hac enim ratione socii non nocetur, cum locus iste jam sit religiosus. Sepulchrum enim dicitur, ubi corpus ossave hominis condita sunt. L. 2. §. 2. ff. d. *Relig. & sumpt. Fun.*

IV. Alienum fundum invito Domino ingredi licitum est quærendæ rei suæ causa per L. 15. ff. *Ad Exhibend.* in specie glandis, i. e. fructus, legendæ L. 1. §. 1. ff. d. *Gland. Leg.* quæ in vicinam aream delapsa: Hanc enim intra triduum invito licet vicinæ arboris Domino legere permittitur L. *unic. ff. eod. Conf. Brunnem. & Eckholt. & communiter Dres all. 1.* Quod tamen hodie communi Praxi immutatum, ut illi fructus relinquuntur, in cujus fundo reperiuntur, docet Stryk. in *Us. Modern.* & de Praxi Saxonica in specie testatur. Carpz. *Part. 3. C. 32. D. 25. nec non Zosius & Struv. ad 1. ff. d. Gland. Leg.*

V. Alias qui invito & contradicente Domino alienum fundum ingreditur in legem committit. L. 13. in fin. ff. d. *Injur.* Vnde primo intuitu quoque videbatur dicendum; illum feras in alieno fundo captas ex facto, cui lex resistit, sibi non acquirere *arg. L. 5. C. d. Leg.* Quia tamen *actus ingressionis* ab actu *occupationis* probe distinguendus est, ne-

que ab uno actu diverso ad alium valeat illatio. Carpz. *Part. 1. C. 53. D. 9. n. 5. & 6.* Everhard. *in Loc. Leg. 18. à separatis per tot.* non dubitamus asserere: Venatorem feras in fundo alieno invito licet Domino captas sibi acquirere §. *Fera 12. Inst. d. R. D. Georg. Mohr de Nigromonte d. Jur. Venand. Part. 1. Cap. 2. n. 15. Dn. Præf. in Disp. d. Gemm. Cap. 2. n. 12. seqq.* Quid moribus hodiernis hoc casu obtineat docet. Brunnem. *Exerr. Justin. 4. § 11. & Heigius eod. n. 12.*

VI. Pacta dotalia ab uno Conjugum invito altero revocari possunt. Carpz. *Part. 2. C. 43. D. 10. Gail. 2. Obs. 117. Mynsing. 1. Obs. 8.* Modo inita sint per modum ultimarum voluntatum. Vid. Stryk *d. Cautel. in Contr. Necess. Sect. 3. Cap. 8. §. 19. & 20.*

VII. Nil obstat, quo minus Emphyteusos Dominus jus suum invito Emphyteuta alienare possit. Carpz. 2. *Const. 39. D. 10. inibique all. Ddres.*

VIII. Secus se res habet in Domino Feudi 2. *Feud. 34. §. 1. Harm. Pistor. Part. 1. quest. 22. n. 17. Et Stryk. in Exam. Feudal. Cap. 19. quest. 16. inibique all. Struv. & Antonius.*

IX. Exceptiones reo competentes invito eo à fidejussore opponi possunt. *L. 32. ff. d. Fidejuss.*

X. Servus testatoris proprius invitus cogitur esse heres §. 1. *Inst. d. Hered. Qual. & Different.*

XI. Heres Fiduciarius adire nolens hereditatem eandem invitus adire cogitur & restituere. §. 7. *J. d. Fideicom. Hered. Gomez. Resolut. Cap. 5. n. 3.*

XII. Qui rogatus est Patrimus, beatissimum hoc munus invitus subire cogitur, nisi multa pecuniaria vel carcere vel etiam deprecatione publica puniri velit; prout in *Consistorio Cizensi Mens. Junii Anno 1677. judicatum refert Joan. Schüller in Inst. Jur. Canon. Lib. 2. Tit. 2. §. 27.*

SOLI DEO GLORIA.

L. N. J. C.

I. N. J. C.

DISPUTATIO JURIDICA

DE

RESIGNATIONE IUDICIALI.

Vulgo

Von der

Berichtlichen Auffassung.

QUAM

AUXILIANTE DIVINI NUMINIS GRATIA

AC

SUFFRAGANTE MAGNIFICO ICTORUM ORDINE

IN ALMA ROSTOCHIENSI

PRÆSIDE

DN. JOHANNES Klein/

J. U. D.

PRÆCEPTORE, HOSPITE AC FAUTORE
SVO ETATEM ESTIMATISSIMO

Ad diem 18. April. 1692.

IN AUDITORIO MAJORI

BENEVOLE ERUDITORUM CENSURÆ

SUBJICIT

MICHAEL HENNING Bedderkop/

HOLSATUS.

AUTOR ET RESPONDENS.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL RUDIGERI. ANNO 1705.

DISP. VIII.

Q 9 3

I. N. J. C.

CAPUT I.

Exhibens

Generalia circa Resignationem Iudicialem, Definitionem tam Nominalem, quam Realem ejusque Evolutionem, Divisionem, ac Originem.

SUMMARI A.

EX Consensu Gentium sociali, ad usum & necessitatem communem ressiiciente omnis pene descendit Conventionum nexus. n. 1
 Modus firmiter obligandi ex lege civili est. 2
 Hujus rationem exhibet. 3
 Salus Publica omnium Legum Civilium impulsus finis est. 4
 Arbitrium circa res suas liberum expedit saepe jure civitatis limitari. 5
 Exemplum ejus obvium Moribus est in Resignatione Judiciali, vulgo die Auflassung für Gericht. 6
 Non aliter dominium rerum immobilium pleno in accipientem jure transire, quam pravia judiciali Res-

gnatione, non est ex Gentium Placito 7
 Juri Gentium simplicitas magis, quam scrupulosa alienationis sollemnitas antica est. 8
 Resignationis judicialis hodierna sollemnitas juris Romani per omnia regulis haud convenit. 9
 Reholera fere tamen videtur veterem mancipandi sollemnitatem, aut non multum effective ab illa differre. 10
 Summa & equitate & utilitate suffulciunt. 11
 Quod demonstratum datur ex collatione cum veteri mancipatione instituta. 12
 Resignationis Causa finalis traditur. 13. seqq.
 Metho-

<i>Methodi Syllabum in capite primo exhibet.</i>	18	<i>civili termino dicitur Resignari.</i>	36
<i>Etymologiam.</i>	19	<i>Sic Hodie Probendi & Canonici dicuntur Resignari.</i>	37
<i>Homonymiam</i>	20. seqq.	<i>Resignare idem ac Cedere.</i>	38
<i>Synonymiam</i>	21	<i>Hujus ratio Redditur.</i>	39
<i>Publica auctoritate obsequata privatim resignare illicit.</i>	22	<i>Et hac ratione accipi h. l. docet.</i>	40
<i>Testamenta solemniter resignanda.</i>	23	<i>Judiciale ceteroquin denotat omnem actum tam in iudicio, quam extra illud, modo auctoritate adhibitus gestum.</i>	42. seqq.
<i>Resignare idem denotat ac rescribere.</i>	25	<i>Hic v. ad iudicium restringitur.</i>	44
<i>Item: Signis loquenti signis respondere.</i>		<i>Describitur Resignatio judicialis.</i>	45
<i>Mit Winen reden.</i>	26	<i>Vox Actus cuncta comprehendit, quo quis aguntur modo.</i>	47
<i>Item abrogare & irritum facere.</i>	27	<i>Neque jure Saxonico.</i>	49
<i>Et apud JCios: Ulteriori ex contractu nexus renuciare.</i>	28	<i>Neque Lubecensi valet extrajudicialis rerum immobilium alienatio.</i>	50
<i>Creditor, qui sub annuis usuris datam pecuniam absque temporis determinatione, diutius seniori expositam habere non vult, commodo ante solutionem tempore resignare debet.</i>	30	<i>Ejus rationem exhibet.</i>	52
<i>Sine prava Resignatione locatis indefinitè operis, locatori è famulatio discedere illicit.</i>	31	<i>Resignationem judicialem esse actum contentiose jurisdictionis fusus probatur.</i>	53. seqq.
<i>Jure Lub. Conductorem ex adibus expellere locatori integrum non est, nisi iusto tempore facta sit Resignatio</i>	32	<i>Rationem dubitandi exhibet.</i>	54. seqq.
<i>Relinquitur pradium sub pacto antichretico oppignoratum iusto tempore resignare debet.</i>	33	<i>Rationes decidendi.</i>	56. seqq.
<i>Resignare etiam JCios significat Abdicare & Reddere.</i>	34	<i>Venditor invitus perfecta solo consensu venditione ad resignandum dicitur.</i>	57
<i>De Resignatione Officiorum agitur remissive.</i>	35	<i>Non unicuique, nec quomodocumque resignare licet.</i>	58
<i>Aliquando jus, quod vendi nequit,</i>		<i>Venditor rem venditam precise tenetur tradere.</i>	58
		<i>Actus voluntariae jurisdictionis, neque solemnitatem loci neque temporis, nec iudicia competenti non desiderant.</i>	59. seqq.
		<i>Qua omnia tamen ad resignationem</i>	

- nem judicialem necessaria sunt. 60. seqq.
- Ad Dubitandi Rationes respondetur.* 66. seqq.
- Sola Resignatio absque pravia contrahentium conventiono nil operatur.* 75
- Conventio absque Resignatione inmen valida est.* n. cod.
- Resignatio affinis est actibus voluntaria jurisdictionis.* 76
- De Resignatione-jurium & privilegiorum hic non agi docet.* 77
- Ad rerum mobilium pleno iure transferendum dominium neque Jure Saxonico neque Lubec. Resignatio necessaria est.* 78
- Neque sine commerciorum impedimento ac Reip. incommodo Statuto in hisce rebus induci posse probatur.* 79. seqq.
- Commerciorum utilitas maximū Reip. fulcrum est.* 84
- Commercia omnis mora impatientissima sunt.* 81
- Alienatio generaliter accepta omnem includit actum, quo res à nobis in alium transire potest.* 83
- Prohibita alienatione etiam oppignoratio prohibita censetur.* 84
- Excipiuntur odiosa & penalia. eod. n.*
- Quicquid prohibitum est in termino, illud etiam prohibitum est in via.* 85
- Alienatio in strictissima significatione ad solam restringitur venditionem.* 88
- In media significatione ab omnem denotat causam domini inter vivos translativam.* 88
- Quo in sensu b. l. accipitur.* 87
- Per jus, quod resignare debet alienans, intelligitur eam minus plenum, quam plenum dominum, eam partis, quam totius. 90. seqq.*
- Quicquid juris est in toto, qua toto, illud idem juris est in qualibet socius parte.* 93
- Nec excluditur Fictum dominium.* 94
- Dominus per Procuratorem speciali ad resignandum mandato instructum rectè resignat.* 96. seqq.
- Non aequè per Procuratorem totorum bonorum simpliciter talem.* 98. seqq.
- Ubi specialis animi declaratio desideratur, ibi non sufficit mandatum generale.* 100
- Quoties de singulari domini prejudicio agitur, toties specialis animi declaratio desideratur.* 101
- An Dominus per Procuratorem totorum bonorum cum libera resignare possit, quaritur.* 102
- Affirmantium rationes exhibet.* 103
- Quoties quis mandatum cum libera habet, toties omnia illæ expedire potest, quæ speciale ceteroquin mandatum requiritur.* 104
- Negantium rationes exhibet.* 105. seqq.
- Respondetur ad Affirmantium rationes.* 106
- Regula tradita n. 104, limitatur: Nisi agatur*

- agatur de magno Domini prejudicio.* 107
- Negantium sententiam approbavit Praxis Saxonica.* 108
- Affirmantium tamen ceu jure veriorum nos amplectimur.* 109
- In Praxi tamen & extra Saxoniam preferendam esse Negativam concedimus.* 110
- Ceu equiorum.* 111
- Utravilla, quae ipse dominus facturus fuisset, non extendendus tenor mandati generatis, etiam cum libera.* 112
- Desideratur in Resignatione judiciali potissimum Competentia judicis ratione rei & causae.*
- In Resignatione rei allodialis judex competens est, judex rei sitae.* 114
- In Resignatione rei feudalis, feudi dominus.* 115
- Nisi super Resignatione inter Dominum & Vasallum lis sit, quo casu Praes Curia judices sunt competentes.* 116
- Jure Saxonico ad Resignationem judicialem omnibus numeris absolvendam tria requiruntur. (1) Judicialis Resignatio & abdicatio. Die Auflassung (2) Judicialis traditio. Die Uebergebung. (3) Judicialis investitura. Die Anweisung und Belehnung.* 118. seqq
- Alterutro omisso pleno jure non procedit alienatio.* 121. seqq.
- Jure Lubecensi sufficit judicialis cessio*
- die Gerichtliche Verlassung vor dem sitzenden Rath. (2) Inscriptio in Librum publicum. Die Einschreibung in der Stadt Erbbuch.* 124. seqq.
- Quae ultima vice Investitura fungi videtur.* 123. & 125.
- Dividitur Resignatio (1.) in Judicialem & Extra judicialem.* 126
- Quae ultima tamen hujus loci non est.* 127
- (2) In Expressam & Tacitam.* 124
- Illa subdividitur in Oralem, & Literalem* 132. & 133
- (3) In Necessariam & Voluntariam.* 134
- (4) In Perpetuam & Temporalem.* 136
- (5) In Puram & Conditionalem.* 136
- Hac subdividitur in Suspensivam & Resolutivam.* 136
- Originem Resignationis alii veteri Quiritium juri adscribunt* 137
- Cui tamen formaliter accepta parum convenit.* 137
- Fluxisse vero videtur ex Jure Saxonico. indeq; ad Jus Lub. permanasse.* 136
- Jus Lub. maximam partem ex Jure Saxonico desumptum est.* 141
- Et proxime inde interpretationem petit.* 142
- Resignatio in Batavia.* 143
- Flandria, Geldria.* 144
- Aliisque Germania locis Hodie frequentatur.* n. ult.

§. 1.

- 1 **C**onventionum penè omnium, qui contrahentes ligat, nexum, socialem Gentium introduxisse consensum, communi juxtautilitate ac necessitate subnixum, sanè edoctus ratione ac temporum usu jam olim agnovit Jctus Hermogenianus *Lib. 1. Jur. Epitom.* Cujus multis post annis Imperiali splendore illustratam sententiam exhibet Divus Justinianus in *L. 5. ff. de J. & J.* indeque desumpto §. 2. *J. de J. N. G. & C.* At verò firmiter obligandi rationem, efficacem inter cives parituram actionem, rerumque dominià valide in accipientem transferendi modum, sedula Legislatorum excogitavit solertia. Difac. Covarruv. *inc. Quamvis De Pact.* in 6. Gabriel Vasquez *Opusc. moral. De Testam. c. 3. Dub. 1. n. 11.* Martin. Bonacin *Theol. & J. U. D. Theol. Moral. Tract. De Restit. & Contract. Diff. 3. qu. 1. punct. 1. n. 3.* qui defultatoriis non minus levitatibus quam callidis hominum machinationibus obviam ituri, publicæ Utilitatis, ad quam, ceu finem jurisprudentiæ ultimum omnes Leges collimant, quamque intendunt unice, quorum sedula vel circa ferendas vel applicandas vel exequendas leges opera defudat, Stryck. *in Diff. de Salut. Publ. Proem. n. 5.* habita ratione, non in actibus ultimarum dumtaxat voluntatum testantium liberum jure Gentium arbitrium certis solemnium regulis includere, sed & inter vivos rerum suarum in alios transferentium voluntatem Civitatum placitis limitarunt.

§. 2. Cujus sicuti rei varia in jurè Romano passim prostant exempla, ita sequentia subinde quoque tempora, æmula solertia Romanorum erga Cives suos laudabilem curam adæquare cupientia, in variis juris articulis, interque illos præprimis in alienationis negotio, non cuicumque, nec quomodocunque, de rebus disponendi suis liberum reliquere arbitrium, quin illud potius saluberrimis ceterorum locorum Statutis juri Gentium, imo & Romano non plene cognitis, providentissimè coarctarunt.

6 §. 3. Quorsum Moribus ac statutis bene multorum locorum circa rerum immobilium alienationem salubriter introducta ac approbata Judicialis Resignatio vulgo die *Aufflassung vor Gericht & alibi: Die Verlassung zu Stadt-Buch* Echrisse jure sane optimo refertur.

§. 4.

§. 4. Sicuti enim extra omnem controversiam aleam positum esse remur, res immobiles alienaturum non aliter pleno jus circa illas suum in accipientem jure transferre ac derivare valere, nisi *ante intervenientibus solenniter dominium suum resignaverit*, id quidem ex communi Gentium placito, quibus simplicitas magè, quam scrupulosa alienationis solennitas amica est, haud fluere; ita nec juris Romani hunc alienandi modum per omnia convenire regulis, veterem licet **manicipandi solennitatem**, Romæ olim tantopere commendatam, ferè redolere, aut certè non multis ab eadem parasangis differre videatur. Magnific. Mev. *ad Jus Lub. Lib. 3 Tit. 6. a. 1. n. 2.* nemo non cui limitatiorem nobiscum utriusque collationem instituere volupe est, ipsa rerum evidentia victus ingenuè fatebitur.

§. 5. Nectamen inde nulla hanc Resignationis solennitatem suffulciri aut æquitate aut civium utilitate opinari fas est.

§. 6. Quenadmodum enim, quæ olim Romæ libripende & quinque testibus presentibus certis verbis expediebatur rerum solennis **mancipatio**, qua de vid. Ulpian. *Inst. Tit. 19.* Paul. 2. *sent. Tit. 17.* & *Bæd. in Topic. Cic. juncto §. 1. J. de Test. Ord.* primam sapit æquitatis regulam, humanam inconstantiam æctiori obligationis nexu ad conventionis observantiam cum maximo Reipublicæ commodo adstringentem; ita, quo certius de contrahentium constaret voluntate, quoque validius ad illa, quæ semel placuerunt, bona fide custodienda, obligarentur cives, è commodo Reipublicæ visum fuit, alienationes quarundam rerum jure civitatis non aliter ratas habere, quam actis intervenientibus alienaturus pleno jure dominium rei suæ solenniter resignaverit.

§. 7. Hac quippe via, qua contractus, actus ac Civium conventiones publicis inseruntur & ut barbare loquamur, ingrossantur actis eorumque fide ac sanctimonia defenduntur, non solum major certitudo fidei ac constantiæ inde illis conciliatur, ut eo minus dissimulationibus obnoxii sint, quo magis *judicialis* istiusmodi *Resignatio* iis nitiatur documentis, quæ fide ac jure digna ac muniendæ litigiorum amplitudinis præsidium cautè quaritur: Ut jam saltem summo tangamus digito, ex hac præterea solennitate ipsum Publicum majorem ac evidentiorum sibi com-

parare certitudinem posse, onera patrimonialia certis immobilium possessoribus imperandi. *Mæv. ad. J. Lub. L. 3. Tit. 6. a. 1. n. 15.*

- §. 8 Hanc ergo utilem non minus, quam æquam hodiernarum
- 18 *Resignationis* solennitatem pleniori tractatione admonitum Jcti Pauli in *L. 25. pr. ff. De Liber. leg. & exemplum Ulpiani L. 1. ff. De susp. lit. executuri*, ne τῆς ὑστερολογίας argui jure possimus, antequam ad describendam *Resignationis Judicialis* indolem, ejusque deducendam originem prolabamur, disputantium inhærentes regulis de *Etymologia*, *Homonymia*, & *Synonymia Resignationis* pauca pro meliori Rubricæ intellectu præfabimur.
- 19 §. 9. Acceptum autem fert natales suos *Resignatio* verbo *SIGNARE*, quod idem est, ac signo notare, & præpositioni *RE*. quæ inter varias, quas post alios fusius exponunt. *Faber in Thesaur. b. voce & Martini in Lcx. Philolog. eadem.* significationes verbo juncta, ejus, quocum componitur, sensum planè contrarium infert, ut hinc *RESIGNARE* idem propriè sit, ac signatum aperire. *Vid. Martini. d. h. & Calvin. Lcx. part. RE.*
- 20 §. 10. Non eadem verò hujus verbi apud Philologos & Jctos ubique est acceptio. (1.) Enim *Resignare* tam extra foriulum, quam in jure nostro: *Fideliter obsignata uerum aperire ac solvere* significat, v. g. *Resignare Epistolam*, eiuem *Brieff aufbrechen oder eröffnen*. Qualiter *Publica* autoritate obsignata, non nisi *Publica* autoritate. *resignare* fas est: Unde illud: *Es stehet niemand frey / Des Gerichts Sitz ge eigenmächtiger weise zu brechen: Quo* idem in sensu plane nativq & proprio, miles §. 4. 7. *De milit. testam.* testamentum ante militiam
- 21
- 22
- 23 non jure conditum dicitur *resignare* i. e. signatum aperire, & testamenta solenniter *resignanda* esse docemur *t. s. ff. Quæ ad. test. aper.*
- 24 *Brunn. d. t. jung. L. 6. ff. eod. L. 23. ff. Qui test. fac. possint.* quorum quoque pertinet, *L. 1. §. 36. ff. Depositi.* Ubi alter coherendum partem depositæ pecuniæ repetens *resignari* sigillum saculo impressum *urget. Conf. Disp. Bartholdi P. P. Francofurt. De Signata Charact. c. 1. p. 17.*
- (2) Apud *Festum* vò *Resignare* idem denotare ac *rescribere*, auctor est
- 25 *Eilhard. Lubinus in Antiquario suo, hoc verbo.* (3.) Eo etiam accipi sensu, ut idem significet, ac per signa loquenti signis respondere. Mit einander durch *Minen* reden, notavit ex *Cæsario Heysterb. L. 8. c. 96. Carlu Fresne in Glossario ad Script. med. & infim. Latin. Voce Resignare. Unde forsân Die Minen. Sprache.*
- (4.) Apud

(4) Apud *Classicos* *Autiores* *resignare* sæpe etiam idem denotat ac *abrogare* & *irritum facere*. Sublatis enim sigillis fides atque autoritas tabularum solvitur. Huc pertinet locus Ciceronis pro *Archia c. s. pr.* Nam cum *Appii tabula negligentius asservata dicerentur*, *Gabinii, quam diu incolumis fuit, levitas, post damnationem calamitas, omnem tabularum fidem resignasset* & *Flori. L. 4. c. 7. Brutus, cum in Cassio etiam suum animum perdidisset, ne quid ex Constituti fide resignaret, ipse quoque uni Comitum suorum præbuit laus* (5) Apud *Jctos* idem etiam denotat ac *denunciare* & *ulteriori ex contractu renunciare*, vulgo, *los kündigen*/ Vid. *Mev. P. 1. Dec. 73. & P. 3. Dec. 144.* Unde passim in mutuo sub annuis usuris absque temporis determinatione concesso, Creditorem nolentem porro fœnori expositionem esse pecuniam, commodo ante solutionem tempore *resignare* oportere tradunt *Jcti*. Hinc instrumentis super mutuo confectis hanc inseri clausulam utile esse docet *Magnific. Stryk. in Tr. de Caut. Sect. 2. C. 2. §. 8.* Sollte auch dem Gläubiger nicht belieben dieses Capital ferner dergestalt Zinsbarh stehen zu lassen/ oder dem Debitori nicht gefallen dasselbe länger zu behalten/ so soll einer dem andern solches Capital ein halb Jahr vorher resigniren und auffkündigen. Sic & in casu locatarum indefinite operarum, nemini integrum esse è famulatio discedere, nisi iusto *resignaverit* tempore; *Wo er nicht zur rechten Zeit seinen Herrn den Dienst aufgekündiget hat. docet Mev. P. 2. Dec. 331. per tot.* Pariter nec jure *Lubecensi* Locatori conductorem ex ædibus conductis expellendi facultatem concedi, nisi in domo *Majore* ante semestre spacium Conductori facta sit *Resignatio* discere est ex *Jure Lubec. L. 3. Tit. 8. art. 2.* Qua quoque ratione prædium sub pacto antichretico oppignorum rehiturum *resignationem* iusto tempore præmittere oportere asserit, *Stryk. dic. Tr. de Caut. Sect. 2. C. 4. p. 204.* (6) *Jctis* idem prætereasignificat ac *abdicare* & *reddere* qualiter accipitur in *Resignatione Officiorum*, tam *Ecclesiasticorum*, de qua vid. *Brunh. ad Jus Eccles. L. 2. c. 4. §. 14. in- ibique Stryk. quam secularium ac civilium*, vulgo vom *Dienst* *abdan-* *cken* Vid. *Mev. P. 7. Dec. 333. n. 2. Flamin. Paris. Tract. De Resign. Benef. L. 1. Quest. 1. n. 34.* & *Petrus Gregor. Tholosan. Syntag. Lib. 17. c. 18.* Ubi: An *Resignatio* à *Cessione*, *Renunciatione* & *Ejuratione* *beneficii*, quæ sæpius confundi norat *Paris d. l.* differat, docte demonstrat. (7) Aliquando jus, quod proprie vendi nequit, si tamen accepto pretio in alium transferatur, civili termino *resignari* à *Nostribus* dicitur. Sic *Canonatus* & *præbendæ*, non quidem vendi, pro pretio tamen moribus

bus resignari solent. Vid. Ann. Robert. *Rer. judic. Lt. c. 7.* Flam. parit
 De Resignatione Simoniaci L. 14 *quest. 1. seq.* jung. Excell. Stryk. *Tract. de*
 38 *Sucess. ab intestat. Diss. II. c. 3. n. 5.* (8) Tandem idem denotat, *accedere*
 quo in sensu hoc verbo utitur Horatius L. 3. *Od. 29. v. 13.*

Si celeres quatit [fortuna]

Pennis, resigno, que dedit

8 *Lib. 1. Epist. 7. v. 34.*

Hac ego si compellar imagine, cuncta resigno.

- 39 Cujus locutionis rationem inde petitam esse docet Buchn *in Lex. 8*
 Faber. *h. verbo.* quod veteres, si quid rerum parassent, condere id, at-
 que obsignare soliti fuerint, ne quid aut negligentia, aut furto periret:
 Quo cum uti vellent, illud ideo resignari dixerunt, quod redderetur, *ve*
 40 *ejus usus jam alii concederetur ac aperiretur*; Quæ ultima notatio Rubro
 Disputationis nostræ apprime convenit, utpote quo in Resignatio de-
 notat cessionem ac abdicationem juris ac proprietatis, alio nomine,
 41 *Remissionem, & non nullis Resutationem ac Mancipationem* dictam, vulgo,
 die *Auflassung, Aufgebung, Ubergab, Verlaß oder Verzicht.*
- 42 §. II. Vox altera JUDICIALIS Nigro præmissa, quamquam cete-
 roquin omnem actum, tam in judicio, quam extra illud, interveniente
 modo Magistratus autoritate gestum haud infrequenter in jure no-
 stro completatur, cum ibi acta esse videantur, ubi aliquid judiciali sit
 43 autoritate. Wesembec. *f. Tit. Qui test. fac. possint n. 10.* Reusner. *Tract.*
 44 *de Testam. V. 2. P. 4. c. 19.* Carpz. *P. 3. C. 3. D. 6.* Richter. *P. 1. Dec. 30.* hicta-
 men in Rubro, nec non in tota Disputatione strictius accepta solum
 denotat actum *in loco Judicii* vor dem sitzenden Richter. *vid. Jur. Lub. L. 3.*
Tit. 6. art. 2. expeditum, cum de resignatione extrajudiciali, pleno effe-
 ctu proprietatem in accipientem transferre haud valente nulli simus
 solliciti, sed *de judiciali* duntaxat, Resignatione, quæ accipientem prote-
 nus dominum efficit, his agere pagellis animus sit.
- 45 §. 12 Quam cum Excellentissimo Strykio *in Tract. De Sucess. ab*
intestat. Diss. 6. c. 4. 1b. ult. hisce prælibatis ita describimus: QVOD SIT
 ACTVS JVDICIALIS, QVO REM IMMOBILEM ALIENA-
 TVRVS, JVRI SVO CORAM COMPETENTE JVDICE RE-
 NVNCIAT, REMQVE PLENO JVRE ACVIS INTERVE-
 NIENTIBVS PRÆVIA INVESTITVRA IN ACCIPIENTEM
 TRANSFERT.
- 46 §. 13. Posuimus (1) Generis loco ACTUM, eo, quod Resignatio
 judi-

judicialis non ubique uniformiter expediatur, statutis Moribusque locorum diversis, modo hanc, modo aliam solemnitatis observantiam hic requirentibus; Hujuscemodi vero negotiis, quæ ita varie perficiuntur, atque quorum non ubique eadem forma esse noscitur, omnium commodissime accomodari vocem *Actus*, cuncta comprehendentem, quæ quovis aguntur modo docet JCrus Ulpianus in *L. 19. ff. de V. S. & L. 41. ff. de V. O.* Hahn. *ad Wes. Parat. ff. Tit. De Donat. n. 2.* Struv. *S. J. C. Ex. 40. ib. 1.* Cont. *L. 1. Disp. Jur. Civ. c. 12.* Scheckius in *Deliber. Jur. Disp. 8. ib. 15.*

§. 14. Voci *Actus* junximus in Definitione nomen *JUDICIALIS*. Nondum taxat ob rationem §. 11. expositam, scilicet, quod in presentiarum de extrajudiciali Resignatione agere animo non sedeat sententia; Sed & quod neque Jure Saxonico valeat extrajudicialis rerum immobilium alienatio & Resignatio. *art. 60. in fin. Weichbild. Carpz. P. 2. C. 39. D. 35. & L. 1. Resp. 102. n. 8. nec non Dec. 127. P. 2. n. 22. seqq. Coler. De Process. Execut. P. 1. c. 10. n. 199. & P. 1. Dec. 16. n. 2.* Dan. Möller. *ad Conf. Elect. 12. ibique Reinhold. Rosa. P. 2. n. 16.* Neque jure Lubecensi istiusmodi ratæ ac firmæ sint rerum immobilium nundinationes, nisi eam Senatus fiat Resignatio. *Vid. Jus Lubec. lib. 3. Tit. 6. art. 1. verbis: Must dieselbe für dem Racht verlasset werden / in ibique JCrissimus Mevius. repræsentis autem, quod ratio introductæ Resignationis judicialis potissimum se fundet in judicii actorumque fide, quodque Magistratui inde nosse liceat, qui bona alienant, nec non quæ alienantur bona, quique eadem sibi acquirere discipiunt, quo, si parum expediat, vel statutis adversetur alienatio, mature eandem impedire valeat. Vid. Jus Lubec. L. 1. Tit. 2. art. 5. & Mev. ad J. L. Tit. 6. Lib. 3. art. 1. n. 5. qua de re infra pluribus agendi dabitur locus.*

§. 15. Cujus occasione haud impertinenter hic quaeritur: *Cum in judicio Resignationem expedire oporteat, An ergo hæc sit actus voluntaria, an vero contentiosa jurisdictionis?* Et quanquam prima facie videri possit, non inepte Resignationem Voluntariæ Jurisdictionis adscribi Actibus, eo, quod Resignatio à volente & in hoc resignationis negotium consentiente solemnitatis ac autoritatis causa expediatur; Voluntaria autem jurisdictionis à JCriss describitur, quæ in volentes & de negotio certo consentientes solemnitatis & autoritatis causa exercetur *Vid. Frantz. Tit. ff. de Idiot. n. 7.* Strauch. *Diss. 20. aphorism. 1. & Lauterbach. in Comm. Maj. ff. ad Tit. de Jurid. Vesior tamen hac non obstante ratione, contraria*

- traria est sententia , scilicet Resignationem judicialem esse actum.
- 56 *Contentiose jurisdictionis.* (1) Quod ille actus recte dicatur contentiose esse jurisdictionis in quo Magistratus duarum partium litigantium jura perpendit & causa cognita jus dicit. *Struv. S. J. C. Ex. 4. tb. 70.* inque invitum reddit judicium. Bernhard. *Suholt. Dissert. elegant. de Jurisdic. n. 326.* Strauch. *d. l.* feu, qui actus imperari potest. *Suholt. d. l. in fin.* At-
- 57 qui Resignationem judicialem causæ cognitionem præcedere debere, venditoremque invitum perfecta emtione ad resignandum hancque tradendi solennitatem præcise actione erri cogi posse, eo minus dubium est, quo certius liquet non unicuique, nec quomocumq; resignare, neque rei cujuscunque aut in quemcunque resignando dominium transferre licere:
- 58 Imo quo firmioribus juris principiis hanc niti credimus sententiam, quæ venditorem perfecta emtione invitum præcise ad tradendi necessitatem obligat. §. 2. *J. de Donat. L. Ex emplo. n. §. 2. ff. de Act. emt. inibi- que Brunnem. & L. 46. ff. eod. Harpr. §. 2. J. de Donat. n. 132. Gomez. Var. Resol. Tom. 2. c. 1071. 22. Bachov. ad Treust. Vol. 1. Disp. 28. Tit. C. Mynsinger. Cap. 4. Obs. 51. n. 5.* qualiter respondit Amplissima Facultas Viadrina, *Mens. Febr. Anno 1681. in Casu donatarum rerum immobilium, sed præ- matura donantis morte interveniente, nondum judicialiter resignata-*
- 59 rum. (2) Quod Resignare per supra tradita, non nisi in judicio liceat bona, cum tamen actus voluntariæ jurisdictionis solennitatem loci haud desiderent. *Brunnem. Exercit. Inst. 1. Tit. 5. §. 2. Ddres ad L. 2. ff. De*
- 60 *Offic. Pro Conf. Vinnius & Ludwell. §. 2. J. de Libert.* (3) Quod Resigna- tio non nisi coram competente judice fieri possit, per ea, quæ jam jam dicentur, cum contra actus voluntariæ jurisdictionis etiam extra ter-
- 61 ritorium jus dicentis exerceri possint, nec competentiam judicis ratio- ne rei & personæ desiderent. *Jason. in L. fin. de Jurisdic. n. 6. inibi- que Duarenus. jung. Covarr. L. 3. Resolut. c. 20. n. 8. & Knichen. De Sublim. territ. jur. c. 1. n. 334.* (4) Quod nec die feriato expedire resignationem li- ceat, cum tamen actus voluntariæ jurisdictionis temporis solennitati non sint obnoxii Vid. *Pommersch. ad §. 2. l. de Libert. inibi- que Vinn.*
- 62 *Brunnem. & Dd. Communiter.* Quibus addi potest. (5) Quod Actus voluntariæ jurisdictionis regulariter in propria causa à judice absque nullitatis periculo recte expediantur. *Vid. L. 3. & 4. ff. De Adopt. Eckh.*
- 63 *ad Tit. ff. de I. & I. n. 7. inibi- que Schvwendendorff.* quod in nostra resi- gnatione haud procedit.
- 64 §. 15. Nec obstat dictis supra n. 53. & 54. allata dubitandi Ratio. Respon-

Respondendum enim est: (1) Actum voluntariæ jurisdictionis male inde judicati, quod Judex *in volentes* aliquando jurisdictionem exerceat, sicque ex libera voluntate venditoris nulla prævia emtoris actione sæpe resignatio in judicio fiat; cum, præterquam quod venditor, 67 emtione perfecta non ex absolute libera voluntate, quin potius ex necessitate juris & contractus arg. L. 1. ff. De O. & A. L. 108. ff. de V. S. L. 3. §. 1. ff. De V. O. L. 21. in fin. C. de C. E. L. 27. §. 11 ff. Mandat. L. 5. C. de O. & A. inbique Brunn. & Barbosa. jung. Stryk. ad J. Tu. De Empt. ad resignandum procedat, potissimum hic dispiciendum sit: an non *ratione essentia sua*; licet non semper *ratione existentia* Resignationis actus ita comparatur, ut Judex resignationem invito mota ab emtore actione, imperare venditori possit: Qualiter cum utique se habeat resignationis solennitas, non magis apte inde defutura est annumerari actibus contentio- 8
fæ jurisdictionis, quod actu secundo venditor non resignet *invitus*, quam actio Legis Aquilæ id propter desinet pœnalis esse, quod hoc 69 casu, quo rei æstimatio illo non crevit anno, pœnalis non existat. Vid. Stryk. §. 9. ff. Ad L. Aquil. & Hoppius. Exam. Inst. h. t. quæst. 17. Sufficit, 70 ergo *aptitudinaliter* ex natura resignationis in invitum jus reddi posse, *actualiter* licet non semper invito hic actus imperetur. (2) Respon- 71 dendum est: Infeliciter inde, voluntariæ jurisdictionis actum esse inferri, quod apud Magistratum *solemnitatis* saltem & *authoritatis* causa peragatur. Nisi enim *totus* actus ab authoritate Legis ac Magistratus 72 dependeat, parum tutum esse, illum protenus voluntariæ jurisdictioni censere, erudite omnino evictum ivit JCrissimus Struvius. S. 7. C. Ex. 4. th. 71. Obrecht. Tract. De jurisdic. c. 9. n. 8. & 14. Quare, cum ex 73 necessitate prævii contractus & conventionis dependeat Resignationis solennitas, ipsam inde nascituram obligationem ex civitatis jure 74 firmatura, nec citra præviam contrahentium conventio- 75 nem quicquam sola operetur, sicuti & absque illa conventio tamen valida est & suo modo perfecta, sane inde actibus voluntariæ jurisdic- 76 tionis annumerari ne utiquam merebitur. Interim tamen illis pro- 76 terve haud refragabimur, qui Resignationem negotiaque alia similia, quibus Magistratus authoritas & confirmatio eum in finem accedit, ut publica nitantur ac sustineantur fide, affinia esse voluntariæ jurisdic- tionis asserere sustinent. Vid. Struv. d. l. 1b. 72. & Ex. 33. th. 9. Scip. Gentil. Lib. 1. c. 10. Hilliger ad Donell. L. 17. c. 8. Lit. II. Obrecht. d. l. 7. C. 9. n. 16. & Vinn. Tract. De Jurisdic. c. 6. n. 6.

77 §. 16. Diximus (3) Quo REM. Ut eo ipso tacite innueremus, præsentem hanc nostram circa *Resignationem Jurium & Privilegiorum*, v. gr. Scti Vellejani, Macedoniani, Excussiois, Divisionis, &c. operam haud occupari.

78 §. 17. Addidimus (4) IMMOBILEM. Neque enim jure Saxonico aut Lubecensi, ut rerum mobilium pleno jure in accipientem transeat dominium, in hisce *Resignationibus* desiderari *judiciale* reperire est; quin *extrajudiciale* cum justo, eoque habili ad transferendum rerum mobilium dominium titulo sufficere *traditionem*,

79 quotidiana retro *judicatorum* observantia erudimur. Neque dubitamus asserere, statim effici haud posse, ne sine prævia *judiciali*

80 *resignatione* res mobiles alienare fas sit. Tantum enim abest, istiusmodi civitatis placitum civium ac Reip. promovere commodum posse, ut potius commerciorum utilitati, quæ non parum publico conducit bono, *Vid. Instr. Pac. art. 9.* maximo sit impedimento

81 futurum. Quem enim fugit, commerciorum utilitatem omnino omnino moræ impatientissimam, in quarumcunque, sæpe minimarum rerum nundinationibus *judicis* demum præstolari jussum aut ratihibitionem haud permissuram; quibus maximus sane hoc pacto poneretur obex, si venditurus res suas *actis* intervenientibus solenniter dominium resignare necessitati *Legis* adstringeretur.

82 Ut taceamus, cum frequentiores rerum mobilium quam immobilium sint licitationes ac alienationes, quotidiano victui atque amictui nunquam non interservientium, nec *judicem* omnium implorationibus, nec *Tabellarium* publicum omnium negotiorum insinuationibus, susceptorum, neque *Reipublicam* unquam litibus, quibus omnem præscripti antiam, ejus tamen maximopere salus efflagitat, carituram esse. Confer. *Mey. ad J. Lub. L. 3. Tit. 6. d. 1. n. 6.*

83 §. 18. Usi sumus in describenda *Resignatione* (5) verbo ALIENANDI; non quidem in generalissimo sui acceptione, qua rei, juris, imo possessionis translationem & constitutionem ambitu suo complectuntur *per L. fin. C. De reb. alien. non alien. iniquæ Brunnem.* Ut hoc sensu prohibita alienatione regulariter, exceptis pœnalibus & odiosis, *Salye. & Castr. n. 2. ad d. L. Neguzanz. De Pign. P. 2. Memb. 3. n. 3. Fularius. Tr. De Subst. q. 730. n. 3. Guarez. P. 2. pr. quæst. n. 2.*

ENARD

etiam prohibitus censeatur omnis actus, quo res à nobis ad alium transire potest. Giphan. *ad L. II. ff. de A. R. D.* Wiffenbach. *ad L. 265. ff. de V. S.* Cum, quicquid prohibitum est in termino, etiam prohibi- 87
bitum sit in via. Stryk. *Vol. I. Disp. 2. t. 5. n. 21.* Perez. *ad Tit. C. De reb. alien. n. 7.* Neque tamen in strictissima sui notatione, quoad solam re- 86
stringitur venditionem, *L. 3. §. 1. C. De Proc. Decret. sine Decreto non- alien. Lib. X.* Scipio Gentil. *Tract. De Donat. inter V. §. 1. c. 13.* Franzk. *De Eadem. c. 14. n. 6.* Rebhan. *Hödoget. jur. Chart. 2. C. 11. n. 35.* Sed 87
in media significatione, ut quidem omnem causam inter vivos domini translativam, constitutivam, quam onerosam sibi suo fovet (quo in sensu frequentissime hoc verbum in jure occurrit. Scipio Gentil. *Tract. De Secund. Nupt. c. 2.* Grivel. *Decis. Dolan. 21. n. 79.* Bruna. *ad L. fin. C. De reb. alien. §. c. Tabor. Tract. De alien. qua in mutuo c. 8. p. 395.*) pignoris autem aliusque juris in re constitutionem exulare 88
hic faciat. Utur enim ad hypothecas etiam immobilium valide 89
constituendas publicam actorum fidem die Stad. Buch. Schrift. adhiberi conveniat, *Jus Lubec. L. 3. Tit. 6. §. 1. §. Constit. Sax. 23. P. 1. Resignatio tamen judicialis hic frustra considerabitur, utpote que translationem domini die Übertragung des Eigenthums nach gerichtlicher Aufstimmung intendit, quod tamen, cum per pignoris constitutionem ex intentione Debitoris in Creditorem abiturum non sit, nec resignari potest.*

§. 19. Excipiunt verbum alienandi (6) in descriptione Resignationis, verba: *JURI SUO renunciat.* Ubi per *Jus* resignantis in- 90
telligitur, non *dominium* *Plenam Proprietatem conjugatam, cum usufructu causali, sed et Annuatiam Proprietatem* nimirum delicatissimam, *Jus dominio proximum*, rectius tamen hodie termino etiam *Legali* *Utile Dominium* dictatis, plenissimum usufructum cum potestate rem ipsam vindicandi continentem. Eckhoft. *Pr. ff. de A. R. D. §. 6.* 91
Potest enim, imo debere Vasallum, Emphyteutam omnemque illum, in quem utile dominium translatum est, illis casibus, quibus feudum, emphyteusim etc. valide alienate possunt, judicialiter juri suo renunciare, illudque solenniter resignare, infra statibus exponemus. Neque quoad hanc *resignandi* solennitatem quicquam interesse credimus, 92
si pro parte Dominus sit, an totius. Quicquid enim juris est in toto, qua toto, illud & in qualibet totius parte juris esse debere 93
Ss 2 indu-

L. 9. §. 4. ff. De A. R. D. Vnde desumptus est d. §. 42. Vbi illud, cui
 94 indubium est. Nec *Fillum*, quod bona fides tribuit, dominium
 L. 136. ff. de V. S. hic voce *juris* excluditur. Bonæ fidei enim æque
 possessorem ex prævio justo titulo in b. f. accipientem rei non vitiosæ
 mediante Lege. posse resignando transferre-usucapiendi conditio-
 nem, ceu gradum dominio proximum, quam verum Dominum rei
 suæ proprietatem, eo minus asserere ambigimus, quo clarus hunc
 bonæ fidei effectum tribuit Imperator Justinianus in §. 5. J. *Per quas*
pers. cuique acquir.

95 An autem ipse dominus vel bonæ fidei possessor facta rei alienatione
 judicialiter *juri suo renunciare dominiumque resignare debeant*, An
 96 vero & per Procuratorum actum resignationis expedire possint, apud
 omnes æque expeditum non est? Illud quidem sine exceptione
 omnes facile largiuntur, speciali à Domino instructum mandato
 utique resignare posse. arg. L. 17. §. ult. ff. de Pignor. Act. L. *Rescripta*. 37.
 in fin. pr. ff. Ad S. C. cum Trebell. L. *Fundi*. 33. De A. vel A. P. Non
 97 enim hic de voluntate domini, volentis rem suam in alium tran-
 sfire, dubitare licet, cum quisque, quod per alium facit, ipse fe-
 cisse credatur. L. 5. §. 3. ff. De administr. tut. Neque de hoc adpo-
 98 dum ambigunt, quod universorum bonorum administrator
 99 simpliciter talis neque alienare bona Domini, neque resignare
 possit. Cum in hanc sententiam jam olim ivisse Jctum Modest-
 tinum, advertere sit ex responso, quod existat in L. 63. ff. De
 Procurat. Cujus hæc sunt verba: Procurator *eorum bonorum*,
 cui res administrandæ mandata sunt, res domini neque mobiles,
 neque immobiles *sive specialiter Domini mandata alienare possit*. Nec
 100 opuma hoc responsum deservitur ratione: Ubi enim speciale
 101 animi declaratio desideratur, quæ toties exigitur, quoties de
 singulari Domini præjudicio agitur, Cassusov. *Procurat. Tit. 50 a. n. 10.*
Lib. 3. Resp. 40. n. 17. Jansen. *ad l. Jurjurandum* 17. §. 30 n. 4. ff. De
 jurjur. Stryck. in *Introd. ad Saxim. Forens.* c. 10. §. 9. juncto
 Hoppio, *ad Tit. 7. De Mand.* ibi speciale Domini mandatum requi-
 102 ritur, nec generale sufficit. *Mex. P. 8. Dec. 217. n. 2.* At vero:
 An idem in Procuratore universorum bonorum *cuius libera ob-*
 103 *timeat*, de eo non est concors opinum sententia? Qui
 hunc resignare posse sustinet, asserit fundamentum petunt
 ex §. 42. J. de R. D. & Responso Jcti Caji, quod legere est in
 libera

liberâ univerforum batorum administratio permiffa est, fi ex his negotiis
 rem vendiderit & tradiderit (Sed ut id moribus nostris accommodemus :
 judicialiter Dominium rei resignaverit) eandem accipientis facere, distri-
 ctis verbis erudimur. Jung. L. 58. ff. de Procurat. Cui ad stipulatur de-
 cantatissima Practicorum Regula, quam ex notabili c. 4. X. De Proc-
 rat. in 6. desumptam exhibent & in judicando sequuntur Brunnem. ad
 L. 58. ff. De Procurat. Covarruv. L. 1. Resol. 6. n. 3. Hilliger. ad Donellum
 L. 4. c. 15. Lit. H. Scilicet. Quoties quis mandatum cum libera habet, to-
 ties ipse omnia illa expedire potest, quæ speciale ceteroquin manda-
 tum requiserent. Huiusmodi enim mandatum amplissimam manda-
 tario concedere facultatem, eaque comprehendere, quæ alioquin
 non comprehenderentur, docent. Jason in L. 1. n. 20. inibi que Ripa
 d. 1. ff. De Legat. 1. Bolandâ Valle. Vol. 3. Cons. 17. n. 47. Camill. Borell.
 in Summar. Decif. Tit. 66. n. 409. Carpzov. Lib. 3. Resp. 6. n. 38. Ab his
 veris qui divortium faciunt, & negativæ patrocinantur sententiæ,
 supra allegantur L. 63. ff. de Receptor. & tam ad §. 42. J. R. D.
 quam L. 145. 4. ff. De A. R. D. & L. 58. ff. De Procurat. respondetur:
 Hosce, & si qui alii similes sunt, juristæ intelligendos esse de ca-
 su, si res domini tempore susceperit, aut morâ deteriores futuræ,
 vel si domini utilitas & adquisitionis ratio rerum alienationem
 facitura sit. In. in Comm. Met. ad §. 42. ff. de Donell. Lib. 4. c. 15. Franzk.
 ff. Tit. De Procurat. n. 41. inibi que allegatus Bachov. ad Treuil. Ad Practi-
 corum vero allatam regulam referunt: Illam cessare, quoties de ma-
 gno Domini agitur præjudicio, ut hoc casu. Finckeltaus Obs. 110.
 nro. Nozzius: Tit. De Divif. Mandat. n. 55. Conferatur Brunnem. ad
 L. 58. ff. De Procurat. Quæ sententia in foro Saxonico viderur prævaluisse.
 Vid. Nicolai Process. 7. cap. 7. nro 7. Nos tamen in puncto juris priorē
 veriorē esse autamamus, licet Negativam & extra Saxoniam in Praxi
 obtinere ambabus largiamur, non eandem æquitate destitui ingenuē
 profiteamur. Semper enim mandato ut ut generali cum libera bono-
 rum administratori concessio, cum alienatio & resignatio speciale
 desiderant mandatum; adhuc incertum foret, an etiam ipse Do-
 minus res suas immobiles alienare voluisset, licet potuisset; Ultra
 illa autem, quæ facturus fuisset Dominus ipse, licentia & facultas
 Procuratori etiam per mandatum cum libera non viderur concessa.
 Confer Stryk in Tr. De Gam. in Contr. necess. Sect. 2. c. 11. §. 7.

§. 10. Diximus (71) Coram Constante. Judice. Competentiam
 huc potissimum desideramus illam, quæ est ratione Rei & Causæ, non

- vero illam præcisè, quæ est ratione Personæ. Hinc non semper idem hic Judex competens est. Aut enim agitur De Resignatione rei allodialis, & tunc potioram iudice Rei sitæ eandem expediendam esse dicit demonstrant. Matth. Coler. Decis. 16. n. 20. Daniel Müller. ad Confir. Elect. 23. Carpzov. P. 2. C. 39. D. ult. & Lib. 1. Resp. 202. n. 9. Richter. De
- 114 jur. & Priv. cred. Cap. 2. Membr. 2. Philipp. Us. Pr. I. Eccl. 20. L. 2. n. 4.
- 115 Aut verò de Resignatione Rei feudalis: Quo casu Dominum feudi competentem esse iudicem asserere non dubitamus arg. textus 2. F. 22. in fin. Nisi inter ipsum Seniores & Vasallum super Resignatione sit. Hoc enim casu Pares Curie desuper cognoscere debere haud obscure colligere datur ex all. text. 2. F. 55. in fin. Confer. Truvas. S. J. F. Cap. 16. apb. 19. Vinn. Comm. Maj. §. 41. J. de R. D.
- 117 §. 21. Ultimo tandem loco His verbis: *Resignatio plena vel Actus interuentibus vel prævia investitura* in accipientem transfert. Partim ad effectum Resignationis, quo de pluribus infra Cap. III. dispiciemus, partim ad differentiam Resignationis solennis & *Minor solennis* ad proximus, Nec verba: *Actus interuentibus vel prævia investitura*, oratione esse volumus; bene gnari Juris Saxonicæ rerum immobilium pleno affectu in accipientem haud transferri Dominium, nisi hæc tria conjunctim observentur. (1.) Ut alienatus Judicialiter, resignat. Das er als gerichtlich verlasset art. 92. L. 2. Landrecht. Rauchbar. Pra. 21. 6. n. 34. Frantzk. De Laudem. cap. 5. n. 54. Modestini. Pistor. Vol. 1. Cap. 64. (2.)
- 118 Ut bona immobilia vendita Judicialiter tradat. Das er als gerichtlich übergeben. art. 92. in fin. Landrecht. Coden. De Process. Execut. P. 1. c. 20.
- 119 n. 199. Carpzov. Lib. 1. Resp. 102. n. 9. (3.) Ut iam in bonis feudaliibus quam censuricis & emphyteuticis novi possessoris investituræ sequatur. Das er ausdrücklich damit bezeuget werde. Landrecht. art. 20. vers. Der Richter soll / &c. Hinc Investituræ concessæ per solentem iudicium in iudiciali non magis rerum immobilium in novas possessiones transferri dominium docet. Coler. d. Tr. P. 1. c. 10. n. 199. Carpz. d. Resp. 202. in fin. ac transire proprietatem quis falso opinaretur, rebus immobilibus per investituram judicialiter traditis & non per falso resignatis, non præcedere alienatoris Judiciali renuntiatione ac Resignatione
- 122 Vid. art. 30. L. 2. Landrecht. & Carpzov. P. 2. De iur. n. 7. n. 11. Cum autem Jure Lubecensi Inscriptio in Librum civitatis publicam. Die Einschreibung in der Stadt. Ebbuch locū investituræ sublimis habet, datur, *Actuum* in Descriptione nostra inieciimus mentionem. Confer.

Stat enim hoc iure *Resignationis* solemnitatem hisce duabus absolvi partibus (1.) Cessione seu Juris abdicatione coram Senatu factâ. Der Gerichtlichen Verlassung vor dem sitzenden Rath. (2.) Inscriptione in librum publicum publica fide expedita. Der Einschreibung in der Stadt Erbbuch. n. 1. & 2. Lib. 3. Tit. 6. jur. Lub. inibique Mev. Quâ utraque perfecta, cum celebrata *Resignationis* solemnitas omnibus numeris absoluta dicatur. Mev. d. l. inscriptionem hanc vice Investituræ fungi nulli dubitamus.

§. 22. Dispecti communitè *Resignationem* à Doëtoribus advertimus in JUDICIALEM, quâ alii SOLENNEM appellare malunt, & EXTRA JUDICIALEM aliis MINUS SOLENNEM dictam, quæ alienans omiſſa statutorum solemnitate jus suum *resignat*. Quæ cum hujus loci non sit, nec iisdem cum judiciali gaudeat effectibus, in illius indole exponenda multi non erimus, sed ejus loco substitui-mus illam, qua interpretes *Judicialè Resignationem* partiuntur, in Epressâ que alienans dilucide voluntatem *resignandi* declarat, & Tacitam, quæ ex facto *Resignantis* abdicationem sui juris illativo voluntatè *resignandi* fuit: Quorum referunt Libellû Vasalli supplicè, quo feudo ex prævio Domini & Agnatorum consensu vendito, accipientem desuper investi-ti contendit. Illam subdividunt in ORALEM, qua ex nonnullorum Locorum Statutis resignans verbis *ora* prolati *resignandi* voluntatem declarare debet, & LITERALEM, qua statuto locali ad *resignationis* formam præsentiam *resignantis* vel ejus procuratoris hand desiderante, alienanti integrum est, voluntatem *resignandi* per *Litteras* declarare. Hisce jungimus (3) Divisionem *Resignationis* *judicialis* in NECESSARIAM, quæ ex prævia necessitatis causâ v. g. Rei judicatæ, pignoris &c. præcedit, & VOLUNTARIAM, quæ ab initio liberum resignantis præsupponit non alienandi arbitrium. (4) In TEMPORALEM ac PERPETUAM (5) PURAM & CONDITIO-NALEM & hanc iterum in SUSPENSIVAM & RESOLUTIVAM, Quæ singula, cum ex ipsis terminis nemini non obvia atque nota esse videntur, hisce *terminis* evolvendis, ne modum migret Disputatio, diutius non immorabimur, hisce adhuc verbis *Originem* *judicialis* *Resignationis* exposituri.

§. Ult. Hanc licet alii alius à Jure quidem Justiniano, imo antiquo. Quirium Jure repetere ac assertere velint, & à veteri mancipationis solemnitate, non nisi vocis sono ac externa verborum signa discrepare, asserere satagant; *Resignationem* tamen *judiciale* forma-

- 139 formaliter consideratam speciem Mancipationis haud esse, sed illi utique contradistingui, verius putamus. Jure vero Saxonico eandem primitus adinventam successuque temporis ad Lubecensium Rempulicam, indeque ad alias Porussiz, Pomeraniz, Holsatiz ac Megapolis civitates, Jus Lubecense ex libero arbitrio sinu suo recipientes, translata esse, eo nixi fundamento asserimus, quod expresso Jure Saxonico Landrecht Lib. 1. art. 8. inibique Zobell. lit. B. & C. Weich. Bild. art. 20. & Constit. Elef. Noviss. 61. introducta sit. Coler. Process. Execut. P. 2. c. 10. n. 166. & P. 1. Dec. 16. Rauchb. qu. 6. n. 35. Mev. 140 Ad jus. Lub. Lib. 3. Tit. 6. art. 1. n. 5. Et deinde Statutis Lubecensibus; maximam partem ex Jure Saxonico desumptis. Mev. Ad Jus. Lub. qu. Prelim. 1. n. 56. & qu. 10. n. 31 inque dubio inde proxime lucem interpretationis fœnerantibus B. Coumann. Decis. ac Gloria hujus Almaz Varniacz. Vol. 1. Consil. 38. n. 21. seqq. expresse repetita inveniantur Vid. 143 Lûbschs. Stadts. Recht. L. 3. Tit. 6. art. 1. 2. & 3. & L. 5. Tit. 6. art. 1. Neque interim negamus aliis eandem Genibus fuisse cognitam. Enim vero Resignationem & hodiernum Judicalem frequentari apud Batavos. art. 144 37. Ord. Polit. illius provincie, quam allegat Vinnius in Comm. Maj. ad 145 § 41. f. De R. D. n. 4. inibique all. Gronius & Grœnweg. Nec non in Geldria, Frideric. à Sande Ad Consueud. Geldr. feud. Tr. 2. Tit. 2. c. 1. Flandria Nic. Burgund. ad Consult. Flandr. Tr. 4. n. 12. aliisque quam plurimis Germaniz locis. Hartm. Pistor. Obs. find. 230. n. 1. gal tamen Imperio Germ. Muller. Ad Const. Elef. 23. P. 2. n. 17. abunde testantur.

CAPUT II.

Exhibens

Subjectum Activum, Passivum,
Objectum & Formam Resignationis
judicialis.

Syllabus methodi in Cap. 2. exhibet. *Ratio methodi traditur.* 2
n. 1. *Qui, & quatenus vel natura impedi-*
untur

- antur vel Lege ac statuto prohibentur res immobiles alienare, hi, & eatenus impediuntur ac prohibentur judicialiter resignare. 3
- Ratio Regula subjicitur. 4
- Alienare quis proprie dicatur, docet. 5
- Procedit argumentum etiam negativum à facultate alienandi, ad facultatem resignandi. 6
- Neque infans. 7
- Neque Infantia. 8
- Neque Parenti proximus. 9
- Neque Minor absque Curatoris consensu validè resignant. 11
- Imo Minor, ne quidem cum Curatoris consensu rectè resignat, nisi solennitates alienationis adhibuerit. 12
- Ad validum prædiorum Minoris alienationem & Resignationem requiritur (1.) Justa &que necessaria Resignationis causa. 15
- Nec utilitas Minoris etiam insignis hic sufficit. 15
- Ad cognoscendam alienationis ac Resignationis necessitatem apprimè facit Inventarij omnium bonorum exhibitio. 17
- (2.) Accurata causa cognitio. 18
- (3.) Prezium judicis Decretum. 20
- Quod subsequi Resignationem non sufficit. 21
- De Casibus, quibus Decreto in alienatione & Resignatione Minoris prædiorum planè opus non est, agitur remissivè. 22
- Minor etiam Major declaratus tamen haud validè absque prævio Magistratus Decreto resignat. 23
- Quæcumque Minor cum Curatore agere non potest, illa nec Major declaratus agere quiverit, licet Curatore non indigeat. 24
- Furiosus & Mente captus resignare non possunt. 25. seq.
- De indicijs furoris agitur remissivè. 26
- Leviter notatur Hoppius. 29
- Neque Facus & Simples etiam cum Curatore rectè resignant. n. 30: 34
- Hi annumerantur Infansibus. 35
- Furiosus quiescente furore tamen retinent Curatorem. 37
- Quis athen hoc tempore potius nomine quam effectu Curator est. 38
- Hinc etiam sine Curatore tempore dilucidi intervalli furiosus rectè resignat. 39
- Qua Resignatio non redditur inutilis, furore licet redeunte, sicque reviviscente Curatoris officio. 40
- Grossi & Grossolani rectè etiam sine Curatore resignant. 41
- Cujus rationem exhibet. 42
- Melancholici quando rectè resignent, docet. 43. seqq.
- Muti & Surdi valide resignant. 45
- Nisi statuis locorum certa quadam solennia verba requirantur, modo valgant significanter animi sensa exprimere. 47
- Prodigus sine Curatore validè non resignat. 49. seqq.

- Quis sit Prodigus ; docetur. 50
 Annumeratur Furioso. 51
 Ejus elegans ratio redditur. 52
 Limitatur dicta sententia. 53. seq.
 Mulier Jure quidem Communi, sine
 Curatore omnes recte contractus
 excepta fidejussione init. 54
 Non vero Jure Saxonico ac Lubecensi
 sine Curatore validè resignat. 55
 De Casibus exceptis agitur remissive. 57
 Mulieres illis in locis ubi jus com-
 mune viget, etiam sine Curatore
 resignare possunt. 58
 Mulieri etiam extranea Lubeca aut in
 Saxonia alienatura sine Curatore
 resignare non est integrum. 60
 Alius ratione solemnisationis sequitur Sta-
 tuti loci contractus. 61
 Marito fundum dotalem alienaturum
 non licet resignare. 62 seq.
 Etiam si Uxor in resignationem con-
 sentiat. n. 64
 Rationem hujus exhibet. 65
 Idem obtinet Jure Saxonico. 66
 Secus ferè habet Jure Batavo. 67
 Et jure Lubecensi, nisi & liberi simul
 consenserint. 68
 Exceptionis ratio est in anomala illa
 Societate per nuptias hoc jure inser-
 Conjuges contracta. 69
 Quibus casibus prædij dotalis simpli-
 citer dati vel cum vel sine Uxoris
 consensu jure Lubecensi Civili, Ca-
 nonico, aut quolibet prætorio
 validè procedit alienatio, in idem
 etiam valebit judicialis à marito
 facta prædij dotalis resignatio. 70
 Modeste notatur Eckholsti sententia
 fluctantis: Rem immobilem inasti-
 mato datam recte indistinctè à ma-
 rito alienari posse. 71
 Fundum pecunia dotali emptum Ma-
 ritus prævia judiciali resignatio-
 ne validè potest alienare. 72
 73. seq.
 Rationes exhibet. 73. seq.
 Ad Obstantem L. 54. ff. De jur. dot.
 respondetur. 75
 Hemobrinet in fundo dotali æstima-
 to dato, æstimatione venditionis
 causa adjecta, ut & hic Maritus
 resignare possit. 76. seq.
 Emphyteia irrequisito domino cum
 periculo amittendi emphyteus in re-
 signat. 78. seqq.
 Donando Emphyteia etiam irrequi-
 sita recte domino resignat. 80
 Rationes exhibet. 81. seqq.
 Recte tamen eundem oportebit domi-
 no denunciare. 84
 Idem obtinet Generali Germania Pra-
 xi. 85
 Periculosum admodum est, Legem in
 desuetudinem abiisse, afferere. 86
 Restringitur Carpvovii & Franzkii
 sententia statutoriam: L. fin. C.
 De jur. Emph. Moribus ampli-
 us non observari, ad Consuetudi-
 nem & Praxin Saxonican. 87
 Idem

- Idem obtinet Jure Holland.* 88
An Emphyteuta facta irrequisito Domino alienatione fundi emphyteuticarii, nondum addita judiciali resignatione, proteus jure suo cadat, disquiritur. 89
Affirmantium rationem exhibet. 90
Negantium. 91
 92. seq.
Cui nos calculum adjicimus. 92
AVasallo ad emphyteutam certaratione procedit argumentum. 95
Domino intra bimestre spatium voluntatem suam non declarante, Emphyteuta licitum est etiam dissentiente Domino resignare. 96
Vasallus sine Domini consensu jus feudi resignans, feudo privatur. 79. seqq.
Sique antiquum sit feudum, facta sine proximorum Agnatorum consensu resignatione, bis jus retractus competit. 99
An Vasallus feudo cadat, si saltem traderit, sed nondum resignaverit, quaeritur? 100
Ratio dubitandi proponitur. 101
Ratio decidendi & casus dicta questionis proponitur. 103
Ad questionem respondetur tres distinguendo Casus, quos exhibent. 104. 105. seqq.
Vasallus saltem vendens feudum, non subsecuta traditione & Resignatione, feuda non privatur. 110. seqq.
- Oberatus Debitor in necem Creditorum nulliter resignat.* 114
Sicut & ille, cui de fuga suspecto, desiderante Creditore, bonorum alienationi interdictum est. 112
Possessores bonorum hereditariorum Jure Lubecensi sine Cognatorum, illorumque quorum interest consensu, haud valide resignant. 113
Contra privatam paciscentium legem resignans, nulliter procedit. 114. seqq.
De Subiecto Resignationis Passivo agitur. 117. seqq.
Qui, & quatenus Legi vel natura prohibentur dominium acquirere, hi, & eatenus à resignationis subiecto Passivo excluduntur. 118
Prævia Resignatione neque in Infantes, Minores & Prodigos, neque in Furiosos & Mente captos sine Curatoris consensu ex titulo oneroso rerum immobilium transfertur dominium. 119
Qui prævia resignatione resignatam emphyteusim acquirere nequeant, docet. 120
Extra familiam illius, qui non, nisi in familiarem alienari voluit, constitutus, firmum ex resignatione jus non acquirit. 121
Jure Lubecensi Forensis rerum immobilium à cive resignatarum dominium non acquirit. 122. seqq.
Nec extraneus ab extraneo, si illi perbers.

<i>hereditatem immobilia bona obve-</i> <i>nerint.</i>	124	Resignatio Lubccensis paulo fufius <i>defcribitur.</i>	140
De Objecto Resignationis <i>agitur.</i>	125	<i>Formula alibi usitata resignandi tra-</i> <i>ditur.</i>	141
<i>Immobilia alia naturaliter alia civi-</i> <i>liter sunt talia.</i>	126	<i>Neglecta Resignationis forma, nil</i> <i>agitur resignans.</i>	142
<i>Solum, soloque coherentia, ad Obje-</i> <i>ctum Resignationis pertinent.</i>	127	<i>Venditio tamen nihilominus valida est.</i>	143
<i>Item Cujuscunque generis Molendina.</i>	128	<i>Hinc resignatione licet nondum sub-</i> <i>secuta, neutri inde rescilire fas est.</i>	144
<i>Decima & annui redditus</i>	129	<i>Emtor ad resignandum invitatus tenetur</i>	145
<i>Quod Jure Lub. & Batav. expresse</i> <i>decisum est.</i>	130. seqq.	<i>Periculum est Emtoris</i>	146
<i>Actiones rerum immobilium itidem</i> <i>objectum Resignationis constituunt,</i>	133	<i>Nisi conditio adjecta.</i>	147
Forma Resignationis <i>delineatur</i>	134	<i>Ubi res vendita in totum percepta,</i> <i>peru venditori.</i>	148
	seqq.	<i>Pro parte vero emptori.</i>	149
De Solemnitate Resignationis <i>vete-</i> <i>ris Saxonica, Ducatus Clivia, Gel-</i> <i>dria & Diocesis Rotwillensis Ca-</i> <i>sarij agitur remissive.</i>	135. seqq.	<i>Certum tempus pacto, de retro venden-</i> <i>do adjectum currit non a tempore</i> <i>facta Resignationis, sed solo sensu</i> <i>perfecta emptionis.</i>	150

PER Illustrata præcedaneo Capite 1. Resignationis judicialis genuina in-
dole ac Origine, subjectisque variis ejusdem Divisionibus, con-
sequens est ut proximo jam pede ad *Subiectum Activum, Passivum, Ob-*
jectum nec non *Formam* dictæ Resignationis pergamus. Parum enim est
2 jus nosse, si personæ, quarum causa omne jus constitutum est *L. 2. f.*
De Stat. Hom. ignorentur *f. fin. f. De J. N. G. & C.* neglectaque rei for-
ma, esse rei abesse; & aliud planè agi, aut quodd intenditur, invidetur
agi videtur. Ordinem autem tractationem à *Subiecto Activo*, quod
constituunt Personæ resignare valentes ac volentes. Circa
quas, ne nimium vagentur nostra scriptio, eandem sequen-
3 ti Generali includemus Regulæ: *Qui, & quatenus vel natura*
impediuntur, vel Lege ac statuto prohibentur res immobilis alienare,
de, & satenus impediuntur ac prohibentur judicialiter resignare.
Ratio

Rationem Regulae hanc subjicimus: Quod tam alienatio, quam *Judicialis Resignatio* in effectu eodem conspirent, hæcque illam semper sequatur. Sicut enim is demum proprie alienare creditur, non qui vendit, sed qui dominium in accipientem transfert. *L. Alienatum. 68. ff. De V. S. L. 8. in fin. ff. De alienat. judic. mut. caus. L. 38. §. 7. ff. De Leg. 3.* Ita & hic resignare noscitur, pleno qui jure Dominium in accipientem derivat. Quare cum natura vel Lege impeditus vel Prohibitus alienando rem facere accipientis non possit *L. 1. C. Non licet habitant inibi. Joh. de Platea n. 1. Donell. Lib. 9. c. 10. Cassan. in Consuetud. Burgund. Rabr. 9 §. 10. n. 7. & Sichard. in C. L. 2. De Condi. ob. Caus. Frustra resignando hic effectum transferendi domini præstolabitur, facultate non minus, quam voluntate alienandi qui destruitur; Ut hinc feliciter omnino à facultate cum effectu alienandi, ad facultatem resignandi etiam negative procedere argumentandi rationem auctoremus.*

§. 2. Ex hac autem generali Regula (1) Inferimus; Neque *Infantem* s. hominem septem annis minorem, *L. 14. ff. De Sponsal. L. 18. pr. & §. 4. C. De jur. delib. cum dari non possit L. 1. §. 2. ff. De Adm. tut. L. 7. §. 2. ff. De supell. Leg. nec à Furioso multum differat. §. 9. J. De inut. sup. L. 1. §. 3. ff. De O. & A. Neque infantia Proximum §. 9. J. d. 1. L. 1. §. 13. ff. De 16. & A. L. 3. ff. Rem. pupill. salv. fore. Neque Pubertati Proximum; Immo Minorem quidem curatorem habentem, sine Tutorum Curatorumve consensu resignare posse. Cum enim illos defectus voluntatis ac intellectus quibus duobus fulcris verus nititur consensus; hos vero *judicii imbecillitas* ab alienationis negotio arceat *pr. J. de Auth. Tut. Utrique & à judiciali abstinere Resignatione jubentur. Quæ cum circa immobilia durtaxat occupetur bona, magis est, ut dicamus: Ne Minorem quidem Cum Curatoris consensu protenus resignare posse. Quæquam enim Minor cum Curatoris consensu simpliciter quidem immobilia alienare non prohibeatur, non tamen firmiter aliter jure procedit alienatio, etiam cum Curatoris consensu, quam si cum solennibus juris fiat. *L. 1. C. De Prad. Min. Hinc, cum ad validam prædiorum Minoris alienationem requiratur (2) Justa eaque necessaria alienandi causa L. Notabili 22. C. De Adm. Tut. L. C. De Prad. Min. v. g. xris alieni L. 5. §. 9. L. 14. ff. De Reb. cor. qui sub Tut. inibi. Brunnem. L. 47. pr. ff. De Minor. Joh. à Sande De Prohib. rer. alien. §. 1. c. 1. 59. Deus vel Donationis propter nuptias. L. 22. C. De Adm. Tut. sola Minoris militate hic peni quam sufficitura. L. 5. §. 14. & L. 13. pr. ff. De reb. cor. qui***

- sub Tut. Roland. à Valle. Vol. 3. Consil. 7. n. 26. Natta. Consil. 631. n. 35. Afflict. Dec. 87. n. 5. Guttierrez. De Tutel. P. 2. c. 5. n. 37. Stryk. Tr. De Cami. in Contr. necess. Sect. 1. Cap. 1. §. 17. in fin. quanquam eadem insignis fuerit: Hipp. Riman. Vol. 1. Consil. 5. n. 38. Riccius. Dec. 345. Klock. Consil. 51. n. 18. Raudensis. Vol. 1. Conf. 8. n. 26. Brunns. ad L. pen. ff. De reb. eor. qui sub. tut.*
- 17 *Lugubre enim satis est Minori in domo, qua in Patre defecit & ipse crevit, Majorum imagines aut non fixas, aut videre revulsas docente Imperatore in L. 22. C. De Adm. Tut. (2) Accurata cause cognitio, an scilicet aliter pupillo succurri non possit, quam alienando. L. 6. §. fin. C. De*
- 19 *Admin. Tut. in ibique Brunners. Carpzov. P. 2. C. 11. D. 28. n. 13. quem in finem jubebit Praetor sibi omnium bonorum exhiberi Inventarium, ut inde constet, adesse necessariam alienationis causam. Stryk. d. Tr. §. 23. Adeo ut ob hunc solum defectum, reliquis licet omnibus solennitatibus adhibitis ipsa alienatio nulla sit. Montan. De Tutel. c. 33. n. 32. Curt. Consil. 29. n. 9. §. 7. Dec. Consil. 351. n. 6. §. Carpzov. d. L. 2. n. 11. [3]*
- 20 *Decretum judicis super facienda alienatione L. 6. §. Notabili. 22. C. De*
- 21 *Pred. Min. Stryck. d. l. §. 19. Ubi notat: Ipsum Decretum non sufficere sequi alienationem, sed ad ejus Legitimationem procedere causam alienationis debere Carpz. L. 5. Resp. 69. n. 18. Joh. à Sande. De Prohibit. rer. alien. c. 1. n. 68. seqq. Per L. 5. §. 9. ff. De reb. eor. §. 6. Extra casus exceptos, quibus in alienatione rerum Minoris Decreto, plane opus non est, quos videre est apud Dd. ad Tit. C. Quando Decree. non est opus & Dd.*
- 22 *Lauterb. Dissert. De Alien. rer. que minor. sunt. sb. 44. seqq. Minorem etiam cum Curatoris consensu, nisi his omnibus praevis solennibus, resignare haud posse asserimus.*
- 23 *§. 3. Nec aliter se rem habere statuimus, quanquam Minor*
- 24 *veniam aetatis impetraverit. Licet enim ab illo tempore Minor, sententia judicis Major declaratus, omnia illa recte agat, quae sub cura constitutus poterat cum consensu Curatoris L. 22. C. De Adm. Tut. Illa tamen, quae ne quidem consentiente Tutore recte expediebantur, etiam venia aetatis impetrata usque ad annum 25. valide agere prohibetur. L. 2. §. 1. §. L. 3. C. De his qui ven. aet. Hopp. Ex. Inst. Tit. De Curat. qu. 6. Stryck. d. l. §. 20. Mev. ad Jus Lub. Lib. Tit. 2. c. 7. n. 24. Hinc sicuti Minor tunc sine Decreto rem immobilem alienare prohibetur. L. 3. C. De his qui ven. aet. in ibique Brunnem, & Stryck. cit. loc. ita nec sine Decreto valebit resignare.*
- 25 *§. 4. Ex supra tradita Regula inferimus. (2) Neque Furiosos, (cujus-*

(cujus indicia & argumenta petere licet ex L. *In his qui* § 1. ff. *De Edis.* 26
Edict. L. 22. §. si maritus ff. de Solut. matrim. L. Quidam 22. ff. De Condit. Inst.
 & L. 3. verb. *Saxis*, aut alio furoris genere C. *De Judais*. Confer. Mascard.
De Prob. Concl. 827. Menoch. Lib. 6. Praef. 45. Lomig. Consil. 40. quest. 4.
n. 57. seqq. Mantica De Conject. ult. vol. Lib. 2. Tit. 5. n. 10. qui cum rabie 27
quadam & tumultu insaniant die raseud Toll sind. Neque atente ca- 28
pios, (quos non tam in confinio furoris & sanae mentis constituti, uti 29
minus recte ex L. 6. C. De Cur. Furios. colligit. Du. Hopp. Ex. Instit. ad Tit.
De Curat. qu. 11. quam in quiete insanire & omni animi confinio destitutos
in silentio degete die an ihret Bernussi gefändetet arbitramur cum
Baldo Ad L. Si Furiosi C. de Nupt. Mev. ad Jus Lub. Lib. 1. Tit. 7. a. 6. n. 27.
Gædd. De contrab. stip. c. 7. Concl. 9. Mascard. De Probat. Concl. 702. 826,
 & 1049. Stryck. d. l. §. 7. Brummem. ad L. 3. C. de Curat. Furios. & Menoch.
Lib. 6. Praef. 45. n. 2. seqq.) Neque Fatuos, aut Simples, quos verius in 30
confinio furoris & sanae mentis constitui & ad Officia communis vitae
mediocriter sufficere remur. Schlechte / alberne / kindische und bide
Leute. Mev. ad Jus Lub. d. I. resignare valere. Sicuti enim Furiosi 31
nulla est voluntas. L. Furiosi 40. ff. de R. J. nullâ certa vox L. Sancimus 7.
pr. C. Ad Sen. Trebell. nullus sensus. L. 22. §. si maritus ff. sol. matrim. nullus
consensus. L. 2. C. de contrab. emt. & nullus plane affectus. L. 1. §. 6. Ne
vis fiat. sed pro mortuo fere L. 1. in fin. ff. de Bonor. poss. furios. & absente
habetur. L. 124. ff. de J. rb. ita nec alienare. L. 2. ff. de R. J. L. 2. C. de contr.
emt. & per consequens neque resignare valebit: Et cum inter Mente-
captum & Furiosum rabies & impetus duntaxat discrimen faciat per
supra dicta, eadem illius, quæ hujus in resignatione est conditio, cum 32
uterque ex potestate mentis exierit. Nec dispar Fatuorum ac Sim-
plicium ratio est: Quanquam enim hi quidem non in mentis exilio
versari, sed in confinio rationis adhuc constitui dicantur, infantibus 33
tamen & pueris, quorum non certum animi est iudicium, recte annu-
ntentur. Gædd. De contrab. stipulat. c. 7. Concl. 9. n. 110. Mev. ad Jus Lub.
lib. 1. Tit. 7. a. 6. n. 27, proindeque eadem cum hisce forte censentur,
ut resignare ne quidem cum Curatore possint, sed hic illorum nomine 34
resignare debeat. arg. L. 18. §. 3. C. de jur. delib. Stryck. Tr. de Caut. Sect. 1.
Cap. 2. §. 3. n. ibique all. Ddres. Tiraquell. de Retract. §. 1. Gloss. 13. n. 20.
 §. 4. Non tamen, quod de Furiosis & Mente captis diximus, ad
 tempus dilucidi intervalli, & quiescentis furoris extendi volumus: 35
 Quanquam enim nec hoc tempore Curatorem habere desinat Furio-
 sus,

36 sus. *L. Cum aliis 6. C. de Curator. Furios* quia tamen ratio dati Curatoris induciarum tempore cessat, ut furioso datus *Nomine magis & officio*, quam *Effectu* ipso Curator esse videatur, docente Imperatore in *all. L. 6. C. d. r. in fin.* omnes recte actus celebrare poterit, sanus quos quisque celebrare non impeditur. *al. L. 6. inique Brunnem. & all. Anton. Gomerz.* Quare Curatoris licet non adhibito consensu, resignare quiescente furore utique valebit; adeo, ut quanquam facta resignatione furor postea eundem iterum stimulis suis accenderit, hactenus quiescens Curatoris officium reviviscat quidem, sed tamen interim factam
39 resignationem retro haud invalidet. *L. 6. C. d. r.*

41 §. 5. *Nec Fatuus & Simplicibus* quoad effectum interdictæ Resignationis *Grossos & Grossolanos* annumerari posse censemus: Quanquam enim hi aliquanto obtusioris sint intellectus, quia tamen omni ejusdem usu haud carent, sed ratione uti sciunt, testarique & contrahere possunt *Heig. P. 2. quest. Illustr. 38. n. 28. seqq. Mev. ad Jus Lub. Tit. 7. art. 6. n. 29* nec resignare sine Curatore prohibebuntur.

§. 6. *Sed quid d Melancholicis?* Hos qui furiosis cum *Oldekop. observ. Crim. 23. Tit. 3. n. 5.* accensent, illis forsitan resignandi facultatem non invita jurisprudentia negabunt. Qui vero furori *Melancholiam* cum *Heigio quest. illustr. 38. n. 23.* contradiscinguunt, & ceterminiorum excellentium teste *Carpz. Prax. Crim. P. 3. quest. 145. n. 6.* esse contendunt, contra resignandi *Melancholicis* licentiam dabunt. Nos cum *Mevio supra cit. loc. n. ult. & Strykio de Caneel. Sect. I. e. 2. §. 11.* aliisque distinctionis fœdere rem conciliaturi, dispiciendum esse putamus: An *Melancholia* sit *remissior*, quæ sanæ mentis usum non impedit; & hoc casu sine Curatore factam *Resignationem* valere nulli dubitamus: An vero tanta sit *melancholicæ* vehementia, ut omnem penitus rationis usum adimat, quo casu pari cum furiosis sorte *Melancholicos* censerî sustinemus.

47 §. 7. *Surdis & Mutis* animi sensa signis vel alia ratione commode & significanter exprimere valentibus, quo minus resignandi denegemus facultatem, obstat, quod jura eosdem ab alienatione haud arceant. Quare nisi Statutis localibus certa quædam solennia
48 verba ad Resignationem requirantur, minus recte à Resignatione quis eosdem excluderit, *Conf. Stryck. de jur. Surd. & Mut. Cap. 3. n. 7. seq.*

§. 8. Cum *Prodigos*, quos *Nomothésa Lubecensis L. 1. Tit. 7.* 49
art. 6. sat congrue *Verfchwender Thret Güter* appellat; dum 50
 neque tempus neque finem expensarum habent, sed bona sua dilapi-
 dando & dilacerando dissipant & profundunt *L. 1. ff. de Curat. furios.*
 recte furiosis accenseat jus nostrum §. *Furiosi J. de Curat. L. fin.* 51
 §. 2. *C. de sem. poss. L. Furios. ff. de R. J.* eo quod, uti notanter lo- 52
 loquitur *Jctus Ulpianus in L. 2. in fin. ff. de Tut. & Curet. dat.* prodigus
 furiosum rerum suarum exitum faciat, non magis hunc, quam furio-
 sum sine Curatore resignare posse indubitanter concludimus, neutri
 illorum jure alienandi facultatem concedente, *L. 10. ff. de Curat furios.*
inibique Brunnem. Jung. L. 40. ff. de R. J.

§. 9. Subaudiendum autem hoc duntaxat est, de *Prodigo* 53
civiliter tali, seu cui praxia cognitione & subsecuta judicis decla-
 ratione bonis interdictum est *L. 10. ff. d. 1.* prodigus enim *non aliter* 54
 saltem talis, qualis suis constituitur actibus quin etiam sine Curatore
 valide resignet, eo minus dubium, quo certius, eidem contrahendi li-
 centiam non prius adimi, quam persequentiam prodigus declaretur,
 erodimur ex *L. 18. ff. Qui test. fac. poss. Stryk. Tr. de Cant. Sect. 1. Cap. 2. §. 14.*
Brumm. ad L. 10. ff. de Curat. Furios. Riminald. Consil. 515. n. 12.

§. 10. Ex Regula Superiori concludimus (3) *Mulierem*, neque 55
Jure Lubecensi, neque *Jure Saxonico* sine Curatore recte resignare. Utut, 56
 enim jure communi *Femina*, excepta fidejussione *1. 1. ff. & C. de Sct.*
Fell. etiam absque Curatore omnem recte contractum inear *Stryk.*
de Cant. Sect. 1. c. 2. §. 29. Jure tamen Saxonico *Landrecht. L. 1. art. 44.*
 & 46. *ibi Gloss. Lib. 2. art. 43.* absque consensu Curatoris donare,
 vendere aliqve contrahere modo prohibetur. *Carpzev. P. 2. C. 15.*
D. 1. per tot. Quod & *Jure Lubecensi* repetitum ac constitutum
 deprehendimus. *Lib. 1. Tit. 7. art. 4. & Tit. 10. art. 1. inibique Mev. n. 2. seqq.*
 adeo, ut alienatio à muliere non adhibito Curatoris consensu facta,
 exceptis casibus, quos suppedirat praxlaudatus *Mev. d. 1. n. 44. seqq.*
 ipso jure nulla sit. *Chassan. in Consuetud. Burgund. Rubr. 4. §. 1. Moller.* 57
ad Const. Sax. P. 2. C. 15. n. 89. Coler. Dec. 67. §. 1. n. 21. Roman. in L. Si
quis mihi §. Si coram. ff. de Acq. hered. Mev. d. 1. n. 32. seq. inibique all.
Dates.

§. 11. Sicuti autem illis in locis, ubi jus Commune viget, 58
 Mulieribus resignare non interdicatur, ita contra non duntaxat

Uu

Femi-

- 59 *Fœminis Lubecensibus, ac Saxonis Lubecz & in Saxonia resignari*
 sine Curatore illicit; Verum & aliis quibus vis extraneis in Saxonia
 60 aut locis Juri Lubecensi obnoxiiis, alienaturis resignare sine Cura-
 tore non permittitur, quamvis ceteroquin ipsæ neque Saxonico
 61 neque Lubecensi juri subiectæ sint. *Philippi. Ad Dec. Saxon. observ. 2.*
 Solennitates enim illius loci, ubi actus geritur, semper ab agentibus
 attendendæ sunt. *per L. 6. de Eviction, Hopp. Ex. Inst. Tit. de J. N. G. &*
C. 91. 17. Brunneemann. ad d. L. 6. n. 3. Gail. Lib. 2. Obs. 3. in fin. Roll. à valle.
Vol. 4. Conf. 13. n. 1. & Vol. 3. Conf. 100. Molina. de J. & J. Tr. 2. Disp. 260.
Carpzov P. 2. C. 15. D. 6. n. 8. & Mynsing. Ceu. 4. Obs. 82.
- 62 §. 12. Sequitur (4) Ex regula superiori: In fundo dotali,
 intuitu Mariti Resignationem non obtinere. Ut ut enim ipse dotis do-
 minus sit. *pr. J. Quib. alien. lic. L. 7. §. ult. L. 96. §. 3. L. 75. ff. de jur.*
dot. L. 23. C. Eod. L. 13. §. 1. de fund. dot. L. 21. §. Ad municipal. L. 9. C. de R. V.
- 63 Quia tamen ejusdem expressa Lege Julia Marito interdicta est alie-
 natio. *d. pr. J. Quib. alien. lic. l. 1. ff. & C. de Fund. dot. L. Un. §. & cum*
 64 *Lex Julia C. de R. U. A. etiam cum Uxoris consensu facta d. L. Un. C.*
 65 *de R. U. A. & §. 1. J. d. Nov. 61. per tot. Ne fragilitate naturæ suæ,*
 cum Reip. incommodo, cujus interest, fœminas non esse indora-
 tas, sed dotes ipsis sarras tectas conservari *L. 1. ff. Sol. matrim. in re-*
 pentinam deducantur inopiam *d. prin. J. nec procedit fundi dotalis*
Resignatio.
- 66 §. 13. Patitur tamen, quod de fundo dotali etiam consen-
 tiente Uxore non alienando, præcedenti diximus §. non quidem
 Jure Saxonico Vid. *Carpzov, P. 2. C. 15. D. 15. n. 5. Wesepbec. In Parat.*
 67 *ff. Tit. de fund. dot. n. 7. Schneiderv. pr. J. d. l. n. 4. Rauchbar. P. 1. qu. 34.*
n. 18. bene tamen Jure Batavorum, de quo testatur Vinnius pr. J.
Quib. alien. lic. inibique citari Grotius Noftad. & Græwegem indistincte
- 68 & Jure Lubecensi hæc exceptionem in specie, si uxor & Liberi
 in alienationem fundi dotalis consenserint. *Vid. Lübsch. Stadt. Recht.*
L. 1. Tit. 5. a. 9. inibique Mev. n. 15. seqq. Cujus exceptionis Juri Com-
 muni partim è diametro adversæ, partim incognitæ ratio dubio
 procul ex qualiquali bonorum communiõne & anomala Societate,
 quæ inter Conjuges hoc jure esse noscitur, petenda est: Cujus vigore
 pleniorẽ Marito potestatem in res uxoris, imo & alienandi facul-
 tatem pro communi usu Jure Lubecensi datam esse, variis ex locis
 hujus

DE RESIGNATIONE JUDICIALI.

hujus juris doctè pro more suo demonstrat Jctissimus Mevius *d. l. Quin ergo Jure Lubecensi Maritus prævio Uxoris & liberorum consensu recte resignare valeat, frustra quis ambiget.*

§. 14. Imo, ut multa paucis complectamur, in genere dicimus: Quibus casibus prædii dotalis *Simpliciter* dati, vel cum, vel sine uxoris consensu jure sive Lubecensi, quos *vide ap. Mev. d. l. sive Civili*, quos videtis ap. Eckholt. Siruv, Zœf. Lauterbach & Ddres. communiter, ad Tit. ff. & C. de fund. dot. & Canonico. arg. cap. 28. X. de jur. & c. 2. Eod. Hunn. L. 2. v. ar. Refol. Tract. 4. qu. 15. in fin. Gail. 2. Obs. 39. seq. Peretz. Ad Tit. C. de fund. dot. & ad L. i. C. d. s. ibique Brunnem. aut alio quolibet Statutaris valide procedit alienatio, iisdem & valebit judicialis à Marito facta resignatio.

§. 15. Sicuti autem ex hætenus dictis satis liquere credimus, juri Civili plane contrarium esse Eckholii sententiam §. 2. ff. de fund. dot. per L. 2. C. h. r. statuentis: Rem immobilem inæstimato datam, rectè & marito alienari indistincte posse, cum contrarium ejus evidenter satis erudiamur L. Un. §. 15. C. de R. U. A. & ad d. L. 2. C. de fund. dot. doctissime respondeat. Brunnem. d. L. 2. Ita prohibitam alienationem & *Judicalem Resignationem* ad fundum dotali pecunia emptum nequam extendendam esse cum præallegato concludimus Eckholto d. §. 2. non modo, quod res ex pecunia dotali comparata marito plene acquiratur L. fin. C. de serv. pign. dat. man. L. Ex pecunia dotali 12. C. de Jur. dot. Carpzov. P. 3. C. 23. Def. 27. Bartol. Bald. Cynus. Salycet. & Sichard. Ad L. Si ut proponis C. de R. V. Jung. Brunnem. ad L. fin. C. de Serv. pign. dat. man. & in Ex. Just. J. Tit. 8. pr. Verum etiam, quod pecunia marito ideo datur, ut eam pro suo arbitrio permutet, ita, ut non sit amplius debitor speciei, sed generis. L. 42. ff. de Jur. dot. Nec obstat. L. 54. ff. de Jur. dot. Resp. enim est distinguendo inter id, quod est dotale *simpliciter an indefinite* & quod dotale est *respective & secundum quid* ratione istius eventus, si maritus non sit solvendo L. 19. ff. de Donat. inter V. & U. Vid. Carpzov. d. l. Schwendendorff. ad Eckholt. d. l. Jungatur Donell. Lib. 5. Comm. 2. & ad L. 12. C. de Jur. dot. Aliam responsionem suppeditat Brunnem. ad L. 12. C. d. l. in ibique all. Dd.

§. 16. Neque tamen Marito in fundo dotali æstimato dato æstimatione venditionis causa adjuncta, facultatem etiam sine consensu Uxoris Resignandi denegamus. Sicuti enim indubium est, talis

77 modi przdii dotalis alienationem Marito permitti. L. 10. §. 4. & 6. ff. de J. D. L. 69. §. 8. ff. Eod. L. 3. ff. de assim. ait. cum hoc casu maritus saltem pretii debitor dicatur. L. Quoties 5. C. de J. D. inibique Richard. & Brunnem. L. 10. C. eod. Covarruv. Pract. quest. cap. 28. n. 1. Castillo. de usufr. c. 4. n. 14. Mev. ad Jus Lub. Lib. 1. Lit. 5. 48. n. 20. seq. Ita eundem valide etiam resignare posse, haud facile quis inficiabitur.

78 §. 17. *Emphyteuta* an & quatenus Jus fundi emphyteuticaria resignare possit, colligere. idem est ex tributa ipsi à Lege alienandi facultate. Non autem liberum hic ejus esse arbitrium, sed dominis
79 directi voluntati subordinatum, liquet ex L. fin. C. de Iur. Emphyteut. Ubi docet Justinianus: Non aliter fas esse emphyteute Jus suum alienare & in extraneum transferre, nisi prazrogativam domino cesserit, ejusque expectaverit declarationem, an idem pretium, quod extraneus obtulit, sit soluturus; secus facientem & propria auctoritate emtorem inducentem emphyteutam jure suo cadere. Vid. Brunnem. ad d. L. fin. Stryk. Tr. Cout. Sect. 2. C. I. §. 37. Joh. à Sande. de prob. rer. alien. P. 1. c. 2. Trentacinqu. Var. Concl. L. 3. Ref. 8. per tot. Mantica de Tac. & amb. Conv. L. 22. Tit. 28. E. nec alio ipsi pacto licebit jus suum resignare.

80 §. 18. Sed hoc ex veriori, eaque communi magis sententia Ruin. Consil. 143. n. 10. Lib. 1. Mantica. d. l. n. 60. Dom. Sil. Aldob. Consil. 143. n. 10. ad solam restringi volumus venditionem. Donantem enim emphyteutam etiam irrequisito Domino, non tamen jure cadere suo, hæc suadere videtur ratio,
81 quod Imperator verbum *alienandi in tota Lege fin.* semper ipse ad venditionem deprehendatur restringere, quodque ratio offerenda Domino prius prazrogativæ, nempe ut Dominus paratus idem pretium prastare, quod emptor obtulerat, huic prazferatur, in donatione, quæ ex mera liberalitate rem in donatarium sine omni donantis lucro transfert, cesset. Vid. Vinn. Ludvvel. Vukelj. Harprecht. ad §. 3. I. de Loc. cond. inibique all. Dd. jungatur Mantica d. l. inibique plena manu citati. Tum
82 quod in materia hic versetur odiosa, ubi de privationis effectu agitur, quo casu restrictivæ interpretationi locus est. c. adis. X. de R. L. in 6. Des. in L. Cui jus est vendere. n. 3. de R. I. Brunnem. ad L. fin. C. de

C. Defund. empb. Ubi docet: Dénunciationem tamen fieri debere domino, hoc effectu, ut dominus sciat, quem emphyteutam sit habiturus, & ut electionem habeat, an ipsi pretium offerre velit. *Jafon. ad L. fin. d. t. Bachov. ad Trent. V. 1. Diff. 26. th. 13. Lit. E.* aut sanè novum emphyteutam accepto laudemio in possessionem admittat. *Vinn. §. 3. J. De loc.*

§. 19. Nec aliter se rem *hodie* habere, sed & generali Germania Praxi, spreto Domini consensu vendentem, & judicialiter resignantem ad ductum *d. L. fin. C. De jur. Empb.* jure cadere suo, eo minus dubitaverimus, quo periculosam magis novimus illorum sententiam esse, qui non liquido probata Legis abrogatione, contra *L. Sauchmus. 27. C. De Testam.* ad abolitionem Legis, vel certè ejus non usum temere profiliunt. Quare, cum contrarium in Praxi observari haud notaverint alii in Foro versatissimi, *Carpzovium L. 6. Resp. 108. n. 3. & Franzkium. Tract. De Laudem. c. 5. n. 19. L. fin. C. De jur. empb.* hodierna consuetudine non ita praefractè attendi notantes, de Consuetudine & Praxi Saxonica, intelligendos esse arbitramur: Nam locis statuta à dispositione *d. L.* recedi posse, probat Decisio Curiae Holland. 59. satis evidenter, ad quam provocat. *Vinn. in Comm. Maj. §. 3. De locat. n. 6.*

§. 20. An autem Emphyteuta protenus exuat jure suo, si alienam emphyteusam vendiderit, sed nondum resignaverit, non inutilis, nec injucunda quaestio est? Affirmativa niti videtur ipsa *L. Fin. C. de jur. empb.* Ubi solus venditionis fit mentio, quam solo perfici ac contrahi consensu constat ex *pr. C. §. 3. J. de Emf. Fend. L. 2. §. 4. ff. mod. L. 1. §. 2. ff. De rer. perm.* Non dubitamus tamen in Negantium castra abire cum Trentacinquo. *De jur. Empb. Resol. 8. n. 3. Carpz. P. 2. C. 59. D. 13. Molina. De J. & J. Diff. 459. n. 6. Brunnem. ad L. fin. C. De jur. Emphyt. Mantica d. L. num. 19.* tum, quod alienatum non dicatur propriè, quod venditam quidem, sed non translatum *L. Alienatum 67. de V. S. Temp.* quodam alienationis, quam venditionis mentio fiat in *d. L.* sicque verbum venditionis praepriis in hoc odioso juris articulo cum effectu accipiendum sit. *arg. L. 1. §. Hac autem verba. ff. Quod. . . quibusque jur.* tum etiam, quod Vasallum sola venditione abque resignatione feudo haud cadere proximè evictum daturi simus, unde tamen ad emphyteutam, nisi aperta diversitatis adsit ratio, procedere argumentum docet *Stryk. Jur. Fend. Cap. 1. quest. 29.*

96 §. 21. *Mud expediri juris est, si dominus intra bimestre spatium voluntatem suam non declaraverit, & hoc spatium emensum fuerit, licere emphyteutz etiam dissentiente Domino ad extraneum suum jus transferre. L. fin. C. De jur. emphyt. in ibique Brunnem: Ergo nec h. c. valebit Dominus resignationem judicalem impedire.*

97 §. 22. *Ob summam, quam emphyteusis cum feudo teste Strykio in Ex. feud. c. 1. q. 16. habet affinitatem, proximo eoqde non incongruo hic quaeritur loco: An & quomodo Vasallus jus feudi resignare possit? Et, cum hujus & ac Emphyteutz voluntas Domini arbitrio supposita sit, ut sine ejus, siqde feudum antiquum sit, etiam proximorum agnatorum consensu tantum absit, ut valide vasallus alienare possit, ut potius priori casu jure cadat vasallitico, per textum rotundum 2. F. 52. & 55. eo, quod consensum domini non implorandis eundem contempnissse videatur. 2. F. 24. in fin. Rosenthal. Concl. 61. c. 9. Anton. Disp. feud. 11. th. 6. Struv. S. J. F. c. 13. th. 11. & Bitschius in Com-*
 98 *ment. ad 2. F. 24. in fin. 2. F. 55. & 2. F. 52. Posteriori vero casu agnatis revocandi jus factum tectum conservetur. 2. F. 26. §. Titius in ibique Bitschius. Stryk. Exam. Feud. c. 20. qu. 1. seqq. Struv. S. J. F. c. 13. th. 14. seqq. illorum subscribimus sententia, qui nec alia ratione resignationem*
 100 *hoc casu procedere concludunt.*

§. 23. *Utrum autem Vasallus feudo privetur, si illud tradiderit, sed nondum domino RESIGNAVERIT, acriter in utramque partem variis animi motibus agitata quaestio est? Ad cujus antequam decisionem progrediamur, ne laterem lavare operamque inutilem suscepisse videamur, paucis dispiciemus: An etiam casus dari possit, quo huic privationis locus sit? Et quanquam prima fronte dicendum videatur, quia per illa, quae supra n. 115. Cap. 1. notavimus, in feudali-*
 101 *bis resignatio coram domino feudi fieri debet, adeo ut coram alio, ceu incompetente iudice facta, non subsistat, evenire non posse, ut privationi unquam locus sit. Nam si Dominus in resignationem consenserit, cessabit procul dubio privatio: Sin minus, nec tunc quidem privatio obtinebit; cum dissentiente Domino facta alienatio pro nulla habeatur, nec aliam mereatur poenam, quam actus annul-*
 102 *lationem Hartman. Pistor. Obs. 230. Carpzov. P. 2. C. 49. n. 8. Welenbee. Confil. 73. n. 30. Dari tamen casum, quo quis feudo suo propter alienationem etiam in foro Saxonico privetur, docet Carpzov. d. l. n. 13. Nempe, si tam imprudenter rem gerat Vasallus, ut sta-*
 tum

im omne juste feudi, nullo penitus reservato, in emptorem transferat, & in eo nec resignationis der Aufflassung nec feudi des Lehns/mentionera faciat, neque eam de necessitate requiri existimet, multo minus coram Domino facere cogitet: Quo casu, cum militet contra Vasallum ratio privationis, contemptus sc. Domini, ergo & hoc casu privationi locus erit. Quibus præmissis, ad quæstionem præpositam respondemus cum Excellentissimo Struvio in *S. J. F. cap. 13. aph. 2. n. 6.* tres distinguendo casus: Aut enim (1) Vasallus consensu Domini susque deque habito, rem, quam feudalem noverat, tanquam allodialem vendidit & tradidit. Et hoc casu, ob jam jam dictam rationem, solam venditionem absque *judiciali resignatione* sufficere, numero præcedenti diximus Vid. Struv. *b. r. & Hartm. Pistor. Obs. 230.* (2.) Aut vasallus feudum alienaturus tradidit quidem, sed eo animo, ut velit Domino *resignare* & ut accipiens de feudo investiat, petere: Et cum hoc casu dominus haud contemnatur, nec pura & perfecta alienatio videatur sed conditionalis & suspensiva, feudo ob solam traditionem, nondum secuta *resignatione judiciali*, Vasallus privandus non est. Hartm. Pistor. *d. Obs. 230.* & Struv. *alk. loc.* (3) Aut ab initio quidem habuit istum animum, *resignavit* etiam Domino postea feudum, sed dominus contradicit *resignationi*, rejectis, quas Vasallus de emtore denuo investiendo fecerat, precius: Et hoc casu interest: An ita vasallus Dominum in consensu alienationi impertiendo difficilem sentiens, statim resilierit à contractu: & condonanda ei utique culpa est, cujus tam mature ipsum pœnitet, maxime in casu nostro, quo ante resignationem imperfecta censetur alienatio. An vero pertinaciter institerit alienationi: quo casu privationem merito locum obtinere debere arbitramur.

§. 24. Sed quid si Vasallus saltem vendiderit feudum, irrequirit Dominus, sed neque tradiderit, neque resignaverit? Et æquior est putamus hoc casu illorum esse sententiam, qui privationi locum non dari contendunt. Nec enim alienatum censetur, quod in dominio mansit venditoris *L. 67. ff. De P. S. & in penalibus verba stricte sunt capienda.* Stryk. *Ex. jur. feud. Cap. 29. qu. 22.*

§. 25. Illud tralatitium esse opinamur, neque *Resignationem* ab obtrato Debitore in necem Creditorum arg. r. 1. *Qua in fraud. credit. alien. sunt ut resist.* Vid. Carpzov. *P. 2. C. 3. D. 20. & P. 3. t. 23. D. 21. Sande. Lib. 3. Tit. 13. Def. ult.* aut illo, cui de fuga suspecto, desiderante

Credi-

- 112 Creditore, bonorum interdicta est alienatio, *arg. L. 8. ff. de Pallit. Vid. Struv. Jurispr. forens. L. 2. Tit. 9. §. 2. factam jure subsistere.*
- 113 §. 26. Sicuti & bonorum hereditariorum possessores *jure Lubecensi* non aliter valide resignare posse dominio hisce in bonis jure hereditario quæsitio, nisi cum cognatorum & illorum, quorum hoc jure interest, consensu, colligere est *ex. a. 6. Tit. 10. Lib. 1. Juris Lubec. & Mev. inibi n. 82. seqq.*
- 114 §. 27. Personas *publica Lege* resignare prohibitas, excipiunt, quæ *privata* pacti, aut conventionis *Lege*, imò testatoris pacto alienare prohibentur: Cum enim cuilibet rei suæ Legem dicere integrum sit, quam velit, pactaque traditioni adjecta quomodocunque valeant. *L. 48 ff. De Pact. inibi que Brunnem. non dubitamus, contra pactum & arbitrium primi transferentis resignantem, nulliter procedere, ipsâ alienatione & resignatione neutiquam valiturâ. Vid. Brunnem. ad L. 3. C. De Condit. obcauss. Joh. de Platea in L. An. n. 1. C. non Licere habitant. Sichard. L. 3. n. 8. C. De Cond. ob Cass. Donell. L. 9. c. 10. Mev. ad J. Lubecens. Lib. 1. T. 2. a. 5. n. 76.*
- 117 §. 28. Contemplati hactenus sumus *Subjectum resignationis* Judicialis *Activum*, consequens est, ut *SUBJECTUM PASSIVUM* i. e. Personas *resignatum*, dominium acquirere valentes, paucis examinemus, visuri de illis, in quas *resignatio* fieri nequit, quibus cognitio, facile & de his, quæ resignatum acquirere possunt dominium, constabit. Illas autem per compendium Benevolo Lectori sequens sistet Regula: *Qui & quatenus natura vel Lege dominium acquirere prohibentur, hi & ceteris à Resignationis SUBJECTO PASSIVO excluduntur.*
- 119 §. 29. Hinc, quæ supra de Infantibus, Minoribus, Prodigis, Furiosis & Mente captis diximus, huc quodammodo repetimus, scilicet sine Curatoris consensu ex prævio titulo *energe* *resignatum* rerum immobilium dominium illos non acquirere.
- 120 §. 30. Sicuti & ratione alienatæ emphyteutis notatis; non aliter illam etiam hoc casu, quo dominus bimestre labi spatium à tempore legitime requisiti consensus passus est, valere; nisi prævia *resignatione* illis fundus emphyteuticarius venditus sit, qui in contractu prohibiti non sunt, quique canonem solvere possunt *L. fin. C. De jur. emphyt. inibi que Brunnem.*

§. 31. Unde quoque constat, nec in hunc finem ex alienatio- 111
ne cum prævia Resignatione transire jus, qui extra familiam ejus
est, extra quam alienari primus transferens rem datam accipien-
ti interdixit. arg. L. 48. ff. De Pæd. in ibique Brunneman.

§. 32. Illud notam meretur: Jure Lubecensi neminem civium 122
rem suam immobilem Peregrino aliive, qui civis non est, prævia resi-
gnatione vendere posse, nisi jure & bonis suis exutus Senatui 50. mar-
cas auri exsolvere velit. Eibische Stadt-Recht L. 1. Tit. 2. a. 5. Cujus
rationem hanc ex Hall. 2. Obs. 19. n. 3. affert J. Crissimus Mevius ad d. a. 5. 123
n. 7. quod publice conducatur utilitati, bona sub ditione civitatis sita,
apud subditos remanere, quò judicia eorum nomine instituta sint
faciliora, munera impositio & exactio promptior, augendi ha-
bitantium numerum & patrimonia occasio amplior.

§. 33. Alieni juris est in Extraneo, si ipsi immobilia per heredi- 124
tatem obtulerint. Hoc enim non ad peregrinos, sed cives prævia
resignatione transferre eundem oportere, docet modo all. artic. 5. in fin.
verbi: *Olecher Gestalt solles auch gehalten werden/ wann einem fremde
den ein Erbe alhier anstehet/ der soll dasselbe auch nicht an fremde ver-
kuffen/ sondern an Bürger bringen/ quod tamen optime temporat*
B. Mevius ad d. art. n. 15. seqq.

§. 34. Transitum facimus ad OBJECTUM Resignationis quam 125
occupari supra c. 1. §. 17. diximus duntaxat circa RES IMMO-
BILES.

§. 35. Cum autem constet immobilia esse aut natura aut intellectu 126
juris talia, utraque objectum Resignationis constituisse indubitanter
asserimus, indeque.

§. 36. Inferimus, (1.) Solum, solumque natura aut factio hominis 127
cohzrentia v.g. agros, hortos, prata, cellas, tabernas, domus
similesq; possessiones, quæ jure Lub. stehende Gründe art. 2. Tit. 10. L. 1.
& a. 3. Tit. 6. Lib. 3. stehende Erbe. a. 3. d. Tit. 10. Item simpliciter Erbe.
art. 5. Tit. 2. lib. 1. & stehende Gründe. art. un. Tit. 3. Lib. 3. appellantur. vid.
Cothman. Consil. 40. n. 200. seq. Vol. 1. ad objectum resignationis pro-
cul dubio pertinere. arg. L. 1. ff. De Cond. Tritic. L. 1. §. 3. 4. 6. L. 3. §. 15.
De vi & vi arm. L. 7. §. 10. De A. R. D.

§. 37. Sicuti & (2.) in Cujusconque generis Molendinis & dibus 128
junctis, Pneumaticis & Navalibus alienandis Resignatione judiciadi opus
esse statuimus Vid. Finkeltaus. Diss. feud. 3. Contr. 30. & obs. 26. n. 18.

Carpzov. P. 3. C. 24. Def. 2. n. 1. Berlich. P. 3. Concl. 20. n. 11. Struv. S. J. F. v. 6. apb. n. 11. seq. & in S. I. C. Ex 45. ab. 19. inibique all. Hahn, & Hering. Tr. de Molendin. c. 8. n. 49.

§. 38. Nec aliam sane rationem (3) Decimarum (4) annuumque Redituum, dicit Renten / esse contendimus. Sicuti enim palam est, reditus annuos, quorum dies nondum cessit. Gail. Lib. 2. O. 10. per tot. Tiraquell. De Retract. Lignag. §. 1. Gloss. 6. n. 3. Mynsinger. 1. Obs. 69. Mev. ad Jus Lub. L. 1. T. 2. c. 5. n. 28. ac decimandi jus, fictione juris rebus annumeri immobilibus Vid. Dr. Zesterfleeth. in Disp. De Decimis Laicor. Tb. 18. inibique all. Tiraquell. De retract. Gentil. §. 1. Gloss. 7. num. 37. Reinking. De Retract. Confanguin. qua 3. n. 104. Berlich. P. 2. Concl. 13. n. 28. Ita in annuorum redituum venditione resignatione judiciali opus esse, docet expressè jus Lubecense L. 3. Tit. 6. art. 2. §. 3. Idemque in alienatione decimarum observari constat ex

131 Vinnio. ad §. 41. f. De R. D. n. 4. inibique all. Grotio aliusque Jure siquidem Ratavorum ad translationem decimarum eadem privatim traditas esse, non sufficere, sed necesse esse, ut illarum traditio publice fiat, & coram iudice illius loci, ubi res sitæ sunt, docet Vinnius dist. loc. Conf. d. Dissert. Dr. Zesterfleeth Tb. 22.

§. 39. Sed & (5.) actiones pro rebus immobilibus competentes hic neutiquam exulare debere censemus; sicuti enim liquet, hæc civiliter rebus accenseri immobilibus, Anton. Gabriel. in Comm. Conclus. 7. Tit. De V. S. n. 5. Gail. 2. Obs. 11. n. 9. seq. Mev. ad Jus Lub. d. l. n. 37. & Lauterbach. ad Tit. De R. D. Ita nos minus ad illam, quam ipsarum, ad quas competunt, rerum immobilium alienationem judicalem desiderari resignationem, defendere nulli dubitamus.

§. 40. Nunc ad FORMAM accedimus, qua neglecta, omni suo Resignatio judicialis destruitur effectu, utpote quæ dat esse, ac operari. Non autem deprehendimus hanc ubique eandem, sed diversis locorum statutis subinde aliam atque aliam introductam. Neque festinatio ac instantis itineris meditatio permittunt varios variasque mores ac consuetudines curatius ripari. Verèrem apud Saxones resignandi solennitatem cognoscere datur ex Landt. L. 1. c. 52. & Gloss. in Weichbild. ad a. 20. n. 19. seqq. Qui vero in Ducatu Clivæ usitatam resignandi solennitatem mit Hand / Palm und gürtigen Wunde expediri solitam scire aves, adeat D. Gerhard. Feltn. in Tract. De

jur. in re & ad rem. c. 13. n. 34. & 35. Geldriae mores discere licet ap.
 Frederic. à Sande *Comment. in Consuetud. Geldr. Tract. 2. c. 1. n. 6.* jung. ¹³⁷
 Struv. *S. J. F. c. 13. aph. 9. n. 6.* & Excel. Rethius *in Comm. Feud. ad l. F. 4.*
n. 16. Quid in Dicasterio Rothwillensi Cæsareo mulierem bona sua ¹³⁸
 transferre volentem observare oporteat, exhibet Stryk. *Tr. De jur. Senf.*
Diss. 7. De Taet. c. 1. n. 42. Jure Lubecensi *resignatio judicialis* hoc expedi- ¹³⁹
 tur modo; scilicet Venditor una cum emptore coram confesso Sena-
 tus publicè pro tribunali sedentis *vorstehenden Rath* / ut habent verba
 articuli 2. *Tit. 6. L. 3. Wämmer öffentliche Audiens giebet / comparet*, inibi-
 que producto contractu, voluntatem suam de cedenda emptori re-
 vendita, judicialiter declarat, rogans ut *Cessio die Verlassung / so-*
lennter fiat. Tum vero unicuique, qui ex istiusmodi cessione dam-
 num metuit, hinc precibus intercedere integrum est; quod si inter-
 cessionis vel non justa, vel aperte iniqua appareat causa, non justi-
 ficata rectè rejicitur, aut non attenditur contradictio. Si aliquid
 causa prætextitur, siquidem utraque parte audita, in loco de veri-
 tate & jure decernere liceat, statim Senatus, quid faciendum De-
 creto determinat; Ubi vero ampliori discussione res indiget, par-
 tes modo ad Processum Summarium, modo ad Ordinarium pro-
 diversa rerum qualitate, remittuntur. Facta cessione, reje-
 ctæque contradictione Senatus solenni Cessione suffragatur, que-
 tum ab aliquo Senatorum consulta formula, ac ritu expeditur.
 Quo peracto rogari solet *Inscriptio in Librum Civitatis die Eins-*
schreibung in das Stadt Buch / que coram custodibus illius Li-
 bri, veluti apud nos Camerariis à Senatu antea decreta, rite ex-
 peditur. Vid. *Mev. ad J. Lub. Lib. 3. Tit. 6. Art. 1. n. 18. seqq.* ¹⁴¹
 bi data coram Senatu dextra venditor judicialiter Prætoria hac
 compellatur voce: *So gehet die Hand und verlassets / resignare* ¹⁴²
solet. Tam strictè autem ubique locorum hanc convenit obser-
 vari resignationis formam, ut ea temere neglecta, nil videatur
 agi, neque dominium in accipientem transferri, cum paria sint,
 aut non fieri, aut non legitime fieri.

§. 41. Num ergo solenni resignatione neglecta contra- ¹⁴³
 ctus alienationis invalidus est? Ita ex proximè dictis concluden-
 dum esse videbatur. Verum quamquam alienatio sine præ-
 via

via *resignatione* effectum transferendi domini non operetur, neque ut ante traditionem emptor rei venditæ non sit dominus, quin tamen producat effectus venditionis primo perfectionis gradu perfectæ, eo minus dubitamus, quo certius novimus hanc resignationem vice traditionis fungi, sicque emptionis substantiam absque illa salvam esse. Hinc (1) Neutri resilire à contractu fas esse sed (2) venditorem actione emti teneri ad resignandi necessitatem, rectè infert JCrissimus Mev. ad a. 1. Tit. 6. Lib. 3. Jur. Lub. Cui addimus: (3) Periculum, simul ac partes de pretio convenere, nec non commodum in emptorem redundare, licet venditor judicialiter nondum *resignaverit*, arg. §. 3. J. de empt. vend. l. 7. §. 8. De Peric. commod. Rei vend. l. fin. & pen. C. cod. Vid. Carpzov. P. 2. C. 26. D. 10. Nisi sit conditionalis venditio ubi re in totum pendente conditione perempta, periculum est venditoris, Carpzov. P. 2. C. 26. D. 20. per E. Necessario §. ff. De periculis. Sc. & E. pen. C. cod. jung. Harpr. Tit. De empt. n. §. Re autem saltem deteriorata vel pendente conditione ante judicialem resignationem pro parte perempta, periculum emptorem manet d. l. 8. in pr. d. 1. inibique Gothofred. Carpz. P. 2. C. 26. D. 20. (4) Quod si certum tempus pacto de retrovendendo adjectum sit, illud currat non à tempore domum factæ *resignationis*, sed contractus ac perfectæ emtionis.

§. Ult. Coronidis loco non inepte hic quaeritur: Cum ex hactenus dictis satis liqueat, emtione solo consensu perfecta venditorem invitum ad resignandum compelli posse; *Quid ergo juris sit, si quidem venditor jure Lubecensi resignaverit, sed ante procuratam* INSCRIPTIONEM: Ehe die Verlassung in der Stadt Erb. Buch geschrieben würde / moriatur; An sufficiat inchoatam effectum: An vero alterum requisitum ab heredibus addi: An denique & resignationem repeti necessè sit? Decidit in terminis hanc quaestionem Jus Lub. 3. T. 6. a. 2. his verbis: *Stirbe aber der Verkäufer ohne das die Verlassung in der Stadt Erb. Buch geschrieben würde / so sollen doch nichts desto weniger desselben Erben dem Käufer nochmals verlassen und zu Buch bringen lassen / etc.* Unde abunde constat, heredem venditoris ad reiterationem primi actus der Verlassung teneri. Cujus JCrissimus Mevius hanc subjicit rationem: Ne-

Nedum alius cedat, & ipsius nomen in libro publico inscribitur, olim inde forte disputatio oritur. Nec longe hoc à Juris Civili regulis distedit, utpote quo heredes ex nostris contractibus *L. Ex Contractibus ff. d. O. & A.* tam active, quam passive obligantur. *L. Uti. C. Ut Actio. ab hered.* licet Jure Saxónico heres pretium emtori restituere paratus, venditionem præcisè adimplere non cogitur. *Sandr. art. 9. Lib. 1. COLER. P. 1. Dec. 8. n. 3.*

CAPUT TERTIUM.

*Exhibens*Judicialis Resignationis insignes
Effectus.

SUMMARIA.

- C**ommentum n. 1
Primus Resignationis Judicialis Effectus est, quòd hac prævia contractus pro Judiciali habeatur 4
 Rite expedita à Jure Lubecensi Resignatio Judicialis rem facit notoriam, nec extrinsecam probationem desiderat. 6
 Semper in Magistratu testium multitudine & justitia actus presumitur 7
Secundus Resignationis Judicialis Effectus est, quòd Processui Executivo locum faciat. 9
Tertius Resignationis Judicialis Effectus est valida in accipientem, deorsum translatio. 10
 Neque Jure Lubecensi, Saxónico, alibi-ve locorum, ubi Resignatio usu forensi recepta est, tantum immobilium in accipientem derivari dominium potest, nisi prævia Judiciali Resignatione. 11. seqq.
 Quodcumque jussu vestita titulo Jure Civili operatur traditio, id Jure Lubecensi & Saxónico legitime expedita efficit resignatio. 16
 Ratio dubitandi prima proponitur 17
 Respondetur ad eandem. 18
 Defenditur contra Instantiam datà responsio. 20
 Ratio dubitandi secunda proponitur 23
 Ad illam respondetur. 25. 26. seqq.
 Sola resignatio absque Judiciali traditione & investitura in Foro Saxónico & absque Inscriptione in Librum Civitatis publicum in Foro Lubecensi non transfert Dominium. 24.
 Sine Resignatione tantem, neque In-

- vestitura Iudicialis, neque Inscriptio in Librum publicum rem pleno Iure accipientis facere possunt, 31
- Quartus Effectus** Resignationis Iudicialis est, quod prædium feudali duobus vendito ac tradito, hic præferendus sit, qui prævia resignatione consensu primo legitimam possessionem nactus est. 32
- Ratio dubitandi proponitur. 33
- Ad quam respondetur. 34
- Neglecta** resignatione Vasallus feudis alteri licet venditis atque traditi possessionem ac dominium tam diu detinet, donec idem legitime resignaverit. 35
- Prædium** allodiali itidem duobus vendito & tradito, idem juris est. 36
- Emtor** nondum facta resignatione creditori suo in re sibi vendita atque tradita hypothecam constituens, nihil securitatis in eundem transfert. 37
- Ratio eius additur. 38
- Venditor** facta resignatione pro residuo pretii obtinendo, motu Crude processu, reliquis hypothecariis non præferitur. 39
- Præferitur** tamen h. e. Chirographariis. 41
- Non facta** resignatione Venditor dilecti casus etiam privilegiatis præferitur. 40
- Sicuti** si facta licet resignatione venditor in casum non solui pretii sibi dominium reservavit, illis antepositur. 42
- Quintus** Resignationis Iudicialis Effectus est, quod in foro Saxonico præsertim Electorali cesset Retractus linearis. 43
- Seximus** Resignationis Iudicialis Effectus Iure Lubecensi est, quod post annum & diem, Possessor exceptione prescriptionis contra omnium inquietationes tutus sit. 44
- Quæcumque** publico civitatis libro inscribuntur, post annum & diem frustra impugnantur. 45
- Hinc** expirat hoc tempore actio, rei vindicatoria nec non hypothecaria. 45 & 47
- Habet** tamen priori casu dominus actionem salvam adversus venditorem ad interesse, & posteriori Creditor contra debitorem ad interesse & consequendum creditum. 48
- Deseritur** æquitas & utilitas huius juris 50. seqq.
- Qui** patitur tempora lege agentibus desinita lapi, juri pro se interducto renunciasse creditur. 52
- Magistratum** sanctum semper libri publici fidei servare oportet. 55
- Quibuscumque** modis alia quavis prescriptio interrumpitur, sus dem etiam efficitur, quo annus annus & dies currat his, in quorum præjudicium codere videtur, qua libro publico inscripta sunt. 57
- Protestatio** publica annalem prescriptionem interrumpit. 58
- Non** æque privata. 59
- Clam** facta protestatio nunquam prosequenti suffragatur. 60

<i>Anni & Dies Praescriptio à die Resignationis currit</i>	61. seq.	<i>Currit hic annalis praescriptio ab illo tempore, quo pro scientibus habentur</i>	74
<i>Quod si diverso tempore res alienata & resignata & inscripta fuerit, ab Inscriptiois die annalis praescriptio currere incipit</i>	65	<i>Dies hic non, ut jure Saxonico, spatium 6. Septimanarum complectitur.</i>	75 & 76
<i>Annus & Dies ratione initii utilis ratione vero cursus continuus est.</i>	66	<i>Septimas Resignationis judicialis Effectus est, quod post annum & diem venditor emtori ad evictiorem amplius non teneatur.</i>	80
<i>Carrit hoc tempus saltem scientibus, aequè ac absentibus</i>	67	<i>Rationem vide.</i>	81
<i>Ignorantia hic non praesumitur</i>	68	<i>Emtori venditor evictionem praestare tenetur, licet nec ille eandem sibi stipulatus fuerit, nec hic promiserit.</i>	79
<i>Sed juramenta probanda est.</i>	69	<i>Octavus Resignationis Judicialis Effectus est, quod liceat emtori aliam non expectata traditione, vacantem rei venditæ possessionem occupare.</i>	82
<i>Juramentum justum illorum, quæ in animo consilium, probandum remedium est</i>	70	<i>Conclusio.</i>	n. ult.
<i>In Praxi etiam ex capite justæ ignorantia resignationi in integrum locus est.</i>	72		
<i>Absentes alii naturaliter alii civiliter sunt tales.</i>	73		

§. I.

Cum parum sit Jus novæ, si quem in foro producat effectum quidque operetur illi, cujus causa constitutum dicitur, ignoretur, merito circa quemcunque Juris articulum, ne inutile videantur suscepisse negotium, nulli nisi otiosa curiositate se delectanti profuturum, novam juris constitutionem promulgaturos, civibusque suis novam contrahendi regulam præscripturos, utilitatem ejus, quosque inter cives novum Jus novos parere effectus debeat, prudenti utique consilio respicere oportet. Neque alia prima illis cura magis cordi esse debet, exactam novi quæ Juris evolutionem scriptura sua complecti sibi sumunt, quam, ut commentationem suam insigni, quam lecturis suaviter præmittit, utilitate commendent. Quare operam nevirquam Lusuri videatur, si hoc capite ultimo varios, quos Resignatio Judicialis in foro partim Saxonico, partim Lubecensi producit EFFECTUS, paulo penitentiarius examinandos susceperimus.

4. §. 2. Quos inter primum occupat locum, quod hac præviam solennitate, contractus iure Lubecensi *Pro Judiciali* habeatur, publicorum inde Actorum vim atque fidem sortiturus. *Mev. ad Jus Lub. Lib. 3. Tit. 6. a. 1. n. 8.* Cum enim hoc Jure *Resignatio Judicialis* tum omnibus demum numeris absolvi noscatur; quando *Judiciali Cessione Publica* in *Librum Civitatis publicum* inscriptio accessit. *Mev. d. 1. art. 2. n. 1.* hoc pacto expedita *resignationis* solennitas rem liquidam *claram* atque notoriam efficit. *Coler. de Proofs. Executiv. P. 4. c. 1. n. 50.* nullius extrinsecæ amplius probationis indigam *arg. L. Gestio. 6. ff. de Rejudic. L. Apud. 2. C. de Edend. c. Olim. X. de V. S. Coler. d. Tr. P. 3. c. 2. n. 20.* sed *Senatus* autoritate, quo in testium multitudo, *Castrensis, Jalon, Brunn, & Ddres, communiter, ad L. Omnium C. de Testam. Mynsing. Cent. 6. Obs. 29. Carpz. P. 3. C. 3. D. n. Francisc. Barry. L. 1. Tit. 2. n. 4.* ac actus *Justitia* nunquam non præsumeritur. *L. 2. C. de Offic. Civ. jud. in ibique Brunnem. L. Injur. 15. S. in qui ff. de Injur. L. Iniquum 17. L. pen. & ult. C. de his qui accus. non pos. Men. Lib. 2. Pres. 67. Masc. de Prob. Concl. 1006. n. 22. Barbosa ad L. 2. C. de off. civ. jud. & Lib. 9. Tit. 89. axiom. ult. Christin. Dec. 83. n. 2. Vol. 2*
- 8 & publico totius civitatis, fidem ac robur *Libri publici*, qua decet observantia ac reverentia, agnoscentis consensu suffultam. *Mev. ad Jus Lub. Lib. 5. Tit. 6. a. 1. n. 9.*
- 9 §. 3. Unde oritur **EFFECTUS SECUNDUS**, sc. *Quod taliter expedita resignationis solennitas, Processui Executivo & Summario*, ut in liquidis, locum faciat. *Judice à præcepto hic recte incipiente, fidem adimplere nolenti certum præfigendo terminum, quem intra datam liberare fidem invitus jubebitur. Vid. Mind. de Mandatis Lib. 2. cap. 66. n. 4. & 5. Mev. Ad Jus Lub. Lib. 3. Tit. 6. a. 1. n. 9. & L. 5. T. 6. a. 1. n. 5.*
- 10 §. 4. **TERTIUS** *Resignationis Judicialis* **EFFECTUS** est *valida* dominii in accipientem translatio. Neque enim *aut Jure Lubecensi. Vid. Lübsche Stadt. Recht. L. 3. Tit. 6. a. 1. verbis: So muß dasselbe vor dem Racht verlassen werden/ & a. 2. d. L. 3. Tit. 6. verbis: Die sollen dem Käufer vor dem sitzenden Racht verlassen werden/ in ibique Mevius aut Jure Saxonico. Land. Recht/ L. 2. a. 30. & Const. Elect. Nov. 61. Jac. Schultz. in Addit. ad Coler. P. 2. Dec. 279. Peter. Heig. P. 2. Quæst. 17. n. 18. & Qu. 18. n. 9. Simon. Pistor. in Nov. ad Hartm. Pistor. Obs. 230. n. 57. Rauchbahr. P. 1. qu. 6. n. 34. alibive locorum, ubi hæc traditionis solennitas usu fori recepta est. Gabr. Mud. de Pign. c. Quemadmodum hypothec. contr. n. 25. Wamel L. 3. c. 486. & Confit. 499. n. 5. Frider. à Sande. cum notis Lamb. Gosis*
- 11
12
13

Pr. de Effusatione, c. 3, Valer. Audr. Dessel. in *Addit. ad Zœl. Inst. Tit. de R. D.* n. 76. alter rerum immobilium in accipientem derivari dominium potest, quam si Judicialis præcesserit Resignatio. Sicuti enim, 14
 Jure Civili, cui resignandi necessitas incognita est, venditione solo consensu perfecta, venditor rei venditæ dominus esse haud desinit, §. 3. *J. de Empt.* L. 41. ff. *de furt.* L. *Strager* 50. ff. *de R. V.* proprietate nudis pactis & conventionibus à proprietario non abitura. L. 20. *C. de Pact.* inibique Brunnem. sed accedat traditio necesse est. d. L. 20. §. 40. de R. D. Ira, ubi resignationis solennitas ad consummandum actum, 15
 ac contractum præter traditionem Localibus statutis introducta, aut utenium moribus recepta est, effectu traditionis defunctura, non aliter res plene in accipientem Jure devolvitur immobilis, nisi Judicialiter venditor antea Juri, quod transferre discupit, suo renunciaverit: *Wo er es nicht zuvor Gerichtlich verlassen hat.* Ludov. Falch. i. *Differ. Jur. Sax.* 4. Christ. Zobel. P. 2. *Differ.* 28. n. 1. Dan. Möller *Ad Const. Saxon.* 27. P. 2. n. 16. inibique Reinh. Rôsa. In *Addit. Berlich.* P. 2. *Concl.* 14. n. 3. Ut hinc, quod justo vestita titulo operatur jure Civili traditio, id 16
 Jure Lubecensi & Saxonico Legitime expedita efficiat resignatio.

§. 5. Nec adversatur hæcenus dictis (1) quod magni nominis 17
 Jcti Saxon. ad rei allodialis, solis bonis emphyteuticis ac censiticis, nec non feudaliibus exceptis, validam alienationem ac dominii trans-
 lationem Jure Communi Saxonico neytiquam resignationem deside-
 rari aut ment, omnes à nostræ sententiæ Patronis adductos Juris Sax.
 textus, ad donationem dumtaxat avitorum bonorum, nunquam non
 fraudibus ac dolosis machinationibus obnoxiam, restringentes, no-
 stramque assertionem, ipso Juris Saxonici textu destitutam, à Glossa
 primo Latina excogitatam, deinde vero autoritate Authorum Diffe-
 rentiarum aliorumque Doctorum cæco quodam suffragandi impetu
 illorum vestigia prementium, communemque errorem errantiuni
 confirmatam esse arbitantes; quos inter agmen ducere videtur Ex-
 cellentissimus Frantzkius. L. 2. *Resol. quest.* 12. Junctis Struvio in S. J. C.
Exerc. 22. 2b. mibi 108. in fin. & Richtero. de *Concurf. Credit.* c. 2. membr. 19.
 n. 17. Respondendum enim est cum Carpzov. P. 2. *Decis.* 127. n. 15. seqq. 18
 inibique plena manu allegatis Dbus. Observantiam fori Saxonicæ
 longe certissimam, qua de præter propriam multorum annorum ex-
 perientiam, omnes à Carpzovio adducti Ddres unanimibus suffragiis 19
 Y y testan-

testantur, validissimum asserto nostro tribuere praesidium, unde magis quam ex verbis, auctoritatem Juris Saxonici confirmare convenit.

20 §. 6. Neque majoris (2) momenti est, quod non usque quaque expeditam hanc esse Observantiam reponat JCtissimus Franzkiius d. l. Scabinis Lipsiensibus & que ac Wittenbergenfibus, Jenensibusque non stricte semper hanc sententiam amplectentibus, retro
21 id Judicatorum fide luculenter testante. Recte enim supra allegatas monet Carpzovius d. Dec. 127. n. 19. Vel certas facti circumstantias, Juris applicationem nunquam non variantes, contraria extorsisse pronuntiata, vel communis observantiae neglectum iisdem causam de-
22 disse, cum, (*verbis utimur Carpzovianis*) non raro novelli in Dicasteriis Assessores rectius sibi sapere videantur, vel saltem decisa Antecessorum ad theoriam & disputata Academica revocent ambiguaque reddant, usque dum errore suo cognito, ad placita Antecessorum redeant, quae facile aspernari piaculum sibi alii ducunt.

23 §. 7. Sicuti nec haecenus dictorum fidem subvertit, vel saltem dubiam facit, quod male hic a nobis effectus transferendi dominiis sibi tribuatur *Resignationi Judiciali*, cum tamen haec de Jure Saxonico sine
24 *Judiciali Traditione ac Investitura*. Carpzov. l. 5. R. 41. n. 9. & l. 1. Resp. 102. n. 1. & de Jure Lubecensi, sine *Inscriptione* in Librum publicum Mev. ad
25 *Jus Lub. Lib. 3. Tit. 6. a. 2. n. 1.* rem non faciat accipientis. Respondendum enim est: Nos hic non spectare Resignationem *inchoative* duntaxat, sed *complete*, prout perfecta est, i. e. omnibus suis constat partibus *arg. l. 1. ff. de O. J.* & eatenus resignationi effectum transferendi
26 dominium tribuere. Quanquam nec inepte dici possit, respectu ad intentionem & voluntatem *resignantis*, habito, *resignationem Judicalem*
27 operari effectum transferendi dominiis: Sicuti enim jus Civile in transferendo mediante traditione, positis terminis habilibus, dominio, potissimum attendit voluntatem volentis rem suam in alium transferre, illamque tum ratam habet. §. 4. ff. d. R. D. Ita, ubi praeter traditionem, statuta *resignationis* desiderant solennitatem ad transferendi dominiis effectum, potissimum ad voluntatem serio *resignare* volentis respiciunt, ut tum, quantum ad hunc attinet, dominium in accipientem transiisse videatur, si hic modo omni juri suo rite renun-
28 siaverit. Accedit, quod utroque jure tam Investituram, quam Inscriptionem in librum civitatis publicum Judicialis praecedat *Resi-*

gnatio.

gnatio. Neque enim aliter novi possessores de bonis immobilibus 29
 investiri possunt, nisi prior & antiquus possessor suæ investituræ verbis
 expressis renunciaverit. Hartm. Pistor. *Obs.* 230. Carpz. *L. 5. Resp.* 41. n. 7.
 Ut ergo & hoc respectu recte *Resignationi Judiciali* hic effectus derivan- 30
 di dominium in accipientem detur, qua sine neque Judicialis inve- 31
 stitura, neque in Librum Civitatis inscriptio rem alienatam accipien-
 ti pleno addicere effectus valitura est. Confer. Carpzov. *d. L. 5. Resp.* 41.
 n. 6. & 10. inibique *all. Dares.*

§. 8. Fluit ex proxime dictis suapte quasi vi **QUARTUS** 32
EFFECTUS Resignationis judicialis, scilicet quod prædio feudali
 duobus vendito ac tradito, ille præferendus sit, qui *prævia resignatione*
judiciali consensu Domini primo possessionem adeptus est. **Quan-** 33
quam enim illum, cui feudum cum consensu Domini venditum tra-
 ditum est, alteri, qui *prævia resignatione judiciali* ejus possessionem
 nactus est, præferendum esse videri possit per *L. 15. C. de R. V.* ubi Im-
 peratores Diocletianus & Maxim. ita rescripserunt: Quoties duobus
 in solidum prædium jure distrahitur, manifesti juris est, eum, cui prio-
 ri traditum est, in deinceps dominio esse potentiorum; ut vi hujus
 Rescripti sic satis expeditum esse videatur, eum, qui prius per traditio-
 nem jus reale in prædio feudali est consecutus, præferendum esse al-
 teri, qui posteriori possessionis jure nititur Jason. *ad d. L. Quoties De*
R. V. Schurffius. *Consil.* 53. *Vol.* 1. Zasius. *de Feud. P. d.* n. 16. & Schrader.
de feud. P. 5. n. 2. n. 19. Quia tamen ad prælationem in jure domini 34
 non sufficit nuda detentio, sed possessio *justa atque legitima* sit, necesse
 est, qualis non est, deficiente *judiciali resignatione*, cum hac non *prævia*.
 Vafallus licet feudum alteri vendiderit, tradideritque, possessionem 35
 tamen ac dominium usque ad illud tempus retineat, quo feudi *resi-*
gnationem coram Domino faciat. Hartm. Pistor. *Obs.* 230. n. 1. & Coler.
De Process. Executiv. P. 1. c. 10. n. 166. Utrique potior illius conditio erit,
 qui mediante *resignatione Judiciali* Domini consensu legitimam feudi
 possessionem nactus est, illo, qui sine *Judiciali resignatione* prius
 feudum venditum traditumque accepit. Vid. Carpzov. *Lib. 5. Resp.* 41.

per tot.
 §. 9. Nec alia ratio est in prædio allodiali duobus vendito & 36
 tradito. Nam & h. c. ille alteri præfertur, in quem possessio non quo-
 modocunque, sed *juste & legitime*, i. e. *prævia judiciali cessione & resi-*

gnatione translata est. Vid. Carpz. d. l. Resp. 41. per eos. & Mey. ad Jus Lub. Lib. 3. Tit. 6. a. 1. n. 10.

- 37 §. 10. Cum ergo ante *Judicialem resignationem* venditor vel alienans dominus maneat, ejus consecrarium est, emtorem hac non facta, creditori suo in re alienata atque tradita hypothecam constituentem, nil quicquam securitatis ac roboris per istiusmodi hypothecam in
- 38 ipsum transferre. Cum enim alienæ rei oppignoratio Jus firmum ac reale Creditori haud tribuat, L. 2. ff. de Pign. Act. L. 1. 2. 6. & 7. C. si alien. res pign. dat. sit. inbique Brunnem. Neguzant. de Pign. P. 2. memb. 3. n. 52. Molina. de J. & J. Tr. 2. Diss. 529. n. 3. & 4. debitore in re non sua Jus aliquod alteri constituere non valente L. Nemo 54. ff. de R. J. L. Qui filius 6. C. Que res pign. obl. possit. parum Creditor hac sibi hypotheca consulturus est: Carpzov. p. 2. Decis. 127. n. 3. seqq.
- 39 §. 11. Illud etiam facile ex hæctenus deductis liquefcit. Cum prævia *resignatione* dominium in emtorem abeat, venditorem pro residuo pretii obtinendo reliquis creditoribus vel hypothecariis, vel
- 40 privilegiatis, moto Cridæ processu, haud præferri. Utut enim non facta *resignatione*, qua dominus rei venditæ cunctis Creditoribus etiam anteriorem hypothecam habentibus præferatur. Rauhb. P. 1. qu. 6. n. 12.
- 41 Neguzant. d. Tr. P. 5. membr. 2. n. 18. Dan. Möller. Lib. 1. Semestr. 4. n. 7. & facta licet *resignatione*, Jure privilegii personalis gaudeat, cunctis anteponendus chirographariis. Ordin. Judic. Elect. Sax. Tit. 49. §. 5. ser. verbis: Zugleichen / Da einer etwas verkauft hatte / und ihm von der Rauff-Summa was hinterständig / er aber hingegen sonsten nicht versichert wäre/wollen wir ihm hiemit gleichfals ein Personale privilegium gegeben haben. Hoc tamen casu intuitu residui ipsum Creditoribus hypothecariis posthaberi doctè demonstrat Carpzov. P. 1. Const. 28. Def. 21.
- 42 per tot ubi n. 1. docet: Hoc tamen pati exceptionem, si venditor in casum non soluti pretii rei venditæ dominium sibi reservaverit.
- 43 §. 12. QUINTVS *Resignationis Judicialis EFFECTVS* est quod hic legitime facta, in foro Saxonico præsertim Electorali, cesset *Retractus Linearis* per expressam Const. Elect. 31. P. 2. verb. Ehe die Güter tradiret und aufgelassen. Berlich. P. 2. Concl. 99. n. 17. Coser. Dec. 16. n. 2. Stryk. Tr. de Success. ab intestat. Diff. 6. Cap. 4. n. ult.
- 44 §. 13. SEXTUM, eumque sane insignem *Resignationis Judicialis EFFECTUM* colligere est ex Jure Lubecensi, scilicet, Quod

Quod, si alienationis contractum subsequatur solennis & publica Resignatio, nec non Inscriptio in librum publicum die Verlassung und Einschreibung / anno & die præscribatur omnibus, contra res venditas aut aliter alienatas competentibus actionibus, ita, ut hoc temporis spatium præterlapso, actus, præscriptionis exceptione à limine iudicii repellantur, Lübsche Stadtrecht L. 3. art. 3. Tit. 6. verbis: Der soll es binnen Jahr und Tag thun / nach dieser Zeit soll er nicht zugelassen werden / cum quo conspirat Jus Hamburgense. P. 1. a. 3. Tit. 30. Hanc quippe vim communem esse illorum, quæ publico civitatis inscribuntur libro, ut emenso anno atque die, nulli amplius impugnationi obnoxia sint, evitenter evincit jus Lubecense. L. 5. Tit. 6. a. 1. verbis: Wird etwas in des Raths Oberste Stadt Buch geschrieben / und solches würde in Jahr und Tag / nicht angefochten / so kan darauf künfftig niemand eine Rede thun. Unde conjectu facile est, exacto anno atque die, rem prævia resignatione venditam, tanquam suam vindicaturum non audiri, integra tamen ipsi actione contra venditorem ad id, quod sua interest. Vid. Mev. ad jus Lubec. L. 3. Tit. 6. a. 3. n. 6. Ubi numero 7. & seqq. id etiam ad actionem hypothecariam, hypotheca in revendita publicè constituta, extendit, ut hac quoque exacto anni ac diei spatio, experiri non liceat, salva tamen & hoc casu creditori contra debitorem actione ad petendum creditum & interesse Idem d. l. n. 12. Quæ juris constitutio licet juri communi, quo actiones omnes non nisi longo vel longissimo tempore factò suo defunguntur ac terminantur L. 3. § 1. i. C. De Præscript. 30. vel 40. ann. inibiq; Brunnem. aperte refragetur, non tamen eam æquitate ac utilitate carere opinari fas est: Præterquam enim, quod è re maxime Respublicæ visum fuerit, ne rerum dominia semper in incerto sint, atque litium arripuerentur occasiones, & in tranquillo Respublica floreat statu, metam actionibus ponere, quamquam sæpe prolixior, quanto magis ad abbreviandas finium molestias expediet, justo & salutari remedio tempus illud magis coarctare, quod, si quis supinà correptus negligentia temere labi passus fuerit, defidia suæ luet penam. Nec habet cur conqueratur; Qui enim tempore lege agentibus desistit non utitur jure suo tacite videtur renunciasse, damnum non sensurus, fra quod culpa sentit. c. Damnum 86. de R. J. & ibi Strik. L. 203. ff. de R. J. Accedit, quod inscriptio publico expediatur loco, ad quem omnibus patet accessus, & singulis, qui damnatum inde res-

formidant, integrum sit, copiam inspiciendi, quid inscriptum sit, impetrare, ut hinc, quo major illorum, quorum interest, negligentia est, eò Justior hæc noscatur esse præscriptio. Et licet tandem
 54 temporis brevitatis uni præjudicio esse possit, id tamen commodo in multos pensatur, quibus inde quies est, & adversus ampla alias litigia securitas. Mev. ad Jus Lub. Lib. 5. Tit. 6. art. 1. n. 10. Ubi n. 11. & seqq. hanc causam permovere debere Magistratum, rectè subjicit, ut sanctam semper servet libri publici fidem, nec eam per affectus, desideria, aut disputationes partium, nequum sua decreta temerè irritari, cum longe magis peccetur in Remp. quantum sæpe uni hac
 55 in re indulgetur.

56 §. 14. Intra annum ergo & diem inscriptionem impugnare fas est: Sed quibus id fieri remediis debeat, non impertinenter hic quaeritur? Nos, ne modum migret Disputatio, quæ præter intentionem sub manibus crevit, generalem hic ponimus Regulam: Quibuscunque mensis
 57 & dies curris præscriptio interrumpitur, eadem etiam efficitur, quo minus annus & dies curris, in quorum præjudicium cedere videtur libro publico inscriptum. Vid. Mev. proxime all. loco n. 21. ubi n. 22. seqq. subjicit: Protestationem
 58 publicam intra annum & diem interpositam rectè annalem præscriptionem interrumpere, non videm clam, aut nescia altera parte, vel
 59 Senatusfactam. Hæc enim protestanti nunquam suffragatur. L. Aut qui aliter. §. 1. & 2. ff. Quod vi aut clam. inbique Brunnem. Barrol. ad L. Non solum ff. De Nov. oper. nunc.

§. 15. A quo autem annus & dies Jure Lubecensi currere incipiat tempore; Num à die venditionis, An vero à die factæ Resignationis,
 61 cum id expresso juris textu nullibi decisum deprehendamus, sæpe disputatum meminimus? Nos illis ad stipulamur, quibus placet Resignationis diem, tanquam terminum à quo hujus præscriptionis attendendum esse. Movemur (1) textu a. 1. & 2. L. 3. Tit. 6. Ubi tempus,
 62 intra quod alienans de evictione tenetur, currere incipit à tempore Resignationis. E. Par ratio erit hujus annalis præscriptionis, utpote
 63 qua completa, cessat evictionis præstandæ necessitas. (2) Quod non alienationi, sed inscriptioni in librum publicum hic effectus tribuatur. a. 1. Tit. 6. L. 5. Nec (3) absque ea venditio pro perfecta effecti-
 64 ve habeatur. Confer. Mev. ad a. 3. L. 3. Tit. 6. n. 20. seqq.

§. 16. Hæc quidem procedunt, si Resignatio & Inscriptio uno eodemque tempore expediatur. Quid autem, si objectam alicujus contradictionem Inscriptio suspensâ, venditor saltem resignaverit? Et
 65 Re.

Respondemus hoc casu *Inscriptionis* momentum prescriptioni initium præbere. Non enim statuto satisfieri videtur, nisi *resignationi* per *Inscriptionem* ultimum complementum accesserit, de quo supra fufius egimus.

§. 17. Dum Prescriptionem annalem, uno tempore *Resignationis* & *Inscriptionis* expeditis, initium accipere à *Resignationis* die diximus, id ita accipi nolumus, ut hoc tempus tam ratione *initii*, quam ratione *curfus* continuum esse inde temere quis inferre vellet. Non enim quidem diffuemur, annum ratione *curfus* continuum esse; At vero eundem ratione *initii* utilem esse juxta statuimus, non solum *absentibus* per expressum textum *a. 3. L. Tit. 6. C. a. 1. L. 5. T. 6.* sed etiam *presentibus*, ut utriusque iusta ignorantia non obfit. Quod si ergo præfens ignorantiam, quæ quidem, inscriptione in publico loco fieri solita, indeque nulli non obvia, Bertazol: *in Tract. Clausular. 31. gloss. 2. n. 18.* hoc casu vix sine rubore & falsi suspitione obtenditur; Bartol. *in L. Si Tutor. C. De Peric. Tut. Gabriel. Com. Opin. Lib. 6. Tit. De R. J. Concl. 5. n. 19.* non affectatam *L. 2. §. ult. ff. Siquis caus. L. Qui contra. C. De Inces. Nupt.* si non aliter, Juramento, quod iustum illorum, quæ in animo consistunt, probandorum remedium est. Heig. *P. 1. q. 40. n. 20.* Carpzov. *P. 2. C. 22. D. 6.* certo ac liquido probaverit, etiam post annum & diem impugnaturum, quæ hbro publico inscripta sunt, audiendum esse arbitramur. Tum, quod jure civili ignorantibus tempus annale aut brevius non currat. Tiraquell *De Hered. signag. §. 35. Gloss. 4. n. 1. C. 22. Mev. ad a. 1. Lib. 3. Tit. 5. Hartm. Pistor. L. 2. qu. 12. n. 26.* Tum, quod in aliis articulis jure Lubecensi annus & dies ad scientes saltem restringatur. Vid. *Mev. ad a. 1. Tit. 8. Lib. 1. n. 37. & 4. 1.* Tum, quod, quæ ratio absentibus demum à tempore scientiæ voluit hanc obesse annalem prescriptionem, scilicet, quod iusta ignorantia nemini damno esse debeat, eadem & pro presentibus, sed jure ignorantibus mihi ter. Tum denique, quod continuis & in Praxi recepta sit sententia, ex iusta ignorantia causa etiam adversus tricennem prescriptionem, nedum minorem, dari in integrum restitutionem. Cardinal. Tusch. *Tom. 6. Præf. Cont. Lit. P. Concluf. §. 5. 87. n. 3. Gail. 2. Obs. 19. n. 18. Tanager. De Except. P. 3. c. 10. num. 227. Sfort. Odde De Rest. in integr. P. 2. qu. 90. a. 4. Röer. Dec. 39. n. 1.*

§. 18. Absentes alios esse naturaliter, alios civiliter tales nulli non novum est. Illis, cum annus & dies demum à tempore currat scientiæ per proximè dicta, his v. gr. Furiosis, Mentè captis, Pupillis, Mi-

- 74 noribus &c. à quo annus currat tempore videndum? Et verus est, illis annum & diem cedere ab illo tempore, quo pro scientibus habentur, i. e. quo ad intellectum rerum pervenerunt. *Mev. ad Jus Lub. Lib. 6. a. 1. n. 25.*
- 75 §. 19. Diem autem anno Jure Lubecensi adjectum, ejus rationem videsis apud JCtissimum *Mev. L. 1. Tit. 8. a. 1. n. 12.* non sicuti de Jure Saxonico, continere spacium 6. Septimanarum, sed unicam
- 76 diem, præter 365. dies, quibus annum constare novimus, colligere est ex prælaudato *Mevio d. l.*
- 77 §. 20. SEPTIMUS priori proximè affinis de Jure Lubecensi Resignationis judicialis EFFECTUS est, quod, quanquam de Jure Civili alienans pro pretio emptorem indemnem servare, indeque ex
- 78 natura emtionis, *Sichard: ad Rubr. C. De Evict. n. 9. Welfenbec. in ff. cod. n. 2. ad evictionem, etiam si nihil de ea convenum sit L. 6. C. De Evict. L. Ex emto. ff. De A. E. accipientitencatur. Vid. Brunp. add. L. 6. in bique alleg. Dd. idque tam diu, quam diu tempora usucapionum nondum sunt finita; hæc quidem Jure Lubecensi se secus non habeant,*
- 79 modo tamen id speciale hic notemus, quod facta resignatione, post annum & diem venditor emtori ad evictionem amplius non obligetur
- 80 a. 1. L. 3. Tit. 6. Quod Jure Civili secus. Cujus hanc credo subesse rationem, quod post annum & diem res alienata à nemine possit emtori evinci, ergo frustra ultra annum quis evictionis utgeret præstationem.
- 81 §. 21 OCTAVUS Resignationis judicialis EFFECTUS est, quod hac legitime facta liceat emptori, alia non expectata traditione, vacantem rei venditæ possessionem occupare, non vacantem autem sine strepitu Judicii ac litis sufflamine adjudicatione impetrare. *Mev. ad art. 1. Tit. 6. Lib. 3. n. 11.*
- 82 §. Ult. Alios, si quis sunt, Resignationis judicialis effectus, temporis, quo excludimur, ratio, ac itinens instantis meditatio; curatius rimari haud permittunt; quare velis Disputationis hac vice contractis, à Te, Candide Lector, ut, si quædam minus exasciata irrepserint, politiori corrigas iudicio, ac in meliorem pro tuo candore partem interpreteris, ea qua decet humanitate contendimus. Tibi vero, Ter gloriose Deus, pro ea, quam nobis clementissimè largitus es, gratia, gratias nuncupamus nunquam desituras, Turque providentiz omnia porro conamina nostra submissè mente commendamus.

TANTUM.

COROL-

COROLLARIA.

Inter irrationabiles Opificum consuetudines non ultimam sane meretur locum, qua injuriato opificii exercitio tam diu interdicitur, donec famam suam contra injuriantem legitime defenderit. Vid. Ref. Pol. de Ann. 1577. Tit. Bon. Landwerck & Eönnen. Proceditur enim hic inverso prorsus ordine, cum jure non injuriato, sed injurianti penam infamiae dilucent. L. 1. ff. De his, qui not. infam.

2. *Quaquam ex communi Doctorum sententia Clausula Codicillaria omnia testamenti vitia, quae ex inhabilitate testatoris & ex defectu voluntatis non oriuntur, sanare dicatur, adeo, ut praeteritionis & inique exheredationis impedimentum per illam tolli asserant.* Fab. Turret. De Effect. Claus. Codicil. qu. 25. n. fin. Vasqu. De Success. creat. L. 2. § 20. n. 251. Nos tamen rectius dici opinamur: Hanc clausulam planè nullum, imo ne minimum quidem solemnitatis defectum sanare, cum, quo casu vi illius Clausulae testamentum suscipitur, illud tale esse desinat & in codicillos degeneret, scriptis heredibus non integram hereditatem, sed destracta quarta adstantem saltem consecuturis.

3. *Legitimam, qua talem, Statutis planè tolli posse, juri non adversatur.*

4. *Collateralibus neque jure naturali, neque jure civili præcisè fratri deberi hereditatem, sed etiam sine causa in conscientia foro à fratre eosdem praeriri posse, inopem si exceperis fratrem, dissentiente licet Sutholt. Diss. II. ad inst. Coroll. I. asserere nulli dubitamus.*

5. *Licet Obligationes ad Obstagium Zum Einlager Per Refor. Polit. de Ao. 1577. Tit. 17. Bon. Wucherlichen Contracten. §. wiewol auch sub Cassatoria clausula interdicta sint. Gail 2. Obl. 46. Hering. De fidejussor. c. 17. n. 69. Carpzov. P. 2. C. 22. D. penult: Berlich. P. 2. Concl. 28. n. 160. renunciatione etiam jurata Coler. De Process. Execut. P. 1. c. 8. n. 89. hujus, seu publici & prohibitivi juris, nil quicquam valitura arg. L. 5. C. de LL. Dalner. De Renunciat. c. 9. n. 1. seq. quin tamen vi Instrumenti Pacis Osnabr. a. 8. §. De indaganda, in fin. & Ordinat. Provincialis Haaderslebensis de Ao. 1604. in Patria rectè observetur, sublatoque abusu, nil vitii contineat. Vid. Dn. Tabor. De Obstag. c. 4. n. 4. Debitore propitio jure se ad arrestum ubicunque locorum deprehensus fuerit, nec non ad carcerem obligare valente, cum Strykio Tr. De Caus. in Contr. necess. Sect. 2. c. 1. §. 37. aliuque magni nominis J. C. defendere suscipimus.*

6. Das Erben-Recht / *rectius dicitur Das Erben-Linthe* / *cum omni juri refragetur*, C. C. C. art. 218.

7. *Cujus filiam uxorem ducere non licet, ejus tamen nepotem ducere permittitur, contra Regulam §. 3. J. De Nuptiis que sano tamen sensu utique procedit.*

8. *Rationem, cur amulus pronubus quarto inseratur in publico copulationis actu digito, sc. quod in eo vena quadam sanguinis ad cor usque perveniat. Vid. c. 7. Causs. 30. qu. 5. recentiorum Medicorum observationi contrariari, recte docet Cyprz. De Sponsal. c. II. §. 4. n. 6. & Lauterbach. Diff. De Arrha. th. 63.*

9. *Vulgaris subscriberentium clausula: Doch mir und meinen Erben unschädlich / cautela abundans est. Moller ad Const. Sax. 52. n. 17. P. 2. Coler. De Procef. Execut. P. 3. c. 1. n. 135. Sicuti & illa contractibus inseri solita: Für mich / mein Erben / und Erben / tanquam abundans cautela per L. 13. C. De Contr. & comm. Stpal. L. 38. §. 13. L. 56. §. 1. ff. de V. O. membranam saniem occupare videtur. Coler. De Process. Execut. P. 1. c. 10. n. 32. exceptis negotiis sui natura ad heredes non transiunt. Vid. R. J. de Do. 1654. §. damit auch zum vierdten / in que quibus persona industria eligitur Stryk. d. Tract. Sect. 1. c. 4. § 15.*

DIS.

DISSERTATIO JURIDICA. 363

DE
IN - ET EXCULPATIO-
NE VULNERATI
MORIBVNDI.

Vulgo
Von der

Be- und Entschuldigung eines
Sterbenden Verwundeten.

QUAM
OCCASIONE ART. C.C.XXV. §. Zum sechsten/
& L. II. FF. DE SCT. SYLL.

PROPTIANTE TRI. UNIUS NUMINIS GRATIA

AC
Suffragante Illustri Jctorum Ordine in Per-Antiqua ac Cele-
berrima Universitate Patria

SUB PRÆSIDIO

VIRI PRÆ-NOBILISSIMI, AMPLISSIMI, CONSVLTISSIMI,
ATQUE EXCELLENTISSIMI,

DN. JOHANNIS KLEINII,

J. U. D. AC PANDECT. PROFESSORIS DUCALIS
Meritissimi, Consist. Duc. Megap. Assell. ac p.t. Direct. Gravissimi,

DN. PRÆCEPTORIS, ac STUDIORUM PRO MO-

toris summa veneratione ac observantia ad tumulum sufficiens.

Addiem I. Junii, A. O. R. M. D. C. VCV.

IN AUDITORIO MAJORI

publico ac placido Eruditorum examini submitis

AUTHOR

IOACH. CHRIST. HILTEBRADVS. U. J. Cand.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI, ANNO 1705,

DISP. IX.

Zz 2

INGRESSUS.

Oppido sollicitam, ac tenerrimam omnino nostrarum Legum curam, quam in conservatione supremi momenti, postquam jam aliud velle non possunt, iudicii, eorumque, quod amplius non redit, arbitrii, testamentis ac horum accessoris expressi studiose solvent, in quibus tamen privatum saltem interesse primario exsplender, omni laudum encomio majorem esse, neminem facile inficiaturum certus confido. * Non enim nuda ipsarum auctoritati, sed concitata cum intentione morientis conformitati hæc Legum sollicitudo indubie est adscribenda, cum hic in eo homo statu sit positus, in quo nil gratis, vel otiosè protulisse, sed ultimum suum statum qua certum enixe voluntatis alia deliberatione præmeditata symbolum custodiri oppido voluisse censetur. At longe numerosiori ea Legum benigna æquitas est frequentanda præconio, qua illa denotentium effata assensus calculo probant, ac singulari effectuum robore firmant, ex quorum exitu SALUS PUBLICA principaliter felicissimè confurgit. Quibus præcipue MORIENTIS VULNERATI sic dicta Criminalitatis INCULPATIO & EXCULPATIO summo jure sunt accensenda, quarum utramque tam curatissimam Nomothetæ consideratione sunt dignam, ut certum specialeque jus utrisque assignare nulli dubitaverint, ut prudenti omnino dispicientes consilio, ** Salutem Reipublicæ publicam tum ritè instituta delinquentium inquisitione, ac quandoque securura in eos animadversio, tum legitime suscepta innocentium defensione, eorumque procurata absolutione omnium optimè firmari. Cum igitur de prædicta MORLUNDI VULNERATI INCULPATIONE, ejusque in iure effectum ARTICULUM Carolinæ Constitutionis Criminalitatis

* *L. Vel negare, ff. Test. quemadmodum ap. L. Prætor, in præf. Si quis omni caus. ff. de Hæred. Ci. de SS. Eccl.*

** *L. Congruit 13. ff. de Off. Præf. L. Si operis 14. C. de Pæn. L. Servum quoque 23. S. Publicè utile est 2 ff. De Procur. L. Absentem 5. præf. ibi: Sicut omni C. ff. de Pæn.*

Ns XXV. deque ejusdem VULNERATI MORIBUNDI EXCUL-
PATIONE, & quid hæc ad erudendam exculpationem innocentiam con-
ferat, LEGEMU. ff. de Scl. Syll. eleganter disponere, hanc vero nobi-
lem suaque in foro utilitate se abunde commendantem materiam à
ICtis vel frigidè nimis, vel satis ad minimum perfunctorie & confuse
tractari adverterim, animum sumpsit sub decursum studiorum Acade-
micorum eandem subincudem Disputationis vocare, inque illa evol-
venda ingenii vires periclitari. Ne autem rillota manu, neve impia-
mente saxum hoc volvendum adoriar, summo Numini, à quo omne
principium, medium, & terminus, pie monente Imperatore in N. 109. pr.
tam benigno hæcenus studiorum meorum Directori precum seria-
rum ito victimas, ut mentis rotæ cum fluctuantibus Doctoribus lucta-
turæ nubes quascunque vaporosas pellere, animumque ac calamum
regere gratiose dignetur, quo errorum anfractus sinuosos caute præ-
tervectus, ipsa verioris rationis ac receptæ opinionis vestigia premere
ex voto valeam. A Te vero, quod superest, A' r'aj'v'ore candidè, enixe
expeto, ut favore Tuo propenso hanc meum laborem fulcias, probe
recordans, idem omnibus ob summam ingeniorum, hinc & judicio-
rum diversitatem perplacere, difficile oppido, imo ferme impossibile
esse; quod si pensitaveris, eo simul suaviorem ac blandiorem affectus
Tui auram adspirabis, benivoleque excusabis, si in hac ardua satis, &
non dicam à nemine (id enim vel arrogantia, quam mens mea detesta-
tur, vel mendacii forsitan, cum omnia sc'ctorum scrinia perrepere, nec
temporis angustia, nec ipsa opera desperata forsitan futura siverint, me
convinceret,) à per paucis tamen Cathedra adaptata materie evol-
venda quid humani me passum esse deprehenderis. Ne autem in
eadem exponenda vel nullo, vel indigesto ac tumultuario ordine
processisse videar, eandem IV. innectere lubet Capitibus; Quorum
primum sistet generalia circa In & Exculpationem moribundi vulnerati,
una cum Rubri explicatione. Secundum proponet Inculpationis Ca-
sus, requisita, cumque contrariorum resolutione Eff'ctum ejusdem po-
sitivum. Tertium evolvèt Effectum Inculpationis negativum, cum dubio-
rum discussione. Ultimum demum Eff'ctum Exculpationis, tum positivum,
tum negativum una cum responsionibus ad obstantias exhibebit. Sic
Ergo.

CAPUT I.

Sistens

Generalia circa in- & exculpationem moribundi vulnerati, una cum rubricæ succincta explanatione.

SUMMARI A.

I N materia Indiciorum & Tortura totius ferme Præxiſ Criminalis fundamentum conſiſtit. n.1	<i>Cauſa ratiſanda definitionis tradita proponitur</i>	11
Effectum condemnationis ad mortem indicia non operantur	Indiciorum ſpecialium definitio, illorumque ſedes in C. C. ſuppeditatur.	12
Necceſſitas illorum ac utilitas demonſtrantur.	Definitiones indiciorum communiſſimum & veriſimiliſimum cum horum ſynonymorum explanatione dat.	13
Debent eſſe legitima s.	Indiciorum indubiſatorum definitionem & ſynonyma exhibet.	14
Singula non ſunt jure deſinita, cuius rationem dat.	Effectus ſ. Uſus evoluta hæc dem diſtinctionis adducitur.	15
Unde hæc ad ſimilitudinem in jure vel plane, vel ex parte non deciſorum judicis arbitrio committuntur.	Dubiũ circa Indicia indubiſata, quod ſc. dicantur luce meridiana clario- ra, movetur.	16
Non tamen ea propter generaliter ſunt incerta.	Idem reſolvitur & explicatur	17.18. 19.20.21.
Definitio illorum traditur.	Transitus cum connexionis ratione ad ipſam In- & Exculpationem mæ- riam	
Ratio omiſſa ejusdem explanationis af- fertur & generalis.		
Et ſpecialis.		

<i>riem, de hujus verius, sedem genu-</i> <i>nam aperitur.</i> 22.23.	<i>Verba definitionis: Ad detegendum</i> <i>vulnerantem explicantur</i> 53
<i>Etymologiam Inculpationis sistit</i> 24	<i>Etymologia, Synonymum, & definitio</i> <i>Exculpationis traduntur</i> 54
<i>Significatio particula IN committitur</i> <i>judicis arbitrio.</i> 25	<i>Materia Vulnerum est maxime pra-</i> <i>dicabilis</i> 55
<i>Eadem distinctione, quod nempe ipsa</i> <i>particula vel privative vel augmen-</i> <i>tative vocis jungatur, determinatur</i> 26	<i>Evolutio ejus sistitur remissive</i> 56
<i>Exempla utriusque acceptiois addu-</i> <i>cuntur</i> 27.28	<i>Vulnera dividuntur in lethalia & non</i> <i>lethalia</i> 57
<i>Ratio, cur particula IN vocis: impri-</i> <i>demes in L. 32. S. 3. Pro Soc. jun-</i> <i>cta augmentative accipienda sit,</i> <i>affertur.</i> 29	<i>Sedes hujus divisionis ex jure Civili &</i> <i>Criminali traditur</i> 58
<i>Textus citantur, in quibus particula</i> <i>in vocis: Culpatum tum privative</i> 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. <i>tum augmentative</i> 40. 41. 42. 43. 44. <i>fungitur.</i>	<i>Lethalia definiuntur & dividuntur in</i> <i>lethalia de necessitate, & quam plu-</i> <i>rimum lethalia</i> 59
<i>Quo in sensu in hac materia accipia-</i> <i>tur, docet</i> 45	<i>Utriusque tradit. & definitio</i> 60. 61
<i>Synonyma Inculpationis afferuntur</i> 46	<i>Comprobatur distinctio Responso ele-</i> <i>gantis</i> 62
<i>Affines voces exhibentur</i> 47	<i>Vulnerum non lethaliu[m] definitionem</i> <i>cum explicatione exhibet</i> 63
<i>Labors definitioni judicis impensis &</i> <i>Duareno cum ejus laude mentio-</i> <i>nem impicit</i> 48	<i>Quae sint indifferentia vulnera, docet</i> 64
<i>Definitio inculpationis traditur.</i> 49	<i>Unde vulneris lethalicas assumitur, re-</i> <i>missive tradit</i> 65
<i>Ratio generis ipsius definiti assignatur.</i> 50	<i>Distinctio vulnerum ad effectum in-</i> <i>& exculpationis non attenditur,</i> <i>modo mors sit secuta</i> 66
<i>Nec accusatio, nec denunciatio ge-</i> <i>neris loco commode poni possunt in</i> <i>definitione, cujus utriusque dat ra-</i> <i>tionem</i> 51. 52	<i>Moribundi vel improprie, vel pro-</i> <i>dicuntur</i> 67
	<i>Illo modo i. vivens quilibet moribun-</i> <i>das dicitur, quod, quomodo intelli-</i> <i>gendum, explicat</i> 68
	<i>Conveniens Synonymum moribundae</i> <i>ita considerati tradit</i> 69
	<i>Quae acceptio optime Principibus con-</i> <i>venit.</i> 70

Comprobatur eadem binis Philo- sophorum dictis 71 72. 73.	Utriusque consideracionis modum ex- primie 76. 77
2. Officium depositurus dici potest mo- ribundus, quod explicatur 74	Moribundum in Rubro disputacionis specialiter accipi, innuit 78
Proprie iterum consideratur vel spe- cialiter, vel specialissime 75	

- 1 **F**undamentum totius ferme Praxis Criminalis in materia **INDI-
CIORUM** & torturæ consistere, à PERSONALI *Tr. de Indic. &
Tort Princ.* citato à **JVSTO OLDECOP.** in *Obs. Cr. Pr. Tit. 1. O. 7. n. 2.
p. 29. & Tit. 4. O. 1. n. 2. p. 211.* ad cribrum dictum, ipsisque vel Bacidis
assertis verius esse, immodè adopinor. Quamquam enim ipsa indicia,
2 ut de tortura in præsentem fileam, per se & simpliciter effectum con-
demnationis ad mortem non operantur, per notab. *art. C. C. 22. verb.
Niemand auf einigerley re. ibique B. Dn. CLASEN p. m. 103. & 104. L. ab-
sentem §. ibi Sed nec ff. de Pern. Vid. omnino Excell. Dn. PRÆSES, Patro-
nus summus, cui me totum & v. In debere debite profitor, in Diss. de Dieb. Critic.
3 Anno 1687. d. 21. Septembr. hic habita C. 3. n. 31. 32. cum cit. illorum tamen
evidens ac singularis, partim necessitas, dum singulas Processus Crimi-
nalis partes præcedere debent, & ad illas rite expediendas judicem
nonnunquam violenter movere valent, partim utilitas, dum ad proba-
tionem delicti, indeque orituram ejus veritatem indagandam viam
4 sternunt, & adminicula præbent, Vid. *L. Instrumenta §. & L. Ad probatio-
nem 21. in f. C. de Probat.* in cujusvis delicti instituenda persecutione
splendidissime elucet. Quo autem hac sua virtute & autoritate po-
tiantur, inprimis debent esse sufficientia ac Legitima, termino Crimi-
nali generaliter german. Redliche Anzeigen. *art. C. C. 6. ibi. Redlich
und verhalten gnugsame Anzeigung art. 8. 11. 12. ibi. Redliche und gnugs-
same Anzeigung art. 18. 19. 20. 27. 30. 31. §. zum dritten art. 32. 33. 34. 37. 38. 40.
5 41. 43. 44. 47. 60. 183. 184. dicta.* Quæ cum generaliter ex circumstan-
tiis ipsius facti colligantur, **MASCARD** *de probat. V. 4. Concl. 1392. n. 16.*
hæcquæ, dum sigillatim omnes, ut varix & innumeræ, quæ quandoque
inciderint, Legibus comprehendi nequeunt, *L. Neque Leges 10. & L.
Non possunt 12. ff. de LL. notabiliter paulisper mutatæ juris ad factum
applicationem L. si non sortem 26. §. libertas 12. vers. Et Celsus ibi. Nam
plerumque ff. de Cond. ind. præprimis hic in criminalibus B. Dn. THA-
BOR. in Barb. Libr. 3 c. 19. Ax. 1. ibique cit. insigne illud Alma quondam hujus**

Lumen

Lumen B. DN. COTHMAN. Libr. 3. Conf. 39. n. 12. mutent, quibus ergo mutatis ipsa & indicia mutari necesse est, licet ea propter sanctione Carolina pœnali in universum omnia definiri & recenseri nequiverint art. C. C. 18. ibi. dieselben Sachen & art. 24. ibi. wenn nicht möglich ic. nec expresse, directo, & formaliter sint determinata, sed judicis potius, ceu boni viri L. Continuus 137. §. Cum isa 2. ff. de V. O. Vid. omnino MENOCH. de A. q. Libr. 1. Proem. n. 6. seqq. MASCARD. V. 4. d. Concl. 1392. n. 19. FARINAC. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 37. n. 197. cum mult. ex more all. & n. 198. CLASEN. ad art. C. C. 18. p. 88. jure vel plane, vel ex parte non decisa generaliter tum in civilibus, L. si servus 1. §. Cum dicit, f. ff. de jur. del. tum in pœnalibus L. Hodie 13. ff. de Pan. notab. L. de his 1. §. Expilatores 1. ibi. Quibus nulla & c. ff. de Effr. & exp. notab. C. de Causis 4. §. 1. X. de Off. & pot. jud. deleg. decidentis B. DN. BRUNNEMAN. ad d. L. 1. Jodoc. Damhoud. in Pr. R. C. Cap. 11. n. 8. & C. 36. n. 10. B. Dn. Clafen. in Comm. d. l. juris dispositioni communi ac æquitati conformato, Vid. omnino Farin. d. Qu. 37. n. 193. 194. eum innum. & secundum duplex Sal, quo ejus mens referta esse debet, Sapientia, juxta Leges, & Canones, ne infipida, ac conscientia, ne fiat diabolica Damhoud. d. C. 36. n. 8. Roland. à VALL. V. 3. Conf. 12. n. 5. ibique cit. bene ordinato arbitrio determinanda secundum omnes teste Jul: Clar. Recept. Sent. L. 5. §. f. Qu. 20. n. 1. relinquuntur; B. Carpzov. P. 3. Qu. 123. n. 28. 29. 31. Claf. d. l. Bernhard. Zieriz. in Not. ad C. C. Cap. 18. verb. Una regulap. 34. non tamen eam ob varietatem & absolute definiendi difficultatem sunt incerta, sed eorum postora, tutiora ac frequentiora in C. C. tanquam sede fundamentalî sunt expressa & recensita. Ipsa vero indicia in genere definiiri possunt, quod sint legitima argumenta delicti demonstrativa, per quæ judex ad captivandum, inquirendum, torquendum, & quandoque condemnandum juste procedere potest. Non immorabor, multæ & anxie horum verborum per se apicantium evolutioni, multo minus sollicitæ, tædiose forsan, variarum ipsorum indiciorum definitionum, quas fuso stylo ex variis recenset Farin. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 36. d. n. 27. ad n. 35. conciliationi, cum quodlibet verbum in definitionibus juridicis adpendere, & ad subtiliter philosophantium, quorum verulis minime Leges subjacent, regulas reducere velle, simulatæ ferulis, quam veræ Philosophiæ, cujus tamen studium suo exemplo optimo tacite insinuat Jætus in E. juris. §. conjusi. ff. de J. & J. sit exercitium & appli-

- applicatio, hincque plus oei ac subtilitatis quam utilitatis, noscatur,
- 10 præprimis hic, ubi omnes confictæ definitiones verbis in cortice quidem discrepant, in nucleo tamen ad eundem finem & effectum collineant, uti recte ex singularum relatione probat Farin. *d. l. n. 34. in f.* Binis
- 11 interim saltem noto: Merito definitionem istam ad divisionem inde commode eliciendam retineri. Dum enim delicti omnis veritas Judici demonstratur vel comuniter, vel specialiter, illoq; modo vel probabiliter & verisimiliter, vel simpliciter, jure sumo inde summa divisio in indicia communia & specialia, illaque vel verisimilia, vel indubitata, fuit, ipsis articulis *C. C. 25. 29. & 33.* eorumque Rubricis approbata, atque JCtis hætenus confirmata & defensa. Carpz. *Qu. 120. n. 9. cum cit. & seqq.* quem sequitur Claf. *ad art. C. C. 20. p. 90.* Indicia specialia, ut binis & primo de illis dicam, cum scopo non inserviant, sunt argumenta delicti, certi demonstrativa, ob quæ judex tuto decernere *1011. nam* potest, quæ proponuntur *ad art. C. C. 33. usque ad art. 45.* & evolvuntur à Carpz. *integra Qu. 12. B. Dn. LAUTERBACH. ad tit. ff. de Quæst. d. p. 708. Lit. int. a. ad p. 709. Lit. d. & Excell. Dn. D. SCHOEPPER in*
- 13 *Synops. jur. priv. Rom. & For. ad tit. de Quæst. an. 18. ad n. 30.* Indicia vero communia, quæ nempe omnibus delictis applicari, & in omnibus delictis aliquem gravare possunt, eoque verisimilia, alias & probabilia, *L. Militis §. 5. Oportet tibi, argumentis primis verisimilibus probabilibusque C. de Quæst. minus plena, remota, dubitata, & minora à Carpz. d. l. n. 10. 11. ac Lauterb. in di. Comp. jur. p. m. 707. Lit. int. C. dicta,* sunt argumenta delicti non semper, sed plerumque saltem & presumptive demonstrativa, unde accommode dicta Synonyma sunt facta, eo, quod *respective* intuitu sc. indubitatorum eorumque effectuum sint *minoris*, nec apodictica, sed *quasi certa* existant, *Vid. Carpz. d. l. n. 11. indeque* de illorum absoluta & perpetua veritate effectiva sc. dubitare liceat.
- 14 Indubitata vero à Doctoribus, certa, plena, propinqua, urgentia, luce meridiana clariora *Vid. Carpz. d. l. n. 12. ut & gravissima Clafen. d. l. Germ. gemein unmisselbaste Anzeigungen art. C. C. 29. dicta,* sunt argumenta delicti *immediata, vera, & in suo genere demonstrativa,* quibus probatis, nil ad sententiæ pronunciationem & pronunciatæ executionem præter solam rei confessionem, deesse videtur, ut ita tradunt, Carpz. & Claf. *ad l. Farin. Libna. Tit. 5. Qu. 37. n. 3. cum infinis. all.*
- 15 Hujus distinctionis frequens conficitur in notabili effectu Imperatoria au ho-

autoritate in *art. 27. pr. & inf.* expresse, hincq; publica veritate firmato:
 Quod sc. indicia communia, minus plena, seu verisimilia *penſe ac ſigil-*
latum ad torturam infligendam non ſufficiant *d. art. 27. ipſa v. indicia,*
 indubitata & plena ſola & qua talia utique ad hunc effectum condu-
 cant. *d. art. 27. ibi: als die nachfolgende Artikel / der ein jeder alleine ein*
bedliche Anzeige macht / und zu peinlicher Frage gnugsam. junct. Rubr.
art. 29. Gemeine unzweifelhafte Anzeige / deret jegliche allein zu peini-
licher Frage gnugsam iſt. Vid. Carpz. d. Qu. 120. n. 15. & Claf. d. l. p. 20.
 Sed evidenter hæc de indubitatorum indiciorum effectum torturæ mo-
 do expoſita ante dictorum fidem evertere, aut ipſa fallere videntur; 16
 dum enim eadem indicia luce meridiana clariora dici, ſupra aſſerui, uti-
 que videbatur dicendum; aut hæc appellationem à Doctõribus con-
 tra Leges conſtitam, aut effectum torturæ contra jura iisdem adſcribi,
 cum, ſi probationes luce meridiana clariores adſint, reus non tan-
 quam indiciatus torquendus, ſed qua confeſſus ſit condemnandus, 17
 quod ſibi à judice amico ſuo objectum eſſe docet Farin. *d. l. n. 5.* Ve-
 rum facile hoc corrui dubium, ſi attendatur, hypotheſin diverſam à
 theſi eſſe, maleque haud ſine vitio fallaciæ ignorationis Elenchi, ab
 indicii effectum ad probationis effectum concludi. Non enim dictum, 18
 probationes luce meridiana clariores ad torturam requiri, ſed indicia
 indubitata à Doctõribus luce meridiana clariora dicta eundem effe-
 ctum tribuere. Idem enim juris eſt de parte quoad partem, quod in 19
 toto quoad totum, quæ, ſi huic non congruat, turpis putatur in notab.
c. Quæ contra 2. pr. D. 8. & C. Tuas dudum f. X. de Sponſ. duor. Tabor. in
Barb. Libr. 14. C. 3. Ax. 4. Cum ergo ad condemnandum probatio de- 20
 beat eſſe luce meridiana clarior, per *infra C. III. ſiſius B. C. D.* dicenda,
 pariter & indicia *in genere ſuo* debent eſſe luce meridiana clariora. Di- 21
 ctum notanter *in genere ſuo*, non enim debent ſic certa eſſe ad torquen-
 dum, ut probatio ad condemnandum, ex qua redditur judex certus de
 delinquente, cum hic ſaltem quaſi certus reddatur, inſuperque proba-
 tionem exiſtente regulariter non opus ſit rei confeſſione, at indiciiſ
 exiſtentibus utique eadem requiratur, cum de eſſe ſola dicatur, ſed
 ſufficit eſſe hæc certa, ſi non ad plene probandum, tamen ad plene per-
 ſuadendum, uti hæc objectionem ſolide reſolvit Farinac. *d. l. n. 5.* & ex
 eodem verbotenus reſolutionem repetit B. Dn. Carpz. *d. l. n. 13. 14.* Ut
 igitur adhuc immotæ veritati conveniat, indicia indubitata dici luce
 meri-

meridiana clariora, & ad torturam inferendam requiri, eundem vero contra effectum indicia verisimilia ex sua natura non operari.

- 22 Hæc inter Inculpationis vulnerati moribundi ex intentione & dispositione Imperatoris expressa in *Artic. C. C. 25. § Zum sechsten* / seu sede originaria ac fundamentali hujus materiæ, est recensenda, cujus oppositum est Exculpationis à Jcto Ulpiano in *L. 2. ff. De Sæ. Syll. tractationis* itidem hujus cardinali, & in jure universo de hac materia unice, quantum mihi constat, sollicito textu practicæ delineata. Ad cujus utriusque moribundi vulnerati assertionis specialem evolutionem ut eo facilius dein descendere sine remora valeam, cum cognito vocum usu in ipsius sæpe rei cognitionem deducamur, imo sine illarum indagine rem penetrare velle sit tempus perdere, rectè monent *B. Dn. Tabor* in *Jurispr. Meib. P. 3. S. 4. tit. 2.* generalia circa Rubricas singulas voces, occurrence prius sum enodaturus.
- 24 Exhibet Inscriptionis frontispicium I. vocem Inculpationis, quam compositam esse, suosque natales particulæ IN & vocis: CULPATIO debere, apricari aucto. Cum vero voces huic nomini affines ipso vocabulo inculpationis, Criminalistis quidem familiarissimo, sint in Legibus frequentiores, binis saltem, ut eadem ab æquivocatione, quæ & Jctis naufragium minatur, *Dn. Tabor. ad Barb. Lib. 1. C. 40.* liberentur, sum annotaturus, quot modis illæ in Legibus capiuntur. Et quidem particulam IN vocis: CULPATUS, eique affinibus aliis in jure sæpissime junctam, genuinam & hic *quædam* matrem in genere tam multiplicis significationis Jcti statuunt, ut & judicis arbitrio convenientem ejusdem acceptionem commiserint. *Dominic. Cardinal. Tusch. Tom. 2. Concl. 292. n. 6. Menoch. in Tr. De A. I. Q. Lib. 2. Cent. 5. Cas. 495. per tot. ibique all. Roman. Conf. 336. n. 6. vers. Cætorum. Joh. Strauch. in Lex Part. Jur. Voc. Ix. inf. p. 94.* ne tamen arbitrium illud sit vagum & plane indeterminatum, aut ignorantia
- 26 asylum promptissimum, omnes acceptiones concinne ad alterutrum hujus partitionis membrum referri ac reduci posse, ad opinor. Aut ergo particula IN adjungitur dictioni PRIVATE & NEGATIVE, aut AUGMENTATIVE, & INTENSIVE, quo de utroque
- 28 sensu ex connexionem & serie materiæ, in qua eadem vocula aliis juncta, velle in inspectæ oculis constare potest. Sic, ut paucis hoc firmem in antecessum ex jure exemplis generalibus, priori in acceptione intestatus proprie is dicitur, qui testamenti factionem habens activam non est testatus *L. intestatus 1. pr. ff. De suis & leg. L. intestatus*

factus

l. 64. ff. De V. S. Damnum infectum dicitur nondum factum.
L. Damnum 2. §. 1. ff. De Damn. inf. injussus in L. Si filio familias 25. pr.
ff. Sol. matrim. capitur pro non jussu, ut clarè videre est ex L. si cum do-
ctem 22. §. Transgrediamur 12. vers. Planè si filio ff. Eod. indebitum est quod
omnino non debetur. L. in summa 65. §. indebitum 9. ff. De Cond. ind. in-
juria non jurè facta. L. injuria 1. pr. ff. De injur. pr. 7. Eod. Vid. ME-
NOCH. in Tr. De Praef. Libr. 4. Pr. 1. n. 3. STRAUCH. d. l. n. 13. ibique
ab. FERRER in Const. Casalom. gloss. 1. n. 27. Sicuti ex adverso & hæc par-
ticula augmentativè variis vocibus in jure apponitur. Ita indifficilis,
ut communis tenet lectio. Vid. STRAUCH. d. l. n. 21. ALBERT. de
PÉRGAMO in elegantiss. Tr. De Præposit. annexo Strauch. Lex. Part. jur.
n. 29. p. 287. pro valde difficilim L. Gallus 29. §. ille castus 15. ff. De liber. &
posth. accipitur. Increscere dicitur pro valde crescere in L. Si cui aqua 1.
§. imbrez autem 16. ff. De aqu. & aqu. pluvi. & imprudentes in L. cum duobus
§. 2. §. Damna 3. ff. pro Soc. accipiuntur pro valde prudentibus (quam
explicationem, licet singularem, inde teor, quod mox Jctus Ul-
pianus doceat, per damna imprudentibus accidentia intelligi
damna fatalia, si igitur imprudentes pro insciis & imperitis acci-
peremus, textus hic, qui talia damna socios non præstare docet, di-
recto aliis bonemultis Legibus reclamaret, in quibus damnum im-
prudencia seu incuria vel inscitia datum adeo inter culposa refertur,
ut & ipse imprudenter aliquem ad negotia gerenda eligens præsta-
re omne detrimentum, quod negligentia electi fecit, debeat. L. Nam
& Servius 21. §. mandata ff. De N. G. conf. L. Cum in plures 60. si servi 7. ff.
Loc. Vid. omnino Gothofr. ad d. L. 52. voc. imprudentibus. Albert. de
Bergamo d. l. & Schard. in Lex. Jur. voc. imprudentia est p. 1061. Utram-
que itidem ipsius particulæ IN acceptionem circa vocem inculpatum in
jure insigniterprehendimus: jungi enim eandem privative & nega-
tive prædictæ voci patet ex notab. L. Titia 34 §. si ea 4. ibi Cum sit incul-
patus ff. De Leg. 2. ubi inculpatum eum dici, qui ob factum & impe-
dimentum terti sibi non imputandum culpa caret, vel non in culpa
est, è lictione facti speciei patet. Sic ad habilitatem testificandi
in teste requiri, ut sit honestæ & inculpatæ vitæ, docet Jctus Calli-
stratus in notab. L. Testium 3. pr. ff. De Test. quod Sim. Schard. in Lex. Jur.
voc. Mandatus p. 1042. n. 30. ita explicat, ut sit exploratæ fidei, ac nulla
unquã inconstantia testimonii labefactatæ, morum probatissimorum,
& integræ famæ, sicque non taxandæ, vel culpandæ vitæ, quod com-
modè german. esse recurdet einen unsträflichen Wandel führet / und auf

- 32 *weilchen man nicht zu sagen hat*; Ex quibus omnibus constat, & hic
 itidem *privative & negativè* particulum in voci *culpatus* associari. Parili
 ratione dicitur mora inculpada, quæ reprehensione caret, seu non cul-
 33 panda, nec punianda est in notab. *L. pecunia 9. §. usurarum 1. ff. De usur.*
inbique Gothofr. voc. Nemo Lit. F. id., quod à necessitate illatum, in-
 culpabile i. e. *nullo modo culpandum in: c. Camp. per bellicos 1. §. 1. vers.*
 34 *Et ideo C. 34. Q. 1.* Sic Abraham DEO iubente occisurus filiam voc-
 atur inculpabilis, vel extra omnem culpæ reatum aut non in culpa
 35 constitutus ab Augustin. *Libr. 22. contra Faust. C. 73. relato à Corr Romæ*
in c. Lex aeterna 15; C. 23. Q. 5. voc. Abraham. ipsique Canonici judican-
 36 tur inculpabiles i. e. nullius culpæ rei seu non culpandi ob datum con-
 siliium in *C. Dilectis filiis 55. in f. X. De Appell.* Eodem sensu illatam vim
 propulsare licere moderamine inculpatæ i. e. non culpandæ, licitæ,
 37 per *L. ut vim 3. ff. De F. & F. ac legitimæ tutelæ, dicitur in notab. L. Re-*
hè possidentis 1. C. unde vi, vi quoque vi repellendam esse cum moderamine
 38 *in culpatæ tutelæ præcipitur in elegantissimo C. Significasti 13. vers. Si*
vero quem admodum X. de homic. vot. Sic & rationes tractare inculpa-
 tim i. e. legitimè sine culpatione (quod nostra in lingua vernacula
 exprimi possit. *Richtig und obn Verweiff berechnen*) legitur in *L. Pa-*
latinos 20. C. Th. De Palat. Sacr. largit. (pro qua voce incenspius in *L.*
 40 *10. C. Eod. vox inculpatum legitur, quam tamen idem, quam non cul-*
 pare, significare, Legis privilegia innuunt,) Quas omnes in uni-
 versum acceptiones Macrobius uno, eoquè elegantissimo loco in
 compendio quasi exhibet, dum *Libr. 6. Saturnal. C. 7. concise & scite*
docet: Omnis culpa privatio inculpatum facit. Nec minus frequen-
ter jura augmentativè particulam in voci Culpatus adjungunt. Extrat
 notabilis textus in *c. Si quis ex militum 1. F. 19. ubi Feudista dicit: Si*
 41 *unus (sc. militum) una de his nominatis culpis inculpatus i. e. val-*
de culpatus vel accusatus fuerit, cui respondet perelegans juris Ca-
 42 *nonici textus in c. Interrogatum est. 24. C. 2. Q. 5. quo in reliquis signi-*
ficantius leguntur duo de adulterio inculpati i. e. inculpati, & valde cul-
 43 *patis. Quam acceptionem & approbant Leges Salica Tit. 43. §. 6. in*
verb. Si cujus servus in furtum (Quod enim Joh. Calvin. in Lex suo verb.
 44 *in culpatum ponat in futurum, error est, cum in annexo Tr. de Verb. feudal.*
p. 1036. rectius in furtum legatur) fuerit inculpatus, & LL. Burgundia
Tit. 8. De Ingeniis inculpatis, nec non sic dicitur Sanctiones Criminales Bo-
nonienses cum notis, ut vidis, Annib. Monterentii Bononiensis Anno 1577. Bo-
nonia impressa Libr. 5. Rubr. 7. Quos homines possunt inculpati de morte, qui-
 bus

bus trinis similiter in locis valde de delicto culpato vel accusato intelligi, ipsa materia evidenter per legem edocebit. *Vid. Barnab. Brisson. Galus ille ad miraculum doctus nefando laqueo indignissimam mortem, omnino tamen suo Symbolo: Nondum effugimus fortunæ laqueos, ap-
prime contravenientem, passus, de quo Thuan. Libr. 102. Hist. ad ann. 1591. in
ejus vita ipsi. Et præmissa inoptimo & absolutiss. Lex. jur seu Tr. de Verborum;
quæ ad jus pertinent, significatione verb. inculpatus Libr. 9. p. 860. Carol. du
Fresne in Glossar. ad Scriptor. med. & inf. Latinis voc. Inculpate Tom. 2. p. 43.
inf. & 44. cum alt. Calvin. de l. Et hanc posteriorem particule IN vocis 45
culpatus junctæ acceptionem præsens Dissertatio & in ipsa inculpationis
voce sibi vindicare potest, quæ enim, seriam, & valde factam
culpationem denotat. Synonyma hujus nomen Infimulationis in
L. Apostatarum fin. C. Tb. De Apost. obvium (pro quo inconcinne, ut ma- 46
teries innuit, in L. 4. C. Bon. vox infimulationis est supposita.) Incre-
pationis Papiant. Libr. Respons. Tit. 8. De Object. crim. & increpationibus;
& Inculpationis à Ciceron. Libr. 3. de Orat. Edit. Genev. Tom. 1. p. 273 Liti
& usurpatum, constituere possunt, quo & pertinent affines variæ 47
in Legibus expressæ locutiones: Sic legitur infimulans in L. Nullus
in carcerem 2. C. De Exb. & transfor. ad simulans in L. Nullus in carcerem 2.
C. Tb. Bon. infimulare L. Dumtaxat copiam 4. C. Tb. Ad L. Corn. de falso incu-
sare L. fallaciter 9. C. De Galam. L. fallaciter 3. C. De Abolit. L. fallaciter 3.
C. Tb. Bon. Papiant. Libr. Resp. d. Tit. 8. infimulatus L. Eo
quidem 7. C. De Acc. & infer. incusatus L. cum specialiter 18.
C. De judic. & criminis incusatus. L. si quis homicidii 11. C. De Acc.
& infer.*

His jam singulis Definitionis Nominalis partibus expositis æ 48
præmissis, Realis ipsius Inculpationis Definitio subijcienda, & sub-
jecta evolvenda erit. Non alte meditabor ejus artificiosam aut nimis
subtilem structuram, nec Francisci Duareni Jcti ceteroquin inter
Quatuor Gallia Franciscos eadem ætate eandem scientiam professos
Principis dicit, vestigia in T. de judic. pr. expressa legam, qui integrum
annum explorandæ Judicii definitioni cum aliquot divisionibus in-
sumpsit, ne in fine propriam tupiditinem confiteri, eodem, quo
ipse, modo cogar, dum nugas se tandem valere jussisse, d. l. procla-
mavit, sed indolem definiendi genuinam pensitando, paucis ita il-
lud definitio: Inculpato est quærela vulnerato moribando ad decedendum vul- 49
nerandoque esse facta.

50 Placuit generis loco vocabulum *Querela* in definitione ponere, in hoc præcipue apprimè conveniens, quod querela ab eo proprie moveatur, qui damnum ex re, de qua queritur, sentit. Vid. Schard. in *Lex. Jurid. voc. querelam* n. 20. p. 1918. *Conf. L. Si mater. 3. ibi meritis C. C. & L. cum duobus 13. ibi iusta querela L. libori 28. vtrq. Sin autem ibi inquiri diligenter C. De Inoffic. Test.* quo vulneratum satis atroci, vitam jamjam violenter inde, aut ejus occasione amissurum affectum esse, ipsa decumbentis valetudo satis superque demonstrat. Exclufi autem eo ipso & *Accusationem*, ceu nimis improprium, & *Denunciationem*, ceu nimis remotum genus. Cum enim ad inculpationem solennitate accusacionis non requirantur, nec inculpationem accusacionis onera, potissimum in probatione, *art. C. C. II. inscriptione*, vel hodie cautione super litis in eventum ejusdem non profectuz, vel delicti non probati expensarum refusione, & injuriarum satisfactioe, *art. C. C. 12.* hacque ob inopiam accusacionis non præstita, ejusdem incarcerationatione, *art. C. C. 12. & 14.* consistentia maneat, insuperque deficientibus heredibus, vel quidem existentibus, sed hodie accusare nolentibus inculpatione à moribundo facta hacque mortuo non accusatorius, sed *inquisitorius* Processus formetur, cum inculpans, h. c. omnem debitam persecutionem officio judicis incumbenti commississe videatur, non nisi *καταχρηστικῶς* per accusacionem inculpato definitur Vid. *Clar. R. S. S. f. Qu. 10. n. 2.* Nec accusatori longe ratione *Denunciationem* qua genus hæc agnosceret, cum ipsa denunciatio non tantum à parte læsa, sed quocunque Officiali, imo & privato *versio* proferatur, hic autem assertio *partis læsæ*, nempe ipsius vulnerati intelligatur, quæ longe proximiori ac convenientiori termino querela dici potest, uti hanc differentiam accuratè ex more tradit B. Dn. Brunnem. in *absolutiss. Præfuo inquis. C. 4. n. 25.* Ad ditum autem in definitione: *Ad detegendum vulnerantem*, partim, ut differentiam specificam ab ipsa exculpatione tacite innuerem, quæ potius ad absolvendum, quam detegendum diffamatum tendit; partim, ut finem factæ inculpationis sifterem, qui hic est; ut vulnerante in genere inculpato idem per ulteriorem judicis inquisitionem, in specie vero seu individuo inculpato per hanc assertionem detegatur, ne delicta impunita maneant, vid. *L. Kavulneratus § 1. §. affirmatio 2. vers. Quod si quis ff. Ad L. Aqu. L. si longius 18. §. si filius familias 1. ibi. Ne dum pater ff. De judic. L. Stichum 95. §. Quod si quis 1. vers. Sane quoniam ff. De Soluc. C. licet Heli 31. X. de Simon. L. Per omnes 6. C.*

De Defens. civ. cum pœnas ob maleficia solvi expediat, *L. Si unus 27. §. Paella 4. ff. De Paellis* magna ratio suadeat, *L. Si à rep 70. §. id quod vulgo ff. De Fidejuss.* nec remitti facile publice interfit, ne ad maleficia temere quispiam proficiat, *L. si operis 14. C. De Pen. & per impunitatis audaciam fiant, qui nequam fuerant nequiores, C. ut fama tua 35. X. De Sent. Excom.*

Subjicit II. Rubrica vocabulum EXCULPATIONIS, è particula EX, & voce: CULPATIO compositum, quasi extra culpationem seu absque culpatione vi voculæ *Ex* significationem exclusivam habentis, dixeris, quæ ex mente *Legis 2. ff. De SCe. Syll. & purgatio dicta, defeniri potest, quod fit excusatio certi subjecti vel nondum diffamati vel iudicii jam gravati ad liberandum exculpatum à moriente aut aperte, aut consequenter facta.* Cum autem circa generalia hujus materiæ nil mone-ri possit, quod non convenientiori methodo in *Cap. IV.* possit & debeat tractari, ne ibidem specialiter explicanda huc transcribenda ob luxuriam ordinem inculpationem Lectoris incurram, eò hæc reservaturas ad residua pergo enucleanda.

Offert se III. in ipso Titulo vocabulum VULNERATI, & cum doctoris vulnerum materiæ, præ ceteris omnibus maxime practi- cabilis, referent hoc & stabiliente Paul. Zachia *Q. Med. Legal. libr. 2. tit. 2. Qu. 1. 1. leges uberrima & fertilissima.* Verum, cum thema nostrum primario non tam vulnerationis, quam vulnerati assertio- nis elaborationem urgeat, alius illam non repeto, sed Lectorem studiosum ad *Magnif. B. D. Redekeri accuratam De Vulnerib. Dissert. Ann. 1667. d. 18. Apr. hic habet. ablego, interim, & eorum definitio- nibus prælaudat. Diss. ibi. 2. & 3. optinè tradita, missâ, potio- rem divisionem huc non parum facturam sum relaturus. Summa ergo respectu periculi, impediens remansuri, vel securitatis, ut loquitur Zachias *d. Tit. 2. Q. 2. 1. eorundem est divisio in lethalia, Farina- cio in Pr. & Th. Cr. Q. 127. num. 2. mortalia, seu secundum Leges mortifera, & non talia, quæ injure, tum Justiniano, notab. L. Huic scriptura 15. §. si servus 1. ibi. vulneratus mortiferè & vers. Sed si ibi. vulneratus mortiferè L. Nam sicut 16. §. si Dominus 1. ibi. mortiferè vul- neraveris. notab. L. Si ita vulneratus 51. pr. ibi. ita vulneratus, ut eo ictu certum esset morturum & vers. Rursus ibi. ex vulnere certum esset aliquem vita excessum & vers. igitur ibi. mortiferum vulnus collata cum L. Qui occidit 30. §. si vulneratus f. ibi. non mortiferè ff. Ad L. Aquil. tum Caroli-**

no *art. C. C. 148. vers.* wer gefährlicher weis tödtlich geschlagen collato e im
vers. Aber der ander *ibi.* nicht tödtlich verletz worden ist / immotè fundata
 59 & stabilita. Illa in genere definita, quod sint continuz solutiones
 plus ad mortem, quam evasionem tendentes Farin *d. l. n. 2. sumi sus.*
cit. subdividunt Doctores in lethalia-de necessitate, & quampluri-
 mum lethalia. Zacch. *d. 2. num. 2. & num. 5. 6.* seu omnino, &
 60 non omnino lethalia. Farin. *d. l. n. 4.* Ista sunt, quæ *per se & sua*
natura omni spe sanitatis defalcata, hincque & consilio & auxilio
 peritorum desperato *necessario* mortem inferunt. Vid. Zacchias *d. l.*
 61 *num. 5.* quæ lethalia *ab initio* dicit B. Redeker. *d. Disp. th. 4.* Hæc ita di-
 cuntur, quorum curatio ut plurimum male succedit, licet non sem-
 per mortem inferant, quæ lethalia *ab effectu* dicit B. Redeker *d. l.*
 62 *th. 4.* recte monet. Quam distinctionem concinne comprobat
 Responsum illustri FCTis Lipsiensis ex Finkenkh. *O. 61. n. 12.* à Ma-
 gnif. B. REDEKER, *d. diff. th. 14.* allatum, cujus *elegantia* hæc sunt
 verba: Als geben wir Decanus &c. diesen Bericht / daß solche vulne-
 ra nicht zwar vor sich pro simpliciter & necessario lethaliß zu achten/
 wollen kein solch Glied verletzet / dessen Verwundung vor tödtlich erkannt
 wird vom Hippocrate *d. aph. 16. L. 6.* da er sprach: *Vulnera vesica,*
 aut cerebro, corde, diaphragmate, tenui intestino, ventriculo ha-
 pate mortiferum. Sondern ex sententia ejusdem Hippocratis pro pe-
 ricolosis & curata difficilibus zu halten / wegen der grossen Ader / so des
 Orts gelegen / aus welcher Verletzung ein grosses bluten / und daher ein
 geschwinde Tod leichtlich verursacht werden kan wo nicht als bald durch
 gebührliche Mittel und sonderbaren Fleiß eines geschickten Chirurgi daß
 63 selbe gestillet / und der Verwundete den Kräfteu erholten werde. *Vulnera*
verò non lethalia, non mortalia, nec mortifera, sunt, quæ secundum
regulas Medicorum ritè recteque observatas curari possunt, & unde
 64 *per se nullum periculum mortis metuitur, ut accurate docet Ex-*
cell. D. Redeker. d. l. th. 4. inf. Notanter dictum *per se,* sive enim
 simpliciter non lethalia, sive *indifferentia,* sic dicta, quæ pro Medici in-
 dustria, ægri natura, constitutione, ætate, robore, obedientia,
 temporis ratione, vel regionum qualitate, Zacch. *d. l. n. 4.* mortem
 vel possunt vel non possunt accelerare, fuerint, neutra per se mor-
 tem inferunt, sed eam extrinsecum aliquod vulnera secutum accidens
 potius causatur. Unde autem lethalitas vulneris in specie æstima-
 tur,

tur, mei instituti non est operose persequi præprimis, cum sufficienter jam hæc sint dudum à Medicis pariter & Jctis celeberrimis, in specie Pauli. Zacchia *d. t. n. 11. & bene multis seqq.* eumque referente Excell. Dn. D. Schöpffero *ia Synopf. Jur. Privat Rom. & For. ad tit. ff. Ad L. Corn. de sic. n. 34. ac B. Redekero d. Diff. th. 4. §. 6. & 13.* aliisque explanata, unde ea ferendo nullas quam Exscriptoris parum imo nihil addituri laudes me reportaturum prælagire potui, eapropter horum ob præteritionem exculpationem candidi Lectoris indubiè mihi polliceor. Inspecie hoc saltem addo: Intuitu In- & Exculpationis ad utriusque effectum fundandum nil interesse, an vulnus In-vel Exculpanti instrictum lethale, an non lethale fuerit, sed sufficere, mortem sive ex vulnere, sive ex accidenti evenientem secutam esse, cum in determinatione effectuum ex inænascentium non vulneris lethalitas, sed mors ipsa, pro qua multa *per infra* dicenda, favorabilis ac benigna est præsumptio; à Doctoribus consideretur, quamquam intuitu pœnarum irrogationis & animadversionis in-vulnerantem, jam lethalitate sc. demonstrata aggravandæ, eadem verò negata, mitigandæ, utiquè summum momentum hac in distinctione situm esse, ambabus facile concesserim.

Subjunctum denique IV. in ipso Rubro: *MORIBUNDI*, qui non utis ex mente Medicorum & que ac Jctorum modis dicitur, ad declinandam tamen ejus circa homonymicas acceptiones confusionem concinnè bifariam pensitari potest. Nimirum vel improprie & generalissime, vel proprie. Illo modo (N.) quilibet *vivens* moribundus dici potest, vel potentia pro actu posita, quod semper mori possit, Polidor. Ripa *in per-elegantii Tr. De Aët. in mort. artic. C. 1. n. 12. cum sus. cit. & n. 14. ibique all. BURSAT. Libr. 1. Conf. 40. n. 65.* vel eapropter, quod benignus sit, se quandoque moriturum, notab. *L. Mortis causa 31. §. Sine donatione 2. in f. ff. De M. C. Don. & ipsam mortem terminum N. 1. C. 1. §. fin. vers. Et nullos Conf. N. 22. C. 20. pr. ac finem cursus vitæ. L. Præsens Lex fin. vers. Homini C. De Episc. & Cl. certò, licet dies ejus incertus sit, L. Sub conditione 16. §. Quod autem 1. & L. Nam si cum moriar 17. ff. De Cond. indeb. L. Legatis 1. §. Cum dies 1. ibi. nam diem incertum mors habet ff. De C. & D. exstitutam esse, L. Si post mortem 68. §. Unde ait. fin. in f. ff. De Legatis 1. §. Cum dies 1. in f. L. Hæres meus 79. §. 1. ibi. Quamvis enim ff. De C. & D. Sicque nullo quidem præsentis periculimero perterritus; cogitationem tamen præprimis mortalitatis volvens. *L. Julianus 2. ff. L.**

- Cum de mortis causa fin. ibi longiore cogitatione mortis C. De bl. C. Dom. vivens adhuc quasi moriatur. Conf. Zacch. Q. Q. Med. Legal. Libr. 2. Tr. 1. Qu. 19. n. 10. & ab eo citat. Franc. Bursat. V. 4. Conf. 40. n. 85. ac Lazar. Fönut. De moment. Temp. Libr. 1. C. 5. n. 23 Add. Rip. d. Tr. Cr. 9. n. 6. ibique cit. Salic. qui proinde ultimo hoc intuitu haud incongrue in mortis articulo imaginario, seu ut ex Fönurio d. l. n. 14. Zacchiasc. l. n. 16. loquitur, non in mortis articulo (puta realis,) sed mortis periculo constitutus diceretur, uti hanc distinctionem Thomam Hurtado in Resol. moral. Tr. 5. C. 6. Ref. 68. prolixè tueri, tradit Illustris J. C. B. Dn. Ziegler. ad Zacch. d. n. 16. verb. Quam distinctionem quod optimè convenire Principibus, quorum ex negotiorum difficultate & curarum varietate, mollique ac delicata corporum temperantia frequens mors est,*
- 71 tradit Rip. d. C. 1. n. 13. ibique cit. Socin. Et hanc acceptionem non adeo ipsos Philosophos latuisse, testes invenio binos sine exceptione idoneos, Ciceronem, penes quem ex judicio *Judiciosissima J. Cti, Illustris Dn. de Rhez. in limitiss. Med. Acad. ad Inst. 2. Pos. 2. p. 17. omnes J. Ctorum xvo suo decus stetit, & Senecam, non immeritò virtutis studio penè Christianum dictum à Consummatiss. J. Cio, Illustr. Dn. D. Stryck. in accurat. Tr. De Succ. ab int. Diss. 10. C. 1. §. 1. & Doctiss. Fr. De F. S. Disp. 8. in prafat. Horum illo Libr. De Senect. Edit. Genev. Tom. 4. p. 556. Litt. A. Meditatum, fatur, ab adolescentia debet esse, mortem ut negligamus, sine qua meditatione ita tranquillo esse animo nemo potest, moriendum enim certè est, & id incertum, an eo ipso die, mortem igitur omnibus horis impendentem timens quis possit animo consistere. Hic autem expressè in Epistol. ad Lucilium 24. Non repente, inquit, nos in mortem incidimus, sed minutatim procedimus. Quotidie morimur, quotidie enim demitur aliqua pars vitæ, & tum quoque, cum crescimus, vita decreseit. Infantiam amissimus, deinde pueritiam, deinde adolescentiam usque ad besternum, quicquid successit temporis, perit, hunc ipsam, quem agimus diem, cum morte dividimus. Quemadmodum elepsydram non extremum stillidum exhiberit, sed quicquid ante defluxit: sic ultima hora, quæ esse desinimus, non sola mortem facit, sed sola consummat. Tunc ad illam pervenimus, sed diu venimus. Hæc ille. Vid. ibid. Just. Lips. in not. n. 17. (2.) Eadem parili ratione mox officium suum, quo hætenus functus, deposuimus, moribundus dici potest. Sicuri enim Officialis finito jam in totum Magistratu mortuus dicitur, non quidem tanquam homo, quia non separatur anima à corpore.*

pore, nec tanquam liber, quia ab illo libertas nō sejungitur, nec tanquam
 civis, quia ea de re civitatem non mittit, sed tanquam Officialis, vel Ma-
 gistratus temporarius, quia creatura illa legalis definit esse per separa-
 tionem officii, ut suaviter loquitur Polydor. Ripa *in saepe laud. Tr. De
 All. in M. A. Cap. 14 n. 26.* ita illo temporis spatio, quod proxime ipsam
 depositionem anteceffit, non minori jure moriens seu moribundus
 dici potest, at utroque modo non nisi generalissime & improprie. Pro-
 prie autem, quæ acceptio propius nostro scopo accedit, iterum librari
 potest vel specialiter, vel specialissime: Illo in sensu hic moribundus 76
 appellatur, qui morbo sonico *L. Non exigimus 2. §. Si quis judicio 2. in f.
 ff. Si quis caution. L. Judex datus 46. ff. De Judic. cujusque reragende im-
 pedimento futuro L. Quæstum 60. vers. Sonticus autem ff. De Rejud. L.
 Morbus sonicus 113 ff. De V. S. L. Non solum 10. §. Si quis ita ff. de Excus. tuc.
 L. Ob qua vitia §. Si ille dicitur 5. motab. L. animi potius 65. §. Quoties v. ff. De
 Edil. edit. decumbit, à quo se convalescitur frustra vel ægre sperare
 habet, *A. L. 65. §. 1.* hincque in periculo propinquæ *L. Mortis causa 3. ff. de
 M. C. Don. impendentis Paul. 2. Sent. 23. §. 1.* ac instantis mortis *L. Hac
 enim 6. ff. de M. C. Don.* est constitutus. Conf. paululum aliter hæc tra-
 ctantes Zach. *d. l. 11. cum cit. & Rip. d. Tr. C. 1. n. 6. 7. 8.* Hoc in sensu 77
 moribundus vocitabitur, qui in ultimo instanti & momento vitæ,
 quam jam linquit, est constitutus. Vid. Zach. *d. l. n. 4. & Illustr. Dn.
 Stryck. in pereleganti Diff. de Effatæ Agonizantium V. 1. D. 5. C. 1. n. 2.* & tum
 recte agonizans dici potest. Vid. omnino Zach. *d. l. n. 6. & 14.* Omni-
 bus reliquis jam missis acceptionibus, eam huic Dissertationi proprie
 ac genuine convenire auctimo, in qua proprie & quidem specialiter
 moribundum jamjam consideravimus, unde In- & Exculpans vel le-
 thaliter cæsus ex in jam respiraturus, vel non lethaliter læsus, acciden-
 titamen externo ita debilitatus, ut hæud sit respiraturus, recte mori-
 bundus dici potest, ut morte dein subsequuta effectus jamjam recen-
 dendos ejusdem assertio jure firmissimo sit operatura.*

CAPUT II.

Proponens

Inculpationis casum, Requisita, cumque contrariorum Resolutione effectum ejusdem affirmativum seu positivum.

SUMMARI A.

C onnexio	num. 1.	In Inculpante requiritur J. BONA	
Effectus in omnibus ob virtutem suam principaliter est attendendus		FAMA & VITA	15
	2	Quod explicat	16
Hic in materia In- & Exculpationis duplex est, quem monstrat	3	Quid inde inferatur, docet	17
Methodus exponenda Inculpationis materia innuitur	4	Applicatio illationis in dubium vocatur	18
Casus Inculpationis ponitur	5	Illatio predicta explicatur	19
Cardo quaestionis formatur	6	Applicatio ejusdem ex bonis pro quolibet homine, imprimis moriente variis conjecturis militancibus defenditur	20
Dubium fundamentale ex L. 3. S. 1. De SEt Syll. movetur	7	Novum circa hanc dubium exhibet	21
Idem triplici d. Legis explanatione tollitur	8. 9. 10	Cujus resolutionem cum ratione dat.	21. 23.
Rolandus à Valle dissentiens adducitur	11	Objicitur Baldi proverbium	24
Et notatur	12. 13	Idem explicatur	25
Ad Effectum Inculpationis stabilicendum certa requisita cum intuitu dicentis, cum intuitu dicti sunt necessaria	14	Nosraque sententia ulterius à majori parte morientium confirmatur	26
		Veritas imprimis dicti morientis habenda	27
		Cujus	

Cujus limas ratiões dant. 28.29
 Nec creditur contrarium de moriente
 viventi 30
 Rationem hujus suppeditat 31
 Quod præsumitur in eo, qui bonam egre-
 vitam, procedit 32
 Argumentum à communiter contin-
 gentibus in iure formum est 33
 Præsumptio generalis uno vel altero
 exemplo non tollitur 34
 LL. non attendant, quæ raro accidunt 35
**II. Requiritur PLENUS INTEL-
 LECTUS** 36
 Qui in moriente & præsumitur &
 conficitur 37
 Utrumque egregie exemplis ab actibus
 & iner viros. 38 & ultima vo-
 luntatis, inque & accessoris 39 &
 principalem 40
 de sumptis probantur.
 Dubium movetur circa intellectus ple-
 nitudinem 41.42.43
 Idem resolvitur & deducitur 44.45
 46.47
 Aliter contrarium ratio arguetur 48
 49.50.51
 Removetur eadem à 52. ad 55
 Explicatur L. 29. C. De Testam. &
 L. 43. De M. T. 52.53
 Moris articulus dupliciter capitur 54
 Ad corrigendum in moriente intelle-
 ctum utilis est signorum collectio 55
 Qualia hæc in specie in Inculpante
 esse possint, tradunt 57.58
 Deficiente Intellectu Inculpatio effe-
 ctus desinitur 59.

Cujus defectus signa tradit remissio 59
III. Requiritur PERSEVERANTIA 60
 Qua cessante, Exculpatio ejusque
 effectus locum habet 61
 Intuitu Inculpationis requiritur **IV.**
**DEFECTUS CONTRARIA-
 RUM CIRCUMSTANTIARUM**
ac PROBATIONUM 62
 Quæ si adfuerint, expirat, vis Incul-
 pationis 63
 Inculpationi, operatur Effectum **GE-
 NERALIS INQUISITIONIS** 64
 Quod quemodo intelligendum, expo-
 nit 65
 Rationes hujus effectus concessi traduntur.
 66.67
 Diversa L. Etio Glossa in L. 2. C. de
 Cal. inquirunt, & qua preferenda,
 docetur 68
 Praxis sententia de prædicto effectu
 adducitur 69
 Formas operatur 70
 Excusationes, pro eodem adducuntur
 71.72
 Et refelluntur 73.74.75
II. inculpatione operatur Effectum
**CAPTURÆ & INCARCERATIO-
 NIS.** 76
 Quis hujus effectus finis sit, docet 77
 Quæ nam dicatur receptio inter reos,
 & quando fiat, docet 78
 Fugere & in specie reo competit & in
 jure eidem tribuitur 79.80
 Ratio concessi prædicti effectus adduci-
 tur 81
 Ali-

<i>Aliqualem informationem ad incarcerationem sufficere, Praxi corroboratur</i>	85	<i>Convenientior offertur eorumdem compositio.</i>	98
<i>Obijcitur L. 2. C. de Exh & transm.</i>	83	<i>Quis sit incutus heredum effectus Inculpationis; docet</i>	99
<i>Eadem cum nostra sententia conciliatur, & exacte explicatur ac applicatur</i>	84. 85. 86. 87	<i>Jure Civili necem defuncti vindicare sub pena confiscationis hereditatis heres tenetur.</i>	100
<i>Dubium movetur</i>	88	<i>Exceptiones traduntur remissive ibid.</i>	
<i>Quod distinctione removetur</i>	89	<i>Communis opinio predicti effectus adducitur</i>	101
<i>Querela partis laesa distinguitur ibid.</i>		<i>Hodie confiscatio cessat</i>	102
<i>Ampliatur predictus effectus</i>	90	<i>Cujus rationes ex mente Doctōrum illam sententiam defendentium exhibet</i>	103. 105
<i>Differentia inter Inculpationem socii Criminis & inculpationem vulnerati moribundi quoad nominatum incarcerationis effectum cum diversitatis ratione traditur</i>	91. 92. 93	<i>Clarus leniter notatur</i>	104
<i>Praxi hic effectus inculpationis vulnerati firmatur</i>	94	<i>Dēnunciatio tamen hoīdennum occisi defuncti heredi incumbit</i>	106
<i>Doctores Inculpationi Effectum SPECIALIS INQUISTIONIS tribuentes & detrahentes recensentur.</i>	95. 96	<i>Cujus singularitas in eo demonstratur, quod in casu opulenta hereditatis heredes expensas fisci impairenti subministrare teneantur</i>	107
<i>Clari conciliatio horum adducitur</i>	97	<i>Dēnunciationis & accusationis est separata natura, quod probat</i>	108
1 <i>Postquam in precedenti CAPITE ex more ac Lige Disputantium generalia nostrae materiae excusse sunt praemissa, ipsa Thematica dignitas deposcit, ut ad specialem ejusdem considerationem proximo jam gradu properem. Et cum in omnibus principaliter effectus pensiteretur, L. Cum servus 104. in fin. ff. de V. O. Conf. L. Si habitatio 10. pr. ff. De U. & H. utpote, qui vim omnem rei tribuit, L. Si is, qui ducenta 13. §. Utrum ita 3. vers. Nam cum ff. De Reb. dub. hic autem in</i>			
3 <i>presenti materia duplex dari possit, alius Affirmationis; Assertivus, seu Positivus, quem In- & Exculpatione ex juris suffragio producit, & ad quem iudex licite procedit, alius vero Removivus, Exclusionis seu</i>			
4 <i>Negativus, qui inde non oritur, nec à Iudice suscipitur: accommodat in evolvenda Inculpatione methodo Ordinem regularem ac nativum. Processus Criminalis secutus insistam, deque priori ipsius Inculpationis effectu prius ex Jctis promptissime sibi contrariis, limpidi-</i>			

diffima, ipsisque principiis rationis ac Sanctionis Criminalis primis
 ad amissum responsura colligam. Ut autem ipsius materiei evolutio-
 ni eo clarius lumen affundatur, in hac facti Specie ejus conspectus sit
 adumbratus: Javolenus amicum forsan suum invisurus in sylva, vel
 extra portam in agro à peregrinantibus aut circumhabitantibus bono
 inventus fato miserrime vulneratus vixque respiraturus edixit, se vel
 à Mevio in vepretis circumserpentibus aut pago proxime latitaturò,
 vel à quodam incognito sibi, capillo tamen in miros gyros fracto, me-
 diocri ac gracili habitu corporis, rubentibus genis, exotico vel Perfico
 vestitu induto & cincto equite absque sufficiente, aut omni plane
 causa, vel ea leuissima & indignissima, quod v. c. viam, cujus se ipsum
 ignarum esse dixit, demonstrare noluerit, invasum, prostratum, & gla-
 dio forsan proprio sibi è manibus vibrato vulneratum esse. **QUÆ**
RITUR, sihi, qui has querelas languescens vulnerati madente luctu
 pectore exceperunt, vel delictum tantum, & delinquentis habitum,
 latebrasque ignori inculpati generaliter, vel facinus cum facinoroso
 per certam inculpationem noto ad magistratum juxta juris formam,
 detulerunt, & dicta hæc revera à moribundo esse, legitime firmave-
 runt, an nil hæc assertio operetur? an vero aliquid causetur? & si quid
 causetur, quousque ergo officium Judicis Legum Constitutione, &
 saniore Doctore opinione suffragante hanc ad inculpationem por-
 rigatur & exerceri possit? prius ab initio, nullum sc. effectum huic
 nudo dicto jam defuncti tribuendum esse, ex textu, quem capitalem
 vocat Ant. Gomez. *Var. Res. Tom. 3. C. 13. n. 16. Legis Si quis ingravi 3. §.*
Si quis moriens i. ff. de Sæ. Syll. colligendum videbatur, ubi Jctus Ulpia-
 nus rotundis verbis asserit; *Si quis moriens dixisset, a serpo vim mortis alla-*
tam esse sibi, dicendum est, non esse credendum Domino, si moriens hoc dixit, nisi
potuerit & probari. Verum varie hæc Lex non incommode explicari
 potest: Aut enim eadem ad *Gensilismum seu Ethnicismum* quo in ipse
 Author hujus Legis Ulpianus vixit, solide parum religiosum, & exi-
 guam veræ immortalitatis spem habentem referenda, cujus disposi-
 tionis ergo vigorem *Christianismus* eliminaret, quo in nemo vivens
 censetur cogitationem mortalitatis, & factorum in æterna vita certo
 securæ remunerationis deponere, sicque nec ullo, multo minus
 mortis tempore animæ propriæ mentiendo, & alterius vitæ confiten-
 do præjudicium inferre, uti ita fere sentit pius Jctus B. Dn. Brunnem.

- 9 *ad d. L. n. 2.* vel ad eandem regeri potest: Ulpianum non simpliciter, sed *conditionaliter* vulnerati assertioni fidem detrudere, & de tempore *particulari* loqui, si sc. *moriens* hoc dixerit, i. e. si quis in ultimo vitæ puncto decumbat, & infirmitatem corporis & infirmitas intellectus concomitetur, vel tumultu mortis angustiatu sit, ubi facile eorum, quæ acta sunt, obliviscitur, *N. 18. C. 6. ibi: quoniam incertum est*, quam sententiam geminatio verborum: *Si moriens* bis in d. L. positorum, ut enixæ mentis testis confirmare videtur, ut ergo, sicuti cessante conditione, & cessat conditionalis dispositio, ita & deficiente intellectus infirmitate, ac prædicto tumultu mortis, seu causis rejecti testimonii, & deficiat ipsa rejectio, sicque assertioni credi possit, quam interpretationem apponit Farinac. *Libr. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 23.* aut denique dici
- 10 potest: Jctum negare saltem fidem assertioni ad effectum *probationis*, non quoad effectum *indicii* alicujus sufficientis ad effectus jam jam
- 11 recensendos. Et licet hæc distinctio non ardeat ROLANDO à VALLE *V. 3. Conf. 37. n. 27.* putanti, effectum probationis generaliter remoto & removendum esse indicii effectum, cum indicium sit probationis, licet semiplenæ species, certum autem sit, remoto genere, ut h. c.
- 12 probatione, omnes simul species removeri. Facile tamen & prompte hæc dilui possunt, quæ dumtaxat sunt posita & affirmata, non vero stabilita, nec confirmata, male namque & sine fundamento indicium species probationis semiplenæ dicitur, quod ipsa potius semiplena probatione minus esse, rectius ex innumeris all. probat Farin. *Libr. 1. Tit. 5. Qu. 36. n. 218. 13.* & pejus, minusque solide à probationis exclusionem ad *indicii* remotionem inferitur, cum in jure non sit proditum, negationem ejus, quod majus est, negationem ejus, quod minus est, una involvere.
- 14 Ut autem Inculpato qua tali suus constet Effectus positivus, certa præsuppono requisita, ex sanis principii rationis & veritatis deducta, intuitu tum consentientis, seu vulnerati Inculpantis, tum confessionis ipsius, seu Inculpationis, sine quibus hæc nullum effectum habere poterit. In *Inculpante* requiro I. BONAM FAMAM, VITAM-
- 15 QUE BENE HACTENUS ACTAM. Ut pius & religiosus, seu, uti Augustinus in *1. Ne quis arbitretur 14. pr. C. 22. Q. 2.* dicit, perfectus & spiritualis, ex communi civium ejus loci, ubi commoratus est, assertionem fuerit, à rixis, & locis, ubi ex communitate seruntur, abstinentia,
- 16

nec viperinalingua cuiquam nocere, male de eo loquendo, morem
 auerit. Tum enim, cum præsumptio alias sit de præterito in præ- 17
 sens, *G. Præterea quarto 10, X. De Transact. L. Sive possideris 16. C. de Probat.*
Menoch. 1. Pr. 19. n. 3. & Pr. 24. n. 8. 9. Mascard. Concl. 551. n. 5. Damhud.
Pr. R. C. Cap. 10. n. 12. Tab. in Barbos. Libr. 14. C. 70. Ax. 1. ibique cit. nec mu-
tatio præsumatur. notab. C. perlatum 1, X. De his qua vi met. Vid. omnino
Mascard. De Probat. Concl. 1084. n. 1. cum fuisse, cit. Concl. 526. n. 5. cum citat,
Concl. 1160. n. 3. & Concl. 1346. n. 7. Farinac. Dec. Rom. 553. n. 6. & in Dec.
Gr. Libr. 2. D. 100. n. 10. Mev. P. 2. D. 243. n. 1. Menoch. 1. Pr. 9. n. 12. &
Pr. 13. n. 4. Tab. in Barb. Libr. 11. C. 60. Ax. 7. cum copiosiss. cit. cum sit ac-
cidens; Alciat. De Præf. Reg. 2. Menoch. 6. Pr. 25. n. 3. & Pr. 37. n. 3. &
Pr. 42. n. 12. Tab. d. l. Ax. 7. ibi. Est enim & facti, quæ præsumptionem
non admittunt, L. Si vero 5. § Qui pro 1. ff. Qui satis. L. Si emancipati 9.
vers. Sin autem C. De Collat. notab. C. Licet Romanus 1. ibi. Cum sint facti,
& in facto consistant De Constit. in 6. Gail. 2. O. 31. n. 14. Mascard. Concl. 733.
n. 1. cum fuisse. all. ubi n. 2. ratio ex operos. cit. Menoch. 6. Pr. 14. n. 1. Rol.
à Vall. V. 3. Conf. 26. n. 14. & Conf. 32. n. 17. Mev. P. 1. D. 160. n. 2. & P. 5.
D. 294. n. 2. Barb. in LL. CC. Jurispr. Libr. 6. C. 3. Ax. 27. cum fuisse. cit. &
ratione. semel bonus semper talis præsumetur, Menoch. 5. Pr. 19. n. 9.
& qui hætenus bonus fuit, jam quoque talis censebitur; notab.
L. Non omnes 5. §. A. barbaris 6. ff. De R. M. notab. C. cum in iuventute 15. X.
De Præf. Menoch. 5. Pr. 1. n. 17. & 1. Pr. 14. n. 26. Alciat. De Præf. Reg. 2,
Pr. 8. Vid. Tab. Libr. 19. C. 31. Ax. 6. ut eapropter ejus assertioni qua-
boni viri de vulnere ac vulnerante credendum sit. Nec obstat,
Quod bonitas & vitæ probitas alicujus in præjudicium tertii, ut h. c. 18
Inculpati non præsumatur, nec contra eundem confessionem reddat
validam. Menoch. 5. Pr. 1. n. 19. cum fus. all. Alciat. Reg. 3. Pr. 2. n. 2. cum
cit. Farinac. Libr. 1. D. 140. n. 10. ac in Pr. & Th. Cr. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 47.
n. 288. cum cit. nec non P. 3. Qu. 85. n. 47. cum fus. cit. Mascard. V. 1. Concl. 222.
n. 5. 6. cum mult. alleg. & V. 3. Concl. 1007. n. 60. cum longa serie cit. Polyd.
Rip. De Act. in M. A. Cap. 50. n. 6. Resp. enim, hoc tum procedere, si ur-
gens aliqua præsumptio contra hunc virum bonum extet, ut expresse 19
ita datam regulam limitat Menoch. 3. Pr. 141. n. 16. Atqui præsum-
ptio non contra, sed potius pro inculpante est, quod, quia nemo præ-
sumitur salutis æternæ immemor, L. Sancimus fin. C. Ad L. jul. reperund.
(quæ Lex Canonica exhibetur in c. Sancimus 26. C. 1. Q. 7.) Conf.

C. Litteras 14. ibi: quia verisimilius X. De Pras. Farin. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 4. Hippol. de Marf. §. Diligenter n. 119. & Conf. 5. n. 14. Gail. 2. O. 43. n. 2. Polyd. Rip. d. l. C. 45. n. 3. Menoch. 2. Pr. 60. n. 2. & 5. Pr. 5. n. 1. Alciat. De Prasumpt. Reg. 3. Pr. 4. n. 1. aut mentiri, Rip. d. l. C. 51. n. 7. cum all. Menoch. 5. Pr. 5. n. 7. 8. ibique cit. vel decedere velle cum mendacio & peccato, Rip. d. l. C. 51. n. 3. & C. 59. n. 1. Menoch. 5. Pr. 5. n. 7. Hippolit. Riminald. Conf. 58. n. 29. Schnob. Diss. ad ff. 8. th. 21. nec moriens dolum admittere, Rip. C. 52. n. 1. cum cit. & n. 2. aut mentiri, Mev. P. 5. D. 46. n. 1. Rip. d. Tr. C. 51. n. 2. cum fus. cit. C. 45. n. 4. cum ibid. all. & C. 82. n. 14. Rol. à Vall. V. 3. Conf. 37. n. 2. Marf. d. l. n. 119. Mascard. Concl. 1080. n. 1. cum operos. cit. Vid. Joan. Petr. Bimius, Comes, & Jctus Mediol. Libr. 3. Conf. 208. n. 2. 3. aut decedere cum mendacio & peccato, Rip. C. 59. n. 14. quin potius verum dicere, Rip. C. 23. n. 5. cum mult. all. & maxime salutis memor, magisque quam vivens esse præsumatur, quia ulterior locus deliberandi in eo articulo pœnitentiæ vix, raroque datur, Rip. d. Tr. de Act. in M. A. Cap. 23. n. 15. cum fus. cit. C. 27. n. 9. C. 50. n. 4. Menoch. 5. Pr. 5. n. 2. Vall. d. l. n. 3. Farin. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 43. n. 28. cum fus. cit. unde & in eo acta præsumuntur fieri cum magna deliberatione, Rip. C. 58. n. 1. ibique cit. & C. 82. n. 13. ipsaque confessio in vitæ discrimine facta vera, sincera, & nullo affectu humano corrupta censeretur. Mascard. Concl. 359. n. 4.

21 Et quamquam & hæc bonæ morienti apprimè faventes conjecturæ toties à Jctis elidi dicantur, quoties præjudicium tertii adest. Farin. Pr. & Th. Cr. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 43. n. 30. & Qu. 46. n. 16. ibique cit. Menoch. 5. Pr. 5. n. 17. & Libr. 1. Conf. 39. n. 46. & 71. exque hoc Polyd. Ripa in sepe cit. Tr. de Act. in M. A. Cap. 23. n. 16. ibique cit. C. 24. n. 4. cum all. C. 42. n. 9. C. 59. n. 11. 12. abique cit. & C. 82. n. 15. Rol. à Vall. V. 3. Conf. 37. n. 26. vers. Secundo non obstat. Alciat. de Pras. Reg. 3. Pr. 4. n. 8. Barbof. Libr. 11. C. 51. Ax. 12. ibi præsertim. Excell. Dn. Stryk, in supr. laudat. Diss. de Effat. agoniz. V. 1. D. 5. C. 1. n. 15. ibique cit. uti ita omnes concludere docet Farinac. d. Qu. 46. n. 16. ut hinc dicendum videretur, nec ipsi Inculpanti licet morituro aut ejus assertioni credendum esse in Inculpanti præjudicium, nec in hunc jure propositio aliquid statui posse: Dicta tamen illa omnia intelligenda esse reor de præjudicio enormi ex assertionone Inculpantis resultaturo, vel, uti in simili loqui amat Polyd. Rip. in cit. pretioso Tr. C. 31. n. 20. 21. secundo & tertio præjudicii gradu, i. e. speciali inquisitione, (quam transmissionem inquisi-

sue-

fitionis ex Claro §. f. Q. 21. n. 5. 6. more fuero Criminalistarum vocat) & questione , addo & condemnatione , ut sc. quoad hos effectus , sicque per omnia & plenariè assertio in mortis articulo facta nominatum gravare non possit , benè tamen ad effectum generalis inquisitionis & incarcerationis , quod discrimen ipsi JCI agnoscere videntur , dum assertioni morientis ad præjudicandum tertio effectum denegant , & tamen eundem generalis inquisitionis & incarcerationis ipsi Inculpationi assignant , de quo infra.

Nec hæcenus dicta cum generali morientium fide evertit notorium illud Baldi Proverbium , quod ponit in *Constit. De Pac. Constant.* f. 21. §. 1. *ad verb. Vasalli nostri n. 6.* Non omnis moriens est sanctus Johannes Evangelista , à Doctoribus uno ore approbatum & citatum. Menoch. *De A. J. Q. Libr. 2. Cent. 1. Cas. 89. n. 30. ibique cit. & §. Pr. 5. n. 19. nec non Libr. 1. Conf. 139. n. 68. & 70* exque eo Polyd. Ripa *all. Tr. de A. in M. A. Cap. 27. n. 8. ibique plures cit. C. 45. n. 3. cum fuiff. all. C. 50. n. 1. cum innum. cit. Barb. Libr. 11. C. 51. Ax. 12. in fin. ibique all. Johan. Arelatus in Addit. ad Alc. Tr. de Præs. Reg. 3. Pr. 4. n. 5 Rol. à Valle v. 2. Conf. 63. n. 33. & V. 3. Conf. 37. n. 8. Hipp. de Marfil. in Pr. Cr. §. Diligenter n. 118. vers. Item facit. & §. Restat. n. 11. ut & Conf. 5. n. 15. Masc. Concl. 144. n. 3. cum cit. & Concl. 1080. n. 2. ibiq. cit. Mev. P. 5. D. 46. n. 5. Hippol. Riminald. V. 1. Conf. 58. n. 31. B. Dn. Lauterb. in *Comp. Jur. ad Tit. de jurej. p. m. 185. Farinac. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 5. Claud. de Battandier in Pr. Caus. Cr. Reg. 33. n. 2. Excell. Dn. D. Stryk. prelaud. Diff. De Eff. agon. d. C. num. 42. & in accuratiss. Diff. de Bacill. fiff. V. 3. D. 9. C. 4. n. 33. neque idem semper dicit verum. Polyd. Ripa. d. Tr. G. 23. n. 6. Masc. d. l. Marfil. cit. §. Diligenter & §. Restat. n. 12. Vall. *all. l. & Menoch. d. n. 19. in f.* Nam licet hoc verificari possit in hypothesi ad unum vel alterum individuum , in tota tamen specie certissime fallit , quod vel ipsæ regulæ particulariter loquentes innuunt. Major enim pars morientium nititur mori sine onere conscientie , Marfil. d. §. Diligenter n. 123. Farin. in *Pr. & Tb. Cr. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 5. Rol. à Vall. d. Conf. 37. n. 8.* paucique è contrario sunt , qui tum mentiuntur , Marfil. *Conf. 5. n. 14.* cum experientia nos edoceat , infirmantes magis quærare salutem , quam bene valentes , ut docet Hipp. Riminald. *V. 1. Conf. 58. n. 31.* imo quamplurimos toto vitæ tempore facinorosos in extremo vitæ suæ spatio signa pœnitentiæ & contritionis edere , Mascard. *Concl. 144. n. 2. Hipp. de Marfil. d. §. Diligenter n. 120. vers. Præterea & d. Conf. 5. n. 14. nec non Conf. 109. n. 39.***

- nec prius ex hac vita mori contendere, quam facinorum pœnituerint.
- 27 Mascard. *d. Concl. 144. n. 4.* Undè, si unquam habetur veritas ab homine, habenda à discessuro ex hoc seculo, & quando anima separanda à corpore. Marf. *d. §. Diligenter. n. 119.* Farin. *d. Q. 46. n. 4.* & Rol. à Vall. *V. 3. Conf. 37. n. 3.* idque ob has potissimum elegantes rationes,
- 28 tum, quod morientes magis timere debeant eo tempore, quo omnium dictorum mox DEO sunt reddituri rationem, mentiri & offendere majestatem DEI, quam alio aliquo tempore, Farin. *d. l. n. 4.*
- 29 Marf. *d. §. Diligenter n. 120. vers. Præterea & Conf. 109. n. 39.* tum, quod infirmitas sit quædam tortura spiritualis, & quidem tutior ac certior illa, quæ sit per fidiculas & cruciatum corporis. Sicuti autem affirmans & negans aliquid in tortura præsumitur puram & meram veritatem dicere, Vid. Farin. *Lib. 2. Tit. 5. Q. 40. n. 1. cum copiosiss. cit. & Libr. 1. Conf. 102. n. 50. cum cit.* quod totum ita mundum tenere communi ex observantia docet Clar. *R. S. Lib. 5. §. f. Qu. 64. n. 38.* ita & multo magis præsumendum est, quod veritatem dixerit is, qui prope mortem existens propriæ conscientiæ stimulo sponte torquetur,
- 30 scitissimè sic loquente Farinac. *d. Tit. 5. Q. 46. n. 5. 6.* Quam præsumptionem benignam a deo extendunt Jcti, ut nec ipse, qui constitutum in mortis articulo mentiri dicit, debeat audiri, cum verisimile non dicat: Mascard. *Concl. 144. n. 4. inf.* Farinac. *d. Qu. 46. n. 5.* Rol. à Vall. *all. Conf. 37. n. 8.* Hipp. de Marf. *cit. §. Diligenter n. 123.* tale quid autem dicens, cum imagi nem habeat falsitatis, Menoch. *De A. Q. Lib. 1. Qu. 76. n. 20. & Libr. 2. Cent. 1. Cas 85. n. 1 cum mult. cit. Barb. Lib. 19. C. 10. Ax. 3. vers. & è contra cum fuff. all. non est audiendus. L. Si ita quis 31. ibi. Quod utique nemo sanus probabit. ff. De Evict. L. Non est verisimile fin. pr. ff. Quodmet. caus. L. Titia 34. §. Qui invita 5. ibi. Non est enim verisimile ff. De Leg. 2. notab. C. Quia verisimile 10. ibi. Ne super hoc probationem recipias X. De Præf. Rol. à Vall. *d. n. 8.* Hipp. de Marf. *d. l. ibique cit. & Conf. 65. n. 22. Ill. str. Dn. Stryk. all. Diff. cit. C. n. 10.* Quod præprimis procederet concurrente in moriente vitæ antea actæ probitate, cum tanta pro homine honesto & bono militet præsumptio, ut multis in causis fides illi habeatur, quæ aliis denegari solita est, ut ex Menoch. *Conf. 39. n. 13.* refert, & per exempla accuratè probat *Illustr. Dn. Stryk. d. C. 1. n. 11.* Ut ea propter ob hætenus dicta, vi argumenti à communiter accipientibus sumpti, ac in jure fundati *L. Certi conductio 9. §. Si nummos 8. ibi cum quotidie ff. Si cert. pet. l. Certè si imperio 6. §. Quasi sum 4. ibi.**

ibi & est hac sententia etiam utilissima, quotidie enim &c. ff. De Precar. Vid. Gothoff. ad d. L. 9. voc. quotidie Lit. E. Barb. Libr. 3. C. 32. Ax. 7. pro moriente præsumptio sit constans cessantis mendacii & falsitatis, Rol. à Vall. d. Conf. 37. n. 8. inf. Marf. d. n. 113. & cit. Conf. 5. n. 14. Mascard. cit. Concl. n. 2. Riminald. all. n. 31. nec præsumptionem generalem uno vel 34 altero exemplo contrario elidente, nec Legibus rarissime contingentia, sed ea, quæ in τὸ πλεῖστον i. e. ut plurimum contingunt, potissimum attendentibus. L. 7. n. 3. ff. de LL. Conf. L. Ex his 4. & L. Non ad eas. ff. Eod. Vid. Excell. Dn. Stryk. Diff. d. l. n. 12. recte enim docet Theophrastus à Jeto Paulo relatus in L. 6. ff. de LL. τὸ ἀπαξ ἢ δις, ὅτε βαίνουσιν οἱ ἰομεδῆται nec, quæ raro contingunt, impedimentum faciunt universis, ut in simili docet Imper. N. 44. C. 1. §. 3.

II. *Requiro in Inculpante Plenum intellectum, B. Dn. Carpz. P. 36 3. Qu. 120. n. 52. ibique cit. B. Dn. Clafen. ad C. C. Ari. 25. p. 120. qui in dubio in moriente præsumitur, Polyd. Rip. in elegant. Tr. de A&B. in M. A. Cap. 21. n. 1. ibique mut. cit. Vid. omnino Gothoff. ad L. 15. C. d. Testam. voc. fortè Litt. G. ibi. tantisper enim & ut plurimum in eod. m. conspicitur. Unde idem tam actus inter vivos, Vid. Polyd. Rip. d. Tr. C. 38 57. n. 2. ibique cit. fuffiff. ut donationem, L. Seja 42. §. Cumpater 1. in f. ibi. Eum autem, qui absolute donaret, non tam mortis causa, quam morientem donare ff. De M. C. Don. Rip. d. Tr. C. 4. n. 1. ibique copiosiff. cit. legitimationem Rip. C. 83. n. 10. matrimonium Sanchez. Libr. 7. de Matr. Diss. 105. n. 3. citat. à Paul. Zacch. Q. Q. Med. Leg. Libr. 2. Tit. 1. Qu. 19. n. 23. vers. Speciatim Polyd. Rip. C. 2. n. 1. ibique fuffiff. all. ubi decies de communi testatur sententia n. 1. 2. & 3. transactionem Idem. C. 56. n. 1. ac quemlibet contractum, Idem. C. 4. n. 2. cum cit. & C. 12. n. 10. cum mult. all. nec non C. 57. n. 1. ac præprimis n. 4. 5. Conf. C. 7. quam ultimæ voluntatis, tam accessorium, ut fideicommissum, notab. L. Et sine scriptura 5. 39 ibi. in discrimine mortis constituta C. Ad SCs. Trebell. notab. L. Pamphilo 39. §. Propositum 1. ibi. in discrimine vita constitutum & verb. fideicommissum valet ff. de Leg. 3. notab. L. Si pater 47. §. Quadam f. ibi. in extrema esset valetudine & verb. fideicommissa ff. De fideic. libert. quam principalem, ut testamentum notab. L. Quoniam indignum 15. ibi. Nec necessaria sunt momenta verborum, qua forte feminec & balbutiens lingua profudit C. De Testament. ibique Consummatiss. B. Dn. Brunnem. cum all. Illustr. B. Ziegl. ad Zacch. 22. LL. Med. Leg. Libr. 2. Tit. 1. Qu. 19. n. 23. cum optime cit. Mascard. V. 3. Concl. 1360. n. 12. Polyd. Rip. ad Tr. C. 22. n. 6. cum fuffiff. 40]*

cit. & C. 61, n. 1. cum mult. all. Vid. Excell. Da. Stryk. d. Diff. C. 1. n. 9: celebrare potest, qui omnes tamen actus, cum prærequirant necessario in moriente consensum, hic autem sine duobus fulcris, intellectu & voluntate talis ne quidem audiat, certissimum est, Leges actibus hisce subsistentiam largientes intellectum eo ipso præsupponere.

- 41 Ne hanc sententiam infringit, aut contrariam stabilit, quod mortis præcipuè cogitatione memoria perturbetur, *L. Hac consultiissima 8. vers. At cum humana fragilitas C. Qui test. fac. poss. Polyd. Rip. in sape cit.*
- 42 *Tr. De Act. in M. A. Cap. 23 n. 1. Rol. à Vall. V. 3. Conf. 37. num. 21. Farin. Lib. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 13.* corporale quoque insuper vicium interdum
- 43 usque ad animum perveniendo eum vitiet *L. Labco 1. §. Apud Virianum 9. & L. Ob que 4 §. Sed si. ff. de Ed. ed. Rip. d. Tr. C. 21. v. 7. Zacch. Q. Q. Med. Leg. Lib. 2. Tit. 1. Qu. 19 n. 8 ibi. quia difficile & c. cum cit. hincque in adversa valetudine & mente sæpe captus conspiciatur, quo de loquitur *L. In adversa 17. ff. Qui test. fac. poss.* Vid. omnino Gothofr. *ad L. 27. C. De Transact. voc. mente & voc. Licet. Zacch. d. l. vers. Et corporis cum curat.* ex quibus jam colligendum videbatur, hanc cogitationem, quæ imprimis Inculpantem moriturum tenebit, ipsius & intellectum debilitaturam, Vid. *Malfcard. Concl. 144. n. 8. & Concl. 1025. n. 14. infra. Farin. & Vall. dd. ll. vitiumque corporis ex vulneratione contractum animi**
- 44 exilium seu intellectus defectum simul inducturum esse. Nam sicuti infauste à memoria plane deperdita ad rationem de necessitate deperditam inferitur, uti accuratissime deducit *Zacch. Q. Q. Med. Leg. Tom. 3. integro Conf. 18. præprimis à n. 8. vers. Sed difficulter ad fin. Menoch. 6. Pr. 45. n. 31* ita multo infelicius à memoriæ perturbatione, in *d. L. 8. saltem concessa ad totalem aut ejusdem, aut animi & intellectus convolutionem ac corruptionem* concluditur. *Excell. Da. Stryk. in sape laudat. Diff. De Eff. agon. C. 1. n. 9. præprimis, cum nulla solida diversitatis ratio adduci, aut ejus genuinus saltem color duci possit, cur hæc perturbatio sententiæ seu in testamenti seu in codicillorum tenore compositæ animi ipsius perturbati declarationi non obstat, ut limpidiissime ipsa Lex all. 8. d. vers. At cum humana sibi. patebit eis & c. docet, & supra n. 40.*
- 46 probatum, eadem vero validitatem & effectus Inculpationis impedire possit; Accedit, eandem mortis cogitationem, ex qua prædicta perturbatio oritur, singulis Christianis vel continuam, vel ad minimum creberrimam esse debere, multosque omne vitæ punctum iisdem dicere, in deliciis habere, quos tamen integro intellectu

lectu & felici memoria esse totâ die videmus. Nec insuper infirmitas seu vitium corporis *indifferenter, necessario, ac perpetuo, sed interdum* saltem, ut ipsæ citatæ LL. docent, vitium & infirmitatem intellectus secum trahit, *contrario ceteroquin inde secuturo: ægrotos sc. quoscunque laxavi intellectus esse, quod ipsi experientia, & dispositioni Legis Sanctum 27. C. De Transact. aperte repugnaret.*

Et licet efficacius ad destruendum in morituro intellectum urgeri posset, quod morti vicinus, seu in articulo mortis constitutus constitutus fatalitatis timore oppressus mortuo similis *L. Jubemus 29. vers. Si enim C. De Testam. Malcard. d. Concl. 144. n. 9. Rol. à Vall. d. Conf. 37. n. 24. cum all. Hipp. de Marsiliis §. Reflat. n. 13. Farinac. d. Q. 46. n. 13. imo pro mortuo haberi dicatur, arg. L. Filius familias 43. ff. de M. T. Rol. à Val. d. Conf. 37. n. 25. Farinac. cit. Q. 46. n. 13. hincque ei minus credendum sit, quam alteri Vall. d. l. n. 21. Farin. cit. n. 13. cum & ipsa experientia quotidie doceat, hos in eodem articulo adeo cruciari timore & dolore mortis, ut sint ab omni intellectu alieni, nec compotes mentis. Rol. à Vall. d. l. n. 25. Marf. in Pr. Cr. d. §. Reflat. n. 12. vers. Nam* (Præterquam tamen, quod nec Lex. 29. nec 43. hanc sententiam fulciant, cum *illa* nil aliud doceat, quam nec scribere, nec articulatè loqui valentem mortuo similem esse, neutiquam vero affirmet, omnem morti vicinum articulatè loqui non posse, vel mortuo similem esse, quod tamen ad nostram sententiam infringendam inferendum esset, *hæc* verò ponat actû futurum, cingendi confestim militis, præsentis, seu pro eodem jam cincto, hunc in finem, ut ipse privilegio jure militari testandi fruatur, quod non nisi in *favorabilibus*, ut exemplum d. L. innuit. B. Dn. Brunnem. ad d. L. 43. n. 2. *ibique* cis. Hipp. Rimin. vel, ubi *paritas rationis* inter utrumque extremum adest, procedit Polyd. Rip. d. Tr. De A. in M. A. Cap. 22. n. 7. quod utrumque hic cessat.) Responderi potest: Diversam *articuli mortis* considerationem & hanc tollere pugnantiam, Aut enim mortis articulus capitur pro *ultimo & extremo instanti*, quo quis expirat, quem *philosophicum* mortis articulum dicit Rip. d. l. C. 21. n. 3. aut pro discreta quadam & *circumscripta temporis latitudine*, qua de corporea salute decumbentis, hacque in materia vulnerati, diffidimus, & sicuti in sensu priori intellectus defectus & absentia in moriente ita considerat ut plurimum conspicitur, ita in posteriori acceptione in dubio integramentis præsentia in eodem esse præsumitur, uti hanc distinctionem ap-

Ddd

pro-

probat Polyd. Rip. *De Aet. in M. A. Cap. 7. n. 9. 10. & eadem relatas dubitandi rationes cum nostra in specie sententia conciliat. d. Tr. C. 21. num 3. 4. 5.*

55 Quo autem veritas hujus pro morientis intellectu præsumptionis eo evidentius demonstrari possit, sollicitam ac utilem oppido Jcti operam collectioni signorum ac causarum impenderunt, ex quibus mentis sanitas sufficienter colligi & deduci potest, quæ inter hac in
56 nostra in specie materia præcipue vox Inculpantis articulata Vid. Rip. *d. Tr. C. 21. n. 22. allegatio causarum ipsius Inculpationis, quam procul dubio Imperator eum in finem requirit art. 25. §. Zum sechsten ibi qua etlichen Ursachen B. Dn. Carpz. P. 3. Qu. 120. n. 52. Dn. Claf. ad Art. C. C. 25. p. 120. ut & circumstantiis facti ipsius, nimirum vulnerationis*
57 expressio, erunt referenda. Quod si ergo vulneratus babutire quidem jam inceperit, Vid. Polyd. *d. Tr. C. 68. n. 3. aut voces lasso spiritu ruptim extruserit, Vid. Excell. Dn. D. Stryk. in sape cit. Diss. De Eff. ag. C. 1. n. 8. earum tamen sensus & tenor bene pleneque percipi potuerit, aut ipse verba offensiva, quæ vel ante vulnerationem, aut in ipso ejusdem actu inculpatus evomuit, vel causas, unde certo personam hujus cognovit, recensuerit, firma inde præsumptio sani & perfecti intellectus felicissime elicietur. Quo jam deficiente, (cujus signa Judicis arbitrio multum tribuens recenset Menoch. *De A. Q. Q. Libr. 2. Cent. 1. Cas. 97. n. 2 3. & exactius 6. Pr. 45. n. 18. usque ad 59. exque hoc in compendio Polyd. Rip. d. Tr. C. 21. n. 6. ibique cit. Alex. Rauden. Tr. De Analog. C. 30. n. 143. & n. 156.*) nullam probationem nullumque indicium Inculpatio est factura, Hipp. de Marf. *in Pr. Cr. §. Diligenter n. 123. vers. Attamen non obstantibus Mascard. Concl. 144. n. 8. inf. Farin. Lib. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 49. cum suff. cit. imo nihil operatura Menoch. u. Pr. 89. num. 80. Carpz. d. l. Q. 120. n. 52. & Clafen. ad art. C. C. 25. d. p. 120.**

58 III. Requiro in Inculpante Perseverentiam in ipsa nimirum Inculpatione seu delicti imputatione, per express. *Art. 25. §. Zum sechsten ibi: darauf stirbt. Carpz. d. l. n. 53. Clafen. cit. p. 120. Quod si ergo idem vulneratus decumbens Inculpationem prius factam dein*
61 firmiter ac constanter revocaverit, non Inculpationis, sed Exculpationis effectus auctoritatem suam nanciscetur, de quo fufius C. IV. Deo volentesum dicturus.

IV. & ultimo Requiro incuitu ipsius *Inculpationis* Defectum ⁶²
 Contrariarum Circumstantiarum ac Probationum, quæ si emerle-
 rint, dum v: c. evidenter demonstratum, Inculpantem plus quam
 Vatiniano erga Inculpatum odio multis jam ab annis arsisse, nulla
 Inculpationi factæ fides erit adhibenda, Claud. de Battandier. *Pr.*
Caus. Cr. Reg. 34. n. 3.

His conjunctim omnibus jam requisitis præsuppositis, conclu- ⁶⁴
 do (N) Inculpationem vulnerati moribundi operari Effectum Ge-
 neralis Inquisitionis, uti ita statuunt Mascard. *de probat. V. 3. Concl.*
135. n. 3. ibi. & offensi, ac n. 15. Farinac. Pr. & Th. Cr. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 46.
n. 25. ibi. Licet secus, & in fin. Excell. Dn. Stryck. in sape cit. Diss. De Eff.
agoniz. C. 4. n. 4. Quod sine dubio facillime ac luculentissime hoc in ⁶⁵
casu procedet, si nempe vulneratus decumbens certum delinquen-
tem, seu individuum, non nominaverit, B. Dn. Brunneinan. in eleg.
Pr. Inqu. C. 4. n. 19 ibique alleg. Scaccia Libr. 1. De Judic. Caus. Civ. & Crim.
C. 73. n. 2. sed, uti jam supra n. 5. hujus Cap. in facti specie ipsius Incul-
pationis recensitum, à pedite, vel equitante Viatore, aut Studiofo
fronte capillata, rubra toga & chlamyde induto, facie rotundâ,
pallente, vel aliis ex signis ac qualitatibus tandem cognoscendo se ⁶⁶
ita vulneratum esse, solummodo sit conquestus. Rationes, quæ
hanc Doctorum conclusionem solidis Processus Criminalis princi-
plis conformem reddunt, sunt in aprico; Cum enim generaliter que-
rela partis læsæ ac offensæ Judici ad assumendas informationes, seu
generalem inquisitionem viam aperiat, Farin. Libr. 1. Tit. 1. Qu. 2.
num. 16. vers. Si ad inquirendum & Libr. 1. Conf. 5. num. 82. 92.
& 103. Clar. R. S. S. f. Qu. 5. n. 3. vers. Sed scias & n. 4. nec non Qu. 10. n. 1.
Conf. Qu. 7. pr. vers. Nam denunciatio ac vers. Et ideo facta. B. Brunnem. d.
C. 4. n. 17. ibique ad B. Dn. Corhm. V. 4. R. 301. n. 109. non minori ob ar-
gumentum à genere ad speciem ducti efficaciam, imo potiori sanè jure
hæc vulnerati, ceu imprudens morientis in specie querela eadem ad præ- ⁶⁷
dictum effectum producendum virtute pollebit: Accedit hisce præ-
primis, quod Criminalistæ ex autoritate singularis, Ant. Gomez.
V. R. Tom. 3. C. 13. n. 16. vers. ista est, ac communiter receptæ Clar. S. f.
Qu. 21. n. 14. vers. Si vero vulneratus ibique alleg. Villaband. Mascard. De
Probat. V. 3. Concl. 135. n. 14. Farin. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 45. n. 14. ibi quam
in proposito, cum citato Alexandrò V. 3. Conf. 14. n. 5. Gomez d. l. verb. Et
communiter Polyd. Rip. in sepiss. laud. Tr. De Act. in M. A. Cap. 16. n. 1.

Glossæ in *L. Mater 2. C. de Calumn. gl. pen.* junctim concedant : Inculpationem vulnerati moribundi aliquod indicium Farinac. *Qu. 46. num. 17. verb. Ubi quod licet cum citat. vile*, Roland. à Vall. *V. 3. Conf. 37. num. 19. verb. Quia illud est*, ac levem aliqualem & vilem præsumptionem seu suspicionem facere: Mascard. *de Prob. Concl. 144. n. 2. vers. Contrarium & Concl. 135. n. 1. in fin.* Hippol. de Marfiliis. *Singul. 22. vers. vid. tamen*, & in *Pr. Cr. §. Diligenter n. 121. ibique cit. Socin. V. 3. Conf. 54. col. pen. Ant. Gomez. V. R. d. l. n. 16. ibi: quod dictum Farinac. d. Qu. 46. num. 14. cum mult. all. & num. 17. cum cit. nec non num. 26. ibi. Sed sic est* Rol. à Vall. *d. Conf. 37. n. 16. ibique cit. Dd. Polyd. Rip. d. l. num. 2. B. Dn. D. Hahn. in eleg. Obs. Th. Pr. ad W. tit. De Testib. num. 3 p. 143. 13.*

68 Excell. Dn. D. Stryk. *d. Diff. C. 4. num. 2.* (Licet enim recentiores Codices pro vili legant utilem præsumptionem, illos tamen corruptos esse, & ex vetustioribus, qui vilem legunt, corrigendos esse, tradit Gomez. *d. l. ibi: & illa est corrupta*, exque eo prælaud. Dn. Stryk. *in d. Diff. De Eff. agoniz. C. 4. n. 2.*) jam verò ex primis Juris Criminalis fundamentis evidentissimè constat, ad generalem formandum inquisitionem talia levia indicia Clar. R. S. §. f. *Qu. 20. num. 1. vers. Sufficiunt etiam & num. 2. Menoch. 1. Pr. 88. n. 8. vers. quo itaque. & ex hoc* Farinac. *Libr. 1. Tit. 1. Qu. 1. num. 48. vers. Et hoc idem huncque secutus* Carpz. *Qu. 108. num. 2.* (uti de communi hujus practica ex *Dd. cit. testatur Clar. d. Qu. 20. n. 2.*) ac aliqualem colorem commissi delicti, *Illustr. Dn. Stryk. in accurat. Diff. De facto Judicis de facto C. 7. n. 10. qua est in V. 3. D. 23. h. e. levem vilemque præsumptionem ac suspicionem*

69 omnino sufficere. Et hanc sententiam Effectum Inculpationis hætenus deductum stabilientem communem & receptissimam esse, de stylo servari, ac omnes tenere, minimeque plane hoc mutandum esse, operose ex prolixissimo Doëtorum Catalogo tradit Mascard. *Concl. 135. num. 2. 3.* imo ipsos Jctos Inquisitionem hoc in articulo admittentes de generali inquisitione intelligendos esse, bene multos explicando sollicitè deducit Farinac. *Lib. 1. Tit. 5. Qu. 46. à n. 27. usque ad 34.* qui licet sibi ipsi, eoque insimul nostræ sententiæ obloquatur, dum Inculpationi generalis inquisitionis effectum à se ipso & nobis stabilitum ac firmatum dubium facere conatur, expressis verbis *Libr. 1. Conf. 100. num. 26. asserendo: Inculpationem vulnerati in articulo etiam mortis constituti vix indi-*

iudicium facere ad inquirendum generaliter, seu assumendas informationes.
 Nihilominus tamen, cum pro hac assertione nulla citato *Conf. n. 26.* ratio adducta sit, aut solida vix adduci possit, & verior & receptior est hucusque à me fusius defensa contraria sententia. Nec quicquam, 71
 pro excusando Farinacio faciet, quod idem forsitan *all. n. 26.* illum mortis articulum intelligat, quo in omnis deficit intellectus, de quo *supr. n. 45.* latius dixi, insuperque assertioni prædictæ vulnerati non simpliciter hunc effectum detrahat, sed difficulter saltem eundem concedat, 72
 ex particulæ *vix*, qua hic usus, indole, quæ non quidem actus impossibilitatem inruit, Vid. notab. *C. Per Catechismum 2. ibi: Nam quod vix sit, fieri tamen dubium non existit De Cogn. Spirit. in 6. Conf. B. Dn. Strauch. in eleg. Lex. Par. jur. voc. Vix. p. m. 273. col. 1.* ejusdem tamen facilitatem impedit & constringit. Vid. *S. 2. verb. & vix receptum De U. & H. in bique Excell. Dn. Stryk.* Neutra namque interpretatio applausum facile merebitur, non prior, ceu quæ ex meræ forsitan imaginationis viribus citius conjecturari, quam solide demonstrari poterit, cum integram 73
consilium ne verbulo quidem ullius, vel minimæ circumstantiæ mentionem injiciat, ex qua hæc explicatio lucem vel ejus saltem umbram foverari posset, imò tela ad destruendam hanc explicationem; ex ipso citato *Conf.* peti poterunt; Longe namque probabilius est, 74
 prædictum Farinacium in dubiorum *n. 12. seqq.* sibi objectorum oratione *n. 26.* resolutione eundem mortis articuli intellectum, quem illa fovet ac innunt, retinuisse, ni ineptum ac confusum eum Respondentem egisse, dicere velimus, hæc autem dubia de articulo mortis in circumscripta sua latitudine *supr. n. 45* descripto, in quo intellectus vigor adhuc adest, disponunt, quod inde limpidissime colligitur, cum assertionis seu Inculpationis juramento firmatæ ad effectum ejus fulciendum, mentionem faciant. Vid. *d. Conf. 100. n. 12. ibi: cujus assertioni, cui frustra vim tribuerent, si facta non fuisset; jam vero certum, juramentum iudicio seu intellectu ceu secundo Comite suo Vid. notab. c. Animadvertendam 2. 22. C. Qu. 2. & C. Esi Christus 26. vers. Et quamvis ibi: dummodo illos tres comites &c. X. De Jurej. jung. Excellentiss. Dn. Præses nunquam sine summa veneratione à me nominandus in Notis in COLLEGIO JURIS UNIVERSALI dicitatis ad B. Dn. Lauterb. Comp. Jur. tit. De Jurej. voc. Intelligunt, p. m. 172. & Excell. Dn. D. SCHOEPPFER. in eleg. Synopsis. Jur. Priv. Rom. & For. ad d. s. De jurej. n. 13. destitutum nullum robur, nullum effectum habere posse, necesse ergo erit, concesso, juramen-*

mentum à vulnerato præstitum esse, ut per jamjam dicta concedi debet, quo effectum assertionis, cui accessit, firmet, intellectum in jurante
 75 adfuisse, simul largiri: Nec posterior pro Farinacio adducta *supr. n. 72.* explicatio firmiori talo innititur, quæ externa saltem specie & fuce defensionis superbit: Cum enim idem Farin. citato sæpe *n. 26 ad Pr. sua & Ib. Cr. Qu. 46.* ipse provocet, eoque Lectorem ablegeat, qua in tamen *n. 27. §. 99.* sine ulla difficultate fufe & solide hunc Inculpationi effectum concessit, vel sibi sponte contradixisse, vel priorem sententiam, eo, quo nos remittit loco, expressam & firmatam tacite arripuisse omnino censendus erit. Ut proinde nihilominus verum maneat, ex Inculpatione generaliter ita facta, & generaliter inquirendi occasionem jure summo exsurgere.

76 Non autem ipsa Vulnerati assertio uno semper eodemque modo profertur, nec peregrinum vel ignotum indistincte ferit, aut cum formato generalis inquisitionis effectu ob notitiam omnino forte omnem de ignoto Inculpato deficientem indifferenter ejusdem virtus expirat, sed sæpe evenit, Inculpatum à vulnerato exacte perspicueque depictum tandem indagari, vel certum vulnerantem à decumbente individualiter & circumstantialiter inculpari. Si ergo hanc accuratorem demonstrationem facilius forsitan investigatio secuta fuerit, ipseque antea plane ignotus, jam inde notus factus, aut Ticius in specie inculpatus detectus fuerit, dicendum. (2) Hanc assertionem prætere Effectum CAPTURÆ & INCARCERATIONIS, prout ita docent Mascard. *De Probat. V. 3. Concl. 1135. n. 13.* Menoch. *1. Pr. §. 3. n. 18. cum alleg. Farinac. Lib. 1. Tit. 4. Qu. 27. n. 129. & Tit. 5. Qu. 46. n. 18 ibique cit. Ant. Gomez. V. R. Tom. 3. C. 13. n. 16. ibi & similiter causæ Clar. R. S. Lib. 5. §. f. Qu. 21. n. 15.* Polyd. Rip. *in Tr. De Act. in Ist. A. C. 16. n. 16.* B. Dn. Brunnem. *in elegantiss. Pr. Inqu. C. 8. Art. 1. n. 16.* non quidem hunc in finem, ut incarceratus statim super delicto examinari possit, nomen
 77 que ejus inter reos recipiatur, Clar. *d. l. Qu. 20 n. 1. vers. Levia sufficiunt.* (quam inter reos descriptionem seu receptionem actum separatum & specialem non esse, sed eo ipso, quo ad examen incarceratus vel affirmative vel negative respondet, vel binis: Dum litem contestatur, fieri, inque hac opinione, ceu quam consuetudo communis approbat, nullam videri esse difficultatem tradit, *ex cit. præallegatus Clarus d. §. f. Qu. 14. n. 13.* Vid. Joh. Rosin. *Antiqu. Rom. à THOM. DEMPSTER. à MILL-RESK. J. C. Scot. locuples. Lib. 9. C. 9. Edit. Colon. p. 1480. E.*) Sed ut fugien-

giendi, Conf. notab. *C. Si Clericos. 15. De Sens. Excomm. in 6. Clar. tit. 79. Qu. 20. d. 1.* (quod tamen alias proprium rei quarti modi frequentissime à practiciis dicitur, Excell. Dn. præsès in pralaud Not. ad Lauterb. Tit. De Judic. verb. fugiens dicitur p. m. 98. Vid. B. Dn. Tabor. ad Barb. Libr. 16. C. 58. Ax. 4. unde & in specie sub FUGIENTIS nomine in iure venit. *L. Properandum 13. §. Esti quidem 2. ibi: parte fugiente ex una parte. Actoris absentiam incusante. & vers. . . Est si quidem ibi: Voluntas non solum s. partem fugientem ibique Gothofr. vde. fugientem Litt. C. & verb. Sacramento fugientis & §. Sin. auctam 3. ibi: per res & facultates fugientis nec non §. Illo 9. ibi: vel fugientis vel agentis. C. de Judic. L. cum antea 5. pr. ibi. persequitur fugientis & ibi: & fugienti exceptionem & agenti actionem C. De Rec. arbit. L. Cum & iudices 2. pr. ibi. Neque Actorem neque fugientem & §. Sed quia 4. ibi. & ab actore & à fugiente C. De Jur. pp. cal. L. Cum non solum f. pr. in f. ibi vel agenti vel fugienti & §. Ubi autem 3. ibi & in agentibus & in fugientibus C. De Bon. que lib. Nepos à Monte Albano in Fugitivo citat. ab Illust. Dn. Stryk. in elegantiss. Intr. ad P. F. C. 16. §. 6. in f.) sicque iudicium fundandum iudificandi facultas adimatur, Carpz. Qu. 111. n. 1. ibique cit. nec iudex ea ommissa ipsum quasi reum ad fugam impellere & instruere videatur. Clar. R. S. §. f. Qu. 28. n. 2. vers. Et certe si eo modo. Ratio autem, cur iudex ad assertionem vulnerati & moribundi facultate incarcerandi Inculpatum polleat, huic potissimum hypothese innititur, quod ad incarcerationem, ex veriori inter tot variantes Doctorum opiniones, quas sollicitè pro more collegit Farinac. Pr. & Tb. Cr. Libr. 1. Tit. 4. Qu. 27. à n. 117. usque ad n. 127. sententia, probabile indigium, notab. art. C. C. 6. ibi: Glaubwürdige Anzeigung, Verdacht und Argwohnig / und deshalb durch die Obrigkeit von Anzeighalben angenommen würde, quod colorem habet veritatis, Carpz. P. 3. Qu. 111. n. 25. ac simplex & summaria de delicto cognitio, iudicis que aequalis informatio sufficiant. Gomez. V. R. Tom. 3. C. 12. n. 16. ibi: Cum ad eam. Mascard. De Probat. V. 3. Concl. 1135. n. 24. Farinac. Libr. 1. Tit. 4. Qu. 27. n. 13. cum fuisse cit. Hipp. de MARSILIS in Pr. Cr. §. Constante n. 5. & Sing. 93. ibique su. Sal. Rol. à Vall. Libr. 3. Conf. 17. n. 6. Clar. R. S. §. f. Qu. 20. n. 3. vers. Casorum ubi iudicia & Qu. 28. n. 2. vers. Et idco de (quam communem sententiam, ac iudicantem practicam esse, & cautos & ac bonos Iudices modernos observare, ipsosque Deputatos ad materia practicare, ex vi referri, Clarus de Qu. 28. n. 3. vers. Et hanc aff. sequ.*

ac verſ. *Ex illa prædicant*, quem ſequitur Farin. *d. Qu. 27. n. 123, in f.*) quibus exacta decumbentis Inculpatio ob præſumptiones pro eo *ſupr. n. 20.* adductas ſummæ favorabiles vel præferenda, vel ad minimum omni dubitationis fomite reſtincto accenſenda erit. Non obſtante

82 *L. Nullus 2. C. De Exhib. & tranſm.* quæ licet primo obtutu incarcerationem non ob prædictas cauſas ac conjecturas, ſed tum demum concedere videatur, ſi reus delicti, ob quod detinendus, ſit convictus, unde inferendam videbatur, nec eandem ob Inculpationem à vulnere factam decerni poſſe, cum per hanc eidem nondum Inculpatus ſit, convictus: Contrarium tamen allegata lex penitus eam inſpicientem edoccebit, ceu quæ non ſine cauſa diſponit: Nullum in carcerem, priuſquam convincatur, omnino vinciri debere, ſicque tacite facultatem in vinculis detinendi à facultate in carcerem detrudendi diſtinguit,

84 Vid. Excell. B. Dn. Brunnem. *in d. L. n. 1.* inſuperque terminos, ut

85 ajunt, habiles præſupponit. Ut hinc concludendum ſit: Solam imputati delicti atrocitatem & gravitatem non operari, ut reus illico compedibus ſit vincendus, ſi ipſe nondum de delicto ſit convictus, ſed tum in carcere eundem ſaltem cuſtodiendum eſſe, Farin. *Pr. & Tb. Cr. Libr. 1. Tit. 4. Qu. 27. n. 101.* Menoch. *de A. q. Libr. 2. Gent. 4. Caſ. 103. n. 7.* Excell. Dn. Stryk. *in Diff. De Carcere ad Cuſtodiam C. 3. n. 9. quæ eſt in V. 1. D. 4.* ne incarcerationis pœnam contra omnem juris ordinem ante ſententiæ pronuniationem luat, incarcerationis ipſius inſuper ad pleniorẽ Judicis informationem æ Reipublicæ ſecuritatem factæ finis, qui eſt cuſtodia, in pœnam convertatur, Conf. Excell. Dn. Stryk. *d. Diff. C. 1. n. 15. in f. & C. 3. n. 9.* hocque incarcerationis modo convictus ob ſimplicem in Leges commiſſionem duplici animadverſione coercetur. Vid. prælaud. Dn. Stryk. *d. n. 15.* quo in æquitatis & benignitatis Leges promptiſſime tranſilirentur, præprimis, cum Judex per ſolam incarcerationem factam ſecuritatem ſibi de captivo ſpondere certo poſſit, ut proinde inhumana temeritas, & ſuperflua ferme ſollicitudo foret, in ferramentis eundem ob ſolam criminis quantumvis gravis & atrocis imputationem detinere. Vid. Farin. *d. l. n. 101. in fin.* Quod ſi tamen ipſum crimen atrox exiſtiterit, ejusdemque reus fuerit

86 convictus, aut hoc nondum factò, vel locus carceris parum tutus, vel incarcerationis de fuga ſit ſuſpectus, & in carcerem conjici, & vinculis conſtringi publicum ob intereſſe idem juſte poterit. Menoch. *d. n. 7.* Farin. *d. n. 101. & 102. ibi: & ſolum in caſu,* Excell. Dn. D. Stryk. *cit. Diff. C. 1.*

C. l. n. 17. *vers. Si vero cum all.* B. Dn. Brunnem. *in accurat. Pr. Inqu. C. 8. M. l. n. 21.* Cum ergo hoc in nostro casu delicti adfir imputatio à vul-
 nerato nimirum Inculpatione sua facta, quam incarcerationi causam
 dare jam jam dixi, propitiante jure jurisque ratione sequitur, recte
 Inculpatum carceri sine vinculis tamen, cum necessarium antecedens
 horum, convictum sc. esse *all. L. 2. C. De Exh. & transm.* per Inculpationem
 meram haud inferatur, nisi justa de persona detenta suspicio aut
 loci non muniti conditio obtent, esse mancipandum. Et quamvis
 Inculpationis Effectus hic capturae permittitur ideo forsan denegandus
 videri posset, quod querela partis læsæ ac offensæ sola contra querela-
 tum (qua voce Criminalista, præprimis Itali, utuntur) capturam de-
 cernendi iusta non sit causa nec sufficiens, Farinac. *d. Qu. 27. n. 122. &*
128. exque de Carpz. Qu. vi. n. 27. ibique cit. Foller. Pr. Cr. verb. studeat se
ornare n. 58. R. D. Brunnem. d. l. n. 15. cujus rationem dat Farin. d. n. 122.
 illamque secutus Carpz. *cit. n. 27.* hincque nec in specie querela val-
 nerati ceu partis læsæ ac offensæ esse possit, cum quicquid negatur de
 genere; ex recepto Topicorum Canone, de qualibet ejusdem simul
 specie negetur: Distinguendum tamen erit cum Farin. *Libr. 1. Tit. 4. §*
Qu. 27. n. 128. 129. huicque consentiente B. Dn. Brunnem. *d. l. n. 15. 16.* in-
 ter nodam querelam, à sano v. c. emanatam, & inter querelam qualifica-
 tam, seu cum infirmitate querelantis (sit venia verbo) conjunctam.
 Priori effectum incarcerationis Doctores saltem detrahunt, Farin.
Libr. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 20. & cit. Qu. 27. n. 128. BR. d. n. 15. posteriori eundem
tribunt, Far. d. n. 129. BR. cit. n. 16. ob præsumptionem, quam infirmitas
 inducit, quæque pro infirmo abstractive pensitato militat, dicto-
 rum sc. veritatis, & Salutis æternæ charitatis, ad quam tamen sine illa,
 nullo eum modo perventurum esse, certum foret. Conf. Far. *d. n. 129.*
in fin. & ita quotidie ac communiter Romæ servari testatur IDEM,
Civis ejus loci d. n. 129. verb. & ita. Nec quicquam interesse aut
 an sponte moribundus certum vulnerantem coram personis ob vitæ
 integritatem, dignitatem, & bonorum facultatem idoneis inculpaverit,
 an Magistratus, perceptæ Chirurgi forsan vulneratione, Notari-
 um, ut mos Italiae fert, malefactorum ad eundem miserit, ipseque in-
 firmus coram eodem Notario vulnerantem individualiter indicaverit,
 cum nil intersit, an Curia ad ipsum, an ipse ad Curiam de regen-
 derum reorum causa miserit, notariis modis ad Magistratum factæ
 Eee
 rela.

relationis attenditur, sed potissimum favor presumptionis pro presenti afferentis statu utrobique paribus lacertis gurgantis expenditur.

- 91 Ceterum, qui fiat, Inculpationem hanc vulnerati nudam effectum capturae parere, eandem vero à Socio criminis factam solam itidem ad capiendum non sufficere, quod quotidie in Praxi sic observari, docet, & III. Dn. Scabinorum praedictis eleganter firmat B. Du. Carpz. *Qu. III. n. 33. 34.* non gratis forsan hic quaeritur? Sed ratio diversa hujus dispositionis est diversa ac aperta, quae proinde diversam simul non potest non formare decisionem. Cum enim haec assertio Socii eum potissimum in finem fieri solet, quod ipse veniam propter flagitia adjuncti speret, vel pro communiione Criminis confortium personae Superioris optet, (aliorum salutem in dubium vocando, dum de sua desperat, Dn. Clafen. *ad art. C. C. 71. p. 136.*) aut inimici supplicio in ipsa supremorum suorum sorte satiatur, vel eripi se posse nominati aut studio, aut privilegio confidat, uti has conjunctim rationes Imp. Honorius & Theodosius addunt in textu, quem capitalem Ant. Gomez. *V. R. Tom. 3. C. 12. n. 16.* vocat, *Legis Accusationis fin. C. De Accus. merito ea in omni reo periculosa audit, notab. c. Nemine 5. C. 17. Qu. 2. C. Cum Monasterium 1. X. De Conf. nec à Judice admittenda erit. d. 15. C. accedit, per criminis Confessionem eum factum esse infamem. Conf. praeter all. text. C. Veniens 10. ibi: null. que de se. c. X. De Testib. infamiam autem enervare omnem fidem, est notissimum. Claf. d. l. p. 137.*
- 92 Quae rationes fere omnes in Inculpante vulnerato cessant, quo in nullo crimen adest, (quae palmaria ferme est ratio contra testimonium socii criminis pugnans) nisi dicere velimus, eum patiando & vulnera excipiendo deliquisse, quod tamen eadem facilitate removeretur, qua absurditate poneretur. Ut proinde satis haec assignatum Inculpationi Effectum Incarcerationis deductum esse crediderim. Et hanc communem opinionem esse, tradit Gomez. *V. R. Tom. 3. C. 13. n. 16. ibi. & communiter Dd. Clar. §. f. Qu. 22. n. 15.* ex quo hoc Mascard. *Da Probat. V. 3. Cont. 125. n. 24.* Farinac. *Lib. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 28.* Polyd. *Rip. in sepiss. q. 12. Tr. De A. in M. A. C. ab n. 16. sequae n. vidisse passim in practica observari, docet Petr., à Placha in Epit. Del. Lib. 1. C. 13. n. 15. vers. Quorum sententiam, quam citant Clar. Masc. Far. & Rip.*

& Rip. *ad. l. quibus consentit Didac. Covarruv. V. R. Libr. 2. C. 13. n. 8.*
 citatus à Mascard. & Far. *all. loc.*

Tribuunt Doctores quidam Inculpationi vulnerati jamque
 mortui (2) Effectum SPECIALIS INQUISITIONIS, si quod
 indubie præsupponendum, certus à vulnerato delinquens inculpa-
 tus, aut in genere descriptus sit inventus. Scaccia *Libr. 1. De Judic.*
Caus. Civ. & Crim. C. 73. n. 2. exque eo B. Dn. Brunnem. *in Pr. Inqu.*
C. 4. n. 19. huncque secutus Excell. Dn. D. Stryk. *in sepe laud. Diff. De*
Effat. ag. C. 4. n. 4. Franc. Brunus. *Tr. De Indic. & Tort. P. 1. Q. 3. n. 26.*
 & ex eo Menoch. *1. Pr. 38. n. 21. p. m. 179. col. b.* quo & inclinare videtur
 Carpov. *Qu. 108. n. 54.* in genere Denunciationem partis offensæ
 indicium ad specialem inquisitionem dicens, allegando suas inter
 alios in partes Far. *Libr. 2. Tit. 1. Qu. 9. n. 11.* & Clar. *S. f. Qu. 7. n. 3.* licet
 uterque de hoc plane subjecto denunciante loquatur hicque sim-
 pliciter intellectus omnino è diametro contrarietur. Idem vero
 contra negant Mascard. *cit. Concl. 1135. n. 14 15.* Farinac. *d. Qu. 46. n. 23.*
cum suff. cit. & n. 26. seqq. Angel. *De Malefic. in verb. Qui Judex ad pro-*
bationem. n. 6. ubi contrarium observantes Judices imperitos appel-
 lat, citatus à Mascard. *d. n. 14* & Farinac. *n. 23.* quod & confirmat
 IGNEUS *in L. 3. §. 1. post. n. 4. vers. adde Angelum Aretinum ff. De Sæ. Syll.*
 afferendo: Angelum eo loci bene locutum esse, quam opinionem
 communem ex Plot. *in Repert. ad L. Si quando 9. C. Unde vi. in verb. indi-*
cium ad inquisitionem vocat Rol. à Valle V. 3. Conf. 3. n. 47. in fin. & re-
 ceptam Conclusionem ex Vulpell. *Conf. 30. n. 1.* dicit Farin. *d. l. n. 23.*
 Distinctionis federe hoc dirimendum censet Clar. *R. S. §. f. Qu. 7. 97*
n. 3. vers. Nam aut valü. ibi: licet in hoc &c. & clarius Qu. 21. n. 14. vers.
Si vero, distinguendo sc. inter Theoriam & Praxin, seu consuetudinem,
 & de illa posteriorem sententiam negativam, de hac priorem affirma-
 tivam veriore opinatur, quod & refert Mascard. *d. Concl. 1135. n. 16.*
 & ita priorem, affirmativam puta opinionem communem Scylum
 & observantiam Italiz servare, seque non putare ab ea qua longo usu
 obtenta, in Practica recedendum esse, *d. l.* concludit, quod itidem citat
 Mascard. *d. n. 16. in f.* Putarem diversam specialem Inquisitionis confi-
 derationem praxi quotidianæ notissimam & priorem & posteriorem
 sententiam recensitam approbare; Hanc, si illa specialis inquisitio
 dica-

dicatur, quæ demum incipit à responsione ad interrogatoria, uti Præ-
 Etici vocant, s. articulos inquisitionales formatos datæ, quæ in Crimi-
 nalibus vice Litis Contestationis, (ut in practica ita servari. ex all,
 eleganter refert CLARUS non immerito à Carpz. Qu. M. n. 6. §. Corum,
 qui de Criminalibus scripserunt, Princeps dicitur, R. S. §. f. Q. 45. n. 2. vers. An
 vero reus.) fungitur. B. Dn. Carpzov. Qu. 115. n. 26. ex quo eo forsitan B.
 Dn. Brunnem. in Pr. Inqu. C. 8. M. 1. n. 75. Illam vero, puta affirmati-
 vam, si hæc specialis inquisitio dicatur, quæ certam personam concer-
 nit, ubi tamen testes tantum summarie pro Judice informando exa-
 minantur.

99 Hactenus de Effectibus ad fundandum Processum *Inquisitionum*
 pro temporis & ingenii ratione actum est. Non minus insignis
 Effectus positivus ad fundandum Processum *Accusatorium* ex assertio-
 100 ne decumbentis de Jure Civili resultat, isque incivitu *hereditum*; qui,
 dum necem defuncti pœna confiscationis hereditatis cum omni causa
 L. Hæredem 17. ff. De his, quæ ut indign. ipsos quæ indignos ac ingratos
 L. Cæjus 22. ibi: ingrata hæredis ff. De Scl. Syll. manentis, alioquin forisodi
 vindicare tenentur, L. cum fisco 9 ff. De Scl. Syll. L. Minoribus 6. inf. ibi:
 ex necessitate L. Cum fratrum 9. ibi: necesse est. C. de his, quibus ut indign.
 Vid. omnino Dn. Carpzov. P. 1. Qu. 34. n. 73. Clar. R. 6. §. f. Qu. 79. n. 8.
 ibique: Hieron. Giachar. verb. Fiscus illam ab ea aufert, Litt. B. Ant.
 Gomez. V. R. Tom. 3. C. 3. n. 53. Vit. Polant. Consiliarius quotidianus Pala-
 tinus in 99. earumque Distinct. ad Cod. qu. 125. B. Dn. Brunnem. in eleg.
 Memor. LL. C. ad Tu. De his, quibus ut indign. q. 7. Excell. Dn. D. Stryk.
 in eleg. Tr. De Succ. ab Int. Diff. 12. §. 15. cum mult. all. (Exceptiones tradit
 Gomez. d. n. 53. vers. Adde tamen, & Dn. D. Stryk. d. §. 15. vers. Excusatur
 tamen) si officii per Inculpationem languescens jamque exspi-
 rantis sui admoniti Inculpatum apud Judicem detulerint, à ca-
 lumnia & temeritate sunt excusati, ob elegantissimas has rationes
 expressis juris textibus optime fulcras, quod idem non sponte
 accusent, notab. L. Qui cum major. 14. §. Si pater 10. ff. De Bon. liberr.
 nec suum, sed alienum judicium exequantur, notab. L. Paulus respon-
 dit 47. §. Quæro 1. ff. Eod. hincque multum inter voluntariam ac-
 cusationem, & heredis officii necessitatem intersit, per notab.
 L. Mater. 2. in f. C. De Calumn. quam sententiam communem esse ex
 101 Bertrand. P. 1. Libr. 2. Cons. 137. n. 10. referunt Mascard. De Prob. V. 3.
 Concl.

Contl. 1135. n. 5. ibi: & hanc opusculum. Farinae. Libr. 1. Tit. 5. Q. 46. nunc.
& s. p. ibique citat. nec non n. 14. verb. hac autem Jul. Clar. S. f. Qu. 24
n. 16. Polid. Rip. in Tri. De. 116. in M. A. C. 16. n. 6. & C. 50. n. 15. quos se-
quatur Mascard. Carcl. 144. n. 12. inf. Ant. Gomez. V. R. Tom. 3. C. 12
n. 16. ibi: Sedentium extensae. Rol. à Vall. V. 3. Conf. 3. n. 47. & Conf. 37. n.
26. verb. Ubi post. Bald. Hip. de Marsil. in Pr. Cr. S. Diligenter n. 120. verb.
Ad predicta facit. Excell. Dn. Stryk. in sepe. all. Diff. De Eff. ag. C. 4. n. 6.
 Moribus hodiernis, licet poena intermissa praedictae ultionis jure 192
 Romano sancita, hereditatis nempe privatio seu confiscatio ex rece-
 ptori sententia cesset. Clar. R. S. Qu. 79. n. 8. B. Dn. Carpz. P. 1. Qu.
 34. n. 24. cum multis. all. quod n. 86. 87. 88. ibid VII Prajudicius probas.
 B. Dn. Lauterb. in Comp. Jur. ad tit. ff. De SCt Syll. inf. p. m. 508 B. Dn.
 Hahn ad W. d. t. inf. B. Dn. Struv. in S. J. C. Exerc. 34. th. 50. ibique all.
 Pingiz. Qu. 4. n. 11. Magnif. B. Dn. Bunnem, ad L. 1. ff. d. e. n. 3. & in
 Q. ad Par. W. d. t. Qu. ult. nec non in cleg. Memor. LL. C. ad d. tit. De bes,
 quibus ut indign. Q. 7. p. m. 371. Magnif. Dn. Svendendorff. in accur.
 Not. ad R. Ekt. d. t. De SCt. Syll. S. 4. verb. Et illud notandum. Ma-
 gnif. Dn. Stryk. in Collog. olim habito U. M. ff. ad Br. Qu. in W. d. Q.
 ult. & in absol. Tr. De Succ. ab. Int. Diff. 12. S. 16. Excell. Dn. Praeses in
 Coll. publ. ad Schnobel. Desput. in ff. 16. cit. tit. & in Not. ad Lauterb.
 d. l. Excell. Dn. D. Schöpffer. in Syn. J. P. R. & F. d. ff. sit. n. 2. inf. (Vid.
 tamen omnino solidas rationes & contrariarum discussiones Dissent.
 illustr. Jcti Dn. Lynckeri in accur. Anal. ad B. Struv. cit. th. 50. p. 323.) 103
 ejus, inter alios à Carpz. prolixè in Pr. C. cit. Qu. 1. 34. n. n. 76. ad 83.
 propagata fundamenta potiora hac Doctores afferunt, quod nec
 ipse laesus defunctus, multo minus ejus heres in jus ipsius succes-
 surus ad accusandum hodie cogi possit, ut colligunt ex art. CC. 214.
ibi: oder andern dergleichen Sollen zuflagen wider seinen Willen nicht
gendthigt werden. Carpz. d. l. n. 79. 80. ubi n. 81. prajudicio hoc firmat,
quem sequitur pr. laud. Dn. Svendend. d. l. & Excell. Dn. Stryk. d. D.
n. 5. 16. idque non primario quidem ob hanc rationem, quem po-
 nit Clarus. d. l. n. 8. in fin. quod ista Lex (ad accusandum sc. cogens) 104
 nutritiva peccati esset, cum per illam pax & concordia & remissio in-
 juriarum impedirentur, sed quod inquisitio (per se sc. & quoad
 auctoritatem juris, ex quo profluit spectata Carpz. Qu. 107. n. 41. inf.)
 hodie sit remedium ordinarium Idem Qu. 103 n. 51. cum fus. all. B. Dn.

Brunn. in *Pr. Inqu. C. 1. num. 9. cum citus.* quo Index ad delicta detegenda ex officio vel tenetur Excell. Dn. Stryk. *d. §. 16. cum al.* non omni tamen necis hujus persequenda indistincte cogit ac molestia heres est subductus, sed commissi sceleris Denunciationem adhuc hodie debite maturare tenetur. *Ar. C. C. 214. B. Dn. Brunnem. ad d. L. 1. n. 3. ac in Q. Q. ad W. cit. loc. ut C. in Mm. L. L. C. all. 1. Q. 7. nec non in Pr. Inqu. C. 4. n. 27. ibique adduct. Willemb. Dn. Stryk. & Dn. Præses ad. ll. Dn. Schöpff. d. l. n. 3. quæ in eo Denunciationis proprie sic dicitur Vid. Carpz. Qu. 128. num. 65. ibique n. 66. duo Præjudicia, naturam deponit, & Accusationis in soli juri que quodammodo accedit, quod, si ampla ac opima vulnerati jamque extincti fuerit hereditas, successor ad *expensarum*, quæ necessario Processui Inquisitorio impendendæ erunt, *exsolutionem*, aut eo jam terminato, à Magistratu factarum restitutionem teneatur B. Dn. Bruan. *cit. jam jam loc. B. Dn. Carpz. d. Qu. 34. n. 90. exque eo Struv. cit. tb. 50. in fin. Excell. Dn. Præses, quem nominasse, laudasse mihi est et ll. quod Carpz. all. Qu. 34. n. 91. 92. VI. Præjudiciis eleganter confirmat. Separata nihilominus ut generaliter, ita & hinc cæteris Accusationis & Denunciationis natura mansura, quam qui simpliciter non admittunt, misere cum suo, Affectarumque damno errorum scopulis impingunt, & genuinum Denunciationis effectum, de quo vid. Carpz. Qu. 108. n. 54. ibique cit. ipsamque Praxin sibi contrariam, quam præjudicium Dnn. Scabiorum Lipsiensium Ann. 1630. Mens. Novembr. ad Præfectum Pegaviensem conceptum stabilit, quod adducit Carpz. d. Qu. 108. n. 55. se turpiter ignorare, eo ipso, quæ illud profitentur, hoc consentitur.**

CAPUT III.

Evolvens

Effectum inculpationis Negativum cum dubiorum Discussionem.

SUM.

SUMMARI A.

T ransgressio.	n. 1	Singularem usam S. Cæna de Jure Ca-	
Mesbodius Capitis monstratur.	2	nonico monstrat.	23
Q uo modo Specialis inquisitio inter		Ratio allata Ampliationis traditur.	24
Effectus Inculpationis Nega-		Dissentientes ab hoc effectu negativo	
tivos sit referenda, docet remissi-		adducit remissive.	26
ve.	3	Hippoliti de Marsilijs dissentientium	
Inculpatio vulnerati moribundi I.		Antesignani argumenta singula	
Effectum TORTURÆ non opera-		recensentur.	27.28.29.30
tur.	4	Ipsiusque proprium iudicium de sua	
Quod Art. CC. n. 5. Doctoribus n. 6.		sententia afferatur.	31
rationibus n. 7. 8. 9. 10.		Eadem in specie secundum ordinem	
Praxi n. 13. Et integro Consilio super		dispositum reselluntur. n. 32. 33-34.	
vera facti specie concepto, Et remis-			35-36
sive adducto n. 14. probatur.		Idem qua sibi contrarius indicatur.	
Dubium circa ultimam rationem pro-			37
ponitur.	11	Et Notatur.	38
Et resolvitur.	12	Quam sortem parilem ipse Angelus,	
Ampl. Effectus Negativus (a) Li-		cui Hippolytus innisus, a Docto-	
cet Inculpans fuerit optimæ		ribus patitur, de quibus agunt.	
vitz.	15		39.40.
Cujus rationem dat.	16	Novum dubium circa effectum nega-	
Ampl. (b) Licet Inculpans Jura-		tivum formatur.	41
mento Inculpationem firma-		Et resolvitur.	42
verit.	17	Inculpatio vulnerati moribundi II.	
Inculpatio jurata firmiorem præsum-		Effectum CONDEMNATIONIS	
tionem, non tamen specialem il-		NON operatur.	43
licæ Torturæ facit	18	Cujus rationes, Et generalis 44. Et	
Rationes postea Ampliationis recensens.	19.20	specialiter v. 46. 47. 48. cum Praxi	
Hippolitus de Marsilijs refutatur.	21	n. 45. adducuntur.	
Ampl. (c) Licet ante vel post In-		Dubium ex Regula: Mortem idem	
culpationem statim Euchari-		operari, quod corporale jura-	
stiam sumferit.	22	mentum formatur. n. 49. Et præ-	
		sententi materiæ applicatur.	50
		Idem explicatione Regula tollitur.	51

Immo

- 1 **I**mmore, ut opinor, haectenus prior Inculpationis Effectus nimirum *Postivus* est firmatus. Ut ergo ordinis praestituta sub initium hujus materiæ metelimites observem, ac fidem ita inibi obiectam liberem, jam *posteriorem* ejusdem Inculpationis Effectura **NEGATIVUM**
- 2 **VUM** nempe, solentioris scrutinii libra sum trutinaturus. Hunc autem potiores illæ binæ Processus Criminalis partes, **Questio scilicet & Condemnatio** constituent, cujus utriusque demonstratio hoc *Cap. III.*
- 3 **ex variis variorum ingeniorum factibus est depromenda.** Quæ autem ratione *speciali* Inquisitio Effectus inter *negativos* referri possit præcedenti jam *CAP. n. 98.* ob concinniore ibidem hæc excutiendi subnatam methodum est indicatum, ut proinde iis huc jam referendis ac repetendis me supersedere posse certissime confidam) Concludo igitur I, Inculpationem vulnerati moribundi **Effectum QUESTIONIS**, seu juxta communem Synonymicam acceptionem (*Vid. Rabbium Tit. ff. & G. De Quest. & Art. C. C. 45. ibique Dd. communiter. Jung. Carpz. P. 3. Qu. 117. n. 18.*) **TORTURÆ NON** operari. Quæ assertio firmissimo fulcro in ipsa Sanctione Criminali posito innititur. Dum enim Imperator in *Art. C. C. 27.* dilertis verbis exprimit, nullum istorum indiciorum, quæ in *Art. 25.* enarrata, ad torturam decernendam *solum & quæ tale sufficere, verb: Derselben argwöhnige Thetle oder Strick ist keine allein / zu redlicher Anzeigung, darauf Heintliche Frage mag gebraucht werden / gnugsam / hæcque inter ipsam moribundi læsi vel vulnerati Inculpationem sexto loco in specie recensuerit, d. Art. 25. §. 3um sechsten.* omni sine dubio secundo **oppido** exinde apine fruit, & hanc *nudam* effectum torturæ operari neutiquam valere, ni **generalem** illam in *Art. 27.* formatam regulam in hoc unico exemplo Inculpationis vitari, Lege tacente, imo prohibente, juris vel parum gnari, vel parum studiosi dicere **solimus.** Et hujus sententiæ negativæ etiam patrocinantur Mascard. *De Probat. V. l. Concl. 144. n. 10. 11. & V. 3. Concl. 135. n. 1. 2. 4. 5. 7. cum all. Dd. Ant. Gomez V. R. Tom. 3. C. 13. n. 16. vers. Item essam. Rol. à Vall. V. 3. Conf. 37. n. 9. & ff. Menoch. 1. Pr. 89. n. 80. in f. Clar. R. S. §. f. Qu. 21. n. 17. Farin. Pr. & Th. Cr. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 10. cum suff. all. Claud. de Battandier. in Pr. Caus. Cr. Reg. 33. n. 2. Paris de Puteo Tr. De Syndicatu verb. Tortura vers. Officialis n. 9. p. 971. Fachin. Contr. jur. Libr. 9. C. 90. Polyd. Ripa. in sapiss. cit. Tr. De A. in M. A. Cap. 16. n. 3. cum suff. cit. & C. 50. n. 14. Joachim.*

Joachim. à Beust. *Tr. De Jurcj. ad L. 31. ff. De Jurcj. n. 182. §. Circa hanc.*
 Carpz. *P. 3. Qu. 120. n. 54. seq. B. Dn. Brunnem. ad L. 10. ff. de Testib. n. 7. B. Dn. Hahn. ad W. Tit. De Testib. n. 3. 13. p. 145. B. Dn. Zanger. in Tr. De Qu. & Tort reor. C. 2. n. 158. p. 818. annexo ejus eleg. Comm. De Except. B. Dn. Clasen. ad Art. C. C. 25. p. 110. Illustr. Dn. Stryk. in sepe laud. Diss. De Eff. agon. V. 1. D. 5. C. 4. n. 2 in f. Illustr. Dn. D. Lynker. in absol. Anal. ad B. Struv. S. 7. C. Tit. De Testib. ib. 39. verb. In causa propria Excell. Dn. D. Schöpff. in Syn. I. P. R. & F. Tit. De Conf. n. 14.* Rationes, quæ hanc
 7
 authoritate publica pariter ac privata hucusque stabilitam Conclusio-
 nem eo solidiorem reddunt, non unas præallegati Doctores insi-
 nuant, quarum prima ex communi Jctorum Regula: Illud in Crimi-
 nalibus indicium ad torturam facere, quod in Civilibus semiple-
 nam probationem constituit. Mascard. *De Probat. Concl. 34. n. 15. Fa-*
rinac. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 36. n. 221 ibique cit. Hip. de Marsil. in Pr. Cr. §.
Diligentur n. 2. cum cit. §. n. 116. ibique all. ac Conf. 65. n. 35. cum iisd. all. nec
non Conf. 101. n. 35. Rol. à Vall. V. 1. Conf. 24. n. 3. & V. 3. Conf. 37. n. 15. cum
tit. Paris de Puteo. De Synd. verb. Tortura vers. An fitur. n. 29. p. 1004. &
 negative procedente Mars. *d. n. 116. Farin. cit. n. 221. Rol. à Vall. V. 3.*
Conf. 3. n. 40. eruitur. Cum igitur eadem semiplena probatio per
 unum omni exceptione majorem testem, i. e. & quoad testimonium, &
 ipsam personam sine omni mundi exceptione, ut dicit B. Dn. Hahn. *in*
accus. Obs. ad W. Tit. De Testib. n. 2. verb. Testes porro alii dicuntur, fide di-
 gnæ demum inducatur, *Art. C. C. 23. ibi. mit einem guten Zeugen*
& verb. dieselb als einhalb Beweisung & notab. Art. 30. Rol. à Vall. V. 1.
Conf. 24. num. 3. B. Dn. Mev. P. 7. D. 41. num. 2. B. Dn. Lauterb. in
Comp. jur. ad tit. De Jurcj. p. 185. Litt. C. & ad tit. De Probat. p. 422. verb.
vel semiplena, ibique cit. Carpz. P. 2. C. 23. D. 4. quam sententiam in
 Praxi receptam esse per signum tibi positum testatur Dn. Lauterb.
d. p. 422. idem & ad torturam decernendam necessario requiritur.
 Ant. Gomez. *V. R. Tom. 3. C. 13. num. 7. in fin. Hip. de Marsiliis.*
Conf. 29. num. 19. cum all. & Conf. 65. n. 34. cum mult. cit. Clar. R. S. §. f.
Qu. 62. num. 1. vers. Si semiplena. Rol. à Vall. V. 1. Conf. 7. n. 3. cum cit. &
n. 11. Conf. 24. n. 2. & 36. & V. 3. Conf. 3. n. 38. Conf. 37. num. 9. cum cit. &
num. 14. Carp. d. l. Qu. 120. num. 55. ibique all. Farin. d. Qu. 36. num. 219.
225. cum mult. all. & n. 131. nec non Qu. 37. n. 58. cum innum. cit. ubi n. 60.
 hanc sententiam verissimam ac magis communiter approbatam dicit,

Fff

ac

ac Qu. 46. n. 12. quæ proinde hic locum non habebit, cum Inculpationis dictum non sit invulnerabile, quod ad affectum torturæ tamen requiritur, Rol. à Vall. *V. 3. d. Conf. 3. n. 37. ibique cit. & Conf. 37. n. 9.* Polyd. Rip. *d. C. 16. n. 8.* Farin. *cit. Q. 37. n. 58.* idque ideo, quoniam ipse non est testis omni exceptione major, ceu, qui in causa propria deponit, cui actui, ut alias virtutem ac efficaciam probationis atque decisionis & Leges, *L. Nullus idoneus 10. ff. & L. Omnibus 10. C. De Testib & Canones, c. Si testes 3. §. 24. & §. 39. C. 4. Qu. 2. & 3.* (in quibus binæ ante *all. LL. Canonizatæ notab. C. De Cetero 14. vers. Nec tunc. X. De Testib. & Doctores Menoch. De A. 7. QQ. Lib. 2. Cent. 5. Caf. 473. n. 2. & 2. Pr. 51. num. 27.* Petr. Gregor. *S. I. U. Libr. 48. C. 13. num. 32.* Marfil. *Conf. 29. n. 25.* Dn. Mev. *P. 5. D. 65. num. 2 & P. 6. D. 294. n. 6. nec non D. 403. n. 2.* ita & hic effectum torturæ detrahunt Mascard. *De Prob. Concl. 144. n. 10. & Concl. 1135. n. 4.* Rol. à Vall. *3. Conf. 37. num. 10.* Farin. *D. Qu. 46. num. 12.* Carpz. *d. Qu. 120. n. 55.* Zang. *Claf. Dn: Stryk & Dn: Lyncker: dd. ll. Accedit, Inculpationem hanc levem saltem præsumptionem gignere, ut præcedenti Cas. n. 66. ex mente fusè adductorum est concessum, quæ ad torturam infligendam minimè est sufficiens, arg. L. Milites 8. §. 1. C. De Qu. Masc: Concl. 1135. n. 2. Rol: à Vall: V. 3. Conf. 37. n. 6. in fin. Farin. d. Qu. 46. n. 14. inf. Excell: Do: Stryk. d. Diff. De Eff. 43. C. 4. n. 2. inf. ad quam potius indicia gravia, certa, imò luce meridiana clariora Vid. supra dicta C. 1. num. 14. 18. 19. seqq. requiruntur, Farin: Pr. & Tb. Cr. Libr. 1. Tit. 9. Qui. 37. num. 3. cum innum: all: ac talibus argumentis probatio est inducenda, ut sola tantum rei confessio deesse videatur, ut notabilis loquitur L. In criminibus 1. §. Sed & epistola 1. inf. ff. De Quæst. Conf. cit. C. 1. n. 14. ibique ad. quorum tamen efficacia præsumptio hæc ex Inculpatione oriens omnino destituitur. Ut jam leviter saltem attingam, eandem Inculpationem indicium saltem aliquod, Farin. Pr. & Tb. Cr. Qu. 46. n. 17 non vero probationem, IDEM. d. l. num. 55. sicque nec spectem ejusdem, semiplenam scilicet facere, indeque nec ob eandem torturam decerni posse, propter rationem connexionis ex Regula *supr. n. 7.* suppeditata desumendam. Addunt Doctores postremo & hanc rationem, ex qua Inculpationem non omni exceptione majorem restem esse, evincere, hincque ejus dicto effectum torturæ detrahere satagunt, quod vulneratus similitatem ac inimicitiam erga Inculpa-*

tum

tum fovere præsumatur, Mascard. *De Prob. Concl.* 144. num. 10. 11. & *Concl.* 1135. n. 5. Rol. à Vall. *V. 3. Conf.* 37. n. 11. 12. 13. Farin. *Pr. & Th. Cr. Qu.* 46. n. 12. Ant. Gomez. *V. R. Tom.* 3. C. 13. n. 16. *vers. item etiam* Polyd. Rip. *in Tr. De A. in M. A. Cap.* 16. n. 10. eamque capitalem. Mascard. Vall. Gomez. *dd. l. Excell. Dn. Stryk. in saepe cit. Diss. de Eff. ag. C. 4. n. 1. p. 40.* Cujus rationes excutiunt Masc. Far. *all. ll. ac præprimis* Rol. à Vall. *ch. n. 12. 13.* & Excell. Dn. Stryck *jam memorato loco.* quam satisidem Inculpans explicare viderur, dum Inculpatum offendentem nominat, ac delicti insinuat: Jam vero expediti juris est, assertionem inimici ad torturam decernendam minimè sufficere. Mascard. *Concl.* 1051. num. 11. 12. Mars *Conf.* 15. n. 16. Menoch. *De A. Q. Q. Libr. 1. Qu.* 28. n. 5. etiamsi idem in mortis articulo sic constitutus, Vid. Rol. à Vall. *d. Conf.* 27. num. 12. *cum. cit.* Farin. *cit. Qu.* 46. num. 12. *verb. Etiam in Sc. cum fus. cit.* & Polyd. Rip. *d. Tr. num.* 10. & sanctissimam Evcharistiam acceperit: Mascard. *Concl.* 1051. n. 10. *ibique cit.* ut proinde idem de Inculpante dici possit, ejus qua inimici testimonium effectum torturæ Inculpato infligendæ operari non posse. Et licet de veritate ultimæ hujus rationis hanc ob causam dubitare liceret, quod morti vicinus, ceu memor Salutis æternæ præprimis Synaxi Sacrosancta assumpta, in qua frustra remissionem peccatorum à DEO expectat, quam ipse Proximo denegat, inimicus planè non videatur, dicitamen potest: Inimicum non ex mentis odio, sed ex causa eaque vel certa, vel præsumta æstimari, hincque sufficere, causaminimicitiz apparere, licet ex animo non probetur, ut *ex all.* optime tradit Mascard. *Concl.* 1051. n. 9. cum Lex præsumat statim, quod aliquis sit inimicus, si causa inimicitiz subsuerit, etiamsi fortè animus nocendi cupidus non statim adfuerit, accurate ita loquente B. Dn. Clafen. *ad Art. C. C. 66. p. 240.* Conf. Polyd. Rip. *De Act. in M. A. Cap.* 16. n. 11. 12. ut eapropter, licet vulneratus eo tempore rancorem ac similitatem animi non nutriat, ipsa tamen causa ad inimicitiam suffectura Inculpato imputata faciat, quo minus ad torturam decernendam testimonium vulnerati sufficere possit. Er hanc sententiam negativam indubitati juris, receptissimam ac verissimam esse, & ita omnes tenere, nec ab ea, ceu usu forensi, Praxique communi approbata, in judicando & consulendo recedendum esse, ex operose *all.* docet Farin. *Pr. & Th. Cr. Libr. 1.*

Tit. 5. Qu. 46. n. 10. quam & in facti Specie, dum quidam vulneratus Franciscus de Contis dictus à Bartholomæo Salvieto se vulneratum esse in articulo mortis deposuerat, Rolandus à Valle integro *Conf. 37. V. 3.* est tuius.

- 15 Quæ ad fundandum Effectum Negativum priorem huc usque sunt apposita & exposita, adeo extendunt Doctores, ut licet (a) Inculpans probatissimæ vitæ fuerit, non tamen ejus assertio effectum torturæ contra Inculpatum operari possit Mascard. *Concl. 135. num. 12.* Polyd. *Rip. d. Tr. De A. in M. d. C. 16. num. 4.* Farin. *Qu. 46. num. 48.* ibique *num. 47. alleg. dissentientes* Ant. Gomez. *V. R. Tom. 3. C. 13 num. 16.* Cujus rationis lineas jam *supr. C. 2. n. 22.* duximus, quod scilicet bonitas vel probitas alicujus licet dignissimi in præjudicium tam enorme tertii, vel *secundum & tertium* præjudicii gradum nil operetur, insuperque adhuc rationes torturæ effectum præscindentes hoc *Cap. num. 7. seqq.* adductæ contra hunc Inculpantem militent, nec per bonitatem ejus jam tum per damnum alterius adeo momentosum concurrens hoc effectu *denuciatam*, elidantur.
- 17 Ampliant Jcti hanc Regulam (b) ut, licet Inculpans Inculpationem suam jurejurando firmaverit, nec tamen effectum torturæ eadem nanciscatur. Mascard. *d. Concl. 135. n. 20.* Farin. *d. Qu. 46. n. 45.* Polyd. *Rip. cit. C. 16. n. 4.* Beuff. *in Tr. De Jur. ad L. 31. ff. De Jur. n. 182. §.* *Circa hanc &c.* Excell. Dn. Stryk. *all. Diss. De Eff. ag. C. 4. n. 5.* quamvis enim asseverare non dubitem, Inculpationem juratam firmiorem præsumptionem facere, quam si non esset jurata, ut ex Ludov. Covarruv. *V. R. Lib. 2. C. 13. n. 8. vers. major tamen oritur*, recte docet Farin. *d. n. 45. in f.* an tamen effectum hunc specialem torturæ illico operetur, hoc est, quod non minori certitudine nego, præprimis, cum ipse Imperator Inculpationis etiam juratæ Calum ponat *in Art. CC. 25. §.* *Sum sect. sten ibi: oder bey seinem Eyd beheuret* & nihilominus cum reliquis indicibus ibidem recensitis & huic qua tali in *Art. 27.* effectum torturæ detrahat, insuperque exceptio causæ propriæ ac inimicitæ à Lege in Inculpante ob causam Inculpatione indicatam alioquin suffeaturam præsumptæ nec elidatur, nec suppleatur per juramentum Farin. *d. Qu. 46. n. 45.* exque eo Excel. Dn. Stryk. *d. Diss. C. 4. n. 5. jung.* Mascard. *d. n. 21. 20.* Non autem fulcitur contrarium ex assertione Hipp. de Marsil. *in Pr. Cr. §. Diligenter n. 188. vers. Sed contrariam partem.* Parum namque præsidii idem ex *all.* capiet, cum Romanus & Baldus *ibidem*

citari in diversis terminis, de teste sc. & non de vulnerato Inculpante loquantur, statuentes: Testem in mortis articulo constitutum validare juramento suum testimonium: Jam vero disparitatis inter testem & vulneratum evidens est ratio; ille enim in aliena, hic in propria deponit causa, ut proinde illius assertio ob cessantem supradictam exceptionem probari, hujus vero confessio ob exceptionem obstantem quoad hunc in specie Effectum reprobari debeat, uti ita refert Mascard. d. Concl. 1135. n. 22. exque eo Farin. all. Qu. 46. n. 45.

Extenditur data Regula (γ) & ultimo, ut, licet Inculpans morti²² vicinus haberet in manibus Sacrosanctam Eucharistiam, immediate eandem assumpturus, nec h. c. qualitas hæc confessionem vulnerati convalidare, nec effectum torturæ operari possit. Mascard. d. Concl. 1135. n. 13. cum sup. cit. Farinac. d. qu. 46. n. 46. Polyd. Ripa. in sape laud. Tr. De A. in M. A. Caput. n. 4. inf. Joachim. à Beuff. d. n. 1182. §. Circa hanc Excell. Dn. Stryk. d. E. 4. n. 9. De Jure Canonico quidem asserendum videtur, Corpus Domini i. e. Sacram Synaxin in causis temporariis speciem probationis esse, uti ex notabili ac planè singulari colligo c. Sape contingit 23. C. 2. Q. 5. (quam Quæstionem secundam post tertiam positam esse ob simillimum harum argumentum, notant Corr. Rom. ad Rubr.) in quo statuitur: *Si furio in monasterio facto de* **NE** *Authore delicti non constet, post missam celebrandam fratres omnes communi- care debere in hæc verba: Corpus Domini sit mihi AD PROBATIO. NE M. hodie.* Verum quicquid sit de Jure pontificio; ut in multis aliis, ita & hoc in passu sacro Codici contrario, est tamen nihilominus hic usus Sacrosanctæ Cœnæ magis abusus, cum finem à Summo ejusdem Authore, Salvatore nostro in verbis Luc. 22. v. 19. *τὸ ποιεῖτε ἵνα τὸ εἶναι ἀνάμνησιν*, præscriptum, ac à Divo paulo 1 Cor. 11. v. 24. 25. repetitum non respiciat, nec impleat, sicque hic nullum effectum operatur, cum id, quod animæ salutem affert, corporali reus perniciem inferre non possit, nec divinum præceptum ad præcipientis commemorationem & recipientis spiritualem absolutionem tendens ad delicti imputationem vel manifestationem, sicque proximi læsionem adhiberi, ac ita violari debeat, ut proinde verum maneat, abusum rei effectum parere non valere, hincque nec ad torturam nostro in casu decernendam quidpiam conferre posse. Quam & rationem Authorem Consultationis Saxonicae Libr. 5. Qu. 122. n. 3. cujus verba citat Illustr. Dn. Stryk. d. Diff. De Eff. ag. C. 4. n. 5. vers. Constitutum pro funda-

mento habuisse, ut effectū torturæ Inculpationi ipsa & Eucharistia assumpta detraxerit, extra omnem dubitationis aleam positum esse timore auguror.

- Cæterum negativam hanc sententiam sub rationum & Doctorum umbone hactenus defensam, ac jam ex mente illorum extensam nonnulli Jætorum mordere conantur, quorum Catalogum exhibent Menoch. 1. Pr. 89. n. 78. Farinac. Pr. & Th. Cr. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 1. & agmen inter reliquos citatis locis recensitos Hippolitus de Marsiliis in Pr. Gr. §. *diligenter à n. 117. usque ad n. 132.* in hoc dubio importanti & multum quotidiano, ut *inibi loquitur*, prima quidem fronte satis speciose ducit, sententiæ affirmatiæ, sc. Inculpationem morituri vulnerati ad torturam sufficere calculum aperte addens, hoc saltem d. §. n. 123. *vers. Atamen non obstantibus præsupposito*: Inculpationem perfecti esse intellectus, aliterque veritatem haberi non posse: Cujus rationes potiores adducit Farinac. d. qu. 46: n. 38, 39, 40. & secundum ordinem ab ipso illarum patrono dispositæ sunt sequentes (1) Quod intuitu communiter accidentium quilibet, aut major pars morientium verum dicere, & æternam salutem respicere videatur. d. §. *Diligenter n. 119.* quod exemplis d. n. 119. & 120. stabilire conatur (2) Quod sæpè recedatur à regulis juris communis, & alias non concedendum concedatur, si veritas aliter haberi non possit, dum ob difficultatem probationis Lex ea probatione contentetur (ut ita Barbare loquitur) quæ fieri potest. n. 124, 126. quod exemplis d. n. 124, 125. confirmat (3) Quod hac sententia rejecta delicta necessario mansura sint impunita, quod Leges vetant, L. Ita vulneratus 51. §. *Æstimatio 2.* *vers. Quod si quis ff. Ad L. Aqu. L. Si longius 18. §. Si filius familias 1. ibi. Ne dum pater ff. De Jud. L. Stichum 95. §. Quod si 1. vers. sane quoniam ff. De S. & Lib. L. Si operis 14. C. De Pæn. C. Licet Heli 31. X. De Simon. C. Ut fama tua 35. X. De Sent. Excomm. Vid. J. D. n. 127. & ne hoc fiat, multa alias illicita reddunt licita, quod probat exemplis n. 128, 129, 130. (4) Quod, quamvis causa ex unius, quacunque dignitate etiam præfulgeat, L. *Jurisjurandi 9. §. Simili 1. C. De Testib.* (quæ Lex est Canonisata & relata in c. Si testes 3. § 38. C. 4. Q. 2. & 3.) secundum ordinem judiciorum solitum teste C. *Licet ex quadam 47. vers. Nequam si unus X. De Testib.* dicto nulla terminetur, C. *Licet universis 23. X. De Testib.* de factò tamen proprio deponens, cum præsumatur magis veritatem scire quam alius, etiam unus plene probet. L. *Quaro 58 §. Servum fin. ff. De Ed. ed.* ubi dum*

dum creditur uni servo de facto proprio, à fortiori colligendum omnino est, multo magis libero credi. JD. n. 130. *inf.* & n. 131. Quam sententiam ipse magis æquam, justam, juri naturali consonam, & optimis 32
 juribus ac rationibus confirmatam dicit d. § *Diligenter n. 121. & 131. inf.*
 Verum rationes hæc omnes tantarum non sunt virium, ut sententiam
 nostram negativam debilitare, multo minus enervare valeant. sed potius
 in promptu est, quod ad singulas commode regeri possit. A præ-
 sumptione enim in prima ratione adducta pro moriente alioquin mi-
 litante ad torturam decernendam non nisi infauste inferitur, sed hoc
 ex eadem recte colligitur, assertionem vulnerati moribundi non ne-
 gligendam esse à iudice, sed effectum, quem jure nancisci potest, ei-
 dem ab eodem tribuendum esse, quod vero effectum torturæ possit,
 inducere, id equidem inde non nisi contrario amne fluere autumo.
 Si enim hanc præsumptionem pro decisione singulorum Inculpationis
 effectuum generaliter ac simpliciter posuerimus, nec rationes potius
 jure fundatas, quæ effectum unum alterumve detrahunt, attende-
 rimus; eadem facilitate sequeretur, & ad condemnationem hanc Inculpa-
 tionem sufficere, quod tamen oppido falsum esse, per rationes jam jam
 demonstrabimus. Accedit insuper, hanc bonam pro moriente con-
 jecturam adeo enormiter tertio præjudicare haud posse, per ea, quæ
 fusius dixi C. 2. n. 22. & repetii hoc C. n. 16. Vid. Roland. à Vall. V. 3.
 Conf. 37. n. 26. *vers.* Secundo non obstat. & *Illustr.* Dn. Stryk. *in sepe laud. Diss.*
De Eff. agon. C. 4. n. 3. vers. Quod enim primam. Secundam rationem quod 33
 attinet, illa in hypothesi merito negatur, nunquam enim conceditur
 injure, quod ob difficultatem probationis cuiuspiam in causa propria &
 insuper inimico testimonium perhibere liceat, cum & testimonium
 de gestis à se dictum si ad dicentis beneficium & utilitatem, aut tertii
 detrimentum, ut hoc in casu omnino accidit, nec potius hujus com-
 modum collimet, non approbetur. Mascard. V. 4. *Concl.* 1363. n. 63. *ibi-*
que alt. utifere hanc Marsilii opinionem in specie refutant Rol. à Vall.
 d. Conf. 37. n. 27. *vers.* Ultimo non obstat. & n. 28. Farinac. d. Qn. 46. n. 41.
 & Dn. Stryck. *cit. Diss.* p. 42. addi & hoc pro destructione opinionis
 Marsilii certiori potest, torturam nunquam in delictis, licet difficilis
 probationis, & ubi veritas aliter haberi non potest, ne quidem atro-
 cissimis deferendam esse, nisi indicia legitima, de jure subsistentia,
 & ad hanc sufficientia præcesserint, ut elegantissime tradit Farinac. t.
 Conf. 20. n. 8. quale non esse solam vulnerati Inculpationem fusius in-

antedictis variis rationibus, apertoque C. C. textu probatum ac demonstratum. Ad *tertiam* rationem reponi potest, nondum sufficienter delictum per nudam Inculpationem contra Inculpatum, ad hunc effectum demonstratum esse, aut torturæ in persona Inculpato excludionem simul generalem aliam persecutionem, vel ulteriorem inquisitionem tollere, nec eandem semper aut simpliciter hunc metum impunitatis delictorum insequi. Hic enim tum demum optime urgeri posset, si omnis Inculpationi Effectus omnino denegatus esset, at dum idem jure approbatus in C. II. ipsi attributus, facile fieri potest, Inculpato fugam, hancque secutam in carcerem reductionem, vel maturatam à morfu conscientie confessionem Inculpationi accedere, quibus casibus utique ad torturam, ac tandem delictorum coercitionem deveniri posset, quæ omnia si deficient, Inculpatus censetur innocentiam suam abunde purgasse, ut tum sola Inculpato effectum torturæ non nisi invita juris prudentia operaretur. Accedit, ipsa etiam effectum torturæ Inculpationi assignata, adhuc tamen necessario ac infallibiliter condemnationem, quam hic urget Marfilus, ne utique securam esse, cum vel Innocentia Inculpato post torturam detegi, vel idem patientia ac duritia tormentorū ita hæc contemnere possit, ut illi veritas exprimi nullo modo possit. loquente sic *L. In criminibus l. §. Questioni 23. vers. Nam plerique ff. De Quest.* quo casu adhuc intentus Hippoliti eventu suo destitueretur. Nec *quarta* ac ultima ratio majoris est momenti, longe enim diversa sunt: De facto proprio, & in causa propria testimonium edicere. Farinac. *Qd. v. 46. n. 42.* exque eo Excell. Dn. Stryk. *d. Diss. p. 42.* Illud à jure recipitur, *L. 58. §. ff. De Ed. ed.* hoc rejicitur. *L. 10. ff. C. De Testib.* Cum igitur illud Marfilus intelligat, hoc vero assertio moribundi respiciat, & à diversis diversè inferatur, non potest idem aliter quam Statum Controversiæ evertere, sicque fallaciam ignorationis Elenchi committere. Et quod Legem *19. §. ff. De Ed. ad.* ab illo in defensionem suæ rationis ultimè citatam attinet, ea sane ne utique ita generaliter, ut Hippolitus eam refert, loquitur, sed non inconsulto conditionaliter disponit, Servi rebus ablatis fugitivi facti, asserentis, se & in domo Venditoris ita fugisse, responso ceu unius testis de proprio facto testantis credendum esse, SI & ALIA INDICIA prioris fugæ NON DEFICIANT, Vid. B. Dn. Brunnem. *ad d. L. 1. ibique cit. Dn. Menoch.*

De

De A. J. Q. Libr. 2. Cent. 10. Cas. 99. n. 17. unde vi argumenti à contrario, ceu in jure validissimi apodictice sequitur: Solum ergo responsum, vel testimonium servi, si indicia alia deficiant, nunquam sufficere, multo minus ergo probari poterit, testimonium alicujus in causa propria, ut jam Inculpantis, sine omni alio adminiculo torturam inducere posse. Quod egregie confirmatur ex iis, quæ habet *Illustr. B. Dn. Brunæm. ad d. L. 58 n. 3* ubi asserit: Testimonio unius de proprio facto deponentis credendum non esse, si eadem depositio in grave præjudicium tertii vergat, quod hic in tortura deferenda notorie adesse, junctaque infirmitate testimonii in propria causa prægnantiorum rationem Effectum torturæ Inculpationi detrahendi causari, nullum fluctuare putaverim. Et hæc sententia eo certius defensionem meretur, quo aperius constat, ipsum opinionis nobis contrariæ Antesignanum prædictum Hippolitum in suis scriptis fluctuare, modo nostram negativam, modo suam affirmativam defendendo. Dum enim in *Conf. 20. n. 14. G. Singul. 22. vers. Item nec confessio* liquido statuit: *Confessionem offensi in articulo licet mortis, constituti Inculpato offendentis non nocere*, eo ipso huic confessioni, seu Criminali termino appellatæ Inculpationi effectum torturæ trique alias torto nocituræ denegat. Unde ei tanquam vario non esse credendum, 38 in materie præsentis docet *Cravett. Conf. 16. in fin.* quem citat *Illustr. Dn. Stryck. d. Diff. C. 4. n. 4.* præprimis, cum ipse Angelus, in *L. 3. §. 1. ff. De Sc. Syll.* Inculpationem à morti vicino factam effectum torturæ operari, tradens, cui *Marsilius d. §. Diligenter n. 18. vers. Sed contrariam partem* innititur, negativam opinionem 39 in *L. Mater 2. C. De Calum. tueatur*, quare & ipsum in *d. L. 3. sine Lege* & ratione locutum esse, hincque ejus opinionem non esse tutam, & communiter non teneri, ex *cit. tradunt Roll. à Vall. V. 3. Conf. 37. n. 26. vers. Non obstant. & Farinac. Qu. 46. n. 10. vers. Ubi quod* 40 opinio, & hoc secundo loco melius & gravius dixisse ex *Alexandr. V. 3. Conf. 14. n. 5. referunt Mascard. De Prob. V. 3. Concl. 125. n. 7. Farinac. d. l. n. 10. Rol. à Vall. V. 3. Conf. 37. n. 26. Excell. Dn. Stryck. cit. Diff. C. 4. n. 4.* Unicum adhuc restat argumentum, primo omnium loco ex merito adducendum, non quidem à *Marsilio* 41 pro sua sententia nexum, apprime tamen ipsi favere visum, quod ex *Art. C. C. 25. ad oculum demonstrari*, ac acerrime urgeri poterat,

Ggg

ubi

- ubi Imperator expresse inter indicia ad torturam sufficientia hanc Inculpationem recenset, ex quo hucusque tam operose pro deprehendendo Inculpationi torturæ Effectu deducta, vel levi taliro destrui, meque qua paratum Legis oppugnatorem temeritatis, imo impietatis macula vel tingi, vel aspergi posse, dicendum videbatur.
- 42 Verum fundamento disceptationis curatius pensatae suavis horum jam dictorum potius cum antea deductis Harmonia erit atque consonantia. Aliam namque decisionem hæc **Quæstio**: **AN** Inculpatio *in se*, & qua talis eundem effectum operetur, responsionem efflagitat. Et sicuti illam cum Imperatore promptissime concedo, cum plura indicia in se imperfecta ad effectum torturæ conjungi posse, ut unum perfectum inde oriatur, in ipsis juris Criminalis principiis sit fundatum; ita hæc eadem autoritate & veritate pernego, quam unice hæctenus excutere a laboravi, quæ cum *supr. n. 5.* clarius sit stabilita, eo Candidum Lectorem humanissime remissam volo.
- 43 Hæc de *Priori* Inculpationis Effectu. *Negativo*, **QUESTI-ONEM** respiciente exposita sufficient. Restat *Posterior* adhuc Effectus **CONDEMNATIONEM** concernens, quem ad demonstrandum concludo **II.** Inculpationem vulnerati moribundi Effectum **CONDEMNATIONIS NON** operari, sicuti ita auctorant Mascard. *De Prob. l. 3. Concl. 1135. n. 1.* Farinac. *Pr. & Th. Cr. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 55.* Clar. *R. S. §. f. Qu. 21. n. 16. in fin.* Cujus assertionis veritas fuit ex priori Effectu negativo: Cum enim Inculpatio Effectum torturæ ipsa condemnatione omnino levioris, per hæctenus sufficientissime stabilita, non producat, multo minus poterit Effectum Condemnationis seu ipsa tortura multum gravioris operari. Et hanc sententiam de Italix observantia, & communis styli opinionem esse, testantur *ex suff. all.* Farinac. *d. l. inf.* & ex Petro à Plach. *Libr. 1. C. 13. n. 15.* Clarus & Mascard. *ad. l.*
- 44 Rationes ejusdem urgentiores hæc sunt. (I) Quod, sicuti in Civilibus nemo morti licet vicinus sua adnotatione ac propria confessione sibi debitorem in nummis potest constituere, notab. *L. Rationes defuncti 6. in f. C. De Probat. jung. l. Instrumenta 5. & l. Exemplo 7. Eod. nec non L. Inter chartulas fin. C. De Covv. ff. de. Libr. 10.*

Libr. 10. Tit. 1. ita multo minus in *Criminalibus*, ceu magnis causis, quæ hominis famam, corpus, vitam & bona afficiunt, notab. *Art. C. Cy. vers.* in dem allen &c. Inculpans sibi possit debitorem constituere in pœna, uti ex Alberic. in *L. 2. n. 3. vers. Sed hoc etiam facit ff. De SEI. Syll.* concludit Farin. *d. l. n. 11. inf.* ex quo idem recenset Excell. Dn. Stryk. *d. Diff. C. 4. n. 1. p. 40.* (2) Quod ad condemnationem probationes 47 districtissimæ, notab. c. *Epiphanium 4. C. 5. Q. 6. palpabiles*, Magnif. Dn. Præses in *Not. ad Laut. Tit. De Juraj. verb. Arg. L. p. m. 183.* indubitata, ac luce meridiana clariores requirantur, per famosissimam Practicam *L. Siant cancti fin. C. De Prob. ibique DN. BRUNN.* quæ Regula ex d. l. desumpta quotidie Doctores utuntur Menoch. *De A. Q. 2. Libr. 2. Cent. 5. Cas. 492. n. 1. Cas. 464. n. 2. & Cent. 3. Cas. 279. n. 1. Marfilis. Conf. 20. n. 1. Conf. 29. n. 7. Conf. 44. n. 11. Conf. 50. n. 15. Conf. 63. n. 14. Conf. 88. n. 1. Farinac. 1. Conf. 40. n. 31. Mascard. V. 2. Concl. 460. n. 4. & Concl. 857. n. 26. Rol. à Vall. V. 1. Conf. 7. n. 35. Conf. 16. n. 30. Conf. 24. n. 23. & V. 3. Conf. 3. n. 37.* JACOB. de BELLOVISU in *Pr. Cr. Libr. 3. C. 20. n. 2. Paul. Ghirland. J. Ct. Florent. Tr. De Hæret. & eor. pan. Qu. 5. n. 18.* quarum tamen efficacia hæc Inculpatio est denudata, quæ probationem non facit, Vid. *supr. n. 9. ibique cit.* Farinac. multo minus plenam probationem, quam sequitur condemnatio, inducit. (3) Quod unius testimonium ad condemnationem alicujus non fit 48 sufficiens, notab. *C. Veniens ad nos 10. X. De Testib.* nec ulla divina humanaque Lex unius testimonio, etiam idoneo quemquam condemnet, per elegantissimum c. *Admonere 8. C. 33. Q. 2.* Sed per duos demum testes perfecta, legitima, Mascard. *Dn. Probat. V. 1. Qu. 6. n. 47. & Concl. 303. n. 2.* & plena probatio Carpozov. *P. 3. Qu. 114. n. 5.* Mascard. *Concl. 899. n. 21. Rol. à Vall. V. 2. Conf. 33. n. 1. V. 3. Conf. 23. n. 5.* Darhoud. *Pr. R. C. Cap. 42. n. 1. B. Dn. Clasen. ad Art. C. C. 30. p. 133. Conf. C. Licet Univerfis 23. & C. Cum à nobis 28. X. De Testib.* quæ deficiente tamen neutiquam ad condemnationem deveniri potest, inducatur, sicque nec hic ipsa Inculpatio morientis, ceu unius solum testis, præprimis omni exceptione non majoris ad condemnationem sufficere possit.

Nec dubium hæc nostram sententiam, multo minus falsam facere potest decantata Jætorum Regula: Mortem non minorem facere fidem, quam corporale juramentum, Polyd. *Rip. in eleg. Tr. de A. in*

*M. A. Cap. 23. n. 11. cum suff. cit. C. 28. n. 12. cum mult. all. C. 28. n. 13. cum cit. copios. & C. 82. n. 11. cum cit. Men. 5. Pr. 5. n. 4. inf. & De A. 7. qq. Libr. 2. Cent. 2. Cas. 116. n. 4. Schnobel. Disp. ad ff. 8. th. 21. ibique cit. Gail. 2. O. 43. n. 2. cum suff. cit. 70 Excell. Dn. Stryk. in Diff. De Eff. agon. C. 3. n. 6. cum mult. all. Unde inferendum videbatur, sicuti iuramentum effectum plenæ probationis habet, per elegantissimam *L. Non erit iuratum §. Dato iurejurando 2. inf. ff. De Jurej. Conf. L. Post rem § 6. ff. De R. jud.* ceu quo legitime præstito non illud quæritur, an debeat, sed, an iuratum sit §. 11. *J. De del. d. L. 5. L. Nam posteaquam §. Jurejurando 1. L. in duobus 28. infra. L. Quod si juravi 29. ff. De Jurej.* ita & eadem mortem hujus vulnerati ejusque confessionem non destitui, hincque ex illo effectum plenæ probationis effectum condemnationis sequi posse. Nam prædicta Regula male huc trahitur, ceu quæ saltem Quæstioni de Juramenti delati & acceptati per mortem impedita præstatione applicatur, an sc. Juramentum delatum & acceptum habeatur pro præstito, eo, cui delatum, mortuo, de qua, cum hujus loci non sit, Vid. interim omnino Polyd. Rip. *d. Tr. C. 38. n. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.* B. Dn. Brunn. *in Pr. Civ. C. 23. n. 20.* B. Dn. Lauterb. *ad Tit. De Jurej. p. 185. ibique Not. Excell. Dn. Præses. verb. pro impleto haberi,* non vero Quæstioni de plena probatione, quam tamen hic saltem sollicite excutimus, ut proinde Thesin nostram de negato inculpationi Condemnationis effectum hætenus stabilitam alius ac diversus longe hypothesis sensus vel confundere, vel evertere minime sit valicurus.*

CAP. IV. seu ULTIMUM.

Exhibens

Effectum exculpationis tam positivum, quam negativum, una cum responsionibus ad obstantias.

SUM-

SUMMARI A.

C ontinuatio. n. 1. 2.	<i>Enervatur Veritas huius Exculpationis in Exculpante morti non vicino n. 23. ubi & ratio traditur.</i>
<i>Ordo Capituli sistitur.</i> 3.	<i>Cujus Limitationem dat.</i> 24
E xculpationis <i>Effectus</i> positivus traditur. 4	<i>Qua cessante adhuc Exculpationi non creditur, ob rationem quam dat.</i> 25
<i>Et confirmatur auctoritate. n. 6. 7. ac rationibus.</i> 8. 9.	<i>Hippolitus de Marsilijs & in hoc puncto contrarius producit.</i> 26
<i>Singulare Plagium in ROSBACHII PRAXI CRIMINALI noviter ostenditur.</i> 6	<i>Cujus argumenta ordine referuntur.</i> 27. 28. 29. 30. 31. 32.
<i>Dubium circa Exculpantis fidem proponitur.</i> 10	<i>Fundamentum horum sistit.</i> 33
<i>Et resolvitur.</i> 11	<i>Quae & resolvuntur.</i> 34. 35. 36. 37. 38.
E xculpatio, <i>severissimilis</i> ; <i>effectum</i> demum assignatum producit. 12	<i>Ipsa eorundem Hippoliti Conciliatio refutatur.</i> 39
<i>Qua quando talis audiat; Conjecturis n. 13. 14. & exemplo n. 15. probatur.</i> 12	E xculpationis <i>Effectus I.</i> negativus sistitur. 40
<i>Ampliat predictus Effectus (A) in Exculpatione implicita.</i> 16	<i>Qui Praxi n. 41. ac rationibus. 42. 43. probatur.</i>
<i>Quae quando fit, docet.</i> 17	E ffectus <i>II.</i> Negativus traditur n. 44. & demonstratur. 45
<i>Ampl. (B) licet Exculpans Exculpatum prius inculpaverit.</i> 18.	<i>Qua ratione idem elidatur, docet.</i> 46
<i>Cujus rationes suppeditant.</i> 19. 20	<i>Quod deducunt.</i> 47. 48
<i>Dubium ad infringendam sic factam Exculpationem formatur.</i> 21	<i>Exitus Dissertationis.</i> n. ult.
<i>Idem diluitur.</i> 22	

Primam hucusque partem Dissertationis nostrae in frontispicio ipsius materiae delineatae, ipsam nimirum **INCULPATIONEM** secundum distinctos suos **Effectus**, & *positivos*, & *negativos*, ea, quae tot inter fluctuantes & consistentes Doctores fieri potuit; oculorum ac mentis acie illustravimus. Altera adhuc, **EXCULPATIO** scilicet restat evolvenda, qua in parte & fide exsoluta, eo felicior

4 rem colophonem hæc Disputatio indubie sibi meret sponſura. Hujus autem evolutio Methodi in prioribus Capitibus selectæ & hic custodiendæ causa, Effectus itidem affirmativi & negativi consideratione absolvetur, cum vix hic aliquid præter Effectum tractari possit, quod Praxin, quam ad omnis labor collimare debet merito, solidam sapiat. Si ergo Mevius vulneratus viribus corporis prostratis, mentis integris dixerit, Cajum de vulnere diffamatum nec Authorem, nec adjectorem sceleris fuisse, sed innocentissimum esse, Sempronii vero manus infelices hoc effuso sanguine madentes rutilare, hocque suum effatum obitu præprimis insecuto firmaverit, hujus assertionis pro Cajo egregie facientis, vel ex Criminalistarum loquendi more, Caji Exculpationis hic notabilis ac pretiosus *positivus* est Effectus, ut enervet omnes vires & effectum præsumptionum ac indiciorum contra Cajum licet militantium, ut idem alias forsân ob illa Exculpatione non facta torquendus, jam inde tormentis subijci nequeat, sicuti ita statuunt Bald. in L. 1. vers. Item si testator n. 32. col. pen. C. Comm. de legat. Malcard. De Probat. V. 2. Consil. 389. n. 2. & V. 3. Concl. 1136. num. L. Paris. Libr. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 104. cum innum. all. Marſi. in Br. Cr. S. Diligenter n. 200. cum suff. cit. & Conf. 17. n. 20. cum ipsd. all. Conf. 59. n. 18. ac Conf. 61. n. 34. nec non in Sing. 22. vers. Teneas tamen mentem cum ipsd. cit. Alciat. De Præsumpt. Reg. 3. Pr. 4. n. 10. & Pr. 44. n. 5. Ant. Gomez. V. R. Tom. 3. C. 13. n. 17. vers. Si vero delictum Clar. R. S. f. Qu. 52. n. 5. Claud. de Battandier. Pr. Caus. Cr. Reg. 34. n. 2. & Reg. 38. n. 1. cum mule. all. Menoch. 1. pr. 90. n. 1. cum innum. all. Polyd. Rip. De Act. in M. A. Cap. 16. n. 17. cum add. B. D. Carpz. Qu. 120. n. 58. B. Dn. Clafen. ad Art. C. C. 141. vers. Item stat. p. 524. Excell. Dn. Stryk. in sape cit. & laud. Diss. De Eff. ag. C. 4. n. 8. Joan. Ant. Rubeus in Tr. De Rep. Prop. & Def. in Caus. Cr. n. 168. & ex eo Joan. Emeric. à Rosbach. in Pr. Cr. Tit. 1. C. 3. n. 102. (De hoc enim Pr. Cr. Tit. 1. integro Capite III. insigne ac famosum plagium integras centum & quatuor paginas absolvens est notandum, cum illud ex jam memorati Johannis Antonii Rubei Patriæ Alexandrinæ De Potestate Procuratoris & Defensoris in Causis Criminalibus ad interpretationem L. 33. S. 2. ff. De Procur. & L. 13. S. 1. ff. De P. J. Paduz Anno 1524. conscripto, & in Tomo Posteriori Voluminis Rerum Criminalium variorum JCrorum primum à Joanne Baptista Ziletto, post correctus à Francisco Modio JCrto Brugensi collecti à p. 27. ad p. 73. exhibito

to Tractatu, singulis verbis sæpe absurdè satis, optimeque Veri Authoris, non vero Rosbachii temporibus convenientibus. Vid. *d. C. 3. n. 97. vers. Decima quarta & cit. Tr. n. 163.* retentis, exscriptam, ac ipsi Rosbachio qua pars Processus sui Criminalis sit adscriptum, quod me in collatione jam adductorum locorum invenisse, Magnifico meo Dn. Præsidi usum prædictorum Rerum Criminalium Tomorum è Bibliotheca sua instructissima inter alios bene multos pro summo in me æternam colendo affectu mihi concedenti, debite acceptum fero.) Et hanc sententiam de insigni ipsius Exculpationis effectu jam-jam ex Doctoribus relatam verissimam communemque esse, testatur Mascard. *d. Concl. 136. n. 2. ibi. ita etiam. Clar. d. l. n. 5. Farinac. c. l. n. 105. inf. nec dubium habere, singulariter ex Marc. Mantua. Sing. 249. n. 3. refert Polyd. Rip. d. l. n. 17.* unde non immerito Baldi *supr. n. 6. add. & idem statuentis dictum auream, Phœnicem & Sybillinum vocat Claud. de Battandier, Pr. Caus. Cr. Reg. 35. n. 1.* Rationes hujus assertionis Doctores sequentes adducunt. (1.) Quæ præsumptio delicti exclusiva, cernobilis, Farin. *1. Conf. 60. n. 51. cum citat. præferatur præsumptioni delicti inclusivæ, notab. L. Merito autem 51. pr. in fin. ff. Pro hoc notab. L. Si defunctus 10. C. Arbitr. ius. Barr. à Saxoferrato. in L. 8. S. 3. ff. De N. O. N. n. 1. ibique Schard. verb. Adde Bald. Farin. 1. Conf. 6. n. 13. cum cit. Conf. 11. n. 30. Conf. 37. n. 148. Conf. 37. n. 9. Conf. 64. n. 12. & Conf. 102. n. 49. in fin. Roland. à Vall. V. 3. Conf. 1. n. 92. & V. 4. Conf. 58. n. 8. B. Dn. Clafen. ad Art. C. C. 6. p. 50. Tab. in Barb. Libr. 14. C. 68. Ar. 13. cum cit. Conf. Menoch. De a. 99. Libr. 2. Cent. 5. Caf. 472. n. 25. & 1. Pr. 29. n. 11. ac ea pro non delicto, seu quæ facit ad defensionem innocentie diffamati, excludat generaliter delicti præsumptionem, Claf. ad Art. 28. p. 130. cum jura ad absolvendum & liberandum, quam puniendum & condemnandum sint procliviora, notab. L. Arjanus 47. ff. De O. & A. notab. C. Ad has vers. & promptiores 2. F. 28. notab. C. Ex Litteris 3. vers. Quod si X. De Probar. satius putantia, impunitum relinqui facinus etiam nocentis, quam innocentem damnare, per famosissimam L. Absentem 5. pr. ff. De Pam. hincque favor & præsumptio innocentie ex purgatione ac excusatione morientis oriens præsumptione contraria sit potentior, Masc. *d. Concl. 136. v. 2. & 7. Am. Gomez. d. l. n. 17. vers. Si vero delictum p. 542. exque illis Excell. Dn. D. Stryk. d. C. 4. n. 8. p. 46.* ipsaque offensæ excusatio quoad offensam, uti scite ex Hoff. *De Favor. Def.**

- n. 10. refert Mascard. *d. Concl. 1136. n. 8. & 12.* ut proinde eadem & hic à vulnerato Exculpante orta jure summo delicti presumptioni ex indicis contra Exculpatum pugnantibus emanare præferatur, ac torturæ delationem impediatur. (2) Quod unius ac singularis testimonio pro rei innocentia & defensione plena fides habeatur. B. Dn. Tabor. *in Barb. Libr. 9. C. 64. Ax. 1. vers. Ita præterea ibique mult. all. & Libr. 18. C. 15. Ax. 4. Lim. 5. cum iisd. cit. Mascard. V. 2. d. Concl. 906. n. 10. ibique add. Dd. Zang. De Quest. & 1091. recor. C. 3. n. 43. Carpz. P. 1. Q. 33. n. 44. & P. 3. Qu. 1. o. n. 59. B. Dn. Claf. ad Art. C. C. 66. p. 248. vers. Sic potest ibique all. Dd. & ad Art. 141. vers. Similiter. p. 524. cum circa hanc apices juris, qui magis subtilitatem, quam facti veritatem respiciunt, non attendantur, sed sæpe ejus favore à Regulis Juris recedatur, multaque specialia contra jura communia sint recepta. Carpz. Q. 33. num. 10. cum cit. Clafen. ad Art. C. C. 66. p. 247. in fin. multo magis igitur partis offensæ Salutis suæ & gnaræ, & memoris, non in præjudicium sed favorem alicujus singularem deponentis assertioni credendum, ac ipsius testimonium ad innocentiam Exculpatis probandam quasi sufficiens admittendum erit. Dn. Carpz. *cit. Qu. 120. n. 59. ex que 90 Excell.**
- 10 Dn. Stryk. *d. Diff. C. 4. n. 8.* Et licet Doctores uno ore asseverent: Testibus duobus affirmantibus plus quam mille negantibus credi. Polyd. Ripa *in eleg. Tr. De Act. in M. A. Cap. 21. n. 15. cum all. B. Dn. Clafen. ad Art. C. C. 141. p. 524. vers. Præterea. ibique cit. Vid. Rol. à Vall. V. 1. Conf. 38. n. 26. & V. 2. Com. 63. n. 47. Tab. ad Barb. Libr. 18. C. 15. Ax. 2. ut hinc colligendum videretur, effatum Exculpantis Exculpatum reum esse negantis, satis debile futurum. Hanc tamen regulam, toties fallere, quoties de innocentia rei, ac pro non delicto deponitur, uti hic omnino fit, in specie tradunt Rol. à Vall. *d. Conf. 63. n. 47. Tab. d. l. Lim. 1. 2. 3. cum innum. all.* Tum autem demum Exculpatio attendetur, & Effectum prædictum arduum satis nanciscetur, si non ex affectu, B. Dn. Lauterb. *in Comp. Jur. ad tit. ff. D. Quest. 6. p. 707. cit. ibique Zoef. ad tit. d. ff. n. 26.* sed animo veritatis detegendæ facta fuerit, Mascard. *Concl. 1136. n. 4. seu, ut Clarus. R. S. S. f. Qu. 52. n. 5. in f. ex que eo Farin. d. Qu. 46. n. 118. loquitur, verisimilis fuerit, quod licet quidem dijudicandum totum relinquitur Judicis arbitrio, Clar. Far. ad l.**
- 13 Mascard. *cit. Concl. n. 10.* inter alias tamen conjecturas, secundum quas idem arbitrium regulandum erit, ea potissimum verisimilitudinem

nam Exculpationis inducet, si vel vulneratus Cajum v. c. exculpando seipsum inculpaverit, Mascard. *add. Concl. n. 17.* dicendo eidem Cajo male, & contra omnem veritatis colorem delictum inflicti vulneris imputari, sed seipsum ex tædio vitæ, ira, aut aliis malorum glomis violentæ manus sibi infixisse, cum enim stimulus conscientie vulneratum pupugisse censetur, ut se verum delicti reum ¹⁴ diceret, aliumque sparsæ de hoc famæ eximeret, vel & inde verisimilitudo factæ Exculpationis elucescet; si Exculpatione jam facta ipse Exculpans lucrum, quod ea non facta accepturus fuisset, jam sit perditurus, ut elegantissimè notat Farin. *in Pr. & Tb. Cr. Qu. 46. n. 119.* cujus præsumptionis notabile *ex cit. in f.* recenset exemplum, si v. c. ¹⁵ Mevius Titio cautionem de non offendendo sub pœna 100. huic quæ parti offensæ applicanda præstiterit ipseque Titius postea vulneratus reperiat, tum enim, licet Mevius de vulnere ob vehementem ex cautione de nocendi affectu & effectu retulantem præsumptionem diffamatus fuerit, ipsa tamen Exculpatio hujus jam facta eundem sufficienter absolvet, quia nulla validior potest conjectura adesse, quam quod Titius, si veritati consonum fuisset, eo certius & citius, præprimis ob lucrum sibi ex acquisitione pœnæ conventionalis ob cautionem ruptam obventurum Mevium inculpaturus fuisset, quod dum jam omisit, imo contrarium per Exculpationem commisit, aperte dictum Exculpantis veritatem spirare, hincque diffamatum liberare nescitur.

Hæc, quæ jam pro fundando Exculpationis Effectu positivo ¹⁶ dicta ac explicata sunt, adeo deducunt Doctores. Ut (a) non solum in expressa & explicita, si nempe moriens certum individuum expresse exculpaverit, seu ab eodem se vulneratum haud esse dixerit, qua de hæcenus actum, sed & tacita & implicita Exculpatione verificentur: Farin. *l. Qu. 46 n. 106.* quæ toties fit, quoties mortuus vulneratus, neminem exculpando aliquem inculpat, cujus ¹⁷ rei exemplum ita formandum erit: Si de vulneratione, V. dixerim, diffamati fuerint, ipseque vulneratus duos vulnerationis inculpaverit, reliquorum trium nullam mentionem injiciens, tum enim hi tres non inculpati, nec tamen apertè excusati, tacitè & implicitè excusati videntur, cum inclusio unius sit exclusio alterius. Vid. elegantissimam *L. Cum ita legatum 63. §. Videmus 1. ibi. Quæ enim Titio nu-*

bere prohibetur ff. De C. & D. Menoch. De A. Q. Libr. 1. Qu. 37. n. 21. Barbosa. in LL. CC. Jurispr. Libr. 9. C. 30. Ax. 2. ibique fuff. cit. uti eleganter ita statuit Farin. cit. Qu. 46. n. 107.

- 18 Extendunt eadem Doctores (β) ut quamvis vulneratus moribundus jamjam Exculpatus prius inculpasset, tamen Exculpatione qua posterior sit ipsi Inculpationi præferenda, & major illi, quam huic maxime licet solenni fides attribuenda. Mascard. cit. Concl. 116. num. 12. Farin. d. l. Qu. 46. num. 118. *ibique cit. exque illis Excell. Dn. Stryk. cit. sepe Diff. de Eff. ag. E. n. 2. vers. Imo & quamvis,* tum, quod hæc posterior præsumptio restituta
- 19 priori sit validior & efficacior, cum confessio ad excusandum vincat confessionem ad inculpandum tendens. tum &, quod ipse moriens
- 20 non præsumatur falsa & clementia excusatione alterius vitam liberare, & propriam animam onerare, aut pro corpore alterius animam suam occidere, os enim, quod mentitur, occidit animam notab. c. Si quis ad te 17. pr. C. 22. Qu. 2. Et quamquam hæc assertio posterior
- 21 in præjudicium animæ tendere non videatur, hincque nec usque adeo attendenda sit, cum aliud sit mentiri & falsum dicere, aliud vero verum occultare, si quis forte ad istam visibilem mortem non velit hominem prodere, uti clare docet c. Ne quis arbitretur 24. C. 22. Qu. 2. quam sententiam fovet Alciat. De Bras. Reg. 3. Pr. 4. n. 10. in f. exque eo repetunt Mascard. Concl. 116. n. 11. & Farin. cit. Qu. 46. n. 113. vers. Non obstat. Attamen, cum uterque reus sit, & qui veritatem
- 22 occultat, & qui mendacium dicit, quia & ille prodere non vult, & hic nocere desiderat, notab. c. Qui quis metu 80. Si. 11. C. 11. Qu. 3. de C. Falsidicus 1. X. De Crim. Falsi. & ipse crimen committere dicatur, qui, cum potest emendare, non corrigitur, notab. c. Præterea 12. in fin. C. 13. Qu. 8. quod hic utique poterat vulneratus in nostro casu in Inculpatione perseverando, imò magis nocere dicatur, qui crimen celat, quam qui amicitabiliter (Inculpationem h. e. reiterando, aut non revocando) indicat, per elegantissimum c. Non vos judicatis 1. C. 5. Qu. 5. quoniam is vulnus in corde putrescere sinit, d. c. 1. in fin. & plurimos facit ad prolapsionis contagium provocari, eo, quod facilitas veniæ (hac jam Exculpationis revocatione cuicumque delinquentium promissa, absque his sperandæ) incentivum tribuat delinquendi, ut aurea verba sunt c. Est injusta 33. C. 23. Qu. 4. non præsumitur Exculpans nisi ex deliberatione, qua cunctatus moriens agere censetur, per supr. C. 2. n. 20. dicta,

dicta, Inculpationem ex errore vel doloribus forsitan factam revocasse, sicque enixam veritatis voluntatem hac Exculpatione ultimo facta declarasse censetur. Cum igitur hæ bonæ morienti oppido faventes conjecturæ in quocunque Exculpante verificari nequeant, hinc fuit, Exculpationem & vulnerato morti non vicino aut offensofurtum, vel aliud damnum passo, aut teste, sanis adhuc, factam, *quæ talem & nudam ante factam Inculpationem tollere non posse.* Nisi error prioris Inculpationis aliunde quam ex dicto Exculpantis demonstratus fuerit, cum & alias revocatio confessionis docto demum errore concedatur, quam communem opinionem esse, omnesque tenere ex opere *all. referunt. Clar., R. S. §. f. Qu. 55. n. 18. & Farin. Pr. & Tb. Cr. P. 3. Qu. 81. n. 337. seqq.* Quo non sufficienter ostenso Exculpanti, quæ varia, & contraria dicenti, hincque suspecto, notab. *C. Litteras 14. ibi. Quorum utrumque X. De Prasumptr. non erit credendum. L. in testimonio 2. ff. De Testib. notab. C. dilectis 55. vers. Et ideo X. De Appell. Tab. in Barb. Libri 189. C. 2. Ax. l. 2. §. cum in fraudem fisci hæc Exculpatio dicta videatur, in cuius præjudicium ea non probat. Mascard. Concl. 389. num. 1. ibique cit. quam si- nistram præsumptionem tamen mortis instans terminus elidit, ut hæc ita ferè tradunt Farin. d. l. Qu. 46. n. 109. Mascard. cit. Concl. 136. num. 12. in §. ex quo eo Excell. Dn. Stryk. & Cia. num. 8. in fin. Ut expropter hæc Exculpatio à moribundo tamen vulnerato facta per hætenus dicta priorem Inculpationem Jure tollere sit valitura.*

Sed hanc Ampliationem veritatis statim non fulciri, solenniter & ex professo Hippolitus de Marfilijs integro *Præ- sutz Cr. §. Resat.* variis rationibus tueri conatur, quas quidem Mascard. *Concl. 136. num. 13.* recenset, fidelius tamen & Authoris ordini convenientius ita disponi possunt. *Primum* eruit ex *L. 3. §. 1. ff. de Sæ. Syll.* quam 4. exemplis, ut (α) iudicis falsam se tulisse sententiam in mortis articulo dicentis, (β) testis post depositionem in judicio solennem extra illud testimonium falsitatis incusantis, (γ) vulnerati culpæ Medici mortem imputantis, & (δ) testatoris restitutionem usurarum à variis inique extortarum heredibus injungentis, quibus tamen omnibus non

creditur, à n. 2. *vers.* Sed contrariam partem usque ad num. 6. comprobatur. *Secundam* inde desumit, quod eadem in destruendo, quæ in construendo requiratur solemnitas, expr. *Aurb. E. contra filij familias in f. C. De Repud. N. 15. C. 1. §. 1. in fin. ibi. ut inde ei fiat. L. Nihil 35. ff. De R. J. L. Omnia 100. L. Ferè 153. pr ff. Eod. L. Emptio & venditio 3. ff. De R. V. L. Prout quidque 80. in fin. ff. De Solut. L. Quemadmodum 8. ff. De A. vel A. P. C. 1. X. De R. J. Vid. Tab. in Barb. Libr. 4. C. 36. quod exemplis & innumeris Dd. comprobatur à num. 6. ad n. 11.*

Cum ergo in Exculpatione non intervenerit solemnitas iudicii & juramenti, quæ intervenit in Inculpatione, fortior autem actus fit in iudicio, quam extra iudicium gestus, d. §. n. 17. iudicium ex Inculpatione ortum non erit per Exculpationem licet posteriorem sublatum d. num. 11. *Tertiam* hanc ponit, quod non omnis moriens sit sanctus Johannes Evangelista, nec Semper dicat verum d. num. 11. 12. *Quartam* hanc dat, quod illis deficiat intellectus, dum habent laqueum ad collum, & sunt super furca, vident enim instrumenta ad semet interficiendum apta, proindeque iis non erit credendum num. 12. 13. *Quintam* inde depromit, quod si verum esset, ipsum vulneratum indebitè jam Exculpatum inculpasse, non expectasset tempus ad exculpandum illud, quo jam est super furca cum laqueo ad collum, sed iudice eo tempore, cetera magis ad illum actum apto exculpasset, quo post confessionem peccatorum accepit S. Eucharistiam, quam cum peccato directo octavo Decalogi præcepto contrario per indebitam Inculpationem admisso, nec sibi remisso accepisse non præsumitur, num. 16. *Sextam* ac ultimam exin colligit, quod Exculpans eo ipso, quo Inculpationem iuramento in iudicio corroboratam revocat, fit perjurus, & hinc infamis, L. si quis major 41. C. De Transact. 1. infames c. 7. C. 6. Qui 1. c. Si quis convictus 7. in f. C. 22. Q. 2. 5. c. Prædicandum 17. C. 22. Q. 1. dictum autem perjury non probet. C. Quicumque 18. C. 6. Q. 1. d. c. Si quis convictus 7. & notab. c. Parcali 14. C. 22. Q. 5. C. sicut vobis 9. in f. C. Testimoniam 54. *vers.* Si vero in f. X. De Testib. C. Litteras 14. X. Præsumpt. Ergo & dictum ipsius Exculpantis ceu perjury nullum effectum operari poterit d. num. 15.

Verum

Verum effectus horum argumentorum vires esse, ex jam jam ad
 singula sigillatim regeendis clarebit. præterquam enim, quod ipse
 Hippolitus de casu longe à nostro diverso loquatur, cum ipse de *socio*
criminis socium exculpante disputer, nos vero de *vulnerato* vulnerantem
 exculpante quaramus, ex quorum tamen casuum differentia respon-
 siones sæpe nostras natas esse in progressu apparebit. *Prima* ratio inde
 refellenda, quod hypothesis dictorum exemplorum manifesto vitiose
 fit formata, ceu quæ in universum omnia de præjudicio vel dicentis
 proprio, vel tertiis, aut re non amplius integra, jureque alteri quæsito
 retractationem non permittente agunt, unde assertioni ita deponen-
 tium robor fidei merito plenarium detrahitur, quæ obstacula cum in
 Exculpatione omnia, nullius detrimentum, sed pingue potius Excul-
 pati emolumentum ejusdemque favorem satis prægnantem concer-
 nente, cessent, insuperque ad defensionem semper res sit integra, nec
 eadem, ut Practici loquuntur, currant fatalia, recte ob evidentem à
 prioribus exemplis disparitatis rationem sequitur, utiq; fidem eidem,
 non attenda prima Exculpati Inculpatione habendam esse. Ad *secun-*
dam rationem responderi potest, eam de speciali casu, Socio criminis,
 non v. vulnerato conveniente disponere, non enim vulneratus semper
 juramento Inculpationem confirmat, multo minus in judicio ipsum
 vulnerantem Inculpat, quo negato, sponte ratio enervatur, sicque pro-
 nostra sententia recte ex L. ab ipso Marfilio allegata 35. ff. de R. J. ur-
 getur. Inculpationem verbis & rei confessione factam priorem Excul-
 patione verbis & confessione ejusdem rei posteriori elidi & tolli posse,
 & licet de multis, ipsam Inculpationem in judicio & jurato factam esse,
 adhuc tamen Exculpatio eandem solemnem licet ac juratam Inculpa-
 tionem, tollere est valitura, uti ex *all.* expresse refertur Masc. de Prob.
 l. 3. Concl. 1136. n. 12. & Farin. cit. Qu. 45. n. 108. cum præter sæpe adductum
 statum Exculpantis bene considerandum major favor actus dissolu-
 tionis s. Exculpationis h. c. quam constitutionis s. Inculpationis adfit,
 qui proinde eandem solennitatis in utroque observationem non est
 admittendus. At *Tertium* rationem reponi potest; Regulam illam po-
 tissimam ad impediendum Effectum *præjudicii*, non commodi & favo-
 ris urgeri, ipsique communem pro moriente præsumptionem fusius
 supra C. 2. n. deductam se ipso variis in scriptis suis locis stabilitam ob-
 stare. Quo & *quarta* & *quinta* satisfieri potest ratio, quæ partim in
 speciali delinquentis qualis non est vulneratus, timore & circumstan-

- nis singularibus se fundant, (nec enim omnis vulneratus moriens Eucharistiam, nec eandem semper ante Exculpationem accipit) partim præsumptioni pro intellectus plenitudine in vulnerato moriente
- 38 *supr. C. 2. n. 32. seqq.* stabilitæ contrariantur. Nec fortioris efficaciz est ratio *ultima*, cum itidem specialem casum juratæ Inculpationis factæ revocationis contineat, quæ, si juramentum eidem non accesserit, uic nec necessario ad Effectus fundandos accedere debet, cessabit. Ut ergo
- 39 adhuc immotum maneat, ampliacionis fundamentum, Inculpationem postremo factam tolli posse. Et licet ipse Marsilius *in fin. d. §. vers. vel forte* rigorosæ suæ contradictioni aliquantulum ex forsan diffidentia cedere videatur ac dissidentes Doctorum opiniones hac distinctione multum juri & rationi naturali, ut ipse ait, conveniente componere tentet: An sc. pro imputatione primo facta concurrat aliquod indicium, præsumptio vel conjectura, an neutra horum, & priori casu simplicem revocationem non prodesse Inculpato, posteriori vero casu eam priorem Inculpationem tollere autumet, quam distinctionem & approbat Mascard. *d. Concl. 1136. n. 14.* nec hæc tamen placet mihi sententia ob eam, quam *supr. hoc CAP. n.* ex bene multis DD. Collegi assertionem: Exculpationem sc. elidere indicia contra diffamatum militantia, ut Exculpatus etiam torqueri nequeat; quibus jam *indiciis deficientibus* otiose de tortura removenda adducti Doctores dissonerent, cum eam sine indicis non deferri sit notorium. Ut igitur inde necessario ac indistincte sequatur, sive aliqua indicia pro priori Inculpatione, ea que licet gravia Farin. *d. Qu. 46. n. 114.* Mascard. *d. Concl. 1136. n. 6.* Ant. Gomez. *V. R. Tom. 3. C. 13. n. 17. vers. Si v. delictum adfuerint, si v. non adfuerint*, illa tamen per hæc Exculpationem tolli. Quatenus autem indicia effectui Exculpationis positivo potestare possint, in effectu negativo jam jam demonstrabo:
- 40 Nullum Ergo, ut ad Effectum Negativum tandem progrediar, in favorem Exculpatis intuitu Reipublicæ operatur ipsa Exculpatione vulnerato moriente facta Effectum, sed ea non obstante Reus potest definitive in ordinariam pœnam condemnari, si I. delictum vulnerationis plene & dilucide fuerit probatum. Mascard. *d. Concl. 1136. n. 5.* Farin. *d. Qu. 46. n. 110. cum sus. cit. §. n. 115. cum mult. all. Clar. S. f. Qu. 52. n. 6.* Ant. Gomez. *V. R. Tom. 3. C. 13. n. 17. vers. Quod sic contra Men. 1. Pr. 90. n. 2. ibique cit.* Polyd. Rip. *Tr. sepe cit. De A. in M. A. Cap. 16. n. 19.* Excell. D. Stryk. *d. Diss. C. 4. n. 11. vel, ut Claud. de Battandier, in Pr. Caus. Cr. Reg. 14. n. 3. loqui*

loqui amat, liquidæ & Lynceæ probationes contra Exculpationem ad-
 fuerint, quam sententiam communem esse, & ita praticari, docent, 41
 Masc. & Clar. *dd. ll. exque illis Rip. all. l. ipsumque Augustinum apud*
Angl. in ejus malef. Tr. verb. Qui jubet ad probationem n. 12. pedibus mani-
 busque in eandem ivisse, refer Barrand. *r. l. Rationis binæ fundamen-*
 tum hujus assertionis jaciunt, (1) Quod in potestate alicujus non sit, 42
 facere de crimine non crimen, ut concinne loquitur Bart. *in L. Transi-*
gere 18. C. De Transact. inf. quod referunt Menoch. d. Tr. 90. n. 3. & Farin.
d. l. n. 115. hincque nec Exculpatis ex crimine jam probato facere possit,
 ut per Exculpationem tale se esse desinat: (2) Quod talis Exculpatio 43
 eo in casu, quo de delicto plene & realiter constat, nil aliud sit, quam,
 ipsius delicti i. e. injuriæ, offensionis, & damni dati, uno verbo: quo-
 ad privatum interesse benigna remissio, quæ jure in præjudicium tan-
 tum remittentis & heredum valet, ut accusare, injuriam & damna vind-
 dicare nequeant minime vero in præjudicium publici interesse & Rei-
 publicæ *L. locatio vestigalium 9. §. Quod illicite S. in ff. de Publ. & vecli DD.*
in L. Transigere 18. r. de Transact. Ant. Gom. 2. m. d. n. 29. vers. Cujus ratio
Masc. d. n. 6. Fac. cit. n. 112. Merit. cit. Pr. 90. n. 3. & ex his Excell. Dn. Stryk,
all. n. 11. unde Exculpans moriturus illum non hunc Effectum Excul-
 patione sua, ne alias plane inutiliter facta videatur exprimere voluisse
 censendus erit.

Non majorem priori Effectum Exculpatio producit, si (2) urgen- 44
 tissima, gravissima, & plus quam ad torturam sufficientia indicia contra 45
 Exculpatum pugnent, si igitur adversus eundem præter unum testem
 omni exceptione majorem, ad torturam alias per *supr. C. 3. n. solum*
 suffecturum alia indicia, ut fuga, minæ, inimicitia, fama adsint, quoni-
 am tum Exculpatus non solum ad torturam sufficientibus, sed plus
 quam sufficientibus gravatus est indicis, absurdum foret, tantum
 Exculpationi soli concedere Effectum, ut hæc urgentissima indicia
 elidere possit, ut, eleganter ex more tradit Farin. *d. Qu. 46. n. 116.* Quod 46
 si vero cum Exculpatione concurrant alia indicia pro Exculpato inno-
 centia, quoniam tum eadem non nuda amplius sed qualificata existit,
 eadem indicia tollere sine dubio valitura est. Sicut enim una præsum- 47
 ptio fortior ac gravior ad alteram tollendam est efficax. Barb. *Libr. 14.*
C. 68. Ax. 23. 24. cum sus. cit. Mascard. de Prob. Concl. 125. n. 15. cum c. t. Concl.
153. n. 27. Concl. 123. n. 15. Menoch. 1. Pr. 30. n. 1 cum all. & 6. Pr. 64. n. 46.
 ita multo magis præsumptio hæc aliunde, quam ex nuda confessione

Excul-

48 Exculpantis verifimilis reddita iisdem indicis pæponderabit. Gram-
 matt. Dec. 56. n. 1. Sicque super abundantia indiciorum contra reum
 existentium qua odiosa per abundantiam indiciorum innocentiæ cum
 Exculpatione concurrentium qua favorabilem tollitur, concinne sic
 loquente Farin. & Th. Cr. Pr. Lib. 1. Tit. 5. Qu. 46. n. 17. exque eo Illustr.
 Dn. Stryk. d. Diff. de Ag. 16. C. 4. n. 19.

49 Hæc sunt, quæ in hac nodosa, ab ipsa tamen Praxi factis com-
 mendata materie ex Magnifici DN. PRÆSIDIS aliorumque Alma hu-
 jus Procerum Illustrum, quorum in meam Temperatam affectum
 omni compensatione majorem publica laude venerari observantia,
 exigit, instructissimis Bibliothecis colligere, ac pro temporis, cuius spa-
 tio altioribus curis, ipsiq; itineris meditationi impendente constrin-
 gor, ratione deducere, valupe fuit visum. Hic ergo Dissertationis meæ
 suppara condo, tuæque Lectæ ingenue humanitati, si quid humani
 passus, me totum committo, à qua vel optatam Exculpationem, vel ami-
 cam Inculpationem mihi promitto, sancte spondens, calamum meum ad
 corrigendum animo Tuo ad blande monendum veri meta consecuta
 & velociorem & paratiorem futurum. Tibi vero summe DEUS, viventi-
 um & morientium & terrenæ & æternæ Salutis anchora pro concessis
 hunc laborem consummandi, meaque studia fauste hucusque conti-
 nuandi viribus obnixas & immortales grates, & cum iis me totum
 affero. Tuz porro tutelæ studia factaque mea omnia committo, fac
 ut iis TUA gloria, hancque secutura Proximi Salus promovea-
 tur, ipsisque postoptatissimos successus felicissimus
 imponatur.

F I N I S.

DISP.

DISPUTATIO JURIDICA 433

FAVORE MATRIMONII
MITIGANDIS POENIS.

Belindere Bestrafung

Ehren dem Heil. Ehestand.

AUXILIANTE DIVINI NUMINIS GRATIA

INDULTU AMPLISS. JCTORUM ORDINIS
IN ILLUSTRIS ACAD. ROSTOCH.

PRÆSIDE

EXCELLENTISSIMO CELEBERRIMOQUE JCIO,

DN. IOHANNE KLEINIO,

J. U. D. ET PROF. PANDECTARUM PUBL. NECNON
CONSIST. MEGAPOLIT. H. A. DIRECTORE,

DN. MOECENATE AC PRÆCEPTORE ÆTERNO

OBSERVII CULTU PROSECVENDO & DEVENERANDO,

SOLENNI AC PLACIDO ERUDITORUM EXAMINI

DIE XII. OCTOBRIS A. O. R. MDCXCV.

IN AUDITORIO MAJORI

SUBJICIT

AUTHOR

AUGUSTUS MAGNUS FECHT,

BADA - DURLACENSIS MARCHICUS.

GUSTRAVIAE,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1705,

DISP. X.

lii

AD.

AD IUVANTE DEO.

CAPUT I

Exhibens

Generalia circa mitigationem poenarum favore matrimonii.

SUMMARIA:

N um:	1 & 2.	Rationis ratio fititur.	35
Premittitur questio presu-	3.	Magistratus inferiori in Henrico IV.	
lis: An Magistratus liceat panam	4.	Magno Gallia Rege adducitur &	
à lege prescriptam procedunt stat.	5.	lafferit, magistratus inferiori cir-	
tiarum varietate minueret.	6.	ca panam Jure Divino prescriptam	
Non intelligitur per Magistratum in	7.	nullum competere. mitigandi arbi-	
questu (a) Summus Princeps. Cu-	8.	trixum.	16.
jus ratio inspectur.	9.	Non intelliguntur pena civiles, sed	
Exemplum fititur.	10.	criminales.	12.
Rationes alie adduntur.	11.	Ratio ejusdem; qua duobus cerroho-	
Neque (b) alii Imperii Status, hodie	12.	rantur exemplis.	18.
Jure regati vi superioritatis cetero-	13.	Ratio altera, ejuque exemplum.	19.
rialis gaudentes intelliguntur.	14.		20.
Rationes suppedantur.	15.	Concluditur, Magistratus inferiori ar-	
Sed intelligitur per Magistratum infe-	16.	biturum penas mitigandi arbitra-	
riori iudex, qui in triminalibus cau-	17.	rias non tamen uniformes & taxa-	
sis de jure respondere ac delinquen-	18.	rias competere. Modo justa adfit	
tibus panam ordinariam lassire	19.	mitigandi causa.	21. 22. & 23.
potest.	20.	Probatur expressis juris textibus &	
Per panam in Qu non intelligitur illa,	21.	vazis rationibus.	24. 25.
qua Jure Divino, sed qua Jure hu-	22.	Illustratur exemplis.	26. 27. 28. & 29.
mano est dictitata.	23.	Annasuntur alie rationes & auctori-	
Cujus ratio datur	24.	rate Const. Crim. Ger. K. stabilita-	
& Exemplum adjicitur.	25.		30.
			Refo-

- Referuntur argumenta contraria.* 31.
Ad qua respondetur, iudici penam uniformem & certam mitigare non licere. 32.
Quenam dicatur uniformis, explicatur. 33-34-35.
Rationes suppeditantur. 36.
Exempli declaratur, in arbitrariis iudici fas esse penam ordinariam iusta ex causa mitigare. 37.
Et quidem (1.) in pena rapina, qua est gladius & occisio avariciae et impietas. 38.
Quo casu hac mitigari possit, exponitur. 39.
(2.) Pœna simpliciter adulterii tam in quam extra Saxoniam. 40, 41, ad 47.
Quibus casibus eadem mitigatur. 48.
Alia proponitur questio preliminaris: An iudex teneatur causam mitigandi in sententia exprimere? 49.
Iudex regulariter causam decidendi inferere non teneatur. Ratio. 50.
Ab hac sententia recedere videtur Brunnem. 51.
Affirmatur, proposita questio. 52.
Sufficit hoc casum in genere causam expressisse. 53.
Usuarius in Praxi est, quoties favore matrimonii pœna mitigatur, in specie addi sententia: Zu Ehren dem Heil. Ehestand. 54.
Sequitur ultima Q. preliminaris. An iudici fas sit post sententiam ab extraneo iudice latam, penam in sententia expressam mitigare? 55.
Affirmatur, passis tamen terminis habitibus. 56-57.
De casu in genere penam mitigantibus agitur remissive. 58.
Q. Num favore matrimonii iudex hanc penam mitigare possit? 59.
Proponuntur exempla nupturientibus certa prœmia distributum. 60.
Exhibetur maximus matrimonii favor hoc & seqq. numeris. 65. ad 70.
Adducuntur pœna coelibatus. 70.
Ad fin. Quinam in alio Juris articulo matrimonii favor sit, adjicitur & expedire Reipubl. ob pœna rigorem matrimonium non facile duxi mi aut impediri amittitur.

DE mitigatione penarum favore matrimonii hac Dissertatione, facturi, eademque exhibituri calas; in quibus iudici omnino integrum est, tam ratione matrimonii demum contrahendi, quam jam tum contracti delinquentibus lege determinatam, si non in totum, certe tamen in tantum remittere pœnam, operæ utique pretium facturi videntur, si missa descriptione, quæ ex antecedentis facile lineis formari poterit, posthabitaque nominum, quorum sensus nemini non obvius est, in Rubro occurrentium accuratiori examine, hoc capite primo preliminariter ac in hac materia præjudicialiter enucleandam.

præmiserimus quaestionem: *An Magistratus etiam comprehendat facultas de-*
 2 *terminatam à Legè pœnam pro circumstantiarum qualitate minuendi? Late-*
 rem enim utique lavare videremur, monstraturi favore matrimonii
 promeritam delinquentibus in certis delictorum speciebus mitigari
 pœnam, si judici pœnam alicujus delicti ordinariam mittere, inque
 mitiorem quandam pœnam commutare ulla ex causa fas sit minime.
 Quo autem in hac variis Doctorum dissensionibus nobilitata qua-
 3 4 5 6 7 8 9
 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Præsupponimus (1) per Magistratum nos hic neutiquam intel-
 3 ligere *Summum Principem* & qui tæ nō esse habet: cum enim majestate
 gaudens pœnam *jure humano* dictitatem remittere ex causa, deque ea
 dispensare possit *L. 27. in fin. pr. ff. de pen. Carpov. in Pr. Crim. qu. 150. n.*
 8. *seqq. Mev. P. 7. D. 407. n. 2.* cujus exemplum in pœna polygamiz hodie
 4 ad ductum *C. C. C. Art. 121.* capitali, à qua ne conjugis innocentis
 quidem intercessio Bigamum vel Polygamum liberat, vid. illustr.
Siryk. in Not. ad Brunæm. Jus Eccl. L. 2. c. 18. n. 2. inib. all. Nam. Moller. ad
Conf. Elect. 20. P. 4. n. 4. conf. Diss. Dr. Balsasaria de Nupt. c. 2. Si 1. n. 211.
 conspicuum est: (Competit quippe Principi jure regaliū ex com-
 5 muniōi Jctorum ac Politicorum sententia, jus aggratiandi *Florinæ.*
in Pr. Crim. L. n. qu. 6. n. 2. Peregrin. de Jure Fisci. L. 5. T. 2. n. 1. Roldan. L. 1.
de repl. c. 10. n. 164. vid. L. 4. C. L. 31. ff. de pen. junct. L. 2. C. de bon. damnas.)
 6 pœnam Legis: *C. de Crim. sacrileg.* certo certius promereremur, si
 quod minus est, puta pœnæ mitigationem, summo Principi sustinere-
 mus denegare aut saltem in dubium vocare *vid. d. L. 3. C. arg. §. verius-*
que religioſi magistratus A. 5. Instrum. Pac. Osnabr. verb. neque docendo di-
spulando C. c. Andiam faciat Gen. Dn. à Rhetz. in Instit. Jur. publ. L. 1. T. 1. §.
 45. *C. 80. seq.* Et cum (2) non solus Imperator, sed & ipsi inferiores
 7 Principes, Duces, Comites, Barones & Civitates Imperiales, ceu Im-
 perii Status jure Regaliū hodie gaudeant vi superioritatis territo-
 rialis *Sixim. de Regal. L. 2. s. 4. Rütger. Ruland. de Commiss. L. 5. v. 4. n. 41.*
Arum. ad A. B. pref. p. 18. Steph. de Edict. L. 2. P. 1. s. 7. C. Daurmeister. de
 8 *Jurisdic. L. 2. c. fin.* sicque consequenter æque ac Imperator in suis ter-
 ritoriiis, in quibus vigore dictæ superioritatis territorialis tantum pos-
 sunt, quantum ipse Imperator in Imperio §. *gaudeant. 2. Art. 7. Instr.*
Pac. Osnabr. Magnif. Dn. Praes in Not. ad Lauterb. Comp. Jur. Tit. de Conf.
princip. verb. qui LL. ferre possunt Gail. de P. P. L. 1. s. 16. n. 10. Sebrader. de
 9 *fund. P. 9. Pr. Sect. 10. n. 36. Warcimund. ab Ebrimberg. de Subsid. regn. c. 15.*
 n. 15.

n. 15. jus aggratiandi exercere, penamque iusta ex causa plane sotti remittere valeant *Theoder. in Colleg. Crim. Diss. 10. ubi. 7. lit. B. Mev. P. 7. D. 407. n. III. Czov. Pr. Crim. P. 3. q. 150. n. 21. adeo, ut ne Imperator quidem de subditis statuum Imperii eo intuitu quicquam statuere possit aut valeat per §. 27. in fin. Capiunt. Leopold. verb. gewehren lassen & §. 26. capit. Joseph. §. 26. Rbet. in Inst. Jur. publ. L. 2. T. 7. §. 7. per tot. formatam quaestionem de illis quoque accipi volumus, ne in Domitianam abeat.*

Sect (3) per Magistratum intelligimus in hac quaestione infiore¹⁰ Magistrateum & iudicem, cui in Criminalibus causis de jure respondendi & supplicia adversus reos juxta Leges, statuta & consuetudines discernendi competit facultas. *vid. Czov. P. 3. q. 142. n. 38. Mev. P. 7. D. 107. n. 6. & ad Jus. Lub. L. 4. Tit. 15. A. 1. n. fin. Philipp. in pr. Inst. L. Eccl. 18. n. 3.*

(4) Praesupponimus in hac quaestione non agi de mitigatione¹¹ poenae Jure Divino morali sicut dicitur & praescriptae, sed de poena dumtaxat vel Legi humana vel certa consuetudine introducta. Sicut enim ne summo quidem Principi jus dispensandi in illis 12 competis poenis, *Illustr. Rbet. in J. P. L. 2. Tit. 7. §. 8. ubi pie adducit textum Lev. 18. v. 25. 1. Reg. v. 31. seqq. & proverb. Salom. 17. v. 15. Illustr. Joseph. ad §. n. J. de J. & J. de Hepp. ad pr. J. v. d. vaca. ubique in fin. & ad §. 6. de J. N. G. & C. verb. sine exemplo. adeo ut recte doceat cum praallegatis Schulzio in Synops. Inst. Tit. de publ. jud. lit. a. Eckhols. in Comment. ff. ad tit. ad L. Corn. de fidej. §. 6. & Gail. 2. O. 100. n. 9. Principes in homicidio 13 doloso salva conscientia mortis poenam mitigare & in levio¹⁴rem convertere non valeant *Conf. Exc. D. Willebrand. in Diss. de Homicid. impun. in pref. & Mev. Pen. D. Quid. in Theol. Cas. p. 37. cum in illa poena per sonarum ratio haberi haud possit, quae in discernentis arbitrio non est, deque alieno largiri videntur Principes, teste Zuppero de LL. Mo- fua L. 5. a 7. n. 709. qui circa poenam Jure divino Morali dictatam, jus dispensandi usurpant *Boetius L. 1. de republ. c. 50. imitatus potius 15 plium exemplum Henrici IV. Magni Regis Galliae, qui rogatus, ut poenam promeritae alicui delinquenti gratiam faceret, respondiisse fertur: Je ne veux pas pour l' amour de vous charger sur moy ce mal heureux crime, dont il me faudroit un jour rendre compte devant Dieu. Et postea conversus ad Parlamenti Deputatos: Faites justi-***

ce: referentia *Auore d' uale & saluata aduis ay Roy p. 20.* Ita multo minus inferiori Magistratu hic mitigandi competet arbitrium.

- 16 (5) Præsupponimus, nec hanc quæstionem ad pœnas Civiles, quæ ad privatam læsi tendunt interesse, sed ad pœnas pertinere.
- 17 Criminales, publicam vindictam respicientes. Sicuti enim in illis iustitia obtinet commutativa, omni personarum exultante respectu, cujus exemplum occurrit in pecuniaria furti manifesti & nec manifesti pœna §. 5. *J. de obl. qua ex delict. vid. Hopp. in Exam. Inst. qu. 11. Tit. de J. & J. & in Comm. ad pr. J. de J. & J. junct. Frank. ad ff. Tit. de J. & J.* Ubi in pœna Legis Aquilæ aliud adducit exemplum: Ita in his contra Distributiva sibi locum vindicat, cujus exemplum in pœna moderna furti criminali tradunt communiter Doctores, suspendii pœnam in Nobili in arbitriariam converentes. *vid. Siryk. in Not. ad pr. J. de J. & J. inib. Hopp. Farinac. Oper. Crim. P. 3. q. 98. n. 120. & Limn. de J. P. L. 6. c. 4. n. 55. Quamquam quoad personam Nobilis differat, Philipp. in Us. pr. Inst. Eccl. 7. cum inibi all. benignior tamen ad huc Fabio de Arena Dec. Caus. 25. Et Gutierrezio L. 4. pr. quæst. 6. 15. n. 272. Str. de n. 18.* Nobiles ob furtum in alius patibulum suspendendos esse au-
- 19 tumantibus. Et de hisce uniformibus & taxativis pœnis aliis ex audio Jctos, statuentes, non nisi in pœnis arbitrariis & ex qualitate personarum, aliisque circumstantiis per judicem distinguendis, iudici mitigandi competere facultatem, *vid. Philipp. in Us. pr. J. Eccl. 1. 2. cum plena manu inibi all. & in Eccl. 29. §. 2. conf. Mer. P. 7. Dec. 407. n. 15.*

- Quibus præmissis, jam concludo: *Inferiori Magistrati pœnam*
- 20 *arbitriariam iustis ex causis utique competere mitigandi ac minuendi arbitrium.* Quod probò, quia (1) Leges expresse iudici permittunt pro qualitate
- 21 ac circumstantiarum differentia, quæ in *L. 16. §. 1. ff. de pœn. graphice delineantur, modo graviolem, modo leviolem pœnam statuere. Vid. L. 38. §. 9. ff. de pœn. & notabilem L. 11. pr. ff. iuncta L. 16. §. 1. & sim. ff. & L. 4. §. sim. eod. Ex quibus & similibus juris textibus recte infert Mevius ad J. Lub. L. 4. Tit. 15. Arr. 1. n. 10.* Si iudex prohiberetur iusta ex causa in sententiando ab ordinaria pœna recedere, frustra in Legibus expressas videri pœnæ minuendæ rationes, simulque removeri summe necessariam in Legibus pœnalibus interpretationem, *jung. Nat. Confil. 129. n. 4. Heig. P. 2. q. 22. n. 34. Mer. P. 7. D. 407. n. 8. ibique*
- 22 *cit. Tiraquell. cum pœnales etiam Leges scire, non sit verba earum tenere, sed vim & efficaciam, L. 17. ff. de LL. Illustr. Siryk. in Praj. ad Academ. Medic.*

Medii. Rbet. jung. Rbet. in hisce Medis. Dissert. 1. ad Proem. tb. 7. & D. 2. tb.
9. Thabor. in Barbof. Lib. 3. c. 19. Axiom. 1. inibique citat. Ziegler. in Disast. Concl.
26. §. 18. (2) Quia delicta non iisdem semper qualitatibus & circum-
stantiis committuntur, ex quibus tamen ipsum qualificatur deli-
ctum, ita, ut quandoque fiat excusabilius, quandoque vero odio-
sius, per motab. cap. sicut. dignum. in pr. X. de homicid. L. Gracchus C. ad L.
Jul. de Adult. Sic, licet per supra notata pœna bigamiz hodie sit gla-
dus, remittitur tamen ultimum supplicium, si bigamus à conjuge
sua malitiose desertus, ad alia advolaverit vota, desertionis qualitate
& circumstantia judici facultatem concedente gladii pœnam miti-
gandi & in extraordinariam carceris vel relegationis convertendi. vid.
Czov. Pr. Crim. P. 2. qu. 66. n. 60. seqq. inib. cit. jung. Magnif. Dn. D. Schöpf-
fer. in Synops. ad L. Jul. de Adult. Contra adaugetur ordinaria gladii
pœna in homicidio ex occisi, sæpe etiam loci qualitate, cujus exem-
plum exhibet in persona Ecclesiastica in loco sacro occisa Philipp. in Usf.
Pr. Inst. Eccl. 17. quo in casu Scabini Lipsiensis Anno. 1612. reo igno-
miniose ad supplicii locum tracto, rotæ pœnam dictitarunt. Cum
vero omnes delicti qualitates, Legibus complecti non liceat arg. L. 4.
ff. de Pras. verb. & L. 12. cum seq. ff. de LL. Menoch. de A. J. Q. proam. n. 2.
seqq. neque tamen id propter eas negligere fas sit, L. 16. §. 1. ff. de pen.
utique religiosi ac prudentis iudicis arbitrio hic locus dari debet, ne
gravior vel mitior pœna, quam par est, irrogetur, justaque propor-
tio inter pœnam & delictum, cui illa commensurari debet L. 11. pr. ff.
de pen. religiose observetur L. Sancimus C. de pen. minima circumstan-
tia Legis pœnalis applicationem variante: in quam rem apposite
scribit Tholos. in Reg. Crim. 1. Vol. Comm. citatus à Farinacio in Pr. Cr. L. 1.
Tit. 1. q. 17. n. 9. & Czovio in Pr. Crim. P. 3. q. 142. n. 29. Cum in Criminali-
bus certa doctrina dari non possit, pœnarumque constitutio ex quantitate rei de-
linquentis & delicti origin. circumstantiis pendeat, ideo pœne determinationem,
primo iura iudicis, prudentia ac discretioni relinquit. Accedit (3) quod
non unis in legis Constitutio Criminalis Caroli V. Crimalem di-
cturo sententiam arbitrium tribuat, pœnam alias Lege definitam,
pro ratione circumstantiarum, facti qualitate, personarumque con-
ditione immutandi ac mitigandi vid. Art. 160. 159. 167. 172. 109. & passim.
Quodque (4) pars administrationis iustitiz sit rigidior pro
admissi qualitate pœnam mitigare, adeo ut recte monente Mer. P. 7. D.
407. n. 11. jurisdictionem Crimalem tollere vel saltem impedire
videa-

- videatur, qui arbitrandi facultatem judici criminali restringit vel denegat: Ethuic, ceu non communiore duntaxat; sed & veriori sententia patrocinantur *Mev. ad J. Lub. sup. ill. loc. in f. Philipp. in Us. Pr. Inst. Eccl. 18. Czov. Pr. Crim. P. 3. q. 142. n. 22. seqq. Farinac. Pr. Crim. L. 2. T. 3. qu. 17. Tiraquell. in Tr. de pen. temperand. in presat. Mysing. Cent. 2. O. 30. aliique ab his citari.* Cui nil quidquam adversantur vulgatae Juris
- 30 **Regulae:** Quod in delictis, praecipuis enormibus judici conveniat, uti severitate & non benignitate, per *L. 28. §. 15. ff. de pen. c. et Clericorum X. de vit. & honest. Cleric.* Neque lege clementiorem esse eundem oportet *Nov. §. 2. c. oportet. 10. L. 1. §. 1. in f. ff. ad Scrum Turpill. L. 14. C. de pen. utpote cujus est, non de legibus, sed secundum Leges judicare c. 3. Dist. 4. ceteroquin eandem incursum poenam, quam delinquens ipse merebatur L. 3. in fin. C. ne sancti. baptism. recit. una cum infamiae labe alia-*
- 31 **que extraordinaria coercitione per L. notabilem §. 2. C. ad L. Jul. de vi publ.** Nam haec & similes juris regulae nil evincunt aliud, quam quod judici haud liceat sine justa probabili ac sufficiente causa a poena jure determinata recedere, eamque mitigare; unde tamen infeliciter ab adversa sententiae Patronis inferitur: Ergo nec judici dari facultatem, ubi justa & probabilis existit causa criminisque qualitas minorem exigit poenam, lege praescriptam mitigandi *Czov. Pr. Cr. qu. 142. n. 42. seqq. Brunhem. ad L. 8. §. 2. C. ad L. Jul. de vi publ. vel saltem intelligenda sunt de illo casu, quo certa est poena, inque lege poenali determinatis omnibus falli circumstantiis casus criminatio, de cujus decisione agitur, per*
- 33 **omnia convenit.** Hoc enim casu, si iudex sub cerebrius aequitatis praetextu sibi temerario ausu sumat arbitrium aliter judicandi, quam Legibus ac moribus introductum est, quas tum stricte eundem sequi oportet, §. 1. J. de O. J. ibique *Dd. legis ipse animadversione dignus est.*
- 34 **Judex quippe minister tantum legis etiam durus est arg. L. 12. ff. qui & a quib. man. cujus non est judicare, justum sit, nec ne, quod Legibus Superioris sancitum fuit, neque debet ille sub aequitatis specie vim atque auctoritatem aperti juris Legumque perspicue scriptarum temere evertere, sed, si id fiat, extra limites officii sui vagatur & aequitatem sibi constituit extra Jus plane cerebriam & capitosam: verba sunt *Celeberr. Zieglers in Dicastic. Consol. 36. §. 40. cedro omnino digna. Confer. Mantica L. 1. Lucubras. Vatican. Tit. 17. n. 16. & Ventur. de Valent. in Parib. Litig. L. 1. c. 12. n. 16.* Ab hoc vero casu, si quis ad illum inferre velit, quo lex scripta negotium non perspicue definit, nec casum, quo de**

de agitur, cum omnibus suis qualitatibus & circumstantiis comprehenditur, ut potius inde dissimilitudo quædam oriatur, certe committere fallaciam consequentiæ. Quin enim hoc casu permittendum fit iudici ex probabili humanitatis ratione scriptam legem mitigare & æquitatis arbitrium interponere, ambigendum non est *per L. Placuit. §. C. de judic.*

Cum vero exempla regulam aperiant & declarent, *L. prator. §. 36* quoties 2. ff. de Collat. ibi quod dico exemplo, ut manifestius fiat, optimumque dicendi genus sit, rem exemplis illustrare; *Matth. de Afflict. in Præjud. Constit. Neapolit. q. 12. n. 12.* dictis fidem exemplis quibusdam conciliabimus. Notum est in jure mediocriter versatis, raptores ad ductum *Cons. Crim. Carolina Art. 126.* gladio puniri, exque recepta in plerisque locis consuetudine ipsorum cadavera rotæ imponi. *Czov. Pr. Crim. q. 20. p. 12. §. P. 4. C. 39. D. 1. Med. ad Jus Lub. L. 4. Tit. 2. A. 1. n. 8. Hopp. in c. M. ad pr. f. de r. ben. rapt.* Quam tamen pœnam iudicem mitigare & 38 in extraordinariam fustigationis turn perpetua relegatione convertere posse illo casu, quo prædator in via publica illum spoliat, à quo prius deprædatus erat, docet, rationibusque & præjudicio confirmat *Czov. Pr. Cr. P. 1. q. 1. n. 26. seqq.* Sic extra omnem dubitationis aleam 39 positum est, ordinariam adulterii simplicis, cum solutus cum conjugata rem habuerit, pœnam, Jure Saxonico gladii soluto æque ac conjugatæ imponi vid. *Czov. Pr. Cr. q. 53. n. 41. §. 9. 54. n. 31. seqq.* Extra Saxoniam vero solutus plerumque capite plectitur conjugatamque fustigari *Hopp. in U. M. ad Tit. de publ. jud. §. 4. ibique Illustr. Stryk. Jung. Brunn. in Process. Inquis. c. 9. n. 30. §. Magnif. Schopfer. in Synops. ff. ad Tit. ad L. f. de Adult. n. 23.* Ast pœnam hanc ordinariam iudicem posse variis ex 40 causis mitigare æque indubium est: Sic (1) mutatur in Saxonia in extraordinariam fustigationis, si solutus concubat cum uxore meretricio more vivente *Heig. p. 2. q. 29. n. 77. Joach. à Benst. de jure Connub. c. 19. Berlich. P. 4. Concl. 27. n. 88. Czov. p. 2. q. 175. n. 24.* quod in aliis etiam obtinet locis, in quibus cæteroquin solutus capite plectitur. Hoc 41 tamen casu & uxor, & qui prima vice cum ipsa rem habuit, ordinaria pœna affiendi sunt, *Brunn. in Process. Inquis. c. 9. n. 38.* (2) Sic mitius punitur femina pœnaque gladii in Saxonia mitigatur, si à marito sit deserta sicque cum ipso concubere non potuit. Hoc enim casu de- 42 ferta in Saxonia tantum relegari variis præjudiciis confirmat *Czov. p. 2. q. 175. n. 23.* extra Saxoniam vero ultra carcerem iudex haud procedet,

- 43 det. Idem juris est, si maritus (3) Uxori debitum conjugale præstare noluerit. Hoc enim in eodem casu ordinaria gladii pœna in Saxonia in extraordinariam fustigationis cum perpetua relegatione, extra Saxoniam vero in relegationis pœnam mutabitur *vid. Czov. P. 2. qu. 61. n. 21. seqq.* Quorsum quoque (4) pertinet, si maritus ob impotentiam artibus magicis ligatus debitum conjugale uxori non potuit præstare. Nam & hoc casu proxime dictam pœnam iudex adulteræ, non vero ordinariam dicitabit *Czov. P. 2. q. 61. n. 19. seqq.* Quos tres ultimos casus JCI hac complecti Regula solent: *Quoties matrimonium se non exeruit actu secundo, toties iudici competit arbitrium ordinariam adulterii pœnam mitigandi.* Sic tandem (5) hoc casu mitigatur pœna ordinaria, si maritus pro adultera uxore intercedat, illamque retinere velit, idque favore matrimonii, de quibus infra cap. III. acturi sumus. Unde in ultimo casu absque relegatione privatim duntaxat adultera in Saxonia in carcere castigabitur, extra Saxoniam vero carcere multabitur *Vid. Czov. P. 2. q. 61. n. 19. verb.* Es wolte ihr denn ihr Ehemann solche Verbrechen verzeihen und Sie wiederum annehmen und ferner bey sich behalten/ auf solchen Fall bliebe sie dem H. Ehestand zu ehren mit der Stauppe und Landes Verweisung verschonet und würde allein im Gefängniß mit Ruhten ziemlich gezüchtiget.
- Atque Sic ex hisce quoque exemplis, sufficienter, ni fallor, clarebit, inferiori Magistratui pro circumstantiarum qualitate in pœnis arbitrariis competere facultatem ordinariam Legis pœnam mitigandi.
- 48 Ceteram, an hoc casu teneatur mitigationis causam Iudex in sententia exprimere, non impertinenter hic quaeritur? Et ut regulariter non necesse habeat iudex causam decidendi exprimere, cum
- 49 contra stolidum dicant, qui id facit *vid. Czov. in Process. Tit. 10. A. 1. n. 65. & post Imolam Cavall. qu. 718.* hæcque communior sit Interpretum sententia, *Brunnem. in Proc. Civ. c. 27. n. 20.* eo quod iudex parti ansam hoc ipso videatur suppeditare disputandi & cavillandi; si enim ratio decidendi sit falsa eaque unica, nec possit vera ratio pro sustinenda sententia dari, tunc vitiat sententiam. *Stryk. in Intr. ad Pr. For. c. 22. §. 5.* Quanquam à communi hac sententia recedere videatur *Brunnem. d. l.* omnes tamen in eo cum ipso Brunnemanno conveniunt, quod in Criminalibus *Clarus §. fin. q. 93. Gail. de P. P. L. 2. c. 6. v. 16. seqq.* præsertim, ubi iudex ex causa recedit à pœna legali, statutaria vel consuetudinaria, illam mitigando, causam mitigationis sententiz suæ adscribe-

re debeat *Anguianus de LL. L. 2. Controv. 5. n. 45. August. Barbof. ad L. 3. C. de b. qu. nos. in f. Farinac. in Pr. Crim. L. 1. T. 3. q. 17. n. 63. Tiraquell. de pan. temper. in praf. n. 54. feq.* Quanquam tamen hoc casu fufficiat caulam, 54
 in genere expreffille v. gr. vorkommenden Umftänden oder gefalteten Sachen nach/ oder nach Gelegenheit dieses Falß. *Rechman. in Commens. Theoret. Præf. ff. Tom. 2. P. 2. Exerc. 12. n. 24. th. 80. item: Aus erheblichen und bewegenden Ursachen Magnif. Stryk. in 7. ad P. F. C. 22. S. 5. Czov. Pr. Gr. P. 2. qu. 42. n. 58. ibique all. Dd. Nec præcife def. dèretur, ut specialis 53 ratio addatur: Ufitatus tamen in Praxi esse, ut, quoties favore matrimonii ordinaria mitior dicitatur pœna, tum in specie addatur, & Dem Heil. Ehestand zu Ehren/ tum varia apud Czov. aliosque Dd. obvia præjudicia, tum etiam ab Exc. Dn. Præsïde mihi benevole communicata duo responsa Amplissimæ hujus FCtis Juridicæ Anno. 1695. facile edocebunt.*

Expedito Ergo per hæctenus dicta, judici in concipienda senten- 54
 tia licere justa ex causa à pœna legali vel consuetudinaria recedere illam mitigando, restat adhuc hoc dubium eximendum: An judici etiam fas sit post sententiam à Collegio Jctorum latam & publicatam pœnam in sententia expressam mitigare? Hoc unanimiter negare Dres asserit & testatur *Brunnemannus in Process. Inquis. c. 10. §. 18. secutus, quos allegat, Farinacium in pr. Cr. qu. 5. n. 5. eum inibi allegg. & Park de Puteo in iract. de Syndicatu v. compestio. c. 5. no. 2. feq. Concedit id vero 55 Mevius P. 7. Dec. 407. per tot. modo inferior Magistratus (1) id non, faciat sine justa & evidenti ratione (2) caveat, ne delictum maneat, impunitum (3) sed, ut pœna ipsi eveniat congruâ, præprimis si (4) quod tamen necessitatis non est, super rationibus mitigationem suadentibus Peritorum audiat consilium: In quibus terminis eidem, ad stipulatur Czov. in Pr. Crim. P. 3. qu. 150. no. 59. feqq. quibus & nos 56 subscribimus ob rationes ab ipsis adductas.*

Ne vero hic judex sua abutatur potestate, facultatem mitigandi pœnam ordinariam non aliter ipsi Leges concessere, quam si justa, & evidens mitigationis adfit causa. Convenit enim judici arbitrium suum gubernare secundum terminos ac tramites juris ac æqui- 57
 tatis Czov. in Pr. Cr. P. 1. qu. 17. no. 20. & P. 3. qu. 120. no. 4. feqq. Quænam autem sint justæ mitigationis causæ, & an huc referri possint, Amor, Pluralitas liberorum, Minorennitas, Senectus, Pœnitentia, Confessio spontanea promissione mitigationis à judice facta elicitæ, Ira, Furor, Ebrietas, Melancholia, Legum inevitabilis ignorantia, Reco-
 rum

tum multitudo, Insigne delinquentis artificium & hujus generis alia,
 propositi nostri ratio hic exactius examinare aut fusius exponere,
 haud permittit, praesertim cum hae causae non leviter tactae jam sint ab
Andr. Tiraquell. in spec. tract. de pen. temper. Prosp. Farinac. in Oper. Crim.
quasi. à 87. usque ad 98. Czov. in Pr. Crim. P. 3. à quasi. 141. usque ad fin. so-
 58 *tius operis Criminalis, aliisque ab his allegatis, ad quos, ne modum migret.*
 Disputatio, Benevolum Lectorem remittimus, id saltem antequam huic
 capiti primo colophonem imponamus, notaturi, inter mitigandarum
 59 poenarum causas non ultimum sibi locum vindicare matrimonium,
 praeripis circa carnis delicta. Cum enim Matrimonium, femina-
 rum sit generis humani, quo sine & sine civibus ex eo procreatis Res-
 publ. nulla consistere potest *Nov. 22. in fin. pr. & Nov. 140. pr. nil in re-*
 60 *bus mortalium & que venerandum esse ac matrimonium censuit Justini-*
 anus, quippe quod generi humano mortalitatem artificiose indu-
 cit d. *Nov. 22. pr. regiones atque civitates frequentes reddit, & unde*
 61 *demum optima Reipl. coagmentatio esse dicitur in Nov. 140. pr. Hinc*
 tanta semper apud omnes gentes matrimonii habita fuit veneratio,
 ut non duntaxat variorum privilegiorum concessione homines Re-
 rumpublicarum Rectores allicere alloboraverint ad nuptiale foedus
 contrahendum, & civitatem, quam teste *Themistocle ap. Justin. non mœ-*
 63 *nia, sed homines constituunt, liberis hominibus adimplendam, per L.*
ff. Solut. matrim. (Quorsum quoq; spectat Constitutio Regis Hispaniz
Philippi IV. de Ao. 1622. vi cujus, qui uxorem ducunt, quatuor à nu-
 64 *ptiis annis ab omni onere publico immunes sunt vid P. Ferdinand. Na-*
varell. de conservat. Monarchia Hispan. Job. Laër. in Descript. Hisp. p. 483. seq. &
 quod in adipiscendis. honoribus maritus competitorum cœlibem ex-
 cludat, etiam jure Romano, licet majoribus suffragiis adjutum, per *L. 9.*
C. de Decurion. vid. Knichen. lib. polit. c. 1. th. 7. p. 39. D. Balhaf. in Diss. de Nupt. in
 65 *ff. n. 90.) Contra vero à cœlibatu arcuerint, poena in cœlibes, quos in*
 66 *ditione Palatinatus Odenwald / non Procul à patria mea, per con-*
 temptum *Hagestolzen / appellant vid. Besfeld. & Wehner. in Thes. Pract.*
 67 *hac voce, statuta. Quorsum pertinet, quod ad senectutem cœlibes a-*
 pud Romanos *xram poenae nomine jussi sint xratio inferre, teste Valer.*
Maxim. L. 2. c. 4. Conf. Cic. L. 3. de LL. c. 3. Legeque Papia Pappæ nil
 quicquam ex testamento capere potuerint, nisi intra 100. dies à morte
 testatoris nuptias contraxerint, teste *Sozomeno L. 3. c. 9. Vid. Bald. ad h.*
 68 *Leg. quodque alibi Scarabzum annulo insculptum gestare coacti fue-*
 rint,

rint, quoniam id animal sine foeminis esset *Gell. Lib. 2. Noct. Attic. c. 15.*
 & illorum bona in dicta conditione *Malacrinus Odenwaldi* qui excessu- 69
 runt annum ætatis 25. cælibesq; mortui sunt, ad fiscum devolvantur,
 in pœnam, quod annos suos consumpserint & mariti & patris nomine
 vacui *Schönborn. L. 1. Polit. c. 6. Herm. Lather. de Consu. L. 3. c. 3. n. 38. Be-*
sold. ibes. Pract. del. Sed & in aliis favori matrimonii multum tribuerint. 70
 Hinc est quod, quando de pupillis non dissolvendis agitur, favore
 matrimonii imperfectæ probationes, puta testimonia de fama, jura-
 menta & consimiles probationum species admittantur. *Gloss. in r. ult. §.*
fin. X. de jurejur. Gail. 2. O. 94. n. 12. Mascard. de Probat. V. 2. Concl. 1035. n.
29. (2) Quod pro matrimonio, seu re admodum favorabili, Hug. P. 1.
qu. 16. n. 37. Mev. P. 2. D. 366. n. 1. in dubio præsumatur, Paris. Consil. 53.
n. 3. L. 1. Mev. P. 2. Dec. 366. n. 2. & Philipp. in Us. Pr. J. Lib. 1. Eccl. 47. n. 5.
ibique al. ejusque favore interdum etiam semiplena probatio sufficiat
Czov. in Ipr. Eccl. L. 3. Def. 50. n. 9. & 20. Philipp. d. l. n. 6. (3) Quod opi-
 nionem singularis alicujus Doctoris matrimonium sustinentis præ- 72
 ferri velint plurium sententiæ matrimonium impugnantium, nisi
 hæc aperto nitatur textu. *Felm. in Rubr. de sponsal. n. 6. vers. 9. Menoch. de*
Præf. 17. Lib. 2. n. 30. (4) Quod processus matrimonialis ad instar cau-
 sæ criminalis, cui illa comparatur. *c. per. X. de rest. in reg. Gail. 2. c. 94.*
n. 5. Alex. in L. 3. §. quæcunque de jurejur. ibique Accurs. & Barthol. summa-
rie & levato velo sit terminandus Mev. p. 2. D. 366. & 4. ibique allegg.
 (5) Quod causam matrimonialem ipsa Nobilitate favorabiliorem ju- 74
 dicent. *vid. Exc. Petr. Müller. in Disp. de Jure Prægn. c. 8. th. 13. Ejusque*
naturu (6) non Semel à communibus Juris regulis recedatur c. fin. de
sent. & rejud. c. X. qui mar. accus. poss. c. 6. per luds X. de condit. app. Un-
 de etiam mirum non est, quod & in delictorum pœnis mitigandis,
 multum honori favori que detur matrimonii, *Mev. P. 3. d. 39. n. n. ejus-*
 que favore judex sæpe mitiget pœnas ceteroquin sit acerbas *vid.*
Const. Elef. Saxon. 19. P. 4. verb. daß also dem Ehestand zu Ehren die
Straffe etwas gemildert werde. Czov. P. 3. 149. n. 58. Expendit enim
Reipl. ob pœnæ rigorem matrimonium non facile dirimi, aut impedi-
ri. Czov. d. l. n. 59. in fin. & in Ipr. Eccl. L. 3. Def. 80. n. 11. Berlich. P. 4. Concl.
27. n. 92. seq. Quod, quibus in casibus obtineat, sequentibus capitibus
videbimus.

CAPUT II.

Exhibens

Casus in quibus Favore Matrimonii Contrahendi ordinaria Legis vel Statuti pœna mitigatur.

SUMMARIUM.

N um.	1. & 2. 3. & 4	<i>Qua in honorem Matrimonii mitigari potest.</i>	20
	<i>Sodomii traditur pœna. 5. 6.</i>		
	7. 8	<i>Quanam pœna incestus in linea collateralis primi gradus commissi obtineat, exponitur.</i>	21
	<i>Quam in honorem matrimonii judex minuire non potest. 9.</i>		
	& 10		22. & seqq.
	<i>Incestus crimen inter Ascendentes & Descendentes commissum ipso adulterio gravius, proindeq. seu Gentium Jure prohibitum gladio puniendum.</i>	<i>Qua ratione eadem mitigetur, dicitur, & quid juris sit, si dicto casu adulterium insimul committatur, traditur.</i>	26
	11	<i>Pœnam incestus inter Consanguineos in secundo linea collateralis inæqualis gradu commissi, sistit.</i>	27
	<i>Quem ne favore quidem matrimonii contrahendi à judice remitti posse, rationes Num. 12.</i>		
	13. & 14	<i>Quomodo in honorem matrimonii contrahendi mitigetur, exhibet.</i>	28
	<i>evincunt.</i>		
	15	<i>Incestus pœnam inter Affines in gradu secundo linea inæqualis commissi proponit.</i>	29
	<i>Incestus inter Affines in linea Ascendentium & Descendentium commissi pœna. 16. cum seqq.</i>		29
			29

- In quamnam hac favore matrimonii contrah. commutetur, explicat.* 30
- Quomodo Jure Saxonico & alibi incestus Consobrinorum puniatur, exponit.* 31
- Causam mitigationis necesse.* 32. 33
- Duplicati adulterii pœnam de Jure Communi tradit.* 34
- Pœnam Juris Saxonici, Prutenici & Brandenburgici exhibet.* 35
- Adulteri uxore, adulteraque marito vivensibus, casus fingi nequit, quo in de mitiganda pœna favore matrimonii contrahendi questio institui possit.* 36
- Annon, si adulteri uxore mortua, demum crimen duplicati adulterii judici, sed intra lapsum tamen quinquennii innotescat, alinque puella adultero nubere cupiens pro ipso intercedat, ordinaria gladii pœna mitiganda sit?* 37
- Respondetur ex Jure Saxon.* 38
- Et ex Jure Communi.* 39. seqq.
- Rationes decidendi habent.* 42. 43
- Quenam soluta ad maritatum accedenti pœna tam de Jure Saxon. quam Communi dicitur, edocet.* 44. & 45
- Soluta corporis sui copiam uxora-*
- to concedenti & de Jure Saxon. & Communi pœnam decernit.* 46
- Q. An ad intercessionem puella priori casu pœna hd. ordinaria mitigetur?* 47. 48. 49
- Dubitandi rationes.* 49. seqq.
- Negativa sententia varias ob rationes arridet.* 54. 55. 56
- Posteriori casu soluta in matrimonii honorem ordinaria pœna mitigatur, imo si sponsa fuerit, ad intercessionem sponsi ordinaria quoque in mitiorem commutatur pœnam.* 57
- Quid sit quasi adulterium.* 58
- Rationem exhibet, cur stuprum in sponsam & à Sponsis commissum non sit verum adulterium.* 60
- Cum seqq. probant.* 63. & 64
- Pœnam determinat.* 65
- Eandem ad certum casum quo solutus ad alterius sponsum accessit & ad solas Provincias Saxonicas restringit.* 66. & seqq.
- Quidnam extra illas obtineat præjudiciiis declarant.* 70 71. & 72
- Quenam sponso ad feminam solutam accedenti irrogetur pœna de Jure Communi & Saxonico?* 70

<i>An illa poena ad instantiam par-</i>		<i>to marito cum sponsa alterius</i>	
<i>tis innocentis remittatur, qua-</i>		<i>concumbenti ad intercessionem</i>	
<i>ritur.</i>	74	<i>uxoris remittatur poena in Sa-</i>	
<i>Affirmatur.</i>	75	<i>xon.</i>	94
<i>Quidnam poena genus in Saxonia</i>		<i>Talis concubitus pro vero duplica-</i>	
<i>tum imponatur, traditur.</i>	76.	<i>to adulterio non habetur.</i>	95. 96
	77	<i>Poena raptus.</i>	97
<i>Quidnam extra Saxoniam obti-</i>		<i>Quando obtinet ordinaria.</i>	98
<i>neat, explicatur.</i>	78. 79	<i>An favore matrimonii mitige-</i>	
<i>Sententia rationibus fulcitur.</i>	80	<i>tur.</i>	99
<i>Intercessio Sponsi ad altera Spon-</i>		<i>Neg. de Jure Civ. 100. de Jure</i>	
<i>santum prodest, non etiam</i>		<i>Volfgerbyano. ser. Ex. Ham-</i>	
<i>sponsaliorum violatario.</i>	81	<i>burgensi.</i>	102
<i>Ratio.</i>	82	<i>Affirmatur de Jure Can. 103. seq.</i>	
<i>Hujus poena ordinaria.</i>	83	<i>Hoc Praxis sequitur.</i>	105
<i>Quae mitigatur, si alia cum ipso</i>		<i>ius Lub. vero sub distinctione.</i>	106
<i>contraxerit sponsalia, earum-</i>		<i>Quae si rapti rapiari nubere ve-</i>	
<i>que consumationem urserit.</i>	84	<i>lente, alia eund. in maritum</i>	
<i>Idem juris est, si antequam delicti</i>		<i>pesat, poena ordin. relaxanda?</i>	
<i>convictus, pars innocens mo-</i>			107
<i>riatur.</i>	85	<i>Neg.</i>	108
<i>Ratio.</i>	86	<i>Ratio I.</i>	109
<i>Quae ad intercessionem sponsi or-</i>		<i>Ratio II.</i>	110. seqq.
<i>dinaria poena remittenda sit</i>		<i>Supri violenti poena de Jure Ci-</i>	
<i>sponse alterius maritum ad-</i>		<i>vili, Constitutione Crim. Car.</i>	
<i>mittenti?</i>	87	<i>V. Jure Divino, Culmensi. Sa-</i>	
<i>Ratio dubitandi.</i>	88. seqq.	<i>xonice.</i>	115. 116
<i>Decidendi.</i>	92	<i>Hujus in d. poena singularia conti-</i>	
<i>Idem esse in Sponso cum alterius</i>		<i>nent.</i>	117
<i>uxore concumbente, si sponsa</i>		<i>Favore matrimonii contrah. mi-</i>	
<i>pro ipso intercedat, asseritur.</i>	93	<i>tigari potest.</i>	118. seqq.
<i>Quaeritur remissio: An ad alte-</i>		<i>Subministrans rationes varias.</i>	125
		<i>Modo</i>	

- Modo ipsa, qua vim passa est, non v. suprasor sese offerat ad matrimonium.* 126
- Ratio.* 127
- Iure Lub. hoc casu suprasor invitius suprasam ducere cogitur.* 128
- Hac nolente, ordinariam ille justitiam tenere tenetur poenam, licet alia puella eund. petat in matrimonium.* 129. seqq.
- Rationes.* 132
- Supri voluntarii poena in Saxonia.* 133
- Extra Saxoniam.* 134
- Qua ratione hac favore matrimonii consummandi mitigatur.* 135
- Iustici puellam Nobilem supran- tis poena.* 136. 137
- Qualiter hac mitigetur favore Matrimonii contrahendi.* 138
- Remittitur poenitentia etiam Ecclesiastica favore matrimonii contrahendi, si suprasor compressam à se puellam ducere velit.* 139
- Adduntur rationes.* 140
- Ampliatio.* 141
- Remittitur eadem etiam desponsatis concubitus anticipantibus in favorem secuturi matrimonii.* 142. seqq.
- Rejicitur sententia statuentium, anticipatum concubitus in desponsatis plane non puniri.* 147
- Additur ampliatio.* 148. seqq.
- Sponsam in. h. c. vitatam incedere debere assertur.* 150
- Potest sponsus putativam virginem cognito errore repudiare.* 152
- Punitur tamen sponsa h. c. poena publica deprecationis & illorum Parentes ipsam scienter elocantes carcere vel multa.* 153
- Mitigatur hac poena favore matrimonii contrahendi.* 154
- Additur ampliatio.* 155. seqq.
- Poena Sponsi posteriorem sponsam carnaliter cognoscentis Iure Civili & Sax. Elect. exponitur.* 157
- Hac mitigatur favore matrimonii cum priore consummandi.* 158
- Hoc casu tamen fama deliquium patitur sponsus.* 159. seqq.
- Traduntur rationes.* 161
- Mitigatio poena sponso facta prodest etiam secunda sponsa.* 162
- Limitatio.* 163
- Ratio.* 164
- Mitigatur etiam poena priori sponsa sponsum recipere nolente posteriori eidem nuptura.* 165
- LII
- Ratio,

<i>Ratio.</i>	166	<i>voce matrimonii contrahen-</i>	
<i>Exponitur qua poena afficiendus</i>		<i>di.</i>	185
<i>fit, qui utramque comprimit</i>		<i>Non obstat mitigatio poena ca-</i>	
<i>sponsam.</i>	167	<i>pitalis in aliis delictis.</i>	186
<i>Hac tamen etiam mitigatur prio-</i>		<i>Secus in Hispania & Gallia.</i>	190
<i>ri sponsa sponsum desiderasse.</i>			seqq.
	168:	<i>Adduntur rationes.</i>	196:
<i>Qua cum posteriori praefertur.</i>		<i>Non mitigatur poena furti capitu-</i>	
	169	<i>lis etiamsi fur meretricem du-</i>	
<i>Ratio.</i>	170	<i>cere uxorem velit.</i>	197
<i>Quanam sit poena sponsi malitiose</i>		<i>Rationes pro hac sententia.</i>	200
<i>sponsam deserentis, docetur.</i>	171	<i>Potest tamen Princeps h. c. favore</i>	
<i>Volens sponsa liberatur à sponso.</i>	173:	<i>matrimonii contrahendi con-</i>	
<i>Martius malitiose deserens uxo-</i>		<i>demnato poenam mitigare.</i>	201
<i>rem suffragatur.</i>	175	<i>Quo casu neutrquam deim licebit</i>	
<i>Mitigatur poena malitiose deser-</i>		<i>ad intercessionem puella libera-</i>	
<i>toris sponsi favore matrimonii</i>		<i>to à nuptiis reflexa sub pretextu</i>	
<i>consummandi.</i>	176:	<i>tu metus.</i>	202
<i>Ratio.</i>	177	<i>Ratio Dubis.</i>	203. seqq.
<i>Quid sit Fornicatio & unde dica-</i>		<i>Ratio Decid.</i>	205
<i>tur.</i>	178:	<i>Non remittitur capitale suppli-</i>	
<i>Quanam sit meretrix secundam</i>		<i>cium foemina Carnifici nuptu-</i>	
<i>glossam Iuris Canonici.</i>	179:	<i>ra.</i>	206
<i>Meretrix ex vicinia expelli potest.</i>		<i>Ratio Dub.</i>	208
	181	<i>Rat. Decid.</i>	210
<i>Poena fornicationis Iure Lub.</i>	183	<i>An recte faciat mortis rea vitam</i>	
<i>Gravius punitur, qui vetulam de-</i>		<i>redimere recusans per oblatam</i>	
<i>formem, quam formosam ju-</i>		<i>occasionem nubendi Carnifici,</i>	
<i>veneam comprimit.</i>	184	<i>de eo agitur remissive.</i>	211
<i>Mitigatur poena fornicationis fa-</i>		<i>Egressus.</i>	

1. **P**Ræmissis Generalibus Capite præcedenteo, hoc II. Caput cum sequenti III. jam circa recensendos occupabitur casus, in quibus ordi-

ordinaria delicti pœna mitigari solet *favore vel matrimonii contrahendi, vel jam tum contracti*: Neque minus enim videtur interesse Reip. pœnarum intuitu *contrahendum* non impediri, quam *contractum* non dirimi matrimonium. Cum autem de illis hoc potissimum capite agere z animo sententia fideat, ne vel plane nullo vel tumultuario hos retulisse videamur ordine, juxta atrocitatis gradus in *delictis carnis* conspicuos, in quibus mitigatio pœnz *favore matrimonii* sibi præcipue locum vindicat, eosdem hoc capite pertractabimus.

Principe loco acturi de omnium gravissimo & scdissimo *Sodomia* crimine, contra quod, cum spreto naturæ legibus ipsum naturæ ordinem violet ac turpiter invertat, *c. Clerici. X. de Excessibus Pralat. L. Cum vir nubis. 31. C. Ad L. Jul. de Adult. Nov. 77. in pr. & n. 141.* merito leges insurgunt, juraque armantur gladio, ac nefandum hoc facinus vel vivibomburio, *CCC. art. 116. inibi. Clasen & Stephan. concrematis* simul quoque bestiis, ne indignam turpis facti memoriam refricent, *c. 4. C. 15. q. 1. vel gladii pœna* hodie coërcent, *Czov. Pr. Crim. qu. 76. n. 16. & 25. Stryk. & Hopp. ad §. 4. J. de P. J. juncto Colero Dec. 187.* Quæ pœna tantum adest, ut judicis arbitrio subjaceat, ut possit eandem ne in honorem quidem *matrimonii contracti*, multo minus *contrahendi*, si Sodomitam sibi in matrimonium petat puella, mitigare judex valeat: Ut ut enim matrimonii maximus sit favor, tantus tamen non est, ut ejus non impediendi favore, justissima pœna in tam atroci ipsique Deo detestabilissimo crimine, *vid. Lev. 20. vs. 13. & 7. 15. Lev. 18. vs. 20. Exod. 22. vs. 19.* mitigetur præprimis cum ne bygamiz, delicti tamen Sodomia multo levioris, quidem pœna, Lege tantum humana constituta, etiam *contracti matrimonii favore* ad intercessionem innocentis Conjugis remittatur, aut mitigetur, nullamque vel legem vel Statutum reperire sit, aut rationem stringentem, quæ in hoc excepto crimine *favore matrimonii contrahendi* ordinariæ pœnz mitigationem judici suaderent; Quare misso peccato Sodomitico.

Ad incestus crimen, ipso adulterio gravius æstimari solitum *L. 38. §. 1. ff. Ad L. Jul. de adult. c. Adulterium. 32. q. 7.* progredimur. Constat autem incestum inter *Consanguineos* in linea *Ascendentium & Descendentium* commissum, ceu ipso Gentium jure etiam prohibitum, *L. fin. ff. de R. N. L. 38. §. 1. ff. Ad L. Jul. de adult.* gladii pœna puniri.

1111. Czov. §. 2. q. 72. n. 20. Stephan. & Clafen ad art. 117. CCC. Me-
 noch. de A. J. Q. L. 2. Caf. 502. Berlich. P. 4. Concl. 32. n. 13. & Farinac.
 11 L. 5. Obs. Crim. qu. 149. n. 104. Hanc vero pœnam favore matrimo-
 nii contrahendi itidem mitigari haud posse, etiamsi puella illi nu-
 bere velit, qui omni deposito pudoris sensu, incestuoso comple-
 xu propriam matrem maculavit, inde concludimus, quod ne ad
 12 intercessionem quidem uxoris, si quam habuerit incestuosus, à
 gladii pœna eximatur, sicque in hoc excepto crimine *contracti ma-*
 13 *trimonii* nulla habeatur ratio, ergo multo minus incestuosæ com-
 mixtionis enormitas concessura est, ut *favor matrimonii contrahendi*
 pœnz severitatem, quam ipsa Juris Gentium violatio huic exce-
 pto crimini deposcit, mitiget, præprimis cum hanc gratiam incestuo-
 14 so filio nulla lex, qua sine tamen loqui erubescimus, c. 18. X. de sent. ex
 comm. in 6to Nov. 18. c. 5. ibique Dres. faciat.

15 Alia vero ratio est in *Incestu* inter *Affines* in linea *Ascendentium*
 commisso. Cum enim ejus pœna ultra fustigationem cum perpetua
 relegatione non extendatur, *Cochman. V. 3. Resp. 47. p. 426.*
 16 *Clafen ad A. 117. CCC. p. 161. Carpz. P. 2. q. 74. n. 9. seqq. & Hopp. in*
H. M. ad J. §. 12. de Nupt. non dubitamus cum *Carpzovio P. 3. q. 150.*
n. 60. seq. asserere, in *favorem matrimonii* cum puella, illum in ma-
 17 ritum petente, qui Novercam compresserat, *consummandi*, ordina-
 riam fustigationis pœnam in relegationem, ita, ut puella incestuo-
 18 sum sequi in exitum teneatur, converti posse, eo, quod pœnz
 corporis infictivæ, mortis pœna minores in *honorem matrimonii* fa-
 19 cilius mitigentur, ipsiusque *matrimonii consummandi* favor sit sat,
 magnus Czov. P. 3. q. 150. n. 60, ubi *præjudicium in terminis.*

20 Ab incestu in linea *Ascendentium* commisso pedem pro-
 movemus ad incestum in *linea Collaterali* commissum, qui tam
 inter *Consanguineos*, quam *Affines in primo gradu*, puta inter Fra-
 tres & Sorores, & inter *Fitium & mortuæ suæ Uxoris sororem*,
 fustigatione cum perpetua relegatione coercetur. *Berlich. P. 4.*
Concl. 33. per tot. Carpz. P. 2. q. 73. per tot. & q. 74. Clafen ad A. 117.
CCC. Brunnem. in Proc. Inquisit. c. 9. n. 45. Cochman. V. 3. R. 48. n.
 21 43. Quam, quin *judex favore matrimonii contrahendi* in relegatio-
 nem,

nem, ita, ut quæ incestuosi matrimonium appetit, ipsum sequi in exilium teneatur, convertere possit, non ambigimus, cum incestus in linea collateralis commissus tantus non sit, quam in Ascendentium, ubi tamen *per d. 17. b. cap. concurrente*, licet adulterio, in honorem matrimonii consummandi ordinaria gladii pœna in relegationem convertitur. Id interim facile largimur, *22*
Carpzovio P. 2. n. 74. n. 71. seqq. illo casu, quo cum incestu in gradu lineæ collateralis primo inter affines concurret adulterium, v. g. si Titia suæ fororis marito corporis usuram turpiter concessit, tum quidem adultero in honorem matrimonii contracti ad *23*
intercessionem suæ innocentis Uxoris, ordinaria adulterii & incestus pœna remissa, eandem in relegationem commutari, sed ita, ut in carcere adulter privatim simul suffigetur, *per præjudicio inibi adducta.* Quam pœnam illo quoque obtinere casu assumat *Stephan. ad n. 117. CCC.* quo tempore commissi incestus & *24*
adulterii nondum junctus uxori, sed coëbs fuit, postea vero duxit uxorem; ut ad ejus intercessionem, prævia privata in carcere suffigatione, pœna ordinaria in relegationem commutetur v. g. Si quis cum Fratris uxore incestu commissio, Titiam duxerit uxorem, hæcque pro marito ratione commissi ab ipso in coelibatu adulterii & incestus intercedat: quo de casu volente Deo *cap. seq. pluribus.* Id tamen ex hæcenus dictis in *25*
ferre licebit: Si ordinaria incestus & concurrentis adulterii pœna inter affines in primo lineæ collateralis gradu commissi in honorem matrimonii postea contracti mitigatur, multo magis ordinariam suffigationis pœnam incestus inter affines in lineæ collateralis gradu primo solitarie commissi in honorem matrimonii contrahendi in relegationem mutari posse.

Idem judicium esse in Incestu inter Consanguineos commissio *26*
in secundo lineæ collateralis inæquali gradu, v. g. inter Titium & suæ Sororis filiam: Cum enim & huic incestui jure æque Divino, *Lev. 18. vers. 12. & Lev. 20. vs. 19. ac civili §. 4. & 6. 7. de Nupt. L. 14. §. 2. & L. 56. ff. de R. N. interdicto,* suffigatione gravior non dicitur pœna, per ea quæ habet *Harron. Bistor. obs. 192. n. 66. & 27. Czov. P. 2. q. 73. n. 17. 25. & 28. ob paritatem rationis cum priori*

casu, & hic ordinariam fustigationis pœnam ad intercessionem sponsæ postea quæsitæ Titio remittendi, inque honorem contrahendi matrimonii in relegationem commutandi, ita tamen, ut sponsa eundem sequi in exilium teneatur, competere facultatem iudici arbitramur.

28. Multo magis vero mitigandam adopinamur pœnam favore matrimonii contrahendi in incestu inter Affines in gradu secundo lineæ inæqualis v. g. inter Titium & defunctæ Uxoris sororis filiam aut Patruï defuncti viduam, commisso: Cum enim h. c. perpetua relegatione gravior in Praxi pœna incestuoso non dicitur. Czov. P. 2. q. 72. n. 32. seqq. Hæc autem facilius adhuc, quam fustigationis mitigari pœna possit, uti fere in terminis docet Czov. P. 2. q. 74. n. 80. seq. hanc favore matrimonii contrahendi ad intercessionem sponsæ Titio postea quæsitæ vel in temporalem relegationem vel carceris mutari pœnam posse, nulli dubitamus.
30. Consobrinatorum incestum punit Jus Saxonicum perpetua relegationis pœna. Czov. P. 2. qu. 73. n. 29. 33. & 35. Struv. in Ipr. Rom. Germ. For. L. 3. T. 28. §. 23. Alibi coercetur incestus hic pœna pecuniaria: Quin ergo & illo casu in honorem matrimonii contrahendi perpetua relegatio vel in temporalem vel carceris aut etiam pecuniariam mutari pœnam possit, ob rationem proxime adductam vix ambigendum est.
32. Sequitur, jam adulteriam, quod vulgo in Duplicatum & Simplex dividitur. Illud secundum jus Civile per Nev. 131. c. 10. & 33. Auth. Sed hodie C. Ad L. Jul. de adult. constitutione Carolina confirmatum, vid. A. 120. CC. illis in locis, ubi particularibus statutis aliud non est cautum, adhuc hodie in adultero pœna gladii, in adultera vero fustigatione & perpetua relegatione, quæ moribus in locum detrusionis in Monasterium Novella 131. definitur surrogata est, Heig. P. 2. q. 29. n. 72. Beuff. de Jur. Connub. P. 2. c. 18. Berlich. P. 4. Concl. 27. n. 25. & Clasen. ad A. 120. CC. punitur. Quod & Jure Saxonico, extra Electoratum Saxoniz, ubi tam in adulterum, quam adulteram mortis pœna statuitur. Czov. q. 54. n. 17. seqq. idemque in Borussia, vid. Jus Prut. Blsch. Revis. L. 6. T. 6. A. 1. §. 1.

§. 1. Marchia Brandenburgica, Brunn. in Proc. Inquisit. c. 9. n. 30. & ubique fere observatur. Stryk. & Hopp. ad §. 4. 7. de Publ. jud. jung. Rbeiz. in Med. Acad. Diff. 31. pos. 20. ita obtinet. Landr. L. 2. 4. 13. Czov. P. 2. q. 53. n. 18. seqq. Philipp. in Us. Pract. L. 4. Eccl. 81. n. 5. 35. ibique allegati Dd. Et cum hic adulteri uxore, adulteræque marito viventibus, casus fingi nequeat, quoin de mitiganda gladii pœna favore matrimonii contrahendi quæreretur, non abs re tamen erit inquirere: An non si adulteri uxore mortua, demum crimen duplicati adulterii judicari, sed in ira lapsum tamen quinquennii, (hoc enim 36 elapso, omnis inquisitio cessat. Philipp. Us. Pr. F. Libi. 4. Eccl. 81. n. 16. Habn. ad W. Ad. L. Jul. de Adul. n. 18. p. 740.) innotescat, aliaque 37 puella adultero nubere cupiens, pro ipso intercedat, ordinaria gladii pœna mitiganda sit? Et quanquam in Electoratu Saxoniz hæc quæstio dubio careat, quippe cum juxta expressam Constitutionem Electoralem 19. P. 4. §. Es soll aber ne ad innocentis quidem Conjugis intercessionem, sicque ne favore quidem contracti matrimonii, ordinaria gladii pœna mitigetur, Czov. P. 2. Qu. 55. n. 109. & III. ibique ak. extra Electoratum tamen Saxoniz, & ubi commune Jus Saxoni- 38 cum, Civile, & Carolinum obtinet, non ambigimus asserere, hoc casu ordinariam gladii pœnam in extraordinariam temporalis relegationis pœnam sponsa adulterum in exilium secutura, favore matrimonii contrahendi converti posse: (1) quia notissimi juris, 39 quod mortua adulteri uxore, antequam hic commissi convincatur adulterii, præsumatur uxor pro adultero marito intercessisse, hoc effectu, ut ordinaria capitis pœna in relegationem ex præsumpta mortuæ uxoris intercessione convertatur. vid. Czov. P. 2. q. 55. n. 50. & 55. ibique præjudic. (2) quod huic præsumptæ interces- 40 sioni accedat vera sponsæ intercessio, quæ tamen ultra mortuæ uxoris præsumptam intercessionem aliquid & ad minimum mitigationem perpetuæ relegationis in temporalem operabitur, præprimis cum in penis levioribus mitigatio favore 41 matrimonii contrahendi facilius locum inveniatur. Garpov. P. 2. q. 249. n. 39.

Sed misso adulterio duplicato, pergimus ad simplex adulterium, quod committit vel Solus cum Maritata, vel Solus cum Uxore. Priori casu in Electoratu Saxoniz utrisque pœna gladii dicitur, 42 tatur,

- tatur. Czov. §. 2. q. 54. n. 27. & 36. Berlich. P. 4. Concl. 27. n. 40. Extra Electoratum vero, & ubi Jus Commune Saxonicum & Carolinum viget, gladii quidem pœna in *Soluto obtinet in Adultera*, pœna fustigationis cum perpetua relegatione locum inveniente, per Nov. 134. c. 10. CCC. A. 120. vid. Czov. P. 2. q. 53. n. 41. Berlich. P. 4. Concl. 27. n. 35. Heig. P. 2. q. 29. n. 19. Hopp. in U. M. ad S. 4. §.
- 44 *de P. J. ibique Stryck.* Posteriori vero casu in Electoratu Saxoniz *maritus* ad fœminam solutam prolapsus, gladii pœnam incurrit, *soluta* vero virgis cœsa in perpetuum mittitur exilium. *Consl. Elect.*
- 45 *19. p. 4. w. Darüber aber Czov. P. 2. q. 54. n. 37. 40. & seqq.* Extra Saxoniam, ubi jus commune Sax. Civ. & Carolinum viget, *maritus* tantum fustigando & relegando in perpetuum, *soluta* arbitrarie punienda, relegationis temporalis, vel carceris pœna. Heig. P. 2. q. 19. n. 2. & 22. Coler. Dec. 176. n. 21. Czov. d. 1. n. 37. in fin. & q. praeced. 53.
- 46 Unde quaeritur: An ad intercessionem puellæ in priori casu sc. ubi *Solutus cum Conjugata rem habuit*, tam in Electoratu Saxoniz, quam extra illum, adultero nupturæ, in *favorem matrimonii*
- 47 *contrabendi*, ordinaria pœna hodie mitigetur? Et quanquam videatur dicendum, utrobique pœnam gladii in *honorem matrimonii contrabendi* in perpetuam relegationem converti posse, tum, quod ad intercessionem mariti innocentis, adulteræ h. c. in *honorem matrimonii contracti* utrobique remittatur pœna ordinaria, *Consl.*
- 48 *Elect. 19. P. 4. §.* *Dießen circa medium Czov. P. 2. q. 55. n. 2. 18. 23. & q. 54. n. 36. & qv. 53. n. 39.* tum etiam, quod non minor favor, sit futuri matrimonii non impediendi quam presentis non dirimendi. *Vid. Czov. P. 3. q. 149. n. 57. seq.* Quia tamen (1) à remissione pœnz *favore matrimonii contracti*, ad remissionem pœnz *favore matrimonii contrabendi* non simpliciter argumentari licet affirmative, uti constabit infra ex exemplo remissæ pœnz gladii pro stupratore intercedente, quæ vi compressa est, quæ tamen pœna non remittitur, si alia stupratori violento nubere velit, quanquam
- 49 *firmius negative inde petutum procedat argumentum.* (2) Insuper non facile pœna mortis remittatur *favore matrimonii contrabendi*, hinc
- 50 *que (3) textus & exempla deficiant, huic sententiæ subscribere dubitamus.*

Minus

Minus vero dubii res habere videtur in posteriori casu, ubi ⁵⁴
Conjugatus cum Soluta adulterium commisit: Cum hoc casu Solutæ nul-
 libi mortis supplicium imponatur. Unde non dubitamus ad in-
 tercessionem sponsi adulteram in matrimonium petentis, in *Ele-*
ctoratu Saxonia fugationem in perpetuam relegationem favore
matrimonii contrahendi converti posse: Sicuti ita in terminis casum
 decidit. *Carpzov. P. 3. q. 149. n. 6a. ubi adhuc incestus in linea Ascen-*
denti Affinitatis adulterio accesserat, & præjudiciis aliis ibi allatis con-
firmat. Extra Saxoniam vero aliquot dierum carcerem vel pœnam ⁵⁶
pecuniarum dictitandam esse.

Avero adulterio transitum facimus ad *Quasi Adulterium* quod ⁵⁷
in Desponsatas personas committitur *L. 13. §. 3. ff. Ad L. Jul. de Adult.*
 Cum enim inter has nondum verum sit matrimonium, etiam ⁵⁸
 qui sponsam comprimit, aut nexu sponsalicio susque deque ha-
 bito, cum Soluta se carnaliter commiscet, propriæ adulterium com-
 mittere haud dicitur; quia tamen appellatione nuptæ sponsa quo- ⁵⁹
 que venit, uti & sponsus mariti nomine continetur, juraque de ⁶⁰
 uno loquentia, etiam in altero locum habeant *L. 4. ff. de fund. dot.*
 nisi evidens disparitatis ratio dari possit. *Exc. D. Stryk. in Diss. de* ⁶¹
Jure sponsi & sponsæ c. 6. n. 7. in fin. imo nec spem matrimonii viola-
re liceat. L. 43. §. 3. ff. Ad L. Jul. de Adult. Brunn. in Proc. Inquis. c. 62
q. n. 24. Sponsæ violatio inde quasi adulterium appellari cœpit. Quor-
sum pertinet, quod non duntaxat ex communi sententia, & in spon-
sam sponsamque adulterium dicatur committi, de qua vid. Czov. 62
in Ipr. Eccl. L. 2. T. 10. D. 184. & in Pr. Cr. P. q. 2. §. 6. per tot. Stryk. d.
Diss. c. 6. n. 16. seqq. istaque sententia & Juri Divino. vid. Offea. c. 4.
eh. 13. conveniat, Ovidi que sequentibus haud parum adjuvetur
versiculis:

*Improbe tolle manus, quam tangis nostra futura est,
 Post modo si facies istud, adulter. eris.*

fed & in Ordinatione Ecclesiastica Megapolensi *Tu. Von denen*
Die sich mit zweyen verloben / verb. ein solcher ist als ein Ehebrecher
gegen der vorigen verlobten zuhalten / talis sponsaliorum violator pro
adultero habetur. Cum vero hujus quasi adulterii pœnam in jure ⁶³

M m m

Civili

† Civili certam nullibi reperire sit, illa autem quæ jure Divino *Deus.*
 22. vs 23. determinata legitur, hodie amplius non obtineat, com-
 64 munis, inque plurimis Germaniæ locis recepta sententia est, ex-
 traordinariam, vero adulterio minorem, majorem tamen stupro
 simplici, hoc casu poenam obtinere, puta fustigationem cum per-
 petua relegatione *Joach. à Beust. de spons. P. 1. c. 16. p. mibi 25. Cy-
 praus de spons. cap. 20. §. 25. n. 12. Heig. P. 2. q. 28. n. 8. Exc. Petr. Müller
 in Disp. de Muliere pregnante C. 1b. 4. Czov. P. 2. q. 5. 6. n. 36. seqq.*
 65 Quam, sicut in casu, quo Solutus alterius Sponsam compressit, in
 persona soluti æque ac sponsæ in Electoratu Saxoniz admittimus,
 præprimis cum claris eandem verbis ita constitutam deprehenda-
 mus in *Conff. Elect. Sap. Tit. von der Straff der Unzucht und des Ehe-
 bruchs verb. würde aber durch einer eines andern Braut / ehe denn der
 Brautigam beygelegt / wissentlich beschlaffen / so sollen beyde Person-
 nen zur Staupen geschlagen und des Landes ewig vertrieben werden.*
 66 *Joan. Ordini Matrim. de Anno 1624. punct. 4. §. würde auch ita ean-
 dem quoad sponsam credimus extra Electoratum Saxoniz; & ubi
 jus Commune Saxonicum, vel Civile viger, justo graviolem;*
 cum hac ratione sponsa adultera eadem afficeretur poena, qua uxor
 67 adultera solutum admittens; quod dispar matrimonii inchoati &
 consummati ratio haud admittere videtur, cum inibi vero adul-
 68 terio leviolem statui poenam, ipsi delicti qualitati magis conve-
 niat: Quam proinde relegationem temporalem, vel carceris poe-
 nam statueremus; Qualiter, uti ex Ven. Dn. Parente percepi, ju-
 dicatum est in Consistorio Megapol. Mense Sept. ah. curr. ubi
 sponsæ post sponsalia publica ab alio compressæ quadriennalis re-
 70 legatio dictata est. In illo vero casu, quo Sponsus ad feminam solutam acce-
 dit, in Sponso tantum fustigatio cum perpetua relegatione, in foe-
 mina autem soluta sola temporalis relegatio obtinebit, per ea,
 71 quæ fusius deducit *Czov. P. 2. q. 56. n. 45.* ibique præjudicis con-
 72 firmat. Quod itidem quidem in Electoratu Saxoniz admittimus,
 extra illam vero & ubi jus Commune obtinet, æquius putantes,
 Sponsum ad certum tempus relegari, Solutam vero ad aliquot sep-
 timanas carcere constringi, ne itidem quasi adulterii poena eadem
 sit, quæ veri adulterii, mariti cum soluta commissi, quam extra
 73 Electoratum Saxoniz supra diximus in marito esse fustigationem
 cum

cum perpetua relegatione, in foemina vero temporalem relegationem.

An vero hæc poena ordinaria tam in Saxoniam, quam extra 73
illam, si sponsa pro quasi adultero sponso, & contra sponsum pro
quasi adultera sponsa intercedat, & matrimonium non obstante,
quasi adulterio commissio, consummare velit, in honorem contra-
bendi matrimonii mitigetur, non incongrue hic quaeritur? Et sicuti 74
extra omnem dubitationis aleam positum est, si sponsum jure suo
uti velie, & dissolutionem sponsaliorum urgeat, tunc dissolutis
sponsalibus, per c. 25. X. de jur. jur. Fürstl. Mecklenb. Consist.
Ordin. Tit. von denen die sich mit zweien verloben. Czov. in Jurisp. Eccl. 75
L. 2. T. 10. D. 184. n. 9. ordinariam quasi adulterii poenam locum
obtinere, per supra dicta, ita favor consummandi matrimonii postula-
re videtur, ut remissa priori casu in Electoratu Saxoniae suffigatio-
nis & perpetua relegationis poena, locum tamen carceris poena
inveniat, Heig. P. 2. q. 28. n. 27. Coler. P. 1. D. 176. n. 37. Berl. P. 4.
Contl. 27. n. 149. & Czov. P. 2. q. 56. n. 52. & 56. ubi & præjudicia
videtis: Extra Electoratam vero hoc casu remissa itidem tempo- 76
ralis relegationis poena, sponsa ex arbitrio judicis mulctetur. In
posteriori autem casu in Electoratu Saxoniae, si quasi adultero deli- 77
ctum suum condonet & nuptiarum consummationem sponsa ur-
geat, itidem tantum carceris obtineat poena, ut Const. Elector. de
Anno 1619. & extra Saxoniam ultra Ecclesiasticam Poenitentiam &
leviorem mulctam non procedatur; Neque id sine ratione. Cum
enim, per supra notata, veri adulterii poena in honorem contracti, imo & 78
contrahendi matrimonii his casibus in mitiorem convertatur poenam,
cur non idem juris quoque esse debet in quasi adulterii poena re-
mittenda ad intercessionem laici sponsi sponseque: Recte enim docet 79
Czov. P. 2. q. 56. n. 53. non minorem h. c. honorem esse matrimonii con-
trahendi, & non impediendi, quam in adulterio à conjugatis perpe-
tato matrimonii contracti, & non dissolvendi.

Verum quamvis sponsi intercessio tantum quasi adulteræ 80
sponse profit, ipsi tamen quasi adultero juveni profutura est mi-
nime, utpote in cujus persona causa remissionis, favor sc. matri- 81
monii contrahendi cessat, arg. L. 6. §. 2. ff. de jur. Patron. indeque
hic ordinariam suffigationis cum perpetua relegatione poenam 82

- subire tenetur. *Petr. Theodor. in Coll. crim. Diff. 6. tb. 2. in fin. Benk. de Spons. P. 1. c. 16. & Czov. P. 2. q. 56. n. 58. seqq. ubi & prejudicium.*
- 83 Non dubitamus tamen, si Fritia, antequam quasi ille adulterii convictus sit, cum ipso sponsalia interim contraxerit, illorumque urserit consummationem, & hoc casu favore matrimonii coverabendi non impediendi pœnam fustigationis cum perpetua relegatione in carceris vel pecuniariam pœnam converti propitio jure posse.
- 84 Idem omnino juris est, si offensa persona, commisso à sponso vel sponsa quasi adulterio, moriatur, antequam hi quasi adul-
- 85 teri delicti perpetrati fuerint convicti. Sicuti enim tali casu in vero adulterio ordinaria ob præsumptam Conjugis intercessionem, per supra dicta, remittitur poena, ita & in hoc quasi adulterio idem omnino obtinere debet, cum & hic præsumatur, si persona offensa delictum scivisset, id alteri fuisse condonaturam, *vid. in terminis Czov. P. 2. q. 56. n. 63. ubi prejudicium.*
- 86 An vero ad intercessionem sponsi, seu partis offensa, ordinaria etiam remittenda poena sit sponsæ, alterius Uxoris maritum admittenti, omni carere dubio non videtur, eo quod dupli-
- 87 catum hic committi videatur adulterium, in quo intercessio innocentis partis in Electoratu Saxoniz nil operatur. *per supra dicta.*
- 88 Verum, cum itidem ex supra dictis satis clareat, verum & proprie ita dictum in sponsam haud committi adulterium, non dubitamus asserere, non duarum extra Electoratum Saxoniz, ubi in duplicato per supra notata adulterio ad intercessionem innocentis conjugis mitigandæ pœnz locus datur, hocque casu pecuniariæ pœnz locus esse potest, *Cypraus de Spons. c. 10. §. 25. n. 11. in fin. sed & in ipso Electoratu, ut ut crimen hoc simplici adulterio gravius*
- 89 sit, favore matrimonii coverabendi ordinariam pœnam in relegationis vel carceris pœnam commutari posse, cum in effectu juris talis concubitus pro simplici tantum habeatur adulterio. *Vid. Czov. in terminis n. 76. & 80. ubi varia prejudicia: Quod & ob paritatem rationis in pœna sponso cum alterius uxore concumbenti ad intercessionem sponsæ offensa remittenda & in perpetuam relegationem convertenda obtinere statuimus cum Carprau. d. l. n. 82. seqq.*
- 90 Sed, An etiam adultero marito hoc casu ad intercessionem Uxo-

Uxoris innocens in Electoratu Saxoniz remittenda sit poena *m-94*
pro cap. 3. plenius discutiendum reservamus; Hic binis tantum
 notantes, cum pro vero duplicato adulterio concubitus mariti
 cum sponsa non habeatur, inque poenalibus restrictiva juris inter-
 pretatio locum obtineat, *C. odia X. de R. I. in 6.* utique mitigationem
 poenae & hic locum sibi vendicare. *Conf. Czov. P. 2. q. 56. n. 87. & 89.*
ubi varia prejudicia.

Ad RAPTUS crimen quod stupro violento gravius dicitur, *96*
Deciano Tr. Crim. L. 8. c. 11. n. 8. Wes. in Parat. ff. Ad L. Jul. de Aduli.
n. 22. Finckel. O. n. 7. pag. 874. Stryk. ad I. E. Brum. L. 2. c. 18. §.
27. p. 721. misso vero & quasi adulterio, jam prolabimur, visuri,
 an & hic quoque casus mitigandi poenam ordinariam favore matri-
 monii contrahendi occurrat. Notamus autem hic in antecessum, poe-
 nam raptus capitalem esse, tam quoad ipsam raptorem, quam eos,
 qui opem huic flagitio dederunt. *L. Un. C. de Rapt. Virgin. ibique Br.*
& Peretz. §. 8. 7. de Publ. jud. ibique Stryk. & Hopp. Czov. P. 1. q. 40:
n. 27. ibique alk. De jung. CCC. A. 118. ibique Clafch. & Jus Lub-
ense. L. 4. T. 7. A. 2. ibique Mevius. Unde, si quis illicitis amoris *97*
 aut libidinis stimulis nimium indulgens ad impleta hæc violentiæ
 consilia prorumpat, & raptam carnaliter cognoscat, dictam capi-
 tis incurrit poenam. *Covarruv. in repetit. Clem. si furios. fol. 278. n. 8.*
Mavochi de A. I. Q. Cas. 291. n. 20. p. 216. & Cas. 360. n. 32. p. m.
436. Czov. d. l. n. 27. in fin. Brunner. in Ex. Just. 32. §. 8. Quæ poe- *98*
 na, num raptori remittenda, inque mitiorem commutanda sit,
 favore matrimonii contrahendi, si rapta sc. raptori nubere velit, non
 usque quaque expeditum est? Certe de Jure Civili id negatur,
 per disertum textum *L. Un. C. de Rapt. Virg. verba:* *Nec sit facultas* *99*
rapta virgini vel vidua vel cuilibet mulieri raptorem suum maritum exposcere,
sed sui parentes veluerint; (excepto rapto) eam legitimo copulente
matrimonio, quoniam nullo modo nulloque tempore datur à nostra Seve-
ritate licentia eis consentire, qui hostili more in nostra Rep student matri-
monia sibi conjungere. Qua cum dispositione juris Civilis etiam *100*
congruit Statutum Prævins. Datus Wolfenbutani verb. Da es sich
auch begeben würde, daß eine Jungfrau oder Frau von jemand mit
List/ Trug/ oder Hinterführung pervasionibus & inductionibus
ohne/ oder mit Gewalt/ nec raptum heimlicher Weise weggeführt/

- und solches von unsern Ehe-Dichtern und Nichtern beygebracht würdt / alsdenn soll nicht allein zwischen solchen Personen keine Ehe erkennen / sondern auch der / so gehörter-massen raptumbegangen / in gemeiner Rechte und unsere ernstliche Straffe gefallen seyn; Et Edictum poenale Hamburgense d. 21. Sept. 1676. verbis: Dasset jemand. 2c. entführet / selbe ihm heimlich oder öffentlich für oder nach der Verhehlung oder Entführung in oder ausser der Stadt / vor ordentlichen oder frembden Predigern sich trauen lassen würde / daß solche Handlung / ob gleich die Parteyen sich eyndlich verknüpfet / als an sich nichtig / Nullus und von keinen Bürgen / auff Summarisches Anrufen / so fort dafür erkläret / und für keine Ehe geachtet / noch gehalten / sondern als zu recht und dieser Verordnung nach ungsiltig / und unbündig cassiret / und das Gelübde vernichtet werden soll. Et paulo post. Der Entführer seiner Bürgen zugelassen haben / sondern zur Haft gebracht / ordentlich vorgeführet / und NB. ohne Gnade am Leben gestraffet werden. jung.
- 102 *Hamb. St. R. P. 4. T. 26. Cum vero de jure Canonico per c. 9. c. 36. q. 2. c. 6. c. 7. X. de raptorib. matrimonium inter raptorem & raptam subsistat, raptus consensu raptum precedente vel subsequente, ad. textib. Paul de Castro in L. Raptores C. de Episc. & Cler. Sanchez de matrim. L. 7. D. 12. n. 28. Molina, de J. & J. Disp. 27. n. 9.*
- 103 *Rittersh. de Diff. J. C. & C. L. 1. c. 21. c. 1. 6. c. 5. §. Quibus add. ususque fori tam in Saxonia, quam extra illam in toto Imperio, nisi ubi localibus statutis aliud cautum, Juris Canonici sequatur dispositionem, Exc. Stryk. ad Brun. Jus Eccl. T. 2. c. 18. §. 27. & 37. Hopp. in U. M. ad §. 8. J. de J. Benf. de sponsal. c. 39. Czov. P. 4. C. 30. D. 7. n. 9. & p. 2. qu. 75. n. 68. Estrinac. in Pr. Crim. P. 5. q. 145. n. 29. Philip. in U. Pr.*
- 104 *Inst. L. 4. Eccl. 94. n. 13. & Finkel. obs. 216. in Praxi nulli dubitamus asserere, hanc gladii poenam in favorem matrimonii contrahendi raptori remitti, inque extraordinariam relegationis converti posse. Magnif. D. Schilter. Ex. 49. §. 105. ubi praedict. Mev. ad Jus Lub. L. 4. tit. 7. A. 2. n. 3. Finkel. obs. 114. n. 18. Struv. Jurisp. For. L. 3. T. 78. §. 26. Wissenb. v. 2. Disp. 35. th. 6. Illustr. Stryk. ad Br. J. E. L. 2. c. 18. verb. Raptori matrimonium Generos. Dn. & Rhetz. in Act. Acad. D. 5. th. 23. in fin. Exc. Dn. Hopp. in U. M. ad §. 8. J. de Publ. jud. & Magnif. Dn. Praeses in notat. ad Lauterbach. Tit. de R. N. verb. Hoc etiam mutatum,*
- 105 *Singulare vero plane est quod Jure Lubecensi hoc casu distinguitur:*

tur: An rapta excefferit annum ætatis decimum sextum, an vero hanc nondum affecuta fit ætatem, ita, ut priori casu favore matrimonii contrahendi ordinaria gladii pœna in extraordinariam commutetur, in posteriori vero casu, non obstante, quod rapta eundem sibi copulari postulet, raptor ad capitales supplicium rapiatur. *Vid. Lüb. Stadt. Recht. L. 4. T. 7. art. 2. verb. Nimbt dann der Entführer sie zur Ehe / ist sie 16. Jahr alt / und darüber / so können sie nicht an Leib und Leben gestraffet werden / ist sie aber unter 16. Jahren / so soll der Ehler mit dem Schwerdt gerichtet werden. inibi que Mev. ubi n. 4.*

Quid si vero rapta raptori nubere nolente, alia in matrimonium petat raptorem, an & hoc casu ordinaria gladii pœna in extraordinariam favore matrimonii contrahendi commutanda? Non putamus, quia gladii pœna in honorem matrimonii contrahendi non tam facile mutatur in levioram. *Coov. P. 2. q. 149. n. 591. (2).* Quia ne in leviori quidem stupri violenti crimine ordinaria mitigatur pœna, alia quam vi stuprata violento stupratori nubere volente. *Mev. ad Jus Lüb. L. 4. T. 7. Art. n. 17. in fin. & (3)* Quia alias sub velamento matrimonii contrahendi facile capitis vitari pœna posset & in aliis capitalibus delictis.

Raptui affine est STUPRUM VIOLENTUM cum a raptu ad stuprum violentum, ceu minus grave delictum negative argumentari liceat, docentibus *Berlich. P. 5. Concl. 41. n. 19. Carpz. P. 2. q. 75. n. 69. & Stryk. in not. ad J. E. Brun. L. 2. cap. 18. §. 17. p. 721.*

Hujus vero violenti stupri pœna jure Civili per *L. 1. §. Quo nuptio, ff. de Extraord. crimin. L. Mariti. 29. §. ult. ff. Ad L. Jul. de Adult. & hodie ubique fere est gladius. Conf. Crim. Caroli V. A. 119. verb. So jemand einer unvordemmbren Ehefrau / Witber / oder Jungfrau mit Gewalt / oder wider ihren Willen / ihre Jungfäulich / oder Fräuleiche Ehe nehme / derselbe Uebthäter hat das Leben verwirret / und soll ethem Nädler gleich vor Leben zum Tode gebracht werden. *Berlich. P. 5. Concl. 41. n. 200. Joh. à Sande II. 5. Fris. Der. Dis. Penet. in L. ad L. Jul. de adult. n. 48. Cui convenit Jus Divinum, Deut. 23. vs. 25. 112. Jus Lubecense L. 4. Tit. 7. art. 11 inibi que Mev. Culmens. P. 2. E. 5. Tit. 10. v. ult. nec non Sagonicum. L. p. 111. 46. vid. Jus Brov. & 123. Confus.**

114 *Constit. Elect. 30. P. 4. imibique Czov. Def. 3. Ubi id tamen singulare*
est, quod quoad paritatem supplicii, violentum stuprum etiam
in meretricem committatur, Landt. L. 3. n. 46. & Constit. Elect. 31. P.
4. juncta Ord. Eccl. Rubr. von Straffe der Unucht. Czov. P. 2. q. 11. n.
 115 *6. Richt. Dec. 28. n. 84. & Finkelt. O. 144. n. 13. Quodque omne*
animal, quod tempore violentiæ adfuit, simul occidatur, insu-
 116 *perque ædificia prædiorum, in quibus mulieres vel virgines vio-*
lenter compressæ, ad terram prosterantur. Landt. L. 3. A. 1. Quod
ultimum tamen hodie in desuetudinem abiisse cum Calero P. 1. D.
 117 *176. n. 102. Berlích. P. 5. Concl. 41. n. 28. notat Philipp. in U. Pr. J. L. d.*
Eccl. 24. n. 21. Hanc vero gladii pœnam in favorem matrimonii con-
trahendi, vi compressa stupratori soluto nubere volente, mitigari
in relegationis pœnam, stuprata stupratorem in exilium secuturæ
unanimitè eodrum calculo comprobatur. Farinac. Op. Cr. L. 5. q. 145.
3. raptus. n. 97. Czov. P. 2. q. 75. n. 65. & P. 4. C. 30. D. 7. Finkelt. obf.
 118 *114. n. 17. Menoch. De A. J. Q. Cas. 2. q. 2. n. 27. Brunn. in J. E. L. 2.*
c. 18. §. 27. ibique Exc. Stryk. & præjudicia. Neque sine ratione
 119 *(1) Enim n. 9. hujus capitis vidimus, pœnam gladii in raptu mitiga-*
ri in relegationem, si rapta raptorem petat maritum, cum vero
eadem raptæ & vi stupratæ sit ratio. Lessius de J. & J. L. 4. c. 3. Dub.
9. n. 66. vs. si non abducatur. Stryk. in not. ad Brunn. J. E. Lib. 2. c. 18.
 120 *§. 27. p. 721. procedente argumento à raptu ad stuprum violentum,*
vid. Stryk. d. l. Czov. P. 4. C. 30. D. 7. n. 7. Berlích. P. 5. Concl. 41. n. 13.
 121 *utique & in stupro violento idem juris est. (2) Favenda utique*
est personæ per vim stupratæ, quo per matrimonium subsequens
eo magis compensetur injuria ipsi illata. Illustr. Stryk. in not. ad Brunn.
jus Eccl. d. 1. quæ ceteroquin difficulter repertura est maritum, sic-
que stupratore ad supplicium rapto, duplex incursura incommo-
 122 *dum, sc. (a) quod per vim stuprum patia & (b) spe futuri matri-*
 123 *monii orbata sit. (3) Accedit, quod ceteroquin ipsi absque cul-*
pa stupratæ, omnis adimetetur via ignominie purgandæ, quod
ab omni humanitatis lege alienum videtur, cui sat afflictionis ad-
huc est, quod violento stupratori sociata, per copulam matrimo-
nialem in perpetuum ipsocum ire exilium teneatur. Czov. & Finkelt.
supra all. loc. jung. Bv. in J. E. L. 2. c. 17. §. 17. & in Proc. Inquisit. c.
 124 *p. n. 65. ubi laudat sententiam Caroli Burgundia Ducis, Comitum,*
 qui

qui puellæ rusticæ vim intulerat, post consummatum cum rusticana matrimonium, ipsamque ex asse heredem scriptam, misso spiculate truncari jubentis, quo & sibi, ac læsæ simul fieret factis.

Quod autem diximus, favore matrimonii contrahendi stupratori violento gladii remitti pœnam, hoc aliter accipi nolumus, quam si vim passa ipsi nubere velit, illa enim nolente, vel stuprator legitimum uxorem habente, utur stuprator se vel centies ad illam ducendam offerat, gladii tamen pœnam evitabit minime. *Mev. ad J. Lub. L. 4. tit. 7. A. 1. n. 7. Czov. P. 4. C. 31. D. 8. per tot. ubi & præ-judicium.* Cessat enim favor matrimonii, si hoc stuprata recuset, ad quod invita compelli nequit. Illud singulare est, quod jure Lubecensi stuprator invitatus stupratam ducere uxorem cogatur. *Lübsh. Et. R. L. 4. T. 7. A. 1. & Mev. ibidem. n. 16.*

An non autem hanc ordinariam gladii pœnam evitabit violentus stuprator, si per vim compressa ipsi nubere nolente, aliam eundem in matrimonium puella petat? Et respondemus Neg. (1) Quia pœnæ ordinariæ remissio in favorem vi stupratæ potissimum introducta est, quo afflictionis habeat solamen, quæ ratio, cum cesset in alia puella, cessabit & merito dispositio. *Vid. Mev. ad Jus Lubec. d. l. n. 17. & all. ab ipso Virgil. Pingizer. qu. 8. n. 6. seqq.* (2) quia in delictis capitalibus zgre ordinaria pœna favore matrimonii contrahendi mitigatur & (3) quod hac via impunitum facile futurum sit stuprum violentum, non defutura forsitan, quæ bonam nubendi occasionem ambabus amplexura sit, præprimis si violentus stuprator facultatibus sit instructus. *vid. Generos. Dn. Rhetz. in Med. Acad. Diss. 31. th. 9.*

Stuprum Violentum jam ordine excipit *Stuprum Voluntarium* s. *Non Violentum*, cujus pœna, quod Remp. concernit, regulariter in Saxonia incarcerationio est, ne quidem ex arbitrio judicis in multam convertenda, *Vid. Const. Elect. de 30. Sept. 1609. quæ repetita est 1612. & 1624. Vid. Czov. in Jpr. Eccl. L. 3. Def. 74. n. 11. Extra Saxoniæ vero vel incarcerationio vel pecuniaria. Brunn. in Proc. Inquisit. c. 9. S. 5. S. 50. Farinac. in Pr. Cr. P. 4. T. 16. q. 147. n. 99. Mev. ad Jus Lub. L. 4. Tit. 5. A. 1. n. 28. Hopp. ad S. 4. J. de P. J. in Us. Pr. Hac tamen pœna mitigatur, si stuprator à se compressam ducat uxorem*

in honorem matrimonii contrahendi, ita, ut in Saxonia carcer ad pau-
 ciores dies puta 5. vel 6. restringatur *Mey. d. l. n. 31. & Carpz. d. l.*
Def. 76. n. 17. alibi vero levior præstetur mulcta. Cum vero ali-
 135 quando incarceration in fugigationem convertatur: v. gr. Si vilis
 conditionis homuncio Nobili puellæ stuprum inferat, *Vid. Philipp.*
in U. Pr. 7. L. 4. Eccl. 84. n. 18. ibique plena manu addisti. Dd. non du-
 136 bitandum est, hanc tamen etiam pœnam in favorem subsecuturi ma-
 trimonii, si quidem Nobilis rustico nubere velit, mitigari & in
 carceris pœnam converti posse: Sed & idem hoc casu obtinere do-
 137 cet *Moller. ad Const. Elect. 27. P. 4.* si rusticus stupratam ducere pa-
 ratus sit; hac licet vel ipsi nubere nolente, vel metu Parentum
 138 refragante. Par ratio est in *Pœnitentia Ecclesiastica* vulgo det. *Str-*
chen / Buß / quæ etiam in favorem matrimonii contrahendi remittitur,
 inque mulctam convertitur, si stuprator stupratam ducere velit:
 139 matrimonium enim metu publicæ deprecationis impediatur, sed
 illa remissa, quantocius consummetur, æquitatis ac humanitatis regu-
 140 lis apprime convenire videtur, pœnitentiam Ecclesiasticam hic re-
 mittere, præprimis si vita illorum ceteroquin bene antea talem
 remissionem suaserit. *Vid. Caov. in Jurispr. Eccl. L. 3. Def. 88. n. 5.*
seqq. ubi n. 16. præjudicia.
 141 Multo magis vero hæc *publicæ deprecationis* remissio locum ha-
 bebent in *personis Desponsatis*, si hæc ante copulam Sacerdotalem con-
 142 cubitum anticipaverint: Ut ut enim illorum sententiæ neutiquam
 accedere possimus, qui desponsatos ab omni plane pœna absol-
 vunt, eo quod in Dei oculis vi mutæ sponsonis, indeque de-
 scendentis validæ obligationis, veri jam tum conjuges videantur.
 143 *Vid. Exc. Müller. in Diss. de Pœnit. Ecclesiast. c. 4. n. 79.* qui potius non
 levem inter desponsatos & Conjuges agnoscimus differentiam, ne-
 minemque difflurum esse adopinamur, anticipationem concubi-
 tus, vulgo das *Borspiel /* Ordinationibus Ecclesiasticis, quæ omnia
 144 ordine & decenter in Ecclesia fieri desiderant, bonisque moribus
 ac ipsius honestatis contrariari regulis, certissimumque inconti-
 nentiæ ac inordinatæ libidinis dare argumentum, atque inde juste
 metu pœnitentiæ Ecclesiasticæ arceri desponsatos à festinato con-
 145 cubitu; attamen, quia subsequens matrimonium omnia vitia præ-
 cedanea purgat, c. *Tanta X. qui fil. sunt. legit. efficique*, ut fictione

Jctorum retro nuptiæ jam ante copulæ carnalis accessionem videantur esse confirmatæ, & omnisque culpa censeatur sublata, favore id datur matrimonii contrahendi, ut remissa pœnitentia Ecclesiastica, levior pœna pecuniaria dicitur. *Exc. Dn. Müller. in Diff. de Pœn. Eccl. c. 4. n. 76. & in Diff. de Hierologia. Scet. 5. th. 4. Illustr. Dn. Stryk. Vol. 1. Disp. De Jure Sponsi & Sponsæ c. 6. Czov. in Jpr. Eccl. L. 3. Defin. 88. n. 26. seqq. Hopp. in U. M. ad pr. J. de Nupt. præpimis si anteacta vita aliud non postulaverit. Müller. d. Diff. de Pœn. Eccl. c. 4. n. 79. Hopp. d. l. jung. Cypr. de Spons. c. 5. §. 10. n. 2. & c. 13. §. 54. n. 1. & 2. ubi adjicit: Sponsam tamen h. c. in pudicitiz deperditæ signum velatam ac vittatam incedere debere, eo, quod clam pudicitiam suam sponso prodiderit.*

Hæc ita sese habent, si ipse Sponsus post contracta Sponsalia concubitum anticipaverit: At vero quid juris, si ante Sponsalia sponsa ab alio compressa, ac virginitatis flore privata, celata hac corruptione, Titio spem matrimonii fecerit? Et quanquam, si velit Titius, eam propitio repudiare jure possit, arg. c. 1. Marib. vs. 19. 150 Nov. Leon. 193. Vid. Stryk. & Hopp. ad pr. de Nupt. Ziegl. ad Lancell. L. 2. Tit. 12. §. 1. Menzer. de Conjug. p. 90. Ungeb. Ex. 1. q. 8. jung. Ord. Eccl. Megap. Th. Wann einer eine vor Jungfrau nehme / so vorhin von einem andern geschwängert / cessanteque licet Veteris testamenti pœna, qua de Vid. Dets. 22. vs. 20. & 21. stupratæ, tam ob commissam fornicationem, quam concurrens falsi crimen, dum publice se pro virgine gessit, suamque dolose sponso conditionem celavit, & adulterinam subijcere prolem conata fuit falsa ac ementita hæc puella, Pœnitentiæ Ecclesiasticæ pœna, ipsis vero Parentibus scienter ipsam elocantibus carcer vel multa jure imponi possit, Cypraus de Sponsal. c. 13. §. 45. & 46. Gerhard. de Conjug. §. 12. Müller. in Diff. de Muliere prægnante. c. 5. n. 16. Si tamen Sponsus Sponsæ injuriam sibi illatam, tentata feliciter à Consistorio reconciliatione, remittere, eidemque cohabitare velit, favore quoque contrahendi matrimonii Ecclesiasticorum judiciorum frequenti obtinuit usû, totam hanc pœnam in logge mitiorem converti, Cypr. d. l. præfertim, si sponsa à celebratis sponsalibus se modeste gesserit, culpamque commissam decenter fuerit deprecata.

Sed quid si sponsus duabus sponis fidem de matrimonio dederit,

- rit, posteriorem vero carnaliter cognoverit, anæ, etiam hoc casu pœna fustigationis vel relegationis in vilioris conditionis, confiscationisque in honestis personis jure Civili, S. 4. J. de publ. Jud. L. 28. C. Ad L. Jul. de Adult. Berlich. P. 4. Concl. 28. n. 56. Czov. P. 2. q. 66. n. 23. & P. 2. q. 67. n. 25. seqq. & in Electoratu Saxoniz nummellarum inclusionis, una cum perpetua relegatione dicitanda. Exc. Stryk. in Diff. de Jure Sponsi ac Sponsæ. c. 6. n. 28. Czov. d. loc. per ordm. Eccl. Electoral. Tit. von Ehesachen. Rubr. von Ehegelübniß. jung. Joach. à Beuß. de sponsal. c. 10. §. Secundo sponsalia. ad intercessionem
- 257 primæ sponsæ innocentis, ipsum recipere volentis, mitiganda est? Et verius est, Sponsum hoc casu favore matrimonii contrahendi ab ordinaria pœna liberari, illamque in pœnam carceris vel aliam arbitrariam, cum jactura tamen famæ converti. Vid. Ord. Escl. Elect. Tit. Von Ehesachen. verbis: Und auff den Fall soll das verbrechende Theil ic. anrücklich seyn und mit Gefängniß oder sonst willkührlich gestraffet werden. Stryk. in d. Diff. de Jura Sponsi & Sponsæ c. 4. n. 3. Berlich. P. 4. Concl. 28. n. 25. Moller. ad Conf. Sax. 20. P. 4. n. 12. in fin.
- 258 Neque miraberis famæ tamen deliquium hoc casu sponsum patitur posteriorem sponsam comprimentem. Enimvero, cum Serenissimus Elector Saxonicus sponso in venereos amplexus post celebrata sponsalia alterius foeminae ruenj, pœnam fustigationis ob violatam sponsaliorum fidem imponat, Czov. P. 2. q. 56. n. 37. Czov. de Sponsal. c. 10. §. 20. n. 2. hocque nostro casu concubitus cum secunda sponsa in gravius utique delictum iaciat, cum contra leges hic bina contrahens sponsalia, gravius fidem sponsaliorum adhuc violare videatur, arg. Art. 121. CCC. Beuß. de sponsal. P. c. 15. verb. sed propter adulterium eam, qua non ignoravit prima sponsalia cum
- 260 illo pœna Adulterii plectendum esse, & inde gravius etiam coerceri potuisset, de fama dispensasse non creditur Elector, licet in honorem matrimonii contrahendi de severitate pœnæ aliquid remiserit. vid. supr. all. ord. Ecclesiast. verb. anrücklich seyn.
- 261 Illud vero non minus adhuc singulare est, quod illo casu, quo prior sponsa sponsum adhuc in matrimonium petit, ut ut secundam carnaliter cognoscendo sponsam fidem sponsaliorum tam graviter violaverit, mitigatio pœnæ in favorem futuri matrimonii facta, etiam secundæ sponsæ profitur, pœna publicæ numellæ & perpetuæ

**petus relegationis in carcerem vel aliam arbitrariam cum famæ ja-
ctura convertenda.** *Ord. Eccl. Elect. 1. Tit. von Ehefachen Rubr. von
Ehegelübniß.* verbis: So wohl auch die andere verlobte Person. 162
Modo tamen haud ignara priorum sponsaliorum sui copiam spon-
so fecerit. *Czov. P. 2. q. 97. n. 46. Stryk. proxime all. loc. n. 30. Cujus* 163
*non alia potest dari ratio, quam quod aliquo modo ignoscendum
videatur ei, quæ spe futuri matrimonii deliquit. Czov. d. l. n. 50.
ubi & præjudicia.* Nec aliter se res habet, licet prior sponsa spon- 164
sum recipere nolit: remittitur enim & mitigatur tamen ordinaria
publicæ numellæ & perpetuæ relegationis pœna in diuturniorem
mutanda carcerem, si modo secunda sponsa priorum sponsaliorum
ignara cum sponso matrimonium per hierologiam consummare
velit. *Rosa in addit. ad Müller. Const. Sax. 20. P. 4. n. 12. Berlich. P. 4.
Concl. 28. n. 59. Czov. P. 2. q. 67. n. 55. Stryk. d. Diff. 5. 6. n. 32.* Suadet 165
liquidem partim favor matrimonii cum sponsa ultima ineundi, par-
tim etiam ipsius sponsæ, quæ ignara priorum sponsaliorum fidem
matrimonii dedit, & illius spe, corporis usuram sponso concessit,
ordinariam hic non minus mitigari pœnam, quam ubi ad inter-
cessionem prioris sponsæ illa mitigabatur, cum non minus huic
innocenti, quæ priorum sponsaliorum expers spe matrimonii de-
liquisse creditur; injuria illata sit, quam priori. *vid. Czov. d. l. ubi
& præjudicia.*

Quid, si vero impostoris malitia eo processerit, ut utramque 166
impregnaverit Sponsam? Et quanquam ob delicti qualitatem, cui 167
ob copulæ carnalis reiterationem aggravans quædam accessit cir-
cumstantia, severiori pœna sponsus dignus sit, *Vid. Excell. Dn. 168
Cass. Matth. Mülleri, Diss. de actu iterato passim & Czov. P. 2. q. 67. n.
37.* si tamen prior sponsa ipsi hanc culpam condonare & sponsalia
consummare velit, in favorem matrimonii contrahendi à numellis libe-
ratus tantum relegabitur, sponsa ipsam in exilium secutura. *Vid.
Joach. Beust. de sponsal. c. 15. vers. verum enim vero p. mibi 25. & Cypr.
De sponsal. c. 10. §. 20. n. 2. p. mibi 367.* quæ posteriori omnino præ- 169
ferenda, eo quod ipsi per consensum sponsalium ipso concu-
bitu consummatum fortius jus quaesitum sit, quam sponsæ poste-
riori ex secundis & illegitimis sponsalibus copula licet carnali con-
summatas.

Nan 3

Cum

- 170 Cum vero sæpius post contracta sponsalia sponsus, nulla
honestâ impulsus causa, ex levitate vel ex temeraria quadam ma-
171 litia, nonnunquam etiam difficultate pressus alimentorum futuræ
Uxori præstandorum, sponsam suam deserat, non abs. re erit, in
pœnam malitiosi desertoris, antequam ad ultimum carnis delictum
properemus, inquirere, dispicereque, num & hæc favore: *matrimo-*
172 *monii contrahendi* mitigetur? Et sicuti indubium est, desertam
sponsam legitime instituto processu desertorio, à sponso per sen-
tentiam liberari posse, sicuti pronuntiatum est *Mense Sept. a. c.*
173 *in Consist. Megapolensi*, ita non dubitamus, relegationis admi-
nimum pœnam in desertorem statui posse, si ejus dein copia ha-
berî possit. *arg. Ord. Eccl. Sax. sub Tit. von Ehegatten so einander böse*
174 *sich verlassen* / ubi conjugii malitiose thori sociam desertenti fustiga-
tionis pœna dicitur, cum perpetua relegatione. Cumenim de-
175 fertio malitiosa Divinam pariter ac Humanam eludat ordinatio-
nem, spemque matrimonii datam turpiter fallat, impium foret
hanc impietatem ac malitiam impunitam relinquere. Mitigari ca-
men hanc relegationis, inque carcerem mitiorem vel pecuniariam
mutari pœnam posse *favore matrimonii consummandi* statuimus, si
sponsa deserta, remissa sponso culpa, ipso cum matrimonio con-
summare cupiat, cum & deserta Conjuge marito culpam remitte-
176 tente, pœnz fustigationis obtineat mitigatio. *vid. Ord. Eccl. d. verb.*
Es wäre dann / Beiß. de sponsalibus P. 1. c. 6. verb. hic secundum est.
p. m. 84.
- 177 Sequitur jam *Fornicationis* crimen, ipso voluntario stupro
gravius, à fornicibus s. locis obscuris, in quibus olim meretri-
ces corpora sua vulgabant, ita dictum. *Vid. Ursin. Diss. De Quest.*
178 *Meretric. c. 1. n. 19. usque ad 24.* Quod committitur cum illis, quæ
non tantum secundum glossam *c. Vidua. Dist. 34.* plures quam 23000
viros admiserunt, sed quæ turpis acqzæstus causa passim & sine
179 delectu pluribus pudorem vulgant. *L. 43. pr. §. 2. ff. de R. N.* Si-
cuti autem pietatis ac honestatis adversatur Legibus, brutorum
180 adinstar commiseri, ejusque farina homines recte ex vicinia ex-
pelli possunt, ne bonis scandalo sint, ac corruptioni. *arg. Nav. 14.*
181 *§. 1. Vid. Diss. Exc. D. Gerdes. de jur. Vicinarum Concl. 10. §. 7.* ita ju-
re Lubecensi relegandæ, & redeuntes ad locum, ex quo exesse
jussæ

jussæ sunt, publice ad palum infamem fustigandæ & sub mortis
 pœna bannisandæ sunt Lûbsch. Et. R. P. 4. T. 5. A. 5. illo, qui rem
 cum meretrice habuit, extraordinariam quoque pœnam incursum.
 Czov. Pr. Cr. P. 2. q. 70. n. 43. graviolemque coercionem adhuc
 meritorio, si cum deformi vetula concubuerit; *Glossa ad c. 4. q. 6.*
 Berlich. P. 5. Concl. 39. n. 161. Remitti tamen etiam hanc pœnam &
 minui favore matrimonii contrahendi, si quis opus misericordiæ exer-
 cere & à turpi vita retracturus meretricem, eandem sibi matrimo-
 nii vinculo copulari cupiat, docet pluribus. *Exc. Mev. ad J.*
Lub. d. 1.

An autem hæc pœnæ mitigatio in aliis quoque delictis capi-
 talibus v. gr. furto, locum sibi vendicet, ut in honorem matrimo-
 nii ad petitionem puellæ furî nupturæ, laquei pœna condemnato
 sit remittenda, apud omnes æque expeditum non est. Præter-
 quam enim, quod apud Hispanos, teste *Chassenao in Consuetud.*
Burgund. §. 2. Bisfold. L. 2. Pol. c. 2. §. 3. n. 19. Busio. ad L. 26. §. fin. n.
3. ff. Ex quib. caus. major. id usu obtinuerit, idemque & de Galliæ
 moribus testetur. *Chassenus. 1. Tr. Rubr. 1. §. 6. verb. nisi habeat aboli-*
tionem n. 98. nec desint Juri, qui *contrahendi matrimonii favorem* eo
 etiam extendunt, quos magno numero allegatos videlis apud Czov.
 P. 2. c. 88. n. 23. & P. 2. q. 149. n. 49. veriore tamen illorum arbi-
 tratur esse sententiam, qui ultra casus recensitos in capitalibus
 delictis favore matrimonii contrahendi mitigationem pœnæ mor-
 tis non admittunt. (1) Quia contraria admilla sententia, via aper-
 ta panderetur ad omnis generis delicta illis, qui spe impunitatis
 ac matrimonii cum puella se ipsam postea offerente, vel à crimi-
 nis socio oblata contrahendi, provocati deliquerunt, non sine
 maximo Reipl. detrimento, cujus interest, delicta non manere
 impunita, *L. 51. §. 2. ff. ad L. Aquil. L. 95. §. 1. ff. de solut. sed impiis*
ac malis hominibus purgari provinciam, ut in quiete permaneat.
L. 13. ff. de Off. Pres. L. 2. C. qu. lic. unic. in Jud. se vind. jung. L. 14. C.
de pœn. c. 33. in f. C. 23. qu. 4. (2) Quia vigor disciplinæ publicæ
 qui solvi pœnas vult ob maleficia, *L. 70. §. ult. ff. de Fidej. L. 9. §. 5.*
ff. de Public. & veſtig. L. 3. C. de Episc. Aud. non permittit, sub vela-
to matrimonii pœnam criminis intermitteri, arg. L. 27. C. ad L. J.
de Adult. ibique Brunn. cum potius, teste Seneca, pinguior victima

DEO maectari nequeat, quam homo sceleratus, secundum distinctionem, quod refert Zieriz. in Epist. Dedic. notis ad C. C. C. premissa:

Pinguior ulla nequit maectari victima Summo,

Quam meritis fieri victima sacra DEO.

- 194 vid. C. Quali nos. 43. in fin. C. 23. qu. 5. (3) Quia, si matrimonii favori promiscue tantum daretur, sequeretur, nullum maleficum uxoratum unquam ob capitale delictum capite plecti posse, cum contracti matrimonii non dissolvendi minor favor esse non possit, quam contrahendi non impediendi: quod tamen oppido absurdum: Hinc recte docet *Illustr. Dn. Rhet. in Medit. Acad. Diff. 31. Tit. 9.*
- 195 Vulgi istam erroneam, omnique destitutam fundamento esse opinionem, quasi ob crimen aliquod ad poenam ultimi supplicii condemnatum expetere possit puella innocens in matrimonium & hac ratione a morte liberare. Cui calculum suum adjiciunt *Finckelb. obs. 114. p. 847. n. 4. Gomez. Var. Resol. Tom. 3. c. 13. n. 37. Coler. P. 2. Dec. 238. n. 3. Harpr. ad S. 7. J. de J. N. G. & C. n. 28. & Tit. de Obl. qu. ex del. S. 5. n. 92. seqq. inib. allegg. & Boccr. de Furt. c. 3. n. 31. & de Adulter. c. 5. n. 72.*
- 196 Nec aliud obtinere remur, etiamsi meretrix sit, quae ad ultimum supplicium condemnatum in maritum petit: Ut utenim h. c. facilius mitigationem poenae favore matrimonii contrahendi locuta inventuram esse autumet *Francisc. Vivius Lib. 1. Comm. Opin. lit. C. verb. condemnatus ad mortem. Suarez in obs. recept. sent. lit. M. n. 135.*
- 197 verb. meretricis matrimonium alique. eo, quod (1) meretricem ab erroris semita ad frugi vitam revocans, magnum charitatis opus, ad peccatorum remissionem ipsi profuturum facere videatur c. inter
- 198 opera. X. de spons. gloss. in c. 1. caus. 33. qu. 1. Quodque (2) ipsi facinoroso ipsa promerita poena gravius aliquid accidat, per individuum meretricis ac levis istiusmodi personae consortium; *Suarez. in Annot. ad Res. Gomez. T. 3. c. 13. n. 37. Harpr. ad S. 9. de J. N. G. & C. n. 23. & Czov. P. 2. qu. 88. n. 24. in fin.* Cum tamen in foro judiciali hac ratione promeritae subtraheretur maleficus poenae citra legis permissionem cum maximo Reip. & partis offensae praesudicio. meretricis intercessionem ipsi ad mitigationem poenae nil prodesse statuimus. *vid. Paris. de Puteo in Tr. de Sindic. fol. 116. Petr. de Bernia in addit. ad Jac. Burr. in L. Raptores 54. C. de Episc. & Cler.*

Illud

Illud interim largiuntur omnes fere Jcti : Principem h. c. ex-
tra homicidium, *Vid. Brunnem. ad L. 27. C. ad L. 7. de Adult. in fin.*
mortis pœnam condemnato remittere, aut in leviolem mitigare
pœnam posse favore matrimonii contrahendi *arg. L. 9. §. 11. L. 27.*
§. 31. ff. de Pœn. Vid. Illustr. Dn. Kulpis in Dissert. Acad. de Jure circa
cadavera punitor. cap. 4. §. 4. in fin. Brunnem. d. l. §. in Exerc. Justin. 31.
Tit. 28. §. 3. Virgil. Pingiz. qu. Sax. 8. n. 3. Czov. P. 2. qu. 88. n. 30. ubi
præjudicium.

Quo casu non incongrue quaeritur : *An non fur à pœna laquei* 201
ad intercessionem puellæ vel meretricis liberatus à promissa fide conjugali po-
ssit reflire possit ? Et quanquam id videatur affirmandum esse, eo, 202
quod metu mortis compulsus fidem de matrimonio dedisse videat-
tur ad mortem condemnatus, qualis metus impedit matrimonium,
illudque ipso jure nullum reddit *L. 22. ff. de R. N. L. 14. C. de Nupt.*
c. 2. X. de h. qu. vi. aut mer. caus. c. 5. X. de R. J. c. 14. §. 17. X. de
spons. Czov. in Jpr. Eccl. L. 2. Def. 17. §. Hopp. ad pr. J. de Nupt. P. 52.
Verior tamen sententia est negativa (1) quia ille metus non est fu- 203
ri incussus *ad sponsalia extorquenda*, sed propter prævium delictum,
Magnif. Stryk. ad Br. 7. Eccl. L. 2. c. 16. §. 2. verb. licet minor sit metus
in f. (2) quia consensus damnati ex duobus malis, quod minus 204
est, eligentis, de natura inviti & spontanei non tantum participat,
sed & vicinior videtur esse illi, quod sponte fit. *L. 21. §. 5. ff. qu.*
met. caus. conf. Diff. D. Balbas. de Nupt. c. 3. n. 26.

Coronidis loco notamus : non remittendam capitis pœnam 205
esse fœminæ Carnifici nupturæ : ut ut enim dubitandi ratio inde de- 206
sumi posse videatur, quod ex vulgi opinione carnificis sordeat
officium *Czov. P. 3. qu. 107. n. 58 Besöld. in thes. Pract. vb. Schergen.*
Exc. Dn. Praeses in Dissert. de Invito, nullo previo facto obligatorio contra-
ctus vel delicti c. 2. n. 48. ib. all. Conrad. Dinner. §. Walber. sicque sa- 207
tis puniri videatur puella, talem in maritum acceptura, à cujus
aliæ confortio abhorrent, quodque subveniendum sit carnifici, sui
parem ob levis notæ maculam sibi adhærentem ægre inventuro.
Quia tamen ex veriori sententia carnificis officium, utpote ad ju- 208
stitiam tuendam pertinens, nil infamæ ac improbitatis habet, *Matth.*
Bernegger. in Decad. 1. qv. 11. ad Taciti Germaniam, §. Magnif. Dn. Prae-
ses d. Diff. n. 49. c. 2. insuperque sui similem carnifex facile invenire 209
potest,

potest, nullam advertimus justam & probabilem causam, quam propter Magistratui hic fas esset, ordinariam mortis poenam mitigare.

HO An vero recte faciat foemina mortis reae, si oblato à carnifice matrimonio vitam redimere abnuat? docet *Celeberr. D. Beckmann in III Linea Mor. Doctr. c. 15. §. 3.* ad quem brevitate studio B. L. remitto, à quo simul veniam mihi polliceor, quod tempore exclusus & itineri instanti accinctus casuum enumerationem, in quibus FAVORE MATRIMONII JAM CONTRACTI ordinaria mitigari poena potest, quosque Capiti III. destinaveram, alii occasione ac speciali Dissertationi reservare cogar: Quod, aliaque pro ingenii modulo hic dicta pro candore suo meliorem in partem interpretabitur.

SOLI DEO GLORIA.

DISPU.

MITIGATIONE
POENARUM
FAVORE MATRIMONII
CONTRACTI

Uon
Belinder Bestrafung

3u
Shren dem Heil. Ehestand.

Q V A M
SUFFRAGANTE DIVINI NUMINIS GRATIA,

INDULGENTE MAGNIFICO Jctorum ORDINE,
INCELEBERRIMA VARNIACA

SVB PRAESIDIO

EXCELLENTISSIMI FAMIGERATISSIMIQUE Jcti,

DN. IOHANNIS Klein/

J. U. D. ET PROF. PANDECTARUM PUBL. NEC NON
CONSISTORII MECKL. h. t. DIRECTORIS,

DN. MECENATIS, PRÆCEPTORIS, ac HOSPITIS SUI

SUMMO ANIMICULTU ÆVITERNUM DEVENERANDI,
PUBLICÆ PLACIDÆQUE ERUDITORUM CENSURÆ

DIE XV. DECEMBRIS A. O. R. MDCXCVII,

IN AUDITORIO MAJORI

subjicit AUTHOR.

Hans Hinrich von Gallern.

G U S T R A V I Æ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1704.

DISP. XI.

O o o 2

L.N.J.C.

I. N. J. G.

DISSERTATIO

Exhibens Casus,

In quibus favore matrimonii contracti ordinaria mitigari pœna potest.

SUMMARIÆ

I ngressus.	1. seqq.	Pœna ejus variat, pro diversitate linearum & graduum.	24. seqq.
Sodomia est delictum carnis atrocissimum.	6. seqq.	Matrimonium in linea Ascendenti & Descendenti inter Consanguineos omni jure est prohibitum.	25
Ejus pœna est ignis vel gladius.	8	Prohibitionis rationes quænam?	26.
Nec favore matrimonii contracti mitigari potest.	9		seqq.
Propter insignem ejus atrocitatem.	10.	Pœna hujus Incestus in distinde est gladius.	31
Maritus Christianus Judæam carnaliter cognoscens. an committat Sodomiam?	11	Nec ad intercessionem conjugis mitigatur.	32. seqq.
Affirmant nonnulli.	12	Incestus in linea Ascendenti & Descendenti inter Affines commissus non est tantæ turpitudinis.	35
Rectius negatur.	13. seqq.	Pœna ejus est fustigatio cum perpetua relegatione.	36
Mitigatio ergo pœna ob conjugis intercessionem hic locum habet.	16	Ad intercessionem conjugis in solam relegationem converti potest.	37
Idem est, si solutus rem cum Judæa habens, eam postea ducat.	17	Probatum etiam Præjudicio.	38
Matrimonium Christiani cum Judæa contrahendum non permittitur.	18	Licet concurrat adulterium.	39
Contractum toleratur.	19. seqq.	Incestus in Linea Collaterali, tam inter Consanguineos, quam Affines in primo gradu commissus, coercetur fustigatione cum perpetua relegatione.	40
Pœna supri cum Judæa commissi fustigatio est & relegatio, vel arbitraria.	21		An
Favore matrimonii supervenienti mutatur in pœnam carceris.	22		
Incestus adulterio est gravior.	23		

- An matrimonium Fratrum & Sororum sit contra jus Gentium, an vero contra solum jus divinum positivum remissive.* 41
- Hæc pœna ad conjugis innocentis intercessionem in relegationem converti potest.* 42. seqq.
- Innocens ita relegatum maritum sequi tenetur.* 45
- An hæc mitigatio obtineat, si quis uxoris mortuæ sororem sibi copulaverit?* 46
- Subjungitur pro illustrandâ hâc questione. Responsum juris.* 47
- Adducuntur affirmantes.* 48
- Contraria sententia tutior videtur.* 49
- In Ducatu Megapolensi talis incestus est plane indispensabilis.* 50
- Quid sit huic incestui adulterium accedat?* 51
- Frater Cælebs Sororem Cajo nuptam incestans in Electoratu Saxonica una cum Sorore capite plehitur, extra Electoratum illi capitis, huic suffigationis pœna cum perpetua relegatione dicitur.* 52
- Utrouque hæc pœna ad conjugis innocentis simul abicere intercessionem in relegationem mutari potest.* 53
- Ratio apponitur.* 54. seqq.
- Eadem mitigatio multo magis obtinet, si fratris adulteri uxor pro incestuoso marito intercedat.* 57. seqq.
- Item obtinet, si maritus viva uxore corpus suum cum ejus sorore misceret, illaq; pro marito intercedat.* 59
- Garpzovius statuit maritum in carcere privatum suffigandum esse.* 60. seqq.
- Hæc puniendi ratio, præsertim extra Electoratum Saxonie est rigidior.* 62. seqq.
- Rejicitur sententia Stephani statuentis in carcere suffigandum esse, quibus cælebs incestum & adulterium commisit, uxore postea ducta pro ipso intercedente.* 64. seqq.
- Incestus in secundo gradu lineæ collateralis inæqualis inter Consanguineos suffigatione, inter Affines sola perpetua relegatione punitur.* 66
- An in hoc gradu favore matrimonii contracti pœna ordinaria remitti possit?* 76. 77. seqq.
- In gradibus jure divino expressis nihil interest, an duplici, an simplici vinculo quis sit conjunctus.* 68
- An matrimonium cum Sororis, vel prædefunctæ uxoris Sororis filia contractum sit dissolvendum, an vero superior dispensare possit?* 69
- Affirmantes adducuntur & præjudicium.* 70. seqq.
- Negantium sententia tutior videtur.* 75
- Hæc recepta est in Ducatu Megapolensi.* 76
- Pœna ordinaria ipsis incestuosis ob matrimonium in secundo gradu lineæ inæqualis cum incestuoso contractum non remittenda; sed si cum alia contrahatur, ab innocentis intercessionem mitigari potest.* 77. seqq.
- Incestus in tertio gradu lineæ inæqualis tamen Affinitate, quam Consanguinitate, præsertim inter personas, quibus parentela respectus debetur, committitur.* 80.

- Ultra relegationem perpetuam non punitur.* 81
Inter quos respectus parentela cessat, in Saxonia temporalem relegationem, extra illam poenam pecuniariam incurrunt. 82
Mitigatur favore matrimonii tum alia contracti. 83
Non vero in ipsis incestuosis. 84
Superior hic dispensare potest. 85
Incosp^o statutarius inter Consobrinos. 86
Pœna ejus moribus uniuersa Germania pecuniaria, Saxonia vero etiam perpetua relegatio. 87
Mitigatur ob matrimonium cum alia postea contracti. 88
Inter ipsos consobrinos contractū non rescinditur & quare. 89
Carolus V. in Ord. Crim. art. 121. ex Papicolarum forsā principis statuit Polygamiam adulterio esse grauiorem. 90
An Polygamia simulantē virilis sit contraria juri Naturæ? remissive. 91
An juri diuino remissive. 92
In Imp. Rom. punitur gladio. 93
An obtineat in locis, ubi adulteriū ultra carcerem non punitur? 94
Judæus hic non excipitur. 95
Nisi, secundum Brunnem, prima uxore ex libertate legis Mosai- ca repudiata, aliam ducat. 96
Pœna hæc ob prius matrimonium non mitigatur. 97
Princeps ex justa causa eam remittere potest. 98
Qualis non est prioris conjugii improbitas. 99
Pœna gladii bene remitti potest Mahumetano cum pluribus uxoribus ad nostram religionem transituro. 100
Item Christiano à Turcis detento, qui nulla affulgente spe redemptionis superinduxit prima uxori illam, cujus op^e liberatus est. 101
Exempla referuntur. 102. seq.
Item, si una uxor mariti uisionibus ex seminis exuberantia ortis non sufficiat. 104
Exemplum allegatur. 105
Adulterium est delictum grauissimum. 106
Diuiditur in Duplex & Simplex. 107
In Duplicato mas capite; femina fastigatione punitur. 108. seq.
Cur femina mitius puniatur? 110. seqq.
In Saxonia femina adultera etiam capite puniuntur. 113
In simplici solutus decapitatur, maritata fastigatur. 114
Iure Saxon. maritata quoque ultimum supplicium sustinet. 115
Maritus soluta cognoscens fastigatur, soluta arbitrarie punitur. 116
In

- In* Electoralu Saxonia vero maritus gladii, soluta relegationis poenam incurrit. 117
- Mitigatio poena favore matrimonii obtinet etiam in duplicato adulterio. 118, 120
- Superioris consensus extra Saxoniam hoc casti necessarius. 119
- In* Saxonia Electorali in adulterio duplicato conjugis remissio non habet locum. 121, seqq.
- In* simplici & conjugato eum soluta commisi ob intercessionem conjugis poena ordinaria mitigatur. 124
- Idem* obtinet, si soluta conjugatam adulterio polluat. 125
- An* conjugis intercessio proficiat soluta persona? 126
- Affirmat Carpzovius. 127
- Negativa verior. 128, seq.
- Intercessio conjugum nihil operatur, si uterque adulterii reus. 130, seq.
- Conjugis intercessio valet, etiam si poenam semel remissa. 132, seq.
- Remissio semel facta revocari nequit. 134
- In* arbitrio adulteri non est, remissionem accipere aut spernere. 135, seq.
- Quae conditionalliter intercessit, si in loco commissi delicti manere possit, an relegandum in viam sequi tenetur. 137
- Ita iudicatum. 138
- Quasi adulterium committunt desponsata. 139
- Desponsati jure conjugum utuntur. 140, seq.
- Fallit in odiosis. 142
- Poena quasi adulterii est fustigatio. 143
- Illis in casibus, quibus poena adulterii veri est mors. 144
- Sponsus vel juvenis solutus alterius sponsam corrumpens, una cum ipsa in Saxonia fustigatur. 145
- Alibi sponsa tantum ad tempus relegatur, vel carcere punitur. 146
- Contra sponsus ad feminam solutam prolapsus in Saxonia fustigatur, femina temporalem sustinente relegationem. 147
- Alibi sponsus ad tempus relegatur, soluta carcere constringitur. 148
- An poena quasi adulterii favore matrimonii mitigetur in sponsa ab alio vitata? 149
- Vir in virginitate sponsa deceptus eam post consummatum matrimonium dimittere potest. 150
- Si eam retineat & pro ea intercedat poena mitigatur. 151
- Divertendi potestas an femina comperat? 152
- An femina intercessio mitigationem poena operetur. 153
- Affirmantur. 154, seq.
- Quid si quasi adulterium conjunctum cum vero adulterio. 156
- Poena eadem, quae veri adulterii. 157
- Mitigatio tamen poena hic obtinet. 158
- Rapto crimine stupro violento gravius. 159
- Poena ejus capitalis. 160
- Quae favore matrimonii contracta, jure Civili non mitigatur. 161

Bene tamen jure Canonico & ma- ribus.	162. seq.	Si promisit stupratam ducere icterici.	177. seq.
Non obtinet, si alia, quam rapia, intercedat.	164. seq.	Si stuprata stupratori nubere nolit, do- rem petere nequit.	179
Stuprum violentum simplex stu- prum & fornicationem turpi- tudine sua antecedit.	166	Prajudicium.	180
Pœna ejus omni jure est ultimum supplicium.	169	Secus, si pater in nuptias consentire no- lit.	181
Mitigatur tamen favore matri- monii contracti.	168	Suprata dotem frustra petiit, si juve- nem seduxit.	182
Et quidem cum vi stuprata, non cum alia.	169	Pœna stupri mitigatur favore matri- monii contracti.	183
Si concurrat adulterium pœna or- dinaria non remittitur.	170. sq.	An penitentia Ecclesiastica remitten- da?	184
Stuprum voluntarium quid.	172	Plerique affirmant, nisi vita ante acta aliud suadeat.	185
Pœna ejus de jure Civili.	173	In primis, si desponsati concubium an- ticipaverint.	186
Jure divino & Canonico.	174	Fornicatio jure Civili est extra panam.	187
Hodierno jure stuprator vel pecu- nia vel carcere punitur, supra- tamq. vel ducere vel dotare te- netur, alimentis prœstitis infans.	175	Hodie arbitrarie punitur.	188
Qua electio obtinet; si stuprator stu- prata matrimonium non promisit.	176	Mitigatur pœna favore matrimonii contracti.	189
		Pœna sustigatiœ malitiosæ desertioni statutis localibus imposita favore matrimonii contracti mitigatur.	199 seqq.
		Concurrente etiam adulterio.	193

Diu, multumque mecum cogitanti, quamnam potissimum elige-
rem materiam, elaborandæ Disputationi aptam, quam specimini-
nis qualiscunque Academicoloco, in Almo hoc Roseto conscribere,
jam dudum mihi proposui, in manus tandem incidit Disputatio ali-
qua, DE FAVORE MATRIMONII IN MITIGANDIS POENIS,
sub præsidio EXCELLENTISSIMI AC CELEBERRIMI JCu DN.
KLEINII, Mæcenatis, Præceptoris, ac Patroni mei, ea, qua par est, obser-
vantia atatem colendi, à Viro juvene Nobilissimo ac Politissimo, Domino AU-
GUSTO MAGNÒ FECHTIO, MAGNI PARENTIS amulo Fi-
lio,

lio, *Paternarumque Virtutum ex asse Herede*, communi omnium Eruditorum applausu hic habita. Observavi autem in perfectione dictæ Dissertationis, illam propter instans tum temporis iter *Nobilissimi Dn. Authoris* non omni ex parte absolutam fuisse, in ibique istos tantummodo casus recenser, in quibus FAVORE MATRIMONII DEMUM CONTRAHENDI ordinaria mitigari potest pœna, reservata illorum casuum enumeratione, ac dilucidatione, quorum pœnam, cæteroquin Legibus determinatam, FAVORE MATRIMONII JAM TUM CONTRACTI iudex in mitiorem convertere valet, AD CAPUT TERTIUM. Cui manum admoveere temporis angustia ac instantis illa tempestate itineris necessitas præfato Dn. Authori non permisit, vid. *Cap. 2. d. Dissert. n. 211.* Cum vero non minus expediat Reip. ob pœnæ rigorem non facile dirimi CONTRACTUM MATRIMONIUM, quam CONTRAHENDUM non impediri, vid. *Carpz. P. 3. C. 149. n. 48. & in Jurispr. Ecclesiast. L. 3. Def. 80. n. 11.* suasu *Excellentissimi Domini PRÆSIDIS* coeptam à *Nobilissimo Dn. Fechtio* telam pertexere statui, hac Dissertatione illos exhibiturus casus, in quibus pœnas ordinarias FAVORE MATRIMONII CONTRACTI, ad præviam innocentis Conjugis intercessionem, mitigandi Judici conceditur facultas.

Ne autem in illorum enumeratione tumultuarie processisse videar, eundem retinere ordinem in pertractando hoc præfatio, ac frequentè Juris articulo apud animum constitui meum, quem prælaudatus Dn. FECHTIUS in sua Disputatione sibi *juxta atrocitatem delictorum* elegit, initium facturum ab extremo illo, ac omnium detestabilissimo carnis delicto, scil. à SODOMIA. Cujus crimen adeo nefarium ac abominandum est, ut non proficiat scire, & ne verbis quidem ob summam suam turpitudinem, & deformitatis atrocitatem pronuntiari debeat. Vid. *Damhouder. Cap. 98. n. 1. fol. 171. Prax. Criminal. Carpzov. p. 2. qu. 76. n. 23. fol. 209.* Reliquæ enim libidinum species naturales sunt, & à naturæ instinctu proficiunt, ac cum homine diversi sexus exercentur; at Sodomiticum peccatum, spretis naturæ Legibus, ipsam naturam turpiter violat, humanæ sobolis propagationem non modo non intendit, sed potius impedit ac destruit, omnemque specialitatem turbat, & fidei Christianæ maculam fere inextinguendam inurit, ex Christianis filios diffidentæ, (quasi de ipsorum salute pœne diffidendam sit, c. *Clerici X. de Excess. prælat. Nov. 77. in pr. & Nov. 141.*) efficiens. Ne ergo de tam horrendo crimine plura cum tædio verba

Ppp

facia-

- 8 faciamus, stare hoc in præsens sufficiat, Divinas pariter ac Humanas Leges contra hoc gravissimum delictum summa cum severitate insurgere, juraque armari gladio ultore, ut exquisitis poenis ultimoque supplicio vel ignis vel gladii subdantur infames hujus criminis rei. *L. cum vir nubit 31. C. ad L. Jul. de Adult. CCC. art. 166. inique Clafen. & Stephan. Cz. Pr. Crim. qu. 76. n. 16; & 25. Dr. Stryk. & Dr. Hopp. ad S. 4. J. de publ. Judic. juncto Colero Dec. 187.*
- 9 Quam justissimam ultimi supplicii poenam, nefando huic delicto præstitutam, nullo respectu humano, adeoque nec Favore maximis concessis, ad præviam Conjugis innocentiæ intercessionem posse mitigari, verum judico. Quando quidem non unius tantum Reip. sed totius generis humani, quin & ipsius Divini Numinis interesse videretur, atrocissimum hocce delictum non manere impunitum, utpote & mortalibus maxime exosum, & ipsi DEO detestabilissimum, *vid. Lev. 20. vers. 13. & 15. Lev. 18. vers. 20. Exod. 22. vers. 19.*
- 10 An vero idem Juris sit, Marito Christiano se cum Judæa carnaliter commiscente, ex præjudicialis quæstionis: *Utrum talis commixtio in reatum Sodomiticum incidat?* decisione dijudicatu haud erit difficile.
- 11 Equidem Jodocus Dambouderus *in prax. rer. Crim. Cap. 96. n. 28.* contum hunc affinitatem quandam cum Sodomitico habere peccato asserere nullus dubitat; Cui accedit *Nicolaus Boër. Decis. 136. n. 5.* referens, parisiis combustum quendam Johannem Alrdum fuisse, qui ex quadam Judæa, quam in domo retinuerat, liberos susceperat, eo quod idem fere sit crimen cum Judæa sem habere, atque cum cane. Quæ de causa etiam Christiano, carnaliter cognoscenti judæam, mortis poenam infligendam esse, non aliter ac si cum bruto animali rem habuisset, voluit *Bonifacius Vitalinus in tit. de Rapt. n. 7.* Verum enim vero contrariæ sententiæ, tanquam veriori & in praxi receptæ, inter complures alios faniore Jætos patrocinauit ipse *Carpz. in Pr. Crim. qu. 76. n. 66.* & recte; cum Judæa homo tamen sit, ad imaginem Dei æque condita, licet in religione nobiscum non conveniat, ac proinde quamvis etiam præstantissimam bestiam dignitate sua multis antecedit parafangis. Sane quod *H. Grotius in Proleg. de J. B. ac P. de quovis mortali in genere elegantissime asserit,* merito de Judæa etiam dici poterit, scil. quod Homo animans quidem sit, sed eximum animans, multoque longius distans à cæteris omnibus, quàm cæterorum genera inter

inter se distant. Quæ cum ita se habeant, proindeque ex solis adul-
 terii regulis hoc delictum dijudicandum sit, (ubi mitigationi poenæ
 ordinariæ favorem *matrimonii Contracti* locum facere posse, ex infra-
 dicendis apparebit clarius) statuere equidem non vereor, & hujus-
 quoque delicti poenam *favore Matrimonii contracti*, intercedente pro
 Marito innocente Conjuge, in mitiorem converti posse.

Parile etiam judicium esto de illo casu, quo Christianus solutus
 cum Judæa itidem soluta rem habuit, eamque stupro pollutam, indivi-
 duo matrimonii nexu sibi postea junxit. Quamvis enim tale ma-
 trimonium CONTRAHENDUM non permittatur per *L. 6. C. de Jud.*
& Calic. Hopp. in u. m. ad pr. J. de Nups. ob varia ex ejusmodi conjugiiis
 metuenda incommoda, quæ adducit *Arniseus de Jure Connub. l. 6. sect. 5.*
n. 25. seqq. Conf. Jacobi R. A. Don. Reg. Lib. 2. fol. 57. CONTRACTUM
 tamen hodie, ob spem conversionis non rescindi, praxis quotidiana,
 nos docet aperitissime, *Dn. Stryk. ad Br. Jus Eccl. Lib. 2. cap. 17. §. 8. ad verb.*
cum infideli contractum, cum pernotissimam Juris Canonici regulam,
 multa impediunt futurum Matrimonium & *contrahendum*, quæ *contra-*
ctum tamen non dissolvunt. *cap. 25. x. de Jurei.* Quo casu poenam
 fustigationis ac relegationis, vel etiam arbitrariam in praxi illis dicti-
 tari solitam, qui cum Judæa se commiscerent carnaliter, *Vid. Jul. Clarus*
Lib. 5. sent. §. fornicatio num. 29. Egid. Boff. in tit. de coitu Damnat. & punib.
n. 21. Oldrad. Conf. 333. n. 1. & seqq. Nicol. Boër. Dec. 316. n. 15. Barbat. Conf. 73.
n. 10. lib. 4. Prosper. Farinac. part. 5. oper. Crim. qu. 139. n. 2. & Cz. p. 2. qu. 76.
n. 66. favore matrimonii cum Judæa contracti mitigari recte, inque carceris
 mutari poenam posse, neminem facile inficias iturum arbitror.

Pedem nunc promovemus ad INCESTUS crimen, quod ipso
 adulterio gravius æstimari solet *L. 38. §. 1. & 3. n. ad L. Jul. de Adult.*
cap. adulterium 32. qu. 7. Farinac. p. 5. Oper. Crim. qu. 149. n. 1. fol. 717.
 Quoniam vero delictum hoc non uniformiter sed varie pro ratione
Consanguinitatis & Affinitatis, proque diversitate *linearum & graduum*,
 committitur, nec uniformem omni incestui præfinitam Legibus poe-
 nam reperire licet. Equidem in *Linea Ascendenti & Descendenti* inter
 CONSANGUINEOS matrimonium non solum JURE CIVILI,
 per *§. 1. J. De Nups. L. nuptia 53. n. De R. N. L. nemini 17. C. eod.*

- Nov. 12. cap. 1. CANONICO, can. 16. 17. 18. XXXV. qu. 3. sed & DIVINO Levit. 18. vers. 7. & 10. Deut. 22. in f. 1. Cor. 5. ac ipso NATU-
- 26 RALI, GENTIUM QUE JURE pen L. notab. Jura Gentium fin. n. de R. N. L. 38. §. 2. n. ad L. Jul. de Adult. prohibetur. Enim vero maritus, qui superior est Lege matrimonii, eam reverentiam non potest prestare Matri, quam natura exigit, nec Patri Filia; quia, quan-
- 27 quam hæc inferior est in matrimonio, ipsum tamen matrimonium talem inducit societatem, quæ illius necessitudinis reverentiam, excludit. Constat etiam quod conjuges identificentur, ac una
- 28 fiant caro; in parentibus & liberis vero est naturalis quædam repugnantia ad identificationem, quia causa cum effectu nunquam identificari potest. Unde & videmus; in ipsis affectibus esse natu-
- 29 ralem & insitam quandam fugam commixtionis talis, quippe cum ab ea etiam quædam animantia bruta naturaliter abhorreant, vid. Nov. 12. cap. 1. Plin. Lib. 8. Nat. Hist. c. 42. Aristot. Animantium historia nona c. 45. Elianus Lib. 5. Hist. Anim. Harro de Re Russ. lib. 11. c. 7. Hyeron. Rorarius in dissertat. quod animalia bruta melius homine utantur. Accedit, maximam confusionem Familiarum, ac totius Generis
- 30 humani, indeque omnium possessionum ac successionum securitatem, si conjugia ejusmodi permitterentur. vid. H. Grov. de J. B. P. Lib. 2. cap. 5. n. 12. Conf. Gelaberrimus. Dn. Becmannus in conspect. Doct. pol. cap. 8. p. 40. & in Medit. polit. d. 1. lib. 13. Excell. Dn. von der Linde in elegantissima Dissertatione De incestu cap. 3. Dn. Hopp. ad §. 1. J. de Nupt. Carpzov. in Jurisprud. Confist. lib. 2. tit. 5. Def. 73. vide tamen etiam röv πάω Thomafum in Jurisprud. Divina Lib. 3. cap. 2. n. 220. seqq. Poenam hujus delicti, quæ indistincte, concurrente adulterio, vel non, per se capitalis, ac gladii quidem est, Dn. Stryk. ad B. Br. Jus Eccl. Lib. 2. cap. 16. §. 24. ad verbum etiam capitis supplicium Carpzov. qu. 72. n. 21. Clafen. & Stephanæ ad art. 117. CCC. Menoch. de A. J. Q. Cas. 502. Berlich. p. 4. concl. 32. n. 13. & Farinac. Præf. Crim. p. 4. tit. 16. qu. 149. n. 14. & n. 61. nec remitti à Judice, neque favore Matrimonii contracti mitigari posse, expediti videtur Juris esse. vid. Harv. vistor. Lib. 2. qu. 13. n. 35. Coler. p. 1. Dec 174. n. 18. & 19. p. 400. Carpz. p. 2. qu. 72. n. 39. Philipp. in usu Præf. Inst. Lib. 1. tit. 10. Eccl. 70. ubi præjudicium. Nullibi enim in jure reperio
- 33 dispositum, quod ad intercessionem Conjugis Patri incestuoso gratia fieri possit,

possit, isque ab ordinaria pœna liberari: Proinde licet Uxor Marito, qui cum propria filia sua incestum, omni sequestrato pudore, commisit, ignoscere, & delicto non obstante, ulterius cohabitare velit, non tamen auditur, sed Pater cum Filio pœna gladii sunt efficiendi. *Mid. Thoming. Decis. 42. n. 20. p. 451. & Clasen. ad art. 117. CCC.*

Tantæ verò turpitudinis utique non est *Incessus inter AFFINES in Linea Ascendenti & Descendenti*, sive per simplicem fornicationem, sive etiam sub specie matrimonii commissus: proindeque ejus pœna ultra susfigationem cum perpetua Relegatione non extenditur. *Dn. Stryk. ad Br. Jus Eccl. d. 1. Stephan. & Clasen. ad art. 117. CCC. Ernest. Cothman. Fol. 3. Resp. 48. fol. 426. & 427. Coler. p. 2. Dec. 234. n. 7. p. 68. Dn. Hopp. in II. M. S. 12. J. de Nups.* Hanc vero quin Juxta, Favore matrimonii non quidem cum illa, quam quis tali incestuoso polluit complexu, (utpote quod statim rescindendum foret) sed cum alia quadam legitime contracta, in solam relegationem convertere valeas, nullus fere ambigo. *vid. omnino Carpa. qu. 149. n. 60. Cothman. Quam etiam sententiam Amplissima in hac Alma Facultate Juridica deciso suo de 19. Dec. 1696. approbavit, quod ex benigna communicatione Excell.issimi Dni. Praesidis pro illustranda hac materia integrum huc transcriptisse, forsitan non ponitebit.*

P.P. Als derselbe uns übermalen begehende / unter unser Facultät Insiegel wieder zurück kommende Protocolla inquisitionalia, contra Michael & Zacharias Höckstede, Vater und Sohn / wie auch Erien Scholzen / in puncto Incestus, Adulterii & Superci zugefertigt / und unser Rechtliches Sentiment, welchesgestalt außerselbs Delinquenten zu bestraffen / auch wie es mit Verpflegung des Kindes / da es lebendig an des Tageslicht kommen solte / und denen Gerichtskosten / denen Rechten nach / zu halten sey / ihm zu ertheilen / freundlich verlanget; Solchem nach haben wir Dechand. &c. sothane Protocolla bey versamleten Collegio fleißig verlesen / und erachtet; nach reiflicher derselben Erwägung vor Recht: Daß Inquirit Erien Schutzen ihrer gerichtlich zugestandenem / mit Vater und Sohn betriebenen Blutschande halber / nach völlig überstandenen Kindes-Bette / öffentlich / jedoch solcher gestalt / daß ihrem Kinde / falls sie es selbstn näher / an seiner Nahrung kein Abbruch geschehen möge; zur Saupen zu schlagen / und nach ausgestandener solcher Leibes-Straffe / des Landes / auf Bergünstigung der Hohen Landes-

Ppp 2.

Dorig-

Obriakeit / Ewig zu verweisen sey. Inquisition Michael Hückstäde betreffend NB. wird demselben zwar auf gescheneher Vorbitte seiner Frauen / die wo. verdiente Straffe des öffentlichen Staupenschlages zu Ehren dem heiligen Ehestande erlassen / doch ist er / nach erlegten Gerichts kosten / und nöthigen Unterhalt / des mit Frien Schulgen in Blutschand erzeugeten Kindes / falls es lebendig zur Welt kommen solte / NB. auf Vergünstigung der Hohen Landes Obrigkeit / des Landes ewig zu verweisen / und seine Frau ihm mit wesentlicher Wohnung zu folgen schuldig. Der Sohn Zacharias / weil er von dem Beyschlaß seines Vaters nichts gewußt / ist nach 8. tägiger Gefängniß bey Wasser und Brod / sich bey der Gemeine durch öffentliche Kirchen-Busse wider auszuföhnen allerdings gehalten. B. N. W. den 19. Decembr. 1696.

39. *Eo usque autem dicta procedunt, ut non tantum obtineant in illo casu, quo solutus cum soluta incestuosum exercuit concubitum, sed etiam hoc casu, quo conjugatus cum soluta incestum hujusmodi commisit, e. g. si uxoratus, Novercam suam post mortem Patris sui incestare non erubuerit: Quinimo & tunc, cum solutus conjugatam (e. g. Viduus privignam suam, vivente adhuc ejus marito,) carnaliter cognovit, posteaque ad secunda advolans vota, aliam sibi quaesivit legitimam thori sociam: Quo ultimo casu capitalis poena, propter concurrrens simul adulterii crimen, (quod per se mortem meretur,) infligenda, adhuc ad intercessionem innocentis Conjugis, favore matrimonii cum ipsa contracti remitti, inque perpetuam Relegationem mutari poterit, prout eleganter contra Berlich. p. 4. Concl. 34. n. 29. Colerum p. 1. Dec. 174. Num. 18. & Stephan. ad Art. 117. CCC. decidit Carpzov. qu. 74. n. 70. & interminis n. 74.*

40. *Misso jam incestu in Linea Ascendenti & Descendenti, pergimus ad incestum in Linea collateralis commissum, qui tam inter Consanguineos, quam Affines in primo gradu, puta inter Fratres & Sorores, & inter Titium & mortuz suz uxoris Sororem, itemque inter Cajam, & Matri Fratrem, fustigatione cum perpetua relegatione coercetur. Berl. 4. Concl. 33. per tot. Carpz. p. 2. q. 73. per tot & qu. 74. n. 19. Classen ad art. 117. CCC. Stryk. ad B. Br. Jur. Eccl. Lib. 2. c. 16. §. 24. ad verb.*

41 *etiam capitis supplicium, Br. in Proc. inquis. cap. 9. n. 45. Gothman. V. 3. R. 48. n. 43. Vid. Disp. Dn. Fecbtii. c. 2. n. 2. Exspatiari jam non lubet in latissimum illum, qui hic se aperit, campum, latebrosissimam pertrahendo quaestionem: An Matrimonium inter Fratres & Sorores sit*

con-

contra Jus Gentium, an vero contra solum Jus divinum positivum? Qui de ardua hac, ac vexatissima inter Theologos æque, ac JCros controversia, plene informari cupit, evolvere poterit præ omnibus aliis Juris Naturæ Scriptoribus, ipsum *H. Grotium*, tanquam reliquorum omnium Coryphæum, ac Antesignanum, in aureo suo Opere de *J. B. ac P. Lib. 2. c. 5. n. 13. Conf. Simon. de impotent. Conjug. Cap. 9. th. 2. n. 2. Strauch. D. 2. ad Jus Inst. apb. II. Navarr. Consil. 14. n. 3. Simon. van Leestren Censur. For. Lib. 5. cap. 28. n. 1. & in primis Generos. Dn. von Det* Linde in prælaudata *Diss. de Incestu. cap. 4. per tot. junct. Puffendorf. Lib. 6. cap. 1. §. 34. seqq. Dn. Hopp. ad §. 2. J. de Nupt. Velhus. de natural. pudore pag. 20. seq.* Illud interim applicari reor, hujusmodi incestus pœnam, ad præviam innocentis Conjugis intercessionem, *Favore Matrimonii, postea contracti*, in relegationem converti posse. Pœnæ enim corporis inflictivæ, morte minores, factius in honorem contracti matrimonii mitigantur; Quod in incestu, inter Collaterales Affines primi gradus commissio, eo minus dubii habere videtur, quo ex proxime dictis liquet clarius; non obstante Parentela respectu, qui tamen procul dubio magis aggravat incestum inter Ascendentes & Descendentes Affines commissum) pœnam sustigationis, ad intercessionem innocentis Conjugis in Relegationem mutari posse, licet accedat adulterium. *Vid. Carpz. P. 3. q. 150. n. 60.* Quo tamen casu innocens Conjugis relegatum Maritum in exilium sequi tenetur, ne dati scandali vestigium remanens, turpis facti refricet memoriam, aliosque ad idem delictum pelliceat. Utrum vero hæc Pœnæ Ordinariæ, puta sustigationis, mitigatio, favore matrimonii contracti, illo observari casu solita, quo Uxor e.g. pro marito, ante matrimonium secum contractum, sororem prædefunctæ Uxoris incestu polluentem, crimine deinde cognito, intercedit, ipsum in exilium securura, etiam hoc obtineat casu, quo incestum cum Defunctæ Uxoris Sorore committens, hanc sibi ipsam copula sacerdotali clam copulari curavit, non inutilis, aut impertinens est quaestio? Qui cum JCris Francofurtensibus, (uti ex sequenti Illustris Viadrinæ FCris Juridicæ responsio, de 3. April. 1696. cum Actis ad Illustris hanc Varniacam FCrem Juridicam misso, mihi que ab Exc. Dno. Præside benevole communicato, plenius videre est:

PP. Als uns berichtet worden / was massen ein Wittwer seiner verstorbenen Frauen Schwester zu ehelichen / nicht aus Uppigkeit / sondern aus dem sonderbaren Vertrauen / daß niemand / als dieselbe seiner Kinder voriger Ehe mit mehrer Treue und Sorgfalt sich annehmen würde / gesonnen; Und demnach so wohl unser / als auch der löbl. Theologif. Facult. hieselbst wolgegründete Meinung verlanget wird.

Ob eine solche Ehe mit der verstorbenen Frauen Schwester / nach heil. göttlicher Schrift / und denen Rechten / gänzlich und allerdings verboten / und in keine Wege zugelassen werden könne?

Demnach halten wir Decanus, Ordinarius, Senior und andere Doctores der Juristen-Facultät auf der Churfürstl. Brandenb. Univerf. Franckfurt an der Oder dafür /

Ob schon (1.) zweiffels ohne im Weltlichen und Canonischen Rechten dieselben Ehen verboten und pro incestuosus gehalten *L. 5. l. ult. C. de Inc. nupt. C. 21. l. 24. Cauf. 32. g. 7. c. per X. de Confang.*

(2) Auch nach heutigen Gebrauch im ganzen Reich / und fast in der ganzen Christenheit / nicht gebilliget werden. *Beust. de Connub. p. 2. tit. 51. verf. secundo.*

Nicht weniger (3) im göttlichen Rechten die Ehe mit des Brudern Frau ausdrücklich verboten / solches aber eben derselbe Grad / nemlich der zweite Gradus affinitatis, ist. *Lev. 18. verf. 16. & Lev. 20. v. 21.*

Wassen dann (4) die proximitas Carnis der einige / und eigentliche Grund des göttlichen Verbots / und dieses pro Regula gesehet / ne quis accedat ad proximam carnis suæ. *Lev. 18. v. 6.*

Es ist aber eines jeden Frau ipsius Caro, und demnach deren Schwester ipsius Carnis proxima / und zwar eben so wol als des Brudern Frau.

Zu dem (5) So ist ausdrücklich auch mit der Frauen Schwester die Ehe verboten / in *Lev. 18. v. 18.*

Solches auch (6) viele Theologem und Rechtslehrer also dafür halten / und zwar zum Grunde setzen / daß Levit. 18. nicht bloß die allda benannte Personen / sondern derselben Gradus verstanden / und bey jedem Verbott toto gradu die Ehe untersaget werden.

Alldiereiß aber hingegen in keinen Streit kommet / ob solche Ehen würcklich verboten sind / zumalen solches Verbott in dem gemeinen und Canonischen Rechten deutlich gnug enthalten ist / sondern darauf die Frage ankömmt? Ob selbige lege divina morali & naturali verboten / und dem

demnach der höchsten Obrigkeit die Hände gebunden sind / solche zuzulassen / und darin zu dispensiren.

Ob nun zwar Vener. Facultas Theologica dieses Orts solches verneinen trill / so halten wir doch derselben / und alleer bessere / Meinungen vorbehältlich / dafür / daß solche Heyrath mit der verstorbenen Frauen Schwester lege naturali & divina morali nicht verbotten seyn / aus folgenden Gründen.

(1.) Weil in der gangen heil. Schrifft ein Verbott / die Frauen Schwester zu heyrathen / sich nicht findet; Sondern

(2.) Hingegen / so öfft von dem Verbott dieses Gradus secundæ affinitatis gehandelt wird / allezeit bloß und allein des Brudern Frau / nie aber der Frauen Schwester gedacht und also beständig das Verbott auf des Brudern Frau restringiret wird. Wie solches zu zweyen makt also wolbedächtlich geschiehet. *Levit. 18. v. 16. & Lev. 20. v. 21.*

Und ist es (3.) zwar idem gradus, nicht aber eadem ratio, sondern beyde Fälle / des Brudern Frau / und der Frauen Schwester / allerdings / und in dem Haupt Grund selbst unterschieden-

Solches (4.) um etwas gründlicher zu untersuchen. So ist zu forderst gewiß / daß die propinquitas Carnis, die Lev. 18. v. 6. erwehnet / und als zum Grund gesetzt wird / nicht generaliter verstanden werden kömte / angesehen zwischen allen Menschen eine Cognatio & propinquitas Carnis ab eodem stipite ist / und also in infinitum die Ehen dadurch verboten seyn müsten; Sondern nothwendig diese general Benennung durch die so gleich darauf subnectirte special Satzungen und Fälle erkläret / restringiret und beschräncket werden müsse.

Aus allen diesen Lev. C. 18. &c. C. 20. befindlichen Ehesatzungen aber erhellet (5.) Daß daselbst von keiner andern propinquitat gehandelt werde / als welche zu forderst in linea recta ist / zwischen Eltern und Kindern / (als dem Hauptgrund und Ursprung aller Anverwandschaft) und dann zwischen denen / die mit Eltern und Kindern ein Leib sind / und pro una cum iis carne gehalten werden / oder die wenigstens eine Unitatem familiae begreiff.

Wässen nicht nur (6.) daselbst bloß und allein verboten wird / daß ein Mann heyrathe zu forderst seine Eltern; und Kinder / ferner die mit seinen Eltern und Kindern ein Leib sind / als wie derselben Ehegatten (qui sunt affines ipsius in linea recta) und derselben seiner Eltern Söhne und Töchter (qui sunt ipsius fratres & sorores patris vel avunculi &c.

Propatruī &c. Und dann endlich die / so in seines Väter Familie durch Heyrath eintreten (ut fratris ipsius vel patruī vidua) unter keiner Egarung aber ist seiner Frauen Schwester begriffen / welche weder seiner Eltern / Ehegatte oder Tochter ist / noch in seiner Väter Familie elutet.

Sonderes erweist auch (7) Eben dasselbe die ausdrücklich angehengte Ratio : Daß er seine Eltern und deren Ehegatten nicht soll heyrathen / weil jenes Seine / dieses Seines Vatern / oder seiner Mutter ; (quare juxta dem corporis) scham ist / *Lev. 18. v. 8. 10. 16.*

Noch seine amicas & materteras, quæ sunt unum Corpus cum avo &c. *Lev. 18. v. 12. 13.*

Noch seines Brudern und Vatern Brudern Frau / weil selbige zwar nicht ein Leib sind / mit seinen Eltern / jedoch mit denen / die mit Ihme ein Haus und Familie konstituiren. *Lev. 18. v. 14. 16.*

Da hingegen seiner Frauen Schwester / weder einige Unität mit seinen Eltern / noch mit derer / oder seine Familie hat. Folgendes unter der daselbst angeführten propinquität gar nicht begriffen ist. Wie denn auch

(8) Aus eben derselben Ursache / an beyden Orten / alleine des Patruī, nicht aber des Avunculi Frau zu heyrathen / verboten ist. *Lev. 18. v. 14. & Lev. 20. v. 20.*

Weil jenedurch die erste Heyrath schon in seines leiblichen Vatern / und dessen Brudern Familie getreten / hingegen diese zu seyn / oder seines Vatern Familie gar nicht gehörig / sondern in so weit fremde ist. Daß nun auch.

(9) Dieses mit dem wahren Moral-Gesetz / oder Natur-Rechte so alleine indispensabel ist. *S. pen. Inst. de Jur. nat. gent. & Civil.* gänzlich überein komme / und demselben gemäß sey / erscheinet gnugsam daher / weil kein Verbot dieser Ehe aus dem Moral-Rechte dargethan werden kan ; Ein solches Verbot aber allerdings erweisen werden muß : *Prohibitio enim, quæ facti est, probari debet : & quicquid lege prohibitum non apparet, permissum intelligitur. Et sola prohibitio legis illicitum reddit, quæ proinde si nulla ostendi possit, nec illicitum quid statui poterit*

Und weil (10) Die Obligatio hominis ad legem servandam alleine ex lege ipsa, ejusque præcepto entspringt / so kan kein Mensch dieses Gesetzes und Verbote wegen der Frau zu Ehehalten obligat seyn / wenn ihm ein solcher Befehl nicht gegeben und erwießen wird. *Nec enim quisquam obligari potest ad legem servandam, quæ non apparet, & existere probatur, neque violatur lex, quæ nescitur.* Wie dann

(11) Eben

(11) Eben aus dieser Ursache herkommet; quod nulla lex obliget nisi publicata, id est, nisi ad publicam notitiam omnium perlata; ita ut omnes certi esse possint de lege lata: Bloß darum/ weil kein lex, obligiren kan/ nisi eam latam esse constet, atque probatum sit.

Welches (12) Vornehmlich in Ehen statt hat/ als deren Erlaubniß dem Allergemeinsten Natur-Recht zugeschrieben wird/ welches auch den Thieren gemein ist. *Princ. Inf. de jur. Nat. Gem. & Civ. L. 1. §. 3. ff. de Jus. & jur.*

Und demnach vor allen diese allgemeinste Concessio naturæ so lange stehen muß/ bis wol erwiesen werde/ daß die Natur/ oder deren Urheber davon einige Fälle ausgenommen/ und zwischen eilichen Verfohnen die Ehen verboten.

Nun ist (13) bereits zwar aus heiliger göttlicher Schrift klar erwiesen/ daß niemand seine Eltern/ und Kinder/ und die mit denen für ein Leib gehalten werden/ oder durch vorige Heyrath schon in dieselbige Familie verhebt/ und einberleibt sind/ und also in specie seines Brudern/ und Vatern Brudern Weib heyrathen könne: Daß aber über deme auch der Frauen Schwester zu heyrathen verbotthen sey/ ist in ganzer heil. Schrift nicht zu finden/ noch daraus blindig zu erweisen. Wassen dann

(14) Sat nicht genug ist/ bloß hin zu alleriren/ daß Lev. 18. & 20. Wann daselbst eine Verfohn zu heyrathen verboten wird/ nicht nur dieselbe Verfohn/ sondern der ganze Grad, in welchen dieselbe stehet/ verboten sey/ dann solches ist kein Beweis/ sondern eben das/ worüber gefragt wird/ und also/ ut Scholæ loquuntur, petitio principii, welches nicht gestanden wird/ sondern eben dieses/ daß die Gesetze Lev. 18. & 20. nicht nach ihren Inhalt/ und allein von der Verfohn/ davon sie reden/ sondern weiter/ und auffer deren tenorem, auf den ganzen Grad und alle Verfohnen/ die in den Grad sind/ & licet alia ratio sit, ut sic, zu extendiren sey/ vöblig erwiesen werden muß/ also durch solche assertio lex lata noch nicht Dargethan ist. Hingegen kan

(15) Leicht erwiesen werden/ daß diese assertio, daß daselbst durch Benennung einer Person der ganze Gradus verstanden/ und verboten werde/ ganz falsch sey; wein daselbst auch viele Personen ejusdem Gradus genemmet werden/ und dennoch dieselbe/ ob sie schon in einem Grad sind/ nicht unter einen Verbot begriffen/ sondern allezeit auf jede Person ein eigenes/ absonderliches Verbot gesetzt ist/ welches demnach kein Verbot seyn kan/ so auf den ganzen Grad/ sondern nur auf die beneunete Per-

sonen gerichtet ist. Als wie von jedes Schwester ein absonderliches Geseh und Verbott gemacht / und die Ehetum Germana, ac Consanguinea, vers. 9. cum Uterina. v. 11. mit des Vatern Schwestern v. 11. mit der Mutter Schwester. v. 13. absonderlich verboten werden / ob diese beyde schon in einen / und alle Schwestern / auch in gleichen Grad sind / wie auch die Stieff-Mutter und die Schnur beyde in eodem gradu primo sind / und doch auf jeder ein besonder Verbott steht / &c. v. 8. & 15.

Ist demnach ohne Zweifel falsch / quod Lev. 18. & 20. nominata persona, totus gradus nominatus & prohibitus intelligatur, sondern im Gegentheil klar / daß auf jede Person / wann die schon ejusdem gradus ist / ein absonderlich Verbott gesehet / und demnach solches nicht auf die Gradus, sondern auf die Verßöhnung gerichtet sey. *Waffen*

(6) sonsten die absurdität folgen würde / daß daselbst ein Gradus zu zwey, drey, und mehrmalen verboten / und ein Verbott von einem Fall öftters inutiliter wiederholt / und cumuliret worden sey. *Und*

(7) Noch ein ungereimters / daß da nominata persona, paritas gradus gemeinet und verstanden werden müste / ein Mann seine Uhr / Ahrenckel / oder obneprem in quarto gradu eben / wie Consobrinam, quz in eodem gradu est, ehlichen möge / und müste selbige Regul, und paritas beydes in linea recta transversa gelten / nachdem kein Unterscheid daselbst gemacht / und nirgends zu sehen ist / daß in etlichen Fällen graduum paritas, in andern aber nicht angesehen werden sollte.

Wie nun (18) dieses Verbott / der Frauen Schwester zu nehmen / gar nicht aus göttlicher Schrift erwiesen ist / also kan solches eben wenig aus dem gefunden Natur / und Völcker-Rechte / sondern auch daraus nur bloß die obbesagte Fälle erwiesen werden; *Waffen* / daß in linea recta keine Ehen zugelassen werden können / ist zu foderst unstreitig / indeme unter andern bekant ist / quod membris illis, quz in concubitu mitentur, natura sua & omnium Gentium judicio insit pudor & turpitudo quzdam, cujus detectio directo pugnat cum perpetua illa reverentia, quz post Deum summa debetur lege naturz Parentibus, quorum personam Natura liberis maximè sacro sanctam, esse voluit: Welches dann der Haupt-Grund aller durch die Natur verbottenen Ehen / und alleine zum Verweiß gnug ist: *Waffen* / weil diffals alleine von Vermischung der Leiber gehandelt wird / und darauf das Verbott gehet / so folget eben aus diesem Verbott zwischen Eltern und Kindern

dem / daß man auch mit denjenigen / die mit Eltern oder Kindern ein Leib sind / oder aber da sie schon selbst nicht ein Leib mit denselben seyn / dennoch durch die Ehe natürlichlicher weise in eben diese propinquität einverleibet / und in eandem Corporis cum Parentibus & liberis unitatem jure Familix furrogirt / und interirt werden / sich eben so wenig vermischen dürffe. Worunter denn alle Prohibitiones Lev. 18. & 20. und namentlich des Brudern und Vaters Brudern Wittben / nicht aber der Frauen Schwester begriffen ist; Als zwischen welcher und ihrer Schwester Mann gar keine propinquität ist / die unitatem corporis cum alterius Parentibus, vel liberis vel factem necessitudinem unitati illi jure conjugii & familix infertam, & jure Divino ac Naturali ei comparatam, in sich begreift; Und ist also nichts beweislichers / als daß dieses Verbott aus Göttlichen und Natürlichlichen Rechten nicht erwiesen werden könne / zu dessen allen überflüssiger Bestärkung und Zuhhebung alles Zweiffels dienet.

(19) Das Exempel Jacobs / welcher neben seiner Frauen / deren Schwester die Rahel genommen / und demnach / daferne Gott solche Ehe durch ein Moralisches und Natürliches Gesetz verboten / in steter Blutschande mit der Rahel gelebet haben mußte. Nun kan ja

(20) ohne außserste Verletzung Göttlicher Ehren nicht gedacht / weniger geglaubet werden / daß eben damals / als Jacob mit seinen Weibern fortgerisset / Gott ihme also sorgfältig begleitet / gesegnet / beschützt / gar beschützt / mit ihm umgangen / und gerungen / und so hoch sich ihme geoffenbaret haben würde / wenn er eben damals / und auf demselben Wege so ungeheuer / und öffentlich seine lege morali & naturali verbotene Blutschande mit sich herum geführt hätte. Und mag

(21) nicht gesaget werden / daß Gott auch mit David und anderen grossen Sündern also gehalten / weil solches nach geschעהener Busse / oder um sie zur Busse zu bringen / geschehen / Jacob aber hat die Rahel bis an ihr Ende behalten / ist deswegen nie erinnert / weniger bestrafft / sondern hingegen viel mehr in während der dieser Ehe dermassen von Gott beseligt worden; Welches / da es eine lege morali verbotene Blutschande wäre / unsers Erachtens mit der höchsten Reinigkeit und Heiligkeit Gottes / und mit dessen Wort / daß er die Ubelthäter nicht leiden könne / und aber um solcher Ebenwillen / die Cananäer ausgerottet habe / nicht bestehen kan / zu geschweigen / daß

(22) Joseph und Benjamins samt ihren Nachkommen / wenn sie aus solcher Blutschande gezeuget wären / nicht für Eheliche Kinder und Erben /

weniger für rechtmäßige Erben der Verheißung des Landes Canaan gehalten werden können: Und kan

(23) am wenigsten vorgegeben werden, daß Gott hierin dispensiret hätte; denn zugeschworen, daß solches erdichtet, und in der H. Schrift davon das geringste nicht zu finden ist; so ist hingegen bekannt, daß der Hebräische Laban diese dem Jacob ohne Göttliche dispensation angetragen, und darauf Jacob sie ohne Bedenken und erhaltene dispensation angenommen habe. So kan auch

(24) nicht verneinet werden, daß Lev. 18. v. 18. die Ehe mit der verstorbenen Schwester deutlich zugelassen, und bloß nicht befohlen wird, daß bey deren Lebzeiten es geschieht; (wie damals zugelassen war;) daß alsdann zwischen zweyen leblichen Schwestern die emulation, und Eifersucht verhütet werden solle, wie der Einhalt klar zeigt. Es konten zwar

(25) viel Exempel diesfalls allegirt werden, welches aber desto mehr für überflüssig gehalten wird, nachdem ein Evangelisches Reichs-Fürst mit bekant, neulich in solcher Ehe gelebet, und selbige durch viele Responsa und Consilia, auch publice approbiret worden.

Welchem nach wir dann dafür halten, daß zwar die Ehe mit der verstorbenen Frauen Schwester im gemeinen Rechten, und in den Christlichen Herrschafften Europa verboten sind, solches Verbot aber juris positivi sey, und also darüber, zumalen wenn einige erhebliche Ursachen vorhanden, auf unterthänigste Bitt, von der Hohen Landes-Fürstl. Obrigkeit, ob sie wolle, wohl dispensiret werden könne. Von Rechtswegen. 3. April. 1696.

41 *Cumque Dn. Christophoro Joachimo Buchholtz. Prof. Rintelensi in Responsa suo pro Matrimonio Augusti, Ducis Holsatiae, cum duabus Sororibus successore invito, inque Assertionem hujus Responsi, ex Examine Assertionis Adversarii Havemannii, et tandem in Vindictis contra eundem, nec non cum Dn. Pfitz. Cent. 1. Conf. 2. n. 4. Hieronym. Brücknerio in Decis. Juris Matrimonial. contron. c. 8. n. 14. aliisque, quorum consilia pro Matrimonio Alberti Ernesti Oettingensis & Eberhardinae Catharinae Würtembergensis Principum, Oettingae typis excusa, sub Titulo: Unterschiedliche Streit-Schriften, Responsa, und Gutachten/ sammt denen Actis, eines/ in der Fürstl. Residenz Oettingen den 10. Octobr. 1681. gehaltenen Colloquii, über die Frage: Ob Gott verboten, oder zugelassen habe, daß einer seiner Verstorbenen Frauen Schwester beyrathen thöge? extant, hunc calum inter*

inter *mero jure positivo* prohibitos, sicque consequenter *Dispensabiles*, referunt, ac istiusmodi matrimonium *contractum minime dissolvendum* esse suadent, variisque illustribus firmant exemplis, *Vid. Richter. Dec. n. no. 2. Carpov. L. 2. Def. 83. & 99. aliisque longa serie citati Dares à Brückero. d. Tr. 5. c. 50. p. 264. à Poenæ Ordinariæ mitigatione hoc casu non erunt alieni; At vero, qui cum Michaele Havemann, Superintendente olim Generali 49 in Ducatu Bremensi & Verdensi in Gamalogia sua L. 2. Tit. 5. & Appendic. Consil. 34. 35. 36. & postea in Assertionem, tandemque, in Defensione Responsi Mosis, cumque Egidio Strauchio in Tractatu Wutzenberge 1669. edito, cui titulus est: Das das Gesetz, Mosis / du sollt deines Weibes Schwester nicht nehmen noch fest stehen / ejusque Duplica & Triplio, aliisque Theologis æque, ac JCtis quam plurimis, quorum longum exhibet catalogum Dn. Brückner. d. Tr. c. 8. n. 1. contrariæ sententiæ, ut tutiori, subscribunt. & juxta Regulam Brunneram. in J. E. Lib. 2. c. 16. §. 27. Strykii in Not. ad eund. d. l. Gerhardi in loca De Conjugio §. 289. & Havemann. in alk. Tr. Lib. 5. Tit. 5. Pos. 9. Reg. 19. omnis matrimonii, in gradibus *Jure Divino*, prohibitis, *contracti*, urgent dissolutionem; hi omnem etiam poenæ ordinariæ mitigationem intuitu istiusmodi *clam contracti matrimonii*, omni prorsus favore indigni, exulare debere, non sine ratione statuere videntur, ne rali incestu se invicem maculantes, ex maleficio suo sentiant *beneficium*, invito jure fruituri favore illius matrimonii, quod *Jus Divinum* æque, ac *Humanum* damnat. Sane, cum *Ordinatione Ecclesiastica Megapolensi, Tit. 8. in fin.* 50 incestus cum *mortua Uxoris Sorore* inter casus *plane indispensabiles* referatur, non potuit Amplissima Fcetas Juridica Rostochiensis, post Jctos Francofurtenses, referente Excell. Dn. Præfide, de hoc casu consulta, aliter, quam pro deneganda dispensatione contra Consulentem, Subditum Megapolensem, respondere, præprimis, cum varia Consistorii Megapolensis præjudicia, perpetuam hanc dicti Ducatus præmissis confirmant.*

Quid vero, si hujusmodi *incestus* Crimini accedat simul *adulterium*, e. g. Si Frater *Cælebs* ad adulterium seduxisset Sororem, Cajo adhuc nuptam, vel Soror *Cælebs*, Fratris, viva adhuc Uxore sua, rursi incestus se maculasset, vel tandem Cajus, viva Uxore sua, in venereos amplexus Sororis ejus, adhuc Virginis, ruisset. Et nullus dubito asserere, uti 52 *primo casu* in persona Sororis æque, ac Fratris in *Electoreatu Saxoniae* adulterium capitis, Carpov. P. 209. 54. n. 27. & 36. Extra *Electoreatum* vero ubi *Jus Commune & Carolinum* obtinet, in *sola Franckia*, Capitis poenæ

coer-

- coerceatur, *Sorore adultera fuffiganda cum perpetua relegatione*, *Nov. 134. c. 11. CCC. 4. 120. Heig. P. 2. q. 29. n. 19. Hopp. in Ufu. Mod. ad §. 4. J. de Publ. judic. ibique Dn. Stryk. ad intercessionem tamen Mariti, Sorori in Elektoratu Saxoniae, & extra illum etiam. Fratri tempore incestus, & adulterii cum Sorore, Caji Uxore, commiffi adhuc cœlibis, ad intercessionem postea fibi matrimonio quæfitæ Uxoris legitimæ, capitis remitti pœnam, inque relegationem mutari posse, innocente Conjuge, nocentem in exilium fecutura.*
- 54 Decisionis hujus fundamentum in illo pono, quod accedens incestus duntaxat relegationis perpetuæ ac fuffigationis pœnam, mereatur, hæc autem levior pœna gladii ob adulterium dictitandi, non impediatur mitigationem, quam honor contracti matrimonii, ejusque non dirimendi favor sibi deposcit: Unde infero: Quo casu gravior adulterii pœna extra concursum cum incestu non impedit, quo minus illa ad prævias Conjugis preces, cum adultera in exilium abituri, in honorem matrimonii contracti mutari possit in leviores perpetuæ relegationis pœnam, illo quoque casu, levior Incestus pœna etiam in concursu cum adulterio impedimento esse non potest, ne favore contracti matrimonii, innocente pro adultero intercedente, pœna promerita mitigetur.
- 56 Cum enim perspecti ubique juris sit, pœnam majorem absorbere minorem, *L. 7. Und. 31. §. fin. ff. Ad Aquil. Bald. in L. Quicumque 4. n. 5. C. de Serv. fixit Nicol. Rousner. Dub. 7. Dec. 20. n. 7. Damhaud. in Prax. Rer. Crim. cap. 77. n. 4.* inconveniens utique erit, graviores majoris delicti pœnam ordinariam in honorem contracti matrimonii remissam, non levatam esse concurrentis minoris delicti, per majus jam absorpti, pœnam ordinariam minorem.
- 57 Eadem ordinaria Pœna mitigatio multo magis locum inveniet in Secundo casu, Fratris adulteri, Uxore, pro incestuoso & adultero Marito intercedente, cum hoc casu, neque adulterii, neque incestus solitarie spectati pœna, fuffigatione gravior sit, extra sc. Elektoratum Saxoniae, & ubi viget Jus Commune & Carolinum, *Heig. d. l. n. 22. Coler. Dec. 176. n. 21. Carpzov. P. 2. q. 54. n. 37. in fin.* In Elektoratu vero Saxoniae, in Conjugato, cum solutæ rem habente, pœna gladii obtineat, *Vid. Const. Elect. 19. P. 4. verb. Darüber aber Carpzov. d. l. n. 37. & 40. favore matrimonii contracti in relegationem perpetuam commutanda, innocente Conjuge, nocenti tenaciter adherente. d. Const. Elect. verb. Diweil circa medium, Carpz. P. 2. q. 55. n. 2. 18. 23.*
- 59 *q. 54. n. 36. & 9. 53. n. 39.* Nec aliud judicium esto de Tertio casu, ob identitatem rationis & pœnæ. *Vid. omnino Carpzov. P. 2. q. 74. n. 71. seqq.*
- 60 Vbi

Vbi tamen putat, Adulterum Maritum, cum *Uxor* sua *Sorore* se carnaliter commiscerentem, licet pro ipso *Uxor* intercedat, *privatim* in carcere *sustigandum* esse: Vid. præjudicium de A. 1603. Mense Aprili inibi adductum, in verbis: Hat Cajus bekant / daß er mit seines Weibes Schwester/einer ledigen Dirne/welche desfalls albereit mit Straupen schlagen des Landes ewig verwiesen worden / fleischlich Unzucht und Ehebruch begangen / und NB. es hat sein Eheweib für ihn gebethen/ und sich erkläret/ ihm dieses Verbrechen zu verzeihen / und ferner ehelich beyzurohnen: Ob ihn nun wohl auf gedachtes seines Weibes geschehenen Vorbitte / NB. dem Heil. Ehestand zu Ehren/ die ordentliche Todes- Straffe/ so er sonstens desfalls verurtheilt/ erlassen werden mag; So wird er doch/ nach Gestalt seiner Verbrechen/ NB. im Gefängniß mit Nutzen ziemlich gezüchtigt/ und hernacher des Landes ewig verwiesen/ daraus ihm sein Eheweib mit wesentlicher Wohnung zu folgen schuldig. Quam puniendi rationem, licet hoc casu facilius quis in *Saxonia Electorali*, (ubi per proxime notata *Conjugatus* ob adulterium, cum *soluta* commissum, *gladii* pena subjicitur) admitter, quorsum & respexisse in præjudicio allato videtur Carpzovius in verbis: Die ordentliche Todes- Straffe? so er sonstens desfalls verurtheilt est. (ut ut tamen hic justa dubitandi ratio minime deficiat, eo, quod & major hoc casu *adulterii* poena extra concursum cum *incestu*, vincat levioerem *hujus* poenam, illamque plane absorbeat, etiam in concursu cum adulterio) rigidioerem tamen illam extra *Electorasum*, *Saxonia*, illisque in locis; in quibus adductum Constitutionum Criminalium Carolinarum hoc casu tantum in *adulterum* & *incestuosum* *sustigatio* cum *perpetua* *relegatione* statuitur, esse, inde concludo, quod cereroguin *intercessio* *Uxor* *innocentis* parum operatura sit, ad quam tamen tam in *incestu* tali, quam in tali *adulterio* ordinaria *sustigationis* poena. in solam *relegationem* mutabitur, quodque quoad læsionem honoris conjugii parum videatur interesse, an *Maritus* *publice*, an *privatim* in carcere *sustigetur*, *Uxore* *Maritum*, *virgis* *coesum*, ægre receptura, uti in simili docet *Carpz.* P. 2. q. 55. n. 28. Hinc assentiri non possum *Dn. Stephani* in *Commentario* ad *CCC. art. 117.* statuenti, *privatim* in carcere etiam hunc *sustigandum* esse, qui celebs *adulterium* & *incestum* simul commisit, *uxore*, quam postea duxit, pro ipso intercedente, cum accedens *adulterio* *simplici* *incestus* *collatoralis* efficere nequeat, ut poena, ad *intercessionem*, *innocentis* *Conjugis* in casu *simplicis* *adulterii*, etiam à *soluto* cum *Conjugata*

commissi, capitalis, non mutetur in *simplicem relegationem perpetuam, incestu collateralis in gradu primo, graviolem quam fugationis poenam, non admittente.*

66 Sequitur nunc incestus *in secundo Gradu Lineae collateralis inaequalis* tam INTER CONSANGVINEOS (e.g. inter Titium & suæ sororis filiam, vel Cajam, & suæ Sororis vel Fratris Filium, itemque inter Me, & Amitam, aut Materteram meam, quam AFFINES, (e.g. inter Titium, & Patruï Defunctæ viduam, interque Titium, & defunctæ uxoris sororis filiam, commissus; ubi in *priori casu, scil. Consanguinitatis fugatio, Carpzov. P. 2. qu. 73. n. 17. 25. & 28. Hartman. rissor. Obf. 192. n. 59. & 66. in posteriori, nempe Affinitatis, sola perpetua Relegatio in praxi dicitur. Carpzov. qu. 74. n. 32. & seqq. Conf. Dn. Fechtii Diss. t. 2. n. 26.*

67 An vero illo casu, quo Titius Sororis vel Germanæ vel Consanguineæ
68 (in gradibus enim *Jure divino* expressis nil interest, an persona *duplici, an vero simplici* tantum vinculo sit conjuncta, *Bechlad. de Jure Connub. P. 1. c. 11. p. 81. in fine & P. 2. c. 5. pag. 177. Carpz. Lib. 2. Def. 81. & Stryk. in not. ad Brunnem. Jus Eccl. Lib. 2. cap. 16. §. 22.*) vel prædefunctæ uxoris sororis Filiam sibi nuptiis junxit incestuosus, in *honorem matrimonii contracti* remitti ordinaria *fugationis & relegationis* poena, & *priori casu in exilium, posteriori vero in Carcerem* converti possit, *dependere ex*

69 præjudiciali quæstione secundum *nonnullos* videtur: *An taliter juncti*

70 *verum sint dissolvendi, an vero Superior de hoc casu licite dispensare possit?*

71 Quod ultimum integris quidem Responsis defendit *Filas Juridica*

72 *Helmstadiensis 27. Sept. 1680. Cbiloniensis 17. Octobr. ejusd. Anni & Rinte-*

73 *lensis 7. Octobr. ejusd. Anni, quæ videre sunt in notis Strykianis ad Br. Jus*

Eccl. Lib. 2. c. 6. §. 22. p. 619. seqq. conf. Richter. Dec. 11. n. 13. seqq. ubi di-

spensatum fuisse testatur illo casu, quò quis sibi junxerat prædefunctæ

74 *uxoris sororis filiam; juncto Dn. à Beuß. de Jur. Connub. p. 2. n. 52. afferen-*

te, suo tempore matrimonium Nobilis cujusdam, cum Matertera sua

de facto contractum, non fuisse rescissum, sed toleratum potius, in-

75 *stituta solius Relegationis poena; Mihi tamen, salva veneratione tot illu-*

strium Collegiorum, tutior videtur sententia negantium, ex rationi-

bus, quas adducit Excell. Stryk. d. l. p. 617. seqq. & bis secuta est illustris

Facultas Juridica Viadrina 7. Febr. 1674. & 1681. vid. Stryk. d. l. & Happi-

76 *Comm. ad pr. J. de Nupt. Quam etiam recepit Ducatus Magapo-*

lensis,

lenfis, sicuti videre est in ORDINATIONE *Consistoriali Mecklenburgensi tit. 8.* von Gradibus der Blutsfreundschaft und Schwägerschaft darinnen die Ehe verboten ibid. in derselben Linie &c. zwischen dir. und deines Bruders NB. oder Schwester Tochter & paulo post NB. deines Weibes Schwester Tochter *juncto versic. fin.* ubi expresse statuitur, quod hęc personę etiam post contractum Matrimonium separari debeant. Sed ut, quod sentiam, clarius exponam; Ad decisionem principalis 77 *questionis* parum facere decisionem hujus *questionis*, juxta alios, *præjudicialis*, omnino statuo. Licet enim facile largiar, dirempto istiusmodi 78 incesto matrimonio, pœnam in honorem matrimonii, jam dissoluti, aut dissolvendi, promeritam, mitigari haud posse, cum ejus, quod non est, favor etiam possit esse nullus; persuadendo tamen mihi esse non potui, ut illorum etiam subscriberem sententię, qui pœnam illo casu mitigandam avertunt, quo ex dispensatione Superioris, (quam sua ex hypothesi ipsi tribuunt Alii) matrimonium inter incestuosos Conjuges non dissolvitur. Hinc cum uterque Conjugum idem deli- 79 *ctum* commiserit, ne alteri ex alterius remissione, aut intercessione quicquam favoris accedere possit, sicuti nec ex alieno delicto, alter Conjugum hic quicquam damni metuit, quin potius uterque sejusdem reatus & quidem ex propria & non aliena culpa, pœnam sustinere debeat eandem, concludo, non quidem favore matrimonii, cum incestuosa contracti, incestuosos Conjugatis remittendam esse pœnam ordinariam, illo verò casu, quo Titius ad copulam carnalem sororis filie, vel prædefunctę uxoris sororis filie, extra matrimonium prolapsus, cum alia contraxit matrimonium, quę, manifestato demum post secum initas nuptias incestuoso concubitu, intercedens pro marito, illi diutius vult cohabitare, ordinariam suffigationis pœnam priori casu in perpetuam Relegationem, uxore cum marito in exilium abitura, & perpetuam relegationem, posteriori casu in carcerem mutari posse.

Incestum tam in Affinitate quam Consanguinitate, in tertio gradu 80 *Linę inæqualis*, præsertim has inter personas, quibus parentela respectus debetur, (v. g. inter Te, & Aviam, Aviamque Sororem, item inter Te, & Fratris, Sororisque Neptem, & inter Te, & defunctę uxoris sororis Neptem, item inter Tutiam & defuncti mariti Propatruum, JURE CANONICO, c. f. X. de Consang. & Affinit. CIVILI, §. item amitam s. f. de Nupt. L. per adoptionem 17. §. 2. L. Sororis 39. π de R. N. & OMNIUM FERÈ LOCO-

- RUM STATUTIS *vid. Stryk. & Hopp. ad pr. J. de Nupt. §. 16. & 12. Phippi in Usu Pr. inst. ad Tit. de Nupt. Ecl. 63. & Carpzov. p. qu. 73. n. 37. etiam committi, ne juris quidem Tyroni amplius incognitum esse potest.*
- 81 *Quantquam vero istiusmodi incestus, ultra Relegationem in Consanguinitate, vid. Carpz. p. 2. qu. 73. n. 37. & 47. ubi prejudicia, æque ac in Affinitate perpetuam. Carpz. p. 2. q. 74. n. 43. & 44. ubi prejudicium, non puniatur, (reliquis, qui invicem sibi Parentum Liberorumque loco non sunt, in eodem gradu Lineæ inæqualis, v.g. Titio, & Amitæ vel Materteræ magnæ Filia, item Titio, & mortuæ uxoris consobrinæ Filia, incestum committentibus, Cognatis, æque Affinibus, temporalis duntaxat Relegationis pœnam in Saxonia, Carpz. d. l. qu. 74. n. 45. ibique prejudicium & quæst. 73. n. 48. & 52. ibique prejudicium, & extra illam alibi pecuniariam incurfuris,) hincque intrepide concludam, judicem perpetuam Relegationem, in temporalem, aut carceris etiam pœnam, illo casu, quo uxor innocens, pro marito suo, hujus incestus reo, intercedit, favore matrimonii prolocum, post commissum cum Materteræ Magnæ Filia incestum, contracti, convertere*
- 84 *posse; Ipsos tamen incestuosos, hoc casu matrimonio coeutes, nil præfidii ex illicite contracto istiusmodi matrimonio ad mitigandam promeritam pœnam petere posse, sed utrosque in perpetuum esse relegandos, ex antea jam adductis statuo rationibus; facile ceteroquin largiturus,*
- 85 *dispensationi Superioris hoc casu locum dari etiam in ipsis incestuosis Conjugibus, ne contractum dissolvatur matrimonium. vid. in terminis Magnific. Dn. Mevium p. 3. Dec. 399. Br. in J. E. L. 2. c. 16. §. 21. Stryk. in Not. ad Br. d. l. ibique Felis Viadrina Responsum de 19. August. 1680. & Excellentiss. Dn. Schöpf. fer. in Synops. Pandect. ad Tit. de Nupt.*
- 86 *Consobrini etsi de Jure Civili recte connubiali vinculo sibi invicem jungi possint, §. duorum 4. J. de Nupt. L. si nepotem 3. w. de R. N. L. conditioni 2. l. de instit. & substit. neque in Lev. 18. & 20. prohibeantur, vel quoad personas vel quoad gradus; Quin potius Viri pû, vitæque sanctimonia illustres, talia contraxisse matrimonia in sacro Codice legantur, conf. Genes. 29. v. 12. Exod. 6. v. 20. Num. 36. v. 11. Tobiz 7. Josuz 15. v. 17. Moribus tamen univ. Germaniæ sub pecuniaria, Saxoniæ vero etiam sub perpetua Relegationis pœna à matrimonii nexu arcentur, Carpz. p. 2. qu. 73. n. 29. 33. & 35. Struv. in Jpend. Rom. Germ. For. lib. 3. tit. 28. §. 13. Hopp. in U. M. §. 4*
- 88 *J. de Nupt. Quin ergo & hoc casu ordinaria illa pœna in relegationem temporalem, vel carceris, aut etiam pecuniariam favore matrimonii cum alia postea contracti mutari possit, nullam ferme deprehendo dubitandi rationem.*

tionem. Illud vero neminem latere posse, ex regula supra tradita, arbitror: hoc sc. matrimonium inter Consobrinos inquam, utpote non Jure *Divino*, sed *statutario* tantum, ac *Provinciali* incestuosum, non rescindi; sed sua gaudere validitate plenissima: Cujus forsitan non ineptè hanc dabis rationem, quod cum magno illo *Grotio Lib. 2. cap. 5. §. 16.* sæpe indecentia sit major in actu, quam in effectibus; sæpe etiam incommoda, quæ rescissionem sequuntur, majora, quam ipsa indecentia, aut incommodum actus ipsius.

Misso jam incestu, ad POLYGAMIAM descendo; quam sua atrocitate ipsum superare adulterium, in *Ordin. Crim. art. 121. vb.* 90
Welche Ubelthat dann auch ein Ehebruch / und NB. und grösser / dann dasselbige Eyster ist forsitan ex *Papicolarum* principiis, *Matrimonium, Sacramentorum* numero adscribentium, *Vid. Magnif. Dn. Stryk. in Coroll. 2. Diss. de Dissensu utriusque Responsat. aperte statuit Imperator Carolus V. Confer. Fichard & Tom. 2. Conf. 117. q. 7. Gilhaus. ad d. art. 121. fol. 38.* Non producam jam quidem in scenam, variis animi motibus inter Theologos æque, ac *JCos* in utramque partem plus simplici vice agitatum spinosissimam illam quæstionem: *Utrum Polygamia simultanea Virilis Juri Naturæ sit contraria? Quæde vide, consilique possunt plenus Viri acerrimi judicii. H. Grotius de J. B. & P. Lib. 2. c. 5. n. 8. & 9. adque eundem in notis MS. Excell. Dn. Coccejus, Præceptor olim meus, adci- nitres summâ cum observantia colendus; Puffendorff. de J. N. G. & C. Lib. 6. c. 1. §. 15. Dn. Thomastus in Jurisprud. Divin. L. 3. c. 2. §. 200. inque Dissut. de Crimine Bigamie. Bruckner. in Dec. Jur. Matrim. contrav. c. 14. §. 13. B. Zeidler. in Tract. Posthum. De Polygam. seq. cum quibus, aliisque ceteroquin in negativam ego propendo. Neque jam excurrere lubet in famosissimam illam controversiam. Utrum Polygamia Jure Divino sit prohibita? Quod non sine prægnantissimis rationibus negare vi- dentur Exc. Stryk. in not. ad §. 6. J. de Nupt. & ex eo Hopp. in Comm. J. d. §. 6; Conf. Epistola Christiani Vigiliæ Germani, ad Sinceram Warenbergicam Svecum Ejusdemque Discursus inter Polygamum & Monogamum; Pariterque Theophilus Althaus. Discursus de Polygamia. Celeberr. Dn. Thomastus cit. loc. c. 3. n. 76. seqq. Sed illud pro instituti ratione duntaxat hic notasse suffe- cerit, sc. in Imperio Romano Germanico per *CCG. art. 121.* in Polyga- 93
mos gladii penam esse constitutam, Carzov. P. 2. q. 66. n. 30. Berlich. P. 4. Concl. 28. n. 10. Matth. Coler. P. 1. D. 176. n. 80. & Stryk. in not. ad Brunsem. I. E. Lib. 2. c. 16. §. 1. Quam licet illis in locis, ubi per statuta 94*

adulterium *ultra carcerem* non puniatur, etiam in mitiorem poenam commutandam esse, non sine ratione statuatur *Brückner d. l. cap. §. 27. in Foro tamen Lubecensi, nec non hic Rostochii, aliud Usu obtinere constat.*

- 95 Neque hic *Judaorum* personam excipi arbitror. per *L. 7. §. 2. C. De Judæis, Nid. Dn. Hopp. ad §. 6. J. de Nupt. Decian. Lib. 5. c. 32. n. 3. C. Brunnem ad d. L. 7. ubi tamen cum aliis inibi citatis, hanc poenam*
- 96 *illo cessare casu statuit, quo Judæus repudiata Uxore prima, ex libertate Legis Mosaicæ aliam ducit, de quo dubitandi rationem facile subministrabit Lex 8. C. de Judæis. Hanc vero gladii poenam, ac*
- 97 *ad intercessionem quidem prioris Uxoris, in honorem prioris matrimonii contracti remitti & in mitiorem mutari, licet in crimine adulterii aliud obtineat, constans est Jctorum assertum, ipsa Fori Praxi factis comprobatur. Vid. Moller P. 4. Const. Elect. 20. n. 4. Clasen ad CCC. art. 121. Carpz. qu. 66. n. 39. Habn. ad Wesenb. ff. Ad L. Jul. de adult. n. 8. Stryk. ad J. E. Brunnem. L. 2. c. 16. §. 1. jung. Job. Volckm., Beckmann. in Comm. Theor. Pract. ff. Ad Tit. ad L. Jud. de Adult. Observ. 44. ibique præjudicium, ut ut iusta non deficiente dispensationis causa, Superior gladii poenam remittere ceteroquin utique possit; Vid. Besold. Diff. de Regal. c. 4. ib. 2. in fin. Stryk. in not. ad J. E. Brunnem. d. l. ibique FCis Vandrina Responsum. Conrad. ab Einsidel. de Regal. c. 2. n. 67. Qualis non quidem illa esse videtur, qua motus aliquando fuit, Rex Gallia Carolus, ad veniam*
- 98 *cuidam Gallo, ob polygamiam capitis damnato, impetrandam; scilicet, quod hic polygamus post ductam primam Uxorem partum probam, Secundam pejorem, Tertiam, pessimam, illique similem invenisset Quartam, animoque induxisset, se à ducendis Uxoribus ante cessaturum non esse, quam tandem unam invenisset bonam & probam, referente Brustin de Connub. P. 2. c. 3. Egypt. Bossio in Tract. De Coitu damnat. n. 78. Bene verò hic referri potest. [1] Catus, quo ex*
- 100 *Turcicis, aliisque Gentibus Mahumetanis & Ethnicis, (qui ex permissione Legum suarum, cum pluribus Uxoribus matrimonium bona fide jam dudum contraxerunt) quis cum liberis & Uxoribus ad nostram Religionem Christianam est transitus. D. Mayer. in Tract. De Conjugio inter duas. Sect. 2. c. 3. §. 26. C. Solt. §. c. 24. §. 5. Dume in Casib. Conf. c. 19. Sect. 1. q. 41. Brückner. d. Tr. c. 14. n. 64. C. Brückner in Lac. de Conjug. cap. 4. q. 6. §. 2.] Quo Christianus apud Turcas, etiamque*
- 101 *Barba-*

Barbaras Gentes per multos annos absque ulla redemptionis spe, dura detentus Captivitate, perque Fœminam sub promissione matrimonii à molestia vincutorum liberatus, domum revertitur, Uxo- 102
 rempriosam vivam adhuc deprehendens. Quale exemplum ex-
 stitit in Comite Glichenfi, referente *Waffio in Sess. Memorab. Centur.*
16. ad Annum 1. 15. Dresser in Millenar. 6. ad Ann. Christ. 1217. Peckerstein in
Theatro Saxon. P. c. 16. B. Sagittar. in Hist. Glichenfi L. 2. c. 4. & Dn. Bruck-
ner. d. l. c. 14. n. 66. uti ex ejus epitaphio Saxeo, in quo ipse in medio
duarum Uxorū Erfurti, in templo Monasterii S. Petri adhuc ho-
die conspicitur, discere est. Similis casus meminit Job. Volckm, Bech-
man. in Comm. ff. 1. Theor. Pract. ad Tit. de R. N. Observ. 2. n. 36. Vbi No-
 bilis quidam Uxoratus in Polonica militia à Moscovitis captus, omni
 aho carcere elabendi remedio deficiente, ducta Virgine Muscoviti-
 ca in Saxoniam rediit, responsoque Amplissimæ FCtis Juridicæ Je-
 nensis ab ulteriori inquisitione ex hac potissimum ratione liberatus
 est; quod durum omnino videatur, ipsum, qui cogente duro ne-
 cessitatis telo, secundam Uxorem superinduxit vivæ priori, ad
 quam fite illa redeundi spes omnes decollaverat, eadem dignum
 judicari censura, quam ad secundas nuptias, durantibus adhuc
 primis, *dolo* advolantes; merito incurrunt; à quò, cum facile hoc
 casti polygamum liberaverit *necessitas*, justam deprehendit Amplissi-
 mæ Jenensis FCtis Juridicæ causam secundum matrimonium hoc ca-
 sum non dirimendi. Addi his potest *Tertius Casus* Vnius uxoris, ex se- 104
 minis exuberantia ortis ustionibus Mariti restringendis non suffici-
 entis: Ex qua causa Philippo Hassiæ Landgravio B. Lutherus Ao. 105
 1539. Philippus Melanchton, Martinus Bucerus, Antonius Corvi-
 nus, Joh. Leningus, Justus Winther & Dionysius Melander secun-
 dam Uxorem concesserunt. *Vid. eorundem responsum ap. Bruckner. in Dec.*
Jur. Controv. Matrim. c. 14. in fin.

Polygamiam nunc excipit ADULTERIUM Crimen certe ut fre- 106
 quentissimum, ita gravissimum. Carpz. qu. 51. per totam. Hoc in
Duplex, quod *maritus* cum *aliena uxore* committit; ac *simplex*, quod 107
 vel à *soluto*, ad *altrius tori socium* prolapsente, vel ab *Uxorato* cum *So-*
luta se carnaliter commiscente, perpetratur, dividi, tam notum qui-
 dem est; quam quod notissimum: Interim tamen ab hac delicti di-
 versitate varietas quoque poenæ dependet.

Equi-

- 108 Equidem in Duplicato Adulterio moribus hodierni sævi ferè universalibus, vid. tamen Beuff. de Connub. p. 9. c. 18. & *Stephani ad art. 120. CCC.* secundum dispositionem *Juris Civilis Nov. 134. c. 10. & Ansb. sed hodie C ad L. Jul. de Adul. ac Carolini, vid. art. 120.* adulter capitis incurrit supplicium, adultera *fustiganda cum perpetua relegatione;* Pœna hac usi Fori in locum *detractionis in monasterium* Novella 134. definitæ, introducta. *Berlich. p. 4. Concl. 27. n. 25. & illustriff. Dn. Stryk. In not. ad Lauterbach. tit. Ad L. Jul. de Adul. verb. detrudebatur, Clafen ad art. 120. CCC. Carpz qu. 53. n. 7. & 8. Berlich. p. 4. Concl. 27. n. 17. fol. 175 Farinac. qu. 141. n. 19. fol. 579.*
- 109 In investiganda autem verà ac genuina causâ, quæ Justinianum ad hanc lenitatem erga fœminas adulteras commoverit, mirum, quam defudent Jcti, *vid. Stephan. & Clafen. ad art. 120. CCC. Dambouder. c. 19. n. 37. & 105. fol. 157. & 161. & Carpz. qu. 53. n. 10. seqq.*
- 110 Nobis vero ex variis, quas acervatim colligunt Doctores, arri-det illa potissimum ratio, quam ex Rodino adducit *Carpz. d. qu. 53. n. 20. & cum eo Excell. Dn. Hoppius ad §. 4. 7. de publ. Juste.* quod scilicet ita placuerit Theodoræ Imperatrici; Non rejiciendo tamen & illam, quæ à fragilitate sequioris sexus desumitur. *Vid. Illustr. Dn. de Rbez in Med. Acad. Disc. 31. Post. 20.* Fœmina enim mala merx est, quæ cito corrumpitur *Stephan. ad art. 120. CCC.* Hæc tamen Pœna *In Saxonia* non absque ratione & in fœminis est exasperata, adeo, ut hæc quoque inibi non secus, ac mares, ferali gladio fontem submittere cervicem jubeantur. *Carpz. p. 2. qu. 54. n. 17. seqq.*
- 111 Quod si vero *simplex adulterium solutus cum maritata* commiserit, tunc *idem adulter* hujusmodi hodie gladium experitur vindicem; *conjugata vero, virgis casa, in perpetuum mittitur exilium Clafen. ad d. art. ibique Stephan. Jul. Clarus Lib. 5. sent. §. adulterium Coler. Decf. 176. n. 10. p. 1.* frustra dissentiente Zieritzio *ad art. 120. CCC. & postea gladii ad fœminam quoque extendente, qui propterea confutatus est ab Habnio ad Wesenbec. ad L. Jul. de Adul. n. 19. fol. 506. 507.* Sed ab hac *Juris Civilis* dispositione & generali Germaniæ praxi divortium fecit *Jus Saxonicum per Consil. Elect. 19. p. 4.* vigore cuius in ditionibus Electoratus Saxonici fœminæ conjugatæ, solutum ad carnalem admittentes copulam, *panè gladij* afficiuntur, non secus, ac si maritis sese prostitissent, *Carpz. qu. 54. n. 27. seqq. Job. Sincidiv. ad tit. inf. de nup. sub rubr.*

vubr. de divor. Num. 26. vers. Et fecit extensionem Matth. Berlich. p. 4. Concl. 27. n. 40. Denique si maritus cum soluta aliqua femina corpus suum misceat carnaliter, tum conjugatus in praxi fustigatur, atque in perpetuum relegatur, soluta vero tantum arbitrarie, vel carcere vel temporali etiam relegatione punitur, Heig. p. 2. qu. 19. Num. 5. & 22. Matth. Coler. Dec. 176. n. 21. seqq. Matth. Wesenb. in paratitl. n. ad L. Jul. de Adult. n. 19. vs. at soluta mulieres Dn. Hopp. in U. M. §. 4. t. de publ. Judic.

At vero *Constitutio Electoralis Saxonica* longè severiorem pœnam utrique personæ indicit. Si quidem inibi *Maritus* ad *fœminam solutam* prolapsus, æque *gladii pœnam* incurrit, ac si ad uxorem conjugatam accessisset: *famina* verò *soluta & virgine casa*, in perpetuum relegatur, docente *Carpz. qu. 54. n. 37. seqq.*

Restat ut ordine nunc pariter lustremus, an & qualiter prædictis hinc, quæ regulariter adulteros manent, pœnis, favor matrimonii contracti ac intercessio innocentis Conjugis mitigationem afferre valeat, si qui forte deprehendantur Conjuges, mitiori adhuc animo præditi, quam Paulus Eremita, qui cum haberet uxorem pulchram, eam vero in adulterio prehenderet, tacite subridens, jurato affirmavit, se nunquam cum ea in posterum rem habiturum, ad adulterum verò dixit: Tu eam habeto. *Clasen ad art. 110. CCC? Duplicatum ergo quod attinet adulterium, noto erit notius, extra Electoratum Saxoniam in aliis ditionibus, in quibus Jus Commune Saxonicum & Jus Carolinum viget, hujusmodi adulteris ad intercessionem Conjugum favore matrimonii contracti pœnam ordinariam, gladii nimirum, atque fustigationis, remitti, substituta poena relegationis. Dn. Hopp. in U. M. ad §. 4. J. de Publ. Judic. Carpz. qu. 55. n. 113. Stryk. ad §. 4. J. de Publ. judic. Dn. de Rherz. Med. Acad. 31. Posit. 20. & Dn. Bechman. ad Tit. ff. Ad L. Jul. de adult. n. 28. Obs. 10. Ubi notanter subjicit: Hoc tamen casu extra Sax. Superioris desiderari consensum exque ejus dependere arbitrio, an ignoscente Uxore, reo gratiam facere velit: Unde solet in sententiis addi clausula: Es wolte ihm dann die hohe Obrigkeit in Ansehen seines Weibes Vorbitte Gnade erzeigen. Conf. Carpz. d. l. n. 29.*

Quin & expresse huic suffragatur. *Nov. 134. c. 10. & Auth. sed hodie C. ad L. Jul. de Adult.* Ubi marito conjugem, ob adulterium cum alieno marito perpetratum, in Monasterium detrusam, intra biennium recipere permittitur: In *Electoratu vero Saxonico* in hac adulterii specie locum non habet remissio Conjugis. *Carpz. p. 2. qu. 55. n. 109. seqq.*

- Dan. Möller, ad Constit. Elect. 19. p. 4. n. 5. Petr. Heip. Lib. 2. qu. 29. n. 22.*
- 122 *Joach. à Benst. de Jur. Connub. p. 2. cap. 17. Quod licet durum videatur*
Matth. Wesenbecio à Dan. Möllero d. n. 5. allegato, ratione tamen ne-
quaquam caret sua, quæ est gravitas delicti, remissionem conjugis
ac mitigationem poenæ excludens. Nemo enim nescit, duplica-
 123 *rum adulterium simplici longe gravius esse, ceu quod duplicem tho-*
rum violat, duplexque delictum continet. Carpz. d. qu. 55. n. 110.
- 124 *Simplex quod attinet adulterium, & quidem (1.) à Conjugato cum*
Soluta commissum, Praxis omnium in Germania judiciorum abunde
testatur, hic facilius ad intercessionem innocentis Conjugis in honorem con-
tracti matrimonii, ordinariam in Saxonia poenam gladii, in perpetuam re-
legationem, extra Saxoniam vero ordinariam suffigationis poenam, in
temporalem relegationem, vel etiam carceris poenam, mutari posse.
Vid. Carpz. P. 3. qu. 149. n. 6. & P. 2. q. 55. v. 33. Illustr. Rbez. & Stryk. pro-
xime all. loc.
- 125 *Sicuti (2.) à Soluta cum conjugata adulterio commisso, ad inter-*
cessionem innocentis Mariti, Uxor in Saxonia gladio subjicienda, in
honorem contracti matrimonii tantum in perpetuum relegatur, extra Sa-
xoniam vero regulariter suffiganda, temporale subire exilium tenetur,
aliquando etiam soli carceri mancipanda. Carpz. q. 55. n. 2. & 23. ibi-
que longa serie cit. Dres. Confer. præjudicium ap. Bechmannum in Comm. ff.
- 126 *ad Tit. Ad L. Jul. de Adult. n. 31. Obs. 13. Illud vero non inutiliter hic*
quæritur; Utram intercessio pro Conjuge adultero facta, etiam ad mi-
igationem poenæ ordinariæ utroque casu profit solutæ personæ, qua
 127 *cum Conjugatus vel Conjugata turpiter corpus solum misit? Ita putat*
Carpzovius quæst. 55. n. 122. cum pluribus aliis, ibi allegatis Dbus,
hanc communem extra Electoratum Saxonia esse sententiam referens
n. 124.
- 128 *At vero illam non tantum non ubique receptam esse, videre est*
ex illis, quæ notavit Dn. Bechman d. 1. n. 39. Obs. 2L (Ubi expresse
docet, se non recordari unquam respondisse FcTem Juridicam Je-
nensem, Uxore pro Marito intercedente, qui cum soluta rem habuit, or-
dinariam soluta esse poenam remissam, neque profuisse unquam Ma-
 129 *riti, pro Uxore intercedentis rogationem illi, qui adulterino am-*
plexu eam polluerat): Nec non ex allegato à prælaudato Bechmanno,
d. 1. Responso Durum Lipsiensium, Anno 1628. Mens. Nov. ita etiam
 extra

extra Electoratum respondentium; Sed destitui etiam eandem omni
 saniori ratione, inde liquet, quod *favor Matrimonij*, qui unica hu-
 jus mitigationis causa esse censetur, cesset in *solutis*, quibus tantum
 abest, ut tam præprimis, quando variis lenocinijs, insidijs & arti-
 bus ad furtivum amorem pertraxerunt aliorum Uxores, sæpè non in-
 honestas; sua profit nequitia, ut potius eosdem malitiæ suæ promeri-
 tam sustinere pœnam oporteat, intercessione Cõjugis innocentis
 soli Uxori seductæ profutura. *Vid. Dn. Brunnem. in Proc. Inquisit. cap.*
9. n. 36. Conf. Excell. Dn. Schöpff. in Synops. ff. Ad Tit. Ad L. Jul. de adult.
n. 30.

Cererum, licet Carpozovius P. 2. q. 55. n. 70. & q. 61 n. 74. statuât, 130
 in bonorem contracti matrimonii hoc etiam casu ordinariam adulterii mi-
 tigarî pœnam, quo uterque Conjugum adulterii reus, alter pro al-
 tero intercedit, ex rationibus, ad quas in publico conflictu V. D.
 dabitur respondendi occasio, contrariam tamen B. Brunnemanni in 131
Proc. Crim. cap. 9 n. 34. & Dn. Mulleri ad Const. Elect. 19. P. 4. n. 11. sen-
 tentiam puto æquiorè, esse ac veriorem, eo, quod inconueniens
 videatur, adultero tribui beneficium *innocenti* datum, cujus solius, &
 non *adulteri* favore, quo hic utique indignus est, placuit, ad ejus
 intercessionem huic remitti pœnam, cujus mitigationem frustra ur-
 get hoc casu uterque nocens. *Vid. D. Schöpff. d. 1.*

Illud verò facilius largior, hanc ob Conjugis innocentis inter- 132
 cessionem *favore matrimonii contracti*, concedendam pœnæ mitigatio-
 nem etiam tum locum invenire, ut ut adultero jam ante ob com-
 missum adulterium promerita pœna sit remissa, non obstante L. 2. 133
S. Lenocinii. ff. & L. 2. C. Ad L. Jul. De Adult. juncta L. 3. C. De Episcop.
aud. cum favor innocentis Conjugis, cui duplex perfidi thori socii
 adulterium sat gravem attulit afflictionem, simulque & duraturi ma-
 trimonii ratio permittere haud videantur, ut ex morte adulteri, vel
 alia duriori pœna, gravior innocenti accedat afflictio, & sine cul-
 pa damnum, universalitate Novellæ 124. c. 10. & *Aurb. Sed bodie. C.*
Ad L. Jul. de Adult. huic sententiæ, juxta quam non semel ita pro-
 nunciale Lipsienses, cum Carpozovio, P. 2. q. 55. n. 86. seqq. testatur
Jcb. Volkm. Bechman. ad Tit. ff. Ad L. Jul. de Adult. n. 34. Observ. 16. non
 parum patrocinate, Sicuti autem Conjug remissionem 134
 semel factam revocare non potest, arg. L. 5. C. de O. & A. ob firmum
 jus adultero ex hac remissione quæsitum, arg. c. 17. C. 32. q. 5. & L. 15. S. 5. ff.

- Ad L. Iul. de Adulter. Vid. Carpz. P. 2. qu. 55. n. 76. & 83. ubi prajudicia
 Conf. Bechman. d. l. n. 35. O. 17. ita in arbitrio adulteri non est, an factam
 135 sibi remissionem acceptare, an vero condignam delicto poenam subi-
 re malit. cum hic non de delinquentis adulteri, sed de innocenter lesi
 136 Conjugis agatur favore, deque damno ab hoc, citra omnem cetero-
 quin culpam, subeundo, hac via evitando; Et ne frustra hæc afferi
 arbitreris, eo quod casum dabilem esse vix credas, quo supplicium &
 poena acerbitatem adulteri ejus remissioni, & gratia sit prælaturus, duo
 eodem anno nempe 1630. à Scabinis Lipsiensibus emanata responsa,
 137 dubium desuper subortum facile dispellent. Vid. Carpz. P. 2. q. 55. n.
 129. seq. Confer. Dn. Bechman. d. l. n. 40. Obs. 22. Hoc magis dubium
 videri potest etiam si sub hac expressa conditione pars innocens pro
 adultero intercesserit, eidemque cohabitare promiserit si ipsi gratia
 fiat in loco commorandi, tamen hanc intercessionem pro pura haberi, hoc
 effectu, ut poena adultero mitigetur, eundemque in exilium iturum
 sequi teneatur, quæ non nisi conditionaliter pro ipso intercesserat.
 138 Qualiter judicatum esse Ao. 1630. & 1632. refert Carpzov. q. 55. n. 78.
 eumque secutus Bechman. d. l.
- Hactenus de vero adulterio; Sequitur nunc quasi Adulterium,
 139 quod personæ nondum quidem maritatæ, desponsatæ tamen com-
 mittunt per L. notab. si uxor. 13. §. 3. ff. ad L. Iul. de Adult. L. propter 7. C.
 140 eod. Neque enim infrequens est in Jure nostro, ut sponsus Jure ma-
 riti utatur L. 15. §. 24. ff. de in jur. L. 74. ff. de Jure dot. L. 5. C. de bon. qua
 141 liber. utque quod de uxore dicitur, in sponsa quoque locum habeat,
 Petr. Heig. p. 2. qu. 28. n. 14. Andr. Tiraquell. de LL. Connubial. Gloss. 2. num.
 1. & seqq. vid. illustris Strykii Dissertat. de Jure Sponsi & Sponsæ c. 6. n. 7. in
 fine ejusque Dissert. de dissensu utriusque despons. §. 24.
- Quia tamen nondum consummatum inter desponsatas perso-
 142 nas est matrimonium, sed potius sola matrimonii spes L. 13. §. 3. ff. ad
 L. Iul. de Adult. in super in odiosis Sponsus mariti appellatione non con-
 143 tineretur, nec nupta verbo sponsæ, Tiraqu. in LL. Connub. gloss. 2. verb. en
 pouvoir de sym. mari num. 18. 19. Carpz. qu. 56. n. 16. veri quoque adulterii
 poena in corruptoribus alienarum sponstarum in praxi non invenit
 locum, sed lenior aliqua coërcitio nempe fustigatio, illustris Dn. de Rbertz.
 meditat. Acad. diff. 31. pos. 19. Carpz. qu. 56. n. 36. seqq. petr. Aleg. d. qu. 28.
 n. 28. Matth. Berlich. p. 4. Concl. 27. n. 146. & 147. Matth. Coler. p. 1. Decis.
 176. n. 37. Wesenbes. in paratis. ff. ad L. Iul. de Adult. num. 7.

Quod

Quod tamen non aliter intelligi velim, quam ut pœna *fustigationis*, in 144
locum ordinariæ gladii pœnæ surrogata, in hoc quasi adulterio eo casu
locum habeat, quo in vero adulterio ordinaria pœna gladii irrogari solet.
Proinde quemadmodum in Saxonia, marito vel viro soluto cum alterius 145
uxore concumbente, utrique personæ pœna adulterii ordinaria,
nimirum gladii indicitur, ita sponso vel juvene soluto cum alterius sponsa car-
naliter se committente, quin ibidem utrique quasi adulteræ personæ,
tam sponso vel juveni soluto quam sponsæ *fustigationis* pœna infligenda sit, dubitandum non est, *Carpz. qu. 56. num. 43.*

Ex quo etiam secundo fluit amne, quod proinde extra Saxoniam 146
hoc in casu in desponsatam tantummodo temporalis relegationis vel
carceris pœna statuenda sit, prout fusius elegantibus rationibus de-
monstravit *Dn. Fecht. in sapius laudata disput. cap. 2. n. 66. & seqq.*

In casu autem contrario si sponsus ad feminam solutam accedat, cum- 147
que ea rem habeat, quasi adulter sponsus solummodo *fustigatione*,
fœmina soluta *temporalis relegatione* in Saxonia punitur, *Carpz. d. qu. 56.
n. 45. seqq.* Extra illam autem & ubi jus Commune obtinet, sponsus ad 148
certum tempus relegari, soluta vero per aliquot septimanarum spati-
um in carcerem conjici poterit.

Quæritur ergo jam in priori casu. An hæc pœna ordinaria mi- 149
tigari possit favore matrimonii contracti, si quis matrimonio cum
sponsa sua consummato deprehendat, illam ab alio, post contracta
jam cum ipso sponsalia vitiatam esse, (ubi tamen solum virginitatis
defectum allegare non sufficit, utpote cujus certa signa non dari,
fatentur plerique *Gondlez. Tellez. ad C. 4. n. 8. X. De probat. Zachias q. m.
Leg. L. 4. tit. 2. qu. 1.*) hanc tamen sponte remittendo injuriam, juri-
que suo renunciando, quasi adulteram suam conjugem retinere, ac
pro ipsa intercedere velit? (Id equidem indubix est veritatis, quod 150
viro ita misere decepto, ac circa virginitatem, sponsæ suæ erranti, jus
fasque sit, comperto hoc facinore, illam à se, mediante consistorii au-
thoritate, dimittendi. *Conf. Nov. Leon. 93. & Debt. 27. vers. 21. Dn.
Ziegler. ad Jus Canon. L. 2. tit. 12. §. 1. vid. B. Brummem. J. E. Lib. 2. cap. 17.
§. 25. ibique Illystris Dn. Stryk. ad verb. sed videntur rectius sentire. jung.
Excell. Dn. Job. Samuel. Strykii paterna eruditionis amuli Disput. inaug. De
Matrimonii nullitate. tb. 24. seqq.*) & Constat inter omnes cordatores 151
Jctos locum utique hoc casu dari *mitigationi pœna* quasi adulteræ præ-
stitutz

stitutz favore matrimonii contracti, & in SAXONIA quidem fustigationem cum perpetua relegatione in *carcerem* mutari *Heig. p. 2. qu. 28. n. 27. Bërlich. p. 4. concl. 27. n. 149. Carpz. qu. 56. n. 52.* ALIBI vero temporalem relegationem in *arbitrariam penam* converti. In posterioris casus evolutione dux occurrunt quæstiones, quarum prima, eaque
 152 præjudicialis quasi est: *An femina quoque competas potestas, divertendi hoc casu quo sponsus, hodie maritus, post sponsalia contracta cum alia soluta corpus suum miscuit, quasi hoc adulterio à sponsa demum post contractum cum quasi adultero matrimonium cognito? Secunda quæstio eò recidit: An femina intercesso in hoc ipso casu pro quasi adultero suo marito & favor Matrimonii contracti ad mitigandam hujus penam aliquid conferre valeat?*

154 Et sicuti ex sequenti pronunciato Consistorii Lipsiensis de Anno 1673, verbis: *Nachdem sich Cajus mit seiner Magd / da zwischen Ihm / und der Ortilia NB. allbereit öffentliche sponsalia gehalten gewesen fleischlich vermischet / und dergestalt hiedurch von ihm NB. ein wahrhaffter Ehebruch begangen worden / die Ortilia auch / ihm solches zuverzeihen / und gebrochener Treu und Glaubens ungeachtet ferner beyzuwohnen / sich nicht will bewegen lassen / NB. So mag die gänzlich Ehe Scheidung beschworen worden / der Ortilia auch hernach / falls sie ohne Verlesung ihres Gewissens außer der Ehe zu leben nicht vermöcht / sich in andere Wege gebühlich zuverbeyrathen verstatet werden / exque illis, quæ habet *Excell. Strykius in Not. ad Brunnem. J. E. Lib. 16. §. 25. verb. comperit cum supro se maculasse & Dn. Job. Georg. Nicolai. De Divorcio cap. 2. divertendi licentiam hoc casu in Consistoriis concedi Uxori, quæ scientiam stupri, post sponsalia à sponso commissi, demum nacta post consummatum cum ipso matrimonium, culpam eidem remittere, ac reconciliationi infelici successu à Consistorialibus tentatz, locum non vult relinquere, satis apparet, ita vix ambigendum est, quin Uxore pro Marito suo in verso casu intercedente, eidemque amplius cohabitare volente, favore matrimonii contracti in SAXONIA quasi adultero, remissa fustigatione, carceris pena, vi Constitutionis Electoralis de A. 1619. Carpz. d. qu. 56. n. 52. seqq. in ALIIS VERO GERMANIÆ LOCIS sola Ecclesiastica penitentia,*
 156 *leviorque multa* Marito sit dictitanda. Hæc ita sese habent in quasi adulterio à sponso sponsæ cum personis solutis commissi; Sed, quid si sponsus cum alterius conjugæ rem habeat, vel sponsa marito alieno copiam sui faciat?*

ciat? Quod genus quasi adulterii eo gravius est alio simplici, quominus sponsus sponsave personæ solutæ dici queant. Et constat *sponsum* 157 hoc casu gladii pœnam incurrere, *sponsam* vero virgis cæsam, in perpetuum mitti exilium. Quæ ipsa pœna tamen ad intercessionem partitis *offensæ favore matrimonii contracti* remitti ac in longe mitiorem converti potest, prout eleganter demonstrat *Carpz. d. qu. 56. n. 7. seqq.* ubi *simul num 86.* determinat; quid sentiendum hoc casu, de marito seu uxore conjugatis cum personis desponsatis rem habentibus, an etiam iisdem ad intercessionem conjugis innocentis in terris Electoratus Saxonix (nam de Jure communi, quo etiam in duplicato quovis adulterio Remissioni locus est res dubio caret) pœna gladii remitti debeat?

Pergimus jam ad RAPTUS Crimen, quod stupro violento gravius ac atrocius, judicatur, *Decian. Tr. Crim. L. 8. c. 16. n. 8. prosp. Farinac. p. 5. op. Crim. qu. 145. illustr. Stryk. ad J. E. Brunm. L. 2. c. 18. §. 27. p. 721. Berlich. p. 5. Concl. 41. n. 12. seqq.* vindicandum ultimo supplicio, *L. un. C. de 160 Rapt. Virg. ibique Br. & Perez. §. 8. J. de Publ. Judic. ibique Stryk. & Hopp. Carpz. p. 1. qu. 40. n. 27. ibique citati DD. Jung CCC. art. 118. ibique Clafin. & Stephan.* Quod, utrum favore matrimonii contracti in relegationem 161 converti possit quæritur? Equidem de Jure Civili id negandum videtur per clarum & manifestum textum *d. L. un. C. De Rapt. Virg. §. 1. vers. nec sit facultas*: jungatur *Edictum penale Hamburgense d. 21. Sept. 1676. Hamb. S. R. p. 4. t. 26.* At vero, cum Jure Canonico *per cap. pen. & ult. X. 162 de Rapt.* (cui in terris etiam imperii standum esse tradunt *Prosp. Farin. p. 5. Op. Crim. qu. 145. n. 29. Salyc. in L. Un. C. de Rapt. Virg. n. 12. vers. de Jure Carnio fecus Berlich. p. 5. Concl. 41. 51. Carpz. p. 2. qu. 79. n. 68. ibique plena manu allegati DD.*) inter Raptorem & Raptam subsistat matrimonium, indubix quoque erit veritatis, hanc raptui determinatam pœnam favore *Matrimonii contracti* mitigari ac in extraordinariam relegationis mutari posse, *illustris Dn. De Rherz. Medit. Academ. Diff. 31. pos. 52. Benst. p. 1. De Spons. 39. Excell. Dn. Stryk. ad Br. I. E. Lib. 2. c. 18. §. 27. & 32. Magnif. Dn. Praefes in not. ad Lauterbach. tit. de R. N. verb. hoc etiam mutatum.* Si enim favore *Matrimonii contrahendi* poena ordinaria raptoribus re- 163 mitti potest, prout eleganter evictum ivit *Nobiliss. Dn. Fechtius in laudata sua Disputatione cap. 2. n. 102. seqq.* Sane multo facilius favore *matrimonii jam contracti*, cujus major adhuc in Jure nostro favor est, *arg. c. 25. X. de Jurej.*

- 164 *Jurej.* mitigatio poenz locum inveniet. Hanc vero frustra sibi pollicetur Raptor illo casu, quo vel jam Uxoratus, vel ante contractum cum alia matrimonium, crimen raptus commisit, hac pro marito raptore
- 165 intercedente. Nam si & hoc casu poenz otineret mitigatio favore matrimonii cum non rapta contracti, nullus maleficus uxoratus ob capitale delictum capite plecti posset, cum inter raptum & alia delicta, quo ad hunc effectum, nulla dari possit differentia, & mitigatio poenz, raptori imponendæ, unice in favorem ac solatium rapta sit introducta.
- 166 Raptum propter singularem affinitatem ordine excipit STUPRUM VIOLENTUM, quod simplex stuprum ac fornicationem, turpitudine sua multis antecedit parafangis, *Matth. Wesenb. in paratiul. π. ad L. Iul. de Adult. n. 22. Iul. Clarus Lib. 5. Sent. §. raptus n. 1. Carpz. p. 2.*
- 167 *qu. 75. n. 1. ibique citati DD.* Poena ejus tam De JURE DIVINO, *Deut. 22. v. 25. quam CIVILI L. 1. §. qui puero π. de Extra Ord. Crim. L. mariti 29. §. ult. π. ad L. Iul. de Adult. & CAROLINO CCC. art. 119. ibique Clafen. & Stephan.* omniumque locorum STATUTIS *vid. May. ad Jus Lub. Lib. 4. tit. 7. art. 1. & Dn. Hopp. ad § 4. I. de publ. Judic. est capitalis.*
- 168 Quæ ultimi supplicii poena quin & ipsa quoque favore matrimonii cum femina, per vim stuprata, contracti ad præviam hujus intercessionem, violento stupratori remitti, ac in relegationis poenam mitigari possit, nullus fere Doctorum inficiabitur, *B. Br. in I. E. L. 2. c. 18. §. 27. ibique Excell. Dn. Stryk. Farinac. Op. Crim. L. 5. qu. 145. n. 97. Carpz. p. 4. C. 30. D. 7. & p. 2. qu. 75. n. 65. Berlich. p. 5. concl. 41. n. 51. seqq.* propter elegantes rationes à Berlichio & Carpzovio dict. loc. magno agmine
- 169 adductas. Sicuti vero paulo supra notavimus, tum demum Judici competere facultatem, ordinaria mitiorem raptori imponendi poenam, si is ipsam personam raptam in uxorem duxerit, non vero si quamcunque aliam, ita & hic binis parilem addemus limitationem, monendo, hætenus dicta eo saltem procedere casu, quo inter violentum stupratorem & ipsam feminam vi compressam legitimum subsequitur connubium, secus vero si aliam matrimoniali copula sibi postea junxerit, & hæc pro illo intercedere velit, *vid. omnino Berlich. d. concl. 41. n. 51.* Idem quoque judicium esto de illo casu, quo maritus puella violentum intulit stuprum; Siquidem hic nec favor matrimonii cum uxore sua antea legitime contracti neque ulla ejus intercessio quicquam operabitur. Etenim quod in crimine Adulterii receptum est, ut

mem-

nampe in honorem matrimonii contracti, ad conjugis intercessionem, poena ordinaria remittatur adulteris, ad casum stupri violenti, quod per se etiam ultimo supplicio coercedur, nequaquam extendi debet, *Carpz. d. qu. 75. n. 24. ubi præjudicia.* Nunquam autem favore matrimonii contracti ordinarium remittitur mortis supplicium, quoties delictum cum adulterio conjunctum, per se mortis poenam meretur, præprimis si delictum cum adulterio concurrens æque principaliter ad tertii læsionem tendat. Lustrato stupro violento, facile jam erit judicium de STUPRO VOLUNTARIO, quod scilicet cum virgine, vel vidua volente, & partum reluctante, committitur. Punitur id ipsum JURE CIVILI in honestioribus publicatione dimidiæ bonorum partis, in vilioribus fustigatione cum relegatione §. 4. *J. de publ. Judic.* JURE DIVINO ita, ut stuprator stupratam & ducat & dotet, *Exod. 22. vers. 16. Deut. 22. vers. 28.* cui consentit JUS CANONICUM c. 1. & 2. *X. de Adult.* HODIE plurimis in locis stuprator mulctam solvit pecuniariam, vel incarceratur pro arbitrio judicis, stupratamque vel ducere vel dotare tenetur, alimentis præstitis infanti. *Carpz. qu. 69. per tot. & p. 4. C. 27. def. 1. Dn. Stryk. ad B. Br. J. E. Lib. 2. cap. 18. n. 26. Besold. p. 6. Conf. 261. n. 40. Dn. Hopp. in U. M. ad §. 4. J. de P. J. & illustris Dn. de Rbëtz. Medit. Acad. Diff. 31. pag. 25.*

Quæ electio tamen vel dotandi vel ducendi stupratam, tunc demum stupratori permittitur, si non simul cum stupro spem Matrimonii puellæ deceptioni obnoxiz fecit. Quod incomparabilis ille, *Grotius de J. B. ac P. Lib. 2. cap. 17. n. 1. c. 5.* eleganter ita exprimit: *Qui Virginem imminuit vi, aut fraude, tenetur ei rependere, quanti minoris ipsi valet spes nuptiarum: Imo & ducere tenetur si ea promissione corporis usuram impetraverit.* Sic enim etiam Invitus consummare stuprator compellitur matrimonium, etiamsi ex vera sua intentione sicte tantummodo seu ex joco matrimoniū promiserit ad obtinendū in stuprum consensum *Dn. Stryk. in not. ad Lauterb. tit. ad L. Jul. de Adult. coerc. verb. aut dotet, vid. Diss. ejusdem de Iure Persuasionis c. 2. n. 66. seqq. Carpzov. in Iprud. Eccl. L. 2. d. 228. n. 8. & Hopp. d. l.* Quod si ergo stuprator illam ducere velit, ipsa vero huic nubere detrectet, tum ne quidem ad dotem dandam obligatur; *vid. Ziegl. ad Lancell. inst. Lib. 3. tit. 8. verb. si vero pater.* Qualiter respondisse Facultatem Juridicam Rostochiensis 1695. & ejusdem Anni Mensis Junio Consistorium Mecklenburgense,

- 181 notavit *Excellentissimus Dn. Praeses in nos. ad Lauterbach. tit. ad L. Jul. de Adult. secus vero se res habet, si pater stupratae in nuptias consentire nolit, hoc enim stupratae non imputandum. Farinat. p. 5. Oper. Crim.*
- 182 *qu. 147. num. 117. & seqq. Quae illo frustra quoque dorem etiam casu urget quo ipsa Juvenem seduxit, stuproque ansam dedit v. g. ad Musæum juvenis sine justa causa veniendo Vid. Dn. Stryk. ad Br. I. E. Lib. 2. cap. 18. & 18. 26. ibique prejudicium.*
- 183 Ceterum in hoc unanimi consensu omnes conspirant Doctores, quod *carceris vel pecuniariae poena, omnibus stupro se polluentibus regulariter determinata, mitigetur utique favore matrimonii contracti, si stuprator per legitimum copulae sacerdotalis nexum sibi junxerit, illam, quam stupro polluerat, & vel in paucorum dierum carcerem vel leviolem multam convertatur. Mey. ad I. L. Lib. 4. tit. 5. art. 1. n. 31. Carpz. Iprud. Confist. Lib. 3. Def. 76. n. 17. & seqq. & p. 2. qu. 69. n. 51. seqq.*
- 184 An vero & poenitentia Ecclesiastica, vulgo die *Kirchen-Buß* favore *Matrimonii contracti* remittatur, inque multa commutetur, disquirere hic solent Juri, & plerique eorum in affirmativam abeunt,
- 185 sententiam, nisi vita ante acta aliud exigat, Vid. *Dn. Hopp. in U. M. ad*
- 186 *pr. 7. de Nupt. Carpzov. in Iprud. Eccl. L. 3. def. 88. n. 1. Quae quidem sententia sine omni dubio calculum metetur, si ipsa perionz desponsatae amoris amentiz ductz concubitum anticipaverint; Conf. Excell. Dn. Müller. in Dissert. de poenit. Eccl. c. 4. n. 76. & in Dissert. de Hierologia*
- 187 *Secl. 5. th. 4. Cypr. de Spons. Cap 5. §. 10. n. 2. & cap. 13. §. 54. n. 1. & 2. Agmen delictorum carnis jam claudit FORNICATIO; Quae JURE quidem CIVILI extra omnem poenam est, quippe quae ad supra & adulteria evitanda inibi permessa per L. 13. §. 2. n. 22. & 23. C. cod. sicut apud plures quoque populos impunita fuit, Grot. de J. B. P. Lib. 3. cap. 4.*
- 188 *n. 2. id quod tamen hodie imprimis post. R. J. de A. 1530. tit. 32. aliter se habet, utpote ubi fornicatio arbitrarie punitur carcere nimirum, multa, relegatione aut fustigatione, prout scilicet vel clam vel palam, saepius, aut non adeo saepe, commissa. Carpzov. qu. 70 per tot. Georg. Schultz. in Syn. inst. h. t. lit. M. Excell. Dn. Hopp. ad §. 4. J. de publ. Judic.*
- 189 Quod vero etiam in hoc crimine *favor matrimonii contracti* locum facere possit mitigationi poenae ordinariae, si quis videlicet opus misericordiae exercuerit, *vid. cap. fin. & pen. 31. qu. 1. & cap. inter opera ubi Glossa de Sponsal. & à vita meretricia in semitam virtutis reducturus femi-*

foeminaam aliquam, illam legitimo matrimonii nexu sibi associaverit, nemo non concedet facile, *Mev. ad J. L. d. l. n. 8.* cum subsequens matrimonium omnem turpitudinem purgare videatur. arg. e. tanta 6. X. qui filii sint legitimi *Conf. Bonacoss. in quæst. crim. verb. meretricis Hyppol. de Marsiliis sing. 248. Roman. in L. si vero §. de Viro num. 23. π. solus. matrim. Martb. de Afflict. in Const. Neapol. rubr. 43. num. 2. lib. 3.* Antequam colophonem præsentii imponam dissertationi, lubet vel binis tantum, ne illa modum migret, inquirere in *Desertionem*, an hujus quoque criminis rei poena *fustigationis statutis localibus* determinata favore matrimonii contracti ad præviam innocentis Conjugis pro reverso desertore intercessionem remitti ac in mitiorem converti valeat? Et sicuti de *Saxonia* (ubi cæteroquin omnium rigidissime delicta carnis coercetur ipsaque malitiosa desertio fustigatione punitur:) hoc asserit multisque præjudiciis confirmat *Carpzov. p. 21 qu. 58. n. 64. seqq. sumto Meus. De sponsal. p. 1. c. 61. verb. hic secundum est p. m. 34. propter expressa verba Ord. Eccl. ibi.* Es wäre dann ic. ita dubium remanet nullum, quin extra *saxoniam* & illis in locis ubi fustigatione minor malitiosis desertoribus imponitur poena, hæc mitigatio multo facilius locum sit obtentura. Quænam vero sit poena malitiosi desertoris adulterium simul committentis, & num hæc quoque favore matrimonii contracti per reditum reconciliati mitigari queat, ex professo tractat *Carpz. d. qu. 58. n. 91.* ad quem mitigationi & hoc casu locum dantem ut benevolam lectorem remittam brevitatæ me cogit studium. Atque hic finire me posse arbitror, non quod omnia dicta sint, quæ dici poterant, sed quod dictum satis mihi videatur ad judicandum de omnibus, quæ in hac materia occurrere possunt, quæstionibus, quas si quis limatiori judicio & accuratiori opera collectas publico sistet, adco me invidentem non habebit, ultro & gratiam teferet.

SOLI DEO GLORIA.

COROLLARIA.

EX veris & justis parentibus salvis Legibus potest nasci spurius.
 II. Vir cum propria sua uxore potest committere adulterium.
 III. Ex adultera matre natus filius censetur legitimus.

Tit 2

I. I. S.

- IV. Solutus cum soluta concumbens aliquando recte punitur gladio.
- V. Sponsus in propriam sponsam potest committere raptum.
- VI. Sponsus per vim cognoscens sponsam non subit ultimum supplicium.
- VII. Vxor ne liberandi quidem mariti causa eoque consentiente potest committere adulterium.
- VIII. Ex societate difficulter potest demonstrari omnem scortationem esse contra Jus Naturæ.
- IX. Nec Raptus nec stuprum Violentum in Meretricem commissum punitur gladio.
- X. Meretrix propter raptum, & propter stuprum Violentum, gladio perit.
- XI. Sponsam etiam vi stupratam retinere Maritus non tenetur.
- XII. Qui comprimit puellam summe ebriam eo saltem sine inebriata ut induceretur ad stuprum, pro violento fere stupratore habetur.
- XIII. Quæ maritum habet inutilem est vidua.
- XIV. Maritus ea intentione, ut à captivitate se liberaret, aliam superinducens uxorem, poena bigamiz ordinaria non tenetur.

F I N I S.

Q.D.B.V.

Q. D. B. V. 517
DISPUTATIO INAUGURALIS
JURIDICA

De
IUDICE SUSPECTO.

Vom
Verdächtigen Richter.

QUAM
DEO PROPITIO

Ex Decreto & Auctoritate Magnifici Jctorum
Ordinis in Celeberrima ad Varnum Academia

SVB PRAESIDIO

EXCELLENTISSIMI CELEBERRIMIQUE Jcti

DN. IOHANNIS Klein/

J.U.D. ET PANDECT. PROF. PUBL. NEC

NON CONSIST. MEGAPOL. h. a. DIRECTORIS

& AD HUNC ACTUM DECANI

SPECTATISSIMI

DN. PATRONI, PROMOTORIS, PRÆCEPTO-

RIS, AC HOSPITIS ÆTERNUM DEVENERANDI

PRO LICENTIA

SUMMOS IN UTROQUE JURE HONORES AC PRIVILEGIA

CONSEQUENDI

PUBLICÆ DISQUISITIONI SUBMITTIT

IOACH. HENRICH. Bröning/

WISMARIENSIS.

IN AUDITORIO MAJORI

Horis Ante & Pomeridianis ad diem 7. Aprilis 1696.

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1705.

DISP. XII.

T 11 3

I. N. J. C.
PROOEMIUM.

EX omnibus omnino rebus, quibus stabilitur ac conservatur humana societas, quibusque omnes in universum bene constituta perpetua florent felicitate Respublicæ, primam esse Legum ac Justitiæ curam, prudentissimi omnium seculorum judicarunt Legislatores. *vid. Brun. ad l. 2. §. 13. n. 7. & Zasius ibid. n. 11. ff. d. O. Jar.* Neque tamen quicquam profutura noscitur generi humano provida hæc Legum ordinandarum cura, nisi in qualibet sint Republica, qui secundum præscripti juris regulam jus suum cuique æqualiter tribuant. Quantum enim est, jus in Civitate esse, nisi sint, qui jura regere, i. e. ad usum societatis humanæ accommodare possint, non abs re quarit Jctus Cajus in *l. 2. §. 13. ff. d. O. I.* prudenti prævidens conjectura, in casum abituram omnem esse juris sancienti solertiam, nisi publicis constitutis Tribunalibus, nemini Magistratum adeundi fruedique justitia intercluderetur facultas, non concessio singulis, quod per Magistratum publice fieri oportet. *l. 176. ff. d. R. I.* notamque violentiæ incurfuro, qui id, quod deberi sibi putat, non per judicem reposcit *L. 13. ff. Quod met. caus. l. 7. C. unde Vil. 14. C. d. Indeis. Conf. Grotius d. I. B. & P. L. 1. c. 3. §. 1. & Reinking. d. R. S. & E. L. 2. Class. 2. t. 13.* At verò licet mihi cum præfato Jcto Cajo immutatis paulò ipsius verbis exclamare: Quantum est publica in Civitate judicia extare, incue illa non deesse, qui jura regere possunt, nisi sint, qui DEUM timentes ab omni impio affectu vacui, juxta prudentissimum Jethronis *Exod. 18. vs. 29. & Deuteronom. 1. vs. 13.* consilium, jus populo administrant? Neque enim justam ab illo judice expectare licet sententiam qui timore Domini, cujus, & non hominis exercet judicium, *2. Chronic. 19. vs. 6 seq.* turpiter abjecto, non tam præscripta Legum quam pravorum suorum affectuum in dicenda sententiâ, sequitur libidinem, parum pensi habens salutarem illam instructionem, quam ab his, qui judiciario funguntur munere, sanctissime custodiri observarique jubet Imperator in *Ord. Cam. P. 1. T. 13. §.* - Es sollen auch die Besizer an solchen sich weder Furcht / Bedrohung / Gewalt. davon behindern lassen / sondern mägniglich weh Wården oder Standes der sey

sey / ohne einige sondere *Affection* &c. gleichmäßig recht sprechen und mittheilen. Sane nil magis remoratur Reipublicæ incrementum, nilque vehementius societatem turbat humanam, quam vel injustitiæ deditos, vel de Injustitia non leviter saltem *suspectos* judiciis præfidere judices. Neque ullius magis, quam ipsorum litigantium interest, *Judiciorum* integritatem factam tectam conservari, quæ non parum labefactatur, cum non sine metu etiam in justissima causa per iniquam judicis sententiam succumbendi, judex aditur suspectus. Neque frustra ejus quis reformidat sententiam, quem colligatori vel necessitudinis nexu devinctum esse, vel sibi parum bene cupere, vel donis etiam excoëcatum esse, ex certis rerum argumentis optime novit. *Exod. 23. Deuter. 16. v. 19. 1. Sam. 12. v. 3.* Sicuti enim judicia, si rectè procedunt, æquitatis sunt Delubra, ita, cum ab injustis depravantur judicibus, foveæ esse incipiunt fallaces, in quibus jus misere perdit, qui ejus conservandi causa ad suspectum judicem advolat. *Teste Ammiano Lib. 30. Cui pestifero Reipubl. malo ut obviam iretur, jus suum in judicio persequentibus Leges permisere suspectum* istiusmodi *Judicem* probata *Justa suspicionis* causa, oppositaque inde *suspecti* *Judicis* exceptione, recusare, *per l. Notabilem 16. C. de Judiciis.* Cum autem haud infrequenter hæc morosis, & in quibuscunque dilatoriis exceptionibus subterfugia impie querentibus debitoribus, secundum tritum illud Rabularum: *Zeit gewonnen / viel gewonnen / non absque insigni temeritatis nota etiam justissimis judicibus frivole opponatur exceptio, non operam me lusurum credidi, si exantlato rite examine rigoroso, factaque mihi benevole à Magnifico ac Amplissimo Jctorum Ordine Inauguralem ex more Disputationem conscribendi facultate, quando propitio jure Judex ut Suspectus recusari possit, ad monitum Jcti Pauli in L. 25. pr. ff. de Legat. & Exemplum Jcti Ulpiani in l. 1. ff. de susp. Tut. pleniori tractatione exequeretur, hac usus methodo, ut CAPITE PRIMO Generalibus de suspecto Judice præmissis, SECUNDO Personas exhibeam, quæ ut suspectæ possunt recusari, subjectis TERTIO CAPITE Causis, ex quibus procedit Suspecti recusatio; additis CAPITE QUARTO. Modo & Tempore proponendi probandique *Judicis suspecti* Exceptionem, una cum *Effectu & Affini Remedio*, quibus recensendis destinavi QUINTUM seu ULTIMUM CAPUT. Faxit Trinunum Numen, ut quod hic susceptum operæ est, felici successu absolvetur, Censoresque ac Judices sortiantur ab omni *Suspicionis* vacuos,*

CAPVT

CAPUT I.

De Judice Suspecto in genere.

SUMMARIA.

I ngressus Capituli I.	n. l.	Judices dicuntur etiam Grassen.	25
Principium eruditionis à verborum intelligentia procedit.	2	Comitiis ⁹ aliquando contradiſtinguntur Judices sumpti pro illorum Assessoribus,	26
Derivationem Judicis exhibet.	3. seq.	Denotat vox Judicis etiam Advocatos.	27. seq.
Dubium motum.	5	Hodie etiam in nonnullis locis adhuc Judices appellantur Grassen.	28. 29.
Tollitur.	6	Dividitur Judex in Ordinarium & Extraordinarium.	30. seq.
De significatione vocis Judicis agitur.	7. seqq.	Alia Divisiones habentur remissive.	32. seqq.
Usurpatur vox Judicis etiam cognominis loco.	8	Suspectus unda dicatur.	36
Denotat præterea hominem privatum & morum Censorem	9	Nomen Suspecti etiam substantivè accipitur.	37
Item Arbitrum Compromissarium.	10	Item tam active quam passive.	38. seqq.
Arbiter proprie non est Judex.	11	Etiã adverbialiter	42
Rasia habetur.	12. seq.	Quomodo in hac Differ. accipiatur, docetur.	40
Est tamen instar Judicis.	14	Tribuitur in Jure nostro partim Personis, partim rebus, quod exemplis declaratur.	41. seqq.
Denotat vox Judicis proprie Judicem Pedancum.	15	A Suspectissimis inchoanda est tortura	45
Quid intersit inter Judicem & Magistratum, vid.	16	Littera pro aliquo litigantium à Judice scriptæ sunt suspectæ & faciunt Judicis recusandi locum	46
Differentiam hodiè cessare docetur.	17	Lex est suspecta, qua in sui rationem non permittit inquiri.	47
Improprie accepta vox Judicis denotat omnem, etiam Summi Principis dignitatem	18. seq.	Instrumentum suspectum fit ex insolitis clausulis.	48
A Principe omnis est Jurisdictio.	20		
Quo sensu accipiatur in Rubro Disputationis, exponitur.	21		
Notarios etiam Judices dici, & quomodo, traditur.	22. seq.		
Cur Judices vulgo Richter dicantur.	24.		

<i>Et aitramenti varietate.</i>	49	<i>Jure Can. & hodierna Praxi non al-</i>	
<i>Testis mendacii suspectus est, qui nimis</i>		<i>legari, sed & probari debet suspici-</i>	
<i>animose & verbose deponit, aut ad</i>		<i>onis causa</i>	61
<i>non interrogata,</i>	50	<i>Alias causa ad recusatum Judicem</i>	
<i>Inimici mei amicus, licet meus non sit</i>		<i>remititur</i>	63
<i>inimicus, contra me, ut testis pro-</i>		<i>Et temere recusans injuriarum con-</i>	
<i>ductus, est Suspectus.</i>	51	<i>venitur ac punitur</i>	64. seq.
<i>Quo in sensu Judex dicatur in hac Dis-</i>		<i>Recusatio Judicis suspecti favorabilis</i>	
<i>sert. Suspectus.</i>	52	<i>est, ac in ipsa naturali aequitate</i>	
<i>Descriptio Suspecti Judicis traditur.</i>		<i>fundata.</i>	66
	53	<i>Recusare judicem suspectum libera est</i>	
<i>Et explicatur.</i>	54. seqq.	<i>facultatis.</i>	67
<i>Inhabili & Incompetenti Judici fru-</i>		<i>Non opposita judicis suspecti oppositio-</i>	
<i>stra opponitur exceptio suspecti.</i>	55	<i>ne, sententia citam à suspecto judi-</i>	
<i>Quid inter hanc, & Praventionis, Li-</i>		<i>celata subsistit.</i>	68
<i>tis pendentis, Primaque Instancie</i>		<i>Moventur duo dubia contra totam</i>	
<i>exceptionem interfit.</i>	56	<i>Disput. Et resolvuntur.</i>	60. seq.
<i>Differentia inter Exceptionem Pra-</i>		<i>Pro omni judice militat Justitia pra-</i>	
<i>ventionis & Lit. Pend. hodie cessat.</i>		<i>sumtio.</i>	d. n. 69
	57	<i>Ejus limitatio</i>	73
<i>Fundamentum Except. Suspecti Judi-</i>		<i>Judex in Jure dicitur Vir bonus.</i>	70
<i>cis traditur.</i>	58		seqq.
<i>Ad hanc Except. non sufficit levis me-</i>		<i>In virum bonum non cadit suspicio.</i>	74
<i>tus, sed qui ex legitimis suspicio-</i>		<i>Ejus limitatio traditur.</i>	n fin.
<i>num causis procedit.</i>	59		

Ntequam vero propius ad ipsam rem pedem promove-
 am, communibus Disputantium regulis morem gestu-
 rus, ad Imitationem JCu Ulpiani in L. 1. ff. de J. & J. L. 1.
 S. 1. ff. de Pact. L. 1. pr. ff. Depos. L. 49. ff. de V. S. Juliani in L.
 51. ff. de Furt. Pauli in l. 1. eod. & L. 1. S. 1. ff. de Tutel. Imo Ipsius
 Sacratissimi Imperatoris Justiniani in S. 5. J. Quib. mod. Jus PP. solvit.
 S. 2. de Tutel. Princ. J. de Test. Ord. Pr. I. Quib. mod. re contrab. Obl. & S.
 2. de Obl. quæ ex del. oriuntur, alibique passim; Paucis pro meliori Rubrica
 intellectu in natales utriusque nominis inquirere non pigrabor.
 principio eruditionis à verborum intelligentia procedente; quo-
 rum

Uuu

rum

rum in omni legitimo tractatu prior, licet rerum potior, debet esse consideratio. Scaliger. *L. 1. Ex. 1. Sect. 1.* Ruland. *de Commissariis, P. 1. Lib. 1. c. 2. n. 1. seqq.* Iudicis vocabulum à judicando & jure dicendo descendere apicari autumo cum Wefenbecio *ad Tit. de Judic. n. 10.* Varrone *L. 5. de ling. latin. Excellentissimo Dn. Hoppio in Dissert. de Judic. Patav. membr. 1. § 1.* Dn. Petr. Müllero *in Dissert. de estim. Jud. cap. 1. § 5.*

4 Judex enim quasi Iuridicus dicitur, arg. Rubr. ff. de Offic. Iuridic. Alexan. sive jus dicens populo, c. Forus X. de V. S. & jure disceptans, i. e. 5 juste judicans c. 4. C. 3. q. 7. Cum iudicis nomine indignus existat, in quo non est Justitia d. c. Forus. Quæ licet derivatio parum convenire videatur antiquo Iudiciorum Romanorum ordini, utpote apud quos iudex non de Jure sed de facto cognoscebat, præscriptam

6 Prætoris formulam stricte in Judicando secutus, sufficit tamen quod quandoque in iudicio de jure & æquitate ex formula ipsa, præsertim si ex bona fide additum esset, disceptatum fuerit, Vid. Sutholt *de Iuris d. aphor. 307.* quem sequitur Dn. Hopp. *d. Diss. & Bartholdi in Diss. 7 de Favore Iudic. Permiss. c. 1. n. 16.* Significationem hujus vocis latissime se diffundere non minus notum est. Præterquam enim, quod 8 etiam cognominis loco usurpata legatur ap. Suetonium, teste Hoffmanno *in Lex. Univ. Contin. voc. iudex*; Æque ut vox Germanica Richter / sic (1.) Extra Iudiciorum usum denotat privatum etiam hominem, mores 9 nostros & actiones examinantem deque illis judicantem, Quorsum pertinet illud Ciceronis *L. 1. Epist. 1. ad famil. Si iniquus in me iudex es, condemnabo eodem te crimine.* (2.) Arbitrum notat Compromissarium, *L. pen. ff. d. Iudic. L. 41. ff. qui arbitr. recep. qui,* quamvis revera iudex non sit, utpote quem partium consensus non facit, *L. 3. C. de Iurisdic. omn. Iud. L. 1. ff. Iud. Klock Vol. 2. c. 201. n. 16.* ejusque pronunciatum laudi & non sententia nomine veniat. Struv. *S. I. C. Ex. 8. 13. 102.* quia tamen iudicis instar est, *Zaf. ad Tit. ff. de Recept. & qui arbit. recep. num. 4.* ejusque partes suscipere dicitur in *L. 13. §. 2. ff. d. t. 11 arbitriis ad Similitudinem iudiciorum redactis, L. 1. ff. d. t. Iudicis etiam appellatione continetur d. L. pen. ff. de Iudic. Menoch. Vol. 1. 12 Concl. 33. num. 6. it. 125. num. 3.* Lauterbach. *ad Tit. de Iud. in f. Confer. Hopp. & Bartholdi. dd. l. l. [3.]* Quoad Iudiciorum usum vox iudicis designat (a) Communis & proprie Iudicem datum & Pedaneum, per l. 46. 13 & 81. ff. de Iudic. *L. pen. ff. Iudic. solo. L. 3. Ne quis eum qui in jus voc. L. 4. ff. de Tut. & Curat. l. 1. c. de Pedan. Iud. ibique Cujacius in Patris. quem in-*

inter & Magistratum s. Prætozem, qui tamen etiam aliquando *judicis* nomine insignitur, L. 1. § 81. ff. de *Judic.* vid. Brisson. de *V.S. lib. 9. Lit. J.* jure Romano veteri, hæc erat differentia, quod *dati Iudices* simplicem duntaxat causarum, ad quas dati fuerunt, habuerunt notionem L. 5. § 15 pr. ff. de *Jurisd.* L. 3. ff. de *Jurisd.* Sine exequendi facultate d. l. 15. pr. quaque pollent, potestas ipsis tantum competierit vi commissionis à Magistratu factæ, Stephan. de *Offic. Judic.* L. 1. c. 2. n. 1. cum contra *Magistratus* Jurisdictione instructi, potestatem suam exercuerint vi officii ordinarii, Conf. supra alleg. *Dissert.* quorum tamen officiiis hodie 17 confusis cessat etiam hæc differentia. Vid. L. 2. C. de *Jud. ped.* Ludwel. ad *Inst. Disp.* 17. th. 9. lit. b. Excell. Stryk. in not. ad *Inst.* 8. de *Interd.* Hopp. ad pr. j. eod. Lauterb. C. M. ad *Tit. de Jud.* §. 32. (B) Improperie & laxius vox *judicis* accepta ambitu suo complectitur non duntaxat omnes dignitates adeoque Præsidem, Proconsulem, Rectores Provin- 18 ciarum, aliosque Magistratus, Rubr. C. ut *Omn. jud. item. Rubr. C. de jurisdic. omn. jud. juncto t. r. de Reb. aub jud. post.* Sutholt. d. l. § Schraeder. in *Lex. jur. lit. I.* vid. omnino Hoffmannus sup. all. loc. junct. Du. Fresne glossar. voc. *judex.* Sed etiam qui τὸ κύριον in Rep. habet, id est, Principem s. omnium supremum Judicem, qui fons & origo est omnis 19 jurisdictionis, ad instar fluminis ab ipso per *concessionem* fluentis, 20 adque ipsum tanquam ad mare per *appellationem* refluxentis. Lud. à Peguerra Dec. 36. n. 8. Ventur. de Valent. in *Parthen. litig.* l. 1. c. 16. n. 23. Excell. Stryk. in *Uf. Mod. ff. ad Tit. de jurisd.* §. 6. Et in hoc sen- 21 su tam in *Rubro* quam in *Nigro* accipio *Judicis* vocem in hac *Dissertatione*, scil. pro *omni publica persona, ad decidendas lites publice constituta;* Conf. Lauterb. ad *Tit. de judic.* §. 32.

In hac tamen acceptione *Notarios*, quos *Chartularios* etiam dici 22 *judices* notum est, per ea quæ habet Gail. L. 1. O. i. num. 13. Menoch. l. 2. *Præf.* 78. Marant. P. 4. *dist.* 18. num. 2. Conf. Carol. du Fresne in *gloss. adscript. mod. & infim. lat. voce judex.* comprehendi nolo, utpote quorum officium non in *Jurisdictione*, sed *gestorum fide* tantum consistere docent Excell. Ziegler, de *Jure Maj.* L. I. c. 16. §. 9. Jac Mandell. ad l. fin. ff. de *Jurisdic.* Musculus de *Succ. convent. class. I. membr. 3. num.* 66. 23

Appellantur *judices* vulgo *Richter* / cum illorum officio conveniat, jus omnibus impertiri, daß sie niemand *Rechtsloß* lassen sollen 24
Uuu 2 vid.

- vid. R. J. Spirens. de Anno 1570. verb. damit aber die Unterthanen nicht
 Rechtlos gelassen werden / soll ein jeder seine Gerichte mit verständigen
 25 Urtheilern besetzt halten. Item Graffen / Lat. Comites , Quorsum
 egregie facit locus *glosse Speculi Saxon. L. 3. art. 53. verb.* ein Graff be-
 deutet nach alten Sächsischen deutschen einen Richter. Darum haben
 diese Nahmen unterschiedliche Richter *Conf. Lehmann. in Chron. Spirens.*
L. 2. c. 17. Illustr. Dn Rhet. in Inst. Jur. Publ. L. 1. T. 17. §. 4. Magnif. Dn.
Stryk. in E. I. F. c. 5. q. 16. seqq. Crusius de Præcedent. c. 17. n. 19. seqq. Weh-
 26 *ner. in obs. pract. voc.* Graff Limnæus de I. P. Lib. 4. c. 4. n. 12. ut vox
 27 *Judicis saepe Comitibus opponatur , & vel juris Doctores , qui in*
 28 *judiciis Comitibus assidebant, vel alios Assessores , imo & Advoca-*
tos denotet. Carl du Fresne supr. all. l. Et illa denominatio , quod
sc. Ordinarios Judices denotet. conspicua est in Comite Palatino Co-
mitibus Centenariis , Pfalz- und Cent-Graffen / qui centenis Pagis,
ut judices præfecti erant. Lehman. d. l. c. 23. §. 1. Burgraviis , Burg-
 29 *Graffen / Marchionibus , Marggraffen / Pagi Comitibus , Gawe*
Graffen: Imo adhuc hodie in quibusdam locis hoc nomine judices
venire , exemplo Coloniz Agrippinæ notat Limn. d. l. n. 12.

Dividitur Judex [1] in ORDINARIUM de quo *t. t. X. de Offic.*
 30 *ordin. qui jure suo , L. 5. ff. de Jurisdic. vel Principis beneficio L. 5. in fin*
C. de judic. L. 6. ff. de jurisd. vel à lege d. l. 6. vel Universitate , Spec. L. 1.
Tit. de offic. ord. §. 2. num. 1. vel consuetudine , l. 12. §. 1. ff. de Judic. Ju-
risdictionem & plenissimam causarum cognitionem habet. Emer.
à Rosbach. in Process. Civ. Tit. 4. n. 5.

Et EXTRAORDINARIUM , qui alterius beneficio ju-
 31 dicat, ut delegatus. *t. t. ff. de Offic. ejus cui mand. est jurid. §. 1. t. X.*
de O. ff. §. potestate Jud. deleg. & Pedaneus t. t. C. de jud. pedan. Ordina-
 32 *rius subdividitur in PRIVILEGIATUM , coram quoreus ex cer-*
to Privilegio debet conveniri, qualis est Judex Austregarum Ordina-
tionis , de quo vid. Ord. Cam. P. 2 T. 2. 3. §. 4. it. Studioforum: per Aurb.
Habita. C. Nefil. pro Patr. Militum §. c. L. 6. C. de Jurisd. §. NON PRI-
VILEGIATUM, coram quo ordinariè ex persona rei Actor actio-
nem suam instituit c. Cum su. §. X. de For. Compet. Barbof. Locuplet.
L. 1. c. 20. ax. 6.

Di-

Dividitur Judex (2) in ECCLESIASTICUM & SECULA- 33
 REM. Secularis-subdividitur in CRIMINALEM & CIVILEM; 34
 Hic iterum in FEVDALEM ALLODIALEM & FORESTALEM
 quos omnes prolixiori persequi stylo nec vacat, neque instituti nostri
 ratio permittit, præprimis, cum Dd. passim sub *Tit. ff. & C. de Jurisd. &*
Judic. de illis fultus agant, quin brevitatis studio hanc subjicimus po-
 tuius regulam: *Quoi sunt Species jurisdictionum, tot etiam diverse sunt Judi-* 35
cum species.

Excipit in Rubro Vocem Judicis, ejus adjunctum, nempe SVSPE- 36
 CTI, quæ vox natales suos debet verbo antiquo Plautino: *Specio, vid.*
Plaut. Casinâ. Act. 3. sc. 1. vers. 2. ibi: Nunc specimen specitur, nunc certamen
cernitur. Conf. Faber. in *Thef. Erud. Scholast. cum not. Buchner.* ad vocem
Species unde verbum *specio*, quod cum suis compositis in usu remansit,
 & nomen *suspectionis & suspecti*, quod & *substantive* à Seneca accipi pro 37
 admiratione notat Faber *d. l. jung. Plin. l. 38. c. 9.*

Sumitur aut vox suspecti vel *active*, pro eo, qui suspicatur, sive qui 38
 suspicax est. *der Argwônisch ist und einen in Verdacht hält;* quod proba-
 tur autoritate Catonis *L. 4. Dist. 4. 1. ibi.*

SUSPECTUS cave sis, ne sis miser omnibus horis

Nam timidus & SUSPECTIS aptissima mors est.

Vel *passive*, pro illo, qui suis se factis reddit suspectum, inque quem 39
 ex non levibus causis justa cadit suspicio, *der sich selbst verdächtigt*
macht: Et hoc in sensu regulariter in jure nostro, Constitutionibus 40
 Carolinis, nec non in hac Dissertatione usurpatur.

Tribuitur autem in Jure nostro partim *Rebus ut in L. 11. pr. & L. 14. 41*
§. 4. ff. ad S& Trebell. ubi hereditas dicitur *suspecta*. Sic passim in jure
 tabulæ dicuntur *suspecta*, & *suspecta* invenies instrumenta. Vitæ *suspe-*
cta mentio occurrit in *L. 8. pr. ff. de procurat.* in *L. 21. ff. de His quib. ut indig.* 42
 etiam *adverbialiter* usurpatur, ubi portiones illorum fisco addicuntur,
 qui mortem libertorum suspecto decedentium non defendunt. Par- 43
 tim *Personis* ut in *L. 69. ff. d. R. I. & 25. ff. d. Procur.* ubi qui operam suam
 ingerit, *suspectus* dicitur, qualiter etiam accipitur in *L. 18. §. 1. ff. ad Leg.*
Cornel. d. Fals. ubi *suspectus* dicitur, qui affectavit tutelam, & in *L. 8. nec*
non t. 1. ff. C. & I. tutor suspectus dicitur, quem mores *suspectum* faciunt,
 quique non ex fide tutelam gerit, *vid. §. 5. I. de Susp. int.* aut non præsu- 44
 mitur gesturus. *Vid. L. 3. §. 8. & 12. ff. d. susp. int.* Imo inter *suspectos*
 dari & *suspectissimos* constat ex *L. 1. §. 2. ff. De Quæst.* ubi ex Rescripto

- 45 Divi Hadriani inter plures *suspectos* primum torquendus est *suspectissimus*. Conf. Zanger. *de Tort. c.4. n.25.* & Brunn. *ad d. l. i. n.4.* Neque
 46 vero in jure tantum, sed & apud Doctores passim vox *Suspecti* modo
rebus, modo vero *personis* tribuitur: Sic Judicis literæ pro aliquo liti-
 gantium scriptæ ita *suspectæ* habentur, ut recusando judici locum faci-
 ant: D. *Mev. P.2. Decis.67.* ibique alleg. Cacheran. *Dec.16. n.8.* ita & lex
 47 quæ in sui rationem inquiri non patitur, *suspecta* dicitur Rittershusio.
 48 in *Comment. Inst. proæm. p.3.* pariterque ex insolitis clausulis Instrumen-
 tum teste Accursio in *L. si quis sub condit. ff. d. Condit. Inst. Cravetta Consil.*
38. n.5. & Decio *Consil. 399. n.8.* nec non ex varietate atramenti viderur
 49 *suspectum*, vid. Men. *Vol.1. Consil. 199.8.* Sic etiam mendacii *suspectus* dicitur
 50 testis, qui nimis animose vel verbose, aut ad non interrogata depo-
 nit. Mascard. *Vol.2. Concl. 1375. n.2.* & Brunn. *ad ff. de interrog. in jure fac.*
 51 *ad L. d. atate 11. n.28. § 97.* Et amicus mei inimici, licet meus inimicus
 non sit, affectioni tamen sui amici & familiaris aliquid tribuere, inde-
 que *suspectus* creditur. *Mev. P.9. Decis. 123. n.3. per L.3. pr. ff. d. Testib. aliis*
exemplis amore brevitatis prætermittis.
- 52 Quo vero in sensu Tutor suspectus dicitur, supra monui *n.43.* eo-
 dem etiam *suspectus* dicitur *Judex* in *L. Apertissimi 16. C. d. jud. & in c. 15. C. 3.*
q.5. junct. c.5. X. d. Except. c.41. § 1. X. d. Appell. c.36. eod. sc. quem, ut lo-
 quitur Imperator in *Nov.86 c.2.* indeque desumpta *Authentica: si vero*
contigerit C. de Judic. alterutra litigantium pars in dubitationem habet,
 quod vel non ex fide procedat in judicando, vel inique judicaturus
 53 sit, hincque ex dictis textibus ita describere lubet *Judicem suspectum*,
 quod sit *persona publicam quidem de causis controversis cognoscens, easque sua*
sententia definiendi facultatem habens, quam tamen ob justum metum non obti-
nendi juris, quod sibi debetur, ex legitimis recusare causis litigantibus permittitur.
- 54 Generis loco dixi, (1) quod *Judex Suspectus* sit *persona publicam*
habens judicandi potestatem. Quo ipso indigitare animus est, in quaestio-
 ne *suspecti judicis*, semper præsupponi ipsum, qui ut *suspectus* recusatur,
 idoneum, habilem ac competentem esse, cum ceteroquin ne quidem
 55 opus foret hac *suspecti judicis exceptione*, utpote quom exceptio *inhabili-*
tatis & incompetens ad causarum cognitionem non essent *admissuræ*
l. 1. C. Si à non compet. Jud. L. 12. §. 2. ff. de Judic.
- 56 Dixi (2) *Quem tamen ob justum metum non obtinendi juris, quod sibi de-*
betur &c. Ut eo ipso innuerem (a) differentiam specificam, quæ inter
 hanc *Suspecti judicis*, & alias *Exceptiones*, quæ *Judici etiam ad judicandum*
 cete-

ceteroquin *ratione cause habilis* à litigantibus opponi propitio jure possunt, v. g. *Præventionis* L. 7. ff. d. *Judic. Litis pendens*, d. L. 7. § 15. ff. *Rem. rat. haberi*, quæ tamen hodie, postquam per solam citationem, 57
litis inducitur pendentia, amplius non differunt. vid. *Myns. Cem. 4. Obs. 26.* Carpz. L. 2. *Resp. 46.* & Hopp, in *Comm. 7. ad Tit. d. Except. §. 10.* nec non *Prima Instantia* c. 13. C. 11. q. 1. § 186. *Noviss. R. I. de Anno 1654.* item fori declinatorix *intuitu personarum* L. *fin. C. d. Except.* nostra enim 58
Exceptio in *solo metu* se fundat, justam etiam à competente Judice non obtinendi sententiam, per *Nov. 86. c. 2. & Auth. Si vero contigerit C de Jud.* (9) ut etiam eo ipso monstrarem non tam quemcunque hic metum 59
& levem sufficere suspicionem, sed *justum & ex probabilibus legitimisque causis* procedentem desiderari dubitationem, arg. L. 3. ibi: *Sic careat suspicione* ff. *de Testib.* Emericus à Rosbach in *praxi civ. T. 4. § 59.* Dixi (3) *Ex* 60
legitimis causis: Quæ & quales sint, exhibebit *torum caput tertium*; Hic interim notamus, non sufficere legitimam in libello recusatorio allegari 61
suspicionis causam, sed insuper JURE CANONICO per *cap. 41. § 1. x. de Appellat.* ibi: *Quod si coram ipsis causa suspicionis probata fuerit. c. suspicionis 39. x. d. Off. & Potest. Jud. deleg. ibi coram quibus probatio est facienda* quod pra- 62
xis hodierna in judiciis sequitur, vid. *Gail. 1. obs. 33. n. 16.* *Mev. P. 1. decis. 193. n. 7.* *Stryk. in Us. Mod. ff. ad Tit. d. Judic. §. 13. in f. ejus probationem* desiderari, vid. *Rosbach. in Prax. Jur. Civ. T. 4. n. 64.* *Mev. P. 1. Decis. 51. n. 12.* *Zanger. d. except. P. 2. c. 4. n. 21.* in tantum, ut non probatis causis 63
recusati iudicis legitimis, non duntaxat causa *ad judicem recusatum* sit remittenda, c. 41. §. 1. *de appellat.* *Gail. 1. obs. 33. n. 14.* sed inique recusans 64
actione injuriarum conventus à judice frivole recusato, Bald, in *cap. super x. d. off. de leg. juste puniri possit* *Faber. in Cod. L. 5. T. 1. D. 2.* *Carpz. 65*
p. 4. C. 42. def. 8. & *Mev. P. 1. Decis. 51. n. 12.* *Rutger. Ruland. de commiss. P. 1. L. 2. c. 15. n. 8.* quæ de re infra c. f. pluribus. Dixi (4) *Recusare litigantibus*:
Cum enim *suspectum* habere *judicem* gravissimum sit *Br. ad L. 16. C. d.* 66
Judic. & Lauterb. in Comm. Maj. cod. §. 39. ipsa ratione naturali dictitante c. 15. C. 3. q. 5. *pr. c. 41. X. d. Appell.* Summaque suadente æquitate, *Mev. P. 1. Decis. 51. n. 1.* *Carpz. P. 4. C. 41. D. 8. n. 2.* suspectorum iudicum
declinare infidias, d. c. 15. C. 3. q. 5. *circa fin.* non absque causa cordi sibi
fuisse, docet Imperator Justinianus in *L. 16. C. d. Judic.* ut sine *suspicione*
omnes lites procederent, concesso *favorabili* recusandi *judicem suspectum*
remedio *Mev. P. 1. D. 51. n. 1.* *Carpz. P. 4. C. 42. D. 8. n. 2.* illi qui *suspecti* ju-
dicium non temere refugit ac reformidat c. 15. C. 3. q. 5. *inf.* Dixi (5) *Per-* 67

mittitur: liberæ enim facultatis & non necessitatis est, exceptione suspecti ju-
 dicis uti, adeo ut omiſſa hac declinatoria exceptione, uti illam recte ap-
 68 pellat Masc. *De probat. concl. 945. n. 39.* sententia à suspecto etiam judice
 lata valeat, & subsistat Viv. Neap. *Decis. 390. n. 1.* Gravius ad Gail. *pr.*
 69 *Concl. 33. n. 9.* Neq; vero hactenus dictis quicquam refragatur, (*) quod
 non duntaxat pro omni judice justitiæ militet præsumptio, c. 13. *X. d. sent.*
c. 6. x. de Renunciat. Marant. *de Ordin. Jud. 2. p. 6. in pr. Tit. 9. n. 21.* Menoch.
Consil. 100. n. 1. seq. Tusch. *Pr. Concl. Tom. 6. lit. P. Concl. 621. per tot.* omnis-
 que Judex bonus præsumatur, Vid. Baldus *ad L. 2. C. de Off. Civ. jud. &*
 70 *in L. Un. in fin. C. Ne quis in sua caus.* Castrenf. *Conf. 270. Col. 1. Vol. 3.* Masc.
de Probat. Concl. 1007. n. 21. quodque (ß) in Jure nostro judex non unis in
 locis VIR BONVS audiat, ut in *l. 137. §. 2. ff. de V. O. verbis: Et magis est,*
ut totam rem ad judicem i. e. ad virum bonum remittamus; (ut ut Corasius
 id propter recte notatus à Menochio *d. A. I. Q. in Proem. n. 3.* legen-
 dum velit *ad judicem aut ad bonum Virum*) jung. *l. 8. ff. Jud. sol. V. l. 76. pro*
fec. l. 45. ff. d. Procurat. L. 21. §. 4. ff. d. N. O. N. usque adeo, ut generaliter
 cum Baldo *ad L. 4. §. 1. ff. Fam. ercisc.* concludere Dd. nulli dubitent;
 71 *Quoties in jure nostro Viri boni mentio fit, toties judicem esse subintelligendum.*
 Conf. Hopp. *in Diff. d. Judice. Putat. membr. 1. §. 4.* eo, quod boni & in-
 nocentis Viri officio fungi judicem omnem oporteat, per *l. 4. §. 1. ff. Fam.*
 72 *ercisc. expediti vero juris sit, in Virum bonum non cadere suspensionem,* arg. c.
 73 *semel X. d. R. l. in 6.* Tiraqu. *Tr. de Pæn. temper. Caus. 51. n. 3.* Nam quod
 primam attinet præsumptionem, illa generalis est, & obtinet indubio, defi-
 cientibus sc. legitimis suspensionis causis, ita tamen ut hæc juris præsump-
 tio ipsi cedat veritati, *L. 57. ff. in f. d. Jur. Dos. L. fin. pr. ff. Quod metus caus.*
L. 25. ff. d. Prob. Card. Tusch. Pr. Conc. T. 6. l. 1. P. Concl. 612. per tot. Carpz. *P. 2.*
C. 2. D. 8. n. 5. & causæ suspensionis legitime probatæ, per *c. 6. X. de Renunc. ibi:*
ut tanta sit judicialis autoritas, ut semper pro ipso i. e. judice, præsumatur, donec
 74 *contra ipsum aliquid legitime comprobetur.* Card. Tusch. *Pract. Concl. lit. P.*
Concl. 612. Ad secundam dubitandi rationem respondeo: In virum
 bonum non cadere levem & temerariam suspensionem Georgius de Ca-
 bedo *Dec. Regn. Lusat. P. 1. Decis. 20. n. 4.* bene tamen probabilem & legiti-
 mam suspensionem, præprimis tunc ubi ex legitimis indiciis mali fortior
 contra ipsum militare incipit præsumptio, Cui, ceu specialiori c. 1. *X. de*
presumpt. L. 80. ff. d. R. I. L. 25. ff. de Prob. Vultej. 1. conf. Marb. 22. n. 7. Cra-
 vett. *Conf. 258. n. 21.* & fortiori 7. ff. *de integr. restit. L. 67. ff. d. R. N. Men.*
 d. Pref.

*d. Præs. L.1. Præs. 30. n.1. Curt. Jun. conf. 35. n.6. Barbof. Locuplet. L.14. 75
c. 68. ax. 24. generalis illa boni præsumptio cedere debet, probato sc. illo,
quo bonus esse desit, aut desiturus ex non levibus argumentis præ-
sumitur cum omnes juxta Comin L. 8. p. 258. Profecto omnium tempo-
rum Senatores ac Viri Præstantes, qui fuerunt aliquando, vel hodie sunt,
errarint & sæpe errare labiq; possint, testeq; Gabr. Alvar. de Velasc. *Tract.
de Judic. Perfect. in Proem.* in Judice nævi appareant, qui eundem in
suspicionem deducant, præprimis hisce conclamatis temporibus, quibus
Judices aliosque non ultimum in Rep. locum obtinentes Viros in
speciem graves sæpius ex temerario ac pravo affectu nonnunquam
etiam vindictæ cupidine ac spe lucri vitam moresque arrodere eorum
qui honeste vivere student, horumque facta omnimodo denigrare,
ac multa scelera flagitiaque illis temere objiendo, qui se horum reos
agnoscunt minime, usu expertum comprobatumque est; de quibus
accuratum judicium Taboris legere est in eleganti ejusdem *Tract. d.
Torsur. ad Art. 25. Capst. Carol. V. Crim. §. 16.**

CAPUT II.

Sistens

Personas, quæ ut Suspectæ recusari
possunt.

S U M M A R I A.

I ngressus	n. 1	rem & omnium jurium conmatam	
Pontifex appellatur Sanctissimus		scientiam	7. seq.
Pater	2. seq.	Arrogant sibi Pontifices in omnes Im-	
Ipsi Papicola tribuunt parilem cum		perantes imperium.	9. seq.
Angelis honorem.	4	Afferunt Pontificii Papam ut Suspe-	
Deumque appellant.	5	ctum non posse recusari	11
Quod probatur inter alia verbis		Gallicana Ecclesia negat Pontificiis in-	
Octavii Menini	6	fallibilitatem.	12
Tribuunt præterea ipsi Infallibilita-			
		Xxx	Aff-

<i>Afferuit sibi Gallia Rex Ludovicus XIV. jus Regalia.</i>	13	<i>faris, licet datus sit cum clausula Recusatione cessante</i>	41
<i>Quid sit jus Regalia docetur</i>	14	<i>Rationes dubicandi videfis.</i>	39. seq.
<i>Protestatio Fabii Chisii contra Instr. Pac. de A. 1648. illamque subsecuta Papa Innocentii X. Nullitatis Declaratio spreta & derisa est.</i>	15	<i>Limitatio traditur.</i>	42
<i>Refertur responsum Philippi Pulchri Regis Gallia, quo arrogantia Pontificis Bonifacii, VIII. obicem posuit.</i>	16	<i>Rationes decidendi</i>	44. seq.
<i>Ejus Decretales in Gallia non sunt receptae.</i>	17	<i>Differentia & Convenientia remedii Appellationis & Recusationis & qualiter ab uno ad alterum argumentari liceat, traditur.</i>	45. seq.
<i>Invidiosissimus Imperator Leopoldus papam etiam suspectum habuit</i>	18	<i>An Comes palatinus sit Judex Competens Imperatoris trad.</i>	50. seq.
<i>Cui & Martinus Lutherus veritus non est, suspecti exceptionem opponere.</i>	19	<i>Utrum ut Suspectum recusari posse exponitur à</i>	52. usque ad 56
<i>Protestatus est non ita pridem modernus Romana Curia praesul. Innocentius, XII. contra novum Electorum ad Exemplum Innocentii X. qui per Nuncium suum contra Electorum protestatus erat.</i>	20. seq.	<i>An Camera Caesarea ut Suspecta possit recusari vid.</i>	57. seq.
<i>Imperator ut suspectus recusari An possit exponitur.</i>	23	<i>Superiori seculo hac de re acriter Disputatum fuit</i>	59
<i>Rationes Negantium recensentur</i>	24. seq.	<i>Negantium rationes exhibet</i>	60. seqq.
<i>Affirmantium.</i>	26. seq.	<i>Affirmantium rationes recenset.</i>	66. seqq.
<i>Refutantur Negantium rationes</i>	31. seq.	<i>Refutantur rationes negantium.</i>	72. seqq.
<i>An Commissarius Imperatoris ut Suspectus recusari possit, traditur</i>	34. seq.	<i>Ultima ratio Strauchii pro affirmativa leviter notatur.</i>	77
<i>Rationes pro affirmativa vide</i>	36. seq.	<i>Singuli Assessorum recusari possunt.</i>	78
<i>Recusari etiam ut suspectus potest Commissarius à Camera datus.</i>	38	<i>Principes privilegio de non appellando gaudentes, recte tamen ut suspecti possunt recusari</i>	78. 79
<i>Recusari etiam ut Suspectus potest ex sufficienti causa Commissarius Ca-</i>		<i>Consiliariis Principum in causa Dominorum principalium judicaturis non ex necessitate iuramentum relaxatur.</i>	81
		<i>Quomodo Principes omnium optime à se amovere possint omnem suspicionem traditur.</i>	82
		<i>Subjicitur Responsum W. Stebergense</i>	83
		<i>Quorundam Membrorum Imperii prima instantia est in foro Austregarum</i>	84
		<i>Potest</i>	

<i>Potest etiam Judex Austregarum ut suspectus recusari.</i>	85	<i>in civilibus, quam Criminalibus causis solent transmitti</i>	119
<i>Quod non procedit in Austregis Conventionis, nec in Arbitris Compromissariis.</i>	86. seq.	<i>Licet partibus contra unam alteramve Academiam excipere</i>	120
<i>Limitatur hac sententia.</i>	88. seq.	<i>Hac exceptio diligenter a protonotario Judicii est notanda.</i>	121
<i>Laudo ab Arbitro recusato pronunciatu obstat doli exceptio.</i>	91	<i>Satius foret istiusmodi exceptiones absque sufficiente causa non admitti</i>	122
<i>An toti Collegio suspecti exceptio opponi possit vid.</i>	92	<i>Judiciorum praxie tamen non desiderat, ut ab excipiente causa recusationis allegetur.</i>	122
<i>Negantium sententia traditur.</i>	93. seq.	<i>Causa recusationis ut plurimum inderitur, quod alterutra pars privatim a suspecta Academia consilium petierit.</i>	124
<i>Temerarius est, qui omnes sapientes in Civitate suspectos dicit.</i>	95	<i>Quomodo caveri possit, ne acta ad illud Collegium mittantur, quod alterutra pars privatim consuluit.</i>	125. seq.
<i>Rationes sententiae negativa recensentur.</i>	96. seq.	<i>Judex Delegatus potest ut suspectus recusari.</i>	129
<i>Affirmantium sententia cum suis rationibus exhibetur.</i>	98. seq.	<i>Etiam Ordinarius de jure Canonico</i>	130
<i>Exemplum hujus traditur.</i>	104	<i>Num etiam de Jure Civ.</i>	131
<i>Aliqui ex Assessoribus Collegii recte ut suspecti recusari possunt.</i>	105	<i>Negantium sententiam vid. d.</i>	131
<i>Non tamen tenentur ipsi, ommissa recusatione, judicio abstinere.</i>	106	<i>Affirmantium</i>	132
<i>Bene vero illa opposita.</i>	107	<i>Ejus rationes recenset</i>	133. seq.
<i>Non potest totum Collegium ut suspectum recusari, si tantum lis sit cum solo Collegii Directore.</i>	108. seq.	<i>Respondetur ad rationes negantium</i>	135
<i>Idque sub distinctione expeditur.</i>	110. seq.	<i>Notatur responsio.</i>	136
<i>Rationes hujus sententiae exhibent.</i>	112. seq.	<i>Num in criminalibus judex ut suspectus possit recusari.</i>	137
<i>Concurrente duplici Magistratu inconstituendo judicio, alterutro suspecto, toti judicio exceptio suspecti non obstat.</i>	116. seq.	<i>Affirmatur per rationes</i>	138. seq.
<i>Num Collegium Civitatum ut suspectum possit recusari vid.</i>	118	<i>Non tamen locum habet suspecti recusatio, nisi ex evidentissimis argumentis.</i>	141
<i>Acta regulariter in scitis partibus tam</i>		<i>Sed potius Notarius suspecto est adjun-</i>	

<i>gendus, & acta sunt ad Extraneum</i>	<i>Exceptio traditur.</i>	149
<i>judicem transmittenda.</i>	<i>Non potest Vicario Rectoris Academia</i>	
142	<i>hic suspecti exceptio opponi, quando</i>	
<i>Quomodo procedatur si iusta adsint su-</i>	<i>ad instantiam partis toto convocato</i>	
<i>spectionis argumenta.</i>	<i>Concilio procedit.</i>	150. seqq.
143	<i>Executor sententiae ut suspectus recu-</i>	
<i>Difficilius in Criminalibus Judex ut</i>	<i>sari non potest.</i>	145
<i>suspectus recusatur, si delictum no-</i>	<i>Limitatio traditur.</i>	155
<i>torium, eique certa à lege determi-</i>	<i>Notarius solo juramento recusatur.</i>	n. f.
<i>nata est poena.</i>		
144. seq.		
<i>Recusato Ordinario, Vicarius non sta-</i>		
<i>tim potest recusari.</i>		146. seqq.

1 **C**UM parum sit nosse *Causas*, ex quibus recte procedit *suspecti Judicis* *Recusatio*, si *Persona*, quibus *Suspecti exceptio* propositio jure opponi potest, ignorentur, expeditis *primo capite* generalibus circa *judicem suspectum*, ordinis jam exigit ratio, ut antequam *causas* sistam *suspicionis* legitimas hoc II. exhibeam *Capite Personas*, quæ *suspicio* gravatæ, alii non *suspecto* judicandi *Spartam*, opposita *suspecti* exceptione, cedere coguntur. Has inter vero primipilari loco de *Curia Romanæ præfide*.

2 **PONTIFICE** nempe **MAXIMO**, dispiciemus: Hunc enim *sanctissimi* *Patrem*, ut cultu plus quam *Divino* à *Parafitis* salutari amat, teste *Genriletto Jcto Delphinensi* non infimi *subsellii*, in *Exam. Concil. Trident. L. 5.* & *Celeberrimo Theologo Christiano Kortholt* in *eleganti* *Disput. cui titulus: Apotheosis papæ, habita Kiloni 1690. §. 27. ibique alleg-*

3 *juncto Johann. de Paris. de Possess. Rep. & Papal. mancipia sua non duntaxat* *fortem Angelorum adæquare, vid. glossa ad capit. fundamenta. De*

4 *Elect. & Electi. potest. in 6. & in Proæmio Clement. Confer. prælaudatus* *Theologus, Beatus D. Kortholt, d. Dissert. §. 3. ibique plena manu adducta*

5 *multorum testimonia, verum etiam Deum esse, pudenda adulatione &* *assentatione impiamentiri non erubescunt, vid. glossa Jur. Can. ad c. Cum*

6 *inter X. de V. S. ibi: Credere Dominum Deum nostrum papam non potuisse ita* *statuere. Conf. c. 7. Dist. 96. & Dissert. Exc. Mayeri Anti-Grotiana: Num* *dogma Papistarum sit, Pontificem Rom. Deum esse c. 3. nec non proxime alt.* *B. Kortholti Dissert. Ut veri metas minime videatur transgressus.* *Celeberrimus Foro-Julienfis Jctus Octavus Meninus* in *eleganti* *Ode* *sua, qua hosce Curia Romanæ Assentatores ita Papam compellantes* *introducitur.*

Pater Beate, digna sat merentibus
 Quanam rependes Præmia?
 Pro te pudoris cuncta frena
 rupimus,

Et fronte perfricta nihil
 Intactum, inausum liquimus,
 Ut turpi pulsa veritas
 Sinceritasque amabilis, nivea & fides
 Cogatur hoc facessere.

Nos, nos locamus Te supremo vertice,
 Cœlumque supra attollimus.

Nos Te vocamus alterum Jovem: Tuim
 Claudii, patere nutibus

Sedes Olympi dicimus & horrida
 Nigrantis Orei limina.

Armanus ipsi ultricibus flammis
 Tuam hanc fulgurantem dextram:

Nec jam veremur astra Cælo dicere
 Lapsura, ni Tu fulcias.

Jam regna cuncta, qua cadens sed
 aspicit

Eurgensque, Tibi adscribimus.
 Et quod Coronis fulgens nitentibus

Reges Ducesque, & ipsius
 Quod sceptrum gessent Imperii, totum
 hoc tui

Juramus esse muneris.
 Jam nostra cunctas limites modestia
 Transcendit impudentia.

Dum mille lingua blandienti nomina
 Tibi superba affingimus;
 Hinc turba honores credula immen-
 fos Tibi

Largitur: Hinc vulgus stupet.
 Quod si quis exstet altiori spiritu,
 Cui libera indignatio

Bilam tumorem suscitet, fallacias
 Qui tentat has refellere,

Plectroque fide meliora perfonet,
 Quam gratiora Curia,

In hunc venenis viperinis illita
 Torquemus omnes spicula.

Quid jam, Beate Pater, quid vis
 amplius?

Tu Numen & Præsens Deus;
 Tu certa spes mortalium vocabere,
 Salusque mundi publica.

Ergo Tiaras, Insulas, Ostrum manus
 Potenti nobis divide;

Nam magna quamquam pro te ador-
 ri gessimus,

Majora adhuc conabimur.

Ipsum detrahimus de folio
 Jovem

Ut ipse solus imperes.

Hunc verò suspicionis notæ exemptum esse, non solum ex hactenus recensitis, sortem humanam longe superantibus attributis, verum & inde potissimum constanter crepabunt Curia Romanæ Affectu, quod infallibilis, quam moderni Jesuitæ & receptor. Romanæ scholæ doctrina eidem turpiter tribuunt, vid. sæpius laudat. Dissert. B. Kortholti §. 16. & Connata quasi omnio juris scientia, quam in scrinio pectoris sui Pontifex censetur habere, juxta arrogans effatum Pontificis

- 9 tificis Bonifacii VIII. in cap. 1 de Confit. in 6. *Supremaque in omnes Imperatores & Reges potestas*, quam ex doctrina Hiltebrandina cum suis Successo-
- 10 ribus juxta canones *Dicitur* in Synodo Basilicæ Lateranens. Pontifex Greg. VII. sibi impudentissime arrogat. *vid. Epist. Gregor. M. ad Imperatorem Mauritium lib. 2. Epist. 61. aliq; loca, qua cumulate affert. B. Kortholt: supr. all. D. ff. §. 3. junct. can. Solita 6. X. de Majoritate & Obed. Conf. Exc. Zigler, in Orae. Proem. ad Inst. Jur. Can. Lancellotti; exclusa omni appellandi facultate, non possint admittere, ut ipse in Ecclesiasticis aut*
- 12 Secularibus negotiis tanquam suspectus recusari possit: Verum cum infallibilitatem non duntaxat *Gallicana Ecclesia* Pontifici dubiam fecerit, sed & perstrenue sibi contra Pontifices *Clementem X. ejusque Successores Innocentium XI. Alexandrum VIII. Innocentium XII.* spretis eorundem fulgurationibus atque excommunicationibus, ab Anno, ni fallor, 1673. usque ad Annum 1693. (quo hæc lis qualiterunque tandem composita est, sicuti ex regiis ad Pontificem missis literis, legere est, quarum summam exhibet *Mercure Historique & Politique de An. 1693. Mens. Nov. p. m. 480.* sequentibus verbis: *Que je suis bien aise de faire scavoir à V. St. que j'ay donné les ordres necessaires, afin que les affaires contenues dans mon edit du 2. Mars. 1687. concernant la declaration faite par le Clergé du Roij aumo (à quoy les conjunctures d' alors m'avoient obligé) n'ayent point de suite.*, assertum *Jus Regaliæ* i. e. (1.) conferendi beneficia Ecclesiastica vacantia (2.) Constituendi personas Ecclesiasticas, & [3] interim percipiendi redditus bonorum Ecclesiasticorum vacantium, *vid. Elegans Dissert. Gerhardi hab. sub Præsidio Magni Theologi B. Dn. D. Bayeri Jena 1691. de Jure Tertii in Causa Regaliæ Cap. 1. Sæct. 3. §. 1. ibique all. Petrus de Marca de Concord. Sacerd. & Imper. Confer de hac controversia Librum Gallicum, cui titulus: Relation de la Regale, dans les Dioceses d' Atez. & Recueil de diverses pieces & lettres, concernant la Regale. junct. Larroque Tr. de Regale: modernus Gallix Rex LUDOVICUS XIV. affectatam illam in Ecclesiasticis summam Potestatem in suo Regno simpliciter concedere noluerit, insuperque derisa à Pacificantibus An 1648. per Nuncium Apostolicum Fabium Chisium, 14. & 28. Octobr. temere interposita contra Instrumentum Pacis, Germanix inter cineres bellicas adhuc fumantis, & tantum non in solitudinem versæ, singulari Dei beneficio restitutz, bina protestatio, illamque Anno 1651. 3. Januarii mox subsequuta inaudito antea exemplo Pontificis Innocentii X. temerariæ nullitatis Declaratio, quam vide-*

sis in doctissimo Tract: Celeberr. Polyhistoris B. Conringii, qui inscribitur: *Animadverso in Bullam Innocentii X. in fin.* idem haud sub obscure innuat, non *Suspicionem* caruisse omni Pontificem Romanum ex illis intellectu facillimum esse autumo. Neque vero meliora fata expertum esse olim Pontificem Bonifacium VIII. dum summum sibi in Philippum Pulchrum, Galliarum Regem arroganter asserere Imperium auderet, ex animosa & Heroica præfati Regis claret responsione, quam his verbis: *Sicet MAXIMA TUA FATUITAS nos intemporalibus nemini subesse*, refert Gerhard von Mastricht. in *hisor. Jur. Eccles. num. 369.* 16
vid. Zigler ad Lancellottum, *Inf. Jur. Can. Orat. Proam. §. 5.* Nec non inde, quod idem Rex librum sextum Decretalium, à Prædicto 17
Bonifacio VIII. confirmatum, cum in illo multum authoritati Regis detraheretur, cum sequentibus Galliarum Regibus in hodiernum usque diem non receperit. Id. Zigler. *d. l.*

Non solum autem Galliarum Reges, sed & IMPERATOREM Romanum *suspicionis* nonnunquam arguisse Papam, vel ex unico Moderni Inviçtissimi Imperatoris Leopoldi Magni abunde satis exemplo liquet, Alexandrum VIII. Canonorum Colonienfium, Comitum sc. de Löwenstein Reckheim aliorumque restitutionem maximo urgentem opere, ex hac legitima causa recusantis, quod nimium Gallorum partibus esset addictus. *vid. Mercur. Histor. & Politique Anno 1690. Mens. Febr. p. 124.* Imò idem, Dei singulari in reformationis negotio adjutum auxilio MEGALANDRVM B. Lutherum, Religionis nostræ ANTESIGNANUM, felicissimo tentasse successu, Papæque Leone X. 28. Nov. An. 1528. ut *suspecto* justissime rejecto, ad generale provocasse Concilium, memoriarum prodiderunt Illustr. Virus Ludovicus à Seckendorff. in *Comment. Historico & Apologetico de Lusberanisimo L. 1. sect. 21. §. 43.* & Illustris Puffendorff. in *Introduç. ad Historiam p. m. 89.*

An vero nupera Anno. sc. 1693. Mens. Mart. Moderni Pontificis Innocentii XII. contra *Nonum Electorum* per Nuncium suum Dn. Tanaram interposita protestatio omni suspitione careat, indeque apud Imperatorem ac Imperii Proceres majorem effectum sortitura sit, illa, quam irritò satis conamine Papa Innocentius X. Anno 1648. contra *Octavum Electorum* per Nuncium suum Fabium Chisium interposuit, est de quo maximè operè dubito, illud interim laudans in Innoçentio XII. quod sententiam suam de Decreto annullatorio Electio-

Electiois moderatio suo Antecessore cognomine Innocentio X. in inanem protestationem mutaverit, *vid. Mercur. p. Traß. p. 249.*

22 Sed missa Pontifice, ad Summum Imperii Romano-Germanici caput, IMPERATOREM sc. advolvor, in subsequentibus expositurus, an ipse *ut suspectus* recusari possit?

Negat id Blumius *in processu Camerali Tit. 25. n. 11. Christineus Vol. 2.*

23 *Dec. 148. n. 15. Lancellott de Attent. P. 2. c. 6. n. 42. in f. Soacc. de Appel. lat. qu. 16. limit. 1. n. 7. seqq. Grævzus ad Gaul. Concl. præf. 33. n. 5. Fivizt. Dec. 28. n. 111. p. 2. Fulv. Pacian. Traß. de probat. c. 45. n. 94. lib. 2. & Dd.*

24 communiter ex his rationibus (1.) quod nulla in Imperatorem cadat recusationem. *Scacc. de Appel. qu. 36. Lit. I. n. 8. Cujac. L. 9. Obs. 23.*

25 suspicio *vid. Blum. d. l. num. 11. & Grævzus d. l. n. 5. Ungeb. ad Tit. d. Jud. X. num. 24. [2.] quod ab Imperatore ad neminem possit appellari, procedente argumento ab Appellatione recusationem, Scacc. de Appel. qu. 36. Lit. I. num. 8. Cujac. L. 9. Obs. 23. Blum. d. l.*

26 *num. 12. vid. Dissert. Alex. Stein. de suspic. c. 6. num. 26. Cujac. L. 9. Obs. 23. Zasius ad L. 16. C. d. Iudic. n. 29. Verum Affirmativa certa ratione cum paucis subscribere nullus dubito, ut justa existente suspicionis causa, non in totum quidem, hoc tamen effectu recusari, Imperator possit, ut vel*

27 *in Comitibus, vel aliorum Principum consilio adhibito, causa ventiletur, motus sequentibus rationibus: (1) Quia Imperator in Capit. Leopoldina, art. 26. in f. Et Rex Romanorum Josephus in sua Capitul. art. 5. in f. promittere det Justis ibren freyen starcken Lauff zu lassen inque quibus causis suspectis aliis videri poterant, se non, nisi adhibito Electoralis Collegii consensu, iudicatuos esse, cujus exemplum exhibet artic. 28. Capitul. Leopoldi, & 27. Capitul. Josephi. [2] Quod jam olim Imperatores legibus submiserint principatum. L. 4. C. de L.L. §. ult. in f. J. Quibus mod. test. infirm. Ut inde non videantur Imperatores illa litigantibus denegaturi juris remedia, quæ publicis legibus prodita sunt, utpote quibus non minus, quam Antecessori Laudatissimo Iustiano cordi esse pie præsumitur, omnes lites sine suspicione procedere.*

28 (3) Quod recusatio *Judicis suspecti*, modo cum debita opponatur veneratione, non solum nil injuriz contineat, *Mov. P. 1. Dec. 51. n. 3. verum etiam sit remedium jure probatum, legitima ex causa iudice suspecto. C. 15. C. 3. q. 5. imo in sana & naturali ratione fundatum, utpote defensionis favore introductum Clem. pastoral. vers. Hac quidem de Sentent. & Re Judic. Strauch. in Dissert. Exoteris. fin. §. 14. [4.] Quod Imperator Sigismundus jam olim id pie agnoverit, quando Electori Moguntino optime responderet: Daß wir in unsern eigenen Sachen nicht*

29 (3) Quod recusatio *Judicis suspecti*, modo cum debita opponatur veneratione, non solum nil injuriz contineat, *Mov. P. 1. Dec. 51. n. 3. verum etiam sit remedium jure probatum, legitima ex causa iudice suspecto. C. 15. C. 3. q. 5. imo in sana & naturali ratione fundatum, utpote defensionis favore introductum Clem. pastoral. vers. Hac quidem de Sentent. & Re Judic. Strauch. in Dissert. Exoteris. fin. §. 14. [4.] Quod Imperator Sigismundus jam olim id pie agnoverit, quando Electori Moguntino optime responderet: Daß wir in unsern eigenen Sachen nicht*

30 utpote defensionis favore introductum *Clem. pastoral. vers. Hac quidem de Sentent. & Re Judic. Strauch. in Dissert. Exoteris. fin. §. 14. [4.] Quod Imperator Sigismundus jam olim id pie agnoverit, quando Electori Moguntino optime responderet: Daß wir in unsern eigenen Sachen nicht*

nicht wohl Richter seyn mögen, referente Buxtorffio. *ad A. B. tb. 83. Lit. D.* exque illo Excell. Stryk. *in Uf. Modern. ff. ad Tit. de Judic. §. II.* Ubi huic quoque patrocinari viderur sententiæ, quando docet, *Si talis sit causa, in qua Imperator interesse habeat, vel alias ob afflictionem erga alteram partem non extra suspicionem sit, non aere laturum ipsum Imperatorem, si petatur, ut vel in Comitibus, vel aliorum Principum consilio adhibito causa veniat.* Nec dictis obstat prima Negantium ratio: Sicuti enim facile largior, Sacrosanctam Imperatoris personam *levibus vulgaribusq; quibuscunque non esse subjiciendam suspicionibus* ita plane nullam in Imperatorem, etiam, ubi *proprii interesse ac singularis afflictionis ratio* ceteroquin quemcunque judicem *suspectum* reddit, cadere *suspicionem*, id quidem est, quod principium petere viderur: Neque enim Imperator humanæ fragilitatis ita expers vivit, ut, quod humanum est, de ipso ex justiffimis causis præsumi nequeat. Neque (2.) majoris momenti est secunda Negantium ratio: Præterquam enim quod in hoc argumento: *A quocunque judice appellari non potest, ille nec ut suspectus potest recusari.* Et merito *Connexionis* desideretur ratio, aperta que hic videtur committitur *fallacia Consequentiæ*, quippe, cum remedium *appellationis & recusationis suspecti judicis*, recte notante Strauchio *in Diff. Exot. fm. §. 14.* ex diversis non duntaxat causis oriantur, sine que discernantur, sed & contra diversos competant, ideoque à *separatis* nihil recte inferatur. vid. Stryk. *in Ufu Modern. ff. ad Tit. d. §. Jud. 12. in f.* (ubi docet: *comparationem inter appellationem & recusationem*, quas pari passu ambulare, cum supra alleg. Dd. docet Zasius *ad L. 16 C. D. Jud. n. 29.* vel falsam esse, vel adminimū valde restringendam) ita non aliter illud admitto, quam quoad hunc effectum, ut in *totam* hic recusari non possit, à quo appellari non licet, quem tamen bene quoad hunc effectum recusare fas est, ut *aliorum adhibito consilio* judicet, *aliosque suo adjungi judicio* patiatur. vid. Stryck. *in Dissert. d. suspic. C. 4. n. 28.* Et quanquam [3.] Principi in *sua etiam causa* judicandi facultatem concedant quidam Jctorum, vid. Hilliger. *ad Donell. Lib. 17. c. 2. lit. B. Surdus. Conf. 50. n. 9.* neque exempla deficiant Imperatorum, qui in *propria causa* dixerunt sententiam Vid. *L. 41 ff. de Hered. Instiit. indeque desumptus §. uti. Inst. d. Vulg. substiit. L. pen. ff. d. His qua in test. de l. conf. Rumel. ad A. B. P. 2. Diff. 5. tb. 3* videntur tamen Doctores sine Lege loqui, quas sola, & non exemplis judicandum est. *L. Sed ticer 12. ff. d. Offic. Pras. L. Nemo 13. C. d. Sentent. & inter loc.*

Imperatorem excipit datus ab ipso COMMISSARIUS, qui, an

Yyy

ur

ut *suspectus* recusari possit, non impertinentur quæritur? Et cum ex antea dictis liqueat, ipsum Summum Principem recusari posse, ex prævia legitima *suspicionis* causa, multo magis *suspecto* ejusdem Commissario hanc *suspecti* exceptionem obstituram esse arbitror. (1.) Quia, qui vice Imperatoris jus dicit, non æqualem semper cum ipso committente meretur fidem, ut in simili loquitur Stryck. in *Tr. d. Us. Mod. Pand. ad Tit. d. Jud. §. 11.* (2.) Quia ab ipso ad delegantem appellari potest. Henning-Gœden. *Consil. 18. n. 1.* Emerc. à Rosbach. in *Prax. Civ. T. 5. n. f.* (3.) Quia delegatam habet Jurisdictionem, Gail. *Libr. 1. O. 33. n. 3.* Delegatum vero *judicem suspectum* recusari posse, extra omnem dubitationis aleam positum esse, satis evincit *L. Apertissimi 16. C. d. Judic. vid. c. 36. §. 61. X. d. Appell. c. 39. X. d. Off. Jud. deleg.* Petrus Gregor. Tholofan. *S. J. Civ. Libr. 49. c. 3. n. 12.* juncto Fermolin. *ad cap. 4. X. d. For. compet. q. 9. n. 1. seq.* & Sichardo. *ad L. 16. C. d. Judic.* Et huic tententiz, sc. Summi Principis Commissarium jure proprio ut *suspectum* recusari posse, subscribunt præter supra allegatum Gail. *cit. loc.* Barbosa *ad d. L. 16. C. d. Jud. n. 9.* Mynsing. *C. 2. Obs. 52.* & Stryck. in *Dissert. d. suspic. o. 6. n. 18.* ubi idem & in Commissario à Camera Imperiali dato procedere docet cum Gail. *L. 1. O. 33. n. 3.* Rutger Rutand. *d. Commissar. L. 2. c. 15. pr.* Grav. *ad Gail. Pr. Concl. 33. n. 12.* aliique communiter. Quod & ad Cardinales Legatosque de Latere extendit Roland à Valle *Conf. 19. n. 17. V. 3. ibique alleg.* Paris. & Abbas.

An vero in Cæsaris Commissario etiam tunc dicta recusatio locum inveniat, si cum hac expressa clausula: *Omni recusatione cessante*, datus sit, magis dubie quætionis esse videtur? Negativam qui tuerentur, illa potissimum nituntur ratione, quod *recusatio* æquiparetur *appellationi* indeque, sicuti Commissarius à Cæsare datus cum hac clausula: *Remota appellatione* [posse enim causam cum hac clausula committi, constat ex *L. 1. §. pen. ff. de quib. appell. non lic.* Vid. *Mev. P. 2. d. 149. n. 1.* Brunnem. *ad d. l. 1.*] non teneretur admittere appellationem, Maranta. in *specul. P. 6. de Appell. Limit. 28. n. 336. seq.* Rebuff. in *tract. d. Appell. art. 7. Gloss. 2. n. 16. Tom. 3.* Mev. & Brunn. *d. l. ibique cit.* ita multo minus Commissario cum clausula: *Remota recusatione*, dato opponi exceptio *suspecti* possit, præprimis cum *adempta recusatione*, læso iniqua judicis sententia adhuc superfit appellationis remedium: Franc. in *cap. postremon. 5. de Appell. vid. Lancelot. de Attent. P. 2. c. 6. n. 39. ibique cit.* Hactamen ratione non obstante, *Affirmativa* magis aridet sententia, sub illa

illa tamen distinctione: Utrum Commissarius datus sit sub clausula: *Remota recusatione speciali. v.g. Non obstante, quod sit amicus &c.* An vero sub *generali clausula*: Et sicuti priori casu propterea, quod Committens causam *suspicionis* jam satis trutinasse, eaque ut insufficienti rejecta, causæ decisionem commississe videatur, cessare recusationem Commissarii facile largior cum Dn. Fabro *in C. Libr. 3. T. 4. Def. 8. in fin. & Graz. ad Gail. Concl. 33 p. 77. n. 3.* ita posteriori causa præfatam nec quicquam ob stare clausulam, quo minus datus taliter Commissarius Cæsareus adhuc recusari, vel ad minimum peti possit, ut alius *non suspectus* ipsi adjungatur, qui quasi freno *suspectum* cohibeat, inque terminis juris ac justitiæ, ne extravagetur, retineat, uti loquitur Carpz. *in Proc. T. 3. a. 4. n. 89.* & Brunn. *in f. ad Auth. Si vero C. d. Judic.* hisce motus statuo rationibus (1.) Quod comparatio Appellationis & Recusationis non procedat *simpliciter*, sed tantum *secundum quid*, [sc. quatenus utraque in naturali æquitate & defensionis favore fundatur, uti de recusatione suspecti judicis jam supra fusius deductum ivimus. *vid. c. qui suspecti 15. C. 3. §. c. 41. vers. Tertia X. d. Appell. Schrad. de Feud. P. 10. S. 14. n. 24. Mev. ad Jus Lub. L. 1. T. 1. A. 8. n. 2. de appellatione vero id satis clare docetur in cap. Pastoralis 53. X. d. Appell. junct. c. 61. §. Porro X. Eod. Mev. P. 2. D. 193. n. 6. Gail. L. 1. O. 33. n. 4. & Alexander. Conf. 113. n. 1. V. 5. & utraque facit quiescere judicis officium. Lancellot. d. *Attentat. P. 2. c. 6. n. 8. ibique citat.*] ita ut ne quidem extra tertium comparationis, ab una ad aliam tuto inferre liceat, sicuti ex hoc unico constabit, quod Commissario cum clausula: *Remota appellatione dato*, non statim *recusatio ejus, us suspecti*, remota censeatur. Lancellot. *d. l. n. 38.* [2] Quod utrobique illa clausula, nisi inde injuriarum occasionem nasci velimus, unde jus oriri debeat, contra *L. Nec Avus 4. C. d. Emancip.* tantum tollat *frivolas, leves ac iniquas* Appellationis *Specul. de Appell. §. in quibus Rebuff. Tr. d. Appell. a. 7. gloss. 2. n. 26. Lancellot. d. Attentat. P. 2. C. 12. Lim. 8. n. 40. Mev. P. 2. D. 94. n. 12. & Gail. L. 1. O. 33. n. 5. ibique plena manu cit.* ac Recusationis causas *c. 13. X. d. Off. & Potest. Jud. deleg. Franc. inc. postremo X. d. Appell. Hippolit. singular. 292. incipit nil esse Mynsing C. 3. Obs. 43. in f. Zanger. de Except. c. 3. n. 6.* (3) Quod omne Rescriptum Principis, & consequenter etiam *Commissoriale*, ita interpretandum sit, ne tertio noceat. *cap. super eo 15. X. d. Off. & Potest. Jud. Del. L. 4. C. d. Emancip. liber. Dec. Conf. 209. n. 5. aut æquitari adversetur, utur natura verborum hoc non patiar L.**

Quamvis ff. d. in jus voc. Curt. Jun. Conf. 315. V. 3. n. 11. Et huic sententia calculum adjiciunt Gail. L. 1. O. 33. n. 5. seq. Zanger. de Except. supra ab. loc. Mynsing. C. 3. O. 43. Brunn. Proc. Civ. c. 7. n. 19. Hilliger. ad Donell. Lib. 17. c. 25. lit. E. Stryk. in Diff. d. suspicione c. 6. n. 18. & Mev. ad Jus Lub. L. 1. P. 1. A. 8. n. 3. Ad rationem obstantem ex decidendi ratione 1. & 2. facile responderi potest.

- Ab Imperatore & ejus Commissario ad COMITEM PALATI-
 50 NUM transitum facio, quem licet multi negent in *civibus causis* com-
 petentem *Imperatoris*, qua Imperatoris, non qua Archiducis Austriz,
 vid. Buxtorff. *Diff. ad A. B. Concl. 64. lit. B. in f. Rumelin. ad A. B. Diff. 5.*
 §. 6. *in addit. lit. a.* esse judicem, vid. Autor *Justitie Casarea circa Declar.*
Bann. contra Comit. Palatinum Propos. 18. Christian Gottlieb von
Friedenberg in neuen Calvinischen Model des Heil. R. R. à Tulemar de
Octovir. cit. c. 18. n. 20. Schluter in Animadv. ad Hippolite. à Lapide: P. 1. c. 5.
Seft. 3. n. 3. Kulpis in Comment. ad Monzamb. p. 2. c. 5. §. 15. p. m. 112. & c. 6.
 51 §. 7. p. 223. affirmant tamen contra plurimi, quorum sententia adju-
 vari ac firmari videtur partim expresso textu Aureæ Bullæ C. 5. §. f. Ca-
 pitulationibus omnium Imperatorum confirmatæ, partim etiam ex-
 emplis non omni utique dubio tamen carentibus, de quibus vid.
 Schweder. *in Introd. in jus Publ. Part. spec. Seft. 2. c. 5. §. 18. Schuz. V. 1.*
Diff. 7. th. 21. L. A. Strauch. Diff. Exot. 3. th. 6. Petr. de Antlo. L. 2. c. 10.
de Imper. Rom. ibique Marquardus Freher. in not. ad verb. illud in signe pri-
vilegii. m. p. 194. Schrader de Feud. P. 10. S. 1. n. 55. Gøden. Conf. 5. n. 12.
 Heig. P. 1. q. 4. n. 29. Zverin. Cubach. L. 2. d. *Jur. Publ. c. 30. n. 31. Six-*
 tin. *de Regal. l. 1. c. 8. n. 52. Daniel Otto in Dissert. d. Jur. Publ. c. 16. p. 559.*
 Clapmar. *de Arcan. Rer. publ. L. 8. c. 20. alique à Rumelino. ad A. B. Diff.*
 52 §. th. 1. *allegati*, ad quos B. L. brevitatis amore remitto, de eo saltem
 hoc loco sollicitus: Utrum Comes Palatinus his in causis, in quibus
 juxta A. B. Imperatoris Judex esse perhibetur, ut *Suspectus* possit re-
 cufari? Et non dubitamus hanc quæstionem affirmative decidere.
 53 (1) Quia ipse Imperator ex gravissimis causis recufari potest, per su-
 54 pra not. (2) Quia & hic militat defensionis & naturalis æquitatis ratio
 pro illo, qui jure suspectam refugit sententiam, sc. ut sine suspicione
 55 procedant judicia. (3) quia juxta suspicionis, puta *proprij interesse* vel *affe-*
ctionis causa in Palatini etiam personam cadere potest, quam propter
 recte statuit Buxtorff. *ad A. B. c. 5. Concl. 77. lit. E. in propria causa Co-*
 56 mitem Palatinum, si ipsi cum Imperatore negotium esset, ejus judicem
 esse non posse.

Ad

Ad CAMERAM IMPERATORIAM jam dimisso *Imperatore* 57
 ejusque *Judice ac Commissario*, pedem promoveo visurus, non: *An ali-*
qui ex numero Assessorum dicta Camera recusari ex legitima possint causa? id 58
 enim non duntaxat aplicatur ex claris verbis *Ord. Cam. P. 1. T. 13 §. Item*
ordnen wir 13. sed & omnes largiuntur Jcti, vid. Stryk. Us. mod. ad Tit. ff.
d. Jud. §. 11. & in Disp. de suspic. c. 6. n. 27. Gilken. ad l. 16. C. d. Judic. n. 8.
Grzv. ad Gail. Concl. Pract. 33. n. 7. aliique. Sed: *An toti huic Judicio*
Imperiali, ceu summo Germaniæ Tribunali, universum repræsentan-
ti imperium, exceptio suspecti judicis possit opponi? Acriter hac de 59
 controversia in utramq; partem diversis animi motibus Evangelicos in-
 ter & Pontificios, quorum illi *suspectam* Camera Jurisdictionem ex
 non levi causa habebant, superiori seculo certatum fuisse, liquet ex 60
 illis, quæ fufius expoluit & recensuit ex Hortledero *Strauch. in diff.*
Exot. sin. jung. Stryk. Us. Mod. ad Tit. ff. d. Jud. §. 11. Blum. Pr. Cam. Tit. 25.
n. 12. Gylm. Voc. Exceptiones §. Quod & quibus. Et licet Pontificii nega-
 tivam omninifutueantur sententiam, illisque præter *Grævæum. ad*
Gail. Pract. Concl. 33. n. 6. aliter statuentes temeritatis notam incurrere
 asserentem, ad stipulentur *Blum. in Proc. Cam. T. 25. §. 11. Gail. L. 1. O. 33.* 61
 n. 1. aliique omnes, qui integra Collegia ex capite *suspicionis* recusari
 posse negant, de quibus *infra pluribus*: hisce potissimum moti rationibus
 (1) Quod cum in Assessorum Cameralium numerum non adopten-
 tur, nisi Viri singulari eruditione ac morum probitate vitæque integri-
 tate conspicui, *vid. O. C. P. 1. Tit. 3. §. Blum. d. Tract. T. 7. §. 30. seq. &*
Rethz. in Inst. Jur. publ. L. 4. T. 1. §. 13. illorum dignitas ac fidei integri-
 tas videatur omnem sinistram satis remove *suspicionem* ut in simili
 loquitur *Roland. à Valle Conf. 19. v. 3. n. 8.* imprimis, cum verosimile
 non sit, 50. Assesores, quot numerum hodie summo huic Tribunali assi-
 dere possunt, omnes *suspicionem* esse gravatos. (2) Quod Camera gau- 62
 deat ordinaria jurisdictione *Rhetzius d. Tr. L. 4. T. 1. §. 22. Blum. Proc.*
Cam. Tit. 25. §. 7. seq. Gail. L. 1. O. 41. n. 5. Ordinarius vero *judex ut*
suspectus recusari nequeat, *per Autb. si vero contigerit C. d. Judic. quæ de-*
sumpta est, ex Nov. 86. c. 2. (3) Quod Camera repræsentet ipsum 63
Imperatorem. omnesque imperii Proceres, quos suspectos dicere ne-
 fas omnino foret. (4) Quod à Camera non possit appellari; (5) Quod 64
 læsis per sententiam suspecti judicis Cameralis satis prospectum sit, 65
 remedio Syndicatus, de quo *vid. L. 1. C. Ut omn. jud. tam Civil. quam mi-*
lit. post administr. ibique Brunnem. juncta Nov. 18. c. 9. & Nov. 128. c. 23. seq.

- indeque desumpta *Auth. Si vero C. d. t.* quod potissimum Schmalcaldix urgebat contra Protestantes Heldus superiori seculo referente Strauch.
- 66 *Supr. cit. loc.* (6) Quod quidem hoc tentatum fuerit aliquando, sed irrito conatu. vid. Gail. *J. l. th. 33. n. l. quasque ibid. alleg.* Ego tamen his, aliisque rationibus minime obstantibus, in *Affirmantium* condescendere castra nullus ambigo, præfatus, per *Cameram me non ipsam Cesaris Jurisdictionem, sed Personas huic judicio assidentes* intelligere; Moveor vero cum Argentoratensibus & Constantinensibus, quos cum aliis indistincte affirmasse, Judicium hoc recusari posse, testatur Strauch. *si. p. ad*
- 67 *Diss. fin. Exot. §. 16.* hisce argumentis (1) Quod per supra deducta ipse,
- 68 Imperator ex non frivola *suspectus* causa recusari possit (2) Quod vi Ordinationis Cameralis *P. l. T. 13. §. 13.* Assessores *suspecti* de studio partium, excedere judicio jubeantur, sicque, si singuli tales sint, etiam
- 69 singuli possint recusari: (3) Quod & Jcti, qui ceteroquin negant, totum collegium *ut suspectum* recusari posse, id tamen tum largiantur, si omnes Assessores sint suspecti. vid. Zanger. *de Except. c. 3. n. 8.* de quo
- 70 infra pluribus: (4) Quod jure Canonico, moderna Judiciorum præxi quoad hanc quaestionem comprobato, etiam Ordinarius Judex recusari *ut suspectus* possit, qua de re itidem infra fusius dicendi dabitur occasio: (5) Quod exceptio *suspecti judicis* sit favorabilis, ipsaque æquitate nitatur naturali, & sic in omni judicio non frivole opposita, locum
- 71 obtinere debeat. (6) Quod jam olim hæc exceptio feliciter Cameræ opposita fuerit à Duce Bavariz, causaque aliis, Camera recusata, fuerit demandata, teste Strauch. *in Diss. Exot. fin. §. 12.* Et huic sententiæ præter allegatum Strauchium etiam patrociniatur Exc. Stryck. *in Us. Mod. ff. ad Tit. d. Judic. §. 11.*
- 73 Ad rationem obstantem *Primam* paucis respondeo: Licet non diffitear, rariorem hanc esse exceptionem, publicamque omnino Rei exigere salutem, non facile Summum hocce Tribunal recusari, nil tamen obstare, quo minus probata legitima suspicionis causa in singulis, etiam singuli recusari possint, præsumptione generali tunc veritati
- 74 probatæ cessura: jungatur ratio decidendi *Secunda & Tertia.* Ad rationem obstantem *Secundam, Tertiam & Sextam* responderi potest per rationem decidendi *Quartam, Primam, Quintam & Sextam:* Ad *Quartam* dubitandi rationem jam supra responsum fuit fusius *n. 44. hujus cap.*
- 75 Ad *Quintam* Resp. (1) Satius esse intacta jura servare, quam post vulneratam causam remedia querere, perque remedium recusatationis, quo illi,

illi, qui læsionem justis ex causis metuit futuram, succurritur, (2) non excludi illa remedia, quibus *ab initio* bene de judice sperantibus præter opinionem læsis subvenitur; Insuper (3) per Remedium Syndicatus non semper apte consuli parti à suspecto judice læsæ posse, constat ex non adspernenda ratione, quam dictis olim jam superaddidit Senatus Norimbergensis in suo Consilio his verbis: Durch das Syndicat kan nicht allen Sachen gerathen werden / am wenigsten aber denen Sachen / so die Acht belangen. Denn gesetzt / daß einer unbillig durch einen Feind / oder Wiederwärtigen abgünstigen Richter in die Acht erkent / wie würde demselben durch das Syndicat wieder geholffen / so er Mittlerweile umb sein Leib und Leben käme / in Krafft der Acht / sonderlich da der Regensburgische Abscheid saget / daß mittler Zeit des Syndicats der ergangenen Urtheil execution beschehen soll. Warlich / ehe denn einer / so mit Urthott in der Acht erkläret / zu Ausföhrung der Unbilligkeit solcher Urtheil von dem Syndicat richten können möchte / so wäre er wohl zehemahl nicht allein um Guht / sondern auch um sein Leib und Leben kommen. Was hülfte ihm denn das berühmte Syndicat? vid. Stranch. *d. Diff.* 76 *Exot. fin. §. penult.* ubi & hanc pro affirmativa sententia adhuc superaddidit rationem, quod ex juramento Cameralium liqueat, quasdam dari causas, quæ ad ipsorum cognitionem non pertinent *O. C. de Anno 1555. P. 1. c. 57. & O. C. de Anno 1541. §. Item Ordnen wir.* Ergo in his Camera recusari possit. Verum hanc nostram non facimus, cum in hisce *causis* Camera recusetur non tam ex capite *suspicionis*, quam potius *Incompetentia*, quæ exceptio tamen ab exceptione suspecti judicis omnino differt.

Exigit ordinis ratio, ut & Camera missa, ad IPSOS IMPERII PRINCIPES ALIAQUE COLLEGIA properem. Quod vero Illos attinet, indubiū est, vi superioritatis Territorialis, ceu æmula Majestatis, in suis Ipsos territoriis Cæsares esse, i. e. tantū posse, quantum Imperator in universo Imperio, *Zaf. Consil. 1. L. 2. n. 29. Schrader. de feud. P. 2. princ. 9. Sect. 10. n. 36. Knichen. de jure Territ. c. 1. n. 361. Klock de Contrib. c. 4. n. 144.* juxta vulgatum illud: Ein jeder Herr ist Kayser in seinem Lande. vid. Nicol. Myler. ab Ehrenbach *de princip. & Stat. & Imp. Rom. Germ. P. 1. c. 14. §. 8. ibique alleg.* indeque eandem de illis, recurrere quæstionem, quam de Imperatore supra discussam jam exhibui: Scilicet *An Electores alique Imperii Principes, qui privilegio de non appellando gaudent,*

- 79 *ut suspecti recusari possint?* Et posse hoc effectu, ut alios non suspectos iudicio suo adungi patiantur, ex supra adductis concludo rationibus.
- 80 vid. Exc. Stryck *in Diff. d. suspic. c. 6. n. 28.* ubi subjicit: Hoc sine in multis receptum esse Dicasteriis, uti in Tribunali Regio constitutum vid. *Ord. Trib. l. 1. T. 5. §. 4.* ut si, causa Principem ipsum concernat, Consiliariis sententiam laturis, juramentum, quo principi obstringuntur, remittatur, quo sine affectibus judicent: Quamquam id magis *consuetudinis recepta* quam *necessitatis* esse putaverim, Consiliariis ad promovenda per adulterationem justitiae principis sui commoda juramento, quod iniquitatis vinculum non esse debet *cum Contingat. X. d. Jurejur. Gail. l. 2. O. 147. n. 2.* Roland. à Vallè *Conf. 59. n. 25. Fol. 1.* ne utiquam obligatis. Omnium vero optime à se Bonus princeps omnem amoveat *suspicionem*, si hoc casu quibusdam vel ex Equestri Ordine, vel ex Consiliariis provincialibus, suis Consiliariis adjunctis, causa cognita, acta transmittat ad extraneum iudicem, & ita aliis litis decisionem committat. Vid. omnino B. Brunn. *ad L. un. C. Ne quis in sua caus. judic. & ad L. 17. C. d. Jud. Conf. perez. ad C. L. un. d. 1. Zigler. de Jur. Majest. l. 1. c. 1. n. 31.* Stryck. *in Diff. d. suspic. c. 6. n. 29.* Quibus lucem affundere videtur responsum Jctorum Wittebergenium à Ziglero d. l. exhibitum his verbis: Wenn gleich einem Landes-Fürsten alle Fürstliche Macht und Hoheit über seine Unterthanen zustehet / auch die Unterthanen nicht leichtlich / warum eines oder das ander von ihm geschehen / Red und Antwort zu fordern berechtiget / dennoch aber und dieweil einem Landes-Fürsten nicht gebühret / seinen Unterthanen dasjenige so sie bono titulo an sich gebracht / und besitzen / aus eigenen Gefallen und Bewegniß zu entstehen / oder sie dessen aus freyer Macht / ohne gnugsahme Ursache zu entsetzen / und dieses in dergleichen Fällen allerdings eine vorhergehende *Causa cognitionem*, und darauf erfolgte sentence erfordert / auch hierinnen ein Fürst selbst den von Ihm vorgeschriebenen Rechten sich billig submitiret / und aus seinen eigenen / oder seiner Vorfahren *Contractibus* als ein privatus dazu verbunden / so mag auch der Successor in einem Fürstenthum in dergleichen Fällen wieder seine Unterthanen eigenen Gefallens nicht verfahren / sondern Er ist entweder etlichen von seinen Rächten / die so deum der Pflicht zu erlassen / niederzusetzen / und vor denselben seine Nothdurfft aufzuführen / oder anderen hierzu erbehtene Richter darüber erkennen zu lassen schuldig. vid. omnino hic B. Mev. P. 4. D. 230. n. 1. ubi exemplum nobis sistit.

Cum

Cum vero quando ipsi Electores & principes, alique Imperii 84
Ordines & Membra, quibus ex privilegio prima Austregarum com-
petit instantia, conveniendi sunt, inviti statim coram Camera stare,
non teneantur, sed secundum præscriptos in Ordinatione Camerali
P. 2. T. 2. c. 3. & 4. modos, certos judices Austregarum eligendi compe-
tat aëtori arbitrium, coram quibus lis, tanquam in prima instantia,
disceptetur, quod Austregarum foro & Processu videri poterit Exc.
Stryck. in duabus Special. Disput. qua exstant in Vol. 1. itemque Roding. in
Pandect. Cameral. L. 1. T. 4. c. 3. Blum. in Proc. Cam. T. 27. junct. Exc. Rhetz.
in inf. Jur. publ. L. 7. T. 2. alique passim. non incongrue hic quæ-
ritur:

An hisce Ordinationis Austregarum Judicibus etiam suspecti exce- 85
ptio opponi jure possit? Et posse eo facilius Jcti concedunt, quoter-
tis, ab illis ad Camera licere appellare. Ord. Cam. P. 2. T. 2. §. 2. & T. 7.
Rhetz. d. Tr. L. 4. T. 2. §. 31. seq. Blum. in Proc. Camer. Tit. 27. §. 199. Et
huic sententiæ calculum adjiciunt Exc. Stryck. in Diff. d. Foro Austreg.
nec non in Disp. d. suspic. r. 6. §. 19. Grævus ad Gail. Concl. Pr. 33. n. 14. ubi
etiam Mynsing. & Rutger. Ruland. de Commiss. allegat, quorum neu-
ter tamen *all. loc.* quicquam de hac quæstione habet. Quod autem 86
de Austregarum Judicibus proxime dictum, id neutiquam extenden-
dum est ad Judices Austregarum Conventionis, quos ut suspectos non magis,
quam partium conventionem electos arbitros recusari posse arbitror,
propterea, quod utriusque partis voluntate sint electi, L. 11. §. 1. ff. d.
Recept. quodque sibi imputare habeat, qui ante electionem in fidem 87
hujus Judicis compromissarii non diligentius inquisivit. Sichard. ad
L. 16. C. d. Jud. n. 2. Limitatur tamen hæc sententia (1) Nisi demum 88
post compromissum supervenerit suspicio, (2) Vel illo tempore alter 89
litigantium illam suspensionem causam ignoraverit, exque aliis eandem
facile intelligere nequiverit: Et ita intelligo, Exc. Dn. Strykium,
quando in Diff. d. Susp. c. 6. §. 7. n. 18. asserit, arg. L. 32. §. 14. ff. de Recept.
Arbitro exceptionem suspecti opponi posse, vid. Bargal. L. 3. d. dolo 90
l. 10. & Brunn. ad d. L. 32. §. 14. Ubi subjicit: Rogati arbitri suspecti ne 91
judicet, tamen judicantis laudo doli mali obstare exceptionem. conf.
Lancellot. d. Attent. p. 2. c. 6. n. 54. Ubi Joh. Bapt. generum Bartoli alle-
gat in tract. de Arbitr. L. 9. c. 7. col. f. in f.

Ad alia jam COLLEGIA privilegio de non appellando non munita, 92
(nam quod in Camera juris esse supra dixi, idem & in Dicasteriis

Principum, à quibus ex singulari privilegio ad Cameram non conceditur appellatio obtinere reor, paritate rationis juris paritatem exigente; Cujus exemplum elegantissimum exhibet *Ordinatio Regii Tribun. Wisn. P. 1. T. 5. S. 13. ibi.* Ob denn woll Wir dies Gericht zum Exempel des Keyserl. Cammer-Gerichts / für ein unstreitiges Ordinarium Judicium gehalten/respectiret und gehret haben wollen/woserne jedoch über alle gefaste Zoversicht einige Partey ungnungsfahmell:sache eines rechtmässigen Verdachts/gegen dasselbe vorbringen / oder auch einer unbilligen Verüberung / vielmehr einer denegation justitiæ glaubwürdig beschuldigen würde. So behalten Wir Uns bevor demselben' alsofort von unsrer andern vornehmen der Sachen / verständigen Rächten zuzuordnen/ und nach Befindung des Mangels gegen des Gerichts verwandte / oder auch gegen den unbefugten Ansucher über erstattung aller veruhrsachten speien- und kosten gebührliche Aud. und Bestraffung zu thun.) pergo visurus: An integrum Collegiam, Senatibus, & Concilium suspecti exceptione recusari possit?

- 93 Negant simpliciter Gail. *L. 1. O. 33. n. 2.* Pacian de Probat. *L. 2. l. 4. n. 99. seq.* Vivius *Tr. Comm. Opinion. verb. Suspecti hancque communem esse opinionem asserit Boërius Dec. 269. n. 1. cum plena manu adductis à Gail. d. l. & Mascard. de probat. V. 2. Concl. 954. n. 32. adeo, ut*
- 94 fraude illum haud carere dicat Baldus in *L. Hoc modo ff. d. Condit. & Demonst. n. 1. cum Vivio all. loc. qui omnes Sapientes Civitatis ut Suspectos*
- 95 recusat. Conferatur Lauterbach. in *Comm. Maj. ad Tit. d. Judic. §. 35.*
- 96 ibique alleg. Borell. de *Compramiss. 4. Gloss. 3. n. 4. idque ex hac ratione, quod firmiter censeatur judicium plurimum, quodque ob diversa diversorum ingenia in integrum Senatum & totum Collegium suspicio cadere non posse videatur. Mev. ad Jus Lub. L. 1. T. 1. A. 8. n. 9. Et quantum haud diffitear, adversus integrum Collegium non facile hanc*
- 97 *admitti exceptionem, illam tamen tunc utique locum obtinere, ubi iusta suspicionis causa vel omnes ex Collegio, vel majorem ejus ita gravat partem, ut reliqui dijudicandæ causæ sint impares, non duntaxat communior, Tiber. Decian. Conf. 26, V. 1. n. 5. & 15. Alexander Raudenf. L. 1. Resp. 8. n. 2. Lancellott. de Attent. P. 2. C. 6. n. 44. aliique cit. à Græv. ad Gail. Concl. Pr. 33. n. 16. Conf. Carpz. L. 2. Resp. 11. n. 21. Sed & verior est*
- 98 *Sententia. Mev. ad Jus Lub. L. 1. T. 1. A. 12. n. 10. & P. 1. D. 194. per tot. Exc. Dn. Coch. Asses. Reg. Trib. Graviss. in prax. For. Germ. p. 4. c. 13. §. 7. Zanget. de Except. c. 3. n. 8. Roll. à Valle Vol. 3. Conf. 19. n. 16. seqq. Men. d. A. l. 2.*

I. Q. Lib. 2. Cap. 458. Anque à Masc. de prob. V. 2. Concl. 954. n. 31. alleg. (1) 109
 Quia in hoc non minus, quam Cameræ Assessorum suspicio cadere potest. (2) Quia ab hoc Provinciali judicio ac Collegio datur appellatio, inde vero affirmatio procedit argumentum ad reculationem. (3) Quia posita iusta reculationis causa, ipsa naturalis ratio non permittit reculationem denegari. (4) Quia in c. 10 X. d. Foro Comp. disertis verbis dicitur, quod iusta ex causa Consules iustitiæ possint ut Suspecti recusari, cum principalibus Suspectis, reliqui etiam pro Suspectis habendi sint. Scacc. de Appell. Quæst. 16. Lima. n. 15. Stryk. in Diff. d. Susp. c. 6. n. 31. 104
 Hinc recte docet. B. Mev. P. I. D. 103, non invita Jurisprudencia hanc suspecti exceptionem oppositam fuisse à Pastore Consistorio, cuius Director & Assessorum membra Concilii illius erant, à quo hic Pastor coram dicto Consistorio conveniebatur.

De illo vero ambigendum non est, si tantum aliqui ex Assessoribus Collegii Suspecti sint, quibus iuste remotis, Tenentur enim hi, non quidem ipsi recusatione omissa abstinere à iudicio, Mev. ad Jus Lub. L. 1. T. 1. A. 8. n. 11. Schrader. de Feud. P. 10. Sect. 14. n. 28. Pacian. de probat. L. 2. C. 45. n. 14. seq. vid. Ord. Cam. P. 1. T. 13. art. 13. Secus ac cautum est, in Ordinatione Trib. quod est Wismariz P. 1. T. 5. §. 10. & Jure Lubecensi L. 1. T. 1. A. 8. ibique Mev. n. 12. recusari tamen, quia suspecti iudicio exesse debent, vid. Ord. Cam. P. 1. T. 13. §. 13. Collegium adhuc iudicare potest, quin tunc recusari non possit. Menoch. d. l. n. 24. Panormit. ad Cap. 1. d. Jud. n. 14. & Stryk. d. l.

Sed: Utrum Totum Collegium hoc etiam casu recusari possit, si cum ejus Capite & Directore recusanti tantum actio est coram hoc iudicio, non omni carere videtur dubio? Putaverim distinguendum esse: An Directoris tanta in Collegio sit auctoritas, ut inde metus & perturbatio in reliquos Collegii Assessorum redundans, iustitiæ æquilibrium sperare non permittat, an vero ceteris, eo etiam invito, sit dicendæ sententiæ libertas: Et sicuti priori casu ob iustum merum totum recusare licebit Collegium, ita posteriori casu affectio generalis in Collegium, alia speciali affectione erga personam vel causam exulante, haud suspectura est, ad totum Collegium recusandum: Potiore quippe affectu quisque censetur devinctus iudicio & Collegio, quam Collegæ, majorque memoria & rationem habere sancti, quo iustitiæ adstringitur, vinculi, quam favoris in Collegium, cum sola, quæ Directori tribuitur reverentia, non magis sit ad recusationem sufficiens, quam quæ Deo ac iustitiæ debetur potior, cuius quisque non rationis, quam æter-

- nã salutis mentor semper præsumitur, famæque ac virtutis tenax;
 verba sunt. B. Mevii P. 1. Dec. 104. vid. Idem ad Jus Labi sup. cit. loc. Fel.
 in cap. 1. n. 6. d. Jud. Zang. de Except. P. 1. s. 3. n. 18. Riccius Collect. Dec. 1526.
 Menoch. sup. cit. loc. n. 16. Tholos. L. 9. S. 7. C. c. 3. n. 24.
- 116 Antequam verò Collegia inquam, de hoc unico adhuc agam &
 si contingat in Judicio constituendo, uti quilibet in *Criminalibus*, dupli-
 cem concurrere Magistratum, quorum alter ex legitima causa sus-
 117 ctus esset, liceat toti judicio opponere suspectam exceptionem. Et non
 dubito in Negativam ire sententiam ex hac ratione, quod licet alteru-
 ter Magistratus sine altero judicandi facultatem non habeat, suspectis
 tamen assideant non suspecti, præmissis si directorium Processus sit,
 penes non suspectum actaque ad extraneum judicem transmittantur.
- 118 Ad EXTRANEUM JCTORUM COLLEGIUM ad quod vel
 ex Officio vel alterutra litigantium parte desiderante, sæpius judicialia
 transmitti acta solent, Schrad. de Feud. P. 10. c. 24. n. 61. R. J. d. Anno 1654.
 §. 113. & Stryk. in Us. Mot. ff. ad lit. d. O. J. §. 7. & in Introd. ad Pr. For. c. 21.
 §. 8. ultimo loco pergo: Et sicut in *Criminalibus* in scitis partibus, ple-
 119 rumque etiam in civilibus, acta solent transmitti, Brunn. Pr. Civ. c. 27.
 n. 8. Schrad. d. l. n. 38. Ita permittitur partibus, si forsã unum alterumve
 120 Collegium vel Academiam habeant suspectam, in termino Rotulationis
 121 contra illam excipere, ne judex collegium alteri parti suspectum eli-
 gat. Berlich. P. 1. Concl. 59. n. 15. Stryk. in Introd. ad Pr. For. c. 21. §. 7. Quæ
 exceptio Protocollo irrotulationis fideliter inseri debet, quo, si errore
 Secretarii forsã ad exceptam mittantur Academiam, ut aliquoties hic
 factum esse ex Excell. Dn. Præside accepi, eadem non perfecta possint
 122 remitti. Illud verò notandum, licet è re judiciorum foret, istiusmodi
 recusationes, (quas sæpius partes ex futilibus & ex inanibus satis cau-
 sis, eo tantum sine faciunt, quo longius missis actis, serius sententia
 publicetur,) non aliter admitti, quam allegatis à parte excipiente cau-
 sis, cur hæc vel illa suspecta sibi videatur Academia, eaque calumniosa
 vel malignosa deprehensa, eam non attendi, recte monente Brunnem.
 in Process. Civil. c. 27. n. 6. Usù tamen judiciorum obtinuisse, ut non
 124 allegata suspicionis causa hic recusatio admittatur. Et cum causa suspi-
 cionis ut plurimum inde oriatur, quod alterutra litigantium pars in an-
 ecessum per privatum Consilium exploraverit, quorsum hoc vel
 illud Collegium collineet, Marant. d. Appell. n. 52. Schrader. proxi-
 125 me alleg. loc. ibique citati, per judicem interrogari partes possunt,
 ut indicent, quorum Collegiorum consilio in hac causa usæ fuerint.

Berichl.

Berlich. p. 1. *Concl.* 59. n. 16. Quod & Decreto Visitationis Philippi I. Pomeraniae Principis expresse cautum esse docet, *Mev. Consil.* 110. n. 2. *ibi.* Daß bey der Rotulation der Acten die Partheyen auf den Eyd / damit sie Ihr Fürst. Gnaden verwandt / die Advocati aber und Procuratoren auf die Pflicht / so sie dem Hoff. Gericht geschworen / sich erklären sollen / ob / und bey welcher Juristen Facultät / oder Schyppenstuhl sie rechts Belehrung und Consilia erholet / damit die Acten dahin nicht mögen geschicket werden sub pœna refusionis expensarum transmissionis. Sed in Ordinatione Novissima Potentissimi Sveciæ Regis hoc omis-
 sum. Consultiustamen est, ut petatur literis requisitorialis ad Collegia transmittendis, ut, si illud Collegium ab una alterave parte in hac causa jam tum fuerit consultum, acta remittat sumtibus tacentis. v. Sollte aber ein Theil bereits in dieser Sachen daselbst sich haben informiren lassen / so wollen die Herren die Acta ohne Abfassung einiger Urtheil / auf des verschweigenden theils Unkosten / zurück senden. *Vid.* Stryck. *in Intr. ad P. F. c.* 21. §. 9. & Brunem. *in Proc. Civ. c.* 27. §. 7. Vel si unusex Collegio consultus, operam suam navaverit uni parti, istrac vice deliberatione & voto abtineat. *Brunem. d. l.*

Expeditis itaque illis, quæ pro instituti temporisque ratione circa Collègia mœneri poterant, ad PRIVATUM JUDICEM accedo. Et cum apud omnes JCTos expeditum sit, *Delegatam Judicem ut suspectum* reculari posse; per L. 16. *C. de Judic.* ibique *Sichard. & Dres communiter*, de eo hoc loco tantum sollicitus ero: An ORDINARIUS *Judex suspecti* exceptione removeri à judicio possit? De *jure Canonico*, quod in Praxi hodiè sequimur in hoc articulo; *Vid.* *Excell. Coch. Wilm. Tribun. Reg. Assessor Celeberrimus in Pr. For. Germ. P. 4. c.* 13. §. 7. *Mev. ad J. Lub. L. 1. T. 1. art.* 12. n. 6. *Gail. L. 2. Obs.* 33. *Zanger. de Except. p. 2. c.* 3. n. 4. *Carpz. in Proc. Tit. 3. art.* 4. n. 85. *Stryck. in Us. Mod. ad Tu. ff. de Judic.* §. 10. *in f.* & in *Disp. de Suspro. c.* 6. n. 12. *ibique allegatus Adrian Gylman. Symphorem. Cameral. Tom. 5. p.* 291. n. 3. *itidem res dubio vacat per c.* 4. §. 10. *X. de for. comp. c.* 18. *X. de Judic. c.* 5. *X. de Except. c.* 20. *X. de sent. & re judic. c. suspiciōis* 39. *X. de Off. deleg. Mev. ad J. Lub. d. l.* *Stryck. d. l. Pacin. de Probat. L. 2. c.* 45. n. 35. *Vivius. L. 2. Det.* 363. n. 1. *Zanger. l. alleg. ibique citati, quibus jungatur Græv. ad Gail. d. l. §.* 12. *Saltem: Num de Jure Civili idem obtineat, non æque inter JCTos convenit? Negativam amplectuntur communiter JCTi, vid. Mev. d. l. n. 5. Grævus. ad Gail. n. 19. ipseque Gailius l. Obs. 33. n. 14. ibique citati.*

jung Schneidew. ad §. omnium J. d. Allion. Fichardus. Conf. 109. num. 1. Vol 2. Zanger. d. l. n. 4. ibique allegari. Mascard. de Prob. ut. V. 2. Concl. 954. n. 14. seqq. propter L. 16. C. de Judic. Novell. 86. c. 2. indeque desumptam Authenticam. si contigerit C. d. Jud. in quibus non conceditur facultas removendi suspectum judicem, sed ipsi adjungendi Episcopum, quo cum suspectus simul cognoscat.

- 132 *Affirmativam* contra sententiam tuentur Exc. Stryck. in *Differi. de Suspic. c. 6. n. 23. & in Usa Modern. ad Tit. de Judic. §. 10. ibique allegari. Zafius ad L. 16. C. de Judic. ibique Sichardus n. 10. Hilliger. in Donell. L. 17. c. 25. in fin. Bachov. ad Treutler. V. 1. Diss. 12. tb. 11. lit. H. Barbosa ad L. 16. C. de Judic. n. 8. Brunnem. ad Auth. Si vero C. eod. ex his rationibus: (1) quod ratio L. 16. C. de Judic. non minus ad ordinarium judicem, quam delegatum pertineat: Nam & illo judicante convenit sine suspitione*
- 134 lites procedere. (2) Quod contra ipsum & que ac delegatum militet affectio ad causam propriam, quam propter recusat per L. 10. ff. de Jurisdic. & inde eventus emolumentum. arg. L. 17. ff. de Jurisd. Ad Auth. Si vero C. d. t. & Novell. 86. t. 2. respondet Brunnem. ad d. Authenticam n. 5. in illis locis dari tantum consilium, non vero imponi necessitatem suspecto Episcopum adjungendi: Confer. Stryck. d. l. jungaturque Ummius in Process. Diss. 1. n. 25 & citatus à Brunnem. Hilliger. L. 17. c. 25, Lit. Q. Sed vereor, ut verbum *Authentice: Jubemus*, sit consilii, hancque interpretationem admittat, præsertim cum legis virtus sit, imperare, vetare, permittere, L. 7. ff. de Legib.

- An vero Judex hodie in *Criminalibus* recusari possit & que antiquis est quaestio? in Negativam videtur inclinare sententiam Carpovius Pr. Crim. quæst. 104. n. 72. seqq. Affirmat vero id Brunnem. in Proc. Inquisit. cap. 11. in fin. & ad L. 6. ff. de Appellat. n. 3. per c. 5. K. de Ex-
- 138 *cept.* Cum absurdum videatur in civilibus causis licere declinare
- 139 *suspecti judicis* insidias, in criminalibus vero, in quibus non de glan- de leganda, nec de stilloidio, sed *vita*, & per quæ illa sustentatur, *bonis*, quæque cum vita pari passu ambulat, *fama* & *existimatione homi- ni* agitur, suspectum judicem inquisito invito obtrudere, ac insignè hoc defensionis præsidio eundem sine lege privare, ut in simili vere loquitur Brunnem. ad L. 6. ff. d. t. in ibique citatus Berlichius ac Olden- kop. Rectè vero monet Brunnem. in Proc. Crim. c. 11. n. fin. cum homini malo omnis judex sit *suspectus*, imo *suspecta* sint leges; cælum, terra,
- 140
- 141 furcæ, rotæ ac omnia suppliciorum actorumque genera, non si-

ne evidentissimis *suspecti* Judicis argumentis, recusatōni judicis locum esse dandum, sed potius adjungendum judici esse Notarium, actis ad extraneum judicem transmittendis. Quod si vero justæ ad sint *suspicionis* causæ, illæ ad Collegium juridicum sunt transmittendæ, cogniturum, justene judex recusari ex his antea legitime probatis possit, an vero non. Jd. Brunnem. *d. l.* Conferatur Græveus ad *Gail. Concl. Pract.* 33. n. 23. Id vero facilius concedunt Ddres. in criminabilibus judicem ut *suspectum* tunc recusari non posse, si delictum sit *notorium*, eidemque *certa* à jure pœna sit determinata, eò, quod judex tunc Inquisitum gravare nequeat, qua de re vid. Gomez *Var. Resol. All.* Farinacius. *Tom. 3. c. 1. n. 46.* & Græveus ad *Gail. d. l. n. 24.* ibique.

Sed qui si recusatō sit judex Ordinarius, num eo ipso & Vicarius ejus recusari potest? Et licet id nonnulli affirmant, adeoque amplectentur, ut idem juris sit, licet in specie contra vicarium nulla suspiciōnis adsit causa, eo, quod idem Tribunal esse videtur Ordinarii, & Vicarii; vid. Felin. *d. c. 25. X de Offic. Jud. deleg.* & Johann. de Imola, quem allegat Mascard. *de probat. Vol. 2. Concl. 954. n. 45.* Verior tamen est sententia negativa, quia licet unum idemque sit Tribunal, non tamen una eademque judicio præsidet Persona, neque amicitia, qua ordinarii alteri litigantium jungitur, statim in Vicarii etiam apparet persona, quem cavillandi hac ratione daretur occasio, si ex hoc solo, quod ab ordinario sustitutus esset, ut *suspectus* recusari possit. Vid. Jason. *ad L. 16. C. de judic.* Lancellot sæpius alleg. *Tr. P. 2. c. 6. §. 48.* citaturque à Mascardo *d. l. n. 44.* Exceptio est, nisi ob singularem cum recusatō judice amicitiam *suspectus* videatur Lancell. *d. l. c. seq. not.*

At vero: Non ne Vicarius Rectoris, se in suorum causa jure abstinentis judicio, quem Pro-Rectorem appellamus, si ad instantiam partis toto convocato Concilio causam sit cogniturus, ut *suspectus* recusari potest? Puto hoc casu non sine temeritatis insignis nota hanc ipsi opponi exceptionem: [1] Quia ubi nullum periculum habet metuere litigans, ibi frustra ad hoc remedium advolat; jam autem hic nullum metuere necesse periculum habet, cum Pro-Rector non votum quidem habeat in dicenda sententia, sed ex omnium Assessorum votis, tam in dirigendo processu, quam ferenda sententia procedat, illisque præsentibus totius causæ cognitio suscipiatur, & lis decidatur. (2) Quia hoc remedio illis tantum succurritur, qui inju-

153 itam iudicis metuunt sententiam, quam, cum hic non à Vicario Re-
 154 ctoris sed toto expectet Concilio, merito rejicienda est frivola hæc
 exceptio. [3] Quod ideo totum ad instantiam litigantis sit convoca-
 tum Concilium, ut sine omni suspitione procedant lites, illis Vica-
 rio assidentibus & quasi ad ductum *Nov. 86. c. 2. & Authent. Si vero C.
 de Judic. ad junctis*, ut ita vix sine injuria opponi videatur exceptio
 Vicario, posito, quod omni suspitione non careat. Accedit (4) quod
 læsus ad totum demum provocare Concilium possit, quo jam convo-
 cato, ipsius causæ cognitio expeditur. Ut taceam, eo ipso omnem à
 se suspitionem amovere Vicarium, dum totum convocat Concilium,
 causam cogniturum, ad quod nulla necessitatis lege ab initio adstrin-
 gitur.

155 An *Executor sententia* etiam *suspectus* recusari possit, Coronidis lo-
 co quaeritur? & Merum executorem, quippe cujus non est cogno-
 scere & judicare, sed judicatum exequi, ut suspectum recusari non
 156 posse statuo cum Lancellotto *d. Tr. c. 6. n. 64.* Nisi in executione mo-
 dum excedat. Sicuti enim hoc calu permittitur appellatio, vid. *Mev.
 P. 3. Decis. 108.* ita multo minus denegabitur *suspecti* recusatio. Id vero
 157 obiter notamus: *Notarium* solo juramento recusari posse. vid. *Gail.
 L. 1. O. 33. n. 17.*

CAPUT III.

*Recensens*Causas, ex quibus Judex ut Suspe-
ctus recusatur.

SUMMARIA.

C onnexio.	n. 1.	<i>Alij contra ad Duodecim, Quadra-</i>
<i>In determinandis causis suspecti</i>		<i>ginta, Quinquaginta, Septuagin-</i>
<i>judicis admodum varianti</i> J. C. 2.		<i>ta, Nonaginta, tres, & ultra il-</i>
<i>Alii illas versibus certis includunt.</i> 3		<i>las extendunt. 6. seqq.</i>
<i>Alii illas ad duos fontes revocant</i> 4		<i>Alii illas per Regulas sistunt, quarum</i>
<i>Alii illas ad novem Causas restringunt</i>		<i>tres traduntur</i>
	5.	14 Omnia

<i>Omnis causa, per quam verosimiliter</i>	<i>mentum concernit, judex est suspec-</i>
<i>Judex presumitur inclinare in fa-</i>	<i>ctus.</i>
<i>vorem unius partis, ad ejus recu-</i>	<i>Hujus tres afferuntur rationes.</i>
<i>sationem sufficit.</i>	<i>seqq.</i>
12	
<i>Quaecunque causa sufficit ad testem,</i>	<i>Locator suspectus judex est in contro-</i>
<i>qua suspectum recusandum, eo mul-</i>	<i>versia circa locationem inter se &</i>
<i>to magis sufficit ad judicem qua su-</i>	<i>pensionarium, etiamsi sibi per ex-</i>
<i>spectum rejiciendum.</i>	<i>pressum in locationis instrumento</i>
12	<i>reservaverit jurisdictionem in Pen-</i>
<i>Rationes regula traduntur.</i>	<i>sionarium.</i>
13	29
<i>Etiam ex levioribus causis recusatur</i>	<i>Aliud exemplum exhibet.</i>
<i>judex, quam testis.</i>	30
14	<i>Judex suspectus est super validitate</i>
<i>Sepe magis periculum parti à judice,</i>	<i>testamenti, in quo ipse vel ex asse,</i>
<i>quam teste suspecto imminet.</i>	<i>vel pro parte heres institutus est, ju-</i>
15	<i>dicaturus, legitimis hoc testamen-</i>
<i>Multa in omnibus judiciis à motu ju-</i>	<i>rum impugnantibus.</i>
<i>dicis dependent.</i>	31
16	<i>Ratio hujus redditur.</i>
<i>Cause, qua procuratorem repellunt,</i>	32
<i>etiam judicem faciunt suspectum.</i>	<i>In causa Universitatis singulorum com-</i>
17	<i>modum concernente, quodlibet</i>
<i>Impossibile est, omnes recensere modos,</i>	<i>membrum suspectus est judex.</i>
<i>quibus malè versando circa officium</i>	33
<i>sibi commissum, judex suspicio-</i>	<i>Ratio hujus datur.</i>
<i>nem incurrit.</i>	34
19	<i>Recusatur correat in obligatione cor-</i>
<i>Gothofredus refert suspicionis causas</i>	<i>reali, si correat coram ipso à Cre-</i>
<i>vel ad solum judicem, vel simul ad</i>	<i>ditore conveniatur.</i>
<i>judicem & unum litigatorem, ita</i>	35
<i>ut respectus vel territorii, vel ipsius</i>	<i>Rationem exhibet.</i>
<i>causa, qua in judicio ventilatur,</i>	36. seqq.
<i>ratio habeatur.</i>	<i>Neque Correat b. c. testis esse potest.</i>
20	39
<i>Nos illas ad quintuplicem Fontem in</i>	<i>Socius in causa Socij, ubi de re com-</i>
<i>b. cap. revocamus sc. ad Amorem</i>	<i>muni agitur, ut suspectus rectè Ju-</i>
<i>Odiium, Cupiditatem, Timorem &</i>	<i>dex recusatur.</i>
<i>Imperitiam.</i>	40
21	<i>Rationes videtis</i>
<i>Ita tamen, ut prudentis judicis arbi-</i>	41. seqq.
<i>trium hic non excludatur.</i>	<i>Judex ut suspectus recusari non po-</i>
22	<i>test in causa injuriarum ipsi, ut Ju-</i>
<i>Primo agitur de causa suspicionis, qua</i>	<i>dici illatarum.</i>
<i>provenit ex Amore judicis erga se-</i>	43
<i>ipsum.</i>	<i>Idem est, si quis Consulem Civitatis</i>
23. seqq.	<i>Nequam vel Scelestum hominem in-</i>
<i>In propria causa, qua judicis emolu-</i>	<i>juriose dixerit.</i>
	44
	<i>Limitatur hæc sententia.</i>
	45

- Ampliatur.* 46
*Unde constet injuriam ratione officii
 Judici esse illatam, & quid in du-
 bio presumatur, de illo remissive a-
 gitur.* 47
Ratio superioris asserti datur. 48
*Hanc tamen exceptionem à regula. 25
 tradita non esse docetur.* 49
*Satius facit iudex, si h. c. alium non
 suspectum directioni iudicii prae-
 ciat, atq; ad extraneum iudicem
 transmittat.* 50
*Suspectus tamen esse iudex videtur
 etiam in injuria, sibi ut iudici illata,
 si illa atrox sit, & de pœna pecunia-
 ria participet.* 51
*Consuetudine loci introduci non potest,
 ut in propria causa quis recusari non
 possit ut suspectus.* 52. seq.
*Iudex in propria causa suspectus est
 etiamsi à parte non recusetur.* 57.
 seqq.
*Pater tamen in causa filii & suorum
 judicare potest, si ipsi à parte ex-
 ceptio suspecti non opponatur.* 59
*Potest mandatum sine clausula decerni
 contra iudicem in propria causa ju-
 dicaturum, etiamsi ipsi exceptio
 suspecti à parte non sit opposita.* 60
*Male Excipitur Monachus Carthu-
 siensis.* 61. seq.
*Iudex de incompetencia iudicaturus,
 non potest ut suspectus recusari.* 63
*Licet hoc, ut exceptio à regula. n. 25
 tradita non commodè afferatur.* 64
*Est tamen suspectus, si commodum ali-
 quod ad iudicem super competentia
 exceptione iudicantem speretur per-
 venturum.* 65. seq.
De aliis exceptionibus agitur remissive
 67
*Iudex etiam tum suspectus est, quan-
 do ex causa saltem eventualiter ad
 ipsum lucrum vel damnum perven-
 turum est.* 68
Cum & hoc casu testis sit suspectus. 69
*Iudex suspectus est, si ad evictionem
 rei emptori obligatus est, cujus hic
 nomine coram ipso convenitur.* 70
Rationem huius sententia vide. 71
*Venditor in causa evictionis testis est su-
 spectus.* 72
*Donator suspectus iudex est, in casu,
 quo rem donatam donatario alius
 coram ipso evincere intendit, & do-
 nator vel cavet de evictione, vel do-
 natio est remuneratoria.* 73. seq.
Donator hoc casu est testis suspectus.
 75
*Argumentum à recusatione testis sus-
 pecti, ad suspecti iudicis recusationem
 valet affirmativè.* 76
*Dominus Directus suspectus iudex est,
 in causa Emphyteuticarii, si hic ab
 alio coram ipso hac de re convenia-
 tur.* 77
Rationes vide 78
*Secus si conveniatur extra causam
 emphyteuseos.* 79
*Etiamsi Domino magnum persolvat ca-
 nonem.* 80
Limitatur hoc 81
Ratio limitationis additur. 82
Fidejussor in causa debitoris iudex est
 84

<i>suspectus, si hic debiti illius conveniatur nomine, pro quo Judex sive jussit.</i>	83	<i>causa debiti à creditoribus conventum.</i>	112
<i>Ratio ejus traditur.</i>	84	<i>Testis debitor non est testis omnino exceptione major.</i>	113
<i>Ampliat hęc sententia.</i>	85	<i>Judices reciproci sunt suspecti.</i>	114
<i>Alia ampliatio traditur.</i>	86	<i>Exemplum ejus traditur.</i>	115
<i>An frater Judex esse possit in causa debitoris, pro quo frater sive jussit.</i>	87	<i>Ratio decisionis continetur.</i>	116. seq.
	seq.	<i>Judex etiam suspectus est, ob eventuale damnum, Laudis, Honoris ac Existimationis.</i>	118
<i>Rationem dubitandi tradit.</i>	88	<i>Ob hoc damnum & testis suspectus recusatur.</i>	119
<i>Limitatio habetur.</i>	89	<i>Olim Advocatus vel Procurator in eadem causa Judex est suspectus.</i>	120
<i>Affirmative deciditur questio sub certa limitatione.</i>	90	<i>Sicuti & suspectus testis.</i>	121
<i>Ratio decidendi traditur.</i>	91	<i>Ratio utriusque datur.</i>	122
<i>Ampliat.</i>	92	<i>Multo magis suspectus est, si ad huc causa in presentiarum patrocinetur.</i>	123
<i>Qui consimilem causam habet, ut suspectus recte Judex recusatur.</i>	93	<i>Ordinatione Camerali, WisMariensi & jure Lubecensi id interdicitur.</i>	124
<i>Exemplum traditur.</i>	94	<i>Ratio hujus datur.</i>	125
<i>Requiritur autem hic utrobique causa paritas.</i>	95	<i>Judex hoc casu extra ordinem puniri potest.</i>	126
<i>Ratio additur.</i>	96. seq.	<i>In prima instantia Judex, in secunda advocatus esse potest.</i>	127
<i>Creditor ut Suspectus Judex recusatur in causa debitoris ipsum debitorum concernente.</i>	98	<i>Judex suspectus est in secunda instantia ratione cause, in qua ipse in prima instantia judicavit.</i>	128
<i>An etiam in alia causa? id expeditur sub distinctione, quam exhibet.</i>	99	<i>Ratio traditur.</i>	129
<i>An debitor in causa creditoris sui ab alio conventi sine suspitione Judex esse possit, queritur.</i>	100	<i>Et Exemplum.</i>	130
<i>Rationes dubitandi, tradit.</i>	101. seq.	<i>Judex ideo ut suspectus recusari nequit, quod aliter litigantium, ipsius in alia causa fuerit Procurator,</i>	
<i>Sententia negativa refertur.</i>	106		
<i>Deciditur questio affirmative per rationes, qua exhibemur.</i>	107. seq.		
<i>Judicis arbitrio tamen hic aliquando locus datur.</i>	111. seq.		
<i>Princeps debitor non est suspectus Judex contra sive jussorem suum in</i>			

<i>vel contra ipsum operam suo ad-</i> <i>versario commodaverit.</i>	131	<i>Judicis tamen & hic arbitrio locus est</i>	158
<i>Ratio.</i>	132	<i>Alijs simpliciter hoc affirmantibus.</i>	159
<i>Suspectus & hic judex est, qui in eadem</i> <i>antea causa consilium dedit infor-</i> <i>matorium.</i>	133	<i>Pater & Socer suspecti Judices sunt,</i> <i>filiberi vel generi in eodem judicio</i> <i>alterutri litigantium patrocinensur.</i>	160. seq.
<i>Ratio.</i>	134	<i>Ratio.</i>	161
<i>Abstinentum est Facultati Juridica à</i> <i>conceptione sententia prefato in ca-</i> <i>su.</i>	135	<i>Ad conservandam judiciorum integri-</i> <i>tatem & amovendam sinistram su-</i> <i>spectionem, praestat filios in illis ju-</i> <i>dicij, quibus Parentes praesident,</i> <i>ab advocando, vel hos in illis causis</i> <i>à voto dando planè abstinere.</i>	162
<i>Judex olim testis in eadem causa su-</i> <i>spectus est.</i>	136	<i>Ratio.</i>	163
<i>Ratio.</i>	137	<i>Refertur sententia Negantium cum</i> <i>rationibus</i>	164. seqq.
<i>Judex in causa Conjugis ac liberorum</i> <i>est suspectus.</i>	139	<i>Duo fratres in eodem judicio sine su-</i> <i>spectione non possunt judicij & Ad-</i> <i>vocati munere fungi.</i>	164
<i>Rationes traduntur.</i>	140. seq.	<i>Commensalis Judicis eundem non fa-</i> <i>cit suspectum, si in judicio, cui ille</i> <i>assidet, alijs in lite assistat.</i>	168
<i>Excipitur casus, quo partes judicem</i> <i>non recusant.</i>	142	<i>Filium vel Generum non posse ut suspe-</i> <i>ctos judices recusari, si Socer vel</i> <i>Pater in eodem judicio Advocati</i> <i>sint, volunt quidam.</i>	169
<i>Alia exceptio traditur in judice Dele-</i> <i>gato.</i>	144	<i>Quorum sententia notatur.</i>	170
<i>Alia exceptio adhuc traditur.</i>	145	<i>Cognati & Affines testes, & Judices</i> <i>sunt suspecti.</i>	171. seq.
<i>Ejusque ratio additae.</i>	146	<i>Ad quem usque gradum id extendit-</i> <i>ur, de eo varia variorum referunt-</i> <i>ur opiniones.</i>	173. seqq.
<i>Limitationem exhibet.</i>	147	<i>Subjicitur nostra sententia.</i>	184
<i>Quanta exceptio est in causa levis mo-</i> <i>menti.</i>	148	<i>Ejusque ratio.</i>	185
<i>Ubi judicis arbitrio locus est.</i>	149	<i>Cognati & Affines ut suspecti non pos-</i> <i>sunt</i>	
<i>Addunt causas voluntariae Jurisdi-</i> <i>ctionis</i>	150		
<i>Quae tamen hujus loci non sunt.</i>	151. seq.		
<i>Extenduntur dicta etiam ad Adopti-</i> <i>vos Parentes & Liberos.</i>	153. seq.		
<i>Non vero ad Patrem & Liberos Spiri-</i> <i>tuales.</i>	155		
<i>Aliud in Compro. Ratio ejus,</i>	156		
	157		

- sunt recusari, si utrique litigantium in eodem gradu sint tales.* 187
- Ratio ejus est in.* 188. seq.
- Consultius agit hoc casu Judex, si judicio plane absteineat.* 190
- Haud vulgaris amicitia & familiaritas cum altero litigantium judicem facit suspectum.* 192. seq.
- Quanam sit haud vulgaris amicitia, Judex determinat.* 195
- Judex in Causa Commensalis & Domesticis, est suspectus.* 196. seqq.
- Idem juris est, si Judex partis sit Commensalis vel Domesticus.* 200
- Hoc extendunt etiam ad illum casum, quo Judex cogente licet necessitate, ad unius ex litigatoribus ades divertit.* 201
- Que sententia rejicitur.* 202
- Judex ex hoc solo recusari nequit, quod cum altero litigantium in communi convictu vivat, vel eodem ipso cum utatur hospitio.* 203. seqq.
- Nec, quod sit Conterraneus alterutrius partis.* 207
- Etiamsi in peregrinis vivant locis* 208
- Judex suspectus est, qui alterum litigantium litteris commendatitiis instruit, in hujus favorem & colligatori gravamen scriptis* 212
- Suspectum se facit judex, qui permittit, ut in judicio alter litigantium ipsi secreto quid in aurem loquatur.* 213
- Eundem & suspectum fieri volunt, si dixerit, alterutrius jura esse clara.* 215
- Quod judicis arbitrio committitur,* 216
- Inquiritur in sententia rationem, fluentis, Canonicum in causa Canonici judicare non posse extra suspicionis notam.* 217. seq.
- Qualiter procedat sententia existimantium, Doctorem in causa Scholaris judicem esse suspectum, traditur.* 219. seqq.
- Judex ob amicitiam non recusatus, an causa utrinque aque dubia pro amico pronunciare possit, de eo agitur, remissive.* 222
- Taxatur mos illorum, qui judices in privatis adibus preoccupare moluntur* 223
- Judicem tamen ex hoc solo non fieri suspectum, asseritur.* 224
- Sistitur secus adus fons justa suspicionis nempe inimicitia* 225
- Judex inimicus recte ut suspectus recusatur.* 226
- Rationes hujus regula traduntur.* 227. seq.
- Testis inimicus, ut suspectus recte recusatur.* 231. seq.
- Restringunt hoc alii ad inimicitiam capitalem, quorum sententia referuntur.* 233
- Verius est, etiam non capitalem sufficere,* 234
- Judicis arbitrio hic locus est.* 236
- Ex hac causa & testis repellitur.* 235
- Recusatur & Judex, qui olim inimicus fuit, superveniente licet reconciliacione.* 237
- Quod alii ad nuperam reconciliacionem restringunt.* 238

<i>Horum sententia adjuvatur Jure Canonico</i>	239	<i>Ratio est in</i>	259
<i>Prasumptio reconciliatum inimicum fovere. ad huc affectum, est charitatis Christianae regulis adversa</i>	240	<i>Judex nimis animose cum alterius partitis damno procedens suspectus est.</i>	260
<i>Judicis arbitrium hic admittitur</i>	241	<i>Ratio additur</i>	261
<i>Judex mei tantum fratris inimicus in mea causa suspectus est,</i>	242	<i>Suspectus Judex est, qui in clara causa Advocatum non vult audire.</i>	262
<i>Ratio & limitatio additur.</i>	243	<i>Item qui suspectum Assessorem non vult remove.</i>	263
<i>Amicus mei inimici ut suspectus recusari potest.</i>	244	<i>Aut jussus acta prioris instantia edere, citra justam causam illorum editionem debeat.</i>	264
<i>Admittitur tamen hic judicis arbitrium.</i>	246	<i>Hoc ultimo casu tamen judici magis, quam parti est suspectus, neque ejus recusationi amplius locus esse potest</i>	266
<i>An idem in tota familia procedat docetur.</i>	247. seq.	<i>Judex à quo appellatum est, in alia causa an pendente appellatione possit ut suspectus recusari, quaeritur</i>	267
<i>Restrictio additur sententiae affirmative.</i>	248	<i>Rejecta affirmantium sententia id negatur</i>	268
<i>In conducticia familia non attenditur, an uni ex illis, qui in judicis familia sunt, cum litigantium, alterutro inimicitia intercesserit.</i>	249	<i>Ratio negativa additur.</i>	269
<i>Ratio</i>	250	<i>Appellatio est Praesidium innocentiae.</i>	270
<i>Arbitrio judicis tamen & hic locus est.</i>	251	<i>Jure Canonico videtur contrarium statui.</i>	271
<i>Qui minas sparsit, de alio nocendo, ab ipso merito ut suspectus recusatur</i>	252	<i>Inter quod & Civile aliqui hic admittunt differentiam.</i>	272
<i>Ratio additur.</i>	253	<i>Leviter tamen notatur hac sententia</i>	273
<i>Item si judex arduam licem cum altero litigantium habeat:</i>	254	<i>Si judex, à quo provocatum est, adeo cerebrosus sit, ut id propter in appellentem odium concipiat, ex capite inimicitiae ut suspectus recusari potest.</i>	274
<i>Rationem vide</i>	255. seq.	<i>Tertius Suspicionis Fons est cupiditas.</i>	275
<i>Recusatur ju lex ut suspectus, qui manum porrigenti citra justam causam noluit suam reddere.</i>	257		
<i>Idem est si citra justam causam cum ipso infantem ex sacro fonte noluit levare.</i>	258		

<i>Ratio.</i>	276	<i>Quintus Fons Suspicionis est Judi-</i>	
<i>Frandem in Deum committere dicitur, qui primum remunerationis expectat, etiam tum, quando recte judicat.</i>	277	<i>cis Imperitia.</i>	293
<i>Nil interest, sive judex ipse sive per interpositam personam munera acciperit.</i>	278	<i>Apud Romanos æq; ac Germanos olim imperitos præfuisse judiciis remissive asseritur.</i>	294
<i>Judex, ne finito quidem officio, munera accipere debet.</i>	279	<i>Idem adhuc hodie usu obtinet in multis Civitatibus.</i>	295
<i>Ejus ratio traditur.</i>	280	<i>Sed cum multo Reip. & litigantium damno.</i>	296
<i>Judex etiam precibus corruptus, est suspectus.</i>	281	<i>Judex Jurium ignarus est innocentium calamitas.</i>	297
<i>Ejus rationem exhibet.</i>	282	<i>Non minus tediosum, quam difficile est coram indocto litigare.</i>	298
<i>Judex non debet esse intempestive misericos.</i>	283	<i>Imperitum Judicem, ut suspectum rejici posse, potissimum obtinet in ardua & subtili causa.</i>	299
<i>Nec precibus calamitosorum illacrymari.</i>	284	<i>Judex Indiscretus,</i>	300
<i>Debetur quidem calamitosi misericordia, sed absq; alterius injuria.</i>	285	<i>Nimum Severus ac Crudelis,</i>	301
<i>Quartus Fons suspicionis est Timor potestatis.</i>	286	<i>Et qui Iniquus esse consuevit, recte ut suspectus recusatur.</i>	302
<i>Ejus ratio traditur.</i>	287	<i>Ratio ultimi additur</i>	303. seq.
<i>Subditus in. Causa superioris judex est suspectus.</i>	288	<i>Ex solo hoc, quod Jætorum Consilium judex non sit secutus, non recte judex ut suspectus recusatur.</i>	305
<i>Non potest esse testis, cui potest imperari.</i>	289	<i>Qui se ad judicandum ingessit,</i>	306
<i>Nec Dominus adversarii.</i>	290	<i>Vel se à parte impetrari curavit,</i>	307
<i>Ordin. Judic. Tribun. Wisn. relaxatur in Causa Regie Majestatis Suecia Assessoribus juramentum Subjectionis.</i>	291	<i>Vel ab alterutro litigantium nominatim petitus est, merito ut suspectus recusatur.</i>	n. fin.
<i>Magis evitatur suspicio, si causa ad extraneum mittatur Jætorum Collegium.</i>	292	<i>Qui sponse latam ab alio sententiam executioni vult mandare, etiam hunc volum esse suspectum.</i>	308

Lustratis præcedaneo capite *Personis*, quæ ut suspecta recusari possunt, electæ methodi nunc postulat ratio, ut hoc capite examinentur *Causa*, quas propter suspecti judicis

rech.

recusatio in iudicium propitio jure deduci possit. Non enim existimandum est, semper ac simpliciter fas esse litigantibus *judicem* tanquam *suspectum* recusare: Hoc siquidem si permitteretur, vix unquam iudex non redderetur *suspectus*, suæque jurisdictionis exercitio non sine dedecore privaretur, sed justas oportet adesse *Suspicionis ac Recusationis* causas vid. Carpz. in *Process. Tit. 3. art. 4. n. 6.* Lancell. in *Tr. de Off. Prat. Tit. de Except. n. 10.* Mev. P. 1. *Decis. n. 6.* Marant. in *Spec. Aur. P. 6. de Appell. n. 27.* In hisce vero determinandis admodum variantes deprehendo Jctorum Opiniones. Præterquam enim quod alii omnes *suspicionis legitime* causas sequentibus inclusas verticulis.

*Si sit cognatus, Patronus, Compatriota
Ejus declinans, appellans iudiciumve,
Adversa Partis charus, servus, Dominusve
Quem similis causa tangit, Canonicusque
Aut Affinis, sic merito suspectus habetur.*

- Compendio quasi exhibere satagant, Vid. Joh. Faber. in *Breviario Codicis ad L. 16. de Judic. n. 23.* Alii vero easdem ad duos revocant fontes, amicitiam scil. & inimicitiam, vid. Carpz. in *Proc. Tit. 3. art. 4. n. 96.* Alii ad novem causas jure determinatas videntur restringere, vid. Lanfranc. de Oriano in *Aur. Pract. c. 3. n. 10.* Alii contra numerum earum ad duodecim, vid. Jason. ad *L. 16. C. de Judic. n. 7.* quadraginta, vid. Philipp. Franc. ad *c. Pastoral. 53. X. de Appell. n. 7.* Marant. d. *P. 6. de Appell. n. 27.* seq. conf. Emeric. à Rosbach. *Prax. Civ. Tit. 5. n. 62.* quinquaginta, Lanc. d. *Tr. n. 12. d. l.* vid. Zanger. de *Except. P. 1. c. 3. n. 10.* Septuaginta, vid. Cardin. Alexander in *c. Postremo X. de Appell. & Mascard. de Prob. Concl. 954. n. 29.* nonaginta tres & ultra extendant, Aufrerius *Tract. de Recusat. quem quidem videre hætenus non licuit, eo tamen nomine allegatum deprehendo à Dn. Ungebour. in Comment. ad Decretal. Tit. de Judic. n. 29.* Carpz. in *Process. Tit. 3. art. 4. n. 94.* & Stryk. in *Diff. de Suspic. c. 6. n. 5.*
- 11 Sunt, qui certis Regulis hæc *suspicionum causas* complecti malunt, quarum hanc tradit Mascard. d. *l. n. 30.* Omnis causa, per quam verosimiliter iudex præsumitur inclinare in favorem unius partis, ad recusandum eundem, ut *suspectum* sufficit. Aliam vero communiter exhibeat Jcti, quæ priori est specialior: sc. *Quæcunque causa sufficit ad testem qua suspectum recusandum, eo multo magis sufficit ad iudicem qua suspectum removendum.* vid. Hilliger ad Donellum. *Lib. 17. c. 25. lit. G.* Brunnem. in *Process. Civ. c. 7. n. 19.* Rosbach. *Sup. all. l. n. 61.* & Lauterb. in *Comm. Maj.*

M. y. ad Tit. de Judic. §. 40. Connexionis rationem suppeditant hanc, 12
 (1) quod facilius liceat invenire alium *judicem*, quam *testem*, quo sæpe
 remoto, adempta simul censetur probatio sufficiens illi, qui ejus testi-
 monio oppido indigebat, cum *judicis* recusati vicem aptior alius: su-
 bire possit. *Brunnem. Rosb. Hillig. d. l. jurg. Stryck. in sep. all. Diff. de*
Suspit. n. 13. Imo sæpe totius causæ victoria in unico teste propter alia
 quædam adminicula consistat. vid. *Gail. l. Obs. 33. n. 10. ibique allegati.* 14
 indeque inferunt: Etiam ex levioribus causis procedere *judicis suspe-*
cti, quam *suspecti testis* recusatorem, eo quod facilius illorum, quam hor-
 rum haberi copia possit. *Jason. ad L. 16. C. de Judic. n. 2. Pacian. Lib. 2. de*
Probat. c. 45. n. 46. & Zigler. ad Inst. Jur. Can. L. 3. T. 1. §. 30. verb. ob proba-
bilem. (2) Quod sæpius magis periculum immineat litiganti à *Judice*, 15
 quam *Teste suspecto*, *Lauterb. d. l. ibique all. Vultejus L. 1. c. 4. n. 192. præ-*
primis ubi plurium haberi copia potest: Multa siquidem pendent in 16
Civilibus, inque *Criminalibus* causis ex motu *Judicis*, *L. 10. C. de Accus.*
L. 21. §. 1 ff. de Testib. sæpius ex voluntate magis, quam legitima autori-
 tate lites dirimentis. §. 7. *Constit. Tanta, de Confirm. digest.* Hisce Regulis
 adhuc aliam superaddit *Ganzalez. ad c. 61. X. de Appell. n. 4. sc. illas cau-*
sas, quæ procuratorem repellunt, etiam Judicem repellere. Vid. *Welenb.*
ad L. 16. C. de Jud. n. 11. Stryk. d. Diff. c. 6. n. 14. Quas Regulas, hisque 18
 similes alias, ut ut sua haud destitui utilitate non diffitear, vereor ta-
 men, ut omnes *suspicionis causas* singulæ sufficienter complectantur, aut
 exprimant, præprimis cum recte monente *Exc. Strykio, d. Diff. n. 5. c. 6.*
 & *Welenb. ad L. 16. C. de Jud. n. 10.* fere impossibile sit, omnes *suspicionis* 19
causas recensere, vixque omnes illi modi, quibus male versando circa
 officium sibi commissum *Judex suspicionem* incurrit, excogitari possint:
 Et quamquam non usque adeo displiceat dispositio *Gothofredi, ad 20*
L. 16. C. de Judic. dictas causas, vel ad *Personam solius Judicis, ve Judicis &*
unius litigantis simul, referentis & modo territorii, modo vero ipsius causa,
 quæ in *judicio ventilatur, rationem habentis, arridet tamen magis sen-*
 tentia *Gregorii, vel ut alii volunt, Isidori. in C. 77. C. XI. q. 3.* ad quadru- 21
 plicem fontem omnem *judicii humani perversionem* revocantis, puta
 ad *Amorem, Odium, Cupiditatem, & Timorem*: Inde enim, juncta *Judicis*
imperitia vid. *C. C. C. art. 138* si non omnes, potissimas tamen propullu-
 lare *suspicionis causas*, adque hæc reliquas commode referri posse ar- 22
 bitrorata tamen, ut cum omnes lege certa comprehendendi non possint,
arg. L. 12. ff. de legib. *Judicis prudentis ac religiosi arbitrium*, quod potis-
 simum

simum in illis juris articulis, quæ certam à jure definitionem non habent, locum sibi deposcit, *L. i. §. ult. ff. de Jur. deliber. Menoch. de A. J. Q. L. i. Proam. n. 5. Barbof. in Thes. Loc. Comm. L. i. c. 76. ax. 5. ibiq. alleg. minime hic exclusum velim. vid. Carpz. in Broc. Tit. 3. art. 4. n. 957. Lauterb. in Comm. Maj. ad Tit. de Judic. §. 40. initium facturus.*

23 Ab AMORE, quo ductus judex vel sui commodum querendo,
 24 vel Amicis ac propinquis complacere contendendo, non potest non fieri suspectus. *vid. c. 78. C. XI. q. 3. Cum vero Amor respiciat vel proprium judicis suspecti interesse, vel commodum Propinquorum & Amicorum,*
 25 *melioris ordinis causa, de illo prius acturus sum. Indubium vero est, in propria causa, i. e. cujus emolumentum vel damnum ad judicem proprio nomine pertinet, L. i. §. 11. ff. Quando appell. sit. judicaturum,*
 26 *suspecti notam evitare non posse, L. 17. in fin. ff. de Judic. L. 10. ff. & C. de Testib. L. 13. §. penult. ff. Ad Sct. Trebell. Cujus triplex redditur ratio, (1) quia à natura teste Lactantio, sibi quilibet plus, quam aliis favere noscitur, suæque magis, quam alienæ utilitati consulere contendit, ex quo naturali sui amore, qui judicandi fidem impedit ac corrumpit, non potest non exoriri adversa suspicio, quæ removet istiusmodi suspectum à judicandi munere, cum iniquum sit aliquem suæ rei judicem esse, docente Jeto Ulpiano in L. 17. ff. de Judic. vid. Mev. p. 2. Decis. 215. n. 5. & P. 5. Decis. 323. n. 2. Brunnem. ad L. un. C. Ne quis in sua caus. Marant. spec. Aur. P. 6. de Appell. n. 32. utur enim cateroquin perfectæ quis fidei ac dexteritatis sit, hominem tamen non exuit, nemine se non magis, quam proximum diligente. Brunnem. d. l. p. 16.*

(2) Quod, cum suspectum sit in propria causa testimonium, *L. 10. ff. & C. de Testib. ibique Brunn. multo magis judicium in propria causa sit suspectum. (3) Quod nemo in cognoscendo judicis & partis officio simul fungi possit, per L. 13. §. 4. ff. ad Sct. Trebell. vid. Mev. p. 5. Decis. 323. n. 2. in f. Hinc recte infert Brunnem. Locatorem, jurisdictione sibi in contractu locationis per expressum, etiam in pensionarium reservata, non tamen judicem esse posse in controversia circa locationem inter ipsum & Pensionarium suborta, eoque in propria causa juste rejecto, alium esse adeundum, ad L. 10. ff. de Jurisd. n. 5. Judicemque immediatum recte ut suspectum fuisse rejectum, quo minus ad ipsum nauta, de damno, ob non servatam locationis legem, conventus, remitteretur, eo, quod judex jubendo, ut nauta sibi cum locata scapha servi-*

ret,

ret, effecerat, ipsum debitum non prestitisse, docet Mevius. P.6. *Desif.*
57. per tot.

Hinc infero (1) *Suspectum* esse Judicem super validitate testamen- 31
ti judicaturum, tunc, quando vel ex asse, vel ex certa parte à defuncto
scriptus hæres est, heredibus legitimis querela nullitatis ex solennium
defectuale testamentum impugnantibus: Neque enim periculum 32
amittendi lucri testamentarii finit, de judice, ceu testamentario here-
de, legitimos & ab intestato venturos bene sperare posse, unde eun-
dem ut suspectum à judicio hoc casu arcet expressa L.17. ff. de *Judic.*

Infero: (2) in *Causa Universitatis singulorum* commodum respi- 33
ciente, quodlibet Universitatis membrum *suspectum* esse judicem, v. g.
si agatur de jure piscendi, piscandi &c. Cum enim hoc casu singuli 34
testes esse non possint, Vid. Carpz. P.1. C.16, D.65. n.5. seq. Farinac. de
Testib. qu.60. n.498. Modest. Pistor. P.3. qu.103. multo minus citra,
suspicionem judicabunt.

Infero: (3) *Correum*, in *causa correalis obligationis*, correo à 35
Creditore convento, ut *suspectum* recte judicem recusari posse; Sicuti 36
enim, præprimis, ubi hodie renunciatum non est exceptioni Divisio-
nis, seu Novellæ 99. c.1. & inde desumptæ Authentice: *Hoc ita C. de*
duob. reis stipul. correorum quilibet, ex correali obligatione pro rata seu
portione virili tenetur, utroque sc. solvendo existente, alterutrius vero 37
bonis & realieno distrahendo non suffecturis, singuli obligantur ad
præstationem solidi, Carpz. P.2. C.17. Def.14. Hopp. ad §.1. J. de *Duob.* 38
reis stipul. ita non præsumitur cum sui periculo pro valido obligationis
nexu laturus sententiam correus, ut hinc ob proprium & evidens in-
teresse suum non leviter *suspectus* censeatur, præprimis, cum & in parili
causa, 6b *suspicionis* notam à perhibendo, pro correo testimonio jure ar- 39
ceatur. vid. Carpz. L.3. Resp. 88. n.2. seq. imibique alleg. Seraphin. de *Seraphin.*
de Privileg. Juram. Privil. 120. n.2. Lauterb. de *Testib.* pag. n.337.

Infero (4) *Socium* in *Causa socii*, ubi *de re Communi* agitur, 40
suspectum esse judicem (1) quia hi sunt debendi correi, vid. 41
Carpz. *proxime all. loc.* (2) quia in hac causa à dicendo testimonio ut 42
suspectus repellitur, Menoch. de *A. J. Q. L.2. Cas. 474. n.4. & 5. Masc.*
de Prob. Vol. 3. Concl. 1312. n.2. Campeg. de *Test. Reg.* 88. Lauterb. d. l. &
ita in terminis pronunciant. Specul. de *Judic. deleg.* §.7. n.4. Marant.
Jap. all. Tr. Pr. 6. n.56. Jansen. ad L. 16. C. de Judic. n. 18. ibidemque Wesenb.
n.9.

- 43 Tradunt tamen hujus Regulæ Ddres multas exceptiones, quarum prima est: Si iudici ratione Officii & non ut privato inferatur injuria,
- 44 v. g. Si quis iudicis sententia se gravatum putans, injuriose dixerit: Der Richter hätte in dieser Sache wie ein Schelm gesprochen/vel si quis Consulem Civitatis Nequam & Scelestum hominem appellaverit,
- 45 Mev. p. 9. Dec. 11. n. 2. & 3. Hoc enim casu, præmissis si illata injuria oppido notoria sit, certamque à jure definitam habeat pœnam, iudicem ipsum, citra suspicionis periculum cognoscere & pœnam legibus conformem in injuriantem statuere posse, concors est Actorum sententia, Praxi Moderna comprobata. c. 1. X. De Pœn. in 6. vid. Gail. 1. Obs. 39. n. 2. seq. Mev. p. 5. Decis. 323. & p. 6. Dec. 343. Brunn. ad L. 10. ff. de Jurisdic. ibique all. Dd. Trentacinq. L. 2. de Ind. Resol. 5. n. 9. Farinac. qu. 17. n. 46. Barb.
- 46 ad L. un. C. Ne quis in sua Caus. Non attenda differentia, injurians sine subditus, aut Civis, an vero extraneus, Mev. p. 9. Decis. 108. n. 6. & 8. ubi
- 47 etiam ad contraria respondet, simulque eleganter subjicit: Unde confet injuriam officii ratione esse illatam, & quid in dubio sit præsumen-
- 48 dum. p. 9. d. 112. n. 2. Conf. Carpz. L. 6. Resp. 97. n. 15. Verum, cum omnes hujus exceptionis hanc dent rationem, quod hoc casu non suam, sed publicam injuriam persequatur, honorique Reip. & Judici, non vero
- 49 sibi consulat, Mev. p. 9. Dec. 112. n. 6. & p. 9. D. 108. n. 3. & p. 6. D. 344. nec in propria judicet aut exequatur causa, & p. 5. D. 323. ibique all. Gail. jung.
- 49 Carpz. p. 3. q. 104. n. 69. Cravett. L. 3. Conf. 369. n. 4. vereor, ut hæc exceptio à regula audiri possit; Illud interim facile largior, cum jure communi pœna injuriarum in arbitrio iudicis consistat, atroci existente
- 50 in Iudicem injuria, ne & hic arbitrando modum excessisse, Panormit. in c. 1. X. de Maledic. Trentacinq. d. 1. n. 6. ibique cit. Ddres. suisque affectibus, quibus tali casu vix temperabit, aliquid dedisse videatur injuratus, satius ipsum facere, si ex consilio Conscientiosi ac Pii Jcti Brunemannii ad L. 10. ff. de Jurisd. Peritorum requirat consilium, aliamque virum suspicionem vacantem directioni Judici præficiat, vid. Grzv. ad
- 50 Gail. Concl. 39. n. 18. Sicuti & tum Iudicem injuratum non extra justam suspicionem esse reor, si de pœna pecuniaria forsan participet, Ruland. de Commiss. p. 1. L. 3. c. 15. n. 7. Salicet. ad L. Un. C. Ne quis in sua caus.
- Secunda Exceptio est: Nisi consuetudine locali introductum sit, ut iudex in propria causa judicet. Mev. ad jus Lub. L. 1. T. 1. n. 8. n. f. ibique all. Gail. 1. O. 10. n. 18. Jofon. ad L. 10. ff. de Jurisdic. n. 3. Zasius. ad eandem. n. 21. Glos. ad c. 1. X. de Pen.

Pen. in 6. Verum cum potius corruptelæ, quam consuetudinis moreatur nomen, quod juri naturæ sanæque rationi adversum diu licet, in civitate obtinuit, per c. 3. *Dist. 8.* suspecti autem Judicis recusatio ipsa naturali ratione & æquitate nitatur, c. 14. *X. de Appell. c. 15. C. 3. q. 5.* consuetudo exceptionem suspecti non admittens, iudice in propria causa judicaturus, effectu juris carebit: Unde rectè docet Brunnem. ad L. 17. ff. de *Judic.* sibi nullatenus verum videri, istiusmodi consuetudinem, juxta quam in propria causa alicui judicare permittitur, esse rationabilem: vid. Wefenb. ad *Tit. C. Ne quis in sua caus. Mev. P. 5. Dec. 22. n. 12.*

Tertiam exceptionem esse volunt: Si iudex à *Parribus non recu. scitur* in propria causa judicaturus: vid. Trentacinq. d. l. *aliquæ.* Verum cum judicii constitutio tres desideret Personas, Judicem, Actorem, & Reum, nemo vice simul rei & judicis fungi possit, arg. L. 13. §. *pen. ff. ad Sc. Trebell. sine turbatione ordinis judicarij, verius puto, Patrem in causa Filii & Suorum,* parte adversa exceptionem suspecti non opponente, quidem iudicem esse posse, non vero in causa propria, principaliter ejus interesse concernente, L. *pen. ff. de Recept. vid. Brunn. ad L. 77. ff. de Judic.* Wefenb. in *Comm. C. ad L. un. Ne quis in sua C. n. 22. seqq. insbique allegati Decius & Blancus de Comprom. q. 2. n. 2. Mev. P. 5. Dec. 122. n. 5.* ubi ex hæcenus dictis infert: Mandatum à Superiore sine clausula decretum fuisse contra Magistratum inferiorem in propria causa judicare volentem, etiam ipsi non opposita suspecti judicis recusatione.

Quarto excipiunt *Monachos Carthusienses,* ex hacratione, quod in hos suspicio verosimiliter nulla cadat, sicque in propria causa iudices esse possint. Trentacinque d. l. n. 12. Jason. in L. 10. ff. de *Jurisdic. n. 10. & in Autb. Jubemus C. de Jud. n. 11.* idque probare intendunt per c. *placuit. 2. C. 4. q. 3. L. 3. pr. ff. de testib. L. 3. §. 6. ff. de Re milit.* Verum cum hæc sententia ex dictis textibus nil præsidij capiat, illum ut suspectum merito rejicio, cui Ddruum nuda auctoritas pro lege non est.

Quinto huc referunt cognitionem exceptionis fori & judicis incompetentiæ. Mev. P. 1. Dec. 242. n. 5. & P. 2. Dec. 267. n. 1. Gail. 1. O. 34. n. 4. Carpz. in *Proc. Tit. 9. art. 21. 27. & seqq. Eckhold. ad Tit. de J. & J. ibique Schwend.* Verum, quia & hic non tam suam, quam publici causam iudex agere videtur, Wefenb. ad *C. Tit. Ne quis in sua C. n. 17. ibique Castr. n. 2. & Angel. n. 2. & 3.* subdubito, an hæc exceptio ad Regu-

- 65 lam *supra* n. 25. *hujus Cap.* traditam, commode pertineat: Illud facilius largior, Judicem ut *suspectum* tunc de incompetencia cognoscere non posse, si ipsi exinde commodum ob decimas, vel sportulas, vel ob multam sperandum sit; quia tunc interesse judicis ex sententia pro
- 66 fori competentia clare explendescit, vid. Brutin. in *Proc. Civ. c. 7. n. 7.* Bartol. ad *L. 5. ff. de Judic. num. 1.* Hilliger. ad *Donell. L. 17. c. 15. lit. B.*
- 67 Wurmfer. *L. 1. O. 5.* Alias exceptiones qui videre avert, adeat Eckholt. *Trentacinq. d. l. & alios passim. ad Tit. de Judic. & L. 5. eod.*
- 68 Non autem tunc saltem *judex suspectus est, si directo & Principaliter* ad ipsum speretur ex causa lucrum vel danum perventurum esse metuatur, verum etiam *eventualiter* tantum metuat damnum vel
- 69 speret inde lucrum: Sicuti enim testimonium perhibiturus in causa, unde duntaxat *secundario* ipsi interesse obventurum est. *suspectus merito est, arg. L. 1. §. 11. ff. Qu. ind. appell.* Brunnem. ad *L. 16. ff. d. Testib.* ita multo magis *judex suspectus* parti erit in causa, ex qua *eventualiter* ad se redundaturum periculum vel damnum esse, probabiliter metuit *judex.*
- 70 Unde infertur (1.) *judicem suspectum esse, si ad evictionem rei,* qua de vindicanda coram ipso actio est instituta, reo convento *est obligatus:* Neque enim credibile est, cum re evicta, *judex* hic reo ad
- 71 evictionem prestandam jure obstrictus sit, sicque *eventualiter* damnum ex victoria actoris ad *judicem* perventurum metuatur, ipsum contra reum *judicaturum*, eundemque ad rem Actori restituendam, cum suo periculo condemnaturum esse, ut hinc ob eventuale *judicis* interesse justam actor suspicandi causam, juris non obtinendi sui, ejusmodique *judicem* recusandi habeat. Marant. in *Spec. Aur. P. 6. d.*
- 72 *Appell. n. 65. ibique alleg. Philipp. inc. 36. X. de Appell.* Idque eo magis, quia nec venditor in causa evictionis *testis* esse potest. *arg. L. 4. §. 3. ff. de Appellat. L. 1. §. 1. ff. Qu. ind. appell. & c. 40. X. de Testib. Farinac. de Testib. q. 40. n. 325. Mascard. de Probat. Vol. 3. Concl. 1357. n. 11. Carpz. P. 1. C. 16. def. 68.* Idemque (2.) asserendum est in Donatore, sc. ut non sine *suspitione* *judicare* possit: in casu quo rem donatam donatario jure alius evincere intendit, & donator de *evictione caput*, vel etiam donatio
- 74 fuit *remuneratoria*, Cum enim utroque casu donator ad *evictionem* teneatur, per *L. 2. C. de Evict. & arg. L. 34. §. 1. & 27. ff. de Donat. conf. Carpz. P. 2. C. 34. d. 24. Faber. in C. Lib. 8. Tit. 36. def. 3. n. 2. & Lauterb. ad Tit. de Evict. pag. m. 323. & à testimonii dictione ut suspectus repellatur,*

tur, vid. Donell. *ad L. 20. C. de Testib. n. 6.* & Sichard. *ibid. juncto Lauterb. ad Tit. de Testib. p. m. 318.* eadem etiam suspecti nota ipsi obstabit, in hac causa munere judicis functuro, procedente affirmative argumento, à recufatione suspecti testis, ad recufationem judicis suspecti. vid. Ziegler. *76 ad Lancell. Inst. Jur. Can. L. 3. T. 1. §. 30.*

Inferitur (3.) *Dominum Directum* recusari ut *suspectum* posse in causa *77*
Emphyteuticarii, si hic de re Emphyteuticaria ab alio conveniatur: Cum *78*
 enim ad evictionem & huic obligatus sit, Suræus, *Deci 290.* Frantzk. *ad Tit. de Evict. n. 412.* & Lauterb. *cod. p. m. 323.* ob eventuale damnum *79*
sine suspitione hic non judicabit vid. Faber. *in C. Lib. 3. Tit. 4. Def. 9. n. 2.*
 Quod si extra causam emphyteuseos conveniatur Emphyteuticarius, di-
 rectus Dominus ob cessans suum interesse frivole recufatur, licet ma-
 gnus ipsi persolvatur canon, modo non sit ejus momenti, ut succum-
 bente forsan in litereo, minus hic in bonis sit habiturus, quam, ut can-
 onem commode præstare possit, cum ita aliquadantenus Domini in-
 teresse videatur, inanem actionem ratione annui canonis contra in-
 opem emphyteuticarium habituri. *arg. l. 6. ff. de dol. mal.* Faber. *d. l. In-*
feritur. (4.) Judicem *fidejussorem* in causa *debitoris*, pro quo fidem inter-
 posuit suam, esse *suspectum*, itidem, quod debitore ad solvendum con-
 demnato, facile prævideat Judex, nec se *eventualiter* extra pericu-
 lum futurum esse, juxta tritum sermone proverbium: Noxa sequitur *84*
fidejussorem. Den Bürger müßman würgen. Joh. Andr. *in Not. ad Spe-*
cul. Tit. de Jud. deleg. §. superest. lit. H. Maranta *d. Tr. P. 6 n. 65.* Mev. *ad J.*
Lub. L. 1. T. 1. a. 8. n. 23. indeque apud Creditorem *suspitione* justa haud *85*
 careat, præprimis, si debitor non sit solvendo, Tiraquell. *in Tract.*
Res inter alios actas, versic. idem quoque mihi Suarez. in Thef. Comm. Opin. lit. F.
n. 149. aut *fidejussor* renunciaverit Ordinis exceptioni, Suarez. *d. l. &*
Hering. de Fidejussor. c. 29. n. 9. seq.

Sed: Num frater Judex esse possit in causa *debitoris*, pro quo frater suus *87*
fidejussit? occasione prioris non inutiliter queritur? Et quamquam
 hic Judicem omni carere *suspitione* exinde videatur dicendum, quod *88*
 ex condemnatione debitoris nil periculi ad Judicem, utpote qui ipse
 non fidejussit, sed duntaxat ad fratrem fidejubentem, pro quo tamen
 ille non teneretur, *arg. l. 1. C. Ne fil. Pro Patr.* eventualiter sit deventurum,
 unde etiã hanc questionem negative decidit Spec. *d. Tr. §. 7. n. 16.* Quod
 hoc casu admitti posset, si creditum sit notorium, ipseque debitor noto-
 rie solvendo sit & frater excussionis *beneficium* non renunciaverit. Nullus *89*
 tamen

tamen dubitarem contrariè subscribere sententiæ, si creditum sit ma-
 90 gni momenti, causaque altioris existat indaginis; Nam cum hoc ca-
 91 su & qui solvendo est, facultatibus pendente lire labi, sicque pericu-
 lo exponi solutionis frater fidejubens suisque fortunis exui possit,
suspecti notam hic incurrit iudex, si non ex capite *eventualis damni*, ta-
 men ex capite *affectionis*, qua ductus, præsumitur etiam plus iusto
 92 fratri favere, absque illo eventuale damnum averfurus, contra Cre-
 ditorem pronunciare, præmissis si beneficio Ordinis fuerit renun-
 ciatum, fratresque amice se invicem amplectantur.

Inferitur: (c) illum, qui *consimilem causam habet sibi*, in qua sen-
 tentia desideratur, recte ut *suspectum* recusari: v. g. Si contingat Ju-
 94 dices & Concivis alius, aut Opificis uxores in sexto à nuptiis eodem
 die contractis mense maritos suos pulchra prole Parentes fecisse, *su-*
spectus utique foret iudex, laturus sententiam, in puncto anticipati
 concubitus, vulgo *des Vorspiels* / præmissis, si utrobique appare-
 95 ret, partum esse robustum, ejusque perfectioni nihil deesse; (ades-
 se enim utrobique debet causæ paritas c. 18. X. de Judic.) Neque enim
 præsumptio est, ipsum hic aliam diciturum esse sententiam, quam
 96 quam sibi in eadem causâ dici vellet, nec tacite se etiam anticipati con-
 cubitus reum facere videretur. c. 18. X. de Jur. Wesenbec. ad L. 16. C. de
 Judic. Ummius, de Proc. Disp. 1. ib. 9. n. 53. Maranta, d. Tr. num. 45. juncto
 Mascardo de Probat. vol. 2. Concl. 954. n. 25, accedit, quod nec testis in
 97 consimili causâ admittatur ad dicendum testimonium, c. 20. X. de
 Testib.

Illud quidem carere debio reor: Creditorem, ut *suspectum* recusari
 98 posse in causa sui debitoris, si lis ipsum debitum concernat Faber in C. lib.
 3. Tit. 4. Def. 9. n. 4. Verum: An in alia idem causa procedat? non rque
 99 indubium est: Et putaverim Distinguendum esse: An actor victore
 exituro, debitorem eo redactum tri inopix justus adfit metus, ut &
 ratione crediti, quo judici obstrictus est reus, ipsi inanis sit exitura
 actio; an vero, utut succubuerit, suffectura habiturus debitor sit
 bona: Et sicuti posteriori casu, ob cessans Creditoris interesse ipse in-
 iuste recusatur, ita priori utique *suspectus* casu erit iudex; ob *eventuale*
 damnum, quod ex succumbentia debitoris Creditor iudex metue-
 ret, cujus avertendi causa præsumitur non contra debitorem facile ju-
 dicaturus. vid. Faber. ad C. d. l. qui casus loco quinta illationis esse
 potest.

Sed:

Sed: Utrum versa vice *Debitor* in *Causa sui Creditoris*, si hic coram ipso conveniatur, sine *suspicionis* effectu judicare possit, v. g. si, cum Titius Judex ex mutuo centum deberet Cajo, qui Sejo ex empto, ratione residui emptionis pretii, itidem centum thaleros debeat, hicque Sejus Cajum coram Titio convenire deberet, ut Caji Judice competente, non incongrue ob affinitatem casus hujus cum przcedaneo, hic quaeritur: An Titius ut *suspectus* recusari possit? Et quamvis prima fronte *Negativa* veritati magis consona videri possit, przprimis, si moles debiti, quo Titius Judex Creditori suo Cajo devinctus est, magna sit, eo, quod hoc casu, debitor quodammodo sui Creditoris servus sit, teste Seneca, ita ut Creditor debitori suo quodammodo imperare possit. *Carpz. P. 1. C. 16. Def. 67. & in Proc. Tit. 11. art. 5. n. 89. Nicolai, in Proc. e. 59. n. 25. Wefenb. ad Tit. de Testib. quam etiam ob causam debitorem in causa creditoris ad testimonium ferendum admittere nolunt, vid. Dd. proxime allegati.* Accedit, quod inverso casu si crediti summa magna sit, nec creditor in causa sui debitoris sine *suspicione* judicare possit; quibus motus rationibus *Negativæ* subscribere nullus dubitat Faber. *u. l. Quia tamen (1.)* dispar ratio, est Creditoris & Debitoris, qui non æque semper de solvendo debito sollicitus est, ut Creditor, ne creditæ pecuniæ periculum incurrat. [2.] Verior est sententia, debitorem in causa creditoris à testimonio repelli non posse, eo, quod nusquam prohibitum inveniatur, debitorem in causa creditoris testari posse. *arg. L. 1. §. 1. ff. de Testib. jung. Nov. 90. c. 7. Ratione Senecæ & aliorum (3.)* valde infirma & nimis longè petita, Brunnem. *ad L. 6. ff. de Testib. n. 2. Lauterb. ad Tit. de Testib. p. m. 337. Affirmativæ* calculum potius adjicerem, cum Exc. Mevio. *p. 5. Dec. 54.* Ubi docet: Se sua etiam vidisse ætate Principes debitores contra fidejussores in causa debiti à Creditoribus suis conventos sententiam dixisse. Nolim tamen hic plane prudentis judicis arbitrium exclusum esse, qui pro qualitate Debitoris & debiti hanc *suspensionem* aliquando jure admittere potest, si scilicet probabiliter docere possit actor, judicem debitorem in favorem Creditoris ideo verosimiliter judicaturum esse, quo metuere creditoris sui offensam necesse habeat, ne, si contra ipsum pronunciaret, hic solutionem crediti à judice urgeat, cui solvendo vix judicis debitoris bona sint *suspectura*, sicque de ipso actum iri, przprimis, cum & testem debitorem, non omni exceptione majorē esse omnes concedant, levior autem suspicio judicem, quam testem repellat. *per supra hoc casu notata.*

- 114 Infertur (6.) *Judices Recipros* ob eventuale damnum videri su-
 115 *spectos*: v. g. Si ego in mea causa *Cajum* Judicem impetrassem contra *Ti-*
tium, qui idem *Cajus Me* vicissim in Sua causa judicem impetravit con-
 tra *Mevium*, tunc *Titio* licere *Cajum* ut *suspectum* recusare in mea causa,
 quia ego hujus *Caji* in alia causa judex sum, justusque hic adesse vide-
 116 tur metus, *Cajum* in meas propendere partes, utique, cum me in alia
 sibi causa favere cupiat, sicque pro me *Cajum* metu offensæ & inde
 metuendi damni, secus ac oportebat, judicaturum esse, obque pari-
 lem rationem licere vicissim *Mevio* me recusare, quia in causa mea col-
 117 litigator suus *Cajus*, meus Judex futurus est, quem ego non præsumor
 facile contra ipsum pronuntiando offensurus. vid. *Speculat. de Jud. de-*
leg. §. 7. n. 5.

- Quod autem de Judice ob eventuale incommodum vel damnum
 118 *suspecto* recusando, n. 68 *seqq.* dixi, idem & extendendum puto, ad
eventuale damnum Honoris, Existimationis ac Laudis, sc. ut si ex victoria
 causæ judex deliquium Honoris, Laudis aut Existimationis suæ,
 probabiliter metuat, à parte adversa ut *suspectus* recusari possit, cum
 expediti juris sit, ob hanc causam & *testem* ut *suspectum* recusari posse,
 119 vid. *Lauterb. ad Tit. de Testib. p. m. 338.*

- Hinc infero: (1) Judicem neminem citra suspicionis notam in
 120 illa esse causa posse, cui olim vel *advocando* vel *procurando* patrocina-
 tus est: *L. 17. ff. de Jurisdic. in bique Brunnem. junct. a l. fin. de Festib. et*
 121 *per* quam etiam hic à testimonio repellitur in illa causa, in qua *Advo-*
catus fuit. Vid. *Mev. ad J. Lub. L. 1. A. 8. num. 19 Meranta, d. Tr.*
 122 *num. 52. Ziegler. ad Lancell. J. Jur. Can. L. 3. T. 1. §. 30. verb. aut. Ad-*
vocatus, Umm. in Proc. Disp. 1. lb. 9. n. 53. aliique. Ratio consistit in *even-*
tuali damno honoris & existimationis: Ne enim videatur judex olim in-
 justæ causæ præstitisse patrocinium, jam pro cliente suo præsumitur
 judicaturus, ex quo justo metu legitima alteri parti oritur causa, isti-
 usmodi judicem, ut *suspectum* recusandi, *conf. Ordin. Tribun. Wismar. P.*
1. T. 5. n. 10. Menoch. de A. J. Q. cas. 73. L. 1. n. 4. Bachov. ad Treuil. V. 1.
 123 *Disp. 8. lb. 3. lit. C. & Brunn. ad L. 6. C. de Postul.*

- 124 Multo magis vero ut *suspectus* hic recusari potest, qui adhuc alteri
 litigantium patrocinatur. *L. fin. C. de Assessorib. L. 6. C. de Postul.* Sicuti
 enim per Constitutionem Cameræ Spirensis, nec non Regii Tribu-
 nalis Wismar salutariter constitutum est, ne in numerum Assesso-
 125 rum adoptatus, operam partibus suam amplius præstet, *O. C. P. 1. T.*
57. O. Wism. P. 1. T. 5, n. 10, Conf. J. Lub. L. 1. T. 1. 4. 8. ita incompatibile
 est,

est, ut quis sibi ipsi consilium suggerat, & pro parte loquatur simul-
 que sine suspitione sententiam, juri consonam videatur dicturus, Br. ad 126
 L. 6. C. de Postul. adeo, ut si utraque opera defungatur Judex, extra
 ordinem puniri, & pro renata vel carcere coërceri, vel ab officio remo-
 veri, vel etiam, si male judicaverit, infamia notari possit, Vid. Zigler.
 ad Lancell. E. 3. T. 1. a. 30. verb. aut Advocatus Frantzck. L. 2. Refol. 13. &
 Mev. ad 7. Lub. d. 1.

De illo non dubito, quin is, qui in prima instantia Judex fuit, 127
 in secunda instantia Patronus esse possit, utpote ad cujus æstimationem
 pertinet, demonstrasse, in prima instantia rectè judicatum fuisse.
 Faber. in C. L. 2. Tit. 5. Def. 1. Barbosa ad L. 6. C. de postul. n. 12. in si-
 que Brunnem. Sed non licebit Judici, in Appellationis instantia sibi 128
 voti facultatem sumere, quando in prima instantia judicavit, absque
 ipso appellatum fuit, itidem ob eventualis damni metum honoris ac
 existimationis suæ. vid. Mev. ad 7. Lub. P. 1. T. 1. a. 8. n. 21. Præsumitur
 enim iterum pro eo judicaturus, pro quo semel judicavit, Farinac. 129
 de Testib. q. 6. n. 89. cum quilibet sententiæ suæ tuendæ cupidus sit,
 hincque censeatur semel factum defendere & non improbare, Mev.
 Conf. 110. n. 23. ibique alleg. Unde, quando à sententia Rectoris & Pro- 130
 motoris ad totum Concilium, vel à sententia Judicis Oppidani, qui
 ex Senatorum numero est, ad totum Senatum provocatur, voto hi ab-
 stinere debent in appellationis instantia, parte appellante id deside-
 rante.

An vero Judex propterea jure recusari possit ut *suspectus*, quod al- 131
 ter litigantium ipsius fuerit in alia causa Procurator, aut contra ipsum
 operam suam parti adversæ quondam commodaverit, quaeritur? Et 132
 puto quod non; eo, quod Procuratoris publicum sit officium, L. 2. ff.
 d. R. J. Schwend. ad Eckholt. Tit. de Postul. n. 2. ad quod invitus compelli
 potest. L. 7. C. de Postul. O. C. P. I. Tit. 19. §. f. Lauterb. ad Tit. de Postul.
 ut hinc deficiat justa causa *suspiciandi*, aut ejus affectionem singula-
 rem, vel etiam offensam, contra quem ex officii necessitate quis Pro-
 curatoris functus est officio, vel cui opera sua inserviit litigantium
 alter. vid. Faber. in C. Lib. 3. Tit. 4. Def. 1.

Infero: (2.) Arceri etiam à judicandi munere, ut *suspectum* hunc, 133
 qui in eadem causa *consultendo*, licet non *advocando*, operam uni liti-
 gantium navavit. Decius in c. f. de Appellat. Maranta. d. Tr. n. 52. Mev.
 Conf. 110. n. 22. Amor enim suæ tuendæ existimationis, ac nifus evi- 134

- tandi inconstantia ac variationis notam, satis *suspicionis* suppeditant; judicem non aliter judicaturum esse, quam qualiter Consulenti respondit, ut hinc conveniat ejus subterfugere Judicium, cui liberum judicandi amplius ob antea datum consilium non est arbitrium. vid. Exc.
- 135 *Mev. d. l.* ubi docet: Ob hanc rationem, si acta transmittantur ad *F Ctem* judicam, quæ ab uno litigantium ante consulta, ipsam oportere id antea judici acta transmittenti significare, & interim conceptione sententia superferre. vid. tamen eundem, *Conf. 42. n. 1.* ubi contrarium in eadem causa videtur statuere.
- 136 Infero: (3) *Suspectum* etiam recusari judicem in illa causa posse, in qua pro altero litigantium perhibuit testimonium. Non enim presumitur ob *eventuale interesse conservanda sua existimationis*, aliter judicaturus, quam qualiter deposuit, ne videatur falsi testimonii se arguere, unde haud parum suæ existimationi decederet, *L. f. ff. de Testib. Maranta, d. l. n. 4. ubique alleg. Specul. jungatur. Mev. ad J. Lub. L. 1. T. 1 v. 8. n. 20.*
- 138 Egi hæctenus de AMORE judicis erga *scipsum*, jam pertracturus ad *Amorem s. Affectionem* judicis erga *Conjugem, Cognatos, Affines, Amicos & Familiars*, eosque vel verè vel *presumptive* tales. Et, quin in causa Conjugis ac Liberorum *sine suspitione* judicare nequeat, eo minus ambigendum, quo clarius idem dispositum deprehendimus, in *L. 10. ff. de jurisdict.* quoque certius, in horum causis *Ascendentes*, & versa vice in causis *Ascendentium Descendentes*, atque *Conjuges* regulariter testes esse non posse. *L. 9. ff. L. 6. C. d. de Testib. L. 2. C. de in jus voc.*
- 140 *Carpz. P. 1. C. 16. Def. 48. Lauterb. de Testib. p. m. 338.* Sola enim affectio, qua hæc personæ se invicem complectuntur, justum colligatori metum inquit, non obtinendi, juri magè, quam affectioni judicis *consensum* sententiam *Mev. P. 2. Dec. 215. n. 6.*
- 142 Excipiunt hic: (1) Nisi partes judici exceptionem *suspecti* non opposuerint. *Brunnem. ad L. 77. ff. de Judic. [1.]* Nisi judex sit delegatus, *Trentacinq. L. 2. de Judic. Resol. 5. n. 14. Rofted. Benevent. P. 1. Tit. qui poss. esse judic. p. 3.* In qua exceptione merito concludentem *dedero* rationem, certus, *justa prævia suspitionis* causa, delegatum judicem non minus ac *Ordinarium* recusari posse, quæ, *Patre vel Marito* in causa liberorum aut Conjugis delegato, non longè est petenda. [3]
- 143 Si filius &c. *non agat*, sed coram *Patre &c. conveniantur*, eo, quod actor eligendo Patrem in causa Filii judicem, fidem ac dexteritatem ejus *sua* electione satis videatur approbasse; quod utiq; post *litis contestatione* procedere puto, antea enim *Patris Ordinatio* judici offerre sine periculo
- li.

libellum, rogare quælicere actori, ut iudicio in causa filii abstineat, postque ejus oblationem, si advertat Patrem sibi ipsi hic judicandi arbitrium sumere velle, eundem recusare posse non ambigo: Et ita intelligo Jasonem *ad L. 10. de Jurisd. & Trentacinquium d. l. n. 15.* (4) Si ¹⁴⁸ causa ¹⁴⁹ *exigua & levis momenti*: Jason *ad L. 10. ff. de Turkd. n. 9. & 17.* Ubi tamen iudicis arbitrium admitterem, cum & in exiguis, jus suum cuique sine metu *suspicionis* sitribuendum. (5) Addunt causas *voluntarie* ¹⁵⁰ *Jurisdictionis*, Trentacinq. *d. l. n. 16.* Jason. *d. l. n. 9.* Mev. *ad I. Lub. L. 1. T. 1. O. 8. n. 31.* Quam tamen ad scopum nostrum non collineare arbitror ¹⁵¹ exceptionem.

Cognitionem aliam esse *Veram*, quæ oritur ex communiione sanguinis, aliam *Fictam*, quæ legibus inducitur, puta per adoptionem & susceptionem ex sacro fonte, satis apicari credo. Hic saltem noto: ¹⁵² Quæ de Cognatione naturali in Ascendentium & Descendentium linea dixi, ea, fictione juris idem operante in casu ficto, quod veritas operatur in casu vero, *L. 1. ff. de Adopt. L. un. pr. C. de R. U. A.* in Civili & Ficta cognatione quoad Parentes ac Liberos *Adoptivos quoque* procedere, quibus æqualis ratio affectionis *suspecti* exceptionem facile obijcit & in judicando obicem ponit.

An vero idem & ad *Patrem Spiritualem* extendendum sit, dubio non ¹⁵⁴ vacat? Affirmant hoc Jason, *in L. 16. C. de Indic. Maranta sep. all. loc. n. 71.* ¹⁵⁵ *ibique allegati ob c. 1. C. 30. q. 3.* Verum cum apud nos Protestantes non magna habeatur hujus spiritualis cognationis ratio, neque Paterni affectus præsumptio, indeque oritura *suspicio*, æque in filios spirituales, ac alios cadat, putaverim, ex hoc solo non esse Patrem spirituales in causa filii recusandum ut suspectum.

In *Com Patre* tamen idem vix dicendum erit: Utpote quem Libris suis non nisi singularem Amicum, & de quo hanc fiduciam habet, ¹⁵⁶ quod post fata sua, paternam illorum curam habiturus, suasque vices ¹⁵⁷ expleturus sit, eligere prudens Pater solet: Unde, hunc non quidem *cognationis spiritualis*, quæ hic nulla est, bene vero *singulari* aliquando *affectionis* ratio, vid. Stryk, *in Diss. de Suspic. c. 6. n. 8.* arbitrio iudicis hic nequaquam excluso; vid. Menoch. *da A. 7. Q. L. 2. Cas. 100. n. 4.* à judi- ¹⁵⁸ candi munere arcere videntur; Qualiter intelligo Marantam, *d. l. n. 71.* *ibique allegatos.* Quamquam alii simpliciter asserant, *Compaternitatem* iudicem facere suspectum, vid. Cluist, *V. 2. D. 249. n. 5.* Ricc, *Piz. Collect. Dec. 445.*

- 160 Antequam vero ad Cognationem Collateralem descendam, hoc unicum adhuc illustrabo: An Filio, vel Genero *in illo iudicio alterutrius litigantium patrocinante, cui vel præsides vel affides Pater aut Socer, bi, ut susp-*
- 161 *Et iure recusari possint?* Et, sicuti vix negari potest, non raro iudiciorum integritatem pati deliquium, Parentibus, ceu Filiorum suorum omnium horarum amicis, ob frequentissimam cum illis conversationem, ac anxium illorum honorem ac utilitatem promovendi conatum, non extra omnem semper *suspicionem* constitutis, imo saepe, ne Filii aut Generi periclitetur eruditio, meliorem procedendi viam ipsis suppeditantibus, ita ut ad conservandam iudiciorum integritatem, omnemque ab illis removendam *sinistram suspicionem*, non parum conferre
- 162 videatur, si vel Iudicis, aut Assessorum filii in illo Iudicio, causam patrociniis plane abstinerent, vel saltem Iudex Pater vel Socer in illis causis arbitrio voti renunciaret, hoc enim pacto evitaretur, ne quos
- 163 in Curia Iudicis munere fungi oportebat, audire Advocati partes sustinere, causamque Filiorum strenue defendere cum summa indignatione cogentur reliqui Assessores, vulgique opinioni ireretur commode obviam, ideo Patrocinium Filiorum iudicis sibi potissimum eligentis, & ad Galli Cantum fores illorum pulsantis, quod credat, saepeque ipso compertum opere habeat, felici magis successu suam jam actum iri causam, quam si ejus curam alii, licet erudito, ceteroque vigilantissimo commiserint Advocato: quorsum proculdubio respexisse videtur Imperator Ferdinandus. *in Recess. Imp. Spir. de Ao. 1557. §.*
- 164 *Serner so sollen, § 4. constituens, omnis suspicionis evitandæ causa, duos Fratres simul in Camera Assessoris & Procuratoris officio fungi non*
- 165 *debere; (cui & ego sententiæ subscribo)* Ita, quia tamen lis, cui Filius vel Gener operam præstat, non est ipsius, aut Patris vel Soceri, sed qua
- 166 istam, hi pro extraneis habentur, *Mev. P. 4. Dec. 167. in superque in dubio pro omni iudice militat præsumptio, quod majorem conscientiz suæ, ac religionis jurisjurandi rationem, quam cujuscunque commodi, quod ad suos ex patrociniis causarum sit deventurum, qui vel invitati ad præstandum cogi possunt patrociniis, Gail. O. 43. n. 1. Mev. P. 3. Dec. 200. n. 1. & P. 1. Dec. 155. n. 9. ibique alleg. Coler. de Proc. Execut. P. 1. c. 2. n. 121. habiturus sit, ex hoc solo Patrem vel Socerum suspecti argui non posse statuit Exc. Mev. P. 4. Dec. 176. per tot. Maranta d. Tr. n. 55. Ubi idem etiam ad Iudicis *Commensalem* extendit. Philipp. in c. Postremo col. 2. in gloss. vers. Advocati X. de Appell. Lauterb. in comm. Maj. ad Tit. de Iudic.*

§.39. ubi allegat Lambert. Gorif. *Tr.3. Advers. P.1. c.6. de communi ju-* 169
dicatorum praxi testantem. Conf. Feltman, in Tr. de Jur. Verborresc. c.6.
 §.20. distinguens, inter Patrem solum, & cum *Affessoribus* judicantem,
 hocque ultimo casu eum recusari non posse statuens n.27. quod tamen
 non convenit cum *R. J. de An. 1557. §.30.* Et cum eadem ratio & in 170
 Filio vel Genero giudice militet, hunc æque ex hoc solo, quod in illo ju-
 dicio judicis officio fungatur, ubi Pater vel Socer Advocati provinci-
 am sustinet, ut *suspectum* ab alterutro litigantium recusari non posse, 171
 arbitratur, Lancell. *de Attent. P.2. c.6. n.49.* Cui tamen *supra allegatus*
R. J. An. 1557. P.34. facile dicam scribere potest. Conf. Exc. Stryk. in
Diff. de suspic. c.6. n.14.

Reliquos quod jam concernit *Cognatos & Affines*, certissimi quidem
 juris est, in horum causa cum, judicis propria esse videatur, Cognatum
 & Affinem ob *Affectum* & *Aniorem*, quo in illos ferri iudex præsumi-
 tur, citra suspicionis legitimæ notam judicare non posse. per disertos
 textus, *L.10. ff. de Jurisd. c.36. X. de Appell. c.4. X. ut lite non contest. c.18. C.3.*
 §.9. Et in hoc facilius conveniunt Juri, vid. Wesenb. *ad L.16. C. de*
Jud. n.9. Maranta. d. Tr. n.29. Mæv. ad J. Lub. L.1. T.1. A.8. n.27. Umm. 172
supr. d. l. ibique allegati, jung. Carpz T.3. a.4. §.6. n.79. ibique citati, cum
 etiam hi à testimonio dicendo, ut *suspecti* repellantur, *c.1. & 12. C.3. q.5.*
 §.18. *C.3. q.9.* Ad quem vero usque gradum Consanguinitatis hæc 173
 extendenda sit recusatio, non æque inter illos convenit. Et quanquam
 hanc alii ad *Septimum gradum* restringant. vid. Umm. *d. l. n.54. ibique all.* 174
 Glos. in *c. postremo de Appell. & Aufrer. de Recusat. Jud. n.4.* (2) Alii, quo- 175
 rum communior est sententia, vid. Mæv. *ad J. Lub. L.1. T.1. a.9. n.4. De-*
cius, in c. cum venissent n.7. X. de Judic. Trentacinq. Var. Resol. L.2. Resol.5.
n.25. Wesenb. ad Tit. C. Ne quis in sua Caus. n.27. aliquæ ad gradum decimum 176
 extendant, eo, quod, quamvis cognationis nomen, ex nativa sua signi- 177
 ficatione omnes quidem contineat, qui quodam sanguinis nexu sibi 178
 juncti sunt, usu communi tamen, præprimis in Successionum materia,
 ultra *decimum gradum* pro Consanguineis non reputentur, cum jure
 novo usque ad *decimum tantum gradum* ab intestato cognati ad defun-
 cti hereditatem admittantur, vid. Capriol. *de Succes. ab Intest. L.3. n.135.*
seq. Koppen. Dec. P.2. q.7. n.63. Hilliger. in Donell. L.9. c.4. lit. Q. & ple-
na manu citati ab Exc. Stryk. in Diff. de Privat. Succes. Adscend. c.3. §.24. &
de Succes. Collat. c.1. §.19. Aliorumque locorum statuta (4) ultra *tertium* 179
 gradum computationis Canonice, tam in *Affinitate*, quam *Consanguini-* 180

- 181 *tate*, (uti Jure Lub. cautum est, *L. 1. T. 1. a. 9. ibique* Mev. *n. 5.* cum quo concordat jus Hamburg. *p. 1. T. 1. A. 10. & T. 6. n. f.*) & (5) *quartum* (sicuti in Ordinatione Aulica Würtemberg. deprehendere est, *p. 1. Tit. 9. pr. vid. Lauterb. in Concl. pract. Forens. Ex. 14. Tit. 3. lit. B. Besold. ad Jus Prov. Würtemb. Tit. 2. in f.*) recusationem Cognatorum non admittant; alii
- 182 contra (6) *in infinitum* nullo habito graduum respectu à judicio arceant
- 183 Cognatos, *arg. Nov. 118. c. 3.* eo, quod ex veriori sententia, de qua testatur, quamque tuetur Stryk. *Diss. de Success. Coll. C. 1. §. 29. in ibique all. Dires, quibus jungi possunt hi, quos in eandem sententiam multo numero cit. in Diss. de Priv. Success. c. 3. §. 24. quorum brevitate amore B. L. remitto, videlicet Novellæ, omnes sine ulla restrictione etiam remotissimi Cognati ad legitimam vocentur successionem, vid. Umm. *supr. cit. Tr. n. 54.* Putaverim tamen tutiorem illorum esse sententiam, qui hunc articulum Judicis*
- 184 committunt arbitrio, cum in illo dererminando, non tam *ad succedendi rationem*, quæ nullam cum *recusatione* connexitatem habet, sed potius ad *affectionem in Cognatos*, quæ in remotiores sæpe major, quam in proximiori gradu junctis apparet, secundum illud vulgatum: *Fratrum quoque gratia rara est*, sit respiciendum. Et in hanc inclinare sententiam videtur Menoch. *d. A. 1. Q. cas. 152. n. 6.* & Umm. *d. l. qui in ipso pro se ad legat Aufreerium, d. Tr. n. 4. Conf. Zigler. ad Eamell. Inst. Jur. Can. L. 31 Tit. 1. §. 30. ibi aut Consanguineus*, ubi in hoc puncto ad mores Regionum præcipue respiciendum esse monet, Jung. Hill. *in Denckl. Enucleat. L. 171 c. 25. lit. F.*
- 187 Exceptio verò à Regula superiori est: Nisi Judex utrique litiga-
- 188 torum æquali sanguinis aut Affinitatis nexu sit junctus: Sicuti enim hoc casu testis ob cessantem *suspicionis* rationem, ut *suspectus* repelli non potest, Hartm. *2. Obs. Miscell. 2. & 3. Eckolt. ad Tit. de Testib. §. 2. ita, nec judex, cum utrobique sit paritas affectionis, quæ tollit suspicionem, L. 67. §. 1. ff. de R. N. Menoch. de A. J. Q. cas. 152. n. 9.* Quoties enim
- 189 Impedimentum judicis ab utraque parte est æquale, toties cessat ex hoc capite ejus recusatio, cum quæ ceteroquin v. g. pro actore militat affectionis præsumtio, ad inferendum justum metum, judicem ex affectione consanguinitatis pro ipso judicaturum esse, eadem & pro reo militans hunc metum elidat, faciatque jam non videri justum. Vid. Maranta *d. Tr. n. 30. ibique allegati jungatur Trentacinq. d. Resol. 5. n. 18. &*
- 190 Mev. *ad J. Lub. P. 1. Tit. 1. art. 8. n. 30.* Quanquam judex sibi optime consulat, si ad exemplum Auli Gellii plane, siquidem commode fieri possit,

possit, iudicio absteineat, ne illius perdat amicitiam, contra quem postulantem iustitia, pronunciare tenetur. vid. Jason. ad L. Apertissimi 16. C. de Judic.

Missis & ulterioribus Consanguineis ac Affinibus, ad illos progredior, cum quibus iudici quidem nulla intercedit sanguine aut affinitate nixa amicitia, quibus tamen ob alium amicitiae respectum melius velite praesumitur, quam litigantium alteri, idque vel ob nimiam Familiaritatem, Communiem Convictum, Domesticitatem, vel Singularia in se merita, de quibus jam in subsequenteribus agere sedet sententia.

Familiaritatem iudicis cum alterutro litigantium, eundem suspectum facere, sicuti & Amicitiam, omnes concedunt: per c. 10. X. de Rescript. C. 25. X. de Offic. & pot. Jud. deleg. Umm. Diss. 1. 1b. 9. n. 53. Gail. 1. 0. 33. n. 9. Maranta, d. Tr. n. 27. Lauterb. ad Tit. de Jud. §. 29. Carpz. Proc. Tit. 3. n. 4. §. 6. n. 96. Cacheran. D. 15. n. 8. Faber. in C. lib. 4. Tit. 6. Def. 11. modo illa non fuerit vulgaris, sed magna, cum levior quaevis amicitia & vulgaris familiaritas singularem erga alterutrum litigantium affectionem non inferat, cujus intuitu hic praesumeretur sententiam contra iuraturus: Optima enim, quam in dubio quilibet pro se iudex habet, praesumptio, non levi quavis tollitur suspicione, sed iusta & rationabili, Barbosa ad c. 61. X. de Appell. vid. Stryk. in Diss. de Suspic. c. 6. n. 7. ubi allegat. Mæstert. de Recusat. Jud. q. 4. jungatur. Maranta d. n. 27. aliique. Quae nam autem sit magna Amicitia & Familiaritas haud vulgaris, iudicis arbitrio discernendum committitur. Menoch. d. A. J. Q. cas. 152. n. 11. ibique citat.

Est autem haec Familiaritas & Amicitia alia, Vera, alia Praesumptiva: Ad hanc refero; (i) quae inde oritur, quod alter litigantium sit iudicis Domesticus vel Commensalis: Perpetua enim conversatio, quae hic cotidie inter iudicem & partem intercedit, una cum lucri spe, quod captat hospes, vix aliam capere sinit collitigatori praesumptionem, quam quod iudex Commensalis ac Domesticus suo plus faviturus sit, quam extraneo, nullam Domesticus occasionem facile transmissuro, quae nullo ipsi tempore defutura est, qua iudici causam suam de meliori commendet, eumque in suas saepe & renitentem partes trahat. Et cum etiam Commensalis & Domesticus a testimonio, ut ex hac suspectus causa repellatur, L. 24. & L. 3. C. de Testib. Brunn. ad L. 24. ff. d. t. in ibique alleg. Farinac. eo minus dubii in iudicis persona residebit; Quod multo magis procedet, si iudex partis sit Commensalis, vel domesticus, secundum tritum illud:

Dd dd

Deffen

- Dessen Brod ich esse / Dessen Lied ich singe. vid. Maranta *d. l. n. 38. & 39.*
 Faber. *ad C. L. 3. Tit. 4. Def. 3. n. 3. Umm. d. l. n. 53. ubi & Aufreium alleg.*
 200 *n. 9. & 10.* Quod Faber allegato loco eo etiam extendit, ut ex hoc solo
suspectus recusari iudex possit, quod cogente licet aliqua necessitate, ad unius
ex litigatoribus domum diverterit, adeo, ut ex illo tempore, neque in-
structio, neque relatio litis ipsi demandari possit, quem sequitur Exc.
Zigler. ad Lancell. Inst. l. Can. L. 3. T. 1. §. 30. verb. Aut cum alicro inmo-
dicam contraxerit familiaritatem, inque hanc sententiam allegat Frideric.
 202 Hiltrop. *Proc. P. 2. Tit. 13. n. 14.* Cui tamen opinioni accedere propte-
 rea dubito, quod hic cesset præsumpta nimia & haud vulgaris amicitia
 & familiaritas, quam & divertendi necessitas ægre admittet.
- 203 Id tamen non impertinenter forsan hic quaeritur: *An, si Iudex vel*
Judicii Assessor, cum alicro litigantium in communi Convictu vivat, ut
sic beyde an einem Tische speissen / vel eodem natur hospicio, oder in einem
Hause thre Stube habentium ut suspectus recusari possit, si cum tertio co-
ram ipso licet haberet Consalinus? Et puto ex hoc solo recusari non posse,
 204 (1) quia, qui in eadem domo vivunt & eadem mensa utuntur, non sta-
 tum haud vulgarem contrahunt amicitiam, aut in singularem coale-
 205 scunt familiaritatem. (2) Quia Consalinus à Consalino nullam spe-
 rat utilitatem, uti hospes ab hospite. (3) Quia per supra notata, de Col-
 206 legialis quidem respectus & amicitia sufficit, ad Assessorem, ut sus-
 pectum in Causa Directoris aut Collegæ recutandum, multo ergo minus
 hic fictus collegialis respectus eo erit extendendus: Et ita in Praxi
 observari, ex variis didici exemplis. Contrarium licet statuat Maranta
Tr. n. 59. ibique alleg. Specul. & Philipp.
- 207 Ad Præsumptam hanc Amicitiam & Affectionem non meliori jure
 208 referri autumo, si iudex sit *Conterraneus alterutrius partis*, forsan ex ea-
 dem ipso cum civitate oriundus; Quod tum præcipue locum obtinere
 asserunt aliqui, si in exteris locis à Patrio longe remotis solo vivant,
 Abbas, in *c. 5. X. ut lite non concess.* Umm. *d. l. n. 53.* Maranta *d. Tr. n. 39. ibi-*
 209 *que all.* Felin. eo, quod tum fratrum instar se diligere soleant Maranta
 210 *d. l. Wesend. ad L. 16. C. de Judic. n. 20.* Verum, cum hoc sæpius fallere,
 211 quotidiana unumquemvis exempla docere possint, nec semper haud
 vulgaris inter Conterraneos sit familiaritas, fluctuo utique, an non hic
 potius, ad amicabilem illorum conversationem, quam hoc solum re-
 spiciendum sit, quod communem uterque Patriam veneretur.

Exinde

Exinde vero facilius quis præsumet Judicis *Amicitiam & Affe-* 213
ctionem, si Judex alterutrum litigantium litteris commendatitiis
 intrat, inque illis ad Superiorem missis, prolixè exponat, quæ
 ad *advocandum* alterum litigantium, ad alterum vero gravandum,
 appime factura videntur, *Mev. p. 2. Dec. 77. Cacheran. Dec. 16. n. 8.*
 Ab hisce enim non minus abstinere Judex, quam haud pati in *Judicio* 213
 debet, ut litigantium alter ipsi secreto quædam in aurem loquatur:
 Nam & hac ratione Judicem se facere *Suspectum* nimix cum parte *fami-* 214
liaritate, cum aliis docet Maranta *d. l. n. 4. 4.* Sicuti, si ante causæ decisio- 215
 nē, in convivis aut alibi dixerit, alterutrius partis jus clarum esse, & ex
 actis liquido apparere, eundem adversam partem recusare ut *suspectum*
 posse, ex *Aufrerio de Recusat. n. 14. infert Umm. d. l. in fin.* quod pruden-
 tis Judicis arbitrio relinquo.

Illud vero non capio, cur Judex *Canonicus* litigante coram ipso 216
 ejusdem Ecclesiæ *Canonico*, alteri non *Canonico*, aut saltem non ejusdem 217
 Ecclesiæ, suspectus possit videri, *per C. 35. X. de Off. & Potest. Jud. deleg.*
 Cum tamen Collega in causa Collegæ, nisi alia impediatur ratio, sine su- 218
 spicione possit judicare: Nam quod socii esse dicatur in *d. c. indeque*,
 quasi *Frates*, *L. 63. ff. pro socio*, id improprie dictum, extra causam capi-
 tui forsan non erit extendendum.

Et quanquam etiam *Doctorem* in causa *Scholaris*, si à non *Scholari* 219
 coram ipso conveniatur, ut suspectum ab hoc rejici posse statuant,
Specul. all. supr. loc. n. 4. Umm. cit. l. 54. ibique allegat *Aufrerium n. 8. de* 220
Recus. Id tamen non aliter admitto, quam si ejusdem *Commensalis*, aut
Domesticus sit, vel etiam *singulare lucrum*, ex *privata ejusdem informatione*,
 &c. *Doctori* obveniat, cum alias tota turbaretur *Jurisdictio* *Acade-* 221
mica.

Utrum vero *Judici*, ob *amicitiam* non recusato, liceat, utriusque jure 222
 æque dubio apparente, aliquid dare *amicitiæ* & in favorem *amici* sen-
 tentiam concipere? cum ab aliis integris jam disputationibus discus-
 sum sit, ne actum agere videar, jam non tangam, videri tamen hac de
 re poterit *Zigler. de jure Maj. L. 1. C. 34. n. 14. ibique all. Men. Tiraq. & alii,*
quibus jungi potest Stryk. in nor. ad Pr. 7. de 7. & 7. verb. Tribuendi, ibique
Hoppius & Bitschii Diff. Decad. Cas. pro Amico.

Illud tamen *Corodinis* loco, antequam ad *Secundum Fontem* suspi- 223
 cionis pergā, noto: Quod, licet recte notante *B. Brunnem. in Proc.*
Civ. r. 1. n. 83. & ad L. un. ff. de Ambis. perversus hodie mos obtinuerit, ut

partes vel cum, vel sine Advocato Judicem, Judicii que Assessores adire eosque privatim informare, aut preoccupare potius studiose, pro ut telerere observent, indeque præconceptæ opinionēs & studia partium non raro in judicium inferantur, contra *L. un. s. ff. ad L. de Amb. ex hoc solo tamen judicem, qui se in adeundo facile præbuit, ut su- spectum recusari non posse, præprimis si alteram atrem adversæ parti haud denegaverit.*

225 Expolito primo justæ suspitionis fonte, puta Amore, electæ circa recensendas *Suspitionis Causas* in hoc Capite dispositionis ratio me ad *SECUNDUM* jam justæ suspitionis *Fontem* deducit, scilicet ad *INIMICITIAM*, quæ inter judicem & alterutrum litigantium intercedit, al- lamque vel *Veram vel Præsumptam*. Cum enim ab inimico omne ma- lum expectandum sit, Barbosa *L. g. Cap. 59. axiom. 2.* utpote qui vindictæ cupidus, de anxie diu desiderata inimico nocendi occasione sibi op- pido gratulabitur, per *c. fin. C. 3. q. 5. pr. & vericulum Juvenalis*

Vindicta Bonam, vita jucundius ipsa.

227 Ipsa dicitur ratio, inimicos judices esse non debere *c. 41. s. ff. X. de*
 228 *Appell. & quodammodo naturale est, Inimicorum judicium semper velle*
 229 *refugere d. c. f. C. 3. q. 5. inf. Recte siquidem querit Nicolaus Papa d. c. f. in pr. Quid gratius & amabilius dare quis possit inimico, quam si ad*
 230 *ad imperendum commiserit, quem lædere forte voluerit? Hinc non dictis duntaxat Juris Canonici textibus, & aliis similibus, sed & jure Civili iniquum semper judicatum est, Inimici judicis arbitrio litigan- tem inimicum committere, ut potius ex hoc fonte rationabilis dima- naverit causa Inimicum Judicem, ut suspectum recusandi, vid. L. 3. ff. de Liber. caus. L. un. inf. C. Si qua prædit. potest. inibique Ddres. Conf. Zigler. de Jure Maj. L. 1. c. 29. n. 41. Bocer. clas. 6. Diff. 2. tb. 11. n. 100. Marant. d. Tr. n. 35. Umm. Diss. 1. n. 13. Carp. in Proc. Tit. 3. c. 4. n. 69. Wesenb. ad L. 16. C. de Judic. n. 9. & Mascard. de Prob. Concl. 954. n. 16. vol. 2. Et de hoc minus dubii est, quo certius, nec inimicum testem esse posse, adversa- tio ipsum, ut suspectum repudiante, L. 3. ff. de Testib. & L. 17. C. eod.*

232 Quænam vero hic requiratur inimicitia, non æque expeditum
 233 est. *Capitalem & Magnam* hic desiderant citari Ddres à Maranta *d. h. n. 35.*
 234 *Etiã non Capitalem* admittunt Christinus *Vol. 2. Dec. 14. n. 6. quem sequitur* Exc. Stryk. in *Dissertat. de Suspic. c. 6. n. 6. Jung. Wesenbec.*
 235 *sugr. all. l. Cacheran, d. 15. n. 7. in f. aliique, quorum sententiæ*

ego eo facilius accedo, quod non duntaxat *presumptivam* admittant 236
idem Dicos inimicium, sed & testes ex hac causa repellantur, de
quo fufius agit Menoch. *de A. F. Q. cas. 28. per tos.* Judicis tamen arbi-
trio hic minime excluso.

Ampliant dicta JCa (1.) ut etiam hic iudex, qua *suspectus* recusari 237
possit, qui quondam inimicus, jam parti reconciliatus est, Abb. in
s. 19. X. de Accus. Bald. in Auth. Si Testis C. de Test. n. 10. Maranta, d. l. n. 64.
ibique in Philipp. Alii tamen hoc restringunt ad nuperam reconciliatio- 238
nem, illic trahentes commune cauterium: *Ab hoste reconciliato tibi cave,*
quorum sententia adjuvari videtur c. 7. C. 3. q. 5. ubi ut *suspectus* a te- 239
stimonio repellitur, qui ante *hesternum diem*, aut nudius tertius inimi-
cus fuit, vid. Mascard. *de Probet. Concl. 954. n. 18. ibique allegari.* Verum, 240
annon tale aliquid suspicari velle de illo, qui nobis reconciliatus est,
sublata inimicitia, seu hujus suspicionis causa & *sententia*, Christiana
charitati, que nil mali suspicatur, adversam sit, stareque commode
cum Philosophorum regula possit: *Sublata causa, tolli effectum*, id illis
dijudicandum relinquo, quibus ductum pietatis & Sacri Codicis,
quam pravos seculi mores sectari ac sequi, volupe magis, cordique
est; Ad minimum Religiosi iudicis arbitrium hic non plane rejice- 241
rem.

Ampliant Regulam *supra n. 226. b. c.* datam ut (2.) ut procedat, 242
etiam si iudex sit tantum mei Fratris Inimicus, eo, quod credibile non
sit, illum, qui fratrem meum odit, me diligere, præprimis odium 243
in fratrem grave sit, Faber in *C. L. 3. T. 4. Def. 4.*

Sicut enim Iudicem mei inimici amicum, quocum unius cen- 244
setur esse intentionis, recte ut suspectum possum rejicere, *arg. c. 7. 19.*
X. de Accus. vid. Maranta. d. l. n. 37. Specul. d. l. n. 2. & Mascard. sup. cit.
loc. n. 19. ibique alleg. jung. Umm. d. l. ita ob paritatem rationis, Iudicem 245
mei Fratris, ut naturali ratione mihi amicissimi, inimicum licebit ut
suspectum recusare: Quanquam & hic iudicis arbitrium non sit exclu- 246
dendum, cum sæpius usu compertum sit, alterius Fratris inimicum
cum altero Fratre familiarissime vivere.

Ampliant id, (3.) ut idem & in tota iudicis inimici familia pro- 247
cedat, *L. un. C. Si quis potest pro ad. ibique Dicos Mascard. d. l. n. 23. Umm.*
d. l. n. 73. Id tamen alii restringunt ad illos duntaxat, qui sunt in po- 248
testate illius, qui est inimicus, vid. Bartol. in *hunc fin. à Mascardo d. l.*
alleg. n. 16. ita, ut idem ad *condemnationem* Familiam ejus extendi noluit. 249

- 250 vid. Stryk. *de Susp. c. 6. n. 6.* Hanc enim tanto favore prosequi non cen-
setur iudex, ut inde *suspectus* haberi possit, si litiganti cum aliquo ex
251 ejus familia intercedat inimicitia, quo tamen in casu iudicis arbitrium
non simpliciter exulabit. Illud haud difficulter largior, ex capite
252 *presumpta inimicitia* reculari ut suspectum posse (a) iudicem si minus
sperferit de nocendo alterutro litigantium: Marant. *d. l. n. 40. i bique*
253 *alleg. jung.* Wefenb. *ad L. 16. C. de Judic. n. 9.* Quomodo enim de hoc be-
ne sperare licet, qui se nociturum esse minatus est. [b.] Si ut *privatus*
254 quondam cum alterutro litigantium litigium habeat, *causa* litigii existe-
te *ardua*. Maranta *d. l. n. 47.* Huic enim parum favore praesumitur ju-
255 dex, praeripis. cum ex lite ardua inimicitia facile soleat oriri. *Vid.*
Ddres passim ad §. 4. J. de Excus. Tut. (c) Si iudex *humanitatis actum exer-*
256 *cere cum alio recusat*, v. g. si ipsi manum porrigenti, suam dare, vel ip-
257 tum salutantem salutare, vel cum ipso infantem simul ex sacro leva-
258 re fonte, absque justa nolit causa. Marant. *n. 48. §. 90. ibique all.* Ja-
son, & Abbas: De hoc enim affectum integrum & corruptum, ne-
259 dum amicum, sperare non potest, erga quem iudex tam inhumanum
se exhibuit. [d.] Huc referunt, si iudex nimis animose procedat in al-
260 terius praerudicium. *c. 2. X. de in Integr. Rest. Hartm. 1. O. 9. Marant. d.*
l. n. 45. iudex enim ab omni actu abstinere debet, per quem pars laedi
261 potest. *Mev. P. 7. Dec. 7. n. 5. § P. 3. Dec. 169. n. 6.* Et ob hanc rationem
etiam illum *suspectum* credo iudicem, qui cum se in adeundo facilem
262 praerere deberet, *per L. 19. ff. d. Off. Praef.* in clara causa, Partis alteru-
trius Advocatum non vult audire, Marant. *d. Tr. n. 72. ibique alleg.*
Ddres, aut *Suspectum Assessorem* non vult removere. *Barbosa L. 9.*
Cap. 89. ax. 14. ubi allegat. Menoch. de A. J. Q. Cas. 427 n. 24. Aut deni-
263 que a Superiori iustus, acta prioris instantiae odere; citra justam il-
264 lorum editionem detractat causam: Hic enim dum tenebras quirit,
265 & lucem fugit, ex effato *Salvatoris nostri Joh. 3.* iuste citra partis alte-
rutrius praerudicium processisse non praesumitur *vid. Mev. P. 3. Dec. 2.*
n. 4. Ut ut tamen hoc ultimo casu iudici magis, quam parti, causa ad
266 Superiorem iam devoluta, *suspectus* sit, absque effectu reculationis,
267 quae hic amplius locum invenire nequit. Referunt huc (e) iudicem,
a quo appellatum est, ut etiam in illa causa, a qua provocatum non est, ju-
dicaturus, *suspectus* videatur, priori appellatione pendente, quasi pes
interpositam partis appellationem offensus. Maranta. *d. l. n. 61. &*
268 *Wefenb. all. n. 9. Umm. d. l. ubi alleg. Aufreum d. Tr. n. 28.* Sed re-
Elius

Etius id negant Eckholt. *ad Tit. ff. Apud eum, à quo appell. ibique Brunnem.*
 Zigler *ad Lancell. Lib. 3. T. 1. §. 30. verb. in alia causa partem appellasse,* ob 269
 hanc rationem, quod appellatio non ad contumeliam iudicis, sed ad 270
 presidium innocentiz, *c. 61. vers. porro X. de Appell. & iurgantis privi-* 271
legium sit introductum L. 11. C. Theodos. de Appell. ut hinc pretextus
offensi iudicis merito rejiciatur, per L. un. ff. Ap. eum, à quo appell. Et
quanquam contrarium expresse existet in c. 8. X. de Appell. indeque dif-
ferentiam admittant inter Jus Civile Et Canonicum Eckh. sup. all. 1. 272
 Zigl. *d. l. ibique all. Nep. de Montalbano, de Except. art. 3. n. 23. dictota-*
men capitulo derogatum est, per c. 3. de Appell. in 6. vid. Schwenden-
dorff. ad Eckh. d. 1. verb. diversum. Idinterim cum Exc. Dn. Ziglero 274
d. l. facilius concedo, si iudex inferior tam cerebrosus fuerit, ut ob in-
terpositam appellationem, iram & inimicitiam in appellantem concipiat,
 ex capite inimicitiz tum eundem, ut *suspectum* recusari
 posse.

Ad TERTIUM Suspicionis legitime Fontem descendendo, scilicet 275
 ad CUPIDITATEM, dum se premiis corrumpi iudex patitur. *c. 78.*
C. XI. q. 3. Cum enim nummorum acceptio, sit veritatis pravari-
catio, c. 66. C. 11. q. 3. non poterit non venalis metui justitia ejusque ad- 276
ministratio ab illo, qui non continentis habet manus, juxta versiculos
 quos legere sunt apud Reinkingium, *de R. S. & E. L. 2. Class. 2. c. 12.*

Munera Pontifices subvertunt, Munera Reges,
Munera Jus statuunt, desitnumque simul,
Munera pervertunt Leges. Decreta resellunt,
Evacuant Patrum jura rigore suo :
Munera Judicii libram moderantur & ipsam
Proximus instectunt, que data pensa trahunt.
Omnia vincit Amor : Sed Amorem Munera vincunt
Extorcant oculos, precipitantque gradus.
Munera si cessent, cessabunt iurgia, Lites.
Mars cadit & Veneris nullus amicus erit.
Munera si cessent, Miseria mortalibus nullis
Clamor, nec luctus, nec dolor illis erit.

Si enim fraudem in Deum & hic perpetrare dicatur, qui premi- 277
 um remunerationis expectat, etiam tum, quando recte judicat, qui-
 que justitiam, quam gratis impertire oportebat, acceptione pecuniz
 vendit,

- vendit, cum hunc ad veritatem non iustitiæ defensio, sed amor præmii provocet, spe nummorum subduta, confestim à iustitiæ defensione recessuram, c. 66. C. XII. q. 3. quis quæso damnabit metum ejus, qui corrupti Judicis Tribunal refugit, animo dubius, utrum etiam
- 278 justitiam sit secuturus? Ut hinc ambigere non oporteat, acceptionem munerum vulgo die Schmirallen / sive per seipsum, sive per Uxorem, Manipularium, Ministrum & alios Domesticos, L. 1. C. Ad L. Jul. Repetund. Judex illa admittat, omnium gravissimam suspicionis causam illi præbere, cui de sordibus judicis constat. Stryk. in Diff. de Suspici. c. 6. n. 12. Marant. d. l. n. 61. inibique alleg. Philipp. Wesenb. ad L. 16. C. de Judic. n. 9. quorum etiam collineare videtur Brunnem.
- 279 ad L. 27. ff. d. Donat. n. 16. seq. Ubi contra Bartolum, Zasium & Aar. Matth. inibi all. loc. pie docet ex L. fin. C. Ad L. Jul. Repetund. L. 4. ff. cod. & L. 1. §. 2. ff. de Calumn. Judicem ne finito quidem officio munera accipere posse, ne Judex Deum non timens, ob spem donationis pro
- 280 locuple, tecum oppressione egenti, ferat sententiam.
- 281 Sed, num & justa Judicem ne suspectum recusandi causa sit, si Judex non pretio, sed precibus corruptus sit, quætere lubet? Et puto si de hac corruptione ex probabilibus constet indicis, utique
- 282 eundem recusari posse. Mev. Conf. 14. n. 44. Marant. d. l. n. 66. Cum perinde sit, qua via Judicis corruptatur animus, modo inde corruptionem iustitiæ alter probabiliter metuere habeat: Nam vitio iudici quoque vertitur, in tempeffive esse misericordem, L. 7. pr. ff. Depo-
- 283 siri & precibus calamitosorum illacrymari. L. 19. ff. de Offic. Præsid. quibus quidem debetur misericordia, sed absque alterius injuria, & il-
- 284 læsa iustitia. Mev. P. 2. Dec. 278. per tot.
- 285 Sequitur jam **QUARTUS** justæ Suspicionis Fons, nempe **TIMOR** sive **METUS**, non quicumque, sed Potestatis accusus, quo concussus Judex non ex libero voluntatis, vel conscientie arbitrio præsumitur laturus sententiam, sed qualiter imperabit Superior. Cum enim & hic
- 287 Timor pervertat iudicium humanum, c. 78. C. XI. q. 3. Subditus-
- 288 que Superioris offensam metuens, non censeatur facile contra ipsum, qui mille modis vicissim nocere poterit, dicturus sententiã, iusta minime hic deerit ratio suspicandi justam se à subdito Colligitoris
- 289 non obtenturum esse sententiã, præprimis, cum, & cui imperari potest, non sit idoneus testis L. 6. ff. de Testib. ipseque Dominus adversarij ut suspectus Judex iuste recusatur, per 6. causam 17. §. de Offic.

ac potest. Jud. deleg. vid. Marant. d. l. n. 40. Umm. d. l. n. 57. & Dires com- 291
municer ad e. Accedens 2. X. ut lite non Contest. Unde quidem Laudanda
 est Constitutio Regii Tribun. Wism. P. I, T. 5. §. 4. vi cujus Rex Sue-
 ciz in causis contra suam Regiam Majestatem coram Tribunali agi-
 tandis, omnis evitandæ suspitionis causa, singulis Summi hujus Tri-
 bunalis Assessoribus, juramentum relaxat, quo ipsi ut subditi for-
 san obstricti sunt, ipsique jubentur sine omni metu, omni exulante
 affectu vi judicialis juramenti jus dicere, per verba: *Wären sie auf-*
Terhalb des Gerichts uns mit Eyden und Pflichten verband / thun wir sie /
was und so viel das Gericht belanget / von denen hiemit entbinden / und
wollen gänzlich / daß sie / wann auch gleich unsere Aempter / oder andere
uns auf einerley Maas und Wege-gehende Sachen für sie gelangen und
gebracht werden / frey / ohn alle Scheu und Furcht / und ohn alle Gefähr-
de / allein der Wahrheit / gleich, und Gerechtigkejt zur Steur / ohne alle
Parteiligkeit und Affecten bey ihren Pflichten gleichmässig urtheilen / er-
kennen und sprechen. Magis tamen adhuc evitatur *suspicio*, si tali casu
 acta ad extraneum Jctorum Collegium transmittantur, in quo *subje-* 292
ctionis, indeque descendens *suspicionis* ratio, una cum metu offensæ
 plane cessant.

QUINTUM ac ULTIMUM Fontem legitimæ Suspicionis constituit 293
IMPERITIA JUDICIS: Ut ut enim & jam tum olim apud *Romanos*, 294
 & que ac *Germanos* judiciis præfecti fuerint illiterati juriumque impe-
 riti, vid. Celeberr. Conring. in *Tr. de Orig. Jur. Germ. c. 25. p. m. 151. alii-* 295
que, inque plerisque Civitatibus adhuc hodie regundo juri ac termi-
 nandis litibus præsideant litterarum expertes terræ filii, quos *Yseffer*
Sæcte appellat Carpzov. L. 2. *Resp. 64. n. 4.* illucque trahit illud *Papi-*
ensis: Justitiam administrari per Boves & ignorantes, non sine maximo
Reip. & litigantium incommodo, de quo videri potest Exc. Mev. ad 296
Jus Lub. L. 5. T. 1. A. 1. n. 9. seqq. ibique allegati & B. Sibrand. in Elegantiss.
Tract. de J. Publ. Lub. P. I. Sect. 14. n. 75. Quia tamen jurium ignarus
 Judex, teste Augustino de *Civit. Dei. L. 19. c. 6. & Illustri Reinkingio.* 297
in doct. Tract. de R. S. & E. Lib. 2. Class. 2. c. 12. n. 8. innocentium est
 calamitas, aliis oneri, sibi vero damno existens, & non minus ca-
 diosum, quam difficile est, coram illo litigare judice, qui juris peri-
 tiam ac judicandi honestatem ab aliis emendicare, ipseque, quid 298
 agendum nescius, ex aliis discere debet, quæ in judicando ipsum
 eloqui, ac sequi deceat, monente Imperatore Justiniano in *Nov. 82.*

299 *pr. in arduaque causa non frivole censetur quis indocti Judicis reformidare judicium, ob justum gravaminis metum, per verba. Constit. Crim. Imperat. Car. V. art. 138. ibi. Es sind viele Richter / die die Rechte nicht gelernt haben / und durch Unwissenheit beschwerten / etc. Unde recte statuit Maranta sep. alt. loc. n. 67. cum inibi allegatis, Baldo, Felino, & Jafone, si contingat, contra R. J. de Anno 1570. §. 68. judices jurium expertes præsidere judiciis, causamque subtilem esse & arduam, quæ horum facile captum transcendat, justam hic non deficere causam, istiusmodi judicem, ut suspectum recusandi, præjimis illis non assideant Literati Assessores. Vid. Magnific. Dn. Coch. in Pr. For. Germ. p. 4. c. 13. §. 6.*

300 *Cum vero imperitiam juris vulgo concomitari soleant, Iniquitas, Bruta Severitas ac Cruelitas, juste etiam recusabuntur judices Indiscreti, ac Insolentes, Maranta d. l. n. 69. Mev. Consil. 72. n. 103. Nimis severi, ac Crudeles, Jafon ad L. 16. C. de Judic. Baldus ad L. 2. ff. de*
 301 *His qui sui vel alieni juri. Maranta d. l. n. 68. nec non ille qui iniquus esse consuevit v. g. qui semel tam iniquam dixit sententiã, ut ipsam sine*
 302 *rubore executioni dare, haud quiverit: Semel enim malus, semper in eodem delicti genere malus præsumitur, c. Semel. de R. J. in 6. absque*
 303 *illo semper gravamen metuitur, qui semel inique jam tum litigantem gravavit Gail. l. O. 131. n. 2. Mev. P. 1. Dec. 16. n. 10. & P. 2. Dec. 63. n. 6.*
 304 *Juncta P. 3. Dec. 2. inf. Maranta. d. l. n. 68.*

305 *Ex hoc tamen solo, quod Judex Jctorum consilium non sit secutus, eum ut suspectum recusari non posse, statuit Mev. P. 7. Dec. 407. per tot. Carpz. Pr. Crim. p. 3. q. 150. n. 59. seq. & Brunnem. ad L. 5. §. 8. ff. de Admin. & peric. Tus. Confer. Dissert. Dn. Fechtii sub Præsidio Exc. Dn. Præsidis habita Anno 1695. De Favore matrimonii in mitig. pan. c. 1. n. 54. seqq.*

306 *Antequam vero ultimam hujus capituli lineam ducam, id binis adhuc addo, Judicem, qui se ad judicandum ingessit, vel à parte im-*
 307 *petrari procuravit, arg. L. 25. in pr. ff. de Procurat. Marant. d. l. n. 60. ibi que alleg. Specul. Wesenb. ad L. 16. C. de Jud. n. 9. & Mev. Consil. 14. n. 38. (quod etiam ad illum extendunt, casum, qui sponte sententiã ab alio*
 308 *latam executioni vult mandare, Gail. l. O. 113. n. 6. Brunnem. ad L. 15. ff. de Re Judic. n. 3.) vel ab alterutro litigantium nominatim petitus est, L. 47. ff. de Judic. ubi etiam ratio & exceptio additur, c. 25. X. de Off. ac pot. jud. del. ut suspectum recusari posse, vid. Marant. d. l. 53. ibi que alleg. Philip. Jung. Umm. in Proc. Diss. 1. n. 53. qui casus ad Fontem suspicionis Primam, vel Secundam adhuc referri possunt. Et tantum de Casibus, ex quibus Judex ut suspectus propositio recusari jure potest, sequitur jam CAP.*

CAPUT IV.

D'E

Tempore Deque modo Proponendi, ac Probandi suspecti Judicis Exceptionem.

SUMMARI A.

N on minimum robur recusandi judicis suspecti in Tempore allegandi, Modoque probandi re- cusationem consistit. 1	Parum cautum est, qui incompetenti Judici hanc exceptionem opponit. 18
In Judicem consensisse videtur, qui re- cusationem non debito tempore al- legat. 2	Ratio ejus datur. 12
De jure Civili exceptio recusationis videtur proponenda ante 20. diem à tempore transmissi libelli. 3	Exceptio suspecti Judicis post L. C. tunc (1.) potest opponi, quando post illam demum supervenit. 13
Hoc tempus in Praxi strictè non atten- ditur. 4	Exempla ejus dantur. 14
Recusatio Judicis ante omnes alias eli- gatorias exceptiones lite nondum contestata est proponenda. 5	Ratio. 15
Rationes videfis. 6. seqq.	Potest etiam b. c. hac exceptio opponi post causa conclusionem. 16
Si alia exceptio ante hanc proponatur, consensus in judicem suspectura in- ducitur. 8	Ratio hujus datur. 17
Communis & Usu fori comprobata est sententia, hodie indistincte ante L. C. proponi posse suspecti Judicis exce- ptionem. 9	Post sententiam in Appellationis in- stantia illa frustra urgetur. 18
Potest tamen illa adhuc opponi post spontaneam actoris cautionem, 10	Rationes hujus asserti videfis. 19. seqq.
Item post libelli editionem. cod.	Habet locum hæc exceptio (2.) post L. C. si demum post illam in recusantis no- titiã pervenerit. 21
	Exempla ejus videfis. 22
	Et Rationem 23
	Restrictionem vero. 24
	Requiritur tamen hoc casu Juramen- tum. 25
	Recusatio in scriptis fieri debet. 27
	Rationes ejus dantur. 28. & 30
	Idem obtinet in Tribun. Wisn. 29
	Libellus recusatorius cui Judici offerri debeat, traditur. 32. seqq.
	E e e e 2 Jur

- Jure Can. requiritur non duntaxat specialis causa suspicionis allegatio, sed etiam legitima probatio.* 36
- An idem Jure Civ. obtineat traditur.* 37. seqq.
- Communior est negantium* 38
- Statuunt hic differentiam inter Jus Civ. & Canon.* 39
- Affirmantium sententia & rationes recensentur.* 40. seqq.
- Nostri sententia subjicitur.* 44
- Respondetur ad argumenta affirmantium.* 45. seqq.
- Jure Canon. Arbitri cognoscunt tantum super causa suspicionis, jure vero Civ. super causa principali.* 46
- Non probata suspicionis causa, remittitur Causa principalis cognitio ad Iudicem recusatum.* 47
- Sententia affirmantium usu fori est recepta.* 48
- Quomodo probetur recusatio vid.* 49
- Proceditur hic summarie* 50
- Intra prestitutum terminum probationis recusante allegatam suspicionis causam non probante, Iudex recusatus in principali causa procedit.* 51
- Num juramento solo probetur, vid.* 52 seqq.
- Affirmativa refertur.* 53
- Negativa.* 54
- Qua usu fori est recepta.* 55
- Cujus rationes exhibet. num. 56. cum seqq.*
- Quomodo differat Exceptio suspecti Iudicis à Juramento perborrescentia. ubi iter traditur.* 59
- Quando non audeat pars allegare, quas habet, suspicionis causas, quas tamen ipsi cautela consulariter traditur.* 60
- Qua cautela in necessitatem conversa est Ordinat. Reg. Trib. Wisn.* 61
- Quorundam Iudiciorum ordinationibus cautum est, ut justa existente suspicionis causa, suspectus exeat iudicio, etiam ipsi non opposita suspecti Iudicis recusatione.* 62
- In quam sententiam adducitur [1] Ordin. Reg. Tribun. Wisn. (2) Ius Lubec. & (3.) Ius Hamburg. num. 63 & seqq.*
- An non probata allegata coram arbitris aut Superiori causa, ad aliam adhuc probandam admittatur, recusans quaritur.* 66
- Et Affirmative deciditur.* 68
- Rationes ejus afferuntur.* 69
- Negantium sententia & ratio recensentur.* 67
- Non potest Dominus omissam à Procuratore causam suspicionis adhuc allegare.* 70
- Affirmativa sententia remissive recensetur.* 71
- Ratio Negativa additur.* 72. seqq.
- Qua sit utilitas clausula mandato bque die inferenda, de rato & grato exponitur.* 74
- Minor & Ecclesia non restituuntur in integrum contra omissam allegationem cause suspicionis.* 75

*Cognitio causa suspicionis hodie defer- Quod confirmatur Ordinat. Cameral.
tur immediate Superiori. 76. seqq. Et Wismariensi. 79
Nisi & ille sit suspectus. 78. Ratio ejus datur. n. fin.*

Cum haud leve robur recusandi *Suspecti* iudicis in *TEMPORE* recu-
sationem allegandi; inque *MODO* eandem legitime probandi
consistat, (si enim non debito allegetur tempore, in iudicem consen-
sisse videtur, qui illum ex iusta recusare causa poterat; allegata vero,
sed non probata eadem, remotionem iudicis haud impetrabit.) Visis
in praecedentibus capitibus *Personis*, quae recusari possunt, *Causisque*, ex
quibus recusatio procedit, hoc subsequente capite de *Tempore & Modo*
in iudicium deducendi, deductamq; legitime probandi recusationem
iudicis suspecti acturus sum.

Quod vero *TEMPUS* attinet hanc allegandi *suspecti* iudicis exce-
ptionem, ut ut videatur dicendum, jure civili illam, sicubi ab initio legi-
tima subfuerit suspicionis causa a recusatore non ignorata, intra 20. dies
post transmissionem libelli esse opponendam, per Nov. 98. c. 2. indeque
desumptam Authent. Et Consequenter C. de Sentent. & interlocut. Item per
Nov. 53. c. 3. indeque desumptam Authent. Offeratur C. de Eir. Comes. Vid.
Wesemb. ad L. 16. C. de Judic. & Consil. 50. n. 19. Donellus & inibi Hillig.
L. 17. c. 19. Lit. B. & Brunn. ad Auth. Et consequenter n. 2. quia tamen recte
notante Excellentiss. Stryk. in Disp. de Suspic. c. 6. n. 38. hoc tempus
hodie stricte amplius in iudiciis non observatur, illorum lubens
sententiae subscribo, qui recusationem iudicis ante omnes alias dilato-
rias exceptiones primo loco indistincte lite nondum contestata pro-
ponendam urgent, motus hisce rationibus: (1) Quia exceptio iudicis
suspecti omnium suffragio ad classem *Dilatoriarum & Declinatoriarum*
exceptionum pertinet. Zanger. de Except. r. 2. c. 4. Mey. P. 7. Dec. 332.
n. 2. Gail. l. O. 33. n. 11. Brunn. in Proc. Civ. c. 7. n. 16. & Urn. in Proc. Disp. I.
tb. 10. n. 56. Hæ autem ante litis Contestationem regulariter sunt in
iudicium deducendæ. L. fin. C. de Except. in ibique Brunnem. nec non
in Proceß. Civ. c. 7. n. 3. Struv. S. J. C. Ex 46. tb. 7. Hopp: ad §. 10. J. de Ex-
cept. (2) Quia disertis textibus nititur hæc sententia. vid. L. 16. C. de Jud.
L. f. in f. C. de sent. & interloc. L. f. C. de Except. L. 4. C. de Jurisd. L. 52. pr. ff.
d. Judic. & c. 20. X. de Sent. & re judic. (3) Quia, si ante hanc alia dilato-
ria opponatur exceptio, censetur iudex provocari, ut super illa pro-
nunciet, sicque consensus inducitur in iudicem, quem frustra ex præ-
cedanea non ignota causa deinde quis recusabit, d. c. 10. X. de Sent. & re

- judic. Ddres ad L. 16. C. de Judic. Lanfranc inc. Quoniam contrac. 3. de Re-
fus. n. 1. Zanger. de Except. p. 2. c. 3. n. 1. Marant. n. 6. n. 26. ibique alleg. Stryk.
d. Diff. c. 6. n. 39. ibique alleg. Christin. & Mev. p. 6. Dec. 116. Jung. Umm.
d. l. n. 56. ibique alleg. Muscatell. & Covarruv. Confer. Brunnem. in Proc.
Civ. c. 7. n. 16. & Gail. l. O. 33. n. 11. (4) Quia hæc communis est sententia,
usu judiciorum moderno comprobata, quo de testantur proxime alle-
gati Ddres, præterque illos Myns. *Cent. 4. O. 59. Hartm. Pist. T. I. O. 11.*
Wurmser. *T. I. O. 6. n. 4.* aliquis plures. Post spontaneam vero actoris
cautionem, aut libelli editionem, illam propositio adhuc jure opponi
posse autumopet *Autb Offensur G. de Lit. Cont. & L. 33. ff. de judic. Vid.
Umm. d. l. & Wesenb. ad L. 16. C. de Jud. n. 25. Brunn. ad L. 33. ff. de judic.
ubi etiam ratio additur.**

Parum caute autem procedere hic videtur, qui judici quem exce-
ptione incompetentiæ recusare poterat, hanc suspecti opponit; frivola enim
deprehensa hac exceptione, in judicem, ut competentem censetur,
consensisse, recusatione ex capite suspecti, competentiam judicis præ-
supponente, Bald. in *L. f. C. de Judic.* Bene tamen eventualiter cum
incompetentiæ exceptione opponi poterit hæc suspecti exceptio; Nam
licet se competentem pronunciet, nihilominus obstabit suspecti ex-
ceptio vid. *Specul. Tit. de Recus. §. 3. n. 3. inf.*

- Notanter *supra* dixi n. 3. Hanc Exceptionem oportere proponi
ante omnes alias dilatorias exceptiones, sicubi ab initio statim justa
subfuerit suspicionis causa, illamque recusaturus judicem non igno-
raverit; Unde sequitur (1) Etiam post *Litem Contestatam* illam adhuc lo-
cum sibi vindicare, inque judicium utiliter deduci posse, si de *num* post
Litem Contestatam superveneris, v. gr. si Judex de *num* post *litem* conte-
statam se largitionibus corrumpi passus sit, vel nuptiis post *litem* conte-
statam cum cognata alterutrius *Collitigantium* contractis, affinita-
tis nexu ipsi jungi cœperit: Cum enim, que de novo emergunt, novo
indigeant remedio, *L. 1. §. 8. ff. de interr. in jure fac. L. 7. in f. ff. de Feriis*
L. 12. inf. ff. de Transact. l. 8. in f. l. 10. ff. de Procurat. Vid. Gothofred. ad
L. 11. §. 8. ff. de Interr. in Jar. fac. Lit. G. hoc casu quocunque tempore,
etiam post *causa conclusionem* *L. 32. §. 14. ff. de Recept. qui arbitr. ibique Brunn.*
Quia tunc maxime interest litigantis suspectum removeri, cum jam sit
judicandum, *Wesenb. ad L. 16. C. de Judic. n. 26. Maranta, d. l. n. 74. ibique*
alleg. Felin. Zanger, de Except. d. l. n. 3. Umm. in Process. d. Diff. 1. tb. 10.
n. 56. ibique all. Covarruvias, Pr. Quæst. Q. 26. n. 3. de exaxi ac constitutione.

Hispa-

Hispania Regis Ferdinandi testans) Judex adhuc recusari potest. *l. 25. X. de Offic. del. Gail. 1. O. 33. n. 11. Lanfr. in C. Quoniam contra c. 3. de Recus. n. 45. Mev. P. 2. Dec. 337. n. 3. ibique alleg. jung. Zigler. ad Lancell. L. 3. T. 1. §. 30. verb. altero litigantium petente Bocer. Clav. 6. Disp. 2. eb. 107. licet alii dissentiant.* Vid. Hartm. Pistor. O. 1. T. 6. Frustra autem urgetur suspecti recusatio post sententiam laram in Appellationis instantis; Sibi enim imputare habet, quod illam debito non opposuerit tempore, Mev. P. 6. Dec. 126. post pronunciationem condemnatio otiose conquerente, quod à suspecto judice sit condemnatus, modo sententia sit justa, ejus enim justitia deprehensa, non refert, qualis fuerit judex qua gratia, quoque odio in partem feratur, modo recte justeque pronunciaverit. Vid. Mev. P. 7. Dec. 332. n. 3.

Infertur (2) Exceptionem suspecti judicis post *Litem Contestatam* etiam tunc proponi posse, quando illa quidem ab initio jam tum ad fact, sed post *Litem demum contestatam in notitiam recusantis devenit*: Cum enim justa nemini ignorantia facti alieni nocere debeat *L. 42. ff. de R. J. & quum omnino est, ut ignorantia causæ, ob quam judex ut suspectus recusari potuisset, si scivisset alteruter litigantium judicem v. g. Cognatum vel Amicum fuisse Colligitoris, vel munera ab eodem accepisse, non repellat illum, qui, ex quo tempore ejus notitiam consecutus est, illa est usus, vid. expressum capitulum 4. X. de Except. Zanger. d. l. Mev. P. 6. Dec. 126. Brun. in Proc. Civ. c. 7. n. 17. Zigler. ad Lancell. Instit. supr. ad loc. junct. Gail. 1. O. 33. n. 11. & Mascard. de Probat. Concl. 934. n. 35. ibique allegati. Restringit tamen hoc Ruin. Confl. 6. n. 8. ad illum casum, quo recusaturus debitam in perquirenda suspicionis causâ ante L. C. adhibuit diligentiam; in quam sententiam alii à Masc. d. l. allegati Ddres quoque iverunt: Illud autem notandum, simplici ignorantia allegationi hic minime fidem haberi, sed teneri recusaturum ignorantiam præsentam, ut in animo consistentem, mediante jurejurando docere. c. 4. X. de Except. in f. Berlich. P. 1. Concl. 18. n. 24. Masc. de Prob. d. Concl. 954. n. 37. ibique allegati Stryk. d. Diff. de Susp. c. 6. n. 37. ubi etiam Carpz. alleg. jung. Speculat. ad Tit. de Except. §. 2. n. 3. Sichard. ad L. Apertissimi C. de Judic. n. 5.*

Misso Tempore, ad MODUM in judicium deducendi, probandique suspecti recusationem, ceu alteram hujus capituli partem, progredior. Vbi quidem extra dubietatis aleam positum esse arbitror, recusationem fieri debere INSCRIPTIS libello recusatorio judici recusando,

ab

ab illo, qui ipsum suspectum habet, offerendo. *L. 16. § 18. C. de Jun. F. l.iger. in Donell L. 17. c. 15. Lit. I. Brunn. in Proc. Jur. Civ. c. 7. n. 18. Zanger. de Except. supr. all. loc. n. 11. Umm. in Proc. Disp. 1. sb. 10. n. 55. in pr. ibique allegati. Pacian. L. 2. de Probat. c. 45. n. 9. § Bocer. Class. 6. th. 108. utur teste Umm. d. l. Aufrelius notet in Tr. de Recus. n. 2. Ddres inter hac de re non
 28 convenire. Rationem vero, cur non viva voce, sed in scriptis fieri debeat, recusatio, hanc danr communiter, quod istiusmodi recusatio interlocutoria comparetur, à qua in scriptis appellatio fieri debet, per *C. Cordi enim de Appell. in 6. Gail. l. 0. 33. n. 13. Jafon. ad L. fin. C. de Jud. n. 11. Maranta d. Tr. n. 74. n. Addit.* Et hanc sententiam suam fecit Potentiff. Rex Sueciz in Ordin. Trib. Wisnariensis n. 1. Tit. 5. § 5. ibi: *Doch also das*
 30 *in Schrifften die Ursache des Verdachts specificiret werde.* Veriorem credo hujus rei hanc fuisse rationem, quod Legumlatores integritati judiciorum oppido studentes, majorem eo ipso largiri libertatem voluerint illis, qui injustam *judicis suspecti* metuant sententiam, suspectum recusandi, meticulosioribus forsan exilitaris, si in faciem *judicem suspecti* arguere cogentur, literis non irà erubescantibus.*

Ad *Modum* in judicium deducendi recusationem (2) pertinet, ut
 32 hic recusatorius libellus judici offeratur. *d. l. 16. § 18. C. de Jud. Sed Caus?*
 33 Respondetur: *Ipsi Recusato*, si quidem *prasens* fuerit, si vero *absens*, *Proximi* Provincie *L. 16. § 18. C. d. l.* Et illius quoque non data copia, coram *bonis* *personis* factam, valere recusationem, docet Masc. *de Probat. Concl. 954. n. 41.*

Tertio ad Modum opponendi recusationem judicis suspecti pertinet *causa* *suspicionis* *allegatio* *§ probatio.* De quo eo minus dubii est de *Jure Canonico*, quo clarius id expressis determinatur juris Canonici *textibus.*
 35 *vid. c. 41. §. fin. juncto c. 61. X. de Appell. c. 39. X. de Off. ac Potest. Jud. deleg.* Quoque concors magis omnium *Jectorum* hac de re est sententia *vid. Gail. l. 0. 33. n. 14. Zigler. ad Lancell. L. 3. T. 1. §. 30. verb. Altero litigantium petente; Umm. Disp. 1. n. 3. Brunn. in Proc. Civ. d. l. n. 18. Mev. P. l. Dec. 193. aliique passim.*

37 *Utrum vero Jure Civili* etiam desideretur, ut certa *suspicionis* *causa* libello recusatorio *inseratur*, insertaque coram alio non suspecto *probetur*, non æque expeditum est: Communior sane sententia est: Sufficere de *Jure Civili in genere* saltem *judicem suspectum* dicere, *præstito duntaxat calumniæ juramento*, non sine *causa* *judicem recusari*, *Arbitris electis* tum in *Causa principali* sententiam *dictari*; *Quam* sententiam
 38 tuen-

tuentur Gail. *d. l. Zigler. d. l. Mev. proxime all. Dec. n. 1. seqq.* Stryk. *in*
Us. Mod. ad Tit. ff. de Jud. §. 13. & Ddres passim ad L. 16. C. de Judic. hac in
 parte expressam differentiam inter *Jus Civile & Canonicum* admittentes
vid. omnes præcisati Ddres. Ab hac tamen communi sententia divortium
 facere non dubitat Dn. Feltmann. *in elegantiss. Tract. de Juramento per-*
horrescentia c. 3. §. 5. secutus Ummium in Diff. Prot. Civ. I. n. 53. Cujacium.
L. 9. Obs. 23. & ad Nov. 53. Franciscum Raguel. ad L. 16. C. de Judic. Vultej.
de Judic. L. 2. c. 7. n. 274. & Fred. Senensem ad d. L. 16. Ubi hanc senten-
 tiam pro Evangelica veritate accipiendam esse asserit : Nititur vero
 dicta sententia (1) *L. 9. pr. ff. de Liber. Caus.* ubi dicitur : quod judicem
suspectum, ex justis quibus causa, scilicet, quod affirmet ipsum inimicum esse,
 recusare possit. (2) Quod in dubio inter *Jus Civile & Canonicum*
 non sit statuenda differentia. per *Nov. 83. c. 7. Dist. 10.* vid. Rittersh. *ad*
Diff. Jur. Civ. & Can. Prefat. Artur. de Duck. in Tr. de usu & Auth. Jur.
Civ. & Can. L. 1. c. 6. §. 13. (3) Quod correctio, quam agnoscit Donell.
Lib. 17. c. 25. hujus Legis, non appareat ex allegata ab ipso *L. 16. C. de*
Judic. vid. Umm. *d. l. n. 53.* Equidem relicta unicuique sentiendi sua
 libertate, puto, ex allegata lege *9. de Liber. Caus.* justæ suspicionis
 causæ allegationem melius, quam probationem ejus, aut probandi necessita-
 tē coram non suspecto probari posse, neque ex professo inibi agere Im-
 peratorem, sed incidenter tantum de adferenda justæ suspicionis causā, cui
 forsā in mentem non venit inibi determinare : Utrum recusaturus
 judicem causam suspicionis justam adferre & allatam probare teneatur,
 sed in dicta lege primario potius decidere, proprietario absente, agere
 posse solum usufructuarium, adversus ipsam, qui de libertate litigat,
 ita tamen ut proprietario nondum finito judicio supervenientis jus in-
 corruptum maneat apud eundem judicem agendi ; obiter vero adde-
 re : hunc tamen recusari posse, si proprietari sit inimicus, & ita adferat
 justæ suspicionis causam. Accedit, quod tamen negari nequeat juxta
L. 16. C. de Judic. & L. ult. cod. electos arbitros ipsius causæ principalis
 cognitionem suscipere, quod de Jure Canonico secus, ubi super sola su-
 spicionis causa tantum cognoscunt. *c. 41. §. fin. c. 61. X. de Appell. c. 39. X. de*
Off. & Pot. Jud. deleg. Unde etiam hoc jure recte causæ suspicionis de-
 sideratur probatio, quia illa non probata, judex recusatus suspensam
 interim jurisdictionem suam iterum exercere in causa principali in-
 cipit *d. capitulis.* Sed quicquid sit de jure Civili, sufficit quod in Praxi
 receptū sit, causam suspicionis non duntaxat in libello recusatorio alle-

gandam, sed etiam coram Superiore, aut alio non suspecto legitime probandam esse, de quo moderno iudiciorum usu inter alios testatur. Exc. Stryk. in *Us. Mod. ff. ad Tit. de iudic. n. 13. in fin. Gail. l. O. 33. n. 16. Mev. P. 1. Dec. 193. n. 7. Wurmser. l. O. 6. n. 6. & Umm. d. l. n. 53.*

49 Probanda vero est iusta suspicionis causa eodem pacto, quo aliarum rerum probationes expediuntur, Stryk. in *Diss. de suspic. c. 6. n. 39.* & ita Testibus, Documentis, aliisque Præsumptionibus, modo Summarie in cognoscenda iustæ suspicionis causa procedatur. Stryk. *d. l. Quod si vero intra datum terminum probatorium causa suspicionis non probetur, recusatus iudex in causa principali cognoscenda procedit. c. 39. X. de Off. & pot. Jud. deleg. c. 61. X. de Appell. c. 2. de Appell. in 6. in fin.*

52 An autem Suspicionis causa solo probari juramento possit, aliis probationibus deficientibus, pertinenter hic quaeritur? Affirmant hoc glossa cum Bartolo, Baldo, Saliceto & Castrensi ad *L. 16. C. de iudic.* quibus jungatur Seraphin de Seraphinis de *privil. Juram. 7. n. 2.* ibique

54 Martin, Benekendorff in *Not. n. 1.* Negant id vero contra Mascard. de *probat. Concl. 954. n. 5. Pacian. de Probat. l. 2. c. 45. n. 89. Christin. Dec. 148. n. 20. Christoph. Crespi de Valdaura V. 1. Obs. 9. q. 4. n. 18. seq. &*

55 Feltmann. de *Juram. Perhorresc. c. 3. n. 8. alique*, qui hanc ultimam sententiam usu forensi comprobata esse testatur cum antea allegatis, nititurque his rationibus: Quod jus Canonicum & Praxis desideret probationem, juramentum autem non tam sit probatio, quam à probatione relevatio. Pacian. *L. 4. de probat. c. 46. n. 101. Surdus Conf. 499. n. 7. (2) Quod merus adsit perjurii in recusante, non*

57 ignaro, se pœnam in cursurum, si in probanda suspicionis causa deficiat, de quo *capite I. num. 64. seq. jam actum, & seq. cap. pluribus agetur. (3) Quod ceteroquin inter exceptionem iudicis suspecti & juramen-*

59 *tum perhorrescentia nil intersit, quæ duo tamen inter alia in hoc potissimum differunt, quod in illa citra juramentum debeat probari allegata legitima suspicionis causa; hoc vero tum locum obtineat, siquidem causa subsit, quam tamen alter probare nequit, vel etiam non audeat allegare, vid. Stryk. in Introd. ad Prax. Forens. c. 9. n. 6 ibique alleg. ubi §. 18. notat: Hoc ultimo casu cautelæ loco observandum esse, ut petat à Superiore duobus committat Assessoribus, quo causam suspicionis sub fide silentii audiant, & privatim de ea cognoscant, ut ita honori iudicis*

&

& salutis partis consulatur. vid. Fichard. *Cautel. Civ. 78. n. 2.* & Caroccus de Remed. *contr. provis. sent. Except. 120. n. 10.* quod in Ducatu Pomeraniae & aliis Tribunali Regio Wismar. subjectis terris, etiam extra praefatum casum in legis necessitatem verum est. Per Ord. Trib. Wismar. p. 1. T. 5. §. 5. cujus verba, cum & alia *modum* in iudicium deducendi hanc *suspecti* reculationem concernentia contineat, huc adscribere lubet: Solte aber nicht wieder das ganze Gericht / sondern ein und andern darzu verordneten ein Verdacht sich aufgeben / und jemand vermeinete Ursache zu haben / deswegen zu suchen / daß der / oder die sich in der Sachen des verabscheidens / referirens oder anderer Verrichtung enthalten möchten / so lassen wir zwar dasselbe einem jeden / jedoch zuerst nicht öffentlich / sondern unsern Präsidenten / oder in dessen abseyn / dem Vice-Präsidenten vorzubringen frey / doch also / daß in Schriften die Ursache des Verdachts specificiret / auch gleich ausgemacht werde / alsdenn derselbe solches dem suspectirten ins geheim Vermelden / ihn sich der Sachen zu enthalten anweisen soll / welcher sich dann auch zu Verhütung des Verdachts / wenn er dessen in Erfahrung gebracht / gutwillig entmüssigen soll.

Id utique notam meretur: Nonnullorum iudiciorum Ordinationibus cautum esse, ut, parte iudicem non recusante ut suspectum, si tamen iuxta subsistat suspicionis causa, iudex suo iure motu iudicio exesse, votoque abstinere debeat. Quorsum (1) pertinet Ordinatio Trib. Reg. Wismar. p. 1. Tit. 5. §. 10. ibi: Da ein Beysitzer / oder ander Gerichts-verwandter einer Parthey mit Sippschaft oder sonsten dergestalt / daß er in Rechten recusiret werden möchte / verwandt / oder er stünde mit einer Parthey in öffentlicher Feindschaft / oder hätte vorher / ehe es zum Gericht gekommen in vorwesender Sachen patrociniret / consultiret / oder sonst gedienet / soll er sich solcher Sachen gänzlich äußern und entschlagen / und ohne Ermahnen / jedoch mit Vermeldung der Ursache / aus dem Rath von solcher Handlung sich von ihm selber absondern / sich auch darinnen / so lange er Beysitzer ist / gar enthalten / so lieb einem jeden ist Unseschweres Einsehen und gar seine Entsetzung zu vermeiden.

(2) Jus Lubec. L. 1. Tit. 1. a. 8. ibi: Wenn ein Rathmann / einer oder mehr / einem anderem vor Gericht oder sonst in Handlung Beystand geleistet / und also dieselbe Sache vor dem Rath gebracht / und allda tractiret wird:

wird: da sich nun der Rath darüber berathschlagen würde / so sollen dieselben Rath's-Verföhnen / welche hiebevör im Verichte Beystand gelasset / und bey der Handlung gewesen / von dem Rath in die Hör-Kammer weichen / gleich den andern seinen Bluts-Freunden und Schwägern / es wäre
 65 denn / daß sie der Rath darzu verordnet hätte. vid. *Mev. d. 2. (3) Jus Hamburgense P. 1. Tit. 1. art. 10. ibi.* wenn der Rath nach angehörter Klage und Antwort Bescheid geben / oder ein Urtheil fällen will / so sollen alle Rath's-Verwandten / welche beyden Theilen mit Schwiegerschafft und Bluts-Freundschaft / bis ins dritte Glied inclusive verwandt seyn / austehen / und dem Rath entweichen ic. *§ P. 1. Tit. 6. art. 3. ibi:* Da einer der streitigen Parteyen mit Bluts-Freundschaft oder Schwiegerschafft bis in den dritten Grad inclusive verwandt oder gleichmäßige Sache Rechtthän-
 66 gig / oder da er in derselben Sachen zuvor gedienet / oder der Procurator gleichmäßige Sachen zu vertreten hätte / dieselbe sollen sich der Erkenntnis-
 67 enthalten / bey Straffe 3. Pfund dem Fisco zu erlegen.

66 Sed, quid, si allegatam in libello recusatorio suspicionis causam
 67 coram arbitris aut Superiore probare non valeat recusans, nonne ad
 aliam ante non allegatam probandam adhuc admittitur? Negat hoc
 Speculat *Tit. de Recusat. §. 5. n. 28.* quia coram his, hanc tantum recusans
 probare debet causam, quam coram recusatō judge allegavit, libello-
 que recusatorio complexus est. *c. 41. §. 61. X. de Appell. c. 3. de sent. §.*
 68 *Rejud. in 6.* Affirmat contra Vincent. à Speculat. *d. l. allegatus. arg. L. 3.*
§. 3. ff. de Appellat. junct. L. 6. §. 1. C. cod. L. 4. C. de Temp. Appell. §. c. confi-
 69 *tutis 46. X. de Appell. (2)* Quia etiam post L. C. emergens, aut ante igno-
 rata opponi adhuc potest post L. C. causa. Ergo multo magis intra
 probationis terminum superveniēns nova, vel gravior, vel ante saltem
 ignorata.

70 Num vero à Procuratore omissam, ante rati habitationem Dominus
 71 adhuc allegare possit, recte quaeritur? Et licet id affirmet Lancellor. *de*
 72 *Attentatis P. 2. c. 6. n. 7.* Negativa tamen mihi videtur verior, præprimis,
 73 cum mandatum hodie continere debeat clausulam rati & grati. *Carpz.*
T. 5. a. 1. n. 76. Stryk. de Caut. Contr. p. 2. c. 11. §. 5. §. in Introd. ad Prax. For.
 74 *c. 10. §. 6.* ubi hujus clausulæ utilitatem in eo consistere demonstrat,
 75 quod vi ejus *Principalis ex negligentia* Procuratoris teneatur. Concedit
 tamen id Lancellottus, Minorem vel Ecclesiam non restitui integrum
 adversus omissam recusationis allegationem *d. l. p. 77. junct. Covarruv.*
Præf. quest. c. 26. n. 4.

Hoc

Hoc utique sic oportere undum pede non est: *Quarto ad Modum* 76
in judicium deducendi recusationem suspecti judicis requiri, ut cognitio cau-
 sę allegatę deferatur *immediatę* Superiori, ad instar appellationis, quę 77
 non per saltum, sed per gradus fieri debet *L. 21. pr. §. 1. ff. de Appell.*
Nov. 23. c. 3. c. 66. X. de Appell. §. O. C. P. 2. Tit. 29. §. 1. Mēv. P. 1. Dec. 87. Ni-
 si immediatus etiam sit suspectus, nam æque, ut in appellatione, ad 78
 Superiorem pertinet aditus Brunnem. *ad L. 21. ff. de Ap. Mēv. P. 1. Dec.*
 78. Et hanc sententiam egregie confirmat Ordinatio Cameralis P. 1.
Tit. 29. §. 1. ibi. Es soll keine Appellation am Käyserl. Cammer. Gericht 79
 angenommen werden / die nicht *gradatim* geschehen / ic. Es wäre denn
 daß der rechte Unterrichter dem Appellanten kündlich das Recht versaget
 oder der Sache Verwandt / oder aus rechtmäßigen Ursachen nicht rich-
 ten könnte. Nec non Ordinatio Regii Tribunal. Wismar. P. 2. T. 2. §. 1.
 ibi: Wir wollen und befehlen / daß die Appellationen von einem Gericht
 te nicht anders als zu dem unmittelbahr höhern angestellet werden / ic. Es
 würde denn der proxime Superior Judex durch Vorzeihung und gnugsa-
 men Urfundes beschuldiget / daß er dem appellirenden Theil das Recht
 vermiebert / oder sich sonst *suspect* gemacht / daß er mit Recht *recuset* wer-
 den könnte. Neque optima hæc sententia destituitur ratione: Cum in 80
 termedio Judice in idem *suspecto* existente, Idem periculum incurfus sit
 recusans, quod sibi a recusato *suspecto* judice parari non ex levi causa
 suspicabatur, cujus tamen evitandi causa insigne ac favorabile re-
 cusandi judicis beneficium est introductum & nasceretur hoc sane
 pacto inde injuriarum occasio, unde jus oriri oportebat, contra L. 6.
C. unde 11. c. qualiter 17. de Accus. Barbosa in Loc. Com. L. 9. c. 63. axiom. ul-
1. ibique alleg.

CAP. V. seu ULTIMUM.

De

Effectu Judicis recusati Deque af-
fini Recusationis Remedio.

SUMMARI A.

Effectus rei omnium primo atten-
dendus est.

Primus effectus Recusationis ra-
tionis Recusantis consistit in Ar-

bitrorum intra triduum electione,
4. seq.

Quævis jure diutius electionem diffe-
rentibus, Judex certum statuit ter-

ff 3

mi-

- minum, intra quem eligere arbitros debent. 6
 Hisce vero dissidentibus, Judex imperat, ut tertium concorditer advocent. 7
 Et cogere potest electos Arbitros ad Arbitrium suscipiendum. 9
 Quibus tamen expensae sunt danda. 11
 Hodie loco Arbitrorum cognoscit immediate Superior. 12
 Secundus ratione recusantis effectus est, quod iusta deprehensa suspicionis causa, ne ipsa quidem lis principalis ad recusatum iudicem revolvatur, sed coram Superiore decidatur. 14. seq.
 Tertius Effectus ratione recusantis est, quod recusato allegatam suspicionis causam reiiciente, appellationis locus sit. 16
 Non autem videtur illam rejecisse iudex, si illa non attenta ad ulteriora procedat. 17
 Contraria sententia ratio adducitur. 18
 Et refutatur. 20
 Qui post recusationem coram recusato litigare pergit, renunciasse recusationi censetur. 21
 Rationes hujus asserti traduntur. 22.
 Nulliter procedit iudex, qui qua contumacia hunc denuo citat, qui per literas absens ipsi suspecti exceptionem opposuit. 25
 Fatua & bestialis causa à Contumacia excusat. 26
 Consensisse in recusatum non censetur, qui rejecta recusatione secunda vice citatus, rejectionis ignarus comparet, per Procuratorem recusationem repetiturus. 27
 Primus Effectus Recusationis intuitu Recusati est, quod interposita recusatione cognitio super articulo suspicionis non ad recusatum sed Superiorem pertineat. 30. seqq.
 Rationes & exempla videbis à n. 32. usque ad n. 36.
 Movetur dubium circa hunc effectum. 37
 Non licet argumentari: ipse iudex per exceptionem incompetencia recusatus, de hac exceptione cognoscit, ergo etiam ipse iudex per exceptionem suspecti recusatus de hac exceptione cognoscere potest. 38
 Ratio differentia datur. 39
 Ubi evidens ac notoria est causa suspicionis falsitas, ibi recusatione non attenta sine nullitatis vitio recusatus iudex ad ulteriora procedit. 40
 Ratio datur. 41. seqq.
 Secundus effectus ratione recusati est, quod per recusationem ejus jurisdictionis quoad litem principalem pendente recusatione suspendatur. 44
 Convenit recusatio cum appellatione in hoc, quod utraque pendente nihil sit innovandum. 45
 Deficiente recusante in probatione causa suspicionis, remittitur lis principalis ad recusatum. 46
 Ter-

- Tertius Effectus ratione recusati** est, quod pendente recusatione lata à recusato sententia sit invalida, habeaturque pro attentato. 47
- Quid sit Attentatum** exponitur. 49. sq.
- An sententia b. c. ipso jure nulla**, an vero opus sit appellatione, disquiritur. 51. seq.
- Illud affirmatur.** 54
- Quae sententia est communior** 55
- Reiecta illorum sententia, qui hic appellatione opus esse statuunt.** 53
- Jurisdictio est fundamentum judicij** 57
- De Affirmativa sententia ampliacionibus agitur, remissive,** 58
- Utilis cautela est. b. c. appellatio** 59
- Sententia modo justa fuerit, etiam post recusationem à recusato lata, approbari potest à Superiore** 61
- Quartus effectus ratione recusati** est, quod injuriosa deprehensa, recusationis causa, recusato detur actio injuriarum. 62
- Modo recusationis causa in se aliquid injuria habeat.** 63
- Et animo cavillandi & injuriandi sit à recusante opposita.** 75
- Quod in dubio non praesumitur.** 72
- Sed à recusato debet probari.** 73
- Apparet autem injuriandi animus vel ex verbis per se injuriosis, vel ex recusatione delati Juramenti calumnia** 68
- Parum caute agit recusans qui non domi perpenfa suspicionis causa temere Judicem recusat.** 64. seq.
- Non infrequens est sub obtentu recusationis partes adversus Judices injuriosis insurgere verbis, & suis amplius affectibus quam necessitati tribuere.** 66. seq.
- Qui suo Jure utitur, nemini facit injuriam, licet etiam sine justa causa fiat, modo calumnia absit.** 70
- In ijs quae se indifferenter habent, potior est innocentia quam injuria praesumptio.** 74
- Ubi injuriosa est recusatio, ibi datur contra recusantem injuriarum actio, ut penitentia ductus ab allegatione resilierit.** 75. seq.
- Nemo sola nocens esse desinit penitentia, postquam alium laesit.** 77
- Cessante animo injuriandi, mandatum b. c. decernitur à Superiore contra recusatum, ad arrestum, & incarcerationem recusantis temere procedentis.** 78
- Primus Effectus ratione Superioris qui recusato succedit, est, quod ejus funderetur Jurisdictio ratione articuli suspicionis & aliquando etiam ratione litis principalis.** 79
- Appellatio, justa appellationis causa existente, Judicis à quo jurisdictionem plane tollit.** 80. seq.
- Secundus effectus ratione Superioris est, quod temere recusantem in expensas condemnare possit.** 82
- Tertius Effectus est. Quod Superior justa deprehensa recusationis causa, pena Statuta definita afficere possit**

<i>fit illos, qui jussi sub pena suspice mota judicio excessu, tamen cognitione defuncti sunt.</i>	83	<i>Pinguis est remedium Juramenti perhorrescentia ipsa suspecti judicis exceptione.</i>	93
Affine Remedium exceptioni suspecti judicis est Juramentum perhorrescentiæ	84	<i>Omnia remedia, quibus judex recusatur, quaque recensentur.</i>	95
<i>Quid illud sit describitur.</i>	85	<i>habent quandam affinitatem cum exceptione suspecti Judicis.</i>	94
<i>De illo agitur remissive.</i>	86	<i>Cur de illis hac actum non aequie Disputatione, ac de affini Perhorrescentia Juramenti remedio, exponitur.</i>	96
<i>In quonam conveniat cum exceptione. Suspecti traditur.</i>	87 seq.		
<i>In quonam vero differat exponitur.</i>	89 seq.	<i>Epilogus.</i>	97

Cum parum sit jura nosse, illorum si ignoraveris *Effectum & Operationem*, hæc enim omnium primò attendenda est, L. 104. ff. de V. O. Tuschius Pr. Concl. Tom. 3. Concl. 48. L. t. E. Barbola in loc. Com. L. 5. §. 4. ax. 10. congruo jam loco, visis proxime præcedaneo capite *Causis recusandi judicem suspectum*, jam ad iustros recusationis effectus progredi videor. Hos vero considerare animus est (1) ratione *recusantium* (2) ratione *recusati* & (3) ratione *in recusati locum succedentis judicis*.

Quoad **RECUSANTES** *Primus Effectus* in eo consistere noscitur, quod hi intra triduum eligere debeant *arbitros*, coram quibus de *Jure Civili* ipsa *Principalis*, de *Jure vero Canonico*, suspicionis tantum causa ventilanda ac examinanda est. Vid. L. 16. §. fin. C. de jud. ibique Sichard. Brun. & Ddres communiter C. 39. X. de Off. Jud. deleg. Mey. P. 1. Dec. 193. n. 4. Gail. 1. O. 33. n. 3. Zigler. ad Lancell. L. 3. T. 1. verb. *altero litigatorum petente*. Non autem solus recusans eligendi arbitros facultatem habet. Sed junctim etiam ejus *adversarius* c. 2. X. de Appell. in 6. hisque justo diutius electionem Arbitrorum differantibus ac prorogantibus, *Judex* certum statuere terminum potest, certum eligendi arbitrum, ne sub obtentu suspicionis principalis causæ cognitio plus debito proleleatur, c. 39. X. de Offic. & pot. Jud. deleg. aut inter se de certo arbitro eligendo convenire non valentibus partibus, imperare *Judex* potest, ut tertium concorditer advocent, quocum ambo vel aliter eorum suspicionis negotium terminare procurent, *Judice* alioquin ex tunc in principali negotio processuro d. c. 2. X. de Appell. in 6. Arbitris vero electis arbitrium suscipere noscentibus, *Judex* partes suas interponere, in vi-

invitosque, justa excusationis causa deficiente, *arg. c. 5. & 21. §. pen.* 10
& fin. X. de Off. ac Pot. Jud. deleg. cogere potest ad subeundum arbitrium,
 cum arbitri sint *necessarii & juris arg. L. 6. C. de Advoc. divers. Judic.*
vid. Specul. de Recusat. §. qualiter n. 4. & Brunn. ad L. f. C. de Judic. Ex-
pensis tamen ipsis ab eligentibus præstandis. arg. c. 45. C. XII. q. 2. in f. 11

Verum cum hodie non *Arbitri*, sed Superior proxime *judex de*
Suspicionis causa cognoscat, testantibus Strykio in Diff. de Susp. c. 6. 12
n. 40. Brunnem. in Proc. Civ. c. 7. n. 18. in f. & ad L. fin. C. de Judic. in f. Hil-
ligerio in Donellum. L. 1. c. 25. Lit. N. Knichen. de Sax. non prov. jur. c.
2. n. 14. Gudelino de jure Noviss. L. 4. c. 2. in f. Mevio. P. 2. Dec. 337. n. 4.
& Carpzovio in Process. Tit. 3. a. 4 §. 5. n. 82. & 89. Effectus primus rati-
one Arbitrorum eligendorum hinc aliquid utilitatis habet.

Secundus Effectus ratione recusantium est, quod ex tempore recusa- 13
ti judicis, cognitio suspicionis devolvatur ad Superiorem, causaque
recusationis justa deprehensa, nec principalis litis examen revolvatur 14
ad recusatum, sed ita juste declinetur suspectum ejus judicium c. 4.
& 61. X. de Appell. Hic siquidem finis est allegatz recusationis, ut sus-
pecti decisionem evitare possit recusans, & absque omni periculo 15
non obtinendi juris, quod sibi debetur, coram non suspecto causam
agere suam intrepide possit. Wesenb. ad L. 16. C. de Judic. n. 29.

Ratione RECUSANTIUM Tertius Recusationis est effectus, quod
judice recusato recusationem admittere nolente, appellationi locus 16
sit, veluti ab alio quovis gravamine c. 1. 2. de Appell. in 6. aut non ad-
missa alia quavis exceptione C. 63. X. de Appellat. Wesenb. ad L. 16. C.
de Judic. n. 30. ibique alleg. Hostiensis & Speculator, jungatur Ummius
in Process. jud. Disp. 1. th. fin. n. 60. in f.

An vero non admisisse sed rejecisse tacite potius videatur 17
 judex recusatus exceptionem *suspecti*, tanquam illegitima-
 mam, si illa non attenditur, ad ulteriora progrediatur in
 Processu, non inutilis, nec impertinentis est quaestio? Quod pri-
 ma fronte affirmandum videtur, ex famosissima Jctorum Regula: 18
Processus Judicis ad ulteriora, est exceptionis opposita tacita rejectio. Vid.
L. 8. §. 2. ff. de N. G. & L. 7. §. 1. ff. de Compens. Dn. Mev. P. 2. Dec. 293. n. 1.
& Consil. 14. n. 2. Hartmann. T. 1. O. 10. & Jason. ad L. 45. ff. si quis in jus voc.
 Contraria tamen sententia veritati magis consona est, eo, quod ta-
 cita rejectio inibi locum habere non possit, ubi judex ne expressè 19
 quidem oppositam exceptionem rejicere potest; Et supra tradita 20

- regula in illis exceptionibus procedit, de quibus *judex ipse ignoscere potest*, quod in hoc recusati *Judicis* exceptione fallit. *c. 41. & 61. X. De*
- 21 *Appellat.* Caveat vero sibi recusans, ne post recusatorem coram recusato litigare pergat: Hoc enim casu tacite renunciassse censetur recusationi, expectaturus recusati *judicis* sententiam. Maranta *de Appell. P. 6. n. 75.* Wesenb. *d. l. n. fin.* Abbas. *in c. 20. X. de Sent. & re*
- 22 *Jud in nor. 3.* quæ utique valida erit, si recusans citatus post recusationem compareat, quem temeraria & illegitima *judicis* recusati, omni ejusdem jurisdictione per legitime oppositam recusationem suspensa, citatio actare poterat minime: Sux enim culpæ imputabit, qui, cum citra metum pœnæ contumaciæ, quæ hic nulla est, tuto emanere poterat, tamen incaute comparuit, & à *judice*, cui ignotum non est absentem justam habere exceptionem, ea tamen non attendita, ad ulteriora temere procedente, majoris securitatis ergo saltem non appellavit Hartman. *T. 1. O. 10. Vid. omnino Mev. P. 8. Dec. 289.*
- 23 *num. 1.* Nulliter vero *judex* procedit, qui citatum absentem per literas exceptionem suspecti *judicis* opponentem, qua contumacem denuo citat, cum à contumacia fatua & bestialis, vid. *Mev. P. 2. Dec. 327. n. 6. Carpz L. 3. T. 3. R. 26. n. 11.* nedum recusatio *Judicis* citantis, ut legitima causa, excusat. Quod si tamen ignarus illam à *judice* recusato temere rejectam esse, secunda citatus vice per Procuratorem se stiterit, antea in scriptis factam recusationem repetiturus, ne utique recusationi *judicis* suspecti in scriptis antea factæ, hac mediata sua comparitione renunciassse censetur, præprimis si desuper protestetur.
- 24 Sed missis effectibus introductæ in *judicium suspecti judicis* exceptionis, ratione recusantium ad illos pedem promoveo effectus, quos operatur allegatæ legitimæ suspicionis causa incuitu *Judicis* ut suspecti recusati. Hos inter vero primus est, quod recusatus ex tempore oblato libelli recusatorii neque jure *Civili*, neque *Canonico*, de iplo suspicionis articulo cognoscere *judicare*que valeat. *L. 16. C. de Judic. C. 10. X. de Foro Compet. c. 39. X. de Offic. ac pot. Judic. deleg. c. 41. & 61. X. de Appellat.* Cum enim coram arbitris electis (hodieque coram Superiore) & non coram recusato *judice* facienda sit allegatæ causæ probatio, per dictos textus, utique & illorum etiam duntaxat est, de legitimitate causarum cognoscere, cum probandi necessitas facilius cognitionis negotium: Neque admittit recusantium favor, naturali defensionis ratione nixus, ut quem suspectum habemus ratione prin-

principalis negotii, hic in suspicionis articulo citra suspicionis me-
 tum & læsionis periculum judicaturus præsumatur. Ponas enim
 Titium judici opposuisse, ipsum sordibus corruptum aut juxta Carl.
 du Fresne in glossa verb. *Judex, redemptum esse*, num tibi persuade- 33
 bis, ipsum hoc sua facturum esse sententia, seque ob hanc causam
 esse à judicio non sine dedecore suo remoturum, aut credes facilius,
 sui honoris & existimationis tuendi causa, ipsum rejecturum esse
 hanc recusationem Titii, ut insufficienter, aut minimè probatam?
 Imo cum hæc recusationis causa oneret famam Judicis, Feltman de
Juram. Perborresc. c. 3. n. 2. inimicum ille in te affectum inde concepif- 34
 se, animumque tibi nocendi sumfisse præsumitur. Hartm. 1. O. 13.
 Conf. Mev. P. 2. Dec. 31. Gail. 1. O. 34. n. 6. Wurmsér. *Pract. Obs. 5. Tit. 1.*
 Unde cum exceptio *suspicionis* judicis afficiat personam reddatque in- 35
 habilem, non magis super allegata suspicionis causa sine suspitione
 cognoscet, quam super ipsa principali lite, utrobique eadem suspicio-
 nis causa apparente Gail. *d. l.* Hartm. 1. O. 13. Wesenbec. *ad L. 16. C. de*
Judic. n. 31. & Lanfranc. *Pract. Ind. c. 3. n. fin.* Neque dictis obstat, 36
 quod tamen Iudex per oppositam incompetentiz exceptionem re-
 cusatus, super ipsa incompetentia cognoscere & judicare possit, L. 2.
 §. 6. ff. *de Judic. ibique* Brunnem. Mev. P. 2. Dec. 31. n. 4. Gail. 1. *Obs. 34.*
 n. 4. Zanger. P. 2. c. 1. n. 447. Ergo idem quoque licere videatur ju-
 dici, opposita *suspicionis* exceptione recusato. Respondendum enim
 est: Committi hic fallaciam consequentiz: Non enim afficit incom- 38
 petentia exceptio judicis personam ejusque gravat existimationem, ut
 exceptio *suspecti*, quæ, cum judici aliquid inesse dicat, cur injustam 39
 recusans ejus metuat aut suspicetur sententiam, ceu cum discrimine
 alienæ existimationis conjuncta, non potest non in judice bilem ac
 indignationem movere. L. 11. pr. ff. *de Recept.* Iustamque recusanti præ-
 bere causam à cognitione objectæ recusationis causæ recusatum, ob
 præsumptum nocendi affectum, arcendi. Vid. Brunn. *ad L. 2. §. 6. A. de*
Judic. n. 17. Mev. P. 2. *Def. 31. n. 5.* & Gail. 1. *Obs. 34. n. 6. in f.*

Illud tamen facile largior, sicuti per hæcenus dicta, ubi causa su- 40
 spicionis examen, cognitionem, ac judicem requirit, non convenit
 recusato de illa judicare, ita ubi *notoria* ac *evidens allegationis falsitas*,
 non attenda recusatione, judicem recusatum sine nullitatis vitio
 progredi posse Franch. in C. *Cum speciali X de Appell. n. 1.* Mev. P. 2. *Dec.*
31. n. 3. ibique all. cum malitiis hominum non sit indulgendum, L. 38. 41

- 42 §. 1. ff. de R.V. L. 2. ff. Solut. Matrim. Gail. 1. O. 31. n. Barbosa, Loc. Com. L. XI. c. 7. ax. 7. neque conveniat æquitati, ex notorie frivola sua exceptione temerarium recusantem, commodum differendæ litis principalis, cum insigni temporis dispendio & colligatoris incommodo, reportare, arg. c. 12. X. de Dol. Wurmser. T. 1. O. 5. Hartm. T. 1. O. 13.
- 43 *Secundus Effectus* introductæ in Judicium recusationis, intuitu *judicis recusati*, priori proximus est, scilicet, quod omnem ejus jurisdictionem quoad principalem litem suspendat, c. 25. & 39. X. de Off. ac Pot. del. C. 41. & 61. X. de Appell. idque ad instar appellationis, quacum in
- 44 hac potissimum convenire judicis suspecti recusationem supra jam
- 45 expositum est, scilicet, quod utraque pendente nil sit innovandum Mev. P. 2. Dec. 31. n. 1. Lancell. de Attent. P. 2. C. 6. n. 8. ibique allegati. Sicuti ergo interposita appellatio non planè tollit prioris judicis Jurisdictionem, sed suspendit tantum tamdiu, donec per Judicis, ad quem provocatum est, sententiam evincatur, sitne reformanda, an vero confirmanda judicis à quo sententia Mev. P. 1. Dec. 151. n. 2. P. 2. Dec. 39. n. 7. & D. 181. n. 1. nec non P. 8. Dec. 287. n. 1. quo posteriori casu remitti solet causa ad Judicem à quo, Brunnem. in Proc. Civ. c. 28. n. 105. Mev. P. 3. Dec. 150. Ita recusatio indem quidem ligat recusato Judicis manus, ne ad ulteriora progredi possit, Lancellott. de Attent. v. 2. c. 6. n. 8. ibique all. Non tamen penitus adimit recusato, sed suspendit tamen ejus Jurisdictionem tamdiu, donec apud Superiorem allegata suspicionis causa legitime fuerit probata, deficiente enim recusante in suspicionis probatione, examen causæ principalis remittitur ad recusatum, c. 25. X. de Off. deleg. in f. hicque sua interim quiescente iterum
- 46 Jurisdictione utitur c. 41. & 61. X. de Appell. Vid. Mev. P. 2. Dec. 31. n. 1. Wesenb. ad L. 16. C. de judic. n. 31. Hartm. 1. Obs. 10. n. 1. & Umm. in Proc. Ind. Disp. 1. n. 61.
- 47 Ex hoc Effectu oritur *Tertius* ratione recusati judicis, scilicet,
- 48 quod sententia post recusationem à recusato lata, sit invalida, omneque factum judicis habeatur pro attentato, vid. Mev. P. 2. Dec. 31. n. 6. Vantius de Nullit. p. m. 250. n. 120. Gail. 1. O. 36. n. 9. pr. Lancellott. de Attent. L. 2. c. 6. aliique. Pro attentato enim habetur omne illud, quod judex suspensa sua jurisdictione in præjudicium litis facit. Mev. P. 4. Dec. 210. n. 1. Lancell. de Attent. P. 2. c. 4. Declar. 1. n. 1. omneque gravamen in illo facto quod ad Superioris judicis cognitionem pertinet, attentatum rectè dicitur, docente Mevio, P. 5. Dec. 225. n. 4. & Lancell. d. Tr. c. 12. in Prefat. n. 7. seq.

An vero sententia post recusationem *suspecti iudicis à recusato lata*, sit ipso jure nulla, inter Doctores non convenit? Lancell. *d. Tr. P. 2. c. 6. n. 1. seqq.* quinque recenset diversas Doctorum circa hanc quæstionem Opiniones, quas, ne actum agere videar, exscribere non vacat; Has inter vero, hæc duæ potissimum in controversiam veniunt. An ipso jure nulla, An vero *appellatione* opus sit; Posterius affirmant Zasius *ad L. 16. C. de Jud. n. 28.* Innocent. *ad C. 61. X. de Appell. & Speculat.* qui asserit se non accepisse processum propterea nullum fuisse, quod iudex recusatus i præta recusatione ad ulteriora processerit. *Priorem* vero sententiam, non duntaxat ut communiorem, *vid. bi omnino* Lancell. *d. Tr. & loca cum Vantio de Nullis. p. m. 250. ibique plena manu alleg.* sed & veriorum tuentur Mev. *P. 2. Dec. 131. & Consil. 42. n. 18.* Vant. *d. l. Rosb. de Proc. T. 4. n. 66.* Gail. *p. Q. 33. n. 13.* Mynsing. *2. Obs. 52.* Lancell. *d. Tr. n. 4. seq. & Wesenb. ad L. 16. C. de Judic. n. 31. ibique alleg.* ob hanc rationem quod per interpositam recusationem recusati iudicis jurisdictio sit suspensa, quæ sine, cum fundamentum sit fundamentorum iudicii, docente Muscarpello, *gloss. Competentes n. 6 & Umm. in Proc. Jud. Diss. 1. tb. f. n. 60.* processus valorem habere nequit. Umm. *d. l.* Et hoc variis modis ampliat Lancell. *d. l.* ad quem brevitatis studio B. L. remitto.

Illud interim addo: Omnis futuræ disputationis evitandæ causa, utili recusantem hac cautela sibi consulere posse, ut ab omni actu iudicis recusati post recusationem appellet, hoc siquidem efficiet pacto, ipsum nec consensisse in recusatum videri omnemque istiusmodi actum à viribus suis suspendi. Vid. Zasius *ad L. 16. C. de Judic. n. 28. in f.* Neque ambigo sententiam post legitimam recusationem, latam à recusato, modo justa fuerit, approbari posse à Superiore, sicuti de Comuni testatur Lancell. *d. Tr. P. 2. c. 6. n. 65.* cum plena manu inibi adductis.

Addo *Quartum effectum* recusationis *ratione iudicis recusati*, scilicet, quod injuriosa deprehensa recusationis causa, actione injuriarum, pœnali læsam suam existimationem tueri possit temere recusatus contra calumniosum & temerarium recusantem. Præmitto autem hic (1) non omnem recusationis causam, *quæ in se nil injuria habet* v. g. si ob præsentam affinitatem vel cognationem iudicem recuset colligantium, alter, huic actioni locum facere, etiamsi frustratorie & temerarie deprehendatur, licet parum caute agat recusans, temere ad illam advocans, sciturus, cum iudices male habere soleat, si illi suspicionis vitium

- objiciatur, ab offenso iudice, temeritate suspicionis apparente, causaque ad temere recusatum transmissa, difficillime favore sperari, vid. Umm. *in Proc. Judic. Diss. 1. 1b. ult. n. 59.* Sed illam duntaxat causam, quæ per se recusati famam & existimationem iugillat. v. g. si criminis repetundarum aut corruptionis arguatur, corruptione non nisi animo differendi litrem principalem frivole opposita. Umm. *d. l. (2) Licet teste Mev. P. 1. Dec. 1. n. 13.* non infrequens sit, sub obtentu recusationis partes adversus Iudices injuriis insurgere, suisque amplius affectibus, quam necessitati, tribuere. non tamen protinus concedendam esse injuriarum actionem recusato, etiam ex famam ipsius onerante causa, illa deinde non probata, contra recusantem, nisi vel ex verbis injuriosis, arg. *L. 5. C. de Injuriis*, vel ex delati recusanti juramenti calumniz recusatione, Mev. *P. 1. Dec. 51. n. 8.* de animo injuriandi liquido constitit: Sicut enim, qui suo jure, nedum & publico utitur, nemini facit injuriam *L. 13. §. 1. ff. de Injur.* licet etiam sine justa fiat causa, modo cavillatio & Calumnia absit. Mev. *d. l. n. 3.* Faber. *ad C. L. 3. T. 1 Def. 34. n. 1.* ita in dubio *defensionis causa* potius, quam *injuriandi mente*, quam liquido probare debet allegans injuriam *L. 51. pr. ff. Pro Socio L. 6. C. de dolo mal. c. f. x. de Pras. L. 21. §. 23. ff. de Prob. Dn. Hopp. ad pr. l. de Injur. & Schneidew. ad §. ult. n. 3. eod.* facta censetur hæc recusatio. Gail. 2. *O. 166. n. 6.* in iis, quæ indifferenter se habent, præsumptione *innocentia*, præsumptione *injuria* potiori. Mev. *P. 1. Dec. 51. n. 7.* Unde (3) Hunc tertium effectum eo duntaxat casu locum habere autumo, quo frivolum suspicionis causam non absque iudicis injuriosa inculpatione allegavit illo animo, ut iudici recusato ægre & iudicato moram faciat. tunc enim utique vindicta patebit legalis iudici recusato per carceres, arresta & multam, Mev. *P. 1. Dec. 155. n. 13.* Gail. 1. *O. 39.* Faber. *ad C. L. 3. T. 1. Def. 34.* Etiam si pœnitentia ductus ab allegatione resilierit recusans, nemine sola pœnitentia nocentem esse desinente, postquam alium jam læsit. *L. 65. ff. de furt.* Faber. *d. l. n. f. 78.* Cessante vero animo injuriandi, si iudex ad arrestum vel incarcerationem temere processerit, mandata S. C. recte à Superiore decernuntur Mev. *P. 1. Dec. 51. n. fin. ibique allegati.*
- 79 Ad Effectus Recusationis pergo, quos hæc producit intuitu Superioris, in recusati locum hodie succedentis.
- Quorum Primus hic est: Quod recusatione legitime facta, non duntaxat jurisdictio ejus fundetur, ratione *articuli Suspicionis*, verum etiam

etiam ratione *litis Principalis*, causa recusationis justa & non frustratoria deprehensa. Sicuti enim appellatio causæ cognitionem devolvit 80 ad Superiorem, justaque appellationis causa deprehensa, plane tollit inferioris judicis jurisdictionem, *Mev. P. 3. Dec. 150.* Ita & recusatio dicto 81 modo Judici superiori facultatem causam cognoscendi tribuit, qui ceteroquin primo aditus loco recusari poterat *exceptione prima instantia. R. L. de A. 1654. §. 168. Conf. C. 25, X. de Off. Jud. deleg. & C. 61. X. de Appell.*

Secundus effectus ratione *Superioris* recusato succedentis est, quod, 82 temeraria recusationis causa deprehensa, ad instar temere appellantis, in expensas condemnare reculantem possit Superior.

Tertius effectus est, quod Superior, causa recusationis non frivole 83 objecta deprehensa, punire possit recusatum. si statuto locali sub pœna jubeatur suo pte motu exesse judicio, expressa in statuto causa suspitionis existente, de qua videri possunt dicta *c. preced. n.*

Ceterum cum sæpissime Judex ex non levibus indiciis *suspectus* 84 videatur, justæ vero & sufficientes recusaturæ deficiant probationes, vel etiam eosdem allegare non audeat, ne tamen periculo etiam in justissima succumbendi causa subjiciatur, utile ipsi omnino est præsidium justitiæ, in salutari remedio recusationi suspecti judicis, *Juramentum* 85 *innuo Perhorrescentia*, oppido affini quærere, petereque se admitti, ut juret coram judice Superiori, se non credere, se justitiam coram hoc Judice impetraturum esse, ideoque se perhorresceret coram ipso litigare; De quo *Juramento Perhorrescentia* existat integer Tractatus Dn. 86 Feltn. & B. Lauterb. Disput. Vid. Exc. Dn. Stryk. in *Us. Mod. ad Tit. ff. de Judic. §. 14. & in I. ad P. F. c. 9. n. 15. junctis Mev. P. 6. Dec. 71. Mynf. Cent. 3. O. 58. & Rosent. de Feud. C. 12. Concl. 4. n. 64.* Convenit autem hoc *Jura-* 87 *mentum*, quod totam causam statim ad Superiorem devolvit, Stryk. *all. locis*, cum exceptione suspecti Judicis in hisce: (1) Quod utroque remedio consulatur illi, qui judicem habet *suspectum*, ne coram illo litigare cogatur cum periculo iniquæ sententiæ, sed ut illum possit recusare. (2) Quod utrumque remedium ex *suspitione* procedat: Differt ta- 88 men in illo: (1) Quod *Juramentum Perhorrescentia* se in solo horrore fun- 89 det jurato asserto, etiam nulla allegata suspitionis causa, multo minus probata; Secus ac statuit Exc. *Mev. P. 6. Dec. 71.* ad cujus argumenta jam respondit Feltn. *d. l. C. 4. n. 29.* Exceptio vero suspecti judicis 90 prærequirit specificam suspitionis causæ allegationem, allegatæque probationem Stryk. *cum all. Dabus d. l. §. 16. & seq.* (2) Quod per *juramen-* 91

tum Perhorrescentia totius statim *Principalis causa* cognitio ad Superiorem devolvatur, non examinato ante timoris & horroris fundamento,
 92 *per antedicta*: In exceptione vero suspecti Judicis *solius articuli suspicionis*
 93 cognitio, ejusque legitimum examen statim ad Superiorem devolvatur,
 94 ut hinc pinguius sit remedium juramentum *Perhorrescentiz* ipsa
 suspecti Judicis exceptione, de quo, ne actum agere videar, plura scribere
 95 superfedeo; Illud *Coronidis* loco notans: Utut omnia illa juris
 remedia, quibus Judicem recusare fas est, quandam cum *exceptione suspecti*
 96 *Judicis* habeant affinitatem, ut *Exceptio Incompetentia, Preventio, Prima Instantia, Inhabilitatis, Legis Vnicæ C. Quando Imper. inter pupill. &c.*
 97 me tamen hæc hic tangere noluisse, quia non, ut *Juramentum Perhorrescentia*, ex eodem principio, cum exceptione suspecti Judicis, pura ex
 suspitione, procedunt, sed aliud agnoscunt fundamentum, cui innititur
 98 Judicem recusaturus; Hinc, ne hic labor *Justæ Disputationis* Inauguralis mensuram, quam tamen, ne vim *themat* inferrem, striete juxta
 99 *Amplissimæ Fætatis* statuta per omnia, *Speçtabili DN. DECANO* benevole dispensante, observare non licuit, nimium transcendat, vela
 contraho, nuncupatis in antecessum. *SANCTISSIMO NVMINI* devotissimis, pro *Clementissime præstito* mihi in decurrendo hoc studio, adjutorio, gratiis, cui & in posterum omnia mea conamina,
 submissamente commendo.

F I N I S.

PROGRAM.

PROGRAMMA

609

^{quo}
SVO., TOTIVSQUE JVRIDICI COLLEGI NOMINE

^{AD}
DISSETATIONEM INAUGURALEM

VIRI PRÆNOBILIS atque DOCTISSIMI —

DN. BENEDICTI PETRI

Winflers / Lubec.

JURIS UTRIVSQUE CANDIDATI DIGNISSIMI

^{De}
INHIBITIONIBVS JVDICIALIBVS

^{In}
CAVSIS APPELLATIONVM

^{Ben}

**Ober-gerichtlichen Verboths
in Appellations-Sachen**

PRO CONSEQUENDIS SVMMIS IN VTROQUE JVRE

Honoribus & Privilegiis Die Nov. 19. An. MDCXCVI.

IN AUDITORIO MAJORI

Horis ante & pomeridianis

MAGNIFICUM DN. RECTOREM, Nobilissimum atque

amplissimum senatum, omnesque omnium ordinum cives

academicos ac litterarum fautores observantes

ac officiose invitat.

JOHANNES Klein/

J. U. D. Et pandectarum in Alma Patria Ducalis Profess. Public.

Consistorii Mecklenb. h. t. Director, hodieque Fctis

Juridicæ Decanus.

Inpensis JOH. MICHAEL RUDIGERI. ANNO 1705.

Hh hh

INJVRIARVM inde sæpius subnasci occasionem, unde JUSTITIÆ PRÆSIDIVM juxta optimam providi Legislatoris intentionem cunctis obvenire oportebat civibus, inter sexcenta alia malitiæ humanæ argumenta, frequentissimæ De ABVSU APPELLATIONIS, remedi ceteroquin saluberrimi, in Foro affatim testantur querelæ, ut hinc, quod de Excommunicationis exceptione jam olim in Concilio Lugdun: Innocentius, ejus nominis Romanæ Curie Præsul IV. dixisse legere est in *c. 1. X. D. Except. in 6.* non sine veritatis suffragio idem jure dici optimo possit de hac ad corrigendam iniquitatem adinventâ salutari Querela, scilicet: Succrescente hominum malitia in NOKAM tendere, quod provisum est ad REMEDIUM. Quem enim fugit, Appellationem optima Legislatorum providentia in illorum unice introductam esse favorem, qui iniquam judicis, posthabita Legum observantia ac neglecto sanctissimæ justitiæ cultu, effrenæ affectuum libidini plus justo, lenocinantis, gravati sententiâ, justiore ejus emendationem à Superiore, ad quem provocarunt, & sperare & obtinere possunt: At vero quotidiana experientia, optima omnium rerum Magistra innumeris comprobât exemplis, saluberrimo hocce Appellationis; remedio pessime sæpius in foro illos quoque ad calumniam abipit, qui secundum Legum præscripta justissima, actis juriq; conformi judicis condemnati sententiâ, frivole appellacionis disugio, res, quas injuste hactenus detinuerunt, cumque illis impia possessionis commoda & emolumenta, veris restituere dominis injustus adhuc detrectant, sicque non GRAVATI, sed GRAVATVRI adhuc iniquitatis Asylum impio hiatu advolant, non alio consilio, quam, ut adversario magnis sumptibus diu multumque vexato ac defaigato, litæque præprimis in Camera Imperiali in infinitum protracta, eo tandem appellatus redigatur inopiz, ut molestiarum litis perçusus, vel plane deserere causam, vel saltem cum gravissi no suo damno concordiam quærere cogatur, oppido sibi gratulans, quod post tanti temporis ac impensarum, nonnunquam etiam sanitatis jacturam, fructu prioris justissimæ sententiæ non plane omni exciderit, sed partem ejus adhuc consequi detur, quod à temere appellante totum jure ipsi debebatur optimo, vid. *Gail. 1 Obs. 125. n. 3. Carpz. P. 3. Dec. 240. n. 18. & 19. Hugo de Abusu Appell. Schwanem. in Proc. Cam. L. 2. c. 10. n. 6.* Quam insignem frivole appel-

appellantium petulantiam pio damnantes affectu cordatiores Jetti, plus simplici vice conquesti sunt, eludi optimam hoc pacto Legislatorum in introducendo Appellationis auxilio intentionem, evenireque, ut, cum Appellatio GRAVATORVM REFUGIVM, CORRECTIO INIQUITATIS, INNOCENTIÆ PRÆSIDIVM c. 61. X. de Appell. & verum ANTIDOTVM adversus injusti pronunciati VENVNUM juxta Baldi in L. 1. C. Si de moment. possess. Caravitzæ. Ricu 256. n. 21, & Lancell. in Tr. De Attent. c. 12. P. 2. in Praef. n. 91, effata, gravato esse deberet, fiat potius ANTIDOTO à frivole provocantibus in VENVNUM verso, CAVILLANTIVM SVFFVGVIM, INIQUITATIS ACINJVSTITIÆ DEFENSIO, tutissimumque MALITIÆ PRÆSIDIVM Vid. Mev. P. 2, Dec. 153. n. 2. Stryk. in Diff. De Illic. Appell. c. 1. §. 3. Carpz. d. l. ibique allegatus Gerhardus, exultante appellatore, impetratis processibus, mœrente vero misero appellato, obtenta tandem causa & victoria. Vid. Ferrar. Montan. in Progymnas. Lib. 1. c. 2, & Schvvanem, l. n. 2. Ne vero hic temerarius frivole appellantium pruritus, ipsum verum tandem proficuumque Generi Humano penitus tolleret & è judicii eliminaret Usum, non unis obviam itum est remediis temere, Appellantium malitiæ. Præterquam enim quod Jure Civili Justinianeæ modo infamix per L. 19. C. De Appell. modo poenæ pecuniariæ metu, L. 6. §. 4. C. Jud. & L. 1. C. Quor. appell. non recip. à temeritate appellationis hi arceantur, qui non ex necessitate, sed ex petulantia ad retardandam latæ sententiæ executionem appellasse deprehenduntur, quo adversarium ad incitas & desertionem causæ, vel improbam saltem cogant transactionem, occupatis diutius bonis fruituri, Vid. Marant. in Specul. Tit. De Appell. r. 6. n. 346. Montan, d. l. Tit. 2. c. 2. Jure Cameræli quoque frivole appellantes non solum in expensas, sed pro qualitate, causæ & litigantium, nec non temerariæ appellationis, etiam in certam pecuniæ summam, una cum Advocatis suis condemnantur, Vid. Orid. C. P. 2. Tit. 25. §. 2. Et quanquam antiquitus reprimendæ frivole appellantium libidini sufficere visa fuerit, 20. marcarum argenti poena, per Recess. Deputar. de Anno 1600. §. Ulud ob vobis 17. hac tamen à multis flocci pensâ, in 10. marcas auri puri facta est commutatio; per d. Recessum §. 17. Cumque hanc iterum, malitia litigantium quotidie crescente, susque deque haberent, temerarii appellatores, constitutum tandem est in Novissimo Im-

perii Recessu de Anno 1654. §. Und nachdem 120. ut pro qualitate
causæ & appellantium libidine ad 20. marcas auri puri Fisco infe-
rendas, nec non pœnam corporis inflictivam, coercitio temere
appellantium extendi possit, graviori adhuc pœna Causarum patro-
nos mansura. *V. id. R. J. verbis*: vornemlich aber auch der frevelmüthigen
Advocatus causæ mit gebührender Straffe nach gestalt des Verbrechenß
und Muthwillens / und zwar mehr als die der Rechten etwann unerfah-
ne Partheyen / welche offtermals die Sache nicht verstehen / angesehen wer-
den. Vid. Schwanem. in *Proc. Cam. L. 2. c. 1. n. 3.* Blum. in *Proc. Cam.*
Tit. 44 n. 8. & 10. Roding. in *Pand. Cam. & Brunnem. ad L. 6. C. de Appell.*
n. 19. Neque desunt optimæ aliorum principum Constitutiones
quibus præter recensitas Imperii Ordinationes, in suis quoque
territoriis temere appellantium impiis ausibus obicem ponere lau-
dabili omnino opera studiose allaborarunt; Quas inter clarent,
profecto, funestissima proh dolor! ante annum morte, cum ingenti
omnium Bonorum luctu abrepti Optimi Principis Mecklenburgici,
gloriosissimæ memoriz GYSTAVI ADOLPHI duo Rescripta,
ardorem, tanto Principe dignum, promovendæ justitiz abunde
comprobantia, quorum altero de 24. *Octobris Anno 1654.* injungitur
Appellanti, præstitis cum *Advocato* suo in persona *Appellationis jura-*
mento, idoneaque cautione, de refundendis temerariæ appellationis
impensis, certam in casum succumbentiæ pecuniæ summam vulgò:
Legegeld dictam, nempe 50. florenos à 1000. in judicio, à quo pro-
vocatum est. Deponere, Fisco, loco pœnæ temere litigantis in
illum casum applicandam, quo prior sententia à judice Appellati-
onis confirmabitur, *vid. d. Rescrip. in verbis*: Und denn in denen Appel-
lationibus, welche das Cansley-Gerichte pro frivolis erkennen / ein gewisses
Legegeld / und zwar von 1000. fl. funffzig fl. in unserm Cansley nieder zulegen
schuldig seyn soll so im Fall er succumbiret / unserm Fisco loco pœna temere
litigantis heimfallen solle / ob dadurch denen vielfältigen boshafftigen
Appellationibus gesteuert / und also unsre Christlichliche intention er-
reicht / und der durch das viele unnöthige Appelliren nothleidenden Justiz
geholfen werden könne; Altero vero d. 30. *Januarii Anno 1656.* ratione
Appellantis cavetur, ut remissa quidem cavendi, certamque deponend.
pecuniam in casum succumbentiæ necessitate, præstitoque à *solo*
Principalijuramento Appellationis, de *singulis centum, 5. florenos* judici
à quo in *secunda iterum victus instantia* per viam paratissimæ exe-
cutio-

cutionis jubeatur exsolvere, vique præstiti ejusdem jurisjurandi
 promittere, quod pœnam *Advocato* suo dicitandam, nempe *pro singu-*
lis centum, de quibus lis fuit, *unum florenum*, huic nullatenus refunde-
 re velit; *Vid. d. Rescriptum in Verbis*: Daß die auferlegte *Caution* und
Deponirung gewissen *Lagegeldes* erlassen/ *und* daß der muthwillige *Appel-*
lant dem *Judici* à quo mit 10. fl. von 1000. fl. verfallen sey / und die *Exe-*
cution auch auf diese pœn dirigiret werden soll / *gestalt* wir denn auch / so
 viel das *Juramentum Appellationis* betrifft / gnädig geschehen lassen /
 Daß allein der *Principal* dasselbe abstatte / *der Advocatus* aber / wann er sich
 aufvorhergehende ernstliche Erinnerung / daß er verübge einmal geleisteten
Advocaten *Eydes* / die unterhabende *Sache* für *Recht* / und *Appel-*
label halte / auch seinem *Principali* zu *Abstattung* des *Appellation-*
Eydes gerathen habe / sich gerichtlich erklären wird / mit *wirklicher Lei-*
stung des *Appellation-* *Eydes* verschonet seyn. *Consten* oder / da sein
Principalis vorbesagtermaßen condemniret wird / dem *Judici* à quo in
Straffe 10. fl. von 1000. fl. verfallen seyn / und dem *Juramento* *Appel-*
lationis, welches sein *Principal* leistet / dieses ausdrücklich / daß er dem
Advocato, wegen der *Straffe* / worin dieser vertheilet werden mögte / *kei-*
ne Erstattung thun wolle / einverleibet seyn. *Sicut* autem hisce, simi-
 libusque aliis aliorum *Judiciorum* *salutaribus* *constitutionibus*, ju-
 stam **ABUSU APPELLATIONIS** ponitur *repagulum*, vero ejusdem
USU in *innocentiæ* *tutamen* *gravatis* *semper* *salvo*, ita non *minori*
cura *illis*, qui *vicario* *Dei* *munere* in *administranda* *justitia* *hisce* in
terris *defunguntur*, in *id* *juxta* *annitendum* *est*, ne *justa* & *ex* *neces-*
sitate *interposita* *Appellatio*, *impiis* *ac* *temerariis* *Judicis* à quo *mo-*
tionibus, *aut* *appellati* *etiam* *injustis* *attemptatis*, *vel* *plane* *eluforia*
fiat, *vel* *difficiliosem* *adminimum* *fortiatur* *exitum*, *tempestivis* *sci-*
licet **INHIBITIONIBUS** *novantium* *frivolis* *ausibus* *obviam* *eundo*.
Hoc enim *saluberrimum* **INHIBITIONIS** *remedio*, *jura* *appellanti* *con-*
servantur *sarta* *tecta*, *omni* *exulante* *meru*, *reformata* *ac* *emendata*
priori *sententiâ*, *jure* *suo* *non* *potiundi*, *cunctis* *post* *emanatam* *inbi-*
hibitionem *attemptatis*, *statim* *revocandis*, *per* *R. J. Noviss de An. 16. 4 §.*
Und *wann* 56. **Qua** *de* **IN CAUSIS APPELLATIONUM JUDICIA-**
LI INHIBITIONE, *cum* *Præ-* *Nobilis* *ac* *Doctissimus* *DN. BENE-*
dictus *Petrus* *Winckler* / *Lubecensis*, *Juris* *Utriusque* *Candida-*
tus *Dignissimus*, in *Inaugurali* *sua* *copiosius* *egerit* *Dissertatione*, *non*
vacat *pluribus* *hunc* *articulum*, in *foro* *sua* *se* *fatis* *utilitate* & *necessi-*
tate

tate omnibus commendantem, latius exequi; Ad id potius, quod caput hujus Programmaris est, propius accessurus, & quod ad laudes, honoresque Candidati nostri pertinet, more antiquo, eo, quo par est, studio, prosequuturus Satus HIC est Lubecz, inter alias Imperii Civitates liberas, antiquitatis laude, rerum gestarum gloria & commerciorum flore admodum celebris, ANNO supra millesimum Sexcentisimum septuagesimo primo, decimo septimo Mensis Julii die, Patre, Viro Magnifico, Præ-Nobilissimo ac Consultissimo DN. ANTHONIO WINKLERO, Jcto Consummatissimo, ac Reipublicæ Patriæ Lubecensis hodie Consule, amplissimis in Patriam meritis Clarissimo, Fautore ac Amico nostro æstumatissimo (cui, sicuti de hoc unico, per Paternarum Avitarumque virtutum vestigia ad Paternorum honorum fastigia, rariori exemplo felicissimis passibus contendente filio, optimo gratulamur affectu, ita, ut quam diutissime Patriæ ac Amplissimæ Familiæ Winklerianæ omni cumulatæ felicitate superster, ardentissime apprecamur,) Matre vero ANNA JEREMIASSEN / Fœmina Virtutis & Pietatis ornamentis condecoratissima, adhuc dum per Dei gratiam, & faxit Numenquam diutissime superstite, cujus Pater, nostrique Candidati Avus Maternus fuit, Vir Amplissimus ac Prudentissimus DN. PETRUS JEREMIASSEN / Senatoria dignitate apud Lubecenses olim conspicuus: Avo Paterno gavissus est. Viro Præ-Nobilissimo, Amplissimo ac Consultissimo, DN. BENEDICTO WINKLERO, Jcto & Syndico Lubecensi meritissimo. Hisce generis, virtutum ac meritorum splendore tam claris in lucem editus Parentibus noster Candidatus, sedula illorum cura mature traditus est iis, qui teneram ejus ætatem literis, pariter ac pietate, & virtutum rudimentis domi probe imbuerent, nilque in hoc unico thori Conjugalis, pignore rite formando ab Optimis Parentibus omissum est eorum, quæ ad veram ejusdem educationem momentum habere visa sunt. Horum vero fidelissimorum Præceptorum privatorum, (quos inter grata mente præcipuè laudat DN. SCHUPPIUM & ROBERTUM) opera & industria adjutus, eos in litteris humanioribus fecit progressus, ut jam dignus videretur publicos in Patria audire Præceptores, quorum, præprimis vero Viri Admodum Reverendi atque Doctissimi, DN. D. Abrahami Hinkelmanni, tum temporis Gymnasii Lubecani Rectoris, postea vero apud Hamburgenses Pastoris vigilantissimi, nunc vero ex hac terrena ad melio-

meliorem vitam evocati, inque ejus locum deinde surrogati, Viri
 Præ-Nobilissimi atque Doctissimi Dn. M. Enochii Schwantennii, Pro-
 fessoris olim Poëtiſios in hac Alma celeberrimi, Amici noſtri honora-
 tiſſimi, optima & ubique ſatis laudata ita adolevit inſtitutione, ut tri-
 ennio ſub illorum auſpiciis feliciffimo ſtudiorum ſuorum ſucceſſu ex-
 acto, habitaque de Coronatione Regis Romanorum Joſephi valedi-
 ctoria non abſque Auditorii applauſu Oratione, ad altiora animum
 tuto applicare, ſtudioque Juris excolendo, cui Optimus gnatum Ge-
 nitor, probe ante perpenſa ingenii vi, ac judiciſ capacitate, ſtimulan-
 tiſque genii in hanc æqui bonique artem propenſione, prudenti
 conſilio mancipaverat, non abſq; certiffima Divinæ Benedictionis, pro-
 ſperrimique eventus ſpe, manum admovere quiverit: Elegit vero
 juffu ſuaſuque Honoratiſſimi Parentis, privata per annum adhuc do-
 mi in Ethicis ac Politicis Dn. Stampelii informatione uſus, primam ſibi
 Giieſſenam Academiam, ſummoque in ibi ardore & omni animi con-
 tentione ſcholas Viri Præ-Nobiliffimi, Ampliffimi atque Excellentiffi-
 mi Dn. Bernhaldi Ludovici, Mollenbecii, J. U. D. & Prof. Ord. Ce-
 leberrimi, frequentavit fideliffima privata hujus Viri in Politices. Mo-
 raliſ ac præcipue in primis Juris Juſtiniani rudimentis ponendis,
 multum proficiens, quod grato, me interprete, ore publice agno-
 ſcit. Neque tamen & aliorum Excellentiffimorum Dominorum Pro-
 feſſorum publicas privatasque neglexit prælectiones, ſed ſedulus Au-
 ditor & non ſine inſigni ſtudiorum ſuorum acceſſione, illis ſtudioſe
 vacavit, hoſpicio & convictu uſus Excellentiffimi Profeſſoris, Dn. M.
 Balthaſaris Menzeri fere per annum. Sediffet autem lubens diutius
 ad pedes tantorum Præceptorum, niſi ingraveſcente belli Gallici
 Germaniæ funeſtiſſimi tempeſtate, juffus eſſet avocatoſis Parentum
 Suaviſſimorum Litteris, noſtras, relicta hac Sapientię Sede, ſaluta-
 re Muſas, quorum nutui, uti par erat, obſequentiſſime audiens, meæ,
 in decurrendo Utriuſque Juris ſtadio, præprin. is privatiæ manu ductio-
 ni ſe commiſit, hoſpicio ac convictu meo ſuaviter exceptus. Quan-
 ta vero aſſiduitate, quantoque addiſcendi ardore coaptam alibi ſtudio-
 rum telam apud nos uſerit Præ-Nobilis Candidatus noſter, teſtis equi-
 dem ipſi optimus, ceu, cui intimus innotuit rarior ipſius induſtria,
 eſſe poſſum: Me enim præeunte, omnes Utriuſque juris partes in pri-
 vatis Lectoſis ac exan. inatoſis Collegiis non duntaxat perluftravit,
 ſed bis etiam repetitione Pandectarum privatim inſtituta, eos mihi
 præ-

probavit studiorum suorum progressus, ut suas exstiterim Magnifico Dn. Parenti, ne sine publico Amplissima FCris nostræ calculo approbatorio ipsum abs nobis abire sineret. Quanta vero morum fuerit suavitate, qua Omnium Excellentissimorum DNrum Professorum, ac Bonorum denique Omnium sibi amorem ac benevolam facile conciliavit affectum, id unicum argumento erit omnium maximo, quod per integrum, quo hic commoratus est, fere quadriennium, Concilio nunquam molestus, neque ad Rectorem Academiae Magnificum vel ob minimum excessum, rarissimo hodie in Academiis exemplo, unquam citatus fuerit, sicque, quod absque adulationis reatu veretestari possum, *in omnibus mensuram optimi frugis Civis expleverit.* Hunc ergo morum elegantia ac eruditionis laude conspicuum Virum, cum sub initium mei Decanatus ea, qua est, modestia, mihi nomen prosteretur suum, non dubitavit Amplissima FCris ad rigorosius tentamen benevole admittere, in quo tam prompte, tamque doctè ad eruditissime ex omni jure quæsitarespondit, ut unanimi omnium Excellentissimorum DNrum Assessorum suffragio dignus propediem conferendis, quos modeste ambit, summis in utroque jure Honoribus Doctoralibus judicaretur, proque hiscere consequendis, æque ac illis annexis privilegiis, ipsi ultèrior impertiretur facultas, optimos in Jure profectus, publica Inaugurali Disputatione cunctis probandi. Habebitur autem B. C. solennis Disputationis actus XIX. hujus Mensis die, quem ut Rector Academiae Magnificus, ac Utriusque Reip. Proceres Excellentissimi, omnesque Jurisprudentiæ Fautores ac Cultores, sequestratis aliis gravioribus negotiis, Magnifici ac Honorifica sua præsentia illustrare, hocque honori Magnifici Domini Parentis, ac Favori erga Optimum Filium ac Civem dare velint, summo, quo possam, cultu, studio & affectu rogo atque contendo.

PP. Sub Sigillo Decanatus. 7. Novembr. 1696.

Q.D.B.V.

^{Q. D. B. V.}
DISPUTATIO INAUGURALIS
IVRIDICA

617

DE
INHIBITIONE IVDICIALI
IN
CAVSIS APPELLATIONVM

Vulgo von
Obergerichtlichen **V**erboths
in Appellations-**S**achen.

Q V A M
DEO PROPITIO
EX DECRETO ET AVTHORITATE
MAGNIFICI ICTORUM ORDINIS
IN CELEBERRIMA AD VARNVM ACADEMIA
SVB PRAESIDIO
DN. IOHANNIS **S**lein/

J. U. D. ET PANDECTARUM PROF. PUBL. NEC NON
CONSIST. MECKLB. h. t. DIRECTORIS, HODIEQVE
DECANI SPECTABILIS

DN. PATRONI, PRAECEPTORIS, AC HOSPITIS

AETERNVM DEVENERANDI
P R O L I C E N T I A
SUMMO IN VTROQVE IVRE HONORES AC
PRIVILEGIA CONSEQVENDI

PVBLICAE VENTILATIONI SVBMITTIT
BENEDICTVS PETRVS **W**inckler/ Lubecensis
IN AVDITORIO MAIORI

Horis Ante & Pomeridianis ad Diem 19. Nov. 1696.

G U S T R A V I A E ,
Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1705.
DISP. XIII, li ii I. N. J. C.

I. N. J. C.
P R Æ F A T I O.

SUMMARIÆ.

C ommunem hominum cognationem turbat denegans alteri id, quod idem sibi in simili præstari urget.	1.	Morosi debitores: corrumpentes: judicem varie nocent.	5
Temeraria Appellatio Malitia Debitorum natales suos debet.	2.	Judex justam Appellationem temere rejiciens graviter peccat.	6
Quid Morosi Debitores ea consequantur?	3.	Attentata ante omnia revocanda.	7
Verecunda cogitatio lites execratis.	4.	Comparata hunc in finem Inhibitio.	8
		Qua in foro utilisissima & thematiffima Differtationis est.	9

Quanquam communem hominum cognationem, quam ipsa inter nos natura docente Florentino *Lib. I. Instit. eumque secuto gloriosissima memoria Imperatore Justiniano in L. 3. ff. De J. & J.* constituit, nil turbet magis, quam si spreta humanitatis lege, id quis denegat alteri, quod idem sibi ab altero præstari in simili jure urget optimo; Eo tamen, proh dolor! mortalium processit congenita, & in dies succrescens malitia, cumque alterius injuria locupletandi impius conatus, ut non duntaxat, quod jure alteri debent, turpiter posthabito communis cognationis nexu, ipsi præstare tergiversentur temere, sed & justa ad id religiosi judicis condemnati sententia, temerariæ Appellationis diffugio in multos differre annos summo sibi habeant oblectamento, omnique studio annitantur: Qua impia Creditores suos ludificandi arte, licet quidem non semper solvendi effugiant necessitatem, id tamen morosi hi debitores consequuntur sæpius, ut in optima cum ipsis litigantes causa post multi temporis jacturam, innumeris litigii molestiis, pillularum instar, recte monente Ayrero *P. 1. Process. Judic. c. 2. Obs. 3. n. 4.* devoratis, defatigati, ac fortunis spoliati suis, serius reportent victricis sententiæ triumphum, litium expensis plerumque haud æqualem, indeque victori onerosum magis, quam

quam proficuum, ut hinc hocce litigioso imprimis seculo non abs
 re prudentius sibi, suisque consulere videantur Posteris ac rebus,
 qui verecunda cogitatione, ab ipso Justiniano *in L. 4. §. 1. ff. De Alienat.
 Jud. mut. caus.* approbata, lites execrantes, jus suum indiscussum re-
 linquere, quam per tot litium anfractus cum irreparabili temporis ac
 fortunarum dispendio, non nunquam etiam ipsius sanitatis deliquio
 in judicio persequi malint, prudenter hoc suadentibus Felin. *in c. 2.
 pr. X. De Prescript. & Wesehb. Vol. 1. Consil. 23. n. 39.* Neque tamen hos
 5 intra Impietatis limites notabilis morosi debitoris se continet impro-
 bitas, scilicet ut debiti nexum diffiteatur temere, aut justa victus sen-
 tentia, impiæ appellationis præsidio illicita quærat subterfugia, sed
 & ad illum sæpius progreditur audaciæ gradum, ut iudicis impiis
 largitionibus in suas partes raptis, creditoribus iniqua redempti hu-
 jusce, iudicis sententia læsis, ejusque justiore emendationem à
 Superiore per appellationem, ceu firmissimum innocentæ ac justi-
 tiæ præsidium *c. 61. §. porro, X. de Appell. junct. L. 11. C. Theodos. eod.* sol-
 licite quærentibus, pendente licet appellationis processu, temerariis
 omnique jure reprobatis Attentatis ac Innovationibus suis graviter,
 nocere impio omnino ausu molitur, oppidoque gloriatur, si ipse
 iudex, quem tempestivis omnia istiusmodi temeraria partium atten-
 tata *Inhibitionibus* antevertere oportet, ab inique condemnato legiti-
 me interpositæ appellationi non tantum non defert, sed & sub præ-
 textu Apostolorum refutatoriorum licentiosam sibi sumit licentiam,
 injustum suum pronunciatum, suspensa licet per appellationem,
 omni sua jurisdictione, *l. 6. §. 1. ff. de his qui not. infam. l. 11. C. de R. C.
 Vid. infr. C. 1. §. 4.* in favorem Victoris temere exequendi, *Br. ad l.
 pen. ff. de Appell. recipiend. n. 1. Mev. P. 1. D. 294. v. infr. C. 1. §. 7.* parum
 pensi habens, improbum istiusmodi justitiæ Sacrilegum pervigilem, 6
 Dei oculum ac tremebundam illam in Decretorio olim die adultera-
 tæ à se justitiæ condemnatoriam sententiam non solum minime ef-
 fugiturum esse, sed & violatæ jurisdictionis ac Superioritatis Terri-
 torialis temeraria rite interpositæ appellationis rejectione reum fie-
 ri, *Mev. P. 2. D. 3. n. 5. Stryck. in Introd. ad P. F. c. 23. n. 9.* cunctis ejus-
 7 cernodi attentatis spoliis adinstar ante omnia revocandis, *Carpz.
 Dec. 93. n. 13. R. J. de Ao. 1654. §. Und wann. 59. vid. infr. C. 1. §. 4.* effrena-
 que Novantis & Attentantis libidine salutari *Inhibitionis* remedio com-
 pensanda, qua sine foret profecto, ut iniquitate iudicis læsi, parum

prædicii in appellatione habituri essent, unde tamen ultimum innocentia auxilium præstolantur. Hanc Superioris *in Causis Appellationum justam attentatorum inhibitionem*, ceu articulum in foro utilissimum, cum data mihi à Magnifico ac Amplissimo *3° Coorum Ordine Inauguralem Dissertationem pro more conscribendi licentia*, sub incudem Disputationis revocare sedeat animo sententia, propositum hocce meum Benevoli Lectoris candori commendo, & ab ejus humanitate, si itineri accinctus non ubivis & ex asse expectationi factis fecero, veniam mihi stipulor polliceorque certissimam. Deus vero felicissimo successu, quicquid susceptum laboris est, beet, cujus benignissimis auspiciis ad rem ipsam progredior. Sit itaque

CAPUT I.

Exhibens

Generalia inhibitionis in causis appellationum.

S U M M A R I A.

I nhibitionis vox generaliter & specialiter accipitur. 1. seq.	De Iudiciali Inhibitione in causis Appellationum tantum agitur. 12. seq.
Generaliter notat quancunque inhibitionem. 3. seq.	Inhibitio describitur. 14
Dividitur in Inhibitionem Legis & Hominis. 5. seq.	Aliter juxta stylum Camera. 15
Homo vel Privatus, e. g. Novum opus inhibens. 7	Descriptio prior explicatur. 16
Vel Publicus sive Magistratus. 8	Quenam sit legalis inhibitio in causis Appellationum. 17
Magistratus inhibitio respicit vel negotia extra judicialia. 9	Interposita Appellatione iudex etiam ante emanatam Superioris inhibitionem quicquam innovare ipso jure prohibetur. 18
Vel judicialia, quatuor potissimum casibus. 10. seq.	Appel-

- Appellatio appellans à judicis inferioris jurisdictione statim eximit.* 19
- Hinc Superioris Inhibitio seu superflua in Camera denegatur.* 20
- Dicta procedunt in Appellatione à sententia definitiva:* 21
- Item in Appellatione ab Interlocutoria vim definitiva habente.* 22
- Utroque tamen casu utilis.* 23. seqq.
- In Appellatione à mera interlocutoria iudex ante intimatam inhibitionem ulterius procedere potest.* 26
- Hinc Inhibitio hic subsequens non pertinet ad ea, quae ante vel intra decretam & insinuatam inhibitionem facta sunt.* 27
- Imo nec ad illa, quae eo tempore, quo inhibitio presentata, facta sunt.* 28
- Hinc inhibitio in Appellatione ab interlocutoria simplici est necessaria, in appellatione à definitiva, vel interlocutoria mixta est utilis.* 29
- Potest etiam iudex à quo partibus inhibere.* 30
- Ratio additur, & quatenus procedat?* 31
- Exemplis declaratur.* 32. seqq.
- Cur in definitione Iudicis Superioris tantum mentio facta.* 34
- Verba definitionis: Iudici Inferiori, vel Parti, vel utrique, applicantur.* 35. seqq.
- Appellatio habet effectum cognitionis devolutivum & executionis suspensivum.* 37
- Ius Devolutionis est effectus Superioritatis territorialis.* 38
- Inferior iudex regulariter appellationem recipere tenetur.* 39
- De effectu judicialis inhibitionis à superiore facta obiter.* 40
- Currente appellationis fatali iudici nihil attentare licet.* 41. seqq.
- Iudex inferior ludit jurisdictionem superioris, & jus partis, tam si post interpositam appellationem aliquid novi, demum molietur, quam si ceptum perficere conetur.* 44
- Inhibitio ad praeferita proprie non pertinet.* 45. seqq.
- Appellatio extinguit pronuntiatum, quod presentem iudicium statum attingit.* 47
- Iudex post interpositam appellationem procedens superiorem contemnit.* 48
- Ad evitandum Partium praejudicium*

- dicium potissimum adinven-
tum Inhibitionis remedium.* 49
- Hoc cessante Superior attentatum
confirmare potest, licet quate-
nus est attentatum revocetur.* 50
- Exemplo adium pendente appel-
latione legatarum declaratur.* 51
- Hinc inferitur: I. Tertium, si
contra ipsum attentetur, à
gravamine debere appellare.* 52
- Exemplum affertur.* 53
- II. Tertium non dici attenta-
re.** 54
- Nec contra eum decernenda Inhi-
bitio.* 55
- III. Judicem inferiorem etiam
post interpositam appella-
tionem facere posse omne,
quod ad faciliorem Appella-
tionis exitum tendit.** 56
- Inhibitio prohibet illa, qua facti,
non qua juris sunt.* 57
- Exemplis illustratur.* 58
- IV. Non omnia, quæ pars ap-
pellata post inhibitionem fa-
cit, attentati vitium incurre-
re.** 59
- Exempla & casus aliquos enume-
rantur.* 60. seqq.
- Inhibitio in causis Appellationum
nititur naturali aequitate.* 63
- Judex Superior denegare nequit
inhibitionem.* 64
- Attentata ex officio revocanda.* 65. seq.
- Inhibitio dividitur I. in Gene-
ralem, cujus formula traditur.* 67
- Et Specialem cujus formula ex-
hibetur.* 68
- Generalis in Camera usitatissima.* 69
- Aliquando & Specialis decernitur.* 70
- II. In Judicalem & Extrajudi-
calem.** 71
- Utriusque differentia ratione Ca-
mera.* 72
- Extrajudicialis in Camera cautius
impetratur.* 73
- III. In Tacitam & Expressam.** 74. seq.
- IV. In Simplicem & Arctiorem,
cui addunt alii Ulteriorem.** 76. seqq.
- V. In Canonica & Non Ca-
nonicam.** 79. seq.
- Transitus ad capita sequentia illo-
rumque distributio.* 81
- Formula Inhibitionis Cameralis in
causis appellationum.* 82

INHI-

§. 1.

INHIBITIONIS vocabulum *generice* ac *specifice* ad exemplum Adoptionis, per *L. 1. ff. de Adopt. juncto §. 1. f. eodem.* Cognationis, per *L. 4. §. 2. & L. 10. §. 2. & 4. ff. de Grad. & affin. & nominib. ear. juncto. §. 1. Inst. de Legit. agnat. tutel. Spadonum, per L. 129. ff. de V. S. & L. 39. §. 1. ff. de Jur. dot. junct. §. 9. f. de Adopt. & in genus aliarum in jure obviarum vocum, cum secundum *L. 4. ff. de P. V.* plura sint negotia, quam rerum nomina, 2 accipi, neminem in jure licet mediocriter versatum fugere posse autumo. vid. Arnold. Reyger. in *Process. judic. Diss. XI. Propos. 14.**

§. 2. In Generali significato sumpta inhibitiō omnem omnino denotat prohibitionem, quæcunque etiam illa sit, ita ut hoc in sensu Inhibere & Prohibere æque late pateant, approbantibus hanc acceptationem non duntaxat Classicis Scriptoribus, quos allegatos videtis apud Quintilianum Mandosium in *Tract. De Inhibitionibus quæst. 1. num. 1.* sed jure etiam nostro, tam Civili, per *L. 1. pr. ff. de Nov. oper. Nunc. L. 16. ff. de Sponsal. L. 14. ff. de Usucap. Autb. Nunc. inhibetur. C. de Donat. ante Nupr. quam Canonico, per cap. 29. X. De Rescript. c. Cum inhibitiō copula carnalis, 3. X. De Clandest. sponsal.* vid. Arnold. Reyger. d. *Tr. Diss. XI. tb. 14. alique passim*; Et hocce in generaliōri significatū dividitur in Inhibitionem LEGIS, quæ immediate à Lege fit, nullo accedente hominis factō, cujus exempla reperire sūnt in *L. fin. C. De Pact. L. 8. pr. C. Ad L. Juliam. Majest. t. 1. C. Ne fidejus. vel Mandat. dotis dentur, & t. 1. X. De Reb. Eccles. non alien.* ET HOMINIS, quæ fit cooperante jure, & mediante facto vel prohibitionē hominis, ejusque VEL PRIVATI, quando pars 7 parti inhibet, ne quid in sui præjudiciū faciat, cujus exempla exhibent *L. 9. ff. Si servit. vind. L. 11. ff. eod. L. 12. ff. De Usu & Usufr. legat. & L. 1. §. 2. ff. De Nov. oper. nunc.* ubi etiam privato permittitur novum opus facienti inhibere, ne in sui præjudiciū ædificet; cum hoc effectu, ut si quid posthabita hacce privati inhibitione factum sit, id omne via attentatorum revocari debeat: vid. Robert. Lancellott. *De Attentatis P. 2. c. 20. Præfat. quæst. 2. n. 28. Bald. Consil. 243. Lib. 2. n. 2. Mandos. De Inhibit. quæst. 17. n. 3.* Ubi tamen putat, hanc inhibitionem, utpote à Lege adinventam, potius ad inhibitionem Legis, quam Hominis, esse referendam, cui etiam adstipulatur Lancellor. d. *Tr. & loc.* De quo tamen dubito: VEL PVBLICI i. e. Judicis s. Magistratus, 8
mediantibus Mandatis Inhibitorialibus prohibentis, ne quid
vel

vel in Republica, vel Privatorum præjudicium, vel Magistratus etiam contemptum fiat, aut cœptum perficiatur: Quæ mandata iterum respiciunt negotia vel Extrajudicialia, v. gr. Mandatum de inhienda sylvarum devastatione, item de novis & insolitis vectigalibus inhiendis, nec non de inhiendis Superactionibus, Tributis, & Collectis insolitis, & de rebellibus subditis inhiendis, de quibus vid. Mindan. *De Mandat. judicialia* & in specie *Processum*, circa quem recte notante Petro Friderico Mindano in *Traët. de Mandat. lib. 1. c. 27. n. 1.* quatuor sequentes potissimum notabiliores inhibitionum occurrunt casus: Aut enim (1) petimus inhibitionem Judicis Incompetentis, aut (2) de non impedienda Litis persecutione, aut (3) De non turbando vel gravando contra latam sententiam, aut denique (4) de non attentando vel innovando post interpositam appellationem, causa in Appellationis instantia indecisa adhuc pendente; Et de hac ultima Inhibitionis specie, misis reliquis omnibus cum judicialibus, tum extrajudicialibus, in quantum temporis, qua circumscribor, angustia, & instantis peregrinationis meditatio permiserint, hisce lineis Inauguralibus tantum agere sedet animo sententia: Unde etiam præsentem Dissertationem non *De INHIBITIONIBVS in genere*, sed cum addito: *IN CAUSIS APPELLATIONVM*, inscribere placuit, quo vel ex solius Rubri lectione constaret, *Nigrum*, circa illam tantum Inhibitionis speciem occupatam esse, qua post latam Judex Superior sententiam, pendente interpositæ Appellationis negotio, aliquid fieri vetat, quo vel jurisdictio ipsius turbetur, vel jura partium lædantur.

§. 3. Et hoc in sensu speciali describere lubet *Inhibitionem*, quod sit prohibitio Judicis Superioris, facta Judici Inferiori, vel Parti, vel Utrique, ne interposita Appellatione, quicquam agere præsumant, aut cœptum perficiant, quod vel in contemptum Judicis, vel partium tendat præjudicium, ipsa naturali æquitate subnixâ. *t. i. ff. Nil. innovari Appellatione interposita. l. 6. ff. De Appell. recip. l. 3. C. De Appell. c. 13. vers. Si vero & 7. De Appell. in 6. vid. Schwanem. in Proc. Camer. P. 2. c. 3. n. 2. Barbosa in Thes. Loc. Comm. Lib. 9. c. 77. axiom. 2. Lancellot. De Attentatis P. 2. c. 20. in Prefat. n. 7. Mandos. De Inhib. quest. 1. n. 3. Mindan. de Mandat. Lib. 2. c. 26. n. 2. Carpz. in Dissert. de Inhib. Curiar. Provinc. Saxon. earumque processu in momentaneo possessorio Posit. 2. n. 52. & Græven. ad Gail. Lib. 1. Concl. 144. n. 1.* Aut juxta stylium Cameræ Imperialis; Quod sit mandatum pœnale sine Clausula, per

per quod Judici & Parti sub certa pœna præcipitur, ne quid in Cause per appellationem in Camera assumptæ præjudicium lite pendente attentent. vid. Guilhelm. Roding. in *Pandect. Cameral. lib. 3. Tit. XI. n. 14. ubi Et in sequentibus singula Descriptionis verba illustrat.*

§. 4. Antequam vero ad Inhibitionis in causis Appellationum progrediar DIVISIONES, paucis in antecessum traditam in præcedentibus §. Descriptionem explicare lubet, ex quibus non parum lucis tota hæc materia fœnerabitur. Dixi autem (1) Quod sit prohibitio JUDICIS, in oppositione ad Inhibitionem LEGIS in causis appellationum: Ut ut enim facile largiatur, interposita Appellatione ita statim Judicis inferioris IPSO JURE ligari manus, ut, cum Appellatio non duntaxat sit remedium *Cognitionis Devolutivum*, sed *Executionis* etiam *suspensivum*, juxta *L. 6. §. 1. ff. De his qui not. infam. L. 11. C. De R. C. L. 32. §. 3. C. De Appell. Et L. 1. §. fin. ff. Ad Sc. Turpillian. in ibique Brunnem. Jung. Felin. in G. Quoniam contra. 12. n. 19. Anton. Faber. in C. Lib. 4. Tit. 14. Def. 7. n. 2. Wilsenbach. in Comment. ff. ad Tit. de Appell. ib. 2. Et Peretz in Cod. eod. Tit. n. 4. si Judex, à quo interposita tantum appellatione, in causa, in qua & quatenus provocatum est, contra appellantem ulterius procedere, & dictam à se sententiam temere exequi conetur, attentatum etiam ante emanatam à Judice ad quem Inhibitionem, IPSO JURE committat. *t. 1. ff. Nil. pendens. Appell. innov. Et. 7. X. de Appell. in 6. Vera P. L. Dec. 34. Petr. Rebuff. in Const. Regn. Tract. de Appell. art. 16. Gloss. 1. Brunnem. in Proc. Civ. c. 28. n. 77. Stryk. in Introd. ad Prax. For. c. 23. §. 15. Robert. Maranta. in Spec. P. 6. c. Recte concipitur citatio Tit. De Citat. n. 33. ad instar spoli, cujus Judex attentans reus censetur, vid. omnino Carpz. Dec. 93. n. 13. in ibique allegati, statim & absque omni mora revocandum. *L. un. ff. Nil innovari appell. pendente c. Non solum. 7. X. de Appell. in 6. Gail. 1. obs. 144. n. 2. Et obs. 146. n. 1. ibique alleg. Ddres. Jung. Mynsing. Cent. 1. Obs. 16. Et Cent. 3. obs. 33. Et 34. & Blum. in Process. Camer. Tit. 52. n. 3. Et 20.* Ut hinc, cum appellans per interpositam appellationem à Judicis inferioris Jurisdictione, ut incompetentis, statim eximatur, Blumius à Tr. Tit. 54. n. 1. Lancèlott. de Attent. P. 2. c. 12. Lime. n. 1. in ibique allegati. Superioris Judicis inhibitione opus haut esse videri possit, sicuti & ex Tilemanno de Benign. Cent. 1. obs. supplic. 56. in Camera Imperijoli in causa N. contra A. zu Bamberg ea propter petitam inhibitionem, ut superfluum, fuisse derogatam observavit Guilhelmus Roding in *Pandect. Cameral. Lib. 3. Tit. XI. §. 9.* Quia tamen hæcenus dicta**

- dicta (1) tantum procedunt in Appellatione à *Definitiva*, ceu post cujus solam interpositionem Judici à quo citra Superioris etiam inhibitionem *ipso jure* inhibetur, quicquam in partis appellantis præjudicium moliri, aut quoque modo attentare, Tileman de Benign. *obf. supplic. Cens. 1. obf. 56. Roding. in Pandect. Cameral. E. 3. Tit. XI. §. 8. in Not. Gylmann. L. 2. Rec. judic. Camer. Decif. 42. in Dub. De appellat. n. 62.*
- 22 Nec non (2) in appellatione ab *Interlocutoria vim definitiva habente*, ceu quæ secundum naturam appellationis à definitiva regulatur. *O. C. Part. 2. Tit. 29. §. Und so 3. & P. 3. Tit. 31. 3. no ober. n. Gail. 1. obf. 130. n. Brunnem. in Proc. civ. c. 18. n. 8. & Lancellos de attentat. P. 2. tit. 23. Limi. 1. n. 57. & seqq. Schwanem. Pr. Cam. L. 1. c. 5. n. 5.* In qua utique tamen ad id utilis est Superioris inhibitiō, ut non dumtaxat judicem inferiorem & Appellatum magis arctet, quippe quam ceu præceptum pœnæ comminationē, præpimis in Camera, (in qua referente Rodingo. *sepius alleg. Tr. Tit. XI. Lib. 3. §. 4. in Not.* nunquam inhibitiō emanare solet absque annexa certarum margarum puri auri pœnæ, jung. Blum. *in Proc. Cam. Tit. 54. n. 2. seq.*) armatum, reverenter habere
- 24 debent, nisi pœnam inhibitioni annexam incurrere malint, sed & in revocandis attentatis hunc insignem operatur effectum, ut Judice vel parte aliquid post *intimatam Inhibitionem* innovantibus, vel temere attentantibus, istiusmodi attentata, modo notoria fuerint, aut in continenti probabilia, per viam mandatorum extra judicialium revocentur. *O. C. P. 3. Tit. 31. §. 60 mit 12. & seq. & Noviss. Imp. Recess. de Anno 1654. §. 5.*
- 25 Und wann gegen die ausgelassene 59. cum contra ante emissam vel *Insinuatam inhibitionem*, Judice vel parte Appellata aliquid in præjudicium Appellantis molientibus, illud non nisi *judicialiter* prævia Judicis Superioris in scriptis imploratione, *precise per sententiam*, minime vero per mandata extrajudicialia revocetur. Vid. omnino Roding. *d. l. Lib. 3. Tit. XI. n. 9. in Not.*
- 26 Ea vero (3) omnia in appellatione à *mera interlocutoria* secus se habent, utpote quæ non ante suspendit Judicis à quo jurisdictionem, ut ulterius procedere nequeat, in causa, à quo provocatum est, nisi postquam ipsi *inhibitio* à Judice Superiore facta, legitime sit insinuata. *per c. 7. X. de Appell. in 6. Maranta P. 6. Actu 2. n. 162. Zefius. ad Tit. Nil novand. appell. interpos. n. 8. Brunnem. in proc. civ. c. 28. n. 80. Lancellos. de Attentat. P. 2. c. 12. Limis. 1. Camill. Borell. Tom. 2. Dec. 35. n. 131. Roding. d. Tr. L. 3. T. XI. n. 8. in Not. Gylm. L. 2. Dec. 27. Cam. 42. in dubiis circa Appellationes n. 86. seq. Usque adeo, ut subsequens*
- Supe-

Superioris Inhibitio ad ea non pertineat, quæ post appellationem ab interlocutoria ante vel intra decretam & insinuatam inhibitionem facta sunt. Barbosa in *Thef. Loc. Comm. L. 9. c. 78. ax. 4.* Zigler. *ad Inst. Jur. Can. p. mibi 883.* Petr. Frideric. Mindanus *de Mandat. L. 2. c. 26. §. 6. n. 15. ibique allegati*: Ubi in sequentibus addit: Imo ne ad illa quidem pertinerent subsecutam inhibitionem, quæ eo ipso Die, Hora & Puncto temporis facta sunt, quo inhibitiō est præsentata, concurrente simul ejusdem insinuatione, & contraventione. vid. Mandos. *de Inhibit. quest. 81. per tot.* Hinc inhibitione Judicis in Appellationibus à simplici interlocutoria necessaria, in appellatione vero à definitiva vel interlocutoria mixta utili existente, non perperam in definitione dixi: *Inhibitionem in causis Appellationem esse prohibitionem JUDICIS.*

§. 5. Dixi (ii) SUPERIORIS: Quanquam enim & inferior Judex primæ scilicet instantiæ partibus inhibere possit, quo minus post interpositam appellationem aliquid in præjudicium litis ad Judicem Superiorem devolutæ faciant, vid. Mandos. *de Inhibit. q. 18. ibique alleg.* & Mindan. *de Mandat. Lib. 2. c. 27. §. 3. n. 7.* Cum quoad illa, quæ ad faciliorem causæ Appellationis exitum tendunt, inferioris Judicis jurisdictio minime per interpositam appellationem sit suspensa, cum tenemus & ibi Fran. in 2. *Notabil. de Appellat. Heroulan. De Assent. c. 18. n. 102.* Scaccia. *De Appellat. q. 3. n. 34.* Roding. *Sapient. alleg. Tr. L. 3. c. XI. §. 4. in Not. ad verb. Præjudicium.* Hac duntaxat eidem obstitura, ne sententiam executioni mandet, non vero, ne partes coerceat, & inhibendo jus factum rectum conservet; Unde infert Mandosius d. l. Judicem à quo recte inhibere posse, ne asserti conjuges pendente appellatione matrimonium cum alia consumment, & Mindanus *supr. alleg. loc.* Possit Judicem à quo etiam post interpositam inhibitionem, & inhibendo pro videre, ne quis in sua possessione turberetur. Vid. Aug. Bero. *L. 2. Consil. 48. n. 2.* Quia tamen hic describere debuit, illam in causis Appellationum inhibitionem, quæ tam inferiori, quam Partem appellatam ab omni post interpositam appellationem attento arcet, ipsique appellanti non minus contra temeraria Judicis, quam partii conamina jus suum illibatam conservat, ideo non incongrue in Descriptione Judicis SUPERIORIS tantum mentionem esse factam arbitror.

§. 6. Dixi Judici INFERIORI vel PARTI, vel VTRIQUE. Cum enim appellanti vel à solo Judice, plus justo affectibus lenocinante,

nante, proque illorum libidine ad executionem iniquæ à se dictæ sententiæ advolante, vel ab *Appellato solo*, temerariis suis attentatis sententiam futuram elusoriam reddere impie conante, vel ab *Utroque simul* contra legum præscripta ad ulteriora, pendente Appellatione, progredientibus non leve immineat præjudicium, in tempore utriusque contra omnium horum attentata Judicis Superioris *matura inhibitione* ipsi subveniendum est, ne post vulneratam causam remedium quaerere opus habeat: Et licet regulariter inhibitiones contra *judicem & Partes* simul dirigantur, Roding. in *Pand. Cam. L. 3. Tit. XI. §. 4. in not.* tamen aliquando *Judici tantum*, & non *Parti*, vel *contra* inhiberi posse, recte docet Lancellot. *P. 2. c. 20. ampl. 19. n. 1. & 2.*

- 37 §. 7. Dixi (IV.) Ne INTERPOSITA APPELLATIONE. Est enim *per supra*, §. 4. *b. c. notata*, hic interpositæ Appellationis à Definitiva & Interlocutoria mixta effectus, ut non duntaxat virtute sua naturali ulteriorem causæ cognitionem, suspensa contra Superioris Judicis inhibitionem, omni Inferioris jurisdictione, ad Superiorem devolvat, vid. *Mev. P. 8. Dec. 287. n. 1. P. 4. Dec. 382. & P. 1. D. 151 n. 2.* ita, ut cum jus devolutionis sit de Summis Regalibus ac Superioritatis effectus, *Rebuff. in Conf. Regn. Tit. de Appell. n. 6. Covarruv. Pract. quest. c. 4. n. 6. Gail. de arrest. c. 7. n. 14.* ne quidem Inferiori liceat appellationem interpositam regulariter non recipere, *Stryck. in Introduct. ad Prax. For. c. 23. §. 9. Mev. P. 2. D. 8. n. 5.* vel datis refutatoriis ad executionem properare. *Brunnem. ad L. pen. ff. De appell. recip. n. 1. & ad L. unic. ff. Nil. innov. appel. pend. n. 14. Mev. P. 5. Dec. 305. & P. 2. Dec. 294.* Sed præprimis tum *Judici à quo* liget manus, quando actio *Judicis Superioris* accessit inhibitione, id efficiens, ut omnia post illam in præjudicium partis appellantis gesta, ad illum statum revocanda sint, in quo lis fuit tempore attentatorum: Ut ut autem *Judicis Superioris inhibitione* id operetur, ut, quicquid vel *Judex à quo*, vel *partes appellatae* post emanatam in appellantis præjudicium molitur inhibitionem, 41 attentatum dicatur, non tamen opinandum est, intra decendum à dicta sententia, & ante interpositam Appellationem integrum esse, 42 *Judici*, aut *parti*, sine metu revocationis quicquam innovare; Sicut enim post interpositam appellationem nihil est innovandum, ita nec pendente tempore ad appellandum à jure indulto; Cum, ut jus alicui non est auferendum, ita hec spes: Unde, quod ante Appellationem à Definitiva intra decem dies medio tempore innovatum est, appella-
tie

tionē postea interposita, & que per Iudicem Appellationis reparari debet, ac si post interpositam demum Appellationem, aut *inhibitionem* innovatum sit, *Vid. Zoësius ad ff. Tit. Nil. in nov. appell. pendente n. 8. in fin.*

§. 8. Dixi (V.) **QUICQUAM AGERE PRÆSUMANT, VEL COEPTVM PERFICIANT**: Utroque enim modo in futuro **44** lædere potest Iudex Inferior iudicis Superioris Iurisdictionem, & jus Partis, sive post interpositam Appellationem aliquid novi demum molitur, sive quod jam tum temere cœpit, conetur perficere: Ad præterita enim proprie *inhibitio* non pertinet, Mandol. *de Inhib. 45* *quæst. 22. & 70. n. 2. Reyger. in Process. Judic. Diss. XI. Tit. 20. lit. B. Wessensbec. in Parat. Tit. Nil. innov. appell. pend. sed futura respicit, conferens tantum jura partium in illo statu, in quo sunt, cum emanat. Lancellot. De Attentat. P. 2. c. 20. in Prefat. q. 1. n. 12. Lanfranc. in Rep. c. quoniam Verb. Appell. n. 67. & 69. De Probat. König. in Process. P. 2. c. 125. Rubr. von Attentat. §. Aber von dem bey Urtheil / uerb. Const. wo die Verbitung. d. l. q. 22. in fin. Hinc, si attentetur, antequam *inhibitio* in **45** finuerit, causa tantum in puncto *Attentatorum* esse dicitur, sed post *inhibitionem* insinuatam dicitur esse in puncto *inhibitionis*. Blum. in Proc. Camer. Tit. 52. n. 27. ibique alleg. Gylmann.*

§. 9. Dixi (VI.) **QVOD VEL IN CONTEMPTVM IUDICIS &c.** Cum enim ab ipso Interpositæ Appellationis momento, juxta supra tamen §. 4. traditam distinctionem, omnis ulterior causa cognita ad iudicem Appellationis devolvatur, adeo, ut quod **47** *presentem Iudicis statum* attinet, appellatio plane extinguere pronunciatum, *vid. Brunnem. ad L. 1. §. fin. n. 10. ff. ad Senatus consult. Turpilian. Iudicemque à quo incompetentem facere videatur, Gail. 1. Obs. 144. n. 2. ibique alleg.* non potest non ulterior Iudicis in *Causa* processus, **48** Superioris parere contemptum, in ejus involare temere iurisdictionem dicitur, qui non attento, ipsi soli causæ per interpositam Appellationem ad ipsius tribunal devolutæ, competere cognitionem nihilominus spreta ejus autoritate, dictam à se sententiam exequi properat. Lancellot. *De Attent. P. 2. c. 20. Pref. quis n. 10. Perez. d. C. Tit. De Appell. n. 44. seq. Zoëf. ad ff. Nil. nov. appell. pend. n. 10. Gail. 1. Obs. 146. n. 7. ibique alleg. Ddres. Vid. formula Inhibitionis Cameralis in fin. h. c. 1.*

§. 10. Dixi (VII.) **VEL PARTIVM TENDAT PRÆJUDICIUM.** Ad illud enim possimum avertendum salutare adinven- **49**

tum est *Inhibitionis* auxilium, cum ceteroquin parum *præjudicium* habeturus esset Appellans in aditione Iudicis Superioris, si Inferiori Iudici, aut Parti interim attentando pro lubitu liceret, deteriorem reddere Appellantis conditionem, aut difficiliorem facere appellationis exitum. Vbi ergo Partium cessat *præjudicium*, ibi, quod per attentatum fit, confirmari potest à Iudice Superiore, licet illud, quatenus est attentatum, recte revocetur; quod probat Brunnem. *ad L. un. ff. Nh. novand. appell. pend. in. fin. ex Mev. P. 3. Dec. 211.* exemplo locatarum *ædium*, de quarum venditione & retractu lis agebatur coram Tribunali Wismariensi, quas, qui illas non possidebat, pendente Appellatione *utiliter* locaverat, q. c. hæc locatio, quia non tendebat *in lisis præjudicium, sed Partiam commodum*, à Iudice Superiore approbata, quoad Locantem vero, qua attentatum, revocata est.

§. II. *Inferitur* ex his I. Si non contra Appellantem, sed TERTIVM attentetur, hunc mandatum attentati revocatorium petere non posse, sed teneri ab ipso gravamine appellare; quod exemplo fidejussorum, causa quod debitores principales ad Cameram devoluta, Iudice, pendente Appellationis Processu, contra fidejussores procedente, ab hac sententia & processu executionis appellantium probat Blum. *in Proc. Cam. Tit. 52. n. 28.* ibique *præjudicium* Camerali illustrat.

§. 12. *Inferitur*. H. TERTIVM, qui in lite non fuit, non dici attentare, c. 3. §. *in alium X. de Appell. in 6. Gail. 1. Obs. 144. n. 9. ibique alleg. Dres. 1. Obs. 72. n. 16.* Ubi docet: Contra Tertium pendente appellatione aliquid innovantem, *Inhibitionem* non esse decernendam, cum res inter alios acta Tertio non *præjudicet*. *l. 1. C. Res inter al. att.* Neque adversus illum per viam revocandorum attentatorum, sed ordinariam coram ordinario Iudice esse procedendum. Peretz *ad C. Tit. De Appell. n. 44. in fin. jung. Marast. P. 6. 4. 2. n. 163.* & Blum. *Process. Camer. Tit. 52. n. 12. Alique à Gailio. d. Obs. 72. n. 6. alleg. Conf. Mindan. d. Tr. L. 2. c. 27. §. 4. n. 10.*

§. 13. *Inferitur*. III. Omne illud, quod Inferior etiam post *interpositam* Appellationem & *insinuatam* *Inhibitionem* facit *in faciliorem* Appellationis exitum, pro attentato non haberi; cum hoc non faciat in appellantis *præjudicium*, sed jure permittente. *Vide dicta. b. c. §. 5.* *Inhibitione* tantum prohibente illa, quæ facti, non quæ juris sunt. Oldrad. *Consil. 136. n. 12. Reding. in Pandect. Camer. L. 3. Tit. XI. n. 4.*

in Not. ubi in hanc sententiam etiam allegat Cardinalem Tusch. Tom. 4. Concl. Pract. 140. n. 1. Exque hac regula porro concludit: Judicem a quo, non obstante generali inhibitione posse ad instantiam victoris describere fructus, examinare testes ad perpetuam rei memoriam. Mev. P. 4. Dec. 160. Brunnem. ad L. Un. ff. Nil. innov. appell. interp. n. 10. Rutger. Ruland. De Commiss. c. 2. n. 11. Debitorem appellentem, de fuga non leviter suspectum, capere & præviis iustis Dilapidationis indicibus, rem ipsam & fructus sequestrare, omnibus hisce actibus ad faciliorem Appellationis exitum tendentibus. Conf. Scacc. De Appellation. quest. 3. n. 26. 28. 31. & 34. Lancellot. De Assent. P. 2. c. 20. Eimut. 4. & c. 12. in 4. Lim. pr. Q. Mandos. De Inhibi. quest. 34. n. 3. & 9. 58. n. 3.

§. 14. Inferitur (IV.) Nec omnia, quæ pars appellata etiam post inhibitionem facit, modo jure faciat permittente, attentati notam incurrere, cum suo jure utens nemini faciat injuriam, L. 55. ff. De R. J. L. 1. §. 12. ff. De Aq. & Aq. pluv. arc. Hinc non attentat, qui possessionem continuat, Lancell. De Assent. P. 2. c. 4. Limit. 1. per tot. Brunn. ad L. Un. ff. Nil. innov. appell. interp. n. 19. Mev. P. 1. Dec. 47. & S. 5. Dec. 107. Ubi illud præjudicio Tribunalis Wisuariensis in Caussa Berend Kampen pendente appellatione à Pannicidio non desistente, contra Die Gewandschneider in Wismar comprobatur. jung. Klock. Vol. 1. Conf. 4. n. 6. Unde hoc, & simili casu non Inhibitiones, sed Tutoria, cognita caussa, pro possessione partis emanare posse docet Brunn. all. loc. cum pro attentato haberi non debeat, quod pro defendenda quis possessione facit. Mev. P. 2. Dec. 58. & Brunn. d. l. Conf. Roding. Tr. E. 3. c. XI. §. 4. in Not. Vbi subjicit: Nec hunc videri attentare, qui objectas ab adversario actibus, in quarum ille possessione est, seras effringit, Vid. Anton. Fabrum in C. Rer. jud. L. 1. Tit. 10. Def. 11. per tot. Gylm. Rer. jud. Cam. Lib. 2. Dec. 43. in Decis. Summariis in fin. adjectis in pr. Et posse sine vitio attentati civiliter duntaxat possidentem, post inhibitionem apprehendere possessionem naturalem, cum possessionem suam saltem continuare dicatur, infert ex inibi allegato Cardinali Tuschio. Tom. 4. Pract. Concl. 140. n. 1. Roding. in Pand. Cam. d. l.

§. 15. Dixi (VIII.) Ipsa ÆQUITATE NATVRALI subnixæ, Hæc enim oppido commendat salutarem Inhibitionis remedium & sic uti fundamentum est Appellationis non temerariæ, in præsidium innocentie, omnibus injusta judicis iniqui sententia læsis, adinventæ.

per c. 61. §. porro. &c. De Appellat. Ita ad defensionem innocenti-
 64 unice collineat Superioris Inhibitio: Vt hinc Vtrumque & Appella-
 tionis, quæque hæc faciliat, *Inhibitionis* auxilium, æquissimo de-
 fensionis, ipso naturali jure ubique approbatæ, favore subnixum;
 65 imploranti Superioris Iudicis opem eo minus fidenegandum, quo
 magis vel *ex officio* impia novantium attentata, ipsam Legem, talia
 prohibentem offendentia, parte etiam non petente, revocanda esse
 censet Blumius in *Proc. Camer. Tir. 52. §. 13. Gail. 1. Obs. 146. n. 7.*
 66 *ibique allegati Dd.* Eo, quod per istiusmodi attentata plus *Judex*,
 quam *Pars* offendatur, *Lexque* prohibens, pendente Appellatio-
 ne quicquam innovari, insigniter eludatur: Vbi & præjudicium
 Camerale subnectit.

67 §. 16. DIVIDITVR *Inhibitio in Causis Appellationum I. In GE-*
 NERALEM, quæ *generaliter* interdicitur, ne quid fiat in præjudi-
 cium appellationis, hac formula: So befehlen wir Euch hiemit ernst-
 lich / daß Ihr in dieser Sachen / ferner nicht verfabret / urtheilet noch
 exequiret / sondern dieselbe für uns ihren gebührlichen Auftrag und Er-
 örterung nehmen lasset. vid. loh. Emeric. à Rosbach. in *Proc. Judic. Civ.*
Tir. 75. n. 10. jung. formula Inhibitionis in fine hujus capituli subjecta. Et
 68 SPECIALEM, qua hoc vel illud inspecie interdicitur v. gr. So
 befehlen wir Euch hiemit ernstlich und wollen / daß Ihr Euch der ange-
 masten Verkaufung des *quæstionirten Hauses* gänzlich / biß zur rechtssi-
 chen Austrag dieser / vor unserm Hoff, Gericht in unentschiedenen Rechts-
 69 ten hangenden Sache / enthalten sollet. Illam in Camera usitatissimam
 hanc vero rariorem esse, docet Rodingus in *Pandect. Camer. L. 3.*
 70 *Tir. XI. §. 5. in Not. p. mibi 544.* Vbi tamen subjicit: Aliquando eve-
 nire, ut, si à sententia, varia capita habente appelleretur, appella-
 tione in totum recepta, non nisi ad certum quoddam caput senten-
 tiæ *inhibitio* decernatur, quæ tum recte *Specialis* audit; quorum per-
 tinet præjudicium Camerale, quod *Idem d. l.* exhibet in causa *Hofes-*
nemb contr. die Hildesheimische Regierung den 2. April. 1652. Vbi ita
 decretum: Ist die gebetene Inhibitio, so viel den halben Zehenden zu
 Upstätt betrifft / erkündt etc.

71 §. 17. Dividitur II. *Inhibitio in IVDICIALEM*, quæ cum
 causæ cognitione in judicio emanat, & *EXTRA IVDICIALEM*,
 72 quæ citra telam judicii extrajudicialiter decernitur. Quarum illa
 juxta *Stylum Cameræ sententiam*; Hac vero *Decretum* tantum requi-
 rit.

rit. Vid. Roding. *d. l. p. mibi* 545. Vbi notanter subjicit: Quia ultimus modus expeditior est, semper supplican-tem tentare debere, 73 an extrajudicialiter inhibitionem impetrare possit, nec solere ante ad judicium desistere, nisi eò remittatur.

§. 18. Dividitur III. *Inhibitio* in TACITAM, quæ Injunctis 74 Litteris informatoriis, vulgo dehm Bericht, Schreiben / inesse creditur, ne, quousque informeretur Superior, ulterius procedatur; quam aliquando inhibitoria Clausula illis expressè annecti solet, uti videre est ex præjudicio Camerae; de 12. Nov. 1657. quod exhibet Roding. *in Pand. Cam. d. l. p. 545.* his verbis: *Sondern soll Burgermeister und Rath der Stadt Ebln / ihren nachmahligen Bericht vor Vollenstreckung anbefohlenen Execution, innerhalb 4. Wochen einschicken.* Et EXPRESSAM, quando expressis verbis & in 75 Camera, tantum scriptis, Roding. *d. l. 545. judici vel parti*, ne quid attemptent, interdicatur.

§. 19. Dividitur VI. *Inhibitio* in SIMPLICEM, quæ extra Ca- 76 meram regulariter primo sine comminatione pœna pecuniaria, in Camera vero cum comminatione pœna pecuniaria & quidem 10. margarum auri puri, pro dimidia parte Fisco Cæsareo, pro altera vero dimidia, appellanti applicandæ, secundum stylicum ita receptum fieri solet, *vid. Form. Inhib. Camer. in fin. b. c.* Et ARCTIOREM, quæ fit extra 77 Camera, sub pœna pecuniaria arbitraria, in Camera sub pœna Banni & quidem junctâ Citatione ad videndum se incidisse in pœnam Simplicis citationis vel allegandas causas, quare talis declaratio fieri non debeat; in quo utroque à Simplici differt. Vid. Roding. *sepius. all. Tri D. 3. Tit. XI. §. 7. in Nor. p. 546. & Jac. Blum. d. Tit. 54. v. 2. & 4.* Vbi ad- 78 jicit & Tertiam speciem, nempe ULTERIOREM, quam mediam in Camera constituit inter *Simplicem & Arctiorem*, & locum fortiri statuit, si *simplici* insinuatæ inhibitioni sit contraventum, ita, ut tum pœna aggravetur & plerumque 15. margarum puri auri statuatur, & si ne huic quidem pareatur, utrum ad *arctiorem & Banni comminationem* demum procedatur.

§. 20. Dividitur V. in CANONICAM, quam dicunt, quæ 79 fit prævia citatione & causæ cognitione. Covarrav. *Pract. quest. c. 24. n. 3.* Marant. *in Specul. lib. 3. P. Sexte partis principalis. q. 2. n. 196.* Lancell. *De Aterit. P. 21 c. 39. Lindit. s. v. 6. ibique alleg.* & NON CANONI- 80 CAM, quæ fit sine causæ cognitione & partis citatione, Lancell.

d. l. n. 5. Vel, quæ contra jus, aut intuitu frivolæ appellationis, aut ubi alias de nullitate appellationis constat, decernitur, de qua divisione & ejus effectu agens pluribus consuli potest Lancellot. d. l. n. 9. & ibique all. Ddres.

- 81 §. fin. Sed missis *Divisionibus* ac *Generalibus* circa materiam Inhibitionis in Causis Appellationum, ad COMPETENTIAM IUDICIS INHIBENTIS, tam ratione PERSONARVM, quibus inhibetur, de quibus agam CAPITE SEQUENTI II. quam CAUSSARVM, in quibus *Inhibitio* locum sortitur, circa quas occupabitur CAPVT III. nec non ad EFFECTVS INHIBITIONIS, quos sistet CAPVT IV. Ejusque CONTRARIA, quæ summam tanget CAPVT V. progredior, pro illustranda hac materia, coronidis loco formulam *Inhibitionis* in Camera usitatae in *Causis Appellationum* subjiciens, sicuti conceptis eandem verbis exhibet Christianian Gastel. in *Spec. Jur. Univers. Cap. 32. pag. mibi 721. n. 61.*
- Wir Leopold. von Gottes Gnaden Römischer Käyser / zu allen Zeiten Mehrer des Reichs / in Germanien / c. Entbieten dem Hochgebohrnen N. Unserm lieben Oheim / Churfürsten / auch unsern und des Reichs getreuen Zentrichtern der N. Bent zu N. Unsere Gnad und alles guts. Hochgebohrner lieber Oheim und Churfürst / auch lieben getreuen / sich hat der Ehrwürdig. N. Bischoff zu N. Unser Hiest und lieber Andächtiger von der Urtheil / so durch euch gemeldte Zentrichter den 28. nechst verwichenen Monats Januarii, wieder sein des Bischoffs Andacht / und für dein unsers Churf. Lieb nichtiglich / oder je unrechtmäßiger weise / wie angeben / außgesprochen und ergangen seyn / als hoch und mercklich beschwert / vor Notarien und Zezeugen / Inhalt eines offenen verhalb vorbrachten Instrumenti, an uns / und unser Käyserl. Cammergericht beruffen und appellirt, darauff zu rechtlicher Vollführung der Sachen unser Käyserliche Ladung wieder dein Lieb außbracht / daneben umb diese Inhibition seiner Andacht / an dieselb dein Lieb / und euch zu erkennen / und mitzutheilen / ombfignes fleisses anruffen und bitten lassen / auch erhalten daß ihme solche Inhibition erkennet worden ist. Darumb und dierevil dann in anfangenden Appellation und Sachen / durch jemand nichts attentirt oder verneuert werden solte / so gebieten wirh deiner vielbemeltet unsers Chur. Fürsten Lieb / und euch von Römischer Käyserl. Macht / auch Gerichts und Rechtswegen Bey Pen zehen Marck löbtiges Goldes / halb in unser Käyserlichen Cammer / und zum andern halben Theil den obge-

obgemelten *Appellanten*, unablässig zu bezahlen / hiermit ernstlich und wollen / daß Ihr in dieser Sachen / alldieweil die vor uns / oder / gedachten unserm Cammergericht in unentschiedenen Rechten hanget / derselben anhängenden Sachen / oder den *Appellanten* zu Nachtheil / und unser Kayserl. Oberkeit zu verachten / ferner nicht vollführet / *procedirt*, erkennet / handelt / oder fürnehmet / durch euch selbst oder andere in keinerley Weiß und Wege / daran thut dein Lieb / und ihr unser ernstliche Meinung / wann aber hierüber obgemelter massen vollführen / *procedirt*, fürgenommen / so würde doch solches alles als *artentata*, und von ihnen selbst untüchtig / nachmahls wiederumb auffgehoben / wiederuffen / und nichts desto minder mit Erklärung obberührter pæn, und sonst ferner in Rechten gegen euch *procedirt*, wie sich das nach seiner Ordnung gebühret / darnach wisse sich dein Lieb / und ihr euch zu richten: Geben in unser und des Reichs Stadt r. jung. Rosbach. in *Proc. Civ. Tit. 75. n. 9.*

CAPUT II

DE

Competentia Judicis inhibentis in causis appellationum, ratione personarum, ad quas inhibitio emanat.

SUMMARIA.

Iudex inhibens debet esse competens & ratione personarum & ratione causarum. 1
Cognitio, An sit iudex? omne jurisdictionis exercitium præcedere debet. 2

Inhibitio posthabita cognitione de competentia emissa, ut de facto facta revocanda. 3
Ubi inhibitus non recognoscit jurisdictionem inhibentis, ibi inhibitio est otiosa. 4
Ll ll 2 Inscr.

<i>Inferitur I. Judex cōpetens</i>	<i>Affirmantes allegantur.</i>	23
<i>ratione appellationis, est etiam cōpetens ratione inhibitionis.</i>	<i>Negantes referuntur, earumque tres rationes.</i>	24
5	<i>Negantibus subscribimus.</i>	25
<i>Ratio hujus regula.</i>	<i>Inhibitio in causis appellationum recte sine clausula decernitur.</i>	26. seq.
6	<i>An summus Princeps cum clausula: Remota appellatione, aliquem delegans, possit inhibitionem decernere?</i>	28
<i>Regula etiam negative valet.</i>	<i>Quaestio prajudicialis offertur.</i>	29
7	<i>Dubium movetur.</i>	30
<i>Judex dubius ratione jurisdictionis quoad personas, non debet inhibere.</i>	<i>Ad id. respondetur.</i>	31
8. seqq.	<i>Effectus clausula: Remota appellatione: proponitur.</i>	32. seqq.
II. Judex non immediate, ratione Inhibitionis in causis appellat. regulariter est incompetent.	<i>Clausula hęc delegantem non ligat.</i>	35
<i>Appellatio non per saltum, sed gradum regulariter fieri debet.</i>	<i>Quaestio proposita affirmatur.</i>	36
12	<i>An delegans cum clausula: Sententiam statim exequendi, inhibitionem possit decernere?</i>	37
<i>Appellatio non expresso nomine judicis ad quem, facta ad immediate proximum censetur.</i>	<i>Vis hujus clausula ostenditur.</i>	38
13	<i>Quaestio affirmatur.</i>	39
<i>Appellans ad mediate summum, ad judicem medium remittendus.</i>	<i>Ratio allegatur.</i>	40
14	<i>Judice inferiore deferente licet appellationi, inhibitiō tamen utilis.</i>	
<i>Superior in tali causis appellationis nulliter procedit.</i>	<i>Quare?</i>	42
15	<i>Prajudicia Camera.</i>	43
<i>Mediate summus recte recipit appellationem tribus casibus.</i>		
16. seqq.		
<i>His casibus mediate summus inhibere potest.</i>		
19		
<i>Inferior aut par frustra inhibet.</i>		
20. seq.		
<i>An ad decernendam inhibitionem Baxium citatione opus?</i>		
22		

§. 1.

PRæmissis Capite primo Generalibus inhibitionis in causis Appellationum, visisque ejus Descriptione, & Divisionibus, ad ulteriora pedem promoturus, merito initium facio à Persona Judicis Inhibentis, quem competentem esse debere, non duntaxat ratione CAVSSARVM, in quibus decernenda est inhibitio, sed ratione PERSONARVM etiam, quibus Inhibitio fieri debet, tralatum esse, exque eo abunde constare arbitror, quod Judici ad Inhibitionem ante procedendum haud esse, omnes asserant Icti, quam de fundata Jurisdictione & Causarum Devolutione ipsi rite constitit, per R. J. de Ao. 1594. §. 92. c. 59. X. De Appellat. & c. Romana 3. versic. Si vero, juncto c. 7. X. De Appellat. in 6. Vid. Mynsing. Cent. 3. Obs. 87. Mindan. De Mandat. L. 2. c. 26. n. 31. Blum. Proc. Camer. Tit. 54. n. 9. Franc. de Aret. Consil. 20. Col. 3. & Consil. 33. in 2 tantum, ut, cum cognitio: An sit judex? omne procedere debeat, jurisdictionis exercitium, Mynsing. Cent. 111. Obs. 87. n. 2. posthabita cognitione de competetia jurisdictionis, emanatam inhibitionem, ut non-canonicam & de facto factam revocandam esse statuit Roland. à Vall. L. 2. Consil. 77. n. 24. Mindan. d. l. Blumius d. l. §. 9. Schurffius Cent. 1. Conf. 60. n. 15. ibique allegati Herculan. De Arent. c. 20. seq. n. 55. Mandos. q. 25. Barbosa in Thef. loc. comm. Lib. 9. c. 77. ax. 2.

§. 2. Cum ergo per proxime dicta Inhibitio præsupponat fundatam jurisdictionem ac Competentem Iudicem, jusque inhibendi dependeat ab Inhibentis jurisdictione ac Superioritate. Socin. in Consil. 109. Lib. 3. Berous L. 3. Conf. 117. n. 2. Lancellot. d. Tr. P. 2. c. 20. in Praef. q. 2. n. 24. ibique allegati Icti, recte concludo: Ubicumque Inhibitus non recognoscit jurisdictionem Inhibentis, ibi inhibitio fieri non potest. Berous. Lib. 3. Conf. 117. in pr. usque ad n. 9. Barbosa. d. l. ibique allegati Baldus, Hostiensis & Archidaicon.

§. 3. Ex hac regula infero I. Quicumque judex competens est ratione Appellationis, ille etiam competens est, ratione Inhibitionis. Ratio connexionis est, quia hic agitur de illa inhibitione, quam facere judex potest ad quem, Iudici à quo, aut parti, ne, causa ad Iudicem Appellationis devoluta, interim quicquam in præjudicium Appellationis fiat. Hinc recte sequitur: Quicquid ratione Appellationis est incompetens, illum etiam incompetentem esse ratione inhibitionis.

§. 4. Sed quid si Judex, ad quem provocatum est, dubitet, An

RATIONE PERSONARVM, quibus inhibendum est, sua fundata sit, &

Ll 113.

juris-

jurisdictio? Et puto, tam diu cessare debere *inhibitionem*, donec constet, ipsum esse competentem *R. J. de Ao. 1594. §. 92. Barbof. in Thef. loc. comm. L. 9. c. 77. ax. fin. & Zigler. ad Jus Can. p. mibi 874. & 883.*

9 Neque enim ab incompetente profecta *Judice Inhibitionem* vim coarctandi illum habere potest, qui ejus *jurisdictioni* non est obnoxius. *arg. L. fin. ff. De jurisd. L. 13. §. 4. ff. Ad Sect. Trebell. L. fin. C. Siã non competent. judic.* Inanis & otiosa autem *inhibitio*, illam impetranti nil prodest, cum paria fiat, aut non fieri, aut fieri quidem, sed sine effectu. *arg. L. 6. ff. Qui satisd. coguntur.*

11 §. 5. Infertur II. *Judicem non immediate proximum*, ratione *Inhibitionis* in *Causis Appellationum* regulariter esse incompetentem. Sicuti enim *Appellatio* non per saltum, sed per gradum, ad *Judicem* regulariter *immediate proximum* fieri debet, *L. 21. ff. De Appellat. ibique. Brunneinan. c. 66. X. De Appellat. O. C. Part. 2 Tit. 29. §. 1. ne confundantur Jurisdictiones, Stryk. in Diff. De Appell. illicit. c. 1. §. 19. Mev. P. 1. D. 87. n. 5. ibique all. Gail. Quod nec hodie aliter*
 13 *se habet, Brunnem. add. L. 21. n. 3. Mev. d. l. n. 16. adeo, ut non duntaxat non expresso nomine Judicis ad quem, interposita gradatim ad mediatum Superiorem facta censeatur appellatio, Brunnem. ad L.*
 14 *21. ff. De Appell. n. 10. sed omisso etiam intermedio Judice, ad Superiorem facta provocatione, appellans decreto ad Judicem medium sit remittendus, L. 21. ff. & L. 1. §. 3. De Appell. Mev. P. 5. Dec. 204. n. 3.*
 15 *Brunnem. add. L. 21. n. 13. Judice Superiore nulliter in causa Appellationis h. c. processuro. Mev. P. 1. Dec. 87. n. 6. & P. 3. Dec. 388. Scaccia De Appellat. qu. 7. n. 16. Ita non absque nullitatis vitio Judex Supremus, omisso intermedio facta ad ipsum provocatione, ad Inhibitionem Judici a quo decernendam procedere potest.*

§. 6. Ceterum, cum *mediate Summus*, etiam intermedio omisso, quoad *recipiendam Appellationem* tum competens esse *Judex* noscitur, quando (1) *Medius Judex* impeditur, impedimento ita comparato, ut facile & cito tolli nequeat, ne quis ob alienum impedimentum *justitia* frui *præpediatur*, *Brunnem. ad L. 21. ff. De Appell. n. 4. Mev. P. 3. Dec. 384. Maranth. in Spec. P. 6. Aft. n. 379. (2) Intermedius Judex justitiam denegat, vel etiam est suspectus, per O. C. Part. 2. Tit. 29. §. 1. Mynsing. Cem. 1. obs. 67. Gail. 1. Obs. n. 9. n. 2. (3) Vel consuetudo permittit *medium* *præterire*, *Mynf. d. l. Blum. in Proc. Camer. 19 Tit. 48. n. 5. & Brunnem. all. loc. jung. Stryk. in Diff. De Appell. Illis. i. 1.**

§. 19. hisce etiam casibus, Judex mediate Summus ratione decernenda Inhibitionis Judex erit competens.

§. 7. Illud vero nil dubii alere reor, inferiorem aut Parem frustra inhibere: Cum enim Inferior in Superiorem & Par in Parem nullam habeat jurisdictionem, L. 4. ff. De Recept. L. 14. ff. De Jurisd. L. 15. §. Tempestivum ff. Ad Scit. Trebell. c. 16. X. De Major. & Obedient. cujus actus est inhibitio, neque ad Inferiorem aut Parem procedat appellatio, ad cujus exitum facilitandum introducta est Inhibitio, utique quoad decernendam in causis Appellationum inhibitionem Inferior aut Par judex omnino est incompetens. Reyger. in Proc. Jud. Diss. XI. tb. 17. Lancellot. De Attent. P. 2. c. 20. Prof. quest. 2. n. 35. seq. Mandos. De Inhibit. quest. 4.

§. 8. De eo inter Jctos non satis convenit: An Citatione par-
 zio opus habeat judex, antequam petitz inhibitioni deferat? Affirma-
 tivz subscribunt Myns. Cent. 3. Obs. 87. Alex. Lib. 2. Consil. 91. col. pen.
 Reyger. Proc. Jud. Diss. XII. §. 19. Philipp. Franc. c. 1. n. 14. De Appell.
 Marant. P. 6. De App. n. 207. Roland. à Valle Consil. 77. V. 2. Lancell. De
 Attent. P. 2. c. 20. Ampl. t. n. 212. seqq. ibique plena manu allegati Ddres,
 Eamque communem esse testantur, Gabriel Comm. Conclaf. 1. Lib. 2.
 n. 77. Bero. Consil. 85. Lib. 3. n. 22. aliique allegati à Lancellotio d. 1. &
 Mandosio d. Tr. 9. 17. n. 2. & in tantum procedere satagunt, ut omissa
 citatione facta inhibitio nulla censeatur, destituta effectu ac vi indu-
 cendi nullitatem negotii ac actus, post istiusmodi inhibitionem gesti.
 Vid. Marant. & Lancellot. d. ll. n. 229. jung. Mynsing. d. Cent. 3. tb. 87.
 n. 6. & Schurffius. Contra Negativa sententiz patrocinantur Petr.
 Frider. Mindan. De Mandat. L. 2. §. 4. per tot. ibique allegati. Blum. in
 Proc. Cam. Tit. 54. §. 9. statuente: Inhibitionem parte altera inau-
 dita, recte posse decerni: (1) Quia ipso jure cautum est, ne quid
 pendente appellatione attentetur; in casu autem ipso jure prohibe-
 ro, Judex inaudita altera parte procedere & à præcepto incipere
 potest. (2) Quia Judex hic tantum instruendus est, quod, cum
 ex narratione supplicantis & gravaminis allegatione fieri possit, ad
 hoc citatione non est opus. (3) Quia pars post insinuatam inhi-
 bitionem exceptiones suas, si quas se habere putet, adhuc satis ma-
 ture potest proponere: Et ob has rationes huic sententiz calculum
 meum adjicere nullus dubito.

§. 9. Cumque in casibus, expresso jure prohibitis; vi Or-
 dina-

- dinationis Cameralis. P. 2. Tit. 23. Mandata sine Clausula possint de-
- 26 cerni, Gail. 1. Obs. 13. Blum. Proc. Cam. Tit. 34. n. 68. seqq. Hopp. in-
U. M. ad pr. J. De Interdict. inde est, quod iudex ad quem Mandato
Inhibitoriali Clausulam justificatoriam inserere necesse habeat minime;
- 27 Enimvero attentata iudicis à quo, & partis, toti titulo ff. Nil innov.
appell. interp. sunt contraria. Vnde & in Camera Inhibitiones sine
Clausula emanare testatur, Blumius. in Pr. Cam. Tit. 54. §. 3. Gail. 1.
Obs. 134. n. 7. juncto Rodingo in Pand. Cameral. §. 4. Tit. XI. L. 3. in Not.
& Schwanem. in Proc. Cameral. L. 2. c. 3. n. 3. Barbof. Thes. loc. Com. Vo-
ce Inhibitio.
- 28 §. 10. An autem, si summus Princeps Commissarium cum
clausula: *Remota Appellatione*, vulgo ohne Verstattung aller etwan
von dem condemnirten Theil einzuwendenden Appellation, (qualiter Su-
periozem non recognoscentes, Summique Tribunalis jus habentes;
causas delegare posseliquet ex L. 1. §. interdum 4. ff. A. quib. Ap-
pell. non licet & notabili Cap. 53. & 47. X. De Appellat. Vid. Brunnem. ad
d. L. n. 6. Mev. P. 2. Dec. 193. n. 11.) denegaverit, parte condemnata
ad Iudicem delegantem appellante, Superior h. c. ratione *Inhibitio-*
nis sit competens Iudex non injucundæ neque impertinentis est
- 29 quæstionis? Hujus vero decisio inde dependet: An hoc casu ra-
tione *Appellationis* delegans fundatam habet jurisdictionem? Quod
- 30 exinde videtur negandum, quod Superior delegando aliquem cum
31 dicta clausula censetur tacite *juri devolutionis* renunciaffe. Verum,
quanquam communiter huic Clausulæ hæc vis tribuatur, quod ef-
ficiat, non admitti appellationem, Maranth. in Specul. P. 6. Aët. 2.
Limit. 28. n. 2. Mev. P. 2. Dec. 193. n. 2. Rebuff. De Appellat. art. 7.
Gloss. 2. Tom. 3. n. 16. quia tamen solum Iudicem delegatum dicta tan-
tum clausula ligat, Brunnem. ad d. L. 1. §. 4. n. 7. ibique an. Mev.
- 32 ejusque solius intuitu id operatur, ut (1) Delegatus interpositæ Ap-
pellationi non teneatur deferre, sed possit dictam à se sententiam,
33 statim exequi, Speculator. in Tit. de Appellat. §. 2. n. 32. Mynsing. 1.
- 34 Obs. 3. (2) Et non puniatur ob rejectam Appellationem, neque (3)
ejus factum post interpositam appellationem, tanquam attentatum
revocetur, sed aliis remediis, per viam nempe querelæ nullitatis
corrigatur, Mev. d. l. n. 7. & 3. ibique alleg. Panormitan. in c. Pastoralis
35 n. 7. & 10. de Appellat. ad Delegantem vero, utpote qui non præsumitur
sibi legem per hanc clausulam dicere voluisse talem, L. 1. C. de LL. qua
nollet

nollet audire gravatum, Franch. *ad d. Cap. Pastoralis n. 6. X. De Appell. Mev. d. l. n. 5.* minime extenditur, cui non obstante hac clausula, remanet jus interpositam appellationem recipiendi, ubi vel Delegati dolus aut lata culpa subest, Scaccia. *de Appell. q. 17. Lim. 6. membr. 7. n. 76.* vel gravamen est notorium, *c. 7. X. de Appellat.* aut in continenti probabile, vel rationabilis ac vero similis appellandi causa allegatur, *Mev. d. l. n. 12. ibique allegati Ddres.* ideo indubitanter concludo: Sicuti Judex delegans non abdicat à se tali clausula jurisdictionem, neque inique gravatis præcludit ad se provocationem, Petr. Gregor. Tholosan. *De Appellat. L. 2. Tit. 20. n. 7.* Scaccia. *d. Tr. q. 16. n. 98.* ita propitio etiam jure, si appellans tempestive petat Inhibitionem Delegati vel Partis, post interpositam coram Delegante appellationem, hic eandem decernere potest: *Vid. in terminis Græven. ad Gail. L. 1. Concl. 144. n. 2. Mynsing. Cent. 1. Obs. 3. n. 1. ibique allegati jung. Lancellott. De Attent. P. 2. c. 12. Limit. 8. n. 11. & quos plena manu ibi allegat. Ddres.*

S. II. Affinis Superiori quaestio est itidem haud impertinens: 37
An Delegans cum clausula: Sententiam statim exequendi, inhibitionem possit decernere? Et cum ex veriori sententia mens hujus clausulae non hæc esse censeatur, ut justo apparente gravamine, conquerens non audiatur, ipsique appellatio, ceu defensionis species denegetur, Scaccia *d. Appellat. q. 16. Lim. 1. n. 99.* Menoch. *De Praef. L. 2. Praef. 9. n. 7. Mev. P. 2. Doc. 193. n. 8.* (Ea enim, quæ juris naturalis sunt, inter quæ Appellatio jure refertur optimo, Princeps quavis exclusionem non videtur voluisse remota, *Mev. d. l. n. 9. ubique all. Menoch.*) sed, ut justitia citum consequatur effectum, *Mev. d. l. n. 8.* salvo appellandi jure; cum executionem ordinans, appellationem minime excludere, sed sic ordinare intelligatur, ut de jure fieri debet, *arg. L. 2. §. 10. & 16. ff. Ne quid in loc. publ. ne inde injuriarum nascatur occasio, unde jus oriri debebat, L. 6. C. Unde vi L. 4. De Emancip. l. 2. ad Delegantem tempestive appellante, utique inhibitioni locum esse adopinor: Cum per hanc Clausulam, etiam secundum illorum sententiam, qui eidem vim excludendi appellationem, jure tribuunt invito, quos *vid. allegatos à Mev. P. 2. D. 193. n. 1.* per notata *ad §. preced.* Superiori facultas Appellationem recipiendi nequaquam adempta censeatur.*

S. 12. Illud ultimo loco notamus: Ut ut iudice à quo interposita

M m m m

fitæ

fitæ Appellationi deferente, *Inhibitione* Superioris opus haud esse videatur, cum deferendo appellationi Inferior omnem à se jurisdictionem jam abdicarit, qua sine non procedit iudicium; soleretamen illam decerni ex abundanti *ratione iudicis* à quo, cum & abundans non noceat cautela, esseque omnino utilem *ratione appellati*, ne aliquid attentet interea aut innovet. *Vid. R. J. de A. 1594. §. Die Inhibitiones 92. Zæf. ad Tit. ff. Nil innov. appell. interpos. Gail. 1. Obs. 144. n. 3. Schwanem. in Proc. Camer. L. 1. c. 3. n. 5. Hahn. ad Wes. Tit. Nil innov. 43 app. interp. in fin. Rodingus in Pand. Camer. L. 3. T. XI. §. 9. Vbi duobus pręjudiciis Cameralibus quorum ultimum est de 5. Jan. 1654. dictum Imperii Recessum adhuc hodie in Camera in viridi esse observantia, contra Tilemannum de Benign. contrarię opinionioni adhärentem Cent. 1. Observ. Supplic. 60. probat.*

CAPUT III.

DE

Competentia Iudicis inhibentis in causis appellationum, ratione causarum in quibus inhibitiō decernitur.

SUMMARIÆ.

R atio ordinis.	1	Ejus ratio recensetur.	4
Competentia iudicis inhibentis ratione causarum 4. regulis examinatur.	2	Ex hac regula infertur Cessare Camera inhibitionem I. in causis pecuniariis in appellabilibus.	5
Prima est: In quibus illicita plane est Appellatio, in illis etiam cessat Superioris inhibitiō.	3	Exemplum allegatur.	6
		II. Quando à iudice à quo plane non licet appellare.	7
		Exem-	

<i>Exempla sistuntur.</i>	8	<i>Rationis ratio.</i>	30
III. Post tres conformes sententias.	9	<i>An hac ad alia inferiora Germania judicia extendenda?</i>	31
<i>Ratio ponitur.</i>	10	<i>Adducuntur affirmantes.</i>	32
<i>Rationis ratio triplex. 11. seqq.</i>		<i>Patroni negativa recensentur.</i>	33
<i>In Camera & Curia Gallicanis quarsoprovocare licet.</i>	14	<i>Negans probatur.</i>	34
<i>Ratio additur.</i>	15	<i>Obquatuor rationes. 35. seqq.</i>	
<i>Camera post tres conformes sententias inhibere potest.</i>	16	<i>In quibusdam Germania iudiciis Superioribus recte interdum inhibetur.</i>	39. seqq.
<i>An, L. Un. C. Nelic. in un. ead. extra Cameram obtineat? remissa.</i>	17	VII. In appellatione à mera interlocutoria.	41
IV. In causis matrimonialibus.	18	<i>Ratio cum exceptionibus</i>	42. seqq.
<i>Rationem dat.</i>	19	<i>Transitus ad causas difficulter appellabiles.</i>	44
<i>Exceptio ponitur remissa.</i>	20	<i>Secunda est: In quibus causis non facile admittitur appellatio, in illis etiam non facile decernitur inhibitio.</i>	45
<i>Suprema principum imperii tribunalia in matrimonialibus recte inhibent.</i>	21	<i>Ratio regula.</i>	46
<i>Causam ponit.</i>	22	<i>Inde inferitur non facile decerni Inhibitionem I. In causis minimis.</i>	47
V. In Causis Ecclesiasticis.	23	<i>Nisi iudicium sit famosum.</i>	48
<i>Ratio habetur.</i>	24	II. In causis concernentibus ordinationem Politicam.	49
<i>Idem ratione Capitulum & Canoniatuum juris est.</i>	25	III. In decreto examine ad perpetuam rei memoriam.	50
<i>Principes Protestantes recte inhibent.</i>	26	<i>Transitus ad causas, in quibus appellatio solum sortitur effectum Cognitionis devolativum.</i>	51
<i>Rationem exhibet.</i>	27	<i>Tertia est: In quibus causis appellatio</i>	
VI. In causis criminalibus pœnam corporis afflictivam inferentibus.	28	<i>Mm m m 2</i>	
<i>Rationem dat.</i>	29		

pollatio non admittitur quoad effectum etiam suspensivum, in illis frustra petitur inhibitiō.	52	VII. In alimentis pauperibus debitis.	67
Ratio regula.	53	Quare?	68
Hinc inhibitiō regulariter denegatur I, in Possessorio momentaneo.	54	Idem obtinet in Executivis.	69
Ratio & Exceptiones remissive.	55. seq.	Exceptio ponitur.	70
H. In causa spoli.	57	In omnibus causam morem non ferentibus inhibitiō cessat.	71
Exceptiones remissive.	58	Exempla recensentur.	72
III. In reparatione adium ruinolarum.	59	Transitus ad regulam quartam.	73
Ratio additur.	60	Quarta est: In quibus admittitur appellatiō quoad utrumque effectum, in illis etiam recte decernitur inhibitiō.	74
IV. In reparatione aggerum.	61	Ratio regula.	75
Exceptio ponitur.	62	Exempla regula.	76
V. In Decimarum solutione Ecclesie facienda.	63	An inhibitiō in extrajudicialibus appellatiōibus obtineat?	77
Ratio datur.	64	Affirmatur, certis requisitis concurrentibus.	78
VI. In salario pauperi debito.	65	Exceptiones adduntur remissive.	79
Ratio allegatur.	66		

§ I.

EXaminata Judicis *inhibentis* competentiā ratione PERSONARVM, quibus Superior *in Causis Appellationum* inhibere potest; Ordinis ratio postulat, ut hoc Capite lustremus CAVSSAS, in quibus *inhibitiō* à Superiore decerni potest, cum non fundata *inhibentis* jurisdictione ratione CAVSSARVM, non minus *inhibitiō* otiosa existura sit, quam sit illa à Judice proficiscatur, cujus jurisdictioni illi, ad quos *inhibitiō* emanat, impune non parent. Vultej. *Kol. Conf. 16. n. 71. Zigler. ad Inst. J. C. p. 883.*

§. 2. Quo autem *methodice* magis hic procedam, certis Regu-

Regulis Competentiam Iudicis Inhibentis ratione CAVSSARVM,
in quibus *Inhibitionem* decernere potest, examinare tentabo, qua-
rum hæc sit.

PRIMA REGULA. In quibus causis illicita plane est
Appellatio, in illis etiam cessat Superioris Inhibitio. Ratio: Quia
in illis causis, utpote ad se non devolutis, eluforia ob carentiam
jurisdictionis existura est Superioris iussio, cum hic per illicitam
Appellationis interpositionem Inferioris jurisdictionis suspendatur
minime: Ubi autem appellatio non habet effectum *devolutivum*,
nec *suspensivum*, ibi sortitur pronunciatum Inferioris effectum *execu-*
tivum, quem frustra Superior remorari annitetur, ubi ejus *Inhibi-*
tionem impune Inferior negligere potest. *Vid. R. J. de Ao. 1594. S. Die*
Inhibitiones. 92. Vigel. in method. Obs. Cam. L. 2. c. 17. Reg. 14. Sexta Ex-
cept. fol. m. 265. Schwanem. Proc. Cam. L. 1. c. 3. n. 6. Roding. in Pandt
Cam. L. 3. o. XI. S. 13. inbique alt. Gail. & Mynsinger.

§. 3. Ex hac regula Infero I. Ubi summa non est appella-
bilis, ibi in *caussis pecuniariis* Camera *inhibere* non potest; sicque
cessat *inhibitio*, si quis Lubecz infra 1000. Imperiales ad Came-
ram provocare conetur. *Vid. Privilegium Imperatoris. Rudolphi De*
Ao. 1588. 20. Maj.

§. 4. Infero II. Cessare Superioris *inhibitionem*, quoties Judex
à quo illimitato gaudet privilegio de non appellando; Quod quali-
ter HODIE adhuc competat *Moguntino, Saxoni, Brandeburgico, Bava-*
ro & Palatino Electori illimitatum, aliisque certis Imperii Principi-
bus, videre est *ex Dissert. Dn. Strykii. De Illicita Appellat. Cap. 11. S. 8.*
seqq. inbique allegatis Blumio, Sprengero, Schwedero, Oxtone, Ro-
dingo, Rumelino aliisque.

§. 5. Infero III. Judicem Superiorem, ad quem in eadem
caussa post tres (quoad *idem objectum, eandem materiam, eandem*
qualitatem, *Vid. Mev. P. 1. Dec. 18. n. 4. Ruginell. in Tr. De Appella-*
lat. S. 12. gloss. 1. n. 10. Rota diversf. Dec. Part. 1. Dec. 100. n. 3. & seqq. &
easdem personas, Brunnem. ad L. Un. C. Ne lic. in un. ead. causf. tertio
provoc. n. 4.) conformes sententias provocatur, *inhibitionem* decer-
nere non posse. Ratio: Quia de Jure æque Civili, *per 1. t. G. Ne*
lic. in un. ead. causf. tert. prov. ac Canonico, per c. 65. X. De Appellat. à
sententia bis confirmata appellare illicit: Seacc. De Appellat. s. 17.

M m m m 3

Limix.

- Limit. 1. Trentacinq. L. 2. De Appellat. Resol. lat. Brunnem. in Proc. Civ.*
- 11 *c. 28. n. 31. Peretz & Ddres passim ad L. Un. C. d. c. t. Hujus vero ratio est*
 (1) *Quod Lex & Canon illud præsumant esse justitiæ regulis Legum,*
que præscriptis conforme, quod tribus diversorum judicum sententiis
est comprobatum. Non enim probabile est aliquem toties gra-
vati, in eadem causa, & à diversis judicibus, Brunnem. ad d. L.
- 12 *Un. n. 5. Stryck. in Diss. De Illicit. Appell. c. 3. §. 13. (2) Quod tertio pro-*
vocans videatur justitia causæ destitutus, magis ex obstinata qua-
dam pertinacia, quam justo gravamine appellare, Peretz ad L. Unie.
- 13 *C. d. t. n. 1. in fin. & (3) Quod lites alias fierent immortales, quas non*
in infinitum protrahi, utique & Reip. & partium interest. L. Propo-
- 14 *randum. 13. pr. C. De Judic. Verum, cum hæc tenus dicta in Camera Im-*
periali (idem & de Curiis Gallicanis asserit Wissenbach. Disp. ff. 38. L.
49. §. 19. Bugnyon. De LL. abrogat. L. 1. art. 152. & à 253. Perez. ad C. d. t.
n. 4.) Summisque Tribunalibus non procedant, utpote, ubi &
Tertia & Quarta recipitur appellatio. Gail. 1. Obs. 72. n. 3. Mynsing.
- 15 *Cent. 1. Obs. 15. Hilliger. in Donell. L. 28. c. 6. Lit. 29. Brunnem. ad L.*
Un. d. t. n. 9. & in Proc. Civ. d. l. n. 31. ne alias Status Imperii in suis Di-
tionibus plures constituendo instantias, jurisdictionem Supremi
Tribunalis eludere possint, Perez. d. l. n. 4. Stryk. Gail. Brunnem. d.
- 16 *ll. Camera recte inhibitionem concedit, etiamsi à bis confirmata Infe-*
riorum Judicum sententia ad illam tertio aut quarto provocetur. An
- 17 *vero extra Camera, illisque in locis, ubi hodie adhuc obtinet con-*
stitutio d. L. Un. ad impediendum executionis effectum, remedium
restitutionis in integrum vel nullitatis adhuc locum inveniat, de
hoc consuli possunt Perez. d. l. n. 4. in fin. Myns. Cent. 12. Obs. 4. Gail.
1. Obs. 42. n. 12. ibique all. Ddres. Wissenb. d. l.
- 18 *§. 6. In foro IV. In causis MATRIMONIALIBVS, quate-*
nus agitur de contrahendo vel dissolvendo matrimonio, cessare CAME-
- 19 *RÆ inhibitionem; Cum enim communiter hæc causas Ecclesia-*
sticis annumerent, Vid. Blum. proc. Cam. Tit. 43. n. 14. de quibus non
Camera per proxime dicenda, tanquam Secularis judex, sed Ecclesia-
sticum judicium cognoscere debet, cessante ita competentia in hisce
Camera Imperialis ratione cognitionis & Appellationis, Vid. Gail.
- 20 *1. obs. 112. n. fin. Blumius. d. t. n. 14. Brunn. in jur. Excl. L. 3. c. X. §. 2. fin.*
Mev. p. 2. D. 364. n. 5. jung. Dec. 365. n. 1. Roding. in Pandect. Camer. L. 1.
T. 31. n.

T. 31. n. 5. p. 377. ubi *Exceptionem videfis*, cessabit utique ejusdem etiam competentia ratione inhibitionis.

Quod autem de Cameradicum, illud ad SUPREMA PRINCIPUM IMPERII TRIBUNALIA tamen minime extendendum est: Si-
cuti enim in genere causæ *matrimoniales* admittunt appellationem, Brunnem. in *Proc. Civ. c. 28. n. 13. Carpz. P. 3. Dec. 240. per tot. Stryk. in not. ad Brunnem. Jus. Eccl. L. 2. c. 16. p. mibi 607. ad §. 12. Mev. P. 2. Dec. 364. Per tot. ita*, cum suprema jurisdictio Ecclesiastica nostris Principibus A. C. notorie competat, per *Inst. Par. art. 5. §. 48. Vid. omnino Stryk. in eleganti Diff. de Jure Papali Principum Evangelicorum c. 2. §. 8. sicque à Consistoriis nostris etiam in matrimonialibus ad ipsos Principes provocare liceat Mev. d. Dec. 364. in fin. P. 6. Dec. 1. n. 4. & P. 2. Dec. 265. Brunnem. in J. E. L. 3. c. 10. §. 2. ibique Stryk. in Not. ad verba; Ad Principem aspeltatur. Caspar Lipold. De concurr. Jurisd. quest. ult. & Ernest. Gothofred. de Jur. Consistor. th. 103. illis denegari, nisi invito jure, in his causis non potest inhibito.*

§. 7. Infero V. In causis ECCLESIASTICIS, quatenus de Religione, Doctrina fidei, jure Patronatus &c. agitur, CAMERÆ IMPERIALIS in idem cessare Inhibitionem. Ratio Conclusionis inde dependet. Quod *Causarum Ecclesiasticarum* cognitio ad Judicem, non Secularem, sed *Ecclesiasticum* pertineat, adeo, ut ab hoc ad *Secularem* non pateat recursus, c. 2. X. De Judic. sicque cesset in hisce causis ob non fundatam Cameræ Jurisdictionem, ad ipsam appellatio. Vid. Stryk. in *Diff. de Jure Papali Princip. Evangelic. c. 6. §. 6. Vbi idem in 25. causis Capitulorum & Canonicatum quoad Cameram procedere, eleganti probat Responso. Confer. Gail. 1. obs. 38. n. 2. ibique prejudicium Camerale, & Mynsing. Cent. 1. obs. 100. At enim, cum suspensa in territoriis Protestantium omni Pontificis Jurisdictione Ecclesiastica, suprema cognoscendi in Ecclesiasticis facultas Superioritati Territoriali nexu indissolubili cohæreat, per J. P. art. 5. §. Jus Dioces. 48. ibi. Et intra terminos territorii cujusque jus Dioces. & jurisdictio Ecclesiastica se contineat, jusque Sacrorum Summum omne, quod olim Pontifex habuit, & apud Catholicos adhuc hodie habet, ad nostros pertineat Principes, Stryk. d. *Diff. De Jur. Papal. Princ. Evangelic. c. 2. §. 8. in fin. ut vere dixisse videatur idem J. C.issimus Strykius d. l. §. 10. Omnem Principem in suo territorio esse Papam, dasi ein ieder Reichs Stand in seinem Lande Pappi sey/ supra dicta, de cessante Cameræ in-
Cau-**

Causis Ecclesiasticis appellatone, extra illam ad SVMMA PRINCLPVM NOSTRORVM IVDICIA non sunt extendenda: Ad quæcum etiam in hisce provocare causis liceat, recte inde emanabit *Inhibisio*.

- 28 §. 8. Infero VI. In Causis CRIMINALIBVS, pœnam corporis afflictivam inferentibus, So Lebens-Straffe auf ihnen tragend CAMERAM inhibitionem decernere non posse. Ratio: Quia cessat appellatio in hisce Causis ad Camera, per *Ord. Cam. P. 2. T. 28. §. pen. & R. I. de A. 1530. §. 95. Brunn. in Proc. Civ. c. 28. n. 12. & ad L. 1. ff. De Appell. n. 5. Richter. P. 2. Dec. 100. n. 50. seqq. Gail. 1. Obs. 1. n. 27. Ludolph. Hugo. De Statib. Region. Germ. c. 3. n. 42. & 43. Vitriarius Illustratus in Inst. Jur. publ. L. 4. Tit. 6. §. 33. Blum. in Proc. Cam. Tit. 43. §. 6. jung. Roding. Pand. Cam. L. 1. Tit. 31. §. 7. in Not. Aliique passim.*
- 30 tionem rationis ponunt Ddres communiter in stiturnitate fere immortali litium in Camera pendendum, quas præcipue criminales, non protrahi, sed citissime decidi, interest quidem Reip. vix tamen possibile est ob rariores in Camera congressus, præprimis vero immensam Causarum Civilium multitudinem, ut, quod ipsum Criminalium Causarum postulat momentum gravissimum, statim cognoscantur & decidantur, delictis hac ratione in perpetuum, vel diu saltem impunitis mansuris. *Vid. Discursus Danielis Lipstorprii, Jcti Celeberrimi De Appellat. illicita c. 3. §. 15. An autem hæc tenus dicta ad omnia alia quoque INFERIORA GERMANIÆ IVDICIA extendi possint, ut in Causis Criminalibus ne ad illa quidem provocare liceat, qui mortis condemnatus est à Judice inferiore, aut cui pœna dictitata est corporis afflictiva, inter Jctos non satis convenit? AFFIRMATIVÆ patrocinantur Gailius 1. Obs. 1. n. 27. & de PP. L. 1. a. 20. in fin. Mynsing. Gent. 4. Obs. 41. Mev. P. 2. Dec. 272. n. 6. Stryk. in Diss. de Illicita Appell. c. 3. §. 15. in fin. Joach. Beuft. in Rubrica de jur. jur. n. 97. Zasius. in L. Un. pr. n. 7. Si quis jus dic. non obtemp. Petr. Freder. De Proc. Cam. L. 1. c. 9. n. 3. & L. 2. c. 27. n. 10. Wesenbec. Consil. 43. n. 80. Knichen. De Elect. & Ducum Sax. priv. de non appell. in verb. jun c. 2. Bender. Concl. Pract. de Revision. f. Commen. in Tit. 53. P. 3. Ord. Com. Concl. 33. p. 485. Suarez. in Thesaur. recept. sent. verb. Appellation. 191. Schrader. in Tom. Consil. Variar. Jcti Germ. P. 2. Conf. 40. n. 81. NEGATIVAM vero tuentur Brunn. in Proc. Civ. 28. n. 12. Rauchbar. P. 2. quæst. jur. Civ. & Sax. §. n. 54. p. 100. seqq. Dan. Möller. Semestr. L. 4.*

c. 33. n. 1. Herman. Vultej. *Jurispr. Rom. L. 2. c. 33. n. 25.* Schwam. *Ord. Cam. 173. n. 33.* Zanger. *De Tortur. c. 5. n. 85.* Chilian. König. in *Pract. Proc. Saxov. c. 118. & 119.* Nebelkrai *Dec. 21.* Berlich. *P. 1. Concl. 35. n. 21. & Concl. 50. n. 36.* Wurmsfer. *24. Obs. 20.* Oldekop. *integr. Tractatu De Appell. in Causis Crim. Supra laudatus D. Dan. Lipstorp. integro Discursu De Appell. in Causis Crim. & Decus hujus Academiæ Cothmann. Vol. 1. Resp. 14. n. 3. & Resp. 13. n. 60.* quibus & ego cal-
 culum meum adjicio (1) quia in *R. J. de An. 1530. & 95. & Ord. Cam. 39 P. 2. T. 28. §. per.* contraria sententia non solide probatur (2) A 36
 Camera ad alia judicia non semper ducitur firmum argumentum. *Brunnem. d. c. 28. §. 12.* *Mev. P. 3. Dec. 237.* (3) Varia Variorum 37
 judiciorum Germaniz præjudicia contrarium edocent, Vid. *Nebelkrai proxime alleg. D. Lipstorp. D. Tr. §. 31. & 65.* (4) Idem Ju-
 ri Civili, per *L. Prius 1. L. Litigatoribus. 14. L. Et in majoribus. 20. L. Addictos. 29. C. De Appellat. L. Observare 2. C. Quorum appell. non recipiuntur. L. Ejus. C. Si pend. appellat. mors interv. L. Addictos. 6. C. De Episc. Aud. L. Qui à laicis 13. §. Si quis in capitali crimine & c. ff. Qui test. fac. poss. L. Rei Capitales. 2. §. Cum accipiemus. ff. De Pen. Et Canonico consentaneum est. per. c. Cum sit Romana. 5. §. fin. c. Per-
 venit. 13. c. Consulans. 14. c. Cum speciali. 61. §. Porro. X. De Appellat. Vid. *Hippol. de Marsil. in Pract. Crim. §. Nunc videndum n. 2.* *Foller. in Pract. Crim. verb. Etsi consuebuntur. P. 2. n. 50.* *Farinac. in Prax. Crim. L. 1. T. 5. q. 38. n. 10.* *Gometz. Var Resol. L. 3. c. 13. n. 31.* *Barbosa. Tit. ff. De Judic. Scaccia De Appellat. Philipp. de Franchis. ad Tit. Decret. De Appellat. Joh. ab Imola. ad L. fin. §. Jussus. ff. De Appellat. num. 9.* *Brederodius Ad L. Duobus. De Appellat.* quibus jungi possunt Lucu-
 brationes elegantissimæ in Materia appellationum *Guidonis Papæ, Didaci Covarruviz, Hieronymi Manfredi, Francisci Herculani, Julii Clari & Nicolai Vigelii.* Hincque concludo: In quibusdam 39
 Germaniz Iudiciis inferioribus, ubi expressa contraria doceri con-
 suetudo non potest, adhuc hodie, (exceptis criminibus notoriis,
 manifestis, c. *Cum sit Romana. §. fin. c. 13. 14. X. de Appell. c. Cum ap-
 pellationibus frivolis. 5. De Appell. & atrocioribus, L. 16. C. de Appell.* Vid.
Angelus De Arretio ad L. 2. C. Quor. appell. non recip. *Felin. in c. De cetero n. 11. X. De re jud. Menoch. De A. J. Q. L. 2. Cas. 197. n. 1.*
*Robert. Lancelot, De Assent. c. 12. Lim. 7. n. 1. Vigel. in method. Jur. Civ.**

Civ. L. 1. c. 28. qu. 1. Except. 2. replic. 1. Decian. V. 1. Resp. 63. n. 31. seq. Covarruv. Pr. qu. 23. n. 5. in fin.) ad Superiora licere provocare iudicia, inque illis etiam recte decerni *inhibitionem* ubi vel iniustitia pronunciata est manifesta, vel accusato, nisi *inhibitio* fiat, irreparabile gravamen vel damnum imminet. *Vid. omnino Mevius P. 2. Dec. 273. n. 8. ibique allegatus. Panormitanus. jung. Mindan. De Mand. c. 27. num. 32.*

42^r §. 9. Infero VII. A sententia MERE INTERLOCUTORIA interposita appellatione, regulariter in Camera non decerni *inhibitionem*: Cum enim, excepto casu irreparabilis gravaminis, *L. 2. ff. de Appellat. recip. L. 7. Quorum appell. non recip. Brunnem. in Proc. Civ. c. 28. n. 2. Menoch. de A. I. Q. Lib. 2. Cas. 490. Besold. De Appell. c. 7. n. 56. Scaccia. De Appell. q. 2. n. 84. & periculi in mora evidentis, per R. J. de An. 1594. §. 93. in Camera non admittatur* 43 *appellatio, per Ord. Cam. P. 2. Tit. 28. in fin. extra casus exceptos recte etiam denegatur inhibitionem, quæ neque in recensitis aliter casibus obtinet, quam si illi legitime fuerint probati. d. R. J. de An. 1594. §. 93. Vid. Schwanem. in Proc. Camer. L. 1. c. 3. n. 6. Gail. 1. Obs. 144. n. 4. Denais. c. 146. §. 5. injur. Cam.*

44 §. 10. Et cum in reliquis, *plene non appellabilibus* causis eadem obtineat ratio, illis ordine recensendis brevitate amore lubens superfedeo, adque causas *difficiliter appellabiles* pedem promoveo, in quibus, utrum jure decerni *inhibitio* possit, evictum iturus sequenti.

45 REGULA. II. In quibus causis non facile admittitur appellatio, in illis etiam non facile decernitur *inhibitio*.

46 Ratio. Cum enim *inhibitio* facilius interpositæ appellationis exitum, iudex ægre admittens appellationem, æque difficilis erit in decernenda *inhibitione*.

47 §. 11. Ex hac regula infero: I. In MINIMIS causis (quarum determinatio iudicis arbitrio committitur, *Scacc. de Appell. P. 2. q. 17. n. 13. & Brunnem. in Proc. Civ. c. 28. n. 22.*) non facile decerni *inhibitionem*. Ut ut enim ipso jure in hisce subsistat appellatio *L. 20. C. de Appellat. ibique Brunnem. etiam jure Canonico, c. 15. X. De Appellat. non facilem tamen Superiorem se præbere decet in admittenda in hisce minimis appellatione. Brunnem. in Proc. Civ. d. l.*

n. 22. *Mev. P. 2. D. 235. Scaccia. q. 17. Lim. 40. n. 1. seqq. Stryk. in Diff. de Appell. illicit. c. 3. §. 14. decernendaque inhibitione. Exceptio 48 est, nisi causa minima concernat famam rei, iudiciumque ipsum sit famosum. Vid. omnino Mev. P. 3. Dec. 235. qui tot. & Brunnem. d. 1.*

§. 12. Infero II. In Causis **POLITICAM ORDINATIO-** 49
NEM CONCERNENTIBVS, vulgo: In *Politicy*, *Sachen* non facile in Camera Inhibitionem decerni, per Novissimum Imperii Recessum de Ao. 1654. §. wie nuhn solches von dehnen *Sachen*. 106. verb. *stürnehmlich* aber in dergleichen *Sachen* keine Inhibitiones leichtlich erkennen / quia non facile in his causis admittitur appellatio. *Mev. P. 3. Dec. 154. Brunnem. in Proc. Civ. c. 28. n. 17. in fin. & ad L. fin. ff. De Appell. recip. n. 12.*

§. 13. Infero III. Sicuti à decreta *Commissione examinis testium* ad **PERPETVAM REI MEMORIAM** non facile admittitur 50 appellatio, per ea quæ habet *Mevius P. 1. Dec. 49. per tot.* ita difficulter etiam *inhibitionem* decerni, & non aliter, quam si nullum adsit periculum veritatis intercidendæ & pereundorum testimoniorum. *Idem P. 2. Dec. 189. & P. 1. Dec. 50. Brunnem. ad L. 1. ff. De Appellat. n. 3.*

§. 14. Possem equidem plura pro illustranda Regula §. 10. 51 tradita afferre exempla, nisi temporis Statutique Amplissimæ **FECTIA** Juridicæ juberer habere rationem, proinde missis aliis, in quibus eadem tamen obtinebit juris dispositio, ad illas pergo appellationum causas, in quibus hæc effectum sortitur duntaxat *cognitionis devolutivum* inque illis *inhibitionem* decerni haud posse expediturus sequenti.

REGVLA III. In quibus causis appellatio non admittitur 52 quoad effectum etiam suspensivum, in illis frustra petitur inhibito.

Ratio. Quia in hisce causis licet iudici exequi sententiam 53 & pronunciatum, victore saltem cautionem præstante, de re e. g. in casum victoriæ restituendâ: Ergo otiosa est inhibitionis petitio, quæ ad remorandam iudicis à quo executionem potissimum adinventâ est.

§. 15. Et ex hac Regula infero I. In Camera denegari regu- 54
N n n n a lariter

- lariter *inhibitionem*, interposita appellatione à sententia in POSSESSORIO MOMENTANEO lata; præprimis *retinenda possessionis*, appellato in possessione constituto. *Vid. R. J. de An. 1594. §. 92. in fin.*
- 55 Cum enim hic appellatio careat *effectu suspensivo*, cognitione de iustitia sententiæ in possessorio dictæ, facta ejus interim executione, ad Superiorem tantum devoluta, Covarruv. *Pract. quæst. c. 23. n. 2. Mynsing. Cent. 6. Obs. 13. Zæf. ad Tit. ff. De Appell. recip. Brunnem. ad L. Un. C. Si de moment. poss. n. 4. ibique allegati Ddres & in Proc. Civ. c. 28. n. 14. Stryk. in Diff. De Decreto Interimistico c. 5. n. 14. & in Diff. de Appell. illicit. c. 3. §. 6. in fin. juncto Gailio 1. Obs. 7. n. 7. & Obs.*
- 56 144. *in fin. & Rodingo in Pand. Cam. E. 3. T. XI. §. 11. ubi & in sequentibus videstis exceptiones, utique nec inhibitioni hic locus esse potest. Vid. Roding. d. l. Gail. 1. Obs. 145. per tot. Mindan. De Mandat. L. 2. c. 27. §. 7. seq. Blum. in Proc. Cam. Tit. 54. n. 10. seqq.*
- 57 §. 16. Infero II. In CAVSSA SPOLII cessare *regulariter inhibitionem*, spoliante à sententia ad restitutionem condemnatoria, appellante: cum hæc appellatio secundum jus Civile effectum dicatur habere tantum devolutivum & non suspensivum. *Mev. P. 1. Dec. 24. n. 10. Stryk. in Diff. De illicit. Appell. c. 3. §. 6. Dantur tamen casus, in quibus etiam quoad impediendam executionem hic admittitur appellatio, quos videstis apud Mevium d. l. Ergo & illis casibus recte decerni inhibitionem indubium est. Vid. præjudicium. ap. Mev. d. l. in fin. & Scaccia de Appell. qu. 17. Lim. 6. membr. 7. per tot. Brunn. ad L. Un. C. Si de moment. poss. n. 10.*
- 59 §. 17. Infero III. Cessare *inhibitionem* in appellatione interposita à sententia, concernente ÆDIVM RVINOSARVM RE-
- 60 PARATIONEM vulgo in Bau-Sachen; Cum enim ob interesse Reipublicæ, ne derelictis ædibus, aut illis plane dirutis, publicus deformatur urbis aspectus, *L. Prætor. 20. §. Hac interdictum ff. de N. O. N. L. 2. C. De Ædif. priv. in hisce causis ægre admissa appellatio effectum duntaxat sortiatur devolutivum, celerisque desideretur executio, Mev. P. 1. Dec. 196. Decretum inhibitionis publicæ omnino utilitati obversaretur. Roding. in Pand. Camer. L. 3. Tit. XI. p. mibi. 554.*
- 61 §. 18. Et cum eadem IV. ratio nempe publicæ utilitatis, *pro reparandis ægeribus* militet, in Causis REPARATIONIS AGGERVM,

RVM, vulgo: in Reich, Sachen / appellatione licet ab illis interposita, qui ad eorum refectionem sunt condemnati, eaque quoad effectum devolutivum admitta, Ruginell. in Tr. de Appellat. §. 2. c. 3. n. 628. non decernitur inhibitio, nisi ubi lis reparatorem non amplius remoratur, cujus præjudicium videtur ap. Mev. P. 3. Dec. 163. in fin. Confer. Brunnem. in Proc. Civ. c. 28. n. 17. Stryk. in Diff. de Appell. illic. c. 3. 7.

§. 19. Infero V. Cessare inhibitionem si à sententia DECIMARUM RVM solutionem Ecclesia faciendam injungente appelletur: Favor enim piæ causæ appellationem in Decimarum causa non admittit, nisi quoad solum effectum devolutivum, ita, ut Decimis solutis, ulterior causæ persecutio demum locum sortiatur: Mev. P. 6. Dec. 394. n. 5. Rebuff. in Tract. De Decimis quest. ult. n. 21.

§. 20. Idem VI. juris est in appellatione SALARIVM pauperi, proque mercede fervienti debitum, concernente. Cum enim Causa salarii habeatur pro pia, Scaccia De Judic. c. 5. n. 61. Bencasf. in Tr. De Paupert. ejusque privileg. Tom. 18. q. 6. n. 1. inque illa, ne interim, qui servit, egere cogatur, appellatio tantum ad devolutivum admittatur effectum, Rebuff. in Tract. De Sent. Provis. art. 3. Gloss. 7. n. 1. seqq. non sine pietatis læsione hic inhibitio decerneretur. Mev. P. 8. Dec. 408. ibique præjudicium Brunna. in Proc. Civ. c. 28. n. 17. ibique all. Hilliger.

§. 21. Nec aliter VII. se res habet in appellatione à sententia pro ALIMENTIS in futurum, præprimis pauperibus debitis; in quorum causis, ne interim egeat alimentarius, appellatio itidem tantum effectum habet devolutivum, præstandis interim appellato alimentis. Coler. De Aliment. c. 15. n. 3. Surdus. De Aliment. Tit. 8. priv. 60. n. 17. Brunnem. in Proc. Civ. 28. n. 17. ibique all. Mev. 19. Hilliger & Scaccia.

§. 22. Secundum communem Jctorum ac in Praxi receptam sententiam In EXECUTIVIS Appellationis effectum itidem tantum Devolutivum esse, testatur Scaccia de Appellat. qu. 17. Limit. 10. n. 22. Mev. P. 3. Dec. 107. n. 2. alique, Hinc, nisi irreparabile imminet damnum, nec in Executivis decerni inhibitionem posse, in aprico est.

§. 23. Et in genere, cum in causis morant non admittentibus sed

72 *utilitatem* *requiruntibus*, *Mev. P. 3. Dec. 163. n. 2. nec non publicam utilitatem* principaliter concernentibus, quorsum etiam *Tributorum & Collectarum* causa pertinet, *Lancellot. De Attent. P. 2. c. 2. n. 1. Lim. 25. Caheran. Dec. 88. per tot. Mev. P. 4. Dec. 35. num. 6. Brunnem. in Proc. Civ. c. 28. n. 17. Stryk. De Illic. Appell. c. 3. §. 7. & ubi ob oppositam exceptionem non fititur executio, non admittatur appellatio quoad effectum *suspensivum*, neque proptio *jure inhibitionem* in illis posse decerni, concludo, cum *Exc. Mev. P. 4. Dec. 266. n. 7. & Roding. in Pand. Camer. L. 3. Tit. XI. p. 554.**

73 §. 24. *Agmen claudet in hoc capite pro cognoscenda Judicis competentia in causis appellationum.*

74 **REGVLA IV.** In quibus causis admittitur appellatio quoad utrumque effectum, in illis etiam recte decernitur *inhibitio*.

75 **Ratio.** Quia, nisi in hisce causis decerneretur *inhibitio*, saepe irreparabile appellanti per *judicis à quo executionem*, aut appellati attentatum contingeret *præjudicium*, cui expedit magis, per *inhibitionis* remedium intacta servare jura sua, quam post vulneratam causam, reportata licet in *Appellationis instantia* prioris pronuntiati reformatoria sententia, serotinum querere remedium.

76 §. 25. Hincque infero, & in **CONCVRSV CREDITO- RVM**, aliquibus *Creditorum à Prioritatis* sententia appellantis, *Mev. P. 1. Dec. 210. per idem. & in Causa FLVVIVORVM*, *Ruginel. in Tr. De Appell. P. 2. c. 3. §. 404. verb. Flumen. Mev. P. 7. Dec. 301. n. 18.* cum in utrisque appellatio effectum *suspensivum* simul ac *Devolutivum* sortiat, aliisque non exceptis, recte à *Judice Superiori emanare Inhibitionem.*

§. fin. Et hzc pro temporis atque instituti ratione dixisse, sufficiant ratione *Competentia judicis inhibentis intuitu causarum* In appellationibus *judicialibus*: Cum vero etiam *extrajudicialiter* gravari quis, obque tale gravamen recte appellare possit, c. 8. X. *De Appell. in 6. Gail. 1. obs. 120. Coronidis loco: Utrum etiam Inhibitio in Extrajudicialibus Appellationibus locum obtineat?* dispiciam. Quam *questionem* Imperator *Rudolphus II. in Recessu Imperii de Anno 1594. §. wann aber. 93.* ita decidit, ut ante in *Extrajudicialibus appellationibus* non sit decernenda *inhibitio*, quam *jurisdictione & appellatione factis* fundata & justificata, lis sit contestata aut adversarius saltem auditus.

dicus. verb. Also auch in Extrajudicialibus Appellationibus ehe und bevor die Jurisdiction und Appellation gnugsahm fundiret / und justificiret / vor der Krieges-Befestigung / oder zum wenigsten / ehe der Gerechtigkeit darüber gehöret / durchaus keine inhibition erkant werden. *Roding. in Pand. in Cam. L. 3. T. II. p. 555. Gail. 1. Obs. 144. n. 8. & Obs. 120. 79) Blum. Proc. Cam. Tit. 54. S. 25. ubi & Exceptiones videffs.*

CAPUT IV.

DE

Effectibus inhibitionis in causis
appellationum.

SUMMARIA.

O Rdo capituli.	1.	Quartus effectus ratione judicii inhibentis est. Condemnatio in pœnam.	12
Primus effectus ratione appellantis est juris ipsi competentis conservatio.	2. seq.	Pœna in Camera certa.	13
Secundus tam ratione judicii, quam appellati inhibiti est, quod pariat attentatum.	4.	Extra Camera quam?	14
Attentatum quid?	5.	Quid si nulla sit inhibitiō inserta?	15. seq.
Tertius effectus ratione judicii inhibentis est Revocatio attentatorum.	6.	Transactio cum appellante super attentatis non præjudicat Judici ratione pœnae.	17
Inhibitio ex licito facit illicitum.	7.	Rationes recensentur.	18. seqq.
Exemplo illustratur.	8.	Heres defuncti, cui vivo inhibitiō facta, licet cum ipso contestata in pœnam inhibitionis an possit declarari?	21
Attentata notoria ad instar spoli sine speciali processu revocanda.	9.	Aliqui negant.	22
Ab attentatis ad spoliū frequens argumentum.	10.	Præjudicium exhibetur.	23
Judex attentata ex officio revocare potest.	11.	Aliqui non sine ratione affirmant.	24
		Præjudicium asseritur.	25

§. 1. Cum

§. 1.

1. **C**Um *Judicialis in Causis Appellationum Inhibitio* alium **Ratione JUDICIS INHIBITI**, alium **Ratione JUDICIS INHIBENTIS**, alium *Ratione APPELLANTIS*, alium denique *Ratione APPELLATI* pariat **EFFECTVM**, ordine de singulis hisce hoc capite & succincte acturus sum.

2. §. 2. **Q**uod **APPELLANTEM** attinet, ejus intuitu id operatur *Inhibitio*, ut faciliorem possit sperare Appellationis exitum, nec metuere habeat necesse, futuram, quam Appellationis ipsi promittit justitia, sententia prioris emendationem, aut plane elusoriam futuram, aut saltem difficiliorem sortituram esse executionis exitum, ligatis, arctiusque constrictis per emissam à Superiore inhibitionem Judicis à quo, & appellati manibus, ne illas in præjudicium appellantis extendant temere, dictam à se sententiam exequendo, vel appellantem sua possessione interim spoliando. Vid. Emeric. à Rosbach. *in Proc. judic. Tit. 75. n. 7.* Brunn. *ad L. Unic. ff. Nil innov. pend. appell. n. 1.* & Peretz. *ad C. Tit. De Appellat. n. 44.* jung. Sebastian. Medices *P. 2. Reg. 8. n. 8.* Vital. *Tract. Clausul. Tit. Nil. novand. n. 13.*

3. Conservat enim Appellanti inhibitio jus, quod habet, suum, in illo statu, in quo fuit, tempore emissionis. Lancellott. *De Attent. P. 2. c. 20. in Praef. n. 11. & 12.*

4. §. 3. Ex quo fluit **SECUNDVS Inhibitionis EFFECTVS** & quidem tam **ratione JUDICIS**, quam **APPELLATI INHIBITI**, scilicet quod ab omni *innovatione*, & illo, quod vel in judicis inhibitionis contemptum vel appellantis vergere potest præjudicium per emanatam arceantur inhibitionem, & secus facientes **ATTENTATVM** committant. Vera. *P. 1. Dec. 224.* Carpz. *L. 3. Resp. 108. num. 5.* Lancellot. *d. l. n. 223. ibique all. Mindan. De Mandat. L. 2. c. 26. n. 11.*

5. Mandof. *De Inhibit. q. 112. n. 3.* Cujus nomine omne illud venit, quod in præjudicium appellantis, vel ipsius etiam appellationis fit à judice vel parte. Brunnem. *ad L. Un. ff. Nil. innov. appell. pend. n. 1.* Mev. *P. 4. Dic. 301. n. 1.*

6. §. 4. Inde ortus **TERTIVS Inhibitionis EFFECTVS** & quidem **ratione JUDICIS INHIBENTIS**, est Revocatio omnium illorum, quæ in præjudicium appellationis & appellati vel à judice à quo, vel etiam ab appellato gesta sunt, & quidem *in continen-*
si &

si & pendente adhuc appellationis processu facienda. per c. Non solum. 7. verb. quicquid post inhibitionem fuerit innovatum per appellationis iudicem ante omnia in statum pristinum reducendum est, De Appell. in 6. juncto Novissimo Imperii Recessu de Anno 1654. §. 59. quib. Und wann gegen die außgelassene Inhibition gehandelt wird / solches auch Notori, und in continenti zu erweisen wäre / sollen hinführo auff Begehren des Appellanten alle Mandata de revocandis attentatis, auch Extrajudicialiter erkant / und solcher punct soderst zur Execution gebracht / keines weges aber der Supplicant mit seinem Begehren erst zum Gerichtlichen Process verwiesen werden. Mev. P. 4. Dec. 286. Brunnem. ad L. Un. ff. Nil. innov. app. pen. n. 14. Mandos. de Inhibit. q. 112. n. 2. Debus. Lib. 1. Consil. 103. in Primo. Roman. Consil. 330. col. 2. Alex. Conf. 89. n. 9. Gail. 1. Obs. 146. n. 8. Ubi limitationem videtis, Peretz. ad C. Tit. De Appell. n. fin. Emer. à Rosbach. in Proc. jud. Tit. 75. n. 8. ibique allegat. Dares. Omne enim, quod in prajudicium appellationis post inhibitionem vel à iudice à quo, vel appellato etiam fit, ceu Legis & iudicis prohibitioni adversum, est ipso jure nullum. arg. L. 5. C. de Legibus, Dec. Consil. 103. Lancellotti d. Tr. P. 2. c. 20. n. 235. ut utante inhibitionem facienti fuerit licitum, Mandos. De Inhibit. q. 75. n. 8. Cujus rei exemplum illud inprimis esse potest, quod licet iudex cum clausula: Remota appellatione, datus, parte à sua sententia appellante, non obstante illa appellatione citra attentati visum ad executionem suae sententiae devenire possit per supra c. 2. §. 10. dicta, id tamen facta à Superiore inhibitione, amplius ipsi haud liceat Vid. Lancellott. De Attent. P. 2. c. 20. Ampl. 1. n. 3. ibique alleg. Conf. Mandando Mandat. L. 2. c. 26. n. 11.

§. 4. Neque, si attentata sunt notoria, qualia habenda, de quibus iudici ex actis, notorium inducentibus, constat, desideratur libellus à conquerente specialis, Gail. c. Obs. 146. n. 4. Berlich. P. 2. Dec. 13. Schwan. Proc. Gam. L. 2. c. 9. n. 2; sed, cum ipso jure sint illicita, nec magis excusationem admittant, quam ipsum spoli- um, unde ad attentata frequens apud Ictos est argumentum, Mev. P. 4. Dec. 286. n. 3. Olrad. Consil. 199. n. 1. seq. sine speciali processu ad instar spoli, cujus vice censentur, statim sunt revocanda, parte attentate post inhibitionem non ante audienda, quam restitutio in priorem statum facta doceatur Mev. d. l. Ubi etiam docet, quia per attentata magis lex & iudex, quam pars laeditur, parte etiam,

O o o o

non

non petente, judicem ex officio attentata post inhibitionem revocare posse notoria, jung. Scaccia de Appellat. qu. 17. Limit. 47. membr. 1. n. 137. Gail. 1. obs. 146. n. 7. ubi & prejudicium. Peretz. ad C. Tit. de Appell. n. ult. Gastei. in spec. jur. univ. c. 32. n. 88.

- 12 §. 5. **QUARTVS Inhibitionis EFFECTVS** ratione **IVDICIS INHIBENTIS** est condemnatio in pœnam. Cum enim per attentata post judicialem factam inhibitionem, autoritas inhibentis non parum lædatur, Gail. 1. Obs. 146. n. 7. Perez. in C. Tit. de Appell. n. ult. & pen. Lancellot. d. Tr. P. 2. c. 20. in Pref. qu. 1. n. 10. dum inhibitus prohibitione Superioris posthabita, attentando & innovando temere pergit, contemptum hunc Superior recte pœnali judicio vindicat. Dares. ad L. 1. ff. Si quis jus dic. non obtemper, Lancellot. d. l. n. 18. Mandos. de Inhibit. q. 42. Mindan. De Mand. d. l. §. 5. n. II. jung. Reyger. in Proc. judic. Disp. XII. Propos. 9. Lit. f. ibique citati. Et hæc pœna ratione *Inhibitionis Cameralis* certa est, dum *Simplici Inhibitioni* contraveniens in 10. marcas puri auri pro dimidia parte Fisco Cæsareo, pro altera vero dimidia appellanti applicandas condemnatur, tandemque & auctiori contumaciter parere detrectans *Banni pœnam* incurrat. Vid. sup. c. 5. §. 19. Sicuti nec hæc res dubii quicquam alit, ubi & extra Cameram inhibitioni certa pœna est inserta; hoc enim casu juxta vulgatam in foro Praxim, qua de testatur Mevius p. 3. Dec. 66. n. 2. attentans ad interminatam in Litteris inhibitorialibus pœnam tenetur. Mev. d. l. Myns. Resp. 8.
- 15 Decad. 1. n. 29. Sed nec aliter se res habet, ubi extra pœnz certæ mentionem *simpliciter* facta est Inhibitio, quo casu pœna arbitraria Superiorem judicem suam tueri posse jurisdictionem contra non levem attentantis contemptum recte cum Exc. Mevio. d. l. concludit JCtissimus Brunnem. ad L. Un. ff. Nil. innov. opp. pend. n. 17.
- 16 Quorsum etiam pertinet, quod hoc casu appellatus imprimis condemnari debeat ad restitutionem fructuum etiam percipiendorum, refusionemque expensarum, damnorum & interesse. Vid. iidem & Lancellot. De Attent. P. 3. c. 31. per tot.
- 17 §. 6. Quid vero, si appellans post attentata appellati, cum hoc super attentatis transegerit, poteritne tamen Judex Appellationis ex officio adhuc contra emissam inhibitionem attentantem punire? Et Respondetur affirmando. Magis enim istiusmodi attempta judicem, quam partem offendunt, Gail. 1. Obs. 176. p. 7. Et

Judi

Judicii violant auctoritatem, quam vindicare ad Reip. utilitatem, judicantis dignitatem & judicii sanctitatem pertinet, Olrad. *Consil.* 206. *in pr.* Ut hinc, sicuti in aliis ad Remp. pertinentibus iudex 20 etiam non interpellatus Nobili utitur officio suo, ita etiam in puniendis attentatis idem recte adhibeat: *Mev. P. 4. Dec. 222. 4. 101. ibique prejudicium.* Brunnem. *ad L. Un. ff. Nil. innov. appell. pend. n. 13.* Lancellott. *de Astent. P. 3. c. 27. n. 7.*

§. fin. Illud ultimo loco non impertinenter hic adhuc quæritur.: An heres defuncti, cui inhibitum est, lite cum defuncto 21 jam ante ipsius mortem contestata, in pœnam declarari possit inhibitionis, contra quam defunctus aliquid attentavit? Negat id Blu- 22 mius *in Proc. Camor. Tit. 54. §. 9.* ex hac ratione, quod is, qui contra inhibitionem venit, iudicium subeat publicum, seu publicum, committat crimen, in quo etiam lite contestata, morte accusati extinguatur pœnam non tantum corporalem, sed pecuniariam etiam, cum inibi allegato *Job. Fabro. ad §. Non omnes 7. de Perpet. & tempor. est.* statuit Conferatur omnino *Carpz. L. 3. Resp. 38. n. 32. per L. Defuncto 6. ff. De Publ. judic. Gomez. Var. Resol. Tom. 5. c. 1. n. 81. Myns. Cent. 1. obs. 98.* hancque sententiam suam confirmat exemplo Guilielmi 23 Ducis Juliacenſis, à pœna inhibitionis, in quam Pater ipſius incidit, 20. Julii Anno 1551. in Camera absoluti: Dubitari vero hac 24 de sententia non sine ratione potest propter verba finalia *L. 20. ff. De Accusat. & illa, quæ in terminis fusius exponit Mevius. P. 5. Dec. mibi 392. n. 8.* eò, quod in nostro tantum agatur casu ad declarationem, reum in Pœnam ipſo jure per attentata sua, mandatis inhibitorialibus pœnalibus contraria, incidisse, cum jam condemnatus sit ipſis mandatis inhibitorialibus, dum ipſis adversa facit inhibitus. Vid. *Mev. d. l. ibique prejudicium & Brunnem. ad L. 20. ff. De 25 Accusat. in fin.*

CAPUT V.

DE

Contrariis inhibitionis in causis
Appellationum.

0000 2

SUM.

SUMMARIA.

R atio ordinis.	1	Appellans si attente censetur appellacioni renunciaſſe.	9
Tribus modis expirat Inhibitionis.	2	Triplicex ratio ſubjicitur.	10. ſeqq.
Primus modus eſt Caſſatio Inhibitionis.	3	De aliis appellacionem deſerendi modis remiſſive.	13
Caſſationis effectus.	4	An appellatio deſerta. ſi appellans inhibitionem intra terminum non impetraverit?	14
Secundus eſt Finalis cauſa deſiſſio.	5	Negatur ob duplicem rationem.	15. ſeq.
Ratio additur.	6	Privatio juris quando locum habeat?	17
Tertius eſt Appellacionis Deſeratio.	7		
Rationem vide ſis.	8		

§. I.

Vilis hæcenus Conſentancis Inhibitionum in Cauſis Appellationum, jam ad Diſſentanea progredior, paucis adhuc hoc *Capite V.* luſtraturus MODOS, quibus decreta iterum expirat judicialis Inhibitio. Fit autem hoc tribus poſſimum modis (1) Per EXPRESSAM judicis inhibentis revocationem ſeu CASSATIONEM, (2) per FINALEM CAUſſÆ DECISIONEM, (3) Per APPELLATIONIS DESERTIONEM. *Mindan. de Mandat. Lib. 2. c. 26.*

§. 7. *Blum. in Proceſſ. Cam. Tit. 54. §. ſim.*

§. 2. Per CASSATIONEM INHIBITIONIS expirare decretam Inhibitionem eo minus dubii eſt, quo certius, ejus eſſe revocare, cujus eſt decernere. Hinc, ſi per ſub & obreptionem inhibitionis impetrata, aut alia juſta ſubſuerit revocationis cauſſa, judex Superior per Beſcriptum Caſſatorium recte iterum revocat decretam ante inhibitionem. Cujus revocationis hic eſt effectus, quod poſt illam geſta non ſint attempta: Ceſſante enim per revocationem inhibitione, tanquam attemptatorum cauſſa, ceſſabunt etiam attemptata, tanquam effectus inhibitionis. *Lancellot. P. 2. c. 2. de Attent. Limit. 2. n. 1. ſeq. ibique al. & Blum. cum Mindano d. II. Mandol. de Inhibis. 9. 41. n. 9.*

§. 3. Per

§. 3. Per FINALEM CAVSSÆ DECISIONEM exspirat, 5
 tunc Inhibitio, si iudex appellationis, male appellatum, bene
 vero in prima instantia iudicatum esse, pronunciaverit, vulgo:
 Dasz wohl gesprochen und übel appelliret sey / dannhero die Sa-
 che ad Iudicem à quo iur execution remittiret werde. Quia enim, 6
 tunc redit ad iudicem à quo suspensa per interpositam appella-
 tionem & emanatam inhibitionem, dictam à se sententiam exequen-
 di facultas, cessante appellatione, cessabit utique etiam ejus con-
 sequens, puta inhibitio. *arg. c. 60. X. De appell. Mindan. d. Tr. L.*
2. c. 26. §. 7. n. 19. Blum. d. l. Reyger. in Proc. Jud. Disp. XI. Posit. 23. Lit.
C. Mandos. quæst. 39. ibique alleg. Covarruv. & Rota.

§. 4. Per DESERTIONEM APPELLATIONIS tandem, 7
 exspirare etiam Inhibitionem ex eodem fuit principio, quia de-
 ferta appellatione, Iudex à quo per hanc suspensam recipit facul- 8
 tatem exequendi dictam à se sententiam, ut ita sublata inhibiti-
 onis causa, ipsa etiam cessare debeat inhibitio. Mandos *d. Tr. c. 26.*
L. 2. §. 7. n. 17. ibique alleg. Bartol. & Herculan. jung. Reyger. d. Tract.
& loc. Lit. P. ibique allegata. Unde sequitur: Si appellans appella- 9
tum pendente appellationis processu sua spoliaverit possessione,
 ipsum censi deseruisse appellationem, eidemque tacite renun-
 ciasse. (1) Quia actus litis pendentiæ contrarius tacitam inducit, 10
 renunciationem. (2) Juris beneficio indignus videtur, qui pro-
 pria sibi jus dicens autoritate, in legem 7. C. Unde vi, delin-
 quit. *arg. L. auxilium 37. ff. De Minor. & (3) Quia attentando ipse 12*
 met appellans, tanquam sibi contrarius, secundum tritum sermo-
 ne proverbium: Behr will rechten / kan nicht sechten / non cense-
 tur detulisse propriæ appellationi. *arg. c. 42. X. De Appellat. Vid. Blum.*
in Proc. Cam. Tit. 53. n. 23. & Tit. 55. n. 7. Gail. 1. O. 146. n. 15. Myns.
2. Obs. 50. Hillig. in Donell. L. 28. c. 9. Lit. A. Brunnem. ad L. Un. ff.
Nil. innov. app. pend. n. 3. Idem & in aliis deserendi appellationem 13
 modis, de quibus consuli potest inter alios Blumius. *1010 Titulo. 55.*
in Proc. Com. juris est.

§. fin. An vero pro deserta etiam tunc habeatur, appellatio, 14
 si appellans intra terminum sibi à iudice à quo ad introducendam
 O o o o 3 apud

apud Iudicem *ad quem* coram se interpositam appellationem, de-
 que illa sibi fidem per insinuationem impetratæ inhibitionis facien-
 dam, præfixum, inhibitionem impetrare non potuerit, non inepte
 coronidis loco quæritur? Negativam recte tuetur Carpzovius *L.*
 153. *Resp.* 117. ex sequentibus rationibus. (1) Quia ipsa inhibito non
 est de formalibus appellationis. *Gail.* 1. *O.* 144. n. 2. ut proinde du-
 rum nimis foret, ob non impetratam & insinuatam inhibitionem,
 16 appellationem pro deserta haberi. (2) Quia nullibi in jure hoc
 casu invenitur pœna desertæ appellationis statuta, *Bald. ad L. Pro-*
 17 *cess.* 5. *C. De Appellat.* Pœna autem privationis juris nunquam ali-
 ter locum habet, quam ubi expressa Lege introducta est. *Nov.* 115.
c. 3. Nov. 2. *c. 3. Menoch. de A. J. Q. L. 3. Cas.* 276. n. 1. *Hartm.*
Pistor. L. 1. q. 15. n. 19. Et huic quoque sententiæ adstipu-
 latur *Richter. P. 3. Dec.* 124. n. 14.

TANTUM!

PRO.

PROGRAMMA

663

Quo
SVO, TOTIVSQUE JVRIDICI COLLEGII NOMINE

AD
DISSERTATIONEM INAVGVRALEM

VIRI

PRÆNOBILIS ATQVE DOCTISSIMI

DN. JAC. SEBASTIANI LAVREMBERGS,

ROSTOCHIENSIS.

JVRIS VTRIVSQUE CANDIDATI DIGNISSIMI

DE

N V N D I N I S
SOLENNIORIBVS

Vulgo Bon

Reichs = Messen /

Pro consequendis summis in utroque Jure Honoribus & Privilegijs

Die Decembr. XV. Anno MDCXCVI.

Bono cum Deo habendam

IN AUDITORIO MAJORI

Horis ante & pomeridianis

Magnificum Dn. Rectorem, utriusque Reip.

Nobilissimum atq; Amplissimum Senatum, omnesque omnium

ordinum Cives Academicos ac Literatorum Fautores

observanter ac officiose invitat

IOHANNES Klein /

J. U. D. & Pandectarum in Alma Patria Ducalis Prof. Publ.

Consistorii Mecklenb. h. t. Director, hodieque F. C. t. s.

Juridicz Decanus.

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1705.

COM.

COMMERCIO & IMPERIO, ceu duobus firmissimis beatam Rempublicam inniti fulcris, illisque civilem constare Societatem, non minus prudenter, quam vere jam olim monuerunt Lipsius. *Lib. 2. Civil. Doctrin. Cap. 1.* Gregor. Tholosan. *De Rep. Lib. 3. c. 7.* Alexand. *Vol. 7. Consil. 130. in fin.* & Albert. *in Rubr. C. De Commerc. & Mercat.* Quod enim COMMERCIA attinet, de quibus occasione NVNDINARVM SOLENNIVM, Commerciorum florem non parum promoventium, pauca hac vice tantum praefari, animo sedet sententia, cum illas sub incudem Inauguralis Disputationis revocare volupe fuit Prae-Nobili atque Doctissimo DN. JACOBO SEBASTIANO LAVREMBERG, J. U. Candidato Dignissimo, extra omnem dubitationis aleam positum esse adopinor, ad incrementa Urbium praesentis spectare, si, qui illis praesident, eo omnes dirigant curas suas, ut floreat inibi, ac frequententur utilissimae Negotiationes, Vid. Hippol. à Coll. *De Increment. Urb. c. 14.* Lazius. *De Vienna. Z. 2. c. 8.* Sunt enim Mercatores in Reipublicae corpore partii similes, unde, tanquam à languinis fomite, reliqua omnia vegetantur membra, testeque Bodino *De Republ. Lib. 6. c. ult. p. mibi 1216. n. 59.* Commoda sua accipiunt alimentis; Neque, quae hodie à parvis admodum initiis, ad tanta potentiae ac splendoris incrementa, tantamque divitiarum, civium, nitidorumque aedificiorum surrexisse abundantiam, non sine insigni oblectamento laeti intuemur, maxima Orbis Emporia, Genovam inaeuo, Londinum, Noribergam, Amstelodamum, Francofurtum, Hamburgum, Lipsiam &c. unquam profecto ad summum illud felicitatis, qua jam superbiunt, adspirassent fastigium, nisi Prudentissimi illorum Rectores primam *Commerciorum* jugiter habuissent, & jamnum haberent rationem, Vid. Didac. Saverd, *in Idea Christian Pol. Symbol. 58.*

p. mi-

p. mihi 555. Bodin. *d. Tract. Lib. 1. c. 6. & Lib. 3. c. 8.* neglecto & posthabito mercaturæ studio, facile ad casus & egestatem reditura, ut hinc non incongrue dixerit Plato, summæ prudentiæ & authoritatis Philosophus; (quo ipsum insigni maerit elogio Imperator Justinianus cum Jcto Calistrato in *L. 2. ff. De Nundinis.*) CIVITATEM BENE BEATEQUE ABSQUE NEGOTIATORIBVS HABITARI NON POSSE, quam sententiam suam fecit Tribonianus in *d. L. 2. ff. De Nundin.* alioque calculo confirmavit Seneca *Libro 4. De Benefic. c. 12.* inquiens: Mercator ita Urbibus prodest, ut Medicus ægroto, Mango Venalibus. Cum igitur diligens commerciorum studium publicæ Civitatum utilitati tantopere deserviat, frustra sunt, qui exitioso Republicæ conamine Mercuriales Viros exemplo *Thebanorum*, civium jure ac libertatibus temere defraudant, Vid. Aristot. *3. Polit. 30.* Alex. ab Alex. *Gen. Dier. Lib. 6. c. 6.* vel ad minimum autoritate. *Legis Claudie*, privilegiis ac immunitatibus indignos judicant, omniaque Mercaturæ novæ introducendæ, vel labascentis restaurandæ consilia fugiunt, negligunt, ac tantum non damnant & abjiciunt, privigni, non Boni Parentis nomine digni. Vid. omnino Excell. Sibrandus in *eruditissimo Tract. De Jur. Publ. Lubec. P. I. Sect. 2. n. 14. & Sect. 27. n. 5.* jungatur Klock. *De Collect. c. 16. n. 106. seq. & Marquard. De Jur. Mercatura, in Prefat.* Contra vero suo rite fungi noscuntur officio, qui bene gnari, commerciorum privationem inter fatalem non Urbium duntaxat, sed Regnorum etiam calamitatem, à sanioribus Theologis æque, ac Politicis enumerari, indeque civium ac subditorum secuta egestate, tandem & ipsum Principem Rerumque publicarum Rectores involvi, necessariis Regiminis ac tutelæ suæ subsidiis destitutos, Amand. Polan. & Ludovic. Lavater. *ad c. 27. Ezech. Homil. 119.* Keckerman. in *System. Polit. c. 14. n. 7. & Hippol. à Collib. De Princip. c. 30.* introducendo in suam, quam moderantur, Rempublicam Commerciorum, maxime exoticorum Usu, quo, vel

P p p p

uti

uti aurea jovis catena univerſus prope coaleſcit Orbis, & ex pluribus quodammodo redditur unus, ejus felicitatem ſtabilire laudabili annituntur opera, quique pinguiora imperiando, vel à Superiore impetrando privilegia, exteròs potiſſimum ad appottandam annonam, aliaque neceſſaria vitæ ſubſidia Mercatores pelliciunt: Hac enim arte ac pacto, cum ad inſtar ſtellarum, diverſis Cœli partibus fulgentium, diverſæ Regiones ſibi à Natura conceſſis ſingularibus, præ aliis terris, fruantur proventibus, omnino futurum eſt, ut favore mercaturæ, una qualibet regione alterius fructu ad commodiorem vitæ uſuram indigente, quæ uſquam nata ſunt, iis communiter frui omnes poſſint, exteris ad nos illa deferentibus, quæ anxie appetimus, nobis vero contra illis hæc reddentibus, quæ domi non ſuppetunt. Non minimum vero inter illa, quæ commerciorum inſigniter promovent utilitatem, quæque Urbes illis ornatas, ſplendidas ac magnificas efficiunt, eſt **NVNDI-NARVM SOLENNIVM** privilegium, quippe ex quibus, tanquam ex vena quadam omnis ſuccus & ſanguis in totum Reip. corpus diffunditur, ut, quod de Commerciis in genere appoſite diſſerit Excell. Mevius in *Tract. De Levam. inop. Debit. Cap. 1. n. 90.* exque illo Conſultiſſ. Marquardus *De Jur. Mercat. L. 1. c. 2. n. 59.* idem non invira veritate de *Majoribus* dici poſſit *Nundinis*: Scilicet illius Civitatis, quæ *Nundinarum* gaudet jure, veluti ubera eſſe, ex quibus publicæ privatæque res optime aluntur, ſoventur, ornantur; Quod ſicuti pluribus exequi inſtituti non permittit ratio, inſuperque in *Diſputatione ſua De NVNDINIS SOLENNIORIBVS* Inaugurali Præ-Nobilis ac Doctiſſimus Candidatus noſter plenius deduxerit, ita ad alteram *ſcriptionis præſentis partem*, quæ ex more antiquitus recepto integros Domini Candidati mores, optimeque in *Academiis durante ſtudiorum curſu tranſacti temporis publicas exhibet rationes*, nunc progredior. Ejus vero quod

quod Natales attinet, natus est Rostochii, Anno supra Mille-
 simum sexcentimum sexagesimo sexto, vigesimoquinto Men-
 sis Junii die, Patre, Viro Præ - Nobilissimo, Amplissimo,
 Excellentissimo atque Consultissimo, DN. JACOBO SE-
 BASTIANO LAVREMBERG, J. U. D. & Pandecta-
 rum in hac Alma Ducali Professore Celeberrimo, nec non Con-
 sistorii Mecklenburgensis Assessore olim gravissimo, Matre
 vero per Dei gratiam adhuc superstite, & faxit Deus! quam
 diutissime superstitura, ELISABETHA, Spengmans / Ma-
 trona, sexus sui virtutum laudibus condecoratissima, Avo Pa-
 terno gavifus est, Viro Præ - Nobilissimo, Excellentissimo, at-
 que Experientissimo, DN. PETRO LAVREMBERG, Phi-
 losophiæ ac Medicinæ Doctore, ejusdemque in hac Acade-
 mia Professore celeberrimo; Cujus Pater, ac Candidati Proa-
 vus Paternus fuit Vir Præ - Nobilissimus, Excellentissimus at-
 que Experientissimus, DN. WILHELMVS LAVREMBERG,
 Philosophiæ ac Medicinæ Doctor, itidemque olim apud nos
 Superiorum Mathematicum Professor celeberrimus. Hisce tam
 claris, omnibusque in nostra Academia Professorio munere
 laudabiliter functis Parentibus, satus Candidatus noster, pro-
 videri quidem Patris, quo vix quadrimus orbatus est, cura ac
 sollicitudine formari haud potuit, neque tamen Optima Gene-
 trix, cui jam soli difficilis filii educandi incubuit ratio, quic-
 quam omisit eorum, quæ ad sedulo & ex fide instituendum op-
 timæ spei ac indolis Gnatum unquam factura videbantur. Ac
 primo quidem post jacta pietatis, ad omnia utilis, fundamen-
 ta quibus eum superstruere oportebat, quicquid deinceps mo-
 liretur, jugiter privatorum, quos ei domi Mater habuit, Præ-
 ceptorum fideli informationi commissus est, donec accrescens
 paulatim ætas exactiorem curam desiderabat: Tum vero traditus
 est privatæ manu ductioni Viri Præ - Nobilis ac Clarissimi DN.
 JUSTIMOHRU, Philosophiæ Magistri, ac Scholæ hujus Oppida-

nã, dum viveret, Rectoris Fidelissimi, Dignissimi, Præceptoris olim & mei, triumque aliorum tum temporis Commilitonum, quorum Duo in hac Alma, Tertius vero Regiementi splendidam Professoris provinciam egregie ornant, uno tempore ex privata ejus Schola non sine insigni studiorum accessione prodeuntium, etiam in cineribus venerandi, insignique quadam facilitate ducere juventutem ad recta & laudanda optime docti; Sub cujus ductu brevi etiam tempore Candidatus noster mirifice profecit: Hujus disciplina exeunti visum adhuc, quo confirmator foret in elegantiori litteratura, ad quam Majorum exemplo natura & ingenio ferebatur, aliquam operam ponere, nec potuit ea gratia non placere in hoc scientiæ genere eruditio Viri Præ-Nobilissimi atque Excellentissimi DN. M. HENRICI Dringenbergs / Hebr. Linguz & Cathed. Professoris Publici, Præceptoris itidem mei, ac Fautoris, dum superaret, in paucis æstimatorissimi: quo præeunte annus in hoc exercitio absolutus est, & amplius. Jamque dignus judicabatur, ut exterarum inviseret Academias, in quarum delectu in primis placuit proxima Gryphica, Nostræ Filia: quo sine mora discedens, ibidemque adventans Hospitem sibi elegit, Virum Magnificum maxime Reverendum atque Amplissimum DN. AVGVSTINVM BALTHASAR, S. S. Theol. D. & Prof. Primarium, Consistorii Regii Præsidentem gravissimum ac Citerioris Pomerianæ, Rugiæque Generalem Superintendentem Meritissimum, Patronum suum, dum viveret, summa observantia colendum. Hic vero dum commoraretur, atque ipsi intercessit familiaritas cum Viris Excellentissimis DN. CHRISTIANO LOKERVITZEN, Phil. M. & S. S. Theol. Doctorando, nec non L. L. O. O. Prof. Publ. & jam apud Srralsundenses Ecclesiaste vigilantissimo, Amico ac Fautori nostro Honoratissimo & DN. M. CHRISTIANO SAALBACH, Eloqu. & Poët. P. P. Utroque suo tunc temporis Commensali: Quo-
 rum

rum docta subinde dicta avide exceperit, ac notabili hausit industria, quicquid aut privatim in Collegiis singularis fides, aut publicitus eruditi eorum discursus suggererent, ita utroque delectatus, ut contracta Studiorum suorum fiducia, sub Præsidio præfati DN. LOKEVITZEN, Exercitium Academicum DE FELICITATE MORALI subire nullus dubitaverit. Et vero quod præcipuum erat, minime neglexit sacre Themidos, cui se addixerat, studium, exque quo mereri post illa laudem habebat. Frequentavit enim publicas Celebratissimorum tum temporis ibi Jctorum, GERDESII, MASCOVII, CAROCII, Scholas, unoquoque pro ratione cujusque Professionis nunc hanc, nunc illam juris partem interpretante, nec his contentus, privatim proficere optabat, multumque profecit ex fidelissima Informatione Viri Præ-Nobilissimi, Excellentissimi atque Doctissimi, DN. JACOBI BALTHASARIS, J. U. D. & Profess. Extra-Ord. Atque ita sesquianno illis inter studia feliciter exacto, pro re nata domum redire iussus, quam cæperat pertextere studiorum telam, strenue urfit, nullique otio indulgens, statim à reditu insinuavit sese Viro Præ-Nobiliss. Consultiss. atque Excellentissimo, DN. JACOBO Stmbler Jcto & Antecessori in hac Academia, Consulique hujus Civitatis meritissimo, Amico ac Collegæ nostro, dum viveret, Honoratissimo, eique per biennium sedulus Auditor adfuit. Et cum proficuum videretur, non semper circa unum solum hærete, sed & in aliorum pervenire notitiam, affectavit nimio opere propensum affectum & innotescere studuit Viro Præ-Nobiliss. atque Excellentiss. DN. JOHANNI FESTINGIO, Jcto & Antecessori apud nos Celeberrimo, nec non Consist. Mecklenb. Assessori, olim gravissimo, cujus insignem in se favorem grato ore prædicat. Inter hæc, dum ita domi egit, acceptis literis ab Agnato suo DN. SEBASTIANO LAVREMBERG, Primum Professore Sorano, deinde Mathematico Regio per Daniam famigeratissimo,

mo, queis eum compellabat, ad se invifendum, fine mora transfretavit in Daniam, admiffus, conciliante illo, in familiaritatem Clariffimorum inibi Virorum. Audito dein, aliquid folennioris parari. Londini Scanorum, vere novo illic tranfit, variisque actibus, qui in honorem Potentiffimi Sueciz Regis **CAROLI XI.** peragebantur, interfuturus, ibidem per ætatem fubtitit. Regreffus poftca Hafniam, triennium fere ibi exegit, nunc luftrando vicinas & adjacentes Regioncs, nunc obfervando, quicquid ubique vifu aut memoratu dignum erat. Noviffime Patrios revifens Lares, inftituta, me præeunte, univerfi juris repetitione, certus confilii, 7. Maji fuperioris Anni mihi tunc temporis Decano nomen inter Candidatos fuum ea, qua decet, modeltia profelfus eft, exploratifque optimis in utroque jure in examine rigerofiori ejus profectibus, facile ab Ampliffima noftra Facultate impetravit, ut, quam hodie amicali Eruditorum exhibet confiftui, pro-confequendis Honoribus Doctoralibus, iisque annexis privilegiis, Inauguralem publice haberet, **DE NVNDINIS SOLENNIBVS** Difputationem, cui, ut Magnificus Academiæ **RECTOR**, ac Utriusque Reip. Proceres Excellentiffimi, omnesque Jurifprudentiæ Fautores ac Cultores, Magnifica ac Honorifica fua præfentia, fe pofitis gravioribus curis, splendorem commodare haud graventur, eft, quod fupremo, quo poffum, cultu, ftudio ac affectu, contendo.

**P. P. Sub Sigillo DECANATUS AO. MDCXCVI.
VI. Decembr.**

Q. D. B. V.

D. D. B. V.

678

DISPUTATIO IN AVGVRALIS
IVRIDICA

DE

NUNDINIS SOLENNIORIBUS

Vulgo von

Reichs = Messen/

Q V A M

DEO PROPITIO

EX DECRETO ET AVTHORITATE

MAGNIFICI ICtorum ORDINIS

IN CELEBERRIMA AD VARNVM ACADEMIA

SVB PRAESIDIO

DN. IOHANNIS Klein/

J. U. D. ET PROF. PANDECTARUM PUBL. NEC NON

CONSIST. MECKLB. h. t. DIRECTORIS, HODIEQVE

DECANI SPECTABILIS

DN. PATRONI, PRÆCEPTORIS, AC FAVORIS

EA, QVA PAR. EST, OBSERVANTIA COLENDI,

P R O L I C E N T I A

SUMMOS IN VTROQVE IVRE HONORES, AC PRIVILEGIA

CONSEQUENDI

PVBLICÆ DISQVIVISIONI SVBMITTIT

IACOB. SEBASTIAN. LAVREMBERG,

ROSTOCHIENSIS.

IN AVDITORIO MAIORI

Horis Ante & Pomeridianis ad Diem 15. Dec. 1696.

G U S T R A V I Æ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI, ANNO 1705.

DISP. XIV.

PRÆ-

P R Æ F A M E N.

S U M M A R I A.

<i>Occasus Dissertationis.</i>	1	<i>Causa hujus Tractationis.</i>	3. seq.
<i>Materia Nundinarum & alius tractata.</i>	1a.	<i>Premunitio quadam.</i>	5
	2		

1 **Q**Uum post exantlatum Examen abs Amplissima Facultate Juridica facta mihi fuerit Copia seligendi materiam Dissertationi Inaugurali, placuit in præfensilla, quæ titulum DE NVNDINIS SOLENNIORIBVS præfert; Fuit quidem ea, fateor, tractata copiosius & uberius abs aliis, sed hoc me non quivit movere, ut ab incepto desisterem. Et ante me fuerunt, & post me erant, qui calcatam jam

2 viam ingredientur. Præterea hoc mihi nimia Curiositas videbatur habere, ut, dum usitata contemnit, rariora rimatur, minorem

3 sæpe numero, quam pro spe gloriam reportet. Quæ præcipua Causa, cur hunc meum laborem, quem in colligendo adhibueram, valere volui, qui, absque illa foret, parum aberat, quin omnis cum

4 *Ajace Augusti* in spongiam incumberet. Haut tamen cuncta congesti, quæ poterant adferri. Delibasse aliqua contentus, plura posthabui. Quæ apud æquos Censores docum invenient & judiciis rectorum probabuntur.

CAPUT I.

Exhibens

Nundinarum generalia, cum definitione, ac divisione.

S U M M A R I A.

I ntroitus.	1. seqq.	<i>Homonymia Nundinarum considerata.</i>	11. seqq.
<i>Nundina unde dicantur?</i>	4. seqq.		
<i>Unde vox Messen descendat?</i>	8	<i>Synonymum Nundinarum est Mercatur.</i>	15
<i>Unde Kirch. Messen?</i>	9		
<i>Unde Jahrmarchi?</i>	10	<i>Differunt tamen ut Genus & Species.</i>	16
			<i>Alia</i>

<i>Alia differentia inter Nundinas & Mercatus remissive.</i>	17.	<i>A quibus differunt vulgares nundinae.</i>	21.
<i>Nundina quid sint?</i>	18.	<i>Solemniores nundinae describuntur.</i>	22.
<i>Dividuntur in solennes & minus solennes.</i>	19. seq.	<i>Exempla aliquot recensentur.</i>	23. seqq.

§. 1.

Suevit in omni materia pertractanda prior verborum potior tamen rerum haberi ratio l. 7. in fin. De Suppelle& leg. l. 1. De Reb. cred. Verba enim rebus, non res verbis deservire debent. Gail. 1. Obs. 150. n. 6. Itaque in presenti de NUNDINIS acturus, priusquam ad ipsius materiae explicationem perveniam, pauca de significatione ipsius Tituli, & unde Nomen descendat, juvabit inquirere.

§. 2. NUNDINÆ, quas Varro *Nundinum*, Prudentius *Nundinatum* vocat, dictæ sunt quasi *Novendina*, à Nonis, ut Rustici & pagani in Urbem venirent, res mercesque suas eo inferrent, venderent, coemerent necessaria. Et ista quidem mutua commercia exercebantur singulo nono die. Plut. in vita Coriol. Halicarn. l. 7. Corumell. l. 1. de Rustica. Polyd. Virg. de rerum Invent. l. 6. c. 7. Alex. ab Alex. t. 3. c. XI. Genid. diæ. ne sæpius & ideptidem impediretur Agricultura per crebras ad Urbem migrationes & itinera Rusticorum. Quanquam vero hodie res sit immutata, nihilominus tamen remansit Nundinarum Nomen Vid. Ex. Schweder. in intr. ad J. P. Part. Spec. Sect. 1. §. 21. Germanice dicuntur Nundinae Messen à mentiendo, vom Messen / weiten auf die Messenzeit die Wahren gemessen / ausgemessen / und verkauft werden. vid. Ex Schweder. in intr. ad J. P. part. spec. Sect. 1. §. 21. Vitruvius illustratus in Inst. Jur. Publ. L. 3. Tit. 2. §. 38. in not. lit. A. ibiq. all. Limn. Item Kirch Messen / quia apud Christianos veteres post peracta in templis sacra & Papicularum missas habitas cum populus confluisset magna copia mercatus publici subsequerebantur, hinc factum, ut non minus ipsæ Nundinae, quam in iis Missæ, quarum istæ appendix quædam erant, Messen oder Kirch Messen dicerentur. Wehner & Besold, in voce Messen Conf. Gryphander. in Tr. de Weichbild. Sax. c. 47. n. 26. Jahrmæcht vero appellantur, quia ut plurimum singulis annis semel tum in foro Nundinae peraguntur Anton. Glock. de Nundinis ib. 6.

§. 3. Illud non prætereundum, aut vicio homonymiæ laborare hoc vocabulum, aut variis significatibus esse illustre: In l. 69. ff. pro

12 *facio* Nundinz pro Epulis, aut juxta *Schwendendorff. in Not. ad Eck. b. t.*
 pro donis nundinalibus sumuntur. Pro conventu aut panegyri usur-
 13 pat *Cicero l. 4. Ep. 15. ad Atticum.* Pro Consulum Ordinatione apud
 14 Historiz Augustz Scriptores. *Vopiscus in Tacito.*

15 §. 4. *Synonimum & Nomen Nundinarum* vicarium quoque
 occurrit. Sic & *Mercatus* vocantur Nundinz, *Faber in voce Mercatus.*
 16 Verum enim vero si Originem secundum Antiquitatem inspiciamus.
 Nundinz veterum non solum contrahendi, sed & LL. ferendarum
 ergo celebrabantur, inde dixerim hodie differre tanquam Genus &
 species. Nam omnes Nundinz sunt Mercatus, sed non omnes Mer-
 17 catus sunt Nundinz. *arg. Rubr. C. de Nundin. & Mercatibus.* Alias dif-
 ferentias inter Nundinas & Mercatus *videtis apud Cujac. in Parat. C. d. f.*
 & *Swedorum d. l. jungatur Perez. ad C. Tit. de Nundin. n. 1.* Describi pos-
 18 sunt in genere Nundinz, quod sint dies statuti in certo loco mercandi
 causa concessi.

§. 6. Dividuntur vero in *MAJORES, SOLENNIORES, UNI-*
 19 *VERSALES, EXTRAORDINARIAS, CELEBRIORES* per Orbem, ad
 quas Mercatores etiam Exteri ex dissitis locis, statis temporibus,
 confluunt, durantes per aliquot septimanas, aut dies *l. 138. ff. de V.*
 20 *Q & in ORDINARIAS, MINUS SOLENNES.* quas nonnulli pro-
 prie *Mercatus* appellandos putant. *Coll. Argent. 2.* quales apud Nos
 sunt Nundinz Pentecostales, vulgo die *Zahrmarsche* à quibus ite-
 rum *VULGARES NUNDINÆ* die *Bochen-Marsche* distinguuntur,
 21 quales apud Nos Maxime Saturni Jovis & Sabbathi diebus singulis
 peraguntur. Vid de his *Ilico Ummius Disp. de Process. jud. D. 7. n. 35. Si-*
chard. ad l. unic. C. de Nundinis Ziegler. de jur. Majest. l. A3. & Struv. S. J. C.
 22 *ad l. C. us. de Nundin. & Romanorum antiquis Nundinis* per omnia fe-
 re sunt similes. *MAJORES & SOLENNIORES* Nundinz vulgo die
Reichs-Messen de quibus hac potissimum *Dissertatione* agere ani-
 mus est, describuntur, quod sint *Mercatus publici ac privilegiati,*
Principis auctoritate, ob commerciorum utilitatem legitime consti-
turi vel immemoriali tempore acquisiti. vid. Sweder d. l. §. 12. Dn. Frisch.
in Spec. Tr. De Reg. Nundin. jur. c. 4. n. 52. seq. Exc. Lineker. in Analest. ad
Schwederi. Inst. Jur. publ. Part. Spec. c. 17. Sect. 1. §. 18. in fin. Mevius de Ar-
rest. Cap. 11. n. 1. Sichard. ad L. Un. 61. de Nund. n. 1. Marquard. de Jur. Merc-
cart. E. 1. c. 5. n. 37. seq.

23 §. 7. Inter istas *MAJORES* emicant, velut inter ignes luna mi-
 nores

nores, quæ, instituantur bis quotannis in isto omnium totius Orbis
 emporiorum compendio, Francofurto ad Mœnum, quam Urbem
 cunctarum Mundi Nundinarum caput appellat *Lansius* in *Orat. pro Ger-*
mania, in quibus commendandis multi sunt *Mejer*. Coll. *Argent. Diss.*
ult. Bocerus de Regal. c. 2. Sixtin. eod. tractatu l. i. c. 6. Berlich. p. 1. C. 77. Ini-
 tia & earum originem refert ad A. C. 1337. Calvisius, at ultra sexcen-²⁴
 tos annos eam extendit Merian in *Historia*, Anni 1627. Has, uti pa-²⁵
 tet ex recentiori *Historia* Carolus IV. sub prætextu commissi Crimi-
 nis læsæ Majestatis à Francofurtensibus Moguntiam translatas in-
 tercessione postea Rudolphi Palatini & Marchionis Brandenburgiei
 illis restituit. *Vid. Peucer. Chron. Car. Lib. 5. Vitriarius in Inst. Jur. Publ. L.*
*3. T. 2. §. 38. in Not. Schweder. d. 1. §. 17. Nec ignobiles Lipsienses, quæ*²⁶
 & ipsæ ab Imperatoribus sunt privilegiatæ, à Maximiliano I. 1497.
 1507. & à Carolo V. 1521, 1547. qui simul prohibuit ne intra 15. Millia-
 ria circa Lipsiam Solennes Nundinæ instituerentur, *Vid. ipsum Pri-*
 vilegium Caroli apud Joh. Georg. Aurbach. in *Diss. de Nundinis* c. 4.
 §. 9. Excipiunt has *Francofurtenses*. ad Oderam, quæ privilegium ab²⁷
 Alberto I. Imperatore, *Argentoratenses*, quæ privilegium à Sigismundo²⁸
 Imperatore An. 1414. & 1436. acceperunt confirmatum postea à Fride-
 rico III. Anno 1452. & *Naumburgenses* *Vid. Schweder. & Vitriarius d. l.*

CAPUT II.

Exhibeus

Nundinarum Caussarum efficientem, Formalem, & Materialem.

S U M M A R I A.

O Rigo Nundinarum.	n. 1	Regi Romanorum nondum coronato,	
Veterum varia opiniones enu-		mortuo tamen Imperatore electo,	
merantur.	2. seqq	hoc jus adscribitur.	14
Origo Nundinarum solennium.	6. seqq.	Tribuitur et etiam, si vivo Imperatore	
Olim consules nundinarum jus impar-		electus.	15
tiebantur.	9. seq.	Negantes & eorum rationem vide sis.	
Privati interdum hoc jus consecuti.	11.		16
Hodie jus solennium residet penes Im-		Quid de Vicariis Imperii statuendum?	
peratorem.	12		17. seq.
Extra imperium est penes alios Mo-		An civitatum vicinarum consensus re-	
narchas.	13	quiratur?	19

Qq qq 2

No

<i>Negant aliqui simpliciter.</i>	20	<i>Ipsi Imperatores eam exercuerunt.</i>	36
<i>Aequius affirmatur.</i>	21	<i>Textus juris explicantur.</i>	37. seqq.
<i>Ob rationem, quam ficit.</i>	22	<i>Callistrati iudicium de mercatoribus.</i>	
<i>Objectum Nundinarum sunt Merces</i>			40
<i>& Persona.</i>	23	<i>Forma Nundinarum consistit in certo</i>	
<i>Merces debent esse boni commatis.</i>	24.	<i>loco & tempore.</i>	41
	seq.	<i>Locus debet esse certus, & quare?</i>	42.
<i>Persona quotuplex?</i>	26. seq.		seq.
<i>Quid de Mercatoribus sentiendum?</i>		<i>Locus debet esse tutus.</i>	44
	28	<i>Plus Neuter quinam?</i>	45
<i>Aliquibus gentibus contempti fuerunt.</i>		<i>Nudina in templis non celebranda.</i>	46
	29. seq.	<i>Ratio additur.</i>	47
<i>Jus Rom. eis minus favere videtur.</i>	32	<i>Hæc religio nonnullibi expiravit.</i>	48
<i>Ratio subjicitur.</i>	33	<i>Exempla afferuntur.</i>	49. seqq.
<i>Non tamen prorsus spernenda mercatu-</i>		<i>Ad formam etiam pertinet Concessio-</i>	
<i>ra.</i>	34	<i>nustenor.</i>	53
<i>Est reipublica utilissima</i>	35		

1 **E**quidem de Prima Nundinarum Originē non vehementer sollici-
 2 ti sumus. Illud tamen indictum non abibit, jam apud Veteres
 3 varias hac super re fuisse Opiniones. Earum enim institutionem
 4 quidam Romulo, quidam Tullio adscribunt; Alii exactis demum Re-
 5 gibus celebrari cœptas statuunt *Plut in Quest. Rom* Saturno consecra-
 6 tas fuisse scribit *Rosin. l. 2. c. 17. Vel. Pateret. l. 1. c. 8* Iphiti Elio una cum
 7 Certaminis Olimpici institutione, apud Græcos Nundinarum pri-
 8 mum ordinarum Gloriam adjudicat *Tibolos: 25. 3. 3.*

§. 2. Sic de Originē : Commercia Necessitas introduxit *l. 5. de*
 1. & 7. ob causam quam habet *Isocrates in Panegy. Arist. 1. Pol. 6.* quæ
 2 hæc; quod non omnis fert omnia tellus. Ceterum jure commer-
 3 ciorum inveceto, cum tempore & loco ea possent commodius exerceri,
 4 verosimile est Gentes conventus publicos instituisse, unde Heb-
 5 domadarias istas Nundinas Juri Gentium videntur adscribi posse, quod
 6 fecit. *Hinr. Steph. & Anb. Theff. Decif. Pedemond. 264 n. 4.* Post ab his pri-
 7 vatis tenerisq; initiis & quali natalibus tractu temporis cum illarum
 8 utilitas intelligeretur, crescente Rep. ad Majores est processum cum
 privilegio instituendas per multos Dies. *l. 138. de V. O.* cum primæ illæ
 tantum unum diem durarent, privilegioque Solennium Nundinarum
 ab Imperatoribus successu temporis donatæ sunt, hæc, quarum in *Cap. l.*
 §. 7. mentionem fecimus, Germaniæ Civitates.

§. 3. Olim Rep. integra, Consules impartiebantur jus Nundinarum, ita ut ab istis hoc in privata sua prædia petiisse Claudium Svetonius tradat in eo c.12. & Plin. l.5. Ep.4. Vir. (inquit) Prætorius à Senatu petiit, ut sibi instituere in agris suis Nundinas permetteretur. Ubi obiter notandum: Interdum & privatos hoc jus impetrasse, unde Cui. Philop.2. conqueritur domesticis Antonii Nundinis non vectigalia solum, sed etiam imperium P. R. diminutum esse. Schild. in Not. ad Svet. d.1.

§. 4. Hodie jus Mercatum Solennium Publicorum residet penes Principem seu Imperatorem Romanum, nempe in Imperio Romano Germanico. In Galliis vero & Hispania &c. Tholos. l.25. c.3. 1.4. illorum regnorum Monarchæ id jus usurpant. Sed, quid de Regibus Romanorum dicendum? De illo, qui electus mortuo vel alias remoto Cæsare; etsi nondum sit coronatus, Vix dubitari potest arg. c.1. A. B. §. & quia Conf. Ex. Conring. de Imper. Rom. Germ. c.13. & 14. Sed quid statuerum in illius persona, qui (ut fieri invaluit) vivo Imperatore est designatus Scæpirorum Successor? Concessionem Nundinarum huic etiam attribuunt, imprimis si absit Imperator, aut alias conferre tale jus præpediatur, Limn. de J. P. l.2. c.15. n.22. Schwed. P.2. SA. c.17. §.13. Glock. ex eo th.30. Negat vero Frusch. d. Tr. de Nundin. c.4. & Dn. Aurbach. in Diss. de Nundin. c.4. Stamler. De Reservat. Imperat. §. ult. n.3. Schulz. in Colleg. Jur. Publ. Vol.1. Diss.5. th.3. Lit. B. Reyger. in Thesaur. Voc. Nundin. ex hac ratione, quia potestas concedendi Nundinas, ad Reservata Imperatoris pertinet, non Regis Romanorum. Vicariis Imperii Augustissimis eandem potestatem tribuit Rumelin. ad A. B. Diss.4. th.21. seq. Limn. in J. P. l.8. c.2. 188. & Schweder. de J. P. part. Spec. S.1. c.17. n.13. Dubitat vero de hac sententia Lincker supr. all. loc. c.17. §.13. quod concessio hæc ad vim Imperii non pertineat, moram quoque patiatur, nec præjudicium ejus, vel ullum exemplum possit demonstrari. Sed Quæritur: An Princeps jus Nundinarum impartiri possit Civitati, vicinis civitatibus contradicentibus, ceu sibi dispendiosum? Adfirmant id simpliciter, & indistincte Limn. Tom.2; l.4. c.8. n.302. & post eum Schüz. D. jur. Publ. D.6. th.21. L. G. Verum enim vero æquitatis ratio postulare videtur, ut hæc ob suum interesse prius audiantur. Brunnem. ad Parat. Wesenb. Tit. De Nundin. quest.1. Struv. eod. Stephan. De Jurisdic. 2. P.1. c.1. m. n. 1. Gail.2. Obs.69. n.15. Müller. in addit. ad Rumelin. P.3. D.3. th.18. Reyger. Thes.

- 22 *Foc. Nand. Schwed. d. l. §. 17. inibique in analect. Lincker. cum Privilegio.*
Principum in aliorum injuriam tendere non debeant.
- 23 §. 5. Objectum Nundinarum sunt Merces & Personæ. Mer-
24 ces varix, interdum etiam villissimæ; Debent autem esse boni Com-
matis, non falsæ, aut adulterinæ, sed tales, quales vendi debent. es soll
25 recht Kauffmanns, Gut und Waaren seyn. Alioquin non tantum non
gaudent privilegio, sed & publicari debent. Vid. R. A. de Anno 1500.
Rubr. Die Fächer soll man genezt und geschoren verkauffen.
- 26 §. 6. Quantum ad Personas attinet, *Plato libr. 3. de Rep. Dial. 2.*
duo genera personarum in mercatibus & Nundinis constituit, unum
rusticorum & habitantium, aliud eorum, qui iis ministrant, qui eve-
27 hunt & invehunt singula. *all. Tholos l. 25. c. 3. N. 2.* Hodie etsi omnis
generis homines confluant ad Nundinas, tamen in iis quasi familiam
ducunt & considerandi veniunt Mercatores, qui sunt emturientes,
emaces & vendentes, licet plurimi nihil agant, nisi, ut oculos circum-
rotent.
- 28 §. 7. Non inepte hic intextitur Quæstio: Quid de Mercatorum
Secta vel olim sit Judicatum vel censi debet hodie? Satis contem-
ptibiles fuisse habitos Mercuriales viros invenio apud varias Genies.
29 In Annalibus Thebanorum Lex erat, ut nemo idoneus esset ad hono-
res Reip. suscipiendos, nisi per decem annos à Mercatura abstinuisset.
30 *Arist. 3. Pol. 3.* Apud Romanos L. Clodia vel scribæ quæstorum, nedum
31 hi ipsi, aut cives alicujus Censu prohibebantur exercere Negociatio-
32 nes *Svet. in Dom.* Sed, ne juris nostri oblivisci videar. *l. 3. C. de Commerc.*
prohibentur Nobiliores & honorum luce conspicui mercimonium
exercere, imo excluduntur à Dignitatum portis *l. 6. C. de Dignit. vid.*
plura apud Tiraquell. Tr. de Nobil. c. 33. & investura in eos apud eund. de pæn.
33 *tempor. Caus. 51. N. 142.* Ratio: Forte, quod multi existimant, Negocia-
torum Genus esse sordidissimum, cum sæpe sordidissimas res tractent,
idque sordidissimis rationibus; cum passim mentiantur, pejerent, fu-
rentur, imponant, unde satis scabiose de illis *Apollonius Tyandus apud*
Philostratum l. 4. Lucius Penna in l. nec ipsi C. de incolis & multis aliis locis.
- 34 Verum enim vero ausim ego dicere, non prorsus abjiciendam sper-
nendamque esse Mercaturam. Ita statuo cum Cicerone *l. 1. de officiis.*
- 35 Si Cupiditas nimia absit à Mercatoribus, eos esse utilissimos Reipub-
licæ. *Plato Gravissimus Omnium Philosophorum, idemque prin-*
ceps, in bene fundata Rep. omnino putat esse necessarios Mercatores,
cujus

cujus verba exscribere dignatus est *Calistratus l. 2. ff. de Nund.* Unde 36
 & legimus, ipsos Reges descendisse ad recipianda Mercimonia: Vespasianus jam Imperator propalam Negotiationes exercebat. *Sver. in vit. ejus.* itemque pertinax *Capitol. in vit. vide ejus plur. ap. Tiraquell. all. loc. de Nobil. 17.* Nec supra quasi in opprobrium Mercato- 37
 rum allata ex jure nostro Leges quicquam derogant honesto illi Ordini, si recte inspiciantur & subolet ex verbis: *si quis ex ultimis Negotiatoribus &c. Si perniciosum Urbibus mercimonia exerceant &c.* Nobiliores enim arcentur à Mercatura, non quod per se sit, 38
 illicita & inhonesta, (est enim contractus juris Gentium) sed quia plebeio difficile commercium cum Nobili. *vid. Gothoff. Not. ad 39*
l. 3. C. de Comm. l. E. vel etiam mercatura intelligatur, non quævis, sed fœdida. *vid. Bruunemann ad L. 6. C. de Dignit. n. 56. ibique allegat. F.* Rectius de his judicat *Calistratus in l. 12. ff. de Decurion.* 40
 cujus hæc verba: Eos qui utensilia negotiantur & vendunt, non oportet quasi viles personas negligi, denique non sunt prohibiti petere Decurionatum vel aliquem honorem in patria. *Vid. omnino Marquard. De jur. Mercat. l. 2. §. 2. per tot. Hippell. à Coll. De Increment. Urb. c. 14. Lazig. de Vienna L. 2. t. 8. Le consist. d. Ebar. v. 1. Cap. 14. p. 212.*

§. 8. Ad FORMAM refero Mercatum certo loco & tempore, 41
 circumscriptum. Locus, omnino deberesse CERTUS, qua de 42
 re extat *apud Goldast. in collection. Constit. & L. L. Imperialium Constit. Caroli M. Imperatoris in L. Longobardicis l. 3. Tit. ubi Mercatum habendum §. C. 18.* Causa Politica id suadet, ita enim fraudibus multis 43
 circa Venalia occludetur fenestra, ita verita in Commercium deducere segregabuntur, ita vagis Mercatoribus & per Regionem palari quasi nitentibus obviari potest. *Glock. ib. 71.* Hunc locum Magi- 44
 stratus debet usque quaque præstare TUTUM *arg. l. 1. ff. de Offic. pref.* Unde in multis locis, ab illis, qui ius conducendi die geleit 45
 Obrigkeit auf freyer Kayserl. Heer und Reichs. Strassen haben, præcipue Nundinarum tempore, aluntur stipendiarii, vulgo *Muß-Meuter* ad hoc deputati, ut viarum curam gerant. *Webner. in voc. geleit. in Obs. Pract. Schaber. in Colleg. pract. ff. ad Tit. De Nund. Schweder. d. l.*

§. 9. Non debent celebrari Nundinæ in templis, ut aliquo- 46

ties sanxit post verbum divinum *Matthai 21.* Pontifex *in primis c. 2. de Immunit. Eccl. bis* verbis : Cessent in Ecclesiis earumque Cœmeteriis negociantes , ac præcipue Nundinarum ac fori cujuscunque
 47 tumultus. Non adeo insulsam rationem subministrat *can. qualitas 2. de Penit. Dist. 2.* quod talia mercimonia fiant difficulter sine peccato.

48 §. 10. Verum illa Religio videtur in quibusdam locis , in pri-
 49 mis, ubi ruricolæ sint, desuetudine esse inumbrata : Nam & hic in Megapoli in pagis vel solo die Sabbathi Mercatus , etsi non magni momenti & rerum vilissimarum , institui nimis , quam cognitum est. Quid ? quod initia fere Majorum Celebriorumque
 50 Germaniæ Nundinarum incidant in solennia Festa , Nativitatis
 51 Christi , Paschatos , Pentecostes , &c. Francofurtensium est Auspici-
 52 um in ipsa hebdomade Martyrio DN. celebri in der Char- oder stillen Woche : quod laudanda pietate corrigere nisus est Wenceslaus Imp. Anno 1493. & post Status imperii , in Conventu suo habito 1512. §. auch ist für Nothdurfft / sed irrito conatu , uti docet experientia.

53 §. 11. Ad formam quoque refero *Concessionis tenorem* , quando in Diplomate alicui publicorum solenniumque Mercatum beneficium conceditur.

CAPUT III.

Exhibens Nundinarum finem , effectum , ac contraria.

S U M M A R I A.

Finis nundinarum summus est utilitas sociétatis humane.
 Quomodo huic facilius consulatur.

Alia insignis utilitas.
 Effectus nundinarum maxime in privilegiis consistit.

Mercatores eorumq; bona sub prætextu debiti privati arrestari nequeunt.
 6. seqq.

Ratio hujus privilegii redditur.
 7
 Pena arrestantium quanam ?
 9
 An nundinarum privilegium etiam ad

locis,

<i>Loca, quæ mercantes transeunt, per-</i>		<i>Rationes adduntur.</i>	26. seq.
<i>tineat ?</i>	10	<i>Hæc posterior sententia in Saxonia re-</i>	
<i>Alii distinguunt.</i>	11	<i>cepta est.</i>	28
<i>Nonnulli simpliciter negant.</i>	12	<i>Prior in puncto juris verior.</i>	29
<i>Ob duplicem rationem.</i>	13. seq.	<i>Quibus modis hoc privilegium amitta-</i>	
<i>Alii contra simpliciter affirmant.</i>	15	<i>tur.</i>	30. seqq.
<i>Quorum sententia æquior.</i>	16	<i>Quibus casibus cesset Nundinarum</i>	
<i>Ob rationes quæ videri possunt</i>	17. seq.	<i>privilegium ?</i>	33. seqq.
<i>An dictum privilegium tantum perti-</i>		<i>Praxis hic variat.</i>	39
<i>neat ad debita ante Nundinas con-</i>		<i>An res furitiva b. f. in nundinis emta</i>	
<i>tracta, an vero mercantes, illorum-</i>		<i>Domino absque pretio restituenda ?</i>	40
<i>que bona ne ob debita quidem in</i>		<i>Negativam probare videtur l. 6. ff. de</i>	
<i>nundinis contracta arrestari pos-</i>		<i>Captiv. & postlim.</i>	41
<i>sint ?</i>	19	<i>Quæstio affirmatur.</i>	42
<i>Prius affirmantes allegantur.</i>	20	<i>Ob rationes posuæ.</i>	43. seqq.
<i>Eorum rationes subjiciuntur</i>	21. seqq.		
<i>Negantes prius posterius vero affir-</i>			
<i>manentes vide.</i>	25		

§. I.

PRecipuus privilegiatarum Nundinarum *FINIS* est utilitas socie-
 tatis humanæ, cui facilius consulitur data securitate & sub tutela
 publica extraneis mercatoribus receptis, qui alioquin sibi metuen-
 tes, sua communicare aliis non absque ratione reformidant *Christin.*
V. I. 3. Dec. Belgic. T. t. de Nundin. Dec. 29. n. 16. Marquard. de Jur. Mercat.
L. 1. c. 13. n. 15. quæ enim ad vitam communem necessaria sunt, libe-
 rius & majore cum copia inportantur, non impedita tam eminentium,
 quam vendentium libertate, sine qua rarius frequentarentur so-
 lennia ista commercia, *Mev. de Arrest. c. 11. n. 8.* quibus tamen flo-
 rentibus civitates privilegio Nundinarum harum superbientes
 impinguantur, docente *Glossa ad L. 1 C. de Nundin. Conf. Christ. Mar-*
quard. & Mev. d. l. 1. Accedit hæc insignis utilitas, quod per eas
 Barbarorum Necessitudines Regumque comparamus Amicitias
 moresque ritusque gentium addiscimus, hisque si meliores sint,
 nostros, ut emendentur, communicamus, *Tholosan. L. 25. c. 3.*
n. 10.

- §. 2. Maximam partem in Privilegiis consistit Effectus
 6 Nundinarum, quorum non minimum Privilegium est, Mercatores securos reddens, quod sub privati debiti pretextu molestia, nulla iis possit aut debeat inferri, *ut loq. l. un. C. de Nund.* Seu non debeant arrestari, sed sine metu & periculo detentionis queant
 7 ibidem ad finem usque subsistere, bisß der Warck ausgeläutet. *Uc alicubi moris. Berlich. Concl. 77. N. 14. Carpzov. n. C. 30. def. 18.* ratio hæc poterit esse, quod hoc Privilegium sit quasi quædam salvi Conductus species, quo armati Negociatores reciprocatur tuto venire & iterum discedere possint. *Berlich. p. 1. Concl. 77. n. 6.* imo consequenter publicæ utilitatis causa hoc constitutum est, ne commercia turbentur & impediuntur, quo circa moris est, sub initio & fine nundinarum per campanam publicam incipientis & desinentis securitatis signum dare, adque illam mercatores publica quasi voce invitare. *Mev. d. l. Confer. Sixt. Regal. L. 2. c. 2. 38,*
- §. 3. Dictum securitatis privilegium, non minus ad res quam
 8 personas Mercantium pertinet, cum nec illæ debitis contractis arresto detineri possint. *d. l. Un. C. de Nund. Marant. in spec. Au. P. 4. Dist. 9. n. 2. Choppin. De Doman. L. 1. T. 11. n. 24. Marquard. d. n. 43. ibique præjudicium Camerale. Berlich. P. 1. Concl. 77. Carpzov. P. 1. C. 30. D. 14. & Ddres passim*
 9 *ad Tit. ff. & C. De Nund.* Quod, si quis non attento hoc privilegio, Mercatorem, debitorem suum arrestari in Nundinis contaverit, non tantum injuriarum tenetur, *arg. l. 31. ff. de reb. Auth. jud. pöss. L. 15. §. 31. ff. De injur. Guid. Papa Dec. 324. Peck. de jur. Sif. c. 18. n. 3. Marquard. De jur. Mercat. L. 1. c. 13. n. 49.* sed etiam ad omne damnum & interesse. *Mynsinger. Obs. 69. Cotel. de Proceff. Exc. p. 2. c. 3. n. 39.*
- §. 4. De eo inter Doctores non satis convenit: An Nundinarum privilegium etiam ad illa, quæ iturientes, vel reversi transeunt, pertineat loca, ut ne inibi quidem Mercatores, aut res ipsorum
 11 à Creditoribus suis arresto constringi possint? *DISTINGUIT hic Dr. Ryffel. in Diss. De Nundin.* inter loca ad territorium Principis, quæ Nundinarum est Patronus, pertinentia, & ejus jurisdictioni non obnoxia: Et ad illa pertinere Nundinarum privilegium statuit,
 12 non ad hæc. *NEGANT* vero simpliciter *Mevius De Arrest. c. 11. n. 18. Berlich. Pr. Concl. Pr. 77. n. 18. Moller. Semestr. L. 1. c. 12. n. 6. Struv. §. 7. C. Ex. 50. th. 82. Carpzov. P. 1. C. 30. D. 28. ibique præjudic. ex sequen-*

sequenibus rationibus (1) quia privilegium Nundinale non est personale, sed temporale & locale privilegium, illis tantum in locis, & illis temporibus concessum, quando, & ubi Nundinae celebrantur. *l. un. in fin. C. de Nundin.* Localia autem privilegia extra locum privilegiatum ad alia loca non nisi invito jure extenduntur. (2) Quia ante coeptas Nundinas advenientes una cum rebus suis in ipso etiam Nundinarum loco arrestari possunt. Ergo multo minus extra locum Nundinarum in aditu & reditu arrestum declinare valcbunt. *Carpzov. d. l.* Contra AFFIRMANT simpliciter propositam quaestionem *Peckius. de Jure sist. c. 10. n. 4. ibique alleg. Ddres. Marquard. De jure Merc. L. 1. c. 13. n. 48. Christin. Dec. 99. n. 7. Coccejus. in Compend. Jur. publ. c. 23. §. 10. Eckholt. ad Tit. de Nund. §. 6. Framzck. Resol. Pract. 9. Lib. 2. n. 60.* Quorum sententia nobis cum *Brunnem. anno ad L. Un. C. de Nund.* videtur aequior. Partim quod ceteroquin creditores contra publicam, cui Nundinae inserviunt, L. 2. ff. *De Nundin.* utilitatem, per impetrata arresta, quibus in itinere ad Nundinas, detinuerunt mercatores, efficere possent, ne civitates privilegio Nundinarum munitae, eo in effectu fruerentur, metu decernendi in itinere, vel reditu, arresti detertitis mercatoribus, quo minus necessarias istiusmodi civitatibus res & merces adveherent suas; Partim etiam, quod prohibita in termino, etiam prohibita censeantur in via, per quam devenitur ad terminum, *Conferatur Baldus & Sichardus ad L. Un. C. De Nundin. jung. peck. & Christinaus d. l.*

§. 4. Non minor concertatio est inter Jctes: An privilegium Nundinarum de non arrestando tantum pertineat ad debita ante Nundinas contracta, an vero mercatores, illorumque bona ne ob debita quidem in ipsis Nundinis contracta arrestari possint? PRIUS AFFIRMANT. *Sichard. ad L. Un. C. D. Nund. n. 2. ibique Brunnemann. n. 3. & Perez. n. 2. jung. Barbosa ad L. 19. §. 3. ff. De Judic. Gutierrez. De Gabell. q. 7. Coccej. in Comp. jur. publ. c. 23. §. 3. peck. De jur. sist. c. 4. n. 6. Berlich. Pract. Concl. 77. P. 1. n. 8. Mev. de Arrest. dic. 11. n. 15. Zaf. ad Tit. ff. De Nundin. n. 3. Carpzov. P. 1. C. 30. D. 26. n. 4. Müller. De princip. Imper. c. 58. n. 4. Klock. de Contrib. c. 3. n. 79. Schweder. in Inst. Jur. publ. part. Spec. Sect. 1. §. 14.* ubi hanc communem esse testatur *Ddrum*

- Opinionem : in quam inclinare etiam videtur Vitriarius in Inst. Jur. publ. L. 3. Tit. 2. §. 40. & novissime Stryck. in Notat. eund. Marquard. de J. Merc. d. l. n. 50. ibique plena manu, allegati Ddres ex hisce rationibus
- 21 (1) Quod omnis contrahens in loco contractus possit conveniri per
- 22 L. 19. §. 2. ff. De judic. (2) Quod Legati maxime ceteroquin privilegia-
ti, nihilominus tamen in loco contractus possint conveniri L. 2. §. 4. ff.
- 23 De judic. juncta L. 25. eod. (3) Quod venditio & receptio rerum
in Nundinis venditarum eo animo & conditione facta videatur, ut
acceptis mercibus pecunia statim solvatur. Gegenbähre Bezahlung.
- 24 (4) Quod ceteroquin aperiretur defraudatoribus fenestra sine
pretio merces alienas secum sub pretextu illius privilegii domum
25 auferendi, contra L. 25. ff. De judic. **NEGANT** vero **PRIUS** & **AFFIR-**
MANT POSTERIUS Struv. ad Tit. ff. de Nundin. Dan. Müller. ad Const.
Sax. 30. P. 1. n. 8. Eckholt. in ibique Schwendend. in Not. eod. Tit. Bachov. ad
Trentl. V. 1. Disp. 4. th. Lit. D. Hahn. ad Wesf. d. t. n. 2. Fritsch. in Tr. De Nund.
- 26 Reg. jur. c. 7. n. 8. Lauterbach. in Comp. ff. d. t. aliique ab his allegati (1) ob
generalitatem L. Un. C. de Nundin. in ibique subjectam rationem: Ne
scilicet occasio turbandi commercia inde nascatur. Bachov. d. l. (2)
- 27 Quia creditor suæ culpæ imputare debet, quod privilegii nundina-
rum probe gnarus non cautius mercatus sit, vel merces tradiderit
ante acceptam pecuniam, vel fidejussorem sibi dari non curaverit,
aut emptorem huic privilegio in specie renunciare. Vid. Dn. Aurbach.
- 28 in Disp. de Nundin. c. 6. n. 50. Nos, cum praxin non ubique eandem
deprehendamus, recepta in Saxonia posteriori sententia, Müller. supr.
- 29 all. loc. & Berlich. d. concl. 77. n. 8. P. 1. in puncto juris priorem esse ve-
riorem arbitramur, responsiones ad rationes contrarias publico
B. C. D. consueti reservaturi.
- 30 §. 4. **AMITTITUR** privilegium Nundinarum (1) **EX-**
PRESSA ET SPECIALI DEBITORIS RENUNCIATIONE argo.
L. fin. C. De Pact. non obstante L. 38. ff. De Pact. Vid. Men. de Arrest. c. 11.
n. 20. Peck. De Jure Sif. c. 12. n. 1. Müller. Semestr. L. 1. C. 12. n. 2. & ad Const.
Sax. 30. P. 1. n. 7. ubi præjudicium Eckh. ad ff. Tit. De Nund. §. 6. Struv. th. 82.
eod. Carpzov. P. 1. C. 30. D. 27. Berlich. Pr. Concl. P. 1. 77. n. 12. ibique all. &
Marquard. De Jur. Mercat. L. 1. c. 13. n. 15. ibique all. Parlador. & Dn. Fritsch.
- 31 d. Tr. c. 7. n. 63. seq. (2) **NON USU VOLUNTARIO** apud Saxones
XXXI. Wesenbec. in Parat. ff. de Nundin. Struv. th. ult. eod. extra illam vero
X. annis, L. 1. ff. h. t. Sickingh. ad C. b. t. n. fin. Christin. d. l. v. 14. Graeven. ad
G. tit.

Gail. Pr. Concl. 60. Consil. & Gail. 1. obs. 60. hoc ubi usu servari monent. 32
 (3) EXPRESSA CONCEDENTIS REVOCATIONE, sc. vel ob
 ABUSUM civitatis privilegiatæ. *arg. c. 241. pr. X. De Privil. vel ob*
 GRAVE DELICTUM lætæ Majestatis, cujus exemplum supra re-
 tuli *Cap. 1. Vid. Eckb. §. ult. b. 1. Vid. hic omnino Marquard. De jur. Mercat.*
L. 1. c. 5. in fin. Vel ob aliam JUSTAM ET URGENTISSIMAM CAUS-
SAM. Vid. Struv. in S. J. C. Ex. 50. ib. 38. Gravelta. Conf. 592. n. 103. Chri-
stin. d. 1 in fin. Thesaur. Dec. 264. n. 3. Alciat. Consil. 208.

§. Pen. CESSAT Privilegium Nundinarum (1.) Ex quo tempo- 33
 re finitarum Nundinarum signum per campanam publice datum est.
 Wann die Messe ausgeleutet worden *Matth. Coler. de Proc. Execut. P. 2. c. 3.*
n. 156. Fritsch. d. Tr. c. 7. n. 68. Carpzov. P. 1. C. 30. Def. 28. Bocerus de Regalibus c. 2.
num. 239. Marquard. de jur. Mercat. l. c. 13. n. 52. ibique alleg. Ex quo prono 34
 amne fluit: Sequenti septimana solutioni debitorum destinata, vul-
 go in der Zahl-Woche / arrestum petenti ex justa causa, neutiquam
 denegandum esse, *Vid. Schwyder. ad Inst. Jur. publ. Part. spec. Sect. 1. c. 17.*
n. 15. Carpz. d. 1 Definit. 23. & ita usum ac Consuetudinem observare docet
Berlich. Pr. Concl. 77. P. 1. n. 14. eum Zobel P. 1. Diff. 44. n. 5. seq. Dan. Mol. ad Const.
Sax. 30. P. 1. n. 10. Greven. ad Gail. l. b. 2. Concl. 44. Consid. 1. n. 25. (2.) In debito
 publico. *L. Un. C. de Nundin. l. c. ad Tit. ff. de nund. n. 3. Schwed. d. l. §. 14.* 35
Eckhold. §. 6. ff. d. l. Brunnem. ad W. cf. eod. q. 2. Unde inferunt, quod (3)
 cesset in delinquentibus v. g. Bannitis, Relegatis, Homicidis, Furi- 36
 bus, Sacculariis, Burficopis Spigbuben / Deutelschneidern / & similis
 furfuris hominibus, quos in ipsis etiam Nundinis carceri mancipari
 quotidiana edocet experientia: Privilegio enim indigni sunt malefici
Marquard. d. l. n. 56. Carpz. P. 130. Def. fin. Eck. Tit. De Nund. l. 9. in fin.
Moller. P. 1. C. 30. n. 13. Ruiger Ruland. De Commiss. P. 4. Lib. 4. c. 6. &
Berlich. Pr. Concl. 77. P. 1. n. 13. ibique allegati. Huc pertinet exemplum
 quorundam Lubecensium, & ni fallor, etiam Hamburgensium Mer- 37
 catorum, qui paucos ante annos Lipsiæ tempore nundinali arresto
 detinebantur, ob reprobam Moneram invecam. Cessare (4) etiam
 volunt nundinarum privilegium in fugitivis, eo, quod contra debi-
 torem fugitivum cessent privilegia. *arg. L. 10. §. 16. ff. Qua in fraud. cre.* 38
dit. Nicol. Boër. Dec. 215. h. 5. Graven. ad Gail. 2. Obs. 44. Consider. 1. n. 25.
 quodque periculum, quod in mora est, juris executionem contra il-
 los differre non permittat, qui beneficio Nundinarum, in quibus
 Rr rr 3
 bona

bona fides omnia regere debet, furtiva fuga se indignos reddiderunt. *Mev. de Arrest. c. 11. n. 19. Berlich. Pr. Concl. 77. P. 1. num. 10. in ubique allegati*
 39 *Ddres.* Certam tamen & uniformem hic ubique locorum Praxin. non deprehendi, non duntaxat testatur. *Exc. Stryk. in not. ad. Vitriarj Jus. Publ. Lib. 3. c. 2. §. 41.* sed ex illis etiam liquet, quæ habet *Möller. all. Conf. Sax. 30. P. 1. n. 6. & Carpzov. P. 1. G. 30. Dec. 25.*

40 §. Fin. Ultimo loco ob signo hanc Dissertationem trita illa juris
 quæstione: An rem furtivam in *Solennioribus Nundinis* bona fide em-
 ptam, Domino vero emptor, non recepto pretio; restituere teneat-
 41 tur? NEGATIVAM suadere videntur *L. 6. ff. De Captiv. & postl. rev. ibique Godofr.* & quod communis & publica opinio multa sustineat,
 Ceteroquin non valitura arg. *L. Barbazius Philippus 3. ff. De Off. prat. L. 3. pr. ff. De Sct. Maced.* At vero AFFIRMATIVA juris analogie con-
 42 venientior est per *L. Incivilem. 2. C. De furt. L. 23. C. De Rei Vend. L. 16.*
 43 *C. De Evict. art. 213. CCC. & 214.* Cum bona fides emptoris vero Do-
 44 mino circa factum suum rem auferre nequeat suam *L. 11. & 74. ff. de R. 7.*
 insuperque Nundinæ Solennes res furtivas in illis emptas nullibi
 45 subtrahant dispositioni *Legis Incivilem 2. C. De Furt.* neque efficiant,
 ut in illis cesset provida emptoris exploratio, quam tantopere com-
 46 mendat *L. 19. ff. de R. 7.* cujus omisio emptori, non vero Domino no-
 citura est, quem refusione dati pretii propriam redimere ab incauto
 emptore rem suam teneri, admodum durum videretur. *Conf. Franzk. in Resol. Pr. 9. Lib. 2. n. 66. Menoch. De Pres. 29. n. 22. Vincent. Caros. in Tr. De Re furtiv. pen. text. repert. n. 2. Fasinat. qu. 177. De Furt. P. 2. num. 31.*

T A N T U M.

I.N.J.C.

I. N. J. C.
DISPUTATIO IVRIDICA
Exhibens

CONVENIENTIAS
JURIS CULMENSIS
ET GEDANENSIS.

Cum

JVRE COMMVNI, SAXO-
NICO, PRUTENICO & LUBECENSI,
IN XII. DECADES DIVISAS.

QUAM.

Suffragante Amplissima Facultate Juridica in celeberrima ad Varnum Academia

PRÆSIDE

DN. JOHANNES Klein /

J. U. D. ET PANDECT. PROF. PUBL. NEC NON CONSIST.

Megapol. h. t. Direct. hodieque FCris Jurid. Decano Spectabili

Dn, PATRONO, *Studiorum PROMOTORE ac HOSPITE*

Nunquam non Devenerando,

PUBLICO ERUDITORUM EXAMINI,

IN AUDITORIO NAJORI

Prid. Kalend. Aprilis A O. R. M. DC. XCVIII.

Submittit.

DANIEL. GODOFREDVS.
NIMSGART. G. P.

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI, Anno 1705.

DISP. XV.

PRÆLOQUIUM.

Juri operam daturum ita in hoc versari oportere studio. *ne in terra aliena Domesticus, & in Patria Peregrinus videatur*, Prudentissimum Politicorum monitum est. Quamquam enim imperatorum aliarum Gentium, interque illas, Romanorum præcipue sancita, ob singularem, quam merito superbiunt, æquitatis ac Justitiæ gloriam, multis in Europa populis jam olim commendatissima, non fugitivis perlustrasse oculis, laudabilis omnino, ac uberiori olim fructu non cariturus sit conatus, solus tamen si oculus ad *Peregrinæ Formæque Reipublicæ Patriæ* per omnia haud convenientia dirigatur Jura, *Domesticorum* debita cura negligenter abjecta, tantum profecto abest, ut curiosus hoc alieni Juris scrutinium, ad patrios olim lares reduci solum profuturum sit, ut potius non nisi Romani Juris imburus scientia, oblato sibi casui convenientem inde quaesiturus decisionem, vix risum & exsibilationem illorum quoque qui ultra patriam statuta parum, aut nihil etiam sapiunt, non sine rubore ac male collocati temporis non injusta querela sit evitaturus. Sicuti enim calceus, nitida licet Sutoris opera formatus, omni tamen pedi minime est aptus, ita nec omnes Leges ac Sanctiones, in se licet æquissimæ ac saluberrimæ, omni æque Reipublicæ profuant, *illis, prout tempora Reipublica ejusque Status postulat, juxta prudentissimum Val. Messalini apud Tacitum monitum, ferendis, ac subinde mutandis*: Quod cum ita omnino sit, non operam me lusurum credidi, si, in umbrâ Academica ad huc constitutus, ita JUS tractarem ROMANUM, ut illud cum PATRIÆ Jure conferendo, in quo cum hoc amicabiliter conspiraret, ejusque quasi fundamentum esse deprehendatur, in quo vicissim PATRII JURIS Conditores Optimi, ob diversam Rerum publicarum formam, ab illo recedere, aliarumque Provinciarum ac Civitatum statuta sequi maluerint, studiosè notarem, à Quinto Mutio in *L. s. 6. 43 ff. De O. J.* jam edoctus: Turpe esse Patrio, Jus Reipublicæ, in qua versatur, aut Patriæ, in qua natus est, ignorare: Et hæc ratio est *L. B.* qua motus, *CONVENIENTIAM JURIS*
CUL.

CVLMENTSIS & GEDANENSIS, cum JURE COMMVNI, SAXONICO & LVBECENSI Disputatione Publica ante abitum sistere meum, inque hac potissimum materia, ceu charissimæ PATRIÆ MEÆ, cui post Deum omnia mea mancipavi studia, apprimè convenienti, ingenii vires periclitari, quam in peregrinæ desudare malui, DIFFERENTIAS HORVM OMNIVM JVRIVM alii bono cum Deo occasione reservaturus. Ne vero sine ratione me *Collationem Juris Culmensis & Gedanensis, cum Jure Communi, Saxonico, Prutenico & Lubecensi* suscepisse quispiam opinetur, binis eandem exponere non pigrabor; Scilicet notavi in Perlectione *Jur. Culm. & Gedan.* utrumq; cunabula sua *Juri Romano & praprimis Jur. Saxon.* debere, vid. *Jus Culm. Lib. 2, Tit. 22. Cap. 2. & Dn. Schutz. in Proem. Tr. MSti. von Erbfällen / Cap. 3* Und wie sonst unser beschriebenes *Culmisches Recht* / an ihm selber fast anders nichts ist / denn etliche Urtheil aus dem *Sächsischen Landrecht* und *Magdeburgischen Weichbild* zusammen getragen *Conf. Exc. Dn. Conrad. Sam. Schurtzfleisch. in Dissert. Res Prussorum sistente §. 7. ut & Dn. Reinh. Curick in der Beschreibung der Stadt Danzig. Lib. 2. Cap. 20. pag. m. 133.* Hocque *Jur.* etiam *Lubecensi* primam dedisse originem, ut utrumque inde proximam surdat interpretationem, Vid. *Mev. ad Jus Lub. Quest. pralim. 10. n. 31. & Cothmann. Vol. 1. Conf. 40. n. 52. seqq.* Hisce vero in plurimis Juris articulis se conformasse *Jus Pruenicum*, unde laterem me non loturum ratus sum, si horum Jurium amicabile consortium Dissertatione hac, omni verborum pompa ac lenocinis destituta, politiciori Eruditorum Judicio sistere sustinerem, eidem non rigidos, sed æquos ex omni parte Censores precatu: Deus interim Ter Optumus Maximus gratia ac Timore, qui initium veræ non fucatæ Sapientiz est, lucubrationibus hisce benedicat ex alto, Spirituque suo Divino manus ac corda ita dirigat, quo omnia in Sanctissimum illius cedant honorem: Secundum illud Poëtæ:

*Adspiret tantum cœptis Deus; Omnia cujus
Consilio aeterno & certatione reguntur,*

DECAS. I.

*Convenientiarum Juris Culmensis & Gedanensis, cum
Jure Communi, Saxonico, Lubecensi & Prute-
nico*

CONV. I.

CUM quasi universali divinitus inspirato consensu, inter Christianos *Servi in sensu Romano* accepti, esse desierint, Vid. Magnif. Dn. Stryck. *in Usu Mod. Pandect. ad Tit. de S. H. §. 2. Artum de Republica. L. 1. c. 3. n. 11. Stamler. de Serv. Pers. L. 1. c. 2. n. 1.* ita ut nec ab infidelibus justo capti bello *apud nos* pro servis ex veteri sententia habeantur; Magnit. Schilter *in Prax. Jur. Rom. Exerc. 3. ff. th. 2. Covarruv. P. 2. Releß. ad c. Peccatum de R. 7. in 6to §. 11. n. 6. & Excell. Dn. Præles. in Disp. ff. 2. §. 6. ad Tit. de St. H.* Verius est, tales & *apud NOS* ignorari, **JUREq. CULMENSIS** non minus, ac **IN UNIVERSA GERMANIA** justo matrimonio *hominib⁹ propriis* cœuntibus, inde nato⁹ *in Patria* constitui potestate, Stamler. *De Servit. Pers. L. 3. c. 17. n. 3.* Excell. Dn. Stryck. *in Us. Mod. ff. d. l. §. 6.* Excell. Dn. Hoppe *in Usu Moderno ad §. 3. Inst. de P. P. & ad §. 1. 7. De Nupt. cujus, & non Matris,* etiam si hæc Homo propria non sit, sequuntur conditionem, *Mev. P. 3 Dec. 232.* ipsa etiam uxore maritum sequente, *Mev. P. 2. Dec. 231.*

II.

Proprios hodie Homines in DUCATU MEKLENBURGICO nil habere proprii, errorem esse Arnixii in *L. 1 De Republ. c. 3. n. 7.* Conf. Stamler. *d. Tr. c. 17. n. 7.* jam ante *Nos* notavit Exc. Stryck. *in Us. Mod. ff. ad Tit. de S. H. §. 7. in fine & non semel ex Prælectionibus* Excell. Dn. Præsidis observavi, cum illis non minus; ac *in toto fere Orbe Christiano,* integrum sit de rebus ad glebam non spectantibus, *Muffer dem Hoff / und Hoffgewehr / etiam cum ipso Domino* contrahere, *Cottmann Vol. 1. Resp. 42. n. 94. seq. gaudentibus facultate etiam pro ipso Domino* fidejubendi, *Herring De Fidejuss. c. 7. n. 317. seq.* Stryck. *d. l. §. 7.* bonaque sua alienandi: *Hufan. de Hom. propriis c. 6. n. 24. Mev. in Tract. vom Zustand der Bauren. Cap. 1. n. 34. & seq.* Unde eandem & *apud NOS* eorundem esse conditionem, inde asserere amsim, quod neque *apud nos* servi sint; jusque **CVLMENSE & GEDANENSE** nullibi *contrarium* statuat, *omissis in Jure* **statutario ex Jure Communi** *de-*
ciden.

cidendis. Carpz. P. 2. Dec. 102. n. 10. Stryck. in Annot. Succinctis ad Comp. Lauterb. b. a. publici juris factis, in proem. verb. Supplentur, ibique Dn. Præses.

III.

Cessante HODIE post Constitutionem D. Antonini rigorosa illa, inque sævitiem fere degenerante Romanorum in servos potestate, minus dubii est, L. Cornelix reum judicari Nobilem, *Hominem Proprium* sine causa legibus cognita & absque prævio processu ordinario, ad ultimum supplicium temere rapientem, doloque malo occidentem. Illustr. Rhetius in *Medit. Acad. Inst. Diff. 4. Pos. 28. in fin.* & Dn. Hopp. ad §. 2. *Instit. in Vsf. Mod. De bis, qui sui l. al. jur. st.* Quod nec GEDANI aliter se habere audivisse memini, ex capitali supplicio, ante sexennium à Nobili Polono sumpto, *Hominem proprium suum* occidente.

IV.

Quamquam quidem *homines proprios* sine consensu Dominorum ex prædio discedentes, celeri ac summario processu potestas vindicandi *Nobilibus* ac illorum *Dominis*, intra fatalia præscriptionis tempora, MORIBVS GERMANIÆ VNIVERSALIBVS omnino est permessa, per ea, quæ habet *Mev. P. 3. Dec. 9. n. 2. & P. 5. Dec. 228.* Excell. Dn. Stryck. in *Vsf. Mod. ff. ad Tit. De S. H. §. 9.* Illustr. Rhet. d. l. *post. 15.* cum fundi portio esse censeantur. *Mev. P. 1. Dec. 96. n. 1. & P. 8. Dec. 224. n. 1.* Conf. *CONSTITVTIO MEGAPOLITANA, de Ao. 1646. Tit. 2. §. 1.* & Excell. Dn. Præsidis *Diff. ff. 2. ad Tit. de S. H. §. 6.* non aliter tamen vindicantibus adjudicanda est illorum restitutio, *preprimis si in quaf. possessione libertatis fuerint*, quam si qualitatem *Hominis proprii legitime* probaverint, *Mev. ad Jus Lub. L. 3. Tit. 3. Art. 2. n. 1.* & in *Tr. vom Zustand der Abfolgung der Bauren c. 2. p. tot.* præsumptione libertatis in dubio pro vindicando militante, *Mascard. de probat. Concl. 980.* In quo per omnia concordat *JVS CVLMENSE Lib. IV. Cap. 33.*

V.

In illo quidem cum *JVRE CIVILI* convenit *Jus Lubecense, Saxonicum & Gedanense*, quod famulus & ancilla operas donec conventum tempus exierit, *Dominis* præstare teneantur. *arg. L. Legem C. Locati. L. Si mercēs. §. Conduetor ff. eod. Mynsing. Resp. 38. Decad. 4. n. 10.* *Mev. ad Jus Lub. L. 3. Tit. 8. Art. 5. Landr. L. 2. Art. 32.* *Danhsiger Stadts Willführ. P. 3. c. 4. Art. 4.* Sicuti & in hoc concordare deprehendo præfata Jura, quod sine causa justa intra conventum tempus aufugientes, ne quidem pro præterito anni tempore promissum petere salariam possint, hujus enim amissio in contumaciter discedentes semper

æqua fuit habita, Vid. Coler. *Dec. 201. n. 3. in fin. Conf. Mev. d. l. num. 16. Ordin. provincial. Sax. de Ao. 1543. Tit. von dem ungehorsamen Gesinde* Sa da sich auch ein Dienstbothe / *Carpz. d. l. ibique præjudicium. Conf. Jus Gedanense d. l. art. 2. in f. verbis. Der soll seines Lohns bestanden seyn. Carpz. P. 2. C. 51. D. 13. n. 2. Bonacoss. in Tr. Serv. & Famil. q. 213. & 241. Sichard. ad L. adversus 14. C. Locati. Quid vero ratione futuri temporis obtineat, variant Jura: JURE CIVILI datur actio ad interesse, Domino præstandum, quantum refert non præstita per integrum tempus esse servitia; *Mev. d. l. n. 9. & seqq. JURE LUBECENSI loco interesse, dimidium conventæ mercedis præterea Dominis solvere jubentur; & St. R. P. 3. T. E. Art. 5. Magn. Dn. Stryck. in Diff. De Jure Lub. c. 2. n. 9. JURE SAXONICO injungitur fugientibus totius anni mercedis refusio, acceptæque in duplo restitutio; Landr. Lib. 2. A. 32. verb. Er soll dem Herrn also viel geben / als er ihm Lohns gelobet hat / und was ihm vergolten ist / daß soll er zweyfach wiedergeben. JURE GEDANENSI nil hoc casu invenio specialiter constitutum.**

VI.

Cum JURE CIVILI nullibi determinatum sit, quantum mercedis nomine præstandum sit famulis pro operis promissis, merito *ad pacta contrahentium*, illisque deficientibus *ad loci consuetudinem*, & ne hac quidem certa existente, *ad arbitrium Boni Viri* recurrendum esse, communis docet Jure Consultorum Schola, *Mev. ad Jus Lub. L. 3. T. 8. a. 7. n. 2. seq. Cyn. Salicet. & Joh. de Aren. in L. 1. C. Mandati Juncto Aretio ad 5. fin. Inst. eod. Idem obtinet JURE LUBECENSI*, ubi extra unicum casum *servitutis pro gratia*, dederit Dienste / so auf Gnaden geschehen (in quibus æque ac JURE SAXONICO *pro gratia* serviens, *gratiam* expectare tenetur, juxta vulgatum illud: Wer auf Gnaden dienet / soll mit Barmherzigkeit belohnet werden / und muß Gnade erwarten. Vel uti loquitur statutum Hamburg. dem mag man aus Gnaden zusehen / so viel man will. Vid. L. St. R. P. 3. Tit. 8. art. 7. Landr. 1. Art. 22. status. Hamb. L. 2. Tit. 6.) etiamsi famulus dixerit. Es möchte ihm sein Herr geben / was recht und billig ist / *determinatio mercedis, vel ex loci consuetudine vel judicis arbitrio* dependet; *Mev. d. l. n. 22. nec ab hac sententia ablu dit, JUS SAXONICUM, per tradita Hartm. Pistoris L. 1. Q. 8. n. 7. Möl. P. 1. Const. Sax. 28. n. 5. & Mev. d. l. n. 18. & GEDANENSE, quod tamen hoc casu sub pœna, 3. guter Marck inhi bet, plus accipere, quam determinatum est in Danziger Stad. Willkühr. P. 3. Cap. 1. art. 1.*

VII.

VII.

Utrum *modica castigatio*, quæ commissi delicti qualitati correspondet, **HODIE** Dominus in famulos adhuc competat, ut ipsos etiam *verberibus* domi convenire possint, apud omnes æque expeditum non est? Excell. Dn. Strykius, in *Not. ad Lauterb. Tit. Loc. Concl. Verb. Castigationem*, non aliter famulos castigandi *verberibus* licentiam indulget Dominis, quam si illorum parentes simul in personam famuli vel ancillæ aliquid juris Dominis concesserint, Conf. *id. in Usu Mod. s. arum. Tit. D. S. H. §. 12. & Stam. De Serv. Perf. L. 2. cap. 4. n. 10.* Contra vero moderatam *indistincte* castigationem Dominis, ob *indolem domestica discipline*, cui per locationem tacite se subjiciunt famuli, arg. *L. un. C. De Emend. Propin.* concedit Celebrerr. Dn. Hoppius *In Usu Mod. ad §. 2. Inst. de His qui sui vel alieni juris sunt.* sequutus Bachovium *Vol. 1. Disp. 29. Th. 2. in f. & Lauterb. tit. Loc. thes. §. 2.* Conf. Excell. Dn. Præses, in *Not. ad Lauterb. verb. corract.* Quæ ultima sententia; sicuti receptior est, ita approbatur expresso **JURE LUBECENSI**, Vid. *l. Et. R. P. 3. Tit. 8. Art. 10.* & **GEDANENSI**; Vid. *Dausig. Willführ. P. 3. cap. 4. Art. 5.* modo utroque Jure Domini sibi caveant, ne ira freni impatiens, potestatis modicamen in castigatione ministrantium excedat, eos vulnerando &c. in verb. ohne Lämniß/Beinbruch/ und schwere Verwundung: Quanquam plus potestatis Dominis Jus Gedanense fere indulgere censeatur, dum *gravioris vulnerationis* tantum facit mentionem, cum contra Jus Lubecense omnem *indistincte* vulnerationem interdiceri videatur. Verb. *Coll ihm aber keine Wunden wircken &c. Denn solches ist Straßbahr.*

VIII.

Parentum Consensum ad nuptias liberorum contrahendas, jure non minus **CANONICO** quam **CIVILI** desiderari certum est, *p. Pr. & §. penult. Inst. De Nupt. juncta L. 2. ff. De Ritu Nupt. & C. 1. Ca. 30. q. 5. C. 3. Ca. 30. Q. 5. C. 12. 15. 16. Ca. 32. Q. 2. Cothman. Vol. 1. Resp. 1. per tot. Beust. De matrim. c. 45. Mich. Haveman. De Jure connub. L. 1. tit. 3. Post. 2. 3. Vult. ad pr. Inst. De Nupt. 16.* Quod praxis Ecclesiastica etiam ad Matris, Sande. *Lib. 2. Dec. Tit. 1. Def. 2.* Stryk. *ad pr. Inst. De Nupt. Brunnem. in Jure Eccl. L. 2. c. 16. §. 5. & Carpz. in I. E. L. 2. Def. 44.* & Aviz consensum Carpz. *d. l. D. 45.* ut ut liberi emancipati fuerint & majorennæ, Carpz. *d. l. Def. 49.* & Dn. Hoppe *ad pr. Inst. De Nupt.* extendit. Cum quo convenit non duntaxat **JVS SAXONICVM**, Vid. *Ord. Eccles. Sax. sub tit.*

von Ehefachen. S. von Ehegelöbniß & *Ord. matrim. de An. 1624. puncto 1. in pr.* LVBECENSE. Vid. *l. Et. N. Lib. 1. Tit. 4. art. 2.* ibique *Mev. n. 18.* & GEDANENSE, Vid. der Stadt Danzig Willführ: *P. 1. Cap. 2. art. 4.* Verum & hiſce Juribus ſtatutariis permittitur parentibus ſpre- tum conſenſum ſuum exheredationis fulmine coercere, Vid. *Ord. Elect. Sax. d. l. Carpz. L. 2. Jurispr. Conſiſt. Def. 54.* Dn. Stryk *de S. ab J. Diſp. 12. §. 22.* Hoppe *ad §. 5. Inſt. de Exheredatione Libr. Mev. ad J. L. d. l. & Jus Gedanenſe d. l.* Cum Jure Civili veteri non aliter exheredare filium permitteretur, quam ſi cum indigna ac turpi perſona matrimo- nium contraxiſſet; *L. 3. §. 5. in f. De Bonor. poſſeſſ. contra tabb.* ibique Brunnem. Faber. *in C. L. 5. Tit. De Nupt. Def. 1. Coler. Dec. 175. n. 2. p. 1. Gail. 2. O. 95. n. 17. ſeqq.* Quorſum & ratione filii reſpexiſſe videtur Jus Gedanenſe d. l. in verbis: Wenn ein Sohn wieder ſeiner Eltern Willen eine beſüchtigte Perſon zur Ehe nehme/te.

IX.

Sine *Curatorum* conſenſu contractas JURE CIVILI ſubſiſtere nuptias, indubium eſt. p. textum *L. Sciendum 20. ff. D. R. N. L. In copu- landis. 8. C. cod. Sichard. ad L. Si pater 4. n. 2. & 3. C. De Sponſal. Harpr. pr. Inſt. De Nuptiis n. 156.* & Alber. Gentil. *De Nupt. L. 4. C. 14.* Neque aliud conſtitutum depreheudo JURE SAXONICO, Vid. Carpzov. *in Jure Conſiſt. L. 2. Def. 46.* ibique præjudicium; LVBECENSI, & GEDANENSI, quo tamen abſque *Curatorum* conſenſu nubentes, Parentum orbatæ conſilio, arbitrariæ pœnæ ſubjiciuntur. Vid. Dan- tziger Willführ. *P. 1. c. 2. art. 4.* quæ & illas *hoc jure* manet, quæ ſpreto *Cognatorum* conſilio, ad tam momentofam, variisque periculis obnoxiam rem temere advolant. *Jus Gedanenſe d. l.* quas nomotheſia *Lubecanæ* præterea omnibus ſuis privat bonis proximis cognatis adjiciendis, ſolis quotidianis veſtibis relictis. Vid. *l. Et. N. Lit. 1. Tit. 4. art. 2.* quod ignorat *Jus Civile*, utpote quod in Virginibus XXV. annis mino- ribus tantum *Cognatorum* conſenſum deſiderat; *L. 1. L. vidua 18. & 20. C. De Nupt. Vid. Mev. ad I. Lub. Lib. 1. Tit. 4. art. 2. n. 23.*

X.

JURE quidem CIVILI Nuptiia contrahitur Societas VITÆ, NON BONORUM, extra communem eorundem uſum, Molin. *de J. & J. Tr. 2. Diſp. 411. n. 2;* Pruckm. *Vol. 1. Conſil. 1. n. 347.* Kohl. *in Declarat. Conſ. Marchic. q. 1. n. 3.* Brunnem. *ad L. 1. ff. de R. N. & ad L. 1. ff. de Actionibus Rer. amot. nec non in Jur. Eccleſ. L. 2. c. 16. §. 1. ibique Stryck. in Not. Jung. Myn-*

Mynsing. c. 2. O. 92. Wilsenb. P. 1. ff. *Disp* 44. *lib*. 12. L. 1. ff. *De Act. vet. amot.*
 L. 1. ff. *De R. N.* L. 52. *De R. J.* indeque est, quod acquisita durante matri-
 monio soli adscribantur marito, L. *Quintus Mutius* 51. *de Don. inter H. & U.*
 ibique Brummem. n. 4. Wes. *ad Tit. ff. De R. N.* n. 6. ibique Hahn. Peck.
de test. Conj L. 2. c. 1. n. 1. neque bona uxoris mariti obzrati Creditores
 occupare possunt, pro debito durante matrimonio contracto, Brunnem.
ad d. L. 1. ff. De R. N. multo minus pro debitis antea contractis, etiam si
 sciens uxor obzrato nupserit: Brunnem. *in Tr. De concursu Credit. Cap. 5.*
 §. 29. Imo in dote uxor omnibus Hypothecariis præferatur per L.
Affiduis 12. & *Autb. Quo Jure, juncta Autb. Si quid C. Qui pot. sunt in pign.*
 ibique Brunnem. JURE CULMENSIS, quod hac in parte se in jure Fla-
 mingensi Hereditario fundat, Maritus & Uxor in communione omnium bono-
 rum pari lucro parique damno constituti sunt, neque uxor dotis gaudet
 prerogativa, sed pro obzrato marito etiam ex suis bonis conflatum con-
 stante matrimonio æs alienum solvere tenetur; Vid. *Jus Culmense* L. 3. *Cap.*
fin. de illo vero quod ante matrimonium clam contraxit maritus, non
 tenetur, quæ aris contracti nescia obzrato nupsit marito. Vid. *Jus Culm. d. J.*
 JURE GEDANENSI pariter communio bonorum per nuptias contrahi-
 tur, & acquisita constante matrimonio ad uxorem æque ac maritum spe-
 ctant, ita, ut absque prerogativa dotis, contractum æs ex utriusque bonis
 solvi debeat. Vid. *der Stadt Danzig Willkühr.* P. 1. c. 5. *art. ult.* JURE
 LUBECENSI est quidem inter conjuges Bonorum Communio, per *Tex-*
um L. 2. T. 2. *art. 30. verb. gemein Gut. It. L. 1. T. 5. art. 6. verb. Gut wel-*
ches sie beyde zusammen gebracht & L. 9. T. 9. *art. fin. L. St. R.* sed non
 simpliciter talis, nec quoad omnes effectus, Vid. *Mev. ad Jus Lub. L. 1. T. 5. a. 5.*
 n. 29. *seqq.* In eo tamen convenit cum *Jure Culmensi.* quod acquisita
 constante matrimonio pari jure ad utrumque Conjugum pertineant,
 Vid. *Cothmān. Conf.* 24. & 25. *Vol. 4.* Viduaque, quæ ex marito pro-
 lem superstitem habet, æs ab ipso contractum iridem sine dotis præro-
 gativa solvere de suis teneatur bonis, per *textum* L. 2. T. 2. *Art. 26. & 28.*
 & L. 1. T. 5. *art. 7.* Vid. hic omnino *Mev. ad d. a. 7. n. 32. & seqq.* JUS
 SAXONICUM inter Conjuges patiter bonorum communionem
 inducit, ex illo tempore, quo corpore in thorum convenerunt, so bald
 sie das Ehebett beschritten. *Land. R. L. 1. art. 31. & 45. Wilsenb. in Parat. De*
Jure Dotium n. 11 *Zobell. Diff.* 26. P. 2. n. 1 & 9. *Mev. ad I. L. 1. T. 5. A. 5.*
 n. 14. Quid vero in acquisitis Juris sit, constat ex illis, quæ pluribus vi-
 deri possunt apud *Heig. L. 1. Q. 30. n. 7. seqq. Wilsenb. in Paratit. de R. N.*

n. 6. Zobel. Diff. Civ. & Saxon. Jur. 26. n. 1. & 9. P. 2. & Mev. ad I. L. L. 2. T. 2. Art. 12. n. 106. qui idem n. 14. L. 1. T. 5. 4 s. asserit: Univerſalibus pene Germaniæ moribus invaluiſſe, ut communio bonorum per matrimonium contrahatur. Conf. Gail. 2. O. 29. n. 1. Kirchoff. Conf. 38. n. 3. Vol. 4. Mindan. De Mandat. L. 2. c. 61. n. 4.

DECAS II.

Convenientiarum Juris CULMENSIS & GEDANENSIS, cum Jure COMMUNI, SAXONICO, LUBECENSI & PRUTENICO.

C O N F. I.

Qui ſciens doloque malo vivæ uxori ſuperinducit aliam Conſtitutionibus Caroliniſtatutam gladii pœnam incurrit, *Vid. C. C. C. Art. 121. Ibi que Claſen. Conf. Berlich. P. 4. Concl. 28. n. 10. & Gilhaufen. C. 2. Tit. 19. n. 1. fol. 100. Arbor. Crimin. ne quidem ad uxoris prioris interceſſionem remittendam Müller. P. 4. Conſt. Elect. 20. n. 4. Hahn. ad Weſ. Tit. ad L. Jul. de Adulteriis n. 8. Carpz. in Pr. Crim. queſt. 66. n. 39. Utut Jure Juſtiniano tanta pœnz atrocitate in Bigamum, non fuerit animadverſum, per L. 2. C. De Inceſt. & inutil. Nuptiis & L. 18. C. ad L. Jul. De Adulteriis. Hæc eadem gladii non duntaxat in SAXONIA, ex Conſt. Elect. 20. P. 4. Vid. Carpz. P. 2. q. 66. in Pr. Crim. Berlich. P. 4. Concl. 29. n. 13. BORVSSIA, ex Jure Prutenico-Electoralis L. 6. T. 6. Art. 1. §. 5. LVBECÆ, Vid. Jus Lub. L. 4. T. 4. Art. 1. GEDANI Vid. Jus Culm. L. 5. P. 2. Tit. 8. c. 5. Sed hodie ubique fere locorum in tota Germania obſervatur pœna. Conf. Excell. D. Hoppius. In Uſu Moderno ad §. 6. Inſt. De Nupt. à qua nec grandævioſiorem excuſare ætatem, obſervavi ex ſupplicio ſumpto Roſtochii à Bigamo nonaginta annis majore, cui Ampliſ. Fcetas Juridica Roſtochienſis Menſe Decembr. Anni 1693. gladii pœnam dictitare non dubitavit.*

II.

Inceſtus HODIE inter Aſcendentes & Deſcendentes Conſanguineos punitur gladio; Prosper Farinac. L. 5. Obſ. Crim. q. 149. n. 14. & 16. Bajard. ad

ad Clarum. L. 5. Sent. S. Incestus n. 5. fol. 4 : 0. & Menoch. D. A. I. Q. Lib. 2. Conf. 502. n. 1. inter Collaterales in primo & secundo gradu lineæ inæqualis, fustigatione & perpetua relegatione, Theodoric. c. 6. apb. 5. per tot. Berlich. P. 4. Concl. 33. per tot. & Carpz. P. 2. quest. 73. per tot. quæ etiam pœna statuitur in Ascendentes & Descendentes Affines. Cothman. V. 3. Res. 48. fol. 426. seq. Coler. P. 2. Dec. 234. n. 7. In aliis gradibus obtinet pœna arbitraria Vid. CCC. art. 117. in ibique Dn: Clafen. & Stephani. Carpz. P. 2. q. 74. per tot. Berlich. d. l. concl. 35. p. tot. Convenit cum usu fori Germanici JUS SAXONICUM, Vid. Const. Elect. Saxon. 22. P. 4. CULMENSE, L. 5. P. 2. Tit. 8. C. 9. & PRUTENICUM, L. 6. Tit. 6. art. 3. per tot. Conf. Excell. Dn. Hoppe, in Us. Mod. Inst. ad § 12. De Nuptiis,

III.

Sicuti MORIBUS HODIERNIS ubique fere, tam in feminis, quam in maribus (secus ac Jure Justiniano novo, Vid. Nov. 134. Cap. 10.) duplicatum adulterium gladio vindicatur, quod de MARCHIA BRANDEBURGICA testatur Brunnem. in Prot. Crim. c. 9. n. 3. de que BORUSSIA Jus Prut. Elect. Revisum L. 6. T. 6. art. 1. §. 1. ita in ELECTORATU SAXONIÆ, & ubi JUS CULMENSE obtinet, feminas cum maribus duplicati adulterii reas, ad ultimum quoque abtrahi supplicium, videre est apud Carpz. in Proc. Crim. q. 74. n. 17. & 18. & in Jure Culm. L. 5. P. 2. T. 8. c. 1. A quo recedit JUS LVRECENSE, quod Fures quidem laqueo punit, nuptiarum vero Sacrilegos à gladii pœna absolvit, pecuniariam his saltem imponens. Vid. L. St. X. Lib. 4. Tit. 6. art. 2. ibique Mey.

IV.

Utut ALIBI ad intercessionem innocentis Conjugis adultero, etiam in duplicato adulterio capitis remittatur pœna, in relegationem perpetuam commutanda, innocente nocentem in exilium secururo, vid. Carpzov. P. 4. C. 19. D. 11. & P. 2. Q. 55. n. 29. Dn. Hoppius In Us. Mod. ad § 4. Inst. De Publ. Jud. in ELECTORATU tamen SAXONIÆ, Vid. Carpz. d. l. q. 55. n. 109. & in BORUSSIA, Vid. Jus Pruten. Electorale d. a. t. §. 3. nec non ubi viget JURIS CULMENSIS observantia, id in simplici duntaxat adulterio locum habet. Vid. Jus Culm. d. Tit. 8. c. 5. & Hoppe, d. l.

V.

In eo etiam concordat JUS CULMENSE cum JURE SAXONICO ELECTORALI, quod utroque Jure solutio, cum conjugalis rem habente, uterque gladii pœnam cogatur subire; Vid. Carpzov.

q. 54. n. 31. seq. Schultz. In Synopsi I. de publi. Jud. Lib. Excell. Stryk. in Nor. ad §. 4. Inst. d. t. Conf. Jus Culmense d. l. c. 2. jungatur Dn. Hoppe, in U. Mod. ad d. §. 4. Conjugato vero cum soluta se carnaliter commiscente, utrobique marito pœna capitis, & Fœmina fustigatio dicitur. Carpz. d. l. 2. §. 4. n. 37. & Jus Culmense d. c. 3. Vid. Dn. Hoppius d. l. ubi docet hoc tamen Gedani in Praxi non observari.

VI.

Legitima ex necessitate Legis Liberis relinquenda, olim indiffinente quarta, HODIE pro diverso liberorum numero vel tertia, vel dimidia bonorum pars est, per Nov. 18. c. 1. Auth. Novissima C. De Inofficiso Test. Cum quo consentit Jus Culmense, L. 3. T. 8. c. 12. LVBECNSE, Vid. Mev. ad Jus Lub. L. 2. T. 1. art. 8. n. 11. & SAXONICVM P. 3. c. 12. ibique Carpz. Defi. XI. Dn. Hopp. in Usu Mod. ad §. 3. Inst. De Adopt. Vbi inde infert: Etiam filio arrogato, in casu, si alii extent liberi legitimi, non amplius quartam, sed trientem, aut semiffem esse relinquendam.

VII.

Sicuti summus Patris erga liberos affectus, L. fin. in pr. C. De Curat. furios. ex quo optimum pro ipsis capere consilium censetur, L. Nec in ea 22. §. fin. Ad L. Iul. De Adulteris, effecit, ut Jus Civile, paternæ circa tutelam dispositioni primas detulerit, Tutoremque testamentarium reliquis cunctis anteposuerit, pr. Inst. De Legit. Agn. tutela L. Si Tutor. §. si duobus ff. De Tutel. & rat. dist. L. 11. ff. De Testam. Tutel. Ita benignam hanc Juris Romani dispositionem non duntaxat JVS LVBECENSE, vid. L. Et. R. P. 1. T. 7. Art. 1. sed & Jus Culmense expresse approbavit, vid. Jus Culm. Emendatum. Libr. III. cap. 53.

IX.

Jure Civili utut pater Testamento liberis illos quoque tutores dare possit, qui secum non ejusdem Civitatis Cives esse noscuntur, per L. 32. pr. ff. De Test. Tut. Regulariter tamen ejusdem Civitatis Civis tantum Tutor à Iudice constitui potest, per L. 1. §. fin. L. 3. ff. De Tutor. & Cur. Datis. junct. L. 5. C. Qui dari Tut. non obst. L. 10. ff. De Tutelis, & L. 24. ff. De Tut. & Curat. dat. Vid. Brunnem. add. L. 10. & 24. Tutelam vero legitimam, & non Cives hoc jure subire prohibentur minime; vid. Brunn. ad L. 24. ff. De Tut. & Curat. dat. Richter. Dec. 12. n. 12. & Mev. ad Jus Lub. Lib. 3. Tit. 7. art. 2. n. 1. Jure Culmensi de Legitimis videtur contrarium constitutum. L. III. cap. 50. in verbis: Et in ejus Iudicii districtu, larem collocatum habent. Vid. Dn. Hopp. ad §. 4. Inst. De Tut. in Usu Moderno.

Cum

Cum quo non duntaxat convenit JVS LVBECENSE, verum etiam indistincte *non-Cives*, licet *cognitionis nexu* illi copulatos, de quorum Tutela quæritur, ab omni in genere Tutela arcet, per *Art. 2. Tit. 7. L. 3. §. Et. R.*

IX.

Deficiente Tutela testamentaria Jus Romanum ad Tutelam im-
puberum hos vocat, quos ex sanguinis nexu orta affectionis præsum-
ptio, fide ac dexteritate quoscunque extraneos superaturos esse, pie
confidit, *pr. Inst. De Legit. Agn. Tut. §. 11. ff. §. C. De Legit. Tut. rejecta*,
differentia inter *Agnatos & Cognatos*, per *Nov. 18. cap. 15. §. Auth. sicut C. De*
Legit. Tut. in ibique Brunn. Idem placuit Authoribus Juris Culmensis:
Ut ut enim, Teste Exc. Dn. Hoppio *in Us. Mod. ad §. 1. Inst. De Legit. Agn.*
Tut. Jure Culmensi Veteri, quod absque dubio sequutum est JUS SA-
XONICUM, quo adhuc hodie Cognatis Agnati in Tutela præferun-
tur, *Sandv. L. 1. art. 23. Agnatorum* potior habita fuerit ratio, ejus tamen
emendatio accessit, per *C. 50. §. 53. L. 3. Emend. Jur. Culm.* In quo Jus
Culmense Emendatum convenit cum Jure Prutenico Electorali, Vid.
Jus Prut. *L. 2. Tit. 6. Art. 2. §. 1. §. 2.* Nec aliud Gedani obtinere, satis
apparèt ex notatis Excell. Dn. Hoppii *d. l.* ubi testatur totam hanc rem
ab arbitrio Magistratus Gedanensis dependere, non semper agnatio-
nis primam rationem habentis,

X.

Confirmatione de Jure Civili non indigent Tutores Testamentarii
legitime dati, *L. 1. §. 1. ff. De Conf. Tut. L. 2. pr. §. L. 3. eod.* Hodie tamen,
per Ordin. Pol. *De Anno 1548. Tit. von Pupillen und Minderjährigen*
Kinder-Tutorn / und Vormündern / 31. §. 2. §. de Anno 1577. Tit. 32. §. 2.
Omnis generis Tutores ante administrationem Tutelæ confirmandi
sunt; Hahn. *ad Wesenb. Tit. De Tut. n. 6.* Richter. *Dec. 83. n. 62.* Carpz.
L. 5. Resp. 82. n. 1. §. Resp. 84. n. 2. Idem statutum est Jure Prutenico
Lib. 11. Tit. 6. Art. 1. §. 2. Culmensi, *Lib. IV. Tit. 14. Cap. 2. in fin. §. L. 3. C. 54.*
§. LUBECENSI Lib. 1. Tit. 7. Art. 2. quo præterea pœnæ se obnoxios faci-
unt, qui absque prævia Magistratus confirmatione, sese temere tute-
læ rebusque gerendis immiscent; Conf. Dn. Hoppe *In Usu: Mod. Inst.*
ad Tit. De Tut. §. fin. Ubi simul erudite demonstrat, quid hodie inter-
sit inter Tutores *ob defectum & alios legitime datos*, ex necessitate Juris statu-
tarii, aut Ordinationis Politicæ confirmandos. Conf. Mev. *ad Jus Lub. Lib. 1.*

Tit. 7. Art. 2. n. 24. & 31. ut & Brunnemann, ad L. 1. C. De Tutor confirm. inf.

DECAS III.

Convenientiarum Juris CULMENSIS, & GEDANENSIS, cum Jure COMMUNI, SAXONICO, LUBECENSI, & PRUTENICO.

CONV. I.

JURE SAXONICO, si proximus Agnatus *ab initio est inidoneus, sequens gradu ad Tutelam impuberis admittitur.* Vid. Weichbild. Art. 49. & Hopp. ad §. fin. f. De Cap. Dimin. in Us. Mod. secus ac Jure Civili, quo hoc casu alius a Judice est dandus. §. penult. f. De Curat. L. 10. §. 7. in fin. ff. De Excusat. Tut. vel Curat. Cum Jure Saxónico non in hoc duntaxat, sed etiam in illo convenire deprehendo Ius Culmense, quod inter Cognatos *ejusdem gradus* plures, solus Senior reliquis præferatur; Vid. Land. R. ibique Gloss. & Zobel. in Addit. Carpz. L. 5. Resp. 81. n. 16. & Ius Provinciale Lib. 1. Art. 23. *Ibi: Ihr ältester Schwerd mag allein, juncto Jure Culmensi Emendato, Lib. III. Cap. 50. verbis: Natu majores & Cap. 53. verb. Si idoneus est.* Cum Jure Civili hoc casu Tutela *ad omnes idoneos conjunctim* pertineat, §. fin. Inst. De Cap. Dimin. Et quanquam Iudicis hoc Jure minime excludatur arbitrium, unum ex illis, vel plures maxime idoneos eligendi, quibus commodior Tutelæ administratio *cæterorum periculo, & sub tacita bonorum hypothecca* committatur, Nov. 118. cap. 15. & Aurb. Sicut Hereditas C. De Legit. Tutor. reliquis tamen in electum consentire nolentibus, utique denegari Tutelæ administratio haud potest. per L. 3. §. 8. ff. De Administr. Tutel. ibique Brunnem. in fin. Conf. Carpz. L. 5. Resp. 82. n. 20. seqq. & Schneidew. §. 1. Inst. De satisfact. Tut. n. 4.

II.

Ne indefensi relinquuntur illi, qui provida Parentum cura orbati, ejus ætatis ac judicii nondum esse noscuntur, ut se ipsos regere, suisque commode præesse rebus possint; L. 2. §. 2. ff.

Qui

Qui petere Tut. Magistratus competens, ceu Summus Tutor, juxta *Jus Culm Emend L. 3 c. 54.* deficientibus *Testamentariis ac Consanguineis*, idoneum illis Tutorem constituere tenetur. *pr. Inst. §. 1. & 2. De Attil. Tut. L. 11. pr. & §. 1. ac. 2. ff. De Test. Tutel.* Quæ favore Reipublicæ ac Pupillorum introducta *JURIS ROMANI* salutaris dispositio, Ordinatione Politica Rudolphi II. *De Ao. 1577. Tit. 32. §. 1. verb. So wollen wir.* ad omnem Magistratum, *Ordinariam Jurisdictionem in Pupillum* habentem, extensa est, Vid. Zanger. *De Except. P. 2. c. 8. n. 10.* Berlich. *Concl. 18. n. 9.* Mynsing. *Cent. 1. Obs. 87. versic. sitamen talis:* ipsoque *JURE SAXONICO.* Vid. Carpz. *P. 2. C. 15. Def. 26.* Franktz. *Lib. 1. Resol. 16. n. 4. & Philipp. in Us. Pract. Inst. L. 1. T. 20. Eccl. 83. n. 6.* LUBECENSI, Vid. §. *St. R. Lib. 1. Tit. 7. Art. 4.* ibique Mev. *PRUTENICO ELECTORALI,* Vid. *Jus Pruten. Elect. L. 2. Tit. 6. Art. 3. §. 1. & 3. & CULMENSI,* Vid. *Jus Culmense L. IV. Tit. 14. c. 1. & Emendatum L. 3. c. 53. ibi cujusque loci Magistratus.* Conf. Dn. Hoppe *In Vsu Mod. ad pr. Inst. De Attil. Tut.* Imo *GENERALI GERMANIÆ CONSVETVDINE* passim approbata est: Schultz: *in Tot. Inst. De Attil. Tut. Lit. A.* Schneidew. *eodem Rubro. Qui possunt dare Tutores n. 4. & Philipp. in Vsu Pract. d. Eccl. num. 3.*

III.

NOVISSIMO quidem *IMPERII JURE* omnis generis Tutores *de indemnitate pupilli* tenentur cavere. Vid. *Reform. Polit. De Anno 1577. Tit. 32. §. Item daß Et:* At vero *MORIBVS PLERORVMQUE LOCORVM GERMANIÆ* recessum fere est ab hac constitutione, eo, quod creditum fuerit, cum vix alii hodie eligantur Tutores quam qui possessionati, aut sufficientibus præterea bonis instructi sunt, in quibus omnibus jam tum *tacita* pupillis competit *hypotheca*, ulteriori bonorum suorum *expressa hypotheca* Tutores haud esse prægravandos. Vid. : Sande *Lib. 2. Dec. Tit. 9. Def. 9.* Mev. *ad Jus Lubec. L. 1. T. 7. Art. 2. n. 53.* Cotthman. *Vol. 1. Conf. 45. n. 112.* Quod idem non duntaxat apud *Lubecenses* ita Vsu servari testatur Mevius *ad Jus Lub. d. 1. & Hujus quondam Academia Decus Dn. Cotthman. all. loc.* Verum & de *SAXONIÆ Praxi*, Testes sunt: Excell. Dn. Schilter: *Exerc. Pandect. 37. n. 90. in fin.* Dn. Hopp. *In Vsu Mod. ad pr. Inst. De Satisfact. Tutor.* ibique all. Illustr. Dn. Fuchs. *d. 1. L. A.* Nostrumque *Jus Culmense* claris verbis edocet, consuetudine *Juris Culmensis* receptum esse, solam pro cautione esse in Tutorum bonis tacitam hypothecam,

& in illis statutam præferentiam Pupillorum præ cæteris Creditoribus.
Ius Culm. Emend. n. 3. Cap. 59.

IV.

Quo magis securitati Pupillorum, contra dolosam, vel desidio-
 sam Tutorum administrationem consulatur, jubentur Tutores, sin-
 gulis HODIE annis administrationis suæ, proximis pupilli Consan-
 guineis vel etiam Magistratui reddere rationes, per Reform. Polit.: *De*
Anno 1548. Tit. von Pupillen §. Item. Das & De An. 1577. Tit. 32. Vid.
Joh. Brunnem. ad L. 2. C. De Administr. Tut. Matth. Berlichius P. 2. Concl.
13. n. 2. & Philippi in Us. Pract. Inst. Ecl. 84. L. 1. In loco gestæ Tutelæ,
L. 1. C. Ubi de rationibus, ibique Brunnem. juncta L. 45. ff. De Procur. & L.
19. §. 1. L. 45. ff. De Iudiciis Mev. Part. 5. Decis. 298. & P. 8. Decis. 267. Rich-
ter. Dec. 13. n. 24. etiam vi Mandatorum sine clausula ad id compellendi,
Mev. Part. III. Decis. 112. JVS SAXONICUM, extra unicum casum,
 quo is ex legitimis Tutor est, ad quem proxime emolumentum Suc-
 cessionis pertinet, de quo Vid. Landr. L. 1. Art. 23. in fin. Carpozov.
 Part. 2. Const. 11. Def. 3. Coler. Dec. 6. n. 19. Part. 1. & Berlich. P. 2. Concl.
 12. n. 12. omnibus itidem Tutoribus, exigentibus Cognatis, quotannis
 necessitatem imponit, gestæ administrationis reddendi rationes;
 Landr. L. 1. Tit. 23. §. Und ader / & im Weichbild: Art. 40. §. Und soll.
 Conf. Richter. Decis. 31. n. 20. Zobell. Diff. P. 2. 16. n. 2. Philippi in Usu
 Pract. Eclog. 84. n. 5. seqq. Neque aliud constitutum est Jure prute-
 nico Electorali, Vid. *Ius Prut. Elect. L. 2. Tit. 6. Art. 12. §. 2. Et Cul-*
mensi. L. IV. Tit. 14. Cap. 4. in fin. Conf. Ius Culm. Emend. L. 3. Cap. 52.
verb. singulis annis, quatenus ab eo petuntur, rationes reddere tenetur. Cui nec
praxin Lubecensem adversari, colligere est ex notatis Excell. Mev.
ad Ius Lub. P. 1. Tit. 7. Art. 11. n. 22.

V.

Sicuti administratio Tutelæ Jure Civili tantum *secundario* respi-
 cit bona pupillaria, Tutore *principaliter* obligato, ad pupillum rite
 formandum in pietate ac integris moribus, inque *animi* non minus ac
corporis cultu sedula educandum cura; per L. 3. §. 5. ff. *Ubi Pub. educ. vel*
mor. debet. Vid. Excell. Dn. Stryck. in Not. ad Lauterb. d. t. verb. *Educatio-*
ne in ibique Dn. Præses. Ita eædem partes assignantur Tutori in Jure
 Culmensi L. 3. cap. 59. verbis: *Tutor non rebus solum verum etiam Persona*
datur, quapropter ejus muneris vel maxime incurrit, ut pupilli secundum ge-
 neris

neris dignitatem & Patrimonii facultates, liberalibus disciplinis erudiantur, & bonis moribus efformentur.

VI.

Quoties Pūpillus ex negotio, cum Tutoris auctoritate inuito, laeditur, toties Tutelæ Actione, eundem, tutorem convenire posse, ad damnum sua culpa datum, resarciendum, expeditum est JURE CIVILI p. L. 17. inf. ff. De Auct. Tutor. Nec aliud statutum esse JURE CULMENSIS, constat, ex L. 4. Jur. Culm. T. 12. cap. 7. in med. Conf. Excell. Dn. Hoppe ad Pr. Inst. De Auct. Tutor Verbis: Deseriores vero.

VII.

Pluribus Tutoribus simul administrantibus tutelam, singulos in solidum obligari, docet L. 2. C. De Divid. Tutel. idemque esse tutelæ administratione, privata inter ipsos auctoritate divisa, constat, ex L. cad. 2. d. t. ita tamen, ut beneficio Ordinis seu Excussionis gaudet ille in gestis, qui non gessit, ut excutiatur prius, qui gessit, per L. fin. C. d. t. in bique notata à Brunnem. Vid. Gutierrez, P. 2. c. 15 n. 10. Carpz. P. 2. C. 11. D. 36. & Hartm. Pistor. P. 1. Qu. 6. Neque aliud in SAXONIA obtinere, intelligere est ex præjudicio Carpzoviano, P. 2. C. 11. D. 36. n. 7. Jure Culmensi sane idem claris dispositum legere est verbis, in Lib. 3. Cap. 60. per tot.

VIII.

Cum satis lugubre ac calamitosum liberis sit, prædia, in quibus Pater defecit, ipsique creverunt, ab aliis videre possessa, inque illis Majorum imagines non deprehendere non deprehendere fixas, aut plane revullas aspicere, salutare cautum est Divi Constantini Constitutione in L. 22. C. De Administ. Tut. junctis t. t. C. De Præd. Minor & t. t. ff. De Rebus eor. qui tutor; sine urgentissima necessitatis causa, & absque prævia causæ cognitione, & Magistratus Decreto Tutoribus fas esse non debere, immobilia Minorum alienare; Magnif. Dom. Stryck. in Tr. de Caut. Contr. Sect. I. c. 3. §. 18. seqq. Sande L. 2. Decif. Tit. 9. Def. 14. Carpz. L. 5. Resp. 72. per tot. & P. 2. C. 11. D. 28. n. 13. Secus si fiat, integrum esse Minoribus alienata prædia à Possessoribus vindicare, L. 15. & 16. C. De Præd. Min & L. 23. ff. De R. V. cum omni causa & fructibus perceptis, d. L. 16. ibique Brunnem. Carpz. P. 2. C. 11. Dec. 29. n. 12. Mev. ad Jus Lub. L. 1. Tit. 7. A. 10. n. 7. refuso emptori cum usuris pretio L. 14. & 16. C. d. t. Cum hac JURIS CIVILIS dispositione non duntaxat conveni Praxis Saxo-
nica

nica & Lubecensis, per ea, quæ habet *Carpz. supr. all. loc. & Mev. ad Ins Lub. Diet. Loc. Conf. & Exc. Stryck. in Diss. De Iure Lub. c. 5. n. 47. ubi n. 49* iudicæ: In Foro *Lubecensi*, præter Decretum Senatus maxime requiri, ut distractio per *subbationem* fiat, quam etiam in foro *Saxonico* desiderare videtur *Carpz. L. 5. Resp. 82 per tot.* Sed eandem in omnibus approbat *Ius Culmense L. 3. c. 5. per tot.* ubi *Subbationis* nulla fit mentio, quam neque desiderat præcisè *Ius Civile*.

IX.

Masculos anno *XIV.* & *Feminas* anno *XII.* completo, in *Civilibus* exuere impubertatem, Iure æque *Civili per pr. Inst. De Nupt. & pr. I. quibus mod. fin. tutel. ac Saxonico*, vid. *Gl. ff. ad Landr. L. 4. 13. & ad Weichbild. art. 26. Conf. Philipp. in Us. Pra. F. I. L. 1. Eccles. 86. Carpz. P. 2. C. 11. D. 9. n. 10. Schneidw. pr. Inst. quibus mod. fin. tutel. n. 4. & Culmensi, Vid. jus Culmense Emend. L. 3. C. 51.* satis quidem expeditum est; At vero, an ipso Iure, sicuti Iure *Civili L. fin. C. Quando Tut. vel. Curat. esse desier.* *Tiraquell. in L. Si unquam C. De Revoc. Donat. verb. Revertatur n. 115. Mev. ad I. L. P. 1. T. 1. A. 1. n. 11.* his annis, Iure etiam *Saxonico, Culmensi, Prutenico, & Lubecensi* finiatur *Tutela*, ita, ut cuius quis *Tutor* fuit, ejus invitus *Curator* esse non teneatur, binis monstrare lubet: *Moribus* quidem *Germania Generalibus*, Vid. *Gail 2. Obs. 96. Carpz. P. 2. C. 11. D. 10. n. 1. Coler. P. 1. Dec. 6. n. 16.* ipsoque Iure *Saxonico*, Vid. *Matth. Wesenb. pr. Inst. quibus mod. fin. Tut. Carpz. d. l. num. 3.* *Tutela* in curam ipso Iure quasi transfundi videtur, ut qui *Tutor impuberis* fuit, idem etiam *Minoris* usque ad completam *Majoren*nitatem sit *Curator*, eademque voce *Bormund* appelleretur, *Mev. ad Ius Lub. L. 1. T. 7. a. 1. n. 14. Vultej. ad §. 1. Inst. De Curat. n. 2.* ita tamen, ut si redditis rationibus nolit curam *Minoris* subire, invitius cogatur minime; *Gail. & Mev. d. l. Jung. Carpz. P. 2. C. 11. D. 10. in fin. ibique præjudicium;* Hucque etiam collineare arbitror *Ius Culmense L. 3. c. 51.* Ubi *XIV.* annis *Majori* permittitur, cum consensu *Curatorum*, alium, si volet, sibi *Tutorem* petere, etiam si prior bene rebus pupillaribus præ fuerit, Iure *Prutenico* *Tutor* etiam invitius continuare jubetur *Curatelam;* Vid. *Ius Prut. Elect. L. 2. Tit. 4. §. 1.* pariter ac Iure *Lubecensi*. Vid. *Lübeck. Stadt. Recht. L. 1. Tit. 7. art. 1* ibique *Mev. n. 14. & Dn. Hopp. ad pr. Inst. Quibus mod. fin. tut. ac Dn. Stryck. in Dissert. De Iur. Lub. c. 5. num. 58.*

X. Quod

X.

Quod in genere de Statutis monent Franciscus Caldas in *L. Si Curatorem C. De in integr. Restit. verb. Sine Curatore n. 66. & Guttierrez. De Tutel. L. 1. c. 16. n. 158.* scilicet in illis sub appellatione *Tutorum* etiam *Curatores*, & contra contineri, idem & in Jure Culmensi ita usu venire colligere est ex collatione *Cap. 50. 51. 52. & 53. Lib. III. Juris Culm. Emend.* Quamquam nec Jure Civili semper has inter voces accurate observatam fuisse differentiam, observare liceat cum *Gail. 2. Obs. 96. n. 6. Mevio ad Jus Lub. L. 1. T. 7. ad Rubr. n. 5. & Carpzov. P. 2. C. 11. D. 10. num. 6. ex L. 3. ff. Qui poter. Tut. L. Pater 101. §. Conditionum ff. De Condit. & Dem.*

DECAS. IV.

Convenientiarum Juris Culmensis & Gedanensis, cum Jure Communi, Saxonico, Lubecensi & Prutenico

CONV. I

Jure Lubecensi singulariter constitutum est, *Feminas XXV. annis etiam majores, à cura tamen non liberati, antequam nupserint, nuptasque in Mariti transire curam, adeoque in perpetua cura esse* Vid. *Mev. ad Jus Lub. L. 1. T. 7. art. 4. Idem dispositum est JURE CULMENSIS EMENDATO. L. 3. cap. 57. verb. Mulieres autem & Virgines Tutoribus semper indigere, non est incognitum.* Nec non Jure Saxonico; Vid. *Dn. Hopp. in U. M. ad pr. Inst. De Curat. quocum licet convenerit Jus Civile Antiquum, quemadmodum expresse patet ex fragmentis Ulpiani. Tit. 11. §. quanto & §. pen. idemque approbetur Moribus Nostri in Universa fere Germania teste Mev. d. l. n. 4. veteri forsan Longobardorum Juri originem debentibus, quo Mulieribus non licebat in *Sethmundo* vivere, sed *Mundualdo* uti cogebantur, *Leg. Longobardorum 83.* Vid. *Rob. Maranta in Spec. P. 3. n. 125.* Juri tamen Justiniano id utique adversatur, quo *Fœminæ* æque ac *Mares XXV. anno completo, ipso Jure à Cura liberantur pr. J. De Curatoribus.**

Uu uu

II, In

II.

In eo etiam inter Ius Saxonicum, Prutenicum & Culmense notare licet *convenientiam*, quod omnibus hisce Iuribus *Majorenitas* non, sicuti Iure Civili & Lubecensi, incipiat ab Anno XXVI. ætatis, *pr. Inst. De Cur. L. 3. §. 3. ff. De Min. L. Et. R. L. 1. tit. 7. a. 6. ibique Mev. n. 3. & Dn. Stryck in Diss. De Jure Lub. c. 5. n. 81.* sed ab anno XXII. Carpz. P. 2. C. 11. D. 9. *Jus Prut. Elector. L. 2. T. 6. A. 8. §. 1. Jus Culm. L. 4. tit. 14. Cap. 5. & 13. & Emend. L. 3. C. 51. jung. Dn. Hopp. in Usu Mod. ad Pr. 7. De Curat.* An vero citius, ideo, *Jure Culmense* terminetur *minorenitas*, quod, sicuti de Saxonibus non absque Suspicionis nota testatur ipse Saxo-Carpzovius P. 2. C. 11. D. 11. maturius sapiant in Borussia ac Gedani homines, illis, qui Lubecæ aut in Saxonia inferiore vivunt, non a usim asserere, illud ex Prælectionibus Excell. Dn. Præsidis plus simplici vice edoctus; scilicet: *Leges annales esse arbitrarías.*

III.

Licet Iure æque Culmensi, *Vid. Jus Culm. Emend. L. 5. C. 52.* ac Civili §. 2. *Inst. De Curat.* Minores sibi petere Curatorem possint, ab ejustamen, quem semel acceperunt, curatione non ante liberantur, quam legitimam compleverint ætatem. *L. 1. §. fin. ff. De Minor. Jus Culm. L. 3. C. 51.* Imo hodie Minoribus *inviuis* dandum esse Curatorem constat *ex Reform. Polít. de Anno 1577. §. 1. Verb. Und gebiethen. & IURE CULMESI d. L. 3. c. 51. verb. Quilibet adolescens, qui suis ipsemet rebus non sufficit, Tutorem accipiat, ad ætatis annum usque vigesimum primum, interim ipse res suas dispensare non potest, nisi Tutoris auctoritas interveniat.* Annuit dictis IUS PRUTENICUM ELECTORALE L. 2. Tit. 6. A. 8. §. 1. ibi: *Nuch wieder ihren Willen.*

IV.

Ne furiosus *prodigorum* conatus tristem rerum suarum sortiatur exitum, qui illos expectat post dispersum Patrimonium, *arg. L. fin. §. 5. C. De Bon. qualiberis &c.* expedit omnino Reipublicæ, alieno illos committi auxilio, suis qui commode rebus præesse nequeunt, sed illis temere ac perniciosè abutuntur; *arg. §. 2. I. De bis qui sui vel al. Iur. sunt.* Hinc optime ac saluberrime cautum est Iure Civili, petulantibus istiusmodi bonorum profusoribus obicem ponendum esse, per dationem *Curatoris*, & ademptionem bonorum administra-

tio-

tionis, post præviam causæ cognitionem & Magistratus declarationem, §. 3. *Inst. De Curat. Et t. t. cum L. 1. pr. & L. 10. ff. pr. de Curat. Furios.* Neque aliud obtinere iure Saxonico, Vid. *Carpzov. P. 2. C. 15. D. 37. & P. 3. C. 6. D. 10.* & Lubecensi apicari reor, ex a. 6. L. 1. tit. 7. §. Et. *R. ibique notatis ab Excell. Dn. Mevio* : Quibus se ex asse conformat jus Gedanense, quo, qui *Iure Lubecensi* appellantur unns *ne Verschwender ihrer Güter / termino Belgio etiam familiari,* Vid. *Dn. Hopp: ad §. 3. I. de Curat:* dicuntur : *Die Stadt Kinder vid. Dantsiger Stadt Willführ Cap. 2. a. 5. p. 1. Verbis : Welcher Bürger / oder Bürgers, Sohn sein Gut mit Unfug durchbringet / dem soll der Rath zweene Vormünder geben / und er soll durch öffentlich publiciren ein Stadts Kind gemachet werden.*

V.

Delatum Tutelæ onus juste deprecari posse principum *Consiliarios per L. 41. pr. & L. 30. pr. ff. De Excusat. Tutor.* itidemque *Magistratum* gerentes *L. 17. §. 4. ff. eod.* etiam in *Municipiis*, de Jure Civili in aprico est ; *p. L. 6. §. 16. d. 1.* Nec aliud Universalibus hodie obtinere Germaniæ Moribus, testantur *Schultz in Synops. Inst. De Excus. Tut.* *L. B. Sande L. 2. T. 9. D. 6. D. Schilter Disp. ff. 37. §. 161.* quos suo etiam calculo comprobavit *Potentiss. Elector Brandenburgicus* in Jure Prutenico Electorali, *L. II. T. 6. a. 4. §. 1.* & *Conditores Iuris Culmensis*, *L. 4. Tit. 14. c. 12. ibi* : *Die in der Obrigkeit siten Conf. Ius Culm. Emend. L. 3. C. 57. ibi* : *Qui Magistratum publice gerunt, qui Principi sunt à Consiliis &c.* & *Dn. Höpp. In Us. Mod. ad §. 3. §. De Excusatione Tutorum.*

VI.

Porro in eo etiam Ius Culmense secutum videtur Ius Romanum, quod illo æque ac hoc, *Milites*, ne privatis onerati negotiis, à numeris ac signis, ipsaque consequenter Reipublicæ defensione avocentur ; *L. Milites 31. C. Locat. L. 4. C. Qui dar. tut. vel Curat. §. 14. Inst. De Excus. Tut. & Cur.* Atque *Medici*, non *Sedentarii*, & in umbra studia Medicinæ exercentes, Vid. *Cujac. & Gothofr. ad L. 6. §. 1. ff. De Excus. Tut. vel Cur.* sed *periphrastici*, s. *Circulatores & Circumforanei*, aut hodierno termino *Prælici*, Iure Civili vacationem habeant ab onerosa Tutelæ Provincia *per L. 6. §. 1. ff. De Excus. Tutor. §. 15. I. eod.* IUS CULMENSE hoc videtur restringere, ad *Medicina Professores*, Vid. *Jus Culm.*

U u u u 2

L. 4.

L. 4. Tit. 14. Cap. 12. Et Emend. L. 3. Cap. 57. Verum non sine ratione per hos in *Jure Culmenfi* indigitari *Practicos*, docet Excell. Dn. Höpp. in *Vf. Mod. ad §. 15. Inst. De Excus. Tut.* Alias Universalis Germaniz Consuetudine cujuscuque Facultatis Professores à Tutela hodie vacationem habere extra omnem dubietatis aleam positum est.

VII.

Sonticoi. e. *Gravissimo* morbo suis propriis superesse impeditur negotiis, inviti curateltz subire onus non coguntur *Jure Civili*, *L. n. II. Et 12. ff. De Excus. Tut.* Incivile enim est, illos, qui in propriis negotiis alieno indigere nescuntur auxilio, ad aliorum negotia administranda invitos cogere velle. Idem comprobatum est *Jure Culmenfi Emendato seu Reviso, L. 3. cap. 57.*

VIII.

Cum & Senectus ipsa per se morbosa sit, *L. Senium. 3. C. Qui etiam fac. poss. Berlich. Dec. 116. n. 4.* ceu quam fere semper concomitari cum debilitato *Judicio* etiam virium defectus solet, *septuagenariis Majoribus* *Jus Romanum* invitos ad Tutelz munus haud trahit, per *L. 2. ff. De Excus. Tut. Et §. 13. Inst. eod.* Vid. Brunner. *ad d. L. 2.* Idem nondum taxat. Generali fere Germaniz Praxi receptum esse, collectu facile est, ex præjudiciis à Domino Sande *L. 2. Decis. T. 9. Def. 5.* & Philipp. in *Vf. Pract. Inst. Eccl. 90. n. 11.* allatis, sed eandem ætatis excusationem expresse etiam indulget *septuaginta annorum* præstis *Jus Culmense Emendatum L. 3. c. 53.* & *Prutenicum Electorale L. 2. T. 6. A. 4. §. 6.*

IX.

Similiter ob difficultatem administrationis conficiendarumque rationum, tribus non affectatis Tutelis gravato à quarta vacationem *Jus* concedit Romanum, 2. *S. ult. L. 3. seqq. ff. De Excus. Tut. §. 5. Inst. eod. Et L. 11. C. Qui num. Tut.* Eandem immunitatem & in Saxonia Praxis, Vid. Philipp. in *Vf. Pract. Inst. Eccl. 90. n. 3.* & *Carpz. P. 2. Conf. 11. Def. 30.* & in Borussia *Jus Prutenicum Electorale L. 2. tit. 6. Art. 4. §. 4.* & apud nos *Jus Culmense* disertis verbis tria Tutelarum non affectatum onera actu sustinentibus, impertitur, Vid. *Jus Culm. L. 4. tit. 2. Cap. 12. Et Emend. L. 3. tit. 57. in fine.*

X.

Tutor *ob dolum* remotus Infamiae notam incurrit, §. 6. *Inst. De suspecti. Tut.* modo doli in sententia fiat mentio, L. 4. §. 2. ff. *cod. adeo ut nullam* postea Tutelam administrandi ius habeat; arg. c. *Semel X. De R. J. in 610.* Consentium ius Prutenicum Electorale L. 2. Tit. 6. Art. 11. §. *fin.* & *IFS CULMENSE*, L. 4. Tit. 14. Cap. 6. *Junct. Emend. L. 3. C. 51.* quo etque, ac iure Romano Cognatis Pupilli Tutorem suspecti non postulantibus, ipse ex officio Locri Magistratus in suspensionem inquirere & suspectos remove Vid. L. 3. §. 4. ff. *d. r. & Reform. Pol. Imp. de Anno 1577. Fu. 32. §. 3. Conf. Jus Culmense L. 4. T. 14. Cap. 6. & Emend. L. 3. C. 51.* à quo nec abtudit ius Prutenicum L. 2. Tit. 6. Art. 11. §. 2. Vid. Excell. Dn. Hoppe *ad §. 3. Inst. De Suspectis Tutoribus.*

DECAS V.

Conventientiarum Juris CULMENSIS & GEDANENSIS, cum Jure COMMUNI, SAXONICO, LUBECENSI & PRUTENICO.

CONV. I.

Poenam *Mors, Fossam* aut *Vallum Civitatum transcendentium*, pro temporis, socii, & delicti qualitate HODIE arbitrariam esse, ita tamen, ut ad mortem usque extendi possit, cum Excell. Dn. Strykio in *Uf. Mod. ad ff. Tit. De Rer. Div. §. 6.* testantur Carpzov. *Pr. Crim. Q. 40. n. 20.* Berlich. *P. r. Dec. 70. n. 4.* Philipp. in *Uf. Pract. Inst. ad §. 10. d. 5. Eccl. 2.* & Menoch. *De A. J. Q. Lib. 2. Conf. 483.* Idem constitutum est iure Gedanensi. Vid. *Danziger Stadt Willf. P. 1. C. 7. art. 7. verb. Wer dagegen thut, der soll zu des Nahrs willkührlicher Erkenntnis stehen, solche Verbrechen nach Gelegenheit der That und Fürsages, mir Geld, Büßen, Gefängnis, Verweisung und auch bis an das Höchste zu straffen.* Nec aliud in SAXONIA obtinere, colligo ex præjudicio à Dn. Philippo *d. Eccl. 2. in fin. allato.*

II.

Navim et alienis tabulis, *nondum prædictis*, factam esse *faciens*, nec aliter ad *materia Dominum* pertinere; quam si *specificans* probare nequeat, se in *bona fide* fuisse, iure Civili clarescit ex *§. 25. J. De R. D. L. 26.*

Uu. uu. 3

ff. De

ff. De A. R. D. & L. 12. §. 3. ff. Ad exhibendum; Idem comprobatur Iure Culmensi. L. 3. T. 1. C. 4. & Emend. L. 3. C. 4. verb. Nisi alter (specificans scil.) juramento probaverit, non secus sibi consilium fuisse, quam quod sua essent tabulae & Iure Prutenico Electorali. L. 3. T. 1. A. 6. §. 4. Conf. Dn. Hopp. ad §. 25. De R. D.

III.

Solo inadificata Domino soli acquiri, itidem Iure Civili indubium est; per §. 29. f. De A. R. D. L. 7. §. 10. ff. cod. Nec in SAXONIA aliud obtinere expresse patet ex præjudicio, quod legere est apud Dn. Philippum in *Ufu pr. ad §. 30. Inf. De R. D. Eccl. 12. n. 8.* Annuit hisce simpliciter Ius Culmense emendatum L. 3. Cap. 3. ubi idem in *plantatis arboribus* obtinere subjicitur, quod tamen intelligo, sub illa *Juris Civili* notissima limitatione, modo *radicata* fuerint, §. 31. f. De R. D. & L. 26. §. 2. ff. De A. R. D. Nisi cuiquam magis arrideat, proximiorum *Juris Culmensis* interpretationem ex Iure Saxónico petere, Vid. *Jus Culm. L. 2. Tit. 22. C. 2.* quo æque, ac Moribus Plerorumque Locorum, non tam ad *Arborum radices*, quam ad *ramos in vicini fundum propendentes* respicitur. Vid. *Jus Saxon. Prop. L. 2. 4. 52. Weichb. n. 125. & Carpz. P. 3. C. 32. Def. 25. Philipp. in Uf. pract. Inf. ad §. 31. Eccl. 13. juncto Dn. Schiltero, ad f. d. §. 31.*

IV.

Sata statim ab *infitutionis* tempore Solo cedere, docet Imperator in §. 32. f. De R. D. & in L. 14. ff. De Donat. juncta L. 9. pr. ff. De A. R. D. idem obtinet Iure Culmensi L. 3. T. 1. C. 3. & Emend. L. 3. c. 3. consentiente *PRAXI SAXÓNICA*, testibus Dn. Carpz. L. 1. Resp. 100. & Dn. Hoppio ad §. 32. f. De R. D. Conf. Præjudicium apud Dn. Philipp. ad b. §. Eccl. 14. in fin.

V.

Circa *Thesaurum* distinguitur Iure Civili: An *ipse Dominus eundem licitis artibus* in proprio fundo invenerit; An vero *alius*, idque vel *data opera*, vel *fortuito*: Et sicuti priori casu *totum sibi Dominus*, ob concurrens in sua persona *Ius soli & inventionis* acquirit, ita posteriori casu *dimidium* cedit *inventori*, casu *fortuito* in thesauri incidenti. §. 39. I. de R. D. & L. un. dd. de Thef. Hæc *Iuris Civili* dispositio in Imperio Romano Germanico, & plerisque ejus *Provinciis* adhuc *Hodie* in *Judiciis* ac *Tribunalibus* observatur; Vid. *Sixtin. De Regal. L. 2. Cap. fin. n. 1.* Exc. Dn. Hopp. in *Ufu Mad. ad §. 39. Inf. De R. D. Heig. L. 1. Q. 73. & Lauterb. Tit. ff. De A. R. D.*

A. R. D. inque SAXONIA Vid. Philipp. *in Us. Pr. Inst. Eccl.* 18. L. 2. *ibique prejudicium*, Conf. Carpz. P. 2. C. 33. D. 4. *seqq.* & Heig. P. 1. Q. 13. n. 55. & in BORUSSIA in viridi adhuc est observantia; Vid. *Ius Pruten. Provinciale* L. 3. Tit. 1. art. 10. concordante etiam iure Culmensi, Vid. *Ius Culm.* L. 3. Tit. 1. c. 1. & *Emend.* L. 3. c. 1. hoc unico tantum excepto: quod infcio Domino inveniens thesaurum in fundo alieno, quartam duntaxat lucretur partem loco mercedis.

VI.

Extra omnem controversiam aleam positum esse arbitror, res *immobiles* alienaturum, non aliter pleno iure circa illas suum, in accipientem iure transferre ac derivare valere, nisi *actis intervenientibus solenniter Dominium suum resignaveris*, id quidem nec *communi Gentium placito*, quibus simplicitas magis, quam scrupulosa alienationis solennitas amica est, nec *ROMANI JURIS* Regulis per omnia convenire, licet hic alienandi modus veterem mancipandi solennitatem, Romæ olim tantopere commendatam, fere redolere, aut certe non multis ab eadem parafangis differre videatur, de quo Vid. Excellentiss. Dn. Præses *in Dissers. De Resignatione Judiciali* Cap. 1. S. 4. & Dn. Mev. *ad Jus Lub.* P. 3. Tit. 6. art. 1. n. 2. At vero sine *pravia Judiciali resignatione*, vulgo der *Gesichtlichen Auflassung*. *JURE SAXONICO*, Vid. Landr. L. 2. art. 30. & *Weichb.* art. 60. Carpz. P. 1. *Const.* 28. Def. 21. Rauchbar. Part. 1. Q. 6. n. 34. Frantz. *De Laudem.* Cap. 5. n. 54. & Mod. Pistor. *Volum. 1. Conf.* 64. *LU-BECENSI* L. St. R. L. 3. Tit. 6. art. 1. inibique Mevius Vid. Dn. Præses *d. Diss.* C. 1. n. 125. *GEDANENSI*, Vid. *Proc. Jud. Gedan.* Cap. 29. art. 2. & Dn. Hopp. *in Usu Mod.* ad S. 41. f. *De R. D.* ac Culmensi, Vid. *Jus Culm.* L. 4. T. 5. C. 7. pretio licet ab accipiente præstito, rei *immobilis* Dominium plene non transferri extra dubium est, hoc utut casu iure Civili re à Domino ex habili ad transferendum Dominium Titulo tradita, ejus citra omnem resignandi solennitatem plene in emptorem statim transeat Dominium. *per S. 40. & 41. Instit. De R. D. inibique Ddres.*

VII.

Cum quod nostrum non est, scire debeamus id *omnibus modis* ad alium pertinere, *per L. fin. C. Unde Vi* rem ab alio *amissam* nisi eam rapuisse audire satagat, *juxta Can. Si Quid* 6. Ca. 14. Q. 5. aut se furti obstringere velit, secundum *L. 43. S. 4. ff. De Furtis* ad inventam *Incrifacientis animo* detinere non convenit volenti, evitare alienam bono viro suspicionem, uti in simili loquitur Imperator *in L. 5. C. De Furtis*. Quam
fina-

finistræ suspitionis notam incurret minime, si juxta optimum Jcti Ulpiani in *d. L. 43. §. 8. ff. De Furtis* consilium, curaverit, mediante libello, continente se invenisse & desideranti redditurum esse, vel alia de suggestu aut per Magistratum illius loci facta publicatione, quo in notitiam illius, qui rem ægre amisit, veniat, de quo si hoc pacto legitime constiterit, rem ipsi suam ne quidem sub illegitimo, non soluti invectionis proæmii, vulgo: *Sindelgeld* / prætextu, denegare LL. ROMANÆ permittunt: Vid. *L. d. 43. §. 9. ff. De Furtis. junct. L. 1. §. 5. ff. De Extraordin. Cognit. Conf. Carpz. in Pr. Crim. §. 86. n. 4. Brunnem. ad L. 43. Eandem notificationis publica necessitatem recte etiam urget JUS SAXONICUM, Vid. *Landrecht. L. 2. a. 37. verbis: Das soll er ausbieten / Conf. Zobell. Part. 2. Diff. 61. n. 5. Berlich. Part. 2. Concl. 66. n. 27. & Carpz. P. 2. C. 3. Def. 15. & Culmense, L. 3. T. 1. C. 2. & Emend. L. 3. c. 2. per tot. nec non Universalis Germaniæ omnium locorum PRAXIS. Vid. Petr. Moli-gnat. De Jure Retent. Quæst. 243. per totam. De eo vero non conveniunt locorum statuta & mores. cuiusnam scilicet si de Domino, aut quocun-que alio, qui rem amisit, post multoties factam publicationem nulla constaret ratione, res inventa sit adjudicanda? Communior est hæc sententia, nisi ipse egeat inventor, ex præsumpta amittentis voluntate, rem Pauperibus aut aliis piis usibus adjudicandam esse; arg. *Aurb. Omnes peregrini, C. Communia de Success. ibique Brunnem. in fin. Conf. Dn. Stryk. & Dn. Hopp. ad §. 47. Inf. De Re D. Carpz. Part. 3. Const. 31. Def. 18. Coler. Decis. 149. P. 1. n. 3. Moli-gnat. d. q. 243. & Berlich. d. l. n. 20. A quo qui-dem per omnia non recedit Jus Culmense Emendatum, dum nemine intra triennium rem amissam reperente, dimidium Ecclesiæ tribuit, alteram partem Judicio Civili retinente, liberique Judicis & Ecclesiæ relicto arbitrio, quantum Inventori & Presbytero publicanti dare æquum judicaverint; Vid. *Jus Culmense Emendatum L. 3. c. 2. inf. JURE SAXONICO, Domino ex tempore Publicationis post tres quaterdecas non comparente, tertia parte inventori assignata, reliquæ dua tertia cedunt Magistratui. Vid. Landr. L. 2. Art. 37. Coler. P. 1. Decis. 149. n. 4. Carpz. p. 2. C. 3. Def. 15. & Part. 3. Const. 31. Def. 18. n. 8. Philipp. in Us. Pract. Inf. L. 2. Eccl. 21. n. 15. ibique Prajudicium.****

VIII.

Lucrifaciendi affectu rem amissam detinentem Furti reum fieri, constat ex *L. 43. §. 4. ff. De Furtis*. Sed, quid, si res illa pretiosior & quamvis fuerit pretii, num hoc casu suspendii pœna plecti potest? Id Ddres negant.

negant communiter, hac ex ratione, quod minus sit rem non-possidentem, quam possidenti adhuc auferre, sicque formalis furti ratio, nempe ablatio rei possessae, deficiat, usque adeo, ut ne tum quidem ad ordinariam laques pœnam Judicem devenire posse audent, cum sæpius rem inventam occultaverit inventor. Vid. Excell. Dn. Hopp. ad §. ult. Inst. De R. D. Brun. ad L. 43. ff. n. 8. De Furtis Carpz. in Proc. Crim. 286. n. 9. seqq. Idem obtinet JURE SAXONICO, vid. Weichbild. Art. 129. in Gloss. verbis: Aber diese Dieberey gehet keinem an den Hals &c. Carpz. d. l. ibique præjudicia: & Culmensi. Vid. Jus Culm. L. 3. Tit. 1. Cap. 2. in fine verb. findet aber jemand etwas / und bringet es nicht dem Richter / der soll nach Gelegenheit / mit Gefängniß gestraffet werden / und nichts destoweniger / zur Wiedererstattung des Guthes angehalten werden.

IX.

Quemadmodum illi, cui Jure Civili Servitus constituta est, eandem ultra modum conventum amplificare non permittitur, L. 10. §. 1. ff. Quemadm. Servitus amitt. ibique Brunnem. juncta L. 24. ff. De S. P. U. omnis Servitutis interpretatione stricte & ita facienda, quo minus prædium serviens gravetur, quantumque fieri possit, naturalis conserverur, libertas; vid. Felin. in Cap. Auditis X. De Præscript. Ioh Koppen Dec. 57. n. 1. Modest. Pistor. P. 1. Conf. 70. n. 15. & Matth. Wefenb. P. 1. C. 4. n. 3. & 5. ita Iure Culmensi idem obtinere, dijudicatu facile est ex inspectione Libr. 3. Cap. 7. ubi in servitute stillicidii, novam imponenti fistulam, interdicitur majorem imponere, per quam aqua graviori cum impetu nunc delabatur, quam ansea defluxit. Nec aliud observari PRAXI SAXONIÆ, colligere licet ex præjudicio Carpzoviano P. 2. Dec. 106. in fine.

X.

Præscribuntur Iure Saxonico omnes indistincte Servitutes XXX. annis, anno & die Vid. Landr. Lib. 1. art. 29. ibique Gloss. Schurff. Cem. 1. Conf. 32. n. 12. Finckelth. Obs. 83. n. 1. Richter. Decis. 21. n. 54. & Henning. Goden. Consil. 2. n. 56. Huic ad stipulatur Ius Prutenicum Electorale L. 3. Tit. 2. art. 3. §. 4. vid. Dn. Hopp. in Us. Mod. ad §. 3. Inst. De Usufr. & Culmense L. 3. Tit. 4. C. 1. & Emendatum L. 3. C. 7. verbis: Sic enim Servitutem rei modo per XXX. annos & annuam diem sine interpellatione usurpaverit, Secus ac Iure Civili, quo decennium inter præsentem, ac vicennium inter absentes, ad præscribendam servitutem desideratur. L. Si quis diuturno 10. ff. Si Serv. vindic. L. fin. in f. C. De præscript. long. temp. L. 2. C. De Servit. aqu. Carpz.

P. 2. C. 4. D. 8. Dn. Hopp. ad pr. Inst. De Perpet. & temporal. act. & Mev. ad Ius Lub. L. 1. T. 8. art. 2. & Lubecensi, quo Annus & dies præscribendis Servitutibus præfinitus est. §. St. R. L. 1. T. 8. Art. 2.

DECAS VI.

Convenientiarum Juris CULMENSIS, & GERMANENSIS, cum Jure COMMUNI, SAXONICO, LUBECENSI, & PRUTENICO.

CONV. I.

Res Mobiles olim Jure Civili lapsu unius anni usucaptas fuisse, docet Imperator in *pr. Inst. De Usucap. quæ annalis usucapio*, licet postea in triennalem sit mutata, *ead. pr. & L. un. C. De Transfor. Usucap.* Ius tamen Saxonicum, Vid. *Ius Saxon. Provinc. L. 1. art. 9. & 28. L. 2. a. 44. & Lib. 3. a. 38. Weithbild / art. 21. Philipp. in Us. Pr. Inst. ad pr. De Usucap. Eccl. 31. n. 2. Carpz. P. 2. C. 3. D. 3. n. 7. Mevius ad Ius Lub. P. 1. Tit. 8. Art. 1. n. 13. Prutenicum, vid. Ius Prut. Elector. L. 3. Tit. 4. A. 1. §. 2. Conf. Dn. Hoppe ad *pr. Inst. De Usucap. in U. M. Culmense, Vid. Ius Culmense, L. 3. Tit. 2. c. 1. & Emendarum L. 3. c. 10. & Lubecense, vid. §. St. R. L. 1. Tit. 8. a. 1. ibique Dn. Mev. n. 17. rejecto triennio, Ius Civile antiquum recepisse videntur, dum *annali exceptione* Dominum rem vindicatarum suam à iudicii limine repellunt, adjecto tamen annali termino unico præterea die, quem *Ius Lubecense* quidem ex communi vocis usu pro spatio XXIV. horarum interpretatur, Vid. Dn. Mev. *ad d. a. 111. n. 16. Iure contra Saxonicum* diem pro spatio sex hebdomadarum accipiente, vid. Heig. L. 1. Q. 16. n. 25. Zanger. *De Except. P. 3. C. 11. n. 218. & Mev. d. l. n. 14.* quo eodem in significato etiam in Jure Culmense, diem anno adjectum intelligendum esse, haud obscure liquet ex *Jure Culm. L. 3. T. 2. c. 2.***

II.

Res Immobiles Jure Civili inter præsentis decennii, & inter absentes vicennii usucapione acquiri manifestum est; *pr. l. De Usucapione & L. un. C. De Usuc. transf. L. 2. & l. t. C. De Prescrip. long. temp. à quo recessit Ius Saxonicum, quod in hoc cum Jure Culmense, Vid. Ius Culm. L. 3. Tit. 2.*

Tit. 2. C. 1. & Emend. L. 3. Cap. & Prutenico Vid. Jus Prut. Elect. L. 3. T. 4. 42.
 §. 2. *convenit. Vid. Jus Saxon. Provinc. L. 1. art. 29. bique Gloss. Quod*
ad usucapionem rerum immobilium desiderentur XXX. anni. Jure
Saxonico ad huc anno & die i. e. Ein Jahr/ sechs Wochen/ und drey Tage
Vid. Philipp. In Usupract. pr. 7. L. 2. Eccl. 31. n. 2. Jure vero Culmensi die
tantum annuo i. e. sechs Wochen und drey Tage adjecto, Vid. Jus
Culm. L. 3. Tit. 2. Cap. 2. & Emend. L. 3. Cap. 10. Jus Lubecense neutri
horum Jurium adstipulatur, sed anni & diei etiam lapsum ad Domini-
um rerum immobilium usucapione quærendum sufficere constituit.
Vide L. St. R. Lib. 3. Tit. 6. Art. 1. 2. & 3. Conf. Mevius ad Jus Lub. P. 1.
T. 7. 4. 1. n. 17. & Excell. Dn. Stryk. in Dissert. De Jure Lubecensi cap. 6.
n. 66.

III.

Si Domino *justa absentia* impedito judiciali vindicatione usurpare rei suæ usucapionem, possessor interim compleverit illam, succurritur Jure Civili reverso salutari *restitutionis in integrum*, contra usucapionem completam remedio, §. 5. *Inst. De Actionibus L. 1. & 12. §. 1. & L. 29. ff. Ex quibus causis Majores.* Idem constitutum deprehendo Jure Culmensi *L. 3. Tit. 2. Cap. 1. verb.* Ob aber jemand aus rechtmäßigen und erheblichen Ursachen abwesend wäre/ daß er sein Recht nicht fordern könnte/ demselben soll in seiner Wiederkunfft/ wenn er solche Abwesenheit/ wie rechtverwiesen/ die Restitution und vollkommene Einsetzung/ wie auch alle andere rechtliche Behülffe / NB. ob schon die Verjährung erfüllet wäre/ nicht verschnitten seyn. Conf. *Jus Culm. Revis. L. 3. c. 10. in fin.* Ubi inter *justas absentia* causas *nominatim* refertur *captivitas*, quam ut *justam* ad rescindendam durante *captivitate* completam usucapionem etiam agnoscit *Jus Civile*, uti constat ex *L. 15. pr. & L. 20. §. fin. in f. ff. Ex quibus causis Maj.* Vid. Excell. Frantzk. *ad d. 1. n. 14.* & Lauterb. *eadem.* Jure Lubecensi itidem ex capite *absentia* rem usucaptam vindicari posse, haud obscure liquet ex verbis finalibus, *Art. 1. Tit. 8. L. 1. & St. R. doch* so fern derjenige so solches Guth ansprechen wilk/ auch NB. binnen Landes gewesen. Conf. Excell. Dn. Mev. *ad d. art. n. 31.*

IV.

Præter *justum Titulum* & alia requisita, imprimis ad *Usucapionem*, non duntaxat *Jure Civili*, *pr. Inst. De Usucap. & Canonico, c. fin. X. De Praescript.* sed *Omnium Omnino Locorum Statutis Bonam Fidem*.

i. e. iustam opinionem, qua quis se rei possessæ Dominum esse credit, per L. 109. ff. De V. S. tanta desiderari statuunt Ddres necessitate, ut non solum inde inferre haud dubitent: Statutum quantumcunque generaliter disponens de præscriptione, semper tamen intelligi, bona fide interveniente: Vid. Jason. in L. Non dubium n. 36. De LL. Mascard. De Probat. Concl. 5. n. 80. & Mev. ad Jus Lub. Part. 1. Tit. 8. art. 1. n. 38. sed porro etiam concludant. Non valere statutum, ut quis cum mala fide præscribat; Vid. Covarruv. in Reg. Possessor. P. 2. Relect. §. 12. n. 6. Mevius d. l. ibique allegati: Ex quibus recte infert Excell. Mevius, d. l. n. 38. Licet in articulo 1. L. 1. T. 8. Juris Lubecensis, nulla fiat mentio Bona Fidei, Jure tamen Lubecensi illam abesse ab usucapione non posse; Clarius determinatur hoc Jure Culmenfi, ubi non duntaxat Bona fides ad omnem usucapionem ab initio desideratur, quod Jure Civili etiam sufficit, per L. 48. §. 1. ff. De A. R. D. & §. 7. Inst. De Usucapione, sed per integrum complende Usucapionis tempus. Vid. Jus Culm. L. 3. T. 2. C. 1. verbis: Geschiehet aber solches mit bösem Gewissen / so mag solche Verjährung ihm nicht zu statten kommen / sondern muß zu allen Zeiten dem rechten Herrn das Gut mit allen Nutzen abtreten. Conf. Jus Culm. Revisum L. 3. C. 10. verb. Sin autem animus ejus sibimetipfi testis sit, mala Fidei titulum se tueri, eo, quo nos utimur Jure, NB. **NYNQVAM** poterit usucapionis frui beneficio, quanquam **LONGISSIMO TEMPORE** possessionem usurpaverit. Qua in parte secutum videtur Jus Culmenfe Jus Canonicum, Vid. c. fin. X. De Præscriptionibus ad cujus ductum Moribus hodiernis, toto temporis decursu **UBIQUE FERE LOCORUM** Bonam fidem ad omnem præscriptionem desiderari, testantur cum Mynsingero Cent. 4. Obs. 5. Gailius Observ. 18. Mev. Part. 2. Des. 202. aliique passim.

V.

Usurpatione **JURE CIVILI** continuanda usucapionis tempora interrumpi, constat ex l. 1. ff. De Usurp. & Usucap. Sicuti autem sine continua rei usucapiendæ possessione non procedit usucapio L. 3. L. Possesso 20. L. Sine possessione 25. L. Nunquam 31. §. 1. ff. d. 1. & L. Nemo 10. C. De Acquir. Possess. ita nil interest, utrum naturaliter; actuali scilicet rei possessæ ablatione, Vid. L. 5. ff. d. 1. an civiliter, Jure scilicet possidendi in dubium vocato, vel per **Judicialem Citationem**, L. 2. C. De Ann. Except. vel

vel per Extrajudicalem Denunciationem, Protestationem & Contradictionem. Vid. L. 17. C. De R. V. præscriptio interrumpatur. Nec aliud constitutum deprehendo JURE CULMENSIS L. 3. Tit. 2. cap. 2. verbis: Es soll die Zeit solcher Verjährung continuation, daß die 30. Jahre / 6. Wochen und 3 Tage unverbindert und ohne Einrede stracks nach einander verfolget / und der Besitzer in dem Besitz nicht angefochten werde: Würde aber der Besitzer innerhalb gedachter Zeit / NB. ausserhalb der im Gerichte / durch Protestationes, oder gerichtliche Anklage wegen des Besitzers besprochen / so ist NB. die Verjährung gebrochen / und kan derselben ferner nicht genießen. Quod vero hic additur, es währe dann / daß der Besprecher und Kläger das Recht fahren liesse / und der Besitzer und seine Erben auf das Neue die vollkommne Verjährung erfüllet / abgewartet hätten. à Jure Civili per omnia alienum non est, L. fin. C. De Præscript. XXX. vel XL. annorum. Conf. B. Brunnem. ad L. finalem.

VI.

Vitium rei usucapiendæ cohærens violentia vel Furti, nisi pargetur deveniendo in veri Domini, vel illius, qui ejus loci est, potestatem, Vid. § 3. Inst. De Usucap. obstare usucapere volenti, tralati-tium est, ita ut de JURE CIVILI ipse Fur, quique eandem, bona Fide possidet, ordinario usucapionis licet tempore effluxo, illam vindicanti vero Domino, ne quidem sub prætextu non refusi emptionis pretii, Vid. L. Incivilem. 2. C. De Furtis, denegare possit. § 2. Inst. De Usuc. L. 7. C. De Usucap. pro Empt. & L. 11. C. De Acqu. possess. Licet Judeus emerit rem furtivam. Vid. Ordin. Polit. Caroli V. de Anno 1548. & Rudolphi II. De Anno 1577. Tit. von Juden und ihrem Wucher. Conf. Philipp. Knipschildt. in Tr. De Jur. & Privil. Civit. Imp. L. 2. Cap. 30. n. 43. seqq. & Philippi in Usu Pract. Inst. L. 2. Eccl. 32. n. 7. ubi n. 6. subjicit: Idem & HODIE in SAXONIA observari, jung. Schultz. in Synops. Inst. Tit. De Obl. q. ex Delicto &c. Lit. P. ut ut olim per textum im Land. L. 3. art. 7. & ibidem Gloss Germ. contrarium quoad Judæos fuerit dispositum. Post possessionem vero longissimi temporis rei furtivæ Dominum in Judicio vindicatorio non amplius audiendam esse, non duntaxat de JURE CIVILI, per L. 4. C. De Præscript. XXX. annorum L. 2. C. De Annali Except. Vid. Dn. Richter. Decis. 96. n. 152. Dn. Hopp. ad §. 2. Inst. De Usucap. B. Dn. Brunnem. ad d. L. 4. C. Carpz. P. 4. Const. 39. Def. 6. n. 1. seqq. Saxonico, Vid. Philipp. in Us. Pr. Inst. L. 2. Eccl. 32. n. 8. & Carpz.

Part. 2, C. 3. Def. 16. & PLERORVMQVE LOCORVM. Vid. Mev. P. 2. Decif. 101. Struv. Exerc. 43. Tb. 22. Excell. Dn. Hoppe in Us. Mod. ad S. 2. Instit. De Usucap. etiam Jure Lub. consuetuentium, Vid. Mev. ad Jus Lub. L. 1. T. 8. A. 1. n. 26. sed etiam de JURE CVLMENSI NON REVISO certum est, per textum L. 3. Tit. 2. Cap. 3. verbis: Es sey denn / daß die NB. längste Verjährung / das ist 30. Jahr und Tage darinnen verlauffen / sitemahl diese Zeit das Vitium rei affectæ aufhebet / und der Besizer / NB. wie er auch sey / aller Ansprache befreyet. A quo tamen recessit videtur Jus Lubecense Revisum L. 3. Cap. 11. verb. Proinde, NB. quandounque rei Dominus vel eo defuncto heres rem (sc. furtivam) vindicaverit, possessori defendendi necessitas incumbit. Nisi particulam: quandounque ex particula: Diu, versiculi præceda nei interpretari & per hanc longi temporis, quæ infra XXX. annos est, possessionem intelligere magis cupiam arrideat. Jure Lubecensi Domino præsentem, furtiva res anno & die usucapi videntur. Vid. L. St. R. Lib. 1. tit. 8. Art. 1. ibique Dn. Mevius n. 29. quo in equo furtivo hoc singulariter constitutum est, ut post trinas alienationes à bonæ fidei possessore amplius vindicari nequeat. vid. L. St. R. L. 4. Tit. 1. A. 3. verb. Daß es ihm aufrichtig über die Dritte Hand zu kommen / c.

VII.

Est quidem Iuri Civili, quoad limitandum de re sua competens Domino liberum aut inter vivos, aut per ultima voluntatem disponendi arbitrium, incognita, multorum locorum statutis, non absque ratione [de qua videri possunt, Excell. Cothman. Vol. III. Cons. 11. n. 38. & Magnif. D. Mevius ad Jus L. P. I. T. 10. Art. 6. n. 65. & 67.] introducta bonorum distinctio, inter Bona Acquisita vulgo wolgeronnen Gut & Hereditaria (alibi Genearchica, Gentilitia, Familiaria, Patrimonialia, Paterna, Avita, & Antiqua Heredita dicta Vid. Crævall. Comm. opinion. Q. 485. n. 10. Chaffan, ad Consuetud. Burgund. Rubro 10. verb. Hereditage ancienne. Chopin. De Rebus And L. 3. Tit. 11. n. 18. & Carpan. de Statut. Mediolan. p. 1. c. 77.] vulgo Stamm oder Erb Gut; quippe hoc jure bona semel quæsitæ, undecunque provenerint, sive ex hereditate sive ex labore, cum aliis ita consolidantur, ut unum fiant possidentis Patrimonium. L. Sed si plures 10. §. Filio. 2 ff. De Vulg. & Pupill. substit. L. fin. ff. de Inoff. Testam. Vid. Excell. Dn. Stryck. in Tractatu de Success. ab Intest. Diss. 2. Cap. 1. §. 21. Forster. de S. ab I. L. 7. Cap. 4. n. 16. Mev. ad Jus Lub. P. I. Tit. 10. Art. 6. n. 2. semelque adita hereditas, talis esse desinat. L. 1. §. veres

teres ff. De Acq. voss. Mynsing. Conf. 37. & seqq. Vnde secundo amne fluit Ad Donationem illarum etiam rerum, quæ hereditario sanguinis jure in donatorem devolutæ sunt, Iure Romano proximorum Consanguineorum consensum desiderari minimè, sed irrequisita illorum licet voluntate, factam horum bonorum donationem omnino subsistere; arg. L. 19. C. de Donationibus: Iure vero Lubecensi, ad cujus fundamenta & principia præfatam bonorum pertinetur distinctionem asserit Mev. ad Ius Lub. L. 1. T. 10. art. fin. n. 1. Saxonico Landr. lib. 1 art. 52. Conf. Carpzov. P. 2. C. 12. Def. 1. & Culmensi semel introducta hac Bonorum Divisione, non potuit non ejus esse consecrarium; Sine Heredum consensu Fundos & Possessiones à parentibus profectos, aliis donandi jus esse nemini. Vid. Landr. d. l. Conf. l. Et. R. Lib. 1. Tit. 9. art. fin. & Ius Culm. L. 3. T. 3. c. 2. & 4. ut & Emendatum L. 3. c. 12. Num autem Heredum appellatione Iure Culmensi hoc in articulo, æque ac Iure Lubecensi omnes Consanguinei proximo juncti Donatori gradu Vid. Mev. ad Ius Lub. L. 1. T. 10. art. 6. & tit. 9. art. 5 An vero, ut Iure Saxonico, soli tantummodo Descendentes veniant, Vid. Carpz. P. 2. C. 12. Def. 6. Item: An sub Bonorum Hereditarium acceptatione hic in Iure Culmensi duntaxat Bona Avita & ab uno Ascendentium præfecta, uti Iure Saxonico; Vid. Carpz. P. 2. C. 12. Def. 1. An vero uti Iure Lubecensi, bona à sanguine junctis in ascendenti descendenti, vel transversali linea vid. Mev. ad Ius Lub. P. 1. Tit. 10. art. 6. n. 12. contineantur, judicatu haud difficile erit, ex inspectione Cap. 2. & 4. Iuris Culm. Lib. 3. Tit. 3. & Cap. 12. Emendati Lib. 3. Illud vero singulare est, quod IURE CULMENSIS moriturus & ob adversam decumbens valetudinem, amplius donare nequeat ex bonis etiam acquisitis, quam quantum semel brevi manu, citra alterius adminiculum, transactum valeat porrigere, vid. Ius Culm. L. 3. Tit. 3. C. 2. & Emendatum L. 3. C. 12. & 13.

VIII.

Iure Saxonico pariter, ac Iure Lubecensi non aliter valet inter vivos facta rerum immobilium donatio, nisi in judicio fiat, etiam si non sit excessiva. Mev. ad Ius Lub. P. 1. T. 9. a. 1. n. 8. Weichbild. art. 61. in addit. ad Gloss. Landr. Lib. 1. art. 52. Coler. de Proc. Exec. P. 1. c. 10. n. 168. Carpz. P. 2. C. 12. D. 19 & Moller. L. 3. Semestr. 21. Cui etiam assentitur JUS CVLMENSE, vid. Ius Culm. Emend. L. 3. c. 12, 14. 19. quod, (licet

(licet JURE SAXONICO donationes *mortis causa* ad majorem tantum validitatem, citra omnem tamen necessitatem, extra casum donatorum *omnium bonorum* in Electoratu Saxonix plerumque insinuari soleant, Vid. Carpzov. P. 3. C. 1. D. 23. Virgil. Pingitz. Qu. 13. n. 13. & Heig. P. 2. Qu. 17. n. 25,) hanc *insinuandi necessitatem* etiam ad mortis causa factas Donationes extendere ac desiderare videtur, per verba finalia Juris Culm. L. 3. T. 3. Cap. 1. Welche Gaben unaußerhalb diesen vorgeschriebenen Wegen geschehen / die sollen Recht NB. kraftlos und nichtig seyn. Conf. Exc. Dn. Hoppe. in *Uf. Mod. ad §. 1. Inf. De Donat.* Utrumque vero hoc ignoratur JURE CIVILI ceu quo (1) neque *mortis causa* factæ; L. 4. C. De Donat. *mort. causa.* in ibique Brunnem. & DDres passim. Neque (2) *non excessivæ* inter vivos immobilium donationes ulla indigere insinuatione noscuntur. Vid. §. *Alia autem. I. De Donat.* Dn. Carpz. P. 2. C. 12. D. 19. n. 1.

IX.

Constante Matrimonio factam inter Conjuges Donationem *regulariter* non valere, de Jure Civili sole clarius patet ex L. 1. § 2 nec non 1. 1. ff. § C. de Donat. inter V. & U. usque adeo, ut per subsequentem traditionem, nec Dominium, neque usucapiendi conditio in donatarium transferatur, L. 3 §. 10. L. 7 § ult ff. L. 18. § 20. C. d. t. sed re donata adhuc *extante*, donanti detur rei vindicatio L. 5. §. fin. L. 55. ff. *cod. ea vero bona fide consumpta*, conditio sine causa, L. 5. §. fin. L. 9. C. d. t. *mala fide* consumente donatario *ad exhibendum* obligato Vid. Dn. Eckholt. b. 1. §. 4. Ab hac Juris Civilis dispositione recessit non duntaxat Jus Saxonicum, quo juxta Colerum, Virum, teste Carpzov. P. 2. C. 12. Def. 22. n. 9. in Jure Saxonico Peritissimum ejusque obfervantia exercitatissimum, p. 1. Dec. 12. n. 28. Vxor in *Judicio* cum Curatoris consensu marito valide, & hic versa vice Vxori donat. Vid. *Gloss. ad sext. Germ. Landr. L. 1. Art. 31. Lit. I.* & Carpzov. P. 2. C. 13. Def. 16. per eos. *ibique prejudicium.* sed etiam Jus Culmense, quo, constante matrimonio factæ in *judicio* conjugum donationes pronuntiantur validæ, Vid. *Jus Culm. L. 3. Cap. 22.* Iure Lubicensi, *excepta mediocri largitate*, istiusmodi donationes non subsistunt citra liberorum consensum, Vid. *Mev. ad Jus Lub. Lib. 1. Tit. 6. Art. 1. n. 7.* ibique *FCris Iuridica Rostociensis Responsum.*

X.

Licet Jus Culmense in eo dissentiat à Jure Civili, quod Pater
Filio.

Filio-familias valide donare possit, vid. *Ius Culm. L. 3. C. 19. juncta L. 11. C. de Donat.* in eo tamen concordantiam utriusque Iuris notare licet, quod utrobique Donatarli etiam nudis chirographariis creditoribus post-habeantur. vid. *Ius Culm. Revis. L. 3. Cap. 16.* cum satis absurdum sit, creditoribus Ius suum persequentibus auxilium legitimum denegare, donataris vero pro lucro certantibus, suas partes Leges accommodare, ut in simili loquitur Imperator in *L. fin. C. §. 5. de Iure deliberandi*, vid. Dn. Mev. *ad Ius Lub. P. I. T. 9. art. 1. n. 6.* ubi n. 9. etiam testatur, *Ius Lubecense* hac in parte à *Iure Civili* non dissentire.

DECAS. VII.

Convenientiarum Juris Culmensis & Gedanensis, cum
Jure Communi, Saxonico, Lubecensi & Prute-
nico

CONV. I.

Mulieris accedente consensu Maritum bona dotalia valide Moribus ho-
sternis in Plerisque ferè Germaniæ locis alienare posse, cum Ex-
cell. Schiltero *Exerc. 36 ff Th. 95. & 96.* testatur Dn. Hoppe *ad pr. Insti-
tutis. Quib. alien. lic. vel non* aliique passim DDres. concordante Iure
Saxonico, vid. *Carpzov. P. 2. C. 15. Def. 20. seqq. Philipp. in Us pr. Insti.
L. 2. Esch. 40. v. 9. ibique allegati*, & Gedanenti, præprimis, si bona
Uxoris nomine adhuc in libro fundorum fuerint inscripta; Wenn
die Güter noch auf der Frauen Nahmen im Erbbuch stehen. Consul.
Dn. Hoppe *d. l. Jure Culmensi*, extra casum *Prologi Mariti*, etiam
sine Uxoris consensu facta à Marito, Bonorum Uxoris alienatione substi-
stente. Vid. *Jus Culm. L. 4. T. 14. c. 14.*

II.

PATRI in bonis filii-familias adventitiis ordinariis vi Patriæ
Potestatis de Jure Civili ad *dies vite* competere *Usum-fructum* liquet ex
L. 1. 4. & fin. §. 5. C. de Bon. q. liber. Neque Moribus Plerorumque
Germaniæ locorum aliud esse receptum testantur cum Dn. Richero
*P. 1. Dec. 18. n. 7. Carpzov. P. 2. C. 10. D. 7. & Excell. Dn. Hopp. in Us
Mod. J. ad §. 1. Per quas Person. &c.* Saltem quod hæc *Ususfructus per-*

Y y yy

ceptio

ceptio alibi etiam ad MATREM, liberos alentem, extendatur, uti de JURE SAXONICO COMMUNI, testes sunt, Richter. *d. l. n. 11.* Struv. *S. 7. C. Exerc. 12. Tb. 5. alique* & de Jure Gedanensi id probat Excell. Dn. Hopp. *d. l. ex Jure statutorio Gedanensi P. 2. C. 5. art. 9.* alibi vero & in Patris persona restringatur vel ad Tempus *separatim à liberis instituta aconomie*, ut in Saxonia, Carpz. *P. 2. C. 10. D. 7. n. 5.* vel ad tempus *ad sept. a Majorennitatis*, ut GEDANI, ratione bonorum, quæ ex *communibus Parentum bonis*, ob alterutrius mortem ad liberos devoluta sunt: Vid. *Jus statut. Gedan. P. 2. c. 5. art. 9. in fin.* & Dn. Hoppius *d. l.* Ubi simul subjicit: Alia bona adventitia, v. gr. *Hereditatem Avorum, Aviarumque aut aliorum Cognatorum* pleno in liberos Jure Praxim Gedanensem, nullo in illis Patri relicto Usufructu, transferre.

III.

Quamquam quidem negari haud possit, tam in Saxonia, Vid. Carpz. *P. 3. Conf. 3. Def. 1.* quam Lubecz, Vid. Dn. Sibrand. *P. 1. Jur. Lub. Sect. 7 n. 61.* Dn. Stryck. *in Diff. De Jure Lubecensi Cap. 8. n. 23.* & Dn. Mev. *ad Jus Lub. P. 2. Tit. 1. Art. 2.* & Gedani, Vid. Dn. Casp. Schutz. *in Tr. MS. Von Erbsfällen / Cap. 1.* si cui libeat de rebus suis per *solenne testamentum in scriptis* disponere, illud utique juxta solennitates *Legis-Hac consultissima 21. C. de Testamentis & Recessus Imp. de A. 1512. Tit. Von Testamenten.* rite ordinatum & dictis in locis *valere*: quia tamen ex scrupulosa illa solennitatum observatione *sepius infringendi ultimæ voluntatis elogium* nascitur occasio, *modus in scriptis testandi solenniter*, ut parum tutus, non duntaxat in toto Imperio Romano Germanico, vid. *Rec. Imp. de Anno 1512 F. Von Testamenten S. Nun die Form eines Testaments in Schrifften / NB. welches numero nicht in grosser Übung ist. Verum & in Saxonia*, vid. Carpz. *P. 3. C. 3. D. 1. num. 1.* Lubecz, Vid. *L. St. R. Lib. 2. Tit. 1. Art. 2.* ibique Mev. *num. 78.* & Gedani, vid. Dn. Schutz. *d. l. verb. Welches doch an jeso nicht sehr im Gebrauch ist. in frequentiori usu esse desit*, *Judicialibus HODIE testamentis*, ob *commodiorem validioremque testandi formam*, vid. Mod. Pistor. *Conf. 20. n. 13. Vol. 2. Mev. ad Jus Lub. §. 2. Tit. 1. Art. 2. n. 79.* & B. Brunnem. *ad L. 21. C. De Testam. in fine* in Borussia, vid. *Jus Prus. Elector. Lib. 5. Tit. 1. Art. 4. §. 3.* Excell. Dn. Hoppius *in Usu Hodierno ad*

§ 1. *I. de Test. Ord. & Mev. d. l. n. 78.* Saxonia, Vid. Carpzov. *P. 3. Conf. 3. D. 11. n. 1.* Mev. *d. l. Foroque Lubecensi, vid. §. Et. R. Lib. 2. Tit. 1. art. 2.* ibique Mev. *n. 78. & Dn. D. Cotthman. Vol. 2. Conf. 53. n. 9. & Gedanensi, vid. Ius Culm. L. 3. T. 8. Cap. 5 in f. Ius Statutarium Gedanense P. 2. C. 5. A. 1. & Dn. Schuz. in Tr. MSto supr. all. cap. 1. verbis. Et pflieget man gemeiniglich dieser Orter/ ic. frequentius obtinentibus Conf. Dn. Hopp. d. l.*

IV.

Cum parum profit cuncta testamenti scripti observasse solennia, Testatore ad testandum inhabili existente, *L. 4. ff. Qui testam. fac. pos. ejus vero habilitas Jure Civili, [quo testamenti factio est ex genere permittsuorum] ex sequenti cognoscatur Regula: Quicumque non prohibentur, nec ob defectum animi aut corporis impediuntur facere testamentum, pro illis semper militat habilitatis presumptio: vid. Lauterb. & DDres passim ad tit. ff. Qui testam. fac. poss. Recte pro indaganda testatoris habilitate eandem etiam sequitur Jus Culmense L. 3. Tit. 8. c. 1. pr. exque illa conformiter Iuri Civili inter: FVRIOSOS, quique ob furiosum rerum suarum exitum illis quoad bonorum dispositionem etiam per ultimam voluntatem [an ex solida ratione? Vid Brunnerm. ad L. 18. ff. Qui test. facere poss. n. 2.] L. 18. ff. Qui testam. fac. poss. & S. 2. Inst. Quib. non est permis. fac. testam. comparantur, L. 12. §. 2. ff. De Tur. & Curat. datis. Carpz. P. 3. C. 6. D. 9. Francif. de Coldas ad L. Si Curatorem. 3. C. De In Integrum Restitut. n. 6. Reusner De Testam. P. 2. c. 11. n. 10. PRODIGOS civiliter tales, non gaudere testamenti factione. vid. L. 2. & 18. ff. Qui testam. fac. poss. Conf. Ius Culm. L. 3. Tit. 8. c. 1. Consentiente hic Praxi Saxonica, Vid. Carpz. P. 3. C. 6. D. 9. & Lubecensi vid. Lübeck's Et. R. L. 2. Tit. 1. A. 1. in ibique Dn. Mevius. Sicuti vero Ddres quod de interdicta Prodigio testamenti factione dictum est, communiter per Nov. Leon. 39. ita explicant, ut elogium prodigium tamen valeat, si Probe pastricati sua. consulueris, Vid. Hilliger in Donell. Lib. 6. c. 5. Lit. O. Dauther. de Testam. Tit. Qui testament. fac. poss. n. 225. Carpz. P. 3. C. 6. D. 11. eamque limitationem etiam Praxis Saxonica, Vid Philipp. in Us. Pract. Instit. L. 2. Eccl. 5. 2. n. 10. & Carpzov. d. l. aliorumque locorum. Vid. Dn. Hopp. ad S. 2. Inst. Quib. non est permis. fac. test. Sande Lib. 4. Decif. Friscar. Tit. 1. Def. 3. non sine ratione, quam videre est apud proxime all. DDres, admittit, nullus dubito*

dubito etiam apud nos hōca casu testamentariam Prodigii Dispositionem suo valore non destitui.

V.

Vt ut cum Iure Civili, & Saxonico Culmenſe Ius in eo conveniat, quod testator *Legitima aetatis* esse debeat, ne defectu aetatis & debita prudentia lapsus, cum proprii sanguinis praedicio, saepe in indignum bona transferat sua, in determinanda tamen hic aetate Jura haec non concordant. Minus plenam Iure Civili & Saxonico sufficere pubertatem, constat ex §. 1. *Inst. Quib. non est permiff. fac. testam.* & ex praed. Carpz. P. 3. *Const. 6. Def. 6.* Aliorum vero locorum statutis aetatem majorem requirentibus, Vid. Zæsius *ad tit. ff. Qui Test. fac. poss. n. 3.* Bayer. *ad Schultzii Synopf. Inst. tit. Quib. non est permiff. fac. testam.* & Dn. Hoppe *in Vfs. Mod. ad d. t. §. 1.* ad quae respexisse videntur Conditores Iuris Culmenſis, cum in Testatore desideraverint, ut annis viginti & Uno sit major. Vid. *Ius Culm. L. 3. T. 8. Cap. 1.* permittentes in super & *Filio-familias* de donis adventitias testari. vid. Excell. Dn. Hopp: *ad pr. Inst. Quib. non est permiff. fac. test. in Ufs. Mod. Conf. Inst. statut. Gedanense L. 2. Cap. 5. A. 8. & 9.* quod Iure Civili secus est, *per pr. Instit. d. t.*

VI.

Valde controvertitur apud DDres: *An reus ad mortem damnatus etiamnum HODIE de bonis suis testari possit?* Negant id plerique, vid. Berlich. P. 3. *Concl. 8. n. 3.* Carpzov. P. 3. *Const. 6. D. 1.* quorum sententiam licet nec Ius Saxonicum, vid: Landrecht *Const. 6. P. 3. art. 1.* nec constans aliorum locorum praxis *indistincte* receperit, vid. Colerus. *part. 1. Decif. 34. n. 6.* Clar. *L. 3. Sentent. §. Testam. Q. 11. n. 1.* Finckelthaus. *Obf. 84. n. 12.* Richter *Decif. 57. n. 2.* eandem tamen Ius Culmenſe approbasse *Lib. 3. Tit. 8. c. 1. in fin:* statuit quidem Dn: Hoppius *in Vfs. Moderno ad §. fin: I. Quib: non est permiff. fac. testam: in fin:* Sed vereor, ut haec sententia subsistat, ob verba finalia *d. C. 1. Leib und Gut verwircket/ Conf. Tr. MSt. Schultzii von Erbſällen. c. 42. verb.* Die auch zum Tode verurtheilet.

VII.

Ad Solenne Caci testamentum praeter septenarium testium numerum octavum etiam testem aut ejus loco Notarium desiderari, qui nuncupationem testatoris scriptis comprehensam testatori praegat & compleat, docet Imperator: *in L. Hac Consultissima 8. C. Qui testam. fac. possunt:* Huic per omnia consentit Ius Culmenſe *Lib. 3. Tit. 8. Cap. 7. per tot.*

VIII.

II X.

Natura Mutos & Surdos simul, nec nuncupative nec in scriptis significanter voluntatem suam exprimere valentes, à testamenti factiōe, Jure Civili arceri, indubium est, per textum §. 3. *Inst. Quibus non est permiff. fac. testam.* Concordat hic Jus Culmense per textum *Lib. 3. T. 8. C. 1.*

I X.

Inter reliquas scripti testamenti solennitates Jure Civili Veteri ratione institucendi Heredis id specialiter desiderabatur, ut Testator, propria manu Nomen Heredis exprimat, vel ipso literarum ignaro, id in Testatoris præsentiā faciat testium aliquis, Vid. §. 4. *Inst. De Testam. Ord. juncta L. Jubemus 29. & seqq. C. De Testam. & licet per Nov. 119. c. 9. indeque desumptam Authenticam: Et non observat. C. De Testamentis.* permiffum deinde fuerit Testatori etiam per concipientem testamentum, heredis in illo nomen exprimere, hocque aliorum locorum Praxi in Imperio Romano Germanico observetur; Vid. *Carpz. p. 3. C. 3. D. 1. Conf. R. I. de Anno 1512. Tit. von Testamenten. Philipp. in Vj. pr. Instit. L. 2. Eccl. 45. n. 7.* Apud NOS tamen antiqua illa dispositio videtur, comprobari. Vid. *Dn. Sehtiz in Tr. MSto von Erbfällen. cap. 1. verb. der soll NB. mit eigener Hand / so er selbst schreiben kann den Erben Nahms kundig machen.*

X.

Testamentum Solemne scriptum nisi totum sit holographum, idque in testamento exprimatur, Testator Ipse, aut eodem literas non callente, vel impetu morbi ingravescentis præpedito, octavus testis vel Notarius ipsius nomine, de Jure Civili subscribere debet, ita, ut octavus ille Testis ad Mandatum Testatoris se referendo, proprium, non Testatoris Nomen subsignet. *L. 28. C. De Testamentis. R. J. De Anno 1512. Tit. Von Testamenten §. Nun die Form. 10. Conf. Carpz. Decif. 147. n. 13. & Philipp. Eccloga 45. L. 2. n. 3.* Idem constitutum esse apud NOS liquet ex *Tr. MSto D. Schütz. C. 1. verb. Wenn er aber selber nicht schreiben könnte. Conf. Jus Culm. p. 3. Tit. 8. C. 6.* ubi tamen hoc casu simul requiritur, ut Testatori prælegatur, quod Jure Civili secus. quo sufficit, Testatorem coram Testibus declarare, id esse suum testamentum. Vid. *L. 20. ff. Et C. De Testamentis. Carpz. p. 3. Conf. 3. Def. 2.* Recte tamen monet Excell. Stryk. in *Dissert. De Jura Analphab. Cap. 4. n. 12.*

Yy yy 3

Tutius

Tutius Testatori semper prælegi, ad evitandam subornationis suspicionem,

DECAS VIII.

Convenientiarum Juris CULMENSIS & GEDANENSIS, cum Jure COMMUNI, SAXONICO, LUBECENSI & PRUTENICO,

C O N V. I.

Non valet JURE NOVO Parentum Testamentum, nisi ad minimum *in Legitima*, absque omni opere relinquenda, sint *Heredes instituti* Descendentes, illi scilicet, qui nihil exheredatione digni patrarunt; Vid. *Nov. 115. Cap. 3. pr. L. 32. & 36. §. 1. C. De Inoff. Testam. Carpz. P. 3. C. 9. D. 1. n. 4. Berlich. P. 3. Concl. 15 n. 10.* Consentit JUS SAXONICUM, *Landrecht/Lib. 3. Const. 9* ibique *Carpz. Def. 1. & LUBECENSE. vid. Mev. ad Jus Lub. P. 1. Tit. 1. art. 12. n. 10.* Fratrum vero testamentum valet, etiamsi legitima illis alio, quam *institutionis* Titulo sit relicta. *Berlich. d. l. n. fin. Brunnem. in Exerc. Justin. 12. §. fin. n. 6. De Inoff. Testam.* Concordat per omnia Jus Culmense *L. 3. Tit. 8. Cap. 11. & 16.* Quanta vero sit Legitima supra delineavimus, *Decad. II. Conv. VI.* Hoc unico illis addito: scilicet in Borussia Electorali *Liberorum & Parentum* Legitimam *indistincte esse tres Quartas* Hereditatis partes. Vid. *Jus Prus. Elector. Lib. 5. Tit. 3.* Idemque Gedani omnium ordinum concluso *Anno 1616. Die 22. Inibi esse* introductum, ita tamen, ut *Fratrum, Sororumque imo & remotiorum Collateralium* sit *quarta* Hereditatis pars. Vid. *Jus Culm. L. 3. T. 8. c. 16. juncto d. Concl. Omn. Ord. Die 23. Maji. Anno 1613.* Qualiter vero computeetur Legitima *Liberorum*, mea in Patria, id discere licet ex Jure Gedanenfi Statutario *P. 2. cap. 5. Art. 2. Conf. Exc. Dn. Hopp. in U. M. ad §. fin. Inst. De Inoff. Testam.*

II.

Causas exheredandorum *Liberorum & Parentum* justas in *Nov. 115. Cap. 3. & 4.* exhibitas, non duntaxat fere omnes approbavit, Praxis Gedanenfis, sicuti videre est ex *MSto Da. Schürzii, von Erbsfällen*

fällē *Cap. 41. sed & in hoc cum Jure Civili convenit, quod testamento ex capite injustæ exheredationis nullo existente, Legata tamen Legatariis in illo relicta omnino sint præstanda. Nov. 115. Cap. 3. §. fin. circa finem & c. 4. §. fin. jung. Auth. Non licet & Auth. Ex causa C. Si de Liberris præter. Vid. Jus Culm. Lib. 3. Tit. 8. Cap. 14. Concordat quoque Jus Saxonicum. Vid. Landr. Constit. 9. P. 3. ibique Müller. Vid. Carpz. Lib. 6. Resp. 10. Richter. Decis. 51. n. 7. & Philipp. in Usu Pract. Instit. L. 2, Eccl. 55. n. 6.*

III.

Testamenta esse vel *Privata*, quæ privata testium adhibitorum fide constant, vel *Publica*, quæ ob publica monimenta privatorum testimonio & fide non indigent, *L. 31. C. De Donat. & L. 19. C. De Testamentis*. Hæcque iterum vel *Principi oblata vel Actis insinuata sive Judicialia*, quorum sedes est in *L. 19. C. De Testamentis*. In vulgus notum est: Ad utrumque, ne adulterina pro veris substituuntur testamenta, desideratur iure Civili, ut *ipse Testator præsens* coram Principe vel Actis declaret ultimæ voluntatis suæ elogium, *arg. L. 9. 12. junct. L. 19. C. d. t. Carpz. P. 3. C. 3. D. 23. Berlich. P. 3. Concl. 4. n. 31. Stryk. in Ann. Inst. ad §. 1. De Testam. Ord.* Ad Judicialia vero præterea adhuc requiritur, ut Testatori offerenti, *siquidem Literarum plane ignarus fuerit*, prælegantur, ne forsân aliquid contra ipsius voluntatem à concipiente in istiusmodi testamento conscribatur, adeo ut omiſsa hac prælectione, testamentum effectu habendi hæredem in eo scriptum, destituatur. Vid. Dn. Stryk. *d. l. & Conf. Hieronymus Panschman. P. 2. Q. 23. n. 4. seqq. Befold. Conf. 203. Carpz. Dec. 149. & Lauterb. in Dissert. speciali De Testamento Judiciali Thes. 24. seqq.* Consonat hic per omnia Jus Culmense, *L. 3. Tit. 8. Cap. 3. verb. derselbe soll Persönlich erscheinen &c. Et Cap. 6. verb. und ihm sey vorgelesen worden. Conf. Dn. Schütz. in sapius all. MSto Cap. von Testamenten 1. in fine. Praxis Saxonica, Vid. Carpzov. P. 3. Const. 3. Def. 23. n. 9. Berlichius d. l. & Hartman. Pistor. P. 3. Q. 28. PRUSSIÆ REGALIS Excell. Dn. Hopp. in U. M. ad §. 2. Inst. De Test. Ord. Aliorumque GERMANIÆ locorum. Vid. Dn. Richter, Decis. 30. n. 29.*

IV.

Si quis subitaneo morbo vel alio justo impedimento *ipse adire Judicem* præpediatur, sufficit, si coram Judice ad se vocato, una cum Scabino vel coram duobus ad minimum Scabinis, aut uno Scabino

CUM

cum Actuario, oretenus vel in scriptis *Domi* voluntatem suam proponat, cum *apud Aët.* & illud fieri dicatur, quod extra Judicii locum coram Judice fit. *C. 11. X. De Probat. C. 28. X. De Testib.* Illustr. Dn. Rhetius in *Medit. Academ. ad Instit. Dissert. 14. Thes. 7. Richter. P. 1. Dec. 30. Eckholt. §. 11. ff. Qui testam. fac. poss.* Idem constitutum est JURE SAXONICO; Vid. *Const. Elect. 3. Part. 3. & Decis. Elector. 173. Carpzov P. 3. C. 3. Def. 17. Philipp. in Us. Pract. Inst. Lib. 2. Eccl. 48. n. 9. ibique allegati D. res. CYLMENSI, Vid. Jus Culmense Lib. 3. Tit. 8. Cap. 4. verb.* derselbe mag mit Erlaubung des Gerichtes vom Richter und zweene Schöppen zusamt dem Gerichtes. Schreiber zu sich in seine Behaltung fordern lassen; welches eben so kräftig seyn soll, als wenn es für öffentlichen Gerichten geschehen wäre. Dn. Schütz. in *MSto Cap. 2. & Gedanensi. Vid. Danziger Willkühr. Tit. von Testamentsfahrungen Cap. 3. Quo etiam hoc speciale constitutum deprehendo, quod si tam cito, forte ob agoni propinquum testatoris momentum, Senatorum copia haberi non possit, liceat ob periculum moræ impatiens, coram duobus testibus fide dignis, Testatori ultimam suam exponere voluntatem, postea in primo Judicio bannito de hoc ultimo testatoris elogio jurato deposituris, curaturisque eandem ad acta reponi. Vid. Danziger Willkühr P. 2. Cap. 5. Art. 1. Dn. Hopp. d. l. Quocum convenit etiam Jus Lubecense P. 2. Tit. 1. Art. 2. verb.* fonte man aber so eilends die Nahes. Versohnen nicht haben / so können zween besessene Bürger selches Testament bereugen; Quæ vero hic additur restrictio: Doch allam von 10. Marcß Silber (quod interpretatur Excell. Dn. Mey. d. l. n. 125. per octuaginta Joachimicos,) darunter und nicht darüber; illam ignorat Jus Patrium;

V.

De Jure Civili certa quidem Regula est: Testamenta ab aliorum arbitrio non dependere *L. Captatorias 70. L. illa Institutio 32. ff. De Hereditibus Instituen. lis.* Quam, licet nec statuto mutari posse non desint, qui asserunt. Vid. *Gloss. & Canonistæ in C. fin. De Consuet. in 6to Bellon. Conf. 13. n. 3* frequentioribus tamen obtinuit calculis, libertati ultimæ voluntatis modum à lege vel statuto adjici. testamentique factionem, ceu quæ ipsa Legis est, statuto ac lege determinari, eaque effici posse, ut testatoris voluntas ex aliena dependeat voluntate; Vid. Bartholus Socinus in *L. Pactum, quod dotalin. 5. seq. C. De pactis. Cothmani. Volum. 2. Conf. 11. n. 34. Peck. in Tr. De Test. Conj. Lib. 3. Cap. 1. per tot. Afflic. Dec. 260. ibique Ursel. in Addit.* cujus rei exempla sicuti non una occurrunt in Jure

Jure Lubecensi, p. 2. Tit. 1. Art. 10 14. alibique, ita Jure tam Culmensi, quam Gedanensi, sine Cognatorum consensu ultra quartam bonorum partem nemini licet aliis quidquam testamento dare. Vid. Dn. Schutz. in MS. 10. von Testamenten. Cap. 2. verb. An eßlichen Orten/ da Culmisch Recht im Gebrauch ist / wie auch allhie in dieser Stadt Danzig / ist einer nicht mehr zu verestiren mächtig / als den vierden Theil aller seiner Güter / was darüber ist / wäre NB. ohne Bervilligung der Erben nichtig und krafftlos / und möchte durch die Erben Jahr und Tag widersprochen und hindertrieben werden. Conf. Danziger Willkühr. p. 2. c. 5. art. 2. & Jus Culm. L. 3. T. 8. C. 16.

VI.

Testamentum, in quo vel per heredis institutionem, vel per modum legati aliquid ad Pias Causas, v. gr. ad redimendos captivos, L. 36. pr. C. De Donat. ad alendos L. 21. C. De S. S. Eccles. L. 14. §. 1. ff. De Alim. leg. dotandasque pauperes arg. L. 32. §. 2. ff. De Cond. indeb. relictum est, ex communiori Ddrum opinione absque duobus testibus, sola scriptura non subsistere, pluribus probat Carpz. p. 3. C. 4. D. 33. n. 8. seqq. Reufner. De Testam. p. 4. c. 12. n. 12. panschman. P. 2. Quæst. illustr. 8. n. 1, Eckh. §. 18. in fine ff. Qui testam. fac. possunt Besold. P. 3. Conf. 94. n. 13. Merenda L. 4. Controv. 16. Jacob Toming. Dec. 4. n. 4. seq. & Hartman. Pistor. P. 1. Q. 2. n. 4. Conferatur & Cap. 11. X. De Testam. Quam sententiam approbavit Jus Culmense Lib. 3. Tit. 8. Cap. 9. verb. Wer NB. in Schriften ad pias causas was schaffen und geben will / und seinen letzten Willen NB. für 2. Zeugen offenbahren thut / das soll für krafftlos und bandig gehalten werden / Nec aliud in Foro Saxonico obtinere, testantur præjudicia à Carpzov, d. l. adducta, consentiente hic etiam Praxi Lubecensi, Vid. Mey, ad J. L. P. 2. Tit. 1. ar. 2. n. 57. seqq.

VII.

Cum non minus operari debeat indubitata & expressa Testatoris voluntas, coram actis aut testibus facta, qua claris verbis declaravit se nolle valere suum testamentum, quam cancellatio testamenti, vel sola sigilli remotio, receptor Hodie (quicquid etiam fit de Jure Civili, Vid. Carpz. L. 6. Resp. 17. n. 5. Dn. Hopp. ad §. 7. inst. Quibus mod. test. infirm. Dn. Rhetius in Medit. Acad. ad J. Disp. 15. thes. 25. Brunnem. ad L. 27. C. De Testam. Besold. Volum. 4. C. 14. n. 16. Bardili in Concl. Pract. Exerc. 6. Thes. 12.) est sententia, solam verbalem revocationem, coram Actis, aut tot testibus factam, quot ad ordinandum testamentum requiruntur, ad infirmandum

ad testamentum sufficere, etiamsi nil aliud præterea accesserit. Vid. Dn. Hopp, *in Usu Mod. ad §. 7. Inst. d. 1. ibique allegati*. Conf. Bardili *d. l. lit. b. & c.* Hanc recepit non duntaxat Praxis Saxonica, teste Finckelthaus. *Obs. 93. n. 17.* Dn. Hoppio Bardili, & Carpz. P. 3. C. 3. *D. fin.* aliorumque multorum locorum, Vid. Dn. Schilter. *Exerc. ff. 38. §. 74.* sed etiam expresse comprobavit Ius Prutenicum Electorale *L. 5. Tit. 6. art. 1. §. 1. & Culmense Lib. 3. Tit. 8. C. 17.* quo hæc generalis traditur Regula: Welche Solennitäten bey Aufrichtung eines Testaments gebraucht werden / die sollen auch bey desselben Aenderung in Aicht genommen und gehalten werden.

VIII.

Sicuti vero Iure Civili ambulatoria est hominis voluntas usque ad extremum vitæ halitum, *L. 4. §. De Adim. vel transferend. Legatis vi* cujus etiam post XXX. vel plures annos à tempore conditi testamenti, illud adhuc revocare potest testator, *L. 22. pr. ff. De Legat. 3.* etiamsi in priori testamento expresse se declaraverit, se nolle valere testamentum, si dehinc aliud quoddam ordinarit, *L. 6. §. 2. ff. De Jure Codicill.* Ita idem obtinet Iure Culmensi *L. 3. T. 8. C. 17. verb.* Ein jeder mag seinen letzten Willen ändern / und ganz abthun / so oft er will / ohngachtet er sich schon eines andern verpflichtet / denn sein Wille soll frey seyn biß in den Todt. & Gedanens *L. 2. C. 5. art. 3. verbis*: Ob jemand mit gehögtem Dinges zeugniß / und als oben berührt Testament machen würde / und das hernachmals verwandeln wolte / das soll NB. allezeit stehen zu seinem Willen / so oft und viel ihm das geliebet / auf daß ein jeder seines letzten Willens mächtig sey zu gebrauchen. Non putaverim vero ex hoc solo revocatum censendum esse testamentum, quod Testator illud vivus ab actis repetierit & ad mortem usque in actibus suis retinuerit, per ea, quæ habet Carpz. P. 3. C. 3. *D. 30.* Berlich. P. 3. *Concl. 4. n. 34.* & Eckh. *ad Tit. ff. Qui test. fac. p. 10. inf.*

IX.

Ad inventarii confectionem de Iure Civili juxta *L. fin. C. de Jure delib.* requiritur. (1) Ut omnes res in hereditate reperæ, etiam aliena, ut & debita & credita secundum quantitatem & qualitatem in illo fideliter consignentur, *L. fin §. 2 d. 3.* idque *intra trimestre spacium*, à die scientiæ sibi delatam esse hereditatem, computandum, absolvatur. *d. L. fin. §. 1. 2. & 11.* Nisi bona in diversis territoriis sint sita, quo casu integer annus conceditur, *d. L. §. 2. & 3.* Richter. *Decis. 59. n. 5.* Carpz. P. 3. C. 33. *Def. 13.*

(2)

(2) ut *Notarius* adhibeatur cum *tribus testibus* d. *L. fin. §. 2.* (3) *Creditores*, *Legatarii* & quorum interest citentur ad ejus confectionem. (4) Ut *Heres*, *Notarius* & *Testes* illud subscribant. d. *L. fin. Conf. Dn. Lauterb. De Inventario Hereditatis. Thef. 13. seqq.* & B. Dn. Brunnem. ad d. *L. fin. inibique citat. Ddres.* Concordat hic in omnibus *Jus Culmense Lib. 3. Tit. 10. Cap. 6. verbis*: Alles was in der Erbschafft gefunden wird / es sey an eigen/oder verpfändetem/ geliehenen anvertrauten Gütern/ soll in das *Inventarium* gebracht werden. *Cap. 4. verbis*: Es soll der Erbe schuldig seyn / solches sein *Inventarium* in Monatsfrist anzufangen/ und in folgenden zweyen Monaten zu vollenden/ es wäre dann/ daß die Erbschafft in unterschiedlichen Oertern gelegen / alsdenn soll auf Erkänntniß des Gerichts die Zeit verlängert/ und zum höchsten auf ein Jahr erstreckt werden. *Cap. 5. verbis*: Es soll der Erbe zwey oder drey glaubwürdige Leute / nebenst dem Gericht: Schreiber dabey haben / sonst ist das *Inventarium* unkräftig/ und mag dem Erben nicht zustatten kommen/ *Cap. 3. verb.* Wer eine Erbschafft sub *beneficio inventarii* anzunehmen bedacht ist/ der soll erstlich alle diejenige / so der Erbschafft halber Zuspruch haben / als *Legatarios* und *Creditores* zur Aufrichtung desselben laden lassen/ & *Cap. 9. verb.* So soll Er es mit dem Gericht: Schreiber und den Zeugen selbst unterschreiben.

X.

Inter insignes effectus aditæ cum beneficio inventarii hereditatis de Jure Civili refertur (1) quod hæres invitus *Creditoribus defuncti ultra vires hereditatis non obligetur* *L. fin. §. 4. C. De Jure Deliberandi Nov. 1. Cap. 2. §. 1.* (2) *Primo venientibus Creditoribus tuto solvat, quamdiu adhuc aliquid superest ex hereditate, ita ut non teneatur inquirere, uter illorum altero Jus potius habeat, salvo his contra Concreditores regressu, sine heredis tamen periculo.* *Illustr. Dn. Rhetius in Medit. Acad. ad Instit. Dissert. 16. Thef. 7. Lauterbach. ibique Dn. Stryckius in Annot. ad Lauterb. Tit. De Jure Delib. verb. potius Jus. Struv. Exerc. 33. Thef. 58. & Ddres passim ad Tit. De Jure delib.* (3) *impediatur bonorum heredis & defuncti confusionem, salvis heredi manentibus actionibus adversus defunctum.* *L. fin. §. 9. d. 1. Stryck. d. l. verb. salve inibique Exc. Dn. Praeses.* (4) *Concedat heredi deductionem expensarum in hereditatem & inventarii confectionem factarum.* *Vid. Carpz. P. 3. Const. 33. Def. 12. & DD. ad d. 1.* Hæc omnia claris ita verbis constituta etiam deprehendo in *Jure Culmense Lib. 3. Tit. 10. Cap. 10. verb.* Wer ein *Inventarium* richtig und wie recht ist beschreiben läffet / derselbe ist (1) nicht

nicht höher verbunden/ kan auch nicht weiter besprochen werden/ als sich der Erbsfall erstreckt: (2) Mag er auch den erstkommenden Creditoren zahlen/ so viel in der Erbschaft vorhanden/ und können ferner an ihn nicht kommen/ sondern mögen die Creditorn unter sich um den Vorzug agiren. (3) Hat der Erbe zu fordern/ alle Unkosten/ so er zu Beschreibung der Güter und Inventario aufgewand und so er (4) an der Erbschaft etwas an Schulden zu fordern hätte/ so ist er den andern Creditoribus gleich/ so sie vor ihm keinen rechtlichen Vorzug haben der Zeit / oder andere Privilegien. *Ex hac tenus dictis vero secundo amne fluit : Non duntaxat Jure Civili heredem absque beneficio inventarii hereditatem adeuntem ad omne res alienum obligari , etiamsi vires hereditatis longe transcendat. L. fin. §. 14. C. De Jure deliber. Verum idem etiam Jure Culmensi per textum Lib. 3. Tit. 10. c. 2. obtinere, verb. Sein Erbnahme / so sich des Erbes überwindet/ muß NB. alle beweisliche Schuld bezahlen / so ferne er die Erbliche Succession ohne Inventario einnimmet. Conspirat hic Jus Prutenicum Electorale Lib. 5. T. 7. Art. 2. §. 1. Vid. Excell. Dn. Hopp. in Usu Moderno ad §. 5. Inst. De Hered. qual. & diff. aliorumque locorum. statuta: Vid. Mev. p. 2. Decif. 96. & P. 6. Decif. 265. Conf. quoque Bardili in Concl. Practicis Diff. 5. Thes. ult. Dissentiente Jure Saxonico, quo heres, etiam non confecto inventario adeundo hereditatem, ultra vires tamen hereditarias non obligatur. Vid. Jus Saxon. provinc. Lib. 1. Art. 6. & Carpz. p. 3. Const. 33. Def. 18.*

DECAS IX.

Convenientiarum Juris CULMENSIS, & GEDANENSIS, cum Jure COMMUNI, SAXONICO, LUBECENSI, & PRUTENICO.

CONF. 1.

In eo etiam Juris Civilis consonantiam. & Culmensis deprehendo, quod heres præsumptione fraudis contra se militante gravatus, inventarium juramento teneatur corroborare. *L. fin. §. Sicubi C. De his qua ad Eccles. Roland. à Valle de Confir. Invent. p. 4. Qu. ult. Mev. p. 4. Decif. 92. & P. 5. D. 360. Rauchbar. P. 2. Q. 29. n. 24. Berlich. P. 2. Decif. 160, n. 25. Carpz. p. 3. Const. 33. Def. 11, qui idem de Praxi Saxonica adstru-*

adstruunt. Conf. *Jus Culm. Lib. 3. T. 10. c. 7. verb.* Wann die Credito- res etwan vermeynen / daß der Erbe mit Beschreibung der Güter nicht richtig umgangen / oder etwas ausgelassen / so stehet ihnen offen / solches / wie Recht zu erweisen / und da es ihnen am Beweiß abgieng / mögen sie dem Erben / NB. den Eyd zu schieben / der auch schweren muß / daß er alles richtig und vollkommen eingebracht. *Quantum autem non desint, qui statuunt, heredem fraudis convictum, amittere beneficium inventarii, sicque ad omnes alienum obligari, per Nov. 1. c. 2. quorum sententiam recepit Jus Culmense Lib. 3. Tit. 10. c. 8. verb:* So ein Erbe etwas gefährlicher weise zu inventiren verschwiegen / verhalten oder verborgen / und dessen überwunden würde / der soll des Beneficii inventarii nicht zu genießten haben / sondern alle Schuld bezahlen / als wenu er sich der Erbschafft schlecht ohne inventario unterwunden hätte. *Juri tamen Civili, quo hoc casu heres tantum ad duplum tenetur, per L. fin. §. 12. C. De Jure delib. & moribus aliorum locorum, quibus hoc casu extra ordinem punitur, Richter, P. 7. Decis. 59. n. 18. hæc sententia haud convenit, neque ex allegata Nov. 1. c. 2. probatur, utpote quæ de illo loquitur casu, quo hæres vel plane vel non rite fecit inventarium. Vid. Bachov. ad Treul. Diss. 14. Thes. 8. Lit. f. Brunnem. ad L. fin. C. De Jure delib. n. 49. ibique all. Jason.*

II.

Habet, quæ pro consequendis legatis in testamento relictis competit *Actio Hypothecaria* tria specialia, notata digna: (1.) Quod licet *Actio Hypothecaria* cæteroquin conventus, non gaudeat exceptione *plurium heredum*, vel *interessentium*, *p. L. fin. C. Si expluribus Heredibus, &c.* inibique Brunnem. & *ad L. 26. ff. De Pign. n. 8. juncta L. 18. C. cod. & L. 2. C. de Hered. Act.* Conf. *Mevius P. 5. Decis. 68.* hæc tamen non detur *in solidum* contra heredem possessorem rerum hereditariarum, sed contra singulos *pro rata* hereditaria *p. L. 1. in f. C. Comm. de Legat. ibique B. Brunnem. n. 7.* eo quod hypotheca ab herede demum incipiens, sit dividua. *Mev. P. 9. Decis. 123. Bardili in Concl. Pract. Exerc. 39. Th. 20.* (2.) Quod, licet quoad *Jus prærogative* inter Hypothecarios etiam momento temporis prior, præferatur posteriori Creditori *L. 2. C. Qui potior. sunt in pign. Brunnem. ad L. 8. ff. De Pign. Gail. 2. Obs. 25. n. 3. & Carpz. P. 1. Const. 18. Def. 3. n. 1.* priori tamen in testamento scripti loco, non præferantur illis, quibus ultimo loco in eodem testamento aliquid datum est. *Anton. Faber. in Cod. L. 8. Tit. 37. Def. 5. Bardili*

d. l. (3.) Quod licet *Chirographariis* in concursu etiam *simplex hypothecarius* præferatur, *L. 9. C. Qui potiores sunt in pign* hi tamen hypothecarii nudis etiam *Chirographariis* & ita omnibus defuncti *Creditoribus* posthabeantur. §. *ult. Inst. De L. Falcidia. L. 6. C. eod. Carpzov. P. 1. Const. 28. Def. 117. & Richter. De Jure & Priv. Creditorum Cap. 4. Sect. 1. n. 115. Mev. P. 3. Decis. 381.* In quo ultimo expresse concordat *Jus Culmense Lib. 3. Tit. 10. Cap. 10. in fine verbis*: Da denn allewege die *Creditoren* denen *Legatariis* sollen vorgezogen werden. *Cum non intelligantur bona, nisi deducto ære alieno, L. 39. ff. De V. S. & Prutenicum Electorale Lib. 5. Tit. 8. Art. 4. §. fin. & Tit. 20. pr.*

III.

Antequam de portione hereditaria constare possit, ante omnia deducendæ sunt de *Jure Civili* impensæ funerariæ in funus defuncti factæ, *L. 1. §. fin. ff. De L. Falcidia. §. fin. Inst. eod. & L. 14. §. 3. junctæ L. 37. pr. ff. De Religios.* in tantum privilegiatæ, ut *Creditorum* etiam æri alieno anteponantur, *L. 41. §. 1. L. 45. ff. De Religios. Berlich. P. 1. Cond. 64. n. 86. Carpzov. P. 1. C. 18 D. 30.* Consonat hic *Jus Prutenicum Electorale, L. 1. T. 49. §. 2. Saxonicum, Vid. Const. August. 18. P. 1. Lubecense L. 3. T. 1. art. 11. ibique Mex n. 83. seqq. & Culmense L. 2. Tit. 24. c. 3. in fine.* Cujus ratio partim in favore religionis *L. 1. §. 6. ff. De Mort. infer.* partim vero in utilitate *Reipublicæ*, ne ex cadaveribus in sepulcris relictis, infectio aëris alique morbi suboriantur, consistit. *L. 43. ff. De Religios. Mev. d. l. n. 84.*

IV.

In *Successione legitima*, in qua ante omnia ad *Satura localia*, quibus sine testamentaria dispositione moriens se conformasse censetur. *Jac. Rich. De Unione Prol. cap. 3. n. 29 inf. & Adam. Keller. De Success. ab intest. Tit. 2. n. 3.* respiciendum est, *Excell. Dn. Stryck. in Tr. De S. ab J. Disp. 1. §. 19.* principem sibi merito locum, non duntaxat *Jure Civili Nov. 18. c. 1. seqq.* sed omnium omnino locorum statutis vindicant *Descendentes*, ceu quibus, vivis etiam *Parentibus*, bonorum *parentorum Dominis*, §. 2. *J. De Hered. qual. & diff. rectus naturæ Ordo*, & commune *Parentum* votum, horum hereditatem tribuit atque defert; juxta *L. 7. in f. ff. Si tabb. testam. nulla extant. & L. 7. pr. ff. de Bonis Damnatorum L. Scripto herede 7. §. 11. ff. Und. legitimi.* In quo non duntaxat amicabiliter conspirat *Jus Saxonicum. Vid. Excell. Dn. Stryck. d. Tr. Disp. 1. §. 14. Carpzov. P. 3. Const. 17. Def. 8. n. 3.* *Prutenicum Ele-*

Electoralis; L. 5 T. 12. art. 1. §. 6. Vid. Dn. Stryck *all. Tr. Diff.* 1. §. 28. & Dn. Hopp. in *Comment. Succincta Inst.* L. 3. Tit. 1. p. m. 431. Lubecense, Vid. *Pübeck Stadt. Recht.* L. 2. T. 2. art. 1. sed etiam Jus Culmenſe L. 3. Tit. 9. cap. 1. & Reviſum L. 3. cap. 24. Moresque Patrii, Vid. Dn. Schutz. in *Tr. MSto von Erbſollen cap. 6. inf.* Jung. Excell. Dn. Hopp. *d. l.* quos inter & Jus Civile præterea etiam in hoc amica quædam consonantia est, quod [2.] omni *sexus* sublata differentia, ne natura videretur accusari, quod non omnes masculos procreaverit, Vid. L. *ſin. C. De Lib. præter.* L. 4. C. *cod. §. ſin. Inst. De Hered. quæ ab Intestato.* L. *penult. & ult. C. De Legitima Hered. Nov. 118. Cap. inf. Conf. Jus Culmenſe antiquum* L. 3. T. 9. *Cap. 1. & Reviſum, L. 3. Cap. 1. 24.* juncto Schurzio & Dn. Hoppi *d. l.* (3) graduumque prærogativa remotiores cum proximioribus in infinitum, *Jure representationis æquatorio Fratrum Sororumque Jure,* ante omnes Ascendentes & Collaterales, in propinquiori licet gradu constitutos, *in stirpes admittantur.* Vid. L. 1. §. 4. & L. 6. ff. *De ſuis & legitimis* Nov. 118. *Cap. 1.* Dn. Herold. *De Jure representationis* C. 4. *ſect. 1. Concl. 1. §. 24.* Dn. Stryck. *d. Tr. Diff.* 1. *Cap. 2. §. 34.* Conf. *Jus Culm. d. l.* (4) quod *Natiuri* cum *Natis*, modo illi [a] nascantur *viri*, qualicumque vitalitatis indubio signo hic sufficiente, licet exſecti sint ex utero materno, L. 12. *De Lib. & poſtb.* Carpz. P. 3. *Conſt. 17. Def. 19.* Stryck. *d. Tr. Cap. 2. §. 14. Diff. 1. (β)* juſto tempore, *Vid. L. 12. ff. De S. H. L. 3. §. 11. & 12. ff. De ſuis & leg. L. 29. ff. de liber. & Poſthum. Nov. 39. Cap. 2.* jung MStum Dn. Schurzii. *Cap. 15. & (γ)* non monſtroſi, ſive non *contra Formam humani generis* L. 14. ff. *De S. H. & L. 3. C. De Poſthum. Hered. Inſt. exceſſu,* aut defectu naturæ hic non attento, L. 10. §. 2. ff. *De Adilit. Editi* Conf. Schutz. *d. l.* æqualiter Parentibus ſuccedant. §. 2. *verbis: Poſthumi quoque & §. 8. Inſt. De Heredit. quæ ab Intest. L. 6. inf. & L. ſeq. De ſuis & legitimis juncta* L. 7. & 26. ff. *De S. H. (5.) Quod illegitimi ſuccedant Matri una cum legitimenatis* §. 3. *Inſtit. Ad Sctum: Orphit: L. penult. C. d. t. L. 8. C. Unde Cognati. Vaſqu. De Succesſ. Creat. L. 1. §. 10. n. 494. Förſter. de Succesſionibus* Lib. 6. n. 1. *Jus Culm. Reviſ. L. 3. C. 27.* Vid. Schutz. *d. Tr. C. 11. Conſentiente jure Saxonico,* Stryck *De S. ab 7. Differt. 1 c. 4. §. 16. & Bened. Reinhard. De Diff. Jur. Civ. & Saxon. P. 1. Diff. 50. & Prutenico.* Stryck. *d. l.* §. 28. Conf. Dn. Hopp. *d. l.* exceptis inceſtuofis & adulterinis, *Nov. 89 c. 15. Aub. Ex complexu C. de Inceſtuof. Nupt. Conf. Jus Prutenicum Provinciale* L. 5. *Tit. 12. art. 1. §. ſin. patrium* D. Schurz. *d. Tr.*

d. Tr. cap. 11. & Saxonicum. vid. Landr. L. 1. a. 51. junct. Gloss. & Stryck. d. l. §. 16. Imo & Patrii, modo non manserint in primæva naturalitatis conditione, sed legitimati fuerint per subsequens matrimonium. L. 10. Ce De Nat. lib. Nov. 12. cap. 4. Nov. 89. cap. 8. c. Tanta X. Qui fil. sine legit. Conf. Jus Culmense L. 3. c. 28. Patriique Mores, de quibus testatur illorum peritissimus Dn. Schütz. in all. Tr. Cap. 12. Jus Lubecense, vid. Dn. Mev. ad I. L. P. 2. Tit. 2. a. 9. n. 62. Stryk. De S. ab J. Diss. 1. c. 4. §. 27. Prutenicum, Jus Prussie Provinc. L. 5. T. 12. a. 1. 9. §. Stryk. d. l. §. 28. & Saxonicum Stryk. d. l. §. 16. Aut per Rescriptum Principis, ante existentiam aliorum legitimorum. Vid. Nov. 74. & 89. Bachov. ad Treutl. Vol. 2. Diss. 16. Tb. 2. lit. Gail. 2. Obs. 142. n. 5. Stryk. d. Tr. Diss. 1. c. 2. §. 72. Dn. Præses in Diss. 3. ff. Tit. De his qui sui l. alieni Juris sunt. Conf. Dn. Schutz. d. MSto C. 12. in fin. & Dn. Hopp. d. l. p. 431. in fine Class. 1. In hoc vero recesserunt Mores Patrii à Jure Civili, propiusque accesserunt ad Jus Lubecense, quod ad iustarum hujus Juris, liberi Separati excludantur à Non-Separatis, Vid. Jus Lub. P. 2. T. 2. art. 28. ibique Mev. Dn. Stryk. De S. ab J. Diss. 1. C. 4. §. 24. & in Diss. De Jure Lub. Cap. 9. §. 4. Conf. Dn. Schutz. in sapius all. Tr. MSto c. 7. in fi. & Dn. Hopp. d. l. (nisi Separati conferre velint omnia accepta, bonisque hereditariis vel in constituto judicio, vel mediante Jurejurando non renunciaverint. Schutz. d. l. c. 13. Excell. Dn. Hopp. d. l. Conf. Jus Culm. Lib. 3. Tit. 11. c. 2. & Lib. 3. Cap. 24.) Deficientibus vero liberis Non-Separatis, Separati, illorumque liberi omnibus defuncti Ascendentibus & Collateralibus utroque Jure præferantur. Vid. Jus Lub. P. 2. Tit. 2. Art. 23. Stryk. d. l. §. 25. Schutz d. l. cap. 13. & Excell. Dn. Hopp. d. l.

V.

Deficientibus Descendentibus, Jus Civile ad luctuosam horum hereditatem L. fin. C. De Inst. & Subst. tristeque successionis lucrum L. fin. C. Comm. Success. ex commiseratione, L. 7. §. 1. ff. Si tabb. test. null. ext. turbato mortalitatis ordine, juxta sententiam Papiniani in L. 15. ff. de Inoff. Testam. & L. 7. §. fin. ff. Unde Liberi. vocat. Ascendentes in infinitum omnes, juxta graduum tamen prærogativam, Nov. 118 c. 2. Auth. Defuncto C. Ad SCtum Tertull. cessante & hic Sexus differentia, Nov. 118. cap. 3. ita tamen ut defuncti Collaterales usque ad Nepotem Förster. De Success. L. 7. c. 6. n. 3. & 4. Stryck. De Success. ab Intest. Diss. 2. c. 1. §. 30. simul

simul cum illis admittat *Bilaterales*, exclusis plane *Unilateralibus* Nov. 118. cap. 2. Jure Culmenſi & Gedanenſi quidem *Aſcendentes* à *Successione* *Descendentium* ſive *primi*, ſive *ulteriorum graduum* ſint, *feminini* itidem aut *maſculini Sexus*, non arcentur, quin potius ceſſante hic *repreſentationis Jure*, *proximiores indiftincte omnes* in ſtirpes, *ſiquidem ſoli ſint*, admittuntur, *modo uterque Parentum adhuc in vivis ſit*; Vid. *Ius Culm.* L. 3. Tit. 9. cap. 6. & *Reviſum* L. 3. c. 29. quo tamen caſu in *Patria Pater & Mater omnes defuncti Bilaterales Fratres & Sorores* excludit. Vid. *Dn. Schütz in Tr. Mſiq* cap. 12. in fin. & *Dn. Hopp. d. l. p. m. 437.* Uno vero *Parentum mortuo*, ſeu ut *Ius Culmenſe* loquitur: *ſinu ru-*
mo, Wann der Buſen getrennet / oder gebrochen iſt / quia hoc caſu *beneficio der Glämiſchen Erbgerechtigkeit* *ſuperſtes Parentum dimidium omnium honorum ex prædefuncti Conjugis Successione* jam *conſecutus eſt*, *defuncti Collaterales, utroque Parentum latere conſociati*, *Parentem ſuperſtitem* excludunt, qui tamen *viciffim Bilateralis filios*, & *Unilaterales Fratres Sororesque* excludit, Vid. *Schüz. d. l. c. 20. & 17. Jus Culm. L. 3. Tit. 4. c. 6. & c. 9.* Quæ *diſtinctio etiam Jure Pru-*
tenico recepta eſt, Vid. *Ius Prut. Elect. L. 5. tit. 12. a. 2. §. 5. 6. & finali.*

VI.

Circa legitimam Collateralium Successionem Gedanenſem & Cul-
menſem cum plura ſingularia occurrant, quæ *differentiam* inter hæc & *Civilia Jura* conſtituant, quam *convenientia*, hoc *unicum duntaxat* hic *noto*, quod ſicuti per *Conſtit. Caroli V. die 28. Novembr. 1512.* *Fratrum liberi ſoli*, non in *ſtirpes ſed capita* ſuccedunt, Vid. *Hilliger in Donell. Lib. 9. c. 4. lit. M. Berlich. P. 3. Concl. 24. n. 26. Carpz. P. 3. Conſtit. 18. Def. 3. n. 4. & Excell. Dn. Stryck, De S. ab I. Diff. 3. c. 1. §. 9. ibique allegati*, ita eadem in *capita* *Successio* recepta ſit *Jure Culmenſi*, L. 3. Tit. 9. cap. 15. & *Reviſum*, Lib. 3. c. 29. Cum *Jure vero Saxonico* *convenit Jus Culmenſe* in hoc, (1) *Quod neutro Jure* *obtimeat Jus repreſentationis* in *linea Collaterali*, ſed *Fratrum filii à Thiis* excludantur. vid. *Londr. L. 1. Art. 27. Berlich. P. 1. Concl. 24. n. 26. Ludolph Fachs P. 1. Diff. 25. Juris Civ. & Saxon. & Stryk. d. Tr. Diff. 3. cap. 3. §. 3. ibique allegati: Conſ. Culm. L. 3. tit. 10. c. 11. & Reviſum Lib. 3. Cap. 33. verbis: Nec inter Collaterales receptum eſt, ut Jura, quod ajunt *repreſentationis*, in *parentis defuncti locum ſuſtituantur*; [2] *Quod utrobique Unilaterales pro uno gradu**

remotioribus habeantur, dasß sie alienahle einen Grad weiter treten / Unape Patru Bilateralis Filius à Patruo unilaterali non excluditur; Vid. Berlich. d. concl. 24. n. 47. Carpz. p. 3. Const. 18. Def. 8. n. 6. & Stryk. De Success. ab Intest. Diss. 3. cap. 3. §. 6. Conf. Dn. Hopp. in Commentatione Succincta Infit. pap. m. 443. ubi Die 29. Maji Anno 1680. Gedanum ita pronunciatum esse testatur. Neque Avunculi filium vincit Fratris Unilateralis filius; Idem d. l. Conf. Dn. Schutz. d. Tr. cap. 33. seqq.

VII.

Conjugum Successio ab Intestato Gedanensis & Culmensis magis cum Iure Prutenico Electorali, quam cum Iure Civili conspirat. Ut enim in hoc quidem deprehendatur consonantia, quod utraque Iure Conjuges, alteri licet Conjugum, etiam liberis superstitis prædefuncto in certam portionem succedant. Vid. Nov. 53. cap. 6. & Nov. 117. Cap. 5. & Auth. præterea C. Unde Vir & Uxor. Iure tamen Civili hoc non indistincte procedat, Vid. Dn. Stryk. De Successionibus ab Intest. Diss. 4. Cap. 1. §. 16. seqq. sicuti Iure Prutenico, Culmensi & Gedanensi, quibus non attenda dotis quantitate, neque superstitis qualitate, neque liberorum numero, dimidiam superstes bonorum communium partem, non usus fructus, sed plena proprietatis Iure capit, nach Slämischer Erbgut rechtigkeit und Culmischer Freyheit; Vid. Ius Prut. Electorale L. 5. Tit. 12. a. 1. seqq. Stryk. De S. ab I. Dissert. 4. C. 3. §. penult. & ult. Conf. Ius Culmense Lib. 5. Tit. 10. cap. 11. & Satut. Gedanense pari. 2. Cap. 5. Art. 8. seqq. Nisi tamen pactis ante-nuptialibus aliter provisum sit, Ius Culm. d. l. Cap. 11. Schutz. d. Tr. Cap. 9. in med. & Cap. 39. Excell. Dn. Hopp. d. l. 446. in fine. Hæc enim ante omnia inspicienda sunt, & quidquid in his superstiti promissum, sive plus sive minus sit portione statutaria, hoc utique servandum. Dn. Stryk. De S. ab I. Diss. 4. C. 3. §. 20. Kohl. ad Consil. Maribicas. Quæst. 10. n. 5. Schëplitz ad Consil. March. p. 3. T. 2. §. 5. n. 8. Non obstante, hanc portionem statutariam testamento unius Conjugis imminui non posse. Berlich. p. 3. Concl. 16. n. 24. & p. 3. Concl. 9. n. 4. ubi plures allegat. Cujus Differentiæ rationem doctè demonstrat Excell. Stryk. d. l. §. 20.

VIII.

Cum Gedanum teste Excell. Dn. Hoppio in Comment. Succ. Infit. p. m. 447. Iure Fisci ex privilegio gaudeat, dubium nullam est, Civitatem Gedanensem deficiantibus omnibus defuncti Cognatis, nullaque

Conjuge relicto L. 1. C. De Bon. Vac. defuncti bonavacantis sibi adscribere, cum & Jure Civili hoc casu Fiscus locum hæredis occupet. L. 1. C. De Bon. vacant. & L. 4. C. eod. A quo tamen in hoc differt Jus Patrium, quod bona illa quoque provacantibus habeat, ad quæ usque ad octavum gradum, cognati ex privilegio Dn. JOHANNIS CASMIRI, Patriæ clementissime dato Die 30. April. 1660. intra annum & diem se non possunt legitimare. Consentiente ratione temporis Jure Saxónico Vid. Landr. L. 1. A: 28. & Weichbild, A. 59. Ambrosius Schurer, De Successionibus Tit. 18. Rubr. De Jure Saxon. n. 2. Lubicensi, Vid. Jus Lub. P. 2. Tit. 2. Art. 14. ibique Mey, & Culmensi, Vid. Jus Culm. Emend. Lib. 3. Cap. 49. Dn. Stryck. De S. ab I. Diff. 5. Cap. 3. §. 7. & 12. & Excell. Dn. Hopp. d. 1.

IX.

Non vero Cognatis ac Conjuge deficientibus duntaxat Fiscus admittitur, sed illis etiam extantibus, Successione tamen ob delictum privandis; i. e. ff. & C. De His qua ut indign. aufer. Nic: Müller, de Princip. & Statib: Imp. C. 68. §. 4. Rosenthal. De Feud. C. 3. Concl. 16. Peregrinus de Jure Fife. L. 2. T. 2. seqq. Sixtin. de Regal. c. 12. n. 4. & Klock. De Aerario. L. 2. c. 12. n. 4. In specie vero Jure Civili Fiscus ut indigno eripit acquisitam hereditatem (1) qui defunctum vel occidit L. 7. §. 4. De Bon. Damnat. Barry De Succession. L. 1. 7. 9. n. 1. Haunold. De Iustitia & Jure Tom. 1. T. 2. 5. cap. 3. n. 531. & Guazzin. de Confiss. Bonorum Concl. 13. Ampl. 6. n. 7. vel [2] saltem in culpa fuit, quod sit mortuus. L. 3. h. 1. Paschal. De Viribus Patr. Pat. P. 4. c. 8. n. 7. Heyer. de Laur. Dec. 21. n. 1. & Herm. Lather. de Censu L. 2. c. 8. n. 14. Unde recte infert Exc. Strykius in S. ab I. Marito Uxoridæ lucrum hereditarium, nec non statuarium à Fisco auferri, Diff. 5. c. 1. 27. & 28. & Diff. 12. c. 4 §. 18. Corf. Barbosa ad L. Si ab hostibus n. 8. inf. ff. Solut. matrim. Carpzov. P. 3. C. 26. D. 7. Alex. Tarragm. in L. 1. C. Unde V. & U. & Brunnem. ad L. 10. ff. Solut. matrim. n. 2. imo & illum successione indignum judicari, qui Conjugem vel in puerperio laborantem, vel graviori aliquo morbo correptam dereliquerit, nec ei de Medico aliisque necessariis probe prospexerit, Carpzov. p. 3. C. 26. D. 4. Nevenhahn. De Jure Vidui Membr. 3. Sect. 2. Lit. D. & Beuff. De Matrim. P. 2. c. 70. aut alimenta aliaque ad vitam necessaria denegaverit, L. 6. ff. De alim. leg. L. 43 ff. de V. S. Mindan. de proc. L. 2. c. 54. n. 2. Coleus p. 2. Decif. 257. n. 5. Mod. Pistor. P. 2. Q. 57. n. 3. & Rollà Valle De Juro dot. Q. 86. n. 11. [3] Qui necem defuncti non est ultus, Ambros,

Schurer. *De S. ab I. Lib. 17. Ampl. 6. p. 331.* Barbof. Collet. *ad C. Tom. 1. ad L. 1. Ubi causa fisci n. n. 3. & Gomez. Variar. Refol. L. 3. c. 3. n. 53.* Unde & Conjugis ab alio occisi necem non vindicantem, amittere successi-
onem, rectissime infert. Carpzov. *P. 3. C. 16. D. 8. n. 2.* Pensold. *ad Coler. P. 2. Dec. 286. n. 244.* & Heust. *De Connub. P. 3. Cap. 9. (4) Qui vi defunctum testamentum ordinare prohibuit. L. 1. § 2. ff. L. 2. C. Si quis aliquem testari perhib. Menoch. De A. I. Q. L. 1. Cas. 395. n. 13.* Gudelin. *De Jure Noviss. L. 2. C. 17. & Faber. in C. L. 6. Tit. 14. Def. 1. Consentit his per omnia Jus Patrum. Vid. Dn. Schutz. in Tr. Mstor. 40.*

X.

In eo etiam cum Jure Civili convenit Jus Patrium, quod inter Descendentes instituenda hereditatis divisione, quod alter à vivo illo, de cujus Successione quaeritur, lucratus est, in communem massam dividendam teneatur conferre, p. Nov. 18. c. 6. Michalor. *Tr. De Fratribus. P. 1. C. 14. n. fin.* Barry *De Success. L. 14. Tit. 5. n. 4.* Alv. Valesc. *De Partit. C. 12. 15. seqq.* Confer. Dn. Schutz. *d. Tr. C. 13. § 46.* Sicuti autem Jure Civili ab onere Collationis immunes sunt [1] Sumptus Studiorum p. L. 50. ff. *Fam. ertisc.* Brunnem. *De Collat. Bon. C. 4. n. 58.* Kremberg. *De Sumpt. Stud. Q. 1.* Stryck. *in Tr. De S. ab I. Diff. 11. C. 3. §. 8. ibique alleg. & Excell. Dn. Przesles in Diff. De Prasumpta Donat. c. 5. n. 18. seqq.* quorum nomine & Libri veniunt, quos Pater empròs filio Studio sùpeditavit; L. penult. ff. *Ad exhibend.* Claud. Battand. *De Legib. C. 12. n. 26.* Cuman. *Consil. 40.* Dassel. *Consil. 38. L. 1. n. 2. & 3.* & Exc. Dn. Przesles *d. l. n. 25.* (2) Quicquid artibus liberalibus sibi filius p. L. 1. §. 15. ff. *De Collat.* Joh. De Corvallho. *De Quarta P. 4. c. 1. n. 234.* Steph. Fagunder. *De J. & Contract. L. 6. c. 18. n. 17.* vel bello acquisivit, d. L. 1. §. 15. ff. *De Collat.* Quaeque ipsi [3] à Patre data sunt ad instituendam militiam zu seihner nöthigen Mondirung; L. 14. §. 1. ff. *de Re Militari.* Molina. *de J. & J. Tr. 2. Diff. 230. n. 4.* Anton. Ayerve de Ayora *Tr. de Partition. P. 2. Q. 13. n. 37. & 38.* Ita omnia haec dicta Moribus Patriis quoque oblinere, sole clarius patet ex inspectione Dn. Schuzii *d. Tr. Cap. 46.*

DE.

DECAS X.

Convenientiarum Juris CULMENSIS & GEDANENSIS, cum Jure COMMUNI, SAXONICO, LUBECENSI & PRUTENICO.

C O N V. I.

Mutuum de Jure Civili æque ac Culmensi contrahitur (1) de rebus pondere numero & mensura constantibus, pr. Inst. Quib. mod. res contrah. obl. seu quarum usus consistit in abusu, cujus confectarium est; Mutuatarium non teneri rem eandem in specie eben dasselbet sed ejusdem generis aliam: Eben dergleichen in eadem qualitate & quantitate restituere. Lib. 2. §. 1. ff. De R. C. Vid. Jus Culm. L. 4. Tit. 1. c. 1. Indeque minime obligari Creditorem ad reprobam monetam pro proba recipiendam, Brunnem. Cent. 4. Dec. 14. Jus Culm. Lib. 4. c. 55. (2) In mutuo res mutuo data Mutuatario, seu Domino perit tam Jure Civili Lib. 2. §. 2. ff. & L. 11. C. b. t. quam Culmensi Lib. 4. Tit. 1. cap. 8. quod etiam (3) in hoc cum Jure Civili conspirat, quod Filio-familias mutuo datam pecuniam sine Patris consensu & utilitate, neque in illam causam, ad quam ipse Pater obligatur, Creditor repetere nequeat; L. 1. pr. ff. Ad SCtum Macedon. L. 2. 4. & §. C. b. t. Hinc quod filio in Academiis studiorum causa commo- tanti, ad studia prosequenda mutuo datum est, tam Jure Civili, L. 7. §. 13. ff. L. 5. C. b. t. Vid. Brunnem. ad d. L. 5. n. fin. & Harprecht. ad §. 2. Instit. De Donat. quam Culmensi Pater refundere tenetur. Vid. Jus Culm. L. 4. Tit. 1. c. 6. verb. Es wäre dann jemand zum Studieren geliehen / dessen soll billige Erstattung geschehen. Quod autem d. c. 5. additur, idem etiam Juris esse in Minoribus, quibus absque Curatorum Consensu mutuatitia datur pecunia, id quidem Jure Civili secus se habet per L. 1. ff. d. t. L. 3. §. ult. eodem.

II.

Circa Commodatum convenit Jus Culmenfe cum Jure Civili

Aaa aa 3

(1) in

(1) in hoc, quod utroque Jure, finito usu gratuito, Commodatarius eadem in specie rem §.2. *Inst. Quib. mod. re contrab. obl. L.2. pr. ff. De R. C. Jus Culm. L.4. Tit.2. c.1.* (2) non deterioratam. *L.2. ff. Commodati. Jus Culm. d.1. Commodanti restituere, & (3) de levissima culpa L.8. pr. ff. d.1. L.1. §.4. ff. De Q. & A. Jus Culmensi d.1. respondereteneatur; Casu fortali (4) manente commodantem. §.2. *Inst. Quib. mod. re contrab. obl. Jus Culm. d.1. inf.* (5) Quod commodans etiam ante finitum usum, revocare rem commodatam possit (α) si metus subsit, commodatam rem commodatam consumpturum aut dilapidaturum esse; *arg. L.3. C. Locati Lauterbach. in Goll. Pandect. ad Tit. Commod. §.11. Dn. Hoppe ad §.2. *Inst. Quibus mod. re contrab. obl.* (β) Si forsitan commodans inopinatum aliquod & non prævium damnum incurreret, si res commodata non ante restitueretur, utpote, si ipse illa indigere incipiat, ac carere nequeat. Excell. Dn. Hoppe *d.1.* quia ad hos casus se obligasse commodans non censetur. Vid. *Jus Culm. d.1. cap.2. verb. Es wäre denn Sache / daß es der / so es geliehen mißbrauchte / oder sein Thun so beschaffen würde. daß Gefahr eintrif / er möchte das geliehene Gut umbringen / oder auch dem / so es geliehen / dergleichen etwas unvorsesehenes vorfiel / daß er seines Dinges selber bedürffte / und ohne seinen grossen Schaden es nicht entrichten könnte.* (6) Quod re commodata debito tempore non restituta, de illa etiam casu post moram perempta, teneatur commodanti commodatarius. *L.5. ff. De R. C. L.23. ff. De V. O. L.8. §.6. De Precario. Mey. P.3. Dec. 412. & P.5. Dec. 45.* Vid. quoque *Jus Culmensi L.4. Tit.2. cap.5. in fine verbis: Siebet er es aber zur rechter Zeit nicht wieder / so stehet er allen Schaden und NB. Gefahr aus / so mittler Zeit zu fallen möchte* quod tamen intelligendum censeo; sub notissima illa *Juris Civilis* limitatione: Nisi debito licet tempore restituta res tamen etiam apud ipsum commodantem peritura fuisset, qui illam nec voluisset, nec potuisset vendere. *arg. L.14. §.1. ff. Depositii. ibique Brunnem. & ab ipso alleg. Dres.* Hoc certe singulare est, quod Jure Culmensi (secus ac Jure Civili, quo commodanti contra tertium rei commodata possessorem rei vindicatoria competit actio. *L.9. ff. De R. V.*) Domino contra tertium possessorem denegatur rei vindicatio, qui tantum, contra illum agere debet, cui rem suam commodavit; Vid. *Jus Culm. Emend. L.4. c.7.* (Ubi idem etiam in re deposita & oppignorata constitutum est, verbis: *Primus à tertio rem ne vindicatio, sed ad eum regressor, cui rem suam commo- daverat, pignori dederat, vel depositum crediderat.*) juxta vulgatum illud:**

Hand

Hand muß Hand warten. Consonat Ius Saxonicum Provinciale L.2. art.6, & Lubecense. L.3. Tit.8. Art.1. inibique Mevius.

III.

Convenit Ius Culmenſe cum Iure Civili in Deposito in specie sua dicto, in hoc, quod (1) regulariter res ipsa in specie deposita quandoque repetenti, L.24. ff. L. penult. C. Depos. (2) non deteriorata & incorrupta arg. L.3. ff. Commod. (3) cum omnibus fructibus & omni causa sit restituenda, L.1. §.24. d. 1. L.38. §.10. ff. De Usuris. Carpz. L.4. Resp. 55. n. 5. & quidem (4) debito loco & illico. L.12. pr. & §.1. ff. & L.11. C. b. 1. ita, ut, (5) sibi addit extet penes depositarium, moto in ejus bonis concursu, dominus deponens omnibus etiam hypothecariis Creditoribus preferatur, L.24. §.2. ff. De rebus auct. judic. possessis. Carpz. P.1. C.28. D.150. Richter. De prerogativa Credit. D. sp.11 c.5. n.315. & Brunnem. ad L.6 ff. Depos. ibique all. Dares. neque (6) concedatur depositario rem depositam retinere sub pretextu debiti, & generalis sibi pro illo in omnibus deponentis bonis, sicque & in re deposita pignoris constituti Vid. L. penult. C. Depositi. Mantic. De Tacit & ambig. Contr. L.10. Tit.10. n.4. seqq. & Dn. Stryk. in Tr. De Caut. Contr. Cap.2. Sect.3. §.5. (7) Quod, si in deposito Miserrabili aut Necessario dolo malo inficiatus fuerit depositarius, rem illam custodiae suae commissam esse, mendacii convictus, duplum praestare deponenti cogatur. L.1. §.1. L.18. ff. Depositi. De quibus convenientis omnibus videri potest Juris Culmenſis Lib. 4. Tit.3. c. 1.3. & 4. Illud vero singulare est, quod, cum depositarius Iure Civili tantum regulariter ad latam culpam obligetur; L.23. ff. De R. J. L.1. §. fin. L.32. ff. Depos. L.1. C. eod. & L.5. §.2. ff. Commod. Iure tamen Culmenſi ad levem culpam videatur adstringi. Vid. Jus Culm. Emend. L.4. c.3. verbis: Nec enim salva fide minorem rebus alienis, quam suis diligentiam praestabit. Qua in parte convenit cum Iure Lubecensi, L.3. T.3. Art. 1. verb. Kommt es von Abhand durch Diebstahl/konte also derjenige / dem es vertrauet / daß er solch vertrauet Gut / es so treulich bewahret / als das Gelo / wo dieſer daju nicht antworten. Circa Sequestrum, seu rei litigiosae depositum, Ius Culmenſe consonat cum Iure Civili in hoc: Quod (1) sicuti Iure Civili regulariter Iudex, extrajustum armorum, Mev. P. J. Dec. 234. dilapidationis, Mev. P.9. Dec. 88. seqq. & fugae, Harpr. ad §.3. Inst. quib. mod. re contrab. obl. metum, aliasque justas causas, quas vide apud Harprestrum d. 1. Conf. Gail. 1. Obs. 148. Mynsing. 5. Obs. 35. &

C. 14. X. De Sponsal. invita altera litigantium parte ad *sequestrum Necessarium* primo statim pede pergere non potest, *C. 1. X. De Sequestr. possess.* *L. Un. C. De Probib. sequestr.* ita nec à sequestro hoc ordiri Processum iure Culmensi permittatur Iudici. *L. 4. T. 3. C. 6. verb. Gerichtlichen aber soll niemand sein Gut sequestriret werden / es wäre dann Sachz. (2) Quod sicuti de iure Civili decretam à Iudice Possessor evitare potest sequestrationem, præstando idoneam cautionem, Carpz. *P. 1. C. 20. Def. 19. n. 3.* Wissenbach. *Disp. ff. 31. Tb. 22. P. 1. Dn. Stryk. De C. C. Sect. 2. C. 3. §. 16.* Ita iure quoque Culmensi hæc cautionis oblatio ordinaria sit sequestri involuntarii Medicina. Vid. *Jus Culm. d. 1. verb. Doch mag in solchen Fällen ein Mann die sequestration abwenden / wenn er durch Bürgen oder andere gnugsame Caution Versicherung thut, daß kein Schaden oder Ubel erfolgen soll. (3) Quod sequestrateneatur victori rem cum omni causâ utroque iure restituere. arg. L. 8. C. Ad Exhibendum. Vid. Lauterbach. & Ddres pass. ad Tit. ff. Depositi. Conf. *Jus Culm. d. 1. cap. 6. in fine.* Licet autem inter Ddres non satis conveniat; An in talem sequestrum transeat possessio? Et frequentioribus obtinuerit calculis negativa ob *L. 17. ff. Depositi & 39. ff. De A. vel A. P.* Nisi expresse à partibus aliud sit actum, Frantzk. *ad Tit. ff. Depos. n. 12.* Stryk. *d. 1. §. fin.* Brunhem. *ad L. 17. ff. d. 1.* De iure tamen Culmensi res clarè deciditur, per *Tit. 3. cap. 6. verb.* Derselbe bekommt NB. desselben Dinges Besitz.**

IV.

Ratione Pignoris convenit Ius Culmense cum Iure Civili, quod utroque iure Pignus Legale seu Tacitum (1) constitutum habeant Minores in Bonis Curatorum. *L. 20. C. De Adm. Tut. L. 19. §. 1. L. 20. seqq. De Reb. auct. jud. possess. Jus Culm. L. 4. Tit. 4. C. 4.* (2) Civitas in bonis Administratorum; arg. *L. fin. C. Quo ord. quisque & c. L. 3. C. De Jura Recipubl. Munor de Escobar. De Ratiocin. Administ. C. 39. n. 16. Rodriguez. De concurs. cred. P. 2. A. 5. n. 8. Carpz. P. 1. C. 28. D. 115. & Lauterbach. De Tacito Pign. §. 11. n. 69. Vid. *Jus Culm. d. 1.* (3) Locator prædii Urbani in rebus in illud investis & illatis *L. 4. ff. In quibus causis 100. pign. contrah. L. 11. §. 1. ff. De Pign. Act. L. 7. 9. §. fin. ff. Locati. Menoch. de Acq. possess. Remed. 3. n. 131. Bardili in concl. præf. Exerc. 40. Tb. 21. Conf. *Jus Culm. d. 1.* (4) Pecuniam credens ad refectionem ruinofarum ædium, in ædibus refectionis. arg. *L. 52. §. 10. pro Socio Nov. 79. c. 3. Carpz. P. 1. C. 28. D. 108. Gail. 2. Obs. 11.***

Obs. II. & Vin. L. 2. *Qu. est. 4. Conf. Jus Culm. d. l. in fin.* Præterea cum Jure Civili etiam Jus Culmente in materia Pignoris convenit in hoc, quod (5) *Expressum Pignus*, seu *Conventionale* in rebus *alienis* hoc effectu constitui non possit, ut in illa re Creditor securitatem & *Jus Pignoris* indeque *Actionem Hypothecariam* das *Pfandrecht* / consequatur, & Domino rem illam vindicaturò denegare pignus possit, salvo tamē contra debitorem regressu & actione personali, ad debitum ipsum consequendum. L. 6. C. *Si aliena res pign. dentur* L. 11. ff. *De R. I. L. 16, §. 1. & L. 32. ff. De Pign. Act.* Hahn. ad Wesenb. b. t. n. 5, Swendendorffer ad Eckholt. Tit. de Pign. Act. §. 3. verbis: *Actio subsistat*: Brunnem. ad d. L. 6, & Neguz. de pign. Membr. 3. P. 2. n. 65. *Conf. Jus Culm. L. 4. Tit. 4. Cap. 2. p. 101.* (8) quod Pignus in rebus *Mobilibus* constituatur tam verbis quam literis L. 1. ff. *de pignor. Act. Jus Culm. L. 4. T. 4. c. 4.* Circa rei *Immobilis* vero Pignus id Jure Culmenti speciale est, quod non, nisi in *Judicio rei sita* constituatur. *Jus Culm. lib. 4. Tit. 4. cap. 3. & Revisum lib. 4. cap. 8.* in quo consonat cum Jure Lubecensi, lib. 3. Tit. 4. Art. 1. inibique Mev, & SAXONICO. Vid. *Constit. Saxon. 23. P. 2.* inibique Carpz, *Def. 1. Rauchbar. P. 1. Q. 6. n. 14. Coler. de proc. Execut. P. 1. cap. 10. n. 194.* cum Jure Civili absque *Judicis* autoritate solo mutuo debitoris & Creditoris consensu etiam in *immobilibus* constitutum pignus subsistat L. 1. §. 4. ff. *de Pactis* L. 1. ff. *de Pignor. Act.* Mev, ad *Jus Lub. d. Art. 1. n. 1.* (7) Quod utroque Jure Creditor tantum ad *levem culpam* obligetur. L. 5. C. *de Pignorat. Act.* & L. 14. ff. *Eod. Jus Culmense L. 4. Tit. 4. cap. 1.* ibi: *Er muß es aber bewahren/wie ein fleißiger Hausvater, und wie seinen Gut, sonst stehet er den Schaden und Gefahr / non vero ad casum, §. ult. Inst. Quib. mod. re contr. obl. quem solus sustinet Dominus* L. 19. C. *De Pign. Act. quo à Creditore probato* L. 5. C. *de Pignor. Act. Trentacing. L. 3. Resol. præf. 6. Carpz. P. 2. Const. 26. D. 17. seq.* debitor pignore licet *casu* perempto, ab obligationis personalis nexu liberatur minime, quin debitum potius Creditori nihil ominus præstare obstrictus est; §. *penult. Inst. Quib. mod. re contr. obl. L. 9. C. de Pignorat. Act. L. 5. & 6. C. eod. Carpz. P. 2. Const. 26. D. 1. n. 1. Vid. Jus Culm. L. 4. T. 4. c. 1* verbis; *Wenn aber ausser solcher Nachlässigkeit das Pfand gar verlohren / so darff der Glaubiger keinen Schaden traagen / und mag gleichwel von dem Schuldner seine Schuld fordern / jedech muß er beweisen das es ohne seine Schuld unkommen; Consentit Jus Saxonicum* Vid. *Jus Provinciale L. 3. Art. 5. &*

Constit. Saxon. P.2. Constit.26. ibique Carpz. Def.1. Zobel. P.2. Diff.32. Coler. P.1. Decif.7. n.29. & Decif.9. n.11. & Jus Lubecanum lib.3. Tit.3. Art.1. inibique Mevius (d) Quod debitor rem oppignoratam etiam aliis adhuc eandem, salvo tamen prerogativa jure, quod in concursu prior hypothecarius debitor in re illa habet oppignorare possit. L. 1. & L.47. C. Qui pot. in pign. habeantur, Brunnem ad L.8. ff. de Pignor. & 10. eod. in fine Gail.2. Obs.15 Wiffenbach. Vol.1. Disp.40. Tb.4. Vid. Jus Culm. L.4. T.4 c.7. (e) Quod Creditor rem sibi oppignoratam alii pro eadem summa iterum pignori dare possit. L.1. & t.1. C. Si pignor. dat. L. Grege13. §.2. ff. de Pignor. Neguzant de Pign. Membr.3. P.2. n.19. & Brunnem. ad L.1. C. d.1. Vid. Jus Culm. L.4. Tit.4. c.7. Et quanquam hoc casu Jure Civili debitori contra tertium non quidem Pignoratitia Actio detur, L.11. §.5. ff. de pign. Act. & L.27. ff. eod. Brunnem. ad d. L.11. datur tamen ipsi rei vindicatio vel condictio sine causa contra tertium possessorem, L.40. §. fin. ff. & L. fin. de pign. Actione vel ex Capitulo. Cum contra 6. X de pign. Mey. P.5. Decif.343. n.9. Hahn. ad Wesenb. de pignor. Actione n.7. Stryk. de C. C. Sect.2. C.4. §.42. & Dn. Hopp. ad §. fin. Instit. Quib. mod. re contrah. obl. In quo dissentire videtur Ius Culmense d. l. verb. Komt nun der erste Verseger/und spricht den an / dem das Pfand zuletzt verseget ist / so darffer ihm nicht antworten / sondern muß den besprechen NB. dem er sein Gut zu erst verseget hat. Cujus rationem videre poteris in conv.3. decad.10. (N) Quod restituo licet credito hypothecario, creditor tamen pignus retinere possit, etiam ob nudum Chyrogapharium creditum, t.1. C. Esiam ob chyrog. debitum. ibique Brunnem. Coler. P.1. C.2. n.258. Carpz. P.2. Const. 25. Def.25. Christin. Vol.4. Dec.169. n.4. jungatur Ius Culm. lib.4. Tit.4. cap. fin. verb. Es wäre denn / daß der Glaubiger feruer Zusprach zum Schuldner hätte / so mag er darenthalben das Pfand / biß zu endlicher Entziehung an sich halten.

V.

Licet ex nudis hodie pactis deliberato ac determinate initis, & que efficax detur actio; Stryk. in II. M. ff. Ad Tit. de Pactis. §.2. seqq. & in Tr. de caut. contr. Sect.1. cap.4. §.8. Hahn. ad Wesenbec. Tit. de Pactis n.9. in fine Mey. P.5. Decif.408. Carpzov. P.2. const.19. def.17. & Menoch. conf.93. n.23. ac ex Contractu Verbali, rariusque hodie Stipulatio, quatenus solenniter verbis contrahitur, fieri soleat; Mevius: P.2. Decif.231. n.10. Dn. Schilter Exerc.48. ff. § 4. Dn. Hopp. ad Inst. de Verb.

*Verb. Obl. §.1. non tamen penitus ab usu fori recessisse Verbalem contra-
Hum clarescit tam ex Jure Prutenico Electorali L.4. Tit.12. quam Cul-
mensi, L.4. Tit.10. cap.1. verb. Wenn einer dem andern etwas zu geben/
oder zu thun NB. mit wörtlichen Verpflichtungen zugesaget/ und der ander
solches annimmt/so ist derselbe solchem nachzukommen verbunden,*

VI,

Fidejussorem non duntaxat ipsum, sed & ejus heredem, valide ex fidejussoria causa conveniri posse de Jure Civili adeo certum est, per §.2. Inst. De Fidej. L.4. §.ult. L. seq. ff. eod. junct. l.49. ff. De O. & A. L.152. De R. J. & L. Un. C. Ut act. & ab hered. & contra hered. incip. ut, quanquam in instrumento Fidejussionis nulla heredum facta sit mentio, Valent. Franeg. De Fidejuss. c.5. n.63. seq. Hering. De Fidej. c.20. §.1. n.21. & Richter, Dec.55. n.12. seq. & Dec.99. n.28. ipseque fidejussor per taxativam: Solus, Tantum, Duntaxat, sese obligaverit, per L. Necessarias 8. §.4. ff. De Pignorat. act. & L. Stipulatio ista 38. post pr. ff. De V. O. Hering. de Fidej. cap.20. §.10. n.54. Carpz. P.2. C.20. Def.2. n.5. & Berlich, P.2. Concl.26. n.19: heredes tamen nihilominus efficaciter obligentur. Consentit Jus Saxonicum Electorale, P.2. C.20. ibique Carpz. Def.1. & Müller n.2. jung. Philipp. in Usu Pr. Inst. ibique præjud. L.3. Eccl.61. & Culmensi. L.4. T.11. c.4. At vero, sicuti ipse Fidejussor ante excussum principalem debitorem, ejusque heredes, primo conventus loco, gaudet Exceptione Excussionis, seu Ordinis, Nov.4. c.4. & Auth. Præsente C. de Fidejussoribus. Vincent. Carocius de Excuss. Bonorum Q.1. n. Anton. Faber. de Error. Pragm. P.1. Decad. Error.8. etiam in ipsa Executione opponenda, Zanger. de Except. P.2. c.15. n.3. seq. Berlich. P.1. Concl.84. n.23. nisi eidem in specie fuerit renunciatum, Franc. de Fidejuss. c.5. n.169. Gail. 2. Obs.27. n.13. Coler. de Proc. Execut. P.1. C.10. n.450. aut Debitoris copia haberi non possit; Nov.4. c.1. Dn. Hoppe ad §.4. J. de Fidejuss. & Carpz. P.2. C.18. Def.8. & 11. Consentiente hic Jure Saxonico. Const. Elect.18. P.2. ibique Carpzov. Def.2. Finckelthaus. Obs.170. n.10. Lüben- censi Mev. ad Jus Lub. P.3. T.5. art.1. n.35. & Culmensi, Vid. Jus Culm. L.4. Tit.11. cap.2. verbis: So soll man erst dem Selbstschuldner zu spre- chen/ wo man ihn haben kan/ mag man ihn denn nicht haben / so soll man den Bürgen aussprechen / ic. jung. cap.3. eod. ita heres etiam fidejussoris nondum excusso principali debitore à Creditore, conventus, eadem

Bbb bb 2

excussr

excussionis exceptione, tutus est, arg. *L. 49. ff. de Obl. & L. 2. §. 2. ff. de V. O. Vid. Jus Culm. d. l. cap. 4. verbis*: Wo ein Mann Bürger wird und stirbt / seine Erben dürfen für ihm alsobald nicht gelten / sondern der Principal-Schuldner und sein Erbe sollen um die Bezahlung besprochen werden / Imfall aber diese nicht vermöchten zu bezahlen / alsdenn sollen des Bürgen Erben um die Bezahlung gemahnet werden. Quod vero Jure Culmensi *d. l. Cap. 3. in pr. constitutum est*, scilicet, *fidejussores in fidejussionis instrumento, ut Principales*, als Selbstschuldner / oder Selbstschuldige Bürgen se obligantes, uti *Excussionis beneficio non posse, licet cum Jure Prutenico Electorali L. 4. T. 13. Art. 2. §. 2. aliorumque multorum locorum statutis, de quibus, illorumque ratione testatur Excell. Dn. Hopp. in Usu Mod. ad Tit. Inst. De Fidejuss. §. 4. & Mev. ad Jus Lub. P. 3. Tit. 5. d. 1. n. 14. ibique all. Ddres, conveniat, ac recte Gailio 2. Obs. 28. Heringio De Fidejuss. c. 27. P. 1. n. 85. seqq. Mevio d. l. communiter in Praxi receptum sit, Juri tamen Saxo-nico, Vid. Constit. Elect. 18. P. 2. Carpzov. ibidem Def. 2. Philippi in Usu Pract. Instit. L. 3. Ecclog. 64. n. 7. ibique all. Ddres, ac CIVILI utique adversatur, quibus hæc verba tantum enixum ostendunt, animum pro reo, non solvendo existente, solvendi, non vero ordinem solutionis intervertendi, aut præposterandi. Carpzov. d. l. Faber. in C. Sab. De Fidejussoribus Def. 31. Dn. Stryk. in Tr. De C. C. Sect. 2. cap. 6. §. 22. Ubi docet hanc sententiam magis in Praxi esse receptam.*

VII:

Pluribus Fidejussoribus idem debitum in suam fidem recipientibus, JURE CIVILI succurritur *beneficio Divisionis*, vi cujus unus illorum *in solidum* conventus, (nisi huic exceptioni specialiter renunciaverit, arg. *L. penult. C. De Pactis. B. Brunnem. ad L. 3. C. De Fidejuss. Perez. ad C. cod. n. 29.*) reliquis, solvendo existentibus, §. 4. *Inst. De Fidejuss. L. 3. §. 1. C. cod. ibique B. Brunnem. & Perez, ultra ratam suam ac virilem portionem auffer se inem Antheil / solvere, compelli non potest. §. 4. Inst. d. t. Consentit Jus Culmense Emendatum L. 4. c. 65. adeo, ut licet singuli se in solidum obligaverint & hac quidem clausula: Daß die Bürgen samt und sonderlich / alle vor einem / und einer vor alle / hafften wollen / adhuc ad *divisionis* auxilium, nihilominus pateat regressus, ob rationem quam suppeditat Excell. Dn. Hopp.*

Dn. Hopp. ad §. 4. *Inst. De Fidejuss.* Conf. **Dn. Stryk.** *De Caut. Contr. Sect.* 2. *Cap. 6. §. 25.* **Carpz.** *P. 2. Const. 17. Def. 9.* **Philipp.** *in Usu Pract. Inst. d. l. Eccl. 72.* Cæterum ab hac *Juris Civilis* Dispositione, cum *Jure Lubecensi*, *Lib. 3. Tit. 5. Art. 2.* ibique *Mevius n. 14.* *Prutenico Electorali*, *Lib. 4. Tit. 13. Tit. 13. Art. 2. §. 4 in f.* *Saxonico Provinciali*, *Coler. P. 2. Decis. 220. n. 42.* **Richter.** *Vol. 1. Conf. 376.* & multorum aliorum locorum statutis, quæ videri possunt, apud **Dn. Hopp. d. l.** recessit *Jus Culmense*, vi cujus hæc causula excludit *Divisionis* beneficium. Vid. *Jus Culm. L. 4. T. 1. c. 3. Emendatum L. 4. c. 65.* Quo vero casu, *Confidejssor* pro *confidejssoribus solidum* præstare tenetur exceptione *cedendarum* sibi à *Creditore* contra illos *actionum*, tam diu *Creditori* solutionem urgenti, illam *Jure* denegare potest, donec illa fiat *actionis* cessio, *L. Si Mandati 13. L. Ut Fidejssor. ff. de Fidejssoribus. L. Cum alter. 11. §. L. 21. C. Eodem. L. Modestinus 76. L. Stichum. §. Si Creditor ff. de Solutionibus Nov. 4. cap. 1.* **Zanger.** *de Except. P. 2. C. 15. n. 14.* **Heig. P. 1. 38. Q. n. 5.** **Möller.** *L. 3. Semestr. 15.* Consentit *Jus Culmense L. 4. Tit. 11. c. 3. in fine.* verbis: *Der Glaubiger aber ist zu recht schuldig dem Bürgen so gezahlet / seine Actiones und Recht zu cediren / und zu übergeben! Damit er sich an dem Mitbürgen habe zu erholen.* An vero *præcise* necesse sit *ante vel in solutione* peti *cessionem*, an vero *ab initio* neglectant *actionis* *cessionem*, adhuc *post solutionem* *Jure* urgere possit *confidejssor*, non *concors lictorum* est opinio? Et *stricto* quidem *Jure Civili* verius videtur, cum per *solutionem* *Actio*, quæ *Creditore* competeat, sublata sit, sicque post illam non habeat, quod amplius *cedere* possit *Creditore* *ante solutionem* *actionis* *cessionem* petendam, *L. 76. ff. de Solutionibus.* aut ad minimum *protestationem vel pactum de cedendis nominibus* solutioni præmittendam esse; *L. 36. ff. de Fidejuss.* **Bachov.** *ad Freutl. Vol. 2. Diff. 28. Th. 6. Lit. B.* **Excell. Dn. Stryk.** *de C. C. Sect. 2. cap. 6. §. 28.* **Berlich.** *P. 2. Concl. 22. n. 67.* *Æquior* tamen *sententia* est, etiam post *solutionem* *actionis* *cessionem* peti posse, Vid. **Heig. d. l. n. 17.** **Harm. Pistor.** *Q. 48. n. 9.* **Coler.** *de Prot. Exec. P. 1. cap. 10. n. 418.* **Carpzov.** *P. 2. Const. 17. Def. 16.* & **Mev.** *ad Jus Lub. P. 3. Tit. 5. art. 2. n. 21.* *Quam* *sententiam* suam fecisse videtur *Jus Culmense d. l.* verbis: *Dem Bürgen NB. der gezahlet hat / c. & Revisum Lib. 4. C. 65.* *Consentiente Praxi Saxonica* vid. **Carpz. d. l.** & *Jure Lubecensi*, quod ne quidem *opus* esse hac *cessione* censet **Exc. Mevius** *ad Jus Lub. P. 3. Tit. 5. Art. 2.*

n. 32. per verba d. Art. 2. Deshalben sie doch ihren regrefs von den andern Mitbelobeten / oder dessen Erben / solches wieder zu fodern.

VIII.

Illud (1) certum est, Fidejussorem, qui se reum Iudicio futurum caverat, morte rei ab hac fidejussoria obligatione liberari, L. Si cum. §. Injuriarum ff. Si quis caut. L. Si Mandata 59. penult. ff. Mandati L. Sancimus. 26. C. de Fidejuss. Coler. in Pr. Execut. P. 2. cap. 3. n. 64. Mevius ad Ius Lub. P. 3. Tit. 5. cap. 4. Concordat Ius Saxonicum, Vid. Landrecht. Lib. 3. art. 10. Lubecense, P. 3. tit. 5. Art. 3. in fine & Culmense L. 4. tit. 11. Cap. fin. per tot. & Revisum Lib. 4. cap. 61. Non vero liberatur fidejussor in Causa criminali, qui taliter cavit, accusato vel inquisito se non sistente, sed hoc casu summam in cautione expressam, aut secundum Ius Saxonicum & Culmense, cautione indefinite absque expressione certæ Summæ concepta, Wergeldum præstare tenetur, Landrecht Lib. 1. Art. 56. L. 2. Art. 10. & L. Art. 9. Carpz. P. 3. Q. 112. n. 96. Coler. in Præs. Execut. cap. 3. n. 70. & P. 1. Decis. 29. n. 2. Cont. Ius Culm. Revisum lib. 4. cap. 60. verbis: Æstimationem damni, quam Wergeldum vulgo vocant, præstabit, nisi alias certa summa nominatim in fidejussionis obligationem venisset: Neque [2] quicquam dubii alit sententia statuentium: A cavendi necessitate dandis Fidejussoribus liberari immobilium possessorem. per L. Sciendum 15. pr. ff. Qui satisd. coguntur. Concordante Iure Saxonico Const. Sax. 5. P. 2. & Lubecensi, vid. Lübeck Stad. Recht / lib. 3. tit. 5. Art. 5. & Culmensi vid. Ius Culm. Revisum L. 4. Cap. 65.

IX.

Circa contractum Emptionis venditionis consonant Ius Civile & Culmense in hoc, quod (1) Emptio & venditio ut contractus consensualis sine scriptura regulariter solo perficiatur venditoris & emptoris Consensu, §. 1. Inst. de Obl. ex consensu pr. Inst. de Emptione Vendit. L. 4. ff. de Fide Instrum. L. 4. ff. de pignori. & Hypoth. Faber. in C. L. 4. Tit. 15. Def. 23. Perez. ad C. De E. n. 2. & Brunnem. ad L. 17. C. de Pact. Vid. Ius Culm. L. 4. tit. 5. cap. 6. pr. sicque perfectæ emptionis effectus primus sit, exclusio pœnitentiæ, etiamsi alteruter suam longe meliorem facere conditionem possit, pr. Institut. De Empt. Vendit. L. 6. C. de Rescind. Vendit. Dan. Möller Semestr. 9. L. 4. n. 1. Philipp. in Usu Pract. Inst. L. 3. Eccl. 71. n. 9. & Lauterb. inf. Tit. ff. de Rescind. Vendit. indeque Ortus sive Secundus, quod venditor præcise obligetur ad rei venditæ tra-

traditionem; §. 2. *Instit. de Donat. L. 6. C. de Rescind. Vendit. L. 11. §. 1. & L. 46. ff. de A. E. Carpz. P. 2. Const. 1. Def. 15. n. 2. Mev. ad Jus Lub. P. 3. Tit. 6. Art. 18. & Richter P. 2. Decis. 96. n. 6. sicuti & emptor versa vice praestit & statim re tradita venditori precium praestare debet. arg. L. 2. §. 1. ff. De A. E. Carpzov. P. 5. Resp. 22. n. 9. seqq. Lauterb. ad Tit. De A. E. Et Tertius, quod ante rei venditæ traditionem cum omni commodo damnum & periculum rei venditæ casuale ad emptorem transeat, §. 3. *Instit. De Empt. L. 10. ff. De R. J. L. 1. C. De Peric. Rei Vend. L. 8. 11. ff. eod. Brunnem. ad L. fin. C. de Peric. Rei Vend. Richter. Decis. 74. n. 31. Hahn. ad Wesenbec. d. t. cum Fillicatio Lessor & Job. de Lugz. nihilominus ad precii præstationem obligatum, licet nil utilitatis ex re vendita perceperit, d. §. 3. *Instit. de Empt. L. Cum Emptor. 5. §. ult. ff. de Rescind. Vendit. Carpz. P. 2. Const. 26. Def. 20. n. 2. Richter. Decis. 99. p. 115. & Philipp. in Us. Pract. J. L. 3. Eccl. 72. n. 11. Vid. Jus Culm. L. 4. Tit. 5. cap. 6. & 8. modo venditor in mora tradendi non fuerit, L. 4. L. fin. C. De Peric. & Commod. Carpzov. P. 2. C. 26. D. ult. Dn. Höpp. ad §. 3. *Instit. de Emption. vel dolus aut levis venditoris culpa casum præcesserit L. 35. §. 4. L. 66. pr. de Peric. & Commod. rei Vendit. Carpz. P. 2. C. 26. Def. 24. Frantzk. ad Tit. ff. de Peric. & Commod. Rei Vend. Conf. Jus Culm. d. l. Cap. 8. verb.: Es wäre dann daß der Verkäufer in Lieferung des Gutes säumig geweest oder gefährlich damit umgangen / oder an der Beschädigung schuldig / alsdann soll der Schade ihm / und nicht dem Käufer zu erkandt werden. (2) Quod una re duobus diverso tempore vendita, prior emptor præferatur si res neutri adhuc tradita fuerit, alias vero posterior prior. antehabeatur, si prius possessionem ab auctore nactus fuerit. L. Quotiens 15. C. de Rei Vindic. ibique Brunnem. Vid. Jus Culm. L. 4. Tit. 5. Cap. 10. verb.: So ein Gut zweyen oder mehrten unterschiedlich nach einander veräußert, so soll dasselbe Gut den folgen und bleiben / NB. dem es zu seinen Händen würcklich geliefert worden / ob gleich der Kauff der letzte ist. Quod vero additur: Hätte aber der Verkäufer von dem ersten Käufer Geld empfangen / oder aber den Kauff-Contracten auffgerichtet / so soll der erste Käufer vorgehen / ob schon das Gut einem andern geliefert wäre. id plane singulare est & Juris Civili incognitum, quo hoc æque ac priori casu emptor tantum actionem ad interesse habet contra venditorem, L. 14. §. 6. ff. De C. E. L. 1. pr. L. 11. §. 9. ff. De A. S. ibique Zælius n. 12. quam etiam priori casu concedit Jus Culm. d. l. in fine. [3] Quod animalibus mor-****

bis

basis seu vitiosus à venditore venditis redhibitoria actioni vel quanti minoris locus sit, modo (a) vitium fuerit latens L. 1. §. 6. L. 14. §. fin. L. 55. ff. de Edilit. Edict. Coler. Decis. 228. n. 9. Carpzov. P. 2. C. 23. D. 16. & Zach. in Quest. Med. legal. 1. 2. Tit. 3. Q. 2. 3. Usunque rei impediens vel deteriore reddens, L. 1. §. 8. d. 1. (b) & non supervenerit post contractum præprimis culpa emptoris L. 54. ff. & L. 3. C. d. 1. Carpzov. P. 2. C. 34. Def. 18. Peretz. ad C. d. 1. Conf. Jus Culm. L. 4. Tit. 5. Cap. 11. per tot. Nec aliquid interesse videtur Jure Culmensi, quale etiam illud vitium fuerit, æque ac Jure Civili, quo omnia vitia interna sunt præstanda Coler De Proc. Exec. P. 2. cap. 1. n. 81. Mev. ad Jus Lub. P. 3. Tit. 6. Art. 17. n. 4. in quo Jus Culmense recessit à Jure Saxonico, quo tantum in Equis de his tribus vitiis, so es stätig / stat blind / oder hat schlechtig ist / venditor respondere tenetur. Carpzov. P. 2. Const. 34. Def. 17. Eckh. §. 6. in fin. De Edilit. Edict. Mev. d. l. n. 3. & Lubecensi quo itidem sequentia tria tantum vitia præstat, wann es ambrüstig / stätig oder schönbüsch ist. Lübeck. Stad. Recht. Lib. 3. Tit. 6. Art. 17. Id vero singulare est, quod Jure Culmensi redhibitoria tantum intra mensuruum prætorum institui possit, & Venditor, licet dolose vitium celaverit, tamen tantum ad precii restitutionem obligetur, d. cap. 8. cum contra Jure Civili hæc Actio sex mensibus demum præscribatur, L. 2. C. De Edilit. Edict. & sciens vitium venditor etiam ad interesse obligetur, L. 13. ff. D. Act. Empti L. 1. §. 2. ff. De Edilit. Edicto. [4] Quod emptori venditor teneatur ad præstandam eviçtionem rei venditæ, per justam Judicis sententiam actualiter à Domino, vel alio potius Jus in illa habente, eviçta, L. 13. §. 20. ff. de Edilit. Edict. L. 51. 60. ff. L. 6. & 8. C. De Evictionib. L. 11. §. 2. ff. de De Action. Empti, ita, ut, si litem ipsi debite denunciaverit emptor, re eviçta venditor ad omne interesse cum refusione expensarum litis teneatur. L. 17. C. De Eviction. Dn. Stryck. ad Lauterb. b. 1. & Frantz. eod. n. 857. juncto Hahn. ad Wesenb. n. 6. Conf. Jus Culm. Lib. 4. Th. 5. Art. 12. ibi: Würde darüber der Kauffer angefochten / so soll er solches dem Verkaufser ordentlich ankündigen / und ihm die Vertretung ansagen / welche der Verkaufser auf seine Unkosten zu thun schuldig seyn soll / etc. (5) Quod venditor rem ab omni pignoris, & census onere vacuam teneatur præstare. L. 5. C. De Eviction. L. 13. §. 6. & L. 39. princip. ff. De Action. Empti. Conf. Jus Culm. d. l. Cap. 17. & 19. per totum.

X.

Retractus Gentilitius seu ex *Consanguinitate* dependens, vi cujus *proximiores* in bonis à *proximo* alienatis vel alienandis *immobilibus*, *precio* simili oblato, aut restituto, *prælationem* habent, & aut sibi vendenda petere, aut aliis vendita *retrahere* possunt, licet Juri quidem Civili incognitus sit, per famosissimam *L. Dudum* 14. C. De *Contr. Emptione*. Jure tamen Saxonico, Vid. *Ius Sax. P. 2. Cap. 31.* Lubecensi, *£. St. R. Lib. 3. T. 7. Art. 1.* Culmensi, Vid. *Ius Culm. Lib. 4. Tit. 6. c. 1. seqq.* imo Universali fere Germaniæ Consuetudine obtinet, teste Excell. Brunnem. *ad d. L. 14. Mevio ad Ius Lub. L. 3. T. 7. art. 1. n. 1. Gail. 2. Obs. 19. Virgin. Pingitz. Q. 36. pr. Tiraquel. De Retract. in Prefat. n. 1. & 16. Vide tamen Carpz. P. 2. C. 31. D. 1. Rauchbahr. P. 1. Q. 43. 22. Roll. à Valle, P. 1. Conf. 21. n. 8. & Koppen Dec. 42. n. 10. cum hac tamen differentia, quod alibi duntaxat ad *bona avita* restringatur, & ultra *Liberos* non extendatur, ut in Saxonia Vid. Carpz. 2. C. 31. D. 10. 11. & 13. Dan. Möller. *ad Conf. Saxon. 31. P. 2. n. 2.* Rauchbahr. P. 1. Q. 43. n. 23. Joach. à Beuff. *in L. 31. ff. De Iurejur. n. 872. & Lubecz*, ubi ultra *Patrimonialia* bona jus hoc retractus non extenditur, bene vero ultra *liberos* retrahentes. *Mev. ad Ius Lub. d. l. n. 7. & 34.* alibi vero etiam in bonis *acquisitis* immobilibus obtineat, & quidem in *Collateralibus* quoque vel indistincte *omnibus*, ordine tamen *successivo*, uti Lubecz *£. St. R. d. a.* vel ad certum usque *gradum*, uti Jure Culmensi *L. 4. Tit. 6. Cap. 1.* verb. *Verkauffet jemand unbewegliches Gut / welches ihm angestorben / oder er NB. durch Kauff oder sonsten an sich gebracht hat / so mag NB. der nächste Blutsverwandte Freund / x. & Cap. 7. verb. Die Verwandniß / so viel den Abtritt belanget / soll bis NB. in das siebende Glied inclusive gerechnet und gezogen werden. Conf. Ius Culm. Emend. L. 4. C. 35.* Ubi Retractus Gentilitius iisdem gradibus dicitur censi, quibus *hoc Iure* successio & jus capiendæ hereditatis connumeratur. In eo vero conveniunt fere omnium locorum statuta & in specie Jus Culmensè cum Praxi Germaniæ Generali, quod (i.) Ius illud retractus *intra annum & diem* exerceri debeat, Baldus *in C. 1. §. Titius. Si De Feud. defuncti. Modest. Pistor. Illustr. Quest. 45. P. 1 n. 1. Mynf. Cent. 3. O. 51. & Gail. 2. Obs. 19. n. 4.* Concordat hic Jus Saxonicum, Vid. Carpz. P. 2. C. 32. D. 2. Struv. *in Iurispr. For. L. 3. Tit. 11. §. 38* Lubecensi, Vid. *Mev. ad Ius Lub. Lib. 3. Tit. 7. Art. 1. n. 75.* ita ut tempore illo*

Ccc cc

elapsa,

elapso, Consanguinei juri retrahendi censeantur tacite renunciasse. Gail. 2. *Obs. 19. n. 10.* Mev. *ad Ius Lub. d. l. n. 76.* ibique all. Chassan: Afflic. Bald. aliique & Culmense: Vid. *Ius Culm. Lib. 4. Tit. 6. cap. 1. verb.* Binnen Jahr und Tag / etc. & *Revisum. L. 4. c. 19.* Utrum vero hoc tempus à die *inisi*, an vero *traditione consummati* contractus currat, Jcti inter se, & locorum omnium Praxis non conveniunt: Carpz. P. 2. C. 32. *Def. Struv. d. l.* ibique all. Richter & Reinking. prius asserunt, quorum sententia in Saxoniâ obtinet; pøsterius vero adstruunt, Gail. 2. *Obs. 19. n. 17.* Köppen. *Decis. 52. n. 27.* aliique allegati à Mevio *ad Ius Lub. d. l. n. 77.* quorum sententiam recepit Jus Lubecense, Mev. *d. l. n. 77.* & Culmense Vid. *Ius Culm. Lib. 4. Tit. 6. cap. 1. verbis:* Bon der Zeit an zu rechnen / da derselbe Stauff gerichtlichen verlanget und beschriben / & clarius adhuc Jus Culmense *Revisum L. 4. Cap. 19. verbis:* *ab eo tempore computandum, quo NB. traditio & adscriptio judicialiter celebrata fuerit* (2) Quod retracturus idem pretium ab alio licitatore oblatum præstare teneatur Carpz. P. 2. C. 33. *Def. 1. Gailius 2. Obs. 19.* Reinking. *De retract. Qu. 5. Zoes. cod. n. 97.* Richter *Dec. 76. n. 141.* & Sand. *Dec. Frisic. 7. Tit. 5. Dec. 11. Cunct. 41. P. 2.* modo venditor non dolo malo animosiores substituat emptorem, Carpz. *d. l. Def. 2.* vel etiam majus indicet pretium, quam revera oblatum est, quo ultimo casu, Proximo desiderante, venditor veritatem pretii obtinere juramento debet. Mev. *ad Ius Lub. P. 3. T. 7. A. 1. n. 58.* Menoch. *De A. I. Q. Lib. 2. Cas. 63. n. 3.* Afflic. *De Iure Prorogis. §. 4. n. 4.* Gail. 2. *Obs. 19. n. 10.* Vid. *Ius Culm. d. l. Cap. 1. & Revisum cap. 19. verbis:* *Si venditor dolo malo majus pretium in Iudicio dixerit & c. venditor, si consanguineus ipsi fidem habere nolit, de conscientia sua cum Iuris jurandi religione precium verum nuncupato.* (3) Quod retracturus impensas necessarias emptori teneatur refundere. *Ius Saxon. P. 2. Const. 33.* ibique Carpz. *Def. 7.* Vid. *Ius Culm. Lib. 4. Tit. 6. c. 1. verb.* etwas Nothwendig mit seinen eigenen Kosten gebåret / & *Revisum Cap. 19.* An vero & ad utiles refundendas obligetur, apud Dres non satis expeditum est? Negat id Carpzov. *d. l.* Affirmat vero Struv. *in Jurispr. For. L. 3. T. 11. §. 37.* ibique all. Sed clare hæc res deciditur Jure Culmensi *d. l.* per verba: Oder zu eines scheinbaren nutzbarlichen Bessertung / & *Ius Revisum c. 19. verb. & utiles impensas.* (4) Quod Consanguinei æque proximo gradu alienanti juncti, omnes ad retrahendam rem sine illorum consensu alienatam, simul sint admittendi, Struv. *d. l. §. 31.* ibique all. Zœ-

Zæsius. & Richter. *Mev. ad Ius Lub. d. l. illis autem inter se non convenientibus, arbitrio fortis lis sopiri debeat, Mev. d. l. n. 46. ibique all.* Reinck. & Richter. *Vid. Ius Culm. Revis. L. 4. Cap. 24. verb: Illis omnibus idem ad sero vocandi jus est, & porro: vel aliquando inter se convenire non possint, fortis arbitrio res discernetur. (5.) Quod jus retractus Gentilitius extraneo cedi nequeat, Berlich. P. 2. Concl. 39. Gail. 2. Obs. 19. n. 10. Boer. Dec. 159. Struv. d. l. §. 32. ibique allegatus Tiraquell & Mev. ad I. L. d. l. n. 46. ibique allegati. usque adeo, ut si magna subit suspicio, Cognatum in fraudem emptoris retracturum esse, ille juramento obtinere debeat, se sibi retrahere. Mev. Struv. Gail. Tiraquell. d. d. II. Imo ne remotiori quidem Consanguineo, nisi qui hunc gradum antecedit, jure suo uti nolit, hoc enim casu nemini sit præjudicium: Struv. d. l. Vid. Ius Culm. Rev. d. L. 4. cap. 21.*

DECAS XI.

Convenientiarum Juris CULMENSIS & GEDANENSIS, cum Jure COMMUNI, SAXONICO, LUBECENSI & PRUTENICO.

C O N V. I.

IN contractu Locationis in plurimis Jus Culmense convenit cum Jure Civili & in specie (1.) in hoc, quod Locator *utilem rem & ad usum habilem* præstare conductori, indeque ruinosas ædes suis impensis reficere. *L. 15. §. 1. L. 25. §. 2. & L. 55. §. 1. ff. Locat. Conduct. Carpzov. P. 2. C. 37. D. 26. Stryck in Tract. De C. C. Sect. 2. c. 9. §. 20. aut cæteroque pati teneatur, ipsum conductorem reparationis, suis impensis factæ nomine, vel de pensione tantum retinere, vel actione conducti, mandati, aut negotiorum gestorum has impensas repetere. Vid. Carocc. De Locat. P. 4. Q. 40. Garfias de Expensis cap. 4. n. 10. Valasc. De Iure Emphyt. Q. 25. n. 33. Lugo De L. & I. Disp. 29. S. 4. n. 67. Conf. Ius Culm. L. 4. Tit. 7. c. 1. verb: Was er auch verbauet / Das soll der Hauß-Herr zahlen / oder an dem Zins geführet werden quod vero
 CCC CC 2 ad.*

additur: Bauet er aber ohne des Herren Willen / solches ist ihm der
 Hauß Herr zu erstatten nicht schuldig / *singulare est. Vid. Stryck. d. l.*
 §. 28. (2) *Quod finito locationis tempore*, conductor locatori rem restituere teneatur, ita, ut cogi non possit locator, ut conductori, idem licet precium offerenti, quod alius dare paratus est, ultra conventum tempus rem relinquat. *L. 32. C. Locati & L. 34. C. cod. Conf. Jus Culm. d. l. Cap. 7.* (3) *Quod locatore in praeiis urbanis patiente*, conductorem ultra conventum tempus & des locatas inhabitare, eas tacite relocasse videatur, ad tantum tempus, ad quod ex more regionis vel urbis quisque habitare solitus est *L. 13. in fin. ff. b. t. Frantzck. ad Tit. ff. Locati. & Carpzov. P. 3. C. 7. Def. 9. n. 7. juncto Dn. Hoppio ad pr. l. cod. qui inde docet, nisi res locata legitime sit renunciata, ad tantum tempus Gedani videri in ædibus tacite relocationem fieri, quanto eodem inibi locari soleant, sc. ad semestre vel quadrantem anni.* (4) *Quod intra tempus conventum regulariter* conductor ex re conductæ expelli nequeat, *L. 15. & 21. C. Locati.* Nisi (a) ob supervenientem improvisam, necessitatem locator ipse re locata indigere incipiat. *L. Aed. 3. C. Locati ibique Brunnem. & ad L. 35. ff. cod. n. 2. Carpz. P. 2. C. 37. Def. 6. Lauterb. b. t.* (ß) Nisi conductor intra duplicem terminum solutionis destinatum, pensionem promissam non præstiterit. *L. 54. §. 1. ff. Loc. [y]* Nisi res necessariam requirat refectionem, ob quam sine maxima incommoditate conductor in re conductæ manere non potest. *L. 3. C. b. t. Stryck. d. l. §. 18. in fine.* Ubi recte docet hoc casu non tam *Locatorem*, quam *Domum locatam* ob imminente ruinam conductorem expellere. (d) Nisi conductor re conductæ *vel naturaliter vel moraliter*, sc. recipiendo meretricis vel fures, abutatur. *L. 3. C. d. t. Concordat hic per omnia Jus Culmense. L. 4. T. 7. Cap. 3.* Der Mietsmann ist vor bestimmter Zeit auszuziehen schuldig / so dem Hauß Herrn eine unvorsehene Nothdurfft zustesse / weßfals er aussere dem Hauß nicht wohnen könte. Item: Wann die Besserung so nöthig / daß das Hauß ohne dieselbe nicht stehen / oder unterhalten werden könte: Item, Wann der Mietsmann die Zuse nicht zahlt / oder das Hauß merklichen verdirgt / oder ungebürtliche Handthierung darin treibet / als öffentliche Hurerey oder verbotene Sachen & Lubecense, *L. 3. T. 8. Art. 2.* (5) *Quod res in prædium urbanum* invecatæ & illatz pro promissa pensione & damno tacito pignore locatori sint obligatz. *L. 2. §. 7. ff. In quibus causis pign. tac. contr. Conf. Jus Culmense d. l. Cap. 6. per*

101. [6.] Quod regulariter morte Locatoris & Conductoris non exspiraret locatio, sed utriusque heres etiam stare Locationi teneatur. *L. 10. C. Loc. Cond. L. 173 ff. De R. J. L. 49. ff. De O. & A. L. Veteres C. De contrab. vel commiss. stipul. Conf. Jus Culm. d. Lib. & Tit. cap. 5. per 101. [7] Quod conductor tantum ad levem culpam L. 5. §. 2. ff. Commodati. Carpz. P. 2. Conf. 37. Def. 24. Etiam si Artifex sit, modo tamen culpam committat non in exercitio artis sed in custodia rei, Vid. B. Mev. ad Jus Lub. P. 3. Tit. 8. Art. 16. n. 7. Conf. L. 13. §. 6. ff. Loc. non vero ad casum obligetur; §. penult. Inst. Loc. Vid. Jus Culm. d. l. Cap. 2. 9. in quo superlativum poni pro positivo, & que ut §. 5. Inst. Locati. autumo & colligo, ex Cap. 1. 2. b. 1. Culpam aut levem adfuisse probat Locator seu elegans. Carpz. P. 2. Conf. 26. Def. 19. Lauterb. ad Tit. ff. Locati. §. 3. p. 11. Conf. Jus Culmensis d. l. junct. C. 10. [8.] Quod emptor conductioni stare non teneatur, sed vulgatum regulariter hic obtineat: Rauffbricht Mieth. L. Emptorem 9. C. b. 1. Conf. Jus Culm. d. l. cap. 4.*

II

Sequitur Societatis contractus, circa quem in eo concordare adverti Jus Civile & Culmense, quod (1.) Societas nudo consensu perficiatur, *pr. Inst. De Obl. ex cons. Conf. Jus Culm. L. 4. T. 8. c. 1. [2.] Quod in Societate particulari aequales Socii partes lucris & damni accipiant, si nil inter illos specialiter conventum sit, habita tamen sortis, quamvisque Sociorum contulit & operarum ratione, arg. L. 6. in fine & L. 29. pr. L. 80. pr. L. 83. in fin ff. De Soc. §. 1. Inst. eod. Vid. Men. De A. I. 9. Lib. 2. Cap. 125. n. 2. Mevius ad Jus Lub. P. 3. T. 8. A. 1. n. 5. Stryck. De C. C. Sect. 2. Cap. 10. §. 4. & Brunemannus ad L. 29. ff. b. 1. Mantica De tac. & ambig. conventionibus L. 6 Tit. 14. Conf. Jus Culm. d. l. Cap. 10. verb: Ist aber keine Bedingung so geschieht die Theilung nach Proportion und Anzahl eines jeden eingelegten Hauptstubs / wie es am gleichsten immer geschehen mag / & cap. 2 inf. verb. Seynd aber keine gewisse Antheilung bedungen / so gehet Gewinn und Verlust gleich / NB. nach eines jeden eingelegten Haupt. Summen. Consentit Jus Lubecense P. 3. Tit. 8. Art. 1. (3) Quod Pactis tories liceat inaequales partes lucris & damni constituere, quoniam *justa inaequalitatis causa subest*; scilicet quod alter Sociorum plus opera vel pecunia altero contributorit, L. 29. §. 1. ff. Pro Socio; quorsum pertinent omnia exempla recensita ab Imperatore in §. 1. & 2. Inst. & L. 4. C. b. 1. & in cap. 2. Juris Culmensis Lib. 4. Tit. 8. Excluse*

Pacto Societatis *Leonina*, sc. ut deficiente omni justa inæqualitatis
 causa, unus Sociorum *solus lucrum*, alter vero *solus damnum* ferat. L. 29. ff.
Pro Socio. Hilliger, in *Donell. Lib. 13. cap. 16. Lit. M. Gail. 2. Obs. 24.*
Molina De J. & J. Tom. 1. Diss. 12. Vid. Jus Culm. d. l. Cap. 2. verbis: Wenn
 aber den Schaden einer allein / der ander den Nutzen tragen soll / in Fällen
 da sie beyderseits Geld eingelegt / und die Handlungs-Verbung mit NB.
 gleicher Mühe und Arbeit fortstellen / so ist solche Bedingung zu erst un-
 kräftig. (4) *Quod Socius Socio obligetur, ad levem culpam in con-*
creto, cum in re verietur pro parte propria §. fin. Inst. De Societate & L. 52.
§. 2. ff. Eodem. Carpov. P. 2. Const. 26. Def. 12. Felicius De Soc. cap. 21. n. 29.
n. 19. Conf. Jus Culm. Lib. 4. Tit. 8. cap. 3. verbis: Es soll ein jeder in
 Sachen gemeiner Gesellschaft den Fleiß / Vorsorge und Bewahrung der
 Güter / die ihm zu verwalten befohlen anwenden / als er bey seinem eigenen
 Gut und Haabe thun soll. *Damnum casuale vero ex æquo utrumque*
Sociorum maneat ex Societate refundendum. L. Cum duobus 52. §. 4.
ff. h. t. Lauterb. eod. §. 2. n. 3. Vid. Jus Culm. d. l. cap. 3. in fine verbis: Wenn
 aber über solchen angewandten Fleiß der Gesellschaft Schaden zu komt /
 das gehet über die Gesellschaft ins gemein. (5) *Quod si unus pecuniam*
tantum alter vero operas tantum in Societatem conferat, ratione lucri
operæ quidem ad instar pecuniæ valeant. §. 2. ff. de Soc. Non favente
vero Mercurio procedente negotiatione, vel Societate dissoluta,
priori casu, qui operas duntaxat contulit nil damni, nisi in amissis
operis sentiat, & posteriori casu de sorte collata nil participet, ipsam
recipientem Socio, qui illam contulit, & quoad usum tantum communi-
cavit. L. 52. §. 2. ff. h. t. Struv. Exerc. 22. Thef. 33. Stryk. De C. C. Sect. 2.
Cap. 10. §. 6. & Excell. Dn. Hopp. ad §. 2. Inst. d. t. Conf. Jus Culm.
d. l. cap. 11. verbis: Wenn in der Gesellschaft bedungen / daß einer allein
 das Geld erlegen / der ander die Mühe und Arbeit dabey thun / und gewissen
 Theil des Gewinnes dafür gewarten soll / ist die Frag? Ob nach geendeter
 Gesellschaft / die Gelder sollen getheilet / oder dem einen ganz wieder sollen
 zugestellet werden? Darauf ist die Antwort: Wer das Geld allein einge-
 leget / der nimmet es auch allein wieder zu sich / und darff dem andern davon
 keine Theilung wieder geben / sondern es muß der ander sich / wegen seiner
 Arbeit / an dem versprochenen Gewinn / genügen lassen / dagegen wann in
 der Gesellschafts-Handlung des andern eingelegter Haupt-Stuhl ver-
 singert

ringert würde / so trägt er dessen keinen Schaden / sondern verleuret seine angewandte Arbeit ; (6) Quod uno ex pluribus Sociis Societati proposito, hic juxta *legem prepositionis* nomine societatis contrahens, *institutoris* ad instar omnes in *solidum* Socios obliget, *arg. L.1. §. fin. L.2. De Exerc. Act. L.13. §. fin. & L. seqq. ff. De Instit. Act. Mev. ad Jus Lubicense. P.3. T.9. A.5. n.7. Excell. Stryk. De C. C. Sect.2. Cap.10. §.13. ibique all. Marquard. Jungatur Felicius d. Tr. c.30. n.15. & 31. & Valaf. Consult. 58. n. 11. Conf. Jus Culm. d. l. cap.4. verbis* : Wird eine gemeine Gesellschaft einen auserwehlen / der dem Handel vorstünde / so wird die ganze Gesellschaft / wegen solcher Handlung sie gereicht zum Nutzen oder zum Schaden / verbunden / imgleichen wird es auch mit allen Handels-Dienern und Factorn gehalten. (7) Quod à Societate etiam ad certum tempus contracta, *resilire* liceat alterutri Sociorum invito Socio, si *justa* adsit, *recedendi causa* L.65. §.6. & L.14. ff. *pro Socio* Vid. Felicius d. Tr. c.35. n.28. *Mantica De Tacitis & ambig. conventionib. L.6. T.23. n.13. & Santz. De Divis. Bonor. L.2. Cap.7. n.11. adeo, ut Pactum, ne liceat renunciare Societati, vel ut perpetuo duret Societas, non valeat. per L.14. & 70. ff. b. t. ibique Brunnem. Carpzov. L.1. Resp. 103. n. 8. Hartm. Pittor. P.4. Q.2. n.1. & Barbosa in L.26. §. fin. n.36. ff. Solut. Matrim. Conf. Jus Culm. Lib.4. Tit.8. c.9. per totum.* (8) Quod unius Socii morte finiatur Societas, §.6. *Instit. De Societ. L.63. §. ult. ff. eod.* non duntaxat hoc effectu, ut *heres invitus* cogi nequeat continuare Societatem, etiam si defunctus intra tempus illud mortuus fuerit, ad quod Societas contracta erat. L.59. ff. b. t. Felicius d. Tr. c.32. n.10. *Lauterb. b. t. & pacto specialiter cautum fuerit ut hæres in Societatem succedat, L.65. §.11. ff. b. t. L. Nemo potest. 35. ff. De Pactis L.60. ff. pro Socio. Brun. ad L.3. C. b. t. Anton. Perez. eod. sed & hoc effectu, ut invitos defuncti Socios hæres cogere nequeat ut se admittant in societatem, L.63. §.8. b. t. Perez. ad C. eod. n.16. infint. Philipp. in Ufu pract. Inst. L.3. Eccl. 80. n.12. utque Societas etiam intuitu reliquorum finita sit Sociorum, qui adhuc superstant. §.5. *Inst. b. t. L.65. §.9. ff. eodem Mantica d. Tr. L.6. T.24. n.28. Felicius d. Tr. cap.32. n.16. Tenetur tamen heres defuncti Socii ex ante gesto, Actione pro Socio, L. Actione 65. §.2. & 10. ff. b. t. L.4. C. eod. ibique Brunnem. Carpzov. P.2. C.37. D.28. n.4. sique idoneus est, ea, quæ defunctus inchoavit perficere debet L.40. ff. b. t. Vid. Jus Culm. L.4. Tit.8. c.7. verbis* : Wenn einer von der Gesellschaft*

schafft mit Tode abgehelt / so ist dieselbe getrennet / und mögen seine Erben dazu nicht gezwungen werden / vielweniger seynd die übrigen Gesellschaftter des Verstorbenen Erben / da sie bey der Gesellschaft bleiben wollen anzunehmen schuldig / & Cap. 8. verb. Die Erben des verstorbenen Gesellschaftten seynd schuldig wenn die Gesellschaft geendiget / alles zu vollziehen / was ihre Vorfahren oder Erben gelobet oder verschrieben haben.

III.

Ex facto *Magistri navis* secundum præpositionis legem contractantis, ipsum obligari *Exercitorem* & *prapponentem* ex facto *infitoris*, satis liquet ex L. 1. §. 7. 9. & 12. ff. De *Exerc. Act. ex L. 5. § 8. L. 3. pr. & 19. ff. De Inst. Act.* juncto §. 2. *Inst. Quod cum eo qui in aliena potestate neg. gesti. dic.* Concordat **JUS CULMENSE** L. 4. Tit. 9. c. 1. seq.

IV.

Solutione totius debiti L. 9. C. & L. 3. ff. *Famil. Hercisc. L. 29. ff. De Solutionibus* L. 41. §. 1. ff. *De Usuris* (particulari solutione ob varia, quæ hæc incommoda habet L. 3. ff. *Fam. Hercisc.* regulariter non admittenda, L. 41. §. 1. ff. *De Usuris* & L. 9. C. *De Solut.*) una cum *usuris* debito loco & tempore facta, tolli omnem omnino obligationem liquet ex *pr. Inst. Quib. Mod. toll. obl. & L. 95. §. 4. De Solutionib.* modo Debitor huic solvat, cui solutio fieri debet, L. 34. §. 4. ff. *d. t.* Nil autem, ad effectum consequendi liberationem à nexu debiti interest, an actualiter volenti recipere solutionem solvat, an vero eandem circa omnem justam causam repudiante Creditore, pecuniam judicialiter deponat. L. 9. C. *De Solut.* & L. 19. C. *De Usuris.* An denique volenti Creditori in sui locum deleget alium. §. 3. *Instit. Quib. mod. toll. obl. & L. 11. pr. ff. De Novat.* Quod si ex pluribus causis obligatus debitor certam Creditori suo solvat pecuniaz summam, in illius arbitrio est, Legem dicere suæ solutioni, cui causæ imputare velit, L. 101. §. 1. ff. *De Solut.* quod si in solutione nil horum expresserit Debitor, in Creditoris arbitrio est, deductis ante omnia usuris, L. 48. ff. *De Solution.* Carpzov. P. 2. *Const.* 19. *Def. 16 seq.* Hartm. *Pistor.* P. 3, *Q. 21. n. 7.* Menoch. *De præsumpt.* L. 3. *Præsumpt.* 126. cui debito acceptum ferre velit, modo in id constituat, quod debitor, verosimiliter fuisset soluturus L. 1. ff. *De Solut.* & ita in debitum durius ceu durio-

durio rem causam L. 3. §. pr. L. 97. De Solution. Concordat hic per omnia Jus Culmense Lib. 4. Tit. 15. Cap. 1. verb. Wenn einer etwas zu zahlen schuldig das soll derselbe thun auf gesetzte Zeit/völlig/und nicht stückweise & porro: Da aber der Glaubiger die Zahlung nicht annehmen wolte/ und der Schuldner wäre der Schuld gerne los/ und wolte ferneren Schaden vermeiden/ so mag er dasselbe Geld bey dem Richter abzahlen/ versiegeln/ und ablegen/ so kan er um dasselbe ferner nicht besprochen werden. jung. Cap. 3. §. 4. ibi: Wenn ein Schuldner wegen unterschiedlicher Schuld einem verhaftet/ so stehet in des Schuldners Willkühr/ welche Schuld er durch die Zahlung wolte gemindert und aufgehoben seyn lassen/ derowegen soll er ausdrücklich die Schuld benennen/ thut er das nicht/ sondern bezahlet insgemein/ so mag der Glaubiger die Zahlung annehmen auf welche Schuld er will/ jedoch also/ daß er solches der meist beschwerlichen Schuld zuschreibe.

V.

Furtum Jure Civili æque, §. 3. Inst. De Obl. que ex Del. L. 4. §. L. 8. ff. De Furtis C. C. C. Art. 157. seq. ac Culmensi. Vid. Jus Culm. L. 5. Tit. 16. cap. 1. §. Revivum lib. 5. c. 63. divisum in manifestum & nec manifestum, pœna laquei punitur, si magnum fuerit, & valorem quinque solidorum excesserit, tam Constitutionibus Carolinis, Vid. Const. Crimin. Caroli Art. 160. quam Jure Lubecensi, Lübeck. St. N. L. 4. T. 1. Art. 4. Saxonico, Const. Elector. 34. §. 1. P. 4. Culmensi d. l. cap. 2. §. Revivum cap. 64. & Universali fere Gentium Consuetudine. Vid. Mev. ad Jus Lub. P. 4. T. 1. A. 4. n. 1. ibique allegati, etiam si prima vice sit commissum. Chassan ad Consuetud. Burgund. L. 1. §. 5. n. 12. Menochi. De A. I. Q. lib. 2. Cas. 295. n. 9. Ludovicus Peguer. L. 1. Decis. 27. n. 6 & Covarruy. L. 2. Var. Resolut. cap. 9. n. 7 præmissis si fuerit violentum, in quotamen magis vis, quam rei furtivæ quantitas & valor attenditur. Vid. Const. Carol. Art. 159. Consentit Jus Culmense d. l. cap. 3. per tot. Prutenicum Electorale lib. 6. Tit. 7. Art. §. 5. & Saxonicum P. 4. Const. 32. §. Wären denn/ Vid. Philipp. in Us. Pract. Inst. L. 4. Eccl. 1. §. 7. Berlich. P. 5. Concl. 42. n. 73. Carpz. Pract. Crim. v. 2. Quest. 79. n. 2. §. P. 4. C. 32. D. 9. n. 3. Parvum vero furtum, prima vice, nec non ab impuberibus commissum, licet pubertati proxima, ordinaria laquei pœna non coercetur, Constit. Carol. Art. 157. 158. 160. §. 164. Conf. Jus Culmense d. l. cap. 6. §. Revivum Cap. 64. Ubi in hoc speciale est, quod hoc jure impuberes dicantur, quoad ordinari-

Ddd dd

riam.

riam laquei pœnam usque ad annum XV. dicto cap.6. cum tamen alias in delictis XIV. anno puberes fiant. Vid. Dn. Stryk. *ad Tit. Inst. pr. Quib. mod. fin. Tutel. Const. Carol. Art. 164.* & Carpzov. *Q. 143. n. 26. seq.* quod si tamen malitia ætatem suppleat, etiam ordinaria Furti pœna locum habet, in illis, qui dictam pubertatem mox adimpleverunt. *Const. Carol. Art. 164.* ibique Stephani & Rem. Carpzov. *Q. 82. n. 29. & P. 4. Const. 38. Def. 9. Philipp. in Us. Pract. d. l. & Bocerius Tr. De Furtif. cap. 1. n. 32.* Consentit Jus Culmense *d. l. cap. 6. verbis: Also daß die Bosheit das Alter erfüllen müchte; &c.* & Jus Prutenicum Electorale *Lib. 6. Tit. 7. Art. 2. §. 1. & 2.* quod tamen furem demum Anno XVIII. completo, pro pubere habet, Vid. Dn. Hopp. *ad §. 18. Instit. De Obl. ex del.* Qui furi scienter ad furtum scalas commodat, qui que in furis usum Januam & fenestram apertam habet, vel claves adulterinas aut alia ferramenta subministrat, is æque cum fure, uti loquitur Jus Culmense ab infelici cruce vel arbore suspenditur, præprimis si de furto ultra quinque Solidos participaverit. *Const. Carol. Art. 177. Jus Culm. P. 2. L. 5. T. 16. C. 5. & 15. & Revisum c. 67.* Consentit Jus Saxonicum *P. 4. Const. 79.* Quo etiam hoc casu, in excubiis stantes laquei pœna afficiuntur, Carpzov. *Q. 87. n. 34.* Philipp. *in Us. Pract. Inst. L. 4. Eccl. 6. n. 8. ibique all.* & Prutenicum Electorale *Lib. 6. Tit. 7. Art. 5. §. 1.* Vid. Dn. Hopp. *in Usu Hodierno Instit. §. 11. De Obl. ex del.* Nic. Boer. *Decif. 164.* Apud quem res furtiva reperitur, si quidem ejus notæ fuerit ut in ipsum criminis suspicio cadat, ipse furtum commississe præsumitur *L. Incivilem 2. C. De Furt. Const. Crimin. Carol. Art. 43. Vid. Jus Culm. Emend. d. l. cap. 64. in tantum, ut etiam hoc casu torturæ subjici possit, d. Const. Carol. Art. 43. nisi vel nominaverit autorem suum L. Civile 2. C. De Furtis, Const. Caroli Art. 38. & 43. vel in genere probaverit, se rem in publico emisse, arg. L. 3. i. pr. §. 1. & 2. ff. Ad SCcum Macedon. Matth. Stephan. ad Art. 38. Const. Carol. in sine. Secus, si inculpata vite ac bona existimationis fuerit, tunc enim fortior præsumptio, quæ ex vita bene hæctenus acta oritur, vincit contrariam præsumptionem debiliorem, quæ ex re furtiva apud ipsum inventa oritur. arg. L. 67. §. 1. ff. De R. N. Vid. Jus Culm. d. l. cap. 64. quod tamen ita intelligo modo & hic indicare illum possit, à quo rem habet, ita, ut ab ignoto, aut transeunte se emisse, dicere non conveniat, volenti evitare alienam bono viro suspicionem, per L. Civ. 5. in f. C. d. s. Conf. Mantzius *ad Art. 43. const. Carol. n. 4.* Crusius, de Indi-*

Indicis Delictorum P. 3. cap. 2. n. 2. Dn. Hopp. ad § 4. Inst. De Obl. qua ex delicto ibique all. Carpzov. & Clarus. Quod 2. Feud. 26. §. 9. dispositum legitur, scilicet, per terram transeuntem & equum suum pascere volentem, impune, equo suo porrigere posse, ad ejus refectionem & reparationem, quantum propinquius secundum viam stans, in loco amplecti potuerit, idem totidem verbis expressum est, in c. 9. T. 16. L. 5. Juris Culmensis ibi: Ermüdet dem wegfertigen Mann sein Pferd / er mag wohl Korn schneiden / und ihm zu essen geben / als so ferne es das abreizen mag / stehende im Wege mit einem Fuß / in reliquis vero durius est d. c. 9. const. crim. Carol. quoad fures fructuum nocturnos, Vid. const. Carol. Art. 167. ibique Classen. Furtum aratorum Jure Saxonico, Vid. Carpzov. Q. 88. n. 47. æque ac Culmensi Vid. Jus Culm. d. l. cap. 7. arbitrarie puniuntur, ita tamen, ut etiam ad laquei pœnam extendi possit, Vid. Jus Culm. d. l. Dan. Müller. ad Constit. Electorales 35. Heig. P. 2. Q. 30. n. 2. Berlich. P. 5. Concl. 59. n. 6. 14. quam quoque hi pœnam incurunt utroque Jure, qui ex aratro equum vi abducunt. Vid. Carpz. d. l. & Landrecht L. 2. Art. 13. Conf. Jus Culm. d. l. Cap. 7. ibi: Wer aber ein Pferd gewaltsamer Weise vom Pfluge spannet, soll einem Räuber gleich gestraft werden. Illi vero qui flores vel herbas ex aliorum hortis lucrandi animo auferunt, tam Praxi Communi, quam Jure Culmensi Vid. Jus Culm. d. l. c. 8. & Saxonico arbitrarie puniuntur, Carpz. Q. 83. n. 27. seq. Sacrilegium pro admitti qualitate tam Jure Carolino, Vid. C. C. C. art. 127. seq. quam Saxonico, Carpz. Quæst. 89. n. 19. 73. & 79. Theodoric. in Crim. c. 9. Aph. 3. Berlich. P. 5. Concl. 57. & Culmensi modo suspendiis, modo militari pœna coercetur. Vid. Jus Culm. d. l. c. 12. ibi: Und gehet solches an Leib und Leben / darinnen der bescheidene Richter NB. nach gestalt der Sachen und Großheit der Unthat wird zu verfahren wissen. Crimen Abigeatus Jure Saxonico, Carpz. Q. 86. n. 37. seq. ac Culmensi, Vid. Jus Culm. d. l. c. 11. alibique locorum, recte puniuntur, Vid. Farinac. P. 7. Q. 167. n. 11. Jacob, De Bellovis. in Pract. Rubr. De Fur. n. 52. Petr. Caball. Resolut. Crimin. Cas. 169. n. 6. Est & furti species Plagium; Carpz. P. 2. Q. 83. n. 86. Cujus pœna Jure Divino Exodi 21. vers. 17. Canonico, Cap. 1. X. De Furt. Saxonico Carpz. P. 2. Q. 83. n. 90. ibique præjudicia Culmensi, Vid. Jus Culm. d. l. c. 10. verb. Ob einereinen Menschen stihlt das ist auch eine Dieberey; & insine, man soll den Dieb darein hangen. & ubique fere locorum capitalis est; Henr. Gisebert. in Justin. Harmonic,

imonic. ad Tit. de Publ. Judic. n. 490. seq. præprimis in Imperio Romano Germanico. P. Theodoricus in Coll. Crim. Diſp. 4. theſ. 8. lit. E. verſic. quemadmodum & hodie Köppen L. 2. Obſ. 135. n. 5. Philipp. in Uſ. Pr. Inſt. L. 4. Eccl. 112. n. 7.

VI.

Rapina delictum furto gravius eſt, *pr. Inſt. de Vi Bonorum raptorum L. 14. § 12. Quod metus cauſa, Jus Culmenſe P. 2. Tit. 17. c. 1. & ſine interneſione hominis commiſſum, Conſtitutionibus Caroliniſis æque, Art. 126 ac Jure Prutenico Electorali L. 6. Tit. 5. Art. 1. §. 5. in ſ. Saxónico, Vid. Conſt. Elect. 25. P. 4. §. ult. & Landrecht/ L. 2. Art. 13. Lubecenſi, L. Et. R. P. 4. T. 1. Art. 1. Culmenſi, Jus Culm. Lib. 5. Tit. 17. cap. 5. P. 2. & in toto Imperio Romano, gladio, punitur. Philipp. in Uſu Pr. Inſt. L. 4. Eccl. 9. n. 7. Quæ pœna etiam ad Socios hujus delicti extenditur; Vid. Jus Culm. Reviſum L. 5. c. 74.*

VII.

Omne Damnum non jure datum reſarcire damnificantem debere, ſicuti ſummæ æquitatis eſt, juxta cujus Regulas ſatius eſt, ipſum damnum ferre, cujus aliqua culpa contigit, quam hunc qui plane in culpa non eſt, *L. 44. ff. Ad L. Aquil.* ita idem Jure Culmenſi *L. 5. T. 19. c. 1. verbis: Ein jeder ſoll gelten den Schaden der von ſeiner Wahrloſung wegen anderen Leuten zugefüget wird/ ſtatutum eſt; Conſentit Ius Saxonicum, Vid. Landr. L. 2. Art. 38. Unde ſicuti de Jure Civili præceptor immodice caſtigans diſcipulos ſuos, itemque Medicus per imperitiam, vel negligentiam nocens ægroto, *L. Aquilia tenetur, L. 5. §. ſin. L. 6. ff. Ad L. Aquil. L. 6. §. 7. ff. de Off. Præſid. L. 8. § 1. ff. Ad L. Aquiliam, juncta L. 132. De R. I. & C. C. Art. 134.* ita idem quoque Jure Culmenſi cautum eſt, Vid. *Jus Culm. Reviſum L. 5. C. 79.* Vulnerans vero vulnerato, Utroque Jure obligatur ad impenſas Medicorum & Chirurgorum, atque æſtimationem uſus membri, computato damno jam præterito & adhuc futuro, ex operis neglectis, Vid. *Dn. Hopp. ad §. 13 Inſtit. Ad L. Aquil.* ibique allegatus *Befoldus Conf. Jus culm. L. 5. c. 79.* conſentit Ius Prutenicum Provinciale *L. 6. T. 10. Art. 2. in ſine & T. 9. Art. 2. §. 3.* quo tamen ſimul *dolorum. Des Schmerzen Geldes & cicatricum*, aliusque notabilis deformitatis ratio habetur, Vid. *Dn. Hopp. in Uſu Hodierno ad d. §. 13.* quorum omnium fruſtra quidem Jure civili petitur æſtimatio, *L. ſin. ff. De his qui effuderint.**

derini. L. 3 ff. Si quadrup. paup. Rocer. Class. 4. Diff. 2. Thes. 36. Lit. B.
 Secus vero hodie, si quis actionem Injuriarum cumlaverit cum
 Actione L. Aquiliae utili, Vid. Matth. *De Crimin. L. 47. T. 3. c. 3. n. 4.* Pla-
 ce *ad Instit. d. t. Supplem. 1. & Besold. voce Abtrag.* Damnum, quod Le-
 gatione functus, vel alio munere publico, in rebus suis patitur, mu-
 neris hujus expediendi causa, civitas restituit; Stryck. *in Not. ad*
Lauterb. Tit. Mandati verb. Legatus. Natta Tom. 1. Conf. 168. n. 5. seq. Mazz.
Tit. De Mandatis Cap. De Nat. Mandat. n. 25. & Mudzus L. 52. §. 4. Pro
Socio. Consentit Jus Culmense Lib. 5. Tit. 19 cap. 2. verbis: wird jemand
in öffentlichen Gewerben oder Verschickungen der Stadt/ an Leib und
Guth beschädiget/ so soll ihm oder den Seinigen deswegen von der Stadt
billige Erstattung geschehen; Damnum quod effusione, vel dejectione,
prætereuntibus datur, inhabitator ædium præstat, §. 1. Inst. De Obl.
quæ quasi ex del. L. 1. §. 4. & 9. ff. De bis qui effud. Concordat quoque
Jus Culmense Lib. 5. Tit. 19. C. 3. quo etiam damnum ab animali datum
animalis Dominus præstat, nisi mox, postquam cognovit, damnum
datum esse, illud dimiserit. Vid. Jus Culm. d. l. cap. 4. verb: Echldo
get er es aus/ und hauset oder heget es nicht/ so ist er unschuldigan dem
Schaden. In quo convenit cum Jure Saxonico, Vid. Carpzovii
Prax. Crim. Q. 131. n. 20. seq. modo non nocuerit secundum naturam sui
generis, scilicet depascendo alterius gramina aut fruges, hoc enim
casu Hodie generali Germania Praxi Pignoratione pecoris nocivi
concessa, præcise damnum Dominus animalis refundere tenetur.
Carpzov. P. 2. C. 27. D. 1. Richter Decis. 5. Brunnem. ad L. 4. ff. Si Qua-
drupes. Köppen. Decis. 41. Consentit Culmense d. l. & T. cap. 7. per tot.
& Revisum. L. 5. c. 80. & 81. & Saxonicum. Vid. Landrecht Lib. 2. Tit. 47.
Coler. De Proc. Exec. P. 1. c. 1. Dec. 136. n. 2. Berlich. P. 2. Concl. 34. n. 4.
& Philipp. in Usu Præf. Inf. L. 4. Eccl. 18. n. 5. imibique allegati.

VIII.

Qui dolo malo in alterius contemptum aliquid facit, dicit, pingit, aut
 scribit, Injuriarum Actione convenitur, vel ad pœnam mortis vel ex-
 traordinariæ, vel recantationem aut pecuniariam; & quidem in specie,
 quod (1) suppresso vel omisso Authoris nomine, alicui vel in pictura,
 vel in scriptura, objicit famosum crimen falsum tale, quo probato, il-
 le, cui tale crimen objectum est, capitis reus existisset, eandem
 capitis pœnam subire tenetur, L. Un. C. De Famos. libellis, C. C. C. Art.

no. Consentit Jus Saxonicum Vid. *Const. Elect.* 4. P. 4. Carpz. *Quaest.* 98 n. 16. Mynsing. *Cent.* 4. *Observ.* 4. n. 2. Philipp. in *Ufu Pract. Inst. L. 4. Eccl.* 27. n. 3. Prutenicum Electorale L. 6. T. 9. Art. 3. §. 2. & Culmensis P. 2. L. 5. T. 10. cap. 3. quo praeterea exemplaria per carnificem comburijubentur, quod & Praxin Gedanensem observare testatur Dn. Hopp. ad §. 1. *Inst. De Injur. in Ufu Hodierno.* Quod si vero objectum crimen verum, aut levius fuerit, arbitraria tantum poenae locum habet. Vid. C. C. C. Art. 110. Consentit Jus Culmensis d. l. Aliorumque Locorum Praxis Conf. Giesebert. in *Justin. Harm. ad Tit. De Injur. n. 59.* Mynsing. *Cent.* 4. *Obs.* 4. Zieritz ad C. C. C. d. artic. ibique Dn. Clafen. (2.) In alia injuria *verbali non scripta*, obtinet Actio ad Palinodiam zum besentlichen Widerruff / & praeterea ad poenam pecuniariam, vel carceris. Vid. R. J. de Anno 1330. §. Item, als etliche Zeit O. Csm. P. 2. c. 28. §. und sonderlich sehen Mynsing. ad §. 10. *Inst. De Injur.* Wurmser. L. 1. T. 47. *Obs.* 8. n. 1. Berlich. P. 5. *Concl.* 62. n. 1. Carpz. *Pr. Crimin.* P. 2. Q. 94. n. 32. seq. & P. 4. C. 42. *Def.* 1. n. 6. seq. Consentit Jus Saxonicum P. 4. *Const.* 42. Vid. Philipp. in *Ufu Pract. Inst. L. 4. Eccl.* 22. n. 7. & Culmensis d. l. cap. 1. *verbis:* Der soll dem Beleidigten Theil / nach befundener Unschuld / NB. einen besentlichen Wider-Ruff vor Gericht thun / und danebenst mit NB. einer Geld-Buße / oder Gefängniß gestraffet werden. Sicuti autem actio estimatoria cum actione ad poenam extraordinariam ex veriori sententia in eodem libello cumulari non possunt, L. 14. ff. *De Accus. L. 6. & 7. §. 1. ff. De Injur. L. 56. §. 1. De Furtis.* Berlich. P. 5. *Concl.* 61. n. 1. Faber. *Racemat. 1. Tbes.* 33. & Lauterb. ad *Tit. De Injuriis.* ita nec Jure Culmensi, Vid. *Jus Cul. d. l. in sine quo* tamen aequae ac Jure Civili neutra ad brevedes transit, L. 2. §. 4. ff. *De Collat. L. fin. C. De Rev. Donat.* §. 1. *Inst. De perpet. & temporal. Act.* juncto §. *fin. Inst. De Injuriis.* Nisi lis cum defuncto sit contestata: L. 13. *pr. ff. De Injur.* Carpz. P. 4. C. 46. D. 6. Vid. *Jus Culm. c. 5. d. l. Verbis:* Wann der Schmäher stirbet / so höret die Sache auf / es wäre dann / daß mit dem Verstorbenen Proceß angefangen / und der Krieg befästiget wäre. *Amique lapsu, illa quae ad æstimandam injuriam datur,* L. 5. C. *De Injur. à die scientia computand.* L. 14. §. 2. *Quod metus causa.* Gail. 2. *Obs.* 107. n. 4. Carpz. P. 4. C. 49. D. 2. & Dn. Hopp. ad §. *fin. Inst. De Injur.* Vid. *Jus Culm. d. l. cap. 6. verb:* Wann der Beleidigte innerhalb Jahr und Tag von der Zeit / NB. wenn er die Schmähung erfahren / seine Klage nicht vorgesteller / so die ist die Actio

vero

verloſſen / ubi tamen ad ſolas *verbalis* injurias hoc reſtringitur, & *ſcriptis* ſpacia XXX. annorum determinatur, verb: welches doch allein von Wörtlichen & Schmähungen zu verſtehen iſt / denn die Klage in ſchriftlichen Injurien verjähret nicht für 30. Jahren.) & *Diſſimulatione* L. 11. §. 1. ff. *De Injur. nec non Exprefſa Remiſſione*, tollitur. L. 27. §. 2. ff. *De Pactis* L. 11. §. 1. L. 17. §. 6. ff. *De Injur.* Vid. *Jus Culm. d. c. verbis*: Wann der Beleidigte die Injurie erlaſſen / oder durch freundliche Converſation, und andere Erzeigung dieſelbe diſſimuliret / &c.

IX.

Quia ludi *per accidens* ſæpe luſtuofſi fiunt, L. *ſin. C. De Aleatoribus*. Jure Civili, *Fortuna*, vel *Mixti* quorum effectus eſt injuria, L. *ſin. C. De Aleat.* adeo interdicti ſunt, ut (1.) Victor illius, quod colluſor deperdidit, nomine nullam habeat actionem, & Pater quod filius familias amiſit, & ſolvit, *condictione ex L. ſin. C. d. t.* ibique Brun- nem. Conſentit hic Jus Culmenſe, P. 2. L. 5. T. 22. c. 1. verbis: Aller- ley Doppel-ſpiel ſoll gänzlich verboten ſeyn / & in ſine Welcher Bür- ger &c. ſolch Spiel zuläſſet / ſoll nach jeder Stadt-Willführ / ſamt den Spielern mit verwillführter Pœn verfallen ſeyn. *juncto cap. 2. verb*: Ver- flaget ein Mann den andern um Spiel-Geld / der Beſlagte iſt zu ant- worten nicht ſchuldig / &c. 3. verb. verſpielt ein Kind ſeines Vaters Gut / man es muß dem Vater wieder geben. *Conf. Jus Culm. Reviſum Cap. 86. 87. & 89. Lib. 5 [2.]* Quod vero additur: Verſpielt aber ein Kind wenn es XXI. Jahr alt iſt ſein Gut / das trage den Schaden / *exinde colligo*, quod ludo deperditum & ſolutum eſt, illud repeti non poſſe, æque ut *Moribus Hodiernis*, Vid. *Carpz. L. 6. Reſp. 96. Ekholt. §. 2. De Alea- toribus*. *Struv. Exerc. 15. Th. 57. quamvis Jure Civili ſecus fuerit. d. l. ſin. C. De Aleatoribus.* ibique Conſcientioſus ille Ictus B. Brunnem.

X.

Inter publica delicta atrocitate ſua eminent *Crimen Læſæ Maje- ſtatis*, tam *Divinz*, quam *Humanæ*: Illud committitur; [1] Per *Blaſphemiam*, idque vel *immediate*, quando Deo tribuitur, quod ejus proprietatibus non convenit, aut detrahitur id, quod illi convenit; *Menoeh. De A. J. Q. L. 2. Cap. 375. n. 3. Covarruv. in c. quamvis 2. De Pa- ſſis in 6to. P. 1. § 7. n. 11. Mascard. De probat. L. 1. Concl. 195. n. 2. vel mediate*, jurejurando vel alteri maledicendo per Sanguinem, Paſſionem, vul- nera, & Sacramenta Chriſti. *R. J. De Anno 1530. Tit. Von Ottes Käſter*

Pästerern. & de Anno 1548. Tit. Von Gottes Schwüren und Fluchen
juncta Ordin. Polit. de Anno 1577. Tit. 2. Carpz. P. 1. Q. 45. n. 79. Coler. P.
1. Dec. 172. n. 3. Illius Pœna lure Civili, Nov. 77. c. 1. §. 2. Damhauder
Pr. Crimin. C. 61. n. 12. Angel. Aretin. in Tract. Malefic. verbis: Verba in-
juriosa. n. 14 jung. R. 7. de Anno 1548. Saxonico, Vid. Carpzov. Pr. Crim.
Quæst. 45. n. 13. seq. & Culmensi est gladius, L. 5. Tit. 1. Cap. 1. [2.] Per Ex-
pressum Pactum cum Satana initum, quod igne coercetur, siqui-
dem venefici nocuerint, aut cum cacodæmone concubuerint; CCC.
Art. 109. vel tacitum, quod, si damnum dederint, gladio, alias vero ex-
tra ordinem puniuntur, d. a. 109. Brunnem. in Proc. Crimin. Cap. 9. n. 14.
Carpz. Qu. 49. n. 45, Conf. Jus Culm. p. 2. Tit. 1 L. 5. cap. 1. 2. 3. & 4.

DECAS XII.

Convenientiarum Juris Culmensis & Gedanensis, cum
Jure Communi, Saxonico, Lubecensi & Prute-
nico

CONV. I.

Homicidium Dolosum tam Iure Divino *Gen. 9. versic. 6. Exod. 11.*
vers. 11. Matth. 26. vers. 52. quam Civili, L. 1. pr. ff. Ad L. Corn. De Sic.
L. 3. §. eod. & L. 1. C. eod. jung. CCC. art. 137. & Culmensi, L. 5. Tit. 7. c. 1.
& Revisum L. 5. cap. 14. & 77. modo vulnus lethale fuerit, Hippolithus de
Marsil In Pract. Crim. §. & quia n. 20. Placha. L. 1. c. 13. n. 7. Bajard. ad
Iul. claram. L. 5. §. Homicid. n. 44. & D. Præses in Diss. De Diebus criticis
in Prefat. n. 1. seq. Conf. Ius Culm. Rev. L. 5. c. 42. gladii pœnam subire
tenetur, à qua tamen Impuberes liberantur, ceu, qui ob defectum do-
li, nunquam ordinaria capitis pœna afficiuntur. arg. Art. 164. C. C. C.
Carpz. Q. 143. n. 46. Vid. Ius Culm. d. 1. Cap. 47.

II.

Exculationem etiam merentur, (1) Pater, qui filiam suam in po-
 testate constitutam, inque ipso adulterii actu, in sua vel Generi do-
 mo deprehensam uno quidem ictu simul cum adultero occidit. *L. 23.*
princ. §. 1. & 2. ff. Ad L. Iul. De Adult. C. C. C. Art. 150. itidemque [2] Mari-
tus in Uxore adulterum vilioris conditionis, in domo sua deprehen-
sus, incontinenti interimeas, Art. 150. C. C. C. & L. 24. §. 1. ff. d. 1. & L. 3.

§. 3.

§. 3. ff. *Ad SCtum. Silan.* (3) Qui à Magistratu ad capiendum aliquem missi, armis resistentem occiderunt. *Art. 150. C. C. C. & L. 27. §. 1. ff. Ad L. Aquil.* ibique Brunn. *Gal. 2. Obs. 110. n. 40.* Damhauder. *Pr. Crim. cap. 48. n. 35.* Dn. Clasen *ad Art. 150. Const. Crim. Caroli ibique allegati.* & (4) qui ob aliorum tutelam aggressorem internecioni dedit, *C. C. C. art. 150. Conf. Jus Culmense Lib. 5. Tit. 7. cap. 15.* verb: Es entschuldiget einen Todtschläger / weim jemand um unkeuscher Wercke willen / mit seinem Eheweibe / oder Tochter geißet / den Thäter auf der That entleibet; *Item,* So jemand zur Rettung seines Nächsten Leibes und Lebens einen andern entleibet / wie auch alle diejenigen / so von Obrigkeit / jemand von Recht anzunehmen / ausgeschieket seynd / so man denselben freventlich Widerstand thäte / und derselbige Wiedersehige darüber entleibet würde.

III.

Pluribus unum datis vulneribus occidentibus, distinguendum est, an omnes dolose in occisi necem conspiraverint, & tum singuli pœnam gladii subire coguntur, an vero sine communicato occidendi consilio, in rixa forte aliquem occiderint, quo casu, si de lethaliter vulnerante consiterit, is solus capite puniendus est, reliqui vero extraordinariæ pœnæ rei sunt: Si vero plures aliquem lethaliter vulneraverint, ita ut de lethaliter vulnerantibus quidem constet, sed incertum tamen sit, ex cujus vulnere vulneratus obierit, omnes lethaliter vulnerantes ultimo afficiuntur supplicio: Si vero de eo, qui vulnus lethale intulit, constare non possit, extra ordinem omnes puniuntur. *Art. C. C. C. 148. Confer. Jus Culmense d. l. c. 9. & Carpz. Quest. 25. n. 24.*

IV.

Culposum Homicidium nunquam gladii pœna coercetur, etiam si lata culpa occasione ansam dederit, *Art. C. C. C. 146. Carpz. Q. 27. n. 10. & 23.* Casuale vero, nec non Necessarium legitime probatum, & cum Moderamine inculpatae tutelæ conjunctum, impunita plane sunt. *C. C. C. Art. 146. Carpz. P. 27. n. 51. jung. L. 3. ff. De J. & J. §. 2. Inst. Ad L. Aquil. L. 1. §. Vim vi repellere. ff. De Vi & vi armata. L. 12. §. 1. Quod metus causa.* Consentit Jus Culmense, *d. l. c. 10. & 13.*

V.

Qualificati Homicidii species sunt: (1) Veneficium, seu occisio, quæ fit veneno malo-dolose propinato, cujus quidem pœna in Maribus Jure Carolino est *rota*, in feminis vero *Culei* pœna. *C. C. C. Art. 130.* Jure Culmensi tamen sine sexus differentia pœna gladii obtinet.

E e e e e

Jus

Jus Culmenſe d. l. Cap. 3. [2] Infanticidium, quod punitur pœna gladio graviori. *Ord. Crimin. Art. 131.* & *Jus Culmenſe, d. l. cap. 6.* quale & hi committunt, qui *partum animatum* dolose abjiciunt. *C. C. C. Art. 133.* Conf. *Jus Culm. d. l. cap. 5.* (3) Latrocinium & Aſſaſſinium, quod utrumque *Rota* punitur. *C. C. C. art. 137.* Carpz. *Q. 19. n. 1. 3.* & *19. Struv. Exerc. 49. Theſ. 17.* Hahn. *ad Weſenb. Tit. ad L. Corn. De Sicariis n. 12.* Conf. *Jus Culmenſe d. l. cap. 2. & 8.*

VI.

Crimen Fractæ Pacis Publicæ & Hodie eſt Capitale, Vid. *ord. Cam. P. 2. Tit. 9. & Conſt. Imp. de P. P. de Anno 1548.* Tit. von Pœn der Friedbrecher / eadem pœna capitis etiam aliquando locum habere poteſt in Crimine viſ Publicæ. *per CCC. A. 127.* Conſentiente Jure Culmenſi. *P. 2. Lib. 5. Tit. 4. Excell. Dn. Hopp. ad §. 6. Inſt. De publ. Judiciis. Conf. Carpz. Quæſt. 40. n. 7.*

VII.

Incendiarii indifferenter Hodie concremantur *Art. 125 CCC* ibique Zieritz & Claſen. Carpz. *Q. 38. n. 23.* Coler. *Deciſ. 186. P. 1. & Gail. 2. Obſ. 22. n. 6.* Conſentit Jus Culmenſe *P. 2. L. 5. T. 15. C. 1.* quodeandem etiam tunc vult obtinere ignis pœnam, etiamſi materia flammam non conceperit, nullumque inde damnum fuerit ſecutum *cap. 2. d. 1. 15.* (quo tamen caſu alibi regulariter *fuſtigatio* dicitari ſolet *Struv. Exerc. 49. Th. 69.*) Hæc ignis pœna Jure Culmenſi quoque obtinet, in Crimine Diffidationis, *d. l. cap. 1.* in quo per Conſtitutiones Imperii *De Ao. 1512. Ao. 1555. & Saxonicas De Ao. 1526. & Ao. 1555.* gladii tantum pœna locum habet. Carpzov. *Qu. 127. per totam:* Neque remittitur capitis pœna, etiamſi diffidatio ſit *conditionaliter facta.* Carpz. *d. l. n. 52. ſeq.* Conf. Jus Culmenſe *d. l. cap. 5.* Bene vero ſi diffidator pœnitentia ductus literas diffidatoris vel inflammationis ſigna revocet, ante datum damnum. *Math. Coler. P. 2. Dec. 223. n. 2. Möllér. ad Conſtit. Saxon. Electoral. 16. P. 4. Bérlich. P. 4. Concl. 23. & Heig. P. 2. Quæſt. 30. n. 15.* Conſentit Jus Culmenſe, *d. l. cap. 4.*

VIII.

De reliquis delictis carnis, Adulterio ſcil. Inceſtu & Bigamia, ſupra egi *Decad. II. Conv. ſeqq.* reſtat ut de Stupro, Raptu & Sodomia, nunc agam; Stuprum vero eſt vel Violentum, quod, ſi *consummatum* fuerit, Jure Civili *L. 1. §. 2. ff. De Extraord. Crimin. L. 3. §. 4. Ad L. Iul. de vi publica. Ord. Crim. Art. 119.* Ibiq. Remus Joh. Sande *L. 5.*

L. 5. Def. 11. Philipp. in *Ufu Pract. Instit. Lib. 4. Eccl. 84. n. 20. ibique allegati.* Saxonico, L. 3. Art. 46. Landrecht. & Ordin. Eccles. Rubro. Von der Straffe der Unzucht / S. Da auch jemand. Carpz. Qu. 75. n. 6. & P. 4. Const. 30. Def. 3. n. 5. Richter. Decif. 88. n. 46. & Finckelthaus. Observ. 144. n. 13. & Culmensi Lib. 5. Tit. 10. cap. 4. ultimo afficitur supplicio. Si vero saltem attentatum, extra Ordinem punitur, d. Const. Carol. Art. 119. Vid. Ius Culm. d. l. Cap. 3. Carpz. d. Constit. 30. Def. 5. Eadem Capitæ pœna in Crimine Raptus obtinet, L. Un. C. De Raptu Virg. ibique Brunnem. §. 8. Inst. De Publ. Iudiciis. Carpz. Q. 40. n. 27. Consentit Ius Culmense cap. 1. d. l. vel stuprum Voluntarium five Non-Volentum, quod cum Fœmina honesta consentiente vel parum reluctante committitur. §. 4. Inst. de Publ. Iud. L. 22. & 29. C. Ad L. Iuliam de Adult. (Inque hoc differt à Fornicatione, quæ cum Meretrice committitur, & extraordinaria pœna carceris, relegationis, & fustigationis punitur. Carpzov., Quest. 20. Vid. Ius Culm. L. 5. Tit. 12.) & Iure Saxonico, vid. Ordin. Provinc. P. 1. Tit. Von Straffe der Jungfrauen. Schwächer Coler. Decif. 176. n. 81. Philipp. in *Ufu Pract. Instit. Eccl. 84. L. 4. n. 13. ibique allegati.* carcere, alibi pecunia ex arbitrio Iudicis coercetur, Vid. Carpz. P. 4. Constit. 7. Def. 9. Mev. ad Ius Lub. L. 4. Tit. 5. Art. 1. n. 1. Philipp. d. l. n. 12. ibique copiose allegati. DDres. Conf. Danziger Stadt. Willf. P. 3. Cap. 10. Art. ult. & Dn. Hopp. ad §. 4. Inst. de Publ. Iud. in *Ufu Hodierno*, ubi notat: Gedani stupratorem præterea aliquando cogi, ut tantam pecuniæ summam solvat, quanta sufficit ad infantem in Orphanotrophium suscipiendum; Sodomiz nefarium crimen, cum Homine commissum gladio, cum bestiis vero *Vivi. Comburio* expiatur. CCC. Art. 116. Carpzov. Q. 76. n. 19. Reusner. Lib. 2. Decif. 20. n. 8. Consentit Ius Saxonicum, Vid. Carpz. d. n. 31. & Philipp. in *Ufu Pract. Instit. Eccl. 83. in fine*, & Culmense d. l. Tit. 11. Iungo hinc Crimen Lenocinii & Infantis Expositi, quorum illud in parentibus & Conjugibus lucri causa commissum, capite, in aliis vero personis extra ordinem punitur; Ord. Crim. Caroli V. Art. 122. Carpzov. Q. 71. n. 7. seq. Consentit Ius Saxonicum, Carpz. d. l. n. 16. Berlich. P. 5. Concl. 40. n. 8. & 30. & Culmense, d. l. Tit. 13. per totum; Hoc vero, si ea intentione infans expositus sit, ut moriatur & re vera mortuus fuerit, gladio, alias vero extraordinaria punitur pœna; Carpzov. Q. 10. ibique alleg. Non abnuat hinc Ius Culmense d. l. Tit. 14. per tot. & Praxi Saxonica, Carpz. d. l.

IX.

Falsi Crimen non est *uniforme*, ergo nec *uniformis* ejus poena esse potest, quæ modo *capitalis* est, (1) in Testibus, ex quorum falso testimonio alius innocenter perit. *L. 1. §. 1. ff. & L. 22. in fine. C. Ad L. Corn. De Falsis.* Consentit Ius Culmenſe *Lib. 5. Tit. 3. cap. 5.* (2) In adulterata moneta. *L. 2. C. De Falsa Moneta. Art. 109. CCC.* ibique Clafenius. Concordat Ius Culmenſe *d. l. Tit. 18. cap. 6. per totum.* Modo *arbitraria* Fustigationis, Carceris, Relegationis ac Pecuniaria. *CCC. Art. 112. & 113.* Vid. Ius Culmenſe *d. l. cap. 2. 7. seq.*

X.

Pœna Perjurii in Iudicio *ob propriam utilitatem* pejurantis, præter restitutionem rei, falso juramento alteri subtractæ; est *infamia*, & *duorum priorum digitorum*, quibus elevatis, pejuravit, *amputatio*: Qui vero perjurio suo alteri capitis periculum creavit, eadem poena afficitur, quæ & *insigantem* ad pejurandum manet, *C. C. Art. 107.* Ibiq̃ue DDres. Consentit per omnia Ius Culmenſe, p. 2. *L. 5. Tit. 3. cap. 1. 2. & 3.* Iungo coronidis loco crimen Effraetii Carceris, quod in *Commentariensæ* eadem punitur poena, quam meruerat *dolose* è carcere dimissus, *negligentia* Custodis *arbitrarie* punienda. *C. C. Carolin. Art. 180.* Quod si, alius captivum vi carcere liberaverit, capite plectitur, si *cura viti*, vel etiam ipse *incarceratus* se carcere exemerit, *Extraordinaria* obtinet poena, quo tamen casu se gravi onerat suspicione, etiam ad torturam sufficiente. Vid. Carpzov. p. 1. *Quæst. 35. n. 39. & p. 3. Q. III. n. 85.* Lauterbach. ad Tit. *De Effraetorius.* Conf. Ius Culmenſe. *Lib. 5. Tit. 5. cap. 4. & Tit. 6.*

Et hæc sunt; Lector Benevole, quæ pro ingenii modulo & temporis ratione circa Convenientiam Juris Culmenſis & Gedanensis, cum Iure Civili, Saxónico, Prutenico & Lubecensi, collegi, quæ si omnia ad palatum non sint, me adhuc Tyronem esse cogitabis, & humana conditionis probe consciam, meliora docentem, prompto obsequio secuturum; De cætero animo quidem federat sententia, circa processum tam Civilem quam Criminalem, restantes prioribus jungere, Convenientias, aut instans peregrinatio manum de tabula retrahere suasu, & hac vice, Summo Nurgini submissis gratiis devota mente pro profecto adjutorio nuncupatis, hæc jussu lubricationibus exoptatum imponere

F I N E M.

PRO-

PROGRAMMA

773

QUO

Suo, Totiusque Juridici Collegii Nomine

Ad

DISPUTATIONEM INAUGURALEM

VIRI PRÆNOBILIS atq; DOCTISSIMI

DN. IOACH. CHRISTIANI

HILDEBRANDI, Rostochiensis

JURIS UTRIVSQUE CANDIDATI DIGNISSIMI

FORO ILLUSTRIS

FILII DELINQUENTIS

Pro consequendis summis in utroque Jure

Honoribus ac Privilegiis

Die XVII. Junii Anno MDCXC VII.

Bono cum DEO habendam

IN AUDITORIO MAJORI

Horis ante- & Pomeridianis

Magnificum Dn. Rectorem, utriusque Reip.

Nobilissimum atq; Amplissimum Senatam, omnesque omnium

ordinum Cives Academicos ac Literarum Fautores

observanter ac officiose invitat

IOHANNES Klein/

J. U. D. Et Pandectarum in Alma Patria Duca-

lis Profess. Publ. nec non Consistorii C. C. Kl. h. t. Director &

ad hunc actum Inauguralem Decanus.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1705.

Quenz.

Uemlibet delinquentem, etiamsi privilegiato ceteroquin foro utatur, non duntaxat *Hodie* (1) in loco DOMICILII, tanquam Foro, omnibus causis communi, utut alibi deliquerit, *L.2. C. Ubi de Crim. agi oport. in ibique Brunnem. Et ad L.1. cod. n.21. Carpzov. quæst.110. n.9. Covarruv. Pr. quæst.11. n.5. Stephan. de Jurisd. Lib.1. c.10. n.12. Et* (2) in loco DEPREHENSIONIS licet nec domicilium ibidem habeat, nec in illo se delicti reum fecerit, *Brunnem. d. l. Struv. Ex. ff.9. ib 45. Carpzov. d. Q. n.69. sed in primis* (3) in loco COMMISSI DELICTI, ab illo, qui *Majestate, jureque Territorii Summo* gaudet, convenienti delicto pœna affici posse, tralatitium & in vulgus notum est, cum delinquendo ejus in se delinquens proroget jurisdictionem, cui alias subjectus non est; *Vid. Mev. P.5. Dec.374. n.2. Frantz. in Comm. ff. Ad Tit. De Judic. n.40. Brunnem. ad L.3. ff. De Off. Pres. n.3. Adeo, ut nec Illustrium Personarum Legati, neque ipsa Persona Illustris, in alieno territorio delinquentes, hoc Forum propitio jure declinare valeant: Utut enim, quod Legatorum attinet Personas, illis communi Gentium jure tributa, & à Cicerone Verina. III. Varrone Lib 3. De Ling. Latin. aliisque à Grotio L.2. C.18. §.1. de J. B. & P. in Not. plena manu allegatis Scriptoribus tantopere deprædicata Sanctimonia, Legatos ejus jurisdictioni, apud quem vivunt, eximere videatur, admisso in territorio illius, ad quem missi sunt, atrociori delicto, ad eum, qui misit, cum postulato, ut vel puniat, vel dedat delinquentes, remittendos, quæ Magni Grotii est sententia in aureo Tractatu de J. B. & P. Lib.2. C.18. §.5. Veritati tamen magis convenire reor sententiam statuentium, absque Juris Gentium violatione, hoc jure inviolabiles Legatorum Personas, à Territorii Domino, ob atrocius delictum, inibi commissum, promerito subijci posse supplicio; Cum enim Jus Gentium Legatos quidem contra *Hostilem violentiam & injurias*, minime vero contra *legitimam juris executionem* muniat, *L.8 pr. ff De R. D. illisque securitatem, non vero impunitatem præstet, quam constituere non sanctitas foret, sed profanitas, neque violari dicantur, contra quæ jure agitur, (crimen enim qui vindicat non violat jus, sed implet potius) frustra utique Legationis confidunt, præsidio, qui Legationis jure se tectos rati, in alieno turpiter agunt**

terri-

territorio, jure Gentium in Legatis id tantum restituente, quod belli jus abstulerat, scilicet, ne *ladi* possint, ne utiquam vero illis concedente, ut impune alios *ladere* possint, qui, quamquam pro hostibus quidem habendi non sint, Advenæ tamen sunt, in quos jura belli, non vero pacis cessant. Graviter hoc ac eleganter Cicero contra Verrem, Legatum Romanorum, à Lampfacenis, quod virgini vim inferre pararet, domi suæ oppugnatum, in *Orat. VI. seu Verrin. II. C. 2. de Legat.* & Quintilianus *integra Declamatione XII. pro Civibus contra Legatum*, propugnant, Romanosque de Tarquiniorum Legatis jam olim decrevisse: *Meritos, ut hostium loco essent, meræque gratiæ statum fuisse, quod securitas jure Gentium constituta, ipsis fuerit indulta,* restatur *Livius L. 2. c. 4.* Idem conclusum fuit à Jctis Anglicanis in causa Legati Hispanici Mendozæ, qui in Elisabetham, Angliæ Reginam, impie machinatus fuerat, Vid. *Cam. den. sub Anno 1684.* Quem licet Hominem *ex animi generositate* ad consilium Alberici Gentilis, Regina dimiserit, Oliverius Cromwel tamen, Legati Lusitani Fratrem & Comitem, ejusque Famulum homicidii privati reos, 20. Julii, Anno 1654. ad publicum supplicium rapi mandans, aliaque plura sumtarum à Legatis pœnarum exempla, à Bodino *Lib. 5. De Rep. cap. 6. in fin.* Arum. *Disc. ad A. B. 1. th. 21.* & Zauch. *Dissert. De Legat. Delinqu. Cap. 6.* notata, *ex juri necessitate* id minime factum fuisse satis evictum comprobatumque eunt. Quanquam vero non desint etiam exempla quorundam, qui Legatos in territorio suo delinquentes, dimiserunt, nil inde tamen contra præfatam inferri sententiam aliud valide potest, quam quod necessarium non sit Territorii Domino, illos punire, quos puniendos, admittentem remittere liberrimi omnino arbitrii res est: *Vid. Excellentiss. Dn. Henric. Coctejus in eleganti Dissertatione, De Fundata in Territorio & plurium Locorum concurrente potestate Tit. 2. §. 10. & 11.* Ubi prudenter monet: Satius tamen & honestius esse, si territorii Dominus, in honorem alterius Principis, cujus vices dignitatemque Legatus gerit, & ad amicitiam ejus magis conciliandam, jure suo non utatur, proque præsentis rerum suarum conditione ac statu, ad generositatis gloriam & lenitatis famam, ultro potius delinquentem in suo territorio Legatum remittat ad Dominum ablegantem, quam ut impii hominis morte vindictam expleat.

Terri-

Territorio suo sæpius oppido periculofam. *Quæ de Legatis dicta sunt, eadem ad ipsos Illustres etiam personas, in alieno Territorio delinquentes, jure non invito possunt applicari. Quanquam enim facile largiar, Humanitatis utique, ac magna cum generositatis laude conjunctum, exque dignitate Summorum Principum ac territorii Dominorum esse, ut ultro quidem & in venerationem Principalis fastigii, Principibus peregrinis indulgeant, & Hospitalitatis, Comitatusque officiis potius, quam rigidæ Superioris in illo Territorio potestatis in eos affectatione certent, teneri tamen Principem in alieno territorio delinquentem, non humanitate, sed jure suo uti volentis, agnoscere potestatem, ex hoc veriori cum Excell. Dn. Coccejo insupr. all. Dissert. d. l. Tit. 2. §. 12. aliisque concludo juris fundamento quod (1) Omnis Principis potestas intra territorii sui fines conclusa sit, adeoque ipse in alieno territorio pro privato habeatur. Vid. Knicchen. De Jur. Territ. Cap. 4. n. 4. Alciat. in C. 1. n. 17. Et. De Offic. Ordin. Dn. Coccejus d. l. (2) Quod Summus Territorii Dominus fundatam in omnibus habeat potestatem, quæ ejus finibus continentur, adeoque consequenter & in personas Illustres, inibi commorantes, & delinquentes. Vid. Coccej. § 1. Et 2. d. Dissert. (3) Quodque reatus omnem exuat dignitatem, L. 1. C. Ubi Senatores. ibique Brunnem. solo Rege ac Territorii Domino Summo, in Regno ac Territorio suo jus supplicii habente, dareque valente, Vid. Dn. Coccejus. d. l. Ubi idem ex eodem principio ad ipsos Principis Cognatos, puta FRATRES ac FILIOS, in territorio Regnantis Patris vel Fratris delinquentes, recte extendit; Urut enim in honorem sanguinis conveniat hos comiterraetare, ac reverenter habere, nec facile in illos durius aliquid statuere, semper tamen in Rege probe discernendum est id, quod decorum, laudabile, humanum ac Regi eximium est, à jure Regia Potestatis, quo in delinquentem Fratrem vel Filium in territorio suo usus potius, quam lenitate ac humanitatis gloria, juris notam minime incurrit Territorii Dominus; Quod cum loco INAUGURALIS THEMATIS, eleganti opera ac notabili industria fufius deduxerit Præ-Nobilis ac Doctissimus DN. JOACHIMUS CHRISTIANUS HILDEBRANDUS, Rostochiensis, Utriusque Juris Candidatus Dignissimus, haud vacat pluribus in rationes rarioris hujusce juris articuli, inque exempla illorum, qui in suos hanc potestatem exercuerunt,*

runt, passim in Constantino M. Ottone III. Imperat. Henrico VIII. Angliæ Rege, Manlio &c. obvia, inquirere, ad palmarium præsentis scriptionis caput, recensendosque natales Præ-Nobilis nostri Candidati ejusque elegantiores, ac eximios plane in utroque Jure profectus, propius accessurus. Primam vero lucem JS Rostochii aspexit, ANNO supra millesimum Sexcentesium septuagesimo tertio, undecimo Decembris die, Patre satus VIRO Præ-Nobilissimo, Amplissimo, atque Excellentissimo DN. CHRISTIANO HILDEBRANDO, Logices apud nos Professore Ducali Celeberrimo, Fætis Philosophicæ Seniore, hodieque Decano, Collega ac Fautore nostro Honoratissimo, Matre vero GERTRUDE LAUREMBERGS. Matriona, sexus sui virtutum laudibus condecoratissima, cujus Pater, nostrique DN. CANDIDATI Avus Maternus fuit Vir Præ-Nobilissimus, Excellentissimus, atque Experientissimus DN. PETRUS LAUREMBERG. Philosophicæ, ac Medicinæ Doctör, inque hac Alma olim Poëseos Professor Celeberrimus, *WILHELMI LAUREMBERGII*, Phil. & Medicinæ Doctöris, itidemque olim apud nos Superiorum Mathematicum Professoris Famigeratissimi Filius. Avo Paterno gavissus est Viro Spectatissimo ac Integerrimo DN. *JACOBO HILDEBRAND*, Ultimi Ducis Utriusque Pomeraniæ *Bugislavi XIV.* Principissæ Viduæ *ELISABETHÆ*, *JOHANNIS Junioris*, Holsat. Sunderb. Ducis Filii, Culinæ & Granarii Præfecto. Ingenium capiendis artibus ac scientiis apprime accommodatum, insitamque naturæ vim & pectoris bene nati indolem, recta, eaque optima ac fidelissima erexerunt ac excoluerunt, institutione, Vir Pl. Reverendus atque Excell. DN. *JACOBUS BURGMAN*, ad D. Nicolai ædem hic Ecclesiastes vigilantissimus, Hebraicæ Linguæ ac Catecheseos in hac Alma Professor designatus, Fautor & Amicus noster Honoratissimus, nec non *M. JOACHIMUS WENDEKER*, Wismaricæ jam Archi-Diaconus ad D. Mar. fidelissimus, & *JOH. KEMPFER*, Pastor Oedeskirchensis optime meritis, quorum singulorum erga se merita, quoad vixerit, grato prædicare ore non desistet. Ab hisce fidelissimis suis Præceptoribus omni liberali doctrina, cujus fulcris severiora studia sustinentur, probe excultus, privatoque, tum in Moralibus, tum Logicis & Theologicis Disputationum usu optime exercitatus, completis pubertatis annis, privatæ se in interpretandis juris Justiniani Institutionibus

Fff ff

com.

commisit informationi Viri Præ-Nobilissimi, Excellentissimi ac Consultissimi DN. CASPARIS MATTHIÆ MULLERI, J. U. D. & Moralium in hac Alma Professoris Celeberrimi, Dni. Collegæ ac Compatri nostri Honoratissimi. Hisque primis legitimæ scientiæ præmunitus fundamentis, Me Præeunte, ab Anno 1689. usque ad Annum Christi 1695. sicque per integrum lustrum, singulas utriusque juris partes, incredibili discendi ardore ac diligentia plane singulari non semel lustravit, mihi que, quod in Auditore flagrantissimum cognovi, audiendi, proficiendique studium gnaviter probavit: Neque vero minus coluit reliquos, in hac Varniaca eruditionis laude, ac methodicæ instituendi cupidam Legum juventutem artis gloria celebres Juris Antecessores: Privatim enim feudalia interpretanti sedulus adhæsit, auditor, Viro Magnifico, Præ-Nobilissimo, Amplissimo ac Consultissimo DN. CHRISTOPHORO REDEKERO, Icto, olimque in hac Alma Codicis Professori Celeberrimo, ac Consistorii Mecklenburgensis Assessori gravissimo, jam vero Consuli hujus Urbis meritissimo, Dn. Affini ac Com-patri nostro, Fratris instar in paucis æstumatissimo, Scholiisque publicis in *Memoriale Legum Codicis Excellentissimi Dn. Brunnemanni, VIRI Excellentissimi ac Consultissimi DN. MATTHIÆ STEINII, J. U. D.* & Codicis apud nos professoris Famigeratissimi, Dn. Fautoris ac Collegæ nostri Honoratissimi minime neglectis, collectas inde animi dotes ac rariorem partam eruditionem, tum in privatis æque ac publicis Disputationum variis congressibus, tum præprimis in defendenda Me præside publicitus *Secunda Pandectarum Meditatione Academica*, nitidaque opera ac proprio Marte elaborato *De In- & Exculpatione Moribundi vulnerati* themate, non sine publico omnium applausu cunctis egregie probavit. Igitur Hic subinde in se ipsum recedens, & vires proprias vario tentamine expertus, jussui Honoratissimi Dn. Genitoris, modestam ambitionem summorum in jure Honorum eidem injungenti, reluctari noluit, sed, ut in numerum Candidatorum reciperetur, observanter petiit, proque ea, qua honestis cujuscunque desiderijs assurgere parati sumus, inserviendi promptitudine nostra, facile consecutus est, ut ad rigorosius examen 18. Junii Anno 1695. admitteretur: In quo Noster, singulari diligentia & morum modestia, Superiores honorante, Paresque sine luxuriæ aut superbiæ notis amante, jam Amplissimæ Fæti nostræ satis commendatus, ita se Nobis

omni-

omnibus exhibuit, ut ne ullum quidem dubium, quod assensum vel tantillum remorari potuerit, ulli nostrum fuerit subortum. Iam in illo erat, ut indultu F&ctis nostræ conscribenda Inaugurali Disputatione iustum Ordinis Nostri, de optime adornatis ipsius studiis ac meritis iudicium, publice comprobaret, cum, quæ ipsi ad prudentiam civilem adhuc deesse videbatur, peregrinationem ante ultimum studiorum suorum complementum, ingenti ardore suscipere apud animum suum constitueret, non falso existimans, inde hauriri posse, quæ Patriæ olim sibi que usui esse possunt maximo: Quod enim alibi Livius de Historia edidit: *Illud præcipue in ea salubre ac frugiferum esse, omnis Te exempli documenta, in illustri posita monumento, intueri; Inde Tibi Tuæque Reip. quod imitere, capias: Inde sedum inceptu, sedum exitu, quod vites, idem, propitia veritate peregrinationi accommodari potest.* Non alio igitur sine *Candidatus Noster* eodem adhuc Anno peregrinationem ingressus, civitates delicatiores, *Berolinum, Vinariam, Fuldam, sedè Imperatricis Cancellarii notam, Francofurtum*, ordinario Imperatoris electionis loco illustrem, *Hanoviam, Weizlariam*, iudicii Cameralis sedè hodie splendidissimam, nec non Imperii illas *Friedbergum & Gelnhusam*, Academias itidem famosiores *Leucoraam, Philyream, Fridericianam, Hieranam, Ludovicianam, Salanam*, quæque omnibus illis in locis memoratu digna sunt, Bibliothecas cum primis, Auream Bullam Francofurtensem, Conclavia, eligendo Regi Romanorum, epulisque sacratissimis, finito electionis actu dicata, Audientias in Camera, ac Illustrium Palatia, omni oculo observavit, in eo non minimam felicitatis suæ partem, ponens, quod à Biga illa Illustrissimorum Cameræ Præsidum gratiosissimo exceptus colloquio, omnium ibidem fulgentium Virorum miram humanitatem affatim sit expertus. Lustratis hæctenus recensitis splendidioribus Germaniæ Civitatibus, destinaverat quidem animo NOSTER, *Viennam, Ratisbonam, Norimbergam & Augustam Vindelicorum* observanti oculo adhuc usurpare; at vero mutato consilio, jussu Excellentissimi Dn. Parentis ad Patrios rediit Penates, manumque Inaugurali, DE FORO FILII ILLUSTRIS DELINQUENTIS, Disputationi, quæ propediem conferendos Summos in Utroque Jure Honores optime meritos, ex laudabili F&ctis JURIDICÆ Statuto præcedere debet, conscribendæ, felicissimo successu admovit, cui publicitus habendæ, cum 17. hujus Mensis dies sit præfinitus, ut

Magnificus Academiæ Rector, Excellentissimi Utriusque Reipublicæ Proceres, omnesque Jurisprudentiæ Fautores præsentia sua hunc solenniorem Disputationis actum illustrare, si que libuerit, collatione amica vires *Candidati Nostri* tentare haud graventur, decenter ac amanter rogo, ultroneam Florentissimæ Juventutis præsentiam, pro eo, quo nos mutuo prosequimur amore, certo mihi pollicitus.

PP. Sub Sigillo Decanatus.

ANNO M DC XC VII.
XIX. Junii.

DISSER.

DISSERTATIO INAUGURALIS
DE
FORO ILLVSTRIS
FILII DELINQUENTIS.

QUAM.

Augustissimo Fori omnis Præside Auguste,
Dirigente ex Decreto

Magnifici Jctorum Ordinis in Illustri hac Universitate
Patria

SUB PRÆSIDIO

EXCELLENTISSIMI CELEBERRIMIQUE JCTI

DN. JOHANNIS Klein /

J. U. D. AC PANDECT. PROF. PUBL. MERITISSIMI,
CONSIST. MEG. h. t. DIRECT. GRAVISSIMI, ET AD
HUNC ACTUM DECANI SPECTATISSIMI,

Dn. Præceptoris, ac Stadorum Promotoris
PRETIOSISSIMI,

PRO LICENTIA

SUMMOS IN VTROQUE JVRE HONORES, ET PRIVILEGIA
INDIPISCENDI

Ad diem XVII, Junii A. R. S. M. D. C. XCVII

Horis Pro- & Pomeridianis

IN AUDITORIO MAIORI

Publico Consilii subseruit

JOACH. CHRIST. HILDEBRANDUS
ROSTOCHIENSIS,

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI, Anno 1705.

Disp. XVI.

Fff ff 3

DL.

DISSERTATIONIS IN AUGURALIS

De

Foro Illustris Filii Delinquentis.

PRÆLOQVIVM.

S U M M A R I A.

D ubium fundamentale toti Labo- ri opponitur. n.t.	Preparatio solennis evolvenda mate- rie subjungitur & generalis. 6
AUCTORIS Notarum in Virr. I.I.	Et Specialis 7. 8
P. Nomen, Patria, Conditio, ac Scripti ejus Principia detegun- tur. 2	Ordinis Elogium ex Xenoph. inseritur. 9
Idem Dubium deducitur. 3.	Conspectus totius Dissertationis aperi- tur. n.f.
Et discutitur. 4. 5.	

Impi temeritatis piaculi me fontem; multis oppido visu-
rum, evanide haud conjecturo, dum Examine rigoro-
se legitime superato, ac facultate publicum studiorum
Legibus colophonem ex more Prolytarum imponendi à
Confessu *ſ*Ctorum Magnifico propense mihi impertia, solenni
hac Meditatione adversus eos scribere, & disputare sum molitus, qui
proscribendi juxta ac *amputandi* potestatem olim solutissimam fuissent
indepturi; præsertim, cum ipsas juxta Notas in *Virr. 7. 7. P.* (quas
PFEFFINGERUM, cunabulis *Argentoratensem, Gallica* tum Linguæ
melligenem Academicis instillantem, è multijugis Codicibus, ac
Frankensteinii & Baudii, quorum *Hic* cum primis *Genealogica* suggestit,
Prælectionibus compilasse, ex Lipsia sibi reddita Epistola Vir Celeb.
ac hoc in studio curiosissimus DN. PLACCIUS in literis *die Majj 18.*
ad me textis aperuit, cui obstrata mentis vice interfuturi grates ea-
propter publicas dependo) *Libr. 3. Tir. 17. 6. 9. in f. p. m. 828.* meæ cæ-
terum sententiæ faventes *tuius* hoc publica auctoritati sopiendam re-
linqua-

linquatur : Nihilo tamen minus sacra mea Anchora subsistit, ob-
 etam hanc temeritatis speciem luce pietatis meæ erga *Veritatem & Illu-
 strium Parentum jura* omnino dilapsuram esse, hincque universos rem
 defecatae mentis trutinâ pensantes reatus omnis me exortem pronun-
 ciaturos, cum scopus insuper totius hujus operæ duntaxat fuerit,
 sub umbra Libertatis Academicæ, qua & mihi ad exemplum omnium
 fermè Disputantium tueri me licebit, solam Genitorum *Potestatem*,
 non vero ejus exercitii *necessitatem* (illis enim *Leges præscribere*, qui
 eas ipsi possunt *scribere*, inexpressibilis audacia privati esset,) nervis
 omnibus statuminandi. Quæ bonitatis causæ manifesta jam subni-
 xus, impetrare nullus à me potis fui, ut hanc materiem à Peristyliis
 solennis Cathedræ arcerem, præcipuè, cum *specialiter* his adaptatam
 eandem hæcenus non viderim. Omnem ea propter pollicem intrep-
 idè ad opus ipsum demissurus, Summum prius Numen utroque
 poplite obtestor, ut aura sui Spiritus me focillare fragrantissima di-
 gnetur, quo laborem hunc non ex *lubidine*, sed *pietate* susceptum ad
 votum eluctari valeam. Te vero, Lector Candide ac Curiose, in
 censendo *Singularium* tot Personarum *Foro* hoc *Communi*, commune
Veritatis, *Modestia*, ac *Talionis* tandem *Forum* haud declinaturum, re-
 ligioni Tux fido. Coeterum, ne ordinis, quo juxta grave *Xeno-
 phontis* * Lemma: *Nil homini utilius, nec melius, præmeditatus Leges*
 temerasse videar, hanc Dissertationem IV. innectere *CAPITIBUS* al-
 lubet, quorum *PRIMUM Succinctam Rubri Explanationem* sistet, *SE-
 CUNDUM Potiora Argumenta Illustris Jurisdictionem Genitoris in delin-
 quentem Genitum destruentia* edisseret, *TERTIUM Veriora Fundamen-
 ta hunc Potentatum ejus adstruentia* expromet, *QUARTUM* demum
Rationum Opinionis Negativa Confirmatoriæ Confutationem pertexet.

* *In Oeconom. Εἰς δ' εἰδὲν ἕως ἄτε εὐχρηστον,
 εἰτε καλὸν ἀνθρώποις, αἷε ἢ ταῦτα.*

CAPUT I.

Sistens

Succinctam Rubri Explanatio-
nem.

SUMMARIA.

I ngressus hujus Cap.	n.1	aliam J. P. Romano, quod traditur.	22
F ori Etymologia, terminatio, ac Synonymia traduntur remissive.	2.3	Aliam J. P. Germanico, cujus signifi- cationem aperit.	23
F amosior ejus Divisio in venale & ju- diale binis tangitur.	4.5	Hoc rursus al. antiquo al. moderno.	24
D efectus judicii, qui ex defectu Idioti- onis oritur, insanabilis audit.	6	In illo sensu capitur vel Eminenter, cu- jus significationem & Praxin me- morabilem exhibent.	25.26.27.28
F ori competentiam delictum tribuit.	7	Imperator primus ante omnes, secun- dus post Deum notabiliter dicitur.	26
C ujus ratio affertur.	8	Vel simpliciter, cujus significationem tradit.	29
N atales vocabuli Illustris remissive aperit.	9	Hoc modo iterum vel generaliter, quod probat	30
A cceptiones ejus varia ad bimbres Divisiones revocari possunt.	10	Vel specialiter, quod exponit.	31
S umitur in sensu vel abusivo, festivo tamen, vel justo & serio.	11	Utroque modo Titulus hic est vel con- genitus vel adventitius, quod dedu- citur.	32.33
I lius suave exemplum retegitur.	12	In hoc sensu, seu J. P. Germ. moderno vox hac accepta, quid noceat, tradit.	34
I n hoc vel rebus vel personis jungitur.	13	Quo in sensu in tota Diff. capiatur, subjicit.	35
I llis vel native, cujus acceptionem & exempla tradunt.	14.15	Forum Illustrium Regentium, Con- jugum, & Fratrum remissive tra- ditur.	36.37.38.
V el translate, & tum vel perspicuum, vel preclarum seu celebre notat, quod utrumque demonstrant.	16.17.	Filii appellatione in hoc Themate & Fi- lia continetur.	39
H is junctum vel celebritatem infert, quod probat.	18.19.20.		Tri-
V el dignitatem, hancque specificam	21		

Tribunal Filii Illustris contrabentis re-
missive at erit ar.

torio Parentis delinquentem. 41

Restringitur Diff. ad Filium in Terri-

40 *Descriptio Fori Illustris Filii delin-*
quentis adjicitur. n. f.

 Uanquam familiare ac sanctum prope materiam curate tractaturis esse, apricetur, ut singulas Rubrica voces prius ad pulvisculum excutiant, hincque & mihi statim primum quod Frontispicii vocabulum immote horum semitæ omnino insistendum esse videretur; atramen, cum vel exactissima hujus evolutio viscera præsentis Thematis ne quidem sit tactura, & ab aliis præsertim hæc sint feliciter dilucidata, sterili ac proletaria opella scopum principalem sufflaminare, proficuum haud puto. Quare Fori scaturigine, ac terminatione, quæ inter alios aperiant Dn. Schwed. in *Disc. De Foro Illustr. Imp. R. G. imm. subj. Ann. 1681. pro Loc. vulg. th. 2.* Marquart. in *Diff. de Foro Comp. Perf. Illustr. Altd. Ann. 1670. b. th. 1. 2.* Dn. Stryk. in *Disp. De Consc. For. C. 1. n. 2. 3.* ibique plena manu all. nec non vicariis nominibus, quæ collegerunt Schw. *prel. l. th. 4.* Marquart. *c. 1. th. 4.* Stryk. in *Diff. De For. Germ. Sing. C. 1. §. 3* jam prætermisissis, significatus inter multimodos, quos fuso Stylo persecuti D. Schw. *mem. 1. th. 3.* Marquart. *d. Disp. th. 3.* & D. Stryk. *cit. Diff. De F. G. S. §. 2.* hunc famosiorum summo digito duntaxat tango, in quo Forum in Venale seu negociatorium, & judiciale, seu judicarium dividitur. Illud explicant D. Schw. Stryk. & Marqu. *ad. ll.* Hoc autem est nil aliud, quam locus iudicii, in quem causæ controversæ solenniter deducuntur, & deductæ publicæ auctoritate jusse sopiuntur. Vid. *Id. passim.*

Cum vero iudicii defectus, qui ex defectu Jurisdictionis resultat, Vid. Bald. de Ubald. in *L. pen. C. De Aucf. prest. Barbat. V. 1. Conf. 50. Col. 3. inf. insanabilis censeatur.* Sebast. Vant. *de Mod. et Ord. proc. n. 2. et De Null. ex def. juris d. n. 1. seqq.* citatus à Gersch. in *Diff. De For. comp. §. 2.* Dn. Stryk. in *L. ad p. F. C. 23. §. 27.* ibique all. Mey. *p. 1. D. 100.* & Blum. *p. C. T. §. 6. n. 4. seqq.* jure prægnantissimo indubitata primùm Forum Competens in quacunque causa præsupponitur, quod inter modos alios ex Delicto etiam consurgit, *L. un. C. Ubi de Crim. N. 69. C. 1.* ibique Goth. *pr. voc. In Litt. A.* quo delinquens cuius Tribunali præsumpta suo assensu se subternit, ac reatu ipso Exceptionibus quibusvis competentibus alias renunciat. Castr. in *L. 18. ff. de in jus voc. n. 10.* Everh. *Conf. 202. n. 8.* Cothm. *V. 3. Conf. 29. n. 30.* quod in Personis quoque Illustribus venitatis statera fulciri, limpidissime ex pertexendis infra elucescet.

Ggg gg

Ex.

Excipit verbum *Fori* in Rubrica vocabulum *Illustris*, cujus nata-
 les evoluit Dn. Stryk. in *Disp. De Jure Illustrum & Nobil. Communi Wit-*
temb. An. 1691. b. C. 1. n. 5. quod licet multijugarum acceptionum op-
 pido sit ferax, illas tamen omnes, aut certe principes limationis or-
 10 dinis ac conceptus ergo ad *bimembres* has Divisiones revocari tandem
 posse arbitror. Nimirum initio capitur hæc vox in sensu aut *abusivo*,
 11 *festivo* tamen, aut *justo*, & *serio*. In priore *Sirtus V. Pontifex* [*Felix*
 12 *Perenottus* ante dictus, in *justis* tot *divitiis*, ac *vicijs* adnotus Papa. Vid.
Matthiæ Theatr. Hist. sub Rudolph. 2. p. m. 1113. a. b. & 1114.] Cryptus, exi-
 guo *picensi* Regionis, (quæ *Marchionatus Anconitanus*, seu *Anconaten-*
sis, Ital. *Marca de Ancona* jam salutatur,) pago; subjecto *Montis-Alti*
Castro pauperrimis Parentibus prognatus *ILLUSTRI*
fese Domino ortum ipse gloriatus, eo, quod hæc lacera, discooperta, at-
 que sic à *solis radiis* ex parte omni splendide fuisset *illustrata*, quod
 Germ. efferri ita posset. *Seines Vatern Haus* wäre *Durchlauchtig*
 genug gewesen. Thuan. *Hist. Lib. 82.* exque eo *Lanf. perpolitiff. Consult.*
 13 *Or. contr. Germ. p. m. 1037. Matth. cit. p. 1113. a.* In posteriore sensu vel re-
 14 bus vel *personis* accommodatur. *Illis* aut *nativæ*, quo casu *idem*, quod *in-*
culentum, vel *lucidum*, Germ. *Rechte* / *Hell* designat. Sic Tacitus 1.
 25 *A. 50. 5. & 14. 5. 1.* noctem sideribus illustrem dixit. Conf. Stryk. *add. l.*
 26 *n. 6.* aut *translatè*, quo modo vel *idem*, quod *perspicuum*, Germ. *Deuts*
 27 *lich* und *verständlich* Importat. Ita Cic. *Lib. 3. De Orat. Ed. Gotb. Tom. 1.*
 28 *p. m. 280. Litt. A.* verba *illustria*, & *Partit. Or. pag. mibi 413. A*
 29 *Orationem illustrem* commendavit. *Add. Stryk. a. l.* vel *idem*,
 30 quod *praclarum* seu *celebre*, Germ. *Sürtreflich* / *Herrlich* / *Berühmt* de-
 notat. Hac ratione *Id. Cic. Libr. 2. De Orat. p. m. 205. D. & 206. D.* re-
 31 *rum Illustrum*, ac *C. Nep. in Arist. 2. 2.* facti *illustris*, necnon *in Att. 18. 2.*
rerum Populi Romani Illustrum mentionem iniecerunt, quo & sen-
 su generatim nostræ *Universitates* hodie *illustris* cluunt. His *personis*
 nempe, si jungatur; aut *celebritatem* rursus arguit, quo respectu *7 Cri-*
 32 *ac alii edecumatae* eruditionis pariter ac famæ *Illustris* Germ. *Hoch-*
und weitberühmt hodie nonnullis audiunt, aut *dignitatem* infert, eam-
 que *Specificam* aliam *Stylo Juris Publici Romano*, quo variū *Officiales Prin-*
 33 *cipum* hoc exquisito *Titulo* mactat, quorum seriem solcite contexu-
erunt Dn. Schwed. in cit. Disp. De Foro Illustr. Imp. R. G. immed. subj. rh. 7.
p. 9. 10. & Stryk. add. l. 1b. 5. aliam *Augustam Stylo Juris Publ. Germanico*
indicat, & tum vere nobis Durchlauchtig in versione *A. B.* modo
Erleucht. T. 3. 5. 24. modo *Durchlauchtig. T. fin.* imo singulariter
 Durch

Durchleuchtigst *Tit. 7. 8. 11.* dicitur. Hoc iterum aliam antiquo, aliam 24
 moderno innuit. Priori intuitu ponderatur aut *Eminenter*, qua ratione 25
 illis universe, qui *Majestatis propria ac vera* infulis resplendent, hæc 26
 vox jure ponderosissimo involvitur. Ita *Imperatori*, cum *primus an-* 27
te omnes, secundus post Deum sit, ut graviter fatentur Electores in *Scoto-*
rate Ludovici Bavari Augusti Ann. 1337. sexto die Julij in vici Rheusei po-
mario sancito, quod percenset Lanf. in pral. Conf. Or. centr. Ital. p. m. 961. 28
962. 963. hoc nomen attributum capitur. Cujus memorabile Exem-
 plum *Concordata Nationis Germanica* notissima [quæ post alios, de qui-
 bus vid. *B. Maurit. in limatiss. Not. ad Cap. Leop. ejus inter Opusc. a Dn. Hert.*
coll. p. m. 839. *Celeb. D. Schilter. Tractatus Duareni De S. Eccl. Min. à se*
J. J. Can. suis juncto attexuit] ex sede Apostolica, Ann. 1448. d. 14.
Gal. Apr. perscripta insinuant, in quibus *Nicalaus V. Pontifex Frederi-*
cum, seu, ut expressit, *Federicum III. Imp. Illustris Titulo* vocavit. Com-
 pari modo *Regibus* idem assignatur, uti hoc ex *A. B. C. 7. §. 2. C. 8. §. 1. &*
C. 30. §. 2. elucescit, ubi *Imp. Regem. Bobemiæ* notabiliter *Illustrem* ap-
 pellavit. Aut perpenditur *Simpliciter*, quo modo illis omnibus, qui 29
Majestatis analogæ, seu æmule, binis: Superiori satis Territorialis apice
 resident, applicatur, & tum iterum vel *Generaliter* accipitur, qua 30
 ratione *Electoibus* (cujus usum aperit *A. B. C. 3. §. 1. C. 5. §. 1. & 2. C. 7.*
§. 2. C. 11. §. f. C. 12. §. C. 18. pr. C. 24. pr. & C. 30. §. 2.) Principibus &c. ad-
 jungitur, vel *specialiter* sumitur, & tum *Comitibus & Baronibus* hæc vox 31
 seu propria tribuitur. *Stryk. all. Disj. n. 34.* ibique *cit. Dd. Dn. Schw.*
pral. Disj. th. 5. vers. In posteriori &c. Utroque hoc respectu hic *Titulus* 32
 est vel *congenitus*, qui mediante *generatione* in hos defluxit, ut in *Au-*
gustoribus Ecclesiasticis d'g'errois à Patre Principe, Comite aut Baro-
ne ortis, ac generatim Secularibus, cum Electoibus, tum Ducibus
&c. contingit, vel adventitius, qui mediante Electione, aut Cesaris
benignitate ipsis obvenit. Si nempe sanguine non minus, ac virtute 33
 inclutus, requisitis solennibus præsuppositis in sublime *Æpalis,*
Epalis, &c. aut Comitibus vel Baronibus, quorum omnium exempla pro-
stant, dignitatis culmen fuerit evectus. Posteriore tandem sensu, 34
seu sylo J. Publ. Germanico moderno in Gradu hoc infimo frequentissime
Barones soli nomine hoc compellantur, Vid Schwed. d. l. ibiq. all. Felt-
man. De Tit. Honor. C. 51. n. 1. quamvis & huic sæpe particulam *aug-*
mentativam seu intensivam PER solenniter præponi, & *Per. Illustris* eos
 salutari, ex *Praxi Publica* sit *perfectissimum.* Hos inter omnes 35

Ggg gg 2

jam

jam significatus is Potestati Genitorum in Genitos Illustrum emendullandz omnino est deserviturus, qui *Personis adaptatus Majestate propria* non minus, quam *analogis* fulgentes suo ambitu concludit.

- Subjuncti in *Rubrica* potro FILII, ut eo ipso utroque indice monstrarem, ad præsens me nec (a) Forum Illustrum eorum Legi obnitentium, qui territoriis jam suis *dominantur*, sub incudem laboris hujus vocaturum, cui post alios incubuerunt Comes de Wurmbrand *Integr. Diff. De Foro S. Imp. R. G. Princ. Trajecti Ann. 1692. b. D. Schwed. in cit. Diff. De Foro Ill. Imp. R. G. imm. subj. D. Stryk. in add. supra Diff. De For. Germ. Singular. C. 2. 4. nec* (ß) in sistendo justo Tribunali *Conjugum* illorum vinculis Contractus aut reatus innexarum mentis vites periclitaturum, quod circumspicte susceperunt Dn. Vitr. *J. J. P. Libr. 3. Tit. 17. §. 10. Dn. Heber. in Diff. De Jure Fem. litig. in Forum Civ. tum Sax. Ann. 1693. h. ib. 31. Dn. Rhet. I. I. P. Lib. 1. T. 22. §. 14. Dn. Stryk. in ll. M. ff. Ad Tit. De Idict. §. 29. ac in Disp. De Via Facti Princ. Imp. perm. Hal. An. 1695. h. C. 2. §. 17. nec non in all. Diff. De For. G. S. C. 2. §. 12. & C. 3. §. 13. Wurmbrand. all. l. C. 1. §. 16. nec Fratrum* denique
- 38 (γ) Illustrum Leges insuper habentium competens iudicium me aperturum, quod distincte expromit Vitr. *c. l. §. 15. p. m. 831. 832.* Sed Forum FILII Illustris Leges temerantis in Proscenium duntaxat Meditationis hujus educturum, ita tamen, ut ad amussim Responsi generalis JCTi in *L. Si quis ita 16. pr. in f. De Test. tut. &* hic appellatione Filii omnino Filia Illustris concludatur.

- Adjeci tandem Delinquentis, ad plenum partim intellectum scopi præstituti exprimendum, partim ad *contractum* ab hoc Filii Illustris removendum, cujus debitum Tribunal retexerunt Dn. Rhet. *I. I. P. Lib. 1. Tit. 13. §. 10. Dn. Stryk. in ll. M. ad Tit. De Idict. §. 29.* Neque tamen generaliter hunc *ubicumque* sed NB. Intra Limites Paternæ
- 41 Ditionis solum Delinquentem specialiter sum producturus, cujus Forum sic describere allubet, quod sit *Locus competens judicij, in quo*
- 42 *Illustri huic Filio delicti reo pana crimini commensurata absque omni ejus Fort declinatoria Exceptione dictuari, & dictata jure irrogari potest.* In quonum Patris in delinquentem filium potestas sit radicata, ex fundamentis, quæ hanc sententiam *appugnant, & propugnant*, jamjam perconsensendis, iusta veritatis lance ponderatis dispalescet.

CAPUT II.

Recensens

Potiora negativae sententiae argu-
menta.

S U M M A R I A.

T ransgressio.	1	Bronchorstii eximium de Franc. Sonda-	
I lli Illustris Patris Jurisdictionem in delinquentem Filium pernegantes generaliter indicantur.	2	becii Tr. Feud. iudicium inferiur.	18
Nituntur partim Ratione, partim Praxi Publica.	3	Dicuntur illi Feudo per Patrem quidem, non tamen à Patre jure hereditatis, sed à primo acquirente jure proprio, ordine nimirum mortalitatis & Lege investitura potius	19
I dem specialiter enarrantur	4	Ac Imperio magis quam Patri nati	20.22
I ngressus Rationum illorum Recensus.	6	Reipublica jus Parentum jure antiquius	21
F undamentalis eorum Ratio (1.) Quoniam Filii Patri suo pares sunt	7	(2) Quia Homagium ipsi vivo saepe Patre in Imperio nostro praestatur.	23
Q uod probant (A) Quia eandem dignitatem habent	8	Q uod notabili Domus Bavaria Exemplo fufius probatur	24.26
H oc iterum firmant (a) Quia omnes Liberi dignitatem Patris quando- cumque adquisitam nanciscuntur.	9.14.15.16	Mylerus emendatur.	25
S unt unicum Genitore	10	(3) Quia eosdem Titulos cum Patre habent	27
U na cum eo persona.	11	Christoph. Besoldi mutatio religionis obiter innuitur	28
U na caro	12	Quantum inde damni passus ex Corring. binis tangitur	29
A c pars quodammodo ejus corporis	13	Ggg ggg	Uun-
(B) Quia hi in Literis Investitura cum Patre de omnibus juribus Territorialibus investiti, & in quavis possessionem Feudi constituti.	17		

Utuntur isti Titulo DEI Gratia	30	(d) Quia Donationes eorum absque quavis insinuatione valens	48
Unde Primogenitus Gallie Delphinus, Viennensis audiatur, docet	31	Cujus Ratio redditur	49
Filii Regis Hispania, & aliorum, Reges, Ducum vero & Comitum Illustres ac Dominationes etiam vivo Patre dici debent.	32-33 84	(e) Quia filii familias ad exemplum Patris pleno jure donant.	50
Sunt enim Domini.	35	Ejus Ratio additur	51
Primogeniti olim principum Germa- nie Junck-Herrn i. e. junge-Herrn dicti.	36	(f) Quia aequae ac Pater Juris & Sta- tutario & Consuetudinario sunt so- luti	52
Quod ex testamento Ortonis I. Ducis Brunswicensis probatur	37	Quod quo ad Patrem duplici Ratione probatur	53-55
Mortuo Patre filii Illustres non digni- tatem sed solutiorem tantum acqui- sitorum jam in vita Patris Domina- tuum administrationem capessere dicuntur.	38	Legem 18. C. de Sol. id. cujus gratia ci- tata est, duriter probare, remissive traditur.	54
Identitas nominis identitatem rei pa- rit	39	Idem quo ad filium etiam demonstratur.	56-57-58
Legis in probationem hujus Canonis allegata inversum esse sensum de- monstratur	40	Adequatio prerogativas ac favores illi, cui sit eadem, omnes scribitur	59
Ex nominis appellatione jus appellato- rum oritur.	41	Ex quibus tandem omnibus concludi- tur, Parens in parem non habere Jurisdictionem.	60
(a) Quia eandem Præcedentiam cum Patre habent.	42	Quod & ad delicta extenditur	61
(B) Quia iidem cum Patre Privile- giis gaudent	43	Ac exemplo ducum vel plurius Ter- ritorii Con-Dominatum deducitur.	62
Ratione hujus traditur.	44	Ratio (II.) ex Privilegio Imp. Zenonis petitur, cujus succinctum tenorem exhibent.	63. 66. 68. 69
Quod prob. (a) Quia aequae ac Pater sunt Cives Imperii immediati, hinc- que soli Imperatori subiecti	45	Imperatoris hujus & Dominatus & Obitus oppido fuit notabilis, quod ostendunt.	64. 65
(b) Quia Austregis tum Imperii, cum familia utuntur	46	Illustres Romani pars Corporis Impa- ratoris & contra	67
(c) Quia Testamenta absque omni so- lemnitate aequae ac Pater concludunt.	47	Immediati Ordines nostri Imperii non solum in locum Romanarum Illu- strum successerunt	70
		Sed eminentiorem dignitatem & pote- statem	

<i>statem consecuti, quod demonstrant.</i>	<i>Ufus rei optimus rerum omnium Magister, uniuersaque tandem Legum corrector est.</i>
71.72	86
<i>Verba Constitutionis Ludovici Pii Imperatoris huc facientia adduntur.</i>	<i>Aristotelis notabile Anagramma obiter asseritur</i>
73.76	87
<i>Goldasti Cognomen, Patria, Genus & Elogium ex Conring. obiter inferuntur.</i>	<i>Eadem Praxis Publica Exemplis & Juribus Regnorum Specialibus innuitur</i>
74	90
<i>Judicium pral. Contr. de ejusdem Tr. Const. Imp. adjicitur</i>	<i>Exempla singularis Clementia Illustrissimorum Parentum in delinquentes Liberos adducuntur (1) Caroli Magni,</i>
75	91.93
<i>Privilegium adductum parentibus & Liberis Illustribus applicatur</i>	77
77	<i>Cujus augusta Eminentia summo digito tangitur</i>
<i>Ratio (III.) Quoniam Filii per ipsam Imp. investituram Parentis Jurisdictioni sunt exempti</i>	78
78	(2) Ludovici Pii Imp. 94
<i>Ratio (IV.) Quoniam pater filium capitali pena seriens Jus naturæ violat</i>	79
79	(3) Friderici Secundi Imp. 95-98
<i>Quod deducitur & applicatur</i>	80.81
80.81	<i>Hujus eruditio & adfectus in Studia referuntur</i>
82	96
<i>Transitus ad Praxin publicam aperitur</i>	83
83	<i>Lapsus Historicus Auctoris Notarum in Vir. J. J. P. demonstratur</i>
<i>Nil sine Exemplis recte docetur</i>	84
84	<i>Adjiciuntur tandem pro hac Sententia Jura Regnorum Gallia & Arragonie.</i>
<i>Quorum triplicem rationem ac utilitatem tradunt</i>	85.88.89
85.88.89	99.100

Rex libatis in priori Capite iisdem paucis omnibus, quæ ad succinctam enodationem Frontispicii apprime facere sunt visa, exsolutus in Prasamine obstrictam fidem, in viscera jam mei Thematis visceranda penetror. Poterant ergo Illustris Genitoris, Imperii cum primis Principis, in delinquentes Genitos, Viri edecumatae ac inexhaustae in publico non minus jure, quam privato eruditionis destruere ac enervare omni commissi sunt mentis molimine, Ratione partim, partim Praxi Publica sollicitè suffulti; Quos inter Nic. Myler, ab Ehrenbach, Würtembergensis quondam intimus Consiliarius, ac postremo Cancellarius, Vir Actis æque ac

- ac Scriptis publicis Illustris, tum in *Gamol. pers. Imp. Ill. C.22. §.2.3. 4.9. ad fin. tum in Tr. De princ. & Stat. Imp. C.35. §.4.5.6.* Antesignani omnium adorem indeptus, quem presso pede D. Berger in *Diff. de potest. pers. publ. in seipsam An.1692. publ. th. 64. 65.67.68.* D. Müller in *Diff. De Saxonia Eod. Ann. hab. C.3. §.7.* D. Lynker in *Diff. De Immedietate Civium Imp. Ann. Super. convlg. §.8.* D. Fritsch. in *Addit. ad Arnold. de Reyger. Thes. Jur. Tom.2. voc. Princeps p.786.7.* Jēti devotam omnis ævi memoriam ex asse promeriti, sunt secuti. Ponderosiora Casarum momenta hæc
- 7 propinant, propinataque pugnacissime tuentur. (1) Quoniam hi pari cum Patre suo eminentia resplendent. Myl. in *Gam. C.22. §.3 & 9.* ac *De princ. & Stat. Imp. C.35. n.4.* Berger. *all. Diff. th.67.* Müller. *cit. Diff. C.3. §.7.* Lynk. *pral. l. p.22.* quod statuminare conantur. (A) Quia eodem, quo illorum Parens dignitatis apice cluunt, Myl. in *Gam. integr. C.20. ac præpimis §.1. vers. Ita quod. &c.* nec non *De Stat. Imp. C.35. n.4.* Link. *add. §.8. p.22.* Berger. *c. l. th.64. vers. Certe.* Mull. *all. l. vers. Enimvero ibi. Et in pari &c.* hocque fulcire satagunt. (w) Quia Liberi univ
- 10 verse omnes, ceu unicum & in Genitore, c. *Jam itaque §. C.1. Q.4.* Myl. in *Gam. C.21. §.3. ibique all.* eadem pene cum eadem persona, *L. f. vers. Nobis C. de Imp. & al. Subst. Vid. Pascalis De Virib. P. pot. p.4. C.1. n.4. cit.*
- 12 à Myl. in *Gam. C.20. §.1. una caro,* Gratian. *vers. Aliis primum in c. Contrad. 21. C.35. Q.3.* Myl. *C.21. §.3* Marta Neap. *Summ. tot. Succ. Legal p.4. Q.21. A.13. n.30. all.* à Myl. *C.20. d. l.* ac pars quodammodo ipsius Corporis *L. Cum scimus 21. §.1. vers. In Omnibus C. de Agr. & Cens. L.11. Myl. c. l. &*
- 14 *C.21. §.3.* illustrem paternam dignitatem quocunque partam tempore (Vid. omnino Josias Nolden in *Diff. De Stat. Nob. Civ. qua in Nucl. J. P. Gieff. 14. est, C.8. Concl.67. ibique plena manu add. p. m. 420. & 421.*) nanciscuntur, Vid. *L. Senat. 5. ff. de Sen. L. Senat. 11. C. de Dign. L.12.* Myl. *all. sape C.20. §.1.* ibique *add. DD. Lynk. cit. §.8. d. p.* cum sanguine in eos dimanantem *L.3. ibi; Nobil. natalib. C. de Commerc. arg. L.25. vers. His itaq;*
- 16 *verb. genere eorum nobiliores C. De Nupt. Myl. d. l. cum all.* quam proinde invidere iis haud oportere Impp. in *add. L.11. C. de Dign. provide sanciverunt: (ß) Quia hi solennibus investitur verbis: Für sich und seine*
- 17 *Leibes Lehens; Erben de Superioritate territoriali, Jurisdictione Criminali, hisque contextis juribus una cum Patre suo investiti, inque Feudi hujus titulati quasi possessionem simul cum eodem à Capite Imperii lucide affatum sunt constituti.* Myler. in *Gam. C.22. §.12. vers. Id quod ibique*
- 18 *inter alios all. Sönsbec. (de cujus cit. Tr. eximium Bronchorstii in Dedic. Meth,*

Meth. sui Feud. judicium? Nullum exactius vel subtilius Feudà Commen-
tariis illustrasse, quòd refert B. Mauriti. in *eleg. Nomencl. script. in J. F.*
Opusc. ejus inferè p. 687.) Berger. *ad d. th. 67. Rat. 3. Conf. Struv. S. J. F.*
C. 6. Aph. 1. n. 1. & Aph. 3. Unde & iidem hoc Territorio & Feudo per 19
Patrem quidem suum generatione mediante, minime vero à Patre ul-
timo decedente, *jure hereditatis, sed primo ab acquirente jure proprio ordine*
nimirum quodam mortalitatis potiti, notab. c. 1. ibi: vel nepotes per investi-
turam & c. 1. F. 14. Myl. in Gam. all. C. 12. §. 3. vers. Maxime inibique add.
& §. 22. vers. Ideo cum cit. ac in Tr. de Princ. & Stat. Imp. all. C. 35 n. 4. cum
all. Berger. d. l. th. 64. Müller. add. §. 7. ibique cit. Struv. S. J. F. all. l.
Aph. 1. n. 6. Lynk. add. l. p. 23. & F. F. passim hincque magis Imperio, cu- 20
jus, ceu Republicæ, jus Parentum jure & antiquius est, & augustius, 21
notab. L. Postliminium 19. §. Filius 7. in f. De Capt. L. Honor. 14. §. Plebeji. 4.
ff. De Mun. L. Nam: quod 14. pr. Ad St. Treb. L. 9. ff. De His qui sui vel al.
quam Patri nati Conf. L. Sicut. 1. §. 15. in f. de Ventr. in poss. concinne op- 22
pido dicantur Myl. in Gam. all. C. 22. §. 3. Berger. cit. l. th. 64. Muller.
add. §. 7. (γ) Quia Homagium non una vice nostro in Imperio Patre, 23
adhuc superstite ab iis, quibus Auctore apud Tacitum 6. A. 8. 5. Teren-
tio, obsequii relicta gloria, exactum solenniter recipiunt Myl. in Gam.
C. 20. §. 3. vers. Ex qua sane & c. uti hoc in Augusta Domo Bavariæ à Duca- 24
tus hujus Ordinibus in Conventu Provinciali Anno 1593. habito, no-
mine Wilhelmi Principis Regentiæ ad consensum impertiendum prius
desuper compellaris, Secularibus quidem Primogenito ipsi Maximiliano,
Ecclesiasticis vero Monachiensi Præposito Georgio Lauberio Principis
hujus nomine d. 11. Jan. An. 1594. (perperam apud Myl. d. l. An. 1593. 25
legitur, cum distincta Compellationis & juramenti præstationis tempora-
miscantur) Landsbutbi, seu, ut mappa exprimit, Landsbuti esse præ- 26
stitum, cum formulis Actus hujus solennibus curate percenset Georg.
Heinr. Springsfeld. in Tr. De Apanag. C. 11. à n. 165. ad 170. adductis & à
Myl. all. l. §. 3. (δ) Quia iisdem, quibus Illustris Parens in compella- 27
tione activa non minus, quam passiva, eaque orali partim, partim literali
Titulis resident. Christoph. Resold. (Ex Confessore & Professore Luth- 28
rano Confessor & Professor factus pontificius, ex quo tempore, arbitrante,
Consummatiss. quondam Poly Hist. Conring. in Coll. MS. ad Lampad.
Remp. R. G. Prol. p. m. 10. vigorem ferme pristinum ingenii desperdi-
disse videtur) in Consil. Tr. De Monarch. annexo. p. 200. ex quo Myl. in-

Hhh hh

Gam,

- Gam. C.20. §.1. ac De Princ. & Stat. Imp. all. saepe C. 35. §.2. ibique prater Bets. & Pasc. citat. Nolden. ubi tamen nec allegatio, nec opinio hęc obvia. Berger. add. saepe D. tb.64. vers. Neque filii &c. Muller. cit. Diff. C.3. § 7. vers. Nec principum &c. Lynk. all. §.8. ibi: Et non minus &c. quod ex Romanis juxtim ac Persicis monumentis Exemplis, horumque rationibus provide corroboret Myl. in Gam. d. C. 20. § 5. vers. Et hoc &c. 6.7.*
- 30 *& 8. ipsoque Dei Gratia, WZK von GOTTES GNADE*
æque ac Pateraugusto nomine utuntur. Id. C.21. §.1. uti hoc Primogeniti Gallix exemplo Se Dei Gratia Delphinum Viennensem (à Viennois seu
- 31 *Vienne, Æpali Delphinatus Urbe, cujus Humbertus II. Delphinus nuncupabatur) profitentis, stabilit Id. Myl. C.20. §.8. vers. In Gallia &c.*
- 32 *p.421. Unde & Regis Hispanix, Molina De Primog. Hisp. Libr.3. C.6.*
- 33 *n.15. exque eo Myl. in Gam. C.20. §.8. p.471. in f.472. & aliarum ejusdem culminis Potestatum filii, Reges, vld. notab. c. Capit.42. verb. Rex juvenis coll. cum vers. Superveniente voc. perfidus pater &c. C.24. Q. 1. in ibique Gloss. Myl. all. l. § 2. vers. Unde &c. ac De Princ. & St. Imp. C.35. §.3.*
- 34 *Steph. De Idist. Libr.2. P.1. C.2. n 12. ibique cit. Jacobin. à que Duce, nati aut Comite Illustres & Dominationes Carol. de Grassal. De Regal. Libr.2. C.2. inf. exque eo Myl. d. l. § 8. p.472. vivo adhuc Patre, ceu Domini vid. not. L. In Suis 11. verb. Qui etiam vivo Patre quodammodo Domini existimantur ff. De Lib. & posth. §.2. vers. Sed sui De H. Q. & D. Don. Garfia Mastrill. De Magistr. Libr.1. C.5. n.1. seqq. cit. inter alios à Myl. d. §.2. inf. Joseph. Sesse Dec 115. n.53. seqq. Befold. De El. & Succ. Libr.1. Diff.6.*
- 36 *n.5. exque his Myl. De Princ. d. §.3. (Quo sensu & olim Principum Germanorum Primogeniti Junct. Herrn i. e. junge Herren appellati, uti hoc ex Tabulis supremis Magni Brunswicensis Ducis Ottonis I. Nepotis de Ducatus integri regimine in Ludovicum Primogenitum devolvendo Anno 1355. ordinatis meridiano jubare lucidius, quas ad provocat Myl. in Gam. cit. C.20. § 4. p.468.) summo omnino jure sunt salutandi, eoque prædefuncto, non dignitatem, qua jam fulgent, sed solutiorem saltem acquiritorum jam in vita Patris Dominatum administrationem capessere dicuntur Myl. all. l. §.4. ibique cit. Jam*
- 39 *verò nominis identitas rei quoque identitatem enititur L. Si idem 7. C. De Codic. (Quæ tamen Lex inversam potius hanc Regulam infinuat, dum non à paritate nominis, ad paritatem rei sed à paritate rei ad paritatem nominis concludit (exque nominis solius appellatione jus*
- 40 *appel-*

appellatorum prono oppido amne scaturit. not. c. *Sacerdotibus* 41. pr.
vers. Quid ergo & NB. §.1. C.11. Q.1. *Ibidemque* Gloss. Myl. in *Gam. C.21.*
 §.1. p. 473. in f. & 474. in ibique all. (e) Quia eandem, quam Princeps
 Pater *Ngodglar* ac sessionis prerogativam prae Comitibus ac Baronibus 42
 territorii licet suis jam dominantibus immoto usu publico sibi vindicant,
Myl. in Gam. C. 20. §. 3. (II) Quia iisdem cum Illustribus 43
A ex vtois suis Genitoribus privis juribus praepollent *Myl. all. l. integr.*
C.21. quod primis justitiae Regulis examussum omnino correspondet, 44
 cum pares iidem titulos, secundum operosius in *Rat. d. n.27. seqq.* de-
 ducta cum Patre agnosceant, ex paritate vero titulorum aequalitas
 privilegiorum titulis conveniens nascatur not. *L. Jubemus f. vers.*
Cum enim par similisque militia sit, justum & competens videtur, iisdem utrum-
que officium privilegii gloriari C. De Com. Sacri. Larg. Libr.12. Myl. c. l. C.22.
 §.9. p. 488. & C.21. §.1. *vers. justum &c.* Hanc singularium vero jurium
 similitudinem inde firmant (a) Quia Cives, aequae ut Parens, Imperii 45
 sunt immediati, hincque solum ejus & suum Caput debita subjectione
 venerantur. *Henr. à Rosenth. De Feud. C 9. Concl 56. n.16.* exque
 eo *Myler. in Gam. C.21. §.2. Lynk. all. saepe Diff. §.8. vers. Sunt Cives &c.*
 (b) Quia ad Austregasum Imperii seu Legales, cum familia, seu Conven- 46
 tionales iudicio pulsandi jure provocant *Myl. c. l. vers. Unde &c.* ibique
all. Dd. Lynk. d. §. (c) Quia supremum mentis suae iudicium ad 47
 exemplum Patris absque scrupulosa Civilis juris solennitatum omni
 forma stylo condunt liberrimo *Myl. in Gam. c §.2. ac De Princ. & Stat.*
Imp. C.26. §.6.7. coll. cum §.4.5. ibique copiosiss. add. (d) Quia Donatio- 48
 nes suas, uti & Pater, in liberis Sacris adhuc paternis affixos omni ac-
 quisitione horum absolutas ac pleno jure derivant *arg. L. Cum multa 7.*
C. De Bon. qualib. Myl. d. §.2. p 474. in f. *ibidemque all. cum ut eorum.* 49
 fortuna alias supereminet, ita & principales liberalitates culmen
 habere praecipuum oporteat *arg. all. L. inf.* (e) Quia eadem Donatio- 50
 nes praestitutam quantitatem transilientes robur absque omni in-
 sinuatione sortiuntur *arg. L. Sancimus. 34. vs. Exceptis C De Don L. Dona-*
tiones pen. C. Don. int. V. & U. Myl. d. §.2. cum Contractus horum 51
 Legis vicem obtinentes minime opitulatione quadam extrinsecus
 indigeant *arg. L. cit. pen.* (f) Quia jure non minus Statutario, quam 52
 Consuetudinario Patrii sui Territorii una cum Genitore sunt soluti
Myl. in Gamol. all. C.21. §.3. ac De Princ. & Stat. Imp. C.35. §.9. eo, quod 53
 sicuti

- sicuti hic illud contra se haud condidisse, aut conditum jam, confirmasse, sed suam semper tacite personam excepisse intelligitur, partim ob *apertam juris Constitutionem*, qua generalis dispositio personam disponentis ac loquentis una non involvit, *L. Inquisitio 18. C. De Solut.*
- 54 (Ex qua tamen duriter satis juris Canonem hunc elici, nervevole demonstrat Goth. *ad c. L. voc. quod Litt. D.*) *Myl. d. C. §. 4. vers. Et hoc*
- 55 *ibique all. ac De Princ. & St. Imp. c. §. 9. partim in laborum consiliorumque suorum compensationem*, quibus pro Salute suarum Ditionum inconcussa die noctuque utroque oculo invigilat arg. *L. Bene à Zenone 3. vers. Qui enim C. De Quadr. præscr. Myl. d. l. §. 3. vers. igitur in ibique cit.*
- 56 Ita nec eodem generali Juris introductionis, aut introducti approbationis facto in conjunctissimorum sibi quicquam horum præjudicium ac intertrimentum contra humanitatis & religionis rationem constituisse, arg. *L. Humanitatis 23. C. De Exc. Tut. ibique Goth. voc. affectu Litt. K. Alciat. 1. Præscr. 27. Myl. in Gam. d. l. ibique cit. quin potius eadem illis, ceu paribus, exemptionis prærogativa, qua sibi prospexisse censetur: nativa connexorum indole, quæ uniformis*
- 59 *determinationis, suaque sibi jura invicem communicare noscuntur. L. Quid ergo 3. §. Judicio 8. ff. De Conn. Tut. ibique Goth. voc. nexum Litt. F. L. Sed si 10. §. Filio 2. ff. De V. & P. S. hincque resultante communi Juris Regula, quod Patre civitatis vinculis exempto soluti quoque liberi intelligantur L. Filii 22. §. Senatores 5. ff. Ad Mun. & hic apprime effectum suum exfertur Myl. c. l. §. 3. quod ex historia Romana partim, eaque antiqua non minus, quam moderna, partim Longobardica exemplis circumspæcte suffulgit Id. d. l. §. 4. 5. Ex quibus conjunctim omnibus jam præsuppositis, cum adæquatio prærogativas ac favores illi, cui fit eadem, inhxerentes omnnes imperiatur, arg. L. Plautius 8. ff. De Aur. arg. & c. Menoch. Conf. 158. n. 49. Bertazol. Conf. 97. n. 11. & 14. exque his Myl. in Gam. C. 12. §. 9. vers. Et adæquatio & c. p. 488. Solenni illo Canone, jure æque Civili, notab. L. Nam Magistratus 4. ibi: aut pari imperio & c. ff. De Recept. notab. L. Ille à quo 18. §. Tempestivum 4. ibi: Et dicendum est & c. ff. Ad SCT. Treb. ac Papali C. Innotuit 20. vs. Quamvis autem in f. X. de El. & El. pot. immoto tandem concludunt: Parem ergo in parem omni Jurisdictione, omnique penitus imperio destitui Myl. in Gam. d. §. 9. p. 487. ac De Princ. & St. Imp. C. 35. §. 4. Berger, add. saepe Diss. ib. 67. Rat. 1. Muller. c. D. C. 3. §. 7. hoc*
- que

que & in pœnalijure protendi, dispositioni *L. Divi Fratres 27. §. De 62*
Decurionibus 1. ff. De Pœn. innitentes autumant *Myl. in Gam. & Berger*
ad. ll. Ad quod eo signatius demonstrandum Mantiffæ quasi loco
Myl. in Gam. c. §. 9. vers. Hinc in Sc. p. 488. ad solennem illam Imperii
 Magnatum, aliorumque immediatorum Ordinum, unum sæpe
 Territorium sub dignitatis imparitate communi Potentatu tempe-
 rantium *Als da seynd gesamte zvey / drey oder mehr Herrige Herrschafft*
ten / so etliche von Adel unter einander / oder mit andern höhern Standt
gemein haben / longævam observantiam provocat, quorum tamen
 neuter in alterum Legi reluctantem, titulo licet inferiore, juris-
 dictionem sibi vindicare potis est futurus, sed hic juxta genuinam è
 paribus sibi contendentium naturam *L. Duo judices 28. ff. De Rejud.*
Myl. d. l. vers. Ubi enim Sc. p. 489. ibidemque *plures al.* coram omnium
 illorum Superiore causa ob delictum feriendus erit. Unde inferen-
 dum omnino videbatur: Nec Filium Illustrum Illustri Genitori pa-
 rem in Leges committentem hujus, sed utriusque illorum Capitis
 Imperio suppositum futurum.

II. Quoniam Sacratissimus Imperator *Zeno* (à cunabilis *Isauri-* 63
us audiens agnomine, cujus *Dominatus* non minus, quam *Obitus* ap- 64
 prime fuit memorabilis. *Ille*, quod sub eodem cum Patre *Constanti-*
nopolis, Urbis in effigiem totius quasi orbis structæ, adque miracu-
 lum usque olim beatæ superbissima, *Bibliotheca* illa pretiosissima *vi-*
ginti supra centum millibus Voluminum instructa, in quibus & *Homert*
Opus exuvijs Draconis, centum & viginti pedes longis aureis inscriptum
 literis, sanctè inter *Κεμήλια* fuit asservatum, feralibus flammis sit ab-
 sorpta. Vid post alios *Matthiæ Theatr. Hist. in ejus vita C. 2. p. m. 744.*
b. 1. ibique add. Hic, cum vivus is Cæsarum Mausoleo conditus mi- 91
ferrime extinctus asservatur, Conf. omnino Id. Matth. all. l. C. 3. p. 744.
b. & 745. a. (in notab. L. Quoties fin. ff. Ubi Sen, vel Clariff. civ. vel crim. 68
conv. Personis ibidem memoratis Illustribus gratiose exfertis jus hoc
 verbis eminens indulfit, ut in delictis publicis juxtim ac privatis nul-
 lius *Judicis* alterius, quam *Pietatis Imperatorie* [cujus ceu *Consiliarii*
 pars corporis noscuntur esse. notab. *L. Quisquis 5. pr. ibi: Nam & ipsi 67*
Sc. C. Ad L. Jul. Maj. Myl. cit. C. 22. §. 10. inf. uti Imperator vicissim eo-
 rundem pars Vid. notab. *L. Jus Senatorum 8. ibi: in quo Sc. C. De Dign. 68*
Lib. 12. ibique Goth. vpc. In Litt. E.] aut Sacri Cognitoris tantummodo,
 cui eadem *Serenitas negotii* hujusmodi audientiam sacris apicibus

- 69 mittendis vice sua mandavit, cognitioni submittantur *d. l. pr.* ita tamen, ut hic Imperatoris loco Numinis auditurus nulla, contra illos aut substantias eorum *fluendi* quidpiam, sed nuda patefactum saltem crimen ad principalem referendi notionem facultate polleat, *ultimis* modo tantis inferendæ Dignitatibus in Principis arbitrio solum recessuro *C. l. §. 1. Myl. & Berger dd. ll.* Jam vero, postquam pristinum Romanæ Politicæ Regimen insignem hodie catastrophem est perpeffum, moderni Duces nostri, Comites, ac universi Ordines immediati, non solum in loca Romanorum quondam Illustrium successerunt, *Besold. Tr. De Appell. C. 3. §. 15. inf.* ac clarius *Disc. De Jdick. Imp. Rom. C. 16. vers. Quamvis enim & c. p. m. 45. nec non P. 4. Consil. 150. n. 18. 19. Myl. in Archol. Ord. Imp. C. 23 § 6. ibique copiose all. ac in Gam. d. sepe C. 22. §. 11. Berger. c. l. tb. 67. Rat. 2. sed & sublimiorem longe dignitatem, cumque hac augustiorem quoque potestatem sunt indepti, ceu, qui in suis territoriis perpetuo ac jure hereditario summa quævis penitus auspicia exercent, & à *Carolo, vere illo Magno Imperii Romano Germanici Statore*, ejusque Successoribus in consortium summi Imperii ac adjumentum sunt adoptati *Myl. in Gam. d. §. 11. cum cit. ac latius in Archol. add. C. 23. §. 1. 3. 4. & ibique longa serie all. Besold. De Idick. Imp. Rom. Præf. vers. Nunc qui & c. p. m. 1. & d. C. 16. ibi: Non tamen**
- 72 *& c. & vers. Porro etiam & c. Berger. prox. all. l.* Quod Imperator. *Ludovicus Pius* in Constitutione sua à villa *Theodonis Comitis Ann. 821.* ad Ordines Imperii perarata, quam ex *Melchioris Goldasti* (cognomine ab *Haymins Feld* / aliis *Gölden-Aist* / Gente *Nobilis Helvetii*, urbe *S. Gallensis*, Πολιτικῶταλ & *Conring. in Coll. M. S. ad Lampad. Remp. R. G. Prol. p. m. 11.* Viri, qui *Judice Eod. cit. p.* cum *Frebero* parem certè non habuit, quo nec quisquam bene adeo de nostra Republica est meritus, accujus Scripta omnia insigni possunt esse usui) *consti. Imp.*
- 73 [quod Opus, censente præl *D. Conr. add. l. p. m. 8* æternam quidem gratiam est promeritum, cum ad cognitionem rerum veterum maxime faciat, multa tamen quoque fidei non satis bonæ, aque suo *Auctore* audacter nimis fontibus, unde haustum, ad lubidinem dempta modo, modo addita concludit, ut proinde legenti judicio apprime discretivo opus sit.) *Tom. 3. p. 244. Mylerus in Gam. d. §. 11. producit,*
- 74 *76* illuminatè oppido expressit, dum graviter eos ita submoner. *Quod Imperator omnium Statuum Admonitor, Imperij vero Ordines EJUSDEM ADJUTORES esse debeant, ac ut ita se gerant Imperij Comites, ut & IMPE-*

PERATORIS *veri* ADJVTORES & Populi Conservatores *juste* dici ac *vocari* possint. Urproinde eapropter Privilegium adductæ Legis ultimæ hucusque explicatum nervosiori multo ac evidentiori jure Illustribus modernis *ἀρχόντοις*, exque illis non minus Genitis ob paritatem eorundem absolutam operose *Rat. l. propugnata* omnino sit competiturum, hincque hi eadem Jurisdictionis aliorum omnium, sicquæ & Paternæ Exemptione tuti coram Imperatore solummodo, ac iis, qui communicata hac Potestate splendent, ceu immediati una cum Patre subditi Vasalli Forum reatus sui legitimum haud dubie sint sortituri. *Myl. all. l.*

III. Quoniam iidem ab Imperatore ipso tempore indulti Regalis Feudi per *simultaneam Investituram*, fusiore supra stylo n. 17 *seqq. bujus Cap.* explanatam, cum universis innexis illi juribus arctissimam in eos cum Patre paritatem devolventem, Jurisdictionis Illustris Genitoris exfortes reddituri. *Myl. c. l. §. 12. Berger. d. §. 67. Rat. 3.*

IV. Ac postremo. Quoniam Pater in vitam Filii, quantumvis meriti, quid tentans aut perficiens, oppido Naturæ ipsas Leges temperat, uti hoc *Oratorum* partim, partim *Comitorum* Lemmatibus demonstrat *Myl. all. l. §. 13. p. 493.* dum incorrupta ratio connata acerrime Parentes concitat ac jubet, ut suo cretos sanguine tenerrimo adfectu medullitus foveant, qui, uti omnem alium extraneum affectum superat, vid. notab. *L. Cum furiosus 7. pr. vers. Quis enim C. De Cur. fur. l. Non solum 67. §. De uno v. ibi: attamen summæ affectionis De R. N.* ita intensiorem multo luctum ex fortuna Liberorum novercali, quam propria enutrit, vid. notab. *L. Isti quidem 8. §. Hæc quæ f. in f. ff. Quod met. caus. Myl. d. l. p. 492. & 493. ibique all. Berous V. I. Conf. 49. n. 27. Berger. c. l. Rat. 4.* ut proinde summo omnino jure Naturæ stimulus ac jussus quascunque rationes, ultorem Illustri Patri gladium in Filium stringendum porrigentes, sit enervaturus, sicque Pater ferro temperans, justitiæ juxtim ac conscientiz dictamini ex asse satisfaturus, *Myl. all. l. p. 494.*

Hactenus Viri Oculatissimi omni indagine *Rationibus* speciosissimis depugnarunt. Cum vero juxta rotundum Vetustatis Effatum: *Nibil sine Exemplis recte doceatur*, ceu quæ usum rei, optimum illorum rerum omnium Magistrum, *Cic. Pro C. Rab. Post. Ed. Gotb. Tbm. 2 p. m. 791. A. Cæf. De Bell. Civ. Lib. 2. p. m. 311.* unumque tandem Legum Correctorem *Liv. Lib. 45. Ed. Gronov. C. 32. p. 974. in f. referant, facilio-*

87 ciliorem, teste Aristotele, cujus adscribū expressum asterisco dignum
Λωγος; Solerat iste) *Lib. 1. Poetr.* dictorum intellectum præstant, ac diutius,
 88 Auctore apud Tac. 4. *H. 42. U.* Curtio Montano, quam mores du-
 89 rant, in præsidium Opinioni suæ *Praxintandem Publicam, Exemplis*
 90 partim, partim *juribus Regnorum Specialibus* subnixam edisserunt, ac
 augustam Genitorum Illustriam in natos sibi, quamvis impios, faci-
 litatem utroque pollice extollunt. Ita *Carolus Magnus* (Principes su-
 91 pra Orbis omnes Magnus ceu quem Reges *Scotia & Gallia* perinde ac
 92 Cives ejus & subjecti devore venerati, *Lanf. in eruditiss. Conf. Or. pro*
Hisp. p. m. 254.) Filium *Pipinum* è quarta, ut refertur, Concubina, au-
 93 diente *Himmelsruda* ortum, gibbosum pariter ac claudum, tetræ in
 eum conspirationis ex pruritu Regno potiundi (de cujus tamen omni
 spe ipsa *sorte sua* depulsus) inicitæ, convictum venia non modo grati-
 se primum est dignatus, sed illum etiam subinde idem facinus co-
 quentem duntaxat in *Canobium* detrusit. *Matth. in Tb. Hist. sub Car. M.*
C. 2. p. m. 816. b. & 817. a ibique *plur. all. Carion. Chron. à Peucer. ampli-*
at. Lib. 4. p. m. 92. Lanf. prel. l. p. 310. inf. & 311. Baptist. Fulgos. Lib. 5.
Histar. C. 6. exque eo *Myl in Gam. add. sepe C. 22. §. 14. & Berger. cit.*
erebro Diff. sb. 68. Pœna sane *Paterna* magis, immeritæ licet *Pietati*, ac
Magnanimitati, quam *sublimi* ejus *Potestati*, aut *reatus atrocitati* pro-
 portionata. Adeo Benignissimus Parens iteratum piaculum iterata
 lenitudine pensavit.

94 Compari, imo benigniori longe modo Imperator *Ludovicus*,
 Caroli Magni Genitoris sui in Franciam non minus ac Germaniam
 Successor, pietatem, ad cynosuram sui cognominis revocatam luci-
 dissimè in natos demonstravit. Enim vero, cum tres ejusdem Filii,
Lotharius Pipinus, & Ludovicus è priore thoro creti, vaftris partim con-
 juratorum, partim Episcoporum stimulis acerrime concitati, nefa-
 riam conspirationem de sceptro ex ejusdem manibus excutiendo,
 procidissent, ac Primogenitus cum primis *Lotharius*, post dura quan-
 tumvis *Bernhardi* fata jam Rex Italiæ ac Cæsar à Patre nuncupatus, sub
 arcta hunc custodia per diu circumductum, *S. Medardi* Monasterio
Successioni (Gall. *Soissons*, Urbis Galliæ Epalis in Regione *Is le de Frauce*
fluv. supra Aysne sita) exuta omni pietate inclussisset, hic suo resti-
 titurus Solio, & expetitam illis indulgentiam indulgentissime est im-
 peritus, & *Lothario* augustas insulas Imperii utraque tandem manu
 tradidit, *Dn. Boecler, in Comm. De Reb. Sec. IX. & X. per Ser. Germ. Caf.*

p. 64. - 73. Matth. *Theatr. Hist. Sub Ludov. Pio C. 2. p. m. 834. b. & 835. a. b.*
 Carion, Chron. *add. l. à p. 96. ad 101. Auth. Noth. in Vitr. I. I. P. Lib. I. Tit.*
5. §. 11. p. m. 177. 2. Fulgof. d. C. 9. exque eo Myl. c. §. 14. & Berger. all. l.
 Ita quem genuerat, non quem expertus fuerat, Successorem pro-
 clamavit, hicque *ex indulgentia gloriose* id indeptus, quod *violentia pro-*
pudivise sibi parare erat molurus.

Assimili propè ratione *Fridericus II. (Imperator sex Linguarum, 95*
Germanicæ, Latine, Græce, Italica, Gallica, & Saracenicæ callidissimus, 96
 ac Literarum ad delicias usque amantissimus, ceu, qui Aristotelis
 opera, Græce ac Arabice exarata, Latina Civitate donari, eademque
 Academix Bononiensi missa, enuclear publice injunxit. *Lanf. in lætiff.*
Conf. Or. pro Germ. p. m. 46.) insignem filii impietatem insigni æquan-
 mitate compescuit. Cum enim *Henricus* ejusdem filius, prima Con-
 juge *Constantia* Arragonix Regina (quam *Auct. Not. in Vitr. 7. 7. P. Lib.*
1. Tit. 5. §. 11. p. m. 187. 27. contra Tabulas Historix intemeratas Pa- 97
 rentem & *Conradi IV.* autumat, cum hunc *secunda* demum lecti socia
File, vel Jolanta, Johannis de Brecona, seu, ut Lanf. Or. pro Ital. p. m. 900. ex-
 primit, *Brenna, Hierosolymitani Regis filia Ann. 1227.* aut juxta alios,
 1228. fuerit enixa, Carion. Chron. *Lib. 5. p. m. 33. a. Matth. Th. Hist. sub*
Frid. II. C. 2. p. m. 549. Lohmeyer in *der Hist. Und General. Erleut. der*
Europ. Reiche und Fürstenth. Tab. 9. dicta Constantia jam Ann. 1222. Ter-
tio Cal. Jun. fatis concessa. Carion. Chr. d. l. p. 24. b.) editus, quem ad-
 unatis Principum suffragiis cuniculos Papales subveritus, augustæ 98
 Majestatis augustum Successorem delegerat, religione omni ac gra-
 tia sequestrata, Pontificum impulsu, absente Patre, Diadema fasces-
 que immaturo conamine affectasset, ac, ut nonnulli addunt, amicos
 Genitoris insuper ac socios hostiliter adortus, defectionis faces *Lon-*
gobardis subdidisset, hic suo redditus Palatio, piaculum hoc ipsi per-
 benignè indigno licet condonavit, eundemque idem ausum in lu-
 cem denuo parturientem, assensu Procerum Germanix in custodia
 tantummodo apud *Marturanum* (Ital: *Martorano*) *Calabria Citra, seu*
 Citerioris oppidum utroque oculo defixo asservavit, *Matth. Th. Hist.*
d. p. 949. Carion. Chron. pral. l. p. m. 25. pr. & 34. a Myl. d. l. §. 14. p. 495.
 ibi *all.* eumque quoad apices secutus *Berger. c. §. 68.* Et hanc privam
 quoque Genitorum Illustrium in Genitos Illustres clementiam jura
Gallia & Arragonix Regnorum specialia impensissime commendant, ac
 insigniter statuminant, dum *illa* violentiæ mortis pœna suorum Re- 99

100 gum Liberos, quantumvis noxios, feriri nunquam patiuntur, uti ex Bret. *De la Souveraineté* p. 55. ac *Limnæo Not. Cur. Gall. Libr. 2. C. 21. Litt. NN.* refert. *Myl. all C. 22. §. 15. p. 496.* exque hoc repetit Berger. *c. 1. Hæc vero Oeconomicam, saltem Patri in hos ad emendandum, minime vero ad judicandum, potestatem largiuntur, prout ex Chr. Crespi de Valdaura Obs. Dec. 108. n. 3. scite retexit Id Myl. d. l. § 7. in f. quem indivulsa crena sequitur Dn. Berger. c. §. 68. vers. Huc pertinet.*

CAPUT III.

Expromens

Veriora Sententiæ positivæ fundamenta.

S U M M A R I A.

C onnexio.	n. 1	<i>Status Imp. Regiam ferme Potestatem habent.</i>	12
<i>Methodus Dissidentium à Ratione ad Praxin Publicam procedens & in hoc Cap. retinetur.</i>	2	<i>Quod deducitur</i>	13
<i>Fundamentum totius Cap. ponitur.</i>	3	<i>Maximilianus I. se Regem Regum dixit.</i>	14
<i>Jcti Illustris Genitoris in delinquentem Filium jurisdictionem defendentes enarrantur.</i>	4	<i>Barbari ipsi Principes nostri Imperii Regibus comparant.</i>	15
<i>Ratio hujus (I.) Quoniam Filius Illustris Patre suo est inferior.</i>	5	<i>Quod Illustri Exemplo Persarum Monarcha probatur.</i>	16
<i>Quod bisariam ad oculos demonstratur.</i>	6. 7.	<i>Et applicatur.</i>	17
<i>(II.) Quoniam Regni hæc est Sanctitas, ut nemo in illo sit, cui Rex non sit Rex.</i>	8	<i>IV. Quoniam non tantum LL. Civiles privato Genitori filium delinquentem castigare permittunt.</i>	18
<i>Quod deducitur.</i>	9. 10	<i>Sed & Mores Patri, de filio extrema merito panam sumenti indulgent.</i>	19
<i>(III.) Quoniam Superioritas Territorialis ad omnes in Territorio deprehensos & delinquentes se extendit.</i>	11	<i>Cujus memorabile Exemplum adducitur.</i>	20
		<i>Idem multo magis Publico Genitori vindicatur.</i>	21
		<i>Principes Imperii in Liberos P. Po-</i>	22.

<i>restatem habere notabiliter probat.</i>	(c) <i>Philippi II. Hist.</i>	35.38.-49.
<i>Transgressio ad Praxin Publicam aperitur.</i>		22
<i>Exempla in Gentilia & Christiana dispeſcuntur.</i>		23
<i>Illorum refertur (a) Exemplum Artaxerxis.</i>		24
		25
(β) <i>Junii Bruti</i>		26
(γ) <i>Tonnis Regis Tenedorum.</i>		27.29
<i>Memorabilis Sculptura hujus Regis moneta adducitur.</i>		28
(δ) <i>Bassiani Regis Sicambri.</i>		30
<i>Hujus incomparabilia verba recensentur.</i>		31
(ε) <i>Zaleuci Locrenſium Legislatoris.</i>		32
<i>Horum producitur (a) Exemplum Clotbarii Gall. R.</i>		33
(b) <i>Caroli Calvi Imp.</i>		34
	<i>(c) Myler & Berger. leviter notantur.</i>	48
	<i>Dubium formatur</i>	50
	<i>Et resolvitur exemplo Principis Veldeni.</i>	51
	<i>Plura Exempla remiſſive allegantur.</i>	52
	<i>Et binis Examinantur.</i>	53.54
	<i>Mylerum idem Exemplum jam pro adstruenda, jam pro destruenda Jditione Illuſtrium Parentum adduxiſſe, & Dn. Bergerum summo digito & hac tetigiſſe ultimo adjicitur</i>	n.f.

Regnantioribus Opinioniſ Negative Argumentis intemperata Methodo præſcripta in Proſcenum eductis, ſolennes præſtitutæ metæ limites jugiter depoſcunt, ut ad ſtatim nandam Illuſtris Genitoris in delinquentes Genitos Potentiam, omnes oculorum ac pollicis jam nervos acriter intendam. Ne vero abſque ordine Aſſertis fulcra meis ſubdidiffe videar, Diſſentientium eidem ſemitæ inſiſtens, Aſſumptum ex fonte Rationum ac Praxiſ juxta Publica illimi ſum derivaturus. Primis ergo juris Publici Principiis examiſſim reſpondere, immote autumo. **FILIUM ILLUſTREM IN TERRITORIO PARENTIS DELINQUENTEM, FORUM REATUS SUI CORAM HOC LEGITIMUM SORTIRI, Cui ſententiæ Strÿk. in Diſp. De Via Facti Princ. Imp. permiſſ. C. 2. §. 17. p. 54. 55. ac in U. M. ff. Ad Tit. De Idiſ, §. 29. Vitriar. in J. J. P. Libr. 3. Tit. 17. §. 12. 13. p. m. 830. 831. & Auçt. Not. ad §. 9. cit. T. 17. p. m. 828. Rhet. in J. J. P. Libr. 1. Tit. 23. §. 11. Coccej. in Diſp. De Fundata in Territ. & plur. Locor.**

Locor. Concurr. potest. Ann. 1684. Heidelb. b. jamque Francof. Ann. 1636. emendatior evulg. Tit. 2. §. 13. Viri ad columnas Herculis Illustres splendidepatrocinantur. Feraciores mex, quibus percitus sum, Rationes, eo collineant. (1.) Quoniam Illustris filius rei ipsa suo Genitore est inferior, partim ob qualitatem nativam seu intrinsecam, ex eo aplicantem, quod nullo Majestatis, aut Superioritatis Territorialis, utramque tamen paginam hic facientis culmine polleat, eeu quod omne Patens supremum Ditionis suæ Caput solum temperat, nec unquam cum eodem una communicavit. Myl. in Gam. C. 22. §. 6. Stryk. cit. Diss. De Via Fæd. d. §. 17. vers. Princeps. p. 54. Rhet. add. T. 23. §. 10. verb. Quod solum &c. Vittr. all. §. 12. partim ob qualitatem adventitiam seu extrinsecam, è delicto suo resultantem, quo cum ipse etiam ex asse par præsumpto quodam assensu Tribunali paris se substernat Pacian. Do Prob. Lib. 2. C. 36. n. 80. Menoch. Conf. 298. n. 14. Sim. Pistor. Vol. 1. Conf. 19. n. 29. Perr. Anton. de Petra Tr. De Jur. quesit. per Print. non toll. C. 18. n. 56. Simon de Prætis Conf. 89. n. 5. seqq. exque his Jacob. Schultes in Addit. ad M. Pistor. Ill. Q. 169. n. 7 inibique plur. cit. Nordetman. in Diss. de Jur. Principat. (quæ in Nucl. I. P. Gress. est 9.) Concl. 49. ubi Litt. B. Potestatis hujus usum variis Exemplis monstrat, Klok. Vol. 1. Conf. 13. n. 59. huncque secutus Brünnem. ad L. 4. ff. De Recept. n. 1. Myl. add. C. 22. §. 5. p. m. 484. ibidemque all. DD. Stryk. in U. M. ff. cit. §. 19. vers. Subjectio &c. ac ita quibuscunque exceptionibus renunciatis Vid. all. supra C. 1. n. 8. revera fiat inferidr, quod multis utilissimis in Practica causis profuturum, hincque diligenter notandum graviter monet Schultes proximè add. l. momentosiori longe ac evidentiori jure Illustris Filius intuitu sic dupliet inferior Parentis ceu Superioris Idièctioni secundum genuinam hujus indolem omni dubitationis fomite restincto erit suppositus.

II. Quoniam ea Regni verè ita dicti est Sanctitas, ut nemo omnino præter Regem in Regno esse possit, aut debeat, qui non agnoscat Regiam Majestatem & potestatem, sive, cui Rex non sit Rex, prout graviter ita ac singulariter eloquitur ipsius eloquentiæ, ac cultioris quondam omnis scientiæ delictum Boecl. in Tac. 1. A. 14. Annot. Polis. 3. p. 258. ex quo hoc recoquunt Myl. in Gamol. C. 22. §. 1. ac Vitriar. all. l. §. 10. p. m. 828. in f. & 829. Quare Id. Boecl. se aliquoties miratum esse

esse c. l. asseverat, cur Eloquentissimus Scriptor Dio Prusænsis Chry-
 fostomus *Orat. 1.* Alexandrum Philippo Patri tale obsequium, quod
 hic ab illo hac Quæstione: *Annon ego Tuus Rex sum Alexander?* deposce-
 bat, hac responsione: *Nequaquam. Obedio enim Tibi, non ut Regi, sed ut*
Patri denegantem introduxerit, cum non minus Regem ac Patrem,
 eundem venerari debuisset, ni præter omnem rationem ambitioni
 ipse magis auscultasset. Hincque haud dubie est, quod Innoc. III. in
C. Per Venerabilem 13. vers. Insuper &c. X. Qui fil. sunt legit. visum esse ali-
 quibus, rescribat: Regem ceu Superiorem nullum recognoscentem,
 cum genitis non tanquam Patrem cum filiis, sed tanquam Principem
 cum subditis agere valere.

III. Quoniam Superioritatis Territorialis augustum illud est fasti-
 gium, ut regulariter in omnes generatim in Territorio commorantes
delicti quoque vinculis innexos virtutem suam exserat Knipschild. *de*
Civ. Imp. immed. Libr. 1. C. 12. n. 93. & Libr. 2. C. 5. n. 79. f. 99. Myl. de Princ. &
St. Imp. C. 35. n. 4. 7. & in Gamol. C. 22. §. 6. Simon. in Diss. de Jdift. Territ.
Stat. Imp. sublim. Ann. 1672. b. C. 10. §. 2. Vit. in f. f. P. Libr. 3. Tit. 17. §. 10.
Heber. in Diss. de Jur. Fam. litig. in Foro tum Civ. tum Sax. lb. 31. vers. Pari-
ter Statuum &c. hocque cumprimis eapropter, quod Comites non
 minus, Bald. de Ubald. in *§. 1. n. 3. vers. Item nota 1. F. 14. exque eo Besold.*
in Diss. de Comit. & Baron. Imp. (quæ in Nicl. Discurs. vel Diss. 27. f. P.
Giesse Anno 1621. à Nic. Hampelio Univ. Typogr. collect. & impress. est 10.)
 §. 12. p. 360. d. l. ac generaliter Imperii Ordines communem juxta publi-
 cistarum calculum Regie Majestatis propemodum apice fruuntur, Joh.
 Herm. Stamm, Imperialis quondam Cameræ Assessor *Tr. De Servitute*
personal. (qui arbitrante Per-Illustr. B. Maurit. in absolutiss. *Introdu-*
ctione ad P. F. primum A. 1669. editis ab Auctore Consilii Chiloniens. præmissa,
nunc & Opusculis, dempto congrue ingressu ejus ac exitu inserta, & §§. optime
distincta §. 18. p. 364. d. l. est aureus, ac multo pluram præstat, quam promittit,
Libr. 3. C. 10. n. 30. exque hoc præl. Maur. in luculent. Diss. de Sesularisf.
Bon. Eccl. C. 5. §. 6. p. 520. Opusc. B. Contr. in prælect. Anno 1656. b. ad Jac.
Lampad. R. P. R. G. Proleg. vers. Principio observandum est, &c. nec non
P. 3. C. 3. §. 5. inf. Casp. Ziegler, Parens in Comm. Concl. ad Nic. Calvolæ
Aur. Prax. §. Landassii Concl. 1. Theodor. Reinking. De R. S. & E. Libr. 1.
Ch. 4. C. 16. n. 10. Henr. Bocer. de Jur. Collect. C. 4. n. 6. Myl. de Princ. &
Stat. Imp. C. 14. §. 11. ibique pl. all. Matthias Steph. De Idift. Libr. 2. P. 1.

- C.7. n.32. *ibidemque add.* Ludolph, Schrader. *Tr. Feud. P.10. S.1. n.33.*
 Stryk. *in Diss. De Fortalitiis (V.1. D.24.) C.2. n.12. ac in Dissp. De Jur. Emu-*
lat. (V.3. D.17.) C.2. n.58. illicque cit. Carpz. *De L. Reg. Germ. seu Capitul.*
Imp. C.1. S.11. n.4. Schwed. *in Disc. De For. Ill. Imp R. G. imm. subj. tb.8.*
 Rhet. *in Diss. De Statu Germania circ. Subd. C.2. n.117. p.208. b. Diss. Ejus*
Undecim J. P. Anno 1678. Francof. ad Viadr. excus. ibique all. Illustris. B.
- 13 *Zeit Ludewig von Seckendorff im Deutschen Fürsten-Staat P.2. C.2.*
n.1. ut, quicquid in absolutis Regnis Majestas, id pene in terris Sta-
tuum Imperii jus territoriale potis sit. Stamm. Maur. Myl. *dd. U, Stryk,*
cc. un. ac in Diss. De Salute Publ. (V.3. D.16.) C.1. n.49. Marcus Rhode in
Diss. De Prescr. Bonor. Princ. Anno 1686. b. C.1. n.14.15. Vittr. add. §.10. p.828.
inf. Cujus non duntaxat bini Imperatores illi, omne laudis culmen
- 14 *supergressi MAXIMILIANUS I. & CAROLUS V. testes Classici vel*
ut dignius loquar, Augustissimi extant, dum Is Se Regem Regum nuncu-
pare est assolitus, Just. Sinolt. cognomento Schütz. Diss. De Vicar. Imp.
borumque Potest. Concl.38. Litt. A. Bernh. Bertram. Diss. Inaug. De Comitibus
Imp. R. G. Praesid. Ortolph. Fomann. b. (quæ inter Dominici Arumzi Disc.
Acad. De J. P. est 9. & in Nucl. J. P. 20.) tb. fin. p.180. a. & 802. dd. ll. Zach.
Vietor. Diss. De Causis. Exemptionum Imp. Concl.5. p.1165. Nucl. Casp. Lei-
poldi in Diss. De Concurrentia j. d. in Imp. R. G. sub Arumao veniunt. (extat
apud hunc Disc. Acad.13.) Qu 9. p.259. Eitel Fridrich von Herden in der
Grundfeste des H. R. N. P.1. C.1. p.10. inf. & 11. Myl. de princ. & Stat. Imp.
d. C.14. §.2. p. m.107. Schwed. add. §.8. Hic autem in Germania Regibus
Se imperare est professus, Joach. Cluten in Sylleg. rer. quotid. Concl.26.
Litt. A p.64. Nucl. Rich. Dieter. in Diss. De Summ. Summ. Imperii potest.
Concl.81. Henr. Bruning. Diss. De Var. Universitatum Spec. earumque jur.
tb.19. inf. Ant. Coler. Diss. De Jur. Imperii Germ. Sect.38. Bernh. Bertram
d. t. Christoph. Mingius Diss. De Super. Terr. & ej. Jur. ad fin. Concl.3.
- 15 *Leipold. all. l. Eitel Fridrich von Herden d p.10. Myl. add. §.2. & in Archol.*
Ord. Imp. C.11. §.9. Sed ipsi quoque Barbari Germanorum cætero-
quin gloriam indigne suggillantes idem ultro largiuntur, prout ex
memorabili illo Titulo præligni, quo post alios splendidissime conge-
- 16 *stos Persarum Rex Schach. Sesi I. (gratis eum Da. Joh. Frideric. Pfeffinger*
in Not. ad Vittr. J. J. P. Libr.1. Tit 4. §.9. Litt. c. p.140. Schach. Ismae-
lem dixit) laudatissimum Cimbrorum Ducem Fridericum VI. in Literis
Credencialibus seu fiduciariis per Legatum (non Legatos, ut quidam
 Jctq;

Horum autumant,) Gentis ejus cum *Holsatis commercia* fixurum
Anno 1639. d. 11. Aug. ad *Hurelatis* maētavit, affatim dilucet, quas co-
 thurnate sic inscripsit. Dem Großmächtigen / und durch Gottes
 Gnade sehr Reichen / Sauffmüthigen / Gnädigen / und Allchristlichsten
 Fürsten / Fürnehmsten / Gütigen / und derselben Lande Höchsten / Der NB.
 dem König Schimschid / dessen Haupt wie die Sonne glänzet / gleich ist
 in *Holslein* regierendem Herrn / ut edisserunt *Matthias Merian*, *ortu*
Basilcensis, *Sculptor* quondam artificiosus, & *Bibliopola* *Francofurtanus*
in Theatr. Europ. Tom. IV. ad d. Ann. Phil. Andr. Burgoldensis, vel *Ol-*
denburger in Notit. Rer. illustr. Imp. R. G. P. 1. Discurs 10. n. 18. *B. Frid.*
Geisler (quem *Exc. D. Ant. Dan. Sonneman* in *erudito Exerc. Acad.*
De Jure Potiore, *Francof. Ann. 1690. d. 23. Jan. h. Sect. post. n. 133. & 134.*
commixto Urbis Patria, ac Patrie ejus cognomine Reussendorffium voca-
 vit) in *Diff. De Titulo: Nos DEI Gratia* part. prior. *Lipsie Anno 1677. d. 6.*
Sept. evulg. tb. 42. Litt. β. (6) in f. Auctor Mercur. German. seu | *De ho-*
diern. Stat. Aular. Imp. R. G. p. 749. exque hęc *Pfeffinger* *memor. loc.*
Rhet. in Diff. de Stat. Germ. circ. Subd. C. 2. n. 113. p. 208. Diss. J. P. Schwed.
ad d. tb. 8. Jam autem *Regio Illustris* *Genitoris* scepro delinquentes
Genitos haud dubie *subjectos* esse, jam *supr. hoc C. n. 8. 9. 10.* evici,
 Ut proinde ipsis *Regum Liberis* *alius Illustris Filius* delinquens *augu-*
stiozem *privam libertatem* non nisi invito jure sibi vindicare potis sit,
 futurus, quin imo se territorialis *Potentatus effectui* *Universali* debite
 submittere, aut *specificam exemptionem* *indultam* sibi lucide ostendere te-
 neatur, quam tamen licet demonstratam ab *Individuo hoc privilegio: o ad*
Individuum aliud non privilegium extendi nunquam posse, hincque
Parentibus *ceteris Illustribus* *Suam Potestatem* in *Suos integram* *pro-*
fusus & tranquillam omnino mansuram esse, explorati juris est: præfer-
 tim, quod *Imperator* eo certius hodie in *exercitio Superioritatis* *territoria-*
lis cum Statibus neutiquam concurrat, quo sanctius de hoc augustam
 fidem *Suam* *nexu toties jam iterato obstrinxit.* *Cap. Ferd. III. Ferd. IV.*
Leopold. I. Joseph. I. Art. 3. verb. Wir solien und wollen NB. in alle
 Wege die Teutsche Nation das H. R. Reich / und die Chur-Fürsten
 u. s. w. auch andere Fürsten / Grafen / Herrn und Stände u. s. f. bey ihren
 Hoheiten / Rechten / Gerechtigkeiten / Macht und Gewalt zc. bleiben lassen /
 NB. ohne unsern / und männigliches Eintrag und Verhinderung. *Vid.*
 omnino *Illustr. D. Thom. Ulric. Lauterb. in solidiss. Tr. Inaug. De*
Com-

Condominio Territorii, qua cum Super. conj. præs. B. Job. Andr. Frommann. Anno 1682. d. 17. Febr. b. C. 6. ib. 4. Reink. De R. S. & E. Libr. 1. Cl. 5. C. 7. Myl. De Pr. & St. Imp. C. 14. §. fin. cum largiff. cit. & Ampliff. Jo. Guil. Itter. in perdoct. Commentat. Method. De Feudis Imp. C. 8. §. 9.

- 18 IV. Quoniam privato Genitori non modo civiles Sanctiones vigorem hujus etiamnum hodie spirantes Ant. Faber, *Baro de Perogres Cod. Def. in Senat. Sabaud. tractat. Libr. 8. Tit. 32. Def. 1. Illustr. Mev. Comm. in J. L. Libr. 1. Tit. 3. Rubr. n. 11. delinquentem filium jure potestatis Patrie castigare sinunt. L. Si filius 3. vers. Querm, si C. De p. r. Myl. in Gamol. add.*
- 19 *idem idem C. 22. §. 6. p. 485. ibique add. sed mores illi quoque facinoris hunc capitalis fontem, hincque extrema commertum, ut domesticis potius, quam publico pereat exemplo, privatim mactanti ob justum dolorem, qui, cum temperare hunc sit difficillimum, not. L. Si adulterium 38. §. Imperator 8. vers. Ei, qui & c. verb. cum sit & c. Ad L. Jul. de Ad. factum relevat, not. L. Gracchus 4. inf. C. ib. merito indulgent. Mev. c. 1. n. 9. vid.*
- 20 *W. in parat. ff. ad L. Pomp. De Parr. n. 6. Cujus memorabile Exemplum præl. Mev. d. Tit. n. 10. è Pauli Fridebornii, R. quondam Suec. Gust. Ad. & Duc. Pom. Consiliarii, ac Sedin. Consulis Chronic. Stetinens. Libr. 3. p. 113. in Stargardensi Consule Joachimo Appelmanno aperit, qui filium diffuatorem, cum tota Civitas metu damni ex incendiis malefici plenis flammis prorupturi in carcerem filium, aut à Parente cautionem deposceret, Anno 1576. clam decollari jussit, hocq; laudatum potius,*
- 21 *quam punitum esse ibid. memorat. Quod proinde urgentiori multo veritate Parenti publico Illustri virtute potestatis publica, h. e. vel Majestatis, vel territorialis Superioritatis, Paternæ juri Potestatis (Quo &*
- 22 *Germania primores in natos sibi generaliter pollere, Diploma invictissimi Herois CAROLI V. Cælaris Anno 1558. d. 22. Aug datum lucidissime nos edocet, quo Is Electorem Saxonie infaustum Johannem Fridericum pristinis juribus, ac Patrie in Liberos potestatis effectui peculiariter restituit Rhet. J. J. P. Libr. 1. Tit. 20. §. 1. ac Med. Acad. Diff. 6. pos. 14. exque hoc Stryk. in U. M. ff. Ad Tit. De His, qui sui vel al. jur. §. 4. inf. & in Disp. de Jure Illustrium & Nob. commun. C. 2. n. 7. Verba Ejus αὐτολοῦξτ sic habent: Wir restituiren und setzen ihn und seine Erben zu seinen vorigen Gerechtigkeiten/ Forderungen/ Ehren/ Begnadungen/ Titeln/ Wapen/ Freyheiten/ auch zu NB. der väterlichen Gewalt/ so er vor der Zeit über seine Ebhñ und Kinder gehabt: So und dergestalt/ daß ihm dieselbe Gewalt und*

und väterliche Macht auch die Land und Leut/widerum/ so viel deren seinen
 Söhn- n und Kindern inhalts der Capitulation gelassen worden / bleiben
 sollen / prout hæc consignarunt Melchior Goldastus ab Haimensfeld.
Consiliarius olim Schaumburgicus in Tr. inscripto: Senior, seu De Majorat.
 (quem longe doctissimum appellat Conr. in *præl. MSS. ad Lamp. part. 3.*
C. 4. S. 15.) Joh. Georg. Besold. *Lectio. in Tubing. Colleg. Illustr. h. quas*
Frater Christoph Besold. Delibat. Juris ex Libr. 1. ff. post Qu. 13. inseruit, de
Restitut. Fame p. 63. d. 1. Frid. Hortleder *Consiliarius Saxo-Vinariens.*
quondam Asilicus in luculent. Tr. Vom Anfang / Fort- und endlichen
Ausgang des Teutichen Krieges Libr. 3. C. 88. p. 730. Ed. prior. quod id-
circo nullus facile inficiabitur, ni Restitutionum indolem perpetuam
funditus evertere, & solennem adeo Imperatoris actum vanitatis,
seque hoc ipso impietatis arguere procaciter discupiat,) arctissime
omnino innexæ est competiturum.

His valentioribus Affirmativæ sententiæ *Rationibus* ediffertatis, ²³
 ad percensendam *praxin* horū *publicam* proximo nunc gressu propero,
 Exemplis, quibus res fit manifestior, *L. prator 3. S. Julianus 2. vers. Vide-*
mus inf. de Collat. Genitorum Illustrium, tam *Ethnicorum*, quam *Chri-* 24
stianorum jure hoc Sup in Liberos utentium demonstraturus, hæc,
 quæ in *Academiis* Patentibus illis hæberi quamvis, debito tamen cala-
 mo ac ore vindicantur, Scholæ neutiquam, aut umbræ, sed vitæ tradi,
 inque *Aulis* stricto ab lisdem *gladio* probari & firmari, Sic Monar- 25
 cha VII. *persarum* ARTOXERXES MNEMON nato stirpis *maximo*
 DARIO, qui, etsi contra morem hujus Gentis Regem suum non nisi
 morte variantis per indulgentiam, & in futuræ Successionis eviden-
 tiam Rex ab Eodem vivo *quinquagenarius* jam, appellatus, & jure
Cidarinerestam, in *insigne Capitis* regium gestandi maectatus esset, novis
 tamen paternæ pietatis omnibus exemplis in se spreis, ob Pellicem
 Ejus *Aspasiæ*, prius *Milto* dictam, & *Phiceæ*, urbis *Junia* ex *Hermotimo*
 natam *Plutarch. Græcor. Romanor. Illustr. Viror. Vit Parall. seu Compar.*
in pericl. C. 45. Tom. 1. p. 220. ex Pers. Guil. Xylandr. Conf. Id. in Artoxerx.
C. 47. Tom. 3. p. 207. Ed. all.) reliquas CCCLIX. & forma & prudentiæ
 vincentem (unde agnomen *Sapientis* & *Elegantis* nacta, *Xenoph.*
Κύριος Ἀναβάτου, vel *Cyri Expeditionis in Asiam Superiorem Libr. 1. sub fin.*)
 olim *Cyr. Fratris* Concubinam, petenti dono sibi, quod adoptatq penes
 illos Regi novo ab adoptante illum postcere, huicque si præstari possit,
 Kkk kk
 illum

illum poscere. huicque, si præstari posset, non abnuere licebat, Plut. *in Artax. d. C. 42.* primum temere promissam, mox honestius negatam, (vel, ut Plut. *ib. C. 43. p. 208.* Auctor est, datam quidem, sed paulo post ereptam) in jurgia non tantum Patris eruperat, sed & impulsu *Tiribazi*, hominis difficillimi, suamque sub aliena ultionem anhelantis, Vid. omnino Plut. *cit. l. C. 44. cum QUINQUAGINTA spuriiis Fratribus* (Portentum!) in *Ejus vitam* juraverat, ab *Eunuch* Regis prodito, & omnibus Senatus sui calculis damnato cum sociis pœnas inauditi ferme hujus *Parricidii* condignas irrogavit, cervice ipsi *An. Mundi*, juxta computum *Seth. Calvis. in Op. Cbron. p. 285. a. Ed. Francof. MMMDXXXIX. Ante C. Nat. CCCLIX* à carnifice *novacula, que solita* reorum mortis illic *pœna*, in carcere abscissa *Plutarch. add. l. C. 45 46. 47.* exque hoc *Christian. Matthiz Tb. Hist. in Artax. Mem. C. 2, §. 8. 9. pr. 10. & II. p. 277. 278. Justin. Libr. 10. C. 1. 2.* ubi hanc historiam argutissimis
 26 Lemmatibus diffundit Perinde L. JUNIUS, adnōmine BRUTUS Conf. T. Liv. *Libr. 1. C. 56. p. 110. Ed. Gronov. Romanorum I. Consul. Vid. add. Liv. Lib. 1. C. ult. in f. par gloria Romulo*, dum Hic urbem, Is libertatem Romanam condidit, *duos* Sibi natos TITUM ac TIBERIUM consiliorum, quæ hi de *Patre, & L. Tarquinio Collatino* (ex *Egerio* orto, ac *Lucretia* olim *Marito*) in Consularibus auspiciis Collega *interimendi*, & *Regibus* ab Illo mascule exterminatis in urbem noctu *reducendis* cum *Avunculis* suis *Virelliis, Aquilliiisque* Fratribus coxerant, proprio *Conjuratorum* chirographo ad Reges dato, & in *Aquilliorum* ædibus à *P. Valerio*, cui *Vindicium* eorum servus testis auctorum illic *traxerat* omnes machinas detexerat, invento, plenissime convictos pro tribunali *Anno Mundi*, ut numerat *Calvis. in Op. Cbr. p. 229. a. MMMCCCCXLII. Ante C. Nat. DVI. virgis* cædi, ac in terram prostratos *Securi* mox percusi jussit. Plut. *in Poplicola C. 5. 6. 7. ac 8. Tom. 1. p. 135. 137. Ed. memor. Liv. Libr. 2. C. 45. p. 123. 126. Ed. Gr. Valer. DiSor. Factorumque Memorab. L. 5. C. 8. Exempl Rom. 1. Myl. all. loc. §. 7. p. 485. & Berger. cit. crebro Disp. de Possess. pers. publ. in se ipsam. 66.* Conspectus eo supplicium, quod pœnæ capiendæ ministerium Patri de *Liberis* Consularibus imposuit, & qui Spectator erat amovendus, eum ipsum *Exactorem* supplicii fortuna dedit. Liv. *add. C. 45 p. 125. Ed. Gr. Adeo* Partem exiit, ut *Consulem* ageret, orbisque vivere, quam publicæ vindictæ deesse maluit. *Valer. d. l. inf.*

Dispar

Dispar imperium, dispar committum, at par justitiæ Exemplum. 17
YONNES Rex *Tenediorum*, cum Legem à Se in *adulterantes* graviter, 28
 sancitam, ut *Securi* attaminatum *utriusque* concideretur corpus, quam
 & memoriæ & observantiæ tuendæ causa *numismate*, cujus parti alteri
Securis, alteri *Vultus duo ex Cervice una prominentes* notabiliter inculpti,
 recte pariter expresserat, à **FILIO** pollutam suo accepisset, cuidam,
 quid faciendum? interroganti; *Utendum Legè, Securi percutiatur*, ingen- 29
 ti animo respondit. *pausan. Comm. de Veter. Græc. Region. Libr. 10. Adag.*
Far, in LL. CC. digest p. m. 570, b. Ed. Wechel. Ita justissimus hic Mo-
 narcha morte filii, nec Patris majestatem, nec Legis sanctitatem ve-
 riti, imperia firmare, quam impunitate in perpetuum abrogare maluit.
 Assimili his ratione Rex *Sicambrorum* **BASANUS** (*Heleno* fratri annis 30
maximo, Regi hujus Genus *sexto*, inerti juxta & salaci, ad bellum in-
 epto, ad pacem stolido, infulis Anno Regni ejus XIV. Mundi autem, ut
 supputat *Calvis. in Op. Cbr. p. 327, b. MMMDCCLXXVI. Ante C. Nat.*
CCLXXII, privato suffectus, ac *Theocali* post mortem *Summus Jovis*
pontifex electus, cognomento *Magnus*, *Joh. Trithemius in Compend. s.*
Breviar. Primi Vol. Chronicon. s. Annal. de Orig. Gent. & Reg. Francor. quod
extat. P. 1. Opp. illius Hist. ex Bibliotheca Summi quondam Polyhistoris Marqu.
Freberi publ. & Francos. ad Mæn. Anno 1601. impress. p. 7, ac in Comp. de
Orig. Gent. Francor. ex Hunibaldi, Scriptoris Justinii Junioris ævo, ultimis XII.
Libris factis p. 65. d. l. Princeps juris tenacissimus, in cujus symbolum
restem sibi ac gladium locis omnibus præferri jussit, Id. Trith. cc. ll.
Theodor. Höpping, de Jar. Insign. C. 6. Sect. 5. §. 2. exque hoc Joh. Frid.
Pfeffinger. in Not. ad Vitruv. I. 7. P. Libr. 3. Tit. 12. §. 16. lit. A. & à Sacri-
colis Διουσιβαίων i. e. justus Basan dictus est Trith. add. ll.) perdiu
 quamvis secum luctatus, affectus tandem paternos Justitiæ catenis
 fortiter lingavit. Enim vero, cum **SEDANUS** ejusdem natus ex
Orcadum Regis filia & speciosissima, & illi in cæteris conjugibus *gratiosissima*;
 susceptus *Trith. in Comp. de Or. Gent. Fr. d. p. 65. lin. 52. & in f. ab hu-*
milis Marito sortis *loci sui conjugalis Sacrilegii* convictus esset, ac universi
 Proceres lachrymis hoc crimen apud Illum expiare conniterentur,
 aureis his verbis, judicem absolutum omnibus numeris exprimentibus,
 quorumcunque objectibus animum obfirmavit: *Nolite, O Viri* 31
Nobiles, ac Charissimi Amici, contra justitiam militare, & Leges, quas mature
Vobis consensientibus decrevi. Nemo potest banc manum justitiæ vindicem ab-

finere, quin exequatur, quod justum; Facilius enim est ventum in acrestantem manu constringere, quam Basani Regis mentem ab aequitatis excusatione & Lege, quam tulit; deflectere. Accedas igitur fili mi Sedant, optime novi, quod natura abhorreat savitiam, & cor tibi palpitat te videre sub meo Sceptro. Exhorresco in proprio sanguine manus maculare meas. NON SUM EGO, fili mi, SED JUSTISSIMA LEX PATRIA, QUÆ dum sciens illam es prevaricatus, TE INTERFICIT. Quibus condigna hac severitate cum benignitate in stuporem juncta edictis, facie ac mente composita, ex templo ipsum capite truncavit. Trithem. *all. ll. Joh. Norderman de Jur. Principat. Concl. 48. Litt. a. p. 305. Nucl. Il Cavaliere Ciro Spontone (Cyrus Spontanus) nel Governo di Stato Libr. 7. C. 8. Adeo Optimus Princeps Sui ac suorum, quam Legis aut Reipubl. oblivisci Seque in filio plecti, quam*
 32 *illam publico suo damno peccatum hoc luere maluit. Non minore his omnibus juris cultu ZALEUCUS urbe Locrensium Epizephyriorum Vid. Alexander ab Alexandro J. C. Neapol. Genial. Ditr. Libr. 6. C. 10. p. 339. a. Ed. Paris. saluberrimis à Se horum Principe, Joh. Min-El ad Valer. Max. Libr. 6. C. 5. Exempl. Ext. 3. n. 3. p. 349. ac utilissimis Legibus munita (unde & Minerva sub nomine prudentissimus inter illos est habitus, Val. Lib. 1. C. 2. in f.) cum FILIO Ejus adulterii comperto secundum jus ab Ipso in facinore hoc deprehensis constitutum utroque oculo carendum esset, ac tota Civitas in honorem Patris necessitatem pœnz adolescentulo remitteret, ad ultimum precibus quidem populi evictus, Suum prius, dein filii tamen oculum evellit. Ita debitam supplicii mensuram Legi reddidit, æquitatis admirabili temperamento Se inter misericordem Genitorem & justum Legislatorem pattitus. Valer. add. l. Cl. Ælian. Var. Hist. Lib. 13. C. 24. p. 688 & 689. Edis. Kubn.*

Sed ne in *Gentilibus* exemplis, omnino utut juri contentaneis in-
 hzrescere, & Illis, à quibus nos religio, ac partem maximam & natio lon-
 gissime jam pridem se jugarunt, inniti solum videar, stylum rettaho,
 ipsumque ad Illustrium Parentum *Christianorum* Praxin delinquentes
 jurisdictioni suæ Natos æque subalternitiam tandem propius delabi
 33 permitto. Sic CLOTARIUS I. (non Lotharius, ceu Trith. in *Comp. si.*
Brew. Primi Vol. Chron. s. Ann. de Or. Gent. & Reg. Fr. p. 44. ac in Comp. de Or.
Gent. Fr. p. 87. Auctor est) Rex Fræntiæ VII. natum ex se CHRAM-
NUM (quem Granum Trith. ad d. ll. nuncupat, aque illo Tbernis ad
p. 87. in f. autumat. Vid. tamen
 Joh.

Joh. Limn. *Iur. Publ. Imp. R. G. Lib. 7. C. 2. n. 1* illicque plur. all. Calvis. in *Op. Chr. sub A. M. 4078. post C. 129. p. 471. a.* & Christoph. Helvic. in *Theatr. Hist. ac Chron. p. 88. Litt. H. Ed. Francof.*) *Regulum Arverna gentis* [cui tres S. S. libri, Prophetarum nempe, Apotolorum & Evangelistarum ab *Divionensibus Clericis* post junctas preces, in *Altar.* ad præsenscendum sortem ejus futuram explicati digno fulminantique augurio, *Ies V. 4. 5. I. Tbess. V. 2. 3. & Matth. VII. 26. 27.* offenso eladem jam tum portenderat, ut hoc graphice transcripsit Excell. Polyhistor D. Becmanus in *Lin. Doctr. Mor. C. 8. §. 11.*) postquam ferales motus impulsu *Childeberti* [corrupte hunc Marcellinus, Comes quondam *Illyrici* sub *Iustiniano M. Imp. in Chronic.* appellat *Hildebertum & Childericum*) Patru in Regno conciverat, hocque extincto primum in belli aleam sinistro Marte cum *Aquitania* Monarcha *Conobaldo*, mox & in *Britania minore* seu *Hermionia*] priscis *Armorica* ob suum dicta) quo transvolantem Parens infecutus, cum *Chonobro* Duce Britonum fortuna æque novercali adversus illum descenderat, mari fugam molientem correptum, in casa Anno Regni L. Mundi autem, ceu ætam signat Calvis. *add. Op. Chron. p. 585. a MMMMDXIII. post Chr. Nat. DLXIV.* cum *Illoze & binis* ex hac *filibus* concremari iussit. *Gregorius*, qui ab *Episcopatu*, in quem *Euphronio*, ut constat *A. M. 4523. post C. N. 574.* successit, *Turonensis* vulgo audit, *Hist. Francor.* (quam exhibent *Marqu. Freher. in Corpore Histor. Francica Veter. & Sincere, Hanov. A. 1613. impr. P. 2. & Andr. du Shesne, Geographus Reg. Hist. Francic. Scriptor, coet. à prim. Gent. orig. ad nostr. usque temp. Lutet. Paris. A. 1636. excus. T. 1.) L. 4. C. 16. & 20. Calvis. d. l. in A. M. 4510. 4512. at 4513. p. 548. b. 585. a. Frith. all. Compp. p. 44. & 87. Bapt. Fulgosus (aliis *Campofulgolus, Dux* quondam *Genuensis*, Principatu autem *A. 1483.* ab *Patru* dejectus *Cl. König B. V. & N. p. 322. a.*) *Dictor. & Factor. memorab. qua Libris IX. Italica ad Petrum Fil. exul. scripsit, & latine Camillus Gbilinus vertit, Lib. 3. exque hoc Myler in Gamol. C. 22. §. 7. p. 486. D. Becmanus all. l.* Is enim ipsi abolendus vicissim igne visus, qui in famibus coactis ante & alitis ab se impietatis flammis omnes pietatis debirz igniculos ex mente abolevit. Item *XXV. Gallie Sceptuchus* (verbum *Taciti* è *6. A. 33. 3.* post dignam emendationem *Frelshemii in l. b. usurpo*) ac *Imperator* dein ex stirpe *Germanorum V. simul, CAROLUS II. cognomento CALVUS* genitum ex prima tori conjugalibus Socia *HERMINTRUDE* (imponit sibi *D. Peucer in auct. Joh. Cautionis Chronic. Lib. 4. p. 112.* dum huic *Richildem*, fortis illius *Bosonis*,*

ante Ducis Italia, mox & Regis Provinciae Sororem, alteram demum tamen seu ultimam Caroli Ejus uxorem add. l. præponit. Conf. si alluber, Matthiæ Th. Hist. in Carolo hoc II: C. 3. p. 846. b. ibique larg. all.) *quartum ac postremum* juxtim CAROLOMANNUM (silentibus immaculatis omnibus monumentis Cadonem hunc Myl. in Gam. d. C. 22. §. 7. appellat.) Ducem jam Provinciae, qui cum splendide, invirus quanquam Sacris initiatus, laurisque Abbatibus maectatus esset, fastidio tamen adstrictæ hujus vitæ mox infulis abjectis non duntaxat Ordinem in sacrum omnemque Galliam *populationem*, sed in Patris quoque vitam *conjuracionem* severat, gratis subinde correptum *Sylvanecti* [Gall. *Sens. lû*] custodiæ mancipari, ac bellum impie coquentem Anno Regni XXXIII. Mundi autem, ceu rationes sunt Calvis. in Op. Chr. p. 670. & MMMMDCCCXXII. Post C. Nat. DCCCLXXIII. & imperium ante adeptum II. utroque tandem lumine orbati jussit. Calvis. d. l. Annales Mentens. ad A. 870. exque his Bœcler. in Comm. de Reb. Sec. IX. & X. per seriem Germ. Caf. p. 171. & 172. Matth. d. l. C. 2. p. 844. Peucer & Myler add. l. Indignum oculis ac libertate illum arbitratus, qui dum omnem oculorum & mentis aciem ad fortis suæ Auctoris, totque innocentium perniciem direxit, ac se mancipium improbitatis omnis cum sponte tum enixe hoc pacto fecit, utrisque turpiter abusus. Consimili & ratione maximus Hispaniarum Princeps PHILIPPUS, augusti hujus nominis II. (Rex piissimus & justitiæ observantissimus, ut summo illum hoc elogio maectavit Seraphin, Olivarius Razzalius, Salvatoris in Lauro Cardinalis Decis. Aur. 818. n. 7. quod compro non minus ac fuso stylo persecutus est Lans. in Orae. pro Hist. p. 306-317. utrumque indulgentiæ Paternæ oculum justitiæ omnino fascia obvolvix, exemploque suo omnis ævi & commemoratione & admiratione per digno Meriti ad Imp. Tacitum penes Fl. Vopiscum in b. C. 6. effati: *Ingentem Principis esse gloriam, Republicam magis quam Filios amare, virtutem sibi peperit.* Enimvero postquam à CAROLO, unico ea tempestate Filio, juvene acri, vehementi, supra modum ambitiosa, & Imperii cupido, in quod sparfos sermones consensisse Jac. Aug. Thuanus, [Scriptor confessione omnium veracissimus, ut illum nominat M. Petr. Syringus in Diff. inaug. De Pac. Religion. Praef. Virgil. Pingitzer. Jena A. 1615. d. 30. Dec. b.] quam prius jam sub conficto per metathesin Justi Springeri nomine Ann. 1607. utut multo pressiore ediderat, [Cœcl. 15. lit. D. p. 1241. Nucl. Giesl.]

Hist.

*Hist. Lib. 43. p. 803. 1. E. Tom. I. Ed. Francof. aperit, insidias vel ad Regalem*³⁹
purpuram ocyus indispiscendam, vel ad injuriam ultiscendam, qua se à
Patre lacessitum crebro is querebatur, eo quod incomparabilem Eli-
sabetham, ex Henrico II. Rege Gallia natam, Pacificatione hos inter Re-
ges ultima, & superstite adhuc secunda Philippi Conjuge Maria, Pri-
imum sibi destinatam Hic, illa subid tempus Ann. 1558. 17. Cal. Dec.
manè diem functa, ac conditionibus mutatis, Vid. Thuan. Lib. 20. p.
399. 2. C. D. in Suum deintorum Ann. 1560 extremo Jan deduxisset. Id.
Libr. 23. p. 454. 1. D. & add. Lib. 43. p. 803. 2. E. ac 804. A. vel ad miseriam
Belgarum, quam soepius doluerat Th. cit. p. 803. 1. F. cautius suppri-
mendam. Sibi tensas ex multijugis ac haud euanidis argumentis eli-
*cuisse (cum idem non solum binos scloppetulos, quibus, ut & gladijs*⁴⁰
scite admodum supra conditionem suam uti didicerat, Id p 804 1. B.
summa arte fabricatos femoralibus Genti illi amplissimis gestaret,
prout Ludovicus Foxius, Parisiensis, Escurtialis Palatii & Monasterii ex-
tructione pretiosissima, ac Machina, qua ex Tago in superiorem To-
*leti partem aqua attollitur, inventione fructuosissima adnotus, Regi*⁴¹
enarraverat, sicque inquieti Princeps animi somnum caperet, ut sub
pulvillo strictos duos gladios & totidem scloppetos ad disspodendum prom-
ptos semper disponderet, ac quatuor in arca insuper Scloppetios grandio-
*res pulvere & glandibus apprime oneratos asservaret, verum Sacer*⁴²
dori quoque pridie Natalis Christi in Colloquio fidei cuidam necem sese
machinari confessus esset, ac ea propter Absolutionis repulsam passus,
ab eo, frustra licet, modis tamen omnibus experiisset, ut, si fidelium
non mensam participare posset, ad publicam offensionem subterfu-
giendam non-consecratus saltem panis religioso sibi coram coetu por-
rigeretur, quod omne Clericus ad liberandam partim conscientiam,
partim demonstrandam erga Regis imperata suam obedientiam ex-
templo Huic nunciavit. Thuan. add. Libr. p. 803. Lans d. l. p. 310. obi-
cem & insidiis, & subsidiis, ab hoc Belgis forte afferendis, positurus, deli-
*cto cum S. Inquisitionis Senatu, quo inconsulto Is aut superstitione*⁴³
aut religionis simulatione momenti nil magnitota pene vita gessit. Id.
*Thuan. add. p. 804. A. communicato, ac ingressu ejus cubiculi soga-*⁴⁴
citare Foxii commodo, & agilitate Lerme Comitum securo reddito Vid.
omnino Thuan. all. jam loc. B. eundem noctu Divino quasi fato so-
mo ferme Epimenidis devinctum, vixque illo exsolutum in pote-
statem

- 45 statem Suam redegit, & verbis gravibus correptum *famulitio, vestitu,*
ac lecto Regio ex omni supellectile, *curuli, grabato, & culcitra* tantum
 relictis spoliavit. Conf. utique Id. Th. *cit. loc. C. D.* opimatus, hanc
 lenissimam ac Paternam vere coercitionem in pietatis tramites legiti-
 46 mos eundem certo reducturam esse. At cum *quadruplici* immanita-
 te vitæ sibi stamina incidere, successu quantumvis irritò connisus ef-
 fet, Vid. omnino oculo Thuan. *add. l. D. E.* acita Pater Imperantes in-
 ter xvi sui ut potentissimus, sic infelicissimus vitiosissimum infelicitis
 natî ingenium nec ratione, nec castigatione sanari posse rigente ocu-
 lo ac animo perspiceret, facinore hoc rursus in S. Inquisitionis Sena-
 47 tu agitato, sententia *Martini ab Aspilcueta, Doëtoris Navarri* audientis
 qui summæ doctrinæ summam integritatem miscuit, quod illustrissimis
duobus Exemplis scite oppido statuminat Lanf. *d. l. p. 299.*) cujus
Summam è *Famian. Strad. Bell. Belg. Libr. 7.* recenset Myl. *all. crebro C.*
22. §. 16. p. 498. permotus, vi legitima Dominantibus indulta quam-
 cunque impiam ejus viam anticipaturus, huic tandem condemnato,
 48 in *juſculo*, ut Majestati nominis consuleret, *VENENUM* propinavit,
 (contra *fidem* certorum *Annaalium*, ac *morem* istorum temporum *Sagit-
 tam* Myl. *c. l. §. 8.* exque hoc Illustr. D. Berger. *all. identidem perdocti,
 Disp. §. 66. ferè in f.* ac D. Sonnem. in *cit. supr. luculent. Exercit. de Jure po-
 tiore Sect. Prior. n. 20.* substituunt, adque *Thuanum* exferte loco *mox ci-
 tand.* tamen *Venenum* appellantem provocant,) quo sumpto, liquen-
 tibus post horas paucas viribus defecit. Thuan. *all. loc. p. 804. 2. A.*
 49 Anno *Æræ Christianæ*, quem computatæ *numerales* literæ notabilis
 illius Poëtæ *Sulmonensis* versus *l. Met. 148.* ut *Petr. Opmerus* ortu *Belga* in-
 nuit, exactissime ostendunt.

ſILIVS ante DieM patrios InqVr It In annos

Lanf. *Or. pro Hisp. p. 312.* exque hoc Myler. *d. §. 8. p. 478.* Ita Sol Oriens
 Hispaniæ, quem *Grandes* ejus jam adorabant, cum *Europæ* totius
 admiratione splendore, dum sibi ipsi totque oculis hunc invidebat,
 excidit, æternoque sui luminis occasu, occasum spei de hoc cunctis
 funestissimum acceleravit.

- 50 His pertextis, dum supremam Capiti huic manum impone-
 re, ac stylum alio nunc producere intendo, scrupulus hic animo
 surgit: Exemplum hæctenus inducta & *Exoticorum & Sceptuchorum* fer-
 mæ omnia Parentum esse, *Usum* tamen *noſtri* certè *Imperii* summæ
Ordinum hujus Potestati in genitorum caput nervis omnibus ob-
 niti,

niti. Quos objectus mentis ut citra pulverem subvertam, ultimum profulciendo æque Horum in natos delinquentes Potentatus Usu Exemplum hoc novissimum & convenientissimum ad æterno. LEOPOLDUS LUDOVICUS, Comes *Veldentia* Palatinus (Princeps, elogio Celeberr. Imhofii *Not. Proc. Imp. Libr. 4. C. 1. §. 33. p. 132.* Germana fide ac virtute) ex AGATHA CHRISTINA, Comitissæ *Philippi Wolfgangi Hanovia-Lichtenbergensis* Filia *Primogenitum Ann. 1651. d. 17. Jul. GUSTAVUM PHILIPPUM* viderat. Quem, postquam terras non duntaxat *Gallia, Dania, Suecia & Germania* effrenata diffuens luxurie permensus esset, sed *vita* quoque Ejus impietate crebro iterata *insidias* struxisset, tot facinoribus demersum corripit, correptumque *Lautericii* utroque oculo defixo asservari jussit, & cum hujus vitia in præcipiti stare attonitus videret, spe frugis latioris omni decollante, *Ann. MDCLXXIX.* sua tandem pravitate digno tramite extinxit Dn. Joh. Frid. Pfeffinger. in *Not. ad Vitruv. 1. J. P. Libr. 3. Tit. 17. §. 9. p. 828.* Dn. Imhof *d. §. 33.* Princeps calamitate publica non minus quam domestica jaçtatus.

Complura equidem Exempla cum Mylerò & Bergero ex *cit. dd. §. 2.* memorare possem; At cum omnia, præterquam, quæ ex his recensui, ab illis edifferta vel *sevitiam* Parentum magis, & *pene asperitatem*, quam *justitiam & aequitatem*, sicque parvum *Jurisdictionis* potius *abusum*, quam *verum ejus usum* manifesto prorsus detegant, aut *Statum controversia* ab iis meque suppositum *transsiliant*, consulto extra orbitas vagari nolo. Id saltem vice superpondii addens. *§. 4.* Mylerum illud ipsum *Friderici II.* Exemplum jam pro *adstruendo* Vid. *Gam. C. 22. §. 7. p. 486.* jam pro *destruendo* Conf. *d. C. §. 14. p. §. 495.* Potestatis hujus Genitorum usu disseruisse, ac Illustr. Dn. Berger in suo Exemplorum & recensu primum hoc summo digito *Affirmantium*, Vid. *pral. solida Disp. §. 66. in f. ub. Friderico II.* mox *Classi & Negantium* Conf. *§. 68. vers. Parimodo, &c.* inse-

CAPUT IV.

Subnectens

Pressam Rationum Opinionis negatiuæ Discussionem.

S U M M A R I A.

I nroitus ac Transitus.	n. 1	Neque Simultanea investitura in contrarium quid operatur, quod probatur.	14
A d Fundamentalem Primam Rationem in Paritate Illustris Genitoris & Genitorum suam Respondetur; illam quoad dignitatem procedere, quoad potestatem fallere.	2	A c binis Juris publici Exemplis declaratur.	19
I psius D. Myleri verba hunc in sensum producuntur.	3	M yleri & D. Bergeri doctrina hanc rem subjunguntur.	18
E xtenditur Patris hujus ac liberorum imparitas & evincitur.	4	N ec Successio Liberos Illustrum in Feuda, qua primo acquirenti, non possidenti sit, nec Nativitas illorum, qua Imperio non Patri facta dicitur, Potestatem Genitoris hujus subvertit; quod ostendit.	17. 18
P aritas dignitatis Illustrum inter Patrem & natum illius jurisdictioni haud officit, quod probatur.	5. 8	H omagii receptio jurisdictionis & imperii nec non Superioritatis quasi possessionem valide arguit	19. 20
A ppennagiati omnes Titulos & insignia Gentilitia retinent.	6	H ippolyti à Lapide nomen verum obiter innuit.	21
A t Superioritatem regulariter non habent.	7	E jusdem Homagii receptio est Superioritatis recognita infallibilis testis.	22
R esponsum Elisabethæ magnanimum, de omni delinquente in alterius territorio, Gallico Legato redditum subjicitur.	8	E t universalem jurisdictionis actum inducit, quo juris necessitate omnes alij concluduntur.	23
D ivæ illius Viraginis Encomia in transcursu adduntur.	9. 10	Q ua intelligenda sunt de juramento hoc pure ac simpliciter præstato.	24
E ffatum Samoscii de illustribus reis apponitur.	12		
U nitas Personarum hic non obstat, quod demonstrat.	13		

- Non si illud modificatum vel conditio-*
natum sit, ac eventualiter factum, 25
- Quodlibet - Homagium secundum*
naturam actus, super quo concipi-
tur, intelligendum est, 26
- Juramentum omnes conditiones &*
modificationes actus, super quo
interponitur, recipit. 27
- Tale homagium eventuale & illud fuisse,*
quod Primogenito Bavariae Ducis
quondam praescriptum est, ipsa
compellationis formula evincitur, cu-
jus verba huc facientia exhibet. 28
- A paritate Titulorum in Parente Illu-*
stri & Natis conspicua ad paritatem
Auspiciorum non valet illatio, hinc-
que nec oritur jurisdictionis priva-
tio. 29
- Titulus DEI gratia nullam paritatem*
Potestatis arguit, hincque nec à ju-
risdictione Paterna eximit. 30
- Quod exemplo Delphini ipse Mylerus*
statuimur, cujus verba suppeditat,
31
- Idem B. Mylerus molliter notatur.* 32
- Dominum, quod LL. Civiles Parente*
superstite in bonis hujus Liberis do-
nant, huic nil confert, cujus ratio-
nam affert. 33
- Neque paritas Processionis ac Sessionis*
preferentia juri Patris Illustris in
filium quid detrahit, 34
- Privilegium Immedietatis vivo & Pa-*
rente Liberis Illustribus competit,
35
- Quod deduct.* 36
- Praesigne Mauritij elogium in transitu*
additur. 37
- Quando immediatus hoc Privilegio*
gaudeat & careat, ostendit. 38
- Mylerus contra Mylerum adducitur.*
39
- Jus Austregarum huc non quadrat, cu-*
jus rationem insinuat. 40
- Nec privilegium testandi aut donan-*
di quidpiam ad Potestatem hanc
Illustri Genitori extorquendam fa-
cit, 41
- A Patre Legibus soluto ad natum his*
solvendum nexus haud procedit,
quod fulcit, 42
- Affertum Myleri de Con. dominis ter-*
riorij Statum controversia excede-
re probat. 43
- Ad Fundamentalem Secundam Ra-*
tionem ex privilegio Zenoniano de-
sumptam reponitur, 44
- Ad Tertiam in praetensa Exemptione*
à Genitoris Illustris jurisdictione filijs
per ipsam Imp. Investituram conce-
sa postquam respondetur, 45
- Ad Quartam à propenso amore & be-*
nigno affectu paterno Liberis ex ra-
tione ipsa jam debito, hincque sur-
rectura Legis Naturalis violatione
ex hac Patris castigatione deprom-
tam regeritur, 46
- Specialia Regnorum jura thesin no-*
stram haud ferire docet, 47
- Temperamentum defensi haecenus, af-*
ferti adsternitur. 48
- Scriptio hac verbis Grotij è Tr. de J. B.*
P. Proleg. §. 61. clauditur, n. ult.
LII II 2 Strin.

- 1 **S**tringentiora Cauſarum hæcenus momenta, quæ firmiorem *Aſſertivam De Potentatu Genitoris Illuſtris in delinquentem Genitum* ſententiam *OPPUGNANTI* juxtim ac *PROPUGNANT*, articulado Ordine ſunt ediſſerta. Reſtat, priuſquam terminalia ſolemni huic *Meditationi* addam, ut *Rationes* Paterno ei ſummo Tribunali obſiſtentes *II. Capite* diſpoſitas nunc juſta veritatis lance trutinem. Quod ergo **FUNDAMENTALEM I. RAIONEM Illuſtrium Natorum Paritati cum Patre** innitentem operoſe *Cap. 2. n. 8. - 62.* emunitam attinet, illa, quantumvis *princeps* ſit, hanc *jurisdictionem Patriam* nec conculcit, necevertit. Nam licet *Geniti ut tales* vi genituræ ac iſtituræ Illuſtri ſuo Genitori *pares* quidem reſpectu *Dignitatis* cluent, *impares* tamen ac *inferiores* illius *juris intuitu*, vigore cujus hic *Parens filialis noxa cognitionem* æque ac *punitionem* recte Sibi vindicat, & quo in *tranſigende* omnis hujus *litis cardo* vertitur, ſeu *ratione Potestatis* manent. Quod utrumque & *Mylerus* ipſe graviter agnoſcit, dum è *Ant. Gomez. V. R. Jur. Civ. Comm. & Reg. Tom. 1. C. 1. n. 5. inf. ac Alph. de Azevedo ad L. 1. Recopilat. ſeu Conſtit. Reg. Hiſp. Libr. 1. Tit. 3. n. 3.* Summæ hujus in *Gam. C. 20. §. ſin p. 472.* verba tranſcripſit : *Hoc tamen* (ut pote, quod de Illuſtris Patris & filii analogia ab illo dictum) *intelligendum eſt quoad nomen & dignitatem, ut poſſit nominari & decorari tanquam Rex vel Dominus, non vero quoad jurisdictionem, adminiſtrationem, & alia ſimilia jura, qua reſpiciunt dominium, & plenam ipſius dignitatis poteſtatem.*
- 4 Et hæc *imparitas originaria* ac *præxiſtens* per *inferioritatem accidentariam & ſuperuenientem ex delicto* apprimè adaugetur, cum *translatitium* in *jure ſit, parit ac inferioris* proſuſ *jurisdictionem* per *parit ac Superioris Subjectionem* fundari, *L. Eſt receptum 14. ff. De Jdiſt. L. Ille à quo 13. §. Tempeſtivum 4. verb. Sed ſi jurisdictioni, & c. ff. Ad Sc. Treb.* quam delinquendo fieri, ſicque & à *Filio Illuſtri* hoc ipſo factam eſſe *C. 3. n. 7.* eſt adſtructum. Quod vero *Dignitatis ipſam paritatem* in Illuſtribus tamen *Liberis* conſpicuum; & *C. 2. n. 8. - 42.* obverſam ſpectat, illa *Poteſtati huic Genitoris* nullam proſuſ *fibulam* injicit, Præterquam enim, quod ab *equalitate Dignitatis* ad *equalitatem Potestatis* quæ ſola omne punctum hic facit, argumentandi genus arenofum oppido noſcatur, cui evincendo, ſi omne aliud exemplum deficeret, vel unicum hoc *Appennagiatorum* ſufficeret, ceu qui *plenum Titutum, & Inſignia quævis Gentilitia, cum hæc non Feudo, ſed*

sed *Persona infixa*, ob *specem successionis* ad Se olim devolvendæ servant,
 Reink. *de R. S. & E. Lib. 1. Gl. 4. C. 16. n. 20.* Stryk. *in E. J. F. C. 16. Q. 27.*
 Rosenthal. *de Feud. C. 8. Concl. 56. n. 16.* Myl. *de Pr. & St. Imp. C. 22. §. 8.*
 Betf. *de Pact. fam. Ill. C. 3. p. 456.* Springsfeld. *de Apanag. C. 3. n. 52.* Mauriti.
Conf. Tub. 1. n. 69. territorialis autem Superioritatis axiome in Pro- 7
 vincijs aut Præfecturis sibi assignatis non pollent, integro hoc plerum-
 que *Primogenito* manente, Ern. Cothm. *V. 4. Conf. 3 n. 198.* Herm. Vultej.
V. 3. Conf. Marb. 35. n. 64. Georg. Ritter *de Homag. Pos. 85.* Moles *apud*
 Andr. Capan. *de Vita & milit. in Quæst. Addit. pen. n. 8. p. 240.* cumque
 his Myler. *Alleg. loc. §. 4.* Iterus *de Feud. Imp. C. 13. §. 5.* hic non rei seu 8
 delinquentis dignitas, sed *Reatus & delicti qualitas* attenditur, Stryk. *in*
U. M. ff. Tit. de Jdici. §. 29. in f. cum honor ei, ceu indigno arg. L. Quoti-
ens 17. pr. vers. In criminalibus C. de Dign. Libr. 12. haud fervetur, qui te in
 tantum scelus deduxit, *arg. L. Senatoris filia 47. ff. de R. N.* Unde & 9
 ELISABETHA, maxima Anglorum quondam Regina (quæ prudentia &
 felicitate imperandi omnes inde usque ab Augusto superavit, Jacobus R.
 tunc Scotiz in *Proem. ad Βασιλικ. Δωγ. & natura & fortuna mirabilis inter* 10
fœminas, memorabilis inter Principes, Franc. Baconus, Baro de Verulamio,
 ac Vice-Comes S. Albani in *Felic. Mem. Eliz. ab Ill. Meibomio 1689. ed.*
princ.) Legato HENRIGI III. Regis Franciæ Bellicuro, cum is Mariam 11
 Scotiam illic ob machinas carcere attentam Sceptro Ejus suppositam
 esse, auctoratus publicis auspiciis & animose & præfracte oppido ne-
 garet, augustum hoc Responsum reddidit, ac Exemplis Regum alio-
 rum permuniit, *Nulla DIGNITATIS aut PRIVILEGII ratione habita de-*
linquentem in alterius Territorio ibidem judicari & puniri posse. Emanuel
 Meteranus, Belgicus inter Mercatores olim Consul *Hist. Belg. P. 1. Libr.*
13. exque hoc B. D. Ent. Frid. Schröter in Disp. de Cede seu Homicidio
1666. hab. P. 2. C. 2. §. 4. n. 2. A quo reapse Joh. Sarius Samoscus (Za-
 moiski) Magnus ille Polonorum Cancellarius, ac exercitus Impera- 12
 tor, Vir pacis bellique artibus præpollens non multum abluisse vide-
 tur, dum militare disciplinam ab *Illustri* quovis merente adductius exe-
 git, causatus: Horū, quod *illustrior fortuna* esset, peccata etiam & peccato-
 rum ad deterrandos alios pœnas illustriores esse, ut percenser Thuar.
Lib. 73. p. 72. Append. Tom. 2. Neque *Unitas & ficta Personarum Identitas*
 ad confellendam Patris hancce jurisdictionem *C. 2. n. 10-13* in Profce- 13
 nium educta illam subruit, cum fictio hæc *ultra* suum tertium, aut effe-
 ctus *Lege* illi assignatos effectu omni careat, & in *delictis* ne ipso qui-

- dem Romano jure privati Genitoris potestatem inhibeat, ceu ex L. 3. C. de P. P. affatim dilucet, Conf. si allubet, C. 3. n. 18. hincque multo minus Illustris hujus Patris Majestatem aut territorialem Superioritatem distingere valeat. Nec Simultanea investitura add. sæpe C. 2. n. 17. in contrarium obrensâ Imperator teudi nexu territorium dispensans filios censetur jurisdictione Patris exemisse, non magis, quam si extraneos in illam recepisset Hæc enim vivo Patre nullum jus in filios devolvit, nec in possessione jurium prius quam Hoc diem functo illos constituit, tu solita, i. e. solida prudentia hæc notat Illustr. D. Stryk. in Diss. de Via Facti princ. Imp. perm. C. 2. §. 17. Unde, quamvis per J. P. Casareo Suec. vel Osnabr. Art. 4 §. 9. & Casareo Gall. seu Monast. §. 13. & 17. Domus Palatina stirpis Rudolphina in Palatinatum Superiorem, ac d. l. Art. 10. §. 4 Regaum Suecica in Pomeraniam Ulteriorem simultaneam investituram nacti sint, hæc tamen in neutrum quicquam vel proprietatis vel possessionis harum Ditionum stirpe Guilbelmiana ac Electorali Brandenburgica superflite confert, quod ipsa J. P. verba insinuant, dum in cit. Art. 4. §. 5. signanter nil juris præter hanc investituram Lineæ illi competiturum asseritur, & in d. §. 4. inf. notanter Spes successionis ac simultanea investitura copulantur. Et hoc adversæ opinionis Duum viri R. Myler. in Gem. C. 22. §. 12. p. 492. ac Dn. Berger. in Diss. de potest. pers. publ. in Se ipsam. ib. 67. illuminate produnt, asseverantes, Liberos in Ducatus Comitatusve quasi possessionem si non iplo actu, tamen potentia in casum mortis auf einem ledigen Zujall constitutos esse, quod certe futurum jus genitorum succedendi præsens jus Genitoris puniendi nec tollere, nec refringere unquam potis erit. Etsi autem Liberi in feudis primo acqui-
 17
 renti, non possidenti succedant, ceu n. 19. est defensum, attamen Successor non pari gaudet possessione, vel paribus fulget juribus cum suo Antecessore, hoc superflite, exemplo feudorum universè aliorum & Regalium & non Regalium Dn. Vit. Inst. J. P. Libr. 13. Tit. 17. §. 12.
 18
 p. 831. ac utut expeditum, quod n. 20. obmotum, Filios Illustris Imperio natos esse, interim, cum multo expeditus, ac veritatis prorsus decreto-rix existat, omnè delinquentem illam Rempublicam, in cujus territorio commisit, per ruptam securitatem & tranquillitatem speciali injuria afficere, Lud. à Peguera, Senator quondam Regii Catalaniz Consilii Primarius, Decis. Aur. 66. n. 3. justum omnino est, offensionis huic Politiam Genitoris & turbanti ab Hoc ditionem illam temperante conditionem satisfactionem & animadversionem statui, Conf. Peguera d. l.

n.2. Nec Homagii præstatio subinde vivo Patre successuro Primigenio facta, & n.23.26. objecta, præsentem Potestatis paritatem efficit, hincque nec genitos Parentis ceu Superioris territoriali jurisdictione solvit. Quamquam enim juramenti ejus exactio, & exactioem insecuta receptio jurisdictionis ac imperii, Thom. Merckelbach, Spir. olim Cam. primum Adv. & Mog. El. aliorumque Principp. ac Stat. Conf. post Tribunalis ejus Assessor, apud Casp. Klock. Tom.1. Conf.9. n.42. ibique mult. cum. Conf.10. n.53. & 616. cum iisdem all. Brunn. Cent.5. Dec.51. Joh. Deckher. Rel. Cam.15. n.145. Per-Illustr. Dn. de Lyncker in Diff. de Religione Obsequ. Anno 1682. b. §.20. nec non Superioritatis quasi possessionem Hippolytus à Lapide (aut, suppresso hujus vero nomine expresso, Joh. Joach. à Rusdorff, Pal. Elect. intimus quondam Administer) Diff. de Rat. Stat. in Imp. R. G. part.1. C.7. pr. Merckelb. ap. Klock. Conf.11. n.79. Thom. Michael. ap. Eund. Tom.2. Conf.29. n.347. Christoph. Ming. de Super. Terr. (quæ in Nucl. J. P. est D.23.) Concl.65. in f. p.972. Nucl. Joh. Christoph. Tenzel. de Jur. Subjecl. (V.2. Var. Exerc. J. P. ab Illustr. D. Fritschio collect.2.) tb.85. Henr. Bruning. de Var. Univ. Spec. Nucl. J. P. D.15.) tb.33. p.104. Myl. de princ. & Stat. Imp. C.38. §.2. B. Dn. Vitr. I. J. P. Libr.3. Tit.19. §.9. Per-Illustr. Dn. Lyncker cit. Diff. de Relig. Obs. d.1. & in Diff. de Immediatate Civ. Imp. R. G. §.26. p.61 in f. valide arguat, Merckelb. ap. Klock. Tom.2. Conf.37. n.49. Tom.1. Conf.8. n.94. Conf.14. n.7. & Conf.17. n.7. Conf. Conf.9. c.1. & Conf.10. d. n.616. imo fit hujus receptæ cognitæ infallibilis tessera, Merckelb. ap. Klock. Tom.1. Conf.9. n.42. & Conf.11. n.79. Phil. Knipschild. de Jur. & Priv. Civ. Imp. Libr.2.6. C. n.17. Myl. d. C.38 §.14. Ill. D. Lauterb. in Tr. Inaug. De Condom. Terr. qua cum Super. conj. C.6. tb.11. & universalem jurisdictionem actum inducat, quo juris necessitate omnes alii concluduntur, Andr. Knichen (qui ob adnotam disceptionem Principum mercenarius Limnæo Jur. publ. Imp. R. G. Libr.7. C.1. n.50. audit) De Sublimi & Regio Terr. jur. integr. C.3. Andr. Gylman. Rev. in Cam. judicat. Libr.1. Dec.46. n.13.14. p.592. exque hoc Joh. Dauth. ap. Klock. Tom.3. Conf.134. n.58. Auctor Actor. Comit. ab Ortenburg contra Duc. Bav. p.32. Myl. c.l. §.15. Dn. Vitr. all. Tit.19. §.10. Joh. Rudinger Obs. Sing. Cent.2. O.30. n.3. Knipsch. d. Tr. Libr.1. C.12. n.82. D. Lauterbach c. l. C.5. tb.9. sicque jam inferendum prorsus videatur, & Genitum Inlustrem ob Homagium illud ipsi datum suo Genitori ex æsse parem, hincque Potentatus simul Ejus ex sortem omnino futu-

- 24 futurum esse: Attamen, sicut his omnibus invictum robur suum constat, si juramentum hoc assecurationis vel subjectionis *purum* sit, Conf. D. Stryk. *De S. ab 1. Diff. 8. C. 7. §. 36. vb. Nec uni &c.* & Joh. Casp. Gütlich. *in Diss. De Confraternitatibus pres. Helfr. Ulr. Hunnio vent. (quæ in Nucl. 7. P. Gieß. est 19.) tb. 9. Litt. c. p. 742. d. l. ac simpliciter Domino quæsitum, Myl. add. C. 38. §. 2. B. Dn. Lyncker cit. Diff. De Immed. Civium Imp. §. 26. p. 61. inf. Bruning. all. tb. 33.* sic omnes illa vires disperdunt, quoties id
- 25 *modificatum seu conditionatum* est, ac *eventualiter præstitum*, Stryk. & Gütlich. *laud. loc.* quod vel è solo *Confratrum* exemplo ubertim dispalescit. Vid. Bened. Carpz. *in Diss. De pact. Confr. Saxonico-Hab. C. 6. n. 43. 44. illicque add. Barth. Muscul. De Confrat. tb. 55. Henr. Hahn. De Jur. Rer. & jur. in re spec. Concl. 74. n. 13. cum laud. Stryk. & Gütlich.*
- 26 *all. loc.* Unde & penes Jctos in Brocardicum evaluit: Quodlibet Homagium secundum naturam actus, super quo concipitur, intelligendum esse. Joach. Mynsinger à Frundek. *Decad. 11. Resp. 5. Cothman. V. 1. Conf. 18. n. 175.* exque his Per-III. D. Lyncker *in cit. Diff. De Relig. Obs. §. 12. & in Diff. De Immed. Civ. Imp. §. 7. p. 22.* Dauthius *ap. Klock. all. Conf. 134. n. 295. 297. 298.* ibique *add. cum, uti passim Doctores ingeminant, juramentum omnes actus, super quo interponitur, condiciones & modificationes recipiat. arg. C. Quemadmodum 25. X. de Jurej. Dauth. ap. Klock. cit. Conf. 134. n. 296. cum largiff. donduß. Regner. Sixtinus V. 3. Conf. Marb. 12. n. 46. Bruning. all. tb. 33. p. 504. Nucl.*
- 28 *Quale Homagium eventuale omnino illud fuisse, quod Maximiliano Bavaro, ceu C. 2. n. 24. dictum, quondam præstitum, ipsa compellationis verba lucidissime produunt & evincunt, quæ sic ἀπολογεῖται habent: Ist diesem allen/und der Sachen erheischenden Nothdurfft nach seiner Fürstl. Durchläuchtigkeit gnädigst begehren/eine Ehrfame Landschafft wolle und werde um mehrer und gewisser Fürkommung aller künfftiger Erweiterung halber/ Sr. Fürstl. Durchl. geliebten ältern Sohn/ unserm auch gnädigsten Fürsten und Herrn/ Herzog Maximilian, als einzigen wartenden und künfftigen Erbherrn und Landes- Fürsten Eventualiter und aufzutrager: den unversehnen Fall die gewöhnliche Pflicht und Erbhuldigung auf dieser gegenwärtigen Landschafft præstiren und leisten: ac quibusdam interjectis: auf die Leistung jetzt angeregter Eventual- Erbhuldigung/ prout hæc*
- 29 *edisserit Springsfeld. De Apanag. C. 11. n. 168. p. 199. Ed. Brem. Neque Paritas insignis Titulorum, add. sæpe C. 2. n. 27. obversa, & equalitatem*

Aufzicio-

Auspiciorum heic importat, sicque nec jus Genitoris in natos culpæ
 fontes elevat. Et ne augustum quidem ipsum *DEI Gratia* nomen, 30
 & C. n. 30. Illustribus filiis assertum, in hosce ullum aut Majestatis aut
 territorialis Superioritatis pulvisculum transmittit, quod *Delphini*
 exemplo Mylerus probe statuminat, dum in *Gam. pers. Imp. Ill. C. 20. §.* 31
fin. sic pronunciat: *Hoc nihil ei de supremo imperio confert, quousque Pater*
Rex Spiritum ducit, secundum illam Regulam antiquam: Omnis potestas impa-
riens consortis, nec ei quidquam ulterius attribuit usus hujus egregii Tituli, nisi
quod heres est necessarius Coronæ Francicæ. Ex quibus ultro jam confe- 32
 quitur, ac prono amne scaturit, illud, quod Idem B. Myler *add. n. 33. l.*
 obrendit, Regis filium Parente adhuc vivo & Regem salutari posse, obe-
 lo aut miniata cerula notandum esse, cum Regis nomen sit *Officii* em-
 blema, quod ipsum, ceu *personalis* actus, personam quidem Genitoris
 haud excedit, ut presse ac recte monuit Celeberr. D. Heermannus in
Consp. Doctr. pol. C. 9. p. 49. Nec *Dominium*, communi jure natis super-
 fite & Patre, in Hujus bonis assignatum, & n. 85. comprobatum, ad vin- 33
 dicandam, his præsentem Potestatis exæquationem, hincque nec ad
 demonstrandam Potentatus Genitoris hujus impugnationem quic-
 quam confert, cum illis in bona hæc, Parentum jure adhuc durante,
 non jus, arg. *L. Pretia 63. pr. inf. Ad L. Falcid. sed aptitudo* saltem compe-
 tat, Illustr. D. Sam. Pufendorf. in *Element. Jurispr. Universal. Libr. 1. Def. 5.*
 §. 18. ac potentia hæc succedendi sit *non ens* antequam Pater moriatur,
 nec *ante radicem* vel *causam generantem* habeat, unde & talis spes est qui-
 dem actus voluntatis sperantis quidpiam salutare, sed non spes juri-
 dica, D. Hahn. *De Jur. Rer. C. 1. Concl. 6 n. 11.* illicque *add. D. Enoch,*
Gtæser in Diss. Apolog. De Jur. in re Anno 1662. d. 10. Sept. indict. & A 1663.
d. 25. Febr. b. jamque D. Hahn, Diss. De jur. rer. sub text. C. 6. p. 122. Neque 34
 tandem Paritas illa *processionis* aut *Sessionis Præferentia* *add. C. 2. n. 42.*
 ostensa, quicquam Paterni hujus Fori competentiz officit; Non enim 35
 hanc Genitoris Illustris *Præcedentia*, sed territorialis *Potentia* efficit.
 Nec *Æqualitas ipsa privorum sex jurium dict. C. 2. n. 43-59.* asserta, ullo modo
 Tribunal hoc Patris summum turbat: Nam, utur, quod *Immedietatis* 36
 privilegium, ceu omnium plane momentosissimum n. 45, objectum
 concernit, extra hæsitacionis aleam sit positum, ab Immediatis oriun-
 dos & vivo Patre suo Axiomate hoc immedietatis perfrui, cum illud
 jure non hereditario, vel *successionis*, sed proprio, ac *investitionis à primo conce-*
 dente

- 37 *dente & acquirente habeant, ceu doctè monet B. Mauritius (quo nomine, ut censet D. Lauterb. in pras. ad B. Parentis Wolfig. Adam. Laut. Coll. Theorico-Pr. vs. Non elegantiori quicquid Eruditionis & solidissima Virtutis concipi potest, absolvitur) in Not. ad Cap. Leopold. art. 3. p. 792. Opusc. hincque jam conlegendum prorsus videatur, & ipsos in territorio Paterno delinquentes hoc privilegio munitos, sicque non Genitoris, sed Imperatoris, summæ jurisdictioni fore obnoxios: Attamen, sicut id speciale jus valentiam omnem suam retinet, si Immediatus propria in Ditione, qua in Supremitate gaudet, commissio turpi se obstrinxerit, ita fallentiam quoque hoc sustinet, si is; ceu nostro casu factum, in illa Ditione, qua in hac Potestate caret, noxam pœna dignam consciverit. Tum enim jus Domini ejus territorii in fontem jure Imperii est antiquius, eo, quod Imperator lucidissima religione in ipsa Lege Capitulari sanxerit, Se omni modo Regalia & jura Ordinibus ullo sine turbamento & impedimento permissurum esse. Conf. si lubet, C. 3. n. 17. in f. Et hoc ex ipso Mylero contra Mylerum probari potest. Si enim immedietas non obstat, quo minus immediatus in territorio, quo in superioritate non pollet, judicari possit, ut concedit de stat Imp. C. 37. §. 10. Nec eadem liberis in eo territorio, in quo non habent superioritatem, delinquentibus proderit, cum rationes Myleri ibi allegatæ junctim hic procedant: Cætera Privilegia, n. 46. 49. adducta, vel sunt à scopo aliena, vel dubia. Nam Austregarum judicium nil, Patris juri in Genitos obstat, cum sit non patrimoniale sed personale privilegium. Stryk, in Diss. de foro Austregarum. (V. 1. d. 12.) Petr. Friderus à Patria vulgo Midanus audiens De Processib. Mand. Monitor. in Imp. Cam. extrab. & de supplicat. qua pro iis sunt recte formandis. Libr. 1. C. 19. n. 23. Illustr. Lyncker. in Diss. de immed. Civ. Imp. R. G. §. 19. p. 52. in superque nil prorsus huc conferat, ceu quod in Criminalibus causis penitus con- quiescit, ut hujus testes sunt locupletes Reink. de R. S. I. E. Libr. 2. Cl. 2. C. 16. n. 24. Rutger Ruland. de Commissar. & Commission. Cam. Imp. P. 1. Libr. 2. C. 3. Georg. Schubhard. in Diss. De Austreg. 1b. 5. Litt. A. Martin. Rumelinus ad A. B. P. 2. Diss. 1. in Append. 1b. 5. Cum- que his D. Schyk. all. Diss. De for. Austreg. n. 34. 38. ubi n. 35. 36. 37.*
- 41 adversa Limnæi argumenta solide in fimum egit. Nec privilegium restandi aliter Parentibus hic competat, quam si inter subditos testentur. Stryk 1. f. F. C. 14. Qu. 19. hincque nec

nec liberis illustribus aliter vindicari possit; quod tamen ad jurisdictionem Patris negandam nil confert, quo ietu & alia de *donatione, privilegio* ex Jure Civili n. 48. 49. transcripta, concidunt. Statutis autem, ut n. 51 operose est deductum, non est solutus filius, cum dispar hujus & Parentis sit conditio. Pater enim ex natura imperii, quod in se ipsum, ut parem invicem est nullum, illis est solutus; filius vero superiorem in territorio Parentem, hincque & effectum hujus habet vid. omnino Feltman. ad L. 31. ff. De LL. n. 37. Unde jam concludo: *Superiorem, ut Patrem, in inferiorem, ceu filium delinquentem* recte jurisdictionem habere. Quod autem mantissæ loco n. 62. ex Myl. de *Condominis territorii* est annexum, id Statum controversiæ liquido transcendit, cum in illis sub *imparitate dignitatis paritas Potestatis*, in nostro vero casu sub *imparitate Potestatis paritas dignitatis* adlit.

Quod FUNDAMENTALEM II. dam RATIONEM, in Zenoniano privilegio se fundantem, spectat, illa huc applicari nequit, Cum Jure veteri Romar *καυβασιλεια* fuerit, in Germania autem quilibet Princeps sit Imperator in suo territorio, Stryk in *Diff. De via fact. Princ. C. 2. §. 17.* quem Imp. in lege sua inaugurali se non turbaturum esse, fidem dedit.

AD FUNDAMENTALEM III. iam RATIONEM jam præoccupavi responsionem. C. ut proinde illis repetendis me supersedere posse autem.

QUARTA nulla est; Cum, ut jus naturæ debitum in liberis affectum præsupponit, ita hoc cessante, Pater non potest dici jus hoc violare dum contra filium *jure* agit, illo, qui crimen vindicat, *jus non violante, sed implente.*

Exempla & specialia Regnorum statuta nil faciunt, cum hic saltem *patris potestas*, non ejus *exercitij Necessitas* subiliatur, certumque sit, Patrem posse juri sibi competenti renunciare, eodemque modo uti.

Ne tamen Hic *suspecti* notam *judicis* incurrat, quæ non tantum illi opponi potest, qui Jure feudi habet Jurisdictionem, ut pater extraditis Thom. Carleval. de *Jud. & Foricomp. L. 1. T. 1. D. 2. Q. 7. S. 2. n. 794.* Sed & omnia, ut solito, h. e. cultissimo stylo

persecutus est Jctiss. Dn. Præses. in absolutiss. Disp. de Susp. Jud. Anno. 1696. *habita integro c. 1.* hoc temperamentum ultimo sententiæ meæ adjicio, ut Pater Consiliariis vel *suis*, relaxato hîc domesticitatis vel officii juramento, vel *aliis Principis Ministris* causam det cognoscendam, eaque cognita & rite formato processu, acta ad extraneum judicem transmittat, sicque juxta acta & probata sententiam Jctorum executioni mandat: Quibus rite expeditis, eum *non suspectum* fuisse judicem amplius nullus ambigo. Qua in moderatione subsisto, & Solemnem hanc Meditationem solemnî protestatione Grotii, *V. ri ex esse omnium confessione sui nominis* obfigno: **SI QUID ULLI VERITATI DISSENTANEUM HIC A ME DICTUM EST, NEC DICTUM ESTO.**

F I N I S

Q.D.B.V.

DISPUTATIO IVRIDICA
DE

DUBIÆ PRIMO-
GENITURÆ JURE

VULGO

Von dem Recht der
Zweifelhaften Erst-Gebohrten /

QUAM

DEO PROPITIO

*Ex Decreto & Auctoritate Magnifici Jctorum Ordinis, in Celeberrima ad
Varinam Academia*

SUB PRÆSIDIO

EXCELLENTISSIMI CELEBERRIMIQUE JCTI

DN. JOHANNIS Klein /

J. U. D. ET PANDECT. PROF. PUBL. NEC NON CON-
SIST. MEG. h. t. DIRECTORIS PATRONI AC PRÆCEPTO-
RIS ÆTERNUM DEVENERANDI.

IN AUDITORIO MAIORI

Die 18. Augusti Anni M. D. C. XCVII.

PUBLICÆ DISQUISITIONI SUBMITTIT

CHRISTOPHORUS Hamm /

REGIOM. BORUSS.

AUTHOR.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI, Anno 1705.

DISP. XVII.

Mmma mm s

I.N.J.C.

I. N. J. C.

PRÆFAMEN.

SUMMARIÆ.

- U**tilitate non caret inquisitio: Uter ex Gemino Partu successione vel alius commodi prerogativa gaudeat, illo casu, quo ordo nascendi est incertus. 1. seqq.
- In successione Allodiali nil regulariter interest, uter primus, an ultragenitus sit ex ejusdem matrimonii liberis. 2
- Hujus ratio datur. 3
- Decisionem hujus articuli juris esse admodum difficilem, docet n. 4. & Utilitas ejusdem exhibetur. 5
seqq 24
- Jus Primogenitura obtinet in Gallia, Hispania, Anglia, Svecia & Dania. 6
- Item in Archi-Ducatu Austria, Omnibusque Secularibus Electoratibus. 7. seq.
- Nec non in Ducatu Württembergico, Brunsvicensi, Bavarico, Slevicensi, Lotharingia, Juliacensi & Clivensi. 9. seqq.
- Pariter & in Landgraviatu Hassia, tam ratione Familie Darmstadiana, quam Cassellana. 16
- Sicuti etiam in Marchionatu Badensi, Domoque Ostfrisie. 17
- Et alijs Italia Familijs Illustribus, de quibus, nec non de Ducatu Mecklenburgico agitur tantum remissive. 18. & 14
- Ratio introducti Primogenitura Juris traditur. 19 seq.
- Debetur tamen hoc casu Ultra genitus Statui ac Dignitati Illustri conveniens portio alimentaria. 21
- Gladio sepe deciditur questio; Uter ex gemellis, dubia existencie illorum primogenitura, ad fasces Imperij admitti debeat? 22
- In decidenda questione, quis ex gemellis prior sit natus, etiam momentum temporis attendi fas est. 23
- In privatorum etiam hereditatibus hic articulus juris sua non destituitur utilitate. 24
- Recensentur tres casus, pro cognoscenda utilitate hujus Meditationis. n. 25. 26. 27. & 28

Ne,

E, quam hic molior circa evolvendum DUBIÆ PRIMOGENITURÆ JUS, Opella mea otiosam, LECTOR CANDIDE, TIBI sapere tantum videatur curiositatem, omni in Foro utilitate carituram, eo, quod in *Ab-lodiali Successione* Jura nostra *Primigenijs* præ Fratribus *Ul-ira-natis* nullam commodi concedant prærogativam, utrisque æquatorio Fratrum jure & sorte ad prædefunctorum Parentum hereditatem admittendis, exulante inter illos merito in successione omni inæqualitate, qui æqualiter à Parentibus sanguinem trahunt, *L. Pen. in fin. ibi ut in omnibus æqualitas servetur. C. Comm. Divid. L. ut Liberis 17. ibi: æqual lance parique modo propici possit. C. De Collat. L. 1. C. Unde Liberi Nov. 22. c. 48. ibi: Lex omnes ex æquo vocat. L. 7. ff. de Bon. Damnat. L. 14. C. de legit. hered. L. 11 C. Famil. ercisc. arg. §. 5. 7. De Excred. liber. & §. 3. de Leg. agn. success. paucis antequam ad nodosi, ancipitis, multisque tricus, Teste Dn. Harprechto, in Comm. Inst. Ad pr. Tit. de Hered. quæ ab intest. n. 124 & Excell. Dn. Schlevogt, in Dissert. de Jure Primogenitura Jenæ Anno 1694. habita, involuti hujusce juris articuli enodationem propius accedam, præfando monere sustinui, non minus in Publicis Imperii ac Regnorum, principatumque, quam Privatorum etiam negotiis laboris illius, quem meditor, se commendare utilitatem. Firmata enim non duntaxat extra Imperium Romano-Germanicum, apud GALLOS, HISPANOS, ANGLOS, SVECOS, & DANOS *vid. Rumelin. ad A. B. Diss. 6. th. 2. Lit. D. in fin.* ALIASQ; PLURIMAS GENTES, quarum prolixissimum adductum reperire est catalogum apud Tiraquellum *in Tr. De Jure Primogenitura in Pref. & B. Cothmannum Vol. 1. Conf. 1. sed in Imperio etiam nostro, in ARCHIDUCATU AUSTRIÆ, Vid. Melchior Goldastus ab Haiminff. Tom. Constit. Imperial. fol. 86. n. 13. Munster in Cosmograph. Lib. 3. cap. 5. pag. mibi 399. Carpozov, in Tr. De Lege Regia German. cap. 3. sect. 1. n. 6. p. mibi 214. & Knipschild. De Fideic. Famil. Nobil. c. 6. n. 267. & OMNIBUS ELECTORATIBUS SECULARIBUS, per A. B. C. 7. & 24. Vid. Rumelin. ad A. B. Diss. 6. Th. 2. Lit. D. Limm. in Addit. ad Jus Publ. Imper. Rom. Germ. 4. 8. 112. Illustr. Dn. Rhetz in Inst. Jur. Publ. Lib. 3. Tit. 20. §. 38. p. mibi 2002. Item in DUCATU WURTEMBERGICO, Vid. Resold. De Success. Regia Lib. 1. Diss. 6. n. 8. Strykin in Tr. de Succ. ab Intest. Diss. 2. 3. Reinking. de R. S. & E. Lib. 1. Class. 4. C. 17. n. 30. p. m. 456. & Goldast**

- 10 **daft De Majorat. Lib. 2. c. 18. n. 2. BRUNVICENSI, Vid. Knichen. De**
 11 **Sax. non provinc. jur. verb. Discum c. 3. n. 301. Vitriarius in Inst. J. P. d. l. §.**
 45. **Betf. De Pact. Famil. Illustr. c. 9. p. mibi 331. seg. & Litm. Lib. 4. c. 8. n. 15.**
 12 **& L. 8. c. 6. n. 4. junctis Dn. Strykio & Dn. Reink proxime allegatis locis**
BAVARICO per Testamentum Ducis Albrechti de A. 1573 Vid. Coth-
man Vol. 1. n. 36. Reinking d. Tr. L. 1. Class. 4. c. 1. n. 26. Vitriarius d. l. §.
 13 **43. HOLSATIÆ SCLEVICENSI, Crantzius Lib. 7. Hist. Dan. cap. 42**
Vitriarius d. l. §. 46. Spangenberg. L. 4. Chron. Schaumb. c. 1. Goldast.
De Majorat. L. 5. c. 18. & Springsfeld. d. Tr. c. 3. n. 61. LOTHARIN-
 14 **GIÆ, Arnifæus De Rep. Lib. 2. cap. 2. Sect. 7. n. 35. Rumel. ad A. B. P. 3.**
Diff. 5. in Add. ad Th. 5. (An etiam in DUCATU MEGAPOLITANO?
 15 **Vid. Vitriarius d. l. n. 48. ibique Strykius in not. MS. Dn. Schurefleisch.**
in not. MS. ad Bæcleri Not. Imper. Rom. c. 12. Rumelin. ad A. B. P. 3. Diff.
5. in Add. Th. 5. Reinking. de R. S. & E. lib. 1. Class. 4. c. 17. n. 34. & Knipschild.
De Fideic. Fam. Nobil. c. 9. n. 293.) JULIACENSI, & CLEVENSI, ex
pactis antiquis occasione nuptiarum Ao. 1496. Johannis Clivensis
 16 **cum Maria Juliacensi initarum, Vid. Author. des Jülischen Successions-**
Streits/ Befold. De Success. Reg. lib. 1. Diff. 6. n. 10. Springsfeld. d. c. 3. n. 74.
& Rumelin. ad A. B. d. l. nec non in LANDGRAVIATU HASSIÆ, tam
ratione FAMILIÆ, DARMSTADIANÆ, quam CASSELLANÆ, Vid.
Instr. Pac. art. 15. §. fin. & Nov. Imp. Receil. De A. 1654. §. 188. Conf.
 17 **Cassel und Darmstädtische getroffene Haupt- Accord, sub dato de 24.**
Dec. 1628. Arnif. De Rep. c. 2. Sect. 2. n. 35. Stryk. de S. ab J. Diff. 1. c. 3. §.
 18 **14. Springsfeld. c. 3. n. 107. junctis, Reink de R. S. & E. L. 1. Class. 4. C. 17.**
n. 35. & Rumelino. d. l. p. mibi 842. & MARCHIONATU BADENSI,
DOMO; OSTFRISIÆ, Vid. Vitriarius & Springsfeld. d. H. 18. ac MULL-
 19 **TIS ILLUSRIBUS ITALIÆ FAMILIIS, quas recenset Raudens Rest.**
1. n. 83. Lib. 1. Cothman. Vol. 5. Resp. 1. n. 26. segq. & Springsf. d. Tr. c. 3.
n. 82. segq. legitima hodie Primogeniorum prerogativâ, ne, scissis inter
plures Principibus, minutisque Potentiz Viribus, Familiarum
 20 **Illustrium splendor deliquium patiatur, Rosenthal. De Feud C. 9. Conch.**
55. gloss. A. Gail. Lib. 2. th. 153. n. 2. Stryk. de S. ab J. Diff. 1. c. 3. §. 14. fa-
étaque inter Fratres Illustres æquali Regnorum, Etektoratum,
Ducatum &c. distributione, accedente temporum serie, Duces
tandem sine Ducatu audiant Vid. Author. Wie ein fürstlich Haug
uerhalten. verb. daß sie zuletzt nicht Graffen, Stand / sondern auch
nicht

nicht Frey-Herren oder Edellute Stand führen können/ *Conf. Besold. Diff. 5. Springssf. De Appannag. C. 10. n. 5. Conring. in Diss. De Regn. & Tyrann. ib. 29. discordiarumque & bellorum semina Posters relinquuntur, Vid. Herodorus. Historiar. Lib. 7. Covarruv. in 4. Decret. P. 2. c. 8. §. 6. n. 5. Rumelin. ad A. B. P. 3. Dissert. 5. tb. 4. Primogeniis Fratres Secundo-vel Ultragenitos interim, dato ipsis certo Appannagio, (unde Appannagiati, vulgo *Ubaquidene Herren* appellatur, *Vid. A. B. Tit. 24. §. Tanquam Conf. Illustr. Rhet. in diss. De Jure portionis Alimentaria & in Inst. Jur. Publ. Lib. 2. Tit. 40. §. 3. & 5. Henric. Springsfeld, Spec. Tr. de Appennagio Wilhelm. Leiser, de ead. mater. & Fritsch. Vol. 3. Ex Jur. Publ. 9.*) ab actuali successione excludentibus, utique non levis momenti quaestio est, sed quæ teste Palaetz, in *Tract. de Majorai. p. 2. q. 8. & Exc. Petro Mullero in Dissert. exhibente Binus Dubij partus casus, Sect. 1. tb. 1. sæpe gladio dirimitur: Uter ex gemellis jure primogenitura præcipuò ad Regni, Electoratus aut Ducatus successionem admitti debeat, illo casu, quo quis illorum primogenitus sit, ignoratur?* Unico etiam temporis momento ceteroquin hic accuratè attendendo. *vid. Cap. 1. b. Diff. n. 4.* Neque vero tantum in dubiis Regnorum successionebus conspicua est hujus Meditationis utilitas, sed in privatorum etiam heredi aribus eadem se insigniter exserit: Ponam enim: Titium duo prædia possidentem, unicam in suo Testamento instituisse heredem Sororem suam Cajam, ejusque commississe fidei, ut primum prædium A. illi restitueret Filiòrum, qui olim ex nuptiis; cum Nobili quodam ineundis, primus ipsi natus fuerit: Alterum verum prædium B. cæu minus pretiosum, ex fideicommissò haberet Filius Secundo- genitus, mortuoque Testatore, & acquisita omnium bonorum possessione, Cajam jam Nobili nuptam, exque illo gravidam ad Mariti Matrem iter fuisse ingressam, & in itinere doloribus parturientem urgentibus proximam intrare villam, felicissimo quidem partu gemellos enixam fuisse filios, sed non advertentibus, aut observantibus Rusticanis Mulierculis, quæ parturienti auxiliatrices præbuerant manus, uter illorum prior, aut posterior ex utero materno prodierit, (qualem Casum in terminis FCTi Juridicæ Japensi oblatum fuisse Mense Sept. Anno 168. clarebit ex Responsò Præfatæ FCTis exhibendo in Cap. 2. hujus Dissertationis.] Ecquis hic non fatebitur, sibi cum Experien-*

Nnn nn

tiss.

tissimis hærere aquam, nec invenire facile, ubi tuto pedem figere possit? Aut fingam: Primogenito Filio Sempronii Bibliothecam vel aliam rem pretiosam prælegari, ejus vero uxore in ipso partu extincta, juxta L. 2. ff. *de Mortuis infer.* duos ex utero Matris prædefunctæ exsectos fuisse gemellos? Sane æque dijudicatu difficile fore arbitror: Uter ex illis solus legatum petere possit, nolente inprimis testatore, Bibliothecam suam, multo labore collectam, ad plurium manus devenire? Aut tandem casu aliquo fatali tempus partus ordinarium antevertente, mulierem peperisse gemellos filios, omnibus remotis arbitris, aut ex incuria ipsius obstetricis factum esse ponam, ut non constaret, uter ex gemellis, in continenti se invicem sequentibus, prior lucem aspexerit? Certe æque dubium ac suspensum decidentis animum tenebit hic casus, prioribus duobus non absimilis. Ut hinc me laterem non loturum, nec rem ingratham Tibi L. B. facturum esse confidam, si Athenis Varniacis propediem valedicturus, hunc juris articulum, circa quem, quot Doctores, tot fere diversas Interpretum recenseri, ac notari Opiniones, testantur Harprecht. *ad pr. §. De Hæred. qua ab Inest. n. 124. Hunnius Lib. 3. Resol. jur. Tract. 1. §. 21. pr. Alique Disputationi publicæ, quam hæctenus nullam mihi videte contigit, inclusum, ante abitum Eruditorum censuræ sisterem, quæque ex tot diversis opinionum divortiis probabilior videatur, methodice exponerem, qua in parte si Tuz de me expectationi ex asse non satisfecero, cogitabis benevole, etiam voluisse in arduis suas laude non destitui. Faxit interim Numen Trinunum, ut suscepti laboris finem ex voto consequar, cujus auspiciis sit,*

CA.

CAPUT I,

Exhibens

Generalia circa Dubiæ Primogenituræ Jus.

S U M M A R I A.

- O**bjicitur toti Disputationi L. 15. ff. De S. H. adque illam respondetur. n. 1. & seq.
- Dubia Primogenitura non dicitur illa, ubi vel unico temporis momento constat, alterum eodem partu editorum, altero priorem esse genitum. 3
- Qui momento temporis altero prior lucem aspexit, is solus Primogenitura privilegij ac prerogativa gaudet. 4
- Hoc probatur ex Historia nati Jacobi, licet hic plantam pedis Fratris Esau ante se egressi ex utero Matris, manu adhuc teneret. 4
- Dubia in hac Dissertatione illa Nobis dicitur Primogenitura, quam non difficile tantum, sed etiam impossibile est probare. 8
- In hoc sensu Casum dubiæ Primogenitura esse dabilem demonstratur ex L. 10. ff. de Reb. Dub. 9
- Ad Casum dubiæ Primogenituræ per præsumptivam extensionem etiam pertinet Casus Gemellorum ex utero Materno exsectorum. 12. seqq.
- Propponitur L. 132. §. 1. ff. de V. S. II. Ad illam respondetur. 12. seqq.
- Jure Civili exsectoris eodem gaudet jure, quo is, qui natus est. 14
- De Privilegiis & justitia Primogenituræ agitur remissive. 15. seqq.
- Nec non de Natalibus vocis Primogenitura, & an Latine magis Primigenius, an vero Primogenitus dicatur. 17. seqq.
- Primogenitura vocem præter Hominem, etiam alijs tribus rebus, & quibus, docetur. 19
- In hac Dissertatione ad solam hominem restringitur. 20
- Dispositio totius Disputationis ejusque Aspectus exhibetur. 21
- Descriptio Primogenitura traditur. 22
- Dividitur Primogenitura in Naturalem & Legalem. 23. seqq.
- Casus Legalis Primogenituræ recensentur. 25. seqq.
- Potest primigenius in gratiam Secundo geniti juri primogenituræ renunciare. 26
- Non na 2 Id

- Id probatur Esavi & illustri Johannis, Electoris Brandenburgici Friderici I. Filij iudicio Patri Fratris suo Secundo genito Friderico Electoratum cedentis; exemplo. 7. & 28*
- Aliud recensetur exemplum. 29*
- De quanam Primogenitura hic agatur, exponit. 30*
- Primogenitus is alias dicitur, qui primus natus est, licet nemo ipsum sequatur. 32*
- Etiam Unigenitum filium Primogenitum dici, probatur auctoritate sum Sacri Codicis, tum S. Patrum nec non Juris Canonici 33. seq.*
- Primus & Proximus in Jure nostro is dicitur, quem nullus antecedit, licet eundem etiam nemo sequatur. 37*
- Utilitas hujus Theoria demonstratur exemplo, quod exhibet. 38*
- Primogenitus in hac Dissertatione is dicitur, quem nemo jam, ubi de commodo primogenitura queritur, praecedit, habens tamen ad minimum unum, qui incerto nascendi ordine ipsum est secutus. 39*
- Ratio hujus acceptationis datur. 40*
- Ratione juris dubia primogenitura nil interest, utrum ex patre Viduo & Matre antenuptias innupta, An vero ex Matre Vidua & Patre antenuptias. Juvene, an denique ex utrisq; Parentibus primo matrimonio junctis, incerto nascendi ordine sint gemelli editi, modo Pater ex alio matrimonio ante sibi quasitum non habuerit Filium Primigenium. 41*
- Tria cateroquin Doctores formant Primigeniorum genera, qua recensentur. 42-43. seq.*
- Pluribus dubio nascendi ordine uno partu editis, a Parentibus, qui Filium Primigenium habuerunt sed inverso natura ordine extinctum, ratione illorum etiam de dubia primogenitura jure queritur. 47*
- Ratio ejus datur. 48*
- Ex gemellis, in certo nascendi ordine natis, hic ne utiquam pro primogenito habetur, qui prior membrum aliquod ex utero Matris in partu protulit, licet hoc signo aliquo ab Obstetrice notatum fuerit, nisi & totus ex utero materno prior prodierit. 50*
- Ratio & exemplum exhibetur. 50*
- Ad objectionem formatam. 51*
- Respondetur. 52. seqq.*
- Licet concepti pro matris habeantur quaestione illorum commodum concernente, in determinando tamen primogenitura dubia jure, ad id potissimum respicitur, uter prior probabiliter natus sit, aut pro primogenio habeatur. 55. seqq.*
- De contrario Hispanorum & Anglicanorum iudicio videatur. 59. seqq.*
- Descriptio dubia primogenitura juri datur. 62*

Si alter dubio nascendi ordine editus partus, contra formam humani generis nascatur, indistincte congeni-

tus non monstrosus pro primogenito habetur.

64. seq.

Xpōsituris Nobis hac Dissertatione DUBIÆ PRIMOGENITURÆ JVS, sub ingressum ejusdem dubium facere laborem & tantum calamus manibus non excutere videtur Jctus Threphoninus in *L. Arescus* 15. ff. *De S. H.* Naturam non permittere, *inquiens*, simul uno imperu duos infantē de utero matris excedere, ut ordine incerto nascentium non appareat, uter ex duobus gemellis primogenitus existat; Unde non male forsan quis inferet: Hic integræ Meditationi nostræ obicem poni. Quod si enim fieri non possit, ut ordine incerto nascentium non appareat, uter ex duobus, uno partu editis, primogenitus existat, utiquē *dubia Primogenitura* casus deſicere videtur, cum illa invito Jure DUBIA dicatur PRIMOGENITURA, ubi vel unico temporis momento constat, alterum, eodem partu editorum, altero priorem esse genitum; Menoch. *De A. I. Q. Cas. 47. n. 8.* Aquin. *P. 2. Apolog. n. 285.* Molin. *De Majorat. Disp. 624.* hoc solo Primogenituræ privilegiis, ac prærogativa gaudente, Vid. Thomasius in *Diss. De Prioritate ac Posterioritate temporis dubia ac incerta c. 1. §. 9.* Harprecht. *ad pr. 7. De Hered. qua ab intest. n. 119.* Tiraquell. *Tr. De Jure Primigeniorum, q. 2. n. 1.* Joh. Andr. in *Addit. spec. De Eud. Verb. Hic interponit.* Hinc, utur Jacobus Fratrem Esau ex utero Matris prius egressum, protenus & nullo fere temporis intervallo secutus sit, pedis ipsius plantam manu adhuc tenens, ipsam Secundo tamen genitum fuisse, Fratremque Esau, nisi jus suum turpiter Jacobo vendidisset, ex illo solo temporis momento primogenituræ prærogativam obtinuisse ipse sacer Codex abunde testatur. Vid. *c. 25. Gen. vers. 25. 26. seqq.* Verum, sicuti Triphonino facile largimur, uno impetu simul ex utero materno plures egredi liberos non posse, aliquo temporis intervallo, licet sæpe non magno, uno natorū alterum semper præcedente, exinde tamen minime sequi arbitramur, fieri non posse, ut vel parturientem Matrem, vel adstantes lateat testes, vel ex aliis etiam contingat ignorari causis, uter natorum alterum in partu vel minimo temporis momento præcesserit,

Nnn nn 3

Vid.

- 7 *Vid. Præf. n. 25. seqq. cum multa in se quidem certa, ab allegant tamen*
 8 *probatu non semper possint, Dubia aut incerta primogenitura illa nobis*
audiente, quam non difficile saltem, sed etiam impossibile est probare.
per L. 10. §. 5. ff. De Reb. Dub. Ubi Jctus Ulpianus Casum dubix Pri-
 9 *mogenituræ ita determinat, ut incertum sit, nec per subtilitatem judicialem*
 10 *possi manifestari, quem ex gemellis mater prius peperit, simulque talem*
casum dabilem esse, satis clare demonstrat. Neque vero hoc solum
casu, quo quidem viva Mater alterum gemellorum revera prius edi-
dit, sed de prioritatis momento non constat, dubius est nascentium
 11 *Ordo, sed imprimis tum dubia efficitur Primogenitura, quando contingit,*
gemellos ex utero prædefunctæ, inque ipso partu deficientis Matris
exsecari, sicque utrumque simul in lucem edi. At diceres: Quid hic
Casus commune habet cum priore, cum potius ad dubiam Primogeni-
turam plane non pertineat, & ex L. 132. §. 1. ff. de V. S. vel juris
Tyronem haud fugiat, falsum esse eam peperisse, cui mortua filius est exsecutus?
 12 *Sed, cum Lege Civili ex testus eodem jure gaudeat, quo natus, hique*
ad paria judicentur per L. 141. ff. De V. S. L. 6. in fin. pr. ff. De Inoff. test.
L. 11. §. 5. ff. De Public. in rem. alt. L. 1. §. 9. ff. Unde Cognat. L. 1. §. 5. ff. Ad
S&T. Terull. L. 12. ff. De Lib. & Postb. Tiraquell. in reperit. L. Si Unquam in
 13 *verb. susceperit Liberos n. 139. seq. De Revoc. Donat. Zachias in Quæst. Medico-*
Legalib. Lib. 9. Tit. 12. q. 6. & Thomaf. in d. Dissert. 5. 2. §. 177. Utique du-
 14 *bium non est, Casum dubia Primogenitura etiam ad exsecutos extendi*
posse, licet hos proprie natos non esse, lubentes concedamus, exulante
hic merito omni dubio, ex arbitrio Testatoris, vel publica Imperii le-
ge, aut etiam constante loci consuetudine non nisi uno, eoque Primo-
genito tantum ad successionem vel acquirendam rem in testamento
relictam admisso, utrumque utero Matris exsecutum simul admitti
haud posse, sed & noc quæri æque ac priori casu, uter ex illis solus
audiri & primogenitorum sorte præcipue ac jure censeri de-
beat?

- Remotis ita illis, quæ ingressum remorari poterant, jam propius
 ad ipsam *Dubia Primogenitura* tractationem accedamus, non quidem
 15 anxius solliciti, aut de **IPSIS PRIMOGENITURÆ PRIVILEGIIS**,
quæ fusc recenset ac examinat Molin. de Jure Primogenituræ: Hispan.
Tiraquell. de Jure Primogenit. Roxhorn. De Succession. Primogen. Que-
 16 *stell. De Jur. Primogen. aliique passim. aut de JUSTITIA PRIMOGE-*
NITURÆ, quæde consuli iudem possunt Tiraquell. d. Tract. in Præf. s.
 junctis

JunEtis Dn. Rumelin, ad A. B. Diff. 6. tb. 2. p. mibi 168. Quirin. Cubach. Lib. 1. Jurispr. Publ. c. 31. n. 7. Arnold. Engelbrecht, in Quæst. De Success. Electoralib. 15. Covarruv. in 4. Decret. P. 2. c. 8. §. 6. n. 5. Sclevogt. in Diff. De jure Primogen. & Majorat. tb. 1. per tot. & Reyher. De Jur. Primog. 17 Cap. 3. aliq̄ue, neque denique in natales Vocis primogenitura, & an latine 18 magis primigenius, an vero primogenitus dicatur? curiosius hac vice in- quilituri; utrumque enim jam ante Nos Alii notabili diiigentia ex- pediverunt, Vid. Reyher. d. Tract. Cap. 1. & Tiraquell. in præfat. d. Tract. quorum notatis huc transcribendis super sedere lubet, sed præfati, ut ut vox Primogenitura extra Hominem, aliis etiam tribuatur reb̄us, ita, ut 19 unaquæque res, quæ prius genitam non agnoscit, primogenia, vel primo- genita dici possit, quo in sensu, Semina apud Varronem. Lib. 1. de Re Rusti- ca Cap. 40. Verba apud Casconium Gramm. Teste Varrone de L. L. & Fortunam primigeniam apud Ciceronem L. 2. de LL. & Livium aliosque Classicos Latinitatis purioris Authores, appellari, legere est; in hac tamen Dissertatione ad Homines tantum hanc restringi vo- cem, deque illis accipi, qui alios ante se natos non agnoscunt, sive 20 ipsi sine natu maximi, sive in Majorum locum successerint, Quid, & Quotuplex sit hac in acceptione Primogenitura? Quisq̄ue nobis hic audiat pri- 21 mogenitus? & Quid tandem Jus Dubia Primogenitura sit? hoc CAPITE PRIMO expediemus; Subjecturi CAPITE SECUNDO Varias circa Dubia Primogenitura Jus Doctorum Hominum Opiniones: TERTIO QUE CAPITE nostra recensita sententia, eaque rationibus & Doctorum Authoritati- bus Judiciorumque præjudiciis firmata, CAPITE QUARTO SEU ULTI- MO exhibituri Refutationem rejectarum reliquarum Opinionum.

PRIMOGENITURAM, ad Homines restrictam, describere pla- 22 cet, quod sit præcipuum prioris ætatis jus, illi Filiorum, qui in ordine nascendi primus est, reliquis Fratribus exclusis, soli competens: Vul- go das Recht der ersten Geburt.

Dividitur Primogenitura in Naturalem, qua Primigenius revera 23 ex utero materno prior ante reliquos fratres exiit, & Legitimam seu fictam, qua primo nasci fingimur, seu, qua illi, qui vere quidem primus ex utero materno non prodiit, jura tamen & privilegia, alias primoge- nituræ naturali competentia deferuntur. Vid. Exc Dn. Beckman. polit. 24 part. c. 8. §. 8. & Exc. Dn. Schulz. in Diss. Gedani 17. Febr. 1694. habita, cuius Titulus est: Triga Casuum Illustrium cap. 3. §. 1. Conf. Sclevogt. d. Diff. tb. 10. ibique all. Ad hanc referunt (1.) Casum ante adeptam Patris 25 digni-

- dignitatem in privata ejus fortuna nati filii, *Vid. Dn. Schultz. d. l. Conf. Befold. de Succ. Reg. Lib. 1. Diss. 7. n. 1. & Lib. 1. ff. qu. 93. Knichen de Sax. Jur. non Prov. c. 5. Stephan. De Lib. 2. P. 1. c. 5. Anton. Coler. De Jur. Imp. Civ. Germ. Sect. 52. 2. & Würmser. Ex Jul. publ. 2. Concl. 14.* quem ta-
- 26 men traditæ descriptioni per omnia non convenire remur : (-) Ca-
sum, quo Primogenitus in gratiam Secundogeniti juri Primogeni-
turæ renunciat, quod eundem hoc effectu facere posse, ut Secun-
dogenitus jure præcipuo ac commodis primogenituræ fictione juris
- 27 fruatur, constat non duntaxat ex exemplo Esavi, *Genes. 6. 25. vers. 32.*
& 33. sed etiam ex exemplo Johannis, Heredis Electoralis Brande-
28 burgensis, Secundo-genito Fratri suo Friderico, ad beneplacitum
Sapientissimi Parentis Friderici, illustri, eoque notabili ac singulari
plane modestiæ ac obedientiæ filialis exemplo, absque omni moro-
sitate Electorum cedentis. *Vid. Linn. ad A. B. Cap. 7. §. 2. Obs. 8.*
Stryk. in Ex. Jur. Feud. Cap. 15. q. 31. Cunitius in Elect. Brandeb. in
Frideric. I. p. mibi 23. Hieron. Setzer. ap. Arum. Discurs. Acad. 20. tb. 19.
65. seqq. Befold. De Succ. Reg. L. 1. Diss. 2. n. pen. & Rumelin. ad A. B.
- 29 *Diss. 6. tb. 7. in Addit. ibique cit. Del. Jungatur exemplum Aristobuli,*
Alexandri Regis Judæorum Filii Secundogeniti, ex spontanea
Fratri Primigenii Hircani cessione. Patri in Imperium succeden-
tis. *Vid. Reyher. d. Dissert. Cap. 2. & Joseph. L. 14. Antiquit. Judaic.*
- 30 *Cap. 1.* De illa agitur in hac Dissertatione, non de hac, nisi Casum
31 excisorum Gemellorum huc trahere velis, quia & hic fictione Jeto-
rum, aut juxta illorum extensivam interpretationem alteruter tantum
in effectu ut Primogenitus admittitur.
- 32 Utur vero alias *Primogenitus* is etiam dicatur, qui primus natus
est, seu qui primo vulvam Matris aperuit, exque illa primus erupit,
Vid. Cap. 8. vers. 16. & Cap. 18. vers. 15. Numeri & Exodi Cap. 13. vers. 2. quod
ita vertit B. Lutherus: *Was zu erst die Mutter bricht / siwe alii post*
- 33 *ipsum nati sint, siwe nulli primigenium sint securi, adeo, ut & Umigeni-*
34 *tus sit Primogenitus,* quod claris continetur verbis in *Cap. 5. X. De V. S. in*
fin. Ubi docet Pontifex autoritate Hieronymi, Christum Servato-
35 rem nostrum *Matth. Cap. 1. vers. ult. & Luc. Cap. 2. vers. 7.* dici filium
Deiparæ Matris *Primogenitum*, licet alios Maria filios non habuerit,
eumque morem esse Divinarum scripturarum, ut *Primogenitum* non
vocent, quem fratres sequuntur, sed qui primo natus est: Carl, Molin.

- cujus exemplum in Caino, primigenio Adami & Evæ conspicuum est. *Genes. cap. 4. vs. 4. Secundum* illorum, qui *solius Patris* intuitu sunt primogeniti. Patre viduam ducente, quæ priori marito jam liberos peperit: *Tertium* denique illorum, qui *solius Matris* intuitu tales sunt, quosque Mater *primipara* parit marito Viduo, jam ex priori matrimonio liberos habenti. Vid. Reyher. *de Jur. primog. cap. 2. ibique allegati.*
- 47 Neque à Classe Primigeniorum hos hic arcendos esse autumamus, qui plures *incerto & dubio nascendi ordine* nati sunt ex illis Parentibus, qui Filium Primogenitum quidem ex eodem, quo juncti sunt, matrimonio habuerunt, sed præpostero naturæ ordine, ac præcipiti
- 48 fate extinctum: Sufficit enim, cum extra hosce natos gemellos nemo sit, qui iisdem ratione commodi primogenituræ controversiam moveat, & inter hos quæri: Uter illorum pro primigenio habendus sit? quodque alteruter, si non *respectu primigeniti prædefuncti*, tamen ratione
- 49 *secum congeniti uno partu Fratris*, Primigenius adhuc audiat. Vid. Baldus ad L. 2. n. 5. C. De Jur. Emphyt. Rumel. ad A. B. Diff. 6. *ibis. in Addit. Litt. A.*

Illud vero hic non est omittendum: Ex gemino partu illum intuitu Congeniti ejusdem Uteri Fratris, minime primogenitum esse, qui prior membrum aliquod ex utero materno extendit, nisi & prior totus prodierit ex utero Matris, cum in determinanda primogenitura, non ad *tempus conspectus*, sed *Nativitatis* respicere oporteat. Vid. Limn. ad A. B. C. 7. §. 2. *obs. 5.* etiamsi porrecta ex utero manus filo concinno notata sit, frustra, aliis inde animum occupati juris primogenituræ, continuatæque possessionis ex signo hocce permanente inferentibus, cum possessio animo hæc retineatur, quam novus possessor occupavit, per

54 *L. clam. possidere 6. §. 1. ff. De A. vel A. p.* Quod probatur Divinz scripturæ testimonio, *Gen. 38. vs. 27. seqq.* Ubi cum Thamar geminos pareret, & Zerach prior manum extra uterum proferret, illam Obstetrix, putans hanc priorem nasciturum esse, filo rubedine colorato notavit, sed illo manum retrahente, Phareque eundem antevertente, hic solus pro Primigenio habitus & Principatum judicio Justissimi Judicis DEI T. O. M. consecutus est. Hinc recte inferitur: Ex solo illo signo dubiam, incerto nascendi ordine uno partu editorum primogenituram, minime determinari posse, hac sola signaturæ signatum priorem ex utero prodierit, non probatura, cum & signatum alium prodire loco posse, proxime allegata historia evictum eat.

Neque

Neque porro prætereundum est, non ex *conceptionis*, sed *nativitatis* prioris momento, primogenituram dijudicari, licet ceteroquin concepti pro natis habeantur, quoties de illorum commodo quaeritur, per L. 7. ff. De S. H. Unde in *dubia Primogenitura jure adstruendo*, non ad du-
 bium *conceptionis* tempus, & uter illorum probabiliter prior in utero conceptus sit, sed ad *actualem nativitatem*, ex qua sola quis primogenitus dicitur, respiciendum est, & uter probabiliter prior genitus, aut primigenio habendus sit? Secus ac opinantur Hispani & Angli, quorum Illi Teste Zeilero in *Hispan. c. 8. §. De Veterum* & Dn. 8. Sclevogt. *Diff. d. 16. 3. 20*; ac Hi, Teste Exc. Dn. Schultz in *Diff. supr. all. cap. 3. §. 2. Post-*
genito è geminis magis favent, eo, quod is prior conceptus esse præsumatur, argumento à duobus lapidibus sibi invicem junctis de prompto, quorum posterior prius eo fuisse creditur in lapidicinis, qui prior effodiebatur ex eadem lapidicinæ statione, similitudine hic opido claudicante; Qua proinde missa, ultimo loco describere lubet. *Jus dubia Primogenitura*, quod sit sententia juri conformior, decidens, Utri ex gemellis primogenitz competat prærogativa, illo casu, quo, quis illorum prior ex utero materno totus & non monstruosus prodierit, ignoratur. Super sedemus singulis Descriptionis verbis fusius explicandis, utpote quæ ex prænotatis claram satis lucem interpretationis fuerantur, hoc unicum addentes, in fine consulto adjecta esse verba: *Non monstruosus*. Cum enim contra formam humani generis natus partus, pro homine non reputetur, L. 14. ff. De S. H. altero gemellorum monstro existente, frustra de prioritate ac posterioritate temporis hic quaeritur, non monstruoso ex gemellis solo primogenituræ commodis non duntaxat tum fruituro, quando non constat, uter ex gemellis prior editus sit, sed etiam illo casu, quo partus portentosus prior ex utero materno extractus sit. Confer, Harprecht. d. l. 123. *ibi que cit. Ddres.*

CAPUT II.

Recensens

Variās circa dubiæ Primogenituræ jus Doctorum hominum opi- niones.

S U M M A R I A.

I ngressus. 1	<i>non possidens, se natu majorem esse, legitime probaverit</i> 10
P rima illorum est Opinio, qui in dubio primogenitura prerogativam illi tribuunt, qui est in Possessione. 2	<i>Non civili duntaxat, sed naturali juri convenit, in pari causa meliorem esse possidentis conditionem</i> 11
H ujus sententia Patroni recensentur 3	<i>Ex jure naturali potius, quam ex Legibus Romanis, indeque desumptis regulis, Regum populorumque, quos nulla juris civilis tenet communio, controversia congruam suam petere decisionem docet.</i> 12
A dducitur Tiraquellus maxime hesitante circa incertam gemellorum primogenituram loquens. 4	B eneficio duobus collato, possessor illo preferitur casu, quo de prioritate non constat. 13
R ationes hujus opinionis exhibet 4	R e duobus vendita, possidentis causa potior est. 14
<i>cum seqq.</i>	H oc tamen casu in pari utrumque emtorem causa non esse demonstratur 15
I n pari causa melior est possidentis conditio. 7	R efertur sententia statuentium potiorrem illo quoque casu possidentis esse conditionem, quo, vendita 16
E t in dubio pro possessore facienda est interpretatio 8	
P referuntur in probationibus 9	
R efertur Molinæ sententia, statuentis, eo ipso alterum gemellorum, ordine nascentium incerto existente, plus juris habere Fratre non possidente, quod in quasi possessione sit, etiamsi nil aliud probaverit, tamdiu in possessione defendendum, donec Frater	

ra lege equâ pregnante, ut si nascatur pullus masculinus, ille sit venditoris, si vero fœmina, illa sit emptoris, contingit casus, nasci marem & fœminam simul, ignorarique uter fœtus prior natus sit. 16
Casum hunc non facile esse dabilem, deque ejusque allata decisione non immerito dubitari posse, subjicitur.

17

SECUNDA illorum est OPINIO, qui in dubio utrumque gemellorum admittunt, ita ut æqualiter hos inter res dividenda sit.

18

Recensentur hujus sententiæ Patrum. 19
Et rationes. 21. seqq.

Commendatur hac Opinio, à benignitate, utilitate & convenientia cum jure & ratione. 20

Non apparente, uter ex gemellis prior natus sit, equalis utriusque conditio esse, ne alter altero potius jus habere censetur. 21

Paria sunt, non esse, vel esse, & non apparere. 22

Convenit in dubio præferri benigniora, tutiora, quæque publica securitati magis favent. 23. seqq.

Nil benignius & æquius est, quam ubi potior alterutrius conditio non apparet, ibi etiam neutrum potiori præ altero, qui in pari ipso cum causa esse noscitur, jure frui. 26

Æqualitas natorum, æqualem etiam desiderat juris administrationem. 27

Res publica iura redduntur per æqualem

inter uno partu natos gemellos, incerto nascentium ordine existente, bonorum divisionem, contra belli ac tumultus pericula. 28

Refertur communis Dærum sententiæ, statuentium, Judicem, ubi partium jura dubia sunt, tantæque utrinque rationes, ut nesciat, utram ipse in partem inclinet, utrique rem adjudicare debere. 29

Questio: Uter incertæ Gemellorum primogenitura existente, pro primogenito habendus sit, labyrintho inextricabilior Dabus dicitur, obque decisionis difficultatem Mari Anglicano comparatur. 30. seqq.

Pro stabilienda hac II. Opinione varj adducuntur juria Civilis textus, quos exhibent. 32. & seqq.

Libertate posthumo nascituro relicta, pluribus uno partu simul natis, omnes liberi censentur. 32

Tertius ei substitutus ex duobus impuberibus, qui supremus mortuus fuerit, utroque illorum simul extincto, nec apparente, uter supremus diem suum obierit, utrique substitutus censetur. 33

Libertate fideicommissaria uni ex liberi, herede diem suum obcunte, antequam quemquam ex ancilla liberis ancilla relicta, quem heres elegerit, omnes pronunciantur liberis libertate donari. 35

De alijs juris textibus, pro firmanda hac opinione adduci solitis, agitur remissive. 36

Ooo oo 3

Ad.

Adducitur Brunnemannus hesitanter admodum circa decisionem hujus questionis, qua omnes fere Juris Interpretes mirum in modum corripit, loquens, sibi que in diversis locis contradicens. 37

Provocatur ad exempla, imprimis in Majorij Hispanicis, gemellorum: simul ad gubernationem admissorum. 38

Exhibetur TERTIA OPINIO, quæ Utrique quidem Gemellorum hoc casu æqualiter fauet, non tamen utrumque simul pro indiviso, sed alternis vicibus, ein Jahr üms ander tantum admittit. 39

Alternatus hic reusufus & vicissitudinaria administratio vulgo die Wutscherung appellatur. 40

Hujus denominationis ratio redditur. 41. seq.

Rationes TERTIÆ hujus OPINIONIS recensentur. 43. seqq.

In dubio semper illa præferri meretur sententia, qua alterum minus lædit. 44

Quoties res divisionem non recipit, toties ad Alternationis remedium recte devenitur. 45

Quod in Principatibus præpniis obtinere prabatur remissive. 46

Adducuntur in hanc sententiam varia Leges. 47. seqq.

Quando res usufructuaria inter plures commode dividi non potest, fructus alternis annis concedi solet. 48

Individuum ceteroquin Patronatus jus ita dividi potest, ut Patroni illud alternis vicibus exercent. 49

Illustratur hæc Opinio Illustribus exemplis. 50

Et Ridicula Fabula, Lepidaque Historia, quas exhibet. 51. seq.

QUARTA illorum est **OPINIO,** qui plane neutrum Gemellorum hoc casu admittunt, sed utrumque à successione, legataque repellunt. 52

Recensentur Patroni hujus Opinionis. 54

Et rationes. 55. seqq.

Inceritudo vitiat omnem dispositionem, in favorabilibus aequè, ac odiosis. 56. seq.

Paria sunt, factum non esse, vel probari non posse, itidemque non allegari, vel allegatum non probari. 57. seq.

Uno ex pluribus ejusdem nominis servis libertate donato, & non apparente, de quonam senserit Testator, neuter illorum liber erit. 59

Legatum natu majori relictum neutri debetur, si non appareat, nec ex duobus sit natu major. 60

Legatum uni ex Cognatis relictum, qui prior Capitolium adscenderit, neutri debetur, si non constet nec illorum prior fuerit. 61

Si Testator Titium liberis Tutorem constituerit, duobus ejusdem nominis existentibus neuter Tutor erit, 62

- illo casu, quo ignoratur, de quonam senserit testator. 62
- Si Testator plures liberos habens, filium suum, nomine non expresso, exheredaverit, nemo exheres erit. 63
- Idem est, si testator plures amicos cognomines habens, illius nominis heredem sibi ex illis scripserit; nam nec hoc casu ob incertitudinem ullum habebit sibi heredem. 64
- De alijs huc pertinentibus textibus ac Casibus agitur remissive. 65
- QUINTA** illorum est OPINIO, qui Patri hoc casu indulgent facultatem, uni gemellorum gratificandi. 66
- Referuntur Patroni hujus Opinionis. 67
- Et Rationes. 68. seqq.
- Adducitur in hanc sententiam L. 24. §. 17. ff. De fideic. Libert. 69
- Adque illam respondetur, magis hunc sextum facere pro sententia, qua Sorti standum esse in casu dubia primogenitura urget. 70
- Adducitur porro L. 3. §. 4. ff. Ad SCtum Sillan. Ubi seruo conceditur electio, si utrique Dominorum simul opem ferre haud possit. 72
- Alios textus pro gratificatione in casu dubio exhibet. 73. seqq.
- Si Dux exercitus, obsidens urbem, ei, qui primus mania ascenderit certum premium permiserit, duobus simul mania consententibus, gratificationi locum esse, cuiusnam Dux premium illud dare velit, quidam statuunt §. Ceterum. 75
- Ratio secunda hujus Opinionis recensetur. 76
- De alijs Ddrum Conclusionibus pro stabilienda in hoc dubia Primogenitura casu Paterna gratificatione, agitur remissive. 77
- SEXTA** illorum est OPINIO, qui robustiori ex Gemellis in dubio Primogenituræ prærogativam tribuunt. 78
- Allegantur Ddres, qui hanc Opinionem referunt, qui que eidem patrocinantur. 79
- Ratio hujus Opinionis prima est, quia robustior, seu prægnantiori qualitate à natura donatus, etiam præsumitur, perruptis facilius panibus, citius de carcere uteri materni exivisse. 80
- Patre & filio simul bello pereuntibus, in dubio filius, seu robustior, post Patrem visa defunctus præsumitur. 81
- Gemellis editis, masculo & femina, in dubio masculus primo loco in hanc locum exivisse præsumitur. 82
- Rationem hujus præsumptionis ponunt alii in robore & prævalentia sexus masculini. 83
- Alia ratio redditur. 84
- Et firmatur exemplo columbarum, quæ semper priorem marem edere creduntur. 85

Naturaliter potentius vincit id, quod minus est tale. 86

Illavalidior est presumpcio, que verisimilitudini est convenientior. 87

Allegantur pro hac sententia textus juris Civilis, quos exhibet 88.

Cum brevi responsione, quam vide. 90.

SEPTIMA illorum est OPINIO, qui in dubio formosiorum Gemellorum pro Primigenio habent. 91

Recensentur Authores hujus Opinionis. 92

Quique eandem referunt. 93

Et Rationes. 94. seq.

Omne pulchrum a natura est amabile. 95

Formosior aspectus Subditorum consi-

liat amorem & facilius eorundem inducit obsequium. 96

Indos & Aethiopes illos solitos esse sibi deligere Reges, qui ceteros omnes forme elegantia superabant, probatur auctoritate allegatorum. 97

Provocatur ad exemplum Apium. 98

Et DEI T. O. M. Saulem & Davidem, utrosque forme elegantiori preditos, primos Judaeorum Reges constituentis. 99

OCTAVA illorum est OPINIO, qui sortem in dubio hoc negotio Judicem eligunt. 100

Authores, Rationes & Contrariorum Resolutio reservatur Capiti sequenti. 101

De Alijs Interpretum Opinionibus agitur Remissive. 102

Hujusque Remissionis redditur ratio. n. fin.

- 1 **R**emissis capite primo generalibus circa dubie Primogeniturae us. methodi jam exigit ratio, ut hoc capite propius ad rem ipsam accedamus, diversasque Juris opinionum recensamus.
- 2 *Opiniones circa dubiam uno partu editorum gemellorum primogeniturae prerogativam, visuri, quibus quilibet illarum nitatur juris fundamentis: Has inter principem facile obtinet locum, quae in dubio primogeniturae prerogativam illi tribuit, qui est in possessione: Cui sententiae patrocinari videtur Tiraquellus in eleganti ac erudito scripto, De Primogenitura, quest. 17. in Conch. ibi: Nisi alter prior possessionem adeptus sit, quem tamen de hoc loco maxime haesitanter in decidenda hac loqui quaestione ex integro verborum contextu applicatur, quem apposuisse forsitan haud poenitebit: Ita autem ille: Placet primo loco ea opinio, quae dicit utrumque admitti, sive in dignitatibus, sive in ceteris rebus hereditarijs. Et hoc, nisi alter prior possessionem rerum ad-*
- 3

*adeptus fuerit, is enim interim præfertur, nisi alter majorem natu se probaret
 aut, nisi hic, qui possessionem prior accepit, eandem amiserit, & alter eandem
 acquisiverit, & diutius possederit, in eaque esset, cum lis de hoc jure intentaretur:
 Jure enim is, qui in possessione est, præfertur, nisi etiam alter majorem
 natu se esse ostenderit. Quod si magis placeant Opiniones, quæ in hac re lo-
 cum faciunt gratificationi, primum locum in rebus privatis, ceterisque præter
 regnum, aliasque magnas hujusmodi Dignitates Patri tribuo, secundum Su-
 periori; In Regnas vero, & id genus magnis Dignitatibus, quæ Superiorem
 non agnoscunt, Magnatibus, & Populo. Sed ita tamen gratificabuntur, si
 neuter alterum vitæ moribus & meritis: Dignior enim semper præferendus
 est. Possunt autem ipsi Fratres, si velint, rem Sorti bona fide committere:
 Nollem autem iterum invitum cogere, nisi sorte res aliter transigi non posset, im-
 minereque quoque primum periculum. Eandem tuentur Opinionem cum
 Glossa in L. Idem erit. 16 ff. De S. H. Mascard. de Probat. Vol. 3. Concl. 1201.
 n. 22. Joh. le Cirier. in Tr. De Primogenit. in 3. Col. quest. 11. n. 1. & 6. Ca-
 rol. Molinaus ad Consuetud. Parisiens. Tit. 1. De Matiere feudal. §. 8. gloss.
 1. in vers. le filzainsne. n. 5. junctis Jacobo de Aret. & Jacobo Butr. alijs-
 que à Tiraquello. d. Tract. in XI. Opin. q. 17. allegatis Dbus, indeque
 statuminare allaborant, quod hic versemur in illis terminis, ubi
 neuter gemellorum prioritate nativitatis probare valet, (alterutro
 enim probare valente se natu esse majorem, certum satis est primo-
 genituræ jus per L. 10. §. 5. De Reb. dub. Vid. supr. c. 1. n. 8.) sicque in pari
 uterque Fratrum causâ sit: Certi autem & indubitati Juris esse no-
 scatur, in pari causâ potiorẽ haberi possessorem per expressam L. 128. pr.
 ff. de R. J. junctõ c. in pari 65. de R. J. in 6. L. 5. §. 1. ff. De Calumn. L. fin. C.
 De R. J. Vid. Neviz. Conf. 79. n. 27. Olafsch. Decis. 108. c. 18. & Vincent. de
 Fran. h. Dec. 168 n. 13 semperq; in dubio pro possessore faciendã esse inter-
 pretationem Alciat. de Præsumpt. Reg. ult. præf. 43. per tot. Menoch. De
 De Præsumpt. L. 6. Præf. 66. n. 7. Honded. Vol. 2. Conf. 49. in fin. præfer-
 tim in probationibus, c. 3. De Probat. Unde docet Molinaus d. l. quod
 eo ipso alter gemellorum, incerto nascentium ordine existente, plus
 juris habeat Fratre non possidente, quod in quasi possessione sit, etiam si
 nil aliud docuerit, quodque cum effectu manere debeat possessor 10
 in possessione, donec non-possidens Frater, se natu majorem esse,
 probaverit. Confer. E. 2. ff. Ut possidetis, cum probatio dubia conclu-
 dat pro possessore. Tusch. Concl. 766. Lib. 1. n. 13. Stryk. in Diss. De Pos-
 sidente*

PPP PP

sidente

- fidente non meliore. c. 1. §. 12. in fin. Accedit, quod secundum Magni Grotii effatum in aureo Tractatu De J. B. & P. L. 2. C. 23. §. 11. non Civilis duntaxat, sed naturali (unde optime notante Exc. Thomasio in Dissert. De Prioritate & Posterioritate Temporis dubia ac incerta. Cap. 2. §. 42.) potius quam ex legibus Romanis indeque desumptis Canonibus, Regum Populorumque, quos nulla Juris Civilis tenet communió, controversiæ decidendæ sunt) etiam juri conveniat, meliorem in pari causa possidentis esse conditionem. Vid. Stryk. De Dissert. in Præf. 1. Adducunt præterea hujus sententiæ Patroni textum Cap. Si à sede. 31. De Præbend. 176. quo duobus collato beneficio, possessor præfertur illo casu, quando de prioritate non constat, Vid. Marius Giurba in Decis. Regni Sicil. 22. n. 3. & 5. Brunnem. ad Reg. 6; de R. 7 in 6. indeque idem in casu dubia ac incerta primogenitura etiam obtinere, argumento dicti capituli inferre satagunt; & textum L. Quoties 15. C. De R. F. Ubi re duobus vendita, possidentis causa potior dicitur,*
- 14 vid. Hieron. de Cavallos Pract. quæst. Comm. contra Comm. 248. n. 45. junctis Fulgofio. Alex. & Jafone in L. Si xiraneus ff. De Condiç. ob
- 15 Caus. ubi id exemplo venditiæ prægnantis ea lege equæ, ut si nascatur pullus masculus, sit venditoris, si vero fœmina, illa emptoris sit, casu contingente, nasci marem & fœminam simul. nec apparente, uter fœtus prior natus sit, illustrare annuntur, hoc itidem casu possidentis conditionem alteri præferentes: Quanquam, me judice, iste
- 16 textus impertinenter allegetur ad probandam Regulam: In pari causa potior haberi possessorem, cum per factam traditionem translatum in possessorem Dominium utique efficiat, parem utriusque emptoris hic non esse causam, altero nil, nisi jus ad rem ex contractu habente, per L. 20. C. De Pact. datumque exemplum parum ad nostri casus decisionem facere videatur; de quo, an facile existere possit, non minus quis forsitan dubitaret, quam, an non rectius dicto casu venditori masculus, & emptori fœmina adjudicari debeat, non attento, uter fœtus prior natus sit?

- 18 SECUNDA est illorum OPINIO, qui in dubio utrumque gemellorum admittunt, & neutri prærogativam concedunt, quorum Antesignanus sicuti teste Tiraquello in Tr. de Jur. Primogenit. quæst. 17. Opin. quart. 19 n. 6. fuit Accursius in §. Inordinatum. verb. Ordinem in Auth. De Hæred. & Est.

Falcid. ita hunc secuti sunt Gomez in *L. Taurinam* 40. n. 68. *Colum.* 4.
 & Palarius Rubeus, *ibi* n. 6. Cifuentes 9. Hieronymus de
Cxvallos. Pract. quest. Comm. contra Comm. 248. n. 68. *Ruin. Confil.*
 20. n. 18. *Lib. 5. Molin. de Hispan. Primogen. L. 3. c. 1. n. 22.* Rumelin ad
A. B. Diff. 6. th. 8. in fin. Stryk. in *Tr. De Success. ab intest.* *Diff. 7. c. 2. th.* 20
49. & Diff. 1. c. 3. n. 21. aliique à Tiraquello d. II. citati Ddres, hanc
 opinionem suam, non duntaxat, quæ benigniorem, adque evitanda
cadis, tumultus & belli pericula, aliaque plura inconvenientia apprime fa-
cientem, sed juri etiam ac rationi magis consentaneam, maximopere com- 21
 mendantes, Vid. Rumelin. & Stryk. *d. l. l.* Rationes vero, quibus
 hæc Ddtrum innititur sententia, eo collineant, quod (1.) incerto
 nascentium ordine existente, ignoretur, uter gemellorum prior sit
 natus, & cum paria sint, *non esse & non apparere, L. Duo sunt Titius.* 22
30. ff. De Test. Tur. L. 77. ff. de C. E. Zabarell. Confil. 86. in fin. Cardinal.
Tusch. Pr. Concl. Tom. 6. Lit. P. Concl. 84. per tot. Ricciul. in Tr. De Neophy-
tis. c. 7. n. 5. & Cacheran. Dec. Pedemont 129. n. 9. neuter illorum vi-
 deatur altero potius habere jus, utriusque conditione æquali exi- 23
 stente. (2.) Quod conveniat in dubio benigniora præferri, per *L. Semper*
56. ff. de R. J. c. ult. De Prasumpt. L. 14. C. De fideic. lib. illaque, quæ tu-
 tiora sunt, *L. Si fuerit. 10. §. ult. ff. De Reb. dub. c. Juvenis. X. De Sponsal.* 24
Covarruv. inc. alma Mater. Part. 1. §. 2. n. 5. Cas. 1. Joh. Maria Novar.
quest. forens. 14. Lib. 1. n. 12. quæque magis favent publicæ securitati:
 Bartol. & Ddres in *L. 1. §. 1. ff. Salus. matrim. Maranta. Disp. 4. quest.* 25
Legal. n. 20. pag. 431. Nil autem benignius ac æquius sit, quam, ubi
 potior alterutrius conditio non apparet, etiam neutrum potiori 26
 præ altero, qui ipso cum in pari causa esse noscitur, jure frui,
 æqualitate natorum æqualem juris administrationem postulante; 27
 Quodque insuper Respublica hac via tuta reddatur contra belli
 ac tumultus pericula, necessario hoc casu secutura, quo illo ge- 28
 mellorum solo ad Solium admissio, qui primogenituram probare
 non valet. Frater ipsocum natus invito jure repellitur. [3.] Quod,
 cum communiter Ddres concludant: Judicem, ubi partium jura
 dubia sunt, tantæque & tot utrinque rationes, ut nesciat utram
 ipse in partem inclinet, utrique rem adjudicare debere, Vid. Ti-
 raquell. *d. Tr. 9. 17. Opin. 4. n. 9. cum inibi All. Ddibus,* in ardua hac, ac 30
 teste Josepho Mascardo, *De Probat. Vol. 3. Concl. 1201. n. 21.* labyrin-

- 31 tho inextricabiliore quæstione, quam Albericus à Rosa in *L. Precibus, col. 3. C. De Impuber. & al. subst.* ob decisionis difficultatem Mari Angli-
 32 cano comparat, hæc sententia facile videatur applausum meritura, quæ utrique gemellorum in *dubio* æqualiter favet; Hucque trahunt præfati Ddres varios Juris Civilis textus, interque illos (α) *L. Cum inter 14. C. De Fideic. libert.* Ubi libertate posthumo nascituro relicta, pluribusque simul uno partu natis, omnibus data libertas censetur,
 34 omnesque pronunciantur liberi. [β] *L. Ex duobus 34. ff. De vulgar. & pupill. sub.* Ubi Titius ei substitutus, qui ex duobus impuberibus supremus morietur, ambobus simul extinctis, nec apparente, uter illorum post alium diem suum obierit, utrique substitutus cense-
 35 tur. Ex qua lege ita argumentatur: Ubi cunque duobus mortuis, nec apparente uter illorum prior mortuus sit, uterque simul vita censetur defunctus, ibi duobus uno partu natis, nec apparente, uter illorum prior natus sit, uterque simul genitus cense-
 36 petat primogenituræ jus, divisioni locus erit, arg. *C. 2. X. De Sepultur. in 6to. (δ) L. Si quis in testamento. 16. C. De Fideic. libert.* Ubi libertate fideicommissaria uni ex liberis ancillæ relicta, quem heres elegerit, omnes pronunciantur liberi, herede, antequam ab hac luce fuerit subtractus, neminem ex ancillæ liberis libertate donan-
 37 te. Vid. Tiraquellus, & de Cæval. *d. l.* ubi alios adhuc juris textus in hanc sententiam cumulant, qui tamen, re penitus inspecta, nil concludenter probant. Conferatur B. Brunnemannus *ad L. 10. ff. de Rebus dub. pr. n. 8. in fin.* Ubi huic sententiæ, ut communiori,
 37 benigniori ac juri conformiori suum etiam adjicit calculum, non satis forsân memor illius, quod ad *L. 15. De S. H.* notaverat, ubi rejecta hac sententia, illam amplexus erat, quæ in *dubio* fortis incertæ primogenituræ determinationem committit, suomet proprio comprobans exemplo, verum esse, quod hæc quæstio omnes
 38 fere juris Interpretes mirum in modum torserit, qua de re videri poterit Mascardus, *de probat. Vol. 3. Concl. 2102. n. 21.* Nec desunt exempla, imprimis in Majoritiis Hispanicis, duorum Gemellorum, simul ad gubernationem admissorum, de quibus vid. Tiraquellus *De Nobilit. q. 228. Reyger. in Thesaur. Juris ibique Fritsch, in Not. voc. Primogenitura.*

Affinis

Affinis huic est Tertia Doctorem Opinio, itidem utrique quidem 39
favens, sed ita, ut non uterque simul *pro indiviso*, sed *alternis vicibus* admit-
 tatur; daß sie ein Jahr umß ander regieren / oder des Vermachten genieß-
 sen sollen. Vid. Tiraquell. *ad l. Opin. 5.* Rumelin. *ad A. B. Diff. 6. ib. 8.*
 Brunnem. *ad L. 10. ff. de Reb. dub. Fxcell. Thomasius in Diff. De priorit.*
Et poster. tempor. dubia c. 2. §. 66. aliique; Qui alternatus rei usus, ac vicif- 40
itudinaria Regnorum, Principatuumque administratio, vulgo die
Mutschierung appellari solet, Vid. Stryck. ad §. 7. De O. J. Goldastus t.
De Major. Cap. fin. n. 21. Besold. de Success. Et Elect. fol. 95. Et Joh. Jacob.
Speidel. in Spec. Var. jurid. polit. Histor. Observ. voc. Mutschierung, à lati- 41
no mutare, ut sic hoc alternationis remedium idem sit, ac Mutatio, die
Mutterung / quia scilicet mutuam denotat singulis, aut certis annis,
gubernationem ac administrationem. Besold. in Thesaur. pract. hac voc. 42
Et ibi Diether. in Addit. Springsfeld. in Tr. De Appennag. Cap. 2. n. 11. seqq.
& Hopp. ad §. 5. 7. de O. J. Pro hac autem Alternatione stabilienda, 43
adducunt hujus sententiæ Patroni, (1) Quod in dubio semper illa
præferri mereatur sententia, quæ alterum minus lædit, arg. §. fin. 7. De
vulgâr. substit. 1. Hunn. Var. Refol. jur. Lib. III. Tract. 1. qu. 21. p. 720. At 44
vero hæc sententia, quæ dubio nascentium ordine existente, utrum-
que gemellorum alternis vicibus ad administrationem Regni &c. aut
rei usum admittit, minus alterutrum videatur lædere, E. etiam præ re-
liquis omnibus calculum, illisque anteponi mereatur. (2) Quod, 45
quoties res commode dividi non possit, toties alternatio locum sibi
vindicet, Vid. Stryck. & Hopp. ad §. 5. 7. de O. J. Ubi id in Principatus
præcipue obtinere asserunt. Idque probare satagunt (a) per L. 7. 46
§. 10. ff. Commun. divid. Ubi alternis annis conceditur res fruenda, quan-
do res usufructuaria inter plures commode nequit dividi, quod con-
firmat L. 16. §. 2 ff. Famil. ercisc. (b) per Clem. Cap. 2. de Jure Patronatus:
Ubi dicitur, quod individuum ceteroquin Patronatus jus, ita dividi 48
possit, ut alternis vicibus Patroni hoc exercent. Addunt (c) præterea 49
L. Quoties 34. pr. Et §. 1. ff. De Usufr. L. 2. Et 28. ff. Quibus modis usufr. amit-
tatur Et L. 35. §. 1 ff. Locati. Vid. Rumelin. ad A. B. Diff. 6. ib. 8. & Tira-
quell. De Jur. Primog. q. 17. O. p. n. 50. 1. seq. quarum tamen omnium
vel sola docebit inspectio, has ad rem nihil omnino facere. Tandem 50
& hanc Opinionem non duntaxat Illustribus exemplis, Thyettis &
Atrei Fratrum, itidemque Eteoclis & Polynicis, Filiorum Regis The-

banorum Oedipi, & Amulci Numitorisque, Procæ, Regis Albanorum Filiorum *alternis annis* regnantium, sed ridicula etiam fabula, quam ex Hyginio refert Cævallos *Pr. quæst. supr. all. loc. n. 58.* de controversia Adonidis inter Venerem & Proserpinam, illustrare allaborant, quarum utraque ad Judicium Jovis provocante, utri earum Adonis ederet? Calliopem Musam Matrem à Jove Judicem datam, ita non sine summa Venæis indignatione judicasse, fertur, ut dimidiam partem anni earum unaquæque possideret. Cui non minus lepidam aliam jungit Historiam Tiraquellus *supr. cit. loc. Op. 5. n. 15.* Stephani & Phrynonis, de Neæra Meretricula disceptantium, quibus Satyrus Alopærensis, cum Sabria Lamprensi & Diogitone Acharnensi Arbitri constituti, *alternis vicibus* utendam adjudicarunt mulierem.

53 Quarta Opinio, prioribus prorsus contraria, illorum est, qui hoc casu *neutrum Gemellorum admittunt, sed utrumque plane à successione, legatoque arcens.* Quam refert Tiraquellus, *d. Tr. Opin. 6. per tot. Rumelin. ad A. B. Diff. 6. tb. 8. Brunnem. ad L. 10. de Reb. Dub. Harprecht ad pr. J. de Hered. quæ ab intest. pr. n. 124. Thomafius in Dissert. de Priorit. & posteriorit. tempor. dub. c. 2. tb. 36. & Cævall. in pract. quæst. Comm. contra comm.*

54 *247. n. 62.* Rationes hujus Opiniones has recensent, quod (1) incertitudo semper vitiet dispositionem, *L. 5. fin. ff. De R. V. L. 75. ff. De V. O. L. 75. §. 1. ff. De Leg. 1. L. 69. §. 4. ff. De Jur. dot. Camill. Gallin. c. 36. n. 46.*

55 *Lib. 9. De Verb. Signif. Farinac. 1. Consil. Crimin. 85. n. 161.* non duntaxat in odiosis, sed etiam in favorabilibus. *Dyn. Consil. 41. n. 5. vs. Præterea incertituda. Anchoran. Consil. 218. n. 4.* cumque hic versemur in casu *incerta primogenitura*, neuter pro primigenio habendus sit. (2) Quod paria sint, non esse factum, vel factum probari non posse, *Joan de Imola Consil. 229. circa fin. Surdus Dec. 149. n. 2. & Cardin. Tuschus pract.*

56 *Conclus. Tom. 9. Lit. P. Concl. 84.* itidemque, nil allegari, vel allegatum non probari: *Roland à Valle Consil. 35. n. 10. & 20. Lib. 1. Tusch. d. 1. Concl. 87. n. 9.* hincque, cum allegantes in nostro casu primogenituram, eandem probare non valeant, neuter pro primogenito haberi possit, repellendus potius à primogenituræ prærogativa, adiinstar illius,

57 qui eandem ne quidem allegare aufit, Huc pertinere videtur (3) *L. Cum ex pluribus 31. ff. De Manumissis sest.* Ubi, uno ex pluribus ejusdem nominis servis libertate donato & non apparente, qui sit, nullum liberum esse pronunciat *Jctus Paulus (4) L. Si fueris 10. De reb. dub.* Ubi cum

cum ignoratur, uter ex duobus sit natu major, neutri debetur legatum, majori relictum; indeinque Legatum uni ex Cognatis relictum, qui prior Capitolium adscenderit, duobus simul adscendentibus, nec apparente, uter illorum prior fuerit, impediri dicitur eadem *L. 10. d. l.* Hinc pari modo, si uter Primigenius sit, nesciatur, neutri primogenituræ privilegium tribuendum esse, concludunt huic sententiæ assurgentes *Ddres.* Vid. *Hunn. Var. Resol. Liv. 3. In n. q. 1. Opin. 61* *Septim. (5) L. Duo sunt Tit. 30. ff. D. Testam. tut.* Ubi Testatore Titium Tutorem liberis constituente, duobus ejusdem nominis existentibus, nec apparente, quodenam senserit Testator, neutrum Tutorem esse, idem asserit Paulus (6) *L. Nominatim 2. ff. De Liberis & posthum.* Ubi Testatore, plures liberos habente, nomineque non expressio filium suum exheredante, neuter exheres dicitur, eo, quod ignoretur, quem filiorum testatur à spe & emolumento hæreditatis exclusum esse voluerit. (7) *L. In tempus 62. §. quoties 1. ff. De Hered. instit.* Ubi idem 63 juris esse dicitur, si Testator plures amicose jus nominis habens, heredem illius nominis sibi scripserit, ita ut non appareat, pro qua persona testator senserit, ob incertitudinem ultimæ voluntatis institutionem non valente Alios textus etiam Juris Canonici, quibus evincere, 64 cupiunt, in Dubio eam retinendam esse sententiam, qua id agitur, ut neuter admittatur, cumulate collectos exhibet Tiraquellus *supr. cit. loc.* quorsum brevitatis amore Benevolo Lectore remisso, ad

Quintam pergo Doctorem Opinionem, illorum scilicet, qui 66 incertæ primogenituræ inter gemellos casu existente, Patri tribuunt arbitrium, uni illorum gratificandi, Quam opinionem referunt Brunnem. ad *L. 10. ff. De Reb. Dub. Rumen. ad A. B. Dissert. 6. c. 8.* Harprecht, ad *pr. 67* *J. De Succ. ab Int. Stryk. in Tr. de I. ab I. Diss. 1. cap. 3. th. 21.* Ciriterus in *Tr. De primogen. Lib. 1. c. 4. seqq.* *Hunn. Var. Resolut L. 3. Tract. 1. Op. 4. pag. 726.* Hieronymus de *Cxvallas Tom. 1. Opin. comm. contra Comm. quest. 248.* ubi Corsetum, de *Potestate Regia, qu. 7. in pr.* Rubeum & Gomezium ad *L. 40. Taurin. 68. cum Baldo in L. In quibus Casib. C. De Secund. Nupe. tanquam Patronos hujus sententiæ allegat. Conferatur Tiraquellus de Jur. Primog. q. 17. Opin. 11. Limn ad A. B. c. 7. §. 2. obs. 6. S. Müller. in Disp. Binos casus dubii partus exhibente. Sect. 1. th. 68. 3. cum Alvar. in c. 1. Colum. 2. v. r. sic. Item ad de ff. De Leg. 1. & Schlev. in *Diss. De Jur. Primog. th. 6.* Ubi tamen hanc sententiam rejicit, Rationes, quibus eam suffulciunt,*

has

- 68 has deprehendere licuit, (1) Quod in dubio, ob incertitudinem ac rei individuitatem locus sit gratificationi ; Quam in rem allegant, tanquam celebrem textum , *L. Generaliter 24. §. quid ergo 17 ff. De Fideic. libert.* qua Ego potius illorum adjuvari putarem sententiam, qui in casu dubie primogeniturae *sortis arbitrium* praefereunt, ob verba: *sortiri eos oportebit, ne aliquam ambitionis, aut gratiae suspicionem Praetor subeat: Et* quanquam adjiciatur: *aut meritis cujusque allegatis, arbitrari eos oportet,* quae verba potissimum pro hac sententia urgent, indeque inferunt: Tum imprimis electioni & gratificationi Parentis locum esse quando gemelli virtute ac ingenio pares sunt: Tamen, alia responsione hac vice *ad Cap. IV.* reservata, ad minimum huic sententiae ad stipulantes id vi allegatae Legis concedere tenerentur, sententiam, quae *sorti* in casu dubiae primogeniturae locum facit, praefendam esse huic opinioni, quae *Patri electionem concedit*, ut haec non, nisi in subsidium admitti possit.
- 71
- 72 Clarior forsitan pro gratificatione in dubio textus est *L. 3 §. 4. ff. Ad Siliam Silan. & Claudiam.* Ubi seruo conceditur electio, si utrique Dominorum simul opem ferre non possit, & *L. 46. ff. de Religios.* Ubi expresse heredis gratificationi locus datur, si plurium praediorum ususfructus pluribus sit relictus, in quod praedium cadaver inferre velit. Vid. *Brunnem. add. L. 46. nec non Cap. Duobus 14. De Rescript. in 6. Conf. Petr. Muller. d. Diff. ib. 3. Cavallos d. l. n. 27.* Hucque trahunt quorundam Jstorum decisionem, statuentium, si Dux exercitus, obsidens urbem, ei, qui primus moenia adscenderit, certum praemium promiserit, & duo simul moenia conscenderit, gratificationi locum esse, utri Dux praemium illud dare velit. Vid. *Brunnem. ad L. 10. ff. De Reb. dub.*
- 76 (2) Quod primogeniti beneficium successionis a Patre habeant, indeque par omnino esse videatur ut patris dispositioni in hoc dubio casu se submittant. Vid. *Hunnus. d. l. ubi simul ad hanc rationem responder.*
- 77 Alias Ddorum conclusiones pro stabilienda in hoc dubiae primogeniturae casu Paterna electione & gratificatione, qui videre avert, adire potest est Hieronymum de Cavallos & Tiraquellum *supr. all. loc.* Equidem missis illis,

Ad Sextam Ddorum Opinionem pedem promoveo, statuentium, *Robustiore* in dubiae Primogeniturae casu pro *Primigenio habendum*, ipsaque primogeniturae praerogativam tribuendam esse. Referunt hanc Opinionem omnes *supr. n. 67. h. cap. allegati Ddres* : In specie vero eidem patro-

patrocinantur, Glossa, in *L. Idem crit ff. De S. H. ibique Baldus Lectur.* (qui tamen circa hanc questionem admodum vacillanter loquitur. sibi metipsum haud raro contrarius.) Paulus Castrensis in *L. Si ita fuerit. §. fin. De Reb. Dub. Guidon Papa. Tract. De presumpt. Col. 3. vs. Si in utero.* Decius ad *L. 2. ff. de R. J. n. 42.* Vid. Hieronym, de Cævallus. *d. l. n. 5.* Fundamentum hujus Opinionis præfati Ddres cum Sequacibus ponunt in eo, quod *Robustior*, seu prægnantiori qualitate à natura donatus, etiam præsumatur, perruptis facilius paniculis, citius de carcere uteri materni exivisse, quam Frater debilior: Proque firmanda ac stabilienda hac præsumptione, quæ in dubio *Robustiori* favet, adducunt. (1) Quod, sicuti in dubio *Robustior* ultimus videtur mortuus esse per *L. 9. §. 1. ff. De Reb. dub.* Ubi Patre & Filio simul bello pereuntibus, in dubio filius, seu *Robustior* post Patrem demum vita defunctus præsumitur; ita etiam prior videatur esse natus. Vid. Mascard. *De probat. Concl. 1087.* Reyher in *Thesaur. Jur. voc. Mulier.* (2) Quod Gemellis editis, masculo scilicet & fœmina, in dubio masculus primo loco in hanc lucem exiisse præsumatur, per *L. 10. §. 1. in fin. ff. De Reb. Dub. Decius ad L. 2. ff. De R. J. n. 44.* Sais in *Consuetud. Turonens. Rubr. de Success. plebis in fin.* & Pruckman. *ad L. in multis 36. membr. 3. Part. 1. ff. De S. H. juncto. Papa de Presumpt. n. 5. in fin.* Cujus præsumptionis fundamentum petunt à robore & prævalentia sexus masculini, eo quod virtute roboris masculus prior ruperit involucria sua, Vid. Gothofred, *ad L. 10. ff. de Reb. dub. Lit. A.* Dn. Schlevogt. in *Diff. De Jur. Primogen. th. 4.* Hunn. *Var. Resolut. L. 3. Tr. 1. qu. 21. Opin. 3. p. 725.* & Baldus *ad d. L. 10. §. fin.* Ubi ait: Perspicuum esse omnibus, mares fœminis esse robustiores. Jung. Guido-Papa, & Decius *proxime alleg. loc.* quodque masculus citius perficiatur, in utero, quam fœmina, & propter majorem, quo præ fœmina gaudet, calorem, impetu majori in utero moveatur. & consequenter citius viam sibi aperiat, & ex utero prorumpat. Vid. Hunnius *d. l. idque apricetur in columbis, quæ teste Plinio Libr. 10. c. 51.* & Aristotele *De Natur. animal. Lib. 6. c. 4.* semper priorem marem edere creduntur. Vid. Dn. Petr. Muller. *d. Diff. S. F. 1. th. 1.* & Tiraquell. *ad Leges Connubiales. Lib. 1. n. 59.* juncto Hieronymo de Cævallos. *Pr. quest. 248. n. 5. Comm. Opin. contra Comm.* Exque dictis inferunt, qui hanc timentur Opinionem; Quia igitur naturaliter potentius vincit id, quod minus est tale, c. *Medicamentum De Panit, Diss. 1. c. 6.*

- 87 *Quod in dubiis, De Consecrat.* illaque validior est præsumptio, quæ veritilitudini est convenientior, Bald. in *L. Sive possit letis, in fin. ff. Ut in poss. ff. Legat. Jason. in L. Si extraneus. n. 9. ff. De Condit. ob. Caus. Curt. Jun. Consil. 178. col. 1. Gravet. Consil. 66. n. 22. Vol. 4. & Francisc. Brunn. in *Tract. De indic. Tortur. P. II. qu. fin. n. 2.* robustiorem in nativitate præsumi debiliorem Fratrem in dubio anteveritisse & vicisse. Adducunt*
- 88 præterea (3) pro hac sententia, qui eidem assurgunt, textum Legis 1. §. cum arietes. ff. *Si quadrupes pauperium fec. dic.* ex qua pro Robustiori præsumptionem eliciunt, scilicet ab illo initium pugnae factum esse, si non appareat, quod animal primum in alterum impetum fecerit, & *L. 1. ff. De O. J.* ubi traditur Regula: Quod principium cuiusque rei sit pars potissima, sed me iudice, oppido impertinenter & non sine fallacia consequentia, de quo infra Capite 4.
- 91 SEPTIMA illorum est OPINIO, qui illi Gemellorum Primogeniturae in dubio tribuunt prærogativam, qui elegantiori forma ac pulchritudine præstat. Quæ sententia, sic uti est Baldi, sibi mirum contrarium, in *Proem. Digesti Veter. n. 15. Consil. 1. Gemesii in L. Tauri. 40. n. 68. & Capollæ in Tract. de Imperat. conclus. 10. referentibus eandem*
- 92 Tiraquello. *d. Tr. Opin. 7. & 8. Czvall. d. l. n. 6. Dñ. P. Müllero d. Diff. Sect. 2. aliusque,* ita fundamentum ejusdem partim ex versu Virgilii:
- 94 *Gratior est pulcro veniens è corpore virtus.*
- Partim etiam ex communi Ddorum asserto desumunt scilicet, quod omne pulchrum à natura sit bonum & amabile, quodque teste Francisco Barbatio in *Libello, De re Uxor. formosior aspectus amorem in subditos inducat, ut forma corporis elegantiori prædito facilius obsequantur: Hanc in rem præterea adducunt dictum Parphyrii, speciem Priami imperio dignam esse agentis, & exemplum Æthiopum & Judæorum, Reges sibi ad imitationem apium, juxta Senecam Lib. 1. De Clement. ad Neronem c. 9. Plinium Lib. 11. c. 16. Virgilium, L. 4. Georg. Basilium Magnum in *Exameron. bomil. 8. & Bobadillam Polit. Lib. 1. C. 8. n. 1.* illos deligere solitorum, qui forma & pulchritudine ceteros antecellerent, Vid. Czvall. *d. l. n. 9. Cassaneus in Catalog. gloria mundi. P. 5. Consider. 18. Strabo. De Situ Orbis. Lib. 15. & 17. Tiraquell. d. l. Opin. 7. n. 11. ibique & LLbus in Connub. Lib. 2. n. 36. plena manu all. subjecto Summi Numinis etiam factò, Saulum, Davidemque primos Judæorum Reges elegantis, quod ceteris corporis forma ac pulchritudine antecirent. 1, Reg. 10, 16, 17, & 2, Reg. 1.**

OCTAVA illorum est OPINIO. qui *Sortem* in dubio hoc negotio *Judicem eligunt*, cujus Opinioni Authores, & rationes, una cum Resolutione contrariorum exhibebit sequens Caput Tertium. Jungunt hisce Alii alias adhuc Opiniones, quas collectas recenset Tiraquellus *d. Tr. Rumelin. ad A. B. d. l.* & Thomas, *d. Diff.* Verum, cum iisdem fere cum hæctenus allatis Opinionibus suffulcientur rationibus, diffuere hic nōlui, Benevolam Lectorem ad modo indicatos Ddres remittens, gressum promoturus ad Caput Tertium.

CAPUT III.

Exhibens

Nostram Sententiam Circa Dubiæ Primogenituræ Jus, una cum rationibus & Præjudicio, nec non contrariorum Resolutione.

SUMMARI A.

I ngressus, <i>n. 1</i>	<i>precibus ad Sortem devenire nulli- bi legitur prohibitum.</i> 6
Approbatur sententia, <i>Sortem in dubia Primogenitura casu Judi- cem eligens.</i> 2.	<i>Sors sua natura nil mali continet, sed indicat in rebus dubiis Divinam vo- luntatem.</i> 7
Hujus sententia ratio prima est, quod hic versetur in tali casu, qui hu- mano consilio exitum sortiri non po- test, inque quo non nisi unus vel ex publica Imperii lege, vel constante loci consuetudine vel suprema testa- toris dispositione admitti potest. 3	<i>Ultima voluntas Lex est.</i> 5 <i>Sors ambiguum Judex.</i> 8 <i>Et Dei quædam sententia, voluntatis- que Divina est declaratio.</i> 10
Descriptio Dubia Primogenituræ re- petitur. 4	<i>In Sortitione Ipse Deus Judex est qui sor- tes in sinum missas temperat ac illa- rum eventum gubernat.</i> 11
Ubi deficit omne consilium humanum, ibi in re ardua & gravi, prævis cum	<i>Sors contr. adfectiones etiã inter Poten- tes comprimere & componere disci- tur Prov. 18. vers. 18.</i> 9

Q 99 99 2

In

- In hac humana prudentia haud extrinsecabili quaestione, non ad alium tutius confugere licet iudicem, quam ad Omniscium ac Justissimum Deum, cuius iudicium infallibile est.* 12
- Per sortem Deus iudicasse pie creditur, cui Dux sortis.* 13
- Sortis iudicium ab ipso Deo in quaestionibus ambiguis ac perplexis, inque dividendis rebus in sacro Codice Populo suo praescribitur.* 14
- Exemplum primum est Levitic. cap. 16. vers. 8.* 15
- Secundum Num. 26. vers. 55. item Cap. 33. vers. 54. & 34. vers. 13. cum Cap. 36. vers. 2.* 16
- Tertium 1. Samuel. 10. vers. 19.* 17
- Quartum 1. Paralippom. 24. seq. & Cap. 1. Actor. vers. fin.* 19
- Quintum, Josuæ Cap. 7. vers. 14. 1. Reg. 14. vs. 43. & Jonæ Cap. 1.* 20
- Adducuntur Varia illustria exempla, comprobantia, sortis iudicium etiam in elegendis Regibus apud Romanos, aliasque Gentes adhibitum fuisse.* 21. seqq.
- Commendatur Sortis etiam Jure Civili in decidendis dubiis quaestionibus* 26
- Heredes ex iisdem partibus scripti, si inter ipsos non conveniat, apud quem potius cautiones hereditaria esse debeant, sorte hanc altercationem placare debent.* 27
- Illo casu, quo heres iussus est servos manumittere, sorte dijudicandum est, qui potius manumittendi sint, illo, quod relictum est, ad quorundam quidem, sed non omnium pretium sufficiente.* 28
- Utroque in duplicibus actionibus ad iudicium provocante, sorte determinabitur, uter in Processu Actoris partes subire debeat.* 29
- Sorti locus est, heredibus in rei communi divisione non convenientibus.* 30
- Pluribus, quibus optio relicta est, non convenientibus in electione, sors iudex constituitur, hincque praefertur, quem sors praetulit.* 31
- Recensentur Patroni hujus sententia, qui illi hoc casu assurgunt, quo Uterque Gemellorum in sortem libere consentit.* 33
- Nec non illi, qui hoc nostra sententia etiam casu subscribunt, quo alter Gemellorum sortem reformidat* 34
- Subjungitur pro illustranda hac Decisione Responsum Illustris Collegii Filiorum in Academia Jenensi.* 35. seq.
- OBJICITUR (1) Quod sors non a quo semper pede decurrat, sed ipsi nonnunquam saveat, cui jus parum est propitium.** 37

Resp. Dist. inter sortem TEMERARIAM ET LEGITIMAM. 39

Sors & fortuna synonymice accipiuntur. 38

OBJICITUR (2.) *Quod Deus per sortem videatur tentari contra expressam Christi prohibitionem.* 40

Responsionem vide. 41

OBJICITUR (3.) *Quod Jus Canonicum aequè ac Magni Nominis Theologi sortis iudicium improbant.* 42

seq. 44

OBJICITUR (4.) *Nullibi in integro jure nostro vel minimum extare vestigium, ex quo cognoscere daretur, in casu dubiæ Primogenituræ ad sortem esse recurrendum.* 54

Duplicem responsionem suppeditat. 46. *seq.*

OBJICITUR (5.) *Quod juxta plurium Interpretum sententiam, sorti non sit locus, nisi in casibus à jure expressis.* 48

Rejicitur hoc axioma, cum juris fulcramento destitutum. 49

Sors judiciaria toties est permixta, quoties non expresse legitur prohibita. 50

OBJICITUR (6.) *Sortem in facti questionibus non obtinere.* 51

Recensentur Patroni hujus sententiæ. 51

Hac quæstio: Uter gemellorum, dubianativitatis prioritate existente, prior natus sit? facti esse videtur. 54

Adducitur sententia Dn. Thomæ, negantis, banc facti esse questionem. 55. *seq.*

Regula n. 51. tradita desideratur fundamentum. 57

Sorti locus est tam in questionibus facti, quam juris, per rationes adductas 58. *seq.*

Ad Septimam objectionem responditur. fin.

S qua unquam ullus in jure articulus dissensionibus Interpretum nobilitatus deprehenditur, hunc fanè nostrum, quo: *Uter ex Gemellis, dubio nascendi ordine editus partus, Primogenituræ frui debeat privilegium? Quæritur, nemini omnium cedere, quilibet facile mecum fatebitur, sive ipsam Decisionis difficultatem, sine numero multas, easque diversas abs nobis præcedaneo Capite recensitas respiciens Doctorum Hominum sententias: Ne tamen & ego tot inter diversa sententiarum divortia fluctuare videar, in isthac Interpretum dissensione eorum probandam reor sententiam, qui Sorte rite, pieque instituta, rem terminari, dirimique debere, sequentibus moti rationibus, adstruunt, (1) Quod*

- hic versemur in tali casu, qui humano consilio exitum fortiri non potest: (Est enim Dubia Primogenitura, describente eandem JCro Ulpiano in *L. 10. §. 1. ff. De Reb. dub. quæ ne quidem per subtilitatem manifestari potest*,) inque quo non nisi unus, sive ex Lege Imperii publica, ut in Electoratus, Vid. *Lim. ad A. B. c. 7. §. 2. Observ. 6.* sive ex constanteloci consuetudine, sive tandem ex ultimo Testatoris elogio, Legis instar servando, *L. 1. ff. De S. S. Eccles. Nov. 22. c. 2. vers. disponat.* est admittendus; Ubi autem omne deficit consilium humanum, ibi in re momentosa & gravi, præviis cum precibus ad Sortem, ceu rem sua natura non illicitam, sed in rebus dubiis Divinam voluntatem indicantem *c. 1. C. a. 26. q. 2.* Confer. Hahn. in *Observ. ad Wesf. Vol. 1. pag. 458.* Reyher. in *Theaur. jur. voc. Sors*, devenire nullibi prohibitum est. Lessius de *J. & J. Lib. 2. c. 3. Dub. 9. 60.* Stephan. Fagandez in *Decal. Lib. 1. c. 40. n. 16.* Franc. Balduin. *De Casib. Conf. Lib. 3. c. 6. q. 9. vers. in rebus dubiis.* Laurent. Tennin. in *Tr. Cautel. Caytela. 179. n. 18.* Brunnem. *ad L. fin. C. Comm. delegat. (2) Quod Sors, quam*
- ambiguorum (cum contradictiones comprimere & NR. inter Potentes etiam judicare juxta Sapientissimi Regum Salomonis doctrinam *Proverb. 18. vers. 18. ibi: Das Loß stillet den Hader / und scheidet NR, zwischen den Mächtigen / dicatur*) Judicem rectè appellat Mevius *ad Jus Lub. Lib. 2. p. m. 117.* sit quædam Dei sententia, Theodoret. in *quest. in Lib. Numeror.* Victorin. Strigel. *arg. Cap. 26. Numer. ac Divinæ voluntatis declaratio*, Augustin. *Ps. 30. & in c. 2. Cap. 26. q. 2* Erasmi. *Astor. Capitulo. 1.* Conrad. Pelican. *Numer. 33. vs. 54.* Joan. de Turre Cremat. in *c. qui autem 26. qv. 2. n. 4.* Baldus in *L. fin. C. Comm. De Leg. & Coth-*
- man. *Vol. 5. Consil. 29. n. 27.* Imo in Sortitione ipse Deus Judex fit, qui sortes in sinum missas temperat, illarumque eventum gubernat juxta *Proverb. c. 16. vers. 33.* quod in versione B. Lutheri optime ita transpositum legitur. *Das Loß wird geworffen in den Schoß / aber es stillet / wie der HERR will.* Ut hinc in hac humana prudentia haud extricabili dubia Primogenitura questione non ad alium tutius confugere liceat judicem, quam ad Omniscium ac Justissimum Deum, Divinum ejus ac infallibile judicium precibus, ad ipsum humillime fufis, debita cum reverentia, omnique posthabito temeritatis sensu, implorando, ac sequendo: Comprobantibus (3.) illud decisum, quod ipse Deus, qui hujus judicii Sortis, Dux est, dedisse pie creditur,
- sacris

sacris litteris, non uno in loco in causis perplexis ac dubiis, ubi hu- 4f
 mana diligentia veritatem elicere non est potius, inque rebus dividen-
 dis, sortis usum, ceu optimum eruendæ veritatis remedium, po-
 pulo Judaico præscribentibus, uti videre est [*Levitice. 16. vers. 8.* Ubi
 ex duobus hircis, qui Domino offerretur, sorte electus est. (b) *Numer. 15*
26. vers. 55. Item Cap. 33. vers. 54. junctis. Cap. 34. vers. 13. & Cap. 36. vers. 2. 16
 Ubi ipse Deus terram promissam inter tribus populi Israëlitiçi sorte jus-
 fit dividi. (c) 1. *Samuel. 10. vers. 19. seqq.* Ubi Saulum ad mandatum 17
 Dei sorte designatum esse Regem legitur. (d) 1. *Paralipom 24. seq.* Ex
 quo loco sacerdotia sortibus designata esse probare satagunt, Har- 18
 precht. *ad pr. 7. de S. ab 7. n. 126. Hunnius Var. Resol. Lib. 3. Tra&at. 1.*
qu. 21. n. 4. Cothman. Consil. Lib. 5. Resp. 29. n. 11. cum Tiraquello, de
Cævallos, & aliis d. 11. Huc pertinet Cap. 1. Actor. Apost. vers. fin. Ubi, 19
 cum Petrus & ceteri Apostoli in locum Judæ Iscariothis alterum ex
 Josepho & Matthia substituerè decrevissent, sorti rem commiserunt,
 qua mediante Matthias in numerum Apostolorum fuit cooptatus.
Conferatur. c. 2. & 4. Cæ. 26. qu. 2. & c. 1. Dist. 21. (e) *Josue. 7. vers. 14. 1.*
Reg. 14. vers. 43. & Jonæ. 1. Ubi mediante sorte scelera sunt inquisita & 20
 detecta. (4) Quod illustribus insuper exemplis sortis judicium cor- 21
 roborari videatur, quæ fere innumera ex probatis Historicis, aliis-
 que fide dignis Scriptoribus accumulavit Tiraquellus *d. Tr. qu. 17. &*
De Cævallos supr. all. loc. n. 21. seqq. Ex quibus hac vice adduxisse 22
 sufficet, quod (a) Romæ post fata Romuli, sorte augurii, ut novam
 imperio regeret urbem, electi, Inter Rex sorte delectus fit. (b) Quod 23
 Darius primus Persarum Rex sorte imperium obtinuerit, Vid. Poly-
 anus *Lib. 7. Stratagemotan. Hærodotus Lib. 3. & Ammianus Marcellinus*
Libro 23. post medium: itidemque [c] Alexandri M. Successores, referen-
te Justino Lib. 13. Regnum sorte inter se dividerint. Vid. Hunnius. 24
Var. Resolut. supr. sapius all. loc. n. 4. Opin. 1. Ubi illos triumviros, Augu-
 stum sc. Lepidum & Antonium, Orbis imperium sorte partitos fuit. 25
 se, ex Appio Alexandrino *Lib. 1. paulo post principium*, probat, idem-
 que de tribus Constantini M. filiiis testari Historicos asserit. Accedit, 26
 quod tantum absit, ut *Legibus Civilibus* judicium sortis reprobetur, ut
 potius variis in locis illud maximo commendetur opere. Sic (a) in 27
L. Que sunt cautiones. 5 ff. Famil. ercis. heredes ex iisdem partibus scrip-
 ptos, si inter ipsos non conveniat, apud quem potius cautiones he-
 redi-

- 28 hereditaria esse debeant, sortiri oportere docet Jctus Cajus (b) In L. 24 §. 17 ff. De Fideic. libert. statuitur ab Ulpiano JCro: Sorte adjudicandum esse, qui potius manumittendi sint illo, quod relictum est, ad
- 29 quorundam quidem, sed non ad omnium pretium sufficiente. Idem Ulpianus [c] in L. 2. ff. De Judiciis, utroque in actionibus duplicibus ad iudicium provocante, sorte rem esse dirimendam, acuter illorum pro actore haberi debeat, determinandum esse, decidit. Pariter &
- 30 (d) Imperatores Theodos. & Valent. in L. 2. C. Quando & quib. pars quart. heredibus in rei communis divisione non convenientibus, sortis commendant iudicium, Vid. D'Arcs passim ad h. L. 2. & Schrader de Feud. P. 7. c. 5. num. 66. juncto Cothmanno. Lib. V. Consil. 29. num. 20. seq. Ipseque [e] Imperator Justinianus in L. fin. C. Comm. de Legat. & §. 23. in fin. J. De Legat. pluribus, quibus optio relicta est, non convenientibus in electione, sortem iudicem constituit, ut hic praeferatur in optione, quem sors praealerit: Sexcentis aliis juris Civilis textibus, in re dubia ad sortis iudicium al-
- 32 tercantis ablegantibus, jam brevitatis amore consulto omissis. Et huic Juri Divino, ac Humano consonanti Opinioni, qua in dubio casu, & ubi humana prudentia speratum res exitum feliciter sortiri haud potest, sortis pie riteque instituta praefertur decus, quaque & incerta Gemellorum prioritate existente, illi primigeniturae tribuitur prerogativa, quem Sors pro Primigenio habet, calculum non illo duntaxat casu, quo utroque Gemellorum ad sortis iudicium provocante, sicque ob concurrentem utriusque voluntatem omni profus cessante injuria, dubium primogeniturae jus sorte determinatur, nobiscum adjiciunt Brunnem. ad L. 10. n. 8. ff. de Reb. Dub. Stryck.
- 34 in Tr. de S. ab J. Diff. 1. c. 3. §. 23. Limm ad A. B. Cap. 7. §. 2. Obs. 6. Rummelin. ad eand. Diff. 6. ib. 8. in fin. Besold. de Reg. Success. Lib. 1. Diff. 4. num. 16. Hunn. Var. Resol. d. l. Op. Imo in fin. sed indistincte etiam hoc casu, quo alter Gemellorum sortem reformidat, subscribunt Harprecht ad Tr. de S. ab J. pr. n. 125. seqq. Decius in c. Licet Caussam. 9. X. De Probat. n. 28. Carol. Molin. in Comm. Consuetud. Paris. Tom. 1. §. 8. Gloss. 1. n. 3. cum seqq. Dn. Schlevogt. in Dissert. De Jure Primogenit. & Majoratus ib. 8. & Dn. Petr. Müller: in Dissert. De Binis dubij parvis Casibus, eandemque in terminis ab Illustri Jctorum Collegio in Academia Jenensi approbatam esse, docet sequens Responsum, Mense Septembri, Anni 1683. juxta Exc. Dn. Schlevogt. vel ut vult.

Exc.

Exc. Dn. Müller, An. 3685. conceptum, quod pro illustratione prax- 34
fatz sententiæ, promissis, *supra in Prefamine n. 26.* factis fidem daturus,
huc conceptis transcribere verbis placuit,

P. P.

Dies Ihr Uns berichtet / welcher gestallt weyland Herr B. von W.
Oberster / etliche Allodial, von seinem eigenen im Kriege erwor-
benen Geldern erkauffte Güter / nemlich F. und O. bey lebzeiten
besessen / kurz vor seinem tödlichen Hintritt aber / einen beständigen Wil-
len hinterlassen / und so viel die Institutionem heredis betrifft / darinnen
mit folgenden Worten disponiret:

Zu meinen Erben setze ich ein meine einige und liebe Schwester /
Jungfr. N. M. von W. jedoch mit diesem ausdrücklichen Bedinge / und
Wasse / daß der erste von Ihr aus rechtmäßiger Ehe mit einem Ehrlichem
gebornem vom Ridel gezeugte Männliche Erbe und Sohn meines Gutes
zu F. der ander hernach erziele aber des Gutes zu Z. und aller daselbst be-
findlichen Mobilien / nichts davon ausgeschlossen / Universal Erben
dahin / als jeso / alsdann sein / und solche Güter von selbst auf ihre männliche
Erben / NB. allezeit den Erstgebohrnen / zu Conservirung der Splendor
ihrer Familiz und Geschlechtes / ferner und unverändert durch Erbgangs-
Recht fallen / kommen / bleiben / und NB. alle Theilung ihnen ausdrück-
lich verbothen seyn sollen.

Nach welchen erfolgten Todes-Fall / angeregte einige Schwester
Testatoris dieser Güter / darinnen Ihres Bruders des Herrn
Obersten T. von W. Erbschafft bestanden / sich angemasset / darauf
mit einem von Adel S. von L. sich verehliget ; Da Sie nun Gott mit Lei-
bes-Früchten gesegnet / und die Zeit der Geburt sich genahet / habe Sie vor-
gut befunden / zu Ihres Ehe-Herren Fr. Mutter sich zu begeben / um bey
ihrer Entbindung und 6. Wochen dero Raths / und Wartung zu genieß-
sen ; Sie sey aber unterwegens mit denen Geburts-Schmerzen befallen /
und in einem kleinen Dörlein einzukehren bemüßiget worden ; Gestallt
Sie daselbst mittelst glücklicher Geburt zwo Söhne / Christan und Jo-
hann / nachmahls in der Tauffe benahmet / zur Welt gebohren ; Weilen
solches aber eilig zugegangen / und nur einige wenige Baurweiber hiebey sich
befunden / die aber meist mit der Wöchnerin / so sehr schwach gewesen / zu-
thun gehabt / so sey harum muliercularum incuria geschehen / das nicht
beobachtet worden / wer unter diesen Zwillingen der erste / oder ander ge-
born

R r r r r

born

borne sey: Dannenhero ihr über nachfolgende Frage unsere Rechts-Belehrung verlanget:

Wer unter diesen / aus ein oder andern zugleich angeführten Umständen / für den Erst- oder Angebohrnen zu halten / und ob nicht beyden Eltern hierunter zu disponiren / oder auch wohl eine æqualität unter diesen Brüdern zuverfügen stehe / oder was sonst duffals Rechtens / und zu Verhütung alles unter angeregten Brüdern besorgenden Streits (welk das Gut F. ein weit höhers wehret ist / als das Gut Z.) ersprieß- und prä- Eticirlich seyn mögte?

 Demnach sprechen wir / nach fleißiger der Sachen Erwägung auf diese Frage vor recht: Ob wohl einige Rechtsgelahrten in dergleichen NB. sehr Zweifelhafften Fall und unterlauffenden Umständen und Vermuthungen / bald dem Starcken / bald (2) dem Verständigsten / und Klügsten / bald (3) dem Schönsten den Vorzug bey der Erstengeburt zu billigen / bald (4) des Vaters Willen hierunter die determination und Wahl anheim stellen: Noch andre wegen des sonderbahren unterlauffenden Zweiffels (5) Die *Commoda Primogenitura* zwischen beyden zu Theilen rathsam / und billiger achten; Demnach aber und deswegen besondern das Letzte / nemlich die Theilung von dem Testatore ausdrücklich verbotthen / und von dessen / nicht aber der Eltern Willen / dieses ganze Werck hänget / und solcher die Instruktion als ein Gesetz / welches sie keines wegen überschreiten können / bindet: Sonst auch die von dem Testatore angeführte ratio, und splendor & conservatio Familiaz, praprimis Senioris & Primigenii, utpote magis dilecti, gar hinten an gesetzt würde; Hergegen andre / auch vornehme Doctores aller obigen angeführten Umständen wegen (6) Sortem, und daß beyde es auß Loß stellen sollen / vorziehen / als dessen Führer der allwissende Gott selber ist / und so wohl inhalts göttlicher Schrift / als auch geist- und weltlichen Rechten / sothanes Mittels in den meisten zweiffelhafften Dingen sich zu bedienen / gesetzt und zugelassen: So halten wir davor / daß auch hierunter durch solches Loß beyden Gebrüdern / sich auseinander zu setzen / am süglichsten und billigsten zu rathen sey: Es stehet aber nachmahls den Eltern frey / ob / und wie Sie durch eigene Gätter / und in ihren letzten Willen zu Erhaltung ihres Zwecks der erlangenden Gleichheit / dem jenigen / welchem das geringste Guth durchs Loß zufiele / vor den andern ein Vortheil gönnen wolten / als welches zu thun ihnen unbenommen: Jedoch

doch wäre hiebey dem andern wenigst die Legitima Salva zu lassen.
B. R. W.

Nec obstat dictis (1.) Quod fors non æquo semper pede decur- 37
rat, sed cum judicium fortis & fortunæ juxta Baldum in L. 2. C. Comm.
de Legat. æquiparentur, imo fors ipsa fortuna esse dicatur §. 23. f. de 38
Legat. & L. fin. C. Comm. de Leg. hæc vero, docente Cicerone Lib. 2.
De Natur. Deor. & Lib. 2. De Divinat. varia ac inconstans sit, sæpeque
illi faveat fors, cuius parum est propitium, quemque ob prævalen-
tem qualitatem alterius, huic postponendum esse, rectiori stantue-
ret judicio, Vid. Hunn. Var. Resol. L. 3. Tr. 1. qv. 21. p. 722. Responden- 39
dum enim est, dicta de Sorte temeraria, citra necessitatem, cæco im-
petu & pravo affectu suscepta, non vero de sorte legitima, & ordinaria illo
casu cum debita reverentia & pietate, precibusque ad Deum humillime
fufis suscepta, ubi summa utrobique adest necessitas, & alterutrum neces-
sario est eligendum, utrum autem eligi debeat, humana assequi pru-
dentia aut judicio non licet, intelligenda esse: Sicuti enim illius Dux
non est Deus, ita hæc Divinæ voluntatis revelatrix recte audit, & Deo
quasi Judice, illo Omniscio, juste determinat, uter primus in dubiæ Pri-
mogenituræ casu, ex utero materno prodierit. Conferantur notatab.
Cap. 1. & Dn. Cothman, Consil. Lib. V. Resp. 29. n. 28. juncto Brunnem.
ad L. fin. Commun. de legat.

Nec Obstat (2) Quod per sortem Deus videatur tentari, Vid.
Brunnem, ad L. 10. ff. de Reb. Dub. n. 23. contra expressam Servatoris no- 40
stri prohibitionem Matth. Cap. 4. vers. 7. Luc. 4. vers. 12. jungatur Dycern.
Cap. 6. vers. 16. Respondemus enim Negando cum Magalandro B. Lu-
thero in Cap. 1. Jone per sortem Legitimam & Ordinariam tentari Deum, 41
hoc scilicet casu, quo nullus humano consilio locus est, & alteruter
tantum primogenius esse potest, neque alii, quam Primigenio,
præcipuum Primogenituræ jus deferri debet. Conf. B. Brunnem. ad
L. 10. ff. De Reb. Dub. n. 24. seq.

Nec Obstat [3] Quod magni nominis Theologi non minus, vid.
Victorin. Strigol. 1. Samuel. 10. & Actor. 1. Hieronymus super Jonam 42
Cap. 1. Beda super Act. Apostol. ad Cap. 1. quam ipsum Jus Canonicum sor- 43
tis judicium reprobare videatur. Vid. c. 2. & 4. Ca. 16. qu. 2. c. 6. & 7.
Ca. 26. qu. 5. Cap. fin. X. De Sortilegiis. Respondendum enim est, di-
stinguendum esse inter sortes simpliciter Divinas & extraordinarias, ho-
minibus non imitandas, de quibus allegati Theologi & cap. 2. cum 4.

C. 26. qu. 2. nec non c. fin. x. De sortileg. loquuntur, (2) inter sortes Diabolicas, s. Divinatorias, de quibus c. 6. & 7. Ca. 26. q. loquuntur & (3) inter sortes legitimas, ordinarias, seu Judiciarias, quæ mediis ceteroquin generis esse dicuntur. Vid. Cothman. d. l. n. 28. Joh. Brent. cap. 13. Josua Petri Martyr. in loc. Comm. De Sortibus. Has neque Theologos, existente necessitatis casu, neque jus Canonicum improbare, sed commendarè potius, constat ex dictis Augustini in Libr. Psalmorum in Psalm. 30: Concione 2. ad vers. In manibus tuis sortes. Et can. 1. Ca. 26. q. 2. atque supra allegatis. Conferatur Harprecht. ad §. 23. §. de Legat. Dn. Osiander. ad Numer. c. 34. vers. 13. & Josuac. 7. vers. 14. junctis illis, quos plena manu allegat Brunnem. ad L. fin. C. Comm. de Legat & ad L. 10. ff. De Reb. Dub. & praprimis Molin. ad Consuetud. Paris. p. mibi. 195.

45 Nec Obstat (4) quod nullibi in integro jure nostro vel minimum
existet vestigium, ex quo cognoscere daretur, in nostro casu permit-
mitti ad sortis confugere judicium. Respondendum (1.) Impossibile
46 esse singulos casus Lege comprehendi posse. per L. 10. 11. 12. 13. ff. De
LL. (2.) Sufficere, quod nullibi nostro in casu fors reperiatur prohi-
47 bita: Quicquid enim in jure *expresse* prohibitorum non est, id eo ipso cen-
setur permissum & concessum. arg. L. 1. §. 1. ff. De Testib. Vid. Har-
precht. ad pr. §. de §. ab §. n. 129. seq. & Cothmann. *supr. all. loc. n. 39.*

Nec Obstat (5.) quod juxta plurimum Interpretum sententiam
48 sortis non possit locus dari, nisi in casibus à jure expressis. Vid. Bald. in
L. 2. *Quand. & quib. pars quarta.* Jason. in L. fin. C. Comm. de Legat. Hie-
49 ron. Schurff *Consil. 71. n. 23. Cent. 1. aliique* Respondendum enim est,
dictum assertum petere principium: Vid. Cothman. *supr. all. loc. n. 38.*
Molin. *ad Conf. Paris. n. 23. p. m. 197.* Ubi docet, hoc axioma nullo
50 jure probari. *jung. Alex. in L. Hujusmodi §. fin. ff. De Legat. 1.* Veriorema-
que & communiorè esse contrariam Regulam: *Sortem sc. judicia-*
riam esse permissam, quatenus non expresse legitur prohibita, quam
tradunt cum Cothmanno *proxime allegato loco, Daniel. Moller. in*
Consil. Saxon. Consil. 15. P. 3. n. 18. Molinæus d. l. ibique all. Joh. Faber.

51 Neque majoris momenti est, Quod (6) communissimis Jcto-
rum sententiis receptum ac probatum sit, sortem in *facti* questionibus
judicem constitui non debere, sed factum elegantem illud probare
oportere. L. 23. C. De Probat. quam sententiam cum Glossa in L.
52 *Unic verb. Prohibebit. in fin. C. Uti possideris* tuentur Cynus, Bartolus,
Balduus, Salicetus, Angelus alique *ad d. L. fin. junctis* Jasone,
Alc-

Alexandro , Corneo , aliisque *ad L. fin. C. Comm. de Legat.*
 nec non Johanne de Anania *in c. fin. X. De Sortit. ibidemque Joh. Andr.*
 Panormitano & omnibus fere Canonistis *in Cap. licet cassam 9. X. De probat.*
 Hæc autem quæstio : Uter ex Gemellis sit primogenitus? sit facti per 53
L. 16. ff. De S. H. Vid. Tiraquell. d. Tr. q. 17. Opin. 1. n. 19. Hunnius Var. 54
Resol. Lib. 3 Tract. 1. q. 21. n. 5. p. 722. Ergo nec in illa decidentia liceat,
 propitio jure ad *Sortis* judicium confugere. Nam & hic committi 55
 tur fallacia petitionis principii : Præterquam enim, quod Excellentis.
 Thomasius *in eleganti Dissert. De Dubia Temporis prioritare , Cap. 21. n. 39.* 56
 neget, hanc *Facti*, & non *juris* esse quæstionem, eo, quod hic in tali ver-
 semur casu, ubi prioritas nativitatis à Gemellis non potest probari, ea
 vero, quæ facti sunt, probari debèant, quæque probari nequeunt, in
 illis quærratur, *quid juris?* Recte in hoc asserto quorundam JCtorum 57
 desiderat Harprecht. *ad pr. 7. De S. ab 7. n. 1; 1. Cothmannus d. Consil. 29.*
Vol. 5. n. 35. cum inibi allegato Decio, Tiraquello, Molinæo & Mol- 58
 lero *supr. all. loc. & Semestr. Lib. 2. c. 29. n. 2.* juris assistentiam, cum ex-
 dem rationes, quibus in dubio *juris* ad judicium *sortis* recurritur, æque
 militare videantur pro dubio *facti*, scilicet, ut ambitionis, vel gratiæ su- 59
 spicio auferatur, *arg. L. Generaliter 24. § 17. ff. de Fideic. libert. & alterca-*
tio finiatur, L. fin. C. Commun. de Legat. 60

Neque porro obstat (7) quod per judicium *sortis* illi tamen possit
 contingere præjudicium, qui revera primus est genitus, si pro secun-
 do genito *sortis* ceciderit. Respondendum enim est: Hic nesciri, quis 61
 sit primo aut ultra genitus, & cum neuter qualitatem primogenituræ
 probare possit, ipsum credi primigenium, quem *sortis* pie riteque instituta
 pro primogenito habet, hunc non esse primogenitum, *sortis* victo
 altero Gemellorum probare non valente.

Nec Obstat (8) Ad sortem invitum tamen cogi non debere, uti 62
 post Joh. Andr. & alios, docet Tiraquellus *d. l. Opin. 1. n. 94* Menoch.
de A. J. Q. Lib. 2. Cent. 5. Cas. 445. n. 11. Daniel. Möller. *Semestr. Lib. 3. C. 29.*
n. 2. Respondendum enim est, id regulariter procedere, & ubi ulla 63
 ratione sperari alia adhuc via potest eluctandi, & dubiæ quæstioni
 commodam decisionem extra sortem inveniendi,

CAPUT IV.

Sistens

Rationes rejectarum reliquarum opinionum, nec non resolutio- nem argumentorum pro Illis Capite II. adductorum.

S U M M A R I A.

I ngressus.	1	buit, non valere illationem, demon-	
Recensentur rationes, quas propter		stratur.	11
PRIMA DdruM OPINIO, Pos-		Ad obstantem Regulam: In Pari causa	
sessori favens, rejicitur.	2. seq.	meliozem esse possidentis conditio-	
Non videtur par Gemellorum esse cau-		nem, respondetur.	13
sa, incerta licet illorum primogeni-		Heres totam hereditatem possidens,	
tura existente, cum revera tamen		frustra ad praesidium hujus regulae	
alter altero prior natus sit.	3	confugit, coheredem à petitione sua	
Morali aestimatione paria sunt, non esse		portionis repellere intendens.	14
& non apparere.	6	Recensentur rationes rejectae SECUN-	
Illo in possessione constituto, quem sem-		DÆ OPINIONIS, utrumque Ge-	
per Parentes pro Primigenio habue-		mellorum hoc casu pro indiviso si-	
runt, cuique viri bonorum possessio-		mul admittentis.	17
nem jam tradiderunt, fortior pro		Refragatur consuetudini Regnorum,	
Possessore militans Primogenitura		Legi Imperii publica & intentioni	
presumptio, onus probandi devolvit		Testatoris, uno plures admitti, quo-	
in Fratrem congenitum non-possi-		tius jus Primogeniturae obtinet.	18.
dentem, se natu esse majorem.	10		seq.
Ab hoc casu, ad illum, quo neuter Pa-		Notatur Rumelinus hoc casu ambos ad	
rentum, post facta possessionem occu-		Electorum admittens.	20
pantem filium pro Primigenio ha-			

Ad-

<i>Administratio plurium non raro subditis parum proficua esse solet.</i>	21	<i>Ad textus pro eadem stabilienda adductos omnes responderetur.</i>	43
<i>Adducitur in hanc sententiam Molinæus, deprecans Deum Optimum-Maximum, ne casus duorum simul regnantium in Hispanorum Regnis amplius contingat.</i>	22	<i>Ad Exempla responderetur.</i>	44. & 46
<i>Respondetur ad Rationem Primam & Secundam rejecta hujus Opinionis.</i>	24. & 27	<i>Legibus, non exemplis judicandum est.</i>	45
<i>Ad rationem Tertiam responderetur.</i>	28	<i>Afferuntur rationes rejectæ Quattor & Catorum Opinionis, neutrum Gemellorum h. c. admittere volentis.</i>	47. seq.
<i>Ad Quartam.</i>	29. seq.	<i>Hujus Opinionis Assertor adducitur Ulicus Imola, isque adhuc basitabundus.</i>	48
<i>Ad Quintam.</i>	30. seq.	<i>Ad rationem Primam pro hac sententia adductam responderetur.</i>	51.
<i>Adducitur & rejicitur ridicula Baldi ratio, qua pro adstruenda hac utitur Opinio, scilicet, qui gemini sunt in cælo, etiam gemini erunt in terra.</i>	34	<i>Ad Secundam.</i>	52
<i>Ad Sextam rationem responderetur.</i>	35. seq.	<i>Ad L. 31. ff. De Manum. test.</i>	53. seq.
<i>Recensentur rationes rejectæ Tertix Opinionis, utrumque quidem, Gemellorum simul, sed non pro indiviso verum alternis vicibus admittentis.</i>	37	<i>Ad L. 10. ff. de Reb. Dub.</i>	54. seq.
<i>Alternatio Primogenitura repugnat indoli.</i>	38	<i>Ad L. 30. ff. de Testam. tut.</i>	56
<i>Et Consuetudini Imperii, simulque Testatoris intentioni, Primigenio faventibus, haud congruit.</i>	39	<i>Ad L. 2. ff. De Lib. & Posth. & L. 62. §. 1. ff. De Hered. inst.</i>	57
<i>Tristem Alternationem habuisse exitum, exempla probant adducta.</i>	40	<i>Recensentur rationes rejectæ Quintæ & Catorum Opinionis, Gratificationi Parentum h. c. locum dantis.</i>	58
<i>Ad rationem pro hac opinione Primam responderetur.</i>	41	<i>Princeps nemini jus questium sine causa admittere potest.</i>	59
<i>Ad Secundam.</i>	42	<i>Jus pro tubitu eligendi Primogenitum ex pluribus filiis, Jus Divinum Patridenecat.</i>	61
		<i>Ad Primam rationem pro hac sententia, responderetur.</i>	62
		<i>Ad reliquos textus.</i>	63
		<i>Ad diversis diversa est illatio.</i>	64
		<i>Recensentur Variæ Datorum Opinionones circa questionem, qua quaritur: Utri debeatur premium, illi promissum, qui primus in oppugnatione</i>	

<i>sione civitatis mœnia conscenderit, duobus simul eadem conscendentibus, nec apparente, uter illorum prior ascenderit?</i>	66. seqq.	<i>Ad L. 9. §. 1. ff. De Reb. dub. respondetur.</i>	79. seqq.
<i>Ad Tertiam rationem respondetur.</i>	65 & 69	<i>Ad L. 10. §. 1. ff. D. Reb. dub. n. 81.</i>	seqq.
<i>Ad Quartam rationem respondetur.</i>	70. seqq.	<i>Ad exemplum de Columbis, respondetur.</i>	85. seqq.
<i>Enarrantur rationes rejectæ Sextæ Jctorum Opinionis, Robustioris præcipuum Primogenitura jus tri- buentis.</i>	73. seqq.	<i>Exhibentur ultimo rationes rejectæ Septimæ Jctorum Opinionis, Formosiori inter Gemellos Primogenitura prærogativam concedentis.</i>	87. seqq.
<i>Ad rationem primam respondetur.</i>	78	<i>Ad rationes pro hac sententia adductas respondetur.</i>	91. seqq.
		<i>Epilogus.</i>	n. 95

RECENSITIS *Capite II.* variis circa *Dubia Primogenitura jus* variorum Jctorum Opinionibus, illarumque fundamentis omni oculorum, ac mentis acie perlustratis, restat, ut *hoc Capite IV.* postquam, quæ mihi sedeat sententia, fusius *Capite III.* exposui, paucis, ne modum migret præsens Meditatio, adhuc subjiciam rationes, quibus motus, meum illis adjicere calculum dubitavi, addita argumentorum pro illis adductorum, ea, quæ tas est, modestia, brevi resolutione. Et quidem, quod PRIMAM attinet OPINIONEM, *quæ ex Gemellis possidentem Fratrem præfert non-possidentem*, ideo huic assurgere nolui, quia mihi imperare non quivi, ut crederem, in decidenda *dubia Primogenitura* quæstione ad *prioritatem possessionis* tuto esse respiciendum: Præterquam enim, quod & *Secundo Genitus* prior potuerit nactus esse possessionem, invito jure hoc casu jus, ex *Prioritate natiuitatis* Primigenio quæsitum, ipsi adempturus, par hic utriusque causa esse non noscitur, cum revera alter altero prior natus sit, licet primogenituram probare non valeat, Et sane, sicuti misera, oppidoque frigida est sequela: Hic Gemellorum prior occupavit possessionem e. g. Regni, Electoratus, vel rei legatæ: E. Est Primigenius; ita, posito etiam, morali æstimatione paria censei, non esse, & non apparere, sicque parem Gemellorum videri causam esse, iniquum tamen omnino foret, si unus ex Gemellis Regnum, Electorum vel rem legatam possidens, fratrem, æquali jure hereditario secum gaudentem, velit excludere,

dere, Primigenii appellatione illum denotante, qui reliquos præce- 8
dit; quod cum possidens prætere nequeat, utpote probare non 9
valens, se Fratrem non, possidente priorem esse, nil quicquam in hoc
negotio ipsi sola proderit possessio. Illud interim facilius largior, si 10
ille in possessione sit, quem Parentes ex Gemellis semper pro Primi-
genio habuerunt, & cui bonorum possessionem ipsi vivi jam tradide-
runt, tum pro possessore fortiorem militare primogenituræ præsum-
ptionem, translaticam oneris in Fratrem probandi, se natu esse majo-
rem: At verò ab hoc ad illum non procedit illatio casum, quo Paren- 11
tes neutrum Gemellorum Primigenium recognoverunt, alterutrò il-
lorum post fata Patris possessionem occupantē.

Nec facit pro hac Opinione (1.) adducta *supra Cap. 2. n. 7. seqq.* ju- 12
ris regula: *In pari causa meliorem esse possidentis conditionem.* Resp. enim
est: Illam Regulam non esse universalem, nec omnibus promiscuè
controversiis commodè applicabilem, sicuti ex integra Dissertatione 13
Eccell; Dn. Strykii *De Possidente non meliore.* ubi varios reperire casus
est, in quibus possidentis conditio non censetur esse melior, illò, qui
non possidet, ad oculos claret. Idemque victum dat Exc. Thomaf. in 14
Diss. ne, *De Dubia ac Incerta temporis Prioritate & Posterioritate. Cap. 2.*
§. 4. 2. in fin. exemplò heredis, totam hereditatem possidentis, portio-
nemque hereditariam petentem coheredem hanc Regulam repellere vo-
lentis, cui nil præfidii ad retinendam totam hereditatem ex sola to-
tius massæ hereditariæ possessione obventurum esse, rectè de-
ducit.

Neque majoris momenti est (2.) allegatum n. 13. d. *Cap. 2. capitulum* 15
31. x. De Præbend. in 6. Respondendum enim est, illum casum no-
stro in eo absimilem esse, quod fieri potuerit, ut, cum à diversis eadem
die duobus collatum sit beneficium, etiam eodem temporis mo-
mentò sit collatum, sicque reverà alterutrius conditio non sit potior,
quo casu analogiæ juris haud contrariatur, possidentis conditionem
præferri; quod secus in nostro casu, quò semper alter Gemellorum
prior natu est, licet prioritas natiuitatis non appareat. Alias respon- 16
siones publico reservamus consueti, cum temporis angustia proli-
xioribus hic nobis esse non liceat.

Non magis arridet SECUNDA OPINIO, *Ulrique Gemellorum,* 17
aqualiter favens; Sicuti enim hæc sententiã cum consuetudine Regni, 18
non nisi unum duntaxat, eumque *Primigenium,* reliquis omnibus ex-

19 elusis filiis, ad habenas Imperii admittente, itidemque cum Imperii
Legibus, non nisi *unum* e. g. ad Electoratum admittentibus, Vid.
Limnæus *ad A.B.c.7. §.2. Obs.7.* (Ubi ex hac ratione notat Rumelinum,
20 ambos hoc casu ad Electoratum admittendos esse, evincere conan-
tem,) tandemque cum Testatoris dispositione, rem legatam inter
plures dividi nolentis, stare potest minimè, ita primogenituræ etiam
21 planè contraria est, quippe quæ vult, ut bona penes *unum*, eumque
primigenium duntaxat remaneant, administratione plurium insuper
populo ac subditis parum proficuâ non rarò existente, quò forsan re-
22 spexisse videtur Cævallos, *qu. 248. n.72. 22.* Molinæum *referens* depre-
cantem Deum Optimum Maximum, ne casus duorum simul regnan-
23 tium in Hispanorum Regnis amplius contingat.

Hicse non adversatur (1.) quod æquali Gemellorum conditione
24 existente, æquitatis postulare etiam videatur ratio, utrumque æqua-
liter admitti. Respondendum enim est. Licet in eo quidem nostrò
25 in casu æqualis appareat gemellorum conditio, quod neuter illorum
26 prioritatem nativitatis docere possit, in eo tamen utique disparem il-
lorum esse conditionem, quod unus reverà ante alterum sit natus,
27 quem sorte pie riteque institurâ invenire licet. Idem respondetur ad
28 rationem Secundam *supr. Cap.2.n.23. seqq.* adductam.

Ad Tertiam n. 29. *Cap.2.* respondeo rationem illam procedere il-
lis in casibus, in quibus nec loci consuetudo, nec publica Imperii
lex, neque expressa testatoris intentio *plures* admitti negat, nullum-
que restat iudici remedium, jus præcipuum inter colligantes inve-
niendi.

29 Nec Obstat (4.) *L. 14. C. de Fideic. libert.* Præterquam enim, quod
decisionis ratio in *Favore libertatis* consistat, per verba *fm. d. l.* ut ejus fa-
vore relicta nascituro libertas, pluribus simul natis, omnibus re-
30 licta videatur, casus etiam dictæ legis à nostro planè est diversus, cum
inibi non quæzatur, aut incertum sit, uter Gemellorum prior natus
sit, neque libertas Primigenio tantum sit relicta.

31 Neque magis refragatur (5.) *L. 24. ff. De Vulg. & Pupill. Substit.*
32 Respondendum enim est, sicuti ratio decisionis in ipso habetur textu,
casui nostro plane non applicabilis, scilicet, quod supremus non
33 is tantum intelligatur, qui post aliquem, sed etiam, post quem
nemo est, ita, quod ex dicto textu eliciant pro hac opinione
Icti, nempe, duobus mortuis, & non apparente, uter illorum
prior

prior mortuus sit, utrumque simul vitâ defunctum censeri, ex eodem probari minimè, hincque inde ad nostrum casum factam illationem non feliciter concludere, quam ridiculam Baldi rationem, quâ pro adstruendâ hâc utitur sententia, scilicet, quia Gemelli in cœlo sunt gemini, ergo in terra etiam erunt gemini, simul ad successionem vel capiendam rem testamento relictam admittendi. Vid. Tiraqv. *De Primogenit. q. 17. n. 3.* & Exc. Thomas. *d. Dissert. c. 2. n. 46. in fin.*

Minus adhuc pondus dictæ Opinioni addit (6) *L. 16. C. de Fideic. Libertas.* cum ratio decisionis in pœnâ moræ, ab herede commissæ, ne huic mora sit proficua, consistens, Vid. Brunnem. *add. L. n. 22.* nostro applicari casui non possit, sicque hîc iterum committatur fallacia consequentiæ.

Ex quibus verò rationibus *Secundæ Opinioni* calculum meum subduxi, ex iisdem etiam rationibus TERTIÆ Jctorum OPINIONI, utrumque quidem Gemellorum, dubiâ illorum Primogeniturâ existente, sed non pro *indiviso*, verum *alternis vicibus* admittenti, accedere dubitavi, scilicet, quod hæc Alternatio Primogenituræ repugnet, volenti, non nisi penes *unum* eumque *Primigenium* bona perpetuò remanere debere, quodque consuetudo Regni, ac Imperii Leges, juxta & Testatoris dispositio, non nisi *Unum perpetuò* velint Regno, Electoratu, ac rebus in testamento relictis, potiri, fruique debere; Ut taceam, quod, tristissima Eteoclis & Polynicis, *apud Euripidem in Phœnissis* Amulii item & Numitoris *apud Livium Lib. 1. Histor.* exempla, de quibus Tiraquellus *l. q. 17. n. 8. & 9.* Exc. Thomas. *d. Dissert. Cap. 2. n. 44.* videri possunt, alternatum rei usum ac vicissitudinariam Regnorum, Principatumque gubernationem non semper tutam satis esse, egregiè comprobatum, evictumque eant.

Ad rationem, pro hâc opinione *Cap. 2. n. 44.* allatam *primam* respondeo; Sententiæ, quæ alterum Gemellorum *minus* lædit, illam adhuc præferendam esse, quæ alterutrum *planè non* lædit, quæque indoli Primogenituræ, consuetudini Regni, Legibus Imperii, ac intentioni Testatoris magis congruit.

Ad rationem *Secundam* *Cap. 2. n. 45.* traditam respondeo, hîc non quæri de re *inter plures* dividendâ, sed de re *uni* duntaxat, eique *Primigenio* ex pluribus Fratribus, uno partu editis, assignandâ.

Eâdem etiam defungor responsione ad textus pro stabiliendâ hâc Opinione *Cap. 2. n. 47 seqq.* adductos.

Ad exemplâ, quibus tamen non est judicandum, sed Legibus,
 44 earumque rationibus, L. 12. ff. De Offic. Præsid. L. Nemo. 13. C. de Sen. & in-
 45 terlocut. Cap. 1. De Postul. Prælat. Socin. in Reg. 8. & Thomas de Thomasset.
 in Florib. LL. 110. supra Cap. 2. n. 50. allata, respondeo, ea partim ad ca-
 sum nostrum non quadrare, partim verò tristissimum habuisse exit-
 tum. Vid. n. 40. b. Cap.

46 Neque tandem me turbant exempla Cap. 2. n. 51. seq. Præterquam
 enim, quod planè ad nostrum nil faciant casum, prius sapit fabulam
 47 & Posterius de Meretrice agit. Minus verò omnium placuit
 QUARTA DOCTORUM OPINIO, utrumque Gemellorum hoc casu
 48 à Successione, reque in testamento relicta arcens: Quæ, sicuti teste
 Tiraquello, d. l. q. 17. Præf. n. 5. & in Opin. 6. n. 21. eumque secuto Exc. Dn.
 Thomasiò in d. Dissert. Cap. 2. S. 1. 9. solum Imolam sui habet Assertorem,
 49 & quidem adhuc hæsitabundum, ita planè destruit intentionem Te-
 50 statoris, ac Primogenituræ indolem evertit, exque hoc potissimum
 refutari fundamentò potest, quod illâ admittâ, id sequeretur absurdi,
 exclusis hisce, qui gradu sunt proximiores, admittendos esse eos,
 qui post hos gemellos nati sunt, Fratres gradu remotiores. Vid. Tho-
 mas. d. l. jung. Tiraquell. d. l. Opin. 6. in fin. ibique alleg. Alex.

51 Nec corroborat hanc Opinionem allata sup. Cap. 2. n. 55. ratio
 Prima. Respondendum enim est, eam procedere, ubi incertitudo
 nullò certiorari pacto, ipsique disponenti imputari potest, quod non
 clarius disposuerit.

52 Neque majoris ponderis est Secunda ratio, quam exhibet n. 57.
 Cap. 2. Responderi enim potest, Sortis decisum effectum habere
 probatæ Primogenituræ.

53 Ad L. 31. ff. de Manumiss. test. Respondetur, ibi culpam residere pe-
 nes Testatorem, quod certam demonstrationem non adjecerit illi
 servorum, quem ex pluribus ejusdem nominis liberum esse voluit.

54 Ad primum casum Leg. 10. de Reb. dub. respondeo, illum casum,
 à nostro in eo alienum esse, quod inibi utrique Cognati a tate pares
 sint, cum hîc contrâ reverâ alter gemellorum alterò natu sit major;
 Sicque inibi legatum natu majori ex cognatis relictum, ideò im-
 55 pediri, quia incerta Testatoris dispositio hîc certum sortiri even-
 tum non potest. Ad Secundum verò de Capitolio casum re-
 spondeo, & hîc utrumque simul Capitolium conscendisse indeque
 rationem decisionis ad nostrum non esse applicabilem casum,

quò

quò non uterque simul, sed unus post alium natus est, licet, qui prior natus sit, ignoretur.

Pariter & ad L. 30. ff. De Testam. Tutel. respondeo, inibi itidem cul- 56
pam residere penes Testatorem, non clarius disponentem; Quae ead-
dem responsione etiam satisfit pro hac sententia Cap. 2. n. 62. seq. addu- 57
ctis L. 2. ff. De Liber. & Postb. & L. 62. §. 1. ff. De Hered. inst.

Gratificationi Patris, quam QUINTA hoc casu commendat 58
]ctorum OPINIO, ideo assurgere nolui, [1.] quia illa admissa, Patri
invito jure tribueretur arbitrium jus ex prioritate nativitatis Primi-
genio quæsitum, pro lubitu auferendi, cum ne Princeps quidem si- 59
ne causa jure suo quemquam privare possit, L. 2. C. De Precib. Imper. Of-
fer. L. fin. C. Si contra jus vel utilit. public. Accedit, quod (2.) jus suum 60
Primogenitus non à Patre, sed aliunde, & vel à Lege Regni & pro-
videntia Testatoris, aut pactis primi acquirentis habeat, in quo Pa-
tri arbitrium jura non tribuunt; Ut taceam, Jus Divinum [3] Parenti 61
denegare facultatem pro lubitu eligendi Primogenitum, in ejus præ-
judicium, qui vere natu major est. Vid. Deuteron. 21. v. 16. & 17.

Hic non obest (1.) Quod in dubio gratificationi locus sit. Re- 62
spondendum enim est; Sicut hoc duntaxat procedit in casibus à jure
expressis, ob rationem à Tiraquello. d. l. Op. 2. n. ult. allegatam, Conf.
Franc. Aret. Consil. 42. Col. pen. vers. Præterea dato Bald. in c. 1. Col. pen. Tit.
De Alien. feud. Joan. Andr. in c. nostram. De Testib. Hunn. Var. Resol. L.
3. Tract. 1. qu. 21. Opin. 2. p. 724. ista ad nostrum casum, ubi jus à Patre
non dependet, minime est extendendum. Idem ad reliquos pro 63
stabilienda gratificatione Cap. 20. n. 16. seqq. adductos Juris Civilis
textus responderetur; Nedom, quod à diversis diversa fiat illatio. L. 10. 64
C. De Probat. Cantiuncula Consil. 10. n. 13. ibi Nicol. Rucker. Consil. 14.
n. 47. Menoch. Consil. 437. n. 7.

Nec obstat (2) exemplum n. 75. Cap. 2. allegatum; Præterquam 65
enim, quod in decisione hujus casus Ddres non conveniant, Aliis
etiam hic Sortem præferentibus, Vid. Tiraq. d. l. Opin. 1. 24. in fin.
Aliis utrique præmium adjudicantibus, & quidem vel inte-
grum, vel pro rata, Vid. Fœnut. De Momento. cap. 24. n. 7. Caval- 66
lus. Comm. Opin. quæst. 248. Baro. ad L. 9. pr. ff. de Reb. dub. Grot. de J.
B. & P. L. 2. c. 16. §. 19. Aliis utrumque repellentibus, hocque casu
facultatem concedentibus retinendi præmium illi, qui illad victori 67
& primo mœnia conscendenti præmiserat; Vid. Excell. Dn. Thomaf.
d. Dissert. Cap. 4. §. 100. ubi tandem ipse Exc. Puffendorffio. in Tr de J.

- 68 *N. G. Lib. 5. c. 12. §. 14.* assentitur, statuenti, ubi ad excitandam certantium alacritatem præmium propositum est, verius esse, ad præmium concursuros, qui æquales fuerunt, si modo res talis sit, quæ divisionem admittat, alias Sorti rem esse committendam, cum malignitate non careat, ideo utrumque præmio spoliare, quia neuter altero posterior fuit, præmiis virtutum laxiorem interpretationem desiderantibus: Sane ille casus à nostro plane diversus est, cum inibi neuter altero sit prior; quod secus est in nostro casu, quo semper præsupponendum est, alterum altero natu priorem esse.
- 70 Ad ultimam rationem paucis respondeo: Ut ut Primogenitus aliquando habeat successionem à Patre, illud tamen non esse perpetuum, alio Primigenio aliquid in suo testamento legante; Neque tamen illo casu, quo à Patre *successionem* habet, etiam *prærogativam successionis* eundem à Patre habere, & licet hanc etiam immediate à Patre obtineret, hunc tamen *sine causa* Primigenium hoc suo jure exuere non posse. Vid. Hunnius. *Var. Resol. Lib. 3. Tract. 1. pag. 726. Opin. 4.*
- 73 Robustior quæ præfert, SEXTÆ DdruM OPINIONI, ideo subscribere nolui, quod in determinanda dubia Primogenitura, non ad prævalens corporis robur, tanquam ad infallibile illius signum duntaxat respiciendum esse certus sum, innumeris exemplis, debiliorem ex gemellis prius natum esse, comprobantibus, Vid. Tiracquell. *d. l. q. 17. Opin. 8. n. 3.* Dn. Müller. *in supr. all. Dissert. De Binis Dubij partus Casibus*, Jung. Hunnius *d. l. Opin. 3. p. 725.* & Exc. Dn. Sclevogt.
- 74 *in Dissert. De Jur. primogenit. lb. 4.* quodque evenire possit, Geminos robore esse pares, imo hac admissa sententia, verus Primigenius jure suo misere possit excidere.
- 75 Non Obstat (1.) Quod robustior, ceu prægnantiore qualitate à natura donatus, præsumatur citius de carcere uteri materni exivisse, quam Frater debilior. Respondendum enim est, hanc præsumptionem non esse perpetuam, *Vid. notata n. 74. b. Cap. idque inter alia vel inde non obscure probari, quod in L. 10. ff. De Reb. dub. præsupponatur in verbis: Siquidem certum est, quid prius edidisset &c.*
- 76 Filiam, quæ tamen ex sententia Adversariorum omnibus Maribus est debilior, *Vid. Cap. 2. supr. n. 84.* ex Gemellis ante MareM seu Fratrem nasci posse.
- 77 Minus obstat (2.) *L. 9. §. 1. ff. De Reb. dub.* Respondendum enim est, negando consequentiam, quam inde adversæ sententiæ Patroni for-

formare satagunt. Vid. *Supr. Cap. 2. n. 81.* Insuperque [2] decisionem d. L. 9. §. 1. non tam in *roboris pravalentia, quam diversa berendum qualitate* positam esse, evincere videri L. 9. §. 2. ff. *cod. & L. 17. §. 5. & 7. ff. Ad SCrum SCi. Trebell.* Vid. Brunnem. ad L. 9. §. 1. *De Reb. dub. n. 6. seq. & Dn. Thomaf. d. Dissert. Cap. 3. §. 83. seq.*

Parum etiam turbat (3) L. 10. ff. *De Reb. dub. §. 1.* Respondendum enim est, frustra esse, qui cum glossa ad L. *Idem erit. ff. De S. H. Zachia in Quæst. medico-legal. Lib. 9. Tit. 12. qv. 3. n. 16.* aliisque à Tiraquello. d. l. q. 17. *Opin 7. & 8. n. 1. & 2.* citatis decisionis d. L. 10. rationem in *pravalentia roboris & fallaci illa hypothesi*, propterea mares præsumi ante foeminas editos, fundant, cum verba dicti textus penitius perpendentem fugere haud possit, *solum libertatis favorem* fundamentum esse decisionis. Quæ si Ulpiani d. l. mens non fuisset, non statuisset in verbis: *Siquidem certum est quid prius &c.* foeminam posse nasci priorem; Sed & alias sequeretur, si Testator conditionem ita posuisset: *Aresculam libera est, si prius foeminam pepererit*, & de prioritare dubitetur, *Aresculam* in servitute manere debere, cum & hic masculus tanquam robustior prius natus præsumeretur, quod regulæ ab *Ulpiano* traditæ & à *Juliano* in L. 12. h. 1. repetitæ à *Marcello* item L. 192. §. 1. ff. *De R. J. L. 3. ff. De his, quæ in test. del.* aliisque vid. L. 38. ff. *de Re jud. pri. L. in Obscuro. ff. De R. J. inculcatæ*, libertatisque favori parum videretur convenire. Vid. Brunnem. *add. L. 10. §. 1. n. 11.* Dn. Thomaf. *D. Dissert. Cap. 2. §. 65. seqq.*

Nec magis negotii facit (4) quod de *Columbis* allatum est *Cap. 2. §. 84.* Præterquam enim, quod de veritate hujus asserti non sine ratione cum *Excell. Dn. Müllero* *supr. all. Dissert.* aliisque dubitare liceat, quotidiana experientia incredulo facile contrarium comprobatur ab illis tamen ad *Homines* infelicitè fieret illatio. Vid. Dn. Müller. *d. l.*

Restat, ut binis adhuc exponam, cur à *SEPTIMA* Jctorum *OPINIONE*, quæ formosiorē, inter *Gemellos* præfert, divortium fecerim; Scilicet, quod (1) à præstantia formæ ad præsumendam nativitatis prioritatem frustra inferatur, *Primigeniis* non raro *Ultra*, natis sequioris formæ existentibus; Quodque (2) huic præsumptioni nulla *Physica* adsistat ratio: Insuperque (3) hujus litis decisio non à bono naturali, aut amabilitate vel simili qualitate formosioris faciei, sed à nativitatis prioritare, loci consuetudine & Testatoris voluntate dependeat, non formosiorē, sed *Primigenium* ad Regnum, & Principatum, successorem, remque in testamento

relictam vocantibus, Vid. Excell. Dn. Schlevogt. *d. Dissert. tb. 5. & Excell. Dn. Müller. d. Dissert. q. 1. Sect. 2. tb. 1.*

91 Illis, quæ pro hac sententia *Cap. 2. n. 95. seqq.* adducta sunt, partim ex dictis *n. 88. seqq. b. Cap. ult.* satisfactum est, partim etiam responderi potest, hic non quæri de Rege, ac Principe eligendo, sed de
 92 Electi Successore, illis in locis, in quibus Successorio jure Primigenii soli admittuntur; quem forma minus elegans, elegantioris
 93 formæ Fratri Ultra-Genito non postponit. Insuperque exempla
 94 non facere regulam: Accedit quod hæc ad casum, quo Primigenio duntaxat legatum relictum est, plane non quadrent: Illud cujus-
 95 cunque formæ, humanæ tamen, legatario, propitio jure urgente. Aliam responsionem publico conflictui BONO cum DEO reservo, cui pro clementissime concessis animi, corporisque viribus sit
 laus & gloria sine

F I N E.

Q.D.BV.

Q. D. B. V.

338

DISPUTATIO IVRIDICA
DE

INNOXIA MUL-
ERUM JURIS IGNO-
RANTIA.
VULGO

In welchen Fällen denen Weibern
nicht schade / der Rechten kündig zu seyn /

QUAM

DEO PROPITIO

Ex Decreto & Auctoritate Magnifici JCIorum Ordinis, in Alma Varniaca,

P. RÆSIDE

EXCELLENTISSIMO CELEBERRIMO QUE JCTO

DN. JOHANNES Klein /

J. U. D. ET PANDECT. PROF. PUBL. NEC NON CON-
SISTORII MECKLENB. h. t. DIRECTORE,

DNO. PRÆCEPTORE, HOSPITE ac FAUTORE SUO,
Debitor obsequii ac Pietatis Cultu ad Cineres Devenerando,

Septembr. Ao. M. D. C. XCVII.

IN AUDITORIO MAIORI
PLACIDO ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTIT

IOANNES ADOLPHUS

Krohn / Lübecens.

AUTHOR.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI, Anno 1705.

DISP. XVIII.

Tcc cc

PRÆ.

PRÆFAMEN.

SUMMARIÆ.

- U**bi dispar Sexus ratio non apparet, parijure cum masculis censentur Fœminæ. n. 1. & 2.
- Mulier æque ac Mas Homo, cumque illo ad imaginem Dei creata est. 3. seq.
- Ad loca obstantia respondetur remissive. 4.
- In materia indifferenti Verbum: Quisquis & Si quis, in Legibus obviunt, tam Mulieres, quam Mares complectitur. 7. seq.
- (1.) In Contractibus, 9.
- (2.) Testamentis, 10.
- (3.) Interdictis, 11.
- (4.) Sententiis, Statutis & Rescriptis, 12.
- (5.) Et Odiosis ac Penalibus, 13.
- In multis juris articulis melior Masculorum, quam Fœminarum est conditio. 14.
- Includuntur illi articuli Regula, quam exhibet. 15.
- Ratio regula adducitur. 16. 17.
- Exempla regule. 18. seqq.
- Fœminis ab omnibus officiis ac muneribus remotis soli Masculi Jure Civili illis desungi possunt. 18.
- Uxores dignitatem a Maritis habent & nuptæ Nobili, Nobiles fiunt, licet ignobiles sint nata. 19. seq.
- Mulieres post facta Nobilis mariti vero inferioris conditionis nubescentes, priorem amittunt dignitatem. 20.
- Mulieres regulariter arcentur à feudorum successione. 22.
- Ad Fideicommissa familie conservanda causa relicta, soli Masculi, exclusis Fœminis, admittuntur. 23.
- Ratio ejus datur. 24.
- In Testamento solenni Masculi soli teste esse possunt remotis Fœminis. 25.
- Fœminæ ne quidem in testamento Rusticorum testes esse possunt. 26.
- Possunt tamen testes esse in testamento militis, ad piam causam, inque praxi, tempore pestis condito, nec non in testamento Parentum & co-dicillis. 27. seqq.
- Mulieres inter tres testes, quasi publica hypotheca adhibendos, esse non possunt. 30.
- Mulieres à Testamento super investitura feudali perhibendo repelluntur. 31.
- In multis contra juris articulis, illis que negotijs in quibus fœminarum attenditur imbecillitas & parrus periculum, mulierum partes favorabiliore sunt, quam masculorum. 32.
- Fidei jussores Masculos noxa sequitur, fœ-

<i>foeminae vero tuta sunt Exceptione</i>		<i>rantia nocet Masculis, adeo, ut la-</i>	
<i>Scii Vellejani,</i>	33 seqq.	<i>ta culpa annumeretur jus Civ. igno-</i>	
<i>Ex causa fidejussoria solum per er-</i>		<i>rare.</i>	42. seq.
<i>rorem juris foeminae conditione</i>		<i>Militibus acuminoribus non nocet Ju-</i>	
<i>indebiti, recte repetunt.</i>	35	<i>ris ignorantia.</i>	43
<i>In concursu creditorum ratione dotis</i>		<i>Recensetur quorundam fCtorum Sen-</i>	
<i>foeminarum conditio melior est</i>		<i>tentia, asserentium foeminis regu-</i>	
<i>quam quorumcunque creditorum</i>		<i>lariter non nocere juris ignoran-</i>	
<i>hypothecariorum.</i>	36	<i>tiam.</i>	44
<i>Ratione certiarum poenarum mitius</i>		<i>Rejicitur dicta sententia, quodque de</i>	
<i>cum foeminis agitur quam cum</i>		<i>innoxia Mulierum juris ignorantia</i>	
<i>masculis, quorum exempla exhi-</i>		<i>dicitur, ad Casus in Lege expref-</i>	
<i>bet.</i>	37	<i>fos tantum restringitur.</i>	46
<i>foeminae f. Civile nec criminis rea,</i>		<i>foemina ob Sexum solum ne quidem</i>	
<i>multo minus ob debitum civile car-</i>		<i>in integrum restituuntur.</i>	47
<i>cerimancipari potuerunt.</i>	38	<i>Restringitur Dissertatio ad illos casus,</i>	
<i>Quid hodie utroque casu juris sit, do-</i>		<i>in quibus Mulieribus non nocet Ju-</i>	
<i>cet.</i>	39. 40	<i>ris ignorantia, ratione compen-</i>	
<i>Privilegium Innoxiae juris Ignoran-</i>		<i>dii querendi.</i>	50
<i>tiae non pauci fCtorum regulariter</i>		<i>Ratione damni rei suae amittenda nec</i>	
<i>Mulieribus tribuunt.</i>	41	<i>Maribus regulariter nocet juris</i>	
<i>In compendijs quarendis Juris igno-</i>		<i>ignorantia.</i>	51

Uanquam quidem in dubio, & ubi dispar Sexus ratio non apparet, Vid. Wissenbach. ad L. 1. de V. S. §. 12. nulla Masculos inter, ac Faminas statuenda fit juris differentia, L. 4. C. De Liber. prater Illustris Dn, de Rhetz. in Diss. De Jure Virgin. Cap. 2. §. 6. Carpzov. in Tr. de Jur. Femin. Friderich. Bruckmann. in repetit. ad Tit. ff. de S. H. inibique Struv. th. 2. & Lauterbach. th. 23. Legesque de Maribus loquentes, propitio jure Mulieribus, ceu ad imaginem Dei (non obstante c. 13. Ca. 33. qu. 5. Vid. Mozz. De Contract. Rubr. De Nupt. n. 2. & Dn. Straus. in Dissert. De Muliere Teste. th. 4. in fin.) xque creatis Hominibus, Vid. c. 12. Ca. 33. q. 5. L. 152. ff. De V. S. L. 3. §. 1. ff. D. Liber. Hom. exhib. L. 2. §. 1. ff. Unde Legitim. L. 1. & 2. ff. Ad L. Cornel. De Sicc. (frustra dissentientibus Cujacio Lib. 6. obs. 21. Tit. D. ob L. 38. ff. De Poen. Conf. Alber. de Gand. in Ttt tt 2 Tract.

Tract. Malefic. Rubr. De Quæstion. n. 11. & Guidon. de Suzar. Tract. De
Judic. & Tort. n. 22. Vid. Hahn. ad Wesemb. Tit. Ad L. Corn. De Sicc. n.
5. Ungebaur. Exer. Just. 16. q. 12. in Nego. Eckholt. Ad Tit. ff. De S. H. §. 4.)
 etiam applicare conveniat, L. 4. C. De Lib. præterit: Ubi Imperator
 7 Justinianus sublata Sexus differentia, cum Filis Filias æqualiter ad Parentum
 vocat hereditatem, ita ut in indifferenti materia, verbum hoc: Si quis,
 vel Quisquis, in Legibus obvium, tam Mulieres, quam Masculos com-
 8 plectatur, per expressam L. 1. ff. De V. S. juriæctis L. 3. §. 1. ff. De N. G. L.
 1. §. 1. ff. De constit. pecun. L. 7. pr. & §. 1. ff. De Jurisdic. sermoque Masculi-
 9 nus sexum etiam Fæmineum contineat, L. 195. ff. De V. S. L. 52. ff. eod. id-
 10 que procedat non duntaxat in Contractibus, d. L. 3. §. 1. ff. De N. G.
 & L. 35. ff. De Pact. Testamentis, per L. 62. in fin. L. 81. pr. ff. De Legat.
 11 3. L. 45. pr. ff. De Leg. 2. L. 16. pr. & §. 1. ff. De Testam. Tutel. Interdictis, L.
 3. §. 1. ibi. Hæc verba: quem liberum, ad omnem Liberum pertinent, sive mas-
 12 culus sit, sive fæmina. ff. De Liber. Hom. exhib. Sententiis, Statutis & Re-
 scriptis, 2. Significavit. 36. X. De Rescript. Vid. Dn. Wissenbach. ad L. 1. ff.
 De V. S. ibique all. Cæpolla & Tiraquellus, ubi plausura Doctorem &
 13 amplam allegationum reperies farraginem, sed etiam in Odiosis & Pœna-
 libus, L. 7. pr. ff. De Jurisd. & §. 1. junct. L. 2. L. 9. ff. Ad L. Aquil. L. 1. §.
 28. & 32. ff. Ad S. C. cum Sillan. L. 5. C. Ad L. Jul. Majest. & L. 3. ff. De Bon.
 14 damnat. Negari tamen non potest, in multis juris articulis meliorem
 Masculorum, quam Fæminarum esse conditionem per L. 9. ff. De S. H.
 quos sequenti Regulæ includere satagunt Jcti: In quibus negotiis
 15 præstantia Sexus attenditur, in illis melior Masculorum, quam Fæmina-
 rum est conditio. Vid. Illustris Dn. de Rhetz. in Dissert. De Jure Virgini-
 num. Cap. 2. §. 7. Exc. Dn. Straus. in Disput. De Muliere Teste ib. 7. Struv.
 in S. I. C. Ex. 3. ib. 2. Exc. Dn. Præses in Diss. ff. 2. Ad Tit. de S. H. §. 3. jun-
 16 cto Dn. Lauterbachio in Colleg. ff. ad d. 1. §. 23. aliisque. Cujus Regulæ
 sicuti rationem ponunt in dicto Aristotelis, 1. Politic. c. 5. Masculos
 17 secundum naturam Fæminis meliores esse afferentis, & in L. 1. ff. De Senat.
 ubi majorem in Sexu Virili dignitatem esse testatur JCrus Ulpianus,
 ita eandem sequentibus, aliisque, quibus afferendis brevitatis stu-
 18 dio super sedemus, illustrent exemplis: Quorum primum est: Quod
 Fæminis ab omnibus Officiis ac Muneribus remotis soli Masculi de Ju-
 19 re Civili illis defungi possint. L. 2. ff. De R. I. (2) Quod uxores di-
 gnitatem à Maritis habeant, L. 8. ff. De Senatoribus L. 13. C. De Dignit.
 ejus,

ejus, & non propriis, corruscantes radiis, *Nov. 105. c. 2. pr. Nobiles* 20
 que censeantur ex Maritorum Nobilitate, licet ipsæ ignobiles nati
 sint. *Sixtin. Lib. 2. Consil. Marp. 9. n. 36. Carpzov. Jurisp. Eccl. L. 2. Def.*
270. n. 7. Stephan. Lib. 1. De Jurisd. c. 14. n. 16. § 17. & Exc. Dn. Stryk. in
Usu Moderno ff. Tit. de Senat. § 7. inibique all. Dd. hancque dignitatem 22
 vicissim amittant, post fata prioris mariti nubentes inferioris condi-
 tionis viro, per *L. fin. ff. De Senatoribus. (3) Quod ad Feudorum succes-* 23
sionem, Fæminis regulariter exclusis, soli Masculi admittantur. 2. F. 36.
 (4) Idemque juris sit in Fideicommissis Familiæ conservandæ causa
 relictiis, ad quæ *Fæmina* ideo non admittuntur, quia familiam mutan- 24
 tes, *L. 195. ff. De V. S. beneficio in gratiam Familiæ concessio, frui haud*
 possunt. *Forster. de Succes. Lib. 4. c. 23. n. 48. Excellentiss. Hornius in*
Disp. feud. 12. Posit. 23. in fin. & B. Brunnem. ad L. 9. ff. De S. H. (5) Quod 25
 soli masculi in solenni Testamento Testes esse possunt, remotis *Fæminis,*
§. 6. f. de Testam. Ordin. L. 20. §. 6. ff. Qui test. facere poss. quas (6) neque
 in Testamento *Rusticorum* testium munere fungi posse, licet in *Militis*
 Testamento, *arg. pr. f. De Milit. test. & ad Pias Causas, Paulus de Castro,* 26
in Conf. 361. Mascard. de Probat. Concl. 764. n. 10. ibique all. Ddres inque 27
praxi tempore pestis condito, Vid. Jason in L. fin. C. De Codicill. n. 19. Joh. 28
Andr. in addit. ad Specul. in Tit. d. §. n. Alexandr. Consil. 24. n. 11. Vol. 2. &
Bertran. Consil. 212. n. 6. Lib. 1. item in testamento factio inter liberos
Dd. in L. fin. C. de Codicill. Mascard. de Probat. V. 1. Concl. 764. n. 8. Lan-
fran. de Orian. in Tract. de Testib. 80. & Joan. Grot. eod. Tract.
n. 7. in pr. nec non in Codicillis Vid. Schneid. ad Tit. I. de Codicill. pr. 29
n. 33. & Ddres passim ad L. fin. C. de Codicillis jung. Carpzov. Dec. 152. n. 22.
Brunn. Exerc. Just. 14. pr. & Hopp. ad pr. I. De Codicill. pro pitio jure ad-
 mittantur, *Carpzov. P. 3. C. 4. Def. 6. Manzius de Test. valid. & invalid.*
Tit. 5. q. 1. n. 11. & Dn. Hopp. ad §. 6. I. de O. T. recte statuunt Excell.
Stryk. in Diff. de Test. Rustic. Cap. 3. n. 41. & Vasquez. de Succes. Creat. lib. 3.
§. 23. n. 34. junctis Mascardo d. l. n. 5. Alexand. in Consil. 177. n. 6. & Vol. 2.
Caus. 70. n. 16. Grot. d. Tract. in pr. n. 5. Quodque (7) inter tres Testes, 30
 quasi publicæ hypothecæ adductum *L. ii. C. Qui potior sunt in sign. ad-*
 hibendos, *Fæmina* esse non possint, per *d. L. ii. V. d. Brunnem. ad d. L.*
Trentacinquius. Var. Resol. L. 2. Tit. de Instrum. Resol. 2. n. 9. Wibel. de
Contract. Mulier. c. 3. n. 187. & Dn. Bardili. in Continuat. Conclus. Forens. B.
Lanterbachii Exerc. 19. tb. 2. Quas (8) Wissenb. in Tit. ff. de Testib. tb. 28. 31
 & sequ. cum *Dn. Hoppio ad §. 6. I. de O. T. etiam à testimonio super in-*
 Testi

- vestitura feudali perhibendo repellit, Conf. Mascard. de Prob. Vol. 2, Concl. 942. n. 9. seq. Joan. Bapt. Caccialup. in Tract. de Feudis Cognit. art. 6. n. 2. Guiljelm de Bened. in Repetit. c. Raynutius in 6. vers. duas habent filias
- 32 n. 10. Cato Sachus in L. Admonendi n. 108. seq. ff. de jurejur. utut Fœminarum partes contra in multis juris articulis, illisque negotiis, in quibus illarum imbecillitas, ac partus periculum attenditur, favorabiliores sint, quam Masculorum, Vid. Dn. Brunnem. ad L. 5. ff. de S. H. Wissenbach. ad ff. ad Tit. de S. H. Dn. Rehtz. cum aliis n. 15. Cit. Dabuss. Quod conspicuum
- 33 redditur non duntaxat (1) in fidejussionis articulo, in quo, utut ceteroquin regula sit, omnes ex fidejussoria causa Masculos ad præstationem debiti, pro quo fidem interposuerunt suam, valide obligans: Noxa sequitur fide-
- 34 jussorem: Den Würgen muß man würgen / Fœminæ tamen usque adeo ad solvendum à debitore xs contractum non obligantur, tux excep-
- 35 ptione Scti Vellejani t. 1. ff. & C. de Scto Vellejano, ut errore juris solutum etiam repetere possint, L. 9. C. & L. 8. §. 3. L. 24. §. 2. L. 31. ff. b. t. juncta
- 36 L. 40. pr. ff. De Condi& indub. Sed & (2) in concursu creditorum, quo, in ratione dotis omnibus reliquis hypothecariis Creditoribus Masculis licet, præfertur Fœmina, L. 12. C. Qui pot. sunt in Pign. L. 29 & 30. C. de Jur. dot. Nov. 97. c. 3. & Nov. 109. c. 1. Vid. Sichard. ad d. L. 12. n. 18. Cujac. in
- 37 Comm. ad Nov. 97. & Mynfinger. Cent. 1. Obs. 61. & Cent. 4. Obs. 13. Idem etiam (3) ad certas pœnas, per Auth. Sed Hodie C. Ad L. Jul. de adulter. Nov. 134. Cap. 10. L. 5. §. 3. C. Ad L. Jul. Majest. L. 15. §. pen. ff. Ad L. Cornel. de fals. extenditur, ut mitius cum Fœminis, quam Maribus procedatur;
- 38 Tiraquell. in Tract. de Pœn. temper. Cas. 9. per tot. Quod & (4) in incarceratione olim obtinebat, cum fœminæ criminis alicujus rea, vel fidejussoribus committendæ, vel in monasterium detrudendæ, ob debitum civile plane carceri mancipari non potuerint, Vid. Nov. 134. & Auth. Hodie
- 39 C. De Custod. Reor. jung. L. 1. C. De Offic. Div. judic. ibique Brunnem. Conf. Ant. Matth. L. 48. Tit. 14. Cap. 2. n. 3. Brunnem. ad d. Auth. Hodie & Dn. Stryk. in Dissert. de Carcere ad Custodiam: Cap. 2. n. 2. Ubi simul docet n. 4. & 5. Hodie hæc quidem omnia non attendi, sed mulierem etiam honestam in atrocissimis & gravissimis delictis conclavibus publicis separatam à viris, L. 3. C. de Custod. Reor. Menoch. De R. J. Q. Cas. 88. n. 20. incarcerationandam esse, Brunnem. ad L. 3. & Auth. Hodie C. de Cust. reor. Carpz. P. 3. Q. III. n. 40. Zœf. ad ff. Lib. 48. Tit. 3. n. 10. & Farinac. L. 1. Tit. 4. quest. 27. n. 52. in levioribus vero delictis honestam & Nobilem mulierem ne hodie quidem cum dedecore ad judicem duci, ipque carcerem rapi posse; sed

sed eidem vel domum pro carcere dandam, vel idoneis eandem fide-
 jussoribus committendam esse. Præprimis vero (5) INNOXIAE 40
 JURIS, IGNORANTIAE privilegium concedunt multi Jcto-
 rum *Mulieribus*, ita, ut, cum *Maribus* regulariter *juris ignorantia* non 41
 proffit, sed nocere potius noscatur *L.9. C. de LL. L.12. C. de J. & f. J. tum*
præcipue, ubi de lucro captando & compendiis quærendis agitur, &
L.7. & 8. ff. de J. & f. J. Imo latè in illis culpæ annumeretur jus civile 42
 ignorare, per *L.223. in pr. ff. de V. S. & 113. §. ult. eod. L.11. §. notatur ff. de 43*
His, qui notantur infam. L.2. C. de in jus voc. L.38. §.1. & 2 ff. de Adult. Fœ. 44
minis contra velint, æque ac militibus, L. fin. C. de Jure delib. & Minori-
bus, L.9. ff. de J. & f. J. jus sine omni periculo regulariter ignorare per-
mitteri, totis exceptione juris ignorati L.9. pr. ff. de J. & f. J. L. fin. C. Eod.
Vid. Wissenb. ad ff. Diss. 43. L.22. §. fin. Christ. Richter. in Cent. Regul. jur.
Regul. 26. n. fin. Gail. 2. Obs. 48. n. 22. Mynd. Cent. 6. Observ. 47. Eckh. ad Tit.
ff. de J. & f. J. §. 4. Menoch. de Præsumpt. Lib. 2. Præf. 3. n. 9. & L. 3. præf. 82. 45
n. 6. ibique plena manu allegati Ddres. Quod Jctorum assertum cum tan- 46
tum absit, ut in Juris Regulam abire possit, ut potius extra certos in jure
casus expressos extendi debeat minime, per L.9. ff. pr. de J. & f. J. ibi: in
quibusdam causis, veriorque ac communiori Jctorum calculo compro-
bata sit contraria Regula: Fœminis regulariter nocere juris ignoranti-
tiam, inque jure errantibus non succurri extra casus in jure speciatim
expressos, Harprecht. ad §. 1. J. Quibus mod. re contr. ob. n. 74. Brunne
ad L. fin. C. de J. & f. J. Laym. ad Jus Canon. p. 10. n. 4. Bardili in Continuat.
Concl. Præf. B. Lauterbachii: Exerc. 49. th. 18. lit. A. Peck. de Test. Conjug. lib. 1.
434. n. 1. Christin. Dec. 67. n. 9. Vol. 2. Struv. Exerc. 29. th. 56. Zæf. ad Tit.
ff. de J. & f. J. n. 7. Arnold. Reyger. in Thes. Jur. voc. Mulier. p. m. 385. n. 17
Gloss. ad L.9. pr. ff. & L. fin. C. de J. & f. J. Mascard. de Re tract. Concl. 1082.
n. 14. Cothmann. Vol. 1. Resp. 51. n. 71. Tiraquell. de Re tract. Convent. p. 565.
n. 13. ibique allegati, junctis Vincentio de Franchis Dec. 229. n. 1. Wesemb.
Vol. 1. Conf. 15. n. 16. & Jafene ad L. fin. C. de J. & f. J. aliisque adeo, ut ob 47
solum sexum, ne quidem in integrum regulariter obtinere restitutionem
possint, Sfort. Odd. de Rest. in integr. P. 2. c. 8. Mynding. Cent. 60. n. 47.
Carpz. P. 2. C. 15. Def. 32. in ibique allegati Dd. juncto Bardili. d. 1. Lit. B. Na-
ta mihi inde est præsentem De Innoxia Mulierum Juris Ignorantia, 48
conscribendi Disputationem occasio, in quò pratico juris articulo.
præ multis reliquis ideo ingenii mei vires periclitari allubuit, quod
adverterim, eundem suboscure, leviusque ab aliis & perfunctorie
 tan-

49 tantum expeditum esse, plerisque ne in casibus quidem ipsis *innoxia*
 50 *Mulierum Juris ignorantia* conspirantibus. Collineabit autem eo
 potissimum, quem in praesens molior, labor meus, ut eos ex inte-
 51 gro erutos jure sistam hac Dissertatione casus, in quibus Sexui Mulie-
 bri *in compendis querendis* juris Civilis ignorantia non nocere noscitur,
 quem extra damni periculum non minus ac Mares regulariter consti-
 tuit juri ignorantia, quoties *de rei sua amittenda damno* agitur. *L. 3. ff. de*
J. & f. J. Resold. P. 2. Consil. 59 n. 72. & P. 3. Consil. 142. n. 115. Vid. infr. c. 2.
 52 *n. 11.* Quod, ut ex voto cedat, Summi Numinis, à quo, pie momente,
 Imperatore Justiniano *in Nov. 59. Proam.* omne faciendum est princi-
 pium, supplex imploro adjutorium. Tu autem, Lector Candide,
 omnia in meliorem interpretaberis partem, sique cuncta acurata,
 non esse deprehenderis, tenerè atari, discendi adhuc cupidè, facile
 veniam largieris bene memor, in nullo prorsus peccasse Teste Impe-
 ratore Justiniano *in §. 14. de Confirm. ff. Ad Senat. & in L. 2. §. 14. C. De*
V. I. E. magis Divinitatis esse, quam Humanitatis.

CAPUT I.

Exhibens

Generalia circa Innoxiam Mulie- rum Juris Ignorantiam, cum succincta rubricæ explicatione.

SUMMARI A.

I ngressus.	1	<i>Id illustratur exemplis</i>	6
R erum potior, Verborum tamen prior ratio est habenda	2	Noxium modo id significat, quod damnum dat, modo etiam eum,	
E jus ratio redditur.	3	qui criminis reus est	8. seqq.
V ox Innoxii, unde natales suos ha- beat, exponitur.	4 seq.	Innoxium item modo idem denotat ac minime nocens, vulgo uno	
P roposio IN, verbo juncta, negativa vim habet.	5	schädlich / modo idem, ac inno- cens, vulgo unschuldig.	11. seqq.
			<i>Vox</i>

<i>Vox Mulieris soli Homini propria est, Fœminæ vero Homini cum bruto est communis.</i>	13	<i>Ignorantia juris, quibus in casibus non nocet Mulieribus Christianis, illis etiam non nocet Mulieribus Judæis.</i>	32
<i>Unde Fœmina dicatur, docetur,</i>	14. seq.	<i>Judæi Civis Romani sunt, jureque censentur Civili.</i>	33
<i>De derivatione vel allusione potius Mulieris agitur.</i>	16. seq.	<i>Ubi tolerantur Judæi, ibi Civium quæque utuntur privilegiis.</i>	34
<i>Vox Mulieris in jure nostro generatim accepta, omnes sexus mulieribus designat aetates, ab infantia ad Senectutem, complectens Puellas, Virgines Viripotentes, Maritatas & Viduas.</i>	19	<i>Ignorantia alia Juris, alia facti est, hæcque vel facti proprii vel alieni, Cujus utriusque exempla recensentur</i>	36. seq.
<i>Specialiter accepta, certam duntaxat hujus Sexus ætatem designat, & ita vel Virgines tantum nondum nobiles, vel Viripotentes, nondum tamen maritatas, vel Uxores, vel solutas, sed defloratas.</i>	20. seqq.	<i>In hac Dissertatione non agitur de Innocia Mulierum facti ignorantia.</i>	38
<i>Quomodo Vox Mulieris in hac Disputatione accipiat, exponitur</i>	25	<i>Ignorantia facti proprii nocet Mulieribus in compendiis querendis</i>	40
<i>Cur hic voce Mulierum non veniant Minores, exponitur.</i>	26	<i>Ignorantia facti alieni nec Maribus, nec Fœminis nocet, quoties de lucro captando agitur</i>	41
<i>Mulieres Minores contra amissum, ommissumque lucrum restituuntur illis etiam in casibus, in quibus Mulieres Majorenes ob Sexum jurisque ignorantiam in captando lucro non adjuvantur.</i>	28	<i>Exemplum ejus exhibet.</i>	42
<i>Exemplum ejus traditur</i>	29	<i>Quid sit Juris Naturalis ignorantia, exponitur & declaratur exemplis</i>	43. seq.
<i>Majior in jure ætatis, quam Sexus est favor.</i>	30	<i>De Ignorantia Juris Civilis agitur.</i>	46
<i>Mulierum appellatione in hac Disputatione etiam continentur Hermaphroditi sexu samineo in illis prævalente.</i>	31	<i>Ejus exempla exhibet</i>	47. seq.
		<i>Juris Naturalis ignorantia ne quidem Mulierem excusat.</i>	50
		<i>Exemplum ejus exhibet L. 38. §. 2. ff. Ad L. Jul. de Adult. de quo agitur.</i>	51
		<i>Nec ignorantia Juris quasi naturalis excusat Mulieres.</i>	52
		<i>Ejus exemplum & ratio subjicitur.</i>	53. seq.
		<i>Uuu uu</i>	Do

De juris naturalis ignorantia hac
 Dissertatione non agitur. 55
 Circa innoxiam Juris Civilis igno-
 rantiam nil interest, inter Juris Ci-
 vilis communis, & specialis, s.
 Statutarii ignorantiam. 56
 Mulieribus Juris etiam Statutarii
 ignorantia in lucris capiendis pro-
 dest, in casibus hoc jure expressis
 58
 Nocet Mulieribus juris etiam Statu-
 tarii ignorantia extra casus hoc
 jure expressos in compendiis 57

Quomodo in strictiori significato diffe-
 rant Nescientia, Ignorantia & Er-
 ror juris, tum ex descriptionis diver-
 sitate, tum etiam exemplis demon-
 stratur & illustratur 61. seqq.
 Quid vox Ignorantiae in Rubro & Ni-
 gro Dissertationis denotet, & cur illa
 potius, quam Erroris Vox Rubro
 apposita sit, exponitur 59. & 62.
 Descriptio Innoxiae Mulierum ju-
 ris Ignorantiae traditur. 69
 De explicatione ejus agitur remissive
 70

- S**olenne est Disputationem conscribentibus, ejus exordium capere à vocum in Rubro obviarum explicatione. Hunc communem Disputantium morem & ego observaturus, antequam ad ulteriora descendam, apud animum constitui meum, parca licet manu in limine hujus Capituli voces, in Descriptione Innoxiae Mulierum Juris Ignorantiae occurrentes, explicare, à Celso edoctus, Rerum quidem potterem in jure nostro, arg. L. 17. ff. de LL. L. 13. ff. de Excusat. rationem verborum tamen priorem esse habendam, I. 1. ff. de J. & J. perfecta Rerum cognitione saepe defectura, ubi diligentior Vocum enodatio neglectui habetur.
- 4 Quod igitur (1) attinet vocem Innoxii, noto notius esse adopinor, illam natales suos debere praepositioni In, compositae cum verbo, negativae vim habenti, Men. de Praesumpt. L. 4. q. 1. n. 3. Ferrer. in Const. Cathalon. Gloss. 1. n. 27. Strauch. in Lexic. Particul. juris hac voce & Matth. Martin. Lexic. Philologyco, (Sic inculpatus, idem est, ac culpa carens, L. 39. ff. de Leg. 2. indebitum, ac non debitum, t. t. de Condict. indebit. in damno, ac sine damno L. 8. §. 1. ff. Ad Sct. Vellej. injuria, ac non jure factum, L. 1. ff. de injur. inofficiosum, ac non ex officio pietatis factum, L. 2. ff. de Inoff. test.) & verbo
 - 7 Latino Nocere, seu damnum dare, vulgo schaden: Unde Noxium, vulgo
 - 8 schädlich: Sicuti ergo, non apud Classicos dumtaxat Authores Noxium dicitur, quod nocet, & damnum dat, Vid. Senec. L. 1. in fin. de Clementia: ibi: *Quae alia vita esset, si Leones, Ursq; regnarent? Si Serpentibus in nos ac*
 Noxif-

Noxissimo (alii legunt: Noxiosissimo) cuique animali daretur potestas. Sed hoc in sensu in jure quoque eadem accipitur vox in L. 27. §. 11. ibi: Noxiosus servus &c. ff. Ad L. Aquil. quanquam & Noxium saepe idem, ac criminis alienijus eum denotet, Vid. L. 1. C. de Custod. reor. ibi: Ut noxius puniatur. & L. 12. §. 1. C. de pœn. ibi: Noxium crimine absolvi. Ita Innoxium apud Plautum in Capt. ibi: Aët. III. Se. V. versic. 7. Decet. innoxium servum, confidentem esse, Vid. Faber. in Thesaur. Erudit. Scholastica. Voc. Innoxius aliosque, idem denotat, ac minime nocens, vulgo, unschädlich. Licet & nonnunquam idem significet, ac innocens, vulgo, unschuldig: Qualiter accipitur ap. Cornel. Nepol. extrem. Mili. ibi: Maluit populus eum innoxium plecti, quam diutius esse in timore, & in L. 12. ff. de Public. jud. ibi: ut innoxios dimittat &c.

Vocem Innoxii in Rubro excipit (2) Vox Mulieris, soli homini propria, §. 1. ff. de P. P. cum Fœminæ appellatio, Homini ac bruto communis sit: pr. ff. de I. N. G. & C. juncta L. 14. §. 1. ff. de Edil. edit. Quæ ratio, cur in Rubro magis arriserit vox Mulieris. Sicuti autem Fœminam vel à Fœtu derivant, quod pariat mulier fetumque edat, vel, si per simplex E. scribatur, à Femen, quem nominativum reperire, negat Valla L. 4. c. 57. quod in Venerem, cujus sedes in Feminibus pariter ac Femoribus ponitur, Cœl. Rhodig. Lect. Antiqu. Lib. 4. c. 11. magis prona sit, ita Mulieris nomen à Mollitie, cum Varrone, Lactantio, Augustino, Dn. Cothmanno. Vol. 2. Resp. 78. n. 120. aliisque derivatum, seu potius quadam vocabuli allusione, immutata & detracta, litera, deductum esse, notat Excellentissimus Dn. Strauß in Diff. de Muliere Teste Th. 1. in hanc sententiam allegans Homerum Lib. 8. Iliad. ubi mulieres peculiari epitheto θηλύτειαί, i. e. Molles vocat, idemque in Hymno Veneris Virgines ἀπαλύχρους, i. e. corpore molles, appellat.

Sumitur autem Vox Mulieris in jure nostro non unis modis, quos omnes tamen ad hanc summam commode redigi posse arbitror, ut dicam, illam accipi vel generaliter, ita ut ambitu suo complectatur omnes Mulierum ætates, ab Infantia ad Summam Senectutem, sicque Mulierum appellati one veniant Puellæ, Virgines Viripotentes, Maritate, & Viduæ. Quo in sensu venit hæc vox in L. 25. §. 9. ff. de Auro, Argent. & mund. legat. ibi: Mulieres enim omnes dici, quæcumq; sexus Fœminini sunt, juncta L. 81. §. 1. ff. de Leg. 3. Vel Specialiter pro certa hujus sexus ætate, & ita iterum, vel pro Virginibus, vel pro illis, quæ virum passæ, Venerisque usam expertæ sunt: Priori in sensu vox Mulieris iterum vel denotat Virgines

- 22 *Viripotentis*. vulgo Mannbahre Jungfrauen *L. 13. pr. ff. D. V. S.* Ubi dif-
ferre docet J. tus Ulpianus: *Mulieris* appellatione etiam *Virginem viri-*
potentem contineri: Idem Ulpianus in *L. 14. §. 7. de Edict. Edict.* ita ac-
cepisse dicitur vocē *Mulieris*, dum inibi docet: *Mulierem, i. e. Virginem viri-*
potentem & nubilem, ita arctam, ut *Mulier i. e. Uxor* fieri nequeat, non vi-
deri sanam: Illasque vel *Majorennas* vel *Minorennas*. Vel nondum *Nubi-*
les, & *Maturas n. matrimonio*, *L. 81. §. 1. ff. de Leg. 3. & L. 25. §. 2. ff. de Aur. arg.*
- 23 & *mund. legat.* Posteriori in acceptatione iterum denotat vel *Marita-*
tas, qualiter usurpatur & *Virgini* opponitur in *L. 43. §. 1. ff. de Leg. 3. & in*
all. L. 14. §. 7. ff. de Edict. Edict. Vel *Solutas* *L. 11. §. 5. ff. de Act. empt. & L. 11.*
- 24 *in fin. ff. de contrab. empt. L. 13. ff. de Manum. Vindict.*
- 25 In hac Dissertatione denotat vox *Mulieris*, omnem Sexum *Fœmi-*
- 26 *neum*, *Virgines & Maritatas*, item *Viduas*, exceptis *Minoribus*; Non ac si
illis noceat juris ignorantia illis in casibus, quibus *Majorennibus* prod-
est *ignorati juris* exceptio, sed quod *Minores* non indigeant hocce *Sexus*,
jurisque ignorati præsidio, ex ipso *Minorænnitatis* capite contra *amissum non*
- 28 *minus*, *8. ff. de Minorib. L. 33. ff. 27. L. 44 ff. eod.* quam *omissum* lucrum
fatis tutæ, *L. 44. ff. d. l. t. t. & L. 1. Si ut omiff. hered. & c.* Quodque illis
in casibus, in quibus *Mulieribus Majorennibus* in lucro capiendo non
succurritur, *Minorennibus* recte subveniatur, non ob *sexum* sed ob *ata-*
- 29 *tem*: Unde, Si *Fœmina* ætate *minor*, errans in jure, forte ad petendam
bonorum possessionem sibi quinquennium datum esse existimans,
elapso anno, bonorum possessionem petere vellet, licet dicendum vi-
deatur, ipsam non amplius esse audiendam ob *L. 10. ff. de Bon. poss. &*
L. 31. ff. de Usucap. verius tamen est, ipsam restitui posse ut *Minorem*, per
L. 44 ff. de Min. L. 2. C. de Rest. Min. & L. 11. C. de J. & fign. ibiqz. Brun. Ubi
- 30 recte notat: Hic *fœminam* non restitui ob *Sexum* sed ob *ætatem*, *L. 11. C. de*
I. & f. I. cujus major, quam illius in jure favor est, L. 12. ff. de Min. & L. fin. ff.
Ad Sct. Vellej. cum Mulieres, qua tales, ad lucrum amissum non restitu-
antur, Oddus. de Rest. in integr. P. 1. qu. 8 n. 76. seq. Minor vero utique Cov,
L. 1. Resol. c. 5. n. 2. Tiraq. de Retr. Conf. §. 35. Gloss. 2. n. 7. & 9.
- 31 Dum vero dixi *Mulierum* appellatione in hac Dissertatione
Sexum contineri sequiorem, eo ipso tamen *Hermaphroditum* mini-
me ab *innoxiz Juris ignorantiz præsidio* exclusum volo, quia nec
huic *detrimentosam* esse *juris ignorantiam* illis in casibus, quibus
hæc *Mulieribus* haud est *damno*, statuo, modo *sexus Fœminicus* præva-
leat, *Hermaphrodito* *sexus* in eo prævalentis jure semper censendo.

per L. 10. ff. De S. H. juncta L. 15. §. 1. ff. De Testib. & L. 6. §. 2. ff. De Lib. & Posth. Nec aliud esse arbitror. in Mulieribus Judais; Hæ enim, cum 32
in Germania sint Cives Romanæ, Vid. Mynsing. Cent. 5. Observ. 6.
Alex. Vol. 5. Consil. n. 6. Mascard. De Probat. Concl. 945. n. 23. Tuschus. 33
Concl. 377. Lit. J. & Brunnem. ad L. 7. C. De Judæis, & juxta Leges Civi-
les judicentur, per L. 8. C. de Judæis, recte etiam, ubi tolerantur, Ci- 34
vium privilegiis utuntur. Rimin. Vol. 2. Conf. 275. n. 23. seq. & Vol. 2.
Consil. 119. n. 4. seq. Brunnem. ad d. L. 7. C. n. 8. Confer. Illustris Dn.
Rhetz in Diff. De Iure Virgin. c. 2. §. 3.

Sequitur (3.) in Rubro Vox JURIS, in oppositione ad FACTI, 35
ignorantiam. Sicuti enim Lippis & Tonforibus notum est, *Ignorantiam*
aliam esse juris, qua quis id ignorat, quod Legibus, Plebi-
scitis, SCris, Principum Constitutionibus &c. est constitutum, L. 12.
C. De J. & f. J. vel natura est prohibitum. v. gr. Si Mulier ignoret
emancipata, se intra annum bonorum possessionem petere debere
L. 3. C. De J. & f. J. Vel si ignoret, hereditate legatis exhausta vel
onerata, sibi heredi competere beneficium Legis Falcidix, L. 1. ff. Ad
L. Falcid. aut ex fidejussoria causa se non obligari, L. 1. §. 1. Ad SCt.
Vellej aut in concursu Creditorū sibi intuitu dotis inter Hypothecarios
competere jus prelacionis. L. 12. C. Quipot. sunt in Aliam Facti esse, L. 1.
pr. ff. De I. & F. Ign. qua, quod ipsa fecit, ignorat Mulier, quæ facti pro-
prij dicitur ignorantia, v. gr. Si se jam tum solvisse Cajo ignorans,
ipsi denuo solvat, vel, quod ab alio factum est, aut casu contigit, ne-
scit, quæ facti alieni appellatur v. gr. Si mulier ignorans Patrem
emancipantem mortuum esse, bonorum possessionem non petierit
debito tempore, L. 1. §. 1. ff. De I. & f. I. Ita hac Dissertatione de In-
noxia FACTI ignorantia agere animus mihi non est, quem ceteroquin 38
non fugit, sicuti facti proprij ignorantia regulariter nec probabilis est,
Brunnem. Consil. 162. n. 237. Perez. ad C. Tu. De I. & f. I. n. 3. nec in ca-
sibus, quibus de lucro captando agitur, excusationem meretur, Id d. l. 39
Conf. Brunnem. ad L. 3. ff. De I. & f. I. Zœk. ad ff. Tu. eod. n. 8. ita alieni
facti ignorantiam regulariter neque Maribus, neque Mulieribus nocere 41
L. 2. & 8. ff. De I. & f. I. L. 7. C. eod. etiam si de compendiis & lueris qua-
ratur, d. L. 8. & 7. ff. de I. f. I. Brunnem. ad L. 8. ff. d. l. Unde recte re-
spondet Tryphominus in L. fin. ff. Qui pet. tut. Matrem fraudulentæ Tuto-
ris dati administrationis ignoram, minime filii intestari legitimam privan- 42
dam esse successionem, eo, quod illum suspectum tacere omiserit.

Uuu uu 3

Ne.

- 43 Neque porro cuiquam ignotum esse credo, *Juris ignorantiam* vel *JURIS NATURALIS*, qua, quod recta ratio ita simpliciter faciendum, aut omittendum inculcat, ut actum contrarium moraliter turpem esse æstimet, & damnet, Grot. *De I. B. & P. Lib. 1. c. 1. § 10.* ignorari prætenditur v. g. Si Sodomitæ prætendat, se ignorasse nefandum hocce commissum jure esse prohibitum, vel Mulier prætendat, incestum in linea adscendenti cum proprio Parente jure interdictum esse;
- 46 Vel *JURIS esse CIVILIS*, qua id ignoratur, quod ad Reip. & Privatorum Salutem à Superiore est constitutum, e g. Si mulier ignoret, absq; inventarii beneficio adeuntem alicujus hereditatem, ad omnes
- 47 alienum, à defuncto contractum, etiam ultra vires hereditarias obligari, per *L. fin. §. 14. C. De Jur. delib.* vel si ignoret ex Statuto Lubicensi contrahentem, sine Litis Curatore non obligari; At vero, quem admodum apud omnes expeditum est, *Naturalis juris* non magis, quam *rationis naturalis*, omnium mortalium mentibus inditæ, *Rom. 2. v. 15.*
- 50 ignorantiam à quo piam sanæ mentis prætendi posse, arg. *L. 2. C. De Edend. Zæf. ad ff. De I. & I. n. 5.* Stryk. in *Diff. De Jur. Analphab. c. 2. n. 14.* Comitul. quæst. Moral. *L. 5. q. 1. n. 5.* Layman. *ad Jus Can. pag. 10. n. 6.* Richter. *Vol. 2. Conf. 54. n. 29.* Mascard. *de Prob. Concl. 641. n. 5.* Vuhej. *Conf. Marp. 26. n. 179. Vol. 1.* ita hæc turpiter à Muliere prætenfa, eidem minime patrociniabitur, haud obscure id innuente excelsi ingenii
- 51 Jcto Papiniano in *L. 38. §. 2. ff. Ad L. Iul. De adult.* ubi à Legis Julix pœna ne *Mulierem* quidem, incestum *Juris Gentium* committentem, immunem pronunciat, illam tamen excusando ab incestus
- 52 crimine, solo *jure civili* interdicti. Hoc etiam extendunt, ad illa, quæ quasi *juris naturalis* esse dicuntur, ita, ut nec horum ignorantia *Mulieribus* ullum impunitatis præstet præsidium, quod evictum eunt
- 53 ex *L. 2. & 3. C. De in jus Voc.* Ubi & emancipata *Mulier* pœnæ Edicti prohibitorii, de Parentibus sine venia in jus non vocandis, se ream facit, si Parentem contra hoc edictum in jus temere vocaverit, sub-
- 45 juncta ratione, quod honor hujusmodi personis *naturali ratione* debeat, sicque in ea, ne *Rusticitati* quidem venia præbeatur. *d. l. 2. ibique* Brunnem. Sed satis, ni fallor de ignorantia *Juris Naturalis*, circa quam præsens Disputatio non est occupata, Ad *Juris Civilis* ignorantiam revertor, circa quam nil interesse arbitror, utrum illa sit *Juris Civilis Communis*, an vero *Specialis*, seu *Statutarij*, Vid. Lucas de Penna in *L. 3. G. De Apochis - publ.* Menoch. *De Prasumpt. Lib. 2. Prasf. 3.*

n. 5. Mevius. *ad Jus Lubec. Lib. 1. Tit. 3. n. 3. ibi: proprii juris. & in Prelim. 57*
quest. 4. n. 21. Klock. Tom. 2. Consil. 59. n. 48. cum illius non magis, quam
huius ignorantia noccat Mulieribus, etiam ratione lucri in casibus utro-
que jure expressis: Sicuti contra extra casus specialiter exceptos, non
magis illius, quam huius ignorantia Mulieribus in captando lucro pro-
dest. arg. L. 9. C. De LL. L. 8. & 11. cum seq. C. De I. & f. 7. juncta L. 10. ff.
De Bon. Poss. & L. 2. §. 5. ff. Quis ord. in B. P. serv. Vid. omnino Baldus.
ad L. 13. De f. & f. 1.

Inscripta ultimo est Disputatio De IGNORANTIA, quam vocem 59
malui Rubro apponere, quam ERRORIS, aut NESCIENTIAE, ob-
yam hac via illis iturus, qui non sine magno errore *Errorem & Igno-*
rantiam, item *Ignorantiam & Nescientiam* confundi, non absque ratio- 60
ne statuant: Vid. post Menoch. *De Praef. Lib. 6. c. 13. n. 2. & Vultejum*
in T. R. Lib. 1. c. 7. n. 46. Renneman. in Iurisp. Rom. Germ. Diss. 20. vel n.
ib. 26. Lit. A. & Hahn. ad Wesf. Tit. De I. & f. 7. nec non Schwedendörff.
ad Eckbold. ead. Sicuti enim Nescientia in stricta sua significatione est
simplex scientia negatio, vel Carentia ejus scientia, quam quis habere non po-
tuit, inde ignorantia pura negationis dicta, Vid. Gregor. de Valent. T. 4.
D. sp. 1. q. 15. pag. 1. & Castan. Diss. Philosoph. Voc. Ignorantia qualiter jura
nescire dicuntur mente capiti. Vid. Hahn. d. L. n. 1. cum contra Ignorantia
in strictiori acceptione sit simplex scientia privatio, s. Carentia ejus sci-
entia, quam quis, ad minimum Peritiores consulendo, per L. 10. ff. De
Bon. Poss. & L. 2. §. 5. ff. Quis Ord. in B. P. serv. habere potuisset, qualiter
& Mulieres in Rubro & in tota Dissertatione jus ignorare di-
cuntur. Quae ignorantia Privationis Philosophis dicitur. Ita
ab Errore strictae accepto, iterum differt Ignorantia, quod Error sit Opi-
nio falsa, ex ignorantia contracta, dum quis ex nudae notitiae juris ca-
rentia putat, hoc jure ita esse dispositum. quod tamen aliter se habet,
vel contra. Renneman. d. t. ib. 35. quae prava Dispositionis ignorantia dici
suevit. Vid. Struv. S. L. C. Ex. 27. ib. 51. Sic, quando Mulier ideo non
conficit inventarium, quod simpliciter edocta non fit, heredem ultra
vires hereditarias nolentem Creditoribus obligari, teneri cum
beneficio Inventarii adire hereditatem ejus, cui vel ex testamento,
vel ab intestato, heres est, omisisse ejus confectioem dicitur ex igno-
rantia juris; quando vero ideo confici inventarium non curat, quod
non duntaxat ejus privilegium ignoret, sed etiam hanc falsam foveat
opinionem, quod, quanquam illud non confecerit, tamen non re-
*neatur ultra id, quod in hereditate est, tunc dicitur per *Erroris juris**
in-

inventarii confectionem omisisse. Interim tamen facile largior, Sicuti ex doctrina Dn. Hahnii *d. l.* quoad Titulum *de Juris & facti ignorantia* nil interest, inter *Errorrem Juris* ejuoque *Ignorantiam*; ita etiam quoad *innoxiam Iuris ignorantiam* ratione *lucris captandi*, in *Mulieribus* hanc differentiam in hac Dissertatione stricte non attendi, qua proinde missa, **INNOCIAM MULIERUM IURIS IGNORANTIAM**, ita describo: **Quod sit PRIVATIO SCIENTIÆ LEGALIS, SEU IURIDICÆ, CERTIS DUNTAXAT IN CASIBUS, ETIAM TUM, CUM DE IPSARUM COMPENDIIS QUÆRITUR, IN MULIERIBUS IURE NON REPROBATA.**

Superfedeo singulis hujus Descriptionis verbis fusius explicandis, cum partim ex prænotatis obscura amplius cuipiam esse haud possint, partim, etiam claram interpretationis lucem ex illis, quæ in principio sequentis Capituli dicentur, sceneratura sint, ad quod sine ulteriori verborum cursu jam descendo.

CAPUT II.

Sistens

Casus Innoxiaë Mulierum Iuris Ignorantiaë.

SUMMARIÆ.

I llis Ignorantiam omnibus nocere exponitur. <i>n. 1. seq.</i>	Prodest mulieri <i>juris</i> domicilii maritalis ignorantia illo casu, quo juxta statuta loci domicilii mariti singulare jus constitutum est de dotis lucro; <i>14</i>
Non datur Juris ignorati exceptio illis, qui jura edocti non sunt, si Peritiores consulendi copia non defuerit. <i>4. seqq.</i>	Ad rationem & sententiam contrariam respondetur. <i>15. seq.</i>
Ratio redditur. <i>8</i>	Explicatur <i>L. fin. C. De J. & f. J. 19. seqq.</i>
Fœminæ quoque nocet Juris ignorantia, modo non agatur de damnis rei suæ amittendæ. <i>9. seq.</i>	Damnum in jure nonnunquam ipsum lucrum reputatur, <i>20</i>
Rationem videtis. <i>11. seqq.</i>	Adfertur alia <i>d. L. explicatio</i> , cum brevi responsione, <i>21</i>
Quis in damno, rei suæ amittendæ versari dicatur, declaratur. <i>13</i>	

Mu-

- Mulieres non excusantur juris ignorantia, siue de compendiis, siue de damnis agatur, quoties in illis versantur, que ad Formam alicujus actus pertinent, vel qua ordinis judicarij solennitatem vel juris rigorem observandum respiciunt.** 22.
- seqq.*
- Non valet Mulleris testamentum, in quo ob ignorantiam juris aliquam debitarum solennitatum neglexit.** 26
- Mulieri non succurritur, per ignorantiam juris absque beneficio Inventarii hereditatem adeunti.** 27
- Mulier renovationem investituræ feudalis ob juris ignorantiam, debito tempore non urgendo, pseudo cadit.** 28
- Terminum probatorium labi passa Mulier per juris ignorantiam sibi præjudicat.** 29
- Restituitur tamen h. c. ob Advocati & Peritorum inopiam.** 30
- Forma ad unquam non observata actum reddit ipso jure nullum.** 31
- Ejus ampliationem vide.** 32
- Ordinis Judicarij rigorem strictè convenit observari.** 33
- Scire procedendi Ordinem saepe plurius est, quam tota scientia juris.** 34
- Quid sit facere compendium exponitur.** 36. *seqq.*
- Idque illustratur exemplis.** 39. *seq.*
- Mulieribus nocet juris ignorantia quoties de compendiis agitur.** 42
- Mulier juris ignara, à pupillo sine auctoritate Tutoris rem emens, illam usucapere nequit.** 43
- Non prodest juris ignorantia, usucapere volentibus.** 44
- Mulieri ex juris ignorantia debitum solventi, non prodest eadem, ad condicendum indebitum ex ignorantia juris solutum.** 45
- Recensetur Veterum sententia, statuentium: Errore juris in debite solutum repeti posse.** 46
- Ejusque subjicitur Ratio.** 47
- Negatur in conditione indebiti agi de damnareci amittenda.** 48
- Rejicitur dicta sententia.** 48
- Ad objectam L. 9. C. Ad SCt. Vellejanum, respondetur.** 51. *seqq.*
- Mater non sublevatur juris ignorantie exceptione, si liberis intra annum tutorem non petierit.** 55
- Ratio ejus subjicitur.** 56
- Mulier, juris ignara, intra legitimum tempus non petens bonorum possessionem, deinde non adjuvatur, recursura ad ignorati juris presidium** 57
- Rationem vide sis.** 58
- Mulier per juris ignorantiam solvens legatario integrum legatum, non potest deinde uti Legis Falcidia auxilio.** 59
- Ratio additur** 60
- Progressus fit à Casibus, in quibus in Compendiis faciendis regulariter Mulieribus non adfuit jus ob ejus ignorantiam, ad casus, in quibus Mulieribus, jurium ignaris specialiter**

XXXX

liser

<i>liter Lex adfficit ob jus ignorantiam.</i>	61	<i>Præter hos Casus, nullos alios Innocentia ratione lucri, traditur.</i>	81
<i>Dari in jure certos Casus Innocentia Mulierum Juris Ignorantia, etiam ratione lucri, probatur.</i>	62.	<i>Subjicitur judicium de illis Casibus, quos præter hos alij adducunt Icti.</i>	82. seqq.
<i>Primum Casum exhibet. 65. cum seqq.</i>		<i>Proponitur questio: An Mulieribus illis in Casibus, in quibus jus speciatim in lucris captandis illis in jure ignorato succurrit, proste ignorantia juris exceptio, si peritiores consulendi copiam habuerint?</i>	85
<i>Secundus Casus continetur in L. 8. §. 2. ff. Qui satisd. cog.</i>	70	<i>Refertur Negantium Opinio & rationes.</i>	86. seqq.
<i>Refertur Brunnemanni sententia, statuentis, Mari quidem semel inidoneum fidejussorem admittenti, non subveniri, bene vero Mulieribus ob juris ignorantiam.</i>	71.	<i>Affirmantium sententia traditur.</i>	89
<i>De hac sententia ex d. L. 8. §. 2. illatione dubitatur.</i>	72	<i>Rationem ejus exhibet.</i>	90. seqq.
<i>Lucrum est, plures habere eos.</i>	73	<i>Non nocet Mulieribus juris ignorantia etiam in lucro captando, illis in casibus, quibus speciatim jus ipsis non adfficit, quoties Peritorum copia illis defuit</i>	91
<i>Tertius Casus exhibetur.</i>	74	<i>Sed Tutæ sunt potius in utroque foro.</i>	92
<i>Quartus Casus recensetur.</i>	75	<i>Ratio datur.</i>	93
<i>Subjicitur dubitandi ratio circa hunc casum 77. Mulieri quidem ob juris ignorantiam delicti pœna remittitur, non tamen ex illo lucrum conceditur.</i>	79	<i>Ad L. 9. §. 3. ff. De J. & f. J. respondetur.</i>	95
<i>Ratio subjicitur.</i>	80		

- D**Ecantata Juris Regula est: *Juris Ignorantiam omnibus nocere, e. neminem excusare*, quam tradit Ictus Paulus in *L. 9. pr. ff. De I. & f. I.* interque canones recepit Pontifex Bonifacius VIII. in *c. Ignorantia. 13. De R. I. in 6. usque adeo*, ut, cum Leges hoc fine publicatas, ut in omnium illorum descendant notitiam, quibus præscriptæ sunt, nemini ignorare liceat, *L. 9. C. De LL. L. 12. C. De I. & f. I.* ne illi quidem, qui ipsi jura edocti non sunt, *regulariter se juris ignorati exceptione tueri possint*, illo in casu, quo *Peritiores* consulere potuerunt: Id enim illorum culpæ adnumeratur, non quod juri addiscendo operam non navaverint ipsi, sed quod juris scientia destituti, juris Peritos, quorum copiam habuerunt, non consuluerint, qualiter in *casibus non exceptis* ad ignorati juris. s. A sylū confugientib⁹ optime occurrit Ictus Paulus supra datæ Regulæ

Au-

Author *L. 10. ff. De Bon. Poss.* Ubi docet: In Bonorum Possessionibus *juris ignorantiam non prodesse, sufficereque intra statuta tempora Bonorum possessionem non petentibus, non defuisse, quos consulere, neque hanc in illis desiderari scientiam, que Jurisprudencibus est propria, sed eam, quam si quis per se non habeat, consulendo Prudentiores adsequi potuit.* Cui adstipulatur per omnia Jctus Ulpianus in *L. 2. §. 5. ff. Quis ord. in poss. serv.* Ubi juxta Doctrinam Jcti Pomponij, illam jurium scientiam nemini negligendam esse inculcat. non que cadit in Jurisprudentes, sed, quam quis consulendo Peritiores per alios adsequi potuit. Nec desinitur hæc theoretica ratione, quam ipse Jctus Paulus optimam subjicit in *L. 9. §. 3. ff. De J. & f. I.* quia, ex sententia Labeonij Jcti cui facile est scire, ei *juris ignorantia merito detrimento esse debet.* Minime vero Gentium arbitrandum est, præfatam Jcti Pauli Regulam ad solos Masculos esse restringendam, sed in Muliebri etiam Sexu, eandem æque regulariter vim obtinere suam, modo non agitur de *damnis amittenda sua* vel quod perinde est modo *suum non petant*, claret ex *L. 7. §. 8. ff. De I. & f. I.* Sicuti enim docente Ulpiano in *all. L. 8. Omnibus in damnis amittenda rei sue non nocet juris ignorantia*, ita nec eandem Mulieribus hoc casu nocere debere, non duntaxat rationis; sed & æquitatis est: Cum infirmiori huic sexui sola *juris ignorantia* dominium rei suæ adimere non possit, utpote quæ nullibi in jure sufficiens statuitur causa esse adimendæ rei nostræ, Zæf. *ad Tit. ff. De I. & f. n. 7.* multo minus vero in Mulieribus, seu quibus ob *sexus infirmitatem* citius, quam Masculis subveniendum esse, æquitatis Regulis apprimè convenit. *Vid. L. 9. ff. pr. De I. & f. I.* ibi propter *Sexus infirmitatem.* Unde recte infero, cum suum petere dicantur, qui dominium rei suæ adhuc habent, (possessione sorte amissa) indeque versari in damno rei suæ amittendæ censeantur, *Vid. Excell. Schilter. in Exercit. Theoret. Pract. 35. th. 30.* tutam esse Mulierem juris ignorantia, quæ, cum juxta *L. 65. ff. De Judic.* in dotis repetitione, locus non contractus, sed domicilij Mariti inspicere oporteat, ignara in mariti domicilio speciale aliquid circa lucrum dotis obtinere, ad *juris ignorari præsidium* confugit, cum hic agatur de damno dotis, & ita rei suæ amittendæ, qualiter juxta doctrinam Alexandri *Lib. 3. Conf. 100. n. 6.* censuere Jcti Heidelbergenses apud Simonem Pistoris, *Vol. 1. Confl. 20. p. m 117.* licet contrarium ab his tueatur Menochius de *Præsumpt. Lib. 3. Præf. 88. n. 13.* ibique allegari, eo, quod ipsam diligentius inquirere oportuisset in statuta & jura domicilii mariti *arg. L. 19. ff. De R. I.*

- 16 Cui tamen ex ipso Menochio *de A. I. Q. Lib. 2. Cent. 2. Cas. 182. n. 72* responderi potest: *Virilis potius quam muliebris officii esse, conditionem & leges fori alterius perscrutari. arg. L. fin. in fin. ff. Qui per. tut. in-*
- 17 *superque juris etiam specialiter in sexus Muliebris favorem introducti ignorantiam Mulieribus non nocere in damnis rerum amittendarum. Unicum vero est, quod maximopere obstare videtur Regulæ n. 11. hu-*
- 18 *jus Cap. tradit: Sc: Quod ipsi Imperatores in L. fin. C. De l. & f. l. differ- tis statuere censeantur verbis, in certis quibusdam duntaxat causis juris ignorantiam non nocere Mulieribus si de Damno evitando agatur: Verba legis hæc sunt: Ne passim liceat Mulieribus omnes suos contractus retractare in his, qua prætermiserint vel ignoraverint; Statuimus, Si per ignorantiam juris damnum aliquod circa jus, vel substantiam suam patiantur, in his tantum casibus, quibus præteritarum Legum auctoritas illis suffragatur, subvenire. Verum respondemus, in dicta Lege vocem damni in laxiori significa-*
- 19 *tum pro ipso lucro accipi, dum damnum etiam lucrum reputetur, quando nobis abest qualiter & Mater damnum pati in L. 2. §. 1. ff. Qui per. Tut. i. e. lucrum non habere dicitur bonorum intestati filii, cui Tutorem non petiit. Vid. L. 2. §. 23. ad senatus consul. Tertull. adeo, ut nec per juris ignorantiam ipsi subveniatur. L. fin. C. Qui per. Tutor. Vel cum Jacobo Gothofredi ad L. fin. Cod. Theodosiani De in integr. Restit. arctius restringendam esse Legem ad illas duntaxat causas, in quibus delictum obversatur, quanquam hanc interpretationem vix admittere videantur dictæ Legis verba: Omnes suos contractus &c. Illud autem prætermittendum haud est: Mulieres non excusare juris ignorantiam, si ve de compendii, si ve de damnis agatur, quoties in illis versantur, quæ ad formalem alicujus actus substantiam pertinent, vel Ordinis Judicarij respiciunt solennitatem, Vid. Tiraquell. De Retract. Convent §. 5. Gloss 7.*
- 23 *n. 15 seq. pag. m. 566. cum inibi allegatis. Myns. Cent. 6. Observ. 47. Ren-*
- 24 *neman. in Jurisp. Rom. Germ. Disp. 20. lb. 37. Lit. E. Vincent. de Fran-*
- 25 *chis. Dec. 518. n. 5. & Mascard. De Prob. Concl. 1082. n. 14. ibique allegari*
- 26 *Ddres vel ad vigorem juris observandum inducta sunt Vid. Socin. Reg. 18. Tusch. in Concl. Pract. 372. Lit. R. Salicet. in L. pen. Qui admitt. ad B. P. Unde inferunt Ddres (1.) Mulieris testamentum, debitis solennitati-*
- 27 *bus destitutum, non valere, etiam si per ignorantiam juris circa Testamenti formam aliquid neglexerit. Myns. Cent. 4. Obs. 47. n. 2.*
- 27 *(2.) Mulieri inventarium super bonis hereditariis non confici-*
- enti, nec ex capite ignorati juris subveniri, Tiraquell. d. l. num. 16.

cum

cum multis inibi alleg. Vincent. de Franchis. *Dec.* 518. *n. 4.* & *Dec.* 229. *n. 4.* 28
cum plena manu inibi adductis. (3) Mulierem Investituræ feudalís reno-
 vationem statuto tempore *objuris ignorantiam* petere negligentem, feudo
 cadere. Vincent. de Franchis. *d. l.* Tiraquellus *d. l.* n. 17. *ibiqz.* alk.
 Stryk in *E. I. F.* *Cap.* 17. *q.* 15. Ludwel. in *Tract. feud.* *p.* 324. *seq.* (4) Intra 29
 Terminum probatorium probationem suam non expedientem Mu-
 lierem, per *juris ignorantiam* sibi præjudicare. Mynf. *d. l.* n. 3. *ibique ad-*
dati Ddres Mascard. de Prob. d. l. Hoc tamen casu subveniendum esse
 Mulieribus per restitutionis in integrum auxilium, si Peritorum copiam habere 30
 non potuerint, æquum omnino est. Vid. Mynf. *ibiqz.* alk. *d. l.* n. 4. Ratio 31
 horum omnium est, Quod forma à lege tradita ad unguem non obser-
 vata, actum ipso jure reddat nullum, Alex. 137. *Vol.* 2. & abs hac, ne qui-
 dem consentientibus partibus, recedi possit, Roland. à Valle in *Consil.* 72.
Vol. 3. Zubrodt. *Tract. de Comparat. Liber.* *p.* 4. *n.* 4. *Conjer.* Dn. Stryk. in 32
Dissert. de Jur. Analph. *Cap.* 2. *n.* 23. quodque Judicarii Ordinis rigo- 33
 rem striete observari oporteat, quem nosse sæpe pluris est, quam tota
 Scientia juris. Stryk. in *Introd. ad Prax. For.* *Cap.* 1. §. 7. 34

Cæterum, cum *supra* n. 10. *b. cap.* dictum sit, *Innoxia Mulieribus* 35
esse juris ignorantiam in damnis rerum suarum amittendarum, restat ut nunc
 porro inquiram, An ignorantia etiã juris innoxia existat Mulieribus in-
 compendiis s. lucris quærendis? Ad Cujus quæstionis decisionem ante-
 quam prolabar, operæ pretium fore adopinor, in antecessum binis
 exponere: *Quid sit compendium facere?* ne in digressionè ad exempla
 hæc ère necesse habeam. Dico igitur (1) compendium nos facere videri, 36
 si, quæ nostra non sunt, nec nobis debentur, acquirimus. Item, (2) si quæ nostra esse 37
 desierunt recuperamus. Nec non (3) Si id acquirimus, quod sub spe saltem no- 38
 bis debetur. Exemplum primi exhibet, *Usucapio,* per quã id acquireretur, 39
 quod nostrum non esset, nec nobis deberetur, si illa emtori rei,
 à pupillo sine Tutoris auctoritate venditæ & traditæ, adjiceret domi-
 nium, illo casu, quo Mulier ignara hujus juris, rem pupilli ex hac causa 40
 emptam, usucapere veller. Exemplum Secundi est in conditione inde-
 bitis, quæ cum non-domino contra dominum detur, tendit ad recuperatio-
 nem illius, quod nostrum esse desit. Tertiu exemplum est in Matre 41
 non petente filii Tutorem intra præfinitum à jure tempus, propterea
 successione, quam sperabat, filii sui intra pubertatem mortui, privanda,
 cui, an juris ignorantia noccat, si quæramus, an vero hæc profiti Matri ad
 acquirendum hereditatem filii, nunque petenda erit ejus decisio ex 42

- Regula juris, quæ determinat, an in *compendiis quærendis* Mulieribus noceat juris ignorantia. Hanc autem, hæc jam præmissis, talem accipimus à Jeto Papimiano in *L. 7. ff. de J. & f. J. & in L. 3. ff. eod.* In Compendiis, i. e. Acquirere Volentibus, per *L. 8. d. l. Juris Errorum nec Fœminis Prodesse*; quam confirmant Imperatores in *L. 6. C. Qui admitti ad B. P. possit, & in L. 11. C. de J. & f. J.* Ex hac clara juris regula,
- 43 infero jam. (1) Si Mulier juris ignara, à pupillo sine Tutoris autoritate rem emisset, ipsi quoad *usucapionem ejus*, non prodesse *juris ignorantiam*, quia illa in *compendiis* ne fœminis quidem prodest *Vid. L. 4. ff. de J. & f. J. juncta L. 31. pr. ff. de Usurpatione* Infero (2) Mulierem ex *juris ignorantia* indebitum solventem, illud conditione indebiti repetere non posse, cum & hæc militet *de lucro rei amissa* captando. *L. 10. C. De I. f. & I.* Sed vellere hic aurem videtur constans, obque *equitatem* suam in Foro recepta Sententia, *Vid. Brunnem. ad L. 7. ff. De I. & f. L. n. 2. & 4. Philipp. in Usu Pr. Inst. ad Tit. quib. m. re Contrab. obl. Eccl. 40. & Richter. P. 1. Dec. 68. n. 37. aliique Veterum Jëtorum, statuentium; Erroris juris indebite solutum repeti posse*, eo, quod hoc casu solvens *errere* juris indebitum, militet *de damno rei sua amittende*, Accursius in *L. 1. C. de Cond. indeb. Ludovic. Vitalis. L. 2. Var. Leff. Cap. 22. Sichard. ad Rubr. & L. 1. C. d. l. Wefenbec. in Parat. ff. eod. quam sententiam ex Neotericis etiam tuentur Frantz. ad Tit. ff. De Condiçt. ind. n. 29. seq. Carpz. P. 3. C. 15. D. 42. Zœf. ad Tit. De Cond. ind. n. 14. aliique à Brunnem. d. l. allegati*; quo casu *juris ignorantiam* non nocere, fultus evictum *ivi, n. 9. seqq. b. Cap.* At vero, cum hic non agatur *de damno rei sua amittende*, sed *de rei amissa recuperatione*, sicque *de lucro*, per *notata n. 37. b. Cap. in*
- 46 quo *ignorantia juris Mulieribus* non opitulatur, insuperque verior est sententia negantium, conditionem locum habere, in *errore juris* solutis, per ea, quæ habet, Hopp. *ad §. 1. I. Quib. mod. re contrab. obl. ibique Stryk. & in Not. ad Lauterbach. Tit. De Condiçt. indeb. 96. Errori facti. Ludwell. ad Wefenb. d. l. n. 6. Harprecht. ad §. 1. I. Quib. in re contrab. obl. n. 56. ibique, plena manu allegati, ubi etiam ad contraria argumenta respondet, stat firmo adhuc talo n. 45. facta illatio, scilicet Mulierem indebitum juris errore solutum condicere non posse. Neque dictis obstat L. 9. C.*
- 50 *Ad Sclum Vellejanum*, ubi diserte dicitur: *Mulierem, Sclæ Vellejani beneficio se munitam esse ignorantem*, condicere posse, quod hoc errore indebite solvit, juncta *L. 40. pr. ff. eod.* Respondendum enim est, conditionem hanc *Mulieribus* non ideò concedi, quod per *ignorantiam*
- juris*

juris indebitum solverint, minus vero, quod hic certent de damno evi- 52
tando, sed quod per Sctum Vellejanum ex fidejussione Mulierum orta, 53
naturalis obligatio, quæ ceteroquin conditioni indebiti obstat, Vid.
omnino Hopp. supr. all. loc. ibique citati, penitus sit reprobata. Stryk. in
not. ad Lauterbach, d. l. 96. Indebitum non repetitur. Nec obstat (2) quod 54
tamen expresse in d. L. juris ignorantia fiat mentio. R. enim est: Inde
nequaquam sequi, hanc conditionis esse causam; sed ignorantia ideo
fieri mentionem, quod scienti, sibi ex fidejussione competere privile-
gium, & tamen solventi, denegetur conditio L. 29. §. 3. L. 24. De Cond.
indeb. C. eod. Cujus enim per errorem dati est repetitio, ejus consulto
dati est donatio. L. 53. ff. De R. I. Infero (3) Matrem intra annum 55
liberis impuberibus Tutorem non petentem, in pupillari ætate mor-
tuorum privari successione, ignorantia juris illam non sublevatura,
per L. fin. C. Qui pet. Tut. a. Curat. cum etiam hic non de damno, sed de
lucro agatur. Donell. Lib. 3. c. 8 Lit. F. & Brunnem. ad L. 3. seqq. C. Qui 56
pet. tut. vel Curat. n. 7. Infero (4) Mulierem juris ignorantem, bonorum
possessione intra tempora legitima non petita, nullo jure posse præten- 57
dere, ut ignorati juris præsidio adjuvetur, per L. 6. C. Qui admitti ad B. P.
poss. L. 3. C. De J. & f. J. L. 10. ff. De B. P. Rationem reddit Brunnem. 58
ad L. 4. seqq. C. Qui adm. ad C. P. poss. n. 5. quia hic de lucro agitur. In- 59
fero (5) Legata pecunia sine detractioe Falcidiz Legatario à Mulie-
re per juris ignorantiam soluta, eandem sub prætextu juris ignorati ne-
tum quidem repeti posse, si eadem adhuc extet; per L. 9. §. fin. ff. De
J. & f. J. Excell. Schilter. in prax. Jur. in For. Germ. Exercit. 35. §. 31. quia 60
& hoc casu compendium factura videtur.

Lustravimus hætenus Casus in quibus *Juris ignorantia* detri- 61
 mentosa est *Mulieribus*, compendium facturis: Monet tempus ut ad illos
 jam progredior Casus, quibus contra Regulam n. 42. b. Cap. traditam,
Mulieribus non nocet juris ignorantia, utut de lucro agatur: Esse enim, 62
 Casus aliquos *Innoxia Mulierum Juris ignorantia*, ipse innuit Sctus Pau-
 lus in L. 9. pr. ff. De J. & f. J. Postquam enim inibi præmiserat Regu-
 lam: *Juris ignorantiam cuique nocere*, subjicit statim, à Regula dicta exci-
 pi *Minores & Mulieres*; & ne quis arbitretur, *juris ignorantiam non no-*
cere simpliciter Mulieribus, addit proxime notanter: *In quibusdam causis*
easdem juris ignorantia non lædi. Quod etiam confirmant Impera- 63
 tores Leo & Anthemius in L. 13. C. eod. ubi apposite constituunt, *Mu-*
lieribus non licere passim sub prætextu juris ignorati suos contractus retra-
 ctare,

Etare, nec illis aliter subveniri, quam in illis casibus, in quibus *præter-*
itarum legum auctoritas ipsis *specialiter suffragatur*, vel, uti id explicat Excell.
 Schilter. *proxime all. loc. §. 37.* quos præcedentes leges jam tum specia-
 64 liter expresserunt. Mirum vero est, quam in recensendis hisce Ca-
 sibus Doctores varient. Equidem, missis aliorum Opinionebus,
 65 Primum Casum contineri reor in *L. 2. §. fin. ff. De Jure Fisci.* In qua tra-
 dit *Calistratus* Jctus, Mulierem, errore juris seductam, putantem, se, quod
 relictum est, capere non posse, idque Fisco, spe premium, utro se de-
 ferentibus concedi solitum, obtinendi, denunciante, adjuvari *juris*
 66 *ignorantia*, hoc effectu, ut legatum non minus consequatur, ac si nun-
 quam se Fisco detulisset: Quod utique singulari humanitatis, ac in-
 dulgentiæ Principalis exemplo, contra proprium Fiscus interesse Sexui
 sequiori concessum esse, ejus infirmitati plus, quam ærarii emolu-
 67 mento favendo. Satis clare patet ex allegato §. 7. d. 1. 2. Postquam enim
 Jctus in principio d. §. generalem videbatur tradidisse regulam: Ne-
 mini sc. obedire debere; quod *juris ignoratus* Fisco se detulerit; ne ejus
generalitate quis decipiatur, statim Regulam restringit ad illas personas,
 68 quæ vel propter Rufficitatem, vel propter Sexum Fœmineum jus
 suum ignorare potuerunt: Et esse autem hoc exemplum *Innoxia Mu-*
lierum juris ignorantia de compendio sollicitarum, inde constat, quod hic
 69 agatur de integro legato acquirendo, quo stricto jure exciderat ob
 factam delationem Mulier: Vid. Harprecht. *ad §. 1. I. §. ib. mod. re-*
contr. obl. n. 73. Ex Schilter. *supr. all. loc. §. 37.* Oddus *De rest. in integri-*
to. p. 2. q. 10. art. 2. n. 4. Glossa *ad L. 9. ff. de J. & f. §. 7.* Hilliger *ad Donell.*
L. 1. c. 18. lit. F. & Perez. ad C. de J. & f. §. 7. §. 8.
 70 Secundum *Innoxia Mulierum juris ignorantia* Casum erunt ex
L. 8. §. 2. ff. Qui satisd. cog. Ubi Jctus Paulus docet, Mulierem, si *juris*
ignara, quod servos ab intercessione arceat, servum de judicato solvendo
 fidejussorem admiserit, *juris imperitia* adjuvari, hoc effectu, ut ex inte-
 71 gro ipsi cavendum sit: Ex qua Legge colligit Brunnum. *n. 8.* Licet
Mari non subveniatur, admittenti semel inidoneum fidejussorem,
Mulieri tamen ob *juris imperitiam* succurri; si illi minus idoneus datus
 sit fidejussor. Quod, an ex Legis hujus verbis commode inferri pos-
 72 sit, subdubito, cum Lex inter *Masculum & Faminã* non distinguat; Sed
 73 dices: Ubi hic *lucrum* est, in quo prodesse debet *Mulieri juris ignorantia*?
 Respondeo in satis acceptione, per quam Mulier duos incipit post
 cautionem habere debitores: Interest autem *Creditoris*, plures habe-

re debitores: Interest autem Creditoris, plures habere reos. *L. 3. §. fin. in fin. ff. De Liber. legat. Confer. Cujac. Lib. 14. Obs. 39. & Gloss. ad L. 9. ff. & L. fin. C. De 7. & f. 7. Lit. F.*

Tertium *Innoxia Mulierum Juris Ignorantia Casum deprehendere* 74
 licet in *L. 25. §. 1. ff. De Probat.* Ubi Jctus paulus *Mulierem per juris ignorantiam* indebitum solventem, relevat ab onere probandi indebitum, si illud repetere velit, cum ceteroquin pecuniam indebite solutam reperituris, incumbat necessitas probandi, ipsam fuisse indebitam. Vid. Brunnem. *ad d. L. 25. menoch. Lib. 2. De A. I. 2. Cas. 194. n. 41. Herculan. in Tract. Quis teneatur negativam probare n. 104. & Dn. Schilter. Ex. 35. §. 37.*

Quartum *Innoxia Mulierum Juris ignorantia Casum communiter* 75
 Doctores quærun in *L. 15. §. 5. ff. Ad L. Corneliam de fals.* Ubi dicitur, licet *ignorantia juris* neminem excuset contra Legis Cornelie severitatem, *L. 15. pr. ff. eod.* mulieri tamen, matre dictitante sibi legatum ex *juris ignorantia* adscribenti, veniam Legis Cornelie esse tribuendam: 76
 Quod aliqui ita interpretantur, ut non duntaxat hoc casu mulier *pœnam Legis Cornelia non incurrat, sed relicti etiam Legati emolumento non privetur*: Vid. Cujac. *Lib. 14. Obs. 39. Hillig. ad Donell. Lib. 1. c. 18. Lit. F.* Secundum quorum & aliorum sententiam in dubie hic casus esset *innoxia mulierum juris ignorantia* ratione *compendii & lucri querendi*: At vero, 77
 cum *de retinendo legato* in *d. l. nil prorsus dicatur, sed duntaxat de remittenda ob juris ignorantiam Legis Cornelia pœna*, Vid. Gothofred. *ad d. L. 15. §. 5. Lit. P.* insuperque Ddres non absque ratione statuunt, licet *Mulieri* 78
ob juris ignorantiam delicti pœna remittatur, ipsam tamen haud cenferi *lucrum* 79
exinde conquisitum retinere posse, Renneman. *in Jurispr. Rom. Germ. Disp. 20. tb 35. Lit. D.* cum in delictis *juris ignorantia* nemini profit, ut inde *lucrum* faciat, Renneman. *d. l. quamvis pœna* quibusdam soleat remitti, 80
 Vid. *L. 3. & 5. C. De His, qui sibi adscrib.* non frustra forsan dubitandi inde nascetur cuiquam occasio, an non jure invito hæc Lex ad casus *innoxia Mulierum juris ignorantia* ratione *querendi lucri* referatur.

Et hi duntaxat in jure speciales sunt casus, in quibus *Mulieribus in* 81
compendiis faciendis juris ignorantia non nocet, præter quos, nullos alios agnosco. *arg. L. 14. ff. De LL.* Quos enim Excellent. Schilter. *d. l. cum* 82
 Glossa & Oddo *de Restit. in integr. supr. all. loc.* aliisque adhuc adducunt *Innoxia Mulierum Juris ignorantia* casus, huc non pertinere, ocularis facile docebit inspectio, cum partim *de remissione pœna* In Delictis ob *juris* 83

- 84 *ignorantiam* agant, partim etiam *Damnum Rei Amittendæ* respiciant, de quibus hac agere *Differatione & inter Casus* quidem *Innoxia Juris ignorantia* in *Compendiis* faciendis, animus non fuit.
- 85 Unicum, antequam huic capiti ultimam addam lineam, restat adhuc enucleandum, Scilicet: *An Mulieribus in præfatis Casibus etiam profut allegatum Juris ignorantia præsidium tum, quando Peritiores consulendi ipsi*
- 86 *copia non defuit?* Negandum id videtur, non duntaxat ex generali juris Consultorum asserto, quo statuunt, quibus in casibus non nocet *Mulieribus juris ignorantia*, in illis semper præsupponendum esse, *Mulieres Peritiores consulere non potuisse*: *Tiraquellus De retract. Convent. p. 566. n. 18. ibique all. Mascard. De Prob. Concl. 1082. n. 25. seq. Sepharin. Olivar. Raz. zal. P. 1. Dec. 1006. n. 7.* Quibus accedere videtur *Dn. Brunnemann.*
- 88 *ad L. 9. ff. De J. & f. J. n. 4.* sed claris id etiam requirere verbis censetur. *Jctus Paulus, Labeonem secutus, in L. 9. §. 3. ff. d. t.* Ubi postquam in principio *d. l.* dixerat, *quibusdam in casibus Mulieribus subveniri in compendiis faciendis ob juris ignorantiam*, statim §. 3. notanter addit: *Sed Juris ignorantiam non prodesse Labeo ita accipiendum existimat, Si NB. Jcti copiam haberet, ut, cui facile sit scire, illi noceat juris Ignorantia.* Sed
- 89 *hiscæ non obstantibus, Affirmativam sententiam veriore esse autumo, Scilicet non nocere Mulieribus in compendiis faciendis juris ignorantiam, utut Peritiores consulere potuerint, illis in casibus, in quibus Leges speciatim illarum ignorantia subveniunt.* Rationem hujus sententiæ hanc do, quia admittitur contraria sententia, sequeretur nil interesse in jure inter Casus, in quibus specialiter *lex succurrit Mulierum ignorantia*, & in quibus in lucris captandis *Mulieribus regulariter non prodest Juris ignorantia*.
- 90 *Cum enim & in his non noceat Mulieribus Juris ignorantia etiam tum, quando de compendiis faciendis quaritur, si Peritiorum copiam habere non potuerint, uti constat, ex L. 10. ff. De B. P. serv. adeo, ut tam in foro interiori, quam exteriori tutæ sint, Brunnem. ad L. 9. §. 3. ff. De J. & f. J. ibique*
- 91 *Zaf. n. 4.* nemini enim imputare potest, quod, cum vellet facere, non potuerit, *L. cum quidam §. Si pupillo ff. De Usur. Rennem. d. l. 1b. 34 Lit. C.*
- 92 *frustranea esset specialis Legis adfistentia in illis casibus, quibus Jus speciatim Feminis succurrit ob juris ignorantiam, si his æque casibus, ac illis, quibus Mulieribus regulariter Lex non adfistit, jurium ignavis, impedimentum ex carentia Juris prudentum ortum, Mulieres, præsidio innoxia Juris ignorantia fruituras, probare oporteret. Vid. omnino Orddus De*
- 93 *Rest. in integr. P. I. quast. 8. n. 60. Ad L. 9. §. 3. ff. De J. & f. J. Respondeo, ipsam*

ipsam aperte tradere limitationem Regulæ: *Fæminis regulariter nocere in compendiis querendis juris ignorantiam, non vero Casuum, à prædicta Regula exceptorum.*

CAPUT III. seu ULT.

De Probatione Mulierum Juris Ignorantiæ, deque illarum restitutione in integrum ob sexus hujus infirmitatem.

S U M M A R I A.

I n ingressu sistitur conspectus totius hujus Capitis. 1	effectum & onus probandi in adversarium transferi. 11 seqq.
In probatione juris ignorantia maxima ejus vis consistit. 2	Distinctio duobus exemplis illustratur. 13 seqq.
Circa quæstionem, qua queritur: Quisnam juris ignorantiam probare teneatur? distinguitur. 3	Probatur ignorantia juris illis in casibus, in quibus contra Mulieres militat non ignorati juris præsumptio, vel juramento vel conjecturis & Præsumptionibus. 15 seqq.
In quibus Casibus jus speciatim ad sistit ignorantibus, Mulieres non tenentur ejus ignorantiam probare, sed ejus scientiam urgentibus, hujus incumbit probatio. 4	Ratio ejus additur 17 seqq.
In quibus contra Casibus jus speciatim non ad sistit ignorantibus, Mulieres juris ignorantiam tenentur probare. 5	Ad Objectionem respondetur. 20
Distinctionis hujus fundamentum traditur. 6 seqq.	In illis Casibus, in quibus pro Mulieribus juris ignorati militat præsumptio, allegans ejus scientiam, hanc probabit vel Testibus, vel Præsumptionibus. 22 seqq.
Præsumptio juris habet probationis	Num etiam per delationem juramenti? Vid. 24
	Num per positiones mediante juramento. 24

Yyy yy 2

- menio Dandorum & Respondendorum Vid.* 25
Juramentum respondendorum vim habet juramenti Veritatis, in illis, que propriam jurantis scientiam respiciunt. 26
Utrum Mulieres illis in Casibus; in quibus jus illarum ignorantia specialiter non adfuit, saltem gaudeant restitutionis in integrum auxilio ex Clausula Pratoria generali? exponitur. 27. seqq.
Pro illustranda quaestione duo afferuntur casus 28. seq.
Rationes dubitandi tres recensentur. 30. seqq.
Sexus Muliebris propria jura negligens, plerumque contra propria commoda laborat. 33
Prator toties lapsus ex clausula generali subvenit, quoties aequitas restitutionem urget. 35
Jure Francico imprimis in judicialibus femina ob Sexus fragilitatem in integrum restituuntur. 37. seqq.
Uti j. Romanum obtinet, Mulieres ob solam fragilitatem in integrum non restituuntur, illis in casibus, quibus jus ignorare ipsis non permittitur. 39
Ob Solum Sexum Mulieres contra lapsa Appellationis fatalis non restituuntur in integrum. 40
Restitutio in integrum nec in genere, nec in specie, ex clausula Pratoria datur sua culpa lapsis. 41
In integro jure nostro inter causas im-
petrandi restitutionem in integrum nullibi referetur sola Sexus infirmitas. 48
Ad Obstantiam respondetur. 49. seqq.
Prator ne Majoribus quidem subvenit ex clausula generali, de lucro sollicitis. 53
Ad tres dubitandi rationes respondetur. 55. seqq.
Utrum Mulieres illis in locis, in quibus in perpetua curasunt, ob sex^o sui fragilitatem in integrum restitui possint? queritur. 60
Rationes affirmativas videbis 61. seqq.
In Foro Saxonico Minores & Mulieres equiparari quoad restitutionem in integrum, non pauci asserunt J. E. I. 62
Castrata est Lex 8. C. De rest. in int. Min. a Justiniano. 64
Juxta L. 3. Cod. Theodof. De in integr. rest. Minores & Mulieres a pari judicantur. 63
Dn. Schilter asserit, Mulieres in judicialibus Hodie ob enorme damnum in integrum restitui ob Sexus sui fragilitatem. 66
Dn. Jacobi hoc etiam extendit ad Extrajudicialia. 67
Extra illa loca, in quibus Jus Saxonicum obtinet, non utuntur Mulieres quoad restitutionem in integrum, jure Minorum. 68
In Saxonia etiam Mulier Curatorum habens, non Minori, sed Majori equiparatur. 69
Cum curatore lapsa inibi non restituuntur in integram. 70

Quo intuitu Dares Saxones comparent Mulieres & Minores, exponitur. 71

Præsertim in restitutionis articulo.

73

In eo, quod expressè statuto mutatum non est, sequimur, Jus Commune. 72

In integram restitutio se habet ad instar privilegij, quæ non competit alijs, quam quibus expresse conceditur. n. fin.

EXpositis præcedaneo Capite Casibus, in quibus *Mulieribus juris ignorantia* non est damnosa, etiam de *lucro sollicitis*, quam extra illos *Sexui Fæmineo* regulariter nocituram esse, & rationibus & exemplis probatum ivi; Proposita methodijam urget ratio, ut hoc ultimo capite brevibus adhuc subjiciam: *Cui incumbat allegata juris ignorantia probatio?* in qua, docente Ekholto, ad *Tit. De J. & f. J. S.* maxima ignorantia Juris vis consistere noscitur: Et *An non Mulieribus in genere, ob Sexus infirmitatem lapsis; beneficio restitutionis in integrum subveniendum sit, illis in casibus; in quibus strieto jure ipsis nocet juris ignorantia?*

Quod igitur Primam attinet quæstionem, cum Dn. Perezio, ad *C. Tit. De J. & f. I. in fin.* Distinguendum esse reor, inter Casus, in quibus *jus ignorantæ specialiter adfuit;* & in quibus *jus ignorantæ non adfuit.* Ita, ut in prioribus, juris ignorati exceptionem objicientibus Mulieribus, non incumbat onus probandi juris ignorantiam, sed ejus scientiam urgentem oporteat probare, Mulierem juris non exstitisse ignaram: In Posterioribus vero casibus, Mulieribus, juris allegantibus ignorantiam, eam probandi injungi jure non invito possit necessitas: Cujus distinctionis fundamentum ex diversa juris desumitur præsumptione, quæ alia in illis est casibus, quibus *jus ignorantibus specialiter Lex adfuit, scilicet, quod tum præsumantur jus ignorare, ad cujus scientiam Lex Mulieres non obligat, cujusque ignorantia ipsis est innoxia: Alia vero illis est in casibus, quibus jus ignorare Mulieribus illicet; Tum enim, cum paria sint, jura scire, aut scire debere, ipsaque jurium ignorantia effective reputetur jurium scientia, præsumptio juris scientie militat contra Mulieres, relevans juris scientiam objicientem Mulieri, ejus ignorantiam crepanti, ab onere probandi, Mulierem jus illud scivisse, quod se ignorasse ipsa prætendit: Honded. Lib. 1. Conf. 35. Molin. de J. & f. Tr. 5. D. 78. n. 3. & Struv. S. I. C. Ex. 29. th. 57.* Sicuti contra illis in casibus, in quibus *to jus Mulieribus sine periculo ignorare permissum est, militans pro*

Yyy yy 3

ipsis

- 11 ipsi*s* juris ignorati præsumptio, haud permittit, ut Mulieres ejus onerentur probatione, quod jus jam præsumit: Notissimi enim juris est, præsumptionem juris habere effectum probationis, Mascard. *De Probat. Concl.* 1222. n. 2. Menoch. *De Præs.* L. 1. Præs 36. Pacian. *I. De Probat.* 8. n. 3. onus probandi in adversarium transferentem. L. 23 pr. ff. *Quod met. caus.* L. 5. ff. *De Probat.* ibique Brunnem. Hyppolich. de Martil. in sing. 451. n. 1. Cephal. *Consil.* 304. n. 217. Carpz. 5. Resp. 71. n. 10. & Bardili in *Concl. For. Ex* 46. n. 27. Lit. 5. Hinc pro meliori intellectu dictorum infero: *Mulierem ignorati juris* allegationem non teneri probare, Fisco deferentem id, quod sibi relictum capere se non posse falso existimaverat, cum hoc casu ob specialem Legis adstantiam *iuris ignorantia* in illa præsumatur: Contra vero onere probandi *iuris ignorati* exceptionem gravari *Mulierem*, quam ob neglectam intra annum Tutoris, liberis dandi, petitionem, repellere à mortuorum liberorum intestatorum successione heredes intendunt, ad *inopiam* *J* *C* *T* *o* *r* *u* *m*, *iurisque huius ignorantiam* confugientem, cum contra hanc militet *iuris non ignorati* præsumptio.

- 15 Sed dices: *Quomodo vero utroque casu facienda est iuris ignorantia, vel non ignorati probatio?* Respondetur: Illis in casibus, in quibus *contra Mulieres iuris non ignorati militat præsumptio*, pro negotii, ac personarum circumstantiis, *iuris ignorantiam* optime probari per juramentum, Gail. 2. obs. 48. n. 23. ibique allegati. Perez *supr. all. loc. n. fin.* Eckholt. *ad Tit. De J. & f. I. §. ult.* Mascard. *De Probat. Concl.* 882 per tot. Zæf. *ad Tit. ff. De I. & f. I. n. fin.* & Carpzov. P. 1. C. 22. Def. 6. per tot. Ratio est; quod allegans ignorantiam, contra se habeat militantem juris præsumptionem, sufficientem ad deferendum juramentum purgatorium: Heig. P. 1. *quest.* 40. n. 4. & 5. Carpz. *d. l. n. 4.* Insuperque ignorantia in animo consistat, sicque ex illorum sit numero, quæ juramento probari debent. c. 8. *De Elect. in 6. c. 6. X. De Except. in fin. c. fin. in fin. X. Qui matrim. accus. possit.* Gail. *cum inibi allegatis d. l.* Carpz. *d. l. n. fin. ibique allegatus.* Gomez. & Mascard.

- 19 Neque Obstat dictis, quod ignorantia tum *iuramento* probari nequeat, cum scientiæ præsumptio militet in contrarium Mascard. *de Probat. Concl.* 882. n. 26. ibique *all.* Illis autem casibus, quibus jus *Mulieribus* ignorare non permittitur, militet contra ipsas scientiæ præsumptio. Respondendum enim est: Imo eo ipso, quo contra *Mulieres iuris non ignorati* militat præsumptio, eas teneri illam elidere juramento

tamento purgatorio. Carpz. & Heigius *d. ll.* Potest tamen etiam *iuris ignorantia* probari variis *Coniecturis & Presumptionibus*, de quibus videatur Carpz. *d. l. n. 1. ibique alleg.* Mascard. *Concl. 88.* & Eckholt. *d. l.* In reliquis Casibus, in quibus *pro Mulieribus nullitas iuris ignorati præsumptio*, scientiam ejus probabit illam allegans (1.) *Testibus*, qui audiverunt forte Mulierem jactabunda voce se probe jus scivisse temere gloriantem, vel ipsam ab aliis de jure suo esse certioratam. (2.) *Presumptionibus*, ex actus gesti clandestinitate, arg. *L. sin. ff. De R. N. Vid. Brun-* 23
nem. ad Parat. Wes. Tit. de I. & f. I. quest. 15. aut ex aliis verisimilibus indiciis exsurgentibus. (3.) Non vero facile *juramenti delatione*, cum illud ægre admittat pro Mulieribus militans *iuris ignorati præsumptio*; 24
 quamquam tamen hoc casu ad eliciendum veritatem *Positiones fieri* 25
 posse, mediante *juramento Dandorum & Respondendorum*, facilius forsitan quis largietur, per ea, quæ in simili habet *Brunnemannus ad L. 14. C. De N. N. P. n. 17.* cum alia sit ratio *juramenti litis decisorij*, alia vero *juramenti Dandorum & Respondendorum*, vim regulariter *juramenti Calumnie* tantum habentis, *Mev. p. 3. Dec. 125.* Vid. *Mascard. De Probat. Concl. 119.* 26
 n. 3. Nisi tamen & hic cogitare velit, *juramentum Respondendorum* in 26
 illis, quæ *propriam scientiam* jurantis concernunt, de generare in *veritatis*, sicque vim fortiri *juramenti Litis Decisorij* Vid. *Dn. Stryk. in Intr. ad Pr. For. t. 17. §. 12.*

Nunc ad alterum hujus Capituli membrum descendo, visurus, *Anne Mulieribus*, illis in casibus, in quibus jus illarum ignorantia non specialiter adfuit, *per restitutionem in integrum*, saltem ex clausula generali Prætoria: *Si qua alia mihi justa causa videbitur, in integrum restitutionem*, quam deprehendere est in *L. 1. & L. 26. §. 9. ff. Ex quib. caus. Maj.* 27
succurri possit, ob Sexus infirmitatem? v. g. Ponam *judicis sententia* 28
gravatoriã læsam Mulierem, fatalia interponendæ appellationis labi passam esse, *non deficientibus ICTis*, quos consulere poterat, quo casu, cum *ignorantia juris* nec in *damno evitando* profit *Mulieribus*, versantibus in illis, quæ ad *juris rigorem* conservandum introducta sunt, per ea, quæ *supra C. 1. n. 22. seqq.* notata sunt, quaeritur: Annon eidem auxilio *restitutionis in integrum* ob *sexus infirmitatem* subveniendum sit contra lapsa *Appellationis fatalia?* Vel tingam, *Mulierem ex juris ignorantia* 19
intra legitimum tempus non petiisse Bonorum possessionem, quo casu, cum de *compendio faciendo* sollicita sit, ipsam ad *iuris ignorati præsidium* confugientem, *si JCIorum copia non defuerit*, amplius audien-

dam

dam non esse, itidem supra expositum est *Cap. 2. n. 57. seq.* quæritur ergo: Annon eidem supersit *infirmi-
tatis Muliebris præsidium*, ut illo *contra
juris rigorem ex æquitate* adjuvetur, & ita contra lapsum temporis
benigne *in integrum restituitur*?

- Utrumque prima fronte videtur affirmandum esse, quod (1) hic
 30 eadem *æquitatis ratio*, qua jura passim *fragilitati ac infirmitati Sexus Mu-
liebris*, & in specie Imperator Justinianus, inde à nonnullis *Uxorius*
 dictus, subveniunt, *L. Si sine §. C. Ad Sc. Vellej. verb. quo infirmitati*
L. 2. §. verb. propter Sexus imbecillitatem. ff. eod. L. Un. §. pen. C.
*De R. U. A. ibi: Ne fragilitati nature suæ in repentinam deducatur ino-
piam. pr. f. Quib. alien. lic. ibi: Ne Sexus muliebris fragilitas in perniciosam sub-
stantia earum convertatur L. 20. C. De Donat ante nupt. ibi. Cum melius*
erat Mulieribus propter fragilitatem Sexus, quam maribus subveniri. L. 5. §. 3.
ibi: Pro infirmitate Sexus. C. Ad L. Jul. Majest. L. 12. C. Qui pot. st. in pign.
*ibi: Ad fragilitatem Sexus respicientes, & paulo post: Quis earum non mi-
sereatur, propter obsequia, qua maritus præstant, propter partus periculum,*
 & ipsam liberorum procreationem, pro quibus multa nostris legibus inventa sunt
 31 privilegia, non deficiat, cum & hic agatur de imbecilli, *L. 2. §. 2. ff. ad Sc.
Vellej. Fragilis, L. 3. C. De Præscript. 30. ann. c. 12. X. De Privileg. Facilis,*
 ac infirmi, *L. 2. §. 3. ff. Ad Sc. Vellej. L. 9. pr. ff. De I. & f. I. L. 1. §. 10. ff.*
 32 *Ad Sc. Turpil. illius Sexus, qui facile deceptus, propria jura negli-
git. Nov. 61. c. 1. §. 2. & plerumque adversus propria commoda inven-
nitur laborare. L. 4. C. De Sponsal. in fin. atque cui ob dictam fragilitatem*
 33 melius est, quam Masculino Sexui subveniri, *L. 20. C. De Don. ante*
 34 *nupt. Wesenbec. ad Tit. C. Ad Sc. Vellej. n. 5. p. 1433. in integrum resti-
tutione, quam Mulieribus eo facilius tribuunt, cum Wesenbecio d. l.*
Anchoranus Consil. 231. de primo in fin. Tiraquellus de LL. Connub. in princ.
n. 17. ibique allegati Dreses, quo clarius Prætor in L. 25. §. 9. Ex quib. caus.
*Maj. in integrum restitutionis auxilium toties læsis in genere promit-
tit, quoties æquitatis ratio restitutionem suggerit. Accedit, quod [2]*
 35 in specie in concedendo Mulieribus *ignorati juris præsidio*, in casibus
 exceptis, Imperator expresse ad *Sexus Muliebris infirmitatem* respexerit.
 36 illamque *innoxie Mulierum Juris ignorantia*, qua fundamentum, causamque
 impulsivam supposuerit, uti clarè constat ex *L. 9. pr. ff. De I. & f. I. ibi: Quod & in feminis, in quibusdam causis, propter Sexus infirmitatem dicitur?* Ut igitur hæc justa videri Prætori causa possit, fragili
 huic Sexui, etiam *extra casus exceptos*, sua infirmitate lapsò, restitu-
 tionis in integrum auxilio benigne succurrendi. Quam æquitatis
 ratio.

rationem (3) *Jus Francicum* quoque secutum esse, apricatur ex sequen- 37
 ti Rogerii Regis, constitutione, quam exhibet *Excellentissimus Dn.*
Schilter in Prax. Jur. Rom. in For. Germ. Ex. 11. §. 9. his verbis Mulieribus,
ubi non modice laesa sunt propter fragilem Sexum, legum aequitatem sceleran-
tes, tam per Nos, quam Officiales nostros, visceribus pietatis subveniendum
esse decernimus, sicut & decet, quatenus & oportet.

Hanc Avi sui constitutionem Imperator Fridericus *Lib. 2. Tit. 38. 38*
 postea ad sola restrinxit *judicialia* negotia his verbis: *Obscuritatem Le-*
gis Regii Rogerij, Avi Nostri, NB. de Restituendis mulieribus, editam declarantes,
Mulieres Longobardo, seu Francorum jure viventes, NB. in judicijs tantum re-
stituendas esse sancimus, cum per negligentiam vel fraudem Mundualdorum,
s. Procuratorum, suorum, enormiter laesa probantur. Conf. Dn. Schilter.
supr. all. loc. & Matth. De Afflictis, ad Const. Neap. Lib. 2. Rubr. 57. & 40.
junctis illis, quos plena manu allegat. Oddus De Res. j. P. 1. qu. 10. art. 6. n. 32.

Verum omnibus hisce non obstantibus, veriolem illorum ar-
 bitror esse sententiam, qui neque *Jure Romano*, neque *illis in locis, ubi* 39
boc receptum est, Mulieres ex sola Sexus sui fragilitate utroque casu, &
aliis hisce similibus, in integrum restituendas esse, statuunt. Vid.
Oddus, de Restit. in integr. P. 1. qu. 10. art. 4. n. 23. item art. 5. n. 26. Jacob
de Guidon. de Accumulo. Vol. Ult. Consil. 159. n. 37. Petr. Peck. De Te-
stam. Cap. 6. n. 4. Aretin. in L. 1. C. Si advers. delict. & Vincent. de Fran-
chis. Dec. 283 per tot. Ubi in terminis pronunciat: Ob solum Sexum
contra lapsum fatalium Appellationis Mulierum in integrum non restitui Confer. 40
supr. in Prajam. n. 47. allegati Ddres. Rationes pro hac sententia ad-
duco sequentes: (1) Quia restitutio in integrum, tanquam extraor-
dinariam ac exorbitans remedium, Vid. Carpzov. in Proc. Tit. 19. art. 2. n. 8. 41
& Joh. Mauritius, De Restit. in integr. Cap. 1. n. 4. seq. non duntaxat in
genere non datur Majoribus sua culpa lapsis, Dn. Stryk. in Usu Modern. 42
ff. Ex quib. causis. Maj. in integr. rest. §. 1. in fin. Lauterbach. ad Tit. De Rest.
in integr. ibiq. Ddres passim, sed nec in specie conceditur ex clausula Gene-
rali Pratoria negligentibus per L. 16. ff. Ex quib. causis Maj. ibique Dn. 43
Stryk. in Us. Mod. §. 3. Atqui, non duntaxat utroque casu supra rela-
to, adest propria Mulierum culpa, ac negligentia, dum jurispru-
dentibus, quorum neque consilium instructorium, neque copia illis
defuit, non consuluerunt, ad quos tamen ablegat Imperator in L. 9.
§. 3. ff. de J. & f. I. Mulieres, ob juris ignorantiam laesionis periculum ef-
fugere cupientes, sed & in aliis similibus id semper praesupponen- 44
dum 45

- 46 dum est, cum ceteroquin *caentia Perditorum* iusta per se sit restitutionis in integrum causa. Quidus, *d. l. qu. 8. art. 11. n. 95.* Ergo, cum culpa non careant Mulieres, frustra urgent ac praestolantur salutare
- 47 restitutionis in integrum auxilium. (2) Quia nullibi in integro jure inter causas impetrandi *in integrum restitutionem*, refertur *Sexus Muliebris fragilitas*, cujus tamen ceteroquin tam frequens in multis juris articulis fit mentio; Quod non est verisimile omisisse Justinianum, Mulieribus alias non parum faventem, beneque multa suis legibus Sexui huic sequiori privilegia concedentem, *Uld. L. 12. C. Qui pot. sunt. in pign. ibi: pro quibus multa nostris legibus sunt inventa privilegia*, si voluisset ipsis ob fragilitatem *Sexus* lapsis, subveniri restitutionis in integrum adjutorio, illis in casibus, quibus iisdem nocere constituit jurium
- 49 ignorantiam. Nec obstat, quod sufficere videatur generalis clausula Pratoria, non deficiente aequitate, fragilitate hujus Sexus subnixam, quam ideo Praetor, docente Jcto Ulpiano in *L. 26. §. 9. ff. Ex quib. caus. Maior. in int. rest.* edicto suo inferi necessarium duxit, quod omnes casus restitutionis in integrum singulatim enumerari non potuerint,
- 50 qui tamen deferrent restitutionis auxilium. Respondendum enim est: Aequitatis rationem tum deficere omnem, cum Mulieres sua negligentia labuntur *L. 16. ff. eod.* neque restitutionem in integrum reperire locum, nisi jure, aut certa per jus approbata aequitate poscente. *Mev. P. 1. Dec. 133 n. 3.* Ut taceam (3) in plerisque casibus Mulieres de lucro captando esse sollicitas, (cum regulariter in *damnis rerum suarum amittendarum*, ipso jure tutae, non indigeant extraordinario restitutionis in integrum remedio, *L. 16. pr. ff. De Minor*) in quibus Praetor Majoribus ne ex generali quidem clausula subvenit. *L. 18. ff. Ex quib. caus. m. 15, in int.* Accedit [4] Quod, si mulieribus illis in casibus, in quibus nocere illis juris ignorantiam vult jus nostrum, voluissent Legislatores per restitutionem in integrum promiscue ob *sexus fragilitatem* subveniendum esse, non opus habuissent tam sollicitè illos paucos notare casus, in quibus solis non noceret Mulieribus juris ignorantia, totque regulis totam hanc materiam circumscribere, cum in effectu paria sint, Mulieribus ipso jure innoxiam juris ignorantiam esse, vel contra noxiam juris ignorantiam ipsas in integrum restitutione adjuvari.

- 55 Non obstat ratio dubitandi *Prim. an. 30. seqq.* allata. Respondendum enim est: (1) Utique deficere *hic aequitatis* rationem, quam jus ad

re-

restitutionem in integrum & in specie clausula generalis Prætoria considerat, nempe ut, qui restitutionem urget, *sine sua negligentia & culpa lapsus sit*; Quod Mulieribus, requisitionem Jctorum contra legem negligentibus, applicari non potest: (2.) In materia privilegiorum non procedere indistincte argumentum à paritate rationis, ad paritatem dispositionis, Lauterbach: in *Dissert. De Beneficio Compet.* cum ceteroquin & *Rustici* ob simplicitatem promiscue essent restituendi, quod tamen communiter recte negatur, sed potius ad consequentias trahendum non esse, quod contra juris rationem certis in casibus receptum est. L. 14. ff. De LL.

Nec obstat *Secunda* dubitandi ratio, quam n. 36. exhibet: Resp. enim est: Causam impulsivam non ingredi formam privilegii, quæ esse suam à sola concedentis voluntate habet, qua deficiente, licet in simili casu eadem adsit ratio impulsiva, ipsum etiam cessat privilegium.

Ad *Tertiam* dubitandi rationem respondetur, Jus Francorum profundamento præsupponere, Mulieres, utpote hoc jure in perpetua Cura existentes, *jure Minorum* uti, & ad instar illorum, in judicialibus lapsas, in integrum restitui; quo tamen jure in Imperio Romano Germanico circa materiam restitutionis in integrum promiscue non utimur. Vid. Dn. Schilter, d. l. §. 9. *fere in fin.*

Sed novus hic suboritur scrupulus: An non ergo ad minimum, illis in locis, ubi Mulieres in perpetua Cura sunt v. g. in Saxonia, inque Patria Suavissima & alibi, Vid. *Mev ad Jus Lub. Lib. 1. art. 4. Hopp. in Us. Mod. ad Tit. 7. De Curat. pr. & Exc. Dn. Præses in nupera Dissert. De Conven. Juris Culm. & Gedan. cum Jur. Comm. Sax. Pruten. ac Lub. Decad. 4. Conv. 1. ex fragilitate Sexus sui, hisce in casibus jure propitio in integrum restitutionem petere possint? Quod simpliciter videtur affirmandum, non duntaxat (1.) ex generali Jctorum Saxonum asserto. Quo Mulieres in Foro Saxonico circa passum restitutionis in integrum Minoribus æquiparari contendunt, *Carpz. in Process. Tit. 13. art. 1. n. 94. Richter. Vol. 2. Consil. 484. n. 9. Moller. ad Const. EleË. 15. P. 2. n. 99. Hieron. Pantzschman. P. 2. quest. 5. n. 16. & 87. exque Constitutione [2] Imperatorum Honor. & Theodos. in L. 3. C. Theodos. De in integr. rept. à Justiniano in L. 8. C. De integr. Restit. Min. omissione vocis: Mulieribus, Castrata, Vid. Dn. Schilter, d. l. §. 9. vi cujus Minores & Mulieres**

- 65 itidem in illis, quæ vel *prætermiserunt*, vel *ignorarunt*, à pari judican-
tur, sicque, sicuti *illis*, fragili ac infirmo *temera atatis* consilio, multo-
rum insidiis ac captionibus exposito, lapsis non denegatur restitutio-
nis auxilium, *L. 1. §. 1. ff. De Minor.* ita & has, fragilitate ac infirmo *Sexus*
consilio læsas eodem restitutionis præsidio tueri ac juvare convenit.
Sed (3.) etiam inde, Quod quoad *Judicialia* Mulieres ex *Sexus fragili-*
66 *tate* lapsas, in Imperio Romano Germanico hodie in integrum resti-
tui testetur Excell. Schilter. *d. l. in sine his verbis*: *Neque enim Mulieres*
67 *Majorenes hodie destituuntur isto beneficio*, *Legibus Francicis ipsis indulto*,
quoties NB. in causis judiciariis enorme damnum patiuntur, veluti, cum fata-
lia Probationum præterlapsa sunt, Idemque ad *extrajudicialia*, adeoque
quascunque causas, in quibus Minores restituantur, extendit Dn. A. C. Ja-
cobi in *Inaugurali Dissert. Wittenbergæ habita Anno 1671. De Restit. in integr.*
Mulierum c. 2.
- 68 Verum, sicuti extra illa loca, quæ Jure Saxonico utuntur, ve-
rius est. Mulieres quoad restitutionem in integrum Jure Minorum non
uri, Vid. Brunnem. *ad. L. 8. ff. De J. & f. l. Tiraquell. in L. Si unquam,*
69 *in Præfat. n. 100. Mev. Dec. 133. P. 1. n. 7.* Ita etiam de Saxoniam testatur
Carpzovius, Mulierem, Curatorem habentem, non *Minori*, sed *Ma-*
70 *jori æquiparari*, *P. 2. C. 15. Def. 33. n. fin. Zanger. in Tract. De Except. P.*
3. C. 11. n. 195. Mev. P. 1. Dec. 133. n. 4. Næc læsam, adhibito Litis Cu-
ratore, in integrum restitui, Moller. *ad Conf. Elect. 15. P. 2. n. 98. Rauch-*
71 *bar. P. 1. q. 32. n. 88. Wefenbec. Conf. 11. n. 27. Berlich. P. 2. Concl. 18. n. 41.*
& Carpzov. *d. l. n. 8. seq.* illamque *Mulieris* cum *Minore* comparisonem
non simpliciter, sed *secundum quid*, quatenus sc. Utiq; dandus est cura-
tor, esse accipiendam, Carpzov. *d. l. in fin. n. 11.* Non sine ratione
72 de hac sententia dubitare licebit, præsertim, cum in eo quod Statu-
to expresse mutatum non est, sequamur Juris communis regulas, in-
73 primis in *integrum restitutionibus*, quæ privilegii instar se habent, & cer-
tis personis tantum succurrunt, *L. Un. vers. Quamvis illa minor. C. Si in*
74 *communi eademque causis.* Carpzov. *P. 2. Resp. 77. n. 14.* nec aliis compe-
tunt, quam quibus expresse conceduntur Bartol. *ad d. l. Un. n. 2. seq. &*
Mev. P. 1. Dec. 133. n. fin.

T A N T U M.

Q. D. B V.

Q. D. B. V.

917

DISPUTATIO JURIDICA

De

PRÆFERENTIA MATRIMONII

In

CONCURSU DVORVM

VULGO

Wer von beyden in Rechten den Vorzug habe / da sein Ehegatte sich an zween zugleich verheyrathet hat?

QUAM

DEO PROPITIO

Ex Decreto & Autoritate Magnifici Jctorum ordinis in Illustri ad Varnum Academia.

SUB PRÆSIDIO

EXCELLENTISSIMI, CELEBERRIMIQUE Jcti

JOHANNIS Klein /

J. U. D. & PAND. P. P. Nec non Consistorii Ducalis Megapolensis h. t. Directoris gravissimi,

Dn. Præceptoris, Hospitis, Fautoris, & Affinis Mei,

Omni observantiz Studio devenerandi

IN AUDITORIO MAJORI

Die Martii. Anni 1698.

Publico submittit Examini

DAVID GLOXIN. Lubec.

AUTHOR

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL RUDIGERI. ANNO 1705.

DISP. XIX.

Zzz zz 3

I. N. J. C.

I. N. J. C.

DISSERTATIO JURIDICA

De

PRÆFERENTIA MATRIMONII IN CONCURSU DUORUM.

CONSPECTUS.

Monogamiam Bigamiam præferendam esse, probatur ex variis huius annexis incommodis, beneque multis Bigamorum querelis à n. 1 usque ad n. 7. inclusive.

Pœna Bigamiae, quæ gladii est, subjicitur ratio. 8. 11. seqq.

Hæc non remittitur Bigamo, ut in innocens Conjux pro ipso intercedens, eidem diutius cohabitare velit. 9

Veteres Germanos singulis singulos Uxoribus contentos fuisse, probatur. 10

Juxta Const. Carol. Crim. Bigamia species est Adulterij. 12

Movetur dubium contra totam Dissertationem. 14

Et resolvitur. 15

Summam totius Meditationis sistit. 16

Quæstio: Uter ex duobus præferri Conjugibus debeat, iunc, quando vel ex errore, vel ex necessitate Utrique eodem Una nupta est tempore, determinatur duplici REGULÆ. 18

Quæritur PRIMA hæc est: Quoties primum matrimonium nondum est legitime dissolutum, toties in concursu duorum, huic cedit matrimonium, postea cum alio contractum. 19

Ejus rationes quinque recensentur. 20. seqq.

Hodiernis Consistoriorum Moribus matrimonium non rumpitur, nisi Adulterio, & Malitiosa Desertione. 21

Nondum legitime dissoluto priori matrimonio, posterius ipso jure nullum est. 22. seqq.

Matrimonium inutile s. invalidum, utili s. valido præferri non potest, probatur. 24. seqq.

Error, licet probabilis, nullibi refertur inter justas Divorij causas. 31

Error Binubi Conjugis neque Veritatis, neque firmissimo absentis juri, ex copula matrimoniali quaesito, fraudi esse potest. 35. seqq.

Probabilis Erroris & prætexta necessitatis

tatis allegatio prodest quidem Bigamo ad evitandum Bigamiae poenam, sed non ad retinendum secundum Conjugem. 39.41

Sine dolo Vera Bigamia non committitur 40

A dolo excusat etiam fatiga causa. 41

Necessitas, praepriis non absoluta, nunquam rumpit prius matrimonium, neque Bigamo licentiam tribuit, viva prima Uxori aliam superinducendi. 42

EXEMPLUM PRIMUM Regulae exhibet. 43

Ejusque septem rationes. 44 seqq.

Cessat Malitia, Desertio, quoties bona Uxoris gratia in militiam abiit Maritus 45

Falsum testis testimonium ipsa veritate vincitur: 46

Deiecto errore, quo Secunda nituntur nuptiae, nec his subsistere amplius possunt. 46

Error Uxoris absentis Marito fraudi esse non potest. 48

Sub conditione contracta, illa deficiente, retro facta non censentur. 50

Sententia ex falso testimonio lata, reperto errore, & falsitate, corrui. 50

Superintendentis praetensa permissio, cognito errore, & deiecta per reditum prioris vivi Mariti testimonij falsitate, posterius Matrimonium convalidare non potest. 52

Secundum Matrimonium non jure contractum, primo, jure adhuc valido, praeferrri non potest. 53

Rationes dubitandi circa primi Casus, decisionem recensentur, ac resolvuntur a 54. usq. ad 75

Si occulta morte perisse perhibeatur absens Conjux, Unius testis, omni exceptione majoris, etiam non jurati, de proprio visu deponentis, ad id sufficit testimonium, ut conjugis domi relicto, transiit ad secundas concedi nuptias possit. 55. seqq.

Culpae Carentia, & bona nupturientium Fides prodest quidem novis nuptiis ad evitandam Bigamiae poenam, minime vero ad id, ut errore contractum posterius matrimonium praeferrri in concursu possit, deiecto errore, primis legitimis nuptiis. 62. seqq.

In Concursu duarum petitionum semper praeferrenda est justior. 65

Multa sunt sine culpa, quae non fiunt sine causa. 66

Ad irritandum posterius matrimonium sufficit justam ejus annullandi non deficere causam, licet omnis nupturientium culpa exulet 65

Secundo justius est Marito suum nocere errorem, quam primo, potius jus habenti. 68

Neque sola litterarum intermissio, neque quinquentium absentia, processus inferunt, absentiam Mariti ab initio non malitiosam, ex post facto degenerasse in malitiosam 71. seqq.

Jus nostrum semper in meliorem praesumit partem. 73

li.

- In concursu duarum presumptionum, quarum una est delicti inclusiva, altera vero delicti exclusiva, hæc in dubio est preferenda.* 74
- Secundus Regula Casus subjicitur.** 75
- Ejusque, pro præferentia prioris matrimonii decisi, exhibentur quatuor Rationes.* 76 seqq.
- Tertium & Quartum Regula Casum sistit.** 80. seqq.
- Quintus Regula Casus exhibetur** 82. seqq.
- Captivitas hodie non tollit matrimonium.* 84
- Ad obstantes texcus respondetur per remissiones ad allegatos Ddres.* 85
- Captivi Mariti mortem simpliciter Uxor expectare tenetur, antequam ad secundum ipsi Matrimonium permittatur transitus, licet omnia mariti, ex captivitate redituri, spes decollaverit.** 86
- Casus post contractas nuptias superveniens non dirimit matrimonium* 87
- Malitia in justa ex causa absente Marito in dubio non præsumitur** 90
- Permittitur Uxori transitus ad novas nuptias, si de morte absentis mariti probabiliter est certiorata.* 91
- Casus Sextus Regula recensetur** 94
- Præferitur prius in concursu matrimonium posteriori, quod vel non moto processu Desertorio, vel eodem nondum finito, Uxor deserta cum alio contraxit, malitioso Desertore ante sententiam pœnitentia ducto* 93
- Constat de malitioso Desertore animo, si ante abitum in militiam eundem his declaraverit verbis: Er wolle in Krieg ziehen / und sein lebtag nicht wieder zu seiner Frauen kommen.* 95
- Post legitime institutum, & finitum Processum Desertorium, re licet adhuc integra, reducem malitiosum Desertorem Uxor deserta recipere invita non tenetur.* 97
- Ratio ejus additur.* 8
- Conjux desertus ante sententiam Dissolutoriam ad secundas prope-rans nuptias perpetua relegationis pœna afficitur.** 84
- Utrumque junctim desideratur ad id, ut posterius valeat matrimonium, (1) iusta divortii causa, ejusque probatio & (2) Sententia Magistratus Ecclesiastici Dissolutoria.* 85
- Neque adulterium, neque malitiosa desertio ipso jure rumpunt matrimonium, sed prævia demum Judicis competentis Sententia* 86. seqq.
- Posterius annullandum est matrimonium, redeuntique Marito priori sua restituenda est Uxor, replectis in Processu Desertorio illis, qua in Ordinationibus Ecclesiasticis prescripta sunt** 89
- Ad præviam Edictalem citationem antelatum redux malitiosus Desertor sententiam, simpliciter adhuc pro malitioso haberi Desertore non potest.* 90

Is demum pro vere malitioso habetur defensore, qui spretis Citationibus se revocari non patitur. 91

Malitiam suam hoc casu purgare non valens, temerariae absentiae poenam in xre vel carcere luere tenetur, salvo tamen priori, & annullato posteriori matrimonio. 92

Casus Regulae Septimi, quo Christianus apud Turcas, aliasque Barbaras Gentes per multos annos absq; ulla redemptionis spe captivus detentus, opeque Fœminæ, secundis nuptiis sibi copulata, liberatus, domum revertitur, priorem adhuc vivam deprehendens Uxorem, tres diversi subjiciuntur Decisiones & præjudicia à 93. usq; ad 98.

Prima Decisio favet Utrisque Uxoribus, quas simul retinuisse Comitem Glichenfem, monstrat. 95

Secunda Decisio præfert posterius matrimonium, cujus exemplum exhibet 96

Tertia vero Decisio patrocinaatur priori Uxori, eique soli suum restituit Maritum, repulsa penitus à Connubiali consortio superinducta secunda Uxore, Cujus exemplum in Nicolao Blattenhardo Eslingensi exhibet. 97 seqq.

Huc nostrum adjicimus calculum, moti rationibus, quas recensent. 100. seq.

Non exemplis, sed Regulis est judicandum. 99

Sisui Uxor mortem expectare debet

absentis captivi, mariti, ita nee huic in vinculis permittitur vivæ Uxori aliam superinducere. 104. seq.

Correlativorum eadem est juris dispositio. 106

Rejicitur sententia statuentium, in causa hoc septimo liberum competere Principi arbitrium, non duntaxat Bigamie poenam Bigamo remittendi omnem, sed utramque etiam simul retinendi Uxorem ipsi licentiam indulgendi 110

Diuturnitas temporis non minuit, sed auget delictum, efficitque, ut eo censetur gravius, quo diutius infelicem detinet animam alligatam. 112. seq.

Reconsentur Ddres, qui sententia, priori matrimonio, nondum legitime dissoluto, in concursu duorum faventi, patrocinaatur. 114

Subjicitur Statutum Hamburgense claram præfata decisioni lucem affundens. 116

Annotatur Calus Regulae Octavius notabilior insignis cujusdem Impositoris, Arnoldi Thiel, vero Mariti Dn. de Guerre detecta fallacia, legitimam Uxorem suam Bertrاندam, misere deceptam, restituere coacti. 117

Rationes hujus sententia sistit. 118. seq.

Proponitur questio: Utrum, sicuti maritus erroneo mortis nuncio deceptam, alterique secundis nuptiis copulatam redux recipere volens

Aaa aaa

potest

- potest Uxorem, ita eandem etiam
 invitus recipere cogi jure possit? 124
- Rationes & Patrons Negativæ sen-
 tentiæ enarrantur. 125. seqq.
- Argumentum à contrario in jure est
 validissimum. 126
- Sententiam Strykii distinguens exhi-
 bet. 129
- Si Conjux ex tempore adeptæ, de vita
 absentis scientiæ, adhuc diutius vo-
 lens secundo cohabitaverit mari-
 to, redux prior invitus ad illum
 recipiendum cogi non potest. 132
- Rationem videtis. 130
- Demonstratur, male à Dn. Nicolai in
 partes sue opinionis vocatum esse
 Brunnemannum, de alio casu lo-
 quentem. 131
- Tenetur redux prior maritus Conju-
 gem invitus recipere, quæ ab ulte-
 riori corporum commercio cum Se-
 cundo marito ex eo statim absti-
 nuit tempore, quo primum adhuc
 vivere rescivit. 133
- Tres pro statuinanda sententia an-
 nectuntur rationes: 134. seqq.
- Subjicitur præjudicium. 137
- Afferuntur argumenta Dn. Nicolai,
 dicam Excellentissimo Dn. Strykio
 scribentis. 139. seqq.
- Respondetur ad illa. 149. seqq.
- Non relevat Maritum, Uxorem suam
 retinere nolentem, allegatus dedeco-
 ris ac opprobrii prætextus, quod ex
 copula metuit adulteri, ad quam
 illa hunc incia qua Maritum ad-
 misit. 151
- Quæ invita vi compressa est, banc fru-
 stra sub adulterii, indeque in se pro-
 pullulantis dedecoris prætextus,
 dimittere divorcio tentat infelix
 Maritus. 152
- Ad obmotam Nov. II. 7. c. II. post ha-
 bita Excell. Dn. Strykii explica-
 tione, respondetur. 157. seqq.
- Argumenti, à contrario desumpti, nulla
 est vis, si absurdi inde, aut analogiæ
 juris adversi quid sequatur 169
- Applicatur hoc præfato Casui. 169. seqq.
- Extra ordinem puniendi sunt novi nu-
 ptii, post adeptam de vita absentis
 prioris Conjugis scientiam, corpora
 adhuc miscentes. 164
- Ad L. pen. C. De Pactis responde-
 tur 165
- Speris cunctis contumaciæ coercendæ
 remediis, si recipere nolit redux,
 Maritus Uxorem suam, alii interim
 ex errore nuptam, pro malitioso
 recte habetur Desertore, posteriori
 matrimonio ex hoc capite reconva-
 lescente. 166. seqq.
- Malitiose deseruisse Uxorem fingitur
 Maritus, qui valens circa omnem
 justam causam eidem non vult coha-
 bitare. 167
- Illustratur præjudicio, quod de recon-
 valescentiæ posterioris matrimonij
 proxime dictum est, Marito priori
 contumaciter Conjugem suam reci-
 pere recusante. 169
- Liberi ex posteriori matrimonio na-
 tilegitimi censentur, etiam illo casu,

- quo illo dissoluto, Conjux ad priorem jussa est redire Maritum. 172
- Ampliatur dicta sententia, (1) etiamsi Alteruter Conjugum tantum in bona fide fuerit, 174.*
- (2) Ut liberi hoc casu etiam ad illius admittantur successionem, qui in mala fide fuit. 175.*
- Illustratur prejudicio Lipsiensi, & Statuto Hamburgensi. 176.*
- Ex putativo istiusmodi matrimonio nati, Patris sequuntur dignitatem, ad que vis honesta Collegia admittendi. 177.*
- Liberi ex istiusmodi Matrimonio post contractam de vita absentis Conjugis prioris utrinque scientiam nati, pro adulterinis habentur, neutri Parentum successuri. 178.*
- seqq.*
- Maritus posterior principaliter solus, eoque non sufficiente, Uxor in Subsidium alere tenetur natos, ex putativo bocce Matrimonio liberos 181.*
- Rationem videfis. 182. seqq.*
- Nec aliud dicendum est, ut ut nati & concepti sine post contractam de vita prioris Conjugis scientiam. 188.*
- Ad dubium, ex Nov. 89. c. 15. & Auth. • Ex Complexu C. De Incest. Nupt. motum, respondetur. 191. seqq.*
- Subjiciuntur duo prejudicia. 193. seqq.*
- Quibus casibus Prius prafertur posteriori matrimonium, propria tamen minime licet autoritate secundæ nuptia ad priorem redire Maritum. 195.*
- Ratio additur. 196.*
- Dissoluto posteriori matrimonio, separato ad novas pergendi nuptias non est deneganda facultas. 197.*
- Transitus jam fit ad alteram Meditationis partem, qua expeditur sequenti Regula: Quoties Prius matrimonium legitime est dissolutum, toties Posterior Maritus retinet Uxorem, olim alii nuptam, ejus restitutione frustra urgente Priori marito. 201.*
- Rationes Regulae hujus sex videfis. 202. seqq.*
- Concurrente junctim justa divortii causa & judicis sententia dissolutoria matrimonium legitime est dissolutum. 203.*
- Nemo judiciali autoritate debet decipi. 207.*
- Uxor Desertorem malitosum in vita recipere non tenetur, post sententiam dissolutoriam redutum, ipsa licet nondum ad secundum perrexerit matrimonium. 208. seqq.*
- Desertor vero desertam inuitus recipere tenetur Uxorem, licet post dissolutoriam demum reuersus sit sententiam 210.*
- Prejudicium Consistorij Electoralis ad Ducalis Meininga Hennebergici pro illustranda Regula, 201, tradita subjicitur. 214.*
- Sine justa causa, vel non justo modo Dissolvens prius Matrimonium ju-*

- dex, legitime processisse dici non potest.* 217
- Malitiosa desertio duplex est, Alia ab initio, Alia ex postfacto talis.* 229
- Processus desertorii legitime expediendi requisita recensentur.* 222 seqq.
- Non qualibet desertio, sed sola malitiosa, est iusta divortij causa.* 223
- Quanam sit Malitiosa Desertio, exponitur & illustratur.* 2:4. seqq.
- Malitiose deseruisse Conjugem non videtur, qui multis affectus molestiis domesticis, ipsis lacrymis majoribus, malam deserere Uxorem necessitatur.* 226
- Hoc casu iustius domi relictam Judex punit Uxorem, eidemque Processum denegat desertorium.* 225. seqq.
- Dissentit Bruckner.* 228
- Pro malitioso male reputatur Desertore, qui vel ex prævio Uxoris consensu, vel negotiorum suorum aut Reip. causa; vel ex necessitate vel contra voluntatem suam domo abest.* 229. seqq.
- Omnis causa necessaria, aut probabilis excludit dolum.* 232
- Sine dolo frustra desideratur Matrimonij dissolutio.* 233
- Ubi necessaria h. probabilis adest absentia causa, ibi non nisi invita jurisprudentia, potest judex implorantem ad Desertorium admittere Processum.* 22C.
- Si deserta neque sufficiente testimonio, neque ad minimum juramento probare possit, se omnem adhibuisse diligentiam cognoscendi, ubinam terrarum absens vivat maritus, frustra edictalem absentis illa urget citationem.* 236
- Ubi citatio privata ipsi absentis insinuari potest, edictalis decerni jure nequit.* 240
- Quod de requirenda probatione studiose inquisitionis, ubinam latet absens, ante decernendam Edictalem Citationem dictum est, id potissimum in casu præsumptivæ malitiosæ desertionis obtinet.* & 240. seqq.
- An ab initio desertio non malitiosa degenerare ex postfacto possit in malitiosam, & quo casu? vide.* 244
- In decernendo Processu Desertorio ex capite malitiosa ex postfacto desertionis, magna Judicem Ecclesiasticum uti oportet præcautione.* 245
- Rationes videsis.* 246
- Ante decernendam Edictalem Citationem Judex Ecclesiasticus inquirat (1) in tempus abit⁹ & emansionis (2) in mores & vitam personæ deserte, hocque (3) nomine urgeat sibi exhiberi testimonium à Magistratu loci, vel à ministerio, vel etiam Confessionario.* 150. seqq.
- Determinatio temporis emansionis est arbitraria.* 51
- Brevius tempus emansionis non attendat Judex in decernenda Edictali citatione ex capite malitiosa ex postfacto Desertionis.* 254

Ex diuturniori emanfione, ceteris paribus, demum præfinitur ex postfacto malitiofa desertio. 253

Non, nisi ad præviam partis implorationem Edictalis potest decerni citatio. 256

In Megapolensi Ducatu, ut & in Marchia non, nisi Vnica citatio Edictalis emanat, post factam de Suggestu publicationem, per 6. Septimanas valvix adis sacrae vel Curix affigenda. 258

Extrahens Edictalem citationem, ante ferendam contra contumaciter emanentem sententiam prioris matrimonij dissolutoriam, pœnaque reservatoriam, legitime tempus affixionis & reffixionis probare tenetur. 259

Subjicitur notabilis Casus, in quo post multam Consistorialium disceptionem, tantum per sententiam, ab Extraneis petitam, in Consistorio Megapolensi Matrimonium posterius, posthabito priori, validum est declaratum, ut ut redux Marius, bona Uxoris gratia Coburgum petendi natalitii documentu causa profectus, probare paratus fuerit, se nec ab initio neque ex postfacto unquam animum deserendi Uxorem habuisse, sed invitum in Hungariam contra Turcas conductum, abfuisse, omni ad Uxorem scribendi occasione sibi deficiente. 262. seq. 304

Rationes pro hac sententia legere sunt. 264. seqq.

Etiã hoc casu, quo ex justa Maritus causa abest, decerni edictalis potest citatio, si tempus negotio, cuius expediendi gratia abijt, præstitutum, diu jam finitum sit, ipsaque relicta jurato possit asserere, se, ut ut studiosissime inquisiverit, rescire tamen haut potuisse, ubinam absens commoretur maritus. 266. seq. & 306

An Nov. 117. c. 11. & Auth. Hodie C. De Repud. tantum de illo casu, quo desertus Conjux licentiam ad secunda vota transeundi ex capite mortis urget, an vero indistincte, sicque etiam de Casu præsumptivæ malitiosæ desertionis intelligenda sit? vide. 269 & n. 312.

An sententia contra Matrimonium lata in re judicatam abeat? vide. 274. & 297. seq.

Contumaci in veniendo omnia denegantur remedia sententia impugnativa. 275.

Nisi contumaciam absens liquido possit elidere, ac purgare. 299

Rationes contra hanc sententiam & pro præferentia prioris matrimonij, vide. 26. seqq.

Causa malitiosæ desertionis, cur criminali à JCtus compareatur, docet. 288. seqq.

Responsiones ad rationes pro hac sententia exhibet. 304. cum seqq.

Sæpe malitiæ accusans maritum ipsamet malitiosa, & dolosam sui desertionem crepans, ipsamet eundem dolose deseruisse deprehenditur Uxor. 307.

Aaa aaa 3

Sen

Sententia ipso jure nulla, non abit in rem judicatam, sed reconvalescit deum expresso Partium consensu, aut 30. annorum lapsu. 315

Novella 117. Caput. II. non videtur admittere presumptionem malitia ex sola litterarum commercii inter Conjuges omissione. 317

An, & quomodo, quibusque tantum in casibus Desertori permittatur malitioso, dissoluto priori matrimonio, ad novas nuptias convolare? vid? 320

Quenam in Saxonia, & extra illam pars sit malitiosi Desertoris, ejus si copiam consequatur Judex, docet? 321

An ob præsumptam ex postfacto Deserentis, malitiam, priori matrimonio legitime dissoluto, adhuc posteriori præferri debeat, priori marito malitiz præsumptionem liquido elidere valente, suamq; sibi re-

stitui Uxorem urgente? Vid. n. 326.

Rationes Dubitandi exhibent. 327. sq.

Rationes decidendi enarrant. 330. sq.

Rationes confutandi sistunt. 335. seq.

Oppido periculosum est, ob absentis præsumptivam ex postfacto malitiam, legitime separatum sibi conjugio quarere Conjugem. 238

Marito absente à reditu suo probaturo, absuisse omnem Uxorem deserendi animum, Judex, ne vel priori, vel posteriori marito, pendente super præferentia lite, fiat injuria, sequestrare interim debet Uxorem. 139

Duobus matrimonii consumatione urgentibus sponsis, sponsa Matrona honeste custodienda interim est committenda. 140

Pendente super præferentia processu, posterior Marius interim Uxori alimenta suppeditare tenetur sequestrata. 141

Subjicitur Excusatio. in fine.

- 1** **MONOGAMIAM**, prudentissimæ **SUMMI NUMINIS** primæque conjugii institutioni ex æsse convenientem. **BIGAMIÆ**, impio **Lamecho** Authore, teste sacra pagina *Gen. 4. vers. 19.* primum adinventæ, merito præferendam esse, facile largientur, qui varia hujus incommoda, interque illa imprimis *Zelotypiam* plurium Vnius Mariti Vxoribus inter se, earumque liberos, quietem domesticam misere turbantem, ipsumque maritum non raro vehementer angentem, penitus inspexerint, qui que multivariis *Bigamorum* querelis difficillimos, contracti cum pluribus uxoribus uno tempore matrimonii, exitus, ad oculum fere repræsentantibus, fidem dare nulli dubitaverint. Vid. *Marcus Anton. de Domini. De Rep. Eccles. L. 5. c. 11. n. 3. Dn. Puffendorff. De J. N. & G. L. 6. c. 1. §. 19. Textor. De I. G. 3. n. 38. Struv. S. I. C. lib. 52. & Hopp. ad §. 6. J. de Nuptiis.*

§. II.

Non vacat quidem jam, nec patitur etiam instituti ratio, multis cumulatè congerendis, dictis fidem conciliare; Sufficiat ex multis unicum *Euripidem ex Historia Gentium* in scenam produxisse, qui ex permissione *Legum Atticarum*, teste *A. Gellio in Noctibus Atticis Lib. 15. c. 20.* ipsemet *Bigamus*, propria edoctus experientia, prætatas *Bigamie* molestias aperto ore fatetur, in *Andromache* hisce easdem exprimens verbis:

Nunquam duplicia Connubia,
Collaudavero Mortalium;
Neque binas Matres habentes liberos;
Rixas quidem Domorum,
Tristesque offensas.

Cui si infelici *Xantippis*, & *Myntonis* matrimonio misere afflictum jungere lubeat *Socratem*, *Gell. in Noct. Att. L. 1. c. 17.* & *Diogen. Laert. L. 2. in vita Socratis*, veritas dictorum magis applicabitur; Ut tacem ipsa *Sacræ Scripturæ* testimonia, omni exceptione majora. *Gen. 30. v. 1. seq. Gen. 31. v. 33. & 1. Sam. 1. v. 6.*

§. III.

Cum vero domestica Civium mala rato privatis terminentur partibus, quin potius in ipsum sæpius *Reipublicæ* prorumpant corpus, cui bene esse non potest, Membris quando malè est suis, exque *Polygamia* id plerumque incommodi surgat, ut nimia inde proveniens liberorum multitudo, *Nobilibus Familiis* ad egestatem, *Modicis* vero ad mendicitatem non nunquam redactis, ipsam tandem mole sua *Rempublicam* sit pessundatura, eam commode evacuandi non semper suppetente occasione: vid. *Dn. Puffendorff. de J. N. & G. Lib. 6. c. 1. §. 19.* Laudem omnino merentur maximam, *Optimæ Variarum Rerumpublicarum*, & inprimis *Imperii Romano-Germanici* Constitutiones, quibus, præeunte gloriosissimæ memoriz *Imperatore CAROLO QUINTO*, *Bigamia* sub gladij pœna, ne quidem ad intercessionem prioris uxoris, *Bigamo* Marito culpam condonantis, eique porro cohabitare paratæ, remittenda, vid. *Möller P. 4. Const. Elector. n. 4. Clasen. ad CCC. a. 221. Carpzov. q. 66. n. 39. Hahn. ad Wes. ff. Ad L. Jul. De Adult. n. 4. Exc. Stryk. ad J. E. Brunn. L. 2. c. 16. §. 1. jung. Exc. Dn. Præses in nupera Diss. de Mitigat. Pan. favore Matrim. contracti p. 33. cunctis interdicta est imperii Civibus.* CCC,

10 CCC. art. 121. *Vt ita, qui Veterum Germanorum* [quorum teste Tacito c. 18. *Moribus Germ.* singuli singulis contenti erant *Uxoribus*, perpau-
cis non *libidine*, sed *Nobilitatis laude* provocatis, plurium nuptias am-
bientibus,] laudabilia hic imitari exempla nolint, intemperatæ libidi-
nis æstum, ac imperium magis, quam prudentiæ regulæ secuti, hi
pœnæ formidine, ac periculo capitis à plurium matrimoniis, uno
tempore ineundis, arcerentur felicissimè.

§. IV.

Neque vero arbitrari licet, iusto graviorem hanc Carolinam
11 esse Ordinationem, solo *Papicularum*, Nuptias *Sacramentorum* nume-
ro adscribentium, irrito innixam principio; cum *juxta art. 121. CCC.*
12 *adulterij speciem* præ se ferat Bigamia, invita præprimis priore Vxore
13 contracta, inque illis locis, in quibus *adulteris* imponitur capitis
pœna, *adulterio levius* haud puniendâ; Bruckner. *In Dec. Jur. Comrov.*
Matrim. c. 14. §. 27. Theodoric, in Criminal. c. 6 n. 9. ibique alleg. Conf. Exc.
Dn. Præses in Disp. de Mit. pœn. Fav. mat. contract. P. 33. Frustra omnino
pœna acerbiter crepantibus, *delicti hujus atrocitatem* qui parum pensi
habent.

§. V.

Ceterum, cum per hæcenus dicta juxta Nemesin Carolinam
14 *Secundum Matrimonium*, vivo adhuc *primo Conjuge* contractum, ipse
dirimat Gladius, laterem loturus forsân videri poteram, DE PÆ-
FERENTIA MATRIMONII IN CONCURSU DUORUM verba in præ-
fenti Disputatione facturus, otiose proptus movendo quæstionem:
Utrius in concursu duorum præferri matrimonium debeat, Uxore duobus
simul nupta maritis, vel Marito duabus simul copulato uxoribus? cum utro-
que casu ultimum *Bigami* supplicium omnem præferentiz contentio-
nem sit felicissimè finiturum; At vero, dum *dolo*, temerarioque *ausu*
15 ad *secundum*, stante adhuc primo, convolantes *Matrimonium*, ultore
gladio tantum præsequitur Imperator CAROLUS QUINTUS, *Bigamo*
contra illo minime subituro ultimum supplicium, qui *falso* de morte
Conjugis *deceptus rumore* vel *dura coactus necessitate*, se à *perpetuis vinculis*
16 *liberandi* animo secundâ vitæ primæ superinduxit Vxorem, eo præfens
collineabit *Meditatio*, ut inter Variantes Jctorum Opiniones, Vtrius
his, aliisque similibus casibus, *Prime* scilicet, an *Secunde* Vxoris ju-
stior sit petitiô, Vtraque uxore *simul* Maritum *sibi soli* adjudicari maxi-
mopere

mopere urgente? Et an *utramque* retinere *Bigamus* Maritus possit, an vero *primum* vinculum *posteriori*, aut *hoc illi* præferri debeat, hisce lineis exponerem, SUMMI NUMINIS assistentiam, Tuique, LECTOR-BENEVOLE, favorem mihi, ea qua decet, pietate, ac reverentia stipulaturus.

§. VI.

Non diffuam vero hac id acturus vice, neque operosius inquiram in *Natales*, aut *Originationem Nominum*, Rubricam hujus Dissertationis constituentium, certus, consultam horum omissionem, propositi executionem minime esse remoraturam. Neque plus lucis accessorum esse huic *Meditationi* arbitror, si communes ceteroquin Disputantium securus regulas, *formalem* *thematicam* *Definitionem* ipsi præmittam *Tractationi*, cum ex proxime dictis, de quonam hisce agere lineis animus sit, fugere neminem possit: Eorum vero omnium loco de eo potius sollicitus ero, ut cunctis hic difficultatibus, certis, iisque tantum *duabus* occurram *Regulis*, easque *Rationibus* firmatas, *Exemplis*, ac *Præjudiciis* commode illustrem: Sit ergo

§. VII.

REGULA I. QUOTIES PRIMUM MATRIMONIUM NONDUM RITE, ET JUDICIALITER DISSOLUTUM EST, TOTIES IN CONCURSU DUORUM HUIC SEMPER CEDIT MATRIMONIUM, POSTEA CUM ALIO CONTRACTUM.

RATIONES Regulæ assigno sequentes: Quod (1.) hoc casu daret adhuc individuum, ac stabile prioris Matrimonii vinculum, ceu quod hodiernis Nostrorum Consistoriorum Moribus inter vivos non, nisi adulterio & malitiosa rumpitur *Conjugum desertione*. *Matth. 5. v. 32. & c. 19. v. 9. junct. 1. Corinthe. 7. v. 15.* Chemnitius in *Exam. Concil. Tridentin. Sess. 24. De Matrimonio; can. 6.* Gerhard. in *loc. De Conjug. §. 602, 612, 624.* & in *Confess. Catholic. L. 2. p. 3. art. 19. c. 2.* Haveman. in *Gamalog. L. 3. Tit. 6. n. 1.* D. Beier. in *Compend. Theol. Positiv. P. 3. c. 16. v. 33.* D. Mayer. in *Diff. Theol. 3. De Repud. & divor. §. fin. 28.* Nicolai *De Divort. P. 2. c. 1. n. 14.* Kitzel. in *Synopsi Matrim. c. 8. theor. 4. L. 9.* Brouwerus *d. Jure Connub. L. 2. c. ult. n. 7.* vide tamen Bruckner. in *Decis. Jur. Contron. Matrim. c. 16. n. 1.* ibique *plena manu citat & Dp. Stryk. in Dissert. De Nullitate Matrimonii. tb. 4.*

Bbb. hbb

(2.) Quod

- 22 (2.) Quod nondum dissoluto priori matrimonio, neutri Conjugum fas sit, alium sibi eligere thori socium; *L. 2. C. De Incest. Nupt. L. 18. C. ad L. Jul. de Adult. §. 6. T. De Nupt. CCC. art. 121. Quin ipso facto*
- 23 *fit contractum pesterius matrimonium, ceu contra expressam Legum prohibitionem, ipso jure nullum sit. arg. L. 5. C. De Legibus ibique Brunnem. c. 64 de R. J. in 6. Donell. ib. c. 13. ut B. ibique Allegat. Ddres Conf. omnino Stryk. in Diss. De Nullitate Matrim. §. 11. & Grot. De Jure B. & P. L. 2. c. 5. §. 11.*
- 24 (3) Quod Posteriori Matrimonio ipso jure inutili, non nisi invita
- 25 *Jurisprudencia, & contra saniozem Philotophiam vis tribui possit vincendi prius Matrimonium, omni jure adhuc ratum, validumque. Quod enim nullum est, nullum etiam operari potest effectum, L. 4. §. 6. ff. de Re jud. L. 2. ff. De Auth. Tut. L. 4. C. De legit. hered. Mendez. à Castro in Prax. Lusitan. L. 3. c. 21. n. 43. & Part. Perett. Ad Extrav. Ambitiosa. De Rebus Eccl. non alien. verb. in fringere. n. 4. Neque quicquam juris agentibus*
- 26 *tribuere valet, quod contra legum præscripta gestum est: Rot decis. 572. n. 9. cum perinde habeatur, ac si omnino factum non esset. Felio. in cap. illud n. 5. de Præscript. Tiber. Decian. Resp. 10. n. 34. Vol. 1. & Thoming. Dec. 20. n. 14. Imò nullum, & inutile ex pari judicantur, rei-*
- 27 *que imagine carent, ut loquitur Flamin. Paris. qu. 46. n. 25. De Confidentia Benefic. Utile vero per inutile sicuti non vitiat, c. 37. de R. J. in 6. ibique Brunnem. & L. 11. §. 1. ff. De Const. Dec. Sanz. Morqueh.*
- 28 *Tract. De Decis. Bon. Lit. 1. c. n. 3. 4. 43. Ita multe minus ab illo, quod inutile est, in concursu vincitur, cum inutile esse, & esse sine ef-*
- 29 *fectu, paria sint: Surdus. Dec. 51. n. 20. & Consil. 179. n. 49. Anton. Menoch. Dec. Bonon. 40. punct. 7. n. 20. & Mari Anton. Var. Resolut. 61. Lib. 1. n. 14.*
- 30 (4.) Quod, sicuti nullibi Error, etiam probabilis, inter legiti-
- 31 *mas legitimæ matrimonii dissolvendi causas, jure Divino, aut Humano reperitur, insuperque errantis nullus est cõsensus, L. 119. §. 2. ff. De R. i. non valituris inde contractibus; Quos Error copulavit L. 22.*
- 32 *De V. O. actuque per errorem gesto, erranti minime nocituro; L. 15 ff. De Jurisdic. Ita multo minus error Binubi Conjugis fraudi esse*
- 33 *possit, aut veritati, quæ rerum erroribus non vitiat, L. 6. §. 1. ff. De Off. Præsid. L. 6. C. Si certum pet. quæque Basis, ac Mater Justitiæ rectè*
- 34 *appellatur, Gig. Cons. 2. n. 6. Aloyf. Ricc. in Prax. For. Eccles. Dec. 234.*
- 35 *n. 6. in edit. 2. aut firmissimo, abscondi Conjugi ex copula Matrimoniali*
- 36 *semel*

semel *juri quaesito*, cui per posterius *ex errore contractum Matrimonium*, iniquam inferri conditionem, jus non patitur nostrum. *arg. L. 74. ff. De R. J.*

(6.) Quod, quanquam *probabilis erroris*, aut *pretentæ Necessitatis* allegatio *Bigamum* ab ordinaria gladii pœna, quæ juxta *Const. Ca. 39 rol. art. 120.* non nisi *dolo malo* ad secundas nuptias properantibus imponenda est, Clafen & *Dd. passim. ad d. CCC.* à quo tamen *fatua quæ-* 40
cunque, Vid. Harpr. ad §. 1. J. De injur. n. 134. ibique plena manu all. Ddres. sicque multo magis *probabilis erroris*, aut *urgentis necessitatis* causa ex- 41
cusat, Stryck. in Diff. De Malitios. conjug. diff. §. 13. Gutierrez pract. Lib. 1. q. 51. n. 1. Flores de Mena. Var. quaest. 21. n. 18. & Menoch. De Recup. Poss. Rem. 5. n. 49.) quidem liberet, vid. *Brunnem. ad L. 7. C. & Aub. Hodie De Repud. n. 8. Clafen. ad a. 121. Bechman. in Comm. ff. Theor. Pract. ad Tit. De R. N. obs. 2. n. 36. & Excell. Dn. Præses Diff. De Mitig. Pœn. favore matrim. contracti p. 35.* nullus tamen nedum *non absolute Necessitatis* pretextus stabile prioris matrimonii vinculum rumpere, *Bigamoque* licentiam ad secundas convolandi nuptias tribuere, multo omnium 42
 minus vero id operari possit, ut hæc, non jure contractæ, *prioribus Nuptijs*, omni jure adhuc validis, præferri mereantur.

§. VIII.

Ex hæcenus dictis jam **INFERO**, I. *Juri omnino conformiter* 43
 pronunciassè *Consistorium Fridensteinense An. 1679. 31. Jul. pro Praferentiâ & Validitate Primi matrimonij*, illo Casu, quo *Civis quidam Waltersbusanus in Thuringia Sebastianus S. consentiente Uxore sua Ursula*, commodum aliquod vitæ subsidium bello quæsiturus, militiæ nomen professus erat, totumque absens quinquennium, & sub Rege Hispaniæ stipendia merens, in Siciliam abierat, Uxore mortem mariti ex militis cujusdam, fide digni relatione edocta, exque prævio ejus loci Superintendentis indultu *Secundo marito Davidi G. nupta.*

§. IX.

Facit enim pro statuminanda hac sententia (1.) *Quod prius Matrimonium*, nec *adulterio*, nec *malitiosa desertione*, quæ toties cessat, quo- 44
 ties, uti hoc casu, *bona cum gratia Conjugis*, domi relictæ, in militiam abit Maritus, Vid. *Nicolai in Tract. De Divort. c. 7. n. 13. Gerhard. De 45 Conjug. §. 626. seq. Schrader. in Comm. ad T. J. De Nupt. n. 153. Brower. De Jure Connub. L. 2. c. 18. n. 12. & Dn. Stryk. in Diff. De Malit. Conf. Desert.*

nec *monte* revera dissolutum fuerit. (2) Quod *falsum* testis *testimonium* ipsa *veritate* vincatur. (3) Quod *detecto* errore, quo secundæ Nuptiæ, earumque à Superintendente facta permissio nitebatur, ipsæ etiam
 46 *huic* erroneo superstructæ *fundamento* nuptiæ subsistere haud potuerint: Multo minus vero (4) hic error absenti vivo Marito præjudicio esse
 47 quiverit, Uxorem suam, sibi adhuc stabili matrimonii vinculo nexam, repetenti. Quod (5.) nec ipse Superintendens, nec domi re-
 48 licta Uxor aliter in secundas Nuptias consensisse videantur, quam sub hac tacita conditione, si testimonium, de morte Mariti perhibi-
 49 tum, veritate nitatur; Qua deficiente, sicuti, quod sub illa actum est, retro actum non censetur, Garc. Gironda. *De Explicat. Privil. & Exempt. n. 667.* Cald. Pereira *de Pot. Elig. c. 2. n. 16.* Nicol. Inteig *Dec. 21. n. 2. Lib. 1.* Ita nec intervenisse Superintendentis Concessio, nec matrimonialis Copula censetur, priori Marito revera adhuc superstiti. Accedit (6) Quod, sicuti sententia, ex falso testimonio lata, re-
 50 pto corruiterrore, *L. 33. ff. De Re Jud. L. Fin. C. Si ex fals. infr. Mæv. P. 3. Dec. 104. & Brunnem. ad d. L. 33.* Ita nullam jure conciliare firmitatem Posteriori Matrimonio possit præsentia Superintendentis permissio,
 51 cognito errore, detectaque per reatum *virvi* Mariti prioris testimonii de ejus *obitu* falsitate, sua invaliditate facile ruitura: Ut tamen, quod (7.) *Secundum* Matrimonium, ceu ipso jure nullum, valido adhuc primo præferri non possit, *per ea quæ susius supra §. 7. in rat. 3. deducta sunt.*

§. X.

52 Neque subvertit dictam sententiam (1.) Quod relictæ domi *Conjugiæque*, ac secundo marito nulla hic imputari *culpa* possit: Non Uxori, utpote quæ non temere ad secundum prolapsa est matrimonium, sed
 53 morte putativa Mariti, Vnico teste, eoque, uti ex sententia Confistoriali Fridensteinensi liquet [quam exhibet Dn. Brickner *in Decif. jur. Controv. Matrim. in calce Cap. 27. aa N. 6.*] fide digno, probata;
 54 Quo casu, præprimis si *occulta* in acie morte peritisse perhibeatur absens Maritus, (uti teste sententia Confistoriali Fridensteinensi hic Sebastianus S in prælio ad Confluentiam sub defensione signi occubuisse fertur) *Unius* testis, omni exceptione majoris, juxta Canonistas etiam non jurati vid. Sanchez *De Matrim. L. 2. D. 46. n. 2. Farinac. q. 140. n. 52. & Dn. Joh. Christ. Falckner in Diff. de Select. N. Jusf. §. 17.* (NON obstante *Novella 117. l. 11.*
 55 indeque desumpta *Authentica, Hadie, De Repud.*) de proprio visu, quod

interfuerit defuncti sepulturæ, vel ipsum cadaver viderit, deponen-
tis, Campeg. *De Test. Reg.* 350. v.9. Mascard. *De probat. V.1. Concl.* 1075.
n.6. Farinac. P.5. *oper. Crim. qu.* 140. n.66. sufficere testimonium, ad
hoc, ut relicta domi Uxori transitus ad secundas concedatur Nuptias,
testantur *præter allegatum* Farinacium. Nævius *in Sistem. Nov. ad Nov.* 117.
c.11. Trentacinius *Var. Resol. L.2. Resol. 10. Tu De Probat. n.4. vers. Hæc*
secunda Conclusio Anton. Gabriel. *Comm. Conclus. L.1. Tit. de Testib. Concl. 1.*
n.33. variisque confirmant præjudiciis., Dn. Finkeltauf. *Obs 85. n.14.*
seqq. & Carpzov. *in prax. Crim. P.2. q. 58 n.46. & in Jprud. For. P.1. C.16.*
D.38. nec non Jprud. Eccl. L.2. T.9. Def 167. n.14. seq. jung. Nov. 117. c.11.
Anth. Hodie De Repud. & c.19. X. De sponsal. Sic & culpa omni vacat. 59
Secundus Maritus, qui ad relictam à Primo Uxorem, non, nisi cum præ-
via Superint. accessit permissione, cumq; illa certissima opinione, prio-
rem in acie perisse Maritum: Ut hinc omnino durum videatur, *Posterior-*
em Maritum, omnis culpa expertem, redcunt Priori, cedere debere Uxorem
suam, *bona fide sibi publice copulatam.* Respondendum enim est: (1) 60
Omnis culpa carentiam, bonamque utriusque Conjugis fidem, qua postea
copulatum est matrimonium, ad id quidem prodesse novis nuptis,
ne vel Ordinaria, vel Extraordinaria Bigamiæ subijciantur pœnæ, publica
Copulatione ad præviam Superintendentis concessionem illam facile 61
elifura; Minime vero gentium nocere Marito priori. Omni idem 62
culpa vacuo, Judice in concursu duarum petitionum illam semper 63
præferente, quæ justior est, sicque jus cuique suum tribuente, ut non
distrahatur ab ullius personæ justiore petitione, per L.31. §.1. ff. Deposit.
(2) Neque Secundum Marito ideo posthaberi Primo, quali *culpa rei* 64
fuerint nupturientes, aut bonæ fidei existiterint expertes, sed, quod non
dum dissolutis primis nuptiis, secunda ipso jure nullæ sint, indeque primi
Mariti jus noscatur potius. (3) Non deficere hic justam annullandi po- 65
sterius matrimonium *causam*, nempe durans adhuc prioris matrimonii
vinculum, *culpa* licet hic cesset secundis nuptiis coeuntiu, trahendamq;
ad hunc casum famosissimam esse Philosophorum æque ac Jæctorum Re-
gulam: Multa fieri *sine Culpa*, quæ non sunt, *sine Causa.* vid. Nic. ab Ubald. 66
Tr. de Success. ab Intest. p.4. n.6. & Exc. Dn. Stryk. eod. Tract. Diff. 4. Cap. 1 §.10.
(4) Utut *aurum* non nemini possit videri, individuum, quam novi nu- 67
pti intendebant, vitæ consuetudinem absque illorum culpa dividi,
dusius tamen adhuc esse, legitimum *Primum* Maritum absque omni
idem

itidem culpa sua, thori, nondum dissoluti, legitima carere debere socia sua, illamque cedere teneri *Secundo*, minus jus habenti, suum cui, & non illi, errorem nocere, justius omnino, ac æquius est.

§. XI.

69 Minus obstat. (2) Quod, cum intra *totum quinquennium* absens Maritus, de vita sua Uxorem, domi relictam, nec ipse per literas certior fecerit, aut per alios eandem certiorari curaverit, à *malitiosa defectione*, saltim *ex postfacto* commissa, parum abesse videatur, frustra sibi *Secundum* præferri Maritum jam conquerente *primo*, culpa sibi sollicitura. *C. damnum de R. 7. in 6. L. 203. ff. R. Brunnem. ad c. 22. de R. 7. in 6.*
 70 & *Consil. 7. in fin.* Respondendum enim est: Ex illis, quæ ex actis refert Bruckner. in *Dec. Jur. Contr. Matrim. c. 27. n. 4.* satis liquere, longissimam loci inter capedinem, qua ab uxore disjunctus vixit *Primus Maritus*, literarum ipsi cum Uxore sua haud concessisse commercium,
 72 proindeque extra omnis culpæ reatum constituisse absentem; Multo minus vero *quinquennii lapsum* hoc casu id operari, ut animus deserendi Uxorem, *hiscæ positis circumstantiis, ex postfacto* inde colligi possit, juris prudentia nostra in dubio semper in meliorem partem præsumente;
 73 *arg. L. 15. ff. de Cond. Instit. c. Un. X. de Scrutin. in Ord. fac. & c. Dudum. X. De Præsumpt. Angel. Cell. Dec. Rot. Rom. 395. n. 15. Brunnem. ad L. 5. Decret. Reg. 2. n. 2.* inque concursu duarum præsumptionum hanc præferente, quæ delicti est exclusiva. *L. 51. ff. Pro Soc. L. Si defunctus 10. De Arb. Tut. Roman. Consil. 68. n. 8. Grammatic. Consil. 31. n. 11. Riminald. Consil. 31. n. 136. n. 15. Vol. 1. & Vultej. 1. Consil. Marb. 15. n. 24.*

§. XII.

75 **INFERO** ex Regula §. 8. tradita: I. Illustrissimum Regis Sueciz Consistorium in casu notabili, quo constanti fama in Sueciam perlata, Nobilem quendam de Hamelstirn, locum tenentem Regiz Sueciz Equestris militiz, in Morea sub auspiciis Reip. Venetz, ac Illustrissimi Comitis de Königsmarck, contra Turcas fortiter pugnantem, cum aliis commilitonibus conterraneis gloriosissima morte occubuisse, Uxor ejus, finito publico luctus anno, illustrissimo Comiti Hornio nupserat, recte non ita pridem pronunciasse, Priorem Maritum, quinque ictibus à *Secundo* exceptum, suam sub comminatione secuturi exiliū recipere debere Uxorem, annullato posteriori Matrimonio. Quo de casu consuli potest Bruckner. in *Dec. Jur. Controv. Matrim. sep. 27. n. 13.*

§. XIII.

§. XIII.

Rationes, quibus Illustrissimum Regium hocce Judicium sententiam hanc fulsit suam, sequentes addi possunt: (1) Quod detecta rumoris publici de Obitu Mariti falsitate, prius ipso contractum validum permanferit matrimonium, ejus dissolvendi legitima causa hic prorsus deficiente. (2) Quod errore contractum posterius matrimonium, primis nondum dissolutis nuptiis, ipso jure nullum fit, hincque ex rationibus §. 7. n. 3. adductis, priori valido præferri proprio jure haud possit. (3) Quod Error ex publico proveniens falso rumore, nec veritati, nec juri, primo Marito ex validis adhuc primis nuptiis quaesito, fraudi esse possit: & (4) Quod bona Uxorisi domi relicta, publiceque maritum, qua mortuum lugentis fides, & culpa defectus eandem quidem cum secundo Marito ab omni Bigamiz liberent pœna, vid. Carpzov. L. 6. Reff. 89. Jus tamen præferentiz eo minus tribuant, Secundo Marito, quo validius adhuc noscitur jus Primi Mariti, omnis culpa exsortis.

§. XIV.

Ex hisdem rationibus Concludo: III. Modernum Galliz Regem, Ludovicum XIV. similiter recte omnino pro prioris matrimonii judicasse præferentia illo casu, quo Anno 1690. Uxor Domini Fogni Descures nuntio de obitu Mariti, in prælio, circa oppidum Fleury commisso occisa, ad amplexus conjugales Secundum Maritum, Dominum de meniller admiserat, reverso ex India Orientali, quorsum casu delatus erat, Anno 1694. salvo priori Marito: Referente hunc casum Gothefredo Zounern, Altenburgensi in Tract. cui Tit. Novellen. aus der gelehrten und Curiösen Welt. mens. Decembr. 1694.

§. XV.

Idem omnino juris esse autumo, IV. illo casu, quo Uxor falso Mariti, una cum navi, qua vehebatur, cœli, ac Maris inclementia submersa, accepto inducta nuntio) quales in Batavia haud rarenter contingisse casus, memorat Busius ad L. 8. ff. de his, qui not. infam.) ad secunda vota convolvit, priori marito elapso luctus anno, salvo, licet navim cum omnibus nautis perempta, domum reduce facta, vid. Busius d. l. n. 2.

§. XVI.

Neque aliud statuendum esse arbitror: V. hoc casu, quo marito absente

- absente in captivitate diu detento, Uxor ejus, ubi nam latitet, & an vitz usura adhuc fruatur, ignara, secundis nuptiis alium sibi junxit Maritum, priore post nuptias contractas omnem præter spem domum ex
- 88 vinculis reverso, relictaeque thori sociam sibi restitui urgente: Quale exemplum in Cive *Bomeliano*, post octodecim annos, quibus in *Hispam.* captivus detentus erat, domum reduce, aliique nuptam deprehendente Vxorem suam, refert *Reidanus in Annal. Belgic. Lit. 58.* exque illo
- 84 *Dn. Bruckner. in Dec. jur. Controv. Matrim. c. 27. n. 8.* Præterquam enim, quod Captivitas hodie non amplius tollat matrimonium, *Nov. 22. c. 7. Nov. 117. c. 11. Auth. Hodie Cod. De divort. c. 19. X. desponsal. Brunnerm.*
- 85 ad *L. 6. De Divortis n. 10.* (non obstante *L. 1. ff. de Divortis L. 56. ff. Solut. matrim. & L. 12. §. 4. ff. de Captiv. & posilim. revers. vid. Excell. Dn. Stryk. Diss. de Malitiosa Desert. §. 19. Sanchetz. L. 2. de Matrim. Diss. 46. Farinac.*
- 86 *oper. Crimin. qu. 140. n. 45. & 49. Covarruv. de Matrim. L. 2. c. 7. §. 3. n. 4.*
- 87 & *Wissenbach. Diss. ff. 48. lit. 34.*) sed Uxor, nulla licet affulgente spe liberandi ex captivitate maritum, simpliciter mortem ipsius debeat exspectare, casu superveniente nunquam dirimente matrimonium, *L. 22. §. 7. ff. Solut. Matrim.* (qualiter respondit Consistorium Lipsiense Anno 1673. referente Excell. Dn. Stryckio in not. ad Brunnerm. J. E.
- 88 *Lib. 2. c. 27. §. 29.* his verbis. *Weilen so wol nach den neuen Kayserlichen / als Geistlichen Rechten / propter captivitatem die Ehe nicht getrennet werden kan / der freye Ehegatte auch / ehe / und bevor er gründliche Gewisheit / daß der Gefangene mit Tode abgangen / sich anderweit zuverpflichten nicht befüget / sondern vielmehr in der Einsamkeit biß an sein Ende zu verbleiben / und dieses alles / als wie sonst ein malum constante matrimonio superveniens, wodurch das Ehe Gemahl so wohl zur Ehelichen Beywohnung / als zum mutuo adjutorio ganz untüchtig wird / in Christlicher Gedult zu ertragen schuldig / so mag auch Titio, ehe Er von der Beniggnz Todesfall gewisse Nachricht erlanget / zur andern Ehe zu schreiten /*
- 89 *seines Weges nachgelassen werden /) sane de malitiosa desertentis, sicque de justa prioris matrimonii dissolvendi causa, nil quicquam ex actis constat, neque illa in dubio præsumitur. Besold. P. 5. Consil. 248. Ut hinc, processu desertorio non instituto, imò ne locum quidem hoc casu*
- 90 *inveniente, Vxor de Mariti morte ne probabiliter quidem certiorata,*
- 91 *(cui alias transitum ad secundas nuptias non denegant Diana Resolut. Moral. Tom. 2. Tract. 6, Resolut. 267. cumque sequitur Excell. Stryk. in Diss. De*

De Malit. Diff. §. 19.) non jure ad aliud convolaverit matrimonium, ideo omnino priori posthabendum, quod illud nec dissolutum sit, nec jure dissolvi possit, juxta divortii causa hoc casu plane deficientes.

§. XVII.

Multo magis vero VI. prius stabile manet matrimonium, posteriori merito in concursu præferendum, si, non deficiente licet absentis mariti malitia, vel citra motum desertionis processum, vel eodem nondum finito, Uxor secundum contraxerit matrimonium, Marito priori ante sententiam pœnitente, & ad desertam Uxorem redeunte: e. g. Si maritus ante abitum, & militiam electam, mentem indignabundam, animumque perpetuam constituendi dissensionem, ut loquitur Jctus Paulus in *L. 3. ff. de Divort.* sæpius his verbis declaraverit: Er wolle in den Krieg gehen/und sein Lebtag nicht wieder zu seiner Frauen kommen/ Uxorque cum hoc casu dubitandum non sit, animo deserendi eandem maritum militatum abiisse, Excell. Stryk. *dict. Diff. de Malit. Desert. §. 13.* instituto quidem desertionis Processu, (qui hoc sibi casu utique locum vendicat. vid. Michael Havemann. in *Gamalog. L. 3. T. 7. Problem. 2. & Gerhard. de Conjug. §. 679.*) non expectata tamen sententia, ad secundas properaverit nuptias: vid. Dn. Stryk. in *Diff. de Nullit. Matrim. §. 17.* Dn. Schilter. in *Inst. Jur. Dan. L. 2. Tit 12 §. 5.* Carpzov. in *Jurispr. Eccl. L. 2. Def. 192. n. 15. & L. 3. Def. 67. & 68.* Quanquam enim ex infra fusius dicendis liquecet, quod prior maritus post rite institutum, ac finitum desertionis processum demum reversus, frustra restitutionem malitiose domi relicte Vxoris olim suæ urgeat, Vid. Dn. Stryk. *d. Diff. de Matrim. Nullita Carpzov. L. 2. Def. 192. n. 12. & 16.* justam potius in Saxonia, alibique exilii pœnam incursumus, Carpzov. *d. l. in fin.* Stryk. in *not. ad Brunnem. J. E. L. 2. c. 17. §. 27. verbis: si redeant.* non æque tamen injusta ejus petitio est, si pœnitentia ductus, ante latam rediit sententiam, secundarum nuptiarum temere contractarum petat annullationem. Ratio diversitatis est in aprico: Priori siquidem casu non duntaxat juxta adest divortii causa, puta malitiosa absentis desertio, sed & ipsum divortium per sententiam Judicis Ecclesiastici est securum, sicque rito, & judicialiter prius matrimonium est dissolutum, cujus proinde nullus superesse amplius potest effectus, multo minus posterioris matrimonii, jure contracti prelatique. At vero posteriori casu licet non deficiat juxta divortii

- causa, nempe malitia deserentis, ipsum tamen divortium, seu dissolutio prioris matrimonii, nondum secutum est, quo sine tantum abest, ut de-*
- 83 *sertæ Conjugi ad alterius viri transire liceat consortium, ut potius se-*
cundum hocce matrimonium Bigamix speciem præ se ferre videatur,
- 84 *perpetua relegatione puniendæ. Vid. Carpzov. L. 3. Def. 67. n. 2. & 13. ibi-*
 85 *que Responsum Scabin. Lips. de Anno 1605. Neque enim ad consequen-*
 86 *dam licentiam secundarum nuptiarum alterutrum sufficit, sed utrum-*
que conjunctim requiritur (1) justa sc. divortij causa & (2) ipsum Divor-
rium. Et, sicuti per adulterium ipso Jure non rumpitur matrimonium;
- 87 *sed causæ cognitio, eamque secuta sententia judicis Ecclesiastici dis-*
solutoria desideratur, ita hac non minus in divortio ex causa desertionis
opus est. Joachim à Bcult. de Matrim. P. 2. c. 27. Philipp. in loc. de
- 88 *Conjug. Tit. de Desert. quibus temere neglectis, qui ad secundum, priori*
nondum dissoluto, properavit matrimonium, suæ imputabit culpæ, quod
relictæ posteriori conjugæ, non jure sibi copulato, ad consortium prioris
 Conjugis redire teneatur invitus: Recte enim monet Dn. Stryk. *in*
- 89 *all. Diff. § 17. Si in Processu Desertorio præscripta in ordinationibus*
Consistoriorum neglecta fuerint, posterius matrimonium pro nullo
declarandum, redeuntique priori marito Uxorem suam esse restituen-
 90 *dam. Accedit præterea, quod ad præviam edictalem citationem*
ante latam rediit, sententiam, simpliciter pro malitioso desertore haberi
 91 *non possit, cum is demum talis censendus sit, qui spretis citationibus*
se se revocari non patitur; Stryk. ad J. E. Brunnem. L. 2. c. 17. §. 27. verbis:
Siredeat & in Diff. de Desert. Malit. §. 41. juncto Gerardo de Conjug §. 766.
- 92 *Quanquam tamen se à malitia purgare non valens, temerariæ absen-*
titiæ pœnas vel in ære, vel in carcere luere teneatur, salvo interim priori,
 & nullo declarato posteriori matrimonio. Dn. Stryk. *d. Diff. §. 41.*

§. XVIII.

- 93 *Utrum vero VII. & hoc casu prius matrimonium in concursu Duo-*
rum præferendum sit posteriori, quo Christianus apud Turcas, aliasque
Barbaras Gentes per multos Annos absque ulla redemptionis spe,
dura detentus captivitate, ope Fœminæ, quam ex promissione matri-
monii antea facta, sibi uxorem duxit, liberatus à vinculorum molestia,
domum revertitur, priorem adhuc Uxorem suam vivam deprehen-
dens, majoris momenti quæstionem esse non debet in scias, contraria
hujus decisa quem non fugiunt. Cum enim in Comite Glichenst,

re se-

referente Wolfio in *Secl. Memorab. Centur. 16. ad Annum 1515.* Dressero 94
 in *Millenar. 16. ad Annum Christi. 1217* peckerstein in *Theatro Saxon. P. 1.*
 c. 16. D Sagittar. in *Hist. Gluebensi L. 2. c. 4.* Dn. Bruckner. in *Dec. jur.*
Controv. Matrim. c. 14. n. 66. juncto Dn. Praxide in nupera Diff. de Mitig. Pen.
favor. Matrim. Contracti p. 34. hic contingeret casus, neutrum alteri 95
 prælatum fuisse matrimonium. sed prævia dispensatione præfatum
 Comitem *Utramque* retinuisse *Conjugem*, constat tum & proxime alle-
 gatis Scriptoribus, tum etiam ex Saxeo ejus Epitaphio, in quo ipse
 inter duas medius Uxores, Erfurti in templo monasteriali, D. Petro
 sacro, adhuc hodie conspicitur; At vero cum similis casus Illustri 96
 Feti juridicæ Jenensi, in Nobili quodam Uxorato, capto à Moscovitis
 in militia Polonica offerretur, qui omni alio carcere elabendi reme-
 dio deficiente, cum Virgine Moscovitica, nuptiis secundis sibi ob
 præstitum liberationis auxilium, copulata, domum reversus, super-
 stitem primam deprehendit thori sociam, ipsa non dubitavit, *posterioris*
 matrimonium præferre *priori*, marito ab ulteriori contra te instituta
 inquisitione liberato, & tantum ad id condemnato, ut retenta *posteriori*
 Vxore, commoda *priori* daret vitæ subsidia, referente Dn. Bechm. in
Comm. ad ff. Tom. 2. Ex. 3. Tit. de R. N. Obs. Pract. 2. n. 36. exque illo Dn. /
 Bruknero d. 1. n. 66. & Excell. Dn. Praxide in *proxime all. Diff. p. 35.*
 Plane contra aliter judicatum esse in *parili casu*, quo circa Annum 1567. 97
 Nicolaus Blattenbaro Eslingensis, 25. Annis apud Turcas in captivitate,
 misere consumptis, cum Vxore *secunda* (quæ ipsum ex captivitate li-
 beraverat) tenerrime amata, demum redux, *priorem* suam in vivis ad-
 huc deprehendit *Conjugem* ingratißimam, & oppido sibi molestim,
 ex Crusii *Annalibus Svecicis p. 3. Lib. 12. c. 13. ad Annum. 1577.* recenset,
 Dn. Bruckner. d. *Tract. cap. 27. n. 8.* Jussus enim est Maritus *secundam* 98
 non sine summa hujus indignatione ac imprecatione dimittere,
 & cum *prima sola* nondum dissolutum prius infelix matrimonium
 continuare.

§. XIX.

Equidem, cum non *Exemplis*, sed *Regulis*, & *Legibus* judicandum. 99
 fit, L. 13. C. de *Sententiis* & *interloc. L. 12. ff. de Off. Praef.* ultimæ sententiæ 100
 juxta Regulam §. 7. traditam, meum adjicere calculum nullus dubito, 102
 sequentibus motus rationibus: (1) Quod prius matrimonium
 neque morte prioris conjugis, neque *adulterio*, neque *malitiosa desertione*

- 102 rite & judicialiter fuerit dissolutum. (2) ipsa vero *Captivitas*, per *fufius*
- 103 §.15. *deducta*, hodie tollat matrimonium minime. (3) Quod nondum *judicialiter*, ritque dissoluto *priori* matrimonio, *posterius* non jure dicatur contractum, indeque nullum sit, ipso *prælationis* in concursu
- 104 duorum effectu utique cariturum. *vid. dicta* §.7. n.3. (4) Quod sicuti *relictæ* domi *Vxori* injungitur mortem *captivi* expectare *Mariti*, an-
- 105 tequam ad *secunda* properet vota, *Nov. 117. c. 11. Conf. dicta* §.15. omnis licet spes redituri ex vinculis *mariti* penitus decollaverit, ita in *captivitate* constituto *marito* nulla hic *prærogativa* jure tributa sit, *aliam*
- 106 *vixæ* *Vxori* *prime* superinducendi *Conjugem*, spes utut nulla, nisi per illam *carcere* elabendi, *alia* affulgeat; *Pari* *correlativorum* *conditione*, & *dispositione* *juris* existente. *L. fin. C. de didic. Viduit.* *Anton. De S. Blas. in Tract. De Correlativ. Tom. 10. Tractatum.* *Everhard. in loc. top. legal. loco à Correlativ. n. 8* & *B. bosca. in thes. loc. Comm. L. 3. c. 98. Ax. 1.* ubi ex *Baldo* docet, quod in *dubio idem juri* sit in
- 107 *marito*, quod in *Uxore* *leges* *justum* esse voluerunt. Quod, sicuti (5) *priori casu* *secundum* *Maritum*, *nupta* *ipsi* *Vxor*, *primo* per multos *annos* in *captivitate* *detento* *adhuc* *superstite*, *invita* *relinquere*, & *soli* *priori*, *domum* *reverso*, *adhærere* *jubenda* *est*, *nullo* *declarato* *posterio* *matrimonio* *Conf. dicta* §.15. ita *ægre* *ferre* *haud* *debeat*, *hoc* *posterio* *casu* *Uxor* *secunda*, quod *invita* *carere* *debeat* *Marito*, *viva*, *ejusdem* *legitima* *Uxore*, & *nondum* *dissoluto* *prioris* *matrimonii* *vinculo*, *immo* *justa* *illud* *dissolvendi* *omni* *penitus* *causa* *deficiente*, *sibi* *non* *jure* *copulato*. (6) Quod licet *durum* *videatur*,
- 108 *Brucknero d. Tract. c. 14. n. 66.* *Secundam* *Uxorem* à *marito* *separari*, quem *ejus* *secuta* *fidem*, *suis* *sumptibus* & *ope* *ex* *captivitate* *liberavit*, *absque* *qua* *redemptione* *fuisse*, *is* *domum* *ad* *priorem* *nunquam* *reverti* *potuisset* *Vxorem*, *indeque* *naturali* *acquirati* *magis* *convenire* *autumet*, *utramque* *Marito* *hoc* *casu* *relinquens* *uxorem*: *per ea* *qua* *habet d. Tract. Cap. 27. n. 8. in fin.* *Durius*
- 109 *tamen* *omnino* *agi* *cum* *priori* *arbitramur* *Vxore*, si, *quæ* *juxta* *leges* *hunc* *casum* *patientis* *ad* *reditum* *usque* *Mariti*, *per* *multos*, *infortunii* *Maritalis* *particeps*, *toleravit* *animo* *annos*, *id*, *ceu* *præmium* *patientis* *sux*, *consequeretur* *malis*, *ut* *omnis* *culpæ* *exors*, *vel* *carere* *justo* *suo* *cogeretur* *marito*,
vel

vel aliam contra jura, & non sine justo metu variarum vitæ molestia-
 tum secum admittere thori sociam. Neque enim assentiri possu- 110
 mus, illis, qui hoc casu principibus arbitrium tribuunt liberum, non
 duntaxat hoc cum effectu *dispensandi*, ne Bigamix incurrat pœnam Bi- 111
 gamus Maritus, sed, ut eidem etiam liceat, Bigamiam continuare,
 cum juxta *Carolus Quintus CCC 120.* hoc casu continuaretur *adulter-* 112
rium, immo *delictum ipso adulterio gravius*, diuturnitate temporis deli-
 ctum non minuente, sed augmentante, uti loquitur Pontifex in *cap.* 113
5. X. De eo, qui dux. Ux. & efficiente, ut eo censeatur gravius, quod
 diutius infelicem detinet animam alligatam, juxta *cap. pen. in fin. X. De*
Consanguin. & Affinit.

§. XX.

Et huic sententiæ, quæ annullato *secundo in concursu duorum pœ-* 114
ferri primum, nondum *rite ac judicialiter* dissolutum, urget Matrimo-
 nium, patrocinantur, Exc. Dn. Stryk. in *Diff. De Nullit. Matrim.* § 11.
 Thom. del. Bene in *Tract. moral.* 3. *Dub. 18. Sect. 8. in fin.* Joh. Georg.
 Nicolai, *Tract. De Repud. & divort.* P. 2. c. 1. n. 52. Busius *ad L. 8. ff. De his*
qui not. infam. Carpzov. *L. 6. Resp. 89. n. 9* & in *Jurispr. Eccles. L. 2 Def 192.*
n. 14. Finkelthaus. *Obs. III. n. 8.* & 9. *ibique præjudicium de An. 1634.* Bruck-
 ner. in *Dec. Jur. Controv. Matrim. c. 27. n. 18. p. 278.* Dedeken. *Vol. 3. L. 4.*
Sect. 5. n. 37. seq. ibique præjudicium Balduinus *De Casib. Const. L. 4. c. 13.*
Cas. 8. p. 125. Brochman. in *loc. De Conjug. c. 4. qu. 59* & B. Lutherus 115
Tom. 5. Ten. Op. Von Ehesachen art. 3. fol. 248 *aliquæ plurimi*, qui omnes
 fere decisionis hujus fundamentum petunt ex supra adductis rationi-
 bus, junctis *c. 7. X. De Secundis Nuptijs, c. Cum per. Fellicam. C. 34. qu. 1.* 116
Nov. 17. c. 11. & Authentica. Hodie. De Divort. concordantibusque ali-
 quorum locorum statutis, quæ inter hac vice sufficiat allegasse Statutum
 Hamburgense *P. 2. Tit. 30. 31. & 32. art. 22. his verbis.* Da es aber auß
 bemeißlichen Irrthum sich zutrügen möchte / daß / wenn der Ehemann in
 abgelegenen Orten sich über 4. oder 5. Jahr aufgehalten / und seiner Haus-
 frauen in Wüster Zeit von seinem Zustande nichts zu wissen gethan / viel
 weniger Ihr / und seinen Kindern die Nothdurfft / und Unterhalt die Zeit
 über verschaffet / daß darüber die Ehefrau / auf vorhergehender vergebli-
 cher Ausfündigung ihres abwesenden Mannes Gelegenheit / und auf an-
 geruffene Hülffe des Herrs / in beständiger Meinung / daß derselbe Jedes
 verfahren / zur andern Ehe sich würde / oder hätte begeben; So wäre auf
 den Fall auf des ersten Ehemannes Widerkunfft kein Ehebruch began-

gen/ jedoch wird auf solchem Fall der erste Ehemann wiederum zu seiner Frauen gestattet / und der andere Ehemann davon abgewiesen / und sind gleichwol die Kinder / die in des ersten Ehemanns Abwesenheit / von dem andern Ehemann in wehrender Ehe geböhren / vor ehrlich zu achten.

S. XXI.

- 117 Infero VII. ex regula §. 7. tradita: Justissime omnino pro *Pri-
mi Matrimonii præferentia* pronunciaſſe judices *Lucretia Parisiorum* Anno 1536. in caſu notabili inſignis cujuſdam Impoſtoris, *Arnoldi Thiel*, ab illuſtri Dn. Jacobo Cats. P. 2. *Oper. cui, Titulus Proceſſen von den Trouw Kingf. p. 170. ſeq.* relato, quo ille Commilitoni ſuo, *Domino De Guerre*, quoad faciem, ſtaturam & ſingulares proſus in manibus, oculo, capite, pedumque unguibus, notas ſimillimus, occasione, ob amiſſum alterum in prælio pedem, ſine omni ferè eluctandi ſpe decumbentis ſocii ſui, abuſus, ad hujus convolavit Uxorem, ſeque ejusdem per octennium abſentem mentitus Maritum, maximas, minimas, contracti matrimonii, omniumque arcanorum thori, & actorum Cameralium circumſtantius enarrando, quæquæ conſtante matrimonio cum inter Domæſticos, tum inter ipſos Conjuges, etiam in ipſa nuptiarum feſtivitate, immo & inter Conſodales à prima pueritia geſta erant (quæ cuncta ex inconſulta & parum decenti Socii ſui *de Guerre* relatione tenaciſſime obſervaverat) accurratè recenſendo, difficulter credulæ tandem perſuaſit Uxori, omni que tam *ſua*, quàm etiam *abſentis* cognationi, propriisque hujus Sororibus, ſe verum eſſe ipſorum Maritum, Fratrem, Cognatum, & Affinem, hacquæ inaudita obtinuit impoſtura, ut non duntaxat ab omnibus pro legitimo habitus *Bertranda* Marito, in poſſeſſionem omnium fortunarum; ſed in amplexus etiam conjugales miſerè deceptæ admitteretur Uxoris, donec tandem ſpem præter omnem & votum hujus falſarii, redûx factus abſens verus Maritus, fallacia improbi Deſraudatoris non ſine magna difficultate puclice detecta, cum omnibus bonis legitimam reciperet conjugem, peſſimo illo, verſutiſſimoque Stellione ad ultimum ſupplicium raptò, ejusque facultatibus omnibus, interim natis ex *Bertranda* liberis, juſtiſſima judicis ſententia legitimis declaratis, ex æquo addictis. Cujus ſententiæ fundamentum hoc fuit palmarium: Quod (1.) prius matrimonium non fuerit legitime diſſolutum, neque à *Bertranda* per cõpulam putativi mariti, exulante omni ejus dolo,
- com-

commiffum adulterium; Cujus ille quidem iuftiffimam fuffinuit capitis pœnam, obturpiffimum adulterii reatum, ex certiffimo *Falfarij* dolo factis nianifestum. (1.) Quod *Bertranda* poft minimam falfitatis fufpicionem adeptam, ab ulteriori impudentiffimi hujus *Impoftoris* confortio, etiam ante legitimi mariti reditum, fuapte fponde abftinuerit, eumque fuæ perfonæ magis legitimandæ, aut iuftiffimæ ob inauditam hanc fuam improbitatem fuffinendæ pœnæ nomine, in ius vocaverit. (2.) Quod detecto dolo, quo circumferipta erat *Bertranda*, fruftra adulter putativi urferit matrimonii continuationem, quam folam fuo prætere jure poterat redux maritus, legibus noftris non *decipientibus*, fed *deceptis* patrocinantibus, arg. L. 2. §. 3. ff. *Ad Sct. Vellejan.* 21. *Qui militat. poft. L. fin. C. De Reb. Cred. L. 6. §. fin. ff. Mand.*

§. XXII.

Pergendum quidem jam effer ad Alteram Regulam, & per illam determinandum, quibus contra in cafibus *fecundum in concurfu* matrimonium primo præferri jure poffit, ac debeat; At vero cum antea nonnullæ quæftiones, huc pertinentes, fint expediendæ, moram hanc minimam ægre haud feret *Lætor Benevolus*.

§. XXIII.

De eo quidem facile convenit inter JCtos, quod *volens* Conjux abfens, domum reverfus, Vxorem *erroneo mortis* deceptam nuptio alterique nuptam, annullato *pofteriori matrimonio*, recipere poffit: Hic enim cafus expreffis pro priori matrimonio ita deciditur verbis in *Nov. 117. c. 11. ibi ipfe vero licentiam habeat, SI VOLVERIT, fuam Uxorem recipere* indeque defumpta Authentica. *Hodie C. de Rejud. yfdem verbis in fine, Cum perbellicum. 1. ibi. Ut eas CVPIANT in fuam redire confortium Caus. 34. qu. 1. junct. Nov. Leon. 33. ibi. ut illi SI VELIT, fuum membrum recipiendi facultas fit.* Vtrum vero poft longum tempus reverfus conjux, hoc cafu *invitus* cogi poffit ad recipiendam conjugem; interim alteri fecundis nuptiis copulatam, de eo concors haud reperitur JCtorum Opinio? Negant id fimpliciter Bruckner. in *fapius all. Tract. cap. 27. n. 12. his verbis: Si autem Maritus abfens poft reditum fuum, Uxorem domi relictam, cum alio interim matrimonio junctam recipere nolit, NB. ad id cogi nequit, & confequenter matrimonium pofterius continuandum effer: Et ante illum Dn. Nicolai in Tract. de Rejud. Cap. 1. n. 52. p. 133. his verb: Quo cafu priori marito reverfo, rejecto erroneo tali marito, matrimonium inter priores conjuges redintegrandum effer, Modo alter Conjux priori Conjugi cohabitare.*

- habitare velis*: NB. *alias, si recuset, secundum matrimonium tandem tolerandum est.* Uterque in partes suas vocat Cypræum *De Jure Connub. P. I. De Sponsal. c. 13. §. 17.* Kitzel. *in Synopsi Matrim. c. 8. theor. 9. lit. E.* Brouwerum *De Jure Connub. L. 2. c. ult. §. 13. in fin.* exque supra adductis textibus sequens nec tunc à contrario argumentum, in jure ceteroquin validissimum: *L. 1. pr. vers. hujus rei fortissimum ff. De Off. ej. cuimand. Angel. §. novissime. 7. De Scto Orphit. Harprecht. pr. I. De Hered. que ab intestato. n. 340.* Si marito reverso volenti restituenda est Vxor, ipso absente alteri nupta, ipse invitus ad illam in consortium recipiendam cogi non potest. (2) Vrgent regulam *L. pen. C. De Pactis*, quod quilibet favori, pro se introducto, possit renunciare. Contra vero Exc. Dn. Stryk. *innot. ad Brunnem. 7. E. L. 2. c. 17. §. 10. verbis: Postea rediit Marius, & in Diff. De Nullitate matrimonij. §. 12. recte distinguit: An Vxor culpe expers, mox, postquam de vita mariti prioris edocta est, consortio conjugali posterioris, abstinerit; An vero, contracta licet de redeunte, aut vivente marito priori certa scientia, nihilominus à posteriori se non invitam carnaliter cognosci passa sit; Et sicuti hoc posteriori casu, cum ex tempore ademptæ, de vita prioris Conjugis scientiæ, novi nupti verum committunt adulterium, Vid. c. 2. X. in fin. De Secund. Nupt. c. Si virgo. 2. C. 34. qu. 1. ibi: Si autem fiat, &c. Brunnem. in 7. E. L. 2. c. 17. §. 20. ibi quia hi amplexus jam sunt adulterium, (quem, quod obiter noto male pro se allegavit Dn. Nicolai d. l. n. 52. cum expresse de hoc loquatur casu, quo post scientiam vivi mariti, Vxor secundum volens Maritum ad copulam carnalem admisit) non magis invitus maritus prior ad recipiendam Vxorem adulteram. ac in genere maritus ad adulteram Vxorem retinendam cogi jure potest; ita, priori casu justum omnino, ac æquam est, Vxore imprimis urgente, cogi invitum priorem Maritum ad Vxorem suam recipiendam, & matrimonium ipsa cum continuandum. Conf. Excell. Dn. Schöpff *in Synopsi ff. ad Tit. De Devotijs n. fin. [1.]* Quia durante errore, doli exclusivo, Vxoris cessat perfidia, secundo matrimonio inculpabili existente. c. 1. Ca. 34. qu. 1. ibi. & inculpabile judicandum est, quod necessitas intulit. (2.) Quia cessante h. c. adulterio, Mentzer. *De Conjug. p. 232. Dedeken. V. 3. conf. n. 36. p. 498. Conf. Stat. Hamb. §. 19. all. verbis: Sowäre auf den Fall kein Ehebruch begangen / stabile est ad huc prioris matrimonij vinculum, quod à DEO nexum, & copulatum, homo dissolvere non debet. [3.]* Quia salvo ita Priori matrimonij*

vinculo, necessitas recipiendi Uxorem sua sponte sequitur : Hinc te- 137
 ste omnino, & continuata contumacia, sub comminatione exilii,
 Illustrissim. Regiæ Sveciæ Majestatis Consistorium injunxit redeunti
 Nobili de Hamelstjern, Conjugem suam, Illustr. Dn. Comiti Hornio in-
 terim nuptiam, recipere, *vid. supra* §. 12. *Conf. Excell. Dn. Stryk. ad*
Brunnem. J. E. §. 1. cui frustra dicam scribit Dn. Nicolai d. Tr. c. 1. n. 52.
bis verbis : Et quamvis ibidem (innuit proximè allegatum Brunne- 138
manni locum) Dn. Stryk. in Addit : statuat, quod maritus reversus, etiam
invitus recipere teneatur Uxorcm, si illa mox nuntio de vita prioris mariti ac-
cepto, abstinerit à posterioris copula : Contraria tamen sententia nobis magis
preferenda videtur : Cum enim per affectatas Nuptias secundas (1.) semel 139
jam sit violata pudicitia Uxoris (2.) fidesque conjugalis Marito absenti antehac 140
data, rupta, & (3.) hinc per copulam, cum alio Viro factam dissolutum ma- 141
trimonium & (4.) Ignorantia, ab Uxore prætexta, ipsam excusare nequeat, 142
consequens est, Maritum sine sua culpa ab alio subactam, & corruptam Mu-
liercm præter suam voluntatem (5.) cum summo dedecore, & opprobrio in ma- 143
trimonio retinere non teneri. Hactenus ille, Verum, cum hocce af-
fertum Dn. Nicolai, nulli legibus fultum, quin potius claris texti-
bus, & rationibus juris adversum deprehendatur, verior nobis ex 144
ante adductis rationibus, adhuc videtur Excellentissimi Dn. Stryckii
sententia. Negamus enim (1.) quod per erroneas hæc secundas 145
nuptias sit violata Uxoris pudicitia, fidesque (2.) conjugalis data
priori Marito, per rationem pro hac sententia primam, & clarum textum 146
Juris Canonici. Negamus (3.) per copulam cum secundo Viro, dis-
solutum esse prius matrimonium, cum ante scientiam contractam
neget jus nostrum committi adulterium. Per supra deducta Conf.
Bardili in Concl. Præst. 53. ib. 18. lit. I. ubi expresse docet, hoc casu
non dissolvi matrimonium quod & ipse concedit Dn. Nicolai Cap. 1.
n. 44. & 51. Negamus (4.) justam hanc Uxoris ignorantiam ipsam
non posse excusare Uxorem, cum non affectata facti alieni igno- 149
rantia, justam nunquam non ignorantem præstet excusationem. L.
2. ff. De J. & F. ignorantia. c. ignorantia, De R. I. in 6. insuperque con-
trarium aperitur ex c. 1. C. 34. q. 1. verbis : Et inculpabile judicandum.
vid. Menzer De Conj p. 232. ibi : Neque tamen dicitur mulierem commi-
sisse adulterium, quia probabiliter censuit, maritum suum obivisse, que justa
ignorantia hactenus eam excusare potest. Negamus [5] quicquam dede- 150
 Ddd ddd coris,

coris, & opprobrii *iure* in Maritum redundare priorem, iustum Vxo-
rem suam, omnis culpæ expertum, etiam contra suam voluntatem
151 ad pristinum, legitimi matrimonii fœdus, admittere: Et respon-
demus per instantiam: Sicuti prætextus *dedecoris & opprobrii* à Marito
allegatus, ipsi, quo minus (1.) hoc casu retinere *invitus* teneatur
Vxorem, quo de nocte forsan inscia, & ex errore ab alio, quem
152 maritum esse credebat, carnaliter est cognita, non prodest, (quod
concedit Dn. Nicolai *d. c. 1 n. 4.*) neque [2.] attendi meretur, si Vxor
invita ab alio vi compressa sit, (quod itidem largitur Dn. Nicolai *d. l.*
c. 1. n. 4. P.) ita idem affectatus prætextus hoc casu commodo esse
153 Marito haud potest, cum & hic error *justus*, & *doli carentia* pudicitiz
Vxoris justum præstent præsidium, bonamque *ipsius* ac *Prioris Ma-*
rii existimationem apud probos & honestos Viros factam rectam
conservent,

§ XXIV.

154 Neque plus Roboris accedit Dn. Nicolai sententiz ex supra ad-
ductis textibus *Novella 117. c. 11. & c.* Ut enim ex perustratione
ejus id quidem deprehendere non liceat, quod contextus verborum
in dicta *Novella* evincat, in illo supponi culpam Vxori imputan-
dam (quæ sententia est Excellentiss. Strykii in *Diff. De Matrim. Nulli-*
155 *tate*, §. 12.) cum contrarium forsan apertius inde cognoscatur, quod
156 in hoc versiculo, ubi hæc habentur verba: *Ipsè vero licentiam habeas,*
si voluerit, suam recipere Uxorem, præsupponatur, *extra culpam* esse
Vxorem, deceptam falso jurantium testimonio, *per verba proxime*
157 *præcedentia*; Verba tamen hæc: *SI VOLUERIT*, facti tantum *narrativa,*
& enunciativa, non vero *dispositiva* esse, inde collectu haud difficile
est, quod ceteroquin id sequeretur absurdi: Nihil inter *bunc*, &
158 *priorem* interessè casum, quo Vxor *temere* ad secunda, vivo marito,
convolvit vota, cum tamen ipse Imperator *priori casu* in eadem *No-*
vella coeuntes *adulterii* reos judicet, & ceu *adulteros* puniri velit, à
cujus reatu, & poena contra immunis eosdem pronunciat, si secun-
dum *d. Novella* præscriptum ad secundas Nuptias prolapsa est Con-
jux, domi relicta.

§ XXV.

159 Et quanquam argumentis, à contrario deductis, suum constet
robur; illud tamen toties amittunt, quoties *absurdi* aliquid, aut *ana-*
logia

logia juris adversi inde sequitur. Vid. post alios Everhard, à Midenburgo in loc. suis leg loco à contraria sensum. 4. Harprecht. ad Tit. 7. De E. & V. §. 3. n. 28. Coraf. L. 5. Miscell Civ c. 9. n. 9. Regner. Sixtin. Consil. Mar. 160 purg. 9. n. 84. Vol. 2. ut nostro casu, quo (1.) id sequeretur absurdi: Non dissoluto priori Matrimonio, ejus tamen effectum cessare, nempe necessitatem cohabitandi illi, quæ revera adhuc Uxor est: (2) Cessante culpa, pœnam tamen, culpæ propriam, non cessare, quæ est carentia Mariti ob præviã Uxoris culpam, quod analogiæ juris non convenit. (3.) Sublato erroneo secundarum nuptiarum principio, falso nempe de morte mariti prioris, testimonio, eidem superinstructas tamen subistere nuptias, & (4.) Cum post contractam scientiam vivi adhuc prioris mariti, adulterii incurrant reatum, extraordinaria adulterii pœna puniendi, novi nupti, Vid. Ex. Stryk in Not. à J. E. L. 2. c. 17. §. 10. verb. Postea rediit Maritus, ipsam tamen Uxorem, Marito priori ejus restitutionem non urgente, sine metu ullius pœna tuto secundo cohabitare marito posse.

§. XXVI.

Ad Regulam tandem *L. pen. C. De Pact. respondemus: illam in hypothese male applicari, cum hic non tantum de absentis Mariti, sed erroneo deponentium testimonio, falsoque rumore publico deceptæ Uxoris, & totius prioris matrimonij, detecto errore adhuc validi, agatur favore, cui non magis, ac alieno, renunciare licitum est marito.*

§. XXVII.

Illud vero dubio caret: Si spretis omnibus contumaciæ cœercendæ remediis, prior malit maritus in exilium abire, quam dictis casibus alii interim nuptam recipere Uxorem, tunc pro malitioso eundem haberi desertore, ad instar illius, qui citra justam causam valens Uxori conjugale debitum temere denegat, Dedecken. *Vol. 3. L. 3. S. 6. n. 14. Haverman. in Gamalog. Synopt. L. 3. T. 7. Posit. 3. Schertzer. in System. Theol. Disp. 27. tb. 18. Gerhard. De Conjug. §. 603 Nicol. De Rejud. c. 2. n. 53. seqq. & Jcti Argent. in Resp. Jct. Germ. Super. Vol. 1. Conf. 47. Stryk. D. Diff. de Matrim. Nullit. §. 12. qualiter judicatum est à Consistorio Regis Sveciæ, cum Nobilis De Hamelstiers exilium subire, quam*

Ddd ddd 2.

Uxorem

Vxorem recipere maluisset suam, ad priorem bellicam expeditionem regressus, secundo Marito, *Dn. Comite Hornio*, eandem retinente, vid. *Bruckner, d. Tract. c. 27. §. 13. in fin.*

§. XXVIII.

- Restat, ut paucis adhuc videamus, quid in *Libris ex secundo in-*
 170 *terim procreatis matrimonio, juris sit?* & quidem [i] quidem *Utrum ipsi*
 171 *pro liberis habeantur legitimis, hoc effectu, ut utrisque parentibus, Patri aequè,*
 172 *ac Matri succedere possint?* Quod affirmamus, non illo dumtaxat casu,
 quo uterque Conjugum in bona fide est, ac vivere absentem ignorat
 conjugem, ignorantia parentum justam pariente excusationem, *L. 4.*
 173 *C. De incest. Nupt. c. Cum inter. X. Si filij sint legitimi. Covarruv. De Spons. P. 2.*
68. §. 1. n. 9. Hopp. ad §. 2. J. De Nupt. verb. Patris non sunt. Sed etiam,
 174 hoc casu, quo alteruter tantum in bona fide est, *c. Ex tenore. 14. X. d. 1.*
Babosã ad d. c. 14. n. 2. & Stryk. in Tr. De Success. ab intest. Diff. 1. c. 2. §. 51.
 175 ita, ut non tantum ad Parentis in bona, sed & in mala fide constituri,
 successionem admittantur talismodi liberi, *d. c. 14. ibique Canonista*
Sanchez. De Matrim. L. 8. Diff. 34. n. 46. Barbosa ad c. 2. Qui filij sint legi-
gitimi. Stryk. d. l. & in Diff. De Nullitate Matrim. §. ult. ac penult. Ludo-
 176 *vic. Engel. Coll. jur. Can. ad Tit. Qui filij sint legitimi n. 4. Dedeken. Vol.*
3. Sect. 5. n. 37. ibique all. Responsum FCtis Juridica Lipsiensis in verbis: Ob
 denn wohl der erste Mann wider kommen / so sind dennoch dieselben Kin-
 der nach geistlichem Recht Ehelich. Confer. *Stat. Hamb. supr. all. loc. ibi.*
 Und sind gleichwohl die Kinder / die in des ersten Ehe-Mannes Abwesen-
 heit von dem andern Ehe-Mann in wehrender Ehe geboren / vor Ehe-
 lich zu halten. *Omne enim putativum matrimonium tamdiu cunctis*
veri matrimonii fruitur effectibus, ac privilegiis, donec de impe-
dimento partibus contrahentibus constitit: Vid. L. 22. §. fin. ff.
Sol. matr. c. 2. & 11. X. Qui Filii sunt legitimi. Joh. Petr. Fontanella
De Pact. Nupt. Tom. 2. Claus. 7. Glos. 3. p. 1. n. 21. & Ludovic. à Sardis.
De Nat. lib. Rubric. De legit. per putat. Matrim. num. 1. Cujus con-
 177 *fectarium est; quod à nullis honestis arceri Collegiis possint, Patris-*
que sequantur conditionem, etiam quoad dignitatis statum, ex po-
steriori putativonati matrimonio. arg. L. 19. ff. De St. Hom. & Hopp. ad pr.
J. De ingen.

§. XXI X.

Aliud vero de illis dicendum est liberis ; qui demum concepti 178
sunt à Parentibus , absentem adhuc superstitare Conjugem , jam
edoctis : Hi enim paricum *adulterinis* passu ambulant, eodemque cum 179
illis censentur jure , cum ex illo tempore , *utriusque Parentis bona*
cessante *fide* , ex *adulterinis* nati videantur amplexibus. *vid. supr.*
§. 23.

§. XXX.

Sed , Uter(2) Parentum , annullato postea secundo matrimonio 180
liberis interim natis necessaria dabit vita subsidia ? Non puto hinc
distinctione opus esse : An agatur de alendis liberis , *ante contractam à*
novis nuptis scientiam adhuc superstitis Conjugis , An vero *post illam* natis, 181
sed *indistincte* onus alendi liberis , ex *secundo matrimonio* natos *principa-*
liter manere *secundum Maritum* , in *subsidium* tantum ad *matrem* patente
recursu. Ratio decisionis quoad liberis , *ante supervenientem scien-* 182
tiam conceptos , dependet ex *theorica* satis nota ; Quod in liberis ,
exputativo matrimonio natis, idem juris sit, ac illis, qui ex *vero* nascuntur
matrimonio : Stryk. in *Diss. De Nullit. Matrim. §. ult. & pen.* Unde, sicuti 183
ex *lege procreationis* , *vid. Grot. De J. B. & P. lib. 2. c. 7. §. 4. Puffend.*
De J. N. G. & C. Lib. 4. c. 1. §. 4. Fagundetz. Def. ad Decalog. L. 4. c. 1.
n. 1. & Stryk. Tract. de A. F. I. Sect. 1. Membr. 1. §. 3. Pater ex se natos
alere tenetur , *L. 3. §. 3. ff. De J. & J. pr. I. De I. N. G. & C. L. Un. § 5. C.*
De R. U. A. vers. Sileat. etiam *Naturales* , *Nov 89. c. 12. § 6 Berlich.*
P. 5. Concl. 38. Finckelthaus. Obs. 102. n. 9. & Trentacinq. Var. Resol. 2. 184
Lib. 1. De Aliment. n. 4. & Spuriis, Lancelot. Galiaula. Ad Rubr. ff. De
V. O. n. 20. Galvan. de Bononia. De Differ. Legum & Canon. n. 40. Mart.
Garrat. De Legitim. n. 72. Illuminat. Moron. Respon. & Resolur. Illustr.
65. n. 37. Sicque multo magis ex vero matrimonio susceptos liberis 185
legitimos , *infanticidii reatum ceteroquin incursum L. 4. ff. de agno-*
secund. l. alend. lib. Coler. de Alim. L. 1. c. 2. n. 19 & Brunnem ad d. L. 4. 186
n. 1. ita eadem liberis ex putativo procreatos matrimonio alendi ne-
cessitas principaliter incumbit Patri , *arg. L. 5. §. 1. & O. 2. ff. de Agnos. l.*
alend. lib. eoque non sufficiente , *Matri. d. l. 5. §. 2. d. 1. & L. pen. ff. eod.* 187
Carpzov. P. 2. C. 10. D. 19. Et quanquam quoad liberis , post adeptam 188
de vita absentis scientiam ex secundo natos matrimonio , *contrarium vi-*
deatur dicendum , cum ex illo tempore ex *damnato coitu & adulterinis*
nati

- 189 nati censentur *implexibus*, per dicta §. 23. quibus *alimenta* denegare
 190 videtur Novella 89. c. 15. indeque desumpta *Authentica*. *Ex complexu*. *C. de Incest. Nupt.* Carpzov. P. 3. C. 14. D. 1. n. 7. Verius tamen
 191 est, & ad hos alendos *Patrem seu Secundum Maritum* adstringi, ad minimum secundum practicam *Juris Canonici* & c. 5. *X. de eo qui duxit in Ux.* interpretationem, de qua videri potest *Perez. ad Tit. C. de incest. Nupt. n. 12* Ferster. *de Succ. ab intest. lib. 6. cap. ult. n. 4.* *Gail. 2. Obs. 88.*
 192 n. 4. & *Stryk. de Succ. ab intest. Diss. 1. c. 2. § 58. infin.* Utut & *textus* *Juris civilis*, adulterinis *alimenta* denegantes, de *Lautioribus, seu Civilibus, non Tenuioribus, seu Naturalibus* alii intelligant. vid. *Stryk. d. l. §. 6.* *Mœstert. de Just. LL. Rom. L. 1. Dub. Brunnem. ad Auth. Ex complexu C. de Incest. Nupt.* Et ita pro alendis sc. à secundo *Marito* liberis, ex
 193 secundo *matrimonio* natis, *judicatum esse*, refert. *Bruckner. in Dec. jur. Controv. Matrim. c. 27. n. 6.* aliudque videre est *præjudicium* apud *De-*
 194 *dekennum. P. 3 Sect 5. n. 38. p. 500.*

§. XXXI.

- 195 Illud *Coronidis* loco adhuc notandum est, quod illis casibus, quibus, annullato *posteriori*, prius in *concurso* *præfertur matrimonium*, minime liceat *Conjugi*, *secundis* alteri *nuptiis* *copulatz* *propria auctori-*
 196 *tate* ad *reversum* redire *thori* *socium*. *Quantacunque enim* *matrimonii* tandem sit nullitas, nullo tamen illa *tribuere* *jus potest* *Conjugibus* ab invicē *discedendi*, adque alia *convolandi vota*, sine *authoritate* *judicis Ecclesiastici*, per *cap. Porro 3. X. de Divort.* *Stryk. de Nullit. matr. §. fin. Brunnem. in Tr. de J. E. L. 2. c. 17. §. 19.* *Nicolai. de Repud. c. 1. n. 61.* *Brouwer. de Jur. Connub. L. 2. c. fin. n. 5.* & *Carpzov. Pr. Grim. P. 2. q. 57. n. 16.*

§. XXXII.

- 197 Sicuti nec ulla subest *dubitandi ratio* quin *separato, secundo con-*
 198 *jugi* ad *novas* *convolandi nuptias* *denegari facultas* non *debeat*, cum annullato *matrimonio*, ipse *Uxorem* *amplius* *habuisse* non *credatur*, *justam* ad *legitimum* redire *Maritum suum*: Vid. *Bruckner. d. Tr. §. loc. 16. ibique præjudicium Consistorii Fridesleimensis in causa supra*
 199 *allegata de Anno 1697.*

§. XXXIII.

- 200 Nunc ad alteram *pergimus* *REGVLAM*, *determinantem* *quando in concursu duorum maritus posterior præferendus sit*, frustra *suz*
 Vxo-

Vxoris restitutionem crepante illo, cui hæc antea nupta erat. **Quæ** 201
 hæc esto : *QUOTIES PRIUS MATRIMONIUM LEGITIME EST*
DISSOLVTVM, TOTIES POSTERIOR MARITVS RETINET
VXOREM, OLIM ALII NVPTAM, EJVS RESITVTIONEM
FRVSTRA VRGENTE PRIORI MARITO. Stryk. de Nullitate matrim.
 §.17. Carpzov. *J. E. L.2. Def.192. n.12. & 16.* Gerhard. *in loc. de Conjug.*
 §.634. Dedeken. *Vol.3. Sect.5. p.36. in fin.* Bruckn. *in Dec. jur. controv.*
matrim. c.27. v.11. & c.18. p.39. Havemann. *in Gamol. L.3. Tit. 6. §.2.*
 Brouwerus *de Jur. Connub. L.2. c.18. §.12. in fin Aliique.*

RATIONES Regulæ addimus sequentes : (1) **Quia** hic non 202
 duntaxat adest *justa divortii causa, & justum divortium, seu sententia Judi-* 203
cis Ecclesiastici post præviam causæ cognitionem dissolutoria. Ubi
 autem hæc duo *conjunctim concurrunt, ibi prius matrimonium juste est*
dissolutum. Philipp. *in loc. de Conjug. Tit. de Desert.* Beust. *de Jur. Con-*
nub. p.2. c.27. Carpzov. *L.2. Def.192. n.15. Conf. dicta supra §.16.* & po-
 sterius iterum *legitime contractum & validum.* (2) **Quia** divortij legi- 204
 zimi hic est effectus, ut liceat soluto *innocenti ad secundum convolare* 205
matrimonium. Carpzov. *P.3. Def.66. n.14. seq.* quod cum ipso con-
 trahere oppido periculosum foret, ni subsecuta competentis judicis
 dissolutoria sententia, absque justo annullandi secundi matrimonii, &
 restituendæ Uxoris metu, novis ad taliter separatam nuptiis alius ac-
 cedere maritus possit. (3) **Quia** deceptus videretur *judiciali authorita-* 206
te, qui illa frerus, Conjugem, à priori marito judicialiter, & legitime sepa-
ratam, sibi connubii junxit vinculo, si firmum secundus maritus inde
præsidium non nancisceretur contra prioris Mariti repetitionem, quod
juratamen nostra non permittunt. *arg. L.1. C. de Hæ, qui ven. et. impetr.*
ibi: Nequi cum illis contrahunt, Principali Authoritate circumscripti videan-
tur. (4) **Quia** prioris matrimonii, legitime dissoluti, nulla amplius vis 207
 est, multo omnium minus vero hæc, qua vincere posterius valeret,
 jure validum. (5) **Quia** ne quidem post matrimonium legitime 208
 per sententiam dissolutum, malitosum Desertorem redeuntem, Uxor 209
 deserta recipere tenetur *invita*, ut ut ad secundas nondum perrexerit,
 nuptias, Stryk. *in Diss. de Dissert. Conj. malit §.42. & in notis ad Brunnem.*
J. E. L.2. c.17. §.28. verbis: si redeat post desert. Nicolai *de Divort. c.2. §.41.*
 & Gerhard. *de Conjug. §.706.* (Quam tamen, *re integra, invitus de-* 210
 sertor redux ad pristinum admittere consortiū recte compellitur, vid.

Brun-

- 211 Brunnem. in *J. E. L. 2 c. 17. §. 8. ibique subjectam rationem*) ergo multo minus post secundas nuptias contractas, ob firmissimum sibi ex sententia jus acquisitum, deserta cogi invita Conjux poterit, relicto posteriore Conjuge, ad *præteritam*, cum metu denuo secutura malitiosa desertio-
 212 nis, redire Maritum. Nicolai *d. l. §. 44. Accedit (6) Quod priori matrimonio legitime dissoluto, nunquam non prior maritus in dolo vero, vel presunto hæreat, cui, ut ex maleficio prælationis obveniat*
 213 *beneficium, & ex dolo lucrum, juri, & æquitatis regulis omnino adversum est. L. Et eleganter 7. ff. de Dol. mal. L. 12. ff. eodem L. 3. ff. de Transact. L. Is qui dolo 69. ff. de R. V. L. pen. in fin. ff. de J. D. L. Si ex dolo 51. ff. de Re Jud.*

§. XXXIV.

- 214 Hisce, aliisque fultum rationibus, recte pronuntiavit *Consistorium Electorale & Ducale Saxonium Meininger Hennibergicum 24. Jul. Anni 1651. referente Brucknero d. Tr. c. 27. n. 9. in casu, quo Uxore à Marito ultra septennium absente, hic per sententiam Judicis Ecclesiastici ab Uxore, post trinam publicam citationem non comparente, absolutus, ad secundum transferat matrimonium, frustra priori Conjuge, post contractas à marito deserto secundas nuptias, exque*
 215 *iis liberòs susceptos reversa, harum annullationem urgente, justius ob malitiosam desertionem pœnæ promeritæ subjicienda.*

§. XXXV.

- 216 Ne vero legitimum prius matrimonium temere dissolvatur, & citra suam secundus Maritus culpam metui subjiciatur restituendæ Uxoris suæ, cum non qualiscunque, sed legitima tantum judicialis prioris matrimonii dissolutio firmum secundo marito præstet præsidium, duo potissimum observare curate debet judex, à prioris Conjugis
 217 consortio petentem thori focium legitime liberaturus: (1) *justam,*
 218 *& veram dirimendi nexus conjugalis causam;* (2) *justum & in Ordini-*
 219 *nationibus Consistorialibus præscriptum, matrimonii dissolvendi modum.* Ad illam hodie pertinet *Adulterium & Malitiosa Desertio, ea-*
 220 *que vel ab initio, vel ex postfacto talis: Ad hunc vero, ut stricte sequatur judex pede legitimum sibi præscriptum Processum.*

§. XXXVI.

§. XXXVI.

Cum autem in *utroque* hic non raro, & in primis quoad *processum* 221
Desertorium peccetur, operæ pretium me facturum, reor, si, ante sub-
 jiciendam notabilis in sequentibus recensendi Calus decisionem,
 necessaria *Processus Desertorii* præmitterem requisita, apprime ad illu-
 strationem diætæ decisionis factura. Hæc autem juxta communem
 Jctorum sententiam in eo consistere noscuntur. (1) Ut ante omnia, 222
 judex studiose inquirat, in ipsam desertionis *qualitatem*, utrum illa
 fuerit *malitiosa*, an secus: Carpov *L.3. Def.58.* Brunnem. I. E. th.27.
 L.2. c.17. Sola enim *malitiosa desertio, & absentia* juxta reputatur *Divor-*
iii causa. Nicol. *de Divort. c.2. n. 12.* Salycet. *ad L.2. de Spons. n.1.* Mev. 223
P.4.D.7. n.6. Qualis esse censetur, si Conjug *nulla coæctus causa hone-* 224
sta, sed vel *ex levitate*, aus *Liederlichkeit* / vel *injusta freni conjugalis impatien-*
tia, daßer an einem Ehegatten sich nicht alleingebunden wissen / sondern /
 nachdem er dessen überdüßig / seine böse Lust in der Veränderung suchen
 wolle / aliisve *non necessariis*, aut *probabilibus impulsus causis*, à Conjuge
 discedat. Carpov. *L.2. Def.192. n. 4. seq.* Arnif. *in Tr. de Jur. Connub.*
c.6. S.7. n.4. & in eod. Tract. Beust. p.2. c.26. vers. nos vero. Cypræus *cod.*
p.1. c.13. §.77. n.10. Conf. Ordin. Consist. Brandeb. c.6. verb. So ein Ehe- 225
 gemahl von den andern ohne alle redliche Ursache / aus Leichtfertigkeit /
 daß ihm etwan der Ehliche Stand aus Anreizung des Bösen mißfällt /
 oder sonst aus Muthwillen im Krieg / oder andern bösen Leben und Bube-
 rey nachziehet / entläufft / und also sein Weib / Kinder / Hof / und alles sitzen
 und stehen läffet. Unde, cum, teste Excell. Strykio *in Not. ad Brunnem.* 226
J. E. L.2. c.17. §.27. ad verba: An ex malitia. sæpius persona deserta tan-
 tiis molestiis, & incommodis afficiat desertorem, ut à domestico hoc
 malo, lachrymis majori, aliter, quam desertione se liberare haud possit,
 tantum abest, ut judex eandem ad desertorium processum admittere
 possit, ut justius puniri eandem oporteat, quod perverfis moribus de-
 sertioni ansam præbuerit. Stryk. *d. l. & in Diss. de Dissert. Conj. Malit.* 227
 §.35. Nicolai *in Tr. de Divort. Cap.2. n.6.* (Vide tamen Bruckner. *d. Tr.* 228
c.18. n.27. Ubi hoc casu negat, Desertorio Processui locum non esse,
 eo quod deserens debuisset Magistratus auxilium, contra austeros, &
 intolerabiles Conjugis mores potius implorare, quam sibi ipsi deser-
 tione jus dicere; inque partes suas vocat Gerhardum *de conjugio §.633.* 229
 & Havemannum *in Gamal. L.3. Tit.7. problem.6.*) Neque porro pro
 Eee eee mali.

- malitioso habebitur Desertore, qui vel negotiorum suorum expediendorum*
 230 *causa, vid. Nicol. D. Tr. c.2. n.15. Carpzov. P.3. Def.66. n.4. vel Reip, aut*
ex alia necessaria, probabilive causa, aut captivitate detentus, Carpzov. d. l.
 231 *Nicol. de Divort. c.2. n.13. Berlich. Pr. Concl.36. P. n.17. Ludov. Schrad.*
ad Tit. I. de Nupt. n.164. vel ex prævio partis desertæ consensu domo abest,
 232 *Carpzov. p.3. Def.57. n.9. & in Proc. Cr. q.58. n.14. in fin. jung. Nicol. d. Tr.*
c.2. §.12. Cum enim causa sive necessaria, sive probabilis excludat do-
 233 *n.40. dicta, ex quo solo procedit dissolutio matrimonii, Carpz. d. l. n.3.*
recte monet idem Carpz. L.3. Def.18. n.51. seqq. neutro ex proxime re-
 centis casu, absentem pro malitioso Desertore habendum, minus
 Processum Desertorium decernendum, omnium nimine vero ad dissolu-
 234 tionem Conjugii deveniendum esse. Idem L.3. de c.59. in 1. seqq. Confer.
Ordinatio Consistorialis Mekenb. Tit. Von denen / Die sich mit zween
 235 *Verloben/ ibi: Aber/ da einer aus Ehehafften / oder Ebrlichen Ursachen*
Abwesend wâre/ als in Gefängnissen/ in des Reichs/ oder wieder den Für-
ffen Kriegs, Sachen/ oder NB. dergleichen/ da soll das Ehegemahl gedultig
des andern Wiederkunfft erarten und NB. sich anderweit zuerschelichen
 236 *Keinen verstatet werden/ es sey denn Sache/ daß gewisse Kundschafft/ von*
 des Abwesenden Tode gebracht werde; qua cum per omnia convenit
 dispositio Novellæ 117. c.11. & Authentice. Hodie: C. de Repud. Ut
 237 hinc Carpz. in Pr. Crim. q.59. n.14. asserere haud ambigat, communem
 238 hanc Theologorum, & Canonistarum esse sententiam. Præter hanc
 vero desertentis malitiam ad decernendum Processum Desertorium
 requiritur. (2) Ut iudex ante citationem edictalem operose inquireat:
 An desertus Coniux omnem adhibuerit diligentiam cognoscendi, ubi
 239 nam absens commoretur, usque adeo, ut si desertus neque sufficiente
 testimonio, neque illo deficiente, ad minimum juramento probaverit, se
 omnilicet adhibita diligenti inquisitione, ubinam locorum absens
 latitet, nil tamen certi hæcenus de eo rescire potuisse, frustra omnino
 citationem edictalem præstoleretur. Vid: Mev. P.4. Dec.7. n.10. Carpz.
 L.3. Def.59. n.8. Nicol. de Divort. p.1. c.3. n.17. Stryk. in Diss. de Malit.
 240 Desert. §.24. & Beust. de Nupt p.2. c.77. Hanc enim iudex hic nun-
 quam decernere debet, ubi insinuari ipsi absenti potest citatio. Joseph.
 de Sese. Tr. de Inhibit. c.5. §.9. n.49. Mev. P.1. Dec.253. Carpz. J. E. L.3.
 Desf.2. n.12. & Stryk. in Not. ad J. E. Brunnem. L.2. c.17. §.27. verb. Infa-
 ciem.

ciem citari, Sicuti autem hanc *studiose inquisitionis* probationem judicem 242
 requirere oportet, ubi *ab initio* citra *justam & probabilem* causam animo
 non revertendi abest Desertor, deserta edictalem urgente citationem,
 ita hac omnium maxime tum opus erit, neque ante illius probationem 243
 decernenda dicta citatio, ubi non ex vera, sed *presumpta* absentis *malitia*
 desertus crepat divortium. Licet enim negari non possit, *ab initio non* 243
malitiosam, ex postfacto tamen in *malitiosam* degenerare posse *desertionem*, 244
 illo scilicet casu, quo ob *diuturniorem* Mariti *absentiam*, desinente *proba-*
bili, vel necessaria absentia causa, hic animo deserendi Conjugem domi
 relictam emanere praesumitur, illam nec de vita sua, nec de subsisten-
 tia loco, vitaeque genere, utut commoda ad haec omnia non deficiat,
 occasio, faciens certiorum, post frustra institutam inquisitionem, ubi
 nam absens commoretur, vitae subsidiis destitutum; vid. Stryk. in D. 245
Disp. de Mal. deserti. §. 15. Mev. p. 4. D. 7. n. 7. Carpz. L. 3. Def. 59. n. 5. Eo
 majori tamen ante emanatam Citationem Edictalem hic Judex dili-
 gentia, & praecautioe uti debet, quo Coniuge, *ab initio* non malitiose
 absente, constitutoque tempore, vel negotio finito, domum haud reme-
 ante, obscurius adhuc est, an *vere malitiose*, & cum animo Conjugem 246
 perpetuo deserendi emanserit, quoque facilius contingere potest, 247
 ut cessante licet, & finita absentiae probabilis, vel etiam necessariae cau-
 sa, deserens tamen *invitus* absit; omnisque culpae exfors; Imo quo pe-
 riculi, scandalique plenior hoc casu res judicaretur, *citatione edictali*,
 quae forsan ad absentis notitiam devenire, & sic eundem arctare haud
 quiviv, illamque *subsecuto divortio*, infonti Marito legitimam suam ad-
 mittere Uxorem, aut sane post divortium jam alteri nuptam, priori Ma-
 rito restituere. Hinc recte probationem *studiose instituta inquisitionis*, & 248
invincibilis ignorantia hoc potissimum casu, ante decernendam edictalem ci-
 tationem requirunt Brunnem. in *J. E. L. 2. c. 17. §. 29.* Stryk. & Carpzov.
d. l. n. 6. ubi praesudicium n. 18. verbis: Würde Kläger vermitteltst Eydes ero
 halten, daß er nicht wisse, wo sein Ehe, Gatte hinkommen, selbe auch bishero
 durch sein fleißiges Nachfragen und Nachsuchen nicht auskundschaften
 können. *Conf. Ord. Consist. Meckl. supp. all. loc. ibi.* Nach fleißiger Nach- 249
 forschung / ob der Abtrünnige auch irgend wo anzutreffen. Tertio Re-
 quirunt Ddres ad *Processum* Desertionis legitime expediendum, ut Ju-
 dex Ecclesiasticus (a) *in tempus absentiae* (b) inque *mores, & vitam* 250
Conjugis deserti, cum debita inquirat diligentia & hoc potissimum,

- 251 nomine urgeat à deserto Conjuge exhibitionem testimonij, à Magistratu loci, non nunquam etiam à Ministerio, vel Confessionario dandi. Stryk in *Diff. de Desert. Matit.* §. 24. ibi: Es muß dasselbe Zeugniß / und glaubwürdiges Kundschafft bringen / daß es sich in Abwesenheit des Desertoris, und
- 252 schuldigen theils ehrlich / und unverwelflich gehalten habe / *Mev. P. 4. D. 7. infn. Carpzov. de Spons. c. 13. §. 72. Beust. p. 1. de Spons. c. 62. & P. 3. c. 27. Kitzel. in Synops. matr. c. 8. Theor. 11. lit. G. & licet determinatio temporis emanssonis neque in jure, neque antiquis semper Moribus uniformis fuerit. Carpzov. L. 3. Def. 60. n. 5. usque ad fl. 10. Richter. Pt. Conf. 407.*
- 253 n. 2. Stryk. d. l. §. 36. Hodieque plerisque in locis res tota arbitrio religiosi, ac prudentis judicis, pro ratione circumstantiarum tempus modo augmentis, modo minuendis, relinquatur. *Carpz d. l. n. 11. Arnitzus*
- 254 *De Jure Connub. c. 6. Sect. 7. n. 28. Mev. P. 4. D. 7. n. 9. Nicolai. de Divorc. c. 3. P. 1. n. 15. ibique all. Dres.*, caute tamen hic omnino judicij semper procedendum, & brevius tempus tum determinandum non est, ubi ab-
- 255 sens Conjux malitiosa desertionis non ab initio, sed ex post facto arguitur, & edictaliter citari postulatur; Cum, ceteris paribus, ex temporis diuturnitate hic malitiosus deserendi animus demum elici & præsumi soleat.
- 256 Stryk. d. *Diff.* §. 6. Hisce autem omnibus exakte consideratis, legitime (4) decernitur **PROCESSUS**, ad præviam deserti implorationem, Stryk. ad *Brunnem. J. E. L. 2. c. 17. §. 27. jungatur Kitzel Syn. Matr. c. 10. theor. 12. lit. C. Nicol. d. l. n. 17.* ab Edictali Citatione, hisce in terris
- 257 (De Saxonia vid. *Carpzov. Jpr. Eccl. L. 3. Def. 62. Nicol. de Divorc. P. 1. c. 3. n. 27. seq. Brunnem. in J. E. L. 2. c. 17. §. 27. ibique Dn. Stryk.*) inque
- 258 Marchia, vid. Stryk. d. *Diff.* §. 38. Unica, post publicam de Suggestu in loco Domicilii à Parocho factam prælectionem, valvis & dis sacræ per 6. septimanas affigenda, inchoandus, inque Sententia prioris matrimonii Dissolutoria, novique Conjugij relicte Permissiva, ac pæne contra-
- 259 absentem Reservatoria, tempore affixæ, & refixæ Citationis legitime probato, *Coler. P. 1. Dec. 107. n. 26.* ipsoque Desertore contumaci malitia emanante, *finiendus. Nicolai d. Tract. P. 2. c. 2. n. 28. & 33. seqq. Beust. de Connub. P. 2. c. 13. Carpzov. P. Def. 66. n. 9. Brukner. in Dec. Jur. Controv. Matrim. c. 18. §. 35. ibique alleg. Dres.*

§. XXXVII.

Vifis hæcenus *legitimi Processus Defertorii* requisitis, inventum jam **161**
 haud difficile erit, quid fequenti cafu, qui circa Annum 1585. in *Pra-*
fectura Megapolenfi Wirau contigit, quique, ficuti ex actis *Confiftorii*
Ducalis Megapolenfi, ab *Excellentiffimo Dn. Praefide, difti Confiftorii h. t.*
Directore graviffimo, benevole mihi communicatis, obfervavi, Dnos
 Theologos pariter, ac Jctos, præfati Confiftorii tunc temporis Af. **162**
 feffores Excellentiffimos, maximoperè exercuit, circa *Præferentiam*
Mairimantii in Concurfu duorum ftatui oportuerit: Scilicet Sutor qui-
 dam, *Hinrich. Kühn*, Vxore fua *Anna Dorothea Andraæ* non difsentien-
 te, literis *Salvi Conductus*, vulgo *Paß* dictis à *Praefectura Miroviefi* datis,
 inftitutus, itinere in Patriam *Coburgum*, documenti Natalitii, vul-
 go *Geburts-Brief* (quo fine in Collegium Sutorum admitti haud
 potuit) inde petendi caufa fufcepto, invitus legitur miles, & mili-
 tatum in *Hungariam* adverfus Turcas abducitur, deficiente omni oc-
 cafione, infortunium hocce fuum relictæ domi cum Filio ex fe nato
 Vxori notum faciendi; Hæc poft lapfum *quadriennii cum dimidio*, igna-
 ra ubinam terrarum latitet abfens maritus, commoda ad alia vota
 tranfeundi fibi oblata occasione, ex capite *malitiofa* latem ex *poftfacto*
Defertionis petit abfentem *edictaliter* citari Maritum, eoque *contumaci-*
ter emanfuro, diffolvi ipfocum contractum matrimonium, data fibi
 licentia ad fecundas convolandi nuptias; Adque nudam *Affinis fua*
 narrationem, in multis *sub- & obreptitiis*, non duntaxat citationem
 impetrat edictalem, fed ejus affixione, & refixione legitime proba-
 ta, diffolutoque *judicialiter priori matrimonio*, confequitur faculta-
 tem, fecundo Marito nubendi; Biennium poft consummatum secun-
 dum Matrimonium, prior falvus cum literis Natalitiis domum re-
 verfitur Maritus, fubftitutus duobus aliis, fuo ære conductis, in
 fui locum militibus, Vxorem fuam, alii nuptam, poftque fufce-
 ptam, ex pofteriori matrimonio jam prolem, denuo gravidam, fibi
 reftitui urgens: Quod, diffoluto jam *judicialiter priori matrimo-* **163**
 nio, fieri jure poffe propitio, negarunt *Affeffores Theologi* (quorum
 tamen nullus tempore decretæ Citationis *Edictalis*, & fubfecutz
 fententiæ, prioris matrimonii diffolutoriæ, *Confiftorio Megapolenfi* jam **164**
 tum affederat) ex fequentibus rationibus: (1.) Quod *legitime* diffolu-
 to *priori matrimonio*, *pofterioris* mariti partes fint potiores, per ratio-

- 265 nes à nobis §. 32. pro stabilienda hac regula adductas. (2) Quod Domini Antecessores & in decernenda Edictali Citatione & in secunda sententia dissolutoria legitime processerint. Cum quoad ILLAM (a) ex diuturna Desertoris absentia, ejusque intermissa de vita & vita conditione omni litteraria certioratione, malitia deserentis præsumatur, tempore diu exacto, quod perficiendo negotio præstitutumerat, ita, ut hoc casu juste decerni possit Edictalis Citatio. Brunnem. in J. E. L. 2. c. 17. §. 26. ibi: Quod si ju-
- 266 sta ex causa peregrè profectus Marius, semper eum expectare debet Uxor, donec de morte ipsius certior facta. Quod si tamen nesciatur ubi terrarum vivat, tunc expectatio quinquennio, Uxor debet comparere coram Consistorio, & abitum Mariti docere, ac juramento asserere, se nil de Marito, ubi terrarum degat, rescivisse, tunc NB. decernenda est Edictalis Citatio peremptoria, & Marito non comparente, aliud matrimonium ineundi licentia Uxori conceditur.
- 268 Et quanquam (b) Vxor deserta nullatenus probasset, se debitam adhibuisse diligentiam cognoscendi, ubinam terrarum vixerit absens Maritus, tamen jam appareat, illam omnem otiosam fuisse futuram, cum nec in loco Originis quisquam scire potuerit, ubinam absens degerit, quem ad Vxorem rediturum milites invitum conduxerant, & in remotissimas Hungaricæ terras contra Turcas militaturum miserant. (c) Quod, licet Novella 117. c. 11. & Auth. Hodie C. De Repud. ipsaque Megapolensis Ordinatio Consistorialis, supra §. 36. al. loco velint, ante certum de morte absentis Mariti acceptum nuntium, Vxori desertæ haud licere, aliud inire matrimonium, id tamen de illo tantum casu accipiendum sit, quo ex capite mortis, non vero, quo ex capite malitiose desertionis ad secundas transeundi nuptias deserta urget licentiam, cum mors, quæ facti est, non præsumatur, malitia vero deserentis etiam ex postfacto præsumi possit. Carpz. P. 3. Def. 29. n. 5. vid.
- 270 dicta. §. 36. (a) Quoad HANC vero, Quod, cum in casu præsumpta non minus, quam vera consumacia, vel malitia, non aliz sint judicis partes, quam condemnare, L. Si quis sententiam Ubi. Ddres. C. De Pæn. L. fin. C. De Custod. reor. c. 1. C. 2. q. 1. & Cap. At si Clerici, ubi Ddres X. De Judic. Gomez. Var. Resol. Tit. De Probat. Delicti. n. 3. & Hippol. de Mar.
- 273 fil. Pract. Crim. secunda questio. n. 1. citato non comparente, Antecessores rite, & non præpropere ad divortium videantur progressi, Carpz. P. 3. q. 66. n. 8. & 9. quam (β) rescindi, aut impugnari non permittat
- 274 terribilis rei judicatæ autoritas L. 207. ff. De R. J. L. fin. C. Sent. rescin.

non posse Carpz. Tit. 16. a. 4. n. 4. & *iusta contumacia* pœna, omnis re- 275
 medii, sententiæ *contra contumacem in non veniendo talem* impugnavi,
 exclusiva, L. 1. C. *Quorum appell. non Recip. ibique* Brunnem. n. 5. L. 13.
 §. 4. C. *De Rejud. & L. 23. §. 3. ff. De Appell. Mev. P. 5. Dec. 329. Scaccia.* 275
De Appell. q. 17. n. 17. Stryk. in Diff. De Malit. Conj. Desert. §. 42. & ad Brun-
nem. J. E. L. 2. c. 17. §. 27. ad verba, si redeat juncto Dn. Engelbrecht. *Ad*
Tit. ff. De Appell. §. 2. ibique all. Menoch. Quod (3.) hic culpa non ca- 276
reat desertor, intra totum fere septennium nil quicquam literarum
ad Uxorem mittens, neque ipsi commoda vitæ suppeditans subsidia,
hincque iustam hanc mereatur supinæ suæ negligentæ pœnam, ipsi,
& non Uxori, multo minus Secundo Marito nocituram, arg. L. Sine be-
reditaria 22. ff. De N. G. L. Ex duobus 27. in fin. eod. Menoch. L. 2. De A. J.
Q. Cas. 182. n. 48. & Cravett. Consil. 696. n. Quodque (4.) non sine 277
scandalo Ecclesiæ retractari videatur sententia Consistorialis, liberis 278
posterioris Matrimonii hoc casu extituris illegitimis.

Contra vero senserunt Jcti, post emanatam citationem Edicta-
 lem, latamque divortii sententiam, demum in locum suorum An-
 teecessum surrogati, *dissolutionem posterioris matrimonii* ex hisce urgen-
 tes rationibus: Quod (1) prius matrimonium non fuerit legitime
 dissolutum: (2) Quia ad nudam Pastoris & Affinis relictæ Conjugis
 narrationem, partim *suspectam*, partim etiam *sub & obreptitiam* (celave-
 ratenim supplicans, maritum *bona Uxoris gratia*, & cum *prævio ipsius*
consensu: cumque literis salvi conductus publicis & publico attestato vite be-
ne. hætenus peractæ abiisse, *datis interim ad Uxorem literis Lipsiæ sub-*
missis: Falso vero narraverat in libello supplici, ipsum *pecuniæ petende*
causa Augustam Vindelicorum, ceu in Patriam abiisse suam, Uxore in-
 terim sua intra *integrum quinquennium*, sine ullis literis, domi relictæ,
 frustra que in *locum commorationis & vitam absentis Mariti inquirente*,
 non citata, neque *examinata Coniuge deserta*, aut *super qualitate desertio-*
nis, aut aliis hic *necessariis circumstantiis*, [de quibus fustus egimus ad
 §. *præced.*] præpostere Edictalis decreta fuit Citatio. Quia (b) necessaria 284:
 illa probatio diligentissimæ præviæ Vxoris relictæ inquisitionis, ubi-
 nam terrarum absens degat, & an in cœru viventium adhuc existat,
 nõ quidem desiderata fuit à Consistorio; Multo minus vero, (c) ut 285:
 doceret *relictæ*, se absente Marito vitam vixisse honesta Coniuge di-
 gnam, ipsi ante emanatam edictalem Citationem in junctum fuit:

Quia

- 286 Quia (d) Citatio ante debitam *intempus absentia* inquisitionem *prop-*
perè ad nuda Pastoris narrata, etiam *intra quinquennium* adhuc *eterna-*
 vit, cum in casu *presumptæ malitiæ* imprimis *temporis diuturnitas*, & *ma-*
 287 *ior* quidem, quam in casu *veræ malitiæ* desideretur, *per supra notata*:
 Imo in genere hic requiratur, ut in causa *malitiosæ desertionis* sit ardua,
 & criminali causæ simili, Kitzel *Synops Matrim. c. 10. l. cor. 17.* Dn Stryk.
 288 *De Desert. Malit. §. 32.* caute, ac *circumspectè* agatur, nec nimio opere
 properetur, sed ante, quam *deserta pars* ad Processum admittatur,
 omnes circumstantiæ, quam diligentissime ponderentur; Carpz J.
 E. L. 3 *Def. 58. n. 2. 3.* Arnif. *De Connub. c. 3. Sect. 6. n. 5.* Tum ob grave
 289 præjudicium, quod imminet *matrimonio æque*, ac *personis Conjugatis*,
 tum etiam ob *criminales hujus processus exitum*, ceu *penam*, quam incur-
 rit persona desertrix. *Mev. P. 4. D. 7. n. 4. & 5.* Stryk. d. Quæ (c) ci-
 290 tatio *Coburgum*, & ad locum *Originis* absentis Mariti non fuit transmis-
 sa, ad quem hoc potissimum mitti debuisset casu, si *deserta* omni do-
 291 li suspitione voluisset carere. (II.) Quod illis neglectis, quæ ante
 decernendum Processum *desertorium* juxta unius *cujus loci* statuta
 desiderantur, totus processus, sicque & *sententia*, prioris matrimo-
 nii *dissolutoria*, sit *ipso jure* nulla, hoc effectu, ut *secundum matrimoni-*
um pro nullo declarandum, & *priori Marito* reduci *Uxor* sua sit resti-
 tuenda. *arg. L. 4. C. De Sent. Vid. in terminis Stryk. in Diff. De Nullit. Ma-*
 292 *trim. §. 7. in fin.* Schilter. *in Inst. Jur. Can. L. 2. Tit. 12. §. 5.* (III.) Quod
 deficiente *malitiæ veræ* vel *presumptæ*, non valeat *sententia*, *ex capite ma-*
 293 *litosæ desertionis*, prioris matrimonii *dissolutoria*: In hoc vero casu,
 sicuti *veram malitiæ* excludunt sequentes circumstantiæ: (a) Quod
 ex *prævio Uxoris consensu* (b) *palam* cum *litteris salvi conductus* & (y) *pu-*
blico optima viâ testamento (d) *ex probabili Coburgi publicum aliquod Infor-*
mationis & integrorum natalium litterarum documentum, [*seinen Lehr- und*
Geburts-Brief] petiturus, peregrè profectus sit, *animumque non de-*
serendi Uxorem (n) *litteris*, *Lipsiæ ad Uxorem scriptis*, *satis clare manifestave-*
 294 *rit*: Ita à *presumptæ malitiæ suspitione* se liberare paratus fuerit *re-*
 295 *dux* Maritus, eo, quod (a) *domum*, impetrato ante dicto testimonio,
 remeaturus, in itinere *invitus* vi in *militiam lectus*. inque *Hungariam*
 abductus, *omni caruerit occasione* exercendi cum *Vxore* sua *deserta li-*
 terarum *commercium* (b) Quod omni se à *militia liberandi* invige-
 laverit *occasione* istamque *substitutione* duorum aliorum tandem
 nactus,

naſtus, ſine omni mora cunctatoria domum redierit, quodque illegitime emanata citatio Ediſtalis ad ejus notitiam devenire haud potuerit. [IV.] Quod ſententia, contra matrimonium lata, non tranſeat in rem judicatam, c. Rator. 7. X. De Re Jud. Carpz. P. 3. Dec. 246. n. 17. Heig. P. 1. q. 40. n. 25. Stryk. in Not. ad Brunnem. I. E. L. 2. c. 7. §. 29. verb. ſi redeat poſt Deſertionem, ſed poſſit retractari, comperta veritate, & detecto errore. Bruckner. in Dec. jur. Concl. Matrim. c. 18. n. 37. Nicol. De Divort. P. 2. c. 2. n. 52. Gail. 1. obſ. 112. ibique Græven. Beult. De Conub. P. 2. c. 29. Hillig. in Donell. L. 27. c. 7. lit. Q. & Kitzel. in Synopſ. Matrim. c. 16. theor. 31. (V.) Quod contumaci quidem denegetur remedium, ſententia impugnavit, niſi præſumptive contumax habeatur, quibus contumaciam ſuam purgare poſſit Ex. Dn. Stryk. in Not. ad Brunnem. J. E. d. 1. (IV.) ceteroquin eveniret, omnis culpa exſortem Maritum, cellantè licet juſta divortii cauſa, (quæ hic eſt animus deſertendi Uxorem malicioſus,) privari tamen legitima ſua Vxore poſſe, ſententia Conſiſtorii parum legitima.

Cum autem de ſententia inter ſe convenire haud potuerint Dominici Aſſeſſores, miſſa ſunt acta una cum rationibus Vtrinque collatis, ad Conſiſtorium Pomcranum. Vnde præſerentia Poſterioris Matrimonij ſequens de 29. Dec. An. 1685. remiſſum eſt reſponſum informatorium: P. P. Solchen nach halten wir dafür/ daß Supplicante zu Vermeidung alles Aetgernüſſes/ dahin zu bereden ſey/ daß Er ſich des Anſpruchs begeben/ und anderweit/ (jedoch auſſer Landes) ſich wieder verheyrathen möge/ und wo er in Güte ſich darzu nicht wolle bewegen laſſen/ wäre er ad evitandum magis ſcandalum, und daß er ſelber in culpa, weiſen er in ſo langer Zeit nicht einmahl geſchrieben/ und ſich ſeines Weibes Zuſtandes erkündiget/ auch daß er noch im Leben wäre/ entdeckel/ durch rechtliche Mittel darzu anzuhalten / &c.

§. XXXVIII.

Et juxta hujus reſponſi tenorem ex compromiſſo formata pro conſolidando poſteriori matrimonio eſt ſententia, poſtque ejus publicationem, priori Marito per Decretum de 5. Nov. 1687. data licentia, aliam ſibi copulandi Vxorem: Quamquam haud deſuerit JCTIS, quod adductis DOMINORUM THEOLOGORUM rationibus obmovere potuiſſent; Et quidem in genere Ad primam: Quod in rationibus Jctorum

Fff fff

prima

prima & seqq. satis deductum sit, ob defectum legitimæ Edictalis citationis, Processum Desertorium non fuisse legitimum, *Vani. De Nullit. Cap. De Nullit. ex Defect. Citat.* Sicque prius matrimonium parum legitime fuisse dissolutum, *vid. all. in Rat. 7 Ctorum. (4.) In specie*
 305 *vero, Resp. ad Rat. secundam sub Lit. a. Non negari, non malitiosam ab initio, degenerare posse in malitiosam desertionem, modo tamen non*
 306 *adsint (1.) validiores pro absente præsumptiones, animi in perpetuum deserendi Uxorem exclusivæ. vid. Rat. 3. 7 Ctorum. (2) Modo*
(ut allegatus à DOMINIS THEOLOGIS Brunnemannus cit. loc. accurate monet) ante omnia hoc casu desert. a Uxor ad minimum jurata
probaverit, se omni licet adhibita diligentia, rescire tamen haud potuisse, ubinam terrarum degat absens Maritus, ne, ut elegantissime
 307 *notat Carpzovius in J. E. P. 3. Def. 59. n. 5. forsan Uxor malitia accusans Maritum, ipsamet existat malitiosa, justam absentix causam, vel scientiam, ubinam commoretur, callide dissimulans, & ne maritum*
dolose desertionis arguens Vxor, ipsamet potius spe divitiarum, vel commodioris cum secundo Marito vivendi conditionis inescata, mari-
 308 *tum deseruisse dolose videatur. Hanc vero in inquirendo Marito, nostro casu adhibuisse Vxorem solertiam, tantum absuit, ut nequidem unas Coburgum miserit literas, quorsum tamen profectam esse*
 309 *maritum haud ignorabat. Immo, cum ne exacto quidem desuper juramento, ad Edictalem tamen properaverit Consistorium Citationem, non legitime hic fuisse formatum Desertionis Processum, satis*
 310 *inde claret. Ad lit. b. responderi potest: Quæ post Edictalem citationem, postque latam sententiam demum supervenit scientia, vitium nullitatis,*
 311 *antea culpa Judicis contractum, minime tollere; Et sufficere, Judicem tempore decreta. Edictalis Citationis ignorasse, anne Vxor debito*
adhibito studio, cognoscere potuisset, aura vitali adhuc frui Maritum, eundemque malitiosè hudson abesse, sicque formam Processus De-
 312 *sertorii temere neglexisse Consistoriales. Ad lit. C. Respondetur: Explicationem d. Novellæ &c. nondum ab omnibus approbati 7 Ctorum, cum plurimi indistincte eam allegent, inde probaturi, nullo casu contra*
absentem devenire Consistorium posse ad decernendam edictalem citationem, divortiumque concedendum, si Maritus relicta domi
 313 *Vxore vel consentiente, vel ex necessaria, aut probabili abesse causa ceperit, vid. all. Dres. S. 37. Posito vero, dictam Novellam de illo tantum casu.*

casu accipiendam esse, quo ob *mortem absentis* relicta ad novas transire nuptias intendit, sufficere tamen nostro casu, ob defectum necessariorum, ad decernendam Edictalem Citationem circumstantiarum, malitiam absentis non præsumi, neque sine nullitatis vi iudicalem decerni potuisse citationem, multo minus vero ob *præsumptam* absentis malitiam transitum ad novas Vxori concedendas fuisse nuptias. Ad Lit. (α) Resp. Hæc in *thesi* utique esse vera; in *hypothesi* vero desiderari probationem, nostro in casu præsumptioni malitiosæ desertionis fuisse locum, sicque dissolvendo prius matrimonium legitime processisse Judicem. vid. *rat. J Ctorum* 2. & 3. Ad Lit. (β) jam responsum est, per *rat. J Ctorum* 4. & 5. quibus addi potest; Quod sententia, ipso jure nulla; non abeat in rem judicatam, *L. fin. C. De Sent. ex peric. recit.* convalitura demum expresso partium consensu, vel lapsu 30. annorum. *Mev. P. 3. Dec. 112. Brunnem. Proc. Civ. c. 17. n. 67. Excell. Dn. Schöpff in Synops. ff. Tit. De Re judic. n. 25. Ad Rationem tertiam Resp. Quod remotissimo ab Vxore sua disjunctus loco absens Maritus, literarum ipsa cum commercium habere vix potuerit, ob simplicitatem non edoctus, qua literæ ratione recte perferri ad Vxorem poterint, sicque ex earum omissione non statim ad *præsumptam* absentis mariti malitiam inferendum esse, cum fatua quæcunque causa dolum elidat ipsaque *Novella 117. c. 11. ibi: licet nec literas, nec responsum aliquod à suis maritis, susceperint*, hanc malitiæ præsumptionem ex sola literarum omissione non admittat; qua sine nullam esse sententiam, prioris matrimonii dissolutoriam, in confesso est apud omnes J Ctos. Addi potest præterea, quod ipse Judex Extraneus Maritum à malitia videatur si non plane absolvisse, tamen ad minimum in imputanda ipsi culpa sibi reapse tacite contraxisse, dum in Responso ipsi non tantum ad alia vota transitum concessit, sed & nullam plane dictavit pœnam, cum tamen expediti juris sit, *malitioso Desertori* non nisi *agere*, & illi tantum in casibus, in quibus ipsi adultero licentia aliud contrahendi matrimonium conceditur, cum *prævia dispensatione Magistratus Ecclesiastici, sub certa multa, & absque solennibus permitti*, Gerhard. *De Conj. §. 622. Carpz. L. 3. Def. 71. Stryk. De Def. Malit. §. 44.* ut aliam sibi quærat thori sociam, ob crimen *malitiosa desertionis* in *Saxonia* ceteroquin fustigando, *Carpz. L. 3. Def. 56. n. 6. Nicol. De Divort. P. 2. c. 2. n. 36. seqq.* alibi vero sine *prævia fustigatione* in *perpetuum exilium**

- 324 mittendo. Brunnem. in *J. E. L. 2. c. 17. §. 27. in fin.* & Stryk. in *Diff. De Malit. Defert. §. 43.* Ad *Ultimam rationem*. Resp. (1.) Scandali hujus causam non esse *Maritum*, sed ipsum *Magistratum Ecclesiasticum*, præpropere procedentem. (2.) Plus scandali inde propullulare, quod *sine justa divortii causa prior Maritus* sua carere debeat Uxore, quam ipsi legitime junctam homo ab indissolubili vinculo illegitime liberare non debet. *Matth. 19. v. 6. Mev, P. 4. Dec. 7. n. 3.* (3.) Juri adversum esse, natos interim ex hoc matrimonio liberos, esse illegitimos. *Vid. dicta supra §. 27.*

§. XXXIX.

- Sed, quid hoc casu juris est, quo ob *presumptam malitiosam ex*
 326 *postfacto desertionem*, prævio legitimo Processu Desertorio, dissolutum est *prius* matrimonium, Marito postea reverso liquido probare valente, se vinculis detentum, vel omni profusus, literas ad Uxorem relictam dandi destitutum occasione, statum suum ipsi notum facere non potuisse, Uxoremque suam, alteri interim nuptam repetente? Est, fateor, casus hic difficilior, cum *pro secundi Matrimo-*
 328 *nii Præferentia* potissimum militet, quod *prius* legitime semel sit dissolutum, indeque Uxoribus quæsitum, aliud absque metu dissolutionis, & retractationis valide in eundem matrimonium. (2.) Quod *Secundus Maritus* nullius culpæ reus sit, cum autoritate judiciali confusus, ad consortium connubiale admiserit Uxorem, à primo marito legitime
 329 separatam. (3.) Quod Regula Secunda *supra §. 37.* tradita, hanc sententiam egregiè confirmet. Contra vero Præferentiam prioris Matrimonii & Mariti suadere videtur, quod (1.) hic cesset omnis legitima
 330 *prius matrimonium* dissolvendi causa, cum ita ex causa *justa ab initio* absens, & contra suam *ex postfacto* detentus voluntatem, nec in *vera*, nec in *presumpta* hæreat *malitia*, carens & culpa omni, commodaque
 331 ad relictam scribendi occasione: Sine legitima vero causa facta matrimonii dissolutio uique est retractanda. [2.] Quod, licet culpa Judicis legitime procedentis, itemque & novorum nuptorum cesset plane
 332 omnis, sicque *stricto jure* sententia, *prioris matrimonii* dissolutoria, omnino valeat, non deficiat hic tamen *justa dicta* sententiæ retractandi causa, scilicet *facta eliso presuntia absentis malitia*, quæ sola judicis nitebatur sententia, sublato fundamento, non amplius valitura. [3.] Quod *per supra §. 38. dicta*, sententia *contra matrimonium laici* non abeat in rem judicatam, sed
 333 *cognita veritate*, possit ac debeat retractari. Et hisce, motus rationibus

bus pro *præferentia prioris Mariti* judicandum esse autumo: Non ob-
stante *ratione dubitandi prima*. Resp. enim est. Hanc procedere, nisi
prior Maritus, se *liquido* ab omni *Malitia* purgaverit: Hoc enim casu
justa quidem, sed *iniqua* tamen est sententia, prioris matrimonii disso-
lutoria, *ex æquitate* corrigenda, *expiratur* jure, quod ex illa Uxori
secundum *stricti juris regulas* erat *quæsitum*. Ad *rationem dubitandi*
secundam Resp. Neque ob *culpam novorum nuptiorum* posterius rescin-
di matrimonium, sed ob *defectum malitiosæ desertionis*, præsumptione ma-
litiæ à reduce Marito legitime elisa. Ad *Regulam §. 33. traditam*
Resp. Illius hanc esse limitationem: Nisi *Redux prior Maritus* præsum-
ptivam desertionis malitiam *liquido* purgaverit. Quanquam non
difficilar, oppido periculosum hoc casu esse, ob *præsumptam* absentis
malitiam legitime ab ipso separatum sibi connubio *quærere* Uxo-
rem.

§. Pen.

Illud minime est prætereundum: Marito sc. absente hoc, alio-
que simili casu, à *relicto suo*, non adfuisse *deferendi* animum, probatu-
ro, *Judicem Ecclesiasticum*, ne vel *priori*, *primarum nuptiarum*, minus
recte rescissarum *validitatem* accerrime urgenti, *Vid. Carpzov. §. 3.*
p. 38. n. 5. vel *posteriori* marito, se possessione, *Prioris auctoritate*, *L. 11.*
ff. de A. P. sicque *bona fide* adepti, *L. 137. ff. de R. I. tuenti*; iniqua
inferatur *conditio*, *provida* prospicere cura oportere, ut Uxor alteri
interim nupta, ad *exemplum sponsæ*, duobus de ejus matrimonio lite
contendentibus, *pendente processu*, in tuto loco apud *Matronam* ho-
nestam interim *custodienda*, *c. 14. X. de Sponsal. Gal. 1. ib. 122. n. 19.* se-
questretur, *c. 10. X. de jud. in fin. Vid. Stryk. in Diss. de Decreto Interimistica*
C. 2. n. 117. in ibique all. Joan. Coras. in Arrest. Tholosan. in casu supra præcen-
sio Memorabili matrim. inter Bertrandam & Martinum de Guerra Annat. 20.
& seqq. Confer. Fojan. de Sequæ. L. 2. c. 34. n. 3. & 4. *Posteriori* marito
ad *alendam interim* Uxorem litigiosam *condemnando*, *Stryk. d. l.*
n. 119.

§. Fin.

Hæc sunt, **LECTOR BENEVOLE**, quæ pro *ingenii modula*,
proque *temporis sumptuum*, ac *instituti* ratione, circa hunc *rarioris* juris
articulum, à nemine hætenus, quantum ego quidem novi, sub incu-
dem *Disputationis* *vocatum*, à paucis vero parca manu, & *levi brachio*

expeditum, & à plerisque vix summo digito tactum, qualiscunque Speciminis Academici loco, TIBI exhibere apud animum meum, constitui: In cujus elaboratione si me hallucinantem deprehenderit, id facile ignoscet ætati adhuc Juvenili, meliora docentem prompto obsequio secuturæ. Tibi vero, AIME DEUS, pro præstito adjutorio submississimas devoto pectore nuncupo gratias, omniaque porro molimina mea Clementissimæ, ac Paternæ Tuæ Directioni unice committo.

COROLLARIA

I.

Prestantiorē in integro jure nostro vix reperiri Titulum illo, qui in Codice est, DE PRÆBENDO SALARIO, facile concedo; Sed nec dissimulo, malo omnino omine Legem ejus Unicam incipere: NULLI TRIBUATUR SALARIUM: Hinc, quibus debetur Salarium, misere sæpius conquestos memini: Hic plus esse in Rubro, quam in Nigro, & si unquam in aliis, hic certe claudicare argumentum, à Rubro ad Nigrum, in Scholis alias frequentissimum.

II.

Meam non invita jurisprudentia urget hereditatem, qui mihi neque ex pacto, neque ex testamento heres est, propriis etiam liberis præferendus, nullo mihi licet sanguinis vinculo nexus sit. *vid. Ausb. Liberi C. de Episcopali Audiens. ibique Brunnem. & Stryk. de S. ab 7. Disp. 12. c. 2. §. 29.* Ut ut ceteroquin tria tantum deferendæ hæreditatis fundamenta, sc. (1) Pactum cum defuncto aut illo deficiente. (2) Testatam ejus voluntatem, aut hac etiam cessante, (3) legem, sanguinis vinculum in vocandis desiderantem, hodie Doctores agnoscant. *Vid. Masculus de Success. Convent. Membr. Class. 1. Concl. 1. Lit. B. & Klock. Tom. 3. Conf. 102. n. 130.*

III.

Ad denegandam Fratri, qua exhereditato, paternam hæreditatem, non sufficit, Fratres probare posse, excludendum admisisse causam,

fam, exheredationis fulmine dignam, nisi ex hac causa ipse Pater *expresse* ingratum exheredaverit filium; *Mev. P.4. Dec. 183. Stryk. de S. ab I. Diss. 12. c. 2. §. 28. seq.* Recte tamen excludunt liberi Patris, *sine testamento* mortui, Fratrem illo casu, quo hic illum testari prohibuit, licet ita ex hac causa *expresse* à Patre non sit exheredatus, *vid. Stryk. d. l. jung. Hopp. ad § 5. l. de Exhered. Liber.*

IV.

Qui levat manum Patrem percussurus, si eundem actualiter non percusserit, exheredari à Patre non potest. *Illustr. Rhetz. in medi. Academ. 14. Post. 21.* licet ceteroquin levans manum tantum adversus aliquem, quasi verberaturus, injuriarum reus sit. *L. 15. §. 1. ff. de injuriis.* Recte tamen à Patre exheredatur, qui ipsi *venenum malum* miscuit, ut pat. ter venenato cibo vesci noluerit. *Nov. 115. c. 3. §. 5.* Ut hinc *solus conatus sufficiat, & non sufficiat* adjutam liberorum exheredationem.

V.

Legitimam *vivis Parentibus* non deberi liberis, expediti quidem juris est. *L. 1. §. si impuberes ff. de Coll. bonor. L. Cum queritur 6. C. de inoff. test. in ibique Brunnem. Carpzov. P 3 C. 12. D. 10.* Judæus tamen filius, ad Christianismum conversus, *vivus* legitimam dare compellitur. *Vid. præter all. Dd. Illustr. Dn. Lincker. in Analect. ad Struv. Ex. 14. ubi. 42.*

VI.

Qui *invite* Osculum *Virgini* rapit, *injuriarum* tenetur, *Strauch. Ex. Jus. 19. ib. 14.* etiam *extraordinarie* puniendus: *Stryk. de Jure Sens. Diss. 7. c. 5. n. 13.* Sed & qui *volenti Domini Uxori* osculum dedit, *luxuriosum*, feudo privari potest. *i. F. 5. Stryk. in E. I. F. c. 23. q. 15. & in Tr. de S. I. Diss. 7. c. fin. ibique allegat. Menoch. Borcholt. & Matth. de Afflict.*

VII.

Frustra sibi promittit *Advocatus* *actionem mandati* ad præstandam mulctam, in quam à *judice* condemnatus est, adversus suum *Principalem*, cujus instinctu, & mandato adversarium contra *L. 6. C. de Posul.* convitiis excepit, ac *scormata* scriptis inseruit suis, etiamsi *ipso* hoc nomine *indemnitas* *expresse* promissa sit, *arg. L. 26. ff. de V. O. l. 5.*

L. 5. C. de LL. § 7. J. Mandat. cautius juxta Excell. Dn. Strykiū in Tr. de Caut. Contr. S. 1. c. 3. §. fin. sibi prospecturus, si tantum sibi prænnumerari curaverit, quantum probabiliter multæ nomine ipsi exsolvendum: arg. L. 2. § 3. ff. de Condict. ob. surp. causam L. 5. C. eod. Conf. Id. in Dissert. de Mandat. delinquendi Cap. 1. §. 15. At vereor, nec hæc exillarum numero cautela sit, quæ temporaliter quidem salvant, æternum vero damnant, intempestive cauto Advocato promeritam suæ nequitæ pœnam, bonorumque jaeturam callide effugiendo, miseræ suæ anima dispendium irreparabile incaute incursum.

VIII.

Quantum Juris decantati sit: Delictum quoad Mandantem impunitum, nec in Mandatario puniri posse, Bartol. ad L. 19. §. 1. ff. ad L. Jul. de Adul. Ad mandatum tamen Patris filiam & Adulterum in adulterio deprehensos, occidens, recte punitur, ipse licet Pater occidens impunitus abeat. L. 23. § 24. ff. ad L. Jul. de Adulter. Ut hinc duo cum faciunt idem, non sit idem. Vide tamen L. 4. C. Ad L. Jul. de Adul.

IX.

Non placet *M. Grotii* sententia, L. 2. c. 6. §. 2. de J. B. & P. Principi in Bonis Domanalibus jus fructuario majus denegantis: Ut enim haud diffitear, Domania in Reip. esse patrimonio, & citra publicam necessitatem eadem alienantem principem, sua Principatus viscera eviscerare, propriamque Dignitatem destruere non inepte dicit à Bruckmanno de Regal. §. soluta potestas n. 2. c. 4. Effat. 6. n. 27. Seidel. de Sac. Dom. jus Assert. 10. Stryk. in Diss. de Salvo jure Princip. c. 1. n. 28. nil valide tamen inde ad denegandam Principi in Domanalibus proprietatem inferri facile largietur, qui Maritum fundi dotalis ideo destitui proprietate, frustra asseri haud inficiabitur, quod idem in Uxoris Patrimonio sit, L. 3. §. 5. ff. de Min. Legeque Julia abs marito alienari prohibeatur L. 4. ff. de fund. dot. L. 11. § 15. C. de R. II. A. Subscribo ergo Ziglero in Notis ad d. Grotii loc. Principi in his bonis plus juris tribuenti, quam nudo usufructuario; nec quicquam ambigo, sine omni absurditatis nota ipsum horum Bonorum proprietarium appellari posse, cum omnia, quæ sunt Reip. recte etiam ipsius principis esse dicantur.

X. Pri.

X.

Privilegium, quod in Recessu Imperii de Anno 1500. Rubr. von Überflüssigkeit der Kleider in verbis: die von Adel / so es Ritter oder Doctores sind / sollen kein gülden Stücf tragen / doch soll er ihnen zu Wambsern zu tragen unverbotten seyn. Item in Reform. Polit. de Anno 1540. 1578. sub. Tit. von Doctoren verb. Dergleichen sollen und mögen die Doctores, und ihre Weiber / auch Kleider Geschmuck und Ketten / güldene Ringe und anders ihrem Stande / und Freyheit gemäß tragen. Doctoribus tribuitur, ad *Theologiae Doctores* simplici interpretatione extendi non posse, reor, quorum tamen *Præcedentia*, ac *Dignitati* inde nil quicquam decedit, quam optime conservant, se in vestitu Reformationi Politicæ de Anno 1577. Tit. 14. §. Wir setzen / ordnen / und wollen auch insonders / daß alle Erz-Bischöffe / ihre geistliche darzu anhalten / daß sie sich in ihren Kleidungen in Kirchen und auf den Gassen als ihrem Stande nach wohl geziemet / wie denn die geistliche Rechte und Ehrbarkeit das erfordert / ehrbarlich / züchtiglich und Geistlich tragen / und halten / und alle NB. unziemliche Köstlichkeit / und weltliche Ubbigkeit / in Kleidungen abstellen / & *Moribus cujuscunque loci conformantes, omnemque novitatem* angue, seu peste pejus fugientes.

XI.

Ex eodem Imperii Recessu de Anno 1500. Rubro: von überflüssigkeit der Kleider: verb. die von Adel / so Ritter NB. oder Doctores sind / satis apricatur, *gente Nobiles Doctoris gradum non fastidiisse olim, quo obfuscarî, natalium splendorem hodie multi falso opinantur, Georgio Fisciello similes, quem antea Doctorem, à se jam Equitem auratum creatum, maximopere hæsitantem, an Doctoribus in uno, an vero Equitibus in alio se loco adjungeret, tandemque, relicto Doctorum ordine, ad Equites se conferentem Sigismundum Imperatorem ita allocutum fuisse: STULTE AGIS, QUI LITERIS MILITIAM PRÆFERS; Nam ego MILITES una die mille fecerim, DOCTORUM mille annis unum non fecerim, memorix prodiderunt.* Freher. ad Petr. de Andlo L. 2. de Imp. Rom. c. 13. fin. Jacob. Andr. Crusius, de Præced. c. 31. n. 87.

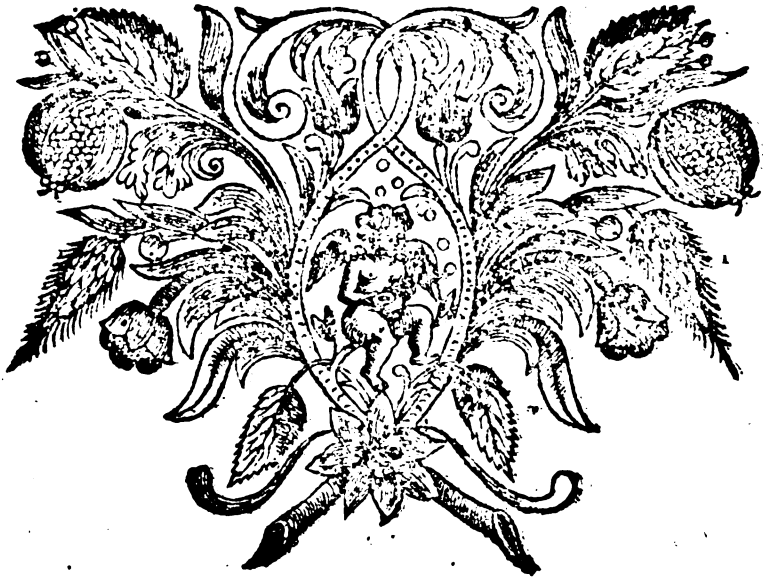
Ggg ggg

XII. Qui

XII.

Qui sub conditione *præterita* alicui injuriam infert, v. g. Wo du dich / oder jenes zu meiner Beschimpffung gesaget hast / so hast du es als ein Et cætera geredet / injuriarum reus est, conditione illa Jam existente, Harprecht. ad S. 1. ff. de Injur. n. 147. Zæsius ad L. 100. de V. O. & Bocer. Class 4. Diss. 4. th. 28. ad Lit. D. Edit. 2. Qui vero sub conditione *in futurum tempus* collata injurias profert. v. g. Wirst du dieses / oder jenes zu meiner Beschimpffung mir nachreden / so werde ich dich vor einen & cætera halten / *statim* injuriarum conveniri nequit. Carpz. Decif. 35. n. 5. seqq..

F I N I S.

P R O.

PROGRAMMA

971

QUO

SUO, AC TOTIUS JURIDICI COLLEGII NOMINE

AD

INAUGURALEM DISPUTATIONEM

VIRI

PRÆNOBILIS Atq; DOCTISSIMI,

DN. IOH. ADOLPH. Brohn/

LUBECENSIS

JURIS UTRIUSQUE CANDIDATI FULGIDISSIMI,

DE

PROBATIONE, QUÆ FIT
PER LIBROS MERCATORUM.

Von Beweis der Schuld mit
Handels-Büchern

Pro summis in utroque Jure Honoribus, &
Privilegiis rite Consequendis,

Ad Diem 14. Mensis April. 1698. Horis Pro 5 Pomeridianis

IN AUDITORIO MAJORI

BONO CUM DEO HABENDAM

MAGNIFICUM DN. RECTOREM, Utriusque Reip. Nobiliss.
Arque Ampliss. Senaturn, omnesque omnium ordinum cives
academicos, ac literarum fautores-officiose, ac
observanter invitat.

IOHANNES Klein/

J.U.D. ET PANDECT. IN ALMA PATRIÆ DUCALIS
PROF. PUBL. CONSISTOR. MECKLENB. h.t. DIRECTOR.
HODIEQUE PRO-DECANUS.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1705.

Ggg 588 2

I.N.J.C.

I. N. J. C.

Nsignem ex liberiori, ac frequentiori COMMERCIO-
 RUM exercitio in Civitates redundantem, qui pensu-
 culatius cum J^{to} Vlpiano in L.1. §.20. ff. de Exc. Act.
 consideraverit utilitatem, haud difficulter largietur
 Platoni, summæ prudentiæ, ac authoritatis Philosopho, in L.2. ff. de
 Nundinis, CIVITATEM BENE, BEATEQUE ASSQUE NE-
 GOTIATORIBVS HABITARI NON POSSE: Quod enim
libera sunt infanti, id Mercatura civitatibus esse noscitur illis, in
 quibus favente Mercurio procedunt commercia, quippe ex quibus
 publicæ, privatæque res, optime aluntur, foventur, ornantur, *Mev.*
de Levam. innox. debit. c.1. n.9. Marquard. de Jur. mercat. L.1. c.2. n.59.
 orani inde succo & sanguine in Reipublicæ corpus se diffundente,
 illudque vividum vegetumque reddente: Ut mirum hinc nemini
 videri possit, quod *Commerciorum* potissimum favore in Foro Mercatili
 non semel à communibus Juris Civilis sit recessum Regulis, multa-
 que Singularia in Mercatorum negotiis constanti hodie praxi
 reperiantur recepta, quæ in aliorum causis procedunt minime. Vid.
Mev. P.2. Dec.206. n.7. & P.3. Dec.223. n.10. Gail. 2. *ib.90.* Sic, non
 duntaxat in genere inter mercatores, juris apicibus, & subtilitatibus
 exulantibus, id tantum, quod æquitati, quodque bonæ congruit
 fidei, unice attenditur, Negufantz. de Pign.1. Membr.8. Part. Princip.
 n.29. Schurff. Cens.2. Consil.42. n.3. Hartm. Pistor. obs.180. n.11 Gail.2.
ib.27. n.27. *Mev. P.5. Dec.174. n.5.* illorumque causæ, rejectis cunctis,
 ordinem magis Processus, quam causa merita respicientibus exceptioni-
 bus, Aretin. in L. si servum §. Sequitur ff. de V. O. Scacc. de Commerc. §.7.
 gloss.5. pr. n.16. Marquard. d. Tr. L.3. c.8. n.1. Excell. Dn. Beselin. Fautor
 noster, debito observantia cultu devenerandus, in eleganti Inaugurali de Jur.
 Mercat. singul. Dissertationen.31. de simplici, & plano, sola veritate in-
 specta, brevi manu expediuntur, Rotæ Genuz, Decis.23. n.14. seq. Bar-
 galius de Dolo L.5. c.8. n.10. Tuschus. Pr. Conclus. Lit. M. Conclus.207. n.7.
 Finckeltauf. Obs.96. n. Zanger. de Except. P.1. c. n.60. & Maranta P.4.
 Dist.9. n.48. ignorantia jurû positivî Mercatoribus non facile nocitura,
 Marum. Pistor. obs.80. n.23. Carpz. Proc. Tit.6. art.1. n.47. seqq. Stracha.
 de Mercat. Tit. Quemadm. proc. in Caus. Mercat. §. Libellus.

Sed

Sed in specie communi omnium JCorum receptum etiam est calculo, quod Moribus nostris (1.) Filii, *separatam negotiationem* permittente Patre exercentes, eo ipso hoc effectu censeantur vinculis patris potestatis soluti, ut non fit locus amplius Scto Macedoniano, nec Pater ex illorum obligetur contractibus, omni inde emolumento filium negotiantem tantum mansuro. Heig. ad § 9. § Quib. mod. jus. p. p. solv. Mindan. 2. d. Proc. 62. n. 4. Schult. in Synops. Inst. ad Tit. De Act. Lit. B.

(2.) Quod, licet *minori*, in contractibus laeso, salvari subveniat restitutionis integrum praesidio, i. t. ff. De Minorib. ille tamen non gaudeat *Minor in negotio mercatura laesus Mercator* approbatus, alioque Mercatorum inscriptus, arg. L. 16. §. 4. ff. De Minor. L. 1 G. Qui & advers. qu. inibique Brunneman. num. 5. Carpan. ad Stat. Medulan. c. 4. 6. num. 201. Stracha. d. Tr. P. 3. num. 26. Mev. ad Jus Lub. L. 3. T. 6. num. 21. num. 26. Sfort. Odd. P. 1. De Rest. in integr. q. 23. n. 3.

(3.) Quod, quamvis *Vxor Jure Lubecensi* sub perpetua vivi Mariti sit curatela, Mev. ad J. Lub. L. 1. T. 10. num. 1 n. 2. cumque aliis *sine ejus consensu* contractura, valide haud obligetur, Jus Lub. L. 10. T. 10. art. 1. exceptio tamen fit in *Femina Mercatrice*; quae non duntaxat hoc jure ex contractu *sine Chratoris consensu* initio, mercaturam, quam haec exercet, concernente, valide convenitur; Jus Lub. L. 3. T. 6. num. 13. & 21. ibique Mev.

Sed pro marito etiam suo *fidem interponens*, (4) nec exceptione Scti Vellejani, nec Authentica. *Si qua C. Ad Scti. Vellej.* adjuvatur, L. 1. T. 5. num. 7. Jur. Lub. ibique Mev. n. 131.

Imo (5) & *citra praeviam pro Marito intercessionem*, conflatum ab ipso res alienum favore *Commerciorum* ex suis bonis solvere condemnanda, liberis ex hoc matrimonio superstitibus, Jus Lub. L. 1. T. 5. n. ibique Mev.

Quod (6.) inter Mercatores non admittantur (a) EXCEPTIO EXCVSSIONIS, seu Ordinis. Tuschus. Pr. Concl. 208. num. 10. seq. Sebast. Medic. in Tr. De Conserv. Poff. n. 3. 2. Menoch. De

A. I. Q. Cas. § 10. num. 396. Lauterb. in Diff. De Benefic. Excess. tb. 53. & in Diff. De Jur. in For. Merc. tb. 326. Hering De Fidejuss. P. 1. c. 24. Soaretz. Comm. Opinion; L. F. n. 346. Berlich. 2. Part. 2. Concl. 24. num. 46. Coler. De Proc. Execut. P. 1. c. 10. n. 393. Hillig. ad Donell. L. 15. c. 24. Lit. N. Myning. Cent. 2. tb. 15. Mev. ad Jus Lub. L. 3. T. 5. n. 1. n. 9. sqq. Carpz. P. 2. C. 18. D. 7. Maran de Except. Oppos. n. 40. Stryk. in Diff. De Benefic. Excess. c. 5. n. 18. Caroc. De Excess. Honor. P. 2. quest. 48. n. 1. & 2. Vide tamen Marquard. De Jur. Mercat. L. 2. c. 8. num. 6. (b) DIVISIONIS Ludov. Roman. Consil. 403. Christian. ad LL. Machlin. T. 4. num. 14. Gudelin. De Jur. Noviss. Lib. 4. c. 7. Rebuff. De Liber. Oblig. a. 5. gloss. 9. num. 8. Anton. Peretz. ad Tit. G. De Duob. reis. stipul. num. 19. Carpzov. P. 2. C. 17. Def. 12. n. 7. Rößener. De Libr. Mercat. c. 11. num. 119. Vide tamen Gail. 2. tb. 24. n. 7. Acheram. Consil. 332. Paris. Consil. 93. (c.) NON NUMERATÆ PECUNIÆ. Coler. d. Tr. P. 4. c. 1. num. 109. Zanger. De Except. P. 3. c. 14. num. 54. Wefenbec. Vol. I. Consil. 31. num. 22. Jafon. in L. Qui pecuniam num. 6. ff. Si cert. pet. Tabor. De Altero Tanto P. 4. a. 5. Decker. L. 1. Diff. 6. n. 4. Gronweg. De LL. abrogat. Scacc. De Commerc. §. 7. gloss. 3. Carpzov. P. 1. C. 32. D. 69. & L. 2. Resp. 92. Masquard. De J. M. L. 3. c. 8. num. 12. & Hopp. in Us. Mod. Inst. Ad Tit. De Lit. Obl. & (d) RECONVENTIONIS. Petr. Toll. ad Robert. Marant. Spec. Aur. P. 4. Diff. 9. num. 114. Marquard. d. Tr. L. 3. c. 8. n. 58. Vide tamen Mev. ad Jus Lub. L. 5. Tit. 3 n. 5.

Hiscæ addi potest, (7) Quod in foro Mercatili verba *Commen-datitia vim Fidejussionis* habere credantur; Carpz. P. 2. C. 18. D. fin. jus Lub. L. 3. art. Un. Tit. 10. ibique Mevius. n. 40. Joh. Köppen. Dec. 36. n. Hering De Fidej. P. 1. c. 27. num. 282. Quodque *Tabernæ Mercatorum, & Edes Emporiales, vulgo die Sp.fer/ exemptæ* sint ab onere hospitandi milites, von Einquartirung L. 2. C. de Mercat. Tabor Tr. De Mercat. P. 2. c. 5. tb. 6.

Et (8) Pecunia ad reficiendam, aut fabricandam navim cre-dita; post *Fiscum* gaudeat *prælationis privilegio* Vid. Illustr. Dn Beselin. in supr. Laudatâ Diff. tb. 25. ibique all. jura.

Ipsis-

Ipsisque (9) liceat Mercatoribus ex mora petere interesse
 Lucri cessantis. Rota Gennens. Dec. 89. num. 1. Mevius P. 8. Dec.
 263. n. 3. Scaccia. De Commerl. P. 1. q. 7. num. 226. & P. 2. Am-
 pliar. 8. Franc. Burfat. Conf. 103. num. 11. & Consil. 68. num. 23.

Quod præcipue (10.) Circa PROCESSUM non duntaxat
 summarie & executive procedatur, Frideric.: Mindan. De Mandat.
 2. c. 70. n. 2. Gail. De Arrest. Imper. c. 9. num. 18. Causa Mercatorum
 quantocius, & paucos inter dies sopienda, Vid. R. I. Noviss. §. 18
 audy. sed admissio qualicunque libello, etiam alternativo, & generali,
 Ddres in L. 29. §. 4. L. 48. ff. Mand. Carpzov. P. 1. C. 2. D. 10. Harim. Pi-
 stor. observ. 180. n. 23. Stracha d. Tract. Tit. Quemadmodum in caus. Mer-
 cat. §. De Libell. n. 7. Lauterbach. ad Tit. ff. De Edend. omittaque
 solenni Litis contestatione, Bartol. ad L. 29. §. 4. ff. Mandat. &
 rejectis ex communi Ddrum sententia Exceptionibus Procura-
 toriis, Decius. ad L. Femina. ff. De R. I. Jason. in L. Alienum. C.
 De Procurator. Baldus in L. Si pro ea. 10. C. Mandat. num. 14.
 Ayrcr. P. 1. Proc. Histor. c. 5. obs. 5. num. 46. seq. in specie in
 PROBATIONIS articulo, admittantur Unicus ex plurimorum
 opinione Testis, Rota Gen. Dec. 171. num. 4. Mev. ad 7. Lub. L.
 3. T. 6. n. 21. num. 3. Marquard. sæpius. all. Tract. L. 3. C. 9. num.
 8. Rosen. De Liber. Mercat. c. 11. num. 126. Stracha De Navigat. n. 9.
 Tr. Niger. Cent. 526. Langermann. in Diff. De Curia. Mercat. ibi.
 311. & Dn. Bardili. in Diff. Unicus Testis. Nullus Testis. §. 36. & ir-
 regulares probationes. Zasius. Consil. 15. n. 51. interque illas, &
 hæc, quæ fit per **L I B R O S M E R C A T O R I S**, ratio-
 ne crediti, ipsis inscripti, Mercaturam concernentis, eti-
 am **P R O I P S O S C R I B E N T E**. Vid. Hering. De
 Fidejuss. c. 10. §. 1. n. 17. Excell. Stryk. in Diff. De Semiplen. Probat.
 Deque eadem materia Illustr. Lincker. Diff. ib. 4. c. 2. Carpzov. L.
 3. Resp. 58. n. 5. Cravetta. in Tr. De Antiq. Tempor. P. 1. §. 4. num.
 24. Gail. 2. Obs. 20. n. 2. Ruig. Ruland. De Commiss. P. 2. tit. 2.
 Lib. 5. c. 13. n. 9. Felin. c. 2. num. 21. X. De Gid. Instr. Gilhaus. in
 Arbor. Indic. P. 2. c. 6. §. 2. a. 50. Alique Dd. passim. Ut, quam-
 quam ceteroquin privata scriptura & annotatio pro scribente regu-
 lariter

lariter omni in iudicio probandi careat virtute, *L. C. 5. & 6. De Probat. Mascard. De Probat. Vol 2. Concl. 975. Felin. d. l. & in c. Cum causam. 13. X. De Probat. Gail. 2. ib. 22. num. 1. Carpz. d. l. num. 2. ibique alleg.* In Foro tamen Mercatorum Liber mercatorius rite qualificatus, semiplenam eidem ab inculpata vitæ mercatore in-
 scriptorum, Judici faciat, etiam *pro scribente, fidem. per Ddres proxime allegatos.*

Quem à jure Communi exorbitantem, in Foro tamen oppido utilem, scituque necessarium articulum, cum in *DISSERTATIONE INAUGURALI* sub incudem revocatum, plenius, ac copiosius notabili industria exposuerit Præ-Nobilis ac Doctiss. *DN. JOHANNES ADOLPHUS Krohn / J. U. Candidatus Dignissimus*, misso omni ulteriori Præfamine, ad palmarium præsentis Scriptionis Caput propius accedo, Natus, Mores, Studia, Vitamque Præ-Nobilis, Dn. Candidati, laudabiliter apud nos actam, ex consuetudine in omnibus *Academis* recepta, paucis adhuc delineaturus. Lucem vero *HIC* vitalem primum adspexit in Urbe libera Imperiali *LVBECA*, fecundissimaque illa bonarum mentium *Matre* testeque *Crantio in Wandalia. Lib. 1. c. 1.* totius *Wandaliz* Capite, ac *Corona Celeberrima*, Satus Anno supra millesimum *Sexcentesium Septuagesimo quarto*, nono *Novembris* die, Patre *Viro Eximio, Spectatissimo, ac Integerrimo, DN. Henß Krohn / Cive, ac Mercatore Lubecensi Primario, Matre vero CATHARINA Hartmans / Matrona Sexus sui Virtutum laudibus nemini secunda.* Qui *Optimi Parentes* hunc *Filium suum Primigenitum*, sacro baptismatis fonte tinctum, Deoque oblatum fidelissimis Præceptoribus *privatis zque ac publicis, pietatis ac Literarum rudimentis* ab ineunte ætate imbuendum, formandumque commiserunt, quorum omnium, inprimis vero, *Viri Præ-Nobilissimi ac Clarissimi DN. M. ENOCHI SUANTENII, Rectoris Gymnasii Lubecensis Celeberrimi, Fautoris, ac Amici nostri ætumatissimi, opera ac industria adjurus, proprioque motu, & naturali in meliores literas inclinatione ex citatus, indefesso labore, eos in Literis humanioribus fecit progressus*

gressus, ut habita Oratione Valedictoria Anno 1693. dignus omnium haberetur suffragiis, qui ad Academiam hanc Rostochianam, velut ad uberiores studiorum, & bonarum artium Officinam ablegaretur. Hic vero meo usus Hospitio, ac in utroque Jure *per integrum triennium* manu ductione, tam felici Universi Juris stadium emensus est successu, ut jam illo, quo Genitoris consilio Lipsiam abire jussus est tempore, apud animum, me suafore constituerit suum, Amplissimæ FCti nostræ inter Candidatos nomen suum profiteri, solo ætatis defectu deterritus. Non diu autem Lipsiæ commoratus, cum febris maligna cœpit conflictari, qua viribus sensibilibiter exhaustis, speque fere reconvalescendi abjecta, in Patriam revocatus est à Parentibus Lectissimis, inibiq; Viri Præ-Nobiliss. atque Experientissimi, D. HANCKENII, Physici Lubecensis Celeberrimi, Fautoris nostri Honoratissimi opera fidelissima brevi levatus morbo, pristinaque restitutus sanitati, id doluit maximopere quod ad pedes Excellentissimi Franckensteinii, quem in Jure Publico, ac Historia sibi potissimum inibi Doctorem elegerat, diutius sedere morbi vi ingravescente fuerit impeditus: Neque tamen Parentes, quem Lipsiam remeare volebant, morbo feliciter superato, domi diu retinere potuerunt; Sed inglorium ratus Noster, circa Parentum hæzere focum, ad primam studiorum suorum Nutriculam, Academiam hanc nostram rediit, juriuraque privata instituta repetitione, & studiorum suorum, optime adornatorum, profectibus, *DE INNOXIA MULLIERUM JURIS IGNORANTIA*, elegantia opera, ac proprio Marte conscripta, & mascule non sine omnium applausu, me Præside, defensa, publiceque habita Dissertatione, cunctis probatis, nomen mihi, tunc temporis Decano suum, ea, qua est, dedit modestia, seque ad examen rigerosius admitti, humanissime rogavit. In quo talem se exhibuit, ut omnium Excellentissimorum Amplissimæ FCtis nostræ Dominorum Assessorum calculo ipsi pro Summis in Utroque Jure Honoribus, ac Privilegiis rite indispiscendis Inauguralem conscribendi Disputationem facultas benevole impertiretur.

Quam cum *DE PROBATIONE, QUÆ FIT PER LIBROS MERCATORUM*, conscriptam, Die 14. currentis Mensis Bono cum Deo habendam, publico expositurus sit examini, Ma-

Hhh hhh

gniscum

gnificum Academiz nostræ Rectorem, ac utriusque Reip. Pro-
ceres Excellentissimos, Omnesque Jurisprudentiæ Fautores, ac
Cultores, ut sequestratis gravioribus negotiis suis, actui
huic Inaugurali Magnifica ac Honorifica sua præsentia splen-
dorem commodare haud graventur, est quod eo, quo fas
est, cultu, studio, ac affectu contendo.

Sub Sigillo Decanat. Anno 1698. 9. April.

F I N I S.

DI.

DISSERTATIO INAUGVRALIS
IVRIDICA
DE

979

PROBATIONE,

QUÆ FIT
PER LIBROS MERCATORUM,
VULGO

**Von Beweis der Schuld
mit Handels-Büchern.**

QUAM

ANNUENTE DIVINI NUMINIS GRATIA;

Ex Decreto Magnif. Jctorum Ordinis in Illustri Academia Varnica

SVB PRAESIDIO

DN. JOHANNIS Klein /

J.U. D. AG PANDECT. PROF. PUBL. CELEBERRIMI;

CONSIST. MEG. h.t. DIRECT. GRAVISSIMI, ET AD HVNC

ACTVM DECANI SPECTATISSIMI,

DN. PRÆCEPTORIS, HOSPITIS, ac STUDIORUM PROMOTORIS

ÆTERNO ANIMI CULTU DEVENERANDI,

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure honores, & Privilegia Consequendi

Ad Diem Mensis April. 1698. Horis Pro & Pomeridianis

IN AUDITORIO MAJORI

Publicæ Disquisitioni Submitte

IOH. ADOLPH. Krohn / Lubec.

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI, Anno 1705.

DISP. XX.

Hhh hhh 2

I.N.J.C.

I. N. J. G.

DISSERTATIONIS INAUGURALIS

De

PROBATIONE, QUÆ FIT
PER LIBROS MERCATORUM.

P R Æ F A M E N,

S U M M A R I A.

Omnis litis Virtus, Pondus ac
Exitus consistit in Probatio-
ne. n. 1. seqq.

Deficiente Probatione, cessant iudicis
in condemnando partes, spesq; vi-
ctricem obtinendi sententiam o-
mnis decollas. 4.

Diversus Probationem effectus simi-
li à floribus diversitate, verno tem-
pore in arbore natorum, adum-
bratur. 5. seqq.

Minus Plena probatio ratione gra-
duum in Semiplenam, Semi-
plena Majorem, & Minorem
dividitur. 10

Ad Semiplenam referuntur moribus no-
stris, quæ fit PER LIBROS
MERCATORUM. 12

Hanc sibi præfens inaugurata Me-
ditatio. 15

Cujus totum Conspectum exhibet,
n. fin.

Omniem causarum, in iudicium deductarum virtutem,
potiusque litis pondus, & controversæ exitum in PRO-
BATIONE consistere optime notavit Pacian. L. 1. De Pro-
bat. c. 5. n. 4. Sive enim *fiducis*, sive *Actoris*, aut *Rei* etiam
respexeris personam, vere dictum fateberis, neque jus, neque
disponentium voluntatem quicquam posse, ubi PROBATIO
deficit, L. 30. ff. De Testam. Futch. August. Bero. q. 50. num. 1.
Damhaud. in Prax. Civ. c. 46. num. 1. Sed à qua sola descendit
omnis facti contentiosi Iustitia, quæ ex actis & Probatis à *Judice*
Personis

Personis de rebus per actiones distribuitur. Jacob de Sancto Geor-
 gio in Rubr. ff. de Probat. n. 8. Joan. Cephal. Conf. 421 n. 16. Roll. ad Vall.
 in Conf. 89. n. 56. L. i. Baldus in Conf. 270. ad euidencia L. i. n. 2. & Herculan-
 in Tract. de Prob. negat. n. 30. ut frustra inde sibi victricem polliceri vi-
 deatur sententiam, causam suam qui firmo probationum munimento
 corroborare non est potis. L. 2. §. 15. §. 22. ff. de Prob. Paris in conf. 153.
 n. 4. seq. Vol. 4. Marian. Socin. in Conf. 39. n. 80. At vero, uti in arbori-
 bus verno tempore non unicolores ubique, nec eodem perfectionis
 gradu omnes ad vestere licet flores, sed perfectos alios, alios minus plenos
 & imperfectos, ita & in judiciaria arbore ejusdem efficaciz & virtutis
 non omnes invenire datur probationes, sed illarum aliz ad plenam ma-
 suritatem pervenerunt, aliz vero immaturis floribus non immerito
 comparantur, eo, quod plenam judici de negotio litigioso fidem facere
 haud possunt: Vid. Mascard. de Prob. Vol. 1. q. 1. n. 21. Illas ab effectu
 Plenas, has vero minus plenas appellant Ddres, iterumque harum tres
 conkituunt gradus, quorum intuitu, alia dicitur Semiplena, alia Semiple-
 na Major, alia denique Semiplena Minor. Interque Semiplenz proba-
 tionis species referunt etiam regulariter hanc, quz in PRAXI per LI-
 BROS MERCATORUM fieri suevit. Vid. Felin. in c. 2. n. 21. X. de fid.
 Instrum. Ruland. de Commiss. P. 2. L. 5. c. 13. n. 9. Hering. de fidejuss. c. 20. §. 1.
 n. 71. Excell. Stryk. in Diss. de Prob. semipl. Illustr. Dn. Lincker. in Diss. de
 Prob. semipl. ib. 4. c. 2. Ut, licet ceteroquin privata scriptura nil quic-
 quam probet pro scribente, L. Instrumenta C. de probat. libri tamen Mer-
 catorum etiam PRO IPSIS semiplenam faciant probationem. Carpz.
 Decis. 14. n. 12. Barth. in L. nuda ratio vers. verum tamen ff. de Donat. Circa
 quam, ejusque qualitatem, cum in Foro lites sint frequentes, non in-
 dignam eandem judicavi, in qua, facta mihi, post rite exantlatum exa-
 men privatum, a Magnifico Jctorum Ordine in Illustri hac Varniaca
 Inaugurale aliquod Thema, Solenni Disputatione proponendi facul-
 tate, qualescunque ingenio mei vires periclitarer. Quod, ut bene
 vertrat, & prospero haud careat successu, Summi Numinis auxilium,
 Tuique Lector Benevole, favorem decenter imploro. Ne vero de
 Probatione, Quz Fit Per Libros Mercatorum hisce acturus lineis,
 omnis ordinis neglecti arguar, przsens utile & practicum argum-
 entum quatuor includendum censui Capitibus, quorum Primum exhi-
 bebim Generalia, circa probationem, qua fit per librum Mercatorum, una cum
 succincta Rubrica explanatione; Secundum occupabitur in recensendis & exa-
 minandis

minandis requisitis Libri Mercatilis, ut per illum fieri possit probatio: Tertium ipsam Probationem, modumque sistet probandi, per libros Mercatiles: Quartum de effectibus Probationis agit, quæ fit per librum Mercatilem.

C A P U T I

Exhibens

Generalia circa Probationem, quæ fit per Libros Mercatiles, cum succincta Rubricæ Explicatione.

S U M M A R I A

I ngressus fit à vocum, in Rubro obviarum, exodatione 1. seqq.	Semiplena Minorem statuentium sit, exponitur. 17. seqq.
Unde Vox Probationis descendat, quotque alias sumatur modis, & quid tandem in hac denotet Dissertatione, vide sis. 3. 4. 5. & 6.	Appellatione probationis, sine addito, in jure obvia, regulariter Plena intelligitur Probatio 22
Generaliter acceptum verbum probare denotat fidem cuicumque de re aliqua facere 7	Subjicitur Subdivisio utriusque Probationis in Plenam, & Minus Plenam, hujusq; ratione graduum, nova divisio, in Semiplenam, Majorem Semiplena, & Semiplena minorem. 24. seqq.
Specialiter vero denotat, Judici fidem de negotio controverso facere 8	De Natalibus Librorum agitur remissive 26
Et in hoc sensu hic accipitur 9	De variis Librorum acceptationibus, variisq; illorum Divisionibus agitur remissive 27. & 29
Et describitur. 10	Quid hic denotet, exponitur 28 & 30
Dividitur in Artificialem ac Inartificialem, & quid qualibet sit, exponitur 11. seqq.	Descriptio Libri mercatilis traditur 13
Subdividitur in Plenam à Doctorebus, & Semiplenam 14	Dividuntur Libri Mercatorum, in Ordinarios, & Extraordinarios 32. seqq.
Quid de communi illa fletorum Divisionem plenam & Semiplenam, hujusque Subdivisionem, in Semiplena Majorem, Semiplenam, &	111

- Illi in tres iterum subdividuntur Species, puta in Chartam consutam, Adversaria, & Librum Principalem* 34 seqq.
- Hic ultimus duntaxat est nostræ considerationis.* 37
- Et describitur.* 36
- De Origine vocis Mercatoris agitur.* 38 seqq.
- Vox Mercatoris in sensu generali & abusivo etiam Artificem complectitur.* 41
- A quo tamen in sensu speciali & proprio differt uig. Mercator.* 42. sq.
- Quæ describitur* 44
- Mercatoris Appellatione non venire Usurarium probatur* 47. seq.
- Ad obstantem locum Respi.* 48
- Ad obstantem C. Ejusdem II. dist. 88. respondetur.* 53. seqq.
- Unicus mercandæ actus Mercatorem non efficit.* 55. seqq.
- Ejus Limitatio subjicitur.* 57. seqq.
- Ex unico actu, reputatur quis Mercator, si eundem quima mercaturam continuandi exercuerit.* 62. seqq.
- Effectus hujus asserti practicus subnectitur.* 63.
- Est Mercator, qui maximam honorum partem Mercaturæ non impendit.* 64.
- Ad obstantes LLges Respondetur.* 69. seqq.
- Probat Liber mercatorius inscripta, etiamsi postea Mercator cessaverit ab exercitio Mercaturæ.* 68
- Secus in illis, quæ postea libra Mercatoria inscripta sunt.* 72
- An ex quinquenni lapsu à tempore cessantis exercitij, ad animum eliciendum mutati vitæ generis valide inferri possit, docet* 72.
- Ad Leges obstantes Respondetur.* 83. sq.
- Quid sit Minutatim vendere, exponitur.* 86.
- Quomodo Mercator differat à Proprietario, videbis.* 87. seqq.
- An Hodie mercatorum veniant nomine* 90. seqq.
- Mercator non est, qui rem emtam forma vendit immutata.* 93. sq.
- Artifex nomine & jure Mercatoris gaudet minime.* 96. seqq.
- Libri Artificum an ad probanda ipsis inscripta, credita artificij nomine probent, exponitur.* 99.
- Qui emtarum mercium formam per aliorum immutari curant, quasius infaciendi nomine, à Mercatorum consortio temere non sunt excludendi.* 100.
- Ratio additur.* 101.
- Institor, Mercatoris nomine non venit.* 102. seqq.
- Neque finito officio convenitur ex ante celebrato contractu.* 107.
- Tres exceptiones videbis.* 108. seqq.
- An Examini concessum sit exercere mercaturam?* 112.
- Quæ sunt ex genere permissivorum, in illis militat pro omnibus, non expresse prohibitis, habilitatis & liciti præsumptio.* 115.
- Ad LLges obstantes respondetur.* 117.

Quanam dicatur Fœmina Mercatrix
exponitur. 118. seqq.

Ejus requisita recenset. 120. cum seq.

Mercatrix non est Fœmina, Marito
Mercatoris nupta, ipsique in negoti-
ando ministreriales præstans operas.

126 seq.

Statutum de Mercatore disponens, ad
illos duntaxat restringendum est,
qui proprio mercaturam nomine
exercent. 131

His in locis, in quibus inscriptio in Ma-
triculam Mercatorum desideratur,
nec Fœmina absque prævia immat-
riculatione Mercatrix audit. 132

Exceptio est in Fidua Mercatoris. 134

Jure Lub. utut fœmina sine Curatore

ex nullo regulariter contractu val-
de obligetur, exceptio tamen est in

Fœmina Mercatrice. 193. seq.

Ratio Ultriusque datur. 140. & 142

Restringitur sententia hac ad actus
Mercaturam concernentes. 143. seq.

Statutum de Mercatoribus disponens,
actus Mercaturæ non egreditur. 146

In dubio Fœmina Mercatrix Merca-
tura causa contraxisse præsumitur

145

Ejus Liber Mercatilis eodem jure gau-
des & pari ambulas passu in pro-
bandi debiti, huic inscripti, negotio,
cum libro cujuscunque Mercatoris.

146

- D**E PROBATIONE DEBITI PER LIBROS MERCA-
TILES acturus, operæ pretium me facturum reor, si
antequam ad Specialiora descendam, communes Dispu-
tantium secutus Regulas, paucis voces in Rubro Disserta-
tionis obvias, in antecessum explanare sustinuerò: Cum nominibus
non probe cognitis, in rei naturam penetrare vix sit integrum, vel ipsis
Legibus nostris id comprobantibus vid. L. 1. pr. ff. de J. & J. L. 1. ff. de
R. C. L. 1. pr. ff. de A. P. L. 1. ff. de Furtis L. 1. §. 1. ff. de Pæf. L. 49. ff. de V. S.
aliasque plures.
- 1 Has inter vero primo se offert loco vox PROBATIONIS, quæ
originem suam debet verbo PROBO, quod juxta Duaren. ad tit. de
2 prob. c. 2. Donell. d. t. c. 1. probaturus id agat, ut quod intendit, judici
3 probum, rectumve esse, ostendat vid. Ummius in Diss. ad process. Jud. 15.
4 ib. 1. n. 1. Hinc probare, inter quamplurimas alias significationes, de
5 quibus vid. Faber. in Thesaur. Erud. Scholast. voce probare Eckhold.
6 in comm. ff. tit. de prob. §. 1. Ummius in d. Diss. d. l. n. 2. & Stryk. in Diss.
de Semiplen. probat. c. 1. n. 2. in Titulo ff. & in hac Dissertatione signifi-
ficat Judicice probare, i. e. judici fidē facere rei controversæ, ab ipso deci-
den-

dendæ. Vid. Hahn. *ad tit. de prob. n. 2.* Sumitur autem vox Probationis vel generaliter, ut omnem omnino cuiusque fidem factam designet, vel specialiter, pro fide in specie *Judici de re controversa facta.* Quo in sensu (qui & hujus loci est,) recte describi potest: quod fit *Altus Judicialis, quo litigantes Judici de facto controverso, vel de re dubia fidem faciunt.* Lauterb. *ad Tit. de prob. in pr.* Bach. *ad Treutl. V. 2. D. 4. th. 1. Lit. A. Meier. in Colleg. 7. Argent. tit. de prob. thes. 2. Zœf. in Comm. ff. ad d. 1. n. 1. Ummius in dicta Dissert. th. 1.*

Est vero probatio alia Artificialis, alias Infitæ dicta, Zœf. *ad Tit. de prob. n. 1.* quæ sit deductis sc. argumentis & indiciis arte probantis ex ipsa causa concludentibus Lauterbach. *in Comp. ff. tit. de prob. Eckhold. d. 1. n. 2. Zœf. d. 1. n. 11. Ummius. in d. Diss. th. 1. n. 4. ibique alleg.* Duarenus *ad tit. de prob. alijque multi:* Ad quam referri possunt demonstrationes ex locis topicis desumptæ & injure propositæ præsumptiones Vid. Umm. *d. loco ibique alleg. facian. & Menoch.* Alia Inartificialis, s. Adsumpta, quæ sit per argumenta inartificialia, extrinsecus adsumpta v. gr. per testes, vel instrumenta Lauterb. *d. 1. Zœf. ad tit. prob. n. 11.* Hancque divisionem ex Schola Rethorum originem traxisse suam, post alios docet Ummius *in dissert. ad proc. Jud. th. 1. n. 24. Eckhold. tit. ff. de prob. §. 2. cum ibi allegat.*

Artificialis iterum dividitur in Necessariam, & Probabilem, quam cum scopo nostro non inserviat, missam facimus, illiusque loco ad alteram pergimus probationis divisionem, qua à DD. illa dispescitur in Plenam, & Semiplenam; hæcque subdividitur in Semiplena Majorem, Semiplenam & Semiplena Minorem. Siquid. *ad Rubr. C. de prob. Mynsing. ad d. Rubr. n. 17. Mascard. de probat. Vi Q. 4. n. 11. Umm. in Diss. ad process. Judic. 14. th. 1. n. 5, cui etiam ad stipulatur Zœf. ad tit. ff. de prob. n. 1. & Excell. Stryk. in diss. de Semipl. prob. c. 1. §. 2.* Verum, quod pace tam Excellentium Virorum dixerim, accurata satis hæc non videretur divisio, paritura facile confusionem, aut sanè obscuritatem, si ipsis *Datum, & juris* applicetur regulis, & conclusionibus, v. g. quod Semiplena probatio *juramento suppletorio* locum faciat, itidemque alii junctæ semiplenæ probationis *negotium plene probet;* quod de probatione *semiplena Minori,* (quæ illius à Dbus iterum species constituitur) prædicari nequit. Hinc lubentes illa abstinemus, imprimis, cum nec aperto nitatur jure, nec satis commode id, quod *semi-*

- 19 plenum est, subdividi posse videatur, in *sempleno Minus, Semipleno-majus,*
 20 & *semiplenum*, illiusque loco substituiamus hanc, qua probatio dividi-
 21 tur in Plenam, perquam talis & tanta fit iudici fides, ut plene de nego-
 tio informatus, sententiam super causa possit ferre definitivam, nullo
 adhuc alio indigens adminiculo. Mascard. *de Prob. V.1. Q.4. n.14.*
 22 Lauterb. *ad d.1. de Prob. Eckhold. cit. sep. loco §.2.* (quam regulariter in-
 23 telligi Vocabulo Probationis simpliciter posito ex *L.88. de Cond. &*
Demonstr. docet Lauterb. cit. prox. loco) & Minusplenam, quæ per se
 non facit plenam iudici fidem ad id, ut sententiam decisivam ferre va-
 leat, sed aliis adhuc adminiculis suffulta, demum hunc operatur effe-
 ctum Mascard. *de Prob. V.1. Q.4. n.17.* vid. Lauterb. *d.1. Conf. Beust,*
in L. Amonend. §.1. ff. de Jurej. n. 465. Welenb. *in Comm. ff. tit. de prob. n.12.*
 Oldendorp. *de Prob. dist. & fact. tit. quoruplex. sit probatio Specul. L.2.*
p.2. tit. de prob. §.3. Carpzo *i. P.1. C.23. def.4. n.5.* Zæf. *ad tit. de prob. n.1.*
 Mynsing. *de prob. V.1. Q.4. n.16.* Umnius. *in d. Diss. n.5.* Werlich. *P.1.*
C.36. n.6. seqq. & n.120. & 121. Farinacius *Q.18. n.70. seqq.* Gail. *2. O.109.*
n.9. & omnino Mascard. d. V.1. Q.1. n.18. ubi & exempla videbis.
- 24 Minus Plena probatio subdividitur ratione *graduum*, in Semi-
 25 plenam, Semiplena Majorem, & Semiplena Minorem, de quarum
 effectibus & exemplis, cum hic diffuere, ne Scripturæ charta deficiat,
 nolimus, consuli possunt plenius Lauterb. *prox. cit. loco, aliisque passim*
Dd. ad Tit. ff. de probat.
- 26 Vocem Probationis excipit Vox: Librorum, de cujus Origine,
 ne aliorum scripna compilasse, & actum agere videamur, consuli
 possunt Scaliger *in Varr. Lect. Plinius L.23. c.11.* Christ. Beckman. *Orig.*
Lat. Ling. L.1. ff. de LL. Salmas. de Mod. Usurar. & omnino Rosen. sep.
cit. tract.
- 27 Inter varias vero vocis LIBRI acceptiones, De quibus videatur
 28 Faber. *in thes. Erudit. Scholast. voce Libri;* & Rosen. *in tract. de Merc.*
 29 *c.1. n.6.* nobis sufficere appoluisse huic materię propriam, quavis
 sc. liber nobis hic denotet *scripturam aliquam privatam, a quopiam in*
certum codicem concessam: Qui, licet pro diversitate scribentium, di-
 versaque illorum intentione, diversimode subdividatur, pro insti-
 tuti tamen nostri ratione, missis reliquis, de quibus videri possunt,
 Eckhold. *ad tit. ff. de Edend. §.17.* Cujac. *ad L. Sing. ff. de Pact.* Menoch.
de A. J. Q. Cap.2. q.1. n.7. Rosen. *de Libr. Merc. 2. §. L.24. §.2. ff. De*
prob.

prob. L.4. C. d. t. Nicolaus de Pass. De Script. privat. L.1. Q.2. n.5. & L.4. Q.1. & Alij. de illo saltem agemus, qui privatim pro ratione, proque arbitrio unius cujusque scribentis libero conficitur.

Refertur huc merito poterit **LIBER MERCATORIS**, seu *scriptura privata, à Mercatore integravitæ, ac fidei, rite confecta, & adornata.* Præmonendum vero hic est, ne utiquam hic nobis esse sermonem de quibusvis Mercatorum libris, quorum Ddres tres ordinarios, & unum extraordinarium numerant, ita ut Extraordinarium appellent, quem Mercatores, diffusis negotiationibus occupati, propria manu conficere solent, quoin non omnem duntaxat patrimonii summam, sed etiam Mercimoniorum rationem, quasi in brevi quadam tabula delineatam habent, diciturque ab ipsis **LIBER SECRETUS**, das *Geheim-Buch* / Ad Ordinariorum vero numerum referunt (1) *Chartam quandam consutam germanice dictam, das Strayrol oder Blitterbuch.* Stracc. *De Comm. § 2. gl.4. n.12.* (2) *Ephimerides Mercatorum seu ipsorum adversaria,* Gall. *Journal, Germ. Tag und Hand, Register dictæ,* de quibus legi potest Spathens. *teutsche Secretor: Kunst in Anhang sub. iii. von Kauffmanns, Briefen* / exque illo Rosen. *d. tract. c. 3. n.8. seqq.* (3) *Librum Principalem vulgo das Haupt-Buch* / in quo cuiuslibet debitori, vel Creditori separatæ assignantur paginæ, debitaque, & credita è regione ponuntur; Nos Extraordinario; nec non reliquis duobus Ordinariorum Librorum speciebus missis, de **ULTIMA Ordinariorum tantummodo specie, sc. LIBRO PRINCIPALI**, vulgo dem *Haupt-Buch* / (Cujus requisita c.2. pluribus exposituri sumus) in hac Dissertatione erimus felicitj.

Sequitur tandem in Rubrica Vox **MERCATORIS**, quæ quanquam à variis varie deducatur, vid. Strach. *De Merc. P.1. n.73.* Scacc. *de Comm. §.1. Q.1. n.11.* Rosen. *De Libr. Merc. c.1. Joh. Von. Som. in Diss. De Not. Merc. §.4.* nos tamen illis subscribimus, qui vocem hanc natales suos debere asserunt verbo: *Mercari*, quod est emere, Marqu. *de Jure Merc. L.1. c.7. n.9.* Gœd. *ad L.66. De V. S. n.1.* Calvin. *in Lex. Jurid. verb. Mercator.* Solent enim Mercatores, res, ut carius easdem, in eadem, aut non mutata per se forma vendant, æmere, Marq. *d.1. n.10.* Scacc. *de Comm. §.1. q.1. n.12.*

- 41 Sumitur autem Vox Mercatoris vel *Generaliter*, & *abufive*, ut nomine Mercatoris etiam ille veniat, qui hoc sine merces emit, ut easdem *mutata per se forma* iterum vendat, qui tamen
- 42 *proprie* Artifex, est, vel *Mechanicus*, non vero Mercator, cum qui propriis distinguuntur nominibus, & collegiis, confundi non
- 43 oporteat; arg. *L.7. C. De Codicill. Brunnemann. ad d.L. ibique alleg. Carpzov. aliique quibus addatur Scacc. Ds Comm. §.1. Q.1. n.13. Vel*
- 44 *Specialiter*, & *Proprie*, ut hoc in sensu ille tantum Mercator dicatur, qui Negotiationum exercendarum, quæstusque liciti faciendi gratia, proprio nomine frequenter merces permutat, emit ac vendit, ut easdem non minutatim tantum, nec mutata per se forma iterum distrahat. Marqu. *Dei Merc. L.1. c.8. n.8. Joan. Vom. Som. Diff. de Not. Merc. §.5. Lauterb. in Colleg. Theor. pract. tit. de Instit. Aët. §.2. Strach. P.1. n.4. de Mercat.*
- 45 Fecimus (1) in Descriptione tradita, mentionem QUÆ-
- 46 S T U S. Cujus occasione non impertinenter hic quæritur: An etiam *Usurarius*, vulgo ein *Xentenier*, Mercatoris nomine veniat? Videtur id prima fronte affirmandum, per *C. Ejiciens 11. dist. 88. ibi. Super omnes Mercatores maledictus est usurarius*: Cujus opinionis Paulum de Castro fuisse tradit. Strach.
- 47 *d. tract. P.2. n.27.* Verum non obstante dicto Canone, verius est, Mercatoris elogio *Usurarium* non contineri: Lauterbach. in
- 48 *Diff. de Jure in foro Merc. usis. Th.8.* cum per clara juris Loca sibi invicem contradistinguantur Mercator & Usurarius; quod probatur, tum ex asserto Jcti Ulpiani in *L.12. §.43. vers. sed ipse Papi- niam*: ibi *Mercatorem ac Feneratorem ff. De Instrueto vel Instr. Legat.*
- 49 tum etiam ex *L.5. ff. De Instit. Aët.* ubi Idem Jctus Ulpianus dicit: *Labeo quoque scripsit, si quis pecuniam fenerandam, agris colendis, mercatura exercenda &c.* Ex quibus omnibus; nec non definitione ante tradita Mercatorum, Usurariis minime applicabili, satis aperte apricatur, Mercatorem & Usurarium sibi invicem contradistinguui, nec hunc sub illius nomine comprehendi. Non obstante antea adducto canone, *Ejiciens 11. dist. 88.* Præterquam enim, quod cum Strach. *De Merc. P.1. n.29.* textus hic intelligi possit, de Mercatura *illicita*; responderi quoque potest, ex illo, quod *Usurarius sit maledictus super omnes*
- Merca-

Mercatores, non magis sequi, quod sit Mercator, quam, Titium esse virginem, qui qualibet virgine formosior invenitur, aut Cajum esse Mercatorem vel Aurigam, qui pejerando utrosque superat. *Strach. cit. loc.*

Dixi *secundo* in definitione Mercatoris, quod Mercator sit qui Merces vendit **FREQUENTER**. Enimvero qui semel merces emit, aut unico tantum actu mercaturam exercet, Mercatoris nomen protenus non merebitur, sed is demum, qui assidue merces emit, permutavit, atque distraxit, frequentique negotiatione Mercaturæ invigilavit. Menoch. *De A. J. Q. L. 2. C. 4. cas. 399. Accurs. in L. 1. merces ff. De Tribut. Act. Marant. Spec. Aureo P. 4. Jud. Dist. 91. n. 62. Tholof. Syntagm. Jur. P. 25. c. 2. Riminald. Conf. 815. n. 26. L. 7. Barth. in L. 1. De Trib. Act. & in L. 2. ff. De fund. Dotat. Jul. Feretr. De Re Naval. L. 15. c. 7. Mascard. De Prob. Concl. 1052. n. 7. Br. De Sax. Ferrat. 17. De seß. n. 62. Tusc. Vol. 8. Concl. 209. Marq. De Jure mercat. L. 1. c. 7. n. 17. & 39. Max. ad Jus. Lubec. p. 3. t. 6. a. 27. n. 16. cum ibi alleg.* Nam nomina dicta à consuetudine vel actu generalitate, non ex unico actu, sed usu demum, & exercitio acquiruntur. *Strach. De mercat. P. 1. n. 10. Max. d. l. n. 17.* Limitandum tamen hoc esse tum puto, si unico illi actu præcesserit professio s. inscriptio in matriculam, vel album mercatorum. Cum enim tunc mercator nomen suum accipiat ex professione in albo facta, nomina vero à Professione dicta, profitendo, & sic etiam unico actu acquirantur, mercatoris nomine & hic insigniri debet, qui unico actu saltem mercaturam exercuit, modo fuerit immatriculatus; *Strach. d. 17. P. 1. n. 10.* Quo tamen casu ad hunc unicum actum probatio quæ per ejus librum fit, restringenda est. Sed vero, cum matricula communi mercatorum usu non ubique sit recepta, *Mascard. De prob. Concl. 1052. n. 10. Mey. ad Jus. Lubec. L. 3. T. 6. 21. n. 10.* dicta saltem procedunt in istis locis, ubi Matriculæ usus viget, salva nihilominus manente sententiâ, in aliis locis per unum actum haud effici Mercatorem, per supra alleg. nisi exerceatur animo mercaturam continuandi. *Lauterb. in Diss. De Jure in Curia Mercatili usuat. Tb. 21.* Nam hoc casu, si ratione primi illius actus de credito, aut ejus quantitate, libro hujusce novitii Mercatoris inscripto, ipsum inter & emptorem oriatur controversia, extra dubietatis positum esse reor aleam, non minorem hujus, quam cujusvis veterani Mercatoris librum in probationis negotio fidem mereri.

- 64 Ex illo vero, quod quis FREQUENTER Mercaturam exercere debeat, si *mercatoris* nomine & jure uti velit, sequitur minime, necessario maximam bonorum partem Mercaturæ esse impendendam, uti statuunt Tusc. *V. 2. 20. 9.* concl. Marq. de *Jure Mercat. L. 1. c. 7. n. 4. ibique alleg.* quibus addantur apud Lauterb. in *Diss. de Jure in Curia etc. Et alleg. Barth. ad L. ff. de Jure Immunit. & Marant jung. Chassan. in Consuet. Burg. L. 4. des droits & appart. agmar. §. 1. n. 3. Mascard. de Prob. Concl. 1082. n. 7. ibique alleg. moti. L. §. ff. de minor & L. §. §. ff. de 9. Immunit. quæ requirere videntur, ut maxima bonorum pars mercaturæ impendatur. Verum, cum adductæ LL. de *Mercatoribus* loquantur *Publicis*, quibus certa Lege & forma concessum erat & specialiter injunctum, ut *maximam substantia partem* in Mercibus haberent, à quibus *ad nostros Mercatores* in genere non procedit argumentum Strach de *Merc. §. 60.**
- 66 *seq. Max. ad Jus Lubec. L. 3. t. 6. a. 20. n. 22.* retentaque hac sententia id sequeretur absurdi: Ipsum, qui sæpius & longo tempore mercaturam exercuit, indeque lucrata pecuniam in comparisonem bonorum immobilium, ipsas merces, quas habet, valore longe superantium, impendit, non posse, neque Librum ipsius Mercatorum frui privilegiis, cum maximam partem bonorum mercaturæ impensam haud habeat, verior mihi videretur contraria sententia, cum nec Lex nec consuetudo extet, qua à Mercatorum consortio arceatur, qui maximam fortunarum partem mercaturæ non impendit modo de cætero mercantiam frequenter exerceat. Lauterb. in *Diss. de J. in foro Merc. ib. 20.*
- 68 Sed quid in illo, qui, cum antea commercii operam dederit, jam Mercaturam exercere desit, num & hic Mercator est, privilegiis Mercatorum adhuc dignus? Negat id Barto. *per L. §. 3. verb. Quamdiu in*
- 69 *actu sunt. ff. De jure Immunit. L. 9. C. de SS&T. Eccles. Jason. cum alijs ad L. Scriptorios. C. De testam. Milit. Gail. 2. O. 118. n. 12.* Cui sententiæ etiam
- 70 ad stipulari videretur *d. L. §. De Jure Immunit. §. 5. in fin. ibi: serviunt.* Sed vero contrariæ equidem sententiæ subscribere nullus dubito, sc. Mercatorem, antea negotiari solitum, in præsentem vero à Mercatura cessantem, nihilominus Mercatorem esse dicendum, adeoque liberos ipsius probare, aliisque privilegiis Mercatoribus concessis plenissime uti posse. Quod quoad inscripta tempore, quo negotijs operam navabat, aut quo stare constabat, animum Mercaturam iterum exercendi ipsum retinuisse, licet de præsentem non exerceat, simpliciter procedit. Sed quid, si quædam libro suo, eo, quo cessabat à commerciis tempore, inscripserit,

rit, nec constet an animum deposuerit, an non, num & hæcce probant? Et quia Libri Mercatoris *per infra discenda*, ad probandi negotium non admittuntur, nisi *quoad debitum Mercaturam concernens*, otiosa hæc est quæstio, de inscriptis libro Mercatorum, illo tempore factis, quo negotiatus non est. Quod si vero aliis magis placeat sententia quorundam DDrum, statuendum, Libros Mercatorum & ad probanda alia; *quam intuitu Mercatura contracta debita produci posse*, aut etiam id specialibus locorum statutis, praxique receptum sit, quæstionem propositam affirmative decidere nullus ambigo. Sicuti enim regulariter quis talis jam esse, qualis olim fuit arg. c. 11. *De transact. Menoch. D. Pres. L. 1. Q. 24. n. 9.* nec mutatio præsumitur, sed ab afferente voluntatem mutatam esse, id probari debeat, *per expressam Legem 22. ff. De Prob. eò, quod, quæ in factò consistunt, probanda veniant, L. 16. C. De Prob.* Ita & hic præsumitur Mercator tamdiu, quamdiu animum non declaravit mercaturam amplius non exercendi, quem animum ex lapsu quinquennii à cessationis tempore satis clare elici posse putant Menoch. de *A. 7. Q. L. 2. O. 5. cul. 467.* Malcard. *De Prob. C. 1031.* non excluso tamen hic iudicis arbitrio; A tempore vero, quo constat, ipsum amplius Mercaturam exercere nolle, nec libri ipsius probant amplius, sc. *ratione presentium & futurorum inscriptorum*, quanquam utique probent, *ratione antea inscriptorum*, eo, quo Mercator erat tempore. Nec obstat in contrarium *alleg. Lex 5. §. 3. ff. De Jure Immun. in fin.* Nam, quod in ibi dicitur, tamdiu immunitate gaudere Mercatores, *quamdiu in actû sunt, & annona urbis inserviunt* id de Mercatoribus iterum *Publicis exaudiendum est*, à quibus nostri Mercatores utique differunt: Addi præterea potest, verba illa comode applicari posse illi casui, quo animum continuandi mercaturam nondum deposuerunt.

Sequantur in definitione verba: **NON MINUTATIM.** **MINUTATIM** vero vendere, est ad *ulnam, pondus, & mensuram tantum vendere, & distrahere*, Vin. ad Peck. de *Re nau. ad tit. de Exerc. Añ. p. 118.* Gorg. *Mobr. in App. de Reser. n. 9. Marq. I. Merc. L. 1. c. 7. n. 41.* Quod cum non conveniat Mercatoribus, alias à *Propolis, & Revenditoribus*, von denen *Häfern und Borkhäffern* / (qui hominibus ad victum maxime necessaria futura sibi comparant, quo eadem postmodum carius, & in duplo vendant, vel, uti eos describit Klock *De arar L. 2. c. 20. inf.* qui plerumque, quod emunt, carius & supra sortem vendunt, & egre-
gie mentiri, pejerare, fraudare, & imponere norunt, & plepius æquo

latu;

89 laudant venales, quas extrudere volunt merces,) parum distantibus, id circo hi Mercatorum nomine venire haud possunt, cum sordidiores sint, quam, ut juris vel statuti dispositione pro Mercatoribus habeantur *L. 1. ff. De Trib. Act. L. 207 De V. S. ibique Goedd. Baldus. Conf. 495.* & Mercatorum privilegiis gaudeant, Daniel Otto *D. I. Ju-*
 90 *de c. 20. & Arumx: V. 5. Diss. Acad. 2.* Verum, cum hodie proh dolor!
 91 indies magis magisque deficient, ac decrescant mercimonia, Vulgi-
 que etiam opinio attendatur in cognoscendo, quis sit mercator, Joh.
 Pet. Surdus *Dec. 313. v. 2. Strach. d. 2. n. 17. Mzv. Jus Lubec. P. 3. t. 6. c. 21.*
 92 *n. 13.* indeque Lex Municipalis de Mercatore loquens, interpretationem accipiat, verbi propria significatione posthabita, Strach. *d. Tract. d. 1. n. 13 arg. L. 52. §. 4. ff. de Leg. 3. Dec. Conf. 7. n. 3. Mzv. d. L. n. 13.* non solum hi, sed & quam plurimi alii, quamvis *abusve*, dicuntur Mercatores Vid. Johan. Von Som. *in diss. De not. Mercat §. 5. & Strach. proxime cit. loco ad quos brevitatis studio Benevolum Lectorem remitto.*

93 Ultimo in definitione Mercatoris requiritur, ut merces *IN EA-*
DEM SPECIE, aut NON MUTATA PER SE FORMA vendat. Nam
 secus faciens, non Mercator, sed *Artifex* vel *Opifex* dicendus est, *per*
 94 *text. eleg. c. Ejiciens n. dist. 88.* ubi dicitur. *Quod quicumque rem compara-*
rat non ut ipsam integram & immutatam vendat, sed ut inde materia ipsi
 95 *fit aliquid operandi non sint Mercatores; qui vero comparant rem, ut illam ip-*
sam immutatam, ac integram dando lucrentur, sint Mercatores. Addatur Alex.
 & Jason. *in L. 41. §. 9. ff. De Leg. 1. n. 15. & 16. Surd. Dec. 313. per voc. Scac.*
De Comm. §. 1. q. 1. n. 13. Roland. à Vall. Conf. 71. n. 11. seqq. Burfat. Conf.
42. n. 9. Joh. Koppen. Dec. 50. n. 30 Jacob. Anthon. Matth. de Juri. P. 4.
C. 4. cas. 3. n. 10. Klock. de Contrib. c. 12. n. 265. Marq. de J. Merc. L. 2. c. 7.
n. 47. seqq. Mzv. ad Jus Lub. L. 3. t. 6. c. 21. n. 18. Rosen. de Lib. Merc. c. 4. n.
 96 *23. seqq.* Ex quibus judicatu facile est, *Artifices* nomine mercatorum
 97 non venire. Cum enim, quæ propriis distinguantur nominibus,
 haud sint confundenda; arg. *L. 7. C. de Codicill. Bn. ad d. L. Nec Artifi-*
ces cum mercatoribus confundi fas est, cum & reversâ ab invicem distent
 98 *vid. L. 2. ff. De manumiss. testam. & jam alleg. L. 61. §. 1. ff. de Leg. 3.* Quo-
 99 rum an inde libri ad probanda *credita intuitu contracta artificii pari*
 jure cum libris mercatorum censentur, pari que cum illis passu in pro-
 bationis ambulent negotio, de illo non impertinet per hoc locum quæ-
 ritur? Et puto eosdem *in Praxi* etiam *Semiplerâ* probare, cum nec Ar-
 tifices pro quovis semper credito. *Chirographum* sumere queant.

Lauterb.

Lauterb. *Ad Tit. De Fide Instr. ibique* Excell. Dn. Præses *in not. jung.* Da Schæpff *in Synops. ff. eod. n. 16.* Carpz. *L. 6. Resp. 121. n. 1. & P. 1. C. 17. D. 35.*

Quod vero de non mutanda mercium forma proxime dictum est, id minime eo extensum esse volo, ut nec hi Mercatorum nomine veniant, qui Mercium formam *aliorum opera immutari curant*, animo easdem vendendi, vel ad externa loca transmittendi. Hi enim sunt, & manent mercatores, nam illorum officium in artificium transiisse dici haud potest, cum artifex is demum dicatur, qui per actus s. manuum exercitium, scientiam suam *ipse*, vel per *sibi subiectos* suo nomine exercet. marq. *cit. loco n. 53. ibique alleg. conf. & Strach. d. l. n. 24. seq.*

Supereff, ut de *Infitore* agamus. An sc. & ille mercatoris nomine veniat? Et, cum ex descriptione mercatoris supra tradita apricetur, inter alia requisita, ad hoc, ut mercatoris nomine & privilegio quis gaudeat, desiderari, ut *proprio & non alieno* negotietur nomine Vid. *L. 8. §. 1. ff. De Vacat. ibi: qui præsentis* Cujac. *ad L. Unic. de Cond. Vcct. Fife. Decius Conf. 268. col. 1* marq. *de 7. merc. L. 1. c. 7. n. 57.* Infitores vero (alio nomine Faëtores vid. *Besold. Thes. præct. & Speidel. Speculo voce Factor. Zang. De Except. p. 2. c. 1. Wesemb. in ff. tit. de Infit. Act. marq. De Iure Mere. L. 1. c. 8. n. 4. mev. ad Ius Lubec. L. 3. t. 6. a. 5. n. 11.)* ab eo, quod *alienis gerendis insent negotiis*, ita dicantur, *L. 3 ff. De Inst. Act. & à Domino*, vel ejus vices gerente, negotiationis quæstuariz administrationis gratia præpositi, *non proprio*, sed *Domini nomine & loco*, omnia ea, quæ ad negotiationem pertinent, exercent, *L. 1. pr. & §. §. seqq. ff. De Inst. Act. jung. L. 11. §. 6. & L. 16. & 18. ff. d. tit.* nullaque ex contractu, *præponentis nomine* inito, in ipsos redundet utilitas, neque *fmto officio* ex celebrato contractu conveniri possint, *L. fin. ff. De Inst. Act.* Lauterb. *in Comp. ff. ad tit. De Inst. Act. & in Colleg. Theor. p. 2. d. Inst. t. n. 15.* Carpz *p. 2. C. 20. def. fin. Hahn ad W. tit. De Act. n. 6. Zæf. ad d. tit. n. 4. xxv. L. 3. t. 6. a. 5. n. 7. ad Ius Lubec. ibique alleg. Colerus L. 2. D. 245. modo non proprio nomine, & nulla officii facta mentione* contraxerint, Carpz *p. 1. D. 10. n. 9 & 10. & L. 4. L. 80. n. 3.* nec in specie fidem suam adstrinxerint, *L. 67. ff. De Proc. L. 3. §. 2. ff. De Administ. Rer. ad Civit. & C. L. 5. pr. & §. 1. quando ex fact. Tut. Lauterb. Comp. ff. d. tit. & in Colleg. Theor. præct. d. l. n. 15.* aut fines præpositionis excefferint, *L. 1. §. fin. ff. quod juss. Lauterb. d. l. manifestissimo* exinde sequitur argumento, mercatorum titulum ipsis haud competere, proindeque privilegiis, mercatoribus competentibus, minime gaudere posse.

Antequam manum de tabula, deque generalibus detraham, co-

Kkk kkk

ronidis

ronidis adhuc loco quædam adjicere animus est *de Fœmina Mercatrice* an sc. & illa Mercatoris nomine veniat, privilegiorumque Mercatoribus concessorum sit particeps, hoc effectu, ut & liber Mercatilis ab ipsa confectus probandi gaudeat efficacia? Ubi præliminaris ac præjudicialis se offert quæstiones: Utrum etiam fœminis concessum sit Mercaturam exercere, quæque sit fœmina Mercatrix, & quæ ad eam requirantur?

Quod *primum* attinet, nullus dubito amplecti sententiam affirmativam, optime gnarus, non duntaxat Leges ipsis in hac parte favere, *vid. L. 32. §. 4. ff. de Auro & arg. legat. L. 7. §. 1. ff. de Inst. Alf. L. 4. C. Eod. Br. ad d. L. 7. conf. Schultz. in diff. de fœm. Merc. c. 1. §. 17.* Sed & Jure Statutario passim hanc ipsis concedi licentiam, Tusc. *L. M. Concl. 420. 421. Jus statut. Patrium L. 3 t. 6. n. 21 ibique Mæv. & Hamburg P. 2. t. 8. 4. 1. conf. hic ad longum d. Schultz. d. diff. d. 1.* Et cur ipsis non liceret, quod nullibi interdictum cernitur? præprimis, cum sit de genere permissoriorum, in quibus omne illud, quod expressè interdictum non reperitur, censetur eo ipso permissum, *arg. c. 3. X de Spons. L. 43. §. 1 ff. de Proc. L. 1 §. 1. ff. de test. L. 28. §. 2. ff. Ex quibus Causis Maj. c. 1. de Proc. in 6to. Salicet. in L. 2. in tertia opposit. de Prob. Pacianci Confid. 34 17. Carpz. P. 1. C. 16. def. 93. n. 3.* Nec nimis superstitiosis prætensionibus præsumi debet prohibitum, quod non reperitur à Lege prohibitum, *vid. Surdus Conf. 173. n. 72. & Conf. 222. n. 5.* Nec movet à dissentientibus *alleg. 12. ff. de Edend. cum illa Lex loquatur de munere Argentariorum*, ad quod, cum esset publicum, fœminis aspirare haud licebat, minime vero de hodiernis Mercatoribus, utpote quorum officium neutiquam publicum dici potest, ut sic cesset ratio Legis in hodiernis Mercatoribus. *Vid. Strach. De Merc. P. 3. n. 38. in fin. Schultz. Diff. De Fœmin. Mercatr. c. 1. §. 17.*

Secundum quod attinet Fœmina Mercatrix describitur, quod sit qua publice & ex professo suo simul lucro & damno quaestuariam facit negotiationem vel sola, vel ut sociæ alijs, aut marito; *Dd. L. 65. ff. De Leg. 3. Rebhan. Tb. 35. Schultz. in d. Diff. c. 1. §. 20.* qualis, an etiam sit, quæ ad pondus, ulnas & mensuram vendit, *vid. potest d. Schultz. d. Diff. d. 1. & Quæstio supra mota sub Voce Mercat. verb. non minutatim vel secundum jus Lubecense* Mercatrix femina dicitur: *Qua emit, & vendit, Tavernas fenestrasque apertas habet, libra, ponderibus & mensura utitur Welche Aus, und Eim Kaufft / offene Laden und Fenster halt / mit Gewicht / Wage und Waas und*

und Ellen aus und einmleget / und mist *Jus Stat. Patr. P. 3. t. 6. a 21. add.*
Jus Stat. Hamb. P. 2. tit. 8. n. 1.

Quod ad TERTIUM sc. quæ ad id requirantur, ut foemina dici
 possit Mercatrix, attinet, illa optime ex data descriptione desumi pos- 120
 sunt, qua præeunte (1.) requiritur, ut revera emat, & vendat, idque
 frequenter, cum ex uno actu ipsam haud fieri mercatricem tradat
 Mæv. ad d. Loc. Juris Lubec. n. 34. possunt & hic relogi supr. not. in Defin.
 Mercatoris ad Vocem: frequenter. (2) Ut tabernas, fenestrasque apertas
 habeat, daß sie effne Laden und Fenster halte, quo unicuique pateat adi- 121
 tus ad emendum, quæ ibi prostant venalia. Publicam enim Mer-
 catricem oportet esse, quæ palam vendat & negotietur, Mæv. add.
 l. n. 39. ibique alleg. Chassan. Shultz. in Diff. De Fam. Merc. c. 1. §. 22. (3.) Ut 122
 libra, ponderibus, ulna & mensura utatur. Hinc excluduntur pro
 usuris mutuantes aut Feneratorices fæminæ, quæ pro Mercatricibus mini- 123
 ne habendæ sunt. Conf. supr. ad def. Mercat. occasione Verbor. Quæstus Li- 124
 cit. notat Strach. De Merc. P. 2 n. 27. seqq. & 40. seqq. Mæv. ad Jus Lubec.
 d. art. 21. t. 6. L. 3 Schultz. De fæmina Mercatrice c. 1. §. 22. (4) Ut omnia
 hæcce faciat proprio nomine; Nam uxor illa, quæ marito suo in né-
 gotatione ministeriales præstat operas, dum de mercibus mariti 125
 emit, vel vendit, quod in Mercatorum ædibus sæpissime usu venire 126
 quotidiana testatur experientia, non potest dici Mercatrix, quia non 127
 tam illa, quam potius maritus, cujus illa gerit negotia, intelligitur
 Mercator, cujus censetur institrix, adeo ut maritus ex tali contractu 128
 Uxoris conveniri possit, ut instititoris ex contractu. Vid. Mæv. ad Jus 129
 Lub. tit. 6. L. 3. a. 21. n. 41. Sicuti autem Instititor non potest dici Mer- 130
 cator, Rosen. De Libr. Merc. c. 4. n. 31. vid. not. De Instit. supr. qui potius
 ejus Minister appellatur in L. 5. §. 18. ff. De Inst. Act. ita nec Uxor, quæ de
 mariti rebus emit, vel vendit, cum statutum Mercatoris mentionem 131
 faciens, sit intelligendum de eo, qui proprio mercaturam nomine exer-
 cet: Strach. de Merc. P. 1. 172.

In quibusdam locis requiritur (5) etiam Immatriculatio die Gewinnung
 der Kauffman's Compagnie. Haud enim fæminæ sine immatriculatione 132
 permittitur mercaturam exercere illis in locis, in quibus nemini, ni-
 si immatriculaio, mercaturæ invigilandi conceditur facultas. Mæv. d. su- 133
 praloco n. 43. Ubitamen n. 44. id limitat, in Vidua Mercatoris, quæ
 cum tanquam imago viri, ejusdem personam in viduitate, etiam quoad 134
 privilegia, dignitatem, & jura repræsentet, ne utiquam nova immatri- 135
 culatione indiget, sed absque illa mercaturæ, à marito cœptæ, prote- 139
 nus

- 137 nus insistere, illamque continuare potest, nisi aliud locorum moribus receptum esse constet. Et (6.) in genere hic repetenda sunt quæ de requisitis mercatorum supra diximus. Circa *Fœminam* vero *Mercatricem* obiter noto, *Jure Patrio* introductum esse, *Fœminam mercatricem*, quæ sine Curatore emit solvere teneri; *Jus Lubec. L. 3. t. 6. a. 21.* Cum alias per tradita *a. 1. t. 10. L. 1. d. Juris Lubec.* expresse constitutum reperiat, *fœminam* res suas *sine Curatorum consensu* haud vendere, nec ullum contractum, aut actum, quo patrimonium imminui potest, celebrare posse, idque ex famosissimo nomothetiz Patriz principio, quo *fœminas* sub perpetua esse constat *Curatela Mæv. ad Jus Lubec. L. 1. tit. 10. a. 1. n. 2.* Quod salutariter ita introductum est, ne ob sexus fragilitatem, qua sæpius contra propria commoda laborare deprehenduntur, *L. Si Pater infim. C. De Spons.* aliorum fraudibus & captivitatibus exponantur & nimis sero, cumque patrimonii detrimento persentire cogantur, quam perniciosa ipsis fuerit facilitas. Hoc vero sensus se habet in *fœmina Mercatrice*; cum enim illa sub *curatela* haud sit, recte ipsi permittitur contrahere & actus forenses exercere, non adhibito Curatore, ut valide inde conveniri possit. *Jus Patrium L. 3. t. 6. art. 13. & 21. ibique Mæv.* ibique ob summum *Mercaturæ* favorem, efficientem ut in causis *Mercatorum* non juris solennitas, aut subtilitas, sed magis, quod æquum est, atque justum, attendatur, ne impediatur *mercimoniorum* vigor, utilitati publicæ oppido utilium. Quod tamen saltem de actibus ad *mercaturam* spectantibus, quales & illi sunt, *sine quibus mercaturam exercere haud licet*, intellectum volo, cum concessio consequente, etiam antecedens concedi, fas sit, *L. 2. ff. De Juraj. ibique DD. vid. Jus Lubec. L. 1. T. 10. a. 1. L. 3. tit. 6. a. 13. & 21. ibique Mæv.*
- 141 Enimvero ex generali *DD.* asserto, statutum de *Mercatoribus* eorumque causis loquens, saltem ad ea pertinet, quæ ex *Mercatura* proveniunt, *Dec. Conf. 40. n. 3. Camp. in Bas. Mediol. P. 1. c. 181. n. 4. Mæv. ad Jus. Lubec. L. 3. t. 6. n. 2. 29 Rosen. De Libr. Merc. c. 4. n. 59.*
- 146 Illa autem *Fœmina*, quæ *Mercatrix* est, in dubio *Mercatura* causa contraxisse, acceptaque in *Mercantiam* convertisse præsumenda est, jason in *L. admonend. L. 2 n. 132. seqq. ff. De Juraj. Hartm. Pist. L. 1. §. 4. n. 16. Mæv. d. l. n. 30. Rosen. d. tract. d. l.*
- 147 Ex quibus omnibus sic satis aperte constabit, & talismodi *fœminas Mercatrices*, *Mercatorum* nomine venire, privilegiorumque *Mercatoribus* concessorum esse participes, adeoque libros ipsorum probare ratione *inscriptorum* ad *mercaturam* spectantium.

Tantum de Generalibus.

CA-

CAPUT II.

Siflens

Requisita Libri Mercatorii ad effectum Probationis.

SUMMARI A.

N on quilibet Mercatoris liber, sed debitis instructus requisitis, habet vim probandi in Foro Mercatili.	1. seq.	Sciens cum infami mercatore contrahens, ex capite infamia impugnare libri Mercatorii fidem non potest	18
Requisita Libri mercatorii, respiciunt vel Personam Scribentis, vel Materiam, vel Formam Scribendi	3	Rationes videfis	19. seq.
Ratione Scribentis requiritur (1) Ut sit Mercator.	4	Qui ignoranter cum infami mercatore contrahit, adhuc ad exceptionem suspecti confugere potest si infamis creditum per annotationem, in libro suo factam, probare presumat.	22
(2) Inculpatæ vitæ ac integritatis fidei.	5	Rationes subjiciuntur	23. seq.
Ratio hujus subjicitur	6	Ad L. obstantem 19. de R. J. respondeatur	27
In dubio quilibet mercator bonæ fidei ac integræ vitæ esse, presumitur.	7	Injuriarum tenetur, qui in famam Mercatoris apparenter boni & frugis vitæ anxie inquiris.	28
Ex contrarium asserenti asserti incontinenti probatio	12	Superveniens post contractum mercatoris infamia suspectam reddit, inscriptionem, etiam ante infamiam labem in Libro Mercatorio factam	31
Rationes videfis	8. seqq.	Rationes videfis.	32. seqq.
Falsarii liber nullam meretur fidem, ut & illius, qui publica laborat infamia.	14	Ex vitæ presentis capitur presumpcio etiam de præterita	34
Tres Casus circa infamiam mercatorii librum recenset	15	An Fallitorum Libri probent, quæritur?	37
Si infamia sit notoria, ipsam ignorare non presumitur, qui cum infami contrahit mercatore.	17		

kkk kkk 3

kkk

- Respondetur dist. Inter Fallutos sua culpa facultatibus lapsos, & circa omnem culpam fortune injuria ad incitas redactos, & de illis questio negatur, de hisce vero affirmatur.* 38 seqq.
- A fortuna laesi mercatores, Misericordibus potius, quam improbis personis annumerandi sunt.* 34
- Qui mediante juramento purgatorio contra se militantes imputati famosi criminis presumptiones legitime elisit, ejus liber mercatorius aequo probat, ac cujuslibet vice inculpata alius mercatoris* 45 seqq.
- Adducuntur Amplissima Feltis Jurid. Rostoch. in hanc sententiam Responsiva verba* 55
- Ratione Materix desideratur, (1) inscripta ipsam Mercaturam, quam mercator, librum pro se producens, exercet, respicere* 56
- Rationes videbis* 57 seqq.
- Corroboratur hec sententia responso Ampliss. Felt. Jurid. Rost.* 62
- Exceptio est: Nisi hac probandi facultas Libro mercatorio speciali loci statuto vel consuetudine etiam hoc tribuatur casu, quo creditum eidem inscriptum mercaturam non concernit* 63
- De qua praxi in foro Lubecensi recepta, forsitan testari potest sententia subjecta.* 64
- Liber Mercatorius non probat (a) mutuam extra mercaturam alii concessam* 65
- Neque (b) donationem sibi producentis factam.* 66
- Neque (c) renunciationem juris ab illo factam, contra quem producitur* 67
- Neque (d) fidejussionem alterius* 68
- Nisi ratione crediti mercaturam concernentis fidejusserit.* 69
- Aqua sententia recedunt alii, quos videsis* 70
- Neque (e) ad probandam dationem in solutum ratione mutui sub Usuris concessi.* 71 seqq.
- Ad materiam libri Mercatorii requiritur (2) ut ipsi inscripta sine verisimilia* 73
- Tantum Oppositum operatur in Opposito, quantum operatur propositum in proposito* 75
- Quod Verisimile non est, illud habet falsitatis speciem.* 76
- Testi Verisimilia non deponenti non creditur.* 77
- Instrumentum verisimilia non continens fidem non meretur.* 78
- Quid sit verisimile, & ad quod terminos in ejus determinatione Judicis restringendum sit arbitrium, de illo agitur remissive* 80
- Ad Formam libri Mercatorii desideratur, ut contineat utramque dati & accepti paginam* 81
- Ratio subjicitur.* 82 seqq.
- Et utilitas talismodi descriptionis demonstratur.* 85

Libro

<i>Liber mercatorius sola data continens, non probat</i>	86	<i>Sententia Negantium cum ratione negationis subjicitur.</i>	112. seq.
<i>Ratio additur.</i>	87	<i>De Bilantiis agitur remissive</i>	114
<i>Limitatio ejus subjicitur.</i>	88	<i>Liber Mercatorius (5) carere debet omnibus annotationibus marginalibus, cancellationibus, inductionibus, & Superinductionibus.</i>	115. seqq.
<i>Ejus Sublimitatio additur.</i>	89	<i>Annus, Dies & Mensis etiam (6) requiritur ad librum Mercatorium.</i>	120
<i>Ex debitis & Creditis in libro Mercatorio è regione positis, minime compensatio elicitur.</i>	92	<i>Ratio additur.</i>	121
<i>Rationem ejus vidests.</i>	93	<i>Praxique hanc receptam esse sententiam subjicitur.</i>	122
<i>(2) Desideratur ad Formam libri mercatilis, ut contineat expresse causam debendi</i>	94	<i>Ad loca obstantia respondetur</i>	124. seqq.
<i>Rationes recenser.</i>	93. cum seqq.	<i>Non vitiat vero temporis certiomissio librum Mercatorium, si aliunde de tempore contracti debiti constare possit.</i>	129
<i>Scriptura, expressam, debiti causam non continenti, obstat exceptio doli.</i>	99	<i>Quod declaratur exemplo, quod exhibet.</i>	130
<i>Solutum ex obligatione sine causa potest condici.</i>	101	<i>Ut vero propria Mercatoris manu conscriptus sit Liber Mercatorius, id ex superiori sententia non desideratur.</i>	136. seqq.
<i>Non sufficit causam debiti in Libro Mercatorio esse expressam, sed requiritur insuper, ut causa sit certa & perspicua.</i>	102.	<i>Rationes dubitandi enarrat.</i>	131. seqq.
<i>Nulla causa, & incerta a pari judicantur.</i>	104	<i>Ad rationes obstantes resp. remissive.</i>	140
<i>Sufficit autem causa conjecturabilis</i>	105	<i>Ad effectum semiplenæ Probationis, quæ fit per librum Mercatorium, non quidem requiritur, ut Debiti summa eidem inscripta tantum sit modica, bene tamen id requiritur, quoad effectum deferendi juramenti Suppletorii.</i>	142. seqq.
<i>(3) Requiritur ratione materix ad librum Mercatilem, ut habeat titulum.</i>	107		
<i>(4) Ut More Mercatili sit compactus</i>	108		
<i>Rationem vidests</i>	109		
<i>Chartæ Rapsodicæ non probant.</i>	110		
<i>Nec Giornale mercatorum quod comprobatur Responso Etlis Jurid. Rost.</i>	111		

Magna debiti summa annumeratur
Causis arduis. 144

Quantam sit magna summa, Judicis
determinandum arbitrio committitur. 149

In arduis causis, etiam Civilibus cessat
juramenti suppletorii Delatio, non
obstante semiplena probatione. 145

Quis ergo sit effectus semiplena proba-
tionis summæ non modicæ,

per librum Mercatorium probata,
si juramento suppletorio non sit lo-
cus demonstratur. 147

Ubi pleraque, & illa adsunt requisita
libri Mercatorij, ex quibus de veri-
tate debiti & scriptura probabiliter
constare potest, ibi defectus reliquo-
rum requisitorum effectus semiplena
Probationis nil obertit fin.

- V**lts generalibus circa Probationem, Quæ Fit Per Libros Mercatorum, electæ methodi jam postulare videtur ratio, ut ipsam libri Mercatilis Qualitatem, per quem probatio fieri debet, paulo accuratius contemplemur: Non enim quicumque Mercatorum Liber in foro probandi gaudet efficacia, sed qui legalibus instructus requisitis, & ita compositus est, qualiter praxis Mercatilis eundem fieri desiderat.
- Occupabitur itaque Hoc Caput Secundum circa recensenda, requisita Libri Mercatorij, quæ omnia melioris ordinis ergo in tres commode Classes dispesci possunt. Aliis (1) circa Personam Scribentis, aliis circa Materiam Libri (2) aliisque denique (3) circa Formam Libri necessariis.
- Requisita ratione Personæ Scribentis occurrentia quod attinet, (1) requiritur, ut ille, qui librum scripsit, sit Mercator, qualis qui sit, ex supra data Mercatoris Descriptione clarebit.
- (II) Requiritur, ut sit Integræ Vitæ, Fidei & Famæ Mercator, veritatemque scribere solitus, quique omnium opinione pro integro habeatur Viro. arg. L. Non omnes §. 6. ibi Si bonus Miles & c. ff. de Re Milit. Guid. Papa Dec. 441. Thol. Dec. 492. Jof. Lud. Dec. 199. n. 1. Tit. Dec. 445. 113. Gail. 2. O. 20. n. 7. Carpz. P. 1. C. 17. def. 35. n. 5. & Tit. 14. 45. n. 55. Hahn. ad Wesf. tit. de fid. instr. n. 6. Mey. ad Jus Lub. P. 1. §. 6. a. 4. n. 15. Lauterb. Concl. forens. Ex. 47. Lit. C. Wesemb. Conf. 36. n. 23. Menoch. Conf. 214. n. 2. Mascard. de Prob. Concl. 977. Pacian. de Prob. L. 1. c. 63. n. 20. Klock. de Contrib. c. 20. n. 417. quibus jungi potest Stryk. in Diss. de Semipl. Prob. c. 4. §. 5. n. 42. & Lauterbach. ad tit. de fid. Instrum. Cujus hæc non inepta potest dari ratio, quod fides libri Mercatorij dependeat à fide scribentis, quam si ille ob non integræ vitæ notam mereatur nullam, frustra libro suo

suo fidem dari crepat, præprimis cum in propria hic causa sibi perhibea
 testimonium, eo magis hoc casu suspectum, quo certius est, sus-
 pectam esse de falsitate ipsam deponentis sublestæ fidei personam. 8
 Sicuti autem in dubio quilibet Mercator bonæ fidei esse præsumitur, 8
 Tiraquell. *L. 7. c. 51. n. 14.* Rutg. Ruland. *de Commiss. P. 2. L. 5. c. 13.* Surdus
Dec. 199. n. 1. Mæv. *ad Jus Lub. P. 5. tit. 6. a. 4. n. 15.* Gastel. *in Speculo Juris*
Univers. C. 29. n. 14. Finckelth. *O. 79. n. 17.* Lincker. *in Diss. de Semipl. prob.*
ib 4. c. 2. quia præsumptio semper in meliorem partem fieri debet,
arg. L. 51. ff. pro Socio L. 18. § qui dolo ff. de Probat. C. 6. & fin. X. de Prasump. 9
 adeo ut præsumptionibus juris concurrentibus, illa quæ delicti exclu- 10
 siva est, non modo capienda, Roman. *Conf. 68. n. 8.* Verum etiam in- 11
 clusivæ delicti præferenda sit Jason *in L. nominatim in fin. ff. de Liber. &*
postb. Neviz. *L. 6. Sylv. Nupt. n. 47. vers. Item in dubio* Vid. Excell. Dn.
 Præses *in nupera dissertatione de Præferentia Matrimoniorum in Concurſu*
duorum §. 11. n. 74. jure nostro tamdiu quemlibet bonum præsumente, 12
 donec contrarium liquido ab asserente probetur Ita, qui ex hoc capite,
 quod Mercator sublestæ Vitæ ac fidei ac parum frugi homo sit, fidem
 ipsius libro denegat, liquido suæ exceptionis fundamentum probare
 tenetur, quo legitime probato, fidem ejus liber in foro Mercatili nul-
 lum merebitur; Qualiter non creditur libro FALSARII, aut illius, 13
 qui suspectæ vitæ est ac infamia laborat publica Mæv. *ad Jus Lub. L. 3.* 14
1. 6. Bald. *in L. Cunctos Popl. C. de Summ. Trinit. & in L. Cassus n. 10. ff. de*
Senatoribus addatur Barth. in L. Quædam §. Nummularios ff. de Edend.
 Quo vero eo melius constare possit, an aliqua, & quænam libris Mer- 15
 catorum, inculpatæ vitæ haud existentium, infamaque laborantium,
 sit habenda fides, non abs re adopinor fore, præeunte Sigismundo
 Scaccia *L. 2. de Jud. c. 11. n. 189.* tres separare casus. Aut enim cum
 malæ fidei & suspectæ vitæ Mercatore contrahentes (1) sciverunt ipsum 16
 laborare infamia, aut (2) Ignorarunt, aut infamia demum (3) post celebra-
 tum contractum supervenit.

Priori casu, qui scienter (præsumitur vero quis scivisse Merca- 17
 toris illius infamiam, si eadem sit notoria,) cum infami Mercatore 18
 contraxerunt, non possunt non videri approbasse ejus conditionem, 19
 indeque ceteroquin orituræ renunciaſſe exceptioni, valituris in ipso- 20
 rum præjudicium, quas ex tacito quasi mandato Mercator confectis,
 rationibus, ad instar testis illius, cujus ceteroquin inidonei ac inhabi-

- lis fidem partes approbarunt : Soc. *L.1. Conf.17. n.16.* Conf. Cravett.
- 21 *Conf.56.* Menoch. *d. A. J. Q. l.2. cas.105, n.6.* Quæ enim in nostrum duntaxat favorem sunt introducta illis valide renunciare possimus *L. pen. C. de Transact. c.5. & 6. de Renunc. c. Dilecti X. de foro compet. un-* cuique liberum existente de jure suo aliquid remittere, eoque non uti *L. Pen. C. de Pact. Cujac. in Repet. C. de Refc. Vend.*
- 22 Cum vero longe alia ratio sit *secundi casus*, quo ejus infamia non fuit cognita contrahenti, integrum utique huic erit, Mercatoris infamis libro exceptionem suspecti opponere, non valituro hoc casu Mercatoris libro in vim legalis, & fide digni, quia cum ipso contrahentes non possunt dici approbasse illius conditionem, quam ignorarunt, ignorantis consensu omnino exulante, ad approbationem ceteroquin
- 23 necessario. Nec obstat, quod nemini ignota debeat esse illius conditio, cum quo ipse contrahit, *L.19. ff. de R. J.* sibi que imputare habeat, quod non melius, & diligentius inquisiverit in conditionem secum contrahentis, adeo, ut adhuc censeatur approbasse illius personam,
- 24 quocum contraxit. Enim vero, cum inquisitio in alterius famam, tendere videatur in injuriam Mercatoris, qui *per supra dicta* in dubio bonæ fidei esse præsumitur, indeque illius, cujus inquiritur fama, apud probos & honestos viros facile grayari possit existimatio, nemini fas erit in alicujus famam, (nisi quis fere sit notorie infamis) inquirere,
- 25 fecus faciens, vix evitaturus est injuriarum actionem.
- 26 Neutiquam itaque dici potest, cum haud notorie infami contrahentem, censeari approbasse illius personam, cum tacita morum approbatio ex concessa demum facultate investigandi in alicujus famam, ad quam tamen Leges ipsum non adstringunt, sed potius sub pœna & injuriarum actione ab illa arcent, oriatur.
- 27 Idem juris quoque esse autumo tertio in casu quo sc. post gestum negotium Mercatoris infamia supervenit. Cum enim Mercator hic testis sit in propria causa, cui inhabilitas quæ *tempore dicendi adest testimonij*, nocet. *L.3 §.dua ff. de Carb. Edict. L.3. §.L. Jul. ff. d. tit. Barth. in L.1. n.1. C. de Test. ibique Salic. n.6. Masc. de Prob. Concl.1363. n.9. & 10. Carpz. L.3. R.87.*
- 28 *n.11. Laut. in Comp. ff. ad tit. de test. præsumptione de præsentibus in præteritum, capienda, Flor. in L. non est necesse ff. de Prob. ibique Jac. Men. de Præs. L.1. P.33. n.44.* surgenteque ex contracta infamia haud levi & exigua male ante actæ vitæ, & sinistra fidei suspicione, argumento illorum quæ habet Menoch. *de Præs. L.1. Præs.33. n.45.*

Acce-

Accedit quod absque juramento libro Mercatoris nulla tribua- 35
tur fides, ad quod tamen laborans infamia admitti haud potest.

A *Falsariis* proprie abfunt Falliti quorum utrum libris eadem, 36
quam alias mercatorum libri operantur, fides habenda sit, non imper-
tinenter hic quaeritur? Et quanquam *per proxime notata ad casum sc.* Ter- 37
tium, ejusmodi Falliti tanquam conturbatores rationum, & fortunarum
suarum, fidemque labefactantes, Falsariorum censui accensendi vide-
antur, ob Mercaturæ abusum illius privilegii ac ulteriori exercitio in-
digni, libris inde illorum Fidem crediti nullam in judicio facturis, in- 38
distincte tamen de omnibus id asserti Fallitis, æquitatis & juris ratio, ipsa-
que Fallitorum diversa conditio permittit minime.

Enimvero, sicuti non omnis statim Fallitus, dolo malo rationes 39
suas conturbat, ac corrumpit. zre alieno fraudulenti consilio contra-
cto, sed fortunæ injuria ad id adigitur sæpius, ut bonis citra culpam la-
batur suis, ita merito, discrimen faciendum esse censeo, inter diversi
generis Fallitos, decisionemque supra dictam procedere duntaxat in
illis autumo Fallitis, qui maximis pecuniarum summis, hinc inde mu- 40
tuo acceptis, consulto, dataque opera ac de industria, fortunis se spo-
liatos suis fingentes, aufugiunt, quo tandem creditores, variis Procef-
sum, ac litium molestiis defatigati, variisque expensis vexati, paucis
contenti esse cogantur, nisi omni plane velint cadere credito, vel etiam
in illis qui suo vitio, dum se in omnibus deliciarum generibus ut
Thralones exhibent, neque finem, ac tempus expensarum habent, 41
bonis labuntur; Minime vero in illis Fallitis, qui novercantis infortu- 42
nii minus prosperis affatibus pressi, variisque damnorum generibus
divexati ac exagitati, licet opera ipsorum haud defuerit, ad miserum &
deplorandum istiusmodi statum se redactos sentire coguntur, ut uni-
cuiusvis satisfacere haud possint, quos inter *miserabiles* potius, quàm *impro-*
bos referendos docet Sirach. *de Decuit. p. 2. n. 2. & de Merc. P. 7. n. 3.* Ubi 43
civiliter & humaniter cum istiusmodi miseris agendum esse asserit,
cum nullum crimen admiserint, quibus Mercurius parum favet. *Conf.*
Marq. de J. Merc. P. 4. c. 8. §. 11. Cum itaque expediti juris sit, non
omnem protenus Fallitum infamix labe adspergi, sed solummodo il- 44
lum, qui dolo malo, & consilio ad decipiendos creditores directo, bo-
nis excidit suis, secundo inde amne fluit, horum duntaxat libris dene-
gari fidem, novercantis infortunii perfidia, ad miserum istum statum
perductorum, utpote nulla infamia laborantium, contra libris parili
omni-

omnino cum ceterorum mercatorum Annotatione probandi efficacia fruituris.

- 45 Sed quid de illius, qui delicti alicujus famosi accusatus, ab illius poena tamen Juramento se liberaverit purgatorio, dicendū est: Utrum & ille ad probandū creditum, libro inscriptū admitti Jure propitio potest?
- 46 Videtur quidem, hæc quaestio prima fronte negative decidenda, eo quod tantis criminis perpetrati Præsumptionib⁹ oneratus, ut non nisi Juramento Purgatorio illas à se devolvere potuerit, non possit nõ videri suspectus de malo hocce & infami facinore, quā suspicionem per præstitum Juramentū non satis videtur elisive, cum potius formidine poenæ pejerasse, quam ab admitti Suspicionibus contra se militantibus se purgasse videatur. *Dasß er nicht so wohl unschuldig sey / als sich nur von der verdienten Straffe los geschworen habe. Verum rectius mecum perpensis rationibus, Affirmativæ sententiæ calculum facile meum adjicio. Sit quippe aliquis Juramenti purgatorii Effectus necesse est, quod tamen in genere omni, priori posita sententia, privaretur: Ast cum, Juramenti purgatorii hic noscatur esse notabilis effectus, ut post illius præstationem, quis definitive absolvatur, C. 8. X. de Purg. an. C. Annam & C. seq. caus. 2. Q. 4.*
- 47 Quique antea præsumptionibus imputati criminis gravabatur, nulla amplius sinistra opinione & Suspensione laboret, utpote quas Juramenti præstatione elisit, inque pristinum statum & Officium reus imputati delicti restituatur. C. 8. & 10. X. de Purg. Cam. Vallenf. d. J. Can. Tit. de Purg. Can. n. 6. vers. effectus Lauterb. in Comp. ff. ad Tit. de Jurej. p. m 180. & in Colleg. Theor. Pract. ad d. l. S. 51. Setfer. de Juram. c. 11. n. 20.
- 48 Neutiquam libro illius, qui delicti alicujus accusatus, ab eo se librum pronunciari obtinuit mediante purgatorio juramento, fides, ceteroquin libro Mercatoris dari solita, denegari potest, cum post præstitum hoc juramentum bona conscientia illud præstitisse præsumatur, per expressa verba: notabilis Textus *Ordin. Cam. P. 2. Tit. 10. S. 1. in fin. ibi.* Und so bald er solche Purgation gethan / soll er des Verdachts ledig seyn / und alsdenn NB. der Eyd für Recht geschworen gehalten werden / so lange biß der Beschuldigte im Recht der That überwunden wird. Ita, ut potius istiusmodi Mercatori, ejusque libro crimen ab ipso per juramentum purgatorium legitime purgatum, objiciens, injuriarum conveniri possit, ad instar illius, qui alicui objicit crimen, quod per Torturam elisit.

Vid.

Vid. Bintzfeld *ad C. 1. de Injurijs* §. 9. Gilhauf *in Comment. de Inj. S. 5. n. 133.* & Harprecht. *ad Tit. de Injur. S. 1. n. 62.* Et hanc sententiam approbavit Amplissima Facult. Jur. hujus loci in Responso *dato de Ann. 1697. mens. Oct.* ibi: Und ob zwar in facti specie contra mores & vitam H. L. angeführet worden/ daß er vor wenig Jahren à Fiscali wegen einer famosen und so wohl in L. als in Stral. beandten schändlichen Schiffes Eencfeteu sey angeklaget/ und so weit graviret worden/ daß er mit einem Eyde von der befürchtenden *Pena corporis afflictiva* sich loß machen und purgiren müssen. So kan doch deßfalls/ und so lang es nicht eines begangenen Meineydes überführet worden/ sein und seiner Bücher *fides* nicht impugnet werden; *cum juramenti purgatorii hic sit effectus, ut hoc prestitum qui antea presumptionibus imputati Criminis gravatus erat, nulla amplius sinistra opinione & suspicione laboret, utpote quas omnes elisit juramentum purgatorium.*

Missis requisitis libri Mercatorii *ex persona scribentis*, transeo nunc ad requisita Libri Mercatoris *ratione ipsius materiae.* Quorum Primum est, quod desideretur, creditum, libro à Mercatore pro probando credito producto, inscriptum, concernere debere ipsam Mercaturam, die Handlung so der Rauffman führet/ istiusmodi Annotatione, creditum non intuitu Mercaturæ, quam producens Mercator exercet, contractum, minime probatura. *arg. L. 3. §. 2. ff. Naturæ Camp. & Stab. ibi. Si extra negotium non tenentur Vincent. Caroc. in Decis. Cas. 59. n. 24. Petrus Gilcken. in L. Instrumenta s. n. 38. C. De Prob. Grzv. in Concl. pract. Lib. 2. C. 19. Confid. 2. n. 3. Jason. in L. Age. n. 3. C. De Transact. & in L. Admon. n. 119. in fin. Decius Capit. Post Cessionem n. 5. X. de Probat. & Conf. 40. n. 3. Ripa L. 1. R. c. 12. n. 2. Alciat. de Presump. Reg. 3. P. 9. n. 12. Joh. Andri. ad Spec. Tit. De Instrum. edit. §. Nunc. dicendum. n. 4. pers. Si vero. Rom. Conf. 205. Roland. à Vall. Conf. 92. Nicol. de Passer. de Script. Privat. Lib. 4. Q. 1. Vivius Dec. 445. Richter. V. 2. Conf. 322. n. 9. Fob. 774. Cravet. Conf. 3. n. 15. & Conf. 71. n. 13. Strach. Quomodo in Causis &c. n. 40. Carpz. P. 1. C. 17. D. 37. & Tit. 14. Arr. 5. §. 9. n. 6. L. 3. s. 6. A. 58. n. 8. & 9. Gail. 2. Obs. 20. n. 8. Mev. P. 1. D. 261. n. 8. & P. 2. D. 92. parvoi. & ad Jus Lubec. L. 5. c. 8. Art. 4. n. 19. Lauterb. in Concl. Forens. exercit. 47. concl. 17. lit. M. Men. de A. J. Q. casu 91. n. 23. fol. 203. & De Presump. L. 2. Praef. 67. n. 15. & Praef. 57. n. 20. Beier. Tr. De Colleg. Opificum. L. 20. §. 1. in fin. Castal. in Speculo Juris. C. 29. n. 14. Lincker. in Diss. De Semipl. prob. ib. 4.* Et enim, cum libro Mercatoris, tanquam

privata Scriptura, parum vel nihil fidei habente. *L. 5. 6. 7. C. De Prob. L. 26 ff. de Donat. Mascard De Prob. Vol. 2. Concl. 977. n. 1. Gail. 2. Obs. 20. n. 1. Carpz. L. 3. R. 58. Vid. initium hujus capituli secundi, de Tertii in primis dum agitur præjudicio Gail. & Carpz. *distis loc.* Mercaturæ solius favore, quo negotiationi majus accederet incrementum, in Foro tantum receptum sit, privatam Mercatorum annotationem, alia probatione deficiente, in subsidium semiplene præ producente creditum probare posse, Menoch. *De A. J. Q. Cas. 91.* Stracha *De Mercat. P. 2. n. 69.* Hering. *De fidejus. Cap. 20. §. 1. n. Carpz. P. 1. C. 17. D. 39.* Gail. 2. *Obs. 20. n. 2.* Græv. *in Concl. Pract. Concl. 20. n. 2.* Ruland. *De Commis. §. 2. L. 5. c. 13. n. 9.* Lauterb. *in Concl. Forens. Exerc. 47. n. 17.* Mæv. *P. 1. d. 241. §. P. 2. D. op. §. ad Jus Lub. L. 5. t. 6. art. 4. n. 19.* Privilegium hoc, ad negotia alia, Mercaturam plane non concernentia, extendendum est minime, privilegio locum non habituro, causa ubi privilegii cessat. *L. 87. §. Usur. 1. ff. De Legat. 2. Marc. Anton. de Amat. in decis. 60 prov. March. 159. n. 4. Coler. De Proc. Exc. P. 2. C. 3. n. 132. §. Modest. Pistor. C. 52. n. 7. Lib. 1. Accedit, quod sicuti auctoritas, quæ competit ratione officii, seu exercitii, non debeat operari ultra naturam officii, Bald. *in L. 3. §. ex hoc. edito sub n. 2. ibi. not. quod ff. Naut. Caup. §. c.* Ubi proponit exemplum in Nauta, Caupone &c. Qui tunc saltem de recepto tenetur, si juxta officium suum Viatores receperit, Secus, si non juxta officium, sed ex amicitia hospites receperit. Pyrr. Maur. *Aret. Tr. de Fidej. P. 2. C. 33. in fin. per multa alleg. Rol. à Vall. Conf. 92. n. 10. Lib. 3. Decius Conf. 40. cir. fin.* Ita etiam fides, quæ præstatur Libris Mercatorum, non debet extendi ad negotia, Mercaturam non concernentia. Becc. *L. 1. C. 5. th.***

Pro meliori vero hujus materiæ enucleatione, Benev. Lect. non displicebit, me apposuisse sequens Respons. Ampliff. Facult. Jurid. Ross. *de Anno 1697. in causa G. B. E. & H. L.* So wird auffer diesem à JCtis erfordert, daß ein Kauffman sein Handels-Buch in vim plenæ probationis beschweren könne / daß die angegebene Schuld die Kauffmanschaft und Handlung betreffe *per ibi allegata*, ita, ut de credito NB. Extra Mercaturam, & ejus Solutione, libro mercatoris non credatur, indeque ob defectum semiplenæ probationis juramento suppletorio non detur locus *per ibi allegata*. Gestaltsam nur allein favore mercaturæ per praxin Mercatilem zugelassen worden / daß der Kauffleute Privat-Schriff

ten / und Handels-Bücher / vim Semiplenz probationis pro producen-
te in foro haben sollen *per ibi deducta*. Wann nun das creditum keine
Handlung / und in specie dieselbe nicht concerniret, quam Creditor
Mercator exercuit, so cessirt favor Mercaturæ in dergleichen creditis,
und mögen consequenter die Handels-Bücher nicht pro producente,
vel scribente vorgezeiget werden. So streitet auch für dergleichen credi-
tis, so die Handlung nicht concerniren / welche der Kauffman führet /
keines weges die ratio, weßfals denen Handels-Büchern der Kauffleute
in praxi semiplena probatio beygeleget wird / nemlich daß sie ihrer Han-
delung halber andern ohne Handschrift trauen und fidiren müssen / zu
mahlen / andere credita nicht in Absicht der Handlung fidiret werden.
Dannhero auch *Mevius P. 1, D. 92. n. 4.* fast in Terminis inferiret /
daß / da ein Kauffman sein Handels-Buch produciren / und mittelst
dessen Eydlicher Bestärkung probiren wollen / daß die seinem Creditori
schuldige Gelder ihm von dem creditore nachgehens in solutum
angeschlagen worden / solches / weil es die Handlung nicht concerniret /
nicht seyn angenommen worden. Andere dergleichen mehr exempla, und
præjudicia können bey dem *Surd. Carpz. Borell. Vivio. Gail. & Mev. ci-
tat. ibi: loc.* nachgesehen werden. Wann dann hiernach das Creditum
H. L. so er mit seinem Handels-Buch Semiplene bescheinigen und zu des-
sen Eydlicher Bestärkung H. L. admittiret werden wil / beleuchtet / und
examiniert wird / so ist am hellen Tage / daß solches nicht der von H. L.
führenden Handlung halber fidiret / sondern NB. ausser aller des H. L.
Handlung angeliehene Gelder seyn / zu deren Rechtlichen probation *per
proximè deducta*, sein Handels-Buch nicht sufficient, daß er das angege-
bene mutuum damit semiplene probiren / und *ad juratam ejus confir-
mationem admittiret* werden könne.

Patiuntur tamen dicta Exceptionem, si Praxi Speciali cujusdam 63
loci receptum sit, librum Mercatoris vi probandi creditum etiam hoc
gaudere casu, quo *Mercaturam creditum non concernit*. Qualiter inter- 64
pretari licebit, sequentem sententiam quam in supra dicta causa H. L.
ad præjudicium F. C. tis Altorf. Responsum *Mens. Oct. 1656.* publicavit Am-
plissimus Senatus Patrius, his verbis. In Sachen H. L. Klägers an
einem / entgegen und wieder die G. B. Erben / und der Curatoren Beklagte
am andern Theil / ein Anlehn von 1000. Reichsthr. betreffend / erkennen /
und sprechen wir Bürgermeister und Rath des Heil. Röm. Reichs freyen
Stadt Lübeck / nach Ausspruch aufwärtiger Rechtsgelehrten vor Recht:
Wur

Würde Kläger mit seinen Handels-Büchern erweisen / daß er das eingeleagte Utlehen dem seligen G. B. fürgestreckt / und solche Bücher in supplementum beschwören / so wären Beklagte alles ihres Emwendens ungeachtet / solches Capital dem Kläger hienwieder zu erlegen schuldig, als wie dann auch dieselbe hiezu condemniren und vertheilen: Sie wolten / und könnten denn in continenti erweisen / daß dieser post allbereit bezahlt / oder compensiret worden / womit sie dann billig gehöret würden / und etzinge so dann / wann auch Kläger mit seiner Noth genug gehöret seyn wird / in dieser Sachen ferner was Recht ist. Deroselben eingebrachte Segens-Præensiones aber / werden in die reconvention hienut angewiesen

- 65 **D. N. W.** Ex haecenus dictis infero: (1.) Non probare librum Mercatoris à Mercatore intuitu pecunia extra Mercaturam mutuo concessa, Mzv. P. 2. D. 92. n. 5. Nec (2) probare librum mercatoris factam producenti donationem. Neque (3) renunciationem juris ab illo factam, contra quem producitur, Mzv. Jus Lub. P. 5. tit. 6. a. 4. n. 20. Imo nec (4.) fidejussionem, nisi intuitu Mercaturæ contractam, aut interpositam,
- 68 Marq. de Jure Mercat. L. 2. c. 11. n. 70. ibique alleg. jung. Lauterb. in Diff. De
- 69 Jure in Foro Mercat. Th. 289. Dissentiunt Hering. de Fidej. c. 17. n. 86. Jason. Conf. 103. n. 5. V. 1. § in L. Admonend. Lect. 2. n. 123. vers. Diligenter
- 70 ubique Alex. n. 36. vers. § hoc procedit ff. de Iurej. Mzv. ad Jus. Lub. P. 5. s. 6. a. 4. n. 20. & alij quamplurimi passim alleg. statuentes, Fideiussionem ad Mercaturam non pertinere, indeque nec eandem, intuitu Mercaturæ interpositam, ex libro Mercatorio probari posse.

- 71 Infero (5) nec majori, quam in antecedentibus casibus, Probationis effectu librum Mercatoris gaudere, productum ad verificandam donationem in solutum pro pecunia mutuata in subusura concessa cum nec
- 72 in solutum datio hic Mercaturam concernat, Vid. in terminis Mzv. P. 2. D. 92. n. 4. jung. Cacher. Dec. 72. Gail. 2. O. 20. n. 8. Lauterb. in Diff. de
- 73 Jure in Foro & c. th. 289.

Ratione MATERIE libri porro (2) requiritur, ut liber contineat VERISIMILIA, careatque omni falsitate, & mala suspicione, ita, ut ex probabilibus præsumptionibus colligi possit, esse verum, quod scriptum reperitur, habito respectu ad tempus debiti contracti, solutionis factæ, ad personas contrahentium, atque locum contractus. Gail. de Cred. C. 2. s. 3. n. 193. & 194. Farinac. V. 1. Conf. 18. n. 14. Strach. de Merc. P. 2. n. 61. Bald. in Rubr. de fid. Instrum. n. 35. Jason. V. 3. Conf. 4. & in L. Admonend. sub n. 121. ff. de Iurej. Dec. Conf. 596. n. 9. Trentacinq.

L. 2. Ref. 7. n. 28. Malcard. De Prob. Concl. 976. n. 85. Menoch. De A. I. Q. L. 2. C. 1. Caf. 91. n. 20. 21. Mzv. ad Jus Lub. p. 5. t. 6. a. 4. n. 22. ibique alleg. Ruland. Rosen. Traët. De Libr. Mercat. c. 6. n. 43. Sicuti enim libri, ve- 74
 rissimilia continentis effectus est, ut probet, Jason. in repet. L. admonend. n. 121. De Iurej. ita è contrario inverisimilitudo efficit, hic insignis ut ipsi denegeretur effectus, tantum opposito operante in opposito, quantum propositum in proposito. L. fin. § fin. ff. De Leg. 3. ibique Barth. in Summ. Scaccia De Iud. L. 2. c. 11. n. 158. Nam, quod verissimile non est, speciem habet falsitatis, Bald. in L. 1. C. De Serv. Fugit. Jason. 75
 in L. Si Extraneus 6. n. 8 ff. De Condit. Causa data caus. &c. Dec. Conf. 94. n. 2. & Conf. 644. n. 6. Paris. Conf. 83. n. 21. L. 1. & Conf. 55. n. 5. 6. L. 4. Gravett. Conf. 61. n. 9. pariter ac testi, verissimilia non deponenti, omnis 76
 in iudicio fides denegatur, arg. c. quia Verisimile De Prasumpt. & L. 21. §. fin. ff. De Testibus Abbas ind. c. quia Verisimile n. 3. ibidemque Felin. n. 4. Dec. Conf. 94. n. 2. in fin. Conf. 595. n. 8. & Conf. 684. & 685. n. 5. Tiraqu. 77
 in pras. ad L. Si Unquam n. 44. vers. Imo vero C. De Revoc. Donat. Roland. à Vall. Conf. 7. n. 17. L. 1. & Conf. 49. n. 36. L. 4. Albert. traët. De agnos. assert. casbed. Q. 35. sub n. 2. & 4. Fol. 117. Mascard, De Prob. Concl. 3. 64. n. 1. quam frustra etiam desiderat instrumentum, verissimile non conti- 78
 hens. Sic, si quis v. g. produceret instrumentum factum Gustavo vij decimo Martii, cum unus contrahentium illa die fuerit Rostochii, non creditur huic instrumento, & licet impossibile haud sit, illum qui decimo Martii fuit Rostochii, eadem die & posse fuisse Gustavo vij, non tamen hic inspicitur, quod est possibile, sed quod est verissimile. Socc. Conf. 28. n. 9. L. 3. Scacc. De Iudic. L. 2. c. 11. n. 160 Quod vero sit verosimile, & ad quos terminos arbitrium Judicis, cui verissimilis derer- 80
 minationem passim Jcti committunt, restringendum sit, Vid. Card. Taft. in Clem. Caus. vers. Verum not. 1. De Elect. Jason. in L. Admonend. in 2. repet. sub n. 121 ff. De Iurej. Gomez. in Reg. Canc. De verissimi noutia obitus & §. n. 3. Tiraq. in L. Si Unquam in pras. n. 53. C. De Rev. Donat. Menoch. De De A. I. Q. L. 2. C. 1. caf. 85. n. 4. Castrens. in Conf. 301. coll. 1. L. 1. Corn. Conf. 81. coll. fin. vers. & saltem vid. L. 4. Ruiti. Conf. 18. coll. 2. L. 4. Aciar. De prasumpt. Reg. 1. Pras. 16. in fin. Matth. De Affict. d. 40. n. 19 Paul. de Castro Conf. 138. V. 1. Beuff. ad L. Admonend. n. 1062. seqq. Lanfr. eod. n. 22. vers. secundus casus Mzv. ad Jus Labec. L. 5. t. 6. a. 4. n. 22. ibique alleg. & omnino Scacc. de Iudic. L. 2. c. 11. n. 157. & 158.

Visis jura necessariis requisitis tam ratione PERSONÆ scribentis, 81

M m m m m

quam

quam MATERIE libri, nunc pergo ad requisita FORMAM LIBRI MERCATORII concernentia: Quæ inter postremo loco haud connumerandum venit.

- 21 Quod DATA & ACCEPTA continere debeat. *L. Publica S. ff. De posit. Bartol. in L. Admonen. d. n. 26. & Jason. ibid. n. 125. cum seqq. ff. De Jur. Baldus in L. 2. n. 12. C. De Edend. & ad Rubr. C. De fide instrum. n. 33. Felin. in c. 2. n. 2. De fid. Instrum. n. 21, Bartol. in L. Nuda ratio n. 9. ff. De Donat. Guid. Papa Dec. 441. per tot. Borchold. De Jur. c. 8. n. fin. Gylman. Dec. 36. n. 4. & 5. L. 2. Strach. De Merc. P. 2. n. 50. & 60. Ca. Rel. in spec. Juris Univers. c. 29. n. 14. Paris Conf. 90. n. 1 & 2. V. 1. Mascard. De Prob. Concl. 978 n. 21. Roland. De Commiss. P. 2. Lib. 5. c. 17. n. 6. Mzv. ad Jus Lubec. P. 1. c. 6. a. 4. n. 24. & P. 1. Dec. 241. n. 10. Koppen. Decis. 46. n. 55. Lauterb. in Diff. De Jure in foro Mercatili usitato, ib. 285. Lincker. in Diff. De Semipl. Probat. ib. 4. Faber. in C. Ad Tit. De fide instrum. Def. in Capzoy. P. 1. c. 17. Def. 35. n. 7. Gail. 2. O. 20. n. 3. Finckel. Obs. 79. c. 16. Stryk. in Dissert. De Semipl. Prob. c. 4. §. 7. 43. Brunn. ad L. 6. §. 3. ff. De Edend. Scacc. De Judic. L. 2. c. u. n. 152. Trentac. Variar. Resolut. L. 2. Ref. 7. n. 30. Rosenf. De Libr. Merc. c. 6. n. 1. & Lauterb. ad tit. De fide Instrum. pag. m. 429. Sicut enim Mercatores, quæ receperunt, tenentur scribere, & quidem nominatim a quo sic. acceperint, & quæ ex*
- 22 causa arg. L. 5. C. De Exact. Tribut. ita etiam, quæ vicissim cuique dederunt, annotare coguntur. arg. L. 4. De Suscept. Propol. & Arcar. Strach. De Merc. P. 2. n. 52.
- 23 Id, Quod fieri omnino necesse est, cum magna ceteroquin rationum confusio, magnæque, ac immortales, ex tali, male & contra morem mercatiliem conscripto libro, oriuntur, sunt hęc, non apparente, quid acceptum, quidve expensum sit. Hinc tales in sulle conscriptæ rationes, (ut eas appellat Justus in L. 2. ff. De Condit. & Demonstr.)
- 24 omnino nil probant, nec ad fidem sufficientes judicantur. in d. L. 2. Vid. Faber. in C. ad tit. De Fid. Instrum. Def. 5. n. 1. Ur taceam, utile est
- 25 omnino esse librum producenti, eundem utramque dati & accepti continere paginam, quo, si is, contra quem producitur, vult acceptare ea, quæ in sui favorem scripta reperiuntur, proque se faciunt. Simul acceptare teneatur & alia, contra se, pro producente factura, arg. L. Etiam §. 1. ff. De Minor. Bartol. in L. Quadam §. Nummularios ff. De Edend. n. 2. Capel. Tholof. Dec. 469. Roland à Vall. Conf. 92. n. 1. V. 2. Paris. Conf. 104. n. 76. seqq. K. 1. Socin. Sen. Conf. 166. n. 3. V. 2.

Ex

Ex dictis ergo suapte sequitur sponte: Librum vel DATA, vel
 ACCEPTA solummodo continenter, non probare *pro scribente*, nec
 Codicem super creditis duntaxat confectum, in foro Mercatili pro
 libro rationum esse reputandum, cum rationes sint scripturæ; con-
 tinentes utroqueque data, accepta, credita & obligata, L. 6. §. 3. ff. De
 Edend. Lauterb. ad Tit. ff. De Edend. n. 5. Finkelt. Obs. 279. n. 16. Deque
 forma fit rationum, ut contineant data & accepta Jason. in L. Admon.
 Rep. 2. sub n. III. ibi: *limita. ff. De Jurejur.*

Illud dubio plane omni carere facile concedo, si Mercator nil
 contra accepserit, istiusmodi librum fide non destitui; licet solum da-
 ti paginam contineat, modo tamen iste Liber radiet inscriptione dato-
 rum & acceptorum. Etenim, cum ordo debitorum & creditorum per
 singulas paginas optime distributus conspicitur, foliorum altero da-
 rum in principio, altero acceptum continente, Liber Mercatoris,
 more Mercantis, inque forma probante non potest non videri scri-
 ptus, præjudicium neutiquam ipsi afferente, quod paginæ accepto-
 rum præter Rubricam, nulla accepta sint inscripta, cum ipsi minime im-
 putandum sit, quod nil vicissim à debitore acceptum tulerit.

Id vero non *inutiliter* hic quaeritur; An ex Libro Mercatoris
 utranque paginam continente, compensationis elici possit præsum-
 ptio? Quod ex veriori & practica Sententia utique negandum est:
 Etenim cum stylo mercatili è diametro adversetur, ut Mercatores sibi
 debita, & credita mutuo annumerantes, animo compensandi id fe-
 cisse videantur, hõvum potius utrinque contracturi debitum, ne-
 gativam hanc, affirmativæ præferre nullus dubito. vid. Alex. Conf. 85.
 E. 3. Cohad. Conf. III. L. 3. Rot. Flor. Dec. 3. n. 30. Riminald. Conf. 73.
 C. 4. V. 1. Lauterb. in Diss. de Jure in Foro Merc. usit. eb. 209. Rosen. de Libr.
 Merc. c. 6. n. 72.

Requiritur (2) ut liber Mercatoris CAUSAS DEBENDI ex-
 presse referat Barthe. in L. Instrum. C. De Prob. Abbas in C. 2. n. 12. De fide
 Instrum. Jason. in E. Admonend. rep. 2. n. 111. ff. de Jurej. Gravett. de Amiq.
 semp. rubr. 4. limit. vers. 7. Baldus ad Rubr. C. de fid. Instrum. n. 63. Ayres
 Process. Jur. P. 1. tb. 8. n. 11. Hyppol. de Marsyl. in L. 1. §. præscria n. 123 ff.
 de Quest. Viv. Dec. 445. §. 21. Pacian de prob. c. 63. n. 22. Roland. à Valle
 Conf. 92. V. 3. n. 6. Scaccia de Judicis L. 2. c. 11. n. 271. Strach. de Mercat. P.
 2. n. 7. & 60. Mascard de prob. V. 3. C. 678. n. 10. Carpz. P. 1. C. 17. d. 35.
 • in Process. tit. 14. art. 5. §. 6. Modest. Pintor. in Process. Jur. P. 2. c. 31.

Mmm mmm a

n. 7.

n. 7. Pacian. *de Probat. L. 1. c. 63. n. 22.* Hahn. *ad W. tit. de fid. Instrum. n. 6.*
 Lauterb. *in Concl. forens. Ex. 47. Concl. 17. Lit. F. & in Diff. de iure in foro*
Mercatili tb. 285. Finckelthaus. *Obf. 79. n. 14.* Stryck. *in Differe. de Semipt.*
prob. c. 4. §. 5. n. 45. Lincker *in ead. Diff. th. 4.* Castel. *in Speculo Juris Uni-*
versic. 29. n. 14. Br. *ad L. 5. C. de Exact. Tribui.* Lauterb. *in Compend. ff. tit.*
 95 *de fid. Instrum. Conf. L. cum de indebito §. fin. ff. de Prob. & L. 4. de Suscept.*
& Arcar. Dum enim, uti supra dictum est, Liber Mercatorius pro-
 bat saltem illis in causis quæ ad mercaturam spectant, nulla in extra-
 neis à commerciorum exercitio ipsi concessa fide, simul requiritur, ut
 96 causa debiti exprimatur, utpote ex qua omnium optime constabit,
 97 an ex mercatili causa provenerit illud debitum, an non? Deinde, cum
 nullibi inveniatu constitutum, solam Scripturam esse modum con-
 stituendi obligationem, quanquam eandem præsumptionem quan-
 dam inducere velit Baldus *ad Rubr. C. de fid. Instrum. n. 63. ex L. de in rem*
 98 *verso ff. de Usur. Trentacinq. Variar. Resol. L. 2. def. 7. n. 6.* Scacc. *de Judici-*
L. 2. c. 11. n. 172. Finckelthaus *Obl. 79. n. 14.* Carpz. *Proc. T. 14. 4. 5. n. 57.*
 Omnino conveniens est, non expressa in libro Mercatorum crediti,
 99 causa, creditum inde minime probari Baldus *in Rubr. num. 22. vers. sed*
quæro C. de fide Instrumenti. J. son. *in L. Admon. ead. repet. 2. n. 11. ff. de Ju-*
rej. Becc. Conf. 5. n. 9. L. 1. Scacc. *cit. prox. loco* Exceptione doli, Scriptu-
 rz expressam debiti causam non continenti, semper obscura *L. 2. §.*
 100 *3. ff. de Doli Mali & Meius Except.* Carpz. *P. 1. C. 17. def. 39.* omnique
 exulante crediti fide, ubi de causa debiti ex instrumento vel obliga-
 tione non constat. *L. 25. §. fin. de Prob. L. 13. C. de nov. num. Pecun. L. fin.*
C. de Compensat. 14. X. de fid. Instrum. Gail. 2. Obf. 13. n. 9. Colet. de Proc.
Execut. P. 3. c. 7. n. 1. seqq. Schneidw. ad tit. 7. De Litt. Oblig. n. 14. Carpz.
P. 1. C. 17. Def. 39. n. 3. in tantum ut solutum, ex obligatione sine cau-
 101 sa, condici queat, *L. 3. ff. De Condit. sine causa L. 26. De Donat. L. 5. C. de*
Prob. Carpz. cit. prox. loc. jungi possunt Colet. De Proc. Exec. P. 3. c. 1. n. 8.
 Berlich. *L. 1. Concl. 80. n. 3* exque illis Roten. *c. 7. n. 24.*

Minime autem sufficit causam debiti esse expressam, sed requi-
 102 ritur amplius, ut certa sit illa causa, ac perspicua, adeo, ut liber obscu-
 ram & incertam continens causam, pro illo habeatur, cui nulla plane
 causa est adjecta, cum juxta Alex. *in Conf. 171. P. 2. n. 6.* Bart. *in L. Quic-*
 103 *quid ff. de V. O. Gloss. in L. 2. §. circa ff. de doli Except.* Bald. *in L. Generaliter*
n. 4. C. de non numer. pecun. Marsyl. *in Rubr. de Fidej. n. 38.* paria sint,
 nullo modo aliquid expressum esse & obscure esse expressum.

Num

Num vero & conjecturabilis causa satis certatiatur, non imperi- 104
 menter quæritur? Illamquæ ad confirmationem Scripturæ sufficere, & 105
 probare satis, statuit cum Bald. in Rubr. C. de fid. Instrum. n. 63. Jason. in
 L. admonend. in 2. repetit. sub n. 11. ff. de Jur. Felyn. in C. s. folio 4. in fin. 106
 n. 31. de fid. Instr. Strach. de Mercat. P. 2. n. 60. Scacc. de Judic. L. 2. ubi
 exemplum ejus affert in Mercatore Pannorum, qui, cum Titio ulnas
 10. pannorum dedisset, libro suo inscripserat, tot ulnas esse datas, sequè à
 Titio recepisse Scut. 20. subnectens: Sufficiens ex ipsa rationum
 forma apparere de causa, licet conspiciatur haud expressè.

Sed ulterius ad Tertium progrediendum est requiritum, quod 107
 est, ut liber Mercatoris Titulum & Inscriptionem habeat, hoc das
 Kauffmanns Buch: einen Titul und Aufschrift habe. v. g. Mevii Kauff
 und Handels Buch, quæ inscriptio, seu intitulatio utique necessaria
 est, pro declaratione eorum, quæ in libro apparent scripta, quinam scil.
 fuerit animus concipientis, sive concipere iubentis. Scacc. de Jud. L. 2.
 C. 11. n. 267. ibique all. Soc. Conf. 87. n. 2. C. 13. L. 1. jung. Strach. de Merc.
 P. 2. n. 53. Trentacinq. Var. Resol. L. 2. Res. 7. n. 28. Decius Conf. 1. n. 6.
 Gronw. de LLbus abrogat. tit. C. de Probat. Lauterb. Concl. Forens. Ex. 47.
 concl. 17. & in Dissert. de Jure in For. Merc. th. 285. Rosen. de Libr. Merc. c. 7.
 n. 1. seq.

Requiritur (4) Ut liber hinc mercatili, proborumque Mercatorum 108
 sum more sit Compactus, & Confectus. arg. L. 13. §. 2. in fin. ff. de Manus
 miss. testam. L. 6. §. fin. de Stat. Liber. ubi Voluminis rationum fit mentio, Vo-
 lumen vero significat Scripturam aliquam compactam: Jung. L. 9. §. 2. ff. de
 Edendo ubi Codicis fit mentio Baldus Conf. 152. V. 2. Jason. Conf. 4. L. 3. Tyber.
 Decian. Resol. 100. n. 16. L. 2. Petr. de Ubald. Tract. de Duobus Fratribus P. 12.
 n. 7. fol. 172. Strach. P. 2. Trentacinq. Variar. Resol. L. 2. c. 7. n. 28. Mzv. P. 12.
 Dec. 41. Marq. de Jur. Mer. L. 2. c. 9. n. 42. Scacc. de Jud. L. 2. c. 11. n. 285. Fau- 109
 cillime enim fraudis, ac malæ fidei oriretur suspicio, si chartularum
 non haberet liber, utpote ex quo tot, quot quis velit, paginas detrahe-
 re, ipsarumque loco alias addere possit, quam, ut effugiat Mercator, san-
 xit. suæ consulere cupiens, necesse est, ut liberum compaginari curet.
 Hinc chartæ rapsodicae, scartafaciae, quibus Mercator rationes suas
 sine & sine ordine memoriz duntaxat causa inscripsit, ad effectum proba-
 tionis produci nequeunt. Jason. & Curt. in L. Admonend. n. 26. ff. de
 Jur. Mer. L. 2. c. 9. n. 42. Mzv. L. 1. c. 6. n. 27. Jun. de Libr.
 Idem dicendum de manuales. Giornale Mercatorum, quod isdem non

- probat Rota *Gratius. Dec. 2. n. 27. Ruland. de Commis. P. 2. L. 5. c. 23. n. 9.*
- 152 *Mev. ad Jus Lub. L. 5. c. 6. n. 4.* Quamquam de hac sententia, (quam suo tamen etiam calculo approbavit Amplissima Fetas Juridica Rostochiensis, docere ad Responso de 22. Dec. Anni 1696. his verbis: *Dem sussen dem 2. Dec. exactis nicht anders zu erschehen ist / als das Kläger dieses angegebent debirummut durch Ihr Journal probiren wollen / und aberrecepti in foro Mercatorii juris & consuetudinis est, quod manuale s.*
- 153 *Giornale Mercatorum nullam per se fidem faciat Mev. ad Jus Lubec. L. 8. c. 7. art. fin. n. 27. ibique alleg. DD. Stryk. in U. M. ad tit. ff. de Edend. §. 2. Marq. Jur. de Mercat. L. 3. c. 9. n. 4. §. 35. ibiq. alleg. & Cy dubitent DDres, inter quos Nibol: Joh. de Giornale pag. 967. contrariumque teneant apud Rosen. de Lib. Merc. c. 11. n. 230. §. 231. alleg. Bero: Conf. 57. n. 46. Vold. Joseph. Ludow. Concl. 29. Coll. 1. Catdin. Tuck. Concl. 3. 6. n. 11. Lit. L. Nicol. de Passeri de Scriptura Privata L. 5. quest. 36. statuentes, Giornalibus Mercatorum minime vim probationis esse denegandam, sed potius majorem probationis efficaciam ipsis concedendam esse, cum ex eis Codex rationum defumatur, ac describatur, Giornaleque sit voluti Protocolum, ad quod, si circa libros Mercatorum dubium occurrat, redeundum, ac recurrendum est.*
- 154 De Scontris s. libris, pro notandis compensationibus circa cambia occurrentibus, confectis, quo certior rinde probatio haberi possit, ut de de Blamius Conf. ad longum Rosen. in sap. tit. math. c. 11. n. 23. seqq.
- 155 Quinto Requiritur, ut sit Justus *Mev. L. 5. c. 6. n. 4. n. 126. Jur. cubo 3*
- 156 Justus vero Liber dicitur, in quo omnia conclusio à Mercatore sunt scripta, quæ ad suam negotiationem pertinent *Mev. d. l.* Hinc singula recto ordine scripta sint, liberi que omnibus *Marginalibus & Apostillis*, quæ falsi suspectas faciunt rationes privatas, careat necesse est. *Umm. in Diss. ad Proo. Judic. 17. n. 19. Latard. Concl. Forens. Ex. 27. Concl. 17. Ca- cher. Dec. 217. Natta. Conf. 133. Tyber. Decret. 2. Resp. 100. n. 9. Christin? Kap. Decis. pract. 199. n. 13. Mev. P. 1. Dec. 141. & ad Jus Lubec. L. 5. c. 6. n. 11 n. 25. imo ab omni ratione, inductione & superinductione debet esse vacuus. Farinac. Confil. 18. n. 4. Menoch. Conf. 13. n. 14. Umm. d. Diss. n. 19!*
- 159 *Mev. cit. prox. loco ad Jus Lubec. Si scelus, juratur contra ipsam in librum Farinac. d. loco n. 4. Menoch. d. l. n. 16. §. 17. Cravett. Conf. 88. n. 6. & Concl. 14. per eos. Marq. de J. Merc. L. 3. c. 9. n. 19!* Quintimo Antius, Dies, &
- 160 *Mensa ex vectori requiruntur sententia: Alex. in Conf. 70. L. Coll. 3. §. Conf. 77. coll. 2. §. 6. Hippol. de Marfyl. Sing. 499. Cravett. de Arbitr. comp. sect. 4.*

Sec. 4. n. 45. Strach. *de Merc. P. 2. n. 61.* Rol. à Vall. *Conf. 92. n. 14.* Rota Ge-
 nuens. *Dec. 173. n. 13.* Baldus *in Rubr. C. de fid. Instr. n. 70. seqq.* Hahn. ad
 Wel. *tit. de fid. Instr. n. 6.* Laurerb. *Concl. Forens. Ex. 47. concl. 17.* Trentac.
Fariar. Resol. L. 2. Ref. 7. n. 28. Casp. P. 1. C. 17. *Def. 35. n. 7. ibiq; alleg. jun-*
gatur Male. de prob. Concl. 977. n. 66. Stryk. *in Diss. de simpl. prob. c. 4. n. 44.*
 Nec sine ratione hac constitutum geritur, appositione dierum, men-
 sium & annorum, rationes claras efficiente, omissione contra illum
 easdem obscuras ac inextricabiles redditura. Scacc. *Jud. L. 2. c. 11. n. 284*
Strach. de Merc. P. 2. n. 17. c. 61. Marq. de J. *Mars. L. 3. c. 9. n. 37.* Rota Ge-
 nuens. *Dec. 179. n. 12.* Et quasquam ob L. *in summa S. 4. de aqua & aqua*
pluvia ar. c. 1. d. h. ff. quædam am. r. s. om. ap. riantur L. 34. §. 1. ff. de pign. &
Hypoth. Rosen. de Libr. Merc. d. L. cum ibi alleg. contrarium statuari
 posse autumet, fateatur tamen d. h. n. 33. ipse necesse est, sententiam no-
 stram esse *prædictam*, adeoque priori præferendam. Ad L. *vero 34. de pi-*
gnor. in qua dicitur: Instrumentum privatam fidem facere, & debitum
 probare, etiam si in ea dies, quo factum est, appositus non sit,
 quam de contrahentibus sententiam testatur Alexand. *Conf. 70. n. 5. L. 1. 125*
 taleque statutum extare referat Scacc. *de Jud. L. 2. c. 11. n. 284* respondet
 dicitur Scacc. d. h. intelligendam sc. esse de probatione, quam facit scri-
 ptura privata sine die & consule confecta, contra scribentem: Nostræ
 sententiæ ad stipulatur L. 1. §. *rationes ff. de Edendo* in qua, ad libros ratio-
 num Argentariorum requiritur appositio diei, & Consulis; quam-
 quam hæc Lex sententiæ contrariæ obstat Patronis, Rosen. *d. 1783.*
c. 6. n. 22. promeliori intellectu hujus Legis, distinguat, inter libros
 rationum, ab habente officium publicum confectos, uti erat liber Ar-
 gentariorum L. 9. §. 2. *ff. de Edendo.* Inter libros pro arbitrio & volun-
 tate scribentis confectos, ut sunt libri, quos quisque sibi privatim con-
 ficit, v. g. Mercatorum, inque prioris specie expressionem diei & con-
 sulis, ob proxime alleg. L. *duntaxat* necessariam iudicet; Certum
 nihilominus permanere, utique etiam in casu domino requiri
 sicque valide arg. L. 1. §. *de Edendo* statui posse autumo, & Rationes
 Mercatorum nostri temporis die & consule debere se muniras, cum
 eadem hic adsit ratio, quæ aderat in Libris Argentariorum, sc. ut eo
 melius, de ipsorum rationibus constare possit, quæ sine certi anni &
 diei additione intricatæ essent, ac implicitæ.
 Illud autem facile concedo, omissionem temporis non vitare
 librum, si tunc an præsit peritiam, in libro de scripturam incertum

- do, nec emergat aliqua ambiguitas, deque tempore implicite confter-
- 130 v.g. Si Mercator Pannorum in libro Mercatili annotasset, Titium prae-
terito Anno 1697. nigri panni ob luctum Uxoris suae 50. ulnas pro hoc
vel illo ab ipso accepisse pretio, *die & mense amissis*, nil vitii inde contra-
- 131 heret liber, *licet dies & mensis omissus sit*, cum nihilominus de facili tem-
pus contractus celebrati inveniri possit, ex tempore mortuæ emptoris
Uxoris. At vero si in dato exemplo annus plane omissus esset, nec lu-
ctus facta mentio, neque aliunde probare posset, Titium ob luctum
uxoris amissæ, tot ulnas ab ipso emisse, solitum pluries singulis annis
ab ipso emere, vix per annotationem, sine anno, die & mense factam,
aliquid probaretur, cum obscurum hoc casu exiturum sit, an prætera
saplis, an vero hoc anno emptio pannorum facta sit, & annon pretium
solutionis jam tum præstitum. vid. Covarruv. *Pr. Quest. c. 20. n. 1. vers. 4.*
Munnoz. ab Escob. *de Ratioc. c. 10. n. 97.* Gail. *de Cred. c. 2. tit. 3. n. 269.*
Rosen. *de Libr. Merc. c. 6. n. 24.*
- 132 Addunt hiæc Ddruum quidam, Librum Mercatoris, si effectus
probationis gaudere velit Propria Mercatoris Manu debere esse con-
scriptum, per text. in *L. General. C. de non num. pec. Rol. à Vall. V. 31. C. 92.*
n. 6. Alex. Conf. 106. n. 2. V. 2. Baldus Conf. 278. V. 3. Moh. de A. J. Q. L. 2.
- 134 *C. 1. Cas. 92. n. 8. Traite des Changes c. 2. Gail. Obs. 20. n. 3. Finckelth.*
Obs. 79. n. 15. manu Institoris neutiquam sufficiente, nisi id speciali loco-
rum praxi doceatur receptum, *Mzv. ad Jus. Lub. L. 3. 1. 6. art. 4. n. 13. Cum*
- 135 enim ratio fundamentalis praxeos Mercatilis (quæ Mercatorum Scri-
ptis fides aliqua non denegatur) à fide Mercatoris dependeat, alterius,
quam qui Mercaturam, cujus intuitu creditum inscriptum contra-
ctum est, exercet, manus hic sufficere non videtur, inturcatorum libri,
non *institoris, sed principalis* nomen præ se ferente.
- 136 Sed vero contraria sententia & juris & rationib⁹ est conformior, inq;
praxi receptor. Abbas in *c. 2. n. 13. de fid. Instrum. Cravett. de Antiq. Temp.*
P. 1. sect. vidimus & abande n. 31. Ludov. Concl. 29. vers. tertio decimo requir-
tur Carpz. P. 1. C. 17. Def. 35. n. 8. & 9. & L. 3. c. 6. R. 58. & tit. 14. c. 5. n. 8. qui
de praxi testatur Saxonica Lauterb. *Concl. Forens. Ex. 47. Concl. 17. Ma-*
- 137 rant. *B. 6. n. 23. Viv. Def. 145. Nicol. de Pass. L. 4. Q. 1. Excell. Stryk. de*
semp. prob. c. 4. n. 26. Illustr. Dn Lincker. de semp. prob. th. 4. Rosen. &
tract. c. 6. n. 8. Conf. Br. ad L. 9. de Edend. & Hartm. Pist. Obs. 36. n. 10. Nec
suis hoc assertum destruitur rationibus vid. Hahn. *ad Wel. in ff. de fid.*
Inst. n. 4. cum quod quis per alium facit, ipse fecisse reputandus sit L. qui

per alium ff. de R. I. & utique ille videatur scribere, cujus scri- 138
bitur nomine, præsertim cum omne, quod in libro Mercatoris,
licet manu infitoris confecto, reperitur scriptum, ejus mandato,
consensu & voluntate, modo penes ipsum existat præsumatur,
scriptum, nisi contrarium probetur *L. Censu ff. de prob. arg. Auth. Ad-* 139
hoc C. de fide Instrum. L. fin. ff. de Arbitr. Tutel. Baldus in Rubr. C. de Fide
Instrum. vers. sed hic quero Alex. Consil. 147. n. 9. L. 2. Dec. in c. 3. de Prob.
n. 2. Strach. de Mercat P. 2. n. 65. Menoch. de Præf. L. 2. Præf. 57. n. 2. & L. 3.
Præf. 62. n. 6. Nec obstat à dissentientibus alleg. Lex. Generaliter C. de 140
non Num. Pec. cum ex illa quod intendunt, minime probari possit. vid. 141
Carpzov. P. 1. C. 17. def. 35. n. 9. & tit. 14. art. 5. §. 8. n. 59. & L. 3. tit. 6. Resp. 58.
n. 14.

Et hæc sunt requisita illa, quibus Mercatorum debet esse stipatus
 liber, probationis effectu potiturus, quibus alii super addunt adhuc,
 ut inscripta summa sit modica. Verum confundi hic remur non con-
 funda. Sicuti enim facile largimur, ad id, ut Mercatori suppletorium 142
 deferri juramentum possit, utique requiri, ut summa libro mercatorio
 iuscripta non sit magna sed modica, daß die Schuld so in dem Handels-
 Buch aufgezeichnet sich auf ein hohes nicht belaufe Klock. 2. Conf. 73. n. 10.
 ibique alleg. Mascard. Menoch. Marant. Joseph. Ludow. & Gail, quibus
 addi potest Illustris Lincker in Diss. de Semiplen. Prob. c. 2. tb. 4. Ita nega- 143
 mus, librum Mercatorum semiplene nõ aliter probare, quam si modicam
 contineat summam. Nec valebit ratio ratiocinandi: Liber Mercatorius
 in non modicis non probat ad effectum deferendi juramentum
 suppletorium, E. etiam in magna summa non probat semiplene: Cum 144
 in arduis causis, etiam Civilibus, quibus debitum magnæ summæ annu-
 meratur, Marfyll. in p. 2. §. expedita n. 6. Stryck. de semipl. probat. c. 5. §. 7.
 n. 39. cesset juramenti suppletorii delatio, ut ut semiplene probatæ sint.
 L. 3. C. de Jurej. Mynsing. Cent. 1. Obs. 68. n. 4. Pruckman. Vol. 1. Conf. 10.
 n. 88. Menoch. L. 2. de A. J. Qu. Cent. 2. Cas. 190. n. 17. Lincker. in Diss. de
 semipl. prob. c. 3. tb. 2. & Stryk. in ead. diss. c. 5. §. 7. n. 31. Quænam vero sit 145
 magna summa id judicis arbitrio recte determinandum committitur.
 Illustr. Dn. Lincker. d. Diss. c. 3. tb. 1.

Sed diceres; Hisce positis, plane omnis omnino effectus cessabit
 semiplenz probationis, factæ per libros Mercatorum in debitis magni 146
 momenti. R. Minime ejusmodi libro ex eo, quod ipsi denegetur effe-
 ctus juramenti suppletorii, omnem plane adimi effectum semiplenz

Non non

pro-

probationis, adhuc in illo conspicuum, quod defectus plene probationis, per unicum testem, in scriptam libro Mercatorio summam etiam non modicam comprobantem, suppleri possit,

- 247 Coronidis loco illud adhuc notari meretur, nequiquam adeo strictè inharendum esse iudici jam dictis requisitis, forsàn putanti, omnia ac singula necessario concurrere debere, uno eoque minimo forsàn deficiente, omnem fidem libro Mercatoris denegandam esse, *Mov. ad Jus Lubec. L. 5. t. 6. n. 4. n. 29.* cum sufficiat, pleraque, & illa adesse
- 248 requisita, ex quibus probabiliter colligi potest, scripturæ nil fraudis subesse. *Ruland. de Commiss. L. 5. t. 13. n. II. Mov. ad Jus Lub. sage cit. loco.*

C A P U T I I I.

De

Ipsa Probatione, quæ fit per Libros Mercatorios, deque modo, & tempore probandi.

S U M M A R I A.

C onspicuum totius Capituli Tertii sistit	1. seq.	<i>Qualiter Praxis hæc probari debeat, de eo agitur remissive</i>	18
Libri Mercatorii de Jure Civili, seu privata scriptura, pro scribente & producente ne quidem semiplene probant	3	<i>Non probat tamen indistincte liber Mercatorius ubiq; eodem semper effectus, sed pro diversa circumstantiarum, loci, & quantitatis ratione, modo Plene, modo Semiplene</i>	20
Ejus rationes enarrantur	4. seqq.	<i>Notatur (1) illorum sententia, qui librum Mercatorium tunc plene probare autumant, quando in scripta dependens à nuda scribentis voluntate.</i>	23
De Jure vero moderno in Foro mercatili habent probandi efficaciam etiam pro scribente	8	<i>Ratio notationis subjicitur.</i>	22. seqq.
Ejus Rationes videsis	9. seqq.		
Exceptio est in illis locis, in quibus hæc Praxis Mercatilis non est recepta.	16. seqq.		
			<i>Nec</i>

<i>Nec non</i> (2) <i>illorum, qui statuerè sustinent, Librum Mercatorum pro scribente & hoc plene probare casu, quo præsumptio ex illo oritur, aliis administratis suffulta, veritatis conjecturam inducit.</i>	25	<i>ber, inibi locorum scriptus, ubi tale valet statutum, licet in alio producatur judicio, ejusmodi observantia ignaro</i>	44
<i>Rationem vide sis</i>	28 seqq.	<i>Ratio hujus subjicitur</i>	45. seqq.
<i>Pariter & (3) rejicitur sententia plene probandi efficaciam tunc Mercatorum Libris etiam pro scribente tribuentium, quando plura continent capita, quorum quædam jam antea vera sunt deprehensa</i>	18	<i>Scriptura in aliquo loco facta, privilegium illius loci ubique retinet</i>	46
<i>Ratio hujus traditur</i>	29 seq.	<i>An Liber Mercatorius etiam tum plene probet, quando extraneus eundem in loco statuti scriptum, contra Civem illius loci pro se producere velit? Vide</i>	47
<i>Exceptionem vide sis</i>	32	<i>Negantium rationem exhibet</i>	49
<i>Liber Mercatorius tum plene probat, si hoc speciali loci statuto, vel consuetudine sit introductum</i>	33	<i>Distinguentium vero sententiam & rationem recenset</i>	50. seq.
<i>Ratio subjicitur</i>	34	<i>Cui & nos accedimus</i>	51
<i>Utrum Statutum, plenam fidem Mercatorum libris tribuens, validum sit, queritur</i>	35	<i>Non probat Liber Mercatorius, si Mercator scribens non sit fide dignus, etiamsi statutum ceteroquin plenam scribentium libris fidem tribuat.</i>	52
<i>Negativæ Patronos & rat. recenset</i>	36	<i>Ratio subjicitur</i>	53
<i>Affirmativæ vero, quam & nos amplectimur, subscribentes, illarumque rationes exhibet</i>	37. cum seqq.	<i>In dubio statutum istiusmodi ad minutas summas est restringendum</i>	57
<i>Non probat Liber Mercatorius plene, si illo scriptus loco, ubi tale statutum ignoratur, in illo à scribente pro se producatur judicio, ubi talismodi viget statutum</i>	42	<i>Contrarium tuentes vide</i>	56
<i>Limitationem vide sis</i>	43	<i>Quanam sit minuta summa, id determinandum rectius Judicis prudentis relinquitur arbitrio.</i>	58. seqq.
<i>Contra plene probat istiusmodi Li-</i>		<i>Limitatio subjicitur, nisi jam certo locali Statuto sit determinata</i>	60
		<i>Exempla ejus vide sis</i>	61
		<i>Plures autem minutæ Summæ non debent coerceri ad plenam probationem excludendam</i>	62
		<i>Nan ana 2</i>	Ad.

<i>Admittit Liber Mercatorius tamen</i>	<i>Respondetur</i>	86
<i>hoc casu probationem in contrarium, quo plenam vis statui specialis. hic iudici fidem facit.</i>	<i>Terminus probatorius est peremptorius.</i>	88
63. seq.	<i>Post cuius lapsum Librum mercatitem producturus, non auditur.</i>	89
<i>Deficiente prefato statuto, vel speciali loci consuetudine, Liber Mercatorius probat. Tantum Semiplene.</i>	<i>Etiamsi adversa pars nondum consummaciam ejus accusaverit.</i>	90
66.	<i>Rationem videfis:</i>	91
<i>Regulariter probant Libri Mercatorii pro scribente duntaxat semiplene.</i>	<i>Ante ejus ergo lapsum, probationem expedire non valens, ejus rogare tenetur prorogationem.</i>	92
67.	92.	
<i>Non vero pro tertio contra tertium.</i>	<i>Quam Judex, ubi iustum adesse petentis impedimentum, non facile denegabit.</i>	93
69. seq.	<i>Debet autem fieri probatio per librum Mercatorum, (1) pertinenter, (2) clare, & (3) concludenter.</i>	95.
<i>Rationes videfis.</i>	95. seq.	
70. seq.	<i>Obscure facta, contra producenssem interpretatur.</i>	97.
<i>Probatio per Libros Mercatoris fieri debet (1) post Litis contestationem, (2) usque ad conclusionem (3) intra terminum tamen probatorium, à Judice prefixum.</i>	76. seq.	
76. seq.	<i>Nec sufficit eandem fieri per extractum non viso libro Originali Mercatorio.</i>	99.
<i>Rationes prioris videfis:</i>	77. seq.	
77. seq.	<i>Rationes ejus videfis.</i>	100.
<i>Quando dicatur in causa conclusum, exponit.</i>	81.	
81.	81. seq.	
<i>Ratio secundi datur</i>	82.	
82.	<i>Sufficit tamen partem Codicis illam edidisse, qua creditum continet.</i>	108.
<i>Judex probationem per librum Mercatorum adhuc injungere potest post causam conclusionem.</i>	83.	
83.	83. seq.	
<i>Ratio subjicitur</i>	84.	
84.	<i>Nisi de qualitate libri mercatoris sit judicandum.</i>	111.
<i>Ad objectionem motam.</i>	85.	
85.		

In quo loco edi debeat? de eo vide. *An reiterari debeat editio? vide ff.*
119. seqq. *127. seqq.*
Cujusque periculo & sumptibus? ex- *Quibus recusans edere, compelli pos-*
ponit. *124. seqq.* *sit remediis? vide.* *n. fin.*

L iufratris antecedaneo Capite requisitis, quibus liber Mercatoris ad effectum probationis debet esse instructus, proximo nunc procedendum pede est ad IPSAM, quæ per libros Mercatorios expeditur, PROBATIONEM, circa quam An, & QUALITER probeat Liber Mercatorius visuri sumus, subjuncto MODO, & TEMPORE probandi.

De Jure Civili quidem expeditum est, probandi eundem producente desitui efficacia arg. L. 5. 6. 7. C. De Prob. L. Nuda ratio 29. ff. De Donat. Surdus Dec. 312. n. 2. Bursat. L. 4. Conf. 455. n. 11. Baldus in L. Admon. ff. De Jurej. in vepet. fol. 177. n. 10. Jason. in d. L. n. 111, & 120. ibique Caccialup. n. 61. Fr. Curt. n. 107. ff. De Jurej. Mascard. De Probat. Concl. 977. n. 1. Mzv. ad Jus. Lubec. P. 5. tit. 6. a. 4. n. 2. Lauterb. Concl. Pract. Ex. 47. n. 17. Est enim privata scriptura, quæ pro scribente parum, vel nihil probat, foretque exemplo perniciosum, illi credi scripturæ, qua unusquisque sibi annotatione propria vel debitorem constituere, vel à debiti nexu se liberare potest, uti eleganter loquitur Imperator in L. 7. C. De Probat. Junct. L. 5. & 6. d. 1. Nemine in propria causa vel viva voce, L. 10. C. De Test. vel scriptura privata validum sibi testimonium perhibere valente, Carpz. P. 1. C. 17. Def. 34. præeunteque Imperatore in L. fin. De Conven. ff. debitor. ab iniquitatis censura se non liberaturo, qui sub propria annotationis manu sibi debitorem, quem velit, constituere intendit.

At vero, non attenda hac juris Civilis dispositione, Generalis Germaniæ Praxis, hodie Mercatorum libris probandi credita, ipsis inscripta, Mercaturam concernentia, HUIUS FAVORE certam tribuere non dubitavit efficaciam, idque ex seqq. potissimum rationibus. Quod æquitati parum convenire visum fuerit, nullam tribuere velle fidem scripturæ illorum, qui emptorum, ceterorumque debitorum, paratam non semper pecuniam habentium, fidem secutis, illis sine Chirographo credere coguntur, quorum libri, si in dubium vocarentur, facile labefactaretur virorum honestorum, & bonæ exi-

- firmationis fides, faciliusque ipsum Civile perturbaretur commercium, & à negotiis multi cum summo Reip. damno desisterent Mercatores. Vid. Hahn ad W. ad iii. ff. de fid. Instr. n. 16. Peretz ad Cod. tit. De fid. Instr. n. 4. Finck. Obs. 79. n. 1. Bach. ad Treutl. V. 2. Disp. 4. tit. 2. L. B. in fin. Carpz. P. 1. C. 17. Def. 35. n. 6. & L. 3. s. 5. Resp. 58. n. 6. seqq. Roë. De Libr. Merc. c. 8. n. 18. & 12 c. 6. n. 40. Accedit, quod in causis Mercatorum decisiones sumantur ex aequo & bono, cum multa injure, contra strictam rationem, pro utilitate Communi recepta sint, L. 51. §. 12. ff. ad L. Aquil. omniaque bona fide judicentur, nec de apicibus juris disputare conveniat, arg. L. 29. §. 4. ff. Mand. L. 4. ff. C. Si contra utilit. Publ. Rota Dec. 153. n. 8. Lath. de Censu L. 3. c. 12. n. 65. Hartm. Pistor. Obs. 180. n. 11. Bartol. in L. 29. §. quadam ff. Mand. & in L. Quintus Mutius ff. Eod. Salicet & Alex. in L. Placuit C. De Judic. Gail. 2. Obs. 20. n. 5. Faber in L. Codic. L. 8. tit. 27. Def. 3. n. 2. Welsch. P. 1. C. 10. n. 40. Carpz. P. 1. C. 17. def. 35. n. 3. Vid. Finckelth Obs. 14 79. n. 2. ad quem alias rationes videndi cupidum, brevitatis studio remitto: Hancque Praxin Mercatilem, in plerisque Germaniz locis receptam esse, testantur Menoch. A. J. Q. Cas. 91. Strach. De Merc. P. 2. n. 69. Græv. in Conclus. Praët. Concl. 20. n. 2. Hering. De Fidej. c. 20. §. 1. n. 17. Carpz. P. 1. C. 17. Def. 35. Gail. 2. Obs. 20. n. 2. Mæv. P. 1. D. 241. Ruland. De Commiss. P. 2. L. 5. c. 13. n. 9. Lauterb. in Concl. Forens. Ex. 47. 15 Concl. 17. Non obstante, quod in nonnullis locis hæc Mercatilis consuetudo non obtineat, in quibus, Mercatore ad illam provocante, sed eandem probare non valente, tamdiu pro juris Civilis observantia 17 stabit præsumptio, donec & inibi hanc generalem praxin Mercatilem receptam esse, liquido fuerit probatum. Mev. ad Jus Lubec. L. 5. tit. 6. 18 a. 4. n. 6. Rosen, De Libr. Merc. c. 13. n. 37. ibique alleg. Turrett. Conf. 47. n. 7. qui, qualiter ipsa probari debeat, eleganter ibi subnectit Conf. Brünnem. Conf. 46. n. 5.
- 19 Nec vero quis opinetur, non attenda crediti quantitate, indistincte, ubique Libros Mercatoris, & eodem semper effectu probare, notandum hic utique est, pro diversa circumstantiarum ac quantitatis ratione, Libros Mercatorum alibi plene, alibi semiplene duntaxat probare. Ita Ddres communiter (1) plene probare librum Mercatorum 20 tum statuant, si inscripta dependeant à nuda scribentis voluntate, inque 21 alios non tendant præjudicium Jason in L. Admonend. 31. n. 111. in re- pes. vers. fallit, 1. n. 121. in pr. ff. de Jurej. Felin. inc. Scripta 2. X. de Fide Instrum,

*Drum. n. 22. seqq. Beust. ind. L. Admonend. n. 1014. Morla in Comp. J. sis. de R. C. Q. 17. n. 7. Trentacinq. Var. Resol. L. 2. Ref. 7. n. 12. Bart. in aub. s. contractus C. de Fide Instrum. & in L. Admonendi 31. ff. de Jurej. num. 26. Lanfr. de Orian. d. L. Admonendi num. 42. Ummius in Diff. ad process. Judic. 17. n. 19. Marant. in Spec. Aureo P. 6. art. 6. post n. 23. Cacialup. ind. L. admonendi n. 71. Berlich. p. 1. C. 36. n. 40. Mascard. de Probat. Concl. 677. n. 72. At vero huic conclusioni subscribere non possum, cum casum concipere nequeam, quoin, libro Mercatorio inscripta credita, Mercaturam concernentia, (utpote quo solo casu per ²² *supra* c. 2. nos. libris Mercatoriis probandi in praxi tribuitur efficacia) in ²³ *alios* non tendant *prajudicium*, & à *sola* scribentis dependeat *voluntate*, ²⁴ certus, sine utriusque contrahentis voluntate, creditum contrahi non posse, semperque, quoties de probando contra debitorem agitur credito, de aliis utique agi *prajudicio*.*

Neque (2.) ire possum in DDrum sententiam, asserentium, Libro Mercatoris tum *plene* probare, si *præsumtio* ex illis orta, ²⁵ *alijs* *admiriculis* sit *suffulta*, *multaque conjectura*, *concurrant*. pro *inscripto- tum veritate* haud parum facientes. Bart. in L. Admonendi 31. ff. de *Jurej. jur. and. n. 27.* ibique Jason. Paul. de Castro in L. Rationes C. de Fid. Instrum. ²⁶ Anthon. de But. & Felinus in *Carpz. X. de Fid. instrum.* Boër. Dec. 105. Castr. in d. L. Rationes C. de Fid. instr. Soc. Cons. 161. Vol. 3. & Cons. 187. n. 16. Vol. 2. Guido Papa. *Quest. 441.* Gabriel. *lib. 1. Concl. 67.* Paris *Cons. 104. n. 76. seqq.* Vol. Capella Tholosan. *Quest. 496.* Surdus Dec. 199. n. 11. Mascard. *De Prob. Concl. 977. n. 8.* Ut ut enim non negaverim, *debitum* hoc casu *plene* probari, *plene* probationis tamen effectum non *pinus* Libro mercatorio per se tribuere hoc casu possum, *quã unico testi* si in asserto suo *constestem* habeat, quia utroque casu *plene* probationis efficacia, non à solo Libro mercatorio, aut unico illo teste, sed *junctim* à libro mercatorio, & *alijs concurrentibus conjecturis*, ad semiplenam probationem ascendentibus, *inidemq;* à *duorum testium fide* dependet. Et hoc casu in genere dicere ²⁷ *liceret*, semper libros mercatorios, debitis requisitis instructos, *plene* probare, si alia illis accedat semiplena probatio.

Pariter nec (3.) cum illis facere possum JCtis, qui mercatoris ²⁸ *librum tunc* *plene* probare asserunt, quando *plura* continent *capita*, quorum quædam *antea* *jams* sunt *inventia vera*, Jason. in L. Admonendi 31. ff. *De Jurej. in repetit. n. 128. in med. vers. 510. principaliter* *limitis* Paulus de Castro *Cons. n. 138. coll. 1. in fin. libr. 1.* Angel. Arett. in *§. actiones n. 41. p. 13.* ²⁹ *quaro I. De Adf. Corn. Conf. 81. Coll. 1. Vol. 4.* Schrader. in d. L. *Admen. n. 268.*

- n. 268. p. 291. vers. 3. Berlich. *Concl.* 36. n. 43. Mascard. *De Prob. Concl.*
 30 977. num. 75. Nam, sicuti in genere ad librum mercatorum desideratur, ipsum nulla falsitatis laborare presumptione, & mercatorem, cujus is est liber, vera eidem inscribere esse solitum, per supra dicta c. 2. ita ex hoc solo, quod unum, alterumve capitulum, libro producentis mercatorio inscriptum, verum fuerit deprehensum; non alia nova eidem accedit qualitas, quamquam in genere omnes mercatorum libri ad effectum semiplenæ probationis habere debent, cum uno alterove inscriptorum falso deprehenso, non retineat liber mercatoris semiplenæ probationis effectum, sed omnem prorsus amittat probandi efficaciam. Unde nisi speciali loci consuetudine aut statuto aliud sit receptum, hanc practicam, licet eandem, ex propria confessione novam, cum *Grammat. Conf. Civil.* n. 58. aliisque tantopere commendet, Mascardus. *De Probat. Vol. 3. Concl.* 977. n. 75. & ab ea in praxi haud recedendum esse suadeat idem Mascard. d. l. ob novitatem suam merito suspectam habeo. Conferatur Ummius in *diff. de Process. judic. p. 710.*
- 31 In eo vero me facile conformo (4.) Ddbus, statuendis, Libros Mercatorios plene probare, si plena probationis efficacia speciali locorum statuto aut à consuetudine ipsis tributa sit, publica magistratus auctoritate in probationis negotio omne punctum faciente. Roland. *Conf.* 92. n. 5. *Lib. 3. Boër. Dec.* 107. *probefin. Bero Conf.* 87. n. 54. *Lib. 3. Covarruvias Pract. Quest. c. 21. Vivius Commun. Opin.* 309. *Bursatus, Conf.* 82. n. 7. *Lib. Jason. in L. Admonendi 31. lect. 1. ff. De Jurej. n. 81. & in repetit. n. 1.*
- 34 Josephus Ludov. *Concl.* 29. n. 2. *Salic. in L. Exemplo C. De Prob. Baldus. in L. Cunctos populos. 16. C. De Summa Trinit. & Fid. cathol. & in L. Comparationes Coll. 3. C. De Fid. instr. in Quadam §. Nummularios ff. De Edend. ibique Castrens. n. 3. Alexand. in d. L. Quadam De Edend. n. 1. ibique Jason. n. 2. Felin. in cap. 2. n. 16. X. De fid. instrum. Lanfr. in d. L. Admonendi 31. De Jurej. n. 12. Beuff. in d. L. 10. Berlich. P. 1. *Concl.* 36. n. 1. *Wurmf. libr. 1. Obs. tit. 17. Obs. 3. t. 1. n. 2. Mascard. De Probat. Concl.* 977. n. 16. *Rutger. Ruland. De Commiss. P. 2. lib. 5. c. 9. n. 8. Gail. 2. obs. 20.**
- 35 n. 6. Et quamquam non desint, qui statutum, plenam libris mercatorum probandi dans efficaciam, non valere, nulli dubitent statuere, vid. *Julius Ferret. De Re Naval. alii que apud Rutger Ruland. Traët. de Commiss. P. 2. Lib. 5. c. 9. n. 7. alleg. junct. Ummio in Diff. ad Proc. Jud. 17. n. 19. asserente se cum nesciat an defendi possit sententia, quasi statuto aut consuetudine libris, præsertim Mercatorum, plena fides fieri possint, malle simpli-*

simpliciter dicere quod plena fidei adstruenda nunquam sufficere possit, omni ratione forsan non destituti, istiusmodi statuto, quod *privato instrumento non minus ac publico plenam assignet fidem*, ceu juri, & legibus 36
 contrario, minime valituro: Contraria tamen magis arridet sententia, communi DD calculo comprobata, inque foro receptor; Scilicet 37
 statutum quo libris mercatorum *plene probandi facultas attributa est*, omnino esse validum. Soc. *Conf. 249. in pr. Vol. 2. Surd. Dec 317. num. 2. Gail 2. O. 20. n. 6. Mev. P. 1. D. 241. num. 2. & 3. Covarruv. P. 2. Q. 22. n. 8. Gravett. De Antiq. temp. P. 4. n. 84. Pacian. De Probat. lib. c. 56. n. 27. Menoch De A. J. Q. lib. 2. c. 92. n. n. 60. seqq. Vivius Comm. Opin. 309. Rutger. Ruland. De Commissar. P. 2. lib. 5. c. 9. 1. seqq. Lauterb. in Diss. De Jure in foro Mercat. &c. usq. ib. 2. 8. Mev. ad Jus Lub. Lib. tit. 6. a. 4. n. 4. Nec desunt huic theoricæ suæ rationes. Nam sicu- 38
 ti falsum est, statuto legijurique scripto derogari non posse, *per L. in toto 60. ff. de R. J. ibique Dd. Statutis circa septenarium testium nume-* 39
rum, aliasque testandi solennitates, non parum immutantibus, valore suo utique gavisoris, licet Juri Civ. adversentur. Ita inde 40
 nil quicquam decessit valori statuti, contra communem praxin mercatilem, ipsiusque Juris Civilis dispositionem, *plenam, certo in casu, libris mercatoris fidem tribuentis, licet Juri Civili parum conveniat regulis, aut à communi etiam Praxi Mercatili recedat.* Ut taceam, eadem 41
 concludendi facilitate, & ex eodem medio termino, contra negantes propositio asseri licere jure, nec illud statutum vel consuetudinem valere, quæ libris mercatoris *semiplene probandi tribuit efficaciam, cum & hæc Praxis communibus Juris Civilis adversetur regulis.**

Minime vero *plene probat Liber Mercatorius, si alio scriptus loco,* 42
quam ubi tale statutum viget, ad probandum debitum in illo produceretur judicio, quod consuetudinem talem recepit. Joh Baptist. de St. Sever. in L. *Omnes populi n. 164. ff. de J. & J. Jason, in L. Cunctos populos n. 23. in lect. 1 de Summa Trinit. Stracha in Tract. Quomod. in caus. merc. &c. n. 42. Gravett. d. Tr. P. 1. S. 4. limita n. 10. Mascard. de Probat. Concl. 977. n. 17. Trentacinq. Var. Resol. lib. 2. Res. 7. n. 23. Mev. ad J. Lub. P. 5. tit. 6. art. 4. n. 5. Rosen. de Lib. mercat. G. 12. n. 3. ibique alleg. Nicolaus de Passerib. de Script. Priv. Lib. 4. q. 21. n. 22. Nisi illud statutum, quo Li- 43
 bris plena tributa est fides, simul caveat, *hoc etiam in libris, alibi locorum scriptis, procedere debere; Prout de consuetudine Senensi testatur**

apud Trentacinq. *Var. Resol. Lib. 2. Res. 7. n. 23. alleg. Corn. Conf. § 19. n. 17. vers. Ita etiam videtur, Vol. 3.* Bene vero liber confectus in territorio
 45 *statuentium, libris mercatorum plenam fidem habendam esse, ad plenam probationis effectum produci potest, in alio loco, & extra territorium, tale quid statuentium: Johan. Andreas apud Specul. in tit. de Instrument. edit. S. Nunc dicendum in Additione magna circa fin. Jason. in Cap. 2. X. de Fid. instr. & L. Cunctos populos l. 1. n. 33. C. de Summa Trinit. Baldus in d. Cap. de fid. instrum. & in L. Exemplo C. de Probat. & in L. Exemplo C. de Probat. & in L. Sinon speciale. C. de Test. Cravetta de Antiq. temp. P. 1. §. 4. limita. n. 6. & II. Caccialup in L. Admonendi 31. ff. de iurej. n. 73. seqq. Trentacinq. Var. Resol. Lib. 2. Res. 7. num. 23. Stracha Quomod. in Caus. mercat. n. 31. Mascard. de Prob. Concl. 977. n. 20. & 21. ibique plena manu alleg. Ddres. Addatur Mey. ad Ius Lub. P. 5. tit. 6. a. 4. m. m. 5. Rosin. de*

45 *Libr. mercat. C. 12. n. 24. ibique longa serie alleg.* Nam extraneus, cum Mercatore, in loco ubi Mercatoris fides tacite à populo est approbata, contrahens, censetur se conformasse consuetudini loci, in quo contractus est factus, & per consequens tenetur stare ipsius libro,
 46 sive agatur ibi, sive in alio loco, in quo non extat talis consuetudo. Rosner. de Libr. Mercat. cit. prox. loc. Scriptura facta in aliquo loco, privilegium illius loci ubique servante. Vid. Baldum in L. Sinon special. C. De Testam. add. Decius in Cap. 1. n. 36. X. de Prob. Felinus in Cap. cum delecti n. 74. de Fid. instrum.

Et hac vera sunt, si mercator illius loci, ubi tale statutum obtinet, librum suum contra extraneum, secum contrahentem, producere velit. Sed, quid, si extraneus in scripta libro suo mercatorio in
 47 illo loco, ubi tale viget statutum & observantia, producere velit contra civem ejusdem loci secum contrahentem, an & tunc plene probabit?
 48 Negat id Felin. in cap. Cum dicti n. 24. De Fid. instr. ex hac ratione, quod statutum duntaxat stringat ejus loci mercatores, qui ibi cives sunt.
 49 Sed disting. Johan. Baptist. Sever. in Roper. L. Cunctos populos sub n. 104.
 50 & in Roper. L. Admonen. n. 63. An extraneus in albo seu matricula mercatorum illius loci sit descriptus, an non? & priori casu ejus libro fidem habendam esse plenam, posteriori vero casu neutiquam ad plenam probationis efficaciam produci posse, statuit: d. l. vid. Strach. Quomod. in Caus. mercat. n. 31. in fin. & 32. jung. Mascard. De Probat. Concl. 977. n. 23. Cui &
 51 ego accedo sententia, eo, quod privilegium certi loci civibus tribu-

um

tum, ad *alios*, non *Cives* extendi, stricta privilegium interpretandi ratio haut permittat.

Hactenus vero dicta limitationem recipiunt in mercatore, non fide digno. Unde talem consuetudinem, quæ indistinctè omnium mercatorum libris, ad plene probandum ipsorum libris inscriptum creditum, omnimodam vult haberi fidem, ceu *irrationabilem*, valore destitui, asserere haud ambigo. Nondefutura inde alios decipere solitis, commoda fallendi, & defraudandi occasione, *vid. L. conuenire ff. De Pact. Doe. Baldus in L. un. De Confessis Abbas in cap. bona illat. 2. X. De postuland. pralat. in fin. Jason. in d. L. Admonendin. 122. & L. Quaedam §. Nummularios n. 5. ff. De Edend. Alban. Conf. 95. Trentacing. Var. Resol. lib. 2. Ref. 7. n. 24. Mascard. De prob. Concl. 977. n. 26. ibique alleg. Stracha. Quomod. in Causis mercat. n. 37. Optime ergo hic Judici considerandæ veniunt, probitas & integritas mercatorum, ut omnium opinione pro integris habeantur viris, una cum causæ qualitate & debiti quantitate, uti ex Baldo, Marfilio *Sing. 458. Andr. Gail. lib. 2. Obs. 20. n. 7.* annotavit, Mascard. *De prob. Concl. 977. n. 27. Conf. Stracha. supra cit. Tract. n. 38.**

Hinc, An tale Statutum *indistinctè* tam de *non minutis*, quam *minutis* sit exaudiendum *summis*, apposite quaeritur? Et licet Baldus in *L. un. Coll. 4. C. De Confess.* librum mercatoris etiam *plene probare in magna summa*, asserat, dummodo non adsit *suspicio*, ac *magnum* adversarii versetur *præjudicium*. Communior tamen, Jurisque rationi conformior est opinio, *in dubio* tale statutum, tanquam *exorbitans*, *jurisque communi contrarium*, ad *summas minutas* esse restringendum. Hering. *De Fidejuss. lib. 10. n. 71. Gravetta de Antiquitat. tempor. n. 89. Tiraquel ex Baldo. in L. un. vers. Quid ergo est. C. De Confess. Wesenbec. Conf. 36. Tom. 1. n. 43. Nicolaus de Passeribus De script. privat. L. 3. Q. 3. Quænam vero sit minuta summa non constans est Ddorum opinio? Et licet *minuta summa*, in *L. 9. in fin. & seqq. ff. De Dolo malo* ad *duos aureos* restringatur, tutius tamen est *arbitrio judicis id relinquere*, præsertim, cum *leve*, & *grave* dicatur, secundum *qualitatem personarum*, *DD. in L. sed est suscepteris §. si Libertus ff. de Judic.* Dummodo statuta ad *certam summam* se non restringant, qualia statuta refert. d. Rosen. *De Libr. Merc. c. 12 n. 22. & Lauterb. De Inre in Curia Mercat. Usitat. tb. 291.* ex quibus adduxisse sufficiet *Ius Statutarium Patrium*, ex cujus tenore *minuta summa* illa dicitur, quæ non exsuperat 30, *Marcas*, ad quam usque summam plene probant.*

- 62 Ius Statut patr. L. 5. t. 6. n. 4. & Hamburgense P. 1. t. 30. n. 61. *Das die Schuld nicht übermäßig: Non debent vero hoc casu plures minuta summe coerceri ad probationem hancce excludendam Maranth P. 4. ut. judex Merc. n. 97. Lauterb. in Diss. De jure in foro Mercat. th. 293. Rosen. d. l. n. 23.*

De eo vero non sine ratione dubitari poterat: Utrum Liber Mercatorius probationem admittat in contrarium, illo in casu, quo locali ipsi statuto plene probandi tribuitur efficacia? Et aliis id negantibus, vid.

64 Alex. in L. 1. §. Si, de absens n. 7 ff. si ex Nox. l. Caus. Vivius Dec. 445. n. 3. Scacc. Commerc. §. 2. gl. 5. sub n. 448. fol. 397. & §. 7. gloss. 5. n. 6. fol. 462.

65 aliis vero distinguuntibus, verior nobis videtur sententia, indistincte probationem in contrarium admittentium, idque ex solida hac ratione, quod nec instrumentum publicum, quod tamen plene probat, nec testes idonei, qui pariter judici plenam faciunt fidem, probationem in contrarium excludant. L. 18. C. de Prob. L. 15. C. de Fid. Instrum. Vid. Rosen. d. tract. C. 12. n. 113. ibique alleg. DDres.

- 66 Præter hanc plene probandi efficaciam, quam libri Mercatorum per hæcenus dicta, ex speciali duntaxat locorum consequuntur statuto, istiusmodi statuto deficiente, regulariter Mercatiles libri, ex generali Fori Mercatilis praxi non nisi SEMIPLENE probant. Fefin. in t. 2. n. 21. X. de fid. Instr. Hering. de Fidej. c. 20. §. 1. Rutg. Rotand. de Commiss. P. 2. L. 5. C. 13. n. 9. Stryk. in Diss. de Semipl. Prob. c. 4. §. 5. n. 8. aliique in Prefat. n. 10. & in hoc capite passim allegg. DDres, Cujus semiplenæ probationis effectibus ad Caput sequens rejectis, ad illam accedimus, non minus utilem, ac quotidianam quæstionem: An sc. sicuti libri Mercatorii pro ipso producente probant Semiplene, ita etiam pro Tertio contra Tertium eodem admittantur probandi effectû? Sanè, si quæ alia, certe hæc, variis animi motibus inter DDres agitata est
- 69 quæstio, affirmantibus aliis, aliis negantibus; Equidem perpenlis, quousque ingenio pervenire licuit, rationibus utriusque sententiæ, calculum meum adjicere negativæ cum Martha Decis. 1. c. 9. Alexand. Conf. 36. L. 5. Cravett. de Antiq. tempor. P. 6. prima Partis pr. n. 71. Stryk. in Diss. de Semipl. Prob. c. 4 n. 49. aliisque non ambigo, sequentibus motus rationibus: (1) Quia statutum s. consuetudo hæc mercatilis, quâ probandi efficacia libris tribuitur Mercatoriis, ceu juris Civilis correctoria, & ab illo exorbitans, non aliam, quam strictam admittit interpretationem. arg. L. 32. in fin. C. de Appell. DD. in auth. quas actiones C. de SS&is Eccles. Regn. Sixtin. t. Conf. Marpurg. 10. n. 33. jung. omnino.

*t. quæ à Jure de R. J. in 6to Alciat. Resp. 8. L. 9. n. 32. Modest. Pistor. Conf. 9. n. 15. V. 2. Corn. Conf. 195. n. 16. V. 1. & Conf. 22. n. 4. Vol. 3. Conf. & Baldus in L. Si quis &c. C. de Episc. & Cler. Joh. Andr. in C. 1. X. de Tempor. Ordin. Corn. Conf. 88. n. 4. VI. non admittenda hic præsumptione illius, quod ex- 71
 presse statuto ejusmodi cautum non est, consuetudine terminos re- 72
 ceptionis non egressura. (2) Quia actus unius, in præjudiciū tertij ejus, 73
 nil operari potest, cujus consensu gestus est nullo, L. 72. de R. J. quod
 utrique eveniret si contraria admitteretur sententia. Hinc recte in- 74
 fertur, contractum inter alios initum, non probari libro mercatorio il-
 lius, quocum negotium gestum non est.*

Lustrata ita probatione ipsa, ad *Secundum* hujus capituli *Membrum* 75
 progredimur, ipsum sc. probandi Tempus, quod consideratur vel tan-
 quam Terminus à Quo, vel Tanquam Terminus Ad Quem (sc. proba-
 tio fieri debet per libros Mercatiles.)

Ad illum quod atinet, certi & expediti juris est, eundem curre- 76
 re à tempore litis contestatæ. *l. 1. & rot. tit. ut lite contest.* Etenim, cum
 probatio nil aliud sit, quam actus legitimus, quo judici fides fit de re,
 controversa, deque illo quod adversarius negavit, secundo exinde
 fluit amne, *ante licentiam contestatam*, in causa principali minime probatio-
 nem esse interponendam: Neutiquam enim antea constare potest ju- 77
 dici, an, & quantum de actione, in judicium deducta, deque credito,
 ejusque summa negaturus sit reus, cum, illo forsitan, vel nihil, vel sal-
 tem quædam negante, actor vel plane nulla, vel negatorum duntaxat
 probatione onerari debeat. Vid. Lauterb. in *Comp ff. ad tit. de Probat.*
 ibique Excell. Dn. Præf. in *not. jung.* Excell. Dn. Stryk. in *Introd. ad*
Prax. Forens. C. 17. §. 1.

Nec diversi quid à cæteris probationibus, in probatione per li- 78
 bros Mercatiles facienda, ratione Terminum Ad Quem introductum,
 cernitur. Nam, uti *regulariter* alias unaquæque probatio adducenda
 est ante conclusionem in causa Lauterb. *cit. prox. loco*, ita & hæc nostra,
 quæ per libros Mercatorios expeditur probatio, intra eundem fieri de 79
 bet terminum, cum, quod de genere prædicatur, de qualibet generis
 specie prædicetur, necesse sit. Menoch *Consil. 266. n. 69.* Bach. *L. 1. de*
Pign. C. 5. n. fin. Cardin. Tusch. *T. 4. lit. G. Concl. 40. n. 17.*

Minime ergo, cum post causa conclusionem, (quæ tunc intervenisse di- 80
 citur, ubi vel ipsæ partes submiserunt ad sententiam, vel ipsis conclu- 81
 dere recusantibus, Judex ex officio, si sufficientes dilationes partibus

dederit, causam pro conclusa exceptavit) novæ probationes haud admittantur, c. 9. X. de fide Instrum. Nov. 90. c. 4. Brunn. in Proc. civ. c. 29. n. 9. Stryk. in Introd. ad Pr. Forens. 21. § 5. actori integrum erit, creditum, à debitore negatum, per productionem Libri sui Mercatilis probare, facta jam per conclusionem in causa, omnium allegationum & probationum renunciatione. Quin vero Judex post conclusionem in causa, illa ob publicam utilitatem rescissa, actori adhuc, ut librum suum producat, concedere possit, omni plane caret dubio, cum ipsi nunquam concludatur Gail. l. obs. 107. n. 5. Stryk. d. tract. & capie. §. 5. Mev. P. 3. Dec. 185. Lauterb. in Comp. ff. tit. de Prob. ibique Excell. Dn. Præses in Not. Nec obstat, quod causæ conclusio, mediante judicis sententia facta, retractari minime queat. Resp. enim est: Sententiam illam, qua partibus conclusio causæ à Judice injungitur, mere duataxat esse interlocutoriam, quæ à judice utique retractari potest. Vid. Scacc. de Judic. c. 12. n. 28. & seqq. Cravett. Cons. 144 n. 4. & cons. 114. n. 4. Gail. d. supraloco. Brunn. Proc. Civ. c. 26. n. 10.

Caveat sibi itaque Mercator, libro suo mercatili creditum, ipsi inscriptum, probaturus, ne terminus huncce generalem probatorium, aut specialiter à Judice constitutum, (qui pro diversitate Judiciorum variat, & peremptorius est. L. 1. C. de Dilat. Carpz. P. 1. C. 16. def. 1. Lauterb. sapius cit. loco. (in tantum, ut nec post ejus lapsum instrumentum producturus amplius audiatur : Carpz. tit. 13. art. 1. n. 135. Stryk. in Introd. ad Prax. Forens. c. 17. §. 6.) praterlabi patiatur, nisi librum suum nulla prorsus probandi efficacia gaudere, omnique plane jure suo cadere velit, parum vel nihil ipsi profutura regeffione, suam à Reo legitime haud accusatam fuisse contumaciam, cum non tam propter hanc, quam propter vim termini, quæ per Legem ipsi fuit indita, fiat exclusio. Scrad. Sec. 8. n. 16. de Feud. Mev. P. 7. Dec. 36. vid. Recess. Imper. de Anno 1654. §. 97. Carpz. P. 1. C. 16. Def. 1. Stryk. in Introd. ad Prax. Forens. c. 17. §. 9. Excell. Dn. Præf. in not. ad Lauterb. tit. de Prob.

Id circo utilis est, illique, cui probatio est injuncta probe observanda cautela, ut, si videat, se intra terminum probatorium, à Judice præfixum, commode probationem expedire haud posse, prorogationem petat termini, vid. Carpz. A. 1. tit. 13. n. 141 & seq. & Stryk. d. l. §. 6. quæ ipsi à Judice, si justas impedimenti causas allegare valeat, minime denegari potest. Lauterb. ad d. tit. ibique Excell. Dn. Præses in not.

94 Observato tempore, intra quod liber Mercatorius, ad probationem judi-

judici exinde faciendam produci debet, restat, ut de Modo per libros Mercatorios probandi paucis adhuc agamus. Circa quem 95 notandum est (1) Quod probatio per libros Mercatiles facienda debeat esse Pertinens, i.e. ut in tali libero producatur causa, in qua ipsi probandi facultas est concessa v.g. ut producatur ad probandum contractum intuitu Mercaturæ inquit *Conf. hic Requisita Libr. Mercat. c. 2. n. 56.* (2) Quod debeat esse Clara, *L. 6. ff. de probat. Gail. 2. Obs. 13. n. 5. 96* Lauterb. *ad tit. de Prob. in Compend. cum obscure facta probatio contra producentem interpretetur. Gail. 2. Obs. 12. n. 11. Struv. ad tit. ff. de Prob. ib. 10. Lauterb. d. L.* (3) Quod debeat esse Concludens. Baldus in *L. 21. 97 C. de probat. n. 1. Schurf. Cent. 1. Conf. 52. n. 8. Wesenb. Conf. 13. n. 74. Brunn. 98 in proc. Civ. c. 18. n. 8.* de quibus, cum Judici omnium optime, ex productione & editione Libri mercatilis constare possit, non inutiliter hic excurrenda venit quaestio:

Utrum sufficiat *Extractum ex Libro mercatorio* edidisse, an vero ipsum 99 *librum Originalem* in iudicium producere teneatur? Et puto ad cognoscendam *inscriptionis veritatem*, illamque *probendam* haud suffice- 100 re, ipsum produxisse *extractum*, cum (1) *extractum*, saltem sit *referens*, *referens* vero sine *relato* nec confitere, nec alicujus rei fidem facere possit *L. 2. ff. de Fide Instrum. c. 1. X. Eod. Cephal. Conf. 200. n. 7. Mev. ad 102 Jus Lub. L. 5. c. 6. n. 3.* & (2) juri communi conveniat, exempla, seu copias instrumentorum nihil probare. *auth. Si quis in aliquo C. de Edend.* Unde recte infert *Mev. alleg. loco n. 4.* non sufficere Judici ad fer- 103 rendam sententiam, exhibitum esse *Exemplum* ejus, quod sine *originali* productum, suspicionem obreptionis parit. *Nevizan. Conf. 37. n. 28. Coler. de prob. Execut. P. 3 c. 1. n. 48. & 49. per Legem Si quis obrepsit 29. ad L. Cornel. de fals. Accedit* (3) quod Mercatoris fides dumtaxat *in scri- 104 ptura originalis Libri Mercatorii* sit approbata. *Scacc. de Jud. L. 2. c. 11. n. 593.* Ut taceam (4) ex producto *extracto de qualitate libri Mercatorii* (Unde 105 tamen non minima *inscriptorum* dependet fides) constare non posse, quam ipsa *ocularis inspectio libri originalis*. Judicem demum doce- 106 bit. *Erra* interminis docet *Rosen. supr. alleg. tract. C. 10. n. 31. Marq. de J. Merc. L. 3. C. 9. n. 45.* idque in specie *Jure Patrio* ita constitutum est per 107 *art. 3. L. 5. tit. 6. ibi: Man mag mit Eoyeyen nach unserm Recht nichts beweisen/ wenn sie auch aufsculirt/ und unterschrieben/ sie werden dann mit dem Originali gestärket. Conf. Marquard. dicto loco ibique allegat. 108* *revius.*

Sed

- Sed num Mercatorio probaturus libro totum Codicem, an vero saltem particulam ejus, creditum concernentem, edere teneatur, non incongrue queritur? Posterius per *L. Argent. 10. §. 2. ff. de Edend. c. 5. X. de fid. Instrum.* indistincte asserunt Rutg. Ruland. *de Commiss. L. 5. P. 1. c. 32. n. 1. seqq. per tot. & c. 34. n. 1. seqq. Dan. Mell. ad Conf. Sax. P. 1. C. 17. n. 10. J. fin. Rubr. ff. de Novi operi nunciat. n. 8. & in L. 1. §. 3. ff. de Edend. n. 2. vers. In contrarium videtur & c. Mynsing. ad c. contingit 4. X. de fide Instrum. n. 6. seqq. Barr. in Rubr. ff. de Novi oper. Nunc. n. 7. vers. ad contrarium & c. & in L. 24. ff. de LL. vers. non obstat. & c. & in L. fin. de Prac. Imper. Offer. n. 1. seqq. Felin. in C. 1. X. de Prob. n. 29. seq. Gail. 1. O. 106. n. 10. ubi de Cameræ testatur praxi. Strach. *de Merc. P. 2. n. 40. Brunnem. ad L. 10. ff. de Edend. n. 3. ubi tamen**
- 110** *n. 4. subjicit, Judicis arbitrio committendum, an totum instrumentum sit edendum. Berlich. P. 1. C. 43. n. 24. Rosen. de Libro Merc. c. 9. n. 13. ibi, nulla urget necessitas, ut editio fiat de toto libro, continentem plures rationes, sed sufficit si tota ratio seu illa pagina, in qua res controversa continetur, exhibeatur, Conf. n. 15. dist. tract. d. Cap. ubi hac assertio equitati consentanea predicatur, & n. 16.*
- 111** *ubi ex Lauterb. in Diss. de Jure in Foro Mercat. & c. alleg. præjudicium. Ego vero, quod pace ipsorum dixerim, indistincte hic procedendum haud*
- 112** *esse autumo. Licebit E. distinguere: An Liber Mercatoris debeat, Judici produci ad effectum emptionis inde elicienda probationis, An verous cognoscere possit, an informa probante sit conscriptus, debuitq. requisitus munitus. Prio-*
- 113** *ri casu utiq. superius allegata procedit sententia, cum nec judicis, nec*
- 114** *partis amplius interfit, quam videre illam partem rationum, quæ contra se à producente allegatur. Posteriori vero casu utique totus liber*
- 115** *est edendus, ut judicis inde liquere possit, an etiam ad probationem,*
- 116** *fortasse ob defectum quorundam requisitorum, admitti possit liber*
- 117** *Mercatorius: Hoc tamen casu Judici secreto ad suam informationem Librum dare potest actor, vel reus, si forsan in eo reperiantur arcana*
- negotiationis, aut alia, quæ, cum extra hanc causam sint, scitu non necessaria, aut producenti nocitura sunt arg. c. 4. X. de fid. Instr. Paul. de Castro in L. 1. §. 2. ff. de Edend. n. 8. Berlich. P. 1. Concl. 43. n. 23.*
- 118** Sed dices: Quo Ergo in loco debet fieri editio, & num sapius potest
- 119** reiterari? Quod Prius atinet, cum Rutg. Ruland. *de Commiss. L. 5. P. 2. c. 24. n. 32. & 33. Soc. Conf. 194. n. 4. L. 1. Dec. in c. 1. n. 6. X. de Prob. Paul. de Castr. in L. Prætor ait §. sed est nunc. 2. & 3. ff. Edend. Card. Tusch. Concl. 40. n. 12. Lit. E. Marq. de J. Mercat. c. 10. L. 3. n. 9. statuo, Mercatorem fundamentum suæ actionis in libro suo Mercatorio ponentem,*
- eun-

eundem in loco iudicii, ubi probatio facienda est, edere teneri. Quod si 120
 non sine magnis sumptibus inibi fieri posset editio, licebit Judici mittere ad locum conscriptarum rationū personas idoneas, quo libros videant & ipsi referant, Bartol. in *L. Prator ait. §. fin. ff. de Edend. vel in sub. sidium juris* implorare magistratus loci domicilii auxilium, ut sc. ipsos videat, & rescribat. Fulgos. in *d. L. Prator. §. fin. ff. de Edend.* Marq. de *J. Merc. L. 3. c. 10. n. 26.* Editionem vero libri adversa parte urgente, ne- 122
 tiquam ille, cujus libri Mercatorii desideratur editio, compelli poterit, ut ad alium locum libros suos transportet, aut alio in loco eosdem edat, quam in loco Domicilii & Civitatis, ubi degit, adeo ut contrarium hic pactum nil operari aut ment Jcti. vid. Tusch *d. Concl. 40. n. 12.* Lit. E. 123
 Marquard. de *J. Merc. L. 3. c. 10. n. 19.*

At vero cujus periculo, in casu, quo ad petentis instantiam pars 124
 contraria non abnuat transportandos curare libros suos, transportatio libri Mercatorii, aut sumptibus fieri debet? & Resp. periculo, & sumptibus petentis. *per express. L. Ait Prator. 4. § 5. in fin. ff. de Edend. Conf. DD. in L. Argentarius d. tit. ibique Bald. Hieron. Mag. Decif. Lucens. 5. n. 12. & 13. Mev. P. 6. Dec. 111. n. 1. Ruland. de Commiss. P. 2. L. 5. c. 14. n. 33. Umm. in Diss. ad Process. Judic. 17. n. 41. Conf. de hac materia Rosen, de Libr. mercat. c. 9. n. 1. seqq.* Cum regulariter actus ejus sit expediendus sum- 126
 ptibus, in cujus ille tendit utilitatem.

Utrum vero semel facta editio, ad instantiam petentis reiterari 127
 denuo debeat, non abs re quæritur? Distinguendum est: An nulla, 128
 extet probabilis reiterandi editionem causa, & tunc utique illa petenti deneganda est, cum editio instrumenti semel duntaxat sit facienda, *L. 6. §. fin. ff. de Edend. L. semel C. de Apoch. publ. L. 10. Soc. Conf. 92. n. 1. Conf. 94. 129
 L. 4. Dec. n. 4. Wes. in Parat. ff. tit. de Edend. Burs. Conf. 224. n. 9. Men. de A. J. Q. L. 2. Cent. 3. Cas. 209. n. 37. ubi ampliat. Marq. de Jure Merc. L. 3. c. 10. n. 31. Tyraq. in L. Boves §. hoc sermone ff. de V. S. v. 139. Pacian. de Probat. L. 1. c. 64. n. 79. Berlich. v. 1. Conclus. 45. n. 97.* An vero illa non absit, quo casu iterato editionis juste petentia non sine injustitia denegatur.

Quænam vero contra recusantem, in junctam debito loco facere editionem librorum Mercatoriorum, prodita sint remedia, de illo plenius consuli possunt Fachin. *L. 11. Contr. 90. Pacian. 1. de Prob. 66. Umm. in Diss. ad Process. Judic. 17. n. 41. & 42. Gail. 1. O. 143. Mindan. 2. de Proc. 47. seqq. Wesenb. in Paratit. n. fin. ff. de Edend. Conf. mynsing. ad c. 1. n. 42. X. de Probat.*

CAPUT IV.

De

Effectibus Probationis, quæ expeditur per Librum Mercatorum.

SUMMARI A.

I ngressus	1	Primus Effectus hujus Probationis est,	
<i>In omni Tractatione potissimum ad</i>		<i>quod Judex ejus defectum supplere</i>	
<i>Effectum est respiciendum</i>	2	<i>possit per delationem juramenti, ab</i>	
<i>Parum est jus nosse, si ejus ignoretur ef-</i>		<i>illo prestandi, qui productione Libri</i>	
<i>fectus</i>	3	<i>Mercatorij legaliter qualificati, in-</i>	
<i>Illis in locis, quibus plene probandi</i>		<i>intentionem suam semiplene, in</i>	
<i>efficacia libris tribuitur Mercato-</i>		<i>Foro probavit.</i>	10
<i>riis, Effectus hujuscemodi probatio-</i>		<i>Idque vel ad instantiam partis</i>	11
<i>nis, prout vel Actor, vel Reus in</i>		<i>Vel ex Officio</i>	12
<i>Libris illis sua intentionis ponit fun-</i>		<i>Ad dubia mota</i>	13, seq.
<i>damentum, est sententia Judicis</i>		<i>Respondetur</i>	15, seqq.
<i>aut condemnatoria, aut absolu-</i>		<i>Clausula Salutaris libello adjici solita,</i>	
<i>toria</i>	5 seq.	<i>etiam id operatur, ut Judex in non</i>	
<i>Ratio subnectitur</i>	7	<i>petitis impertire suum officium possit.</i>	18
<i>Cessante istiusmodi statuto, vel, Consue-</i>		<i>Quoties de Veritatis indagine agitur,</i>	
<i>tudine, in genere tenenda est Re-</i>		<i>Judici illorum nihil negligendam</i>	
<i>gula: Quicumque sunt Effe-</i>		<i>est, quod ad illam facere videtur</i>	20
<i>ctus Semiplenz Probationis in</i>		<i>seq.</i>	
<i>genere, eosdem etiam esse Ef-</i>		<i>Sententia, qua parte etiam non peten-</i>	
<i>fectus Probationis, quæ fit per</i>		<i>te, Judici ex Officio tribuit facultatem</i>	
<i>Libros Mercatorios.</i>	8	<i>sem deferendi juramentum supple-</i>	
<i>Ratio Regula datur</i>	9	<i>torium</i>	

<i>rorium illi, qui libro Mercatili suam semiplene probavit intentionem, in Foro Mercatili est recepta.</i>	22	<i>Idque ob evitandum perjurium</i>	49
<i>Nec non in Camera.</i>	23	<i>Quando uterque litigantium, suam in Libro Mercatorio fundat intentio- nem, in quorum altero, ratione sum- ma debite notabilis deprehenditur differentia, tunc utroque, ad jura- mentum suppletorium provocante, illi hoc est deferendum, qui magis est qualificatus,</i>	50
<i>Judice omitteute hoc juramentum de- ferre, justum subnaſcitur illi, qui se- miplene suam intentionem proba- vit, appellandi gravamen, licet hic ejus delationem non urſerit</i>	24	<i>Exempla videſis</i>	51
<i>Si pars petat hoc ſibi deſerri jura- mentum, petere hoc debet ante cauſæ concluſionem</i>	26	<i>Quod ſi utrobique per omnia, ex- tra ſummam debiti vel crediti, in libris Mercatoriis, & perſonis Mercatorum deprehendatur pa- ritas, neutri ex veriori ſententia, deſerendum eſt juramentum ſup- pletorium, ſed aſſore id, quod exce- dit concurrentem crediti quantita- tem, aliter, quam productione Li- bri ſui, Mercatorii probare non va- lente, reus ultra concurrentem utro- bique ſummam, non eſt condemnan- dus, reo vero ſoluti quantitatem, aliter, quam productione Libri ſui non probante, reſiduum hic preſtare aſſori debet.</i>	52. ſeq.
<i>Rationem videſis</i>	27. ſeq.	<i>Rationes ſubjiciuntur</i>	57. ſeq.
<i>Si vero Judex idem ex officio deſe- rat, eidem adhuc poſt cauſæ con- cluſionem locus eſt</i>	29	<i>Ubi ab utraque parte aſſunt aequales probationes, ibi in effectum nil cenſe- ſetur probatum.</i>	58
<i>Rationes ſubnectuntur.</i>	30. ſeq.	<i>In pari cauſa ceſſat juramentum ſup- pletorium</i>	59
<i>Lapſo termino probatorio, adhuc au- diendus eſt, qui ſe ad juramentum ſuppletorium admitti peſſit.</i>	35	<i>Rei partes favorabiles eſſe cenſen- tur, quam Aſſoris</i>	60
<i>Ad dubium motum.</i>	36	<i>Reus excipiendo ſit Aſſor.</i>	61
<i>Reſpondetur</i>	37	<i>Prejudicium ſubjicitur ex Brunne- manno, in debitorum dationem in ſo- lutum</i>	
<i>Deſeritur probatorio per Librum Mer- catorium, Juramentum ſuppletori- um per ſententiam vel Interlocu- toriam, vel Definitivam</i>	38. ſeq.		
<i>Utriusque formula ſubjicitur</i>	40. ſeq.		
<i>Adjurandus ſemper eſt hic, ad viden- dum deſerri juramentum, contra quem jurandum eſt</i>	43.		
<i>Ratio additur</i>	44. ſeq.		
<i>Juramentum hoc ex officio delatum nec reſerri</i>	46		
<i>Nec reſerri</i>	47		
<i>Bene tamen à Judice certa ex cauſa reſerri poteſt</i>	48		

<i>lulum, production sui libri probare volente, Actore Librum itidem suum producente, qui in summa dati in solutum non respondebat rei Libro</i>	<i>Rationes illorum videfis</i>	85. seq.
62	<i>Verior tamen illorum est sententia, qui remediõ nullitatis locum faciunt</i>	87
<i>Adductam pro hac decisione à Brunne- manno L. 39. ff. de Pactis, imper- tinenter adductam esse probatur.</i>	<i>Rationes videfis</i>	88. seqq.
64. seq.	<i>Huic & nos accedimus, ut Praxi rece- ptiori.</i>	94
<i>Solutio, & qua ejus species est, datio in solutum, non presumuntur, sed de- bent ab allegante probari</i>	<i>Ad loca obstantia respondetur.</i>	95 seq.
67. seq.	<i>In deferendo hoc juramento suppleto- rio Judici cause procedendam est, nec aliter illud admittere debes, quam si suos tres habeat comites.</i>	97. seqq.
<i>Effectus Secundus probationis, qua fit per Librum mercatilem, est, quod Judex, prestato juramento Suppletorio, pro producente pronun- ciare debeat.</i>	<i>Rationes videfis</i>	99. seq.
71	<i>Mercator, contra cujus Librum, alius Mercator juramento suppletorio suo in scripta libro confirmavit, in alia postea causa, contra alium, eun- dem, cum effectu semiplena proba- tionis amplius producere non potest</i>	110
<i>An vero hac sententia post lapsum de- cennij transeat in rem judicatam? & quamdiu adhuc possit retractari?</i>	<i>Rationes videfis.</i>	111 seqq.
72	<i>Tertius Effectus Probationis, qua fit per librum Mercatorium, est quod cum alia semiplena jungi pos- sit ad plena probationis effectum.</i>	118
<i>Rationes nostra sententia, qua ad 30. annos facultatem impugnandi sen- tentiam, ex prævio juramento sup- pletorio latam, refirmit, videfis.</i>	<i>Ratio additur.</i>	119
77. seqq.	<i>Ubi Mercator defectum plena proba- tionis Unico adhuc restem vult pro- bare, ibi opus non habet jurare in supplementum.</i>	120
<i>Non vero contra istiusmodi sententi- am auditur condemnatus, restes in- tra 30. annos producturus</i>	<i>Rationes videfis</i>	121 seqq.
80. seq.		
<i>Limitatio additur.</i>		
82		
<i>Utrum vero impugnari talis sententia debeat per remediõm Nullitatis, an in Integrum Restitutionis quaritur?</i>		
83		
<i>Communior est sententia statuendum, ope restitutionis in integrum, talem re- tractandam esse sententiam.</i>		
84		

Eleganter sane Jētus Javolenus, in L. 104. ff. De V. O. in casu, 1
 quo servus pro libertate pecuniam pactus erat, obque eam rem
 Reum dederat, cum postea servus ab alio, quam suo manumitteretur
 Domino, respondit: Reum, i. e. Expromissorem nihilominus
 recte obligatum esse, ad præstandum id, quod pro Libertate spo-
 sponderat servi, rationem statim subnectens: quia non queritur, 2
 à quo, sed solummodo ut manumittatur. Est hæc admodum nota-
 bilis, & propemodum quotidie inter Practicos usitata Lex, ex cujus
 mente, Famossissima illa practica juris nata est regula. Unius cu-
 juscunque rei EFFECTUM, semper & principaliter esse
 considerandum, jung. L. 1. C. De Alim. Praest. Conf. Surdus Conf. 380.
 n. 34. Gonzal. ad Reg. 8. Cancell. gloss 45. §. 3. n. 4. Johan. Maria Navar.
 Quæst. Forens. L. 1. Quæst. 9. n. 14. Quam equidem animo subjiciens 3
 meo, expositis in anteedaneo Capite, Ipsa Probatione quæ fit per Libros
 Mercatorios, ejusque Modo, & Tempore, non abs re fore arbitratus 3
 sum, hoc Ultimo Capite, EFFECTUS PROBATIONIS, quæ fit
 per libros Mercatorum, paucis adhuc subjicere, cum parum sit jus
 nosse, si effectus ejus, in quo omnis juris virtus consistit, igno-
 setur.

Cum autem ex præcedaneo capite fusius dictis, satis constet,
 libros Mercatorios, pro diversitate statutorum, ac quantitatis ratio- 4
 ne, modo pleniori, modo minus pleno gaudere effectu, alibique in-
 scripta plene, alibi & regulariter, non nisi semiplene probare, non potest
 inde ortus effectus semper esse uniformis, quin potius illo in casu, quo 5
 speciali locorum consuetudine, vel statuto plenæ probationis effi-
 cacia libris tribuitur mercatoriis, hujus probationis effectus esse no-
 fcitur, sententia vel condemnatoria vel absolutoria, prout sc. vel actor vel 6
 reus, suam inde intentionem, ejusque fundamentum plene proba- 6
 vit; Non enim alix sunt judicis partes, quam auctore suam intencio- 7
 nem plene probante, ream condemnare, reoque actoris intencionem
 plene elidente, hunc definitive absolvere.

At vero licet hic effectus, cessante ejusmodi speciali statuto, vel
 consuetudine, libris regulariter Mercatoriis, tribui nequeat, ut sc. 8
 Judici liceat statim ad condemnatoriam, vel absolutoriam propera-
 re sententiam, quam præcipitare potius dicitur, ubi negotium non-
 dum plene, sed solum semiplene probatum est, non tamen omnibus

Ppp ppp 3

pro-

prorsus, quæ per libros Mercatorios hodie fit probatio, destituitur in foro effectibus, quin potius in genere hic asserere licet, *QUICUNQUE SUNT EFFECTUS SEMIPLENÆ PROBATIONIS IN GENERE, EODEM ETIAM IN SPECIE ESSE EFFECTUS PROBATIONIS, QUÆ FIT PER LIBROS MERCATORIOS.* Cum regulariter per dicta capit: præced. Liber Mercatorius, rite qualificatus, eisdem in scripta tantum semiplene probet. De hisce E. effectibus potissimum hoc capite finali solliciti erimus.

- Quos inter *principe* recte refertur *loco*, quod in scriptis libro Mercatorio, per judicalem ejus productionem semiplene probatis, plenæ probationis defectum supplere possit iudex per juramentum suppletorium. Beust, in *L. Admonend.* 31. ff. *De Jurej.* n. 178. Baldus in *L. 1. C. Qui & adversus & c. n. 5. Myns. Cent. 2. Obs. 68. n. 6. Jason. n. d. L. 31. ff. De Jurej. in med. vers. Tertio facti & in Repet. ejusd. L. n. 314. Menoch. De A. J. Cent. 2. Cas. 190. n. 20. seqq. Coler. De Process. Exec. P. 1. c. 10. n. 140. post pr. & n. 142. seqq. Berlich. P. 1. Concl. 53. n. 16. & 34. Brunnem. Process. Civil. c. 18. n. 16. Pruckman. V. 1. C. 10. n. 51. Christinus V. 3. Dec. 2. n. 3. Stryk. in Diss. De Semipl. Prob. c. 5. n. 3. Lyncker. in Dissert. De Semipl. Prob. c. 4. tb. 1. intentionem suam semiplene probantibus per productionem Libri Mercatorii Carpz. P. 1. Const. 23. Def. 6. & in Proc. tit. 12. a. 2. n. 36. Berlich. P. 1. Concl. 53. n. 16. Bachov. V. 1. Diss. 21. tb. 19. Lit. C. in fin. Lauterb. in Compend. ff. ad tit. de Jurej. pag. m. 168. & in Colleg. Theor. Pract. d. 1. tb. 76. vel ad instantiam partis Gail. 1. Obs. 108. n. 3. Beust ad L. 31. ff. De Jurej. pag. 185. Berlich. P. 1. Concl. 53. n. 36. Lauterb. in Comp. ad tit. de Jurej. pag. 185. & in Colleg. Theor. Pract. tb. 23. Fachin. L. 1. Contr. capit. 16. vel ex officio à iudice deferendum. arg. L. 31. ff. De Jurej. Quod ultimum quamquam alicui dubium videri possit ex eo, quod iudex in illis, quæ ad privatam alicujus spectant commodum, officium suum, non imploratus, haud impetratur. per L. 4. §. 8. ff. De damno infect. cumque jura vigilantibus sint scripta non negligentibus L. Pupill. ff. qua in fraud. Credit. L. Qui autem §. sciendum ff. Eod. sibi imputare habeat, qui in processu, post didicita testificata, sibi deferri juramentum non curaverit: Bartol. in *L. Admonend.* 31. ff. *De Jurej.* n. 60. Jason. *ibid.* n. 316. Certum tamen est (1) d. L. 4. regulam ad illos duntaxat pertinere casus. in quibus nulla actio mota est, neutiquam vero ad illorum extendi posse, ubi ad petitionem partis, iudex suo defungitur officio.*

officio. Imprimis, ubi clausulæ salutari, libello adjici solitæ, *De Jure & justitiapetentibus largissime administranda*, ipsa Judicis imploratio in esse credatur, quippe cujus virtute pars judicem interpellasse censetur, ut etiam, in non petitis à parte implorante, suum officium legitime impertiat; Jason. in §. *omnium* 47. J. *De Act. Angel. Ibid. n. 7.* Panormit. in c. *cum dilecti* n. 52. *De Ordin. Cognit.* Jason. in L. *naturaliter* §. *nihil commune* n. 191. ff. *De Acq. Possess.* Natta. *Conf.* 532. n. 32. V. 4. Ut ita haud dici possit, partem non invigilasse suo juri. *Conf. omnino Excell. Dn. Præs. in not ad Lauterb. tit. De Edend.* Accedit, quod & dicta L. 4. Regula fallat, cum de veritatis indagine est quæstio, ubi Judici nil negligendum est, quod ad illam conducit. L. *Judices C. Judic. e. Judicantem* L. 30. Q. 5. C. *cum causam X. De Testibus* Stryk. *de semipl. Probat. c. 5. n. 6.* Et hæc sententia uti de Jure verior per *superius alleg. Leges Lyncker. in Diff. De semipl. Probat. c. 4. th. 5.* ita eam in praxi receptam esse, varie testantur DD. *Conf. Abb. Panormit. in c. fin. §. sane actor X. De Jurej. n. 15.* Alexand. *Conf.* 53. n. 5. Vol. 1. Francis. Curt. in L. 38. ff. *De Re Judic. n. 75.* Salicet. in L. *in bon. Fid. C. De R. Cred. & Jurej. num. 29.* Lantr. in L. *Admonend.* 31. ff. *De Jurej. n. 68. seqq.* Fachin. *Controvers. Jur. L. 1. c. 16.* Berlich. P. 1. *Concl.* 53. n. 44. Gail. 1. *Obs.* 108. n. 5. Qui in specie de praxi Cameræ testatur. Dicta adeo extendunt DD. ut summa Juris necessitate judicem adstringant ad deferendum ex officio juramentum necessarium, illi, cui deferendum censet, in tantum, ut si hoc omiserit, ab ejus sententia appellari possit. Carpz. P. 1. C. 23. *Def.* 2. & *De Process. tit. 12. a. 2. n. 16.* Lyncker. in *Diff. De semipl. Probat. c. 4. th. 5.* Stryk. *de semiplena probatione. c. 5. n. 5.* Lauterb. in *Compend. ff. ad tit. De Jurej. & in Colleg. Theor. Pract. d. Thes. 78.* *Conf. Mynsing. Cent. 1. Obs.* 39. ubi hoc præjudicio confirmat.

Quo TEMPORE vero hoc juramentum suppletorium à Judice deferendum sit, non inutilis hic est disquisitionis? Equidem distinguendum esse cenſeo. An pars petat delationem juramenti, an vero idem ex officio deferat judex? Priori in casu ex communiori DDrum sententia post conclusionem in causa amplius à Judice exigere nequit pars, ut sibi juramentum suppletorium deferatur; Quia Juramentum necessarium (cujus species est suppletorium), est probationis species, sed facta utrinque conclusione, probationibus omnibus renunciatum, & partibus os clausum est. *Id.*

in cap. Joannes & C. dilecti X. De fide Instrum. Felin. ibid. n. 5. Hippolit in Pract. Crimin. §. sequens n. 14. seqq. Conf. Bartol. in L. Admonend. 31. ff. De Jurej. n. 60. Baldus in L. bona fid. 3. C. De Reb. Cred. & jurej. & in L. 12. C. Eod. n. 9. vers. nunquid post didicita & c. n. 3. & seqq. Iason. in Repet. L. Admonend. De Jurej. n. 318. in pr. Menoch. De A. 7. Q. L. 2. Cent. 1. Cas. 464. n. 29 Gail. 1. Obs. 108 n. 1. seqq. Beust. ad L. Admonend. ff. De Jurej. n. 60. seqq. ubi ita consuetudine observari testatur. Addatur Lyncker. in Diss. De semipl. Probat. c. 4. tb. 6.

- Posteriori vero casu, etiam post causa conclusionem, à Iudice ex officio,
- 29 juramentum hocce deferri posse arbitrator, in hanc mecum sententiam euntibus Bocero *Class. 6. Dec. 18. Th. 77. Lauterbach. in Compend. ff. ad lit. de Jurej. pag. 186. & in Colleg. Theor. Pract. ad dilect. 1. 1. tb. 73. Gail. 1. Obs. 108. Berlich. P. 1. Concl. 32. n. 57. ibique multo numero alleg. DDbus. Etenim. cum iudex cuncta rimari, & pro habenda, aut eruenda veritate, modis omnibus laborare debeat, c. 11. C. 36. quest. 5. c. cum causam X. De*
- 31 *Testibus L. Iudicos C. De Iudic. Gail. 1. Obs. 108. n. 5. & ante conclusionem, non dum finito processu, ipsi constare adhuc nequeat, an opus sit, ut in supplementum semiplenæ probationis, deferatur juramentum necessarium, in superque in causa ludici nunquam concludatur, vid.*
- 32 *cap. 10. X. De fide Instrum. Iason. in d. L. Admonend. n. 60. Baldus in L. 2. n. 2. ff. De Jurej. Felin. in capit. dilecti X. De fide Instrum. n. 3. & ita quoti-*
- 33 *die in Camera observari, ex Alexand. in L. 4. §. hoc autem Iudicium n. 14. & 18. seqq. De damno infello referat. Gailius 1. Obs. 107. ubi dicit. Iura prohibentia post conclusionem fieri probationes, intelligenda sunt, quoad partem, minime vero quoad Iudicem, sed potius, aequitate postulante, quoadcunque partem in jure interrogare ipsi licet. L. 21. ff. De Interrog. in jure faciend. Hujusmodi juramenti delationi, post causæ conclusionem à*
- 34 *Iudice ex officio faciendæ, utique locus erit, necessario hoc juramento, ad eruendam veritatem maximopere facturo.*

- An vero hac facta semiplena probatione per productionem li-
- 35 *bri Mercatorii, legitime qualificati, si actori per interlocutoriam sententiam injungatur, die angegebene Schuld binnen 4. Wochen besser als bisher geschehen zu beweisen/lapso termino hocce probatorio,*
- 36 *adhuc petere possit actor, ad juramentum se admitti suppletoriū? inde*
- 37 *dubitari poterat, quod terminus probatorius sit peremptoris: Sed verius est, audiendam adhuc esse partem, sibi deferri juramentum pe-*

ten-

tentem, dispositione illa generali juris, non nisi de ordinariis probationibus intelligenda, Vid. Lyncker in *Diss. De semipl. prob. c. 4. th. 7.* cujus juramentum necessarium non est species, sed potius ab onere probandi relevatio. *L. 3. De C. Jurej.* Defertur vero hocce juramentum, vel per Interlocutoriam, Merkeltag ad Klok. *Conf. 58. Carpz. tit. 12. a. 2. n. 44. & 72. v. g.* *Wurde Kläger die in actis libellirte, und in sein Handelsbuch/ Inhalts des daraus gezogenen Extracti, verzeignete Schuld der 100. Reichsthl. durch den Erfüllungseid verificiren/ und also sein Kaufmanns Buch in supplementum beschweren/ einige alsdann ferner/ was Recht wäre, vel etiam per definitivam, cujus formulam videre est in sententia *supr. c. 2. aliamque suppeditat Carpz. P. 1. C. 23. def. 1. & Lyncker. sep. alleg. Dissert. c. 4. th. 11.* Vbi notandum, partem adversam ad audiendum deferri juramentum necessarium, semper ad citandam esse, secus vero nil agi; Quia causæ requiritur cognitio, *L. 3. C. De Jurej. quæ parte altera absente, commode fieri non potest. Berlich. P. 1. Concl. 53. §. 64. Gail. 1. Obl. 108. n. 8. & Lyncker d. Diss. th. 8.**

Illud vero extra omnem dubietatis aleam positum esse adop-
nor, licet hoc juramentum neque referri, *c. fin. X. De Jurei.* Bach. *V. 1. D. 21. th. 10. li. D. Carpz. tit. 12. a. 2. n. 86. Vinn. 1. quæst. 43. Lauterbach. ad tit. De Jurei. ibique Excell. Dn. Præses in notis ubi rationem videtis. Conf. Hopp. ad §. 11. th. de act. neque recusari à parte, cui delatum est, possit, nisi quis causa cadere velit, Carpz. tit. 12. a. 2. n. 88. vid. ramen Excell. Dn. Præses in not. ad Lauserb. verb. non Recusari potest. & Excell. Dn. Strýck. in *Diss. De Semiplena probatione c. 5. §. 5. n. 11. seqq.* ex justa tamen causâ à Judice revocari posse, sc. si post delationem cognoscit, Juramentum, personam esse levem, inhonestam, aut alias minus habilem. Berlich. *P. 1. Concl. 53. n. 67.* ut evitetur perjurium, quod istiusmodi persona merito suspecta est. Lyncker, *d. 1. th. 10. ibiq. alleg. Ummius.**

Cui vero eo casu Judex Juramentum suppletorium deferre debeat, quo uterque litigantium intentionem suam, in libro Mercatili à se producto fundat, ratione vero inscriptorum, in quantitate, vel aliis, notabilis deprehenditur disconvenientia, e. gr. Si in Creditoris libro Mercatili scriptum sit, certam frumenti quantitatem die 2. Martii anno 1696. Cajus pro 1000. thaleris esse venditam; in Caji vero libro, in pretii summa hæc deprehendatur disconvenientia, ut pro 1000. thaleris, scripti saltem inveniantur 900. in reliquis vero Liber. Caji, cum actoris libro, per omnia conveniat; Vel (2.) Si Cajus scri-

perit, daß er auf Abschlag der 900. Reichsthl. 500. den 10. April. 1696. an Verkäuffern bezahlt habe / hic vero in suo notaverit libro, daß er eodem die auf Abschlag der 900. Reichsthl. von Cajó für das ihm verkauffte Korn 50. Reichsthl. empfangen habe / non 2que expeditum est ?

Et quanquam in eo facile convenient DDres, ipsi esse deferendum juramentum, cujus Persona, & Liber melius est qualificatus, vid. Mascard. *Concl.* 90. Klock. de *Contrib. cap.* 20. n. 416. Brunnem. *Decis.* 4. Cent. 3. Jung. Lyncker. in *Analect. ad tit. Desid. Instr. Th.* 25. & in *diff. De semiplen. Prob. Th.* 4. Stryck. in *Diff. De Different. Jur. Comm. & Lubec. c.* 14. n. 69. & in *Introd. ad Prax. Forens. c.* 20. §. 10. Rosen. De *Libr. Merc. c. u. n.* 52 179. *seqq.* Magistamen animi pendent illo casu, ubi uterque litigantium, illorumque libri, 2qualiter sunt qualificati, ita, ut nullam profus liceat invenire differentiam.

53 Equidem, missis aliorum opinionibus, hic distinguendum esse puto, an *Actor*, ut priori exemplo, *actionem* suam in libro suo Mercatorio fundet, an vero *Reus*, ut posteriori exemplo, in suo libro fundet oppositam actori *Exceptionem*: Vt priori casu, absque juramenti suppletorii delatione, reum absolvi, & in utrobique concurrentem summam tantum condemnari oporteat: *Posteriori vero casu*, neutri itidem juramento suppletorio deferendo, reum ultra id condemnari oporteat, in quo utriusque Liber Mercatorius non convenit. Rationes prioris assigno *seqq.* (1.) quod, ubi ab utraque parte 2qualiter probatum est, in effectu nil censetur probatum, actoris probatione, per contrariam rei probationem penitus elisa, *L. 18. C. de Probat.* Quodque (2.) in pari causa cesserit juramentum suppletorium, & reus potius 59 absolvi debeat, utpote cujus in *dubio* partes favorabiliores, quam actoris esse censentur. *L. 125. ff. De R. Jur.* Posterioris vero Decisionis hanc 60 subnecto rationem, quod, cum reus excipiendo fiat actor, *L. 19. pr. ff. De Probat.* ejusque vices in probanda opposita exceptione subire teneatur, *d. L. 19.* 2que illo casu reum condemnare fas sit, quo exceptio opposita, ab actore penitus elisa est, ac illo, quo Reus suam exceptionem plane non probavit. Et ita in terminis sentit Brunnemannus in 62 *suis Decisionibus Cent. 3. Decis. 4.* in casu, ubi Debitor Christianus, productione libri sui Mercatorii probare intendebat, se integros panos, quos Wilhelmo Creditori suo in solum dederat, pro XV. thaleris dedisse, Wilhelmo suam iudem librum producente Mercato-

cato-

catorium, in quo integros singulos pannos se pro XII. thaleris tantum accepisse, scripserat, utriusque ad Juramentum suppletorium, provocantibus, paritateque Personarum & Librorum utrobique deprehensa. Conf. Dn. Lyncker, in *Diff. De semipl. Probat. cap. 2. ib. 4. in fin. & in Analect. ad tit. De fid. Instrum. & ib. 25.* Cui nos subscribimus 63
 sententiz, non quidem vi adductæ à Brunnemanno *Legis Vescibus* 64
 99. ff. *De Pact.* (quam ad decisionem hujus casus parum quadrare autumamus, utpote cum in illa nil aliud dicatur, quam pactionem ambiguam, vel obscuram, illi nocere, in cujus fuit potestate Legem apertius scribere, quod qualiter huic casui, ubi uterque Mercatorum, non obscure, aut ambigue, sed satis clare summam expresserat, pro qua, 65
 in solutum pannos datos & acceptos esse asserbant, applicari possit, non videmus) sed moti hac ratione, quod reus se in datione in solutum fundet, quæ solutionis species est, indeque, cum regulariter 66
 nunquam præsumatur, *L. 7. C. De Except. L. fin. & L. 22. C. de solut. L. 18. C. De test. L. fin. C. si certum petatur L. 10. C. De Non numerat pecunia Wensb. 2. Conf. 72. num. 5.* ab allegante debet probari. *L. 1. C. de Solut. L. 77. De Contrahend. Empt. Vend. L. 7. §. fin. De Curat. Furios. L. 10. C. De Non numer. Pec. L. 11. C. De Probat. L. 19. ff. Eod. in fin. Barthol. in L. 1. n. 3. De Except. Lauterb. ad tit. ff. De solut. in fin.* Hanc vero semiplene probasse non censetur producendo suum librum, cum actor eandem, 68
 per productionem libri sui Mercatilis contra eliserit. 69

Pergo jam ad EFFECTVM SECVNDVM probationis, quæ 70
 fit per libros Mercatiles, & ex delato, præstitoque ortum juramento, 71
 qui est: Quod semiplena illa probatio, quam mediante productione libri sui Mercatilis, nullo defectu laborantis, Judici fecit, ex præstito juramento corroboretur, ac suppleatur, ut judex secundum eam, pronunciare teneatur. *c. fin. §. 1. X. De Jurej. L. 31. ff. Eod. Christinzus V. 3. Dec. 3. num. 2. Fulv. Pacian. L. 1. Cap. 67. num. 9.* imo ex tali sententia jurans causæ victoriam impetret. *L. 31. ff. De Jurej. Lauterb. in Comp. ff. tit. De jurej. pag. 187. & in Colleg. Theor. Pract. d. 1. ib. 79.*

Quo vero tempore, sententia, ex Semiplena probatione, juramento corroborata, lata, transeat in rem judicatam, non convenit, 72
 inter DDres & aliis usque ad centum annos Vid. Beust. *ad L. Admomen. n. 32. ff. De Jurej.* aliis ad mille vid. Stryck. in *Dissert. de Semiplene. Probat. c. 5. num. 21.* aliis ad 30. annos, vid. Stryck. in *U. Mod. ff. de Rest. in integr. §. hoc tempus extendentibus*, aliis vero ad quadriennium 73
 tantum 74
 75
 76
 77

tantum idem restringentibus: Nobis cum Dn. Stryck, missis aliorum opinionibus, veritati magis consona hæc videtur opinio, quæ ob noviter reperta instrumenta ex integro causam agere permittit condemnato, usque ad triginta annos. (1.) Quia hæc restituitur in integrum, quam concedit L. 31. ff. De Jurej. juncta L. 25. ff. de Dolo Malo Conf. Cujac. L. 18. O. 35. Vultej. ad §. 11 J de Act. num. 18. Wesemb. ad tit. ff. de Jurej. num. n. Borchold. in Comm. ff. c. 8. num. 55. Donell. eod. tract. L. 24. comm. c. 11. sub fin. num. 12. Beuff. ad L. Admonend. 31. ff. de Jurej. num. 446. seqq. & Jason. ibid. in Repetit. num. 321. Lauterbach. ad tit. ff. de Jurej. in Comp. pag. 187. & in Colleg. Theor. Pract. d. t. sb. 79. Trentacinq. tit. de Confess. Res. 1. num. 34. Tholosan. de Appell. L. 2. c. 13. num. 3. Mev. P. 1. Dec. 13. Schrader. in Repet. L. admonend. num. 83. Oddus de Restit. in Integr. quest. 47. a. 5. Setler. de Juram. L. 4. c. 17. num. 13. Fachinuzus L. 11. Controv. c. 27. Carpz. P. C. 15. def. 5. & art. 2. tit. 12. num. 100. seqq. Brunnem. ad L. 31. ff. de Jurej. num. 18. Stryck. in Dissert. de Semipl. Probat. c. 5. num. 20. & in Us. Mod. ff. Ad Tit. De R. I. I. §. 5. Lyncker. in Diss. de Semiplen. Probat. c. 4. sb. 11. Berlich. P. 1. Concl. 53. n. 74. ex jure Civili, & Principum est constitutionibus.

79 (2.) Quia actio in instrumento contenta 30. annis expirat. L. 3. C. De
80 Prescript. 30. annor. & c.

Sicuti autem intra 30. annos sententia talis ob noviter reperta
81 instrumenta retractari potest, ita idem minime procedit, si condemnatus per productionem testium sententiam impugnare velit, ob metum subornationis, aliasque rationes, quas videtis apud Berlich P. 1. Concl.
82 38. n. 32 seqq. & n. 105. seqq. Nisi simul cum instrumentis noviter reperi-
tis, ad probandam inventionem novorum instrumentorum, producantur. Conf. Berlich. d. l. addatur Brunn. in Process. Civ. c. 24. n. 33. Lauterbach. Tract. De Jurament. §. 6. n. 98. in fin.

83 An vero hæc retractatio fiat ipso jure, an vero demum ope restitutionis in integrum, intricata admodum, variisque animi motibus inter
84 ICtos agitata est questio? Et quanquam communior sit sententia statuentium, ope restitutionis in integrum talem retractandam esse sententiam. Vid. Fachinuzus L. 11. Controv. c. 27. Brunnem. ad L. 33. ff. de Re Iu-
85 dic. Stryck in U. M. ff. tit. de Restit. in Integr. §. 3. (1.) Ob L. 33. ff. de Rejudicata
86 & per L. 11. ff. de Except. ibi: retractatur per restitutionem in integrum. (2.) L. 31. ff. de Jurej. ibi: causa ex integro agi debet, quæ verba de restitutione explicant per L. 24. §. 4. ff. de Minoribus Vid. Trentac. L. 2. tit. de Confess. a. 1. n. 34. Hillig. L. 24. c. 19. L. G. G. Bocerus Claf. 6. Dec. 18. sb. 82. Brunnem. ad L. 31. ff. de Jura-

de Jurej. ibique alleg. & in Proceſſ. Civ. t. 23. n. 33. & apud Berlich. qui tamen ipſe contra ſentit. P. 1. Concl. 53. num. 78. multa numero alleg. DDres. Conſ. Lyncker. in Diff. de Semipl. probat. c. 4. tb. 15.

Verior tamen nobis videtur contraria ſententia, ſc. remedio nullita-
 87
 ris, hanc ſententiam impugnandam eſſe, tanquam ipſo jure nullam:
 Quam & amplectuntur. Fachinzuſ L. 11. Controv. C. 27. Mev. P. 1. De-
 88
 riſ. 13. Scacc. de Appell. Petrus Georg. Tholoſ. traſt. de Appell. L. 2. c. 13.
 n. 3. Lauterbach. in Colleg. Theor. Pract. ff. tit. de Jurej. tb. 79. & in Comp.
 ff. d. t. pag. m. 187. ibique Excell. Dn. Præſes in not. verbis: Etiam ſine re-
 ſtitutione in integrum. Carpz P. 1. C. 15. def. 5. n. 4. cum ibi alleg. quibus
 jungi poteſt Stryk. in U. M. ff. tit. De Reſt. In integr. §. 5. & in Diff. De Se-
 89
 mipl. Prob. c. 5. n. 20. Rationes jungo ſequentes: (1.) per L. 25. ff. De Do-
 lo Malo ibi: ex integro agere poſſum. Conſ. Berlich. & Stryk. citat. Loctz (2.)
 per L. 31. ff. De Jurej. ubi ejusdem formulæ firmentio, jungatur d. Ber-
 90
 lich. P. 1. Conſ. 53. n. 81. & Carpz. P. 1. C. 15. def. 5. m. 7. juxta quos cau-
 ſam ex integro agere dicitur, non quando quis reſtitutionis remedio
 91
 contra ſententiam utitur, ſed quando ſententia lata ipſo jure nulla eſt,
 priſtinaque actio inſtituitur, perinde, ac ſi nulla fuiſſet lata ſenten-
 tia. L. 2. C. Si ex falſ. Inſtrum. ibi ex integro audiuntur de cauſa, qui inſtru-
 92
 mentis falſis ſe victos eſſe probare poſſunt: L. 14. C. de Tranſact. L. 3. quomodo
 & quando Jdex (3.) per verba jam citata L. 31 ff. de Jurej. ibi: Conſtitu-
 tionibus Principum hoc permiſſum eſt: Fruſtra poſtulante beneficium
 reſtitutionis in integrum, cui Principum conſtitutionibus id, quod
 illo aſſequi cupiebat, jam tum conſeſſum cernitur, L. 1. C. de theſaur.
 93
 Omnique extraordinario reſtitutionis remedio tam diu ceſſante,
 quam diu ordinario experiendi competit facultas. L. 9. pr. ff. de Edict.
 L. 16. ff. de Minor. de Men. Remedi. recup. poſſeſſ. n. 12. Mauriſ. de Reſt. in
 Incegr. c. 11. Oddus in ſimili traſt. P. 1. tb. 7. Card. Tuſch. Pract. Concl.
 Tom. 5. L. O. Concluſ. 182. Barboſa in L. quia tute. n. 63. ff. ſolut. matrim.

Et hæc ſententia in praxi receptior eſt. Carpz. P. 1. C. 15. def. 5. n. 4.
 94
 Myning. 2. Obſ. 14. ubi de Praxi Cameræ reſtat. & alii Ddres. Non
 obſtat (1.) ſupra adducta L. 33 ff. De Re Judicat. Præterquam enim, quod
 95
 Fachinzuſ illam accipiat de ordinariis, & non privilegiatis probatio-
 nibus; Reſponderi ad illam poteſt, eandem non de Reſtitutione
 Prætoris, ſed Civili loqui, ceu ex conſtitutionibus Principum pro-
 ſecta Vid. Lauterb. ad tit. ff. De Reſtit. in Incegr. ibique Excell. Dn. Præ-
 ſes. in notis, ſicque eandem minime obſtare, ſed potius pronotra
 96

sententia, quam contra illam facere. Minus obstat *L. 31. ff. De Juraj.* in potestate quam intertationes decidendi pro nostra allegavimus sententia.

- 97 Ceterum non debet Judex nimio opere facilis esse, in deferendo
suppletorio juramento, ob defectum alterius adhuc semiplenæ proba-
tionis, sed potius caute ipsi procedendum est, respicereque debet
98 omnium primo, ad tres Juramenti comites VERITATEM scilicet JUDI-
CIUM, & JUSTITIAM.
- 99 Ad VERITATEM ipsi non immerito respiciendum esse dixi-
100 mus, quia Juramentum hocce non est *Credulitatis*, sed *Veritatis* Pruk-
man. *Conf. 10. n. 93* & *n. 118. V. 1. Vol. 2. Conf. 18. n. 10.* Brunn. in *Process.*
Civ. c. 23. n. 25. Excell. Dn. Stryk. in *Diff. De semipl. Probat. c. 5. n. 23.* Ma-
scard. *De Prob. Concl. 410. n. 21.* Mynling. *C. 1. obs. 13.* Menoch. *De A. I.*
101 *Q. c. 19. n. 5. seqq.* adeoque nemini, nisi scientiam ex sensu corporeo
habenti, deferendum Brunn. *d. l. Stryk. d. l.* Cum huic, tanquam te-
102 sti in propria causa, non major fides haberi possit, ac cæteroquin testi,
Def. 8. de credulitate deponenti, Esbach. in *not. ad Carpz. P. 1. C. 23.*
- 103 Nec minori cura judex inquirere debet (2.) ac respicere ad JU-
DICIIUM jurantis, cui deferre vult juramentum suppletorium; Cum
104 judicium juxta Dn. Stryk. in *Traët. De Jure sensuum Diff. 10. c. 3. n. 3.* re-
spuat desultatoriam in jurando levitatem, omnemque temeritatem
excludat, atque contrario plenam animi deliberationem in jurante
exigat, ut cogitationibus omnibus accurate negotium perpendat,
& maturo judicio Deum in testem advocet. Hinc utique inquirere
debet Judex, in legalitatem, & fidem illius, cujus religioni, litem
per jusjurandum finiendam committere vult. Baldus in *L. Qui accusare*
105 *C. De Educendo. Hahn. ad Wesemb. tit. De Jurej. n. 10.* rejecto illo, qui
vel minima oneratur præsumptione sinistra Mynling. *Cent. 5. Obs. 68.*
106 Brunnem. in *Process. Civili c. 32. n. 27.* quique integræ, ac & inculpa-
tæ vitæ, aut persona legalis non est. Nec (3.) & ultimo, in delatio-
ne juramenti necessarii judex negligere debet, accuratam inquisitionem
in causæ JUSTITIAM, antequam ad juramenti delationem de-
properet, Mascard. *Concl. 957. num. 17.* Menoch. *P. 2. De A. I. Q.*
Caf. 190. n. 16. Quænam vero hic in causæ cognitionem veniant, de
illis vide eleganter differentem Stryk. in *sepius alleg. Diff. c. 5. §. 6.*
n. 31. seqq.

Quid

Quid, si vero utroque litigantium librum suum Mercatorum producēte, uni illorum delatum, & ab eodem præstitum fuerit Juramentum suppletorium, non injucundæ quaestioni est: Virum alterius Liber in *alia* contra *alium* causā, adhuc ad effectum semiplenæ probationis produci possit? An vero eidem, ut semel falso deprehenso, in posterum nulla habeatur fides, in quacunque etiam à scribente pro se producatur causā? Et quanquam pro libro Mercatoris facere adhuc videatur, quod alter pejerare potuerit, itidemque vere nondum probatum sit, suo libro inscripta esse falsa, cum juramentum suppletorium non tam sit probatio, quam à probatione relevatio: *L. 3. C. de Jurej.* Verior tamen sententia est, eundem in posterum pro scribente probandi efficacia plane destitui; Dum ex præstito hocce necessario juramento, veritatis interpretativa, pro libro Jurejurando confirmato, & falsitatis, pro libro Colligatoris mercatili, oriatur præsumptio, qua, quod in colligatoris libro scriptum invenitur, creditur falso esse annotatum; Ut taceam, librum *semel in uno* falsum, in *reliquis semper* falsum præsumi, pariter ac *Testis semel falsus, semper talis* præsumitur, *arg. c. semel de R. J. in 6to l. 9. de Præsumpt. l. 7. §. 1. de Accusat.* quodque talismodi Mercator, contra cujus librum rationum juratum est, pro Falsario habeatur, cui deferri juramentum suppletorium minime debet.

Haëtenus de *DVOBVS PRIORIBVS* semiplenæ, ex libro Mercatorio ortæ probationis, effectibus, egimus: Superest ut de *TERTIO* adhuc paucis discipiamus. Qui eo tendit, ut semiplena ex libro Mercatorio orta probatio, cum alia semiplena conjungi possit, ad plenam, & integram probationem exinde erutam, idque ex vulgatissima & in ore Prædicantium versatissima juris regula, qua traditur: *Duas semiplenas probationes conjungi posse ad effectum plenæ & perfectæ probationis.* Vid. Bartol. & alium *L. Quædam §. Nummularios de Edend. Ruin. Conf. 81. n. 8. Lib 5. Mascard. de Prob. Concl. 36. n. 154. Men. Conf. 158. n. 11. Gail. 2. Obs. 93. n. 180. Brunnem. in Proc. Civil. c. 18. Stryk in Diss. de semipl. Prob. c. 5 §. 9. Pract. Papiens. in Pract. & c. Resp. rei Convens. §. Jurispr. n. 14. Salicet in L. Bonæ fidei 3. C. de R. C. Campeg. de Test. reg. 303. Carpzov. P. 1. C. 1. 7. def. 36. n. 3.* Cui nec Leges usque adeo adversantur. Vid. *L. 5. C. de Probat. l. 16. C. de Pen. c. 17. X. de test. c. fin. X. de Success. ab Intest.*

Hinc

Hinc est, quod, si Mercator per unum testem omni exceptione
 majorem, supplere defectum velit plenæ probationis, juramentum
 121 suppletorium Judex deferre non debeat; Tum, quod duæ semiplenæ
 probationes, altera ex libro rationum, altera per unum testem, plenam
 122 faciant probationem, aliorum adminiculorum non indigam, Tum,
 123 quod Juramentum non temere, sed ex necessitate sit præstandum,
 Brunner. *ad tit. de Jurej. Q. 9.* ne alias supervacuis juramentis, in
 vanum nomen DEI contra pietatem, in judiciis, quæ DEO habentur
 124 colendam, assumatur. *Mey. P. 7. D. 31.* Tum, quod ad hoc juramen-
 125 tum non deveniatur, quando alius causa exitus adhuc reperitur, &
 inopia probationum non adest *L. 31. ff. de Jurej. c. 2. X. de Probat.*
 Tum, quod subsidiarium remedium tamdiu cesset, quam-
 diu locus est ordinario. *L. in Causâ cognitione 16. ff. de*
Minor. Mey. P. 5. Dec. 280.

F I N I S.

P R O.

PROGRAMMA

1049

25

QUO

SUO, AC TOTIUS JURIDICI COLLEGII NOMINE

AD

INAUGURALEM DISPUTATIONEM

VIRI PRÆNOBILIS atq; DOCTISSIMI,

CHRISTIAN. WILHELM Höltich/

SAXO - LAUENBURGENSIS

JURIS UTRIUSQUE CANDIDATI FULGIDISSIMI.

DE

PRÆROGATIVIS PRINCIPUM S. R. I.

Von dem Vorrecht der Deutschen
Fürsten des Heil. Römischen Reichs

Pro summis in utroque Jure Honoribus, &
Privilegiis rite consequendis

Ad Diem XXVIII. Mensis April. 1698. Horis Pro & Pomeridianis

IN AUDITORIO MAJORI.

Bono cum Deo Habendam

MAGNIFICVM DN. RECTOREM, Vtriusque Reipubl. Nobil.
atque Amplifis. Senaturn, omnesque omnium ordinum cives
Academicos, ac Literarum Fautores, Officiose,
ac obseruante invitatur,

JOHANNES Klein /

J. U. D. & Pandect. in Alma Patria Ducalis Prof. Publ. Consistor.
Mecklenb. h. t. Director. Hodieque Pro-Decanus.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1705.

Rrs rrs

C. B. D.

C. B. D.

MAximas, easque fere inextricabiles non inter *diversa* duntaxat *Dignitatis*, sed illos etiam, qui *eadem* forte censentur, *Sacri Romani Imperii Ordines* jam olim aruisse, & hodiernum adhuc cum ineffabili Reipublicæ incommodo de *Prærogativa*, ac *Præcipuo*, quo *Status* *Status* vincere cupit, *Jure*, continuari, singulisque fere *Comitiis* recrudescere contentiones, multis aliis rerum argumentis brevitate amore jam confuso prætermittis *Silentio*, non tantum ex variis de *Sessionis*, *processionis*, & *Suffragiorum* *Prærogativa* inter omnes *Imperii Status* frequentissime in *Imperii publicis* *Conventibus* motis gravissimis altercationibus, sed & inde potissimum manifestum evadit, quod non semel contra *Electorum* molimina, in concipiendis *Capitulationibus* *Cæsareis* sortem inter reliquos *Imperii Ordines* suam multis eminentiorum *jurium* *Prærogativis* eminentiorem subinde facere annitentium; solenni contradictione & protestatione SE SUAQUE tueri *JURA* *Principes* inprimis non *Electores*, illorumque ad *Comitia* missi *Legati* fuerint necessitati. Non vacat quidem jam ex *Limnzo*, *Carpzovio*, *Becmanno*, *Schwedero*, *Sprengero*, *Fürstmerio*, *Herrnes*, *Crügero*, *Gothofredo*, *Crusio*, aliisque quamplurimis *Juris publici* *Doctorum* *Commentariis*, & scriptis, dictis, de quorum veritate, qui non plane in *Historia* & *Jure publico* hospes audire vult, nemo facile ambiget, fidem conciliare, cum præter bene multos *Imperii Recessus*, quos *Fritschius* in eleganti *De Jure Alternandi* cumulatavit *Dissertatione*, datæ ad *Imperatorem Carolum*. *V.* de certo *Imperii Principibus*, de *Prærogativa* dissidentibus, *Ordine* præscribendo *Literæ Electorales*, ab *Excellentissimo* *Becmanno* in *Dissert. De Prærogativa*. n. 1. §. 4. exhibitæ, id satis evictum eant; Ut hinc haud invita dixisse videatur veritate, *Zomoiscius*, *Magnus* *Poloniæ Cancellarius*, *Germanos* in suis *Comitiis* fere nihil agere, quam ut de *Sessionibus* digladiantur. Vid. *Herman. Kirchner. L. 2. De Legat. c. 3. n. 78.* & *Carpzov. De Leg. Reg. Germ. c. 1. §. 7. n. 16.* Certe, quem novissime contra conceptam ab *Electoribus* *LEOPOLDINAM* & *JOSEPHIANAM* *Capitulationem*, *Principum* *Imperii* *Monita*, hisque ab *Electorali Collegio* in præcipuis illorum capitibus non attentis, interpositæ eorundem *Protestationes*, (quas *Eitel Friedrich*)

von Heerden in *Tract. Grundfest des Heil. Römischen Reichs*; & Johann Christian Muldenér. in *Harmonic. Capitulatione in Append. p. 185. seq. Lit. A. B. C. D. E. & F. exhibent*) non fugiunt, haud invitus fatebitur, assertum in illis ab Electoribus *sibi solis*, reliquis Principibus exclusis omnibus, cum Imperatore jus concedendi facultatem (1) monetam cudendi, ac Officinam monetariam habendi. *Vid. Leopold Capit. art. 34 & Joseph. art. 33.* (2) Nova vectigalia instituendi, aut instituta augendi. *Vid. Capit. Leopold. art. 21. & 24. & Joseph. art. 20.* (3) Aperta Imperii Feuda Regalia Majora aliis iterum in feudum dandi, aut super ipsis expectantias, impertiendi *Vid. Capit. Leopold. art. 30. & Joseph. art. 29.* (4) In Proceres & Membra Imperii Banni Imperialis fulmen evibrandi, & Bannitum in pristinum statum restituendi. *Vid. Leopold. Capit. art. 28. & Joseph. art. 27.* (5) Bonaque Imperii alienandi, vel obligandi, *Vid. Capit. Leopold. art. 12. & Joseph. art. eod.* tantum abesse, ut reliqui Imperii Principes ipsis ut *Præcipuum* quiete hæcenus concefferint, ut potius, se ad administrationem summorum horum Jurium æquatione cum Electoribus admitti jure urserint instantissimè. Ut nihil jam dicam de illis Principum non Electorum multitudine, & singulis fere Comitibus hæcenus interpositis protestationibus, contra Electorum *sibi solis* (6) tributum jus Capitulationem novæ electo Romanorum Regi præscribendi, inque illa præcipuam sibi præ reliquis Imperii Statibus sortem firmandi, deque (7) præsentia ab Electoribus Prærogativa; Summum Imperii Caput ex electionis lege, iterum deponendi, & (8) ab ipso factam Imperii Resignationem acceptandi; Hæc enim licet jura Electoribus, ut *præcipua*, magno nisu afferant, qui illorum partibus favent, interque illos nuperrime Dn. Crüger. in *Tract. De Fulgentissimis Novem virorum juribus: Part. Spec. Membr. 2. Disq. 17. & 18.* non deesse tamen, qui propitio jure reliquos Imperii Status hic etiam concurrentiam prætere posse, sustinent, non tantum ex illis, quæ pro Imperii reliquis Ordinibus adduxere Fürstnerius. in *Tr. D. Supremat. Princip. Germ. c. 38.* & Stamler. in *Tract. De Reservat. Imper. Rom. Germ.* sed & ex fusius à Præ-Nobili atque Doctissimo DN. CHRISTIANO, WILHELMO, Hüttich / Saxo-Lauenburgico, Juris Utriusque Candidato Dignissimo; in Inaugurali sua, *DE PRÆROGATIVIS PRINCIPUM SACRI - ROMANI IMPERII*, Dissertatione, cujus occasione hæc præfati sumus, deductis apri-

cabitur: De cujus Ortu, Institutione, Studiorum Progressu, ac Jurisprudentiæ cultu jam nonnulla commemorare, institutum majorum exigit. Natus vero Hicest Anno Christi supra Millefimum Sexcentefimum septuagesimo primo, vigesimo nono Martii die, in pago *Warten-Wald* Ducatus *Lauenburgici*, non ignobili Patre, Viro Eximio, ac Spectatissimo *DN. LUDOLPHO Hölftich*, Serenissimi ac Celsissimi Principis *Dn. Julii Francisci*, Inferioris *Saxoniz Ducis*, Saltuarii, Matreque *Engel Weisners* Matrona, pietatis ac Virtutum laudibus maxime conspicua, ipso adhuc puero, pie defunctis. Hi Optimi Parentes ultimum, ac carissimum Conjugii sui pignus, mediantibus uberrimis baptismi fœderalis undis regeneratum, solidæ pietatis ornamentis à teneris efformandum unguiculis, privatis primum commiserunt Præceptoribus, qui nil eorum in ipso informando neglexerunt, quæ ætati, ac ingenio ipsius convenire rati sunt: Provi- da vero Parentum, vix duodecimo ætatis anno completo, orbatus cura, plusquam paternam in Fratre suo Germano, Viro Præ-Nobilissimo, Amplissimo atque Consultissimo, *DN. JOHANNÉ ADOLPHO Hölftich* / J. U. D. & apud *Lubecenses* Causarum Patrono, pio, sincero, ac oppido fideli, Fautore ac Amico nostro æstumatissimo, expertus est affectum, jacturam Optimorum Parentum maximam, vicaria opera abunde sarciente, quod devinctissima agnoscit mente, Meque Interprete, grato publice Noster ore prædicat. Hic enim, sum in Candidato nostro habile ad Literarum studia adverteret, ingenium, celebris *Gymnasia Lubecensis* eundem tradidit Præceptoribus, ut subillorum, inprimis vero Admodum Reverendi, atque Amplissimi *DN. ABRAHAMI HINCKELMANNI*, tunc temporis Rectoris Celeberrimi, fidelissimique ingeniorum Formatoris, ac Juventutis Magistri, postea vero *S. S. Theologiæ Doctoris*, ac apud *Hamburgenses* Pastoris optime meriti, manductione majora eruditionis caperet incrementa: Quo præeunte, in humaniori Literatura ac Philosophiæ primordiis satis imbutus, ad actiona applicavit animum, electoque ex Superioribus studiis juridico, Optimi Fratris consilio *Wittenbergensem* Anno *C. 1691.* adit *Academiæ*, omnis præclaræ literaturæ *Metropolim*, electus opportunissimum fama, Virorum, undiquaque Celeberrimorum, interque illos Illustris *STRICKII*, mei & olim *Francofurti* Præceptoris, ad urnam usque æstumatissimi, *HEBERI, BERGERT, HORNII*, ac incom-

incomparabilis Polyhistoris; Excellentissimi DN. Schurfleischs. Nactus ibidem Hospitem est Virum Prz-Nobilissimum, Amplissimum atque Consultissimum DN. LEISERUM, Consulē illius loci Primarium, (cujus Filia olim Fratri suo, etiam post fata dilectissimo, DN. FRANCISCO HENRICO Söltich / J. U. D. ejusdemque antea Professori ibidem Celeberrimo, postea Reip. Salzensis, cujus ex Equestribus tantum constat Senatus Familiis, Syndico, optime merito, nupta fuit.) Affinem suum æstumatissimum, habitisque sub auspicio Viri Admodum Reverendi, Amplissimi atque Excellentissimi, DN. NEUMANNI, tunc temporis Poësis, nunc vero SS. Theologiæ Professoris Famigeratissimi, Affinis itidem sui suavissimi, in Oratoriis, & Excellentissimi DN. Schurfleischs / in Historicis & Jure Publico Collegiis; se potissimum privatæ STRYKIANÆ, BÉRGERIANÆ, ac BRENDELIANÆ in utroque Jure manu ductioni mancipavit, quorum laudabili industria, docendique peritia, ac felicitate plane singulari id effectum est, ut juris elementa recte hauserit, & non inani eruditionis umbram captaverit. Ut vero, quæ feliciter decurrere juris studio adhuc deesse videbantur, expeditius ac auspicius procederent, Illustri Dn. Strykio ad noviter ea tempestate surgentem dirigendam, ornandamque Hallensem Academiam Wirtenberga avvocato, cupido Nostrium incessit, hanc Varniacam nostram visendi Academiam, quam Fratrem suo Suafore Anno 1694. salutavit, meo & hospicio, & in jure privata institutione per integrum, & quod excurrit, triennium usus; Intra cujus temporis lapsum cum universi juris cursum benediciente DEO bis feliciter absolvisset, ex consilio Suorum, habita studiorum suorum fiducia, præterito Anno apud animum constituit suum, summos in utroque jure honores capescendi licentiam impetraturus. Amplissimo FCtis nostræ Ordini inter Candidatos ea, qua fas est, modestia nomen suum profiteri: A quo ad rigerosius examen benevole admissus, eo feliciter exantlato, dignus Excellentissimorum Dominorum Assessorum deputatus est suffragius, qui voti, ac desiderii sui compos fieret, quippe studiorum suorum profectibus publice habenda Disputatione Inaugurali probatis, summis in utroque jure martaretur honoribus; Cui cum dies hujus Mensis vigesimus octavus dictus sit, Magnificum DN. RECTOREM, Utriusque

Reipublicæ Proceres Excellentissimos, Sacri Ministerii Patres Reverendos, ceteramque insignium Virorum, & Academiæ Juventutis Coronam elegantissimam, ac omnes Jurisprudentiæ, ejusque honorum Fautores & Æstimatores, ut huic Panegyri frequentes adesse, sepositisque aliis curis, actum hunc Inauguralem Magnifica ac Honorifica sua præsentia ornare, ac illustrare haud graventur, summopere ac perhumaniter ororogoque.

P. P.

ROSTOCHII

Sub Sigillo Facultatis Juridicæ

XVI. April.

Anno post Christum natum

MDCXCVIII.

DIS-

DISSERTATIO IN AUGURALIS
JURIDICA

1705

DE

PRÆROGATIVIS
PRINCIPUM S.R.I.

Vulgo

Von dem Vorrecht der Deutschen
Fürsten des Heiligen Römischen Reichs

Quam

Innuente Divini Numinis Gratia, Suffragante

Magnif. Sciorum ordine in Illustri Academia Rostoch.

SVB PRAESIDIO

EXCELLENTISSIMI FAMIGERATISSIMI, Icti

DN. JOHANNIS Klein /

J. U. D. AC PANDECT. PROF. PUBL. MERITISSIMI
CONSIST. MEG. h. r. DIRECT. GRAVISSIMI, ET AD HUNC
ACTUM DECANI SPECTATISSIMI

Dn. Praeceptoris, Hospitis, ac Studiorum Promotoris Preiosissimi

PRO LICENTIA

Summos in utroque Jure Honores & Privilegia Indipiscendi

Ad Diem Mensis April. 1698. Horis pro & pomeridianis

IN AUDITORIO MAIORI

Publico Consilio Substernit

CHRISTIAN. WILHELM.

Höltich / Sax. Laumburg.

Impresso. JOH. MICHAEL. RUDIGERI, Anno 1705.

D. SP. XXI.

M. D. C.

PRÆFAMEN.

Arsiculum, De Prærogativa Principum, delictatum & arduum esse evincitur. 1. seqq.

De Contentionibus ratione Sôlius Præcedentiz inter Gallia & Romanum, itemque Hispania, Anglia, Sueciaq; Reges, nec non inter Regem Portugallia, & Polonia, aliasque exteras Majestates, magnis, & interminabilibus, agitur remissive. 2. seqq.

Quanam in Imperio De Præcedentia controversia, communibus, ac frequentibus querelis, illarum intuitu non semel de publica salute susceptas consultationes felici caruisse successu, ansam dederint, iidem

santum per indicem demonstratur.

4. seqq.

Quis verus Auctor sub fideo hæret nomine: Citel Friderichs von Heerdeu, in Tractatu Grund: Fest des Heil. Römischen Reichs, obiter notatur. 12

Argumentum De Præcipuo S. R. L. Principum iure ad solius Imperatoris pertinet decisionem. 14

Scrupulus movetur, & eximitur simul circa Academicam hujusce articuli tractationem. 13 & 15

Premittitur ipsi Tractationi solennis protestatio, cum debita extenuatione Authoris. 16 & 19

Conspectus totius Dissertationis sistitur. 17

Vix delicatius aliud, majoribusque in integro iure Publico difficultatibus innexum esse argumentum illo, quod in PRÆROGATIVA, qua non non extra Imperium duntaxat Romanum Reges, ac Principes, sed ipsi etiam Sacri Romani Imperii Præeres; Ecclesiastici pariter, ac Seculares, alii alios superare contendunt, occupatum est, haud inficiabitur, quem de sole Præcedentia inter Romanum, & Gallia, interque Hunc & Hispania, (tam extra Aulam Casaream, quam in illa,) Anglia, Sueciaque Reges: Item inter Regem Portugallia, & Polonia, aliasque exteras Majestates acerrimè, ac interminabiles contentiones non fugiunt, (de quibus consulti plenius possunt, Limnæus *not. Regn. Franc. L. 2. c. 16. Lit. bbb. ddd. iii. & in Jur. Publ. Lib. 4. c. 9. n. 26. Chassanzus in Catal. Glor. Münd. p. 5. Confid. 10. Castell. De stat. publ. Europ. c. 6. p. 153. & 51. & c. 2. p. 37. §. 8. Vasquius. Illust. quæst. Lib. 1. in præfat. Schütz. Coll. Jur. publ. Vol. 1. Diss. 8. §. 12. Lit. D. Auberius in Tractat. De præced. Reg. Gallia Anton Quetta. in Scriptio: Serenissimus Rex Romanorum & Christianissimus Francorum. Uter alterum præcedat apud Goldesb. Polis: Imp. P. XI. fol. 596.*

Hic.

Hieronymus Bignon. *De l' Excellence des Roys du Royaume de France, traitant de la preſeance, Premier Rang. & Prerogatives des Roys de France par deſſus les autres & de cauſſes d' celle Claude de Rubis. Conference des Prerogatives d' Ancienne re & de Nobleſſe de la Monarchie Roys, Royaumes & Maiſon Royale De France avec tout les autres Monarchies, Roys Royaumes, & Maiſons Royales, que ſont en l' eſtendre de noſtre Europe.* Jacobus Valdeſius *De dignitate Regum, Regnorumque Hiſpania, & Honoratori loco eis, ſeu eorum Legatis à Concilio à Romana Sede jure debito.* Camillus Borellus. *De Regiæ Catholicæ Preſtantia ejuſque Regalibus, Juribus & Prerogativis.* Gregorius Lopez Madera. *Excellentias de la Monarchia y Regno de Eſpanna.* Jacobus Hovvel. *in Diſſert. De Præcedentia Regum Gallia, Hiſpania & Anglia.* Eduardus Chamberlaine *in Notitia Angliæ Part. 1. c. 4. junctâ continuatione Annalium Camdeni ad Annum 1600. & Chiflet De Amp. Rem. c. 17. ſeq. quosque ex Cruſio De Præcedentia L. 3. c. 3. & 4. citat. Excell. Becman. in Diſſert. De Prærogativa c. 4. §. 3.)* quique variis Regum publicarum, ac Rerum Germanicarum Scriptorum juſtiſſimis querelis, boni ſc. publici ergo institutas in Comitibus Imperialibus Procerum conſultationes, exortis in er Imperii Status frequentibus ob iſtiusmodi præcedentiam litigiis, plus ſimplici vice interruptas, turbatasque fuiſſe, memorabiles in Eccleſia Goſlarienſi Anno 1063. inter *Abbatem Fuldenſem Wideradum, & Episcopum Hildesheimenſem, Heccelonem* de honoratori loco, ſumma partium contentione, & largiſſima humani ſanguinis, fluminis inſtar per Eccleſiam deſluentis profuſione ventilatas rixas, motasque de Præcedentia inter *Archi-Ducem Auſtria, & Archi-Episcopum Salisburgenſem* controverſias, hujus proteſtatione Anno 1673. 23. Jan. contra Auſtriacorum Prærogativam interpoſita renovatas; itemque notas ſatis inter *Magiſtrum Ordinis Teutonicæ, & Episcopum Bambergemſem, nec non inter Episcopum Herbipolitanum, & Wormatiemſem, interque Episcopum Eichſterſem & Spirenſem* de Seſſionis Præcedentia diſputationes, anſam dedidit, negare non poteſt, quas, aliasque complurimas, etiam inter *ipſos Seculares Principes, imo & liberæ Imperii Civitates* partim authoritate Imperatoria, ſalutarique Alternationis remedio ſopitas, partim vero adhuc indeciſas, reperire ſunt apud Dn. Lambertum Schaffnaburgemſem Monachum *in Annalib. ad Annum 1063. p. 468. Limnæum J. P. T. II 4. Lib. 4. c. 9. Sprengerum Lucern. Imper. c. 1. p. 20. ſeqq. Excell. Dn. Becmannum d. diſſ. c. 4. §. ſin. Chriſt. Siegfried Fritſchium in Diſſ. De Jur. Altermandi. Dn. Philipp. Jacob Spenerum MS. De Præſentionibus Il-*

lustr. in addit. ad Befold. in Differ. De Præced. & Sessionis Prærogat. toto c. 3.
 Schwederum *introd. ad Jus P. Part. Spec. Sect. 1. §. 13. c. X. Citel Friderich*
 12 *von Heerden/ aut qui notante Vincentio Placcio in Catalogo Pseudon p.*
106 exque illo Joachimo Ernesto Crügero in Discursu Jur. Publ. De Ful-
gentissimis Novem-Virorum Juribus. Part. Spec. Membr. 2. Discurs. 2. §. 3. &
Additionatore ad Vitriarii Inst. Jur. Publ. L. 3. T. 8. §. 8. verb. pro Excellen-
 13 *tibus, sub ficto hocce nomine latitat, Johannem Schwartzkopff. Can-*
cellarium Brunsvicensem in Tr. Grundfeste des heil. Römischen Reichs
Deutscher Nation. p. 2. c. 1. p. 64. & c. 2 p 75. Ut hinc DE PRÆROGATIVIS
PRINCIPUM S. ROMANI IMPERII, deque PRÆCIPUO EORUNDEM, quo præ-
aliis, vel ejusdem, vel diversi Ordinis Statibus fruuntur, ac potiuntur, JU-
 RE, hisce *Lincis Inauguralibus* verba facturus, rem oppido arduam ag-
 gredi, meque temeritatis censuræ, & cujuscunque gravioris etiam ad-
 14 missi reatui exponere videar, non leve hocce argumentum, a que Scho-
 larum Peristyliis omnino alienum, & solius SANCTISSIMI SUMMI IMPE-
 RII CAPITIS definitioni obnoxium, *vid. R. J. d. Ao. 1500. §. Wie den Er-*
rungen der Session. R. J. d. Ao. 1594. §. 122. R. J. d. Ao. 1576. §. 7. arg. L. 43. pr.
ff. De Vulg. & pupill. subst. L. 161. ff. De Reg. Jur. Illustr. Dn. Rhetz in Inst.
Jur. Publ. L. 1. T. 4 §. 63. in fin. Author der Grundfeste. p. 105. seqq. Schwve-
der. ad Jus Publ. Part. Spec. Sect. 1. c. 10. §. 14 cathedræ Academicæ ad-
 aptando, a que *Celsissimo Imperatoris* Judicio ad privatas Privatorum
 disceptationes ausu vix excusabili trahendo; At vero sine nota me di-
 15 mitter, spero, ÆQUANIMUS LECTOR, ex perlustratione præsentis Dissertationis
 facillime intellecturus, me id in illa minime gentium egisse,
 ut mihi turpi arrogantia id sumerem decidendum, quod ad Solium
 folius Imperatoris pertinet Celsissimum, sed quod partim *publicis Im-*
perii Legibus, aut inveterata ejusdem Consuetudine jam tum circa PRÆCIPUUM
 S. R. J. PRINCIPUM jus decisum, partim à magni commatis Juris
 Publici Doctoribus in Scriptis Academicis, aliisque ante me notatum
 est, sub Discursus Academici incudem vocasse, libertate Academica,
 16 aliis concessa, usum. De eo vero in limine starim Academicæ hujus
 Meditationis protestor solennissime, si præter voluntatem meam
 quicquam mihi exciderit, quod quomocunq; Eminentia Cujusq;
 Imperii Status adversum videri posset, me illud pro non scripto habe-
 17 ri velle, imo hoc ipso penitus damnare. Ne tamen operam hanc sine
 omni prorsus Ordine suscepisse videar, eandem quinque sequentibus
 innectere lubuit Capitibus, quorum PRIMUM *Generalia circa Prærogati-*

dam Principum S. R. I. præmittet: SECUNDUM vero exhibebit *Prærogativam* ELECTORUM *præ* ALIIS S. R. J. STATIBUS: TERTIUM sistet *Prærogativam* ELECTORUM *inter* SE IPSOS: Subjecta CAPITE QUARTO *Prærogativa* PRINCIPUM NON-ELECTORUM *præ* ALIIS IMPERII STATIBUS: & CAPITE QUINTO, SIVE ULTIMO, *prærogativa* PRINCIPUM NON-ELECTORUM *inter* SE IPSOS. A TE vero ante omnia, ALME DEUS, Sancti Spiritus Tui¹⁸ adstantiam devota mihi stipulor mente, quo ejus præmunitus præsidio, omnis erroris scopulum caute evitare valeam, facilem â BENEVOLO¹⁹ LECTORE mihi veniam pollicitus, si non integrum de PRÆROGATIVA PRINCIPUM S. R. J. *Tractatum*, sed *Dissertationem* duntaxat adornaturus, non omnia hic exhibuero, quæ pro amplitudine, proque Majestate hujusce Argumenti, ab Eruditioni, inque Principum Aulis magis versato dici compertus, ac afferri copiosius potuissent, ulteriorem ejusdem deductionem alii R. C. D. occasione reservaturus,

C A P U T I.

Exhibens

Generalia circa Prærogativas Principum S. R. J. cum Succincta Rubricæ Explicatione.

S U M M A R I A.

In *notis* sit à *questione præliminari*:
An liceat De Prærogativis Principum S. R. J. in Academiis disputare. n. 1. seqq.
Rationes pro Negativa exhibet. n. 2. cum seqq.
Rationes decidendi videbis. n. 7
Rationes confutandi exhibet. n. 9. cum seqq.

Unde descendat vox Prærogative vide, n. 24
 Prærogativam etiam in *jure nostro* denotare (1) *Præferentiam s. Eminentiam, vulgo Einen Vorzug.* (2) *Jus quoddam specialiter uni præ alio inauditum, vulgo. Eine sonderliche Begnadigung, probatur.* n. 26. seqq.

S s s s s 2

Eodem

- Eodem in sensu etiam in Jure publico
occurrere vocem Prærogativæ,
monstrat. n. 28*
- Quomodo in hac Dissertatione acci-
piatur, docet. n. 29*
- De Varia vocis: Principum acceptio-
ne agitur remissive. n. 31*
- Vox principis in Imperio nostro etiam
ipsam Celsissimam Imperatoris per-
sonam complectitur. n. 32*
- De Prærogativis Cæsarea Majestatis
agitur remissive. n. 34*
- In Recensibus & aliis publicis Imperii
Legibus Vox Principis sæpe Electo-
ribus contradistinguitur. n. 36*
- In hac Dissertatione vox principis
personas denotat Illustres, Impera-
tore Minores, Comitibus vero Ma-
jores. 33. & 38*
- Elogium Sacri, quo tempore, obque
quam rationem Imperio Romano
adjectum sit, de eo agitur remissive.
n. 39*
- Idem elogium in Aurea Bulla, Recensibus
Imperii, Instrumentis pacis &
Capitulationibus Imperatoris per-
petuo Curia Romana stylo Romano
Imperio tributum esse, & in hodiernam
usque diem constanti retineri
observantia, ostenditur. n. 40*
- Cur in Rubrica adjiciantur verba:
Imperii Romani, & non Roma-
ni Germanici, de illis agitur. n. 41*
- Descriptio Prærogativæ Principum
S. R. J. traditur. n. 42*
- Movetur questio: An principibus S.
R. J. conveniat de Prærogativis
inter se consentire? n. 44*
- Negativæ rationes exhibet. n. 45. seqq.*
- Notabile insignis modestiæ exemplum
in Ulrico, principe Württembergiæ
refert. n. 46*
- Affirmativæ Rationes videtur. n. 49
seqq.*
- An liceat Prærogativam armis & tur-
batoris internecione tueri, de eo agi-
tur remissive. n. 62. seqq.*
- An juri Prærogativa renunciare liceat?
n. 64*
- Nimia sui abjectio sæpe in injuriam.
Status ac Ordinis redundat. n. 66*
- Subjicitur Nostra Sententia. n. 67*
- Ad solum Imperatorem pertinere cog-
nitionem, & definitionem litium
super Prærogativis Principum, pro-
batur à n. 68. usque ad 75. inclu-
sive.*
- Potes tamen, sed non tenetur, alio-
rum impartialium Imperii Protec-
torum consilium adhibere. n. 76. seqq.*

Scriptionis Inauguralis, DE PRÆROGATIVIS, seu PRÆ-
CIPVO PRINCIPVM S R J. JURE initium mihi jam
facturo, vix arreptum excutere calamum videtur illorum
Opinio, qui *De Principum juribus eminentioribus* privato di-
sputare in Academiis licere pernegant, sequentibus moti-
² rationibus: (1) Quod, cum horum jurium definitio omnem privato-
rum

rum transcendat facultatem, inutilem non duntaxat operam suscepisse videatur, eadem in dubiam privatæ disputationis aleam temerario admittens ausu, sed (2) Sacrilegii etiam reatum incursum sit, quisquis audaci molimine de *Principum jure* disputare conatus fuerit, arg. L. 3. C. De Crim. Sacrileg. (4) Quod impio ausu sibi superiorem in Principes arrogare censeatur potestatem, qui hos inter, & alios Imperii Status de *Prærogativis illorum* lites, privato scripto determinare ausit. (4) Quod cum maximo Reip. incommodo arcana cujusque Illustris Dominus divulgare videatur, *eminentiora illustrium Familiarum jura præcipua* qui publice recensere non reformidat: At vero, hæc, & id genus alia animo subjiciens meo, impetrare abs me tamen non potui, ut admodum semel operi manum timide retraherem, certus, sicuti in genere *Juris publici* notitiam in *Academiis* sibi comparere, non minus Republicæ utile futurum est, ac ejus commodo inservire noscitur privati juris exactior in *Academiis* parta cognitio; ita, cum in specie de *Principum prærogativis* Academicum movere Discursum, nullibi prohibitum legatur, ex genere permissivorum omnino sit, hanc *Juris Publici* particulam, ea, qua fas est modestia, ac in Superiores pietate, Academicæ Disquisitioni destinare. arg. l. 23. X. De Spons. & L. 1. §. 1. ff. De Testib. Neque enim, quod in prima objectionis parte est, eo omnis, quæ de *Prærogativis Principum* in *Academiis* suscipitur disputatio, multo minus vero hæc nostra præsens collineat Meditatio, ut, litium, super *Præcipuo Principum jure* adhuc pendentium, à privatis, meque, meæ tenuitatis, inque hoc studio infantia mihi optime conscio, usurpetur decisio, aut illarum decidendarum *Summa Potestati* præscribatur modus, quorum alterum temeritatem sapere insignem, alterum vero reprehensibilis omnino audaciæ, & gravioris delicti certissimum dare videtur argumentum; Sed, ut, quod Legibus Imperii publicis, aut non interrupta ejusdem consuetudine jam tum circa *Præcipua Principum jura* determinatum, & ad singulorum notitiam publicis typis exscriptum est, ad Academicæ Disputationis revocetur cancellos, eodem profus fine, quo, ut jurium horum eminentium Definitiones typis mandarentur, publicis olim placuit suffragiis: Semper enim tenui meo calculo prædens illud D. Gothofredi Fiebigii comprobavi monitum, in *Elect. jur. Publ. Semidecad. 1. qu. 4. n. 9.* Scilicet, ut ut maxime in *Academica* versantibus luce concessum sit, fundamenta juris publici generalia, legesque & negotia Imperii jam transacta, modeste, & submisse, ad Studio-

dioforum Juris necessariam in Scholis informationem, Politicæque
 disciplinæ explanationem profiteri, minime tamen gentium eo ipso
 simul datam esse ipsis licentiam, negotia inter partes adhuc controver-
 sa, definiendi, ac determinandi, jamque decisa denuo in dubium vo-
 candi, aut temere, & audacter nimis de hisce judicandi. Conf. Philipp.
in Us. Pract. Inst. Eccl. 2. L. 1. n. 6. Quæ ratione nil ponderis habere vider-
 tur, quod secundo loco *ex L. 3. C. De Crim. Sacril.* contra Dissertationem
 14 nostram petitem est argumentum: Distinguendum enim hic est: in-
 15 ter Disputationem, quæ eo suscipitur animo, ut, quæ circa *Principum*
Imperii prerogativas à Summa Majestate juxta Personarum illustrium
 eminentiam, meritorumq; qualitatem, certo ac deliberato consilio pro
 Republicæ utilitate constituta sunt, ex impio contradicendi pruritu,
 sæpe etiam ex intempestivo partium studio, ac ingenii qualiscunque
 d. monstrandi, vanæq; ex odiosa singularitatis affectatione. captan-
 dæ gloriolæ cupidine, in dubium vocentur, deque eorum justitia te-
 meraria instituatursæpe cum debitæ modestiæ, ac observantiæ negle-
 ctu privata inquisitio, diversa diversarum Potestatum jura misere con-
 16 fundens: Et inter Disputationem, quæ pro illustrandis Principum
 Prærogativis cum debita animi submissione ac Veneratione in Acade-
 miis adornatur, & ultra Limites juris constituti non progreditur. Et,
 17 sicuti priori ratione in Academiis cessare debere omnes privatorum
de præcipuo Principum S. R. I. jure disputationes, argumento. L. 3. evin-
 ci posse, facile largior, ita, cum hæc intentio à me hic plane aliena sit,
 obicem Meditationi huic Inaugurali ex allegata L. 3. nullum metuo.
 18 Minus vero adhuc propositum remoratur meum *tertia dubitandi ratio*,
 cum tenuitatis, ac sortis adeo immemor meæ haud existam, ut in Im-
 peratoriæ Majestatis reservata, sequestrato omni pudoris sensu, in-
 volare auisim, qui potius hoc tenui scriptionis genere nil intendo
 aliud, quam, quod circa *præcipua Principum Imperii jura* à SANCTISSI-
 MO Imperii CAPITE, jam constitutum est, compendiosè enarrare,
 19 id vero pernego, quod pro ratione ultima urgent adversæ sententiæ
 Patroni, scilicet, publica *prærogativa S. R. J. principum* Academica recen-
 sitione, arcana cujusq; Domus Illustris incaute propalari, quæ in vul-
 20 gi descendere notitiam, non patitur Illustrium Familiarum Salus,
 Tantum enim abest, ut quæ Publicis Imperii constitutionibus, scri-
 ptis, ac decisis, circa *Principum prerogativas* Sacræ Cæsareæ Majestati
 constituere placuit, pro Secretis ac arcanis cujusque Illustris Domus
 am-

amplius haberi possint, ut potius eo ipso, quo publicis typis exscripta, et omnium versari manibus cœperunt, arcana non meliori appellari iure quiverint, quam, quo alia pro cognoscendi Imperii nostri statu, iura, quibus cum *Capite Membra* ejus utuntur, in Aurea Bulla, *Recessibus* Imperii, *Capitulationibus Cæsareis*, *Pace Profana*, ac *Religiosa*, aliisque actis publicis Imperatoris; ac Statuum autoritate publici juris facta, & constituta, inter Imperii arcana referri merentur, in *Academiis Juris Auditoribus* ideo proponenda, ne illorum non probe imbuti notitia, adque clavum *Rerumpubl.* olim admoti, cum earum incommodo demum tum id discere teneantur, quod protuendis illustrium *Domuum Prærogativis* allegare, commodeque adducere jam oportuisset.

Eviçto igitur illo, quod in *Academiis De Prærogativa S. R. Principum* institui cum debita tamen veneratione & decenti modestia posset *Disputatio*, jam sine ulteriori mora ad verborum in *Rubro* præsentis *Disputationis* obviorum explicationem descendendo, circa primam vocem *PRÆROGATIVÆ* notans, illam natales suos acceptum ferre *Præpositioni*: *PRÆ*, & verbo: *ROGARE* interq; significatus varios tum apud *Classicos Auctores*, tum etiam in *jure nostro* vel *PRÆFERENTIAM* aut *EMINENTIAM*, vulgo einen *Vorzug*, vel *JUS QUODDAM*, *SPECIALITER UNI PRÆ ALIIS INDULTUM*, vulgo ein *Vorteil* oder *sonderliche Begnadigung*, denotare. *Vid. Excell. Dn. Becman. in Diss. De Prærogativa. c. 1. §. 1. Schraderus. in Lex. Jurid. hac voc. Basil. Faber. in Thef. Erud. Scholast. voc. ead. Priori ratione*, non duntaxat in *jure Civili privato*, & in specie in, (1) *L. 3. C. De Quadriennis prescripti. ibi: qui enim suis consiliis, suisque laboribus pro toto orbe terrarum die, nocteque laborant, quare non habeant dignam SUA PRÆROGATIVA fortunam.* (2) in *L. 4. §. 5. ff. De Offic. Procons. ibi: magni enim facient provinciales servari sibi consuetudinem istam, & hujusmodi PRÆROGATIVAS* (3) in *L. 1. ff. De Veteran. ibi: Veteranorum privilegium inter cetera etiam in delictis habet PRÆROGATIVAM, ut separentur à ceteris in pena* (4) in *L. 18. §. 25. ff. de Munerib. ibi: Præterea habent quadam Civitates hanc PRÆROGATIVAM, ut, qui in territorio earum possident, certis quid frumenti pro mensura agrorum per singulos, annos præbeant junctis L. 6. §. 4. f. cod. ibi: Munera, quæ patrimonii inferuntur, talia sunt, ut neque eas ea excuset, neque numerus liberorum,*

- neque alia PRÆROGATIVA. (5) in L. 7. C. De Jurisdic. omnium judic. ibi: *Vel dignitatis PRÆROGATIVAM in hac parte suppetere.* (6) in L. fin. §. 9. C. De Jur. Deliber. ibi: *Temporum tamen PRÆROGATIVA*
- 28 *inter Creditores servanda est; sed in Jure etiam publico acceptam vocem PRÆROGATIVÆ occurrere, inter alia ex §. 5. Capitulat. Leopoldinæ, verbis: Auch sollen und wollen wir im übrigen die Vernehmung thun / daß denen Ehrw. Fürsten selbst / Ihr von Alters hergebrachte und sonst gebührende Würde und PRÆROGATIVA erhalten se. juncta Capitulatione Josephina eod. art. verb. Würden und Prærogativen. Item ex cap. 6. Aureæ Bullæ, ibi: quacunque etiam singulari Dignitatis, PRÆ-*
- 29 *ROGATIVA fulgentem &c. apricari autumo. Posteriori vero in sensu legitur vox PRÆROGATIVÆ in L. 3. C. De Præscript. quadrienn. ibi: Eodem modo, & si à Serenissima Augusta aliquid alienetur, quare non eadem utatur PRÆROGATIVA, alibique.*
- 30 *Vocem Prærogativæ in Rubrica excipit vox PRINCIPUM varias admittens significationes, quas hic cumulasse omnes, ab instituti ratione alienum est; videri interim magna cum industria collectæ*
- 31 *possunt ap. Exc. Dn. Becmannum. In Syntagm. Illustr. Dignit. Diff. XI. c. 1. §. 1. Reinkingk. De R. S. & E. L. 1. Class. 4. c. 8. Carl. du Fresne in glossario ad Scriptor. med. & infn. latin. voc. Princeps. Burgold. Disc. XX. Membr. 2. num. 27. Illustr. Dn. de Rhetz. in Instit. Jur. publ. L. 1. Tit. 17. §. 10. Schutz.*
- 32 *Vol. 1. Exerc. 8. th. 1. pag. 600. aliosque. Nobis sufficiat hic notasse: Licet (1) in nostro Imperio vox Principis tam late pateat, ut ipsam etiam Imperatoris Illustrissimam Personam, ceu omnium Illustrium Dignitatum in Imperio Unicum Fontem eminenter complectatur, sicuti advertere est ex R. J. zu Cöllu. de Anno 1512. Ordnung der Notarien §. 3 ubi Titulo des Obersten Fürsten insignitur Sanctissimus Imperator. Lauterbach. in Comm. ff. ad Tit. De Constit. Principum. §. 3. Paurmeist. De*
- 33 *Jurisdic. Lib. 2. c. 9. Limnzus De I. P. Lib. 4. c. 2. n. 5. quod & titulatura Imperatoris: Der Allers. Durchläuchtigste / Großmächtigste und unüberwindlichste Fürst und Herr / satis comprobat; Vitriar. in I. P. L. 1. T. 15. §. 1. in hac tamen Dissertatione eandem denotare illu-*
- 34 *strem dignitatem Imperatoria minorem; Neque enim de Prærogativis Cæsarea Majestatis hinc agere pagellis animus est, de quibus tamen,*
- 35 *consuli possunt Petrus de Andlo. De Imperio Rom. Libr. 2. c. 8. C. Freherus in not. ad eund. b. l. Limnzus in I. P. Lib. 2. t. 7. Reinkingk. De R. S. & E.*

S. & E. Lib. 1. Class. 2. c. 7. Sprenger. Jus. Publ. Lib. 1. cap. 4. Lancelottus Conradus. *Templo omn. jud. L. 1. cap. 1.* & Stephan. *De Jurisdic. L. 2. cap. 1. aliique passim.* Et quanquam (2) in Recessibus Imperii, 36 aliisque publicis Imperii Legibus passim Principes ipsis *Electioribus* contradistinguantur, Vid. R. 1. De Anno 152. §. 7. Es sollen durch die Churfürsten / Fürsten / und Ständte. R. J. De Anno 1521. §. 12. Wir Churfürsten / Fürsten / Przelaten. R. A. 1541. §. 46. Und dieweil Churfürsten / Fürsten / und gemeine Stände. R. A. De An. 1559. §. 1. ibi: So hat uns auch Churfürsten / und Stände. R. A. De Ao. 1654. §. 11. 15. 199. 200. Capitul. Joseph. §. 2. 7. 10. 11. 14. &c. Vid. Schweder. in *Introd. J. P. Part. Spec. Sect. 2. c. 4. n. 1.* Borgold. *P. 1. Disc. 20. Memb. 2. n. 77.* in hac tamen Dissertatione Principum nomine Illustres ve- 37 niunt Personæ Ecclesiasticæ æque, ac Seculares, ab *Electioribus* usque ad *Comites* exclusive, modo *jus suffragii ferendi in Comitibus in Persona suis* 38 habeant, exclusis illis qui Landes-Fürsten appellantur, & opponuntur denen Reichs-Fürsten Vid. Vitriar. in *Inst. Jur. pub. Lib. 1. Tit. 15. §. 1. ibique Additionat.*

Sequitur jam *Tertia vox*, nempe SACRI. Non diffuam hic, 39 neque inquiram operosius, undenam hoc elogium, obque quam rationem, & quo tempore primum adjectum sit Imperio Romano Germanico, cum hanc operam jam ante me alii, interque illos Excellentissimus Bœclerus in Eleganti ac erudita Dissertatione *De Sacro Romano Imperio* præoccupaverint, qui instar omnium excellenter commendarimeretur, quin id potius nullus dissimulo, cum non duntaxat in Aureæ Bullæ Proæmio: ibi: *inter septem Electores SACRI* 40 *IMPERII*, §. 2. ibi: *Et mandamus universis aliis Principibus, feuda à SACRO IMPERIO ROMANO tenentibus: Item & gratiis à SACRO obventis IMPERIO.* Item: *Cum contra Remp. ac SACRI statum IMPERII &c. Juncto §. 10. 13. 14. c. 3. §. 2. &c.* Imperii variis Constitutionibus & Recessibus passim, Vid. *Reformatio Francof. Imp. Frid. III. de Anno 1442. pr. ubi:* Heil. Römischen Reichs Churfürsten &c. Item unsern und des Heil. Reichs Unterthanen. Item: Damit man in dem Heil. Reich Fried empfinde. Item: So haben wir uns von der Bürde wegen unser Königl. Amts / die wir Gott zu Lobe / dem Heil. Reich zu Ehren / und um Gemeines Nuzes willen über uns genommen haben. R. A. De Anno 1555. §. 3. ibi. in allen Obliegen und Beschwerden des
E t t t t Heil.

Heil Reichs Teutscher Nation. Item §. 4. 5. 7. §. 9. 12. 15. &c. Instrumento Pacis Cæsareo - Svecico. *pr. & art. 1.* inque Novissimo Imperii Recessu passim, & in Capitulatione Leopoldina. *pr. ibi:* des Heil. Römischen Reichs. Item aller des Heil. Reichs durch Germanienz. Item Churfürsten und Ständen des Heil. Römischen Reichs *juncto* §. 2. 3. &c. nec non Josephina. §. 2. 3. *ibi:* Und wollen wir in alle Wege die Teutsche Nation, das Heil. Römische Reich / und die Churfürsten als dessen fodersten Glieder und des Heil. Römischen Reichs Grundseulenz. perpetuo Curiz Romano - Germanicz stylo publico authenticum id Decus elogii solennis inter publicas formulas jam tum à Friderici I tempore usurpatum, & à Successoribus Augustissimis continua consuetudine in hæc usque tempora reservatum, immo non domi tantum inter solennia, sed ab Exteris, & æmulis, etiam in litteris, Legationibus, actuque & scriptura formali attributum sit, me Curiz stylum hac in parte eo lubentius secutum esse in Inscriptiōne Disputationis, ne ob imperitiam styli Curiz ex judicio Exc. Bœcleri *d. Dissert.* me aliis merito notandum præberem, tam auspiciatam, & sanctam vocem solenni formulz Imperii Romani abesse passus.

41 Eadem motus ratione, in *Rubrica* ultimo loco adjeci verba: ROMANI IMPERII, des Römischen Reichs / Non, ac si parum ariserit vox, etiam in publicis Imperii legibus adjici solita: Romano GERMANICI, sed, quod solam illam vocem stylo Curiz apprime convenire, & inter decora Imperii nostri pertinere, ac sine istiusmodi adjectione sufficere judicaverim, per ea, quæ fusius exposuit Vir ad miraculum doctus, & incomparabilis Bœclerus *d. Dissert. cui jungi potest Doctissime Conringius in Libro, quem in hoc argumento excellenter laudat proximo allegatus Bœclerus d. l. De Germanorum Imperio c. 18. & in Opere De Finib. Imperii. e. 9. seq. & Schwed. in introd. ad Jus Publ. Part. Gen. c. 4. §. 16.*

42 Hisce ita pro explanando Rubro præmissis, jam describere lubet PRÆROGATIVAM PRINCIPUM S. R. J. quod sit qualitas Legæ, vel Consuetudine Imperii publica Proceribus Imperii tributa, vi cujus ratione Præcedentia, Sessiois, Voti, aliorumque jurium eminentium, alii aliis prævalent, ac potiori utuntur, & frauntur jure.

43 Supersedeo lubena tradita Descriptione evolvenda, singulis ejus-

eiusdem verbis, cœu in seclaris, & perspicuis interpretationis lucem haud desiderantibus, duas antequam ad specialiora prolabar; non impertinentes quæstiones, adhuc propositurus, quarum Prima est: *Utrum Principibus Imperii conveniat inter se de Prærogativis concer-* 44
sare? Qui istiusmodi contentiones Christiano ingenere Principi parum
convenire satagunt, urgere solent (1) illustre notabilis modestiæ ac 45
Heroicæ Virtutis exemplum in Ulrico Serenissimo Würtembergiz
Duce, qui, disputatione de Sessionis Prærogativa in conventu Princi-
pum mota, cum singulari Generosissimi animi moderatione dixisse
fertur: Collocetis me sane post fornacem, dummodo efficiamus id, ad quod
congregati sumus. Vid. Joh. Dauth. De Testam. Proœm. Rumelin. ad A. B.
Part. 3. Diss. 1. p. 650. Besold. Dissert. Polit. Jurid. 2. c. 3. §. 7. in fin. ibique
allegatus Bürck. Im Regenten Spiegel. fol. 109. Carpz. de Lege Regia
Germ. c. 10. Sect. 7. n. 32. & Meland. in Jacoerius Lib. 1. n. 2. 9. (2) Varias, 46
quæ ex istiusmodi de Prærogativa Sessionis &c. litibus, in ipsum Sacri
Imperii corpus redundare solent, incommoda, de quibus videantur
R. J. zu Regensburg de Ao. 1603. §. der indem Heil. Reich; ibi: Von
wegen Mißhelligkeit des Session - Streits wird sie zu weilen des Reichs
gemeine Obliegen und vorkommende Nothdurfft zurück gehalten. & R. J.
de A. 1541. §. als sich auch. (3) Crepant illustria Sacri Codicis exempla, 47
& fidelissima Humilitatis præcepta, à Salvatore nostro multoties in-
culcata, cum quibus stare minime posse autumant, de certo eundi
& confedendi ordine, deque eminenti alio inter Proceres Imperii
jure frequentes, inprimis Ecclesiasticorum Principum contentio-
nes, quibus tamen illos abstinuisse, tantum abest, ut potius supra in
Præfamine n. 5. seqq. adducta, aliaque complurima à Dn. Carpzovio in
Tr. de Leg. Reg. Germ. c. 10. S. 7. n. 26. & 29. Rumelino. ad A. B. Part. 3.
Dissert. 1. lib. 2. in Addit. lit. B. aliisque notata exempla contrarium ejus
liquido evictum eant. Adducunt tandem (4) Lactantium De In- 48
fit. Orat. L. 5. C. 5. Nil arrogantius, nilque foedius, & à sapientis ra-
tione remotius esse, asserentem, de Prærogativa contentione.

Qui vero contra istiusmodi de Prærogativis contentiones Princi- 49
 pe in genere Christiano, sicque & in specie Imperii Proceribus haud in-
 dignas esse judicant, sequentibus utuntur rationibus: Quod (1) ad
 confusionem in Imperio nostro evitandam, ex qua non nisi certissi-
 mum publicæ Saluti imminere periculum potest, c. fin. Diss. 89. egregie
 faciat,

faciat, assignatum sibi unumquemque Ordinis sui locum eo tenacius
 tueri, quo proprium magis esse noscitur Principum, de Honore &
 competenti loco certare, Mazarin. *Consil. 26. n. 4. Rumelin. d. l. 1b. 1. in
 Addit. Settela. della rog. distel. L. 5. c. 6. Pierre Math. en la Histo. de
 Henr. c. 1. Narrat. ult. n. 16. quoque innatum magis illis esse creditur, circa
 Honoris, ac jurium Prærogatiuas scrupulose versari, & nullius rei jacturam
 agrius ferre, quam negligentiâ paribus, aut posthaberi cum Hono-
 ris imminutione Inferioribus. Zieriz. apud Arumæum *Jur. de Publ. Tom.*
 51 2. *Disc. 34. p. 1022. & 1079. Carpz. sup. all. loc. n. 281. (2) Quod, cum ju-
 re naturæ jura tueri non minus, ac alia bona sua, omnibus concessum
 sit, Surg. De Urb. Neopol. m. c. 27. n. 1. & 2. Rumelin. ad A. B. Part. 3. *Diff.*
 52 1. *1b. 2. in Addit. lit. B. neque à modesta, & moderata prærogatiua vindica-
 tione arceant, aut jura Pontificia, aut Cæsarea vid. c. fm. dist. 89. c. Sa-
 lina 6. X. De Majorit. & Obed. c. 26. Dist. 93. L. 14. §. 5. L. 11. §. 1. ff. De Mun-
 ner. t. 1. C. Ut Dignit. Ordo Seruetur. Lib. XII. Marc. Anton. Peregrin.*
 53 *Consil. 84. n. 2. Francisc. Mazarin. Cons. 26. n. 2. Carpzov. d. l. n. 135. tan-
 tum absit, ut, qui non ex Fastu & Ambitu quodam, sed studio conservandi
 Familia sua jura de Ordinis, jurisque sibi competentis Observatione,
 54 moderate disputat, infra Boni Principis Officium quicquam agere vi-
 deatur, ut potius, posthabita Dignitatis & Eminentiz ratione, Pari, aut
 Minori cedens, injurios in se, suamque Posteritatem censeatur. Me-
 nochi. Vol. 1. *Consil. 51. n. 3. Knichen. De Non provoc. jur. Cap. 2. Verb. Du-
 cum. n. 25. Carpzov. d. l. n. 34. Guetta Consil. 1. pr. & Besold. *Diff. Politico-
 55 Juridica. 2. c. 3. §. 8. Quod, cum (3) graduum distributio unitatem &
 56 concordiam conservet, c. fm. dist. 89. turbationes vero Ordinis, & Jurium,
 57 necessario periculosissimas secum trahant turbas, generos Spiritus
 quidvis potius, quam sui neglectum ferre valente, Arumæus ad A. B.
*Disc. 4. 1b. 1. fol. 174. Besold. d. l. p. 154. graduum & jurium Conservatio-
 58 ad Societatem Humanam & Civitem Politiam necessaria putetur. De-
 cian. Resp. 7. n. c. Vol. 3. Rumelin. ad A. B. d. l. eo majori cura observan-
 da, quo certius est, illis præcipua rerum, teste Tacito: Ann. 4. ad-fa-
 59 mam esse dirigenda. Tiraquell. De Nobil. cap. 20. Calefat. De Ordinat.
 Equestr. Arum. d. l. *Disc. 4. 1b. 1. & Jacob. Gothofred. De Præced. p. 1.
 60 (4) Quod, cum Summum Numen. Boni Ordinis ipse Author sit, ejus-
 que Turbatores oderit, laudem potius, quam in dignationem mereat-
 ur, qui pro conservando jure, ac Ordine suo moderate disputat.*******

Quod

Quod in tantum ampliant Jcti, ut hæud dubitent asserere, contra
 itiusmodi turbatores, ceu vim alteri inferentes, Le Crier *de Primogen.*
L. 2, q. 3. n. 2. & alleg. à Rumelin. ad A. B. d. l. th. 1. Lit. B. licere Ordini,
 ac jurium Prærogativam armis tueri, Menoch. *Consil. 902. n. 76. 62.*
seqq. Vasque Illustr. Contron. c. 148. n. 16. Lib. 1. Aloys. Ricc. in prax. Tar.
Eccles. 384. Panceroll. Conf. 6. n. 2. ordinariæ pœnæ reo minime futuro,
 qui debitam sibi Prærogativam tuendo prohibentem occiderit,
 Gratian. *Discpt. For. 110. n. 20. Schutz. in Coll. Jur. Publ. Disp. 8. th. 13. circ. 63.*
fm. Rumelin. ad A. B. d. l. ibique alleg. jung. Befold. supr. all. loc. th. 8. Jure
 Prærogativæ adeo favorabilis existente, ut nemo eidem, ceu à Jure pu-
 blico dependentis, in suorum præjudicium renunciare valeat, Decian.
Conf. 7. n. 71. Vol. 3. Perègrin. V. 1. Conf. 48. n. 1. (5) Quod cum præce-
 ptis de Humilitate neutiquam pugnet legitimum & moderatum debiti
 Honoris ac juris conservandi studium, omnis factus exclusivum, nimia
 sui abjectione in injuriam Status non raro redundatura. Lessius. *De*
J. & J. Lib. 4. c. 4. Dub. 8. Bovadill. 3. Pol. c. 2. n. 2. Gratian. d. l. c. 845. n.
1. & Rumelin. d. l. th. 2. ibique all. Ddres. Cui sententiæ nostrum quo-
 que addere calculum nulli dubitamus, non deficiente, quod ex pro-
 xime allatis rationibus reponi facile potest argumentis; in contra-
 rium adductis.

At diceres: *A quo Judice Principes Imperii de prærogativis contro-*
versiarum suarum expectabunt Decisionem? Responderetur: A Solo Impe-
 ratore. Hujus enim inter *Reservata* pertinet De Prærogativis Princi-
 pum Cognitio & Dijudicatio: Illustr. Dn. de Rhetz. *in Inf. I. Pub. L. 1.*
Tit. 4. §. 67. circa fm. Schweder. in Inrod. J. S. Part. Spec. Sect. 1. §. 15. Conf.
praf. Quod non duntaxat (1) ex variis claret Imperii Recessibus, Vid.
R. A. De Anno 1551. leglich ibi. Daß wir/oder unsre Commissarien/ sie Güte-
lich oder Rechtlich entscheiden sollen. R. A. de Anno 1567. §. Als sich auch
ibi: Und seynd wir nochmahls des gnädigen Erbietens/ möglichsten Fleiß
anzuwenden nach befindeneines jeden Gerechtigkeit/ sie solcher Irrung des
Sesson wegen/ auf ziemliche leidliche Wege zu vereinigen und zu vertragen/
oder sonst nach Billigkeit zu entscheiden. jung. R. A. de Anno 1570. §.
Zum letzten ibi: Wollen ordnen und statuiren wir hiemit R. A. de Anno
1676. §. ferner/ 7. & §. Wann dann III. Variisque (2) Imperatoriis
Decretis, & in specie ex Decreto sequenti zu Regensburg d. 5. Martii
1654. von der Römischen Käyserl. Majestät unsern allergnädigsten Herrn
dem k. k. Fürstl. Raths Directorio hiemit in Gnaden anzujzeigen/ nach

dem bey erst allerhöchst gedachter Ihrer Käyserl. Majestät die Churfürstl. Brandenburgische/ und andere/ wegen der Seculirten Stifter interessirte Fürstl. Abgesandte in puncto Sessionis & voti einkommen/ wie hiebey gefügtes Memorial mit mehrern ausweist/ und nun dieselbe sich hierauf Allergnädigst resolviret/ daß das Fürstenthum seine Session immediate nach dem Hauß Braunschweig/ vor den nachstfolgenden Häusern/ das Fürstenthum Minden aber immediate nach Sachsen. Lauenburg vor Holstein und die übrige drey/ als Schwerin/ Rügenburg und Hirschfeld/ vor Wampelgard und andere folgende Fürstl. Häuser gesetzt werden soll: Als haben Ihr. Käyserl. Majest. dessen/ daß Etbl. Fürsten Directorium zu dem Ende zu erinnern allergnädigst anbefohlen/ daß dasselbe erweiterten Secularisirten Stiftern oder derentwegen anwesenden Gesandten/ nicht allein ihre designirte Sessiones von nun an alsobald einräumen/ sondern auch obgesetzter Ordnung die Vota specialiter ablegen lassen wolle. An dem ic. Vid. Authör Der Grundfeste. p. 105. in seqq. alia adhuc exempla adducit. Sederiam (3) inde probatur, quod cum privilegia & 72 *præcipua principum jura* ab Imperatore æque, ac illorum adinstar reliquæ *Dignitatum Prærogative* decernantur, nemo ipso Imperatore accuratius *Dignitatum Gradus* determinare, deque concessis, juri- 73 bus melius judicare possit, Rumel. *ad A. B. Part. 3. Disp. 1. th. 12. in fin.* Fritsch. *in Dissert. De Jur. Alternandi. c. 3. § 2. illo omnium optimo privilegio-* 74 *rum Interprete* existente, qui illa concessit. Enenckel. *De Privil. Lib. 2. c. 3. n. 57.* Fritsch. *d. l. ibique* all. Bertram. Quod (4) Ipsi etiam Imperii 75 Status agnoverunt in der Chur. Fürsten/ Fürsten- und gemeiner Stände ersten Relation, und Antwort auf dem Reichs. Tag zu Augspurg de Anno 1566. his verb. Die Erkänntnis zwischen den Ständen/ so der Session halber streitig/ hanget der Käyserl. Hoheit an/ und ist ihrer Majestät/ als dem Oberhaupt/ NB. allein zuständig. Vid. Schweder. *supr. all. loc. & Fritsch. d. l.*

76 Ex quibus simul apicabitur: Ut ut Imperator in decidendis de *Principum Prærogative* controversiis, Statuum quorundam quandoq; adhibuerit consilium, Vid. X. A. de Anno 1500. Rubr. *Wk* die Irrungen der Session zwischen den Fürstl. hingeleget werden solle durch das Regiment. s. weiter nachdem. ibi: die wir denjenigen die es betrifft ic. X. A. de Ao. 1567. s. Wenn denn die Churf. Räte/ ibi: doch/ da wir 77 es von nöthig achten würden ic. X. A. de Ao. 1603. s. Der im Heil. Reich 66. ibi: erklären wir uns abermals ic. ne utiquam tamen teneri Sacram Czsa-

Cæsaream Majestatem ad dijudicationem dictarum controversiarum Imperii Proceres necessario adhibere. Schweder. *d. l. S. 15. in fin.*

Tantum de Generalibus circa S. R. J. Principum Prærogativis ad Specialia jam progredior, & quidem ad

CAPUT II.

Recensens

Fulgidissimas Electorum Prærogativas, quibus inter alios S. R. I. Principes eminent.

SUMMARI A.

DE Variis Statuum Imperii, tam ratione Territoriorum, quam Dignitatum Divisionibus agitur remissivo. *n. 1*

Quis sub fœditio Cæsarini Furftærii nomine, in Tractatu, De Jure Suprematus ac Legationis Principum Germaniz, Latet nomine, docet. *n. 2*

S. R. J. Electores fulgentissimis reliquos Imperii Ordines Dignitatum Prærogativis superare, probatur in genere. *n. 3. seqq.*

Ratio ejus ponitur in arctissimo, quo præ ceteris Imperii Statibus Sacra Cæsarea Majestati junguntur, nexu. *n. 4*

Hic vero probatur (1) ex insignioribus elogis, Electoribus in A. B. Capitulationibus, aliisque Constitutionibus publicis & c. tribuitis. *n. 5. seqq.*

Vocantur Electores passim (1) Eingeliebte/ förderste/ innerste/ und althernächste Glieder/ und Hauptstücke der Käyserl. Majestät. *n. 5.*

(2) Edle/ unbewegliche/ und Haupttheilen des Heil. Röm. Reichs/ und dessen Grundfeste. *n. 6*

(3) Die Innerste/ Höchste/ und Verheibte Räche Ihrer Käyserlichen Majestät/ und Obersten Väter u. Rathsggeber der Teutschen Nation. *n. 7*

(4) Die sieben helle Leuchter des Heil. Reichs/ in Heiligkeit eines siebenförmigen Geistes zu erleuchten. *n. 8*

Probatur arctissimus nexus Electorum, quo hi indissolubiler Imperatori juncti snt, (2) ex ipsa Imperatoris Confessione, daß der Churfürsten Hoheit und Autorität mit eines

- eines Römischen Kaisers Gewalt/und Hoheit dermassen verbunden/daß eine ohne die andere nicht verschmälert werden/ noch bestehen kan. n. 9
- (3) *Quod Electores dicantur Casaræ Sublimitati in partem sollicitudinis constituitur.* n. 10
- Prærogative Electorum respiciunt vel illa jura, quibus hodie adhuc fulgent Electores præ ceteris Imperii Ordinibus, vel quæ olim quidem habuerunt præcipua, hodie vero cum illis communia.* n. 11
- De illis primo agitur loco, & in specie (I) De præcipua Titulatura, qua ipsos dignatur Imperator præ aliis Imperii Principibus.* n. 12
- Sis Ecclesiastici Electores, Illustris stirpe haud orti, & aetate ipsis Imperatoribus sæpe majores, sicut Nepotum, Seculares vero Cognatorum nomine compellantur ab Imperatore.* n. 13
- Ratio dubitandi de hac Titulaturæ Prærogativa subjicitur.* n. 14. seq.
- Ad illam respondetur.* n. 16
- Hæc Titulorum differentia quoad Electores Ecclesiasticos & Seculares non semper strictè ab Imperatoribus fuit observata.* n. 17
- Sed modo omnes promiscue compellatione Oheimis / modo Neven sunt salutati.* n. 18. seq.
- Electores aliquando, sed tamen rarissime etiam dulcissima Fratris compellatione ab Imperatore sunt honorati.* n. 20. seq.
- Imperatores in Litteris ad Comitatus Imperii convocatoriis in Secunda Persona Electores compellere, Principes vero tuizare solent.* n. 22
- Seculares Electores juxta Modernum Curia Asylum ab Imperatore Serenissimi, Durchläuchtigster Principes vero reliqui, Illustrissimi, vel Celsissimi, Hochgebohrne paucis exceptis, qui titulum Durchläuchtig, multo compararunt labore, compellantur.* n. 24. seq.
- Rex Gallia cum aliis hodie Regibus omnibus Electoribus FRATRIS, Principibus vero reliquis COGNATORUM tantum titulum tribuit.* n. 24
- Ad PRÆROGATIVAM ELECTORUM refertur (II) quod non minus in Actibus extra Curiam Imperialem, quam ad illam spectantibus omnibus, cunctis præferantur Principibus.* n. 27
- An etiam Electores Regibus in Actibus ad Curiam spectantibus præferantur, videtur.* n. 28. seqq.
- Extra Curiam bisce cedunt Electores.* n. 29
- Rationes, quas propter in Actibus Curialibus Regibus preferendos esse Electores, urgens quidam juris Publici Dædum, recenset.* n. 29. cum seqq. usque ad n. 34
- Rationes dubitandi exhibet.* n. 35. seqq.
- Rationes refutandi affirmativam sententiam videtur.* n. 38. seq.
- Legati Principum cedunt Electorum.* Legat-

Legatis, tam in Imperio, quam extra illud. n. 40. seq.
 No. vero Coronatarum Rerumpublicarum Legatis. n. 42. seq.
 Cœcunt tamen contra Legati Electorales Legatis Regiis etiam extra Imperium. n. 45
 Ad objectiones, formatas. n. 47. seq. Respondetur. n. 49. seqq.
Ad PRÆROGATIVAM ELECTORUM refertur, (III) Quod soli habeant jus eligendi Imperii Romano-Germanici Summum Caput. n. 53. seqq.
Qua ratione hæc Prærogativa ad Electores devenit, demonstratur. n. 56
Ad PRÆROGATIVAM ELECTOREM referunt (IV) Jus Capitulationem noviter electo Romanorum Regi præscribendi. n. 57
Rationes hujus recensentur. n. 58. seq.
Rationes dubitandi vide. n. 74. seqq. usque ad n. 81
A jura concipiendi Capitulationem exclusus est Bohemus. n. 82
QUINTA Electorum PRÆROGATIVA consistit in illo, quod illustribus in Actibus Curialibus defungantur Archi-Officiis. n. 82
Electo Moguntinus, bodie Lotbarius Franciscus de Schomboro Archi-Cancellarius est per Germaniam, & in rei veritate etiam per Galliam & Italiam. n. 83. seq.
Electo Trevirensis, bodie Johannes Hugo, Episcopus Spirensis, est junctæ A. B. Archi-Cancellarius

per Galliam & Regnum Arelantense. n. 86. seq.
Electo Colonienfis, bodie Josephus Clemens, Dux Bavaria, junctæ A. B. est Archi-Cancellarius per Italiam. n. 88. seq.
Officium Ecclesiasticorum Electorum in Solenni Imperatoris Curia, quodnam sit, vide. n. 90
Electo & Rex Bohemiæ, Hodie Inviçtus Imperator LEOPOLDUS, est Archi-Pincerna Imperii. n. 91. seq.
Hocque Officium per Sub-Officiarium suum bodie expedit. n. 93
Archi-Dapiferatu vi transactionis, cum Electore Palatino inite, defungitur bodie Elector Bavarus, Maximilianus Emanuel, Dux Bavarie. n. 94. seq.
Præfert Imperatori Pomum Imperiale, quod etiam inter sua gerit insignia. n. 97
Electo Saxo, bodieque Polonia Rex, Fridericus Augustus, est Archi-Mareschallus Imperii. n. 98. seq.
Signum hujus & Officium in Solenni processione exhibet. n. 100. seq.
Electo Brandenburgensis, bodieque absolutum Borussia Ducatus Dominus, Fridericus III. defungitur Archi-Camerariatu, & præfert Imperatori Scepterum, quod etiam inter insignia sua ostentat. n. 103. seqq.
De hac præestatione lis olim ipsimota, quomodo decisa sit, vide sis. n. 106. seqq.
Exhibet Imperatori junctæ A. B. pel-

Uuu uu

uuu

- vim & mantile, hodie proxime adstantibus hoc tenentibus. n. 109. seqq.*
- Comes Palatinus Rheni, hodie Iob. Wilhelm. Iosephus. Dux Neoburgensis, hodie Archi-Thesaurarius fungitur Officio. n. 111. seqq.**
- Missilia aurea & argentea in vulgus spargit in solenni Coronationis actu. n. 115. seqq.*
- Imperatori praefert Coronam. n. 114**
- Campum, in quo olim Insigne Imperii, Electoratus in Bavarum collati annexum, pomum sc. aureum gerebat, hodie vacuum habet. n. 113*
- Quid utrique lateri Missilis nummi inscriptum, & an idem in nuper a Iosephi Coronatione observatum sit, videbis. n. 117**
- De Nono Electoratu agit. n. 118. seqq.*
- De Collato Hannoverano Officio Archi-Vexilliferatus, videbis. n. 120*
- De Contradictione Ducis Wurtenbergensis, & ejus effectu agit. n. 121. seqq.*
- SEXTA Electorum Prærogativa est, quod peracta Coronatione, praestrisq; noviter electo Rom. Regi, Mensa accumbenti, Officiis suis, singuli singulis in eodem cum ipso Imperatore cœnaculo assideant Mensis, separatim stratis & splendidissima instructis. n. 124**
- Contra vero Reliqui Imperii Principes Uni omnes mixtim Mensæ accumbant. n. 125*
- Electores Ecclesiastici, expeditis suis Officiis statim ad Mensas suas accedunt, nec expectant tamdiu, donec & reliqui Seculares Electores sua fecerint munia. n. 126**
- Nemo vero Electorum Secularium ante accumbit, quam & sui Collegæ omnes ac singuli sua officia expenderit, illo, qui suum ministerium explevit, reliquos stando ad Mensam suam expectante. n. 127*
- Legati Electorum paratis pro Dn. Principalibus Mensis non accumbunt. n. 128**
- Exempla recenset. n. 129**
- Omnes Electorum Mensæ sunt ejusdem altitudinis, hodie tribus pedibus Imperatoris, & Uno pedibus Imperatricis Mensæ depressiores. n. 130**
- Principum Mensis uno gradu elatiores sunt Mensæ Electorum. n. 131. seqq.**
- Affidens Electores Mensis suis sub Cœlo pensili, & Capite aperto, post tergum habentes Abacum Vasarium, in quo suppellectilia sua aurea & argentea ostentant. n. 132. seqq.*
- Carent contra Mensæ Principum, apertis Capitibus accumbentium, & Uranicis, & Abacis Vasariis. n. 137. & seqq.*
- SEPTIMA Electorum PRÆROGATIVA in eo noscitur consistere, quod Imperator Comitibus Imperii Universalibus absque præscitu & consensu Electorum indicare nequeat requisitione Consensus ceterorum Principum hic plano non necessaria. n. 138**
- Imp.*

Imperatore convocacionem ad publicos Imperii conventus absque pravia consensu Electoralis requisitione instituyente, actus ille ipso jure nullus est. n. 138. § seqq.

Regis Bohemiae consensu & requisitione extra Electionis Dietas, non est opus. n. 139

Imo & monere Imperatorem & urgere in electionem Comitiorum pro utilitate Imperii ipsi possunt Electores. n. 142

Imperator Comiticia universalia indistinctus, Causam indictionis Electoribus quæta aperire, deque Tempore & Loco cum ipsis deliberare tenetur. n. 143. seqq.

Exclusis & hic reliquis Principibus. n. 144

Electores non mixtim hodie, ut olim, Unum cum Principibus amplius faciunt Collegium, sed separatam ab illis constituunt Curiam. n. 145. seqq.

In Sedendo, procedendo & votando hodie Principes superant. n. 147

Et illorum votum tantidem valet, quantum suffragia dimidia partis omnium Imperii Ordinum. n. 148

VIII. ELECTORUM PRÆROGATIVA est, quod Hi quoties, & ubi ipsis visum fuerit, particula ria Comiticia sine specialis Imperatoris venia impetratione, vel aliorum Principum interventu, agendi habundique gaudeant jure. n. 150. § seqq.

Non posse Imperatorem hosce Electorum conventus prohibere, vel impedire probatur. n. 152

Rex Bohemiae ad hosce Conventus Electores citandas est minime: nisi in illis simul de Electione novi Regis Romanorum agendum sit. n. 150. § qq.

Exempla horum Conventuum Electoralium recensentur. n. 153

Comitia hæc duplicis generis esse docentur. n. 154. seqq.

Quid inter utraque inter sit, videtis. n. 156

NONA Electorum PRÆROGATIVA in eo consistit, quod Imperator sine solo Electorum consensu Hodie (1) neque ipse nova vestigalia instituire, aut augere neque aliis Imperii Ordinibus Facultatem nova instituendi, aut concessa augendi, imperare valeat. n. 157

Bohemii consensu hinc non est necessarius. n. 158

Num reliquorum Statuum consensu etiam hic opus sit, quaritur. n. 159

Et negative respondetur. n. 161. § qq.

Non sufficit hic Electorum consensu Collegialis, sed requiritur Totalis. n. 164

Status augmentum veteris, vel concessorem novi vestigalis imperaturus, sub Litteris reversalibus, & pena caducitatis immunitatem vestigalium Electoribus, illorumque Ministris & Subditis polliceri tenetur. n. 165

Optim solus Imperator sine Electorum

Н u н u н u а

1075

- consensu poterat concedere jus
monedandi. n. 169
- Radice secus, & desideratur con-
sensus Electorum tam ad huius
juris concessionem. n. 166
- Quam amissa restitutionem. n. 167
- Sufficit tamen Collegialis, nec de-
sideratur necessario Totalis.
n. 167
- Ad obstantem taxum. n. 168
- Respondetur. n. 170
- Solus Imperator absq; previo Ele-
ctorum consensu vacantia &
aperta imperii feuda Majora
feu Regalia, aliis in feudum ite-
rum dare, vel Expectantias
super ipsis concedere non potest.
n. 171
- Iuxta Caroli, V. Capitulationem
vacantia Imperii bona ipsi Im-
perio incorporanda sunt. n. 172
- Fundamentum huius Capitulatio-
nis exhibet. n. 173
- Imperatores ne unum quidem a-
pertum feudum in Usam Impe-
rii haereditas impendisse, proba-
tur inter alia, exemplo Duca-
tus Mecklenburgensis, Optimis
Principibus Adolpho Fride-
rico, & Johanni Alberto
olim erepti, ipsique Wallensteinio
tot, in feudum concessi, sed
pristinis Dominis suis feliciter
postea restituti. n. 174. seq.
- Ad obnotum dubium. n. 176
- Respondetur. n. 177. seqq.
- An Imperator vacantes Electora-
tus aliis iterum concessurus, et-
iam reliquorum Electorum
consensum praequirere teneat-
ur, de eo agitur remissive.
n. 179
- Soli Imperatori absque previo Ele-
ctorum consensu fas est minime
Bona Imperii alienare, vel obli-
gare. n. 180
- Verum hic desideretur Totalis, an
vero sufficiat Collegialis Ele-
ctorum consensus, vide sis. n. 180
- Quenam ratio fuerit ita restri-
cta Imperatorum facultatis cir-
ca alienanda Imperii bona, ex-
ponit. n. 182
- Cur Maximilianus Imperator Ca-
rolum IV. Dissipatorem & Pitri-
cum Imperii appellaverit, ex-
hibet. n. 184
- Pro una prandio Galliae Regi Re-
gnum Arclatense cum Delphi-
natum in villa nova prope Ave-
nionem effusa largitus est libe-
ralitate Carolus IV. n. 183
- Wenceslaus, Caroli IV. filius, Du-
catum Mediolanensem, cum
aliis

*aliis Reip. Germ. Provinciis vi-
 li vendidit pretio, ipsiq; Ponti-
 fici Gregorio XII. Urbem Tridenti-
 nam donavit. n. 185*
*Alienandi bona Imperii facultas
 in Imperatoribus hodie per no-
 vissimas Capitulationes ad ne-
 cessitatis casum & illo existen-
 te, ad praequirendum Electo-
 rum consensum utiliter restri-
 cta est. n. 186*
*Exempla existente necessitatis pu-
 blicæ casu alienatorum Imperii
 bonorum ex Instrumento Pacis
 Suevico & Casareo Gallico re-
 missive exhibet. n. 187*
*Reservant & alii, præter Electores,
 Imperii Status, suum quoque
 consensum ad validam bono-
 rum Imperii alienationem, præ-
 requirendum esse in monitis ad
 art. 9. Capitulat. Leopoldina sed
 hætenus irrito sonamine. n. 189. seq.*
*Imperator cum Electoralis Collegii
 consensu Statum Imperii in Ban-
 num deolarare, Bannitumq; in
 pristinum Statum restituere
 potest. n. 191*
*Etiam si delinquens ipso facto pæ-
 nam Banni incurrat, & in no-
 toria res versetur. n. 192*
*Carolus V. irrequisito Electorum
 consensu Banni fulmine percus-*

*si Iohannem Fridericum Saxo-
 nia Electorem, & Philippum
 Hassia Landgravium. n. 193*
*Ejus imitatus exemplum Ferdi-
 nandus II. Fridericum V. Ele-
 ctorem Palatinum, Iohannem
 Georgium Marchionem Bran-
 denburgensem, Christianum,
 Principem Anhaltinum, &
 Georgium Fridericum solus
 unis literis proscripsit. n. 194*
*Sufficit hodie ad Banni Imperialis
 validitatem consensus Electo-
 rum Collegialis. n. 195*
*Exemplum Banni Imperialis, cum Im-
 peratoris & Electorum consensu
 tantum, exhibet. n. 196*
*Rationes illorum, qui & reliquo-
 rum Imperii Statuum suffragia
 adhibenda esse urgent, ad sen-
 tentiam Bannitoriam, videfis,
 n. 197. seqq.*
*Responsiones ad easdem suppedi-
 rat. n. 202. seqq.*
**Ad DECIMAM Electorum
 PRÆROGATIVAM per-
 tinet, quod Electores à quibus-
 cunque Imperii Membribus Bona
 Feudalia emere, vel alio quo-
 cunque titulo sibi comparare
 possint. n. 207**
*Alienatio bonorum feudalium jux-
 ta Communes Iuris feudalis re-
 gulas*

- gulas non subsistit, sed potest Dominus Feudisticus istiusmodi citra consentum suum alienata feuda, etiam non refuso pretio, revocare. n. 208. seq.*
- Probatur hac Electorum Praeeminentia. n. 209*
- UNDECIMA** *Electorum PRÆROGATIVA est, quod pro Confirmatione Privilegiorum & Feudorum suorum Electoralium investituris nil quicquam Taxæ Feudalis nomine in viti solvere Imperii Officiariis, & Cancellaria, vel Inferioribus etiam Aula Ministris teneantur Electores. n. 211*
- Ratio subjicitur. n. 213*
- Quod in reliquis Imperii Principibus secus est. n. 212*
- Neque hanc Prærogativam hodie in desuetudinem abiisse, contra Aushorem der iest regies zenden Welt Schau. Bühn/ sustinetur. n. 214*
- Ratio additur. n. 215*
- DUODECIMA** *Electorum PRÆROGATIVA est, quod singuli Electorum tot Camera Assessores presentare possint, quod integer circulus, nempe duos. n. 216*
- Bohemus nullos presentat Camera Assessores. n. 217*
- Neg. Circulus Rhenanus Inferior. n. 218*
- Ratio additur. n. 219*
- Solvit tamen hic Circulus Salarium. n. 220*
- De Schemate Assessores Camera presentantium Imperii Statutum agitur remissive. n. 221*
- Mixta Religionis Circuli, ut Franconicus, Svervicus, Rhenanus Superior & Westphalicus, quatuor, & alternatione aliquando quinque presentare possunt Camera Assessores. n. 222*
- Electores presentant Ecclesiastici Graduatos, Seculares vero genere Nobiles, & Reliqui Circuli, ex dimidia parte Nobiles, & altera dimidia Graduatos. n. 224*
- DECIMA TERTIA** *Electorum PRÆROGATIVA consistit in Majorennitate Electorum. n. 225*
- Fiunt vero Majorennis post completum Annum 18. n. 226*
- Reliqui vero Imperii Principes post Annum 25. n. 227*
- De*

De illis Principibus, qui ex certo Privilegio ante 25. annos ad legitimum perveniunt aetatem, agitur remissive. n. 128

DECIMA QUARTA Electorum PRÆROGATIVA est, quod non duntaxat intuitu Superioritatis Territorialis, sed ipsius etiam Imperatoris, à Statibus & Subditis Imperii in ipsis committatur læsæ Majestatis crimen. n. 230

De Effectu ejus ratione confiscandorum bonorum in territorio læsi Electoris, & extra illud statutorum, videlicet. n. 232

Quo respectu, & qualiter in reliquos Imperii Principes dicitur crimen læsæ Majestatis, & à quibus, quoque effectu committi, traditur. n. 231. & 233

Si Princeps Non Elector intuitu imperii perfidè occidatur in ipso subjective committitur Crimen læsæ Majestatis, eodem, quo in Electoribus effectu. n. 234

DECIMA QUARTA Electorum PRÆROGATIVA consistit in illorum **UNIONE** n. 235

Qua duplex est: Vel Generalis, vel Particularis. n. 236

DECIMA QUINTA Electorum PRÆROGATIVA consistit in Electoratum indivisibilitate, n. 237

Et **ULTIMA** in illimitato de non appellando jure. n. 239

Exceptio est in Electore Trevirensi. n. 240

Fit transitus ad illa jura, qua Electores olim quidem juxta A. B. habuerunt præcipua, hodie vero cum reliquis Imperii Ordinibus communia. n. 241

Jus Medalli fodinarum (1) *Olim ut præcipuum solis Electoribus vigore A. B. tributum, hodie omnes exercent Imperii Status vi superioritatis Territorialis.* n. 242. seq.

Jus (2) *recipiendi Judæos, quo olim iidem ex concessione A. B. subperiebant inter Principes soli Electores, hodie & aliis competit Imperii Statibus.* n. 242. seq.

Jus (3) *Monetandi hodie æque aliis Imperii Statibus, ac ipsis Electoribus, qui vi A. B. olim ut præcipuum habebant, commune est.* n. 246. seq.

An cum illa differentia, qua innuitur in R. J. de Ao. 1559 Imperii Statibus adhuc hodie hoc usurpent, videlicet. n. 248

Electo

- 1 **E**lectores inter omnes Imperii Status, quos ratione modo *Territoriorum*, modo *Dignitatum* alii aliter dividunt, quod consuli plenius possunt Limn. in *J. P. Tom. Add. ad Lib. 9. c. 7. n. 49.* Schvveder. in *Intrad. ad Jus P. Part. spec. Sect. II. c. 1. §. 11.* Arum. de Comit. *c. 4. num. 6. §. 27.*
- 2 Czarinus Fursznerius, aut qui sub ficto hoc latitat nomine, Dn. Leipnizius, Consiliarius Hannoveranus, *De Jure Supremat. c. 12.* Boeck in *Not. S. R. J. L. §. c. 4.* Vitriarius in *Inst. J. P. L. 1. T. 12.* Abrahamus Vrbanus in *Diss. d. Elect. S. R. I. Proæm. aliique passim*, principem obtinere locum, illosque cunctos *Dignitatum Prærogativa* superare, non diffitebitur, qui
- 3 arctissimum, quo præ cæteris Imperii Ordinibus Hi sacræ Cæsareæ
- 4 Majestati junguntur, nexum ex notabilioribus tot publici juris textibus, illum significantissime experimentibus, partium Studio veritati posthabito omnibusque sequentis affectibus, haud invitus agnoscat. Ejus enim intuitu est, quod A. B. c. 2. §. und die weil/ appellentur
- 5 (1.) Die ælternächste Glieder des Heil. Römischen Reichs/ Item in Capitulatione Caroli V. & Ferdinandi II. art. 3. die förderste & 41. Die innerste Glieder und Hauptstück des Reichs/ juncta Capitulatione Leopoldina & Josephiana art. 46. Eingeleibte Glieder der Kayserl. Majestät/ Vid. R. J. d. Anno 1541. pr. R. J. d. Anno 1551. §. die weil aber R. J. d. Anno 1527. §. und fürter R. J. d. Anno 1530. §. weiter R. J. d. Anno 1542. §. Biewol
- 6 (2.) Haupt/ Säulen des Reichs vid. A. B. Proæm. c. 3. §. 1. Capit. Leopold. art. 46. & Josephi art. 45. & art. 2. 3. Grundveste/ und unbewegliche Säulen des Heil. Römischen Reichs A. B. art. 12. Edle Säulen/ den Heil. Bau der fürsichtigen Weisheit mit emsiger Sütigkeit unterhaltend/ mit welches Hülffe die Gewalt Kayserl. Majestät gestärket wird. A. B. c. 3. §. 1. jung. Literz Invest. Electori Saxoniz Friderico ab Imperatore Sigismundo 1426. datz, ibi: Wann wir seiter der Zeit/ da wir zum Römischen Kayser erkoren sind/ allezeit betrachtet haben/ daß uns/ und dem Heiligen Römischen Reich unbequemlich wäre/ wo die Zahl der 7. Churfürsten/ sin temal dieselbe NB. ein Theil Kayserlichen Leibes/ ja des Reichs förderste Glieder/ und als fast/ und unbewegliche Säulen sind/ daraufes gebauet ist/ unerfüllet bleiben solte. Vid. Hortleder *de Caus. Bell. Germ. L. 4. c. 9. p. 236.* (3.) Die innerste/ höchste und geheimte Rätthe Ihrer Kayserl. Majest. und Obersten Vätter/ und Rathgeber der teutschen Nation. Vid. die Kayserl. Proposition. bey der Wahl des Römischen Königs Josephi Anno 1690. (4.) Die sieben heile Lärchter das Heil. Reichs/ in Heiligkeit eines sieben

sieben formigen Geistes zu erleuchten. *A. B. Proxim. Conf. omnino Dn. Cru-
ger in Tract. d. Fulgentiiff. Novem Virorum Jurib. Disc. 1. §. 1. Rumelin. ad
A. B. 1. 88. 232. Limn. in J. P. L. 3. c. 2. num 8. Dn. E churkffleisch in Comm.
MS. ad Bœcleri Notit. Imp. L. 6. c. 2. Illustr. Dn. Lynker. in Diff. d. Font. Il-
lustr. Decif. p. 49. & in Diff. de Muner. Direct. c. 5. num. 24. Vitriar. in Inst. J. P.
L. 3. Tit 8. §. 29. ibique addition. & Dn. Prafes in Not. ad Illustr. Dn. Rbc-
zii Inst. J. P. L. 1. T. 9. §. 2. Hortleder De Cauff. Bell. Germ. L. 2. c. 37.
p. 292 Schwveder. in Introd. ad J. P. P. Spec. Sect. 2. c. 2. §. 1. Alique passim.
quodque referente Dn. Brunning. De Var. Spec. Conc. 10. Ipse Sacra-
tissimus Imperator in Decreto quodam Cæsareo de 27. Jul. 1590. haud
diffiteatur, daß der E churfürsten Hoheit und A uthorität / und eines
Römischen Kayfers Gewalt und Hoheit NB. dermassen verbunden / daß
eine ohne die ander nicht verschmählet werden / auch ohne die ander NB.
nicht bestehen kan / Vt conveniens inde omnino sit Electorum Solli-
citudini, in cujus partem Cæsarez Sublimitati, juxta effatum, 10
Sacratissimi Imperatoris Caroli IV. in A. B. c. fin. §. 1. in fin. consti-
tuti sunt, illorumque Consiliis & Curis, quibus die nocte-
que pro toto Imperio Romano laborant, ut dignam quandam
præ cæteris habeant sua Prærogativa fortunam, ut loquitur
Imperator justinianus in L. 3. in fin. C. De quadrienn. Prescript.*

Has igitur ELECTORVM PRÆROGATIVAS, cum hoc
Capite recensere sedeat sententia, melioris Ordinis ratione ita,
illas tractabo, ut (1.) exhibeam hæc Jura, quæ Electores *hodiernum*
adhuc omnes præ Reliquis Imperii Statibus, *præcipua* habent, sub-
jectis (2.) Illis *Prærogativis*, quibus *Olim* quidem juxta tenorem 11
A. B. radiarunt Electores, *hodie* vero cum reliquis Imperii Ordinibus
Communibus.

Ad PRÆROGATIVAS, quibus *Hodie* adhuc Electores præ
ceteris fulgent Imperii Ordinibus, communiter referunt Juris Pub-
lici Doctores (1.) Quod Augustissimus Imperator perpetuo Curia
Imperialis Stylo *ECCLESIASTICOS*, Illustri licet stirpe haud or-
tos, & ætate se sæpe majores, amabili ac suavi *NEPOTVM*, vulgo 12
Neuen *SECVLARES* vero *COGNATORVM*, vulgo *Oheims* no-
mine in Litteris, ad ipsos datis, publicisque Imperii Constitutio- 13
nibus compeller. Vid Reform. Maximil. d. Anno 1495. zu Worms in
pr. Dn Cruger. d. *Fulgent Novem. Jurib. Part. spec. Disc. 1. §. 1. Vitriar.
in Inst. f. P. L. 3. Tit. 8. §. 26. Bœcler. Notit. Imp. L. 6, c. 2. & Baro Boi-*

- neburgius in MS. inedito à Bœclero allegato, alijs, p. 111. At, cum testantibus Litteris Imperatoris Invidiosissimi, & vere Magni Leopoldi d. Ao 1666. Sep. responsorii, Guidobaldo, Archiepiscopo Salisburgensi missis, itidemque & aliis, quas idem Augustissimus Imperator ad Comitem palatinum in Veldentz, Dn. Leopoldum Ludovicum¹⁰ May 1625. dedit, (quas utrasque integras exhibet illustr. Dn. Kulpis in Comm. ad Monzamban. P. 1. c. 2 p. 288. & P. 2. p. 563.) nec non Diplomate, Aurea Bulla ornato, quo idem Imperator Leopoldus, 14. Octob. Anno 1674 Albertum Ernestum, Comitem ab Ottingen. Principali ornavit Axiomate, quodè consuli pt. Imhoff in Noit. procer. p. 35. & Additionator ad Vitriary J. P. L. 3. T. 8. §. 26. Lit. A. Idem COGNATI, vulgo Oheimis elogium Philippo, Herzogen von Croy, Alberto Ernesto, Grafen von Dettingen & Leopoldo Ludovico, Mark- & Grafen von Beldenz tributum legatur, vereor, ut Titulus hic hodie amplius inter Principuas Electorum Eminentias, quibus reliquos Imperii principes non Electores superant, referri possit: Nisi quis dicere velit, Electoribus prefatos tribui Titulos ex perpetua & Non interrupta Observantia necessitate, Reliquis vero Imperii principibus ex libero Imperatoris arbitrio & singulari ejus Clementia, & Gratia, aut in hunc, vel illum principem affectione: Cum negari haud possit, hujus Exempla esse rariora, styloque hodierno in Omnibus Imperii principibus non Electoribus in Aula Cæsarea promiscue haud observari, ut jure hoc suo æque HI, ac IPSI urgere possint. Id interim (a) sine nota non est prætereundum, quod supra indigitata Titulorum differentia Electores Ecclesiasticos inter & Seculares in Compellatione Imperatoria, Better und Oheim non semper striete ab Imperatoribus sit observata, quod missis aliis Documentis abunde claret aus der Handhabung des Friedens / d. Anno 1495, in pr. & im Regiment in Worms aufserichtet / d. Anno 1521. Vbi omnes indistincte Electores Neven vocantur: Et ex Ordinatione des Regiments d. Anno 1500. Tit. Verbindung der Kayserlichen Majestät und der Reichs-Stände. Vbi omnes indistincte Electores communi Oheimis nomine saluantur Limn. Libr. 3. Jur. Publ. c. 3. §. 39. ex quo illo Additionat. ad Jus publ. L. 3. T. 8. §. 26. & Cruger d. Fulgent. Novemb. Jur. Part. Spec. Membr. 1. Disc. 2. §. 4. Illustr. Dn. Rhetz in Inst. J. P. L. 1. T. 7 § 4. (2) Quod Aliquando rarisime tamen, dulcissimo FRATRIS Tuulo Imperatores compellaverint Electores, notante Domino

Domino Crugero *d. Tr. Part. Spec. Membr. 1. §. in fin.* inque hujus asseri fidem adducente Exemplum Ferdinandi III. Duci Bavariz Maximiliano, primo ex hac illustri Familia Electori, & Electori Saxoniz ex singulari gratia, & pro redimenda illorum adiutentia *Fratri* elogium tribuentis. (3.) Quod notante Illustri Domino Lynckero *in Diff. 22 de Muner. Direct. circa negot. Imperii c. 5. p. 21.* Imperatores in Literis ad comitia Imperii convocatoriis in *Secunda persona* scribere Electoribus, Principes vero, non quidem simpliciter, ut *Comites*, sed juncta amica compellatione, deinde *Viehdens* tuizari soleant. (4.) Quod juxta modum curiz stylum *Seculares Electores* ab Imperatore *Serenissimi*, vulgo *Durchleuchtigst* principes vero reliqui *Illustrissimi*, vel *Celsissimi*, vulgo *hochgebohrne* honorentur, paucis exceptis, qui Titulum *Durchleuchtig* magno labore redemerunt. Vid. Cruger. *d. Tr. §. loc. §. 5.*

(5.) Quod Galliz, Reges alique omnes hodie Electores in signum eminentiz præ aliis Imperii principibus, *Fratrum*, principes vero Imperii reliquos *Consanguineorum* s. *Cognatorum*, consus tantum nomine compellent, Idem cruger *d. Tr. Disc. 4 §. 4. Part. Spec. Membr. 1. alique.*

Inter Prærogativas Electorales refertur (2.) Quod Electores, tam in *Actibus ad Imperialem Curiam spectantibus*, quam extra *Curiam Imperialem*, omnibus ac quibuscunque principibus anteferantur. Vid. *A. B. c. 6. pr. Limn. L. 3. c. 2. num. 4. Carpz. p. 10. S. 7. nam. 8. d. Leg. Reg. Germ. Cruger sæpe alleg. Tr. part. Spec. Membr. 1. Disc. 5. p. 101. Schveder. d. Tr. p. Spec. S. 2. c. 1. §. 9. Dn. Kulpis De Legat. Stat. Imp. c. 14. §. 12. Myler ad Rummelin A. B. Diff. 2. p. 3. §. 9. Wicquef. de l' Edition de l' Empercur c. 9. p. 118. Quod licet cum Schvedero *d. l. ibique allegato Limnao & Dn. Kulpis proxime alleg. loc. juncto Dn. Schutz in Diff. 7. p. Vol. 1. Diff. 7. tb. 19. Lit. C. Gastel. d. St. publ. Europ. c. 9. Dn. Cruger cit. loc. alique*, ad ipsos Reges extendant, ut His etiam in *Actibus*, ad *Curiam Imperialem spectantibus*, (*Extra Curiam enim Imperialem Regibus cedere Electores* indubium est, Schveder *d. l. p. 750. cruger d. Tr. part. spec. Membr. 1. Disc. 5. §. 6. Crusius d. jur. præcedent. Libr. 3. c. 14. n. 28. Buxtorf. ad A. B. tb. 84. & Dn. Kulpis d. l. §. 24.*) præferantur Lectores, idque inde statuminare laborent, quod (1) absurdum non sit in *majori dignitate* constitutum, pro *ratione loci*, vel *Temporis*, posthabari *Minori*, *Majori dignitate* non aliter præcedentiam tribuente, quam quando ad illum ordinata actum est, quoinde præcedentia quæritur, *per jura mihi adducta*, (2.) Quod cum in Comitibus*

Ratisbonensibus de Anno 1471. Ducis Burgundiæ caroli Legato, præ-
 rogativam Sessionis præ Electoribus prætendenti, cedere noluerint,
 id temporamenti fuerit ad inventum, ut peculiari è regionē cæsaris,
 32 versus ejus faciem Legati Burgundici federent loco. Quodque Regis
 Angliæ Legatus una cum Nuncio Apostolico in coronatione caroli
 33 V. pompæ adesse noluerint, ne collocati post Electores *principalium*
suorum (verba sunt crugeri) Dignitati derogarent (4) Quod Marchio
 Brandenburgensis Ratisbonæ cedere Rudolpho II. tum temporis so-
 34 lum Vngariæ regi, noluerit: Non sine ratione tamen de hac dubitari
 sententia posset cum Carpovio *d. Leg. Reg. Germ. C. 10. S. 7. §. 13.* & Ru-
 35 melino *p. 1. Diff. 5. ad A. B. th. 19.* (1) Quia allegatus A. B. *textus e. 6. id in*
 36 *specie ad Regem Bobemiæ* viderur restringere: (2) Quia in capitulatione
 Leopoldina *art. 5* & Josephina *art. eod.* expresse constitutum est, quod
 37 Legati Electorum cedere debeant *Exteriorum Regum Legatis* Et (3) Quod
 Electores quidem *Regibus* æquiparentur, ipsi tamen reges, non sint;
 38 Adductis (4) ab Adversæ sententiæ patronis in contrarium exemplis,
præferentiam Electorum præ exteris Regibus in actu curiali forsan non fe-
 39 liciter satis comprobaturis; rationeque (5) decidendi prima, in-
 thesi quidem procedente, in *hypothesi* vero petitione principii labo-
 tante.

40 Sicuti autem *Electores* omnibus *principibus* etiam *extra Celebratio-*
 41 *nem Curia* in Imperio præferuntur, ita & *Legati* illorum *Primi Ordinis*
 42 *Regum* quidem cedunt *Legatis*, *principum* vero omnium, nec non *Rerum-*
 43 *publicarum Coronatarum*, etiam *extra Curiam*, & apud *exteros Reges* vel
 44 *Principes* præferendi. Quod *Regum coronatarum Legatos* attinet, in
 Imperio, res hodie dubio caret, postquam capitulatione Leopoldina
 §. 5. & Josephi *eod. art.* assertum nostrum claris decisum est verbis, ibi:
 Nachdemmal sich auch eine Zeitlang zugetragen / daß Ausländischer Vo-
 tentaten / Fürsten und republiken / Gesandten zc. am Kaiserlichen und
 Königlichlichen Höfen und Capellen die præcedenz vor den Churfürstlichen
 prætendiren wollen: So sollen und wollen wir ins künfftige selches wei-
 ter nicht gestatten: Wäre es aber Sach: daß neben denen Churfürstlichen
 Gesandten NB. der recht Titulirten / und gekrönter regierender Könige /
 Königlichlichen Wittben / oder Pupillen / denen die Regierung / so bald Sie
 Ihr gebührendes Alter erreicher / zuführen zustehet / und vermittelst in der
 Tutel oder curatel begriffen seyn / Vortschafften zugleich verhanden wä-
 ren / so mögen NB. dieselbe denen Churfürstlichen Gesandten vorgehen
 rherz

Rhetz in *J. Jur. Publ. L. 1. T. 6. S. 9. Crugr. d. Tr. Part. Spec. Memb. 1. Dis. 5.* 45
 § 7. Sicuti etiam extra Imperium prærogativam Legatis Coronatorum
 Regum dubiam haud faciunt Legati Electorales, quemadmodum haud
 obscure colligere est ex concluso Electoralis Collegii de Anno 1671.
 his verbis: demnach bekant / was massen des Heil. Römischen Reichs
 Höchstblblichste Churfürsten / in Krafft von Ubralters competirender
 præminenz und Hoheit / wie auch von etlichen 100. Jahren her conti-
 nuirter observanz, weder an Käyserlichen noch andern Höfen niemahlen
 einigen andern / als allein denen gecrönten Häubtern / auch Königl. Witt-
 ben und Pupillen / denen die Königl. Regierung / so bald Sie ihr gebührli-
 ches Alter erreicht / zuführen / zustehen / gewichen und nachgegeben / oder nach
 durch ihre Gesandten weichen und nachgeben lassen / sondern jederzeit ihre
 Ehren-Stellen / gleich nach jetzgemeldten gecrönten Häubtern in Person
 und durch ihre Botschafften und Gesandte weggenommen etc. Certique
 Hodie juris est, Legatos Electorales extra imperium, non minus, quam in- 46
 Imperio omnium Principum Rerumq; publicarum Coronatarum Legatis, vi
 ejusdem Capitulationis Leopoldinæ & Josephinæ, §. 5. ibi: So
 mögen dieselbe (sc. Regii Legati) Denen Churfürstlichen Gesandten vör-
 gehen / denenselben aber NB. die Churfürstlichen Gesandten vör allen an-
 dern auswärtigen Republicquen und denen Fürsten in Person ohne Unters-
 cheid immediate folgen / præferri: Non obstante Decreto Cæsareo Im- 47
 peratoris Ferdinandi II. quo Legatis Reipublica Venetæ Anno 1636. teste
 Schwvedero *d. Tr. Part. Spec. Sect. 2. c. 2. § 8* Kulpis *d. Legat. Stat. Imp. c. 14.*
 §. 23. in fin. Additionat. ad Vitriarii *Inst. T. P. L. 3. T. 8. §. 7. Lit. b. p. 692.*
 præcedentia præ Electorum Legatis tributa est, & maximo Fæderati Bel- 48
 gii nisu novissimo, quo suis Legatis præcedentiam præ Electorum Le-
 gatis asserere non dubitarunt, vid. omnino Schweder *d. l. §. 8.*
 & Dn. Kulpis *d. l. §. 25.* Nam sicuti hæc concessio, in scis Electoribus 49
 facta, Horum juri fraudi esse haud potuit, ita huic Decreto ex-
 presse iterum ad instantiam Electorum derogatum est, per- 50
 Capitulationis Leopoldinæ §. 5. & Josephinæ §. 5. verba:
 Was auch dawider hiebevör per Decreta, und absonderlich 1636.
 Oder sonst vorgenommen und verordnet worden / forderist ab-
 gestellet / und krafftlos seyn solle. Batavi autem suo molis-
 mine nil effecere aliud, quam, ut perpetuum illi obicem po-
 situri Electores, denuo se Anno 1671. invicem arctius adstrinxerint,
 xxx xxx 3 de

de non recedendo ab illa, aliquot abhinc Seculis obtenta obser-
 52 vantia, qua in Imperio, & Exterorum Regum Aulis, immediate
post Regis Legatos, sui collocantur uti ex ipsis Recessus Electoralis,
 Die Präcedentz dero Gesandten und Residenten betreffend / verbis
 ad oculum patet, *ibi*: Als ist von Chur- Fürsten veranlasset / und ge-
 schlossen worden / sich dabey auch auf alle dienliche Mittel / und Wege
 zu maintainiren / und daß zu solchem Ende / von denen seinen Vorschaff-
 ten / Gesandten / und Residenten / welche am Käyserl. Hofe / oder NB.
 andern Oertern in oder NB. außern Reich geschickt werden / zu weisen
 und ausdrücklich anzubefehlen / in solchen ihren Verrichtungen am be-
 sagten Höfen / wie auch sonst / vorermeldten fremden Republicken
 und Fürsten Gesandten / und Residenten / keinesweges zu weichen / son-
 dern ihre Stelle obgedachter massen / nach der gekrönten Häupter Ge-
 sandten / Abgeordneten / und Residenten einzunehmen / darauf festiglich zu
 halten / und sich davon nicht vertreiben zu lassen. Vid. Diar. Europ. P.
 24. p. 507. jung. Guiseppe Gizzius. Italus in Libello hac epigrapha
*Neapoli edito Bilancia Istoria Politica è Giurridica, in cui le raggione di
 Precedenza del Altezza Serenissima di Neoburgo & de Potenti. Signori Stati,
 sia Republica de gli Olandesi, a favore de Neoburgo si pesano è. si considerano.*

53 Omnium vero maxime se exserere PRÆROGATIVAM ELECTO-
 RUM præ cæteris Imperii Principibus in eo, quod ILLI SOLI, cun-
 ctis aliis exclusis S. R. J. Ordinibus, juxta A. B. Tit. 1. pr. & Tit. 2.
 toti Imperio de SUMMO provideant CAPITE, REGEMQUE ROMANORUM
 Soli, ad Actum Electionis nunquam convocatis aliis Imperii Stati-
 54 bus, eligant, inde *Electores*, & Churfürsten / Item Wahl- Herren / dicti,
*Schweder. in Introd. ad J. P. Part. Spec. Sect. 2. c. 2. §. 1. Rhetz. in Inst. J.
 P. Lib. 1. Tit. 6. 84. in fin. Onuphr. Panvin. d. Comit. Imp. c. 6. & Conring.
 ad Lampad. P. 3. c. 4. 81.* testis est, omni exceptione Major, Ipse Im-
 perator Rudolphus II. in Decreto quodam Cæsareo, *supra jam n. 9.*
 55 *b. c.* adducto his verbis: Dann NB. die höchste Würde der Churfür-
 sten / damit sie vor andern Königen / und Potentaten gezieret seyn / ist
 diese / NB. daß sie einen Römischen Käyser / dessen Hoheit / Autorität /
 und Gewalt alle andere übertrifft / von der auch alle andere herfließen /
 zu wehlen haben. *Conf. (Limn. Lib. 2. J. P. cap. 2. §. 2. Brüping. de
 Var. Univers. specieb. Crüger. seqq. all. Tr. Part. Spec. Membr. 2. Disc. 1.*

p. 154. Matthæus. *De Elect.* Urban. c. 3. *ib.* 1. Illustr. Dn. Lyncker. *in Diss. De Font. Illustr. Decif. pag. 46.* Bœcler. *De Not. S. R. I. Lib. 6. c. 2. ibique alleg.* Baro. Boineburgius. jung. Vitriarius *in Inst. I. P. L. 3. T. 2. §. II.* ibique Addnionator.

Quod eligendi Jus *primitus* quidem, ex conniventia Reliquorum Procerum, durante interregno, post fata Friderici II. Imperatoris, & inprimis tempore Aureæ Bullæ rebus non invigilantium suis, ad Solos Electores viderur devenisse, Vid. Illustr. Dn. Rhetz. *d. l. ibique alleg. Dd. jung Exc. Dn. Schurhffleisch. in Not. MS. De Reb. Impr. ejus Ordin. præcip. pag. m. 36.* ibi: Wie die Confirmation geschehe / waren die andern Fürsten / Herzoge / und Graffen mit zugegen / und schwiegen sein stille / da sie doch damahlen hätten Zeit gehabt zu contradiciren / und haben also die Churfürsten eine Præminentiam Regiam vor die andern Fürsten bekommen / postea tandem ab Imperatore Carolo IV. vi Aureæ Bullæ s; equaliter confirmatum, cunctisque Electionum Actibus in hunc usque diem comprobatur. Conring. *in Diss. De Septemviris §. 31.*

Huic insigni Præminentie proxima est (4) qua SOLIS hodie ELECTORIBUS (excepto Rege Bohemix vid. Balthasar Venatur *in Relationibus Comitialibus* ubi refert, Leopoldum Ao. 1657. tanquam Regem Bohemix, ad deliberationes circa conficiendam Capitulationem admitti voluisse, sed repulsam tulisse, cumque deinde monita ad illam formandam afferret, rejecta hæc quoque fuisse. Add. Dn. Franckenstein *in Comment. MS. ad Bœcler. Not. S. R. I. Lib. 6. c. 8. pag. m. 234. verb. Etiam Capitulatio docens: In Electione Josephi Capitulationem reliquorum Electorum arbitrio confectam, tum demum Bohemico Legato prælectam fuisse, ut si quid forte mone-re adhuc, veller, id faceret.* Crüger. *sæpe alleg. Tract. Part. Gen. Disc. 2. §. 10. p. 32.*) noviter electo Regi Romanorum CAPITULATIONES præscribendi; Ipsumque cum suo, tum totius Imperii, omniumque ejus Ordinum nomine, Vid. *Principium Capit. Cesar. & Noviss. Leopold. & Joseph. junct. §. fin.* medrante jurejurando adstringendi, ad omnia illa capita, quæ in dicta Capitulatione continentur, sancte servanda, tribuunt facultatem. Vid. Dn. Rhetz. *in Inst. I. P. 1. Lib. 1. Tit. 4. §. 36. seqq. & Lib. 1. Tit. 6. §. 15.* Dn. Franckenstein. *in Comment. MS. ad Bœcler. Nov. S. R. I. L. 5. c. 2. p. m. 334.* Herman. Hermes. *in Fascicul. Jur. Publ.*

Publ. c. 9. q. 8. Crüger. De Fulgent. Novem. Vir. jur. P. spec. Memb. 1. Diss.
 2. *Strauch. Diss. Jur. P. L. 4. th. 17. § 107. p. 105. Idque ex Sequentibus*
 58 *potissimum rationibus: (1) Quod quamque teste Lehmanno in*
Chron. Spirenfi. L. 2. c. 4. ante institutum Electorale Collegium, jure
 eligendi Imperatorem ea tempestate adhuc penes omnes Imperii Pro-
 59 ceceres residente, Universi Principes in plenis Comitii electo certa
 tamen postea Electorali Collegio eligendi Prærogativa, sensim et-
 iam à jure concipiendi Capitulationem, tanquam Electionis an-
 60 nexo, reliquos Principes fuisse exclusos. (2) Quod Electores hoc
 61 jus ultra centenariam præscriptionem continua serie exercuerint.
 Et, ut ut (3) principes Imperii Non-Electores post tempora rudol-
 phi II. Imperatoris, imprimis in Electione Mathiæ, Electoribus
 de hac Prærogativa controversiam movere cœperint, eamque
 62 (4) tam vehementer, tamque serio in Tractatu pacis West-
 phalicæ uferint, ut in Instrumento Pacis Cæsareo.-Svec. An-
 no 1648. Osnaburgis Westphalorum confecto art. 8. §. 1. & 2. clare
 disponetur, in posterum *perpetuam & certam* Capitulationis formulam
consensu Statuum communi in plenis Comitii condendam esse, de-
 63 que hoc negotio (5) in Comitii Ratisbonensibus Anno 1662. & se-
 64 quentibus strenue actum sit, tandemque (6) Anno 1664. sub finem
 Mensis Aprilis ab Electoribus Perpetuæ Capitulationis notula,
 65 (quam videre est ap. Fritschium *in Add. ad L. in n. 7. c. 12. & Joh. Christ.*
Möldenern in Capitul. Harmonic. p. 146. seqq.) concepta, Principibus
 66 Imperii oblata sit, Hique, cum neque in Ferdinandi IV. neque
 Leopoldi 1681. & Josephi 1690. Electione illorum suffragia & monita
 67 per omnia admitterentur, (7) Solenni interposita protestatione,
 (quam contra Capitulationem Leopoldinam exhibet Author *der*
Grundfeste des Heil. Röm. R. P. 3. c. 3. in fin. contra Josephianam vero
 68 *videre est apud Dn Muldener in Capit. Harmon. p. 209. Lit. E. & T.*) præ-
 69 scriptam Capitulationem in passibus suo jure nocivis non attenden-
 70 dam esse, declaraverint, tamen serónimis (8) Status Imperii hanc
 Prærogativam dubiam Electoribus facerentaverint, centenaria præ-
 scriptione tutis, instrumento Pacis (9) disponente quidem, in proxi-
 mis à Pacificatione Comitii de perpetua agi debere Capitulatione,
 non, vero adjiciente, si in istis, & sequentibus connexis perpetua Ca-
 pitula-

pitulatio non perficeretur, nullam Capitulationem valere debere, æque ac Juri Circulorum non derogatum est, redintegratione illorum non facta, licet in eodem Pacis Instrumento de *redintegrandis Circulis* non minus, ac de conficienda *Perpetua Capitulatione* disponatur. Formula (10) Perpetuæ Capitulationis ne hodie quidem à Principibus 71 approbata, nec olim forte unquam in effectum deducenda, Protestationeque Principum (11) Reprotestatione Electorum (quam exhibit Joh. Christ. Muldener. in *Capit. Harmon. p. 209. Lit. G.*) elisa, hæc 72 que Capitulationem præscribendi Prærogativa adhuc ultimo in Electione Josephi, Regis Hungariz actu possessorio, (12) confirmata, 74 Verum enim vero, cum ex hætenus dictis facile liqueat, non indu- 75 biam hanc esse Electorum Prærogativam, ad minimum *ratione Petitorii*, nec Privatorum sit, sibi in indecis hisce eminentioribus Prærogativis facultatem decidendi arrogare, Principibus reliquis pro admissione ad concipiendam Capitulationem urgentibus, (1) Legem fundamentalem, cujus vim habet Capitulatio Imperatoria, non à Solis Electoribus, sed Statibus simul esse conscribendam, argumento, (2) à jure eligendi, ad jus præscribendi Electo Capitulationem, claudicante, cum illud *solum Imperatorem*, hoc vero *Universum* respiciat Imperium; Tacito (3) Principum consensu, per expresse declaratum, 78 in Tractatu Pacificationis dissentium suum, totque (4) interpositas 79 protestationes revocato & eliso, Firmoque ipsis jure concurrenti ad concipiendam Capitulationem, partim (5) in Instrumento Pacis 80 Cæsareo-Svecico quæsito, partim etiam inde manifesto, quod (6) ipsi 81 Electores ipsis Principibus perpetuam Capitulationis formulam, suis *suffragio* comprahendam, Ao. 1664. obtulerint; Nos missa hæc,

Ad illam pergimus ELECTORUM PRÆROGATIVAM, qua (5) *singuli* præ omnibus aliis Imperii Ordinibus in Celebratione Curiz 82 Imperialis, imprimis vero in solenni Coronationis novi Regis Romanorum actu, *Illustrissimis Hereditariis deservuntur Officiis*, hodierno Curiz stylo, *Hohe Erzhund Erb Nemter* dictis, & in specie juxta *Ar- 83 ream Bullam* (1) MOGUNTINUS (Dn Lotharius Franciscus de 84 Schönborn., Episcopus Bambergensis Mense Majo 1695. in locum Anselmi Friderici ab Ingelheim surrogatus) *Archi-Cancellariatu per Germaniam, A.B. c. 3. §. 2. & C. 2 §. 3.* HODIE etiam re ipsa per *Italiam & 85 Galliam*, cum quicquid, vel ex *Gallia* quod tamen admodum exi-

Yyy yyy

guum

quum est, vel ex *Italia*, nomine Imperatoris & Imperii expediendum est, ab IPSO ad expeditionem promoveatur, omni, quicquid ex Archivo ea ratione superest, penes Ipsum residente. Vid. Illustr. Dn. Rhetz. in *Infl. Jur. Publ. L. 1. Tit. 9. §. 3.* Confer. Dn. Crüger De *Fulg. Novemv. Jur. Part. Spec. Membr. 2. Disc. 4. n. 5. seq. (2) TREVI-RENSIS* (Dn. Johannes Hugo, Episcopus Spirensis Anno 1673. 86 Mensē Junio Caroli Casparis à Petra factus Successor) juxta *Auream Bullam Archi-Cancellariatu per Galliam & Regnum Arclatense, Vid. A. B. c. 1. §. 12. (3) COLONIENSIS*, (Josephus Clemens, Dux Bavariz, 87 electus in locum Maximiliani Henrici Mensē Decembr. 1679.) *Archi-Cancellariatu per Italiam, Vid. A. B. c. 1. §. 11.* Quorum quisque in solenni Imperatoris Curia, in quo hæc celebratur Archi-Cancellariatu, sigilla Archi-Cancellariorum omnium, baculo appensa gestat, illaque accumbenti Imperatori reverenter exhibet, reliquis duobus Co-Electoribus Ecclesiasticis manum baculo simul admoventibus, sicque in Mensa, ad id præparata, ante Cæsarem deponentibus, quo ab Imperatore restituto, durante convivio solenni is solus Archi-Cancellariorum, in cujus Archi-Cancellariatu Curia celebratur, majus sigillum Imperatorium, catena collo appensum, & ad pectus usque dependens tam diu gestat, donec finito convivio, à comitatu Imperatoris in Curiam, vel Hospitium reversus, illud Vice-Cancellariis remiserit. *A. B. (4) REX BOHEMIÆ* (quem hodie repræsentat potentissima Domus Austriaca, ex qua Modernus Invictissimus Imperator LEOPOLDUS.) *Archi-Pincernatu, A. B. c. 4. §. 6. 27. §.* Cujus 92 Officii intuitu per Sub-Officiarium suum in celebratione Curiz, ac Mensæ Imperialis poculum, vino aqua permixto impletum, antea- 93 que à se delibatum, Imperatori porrigit. (5) ELECTOR BAVARIÆ (hodie Dn. Maximilianus Emanuel, Dux Bavariz) *Archi-Dapiferatu, ex transactione cum Electore palatino Heidelbergensi Ao. 1657. inita, ipsi cesso, Vid. Theatr. Europ. Ad Annum 1657. pag. 10. ibi: Das Chur Pfalz auf gepflogene Tractat: n/ und Handlungen/ den Erz Truchseßischen Titul quittiret und den Erz Schatzmeisters Titul/ neben einem neuen Siegel/ aus welchem der Reichs Apffel gefassen/ wieder angenommen. In solenni Processione Imperatori pomum Imperiale præfert, idque inter insignia sua in Sigillo hodie ostentat. (6) SAXO, 96 Archi-Marschallatu (hodie Dn. Fridericus Augustus, Poloniæ Rex) 97 *A. B. c.**

A. B. c. 4. §. 4. in cuius signum inter insignia habet duos gladios descussatim compositos, Imperatorii in Processionibus evaginatam præferens gladium. Vid. Albin. in *Chron. Misp. Tit. 16. Limn. L. 3. c. 10. n. 29. 99* quorum pertinent veteres versiculi:

Zwey Schwerdt das Marschalln-Ampt bedeuten/

Die Wändische Heyden auszuräuten.

Tempore Coronationis officium suum exercet avenz mensuratione & distributione &c. *quo de infra cap. seq. pluribus* (7) BRANDENBURGENSIS (Hodie Fridericus III. Marchio & vi Pacificationis inter Regem Poloniae & gloriosissimæ Memoriz ipsius Parentem Fridericum Wilhelmum Wclavia 19 Septembr. 1657. initæ, absolutus Borussiae Ducalis Dominus) juxta *Auream Bullam, Archi-Camerariatu. Vid. A. B. c. 27. §. 3.* In solennibus Processionibus Regi Romanorum præfert *Sceptrum*, quod inter insignia ipsius etiam conspicuum est, Vid. Illustr. Dn. Rhetz in *J. J. P. L. 1. Tit. 13. §. 2. & Schweder. in Introd. ad J. P. Part. Spec. S. 2 c. 5. §. 11. p. 789.* de cuius præestatione licet ipsi controversia in Inauguratione Caroli IV. Aquisgrani à Duce Juliacensi, in cuius clientela Civitas illa erat, fuerit mota, re tamen examinata, pensitatisque Utriusque rationibus, pro Ludovico, tum temporis Electore Brandenburgensi Imperator Carolus IV. pronunciavit. Vid. *Limn. in Addit. Tom. 2. ad Lib. 3. c. 11. n. 7. & Schwed. d. l. ubi addit: Ex eo tempore Marchiones Brandenburgenses quiete hoc jure esse fruitos. In solenni Curia Cæsari pelvim exhibet & Mantile. Manutergii in A. B. c. 27. §. 3. non fit mentio, usus tamen docuit, proxime adstantes in exhibitione aquæ id tenuisse. Dn. Rhetz. d. Tr. L. 1. c. 13. §. 3. in An. Confer. Dn. Crüger. *sup. all. Tr. Part. Spec. Membr. 11. Disc. 4. §. 13.* ubi docet: In novissimo Coronati Regis Ungariæ Josephi actu proxime adstantes Electores id interim tenuisse. (8) COMES PALATINUS RHENI (hodie *Johannes Wilhelmus Josephus, Dux Neoburgensis,*) juxta *Auream Bullam Archi-Dapiferatu. Vid. A. B. Cap. 1. §. 13. c. 27. §. 4.* hodie vero post *supra* memoratam transactionem, *Archi-Thesaurariatu, Vid. subscriptio Noviss. R. I. De Anno 1654.* Scutella ista in Insignibus adhuc vacua, ob spem redituri ad se Electoratus Bavariz, cumque illo *Pomi Imperialis*, quo ante *Instrumentum Pacis. art. 4.* inter insignia sua utebatur. Dn. Rhetz. *d. Tr. L. 1. T. 14. §. 3.* In Processione solenni hodie loco *Pomi Aurei Imperialis; (Reichs-Äpfel)* gerit *Coronam.**

115 *ronam*, & equo vectus in populum primos missiles nummos spargit,
 116 aureos, ac argenteos die Erönnungs-Münze in Silber und Gold / in
 117 quorum uno latere Regis Romani noviter electi Nomen, in altero An-
 nus cum die coronationis in perpetuam memoriam leguntur. In
 nummis missis in novissimo Josephi Regis Rom. electi Coronationis
 actus hęc stricte non sunt observata, sed in illorum una parte visus
 fuit SOL, darunter ein Schwert / mit einem güldenem Lorbeer-Zweig
 umwunden / adjecto Symbolo: *Amore & Timore*, in altera die Römische
 Königliche Cron cum subscriptione: *Josephus, Rex Ungaria, Coronatus*
 118. in *Regem Romanorum Augusta: Die 26. 1690.* Hiße *Octoviris* (9) Ao. 1692.
 9. Decembr. ex illustri Guelfica Domo Primus accessit Imperii Ele-
 119 ctor, Imperatoris ac Electoralis Collegii suffragiis creatus, solenni-
 que pompa investitus, & nuperime denatus, *Novemvir* Dn. ERNE-
 120 STUS AUGUSTUS HANNOVERANUS, Episcopus Osnabrug-
 genensis, (cui hodie in Episcopatum successit Carolus Josephus Dux
 Lotharingiz) Brunsvic. & Luneb. Dux, contradicentibus adhuc
 hodie plurimis Principibus Non-Electoribus, cui quidem Sacratissimus
 Imperator *Archi-Vexilliferatus* Officium, des Reichs-Paniers
 Amt / oder Reichs-Fendrichs-Amt / und prædicat, cum *Imperii Vexillo*,
 des Heil. Römischen Reichs Haupt-Panier / jure hereditario gratio-
 sissime detulit, *Vid. Recept. inter Imperatorem & Domum Brunsvicensem ac*
Luneb. in punct. Elect. art. 4. ibi: Weils ferner bey ieder Chur ein gewisses
Reichs-Erz-Amt / und Reichs-Insigne gewidmet / so ist wegen jenes das
Amt des Reichs-Paniers-Herrn / und in diesen die Reichs Fahne von uns
allergnädigst beliebt worden: Daseru jedoch auf den in dem Westphä-
lischen Friedens-Instrument gesetzten und in Gottes Händen stehenden
Fall / welchen der Allerhöchste verhüten wolle / der Rechte Electorat aus-
zugehen würde / so soll an statt des vorgedachten Erz-Amts / und Reichs-
Insignis, das Erz-Schachmeister-Amt und das darzu gehbrige Insigne
diesen Neuwidten Electorat zugeignet und gewidmet seyn. Vid. Crüger.
d. Tr. P. Spec. M. 2. D. 4. §. 23. interposita tamen contradictione & pro-
 121 *testatione in primis Ducis Württembergensis, Vid. Auth. Deduct. Wür-*
 122 *tenb. De Anno. 1693. factum est, ut Hannoveranus de Archi-Vexillife-*
ratus Imperii Officio ab Imperatore nosdum sit investitus. Dn. Crü-
ger. d. l. ibi: Und ist in der Investitur nicht nur von dem Reichs-Panier-
Post insigni in particulari, sondern insgesamt von allen Erz- und Erb-
 Amt

Ant abstractivæ worden: Quod tanquam Notabile observavit idem 123
 Author, cum alias de *Electoratu* investiendus, statim etiam *Officium*,
 seu illius annexum simul in feudum accipiat: Hancque tunc tempo- 124
 ris in suspensio relictam rem, hæctenus meliorem haud nactam esse
 exitum, collectu inde haud difficile est, quod campus iste insigni
 Imperii destinatus, in insignibus Hannoverani adhuc conspiciat-
 ur vacuus.

Inter PRÆROGATIVAS ELECTORUM refertur (6) quod 129
 peractis Coronationis solennibus, præstitisque noviter electo Rom.
 Regi, Mensæ accumbenti, Officiis suis *singuli singulis in eodem cum Ipso*
Imperatore carnaculo accumbant Mensis, separatim stratis, splendidissime-
 que instructis, auro & argento maximi valoris præfulgente. *Vid. A.*
B. c. 28. §. 3. & 4. Ubi simul additur: Quod quamvis *Ecclesiastici Ele-* 126
tores officio suo ante Mensam Imperatoris benedicendo peracto, sta-
 tim Mensis sibi stratis assideant, etiamsi *Electores Seculares* nondum
 sua expleverint ministeria, Hi tamen ad Mensas sibi paratas se lo-
 care ante non possint, quam singuli Co-Electorum munia fecerint
 sua, illo qui prior officium suum præstitit, tamdiu juxta Mensam
 sibi stratam stando reliquos expectante, donec & Hi omnes suis Of-
 ficiis rite expeditis, ad suas Mensas accesserint. Sicuti autem dicta 127
 in Electoribus in persona *presentibus* tantum procedunt, (absentium 128
Legatis in reliquis quidem omnibus Dn. Principalium personas repræ-
 sentantibus, ad *Mensam* tamen absentis Domino principali deputatam,
 proque ipso apparatus, non sedentibus, testante id, aliis priorum
 temporum exemplis consulto-omissis, inprimis Coronationis Impe-
 ratoris Leopoldi & novissimæ, Josephi historia, ex qua liquet, mis- 129
 sos ad illam Panegyrim *Bavaricos & Brandeburgicos* Legatos, Mensis
 Dominorum Principalium non assedisse, neque in Coronatione ul-
 tima, Regis Bohemæ, Electoris Saxonix, & Brandeburgensis Lega- 130
 tos absentium Dn. Principalium Mensas, in quibus nil, nisi duæ, ci-
 bis vacuæ Scutellæ coopertæ appositæ fuere, occupasse, sed abiisse,
 omnes *Conf. Theaur. Europ. Tom. 8 p. 557. Dn. Rhetz. in J. J. P. L. 1. T. 4.*
§. 58. Ita in *Principibus Non-Electoribus* hæc conspicitur differentia, 131
 quod *Uni* omnes *mixtim Mensa*, in eodem conclavi positæ, assideant,
 nec *singuli separatim suis* utantur *Mensis*, docente id eisdem Coronatio-
 nis Leopoldi & Josephi historia; Itidemque, quod (2) ELECTO- 132

- RUM Mensæ omnes ejusdem sint altitudinis, exque Lege Caroli-
na sex, ex Consuetudine vero moderna tribus pedibus IMPERATO-
133 RIS & IMPERATRICIS, si adest, ex præscripto Aureæ Bullæ tribus
ex observantia vero, uno pede depressiores, Ipsorum contra PRINCI-
PUM NON-ELECTORUM Mensis uno ad minimum pede, seu gra-
du elatiore deprehendantur ELECTORUM Mensæ. Vid. Dn.
Schwed. in *Intr. ad J. P. Part. Spec. Sect. 1. cap. 2. §. 45.* Dn. Crüger. *supè*
134 *all. Tr. Part. Spec. M. 1. D. 8. §. 2.* Quibus (3) Hi tecto Capite, nisi &
135 Ipse Imperator Capitis tegumentum deposuerit, (4) sub Uraniscis vel
Cælis Portatilibus, vulgo untern Himmel oder Baldachinen Vid. *Relatio-*
nem Coronat. Joseph. Reg. Rom. ibi : Es waren der abwesenden Chur-
Fürsten ihre Taffeln unter besondern schönen Baldachinen / so sehr
kostbar / theils von Golde / theils von Silber gestickt / theils von
rothen Sammet mit breiten güldenem Borren und schönen güldenem
Franzen eingefasset waren / prächtig anzusehn / etc. *accumbunt, haben-*
136 *ibus à tergo suum adjunctum (5) Repositoriam, sine Abacum Vasa-*
rium Regium, in quo splendoris & Magnificentie causa finguli sua
suppellectilia aurea, & argentea ostentant: ILLIS contra Mensæ suæ
(a) Uranisco & Cælo pensili, nec non (b) Credentia sive Abaco Vasario ca-
137 *renti, (c) aperto capite assidentibus, Vid. Schweder. d. l. Sprenger.*
in pag. J. P. 181. Vitriarius J. J. Lib. III. §. 20. ibique Addition. Fürstner.
De Jur. Suprem. Sc. c. 49. Bœcler. in Not. S. R. I. L. 6. c. 2. ibique Dn.
Schurzfleisch in Not. & Dn. Franckenstein jung. Dn. Wägenseil. De
Official. Imper. c. 9. §. 25. seq. & Dn. Crüger. tit. l. §. 5. p. 129. Ubi ex Pæ-
storio in Laur. Act. Publ. Europa, P. 2. 57. idem in ultimis Coronationis
Leopoldi & Josephi actibus ita observatum fuisse refert.
138 SEPTIMA ELECTORUM PRÆROGATIVA exserit se po-
tissimum circa COMITIORUM INDICTIONEM, in eo (1) con-
spicua, quod imperator *Universalis* Reip. Romano-Germanicæ *Co-*
mitia indicere haud possit, nisi *prærequisito omnium Electorum consensu*
per Capit. Caroli. V. *art. 12.* Ferdinandi IV. *art. 14.* Leopoldi, *art. 17.*
& Josephi. *art. 16.* ibi: Und sonderlich keinen Reichs, Tagvornehmen oder
139 ausschreiben, ehe und bevor darzu um der VII. (Regis enim Bohemix in
hoc negotio extra Diatas Electionis novi Regis Romanorum, Vid.
Limn. *ad A. B. cap. 4. §. 1. Observ. 9.* Goldast. in Reichs, *Satzung. P. 2.*
n. 178. ibique adductum Decretum Electoralis Collegii nulla habetur ratio.
Vid.

Vid. Dn. Rhetz. *in I. I. P. Lib. 1. Tit. 10. §. 2. Conring. De Comit. n. 17.*
 Schweder. *d. Tr. P. Spec. Sect. 1. c. 30. §. 5.*) Churfürsten Consens, und
 Bewilligung durch sonderbare Schickung angehalten. Conf. R. N. de
 Anno 1559. §. derowegen wir auf vergebhften statlichen Rath. R. N.
 de Ao. 1570. §. haben wir eine gemeine Reichs-Versammlung. R. N. de
 Ao. 1575. §. Als haben wir mit Recht R. N. de Ao. 1598. §. Als aber
 darzwischen. R. N. de Ao. 1603. Hierum / und dieweit & R. N. de
 Ao. 1654. Mit Rath und Gutbefinden der Sämmtlichen / Unser und **140**
 des Heil. Reichs Churfürsten :c. in tantum, ut si neglecto Electo-
 rum consensu, comitia indixerit, actus indictionis sit ipso jure nul-
 lus, Schweder. *d. Tr. §. loc. §. 3.* Reliquorum Principum consensu **141**
 hic neutiquam præquirendo, *Vid. all. Capit. & R. I. (2) Quod Ele-* **142**
ctores necessitate ac utilitate Imperii exigente, Comitia Czari sua-
dere possint, eidemque Authores existere ad indicendos publicos
Statuum conventus, Vid. R. N. de Anno 1641. Capit. Leopold.
art. 17. & Joseph. art. 11. ibique Oder sie uns NB. von selbst den
Reichs Anliegenheit halber / darum Unterthänig angelanget / und erin-
net. Ad prævium ipsorum monitum non facile ab Imperatore de- **143**
 negandos. *Vid. proxime all. loc. jung. Noviss. Imp. Rec. De Anno 1654.*
92. (3) Quod Imperator ante indicenda Statibus publica comi- **144**
tia, cum solis Electoribus, reliquis Imperii Ordinibus ipsdem exclusis, comi-
municata illis publicorum horum conventuum CAUSSA, de LO-
CO, deque TEMPORE Comitiorum deliberare teneatur. Vid.
Capitul. Ferdinandi IV. art. 14. Leopoldi. art. 17. & Josephi. art. 16.
ibi : Und sich mit denselben (sc. VII. Electoribus) so wohl der Zeit /
als Wahlstatt halber verglichen. Arum. De Comit. cap. 5. §. 27. in fin.
 Schweder. *proxime all. loc. Crüger. Part. Gen. Disc. 6. (4) Quod in* **145**
 Comitii Imperialibus Electores non mixtim, ut olim, cum Principi-
 bus unum faciant Collegium, sed separatam ab hisce in votando & con-
 sultando instituant Curiam, Eimen gesonderten Thur, Fürsten Rath,
Vid. Leopold. Capit. art. 36. & Joseph. art. 35. ibi : Bey ihrem beson-
dern Rath gerühiglich bleiben / und ungedrängt lassen. Conf. Dn.
 Rhetz. *in I. I. P. Lib. 1. Tit. 6. §. 5. Schwed. Part. Spec. Sect. 2. cap. 2.*
 §. 5. Mauric. *De R. J. p. 18. Lehman. in Chron. Spir. L. 7. cap. 12. pag.*
 997. *Vitriar. d. l. L. 3. T. 18. §. 2. pag. 689. & Crüger. d. Tr. p. 68. seqq.*
 (5) Quod in votando & sedendo indubia hodie Electoribus compe- **148**
 tente

- 148 *tente Prærogativa, Collegii & Curia Electoralis vota ex multorum sententiis tantum in Comitibus valeant, quantum dimidiz partis Ordinum in Univerſo Imperii Senatu ſuffragia ſunt valitura. Vid. Fürſtner. De Suprem. Princip. Germ. cap. 40. Bœcler, De N. & S. R. J. Lib. 3. cap. 2. Rhetz. in I. I. P. Lib. 1. Tit. 6. n. 5. Crüger. d. Tr. M. I. D. 6. §. 15. Vitriarius in J. J. P. Tit. 8. Lib. 3. §. 4.*
- 149 AD PRÆROGATIVAS ELECTORUM pertinet VIII. Quod
- 150 Ipsi Electores, quoties, & ubi ipsis viſum fuit (Rege Bohemix ex-
- 151 cluſo, niſi in tali conventu Electorali *De Electione Regis Romanorum*, agatur, Vid. cauſio Uladiſlao Bohemix Regi à ceteris Co-Electo-ribus, Anno 1489, tradita, ap. Goldaſtum. P. 2. der Reichs. Co-ſungen p. 178. Limn. ad A, B, C. 12, §. 2. Obf. 4. Schweder. d. Tr. Part. Spec. Sect. 2. c. 2. §. 6.) particularia Comitia ſine ſpecialis Imperatoris veniz impetratione, vel aliorum Principum interventu, agendi, ha-
- 152 bendique gaudeant jure, ne ipſo quidem Imperatore hoſce conventus prohibere, aut impedire valente, *Vid. Capit. Caroli V. art. 5. Ferdinandi I. art. 5. Maximiliani art. 3. Rudolphi art. 4. Matth. art. 4. Ferd. II. art. 4. Ferdinandi III. & IV. art. 5. Leopoldi & Joſephi art. 6. ibi: Wir laſſen auch zu/ daß die ſieben Churfürſten te zu Zeiten vermöge der gültigen Bull und Obſervantz, nach Gelegenheit und Zuſtand des Heil. Reichs zu ihrer Nothdurfft/ auch ſo ſie beſchwerliches Obliegen haben zuſammen kommen mögen/ Daſſelbe zu bedencken/ und zu rathſchlagen/ daß wir auch nicht verhindern und irren und derohalben keine Unanade oder Widerwillen gegen ihnen ſämtlich/ oder ſonderlich ſchöpfen/ und empfangen wollen. Vid. Schweder. Part. Spec. Sect. 2. cap. 2. §. 6. Vitriar. Inſt. J. P. Lib. 3. Tit. 8. §. 3. inibique* Additionator: ubi ſimul addit iſtiusmodi Electorales Conventus celebratos eſſe (1) Francofurti ad Menum 1486. & 1657. (2) Herbipoli 1502. (3) Baccharachii 1598. (4) Fuldz 1608. (5) Norimbergæ 1611. 1619. & 1640. (6) Mulhuſi 1627. (7) Ratiſbonæ 1630. & 1639. (8) Moguntia 1642. (9) Pragæ 1652. (10) Auguſtz Vindelicorum 1689. Conf. Joach. Cluten. & Samuel Rachel. d. Comit.
- 154 *Elect. junct. (rügiero. in ſep. all. Tr. P. Spec. Memb. 2. Diſt. 7. §. 10. Sunt autem hæc Electorum, Comitiaz, quæ vulgo Chur. Fürſten/ item Collegial- und Wahl-Tagge appellantur, duplicis generis: Inſtituuntur enim vel Caſaris moniti, vel proprio Electorum motu & Conſilio &*
- Pri-*

Priora sunt *Conventus Imperatoris, & Electorum auctoritate Cæsaris* 155
 per Moguntinum Electorem indicti, in quibus de Imperii, Orbisque
 salute, & ad hanc pertinentibus negotiis consultatur, & agitur: *Poste-* 156
riora sunt *Conventus Electorum toties à Moguntino indicti*, quoties
 id vel totius Imperii necessitas, vel *Collegii Electoralis* iudicium, ac au- 157
 toritas postulaverit: *Quæ* inter hæc notabilis intercedere videtur dif-
 ferentia, quod prioris generis *Conventus* non, nisi *sciente Imperatore*,
 instituantur, in illis vel personaliter, vel per Legatos comparere so- 158
 lito: Posterioris generis vero *ipso ignorante* quidem *iudici*, vix tamen
 ipso incio peragi possint. vid. Schvveder. d. l. Limn. ad A. B. C. 12. n. 2.
observ. 13. p. 712. & Addition. ad *Vitr. Lib. 3. T. 8. §. 4. Lit. A. Alique*
passim.

PRÆCIPUI JURIS ELECTORALIS *pra reliquis Imperii principibus* IX. 157
 Nota & Argumentum est certissimum, quod *Imperator* solus absque
Illorum (excluso tamen & hic Bohemo, Lim. Ad Capitul. Leopold. art. 22.
 Schvveder. P. Spec. S. 1. c. 20. §. 3. Add. ad Vitriarium L. 3. Tit. 4. §. 6. Lit. A. 158
 Crüger. d. Tr. S. Spec. M. 2. §. 4. Disc. 8.) consensu (I.) *Hodie neque ipse*
nova vel ægalia instituire, aut augere, neque aliis facultatem nova instituenti,
aut instituta augendi concedere valeat, per Capitulationem Leopoldinam
 §. 21. & 24. & Joseph. §. 20. *ibi*: Wir sollen und wollen auch insonderheit
 nun hinsüro keinen Zoll von neuen geben/noch einige alte erhöhen oder pro-
 rogiren lassen/ auch vor uns selbstnen keinen aufrichten/ erhöhen oder pro-
 rogiren/ es sey denn die Benachbarte und interessirte Stände, und dero
 ersodertes/ auch in gebührende consideration ziehendes Gutachten vor-
 hero darüber vernommen/ und hernacher aller NB. und je der sieben Chur-
 Fürsten Wissen/ Willen/ Zulassen/ und Collegiat-Rath/ einbelliger
 Schluß also/ und dergestalt in diesem Stücke vorgangen/ daß keines
 Churfürsten Widerrede/ oder Dissens dagegen/ sondern alle und jede dero
 Collegial-Stimmen einmüthig seyn/ massen wir disfalls NB. die Majora
 nicht attendiren/ auch ohne vorhergehende Vnanimia zu keinen Stande
 bringen/ und den supplicirenden mit seinem Begehren gänzlich hinweg
 und abweisen/wie auch alle diejenige/so um neue Zoll/es sey gleich zu Was-
 ser oder Lande/ oder der alten Erhöhung/ prorogation anhalten werden/
 einer Collegial-Versammlung zu erwarten/ erimern/ und neben dem Chur-
 fürstlichen Collegio jedesmahl dahin sehen sollen/ und wollen/ damit durch
 die ertheilte neue Zölle und Concessionen andre Churfürsten/ Fürsten und
 Stände

- Stände/ an ihren vorhinhabenden Zoll-Einkünften keine Verringerung/ Nachteil und Schaden zu leiden haben. & art. 23. ibi: Demnach dem solche Zoll-Regal, und Privilegia NB. allein von Römischen Kaysern und Königen mit Verwilligung der sieben Churfürsten/ nach Ausweisung des 20. art. im Reich ertheilet/ und gegeben werden. Vid. Illustr. Dn. Rherz. in 7. 7. P. Lib. 1. Tit. 4. §. 36. & L. 1. T. 6. §. 24. seq. Item. L. 2. T. 15. §. 2. seqq. Schvveder. P. Spec. S. I. c. 20. §. 2. Vitriar. in I. I. P. Lib. 3. Tit. 8. §. 29. Bœcler. De N. S. I. R. Lib. 5. c. 2. §. 16. pag. 65. Crüger. De Fulg. Elect. jur. part. Spec. Membr. 2.
- 159 *Disf. 8. per tot.* Stryk. in Not. ad Lauterb. Tit. De Publican. verb. Cum statib. ibique: Exc. Dn. Präses. Nec obstat dictis, quod ex allegatis verbis art. 20. Josephianæ Capitulationis videatur hic & reliquorum Statuum consensum esse exigendum, non suffeaturis solius Imperatoris, & Electorum suffragiis: In qua opinione sunt multi Juris publici Ddrum, quibus protestatio Lubecæ nomine Civitatum, confirmationi novi Telonii, Comiti Oldenburgenti in fluvio visurgi Anno 1623. ab Imperatore Ferdinando II. in feudum Imperii consensu Electorum concessi, factæ à Ferdinando III. 1638. & 1643. & in Instrumento Pacis 1647. solenniter opposita die 8. Febr. 1649. his verbis: Weilens bewußt/ daß Reichs- & Städtische Collegium den prædienten Oldenburgischen Wasser-Zoll niemalen approbiret/ sondern deßhalben eine Declaration und Protestation in Schrifft von denen Stadt- Colnischen Gesandten/ als p. t. Reichs- & Städtischen Directore eingeliefert/ so wolte man solthane declarationem, und Dissensum in solennissimo hoc actu hiemit nachmalen widerholen/ benebenst feyerlich contestiret haben / daß durch die extradirende Reichs- & Städtische Ratificationes man davon keines Weges abgemeyden/ noch ermeltes Zolls insertionem darunter begriffen/ wenigens aber zu selbiger Guaranda sich einiger massen verbunden haben wolte/ de eo semel, pro semper protestando. vid. Vitriar. d. l. non parum suffragari videtur. Aliud enim est Statuum vicinorum sententiam per modum monendorum/ als ein Gutachten/ requiri, ut audiantur, suum monstraturi interesse, & præjudicium; Aliud vero illorum sententiam per modum suffragii, consensus & voti desiderari. Illud fundatur in all. §. 20. Hoc vero solis tribuitur Electoribus d. l. & §. 23. ibi: altem:
- 162 Quem vero supra allegata Civitarum protestatio habuerit effectum, illamque subsequuta Civitatis Bremensis Oppositio, ex Vitriario & Crügero d. l. exque famosissima illa in bannum dictæ Civitatis decla-

declaratione cognitu est facillimum. Vid. Dn. Stryk. in Not. ad Lauter-
 terb. d. 1. Illud vero hic notam meretur (a) Quod consensus hic Ele-
 ctoralis hodie non amplius, ut olim, Collegialis sit, vel secundum
 Majora æstimetur, sed Totalis; ita ut omnes & singuli Electores in ca-
 sum novi vectigalis, vel augmenti veteris consentire teneantur, adeo,
 ut uno dissentiente concessio facta, haud sit valitura per all. art. 20. Jo-
 seph. Capis ibi: und hernacher aller und jeder sieben Churfürsten; mit ein-
 helligem Schluß; daß keine Widerrede und Dissens dagegen; sondern
 alle und jede Collegial-Stimmen einmuthig seyn; müssen wir deßfalls
 die majora nicht attendiren; auch ohne vorhergehende Vnanimia;
 zu keinem Stande bringen &c. Vid. Dn. Rherzius d. 1. L. 2. T. 15. S. 3.
 Crüger. d. Tr. Memb. 2. part. Spec. Disc. 8. S. 4. (b) Quod Status Imp-
 erii novum vectigal impetraturus, Electoribus, illorumque Ministris,
 & Subditis immunitatem teneantur promittere, nisi hac non præ-
 stita, carere vectigalis jure velint. Vid. art. 23. Leopoldinz, & 22.
 Josephianæ Capitulationis, verbis: Daß Sie mehr gedachte Chur-
 fürsten; dero Gesandten und Räte; und dero Wittben und Erben;
 bey ihren Ein- und Abzuge; wie auch ihre Unterthanen; Dieners-
 zugewante; und andere befreyte Personen; auch dero selben Haabe und
 Güter mit solchen von neuen gegebenen; erhöheten oder prorogirten
 Zöllen nicht beschweren; sondern an allen und jeden Orten ihrer Für-
 stenthümer und Länder mit ihren Wahren und Gütern Zollfrey durch pas-
 siren; verfahren; und treiben lassen; sich auch sonsten der Zolls Erhö-
 hung halber gewisser vorgeschriebener massen verhalten; und darüber
 vermittelst eines sonderlichen Revers gegen die Churfürsten kräftiglich
 verbinden sollen; die aber solche Revers noch nicht von sich gegeben;
 auch NB. bey Verlust des concedirten Privilegii dahin erinnern; und
 anhalten; sich hierin der Schuldigkeit zu bequemen; und angeregten Re-
 vers ohne längern Verzug heraus zu geben; und denen Churfürsten ein-
 zuhändigen: Denen aber; so ins künftige obbeschriebenen massen
 neue Zölle; oder der alten Ersteuerung oder Prorogation erhalten
 werden; wollen wir NB. vor Herausgebung solcher Revers unsere
 Kayserliche Concessionen keines weges ausfertigen noch ertheilen
 lassen.

(II.) Quod Imperator nemini sine Electorum consensu facultatem
 Offinam habendi Monetariam, cudendique Monetam Imperialem,

Zzz zzz z

vulgo

vulgo die Münz-Berechtigkeit / und Münz-Stätte zu halten / concede-
 dere possit, licet reliquorum Statuum consensus plane negligatur.
 Vid. Capit. Matth. art. 37. Ferdinandi II. art. 33. Ferdinandi III.
 art. 37. Ferdinandi IV. art. 35. Leopoldi, art. 34. & Josephi, art. 33.
 ibi: Wir sollen / und wollen durch hinfürs ohne Vorwissen / NB.
 und absonderliche Einwilligung und Consens der sieben Churfürsten nie-
 mand's / wes Standes / oder wessen der sey / mit NB. Münz-Freyheiten
 und Münz-Städten begaben und begnadigen. Imo ne legitime amis-
 sum monetandi jus, *absque Collegiali Electorum consensu* valeat restituere
 Capit. Joseph. d. art. 33. ibt: auch wo wir beständig befunden / daß die je-
 nigen Stände / denen solches Regal und Privilegium verliehen / daß
 selbe dem Münz-Edict, und andern in desselben Verbesserung erfolgten
 Reichs-Constitutionen zugegen mißgebraucht / oder durch andre miß-
 brauchen lassen / und sich also ihrer Münz-Berechtigkeit ohne fernere Er-
 päntniß verlustig gemacht / ihnen solches Regal verbieten / sondern auch ei-
 nen solchen privirten Stand / ohne Vorwissen und Bewilligung der
 Churfürsten nicht restituiren. Vid. Schvved. *Part. Spec. S. 1. c. 22. §. 1. seq.*
 Crüger. *d. Tr. S. Spec. M. 2. Disc. 9. per tot.* Vitriarius in *J. J. P. L. 3. T. 8.*
 S. 29. Boecler. *de N. S. A. I. L. 6. c. 2. §. 16. & Rhetz. in J. J. P. Lib. 1. T. 6.*
 167 *27. & L. 2. Tit. 16. §. 1. ubi tamen recte monet §. 3. Totalem hic non de-*
 168 *fiderari, sed sufficere, Collegialem Electorum consensum, non ob-*
 169 *stantibus art. 34. Leopold. Capit. & art. 33. Josephi verbis: absondera-*
 170 *liche Einwilligung der VII. Churfürsten / utpote quæ pristino juri, quo soli*
olim Imperatori licuit jus monetandi Imperii Statibus indulgere, Vid.
Kaysers Ferdinandi neue Münz-Ordnung §. 178. opponuntur, non
vero singulorum Electorum consensum requirendi inferuat ne-
 170 *cessitatem.*

171 (III.) Quod solus Imperator *absque Electorum consensu* aperta
 Imperii Feuda Majora, seu Regalia, aliis in feudum iterum
 dare, vel Expectantias super ipsis concedere haud valeat. Vid.
 Capit. Ferdinandi IV. & Leopoldi art. 30. *juncta* Josephiana art. 29.
 ibi: Wann auch Lehen den Reich / und uns bey Zeit unser Regierung
 durch Todesfall / oder Verwirrung eröffnet / und lediglich beim
 fallen werden / so etwas merkliches ertragen / als Fürstenthümer
 Graffschafften / Städte / und dergleichen / die sollen und wollen
 wir NB. ohne Vorwissen der sieben Churfürsten ferner niemand
 leyhen

Lehen / und NB. niemand einige exspectanz oder Erwartung dar-
 auf geben ic. Et mox: So sollen auch die Lehen, Brieffe und Ex-
 spectantien über des heiligen Reichs angehörige Lehen / welche bey ei-
 ner andern / als Unser Reichs, Cansley ohne Vorwissen der Herren
 Churfürsten ins künfftige ertheilet / und ausgefertiget werden möchten / ganz
 ungültig seyn. Vid. Stryck. in *Ex J. F. C. V. 90. q. 10. 172*. Kulpis in *Not. ad*
Monzamb. cap. 5. T. 15. Schvveder. in *J. ad J. P. Part. Special. S. 1. c. 23.*
S. 10. Rhetz in *J. J. P. L. 1. T. 1. §. 16. & L. 1. T. 6. §. 21.* Conringius in *Lam-*
pad. P. 3. c. 5. §. 26. Reinkingius de *R. S. & E. 1. Class. 2. c. 9. num. 165.*
Vitriar. in J. J. P. L. 2. T. 1. §. 16. Bœcler. de *N. S. R. J. L. 6. c. 2.* Strauch.
 in *Disf. Exor. 3. 1b.* Cui restrictiōni facultatis Cæsareæ ratione aper- 172
 torum feudorum Imperii Regalium, aliis sine prævio Electorali
 consensu iterum non concedendorum, sicuti primum ansam dedit
 Capitulatio Caroli V. *art. 3.* ibi: Wann auch Lehen dem Reich / und
 Uns bey Zeit Unser Regierung eröffnet werden / so sollen und wollen wir
 ferner uemand verleihen / sondern zu Unterhaltung des Reichs / Un-
 ser und Unserer Nachkommen / der Könige und Kayser behalten / ein-
 ziehen und incorporiren ic. *profundamento hanc Status habens ra-* 173
tionem, ut hac via auctis pedetentim Imperii redditibus, ceteroquin
sat exiguis, si aliquando placuerit Electoribus alium quempiam
Principem extra Potentissimam Domum Austriacam ad fastigium
Summæ in Imperio Dignitatis evehere, huic non desit, unde Splen-
dorem & Dignitatem suam commode tueri possit; Ita supra dictam
rationem Imperatores prævidentes, vix hæctenus ullum apertum 174
Imperii feudum regale ad ductum modo adductæ Capit. Caro-
linæ sibi retinuerunt, sed potius nociva Imperio liberalitate in
alios iterum transtulerunt, Vid. Illustr. Dn Rhetz. in J. J. P. L. 1.
T. 6. §. 16. in fin. Quod inter alia, ex exemplo Ducatus Mecklenbur- 175
 genis, pulsitionibus suis à Ferdinando II. Anno 1629. Ducibus
 Meckl Adolpho Friderico, & Johanne Alberro, Wallensteinio iterum
 concessi, & Heroico Gustavi Adolphi, Regis Sueciz, omnem laudem
 supergressifacito, Optimis hisce Principibus Anno 1631. feliciter resti-
 tuti, satis apricatus. Conf. Dn. Cruger. *De Fulgens. Elect. Jur. Part. Spec.*
26. 2. Disf. 10. §. 3.

Nec obstat hæctenus dictis, quod allegata Capitulatio Jose- 176
 phiana nullam consensu, bene vero præstitus Electoralis faciat men-
 tionem.

- tionem. Respondendum enim est. Constanti juris publici Docto-
 177 rum interpretatione receptum esse, Electores in d. Capit. per vo-
 cem *vorwissen* / non *nudam* Imperatoris *certiorationem*, sed *consensus*
 178 *requisitionem* denotare voluisse, quam interpretationem vel ipsa
 ratio plane olim vi Capitulationis Carolinæ Imperatori interdictæ
 reinfeudationis apertorum majorum Imperii feudorum non ægre
 179 *scire* videntur. Illustr. Dn. Rhetz. in *Comm. Jur. Feud. p. 360. seq. Dn.*
Schvvedr. c. l. §. 3. in fin. An vero in *Electoratibus apertis & vacan-*
tibus idem juris sit, ut & illos ad ductum Aureæ Bullæ *Tit. 7.*
§. fin. Imperator aliis iterum in feudum concessurus, Durum. Ele-
 180 ctorum prærequirere consensum opus habeat? de illo videri potest
 inter alios Dn. Cruger. *proxime citato loco §. 5. seqq. (IV.)* Quod
soli Imperatori absque prævio Electorum consensu fas sit minime,
Bona Imperialia alienare, vel obligare. Vid. Capit. Caroli v. art. 9.
Ferdinandi I. art. 8. Maximiliani II. art. 6. Rudolphi II. art. 8. Mat-
thiæ, art. 8. Ferdinandi II. art. 8. Ferdinandi III. art. 9. Ferdinandi
IV. art. 9. Leopoldi. art. 12. & Josephi art. 12. ibi: zu dem / und insonder-
heit sollen und wollen wir dem heiligen Römischen Reich / und dessen
Zugehörigen nicht allein ohne Wissen / Willen und Zulassen ges-
melter Churfürsten sämtlich / nichts hingeben / verschreiben / verspä-
den / versetzen / noch in andere Wege vereussern / oder beschweren &c.
 181 Vid. Schvveder. *d. T. P. Spec. S. I. c. 23. per tot.* Ubi *Collegialem* suffi-
 cere *consensum* Electorum cum Sprengero, *L. 1. c. 6. p. 32.* autumat,
 eo quod *vox* sämtlich / non uti *Limxus ad Capit. Caroli V. a. 9.*
 putat, *Totalem & Unanimum singulorum Electorum consensum* denotet,
 sed idem significet, ac Latinis: *conjunctim, seu Collegialiter.* Vide
 182 tamen Crugerum. *d. l. §. 6. Disc. XI.* Videtur vero huic Capitula-
 tionibus Caroli V. & sequentium Imperatorum insertæ restrictioni,
 de non alienandis ab Imperatoribus Imperii bonis sine prævio Ele-
 ctorum consensu, ansam dedisse effusa illa priorum Imperatorum,
 183 & imprimis Caroli IV. (ob maximam immoderatis suis largitioni-
 bus jacturam, quam alienando varia Imperii bona, interque illa
 Regnum Arelatense cum Delphinatu, ab Ottone III. Imperio
 adjectum, pro uno prandio Galliz Regi in villa nova prope Ave-
 nionem, teste Lehmanno in *Chron. Spir. L. 7. c. 40.* donando
 184 fecit Imperio, non incongrue à Maximiliano Imperatore *Dis-*
positoris

patoris Imperii, ejusque Vitrici, quo post Crassum pestilentior,
 pestis Germaniæ nunquam contigerit, dicti, referente ex Wah-
 rem. ab Ehrenberg/ *De Regni. Subsid. c. 5. num. 42. Dn. Schvvedero in*
J. ad J. P. Part. Spec. c. 23. S. 1 §. 2. & Crugero d. Tr. Memb. 2. Disc.
II. p. 315.) Ejusque Filii Wenceslai, Ducarum Mediolanensem,
 cum aliis Reip. Germ. Provinciis vili pretio vendentis, & Pon-
 tifici Gregorio XII. Urbem Tridentinam donantis, *Vid. Goldast.*
Tom. 1. Constit. Imperial. p. 379. liberalitas, quam cum insigni im-
 perii commodo Electores ad *publica necessitatis casum, in Instru-*
 mento *Pac. Succ. art. 10. & 13. & Inst. Pac. Casar. Gallie. §. 79. & 80.*
 obvium, prudentissimo consilio restringere, eoque existente, non
 tamen, nisi prærequisito illorum consensu, exercere Imperatori-
 bus concedere voluerunt. Vt ut autem & alii *Imperii Statum con-*
 sensus sui requisitionem in *Monitis ad Capit. Leopold. art. 9. urse-*
 rint, hæctenus tamen eosdem nil obtinuisse, ipsa ocularis inspectio
 allegatæ Leopoldinæ Capitulationis testatur. *Vid. Schvved. d. 1. §. 4. 191.*
in fin.

Referunt huc (V.) Quod Solus Imperator in Procerem & Impe-
 rii Membrum neque amplius Banni Imperialis fulmine vibrare, ne-
 que Bannitum in pristinum restituere statum possit, sine prære-
 quisito *Electorum* consensu. *Vid. Capit. Ferdinandi III. art. 30. Fer-*
dinandi IV. art. 28. Leopoldi art. 28. & Josephi art. 27. ibi:
 Wir sollen / und wollen auch fürkommen / und keines weges gestat-
 ten / daß hinfüro jemanden / hohen und niedrigen Standes / Chur-
 fürsten / Fürsten / Stand / oder anderer ohne rechtmäßige und genüge-
 same Ursache / auch ungehöret / und ohne Vorwissen / Rath und
 Bewilligung des heiligen Reichs / Churfürsten / welche sich des
 Wercks nicht theilhoffrig gemacht / in die Acht / und aber Acht
 gethan / gebracht oder erkläret / sondern in Sachen ordentlicher
 Proceß gehalten / und vollenzogen werde / wie es sich nach Aus-
 weisung des heiligen Reichs / vorausgesetzter Satzungen / und der
 im Jahr 155. reformirten Cammer / Gerichts / Ordnung / und
 darauf erfolgten Reichs / Abschieden gebühret / und was deshalben
 bey dem künfftigen Reichs / Tag / wie reserviret worden / von
 Churfürsten / Fürsten / und Ständen de MODO & ORDINE
 weiter verglichen werden mögte; In tantum, ut in notoria *causis*

& ubi

- & ubi delinquens ipso facto pœnam Banni incurrit, tamen Electorum consensu, ad Banni declaratoriam sententiam opus sit, *per expressa verba all. Iosephiana Capitulationis* §. 27. Wäre es aber Sache, daß die That an sich selbst ganz notorisch, und offenbar, der Friedbrecher auch in seinem Verbrechen beharrlich, und thätlich fortführe, obwohl es denn nicht eben eines sonderbaren Processus vordürften; so wollen wir jedoch auch in diesem Fall mit Zuziehung des heiligen Reichs erst gemelter massen uninteressirten Churfürsten, ehe und bevor wir zu der wirklichen Nichts-Erklärung schreiten, communiciren, und NB. ohne deren erfolgten Rath, und ausdrücklicher Einwilligung damit nicht verfahren:
- 194 Ansam huic restrictioni viderur dedisse partim factum Caroli V. Anno 1546. Iohannem Fridericum, Electorem Saxoniz, cum Philippo Hassia Landgravio in consultis Imperii Statibus, Banni fulmine percutientis, illumque captum, instinctu Consiliariorum Hispanicorum inaudito & novo exemplo capitis damnantis: Partim vero Ferdinandi II: Anno 1621. 22. Ianuar. absque prævio consilio & suffragio totius Electoralis Collegii facta Friderici V. Electoris Palatini, Iohannis Georgii, Marchionis Brandenburgensis, Christiani, principis Anhaltini, & Georgii Friderici, comitis Hohenloici unis literis proscriptio, de qua videri poterit Schvvederus, *d. Tr. part. Spec. 1. Sect. 1. c. 21. §. 2. Hortleder. von Anfang und Fortgang des teutschen Krieges L. 3. c. 16. p. 273. Londendorp. in Act. publ. Tom. 1. Lib. 6. c. 2. p. 865. & Crüger. d. Tr. part. Spec. M. 2. Disc. 14. §. 6.* Ubi simul cum Limnæo *ad art. 30. Capit. Ferdinandi III. & Sinoldo Schutzen, in Coll. publ. De Stat. rei Rom. Diss. 4. ib. 17. Lit. B. p. 194.* Collegialem plurimorum Electorum sufficere ad validam Bannitoriam sententiam statuit consensum, firmatque priorem
- 196 sententiam præiudicio *cum solo Electorum consensu* in Bannum declaratæ Civitatis Bremensis Ao. 1653. se vectigali, Comiti Oldenburgico ab Im-
- 197 peratore concessio opponentis. Non desunt tamen, qui ad Banni declarationem præter Electorum, etiam reliquorum Imperii Statuum consensum de-
- 198 siderant, moti sequentibus rationibus: (a) Quod à tempore Henrici V. usque ad tempora Caroli V. ferpe. vo omnium imperii Statuum consensus ad sententiam Bannitoriam fuerit requisitus. Vid. Limnæo, *ad Capit. Ferdin. III. p. 719. Schvveder. d. l.* (b) Quod in instrumento Pacis *art. 8. §. Habeantur, & §. Gaudeant,* cautum sit, ut in futuris Comitibus
- 300 de MODO & ORDINE Statum Imperii in Bannum declarandi, agi

ex communi Statuum consensu debeat. (c) Quod nonnulli Ordinum Imperii, tam Evangelici, quam Catholici circa *art. 28. Capitul. Ferdinandi. IV. & Leopoldi*, strenue urserint, ut utrique expresse inferantur, post vocem *Churfürsten*, verba: *Fürsten und Stände Teste Friderico von Herden in der Grundfeste des Heil. R. Reichs P. 3. p. 208. & 254. seq.* Cumque hisce monitis non attentis, ab Electoribus in Capitulationibus dicta verba omitterentur, (d) Principes ac reliqui Status *prote-* 201 *stando* sua sibi jura integra servaverint. *Vid. Auctor det Grundfeste des Heil. R. R. p. 256.* Ad quas rationes, & in specie *primam* respondent, 202 prioris sententiæ Patroni, constantem subsequenarium temporum Praxi Imperii magis attendendam esse. Ad *secundam* R. Non sequi: Debet certa lex de *modo & ordine* declarationis in bannum in proximis *eum consensu Statuum ferri Comitris*: Ergo Status Imperii, qui ad id votum videlicet instrumenti Pacis habet, etiam *ad ipsam Banni declarationem* concurrere debet. *Vid. Illustr. Dn. Rehtz. in I. I. P. L. 4. Tit. 23. §. 7.* 204 Ad *Tertiam*, R. Monita hæc æque, ac (4) Protestationem jure fuisse re- 205 jectam, ceu juri Electorum quaesito, & tanti temporis non interrupta Praxi confirmato inque Instrumento pacis non fundato, adversam, & adhuc novissime in Josephi Capitulatione idem esse reperitur. *Quæ* 206 *his*, num olim aliquando in futura Perpetua Capitulationis formula, si quam adhuc sperare licet, pro Statibus Imperii reliquis terminabitur, futura tempora docebunt.

DECIMA Electorum PRÆROGATIVA, eaque haud exigua 207 hæc est, quod Electores à quibuscunque Imperii Membris *Bona* etiam *feudalia* emere, & alio quocunque sibi comparare titulo possint, etiam *irrequisito Imperatoris, qua feudi Domini consensu*, licet ceteroquin ex communibus Juris Feudalis Regulis istiusmodi alienatio haud subsistat. *2. F. 24. 52 & 55. Stryk in E. J. F. 9. 2. seq. cap. 19. Struv. S. 208 J. F. cap. 13. aphor. 1. & c. 12. aph. 9.* alienato citra Feudistici Domini consensum bona feudalia, eodem etiam pretio non refuso revocare, valente. *d. dext. Zasius De Feud. P. 10. n. 72. Hartm. Pistor. Lib. 4. q. 209 35. n. 12. Carol. Molin. in Consuetud. Parisiens Tit. Parag. 30. n. 37. & Struv. d. Tr. c. 15. aph. 11. n. 6.* Et hæc Electorum Præminentia, ipsis singulari gratia tributa est ab Imperatore Carolo IV. in Aurea, 210 *Bulla, Tit. 10. in fin. ibi: Presentem nihilominus Constitutionem & Gratiam*, (nempe quod, sicuti §. 1. d. c. 10. A. B. exposuerat Imperator, Rex Bohe-

mix à quibuscunque Principibus, Magnatibus, Comitibus ac Personis aliis quascunque Terras, Castra, Possessiones, Prædia sive Bona possit emere, comparare, in donum accipere sub consueta talium terrarum conditione, propria sc. ut propria, libera velut libera, & ea, quæ pendent in feudum, sub nexu itidem feudali tenendo) *virtute præsentis Legis nostræ Imperialis ad VNIVERSOS NB. PRINCIPES ELECTORES, tam Ecclesiasticos, quam Seculares, illorumque legitimos Heredes & Successores. EXTENDI VOLVIMUS, sub omnibus modis & conditionibus, ut præfertur.*

211. Huic XI. Proxima est hæc ELECTORVM PRÆROGATIVA,
 212 qua, ut ut alii quilibet Imperii Principes Ecclesiastici & Seculares pro Investituris Feudorum Imperii Officiariis & Cancellariæ, aut denique Inferioribus Aulæ Ministris, non tam sub *Laudemii*, quam *Taxa* hodie nomine, certam quandam pecuniam summam præstare teneantur, quod vulgo dicitur: *Den Lehn-Brieff aus der Reichs-Hoff-Canzley zu lösen, und die gewöhnlichen Lehn-Taxt zu erlegen/ auch die gewöhnliche Verehrungen auszurichten. A. B. cap. 29. §. 2. Electores tamen omnes hoc gaudeant Privilegio, quod ab ipsis invitis, vel pro Privilegiorum Confirmationibus, vel Feudorum suorum Electoratum investituris nil quicquam Taxa vel Laudemii aut Honorarii nomine peti possit. Daß sie vor die Empfängnis ihrer Reichs-Lehen und Regalien/ dem Kaiserlichen Lehn-Hoffe die sonst gewöhnliche Lehn-Taxt, und Regalien nicht bezahlen dürfen. Vid. A. B. Tit. 29. ibi: Decernimus hac Imperiali Edicto ut Principes Electores, Ecclesiastici, & Seculares dum feuda, sive Regalia ab Imperatore, vel Rege recipiunt, ad dandum, vel sol-*
 213 *vendum aliquid, nulli penitus sint adstricti. Subjecta Ratione: Nam pecunia, quæ tali prætextu solvitur, Officiatis debetur: Cum ergo Ipsi Principes præsent Officiis, suos etiam habentes in in huiusmodi Officiis Substitutos, datos ad hoc à Romanis Principibus, & donatos, videretur absurdum quod Officiales à suis Superioribus quocunque,*
 214 *quæ sit colore, xenia postularent. Unde recte notavit & refutavit Authorem der jetzt regierenden Welt Schau-Bühne/ pag. 163. asserentem: Hanc Electorum Prærogativam in desuetudinem hodie abiisse, Electoribus æque ac reliquis Principibus taxam solvere adstrictis, Magni Nominis,*
 215 *ac multijugæ eruditionis Vir, Dn. Wagenseik De Offic. Imper. c. 19. §. fin. Cum illa, quæ Electores aliquando ex mera liberalitate obtulerunt,*

runt, (quod facere illis non illicet, *vid. A. B. c. 29. §. 1. in fin. ibi: Nisi forte ipsi Principes Electores sponte & liberaliter his aliquid largirentur.*) in *Legis Necessitatem* invito jure convertantur. Vid. *Limn. ad A. B. c. 29. §. 1. Obs. 4. & Dn. Franckenstein. ad Boëcleri Not. S. J. R. Lib. 6. c. 2. verb. Nihil solvant in Aula.*

DUODECIMA Electorum PRÆROGATIVA est, quod singuli Electorum (Bohemò exceptò, cum ad Cameræ Sustentationem nil contribuat, Vid. Dn. Crüger *sapè all. Tr. P. Spec. M. 2. D. 15. §. 4. Dn. Franckenst. in MS. Not. ad Boëcleri Notit. S. R. J. L. 6. c. 2. verb. Duos Assessoros.*) tot Cameræ Imperialis Assessores, nempe duos, quod integri Circuli (excepto *Rhenano Inferiori*, quia in illo 4. sunt Electores, *Moguntinus, Trevirensis, Coloniaensis & Palatinus*, quorum singuli cum jam jus duos præsentandi habeant Assessores, hic Circulus potiori præ reliquis jure polleret, si duos adhuc eidem præsentare liceret Assessores. Vid. *Vitriar. in J. J. P. Lib. 4. Tit. 6. §. 13. ibique Hiddion. Rhetz. in J. J. P. Lib. 4. Tit. 1. §. 10. Ubi notat; Hunc Circulum tamen salarium solvere teneri. Conf. Blum. in Proc. Cam. p. 28. §. 11. & Schweder. in J. ad J. P. Part. Spec. S. 1. c. 13. §. 6. in fin.*) repræsentare possint, juxta Schema Pacificationi Osnabruggenfi *art. 5. n. 57. & §. 169. Noviss. R. J. de Ao. 1654. insertum.*, quod dilucidius exhibet *Blumius ad P. C. Tit. 7. n. 9. & Addition. ad Vitriarium d. Tr. L. 4. T. 6. §. 12. Lit. A. Schweder. d. L. Vbi tamen notandum est (a) Quod mixta religionis Circuli, ut Franconicus, Suevicus, Rhenanus Superior, & Westphalicus, gaudeant jure 4. Assessores, duos Evangelica, & duos Pomiiscia Religionis addictos, repræsentandi, & alternatione aliquando quintum. Vid. J. P. art. §. fin. & R. N. De Anno. 1654. §. 169. (b) Quod Electores Ecclesiastici præsentent Graduatos, Seculares vero genere Nobiles, & Reliqui Circuli ex dimidia parte Graduatos, ex altera dimidia, Nobiles, observante id illustri Dn. Rhetio. in J. J. P. Lib. 4. Tit. 2. §. 9. & ex illo Dn. Franckenstein. *supr. all. loc.**

DECIMA TERTIA Electorum PRÆROGATIVA consistit in *Majorennitate Papillorum Electoralium*, quæ incipit in illis post completum annum decimum octavam. *A. B. Tit. 7. §. 4. ibi: Donec Senior ex eis, legitimam ætatem attigerit, quam NB. in Principe Electore decem & octo annos completos censeri volumus.* Conf. Dn. Rhetz. in *I. I. P. Lib. 1. Tit. 23. §. 3. Vitriarius in I. I. P. Lit. T. 11. §. 4. ibique Addition.*

207. Quod in reliquis Imperii Principibus (paucis exceptis, de quibus B. C. D. Capite fin. agemus. Vid. Additionator. & Vitriar. & Rhetzig. d. L. jung. Myll. ab Erenbach. De Auth. princip. Tit. 29. §. 7. Limn. ad A. B. Tit. 7. §. 2. ib. 25. secusest, ceu qui ipso jure ante completum annum 25. non fiunt majorenes, sed manent tam diu sub Curatela, arg. L. 12. §. 43. vers Nam qui hic excipit. ff. De Instr. legat. L. 4. §. fin. D. pen. leg. Vid. Crüger. d. L. Conf. Dn. Stryk. in E. I. F. c. 7. qu. fin. Dn. à Puhel. De Tutel. Elect. & princip. cap. 10. n. 9. & Dn. Horn. in Diss. Feud. 6. §. penult.

INSIGNIS PRÆROGATIVA ELECTORVM est XIV.

229 Quod non duntaxat intuitu Superioritatis Territorialis, quo respectu,
 230 licet analogise, in reliquis Imperii prinipes crimen læsæ Majestatis à suis subditis committi, vulgo statuitur, Vid. Carpzov. pr. Crim. p. 1. q. 41. n. 62. Hopp. ad §. 3. 7. De publ. jud. ibique Dn. Stryk. illustr. Lynker in Analect. ad Schweder. S. 2. c. 2. §. 11. seq. Limn. ad A. B. c. 24. §. 1. Obs. 5. sed intuitu etiam Imperatoris, subjective in Electoribus singulis à subdito
 231 Imperii etiam immediato, licet non suo, crimen læsæ Majestatis committatur, per expressum textum & rationem Aureæ Bullæ. c. 24. pr. ibi: Si quis NB. cum Principibus, militibus vel privatis, aut quibuscunque personis plebeis etiam, sceleratam factionem, aut factionis ipsius iniuriæ sacramentum, vel dederit de nece venerabilium & illustrium Principum nostrorum & S. R. Imperii tam Ecclesiasticorum, quam secularium Principum Electorum, seu NB. alterius eorum; (nam & ipsi pars Corporis nostri sunt &c.) Ipse quidem usque NB. MAJESTATIS REVS, gladio feriat, Bonis ejus omnibus Fisco addictis. Conf. Illust. Dn. Lynker. d. l. Schweder. auct. cit. Loc. Vitriarius. L. 3. T. 8. §. 23. Rhetz. L. 1. T. 6. §. 23. Stryk. in Not. ad Lauterb. Tit. Ad L. Jul. Majest. voco. Electores. Hopp. cit. loc. Carpzov. pr. Crim. q. 41. n. 88. & in Diss. Feud. 9. q. 3. jung. Crüger. d. Tr. Membrot. Disc. 9. per sot. cum hoc effectu, ut præter
 232 mortis supplicium, bona delinquentis non duntaxat, si læsi Electoris subditus fuerit immobilia ipsi cedant Electori, sed & in Imperio extra læsi territorialium sua confiscentur omnia, illi adjudicanda Territorii Domino, in cujus territorio sita sunt, etiam si delinquens non fuerit læsi Electoris subditus, modo imperio subiectus sit. per art. 27. Capit. Leopold. & art. 26. Joseph. ibi: Wir gereden und versprechen auch/das wir die Churfürsten/ Fürsten und Stände des Reichs im gleichen gestreite Reichs Ritterschafft mit ihre nangehörigen Lebenssie seynd gelegen wo sie wollen von derselben Vassallen oder Unterthanen, ex crimine læsæ Majestatis dieselbe verwircket/
 nach

nach ihren Willen schalten/ und walten lassen/ keinesweges aber dieselben zum Käyser. Fisco einziehen die Allodial-Güter auch/ welche ex crimine læsæ Majestatis vorgefetzet massen verwickelt seyn/ denen mit den juribus Fisci belehneten/ oder dieselbe sonst durch beständiges herbringen habenden Churfürsten/ Fürsten/ und Ständen/ welcher Obrigkeitlichen Vortheilmäßigkeit sie gelegen/ nicht entziehen/ sondern die Landes-Obrigkeiten/ und Dominos Territorii mit deren confiscirung gewehren lassen wollen/ *Qualis confiscatio bonorum, extraterritorium principis non Electoris la-* 233
ficorum, crimine læsæ Majestatis amulæ in ipsos à suis Subditis commis-
so, locum non habet. Farinac. Oper. Crim. qu. 112. §. 200. Crüger d.l. §. 9. ibi-
que all. Marprecht. juncto. Hoppio & Strykio d.l. Nisi & hic princeps in-
quit Imperii sit læsus, v. g. Si forte armis Imperio, bellis implicito adsi- 234
stens Princeps, ab altero occidatur, quo insigni ejus in bello opera, au-
xilio & consilio Imperium priveretur. Vid. Stryk. & ex illa Hopp. d.l.
 Jungi hinc ELECTORVM PRÆROGATIVÆ potest adhuc (XV.) *Unio illa* 235
Electorum, quæ Bohemo excepto, Vid. Vitriarius L. 3. Tit. 7. §. 30. ibique
Additionator Crüger. part. Gener. Disc. 2. §. 10. inter Sex Electores, Mo-
guntinum, Coloniensem, Trevirenses, palatinum, Saxonem, & Brandenburg-
sem, Ao. 1346, primum Francofurti inita, dein Ao. 1502. Gilhausz repe-
vata fuit, Generalis dicta, in oppositione ad Unionem Electorum particula-
rem Rhenensium IV. Moguntini, Colonienfis, Trevirensis ac palatini, Vesaliaz
ad Rhenum Ao. 1519 tempore interregni inita, quarum utramq; con-
firmatam exhibet Capitulatio Leopoldi art. 6. & Josephi art. eod. verbis:
 Gestalt wir darinauch der Churfürsten Gemeiner und sonderbare Reiniſche
 Verein/ als welche beyde ohne das mit Genehmhaltung/ und approbation
 der vorigen Käyser rühmlich aufgerichtet/ so wol in diesen/ als andern begrif-
 fenen Puncten/ u. was darüber noch weiters die Herren Churfürsten aller-
 seits gut befinden u. vergleichen möchten/ auch unser Theils approbiren u.
 confirmiren thun. (XVI.) *Electorum unum Indivisibilium* fundata in diserto
 textu *A. B. c. 25. §. 2. (XVII.) & illimitatum de non appellando, Jus* 237
quod non
 duntaxat indistincte omnes gaudent juxta tenorem Aureæ Bullæ, c. 8:
 §. II. sed præprimis hodie vi specialis Privilegii, Renovationis, aut Con-
 firmationis Cæsareæ generatis (quam videre est in Capitulat. Cæsareæ 238:
 Ferdinandi. II. art. 14. Ferd. III. art. 16. Ferd. IV. art. 15. Leopoldi. art.
 18. & Josephi. art. 17. ibi: *Gondern Sie alle und jede, vorenehmlich im*
Reich/ laut der güldenen Bull/ wie auch des Heil. Reichs Capitulat. d. 239

richt: Ordnung / und andre Gesetze / vermissen / bevorab auch einen te-
 240 dea bey seinen *Privilegiis de non appellando* lassen / etc.) & Novissimo Im-
 perii Recessu de Anno 1654. §. 111. & 115. & *Specialia*, excepto *Treviren-*
si, de quibus fufius agere jam non vacat: Cui volupe est, consu-
 lere plenius singulorum privilegia exponentem potest Blumium in
Proc. Camer. Tit. 47. Tab. 1. Crüger. Part. Spec. M. 2. D. 16. §. 5. Alios-
que passim.

241 Nos missis jam illis *Electorum Prærogativis*, quibus Hi olim vi
Aurea Bullæ, aliarumque Imperii Constitutionum & Privilegiorum
Cæsareorum gavisi sunt, & *jammum hodie inter reliquos eminent Imperii*
Principes, paucis adhuc de illis acturi sumus, quibus olim quidem frui-
ti sunt juxta tenorem Aurea Bullæ, hodie vero amplius non gaudent, sed cum
reliquis Imperii Ordinibus eadem habent communia, quorum (1) pertinet
JVS AVRI, ARGENTI & METALLI FODINARVM, Vid. A. B.
 c. 9. §. 1. quo hodie vigore *Juris Superioritatis Territorialis* omnes gaude-
 re Imperii Status, docet Illustr. Rhetz. in f. 1. Lib. 1. Tit. 6. §. 16. & L. 2.
 T. 17. §. 2. Additionator ad Vitriar. L. 3. Tit. 18. §. 28. Lit. A. Limn.
 ad A. B. c. 9. §. 1. & c. 24. Illustr. Dn. Secendoff. Im Deutschen Für-
 sten Staat P. 3. c. 3. n. 1. & Schweder. Part. Spec. S. 2. c. 35. §. 12. (2)
JVS RECIPIENDI JVDÆOS, per A. B. c. 9. §. 2. quo tamen & Ho-
 die omnes Imperii Status gaudere, testantur. Illustr. Rhetz. L. 2. Tit.
 6. P. 5. 17. Schweder. in f. ad f. P. Part. Spec. S. 2. 14. §. 17. Vitriarius &
 ad illum Additionator. L. 3. Tit. 17. §. 81. Lit. A. Rumelin. ad A. B. P. I. D.
 2. 1b. 16. Jung. Ord. Polit. de Ao. 1548. Tit. Von Juden / und ihreu Bus-
 cher: ibi: *Sehen wollen / und ordnen / das hiñfuhro niemand Juden auf-*
zunehmen / oder zu halten gestattet werden soll / dann denjenigen / die von
uns / und dem Heil. Römischen Reich Regalia haben / und insonderheit des-
falls privilegiret seyn. (3) **JVS MONETANDI**, Vid. A. B. c. 19. §. 1.
 quod tamen postea & aliis Imperii Statibus tributum est, sed plerumq;
 certis conditionibus, v. gr. quod in atero Monetz latere contineri
 debeat biceps Aquila, cum globo Imperii, vel imagine ipsius Impera-
 toris R. J. De Anno 1559. §. Wienber Rhetz. d. 1. §. 27. Crüger. D. Tr. P.
 297. Vbi cum Rhezio docet: *Hodie, paucis exceptis Statibus & Civi-*
tatibus, Ordines Imperii præscriptum hunc modum usu non servare,
sed suis insignibus ac Effigiibus nomine suo cufos signare nummos.

Tantum de fulgidissimis *Electorum Prærogativis* quibus inter
 alios S. R. J. Principes eminent.

CAPUT III.

Exhibens:

Prærogativas Electorum S. R. J. inter se ipsos.

SUMMARIÆ.

- I**nroitus Fia Prærogatis Ele-
ctoris MOGUNTINI. n. 1
- Prima, qua reliquos Moguntinus
Electoꝝ superat Co Electoꝝ;
Prærogativa est, quod pri-
mum semper inter ipsos obti-
neat locum. n. 2
- Ne Rege quidem Bohemiæ ipsi
hoc nomine licet moveant. n. 3
- Moguntinus ab Imperatore
Maximiliano I. in Diplomate
de Ao. 1498. appellatur der
Oberste Churfürst. n. 4
- Rationes hujus Appellationis &
prærogativa exhibentur. n. 5.
seq.
- Moguntinum etiam Collegii Ele-
ctoralis à Sigismundo Impe-
ratore Decanum dictum fuis-
se. probatur remissive. n. 6
- Objicitur (1.) quo in A. B. Tit. 3.
in fin. & Tit. 20. in fin. Ele-
ctor Colonienſis primus esse
& dextrum Imperatoris latus
claudere dicatur. n. 7.
- Responsionem videſis. n. 8. seq.
- Objicitur (2.) Quod juxta ſchema
Limnzi & aliorum Electoꝝ
Trevirensis, Imperatore cum
Inſignibus in publicum proce-
dente primus præeat; Mogun-
tino demum post Saxonem,
Palatinum Bavarum & Bran-
deburgicum ipsum ſequente. n. 10
- Responsionem exhibet. n. 11
- Prærogativa Moguntini inter
reliquos Co. Electoꝝ ipsi
competens ſere omnes vel vi
Archi-Cancellariatus, vel vi
Decanatus. n. 12
- Ad Munus Archi-Cancellariatus
pertinet Prærogativa cum Im-
peratore hodie decreta Impera-
toria (1.) Imperii nomine pu-
blica ſubſcribendi. n. 13
Quod:

Quod ut plurimum, imprimis in Cancellaria Aulæ Cæsareæ, der Reichs-Hoff, Cansley/ expedit per Vice Cancellarium suum, Illustræm Comitem Leopoldum Ludovicum in Rôd nigßef. n. 14

Vi dicti Archi-Cancellariatus Moguntinus (2.) Custos & Director est Archivi Imperialis. n. 15. & 22

Tam illius, quæ in Camera Imperiali habetur, inque quo asservantur omnia acta judicialia & plexorumq. Principum privilegia. n. 20

In hac Moguntinus per constitutum à se Cancellaria Prefectum, den Verwalter officium suum peragit. n. 21

Quam hujus, quod continet acta publica Imperii Germanici, quæ in Comitibus, Deputationibus, visitationibus, & aliis Imperii conventibus peraguntur. una cum Imperii Matrícula, vulgo die Weingsche Cansley/ n. 16

Hic nomine Moguntini præst ab ipso constitutus Vice-Cancellarius Imperii. n. 19

Instrumentum Pacis Westphalicæ, frustra contradicente Di-

rectorio Moguntino, Ele&ori Saxoniz, ut in Charophylacio suo id custodiat, traditum est. n. 17 seq.

Ab utroque Archivo differt adhuc Archivum Imperatoris, quod non Moguntinæ, aut in Camera Imperiali, sed in ipsa Aula Cæsareæ asservatur. n. 23

Hic præst, quem solus Imperator, non Moguntinus, constituit, Cancellarius. n. 24

Vigore dicti Archi-Cancellariatus porro Moguntinus solus in Aula Cæsareæ præ omnibus reliquis Co-Electoribus Administratum Vicarium s. Vice-Cancellarium habet. n. 25

Hic non solum Imperatori, sed & Moguntino Electori jurisjurandi religione obstrictus est. n. 26

Moguntinus vi ejusdem Archi-Cancellariatus in Cancellaria Judicii Aulici Secretarios, Protonotarium, aliasque personas non ad Senatum pertinentes, sed Cancellariæ dantaxat operam navantes constituit, illasque post Cæsarem & sibi quoque juramento obligat. 27. seqq.

Alles-

- Affessores Judicii Aulici *solus* constituit Imperator. n. 28
- Contrarium sentire videtur illustris Dn, de Rhez, aliique, quos videtis. n. 29
- Itemque Taxas in Cancellaria Judicii Aulici solus regit Moguntinus easque temperat. n. 31
- Habet eo nomine in Aula Imperiali hodie Taxatorem, qui ipsius Residens plerumque esse solet. n. 32. seq.
- De hac Taxa ne ipse quidem Imperator in prejudicium Moguntini, ceterorumque de illa participantium, quidquam remittere potest. n. 34
- Ad jus Archi-Cancellariatus porro spectat, quod in Aula Cæsarea per Vice-Cancellarium suum omnia Memorialia ac Supplicationes pro impetrandis quibuscunque indultis, gratiis, ac Privilegiis accipiat. n. 35
- Hæc sibi in manus tradita, solet Imperator Vice-Cancellario Moguntino transmittere, ut illis perlustratis, dijudicet, utrum ad intimi Consilii, des Râths serl. grossen und geheimbten Raths, an vero Aulici, des Reichs Hofraths deliberationem pertineant. n. 36
- An idem Jus Cancellariatus & hoc pertinet, quod Moguntinus solus in Cancellaria Aulica Acta, Attestata & alia momentosa pro Imperio expediat. n. 37.
- Et iudicium visites Aulicum. n. 38
- Hodie solus, olim vero una cum Imperatore. n. 39
- Author der Grundfeste aliquot Principes Visitationi iudicii Aulici simul adhibendos esse, sed sine lege, urges. n. 40
- Consilii Aulici Directorium & Reformatorium ad Moguntinum pertinet. n. 41
- Non minus ac Directorium Cameræ Imperialis, vi cuius Moguntinus, Cancellarium Cameræ regit, Ministros, Praefectos Cancellaria, Protosotarios, Notarios, Lectores, Ingrossistas, Copistas, Receptores und andre Canzley und Eserey Berwandte suo eligit arbitrio, electosque sibi iurejurando devincit. n. 42. seq.
- Hiscæ personis omnibus exsolvit Moguntinus salaria ex Cancellaria taxis von denen Canzley-Gefällen, quarum excessum

- lum sibi lucro habet, defectum
contra aliunde supplet. n. 44.
seq.
- Et hujus Directorii à iure Archi-
Cancellariatus dependentis
corrigit idem Moguntinus de-
fectus Cancellaria, & Personas
correctionem meritas, salva
tamen Iudicis Cameralis & Af-
fessorum potestate. n. 46
- Hocque nomine competit ipsi facul-
tas Camera visitandi, una
cum Convisitatoribus. n. 47
- Quorum hi quidem subinde mu-
tantur, Moguntinus vero per-
petuus Camera Visitator audit.
n. 48. seq.
- Iuxta Ordinationem Cameralem
singulis annis Camera debebat
visitari. n. 50
- Ab anno 1589. non sine maximo
Imperii damno hæ Camera Vi-
sitationes cessarunt. n. 52
- Quando Camera Visitatur, Ele-
ctor Moguntinus, seu Visitatio-
nis Director, convocatur. n. 51
- Visitatio illa Camera, qua occasio-
ne cujusdam Iudæi, sed dato au-
ro ex voto sententiam in Came-
ra impetraturum gloriantis
Moguntino & Trevirensi
commissa erat, per interposi-
tam Saxonici & Brandenbur-
gici Electoris, de se in re tanti
momenti à Visitationis negotio
non excludendis, illoque solis
Pontificia Religionis Addictis
minime committendo, usque
ad Annum 1088. fuit impedita,
quo funestissimo bello Gallico
Spira occupata, Galli Argenti-
nam acta Cameralia transfule-
runt. n. 53
- A Directorio Camera dependet
etiam Directorium Iudicii
Revisorii, vi Archi-Cancel-
lariatus iidem Moguntino,
competentis. n. 54
- Camera interpositam Revisionem
recipiente, Moguntinus tene-
tur eidem deferre. n. 55. seq.
- Revisio peti debet intra 4. Men-
ses à tempore late sententiz.
n. 57
- Summa revisibilis debet excedere
2000. thaleros nam computatis
usuris. n. 58
- Revisionem petiturus certam in
casum succumbentia deponere
in iudicio revisoria summam
debet illam, si vincat receptu-
rus, si vero vincatur, amissu-
rus, n. 60. & 67
- Quid si in revisionem petens pau-
per

per sit & tum succumbas? vid.

n. 67

Revisionem petiturus soli Moguntino supplicat, eique exhibet gravamina contra sententiam Cameralem, & petit, ut futuris hanc Revisionem Dominis Revisoribus indices, illamque Camera notificet Imperiali, ne pendente revisorio processum, latam à se sententiam exequatur. *n. 61*

Si causa ipsum concernat Moguntinum, aut ipse petat revisionem, hoc casu præsidet Revisorio iudicio Elector Treverensis. *n. 62*

Extra hos casus vero Moguntinus huic iudicio præst, qui revisionem petenti documentum interposita revisionis, das Denunciation-Schreiben Camera insinuandum, edit, intraque tres menses Casari & Statibus Imperii, eo anno ad revisionem deputatis indicat, ut Commissarios ac Consiliarios suos acta revisuros mittant ad Camera Imperialem. *n. 64*

Hiscæ comparantibus, Assessores Camera rationes, quibus moti sulerunt talem sententiam in-

dicare admonentur, quibus ponderatis ac cum actis collatis, instituitur à Revisoribus revisio, remotis dictis Camera Assessoribus, unoque scripto, cum clausula de novis non intermiscendis, unicuique partium ad deductionem concessa, sententia Camera vel reformatur, vel confirmatur. *n. 65*

Hanc sententiam non Revisores sed Camera exequitur. *n. 66.*

Dubitans de victoria, potest renunciare interposita Revisioni in Cancellaria Moguntina modo hoc casu refundat expensas. *n. 69*

A Directorio Camerae porro dependet, quod Moguntinus, iudicis Camerae impediti vices propter absentiam, Præsidibus Camerae supplere non volentibus, per suum Assessorem iudicis munere defungatur. *n. 70*

Appellatur hic tunc Vice-Præs. *n. 72*

Præsides Camerae hodie duo tantum sunt, quorum alter Augustanae Confessioni, alter vero Pontificiae Religioni est additus. *n. 71*

Insignis Electoris Moguntini

Bbb bbb b 2

Præ-

Prærogativa & hac esse nosci-
tur, quod vigore Archi-Can-
cellariatus per Germaniam
in Comitibus imperii univerſa-
libus ſolus habeat. Supremum
Directorium, das Ober:
Reichs Directorium, n. 73.
Hujus Directorii (I.) Status
Imperii omnes ad præviam Im-
peratoris convocacionem etiam
ipſi comparentes, ad ſum ad Im-
peratoriam Majeſtatem impe-
trato, ſuoque de aduentu Impe-
rii Marſchallo certiore facto,
preſentiam ſuam per unum ex
Ministris Directorio Mo-
guntino teneantur ſignificare
n. 74. uſque ad n. 84. n. 74
De Literis Convocatoriiſ ad Co-
mitia Imperii agit. remiſſive.
n. 75.
Hæ Literæ non uolunt, verbis im-
perativis, ſed hodie blandiori
alloquio temperatis, concipi-
untur. n. 76.
Agere uoliſſe Principes, Commiſſa-
rii Caſareum in Comitibus de
Anno 1608. hæſ Literas Cita-
tionem ad Comitibus appellatæ,
probat. ex. reſponſo Palatini,
quod videre eſt. n. 77.
Ante, ut olim, generali aliquo

Edicto hodie amplius ad Comi-
tibus vocantur. Imperii Status,
ſed ſigillatim ſinguli. n. 78.

ſeq.

Exceptio eſt in Bohemo Electore,
qui ad univerſalia Imperii co-
mitibus planè non vocatur. n. 80.

ſeq.

Et in Prælatiſ ac Comitibus, qui
non ſinguli, ſed ſub compella-
tione Directoriorum ad Co-
mitibus vocantur. n. 82. ſeq.

Absentium Electorum Legati
teneantur non tantum Creden-
tiales literas, & Mandata ſua
per Secretarium ad ædes Di-
rectoriales Moguntino pro le-
gitimandis ad Conſultationes
publicas Perſoniſ ſuiſ mittere.
n. 84.

An & Principum Legati per Se-
cretarium ſuas inſinuare Mo-
guntino poſſint Legitimationes,
an vero Ipſimet in perſona
hæſ mediante Viſitatione exhi-
bere teneantur, videſis. n. 58.

Exteri Legati Reſidentæ & Agen-
tes Moguntino in Comitibus,
exhibitiſ Mandatiſ Principa-
lium, reſ. ſuaſ primum expo-
nunt, earumque urgent apud
ipſum expeditiones diſceſſurig.
ante:

- ante finitum Convēntum, ab ipso veniam petunt. n. 86
- Moguntinus vi Supremi in Comitibus Universalibus Directorii, facta ab Imperatore vel ejusdem Commissario Propositionis, Omnium Imperii Ordinum nomine petit copiam. n. 87
- Hac accepta dat Moguntinus Vice-Mareschallo Imperii Schedulam convocatoriam, den Ansag: Zettel/ curatq; ad instituendas deliberationes ad certum locum certo tempore Omnes Imperii Status illorumque Legatos convocari. n. 88
- Tenorem hujus schedula exhibet. n. 89
- Comparentibus Imperii Ordinibus inque tria separata conclavia discedentibus, colligit Moguntinus vi dicti Directorii vota Co-Electorum, & format inde juxta majora Conclavum Collegii Electoralis. n. 94
- Resistatur remissive Lehmannus statuens sub Friderico III. de mum circa Annum 1489; Imperii Status in tres Classes & Collegia fuisse divisos. n. 90. seq.
- Quo ordine Moguntinus vota in Electorali colligat Collegio, exponit. n. 92
- Saxo ultimo loco Moguntini requirit votum. n. 93
- Facto concluso Electorali sententiam Collegii dicti Moguntinus vi muneris Directorialis, convocatis auf den Re- und Correlations-Saal/ reliquis Imperii Principibus aperit, illorumque vicissim sententiam per Directorem Collegii Ducalis requirit. n. 95
- Expedita ita Re- & Correlatione, Collegii Electoralis ac Principum, ultimo loco per Secretarium Moguntinensem auditur Civitatum Collegium, per Directorii sui Syndicum suam exponens sententiam. n. 96. seq.
- De lite inter praefata illa duo & Civitatum Collegia, de Civitatibus vi instrumenti pacis statim ab initio ad Re- & Correlationem admittendis, agitur Remissive. n. 98
- Haec Lites ne hodie quidem sopitae sunt. n. 99
- Sunt tamen in hunc usque diem Electores & Principes in quasi possessione hujus praerogativa. n. 100
- Ad Directorium Supremum Moguntini in Comitibus Universalibus

versalibus porro pertinet, quod ex conclusis Collegiorum Moguntinorum Elector conclusum Imperii, das Reichs Gutachten formet. n. 101

Hocque offerat mundatum Imperatori per Ordinarios Deputatos. n. 102

Imperator sententiam suam inscriptis mittit Moguntino Directorio. n. 103

Moguntinus Vi supremi in Comit. Univ. Directorii ex Imperii conclusa concipit Imperii Recessum. n. 104.

Hanc Formulam Recessus Collegium Electorum solum examinat ante, quam illa Deputatis Imperatoris reliquorumque Imperii Ordinum praelegatur. n. 105

Exemplum ejus allegatur. n. 106

De Lite hoc nomine Inter Electorale & Reliquorum Statuum Collegia orta, ejusque exitu, videtis. n. 107. seqq.

Moguntinus Elector peracto hoc Examine, petis deputari, quibus ab ipso conceptus praelegatur Recessus. n. 109

Impleno confessu, & per Deputatos probandum esse conce-

ptum Recessus Imperii, urserunt quidem aliqui Statuum, sed hactenus sine effectu. n. 110. seqq.

Non tenentur Statuum Deputati precise Formulam Recessus approbare, sed possunt libere dissentire, imo, si quid insertum, quod sibi praejudicare putant de super protestari. n. 112. seqq.

Exemplum istiusmodi protestationis exhibet. n. 113

Prævia istiusmodi approbatione.

Recessus in Cancellaria Moguntina in membranis describitur & praelegente Cancellario Moguntino publicatur manusq; Secretarii Moguntini nomine Statuum Imperii subscribitur & subsignatus inferitur Cancellaria Imperatoris & Imperii. n. 116. seqq.

Modus hodiernus subsignandi refertur. n. 113

Copia hujus Recessus tantum ad Mandatum Imperatoris Camera Imperiali transmittitur, non Originale. n. 120

Ante ejus insinuationem Camera observare in judicando non tenetur Novellum Imperii Recessum. n. 122

Ad Prærogativam, quam Moguntinus in universalibus Imperii

perii Comitibus habet, & illud spectat quod solus Moguntinus Cancellarius & Secretarius Mensæ Directoriali in comitiis Imperii universalibus assident.

n. 123

Quodque curam solo Moguntino in hisce Comitibus Reservationes, Protestationes, Denunciationes, Requisitiones & id genus alia fiant & ejus Directorio Electorum, Principum & Ordinum Imperii Litera Memoriales, Desideria, Communionaria, Postulata & omnes Omnium Petitiones & Supplicationes tradantur.

n. 124

Decima Tertia Moguntini Prærogativa est, quod gaudeat Directorio postarum per totam Germaniam.

n. 125

Ejus Inuitu Ministri Moguntini Secretiores à solutione vectigalis Literarum sunt immunes.

n. 126

Decima Quarta Moguntini Prærogativa est, quod vi Archicancellariatus per Germaniam cum Imperatore accipiat decimam partem ex exactionibus Judæarum.

n. 127

Decima quinta, quod alium in hoc munere substituere possit.

n. 128

Decima Sexta, quod omni tempore etiam extra conventus publicos So-

lus placitum Electorum requirat.

n. 129

Decima Septima, quod tempore interregni cum Vicariis præcipue Resp. invigilet.

n. 130

Decima Octava, quod gaudeat Directorio in Collegio Electorali in Diæsi Deputationum & Electionum, ejusq. intuitu quæ hujus Collegii Senior & Decanus omnes Co-Electores tum ad Comitium Collegialia, tum Electoralia convocet, & certum ipsius conventus diem determinet.

n. 131

Vi hujus Directorii proponit in Collegio Electorali, recipit jussurandum à Co-Electoribus, colligit vota, enunciat Electionem, conficit Capitulationem, & imponit Comitibus finem.

n. 132

Reliquæ, quæ Moguntino tribuuntur Prærogativæ, quædam sunt certæ, ut coronandi Regem Romanum eumq. ungenti & consecrandi, ac in Coronationis in Diæsi Moguntina hodie expediendo.

n. 134

Item quod gaudeat jure Stapule & jurisdictionis über das Markt Schiff.

n. 135

De privilegio hujus navis agitur.

n. 137

Nec non, quod subditi ipsius sine speciali consensu aliis se in censualam dare non possint.

n. 139

Quæ

- Quaedam Prærogativa sunt Dubix, v. gr. quod Moguntinus gaudeat jure primarium presum nec non gaudeat jure Dominii Maris.* n. 140. seq.
- Quaedam plane Nullæ sunt, v. g. quod jure luendi die Reichs Pfandeschiffen & privilegio contra omnia privilegia gaudeat.* n. 142. seq.
- De Prærogativis ELECTORIS TREVIRENSIS agitur.** n. 144. seqq.
- Prima ejus Prærogativa est, quod gaudeat jure Archi-Cancellariatus per Galliam & Regnum Arelatense.* n. 147
- Quid per Galliam intelligatur vid.* n. 145
- Hinc titulus videtur hodie esse otiosus.* n. 148
- Secunda Prærogativa est, quod in solenni Curia Imperatoris in suo Archi-Cancellariatum celebrata, omnium Archi-Cancellariorum sigilla baculo appensa gestet.* n. 149
- Tertia Prærogativa est, quod in Electione Regis Rom. gaudeat primo voto.* n. 150
- An hoc votum Galliz nomine det, videbis.* n. 151
- Rationem decisionis dat.* n. 152
- At Objectiones traditas.* n. 153
- Et* n. 155
- Respondetur.* n. 154. & 160
- Quarta Prærogativa est, quod gaudeat primo loco ante Coloniensem.* n. 158
- Ratio ejus subjicitur.* n. 159
- Objectioni motæ.* n. 160. seqq.
- Respondetur.* n. 163. seqq.
- Quinta Prærogativa est, quod sedeat ex opposito & lineari directione versus Imperatoris faciem, & in directa diametrali linea ante Regem Rom. transeat illis solummodo intermediis, qui Regalia portant insignis.* n. 166. seqq.
- Sexta Prærogativa est, quod Trevirensis, Moguntino in actis revidendis vel ipsomet, vel ratione sue Ecclesia aliquod interesse habente, munus revisionis peragat.* n. 168
- Septima Prærogativa est quod omnia imperii feuda, in suo Archi-Episcopo patu vacantia, ad Trevirenses devolvantur.* n. 169
- Octava Prærogativa est; Quod præcedat Dominium Moselle,* n. 170

ELE-

ELECTORIS COLONIEN-

SIS Prærogativa Prima est, quod in Electione novi Regis Romanorum ipsi competat secundum votum. n. 171.

Secunda Prærogativa est, quod jure coronandi Regem Rom. solus gaudeat, si in Dicecesi Coloniensi Imperator coronetur, & si in tertio loco ipsi diadema imponatur, alternis vicibus cum Moguntino hoc jus exerceat. n. 172.

Ad Objectionem, n. 173.

Respondetur, n. 174.

Tertia Prærogativa est, quod sit Archi-Cancellarius per Italiam, licet hodie æq. ut Trevirensis, magis titulo, quam re hoc munere splendeat. n. 175. seq.

Quarta Prærogativa est, quod in Provincia sua & Archi-Cancellariatu. uno etiam in Gallia solenni Curia celebrata, dextrum Imperatoris latus claudat. n. 177.

Quinta Prærogativa est, quod Curia solenni in suo Archi-Cancellariatu celebrata, solus omnium Archi-Cancellariorum sigilla baculo appensa gestet. majusque sigillum, durante solen-

ni convivio, collo appensam habeat. n. 178.

Sexta Prærogativa est, quod ejus subditi sive privilegiati contra Rotvulense & alia extranea Consistoria tam in realibus, quam personalibus actionibus, n. 179.

Septima Prærogativa est, quod Coloniensis cum Trevirensis, vacante Archi-Cancellariatu Moguntino, maxime in Comitibus sibi id sumant, ut vices Archi-Cancellarii Germanici alternantes obeant, reclamante tamen Imperii Archi-Mareschal- lo. n. 180.

Octava Prærogativa est, quod inter alios Titulos Coloniensis etiam Titulo Ducis Westphaliae & Angaria utatur. n. 181.

Primus Secularium Electorum est Rex Bohemia. n. 182.

Ratio additur, n. 183.

Rex Bohemiae est verus Elector Vid. n. 185.

Rationes dubitandi traduntur, n. 183. seq.

Prima ejus Prærogativa est, quod in Electionis negotio primo locum suum discat inter Electores Seculares. n. 186.

CCC CCC C

Rejici-

- Rejicitur sententia statuentium, hoc procedere tantum in casu Votorum discordantium.* n. 187. seq.
- Secunda Prærogativa est, quod in Conventibus Imperii publicis omnes exteros Reges, ipsamque Imperatricem præcedat.** n. 188.
- Tertia Prærogativa est, quod sit Archiepiscopi Pincerna Imperii, & vs bujus Officii in Celebratione Curia Imperialis primum potum Imperatrici porrigat.** n. 189.
- Quarta Prærogativa est, quod ob Regalem, qua fulget dignitatem in Sessionibus à dextro Imperatoris latere immediate post Electionem Ecclesiasticum ad dextrum Imperatoris latus sedentem, inter omnes Seculares primum obtineat locum: In Processionibus vero solemnibus nil quidem præferat Imperatori immediate vero post imperatorem incedat.** n. 192.
- Quinta Prærogativa est, quod Imperii Contributionibus & Oncribus non sit obnoxius.** n. 193.
- Sexta Prærogativa est, quod gaudeat & jure Nobilitandi cum Comite Palatino Rheni, ita ut ab illis Nobilitati, tales censentur in toto Imperio Romano.** n. 194.
- Septima Prærogativa est, quod Investituram & Regalia non in Aula Imperatoris petere teneatur, sed in Regni finibus, aut vicinis locis possit eadem sufficere.** n. 195.
- Aliam prærogativam ratione Investitura tradit.* n. 196
- Octava Prærogativa est, quod jus monetandi impune aliis locare possit.** n. 197.
- Nona Prærogativa est, quod multi Co-Electorum, Ducum & Comitum certorum bonorum intuitu ejus sint Vasalli.** n. 176
- Prima ELECTORIS BAVARIÆ Prærogativa est, quod ex instr. Pac. hodie inter Seculares Electores secundum, alias vero quartum habeat votum.** n. 177.
- Secunda ejus Prærogativa est, quod sedeat ad dextram Imperatoris post Regem Bohemia.** n. 178.
- Tertia Prærogativa est, quod in solenni Processione Imperatori præferat Imperii Pomum.** n. 179.
- Quarta Prærogativa est, quod sit S. R. J. Archiepiscopi Dapifer, & in solenni Curia IV. scutellas argenteas, cibus repletas, reponat in Mensam Casaream.** n. 181.
- Nunc Jus Vicariatus, judicis Imperatoris, & Wildfangiarus jure, & unde prætendat Bavarus, videtur.** n. 182. seqq.
- Quinta Prærogativa est, quod Bavarus hodie sit perpetuus Hispaniarum in Belgio Provinciarum Governator.** n. 187.
- Et quod Bavarus cum Archiepiscopo Salisburgensi sint Directores Circuli Bavarici.* n. 188.

Prima SAXONICI ELECTO-

RIS Prærogativa est, quod sit *Archi-Marschallus Imperii.* n. 189
Electo Sax. præcendit *vi Archi-Marschallus* (1) *ut Casare expeditionem bellicam suscipiente, ipse ordines instruat* (2) *Præferat presentii Imperatori Vexillum Maius* (3) *Ut in Electoralibus Conventibus proficiat Siatibus de alimentis & Hospitalibus* (4) *Ut in Comitibus Imperii ipsi presentii mittat Moguntinus Schedulam indicatoriam:* (5) *Ut durante Comitibus exerceat jurisdictionem Criminalem in omnem Electorum & Statuum Familiam.* (6) *Ut sit Judex & Patronus Buccinatorum.* (7) *Ut in solennibus Processionibus Imperatori immediate præferat gladium evaginatum.* (8) *Ut per Marschallum Imperii curam habeat excubiæ, quo legitime ordinentur, & distribuantur à n. 214. usque ad n. 224.*

Secunda Saxonis Prærogativa est, quod quincum in Comitibus votum habeat. n. 225

Tertia Prærogativa est, quod tempore Coronationis ante portam Curie equo in acervum veniat. suis sumptibus preparatum vehatur. n. 226

Quarta Prærogativa est, quod ipsi competat Vicariatus vacante Imperio in locis Jure Saxonico utentibus. n. 227

Quinta Prærogativa est, quod non

solum mortuo, sed etiam absente Moguntino sibi vindicet Directorium Collegii Electoralis. n. 228

Sexta Prærogativa est, quod gaudeat Directorio in Comitibus causæ Religionis A. C. concernentibus. n. 229

ELECTORIS BRANDEBURGICI Prærogativa Prima hæc est, quod sit Imperii Archi-Camerarius. n. 231

Utitur titulo Großmächtigster. n. 232

SECUNDA Prærogativa est, quod in Professionibus Imperialibus gerat sceptrum. n. 234

An sceptrum sit insigne Familiare Domus Brandenburgicæ videtis. n. 236

Tertia Prærogativa est, quod in solenni Curia Casari exhibeat pelvim. n. 238

Quarta Prærogativa est, quod in Circulo Saxonico Superiori cum Electore Sax. & Ducibus Saxo, Gothanis & Weimariensibus gaudeat Directorio, nec non in Circulo Westphalico cum Palatino Neoburgico. n. 239

Quinta Prærogativa est, quod in suo territorio possit nova telonia constituere & vetera adaugere. n. 240

Sexta Prærogativa est, quod Domus Brandenburgica sex vota habeat. n. 241

An etiam ratione Episcopatus Cameracensis adhuc aliud eidem votum competat, videtis. n. 242

Cur de NONI ELECTORIS hic
Prærogativa hic non agatur, vide.

n. 243

Prima ELECTORIS PALATI-
NI Prærogativa est, quod sit Ar-
chi-Theſaurarius Imperii. n. 244

Secunda, quod loco Pomi Imperia-

lis Imperatorii præferat Coronam.

n. 245

Tertia, quod in ſolemni Coronationis
actu miſſilia ſpargat in vulgus.

n. 246

Quartam cum reliquis videſis. n. 247.
ſeqq.

Recentiſſis proxime præcedaneo Capite fulgidiffimis ELECTORVM,
quibus HI INTER ALIOS S. R. I. PRINCIPES eminent, PRÆROGATIVIS,
electæ Methodi jam poſtulat ratio; ut hoc Capite; cum opus jam
ſub manibus, ut fieri aſſolet, ultra meſuram Diſputationis creve-
rit, qua fieri poteſt, exponam brevitare pleraſque PRÆROGATIVAS,
quibus IPSI ELECTORES præcipuo INTER SE pollent jure, initium ab
ELECTORE MOGVNTINO facturus.

2 Inter hujus PRÆROGATIVAS merito refertur (1.) quod à Cæſa-
re ſecundus, cunctos inter COELECTORES *primum* ſemper obtineat
locum, nemine, ne Rege quidem Bohemix, ipſi hoc nomine litem
3 movente. Illuſtr. Baro Bœneburg. in MS. exque illo Bœcler. in Not. S.
R. 7. Lib. 6. c. 5. & Vitriat. in Luſt. Jur. P. Lib. 3. Tit. 10. pr. jung. Rumelin.
ad A. B. Part. 3. Diſſ. 1. Tb. 4. in Add. Urban. de Elect. c. 4. §. 2. Limn. de
Jur. Publ. Tom. 1. L. 3. c. 4. Excell. Dn. Wagenſeil. de S. R. 7. ſumm. Offic.
C. 3. pag. 13. Vnde etiam ab Imperatore Maximiliano in Diplomate de
Ao. 1498. vocatus fuit: Oberſter Churfürſt. Irenicus ad Burgold,
4 Diſc. 19. p. 173. Illuſtr. Dn. Lyncker. in erud. Diſp. De Mun. Directi. circa
negot. Imp. c. 5. p. 25. in ſin. ſupr. laud. Dn. Wagenſeil. d. Tract. c. 3. p. 13.
jungatur Bœcler. Schweder. & Vitriarius d. l. Tum, quia dignitatem
5 & Officium Archi-Cancellarii per Germaniam ſuſtinet; A. B. Tit. 2. §.
2. juncto art. 5. §. 20. Inſt. Pac. & R. I. A. 1555. §. 65. Tum, quia Collegii
Electoralis Decanus eſt, quo nomine à Sigismundo Imperatore di-
ctum fuiſſe, legere eſt ap. Lundor. Act. Publ. Tom. 2. Lib. 1. c. 2. n. 21.
Confer. Schweder. in Introduc. ad 7. P. Part. Spec. Sect. 2. c. 4. §. 1. & Il-
7 luſtr. Dn. à Rhetz. in I. I. P. Lib. 1. Tit. 8. §. 3. cum Magnifico Dn. Lyn-
ckero d. diſp. pag. 26. Non obſtante, quod (1) COLONIENSIS primus eſ-
8 ſe, & dextrum Imperatoris latus claudere dicatur in A. B. Tit. 3. in ſin.
& Tit. 21. in ſin. Reſp. enim eſt, id obtinere extra Germaniam, non in
Germania, in qua Moguntino ſoli hæc prærogativa competit d. ll. jung.
illuſtr.

Illustr. Dn. Cœcejus in *Prudentia Jur. Publ. c. 10. §. 10.* excepta tamen Provincia Coloniensi *Rumelin. ad A. P. 3. D. §. 1. th. 4. in add. ibique citati DDres. quibus jung. Illustr. Coccej. jur. publ. prudent. c. 14. §. 16. in fin.* Nec obstat (2) quod juxta Schema *Limnæi Tom. 3. Jure P. c. 4. n. 18. Wagenfeilii de Summis, S. R. J. Official. c. 8. §. 6. Rumelini. ad A. B. Part. 3. 10 Diff. i. §. 5. in Addi. Arum. ad Tit. 21. & 22. Carpzov. d. L. Reg. Germ. S. 5. c. 13. n. 7. seq.* Elector TREVIRENSIS, Imperatore cum insignibus Imperialibus in publicum procedente, prius præeat, *Moguntino* demum post *Saxonem Palatinum, Bavarum & Brandenburgicum* illum sequente: Resp. enim est: Inde non magis inferendum esse, *Moguntinum* loco & procedendi ordine vincit à *Trevirensi*, ac ipsum Imperatorem, quem *Trevirensis* cum recensitis Co-Electoribus æque, ac *Moguntinum*, dextrum Imperatoris latus claudentem, præcedit.

Sicuti autem primum inter Collegas locum jure prætendit merito *Moguntinus*, ita reliquas, quibus fulget, *Prærogativas* fere omnes, vel vi *Archi-Cancellariatus* vel *Decanatus* Collegii Electoralis exercet: Ejus enim vigore (2) olim *solus*, hodie una cum Imperatore Decreta Imperatoria, in Comitibus & Conventibus aliis, Imperii nomine publicanda, subscribit & subsignat vel ipse, vel per suum Imperii *Vice-Cancellarium*, hodie illustrem Comitem, Leopoldum Ludovicum in KönigsEck, Sacræ Cæsareæ Majestatis Consiliarium Intimum, in primis in Cancellaria Aulæ Cæsareæ, in der Reichs Hof-Canzley. Dn. Schweder. d. l. c. 4. §. 2. Dn. Crüger. de *Fulgentiff. Novemv. jurib. Part. Spec. Membr. 2. Disc. 4. §. 3. Rherz. d. l. §. 2. add. Bœcler. & Vitriar. d. I. 1. Sprenger. d. Jur. Publ. p. 250.* (3) Est Custos & Director *Archivi Imperii*, tam *vilius*, quod continet acta publica Imperii Germanici (excepto pro Unico Pacis Westphalicæ Instrumento, Directorio *Moguntino* frustra contradicente, Electori Saxoniz tum temporis, ut in chartophylacio suo custodiat, tradito, Vid. *Fritsch, p. 2. Elect. Jur. Publ. c. 14. §. fin. & ex illo Dn. Crüger. de Fulgid-Novemv. Jar. Part. Spec. Membr. 2. Disc. 4. p. 210.*) quæ in Comitibus, Deputationibus, Visitationibus, aliisque Imperii Conventibus peraguntur, una cum Matricula Imperii, vulgo die *Wähnyische Canzley* appellari soliti. Vid. *Limn. ad Capit. Caroli V. p. 19. v. 6. & ad Capitul. Ferdinandi III. p. 783. Additionat. in Not. ad Vitriarii J. J. P. Lib. 3. Tit. 17. p. 845. & Schweder. d. l. c. 4. p. 772. cui nomine Electoris Moguntini præest ab ipso constitutus Vice-Cancellarius*

20. *larius Imperii, Limn. ad A. B. C. 27. Obs. 5. 6 Schweder. d. l. ; Quam-
hujus, quod habetur in Camera Imperiali, inque quo asservantur omnia*
21. *acta judicialia, nec non plerorumque Principum privilegia, ad ho-
rum instantiam sub Camera sigillo edenda : In hoc Moguntinus of-
ficium suum peragit per institutum à se. Praefectum Cancellaria, vulgo
den Wetzger dictum, vid. Addition. ad Vitriar. & Schweder. d. ll.*
22. *ubi recte notant : Cum hoc duplici Imperii Archivo, quod utrumque
dirigere diximus Moguntinum, qua Imperii per Germaniam Archi-
Cancellarium, Vid. praeter allegatos Illustr. Rhetz. d. Tr. Lib. 1. T. 8. §. 2. &
Lib. 1. T. 9. §. 3. Exc. Dn. Lyncker. in Diff. de Mun. Direct. §. 3. Engelbrecht
De Jur. Archiv. §. 5. Ruland. De Commissar. L. 5. c. 4. Urban. De Elect. c. 4.*
23. *§. 2. Crüger. d. Tr. p. 210. & 211. & Bœcler. d. Tr. p. 134. minime confun-
dendum esse Archivum ipsius Imperatoris, quod non Moguntia, aut in
Camera Imperiali, sed in ipsa Aula Caesarea asservatur, & cui non Mogun-
24. tinus Elector praest, sed, quem solus Imperator propria auctoritate prae-
ficat, Cancellarius (4) Vi hujus Archi. Cancellariatus solus inter omnes
25. Co-Electores in Aula Caesarea Ministrum ac Vicarium seu Vice-Can-
26. cellarium habet, non tantum Imperatori, sed sibi etiam sacramenti re-
ligione obstrictum. vid. Privilegium Maximiliani 1. de A. 1509. Confer.
Capit. Leopold. art. 40. Josephi art. 39. Illustr. Rhetz. in J. J. P. Lib. 1. Tit. 8.
27. §. 2. Vitriar. & Bœcler. d. ll. (5) Secretarios in Consilii Aulici Cancel-
laria, Protonotarium, aliasque Personas (exceptis tamen ejusdem
Assessoribus, quos solus constituit Imperator, sibi que etiam solijure juran-
28. do obligat, vid. R. H. O. Tit. 1. §. und weilm dann allein uns. Conf. Da.
29. Schweder. d. Tr. Part. Spec. Sect. 1. c. 12. §. 3. Crüger. d. Tr. p. 213. Secus
ac opinantur Illustris Rhetz. d. Tr. Lib. 4. Tit. 4. §. 5. Wehner. in Obs.
Pract. Voc. Hoff. Bericht / Thom. Michael. De Jurisd. concl. 28. Bur-
gold. p. 2 D. 20. n. 18. & Franc. Frider. ab Andler. Sac. Cas. Majest. Consil.
30. Imper. Aulic. in Jurispr. L. 2. T. 1. P. 1. §. 8.) Non ad Senatuum pertinentes,
sed Cancellaria operam navantes, constituit, postque Caesarem sibi
quoque juramento obstringit. vid. supr. alleg. Capit. Leopoldini. §. 40. &
Josephi. §. 39. ibi: Wollen auch in Bestel und Einsetzung unserer Reichs-
Hof-Canzley, so wol mit des Reichs Vice-Canzlers, als der Secretari-
en Protocollisten, und aller andern zu der Reichs-Hof-Canzley gehörig
Personen, unsern lieben Neven den Churfürsten zu Wranis, als Erzh-Canz-
lern durch Germanien / in der Ihm allein desfalls zustehenden Dispo-
sition, unter was Vorwand es sey, keinen Eingriff und Verhinderung thun/
darin*

darin einigen Ziel/ oder Maß geben: Schweder: Crüger. Vitriar. Roel-
 cler. & Rhetz: d. l. (6) Taxas Cancellariæ solus regit ac temperat, art. 35
 45. Leopoldina: & 44. Josephiana Capit. ibi: Als wollen wir zu dessen wei-
 teren Verhütung neben des Hrn. Churfürsten zu Mayns Liebden/ die allein:
 NB. als Erbz. Cansler/ diesesfalls nachzulassen/ und Moderation zu thun be-
 rechtiget seyn/ ic. eo nomine in Aula Imperiali hodie Taxatorem habens,
 qui ipsius Residentis plerumque esse solet, ne ipso quidem Imperatore 32:
 quidquam de ista Taxa, in qua Moguntinus ac reliqui de illa partici- 33:
 pantes jus habent quaesitum, remittere valente. vid. d. Capitulationes §. 34:
 45. & 44. Rhetz: d. Tr. Lib. 1. T. 3. §. 2. Crüger: d. l. (7). Similiter ejus in-
 titu in Aula Cæsarea omnia Memorialia, ac Supplicationes omnes:
 pro impetrandis quibuscunque indukis, gratiis, privilegiis &c. Ipsius 35:
 Imperii Vice-Cancellario offeruntur, quæque ipsi Imperatori non raro in-
 manus porriguntur, Cæsarea Majestas Vice-Cancellario solet transmit- 36:
 tere, perillustratis iis dijudicatur, utrum ad Consilii intimi, des Räte-
 fertlichen Sidßen und geheimbten Raths/ an vero Aulici, des Reichs-
 Hof, Raths deliberationem pertineant vid. Ferdinandi III. Verneuerte
 Reichs-Hof, Raths, Ordnung art. 3. ibi: Alles andres es seynd verschlo-
 sene Schreiben oder was keine gerichtliche Protocoll Sachen belanget, soll
 unserm Reichs-Hof, Vice-Canslern wie von Alter Herkommen/ eingerei-
 chet werden. Weicher darauf diejenigen Schreiben so im Reichs-Hof-
 Rath zu berath chlagen/ signiren/ und in etnen verpitschafften fasciculo
 unserm Präsidenten iederzeit zuschicken soll. Conferatur Dn. Crüger. d.
 Tr. p. spec. Membr. 2. §. 3. p. 112. (8). Solus in Cancellaria Acta, Arte- 37:
 stata, & alia momentola pro Imperio expedit Bœcler: d. Tr. p. 134.
 Schweder: d. l. p. 773. Aulicumque (9.) visitat judicium ad ductum, 38:
 Instrumenti Pac. Osnabr. art. 5. §. 56. ibi: Visitatio consilii Aulici fiat ab Ele-
 ctore Moguntino toties quoties opus & Capit. Leopoldina: art. 42. juncta Jose-
 phiana art. 41. ibi: Auch sollen und wollen wir keinesweges dargegen seyn/
 daß der Reichs-Hof, Rath/ durch die Churfürsten/ zu Mayns nach besag-
 des Friedens Schluß visitiret werde/ ic. olim, una cum Imperatore, vid. 39:
 Capit. Ferdinandi, hodie solus, ut ut, sed sine Lege, aliquot Principes simul 40:
 Visitationi adhibendos esse, asserat Author der Grundfeste vid. Crüger.
 d. Tr. p. 112. Vbi simul addit, totius (10). Consilii Aulici Directo- 41:
 rium & Reformationem ad Electorem Moguntinum pertinere; Illud
 vero extra omnem dubietatis aleam positum est, vigore dicti Archi-
 Cancellariatus per Germaniam (11) Moguntino prz omnibus aliis Co- 42:
 Ele-

- Electoꝛibus competere *Direktorium Camera Imperialis*, vi cujus solus
 43 (a) *Cancellarius in Camera regit*, ejusque Ministros, Praefectos Cancellariz, Protonotarios, Notarios, Lectores, Ingrossistas, Copistas, Receptores, und andre Cangeley und Leserey Berwandte suo eligit arbitrio, electosque sibi jurisjurandi religione devincit. *vid. Littera Cardinalis Alberti Moguntini ad Caesarem Carolum V. scripta, juncta confirmatione Adaximiliani I. & Caroli V. des Erzb. Cangel. Amts. Würde Addatur O. Cam. P. I. Tit. 26. §. 2. ibi: O dnen und wollen wir daß durch unsern Neven den Erzb. Bischoff zu Maynz / als NB. Erzb. Cangelern / ein erbar / fleißig und geübte Person /c. zu einem Verwalter dergleichen sey redliche / deren 2. Protonotarii, zwey Notarii und zwey Lesere des Cammer. Gerichts seyn solten / zu iederzeit auß und angenommen werden / Confer. §. 5. & Schweder. d. tr. Part. Spec. S. 2. c. 4 p. 773. Vitriar. in J. J. P. Lib. 3. Tit. 10. §. 12. Bocccler. in Not. S. R. J. Lib. 4. c. 5. p. 176. Rhetz. in J. J. P. Lib. 1. Tit. 8. §. 2. Crüger. d. Fr. Part. Spec. Memb. 2. Disc. 4. pag. 213. Gastel. de stat. publ. Europ. c. 9. §. 44. Wagenseil. de Official. S. R. J. Summis c. 3. p. 14. (b) His omnibus salaria sua ex Cancellariz taxis, von denen Cangeley Gefällen exsolvit. *vid. Ord. Camerali. P. 1. Tit. ibi: Der Verwalter und andere Personen der Cangeley sollen durch unsern Neven den Erzb. Bischoff zu Maynz / Churfürsten NB. als unsern und des Heil. Reichs durch Germanien Erzb. Cangelern / besoldet und unterhalten werden /c. earundem excessum sibi reservando, defestam vero aliunde supplendo. Crüger. d. k.*
 45 (y) *Corrigis & punitum defectus ipsius Cancellariz, tum Personas*
 46 *correctionem meritas, salva tamen Judicis ac Assessorum potestate. Wagenseil. Crüger. Rhetz. & Schweder. d. l. k. eoque nomine per Observatorem, den Verwalter admonitus, una cum Commissariis & Visitatoribus. Aspiraciones Cameræ instituit, R.J.d. An. 1654. §. folgendes 104. ibi: Die bey unsers Kaysertlichen und des Heil. Reichs Cammer. Gerichts Cangeley und Leserey befindliche Mängel und Unordnungen / und wie derselben abzuheffen /c. Sintermahlen unsers Neven des Churfürsten zu Maynz Liebden tragenden Erzb. Cangelariat Amts halbenevends der Reichs. Constitution und Observanz die Bestellung und Visitation derselben obliegt. So werden sie auch nicht unterlassen dero zu Beförderung der bestamien Justitz im Reichtragenden sonderbaren Eyffer und Begierde nach / mit allen Fleiß darob und daran zu seyn / damit / tezt und ins künftige ermelte Cammer. Gerichts. Cangeley nicht allein mit qualificirten Personen ersetzt sondern, NB. auch alle andre daber befindliche Mängel und**

und Gebrechen / sondern sich der Acten / Protocollen / auch deren mehr emsigen Complecten halber / vermittels ordentlicher Visitation förderlich remediret werde: Allermassen Sie Sich dann hiezu erbietig gemacht. Wagenfeil. Schweder. d. l. ita, ut quanquam alii ipsi adjuncti *Commissarios* subinde *mutentur*, *Moguntinus* tamen *solus sit perpetuus* *Camerae* *Visitator*. *Bœclerus* secutus *Bœneburgium* *L. 4. c. 5. & ex eodem* *Vitriarius* *d. l. Wagenfeil, d. Convent. Deput. §. 10, ubi potandum: Licet juxta* *Ordinationem* *Cameralem* *p. 1, Tit. 50. singulis annis* *Visitatorum* *Camerae* *Conventus* *ad Kalendas Maji convocante* *Electore* *Moguntino* *Urban, d. Elect. C. 4. §. 9. Wagenfeil, d. l. §. 29. & Rumelin, ad A. B. Part. 2, D. 3. th. 26, ceu* *Directore* *Visitatorum* *Camerae* *Imperialis* *vid. R. J. d. §. 1, 1654 in fin. Illustr. Lyncker, in Diff. d. Mun. Direct. Capit. 3. adornari* *debeat*, *has tamen* *Camerae* *Visitationes* *ab An. 1589. cum maximo* *Imperii* *detrimeto* *cessasse*, *Rumelin, ad A. B. Part. 2. Diff. 2. th. 26. & in Add. in fin. illa etiam, quæ ante ultimum bellum Gallicum occasione* *cujusdam* *Judæi*, *qui per aurum ex voto se sententiam ab* *Assessoribus* *Camerae* *impetraturum esse gloriatum erat, Moguntino & Trevirensi commissa* *erat, ob interpositam Saxonici ac Brandeburgici Electoris, de se in retanti momenti à* *Visitationis* *negotio non excludendis, illaque solis* *Pontificis* *Religioni* *Addictis* *minime committendo, impedita usque ad* *Annum* *1688. quo Galli occupata* *Spira* *Argentina* *acta* *Cameralia* *transulerunt.* (6) *Hucque pertinet* *Directorium* *Judicii* *Revisionis*, *contra sententias in* *Cameralatas* *legitime* *adornandi: Ut ut enim* *quidem* *penes* *Electorem* *Moguntinum* *non stet, utrum* *petitam* *recipere, an vero* *reicere* *velit* *Revisionem*, *sed* *Camerae* *ea de re* *arbitrium* *sit, vid. Reinking, de R. S. & E. Lib. 2. C. l. c. 15. n. 30 ibique præjudicium & Rumelin, ad A. B. supr. cit. loc. th. 24, in Add. Lit. C. eaque* *Revisionem* *recipiente, teneatur* *Moguntinus* *interpositæ* *deferre* *Revisionem*, *vid. Rherz, in Inst. J. R. Lib. 4, Tit. 21. §. 14. Revisionem tamen petiturus* *intra* *IV. Menses* *à* *dicata* *sententia, summa* *revisibili* *existente, 59 l. 6. excedente* *2000. thaleros, non computatis* *usuris, R. J. De A. 1654. §. 127. certa* *que* *summa* *in* *casum* *succumbentis* *deposita, d. R. J. §. 126. soli* *Moguntino* *Electori* *(excepta* *causa* *ipsum* *Moguntinum* *Electorem* *concernente, qua* *in* *tum* *Revisionis* *præsidet* *Judicio* *Electori* *Trevirensis, vid. N. U. d. Anno* *1549. §. 218* *quæ* *us* *Wagenfeil d. S. R. J. summ. offic. c. 3. Rumelin, ad A. B. d. l. Th. 21. Lit. B. in add. ibique allegat. D. D. Vur. Lib. 4. Tit. 6. §. 38. aut* *ipso* *Moguntino* *Revisionem* *perente, Rumelin, d. l.)*

d. l.) supplicat, eique exponit, qua ratione per sententiam Cameralem sit gravatus, petitque, ut hanc Revisionem futuris Revisoribus indicet, eamque Cameræ Imperiali notificet, ne hæc à se latam executioni interim mandet sententiam; Quo factò, *Moguntinus*, ceu qui solus *judicio Revisorio* præest, d. R. J. §. 125. documentum interpositit Revisionis, vulgo das *Denunciation-Schreiben* / Cameræ insinuandum edit, (quod postea à petente dictæ Cameræ ad sistendam executionem insinuat) intraque tres menses Cæsari & Statibus Imperii, eo Anno ad Revisionem deputatis, indicat, ut Commissarios ac Consiliarios suos ad Cameram mittant Imperialem acta revisuros, quibus comparentibus, Assessores, qui de lata retulerunt sententia, illamque conceperunt, rationes ejus edere tenentur Revisoribus, Ord. Cam. P. 3. Tit. 53. darauf sollen alsobald / qui hisce ponderatis, & cum actis collatis, remotisque dictis Assessoribus, Revisionem instituunt, unoque scripto cum conditione *de novis non intermiscendis* unicuique partium ad deductionem indulto, sententiam Cameræ vel *reformans vel conformans*, quam utramque Camera executioni dare tenetur, deposita à Revisionem petentibus pecunia, *priori casu* ipsis restituenda, *posteriori vero casu* Fisco Cæsareo in usus Cameræ addicenda. Illustr. Rhetz. d. l. §. 10. Schwaneman. in *Process. C. 6. Magenhoff. ad Ord. Cam. P. 3. T. 53. Reinck. d. Tr. P. 2. Class. L. 2. 15. Stryk. in Inst. ad P. F. C. 23. §. 31. & Rumelin. ad A. B. Part. 2. Disp. 2. th. 24.* Ubi notat, si ob paupertatem ad Juratorium admissus cautionem, in revisorio succumbat Judicio, hunc tergo subsidiario solvere debere, carceris poena mit dem weissen Thurm coërcendum, Conf Ruland. *De Commiss. P. 1. Lib. 2. c. 21. n. 12. Gail. 2. Obs. fin. 4. Vitriar. d. Tr. Lib. 4. Tit. 6. §. 39.* cautius sibi consulturum, frante sex septimanas à tempore interpositæ revisionis, eidem in scriptis in Moguntina Cancellaria renunciatur, modo hoc casu impensas refundat. R. J. d. A. 1557. 5. wie wol fernet Schvanem. in *Prax. Cam. c. 75. n. 11. Ant. Bullæ Disc. 10. n. 16. Rumelin. d. l. th. 24. in addit. in fin.* Ab eodem Directorio Cameræ dependet & hoc, quod *Moguntinus* Præsidium Cameræ, (quorum *hodie* duo tantum sunt, unus *Augustana Confessionis*, & unus *Religionis Pontificiæ*,) Judice quoque, ceu judicii Cameralis Capite absente, vices supplerat, *Electoralis Moguntino* Assessore, illo casu, quo judice Camerali absente, neurer quoque *Præsidium* in loco est, cum officio judicis sub titulo *Vice-Præsidis* defungente. Vid. Crüger, in *supr. d. Tr. Part. Spec. Membr. 2. Disc.*

2. *Dist. 4. §. 4. P. 214.* Insignis hæc præterea: noscitur esse Electoris 78
Moguntini præ reliquis Co- Electoribus *Prærogativa* quod hic (12) in
 Comitii Imperii *Universalibus* solus habeat *Directorium supremum*, das
 Ober-Reichs Directorium vid. illustr. Dn. Lynck. *Diff. d. Mun. Direct.*
C. 3. P. 12. Rhetz. in *J. P. Lib. 1. T. 8. §. 7.* Coccejus in *J. P. Pru. C. 20. §.*
 20. itidem in jure *Archi-Cancellariatus* fundatum, vi cuius (i) ad præ- 74
 viam *Imperatoris* per *Literas Convocatorias*. vulgò das Kåyserl. Aus-
 schreiben zu Reichs-Versammlung (quarum Exemplar videre est apud 75
 Authorem der Grundfeste des Heil. Röm. Reichs *Cap. 2. P. 20.*) non ut
 olim *verbis imperativis*: Gebieten/ Heissen/ Befehlen/ vid. *Reform. Frider.*
III. d. Anno 1474. conceptas, sed blandiori alloquio hodie temperatas,
 v. g. solchen nach so verkündigen wir deine Lieb. lest angeregten Tag mit 76
 diesem Brieff/ gnädiglich gesinnende &c. (qua propter, cum Anno 1608. 77
 Cæsareus Commissarius has literas *Citationem ad Comitia* appellasset,
 Palatinus in Senatu Principum dixisse fertur: *Citationem in Judiciis*,
 non vero in *Comitiis* locum invenire; vid. *Vitr. in d. J. P. L. 4. Tit. 1. §.*
13.) manuz exaratas, vel temporis lucrandi causa typis exscriptas,
 sigillatim singuli (Secus, ac olim, ubi *generali aliquo Edicto* omnes Im- 78
 perii Status usque ad tempora *Friderici III.* convocabantur, quibus
 sæpe tanta paucitate comparentibus, ut *Fridericum III.* *Conventum*
 Anno 1442. *Francofurti*, & alterum 1479. *Norinbergæ* celebrare vo-
 lentem, *Comitia* differre oportuerit, tandem singuli cœperunt Status
specialiter invitari. *Goldast. Tom. 3. Const. Imp. fol. 436.* *Schweder.*
 in *Intr. ad L. P. Part. Spec. S. 1. C. 30. §. 3.* & *Vitriar. in II. P. Lib. 4. Tit. 1.*
 §. II. *ibid. Addition.*) Excepto *Bohemo Electore*, (qui ad *Comitia* 79
 Imperii *Universalia*, plane non vocatur, *Schweder. in I. ad II. P. Part.*
Spec. Sect. 2. c. 5. p. 1. ibique alleg. DD. (& *Prælati* ac *Comitibus* (qui
 cum non *viritim*, sed *curiatim* hodie in *Comitiis* suffragia ferant, etiam 80
 non singuli, sed sub compellatione *DIRECTORIORVM* ad *Comi-*
 tia vocantur *Fr. Iren. ad Burgold. v. 3. p. 18.* *Sprenger. in Lucem mod. 81*
stat. Imper. c. 1. p. 2. & *Schwed. d. Tr. Part. Spec. Sect. 1. c. 30. §. 3.*) convo- 82
 vationem, comparentes in *Comitiis* Imperii Status, aditu ad *Impera-*
 toriam *Majestatem* impetrato, deque suo adventu Imperii *Mare-*
schallo certiore factò, præsentiam suam per unum ex *Ministris Dire-*
torio Moguntino tenentur significare, eidemque tam *Legati absentium* 84
Electorum, quam *Principum*, pro Personis suis ad publicas *Consultationes*
 legitimandis, non tantum *Credenciales Literas*, sed & *Mandata* in

- 85 xdes Directoriales *vi Transactionis de Anno 1678. per Secretarium* (ante hanc transactionem urgebat *Moguntinus* ut *Principum Legati* ipsimet, in *persona*, & non per *Secretarium*, praestita simul Visitatione, sibi mandata exhiberent; At vero lite desuper in Comitibus de Anno 1677. suborta, conventum tandem est, ut missas in xdes Directoriales à *Principum Legatis* legitimaciones per *suos Secretarios* non immediate ex illorum manibus, sed per suum itidem *Secretarium* accipiat *Moguntinus Elector*, addita protestatione, actum hunc Directorio Imperiali praedictio esse haud debere: Vid. *Illustr. Dn. Lyncker. in Diss. de Mun. Direct. c. 5. p. 25. Schweder. Part. Spec. Sect. 1. t. 30. §. 8. Crüger. dict. Tr. Part. Spec. Membr. 2. D. 4. §. 3. & Auth. der Grundfeste des Heil. Römi. Reichs p. 58.*) insinuare; Pariter, sicuti *Exteri Legati, Residentes & Agentes* ipsi in Comitibus licetis commendatitiis ac Mandatis exhibitis, primum res suas exponunt, illarumque expeditionem urgent, & ante finitum conventum discessuri, veniam petunt. *Vitriar. in J. J. P. Lib. 3. Tit. 10. §. 13. seq. ibique: Additionator. Schweder. d. Tr. Part. Spec. S. 2. c. 4. §. 2. Bœcler. de Not. S. R. J. p. m. 135. & Urbani. De Elector. c. 4. §. 2.*
- 87 Juncto *Dn. de Rhetz. in J. J. P. Lib. 1. T. 8. §. 3. (b)* Porro *vi supremi in Comitibus universalibus Directorii Moguntinus Cæsari*, facta propositione, ac consultationum expositis vel ab ipso Imperatore aut ejus Commissario Capitibus, pro cura & affectione paterna erga Imperium, gratias agit, omniumque Ordinum Imperii nomine Propositionis copiam ad deliberationes de rebus propositis melius ac rectius instituendas, petit. *Schweder. d. l. S. 1. C. 30. §. 10. quæ ejus Cancellario dari solet. Bœcler. d. Tr. p. 135. Vitriar. d. Tr. L. 3. T. 10. §. 18. (c)* Accepta propositionis Descriptione, ad Deliberationes Imperii Omnes, illorumque Legatos certo die & hora *Moguntinus*, missa ex Cancellaria *Moguntina*: ad Vice-Marschallum de *Papenheim* *Schedula*: den *Urtz* sagt: *Zet. el hujus tenoris: Der Reichs-Marschall soll den anwesendert Churfürsten/ und Ständen/ der abwesenden Rärben, Boichschafften und Gesandten morgen N. den N. (Mens.) zu N. Uhr Vormittag auf dem Rathhaus/ zu erscheinen/ ansagen/ curat convocari: Illustr. Coccej. in Jpr. Publ. c. 20. §. 35. Vitriar. L. 4. Tit. 1. §. 51. Sprenger jurispr. Publ. p. 98.* Quibus statim tempore competentibus, inque tria separata conclavia, pro triplici Collegiorum, (in quæ Anno 1489. Imperante *Friederico III.* Status demum divisos fuisse, communiter quidem, opinantur *DDres, secuti Lehmannum Lib. 7. Chron. c. 120. sed invita veritate,*

ritate, vid. Bœcler. *de Not. S. R. J. L. 21. t. 1. & Schweder. d. Tr. p. Spec. S. 1. c. 30 §. 11. Coccej. d. Tr. c. 20. §. 21.*) discedentibus, Moguntinus vi 91
 dicti *Supremi Directorii*, nec non *Directorii specialis* in Electorali Colle-
 gio, vota Co-Electorum suorum (d) colligit, hoc servato ordine, ut 92
 primo omnium à *Trevirensi* incipiat, inde vero ad *Colonensem*, *Bava-* 93
rum, *Saxonicum*, *Brandenburgensem & Palatinum* deveniat, ultimoque à
 Saxone ipse interpellatus loco, suum reliquis adjiciat, indeque tand-
 em juxta majora Collegii Electoralis formet conclusum. supr. alleg. 94
 Dn. Lyncker. *d. l. cap. 8. 3. seq.* Henning. *de S. R. J. pot. cap. 2. §. 44. Vi-*
triar. d. l. §. 56. Hoc facto concluso, (e) proceditur ac Re- & Corre- 95
 lationes, quo finè Electoribus plerumque in Comitibus in certo loco, 96
 auf den Re- und Correlations- Saal convenientibus, vocatoque
 Principum Collegio, vi *muneris Directorialis* sententiam Collegii Ele-
 ctorum *Moguntinus* cum rationibus refert, Principibus vicissim per sua
 quoque Directoria Collegii sui sententiam Electorali Collegio com- 97
 municantibus, hisque duobus Collegiis ita vel consentientibus vel
 etiam in contradictoriis versantibus, per *Secretarium Moguntinum*
 Tertium tandem auditur *Civitatum* Collegium (quod inter & reliqua
 duo Collegia de Civitatibus vi Instrumenti *Pac. art. 8. §. 4.* etiam ad 98
 Electorum Principumque Re- & Correlationes ab initio statim vo-
 candis, quales orsz sint in proximis post *d. Pac. Instr. Comitibus de* 99
 Anno 1633. lites, ne hodie quidem sopitz, nisi quod Electores ad
 hunc usque diem manserint in possessione prætenz hujus præ reli-
 quis Statibus Prærogativæ, videre est ap. Authorem der *Grundfeste p.*
119. seq. Bœcler. *d. Tr. Lib. 2. c. 3. Vitriar. L. 4. T. 1. §. 71. & Additionat.*
ad eund. Lib. 4. Tit. 1. §. 27. Schweder. d. Tr. Sect. 2. c. 9. §. 3. Hagemeyer.
de Comit. c. 6. Add. Litm. L. 7. c. 1. n. 46. & Rurgold. ad art. 8. Instr. Pac.
p. 3 D. 10. n. seq.) per *Directorii Syndicum* sententiam suam exponens.
 Author der *Grundfeste p. 2. cap. 6. Lyncker. d. Diff. c. 8. §. 4. p. 48. Con-*
 sentientibus ita tribus Collegiis, *Moguntinus* (f) vi supra dicti *Directo-* 104
rii ex Collegiorum approbato Concluso format *Conclusum Imperii*, vul-
 go das *Rechts-Gurachten* vid. Rhetz. *d. Tr. Lib. 2. Tit. 24. §. 14. sequ.*
 Hagemeyer. *de Comit. c. 7. p. 55. sequ.* quod in pleno prælegitur, perque
 dictaturam communicatur, & ut ajunt, mundatur. Coccej. *d. Tr. c. 20.*
 §. 35. Lyncker. *d. l.* ipsique Imperatori ad approbandum per *Deputatos*
Ordinarios Rhetz. *d. Tr. Lib. 2. Tit. 24. §. 15. Lyncker. d. Diff. cap. 9 p. 51* 102
 Vid. tamen Dn. Coccej. *d. Tr. c. 20. §. 35.* offertur; Quo in eandem cum

- 103 Statibus Imperii condescendente opinionem, quam scriptam *Directorio Moguntino* mittere debet. Coccej. *d. l. Schweder. Part. Spec. Sect.*
- 104 *l. c. 30. §. 17.* petūner (g) iterum ad *Moguntini Directorium*, hoc Imperatoris & Imperii Conclufum in *formam Recessus* referre ac redigere, Illustr. Mauritius in *Diff. de Recess. Imper. §. 23.* Lyncker. *d. l. Rhetz. d. l. §. Vitriar. Lib. 4. Tit. 1. §. 82. seq.* ita, ut Moguntini Cancellarius vel Secretarius cum Præfatione & Conclufione inde tale projectum concipere debeat, quod in modum *Recessus Imperii* deinde de publicari possit. Conring. *de Comit. Imp. lb. 59.* Hæc Formula vero Recessus, *Disj Concept*, antequam Deputatis Imperatoris ac Reliquorum Statuum prælegatur, prius in *Senatu Electorali*. (Hoc ita observatum fuit in Comitibus Ratisbonensibus Anno 1641. *Limn. Tom. 1. addit. ad Libr. 9. c. 1. n. 195.* Mauritius *d. Diff. §. 23.* frustra momento *Collegio Principum & Civitatum*, Examen informis materię Recessus vulgo des *Entwurffs* oder *Concepts* des künfftigen *Reichs Ab-scheids* antequam Deputatis Imperatorum & Statuum prælegatur,
- 108 etiã ad se pertinere; Cui se acriter opposuere Electores, id ceu *Prærogativam* quandam præ ceteris Imperii Statibus prætendentes, contradicentibusque Principibus hætenus possessionem hujus juris præcipui retinentes Vid. Mauritius *d. l. Dn. Lyncker. d. Diff. in fin. Henning. supr. tit. Tr. c. 2. §. 25.* Vitriar. *L. 4. Tit. 1. §. 84.* & Auctor det *Grundfeste P. 2. c. 10.*) examinatur, hocque finito Examine, proponit Cancellarius Moguntinus, ut deputentur ab Imperatore & ex
- 109 Statibus, quibus prælegatur *Recessus à Moguntino* conscriptus (Vobis
- 110 luerunt quidem aliqui Statuum Imperii per Deputatos approbationi non satis consultum esse, sed è Imperii fore, ut vel in *pleno consensu* ad approbandum formula prælegeretur, vel singulis per *diuturnam* communicaretur, sed recte monet Illustr. Dn. de Rhetz. *d. Tr. Lib. 2. c. 24. §. 18.* eosdem hætenus auctoritate publica id non potuisse obtinere) vel omnium suffragiis approbandus vel emendandus,
- 112 Vittr. *d. l. §. 85. juncto* Mauritio (Neque enim Status tenentur illis semper *formalibus* probare, *Recessum*, quibus prælegitur, sed libere in
- 113 aliquibus dissentire. imo, uti factum est Anno 1641. protestari possunt super illis, quæ in præjudicium unius vel alterius partis Recessui inserta esse putant. vid. Illustr. Dn. Lyncker. *d. Diff. in fin. Mauri-*
- 115 ritius *De Recess. Imp. §. 23.* Tum vero (h) Imperii Recessus in *Cancellaria Moguntina* bis in Membrana descriptus, ab Imperii Statibus manu

Secret-

Secretarii Moguntini subscribitur, Lehman. in *Chron. Spirens. c. 124. in fin.*
 ibi: Damit sich auch der Subscription halber kein Mangel noch Irrthum
 errege / wie gemeinlich geschieht / so gebühret dem Churfürstl. Mayntz-
 schen *Secretario*, daß Er aus denen Gewalten / so zur Cangeley gehoeffert / alle
 der Anwesenden Churfürsten und Ständen / auch derselben Gesandten
 Nahmen ordentlich verzeichne als (1) der Churfürsten (2) der geistlichen
 Fürsten (3) der weltlichen Fürsten (4) der Prälaten und Prälaturen (5)
 der Grafen / und Herren (6) der Frey- und Reichs- Stände Gesandten
 und der Verzeichnissen eine in jeden Rath / so viel denselben Rath betrifft /
 übergeben / damit Sie solche besichtigen / und welcher vor / oder nachstehen
 soll ordiniten. vid. *Mauritius d. Diff. §. 25. & juxta modum à Beckero*
in Synopsi Jur. Publ. L. 4. c. 1. p. 408. delineatum (Est autem hic:
Funiculum duplicem infima parti pergamenti transfixum in superiore
parte Sigillum Caesaris conjungit post quod funiculus in duos divisus
manet, & in illo, qui à Dextro latere sigilli Casarei est, Ecclesiastice si-
gillum suum annectunt, ac primo quidem nomine Ecclesiasticorum
Electorum NB. MOGUNTINUS *vel ejus Consiliarius, aut alius Ele-*
ctor Ecclesiasticus, ipsa absente, qui in Sessione prior est, sigillum appen-
dit, Secundum in latere dextro Sigillum applicat Ecclesiasticus Prin-
ceps in Sessione precedens, in Secunda Statuum Classe, vel eo absente, in
Sessione proximus. Tertio loco unus ex Prælati sigillum appo-
nit. A Sinistro Latere sigillo Casarei è regione Mogun-
tini in altero funiculo Elector Bavaria vel eo absente, Consiliarius ejus,
aut alius Elector Secularis ejus nomine; Secundo loco sigillum nomine
Secularium Principum appendit Secularis aliquis Princeps, qui in sessio-
ne prior est. Tertio loco unus ex ordine Comitum Veteravicomum &
Suevicorum alternis vicibus sigillum subjungit. Ultimo sigillum Ci-
vitatù Imperialis in qua Comitissa habentur, funiculos ambos conjungit.
Conf. Lehman. d. l. juncto Mauritio d. Diff. §. 20. hodie subsignatur,
præviaque ejus publicatione, Moguntino Cancellario in confessu Imper-
atoris, Statuum, atque populi eundem publice prælegente, adjecta-
que Imperatoris ad Status, ut singula Recessus verba facta lecta ser-
vare velint, admonitione, Arum. De Comit. o. 8. n. 103. Lehman. &
Maurit. d. ll. unum exemplar Originale Cancellaria Imp. seu Moguntini-
æ Reichs- Cangeley, alterum vero Cancellaria Imperatoris oder Reichs-
 Hof

- Hof: Cangeley inferitur. Comitial. P. 3. Diff. 4. n. 118. Myler. Archont. c. 120 15. S. 25. & Auctor, der Grundfeste p. 2. c. 9. & 10. Moguntino Electore ad mandatum Cæsaris Copia Cameræ Imperiali transmittente. Aurum, d. l. n. 105, quæ ante hanc insinuationem ad ejus observationem non 121 adstringitur Dn. Maurit. d. l. Notator. ad Roding ad Tit. 1. P. 2. Schweder. P. Spec. S. 1. c. 30. S. fin. Blum. Proc. Camer. T. 2. §. 7. Dn. Rhetz. in Medit. Academ. Disp. 1. Posit. 12. & d. 3. Pos. 12. Cujus exemplum exstat, 122 in Novissimo Imperii Recessu, An. 1645, 17. Maj. publicato, & 2. Octobr. demum Cameræ insinuato. Vid. Exc. Stryk. in Us. Mod. ad Tit. ff. De LL. & Exc. Dn. Præses. in Disp. ff. ad eund. Tit. & in Not. ad Lauterbach. eod. ad Tit. verb. Obligat. Ad hanc Prærogativam, quam Moguntinus 123 Elector. racione Supremi in universalibus Imperii Comitibus Directorii habet porro (i) spectat, quod solius Moguntini Cancellarius & Secretarius Mensæ Directoriali in Comitibus Imperii universalibus assideant, daß sie mitten im Saal bey der Proposition und Abscheid des Reichs. Tages über Tisch sitzen. Bœcler. in Not. S. J. R. Lib. 6. c. 5. Vitriar. L. 3. Tit. 10. §. 124 18. Schvveder. S. 2. c. 4. §. 2. & Rhetz. L. 1. T. 8. §. in fin. & quod (k) coram solo Moguntino in Comitibus Reservationes, Protestationes, Denunciationes, Requisitiones & id genus alia fiant, ejusque Directorio Electorum, Principum & Ordinum Imperii Litteræ Memoriales, Desideria, Commonitoria, Postulata & omnes omnium Petitiones & Supplicationes tradantur. Crüger. supr. alleg. Tr. P. S. Memb. 2. §. 30. p. 211, 125 Schvveder. Vitr. & Bœcler. d. 11.

Pergimus nunc ad DECIMAM TERTIAM PRÆROGATIVAM, quæ vi ARCHI-CANCELLARIATVS PER GERMANIAM tribuitur MOGUNTINO scilicet, qua gaudet Directorio Rostarum per totam Germaniam illarumque Protectione Ludov. Hornigk. De Regali Postarum jure cap. 6. theor. 2. Lit. D. & c. 19. th. 1. Lit. R. Wagenfeil. De S. R. J. summis Official. cap. 3. §. 3. p. 14. Rhetz. d. Tr. Lib. 1. Tit. 8. §. 2. Bœcler. p. 134. Schvved. p. 774. Vitr. p. 70. Urban. de Elect. c. 4. §. 126 2. & Crüger. d. Tr. & loc. p. 215. Cujus intuitu Ministri Moguntini Secretiores à solutione vectigalis Litterarum sunt immunes. Proxime all. Ddres jung. Dn. Lynker, sapius laudata Diff. De Muner. Direct. c. 3. Hanc 127 excipit (14) RRÆROGATIVA, qua itidem vi Archi-Cancellariatus per Germaniam decimam cum Imperatore partem accipit eorum, quæ à Judæis intuitu Bonorum & Actionum solvuntur. Vid. Litteræ Adolphi Reg. Rom. de Ao 1292. Alberti, de An. 1298. & Ludovici, de Ao. 1314. Vid.

Vid. Illustr. Dn. de Rhetz. in *J. J. P. Lib. 1. Tit. 8. 9.* Coccej. in *Jur. publ. prud. c. 10. §. 11. infim.* Bœcler. in *Not. Imper. Lib. 6. c. 5. & Vitriar. L. 3. T. 10. §. 20.* (15) Quod alium in munere Archi-Cancellariatus substituere possit, ejusque exemplum conspicuum sit in Electore Trevirensi, ejus aliquando constituto Vicario, de quo pluribus consuli potest Bœclerus *d. l.* (16) Quod omni tempore etiam extra Conventus publicos Solus ab Imperatore literas accipiat, per quas Electorum placitum vulgo der Churfürsten Gutachten requiritur. Bœcler. *d. Tr. p. 134.* Vitriar. *p. 712.* & Rhetz. *d. l. L. 1. c. 8. §. 3.* (17) tempore interregni cum Vicariis præcipue Reip. invigilet, Bœcler. *d. Tr. p. 134.* & Vitriar. *p. 713.* (18) Quod gaudeat Directorio in Collegio Electorali in *Diatu Deputationum & Electionum*, ejusque intuitu, qua Collegii Electorali Senior & Decanus, omnes Co-Electores tum ad Comitum Collegialia, tum Electoralia convocet, & certum ipsis diem conventus determinet, Illustr. Lynker. *De Muner. Direct. c. 5. n. 26.* Dn. Kulpis. *De Legat. Stat. Imp. pag. 522.* Strauch. in *Diff. Jur. publ. p. 273.* Rumelin. *ad A. B. 2. 6. 11. A. 639.* hisque vel in *persona* vel per *Legatos* comparentibus, in Electione Regis Romanorum variis utatur. Prærogativis, se potissimum in eo existerentibus, quod (a) in Collegio Electorali proponat, jusjurandum (b) à reliquis Co-Electoribus recipiat, (c) Vota colligat (d) Electionem Cæsaream dirigat, (e) factam Electionem enunciet Bœcler. *d. l. pag. 133.* Lynker. *d. Diff. c. 5. n. 26.* Rhetz. *L. 1. c. 8. §. 3.* Coccej. *c. 10. §. 11. p. 19.* & (f) noviter electo præscribat Capitulationem. Bœcler. *p. 133.* Vitriar. *p. 711.* Urban. *De Elect. c. 4. §. 2.* Crüger. *De Novemvir. p. 212.* Gassel. *de Stat. Europ. c. 9. 44.* finemque (g) imponat Comitibus Electoralibus, Electores illorumque Legatos dimittendo. Rhetz. *d. l.*

Extra hæc vero Prærogativas, quæ Moguntino intuitu vel Archi-Cancellariatus per Germaniam vel Decanatus in Collegio Electorali competunt, tribuuntur ipsi adhuc alix, quarum quædam sunt certa, quædam vero dubia, quædam plane nullæ. CERTA est coronandi Regem Romanum, eumque unguendi & consecrandi Prærogativa, quam vi primi Metropolitanatus ipsi tribuunt, Bœcler. *p. mibi 142.* Vitriar. *L. 3. Tit. 10. n. 23. p. 717.* Linde *De Statu Princip. p. 410.* Rhetz. *L. 1. c. 8. §. 3. & L. 1. c. 4. §. 45.* actu Coronationis scilicet in *Diacesi Moguntina* hodie expediendo Vid. *Transact. inter Elector. Mogunt. & Colon. de 25. Jun. 1657.* quam exhibet. Flisbach. in *Jur. Publ. Rom. Sect. 2. s. 3. §. 8.* & Capitulat. Leopold. *37. S. & Joseph. §. 36.* jung. Rhetz. *L. 1. T. 4. §. 45.* Limn. *ad A. B.*

- in cap. 4. §. 3. Oldenburg. in Not. ad Limn. Enucl. add. 7. Crüger. d. Tr. p. 200. seq. & Urban de Elect. c. 4. §. 2. (2) Quod gaudeat jure Stapulz & Jurisdictionis über das Markt-Schiff. Illustr. Coccej. d. Tr. c. 10. §. 11.*
- 137 Bœcler. p. 143. Rhetz. *Lib. 1. c. 8. §. 3. & Vitriar. L. 3. Tit. 8. §. 24. & 32.* ibique Addition: quæ tam amplo ornata est privilegio, ut, cum ante non multos annos Civitas Francofurtensis visitationem dictæ navis tentaret, ne prohibita forsitan moneta invehetur, Elector quosdam Civium Francofurtensium in carcerem conjecerit, nec illos dimiserit,
- 138 ut ut Imperator amicabilem tentaverit Ao. 1688. compositionem. Vid. Additionator *ad Vitriar. d. l. (3) Quod vi privilegii Maximiliani de Ao. 1495. subditi ipsius sine speciali consensu aliis se in clientelam dare non possint. Bœcler. d. l. p. 142. Coccej. d. l. p. 191. & Vitriar. L. 3. T. 8.*
- 139 §. 30. (4) Quod solus sit Ausschreibender Churfürst und Director im Chur-Neinischen Creisse. Bœcl. p. 134. Coccej. c. 10. §. 11. Schweder. p. 774. Vitriar. p. 713. Urban. c. 4. §. 2. Engelbrecht: *De Convoc. Circul. c. 2. §. 4. & Dn. Lynker. De Muner. Direct. c. 6. §. 32.*
- 140 DVBLA est (1) Quod gaudeat jure *primariarum precum*, item (2)
- 141 Domini Mœni, Vid. Illustr. Coccej. *d. l. p. 192. §. 12. Licet hoc eidem tribuant alii, Vid. Crüger. p. 55. Hermes, Fascicul. Jur. publ. c. 17. §. 39.*
- 142 NVLLA plane est, (1) Quod gaudeat jure luendi die Reichs-
- 143 Pfandschafften & (2) privilegio contra omnium privilegia. Coccej. *d. l. p. 192. Ut ut utrumque ipsi, sed absque solido fundamento tribuant. Bœcler. p. 142. & Vitriarius p. 718.*
- 144 Hæc de Prærogativis Mōguntino-intuitu reliquorum Co-Electorum competentibus dixisse sufficiant, nunc ad ELECTOREM TREVIRENSEM devolvimur, qui intuitu Co-Electorum in eo
- 145 etiam præcipuo jure utitur quod (1) gaudeat jure *Archi-Cancellaria-*
- 146 *ius Imperii per Galliam* (perquam quid in Aurea Bulla intelligatur, licet non convenient Juri, uti videre est apud Limnzum *in Jur. publ. Lib. 3. c. 5. & ad Proam. Capituli Caroli V. p. mibi 121.* Verior tamen illo-
- 147 rum videtur Opinio, qui *Belgicam Galliam & Regnum Arelatense* intelligunt, cum quoad illam potissimum Germania aliquod jus prætere tendere possit. Vid. Conring. *De Finib. Imper. c. 8. fere in fin.* Crüger. *d. Tr. Part. Spec. Mémbr. 2. Disc. 4. §. 6. Becker. Synops. Jur. Publ. L. 3. c. 6. p. 207. & Rhetz. in J. J. P. Lib. 1. Tit. 9. §. 1. & Dn. Wagenzell. De S. R. J. Summis Official. c. 4. §. 6. fin.) & Regnum Arelatense, *A. B. c. 1. §. 12. Quamquam Titulus Archi-Cancellarius Gallie & Regni Arelatensis, omni pote-**

potestate detitutus, inanis sit & vanus, cum neque illud Officium, hodie exerceat Trevirensis, neque peculiari Galliz utatur Archivio, sed quicquid ex Gallia, quod tamen oppido exiguum est, nomine Imperatoris, vel imperii expediendum est, à solo Moguntino expeditioni datur, & ab eo quoque, quicquid ea ratione Archivi superest, adservatur. Vid. Ahasver. Fritsch. *Tract. De Jur. Archivi & Cancellariae.* 149 c. 4. §. 17. (2) Quod in solenni Curia Imperatoris in suo Archi-Cancellariatu celebrata, omnium Archi-Cancellariorum sigilla Baculo appensa, gestet, & accumbenti Imperatori sigilla reverenter exhibeat, cæteris tamen Archi-Cancellariis simul manum baculo admoventibus, & eundem in Mensa ad id præparata deponentibus, solo tamen hoc casu Trevirensi durante Convivio solenni, majus sigillum, collo appensum gestante. Rhetz. *d. l. §. 8. Conf. supr. c. 2. dicta.*

(3) In Electione Imperatoris gaudeat primo voto Vid. *A. B. c. 4. §. 159. 3. Vitriar. d. l. p. 719. §. 34. Lind. De Stat. Princip. p. 412. Strauch. Dissert. Jur. Publ. 57. & Schweder. p. 574.* Ubi recte subjicit: Hoc votum Trevirensis non Gallia, cujus audit Cancellarius, nomine dare, uti putat Tholosanus *L. 6. De Rep. c. 13. n. 15.* sed potius nomine S. Romano-Germanici Imperii, cum non intuitu muneris Cancellariatus, sed quatenus sunt Imperii Principes, omnes tres Ecclesiastici Electores Imperatorem eligant, hincque jurent, se per fidem, qua Deo & Sacro Romano Imperio (non autem Gallia obstricti sunt, Regem esse electuros. *A. B. c. 2. §. 2. Carpvov. Feud. 3. 9. 5. Limn. J. P. Lib. 3. c. 5. n. 10. Strauch. Dissert. Jur. publ. p. 57. ib. 10. Nec Obstat, quod in Speculo Suevico p. 1. c. 29. & Saxonico L. 3. art. 37. primum votum detur Moguntino: Idemque testetur Günther in Libr. 5. De Reb. gest. Friderici I.* 153

Ad Proceres Electo pertinet, in qua Præcipuam vocem Præsul de jure Vetusto Moguntinus habet.

Vid. Chron. Belgic. ap. Pistor. fol. 180. Coccej. c. 8. §. 9. Rumelin. *ad A. B. Diff. 4. ib. 7. p. 107. Buxtorff. ad A. B. ib. 45.* Respondendum enim est, id hodie mutatum esse per A. B. non in præjudicium Moguntini, (cui in *Tu. 4. A. B.* non minus, quam antea habebat, sed plus tributum est, ut scilicet qua Præses Collegii Electoralis & Director, auditis ceterorum votis, possit addito suo majora facere & concludere, Vid. Coccej. *d. l.*) sed in ejus potius favorem. Nec Obstat (2) Quod Moguntinus tempore Caroli V. in ejus Electione adhuc jus *primi voti* exercuerit. Vid. 155

E e e e e e 2

Slei-

Sleidan. *De Stat. Relig. L. 1. Georg. Sabin. in Hist. De Elect. Caroli V.* Ru-
 156 melin. *ad A. B. D. sp. 1. th. 9. in Addit.* Respondendum est: Id potius *prae-*
loquium & discursum, quam votum fuisse Vid. Limn. *De J. P. Lib. 1. c. 30*
n. 64. Carpz. De L. Reg. c. 11. Sect. 8. Reinking. de R. S. & E. Class. 3. c. 5. n.
 157 *9. & Coccej. d. l. Ubi addit: Moguntinum, si velit, adhuc hodie jure*
suo primæ vocis uti posse.

(4) Quod *Trevirensi primus ante Coloniensem locus tributus sit in*
 158 *Aurea Bulla, respectu forsitan ad antiquitatem Ecclesiæ habito; Fer-*
 159 *tur enim inter Romano Catholicos Trevirenses Ecclesiam ab ipso Pe-*
tro esse fundatam. Vid. Rhetz. d. Tr. L. 1. T. 9. §. 5. Limn. ad A. B. c. 3. §.
2. Obs. 5. Kyriander. in Annal. Trevir. p. 3. p. 15. & Wagenfeil. De S. R. J.
Summis offic. Cap. 4.

Nec Obstat, (1) Quod post *Moguntinum, qui dextrum Imperatoris*
 160 *latus occupat, à sinistris sedeat Colonienfis: Et (2) in Capitulatione Ca-*
 161 *roli V. Ferdinandi I. & alias passim legatur: Durch das Heil. Römische*
Reich in (a) Germania, (b) Italien, auch (c) Gallien und das Königreich
Arelat etc. Engler/ atque sic in hac formula Germania statim Italia
 162 *succedat. (3) Inque Aurea Bulla Cap. 1. & alibi Colonienfis præponatur*
Trevirensis Vid. Hermes in Fasciculo Jur. publ. c. 20. §. 1. & Becker. in Synops.
 163 *Jur. Publ. L. 2. c. 6. Respondendum enim est: Male inde inferri: Tre-*
virenses honoris gradu Coloniense posteriorem esse. Nam & in A. B. Cap.
 164 *4. §. 3. c. 11. §. 1. c. 23. aliisque locis Trevirensis debito ponitur loco, & quæ*
in c. 1. A. B. traduntur, non tam precedentiam & Sessionem Electorum
 165 *quam iter, quod Francofurtum versus instituitur, recipere, facit ipse*
contextus sermonis arguit. Ut taceam tralatum esse, non semper
ex ordine verborum, de ordine inter personas obtinente, licet argumen-
tari. Vid. omnino Dn. Wagenfeil. de Dissert. cap. 4. §. 2. Limn. Tom. 2. J.
Publ. L. 4. c. 6. n. 48. & Bœcler de Not. S. R. J. Lib. 6. c. 6.

(5) Quod tributum sit *Trevirensi, ut sedeat ex opposito & lineari di-*
 166 *rectione versus Imperatores faciem; grade des Rainers Angesichts über*
 167 *Vid. A. B. c. 3. §. 2. Vique in Directa diametrali linea ante Imperatorem*
vel Regem transeat, illis solummodò intermediis, qui Imperialia vel
Regalia portant insignia Cap. A. B. 21. 22. 26. §. 4. c. 18. §. 3. Vid. Wagen-
feil. d. l. §. 3. Vitriarius. L. 3. Tit. 8. §. 35. seq. Rhetz. L. 1. Tit. 9. §. 6. Urban.
De Elect. c. 4. §. 3.

(6) Quod *Trevirensis, Moguntino in Actis revidendis vel ipso-*
 168 *met, vel ratione suæ Ecclesiæ aliquod interesse habente, munus revisio-*

his peragat. Sprenger. *Lucern. Stat. Modern. Imper. pag. mihi toti Vrban. De Elect. c. 4. §. 3. Vid. supr. notata.*

(7) Quod vi privilegii Casarei omnia Imperii feuda, in suo Ar. 169 chi Episcopatu vacantia, ad *Trevirenses* devolvantur. Vid. *Besold. Thef. Pract. Voc. Reichs. Lehr. Vitriarius. d. Tr. L. 3. T. 9. §. 38. ibique Addition. Sprenger. d. Tr. p. 101. Vrban. d. l. Limn. de J. P. Tom. 1. Lib. 3. c. 5. n. 19. Brower. p. 972. Kyriander. p. 15. p. 109. & Dn. Wagenfeil. d. Diff. c. 4. §. 3. dubitat tamen Sprenger. d. l. num. illud unquam in usum venerit. Vid. Schweder. in J. ad J. P. p. 776. §. 4.*

(8) Quod *Trevirensis* pretendat *Dominium Moselle* propter Con-170 fluentiam *Coblens* ipsi competentem, cui è regione apparer munitissimum castrum *Ehrenbreitstein* / cujus Præfectus juramento obligatur *Treveren*si & toti Imperio. Vid. *Imhoff L. 2. c. 3. §. 6. p. 28. in Notit. Præceder. Addition. ad Vitriar. J. P. Lib. 3. Tit. 11. §. 38. Lis. A. & Coccej. d. Tr. L. 1. c. 10. §. 14.*

Electorum Ecclesiasticorum quidem ordine *ultimus*, sed tamen etiam reliquis duobus *potentior* est COLONIENSIS, Schweder. *d. l. p. 776. cujus Prærogativa* ratione reliquorum Co-Electorum sunt sequentes:

Quod (1) in Electione Imperatoris ipsi competat *secundum* 171 *tom. A. B. c. 4. §. 3. Vitriar. d. T. Lib. 3. Tit. 11. n. 40. Rumelin. ad A. B. Diff. 4. th. 7. p. 106. Schwed. d. 776. §. 5. & Wagenfeil. d. Diff. c. 5. §. 1 p. 10.*

(2) Quod jure coronandi Regem Romanorum *solus* gaudeat, si 72 in *Diacesi Colonensi* Imperator coronetur, & si in *tertio loco* diadema Imperatori imponendum sit, *alternis vicibus* cum *Moguntino* hoc jus exercet, vi transactionis de Ao. 1675. & Capitulationis Leopold. §. 37. & Josephi: §. 36. *Vid. dicta supra n. b. e.*

Nec Obstat, Quod Leopoldus A. 1658. i. Augusti st. n. Franco-173 facti in *Diacesi Moguntina* unctus à *Colonensi*, & à tribus simul Electoribus Ecclesiasticis coronatus sit. Respondendum enim est; Id ob cer-174 tas causas, *salvo interim jure Electoris Moguntini*, factum esse. Nam quamvis ab initio in Capitulatione Leopoldina conventum esset, *d. a. 37. ut Coronatio* propter Aquisgranen. se incendium, *Colonie* perageretur, ibi: *Wir wollen für dißmal aber den Könungs. Actum in der Stadt Cöln/ zumalen die Stadt Achen/ wegen der unlangit erhitenen Feuers & Brunst/ darjunder Zeit unbequem ist/ celebriren und verrichten lassen/ Tamen* propter Cesaris infirmitatem & ad parcendum majoribus sumptibus, placuit postea *Francofurti* coronationis actum celebrare &

- unctionem soli Colonienſi concedere, ſalvo tamen manente transactionis jure. Vid. Joh. Theodor. Fließbach: in *J. Publ. Rom. Germ.* p. 66. Dn. Wagenſeil. *d. Diff.* p. 23. Thulden. in *Continuat. Hiſt. L. 9.* Paſtorius. in *Auctuariis ad Florum Germ.* p. 847. & Pacific. à Lapide in *Not. ad Manzamban. c. 4. n. 5.*
- 175 (3) Quod fit *Archi-Cancellarius Imperii per Italiam.* *A. B. c. 1. §. 11.* Marquard. Freher. in *Not. ad Petr. de Andla. L. 2. c. 1. p. 151.* (Wagenſeil. *d. Diff.* p. 19. c. 5. ad *Rhetz. L. 1. Tit. 9. §. 3.* æque ac *Trevirensis*, magis hodie *Titulo*, quam *Re*, cum acta & res ad *Italia* negotia ſpectantes ad *Moguntinum* hodie pertineant, qui per pecuniarem quendam *Vicarium*, aut ſuum *Vice-cancellarium* earum expeditionem adminiſtrare dicitur, in *Archivo Imperii*, quod vi ſui *Archi-Cancellariatus per ſupra dicta* penes ſe habet, res & acta, *Status & Provincias Italiae* concernentia, adſervans. Vid. Dn. Crüger. *de Fulgid. Novemv. jurib. P. Spec. Memb. 2. Diſc. 4. §. 5. p. 217.* & Dn. *Rhetz. d. l.*
- 177 (4) Quod in *Provincia ſua & Archi-Cancellariatu*, imò etiam in *Gallia* ſolenni *Cura* celebrata, *dextrum Imperatoris laevis* claudat. *A. B. c. 3. §. 2.* *Hermes. c. 14. n. 8.* *Schwed. d. l. p. 777.* & *Rhetz. d. l. §. 7.* Vbi addit: *Commodam hujus rei rationem vix dari poſſe.*
- 178 (5) Quod *Curia ſolenni* in ſuo *Archi-Cancellariatu* celebrata, *ſolus omnium Archi-Cancellariorum ſigilla baculo appenſa* geſtet, majusque ſigillum durante ſolenni convivio collo appenſum habeat *Rhetz. d. l. §. 8.*
- 179 (6) Quod ejuſ *Subditi ſint privilegiati contra Rotwilenſe & alia extranea Conſistoria*, tam in *realibus*, quam *perſonalibus* actionibus. *Limn. de J. P. Tom. 1. L. 3. c. 6. n. 5.* & *Enucleat. L. 2. c. 5. n. 5.* *Vitriar. d. Tr. p. 721.* *Wagenſeil. p. 19.*
- 180 (7) Quod *Colonienſis & Trevirensis Elector* vacante *Archi-Cancellariatu Moguntino*, maxime in *Comitiis ſibi id ſumant*, ut *vices Archi-Cancellarii Germanici* alternantes obeant, palam licet reclamante Imperii *Archi-Mareſchallo*. Vid. Dn. *Wagenſeil. d. l. p. 33. ſeq.*
- 181 (8) Quod inter alios *Titulos Colonienſis* etiam *titulo Ducis Weſtphaliae & Angariae* utatur, quas ditiones munificentia *Friderici Imperatoris Anno 1180.* contulit *Eccleſiae Colonienſi.* *Lim. T. 5. Addit. ad L. 3. c. 6.* *Hermes. c. 6. §. 9.* *Vitriar. p. 721.* & Dn. *Œthuriſſeich. in MS. De Præcep. Ord. Imp.*

Nunc ad *Secularium Electorum* pergimus *Prærogativas*, quorum a

Pri-

Primus hodie est REX BOHEMIE. *A. B. c. 4. §. 3. Carpz. de L. Rege c. 182. §. 10. §. 31. & 39.* quia primus coronatus est; *A. B. c. 4. §. 1. ibi: Weilin* erein gekrönter und gesalbter König ist: Et quanquam sint, qui Regem Bohemiz negant esse *Electorem*, quia ad quaslibet Conventus Electorales non vocatur, neque (2) ad confectionem Capitulationis Cæsareæ adhibetur. Vid. *Limn. Tom. 1. Addit. ad L. 3. c. 8. n. 12. Jt. ad A. B. c. 12. §. 2. th. 3. Rachel. Diff. De Capitul. c. 3. th. 7. Coccej. cap. 14. §. 12. Carpz. De L. R. G. c. 5. §. 8 n. 7. Arum. ad A. B. Disc. 5. th. 22. & Rümelin: ad A. B. P. 1. Diff. 3. th. 30. Cujus rationem videlis apud Dn. Coccejum: d. Tr. 184. c. 12. §. 22. Horum tamen sententiam per Decretum Rudolphi I. de 6. Kal. Octobr. 1290. quod exhibet *Limnæus L. 3. c. 8. n. 3. & Goldastus Reichs. Saßung Ad Annum 1290. fol. 21: nec non per disertum textum Aureæ Bullæ Tit. 7. §. 2. Tit. 1. §. 10. Tit. 4. §. 1. Tit. 6. & 22. & R. J. de Ao. 1500. Tit. 14: dudum explosa est, ut hodie tanti temporis usu accedente, recte monente Dne. Coccejo c. 12. §. 17. inani esset negare, Regem Bohemiz verum esse Electorem. Confer. Dn. de Rhetz. L. 1. Tit. 10. §. 1. Schweder. p. 778. Vitriar. L. 3. Tit. 12. §. 1. & ejus Addition: ad. L. 1. T. 12. §. ab init. Gewold. de Septem. Vir. c. 9. Befold. thes. pract. Voc. Böhmen:**

Prima Hujus, qua intuitu reliquorum Co. Electorum fruitur, *Prærogativa* hz cesse noscitur, quod in *Electiois negotio primo* inter Electores *Seculares* votum suum loco dicat: *A. B. c. 4. §. 3: Limn. L. 3. c. 8. n. 2. seq. Strauch. Diff. Exot. Jur. Publ. 2. th. 11. non duntaxat in casu discordantium, ut quidem probare satagunt ex veteribus ritibus.*

187

Ich bin der Churfürsten Obermann
Wenn man nicht wohlteins werden kan/
Und man sich etwan in der Wahl/
Zutrüg ein Zivleracht daumahl:
Welchen ich dann die Stimme mein:
Thu geben, der pflegt Käyser seyn.

See etiam *concordantium* votorum: per all' textum *A. B. c. 4. §. 3.* ubi clare traditur: Quod *Mognntinus ante reliquorum Electorum Secularum vota* Bohemi suffragium requirere teneatur. Vid. *Schweder. d. l. p. 779. Vitriarius p. 748. Strauch. Diff. J. P. 2. th. 11. Crüger. De Fulg. Nov. vir. jur. p. 32. th. 10. Aliique passim.*

(2) Quod in conventibus Imperii publicis omnes *exteros Reges*, ipsamque *Imperatricem* præcedat Vid. *R. J. de Ao. 1526. Eislingz habit. A. B. c. 6. & 22. in fin. Item c. 26. §. 5. Vitriar. L. 3. Tit. 12. §. 7. Crüger.*

d. Tr.

d. Tr. p. 82. th. 4. Rhetz. L. 1. T. 10. §. 7. Strauch. I. P. p. 61. §. 13. ibique all.

- 189 (3) Quod sit *Archi-Pincerna Imperii*, & vi hujus Officii in celebratione Curiae Imperialis primum potum, vel cum vel sine corona Regali porrigat Imperatori. *A. B. c. 7. §. 5. Vid. Constit. Ruperti I. De Ao, 1156. ap. Goldast. T. 2. Const. Imper. fol. 92. Wagenfeil. d. l. Schweder. p. 780. ubi addit: Nil quicquam inde decedere dignitati ipsius Regiae, quod officio hoc suo ultimo loco post omnes reliquos Electores defungatur, A. B. c. 7. §. 5. cum ex naturae ordine sit, ut potus cibum sequatur.*
- 191 (4) Quod ob Regalem, qua fulget dignitatem, in *sessionibus à dextro Imperatoris latere* immediate post Electorem Ecclesiasticum ad dextrum Imperatoris latus sedentem, *Moguntinum* sc. vel *Coloniensem*, inter omnes *Seculares Electores* primum obtineat locum *A. B. c. 4. §. 1. Limn. L. 3. c. 8. n. 15. Urban. De Elect. c. 4. §. 5. Schwed. p. 391. seqq. & 780.*
- 192 Rhetz. *L. 1. T. 8. §. 7. in Processionibus vero Solemnibus nil quidem praeferat Imperatori, immediatè vero post Imperatorem incedat. A. B. c. 16. §. 5. & c. 22. in fin. Limn. L. 3. c. 8. §. 15. & Bœcler. de Not. S. R. J. Lib. 6. c. 8.*
- 193 (5) Quod Imperii contributionibus & oneribus non sit *obnoxius*, *Vid. Constit. Friderici II. de Anno 1212. ap. Goldast. in Const. Imp. p. 1. fol. 20. quam confirmavit Carolus IV. ap. eund. P. 2. fol. 39. R. J. de Anno 1500. §. Wie mit den Künigen. Strauch. in Exor. Diff. J. P. 2. p. 62. §. fin.*
- 194 (6) Quod gaudeat jure Nobilitandi cum *Comite Palatino Rheni*, ita ut ab illis nobilitati, tales in *toto Imperio Romano* censeantur. Rhetz. *d. Tr. Lib. 1. Tit. 19. §. 2.*
- 195 (7) Quod investituram & regalia non in *Aula Imperatoris* petere teneatur, sed eadem queat suscipere in *regni finibus* aut *locis finitimis*, plus quam decem milliariibus Regno suo non distantibus, *Limn. L. 3. c. 8. n. 26. Strauch. d. Diff. 2. §. fin. Schweder. p. 368. ibique all. & p. 782. Urban. De Elect. c. 4. §. 5. & Crüger. d. Tr. p. 156. & 327. qui etiam aliam addit prerogativam, scilicet, quod ex privilegio Friderici V. Imperatoris ipsi integra & illaesa restituantur vexilla, cum alias ista, quibus Electores & Principes olim à Cæsare investiebantur, peracta investitura, in promiscuam multitudinem adstantem projici soleant. Thulemar. De Obovitat. c. 14. §. 28.*
- 197 (8) Quod jus monetandi *impune* aliis possit locare. *Vid. R. J. de Anno 1570. §. Als dann auch die Münz. Verordngkeit Addition. ad §. 10. L. 3. Tit. Lit. 4.*

(9) Quod

(9) Quod multi *Co-Electorum* veluti Moguntinus, Saxo, Bran- 198
deburgicus, Palatinus, & præcipuorum *Imperii Principum*, ut Archi-Epi-
copatus Salisburgensis, Episcopus Bambergensis, Herbipolitanus, Ar-
chistadiensis Augustanus & Constantiensis, Dux Bavariz, Saxoniz,
Württembergici, Comites Hennebergici, Burggravi Norimbergenses,
Comites Hannoviz, Swartzburgici, Wertheimenses, Domini de Lim-
burg, de Reußen, de Schönburg, de Wolffstein, Equites S. Georgii in
Suevia & Civitas Norimbergensis certorum bonorum intuitu ejus sint
Vasalli Vid. Addition. ad *Vitria*. L. 3. T. II. §. 10. Lit. A. Schvveder. ad 7.
P. Part. Spec. Sect. 2. c. 5. §. 4. Sprenger. *Inst. Jur. publ.* L. 3. c. 4. pr.

Inter Electores Seculares hodie excipit Bohemum ELECTOR 199
BAVARIÆ cujus jam *Prærogativas* recensebimus. Quas inter (i) me- 200
rito refertur, quod per *Instrumentum Pacis* loco Palatini Vid. *A. B. c. 4. §.*
inter Electores seculares *secundum*, respectu omnium vero *quartum*,
habeat eorum. Vid. *instr. art. 4. §. 3. vers. Et primo Limn. Tom. V. ad L. 3.*
e. 9 p. 207. seq.

(2) Ad *Bavari* Prærogativas pertinet, quod vi translati in se Ele- 201
ctoratus Palatini sedeat ad *dextrum* Imperatoris *latus* post Regem Bo-
hemiz. *Limn. ad A. B. c. 4. §. 1. Obs. 9, Rhetz. L. 1. Tit. II. §. 3. Urban. de*
Elect. c. 4. §. 6. Crüger. p. 228.

(3) Quod in solenni Processione Imperatori præferat *Pomum* 202
Imperii, quod vi A. B. antea jure præcipuo ad Palatinum spectabat. Vid.
Ddres proxime allegat.

(4) Quod sit S. R. J. *Archi-Dapifer*, si non ex *Instrumento Pacis*, 203
tamen ex *spontanea* Palatini cessione. *Schvveder. p. 785. § c. 3. n. 6. &*
in solenni *Curia* 4. *scutellas*, argenteas cibus repletas reponat in *Men-*
sam Cælaream A. B. Tit. 7. *Rœcler. L. 56. c. 9. ibique L. Schuckfleisch*
in Not. MS. Wagenfeil. d. Diff. Urban. de Elect. c. 4. §. 6. Crüger. de Tr. p.
230. Præterit quidem etiam (a) *Jus Vicariatus*. Vid. hic omnino Chri- 204
stoph. Gevvold. *Lib. De Septemvir. Freher. in Origin. Palatin. & Epist.*
Disp. De Electoratu R. R. J. Comitum Palatina antiquitus annexo Rorigold. p.
1. D. 24. n. 1. Limn. L. 3. c. 9. n. 1. seqq. Strauch. Disp. 3. ab. 23. & Vitriar. L.
1. Tit. 1. §. 21. juncto Gastel. De Stat. publ. Europ. Noviss. c. 8. p. 730. &
Rherzio. L. 1. Tit. II. §. 6. (b) *Jus Judicii* in Imperatorem (quod Pala- 205
tino Electori tribuit *A. B. c. 5. §. 3.*) & quidem propter verba: *A. B. d.*
c. 5. §. 3. ibi: Imperii Dapifer est. Lynker. *De Fontib. Decis. Illustr. p. 58. &*
quod hodie munus *Archi-Dapiferatus* exerceat *Bavarus*.

(3) *Jus Wildfangius*, & quidem, quod in *Privilegiis Palatinorum* 206
F f f f f f ratione

ratione Wildfangiatus, *Electoatus* quoque fiat mentio. Verum sicuti
 107 ratione Wildfangiatus *Laudum* pro se obtinuit *Palatinus*, *Ad. 1667. Vid.*
 omnino. *Vitriar. p. 768. Addition. Burgold. in Notit. F. 1. Disc. 26. Membr.*
 108 2, n. 8. *Sprenger. in I. P. p. 389. Rhetz. d. 1. p. 228. & Schwed. p. 880.* Ita
 dubium merito prætentum *jus Vicariatus & Judicii in Imperatorem Bavaro*
 facit *Palatinus* inde, quod illud non fuerit *Electoatus*, sed *Comitatus Pala-*
 209 *tini* annexum *Vid. textus Latinus A. B. d. c. 5. §. 1. Hoc vero, quod pro-*
 nomen *QVI*, in c. 5. §. 3. *A. B.* non sit *reduplicativum*, ut sensus sit: *quæ*
Archi-Dapifer est; sed *specificativum* i. e. *qui simul tunc Dapifer fuit*; *Vid.*
Rhetz. d. 1. p. 228. §. 8.

210 Addit hæc Prærogativa (f) *Dd. Crüger. d. Tr. p. 37. Quod Ele-*
ctor Bavariz hodie sit perpetuus Hispanicarum in Belgio Provincia-
 211 *rum Gubernator. Et (6) Quod Electores Bavariz cum Archi-Episco-*
po Salisburgensi sint Directores Circuli Bavarici Vid. Crüg. d. Tr. p.
14. jung. Engelbrecht. De Conv. Circ. 2. §. 4. & Dn. Lyncker. De Mun. De-
ceß. c. 6. n. 33.

212 Tertius *Secularium Electorum* est *SAXO*, hodiernus *Poloniz Rex*,
 cujus *prærogativa*, quibus inter reliquos fulget *Electores*, in illis con-
 sistunt, quod (1) sit *Archi-Mareschallus* *Erz-Marschalck Imperii. A. B. c. 4.*
§. 4. & c. 5. §. 2. habens pro Sub-Officiario *Erz-Marschalck Seniore* *ex Fa-*
milia Comitum de Püpenbörn, aut eo absente Mareschallum Curiz Känserliche
Ober-Hof-Marschalck; *A. B. c. 27. §. 6. Vid. Vitriar. L. 3. T. 12. §. 33. ibi-*
 que *Addition. Lit. 2. Limn. ad A. B. c. 27. & in I. P. Lib. 3. c. 10. n. 19.*
Schwveder. p. 786.

214 Vi hujus *Archi-Mareschallatus* prætentit (a) *Saxo* ut *Cæsare* expé-
 ditionem bellicam suscipiente, Ipse omnibus *Statibus præsenribus*
 præferatur, & in *Adventu Cæsaris* ordines instruat. *Vitriar. d. 1. §. 34.*
Strauch. Diss. 7. v. 3. 1b. 11. Zigler. De Singul. Elect. Sax. Præminent. c. 3. §. 3.

215 *Thulemar. De Officiis p. m. 299. & Dn. Rhetz. in I. P. p. 233. (b) ut præ-*
 ferat in prælio præfenti *Imperatori Vexillum Majus* *Aquila Imperiali*
 conspicuam: *Vid. Crüger. de Novemvir. p. 228. De quib tamen post*
Limnazum Tom. 1. Add. Lib. 3. c. 10. n. 27. dabitur Dn. Vlric. Obrecht. in

216 *Diatrib. De Vexill. Imperial. c. 4. p. 24. Vid. Schwved. d. 1. (c) Competit*

217 *Saxoni* Vi præfati *Officii*, ut prospiciat in *Comitiis Electoralibus*, de

218 *alimentis, hospitibus (ipsi enim Electores nullum sibi assignare solent*
diversorium. Bertram De Comit. membr. 5. n. 50. Rhetz. d. 1. 1. T. 12. §. 6.)
 & aliis, ne *Dn. Electores*, eorumque *Legati* iis à *civibus* nimis gra-
 ven-

ventur. *Vid. Seren. Dn. Elect. Poltcey. und Say. Ordnung de Anno 1658. 8. Junii Francofurti ad Mœnum. Ziegler. d. Tr. c. 3. §. 4. Vitriar. p. 777* (d) In Comitibus Imperii vi hujus officii ipsi presenti mittit Moguntinus Sche- 219
dulam indicatoriam ad congregationem Statuum, quam ille vicissim hereditario Mareschallo Imperii transmittit, copiamque facit, ut curet convocari Electores, *Eitel Friedrich von Heerden in der Grundfeste Des Heil. Römischen Reichs. P. 2. c. 3 p. 90. Rhetz. d. l. §. 5. Addition. ad Vitriar. p. 777. Lit. A.*

Vigore hujus juris (c) per Mareschallum Imperii rationem ha- 220
bet excubiarum, quo legitime ordinentur & distribuuntur. *Bertram. De Comit. d. l. n. 59.* (f) Et durantibus Comitibus in omnium Electo- 221
rum & Statuum Imperii familiam exercet jurisdictionem etiam in Criminalibus. *Bertram. d. l. n. 60. Rhetz. L. 1. T. 12. §. 9. Carpvov. de L. Reg. c. 10. S. 6. n. 25.* (g) Est judex & Patronus Buccinatorum, *Vid. Con- 222 firm. Ferdin. II. Ao. 1623. 27. Febr.* (h) In solennibus processionibus im- 223
mediate præfert Imperatori gladium evaginatum *A. B. c. 22. §. 3. ibique Commendatores* (qui in eo differt à gladio Electorali, dem *Churs Schwedts* singulis Electoribus in actu solenni electionis præferri so- 224
lito quod hic non æque ut Imperialis gladius, evaginatus esse soleat. *Vid. Rhetz. d. l. §. 3. & Limn. ad A. B. c. 26. §. 3. Obs. 4.*) insignum Majestatis & justitiæ, *Thulemar. De Officiis. p. 200. §. 17. Schvved. d. l. Sect. 2. c. 5. §. 9. & Vitriar. L. 3. Tit. 12. §. 36.*

Inter Prærogativas Electoris Saxonici merito recensetur (2) quod 225
quintum in Comitibus votum habeat *A. B. c. 4. §. 3.* (3) Quod Imperatore 226
solennem Curiam celebrante tempore Coronationis, ante portam Curiz equo in acervum avenæ, (quem suis inibi sumptibus præparari curavit,) vehatur, inque manu habens mensuram argenteam, cum baculo argenteo, minimum duodecim marcas argenti habente, repleat inibi mensuram, & baculo acervo infixio, statim avenam effundat. *Rhetz. d. l. §. 4. Urban. de Elect. c. 4. §. 7. Ziegler. d. Tr. c. 3. §. 4. Vitriar. p. 776.* Item quod (4) Imperii Vicariatu defungatur in locis ju- 227
ve Saxonico utentibus, vacantes Imperio. *A. B. c. 4. §. 12. ibique Ddres, Limn. L. 3. c. 10. 32.* (5) Quod sibi Directorium Collegii Electoralis 228
non duntaxat in Comitibus mortuo. *Vid. Dn. Lynker. in Diss. De Munere Director c. 5. n. 27. Ziegler. d. Diss. c. 2. §. 7. aliique sed etiam absente vindi- 229*
cet, *Vid. Addition. ad Vitriar. L. 3. Tit. 12. §. 42.* inque Comitibus causas religionis (6) A. C. concernentibus (An adhuc hodie, ubi ad Papicu- 230

larum castra transiit, non sine ratione dubitari potest) itidem Directorio defungatur. Vid. Limn. *L. 3. c. 10. n. 33.* Schweder. *p. Spec. S. 2. c. 5. §. 9. in fin. ibique all.* Sprenger. & Fritsch-jung. Dn. Lynker. *De Muner. Direct. c. 5. n. 27.* & Zigler. *d. l. c. 2. §. 5. in fin.* (7) Quod sit Director Circuli Saxonici Superioris. Lynker. *d. l. c. 6. n. 34.*

- 231 Sequitur nunc ordine ELECTOR BRANDEBURGICVS, qui locum & votum hodie habet post Instrumentum pacis penultimum. Dn.
- 232 Rhetz. *Consiliarius Brandeb. in J. J. P. L. 1. T. 13. §. 6.* Gaudet hic potentissimus Elector, (qui notante Excellentissimo Strykio, *in Introd. ad P. F. in Not. ad cap. 11.* propter Souvarenitatem qua in Prussia fruitur, primus omnium Electorum titulo: Großmächtigster usus est) hac (1)
- 233 prerogativa, quod sit Imperii Archi-Camerarius; *A. B. c. 27.* Limn. *T. 1. L. 3. c. 11.* Urban. *De Elect. c. 4. n. 8.* (2) Gerat. in Processionibus Imperialibus
- 235 Sceptrum, *A. B. c. 24. & 26.* Quod etiam inter insignia Electoralia conspicitur, Freher. *De Origin. Palatin. L. 1. c. 15.* Belfold. *Thef. Pract. Voc.*
- 236 Elyrsfürst Schweder. *d. Tr. p. 789.* Ubi §. II. simul refutat illorum opinionem, qui inter insignia Sceptrum, pro columna accipientes, existimarent, illud ex Columnariorum stirpe, (unde familia Brandeburgica originem ducit,) petiitum esse; Vid. Hoppingk. *De Jur. Insign. c. 6. §. 5. §. 286. n. 620.* Cum solus Elector hoc utatur in signi, non etiam de Familia reli-
- 238 qui. Confer. Limn. *Tom. 2. Addit. ad L. 5. c. 7. n. 107.* (3) In solenni Curia Cæsari exhibeat pelvium *A. B. c. 27. §. 3.* Urban. *De Elect. c. 4. §. 8. &*
- 239 Ddtes passum. (4) Exerceat cum Electore Saxonico & Ducibus Saxo Gothanis & Weimariensibus Directorium in Circulo Saxonico Superiori. Crüger. *d. l. p. 14. §. 18.* & in Circulo Westphalico, cum Palatino Neoburgico. Dn. Lynker. *in Diff. De Muner. Direct. c. 6. n. 34.* Engels
- 240 brecht *De Conv. Circ. c. 2. §. 4. & Crüger. p. 15. n. 18.* (5) Gaudeat in signi prerogativa nova in suo territorio Telonia constituendi; & constituta augendi. Vid. Speciale Privilegium Imperatoris Friderici III. de Anno 1456. quod exhibet Limnæus *in Addit. Tom. 4. L. 5. c. 7. n. 136.* Rhetz. *d. l. L. 1. c. 13. n. 4.* Additionator: ad Vitriar. *p. 779. Lit. A. Thomas. De injust.*
- 241 *Oppos. & c. §. 19.* (6) Quod Domus Brandeburgica Sex habeat vota in Comitibus Imperialibus ob Principatus Culmbach. & Ansbach.; ratione Madeburgi, ob Ducatum Pomeraniæ ulterioris, Halberstadiensem, Mindensem Vid. Crüger. *p. 107.* Vbi addit; ratione Episcopatus
- 242 Caminensis etiam quidem votum pretendisse Domum Brandeburgicam, sed hæctenus protestantibus contra Statibus, illud non potuisse impetrare.

Reitat:

Restat ut De ELECTORE PALATINO dicamus de NONI 243
ELECTORIS Prærogativis hac vice ob. rationem cap. 2. num. 119. alle-
gatam nulli solliciti.

Prima vero *Electoris Palatini Prærogativa* hæc est, quod sit hodie 244
Archi-Thesaurarius Imperii, quam diu scilicet durabit *Linea Wilhelmi*,
& (2) loco *pomi Imperialis* in solenni Processione præferat *Coronam*, in-
que solenni Inaugurationis & Coronationis novi Regis Rom. actu 245
aureos & argenteos spargat in populum nummos *Vid. instr. Pae. Ca-*
sar. Succ. cap. 4. §. Quod ad Domum Palatinam. Limn. add. c. 4. A. B. §. 3. 246
obs. 9. Oldenburg in Addit. ad Limn. Enuncl. L. 2. c. 9. n. 12. Dn. Spener.
Oper. Herald. L. 3. c. 2. §. 12. Wagenfeil. De J. R. J. Summ. Officiat. 232. seqq.
Crüger. d. Tr. p. 233.

(4) Gaudet Jure Hagensteltziatus, vi cuius diu cælebs tandem 247
nuptias contracturus, certam Electori pecuniam solvereteneretur. *Vid.*
Addition: ad Vitriar. p. 772. §. 31. in fin. Crüger. d. Tr. p. 57. (5) Jure
Wildfangiatus, vi cuius extra legitimum matrimonium natos & ad- 248
ventitios qui sua sponte ad loca, ubi Serenissimo Dn. Electori ex Im- 249
per. privilegio & antiqua consuetudine hoc jus competit, se conse-
runt, ibique domicilium figunt, si intra anni spacium à Dominis non
fuerint vindicati, in numerum hominum propriorum cooptat, spe-
percipiendi census, ab hominibus propriis præstari soliti, capiendæ-
que hæreditatis, si vel extra conjugium, vel sine parente, prole, fra-
tribus aut indotatis Sororibus & sine testamento decesserit. *Vid.*
Schweder. p. 800. Rhetz. p. L. 2. T. 3. §. 8. seq. Crüger. p. 57. Zinshof. De
Nöt. Procer. Imp. L. 2. c. 9. §. 29. p. 84. Vitriar. L. 3. T. 12. §. 21. ibique Ad-
dition: & (7) Jure protegendi Fabros Cuprarios in partibus Rheni, 250
Alsatiz & certis Franconiz locis; quod jus magnam partem in tractatu
sc. Alsatia Familiz Nobilium de Ratsamhausen, in Districtu vero Franco-
nio Nobili Familiz Zobeliorum vicissim in sub feudum dedit, cum hoc 251
emolumento, ut illi supellectilem cupream ad totius rei domesticæ
usum gratis suppeditare teneantur. Besold. voc. Restler: Schuß Spe-
ner. d. Tr. P. Spec. L. 3. c. 27. §. 7. Schwed. p. 800. & Vitriar. p. 770. Et
ratione hujus juris nullus horum Opificum ad tractum Rheni, Alsa-
tiz & Franconiz artem suam exercere potest, nisi à juratis, & quos 252
Sprenger. Lucern. Modern. Imp. Stat. c. 2. pag. mibi 97. Assignant præ-
terea inter Prærogativas Juris publici Ddres Palatino (8) jus Oppida & 253
Eff. fff f 3; Domi-

Dominia Imperii nomine oppignorata redimendi, iisdemque utendi & fruendi, donec ipsi argentum refundatur. Vid. Zachar. Vietor. *De Exempt. n. 35.* Addit. ad Vitriar. *L. 3. Tit. 12. §. 31. Lit. b.* Marquard. *Fresler. P. I. Origin. Palat. c. 16. & Crüger. p. 57. D. Tr.* Item (9) jus Insulas certas in Rheno eminentes, exclusivè adjacentium terrarum Dominis, sibi tribuendi. Vid. Dn. Meurer. *De Jure Flum. P. 1. fol. 7. n. 9.* Ad 155 di hinc potest (10) Quod multos Illustres habeat Vasallos, v. g. Landgravios Hassiæ, Marchiones Badenses, aliosque Imperii Principes ac Comites, de quibus videatur Addition ad Vitriar. *d. l. & quod* (11) 156 etiam in quibusdam alienis territoriis habeat jus aperturæ. Oldenburg. *in Limn. Encl. L. 2. c. 19. §. 47.* De jure *Vicariatus & Judicis Imperialis*, cum supra dictum, hic non disfluamus: quin potius nuncupatis Summo Numini pro clementissimo præstito adjutorio submississimis gratiis, vela hac vice contrahimus, tempori Sumptibusque parcituri, ipsasque PRINCIPVM NON-ELECTORVM PRÆROGATIVAS speciali B, C, D, Dissertationi reservaturi.

MONITUM.

Turgidæ arrogantæ ac insignis impietatis notam meretur, qui Viro, de Academia, deque Studiofa pube bene merito elogia *bonæ fide publicæ que autoritate, omni adulationis studio, susque deque habito; ex vero tributa, canino odio invidere, ejusque bonæ existimationi etiam post fata temere insultare non erubescit, sciturus, quem tot publicæ, probatissimorum Virorum commendant Virtutum encômia, unius invidi calumniam deprimere non posse, tutum saluberrimo Imperatorii Rescripti in L. 10. C. De His, quæ ut indign. præsidio: SI FIDVCIAM INNOCENTIÆ GERIS, ADVERSVS OMNEM CALVMNIAM HABES SECVRITATEM,*

F I N I S.

Q. D. B. V.

1751

DISPUTATIO IVRIDICA
DE

LEGE VESTIARIA

EIVSQUE

NECESSITATE

Vulgo von

Nothwendiger **K**leider

Ordnung/

QVAM

IDEO PROPITIO

Et suffragante Magnifico Jctorum ordine in celeberrima
ad Varnum Academia

PRÆSIDE

DN. IOHANNES **K**lein/

J. U. D. & Pand. P. P. nec non Consist. Ducalis Meckl. h. t.
Directore, Patrizque; Academiae hodie Rectore,

DN. PRÆCEPTORE, HOSPITE AC FAVTORE

Summo animi cultu zviternum devenerando publicæ, placidæque eruditorum censuræ

Die XXVII. Augusti, A. O. R. M. DC. XCVIII.

Submittit Author.

CONRAD ANTHON **W**olff.

*G*USTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI, ANNO 1705.

DISP, XXII,

L. N. J. G.

I. N. J. G.

PRÆFAMEN.

SUMMARIÆ.

- V**estimentorum usum, primitus ad
 uclandam corporum nudita-
 tem, ex Protoplastorum lapsu con-
 tractam, introductum esse, docet.
 n. 1. seqq.
- Anse infelicem prohibiti fructus com-
 estionem corpora humana nullius
 involucris indigebant. n. 3
- Decedet, vestibus, qua tristem peccato-
 rum debebant refrigerare memoriam,
 qua novis, ad peccandum incen-
 tivis uti. n. 7
- Quam Protoplasti ex lapsu ignomi-
 niam contractam, vestimentorum
 involueris tegere studuerant, hanc
 Posterius Parentibus longe pejores,
 prob dolor! vestium luxuria re-
 mere adaugent, animarum fudi-
 tatem, luxurioso vestimentorum
 habitu sine pudore publice osten-
 tantes. n. 8
- Nimia ac inordinata Vestimentorum
 luxuria accenditur justissimi Na-
 minis ira & inevitabilis accelera-
 tur Rebus publicis interitus. n. 9
- Ad boni Magistratus curam pertinet,
 malo huic pestifero mature obicem
 ponere, bonisque Ordinatio-
 nibus Vestiaris omnium in Ve-
 stimentis luxum tempestive impe-
 dire. n. 10
- Ordinis distinctio, certissima est bene
 constituta Reip. reffera. n. 12
- Ad ejus conservationem pertinet cu-
 rare, ut Cives pro Ordinum di-
 stinctione, diverso vestium utantur
 habitu. n. 11
- Occasio hanc De Lege Vestiaris,
 ejusque Necessitate conscriben-
 di Dissertationem demonstratur. n. 13

- 1 Vo tristior est prima Vestimentorum memoria, eo Ta-
 2 ne damnabilior & execrabilior mortalibus esse debeat,
 3 omnis indecens illorum luxuria. In sanctitate & inno-
 centia creati primi Parentes, hisce Corporum tegumen-
 tis indigebant minime, neque enim pulcherrimis illo-
 rum corporibus, anima concreata ante lapsum pulchritudine sua
 adhuc superbiente, quicquam scditatis adharebat, ex cujus adspe-
 4 ctu tristarentur miscere; At vero scditissimo Protoplastorum lapsu
 esse

effectum est, ut turpiter amissa Imaginis divinæ puritidine, ipsa hominum corpora sua nuditate visa ipsis fuerint fœda, ac involucris alicujus indiga, non ostentationi, sed pudori tegendo inservituri; Ut hinc, cum vestes primitus ad velandam turpitudinem, (quam infelici prohibiti fructus commestione sibi in caute conciliarunt Protoplasti,) receptæ, peccatorum sint indicia, non frustra mirari subeat, id, quod perpetuum mali obstaculum esse debebat, ejus proh dolor! corrupti hujus seculi moribus, ad peccandum hodie esse incentivum. Scilicet in successoribus Adami id notandum adhuc turpius erat, in quo Parentum malitiam superare conabatur pessimorum liberorum improbitas, quod, quanquam illi ex lapsu ignominiam contractam, vestimentorum involucris velare ac tegere studuerint, eandem hi Parentibus suis longe pejores luxuria vestium temere adaucturi, ad animum ne quidem admittant, sed animarum fœditatem luxurioso vestimentorum habitu, sequestrato plane omni pudoris sensu, ostentent publice. Quo nefando facinore cum non possint non, Justissimi Numinis accendere iram, ac Rebus publicis, quarum membra esse cupiunt, inevitabilem accelerare interitum, Boni utique Magistratus est, hanc refrenare civium libidinem, & bonis ordinationibus omnem in vestimentis excessum, & luxum tempestive impedire, providaque sua efficere cura, ut intra terminos honestatis se quisque contineat, & optima Ordinum distinctio, quæ bene constitutæ Reipublicæ tessera est certissima, immoderato, ac conditioni utentium parum convenienti Vestimentorum luxu jugiter conservetur: *Vid. Herman. Latber. De Censu l. 1. c. 9. Jacob. Wimp. feling. in Agatranchia. c. 28. Bodin. L. 6. De Rep. c. 2. Lorich. De Hist. Princ. fol. 218.* Quod equidem animo volvens meo, Musis Varniacis propediem valedicturus, occasionem inde sumsi, hanc *De Legge Vestiarum ejusque Necessitate Dissertationem* ante abitum meum adornandi; In qua si Tux expectationi ex asse non quiverim esse explendæ, id condonabis facillime primis hisce in jure conatibus meis, humanæ fragilitatis conscientia Temetipsum meriri haud nefcius. Tu vero Alme DEUS, Spiritu Tuo huic conamini meo adesse dignare clementissime.

CAPUT I.

Exhibens

Generalia, de Lege Vestiaria, ejusque necessitate.

SUMMARIUM.

Confessum totius Dissertationis exhibet. n. 1

Vox Legis, quomodo in jure accipiat, tradit. n. 2. sum seqq.

Quid in Rubro & Nigro hujus Meditationis denotet, docet. n. 10

Vox Vestiarii in jure sat nota est. n. 13

Denotat modo ipsa vestimenta. n. 14

Modo Vestimentorum Reconditoria. n. 15

Quis fuerit Comes Vestiarius docet. n. 16

Vox Vestiarii in jure Civili Ornamenti opponitur. n. 17

In hac Dissertatione omnia etiam complectitur, quae vel Ornatus causa tantum, vel magis ornandi, quam tegendi corporis causa adhibentur. n. 18

In specie Utriusque Sexus indumenta, Caligas, Calceos, imprimis multo auro, gemmis & margaritis nitentes, Mitras, magis ornandi, quam tegendi capitis causa adhibitas, Collaria, Chirothecas, auro & Margaritis aut Lapillis ornatas, Belles Zobelinas, Casaricum facti-

tiam quantivis precii, Gemmas, Margaritas, ex quae illis factas acus, Inaures, armillae, & quicquid ad aliam rem nullam paratur, quam in corporis ornamentum, magis Superbia, quam Usui inserviturum. n. 19. seqq.

Mitras, quae magis Venustatis, quam velandae capitis causa adhibebantur, iure Civili sub vestibus non comprehenduntur. n. 23

Ratio, cur sub Lege Vestiaria praeter utriusque Sexus indumenta, imprimis Ornamenta pretiosiora Mulierum veniant, reddatur. n. 30. seqq.

Nimum sui ornandi studium ipso ebriofitatis vicio pejus est. n. 32

Vesanam multarum Mulierum in vestibus, illarumque ornamentis luxuriandi libidinem Maritos saepe omnibus spoliarum fortunae, monstratur. n. 33

Vestis & Vestimentum in jure non differunt. n. 34

Legem Sumptuariam & Vestiariam differre, docet. n. 35

Quid sit Lex Sumptuaria & in quo-
nam

- nam latius pateat ipsa Lege Vestiaria, traditur.* n. 34. seqq.
- De Vestium diversitate, se potissimum exercent Ratione Sexus, dignitatis & Materiz ex qua, agitur.* n. 39. seqq.
- Ratione Sexus. Vestes alia sunt Viriles, alia Muliebres.* n. 40
- Virilium appellatione etiam veniunt Pueriles.* n. 41
- Muliebrium appellatione continentur & Virginales, Puellares, & Infantiles.* n. 43
- Quartum: Utrum in Edictis Vestiaris majorem luxuriam Mulieribus, quam Maribus indulgere fas sit?* n. 44
- Tres rationes pro Affirmativa recensent.* n. 45. cum seqq.
- Rationes Pro Negativa enarrat.* n. 48. seqq.
- Quemlibet se vestire oportet pro illa, qua fulget, dignitate.* n. 49
- Mulieres non propriis sed Parentum & Maritorum corrumpant radiis.* n. 50
- Major est in Sexu Virili dignitas.* n. 51
- Mulieres ad Luxum Vestium sunt proniores.* n. 53
- Non concedendum Mulieribus splendidiori uti vestitu, quam quem Parentis ac Mariti commendat dignitas.* n. 54
- Universa se male habet Respublica, cuius Legibus Faminarum ad Vestium Luxus non cohibetur.* n. 55
- Per extrinsecam Vestis indigentiam, intrinsecam Famina produunt mentis improbitatem.* n. 56
- Ad Rationes pro Affirmativa sententia, respondetur.* n. 57. seqq.
- Non semper Legibus Romanis concessa legitur Faminis pro Maribus in vestitu Prærogativa.* n. 58
- Ornatio quidem Faminis sed sine splendido ac pretioso luxu conceditur vestitus.* n. 60. seqq.
- In quonam vorus consistat Faminarum Ornatus, videtur.* n. 61
- In constituendis Edictis Vestiaris Magistratum dispicere oportet, ut vestem Faminis mundam indigeat, quam non sedat luxuria.* n. 63
- Sub pena prohibere licet, ne Mares utantur muliebri vestitu.* n. 64. seqq.
- Turpe & apud Barbaras reputatum est Genes, Mares in muliebri vestitu conspici.* n. 65
- Dat hac diversa Vestium usurpatio Stupris, adulteriis, cædibus, aliisque innumeris ansam delictis.* n. 66
- Magistratus arbitrarie punire potest Mares Muliebribus utentes vestibus.* n. 69
- RATIONE DIGNITATIS Vestes alia sunt Clericales, alia Non-Clericales.** n. 70
- Ad quid Princeps respicere potissimum debeat in decernendo habitu Clericali, docet.* n. 71
- Clericis convenit omnem Vestitus in-*

- decentiam & in primis loci moribus non convenientem novitatem & pretiositatem fugere. n. 72. seq.
- Privilegium circa Vestitum, Doctoribus in publicis Imperii Constitutionibus concessum, simplici interpretatione Doctoribus Theologia applicari non potest. n. 75. seqq.
- Nemini in Seculari vita constituto fas est Venerabili Clericorum Ordini semel publica autoritate assignato uti vestitu, ne quidem in ludis theatricalibus. n. 79. seqq.
- Clericis illicit abjectis Vestibus Sacro Ordini congruentibus, vestes assumere vulgatas, iisque in publicum prodire. n. 81. seq.
- Non convenit Clerico, gladio assumptum in publico versari. n. 83
- Rurales nonnulli Pastores, qui in convivis plus justo saepe poculis indulgem, impio eloquio: Da hängt der Pfaff / hier sitzt der Mann / clericalen habitum suspendentes, ab officio removeri, aliaque extraordinaria juste puniri possunt pena. n. 84
- Convenit Clericis non minus sua fidei conceditis honesta ac inculpata vita exemplo, quam sana predicationis verbo praeire. n. 87
- Clericos decet precibus convivia inchoare, ac hymnis finire. n. 85
- Ultra tertiam vicem pocula contingere Jure Canonico non licet Clerico. n. 86
- Pro diverso dignitatis gradu diversa sunt in Lege Vestitaria determinanda vestes. n. 88
- Rationem ejus videtis. n. 89
- RATIONE MATERIE vestes** alia sunt Purpureæ, Aureæ, Argentæ, Holofericæ, Sericæ, Lanæ, Linæque. n. 90
- De Usu hujus divisionis agitur remissive. n. 91
- Afferuntur rationes, quibus aliqui afferere non ambigunt, satius esse luxum aliquem vestium indulgere, quam otiose hisce temporibus Edicta Vestitaria proponere. n. 93. seqq.
- Boni Principis est, laetas leges vigilantem executionem munire. n. 98
- Vigor Legum ad Imperantis dependet arbitrio. n. 97
- Negligentia Imperantium vilescunt Leges. n. 96
- Rejicitur illorum Opinio, qui Principibus persuadere student, quod Subditis indulgeant vestium luxu diffuere. n. 99
- E re Boni est Principis, ut Subditis quam paucissimis urgeantur vitiis. n. 100
- Nefas Bono est Principi, Civium forum vitiosum ad firmandum suum Statum. n. 101
- Recensentur varia rationes, quibus convincitur, nimium Vestium luxum Reip. esse noxium. n. 104. seqq.
- Respondetur illorum Objectioni, qui vestium

vestium luxui speciosa vocabula
Splendoris, Dignitatis at Magnifi-
centia circumponunt. n.110 seqq.
Alii Objectioni, quæ ex libero rerum
nostrarum arbitrio desumitur, sa-
tisfit. n.115 seqq.
De nimio Germanorum moderno Ve-
stium luxu agitur. n.121
Rationes necessaria ferendi Legem
Vestiariam recensentur n.123. sq.
Ratio Prima est, quod luxus vestium
iustissimam Dei iram accendat.
n.123. seqq.

Ratio Secunda est, quod Vestium In-
xus Ordinem Dignitatem in Rep.
confundat ac turbet. n.126.
Ratio Tertia & Quarta est, quod ex
Vestium luxu in privatas Domus &
totam Civitatem varia redundans
incommoda. n.131. seqq.
Ultima Ratio est, quod luxu Vestium
Gallicarum dicitur Gallia, & Ger-
mania facultatibus suis exauria-
tur. n.135. seqq.

N E De Lege Vestiariae ejusque Necessitate his acturus lineis, ne-
glecti omnis omnino ordinis disponendi arguar, IV.
presentem articulum Capitibus includere animus est,
PRIMO exhibiturus Generalia circa Legem Vestiariam,
una cum Necessitate istiusmodi Legem constituendi. SECUNDO
Personas, quæ, Leges Vestiarias ferre, & TERTIO, quibus istiusmodi Leges
ferri possunt. Formâ ac Modo ferendi leges Vestiarias, auctoritatemque
earum conservandi ad CAPUT QUARTUM se. VLTIMUM rejectis,
Promittit Rubrum Dissertationis Necessitatem. Legis Vestiariae. Ne-
ergo, cum Legis acceptio non unis obnoxia sit significationibus, Bene-
volus Lecter statim in ipso hæreat limine, simulque, qualiter in Rubro
æque, ac Nigro hujusce Meditationis vox Vestiarum accipiatur, fluctua-
re incipiat, binis notamus. Vtut L. EX, in Jure (1.) per excellentiam de-
notet Legem XII. Tabul. ut in Leg. 7. §. 14. ff. De Pass. vid. C. J. An dicit. ff. d.
LL. Harprecht ad ff. 4. J. De J. N. G. C. & saliter sæpè à Cicerone &
Jctis nostris vocem Legis accipi, testentur Balduinus, Giphart, Ri-
chersh. atque (2.) Strickliffine, pro illa juris scripti specie accipiatur,
quam Populus Romanus olim in statu Reipub. Romane (1710.) Sena-
torio Magistratu rogante, constituit, & ita opponatur Plebiscito &
aliis juris scripti speciebus. §. 4. J. De J. N. G. (3.) L. quæ pro omnibus sex. §
juris scripti speciebus, ut in L. 9. ff. De J. G. J. S. in L. 22. ff. De L. Na. ut
quidem ambitu suo Plebiscitum per L. 3. §. 1. ff. 101. ff. De B. Aquil.
& De L. Falcid. & Principum Constitutiones, &c. L. 16. ff. De Pign. Act.

L. 49. ff. De Minorib. complectatur, Jura veronon scripto opponatur. d. l. imo, ut omnia Jura communia scripta sive ea in corpore Juris Civili sive in Recessibus Imperii ac aliis Publicis constitutionibus consistant, designet. 6 Speidel. specul. jur. Polit. Philolog. Hist. Voce Gesetz. Leg. fin. (4.) Latius pro omni jure Civili, tam non scripto, quam scripto. Ut in L. a. C. Nedor. fide jus. 7 denteur (s.) Latissime, ut non duntaxat jus Civile, sed & Naturale sub se 8 contineat. per Leg. 24. ff. I. S. H. & Vid. C. Quor. Benor. (6.) Improprie, & vel pro crimine, certa Lege publicorum Iudiciorum notato, vid. Leg. 3. ff. De Bon. damnat. ibique Gothofred. lit. N. Bicc. in Colleg. I. A. nucleato §. 1. d. LL. 9 vel pro conventionem & pacto, contractibus adjecto; r. i. ff. De L. Com. mis. L. 1. §. 23. ff. De Ag. & ag. Pluv. L. 23. ff. De R. J. L. 24. pr. ff. Solut. Matrim. In 10 nostra tamen Dissertatione Vocem Legis sumi in tertia significatione, pro omni scilicet scripta Superioris Ordinatione, qua indecens Civium ac Subditorum investitum, & exteriori Corporis cultu luxus, sub comminatione certa pena in contravenientes solat puer puer dicitur, Ordinationemque inter Civem ac subditos laudabilis distinctio conservatur.

II Vocem VESTIARII, quae alterum Rubri membrum constituit, 12 à Vestimentis, vel Vestibus, (quae duo inter nullam in Jure agnoscimus differentiam per Leg. 23. ff. De Aur. & Arg. Leg. & L. 33. ff. eod.) dictam, in 13 que jure nostro satis notam, vid. L. 45. ff. De Oper. liberi. L. 11. §. 21. ff. De Alim. vel Cibar. Legat. L. 3. §. 4. ff. Si cui plures, quam per leg. Falcid. modo ipsa 14 vestimenta, modo locum in quo Vestes Principis reconduntur & custo- 15 diuntur, vulgo Kleider Schrank/ cui olim certus Comes praepositus 16 erat, ob curam Vestimentorum ipsi commissam. Comes Vestiariorum ap- pellatus, Iacob Gothofred. in Comm. Cod. Theod. ad L. 18. De proxim. Com. mit. dispo. denotare, pluribus deduxit Excellentiss. Strykius, in Dis- 17 sert. De Jur. Vestiar. cap. 1. §. 4. seq. ad quem brevitate amore B. L. remit- timus, ejus loco hic notantes: Ut ut in jure Civili Vox Vestiariorum Orna- 18 mentis opponatur L. 25. & 31. ff. De Aur. Arg. & Mund. Leg. & illa duntaxat comprehendat, quae ad vestiendum hominem comparata sunt, ves- stem scilicet & omnia Vestium causa parata. Vid. Dn. Stryk. d. l. n. 3. & 9. juncta L. 23. §. 1. ff. De Aur. Arg. & Mund. Leg. exclusis omnibus illis, quae 18 tantum Ornatus gratia adhibentur; In hac tamen Dissertatione latius accipi hanc vocem, & ita, ut non tam illa complectatur, quae se- gendi corporis causa, tantum adhibentur, sed & illa inprimis, quae vel ornatus causa tantum vel magis ornatus, quam corporis tegendi causa ad- hibentur.

Ex dictis inferimus: Sub hac voce hic comprehendi utriusque **19**
 sexus indumenta, *Leg. 127. ff. De V. S. etiam Caligas, Arg. L. 25. §. 4. ff. De 20*
Aur. Arg. & Mund. Leg. Menochius De Praef. 4. Praef. 161. n. 17. Calceos, in
primis multo auro Margarithis, ac Gemmis ornatos, Arg. Leg. 25. §. 4. 21
ff. D. s. Petrus Surd. De Aliment. r. 2. quest. 2. n. 20. Menoch. De A. J. 2 lib. 2.
Cas. 170. n. 30. Befold, P. 6. Consil. 263. n. 9. Pileum, Surd. A. 1. §. 2. n. 9. Rebuff.
in Leg. v. verbo. Vitius 43. ff. De V. S. Anton. Monach. De Execut. in Vestib. c. 6. n.
34. Mitras magis venustatis, quam tegendi capitis causa adhibitas, (ut ut 22
jure Romano haec ad vestimenta non viderentur commodè referri posse 23
per L. 25. §. 10. versit. Ornamentorum ff. De Aur. Arg. & c. leg. & L. 26. ff. cod.)
ut hodie die Fontange. Collaria, Kragen und Halskraussen, Stryk. De 24
jure Vest. c. 1. n. 36. Chirothecas, præprimis auro, & Margarithis orna-
tas, Gestricke und mit Gold reich bordirte, Item Handschuh mit Goldem 25
Fransen; Imo & Capillamentum fictium imprimis majoris pretii, 26
vulgo die Paruques.

Inferimus (2.) appellatione *Vestiarum* hic venire *Pelles Zobellinas,*
Gemmas, Margarithas, exque illas *factas Acus,* quarum mentio fit in *L. 27*
25. §. 10. ff. De Auro Arg. & Mund. legat. vulgo Saat, oder Bever, Nateln 28
 omniaque reliqua pretiosiora ornamenta muliebria, quibus præpri-
 mis hodiè maximoperè superbiunt Mulieres, Maritos suos invi-
 tos illorum emptionibus sæpè omnibus fortunis suis spoliantes, v. **29**
 gr. In aures die *Ohrgehänge,* armillas, & quicquid ad aliam rem nul- **30**
 lam paratur, quam corporis ornandi causa. Cum enim in hisce or-
 namentis hodie potissimum conspicitur vesana plurimarum libido,
 ad exemplum *Lolliz Paulinz, C. Calgulae Conjugis,* vestem *Sma- 31*
 ragdis & margaritis ornata, ex spoliis Patris partam, decemque
 tonnis auri æstimatam, gestantis, *Zwinger. Vol. II. in Theatr. vit. hum,*
L. 4. fol. 2623. Lather. de Censu. L. 1. c. 9. n. 36. luxuriandi & opes dissipandi,
gravissimis malis ipsam Rempublicam involvere idonea, Vid. Reform.
Polit. de Anno 1448. Tit. Von unordentlichet Köstlichkeit der Kleidung, 32
 utriusque nimio sui ornandi studio, cum malo, teste *Clemente Alexandrino,*
 ipsa *Ebriositate* majori, bonis *Ordinationibus Vestiarum* ponendus est
 obex, præsertim cum vestium ac ornamentorum muliebrium *luxus 33*
 in tantam hoc nostro seculo excreverit enormitatem, ut ornandis
 Foeminis raro Mariti facultates respondeant, sed æs inde sæpius alie-
 num contrahendum sit, quod per usuras quotannis intumescens,
 demum avitos fundos & prædia absorbet, saltem debitore defuncto, si
 forte

34 fortè ipsius vivi auctoritas & potentia importunitatem Creditorum tantisper repressit. Vid. Illustr. Dn. Pufendorff. in *Diss. De LL. Sumptuar.* §. 9. Et ita accipi *Vestiarium* ex Modernis Variorum Principum ac Magistratuum *Legibus Vestiaris* vulgo denen Kleider Ordnungen applicatur, maximam partem etiam circa præscribendum modum in *gestandis Margaritis* ac *Gemmis* aliisque ornamentis *Mulieribus*, occupatis.

36 Cum *Lege Vestiaris* maximam quidem convenientiam habere videtur *Lex Sumpuaria*, à *Sumptibus* ita dicta, quibus faciendis circa *viatum*, *amicum* & *culum externum* modus præscribitur; Vid. Dn. Adam. Rechenberg. in *Diss. De Lege Sumpuaria. apb. i. §. 3.* At vero, cum *Lex Sumpuaria* non duntaxat circa omnem abundantem *Vestium* splendorem, & quicquid in illis non *Usui*, sed *Superbia* inservit, *exterique Corporis cultus* luxum occupetur, (de quo solo refrenando hac *Dissertatione* agere sedet sententia) sed latius ad enormes etiam ac superfluos sumptus, qui in *viatum* sine modo effunduntur, se extendat, & ambitu suo superfluas domesticorum ciborum strues, & gementes sub patinarum pondere mensas, nimiam domestici liquoris ingurgitationem, ambitiosam rariorum epularum affectationem, cibos præterea exoticos, cum condimentis & Vino terris alio calentibus sole nato, ac similia complectatur, de quibus videri possunt Illustr. Dn. Pufendorff. & Dn. Rechenberg. *d. ll. Disputationem De Lege Vestiaris* inscribere malui.

38 Quibus pro faciliori *Rubrica* intellectu præmissis, paucis adhuc, antequam ad impulsivas causas *Leges ferendi Vestiaris* descendamus, ad ipsam *Vestium* diversitatem respicere oportet, utpote quam hic *Legislator* curatè advertere tenetur. Exserit se autem i. illarum diversitas *RATIONE SEXUS*, cujus intuitu alix sunt *Viriles*, quæ *Virorum* (quorum appellatione tamen *pueros* & ita *virilium Vestimentorum* nomine, etiam *puerilia* venire, nulli dubitamus *arg. L. 81. §. ff. De Leg. 3.*) causa comparatæ sunt, ad que illos vestiendos ex moribus cujuscunque *Regionis*, & loci pertinent: Alix *Muliebres*, quæ ad *feminas*, (quarum appellatio etiam *puellas* & *virgines*, imo *ipsas infantes* complectitur, *L. 29. §. 9. ff. De Aur. Arg. & Mund. legat. junct. L. 81. §. 1. ff. De Leg. 3. & L. 13. pr. ff. De V. S.*) vestiendas ex morte cujuscunque loci sunt receptæ. Circa quas haud impertinenter (1) quaeritur: 44 Vtrum *Leges Vestiaris lasurum Mulieribus* plus, quam *Maribus* indulgere

gere oporteat? Et quanquam id prima facie videatur esse affirmandum, tum, quod in *Legibus Romanis* aliquid præcipui *Sexui Muliebri* in-
 veniatur concessum, *Vid. L. 1. §. 2. C. de Vestib. Holob. ibiq.* Brunneman. 49
 Tum, quod nec Imperii Constitutiones Vestiariz quaedam huic Se- 46
 xui videantur denegasse *Prærogativam*, uti videre est ex Reformatio-
 re Politica *De Anno 1577. Tit. 13.* Ubi vestis ex auro confecta *Comitibus &*
Baronibus denegata, ipsorum tamen *Vxoribus* conceditur. Tum
 etiam, quod ornatus & cultus non *Virorum*, sed *Mulierum* sit proprius. 47
 Brunnem. *ad L. 1. §. 2. n. 22. C. De Vest. Holob. in fin.* Hisce tamen omni-
 bus, & id genus aliis non obstantibus, nullus ambigo *Negantium*
 sententiæ cum Excellentissimo Domino Strykio in *Diss. De Jur. Vestiar.*
cap. 2. n. 58. calculum meum addere, motus hac potissimum ratione,
 quod; cum pro illa, qua quis fulget, dignitate, quilibet se vestire de- 49
 beat, *arg. L. 15 §. 2. ff. De Usufr. Perez. ad C. Tit. De Vestib. Holoser. n. 10.* ipsæ 50
veræ Mulieres, non propriis, sed *Parentum & Maritorum* suorum cor-
 ruscant radiis, *Nov. 105. c. 2. L. 8. ff. De Senator. L. 1. §. 13. C. De Dignit. Joh. de*
Plat. in L. Mulier C. De Dign. Ant. Fabet. in Iprud. Papim. Tit. 9. De Nupt. pr.
2. illar. 18. Lud. Schrad. de Feud. P. 9. c. 2. n. 3. imo in *Sexu virili* major sit di- 51
 gnitas, *L. 1. in fin. ff. De Senator.* circa omnem rationem ac necessitatem 52
 omnino *fœminis* indulgeretur, Parentis ac mariti conditionem in 52
 vestitu excedere, eorumque dignitati se non conformare. Accedit
 huic præterea, quod, quo *præiores* ad luxum noscuntur esse *fœmi-* 53
næ, quoque ex immodica ornandi licentia majus oritur scandalum,
 & ad peccandum incentivum, *Petr. Gregor. Tholosan. L. 9. Synt. c. 19.*
n. 9. Rebuff. ad Const. Regn. Gall. Tr. de Pann. Aur. pr. n. 19. eo magis conve-
 niat, illarum vestium constringere *Legibus*, non concedentibus, 54
 splendidiori illas uti vestitu, quam quem Parentis, ac Mariti conce-
 dit dignitas, universa Republica malè se habitura, cujus *Legibus* 55
Fœminarum luxus non conibetur. *Arist. 2. Polit. 7. Klock. De Erar. L. 2.*
c. 94. n. 22. *fœminis* per vestis extrinsecæ indecentiam, intrinsecam 56
 morum improbitatem aperte ostentantibus. *Perez. proxime all. Tit. Cin*
fin. Ad rationem dubitandi *primam & secundam* responderetur (1.) Hic 57
 non quæri, quid *Legibus* constitutum sit, sed quid constitui magis 58
 conveniat (2.) Neque *Legibus Romanis* semper concessam esse
fœminis præ maribus in vestitu prærogativam, uti applicatur *L. 4. C.*
De Vestib. Holober. Vbi usus vestium *sericarum purpurearum* utriusque
sexui interdicitur. Ad rationem dubitandi *tertiam* Resp. Distinguendo

Hhh hhh h

inter

59 inter Vestem ornatiorem & splendidiorem aut pretiosorem. Illa non dene-
 60 gatur fræminis, nunquam non tamen in memoriã sibi revocaturis,
 & ad animum admissuris aureum illud Tertulliani in *Lib. De Cultu Fe-*
 61 *min. prodite. Vos instruite Ornamentis Apostolorum. Sumentes. de Simplicitate*
candorem, de pudicitia Ruborem, inserentes in aures sermonem Dei, anne-
tes. cervicibus jugum Christi. Vestite. Vos serico probitatis, byssino Sanctitatis,
purpura pudicitia. Taliter pigmentata Deum habebitis amatorem. Sed hæc &
 62 quæ Parentis ac Mariti conditionem transcendit, ad quam in *Legè ve-*
stiarã ferenda non minus, quam ad prudentissimum Senecæ *Epist. 9.*
 63 monitum, Magistratui convenit respicere, scilicet, ne fulgeat vestis,
 neque etiam sordeat, sed ut dignitati congruat ejus, qui illã vestien-
 dus est, munda, quam non fœdat luxuria.

Obiter circa *Vestes Muliebres* & illud quæritur: Vtrum sub pœna
 64 prohiberi possit, ne Vir muliebri utatur vestitu? Quod affirmare
 non dubitamus. Ut enim sicco jam prætermittamus pede, & apud
 65 Barbaras Genes semper turpissimum esse reputatum, Mares mulie-
 bri, uti vestitu, *Vid. Petr. Fab. Lib. 1. Semestr. c. 15. in Med. diversa hac ve-*
 66 *stium usurpatione cœdibus, adulteriis, vagis libidinibus, aliisque in-*
numeris delictis fenestram & fores aperiente; Balduin. De Casti.
Conf. L. 4. c. 1. Cas. 1. Camerar. Horis subcis, Conf. Lib. 2. cap. 41. & 42. Sane
 67 *ex Legibus Romanis, vid. L. 23. §. 1. vers. Muliebria ff. De Aur. Arg. & Mund-*
 68 *leg. & imprimis ex Jure Divino, Doutern. 22. vers. 5. ibi: Ein Weib soll*
nicht Mannes Gerächte tragen/ und ein Mann: soll nicht Weibes Kleider
anthur/ dem wer solches thut/ der ist dem HERN deinem Gott ein
Gräucl/ facile clarebit, juste id prohiberi, quod DEO abominabile,
 non sine nota Romani dimiserunt, Magistratu pro: *diverso utentium sine*
 modo graviolem, modo leviolem in contravenientes pœnam deter-
 minaturo. *Sttyk. De Jure Vestiar. c. 6. n. 8.*

69 Exerit. se II. Vestium diversitas RATIONE DIGNITATIS:
 Cujus intuitu (1.) vestes aliæ sunt Clericorum, aliæ Non. Clericorum.
 70 Circa illas notamus: (a) In *Legibus Vestiarum* quoad determinandum
 Clericalem vestium, respiciendum esse ad illud *Clem. 2. De Rit. & Honest.*
 71 *Cleric. scilicet, ut tali utantur habitu, quo intrinsecam morum honestatem*
 ostendere possunt, omnemque vestitus indecentiam & imprimis *ma-*
 72 *nitatem, locique moribus hant convenientem pretiositatem, quibus potissi-*
 mum Auditoribus suis pessimo sunt exemplo, piosque offendunt,
 nilfcente hoc pacto dignitate ac auctoritate Clericali, angue seu
 peste:

peste pejus fugiant: Quorsum etiam respexisse videntur Imperator 73
 Maximilianus in Ordinatione Imperii de Anno 1500. Tit. 22. §. 10. & Ru-
 dolphus II. in Ordin. Pol. de Anno 1577. Tit. 14 §. 5. Item sollen alle Erzb. 74
 Bischöffe und Prälaten ihre Geistliche dahin halten/ und weisen / daß Sie
 sich mit Kleidung ehrbarlich und geistlich / wie ihrem Stande wohl anstehet/
 kleiden und halten / und NB. alle unziemliche Köstlichkeit und weltliche
 Uppigkeit abstellen. Vid. Excell. Dn. Präses in Dissert. De Praeferentia Ma-
 trimonii in concursu duorum. Coroll. X.

Circa Vestitum Clericalem notamus: (b.) Privilegium circa Vestitum 75
 Doctoribus in R. J. De Anno 1500. Tit. 22. §. 7. & O. P. de Anno 1577. Tit. 12. tri-
 butum. daß Sie zu Wämbfsern Gülden Gürt / auch güldene Ketten
 tragen können / simplici interpretatione ad Doctores Theologiae non per-
 tinere. Enim verò, cum negari nequeat dictum privilegium de il- 76
 lis interpretandum esse Doctoribus, qui tempore imperitii privilegii
 vestitu in illo indulto uti, eoque in publicum sine rubore ac dignita-
 tis prostitutione prodire potuerunt, facile quemlibet credo largitu- 77
 rum esse. conditionem ac professionem Theologiae Doctorum ob-
 stare, quominus de illis dici possit, eosdem thorace aureo indutos,
 gladio accinctos, ac aurea ornatos catena sine dignitatis Clericalis
 prostitutione in publico versari posse. Accedit, ipsis in Ord. Polis de 78
 Anno 1577. specialiter injunctum esse, daß Sie sich in Kleidung Geis-
 tlich tragen und halten / und alle Köstlichkeit abstellen sollen / qua speciali
 provisione opus haud fuisset, si Theologiae Doctores sub allegatis
 antea §. §. jam fuissent comprehensi. Vid. Dn. Stryk. d. Diss. cap. 2. n. 52. 79
 seqq. & Excell. Präses d. Diff. Coroll. X.

Notandum (3.) Nemini, in seculari vita constituto, fas esse Ordini
 Clericorum Venerabili semel publica autoritate adsignato uti vestitu, 80
 ne quidem in ludis theatralibus Vid. Nov. 123. cap. fin. & L. 4. C. de Episcop.
 Audiens. Inconveniens enim est, venerabilem hunc Ordinem alio-
 rum ludibrio in theatri exponeri aut Clericorum vilipendio, impio
 hoc seculo, quo plus justo ob publicam Morum castigationem illis,
 qui male audiunt, odio sunt Verbi Divini Ministri, anam suppedi-
 tari. Sicuti contra & Clericis illicit, abjectis vestibus, Sacro Ordini 81
 congruentibus, vulgatas assumere, vulgo sich cavallirement zu klei- 82
 den / iisque in publicum prodire, ne dum se Seculo conformare stu-
 dent, mores seculi simul assumpserunt, ac cum veste Clericali intrinse-
 cam morum honestatem deposuissent, ac exuisse omnem videantur,

H h h h h h 2

indigni

- 83 indigni illius Ordinis prerogativa, per *Clem. c.2. De Vit. Cleric. & officium* misere suum prostituentes. Quorsum & illud pertinet omnino, quod Clerico non conveniat, gladio accinctum in publico versari, sub poena in *c.6. Ca. 23. qu. 8.* expressa; Hinc juri utique conformiter concludit Excellentissimus Strykius in *sepius laudata Diss. de Jur. Vestiari. c. 6. n. 18.* Rurales illos Pastores, qui non nunquam habitu Clericali impio hoc eloquio: *Da hängt der Pfaffen hier sijet der Mann, in conclavi suspenso & deposito, in convivio, (quæ precibus inchoare, gratiarumque actione & hymno pie finire Clericos oportebat, c.8. Diss. 44. inque quibus ipsis ultra tertiam vicem poculum contingere non permititur, c.9. diss. 44.)* liberius poculis operam navant, censura Ecclesiastica dignos, & ab Officio removendos, aliaque arbitria poena esse puniendos, cum illis scandalo esse haud vereantur, quibus non minus *bonesta ac inculpata vita exemplo, quam sancta prædicationis verbo præire* debebant. Conf. Carpzov. in *Jpr. Eccl. L.1. Def. 61. in fin. & Reinking. De R.S. & E.L. 3. Class. 1. c.7. n.5.*

- 88 Dignitatem *Secularem* quod attinet, pro *diverso Dignitatis gradu* convenit in bene constituta Rep. diversas *Legibus Vestiariis* determinare vestes, ne sublata vestimentorum diversitate, ipsæ etiam dignitates & Ordinum distinctiones confundantur. Nil enim distinctis in Republicas hominibus magis in publicum utile ac necessarium est, quàm, cum omnes ejusdem non possint esse conditionis, aliis Imperantibus, aliis parentibus, & in his ipsis, aliis sanctitate officii, dignitate, nataliumque splendore superioribus, aliis inferioribus, certas habere notas, quibus discerneretur à Principe Subditus, à Sacerdote Profanus, ab Optimate Popularis & à Nobili Plebejus, arg. Reform. Politic. *De Anno 1577. Tit. 9. ibi: daß die Köstlichkeit der Kleider durchaus so unmaßlich gebraucher / daß unter den Fürsten und Grafen / Grafen und Edelmann / Edelmann und Bürger / Bürger und Bauersmann kein Unterscheid kan erkant werden.* Verum cum de his infra agendi amplior dabitur occasio, hic non diffuamus.

- 90 Exserit se III. Vestium diversitas RATIONE MATERIE, ex qua, Cujus respectu Vestes alix sunt *Purpurea*, alix *Auræ* vel *Inaurata* alix *Argentæ*, vulgo Gold, und Silber, Stück alix *Holoserica*, *Serica*, *Lance Lineaque* quarum omnium usum præter Legem *1.2. & 4. C. De Vestib. Holoser. & Ordin. Polit. de Anno 1548. & 1577. Tit. 11. seqq. & R. 7. de Anno 1500. Rubr.* Von Überflüssigkeit der Kleider infra CAPITE IV: dicenda fusius demonstrabunt,

Nunc

Nunc ad alteram hujus Capitis partem pedem promovemus, sisten- 92
 tem Necessitatem Legis Vestiariae, ejusque ferenda causas, quarum plerasque
 antequam enarremus crucem figere videtur, quorundam Opinio, 93
 sentientium Satis esse nullas ferre Leges Vestiarias, seculique genio in- 94
 dulgere, cum experientia teste abunde doceamur, optime constitutas
 Leges Vestiarias nullibi fere speratum ac intentatum sortiri exitum,
 quam otiose de evitanda Vestium luxuria Edicta Vestiaria proponere;
 Cum hoc pacto id solum Principes, bonique consequantur Magistra- 95
 tus, ut omnibus non sine contemptu Legislatores innotescat, qui-
 bus ipsi flagitiis impares sint, subjectis Leges Vestiarias impune
 transcendentibus, omnis in posterum metus pudorque penitus exu-
 let. Vid. Perez. ad Tit. De Vestib. Holofer. n. 9. Illustr. Dn. Puffendorff.
 in supr. all. Diss. De Lege Sumptuaria. Ad vero, cum serio exequi volen- 96
 ribus Leges Vestiarias Principibus ac Magistratibus, quorum negli-
 gentia potissimum exolescunt ac vilescunt ejuscemodi Edicta Vestia- 97
 ria, facile illa intentatum consequi possint exitum, vigore Legum
 ab Imperantis arbitrio maximopere dependente, frustra omnino
 sunt, qui sub levi, ac Imperantium authoritati parum conveniente
 pretextu, optimam Boni Principis in ferendis Legibus Vestiariis remo- 98
 rantur intentionem, quippe cujus non minus est leges latas vigilantibus
 executione munire, quam malis moribus bonis legibus frenum
 injicere.

Minorem vero adhuc applausum merebitur impia quorundam
 Opinio, qui ideo Principibus ac Magistratibus ultro populo suo lu- 99
 xuriam immittere persuadent, quo cum opes ac divitiae multis ani-
 mum addant ad res novas moliendas, illis immodico luxu profusis ac
 attritis, vires quoque simul ad turbandum praesentem statum subtra-
 hantur, ac quietius omnia in civitate agantur. Nam, ut taceam, è re 100
 boni cujusque esse Magistratus, ut cives sui quam paucissimis urge-
 antur vitis, cui neque fas, neque proficuum est, corruptelis ac vitis 101
 civium suorum uri suo statui firmando, sed convenit potius quic- 102
 quid imperio felici ac civium saluti obstare potest, mature recidere,
 ad exemplum prudentis Medici, in corpore ægro nil, quod nocitu- 103
 rum est, relinquentis. Dn. Puffendorff. Lib. 12 De J. N. G. & C. c. 5. §. 3.
 & Dn. Rechenberg. supr. all. Diss. apbor. 1. §. 2. in fin. Sane exhaustis ni- 104
 mio civium luxu, horum bonis, nil sibi Princeps ac Magistratus mi-
 nus promittere potest, quam quietum suae Reip. statum, cum, qui bo-

105 na sua consumserunt, quam maxime soleant Principi vel Civitati esse
 106 molesti, aliis ex Principum liberalitate, defectum supplere volenti-
 107 bus, aliis &re inprimis alieno pressis, turbas Reip. optantibus ac quæ-
 108 rentibus, per quas aut lacunas rei familiaris explere, aut Creditores
 saltem tantisper eludere queant, audaciam addente inopia, indeque
 109 orta desperatione, qua provocati ex turbidis Reip. malis, suis reme-
 dium quærunt & privatum incendium publica ruina restinctum eunt.
 Vid. Dn. Puffendorff. *Diff. De Leg. Sumptuar. §. 11. seqq.* Aristot. *2. Polis.*
 6. & Lather. *De Censu L. 1. c. 9. n. 3.*

110 Sed & illorum occurrendum est objectioni, qui Vestium luxûi
 speciosa vocabula *Splendoris, Dignitatis* ac *Magnificentia* circumponunt,
 quique privatis maximopere crepant, licere, bonis pro lubitu uti suis
 111 Legibus rerum suarum arbitrium nemini non concedentibus, *L. 2. C.*
 112 *Mandat.* Nam quod primum objectionis membrum concernit, recte
 huic reponi potest: Velaniz proximum esse, *splendoris* affectatione, pro-
 ximam sibi ad mendicitatem quærere viam, & quod alius alium *digni-*
 113 *tate* superet, id argumento non esse, illi, qui majori fulget dignitate,
 per inaniam, plus alto consumere licere, neque necessarium esse, ut pri-
 114 vatorum apparatus publicam & mulerentur *Magnificentiam*, Puffendorff.
d. l. §. 14. Ad secundum Objectionis membrum in promptu est respon-
 115 sio: Scilicet, Cuilibet *usum*, non *abusum* rerum suarum esse concessum,
 116 vel ut eis saltem *modice* abutatur, non vero *immodice*, *arg. L. 25. §. Con-*
 117 *suluit. 11. ff. De Heredit. petit.* privatorum arbitrio, quod in rebus illis
 competit suis, limitationem accipiente *ex §. fin. 7. De His, qui sui, vel*
 118 *alien. jur. sunt;* Neque enim salva Republica, cujus interest, ne quis
 re sua male utatur, *d. §. fin.* illud semper concedi privatis potest, ut
 tantum consumant, quantum fortunæ ipsorum, ferunt, privatis non
 119 usque adeo rerum suarum Dominis existentibus, ut à civitate ipsis
 non possit præscribi, ne in certas res pecunias suas profundant, aut
 luxurioso Vestium habita patrimonium suum exhauriant.

120 Nunc missis illis, quæ ferendæ *Legi Vestiarie* obicem ponere posse
 videbantur, rationes iustitiam præcipuas, quæ Bonum Principem
 ac Magistratum urgere debent, ut hoc potissimum tempore, quo ve-
 stium luxus plus quam dici potest, proh dolor! inprimis in Germa-
 121 nia, (olim quidem tristi ac aspera, celo, soloque in amœna, sylvis ac
 paludibus foeda, & teste Tacito immanitate barbara, hodie vero ita ex-
 culta, ut veteris luxuriæ fere heres facta videatur, Vid. Dn. Rechen-
 berg.

Berg. V. Diff. apbor. 4. §. 1.) in tantam excrevit enormitatem, ut non solum privatarum personarum, verum etiam Nationum & Provincia-
 rum facultates inde extenuentur, Vid. Reform. Polit. De Ao. 1548. Tit. 9. pr. & O. P. de Ao. 1577. Tit. 9. salutiferis Legibus luxuriandi libidini fre-
 num injiciat. Has inter autem principem facile locum obtinet, quod ipso Sacro Codice teste, Summus Deus omnem *Vestiarium luxum* ma-
 xime detestetur, Vid. cap. 3. *Esaia vers. 16. 17. seqq.* illisque civitatibus ju-
 ste minetur interitum, quæ immoderato vestium luxu, ceu certissimo
 superbiz argumento, gravissimam ejus accendere iram non reformi-
 dant: Quid autem magis congruit Boni Magistratus officio, quam,
 cum publicæ salutis Minister sit, bonis id omne à civitate Legibus ar-
 cere, quod certissimum & inevitabilem ipsi allaturum est interitum.
 Schönborn; L. 7. Polit. c. 9. Annibal. Scotus L. 2. Comment. in Annal. Ta-
 cit. n. 30. p. 135. Ne, non vetans peccare, cum possit, præprimis delictis
 in Republica crescentibus, ex prudentissimi Senecæ judicio jussisse
 videatur.

Comprobat præterea (2) summam *Legum Vestiariarum* in Rep. ne-
 cessitatem, quod luxus ille vestium omnem in Rep. confundat digni-
 tatem, & cum distinctis in Rep. hominibus, diversæ in illa viventes
 sint conditionis, & dignitatis, hocque discrimine confuso, destructo
 aut permixto, nil ipsa æqualitate noscatur esse inæqualius, Vid. Plin.
 Lib. 9. Epist. 5. Speidel. in Specul. jur. voc. Kleider/ eveniat, ut Comite su-
 perfluo vestium splendore Principem, illum Nobili, hunc iterum Ci-
 ve & Civem tandem Rusticæ æmulari & æquare volente, misere turbetur
 Ordinum distinctio, quorum tamen conservatio curæ cordique
 esse debet ad clavum Reipublicæ sedentibus. Vid. Reform. Polit. de
 Ao. 1577. Tit. 9. Luther. de Censu, L. 1. c. 9. n. 30. Nolden De Stat. Nobil. c. 12.
 n. 101. Menoch. Consil. 902. n. 7. non permittitur, ut, quos infimo loco
 constituit fortuna, si pecuniz sibi superesse aliquid sentiant, luxu dis-
 fluant, neque vestium splendore cedant illis, quos præ eminentior di-
 gnitatis gradus vulgari sorti subduxit, perniciosissimo illo errore me-
 rito damnando quo opibus instructi sibi temere persuadent, pretiosas
 vestes cum aliis sibi in Rep. tum communes esse debere, si suo illas
 ære comparare possint; *Daß ein ieder das wohl tragen möge / was er so
 wohl als andre bezahlen kan.*

Terna Leges Vestiarias ferendi causa est, quod ex Vestium luxu
 in privatas domus imo & in ipsam Remp. ac Civitatem varia redundant in-

com-

- 132 commoda. Præterquam enim, quod nimio vestium luxu, quas Ma-
jores per industriam & parsimoniam cumularunt opes, prodigaliter
obsumentur, & in vulgus spargantur, nummisque inutili antea carce-
re, detentis jam ex improvise libertate donatis, ipsorum progenies ob
inopiam dignis sese artibus excolere nescia, & ad pudendam rudi-
133 tem redacta, sibi ipsi rubori, & aliis oneri evadat, sæpeque illustres Fa-
milias obscuro sine claudat, plurimis rei familiaris vulnera per scelera,
pravasq; artes solidare conantibus, sane ex illorum moliminibus non
134 potest non sibi multum metuere mali ipsa Respublica; Cum enim pa-
trimonium luxui sæpe non sufficiat, non duntaxat alter alteri furto au-
ferre cupit, ut luxus inde vestiarii habeat subsidia, sed & publicis ad-
motus muneribus, posthabito jurejurando, expilatione civium, pe-
culatue manus maculare & justitiam cauponando rem afflictivam
restaurare, omniaque in quæsitum vertere suum impio studebit cona-
mine, ut hinc *Legibus vestiariis* omnino opus sit, quo tandem formidine
pœnæ luxum deponere discant, qui virtutis amore eo deduci non po-
tuerunt. inque tuto collocetur civitas, fraudibus luxu depauperato-
rum, malisq; horum machinationibus nunquam non exposita. Vid.
Puffendorff & Stryk. d. ll. & Ordinat. Vestiaria. Elect. Brandeb. de Ao. 1696.
28. Maj. Præm. his verb. daß der luxus und Uppigkeit in der Kleider-Pracht
dermassen hoch gestiegen / daß man nicht allein (1) des höchsten Ortes
Zorn und Straffen/ nach denen in seinem Heil. Wort enthaltenen gerech-
ten Bedrohungen/ zu befürchten/ besonders daß auch (2) die meisten Fami-
lien dadurch verarmen/ und ruiniret werden / und an statt etwas beyzule-
gen/ die Eltern ihren Kindern Schulde und Armuth hinterlassen/ &c. Ut ca-
135 ceam luxu vestium, imprimis Gallicarum, magnam pecuniaz quanti-
tatem, non solum in Galliam quotannis mitti, sed cum vestibus Gal-
licis leves sæpe Gallorum mores indui, vestium mutationem non ra-
136 ro insigni Reip. mutatione sequente. Postquam enim hominibus per-
suasum est, Galliam esse elegantiarum Matrem & non invenire illam,
nisi quod exquisitum & pulcrum est, stupeant Germani omnia Gallica
& fastidiunt, quicquid Germanum est, Gallicas Vestes illarumq; Or-
namenta caro pretio redimentes, sprete temere Politicorum observa-
tione, scilicet Vestium mutationem malum Reip. omen esse. Vid. Ber-
neggerus in *quest. ad Tac. 166* Dn. Rechenberg. *d. Diff. aphor. §. 1.* Stryk
De jur. Vestiari. c. 3. n. 28, ibique all. Dares.

CAPUT II.

Exhibens

Personas, Legem Vestiarum ferre valentes.

SUMMARIA.

C onnectio hujus capituli cum præcedaneo traditur. n. 1	Rationem videfis. n. 11
Quicumque in loco merum mixtumq; habent imperium, illi Legem Vestiarum ferre possunt. n. 2.	Exemplum. n. 12
Rationem videfis. n. 3	Utrum Statuta Vestiarum à Civitatibus Mediatim condita, valeant sine Superioris confirmatione, exponitur. n. 13. seqq.
Imperatori ac Reliquis Imperii Statibus competit facultas Legem Vestiarum condendi di Majestatis vera, vel amula. n. 4	Majorem à Superiori confirmata statuta Vestiarum habent auctoritatem. n. 14
Omnis Civitas, qua non est status Imperii, modo gaudeat mero mixtoque imperio, Legem ferre Vestiarum potest. n. 5	Ratio additur. n. 15
Ratio subnectitur. n. 6. seq.	Si Superior in quasi possessione sit, statuta Civitatis confirmandi, tunc de necessitate desiderant Vestiarum statuta ejus confirmationem. n. 16
Exempla Civitatum, qua Vestiarum Leges tulerunt, recensentur remissive. n. 9	In dubio non præsumitur Princeps esse in quasi possessione confirmandi. n. 17
Magistratus Academicus inter Cives etiam suos recte condit Edicta Vestiarum. n. 10	Extra hunc casum Confirmatio Superiorum non est de necessitate. n. 18
	Rationem videfis. n. 19. seq.

Lustrata Capite præcedaneo Leges Vestiarum ferendi Necessitate, consequens est, ut hoc inquiramus Capite. Quibus has Leges ferendi competat facultas, pro qua cognoscenda in genere sequentem præmittimus Regulam: QUICVNQUE IN LOCO MERVM MIXTVMQVE HABET IMPERIVM, ILLE LEGES VESTIARIAS. CONDERE POTEST. Ratio hujus Regule est: Quia illi competit contravenientes pœna corporali, vel pœ-

cuniaria, aut alia arbitraria coercendi, vigilantique executione Leg-
 4 gis. vestiariz vigorem conservandi facultas, Hincque inferimus.
 1. Præter Imperatorem, omnesque Imperij Status, *vid. Ordinac. Polit.*
de Ao. 1577. Tit. 14. §. diemeil audy (qui vi Majestatis ac Superioritatis Ter-
 ritorialis nomothetica instructi sunt potestate,) reliquas etiam Civi-
 5 tates, mero mixtoque imperio gaudentes, *Statuta Vestiararia* condere
 6 posse. Cum enim istiusmodi statuta tantum jurisdictionem, rerum-
 que Civitatis administrationem & Policiam concernant, *Excell. Stryk.*
 7 *in Dissert. cap. 3. n. 40.* hasum autem administrationi Magistratibus Civi-
 8 tatum à Superiori sit commissæ, tacite etiam media ad illum finem ten-
 9 dentia, hincque desuper statuendi facultas ipsis simul concessa esse
 debent. *arg. L. 2. ff. De jurisd. & L. fin. ff. De Decret. ab Ord. fac. Stryk. d.*
Diss. c. 3. n. 41. & in Annot. ad Insf. §. 1. D. J. N. G. & C. ibique Hopp. jung.
Excell. Dn. Præses in terminis in Diss. ff. ad Tit. De LL. §. 4. Struv. §. J. C.
 2 *Ex. 2. th. 42. & Mev. ad J. Lub. quæst. Prelim. 2. n. 55. ibique all. Ddres. Et*
 3 hancillationem probant innumera exempla Ordinationum Vestiaria-
 rum à Civitatibus mero mixtoque imperio gaudentibus, conditarum.
 De quibus videri potest *Excell. Dn. Præses. in Dissert. De Gemmis Cap. 5.*
n. 24. & Speidel. in Spec. Jurid. Koe. Kleiden.

Inferimus II. Magistratum etiam Academicum inter cives Aca-
 demicos *Leges Vestiarias* ferre posse. Nam cum Academiæ statuendi
 12 de rebus ad illam spectantibus denegari non possit facultas, idem et-
 iam in *Statutis vestiaris*, administrationem Academiæ respicientibus, ju-
 dicialium esse debet; Quod inter alia comprobant Edieta Vestiararia, plus
 13 simplici vice à Senatu Academico hujus Universitatis promulgata.

An vero *sine confirmatione Superioris*, istiusmodi statuta Civitatum
 14 valitura sint, non inutilis, nec impertinentis hic est quæstionis? Et li-
 15 cet quidem extra omnem dubietatis aleam positum sit, à Principe con-
 firmata, majorem habere efficaciam, cum ita perinde habeantur, atque
 16 si ab eodem esse data & prælata; *arg. L. 1. §. Omnia. C. De V. J. E Fari-*
 17 *nac. Consl. Crim. 2. n. 2. Vol. Mev. ad Jus Lub. quæst. pralim. 2. n. 63. ibique*
 18 *all.* Neque negare fas sit, Principe in quæsi possessione confirmandi
 constituto, quod tamen in dubio non præsumitur, itidem Superio-
 ris confirmationem esse de necessitate. *Mev. d. l. n. 61.* Extra hunc
 19 tamen casum asserere non dubitamus, valere *Legem Vestiararum* à Civi-
 20 tatis administrationi semel illius Rectori à Principe concessa,
 talia

caja procedant statuta, ejus superioritati nil detrahentia. Vasquius *L. 1. Inste. quæst. 47. n. 10. Mev. 4. l. n. 61. Sebastian. Medic. Tract. De Statut. P. 1. quæst. 21. & 24. Jason. in L. De quibus n. 7. & 8. ff. De LL. Præprimis, cum his Statutis Vestiaris non derogetur Juri Communi, sed præter Jus Commune saltem in utilitatem Civitatis novi quid inducatur. Vid. Stryk. *d. l. 41. ibique all. Brunneinan.**

CAPUT III.

Exhibens

Personas, quibus Leges Vestiaræ ferri possunt.

SUMMARIÆ.

- C**onnexio hujus & præcedentis capituli traditur. n. 1
 Leges vestiarie feruntur illis, qui jurisdictioni istiusmodi leges condere valentia sunt subiecti. n. 2
 Rationes ejus exhibet. n. 4. seq.
 Rostochis nec Civis Academicus obligantur lege vestiarie à Magistratu Urbicalata, nec Urbici contra Civem Magistratus Academicus tenentur edictis vestiaris. n. 5. seq.
 Ratio hujus subijcitur. n. 7
 Leges vestiarie non stringunt forenses, qui pro lubitu, quæ vult, uti veste potest. n. 8
 Rationem exhibet. n. 9
 Utrum Doctor Juri domicilium in aliqua constitutus civitate lege vestiarie à Magistratu illius loci lata obligetur, licet hæc privilegio vestiaris, in recessibus imperii Doctoribus tributo, contrarietur, quaritur. n. 10
 Statutum istiusmodi ab Hamburgensibus promulgatum exhibet. n. 11
 Kiloni Doctores non Professores domicilium constituentes, nec Academici, nec Urbici Magistratus subijcuntur iurisdictioni, sed in personabilibus conveniuntur coram judicio Aulico. n. 12
 Doctorem, qui in civitate domicilium constituit, cujus tamen civis non est, non stringuntur ejus loci statuta vestiarie. n. 14. seq.
 Ratio subijcitur. n. 15. seq.
 In Doctore simul Obve ejus loci, ubi domicilium constituit, quid juris sit, exponitur. n. 16. seq.
 Rationes, quæ hoc casu Doctorem subijcunt istiusmodi legi vestiarie, charrantur. n. 17. seq.
 Utrum

Utrum Statibus Imperii, vi superioritatis territorialis liceat leges facere vestiarias, publicis Imperii Constitutionibus derogantes, videfis.

n. 18 &

Rationes, qua Doctores eximant statutis vestiariis publicarum Imperii legum privilegio vestiario contrariis, exhibet.

n. 22. seq.

Ex communiori Doctorum sententia non possunt Statuta localia derogare privilegiis, in Corpore Recensuum Imperii certo Ordini tribu- tis.

n. 24

Camera imperialis pro Doctoribus contra Civitatem H. in talismodi casu pronunciavit.

n. 27

Recensentur varia Statutum Imperii Ordinationes Vestiariae, in quibus Doctoribus sua prerogativa facta

est est relicta.

n. 28

Ad Dissidentium rationes responde- tur.

n. 27. seq.

Utrum poena in lege vestiaria definit obnoxius sit, qui prohibito gemmarum ac margaritarum usu, adul- terinis & falsitiis se aut suos ornat gemmis, quaritur.

n. 32 seq.

Rationes pro negativa recensentur.

34. seq.

Affirmativæ rationes sistit.

n. 38. seq.

Nostra subjicitur sententia distin- guens.

n. 42. seq.

Rationem ejus videfis.

n. 45

Ad rationes obstantes responderetur.

n. 46. seq.

Prohibitio Legis Vestiariae non ad- dum pertinet vestitum, quem Superiorem alicui donavit.

n. 29. seq.

Vilis Personis Legem Vestiariam condere valentibus, Ordinis ratio à Subjeto Activo nos ducit ad Subjctum Passivum, seu illas Personas, quæ ad observantiam Legis vestiariae præscriptæ, vel in illa expressam poenam obligantur: Has vero itidem Unicæ includimus Regulæ:

2 QVICUNQUE JURISDICTIONI LEGES VESTIARIAS CONDERE VALENTIS SVBSVNT, ILLIS HÆ LEGES RECTE FER-

3 RI POSSVNT. Ratio hujus est in aprico: (1) Quia tum ex sanioribus Politicorum, tum juris etiam constat principiis, Legem neminem obligare, nisi qui Statuentis jurisdictioni obnoxius est, cum, sicuti ultra territorium jus dicentis se non extendit jurisdicctio, *L. fin. ff. De Jurisdicct.* ita parili omnino modo non arctet Lex forensis. (2) Quia

4 contravenientes Legi Vestiariae poenæ, in illa transgressoribus statutz sunt subjiendiæ arg. L. fin. ff. De Offic. ejus, cui mand. est jurisd. Vid. O. P. de Ao. 1577 Tit. 14. §. 7. in fin. At vero spernit impune Magistratus coërcitionem, qui ejus jurisdictioni subjectus non est, ex qua interminata coërcitio procedere debet.

f Ex hisce inferimus: Hic *Rostochii* nec Cives *Academiæ* obligari modum

modum in vestitu à Magistratu Urbico suis præscriptum civibus obser- 6
 vare, nec hos teneri Lege Vestiaria à Magistratu Academico jurisdictio- 7
 ni Academicæ subjectis constituta, cum distinctæ hic sit jurisdictio-
 nes Academica & Urbica. Confer. Dn. Stryk. *d. Diss. 3. n. 42.* Inferimus 8
 (2.) Mulro minus *Legem Vestiariam tangere Forenses*, sed huic liberum
 esse uti, quo venit, vestitu. Vid. Tiber. Decian. *Dec. 65. n. 6 Vol. 4.* Ro- 9
 land. à Valle *Consil. 159. Lib. 4. n. 21.* Cravetta *Consil. 195. n. 1.* Ratio: Quia
 Statuta vestiaria non sunt *in Rem*, sed *in personam* tantum concepta,
 qualia *forenses* non obligare juris est expediti & notorii. Bursat. *Con-*
sil. 198. n. 24. Vol. 2. Paris Consil. 184 n. 42. Vol. 1. 10

Hac occasione pertinenter hic queritur: Utrum Doctor Juris,
 qui in aliqua Civitate Domicilium suum constituit, *Lego Vestiaria*
 à Magistratu illius loci promulgata, *Privilegio Vestiario* in Reces-
 sibus Imperii de Anno 1500. §. 7. Anno 1530. Tit. 15. Ad de Anno 1548. Tit. 20.
juncto. Recessu de Anno 1577. Tit. 12. Litteratorum Ordini gratiosissime in-
 dulto, licet contraria, obligetur? Quale Edictum fuit sequens Ve- 11
 stiarium, ab Amplissimo Ordine Senatorio Hamburgensi, 25 Martii,
 Anno 1678. publicis typis excusum?

Nachdem durch Kleider, Pracht über Standes, Gebühr, nur Gütt-
 licher Born, auch Benachbarten Neid und Unbulde erwecket wird: Und
 es an iso so berrubte und nahrlose Zeiten seyn / daß ein ieder das Seine
 wohl zu richte halten mag, als hat E. E. Rath / und die erbgeseffene Bü-
 rgerschafft beliebet / daß ieder Bürger und Einwohner / NB. graduirter
 und nicht graduirter, der E. E. Rath mit Eyde und Pflichten verwand, wie
 auch NB. deren Ehe, Frauen, Söhne und Töchter der Edelgesteine, Jue-
 len, Diamanten, Perlen, und Kleinodien, ohne Unterscheid / NB. Eder
 oder Unecher sich gönglich enthalten, dieselben ablegen / und an keinem
 Orte des Leibes tragen sollen &c.

Cujus questionis decisio nulla laborare videtur difficultate, si 12
 de illis accipiatur Doctoribus, qui tantum in aliqua civitate domici-
 lium constituerunt, *ejus tamen civitatis non simul sunt Cives*, uti in Civi-
 tate *Kiloniensi*, in qua Doctores *Non Professores*, neque *Academica*, ne- 13
 que *Urbica* jurisdictioni *personaliter* subjecti sunt, in causis personali-
 bus coram *Judicio Aulico* immediatè conveniendi: Nam cum hoc casu 14
 ob *domicilium* quidem Juris Doctor se obnoxium fecerit oneribus Ci-
 vitatis *ratione adium præstandis*, *arg. L. i. C. Ubi in rem actio* Decian. *Vol. 1.*
Consil. 55. n. 5. Bursat. *Consil. 198. n. 24. Vol. 2.* *salvis tamen privilegiis Persona-*

15 libris, (quibus non presumitur renunciasse,) utique talia *Edicta Vesti-*
ria eundem stringere non possunt. Majoritamen innectitur difficul-
 16 tati dicta quaestio, si *Doctores ejus loci simul sine Civis*, ubi talia promul-
 gata sunt *Edicta Vestiaria*, ut *Hamburgi & Lubeca*: Et quumquam non
 17 levis momenti argumenta *contra Doctores militare* videantur, quae in-
 ter primum est, quod non duntaxat *Doctores* Statutis obligari statuat,
 Sebastian Medices *Tract. De LL. & Statut. P. 4. qu. 8. n. 1.* sed in primis,
 18 (2.) quod quoad *Personam suam* *Doctores* hoc casu jurisdictioni sta-
 tuentis sint subjecti, indeque ex *Regula hoc. Capite n. 2.* tradita, *Legem*
Vestiariam à Superiore latam teneantur agnoscere. (3.) Quod Statibus
 Imperii vi superioritatis territorialis fas & integritatem sit, in suo terri-
 torio etiam publicis Imperii Recessibus particularibus suis *Ordina-*
tionibus derogare. Vid. Stryk. in *Usu Moderno. ff. ad Tit. De LL. S. 3. Rein-*
 19 *king. De R. S. & E. Lit. 2. Class. 2. c. 10. n. 5.* Et (4.) in specie in *Ordinatione*
Vestiaria Imperii expresse permittatur Statibus, illam in suis Territo-
 riis ac Districtibus diminueret, *Vid. Reform. Polia. De Anno 1577. Tit. 14. §.*
 1: *Dieweil auch 3. 161: Ob dann einiger Churfürst / Fürst / oder Land / in*
seinen Gebieten und Obrigkeiten der Kleidung einige Ordnung / NB. die
Schärffer / und mehr / dann diese / eingejogen / seiner Landtschafft zu gut an-
richten wolte / das soll demselben zugelassen / und durch diese Unsere Ord-
nung unbenommen seyn. Accedit (5.) quod si parum arrideat *Doctores*
Civitas, cujus est *Civis*, *Vestiaria Ordinatio*, ille solum mutare, ac
 20 alibi domicilium constituere possit. - Hisce tamen rationibus non
 21 contentis, nulli dubitamus in *Doctores* abire partes, illorumque
 subscribere sententia, qui *Civitatem nova Lego Vestiaria* *Doctores*
 Privilegiis *Vestiariis* derogare non valere, sustinent. Movemur au-
 tem sequentibus potissimum rationibus: (1.) Quod *Privilegium Vestia-*
 22 *rium* *Doctores* Legibus Imperii publicis concessum, non ad certum
 locum restrictum sit, sed per integrum Imperium suum vigorem ex-
 23 ferat. (2.) Quod haec *Doctores*, quorum scientia totus orbis illu-
 stratur, concessa in *Vestiariis* inter concives *Prærogativa*, omnium Sta-
 tutum consensu sic tributa, qui illam contra proprium placitum jam
 24 imminuere amplius non possunt. *arg. L. 5. C. De O. & A.* (3.) Quod ex
 communiori *Doctores* sententia Statuta localia derogare non possint
 Privilegiis in Corpore *Recessuum Imperii* certo *Ordini* tributis. *Gloss.*
singul. in Auth. Qua. in Provincia, & ibi Paul. de Castro n. 5. C. Ubi de
Scim. 23. par. Matth. Coler. De Proc. Execut. P. 1. c. 3. n. 17. Anton. Faber. in

C. Lib. 9. Tit. 29. Def. 6. Joh. Georg. Becht. in *Tract. De Secur. & Salv. Cond.* ib. 226. p. 744. Joh. Jacob. Draco. *Tr. De Origin. & Jur. Patricior. Lib. 3. c. 4. n. 52 p. 277.* Dn. ab Andler. in *Iprud. Publ. L. 1. Tit. 2. P. 2. n. 27. p. 49. (4.)* Quod 25: Ipsa Camera Imperialis hanc sententiam judiciali Praxi confirmaverit in casu, quo Civitas He. vi. *Statuti Vestiarii* Doctoris Viduam, privilegio Maritum tenentem, de vestire, mulctareque tentaverat; Ubi pro dicta Doctoris Vidua contra Magistratum fuisse pronunciatum, testantur prater Doctores proximè allegatos, Limnizus *De Jur. Publ. L. 8. cap. 8. n. 170.* Stryk. *de Jure Vestiarii. Cap. 3. n. 48.* qui huic etiam sententiæ patrocinatur. Schüz. *de Jur. Publ. Vol. 1. p. 581.* & Jos. Nolten. *De Statu Nobil. Civ. cap. 1. §. 38.* Accedit, quod etiam (a.) in aliis *Statutum Vestiarii Ordinationibus* Doctoribus sua relicta sit Prærogativa; uti videre est in *Ordinatione Politica Electoris Saxon.* Joh. Georg. *Tir. Bon. Hoffart in Kleidern. 16. Das. 1. fol. 13.* Item (b) Episcopi *Bambergenfis & Würzbergenfis de Anno 1636. Tit. 2.* & (c) *Senatus Argentoratensis De Anno 1629.* Confer. G. Christoph. Walth. *in Tract. De Jurib. & Privil. Ddrum. c. 15. p. 284.*

Nec obstat *Prima* dissentientium ratio: Respondendum enim 27 est: Id procedere in Statutis, Privilegiis Doctorum, hanc deroganti- 28: bus. *Vid. Ddres n. 2. 4. lib. cap.*

Ad rationem *Secundam* respondetur: Regulam n. 2. h. Cap. tra- ditam, recipere limitationem, Nisi Statuta Vestiaria personam Do- ctoris per Leges Imperii reliquorum Civium sorti exemptam, specia- lique Prærogativa ornata, communi civium sorti iterum subicere velint. *Tertia* ratio per principium, per ea, quæ in contrarium doctè 29 pluribus exposuit Illustr. Dn. de Rhetz. in *Instit. Jur. Publ. Lib. 1. Tit. 1. §. 35.* jung. Myller. ab Ehrenbach. *De Princip. & Statib. Imp. C. 39. §. 5.* Knipschild. 30 *De Civit. Imper. cap. 10. n. 46.* *Quarta* rationi repono, permitti in *all. Re- forms. Polæ.* luxum Vestiarium in illis particularibus Ordinationibus magis adhuc restringere, quibus ex *indulgentia* tantum in Legibus Imperii certa vestimenta sunt permittæ, non vero quibus ex *merito & privilegio* certa in vestium *prærogativa* est tributa; ut *Doctoribus, Nobilibus &c.* per verba: *Ihrem Stande und Freyheit gemäß.* Vid. Stryk. *De Jur. Vestiarii. Cap. 3. n. 50.* *Quinta* ratio parum stringit, cum hic non queratur, 32 quomodo Juris Doctor evitare posset omnem super istiusmodi Sta- tutis disputationem, sed utrum, si locum nolit mutare, tamen salvis suis privilegiis inibi vivere possit, eum si non pareat *Legi Vestiariæ* illis *contra?*

Exsu-

- 32 Ex supra allegata *Lege Vestiaria* *Hamburgensium* advertere licuit, in illa etiam *adulterinarum* Gemmarum & Margaritharum usum esse civibus interdictum; Hinc dubium subortum est: Utrum pœnz in *Lege Vestiaria* definitz, etiam hic se reum faciat, qui *factitiis* & *Adul-*
- 33 *terinis* Gemmis vel Margarithis se exornat, illo casu, quo Usus Gem-
- 34 marum simpliciter certis personis est interdictus? Pro NEGATIVA facit (1.) quod in pœnalibus hæc in dubio sit capienda interpretatio, quæ mitior & benignior est. *L. pen. ff. De pœn. l. 155. §. in Pœnalibus l. 192. §. 1. juncta l. 9. §. 56. ff. De R. J. c. 49. X. de R. J. in VI.* At verò benignior hæc est interpretatio quæ pœnale Edictum Vestiarium ad veras Gemmas &
- 35 Margarithas restringit. (2.) Quod statuta sint strictè interpretanda, verbis statutorum in sensu proprio accipiendis, quoin *factitiis* nomen
- 36 Gemmarum non merentur, cum re priventur (3.) Quod in *adulterinis* cessetratio finalis Edicti Vestiarii, puta damnum rei familiaris &
- 37 publicæ, cum minori comparari pretio possint: Cessante verò ratione finali Legis prohibitive, cesset & ipsa prohibitio. *Everhard. in loc. topic. legal. à fine.* Et ita sentiunt *Bartol. in l. 1. §. Hoc interdictum ff. De Fonte.*
- 38 *Andr. Alciat. Lib. 2. De P. S. vers. Sed est Censoria Lege cautum.* AFFIRMATIVAM contra commendat (1.) Quod *adulterinis* utens Gemmis & Margarithis, fraudem Legi facere intendat, Gemmarum & Margaritharum ornatum prohibenti, cum *adulterina* quoad Ornatum idem ferè
- 39 præstent, quod vera. (2.) Quod mali exempli res sit, cum *adulterina* ita æmulentur artificiose veras, ut peritissimum sæpe fallere possint, illarum usu alios ad peccandum provocare, vel sub prætextu *adulterinarum*
- 40 *Vestiario* Edicto contravenientes, vel etiam subspiciti. (3.) Quod protervix & contemptus speciem habere videatur, per indirectum sal-
- 41 tem bonam Legislatoris velle eludere intentionem. (4.) Quod certum sit superbix argumentum, *factitiarum* Gemmarum Ornatu, cum *verarum* splendor sit interdictus, aliis antecellere aut se illis comparare jvelle, qui dignitate tamen longe (eminent: Qui impius conatus
- 42 reprehensione merito dignus est. Nos missa utraque sententia, eligimus mediam. scilicet utentem *adulterinam* tum pœnz, in *Lege Vestiaria* expressæ, reum esse, si Magistratus Ornatum Gemmarum, non ob pretiositatem cives enervantem, sed, ob conservandam Ordinum & Dignitatum diversitatem & ob superbiam illorum interdixerit, quibus pro *Statu conditione* hic ornatus plane non competit. e. g. Si civici ordinis homines Gemmarum Ornatu Nobiles, Doctores, Patricios, aliosque aut
- excelso

excelso loco natos, aut splendida dignitate fulgentes æmulari vellent. 43
 Hoc enim casu, & adulterinas gestantes Gemmas & Margaritibus credi- 44
 mus pœnæ esse obnoxios, eeu *Legi Vestiaria* fraudem facientes, cum
 & *Statutis* id contineri dicatur, quod ejus *ratione* continetur, (quæ hic
 est evitanda Ordinum confusio,) licet *verbis* Statuti non contineatur
arg. L. 17. ff. de LL. Vid. Dn. Stryk. in *Us. Mod. ff. Dist. prælem. §. 32. & Excell.*
 Dn. Præses in *Dissert. De Gemmis. n. l. nec non in Not. ad Lauterb. ad Præfat.*
Voc. Suppletur. Secus ac priori casu, quippe quod adulterinarum Gem-
 marum usû fortunæ utentium non exhaustiuntur.

Non obstat nostræ sententiæ Ratio Negantium. *Prima.* Respon- 46
 dendum enim est, Regulam inibi traditam procedere *in dubio*, non
 vero ubi pœnalis legis *ratio* benigniorem ejus Interpretationem non 47
 admittit. Ad *Secundam* Rationem respondetur: Verba in Statutis *stricte*
 & *proprie* esse accipienda, nisi *ratio Statuti* benigniorem & *analogicam* 48
 suadeat acceptationem. *Ultima* ratio refellitur per illa, quæ diximus *n.*
14. b. capitis, pleniori horum deductione publico conflictui reservata.

Unicum adhuc queritur coramidis loco: Utrum prohibitio *Le-*
gis Vestiariæ etiam ad illum pertineat *Vestitum*, quem Superior alicui
 donavit, si ille *Lege Vestiaria* prohiberetur? Respondetur Negando, 49
 modo dolus absit, per disertum textum Ordinationis Politicæ de Anno
 1577. Tit. 14. §. 2. ibi: Item ob jemand von seinen Fürsten / Herren / oder
 sonst einem eines Herren Standes etwas von Kleidung oder Kleinodien
 geschenckt / dieselbe soll Et seinem Fürsten und Herren zu Ehren zu tragen
 Macht haben / und in dem Fall unverböthen seyn / doch soll kein Befehdt
 hiehin gebrauchet werden. Vid. Dn. Præses. in *Diss. De Gemmis. c. 5. n. 19.*

CAPUT IV.

Sistens

Modum ferendi Legem Vestia-
 riam ejusque Authoritatem,
 conservandi.

Kkk kkk k

SUMMA-

SUMMARI A.

Loco ingressus demonstratur, remediis reprimendi luxuriam vestiarum in republica opus esse, ne illis suapte sponte a honorum profusione sibi non temperantes, a civo, Republica vestium luxu ad commendabilem frugalitatem revocentur. n.1. seq.

Primum huic malo medendi remedium a bono Magistratus petiunt exemplo. n.4.

Rationes ejus exhibet. n.5. cum seq.

Exempla ejus recensentur. n.9. seq.

De aliis agitur remissive. n.11.

Inter remedia reprimendi luxum vestiarum referunt Politici (2.) vestigialis vel accisa impositionem quam vestibus usuri vetus pendere tenentur. n.13.

Hoc vestigialis genus aequissimum ac justissimum est. n.14.

De commoda inde in rempublicam redudaturo agitur. n.15.

Non sufficere praedictum remedium refrenanda vestibus luxuriantium insania in illis, qui opibus abundant, probatur. n.16. seq.

Concesso vestium luxu impostum vestigal. salvere potestibus, non tolli amplissimam multorum malorum segetem, traditur. n.20. seq.

Primarius luxus vestiarum fons est ambitio, opum ostentatio, ac splendoris & magnificentia affectatio. n.22.

Ambitiosa luxuria ingenium est con-

tra sumptuum magnitudinem animose luctari, enormitate pretii non raro luxuriantis insaniam augentem. n.24.

Utrum felicius procedat ab aliis commendatum remedium introducendi perpetuam aliquam vestium formam, & ut constanter illa conservetur ac retineatur, sub papa precipiendi, traditur. n.25.

De utilitate hujus remedii ejusque possibilitate agitur. n.26. & 27.

Quid in illo desideretur additur. n.28. seq.

Optimum reprimendi luxum Vestiarum remedium consistit in Legibus Vestiarum, per armatum. n.30.

Ad Modum ferendi legem vestiarum pertinet (1.) ut princeps vel Magistratus bene attendat diversam Civium ac subditorum dignitatem & conditionem, proque illa splendidiorem, alii minus talem indulgeat vestitum. n.32. seq.

Minuitur Magistratus & Judicis auctoritas, si vestibus sordent. n.35.

Neque decorum, neque aequum est, Consulem in vestitu aequalem Augustum vel Principem, & a simpliciter Nobili non exteriori quodam vestitum pota distinctum Regum Principumque Consiliarios, eademque uti habitum, tam Nobili aut Equite Civem. n.36. seq.

Ad

Ad Modum ferendi legem vestiari-
am pertinet (2.) Ut certum pretium
exprimat, ratione materia ve-
stium, quod sub pena excedere non
liceat. n. 38. seq.
Exemplum ejus traditur. n. 41
Rationem videbis. n. 42
Utile est Reip. omnem Germaniam
et Margaritarum Ornatum, utem-
que die: weiße kostbare Canten-
als Points de Venise, de France,
d' Espagne und d' Angleterre, una
cum Vestimentis sericis penitus ci-
vici ordinis hominibus, non privi-
legiatis, inprimis verò Opificibus,
Denen Handwerckern serò inter-
dicere. n. 39
Exemplum ejus exhibet. n. 40
Legum utilitas non in literis sed ob-
servantia consistit. n. 41
Satius est non precipere, quam pra-
cepta non exequi. n. 44
Cujus ratio subjicitur. n. 55

Ad objectionem traditam. n. 56
Respondetur. n. 58. seq.
Blandum luxuriae malum est, quam
accusare facilius est, quam vi-
sare. n. 59
Ad conservandam legem Vestiarie
authoritatem non pariter con-
fert (2.) constitutio Censorum et
morum Observatorum. n. 61
Exempla ejus traduntur remissive.
 n. 62
Hisc Denunciatoribus Vestiarie utile
est in praemium facta denuncia-
tionis certam penam partem addi-
cere. n. 64
Exempla ejus videbis. n. 65
Ad conservandam legis Vestiarie
authoritatem non pariter conda-
ci (3.) sic contra sententias pena-
les non facile admittatur appel-
latio, nec facile, decernatur à
Superiore in Causa Vestiarie inhi-
bitio. n. ub.

Si suapte quilibet sponte apparatus suum sobriè adornaret, & su-
 sturari non incautus, nil temerò profunderet, sed patrimonium con-
 servaret, ac pro virili adaugeret suum, sicque rem administraret fami-
 liarem, ut, ubi difficultia ingruant tempora, & sibi sufficeret, &
 publicè suis fortunis rei succurrere quiret, frustra essent, qui
 reprimendo immodico vestium luxuriam modum invenire, & à nimia
 bonorum profusione cives *Legibus Vestiarie* ad frugalitatem revocate
 tanto curarent opere. At verò, cum plurimi boni patrisfamilias hic
 negligent officium, plusque cupidini dediti, in *Vestium* erogando,
 quam recipiunt, tristem ac furiosum rerum suarum faciant exitum,
 qui eos post dispersum expectat patrimonium, ut loquitur Impè-
 rator in *L. 12. §. 2 ff. De Curat. et Tutor. Act. §. L. In. §. 5. §. 6. De Bon. que libè.*
 laudem omninò meretur maximam provida Magistratum cura, qua

hi in principio potius vesana civium libidini, immoderato Vestium luxu deperire properantium, commoda occurrere medela, quam post vulneratum causam demum remedium adferre allaborant.

- 4 Inter media vero illa, quibus Princeps ac bonus quisque Magistratus, cui Subditorum ac Civium mores cordi sunt, pestifero luxu vestium diffuendi malo commodè mederi potest, haud sanè postremo habetur loco, quod à bono Magistratus exemplo petitur.
- 5 Uti enim magna vis est exemplorum, in illustri positurum, ad luxum alliciendi, ita & retrahendi ab illo multum valet Principis vita & Magistratus exemplum, ipsam ex legibus poenam & metum non nunquam efficacia sua superaturum. Hæc siquidem altius insidet subditorum ac Civium mentibus Opinio, vel ex adulandi vel obsequendi studio profecta, quod credant, licere sibi imitari, quicquid in Principe vel Magistratu conspicuum est, sive id vitii, sive virtutis nomine dignum sit: Ubi ergo *Rectores Civitatum* illarumque *Uxores* indecenti lascivire vestitu advertunt Cives, pravos illorum mores multi impia imitatione exprimere omni nisu allaborabunt, quos tunc demum pudor subibit istiusmodi sumptus faciendi, si Magistratus constanter Vestium luxum, & qui illo diffuunt, se contemnere & vilipendere ostenderit, simulque sua, quid ab illis fieri velit, exemplo expresse-rit: Non possunt quippe cives non plurimum illorum deferre iudicio, penes quos in se imperium est, & cum alicujus iudicium adsperrari, eidemque contrarij, offensæ materiam præbeat, nemo non civium & subditorum, qui Principem & Magistratum propitium habere optat, id ager, ut, quæ illi probatur, sibi quoque placere videatur: Vix, illustr. Dn. Ruffendorff. *De Legib. Sumptuar.* p. 421. §. 18. tunc existimaturus, Principem luxus specimen fugientem cultu superare velle, Merito igitur Lampridius in vita Alexandri Severi Imperatoris, hunc laudat cum Coniuge Casarem, quod, ut IPSE suo exemplo, magnos viros à luxu, ita Uxor ejus Nobiles similiter Matronas à Vestiaris lascivia abstraxerit: Huc pertinet elegantissimus *Farfneri* ad *Tacitum* locus, p. mibi 498. Vespasiani laude dignum exemplum sequentibus commendantis verbis: *Quamquam ea inveterati hujus mali vis est, ut mediocribus remediis fisci non possit: Attamen Principis exemplum, fortassis, validius esset, quam poena ex Legibus, &, meritis. En morbum, Tiberii iudicio, nihilum & omni medicina fortiorem, Vespasianus sustulit;*
- Non

Non panis, non Legibus, sed suo exemplo: Antiquo ipse cultu victus, obsequium
inde in Principem & emulandi amor. Vid. Dn. Rechenberg, in *Diff. De Leg.*
Sump. apud. g. §. 1. Plura hujus rei exempla qui scire avert, adeat Her- 11
 mannum Latherum in *Tr. De Const. L. 1. c. 9.* & Speidelium in *Specul.*
Mar. jurid. Polit. Hist. observ. Nove. Scedes. Cum igitur egregia Principi 12
 pis opera & virtutum exempla longe magis subditos ad eorum imita-
 tionem provocent, quam rigidiora saepe mandata, praecipua Magi-
 stratus cura esse debet, ut incentiva luxus vestiarum excindere cu-
 pientis, se suosque prius reformet, absurditate non casituro studio,
 quo vitia in civibus punire intendit, quibus ipse scaterere adparet. Vid.
 Besold. *L. 2. Polit. c. 3. §. 35.* Quod si privato Magistratus exemplo cives 13
 & noxio Reip. luxu vestiarum se avocari non patiantur, ad alterum con-
 fugiant Politici remedium, scilicet ut Rerum publicarum Rectores
 vestibus pretiosioribus certum vectigal vel accisam imponant, quam
 pendere tenentur istiusmodi vestitu usuri. Vid. Bornitius *De Aera.*
Lib. 4. c. 2. Besold. *thes. Pract. Voc. Gilden Stück.* Stryk. *De Jur. Vestiar.*
c. 3. n. 69. Lather. *d. Tr. Lib. 2. c. 2. n. 46. seq.* At vero, licet lubentissime lar- 14
 gamur, omnium optimo jure rebus ad vestiarum luxum pertinenti-
 bus accisam imponi, duorum inde commodorum altero in Rempub- 15
 licam redundaturo, ut vel superbia juvet rarium, vel ut obedientia
 Civium firmet Rempublicam, veremur tamen, ut vectigalium magni- 16
 tude cives, in primis opulentiores, a nimio vestium luxu plene sem-
 per arcere possit: Ut enim taceamus, hoc quidem pacto tenuioris for- 17
 tunae hominibus obicem poni felicissime, quo minus viri sustentan-
 da necessaria vestium impendant luxui, tantum tamen aberit, ut 18
 ejusdem licet conditionis, sed opibus abundantibus, hoc suffectu-
 rum sit remedium, ut potius horum libidinem magis sit accensurum, 19
 non obscure intelligentium, hac se via consequi posse, ut vestitu inter
 hos eminere, quos vivendi conditio in civitate ipsis constituit aequa- 20
 res, sed fortuna inferiores, illos vero possint emulari, qui dignitate
 ipsis sunt longe superiores: Certe Ordinem Civium distinctum con-
 fundet misere, nec exitum sortietur felicem vectigalium impositio in
 civibus, larga odii segete inter concives hic nunquam defutura.
 Cum enim in hoc sumptuum genere primarius fons sit ambitio, Opum
 ostentatio, Splendorique ac Magnificencia affectatio, gaudebit superba mul- 21
 torum indoles, non deesse sibi occasionem, opum abundantiam pu- 22
 blice jactandi, insignique inter aequales prerogativa affectatam osten-
 tandi.

tandi magnificentiam, concivium indignationem certissime parituram. Imo inter specimina maximæ generositatis habebunt, hoc quicquid vectigalis pretiosis Vestibus impositum est, floccifacere, sibi subinde gratulantes, ejus præstatione sibi solis lascivire in vestitu licere, cum eandem concivibus licentiam denegaverit non *conditionis*, sed *opum* disparitas. Nam, recte monente Illustri Puffendorffio *d. Diff. S. 17.* ambiciosæ luxuriæ ingenium est, contra sumptuum magnitudinem animose luctari, animumque habere opibus superiorem, sic ut illas, lubenter velis, & dextre possis erogare in talia, quibus magnificentiam vulgus metitur. enormitate pretii non raro insaniam luxuriandi adaugente.

Id aliis dijudicandum relinquimus: Utrum à Dn. Puffendorffio, aliisque tantopere commendatum remedium, ut scilicet, (cum plerumque vestium elegantiam ad usum Aulae populus soleat exigere,) à Principe introducatur perpetua aliqua vestium forma, qua & ipse, constanter utatur, Ministrisque Aulicis eandem gestandam pro imperio injungat, & qui isto habitu non comparuerit, ab Aula excludatur, reprimendæ Vestibus luxuriandi libidini feliciter adhiberi possit?

Licet enim non inficiemur, cum omnis vestium varietas fere in orbem iverit, ex tanto facile illarum numero aliquem eligi habitum, aut ex diversorum habituum partibus particularem componi formam posse, quæ perpetuo pro eleganti habeatur, Principis, Aulaeque usu eidem authoritatem addituro, itidemque hoc pacto refrenari felicissime, haud invici concedamus, inutilem Sartorum industriam, infinitis inventionibus luxuriantium; Nisi tamen simul pro diversa subditorum dignitate & Ordine, ille habitus ad certam restringatur materiam, ex qua juxta semel publice acceptam formam vestibus confectis tantum uti liceat subditis, vix est, ut, certa licet introducta vestium forma, Ordinum evitetur confusio, & in inferiori dignitatis gradu collocatis, præscindatur occasio, cum maximo publicæ privatæque Rei noxamento, adhuc luxuriandi, & vestium si non *formam*, tamen *materiam* variandi, ejusque pretiositate *pares* vincendi, & *Superiores* æmulandi.

Omnium vero optimum reprimendi luxus vestiarum remedium est, ut neque Boni Magistratus exemplo, neque vectigalium magnitudine, neque certa vestium forma publice recepta, suffecturis, contra hoc malum, ceu certissimum ægræ Reip. ac Civitatis iudicium. *Vid. Seneca Epist. 114. Leges insurgant Vestiarum; & jura armentur censoris telis;*

his; Vid. Lips. *L. 4. Civ. doct. c. 11. p. 124.* Lather. *sape all. Tr. Lib. 2. c. 2. n. 43.* Bodin. *L. 6. De Rep. c. 1. p. 990.* Petri. Gregor. *L. 4. De Repub. c. 12. n. 8.* illum ad frugi vitam reducendo, quem nec Timor Dei, neque Superioris laudabile exemplum ejusque indignatio, neque publicæ aut privatæ salutis consideratio, in officio suo potuit continere: De cuius Legis Vestiaræ ferendæ MODO, & AUTHORITYATE latam conservandi, paucis adhuc hoc Capite agendum est.

Quod igitur *modum ferendi Legem Vestiariam* & ita primam hujus Capitis partem attinet, ante omnia in faciendâ istiusmodi lege Principem & Magistratum *ad diversam Civium ac Subditorum dignitatem & conditionem* respicere oportet, splendidiorum Vestitum huic indulgendo, quæ splendidiori fulget dignitate, illo, quem fortuna tali benigniori afflatu non est dignata, quique nulla, vel parum eximia in Remp. merita docere potest.

Id quod volunt & discrete exprimunt Publicæ Imperii Ordinationes Vestiaræ: Vid. R. N. *de Ao. 1500. ibi:* Nachdem ehrlich/ & fleisslich und billig/ daß sich ein ieder / wes Bürden oder Herkommen er sey NB. nach seinem Stande/ Ehren/ und Vermögen trage/ NB. damit eines leghlichen Standes unterschiedliche Erkäntnis seyn möge. Jung. *Ord. Polit. de Ao. 1577. Tit. 9.* Neque enim fas est, illas qui in Principum Ministerio sunt, quique Consulari, vel alia Magistratus fulgent dignitate, vestitu non notanter distingui ab illis, qui Aulae splendorem suo adaugere habitu non tenentur, quique ex illorum classe sunt, quos vestis splendidior non commendat, sed in ruborem potius dat publice. Vid. Reinking. *De R. S. & E. L. 1. Class. 4. c. 15. n. 41.* Hinc recte docet Aristot. *B. Politic.* Magistratibus & Judicibus potissimum decentem vestium convenire ornatum, ad tuendam suam dignitatem & auctoritatem conciliandam, hancque minui, si in vestibus sordeat. Conf. Perez. *in C. ad Tit. De Vestib. Holob. n. 12. & c. 6. De Privileg. in 8. ibi: & ex majoritate ac decore majori ornatum, majoritas appareat dignitatum.* Jung. Tiraquell. *ad L. 3. Cannubial. n. 52.* Stryk. *d. Diff. c. 3. n. 51.* Waremund ab Erenberg. *De Fudat. p. 101.* Ubi docet: Neque decoram, neque æquum esse, ut Vir Consularis iisdem utatur vestimentis, quibus splendet Augustus, nec simplex Nobilis, ut Regum Principumque Filius vestitus incedat, vel Civis, ut Nobilis vel Eques. Huc etiam respexisse videtur hujus Urbis Senatus Amplissimus in Ordinatione Politica de Ao. 1576, non dumtaxat Consulibus & Senatoribus Ornatus.

quana

quandam prerogativam, sed & reliquis Civibus in prima Classe constitutis, so im ersten Stande/ prae illis, qui in *secunda & tertia* sunt Classe, prudenter tribuens. *Vid. A. P. Th. Von Kleidung der Bürgermeister &c. pag. 99.*

- 38 Non sufficit autem in diverso Vestium habitu pro diversa civium dignitate & conditione in Legibus Vestiaris diversi quid determinasse, sed ad MODUM ferendi Legem Vestiarum pertinet, (2.) (ae eidem fraus fiat.) etiam certum expressisse pretium, quod sub poena excedere non liceat: Hinc non duntaxat utile foret Reipubl. omnem *Gemmarum & Margaritarum Ornatum*, itemque die weisse kostbare *Canten/ als Points de Venise, de France, d'Espagne und d'Angleterre*, una cum Vestimentis sericis penitus civici ordinis hominibus, non
- 40 privilegiatis, in primis vero Opificibus deneg. *Verwehren/ serio ad exemplum Electoris Brandenburgici Friderici III. in Ord. Vestiar. de Anno 1696. §. 7. seq.* interdicare, sed etiam cavere, ne panno usuri, pretium
- 41 assignatum excedant, v. gr. *daß die (uti est in Ord. Polit. Rostochiensis) souner den Mittelstand gehören/ von Wandy NR. Davon die Elle über anderthalb Gulden nicht wehet/ Arbeit tragen sollen.* Alias enim id eventurum est, ut prohibito sericarum, & in primis auro argentoque intextarum Vestium der Gold und Silber geblühnt *Ceydene Stoffen* usu, pannum longe pretiosiores sint comparaturi, & ita pecuniam suam non minus panno, quam serico dilapidaturi. *Vid. Stryck. d. Dissert. c. 3. n. 54.*
- 41 Tertio ad MODUM ferendi Legem vestiarum pertinet, ut prohibitiones Vestiarum convenientibus armentur poenis, illarumque vigilantia executione aroantur à luxu vestitio, qui saepe avita praedia & domum, in qua Parentes defecerunt, ipsi Minores creverunt, & Majorum fulserunt imagines, satis lugubri exemplo, indecenti vestime absorbere non dubitant, non raro omnia bona in vestibus secum portantes.
- 42 Inter poenas vero, quibus munire oportet Legem Vestiarum, placet illa, qua Legibus Vestiaris morem non gerentibus, publice vestis vestita exuitur, exuta in columna infami an *Dranger* der *Hals Eisen* suspenditur, & suspensa omnium risui & lusui exponitur.
- 43 Qualia Coloniae & Hamburgi publicata esse Edicta Vestiarum, testantur *Johan. Alban. Ritter. in Dissert. De Rebellib. Class. 12 ad fin. Struv. in Diss. De eo, quod justum est, circa Vestium Civ. Sect. 6. th. 50. Spéidel. in Spec. Jurid. Voc. Kleider*

Necnon

Nec non illa, qua (2) fisco addicuntur, & in Commiffum cadunt, 44
Legibus Vestiariis interdicta Vestimenta, eorumque ornamenta.

Item, qua (3) in transgressores multa certa statuitur, hæcque cre- 45
fcente contravenientis malitia, duplicatur, in pios usus impendenda,
tertia tandem vice inarbitrariam relegationis, vel corporis etiam pœ-
nam ascensura. *Vid. Ord. Eiekt. Brandeb. S. 15. ibi: Ditzeniger so darmit* 46
det handeln/ zum erstenmal nach Stande und Bedürfnigen von 5. bis 20.
Reichsthlr. Zum zweytenmal von 20. bis 50. Reichsthlr. NB. nebst dem
Verlust desjenigen Stückes/ womit der Exceß geschehen/ und zum drit-
temmal/ als muthwillige Steweler mit harter arbitrar, auch Leibes. Straffe
beleget werden sollen; Sothane Gelder wollen wir ad pias causas ver-
wenden lassen.

Ceterum, cum non tantum decenter Leges ferre summo bono sit, 47
sed etiam sancita accurate custodire, & ad effectum deducere, trans-
gressoresq; competentibus pœnis subijcere, docente Imperatore Ju-
stiniano in *Prefat. Nov. 161. non minor Magistratuum cura esse debet.*
Legum Vestiariarum vigorem conservandi, quam invalescente luxu, ei- 48
dem ordinatione. Vestiaria mature occurrendi, de quo jam ultimo loco
adhuc paucis agendum est.

Ad conservandam vero *Legis Vestiariæ* authoritatem potissimum, 49
facit vigilans ejus executio, quod clare innuunt Imperatores in Ordi-
nationibus Vestiariis Imperii publicis *de Ao. 1530. Tit. 22. §. 2. de Ao. 1540. 50*
Tit. 14. §. 7. & de Ao. 1577. Tit. 14. §. 7. Quæ enim Legum est utilitas, si in- 51
Literis dumtaxat consistant, non etiam per ipsa facta atque opera subditis
utilitatem de se præbeant, d. Pref. Nov. 161. ibique Gothofred. Unde be- 52
nononuit Imperator Maximilianus II. in R. 7. de Ao. 1576. S. 79. Es nuße
wenig gute Sagung machen, da NB. keine steiffe Handhabung dabey durch
die Obrigkeit gebrauchet werde/ & Schneidewinus in Comm. Infit. Proom. 53
§. 1. Legem sine executione, esse campanam sine pistillo. Satius enim est 54
non præcipere, quam præcepta non exequi, cum, si prohibita impune
transcendantur, vilescat Magistratus authoritas, neque metus ultra,
neque pudor sit, ut ait Thurius ap. Tacitum L. 3. Annal. c. 54.

Non obstat, quod cum teste Valerio Maximo *Lib. 9. dictor. facto-* 55
rumque memorabil. c. 1. in pr. Blandum luxuria malum sit, quam accusa- 56
re facilius, quam vitare. rigor & nimia severitas, prævalidis ita & adul- 57
tis vitiis, plus nocimenti, quam emolumenti Reip. adferre videatur;
Respondendum enim est: In veteratam luxuriandi licentiam requi-

58 rere severitatem, & si hæc ratio valeret, de vita honestiori inter Chri-
 59 stianos penitus actum esse, cum vitia in omni vitæ genere ita prob-
 dolor! succreverint uberrime, ut virtuti antependantur, vita pessima-
 tandem disciplinam Christianam oppressura, nisi vitia per Leges &
 60 has insequentes pœnas tollantur; Hinc, quo profundius *Vestiarium lu-*
xu egit radices, eo fortius hoc malum est evellendum, nisi malimus
 iram Dei, qui tarditatem gravitate supplicii compensat, in nostra acce-
 lerare copita, totamq; ruinæ tradere Rempublicam, uti pie monet Dn.
 Rechenberg. *sapius all. Diff. apb. 7. n. 3.*

61 Conservat (2) *Vestiarie Legis* autoritatem haud parum, si exemplo
 Romanorum constituerentur *Censores*, vitæ integritate & prudentia
 conspicui, qui sedula opera dispicerent, quis opum usus & abusus, ob-
 servarentq; subditorum mores, ne temperantiæ metas sua profunden-
 do aut vestuario luxu diffuendo excedant, denunciarentq; Magistratui,
 si vel publice vel privatim hic quendam notaverint excessum. Vid.
 Rechenberg. *d. Diff. apb. 8. Lather. de Censu. L. 2. c. 2 n. 11. & 12. Speidel. d. Tr.*

62 voce *kleidet*. Jacob. Bornichius *Lib. 4. de Erario. c. 6. Quales Denunciato-*
res alibi constitutos esse, non solum discere est ex illis, quæ habet Spei-
 del. *d. l.* sed etiam ex Ordinatione Politica Electoris Saxonie. *Tit. 22.*
§. 26. & 27. Item ex Ordinatione Vestiarie Electoris Brandenburgici de
 de Ao. 1696. clarescit, istiusmodi Vestiaris Denunciatoribus *tertium*
 vel *quartam* partem pœnæ, vel illius vestis, aut Ornamenti, quo quis
 63 contra Edicti Vestiarii tenorem temerario usus est molimine, in præ-
 64 mium factæ denunciationis addici, ut lucri spe provocati, veniant, &
 urgendo Legis Vestiarie executionem, in viridi eandem vigore con-
 fervent. Vid. Struv. *d. Dissert. Sect. 6. th. 50. & d. Ord. Brand. §. 16. ibi. & in*
jenige/ welcher denselben anzeigen/ den vierdten Theil der Straffe zugeset-
zen haben.

65 Addi hisce pro conservanda *Legis Vestiarie* autoritate (3) & hoc po-
 test, ne, (uti in plerisq; locis constitutum est,) contra tales pœnates
 sententias facile admittatur appellatio, aut decernatur in *causis Vestia-*
ria à Superiori inhibitiō. Daß in *Polizei-Sachen* nicht leicht appellati-
 on oder inhibition zuverstatten. *Poll. R. P. Anst. 1694. §. wie nun solches*
106. Mev. P. 3. Dec. 174. Stryk. De Jur. Vest. c. 3. n. 66. Bruin. in Pror. Civ.
628. n. 17. & D. Winckler. in Diss. Inaugur. De Inhibit. Judic. in causis

Appellar. sub Præsidio Excell. Dn. Præsidis, 1696.

habita. c. 3. §. 12.

Q. D. O.

Q. D. O. M. B. V.

1187

MEDITATIO ACADEMICA
EXHIBENS

EXAMEN JURIDICUM IUDICIALIS LAMARUM CONFESSIONIS,

SE EX NEFANDO CUM SATANA COITU PROLEM
SUSCEPISSE HUMANAM,

**Was von der Heren Betant-
nis zu halten/ daß sie aus schändlichem
Beyschlaff mit dem Teuffel Kinder gezeuget?**

*Deo Propitio, & Suffragante Magnifico Jctorum
Ordine in Celeberrima ad Varnum Academia*

PRÆSIDE

DN. IOHANNNE Klein/

J. U. D. & Pandect. P. P. nec non Consistorii Mecklenb. h. t. Di-
rectore. Dn. Præceptore, Hospite, ac Patrono Æternum Deve-
nerando, Placido Eruditorum Examine

19. Novembr. Ao. MDCXCVIII.

IN AUDITORIO MAIORI

submittit.

NICOLAUS PUTTER. STRALS.

Author.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL RUDIGERI. Anno 1705.

DISP. XXIII. LIII 2 I.N.G.

I. N. C.

PRÆFAMEN.

SUMMAREA.

Magia atrocitas cognoscitur par-
 tim extirpissima illa Summi
 Numinis abnegatione & execranda
 Diabolo facta mancipatione. n. 1.
 Partim etiam, & maxime quidem
 ex detestando illo Lamiarum cum
 Satana coitu. n. 2.
 Num talem coitum aliquis sequi esse
 Elus possit? n. 4.
 Narrantur horrenda Lamia cujus-
 dam Confessiones judiciales, ex-
 cerpta ex Actis Inquisitionibus ad
 Amplissimam Ecclesiam Juridicam Ro-
 mosiensi in hoc Anno. 1698. missis.
 n. 5. seqq.
 Natam inde est occasionem hanc con-
 scribendi Disputationem juridicam,
 exponit. n. 13. seqq.
 Subjungitur excusatio. n. 14.
 Et Conspectus totius Meditationis. n.
 fin.

Vanquam atrocissimi MAGIÆ criminis gravitas vel hoc
 solum se satis quidem prodat nomine, quod cogitatum di-
 ctumque horrendum omnino fit, hominem, ad imaginem
 Dei creatum, & Christianis solum Parentibus, mediantibusque
 uberrimis baptismi fœderalis undis regeneratum,
 omni pietatis ac humanitatis sensu penitus abiecto, se, suamque
 animam, pretiosissimo Christi sanguine redemptam, infensissimo hu-
 mani generis hosti, ac æternæ damnationi nefandæ devovere pa-
 ctione, ex Dei filio turpissimum Satanae mancipationum futurum, auget
 tamen tanti sceleris atrocitatem quam maxime, sedissima illa corpo-
 rum commixtio, quam vesanae libidinis agitatur stimulus, oppido de-
 lirantes sibi ab immundo Spiritu stipulantur feminæ, non raro
 largis Satanae promissionibus egregie delulse, momentaneæque
 titillationis veneris oblectamentum, nunquam desituras corporis
 animæque infernalibus cruciatibus misere expiatura. Id vero sine
 horrore in Protocolis judicialium Lamiarum confessionum vix legi
 potest, turpissima hæc Satanae Organa, ex execranda cum impurissi-
 mo hoc Spiritu consuetudine majoris peccati delectationis sensu,
 quam

quàm si cum legitimis licita venere corpus. miscant maritis suis; imo
 detestandam hanc libidinem effectu non semper suo caruisse, sæpius
humana formæ vivis liberis, ex sodomitica hac corporum commixtione,
 natis. Sane cum ex discursu Excellentissimi Dn. Præsidis, Præcepto-
 ris, Hospitis, ac Fautoris mei ad urnam æstumatissimi, ante aliquot Se-
 ptimanas observarem, ipsum ex actis inquisitionalibus ad Amplissi-
 mam hanc Facultatem Juridicam transmissis, notasse; Mulierem Ve-
 neficii suspectam, extra torturam suapte sponte liberrimè confessam esse,
 non duntaxat trina vice, & *prima* quidem duodecennem, *secunda* quin-
 decennem, & *tertia* sedecennem, artem magicam à diversis Magistris
 edoctam, sanctissimo fœdere cum Creatore suo pacto, turpiter vid-
 lato, se Diaboli ministerio totam addixisse, sed & cum omnibus tribus,
 Sponsorum loco sibi ab impiis Doctoribus suis datis Spiritibus, mul-
 toties tanto coluisse oblectamento, ut turpissimæ hujusce consuetu-
 dinis sine aliquo gaudii sensu recordari vixdum; cum ad judicem
 traheretur, & ad formatos respondere juberetur Inquisitionales ar-
 ticulos, potuerit, insuperque ad prævia eandem respondiisse interro-
 gata; Daß aus solchen betriebenen seßtädlichen Beyschlaff/ ihr eins-
 mahl ein schwarzer rauher Windwurm abgegangen/ den sie auf ihres
 Geistes Davids angeben bey einem kleinen gemachten Feuer zu Pulver-
 verbrand/ welches Pulver der David weggenommen/ folgendes Tages in ei-
 nem grauen Krämerhäusgen ihr wieder zugebracht / und ihr Viech damit
 umzubringen gelehret. Item daß ihr nachgehends wieder eine Frucht in Ge-
 stalt eines Mädgens von einem Potz-Krug groß abgangen/ welches sie
 zwey Tage bey sich gehabt/ des Tages in ihr Bette verwahret / des Nach-
 tes aber zu sich genommen / auch mit ihren Brüsten gestütet / und geme-
 cket / daß es gesogen / ihr Geist David aber hätte ihr nach zwey Tagen
 weggenommen: Et porro: Zum drittenmahl hätte sie wieder ein Mäd-
 gen mit ihrem andern Geiste Hansens/ dem sie am liebsten leiden mögen/
 und mit welchem sie auch im Beyschlaff die meiste Lust empfunden/ eine
 Zeitlang darnach gebahren / welches ihr Geist aber gleich weggenommen /
 und wie sie eine geraume Zeit darnach von eben demselben ein Knäbgen
 zur Welt getragen / hätte ihr Geist ihr denselben nicht lassen wollen / for-
 dern auch gleich weggenommen: Sonsten / wann sie mit diesem Geiste
 zu thun haben wollen / hätte sie nur gesagt: Kön Knaster und Knaster
 mie/ so hätte er sich gleich eingefunden/ auch wäre er allzeit sehr kalt ge-
 wesen: Et tandem: Daß noch in dem Gefängnis ihr Geist Hans und
 David

- David mit ihr zweymahl gebuhlet / und sie von solcher Vermischung am 21. Septembr. dieses istlaufenden 1698ten Jahres des Abends im Schlunnern / nachdem sie den Tag vorher der Frauen / bey der sie gefangen geseßen / daß ihr so schlim / Angst und bange sey / auch hefftig frölet / geklaget / auch die Examinatores ihr wohl anmercken können / daß sie großes Leibes / Spiritu suo obsterricante, eine Frucht in Gestalt eines Mädgens zur Welt gebracht / welche sie auch in ihren Händen gehabt / und gesehen wie es sich mit Kopff / Händen und Füßen geregt / auch endlich gehöret / wie es gemeyet / und da es ganz kalt gewesen / an ihre Brust gehalten und seugen wollen / aber der Geist David habe es anfänglich nicht haben wollen / endlich es zwar zugegeben / da sie dann eigentlich mercken und empfinden können / daß es von ihr Milch gesogen / welche aber außeß verschwunden / doch eine halbe Stunde daraufes ihr genommen / und da
- 12 mit sich weggemacht / welches sie gerne behalten hätte. *Addit, se in partu maximos uterinos sensitse dolores, sanguinisque uterini, copiosse emissi, vestigia in ipsa terra, indusioque suo vidisse, quæ tamen dein omnia disparuissent, ego tota contremui mente, altiusque cepi meditari, fierine possit, ut ex nefando Lamiarum cum Satana coitu*
- 13 *verus nascatur partus humanus, incessitque ex illo tempore animum cupido veritatem istiusmodi Confessionis sagarum iudicialis ad examen vocandi iudicium, cumque Varnaicis valedicturus Musis, iuberer Genitori meo Honoratissimo transacti, hic triennii publicas reddere rationes, hoc thema dignum iudicavi, in quo ingenii vires*
- 14 *periclitarer, indubia lactatus spe, Candidum Lectorem juvenilem, hunc conatum benevolo suo favore sublevaturum, veniamque haud denegaturum esse; si quidem in ardua hacce, ac variis in utramque partem animi moribus, à magni commatis Theologis, æque ac JCris & Medicis controversa materia hallucinatus fuero, duobus integram meditationem inclusurus Capitis, quorum ALTERUM recensitis Affirmantium ac Negantium rationibus, evictum ibit; *Demonem res**
- 15 *veram rem veneram cum Lamia exercere posse; ALTERVM vero evertere conabitur communem statuentium opinionem, ex tali cum Satana vero coitu verum nasci posse Hominem. Tu autem Alme Deus dirige calammum, ut non, nisi quæ ad Tui Nominis gloriam & detegendam mirram mille fraudum Artificis vasritiem factura sunt, inde fluant.*

C A P U T I.

Defendens

Illorum Sententiam, qui Satanam cum Lamiis actum venereum vere exercere posse, sustinent.

S U M M A R I A.

Loco Ingressus exponitur necessitas questionis: Utrum ex deestando cum Satana coitu verus nasci homo possit? pramittendi disquisitionem: An etiam Satanas cum Lamiis vere coire possit. n.1

Ejus subjicitur ratio. n.2

Satanam vere cum Lamiis actum venereum exercere, statuitur n.3

Non negatur tamen innoxium hunc Spiritum saepe phantasticis illusionibus suis mancipis imponere. n.4. seq.

Verus concubitus hic dicitur, quoad actum coeundi, & in oppositione ad illusorium & imaginarium concubitum, non vero quoad effectum generandi veram sobolem humanam. n.7

Talem cum Satana nefandam libidinem alios sortiri sequiores posse confessus, traditur. n.8

Rationes, quibus fulcitur sententia superior, recensentur. n.8. seq.

Satanas in Sacris appellatur Spiritus Fornicationis ac Spurcitiæ. n.9

Potest hic Veterator corpus ex aere & terra condensare, aliisque elementis, vaporibus & exhalationibus facile solubilibus mixtis compactum inducere, illud localiter movere, & in hoc adscitio corpore Lamiis iocubare, & quoad coeundi actum Veri Maris aut proci concubientis officio actualiter desungi, non sine voluptate illarum, qui execranda hujus Veneris narrant historiam. n.9

Hanc communem esse Theologorum, Jurisconsultorum & sanctorum Philosophorum sententiam, videre est ex allegatis. n.10

Bonos etiam Angelos in assumptis ad tempus corporibus vere commisisse

- edisse ac bibisse sacra testatur lit.
tera. n.13
- Quotidiana comprobatur experientia,
Sagas non duntaxat ferè omnes
unanimitèr fatori, Diabulum,
in forma modo juvenis, modo
etiam provecioris etatis Viri,
aurpissimam suam consuetudinem
à nefando detestanda hujus vene-
ris exercitio ordiri, sed & saepe
compellere Lamias ad reiteran-
dam scdam hanc commixtionem.
n.14
- Afferuntur in hanc rem detestanda
confessiones Sage cujusdam ex actis
nuperis Inquisitionalibus ad FCrem
Juridicam Rosloch. missis, excor-
pta. n.15. seq.
- Huic additur ex Carpzovio alia in-
multis circumstantiis priori concor-
dans. n.20
- De alia agitur remissivè. n.19
- Conciliatur fides hisce confessionibus
ex accurata Sagarum descriptione
circumstantiarum Temporis,
Loci & Numerorum coitus
Satanici, item ex circumstantiali
narratione Formæ & Vestitus
Amastorum, nec non qualitatis
in uterummissi membri se-
minisque Judici ordine expo-
sita. n.21
- Quodque hæc talia Sagis non somno
depressis, & interna quadam
imaginatione deceptis, sed certo
vigilantibus, nec nocte semper,
sed clara etiam die obvenerint.
n.22
- Imò, cum oblectamento Lamiarum,
& aliis saepe Diabalicum coitum
videntibus. n.23
- Pro quo probando duplex offertur ex-
emplum n.24. seq.
- Recensentur Doctores, qui dicam
scribunt, Verum Diaboli cum
Lamiis coitum defendentibus.
n.29
- Subjiciuntur rationes dissentien-
tium n.30. seqq.
- (1) E numero impossibilium esse Dæ-
mones corpore, membris genitali-
libus ac spermate carentes, verè
cum Lamiis coire posse, ac ullis
veneriarum libidinum illecebris
trahi. n.31
- (2.) Satanam nullam ex coitu volu-
ptatem posse percipere. n.32
- (3) In Sacro Codice nefanda hujus
veneris nullum invenire esse vesti-
gium. n.33
- (4.) Hunc congressum ex lesa mente
præfiosci censeri & mere esse
phantasticum, illi similem, qui per
quietem libidine diffluentibus sa-
pius objicitur, ipsis fatentibus La-
miis, se nescire, quid secum actum
fit. n.34
- Responsum ad rationem primam
& secundam exhibet. n.35
- Ad Tertiam n.36
- Ad QUARTAM & ultimam
n.37. seq.
- Cum

Cum otiosa exitura videatur omnis futura nostra demonstratio, & *C*um in *Domitianam* quæstionem abitura sit operosior disquisitione: *Utrum ex nefando cum Satana coitu verus nasci possit partus humanus?* Si *Cacodæmon* cum mancipiis illicita & execranda venere *vere* coire non possit, cessante *vero concubitu*, facile etiam *vero partu humano*, cujus ille *ceteris paribus* causa existere debet, cessaturo, operæ omnino pretium nos facturos rati sumus, si, antequam ad ulteriora progredieremur, hoc *primo* evictum in antecessum iremus *Capite*, impurum hunc spiritum cum suis Organis *revera* concumbere, remque veneream *vere* exercere, & exercere posse.

Hoc vero asserentes, id minime gentium statuimus, ac si *Satanas* cum *Lamiis* *semper*, quando his videtur corpora se sua cum illo miscere, *ipso actu*, & *vere* congregiatur: Non enim inficiamur, mille fraudum hunc Artificem miro vafamento credulas mulierculas, easque sæpe simpliciores, fallere ex professo edoctum, phantasticis illusionibus præprimis in somniis sæpe egregie imponere *Lamiis*, ut expergefactæ, vel jurejurando obtinere non sint dubitaturæ, summam cum delectatione se cum *Dæmone* in forma amabili *vere* concubuisse, & ad satietatem usque illicito ejus amore & veneriis amplexibus fuisse perfruitas: Sed illud duntaxat affirmamus, *Satanam* non raro, omni phantastica illusionem plane exulante, *vere* cum *Sagis* vigilantibus illicita venere ac *Diabolica Sodomia* congregi, ita ut ipsæ non duntaxat externa sese mole premi, sed ipsis etiam membris genitalibus cum semine frigidissimo veneretur sensibilibiter immitti instrumentum intelligant, & impurissimos suos *Amasios* propriis usurpent oculis, ac palpent manibus. Secundo hic præfatur: *Verum* quando *Diabolo* tribuimus *coitum*, hoc non accipiendum esse quoad effectum procreandi *sobolem humanam*, sed duntaxat quoad *actum coeundi* & *effectum copule venereæ sequiorem*, ita, ut opponatur talismodi verus coitus *Phantastica imaginationi*, aut *imaginario amplexui*, effectum, licet non *prolis humana*, tamen sequiorem *intumescens uteri* ac *dolorum uterinorum* illis, similitudinem, quos parturientes *fœminæ* in ipso ordinarie partu persentire solent, sortiturus. Quibus præmissis, Positionem nostram sequentibus firmamus rationibus (1) Quod, quanquam *Satanas* sit *Spiritus sensus omnis* ac affectionis corporeæ expertus, sicque cum corporea substantia, anima sensitiva prædita, ob summam naturarum oppido incompatibilium discrepantiam jungi nullo posse modo videatur,

- deatur, propitia tamen negari veritate haud possit, Spiritum hunc
 9. *Fornicationis ac Spurcitiei*, uti appellatur *Osca c. 4.* corpus ex aere terra-
 que condensatum, aliisque elementis, vaporibus ac exhalationibus
 mixtis, facileque solubilibus compactum & formatum, artificiose in-
 duere, illud movere localiter, inque hoc assumpto corpore suis man-
 cipiis incubare, atque Viri verè concumbentis officio quoad *actum*
coecundi, & actualiter defungi posse, non sine voluptate illarum, corpora-
 que sua foedissimæ mali Dæmonis subagitationi nefanda venere sub-
 jicere haud verecundantur. Quæ philosophandi ratio sicuti commu-
 ni Theologorum, Jctorum ac saniori philosophiæ addictorum pro-
 10. batur calculo, Vid. Augustin. in *Tracl. De Civit. Dei L. 15. c. 23.* Fr. Balduin.
 in *casibus conf. L. 3. c. 5. Cas. 113. p. 761.* Lambert. Danæus in *Ecbica Christiana*
L. 2. c. 14. ibi. Septimo loco quasitum est de Dæmonibus; Utrum cum his conjungi
copularique fœmina prohibeantur: Et dubiam quidem, utrum id fieri possit;
Qui flegerint, quascribit Augustinus de Civ. Dpi de Dæmonibus, & illorum
natura, & quod omnes admittant, Dæmonum alios esse incubos (i.e. sub specie
 11. *virili supervenientes incubare fœminis, Schottus. in Phys. Curios. L. 1. c.*
21. p. 83.) alios succubos (i.e. sub muliebri specie Viris succubantes, pati
 12. *muliebria, Melerizius in Differs. Physic. De infant. Supposit. ib. & 4.) cerrè*
faciebantur, id esse verum, & sepe mulieres maleficas cum Dæmonibus coivisse,
& ex eo coitu voluptatem sensisse, ex illarum confessione accepimus. Illi enim ad
tempus induant corpora, & aëris impulsu potest excitari iracundia, jucundusque
aliquis in coitione sensus, qui re ipsa concumbentes cum illis delectet. Confer
Thom. 2. Sent. Diff. 8. Toletus in Summa L. 4. c. 15. Alphonsi à Castro De
Juss. Heretic. Punis. L. 1. c. 16. Carpzov. Pr. Crimin. P. 1. qu. 9. 49. n. 42. Petr.
Theodor. in colleg. Crimin. Diff. 7. tb. 3. Lit. N. Deltio. Disquis. Magic. L. 2. qu.
15. Sprenger in Mallo. Malefic. P. 1. q. 3. pag. m. 48. Joh. Hinr. Pott in Diff. ju-
rid. De Nefando Lamiarum cum Diabolo coitu c. 4. & Dn. Ernst. Frider.
Schröter. in Diff. De Lamis. qu. 6. ibique plena manu allegati Ddres. Ita
 13. (2.) haud parum inde roboris sumit, quod bonos etiam Angelos in
asumis ad tempus corporibus, vere cum hominibus edisse ac bibisse
 14. ipsa sacra nos edoceat littera. Accedit hisce (3.) Ipsa quotidiana ex-
 perientia, ceu qua optima rerum Magistra, erudimur, sagas non
 duntaxat ferè omnes unanimitè confessione asserere, Diabolum in
 forma modo Juvenis optime ornati, modo etiam provecioris ætatis
 hominis turpissimum suum sodalitiū ac contubernium à nefandis-
 simo detestandz hujus veneris exercitio auspiciari, sed & sepe ab im-
 muando

mundo hoc Spiritu mancipia sua interdiu & vigilantia compellari ad
 continuandam & reiterandam hanc foedissimam consuetudinem. 15
 Sic ex Actis novissime Mensis Octobr. hujus Anni 1698. ad Amplis-
 simam F. C. tem. Juridicam Rostochiensem transmissis, observavit Ex-
 cellentissimus Dn. Praeses, inquisitam illam judicialiter falsam esse,
 daß des folgenden Tages/ wie den Tag vorher die N. N. Ihr das Zaubern
 gelehret/ und einen Bräutigam/ Namens Hans/ zimlichen Alters/ zuge-
 freyhet/ NB um Vormittag/ wie keiner zu Hause gewesen/ gemeldter Hans
 im schwarzen Habith zu ihr vor die Thüre gekommen / und sich gemeldet/
 daß er der von der alten N. N. ihr angewiesener Bräutigam sey / welchen
 sie angenommen/ und mit ihm in die Cammer gangen / und daselbst auffm
 Bette mit ihm Buhlschafft getrieben / und wäre sie damahl erst 12. Jahr
 alt gewesen. Item; Wie sie ohngefehr 15. Jahr alt zum andernmal wie- 16
 der von dem N. N. zaubern gelernet / und Er ihr abermalen einen andern
 Bräutigam/ Namens Hans zugefreyhet / hätte sich dieser Bräutigam so
 gleich bey sie auf der Heyde / woselbst sie die Kühe gehütet / nachdem ihr
 Lehrmeister nur nach Hause gangen / eingefunden / auch noch darauf im
 Felde mit sie gebuhlet/ auch nach 2. Tagen des Abends in ihrem Hause/
 alwo sie gedienet/ in der Küchen wieder zu sie gekommen / und daselbst den
 Beschlaff unter Versprechung eines schwarzen Fuchs/ (welches er aber
 nicht gehalten) wiederholet: Dieser Geist wäre allezeit in einem bunten
 Sammitschen Rocke/ von weiß/ roht/ und schwarzen Streiffen/ mit grün-
 en Strümpffen/ schwarzen an beyden Seiten aufgeschwängten Huthe/
 mit einem seydenen schwarzen Bande / zu ihr gekommen / und dieser
 Bräutigam sey ihr angenehmster Geist gewesen. Addit: Mit diesem hätte
 sie öftters gebuhlet/ und wenn sie rechte Lust darzu gehabt / hätte sie nur ge-
 sager/ komm Raster und Knaster wie/ so hätte sich ihr Geist bald eingefun-
 den/ da sie denn von solcher Teuffelischen Vermischung ihre Lust empfunden
 (welches Inquisita mit Lachen erzehlet) doch wäre der Geist sehr kalt/
 auch was von ihm gangen/ kalt und roht gewesen; *Es porro:* Wie sie zum
 drittenmal von der alten N. N. unter dem Versprechen/ daß sie ihr noch 17
 mehr Künste / als sie bereits wüste/ lehren wolte/ zaubern gelernet/ hätte
 auch die ihr einen Bräutigam/ Namens David / zugefellehet/ der sich auch
 gleich des Nachts drauff eingefunden / und im Bette mit sie gebuhlet/
 mit diesem hätte sie auch im Tage genug/ und noch im Gefängniß diese un-
 menschliche Unzucht wiederholet / dieser wäre im männlicher Statur und

im schwarzen Habith ihr allemahl erschienen / sehe aber sehr heftlich aus / und hätte solche dicke Hände und Füße / als Pferde-Füße / und dieser wäre ihr sehr hart gewesen / auch von Natur ganz kalt: Et tandem:

18 Sie hätte diese Zauber-Kunst zween wieder gelehret. (1.) einem Jungen N. N. dem sie eine glatte und schmucke Braut / mit einem braunen Rock / und schwarzen Kappe zugeführt / Namens Anna Dorothea / so dieser auch zu sich genommen / und sich zu ihr gelegt. (2.) einer Dirnen N. N. der sie einen Bräutigam / Namens Heinrich im schwarzen Kleide zugesellet / der gleich zur Hand gewesen / mit welchem diese ihre Buhlschafft getrieben / und wäre Inquinta darauf weggegangen. Huic infinitè ab aliis literis jam consignatè juncti possunt Sagarum confessiones, quas multo numero videre sunt apud Carpzovium in *pr. Criminal. P. 1, q. 50. et seq. in specie verò cum priori in multis circumstantiis convenit judicialis Lamizæ atque ejus confessio, quam proximè allegatus Carpzovius ex actis Inquisitionalibus Mense Febr. 1622. d. 1. annotavit, quæ circumstantialiter asseruerat, daß der / bey erlernten Zauber-Kunst ihr zugesellter Bräutigam bey dem ersten / auf der Erde gehaltenen Beyschlaff in schwarzer Kleidung / schwarzen Huth mit einem gelben Feder-Busch / rothen Strümpffen und einem Sub-Fuß / zum andernmal aber im grauen Kleide / und auf dem Huth einen braunen Feder-Busch / auch gelben Strümpffen zu ihr gekommen / der eine rechte Fuß / sey damalen wie ein Esels-Fuß / sein Glied aber sey härt / und kalt gewesen / und habe sie ganzer neunzehn Jahren in solcher unmenschlichen Unzucht gelebet / und so oft mit ihm Gemeinschafft gehabt / daß sie es nicht fehlen könne / wie er dann in Carcere noch fünffmahl mit ihr gebuhlet. Confer. Schräterum & Pott. d. *Diff. Schottum Phil. Curios. Mirab. L. 1. c. 21. & L. 2. c. 28. Thyrazum. De locis infestis P. 1. c. 19. n. 28. aliosque. Quibus Sagarum confessionibus, contra se ipsas factis, eo facilius assensum quisque suum impertietur, quo magis circumstantiæ Temporum coitionis, (die kilcket, an nocte) Locorum, (an in lecto, an vero in nuda terra) Numerorum coituum (semel, an sæpius) Forma & Vestitus Amatorum, & Qualitatis membri & seminis accurata descriptio, Judici ordine exposita, quicquid adhuc dubii incredulo superesse possit, eidem eximere ac delere potis sunt, prudenti pensaturo meditatione, hæc talia Sagis, non**

20 *formo depressis, intempaque quadam imaginatione delusis, sed*

certè,

certè, & perspicuè vigilantibus, nec semper nocte, sed interdum etiam, cum voluptuarius sensatione contigisse, imò sæpe alijs coitum Dæmoniacum videntibus, sicuti illud inter alia confirmat narratio. Literis config-
nata ab Hermanno Græhaus in *Decif. Illustr. quest. usufreq. q. 3.* Veneticæ
consuetudinis, Diabolum, postquam primo nuptiarum die cum marito
consuevisset atero die secum fuisse congressum, idque adeo potuer-
unt, ut nullatenus de hinc cum proprio marito coeundi habuerit voluptatem,
Schröter Conf. & Pott. d. II. Hæc vero corroborat Sprengerus *supr. all. Tr.*
ubi refert, per sæpe Sagas in agris & Sylvis sese retegere, & clara
die coire cum Diabolo; sæpeque resectas in agris visas, interdum
etiam ipsas incubantes & inhzrentes Diabolo a viris supervenien-
tibus esse deprehensas, hosque gladio illos cœdentes nil effecisse.

Quantum autem ex hæcenus deductis appricari autume-
mus, malum Dæmonem cum suis mancipiis quoad actum coeundi illicitam
venerem vere exercere posse, atque, ut, qui dicente Thoma apud
Sprengerum in *Malk. Malif. P. 1. q. 3. mibi 48.* hanc communem &
omnium fere seculorum experientia comprobata sententiam, Vid.
Delrio in *diffis. Mag. L. 2. q. 15. aliq. hnt. 10. b. c. allegati Ddres,* negare
aust, imprudentiæ notam incurrere videatur, non desunt tamen,
qui eandem ex non contemnendis in dubium vocare sustinent ra-
tionibus, statuentes, *Concubium cum Dæmonibus esse impossibile & mere
phantasticum, ac rei evidentiæ contrarium.* Quorum ponderare argumen-
ta, ante quam ad princeps negotium expediendum nos accingamus,
adhuc. volupe est.

Sicuti autem inter Negativæ hujus sententiæ Patronos, quos
longa serie citatos exhibet Carpzovius in *Pr. Crim. P. 2. qu. 29. n. n. 31.* qui-
bus jungi possunt Philippus Broideus, Joh. Baptista Porta, Toreblan-
ca L. 2. c. 20. Engubinus L. 8. *De Perennii Philosoph. cap. 26. aliique,* agmen
ducit Thunamius in *Trakt. Theol. De Sagas. Impet. nocendi imbecill. &
gravit. pan. q. 8. p. 35.* & Johan. Fich. *Conff. III.* ibi: Es ist unglau-
blich / ja lauter Gespenst- und Träume von der Weiber leiblichen Ver-
mischung mit den bösen Geistern / unangesehen / daß die Inquisitores ha-
renticæ pravitatei ihres eigenen Auges halber / und andere solchen Un-
glauben / durch viele erdichte und glaubwürdige Exempel / wie dieselbe
in malleo maleficarum Chilandi, und andern mehr / so an dem Pappst-
thum hangen / gefunden werden / heftig gestärcket / und so viel als gläublich
gemachet haben / auch wieder NS. alle Bemunfft und natürlichen Ver-
stand.

M m m m m m 3

- 31 stand. &c. ita eandem firmanz sequentibus rationibus: (1.) Quod Dæmonum concubitus sit ex numero impossibilem, cum corporibus, membris genitalibus, & semine destituti, nullis venerearum libidinum illecebris trahantur, solisque Deus istiusmodi stimulos hominibus, ad sobolem procreandam & multiplicandum genus mortalium indiderit, quorum Dæmones, ceu stabili & certo creati numero, non sint indigi. (2.) Quod naturæ Dæmonum plane adversetur coitus;
- 32 Quodque (3.) nullam ex hoc coitu Satanas voluptatem percipere possit; & tandem (4.) in Sacro Codice, ne vestigium quidem legere, sit de nefanda hac Dæmonis cum Lamiis consuetudine, qua in tamen omnis hujus Veteratoris malicia satis detecta est; ut inde hic congressus ex mente læsa mere çenseatur imaginarius, iimilis illi, qui per quietem libidine disfluentibus objicitur, ipsis Sagis facientibus, se utique nescire, quid secum agatur. At vero hæc, aliaque dissentientium argumenta ejus non videntur esse ponderis, ut in sua nos castra trahere possint, qui ad primam & secundam paucis reponimus rationem, falsum omnino esse è numero impossibilem esse, ac naturæ Dæmonum adversari, venereum cum Sagis exercere actum; Licet enim
- 36 propriis careant corporibus ac semine, posse tamen illos in adscititio corpore venereas Viri actiones æmulari, semine vel ex nocturnis Virorum pollutionibus, aut aliunde ab alijs Diabolis succubis excepto, destinatisque Sagarum locis applicato, supra jam deductum est. Neque concludit argumentandi ratio: Diabolorum certus in prima creatione est numerus, qui nec per coitum potest multiplicari, neque multiplicatione etiam indiget. Ergo Diaboli non possunt cum Lamiis venereum exercere: Cum à negata generatione, ad negandum congressum, infeliciter omnino inferatur.
- 37 Ad Tertiam rationem respondemus: Ut ut malus Dæmon ex actu venereo nullam sentiat voluptatem corporalem, sufficere, eundem, ceu insensissimum humani generis hostem, nefanda hac libidine mancipia sua à DEO abducere, ac secum infernalium cruciatuum participantia facere posse; Recte enim docet Sprenger *supra allegato Tractatu. p. 45.* Diabolum feminis abuti, non quidem delectationis causa, nisi quæ gaudet homines deceptos esse, quæ in Spiritus, carne ac ossibus carentes, cadere nequit, sed, ut opus generationis polluat, & defœdet, hominesque à recto tramite abductos, in fœdissimam hanc concitiat libidinem, sicq; misere delusos, in æternam præcipitet damnationem. Vid. Delrio, in *Disq. Magic. L. 2. q. 27. sess. 2. p. 188.* & Peucer. *De Divinat. p. 11.*

Minoris-vero adhuc momenti est, quod loco *quarta* rationis 38
 afferebatur, cum apud omnes expeditum sit, à *silenzio*, ad *negationem*,
 non valere consequentiam. Illud vero negatur, quod hic congres-
 sus, non dormientibus, sed vigilantibus contingens, sit mere illu-
 sorius & Phantasticus, quodque Lamiarum omnium hæc sit con- 39
 fessio, se nescivisse, quid factum actum sit: Cum *Circumstantialiter*
 factæ illarum depositiones, de quibus supra actum est, rem plane
 aliter probent, & satis eant evictum, turpissimum hunc coitum non
 fuisse imaginarium & multis parasangis ab illo diversum, qui in so-
 mniis libidine diffuentibus, non raro solet obijci; Cum Lamiz vigi-
 lantes revera illa fruantur venere, cujus speciem somnia tantum
 dormientibus videntur suaviter præfigurare.

CAPUT II.

Evincens

EX vero Satanæ cum Lamis coitu
 veram prolem humanam nasci
 non posse.

SUMMARIA.

Ingressus Capitis II. n. 1.
 Ab acta venerii congressu, ad
 effectum nascituri inde homi-
 nis non semper valet conse-
 quentia. n. 2.
 Proponitur summa ratio hujus
 Cap. n. 2.
 Recensentur Patroni sententia
 communis, ex vero scilicet coi-
 tu Satanico cum Lamis, non

posse non verum nasci partum
 humanum. n. 4.
 Referuntur rationes pro hac sen-
 tentia. n. 5. seqq.
 Quia, (a) Licet Satanæ, qua
 Spiritus, ipse semine prolifico
 destituatur, illud tamen mul-
 tis potest invenire modis, in-
 ventumque incubum agens, in-
 Uterum Lamiarum intromis-

ure,

tere. & ita ex femine humano virili veram prolem humanam generare. n. 6

Fieri id posse tribus modis (a) per surreptionem feminis in viro, nocturnis pollutionibus maculato, (b) aut excipiendo semen viri, cui se malus Demum in forma Succubi suppositis, illudque celerrimo motu iterum in Uterum Lamia, cui incubat, intromittendo. Vel (c) Morzuo Cadavere humano, inque eo invento semine, in actu verere abutendo, demonstra-

n. 7, 8

(2) Argumentantur à minore ad magis, docendo arguuntur à possibilitate impragnationis & nascitura sobolis humana ex spermate probe uterum emisso, membro genitali nequidem in Veneris palastram intromisso, ad possibilitatem procreandi partium humanum ex actuali Satana cum Lamia congressu, membrique genitalis ac spermatis humani immissione. n. 10

Adducuntur historia illarum, que creduntur impragnata ex semine virili, non in, sed pro-

pe uterum tantum emisso, si- que extravasato, nullo interveniente maritali contactu.

n. 11. seq.

(3) Eodem argumentandi modo inferitur à possibilitate conceptionis & partus humani ex sola imaginatione concubitus Virilis, sine omni tamen actuali ejus congressu, ad possibilitatem concipiendi & pariendi veram partium humanum, exulante imaginatione, positoque actuali cum Satana concubitu. n. 12

Subjicitur notabilis decisio Parliamenti Gratiæ politani, A. 1637. pro legitimitate partus prædictantis, quem ex imaginario marito per quadriennium absentis, mortuique concubitu Vxor ipsius prætenderat se concepisse. n. 19

(4) Provocatur ad judiciales Leminarum confessiones & exempla. n. 21

Proponitur sententia negantium, ex nefando cum Satana coitu verum nasci posse hominem, licet semen humanum, ac virile vere in uterum Lamiarum sit effusum. n. 22

Addi-

Additur ratio, cur hac ulisma sint
adjecta verba. n. 23

Apud plerosq. expeditum est, Dia-
bolum semine masculino plane
defecit. n. 24

Semen virile est principium for-
mationis, sine quo nulla spera-
ri potest Hominia conceptio, aut
generatio. n. 25

Semen est substantia corporea
pars, cibique optime concocti
residuum. n. 26

Probatnr superius assertum (1) ex
consideratione qualitatis ipsi-
us Satanæ. n. 27

(2) Ex consideratione qualitatis
corporis à Diabolo assumpti
ad perficiendum foedissima cum
hominis commixtionis actum, &
ipfius Seminis, in uterum ca-
rum effusi. n. 34

(3) Ex defectu exemplorum, con-
firmantium, ex istiusmodi exe-
crando costu veros natos esse
homines. n. 67

(4) Ex consideratione circum-
stantiarum, factas Lamiarum
confessiones, se ex Sodomitica
hac commixtione veram sobo-
lito humanam concepisse & pe-
perisse, oppido suspectas facien-
tium. n. 76

Deducitur id (a) quod commu-
niter fateantur, remotis se pepe-
rifle arbitris. n. 77

(b) Satana obstetricis munera ob-
eunte. n. 78. seqq.

(c) Partumque iterum subducen-
te. n. 95

(d) Quodque fateantur, puerpe-
rii signa statim disparuisse. n. 86

(e) Lac in mammis, quo recens
natos lactasse credi volunt, sub-
ducto à Satana partu statim
exaruisse. n. eod.

(f) Seque puerperio sine vita pe-
riculo omnia domestica commo-
de obire, ac expedire statim po-
tuisse negotia. n. 82

(g) Et diu infra ordinarium par-
tus tempus post aliquot aut se-
ptimanas aut menses à copula
peperisse. n. 83

Diabolus effectus absolute admi-
randos edere non potest. n. 27

Nec potest ordinem natura im-
mutare, sed in activarum cum
passivis applicatione, e.g. ac ipse
homo, natura legibus est ad-
strictus, de quibus dispensare,
easque immutare ad Reservata
pertinet divina Majestatis. n.
28. seq.

Ingenerando ex semine humano
Non non vero

vero homine omnia illa adesse debere requisita, etiam illo casu, quo Diabolus turpissimam cum Lamia exercet Venerem, qua ad mysteriam conceptionis & generationis pertinent, viro cum femina corpus suum carnali copula miscente, probatur pluribus. n. 30. seq.

Corpus, quo mediante Daemon Lamia incubat, est vel aërium vel hominis alicujus, violenta morte extincti, vel tandem cadaveris tabescentis. n. 35

Ex neutrius tamen applicatione sperari posse effectum veri hominis nascituri, probatur. n. 36. seq.

Semen, quo abutitur in execrando illo congressu Diabolus, invenit vel in cadavere, vel excipit etiam nocturnis pollutionibus ejaculatum, aut à viro in se succubum agentem, effusum. n. 37

Constans Medicorum est assertum si semen virile vel minima hora extrahat scilicet, vel utrumque divertatur illud statim omnem amittere vim generalem, evanescente è vestigio calore, extinctoque geniali spiritu. n. 41

Probatum hoc assertum alia ampli-

atione, quam videtis. n. 42

Rationes, quas propter verus sperari homo non potest ex semine corporis humani, violenta morte extincti, & à Diabolo assumpti, traduntur. n. 43. seqq.

Semen assumpti cadaveris tabescentis omni geniali vi caret, quia in tali cadavere feminalis substantia penitus est corrupta. n. 50

Subjiciuntur rationes, cur neque semen nocturnis ejectum pollutionibus, aut quod Diabolus succubus ex fædo cum viris coitu excipit, ita sit qualificatum, ut verus inde nasci possit partus humanus. n. 51. seqq.

Incomprehensibilis Daemonis celeritas in fovendo, & transferendo semine, à viro deciso, non adæquat temporis brevitatem, quo seminis calor genialis evanescit. n. 60. seqq.

Frigiditatis sensus, quam in semine à Diabolo Lamia immisso habent, arguunt, semen hoc non esse prolificum. n. 62

Ad objectionem formatam, n. 63. Responderetur. n. 64. seqq.

Exemplum nati veri hominis ex coitu Diabolico à Dn. Porri alla-

tum

- non rejicitur ex rationibus, quas videtis. n. 69. seqq.
- Testi de proprio auditu ne quidem creditur in re, solo visu percipibili. n. 71
- Sagaxum confessionibus cur hic nulla haberi fides possit, demonstratur. n. 72. seq.
- Undenam probabiliter originem trahere videantur istiusmodi Sagaxum confessiones, deducitur. n. 87. seqq.
- Adducuntur Authores pro nostra sententia. n. 93
- Ad rationem contrariae sententiae primam respondetur. n. 95. seq.
- Ad Secundam. n. 98. seqq.
- Ad exempla à contraria sententia Patronis allata. n. 101. seqq.
- Cur ex semine in balneo invento non procedat femina conceptio, videtis. n. 104. seq.
- Refutatur Historia de Turcicis faminis, se invicem impraegnantibus ex semine, ex copula virili alteri adhaerente. n. 106. seqq.
- Item sequentes alia n. 15. seqq. allata. n. 108
- Refutatur Tertium argumentum inde desumptam, quod ex sola mulieres imaginatione sine coactum virile concipere possint, perversiones, quas vide. n. 100. seqq.
- Reformatam esse à Sorbonna Parisiensi sententiam Parliamenti Gratiopolitani. & ex quibus rationibus, vide. n. 115. seqq.
- Quid de aquabus, flante Favonia sine virili semine impraegnatia sentiendum sit, exponitur. n. 117
- Ad Vltimam rationem adversariorum, à confessionibus Lamiarum desumptam, respondetur. n. 119
- Ufus Dispensationis additur. n. 121 seq.
- Et confirmatur subiecto FCtus Iuridica Rostochiensis Responso. n. fin.

PRobato in Capite præcedaneo, malum Dæmonem corpore extrinsecus assumpto, & ad humanam effigiem ex condensationis aëris vaporibus sibi formato, illicita cum Lamis vere congregari venere, virique officio etiam in immisione seminis aliunde excepti, defungi posse; ejus videbatur esse consecrarium: Ex vero hoc cum non posse non verum nasci hominem; At vero ab actu congressionis venerae, ad esse.

effectum nascitura inde sobolia humana non semper licere inferre, sicuti
 3 *extra omnem dubietatis aleam positum esse remur, ita, ex vero Diabolico, hoc cum Lamis concubitu naturaliter sobolem veram humanam nasci haud posse, probare affaborabimus, modo in antecessum adversæ sententiæ Patronos adduxerimus, illorumque rationes, accuratius lustratas, recensuerimus.*

4 *Inter illos vero eminent Jacobus Sprenger. in malefic. malleo-
 idta quest. 3. Johan: Niederus De Malefic. Decept. cap. 10. La Comma-
 re del Scipion Mercur. germanice edit. à Gottfried. Welich. P. 2. c. 33.
 Rubro. ob auch vieler Meynung nach / der böse Feind mit dem Mens-
 schen könne Kinder zeugen? Strozzius Zigogna De Spirit. & Incant.
 Lib. 3. c. 3. pr. Schott. 2. Sentent. D. 7. q. 1. Paul. Chirland. De Sortib.
 q. 7. n. 12. Bbdin. De Mag. Dæmon. L. 2. cap. 7. Martin. Delrio. Diss.
 Magicæ L. 2. q. 15. Torrebl. in Epid. Delict. L. 2. c. 30. Guaccius: m-
 compend. Malefic. L. 1. c. 12. Hucher. L. 4. De Pterilit. in fin. & quos al-
 legat Zachias in quest. Medico-legali. §. 3. Tr. q. 8. n. 4. Elich. in sus
 Dæmonimagia. q. 9. pag. 126. & Caranza de Partu. Miscell. c. 20. q. 10. n. 97.*

5 *Rationes, quibus sententia Affirmantium, ex vero Satanæ cum La-
 miis concubitu verum nasci posse partum humanum, innititur, quantum
 quidem eas ex variis sollicitè colligere licuit Scriptoribus, sunt sequen-
 tes: Quod (1) negari non possit. Satanam, licet ipse semine prolif-
 6 co destituatur, illud tamen multis invenire modis inventumque par-
 tibus genitalibus Lamiarum in amplexu foedissimo venereo immit-
 7 tere, & ita ex semine humano virili veram prolem humanam ge-
 nerare & suscipere posse. Neque enim quicquam impedimento
 esse, videtur, quo minus impurissimus hic Spiritus (a) semen no-
 cturnis pollutionibus in somniis emissum excipere, exceptumque
 velocissimo motu, incubum acturus, in ipso Sodomitico coitu in
 uterum Lamiarum intromittere, & ita ex alieno generare sperma-
 8 te possit: Aut si hoc parum arrideat, majori tamen utique gaude-
 bit probabilitate, (b) malum Dæmonem, in forma succubi se Vene-
 ficis subjicientem, sperma virile ex deestanda hac commixtione
 excipere, acceptumque celerrimo motu locali, se iterum in for-
 mam viri transformantem, per fabricata ad id corpora & instru-
 menta transferre, corporique foemineo, & locis naturæ congruis
 applicare posse, secutura inde conceptione, Patreque partus inde
 nascituri illo futuro, ex cujus semine talis gignatur homo, Matre*

vero

vero illa, quæ semen exceptit, positisque ponendis, & collatis ex sua parte, quæ juxta Leges naturæ ponenda sunt, concepit, gestavit, peperit. Vid. Strozzius Zigogna L. 3. c. 3. d. Tr. ubi docet, quod etsi naturaliter per se ipsi coire & generare nequeant Dæmones, quippe corpore, ac proinde etiam semine vasisque spermatis, & imprimis calore destituti, quæ omnia ad generationem sunt necessaria, nihilominus tamen illos, naturalibus mediis usos, primum se in muliebrem effigiem transformare, & viro substernere, receptoque ab eo in corpus assumptum semine, momento temporis cum feminis congregantes, illud in matricem transfundere posse, indeque non nunquam partum procreari, imprimis, quando semen eadem quantitate & calore naturali conservatum, in convenientem materiam, tempus, ac locum inciderit. Confer. Chriland. de Sortileg. q. 7. n. 2. ibi: Diabolus igitur in coitu ipso generat ex spermate alieno, s. alicujus viri, in somniis polluit, aut etiam vigilia, quotiescunque Dæmon in forma succubi se transformat, & habet coitum cum viro, tunc recipit sperma viri, & quanto citius velocissime accedit ad mulierem in forma incubi, inque ejus naturam & matricem illud intramittit, & inde sequitur prægnantia mulieris, & infantis generatio, ac si mulier cum naturali viro coivisset: Tamen infans ipse si oriatur, non dicitur esse filius Dæmonis, sed illius, cujus erat sperma. Et Delrio d. l. q. 15. ibi: Potest Diabolus semen aliunde acceptum (v. g. in ea, qua somnians viro contigit, illusionem) deferre, & qua est agilitate ac naturalium rerum peritia, calorem prolificum in semine, quantumvis ille, subtilis & æreus sit, facileque dissipabilis, conservare, & illud denique, quo momento mulier ad concipiendum optime dispensa est, quod ipsum non latet, tunc ita matri infundere, & naturali vi ad attractandum exhibere, & muliebri semini commiscere, ut inde conceptio subsequatur. Jung. Zachias proxime all. loco n. 10. ibi: Ad id, quod de incubis & succubis subjicitur, patet, quid respondendum: Nam opera Dæmonis potest eo modo sequi conceptio, quia mira celeritate ipse Dæmon semen quoquo modo libet, a viro decusum, in mulieris uterum, antequam alterari utro modo possit, impingit.

Aut (c) Dæmonem mortui Cadaveris humani recens denati,

Non nnn n 3

cor-

corpus induere, inque illo semen inventum in congressu cum Lamia in has transfundere, indeque easdem imprægnare cum effectu pariendi sobolem humanam posse. Vid. La Commare des Scipion, Mercur. d. I. ibi: So bleibts wohl dabey/ daß ein böser Geist/ dieweil er dem Wesen nach den Engeln gleich ist/ nicht aus seiner eigenen Krafft/ sondern vermittelst der menschlichen Natur/ zeugen kan/ indem er sich bald zu einem incubo, bald zu einem succubo zu machen pfleget; Denn wenn der böse Geist dergleichen Actum vornehmen will/ so istß von nöthen/ daß er zuvor den Körper und die Gestalt einer verstorbenen Frauen/ oder ein ander Gespenst an sich nehme/ und bequeme sich nach dem Willen seines Beyschläffers/ nehme den Saamen zu sich/ oder sehe sonst/ wo er ihn bekomme/ und verwahre denselben/ welches ihm denn gar leicht ist: So kan er auch den Leib gar leicht bewegen/ weils er ein Geist ist/ oder als ein geistl. Wesen absolut und vollständige Gewalt hat über das/ was leiblich ist. Wie auch den Gestand von todten Körpern mit Geruch und wohlriechenden Sachen leichtlich temperiren; Und wann er dieses verrichtet/ so kan er auch hingegen einen todten Körper eines Mannes/ und männliche Gestalt/ oder sonst ein ander Gespenst an sich nehmen/ und den Saamen/ so er in Gestalt einer Bettel vor einem Menschen/ den er betrogen/ zu sich genommen/ einem Weibes-Bilde die sich von ihm betrogen/ und beschlaffen läßt/ wieder beybringen/ und also auf solche Weise Kinder zeugen.

IO *Secundum argumentum, quo suam tuentur sententiam qui huic opinioni patrocinantur, petunt à possibilitate pariendi sobolem humanam ex semine virili non in, sed prope uterum effuso, ad possibilitatem concipiendi & generandi verum hominem ex actualiter immisso semine virili in uterum à Satana compressæ Lamix. Ita scilicet concludendo: Ubicunque Mulier vere concipere & partum humanum parere potest ex semine tantum prope Uterum ejaculato, illo etiam casu, quo nil spermatis virilis in veneris palæstram est introrissum, vel extra congressionis cum Viro actum ex semine Virili, in lecto vel balneo invento, & à matrice cupidè attracto; sane facilius concipiet, parietque Lamia ex actuali cum Satana coitu, illo casu, quo sperma virile vere in veneris thalamum est effusum.*

II *Posse vero fœminam dicta concipere, ac parere ratione, nonduntaxat ex valida avidaque uteri attractione probare cupiunt, cum, notante Sachez. de Matrim, Lib. 7, Disp. 113. n. 2, & à Zachia. in quest. Medic.*

dic. *Legal. Confil. 42. n. 4.* allegatis Dbus tanta uterus attrahendi facultate nōscatur esse dotatus, ut simili modo, quo œsophago ventriculus tanquam manibus utitur ad cibum potumque ingerendum, perque illum cibum, ori admotum, & ad ventriculum nondum transmissum, cupidissime attrahit, etiam effusum prope uterum semen masculineum illico per collum mira ad se uterus trahat aviditate, certissime inde secutura conceptione; Sed variis etiam assertum suum stabilire exemplis 12 fatagunt, provocantes ad optimæ fidei, ac probatæ eruditionis Scriptores, & (a) quidem ad Averrhoem, quem magni ingenii ac judicii, magnæque doctrinæ ac eruditionis Virum, Medicinæ ac Philosophiæ peritissimum, appellat Joh. Bapt. de Lamzwerde. in *Histor. natural. molar. uter. c. 21. p. 182.* referentem 2. *Coll. cap. 10.* & suo approbantem calculo, mulierem quandam, in ætatis flore constitutam, concepissee in balneo, ex semine virili, ab impio quodam hominum ibi relicto. Vid. Lamzwerde. *d. l.* & Zachias. in *quæst. Medic. legal. L. 3. T. 1. q. 8. n. 2.* (b) Ad Amatam Lusitanam, celebrem hujus sæculi Scriptorem, (quo eundem elogio maectat proxime allegatus Lamzwerde. *l. d.*) nō duntaxat Averrhoi consentientem, similesque historias *Centur. Curat. 36.* cum Torreblanca in *Epuom. Delict. c. 30. n. 37.* referentem, sed etiam, adhuc majori admiratione dignam, huic addentem historiam, quam in foemina Turcica evenisse memorat *Cent. 7. Curat. 18.* his verbis *Mirum, sed verum describo casum Theffalonica evenientem. x. Duæ mulieres Turcica multis coitibus succubis & incubis se contaminabant, perturbantur, quarum altera vidua erat, altera vero habebat maritum; Ceterum cum semel vidua ad coitum irritata, alteram conjugatam ad coitum incitaret, & forte ea hora, à marito discedens, cum quo rem habuerat, in cuba facta est, quo in amplexu uterus viduæ succubæ ingenti appetentia semen virile, non multum antea in utero ejus relictum, suxit, exque eo se gravidam factam esse, variis affirmatis juramentis: Cui fidem prestare debemus, quia illi minus ignominiosum erat, fateri, à viro concepisse, quam se à muliere eo modo fuisse habitam. Confer. Lamzwerd. & Zachias. *d. l.**

(c) Ad Simbaldum *L. l. c. 14.* qui sibi Romæ ab insigni ejusdem civitatis obstetricæ relatum, fuisse, commemorat, conjugem cujusdam Viri à recentium ipso copula surgentem, archissimoque vinculo foetorem Virginem, perditæ à se adamatam, amplectentem, hanc imprægnasse, matricæ viraginis semen fratris, Incubæ adhærens, avidè attrahente, Idem *d. l.* addit: Viduam quandam, se omni posthabito

Viru

Viri consortio, ex impie ejaculato ab Affine Juvene femine ex hoc solo gravidam factam fuisse, quod alvum exonerandi gratia in lacina confedisset, effuso dicti uvenis spermate polluta.

17 (d) Ad Delrionem, *L. 2. Disp. Magic. q. 15.* ex Thoma de puella quadam narrantem, hanc cum Patre in eodem jacentem lecto, ex pollutione nocturna Patris concepisse. Vid. Zachias. *d. l. n. 3.*

18 Addunt dictis *Tertium* argumentum, desumptum à *possibilitate* concipiendi partum humanum *ex sola phantasia & costatica amoris rebermentia in absentem maritum*, sine omni actuali cum Viro coitu, ad *possibilitatem* concipiendi & pariendi veram prolem humanam *ex vero Satana cum lamia concubitu*, ita inde inferentes: Ubicumque conceptio foetus animati, ac sobolis humanæ per solam imaginationem mulieris fieri potest, cessante viri absentis, imo mortui, vero concubitu, sequitur, Lamias facilius ex actuali, eoque vero cum Satana concubitu 19 imprægnari, compressasque veram parere posse sobolem humanam.

Primo vero firmant notabili sententia Ao. 1637. Parlamenti Gratiopolitani, Fœminæ cujusdam Nobilis *Magdalena Aiguemeriensis*, constanter asseverantis, se sola imaginatione præsentis mariti, *Hier. Augusti de Monsleon*, post quadriennem cum Cardinali Valetto in Alsatia absentiam ibidem jam vita defuncti, concepisse, ac filium fuisse enixam; Cujus assertionem à veritate non esse alienam, non duntaxat, multi Medici, Monspeffulani (zu Montpellier in Langedoc) interque illos *Ludov. Saraine, Petrus Meruda, Elenor de Belleval, & Jacob Grassi* suis testati sunt suffragiis, sed fœminæ etiam aliæ, in fidem hujus rei adhibitz, jurato deposuerunt, dictam *Magdalenam Aiguemeriensem* omnem rei historiam ipsis statim enarrasse, idemque & sibi olim evenisse, juratz asseruerunt Obstetrices, *Ludewigin de Airant, Perreux, Chausfage, Maria Laumond, & Wilhelm. Garnier.* ex sola imaginatione absque omni Viri consortio gravidis factis, quemadmodum hæc pluribus ordine recensuit Dn. Erasmus Francisc. Tractatu, quem inscripsit, *Just. Schaubühn. P. 2. S. 6. p. 1213.* his verbis; Es hat sich zugegetragen / daß ein Frankbischer von Adel / Nahmens Hierouymus Augustus von Montleon / mit dem Cardinal Valette in Elsas vertriebet / und daselbst das Sterbliche verlassen. Ob er nun zwar / vier ganzer Jahre / vor seinem Tode / seine Frau nicht gesehen: Hat sich diese dennoch / nach Absterben ihres Ehyerren / grosses Leibes befunden / und einen Sohn zur Welt getragen; Welchem sie nicht allein ihres verstorbenen Mannes

Gramme

Etamm-Nahmen / sondern auch dessen Adelige Lehen, Güter / zuge-
 eigner. Adtan und Carl von Montleon / ihres Mannes Brüder / wider-
 sprechen solches / bringen es gerichtlich bey / und in der ersten Gerichts-
 Stelle so weit / daß dem vermeynten ehelichen Erben / rechter Zusatzent
 dem augenscheinlichen Bastard / als einem neben her erzeugten unehlichem
 Kinde / die erbliche Lehn, Folge / samt der gantzen Erbschafft / abgespro-
 chen wird. Sothanem gerichtlichen Abspruch hat diese sach-källige Fran-
 sch eusserst / und mit solchem Muth widersetzet / als die ehrlichste / reineste /
 keuscheste und unschuldigste Matron von der Welt / und dawider appella-
 tionem ans Ober-Gericht zu Grenoble ergriffen / auch daselbst ihre Sa-
 che so weit gebracht / daß die erste Sentenz des Nieder-Gerichts durchstri-
 chen worden. Sientemahl sie / ohne Scheu sich vernehmen lassen / ihr se-
 liger Herr sey ihr einmahl früh im Traum / erschienen / und habe sich ihr
 ehelich zu erkennen gegeben. Welches sie nachgehends alsobald ezlichen
 Nahmkündig gemachten Zeugen erzehlet / und mit höchster Bewunde-
 rung hernach verspüren müssen / daß ihr Leib wüecklich zugenommen / und
 eine warhaffte Geburt darauf erfolget: wäre auch in ihrem unbefleckten
 Gewissen / versichret / daß keine ander Mannes-Person ihrer theilhaftig
 worden / oder an ihr Polster sich unversehens gestoßen (wie mancher Alg-
 wöhnischer wohl meynen döessite) und wolte hierauf leben und sterben.
 Das Parlament nimmt erstlich die Kühnheit dieser schönen Magdalenen /
 welche gleichwol einen solchen Fall / wider den gemeinen Lauff der Na-
 tur / standhafftig bekräftigen / und sich wider einen richterlichen Aus-
 spruch desfalls so beherzt setzen dürffen / für ein scheinbahres Zeichen ihrer
 Unschuld auf. Und weil sie sich auf Zeugen beruffen: als sind hierüber
 gerichtlich verhöret Elisabeth Feilberiche / Ludwigin Macard / Maria von
 Sallés; welche alle aus einem Munde geredt / die Frau Magdalena hät-
 te zu der Zeit / da sie diese Leibes-Befruchtung gemercket / ihnen solches
 vertrauet / versicherend / daß sie mit keinem Manne die geringste Gemein-
 schafft habe: und nichts destoweniger / in ihrem Leibe / alle Anzeigungen
 einer fräulichen Bürde empfunde / weswegen sie nicht anders gedencen /
 noch schließen könne / denn es sey / aus der starcken Traum-Bildung / er-
 wachsen. Weiter sind hierüber vernommen worden die Heb-Ammen
 Willyamin Garnier / Ludwigin von Airant, Perrette Chauflarge Ma-
 ria Laumond welche ausgesagt: Solches wäre nicht unmdglich / auch
 ihnen selbst begegnet: Als die gleichfalls / in Abseyn ihrer Männer / in
 dem Schlaffe / durch eine starcke Einbildung befrüchtet worden / und dar-
 000 000 0 auf

aufgehobren / deren etliche noch am Leben wären. Über das hat man etliche fürnehme Artzeney, Lehrer zu Montpellier, Nahmens Ludwig Cardiner, Peter Meraude, Jacob Grassis und Elenor den Balleval darüber zu rath gestellet / von ihnen die einhällige Belehrung eingezo-gen / daß sol-che Begebenheit natürlicher Weise wohl geschehen könne / solches auch bey denen Fürckinnen / so in dem Ottomannischen Frauen Zimmer versperret sind / nichts seltsames sey. Diesem nach ist von besagten Parlamente voriges Urtheil gereformirt / die Mutter für eine ehrliche Frau / der Sohn für ein Stamm-Nahmens Erb- und Lehn-sähig erklärt und solche Urtheil im Jahr 1637. eröffnet worden. Vid. Petr. Mollerus *De Jur. Prægn. c. 7. ib. 10* Joh. Christ. Becmann. *Lin. Morales. Cap. 2. §. 6.* Joh. Bapt. Lamzweerde. *d. Tr. Cap. 20.* Paul. Ammam *in suo Irenico. pag. 88.* & Georg. Philip. Harßdorffer / in dem Schauplatz der Lust- und Lehrreichen Geschichte. *Hist. 152.* Subjungunt hinc (d) *authoritatem Avinsenna. ineptiæ illos multo strepitu arguentis, qui dictis assensum dare suum dubitaverint: Fœminas vero tales aura excellentiori, puriori & à materiæ fœcibus magis abstracta dotatas esse, asserentis, imo sub felicissimo sydere & Jovis Imperio conceptas, quæ sine ullo maris contactu, sola imaginationis vi, circa fœtum plane admiranda præstare valentis, humanum partum concepere, equabus in Lusitania circa Olyssioponem urbem & Tagumamnem ferè similes, quas flante Favonio sine virtutis masculæ subsidio imprægnari, vetus est traditio. Vid. Virgil. Libr. 3; Georg. Plinius L. 8. c. 42. Solin. c. 26. Columella. De Re Rustic. L. 6. c. 28. Ludovic. Cario. Lib. 2. Emendat. c. 4. Caranza. De Partu c. 20. Miscellan. qu. 7. n. 83.*

251 *Ullimum* sententiæ tandem præsidium quærunt in judicialibus Lamiarum circumstantialiter factis confessionibus, se vivum verumque partum humanum exturpissimo istiusmodi amplexu fuisse enixas; de quibus fufius actum est in Præfamine hujus Dissertationis: Ex quibus sequens pro hac, & contra nostram sententiæ formari possit conclusio: Ubiçunque veritas concubitus Satani cum suis mancipiis non invalido probatur argumento, desumpto à Lamiarum circumstantialiter facta Judici narratione, temporis, loci, actuum, & qualitatibus fœdissima hujus commixtionis, ibique valide licebit concludere à circumstantialiter facta Lamiarum Judici confessione, temporis, loci & modi pariendi sobolem humanam, ad veritatem concepti & procreati partus humani ex concubitu Demoniaco. Atqui priori philosophandi ratione ipsi ussumus

sumus supra in Cap. 1. contra illos, qui Satanam vere cum Lamiis concumbere posse, negant; ergo eandem etiam jam contra nos, negantes, ex vero hoc cum Satana coitu, verum nasci hominem posse, admittere tenebimur.

Recensitis ita argumentis pro *affirmativa* sententia facientibus, ²² antequam ad illorum *confutationem* pedem promoveamus, nulli jam pigrescimus illas subjicere rationes, quibus moti, statuimus, ex *con-*
cubitu Lamie cum Incubo veram haud posse nasci prolem humanam, semen li- 23
cet humanum ac virile vere in uterum Lamiarum sit effusum.

Ultima hæc ideo adjecimus verba, quo illorum occurreremus ²⁴ dubio, qui quæstionis hujus decisionem nulla forte laborare cre-
diderint difficultate, eò, quod apud plerosque Vid. Piëtorius in
Libell. De Sublimar Demon. & Wierius. Lib. 6. cap. 13. expeditum sit, Diab-
olum, ceu Spiritum corpore & semine virili (quo sine nulla proce-
dit hominis conceptio, aut generatio,) omni principio formationis
â spermate viri procedente, Galen. 14. De Us. Part. c. 7. & Zachias in
Consil. 39. n. 6. Medic. legat. plane destitutum sine illo ceu substantiæ cor-
poræ viventis parte, cibique optime concocti residuo, Caranza. de
partu. c. 10. Misul. n. 95. ibique allegati. verum humanum partum produ-
cere non valere. Cum, hoc licet lubentissime dato, Dæmonem vi-
sua, & ex propria substantia more animantium generare haud posse,
nondum tamen evictum sit, eundem etiam prolem producere hu-
manam non valere, vero semine humano virili, alius furtim surrepto, vel
in mortuo cadavere humano, alibique invento, in turpissimo cum Lamiis comple-
xu in illarum uterum vere emisso; At verò, ne hoc quidem modo *verum* ²⁷
ex nefando Satanz cum Lamiis coitu nasci posse *hominem*, probare
annitemur (i) *ex consideratione qualitatis ipsius Satana: De quo, sic-*
uti certum est, eundem effectus absolute admirandos edere non pos-
se, juxta illud Prophetæ: Benedictus Dominus Israël, qui facit mirabi-
lia solus: ita non minus est expeditum, Dæmonem Ordinem natu-
rz immutare haud posse, & consequenter in activorum cum passivis
applicatione æque naturæ esse adstrictum Legibus, ac ipsum homi-
nem, inque illis nullam â Diabolo vel homine dari dispensationem, 29
multo minus immutationem, soli DEO relictam: Quo posito fun-
damento, facile sua radiat luce, in generando ex semine humano
vero homine, omnia illa adesse debere requisita, etiam illo casu, quo
Diabolus turpissimam cum lamiis exercet venerem, quæ ad myste-
rium

rium conceptionis & generationis desiderantur, viro cum femina,
 31 corpus suum carnali copula miscente. Cum igitur docente Dn. Joh. Bapt. de Lamzwerde *d. Tr. c. 22. p. mibi 200.* in amoris palæstra, Deus subjecerit imperio voluntatis certantium tales spirituum & sanguinis motus, quales in organis generationis adesse voluit, ut non tantum semen é testibus in uterum ejacularetur, sed, ut etiam in amplexu determinatione amantium in semina spirituum effusio fieret, qui minimis feminum particulis talem imprimunt motum, qui sufficit, ut semen jam imprægnatum, & ab utroque corpore separatum, motum in copula impressum, seorsim in matrice conveniente continuare possit, in ordine ad novam prolem producendam; (Antequam enim mas complectatur fœminam, non solum teste Dn. Lamzwerdo, se ipsum libidinis movet cogitatione, sed & uxorem contactu, suæque voluntatis imperio sanguinem & spiritus determinatos adversus generationis organa, hisque debite repletis & extensis, magna animi corporisque agitatione semen é testiculis & vesiculis exprimit, spumofamque substantiam per poros urethrae fortiori impetu confertim in uteri transfundit thalamum) has vero naturæ leges, & ordinem, in actu generationis requisitum, Diabolus in assumpto corpore quocunque æmulari non possit, secundo inde facile fluit amne, ex qualiscunque etiam seminis effusione in uterum Lamiarum ab incubis facta, nullam sequi posse veræ prolis humanæ conceptionem aut generationem.

34 Dictorum vero veritas clarius adhuc applicabitur, si ipsam corporis, à Diabolo ad perficiendum fœdissimæ cum Lamiis commixtionis actum assumpti, *ipsiusque seminis*, in uterum earum effusi, *qualitatem* (2) curatius contemplati fuerimus. Sicut autem assumptum corpus, quo mediante Dæmon Lamiis incubat, vel est *aereum*, vel
 35 *hominis alicujus violenta morte extincti*, vel tandem *cadaveris tabescentis*; ita semen, quo abutitur in execrando illo congressu, vel invenit in ipso
 36 *cadavere*, vel *pollutionibus nocturnis ejaculatum*, aut sub specie fœminæ se Venefico substernens *inde exceptum* applicat; Ita omnium horum qualitas non permittit, ut verus inde nasci homo possit. Quæ ad
 37 modum enim corpus ex aere *aliisque vaporibus condensatum*, per se semen prolificum generare, ac producere nequit, insuperque horum requisitorum, quæ ad mysterium generationis ab appetitu sensitivo
 38 procedentis, feminique vim plasticam tribuentis, juxta rectum natura

turz ordinem desiderari, proxime diximus, non est capax, ita aëris 40
 vel minima interveniens particula omnem semini adimit efficaciam
 & virtutem prolificam; Cum constans Medicorum sit assertum, fe-
 men virile, materia sanguinea, & multo spiritu constans, vel mi- 41
 nima mora extra testiculos & uterum divertens, statim admittere vim
 genitalem, evanescente è vestigio calore, extinctoque spiritu. Vid.
 Lamzwerde d. l. p. 149. ibi: *Recepta est Medicorum & Philosophorum Sen-* 42
sentia, quod vis feminis masculini plastica in ipso aeris externi contactu effata
fiat. Usque adeo, ut, si vir post effusum in uterum mulieris semen,
 statim à complexu se revellat, sint, qui ob subeuntem inhiantem,
 adhuc uterum aërem, foeminam gignere haud posse, sustinent, aëre
 hoc casu semen corrumpente. Vid. omnino Caranza *De Part. c. 20. Mi-*
schell. n. 98. ibique allegat. Jung Zachias L. 7. q. 7. d. Tr. n. 7. seq.

Neque majorem licet sperare effectum ex *assumpto corpore hominis,* 44
violenta morte extincti: Ut ut enim in illo forsan Diabolus sufficientem, 45
 invenire possit seminis humani copiam, non tamen illud ita qualifi-
 catum est, ut proli humanae generandae sufficiens sit. Nam, pra-
 terquam, quod hic desint spiritus animales, sine quibus Daemon ex
 illo cadavere non potest semen ejaculari, spermatis ejaculatione pra-
 viam sanguinis & spirituum agitationem à libidine excitatam requi-
 rente, qui imperio mentis determinatur ad organa generationis, ut 46
 apta evadant ad seminis expressionem; sane negari non potest, vita- 47
 li calore in cadavere per mortem sublato, mox incrassari semen, &
 angustari poros, quo minus semini, testibus, vasculisque incluso,
 detur transitus: Accedit, semen hoc, vitali spiritu destitutum, effi-
 cax haud esse, ut inde verus nasci homo possit.

Minus vero dubii alit illorum sententia, qui negant Diabolum 48
 in *assumpto cadavere jam tabescente cum effectu generandae proli huma-* 49
nae cum Lamia viri officio desungi posse, quia in illo jam seminalis
 substantia penitus corrupta, omni utique genitali vi caret, quam
 Diabolus eidem affundere non potest.

Restat, ut ex ipsa *feminis* qualitate impossibilitatem inde verum, 50
 hominem progrediendi demonstremus; Et quidem, quod *qualitatem* 51
feminis, à Satana in nocturnis pollutionibus alicui surrepti, atque, illud
 æque, ac quod malus Daemon *in succubi forma cum suo mancipio de castam-*
dam venerem exercens, excepit, non esse ita qualificatum, ut utero licet
 Lamiarum immixtum, verum formare in illo hominem possit, non, 52

- duntaxat indeliquescit, quod juxta unanimum Medicorum pariter, ac Philosophorum sententiam, *geniales in semine virili spiritus, ac vitalis caloris motus*, qui in conjunctione maris & foeminae effluunt, praecipuam essentialem foecundi feminis partem constituunt, *Vid. omnino*
- 53 Dn. Lamzwerde. *d. Tr. p. 247. cap. 22. fed &*, quod seminalis corporis humani substantia, igne amoris fusa, mox in aëre externo inepta reddatur, quo minus artificiosissima humani corporis fabrica inde oriatur:
- 54 Quod, cum ita omnino sit, facile constabit, quid sperandum
- 55 sit de semine aliunde per Diabolum petito: Nam ille Vir, cujus exituriens surripit Daemon semen, si non in diversis aedibus, saltem erit in distinctis cubiculis, ac illa Saga, quam comprimere intendit Diabolus:
- 56 Quapropter, procul dubio foecunda istiusmodi feminis vis prorsus extincta erit, quod tantam aëris sphaeram transire debet, at-
- 57 tequam in uterinos Sagarum pellatur recessus: Seminis enim naturam non esse compatibilem sine virium jactura cum aëre, in primis quoad prima actionis sus exordia, cum communi Medicorum scho-
- 58 la recte docet saepius allegatus Lamzwerde *d. Tr. p. 249. cap. 22. cum semen extra Vas statim desinat esse activum; Beckman. in Lin. Moral.*
- 59 *c. n. §. 1.* Et quanquam Daemoni incomprehensibilis celeritas, ac summam tribuatur cautela in semine a viro deciso, fovendo, & in actum producendo, nunquam tamen illa adaequabit temporis brevitatem,
- 60 quo feminis calore evanescit; Neque enim in hoc exuperare Daemonis potentiam, potentiam naturam, non permittentis, feminis spiritus, ob innarrabilem sui tenuitatem, extra conveniens receptaculum, vel per momentum temporis contineri citra exhalationem & dissipationem posse, Medicorum Princeps, quem *Omniscium* dicere alii non erubuerunt, Zachias, *in quest. Medic. Legal. L. 7. T. 1. q. 7. n. 7. docet.* Cujus veritatem demonstrat *frigida utro* sensus, quamvis congressu cum
- 61 Diabolo Saga percipere fatentur. Quibus obstat minime, quod dictis reponunt cum Sprengerò. *in mal. malefic. l. 9. c. 1. v. 4. Alii: frigido scilicet Diabolum semine non aliter uti, quam si interroganti: Utrum inpragnari velint? Succubz contradicant, hisce vero adsentientibus malum Daemonem prolificum & aptum, aliunde actu carnali decisum, adhibere.* Nam sicuti ejus falsitatem probat confessio Lamiz, saepius allegatae, quae, etsi multis praeponderat, se ex obscena & tremenda cum Salaria commixtione vere concepisse, ac verum peperisse hominem, simul tamen ingenue falsa est, ipsum *Diabolum*, ejusque se-
- men

men NB. *semper* in copula fuisse *frigidum*; Ita feminis humani, aliunde 65
petiti; obstat qualitate, quo minus verus inde nascatur homo, jam
ad nauseam usque demonstratum ivimus. Explosa enim jam dum
est Torreblancæ *all. Tr. l. 30. n. 30.* sententia, existimantis, spiritum ge-
nitalem ipsi femini humano esse implantatum, in ipsa feminis ab hu-
mano corpore decisione, nullo facto discrimine, an ab *ipso homine*, an
vero *Damonis ministerio* infundatur; ex vero *Viri & Mulieris* semine, ve-
ro homine semper nascituro. Vid. Caranza. *ll. Pr. l. 20. Miscellan. §. 67.*

Sed & nostram firmat (3) insigniter sententiam, quod nullus 67
produci partus humanus in hunc usque potuerit diem, quem ex de-
testando Satanae cum Lamiis coitu, ex utero illarum *vere* prodiisse, te-
stimonio personarum fide dignarum probari posset: Quod enim Do- 68
minus Pott. *in supra. all. Ciff. c. 4. §. 12.* ex Anonymo refert de confessio-
ne alicujus Sagæ, in nobiliquadam Brabandiz civitate, se magno
cum oblectamento ex coitu Diabolico *filium esse* enikam *completo vige-
ssimo sexto aetatis anno castra secutum*, id parum fidei videtur mereri, ne-
dum probare, quod probare debebat. Præterquam enim, quod Refe- 69
rens sit Anonymus, sicque incertum, *cujus* Scriptor sit *fidei*, in super- 70
que non *ocularis*, sed *auris* tantum testis, cui jura nequidem de *pro-
prio*, multo minus *de alieno auditu* deponenti, fidem ullam tribuunt in
re solo visu perceptibili, Vid. Dn. Stryk. *in Tr. De Jur. Sens. Diss. 3. n. 26. 71*
*Conf. L. Testium 18. L. Solam. 4. C. De Testib. L. 2. ff. idem Labeo 8. ff. De Aqua
pluv. arcend. Innocent. in c. Præterea &c. Causam qua De Test. Joseph. Lud.
Decis. Perus. 106. n. 19; Matth. De Afflict. Decis. Neapoli 248. n. 5; Zaf. Conf.
4. n. 16. Vol. 2. Vult. 1. Conf. Märp. 15. n. 314. Mynsinus. 6. Obs. 38; Befold.
Conf. 46. n. 70. Saga, cau. imposibilia deponens, eo minori fide digna
censebitur, quo minori certitudine, siquidem *in matrimonio vixerit*,
asserere potuit, hunc partum se non potius ex amplexu *maritali*, quam
Damoniaco suscepisse, aut si *celebs* adhuc fuerit, vere ex utero suo
hunc filium prodiisse, & annon potius Diabolus aliis surreptum,
huic mancipio suo, quasi ex ipsa parturiente natum, supposuerit,
præsertim cum ex relatione non constet, honestas alias Matronas
puerperio fuisse adhibitæ;*

Adversam enim (4) Opinionem potissimum dubiam facit, 76
quoque *circumstantiarum* consideratio, quas generationi proli hu-
manæ, ex illicito Lamiarum cum Satana congressu susceptæ, adfuis-
se, referunt Sagæ, & omnem illarum Judicialibus confessionibus plane
fidem

- 77 fidem adimit, illasque admodum suspectas facit. *Primo* enim ex nulla Lamiarum confessione discere licebit, istiusmodi puerperio Obstetrices, aut alias honestas adhibitas fuisse personas, quibus presentibus, aut adminiculantibus, illæ peperissent; sed *Secundo* ipsum Diabolum Obstetricis subiisse munia: Ne scilicet fraus hujus Veteratoris, aliis adhibitis arbitris, detegeretur, sed ut credulæ eo facilius mulierculæ deciperentur, illisque vel per alieni partus suppositionem, vel corporis alius à Diabolo fabricati subjectionem commodius imponeretur. Sic in supra allegatis Actis Inquisitionalibus facta est Venefica, *Ihr Geist Hans und David wären in der Geburt bey sie gewesen/ und Ihr geholffen/ der Hans hätte die Frucht aufgefangen/ und zu Ihr gesaget/ der Kopff und Hände käme zu erst/ und ihr die aufgefangene*
- 80 *Frucht gegeben* Præterea *Tertio* notam meretur, plerumque fateri Sagas, *senotte*, seu tempore, ad fallendum & decipiendum Principi tenebrarum aptissimo, peperisse, partu nato *admodum frigido* existente;
- 81 *Qualis etiam præfatæ Lamix fuit confessio: Sie hätte in der Schwemung um Abends Zeit diese Frucht bekommen/ und wäre sehr kalt gewesen/ wie der Teuffel das aufgefangene Mägdchen Ihr in die Hände gegeben.* Accedit *quarto*, Lamias post puerperii labores statim surgere, edere, bibere, ac quævis munia domestica obire posse reliquis puerperis per plures septimanas vix amissas in partu vires in lecto & sub
- 83 multa administrantium cura recolligere valentibus. Ut taceam *quinto*, uterum Lamias nunquam ex Diabolico hoc coitu ad *ordinarium partus tempus gerere*, sed paucis à coitu mensibus, sæpe etiam tribus aut
- 84 quatuor vix septimanis præterlapsis, parere. Sic ex confessione *sexto* allegatæ Lamix observavimus, eandem in ipso carcere quarta & ultima vice ab Amalthis suis fuisse compressam, exque hac commixtione ita statim intumuisse uterum, ut non duntaxat graviditatem Examinatores intelligibiliter advertere potuerint, sed ipsa etiam inquisita in ipso adhuc carcere in quo tamen per paucas tantum septimanas
- 85 fuit detenta, partum, obstetricante Diabolo enixa fuerit. Omnium vero maxime suspectam facit veræ ex coitu Diabolico susceptæ prolis nativitatem, quod Diabolus partum semper iterum Lamiis subducit, quodque eo subducto, lac in mammis cito exarescat, & reliqua quoque omnia puerperii signa simul evanescant. Sic facta est proxime memorata Lamia, *Es habe ihr Hans und David die Frucht nimmer lassen wollen/ sondern ihr weggenommen/ und sich damit weggemachet.* Item:
- das

Das letztemahlt im Gefängnis / wie ihr Geist Hans das in unmenschlicher Unzucht mit ihm in carcere gezeugte Kind ihr durch den Geist David zum Säugen verstatet / hätte sie gefühlet / wie das Mägdechen die Milch bekommen / nachhin aber hätte sie keine Milch mehr / und wäre anbey wahr / daß der Geist David / wie die Leute sie zu bewachen angekommen / Das Mägdechen weggenommen / und ob sie ihn gleich / da das Kind im wegnehmen geweinet / gefragt / wo er denn damit hin wolte / hätte er ihr doch anders nichts geantwortet / als daß er damit weit weg wolte : His addit : Sie hätte bey Abgebung der Frucht / vieles Weh in ihrem Leibe gehabt / und wäre ihr auch viel Blut mit abgegangen / welches sie selbst auf der Stelle / da sie im Gefängnis gefessen / gesehen / aber von solcher Stelle wäre das Blut schon weg / weils das Blut gleich verschwunden / wie der Geist David das Mägdechen ihr weggenommen. Quibus omnibus, singulisque curatius 87
 perpensis, magis magisque confirmamur in nostra sententia scilicet, ex qualicunque semine, à Diabolo aliunde pesto, etiam humano, inque horrenda cum Lamiis copula, harum utero immisso, verum hominem nasci posse minime, sed vel *imponere Lamiarum alii*, historiam natæ sibi ex detestanda cum Dæmonis copula prolis humanæ, referen- 88
 tes, vel *eas ipsas etiam à mille studiis Artifice illudi*, utero à Dæmone su- 89
 moribus impleto, verè credentes, se ab Incubo esse imprægnatas, appropinquante partus edendi tempore optime edocto, obstetricis 90
 subire munus, alienosque fœtus, undecunque surreptos, illis sup- 91
 ponere; vel ex propriis sæpe maritis prægnantibus persuadere, ipsas ex se uterum gerere, & parere, vel tandem assumto ad tempus corpore artificiose in hunc finem à se effabricato, & infantis speciem præ se 92
 ferente, parturientibus se ipsum subicere, non raro vagitum recens natorum xmulantem. Cui, ceu veriori sententiæ mecum subscribunt, Zachias d. Tr. L. 7. Tit. 1. q. 7. n. 8. sibi contrarius Lib. 3. q. 8. Tit. 1. 93
 n. 5. & Carpov. C. 1. q. 46. n. 35. ibique all. Ddres, quibus jungi possunt. Caranza. d. Tr. c. 20. n. 98. Ambros. Parvus L. 24. c. 16. Molitor. De Lamiis. c. 10. p. 86. Schröter. supr. all. Dissert. q. 6. §. 5 p. 83. ibique plena manu all. J. Cii Theologi, æque ac Medic. Pott. in supr. all. Diff. c. 4. §. 5. Lamzwerde. sepins cit. Tr. quest. 22. per. 101. Meribizius in Diff. De Infant. Exposit. §. 9. 2. & Dn. Becman. in Linea Moral. c. 11. §. 1. aliqua complures.

Superest, ut antequam huic Meditationi ultimam adiciamus lineam, paucis adhuc, quid ad Adversariorum reponi possit rationes, numero 6. seqq. allatas, dispiciamus: Et, cum *Prima* ex fusius n. 14. seq. 95

PPP PPP P

Cap.

Cap. expositis satisfactum esse arbitremur, ceu ex quibus clarebit, quantamcunque etiam Satanæ tribuamus celeritatem in perferendo femine humano, aliunde accepto, eoque in uterum Lamiarum quanto citius transfundendo, illam omnem tamen efficere haud posse, ne feminis, à viro exiturientis vis plastica, ac subtilissimi geniales spiritus, per minimam etiam intervenientis aëris particulam dissipentur, sed vim suam activam contra naturæ ordinem extra aptum receptaculum integram conservent. Becman. Lamzwerde, Carpov. & Caranza d. II. Spirituosa enim seminis substantia, eo momento, quo à suo decidens principio, non illico in conveniens vas recipitur, omnino evanescit, infœcundo existituro, quicquid ex femine est reliquum. Zachias in *quæst. Med. Leg. L. 7. T. 1. q. 7. n. 7.* Quod vero de vi seminis inventum in cadavere vel violento, vel naturali fato extincti hominis, n. g. b. Cap. pro contraria allatum est sententia, ad illud nil reponimus aliud, quam quod prolixiori stylo exposuimus, n. ejusd. Cap. quo nos brevitate studio referimus.

25 Ad Secundam Rationem, n. 10. hujus C. allatam, respondemus negando, Mulierem ex semine in uterum non ejecto concipere, aut parere posse. Rationem negationis hanc subnectimus quod non duntaxat, per sæpius notata, istiusmodi semen ob aëris interventum statim desinat esse activum, & fœcundum, spiritibus vero seminis extra uterum emissi tenuissimis evanescentibus, quæ remanet crassior ejus materia, ad conceptionem tam inepta existat, quam si merus humor pituitosus in uterum reciperetur; Sed non magis possibile sit quamcunque etiam vim magneticam matrici tribuant alii, uterum per collum semen masculine, externo suo ori oblatum, attrahere, ac ventriculum per œsophagum cibos, externo tantum ori admotos, deglutire. Unde recte concludit Zachias in *quæst. Med. Leg. Consil. 42. n. fin.* Sicuti ridiculum esset, si quis externo ori tantum cibos offerret, expectans, ut ventriculus per œsophagum illos attraheret, ita multo magis ridiculum esse, persuadere sibi, uterum per collum semen virile, externo suo ori oblatum, attrahere posse, nisi convenienti modo immittatur & approximeretur. Alias ut jam taceam rationes, quas exhibet Idem Zachias d. *Conf. 42.*

102 Ad Averrhois & Amati Lusitani quod attinet auctoritatem, non quidem cum Zachia d. I. eosdem *suspectæ fidei & conclamata mendicitatis* appellabimus Viros, id tamen facilius largiemur, utrumque optimæ existit.

existimationi multum detraxisse, assensum suum non duntaxat ad ve-
landam libidinem ac probrum suum fictis istiusmodi fabulis à libidi-
niosis mulierculis temere impertiendo, verum & ineptam hanc, ac 103
naturæ ordini in generatione hominis oppido adversam tuendo sen-
tentiam. Sane risum meretur, quod de muliere ex semine virili in bal-
neo invento, gravida facta, uterq; refert. Præterquam enim, quod *se-* 104
cundam semen fundum petere, *sterile* vero in medio fluitare, communis
sit opinio, teste Lamzwerde *d. Tr. c. 14. p. 182.* Caranza *De Part. Miscell.*
c. 20. n. 99. Andr. Laurentio *Libr. 3. Hist. Anatom. q. 11.* certe contra omnem 105
sæbrie philosophandi rationem est, statuere, matricem se extra corpus
extendere, & refrigeratum sperma virile vel in aquis natans, vel alias
extravasatum adtrahere & illud aquis submersum, contra gravitatis
legem sursum in uterum non advertentis mulieris ascendere posse.
Addo: Mulierem illam vel agnovisse semen illud in balneo inventum,
vel non. Si hoc; qua fide asseverare potuit, se ex illo concepisse? Si ve-
ro illud; certe infamiz, & impudicitiz notam non evitabit, quæ expe-
ctavit semen illud spurcum suum ingredi uterum in balneo, in quod
fordium corporis abluendarum causa descenderat, ut prudenter cum
Joh. Bapti Sylvaico, in *Libr. controvers. 79.* concludit Caranza. d. 1.

Non majori fide dignam esse fabulam de Turcicis duabus fœminis, 106
quarum altera alteram imprægnasse ex adhærente adhuc sibi ex recen-
ti mariti copula semine virili, legitur apud eandem *Amatum Lusitanum,*
in dubium non duntaxat ex hæcenus dictis, sed & inde potissimum, 107
erit, quod ceteroquin sine omni ratione Medici viderentur statuere,
ob nimiam virgæ brevitatem, viros posse esse steriles, quam tamen
communem esse illorum sententiam, restatur præter Zachiam & Ca-
ranzam *d. 1.* Lamzwerde. *d. Tr. c. 21. p. 185.*

Ejusdem farinae sunt præterea reliquæ, quæ pro firmanda adverfa- 108
riorum ratione *n. 15. & 16.* à Simaldo & Delrione, enarratæ sunt fabulæ; De
quibus apposite cum ipso Simaldo exclamat Lamzverde. *d. 1.* O com-
mentum futile; O veram Annicularum fabellam! Adeo audaces &
astutz inveniuntur fœminæ, nugacissimos excogitantes prætextus,
quibus illicitam celent velentve libidinem; Quæ si maritos aut viros
fungos inveniant, quibus tali imponere modo possunt, maximopere
gloriantur, quod sibi liberam ad furivos amores viam straverint.

In ultimo exemplo, *n. 17.* relato, verum statuo adfuisse Paris cum 109
sua incestum.

- 110 Ad *Tertiam*, quam numerus 18. exhibet, respondemus rationem
negando, ex mera imaginatione, sine contactu virili, ac seminis ma-
111 sculei immissione prolem humanam nasci posse: Sicuti enim hac ad-
missa sententia, vagis libidinibus, stupris, adulteriis ac incestuosis
112 complexibus fenestraz ac fores ubique aperirentur, ipseque Sapien-
tissimus Creator, ob duplicem multiplicandi generis humani caus-
113 sa creatum sexum, argueretur operz supervacanez, ita magnum illud
miraculosz nativitaris Christi in dubium ab infidelibus facile vocare-
tur mysterium, non defutura illud negantibus calumniandi occasio-
ne, Servatorem scilicet nostrum ex admiranda imaginationis vi, sine
114 inumbratione Spiritus sancti, à Deipara esse conceptum. Cum igitur
impossibile sit, meram imaginationem viri defectum in generationis
mysterio supplerè posse, vi seminali fecunda in ordine ad prima fœ-
tus rudimenta concipienda in femineo semine nequaquam delite-
116 scente, recte sententiam supra memoratam, à Parlamento Gratiano-
politano, sine dubio in honorem & favorem Nobilissimz Familiz
Aiguernanz latam, Sorbonna Parisiensis cancellavit, ac reformavit,
caussata, eandem non tantum palliandis quibusvis impuris amplexi-
bus obtentui fore, sed & in ignominiam sanctissimz conceptionis
Christi cessuram, Magdalena Aiguernana procul dubio ab absentis
mariti Vicario se impragnari passa. Vid. Amman. in suo *Irenico* p. 88.
Erasmi. Francisci & Harstдорffer *Cit. Jurpr. loc. jung.* Becman. in *Lin. Mo-*
117 *ral. c. 2. th. 6.* Petr. Müller. *Diss. de Jure Pregn. c. 7. th. & Lamzwerde* *d. l.*
c. 20. Ubi simul addit: Fabulis merito adscribendum esse, circa
annem Tagum equas solo vento impragnari. credulisque forte
equarum fecunditatem occasionem dedisse hæc talia figendi; Cui &
nos cum Caranza c. 20. *Miscell. de Partu. q. 7.* subscribimus, cum hac
ætate, jam ob artis nauticæ peritiam magnum ubique sit commerc-
cium, nullæ vero istiusmodi observationes amplius audiuntur aut re-
ferantur.
- 118 Ad ultimum n. 21. b. *Cap.* formatum argumentum, respondemus
119 negando consequentiam; Addentes: Circumstantialiter factis Saga-
rum Judicialibus Confessionibus non aliter fidem habendam esse,
quam quando Lamiz *possibilia* deponunt, additæque circumstantiæ
120 *veri veritati congruunt & nature Ordini.* Quem si, aut vires etiam naturæ
supergressæ videantur Sagarum Confessiones, redolent Patris man-
daciatorum doctrinam & artes, à quibus prudens iudex sibi omni cae-
bit

bit conamine, Vid. omnino sepius laudatus Lamzwerde *c. 22. p. 223.*
jungantur quæ fufius profecuti sumus *n. 3. b. cap.*

Quamquam igitur ex hæcenus copiofius deductis in aprico es- 121
se, nobis perfuadeamus, malam Dæmonem illicita ac deteftanda
cum mancipiis fuis venere *vere coire* quidem, minimè vero ex foediffi-
ma illa commixtionis *verum nafci hominem* poffe, illa tamen eo neutri 122
quam collineare volumus; ut delegata licet Lamiarum judicialibus
confeflionibus, denata fibi ex turpiffima hac cum Cacodæmone co-
pula *verum prolubantia*, omni rectè à *Judice* fidè, hinc deo ad *extraordina-*
riam devenire *penam* poffit, illo cafu, quo de corpore delicti, & foedo 123
complexu ex fufficientibus liquet indicijs; fub futili illo prætextu,
quod Saga ex turpi illa cum Satana confuetudine, prolem tamen non
fufcepit humanam. Sicuti enim *Sodomita* ordinariam Sodomix po- 124
nari, *ab Abtra*, vel *valentius* etiam *Sciprator* propterea nequaquam
evitabile, quod ex omni illo Legibus damnato coitu *fetus conceptio*, aut
generatio non flofecit, modo alias de corpore delicti, i. e. consummato
Sodomitico, Adulterino &c. complexu rite & juxta horum delictorum
facti tranfeuntia qualitatè & indolem confiterit; Ita utique & ad ordi- 125
nariam ignè rectè julè *de teniri* ponam potè, fi de *Magia* debito
modo, deque commixtionè illa *Diabolica* ex Lamiarum conftanter factis
confeflionibus conftiterit, licet confeflionibus earundem de fufcepto
ex deteftanda hac venere partu humano, fidem dare nullam poffit.
Vid. Dn. Stryk & Hopp. ad *c. 2. J. De Publ. Jud. Glafen. & Dires commu-*
niter ad 109. CCC. Hinc rectè omnino in huiusmodi fententiis *judex* 126
quidem *deteflandæ hujusmodi Satana commixtionis*, imprudenter autem
fecuti inde partus humanæ facit mentionem v. gr. Da nun die gefangene
auf ihren gethanen Belohnungs für Gericht freiwillig verharren/ oder des
fonften/ wie recht überlesen würde/ so möchte sie wegen solcher NB. Mit
dem Teuffel gebahren Synck inthafft/ und betriebenen unnerfchlichen Un-
zucht/ (non vero *Und mit dem Teuffel aus solchen Schändlichen Beyschlaß*
erzeugeten Kindern) mit dem Feuer von Leben zum Tode gestraffet wer-
den. Vid. Carpz. *Pr. Civil. P. 1. qu. 30. p. 338. ibique plura præjudicia* Qua-
liter & in supra sepius allegata *causa inquisitionali*, ad præviam Am-
pliffimæ Senatus Lubecensis requisitionem. Mense Octobr. An. cur- 127
rentis, 1698. respondisse Ampliff. *Potem Juridicam Rostochiensè*,
ex fequenti, mihi ab Excellentissimo Dn. Præfide benivole communi-
cato, videre est responfo, quo nuncupatis Summo Numini pro cle-

mentissimo mihi praestito adjutorio gratius submississimis, praesentem hanc Meditationem hac vice ob signo.

P. P. Als dieselbe uns begehende unter unserer Facultät Insiegel verschlossen wieder zurückkommende Acta inquisitionalia wider Lucien Bernitschen in puncto Veneticii zu gefertiget/ mit den Sr. Begehren unser in Rechten gegründetes Bedencken in dieser Sache in forma sententiae denenselben zu kommen zu lassen. Solchemnach haben wir Decanus Senior &c. obgedachte Acta im gesamtten völligen Collegio fleißig vortlesen/ reiflich und wohl erwogen/ erachten also denen Rechten nach dafür/ daß Inquisita Lucia Bernitsche/ wann zusehenderst/ die in sine des Protocolli sub N. 2. angefügte Personen ihre Summarische Aussage Eydlichen bestärcket haben / und sie hernach von ihrem Weichvater zur Erläuterung ihrer schweren Sünde/ und deren Vernehmung gebracht/ auch darauf mit dem heil. Abendmahl gestärcket worden/ NB. wegen ihrer mit dem Teuffel gehaltenen Gemeinschaft und Unzucht/ auch begangenen und bekandten Zauberey/ mit dem Feuer vom Leben zum Tode zu bestraffen

ky. B. R. W.

T A N T U M !

L. N. J. C.

DISPUTATIO IVRIDICA

DE

EXECUTIONE
IN CADAVERE
DELINQUENTIS.

Don

Bestrafung des Missethäters
Nach seinem Tode.

QVAM

DEO PROPITIO

AC

INDULTU AMPLISS. J. C. totum ORDINIS
IN PERILLUSTRI ACADEMIA ROSTOCH.
PRÆSIDE

EXCELLENTISSIMO CELEBERRIMO QVE JCIO

DN. IOHANNE *Meint*

J. U. D. & Pand. in Patria P. P. nec non Consistorii Ducal. Megap-
polensis Directore Gravissimo,

DN. PATRONO, PRÆCEPTORE AC HOSPITE SUO
OMNI HONORIS AC OBSERVANTIÆ CULTU
ET ATTEM DEVENERANDO,

Benevolæ Eruditorum Censuræ

IN AUDITORIO MAIORI.

Ad. Diem 2. Decembr. Anni 1699.

Submittit Author

BERNH. HENR. Jessinghausent/ Lub. LL. Stud.

Custavia, Impensis JOH. MICHAEL RUDIGERI, Ao. 1705.

DISP. XXIV.

J. N. J. C.

ADRIANUS I. N. J. C. IVRIZI

PREFAMEN

 Um jussu *Honoratissimi Senatoris* et *Celeberrimi* hanc bitu-
 rum *Academis*, et *commodo* quodam *publice* *Disputa-*
 tionis cogitarem *Thomae*, *mei* forte *fortuna* in *scri-*
 ptum, *nuberrimis* *Nundinis* *Lapsionibus* *typis* *evulga-*
 tum, cui *Titulus*: *Dissolste* / *ausführliche* und *glaubwür-*
dige *Erzählung*, was bey den *grossen* *Inquisitionis* - *Process*, *Welcher* *auf*
des *Durch* *duch* *christen* *Fürsten* *und* *Herz*, *Herrn* *Georg* *Wilhelms*,
Herzogs *zu* *Bräun* *schweig* *und* *Lüneburg* *mädigsten* *Verordnung* *solche*
die *beruffene* *Diebe* *der* *berühmten* *gülden* *Cassel* *bey* *dem* *Kloster* *St.*
Michaelis *in* *Lüneburg* *ic.* *angestellet* *worden* / *von* *Anfang* *bis* *zum* *Ende*
vorgegangen / *in* *que* *ejus* *observari* *perfectione*, *Cadaver* *cujusdam* *scel-*
eratisissimi *Judai*, *Jonas* *Weyer* *dieti*, *nequissimæ* *illius* *tot* *famo-*
sis *imorum* *Furum* *Conjuracionis* *Socii* *impiissimi*, & *facile* *prin-*
cipis, *cum* *et* *et* *boni* *salutis* *eterna* *cura*, *omni* *que* *feria* *nostræ* *Ec-*
clesiæ *Middibrdum* *adhortatione* *turpiter* *abjecta*, *ac* *precibus* *illo-*
rum *insuper* *habitis*, *jam* *more* *vicinus*, *inter* *horrendas* *blasphemias*,
in *Servatorem* *nostrum*, *unicum* *veræ* *salutis* *fontem*, *nequiter*
eructatas, *foedissimam* *animam* *efflare* *suam* *non* *sine* *gravissimo*
morali *scilicet* *horrore* *nullus* *reformidaret*, *ex* *publico* *supplici*
loco *proximo* *die* *in* *criminale* *judicium* *reductum*, *præ* *viam* *que* *ne-*
fandi *hujus* *sceleris* *cognitione*; *sequentem* *publicatam*, *in* *que* *ca-*
davere *antea* *in* *furcam* *jam* *elevati* *Nebulonæ* *executioni* *mandatam*,
fuisse *sententiam*: *Dem* *hott* *man* *vernehmten* *Weyers* / *über* *den* *einges-*
zogener *Erkundigung* *erfahren* / *welcher* *Gestalt* *der* *gestor* *mit* *dem*
Strang *zum* *Tode* *gestrafte* *Jude* / *Jonas* *Weyer* / *so* *gottlos* *und* *ver-*
wegen *gewesen* / *daß* *er* *noch* *vor* *seinem* *Ende* / *zum* *größten* *Aergerniß*
der *Umstehenden* *und* *anderer* *Christen* / *ganz* *schändliche* / *und* *gottes-*
lästerliche *Reden* *gegen* *unsern* *Herland* / *und* *Seeligmacher* *Christum*
ausgestossen; *Und* *denn* *von* *der* *hohen* *Obrigkeit* *resolviret* / *des* *falls*
auch *an* *dessen* *verfluchten* *Cörper* *ein* *Exempel* *zu* *faciren*. *So* *wird*
durch *Urtheiler* *und* *Bisiger* *dieses* *peinlichen* *Satzgerichts* *zu* *recht*
erkannt /

erfandt / daß solchen auf gedachter Obrigkeit Befehl von der Gerichts
 Städte abgenommenen / und öffentlich vor das Gericht gebrachten Edw
 ver die Zunge mit welcher Er die Gottes lästerliche Reden ausgesprochen
 aus dem Halse gerissen / und öffentlich verbrandt / darauf derselbe wieder
 nach der Gerichts Städte geschleppt / und daran / und zwar nebst einem
 Hunde / bey den Füßen von neuem aufgehängt werden solle / inmassen
 dieses alles ohngeachtet zu exequiren gegenwärtigen Charff-Richter
 hienit anbefohlen worden **B. N. W. Cujus, nec non illius, qui ante**
IV. Menses Serenissimus ac Celsissimus Princeps FRIDERICUS WIL-
HELMUS, Dux Megapolensis regens, dolosi cujusdam homicidæ,
 (qui una cum multis sociis, Nobili N. N. ceu proprio Domino suo,
 ab equo, quo vehebatur, in terram detracto, mauditoque hacten
 us exemplo miserrime fustibus occiso, promeritæ pœnz fuga se
 subducere tentaverat,) globulò à persecutoribus, qui vivum capere
 non poterat, trajecti, ac justitiæ traditi *cadaver rota imponi jussit, ju*
stitiam pressius mihi meditati, dignus hic articulus visus est, in quo
 evolvendo ingenii vires periclitarer. Quod cum presentibus pagel
 lis jam expedire aggrediar, Summum Numen supplici veneror voce,
 ut fluctuantem propositi mei Cymbam gratiosissima Spiritus sui aurà
 dirigere, eandemque ad exoptatum veritatis portum benignissime
 velit perducere, à Te, Benevole Lector, veniam mihi pollicitus, si
 juveniles mei conatus desiderio non ubique tuo responderiat. Ne
 vero *imò* hic processisse videar, sed quo certus tractationi no
 stræ Ordo constet, IV. subsequis eandem innectere lubet Capitibus,
 quorum **PRIMUM** exhibebit *Generalia circa Executionem in Cadavere*
delinquentis, una cum Definitione, ejusdem, Evaluatione. SECUNDUM
inquiret in Justitiam Executionis in Cadavere delinquentis, subjunctis neces
sariis ejusdem requisitis. TERTIUM, enarrabis delicta, in quibus Execu
tio in Cadavere delinquentis locum habet. QUARTUM firmabit Justitiam
Executionis in Cadavere delinquentis variis Exemplis ac Prajudiciis. Sicuti
 tur **B. C. D.**

CAPUT I.

Exhibens

Generalia circa Executionem in Cadavere Delinquentis, una- cum Definitione, ejusdemque Evolutione.

SUMMARIA:

- I**ngressus n. 1. *De varia: ejusdem: acceptione. vid.*
Vox Executionis unde descendat: n. 17. seq.
vid.
Verbum Exequi, in jure nostro (1.): n. 2. *Appellationes Funeris, Cadaveris*
idem, quod perficere, & ad finem. *& Corporis, licet stricto loquendo*
seu effectum perducere. (2.): *differant, in jure tamen non raro*
Idem ac exercere, & in judicio *confunduntur, & usurpantur pro-*
prosequi, (3.) Idem, ac conse- *miscue. n. 18. 20. seq.*
qui, (4.) Idem, ac tractare; (5.)
Idem, ac punire; denotare, docet.
n. 4. seqq.
In hac ultima significatione hanc: *Ratio, cur Cadaveris Vocem placuerit*
vocem in presenti potissimum. *Rubro prae reliquis apponere, tra-*
Dissertatione accipi, docet. n. 11. *ditur. n. 26. seq.*
Vox Cadaveris generalius accipitur *Vox Delinquentis unde descendat,*
notas omne corpus exanimae. n. 12. *& quoti modis in jure accipitur,*
Unde vere, & allusive derivetur *quoque in sensu hic veniat, vid.*
vid. n. 13. & 14. *n. 30. seq.*
Et specialiori vero significatione ad cor- *Descriptionem Executionis in Ca-*
pora brutorum restringitur hac *davere delinquentis sibi. n. 39.*
Vox, cuius in vernacula nostra ex
communi loquendi stylo respondet, *Cur generis loco constituta sit Vox*
non est. *Vindictae, vid. n. 40. seq.*
n. 16. *Objectum hujus Executionis re-*
gulariter tantum sunt delicta
atrociora. n. 42.
De Competentia Judicis quoad de- *De Competentia Judicis quoad de-*

*cernendam executionem in cada-
vere delinquentis. Vid. n. 43 seq.*

*Sententia hic ab incompetente la-
ta, est ipso jure nulla. n. 44*

*Inferior Magistratus sine iudicio
Superioris hic regulariter est in-
competens. n. 46*

*Verba in definitione Executionis po-
sita: Modis ac Mediis Reip.
saluti convenientibus, explican-
tur. n. 47 seq.*

*Variis executio in Cadavere de-
linquentis, pro diverſorum crimi-
num qualitatibus. n. 50*

*Verba Definitionis: In Cadavere
Malefici, opponi Executioni,
qua fit in Effigie Facinorosi, in-
que demolitione ædium, sta-
tuarum &c. traditur. n. 51. & 53*

Exempla Executionis in effigie duo

Olemnem Disputationem conscribentium morem quo
à vobum in Rubro obviarum evolutione telz suæ exor-
dium capere sive verunt, dum & ego, hisce lineis in Exe-
cutionis in cadavere delinquentis justitiam inquisiturus, mi-
grare nolo, sed et animo sententia, quo in sensu singulz

Inscriptionis voces hic veniant, illarumque natales, antequam ad ulte-
riora descendam, paucis præmittere.

Ipsam Executionis vocem verbo EXEQVI, (quod est à præposi-
tione EX, vel ut vult Gerhard. Joh. Vossius in Etymol. LL. Voc. a. ab EC
& SEQVI) proximam debere originem, noto notius esse autumo;
Cujus tamen ipsius non est una in jure nostro acceptio. Nam (1.) idem
denotat, quod perficere, & ad finem seu effectum perducere: vulgo: *Wol-
lenziehen, austriechen, und vollenbringen*. Qua in significatione omnium
frequentissima occurrit hæc Vox in L. 15. pr. & 2. ff. de Rejud. L. pen. C. De
Execut. rei jud. L. 3. ff. pr. Ne vis fiat ei, qui in possess. L. 49. ff. Famil. ercisc. & pas-
sim apud Classicos Authores, ut, exequi incepta. Liv. L. 30. c. 4. man-
data, Cicer. 9. Philip. c. 4. Munus, s. officium suum, Idem de Senect.

Q99 999 9 2

c. 20.

illustriora ediferit. n. 54 seq.

*In quo differat Executio in effigie
Malefici, ab Executione in ejus
Cadavere, vid. 56 seq.*

*Convenit utraque in causa finali, que
utrobique est aliorum correctio &
metus. n. 53*

*Licet in omnibus panis, suis earum-
dem expiatorius & assicurato-
rius obtineri noqueat, sufficit ex-
amen, imprimis in illis delictis, qui-
bus publica incolumitas in discrimi-
nem vocatur, non cessare finem
emendatarium, si non ipsius de-
linquentis, tamen aliorum, in
paria aut graviora delicta ruen-
tium n. 60 seq.*

*De Divisionibus Executionis in
Cadavere delinquentis agitur.*

n. 70 seq.

- 3 c. 20. pr. & imperium. Terent. in *Hecaut. Act. 4. Sc. 1. v. 22.* Sic & executionem alicujus Negotii suscipere, tegere est apud Tacitum L. 15. c. 25. & eodem in sensu utitur hac voce Seneca, inquiens: *Diferant hac in presenti; Desiderant enim longam & propriam executionem.* (2.) Idem significat, quod exercere & in iudicio persequi, vulgo, betastretfolgen. Sic exequi actionem
- 7 injuriarum, in L. 1. §. 7. ff. De injur. appellationem & litem, in L. 24. §. 1. ff. De Appellat. Causam, in L. fin. §. fin. ff. eod. Jus suum, in L. 7. §. 1. ff. De Roborum petitionem, in L. 4. in fin. C. De Pact. conv. novi operis nunciationem, in L. 7. §. 14. ff. De Pact. & accusationem, in L. 2. §. 3. ff. ad L. Jul. de Adult. & sibi passim legitur. Conf. Brisson. de Verb. Sig. Voc. Exequi, p. m. 634. (3.) Idem hæc vox signat, ac Consequi, & recipere, vulgo; Erhalten und erlangen. Hoc in sensu obvia est in L. 34. pr. ff. de O. & A. L. 2. C. Fam. testif. L. 39. §. 2. ibi: *Ex vendito me aditurum, ut pretium exequar.* ff. de Leg. 3. §. in L. 5. C. Theod. De Mercatis, L. 7. T. 3. ibi: *secundam domus partem boves exequatur, s. consequatur, sibibeat.* (4.) Exequi aliquando idem est, ac trahere, vulgo; *Wobon handeln.* Ut in L. 4. §. 10. ibi: *Ceterisq; speciebus, quas sub titulo, de in integrum restitutis exequemur.* ff. de Postul. (5.) In illo tandem tam apud Scriptores, quam in jure legitur significatu, quo idem est, quod punire, coercere, & plectere, vulgo bestraffen. Hinc Suetonius de Julio Cesare in ejus Vita c. 67. dicit. *Delicta neg, observabat omnia usq; pro modo exequibatur.* & Tertullianus L. 2. adversus Marcionem, c. 27. recte monet, *nil adulantius esse, quam delicta non exequi.* Quo eodem quoque sensu usurpatur in fin. §. ult. ff. de His, qui sui vel alieni jur. ibi: *Quod si mea Constituenti, fraterquidam fecerit, sicut me hoc admisionem adversus se severius executurum, juncta L. 2. ff. ad Legem in L. 35. ff. De Injur. Praetor acriter hanc rem exequi debet, & eos, qui injuriam fecerant, coercere.* L. 9. ff. de Extraord. crim. ibi: *Hæc rem Praefides exequi solent graviter usq; ad penam mortis.* Nec non in L. 6. ff. ad L. Jul. De vi publ. ibi, & s. c. puerperis, *hac ita admessa, tam severe executur.* juncta L. 34. pr. c. De Excus. Tut. & in L. 131. in fin. ff. D. P. S. Et hæc ultima notatio, non exclusiva tamen prima, *potissimum presentis Disputanti propria est.*
- 11 *Secunda; quæ in Rubro percussit vox, est GADAVERIS, quam generaliter acceptam denotare omne corpus exanimæ, apud omnes in apriquo esse, nullus ambigo. Derivant autem vulgo eandem à cadendo, vel quod corpus, emissa anima, amplius ambulare non valens, cadat, vel quod*
- 12 *verbum cadere, idem denoter, ac mori. Vid. pr. ff. in fin. de Excus. Tut. ibi:*
- 14 *Hi enim, qui pro Republica ceciderunt, in perpetuum per gloriam vivere intelliguntur. Confer. Dist. Illustr. Dn. de Kulpis, De Jure circa Cadavera Paniarum*

2. r. §. 4. Vbi in fine d. §. rectè notat: Non ad veram hujus nominis Ety-
mologiam, sed ad ingeniosam, & non injucundam allusionis subtili-
tatem referendum esse, quod aliqui ex syllabis primordialibus se-
quentium verborum: CARO DATA VERMIBUS, CADAVER compo-
situm dicuntque opinentur, ex Capite X. v. 17. Ecclesiastici ibi: *Hod
wenn der Mensch todt ist so fressen ihn die Würme.* Conf. Dn. Beyer.
De Cadaver Punitor. C. 2. n. 15. & Dn. Feltmann. in *Tract. De Cadavere Inspi-
cienda. Cap. 1. §. 2.*

Quod verò variam hujus Nominis acceptionem attinet, inter-
dum pro Corpore nondum sepulto, & quod careat honore sepultura, qui alias
hujus generis Corporibus debetur, accipi, & ita Funeri contradistin-
gui, constat ex loco Servii *IX. Æncid.* & *Hidori L. 11. t. 3.* ibi: *Omnis mor-
uus aut funus est, aut cadaver: Funus est, si sepelatur, & dictum à funibus
accensis, quos ante feretrum papyris, cera circumdatis, ferebant. Cadaver au-
tem est, si in sepulcrum jaceret.* & ex *L. 3. §. 7. ff. De Sepulchr. violat. juncto Rubr. ff. 19
De Cadaverib. Punis.* Specialius autem ist nominis restringi ad Corpora
Brutorum, eique in vernacula nostra communiori loquenti consuetu-
dine nunc respondere videri Nāß, curate notavit supra laudatus Dn.
de Kulpis, d. *diff. c. 1. §. 5.* Confer Dn. Feltmann. *D. Tr. c. 1. §. 4.* Non diffi-
cilius tamen est, singulas has appellationes, sicut & nomen *Corpa-
ris*, quod alias generalius est, & indifferens se ad utrumque animalium R.
& exanime habet, vid. Dn. Beyer, d. *Diff. c. 2. n. 15.* passim, & in jure quoque
nostro confundi, indeque illam inter *Funus* & *Cadaver*, itemque inter
Cadaver & *Corpus* differentiam, non tam rigide semper observari. Enim-
verò, quod in *L. 4. §. 2. Si quis cautionib.* appellatione *funeris* exprimitur,
idem in *L. 3. ff. De injus voc.* appellatur *Cadaver*, aibi tanquam æquipol-
lencia hæc usurpari nomina, liquet ex *L. 1. §. 4. & 6. ff. de Injar. & L. 1. §. 5.
C. de Latin. Libert. toll.* Vid. Gothofred. ad *L. 4. §. 2. ff. si quis caus.* & Barnab.
Briffon. de *Verb. Sign. Voc. Cadaver* Sicuti & *Vox Corporis*, occurrens in *L.
1. 2. & 3. ff. De Cadaveribus Punis.* æquipollet ipsi nomini *Cadaveris*, in *Ru-
brica* hujus Tituli obvio. Selegi autem inter varias hasc appellatio-
nes nomen *Cadaveris* vulgo *Leichnam* hujus Disputationis Rubro,
quod illud in jure nostro denotet *corpus humanum exanime*, tum
etiam, quod *corporis* appellatio, ceu generalior, non satis specificè expri-
mat negotium, quod de hisce agere lineis, animus est, Cum non de puni-
tione delinquentis in genere, sed illa in specie differere mihi proposuerim,
quæ in *Cadaver* & *exanime delinquentis corpus* decernitur, & decreta executioni

- mandatur, cadavere respectum relativum ad animam, quam habuit, & amisit, semper habente, alii, quam mortuo corpori, non applicabili.
- 31 Restat, ut ultimo loco binis adhuc lustrem ultimam Rubricæ vocem, puta *Delinquentis*, dictam à *Derelinquendo*, Decian. *Tract. crimin. L. 1. c. 1. n. 11. P. 2.* quasi quod *delinquendo* linquamus id, quod sequi oporteat, Donell. *Lib. 15. Comm. 23. Ludvvel. Exerc. 15. tit. 1. Lit. A.* Quorsum collinear Festus *L. 4. iniquens: Delinquere*, significat *derelinquere*, seu prætermittere ea, quæ non oportebat præterite, i. e. quæ Legibus erant proposita. Vnde & Papiniano *delinquere* est, præceptis Legum non obtemperare, *L. 41. ff. De Pen. Conf. Hahn. ad Wesenb. Tit. de Priv. Delict. n. 3.*
- 32 Sicuti autem Vox *Delicti* generaliter accepta, tam publica, quam privata delicta ambitu suo complectitur, Decian. in *Tract. suo Crimin. L. 1. c. 7. pr. Petr. Schulz. in Diss. De Conc. Delict. c. 1. §. 11.* at aut sub laxiori hoc significatu *Criminis* quoque, (quorum appellatione cæteroque in *strictiori* acceptatione publica privata contradistinguantur delictis, *L. Quis sit fugitivus, 17. §. Naxas. 18. ibi: Ex delictis, non publicis Criminibus, ff. de Edict. Edict. Theodor. Coll. Crim. c. 1. apud S. L. h. p. 9. Bocer. De Adult. c. 1. n. 2. §. 11. & Vukelj. Ipr. Rom. L. 1. c. 45.* hinc nomine *delictorum* in specie, *Malefactorum, & Noxarum* venientibus, *pr. 7. De Obl. qua ex Delict. L. 2. §. 8. C. De V. 7. E. Cujacius ad L. 131. ff. De V. S. ibi, Dulces passim*) comprehendantur, sicpue Synonymice non raro in jure nostro accipiat *Delictum* & *Crimen*, Vid. Notabilis textus *L. 131. ff. De V. S. ibi: Crimenis, sive delicti. L. fin. De Priv. Delict. ibi: Nec cogendus erit in Crimen subscribere.* Item *Flagitium*, *L. 6. C. De Sepulch. Violat. L. 31. C. De Episc. & Cler. L. 123. ff. De V. O. L. 20. ff. De O. & A. Scelus, Facinus & Peccatum; Vid. L. 1. C. De Priv. Carcer. imbi L. 20. ff. De O. & A. L. 52. pr. & §. 8. ff. eod. Harprecht. ad pr. 7. De Obl. qua ex Delict. ibi, Vinn. in *Comm. Maj. Eckholt. §. 1. ff. De Priv. delict. & Petr. Gregor. Tholo-**
- 33 *fan. in S. 7. U. Tit. 30. c. 1. n. 5.* Ita in Rubro etiam nostro Verbum *delinquentis*
- 34 generalius sumptum, potissimum atrocioris *Delicti* reos denotat, de quo infra fusius;
- 35 Nunc, hinc prælibatis, ad ipsam Executionem in Cadavere *delinquentis* propero, eandem sequentem in modum describens, quod sit *Vindicta delictorum atrociorum*, ab illo, cui in Exemplum exigendis penas jus est, modis, ac mediis Reip. salutis convenientibus, in cadavere *Malefici*, ad publica disciplina emendationem indulta atque exercita.
- 40 Generis loco constitui *Vindictam*, quia per Executionem, hic potissimum me punitionem intelligere supra n. n. jam præoccupavi; Hanc autem

autem describi per *vindictam*, videre, est ex *L. 13. ff. De V. S. ibi Pana est: moxa: vindicta.*

Dixi (2.) *Delictorum atrociorum*: Hæc enim verum *regulariter* Executionis in *Cadavere delinquentium* constituere objectum, *levioribus* criminibus, (nisi illorum *frequentia* exemplum aliquando publicum exegerit,) hic penitus exulansibus, apertius cognoscetur ex *fusius toto capite Tertio* edifferendis, quorsum brevitas amore B. L. remitto.

Subjeci (3.) *Ab illo, cui in Exemplum penas exigendi jus est*: *Digitum* his intendens verbis ad *Judicis competentiam*, *sententia incompetens* *Judicis, executionem in cadavera delinquentium* decernentis, in *sanabili nullitate* laboratura, *arg. t. l. C. Si à non compet. ibique Dd. Carpz. P. 3. q. 107. n. 73. Danhauer. Prax. Crim. t. 8. n. 4. & Brunnem. in Proc. Crim. c. 3. n. 11.* *Judice* que hic illo tantum *competente futuro*, qui *superioritate* ad *minimum* *gandens territoriali*, publico aliquo exemplo, *extra ordinem* statuendo, à publicæ quietis *turbatione*, hos arcere potest, quos *timor Dei*, ac *virtutis amor* à peccatis non retrahit, *inferioribus regulariter* Magistratibus, *gladii potestate* licet munitis, executionem in *cadaver facinorosi* absque *Superioris specialis* *indulto* decernere *minime* valituris, *arg. §. 6. J. De J. N. G. & C. Kulpis supr. all. §. Diss. c. 2. §. 32.*

Addidi (4.) *Modis ac Modis Reip. saluti convenientibus*. Cum enim omnibus Reip. intersit modis, delictorum *impunitate* neminem ad peccandum irritari, *L. 51. in fin. ff. Ad L. Aquil. l. 9. §. 5. ff. De Public. L. 13. ff. De Offic. Praef. publicæ disciplinæ* *vigore* congruam eorundem animadversionem & *vindictam* nonnunquam in *cadaveribus facinororum*, *cita* *morte* promerita *penæ* *subtractorum* exigente utique officio illorum congruit, quibus *salus Reip. curæ* est, *delicto* convenientem in *cadavera delinquentium* statuendo *penam*, publico edocere exemplo, quanto illos odio habeant, qui *graviori* *admissio* *vivi* *vulnerare* *Rempublicam* satagunt, quantoq; *Justitiæ Zelo* *contra* *impiorum* *insultus* *mirare* *sibi* *committam* *cupiant* *Reip. salutem*, modo *penarum* *precisè* *pro* *delicti* *modulo* *statuendo*, *omni* *que* *exequendi* *ratione* *ex* *delinquendi* *causa* *dependente*, *majori* *utiq;* *vindicta* *illum* *mansura*, quem *major* *culpa* *polluit*, *c. 16. vers. à capite* *Dist. 30. c. 5. De Pan. in 6. L. 21. C. ad L. Coru. De Fals. L. 138. §. 1. ff. De R. J. junctis L. 4. C. 11. pr. ff. De Pan.*

Dixi porro (5.) *In Cadavere Malefici*. In *Oppositione* (1.) *ad Executionem in EFFIGIE Malefici*. Quamquam enim *Executio in Effigie delinquentis*, (qua enormissimorum criminum rei *ausugentis* vel *mortui*, & *causa*

causa cognita, condemnati effigies ad eum à Carnifice tractatur modum, quo ipse *presens*, aut *uiuus* tractandus fuisset,) cum nostra *Execu-
53 sione in delinquentis cadavere in Fine*, (qui utrobique est *correltio & terror
aliorum*, utque, si qui improbi exemplo malefici facti sint audaciores,
cognito malefici exitu, terreantur & spe impunitatis etiam *absentibus
& mortuis adempta*, imposterum ad injuriam fiant tardiores, *L. 28. §. 15.
54 ff. De Pen. L. 1. C. ad L. Jul. Repet.*) amice conspiret, Eiusdemque illustre
exemplum partim in *Caspere Calinio*, Magno illo Regni Galliarum Thalasarcho, etiam *post mortem* hoc in effigie supplicio, teste *Tbuano L. 53. Histor.
fol. 845.* damnato, uti ex sequentibus ejusdem verbis clarescit: *Tan-
dem horrenda contra mortuum COLINIVM* ferretur sententia, qua tanquam
*Majestatis reus, pacis ac tranquillitatis publica hostis, & iniur aduersus Regem
conspirationis Auctor & Instigator* damnatur, bonis omnibus sisco additis, ejus-
que memoria infamatur, & nomen in perpetuum aboletur: decerniturq; ut cor-
pus illius, si usquam inueniri posset, aut sin minus, imago creati imposta, à Carni-
fice per urbem viam raperetur, & in ripensi foro ad patibulum suspendatur. Atque
inde ad *Monfalconiam* furcas, editiori loco transferatur, ut insignia ejus, ad caudas
equorum alligata, iidem in sempiterna ignominia testimonium per urbes rapien-
tur; Et ubicunque locorum toto Regno in ejus honorem erecta, & ad decus affixa
comperiuntur, publice à Carnifices confringantur, & lacerentur: Statuae item ejus-
dem, & Imagines ubique conuerpantur & aboleantur: *Ædes illius primaria
Castellione ad Luyam solo æquentur*, nec ibi fas sit, ullum ædificium instaurare:
arbores in illius septo ad modicam altitudinem cadantur, solum salo conspergat, &
in media arcæ columna sternatur eorum lamina arcæ, cui *SL.* hoc inscribatur:
*Tum illius liberi ignobiles, ac inestabiles pronuncientur, & indigni, qui publicis
numeribus fungantur, aut ullis bonis in Gallia fruantur, ut, si qua possidere com-
petantur, in sisco redacta.* Etiam producta ejus Effigies straminea, inserto ad
tuberculum ejus tori tenuis frustulo, quo *Calinius* uiuus ad purgandos dentes uti
sulis erat, & ferè semper in ore profundissima cogitatione rotabat, quasi aliud
55 agens &c. parum etiam in *Magno Danie Præfecto Prætorio Corvito*,
Comite ab Ulfeld ex capite criminis *læle* Majestatis, quod *Optimates*,
Nobiles, *Clerumq;* Regna ad rebellionem concitasset, multa que alia
contra *Regiam Personam*, *Familiam* ac *Rem*, molitus fuisset, *Anno
1663. 21. Julii* *Hassnæ* capitis damnato, sententiam *absentis Effigie* execu-
tioni mandata, (eujus hæc fuerunt capita, ut quibus exuatur dignitati-
bus, insigniaq; ipsius ac descendensium, sine præjudicio tamen reliquorum *Genti-
lium*, per *Carnificem* confringantur: *Corpore dextra & Capite truncato, hoc
publice*

publicè suspendatur; illo verbè in 4. parres dissecto, & in 4. artè angustia publicè spectanda affigantur, bonisque ipsius ac liberorum, detracto legitimo ere alieno, confiscatis, omnes liberi omnès Regni ditionibus exulent: Ut una adium ipsius destruetur, nunquam restauranda, columna contra erecta, quam memoria ipsius delicti referat: Siquè ipse capere queat, ut sententia hæc in effigie ipsius eo, quod delictum est, modo, executioni mandetur, certa promissa nec cadat, qui autè ipsum eundem siferet, aut mortuum.) inque compluribus aliis, quos videtis in Dissertatione D. Frommanni. De Executione in Effigie. hb. 43. seq. & in Dissert. Dn. Struvii De ead. mater. cap. 3. §. 6. seqq. conspicuum sit, in eo tamen potissimum à nostra, quæ in Cadaveribus Executoriorum fit, differt executione, quod firmius & efficacius delictorum, pœnarumque, atrocitas animis spectantium insinuetur per veram & actualem in ipsis Maleficorum Cadaveribus faciendam executionem, ac per representatariam ac Imaginariam illam, quæ in Effigie tantum fieri solet, quodque illa non æque, ac hæc in absentibus locum habere possit: (2.) In Oppositione ad Executionem, quæ in Scænis, & in Nominibus & Insignibus Executoriorum, imprimis in discrimine per duellitum, fieri solet. De qua hic agere non est animus.

Adjeci (6.) Ad disciplinæ publicæ emendationem. Ut hæc verbis exhiberem finem hujus Executionis, quæ fit in delinquentium cadavera, qui non tam est Expiatorius, & Affectuatorius, cum proprie infamia mortui delinquentis hæc executio non sit pœna, cum non inferens, nisi ad veri facinorosum malum passionis, ob malum actionis, neque per hanc adimatur metua aliis, qui vivi audacia & improbitate talem sibi conceperant, frustra à mortuo sibi quicquam injuriarum meruentes, contra quas per executionem in cadavere mortui cupiant securi præstari; quam Emendatoriam non quidem ipsius mortui, cujus post fata frustra speratur correctio, sed aliorum, a spectu hujus supplicii, etiam à mortui delinquentis cadavere sumendi, à similibus impiis moliminibus ad frugi vitam retrahendorum. Quem præcipuum Pœnarum finem obtinuisse sufficit iudici in illis imprimis excessibus, ubi publica incolumitas in discrimen vocatur, ne pereat vindicta publica, sed ut detorreatur exemplo publico, in quibus ejusdem sceleris vestigia metuuntur. Cum enim in omni animadversione non tantum ejus, in quem peccatum est, atque ipsius peccantis, sed etiam indistinctè omnium habeatur ratio, universonam utique in nonnullis casibus potior cura esse debet, ne illi, dum in publicis delictis publica non conspiciunt pœnarum exempla, impunitatis spe allecti, ad similia, vel etiam deterius, prolabantur. Et hoc est, quod

R r r r r r

maxi-

- 64 maximopere urgent Imperat. Diocletian. & Maxim. in *L. 7. C. ad L. Fab. de Plagiar.* ibi: *ut pœna genere careri deterri possint, quominus istiusmodi audacia quid tale audeant.* & Gratian. Valer. & Theod. in *L. 1. C. Ad L. Jul. Reperund.* ibi. *ut unius pœna metus possit esse multorum.* Itemque JCrī Tryphon. in *L. 31. ff. Depos.* ibi: *Male meritis sed publice exemplo alia ad deterrenda maleficia;* & Marcian. in *L. 6. ff. De Custod. rcor.* ibi: *vindicandum in Exemplum* & *L. 28. § 15. ff. De Pun.* ibi: *ut conspectu deterreantur alii ab eju modi facinoribus.* Cum igitur ulcus, quod ex contagione maleficorum ad populam redundare potest, & que aspectu executionis in cadavere mortui sanari possit, ac si Lictoris acies in *vivam* delinquentis corpus sciat, eadem que si non major, Legislatoris iræ ac vindictæ magnitudo spectanti vulgo appareat, sive in *viva* delinquentis persona, sive in *exanimi* ejusdem corpore pœnæ severitas exhibeatur; Insuperque non ipse dolor, sed doloris duntaxat *imago* ad adstantem deveniat populum, inque ejus animum penetret, etiam si supplicium in *vivo* malefici exerceatur
- 68 corpore; sufficiet usque spectatores in hac executione in *mortui* Cadavere & que terri pœnæ imaginatione, hancque perinde illarum imprimi mentibus, ac si ipse delinquens *vivo* dolore corporis, sensuque pœnæ afficiatur.

69 Dixi (7.) *indulta* & *exercita*. Non enim sola *sententia* condemnatoria *dictio*, sed potissimum *judicata consummatio* omnem in Executione in *Cadavere delinquentis* facit paginam, seu per quam demum illi, quorum pœnia metuuntur facinora, pœnæ imaginem conspectu, animoque suo concipientes, vere terrentur, tristi que istiusmodi aspectu *à mala voluntate* non raro arcentur felicissime.

70 Sed *mâlta* Definitione, paucis adhuc ad *Divisionem* Executionis in *Cadavere delinquentis* progredior, quam haud incongrue partiri posse adopinor, in istam; *quæ sit in augmentam & consummationem supplicii, jam in vivo facinorosi corpore inchoari*, v. g. Si corpus illius, qui *vivus* capite plenus est, deinde vi *hæc* sententiæ rogo impositum, concrematur, vel rotæ inflectitur, de qua executione hac dissertatione non sum acturus; & illam, *quæ novâ sententiâ demum in mortui delinquentis cadavere statuitur*, v. g. Si ante *sententiâ* condemnatoriam, vel etiam post eandem facinorosus in carcere, vel extra illum fato vel naturali, vel violento promeritam executionem antevertat, & tum de executione in ejus cadavere questio sit. An hac scilicet *lure* propositio in mortui cadavere decerni, in quo effectui *ad hoc dari possit*? quæ sola executione nostræ est considerationis.

Quam

Quam subdivido in illam, qua fit in cadavere jam sepulci delinquentis iterum effosso, vel nondum terra demandato. De utriusque iustitia sollicitum erit.

CAPUT II

Inquirens

In Iustitiam Executionis in Cadavere Delinquentis, subjunctis Necessariis ejusdem Requisitis.

SUMMARIA.

I ngressus Cap. II.	n. 2	P anarum fructus omnium maximus ad exemplum pertinet.	n. 19
C onspicuum ejusdem	n. 2	T ertium sistit.	n. 30. seq.
P rimam rationem illorum, qui in iustitia & inhumanitatis hanc Executionem arguunt exhibet.	n. 4. seq.	Q uartum videtur.	n. 32
S ecundam.	n. 6. seqq.	M emorabile exemplum veneno à Cognatis suis suppeditato in carcere occisi delinquentis enarrat.	n. 33
T ertiam.	n. 8	Q uintum suppeditat	n. 34. seq.
Q uartam.	n. 9	E xecutiones in Cadavere delinquentium suo insigniori non semper caruisse in vivis effectu, probatur duplici exemplo, quod videtur.	n. 37. seq.
Q uintam.	n. 10. seqq.	H anc sententiam rationabilem, juri civili non adversam, practicam, communem & Reip. utilem esse probatur variorum Sciorum calculo, de quo videtur.	n. 39
D e Doctoribus huius Opinionem ad stipulantibus agitur.	n. 15	A d rationem pro adversa sententia ablatam,	
R ecensentibus arguunt illorum, qui ab iniustitia nota liberant executionem in Cadavere delinquentis.	n. 16. seq.		
P rimum differit.	n. 17. seqq.		
S ecundum exhibet.	n. 26. seqq.		
R efertur exemplum Executionis in xdes insignis abscijus parricidæ.	n. 27.		

<i>latam primam, respondetur. n. 42. seqq.</i>	<i>Rationem vide fit. n. 88</i>
<i>Ad rat. dub. Secundam respondetur. n. 46. seqq.</i>	(3) <i>Ue vel in flagranti crimine sit deprehensus, nulla vel vivo competita defensione, vel confessus crimen, aut deo legitime ante mortem convictus. n. 89.</i>
<i>Ad Tertiam respondetur. n. 56. seqq.</i>	<i>Ratio additur. n. 92</i>
<i>Ad Quartam respondetur. n. 60. seqq.</i>	(4) <i>Ue delictum sit ex numero atrocitatum. n. 89. seqq.</i>
<i>Ad Quintam respondetur. n. 65. seqq.</i>	(5) <i>Ue ante mortem delinquentis mundum sit praescriptione extinguitum. n. 93.</i>
<i>Ad Sextam & Ultimam respondetur. n. 91. seqq.</i>	<i>Intra quoddam temporis spatium post mortem adhuc hac decerni posse executione, vide n. 95. seqq.</i>
<i>Ue hac Executio locum habeat in cadavere delinquentis, requiritur (1.) ut eandem decernens gaudeat ad minimum superioritate territoriali. n. 74.</i>	<i>Sententia numeri. n. 97</i>
<i>Ratio additur. n. 75.</i>	<i>Limitatur. n. 100.</i>
(2.) <i>Ue Consuetudo de corpore delicti. n. 87.</i>	

PRemissa Capite praecedente Generalibus circa Executionem in cadaver delinquentis, nunc hoc Capite evictum iuris, competere utique Superiori, ejusque speciali indulgenti, etiam inferiori Magistratui jus animadvertendi in cadavera facinorosorum, ne nulla Ordinis habita ratione, confuse hoc expedire videar negotium, in principio loco illorum enarrabo argumenta, qui Magistratum omni jure invito sibi jus in mortuorum delinquentium corpora exercendi supplicium, vivis debitum sumere, maximo nisu probare satagunt; Subjuncturus secundo loco illorum rationes, quibus juri & rationabili consuetudini convenienter contraria placet sententia, subnexa tertio loco adversorum Confutatione, nec non requisitis, in casu nostrae Executionis omnino necessariis.

Quod igitur illos attinet, qui mortuis ante executionem delinquentibus, nulli amplius animadversioni in illorum exuviis locum esse sustinent, cadaveraque facinorosorum manibus judicis eripere, ac terra, omnia delicta tegente, obruere allaborant, ut illi non spernendis moti videntur rationibus; Quarum haec ultima est, quod executionem in cadaveribus Maleficarum tantopere crepantes, feralem ensam in Miserorum exuvias, quibus nec sensus, nec ratio est, inhumana stringere effervescentia, & cetero quodam impetu in cadavera mortuorum

tuorum scire videantur, poenarum vero sine, qui est *puniendorum*,
coercitio & *emendatio*, facile in mortuis cessaturo. *L. 20. ff. De Pen. ibi: Pœna*
constituitur in emendationem hominum, qua mortuo eo, in quem constituiti viden-
tur, definit. Anton, Peregrin. *de Jur. Fisci T. 4. f. 5. m. 2. seq. ibique allegati Dd.*
Bertazz. Consil. Crim. 33. n. 1.

Cui accedit (2.) quod diserte in jure nostro dicatur, *mortereo-*
rum solvi iudicium, *L. 15. §. 3. ff. ad Scium Turpilian. t. 1. C. Si reus l. Accusatus*
mort. junct. a Nov. 22. c. 20. pr. ibi mors, que omnia solvit, ipsumque finiri
crimen L. 1. §. 6. C. Si reus vel accusatus. ibique Ddres & extingui poenam, per
L. 6. ff. De Publ. jud. puniendo ex judicio hominis ad Dei iudicium translatò
Sebast. Medices in Tr. mors omnia solvit. P. 2. Cotel. 2. §. 32. Dn. Kulpis in
Diff. De jure circa Cadavera Punitorum. c. 2. §. 1. cujus exuvias post mor-
tem punire, & que videbitur absonum; ac asserere, malitiam, quam in
delictis poenales leges vindicare intendunt, hominum non corporibus,
sed animis adhærentem, post animæ discessum, adhuc in cadavere super-
esse, perque poenæ in ipso executionem condigne vindicari.

Vnde est, quod (3.) de Syndicatu teneri velint, qui in *mortuorum*
cadavera, eadem vel suspendendo, vel rotæ imponendo, vel combu-
rendo; inhumaniter scire conentur. Vid. *Gail P. 1. Conf. 65. n. 8. Farinac.*
l. 1. q. 10. n. 77. Gomez. Var. Resol. L. 3. c. 1. n. 78. Carpz. P. 3. q. 131. n. 28.
Peregrin. de Jur. fisci L. 4. T. 5. n. 2. Par. de Puteo. in Tr. de Syndicat. 6. 1. n. 1.
aliiq; complures citati à Farinac. & Carpzov. d. l.

Quodque (4.) Ipsi *humanitati vim inferre, ac humane conditionis*
memoriam exuere videantur Vid. *L. 27. ff. De C. 7. qui abjecto resurrectionis*
Symbolo, cum maximo Resp. incommodo, & non minori gravidarum mu-
licularum periculo mortuorum cadavera rotæ, aut furcæ figendo, iis
sepulturæ denegat communionem, quibus tamen vivis sacramen-
torum usus fuit permittus. arg. Clem. 1. De Penitent. c. 2. De furt. c. Super eo.
De Hæret. in Pl. Vid. Carpzov. d. l. n. 29. Menoch. De A. 7. Q. L. 2. Cas. 289.
n. 2. seq. Theodorici in Coll. Crim. c. 10. n. 8. Hænon Disp. Polit. 11. tit. 40. &
Dn. Kulpis d. Diff. 2. §. 4. ibique alii.

Nulla (5.) in contrarium valitura consuetudine, ceu *juri Divino*
contraria, Vid. Deut. 21. vers. 22. & Irrationabili, G. J. A. ad Tit. ff. De Ca-
dav. Punit. Brunneinan. ad L. Obnoxios C. De Relig. ibique all. Heig.
ficque effecto, juris scripti abrogatorio plane indigna, consuetudine
irrationabili, corruptele rectius nomen merente: c. 7. & fin. X. De Con-
suetud. Nov. 174. c. 1. in fin. Gail. L. 2. O. 125 n. 113. Hieron. Franc. ad L. 34.

- 14 *vers. Unde si appareat n. 5. p. 304. d. R. 7. Neque jure civili sepulturam corporibus delinquentium difficulter concedente. Vid. L. 1. ff. De Cadav. punit. & L. 11. c. De Religios.*
- 15 Et hanc sententiam (6.) calculis suis probant. Angel. *Ad L. 2. C. Qui test. fac. possunt. & in tr. De Malefic. vers. prasente dicto Cajon. 34. & quos allegat. Heigius, P. 2. q. 37. n. 10. Petr. Roman. & Rochus de Curte, Didac. Didac. Covarruv. & ab ipso allegatus Sylvester & Abbas L. 1. Resol. c. 1. Gomez. L. 3. Resol. 1. n. 78. seq. Menoch. Consil. 99. n. 10. Vasquius L. 3. Illustr. Controv. 96. n. 9. Theodoricus in Colleg. Crimin. c. 10. n. 4. Anton. Medices d. Tr. aliis, plures.*
- 16 Quorum argumentis jam illustratis, nunc accuratiori mentis trahina hæ ponderandæ restant rationes, quæ ob illa delicta, quorum atrocitas singulare & publicum desiderat pœnarum exemplum, executionis in cadaveribus facivorosorum tuentur ac propugnant justitiam; Quarum hæc primipilari lubet præmittere loco, quod, rectè monente
- 17 Theodoro in *Crim. cap. 10. num. 5. in pœnis non tantum corpora delinquentium, ut sc. iisdem vivis ob atrociora admilla major infligatur cruciatus, sed potissimum ipsam παρὰ δὲ οὐρα spectare oporteat, sufficiatque una pœnarum causa, puto sensu licet cessante, alteram tamen adhuc, nempe aliorum terrorem & emendationem feliciter obtineri. Quem finem sicuti Legislator in lege pœnali ferenda, principe in illis delictis,*
- 19 quæ proxime turbant & affligunt Remp. respicit intentione, ita congruit etiam boni Magistratus officio, in pœna legalis executione eundem
- 20 ante omnia spectare, Reip. dissolutione certissimè securata, ubi vindictæ publicæ metus peccandi libidinem non refrenat, ac vitis admittit illecebram: Herring. *De Fidej. c. 10. n. 344. Heig. P. 2. q. 37. n. 76. Giken. ad lit. C. De Summ. Trinis. n. 116. Id quod non duntaxat in hæc*
- 22 *ris Civilis probatur locis, quæ videtis cap. 1. n. 64. Sed jure etiam Canonico confirmatur egregiè: Vid. c. 13. X. De jur. jur. ibi: Ut alius quilibet exemplo ejus deterritus, simile aliquid facere percontasset. c. 8. X. De statu Monach. ibi: Ut pœna ipsorum sit aliis in exemplo c. 17. X. De Judæis. ibi: Quod in pœna ipsorum aliis interdicitur audacia similis præsumendi. c. 1. X. De Maledictis. ibi: Ut pœna unius alii terrore innotescat. c. 1. X. De Excess. Pralat. ibi: Quod timore pœne vestra ceteri à similibus abstinunt. c. 1. De Homicidio in VI. ibi: Ut metus pœne metæ hujusmodi præsumptioni existat. Extrav. Dierum. De Pen. ibi: Est enim compescenda malorum audacia, ut saltem pœna formidine retrahantur à noxiis aliis. Eoque collineat clausula, sententis atrociorum*

ciorum delictorum inferi solita: *Ihm zu wohlverdienter Straffe/ und andern zum Wahrnehmenden/ oder abscheulichen Exempel.* Vid. Hahn. *ad Wesemb. Tit. De Pen. l. 9. ub. Puniantur; & ad Tit. De J. & J. n. 13. verb. Atque hac quidem.* Quibus omnino conveniens est, in illis inprimis delictis, quæ Reip. jugulum perunt, morte vel naturali vel accelerata promeritis vivos facinorosos supplicii non nunquam eripiente, non deficere publica vel in *monitorum cadaveribus* pœnarum exempla, quorum adspectu admoneantur *superstities*, ne id audeant committere, quod ne *mortuos* quidem impunitos dimittit, hocque publica disciplina rigore non sine maximo Reip. commodo, inque ea viventium securitate, à Reip. noxio delinquendî conatu, ad frugi vitam revocati, discant alieno sapere periculo, indeque, quod sibi usui futurum sit, caute capere, cum stulto, præeunte, docente *Zælio ad Tit. ff. De Pen. n. 22. sapiens fiat astutior.* Vid. *Duaren. Tit. de Pen. c. 1. Confer. omnino dicta. cap. 1. n. 59. seqq.*

Huic addo (2.) quod quæ ratio justificat executionem in *mortui* 25 *delinquentis Effigie*, quæ *supra. cap. 1. n. 51. seqq.* egi, quæque non solum apud Romanos, Vid. *Scip. Gentil. L. 3. De Jurisd. 4. Matth. Stephan. 16. E. 1. De Jurisd. c. 6. n. 171. seqq.* sed alias cultiores etiam Gentes, imo ipsas Germanos effecit, minime gentium justitiæ regulis videri adversum, ad declarandam reatus atrocitatem, etiam in *animantia bruta*, neque *delictorum* proprie, nec *pœnarum* capacia, cum quibus, & in ipsas *ades*, in quibus scelus commissum est, exemplari sævire pœna, (cum inter alia multa, comprobatur exemplo supplicii, à Rustico quodam, in Baronatu Ruthenico in pago *Ellas Brun* cognomine *Eysenbeiff* dicto, sumpti, cujus, cum, referente *Theodorico in Coll. Crim. c. 10. n. 8.* ipse ob Vxorem partui vicinam, una cum sex ex illa procreatis liberis, suamque ancillam acuta securi horrendo modo miserè trucidatas, acerbissimis affectus justissimè periisset pœnis, domus quoque, qua in septuplum immanissimum hoc parricidium una cum homicidio inaudito commiserat exemplo, funditus eversa, soloque adæquata est, statua insuper in eodem loco ad exemplum erecta;) eadem ratio etiam ab injustitiæ notæ absolvat nostram in *Cadaveribus* 28 *Facinorosorum Executionem*: Scilicet, ut, cum teste *Bodino 7. De Republ. 4. n. 21.* pœnarum fructus omnium maximus *ad exemplum* pertineat, in his delictis, quibus Reip. salus directo impetitur, publicis quibusdam pœnarum monumentis, per externos corporis sensus, eorundem

dem magnitudinem ac odium interiori mentis aciei efficacius imprimentibus, ab impiis ac noxiis Rep. moliminibus retrahantur alii, simile quid impunitatis spe forsan ausuri.

30 Subjungo hinc (3.) Quod, sicuti nemini inconueniens visum est, *mortuis*, de Rep. bene meritis, in *viventium* incentivum coronam interdu adjudicari, eademque in æternaturam eorundem gloriam à Rep. *post mortem* erectas ornari statuas; Ita etiam absonum, & iustitiæ, aut humanitatis regulis aduersum saniori iudicio pollenti videri haud debeat, *mortuis* non nunquam in *viventium* terrorem hanc applicari pœnam, cui præueniens mors eosdem præmaturè subduxit: Vt optime concludit, cum Petro Heigio *P. 2. q. 37.* Petrus Theodoricus in *Coll. Crim. c. 10, n. 5. in fin.* Præmiis & pœnis, quibus Respublica, teste Cicerone *ad Atticum*, ceu duobus firmissimis sustinetur fulcris, facile paribus passibus ambulantis.

32 Vt taceam, (4) ni & malefactorum *cadavera* condigna delictis pœna afficerentur, amplissimam Nobilioribus Familiis hoc pacto suppeditari ansam, veneno sanguine sibi junctis in carcere dato, eosdem publico subducendi exemplo, & ignominiosæ pœnæ eripiendi, id minimè ausuris, ubi & in exuviis mortuorum idem metuendum est supplicium. Vid. Matth. Stephani. *De jurisd. L. i. c. 6. n. 260.* & Menoch. *De A. J. Q. Cas. 85. n. 6.* Vbi sequens memorabile huius rei exemplum, quod pro illustratione dictorum non piget exscribere, recenset.

33 Erat, inquit, *Venetis* ob grave aliquod crimen quidam *legatus* suspendendus, quod agrè admodum ferens ipsius Frater, optabat maleficum Fratrem veneno necare; At verò, custodibus non permittentibus quicquam cibi, ac potus eidem aliunde adferri, aliquamdiu differre conatum coactus est, donec tandem impetrare nil mali suspicantibus, pridie, quam suspenderesur Frater, cum ipso loqui. Ubi eundem deosculans, pillulam pessimi veneni ore obtulit, qua maleficus, facile, quid rerum ageretur, intelligens, ore excepta dentibus, fracta, nocte sequenti vitam finivit.

34 Neque (5.) effectu carituras semper esse executiones in mortuorum *cadaveribus*, inde quis obtinebit, quod Maleficator, nec rotis, aut furcis, itidem in aliorum terrorem publicè fixis, ab improbo retrahi conatu, advertere liceat, sed & illa Taciti *Lib 3. Annal.* hac præcipue malitiis repletissima ætate, proh dolor! adhuc audiatur querela: *Flagitia esse sine modo.* Præterquam enim, quod hoc argumentandi genere omnes etiam *vivorum* pœnas penitus è Rep. eliminare facile foret, minime

minime *semper* aliis à simili facinorose arcentes, sufficere utique debet
 Magistratui, *publico edito exemplo*, si non omnes, multos tamen à pari-
 bus ausis revocari. Id quod ex duobus manifestum fiet exemplis,
 quæ ex Plinio *L. 36. Natural. Histor. 15.* de Rege Tarquinio Prisco & ex Plu-
 tarcho: *De Clar. Mulierib. c. 10.* A. Gellio. *in Noct. Attic. L. 15. c. 20.* de Mi-
 leforum *Schitu* refert Menochius *de R. J. Q. Cas. 185. n. 8. seq.* Cum enim
 jubente Tarquinio, immensum & valde periculosum opus plenis ma-
 nibus confici, ejusdem mole perterri haud pauci, futuras morte
 molestias antevertere gestirent, horum exuvils in crucem ad publi-
 cum omnium spectaculum sublatis, ac in escam volucrum expositis,
 effecit Tarquinius, ut pudor reliquos à pereundi conatu felicissime
 arceret. Cumque similiter, quotquot in Civitate erant, Milesio-
 tum Virgines, impium pereundi cepissent consilium, nulla rationa-
 bili tam duram sortem imperandi necessitate coactæ, aliisque *genti*
 recte improbum molimen ad effectum perducentibus, indies nume-
 rus parili ratione mori cupientium adaugeretur, prudentissimo De-
 creto, Virgines laqueo suspensas, nudas, eodemque quo vitam finire-
 rant, recte præcinctas, efferrijubente, obex grassandi & impropria vi-
 scera seviendi audaciæ, felici positus est successu, nemine pudore
 inhonesti funeris amplius accelerare mortem cupiente.

Et hinc, qua communi, rationabili, juri Civili non adver-
Vid. L. 28. §. 15 ff. De Pen. & generali non duntaxat Germaniæ, sed
exterorum Regnorum etiam consuetudine comprobata sententiæ,
nobiscum patrocinantur, Farinac. Pr. Crim. L. 2. T. 1. qu. 10. n. 77. seqq.
Carpozov. Pr. Crim. qu. 131. n. 34. Menoch. De A. L. Q. Casu. 185. Petr.
Theodor. in Coll. Crim. Diss. 10. th. 10. Matth. Coler. P. 1. Dec. 197. n. 38.
Petr. Heig. P. 2. q. 37. n. 33. Berlich. P. 4. Coml. 5. n. 99. Clar. L. 5. sent. §.
fin. qu. 51. n. 15. Fromman. in Diss. Dr. Execut. in Effig. th. 34. ubique all. Ddras,
quibus junct. Matth. Stephani. De Jurisd. L. 1. c. 6. v. 162. Scip. Gentil.
L. 3. De Jurisd. c. 4. Speckhan. Cens. v. n. qu. 85. Guazzin. De defensor. con-
Def. 38. v. 7. n. 8. Damhauder. Pr. Crim. c. 96. n. 15. Brunneinan. ad L. 1. C.
Si Feus vel Accus. n. 9. Stryck. in Not. ad Lautorbach. Tit. De Cadav. punit. verb.
Interdum tamen. Zœf. ead. in fin. Kulpis. supr. all. Diff. c. 2. §. 6. & Zigler,
ad Grof. p. 421. qui omnes de communi testantur Praxi, asserentes, Ho-
 die in religioſa & prudentis judicis arbitrio esse, consideratis probe-
 cunctis admitti delicti qualitatibus & circumstantiis, eandem &
 in facinorosorum cadavera statuere ponam in exemplum, quam
 deli-

delicti atrocitas vivis applicari in aliorum terrorem postula-
verat.

- 41 Quibus non obstat, quod *supra* n. 4. pro adversa sententia ad-
ductum est, Huic enim idem, quod *Homero Esbylo, Sophocli, &*
Mofchioni, mortuos non sentire, monentibus, ideoque nec damno nec pudore
affici posse, respondit, *Grotius De J. B. & P. L. 2. c. 19 n. 5.* repono, scilicet,
Satis esse, quod *mortuis* accidit, à *vivis* metui, hoc pacto à simili conatu
deterrendis; *Vid. L. 28. § 15. De Pen. Theodor. in Coll. Crim. Diff. 20.*
- 42 *Lit. B. Zigler. in Diff. De eo, quod just. est circa mortuos ib. 29.* Neque pœ-
narum *præcipuum* ac *unicum* finem esse, *Puniendorum emendationem*, sed,
ut in illis delictis, quibus *directe & proxima* salutis Reip. paratur naufraga-
gium, *edito exemplo & vindicta atrocitate* aliis à simili audacia retrahan-
43 tur, & ita Resp. securitati suæ in posterum minus metuat; Qui, cum
etiam per *executionem in cadavere* malefici obtineri possit, seu cujus
memoria & aspectu admonentur aliis, ut idem supplicium *vivi* evi-
taturi, sibi in tempore caveant ab ejusdem generis flagitiis, nil attinet,
sensu pœnae cadaver puniendi destitui. *Conf. omnino dicta supr. c. 1. num. 50.*
- 44 *seqq.* Hisce addo: Quod, cum *corpus humanum* in plerisque delictis
participet de crimine, (secus ac *brutium*, quod, cum principale funda-
45 mentum, ex quo delicta censentur, in ipso deficiat, de illis ideo par-
ticipasse non censetur) & hac ratione, *proprie* ad subiectum pœnarum
accedat, nil ob stare videatur, quo minus, cum *emissa anima* adhuc
exstet, in illud animadverti possit, altero præcipue, non po-
tremo pœnarum fine, qui in *exemplo & terrore* aliorum consistit,
hic non cessante. *Vid. Zigler. in Dissert. De Pœnis §. 8. ibique. all.*
- 46 Ad *Secundam* pro stabilienda hanc executionem dampnantiorum
Opinione, *supra* n. 7. *h. c.* allatam rationem respondeo (1.) Distin-
guendo inter *Regulam & Exceptionem*: Vt ut enim facile largiar, *regula-*
riter & in levioribus delictis, cum *more delinquentis, crimen, & usque*
penam extingui per *juris imbita adducta*, id tamen in omnibus propositæ
47 delictis *simpliciter*, iisque etiam *atrocioribus* procedere, juri haud con-
venit, quo potius erudimur, quorundam tantam esse atrocitatem,
ut eorum etiam *post facta delinquentis* permittatur vindicta. *L. 4. §. 4.*
C. De Hæreticis L. 2. C. De Apostat. memoria in aliis non nunquam
48 *post mortem* damnanda. *L. 4. C. de r. & l. 20. ff. De Accusat. §. 1. L. 4.*
§. 4. C. De Horret. Vid. ornatio Brimmens. ad L. 1. C. de rem. vel accus.
- 49 In hisce ergo, illisque similibus aliis, in quibus Reip. utilitas pub-
licum

licum desiderat exemplum, ad terrorem aliis incutiendum, utiliter etiam debitam *vis* pœnam in *mortuorum cadavera*, executioni dari posse, conservanda: salutis Reip. ratio, quæ suprema omnium lex esse debet, *L. Quod semel. 5. ff. De Decret. ab Ord. fac.* quamque præcipue hæc respicit Executio, dubitare non sinit. (2.) Respondeo: distinguendo inter *jus scriptum & consuetudinarium*. De illo quicquid tandem fit, sufficit *hoc* die Magistratus committi arbitrio, in illis delictis, quorum atrocitas exemplarem postulat pœnam, *mortuorum cadavera* publice suspendere, in frustra scindere, rotæ affigere, aut comburere. *Vid. Dares allegati n. b. e.* consuetudine, imprimis rationabili, legem anteriorem facile vincente. *§. 11. J. De J. N. G. C. 53 L. 32. ff. De LL.* (3.) Respondeo: Non ideo executionem in quibusdam exceptis criminibus in *cadavera mortuorum* decerni, quasi hisce extuvis, ac reliquis adhuc quædam adhærere malitia videatur, sed quia, ut *adnui n. 44. b. e.* corpus humanum de crimine aliquid participasse censetur; Omnium vero maxime, ut publico hoc spectaculo omnibus criminis magnitudo & vindictæ atrocitas innotescat, alieno edocendis periculo, ne famam ac vitam suam similia temere audendo in discrimen vocare præsumant.

Minus vero ornatus movet, (3.) quod ob hanc executionem injustitiæ notam inurere Judici, eundemque *Syndicus* reum facere conentur adversæ opinionis Patroci, juxta illa, quæ *n. 8. b. e.* monita sicut. Respondendum enim est: Vel hanc opinionem de *levioribus* & non, nisi *simpliorem mortis pœnam* merentibus delictis esse intelligendam, vel eandem oppido esse falsam, *hodierna consuetudine* in delictis atrocioribus arbitrium Judicis hic nunquam excludente. *Dn. Kulpis d. Diff. 6. fin. §. 1. Farinac. L. 1. T. 1. q. 10. n. 77. Menoch. De A. J. Q. Cas. 285. Jul. Clar. *sent.* L. 5. q. 51. n. 19. Speckhan. *Cent.* 1. q. 85. n. 18.*

Sed nec illud (4.) majoris momenti est; quod hanc executionem *ipsum* animati adversam, *supra n. 9. b. e.* assertum est, quodque insensata relinquere mortuorum delinquentium cadavera, rotæ affixa, vel suspensa, res videatur esse *Reip. noxia*, & *gravidè periculosa mulierculis*. Sicuti enim, quod *primam* atinet, *humaniori juri* locus non est, ubi *publice disciplina rigor* exemplum exigit, aliis cauterio futurum; Ita nec *juri civili* adversatur, aliquando in terrorem aliorum *humanitatis leges* hic transire, *Vid. L. 28. §. 15. ff. De Pen. libi: Patrosus L. 1. b. e. ubi grassata sunt, sarca spondas compluribus placitis, ut & conspectu deterrere alii dicitur*

- dem facinoribus. Secundum vero, & Tertium plane nullius ponderis esse.*
- 62 autumo: Rectè enim, quod de periculo inficiendi aëris ex fœtore cadaverum Reip. metiendo, obnovent alii, nec ad omne tempus anni, quo supplicia exercentur, pertinere, neque etiam tale quid facile ex uno, alterove corpore vel calidissima tempestate contingere.
- 63 posse, notat Illustris Dn. D. Kulpis *d. Diff. c. 2. §. 7. in fin. Et per accidens plane fieret, si ex aspectu cadaveris gravis mulier quid incommodi sentiret, quod hic eò minus attenditur, quo ipsa facilius evirare id potuisset, vel domi tempore executionis se detinendo, vel faciem avertendo suam.*
- 64 Id vero omnium maxime (5.) jugulum nostræ sententiæ petere videtur, quod *m. 10. b. e. moderna consuetudini*, cui potissimum hæc exequendi & in cadavera mortuorum delinquentium animadvertendi ratio innititur, denegatum sit palmarium *rationabiliter* requisitum, & ita consequenter *Obligatum* vel *Derogatorium* juris effectum. Eadem, quod hæc *juris Divini* præcipienti, *suspensi* cadaver sub vesperis sepeliri, subjuncta ratione *moralis*: ne polluat terra, quam Deus in possessionem dedit, *Vid. Deut. 21. v. 23. At* fraterur, quod *non* irrationabile esse, constat.
- 65 ex *c. fin. X. De Consuet. & Nov. 134. c. 1. in fin. At* vero res in vado est.
- 66 Præterquam enim, quod hanc Legem Divinam non mandent sed tantum forenses esse, cum Dn. Ziglero *in not. ad Gratium. q. 48. c. in Diff. de Penis §. 7. Item in Diff. De 29. quod iustum est circa mortuis. sb. 29. Kulpis d. Diff. c. 2. sb. 7. Osiandro ad Gros. L. 2. f. 19. Obj. 3. p. 110. ipse largiatur Brunemannus *in Pr. Inq. c. 10. n. 23. abolitionem* ceteroquin humanæ consuetudinis tantopere urgens, sicque respectu nostrum non *obligatoriam* Reinking. *de R. S. & B. L. 2. Class. 2. c. 2. n. 1. seq. Zepper. De LL. Mosais. L. 1. §. 8. seqq.* aliæque subinde sacri Codicis loca haud obscure testentur, pœnz nomine quandoque in sepultas esse relictas mortuorum reliquias, *Vid. c. 10. Josua. 1. Reg. 17. Vid. Carpzov. Pr. Crim. q. 117. v. 71. Et Theodor. in Coll. crim. c. 10. n. 9. ubi plura loca videtur*; Vique negantur, sed ceremoniam duntaxat annexam esse rationem, docet cum supra allegato Osiandro *d. l. p. 1105. Kulpis d. Diff. sb. 7. p. 12. his verbis*: Execrationem & maledictionem, quæ Legi Divinæ *Deus. 21. v. 23.* pro fundamento subternitur, non esse illam *moralem*, quam quandoque peccatum moritur, & de qua agitur *Deus. 27. v. 26. Gal. 3. v. 19.* sed *ceremonialem* quandam, consistentem in summo *impuritate ceremonialis* gradus, qui non permittitur, ut sine contaminatione terræ in eodem aere cum*

viven-

viventibus hac maledictione maledicti per noctem relinquērentur, sed postebat, ut ante noctem terra obruerentur, ne videhēt terra pollueretur. Vt hinc, cum hęc *exequandi* consuetudo, pro ratione habeat, *correctionem* & *inmendationem* viventium, nec *moralis* Dei voluntati adverteretur, eadē merito, qua *rationalis*, & bono publico profutura, retinenda sit; Legibus etiā civilibus nullibi necessitatem Principi imponētib; petentibus mortuorum cadavera concedendi ad sepulturam, sed eorundem concessionem libero illius arbitrio permittentibus. Vidi Dn. Kulpis *d.l.p.14.*

Nec tandem (6) quicquam moratur n. 17. h. c. allegata Doctorum, aliorumque auctoritas. Sicuti enim (1.) non ad illam, sed *rationem* respicere oportet, de inveniēda asserti veritate debita circumspectione sollicitum; Carpz. *P. 6. Resp. 70. n. 5. seqq.* Wefenbec. *Cens. 2. n. 72.* Harpr. *ad §. 1. J. de Obli. ex del. n. 4.* Ita (2.) illi opponimus auctoritatem J. C. C. C. n. 39. h. c. pro nostra sententia adductorum: Præmissis cum (3.) plerisque adversæ sententiæ Patronorum ipsi allegatis concedant locis, in *serioribus* criminibus fas utique esse Principi, in exemplum executionem pro meriti supplicii etiā in *moriturum* cadavera decernere.

De vero, *Conti. & Cur. & iudic. esse bonis* dixerim, quando hanc in cadavera delinquentium decernere velit *executionem*, quisquam opinetur, per omnia liberum esse præfatum *arbitrium*, paucis adhuc, antequam ad enarrandas delictorum species, in quibus iudex arbitrium hoc exequi potest, descendam, illos subjiciam cancellos, quos inter se continere debet arbitrandi hæc facultas: Quod facturus, repeto (1.) ex *supra. c. 1. n. 43. seq.* notatis, cum hæc executionis species, cujus rigor post fata extenditur, aliquo modo sit exorbitans, Vid. Kulpis. *sep. all. Diff. S. 8. c. 2. p. 17.* non *quælibet* iudicem hic esse competentem, sed solum *Superiorem*: Quos enim in exemplum aliorum quis *extra ordinem* puniendus est, vulgo *Wem ein Exemplar abgestraffen / oder ein Exemplar statuirt* tones *indultu Principis* opus est, inferiori iudice sine infamiae metu non valente se lege duriores præbere! Vid. *L. 8. C. ad L. 77. Jul. de re publ.* Hopp. *ad §. 6. I. De I. N. G. & C. verb. sine exemplo.*

Secundo desideratur ad legitimandum nostræ Executionis Pro-
cessum, ut plene constet de delicti corpore, Carpz. *P. 3. q. 131. n. 39.* Ziglér. *79. Diff. de Pen. §. 7.* propria delinquentis ante mortem in iudicio facta, ceteri criminis admissi confessione, deficiente delicti corpore, non suf-

- fectura, etiamsi inculpatus *maria & montes* fuerit confessus, ut loquitur Angel. in *Tr. Malefic. verbo & vellem. n. 26. Boss. in Pr. Tit. 1. n. 15. arg. L. 1. §. 5. 23. 27. ff. De Quæstion. Ratio hujus est: Quod, donec judici de corpore delicti constet, eidem ligatæ sint manus, Hippolith. de Marfit. V. 1.*
- 82 *Conf. §. n. 1. Classen, ad C. n. 45. P. 212. ut ne quidem ad torturam, per L. 1. §. 24. ff. Ad J. C. Syllam. multo minus vero ad ordinariam mortis etiam in vivis delinquentibus, pœnam devenire possit. L. fin. C. De Probat. Carpzov. in Pr. Cr. q. 81. n. 1. Farinac. L. 1. T. 1. q. 2. n. 1. Boerius Dec. 164. n. 2. & Myns. Cent. 3. O. 81. n. 1. Unde probatu facile est, deficiente delicti corpore, ejusque omnibus circumstantiis & qualitatibus nondum plene cognitis, nullas judicis esse partes in decernenda hac Extraordinaria in defuncti delinquentis cadaver executione, illo etiam casu, quo verisimiles contra inculpatum militant præsumptiones. Vid. Carpzov. in Pr. Crim. P. 3. q. 131. n. 39. Vbi dictis sequenti responso de Anno 1729. Mens. Majo, clariorem affundit lucem: Ob wohl N. N. in scharffer Frage sich zu dem articulierten Straffen-Kraub beandt / dieweil aber dennoch deswegen keine Erkundigung bey den Actis verhanden; Als mag auch wann Er gleich jeso versterben solte / mit seinem todtten Körper nichts vorgenommen werden / sondern es würde derselbe / jedoch ohne gewöhnliche Ceremonien / Gesang und Steng / durch den Todten-Graber auf den Kirchhoff geleet / und begraben.*
- 87 *Tertio* requiritur, ut, ubi constat de delicti corpore, inculpatus regulariter ante mortem atrocius delictum vel legitime sit Confessus, vel de eo plene convictus, Farinac. Pr. Crim. L. 1. T. 1. q. 10. n. 79. Zigler. d. Diss. de Pen. §. 7. Dn. Kulpis. d. diff. 6. §. 3. aut ad minimum in notorio & flagranti crimine deprehensus, ita, ut vel vivo omnis defecisset defensio. Carpzov. P. 3. q. 131. n. 35. Vbi dicta n. 36. præjudicio confirmat. Ratio hujus est: Quod alias inculpatus ne vivus quidem sine injustitia nota potuisset puniri, L. 25. C. De Probat. Egid. Boss. Tit. De Exec. sent. n. 33. Zigler. d. l. Ergo multo minus post mortem hac ignominiosa executione adficiendus. *Qua enim executio & quo casu in vivo inculpato locum non invenit, hæc multo minus post fata inculpato decerni potest.*
- 89 *Quarto* ratione ipsius delicti requiritur ad hanc executionem, ut crimen ex illorum sit numero, quæ atrocissima dicuntur, æstimanda, ex magnitudine læsionis, quæ inde obvenit Republicæ, pœnaque atrocitate. Vid. Schilter. in Prax. Jur. Rôm. in For. Germ. ad Tit. De Quæst. §. 167. & Clarus L. §. sent. §. 1. n. 9. Hinc recte inferitur, in simplicis homicidio & furto

furto non qualificato hanc executionem locum regulariter haud invenire. Vid. Dn. Zigler. in *Diss. De eo, quod just. est circ. mort. ib. 30. ibi: Illud probè observandum est, ne ergo quodvis, etiam leve delictum has pœna exerceatur, sed atrocitas perpetrati criminis graviore supplicio digna judicetur.* 92
Conf. Carpzov. & Heig. supr. all. loc. Ratio hujus est: Quod hæc executio sit quodammodo exorbitans, ut supr. n. 75. b.e. notavi, indeque non aliter obtingat, quam ubi ad injiciendum aliis metum exemplo opus est.

Ultimò desideratur ad hanc Executionem legitimandam, delictum, 93 quod hac extraordinaria executione vindicandum est, neque vivo inculpato, neque illo vita functo, prescriptione esse extinctum. Ratio: Quia Crimine prescriptione extincto, ne quidem ulli animadversioni in 94 vivi delinquentis corpus locus est; L. 12. C. ad L. Cornel. de fals. libiq. Dres. *Conf. Stryk. in Tr. De A. F. I. Sect. 3. M. II. ax. 5. v. 1. scq. Hopp. ad pr. f. De perpetr. & tempor. act. Ergo multo minus in cadaver inculpati competere potest judici animadvertendi arbitrium: Notandum tamen hic est: 95 Vbi ante mortem inculpati accusatio, vel inquisitio non fuit mota, quæ tamen moveri potuit, post fata ipsius ultra quinquennium hanc 96 executionem in mortui cadavere locum amplius non invenire, licet ceteroquin in hujus generis delictis post mortem adhuc permittatur vindictio, aut post fata damnari possit memoria. arg. L. 1. ff. Ne De Stat. de funct. post quinquen. & arg. L. 2. C. De Apostat. Farinac. L. 1. q. 10. n. 18. Brunem. in Proc. Inquis. c. fin. v. 18. & ad L. 2. C. De Apostat. ubi ex his inferit: De crimine hereticos cessare post quinquennium omnem à morte hæretici 97 judicis cognitionem, Jung. Dn. Stryk. in Tr. p. 362. Vbi itidem concludit. Post lapsum quinquenni de crimine lesa Majestatis mortuum amplius accusari non posse: Cui addo. Ergo nec in utroque crimine post ex- 98 actum quinquennium executioni in cadavere defuncti locum amplius super- 99 esse.*

Dixi n. 87. b.e. notantes: Ad executionem in cadavere delinquentis faciendam desiderari, ut regulariter inculpatus ante mortem vel sit confessus delictum, vel de eo legitime convictus, aut illud sit notorium &c. Nam illud minime ad hæc delicta extendendum est, in quibus 100 etiam post mortem accusatio vel inquisitio moveri adhuc potest, condemnarique memoria. Vid. omnino Dn. Kulpis d. *Diss. cap. ult. §. 8. per tot.*

Hinc cum in crimine perduellionis contra mortuum, ipse vivo non 101 infir-

instituta, moveri jure possit Inquisito, 24. *A. B. L. fin. ff. Ad L. Jul. Maj. Limn. ad A. B. T. 24. §. 7. Obs. J. Rucelin. ad A. B. Part. 3. Diff. 4. ibi 211*
 102 Carpzov. *P. 1. q. 4. n. 105.* id quidem ad executionem in cadavere inculpate non requiritur, ut *vivus* vel *confessus* sit delictum, vel *convictus*, aut illud etiam sit *notorium*, bene vero, ut *post mortem* legitimis convincatur mo-
 103 dis. *L. fin. C. Ad L. Jul. Maj. A. B. Tit. 24. §. 5.* Wir wollen auch und haben mit diesem Kayserlichen Gebot gesetzt / daß nach dem Tode der Schuldigen dieser Missethat angefangen werden möge / damit / NB. so der Verstorrene bene dessen überwandten / sein Name verdammet sey mit seinem Gedächtnis. *Limn. d. L. & Stryck in Tr. De J. S. Diff. 8. c. 8. §. 8. Hereditibus, qui*
 104 *imputatum hoc crimen purgare possunt, L. fin. ff. Ad L. Jul. Maj. Limn. ad A. B. Tit. 24. §. 7. O. 9. & Propinquis in hunc finem vocandis, Gomez. L. j. Refol. c. 1. n. 31. Brunner. Comm. C. Ad L. 6. C. d. r. omnibusque*
 105 *aliis, quorum interest, mortui cadaver hac ignominiosa executione non affici, imò & extraneis in subsidium ad defensionem mortui admittendis Menoch. de A. J. Q. Cas. 80. L. 1. n. 173. seq. Et Dn. Stryck. d. l. n. 9.* Sicuti enim ad quamvis condemnationem, tanquam essentielle requisitum, desideratur, ut ante illam inculpatus imputati criminis cognoscatur reus, & cum ipse post facta se defendere non possit sanctus, ab
 107 ejus saltem defensione non arceantur alii, eandem suscepturi; Ita nec in 121x Majestatis crimine aliud est receptum, cum alias cujusvis defuncti estimatio & fortunæ malorum subjacerent calumniis, *Hilliger. ad Donell. L. 15. c. 10. Menoch. Prosper. Farinac. P. 3. q. 99. n. 210. Stryck. d. l. nemine post mortem contra hanc executionem secrofacturo.* Idem & reliquis applicandum est criminibus, in quibus Leges
 108 permittunt *contra mortuum* in judicio demum processum ordiri.

CAPUT III.

Recessus

Delicta, in quibus Executio in Cadavere delinquentis locum habet.

SVMMA

SUMMARI A.

- I**ngressus n.1. seq.
- O**mnis Executio in Cadavere delinquentium (1.) in atrocissimo Perduellionis Crimine, n.4. seq.
- N**on vero in Crimine laesa Majestatis in specie. n.5
- R**atio additur. n.8
- (2.) **E**x mente Pontificiorum in crimine Hæresios. n.9
- N**on vero apud nos Protestantes. n.17
- H**æresis per se & simpliciter confederata non potest in vivis capitaliter puniri, ergo neque post mortem. n.19
- S**ecus si accedat seditio & blasphemiam. n.14
- D**uo adducuntur exempla Hæreticorum, ultimo ignis & gladii supplicio ob annexam blasphemiam auctorum. n.14. seq.
- (3.) **I**n Blasphemis. n.21
- R**ationem videfis. n.20
- D**e Pena Blasphemiam immediate in Deum commissa, vid. n.19
- (4.) **I**n Veneficis. n.25
- V**eneficis criminis non raro blasphemiam solet esse annexa. n.22
- I**n quoniam Magia consistat atrocitas, vid. n.23. seq.
- (5.) **I**n Sodomitis. n.29
- S**odomiam atrocitas delineatur. n.27
- D**e Pena agitur. n.28
- (6.) **I**n incendio deleso, imprimis famoso. n.32
- R**ationem videfis. n.30
- (7.) **I**n Homicidio qualificato. n.34
- E**t in specie in Parricidio, Assassinio, Famoso Latrocinio & Proprii Domini internecione. n.35
- (8.) **I**n Propricidio illorum, qui sceleris admitti conscientia sibi morsem consciscunt. n.37
- R**atio additur. n.38
- Q**ui manum violentam sibi intulerunt, non quidem metu promerita pena, ex alia tamen causa famosa & animo deliberato, illi. canina puniuntur sepultura. n.39
- Q**ui vero non ex causa aliqua famosa, sed ex furore, nimia melancholia, morbi vehementia, aut alia animi impotentia, & non deliberato animo fata sua accelerant, illis honesta sepultura non est deneganda, cum aliquo tamen ceremoniarum funebrium temperamento, & Judice Ecclesiast. determinato. n.42.
- R**atio subjicitur. n.41
- I**llustratur hac Responsio Ampliff. Eccl. Jurid. Rostoch. de Anno 699. n. 43.
- A**d questionem: Utrum ob delictum publicum semel morte punitus, graviori adhuc alia post mortem pena affici possit, si tum demum atrocius aliud innotescat crimen? Respondetur. n.45
- C**lauditur hoc Caput præjudicio, quod videfis. n. fin

T r r r r r

Vice

1 **V**ice plus simplici in præcedentibus monitum est capitibus, arbitrio quidem Judicis hodie committi, quando ad exemplarem in
 2 *cadavera delinquentium executionem* deveniri, rei conducere publicæ judicaverit, neque tamen in *quibuscumque*, sed *atrocioribus* duntaxat *crimini*
 3 *bus* hunc *post facta* se extendere publicæ disciplinæ rigorem, notante Heigio *P. 2. q. 37. n. 17.* Petr. Frid. Mindano *L. 5. q. 148. n. 2.* Kulpisio *De jur. circ. cadav. punit. c. 2. § 7. Conf. c. 2. n.* Quo igitur in specie constet, in quibus hæc executio facinoribus focum inveniat, illis recensendis præsens caput destinavit.

4 Initium facturus à *Perduellionis* crimine, omnium, teste Roland à Valle. *V. 1. Conf. 73. n. 3.* Mundio. *V. 1. Confil. 20. n. 3.* Stryckio *Tr. De L. & Disp. 8. c. 4. n. 5.* maximo, enormissimo & atrocissimo, Reique publicæ salutis, quain subditorum salus maxime consistere noscitur, directo naufragium inferente. *Dec. Confil. 401. num. 29.* Carpzov. *Pr. Cr. P. 1. q. 41. n. 1.* Et cum jura in hoc (secus ac in crimine *lese Majestatis in specie*, *L. fin. ff. Ad L. Jul. Maj. D. Brunnem. in Com. C. ad L. 7. d. 1. Fachin. L. 9. Controv. 33. Jul. Clar. L. 5. Sent. §. lese Majest. num. 16. Stryck. d. l. n. 7.)*

5 etiam *post mortem inculpati ad inquirendum*, deficientique omni illis per Cognatos, Propinquos aut quoscunque alios, legitima defensione & exculpatione, *ad condemnandum* etiam viam aperiant, *d. 2. Tit. 24. §.* Wir wollen ibi: *daß nach dem Eode der Schuldigen dieser*

6 *Missethat/ angefangen werden möge &c. Conf. L. n. 6. De Cadav. pan. facile*

7 *in eo omnes conveniunt Doctores, inculpato post mortem de hoc crimine legitime convicto, eadem pœnæ severitate, quam *viri* perduellis merebatur, etiam in ejus cadaver scivire licere. Imola. ad L. Defuncto. num. 1. ff. De Publ. jud. Jul. Clar. sent. L. 5. §. fin. num. 15. ibique ill. Gigas. Bertrach. Angel. Marian. Anton. Gomez. Jung. kulpis, supr. all. §. 8. & c. ult. §. 2. Fromman. in Diss. De Exec. in Effig. Th. 33. seq. Carpzov. P. 3. q. 131. n. 44. seq. ibique plena manu allegati d. c. cum hic potissimum exemplo opus sit, cujus tristi aspectu merus incutiatur ælis, parili audacia in necem Principis aliquid molituris, cujusque horrot hominum malefactorum mentes à cogitatione & impio conatu turbandæ Reip. cohibeat, arg. D. 5. §. 1. ibi: *paterno debent priore supplicio, in quibus paterni criminis vestigia meruuntur. C. Ad L. Jul. Majest. ne quis velit in eo deliquisse, in quo & cadaver delinquentis ab omni pœnæ reatu non videatur esse liberum, Carpzov. P. 3. q. 131. n. 32. Heig. P. 2. q. 37. n. 43.**

Crimini *lesa Majestatis* jungit Lex. 4. §. 4. C. De Hæretic. crimen Hæreticos, & ab *hæc*, ad effectum *inquisitionis* etiam post mortem Hæretici movendæ argumentatur his verbis: *In mortem* (i. e. post mortem, notante Gothofredo ad d. L. Lit. y.) quoque *inquisitio* extendatur: Nam, si in criminibus *Majestatis* licet memoriam accusare defuncti, non immerito & hic debet subire tale iudicium, non obscure hoc ipso innuens, utrobique tantam deprehendi fœditatem & atrocitatem admissi, ut hoc morte exspiret minime, sed etiam post fata condemnari Hæreticum posse, nulla licet contrarium instituta inquisitione: Cujus hanc Imperator in L. 4. §. 1. C. d. 1. subjicit rationem, quod hoc crimen in religionem Divinam admissum, in omnium feratur injuriam, quodque gravius sit æternam, quam temporalem offendere Majestatem, per Aurb. Gazaros C. h. 1. Hinc & capitale supplicium in hæresi pertinaciter persistentibus dicitur Lex §. 5. C. h. 1. Imò & igne concremata esse mortuorum Hæreticorum corpora, non duntaxat ex variis subsequo Capite recensendis clarebit exemplis, sed & licere ita in Hæreticorum cadavera scivire, sustinent plerique Pontificiorum, Molin. de J. & J. Tr. 3. Diss. 43. num. 2. vers. Secundum est. Conf. Gomez. Var. Resol. T. 3. De delict. c. 1. num. 79. Clar. L. 5. sent. §. Hæresis. vers. item. de Crim. jung. Farinac. in Pr. Crim. L. 1. q. 10. n. 37. ibique all. At vero, cum Hæresis per se simpliciter considerata (scelus si cum seditione, aut scelerata & pernaci contra Deum animo perverso & refractario eructata Blasphemia fit conjuncta: Tunc enim atrocissimum hoc crimen morse puniri posse, non duntaxat ex proxime dicendis facile apricabitur, sed ex sequenti etiam Lipsienſium Responsio de Anno 1549. Mens. Mart. à Dn. Dath. Fr. De Testam. & Theodorico in Coll. Crim. supr. all. loc. c. 5. p. 693. adducto, accipit illustrationem: S. W. Hat sich einer mit Namen Christoph Althans / welcher hiebvor um Verächtung der zehen Gebote des Amts Creutzberg verurtheilt / wiederum in einer Amts heimlich eingekleiffet / alda eine neue und unchristliche Lehre ausgegossen / darüber ihn gefänglich eingezogen / durch geschickte und gelehrte Prædicanten fleißig verhöret lassen / und in andern Christlichen Glauben ganz unrecht befunden / also / daß er nicht glaube die Menschwerdung und Erbsung unsers HEINRICH JESU CHRISTI / leuchne die Auferstehung des Fleisches / glaube das Wort WITTES nicht / schelte die Kinder / Lauffe Zauberen / und ein Creuet / das Abendmahl des HEINRICH Abgötteren / den heiligen Ehestand Querey

Sssss :

recey / sage / die Obrigkeit sey durch den Teuffel in die Welt gebracht;
 Wo er nun ein Christ-getaufft / und auf solcher seiner Teuffels-Lehre hals-
 starrig verharren / und sich durch Gottes Wort / und Prædicanten keines-
 weges davon abweisen / Ihm rathen / und sich würde lehren lassen wollen
 15 so wurde er mit dem Feuer zum Tode billig gestrafft. Similiter & ante-
 duodecim, ni fallor, annos, memini in Patria Hæreticum quendam,
 ob pertinaciter negatam Salvatori nostro & Spiritui S. Deitatem,
 atque horribilem in Christum eructatam Blasphemiam gladii pœna-
 fuisse affectum. Carnifice, notabili Divinæ vindictæ exemplo, primo-
 ictu cum capite impiissimam Blasphemiam linguam, qua contra Ser-
 vatores suum turpiter abusus erat, præter omnem intentionem suam
 ita exfindente, ac si studio & data opera hocce nequissimo atrocis-
 16 simi hujus criminis instrumento eundem privare præsumisset) capi-
 taliter puniri in vivis haud possit, uti multis, ex sacris litteris quoque
 conductis rationibus, testimoniisque Patrum confirmatis ostende-
 runt nostrates Theologi ac Jcti. Vid: B Luther. in explicat. Evangel.
 Matth. 13 vers. 28 Gerhard. De Magistr. Polit. n. 318. seq. Carpzov. in Pr. Crim.
 P. 1. qn. 44 seqq. Kulpif. De Jur. circ. Cadav. c. 1. §. 8. Theodor. in Coll. Crim.
 17 c. 5. aph. 9. Lit. E. nullus dubito asserere, multo minus corporali animad-
 versioni post facta Hæreticorum, in illorum exuviiis apud nos Protestantes
 locum esse. Vid: Brunnen. ad L. 4. C. De Hæret. n. 13, & in Proc. Inquis. c.
 9. n. 9. Kulpif. supr. all. loc.

18 Cum vero ut plurimum Hæres. annexa sit Blasphemia, s. atrocissi-
 mum læsa Majestatis Divinae crimen, cui nullum aliud foeditate sua
 comparandum esse, asserunt Gilhausen in Arb. jud. crim. c. 3. T. 1. num.
 6. Menoch. de A. J. Q. Cas. 375. num. 23. tam abominabile Deo, ut in-
 tegra id propter Regna deleverit, & in alium transtulerit, Nov. 77.
 c. 1. §. 1. placuit post Hæreseos. crimen jam dispicere: Vtrum & in hoc
 19 delicto locum. fortiatur executio in Blasphemi cadavere? Et sicuti
 ob blasphemiam immediatè in Deum commissam, mortis obtinere
 pœnam, faciliè conveniunt Jcti, per R. J. De Anno 1577. & Conf.
 Crim. Caroli V. art. 106. Vid. Carpzov. P. 1. qn. 43. num. 24. seqq. Classen.
 20 ad CC. art. 106. ita, cum hoc crimine Civitas & Respublica, quæ non
 solo Politica, sed maxime etiam Ecclesiastica nititur statu, turbetur,
 & lædatur, de Nov. 77. c. 1. §. 1. communi calculo in hanc itum est
 21 sententiam, illum, qui adversus Sanctissimum Numen commit-
 tit, quod dictum asperum, atque impium est, illi sribuendo, quod
 ejus

ejus naturæ adversatur, vel *denegando*, quod comperit &c. etiam ante executionem mortuum, in *cadavere* tamen adhuc, in detestationem hujus facinoris, & aliorum emendationem, puniendum esse. Jul. Clar. L. 5. Sent. p. mibi 261. n. 13. Aliiq.

Ob fréquentes quoque & turpissimis Satanz Mancipiis oppido familiares in Sanctissimum Numen blasphemias, crimini *blasphemia* jungere lubet *Knescium*, cujus delicti gravitatem non solum, no- tante Exc. Dn. Præfide in *Exam. Jurid. Judiciali. Lemiar. Confess. se ex nef. cum Satana coituprof. succ. human. in Præsa.* inde licet intelligere, quod cogitatu, dictuque horrendum omnino sit, hominem ad imaginem Dei creatum, & Christianis solum Parentibus; medianibusque uberrimis baptismi fœderalis undis regeneratum, omni pietatis ac humanitatis sensu penitus abjecto, se suamque animam, pretiosissimo Christi sanguine redemptam, insensissimo humani generis hosti, æternum perituram, nefanda pactione devovere; sed inde potissimum etiam ejus cognoscitur atrocitas, quod hæc turpissima Diaboli Organa, sibi summo habeant oblectamento, quavis arrepta, vel ab impurissimo spiritu ipsis monstrata & suppeditata occasione omni arte & modo nocere aliis, Deoque non nunquam permittente, plane interimere, aut multis saltem cruciatibus torquere homines acbruta; Imò & cum Cacodemone nefando coitu corpora sua miscere. Dubium igitur nullum est in hoc atrocissimo crimine, imprimis, ubi turpissima illa cum Satana accessit commixtio, vel non levia hominibus aut brutis damnata fuerunt, in mortuorum Veneficorum Cadavera eadem poenæ atrocitate animadverti posse, qua ipsi vivi fuissent affligendi, sicuti in terminis statuit, Richter, ad L. 2. C. *Qui test. fac. possit.* Gödelman, de *Magia*. L. 6. 3. n. 24. Engelbrecht, ad Tit. ff. De *Cadav. Ruris*.

Ad atrocissimorum criminum classem merito etiam referendam esse *Sodomiam*, non diffitebitur, qui eidem tantam inesse intelliget turpitudinem, ut ne quidem illud scire, aut verbis ob deformitatis atrocitatem delineare, proficiat: Nam, cum reliquæ libidinum species naturales sint, & à naturæ proficiantur impulsu, cumque hominæ diversi sexus exercentur, nefarium ab abominandum hoc Sodomiticum peccatum, spretis naturæ Legibus, ipsum naturæ ordinem violat turpiter ac turbat, destruitque.

Tit ttt t 3.

omnem.

- omnem socialitatem, c. Clerici X. De Excess. Prælat. L. cum vir nubis. 31
 28 C. Ad L. Jul. de Adult. Nov. 77. in pr. & Nov. 141. ut mirum inde non sit, Divinas pariter ac Humanas Leges contra hoc gravissimum delictum summa cum severitate insurgere, juraque armari gladio ultore, & exquisita vivi comburii pœnæ subijci infames hujus criminis reos, CCC. art. 116. concrematis simul bestiis, ne indignam turpis facti restituent memoriam. c. 4. C. 15. q. n. Vid. Excellentiss. Dn. Præses
 29 in Diss. De Mity. Pœn. favor. Matrim. contracti. Quam pœnam etiam in mortuorum Sodomitarum cadavera juste decerni posse, statuunt, Jul. Clar. supr. all. loc. Dn. Kulpis d. Diss. p. 55. Menoch. de A. J. Q. casu 286. n. 13. aliique passim. Engelbrecht ad ff. Tit. De Cadav. Punit.
- 30 Simile iudicium etiam de crimine incendii dolosi esto: Sicuti enim hoc atrocioribus facile annumerabit, qui ex discrimine, toti inde universitati sine omni spe emolumenti ad Incendiarium perventuri imminente, depopulatricis illorum malitiæ magnitudinem meti fatagit; Ita facile largietur, in Incendiariorum, inprimis famosorum, cadaveribus exemplo tunc opus esse publico, cum publicum ab ipsis vivi sumendum ignis supplicium, vel naturalis, vel accelerata mors præventit: Vti in terminis docet, ac præiudicio confirmat Papon. de Arrestis Franc. Lib. 24. c. 14.
- 33 Neque aliud dicendum autumo in homicidio qualificato, concurrentibus hic circumstantiis, graviores gladio pœnam in homicida exigentibus. Hinc infero, in Parricidarum, Assassinorum, Famosorum Latronum, propriosque Dominos suos dolose interficientium Cadaveribus executionem locum sibi omnino vendicare, pœnis vivis debitis, illorum post mortem exuviis in aliorum terrorem & exemplum justè adhuc applicandis. Vid. omnino Clar. L. 5. seni. §. fin. in Not. Lit. h. Ludwell. Carer. in Nr. Crim. §. ult. num. 13. Carpzov. q. 13. num. 51. Struv. in Diss. De Exec. in Effigie. p. 38. Beyer. in Diss. De Cadav. Punit. p. 44. n. 80. Theodor. in Coll. Crim. c. X. p. 1299. Fr. Romani. in Prælect. ad Rabr. de For. Compet. Aliique passim jung. Kulpis supr. all. loc.
- 36 An vero hæc exorbitans Executio etiam in simplici Propricidio
 37 obtineat, non impertinenter hic quaeritur? Et licet quidem (1.) libens concedam; in illorum cadavera, qui animo effugiendi publicum promeritum supplicium, sicque conscientia perpetrati sceleris in propriis viscera, imo & animam, quam hac ratione ad orbem ablegant, sæviunt, idem pœnarum rectè adhuc exemplum statui posse, quod vivi erant meriti;

meriti; idque ob hanc rationem, quod absurditate non careat, ideo remitti reo pœnam, quod commissum antea delictum novo pro-
 pridii delicto cumulaverit. Vid. Carpzov. *Br. Crim. qu. 131*. Jul. Clar. *d. l. 38*.
p. 262. Struv. *d. l. §. 2. p. 37*. Farinae; *Præ Grim. q. 10. L. 1. Perez. ad Tit. ff. De*
Cad. Punis. Theodoricus in Coll. Crim. t. 7. L. 6. p. 1036. n. 66. Zigler. in
Diss. de pan. §. 7. in fin. Coler. P. 1. Dec. 107. num. 38.

Insuperque (2.) Illorum exuvias, qui non quidem ex conscien-
 tia perpetrati delicti, ex alia tamen *famosa causa*, puta *cedo vite, pudore*
oris alieni, nimia avaritia. (qua e. gr. quis ob inopinatam temporis
 libertatem in frumento; per nonnullos annos studiosissime recon-
 ditio, viliori jam pretio distrahendo, rei familiaris meruit dispendium,) *animis*
fraudulento & deliberato sibi mortem consciverunt, canina sepul-
tura in terrorem aliorum esse dehonestandas, non repugnem, Vid.
Theodor. d. l. Heig. L. 2. q. 63. seq. Clasteri ad CC. art. 135.

Ita (3.) Illis, qui non ex famosa causa, sed *ex furore, melancholia*
nimia, morbi vehementia, vel alia animi impotentia sibi manum inferunt
 violentam, non denegandam esse honestam sepulturam arbitror,
 præcipuis si vitæ pietæ transactæ publicum habeant testimonium.
 Heig. *d. l. n. 64.* & Theodoricus *ad l. l. c.* Cum enim in his voluntas, con-
 siliū & propositum delinquendi deficiat, *S. Furiosus 8. §. 7. De Inut. stipul.*
L. 2. §. furiosus. §. ff. De Procurat. quod potius, quam exitus in maleficiis
 spectatur, *L. 1. §. 3. L. 7. 14. ff. Ad L. Cornel. D. Siccæ.* Humanioris
 juris convenit regulis, illos honesta sepultura, cum aliquo tamen
 ceremoniarum funebrium moderamine, ex arbitrio Magistratus Ec-
 clesiastici determinando, non esse privandos, uti communioribus
 placuit interpretum calculis, Vid. Carpzov. *in Jul. Crim. Act. Def. 377.*
 Dn. Zigler. *ad H. Grovium de J. B. & P. L. 2. c. 19. §. 5. Dn. Kulpis in Diss. De*
Jur. Circ. Ead. v. punit. cap. 1. §. 6. Aliquis passim. Quælibet & nuper
 F. C. rem Juridicam Rostochiensis, liquet ex sequenti Responsio, ab
 Excellentissimo Domino Præside mihi benivole communicato.

P. P. Uns derselbe uns in Bericht Schreiben / nebenst einigen un-
 ter unser F. C. rat Insiegel beschloffen hiebey wieder zurückkommenden
 Attestatis zugefertiget, und unser rechtliche Meinung / wie mit Hans
 Diogenen, welcher sich selber ersauffet, zu verfahren, sel. parlant, sel. in
 nach haben wir Dechand &c. oberwehntes Schreiben, neben angeleg-
 ten Attestatis gebührenden Stiffes verlesen, und alle dabey vorkommende
 Umstände

Umstände reifflich erwägen / erachten also denen Rechten nach davor / daß
 wessen aus obiaen erhellet / daß H. R. vielmehr aus Melancholie, als
 präsumirter Verbelung des von seiner Tochter verübten Diebstahls sich
 erschuffet / selbiger rordersamst aus dem Wasser hervorzuziehen / und NB.
 ehlich zu begraben / dennoch aber NB. an statt des sonst gewöhnlichen
 Todten-Gefanges / für dem Hauf / woraus dessen Leichnam getragon
 werden wird / ein Fuß-Lied zu singen sey. B. R. B.

44. *Ikud Coronidis loco adhuc discutiendum proponere lubet:*
Utrum in illius cadaver, qui capitali supplicio jam ob unum delictum affectus
45. est, nova alia statui pena possit, si majoris adhuc criminis reus deprehendatur?
 Equidem, salvis aliter sententiarum opinionibus, reor, si crimen post-
 rius atrocitate sua multum vincat prius, sique notorium, publica ita-
 exigente utilitate, etiam novam adhuc decerni jure pœnam posse in
 46. *Cadaver jam ante puniti, Vid. Dr. Kulpis in supus. all. Dissc. 2. in fin. Et*
 huc pertinet exemplam judæi illius nequissimi in præfamine allatum,
 quod telæ huic contexendæ ansam dedit, qui ob famosissimum furtum
 jam ante suspensus, ob notorium Blasphemiz in ipso mortis articu-
 lone quiter eructatæ crimen, linguæ excisione novaque à pedibus
 cum Cane suspensione justissimè fuit punitus.

CAPUT IV. s. Ultimatum

Firmans

Justitiam Executionis in Cadavera delinquentis variis Exemplis ac Præjudiciis.

SUMMARI A.

Ingressus. *n. 1*
 Refertur duo exempla compro-
 bantia justitiam Executionis in
 cadavere delinquentis, in crimine

Perduccionis alterum scilicet
 in Cromvelio, Regis sui Parti-
 cidæ, alterum vero in Nicolao
 Mollie. *n. 2. seqq.*

Hanc

<i>Hanc executionem locum invenisse etiam in crimine Hæreseos, probatur (1.) Exemplo Pontificii Hermanni.</i>	<i>n.6</i>	<i>consummationis, gladio.</i>	<i>n.25</i>
<i>(2.) Archi-Episcopi Spalatensis Marci Antonii de Dominis.</i>	<i>n.8</i>	<i>Coatus vero, in preparatorii ad huc subsistens, suffigatione & perpetuo exitio.</i>	<i>n.26</i>
<i>Cujus sententiam condemnatoriam recenset.</i>	<i>n.9</i>	<i>De Dissentiente Carpozio agitur remissive.</i>	<i>n.27</i>
<i>(3.) Almarici Carnotensis.</i>	<i>n.10</i>	<i>Quando Sodomita tantum gladio punitur, tum nec brutum comburiur, sed occisum tantum inhumatur.</i>	<i>n.28</i>
<i>(4.) Davidis Georgi.</i>	<i>n.11</i>	<i>Dolosi Incendiarii etiam post mortem combusti exemplum videtis.</i>	<i>n.30</i>
<i>(5.) Buceri & Fagii.</i>	<i>n.12</i>	<i>Paricidarum vero.</i>	<i>n.31</i>
<i>(6.) Ledenbergii.</i>	<i>n.13</i>	<i>Executionis in Cadavere Latronum famosorum & Assassinorum præjudicia videtis.</i>	<i>n.32. seqq.</i>
<i>(7.) Petri Opponnensis.</i>	<i>n.14</i>	<i>Proprium Herum suum interficietis.</i>	<i>n.37. seqq.</i>
<i>Exempla executionis in cadavere Blasphemantium exhibet n.15. seqq.</i>		<i>Exempla Propricidarum post facta punitorum recenset.</i>	<i>n.39. seqq.</i>
<i>Item in Crimine Magiz duo afferuntur præjudicia.</i>	<i>n.17. seqq.</i>	<i>De Sacrilego & aliis videatur n.43. seqq.</i>	
<i>Nec non duo alia in Crimine Sodomiz.</i>	<i>n.20. seqq.</i>	<i>Epilogus.</i>	<i>n.45. seqq.</i>
<i>Sodomia cum Homine commissa, punitur Hodie gladio</i>	<i>n.23.</i>		
<i>Cum Bruto vero perpetrata, si plenè consummata sit. igne.</i>	<i>n.24</i>		
<i>Si semiplenè, aut primo gradu</i>			

Cum optimum, docente Matth. de Afflictis in *Pralud. Constit. Neapolit. qu. 12. n. 12.* dicendi genus sit, quod exemplis rem declarat, nunc proponit methodi ratione ita exigente, doctrinam de *justitia Executionis in Cadavere delinquentis*, variis variorum judiciorum præjudiciis & exemplis firmaturus, eodem utar in illis recensendis ordine, qui placuit in præcedaneo capite delicta indicanti, in quibus locum sibi vindicat dicta executio.

Et cum inibi initum fecerim ab atrocissimo *perduellionis* crimine, nunc quidem lubens supersedeo repetitione sententiz illius, qua in Magni Galliz Thalassiarchi COLINII reliquiis, ex capite prætensi hujus criminis, decretum fuisse, ut cadaver illius à Carnifice per-

Uuu uuu u

omnes

omnes urbis vias rapteretur, & in ripensi foro ad Patibulum suspendatur, jam supra notavi c. 1. n. 54. Confer. Hopp. ad §. 3. ff. De Publ. jud. verb. Memoria rei. Harprecht. *adeundi* §. 2. 19. & Stryck. in Tr. De J. Senf.

- 4 *Diff.* 8. c. 4. n. 17. Sed hinc duo alia hac vice jungam exempla, (1.) execrandi illius Regis sui CAROLI STVARTI Parricidæ Cromwellii, qui, quamvis raro Tyrannorum exitu sicca morte ad orcum descenderit, justissimas tamen nefandi hujus parricidii, ac effusi Regii sanguinis luit post fata pœnas. Cadavere ipsius jussu CAROLI II. Patrio Regno redditi, è terra eruto, deque Patibulo primum suspensio, mox inde ad solis occasum iterum detractio, ac capite truncato, quod cum aliorum multis, qui tanto subscripserant facinori, capitibus in summa ædium Parlamenti parte impositum est, reliquis ejusdem ossibus ad pedem patibuli inhumatis relictis, Vid. *Tbcorr. Europæi* Vo. IX. p. 386. Philip. Zefius in Tr. die verschmähete doch wieder erhöhete Majestat. p. 422. seq. (2.) Nicolai Hostii, cujus cadaver ob prodita Hispano Regis sui Caroli IV. secretiora consilia, in quatuor partes quadriga equorum disruptum, in terrorem aliorum publice suspensum fuit 15. Maji A. C. 1664. Vid. Papon. *De Arrest. Franc.* L. 24. Tit. 14.

- 6 Quod illorum attinet exempla, in quorum *cadaveribus* ob crimen *Heresios* etiam post fata durior animadversio executioni fuit mandata, ex variis sufficit hac vice sex tantum recensuisse; Quæ inter principem locum occupabit exemplum *Hermannii Pontificis*, cujus corpus apud *Ferrarienses* jam 20. annis pro *santo* cultum, exhumatum & combustum est, eo, quod diligenti habita Inquisitione, ipse repertus fuerit *Hæreticus*. Vid. *Platina in vita Bonifacii VIII.*
- 8 Huic jungo (2.) *Marcum Antonium de Dominis*, Celeberrimum Archi-Episcopum Spalatensem, qui eandem fati duritiem jam terræ traditus in *cadavere* suo expertus est; uti ex conceptis condemnatoriz sententiz verbis apparebit, quæ sequentia legere sunt apud *Dominum Struvium in Diff. De Execut. in Effig.* c. 26. §. 5. c. 4.
- 9 Erstlich soll des Marci Antonii de Dominis, Erzbischoffs von Epalato Bildnis auff einen hohen und weit aussehenden Platz gestellet und öffentlich zum Anschauen gesetzt / daß Er von einem jedwedem angesehen und erkennen werden mögte / und darnach soll seine Rechtfertigung und Urtheil öffentlich abgelesen / und wenn solches geschehen sein
- Bischoff

Wisdniß / Bücher und Schrifften / und NB. der todte Leichnam des Verurtheilten / also gleich / wie er im Grabe ist / der weltlichen Obrigkeit übergeben / und auf ihrem Befehl im Blumen-Feide verbrandt / und die Asche durch den Scharff-Richter in den Wind gesträuet werden. Neque (3.)¹⁰ suaviora sensere fata *Almarici Carnotensis ossa*, jam terræ concredita: Hæc enim jussu *Philippi Augusti, Regis Francia* iterum effossa, publice fuisse combusta, eo, quod *Hæresi Albingensium* adhæserit vivus, tradit Illustris Dn Joh. Strauchius in *Amanit. jur. Can. Eccl. 1. c. ult. circa fin. conf. platina in Innocentio II. Matthæus paris in Henrico II. Johan. Wolffius Lect. Memorab. Elect. XII Pariter (4.)* & de Hæretico Belgico *Davide Georgii*, aliàs *Johanne von Brügge* dicto, constat ex scripto ab Academia Basileensi, jussu Senatus ibidem per *Hieronymum Curionem* Anno 1559. typis evulgato, hunc, quod malitiosæ *David Georgitarum* Sectæ nomen & initium, Belgio vero plurimas dederit turbas, publice Hæreseos accusatum, condemnatum, effossum, unaque cum impiis scriptis ac effigie picta ante portam lapideam, vulgo *Steins Thor* dictam, combustum fuisse. Confer. Thuan. *Hist. L. 22. & Beyer. in Tract. De Cadav. Pun. c. 3. p. 44. num. 78. qui n. 39. (5.)* simile in Anglia in scenam producit exemplum in *Bucero & Fagio*, quorum uterque, procurante Cardinali Polo, integro jam quadriennio à morte ipsorum elapso, iterum effosus, & tabulatis inclusus, paloque magni temporis in terram defixo, alligatus, in foro *Contabrigæ* comportata magni ligni strue in cineres redactus est. confer. Thuan. L. 17.

Eodem modo (6.) *Ledenbergii* cadaver, ob *hæresin Arminianorum*, cum voluntaria morte vivus executionem, ac meritis cruciatus antevertisset, loculo inclusum, furcæ affixum fuisse, memorix prodidit Brach *Histor. N. T. Lib. 1. p. 27. seq. Laur. Austr. L. 2. fol. 114. Myrz de Bello Bohem. p. 30.*

Cui si (7.) jungere volupe videatur sententiam, condemnatoriam *Petri Aponensis*, Medici & Mathematici ceteroquin insignis, qua post mortem *Hæreseos* accusati exuviz jussæ sunt publice concremari, equidem non refragabor: Videri vero interim hac de re plenius possunt *Zvvingerus in method. Apoth. Bernhardin. Scardonius. De Clar. Vir. Patavin. L. 2. class. 9. Beyer. d. Diss. p. 26. §. 4. & Dn. Fromman. d. Diss. p. 66. Vbi addit Mariettam*, dicti *Petri Aponensis* concubinam,

Uuuuuu 2

hanc

hanc sententiam fecisse elusoriam, cadaver ipsius noctu clam ex rde D. Antonini, ubi sepulchrum fuerat in D. Petri templum translatum, in fracto ibidem monumento quodam abscondendo.

Executionem præterea & in *Blasphemantium Cadaveribus* fieri posse, non duntaxat comprobatur sententia, in *Præfamine* hujusce Dissertationis conceptis verbis adscripta, qua Judæus ob *notoriam blasphemiam* post mortem, excissa ipsi lingua, pedibus fuit suspensus, sed ex alia etiam confirmatur sententia, qua quidem *Bartolotus*, Avenione, jam vita functus, ex eadem condemnatus causa est, ut cunctis confiscatis bonis, in patibulum tolleretur, Vid. Pierre Matthieu *aux Histoires des derniers troubles arrivés en France Liv. 3. p. 1088.* Fromm. in *Diff. De Exec. in Effig. §. 46. p. 65.*

Neque deficiunt exempla illorum, qui ob atrox *Magia* crimen etiam post mortem ordinaria hujus delicti pœna sunt affecti: Præterquam enim, quod Gödelman. *De Magia L. 3. c. 11. num. 24.* sequens afferat præjudicium: Hat N. der Zauberer bekant/ und ausgesaget/ daß er mit seiner Zauberey seines Nachbarns Hausfrau und Kind ums Leben gebracht / und er solches genugsam ist überzeuget / und hernacher mit dem umgedreheten Hals im Gefängniß todt gefunden worden; demnacher kennen wir vor Recht / daß der NB. todtte Körper / nachdem er für das öffentliche peinliche Hals-Verichte gestellet / zur Wahlstatt geführt / und daselbst andern zum Abscheu verbrandt werde: Aliud adhuc simile invenire est apud Dn. Richterum *ad L. 2. C. Qui test. fac. poss. testantem*, pari modo pronunciatum fuisse contra cadaver *Venesica Anna Bierbrauchs*: daß deren todtte Leichnam andern zum Abscheu mit Feuer öffentlich zu verbrennen sey. *Conf. supr. all. Diss. De Cadav. puniend. cap. pen. §. 8.* & Dn. Kulpitius in *Diff. De Jur. circ. cadav. punitor. c. ult. §. 2. p. m. 51.*

Pro comprobanda iusta executione in cadaveribus *Sodomitarum* sufficit duo hac vice in scenam produxisse exempla, & quidem duntaxat *Sodomia* cum *Homine* commissa, ut inde judicare sit facilius, quanto sit justius in nefanda cum *Brutis* *Sodomia* Cadavera delinquentium publicæ animadversioni subjici. Primum vero horum refert Julius Clarus *L. 5. sent. p. mibi 262. n. 15.* & Gomez. *c. 1. Delictorum n. 79.* quod exhibuit civitas *Salmaricensis* in quodam *Forensi*, cujus semetipsum suspendens cadaver per publicas Civitatis vias raptum, igni deinde traditum est. *Alterum præjudicium* legere est apud Dn. Kulpitium.

d. Diss.

d. Diff. c. fin. §. 7. dum Vir quidam nomine *Franciscus*, ditionis *Novocomensis*, cum nulla lanuginis signa & fœminæ faciem haberet, ementito sexu, in matrimonium alios sibi Viros duos successive assumfit, cumque hæc ficta fœmina tandem morbo gallico correpta, & in *Xenodochium* urbis *Mediolanensis* delata, decessisset, dum sepultura paratur, compertum fuit, habuisse membrum virile, & nulla mulieris signa, ita, ut nec dici potuerit *Hermaphroditus*: Idcirco Cadaver ipsius iussu Majorum non sine publica animadversione fuit relictum. Hic autem obiter noto: (1.) Sodomiam cum Homine commissam hoc 23 die in Imperio, non igne, sed gladio duntaxat puniri. *Carpz. in Pr. Crim. q. 76 n. 15. Brunnem. in Proc. Inquis. c. 9. n. 48. Dn. de Rhetz. in Medit. Acade. ad Inst. Ex. 3. th. 26. & Dn. Stryk. ad §. 4. De Publ. judic.* (3.) Aliter Sodomiam cum Bruto perpetratam puniri, si plene consummatum sit nefandum hoc 24 hoc facinus per actualem seminis immisionem, nempe vivi comburio. *CC. art. 116.* Aliter vero, si semi plene sit consummatum, per membri genitalis scilicet 25 scilicet immisionem, sine seminis tamen in brutum ejaculatione, nempe pœna gladii. Vid. *Dn. Brunnem. ad L. 1 ff. De Extraord. Crim. ubi præjudicium. Theodoric. in Call. Crim. c. 16. n. 32. Ubi aliud præjudic. Clafen. ad Const. Crim. ad art. 116.* (Dissentit *Carpzov. in Pr. Crim. P. 2. q. 76. num. 58. ad cu-* 26 *jus argumenta in publico confictu facilis erit responsio.*) Aliter tandem, nempe pœna fustigationis cum perpetuo exilio, si ad neutrum con- 27 summationis gradum descenderit inculpatus, sed in actibus preparatoris & solo conatu consummandi hoc facinus subsisterit ipsius malitia. Vid. *Ddres proxime allegati.* Notandum (3.) Primo casu simul comburi Brutum; 28 Secundo occidi quidem, sed non comburi, occisum vero inhumari; Tertio in Brutum plane non animadverti. Vid. *Carpz. d. l. q. 76. num. 63. Vbi præjudicium.*

Exemplum porro Executionis in exuviis dolosi Incendiarii refert *Pa-* 29 *pon. De Arrest. Francia L. 24. Tit. 14.* cum duorum, qui, igne in domum alicujus injecto, sex hominns, una cum ipsorum liberis, in lecto cubantes, misere occiderant, alter, nomine *Rolandus*, in ignem injectus, sed manibus Carnificis elapsus, & in carcerem ex templo *Carmelitarum*, ad quod confugerat, reductus, noctu mortuus, postridie in publico supplicii loco combustus est.

Ad exempla Homicidii Qualificati jam prolabor, primo loco quædam præjudicia, executionem in exuviis Parricidarum comprobantia, 30

U u u u u u 3

allatu

21 **Naturus:** Horum autem primum sistit **Da. Francisci** in der vierzigsten Trauer-Geschicht *n. 18. & seq.* in pessimæ notæ juvene quodam, quem Parricidam, novacula à propria Vxore justo iterum Dei judicio, occisum, pedibus pambulo affixum, & post crematum fuisse, *d. l. commemorat.* Alia vide præjudicia ap. **Clar. supr. all. loc. & Carer. in Pr. Crim. §. ult.**

- 32 **Assassinorum & Famosorum Latronum** cadavera promeritis post fata pœnis fuisse subjecta, non duntaxat in aprico est ex præjudicio, quod affert **Carpzovius in Pr. Crim. qu. 131. n. 51.** Vbi Schabinos Lipsienses ad consultationem Quæstoris Torgensis, adversus Latronem, qui rota contundendus, sibi ipsi vulnera aliquot lethalia infixerat, quo mortem accelerando pœnam rotæ effugeret, sequentem in modum **Mense. April. Anno 1613. respondisse, edisserit:** Und wenn Er gleich von dieser Beschädigung / ehe und bevor dieser Rechts. Spruch ankomet / versterben mögte / würde nichts weniger sein todter Körper / weilten er sonst das Leben. so Ihm durch Urthel und Recht aberkant / verwürckel / ins Gericht geführt / und daselbst auf ein Radt / andern zum Exempel und
- 33 **Abscheu billig geleet / und gestochten.** Sed & comprobatur alio præjudicio, quod videre est apud **Da. Richterum supr. all. loc.** Vbi Anno 1623. **Dicafterium Jenense** ita respondisse testatur. Als ihr uns be richtet / daß NN. in seiner gefänglichen Haft / und wie der Augenschein ausweist / an der schweren Noth gestorben / daß also das Urthel / darum ihm die Tortur zuerkant / nicht exequiret werden können: demnach sprechen wir vor Recht: Hat gemeldter N. in der Gürbe / Raub / Angriff auf der Strassen und Diebstal bekandt / so wird dessen Leichnam bey diesen igo sehr unsichern Läuften / dessen ungeachtet / daß er in seiner custodie bis an sein Ende fleißig gebetet / an der Strassen auff's Radt / andern zum Abscheu / NB. jedoch auf vorhergehenden Fürstlichen Gnädigsten / oder der
- 34 **Regierung zu Altenburg Befehl billig geleet.** Aliud adhuc præjudicium idem habet **Richter** *d. l. ibi.* daß des abgelebten Räubers Leichnam wegen des begangenen und gestandenen **Strassen-Raubs / gestalten Sachen nach / andern zum Abscheu auf der Strassen auff's Radt zu legen.** Confer. **Farinac. T. 12. q. 10. n. 78.** ubi testatur, se vidisse plura capita.
- 35 **Assassinorum & Latronum**, à satellitibus, vel aliis occisorum, ad urbem convecta, inque publico justitiz loco fuisse affixa. Plura qui desiderat, adeat **Jul. Clarum & Gomefium supr. all. loc.**

Excm-

Exemplum executionis in cadavera *proprium Dominum suum occi-*
dentis, non duntaxat in *Præfatione* *supr.* recensui, sed & aliud sistit
 Dn. Struvius in *supr. all. Diff. De Execut. in effigie* p. 38. illius, qui proprio
 Hero interfecto, facinus ad mortem usque occultatum, Confessiona-
 rio suo sub hac confessus est conditione, ne ante anni lapsum id cui-
 piam manifestaret: Quo exacto, Pastoreque productis in eam rem,
 testibus, id Magistratui aperiante, Cadaver è terra erutum, Lipsiæ
 Anno 1555. rotæ impositum fuit. Conf. Theodor. in *Coll. Crim. Diss.* 10.
lib. 3. Lit. B. p. 1299. n. 8. Haredörffer Schau-Platz. P. 5. Hist. 108. §. 5. p. 380.
 Beyer. in *Tr. De Cadav. Punii. p. 44. Franc. Roman. in Prælect. ad Rubr. De.*
For.

Jungo his omnibus adhuc binis, ne modum migret Disputatio,
 duo ex multis præjudicia, ex quibus confirmabitur doctrina, *supra*
c. 3. n. 36. tradita, scilicet, *Propricidium* ex conscientia perpetrati sceleris
 commissum, etiam in *cadavere Propricida* puniri: Quorum unum ex-
 hibet *supr. all. Diff. De Cadaverib. pun. §. 14. c. 6.* in Judzo, Herbipoli pe-
 dibus suspensio, ideo, quod furri effugiturus pœnam, in Carcere se
 ipsum suspendisset: Alterum vero notavit Dn. Carpz. in *Pr. Crim. q. 131.*
n. 50. ubi ad requisitionem Illustr. Elect. Sax. Schabinos Lipsiensis con-
 tra Quæstorem infidelem, qui metuens publicam laquei pœnam, se-
 metipsum itidem privatim in carcere suspenderat, sequentem in mo-
 dum *Mens. April. 1613.* pronunciaſſe refert: So hat Er durch solche Bet-
 untreuung die Straffe des Stranges verwürcket: Und wann er sich selb-
 sten erhæcket/ so wird nunmehr nichts desto weniger dieser Untreu und
 Betrugs halber/ wie auch/ daß Er wegen seines bösen Gewissens sein ei-
 gener Hencker geworden/ und sich umgebracht/ auch andern dergleichen/
 welche aus leichtfertiger Kühnheit die zeitliche Schmach und Straffe/ so
 sie wegen ihrer verübten Verbrechen verdienen/ höher/ als ihre Seele ach-
 ten/ zum Abscheu und Exempel/ dadurch ihnen ihr Leben wegen der schmä-
 lichen Straffe/ so nach ihrem Tode an ihnen vollstreckt wird/ eigens-
 mächtiger Weise selbst zu nehmen/ sein todter Körper am Galgen öffent-
 lich gehencket. Alia duo præjudicia videtis apud Jul. Clar. *supr. all. loc. p.*
mibi 262. n. 15. in fine & apud Dn. Kulpis à. Diff. Jungatur. Dn. Beyer. d. Tr. p.
mibi 44. Vbi nostram Executionem etiam in Crimine *Sacrilegii* locum ha-
 bere, probat præjudicio Sacrilegi cujusdam jam sepulti, & Anno 1624.
Mens. Jn. ex terra eruti, rotæque impositi, his verbis: Daß des altes
reits un-

reits unter den Galgen liegenden Lorenz Zeufing Körper / in Erwegung
 allerhand Umstände wieder heraus zu langen / und neben den Schwelling /
 44 andern zum Abscheu aufs Radt zu legen. Jung. Dn. Richter, ad L. 2. C. 2. *Q. 122*
test. fac. poss. n. 15. p. 26. His Coronidis loco jungi adhuc potest exemplum
 aliquem ex Satellitibus Elect. Sax. Mauritii occidentis, cujus post
 mortem Cadaver exhumarum, ignibusque ustulatum fuisse, referunt
 d. Dn. Beyer. d. l. Theodoric. *all. Tr. c. 10. p. 1299.* Struv. *De Exec. in Effig. p.*
23. Roman. in Prel. ad Rubr. De Foro.

45 Hæc sunt, *Humanissime Lector*, quæ pro temporis, expensarum, stu-
 46 diorumque ratione, de *justitia Executionis in Cadavere delinquentis* edisse-
 rere lubuit: In quibus properante Typographo erronee expressa, Tuo
 in primis Candori corrigenda committo, securus Responso: *J. Cri Scz-*
voldz in L. 45. ff. De Manumiss. Testam. scilicet Nil obesse, quod in Syllaba,
(addo ex Jure Canonico,) aut Littera, c. 11. x. De Fid Instr. erratum sit, Ty-
pographorum erroribus Authori minime imputandis L. Si Libra-
rio 92. ff. De R. J. ibid, Gothofred. Lit. A.

S. D. G.

PRO-

PROGRAMMA

1765

Quo
SVO AC INCLYTI JVRIDICI ORDINIS NOMINE

AD
DISSERTATIONEM SOLENNEM JVRIDICAM
GENEROSI, *aeque* DOCTISSIMI DOMINI
DOMINI

Berman Hinrich von Horne.

CONSVETIS AMPL. FCtis JVRIDICÆ EXAMINIBVS
LAVDABILITER EXANTLATIS

DE

**INOBEDIENTIA
IMPUNI**

Don

Unstraffbarem Ungehorsam.

Die VII. Octobr. Anno MDCCLXV.

Bono cum Deo

Horis ante - & pomeridianis habendam

Magnificum Academiae Dn. Rectorem, utrius-
que Reip. Nobiliss. & Amplissimum Senatam, omnesque omnium
ordinum Cives Academicos, ac Literatorum Fautores,
observanter ac officiose invitat

IOHANNES Klein/

J.U.D. & Pandect. in Alma Patria Ducalis P. P. Consist. Provinz.
Director, nuncetiam à Sereniss. Duce Meckl. Regente Clement.
Vocatus Consiliarius Aulicus & Cancellariz Justitiz Vice-
Director, atque h. a. FCt. Jurid. Pro-Decanus.

GUSTRAVIAE,

Impensis JOH. MICHAEL RUDIGERL ANNO 1765

XXX XXX X

Si

Sed quid inter homines reperitur, quod lubricas sæpe hodie ac vacillantes eorum res suis quasi repagulis coercet, socialitatemque qua simul tamen Vita ac omnium Salus vertitur, ab interitu conservat, certe hoc communis ille *Obediencia* nexus est, quo legibus assentiri, voluntariisq; eorum, qui nobis juste imperant, obtemperare, non inglorium ducimus. Ex quo enim depravata propria sua commoda procurandi cupidine, bellum exitiale omnium contra omnes exarsit, & metu instantis à Potentioribus mali perciti Majores, à naturali libertate in Civitates aliasque Societates minores coiverunt, in præcipitia universi rueremus, nisi contra vitiorum, quotidie nos circumvallantium vim, vinculo hoc, quasi annulis quibusdam Magneticis, neceteremur. Scilicet hæc est tutelæ ille genius, quo Familæ, & Urbes & Exercitus custodiuntur, cui; cum quidam aliquando Spartæ felicitatem Regibus adscriberent suis, meliori jure eam in acceptis ferebat Theopompus, Mutarch. *Lacon. Apophbegm. p. m. 221.* Sanguis denique, qui vitalem Rerum publicarum Spiritum juxta Senec. *Lib. 1. de Clement. c. 4.* imperium, motu suo quotidie refocillat, corroboratque. Sed ut hujus quidem in naturali corpore meatus ambitu ordinario turbantur, parum si unius membri arteriis læso extrinsecus contingat: partim si quor ipse internus citatim ac vehementiori cursu provehatur: ita non minus *obediencia* impeditur Circulus, non solum quoties effrena gens Reoribus debitam denegat parentiam, vel, uti est in *l. 53. §. ult. ff. De Res. jud. in qui obedire debent, non obsequuntur*: Verum etiam, quando intellectus atque judicii nostri turbine abrepti actiones Legum præscriptis placitisque Imperantium conformari arbitramur, cum eas vel omisisse penitus, vel proprio direxisse arbitrio satius fuisset. Appellari alias istiusmodi *obediencia* communiter à Ddribus *consuetudo* consuevit, ideo, quod quemadmodum luminibus orbatus, ad gressus constituendos soli alterius fidere auxilio cogitur, ita hæc absque propriæ rationis ductu adhibito, ad mandata quævis Superioris se simpliciter prosternat. Becman. *dissert. d. Exsuper. obseq. c. 1. §. 8.* Quæ ut prior laudem ac præmia, ita vituperia ac pœnas procul dubio meretur: Quo pertinent insanz Arragonensium Consuetudines, sententia semel lata, etiam si judex male judicaverit, reos quoque innocentes ad supplicia rapientium, de quibus est in *Relat. d. un. Royag. d. Espan. tit. 4. §. m. 149.* & obsequia plus quam servilia, quibus

non

non solum plerique Regionum Orientalium populi, Regibus suis adstringuntur, vid. Tavernier: *Voyag. Tom. 2. p. m. 287.* Sed & alii Pontificem Romanum, ceu *solem*, præ omnibus Regibus ipsoque adeo Imperatore, *Luna* saltem assimilando, *C. duo sunt 10. dist. 96. & c. solita 6. X. de major. & obed.* submississime adorant. Enim vero, ut intellectus noster, naturali sua quandoque imbecillitate non destituitur, erroresque innumeri captiosa veri specie se commendant: Ita *utriusque* hujus *obedientia* limites, præsertim si plurium obligationum intervernerit concursus, non semper inter se distincti ac in aprico positi videntur. Non loquar hic de *extraordinariis* motibus, quibus nonnulli ad regna firmanda, imperia amplificanda, ac mala avertenda peculiariter impulsæ, alios iterum in sui sequelam, ac *fascinatam* quasi *obedientiam*, inducunt: quandoquidem forte idem, qui illos animat Spiritus, hos, ut dicto istorum audientes sint, impellit: Quo insolitos casus cum *Johanna d' Arc, Puella Aurelianensi, Tamerlane, Attila,* flagellum Dei se vocante, (conf. tamen de hoc titulo *Nadan. Flor. Hungar. p. m. 32. & Excell. Schurtzleisch. dissert. d. Reb. Hungar. tb. 5.*) repellenteque hunc verbo iterum ab Augustana Civitate muliercula, obventos, reduxeris vid. *Gibert. Voet. dissert. Theol. Volum. I. d. d. p. 4. d. sign. & Miracul. & Valent. Albert. special. d. sag. dissert.* Certe in rebus quotidie nobis ante oculos versantibus id intuemur, quando in una sæpe eademque specie, hic casum occurrentem ad *obedientia simplicis ac impunis*, ille ad *obedientia cæca puniendæque* regulas attemperat. Unde profecto *Generosus* noster atque *eruditissimus Dominus HERMANNVS HENRICVS à DORNE*, rem omnino fecit & se & ingenio suo dignam, quando ante suum ex hac Academia discessum rigoroso examine Amplissimæ Facultatis juridicæ rite superato, *dissertationem* aliquam *solemnem* instituturus, plerasque quæ circa *hanc utramque obedientiam* evenire poterant, controversias, exactiori judicio discussit, jamque aliis quoque sub elegantis paradoxo *inobedientia impuni* titulo, discutiendas proponit. Ex quo, licet jam, tanquam ex ungue Leonem, præstantissimas animi ipsius dotes liceat cognoscere: Ne tamen injuri simus in ejusdem studia, navata indefessa, aliisque Nobilissimis in hac Alma commilitonibus exempla in illustri posita tanto minus desinat, vitam ipsius egregiaque in res literarias conamina, more hæctenus recepto, hic recensentemus. Nimirum, natus est is *Mo. O. R. 1681. die 11. August.* ipso

Hermani die, Gentis Paternæ inde à multis annis jam nominali, in Libera & Imperiali Urbe *Lubeca*, & Patre genitus Viro Magnifico ac Generoso, Dn. HERONYMO à DORNE, Hereditario Domino in Gallin & Westoh, Patris suæ, in qua Consulem agit, illustri ac vero quodam Satoris, omniumque Virtutum atque Civiliū elegantiarum Promo. condō; *Mater* vero itidem Generosa GESA DOROTHEA WEDEMHOVIA (quæ unico huic & medullitus dilecto filio, quem difficillimo partu ediderat, immaturo fato prærepta, ingens sui desiderium, foeminaeque Virtuosissimæ ac ultra sexum sapientis encomium reliquit) parentibus & nobilissimis familiis DORNORVM & WEDEMHOVORVM originem debet. Harum illa vetustæ Nobilitatis decus per multa retro secula à Progenitoribus suis, Ducatus olim Bremensis indigenis transmissum, Summæque Majestati probatum insignibus in Illustrem *Lubecam*, meritis, & eximiis summisque per duo secula ibidem gestis honoribus felicissime conservavit: Ista vero ex *Westphalia*, fecundissima familiarum *Lubecæ* illustratum matrice oriunda, jam tum seculo XII. nobilissimis Stirpibus innexa, complures deinde Visos tam in Principum Aulis & Dicasteriis, quam in Capitulis & Rebus publicis inclytis, maximis functos dignitatibus, & præsertim de libera *Lubecæ* optime meritos prodaxit, donec ante quatuor lustra obitu postremi in masculis exarescens, tres sequioris sexus heredes reliqueret, quæ connubii vinculo generosis aliis infertæ gentibus, masculum nullum præter hunc nostrum Dominum à DORNE progerminarunt. Ex quibus, jam ulteriores progenitores eisdem proximi fuerunt, in paterna quidem Linea *Avæ*, Vir Magnificus & Generosus, Dn. HERMANNVS à DORNE, Reipubl. *Lubecensis* Consul Primarius, & optime meritus, Patrem nactus Generosum Dn. HERMANNVM à DORNE, ejusdem Reipubl. Senatorem amplissimum, & variis Legationibus ad Imperatorem, Regesque exteros, nec non ad Comitæ Imperii de An. 1603. teste Rec. J. d. anni celebrem, HERMANNI, Consulis Primarii, & Chytreo nostro, omnis sapientiz exemplar, cujus prudentiæ, doctrinæ excellentis, & heroicarum virtutum prædicatio totum orbem Arcticum pervagaverit, dicti, filium; Matrem Generosam Matronam, CATHARINAM DE LVNEBURG: Et *Aviæ*, MARGARETHA DE WETKEN, ex Generoso Conjugate parit, HERMANNO DE WET.

WETKEN, Domino Hereditario in Trenthorst & Wulfenau, & ANNA von Wicfeden / prognata. In materna vero Linea *Avia Maternus*, Vir Generosus atque Amplissimus, Dn. HENRICVS Bedenhoven / Senator de Republ. Lubecensi egregie meritus, BERNHARDVS Bedenhoven / ejusdem Reipubl. Senatoris inclinat, & ELISABETHÆ von Wibbesingen filius, cui matrimonii vinculo juncta fuit, Nostri *Avia*, Generosa Matrona, GESA AB ELVERN, HARTWICO AB ELVERN, & GERTRVDI DE LVNEBURG, natales adscribens. Et possent adeo fulgidissimi Gentium harum Majores per plura retro secula, inque iis plurimi alii præter hic enumeratos, Viri tam Toga, quam Sago meritißimi, honoribusque vel in libera Civitate Consularibus aut Senatoriis, vel Equestribus eminentes exhiberi, si solo Generosi Sanguinis splendore hic lux foveranda esset: Verum cum imagines titulosque Avorum incitamento quidem esse debere nepotibus, actionibus autem ipsorum non nisi radios adoptivos conferre, recte arbitretur, hic, ubi doctrina ipsius Lauream potissimum affectat, ulterius ea commemorari ne quidem per modestiam efflagitavit. Et certe à me impetravit facilius, quo minus proprii ipsius honestissimi Conatus felicissimo unquam destituti sunt effectu; Posteaquam sacro baptismatis fonte abstersus, cum nondum ad ætatem, quæ literis addiscendis apta habetur, pervenisset, ingentem in hæc propensionem jam eatenus comprobavit, ut & absque Præceptoris ope prima Syllabarum elementa, quæ tot cruces figere alias puerulis solent, vel per lusum addiceret. Enim vero rapiuntur quandoque magis quam feruntur nonnullorum in prima ætate animi, præsertim eorum, qui ex generoso sanguine ortum trahunt, ad summa quævis statim itin, omni negotio confectanda: Quibus si fulminea illa ingenii Virtus, quæ in specula positi uno velut intuitu omnia comprehendunt (quod *Seneca* intellectus humani Morhofius appellat) feliciter accedat, ne illi sui æquales longissime antevertunt, & quod alii per ambages dumtaxat, hi velocissime consequuntur! Horum utrumque cum maximo accumulatus gaudio, & tenerrimam Ascanii sui curam gerens Magnificus Dominus Parens, in Nostro deprehenderet, non destitit omnem movere lapidem, quo exoptatam indolem indies magis magnæque confirmaret, lectis eum in finem Commilitonibus, quorum sedulitate æmulatio provocaretur, ac Pædagogis Præceptoribusque,

industriis, qui una cum pietate prima doctrinæ atque eruditionis fundamenta ponerent. Ætate paululum provectoris facti, primo omnium singularis cura commissa est JOHANNI GOTHOFREDO SCHÆVIO, LL. Artium & S.S. Theol. tunc Studioſo, nunc vero J. U. & Politici Studii Cultori perquam induſtrio, qui per integrum triennium ejus ſtudiis fideliffime vacans, in humanioribus literis ac Rhetoricæ potiſſimum rudimentis inſtillandis laudabilem operam inſumſit. Quo deinde ad Academias iterum abeunte, partes ipſius non minori quidem induſtria, ſed tamen ob functionem ſcholasticam oblatam, breviori cum ſucceſſu in ſe iterum ſuſcepit ZACHARIAS STAMPEL, Scholæ Cathedralis Slefvicenſis Conrector hodiernum meritiſſimus, & poſt ſemestre ſpatium ægerrime à noſtro dimiſſus. Accitus igitur & Hamburgo eſt tertius, qui ipſius ſtudia moderaretur, HENRICVS MAKENS, J. U. Candidatus, quo duce & Comite uni juxta cum humanioribus artium, *Philoſophiam ac imprimis practicam, quemadmodum communiter decurri ſolet, Oratoriam, Geographiam, Hiſtoriam tam Politicam & Genealogicam, quam Philoſophicæ Compendium,* ac ipſas *Imperatorias Inſtitutiones* bis, feliciter abſolvit: Ita eodem hodiernum jam ultra ſeptennium non ſine inſigni morum animorumque concentu utitur. Sed & Viri Plurimum Rev. atque omnis doctrinæ elegantioris ac Antiquitatum Sectatoris maxime induſtarii, Dr. M. JACOBI à MELLEN, Eccleſiaſtis Lubecenſium Mariani, Polyhiſtoris celeberrimi in ſe collatum inſignem laborem, dum in *Hiſtoria Univerſali, ex Numismatibus illuſtranda, in Notitia Rei Nummarie, in Celeberrimi Morboſi Polyhiſtore exponendo* diligentiffimus auctor præſivit, egregie Noſter hic commendat. Quibus adeo & inſtuctoribus & adiutoribus (ne de exemplo Magnifici Domini Parentis, monitis præſertim ipſum ac exhortationibus plus omnibus Præceptorum inſtitutis ad recte vivendi genium efformantis, aliquid adjiciam) præcipue vero propria ac incredibili induſtria eſt effectum, ut quod animo & ſpe conceperant plures, ignea mentis ac ingenii vis dudum portenderat, exiguo temporis intervallo idem Magnificus Dominus Parens ex voto obtineret. Nimirum acrior intellectus cuncta ſibi objecta uno quaſi volatu transmiſſebat, Memoria rerum ipſi commiſſarum tenax promiſſime reddebat, ſive ad oratorium numerum componenda oratio, ſive verſus in vernacula, quibus & puer adeo jam adſueverat, eſſent fundendi. Ora omnium ætatum regnorumque ſuccincte enarrabant

banthistorias, & ut loquela nondum exacte satisfaceret, scriptio saltem, ceu mihi retulerunt, Galliæ oris elegantiam in Germaniæ inferioris accola semel iterumque ostendebat. Hisce sane omnibus præmunitus, Anno Ær. Rep. 1697. ætatis suæ vix decimum sextum egressus, cum supra memorato suo Epithoro, HENRICO MAKENS, statim post Michaelis festum in hanc Academiam pervenit, ubi meæ institutioni hospitioque peculiariter commendati, ex ore linearumque ductibus ac aliqua habita Conversatione mox, quod res erat, conjeci; Scilicet eum, qui genas, ora, gestusque adeo Magnifici sui Parentis refererebat, nec à vestigijs ejusdem, quibus ad immortalæ nominis meritorumque famam est grassatus, defluxurum. Id quod postea subfelliis Ordinariorum Opponentium publice aliquoties occupatis, sæavi illa vocis gestuumque moderatione, qua tamen simul argumentorum sæpe fulmina vibrabat, ipse comprobavit. Neque etiam à tela elegantiorum studiorum ulterius pertexenda hic cessasse dixeris, qui prioribus illis, quæ domi hauserat, magis magisque exultis, & Collegio Physico Experimentalis à Viro Experientiss. atq; Excell. Dn. JOH. ERNEST. SCHAPERO, Med. D. & Profess. Celebr. ac Collega nostro conjunctissimo instituto nomen dedit, linguam novam Italicam tantam addidit, & quicquid subsecare à Severioribus Musis poterat, hisce omnes deliciis ac exercitiis Generoso Juvene dignis impendit. In primis vero in Studio Juris universo, tam Canonico quam Civili, Publico quam privato, Feudali quam Allodiali, Collegiis Lectorio-Examinatorio, ut & Disputatorio ac Practico decurrendo diligentissimus mihi auditor adhaesit, adeo ut vix imitabilem industriam, qua totus ab ore docentis pendit, admiratus, cum Magno illo Hugone Grotio, quem Lauream Doctoralem anno ætatis XVI. reportasse novimus, vid. Müller Dissert. de just. ætat. c. 2. §. 26. identidem conferrem, votisque omnibus contendendum, ut legitimo opere finito, Examini publico sifteretur, tacitus arbitraret. Annuit hisce desiderijs præter expectationem meam, Magnus Dominus Parens, filium oculissimum à Castris nostris haud moturum, priusquam & Professoribus nobis tentamine rigorofo, & publico Auditorum Cæri Dissertatione solenni habita, acquiritos in jure laudabiliter profectus comprobasset, humanissime scribens. Ad prius igitur admissus, quanta animi præsentia, quanta mentis alacritate, judicii que promptitudine ad singula ipsi quæ sita docte responderit, omniumque adeo superaverit expectationes, loquentur

uni.

universi, quotquot ex Amplissimæ Facultatis nostræ Collegio Honoratissimorum Collegarum adfuerunt. Certe quod de annulo ex auro, quod Christo Magi obtulerant, fabrefacto, quem inter antiqua domus Austriacæ clinodia fuisse perhibent, memoriæ tradidit Lambec. *Commentar. d. Bibliothec. Vindob. Tom. 1. pars. 1. lib. 1. p. 25.* eum tempore Belli præsertim si fauste à parte Austriacorum res foret gerenda, insolito fulgore coruscasse: Idem accidit in imaginaria hac dimicatione Nostro, non alias magis fervidissimi ingenii sui iubar exserenti, eoque ipso se, quos tamen forte petiturus nunquam sit, Summos in utroque jure honores, in tantilla ætate jam abunde commereri, testificanti. Ego adeo inveni, quod Deo in acceptis referam, dum in umbratili hætenus Academiarum luce non sine gloria constituti, ubi jam Serenissimi Ducis ac Domini mei Clementissimi jussu eadem deserenda est, laboribus in commodum Juventutis susceptis, tam insolito applaudere dignatus sit complemento. Interim, cum jam & alteri illi, scilicet *dissertationi solenni*, quam proprio Martè (ut ne lineam in ea deprehenderim immutandam) de *Inobedientia impuni* doctissime conscripsit, propediem habendæ se accinxerit, eidemque in publica Panegyri ventilandæ Dies VII. Mensis insequentis Octobr. sit præstitutus, ad eam præsentia sua splendidiorem illustrioremque efficiendam, ut velint confluere, *Magnificus Dominus Rector, utriusque Reipublice Prænobilissimi Amplissimique Domini Proceres, omnium Facultatum Ordinumque Civēs, Literarumque fautores universi*, ea qua par est, observantia & humanitate per has ipsas nunciatorias literas rogantur atque invitantur.

Publicatum Rostochii Sub Sigillo Facultatis Juridicæ XXVI. Octobr. Anno M. DCC.

B. C. D.

1273

DISSERTATIO JURIDICA
DE

INOBEDIENTIA IMPUNI

Dom

Unstraffbarem Ungehorsam.

QUAM

DIVINIS AVSPICIIS

*Consensu atque Decreto Magnifici Jctorum ordinis in Illustri
Academia Rostochiensis*

SVB PRAESIDIO

D. N. IOHANNIS Klein/

Jcti, Pandect. Profess. Publ. & Consistorii Provincialis
Directoris, Ampliss. Jctis Juridicæ Pro-Decani,

Nunc etiam

A Sereniss. Duce Meckl. Regente Clement. Vocati Consiliarii Aulici,
& Cancellariæ Justitiæ Vice-Directoris,

*Fautoris, Præceptoris ac Hospitis, omni observantia
ac Honoris Cultu Prosequendi,*

CONSVETO EXAMINE PERACTO,

SOLENNIS STUDIORUM SPECIMINIS LOCO

Ad diem VII. Octobr. Anni MDCC.

IN AUDITORIQ. MAIORI

Horis ante & pomeridianis

Placidæ eruditorum disquisitioni submittit

German Hinrich von Horne.

GUSTRAVIÆ,

Impensis JOH. MICHAEL. RUDIGERI. ANNO 1705.

D.SP. XXV.

Yyy yyy y

PRÆ-

P R Æ F A T I O.

S U M M A R I A.

§. 1. **Q**uestio de optima Republica. §. 2. ejus determinanda difficultas ac Rerumpubl. diversitas. §. 3. Monarchia absoluta vitia & Germanica Reipubl. præstantia. §. 4. occasio hujus Dissertationis. §. 5. Dispositio Capitulorum.

§. II.

Quod naturale hominibus esse asserit Jctus, in *L. 17. §. 6. ff. De Recept. qui arbit. dissentendi studium*, quanquam in omnibus negotiis manifesta relinquat vestigia, nullibi tamen magis se prodit, quam in scientiis, quibus excellendis hæctenus homines operam dederunt. Etenim, ut innumeras cum in cæteris studiis, tum præsertim in jure nostro antiquis jam temporibus vid. *L. 2. §. 47. ff. de O. J. circa principaliora* quandoque fundamenta dissensiones taceam; Certe literarum regna percurrentibus sæpe numero deprehendere licet Problemata & Quæstiones, quæ non solum Disputantibus ab utraque parte satis solida & fere demonstrativa sententiæ suæ argumenta subministrant, sed, & quarum decidendi difficultas humano ingenio prorsus inaccessa videtur. Sane in politica Doctrina non immerito huc refertur, & pro cruce ac martyre Politicorum habetur, sat vulgata illa quidem, sed & sat difficilis de optima ac absoluta Reipubl. forma quæstio, quæ optima quæque ingenia haud simplici vice exercuit. Neque enim politicorum tantum compendiorum concinnatores, inter quos Aristotelici integrum sæpe huic disquisitioni librum tribuunt, eundemque de optima Reip. forma insigniunt, vid. *Clasen. Polit. Lib. 5.* huic quæstioni operam dederunt, sed & inter illos ipsos, quos *Politicos* vulgo *Practicos* appellamus, quippe Republicæ administrandæ præfident, inveniuntur, qui huic labori manus admovere haud inglorium duxerunt. Eminent inter illos *Thomas Morus* & *Franciscus Bacon de Verulamio*, uterque illustri Cancellarii munere in Britanniarum Regno, & insignibus in Rempublicam literariam meritis celebrior, quorum ille in *Utopiensium moribus*, hic in *Nova At-*
lin-

tantide bene constitutæ Reipublicæ ideam satis eleganter delineavit. Quæ methodus sub fictis Rerum publicarum nominibus suam de optime constituto regimine sententiam proponendi, sicut jam olim Platoni in libris suis *de Civitate* placuit, ita proximis adhuc abhinc annis aliquos nacta est imitatores, qui effectæ à se Reipubl. sedem in terris Australibus, quas vulgo incognitas appellamus, collocarunt. Pertinet huc libellus Gallicus inscriptus, *Voyage de la Terre Australe*, par Jacques Sadeur, quippe qui ingeniosis suis commentis, quæ fidem vix apud ullum invenire possunt, Rempublicam, cujus constitutionem descripsit, non nisi in cerebro suo extitisse satis prodit. Nec minori jure huc referendus est, secundum Celeberrimi Morhoffii judicium in *Polyhist. Lib. 1. c. 8.* Autor *Historia Sevarambum*, quæ primum Anglico idiomate concinnata, brevi tempore in Gallicam, Belgicam, & ipsam quoq; Germanicam, linguam translata fuit; quamvis ille præsertim in præfatione se supra dictorum Autorum consortio eximere, & fictam suam historiam pro vera orbi obtrudere literato omni studio allaboret. Ex qua quoad maximam partem suas quoq; Regulas desumfisse videtur quisquis demum ille fit, qui superiori anno *Politam Beatissimam* Latina juxta ac Germanica lingua edidit, & Imperium nostrum ad effecti à se regiminis formam redigere voluit.

§. 2.

Equidem quod ad utilitatem istius modi laboris attinet, ea primò intuitu haud spernenda esse videtur. Quandoquidem, cum eum plerumque in finem apud omnes eos, quibus meliori ex Luto effinxit corda Jehova, Gentes innuo moratiores, crebræ in externos & longè diffitos populos soleant institui peregrinationes, ut ipsorum moribus & regiminis forma bene perspecta, inde optima quæque hauriri & in propriæ Reipubl. usum applicari queant; laudabilis profecto illorum videtur industria, qui illa, quæ tantis sumptibus ac itineribus quærimus, brevi chartæ compendio exhibent, & adeo absolutam Reipubl. formam proponunt, ut in ea (si hoc ingeniosissimi Veterii termino vid. *Lettres de Voiture T. 1. Lett. 198.* uti licet) fere nihil præter nævum desideres. Verum si penitus paululum rem inspiciamus, facile apparebit, laudatas has ideas aut defectibus sui non destitui aut ultra humanum captum, eique vix explicabiles esse, ut adeo

Yyy yyy y 2

num

num illud acclamare liceat : *incerta hac, si tu postules cum ratione certa facere, nibilo plus agas, quam ut cum ratione insanias.* Scilicet adeo diversa sunt hominum ac populorum ingenia, ut nec Reipublicæ forma omnibus arrideat eadem, nec, quænam regiminis species huic aut illi genti potissimum conveniat, facile quam ex diuturna experientia definiri possit ; unde prærogativas singularum formarum Reipubl. ex ingeniorum, quibus applicantur, varietate æstimandas esse, singulas vero nihilominus sua manere incommoda non sine ratione asserit Dn. Becman. *in Medit. Polit. c. 24. §. 4.* Hinc vix adeo singularis ; imo absurda Reipubl. forma unquam excogitari potuit, quæ non aliquando in usu alicubi obtinuerit, cujus illa præsertim ratio esse videtur, quod quisque in eo etiam Reipublicæ beatitudinem sitam credat, in quo propriam felicitatem ponit, indeque pro diversitate opinionum de summa Rerumpublicarum felicitate etiam diversissimas existere oportere Respublicas necesse sit. vid. Frisen. *in diff. de licent. Civ. c. 2. §. 26.* Sic, cum Plato non nisi Philosophos Reipublicæ suæ præficere, aut imperantes ad minimum Philosophiæ mancipare voluerit, in ipsa tamen hodie Italia, literarum non minus ac deliciarum matre invenitur civitas, quæ non solum supremos Magistratus nomine illiteratorum, *li quat tro illes it-rati*, insignit, sed etiam omnes illos, qui literas tantum legere aut scribere callent, ab officiis & dignitatibus protinus excludit. *Le supplement aux Lettres du Dr. Burnet Lett. 3. dans l' addition.* Nec minus Carinthios olim contra communes Politicorum Regulas Duces suos ex rusticis, quam ex optimatibus eligere maluisse, testatur Speidel. *in speculo jurid. Pol. voce Bauren :* & Lacedæmoniorum Constitutiones omnibus reliquæ Græciæ legibus quasi è diametro contrarias fuisse jam olim Xenophon observavit. vid. Ablancourt *Apophtegmes des Anciens p. m. 206. seqq.*

§. 3.

Hiscæ difficultatibus perterriti alii de absoluta aliqua Reipublicæ forma invenienda desperarunt, in id tantum intenti ut, quænam ex cognitis communiter hodie in orbe Terrarum Rerumpublicarum formis cæteris præstaret, determinarent. Sed, sicut eorum studium iisdem, quas in §. præced. adduximus, difficultatibus involvitur, ita singulas singulorum opiniones excutere nostri non est propositi. Id tantum

tantum ostendendum esse videtur, falli illos, qui Monarchiam absolutam, vel Despoticum, ut vocant, imperium omnibus aliis anteponunt, & Republicæ felicitatem in cæca quodammodo subditorum obedientia ponunt, sicque omnem fere à societate Civili *impunem* inobedientiam excludunt. Sane vix sine putore dici poterit, inveniri inter Christianos aliquem, Hobbesium scilicet, qui, ante imperia justum aut injustum non existisse, sed quod aliquod justum vel injustum sit, à jure imperantis provenire, & inde simpliciter, quod ille præceperit, pro bono, quod vetuerit, pro malo habendum esse, asseverare non dubitet: vid. ejus, *Tr. de Cive c. 12. §. 1.* qui ideo summo jure à Dn. Rechenberg. in *Diss. de ministerio, quod crim. est. c. 1. §. 10.* notatur, quanquam illustris Puffendorf. ejusdem sententiam certa ratione salvari posse aut umet in *diss. de oblig. erga patr. §. 15.* Verum, sicut hujus Paradoxi Hobbessiani injustitia cuilibet statim in oculos incurrit, ita illorum sententia fundamentis non caret, qui mandata quidem Principum factum aliquod injustum injungentia non obligare facile largiuntur, imperantem tamen ad obtinendam veram Reipubl. felicitatem nullis Legibus coarctari, sed absoluta ac indefinita potestate uti debere credunt. Ad quorum quidem sententiam refutandam nihil mihi magis facere videtur, quam Respublica Judaica ab ipsa summa sapientia instituta, quam non à Rege, sed septuaginta senioribus rectam fuisse S. Scriptura ostendit, & nunquam ante Reges monarchice administratam esse contra Houtynum & alios eleganter defendit laudatus Dn. Rechenberg. in *spec. Diss. de fide Hebraorum Monarchia.* Accedit his, libertatis speciem semper gentibus moratoribus præ absoluto imperio placuisse, & ejus conservandæ studium, quasi cum literis à Græcis ad Romanos transmigrasse: cujus quidem ratio in aprico est, cum literæ aliorum nobis locorum ac temporum notitiam aperiant, & illorum in libertate felicitatem ostendentes ejus amorem in nobis quoque accendant. Despoticum contra, ut communiter vocant, imperium, apud solos Barbaros & incultos populos applausum meruit. Sic inter Christiani nominis gentes Europeas, non nisi soli deprehenduntur Moscovitz, ab omnibus non minus hæctenus literis, quam libertate alieni, in quos illud exerceatur. vid. Olear. *Itinerar. Pers. L. 3. c. 1. Voyages historiques p. 2.* cum in cæteris Europæ Regnis paterno magis quam Domini-

co imperio Proceres regantur. Et apud Asiæ incolas, adeo hæc imperandi forma ob effœminatum & servile ipsorum ingenium invaluit, ut & jam olim Orientem Regibus fuerum agnoverit Tacitus *Histor. Lib. 4. c. 17.* & hodie illi in nostris Rebus publ. Aristocraticum vel Democraticum Regimen capere nequeant, ac inde Hollandi communiter cum ipsis nomine Principis Arausionensis negotia sua peragant; Dn. Becmatm. *in Med. Polit. c. 24. §. 3.* nec minus apud Turcas obedientiam cœcam pro parte quasi essentiali religionis haberi testatur, idem *in Histor. orbis Terr. p. 2. c. 10. §. 15.* Quin & inter ipsos Gentiles ac Idololatrias cœca hæc obedientia maxime frequentatur, inter quos præsertim Incolæ insularum Lucajos in mari inter Floridam & Cubam sitarum recenseri merentur, utpote, qui mandata Regum & infimorum dominorum æque sancte observant, adeo, ut nullius servorum imposto sibi oneri se subtrahat, licet ejus mole obruatur, cum mori malint, quam unquam Dominis aut Magistratui inobedientes esse. O. Dapper. *in Descript. America p. m. 173.* Unde eo majorem certe admirationem meretur, & post Divinam providentiam non nisi generoso & erecto gentis animo adscribendum, quod Germani in summa illa ignorantia & Barbarie adhuc constituti, nunquam tamen Regum aut Principum absoluto subfuerint imperio, sed iisdem in majoribus rebus suadendi potius & consultandi, quam jubendi auctoritatem tribuerint, ita tamen, ut de minoribus Principes consultarent, & ea quoque, quorum penes plebem arbitrium erat, apud Principem pertractarentur. vid. Tacitus *in German. c. 7. & 11.* Quæ, si cum hodierna forma Imperii conferas, maximam certe deprehendes afinitatem, indeq; illam Germanorum ingenii jam ab antiquo quam optime convenire haud temere judicabis. Unde ego quidem persuasus sum ex omnibus illis, quæ hodie in Europa florent, Rebus publicis, Germanicam pro optime & felicissime constituta haberi debere, utpote in qua potestas, quæ Statibus vi Superioritatis, ut vocant Territorialis competit, latissime quidem & in tantum, in quantum ad Reipubl. utilitatem requiritur, non tamen in infinitum patet, sed Legibus imperii, ejusdem summis judiciis, ac Imperatoris auctoritate, quam comi obsequio venerantur Principes, (ita tamen ut & hæc ad Leges Reipublicæ fundamentales restricta sit) feliciter temperata est. Nec movet, quod adversarii plerumque *irregularitatem &*

monstruosam Reipublica nostra mixturam obijciant : Sicut enim illam irregularem esse eo in sensu facile fatemur, quo talem communiter vocant, quæ regulis Aristotelicis ad nostram Rempubl. non nisi temere applicata, haud convenit, ita felicem illam mixturam, quam ipsi monstrositatis arguunt, ut ingeniis nostris convenientem, pro maxima beartudinis parte reputamus; Cum contra subditi in statuere Monarchico aut Aristocratico maximis infortuniis & miseriis communiter subjecti sint. vid. *l' bissoire de Cromwel de Greg. Leti P. 1. p. m. 68.* Sane cum salus communis Reipubl. maxime in defensione contra externam vim, in conservatione pacis internæ, in civium, quantum fieri potest, locupletatione, & libertatis innoxia fruitione consistat Rachel. *in diff. de capitulat. c. 7. §. 1.* neutrum horum in Imperio nostro deficere, & evenientia sæpe contraria, non Reipubl. aut ejus constitutioni, sed hominum vitio adscribenda esse, quilibet videt. Et quamvis absolutum imperium ad bellum externum magis aptum esse facile largiar, Imperii tamen nostri potentiam bene unitam etiam eo in genere omnibus vicinis præstare, probat Dn. Rechenberg. *in diff. de potentia Imp. Rom. Germ.*

§. 4.

Videretur quidem supervacaneum sub tam felici regimine DE IMPVNI INOBEDIENTIA scribere, præsertim, cum non minus periculosum sit, subditis, qui natura sua ad libertatem satis proclives sunt, adhuc stimulos addere, quam Principum jura excutere, qui *caecam* plerumque, quam *limitatam* subditorum *obedientiam* malunt. (unde Franciscum I. R. Gallix Bigotum Philosophum solum ideo, quod Aristotelis dogmata sequeretur, & inde Respublicas statui Monarchico præferret, aversatum fuisse, lepide narrant Menagiana *p. 1. p. m. 173.*) Sed hoc potius eo magis ad hanc materiam excutiendam movit, cum nullam adeo bene constitutam dari posse Rempubl. viderem, in qua ob hominum malitiam ac imperantium libidinem, subditorum *inobedientia* aliquando non solum *honestæ & utilis*, sed etiam *gloriosa ac necessaria* censeretur. Et bonos quidem Principes hanc tractationem eo minus improbaturos esse persuasus sum, quo magis hæc dissertatio, non summa ipsorum jura lædere, sed potius exorbitantem sæpius subditorum libertatem ad veros & justos limites restringere ac revocare intendit. Quibus rationibus permovis, præsertim,

tim, cum imperium *privatum ac domesticum*, non minus, quam *publicum* sæpe *inobedientiam impunem* admittere animadverterem, hanc præ cæteris mihi selegi materiam, in qua ingenii vires periclitarer, cum ad exemplum eorum, qui *SVMMOS* in jure *HONORES* capessere amant, mori Academico satisfactorius, post peractum examen, rigorosius ad *dissertationem* aliquam *solenniorem* conscribendam animum adjicerem. Non equidem diffiteor, arduam & difficilem quam maxime esse hanc materiam, præsertim cum non solum in omnium jurium campos quam latissime se diffundat, sed etiam ex Historicis, Politicis, ac aliis elegantioribus studiis sibi quodammodo lucem fœneretur. Sed hac difficultate à proposito me avelli non sum passus, quin potius in eo confirmatus, cum quidem de satis bene excutiendo hoc Themate desperarem, in ejus Tractatione tamen multa me addiscere posse viderem. Non ergo plenam ac sufficientem tractationem, sed brevem tantum nobiliorum casuum delibationem polliceor, cum mihi non nisi flores spargere & Geographos imitari animus sit, qui maxima Regna brevi Charta exhibent, & immensæ latitudinis fluvios tenuissimis lineis includunt. Si vero casus forsan notabiles omissi, vel non satis accurate decisi sint, id mihi Benevolum Lectorem, eo facilius condonaturum spero, quo magis mihi illud Plinianum, convenire credo: *Me ea in aetate scribere, in qua erroribus, si non laus, venia tamen parata est.*

§. 5.

Quod ad Ordinem Dissertationis attinet, CAPVT I. consueta methodo *inobedientiam impunem in genere* exhibebit: & cum illa vel in *Legem* vel in *Hominem* committatur, *inobedientia impuni erga Legem* CAPVT II. dicatum est. Reliqua capita de *inobedientia impuni erga Hominem* potissimum juxta *Divisionem societatum* à Celebr. Dn. Thomasio suppeditatam in *inslit. Jprud. Div. L. 1. c. 1. n. 95. seqq.* (quam, qui ordinis nostri rationes scire cupit, evolvat,) agent, ita ut CAPVT III. eandem in *societatibus naturalibus simplicibus* consideret, CAPVT IV. quibus casibus in *societate composita erga Magistratum summum* *inobedientia impunis* sit, exponat, & CAPVT V. de *inobedientia impuni erga Magistratum subalternum* agat. Excipiet hoc CAPVT VI. *inobedientiam impunem in statu sagato* sistens, & CAPVT VII. *inobedientiam impunem respectu personarum Ecclesiasti-*

fasticarum exhibens, CAPITE VIII. circa eandem in societate Gentium, & societatis arbitrariis evolvendam, & denique CAPITE IX. ac ultimo circa inobedientiam impunem, respectu plurimum in jure obedientiam exigendi concurrentium, occupatis. Quem Laborem ut Deus Terminus Optimus Maximus ad finem feliciter perducere benigne concedat, à Divina ipsius Majestate suppliciter expeto.

CAPUT I.

DE

Inobedientia impuni in genere.

SUMMARIA.

§. 1. **I**nobedientia derivatio & Homonymia. §. 2. quomodo hic sumatur, & ejus Synonyma. §. 3. verbi impunis Ethymologia & acceptiones sine respectu ad penam. §. 4. ejusdem acceptiones respectu ad penam habito, & synonyma. §. 5. inobedientia impunia definitur, & æquivocatio remouetur. §. 6. divisio inobedi impunis prima, secunda & tertia. §. 7. divisio ejusdem quarta. §. 8. Divisio quinta & sexta §. 9. an felix eventus inobedi impunem reddat?

§. 1.

Quod solenne disputantibus esse solet, ut sub dissertationis auspiciis, antequam ad ipsius Thematismis propositi accedant tractationem, amplam Rubricam Ethymologiam & explicationem præmittant; hoc quidem labore nos eo facilius supersedere poteramus, quo notiora communiora in vulgus illa sunt vocabula, quæ nostræ dissertationis inscriptionem absolvunt; Netamen & hic in ordinarias methodi regulas peccemus, paucis de illis agendum erit. Primum Tituli nostri vocabulum est *inobedientia*, compositum ex verbo *obedientia* & præpositione *in*, quæ inter varias alias denotationes, quas recenset Faber in *Thes. Scholast.* p. m. 1270. hoc verbo. hunc quoque habet effectum, ut significationem verbi, cui

Zzz zzz z

appo-

apponitur, minuat & contrarium inferat. Exempla hujus in lingua Latina occurrunt innumera, licet negandum non sit, dictam præpositionem in sæpe etiam significationem augere, & inde æquivocationi anam dare, quod Faber. *p. 2718.* in verbo *invalidus* (quod & valde validum & non validum denotat,) specialiter observat. Sicut vero *obedientia* ab *obaudire* derivatur, Festus *de verb. signif. hoc verbo* (quod & aliquibus pro obedire & *obauditio* pro obedientia usurpatur *vid. Beeman. orig. Lat. Lingv. p. m. 68.* & du Fresne in *Glossario media & infima latin. hoc verb.*) & inde in propria significatione à verbo *audio* non differt, sed tantum per adjectam particulam *ob*, causam finalem demonstrat; *Beem. d. l.* ita similiter *inobedientia* verbum in propria & genuina significatione hujus privationem involvere, & actum, quo quis alterum audire definit, denotare deberet. Sed cum illud una cum adjectivo suo *inobediens* sequioris ævi tantum sit vocabulum & præsertim ab Ecclesiasticis originem ducat. Faber. *p. 48. 1733.* indeque apud puræ latinæ Autores non deprehendatur, communiter tantum obedientiæ eo in sensu opponitur, quo illa pro obsequio sumitur, & vulgo per Verbum gehorsam explicatur, sicque nihil aliud, quam *obsequii denegationem* denotat. Nec tamen hic ab omni Amphibolia liberatur, cujus iterum origo contrario ipsi obedientiæ verbo adscribenda. Late scilicet hoc patet vocabulum, ita ut non solum actum, quo alterius mandatis obsequium præstatur, denotet, sed etiam generaliter significet, voluntatem alterius explere, seu id facere, quod alter dicitur, licet id non per modum mandati fiat: quo in sensu apud Cornelium Nepotem in *Datam c. 5.* dicitur: quibus Rex *obedit*, i. e. quorum consilio utitur *vid. Faber. d. l.* illis est inimicissimus, & Cicero in Epistolis ad Atticum *Lib. 8. Epist. 12.* conqueritur, quod *Consilii amici non paruerit*: Nec minus idem de *Clavio Oratoribus* expedire asserit, *obedire tempori*. Quin & in jure nostro verbum *parere*, quod eandem cum obedientia significationem habet, eo in sensu occurrit: sic in *L. 60. §. 1. ff. de Conditi. & Demonstr. L. 63. §. 7. ad Scium Trebell.* & aliis Legibus habetur *parere conditioni*, & *L. 5. ff. de Rer. perm. dicit placitis parere*, imo in *L. 13. ff. de leg. præst. & L. 7. C. de fidejuss. conditioni non parere*, aliquoties legitur. Unde, quin eodem in sensu vel consiliis & tempori, vel conditionibus nos *inobedientes esse*, dici possit, nullus ambigo.

§. 2.

Sed hæc acceptio nimium generalis, indeque nostræ considerationis

tionis haud est, qui *inobedientiam* quidem pro *denegatione obsequii* sumimus, ita tamen, ut in *subjecto passivo*, seu illo, in quem *inobedientia* committitur, *jus obedientiam exigendi* praesupponamus. Quae significatio, sicut & probatur Dn. Linckio *ad Decretal. l. b. 1. Tit. 33. §. 5.* ubi ex eo, quod quis major sit alio, oriri *obedientiam* scribit, ita & sanæ rationi & vernaculæ nostræ magis conveniens est, in qua verba *gehorsam* & *ungehorsam* obedientiam ac *inobedientiam* in nostro sensu eleganter exprimunt. Utrumque tamen tam obedientiæ quam *inobedientiæ* vocabulum in *juris Civilis Corpore* mihi non fuit obvium, cum contra in *Jure Canonico*, quod eandem cum *inobedientiæ* vocabulo originem ab Ecclesiasticis habet, *vid. Faber. in Thes. scholast. all. 1.* quam frequentissimum sit. Ut enim integros Titulos, qui in omnibus fere *Juris Canonici* voluminibus habentur, de *Majoritate & obedientia*, nec non *obedientiæ juramenta & vota*, de quibus *vid. c. 10. X. de maj. & obed. & c. 6. X. de statu Monach. conf. Linck. ad Decret. Lib. 3. tit. 31. §. 8.* taceam; in *c. 12. X. all. 1. de maj. & obed.* legimus, propter *inobedientiam* ipsorum & *c. 5. eod. inobedientia* notam incurere: Quæ Textus, præsertim cum hæc *inobedientiæ* vox hodie communiter usu recepta sit, & verba ut nummi valeant, ad legitimandum nostræ dissertationis Titulum sufficere possunt. Ad synonyma *inobedientia* pertinet *imparentia* notum magis antiquitati, quam hodierno ævo ac usui vocabulum, nisi quod Joh. Frid. Beham. in *milit. delinqu. imparentiam* appellet *militum inobedientiam*, *obs. 49. pag. 139.* Sic A. Gellius in *Noct. Att. Lib. 1. c. 13.* habet: *culpam imparentia* subeundam esse, & Festus in *libris de V. S. imparentem* explicat per *nonparentem*, i. e. *inobedientem*: *conf. L. 2. C. ubi pro sua jurisdic. ubi parentiam* accommodare. Similiter huc referri possunt, *Resistentia*, *Renitentia*, *Repugnantia*, *Reluctantia*, de quibus *vid. Dn. Lyncker. in diss. de resist. qua fit pot. §. 2.* licet hæc vocabula accurate loquendo potius certam *inobedientiæ speciem* constituent. *vid. §. 8. hujus cap.* Nec in *jure* deficiunt loquendi formulæ *inobedientiam* exprimentes; quo pertinent: *Non obtemperare, t. t. ff. si quis jus dic. non obtemp. conf. Brisson. de V. S. Lib. 13. p. 1396. non parere, L. ult. ff. de jurisdic. non obsequi, l. 3. §. 3. ff. de re jud. negare obsequium, d. l. ab obedientia discedere, c. 2. VII. de elect. pot. inobedientiæ notam incurere, & apostolicis jussionibus contraire, c. 5. X. de maj. & obed. à debita reverentia subtrahi c. 7. eod. & alia, quæ brevitatæ studio prætermitto.*

Zzz zzz z z 2

§. 3. Quod

§. 3.

Quod alteram *inscriptionis nostrae* vocem *impunis* attinget, ei non minus, quam inobedientiae vocabulo, ab aliquibus status controversia movetur. Quamvis enim, *impune*, *impunius*, *impunitas* & *impunitus* (affinia nostro adjectivo vocabula) cum in Classicis Autoribus, tum in J. Civ. Corpore saepius inveniantur: vid. Tacitus *Annal. Lib. 3. c. 70. & Lib. 15. c. 50. Histor. Lib. 4. c. 56.* Terent. in *Hecyra Act. 3. sc. 5. & in Eunuch. Act. 5. sc. 2.* Livius *lib. 26. c. 2.* Briffon, *de V. S. Lib. 9. p. 840.* & Schultz. in *diss. de impunit. c. 1. §. 2.* ipsa tamen vox *impunia*, nescio quo fato, ubique exulat, nec à me ullibi, nisi in Solini *Polyhistore c. 27. de Affric. & Cyren.* deprehensa est, ubi legitur: *impunis* rediit. Quin tamen nec hic absque omni controversia est, cum alii ejus vice substituunt *immunis*, quod tamen hujus loci sensui non convenire, indeque *impunis* legendum esse, asserit, ac hoc nostrum verbum approbat Salmasius in *Solinum p. 230.* cujus Viri, utpote in hoc studiorum genere summi, autoritas me movit, quo minus hoc vocabulo uti vereretur. Poterat quidem facile pro eo substitui *impunitus*, quod & apud Auctores Latinos, & in juris Av. voluminibus eandem significationem habet, vid. Valer. Max. *L. 9. c. 1.* Perfius *Satyræ V. v. 130. L. 50. §. ult. ff. ad L. Aquil. L. 9. ad L. pompej. de paricid. & c.* Sed hoc ideo non arridebat, quod æquivocationi ansam præberet, & Dissertationem potius Historicam, quæ de facti impunitate ageret, quam juridicam saperet: Cui accedit, quod nostrum tamen vocabulum in jure Canonico occurrat, vid. *c. 2. extr. comm. de maj. & obed. ibi*: dum providum creditur, quod incautum, licitum, quod *impune*. Derivatur vero hoc vocabulum à verbo *punio*. (quod iterum à Græco *πανάω* originem ducit. Becm. *orig. Lat. Lingu. p. 875.*) & particula privativa *im*, mutata in *im* evphoniz gratia, ac varias cum affinis sibi vocabulis & in communi sermone & in jure recipit significationes. Sic (1) generalissima significatione idem denotat, ac *licite*, nullo plane ad penam habito respectu, unde omne, quod non probatur diserte prohibitum, est permissum, & consequenter *impune* Schultz. in *all. diss. c. 1. §. 9.* Sic in *L. ult. ff. de incend. ruin. naufr.* habetur: licet unicuique naufragium suum *impune* colligere & in *L. 1. §. 18. ff. de aqua cottid.* posse universum pecus *impune* prohiberi (2) dicitur in hoc sensu, ut denotet *absque læsione & periculo*, licet illa læsio

læſio non ut pœna inferatur; Quo pertinet illud, quod habet So-
linus *cap. 17. flammas impune involare i. e. absque læſione*, vid. Reyher.
Theatr. Rom. Tcuran p. 1233. & Terentius in Hecyra Act. 3. Sc. 5. impune
optare id licet: i. e. sine damno & periculo juxta explicat. Kockert
in indice Terent. hoc verbo (3) in jure accipitur pro illo, quod fit
absque metu actionis. alteri ideo competitur: quo in sensu L. 60. ff.
d. R. V. asserit: quod infans vel furiosus possessor perdidit, vel cor-
rupit, impunitum esse, & in L. 17. §. 3. ff. de pign. Act. habetur, eum qui
alterius absentis negotia gerenda suscepit, non impune peritura de-
serere. conf. L. 16. ff. de damno inf; L. 2. ff. de novi. op. nun. L. ult. ff. de perit.
& admis. Tut. & præsertim L. 96. ff. de V. O.

§. 4.

In omnibus vero his significationibus *impune* quid dicitur sine
respectu ad pœnam habio: Quatenus vero pœnam respicit, iterum
varie accipitur. Sic cum pœna sit vel Conventionalis, vel Legalis, vel
Testamentaria; Dn. Engelbr. in *Compend. Jprud. Lib. ff. 48. Th. 91.*
De hac ultima quidem *impunitatis* vocabulum in jure non inveni; de
Conventionali vero sæpe usurpatur, quod probat *L. 10. §. 11. de recept.*
qui arbitr. ubi id, quod triplici vice dicitur, arbitro scilicet impune
non pareri, de pœna compromissa intelligendum. Nec minus,
quatenus ad Legalem pœnam refertur, æquivocatione laborat. Sic
ut enim hoc in sensu etiam illam in communi sermone denotat im-
punitatem, quæ contra jus de facto (ut dicere solent) conceditur: vid.
l. 1. §. 1. ff. si quis Test. lib. esse juss. & c. 2. Extr. Comm. de maj. & obed. ita
in L. 5. pr. ff. de pan. de singulari impunitatis specie usurpatur, quæ
scilicet mere ex incertitudine delinquentis quoad scientiam judicis
vel Magistratus, contingit. vid. Brun. ad d. L. & Schultz. in all. diff.
c. 1. §. 3. qui adhuc aliam significationem addit; qua impunitas pro re-
missione non omnis, sed ordinaria tantum pœna sumitur. conf. L. 1. C. ad l.
Cornel. de sicar. Hæc tamen omnia nostro proposito non conveniunt,
quo *impune* hac in dissertatione illud tantum dicitur, quod pœnam non
meretur, cui iterum satis bene convenit vox Germanica *unstraffbar*
ex verbo *straffen* & præpositione *un* (quæ à particula *ohne* deriva-
tur, & eandem cum Latino in significationem habet. *Besold. in Thes. pr.*
voce ohne) composita, utpote quæ in propria & genuina signifi-
catione illud denotare videtur, quod puniri jure propriis non potest.

ZZZ ZZZ Z 3,

TUE

tur vox *impunitatis* hoc ultimo in sensu in *L. 8. ult. ff. de in ius voc. L. 9. ff. ad l. pompej. de parricid. L. 38. §. 6. ff. de panis &c. & multis aliis phrasibus in jure effertur, quas recenset Schultz. *all. diff. c. 1. §. 4.* quibus addi potest, quod habetur in *L. 29. C. ad L. Jul. de adult. immunem esse à judiciaria severitate, & in L. 14. §. 14. ff. d. relig. pœna in eum statuta non est.**

§. 5.

Hiscæ præsuppositis, facilis jam erit *inobediencia impunis* definitio, scilicet illam esse *jus, seu facultatem non parendi jure licitam*. Illud tamen ante omnia hic notandum, quod jam supra §. 2. monuimus, nobis hic tantum *inobedienciam* dici, quæ committitur in illum, qui *jus exigendi obedientiam habet*, seu unico verbo in *superiorem*, cum alias nimium hoc vocabulum extendi possit. Excludimus ergo (1) casus *inobediencia impunis* erga pacta, quibus se par pari ad participationem obligavit. Cum enim in omnibus obligationibus præsertim unilateralibus, & iis, quibus quis se ad aliquid in suo patiendum obstringit, pars quodammodo videatur obligata ad obediendum alteri, illud, quod pacto continetur, præcipienti, unde & conditiones contractuum sæpe in jure *Leges* dicuntur. Briffon. *de V. S. Lib. 10. p. m. 1047.* quamvis re ipsa à veris Legibus multum differant; vid. Hobbes *de Cive c. 14. §. 2.* conf. Puffendorf. *de J. N. & G. L. 1. c. 6. §. 2.* Hahn. *ad Wesf. tit. de LL. n. 2.* & Ziegler. *de jur. Majest. c. 15. §. 2. seqq.* inde ad *inobedienciam impunem* referri quodammodo possent illi casus, quibus à contractu impune resilire licet, præsertim, si forsitan pœna conventionalis eidem sit adjecta: vid. Schultz. *de impunit. c. 2.* Sed hoc non nisi *improprie*, cum par in parem non habeat imperium, vid. Klock. *vol. 1. conf. 35. n. 345.* indeque potius tali casu pactum licite violetur, quam contraheuti impune inobediatur. Si tamen vel inter fœderatos vel in systemate civitatum &c. uni aliqua superioritatis species detur, ac de *inobediencia impuni* erga illum se offerant quæstiones, illas *Capiti 8. de societatis arbitrariis* inserere licebit. Excludimus quoque (2) *inobedienciam* erga illum, qui ex Legis speciali concessione, in una aut altera Re jus mihi aliquod prohibendi, aut injungendi habet, ita tamen, ut extra hunc casum ipsi nulla in me superioritas, nullum imperium competat. Ejus exempla in jure occurrunt varia: Sic Literati fabros ac alios, artem cum strepitu & Musis inimicam exercentes, ne do-

domum in vicinia conducant, prohibere possunt, Carpzov. in Jprud. for. p. 2. C. 37. Def. 23. & novum opus privata autoritate nunci-ans, alterum ad intermittendam inchoatam adificationem obstringit: Dn. Schilter, ad ff. Exerc. 4. Tb. 2. Quin & ille, qui publicum diversorium exercet, hospitem id jubentem invitum recipere tenetur. L. un. §. ult. ff. furti adv. naut. caup. Non tamen deficiunt dictarum Regularum exceptiones, qualis in primo casu est, si fabri literatos in conducendo prævenerint, Dn. Stryck, de J. sens. Diff. 3. c. 2. n. 16. & in secundo casu, si nunciatio manifeste sit frivola, vid. Hahn, ad Wes. tit. de novi operis nunciat n. 3. inf. nec minus caupo hospitem novum ob morbum contagiosum vel nimiam jam hospitem frequentiam recipere licite detrectat, Harpr. ad §. ult. J. de oblig. qua quasi ex del. n. 10. qui tamen omnes casus ad inobedientiam impunem non nisi improprie referuntur.

§. 6.

Dum inobedientiam impunem diximus esse facultatem non parendi jure licitam, per jus ibi nihil aliud intelligimus, quam jus illud permissivum seu permissionem Legis, de qua vid. Grot. de J. B. & P. Lib. 1. c. 1. §. 17. & Puffendorf. de J. N. & G. L. 1. c. 6. §. 15. Cum enim inobedientia nostra impunis esse debeat, ante omnia requiritur, ut à Lege, cujus proprium non minus est *permittere* quam *punire*, L. 2. ff. de LL. pro licita habeatur. Non tamen ideo illam inobedientiam, quæ ex Lege præceptiva originem ducit, excludimus, quin potius eam pro nobiliori impunis inobedientix specie reputamus, indeque hanc à causa efficiente dividimus in *inobedientiam impunem ex jure præceptivo* & *ex jure permissivo* orientem; hanc licentes, quæ à Lege tantum permittitur, & à pœna eximitur, illam, quæ à Lege nobis injungitur e. g. ne Patri contra Patriam aliquid jubenti obediamus: Cujus divisionis effectus præsertim in eo se exserit, quod inobedientia, quæ ex jure permissivo impunis est, pœnam quidem nullo modo mereatur, melius tamen aliquando & securius sit, illa ex *exsuperantia obsequii* non uti, & obedientem se præstare, cum contra *inobedientiam impunem ex jure præceptivo* tanta sit necessitas, ut sine peccato intermitteri haud possit. Cum vero permissio illa, de qua jam diximus, duplex sit, plena scilicet, & minus plena, vid. Grot. all. l. & Ziegl. ad eund. quarum

rum illa impunitatem in fore utroque, (quam ideo *impeccantiam* appellat Hieronymus *procem. 4. Comment. in Jeremiam*) hæc in externo & apud homines tantum tribuit, *secunda* inde divisio *inobedientia impunis* ab effectu fluit, qua vel *plene* vel *minus plene* tantum *impunis* dicitur. Sane posterioris exempla sæpius in jure occurrit, cum non possint Leges omnia punire, quæ non probant, vid. Tabor. *de altero tantop. 3. art. 4. §. 12. inf.* quam ob rationem Concubinitus, quæstus meretricius, cædes uxoris adulteræ, & ejusmodi alia jure Civili impunia habentur, Ziegl. *ad Grov. d. l.* & heredem, qui prohibet funerari ab eo, quem Testator elegit, *non recte quidem facere, pœnam tamen in eum statutam non esse*, asseritur in *L. 14. §. 14. de Rellig. conf. Ring. in diff. de pena sine culpa c. 1. §. 20.* Sicut autem à juris Cultoribus præsertim de Foro externo tantum solet, cum conscientia forum Theologorum Ordini præcipue relinquatur: mihi quoque in præsentî Dissertatione illa *inobedientia impunis* erit, *qua in foro externo pœnam non incurrit*, ita tamen, *ne internum conscientia forum plane negligam.* Tertia divisio *inobedientia impunis* se offert, & que à causa efficiente, licet remotiori, desumata, si in rationes, ob quas jura *inobedientiam*, qua tamen majus malum non esse jam olim Sophocles in *Antigone* asseruit, aliquando permissam, aliquando etiam necessario committendam esse velint, inquiramus, quæ quidem ad duo potissimum capita reduci possunt, ab Uffelmann. *in Diff. de Homagio §. 10.* ex Thoma Aquinate exhibitæ, quorum primum est, si Superior egrediatur terminos sui imperii, secundum vero, si contrarium majoris potestatis præceptum concurrat, de quo vid. *infr. cap. IX.* unde *inobedientiam impunem* in illam, quæ ex *abuso imperii*, & quæ ex *concurso majoris potestatis* oritur, dispertere licebit.

§. 7.

Ad objectum *inobedientia impunis* pergimus, quod nobis *jussum seu mandatum Superioris* esse, satis apparet. Non ergo huc referendum est *consilium*, de quo vid. Puffendorf. *all. l. §. 1.* nec *preces*, quamquam hæc, si à Principibus profectæ, plerumque hodie mandato æquipolleant, & ejus instar haberi debeant. Cum vero *jussus Superioris* vel *Universalis* sit, quem communiter *Legem* appellant, vel *particularis* ad certas tantum personas directus, hinc nova divisio *inobedientia impunis* exurgit, qua *inobedientiam impunem erga Legem*

&c.

& *erga hominem* dispescitur. Nec paradoxo aliquid in se continet hæc Divisio; quamvis enim Leges exigente ita necessitate humana ab hominibus latæ sint, indeque inobedientia erga Legem, etiam hominem, scilicet Legislatorem, simul tangat, hoc tamen non nisi *per indirectum* contingit, cum *Lex* jam *per se* vim habeat ad obedientiam obstringendi, specialis vero mandati efficacia omnis à persona mandantis dependeat. Et hanc præsertim divisionem in capitum ordine ac Dispositione secuti sumus: unde cum potestas, cui obedientia debetur, sit vel *Privata*, eaque *Dominica, Patria & Maritalis*, vel *Publica*, quæ iterum in *Ecclesiasticam & Politicam* dispescitur, ex quibus hæc vel circa *statum pacis*, vel circa *statum belli* occupata est, vid. Richter. *part. I. dec. I. n. 90.* tot *inobedientia impunis* species ab ejus *objecto* desumptæ constitui possunt, quod & nos in hac dissertatione, attentâ præprimis simul divisione societatum, quam habet Dn. Thomafius in *Inst. l. prud. div. Lib. 1. c. 1. n. 95.* observavimus.

§. 8.

Restant duæ divisiones impunis inobedientiæ, ab ejus *Forma* desumptæ: Scilicet ex *forma interna* dispescitur in *inobedientiam impunem commissionis & omissionis*, quæ iterum divisio ex diversitate *Legis & mandatorum* sibi lucem fœneratur. Cum enim principales Legis virtutes sint *imperare & vetare*, Modestinus Jctus in *L. 7. ff. de LL.* Hahn. *ad Wes. Tit. de LL. n. 5. verb. illud commune*, hinc divisio Legum, oritur in *Præceptivas & Prohibitivas*, seu ut alii loqui amant, *affirmantes & negantes*, vid. Hahn. *d. l. & Grot. de J. B. & P. Lib. 2. c. 16. §. 29.* quæ quoque omnibus Superiorum jussibus applicari poterit, ita, ut adversus *affirmantes* seu *præceptivas* inobedientia in *omittendo*, adversus *Negantes* vero seu *prohibitivas* in *committendo* consistat. In effectu videtur illa esse differentia, quod *inobedientia*; quæ *omittendo* committitur, facilius *impunis* censeatur, quam illa, quæ in *commissione* consistit, cum *prohibitiva* Lex juxta Scholasticorum loquendi modum *semper & adsemper*, præceptiva vero *semper quidem*, sed *non adsemper* obliget. Ziegl. *ad Grot. d. l. & Hahn. all. l. conf. Tabor. & Stryck. ad Barbof. L. 10. c. 13. §. 8.* A *forma externa* altera maxime notabilis *inobedientia impunis* Divisio oritur, qua in *inobedientiam Simplicem*, & illam, quæ *cum resistentia est conjuncta*, dividitur: Illa *regulariter* à nobis *inobedientia impunis* vocabulo, *simpliciter posito*, intelligitur, & tribuit tantum facultatem *jussu non exequendi*; hæc vero insuper producit *jus jubenti*, si *refra-*

Aaa a aa aa

Harior.

Etarios forsan vi aut minis ad mandatorum executionem adigere tentet, licite repugnandi, de qua elegans differt. Illustris Dn. Lyncker. de resistentia qua sui potestate consuli potest. Sicut autem Resistentia varii dantur modi & gradus, ita ut vel verbis, vel factis, vel cum, vel sine armis, iisque vel offensivis, vel defensivis perficiatur, ita varie inde inobediencia impunita, qua cum resistentia conjuncta est, oriuntur subdivisiones ac species, quarum exempla & casus in sequentibus capitibus sapius occurrent.

§. 9.

Coronidis loco liceat adjicere quaestionem: An *eventus felicior, & ex quo magna Reipubl. utilitas resultat, inobedientiam impunem reddat?* Quae statim neganda videtur juxta Rescriptum Imperatoris Hadriani in *L. 14. ff. ad L. Cornel. de sicar.* ubi in delictis cogitationem & voluntatem, non exitum esse spectandum dicit: Sed sicuti hoc recte ab Excell. Dn. Strykio in *Tr. de j. sens. diff. 10. n. 42. ad involuntaria delicta* restringitur, & in voluntariis contra eventum feliciorum ad mitigandam poenam proficere asseritur, Id. *ibid. n. 42. & 43. & ibi all. Dd.*, unde Wissenbach. *ad L. 225. ff. de V. S. in foro seculari delicta non mente, sed manu metienda esse dicit: ita de eo quidem casu nos hic proprie non quaerimus, sed talem casum formamus, quo ipsum delictum, aut ipsa potius inobediencia revera consummata est, ejus occasione tamen ob eventum praeter spem felicem insigne in Reipubl. commodum redundavit. Equidem antequam ad hujus quaestionis Decisionem accedam, duos imprimis discernendos esse casus credo: An scilicet inobedientiam committens scopum in honestum habeat, an non? Prioris exemplum esse potest, si quis furto faciendi causa parietem alienum perforet, & inibi forte fortuito ex literis inventis structas Reipublicae insidias detegat: ubi furem ob hoc ultimum, praemium forsan & manus aliquod mereri facile concedo, quin tamen pro delicto etiam ordinariae furto poena plecti possit, nullus dubito. Non tamen injustitiae notam incurret imperans, si ipsi praesertim in delicto leviori poenae veniam largiatur. Conf. omnino Mattheus *de criminibus ad Lib. 48. ff. Tit. 18. c. 5. n. 21.* Quod si vero scopus inobedientis per se honestus sit, & ad Reipubl. emolumentum tendat, ac per hanc inobedientiam obtineatur, majori difficultate res involvitur. Equidem distinguendum crediderim, an in statu sagato, an in statu togato haec inobediencia commissa sit; inibi stricto jure delinquens ordinariam poenam non evitabit, ob maximum disciplinae militaris rigorem, qui Superiorum jussa examinari, aut ob praefixam*

fixam majorem sibi utilitatem sperni naud patitur: *si enim ubi jubentur, querere singulis liceat, pereunte obsequio imperium intercidit*, ait Otto apud Tacitum *Histor. Lib. 1. c. 83.* cum milites ex nimia adversus ipsum caritate nocturnum in urbe tumultum movissent, cum quo & Leges Romanæ conspirant, quæ capite puniri asserunt eum, qui in bello rem prohibitam à Duce fecit, vel mandata non servavit, licet rem bene gesserit. *L. 3. §. 15. ff. de re milit.* Melius tamen facere credo Principem, si bonam voluntatem & *felicem exitum* considerans, non nimis severe agat, sed *pœnam remittat*, ita tamen, ut *externa ad minimum specie rigor disciplinæ militaris illæsus* permaneat. Hinc non immerito crudelitatis vulgo arguuntur Manliana & Posthumiana imperia, de quibus vid. Livius *lib. 8. cap. 7.* & illis L. Papyrii moderatio præfertur, qui Q. Fabium Magistrum equitum ipsius injussu, sed feliciter pugnantem, noxiæ quidem damnavit, sed precibus populi Rom. condonavit, idem *Lib. 8. c. 15.* Cui ex recentiori Historia addi potest exemplum Admiralis Blackii, qui, cum injussu Reipubl. Anglicanæ & Protectoris Cromwelli Hispanis magnam cladem intulisset, in Turrim quidem Londinensem exempli causa captivus deductus, mox tamen inde liberatus & amplissimo donario remuneratus fuit. vid. Dn. Stryck. *in diff. de oblig. princ. ex facto Min. c. 5. n. 15.* In statu togato mitiorem credo amplectendam esse sententiam, ita ut distinguendum iterum putem, an illud, quod prohibitum, in se non nisi laudabile sit, nec ex ejus infelici exitu magnam Reipubl. detrimentum inferri possit, an vero sit indifferens, vel ex eventu adverso in magnum Respublica discrimen inducatur; & sicuti priori casu omnem plane pœnam exulare debere autumo, nisi quod interdû & exempli publici causa decorum externum servandum sit: (quo pertinet exemplum Theodati de Gozon. quem alias Extinctorem draconis appellant, Equitis & postea Magistri Ordinis Johannitici, de quo vid. Moreri *Dictionaire Histor. T. 2. p. m. 69. & ibi all.*) ita posteriori casu rem imperantis arbitrio committo, qui & absque crudelitatis nota pœnam ad minimum extraordinariam dicitabit, & absque injustitiæ crimine illam in Reip: favorem plane remittet, quo illa forsitan videntur referri posse exempla, quæ Dn. Strykius *in diff. de Eventu c. 5. n. 4. & 5.* recenset.

CAP. II.
DE
INOBIEDIENTIA IMPUNI
ERGA LEGEM.

SUMMARIÀ.

§. 1. **L**egum Definitio & utilitas : an Rescripta & sententia quoque vim Legû habeant ? §. 2. inobediencia impunis ab initio quatuor species, de privatis LL. ferentibus, de LL. Principis injusti, & Legum vi extra Territorium. §. 3. de subditis extra Territorium de gentibus. §. 4. de LL. universalibus ac provincialibus in Imperio, ac de statutis Civitatum municipalium. §. 5. de Principum, eorum conjugis & liberorum inobed. impuni erga LL. & an controversa super successione Principum ex jure privato determinanda. §. 6. de inobed. impuni Imperatoris & Principum Imperii, erga jus Civile & LL. publicas. §. 7. de advenis & forensibus. §. 8. de exilibus, illis qui jus civitatis amiserunt, & ex ea emigrarunt. §. 9. de locis & personis exemptis. §. 10. de infantibus, dormientibus, furiosis, mutis, surdis, cæcis, & innoxie ebriis. §. 11. de mulieribus, Rusticis, Milite, Minore, Mercatoribus & Judæis. §. 12. de Lege nondum promulgata, & quo tempore post promulgationem obliget, nec non de LL. positivæ obligatione alternatîva. §. 13. de Lege permissiva, suadente, & imperfecta. §. 14. de Lege injusta, dura, ac de præteritis casibus loquente. §. 15. de Lege nunquam in usum deducta, & ejus abrogatione expressa, vel tacita. §. 16. de inobediencia imperfecta, cogitatione, conatu, & Legum ignorantia. §. 17. de inobediencia erga LL. in casu necessitatis. §. 18. de inobed. impuni ex postfacto ob dispensationem, Amnestiam, & Prescriptionem. §. 19. de eadem ob furorera supervenientem, penitentiam, & transactionem cum adversario. An concurrentia plurimum delictorum unius impunitatem tribuat ?

§. 1.

Legum imperia potentiora, quam hominum, dum vocat Celebris Historiæ Romanæ scriptor Livius *Lib. 2. c. 1.* nihil aliud quidem innuit, quam tantam Legum esse sanctitatem, ut eadem nullis humanis unquam mandatis infringi aut convelli possit : quocumque ex asse convenit sapiens illud dictum invictissimi Imperatoris Fride-

RIGI

rici. I. cum Leges instituta sunt, non esse liberum judicare de iis ipsi quoque Magistratui. Lehman. Chron. spir. Lib. 5. c. 60. & 61. Quæ licet prima fronte satis paradoxa videantur, unde & Puffendorff. Lib. 1. de 7. N. & G. c. 6. §. 14. Livianum illud ad statum Democraticum non sine ratione restringit, & ipse Fridericus Leges antiquas præsentis Reipubl. statui accommodandas esse, concessit, Lehman. d. l. c. 62. satis tamen inde apricatur, maximam Legibus deberi autoritatem ac reverentiam, indeque eo majorem notam mereri illos casus, in quibus ipsis contravenire ac obedientiam denegare impunitum habetur: Quod, cum nobis in hoc capite prosequi animus sit, ante omnia definiendum erit, quidnam hic per Legem intelligamus. Remotis ergo variis Legum significationibus, de quibus vid. Biccus in Colleg. Jurid. Argentor. enucl. Tit. d. LL. §. 2. Halm, ad W. d. t. v. 2. Tabor. in Collat. j. Rom. & Hungar. Part. 2. S. 1. §. 4. in f. & inibi all. Legem hic definimus, quod sit *preceptum Superioris, potestate Legislatoria præditi, universale, vi coactiva omnes subditos ad obedientiam obligans.* Conf. Lauterbach. in Coll. Theor. pr: ad Tit. de LL. Th. 11. E. hinc removemus *speciale preceptum, Decretum & sententiam*, ab iis, qui jus ferendi Legem habent, emanantem, utpote, quibus vis *Legum generalis* extra animum Legem faciendi non competere videtur: L. 3. C. de LL. Quem animum licet generaliter expresserit Justinianus in L. 12. C. eod. ubi sententiam Imperatoriam *omnibus etiam similibus causis* Legem esse debere statuitur, cum Princeps erubescat sine Lege loqui, & instar judicis decernens singulorum decernere, Nov. 18. c. 5. indeque sententias suas ita concipiat & informet, ut pro Lege valere & omnibus prodesse queant: Tabor in collat. j. Rom. & Esurt. Tit. 2. §. 10. Hodie tamen *Decreta specialia*, nisi de animo principis Legem ferendi certo constet, jus inter alios non faciunt, Ziegl. ad Lancell. Lib. 3. Tit. 15. §. 6. verb. in *similibus causis*, & sic nec aliorum judiciorum, nec Camerae Spirensis sententiæ, extra illas *qua ordinem Processus spectant*, Legis vim habent, vid. Dn. Stryk, in U. M. ff. ad t. de confit. pr. §. 1. seqq. quamvis tamen pronuntiatæ Collegii Juridici Lipsiensis in *Electoralibus*, & Jenensis in *reliqua Saxonia pro consuetudine* observandas esse, asserat Richter. p. 1. 218. n. 34. quod & de sententiis *Cameralibus* testatur Dn. Stryk. d. l. §. 2. Cæterum, quod de Legum inutilitate & nimio numero queruntur multi, illis, ideo obedientiam denegantes, & naturalem æquitatem præferentes, illud quidem attendi non meretur, cum sanæ rationi conveniens sit,

utilius esse, omnes, certe plurimos casus, in quantum id illorum innumera varietas permittit, à Lege definiri & paucissima iudicis arbitrio relinqui. Legislator enim ad futura respiciens, omni animi morbo caret, cum iudex contra de presentibus negotiis sententiam ferens, affectibus sæpe nimis obnoxius sit: vid. omnino Dn. Becman. in *Paral. Polit. c. 13. §. 4.* & Hahn. ad *W. tit. de LL. n. 3. p. m. 63.* Cui accedit, quod æquitatis naturalis ratio non semper ad definiendos casus videatur sufficere, Dn. Becman. *d. l.* adeo, ut ob defectum Legum positivarum olim in Imperio Monomachia ad Decisionem controversiarum mere Legalium adhibita sit. vid. exempla ad Lehman. in *Chron. Spir. Lib. 5. cap. 4. & cap. 59.*

§. 2.

Quamvis autem Legibus obedientiam deberi sano cuique indubium sit, vid. Tabor. ad *Barhos lib. 10. cap. 13. §. 1.* quod eleganter exprimit Hobbes *de cive cap. 14. §. 2.* dum Legibus nos obligatos teneri scribit, cum conventionibus tantum obligemur; habet tamen obedientia legi debita suos limites, extra quos inobediencia erga illam impunita censetur, quod, cum vel *ab initio*, vel *ex post facto* demum contingat, de *inobediencia erga Legem* quæ *ab initio* impunita est, & quæ demum *ex post facto* talis evadit, separatim agendum erit. Quod autem *ab initio* impunita sit aliquando *inobediencia*, id ex quadruplici potissimum fonte oritur, ita ut vel *persona statuentis* seu Legislatoris, vel *persona inobedienciam committentis*, vel *qualitas Legis*, vel denique *qualitas ipsius inobediencia* in causa sit, quo minus pœnam mereatur. Quod ad *personam Legislatoris* attinet, privato quidem jus Leges ferendi non competere statim patet, cujus nomine non tantum *mere subditos*, sed etiam *judices* ac *Magistratus* comprehendimus, ut pote quibus, nisi in Republica τὸ κύριον aut Majestatem habeant, cujus certissimus character potestas Legislatoria merito dicitur Ziegler. *de jur. Majest. L. 1. c. 5. §. 1.* Legum ferendarum arbitrium nullo modo competit, adeo, ut ne quidem super controversia, de Legis validitate orta, ipsis sententiam ferre concedatur: vid. eleg. Decisio Mevii *p. 2. D. 73.* Unde certissima formari potest Regula: Si illi, qui Majestatem & potestatem Legislatoriam in Republica non habent, Leges condere velint, eorum sanctionibus impune non obediri. Qua occasione non inepte quaritur: Quid in Legibus à Principe injusto latis obtineat? Quod à Dn. Stryk: in *Diss. de for. cons. c. 2. n. 13. seqq.* ita decidi-

tur,

tur, ut illis omnino obedientia debeatur, nisi *certo* constet, alii de jure summum competere imperium, licet tamen & eo casu non quidem ex obligatione Legis, quæ nulla est, sed illa, qua quis patriæ & sibi obstrictus est, melius sit Legi parere, modo ea ad exuendam omnem erga legitimum Principem obedientiam non dirigatur. Cum vero Majestas, cui potestatem Legislatoriam annexam esse diximus, unaquæque suis limitibus contineatur, & terminetur, quos egredi nulla earum potest, Ziegler. *de jure Majest. L. 1. c. 3. §. 26.* hinc impune illi obedientia denegatur, si in alieno Territorio Leges ferre velit: vid. Dn. Stryk, *de jure princ. extra Terr. c. 3. §. 7. & ibi all.* Quod jus Romanum quoque communi dictorio approbat: *Extra territoriam jus dicenti impune non pareri. L. ult. ff. de jurisdic.* Id tamen de potestate sibi non subiectos invitò ad Legum suarum observantiam obstringendi intelligendum est, cum alias Leges fere omnes certa ratione etiam in alienum Territorium extendantur, & vim suam exerant. Dn. Stryk. *d. l.* Omnis enim Lex vel *persona*, vel *actus*, vel *rebus* imponitur, ex quibus prima, e. g. de *persona habilitate* disponens, eandem omni loco afficit, altera de *actus solennitate* loquens efficit, ut in loco gesti negotii solenniter peractus, ubique pro tali habeatur, tertia denique de *re* disponens, & v. g. ejus alienationem prohibens, eandem, ubicunque locorum facta sit, infirmam reddit. Grotius in *eleg. Responso, quod infernum Mauris. Consil. Cbilon. consil. 4.* Quod tamen non potestati Legislatoris primi, sed Domini Territorii adscribendum, qui ad communionem Resumpubl. commodius servandam peregrinas Leges hanc vim in suo territorio habere patitur; vid. Dn. Stryk. *d. l. §. 9. & 10.* Cui itidem adscribendum, quod sapius Leges ab aliis latæ e. g. jus Civile & Lubecense, in locis, primis Legislatores plane non subiectis, observentur. vid. Magnif. Dn. Præses in *not. ad Lauterb. pro am. verb. jus. civ. est magna auctorit.*

§. 3.

Alia vero circa potestatem Legem ferendi se adhuc offert difficultas: An scilicet illa etiam ad subditos extra territorium degentes possit extendi? & sicuti Leges de *personarum habilitate* in loco domicilii simpliciter disponentes, eos etiam in *alio loco* morantes stringere, & vel habiles vel inhabiles efficere nullum dubium est, Grotius *all. l. conf. omnino Tiraquell. de LL. connub. & Marit. gl. 8. n. 219.* ita illud de omnibus domicilii Legibus *personam respicientibus* asserere non ambigo, vid.

vid. Dn. Schweder *inrod. in jus publ. p. spec. f. 2. c. 13. §. 4.* (modo tamen illæ Legibus illius loci, ubi tunc morantur, non sint è diametro *contraria*; quo casu cum his *ex temporaria subjectione* fortius obligentur, illæ utique præferendæ, ita ut patriæ Legibus impune non pareatur. Dn. Coccej. *in diff. de fundata Territor. pot. T. 2. §. 2.*) Nec in *pœnâ* hic exceptionem agnosco, si pœna tantum ad *emendandos mores* Civium tendat, ita, ut Princeps subdito alibi aliquid, quod Legibus patriæ prohibitum est, committenti, quâvis in loco delicti non sit prohibitum, pœnam imponere possit promeritam; Si autem pœna *pro securitate Civili* primario constituta sit, tum, cum hæc in sua Republica non sit læsa, pœna merito exulabit; Dn. Coccej. *in d. d. Diff. T. 6. §. 9.* Nisi forsân delinquens in loco delicti nondum sit punitus, aut ab ejus loci Magistratu aggratiatus; Dn. Stryk. *in all. diff. c. 2. n. 38. & 39.* quo casu iudex domicili ob concurrentem suam in delictis jurisdictionem, pœnam quidem, sed eam infliget, quæ in loco delicti obtinet. Richter *in Tr. de foro compet. c. 13. n. 15. & p. 3. d. c. 105. 18.*

§. 4.

Traditam in §. 2. Regulam ut ad nostrum jam Imperium applicemus, *Leges universales* condendi potestas Imperatori unâ cum omnibus Statibus competit. Dn. de Rhetz. *in Inst. j. publ. L. 2. c. 24. §. 16.* Dn. Stryk. *in U. M. ff. ad Tit. de LL. §. 1. & 2.* sicque, si ille solus hoc jus usurpare velit, sanctionibus ipsius impune non obediri eo minus dubii est, quo cautiore Leges publicæ similibus in casibus sunt, dum actuum, ab Imperatore contra Imperii Constitutiones gestorum, nullitatem expresse sanciant. vid. Titius *in specim. j. publ. Lib. 4. c. 5. §. 19. & ibi all. art. Cap. 70.* Nec majorem erga Leges suas reverentiam à Statibus exigere potest Imperator, licet consensum *Electorum* adhibeat, utpote qui ad hanc rem non sufficit, ut adeo *Principes*, si forsân Capitulationibus Imperatoriis aliquid inferatur, quod ejus modi Legem universalem saperet, iis quoad hunc passum obedientiam jure denegent. Rachel. *in diff. de Capitul. c. 5. §. 9.* Quin, etsi *major pars Statuum Imperii*, licet non æque ex legitima causa emanat, *Leges à minori parte & Imperatore* ratas omni plane obligandi efficacia destitui eleganter probat Dn. Stryk. *de j. præf. circ. negot. imp. c. 4. n. 58.* *Leges Provinciales* contra in suis territoriis singuli Status Imperii vel soli, vel cum Statibus provincialibus condant: Conring. *de orig. jur.*

jur. german. c. 28. Eckholt. in comp. ff. tit. de LL. §. 8. & Svend. ad eund. Dn. Schweder in introd. j. publ. P. spec. f. 2. c. 13. §. 3. & quamvis Civitatibus quoque municipalibus potestatem legislativam asserat Wesenbec. ad ff. d. 2. n. 3. rectius tamen id ab aliis negatur, ita ut ex hodierna ad minimum praxi omnia statuta de necessitate Superiorum confirmationem requirere velint. Hahn. ad W. d. l. verb. Decretum Klock. vol. 1. consil. 35. n. 385. Communiter tamen distinguunt Dd. inter statuta administrationem bonorum Civitatis & jurisdictionem illi competentem concernentia, quæ etiam sine confirmatione asserunt valere; vid. Dn. Hopp. ad J. Lib. 1. Tit. 2. §. 1. verb. quisque populus; ac inter illa, quæ contra jus commune disponunt, aut superioritati Principis territoriali derogant, e.g. ne ad illum appelleretur, Klock. vol. 1. consil. 14. n. 14. & Consil. 50. n. 91. & 98. quibus, cum inferior contra Leges Superioris statuere nequeat, Idem consil. 20. n. 145. seqq. antequam Superioris specialis accedat confirmatio, impune non parebitur. vid. Mev. ad j. Lub. Qu. pral. 2. n. 57. & Brunn. Cont. 2. Dec. 26. Except. tamen vid. apud eund. ad L. 9. ff. de j. rej. n. 2. & Mev. d. l. n. 44. seqq.

§. 5.

Secundo loco *inobedientia impunitatem ex persona illam committentis* oriri dixi, cujus nunc afferenda sunt exempla. Optimo quidem jure hic omnium primo referuntur *Principes*, quos Legibus esse solutos, tratatitium est, L. 31. ff. de LL. vid. Dd. plena manu all. à Ziegler. de jur. Majest. L. 1. c. 1. §. 16. quod eleganter exprimit Justinianus Imp. Nov. 105. c. 2. §. 4. dum omnibus à se dictis Imperatoris excipit fortunam, cui & ipse Deus Leges submisit, Legem animatam eum mittentem hominibus. Et hoc quidem ex veriori sententia, tam quoad vim directivam, quam coactivam procedit. Vinnius ad §. 8. l. q. m. Test. infirm. Eckholt. in Compeno ff. Tit. de LL. §. 31. Dn. Stryk. & Hopp. ad §. 6. l. de j. N. g. & Civ. cum sibi ipsi nemo obligari queat, quod tamen contingeret in Principe, si Legibus, à se latis, etiam tantum in conscientia teneretur. vid. Puffendorf. de j. N. & g. L. 1. c. 6. §. 2. (unde Magistratum inferiorem, utpote qui non ex propria, sed tantum ex concessa ipsi administrativa potestate, & ratione officii Leges condit, illis, à se ipso licet promulgatis, teneri, nullum dubium est. Carpz. p. 3. C. 12. D. 17.) Neque tamen hæc exemptio Principibus à Legibus competens obstat, quo minus se sensui Legum materiali per conventionem obstringere possint. vid. Dn. Lyncker. in Diss. de

Bbb bbb bb

pleni-

plenitud. *Jumma pot. §. 29.* Quin & Principes Legibus vivere amant, *L. 4. C. de Constit. Princ. & S. fin. J. quib. m. test. inf.* & præsertim in Contractibus jure privatorum utuntur, vid. *Tabor. in Collat. j. Rom. & Hungar. p. 2. §. 1. §. 28. Schrad. de feudis p. 10. S. 20. n. 238.* & ibi al. quod tamen nulli necessitate aut vi obligandi ex Lege orienti, sed voluntariæ Principum submissioni adscribendum. *d. S. fm. J. d. t. ibique Hopp.* Pertinet hæc Controversia inter Gallos & Hispanos Jctos hoc seculo Anno 1667. & 1668. occasione prætensi à Rege Galliz *juris Devolutionis* acriter agitata: *An scilicet in successione Principum statuta Regionis, de hæreditatibus privatorum disponentia, attendenda sint? Ubi quidem illis maxime patrocinari videtur Grotius de J. B. & P. Lib. 2. c. 7. §. 11.* & *Dn. Schilter. in Diss. de orig. & nat. j. publ. §. 20.* Quorum sententiam, quamvis in *privatis Principum hæreditatibus* expressè ipsorum voluntate (expressè enim Principes aliud declarare posse indubium est, cum statuta nunquam Superiorem, etiam cujus consensu & confirmatione comprobata sunt, stringant. *Tabor. in Ar. mam. Justin. de legit. armor. us. c. 3. & 5.*) admitto, ita in *successione in Regnis ac Ditionibus* non procedere cum *Dn. Werlhof. in diss. de usu. J. Rom. in controuv. lib. gent. §. 25.* autumo, cum Principes *de successione in Regnis* controvertentes, nequidem Antecessoris, aut integri populi iudicio subjaceant, *Dn. Becm. in diss. de j. subd. circ. S. c. 2. n. 4. & c. 3. n. 26.* unde multo minus positivis privatorum Legibus se submittere opus habent, sed tales controversiæ inter ipsos determinandæ jure & modo inter eos recepto, qui in libertate naturali nullius jurisdictioni subjecti degunt, vid. *Puffendorf. de I. N. & G. L. 7. c. 7. §. 15. conf. Auctores de jure Devolutionis, & imprimis pro nostra sententia Tractatus Baronis d' Jfola, inscriptus Bouquier d' Etat. art. 5.* Quod vero de *Regina ac liberis Regalibus* quaeritur: *An illi ad Legum civilium obedientiam obstricti sint?* id ex Mariti ac Patris voluntate nude dependere puto, qui tamen ob arctissimam cum his Personis cognationem eadem in hoc passu ipsis indubio privilegia concessisse creditur. vid. *L. 31. ff. de LL. conf. Mollenbec. in diss. de Augusta §. 21.* Sed hæc, quæ hæctenus diximus, in Legibus tantum *Civilibus positivis* procedant: Legibus vero *Divinis ac Naturalibus*, nec non *Fundamentalibus* Principes æque ut privati obligantur. *Tabor. de oblig. success. in offic. c. 5. §. 12.* Et quamvis, si contra eas delinquant, nemini jus ipsos ad obedientiam constringendi, aut pœnam ipsis dictitandi competat, *Huberus d. j. Civit. Lib.*

Lib. 1. c. 19. §. 4. & 5. Schultz. in *Diff. de impunit. c. 3. §. 2.* atque ita etiam inobediencia ipforum contra has Leges impunis videatur; hoc tamen tantum in foro externo, non etiam in conscientia procedit, sicque hac inobediencia impunis quidem; sed impunitate minus plena habetur; Schultz. *d. l.* ita ut non sine ratione de his Legibus dici possit, quod Dn. Becman, in *Paral. polis. c. 12. §. 5.* de Legibus generaliter asserit; Principem quidem iis, quoad necessitatem civilis obedientie scilicet, non esse subjectum, conf. Huber. *d. l.* neque tamen iisdem solutum.

§. 6.

In nostro Imperio inter Principes primo occurrit IMPERATOR, de quo, an Legibus sit solutus, an vero non? varie disputatur, vid. Limnæus in *j. publ. Lib. 2. c. 8. n. 30. seqq.* Schutz in *j. publ. Lib. 1. Tit. 1. posit. 19.* Hahn ad *Wesf. tit. de LL. n. 7. inf.* Quam tamen controversiam in presentiarum excutere non vacat, cum nobis sufficiat, ad minimum Imperatorem Legibus *Comitialibus* plerumque per conventionem se obstringere. Dn. Stryk, in *U. M. ff. ad tit. de LL. §. 9.* De STATIBUS IMPERII vero non minus dubii est, circa quos duæ potissimum quæstiones decidendæ veniunt: (1.) *An & quatenus jure Civili & cæteris Legibus privatis*, (2.) *quatenus Legibus publicis obligentur*, & iis derogare possint? Quoad primum, Principes imperii *j. Civili* ex receptione ejus universali utique quam firmissime obligantur, in omnibus illis causis, in quibus *judiciariam Superioris auctoritatem* agnoscere tenentur. Dn. Werlhoff. *all. diff. §. 9.* Unde, quoties in talibus causis Principibus nostris vel *cum aliis imperii subditis mediatis ac immediatis*, vel *cum Exteris etiam Regibus* controversia intercedit, e. g. de successione alicujus Principis imperii, ea post Leges imperii publicas ex *jure Civ.* decidenda venit. idem *d. l.* & Dn. Lyncker, *de libert. stat. §. 2. §. 2.* adeo, ut illud jus nullibi magis in Imperio nostro, quam inter Principes vim suam exerat. Dn. Stryk. *de via f. princ. perm. c. 1. §. 16.* Quoties vero ipsis, consideratis, ut *Summis Imperantibus*, cum *exterior* res est, tunc, cum eadem *judiciis Imperii* non subiaceat, nec Principes *jus Civile* aut aliud positivum, sed solum *jus gentium* pro judice agnoscunt. Dn. Werlhof. *in all. diff. §. 18.* Nec minus *ratione subditorum suorum* & in cæteris causis, in quibus *judiciariam Imperatoris aut Imperii auctoritatem* non agnoscunt, ipsos nec *jure Civili* nec cæteris Legibus privatis obstringi autumo, ita, ut *juris Civili* auctoritatem in suis territoriis & plane abrogare, conf. tamen

Dn. Rhet. *in inst. 1. publ. L. 2. Tit. 3. §. 1.* & circa illud ac cœteras Leges positivas, modo alteri nondum inde jus quæsitum, vid. Dn. Lyncker. *de his qua lib. ff. perp. acc. §. 2.* dispensare possint, Dn. Stryck *in U. M. ff. Lib. 1. Tit. 3. §. 7.* & Schutz. *inj. publ. L. 2. tit. 8. pos. 7.* ipsi vero iis contraventuri dispensatione non opus habeant, quod ex matrimoniis Principum Protestantium, in gradibus jure humano prohibitis sæpius contractis, manifeste apparet. Carpzov. *in 7 prud. Conf. Lib. 2. D. 110.* Et ex hoc fundamento etiam quæstio de testamentis principum absque solemnitate conditis facile decidi potest, quæ, quamvis non valeat communiter asseratur, Maurit. *Consil. Tubing. Conf. 1. n. 45.* Rosenthal. *de feud. c. 12. com. 10. n. 15. seqq.* Klock. *vol. 3. Conf. 102. n. 97.* temperamentum tamen allatum à Dn. Stryck. *in Exam. j. F. c. 14. q. 19.* hinc utique attendendum puto. Quod ad Leges imperii publicas attinet, iis quidem Principes ex conventionis sua & libero consensu adstricti sunt, vid. Tabor. *de jure oblig. c. 4. §. 2.* & quamvis Dn. Stryck. *in U. M. ff. d. 1. §. 8.* hanc tantum ad ipsos Status, quod scilicet in controversiis inter se ortis his Legibus uti velint, restringat, magis tamen placet illorum sententia, qui Status imperii Legibus publicis etiam quoad subditos suos obligari, & illis per speciales Constitutiones haud derogare posse credunt, Mevius *p. 4. D. 77.* quod sicut illo casu, quo Leges publicæ clausulam, omnibus contrariis statutis derogantem, annexam habent, omni dubitatione caret, Titius *in spec. j. publ. Lib. 3. c. §. 13.* ita in dubio Legem pro universali esse habendam, ut ei non nisi in Comitibus communi consensu derogari possit, autumo. vid. Dn. Schwed. *part. spec. S. 2. c. 13. §. 21.* & Dn. Engelbr. *in Diss. de Princ. in dispens. pot. §. 6.* conf. illustris Dn. de Rhetz. *in inst. j. publ. L. 1. tit. 1. §. 35.* & Tabor. *de alieno tanto p. 4. art. 7. §. 8.* Judicem tamen inferiorem securius facere credo, si in sententia ferenda non *Rec. Imper.* sed *superioris immediati Constitutiones* attendat, (quamvis forsitan de jure aliud dicendum sit. Dn. Stryck. *in U. M. ab. l. in. f. l.* præsertim cum litigantibus nulla inde læsio contingat, sed ipsis per *appellationem ad Cameram* consulatur, Dn. Lyncker. *de gravam. extrajud. c. 3. p. 2. m. 1. §. 51. n. 15.* quæ tali casu *Constitutiones Imperii Legibus particularibus* præfert. Klock. *in votis Camer. Al. Relat. c. 50. n. 146.* Bluhm. *in pr. Camer. Tit. 2. §. 17.* Quatuor tamen potissimum videntur casus dari posse, in quibus *Imperii Ordines ejusdem Reversibus ac cœteris Legibus* infringuntur, quorum (1.) indubie est, si ipsis

ipsis Lex publica expresse *facultatem* contrarium statuendi *permittat*,
 cujus exemplum vid. apud. Dom: de Rhetz: *d. conf. Rodingi Pand.
 Camer. Lib. 1. Tit. 12. p. m. 238.* (2.) Hæc libertas ipsis competit, si eam
speciali sibi professione reservaverint, quod ipsis, cum Legibus publicis
 ex libera conventionione obligentur, omnino licet. vid: Dn. Stryck
in U. M. all. 1. §. 6. ubi & exemplum; cui jungi potest *professio Sta-*
tuum contra aliquos passus *Capitulat. Leopold.* facta, de qua vid: E.
 F. von Heerden *Grund F. des H. Rom. R. p. 3. c. 3. p. m. 229.* (3.)
 Hæc facultas non denegatur, si Lex imperii tantum *permissiva* sit,
 cujus permissionem Status imp. quoad suos subditos licite restrin-
 gunt, & plane tollunt. Horn. *in diss. de lib. Germ. exter. mil. Th. 20.*
 qui ibi in permissione militandi apud externos exemplum exhibet. Sic
 cum R. J. de A. 1775. tit. von Mucherl. *Committen* quincunces usuras per-
 mittat, quin usurarum legitima quantitas nihilominus à Statibus in
 suis Territoriis ad *orientales* possit restringi; non dubitandum est: Li-
 mitanda tamen hæc de *Lege permissiva* est assertio, nisi illa *permissio-*
privilegium ab bene merita contineat, unde privilegia *vestiaria* Doctoribus,
 Legibus Imperii publicis concessa *specialibus constitutionibus* non pos-
 sunt auferri. Dn. Præses *in diss. de Leg. vestiari. c. 3. n. 10. seqq.* conf:
 Tabor. *in armam. justin. de legit. arm. usu. c. 3. §. 3.* (4) huc referri po-
 test *jus Retorsionis*, quo interdum contra Constatus Leges imperii pu-
 blicas violantes, solent uti status imperii. vid. de eo Dn. Rhetz. *L.*
2. c. 1. §. 32. & c. 10. §. 3. Dn. Stryck. *in U. M. tit. 2. Lib. 2. & Dd. all. à*
Brunnem. ad L. 3. ff. d. t. inf.

§. 7.

Ad Classem illorum, qui Legibus impune inobediunt, Secundo
 communiter referuntur *advena & forenses*, quod tamen non adeo
 crude accipiendum est. Cum enim illi ex commoratione Magistra-
 tui loci, ubi degunt, etiam *ad tempus* subiecti sint, *Gror. de L. B. & P. L.*
2. c. 11. §. 5. n. 21. & Henniges *ad eund. b. l.* nec ab ejus Legibus & Sta-
 tutis ratione rerum, quæ ibi habent, & negotiorum, quæ ibi gerunt,
 se eximere possunt, unde eleganter forenses omnibus ex causis, ex
 quibus *forum* in aliquo loco *serriuntur*, etiam ejusdem statutis obliga-
 tur, *Mev. ad jus Lub. quasi. præf. 4. §. 9.* & Dd. eosdem statutis *U.*
in ordinatis. vid. Ziegl. *de j. Majest. Lib. 1. c. 34. n. 101.* secus si tantum
 ex causa *judicati* petatur executio. *Mev. p. 5. D. 241.* de *solemnitate*
 & *validitate actus* vel *inter vivos* vel *mortis causa* disponentibus. vid.

Carpz. p. 3. C. 6. D. 12. § n. 3. & in rem conceptis, Tiraqu. de j. primogen. Qu. 46. obstringi asserunt, nisi tamen hoc ultimo casu contra voluntatem domini e. g. à fure res ad locum statuti apportatz sint. Mev. ad jus L. all. l. n. 28. A Legibus vero & statutis, personas concernentibus, regulariter liberantur, nisi talia sint, quæ ipsis nullum damnum aut præjudicium asserant, Civibus vero bonum exemplum præbent, unde festis & indictis jejniis etiam forenses obligari recte tradit Zæf. ad ff. t. de LL. n. 20. inf. Sed quid de Legibus prohibitivis ac penalibus dicendum? distingv: mihi videtur, an prohibitio & pœna illa tantum primario ad emendationem morum in subditis tendat, quo casu forenses illa non videntur obligari, unde Lege quoque vestiaria non tenentur. Dn. Præses in diff. de L. vestiaria c. 3. n. 8. & 10. Si vero pœna & prohibitio pro civili securitate sit constituta, tunc utique penali statuto forenses etiam obligantur, Carpzov. in pr. Crim. Qu. 54. n. 51. ita, ut ignorantia pœnz statutz ipsos non liberet, modo prohibitionem sciverint. Zæf. ad ff. t. de j. & f. ignor. n. 5. Quæ tamen omnia de tali prohibitione sunt intelligenda, quæ j. communi cognita est; si enim jure tantum statuario quid prohibitum, forenses vel pœna statuti plane non comprehenduntur, Klock. vol. I. consil. 48. n. 23. vel tamen ex ignorantia illius excusantur, Carpz. p. 4. c. 9. D. 19. n. 5. & 6. quo pertinet illud, quod habet Tabor. in armam, Justin. de Hoplophoria c. 2. §. 16. studiosos primis adventus diebus prohibitione armorum in Academiis non obligari. Denique, cum forenses non, nisi per tempus commorationis saltem Magistratui ac Legislatori illius loci sint subjecti, nec illos Legibus ultra teneri, ac inde illis, quæ perpetua ipsis onera ac præcepta imponunt, impune non parere manifestum est. Dn. Coccej. in Diff. de fundata Territor. pos. T. 2. §. 6.

§. 8.

Quid vero de iis dicendum, qui quidem in loco aliquo domicilium habuerunt, & ejusdem Legibus subjecti fuerunt, sed propter delictum patria ejecti, aut ipsi sine veniæ impetratione discedentes in alio jam loco degunt? An & illi tamen patria Legibus obstricti manent, an illis impune imposterum non parebunt? Quoad delinquentes equidem distinguendum videtur, an, cum civitate ejicerentur, illius jus amiserint, vel mediam capitis diminutionem passi sint, an vero non? & sicuti illo casu ipsos nec Legibus pristini domicilii amplius teneri inde applicatur, quod omnibus earum favoribus & beneficiis pri-

ven-

ventur, & obligationem specialem erga Rempubl. illam plane exant; ita hoc contra casu Patriæ statutis utique obligati manent, cum rationi non sit consentaneum, delictum ipsis à Legibus immunitatem præbere debere, quæ tamen subditis extra delicti causam in alieno Territorio degentibus denegatur. *vid. supr. §. 3.* Unde, quod Grotius *L. 2. c. 5. §. 25.* de exilibus asserit, nullum Civitati amplius in eos jus esse, merito ad *deportatos*, qui jus Civitatis amittebant, (quibus hodie *banniti* & *fustigati* cum perpetua Relegatione æquiparantur *Dn. Hopp. in U. Hod. ad §. 2. 7. de cap. dem.*) restringit *Zigl. ad quæd. d. l.* Unica tantum videtur hic esse limitatio, si scilicet quis, utraque *omni causa* ex patria in exilium ejiciatur, ubi, cum ob ingratitude & summam injuriam à patria illatam, obligatione erga illam plane solvatur, *Puffendorf. de oblig. erga patr. 40. & 43.* Legibus etiam illius impune in posterum non parebit, quanquam tamen melioris & generosioris animi indicium videatur, illis se nihilominus ex libero arbitrio conformem præbere. Illi vero, qui ex patria animo nunquam redeundi sine veniæ impetratione discedunt, Legibus ipsius non solvuntur, si in illo loco libera cæteroquin *emigrandi facultas restricta* sit, aut tales *Leges* obtineant, quales olim Romanæ fuerunt, domicilium scilicet quidem transferre licere, sed non eo minus eum, qui transfulerat, municipii sui muneribus obligari vid. *Grot. d. l. §. 24. n. 1.* Alias vero, nisi *intempestiva* sit emigratio, cujus exempla vid. *ibid. n. 2.* (modo *discessus indicetur*, quod tamen etiam aliquando licite intermittitur) libera *emigrandi facultas*, sicque *emigrantes* Legibus pristini domicilii in posterum soluti esse debent.

§. 9.

Pertinent ad impune inobedientes porro illi, qui quidem in civitate degunt, & domicilium habent, sed vel ob *personæ privilegium*, vel *locum habitationis* ejus jurisdictioni eximuntur. Et quidem quoad *locos exemptos*, ad illorum possessores statuta & *Leges loci* non porrigi manifestum est, *Carpz. §. 3. C. 12. D. 19. Mev. p. 2. Dec. 30.* cum idem sit extra territorium esse, vel in territorio, sed exemptum, *idem ad jus L. quæst. præl. §. n. 45.* nisi tamen possessor domus privilegiatæ simul sit *Incola* vel *Civis* in illa ipsa civitate, in qua domum privilegiatam possidet. *Carpz. d. l. def. 20.* Quod in illis, qui *personaliter privilegiati* sunt, secus se habet, utpote, qui æque exempti ac privilegiati manent, licet domum civicam possideant ac inhabitent. *Brunn. Cent.*

Cent. 3. D. 60. Personali privilegio vero exempti esse communiter asseruntur *1. Clerici*, quos Legibus Civilibus *uti* quidem, sed non obedire vult. Lancell. *in just. 7. Canon. Lib. 1. Tit. 2. §. 4.* vid. tamen Ziegl. *ad eund. h. t.* & Canones non minus ab omnibus Laicorum Legibus, quam eorum jurisdictione eximunt, ac controversias ipsorum non secundum statuta & Consuetudines locorum, sed juxta proprium ipsis jus Canonicum determinari jubent: vid. Richter. *de foro compet. c. 9. n. 2.* Quorum exemplo & hodie Professores ac Studiosos in Academiis ab urbana jurisdictione & Legibus exemptos esse videmus. *Mev. d. Tr. quest. pral. 3. n. 14. & 15.* Cetera vero quae de Clericis statuta, hodie apud Principes protestantes eorum arbitrio nude subjacent, quorum Legibus cum competentem ipsis in Clericos potestatem quasi postliminii jure receperint, hi utique obligantur, *Mev. d. l. n. 18.* nec minus etiam in *Civitatibus provincialibus* statutis earum obstringuntur, nisi à Magistratus jurisdictione se esse exemptos, specialiter doceant. id *ibid. n. 19.* (2.) *Legati & Ministri Principum*, qui ex amore inter gentes recepto à Legibus urbis, in qua degunt, eximuntur, *Grot. del. B. & P. lib. 2. c. 18. §. 4. n. 5. & in Responso*, quod habetur in *Maurit. Consil. Chilon. 4.* una cum comitibus & familia sua, quod in omnibus personaliter privilegiatis generale est. *Wesfenbec. Consil. 50. n. 22.* Hoc tamen ad illos tantum restringendum, qui ad *peragenda Principis* sui negotia in illo loco versantur, ita ut si *extra illum respectum* ibi degant, diverso ab aliis advenis jure conferri non debeant. *Mev. d. l. n. 17.* (3) *Summorum Dicasteriorum* tam Imperii quam Provincialium *Assessores* in locis, ubi illa habentur: quod de *Assessoribus Cameræ*, omnibus ceteris personis ad Cameram pertinentibus, amo de ipsis prae eos Cameralis studiosis, modo matriculae inserti sint, testatur *Bluhm. in Proc. Camer. Tit. 26. §. 8. seqq.* conf. *Mev. d. l. n. 17.* Et ad horum Exemplum omnes illos, qui specialem exemptionem docere possunt, vel privilegiati sunt (quo in Imperio *Rex Bohemiae* referri potest, qui nullis ejus Legibus tenetur, tantum Constitutioni feudali & pacis publicae innixus. *Dn. Lyncker. de iis quae lib. sac. perp. acc. S. 2. §. 1.*) Legibus loci, ubi degunt, non teneri certum est.

§. 10.

Recensendi jam veniunt illi, qui legem non capiunt, ut eleganter *Dn. Becman. in Parl. polit. c. 13. §. 5.* dicit, dormientes scilicet, infantes,

tes & furiosi, qui ob defectum intellectus ac voluntatis moralis à Legis pœna eximuntur. Et quidem quoad dormientes, eos pro mortuis censeri debere, pluribus demonstrat Tiraqu. *de pœn. temp. cas. 5.* & furiosis eos semper adjungit. *c. 3. §. item quæritur X. de Baptismo*, quibus etiam æquiparantur in *L. 1. §. 3. de A. O. P.* Hinc delinquentes ab omni punitione liberi sunt, vid. *c. un. Clem. de homicid.* nisi tamen aliquam culpam commiserint; Matthæus *de Crim. in proleg. c. 2. n. 13.* unde *Noctambuli*, qui hoc vitium sibi adesse sciunt, nec tamen includi se curant, extra ordinem puniendi sunt. Harpr. *ad §. 11. 7. de injur.* Struv. *in S. I. C. Ex. 48. tb. 10.* Nec magis *infantes* Legis coercitioni subjacent, utpote quos in delictis innocentia consilii excusat, *L. 12. ff. ad L. Cornel. de sicar.* unde ex communiori sententia nulla plane, ne quidem arbitraria in eos pœna cadit, Clafen. *ad Constit. Crimin. artic. 164.* Richter; *p. 1. d. i. n. 43. & 44.* Stryck. *in diff. de pœn. impub. c. 2. n. 34.* nisi, quod à parentibus, & interdum in gravissimis delictis pro re nata etiam à Carnifice in carcere virgis castigari debeant, Carpz. *in pr. Crim. Q. 143. n. 18. sqq.* Furiosorum autem inobedientiam, illam tantum impunem esse debere, quæ in *omittendo*, non etiam quæ in *committendo* consistit, vult Dn: Becman: *all. l. inf.* sed in praxi tamen contrarium observari, & furiosos, quibus etiam *Dementos & Melancholici* in tertio gradu accensendi, Dn. Stryck: *de j. Dem. c. 3. §. 5. & c. 5. §. 5. sqq.* ab omni plerumque pœna immunes esse, certum est, Carpz. *qu. 145. n. 10. sqq.* Matth: *de Criminibus all. l. n. 5.* ita tamen, ut arbitrium judicis non plane excludatur, Clafen. *ad Constit. Crimin. art. 179.* qui pro renata & gradu furoris pœnam aliquando *extraordinariam* imponet; Quopertinet illud, quod habet Carpz. *d. l. n. 46. sqq.* furiosum, qui *culpa sua* in furorem incidit, *arbitrarie* puniri posse, conf. Dn. Schöpfer *in Synopsisj. Rom. ad t. de priv. de l. n. 26.* nec non, quod habet Dn. Becman. *in paral. Polit. c. 15. §. 5.* si ex furiosorum facto *mori*, vel aliquod *magnum malum* sequatur, eos in exemplum cohibendi delicta, & *propter suspicionem*, quam talis eventus generare potest, quod aliquid mentis & culpæ habeant, castigari arbitrarie posse. conf. Carpzov. *d. l.* An vero illis, qui Legem non capiunt, accensendi quoque sunt *multi surdi, & cæci*? Quod utique affirmandum videtur, in illis inobedientiæ casibus, quibus *vitium ipsorum ansam dedit.* Dn: Stryck: *de j. sens. diff. 2. c. 5. n. 10. seqq. & diff. 4. n. 11. seqq.* præsertim in *delictis omissionis*, id quod in *surdis* eo magis fa-

ne rationi convenit, quo certius ipsa verbi *obedientie* derivatio demonstrat, illam non nisi ab *audientibus* exigi posse. Nec minus *summe ebrii*, si *ebrietas* ipsorum sit *plane innoxia* & inculcata, ab omni etiam poena liberantur, vid. Schultz. *de impun. c. 3. §. 9. inf.* quamquam alias una cum *summe iratis* saepe quidem ab ordinaria, nunquam tamen ab *extraordinaria* poena excusentur. Carpz. *p. 4. C. 6. D. 5. n. 3.* Richter. *p. 1. D. 4. n. 162. & 163.* Wissenbach. *ad tit. de R. I. L. 48. n. 3.* Tabor. *in Racemat. Crim. def. art. 146. p. m. 262. & in Tr. de iudic. de lib. ad art. 32. §. 12.*

S. II.

Denique ad impune inobedientes referri posse videntur illi, quibus jus ignorare permittitur, *Milites*, scilicet, *Minores*, *Feminae ac Rustici*, de quibus vid. Dd. *passim ad tit. de j. & f. ignor.* Notandum tamen circa hos, impunem hanc Legum ignorantiam ad solum *jus positivum*, non etiam ad *naturale* se extendere, unde licet *Milites ac Minores in delictis civilibus* ignorantia excusentur: *L. 9. pr. ff. de j. & f. ignor. & L. 1. C. eod. conf.* Schultz. *de impun. c. 3. §. 11.* & sic e. g. telonium defraudantes à poena *commissi* sint immunes, *L. 3. C. de veftig. & comm. L. 16. §. 9. ff. eod. quid. Br. ad d. L. 3. & Perez. ad C. d. 1. n. 12.* non tamen à poena *L. 7. C. unde vi* liberantur, cum *invisio Rei alienae* etiam *naturali jure* improba sit. *Mev. p. 4. D. 18. Feminarum vero & Rusticorum* ignorantia præter allatam jam restrictionem (nam & *Feminae & Rustici* utique etiam poenæ *L. 7. C. unde vi*, subjacent, *Brunn. Exerc. just. ad Lib. 4. T. 2. §. 1.* quamvis Richter. sub certis limitationibus contrarium asserat *p. 1. D. 1. n. 32.*) duas adhuc limitationes admittit, ita ut (1) non concedatur, quam in *casibus à Lege expressis*, *L. 9. pr. ff. de j. & f. ignor.* Eckholt. *ad b. 1. §. 4.* (de quibus vid. possunt Dn. Præses *in diss. de innox. mulier. j. ignor.* & Dn. Stryck. *in diss. de jure Rusticorum.* conf. Tabor. *in Racemat. Crim. def. ad L. 15. C. de furt. & Richter. p. 1. D. 1. n. 39. & n. 190. & p. 2. D. 84. n. 5. c. 16.* Schultz. *in all. diss. de impun. c. 3. §. 12. & 13.*) & (2) requiratur, ut *peritiorum copiam habere non potuerint* *L. 9. §. 3. de j. & f. ignor.* Unde *Rustici*, qui prope civitatem habitant, *juris Civilis* ignorantia non excusantur. Tabor. *in Relat. Argentor. Rel. 148. n. 2.* Referri huc etiam possunt in aliquibus casibus *Mercatorum*, quibus ignorantia juris *positivi* non *semper* præjudicat, Carpz. *p. 1. C. 2. D. 10.* Martini *ad proc. Saxon. Tit. 5. §. 1. n. 96.* cum in eorum foro *de apicibus juris* non disputetur, *Berlich. p. 2. Concl. 24. n.*

24. n. 47. & inde in eorum processu multa contra communes juris Regulas admittantur. vid. Carpz. d. l. c. 16. D. 18. n. 2. Quod tamen de jure mere positivo intelligendum, nec ad illas Leges, quæ aliquod æquitate naturalis in se habent, facile extendendum, unde nec Mercatores majores usuras illis, quæ communiter permittuntur, exigere aut stipulari possunt Richter. p. 2. D. 74. n. 10. Hahn. ad W. Tit. de usuris n. 11. conf. Dn. Fritsch. in Tr. de Menopol. c. 10. n. fin. Male ergo huc referuntur *Judei*, quorum controversiæ quamvis aliquando deficiente jure communi ex Legibus Mosaicis determinentur, vid. Richter. in Tr. de Testibus c. 21. n. 43. non tamen ideo Legum civilium nexui eximendi, nec *usuraria* ipsis *prævitæ* concedenda, Klock. vol. 1. consil. 37. n. 219. quamvis id faciat Berlich. dec. 268. n. 26. & de facto pluribus in locis contrarium observetur, Klock. all. l. Nec minus statutum, quo *Judeis* *retentio rerum furivarum* conceditur, usque dum ipsis de pretio satisfiat, recte improbant, & non valere asserunt Mev. ad jus Lub. L. 1. T. 8. art. 1. n. 25. & Richter. p. 2. D. 96. n. 104. & 105.

S. 12.

Progredimur nunc ad *tertium* inobedienciæ impunis fontem, qui ipsis Legibus qualitate adscribitur, qualis primo esse videtur *nondum facta* illius promulgatio. Quandoquidem, cum ipsa *Legis forma* in sanctione & promulgatione consistat, Hahn. ad Wesf. tit. de LL. n. 1. verb. *omnes obligent.* adeo ut hæc *Legis substantia* vocetur Menochio in A. L. Q. ad c. 3. Dist. 4. n. 5. & ejus essentiam suo concursu complere dicatur Thomæ Aquinati, vid. Ziegler. ad Lancell. Lib. 1. Tit. 3. §. 6. in f. hinc nulla Legis ante promulgationem vis aut efficacia est, L. 65. ff. de Decur. cum propositum in mente retentum nihil operetur, & inde subditi Lege, non nisi in Legislatoris animo existente, constringi nequeant. vid. Mev. p. 2. D. 74. p. 8. Dubium vero inde oritur, An scilicet subditi, si Legis, quæ nondum publicata est, notitiam habeant, eandemque latunt ipsi pro certo scient, illi impune non pareant? Id quod non minus affirmandum videtur, Dn. Lyncker. de gravam. extra jud. c. 3. p. 2. m. 1. §. 52. n. 3. cum non solum legis vis omnia à promulgatione dependeat, & ante de serua ac constanti Legislatoris voluntate constare non possit, sed & secundum communem Jctorum Regulam, denuntiatio, quoties illa ad actum aliquem, (ut hic ad obedientiam præstandam,) facienda, etiam scienti fieri debeat. Brunn. ad L. 7. C. de Edict. n. 2. vid. Lauterb. in Concl. for. ad r. de LL. n. 3. Zæsius. ad

ff. cod. t. n. 11. Nec tamen statim à promulgationis tempore inobedientia erga Legem pœnæ subiacet, sed, quamvis *in arbitrio ipsius Legis* sit, tempus, quo elapso obedientiam sibi præstari vult, definire, Lauterbach. in *Coll. Thor. pr. ad t. de LL. §. 20.* eo tamen omisso Leges de j. Civ. non nisi *post II. menses* ad obedientiam obligant; *Nov. 66. c. 1.* conf. Martini *ad proc. Saxon. in prefat. n. 70.* quod & hodie in publicis Imperii Legibus in dubio adhuc obtinere vult. Dn. Stryck. in *U. N. ad t. de LL. §. fin.* cum contra in ejus locum *VI. mensium spatium* substitutum esse, asserat Tabor. in *Collat. j. Rom. & Hung. p. 2. S. 1. §. 29.* Exceptio tamen occurrit in Imperio nostro in *Camera* judicio, quod legibus in Comitibus latis non ex promulgationis momento, aut aliquot mensibus post, sed demum ex tempore factæ sibi illarum à Moguntino *insinuationis*, obligatur: Bluhm. in *Proc. Camer. T. 2. §. 9.* Conf. Rodingi *Pand. Camer. Tit. 1. §. 8. seqq.* Cum contra *Magistratum inferiorium* particulares ordinationes ex tempore promulgationis statim obligare velint: Peretz. *ad Cod. t. de LL. n. 20.* Quibus accenseri possunt omnes illæ Leges, quas obedientiam statim exigere ex earum argumento tacite patet. vid. Carpvov. *dec. 101. n. 3.* An vero *Leges Civiles positivæ* tantum in foro interno, an etiam in conscientia obligent, seu, ut quæstionem magis ad nostram scopum applicemus: an *inobedientia* adversus ejusmodi Leges in foro interno impunis sit? acriter à Dd. disputari solet: Ad quam contentionem decidendam mihi optime facere videtur Distinctio allata à Struvio in *S. I. C. Exerc. 2. th. 14. sq.* & à Dn. Stryck. in *diff. de foro consc. c. 2. n. 16.* inter Leges, quæ *moralitatem actus* determinant, & inter illas, quæ *actus formam præscribunt*, vel ejusdem *libertatem* arbitrio hominum relinquunt, statuta tantum ejus nullitate, vel addita certa pœna. conf. Schwendend. *ad Eckholt. Tit. de LL. §. 16.* ita, ut illa utique in conscientia obligent, non quidem ex propria & directa vi, sed indirecta ex mandato Divino, quod jussui superiorum Reverentiam præstari vult, Huber. in *pralect. ad tit. de LL. §. 7.* His vero in foro interno impune non pareatur. Ex qua distinctione etiam facile apparet, quid de illa quæstione: An lex *alternative* tantum vel ad obedientiam, vel ad pœnam obliget, sentiamus; Quam licet aliqui simpliciter affirmant, de prioris generis Legibus tamen id negandum videtur, ad quas cum pleræque *Legum Academicarum* pertineant, non satis secura videtur illa Consuetudo, qua studiosi in Academiis Legum observantiam *juramento* promittere tenent.

tenentur, utpote quæ ob simplicem ipsorum ad obedientiam obligationem sæpius perjurio anſam dat, cum juveniles calores raro exactam Legum obſervantiam permittere, quotidiana experientia doceat.

S. 13.

Antequam autem vis obligandi *ex Lege* oriens certo determinari poſſit, bene reſpicienda eſt ipſius Legislatoris intentio, an ſcilicet ille in Legis ſanctione *jubere*, an tantum *permittere*, vel *ſuadere* voluerit. Quamvis enim Jcti inter Legis ſpecies etiam *permiſſivas* referre non dubitent, cum inter Legis virtutes expreſſe referatur *permittere* in *L. 7. ff. de LL.* hoc tamen non niſi *improprie* fit, cum permiſſio non tam fit Legis actio, quam *actionis negatio*, Puffendorf. *de I. N. & G. Lib. 1. c. 6. §. 15.* & non tam Lex, quam conventio ſeu promiſſio Superioris vocari debeat, qua ſe ad aliquem actum impune permittendum obſtringit. vid. Lauterbach. *in Coll. Theor. pr. Lib. 1. Tit. 3. §. 19.* Hinc cum Lex illius, quod permittit ac in arbitrio alicujus relinquit, faciendi *nullam neceſſitatem* imponat, ei contravenire ac ejus permiſſione non uti non ſolum impune eſt, Carpz. *P. 1. C. 25. D. 2. n. 3.* Hahn. *ad Weſ. ſit. de LL. n. 5.* ſed etiam aliquando tutius, cum non omnis permiſſio plena ſit, aut etiam conſcientiæ ſecuritatem tribuat, ſed ſæpius Lex pœnam quidem tollat, non etiam jus det. Grot. *de J. B. & P. lib. 2. c. 1. §. 14.* Tabor. *in armam. juſt. de admenat. c. 6. §. 6.* quo pertinet illa diſtinctio, quam habet Huber. *in prælect. all. 1. §. 9.* inter *permiſſionem & tolerantiam*, quæ cum communi illa diſtinctione inter *permiſſionem plenam & minus plenam* convenire videtur. conf. Ziegl. *de jur. Majeſt. L. 1. c. 5. §. 68.* Ubi triplicem facit permiſſionem. Volunt tamen permiſſionem Legis non quidem *ipſum*, cui quid permiſſum, ſed tamen *cæteros* obligare, ne ipſi hac permiſſione utenti reſiſtant, & impedimento ſint. Grotius *Lib. 1. c. 1. §. 17. n. 3.* Quod quidem quoad *ipſum patientem* admitto, vid. Lauterbach. *d. l.* Ziegl. *ad Grot. all. 1. §. 9.* non vero *quoad tertium*, niſi permiſſio plena & perfecta ſit, Ziegl. *all. 1. §. 17.* Puffendorf. *all. 1.* (qui tamen hunc non reſiſtendi effectum non ex permiſſione Legis, ſed naturali cujuſvis libertate derivat.) Unicus forſan adhuc videtur dari poſſe caſus, quo Lex permiſſiva licet non ex permiſſione, ſed *ex implicita prohibitione* obligandi vim habet, ſi ſcilicet vel *certa tantum perſona*, vel *ad definitum tempus* aliquid permittatur, quo caſu illa quæ permiſſa, vel quoad re-

liquos subditos, vel *post illud tempus* tacite prohibita censentur. vid. Tabor. *d. l. §. 7.* Carpz. *P. 3. C. 13. D. 9. n. 8.* Et hæc, quæ de Lege permissiva dixi, simul de Lege *suadente* intelligi volo, cujus exempla ex jure Civ. exhibet Wissenbach. *ad ff. diff. 4. §. 10. inf.* ita ut & hæc *nullam* juxta consilium subministratum agendi *necessitatem* imponat, Huber. *Ill. l. 1.* & Cujac. *ad L. 1. ff. de LL.* quamvis tamen Leges suadentes actum juxta illas gestum *impunem* quoque reddant, cum & in privatis negotiis speciale & instructionum consilium promadato habeatur, hoc effectu, ut suadens actum improbare non possit, sed mandati inde acti-
ne teneatur. Struv. *in S. I. C. Exerc. 22. §. 9.* An vero etiam huc illas Leges referre liceat. quæ *aliquid prohibent*, non tamen *addita poena*, aut *clausula irritante*, (quas Leges communiter *imperfectas* vocant, Puffendorf. *de j. N. & G. L. 1. c. 6. §. 14.* Grot: *L. 2. c. 5. §. 16.*) controversi poterit? Et quamvis primo intuitu videatur inobedientia erga tales Leges in foro externo impunis esse; contraria tamen sententia verior est, cum *poena non addita* aut arbitrio judicis committi videatur, aut infamiae ad minimum nota, quam tales Leges irrogant, quæ nihil addunt, quam quod factum pro turpi haberi debeat, poenæ locum subeat. Puffendorf. *d. l.* Quod etiam de *clausula annullatoria* dicendum, quippe quæ vel tacite subintelligitur *L. 5. C. de LL.* vid. Lauterbach. *in Coll. Theor. pr. Lib. 1. Tit. 3. §. 23.* ita ut judex actum rescindere debeat; Tabor. & Stryk. *ad Barbos. L. 10. c. 13. §. 2.* & Schwend. *ad Eckb. tit. de LL. §. 18.* vel in ejus locum poena substituitur, quæ si solvatur, actus regulariter rescindi non solet. Lauterbach. *in Concl. for. Exerc. 2. Th. 6.* Huber. *in prælect. ad Tit. de LL. §. 11.* Except. vid. tamen apud Mex. *ad jus Lub. Quest. pralim. 9. n. 19. seqq.* conf. Feltn. *Decad. 1. Dec. 8. n. 46. & 47.*

§. 14.

De Lege *injusta* jam dispiciendum, an inobedientia adversus illam impunis sit? Quod equidem simpliciter affirmare non dubito, modo tamen *in vero & genuino sensu* vox *injustitiae* sumatur: Non enim illam statim *injustam* vocamus, quæ *positive justa* non est, i. e. cujus præceptum actum virtutis aut justitiæ non continet, cum sufficiat illam *negative justam* esse, i. e. nihil injusti aut turpis præcipere; Ziegl. *de n. Maj. L. 1. c. 5. §. 84.* nec *injustam* dicimus, quæ aliquid jubet prohibere *injuste*, Dr. Stryk. *in diff. de foro const. c. 2. n. 10.* qualis Lex non tam *injusta*, quam *dura* vocari debet, & inde, si *de certa voluntate* Legis-

Legislatoris constat, utique servanda est, Brunn. *ad L. 1. C. de LL. & Peretz. ad C. d. 1. n. 19.* cum sufficiat. Legem scriptam esse, quamvis perquam dura sit. *L. 12. §. 1. qui & à quib. manuum.* Quibus etiam accensendæ illæ Leges, quæ *injustum* quidem statuunt, sed tale, quod *permissum* tantum est *iniquum*, non etiam simul *facto illicitum*. Dn. Stryk. *ad* cum illæ sæpius in oppositione ad *justitiam* Legalem, et ad salutem Reipubl. relatam *injuste* non sint, quamvis in relatione ad *justitiam* *moralem* & absolutam tales esse videantur. Hornei. *in lib. de philos. Mor. c. 3. n. 9.* Et hinc *injustam* tantum Legem vocamus, quæ vel *injustum præcipit*, vel *injustum permittit*, tale scilicet, quod sine peccato *morali* fieri non potest, quales Leges, tanquam *peccati nutritivæ*, utique obedientiam non merentur. vid. Tabor. & Stryk. *ad Barbos. L. 10. c. 13. §. 7.* Unde inter illas quidem Leges, quas Grot. *de J. B. & P. Lib. 1. c. 10. §. 10. n. 4. & Lib. 2. c. 7. §. 1.* nec non Bœcler. *ad fund. h. h. injustitiæ* arguit, quam plurimas nostrò in sensu non tam *injustas*, quam duras & iniquas esse apparet. vid. Ziegl. *ad Grot. Lib. 1. c. 10. §. 10.* Id vero, quod de Lege *injustum* permittente dixi, ita intellectum volo, ut eidem & ab illo, cui aliquid *permittitur*, & *à patiente* ac *tertio* impune non pareatur, ita, ut hic illi, qui *permissione* *injusta* Legis uti vult, licite resistat: Sicut e. g. cum Ewenus Rex Scotiæ publica Lege Nobilibus primum cum sponsis Rusticis concubitum permetteret, vid. Hubneri *Histor. Sc. p. 2. Lib. 3. p. 1021.* quin Rustici Nobilibus hac *permissione* uti volentibus, impune resistere poterint, non dubitandum est. Alia exempla ejusmodi Legum vid. apud Tiraqu. *ad L. 7. Connub. n. 20. 59. 61. & 62.* Quod autem *injustis* Legibus obedientia licite denegetur, id duplici potissimum causâ adscribendum. (1.) Concursum *mandati Divini*, cui magis, quam hominibus parendum, (2.) quod Legislator de eo Legem tulerit, quod *in ipsius potestate non est.* cum Legibus naturalibus ac Divinis contravenire haud queat. vid. Puffendorf. *de J. N. & G. Lib. 1. c. 7. §. 7. & 8.* & omnino Ziegler. *de J. Majest. Lib. 1. c. 5. §. 35.* & *illicitum* neque *Prætoris imperio*, neque *Legis potestate* confirmari possit. Wissenbach. *ad L. 27. de R. J. n. 5.* Non tamen ad illa, quæ extra potestatem Legislatoris sunt, referenda simpliciter illa, circa quæ *speciali se forsan pacto* obligavit, aut ex quibus *tertio jam jus quaesitum* est. Quamvis enim in illis, qui *Superiorem agnoscunt*, facile concedam, ipsorum *statutis & Constitutionibus in præjudicium juris tertio* quæsi-

quæ sit tendentibus, subditos haud teneri, Klock. *Vol. 1. consilii 51. n. 312.* (quod de omnibus *Legibus* ipsorum *duræ & iniquæ* quoque dicendum est) sed apud Superiorem desuper conqueri, & usque dum hujus sententia lis definiatur, Legi novæ impune non parere posse: (vid. *de statuto ambizioso* in specie Dn. Lyncker, *de Gravam: Extrajud. c. 3. p. 24. m. 1. §. 51. n. 11. & sqq. conf. idem §. 54.*) Ita contra *Aboluti ac Supremi Legislatoris* Legibus, licet de tali materia, quæ de jure ipsius potestati non subiacet, conceptæ, aut admodum iniquæ sint, modo non ad aliquid contra Divina mandata faciendum obligent, obedientia utique præstanda, & nihil aliud circa illas licebit subditis, quam ut, supplicationem super Lege lata apud Superiorem interponant, ita tamen, ut interim Legi obedire teneantur. vid. Ziegl. *de 7. Majest. L. 1. c. 5. §. 11.* nisi forsitan ejus mens aut sententia admodum dubia sit, quo casu usque dum Superioris declaratio accedat, illi impune non parebitur. vid. Brunn. & Peretz. *all. l.* Nec negotia præterita ad ea, quæ Legislatoris potestati exempta, simpliciter pertinent, circa quæ licet regulariter Legi posteriori impune inobediatur, cum Leges *in futurum*, non in *præteritum* ferri dicantur, in *l. 7. C. de LL.* vid. Br. *ad hanc L. Martini ad Proc. Saxon. in præfat. n. 71.* adeo, ut etiam præterita negotia quoad effectum, quem in futurum habent, Legi posteriori non subjaceant: Br. *all. l. & Tabor. Relat. Argentor. Rel. 10. n. 4. p. m. 294.* hæc tamen Regula non solum exceptionem patitur, si per Legem novam *ins antiquum tantum declaratur*, Tabor. *de altero tanto P. 5. art. 9. ib. 7.* aut non de ipso negotio præterito ac ejus substantia, sed tantum de *Processu ac exactionis modo* disponatur; Mev. *P. 3. Dec. 56.* Sed & Legislatori *ob salutem Reipublicæ* in Lege de præteritis quoque negotiis statuere licere, communiter statuunt Dd. *ad L. 1. C. de LL.* & elegans ex simplum, quod habetur in *Art. V. Instr. P. Osnabr. §. 33.* in Imperio nostro comprobatur. Illud denique notandum, inobedientiam impunem erga Leges injustas, *injustitiam manifestam ac notoriam* præsupponere, ut adeo, si de ejus justitia tantum dubites subditus, ab obedientia illi debita non eximatur, Dn. Becman. *in Med. Polit. c. 13. §. 5.* conf. Ziegl. *all. l. §. 11. & 12.*

§. 15.

Ultimo loco ex Legum *Qualitate* inobedientia impunis censetur, si illa vel nunquam in usum deducta, vel iterum abrogata sit. Quoad primum tamen bene discernendum, an ideo tantum nullus ha-

ctenus

Et enus Legis fuerit usus, quod *casus & exempla*, quibus illa applicari potuit, *desecerint*, an vero, etsi tales casus saepe extiterint, tamen Lex ad earum decisionem *nunquam usurpata* ac in observantiam deducta sit. Et, sicuti priori casu nihil Legis validitati detractum est, cum solus *non usus* Legem nunquam tollat, vid. Dn. Stryk. *de non usu j. ques. c. 2. n. 3.* sed Leges semper loqui praesumantur, *L. 27. de Testam. & erronea* sit illorum sententia, qui *observantiam ac consensum populi ad Legis essentiam* requirunt: Puffendorf. *de I. N. & G. lib. 1. c. 6. §. 13.* Ziegl. *de jur. Majest. L. 1. c. 5. §. 77.* Ita posteriori casu cum Mevio. *p. 2. Dec. 14.* asserendum est, Legem usu non receptam pro Lege habendam non esse, conf. Tabor. *de altero tanto, p. 2. art. 1. §. 6.* ubi varia Legum in usum nunquam deductarum exhibet exempla, quibus jungi potest Constitutio Friderici III. Imperator. de ejiciendis e Germania juris Civilis Doctoribus, de qua vid. Limnx. *inj. publ. L. 4. c. 8. n. 18.* si modo illa unquam laesa fuit, & non potius privati Autoris commentum est: Dn. Stryk. *in U. M. ff. diff. pralim. §. 23.* Abrogatio vero Legis contingit vel *expresse* vel *tacite*. Expresse fit *per Legem posteriorem*, modo illa priori Legi sit *contraria*, *L. ult. ff. de Constit. princ.* cum alias *in dubio* Lex posterior *limitativa* credatur, Dn. Stryk. *jure de primi c. 1. n. 8.* & Leges posteriores ad priores sint trahendae, Wissenbach. *ad ff. Diff. 34. §. 23.* imo interdum ipsae Leges novae ex antiquis interpretandae. Dn. Stryk. *all. l. n. 22.* Ut ergo Lex pro abrogata habeatur, & inobedientia adversus illam impunis censeatur, duo requiruntur, ut scilicet (1.) *abrogans hanc potestatem* habeat, quae nemini, nisi illi qui *Leges tulit*, competit; *L. 1. pen. & ult. C. de LL. Ziegler. all. l. §. 89.* (unde nec Status publicas Imperii Leges sine Imperatoris, nec alios inferiores Leges universales sine Superioris consensu abrogare posse asserit Tabor *de altero tanto p. 4. art. 7. §. 8. & in diff. de jure obstag. c. 4. §. 5.* & Statuta a Superiore confirmata absque novo confirmantis consensu non posse tolli, docet Maurit. *in Consil. Chilon. consil. 14. n. 13.*) & (2.) ut *de mente legislatoris*, quod scilicet priorem Legem abrogatam esse velit, certo constet. Hinc, sicuti abrogatio a *derogatione*, *subrogatione* & *obrogatione*, de quibus vid. Wissenbach. *ad L. 202. de V. S.* bene discernenda, nec *derogatio* ultra partem derogatam extendenda est: Tabor *de altero tanto p. 4. art. 1. §. 14.* Ita nec *Lex generalis* per *Rescriptum*, quod tantum sub & obreptitium esse censeatur, Idem *all. l. §. 10.* nec per *Legem posteriorem generalem*, dispositio

Ddd ddd dd

prior

prior specialis abrogata esse creditur, sed ab his, qui speciali Lege privilegiati sunt, posteriori generali impune non paretur. Brunn. *ad L. 26. ff. de LL. & ad L. un. C. de lit. cont.* Carpzov. *p. 2. C. 4. n. 2. & C. 11. D. 3. n. 7.* Klock. *vol. 1. Confl. 51. n. 298.* Cujus exemplum elegans in Legibus Imperii publicis ex Mevio exhibet Dn. de Rhetz. *in diff. de j. stat. circ. sac. c. 3. n. 22.* An vero Legi abrogatz impune non pareatur, si illi, cum conderetur, *clausula derogans* omni Legi futuræ contrariæ addita sit, hac occasione quæri potest? Quod affirmandum utique censeo, nisi forsitan prior Lex *interposita conventionione* obtinuerit, quo casu vel cum exceptione extremæ necessitatis intelligenda, vel necessitatem requirendi consensus popularis inferre videtur. Dn. Stryk. *de jure hom. in se ipsum c. 1. n. 50.* Neque enim clausulæ huic derogatoriz ille tribui effectus potest, ut omnem plane Principis contrariam voluntatem excludat, licet id operetur, ut contrariæ Leges & Rescripta vel *seria non esse*, vel Principi *per imprudentiam* excidisse credantur. Puffendorf. *de I. N. & G. L. 1. c. 6. §. 6.* Unde, si in posteriori contraria Lege non expresse additum, quod illa non obstante clausula derogatoria priori annexa valere debeat, declaratio seriz voluntatis à Principe peti & interim Legi novæ impune obedientia denegari potest. Dn. Jo. Sam. Stryk. *in diff. de derogat. disposit. fut. c. 1. §. 17. seqq.* Ad *vacuam Abrogationem* tres potissimum casus referri possunt: I *Consuetudo contraria*, quæ, quatenus Lege posterior est, & tacito Legislatoris consensu nititur, Legem expressam priorem vincit. Eckholt. *ad tit. f. de LL. §. 25.* licet in ejus determinatione non minus caute sit procedendum, quam in statuenda expressa Legis abrogatione. Videri possunt de ejus requisitis & effectu Hahn. *ad W. tit. de LL. n. 9. Tabbor. de altero tantop. 2. art. 3. §. 6.* & Mev. *p. 5. D. 282.* (ubi quid ad *prejudicia*, ut consuetudinem faciant, requiratur, eleganter exponit) quibus addi potest Dn. Stryk. *all. diff. de derog. fut. disposit. c. 1. n. 47. seqq.* ubi *contra clausulam derogatoriam*, Legi annexam, Consuetudinem non posse introduci, asserit; conf. Richter. *p. 1. D. 4. n. 36.* & Brunnem. *ad L. 18. C. de furt. n. 8.* Cujusmodi clausulæ derogatoriz exemplum exhibet in J. Civ. *Arbent. Navigia C. de furt.* vid. Peretz. *ad Cod. Lib. 11. Tit. 3. n. 28.* & in J. Canon. *c. 50. X. de elect.* ubi omni consuetudini, qua Laicis jus eligendi Episcopum acquiri posset, expresse derogatur. Rationem diversitatis, cur circa clausulam derogatoriam aliud in Lege, aliud in consuetudine contraria obtineat, vid.

vid. apud Dn. Stryk, *d. l. n. 48.* & except. *ibid. n. 51.* si scilicet plane nova in consuetudine ratio subfit II. si ratio Legis finalis adæquata in totum & universaliter cesset, quo casu ipsa non minus Lex & ejus prohibitio cessabit Huber. *in prælect. ad t. de LL. §. 8.* Carpz. *p. 2. C. 12. D. 3. n. 5. & p. 3. C. 28. D. 12. n. 5.* III. si Lex paulatim incipiat esse nociva, cum tamdiu Legislator tantum voluisse videatur Legem valere, quamdiu ejus utilitas duratura est. vid. Klock, *vol. 1. Confil. 51. n. 122.*

§. 16.

Quam quartam infobedientiæ impunis erga Legem causam esse diximus, *inobediencia* scilicet ipsius *qualitatem*; hæc præsertim attendenda, si *inobediencia nondum perfecta & consummata* sit. Equidem *cogitationis* pœnam neminem pati, tralatitium est: *L. 18. ff. de pœn. conf. L. 1. §. 1. ff. de furt.* Ex quibus Legibus, licet aliqui inferant, Leges plane *obedienciam internam* non requirere, vid: Wesenbec. *ad ff. Lib. 1. Tit. 1. n. 4.* rectius tamen se habet, quod asserit Hahn. *ad Pand. d. l.* Leges & in conscientia obligare, & *actus internos* à Legislatore non quidem *actu Physico*, sed *actu morali* cogi posse, quamvis potissimum tantum circa actus externos occupatus esse soleat: Ex quo sequitur *cogitationes* nec in foro interno impunes esse, nec in foro externo ab omni pœna liberari, nisi *præterita* forsitan *cogitationes cum desperatione* in lucem proferantur, Tabor *de conatu. c. 2. §. 7. & 8.* cum contra, si *præsentes* sint cogitationes, aut *cum approbatione* proferantur, pœnæ utique subjaceant; Dn. Stryk. *de jure sens. diff. 10. c. 4. n. 23.* Quo pertinet exemplum Torberni Oxii, qui à Christierno II. R. Danic ob prolatum votum, ut cum Regis concubina sibi concubere liceret, capite plexus fuit: Hubners *Histor. St. p. 3. Lib. 2. p. 846.* Quod licet factum ob pœnæ exorbitantiam non immerito crudelitatis nota aspergatur, aliqua tamen pœna ob inconsideranter prolatas *hæc cogitationes* Torbernum affici potuisse nullum dubium est; quamvis tamen nec cogitationes etiam cum approbatione prolatas *extra lase Majestatis crimen* facile puniri, testatur Tabor. *d. l. §. 11.* *Conatus* vero licet etiam species *inobedientiæ* adhuc imperfectæ sit, raro ab omni pœna liberatur, nisi delictum *ex penitentia* non sit consummatum, nec ille conatus, qui ad illius consummationem factus est, *in speciale delictum* incidat, quo casu ex æquitatis Regulis, cum penitentia in delictis *ante actum perfectum* locum habeat, Tabor. *in Racemat. Crimi.*

Ddd ddd dd 2

nal.

nal. Racem. 1. Th. 27. inobedientia hæc pro impuni habetur. Dn. Stryk. *all. l. n. 30.* Sed, cum in delictis præcipue animus sit spectandus, *L. 17. ff. ad L. Cornel. de fscar.* An & illorum inobedientia impunis erit, qui Legem latam esse ignorant, sicque nullum propositum ei non parendi habent? Quam quæssionem ego quidem *simpliciter affirmandam credo*, cum secundam communem Dd. regulam de eo, quod quis permissum putat, pœna pendenda non fit. vid. Tabor. *in armam just. de admenat: c. 6. §. 3.* Nec hoc tantum ad *probabilem ignorantiam* restringendum credo, quam quidem in foro etiam interno impunem esse quilibet facile concedit, cum Lex actu ipso illos tantum sub pœna vel peccato obliget, qui ejus notitiam acceperunt vel accipere culpa sua neglexerunt; Ziegler. *ad Lancell. lib. 1. Tit. 3. §. 6. T.* Sed etiam *de supina & vincibili ignorantia* asserere non dubito, quam licet Dd. non excusare asserant, Martini *in proc. Saxon. ad pres. n. 77.* Tabor. *all. l. §. 15.* in rei veritate tamen, inobedientia etiam, quæ ex supina ignorantia oritur, in se impunis est, & tantum *ignorantis negligentia* punitur, quod in *Criminalibus* præsertim observari poterit, ubi fœmita, quæ ignorans Conjugato nupsit, nunquam tamen, licet ignorantia valde crassa sit, ordinaria pœna plectetur, quam illa meretur, quæ sciens bigamo matrimonio jungitur. vid. *L. 18. ff. ad L. Jul. de adult.* & Peretz. *ad C. b. 1. n. 31.*

§. 17.

De *Necessitate* similiter solet affirmari, eandem nullam habere Legem, sed supra omnes esse Leges, *c. 5. X. inf. de consuetud.* & licitum reddere, quod alias non est licitum, *c. 4. X. de R. 7.* unde & inobedientia erga Legem, si necessitas ipsi ansam det, ob hanc qualitatem impunis esse videtur. Hoc tamen non adeo generaliter accipiendum, sed præsertim inter *Leges Naturales & Civiles*, nec non *ipso actu*, qui in necessitate peraguntur, probe distinguendum est. Cum enim quædam *in se* sint & maneat *mala*, ut adulterari, occidere innocentem, pejerare &c. illa nec in casu necessitatis impune perpetrantur. vid. Tabor & Stryk. *ad Barbos. Lib. 12. c. 6. §. 5.* Quo respectu *juri Divino ac Naturali* necessitatem utique subjectam esse, recte asserit Dn. Fritsch. *in Tr. de prasid. necess. contr. L. sect. 7.* & in summo necessitatis casu adulterium impune committi non posse, docet, Dn. Stryk. *de foro consc. c. 6. n. 135.* Nec obstat, quod communiter asserunt Doctores, in casu necessitatis innocentem, qui meæ defensionis im-

ni impedimento est, impune occidi posse. Grot. *Lib. 2. c. 1. §. 4.* & Dn. Becman. *in Liv. Doll. Mor. c. 9. §. 11.* Sicut enim hoc Grot. *dl. ex lege dilectionis Evangelica* tamen non licere ipse asserit (quamvis contrarius sit Dn. Becman: *all. l.*) & Dn. Sttyck. *all. diff. c. 6. n. 98. seqq.* ita restringit, ut si *per consequentiam* & *indirecte* ex nostra defensione innocenti mors sequatur, læsio nulla inde conscientie contingat. Ita, quin illud *directo* intendere sine peccato non liceat, nullus dubito. vid. Ziegler. *ad Grot. d. l.* Idem etiam erit dicendum de *maclatione innocenti*, in summa fame; quam, licet admittendam esse sub certa limitatione statuatur Dn. Becman. *all. l.* illam tamen in foro interno conscientie Christiane (de quo omnia in hoc §. dicta intellecta volo) impunem non esse, cum Dn. Fritsch. *all. l. concl. 2. ex. 5.* & Ziegl. *ad Grot. all. l.* pro certissimo persuasus sum, quamvis tamen *fortitionem* ad eiciendum aliquem in mare, de qua Ziegler. *ibid.* cum inde *non immediate* mors sequatur, præsertim si ipse eiciendus consentiat, facilius admittendam putem. Illa vero quæ *in se mala non sunt*, & quorum prohibitio non tam ex jure Naturæ, quam *ex jure Gentium* videtur oriri (quamvis forsan jure Divino confirmata sit) in summo necessitatis casu utique licere arbitror, cujus exemplum vid. apud Dn. Stryck. *all. l. c. 6. n. 14.* Grot. *J. 2. c. 2. §. 6.* & Tabor *in racem Crim. ad art. 166.* & *ad tit. de fure. Tb. 36.* Quod cæteras Leges attinet, contra illas inobedientia ob necessitatem (modo tamen illam *nullam præcesserit culpa.* Dn. Fritsch. *all. Tr. f. 4. §. 5.* cum nulla necessitas excuset, quæ potest esse non necessitas, Tabor. & Stryck. *ad Barbos L. 12. c. 6. §. 14.* unde *Testamenta in navi aut itinere* condita nullam merentur à solitis solennitatibus exemptionem, vid. Rhodius *de periculo in mora c. 3. n. 37.* Dn. Stryck. *de Test. Rusl. c. 2. n. 34. seqq.* & Magn. Dn. Præses *in not. ad Laut. L. 29. T. 1. Verb. à rusticis*) multo magis optimo jure impunis censetur: Unde necessitatem *nullam Legem humanam* nec prohibitivam, nec præceptivam, nec pœnalem nec permissivam, nec forensam aut Ceremonialem habere tradit Dn. Fritsch. *all. Tr. §. 6.* & singulas assertiones elegantibus probat exemplis, quibus jungi potest, quod habet Feltmann. *Respons. 3. §. 42. & 43.* Præfecto militari in casu necessitatis jura Majestatica, ut monetandi, & jus vitæ & necis usurpare licere; & Klock. *Vol. 1. Conf. 30. n. 10.* subditos licet prohibita venatione feras, si alias frumentum conservare non possint, licite occidere. Cum vero totum hoc necessitatis privilegium.

ex presumta Legislatoris voluntate oriatur, hinc ipsum etiam quoad Leges civiles contrarium declarare, & ut necessitas Legibus subiaceat, statuere posse, indubium est Dn. Fritsch. all. Tr. sect. 4. §. 7.

§. 18.

Ad alteram hujus capituli partem, licet multo brevior prolabimur, illam scilicet inobedientiae impunitae speciem, cui impunitas non ab initio, sed *ex post facto* demum tribuitur: Quo sine dubio pertinet illa, quam Legislator per dispensationem aut remissionem poenae impunitam esse vult. Qui, sicuti non facile absque praegnantibus causis, de quibus videantur Autores, qui de *mitigandis, & remittendis poenis* scripsere, vel urgente ita necessitate publica, vid: Dn. Fritsch. *all. l. §. 6. concl. 5. ex. 7.* maleficia impunita abire permittet, ita nec ejus in dispensando potestas indefinite patet, sed ad illas Leges tantum porrigitur, quas *plene tollere* potest. Dn. Engelbr. *in diff. de pot. dispens. §. 3.* (Cum qua eleganti Regula tamen quomodo consistere possit, non video, quod idem tradit *in diff. de usu. j. Rom. in j. publ. S. 1. §. 19.* Principibus etiam in gradibus jure divino prohibitis extra parentes & liberos indulgeri posse matrimonia.) Hinc nec ad Leges Divinas, nec Naturales haec dispensandi potestas pertinet; Imo interdum etiam circa Leges positivas restricta est, qua ratione Regem Galliae, licet ceteroquin absolute Regnum gubernet, abolitionem criminum in ipsum aut Delphinum commissorum concedere non posse, testatur *l'Etat MSCt. de France par Mr. Nicolai p. 23.* Alter modus, quo inobedientia *ex post facto* impunitas redditur, est *Amnestia*, qua praesertim Principes pacem ineuntes se invicem obstringere, & in ea subditis, quicquid adversus se in inimici commodum deliquerunt, remittere solent. vid. Dn. Coccej. *in diff. de Amnestia sect. 5. n. 6. seqq.* quia tamen & hic Amnestiam in illis criminibus, quae a Principe remitti non possunt, cessare asserit. *sect. 7. n. 1. seqq.* Tertio huc referri potest *Prescriptio delictorum*, quae licet in aliquibus criminibus plane cesset, vid. Carpov. *in pr. Crim. Qu. 142. n. 52.* & Brun. *in Proc. inquis. c. 11. n. 3.* In plerisque tamen locum habet, & vel *quinquennali* (quo pertinent delicta *L. Julia* notata Lauterb. *in compend. ff. ad t. de div. temp. praescript.*) vel *vicenario* annorum spatio, (quod in ceteris criminalibus persecutionibus fere generale est, *Idem ibid.*) completur, quo tempore elapso delinquens *in foro externo ab omni poena seculari*, (poenam enim spirituales & poenitentiam Ecclesiasticam haec praescriptio non tollit

Schultz:

Schultz: *in diff. de impun. c. 3. §. 15.* Muller. *de penitent. Eccles. c. 4. n. fin.*) liberatur, modo tamen illa præscriptio per inquisitionem Magistratus non sit interrupta. vid. Farinac. *in pr. Crim. Lib. 1. T. 1. Q. 10. n. 28.*

§. 19.

Quin & inter causas, quæ inobedientiam erga Leges ex post facto impunem faciunt, enumerari debet furor superveniens, utpote qui ex communiore sententia delinquentem, quamdiu in furore manet, à pœna immunem facit. Brunn. *ad L. 14. ff. de offic. pref. n. 2.* Carpz. *Qu. 145. n. 22.* Cujus rationem quoad pœnam capitalem in periculo æternæ salutis, Lauterbach. *in Comp. ff. ad tit. de priv. del. quoad pœnam corporis afflictivam* in eo ponunt, quod furiosus absenti æquiparetur, indeque non magis quam ille corporaliter puniri possit. Mattheus *de crimin. in Prolegom. c. 3. n. 7.* Quæ ratio cum in pœna pecuniaria cesset, hinc verius videtur, illam non minus in furiosum, quam absentem locum habere, Carpz. *all. l. n. 26.* quamvis contrarius sit Mattheus *d. l.* Nec minus huc pertinet penitentia & transactio cum adversario, per quam inobedientia erga Legem quoad interesse privatum regulariter impunita sit, si per eam res ad pristinum statum reducatur, Tabor. *in Relat. Argentor. Relat. 160. n. 3.* Quoad interesse vero publicum, cum obligatio ex delicto facta contrario non tollatur, Wissenbach. *ad L. 153. ff. de R. J. n. 2.* nec penitentia, (quamvis sæpe ad mitigationem pœna proficiat. vid. eleg. *L. 23. C. de nupt.* Mantz. *Dec. Pal. qu. 85. n. 29.* Carpz. *Qu. 37. n. 17.*) quoad totalem pœnæ remissionem aliquid operatur, Carpz. *in J. prud. for. P. 4. c. 20. D. 10. n. 7.* exceptis iis criminibus, in quibus Lex penitentiam omnem pœnam tollere debere expresse statuit; Cujus exemplum occurrit in Publicanis, qui ablatum restituendo à pœna liberantur, *L. 1. §. 4. ff. de Publ. & in personas, quibus reverentia debetur, sine venia in jus vocantibus, qui si eos ante L. C. pœniteat, æque non puniuntur: L. 11. ff. de in jus voc.* Quibus jungi possunt exempla, quæ habent Mattheus *de crimin. ad Lib. ff. 47. Tit. 13. c. 2. §. 9.* & Brunn. *ad L. 4. C. de baret. n. 15.* An vero aliquando concurrens delictum posterius efficiat, ut prius impune sit, hic queri potest? Pro cujus affirmativa licet stare videatur, quod sæpius delicti levioris e. g. furti pœna per gravius supplicium e. g. quod parricidio dictatur, plane tollatur, & si idem delictum sæpius in eodem objecto reiteretur, tamen non nisi una pœna coerceatur. Mantz. *Dec.*

Dec. Pal. Qu. 78. Verior tamen videtur sententia, quæ pro negativa concludit, cum nunquam plura delicta concurrentia faciant, ut ullius impunitas detur, nec delictum ob aliud delictum minuat pœnam. *L. 2. ff. de priv. del. vid. Wissenbach. ad ff. p. 2. dist. 29. Th. 1. Tabor. in armanc: just. de ex armat. civ. c. 6. §. 7. in f.* Nec obstant adductæ objectiones, quarum prima per *all. l. satis refutatur*, quanquam diffidendum non sit, delictum majus aliquando ad se trahere minus, *Wesfenbec. in Paras. ad ff. tit. de priv. del. n. 4.* in secundo vero casu re vera non nisi unum delictum adest, *Tabor. in Racem Crimin. Racem. 1. Th. 74. & 76.* cum reiteratum in eodem subjecto non possit dici, nisi jam semel punitum sit. *Mantz. all. l. n. 10. & Qu. 76. n. 11. sqq.*

CAP. III.

DE

INOBEDIENTIA IMPUNI REGA HOMINEM IN SOCIETATIBUS NATURALIBUS SIMPLICIBUS.

SUMMARIÆ.

§. 1. **S**ocietas Conjugalis, & quando uxor marito licite debitum conjugale præstandas, & mandata ipsius exequenda, & de femina Rege. §. 3. quando uxor maritum sequi non teneatur. §. 4. de inobed. ac resistentia uxoris impuni, si maritus in castigando excedat. §. 5. de inobed. impuni mulieris erga maritum, quoad bona. §. 6. Societas paterna, modi constituentes & finientes Patr. potest: & accurrentes circa illos casus inobed. impuni. §. 7. Inobedientia impuni liberorum circa jus vita & necis, & jus vendendi. §. 8. circa mandata paterna, & præsertim circa matrimonium, nec non de filio unum publicum habente. §. 9. de excessu patris in castigatione liberorum. §. 10. inobed. impuni liberorum circa bona. §. 11. quando ultima patris voluntas liberi impune non obediant. §. 12. de inobed. impuni servorum. §. 13. famulorum. §. 14. & hominum propriorum, quoad obligationem non recedendi, jus monopolii à Dominis prætentum &c. §. 15. de eorum inobedientia impuni circa operas. §. 16. de remediis contra favicium domini.

S. I.

S. I.

E Voluta jam inobedientia impuni *erga Legem* ad inobedientiam, impunem *erga hominem* progredimur, eandem in *societatibus naturalibus simplicibus* hoc capite consideraturi. Inter quas, cum omnium prima optimo jure habeatur *Societas Conjugalis* ab ipso Deo in Paradiso jam instituta, (quæ inde non immerito *maxime naturalis* dicitur Grotio *L. 2. c. 5. §. 8.*) de hac quoque primo loco agendum erit. Sanè merito imperium in Uxorem competere, omnium fere Gentium moratorum moribus comprobatum, & cuique sano indubium est, aliis originem ejus *voluntariæ* Uxorum *subjectioni*, aliis *naturali* flexus masculini *prestantia*, aliis tandem maledictioni Divinæ adscribentibus. vid. Grot. *all. l.* & Osiand. *ad eund.* Puffend. *de J. N. & G. L. 6. c. 1. §. 11. & 12.* Cum vero omne hoc jus, quod Marito circa Uxorem competit, potissimum vel *in ejus corpus*, vel *in ejus personam*, vel denique *in ejus bona* dirigatur, hinc melioris ordinis causa circa singula horum jurium casus inobedientiæ impunis evolvere placet. Et quidem, quod primo *jus Mariti in corpus Uxoris* attinet, illud non *ex imperio*, sed ex ipso *pacto conjugii* deducendum, indeque *mutuum est*, ita ut non minus Uxori in corpus Mariti, quam huic in corpus Uxoris competat. *1. Corinth. VII. v. 4.* Hinc neuter eorum, licet *continentiam* voverit, debitum conjugale alteri denegare potest *c. 16. Q. 5. Ca. 33.* Cujus ratio in aprico est, cum nemo de eo, quod in sua potestate non est, vovere, aut suo voto alterius juri præjudicare queat, vid. Brun. *ad L. 2. ff. de Politicis. & in j. Eccles. L. 2. c. 7. §. 7.* Reperiuntur tamen nihilominus casus, in quibus Uxor Marito corporis usuram licite denegat; Quo finè dubio pertinet, si Maritus *furiosus* sit, vel tali morbo laboret, ut ipsi Uxor *sine periculo vite* aut *sanitatis* cohabitare non possit; vid. Carpz. *in Jprud. Confistor. L. 2. Def. 182. n. 8.* & Dn. Becman. *in Diss. de ex super: obsequii c. 2. §. 5.* Nec minus, si Uxore absente & pro mortua habita, Maritus *bigamus* sit factus, quo casu Uxor prima ad ipsum, licet secundam dimittentem, reverti & ipsi cohabitare non tenetur. *Maurit. Consil. Chilon. Conf. 30. n. 4.* Quod tamen ad eum casum restringendum videtur, si Maritus *sciens* Uxorem primam vivere, tamen à concubitu cum secunda non abstinerit, Dn. Stryk. *ad Br. jus Eccles. L. 2. c. 17. §. 20.* conf. omn. idem *Tr. de diffensu sponsalit: sect. 5. §. 34.* & ibi all. Dn. Præses. *in diss. de preferenti. matrim. n. 122. seqq.* Porro, cum omnes actus alias liciti ex circum-

Eee eee ee

stan.

stantiis maculam contrahere possint, Uxor debitum Conjugale Marito licite denegabit, si hic illud *non debito loco, modo & tempore* postulet: Quod sicuti præsertim *in templo* vel aliis locis publicis procedit, Tiraqu. *ad L. connub. 15. n. 106.* Cum & ipsi Turcz, quorum libido nullos fere cæteroquin limites patitur, templa tamen carnali conjunctione inquinare prohibeantur; Id. *ibid. n. 109.* Ita etiam jure Canonico *in prima* post nuptias nocte ob reverentiam Benedictionis sacerdotalis ad ultimam cum Marito amoris lineam accedere conjux licite detretrat, *c. sponsus 5. Qu. 5. Ca. 30.* Quod de cæteris quoque diebus affirmandum, quibus Canones *abstinentiam* à propriis Uxoribus injungunt. *vid. Ca. 3. Qu. 4. c. 1. 199.* Nec minus, si uxor vel obligationem liberorum, vel ob recentem conceptionem, *vid. Tiraqu. all. l. n. 133. & 741.* aut aliud *injustum impedimentum* Mariti libidinem explere non possit, quin illius mandatis impune non pareat, indurium est, præsertim si forsan crimina, quæ scire non proficit, contra Naturam exercere ac perpetrare velit, quo casu non solum *inobedientia*, sed etiam *resistentia* Uxoribus impunis habebitur. Dn. Lyncker. *de resist. que fit pos. §. 35.*

§. 2.

Quod in Personam Uxoribus competit imperium Marito, in tribus potissimum principalioribus effectibus se exerit; Quorum primus est, quod mandatis Mariti, quem ipse Deus *Dominum Uxoribus* vocat, obsequi, & operas ipsi præstare teneatur. Lauterbach. *in comp. ff. ad tit. de Rit. Nupt. in eff.* Circa quem tamen notandum, operas tantum obsequiales & familiares nos intelligere, non etiam artificiales, ad quas Marito præstandas Uxor non tenetur, sed quicquid ex iis acquirit, non Mariti patrimonio infert, sed sibi ipsi retinet. Mev. *ad jus Lubec. l. 1. T. 5. d. 4. n. 55.* Dn. Stryk. *de S. ab I. diss. 4. t. 3. §. 45.* Nec id, quod de familiaribus operis dixi, nimis crude accipiendum est, sed *conditio ac status* matris familias bene discernendus, quæ, quamvis ad rem familiarem Mariti tuendam & parsimonia augendam utique obligetur, Mev. *d. l.* & inde in consortium regiminis domesticæ admitti debeat, rejecto Italorum more, qui omnia insciis Uxoribus peragunt, nec minimam ipsis in Regimine familiæ partem relinquunt: *vid. La Vita de Donna Olimpia del Abbate Gualdi p. m. 23.* Ad serviles tamen operas in domo faciendas, præsertim si eminentioris sit, sanguinis vel dignitatis, constringi haud poterit; Ob quam rationem apud

apud Romanos nec molere nec rem coquinariam facere debuisse Uxores, cum utrumque ancillaris censeretur labor) testatur Tiraqu. ad L. 8. Connub. n. 8. Quin nec mandata Mariti indistincte cœcam poscunt obedientiam, quod, sicuti præsertim indubium est, si mandatum contra *Matrimonii essentiam* tendat, e. g. si Uxorem ad consensum in divortium adigere, vel eandem licet in summa necessitate & vitæ servandæ gratia alii substernere velit, Dn. Becman. *all. l. §. 10. §. 11.* & Dn. Lyncker. c. 1. ita id de omni mandato, *Legis prohibitioni* aut *innoxia mulieris libertati* contrario, asserendum est, quamvis interdum ad concordiam conjugalem servandam prudenter faciant mulieres, si Maritis morem gerant, seque eorum Zelotypiæ accommodent. Non ergo *mortem* pro marito id jubente Uxores *oppetere*, ne quidem ex exsuperantia obsequii tenentur: Dn. Becm. *all. l. §. 7.* Nec jussu Mariti morientis *de viduitate* servanda obligantur, licet id specialiter promiserint. Carpz. *in juris prud. Conssil. L. 2. def. 172.* nisi forsan emolumentis sub hac conditione à Marito relictis frui velint Dn. Fritsch. *in Tr. de Augusta c. 9. n. 16.* Quin & ob liberorum commodum, quamvis alias circa eos paterna voluntas maternæ prævaleat, Muller. *de annulo pronubo Tb. 16. n. 7.* aliquando Uxor Mariti mandatis impune inobedit, & liberorum educationem ac exhibitionem ipsi denegat, si scilicet ob *deperditos Mariti mores* eorum quoque corruptelam juste metuat. *L. 3. §. 5. ff. de lib. exhib.* Alias vero, si mandata Mariti nihil injustitiæ aut turpitudinis contineant, illis obsequentem se præbere conjux utique tenetur, nec *pactio* inuito, quod Mariti imperio subjecta esse non velit, à debito obsequio eximitur, cum hoc pactum *contra bonos mores* conceptum esse videatur: Nisi forsan *hereditaria Regali* aut alia *Mulier Dignitate* fulgeat, quo casu Mariti potestas certis conditionibus restringi solet; vid. exemplum apud Thuanum *Histor. Lib. 20. ad annum 1558. & Lib. 13. ad annum 1553. & 1554.* licet etiam illis non adjectis Marito quoad *administrationem Regni* ab Uxore impune non pareatur; Dn. Becman. *in Med. pol. c. 6. §. 3.* Unde ejusmodi hæreditariæ Regionum Dominæ non *Regina* (cum hoc tantum verbum participationem maritalis dignitatis inferre videatur,) sed *Reges* à virili officio appellari solent. vid. Fr. Bacon. de Verul. *Histor. Henr. VII. p. m. 177. & 179.*

§. 3.

Alter principalis effectus potestatis maritalis in personam Uxo-

Eee eee ee 2

ris

ris in eo consistit, quod Uxor Maritum, quocunque transmigrare voverit, sequi ac comitari teneatur. Grot. L. 2. c. 5. §. 8. Quod sicuti etiam in Marito exule, relegato ac confinato procedit, ob indissolubile fidei conjugalis vinculum: Carpz. §. 4. c. 47. D. 7. Dn. Stryk. in §. diff. de confin. c. 5. n. 46. Ita tamen quoad vagabundum exceptionem patitur, quem Uxor, nisi ipsum talem esse jam ante nuptias sciverit, sequi non obligatur. Carpz. d. l. Perez. ad C. vir. de nupt. n. 21. Richter. D. 9. n. 7. Et generaliter quidem hæc Uxoris ad Maritum ob delictum exulem vel captivum sequendum obligatio, non tam stricto juri, quam exsuperantia obsequii conjugalis adscribenda. Dn. Becman. all. l. §. 3. & 4. (ubi elegans utriusque casus in Elisabetha R. Daniz & Principe Condæ exhibet exemplum) Ut adeo Mariti ab Uxoribus invitis talis pœnæ consortium postulantes, inique cum ipsis agere videantur. Unde & ipsi Jcti Mulieri concedunt, Maritum relegatum non sequi, & ei impune non parere, si educatio liberorum, ratio domestica vel status familia illud commode non permittat; Mev. ad jus Lub. L. 1. T. 5. a. 10. n. 63. Carpz. pr. Crim. Qu. 130. n. 46. Et jus Lubecense similiter Uxori Viri ob as alienum fugitivi licentiam dat, ut antea ad eum commigrare non debeat, quam ipsi & agnatis de dote sufficienter caverit, vid. Stat. Lubec. d. l. adeo ut ne juratoria quidem cautio sufficiat. Mev. ibid. n. 52. sqq. Multo minus vero Uxor ad Maritum relegatum sequendum obligabitur, si hæc relegationis pœna ipsi ob sevitiam vel aliud delictum in Uxorem commissum imposita sit, ob quod illa Marito cohabitare non tenetur, cum eadem ratio, quæ in Marito presente adest, multo magis in eodem absente procedat. Richter. all. l. n. fin. Unicum adhuc hac occasione moveri potest dubium: An Uxor etiam Maritum domicilium mutantem sequi teneatur, si ille pacto se obligaverit, quod ex loco presentis domicilii alio transmigrare haud velit? Quod licet communiter affirmant Dd. & tale pactum, ut Potestati maritali contrarium rejiciant; Heig. p. 2. Qu. 14. n. 8. Dn. Stryk. de J. ex ali. pers. pœn. c. 4. n. 18. Mev. adj. Lubec. c. l. & ibi all. Mihi tamen distinguendum videtur, an Uxor in Pacti hujus implemento speciale interesse habeat, an non; & sicuti posterius causa dictam sententiam facile admitto, ita, priori Maritum sine Uxoris consensu domicilium mutare haud posse, firmiter persuasus sum, nisi forsitan nova & prægnans causa ejus translocationem urgens superveniat. Lauterbach. in comp. ff. all. l. & Richter. all. l. n. 5.

§. 4.

Tertius juris hujus Marito in personam Uxoris competentis effectus se exerit in castigatione moderata, quæ ipsi in Uxorem in morigeram, competit, adeo, ut ne pactum quidem de non castiganda Uxore valeat. Mev. ad jus Lub. Lib. 2. art. 12. n. 440. In qua tamen si excedat, Uxoris inobediencia & aliquando etiam resistencia merito impunis habetur. Hinc, cum nulla castigatio sine causa esse debeat, conjugem Marito, si absque omni causa, temporis forsan fallendi gratia ipsam castigare, velit, impune inobedire, facile patet. vid. Nov. 117. c. 14. Arnifæ. de jure connub. sect. 4. §. 3. & 4. Quomodo autem & quibus mediis Uxor castigari debeat, hic quæri potest? Et quamvis Uxorem verberare ultima Viro ignominia non immerito dicatur, Tiraqv. ad L. connub. 8. n. 10. ac prudentis Viri videatur, quod idem habet ibid. n. 16. sqq. Uxori non verberibus sed obsequiis reluctari, in necessitatis tamen casu, si omnis alia conjugis emendandæ spes decollaverit, verbera quoque in illam Marito permessa esse, utique asserendum est. vid. Dn. Stryk. de foro consc. c. 2. n. 79. & 80. Quod & ipsi Canonistæ agnoscunt, dum Clerico, cui alias jus Canonicum omnem percussorem prohibet, vid. Lynck, ad Decret. Lib. 5. Tit. 25. facultatem Uxorem severius castigandi concedunt. Tiraqv. ad L. connub. 1. n. 23. Sicut autem Maritus nec verba nec etiam objurgationes temere, præsertim in præsentia aliorum, vid. Id. ad L. connub. 9. n. 223. usurpare debet; Ita ei, ab Uxore, si eandem, licet id promeritam inhoneste, e. g. in partibus verecundis, vel coercitionibus ab ingenuis personis alienis castigare velit, impune non parebitur. Dn. Lyncker. in all. diff. §. 35. inf. Quo enim pertinet, si ad ejus emendationem remedia ad injuriam potius, quam pœnam inventa, usurpare non vereatur; cujus exemplum vid. in Langenbeck. dissert. de castig. moder. memb. 1. §. 2. §. 13. Multo magis autem Uxor Martio impune obedientiam denegabit, si ille hoc sibi competens castigandi jus ad ea extendat, quæ non nisi publico imperio & illi, qui jurisdictionem habet, competunt: v. g. Si ipsam carceri perpetuo mancipare, vel ob delictum occidere velit, quod ipse ne quidem in adultera conjugelicit. L. 22. §. ult ff. ad L. Jul. de adult. Dn. Becman. in Med. Pol. c. 7. §. 15. Sed, quousque licita Uxoris inobediencia, adversus Maritum in castigatione excedentem; porrigatur, ad huc definiendum est? Et sicuti uxor unum vel alterum excessum, non adeo magnum, merito patienti animo feret: vid. Zachias in Quæst. Med. Legal. p. 3.

Dec. Rot. Rom. 56. n. 9. Ita, nisi Mariti castigatio plane in intolerabilem degeneret sævitiam, aliud *facti* remedium, quam *fugam* contra ipsum illi competere non arbitror. Si tamen *vita* vel *sanctas* inde metuentium sit *periculum*, Uxori utique concedendum; ut vim vi repellere, Marito verberandi resistere, & si alia evadendi, ac certissimæ mortis declinandæ via non appareat, ipsum propriæ vitæ servandæ causâ quoque *occidere* possit; Dn. Lyncker. *all. l.* Alias vero *juris remedia* adhibenda, ac judicis officium implorandum, qui Uxori *per cautionem de non offendendo* à marito exactam prospiciet, Carpzov. *in Jprud. Confessor. L. 2. Def. 18.* vel omni alio deficiente remedio, *separationem* quoad *iborum & mensam* tandem indulgebis; Brunn. *in j. Eccl. l. 2. c. 7. §. 31.*

S. 5.

In bona Uxoris *terciam potestatis maritalis* partem vim suam exferere dixi, quæ tamen arctissimis limitibus restricta est, & Uxoribus, cum Maritus etiam male administrando potestate sua abutatur, Dn. Stryck. *in diss. de abusu j. quas. c. 3. n. 70.* sæpius hic *Maritorum voluntati non parere* permittitur. Equidem, cum bona *Receptitia* pleno jure ad Uxorem pertineant, Brunn. *ad L. 9. C. de jure Dot. n. 12. sqq.* Marito nullum circa illa jus competere, omnemque ideo respectu illorum Uxoris erga Maritum inobedientiam impunem esse debere, facile patet: Nisi tamen forsan *Statuta* adsint, quæ Uxorem ne de his quidem bonis sine consensu Mariti contrahere posse disponunt; Quo casu licet omnis ejusdem contractus *in scio Marito* gestus nullitate laboret, *liberis* tamen invito quoque Marito *donare* non prohibetur. Tabor. *Relat. Argentor. Relat. 125. n. 2.* Pariter nec circa *paraphernalia* (exceptis rebus *fungibilibus*, *vid. Mev. p. 2. d. 229.* Marito extra administrationem quicquam conceditur, *L. ult. C. de pact. conn.* Uxore Marito, hæc sine consensu suo *alienari* volenti, impune non paritura. Quoad bona *dotalia* satis communis & nota est differentia inter *mobilia & immobilia*, & hæc vel *estimato* vel *inestimato* in dotem data: *Quæ neglecta*, si Maritus bona, quorum alienatio ipsi interdicitur, *absque necessitate* alienare velit, alienatio utique nulla erit, ac Uxori facultas voluntati Mariti contraveniendi, & alienationem revocandi non denegabitur. *L. 42. ff. de Usucap.* adeo ut uxorem hoc casu judicis officium implorare posse, quo marito bonis interdicator, asserat Dn. Stryck. *all. l. n. 29.* **Quin & aliquando constanter adhuc matrimonio Uxor circa**

circa bona *dotalia* Marito impune non parer, eidemque invito illa eripit, si scilicet Marito *ad inopiam* vergente, mulier sibi prospicere velit; *L. 29. C. de jure dot.* Br. *ad h. L.* vel illis ad *alendum patrem*, Lauterbach. *in Comp. ff. tit. sol. matr. quemadm: dos repet*; aut alias *justas ac legitimas causas* opus habeat; vid. Peretz. *ad t. C. si dos const. matr. n. fin.* Quo etiam referendus est casus Mariti, bona *dotalia* notabiliter *deteriorantis* vid. Dn. Stryck. *all. diff. c. 1. n. 40. sqq. & c. 3. n. 88.* Et hæc de *Uxoris impuni erga Maritum inobedientia* sufficiant.

§. 6.

Ex Societate Conjugali immediate derivatur ac fluit *Societas Paterna*, in qua Liberos Parentibus subjectos esse & *natura respectus*, cum Parentes generando quodammodo Deum referant, vid. Böcler. *ad Grof. L. 2. c. 3. §. 1.* & *Societatis humana utilitas* exigit. Non tamen uniformes sunt hujus imperii effectus, sed alii ex solo *jure natura* deducuntur, ac inde *utrique Parenti* communes sunt (reje^{ct}a Hobbessii sententia eosdem tantum Matri adscribentis *in Tr. de civ. c. 9. §. 3. & 6.*) alii *juri Civili* originem debent, §. 2. *I. de Patr. pot.* & ad *solum Patrem*, tanquam Caput familiæ, spectant. Ex quo certissima formari potest Regula: *Liberos Matri, effectus PP. civiles* sibi arroganti, impune non obedire. *Triplitem* vero Potestatis Patriæ *causam* jus Rom. constituit, *justas Nuptias, Legitimationem*, atque *Adoptionem*. vid. *pr. I. de PP. §. 13. I. de Nupt. & pr. I. de adopt.* Unde pariter colligimus, *Liberos Naturales* ac extra justum matrimonium natos, *Patri* quoad *effectus PP. ex jure Rom.* orientes, impune obedientiam denegare, Tabor. *de patr. Pot. p. 2. c. 4. §. 1.* & illorum Dd. præferendam esse, autumamus sententiam, qui facultatem *minus solemniter testandi Patri inter Liberos naturales* non competere, censent. vid. Dn. Stryck. *de j. test. int. lib. c. 1. n. 14. sqq.* De *jure tamen Natura* hoc fecus esse videtur, ita ut à *Liberis* extra matrimonium conceptis, non solum *Matri*, vid. Puffendorff. *de offic. hom. & civ. L. 2. c. 3. §. 3.* sed etiam *Patri*, modo de eo constet, omnis reverentia ac obedientia filialis debeatur. *Legitimatio* de jure Civ. præsertim requirit, ut non minus consentiente Patre, quam *Liberis* fiat: Sicut ergo *liberi*, qui *Patre inscio* se legitimi curant nullum in hæreditate paterna jus consequuntur. Dn. Præfès *in disput. ff. 1. Lib. 1. Tit. 6. §. 12.* Ita nec *legitimatio, contradicentibus Liberis* facta, *Patri*, illam procuranti, jus *Patr: Pot:* tribuere potest: Br. *ad L. fin. ff. de his qui sui vel. al. n. 1.* Nec per *Adoptionem* in-

distin.

distincte Pater adoptivus effectus PP. consequitur, sed hoc tantum ad *Plenam* adoptionem & *Arrogationem* restringendum, qua facta, omnes P. P. effectus Civiles ad patrem *adoptivum* privative transferuntur, ita, ut quoad illos Patri *naturali* impune non pareatur. vid. *L. pen. pr. C. de adopt.* Cum contra in adoptione *minus plena* omnia jura apud Parentem *naturalem* permaneant, nullo P. P. effectu in adoptivum transeunte. §. 2. *f. de adopt.* Ex qua ratione *Judæi* hodie potestas *arrogandi* vel *plene adoptandi Christianum* denegatur, relinquitur vero libertas *minus plena* adoptionis, ita tamen, ut Liberi adoptivi ipsorum educationi ob metum se ductionis licite se subtrahant. Dn. Lyncker. in *diss. de eo q. justum circ. pers. div. Relig. part. spec. f. 2. c. 1. §. 18.* Sicut autem jus Civ: & *causas* & *effectus* plures P. P. jure Naturæ non cognitos, introduxit, ita etiam varios *modos* constituit, quibus etiam iterum *finiretur*. Qui cum jure Naturæ similiter ignoti sint, hinc per eos effectus Patriæ pot: *Naturales* neutiquam tolluntur. Dn. Stryck. in *diss. de jure primi c. 2. m. 4. n. 72.* Hi vero effectus, qui *Juri* tantum *civ:* adscribendi, sublata P. P. utique cessant, & quoad illos Parentibus imposterum impune non paretur; Ex quo per *Emancipationem* filii *adoptivi*, omnia jura patris in ipsum, utpote quæ non, nisi *civilia* erant, extinguere, manifestum est. Ipsi autem modi tollendæ P. P. sunt vel *expressi*, & hi vel *volente* vel *invisio* patre tales, de quibus vid. Brunn. *Ex Just. ad T. 52. Lib. 1. §. ult.* vel *taciti*, quos inter jure *Civ.* notabilis est casus, si Pater filium *per decennium* ut hominem sui juris se gerere patiatur. *L. 1. C. de patr. pot.* vid. Brunn. *ad d. L. & Carpzov. p. 2. C. 10. D. 1. §. j.* *Canonico* transitus *Judæi* ad *religionem Christianam*, per quam patria potestate quoad *onera* liberatur Dn. Lyncker. in *anal. ad jus. Canon. L. 5. T. 6. qu. 2. inf.* vid. *Dd. passim. ad. tit. l. 4. m. P. P. solv.* & Tabor. *de patr. pot. P. 1. c. ult. §. p. 2. c. 3.*

§. 7.

Ad specialiores effectus imperii illius, quod *parentibus in liberos* competit, transituri, præsertim notamus, in Parentibus hoc singulare esse, ut, cum alias omne humanum imperium *morte* finiatur, illorum mandatis tamen Liberi etiam *post mortem* obsequium debeant: Unde in consideratione *inobed. impuni* de potestate Parentum in liberos in *actibus inter vivos* & in *actibus mortis causa* separatim agendum. Quod *actus inter vivos*, jura parentum iterum vel *circa personam*, vel *circa*

circa bona liberorum occupantur, quæ pariter separatim profèqui placet. Inter jura vero quoad personam omnium celeberrimum est jus vita ac necis, quod licet antiquitus Parentibus Romanis competierit, L. ult. C. de P. P. hodie tamen plane cessat, adeo, ut pater nec filium, id promeritum impune occidere possit; Quorsum pertinet elegans L. 5. ff. ad L. pompej. de parricid. quæ patrem filium suum, qui novercam adulteraverat, occidentem, in Insulam deportatum esse commemorat, subjuncta ratione, quod patria potestas in pietate, non in atrocitate debeat consistere: Et huc collineat Mev. ad J. Lubecc. Lib. 1. t. 3. n. 9, patrem filium id promeritum privatim maectantem, non, nisi extraordinario & vix ultra relegationem puniendum esse, asserens. Confer. Dn. Præses in Diss. de Foro Filii Illustris delinq. c. 3. n. 18. ibique all. Competit tamen adhuc hodie patri potestas liberos occidendi, si (1) vel Magistratus vices sustineat, (unde etiam Nobiles, Jurisdictionem habentes, recte in causis liberorum suorum Criminalibus judicant. Carpz. p. 4. C. 43. d. 11.) vel (2) filiam, postis ponendis in adulterio deprehendat. vid. L. 30. ff. ad L. Jul. de adulter. & Lauterbach. in comp. ff. d. e. vel (3) ex speciali indultu hanc potestatem habeat: Puffendorf. de offic. hom. & civ. L. 2. c. 3. §. 7. Quo pertinet terribile illud privilegium (ut vocatur à Limæo in jure publ. L. 7. c. 35. §. 3.) Norimbergensibus à Ludovico IV. Imperatore concessum, ut liberos immorigeros carcere turris coercere, & vivos in profluentem demergere possint. vid. Dn. Wagenfeil. de civit. Norimberg. c. 27. Extra hos ergo casus, si pater amoris paterni oblitus, liberis violentas manus inferre nullus dubitet, & alia mortis evitandæ nulla plane via supersit, parentem quoque occidi posse autumo. Matthæus de crimin. ad Lib. 48. ff. Tit. 6. c. 2. n. 12. Dn. Bodinus de reserv. div. Majest. c. 3. §. 5. & Dn. Stryk. de j. hom. in se ips. c. 3. n. 18. (cum quo tamen, an hæc defensio à filio salva conscientia intermitteri non possit? determinare, non audeo.) Quod etiam dicendum, si pater, licet ultima famis pressus necessitate, filium comedere velit, cujus exemplum habet Lansius in Consultat. orat. pro Hispan. p. m. 201. Alter effectus P. P. circa Personam filii jure Romano antiquo conspicuus erat, in jure filium vendendi, quod tamen postea ad filium sanguinolentum restrictum est Br. ad L. 2. C. de Patr. Pot. Et quamvis hodie, tali casu non facile obveniente, hoc jus fere penitus cessare autument Peretz. ad C. de patr. qui fil. distr. n. 4. & Dn. Stryk. in U. M. ff. ad Tit. 6. Lib. 1. §. 6. Ego tamen ad minimum ex naturali

Fff fff ff

naturali

jurati aequitate tam matrem, quam patrem, Dn. Stryk. de foro consc. c. 2. n. 64. (quamvis de jure Civ. forsan aliud dicendum sit Tabor, disput. Wesenbec. 1. Qu. 32.) e. g. inter Christiani nominis hostes constitutos, liberos non tantum sanguinolentos, sed etiam adultos, ob summam famem non Parentum, sed ipsorum Liberos, Tabor: de patr. pot. 1. c. 3. §. 1. vendere posse, credo. vid. Grot. de I. B. & P. Lib. 2. C. 5. §. 5. & Puffendorf: de I. N. & G. L. 6. c. 2. §. 9. extra hunc vero necessitatis casum liberos parentibus ipsos vendere volentibus impune non parere, utique asserendum est.

§. 8.

Porro ad potestatem Parentis utriusque de jure Civ: non minus quam Naturali pertinet, quod liberi eorum mandata sancte observare, illisque debitum prestare obsequium teneantur. Quod tamen æque non indefinite procedit, sed primo limitandum, nisi mandatum aliquid turpis vel injusti contineat: Prioris exemplum esse potest, si pater filium circumcidere vel castrare velit; aut lenocinium exercent, ac filiam ad prostituendum pudorem cogat: quibus casibus etiam resistentiæ erga patrem merito pro impuni habebitur: Dn. Lyncker. in diss. de resist. qua fit. pot. §. 33. Et generaliter, quoties Parentes Liberis aliquid, quod Legibus Divinis aut Naturalibus, (quo pertinet si pater jubeat, ut filius moriatur, Dn. Becmann. de exsuper. obseq. c. 3. §. 8.) prohiberent, injungunt, toties hos impune non parere, utique asserendum est; quamvis tamen, si metu reverentiali adducti, parentum dicto morem gesserint, à delicti poena, nisi id atrocitatem facinoris contineat, merito excusentur. Tabor de P. P. p. 2. c. 1. §. 3: Quid vero, si e. g. pater in loco captivus habeatur, quem filius (de Principe vero hic, non de Ministro loquimur, quem Rempubl. amor paterno præferre debere certum est) obsidione cingit, ac hostes minitentur, se parentem, nisi filius ab obsidione desistat, occisuros, an filius jussui parentis, hisce minis non attentis filium in proposito permanere jubentis, licite non parebit? Et hoc utique affirmandum censeo, cum tale mandatum in Patre quidem insignis generositatis indicium sit, à filio tamen aliquid, quod debite parentibus pietati contrarium est, exigat. vid. Dn. Becman. all. l. §. 5. Ad injusta mandata pertinet, si pater liberos in tali re sibi obsequium prestare velit, in qua Leges ipsis arbitrium libere agendi permittunt. Quo referri potest, si filium ad fidei jubendum pro se non incarcerato; vel filiam ad se licet incarceratum,

fide-

fidejussione liberandum, sub fulmine exheredationis adigere velit. Dn. Hopp. *ad §. 5. l. de exhered. lib.* Nec minus huc pertinet casus, si parentes à liberis *opems serviles ac artificiales* exigant, quas liberi non de necessitate, vid. *L. pen. ff. de obseq. parent. præst.* sed ex libera tantum voluntate præstant, & si præstiterint, aliquando à parentibus *salarium* ac mercedem poscunt. vid. *Carpz. p. 1. C. 28. Def. 31.* & Dn. Harprecht, *in diff. de salario pro op. liber. præst. c. 3.* Præsertim vero *injusta* parentum mandata sæpius circa *matrimonia Liberorum* occurrunt, ubi, sicut liberi parentibus, ipsos ad *caelibatum* invitos cogere volentibus, impune non parent, vid. *Engel. adjus Canon. L. 3. Tit. 31. n. 18.* & vel ex D. Ambros. *in Lib. 1. de virg.* quem celeberrimus Parlamenti Parisiensis Advocatus le Maitre *playd. 2.* pro defensione filix, relicto cœnobio, invitoque patre; nuptæ adducit, respondent: Non imperari potest virginitas, sed optari; Nam quæ supra nos sunt, in Voto magis, quam in Magisterio sunt: (*Peuvent être souhaitées, mais non commandées*) Vel cum Olympia regerunt, non secum, sed cum illo, qui donum continentix concedit, exoptulandum esse: *Vita di Donna Olympia p. m. 7.* Ita quoque inviti à parentibus *ad matrimonium* cogi nequeunt. *c. 14. & 17. X. de sponsal.* *Carpz. Jprud. Conf. L. 2. def. 3.* quin potius jure Canonico *eis* invitis religionem ingredi ac vitam monasticam eligere licet. *Engel. d. l. n. 16.* Et quamvis ad *contrahendum matrimonium* hodie utriusque Parentis & ulteriorum quoque *Ascendentium* consensum *de necessitate* adhiberi velint, *Carpzov. all. libr. D. 39. sqq.* quod & ad *emancipatos*, *Struv. in S. J. C. Exerc. 29. Th. 23. in f.* & ad *secundas liberorum Nuptias*, Dn. Stryk. *in diff. de jure primi c. 2. m. 4. n. 69. sqq.* extenditur; De *jure Romano* tamen illorum, in quorum potestate liberi non sunt, consensus impune negligitur. vid. *pr. J. de nupt.* Dn. Schöpfer. *de necess. conf. pat. ad nupt. c. 1. n. 38. sqq.* Cum contra absque vitio nullitatis consensus illorum, in quorum potestate liberi constituti erant, prætermitti haud posset. *Fuchf. de j. matris div: à jure Patris c. 2. Th. 5.* Quanquam nec hic ab utraque parte Exceptiones deficiant. vid. Dn. Schöpf. *all. l. n. 30. & 31.* & Dn. Stryk. *de abusu j. quas. c. 3. n. 61.* Quin adhuc hodie licet supposita hac consensus parentum adhibendi necessitate, dantur casus, in quibus liberis *matrimonium irrequisito vel neglecto Parentum consensu*, contrahere licet; Quo sicuti indubie referenda, quæ Dn. Schöpfer. *all. l. n. 34.* de *Patre furioso, ab hoste capto, & absente*, & Dn. Stryk. *all. l. de filia*

25. annis majore suggerit: Ita non minus huc pertinet ille casus, si pater absque legitima causa (qualem non esse arbitror, quod sponsalia absque illius consensu sint contracta, contra Carpz. p. 4. C. 20. D. 14. & Richter. p. 1. d. 8. n. 82.) in matrimonium liberorum consentire nolit, ubi Magistratus legitime imploratus paterni dissensus causas sibi exponi curat, & si illæ sufficientes non videantur, paternum consensum supplet. Hahn. ad W. tit. de sponsal. n. 4. Brunn. inj. Eccl. L. 2. c. 16. §. 5. inibique Stryk. Alteri illorum, quæ de obedientia mandatis paternis debita diximus, limitatio est, si filius officium aliquod publicum habeat, ad quod se patria potestas non extendit, cum filius ratione illius pro patrefamilias habeatur, L. 9. ff. de his qui sui vel al. & jus publicum non sequatur jus potestatis: L. 14. pr. ff. ad scutum Trebell. Cujus ratio illa est, quod obedientia, tanquam correlatum imperii non longius extendenda sit, quam societatis, in qua vivitur, ratio postulat; Dn. Becman. all. diff. c. 2. §. 2. quæ in societate paterna cum Reipubl. administratione nihil commune habet. Ex quo patet filium Regem quoad potestatem domesticam quidem Parentibus subiacere, quamvis & hujus effectus ob obstantem sæpe rationem publicam, difficulter illi applicari possint; quoad potestatem publicam vero Parentibus impune non parere, vid. exempl. I. Reg. II. v. 22. & Grot. L. 2. c. 5. §. 6. & hos potius ipsi esse subiectos, Dn. Coccej. in diff. de justit. B. & P. in R. Portug. S. 1. art. 1. Qu. 3. adeo, ut filius Rex proprios parentes id pro merito ob personam, quam sustinet, publicam, ultimo aliquando afficere supplicio possit. Dn. Becman. all. l. §. 9.

§. 9.

Adjura parentum circa personam liberorum adhuc pertinet, quod filium immorigerum moderate castigare possint. L. un. C. de emend. propinq. quod tamen benigne & ita faciendum est, ut simul prudentiæ, simulque castigationis nomine laudandi sint Nov. Leon. 105. Si ergo paterno affectu abjecto, non ut patrem decet, sed atrocem in modum filio pœnam infligant, non paterno more castigant, indeque nec Leges eorum atrocitatem comprobant, sed potius liberorum inobedientiam impunem esse censent. Hoc tamen tantum de castigatione Reali intelligendum, & de verbali tenendum, illam, licet Pater in ea quam maxime excedat, & citra omnem causam liberos convitiis proscindat, patienti semper animo tolerandam esse, nec ideo vel injuriarum actionem, vel retorsionis remedium competere. vid. Dn.

Stryk.

Stryk. *de abusu j. quæf. c. 3. n. 15. § 99.* Qui tamen de jure Civ. filio emancipato, qui dignitate patrem antecellit, ob atrocem ejus injuriam, verbalim actionem injuriarum denegari non posse, sed in factum, temperandam esse, asserit in *diff. de j. Rever. c. 3. m. 4. n. 40.* Si vero in castigatione Reali nimium excedat Pater, & Filium male contra pietatem afficiat, l. *fn. ff. si quis à par. manum:* tunc à Liberis nobile officium judicis implorari, & Pater ob sævitiam ad Liberos emancipandos invitatus cogi potest d. L. Brunn. *ad L. 4. C. de emanc. lib. n. 1. 2. 3.* Hahn. *ad W. tit. si quis à par. man. n. 2.* Sed an etiam de facto Parentibus resistere licebit? Hoc negandum videtur, nisi irreparabile damnum immineat, extra quem casum Liberis tantum paternam severitatem submisisse deprecari, vel fuga sibi consulere licebit. Dn. Lyncker. *all. diff. §. 32. in f.* Illud denique determinandum: An hæc castigandi potestas etiam in Liberos emancipatos extendatur? quod de jure civ. quidem negandum esse videri poterat, cum hoc Emancipationem utremedium contra Patris sævitiam suggerat; cum tamen castigandi potestas non tam juri Civili, quam Reverentiæ parentibus jure Naturæ debitæ adscribenda sit, ex veriori sententia nec in Liberos emancipatos denegari potest, nisi Filia per nuptias sit emancipata, tibi cum parentes potestatem suam regendi & coercendi private in Maritum, transfulerint, eo invito Filiam adhuc castigare posse, non videntur: Langenbeck. *in diff. de castig. moder: m. 1. S. 3. §. 9.* Quod & de Filio Clerico dicendum est, quem in sacris existentem Pater sub excommunicationis pœna amplius castigare non potest. vid. Ziegler. *ad Lancell. L. 4. tit. 13. §. 10.*

§. 10.

Parentum potestatem in bonâ Filiorum quod concernit, eadem partim in eorum administratione, partim in competente Patri Usufructu consistit: Ex quibus primum quoad Liberos in prima ætate constitutos juri naturæ adscribendum, vid. Puffendorf. *de offic. hom. & civ. all. l. §. 5.* & sic nec Matri denegandum videtur, Alterum vero pro effectu patr: pot. mere civili habendum, ac inde Patri vi patr. pot. tantum competere, asserendum est. Carpz. *P. 2. C. 10. D. 7. in f.* Lauterbach. *in Coll. Theor. pr. ad t. de usufr. §. 11.* Non tamen ultra bona Filii adventitia extenditur, & quidem quoad hæc etiam ad ordinaria tantum restricta est, adeo, ut quoad extraordinaria (quo quæ referri debeant vid. apud Lauterbach, *in comp. ff. ad t. de peculio p. m. 258. & 259.* & Eck-

E ff fff ff 3

holt.

holt. *cod. Tit. §. 5.*) Patri vel administrationem (modo tamen filius jam perfecta aetate sit. vid. Carpz. *all. C. def. 11.*) vel usumfructum sibi arroganti Liberi impune non pareant, & de illis absque Parentum consensu inter vivos libere disponant. Nov. 17. c. 1. Testari autem de hoc peculio nec Patre consentiente possunt, bene tamen mortis causa donare, ad quod tamen Patris consensus utique necessarius erit: Tabor. *de patr. pot. p. 2. S. 2. c. 2. §. 9.* Eckholt. *ad t. ff. de m. c. don. §. 3.* Brunn. *ad L. 25. ff. d. t.* quamvis contrarii sint Laüterb. *in Coll. Th. pr. ad Tit. de peculio §. 27. & inibi all.* Engelbr. *ad Lib. ff. 15. §. 7. inf.* Hahn. *ad W. tit. de m. Don. n. 4.* Wissenbach. *ad ff. Disput. 16. §. 7. & ibi all.* In peculio castrensi & quasi castrensi latius adhuc libera Filiifamil. disponendi facultas porrigitur, ita, ut etiam ad ultimam voluntatem extendatur, & Filius eorum nomine (quod tamen etiam in adventitio extraordinario procedit) contra ipsum Patrem agere possit. Brunn. *ad L. 4. ff. de judic.* Nec circa bona adventitia ordinaria illimitata plane Patris est potestas, aut omnis Filii inobedientia impunis excluditur, sed Filius, si Pater hoc jure abutatur, ob abusum hunc, actionem contra Patrem licite instituit, Brunn. *ad d.* & sibi, vel Curatori horum bonorum administrationem relinquere petit; Dn. Stryk. *de Conscient. part. c. 1. n. 38.* nec minus eorum alienationem & oppignorationem à Patre factam proptio jure revocat. vid. Dn. Eckholt. *ad Tit. de precul. §. 4. inf.*

§. II.

Considerandum jam est imperium, quod Parentes in Liberos in actibus mortis causa exercent, cujus principalis praesertim effectus est, quod Liberi Parentum voluntatem, etiam minus solemniter declaratam, agnoscere, & servare teneantur: Quod tamen exceptionem patitur in Patre heretico, utpote cui inter Liberos orthodoxos testanti, illi impune obedientiam denegant. Richter. *p. 1. d. 57. n. 9.* Nec minus, cum hoc Testamentum inter solos Liberos, & in eorum favorem condatur, nec Legatum extraneo relicto, idem D. 29. n. 87. neque excommunicatori sententia, Struv. *Exerc. 32. Th. 19.* (quamvis forsan de jure aliud dicendum sit Dn. Stryk. *de j. test. int. lib. c. 4. n. 59.*) exhereditatio liberorum subsistit. Sunt vero adhuc alia, circa quae Liberi Parentibus, licet solemniter testantibus, impune non obediunt, quo sicuti in Matre pertinet, si Tutorem dare velit, cum hoc tantum Patri vsi P. P. competat; vid. Fuchf. *de j. matr. div. à jure patr. c. 2. Th. 9. & 10.* Ita in utroque Parente hic referri potest, si Noverca vel Verico plus, quam

uni

in *Liberorum* prioris matrimonii relinquere, *L. 6. C. de sec. nupt. Carpz. p. 3. C. 23. d. 17. n. 1. sqq.* vel *Liberos* ad perpetuam communionem damnare velint. *Brunn. ad L. 14. ff. comm. divid.* Præsertim vero impunis est *Liberorum* erga Parentum ultimam voluntatem inobedientia, si per illam *Legitima*, (cui ne quidem Parentes Studiorum favorem præjudicare possunt. *Dn. Stryk. de success. ab 7. diff. 11. c. 3. §. 22.*) vel in *Liberis orthodoxis Patris Hæretici*, integra portio ab intestato, vid. *Dn. Lyncker. de eo q. just. est circ. pers. div. Relig. Sect. 2. c. 2. §. 4. & 10.* non sit salva; Adeo, ut nec *Liberi gravamen legitima adjectum* agnoscere teneantur, licet in Testamentum paternum consenserint; *Richter. p. 1. d. 41. n. 8.* Nec Patris prohibitione de non petendo supplemento legitimæ, aut taxatione bonorum ab eo in præjudicium legitimæ facta obligentur; *Carpz. p. 3. c. 12. d. 8. & 9.* Cujus ratio in aprico est, quod factum scilicet Patris non possit filio obstare in eo, quod *beneficio Legis* aut *Majorum* consequitur. *Richter. p. 2. D. 79. n. 15.*

§. 12.

Ad tertiam Societatis simplicis naturalis speciem progredimur, quam *Herilem* communiter vocant, & ex necessitate humana, spontanea-que Servorum subjectione, ac jure gentium deducunt. *Puffendorf. de off. hom: & civ. L. 2. c. 4. §. 1.* Quamvis autem Servi Dominis ad operas præstandas & mandata ipsorum obeunda utique obligentur; *Grot. Lib. 3. c. 14. §. 2. n. 2.* Nec hic tamen omnis inobedientia impunis exulat, sed Servis aliquando in libertatem se recipere permittitur; Quo spectat, si *Christianus Judæo*, & alii hæretico vendatur, *t. 1. C. de Christ. manc. jud. & Peretz. ad h. 1. vel mancipium Judæi Christianis per Baptismum Societur. L. 56. §. fin. C. de Episc. & Cler. & Peretz. d. 1.* Vel *Servus noxæ deditus* se ipsum luere possit: *§. 3. J. de nox. Act.* Nec minus huc referri debet Statutum Galliarum, quo omnia mancipia eo momento, quo Gallicam terram attingunt, ipso jure libera evadunt, teste *Lansio in Consult. orat. pro Gall. p. m. 161. & 162.* Quæ Statuta, si aliis in locis quoque vigeant, servos ibidem Dominorum potestati licite se eximere indubium est. Nec etiam deficiunt casus, in quibus Servi, licet in servitute permaneant, Domino impune non parent. Quo præsertim referendum, si mandata aliquid vel naturaliter (quo pertinent operæ sine valetudinis & vitæ periculo inexistimabiles. *Grot. L. 3. c. 14. §. 5.*) vel moraliter impossibile contineant, cum servi non per omnia Domino parere, nec ejus dicto in delicto audientes esse debeant.

L. 17.

L. 17. §. 7. ff. de injur. l. 21. §. 1. ff. de all. rer. amot. Exemplum esse potest, in Domino, ab ancilla exigente, ut pudorem prostituat, aut à Servo postulante, ut se castrari patiatur, adeo, ut tali casu & *resistentis* impunis habeatur, Dn. Lyncker. *de resist. qua fit pœ. §. 34.* & Dominus à judice ob hunc potestatis suæ *abusum* illa privari debeat. Dn. Stryk. *de ab: j. quæs. c. 2. n. 13.* An vero plane à Domino tali casu *aufugere* licitum sit? quæritur; Quod utique *affirmandum* videtur, ita tamen, ut aufugientes libertatem non nisi *intervenens Superioris* acquirant, & cessante fugæ causa, ad Dominum *reverti* teneantur. Dn. Becman. *de exsuper. obseq. c. 4. §. 2.* conf. Dn. Stryk. *all. l. n. 19. sqq.* ubi plures exhibet casus, in quibus servi interveniente judicis autoritate à Dominici imperii nexu liberantur. Quin & illa, quæ Dominis *circa servorum coercionem* competit, potestas, suos habet limites, ita ut Servus ob nimiam Domini *sevitiam* vel ad Præfectum Urbi recurrere vel ad statuum Principis confugere, & Dominum ad se bonis conditionibus vendendum, implorato judicis officio adigere possit. §. 2. *l. bis, qui sui vel al. jur.* & Brunn. *ad L. 1. ff. de offic. præf. urb. n. 16.* Si vero fugæ licentia non detur, non tamen ob quamcunque Domini *sevitiam* Servi impune resistent, vid. Huber. *de J. Civ. l. 3. c. 16. n. 34.* sed ob eam tantum, ex qua vel *vite periculum*, vel *aliquid irreparabile* damnum imminet, cum Domino *ius vite & necis* in servos nec jure gentium, vid. Dn. Becman. *all. l. §. 1. inf.* & Dn. Coccej. *in eleg. diff. de j. victor. div. a j. belli §. 11.* (nisi forsan minus recte receptam apud Gentes *impunitatem* ita vocare velis. Grot. *all. l. §. 2. n. 3. Conf. Hopp. ad §. 1. J. De His qui sui vel alien. jur.*) nec *proprie* jure Civili §. 2. *J. d. t. asseri* possit. Unde hanc *resistentiam pro vite Defensione*, etiam ad Domini occisionem se porrigere, utique *affirmandum* credimus. vid. omnino Dn. Lyncker: *all. l.*

§. 13.

Sed cum hæc ob cessantem hodie apud Christianos *externa captos infideles* servitutem, vid. Feltman. *Respons. mil. 9.* parum utilitatis habere videantur, ob materię *connexitatem* ad inobedientiam impunem *Famulorum & Hominum propriorum* erga Dominos pedem promovemus, quos Dd. servis plerumque comparare & adungere solent. Nam tamen quoad Famulos hæc comparatio ulterius procedit, quam quoad *operas*, quas Domino, æque ut servi, *prestare, & mandata ipsius exequi* tenentur: Unde hoc eandem exceptionem, quam in §. *præced.*

sed. de mandatis Dominorum naturaliter vel moraliter impossibilibus adduximus, admittere, manifestum est. Differentia quoad has operas inter utrosque adhuc in eo consistit, quod servorum obligatio ad operas perpetua sit; Grotius *all. l. n. 2.* Famulorum vero ad tempus saltem locationis restricta, quo finito, licite illas in posterum denegant, & Domino non parent. Mev. *p. 4. D. 385. n. 1.* Constante vero locationis contractu, Domino, ipsos sine legitima causa expellere volenti, similiter impune non obediunt, nec antea ex Domini ædibus recedere necesse habent, quam illis de integra mercede sit satisfactum. Brunn. *ad L. 15. ff. loc. Cond. n. 43.* Carpz. *P. 2. C. 25. D. 22.* Nec minus, quamvis ipsi quoque durante locationis tempore regulariter recedere non possint, licet alium pro se substituere velint, Mev. *ad jus Lub. Lib. 3. Tit. 8. art. 5. n. 30.* ex justa tamen & legitima causa (quo pertinet eveniens matrimonii conditio, *id d. l. n. 34.* Domini severitia, Brunn. *ad l. n. 42.* denegatio victus necessarii, &c. Mev. *d. l. n. 37.*) id ipsis utique permittitur. Porro impune quoque Famuli de Jure communi scripto Domino inobediunt, ipsos licet modice tantum castigare volenti, cum non nisi ex contractu locationis obligentur, & mercenariorum loco habeantur, in quos nullum jus coercendi competisse, testatur Tabor. *in Rasemat. Crimin. ad L. 89. ff. de furt. in f.* Quod tamen limitandum videtur, nisi simul educatio Domino quodammodo sit commissa, arg. *L. 5. §. 3. ff. ad L. Aquil.* Quo casu, quamvis & hodie multo liberior competat in Famulos castigandi potestas, Dn. Stryk. *in diss. de agris def. c. 7. n. 48.* Generaliter tamen hodie & moribus & statutis expressis multorum locorum modica famulorum castigatio permittitur. vid. *Jus Lubec. L. 3. Tit. 8. artic. 10.* Bonacossa *de serv. & fam. qu. 94. & 197.* Hanc autem si Domini, licet verbis tantum excedant, nec injuriam actio, nec Retorsio, nec resistentia Famulo denegabitur: Mev. *all. art. j. Lub. n. 15. & 16.* Dn. Lyncker. *all. l.* (valituro etiam hoc casu à Domino cautionem de non offendendo exigere. Stryk. *in II. M. ff. de S. H. §. 12. ibique all. Mev.*) Quam quoque resistentiam ad occisionem Domini extendi posse manifestum est, quamvis ceteroquin Famuli maximam Domino fidem ac reverentiam debeant, adeo ut illum extra legitimam defensionis causam occidentibus, in Anglia pœna alta (ut vocant) proditionis dictetur; vid. Leti. *Histoire de Cromwel. p. 1. p. 66.* & apud nos ordinarium homicidis supplicium exasperari solet. Clafen. *ad Consist. Crim. art. 137. §. 5.* Denique

Ggg ggg gg

cum

cum nulli privatorum in alterum jurisdictio competat, Famulos nostros Domino talia, quæ jurisdictionem sapiunt, e. g. carcerem privatum sibi arroganti, impune non obedire, facile patet: *Mev. d. l. n. 10.* Nisi forsan in *Legatorum* famulatio degant, quorum jurisdictionem extra causas & negotia ante legationem gesta (nam quoad hæc Legatis impune non parent, & domum revocant) utique agnoscere tenentur. vid. *Dn. Stryk. in diff. de j. ex alt. pers. perm. c. 2. n. 11.*

§. 14.

Homines proprios, quod attinet, jus Dominorum circa illos in rebus potissimum consistit, quod scilicet *absque eorum consensu recedere nequeant, sed operas ipsis prestare, & castigationem eorum pati teneantur.* Ex quo patet, Nobilibus, *ultima hac capita* quædam Subditis (qui *extremam glebam* pro liberis habentur, *Dn. Stryk. in U. M. ff. Tit. de St. Hom. §. 5. & 6.*) imperantibus, impune non pareri. Huc pertinet, si vel in rebus subditorum venalibus *jus protimiseos* sibi arrogare velint, *Carpz. p. 2. C. 51. D. 10. Richter. D. 98. n. 28. & D. 76. n. 80. Mev. p. 2. D. 279. Wissenbach. ad ff. disput. 36. §. 10.* vel etiam in prædiis in suo districtu ab ipsis venditis, *jus retroitus* prætendant, *Mantz. Dec. pal. qu. 11.* aut si *jure quodam monopolii* illos ad suam tantum cerevisiam emendam, *Tabor. de j. Cerevis. p. 1. c. 3. §. 5.* Vel ad suum tantum molendinum, ac diverforium frequentandum, *Mantz. Dec. pal. Qu. 17. Klock. vol. 1. Consil. 29. n. 985. sqq.* adigant, ubi subditi obedientiam jure proprio denegant, ac ad alia molendina transeunt, licet hætenus semper Domini molendinum frequentaverint. *Mev. p. 1. Dec. 60.* Nec minus circa *potestatem recedendi* (quæ alias adeo restricta, ut subditis *in praxi* sine consensu Domini ne quidem *matrimonium* contrahere liceat, *Mev. ad jus Lub. L. 1. T. 4. art. 5. n. 9. sqq. & p. 5. D. 129.*) occurrunt casus, quibus eadem impune permittitur; Quo sicuti indubie pertinet, si id *Statuto* concedatur, quale in Marchia certo respectu obtinere testatur *Dn. Stryk. in diff. de agris des. c. 7. n. 50:* Ita similis exceptio *favore literarum* occurrit in Homine proprio *literis* operam dante, quem ad pristinam conditionem Dominus revocare non potest. *Idem de abj. quas. c. 2. n. 30. Mev. ad jus Lub. L. 1. T. 3. a. 3. n. 41:* Quin & Dominus Hominem proprium in summis constitutum angustis *deserens* jure suo in illum privatur, vid. *Mev. vom Zustand der Bauern 5. 3. n. 103. sqq.* Nec minus subditis, tam ob Domini *Tyrannidem*, quam ob ejus declarationem in *Bannum*, vel ob *terre sterilitatem*; si eam propter

in loco habitationis *neccessaria alimenta* habere non possint, alio migrandi facultas libera esse debet. Mantz. *Dec. palat. Qu. 18. n. 41.* Qui è contrario *Qu. seq.* Homines proprios Dominis, ipsos *invitos & absque legitima causa* ex Hofmarchia sua expellere volentibus, impune non obedire, pluribus deducit.

S. 15.

Porro *opera*, quas Dominis subditi debent, *regulariter ad Dominum Proprietatis spectant*, & cum *jurisdictione* nihil commune habent; Richter. *D. 98. n. 35.* Unde utroque concurrente, *Dominum proprietatis* præferri, & *Domino jurisdictionis* impune non obediri, testatur Klock. *Vol. 1. consil. 10. n. 732.* Nec tamen regulariter debentur, nisi *indictæ*, Maurit. *Consil. p. 2. Conf. 6. n. 31.* Ex quo colligimus, Subditos quidem regulariter *operas contra Dominum præscribere* non posse. Brunn. *cent. 5. D. 80.* Dn. Stryk. *de non usu j. quas. c. 2. n. 35.* (licet per 30. annos *earum loco pecuniam præstitierint*; Mantz. *Dec. pal. Qu. 29. n. 3.*) Sed è contrario impune eos quoque *Domino non parere*, si nomine *servitorum*, quæ exigere prætermisit, postea aliquid petere velit. Dn. Stryk. *d. l.* Maurit. *all. l. n. 33.* Cæterum, ad quas *operas subditi Dominis obligentur*, *generaliter* definiri haud potest, sed hic *statuta, mores & pacta* in singulis locis ante omnia respicienda sunt. Dn. Fritsch. *in Tr. de f. ac statu pagorum c. 6. §. 5.* Illud tantum notandum in genere has *operas vel determinatas vel indeterminatas* esse. *Id. c. 8. §. 6.* Quoad *priores*, Dominus ultra illas aliquid *injungere* haud potest, sed Subditi, si illas tantum *extendere aut mutare* velit, non tantum impune *obedientiam denegabunt*, & *Actione Negatoria* utili experientur: Klock. *Vol. 1. consil. 28. n. 342.* Sed etiam *Domino*, vim intentanti, *jure resistent.* Pertinet huc, si Dominus *operas ab uno loco in alium transferat*, Richter *D. 98. n. 18.* vel *earum loco à subditis invitit pecuniam*, aut cum in eorum *electione* sit, utrum velint *præstare*, Carpz. *L. 1. Resp. 52. n. 10. unum simpliciter* exigat: *ib. n. 31. & 39.* Vel, postquam de *pecunia cum subditis convenit*, *operas nihilominus in natura* poscat. *ib. n. 31.* Nec minus, si *operas ad habitationis adificationem* debitas, ad *horrea & stabula*, vel *nova plane ædificia*, ac *veteris terræ avectionem*, Carpzov. *p. 2. C. 52. D. 3. 4. §§.* Richter *all. l. m. 20. §§.* vel *excubias subditorum ad aream castrorum*, Carpz. *P. 2. C. 51. D. 8.* aut *custodiam maleficorum*, *ib. D. 15.* *extendere* velit: *conf. Richter, d. Dec. n. 24. Ubi n. 29. & 30.* *subjungit*, subditos etiam *ob*

Ggg ggg gg 2

pauper

paupertatem à præstandis operis excusari. Et quamvis circa operas *indeterminatas* majus sit Domini arbitrium, nec ibi tamen indefinite patet, sed ad operas tantum *solitas & consuetas*, Dn. Fritsch. *all. l. §. 5.* & Richter. *d. l. n. 9.* quæque *commode* à subditis præstari possunt, restringendum est: Unde, si Dominus, cui *indeterminata* debentur operæ, vel operas *insolitas* aut *impossibiles*, Mev. *p. 4. D. 133.* vel tales, *qua sine turpitudine* aut *vita periculo* præstari non possunt, Maurit. *all. l. n. 38. & 39.* imponat, subditi impune non parent, & Superioris auxilium, (qui etiam pendente lite ipsis aliquando per mandata S. C. succurrit Mev. *p. 2. D. 80.*) implorant. Pretz. *ad s. C. de emend. serv. n. 3.*

§. 16.

Quod *Castigationem* denique *subditorum* attinet, eam sæpius in *savittiam* degenerare, quotidiana experientia teste comprobatur; Unde nec omnis hominibus propriis *resistentia* deneganda, modo tamen *irreparabile vita aut sanitatis periculum* immincat, extra quem casum ipsos æque, ut servos, Dominis in se injuriis *de facto* resistere non posse, affirmare securius credo. *Inobedientiam* vero subditorum contra *Dominorum* in castigando *savittiam* (quæ quibus modis contingat, vid. Dn. Stryk. *de abj. quas. c. 2. n. 36. seqq.*) impunem esse, facile largior, & duplex ipsis concedo remedium, ut vel *fuga* sibi consulant, ac se Domino *sævienti* subtrahant, quo casu Dominos, ipsos iterum vindicare volentes, *exceptione intolerabilis savittia* repellent: Mev. *Zum Zustand der Bauren / c. 3. n. 28. seqq.* Vel apud Superiorem *Querelam* interponat, qui per Mandata S. C. Dominum de melius ac liberalius tractandis subditis *admonebit*, & si illis non attentis, tamen eos inhumaniter habere pergat, vel Dominum invitum ad homines proprios *vendendos* coget, vel ob abusum *jurisdictione*, in illos competente, plane *privabit*. Mantz. *Dec. Pal. Qu. 20. n. 10.* Brunns. *ad L. 2. ff. de his qui sui vel al. Dn. Stryk. all. Diff. c. 7. n. 7.*

CAP. IV.

DE

INOBEDIENTIA IMPUNI IN SOCIETATE COMPOSITA ADVERSUS MAGISTRATUM SUMMUM.

SUM-

SUMMARIA.

- §. 1. **S**ummi Imperii sanctitas, & diversa Subditorum consideratio. §. 2. inob: impunis singulorum Subditorum privatorum. §. 3. an illa ad resistendum se extendat? §. 4. inobed. impunia Uxoribus & Liberiorum Regalium, ac Principum sanguinis. §. 5. Magistratus ac judicis inferioris. §. 6. Ministri & Legati. §. 7. de inobed. impuni univ. subditorum, & differentia inter Principem absolutum & limitatum. §. 8. quousque haec inobed. impun. se extendat, ac de depositione & abdicacione Regis. §. 8. de Invasore ac Tyranno, nec non de Tutoribus Principum. §. 10. singulorum Imp. Statuum, inobedientia ac resistencia impunis adversus Imperatorem. §. 11. de inobed. impuni univ. subditorum Imp. Statuum, & de depositione ac abdicacione Imperatoris. §. 12. inobed. impun. adversus R. Romanorum, Vicarios Imperii, & Summa ejus Judicia. §. 13. inobed. impun. singulorum Subditorum adversus Principes Imperii. §. 14. de univ. subditorum inobedientia ac resistencia adversus eosdem.

§. I.

DUm inobedientiam impunem adversus Magistratum summum ac Majestatem pollentem considerare jam animus est, quam lubentissime quidem optarem, ut omnes illi, quibus Deus supremum in orbe Imperium concessit, ex magno illo Galliarum Rege Henrico IV. exemplum caperent, qui Duci Niverensi, maxime limitatam ipsi apud Rupellenses potestatem objicienti, prompte non minus, quam generose respondit: *Se omnia Rupella efficere posse, qua vellet, quoniam nihil vellet, nisi quod juri consentaneum esset.* Perefisse *Histoire de Henry le Grand ad ann. 1586. p. m. 87.* Scilicet, exularet ita, omnis subditorum impunis inobedientia, & suus Majestati constaret honos, quae cum Dei in terris vices gerat, vid. Ziegler. *de j. Majest. L. 1. c. 1. §. 46.* huic quoque sanctitate ac justitia quam proximam ac summam se reddere, enixe studeret. Sed cum infatigabilis regnandi libido, ac perversa hominum indoles justos non semper observare limites permittat, evolvendi jam erunt hoc capite casus, quibus Summis Imperantibus aut obsequium denegare, aut etiam simul resistere impune habetur; Ita tamen, ut nunquam obliviscamur Divini illius Characteris, qui Principibus tanquam Dei Vicariis impressus, eosdem supra humana judicia extollit, & causas ipsorum ad Reservata Divina Majestatis referri efficit. vid. Dn. Bodin. *de Reserv. Div. Maj. c. 3. §. 2.* Ex quo

patet, si Principibus etiam *ut privati*, e. g. ex contractu *cum subdito* intercedat lis, nullum tamen nisi *ipsum Principem judicem* esse, nec illum, quamvis alias nemo *in propria causa* iudex esse possit, *L. un. C. ne quis in sua caus. jud.* ut suspectum recusari posse; *Dn. Stryk. de jure Suspic. c. 6. n. 25. sqq.* Licet tamen boni Principes regulariter acta transmittere, vel se *judicio* alicui *arbitrario* submittere soleant. vid. exempla in *diff. Comit. de Wurmb. de foro S. R. J. Princ. c. r. §. 1.* Ut autem eo felicius propositum finem assequamur, præmonendum, Subditos, vel *ut singulos & privatos*, vel *ut universos* aut *præcipuos ex universis*, (quo pertinent Status Regni) considerari; *Uffelm. in diff. de homagio §. 73.* Et inde nobis *de inobediencia impuni subditorum singulorum, & universorum* separatim agendum esse. Cum vero subditi *singuli* sint, vel *mere privati*, vel *eminetiores*, (quo *Uxorem ac Liberos Regales, Principes Sanguinis, Magistratus ac judices inferiores, Ministros* denique, ac *Legatos* referimus) de utrisque etiam specialiter dispiciemus.

§. 2.

Quod jam ad *Subditos singulos privatos* attinet, primo quidem sine dubio impunis habetur illorum inobediencia, si tale aliquid Princeps injungat, quod *illa sa conscientia* exequi non possunt. vid. *Dn. Becman. de j. subd. circ. S. c. 4. §. 4. & 5.* Quod sicuti etiam referendum censeo, si Princeps alicui, licet *juste* ad mortem *condemnato*, imponat, ut se *ipsum occidat*, contra *Uffelm. in all. diff. §. 90. sqq.* Ita præsertim hæc Regula effectum suum exerit, si Princeps *circa Religionis negotium* subditorum conscientias constringere velit, ubi tamen debita cautione utendum. Quamvis enim Principis potestas ad *actus internos & intellectuales* non extendatur, *Hahn. ad W. L. 1. T. 1. n. 4.* *Dn. Becman. all. diff. c. 2. §. 2.* (Unde *infamiam facti* ultra effectus externos à Principe aboleri non posse recte asserit *Maurit. Consil. Tubing. 8. n. 26. J* & à *Poloniz R. Srephano Bathori* inter tria reservata Divina non immerito relatum sit, conscientias dominari, *Hartknoch. de Republ. Polon. vol. 1. p. 102.* non tamen nimis scrupulosi hic debent esse subditi, sed in *omnibus* illis, quæ *Divinis literis non manifesto* repugnant, (quo etiam *negotium civi* ut *actum mere civilem* referendum credo, vid. *Dn. Becman. in Syntagm. dignit. Diff. 8. c. 1. §. 2. & 3.*) sive internos sive externos Religionis actus spectent, Principi obsequium præstare; *Dn. Rechenberg. de offic. civ. Christ. §. 32.* *Brunn. in j. Eccles. L. 1. c. 2. §. 31.* *Grot. de j. Summ. Pot. circ. S. c. 3. §. 5.* Unde conciones alterius Religionis

gionis Principe ita jubente subditos audire, non vero ejus Ritus simul celebrare debere, recte concludit Dn. Becman. *in Pol. Parel. c. 13. §. 12.* Secus, si talia imperentur, quæ *mandatis Divinis contraria sunt*, aut subditi ad Religionem, *quam in conscientia pro vera habent*, deserendam, adigantur; Ubi non solum impune non parebunt, sed etiam, si Princeps vim usurpet, *eo invito*, ac prohibente, *fuga remedium eligent*, Dn. Rechenberg. *c. 1. §. 36.* Dn. Becman. *in diff. de j. recip. exul. fid. soc. c. 2. nec ante reverti necesse habebunt*, quam Princeps de conscientia libertate *securitatem præstiterit.* Schultz. *in Decad. cas. mod. illustr. §. 10.* Porro licite quoque obedientiam denegabunt Subditi, si Princeps tale quid injungat, quod non quidem factò illicitum, sed *per se iniquum est*, præsertim si inde *irreparabile vitæ, sanitatis aut honoris ac famæ imminet periculum.* Bene tamen hic inter *ordinariam* Principis potestatem, & illam, quæ *tempore publicæ necessitatis* exercetur, distinguendum est: Ita, ut adversus hanc ultimam omnis inobedientia impunis exulet, unde & Principem *Civem innocentem* in summo Reipubl. periculo non solum *deserere*, Grot. *L. 2. c. 25. §. 3.* Puffendorf. *Lib. 8. c. 2. §. 5.* Ring. *de pœna sine culpa c. 2. §. 21.* Sed etiam hosti exposcenti *tradere*, D. Becman. *de piet. subdit. erg. Princ. c. 3. §. 5.* & Civem Principi id facienti se non subducere posse, firmiter, *persuasus sum*, modo illa adsint junctim omnia, quæ hoc requirit, casu Exc. Dn. Strykius *de foro conscient. c. 9. n. 102. sqq. & ibi all.* (quamvis dissentiat Dn. Becman. *in Med. pol. c. 21. §. 10.* Mollenbec. *de jure in pers. civis §. 29. & ibi all.*) Quod etiam dicendum, si Virgo ad matrimonium, aut stuprum exposcatur, ita ut & hæc in simili necessitate Principi id injungenti, parere debeat, Mollenbec. *d. diff. §. 32. & 33.* quamvis iterum dissentiat Dn. Becman. *all. l.* Extra talem vero necessitatis casum, si Princeps à Subditis aliquid *manifesto iniquum* exigat, quin ipsi impune non pareatur, dubitandum non est. Unde, si vel injuste aliquem ad mortem condemnet, vel sine omni legitima ac justa causa præsertim tempore pestis alicui subditorum emigrationem prohibeat; Dn. Becman. *in lin. Doctr. Mor. c. 11. §. 5.* Puffendorf. *de J. N. & G. L. 8. c. 11. §. 2.* Aut etiam, si concubinam suam cuidam, in matrimonium obrudere, Rhod. *in diff. de peric. in mor. c. 2. n. 61.* Vel subditum ad suspiciendam in se Principis infamiam cogere, Puffendorf. *in diff. de existimat. §. 16.* vel bona subditis adimere Ziegl. *de j. Maj. L. 1. c. 4. §. 14.* velit, hi utique licite obedientiam denegabunt.

Quin

Quin & idem generaliter affirmandum, si Princeps alicui *jus questum* adimere, Carpzov. p. 3. C. 4. D. 41. n. 7. & e. g. facultatem testandi auferre, Brunn. *Exerc. just. ad T. 2. L. 10. n. 4.* vel possessorem ad edendum Titulum possessionis cogere velit. Idem *Cent. 1. D. 71.*

S. 3.

Sed quousque *singulorum subditorum impunis inobedientia* se extendat, determinandum, & pro certa ac stabili Regula tenendum, *Nunquam Principi vim inferenti nequidem in ultimo necessitate casu* vid. Dn. Becman. *de j. subd. circ. f. c. 4. §. 11. à singulis subditi. licite resisti.* Quod etiam in Religionis causa obtinet, ita, ut hic tantum *fuga* aut *patientia* gloria sit relicta Dn. Rechenberg. *in diss. de relig. armis. def. §. 15. & seq.* Et, sicuti hoc tam praxi Judaicæ, quam primitivæ Christianæ Ecclesiæ comprobatur; Grof. *de imp. summ. pot. circ. S. c. 3. §. 14.* Ita proximis annis memorabile ejus rei exemplum præbuerunt Convallenses Pedemontani, & Hugonotæ Galli, qui in atrocissimis persecutionibus unicum in *fuga* præsidium quæsierunt. Nec aliud præter *fugam* (quæ ideo *unica contra Reges defensio, seu odio seu amore caleant, non immerito dicitur Gramondo Histor. Lib. 2.)* dabitur contra Summum Principem remedium, si extra Religionis causam *ad illicita* sollicitet; Dn. Becman. *de piet. subd. erg. Princ. c. 2. §. 6.* Quo etiam feliciter contra Henricum IV. Gallicæ Regem usa est Charlotta Margaretha Mommorantia, Henrici, Principis Condæi Uxor, cum ab illo ad adulterinos polliceretur amores. vid. Gramond. *c. 6.* Multo minus autem resistentia subditis contra Principem indulgebatur, si mandatum illius non *facto illicita, sed perpessus tantum iniqua* contineat, ut adeo subditi Regi, mandata iniqua, non obstante eorum supplicatione, serio iteranti, nec præfracte inobedientes esse, nec etiam *vim inferenti* licite resistere, aut arma contra eum movere possunt; Ziegler, *de jur. Maj. L. 1. c. 4. §. 14.* Licet Principis mandatum expresse aliquid *Capitulationi* ejus juratæ *construunt* contineat; Dn. Bodinus *de reserv. Div. Maj. c. 3. §. 2.* Imo licet ipse subditis *singulis facultatem* sibi, iniqua mandanti, *resistendi* concesserit; (quod fecisse videtur R. Ungariz Andreas II. in speciali Lege, quam habet Tabor. *in collat. j. Rom. & Hung. p. 2. S. 1. §. 28.*) Cum talis libertas cum quiete Reipubl. & natura summæ potestatis stare haud possit. Dn. Stryk. *de j. hom. in se ips. c. 1. n. 52.* & ibi all. Ziegl. *ad Lancell. L. 4. T. 13. §. 28.* Ex quo patet, nec Virginem, si Princeps vim ipsi inferat, ejus occisione pudorem servare

servare, vid. omni. Dn. Zentgrav. in *Summa juris Divini art. 3. §. 18. p. 728.* nec Principem invadentem in præsentissimo licet vitæ periculo occidi posse, Dn. Becman. in *lin. Doctr. Mor. c. 9. §. 11.* omni adversus Principem *Moderamine inculcata Tutela* hic exulante. Dn. Stryck. *all. l. c. 3. n. 13.* Et hoc non tantum de ipso Principe, sed de illis etiam, quos ejus autoritate ac jussu vim inferre certum est, asserunt ita ut nec his defensionis causa resistere licere, statuatur Dn. Becman. *dej. suba. circ. §. 1. 2. n. 9.* Sed ad exemplum singularis moderationis Sciliconis, qui militibus ab Honorio Imp: ad se occidendum missis, quamvis posset, resistere noluit. Mezeray. *Histoire de Fr. avant. Clôvis L. 3. ad anni 408.* Non tamen exinde concludendum, bona quoque conscientia illa à Principe fieri posse, in quibus subditis resistendi licentia denegatur: Nec deterrimæ voci, *quod liber, licet, & qua juvat, Reges eant,* locus dandus est. Joach. Pastor. in *Theod. M. c. 21. p. 162.* Quin potius Henrici IV. Regulæ observanda, *qu' il faut pour bien regner: qu' un Roy ne fasse pas tout ce qu' il peut faire:* Perefixe *Histoire de Henry le Grand p. m. 542.* & pro certo tenendum, justas querelas subditorum de crudelitæ ac insolentia Principum, Deum ad mutandum Reipubl. Statum excitare, & certissimum fatalis Regnorum periodi indicium esse, Alberti de *fatal. imp. period. c. 3. n. 7.*

S. 4.

Inter subditos eminentiores omnium primo se offerunt *Uxores ac Liberi Regales,* & cæteri, qui ad Familiam regnantem pertinent, & nomine Principum Sanguinis communiter insigniuntur; Quos quidem publicæ Regum potestati non magis quam cæteros subditos exemptos esse, utique asserendum est, & pro impia habenda Alexandri M. vox, *se Philippi Patris Paterna quidem potestati, non vero ejusdem Regis imperio subiacere,* gloriantis. Ea enim est Regni sanctitas, ut nemo præter Regem, in Regno esse possit aut debeat, qui non agnoscat Regem, aut cui Rex non sit Rex, Böcler. *ad Tac. Ann. L. 1. c. 14.* Quin etiam ob arctiorem illam, quæ his personis cum Imperante intercedit, conjunctionem, & magnas, quas excitare possunt autoritate sua in Reipubl. turbas, arctioribus interdum Legibus, quam cæteri subditi, circumscribuntur, ita ut illorum facultas circa illa etiam, quæ *liberi stit* cæteroquin *Naturalis* sunt, coarctetur; Quo respectu Principes sanguinis Regii in Gallia Rege incio nec Regni limites egredi, nec matrimonium contrahere posse, testatur *l' Etat Mst. de France de Mr. Nico-*

Hhh hhh hh

lai

l. i. p. m. 22. Quod ultimum presenti seculo notabili exemplo comprobatum fuit, in matrimonio *Joannis Gassano*, Ducis Aurelianensis, & *Margaretha Lotharingica*, à Rege & Summa ejus Curia manifeste nullitatis accusato. *vid. la Vie du Card. de Richel. p. 2. ad ann. 1634. p. m. 144.* Alias vero in illis casibus, ubi cæterorum subditorum inobedientia impunis censetur, & ipsis Summo Imperanti non parere licitum erit, præsertim si ille *juri succedendi in Regnum*, ipsis competenti, quod non à Principe, sed *Legibus Imperii fundamentalibus* dependet, præjudicare velit. Pertinet huc, si Rex in Regno, in quo *linearis obitinet successio*, vel *remotio*rem agnatum proximiori, vel *adoptivam successorem sua Familia Principibus* præferat: *vid. Dn. Becman. de j. subd. civ. S. c. 2. §. 5.* Vel *parvus suppositio* illos a Regni hæreditate excludat, quale exemplum in Anglia præterito seculo in Philippo II. & Maria Regina contigit, & in eodem Regno proximo adhuc viceannio ætas nostra vidit: Quo etiam refero, si Rex in Regno, ubi *Principibus sanguinis libertas Regni parvi* ad evitandam suspicionem *assistendi* conceditur, prout id in Gallia observatur, *l'Etat de France: all. l. illis hoc jus adimere aut denegare non vereatur.* Non tamen his casibus ipsis contra Regem talia consilia agitantem *resistentiam* statim concedendam arbitror, sed tantum illi, qui in ipsorum præjudicium in *successorem* assumitur, & *per consequens quandoque etiam Regi huic assistenti*, resisti posse credo. *vid. Ziegl. ad Gros. L. 1. c. 4. §. 10.* Porro inobedientia impunis est, si Rex *ultra vitam* suam disponere, & post mortem *Successoribus suis* aliquid *injungere* velit, quod tamen non de *actibus Imperio comprehensis* e. g. pactis & foederibus Antecessorum, quibus Successores utique obligantur, sed de *ipso Imperio* intelligendum, quo Antecessor post mortem, sibi succedentem constringere non potest. *Dn. Becman. all. l. §. 4.* Unde & dispositio *Regis de tutela Filii aut Successoris Minoris*, ab eo non ex necessitate servari debet, sed potius hic ad *Leges fundamentales* respiciendum, & illis nihil definentibus, in dubio *proximo Agnato* ac præsumto Hæredi *Coronæ* invito sine legitima causa Tutela Regis adimi haud potest. *Dn. Coccej. de justit. B. 5. P. in R. Portug. Sect. 1. a. 2. Q. 3.* Licite ergo tali casu Regis voluntas præsertim illis, quorum interest, consentientibus, negligitur; Unde in Gallia contra Ludovici XIII. voluntatem, qui Consilium aliquod Tutelare constituerat, sola Regina Vidua ad tutelam hodierni Monarchæ, & administrationem Regni admissa fuit, *vid. La Vie du Prin-*

ce de Condé L. 1. ad ann. 1643. p. m. 23. & in Sveciæ Regno præscriptos à defuncto Rege Filio Successori Minorennitatis annos contractos esse in recenti adhuc memoria est. Ex quo nec Regem morientem, Viduam suam *ad calibatum* constringere, sed ipsam hoc non attento, ad secunda vota transire posse, firmiter concludo, nisi forsitan id *Legibus Regni* simul sit prohibitum, quales in Hispania obtinere testatur. *Le voyage d' Espagne par la Comt. d' Aunois. p. 220.*

§. 5.

Secundo loco inter *Subditos Eminentiores* referimus *Magistratus ac Judices inferiores*. Circa quos primo tenendum, omni fundamento carere illorum sententiam, qui Magistratibus inferioribus in proprio ac genuino sensu acceptis, *præ cæteris subditis*, jus superiori resistendi competere, asserunt, *Grot. L. 1. c. 4. §. 6.* & *Ziegler. ad eund. h. l.* cum illi ratione *inferiorum* quidem pro *impenantibus*, ratione *Superiorum* vero pro *subditis ac privatis* habeantur. Inobedientia tamen illorum erga superiorem potissimum *duplex ex causa* impunis censetur, quarum prima est, *si de serâ ac Ævâ voluntate Principis jussu dubitent.* Hinc, si Rescriptum Principis contra *Legem, clausulam derogatoriâ munitam*, tenet, nec *expressè additum* sit, illam clausulam ob stare non debere, eadem à Magistratu inferiori licite non parebitur, *Brunn. Cent. 4. D. ult. Frantz. 3. Res. 1. n. 164.* quod etiam affirmandum, si super *Exceptione sub obreptionis* Rescripto opposita adhuc lis pendeat, *Mer. p. 2. D. 183.* vel Rescriptum à *solito stylo Curia* deviet, adeo, ut hoc casu, ne quidem per clausulam *proprio motu*, quis eigner *Beisegniß* confirmetur. *Rich. cent. 1. D. 15. n. 35.* Item dicendum, si Rescriptum *pública utilitati contrarium* sit, *L. ult. C. si contra jus vel util. publ.* aut Princeps *severius vindicari delictum* in aliquo *contra suam consuetudinem* jussit, ubi per XXX. dies sententia suspensa manet: *L. 20. C. de pœn.* Et mandata quoque Principis cum *clausula justificatoria*, licet aliquid sub pœna infungant, si tamen inferior *justam causam* non parendi habeat, non obligare facile patet. vid. *Dn. Lyncker. de caus. jud. Camer. fund. c. 3. §. 5.* Altera inobedientiæ impunis quoad *Magistratus ac Judices inferiores* causa est, si Superioris *mandatum sine manifesta iniquitate* executioni mandari haud possit, ubi quidem *reverenter accipiendum*, non tamen in executionem deducendum: sed *Princeps consulendus, c. 5. X. de Rescript.* & eius causæ circumstantiæ humillime referendæ sunt. vid. *omnino Mer. p. 1. D. 143.* Cautè tamen hic agendum, cum Principum

Decreta ob resultantem inde illorum defectum non facile infringi debeant, Tabor *Relat. Arg. Rel. 95. n. 3.* & regulariter iudex inferior Superioris mandata & iudicata sine ulteriori causæ cognitione exequi teneatur. *Mev. p. 1. D. 235.* indeque hæc facultas Inferioribus non nisi *in manifesto iniustis aut duris* concedenda. Refertur huc potest quoad Magistratum inferiorem, si Princeps aliquid jubeat, quod *juribus ac privilegiis Civitatis, cui præest, contrariatur, quo pertinet, juramentum Majoris Divionensis, se Regi fidelem futurum, & Civitati sua jura libertates & privilegia contra omnes, etiam ipsam Regem, si necessitas afflagitet, defensurum esse: vid. Lansius in Consula. arm. contra Gall. p. m. 235.* Aut Magistratui Civitatis inferioris, quæ tamen se aliter servare & ab ipso Domino protegi non potest, imponat, ne inter Principem & hostem *neutralitatem* eligat, neve alteri se in *protectionem* detrahat. *vid. Magir. de advoc. arm. c. 6. n. 240.* & Dn. Franckenstein *in diff. de neutral. Th. 7.* Quoad iudicem inferiorem hæc referendum, si Princeps *indefensum* torqueri jubeat, *Brunn. in proc. Civ. c. 8. m. 3. n. 2.* cum defensio ne quidem à Summo Principe possit auferri: *Mev. ad jus Lubec. L. 4. T. 8. art. 4. n. 7. & ibi all. Aut violentum possessorem in possessione confirmet, Klock. V. 1. Conf. 7. n. 228. seqq. vel causam finitam denuo tractari jubeat. Mev. p. 2. D. 195.*

§. 6.

Retuli ultimo loco inter *Eminentiores Subditos Principum Ministros* atque *Legatos*, de quorum inobedientia impuni hoc §. agendum. Admittit scilicet debitum ab ipsis Majestati obsequium *eisdem* quas in §. *preced.* adduximus *exceptiones*, ita ut *Minister* de serâ ac libera Principis voluntate *dubitans*, illius mandatis obedire merito detrectet: Unde & mandatis Principum, quæ *non in scriptis* exhibentur, nemo obtemperare tenetur, licet *per testes maxime auctoritatis ac dignitatis* probentur: *L. 1. C. de mand. Princ.* Nec illis, quæ à Principe *captivæ*, aut *alibi degente* veniunt, facile parendum, ob præsumptionem, quod ejus voluntas *non serâ* aut *liberâ*, sed *coacta* ac necessitate tantum extorta sit. Hinc Regem *captivum ac exulem* imperii quidem jus retinere, ejus vero exercitium propter externum impedimentum suspendi, asserunt *Grot. L. 3. c. 20. §. 3.* & *Henniges ad eund.* Quo etiam in hoc Ducatu Meclenburgico referendum exemplum Præfecti *Domitiensis*, qui hoc fortaliter ad jussu Ducis *Christiani Ludovici*, tunc apud Gallos commorantis, *Daniz Regi* tradere licite detrectavit.

vir. vid. Puffendorf. *Hist. Brandenburg.* L. 18. §. 127. Contrarium exemplum vid. apud eund. *Lih. 13. §. 142.* Porro quoque impunus erit *Ministri* inobedientia, si mandatum superioris manifeste injustum sit, cui licet Puffendorf. *de J. N. & G. L. 8. c. 6. §. 6.* obedientiam illius conscientia prestari posse velit, si nuda tantum ejus executio sub comminatione mortis aut alius gravissimi mali iungatur, nihil tamen futurum videtur illorum sententia, qui mandatum manifeste injustum nunquam exequuntur, nec defendendum, sed potius mortem perferendam esse asserunt; *c. 93. §. 3. Ca. 21. Grot. L. 2. c. 26. §. 2. ff. 3. Du. Berman. in l. 1. doct. Man. c. 6. §. 11. Du. Zentgrav. All. l. 1. §. 16. p. 725. & 726. Uffelman. de Honori §. 25. Mollenbec. de jure Princ. in pers. Civis §. 17.* Quo pertinet exemplum Guilielmi Principis Arausionensis, qui iustum Philippi II. R. Hispaniz de occidendis Belgiz Proceribus impune reglexit, Auberi *Memoires de Hallande p. m. 190.* & gloriosa inobedientia Lanacrii, in summa Curia Parisiensi Praesidis, qui mortem a Rege Ludovico XI. precatus est, ne Legi injusta subscribere deberet. vid. Bodinus *de Repub. L. 3. c. 4.* Nec obstat, quod Subditis de mandato superioris *judicare non liceat.* Puffend. *all. l. §. 5.* Sicut enim hæc facultas in *vestibulalibus, moralibus, Divinis, & iis, que stant* te vita Civili *etiam Regis potestatem possit sunt,* denegari haud potest, Dn. Berman. *de J. subd. cir. §. c. 3. §. 58.* ita hic inter simplicem & causam obedientiam bene distinguendum, ex quibus illa quidem Superiori utique debetur, hæc vero à subjectis nullo modo exigi potest; Idem *de exsuper. obseq. c. 11. §. 3.* adeo, ut tale mandatum non solum exequi Minister non teneatur, sed etiam in commodum suum vel alienum, modo illud sine læsione ejusdem sit, *vertere possit.* Idem *de pler. subd. arg. Princ. c. 3. §. 6.* Ex quo patet, si è contrario de mandati injustitia dubitarentur Minister, ipsum obsequium detrectare haud posse. Fabor. *in l. 1. Justin. de abus. arm. c. 4. Henniges. ad Grot. L. 2. c. 26. §. 4.* quamvis contrarium teneat ipse Grot. *d. l.* Nisi forsitan theoretice & practice sumat dubitet, ubi conscientiz securitatem mandato Superioris anteponeere turus erit. Dn. Rechenberg. *de minister. quod est crim. c. 2. §. 8. & 9.* Præter has vero Exceptiones impunè quoque videtur censeri debere *Ministerum, ac Legatarum inobedientiam, si mandatum rebus Domini haud profuturum esse credant,* quo pertinet exemplum Mercurii, Cancellarii apud Imperatorem Carolum V. qui conditiones captivo Regi Galliz prepositas, non signare, sed luculentius

bentius officium suum deponere voluit. Guicciard. *Histor. sui tem-*
poris Lib. 16. Debita tamen hic cautione utendum, & bene obser-
 vandum iudicium Forstneri ad Tacitum *Annal. L. 11. c. 20.* Qui, licet exi-
 guis Dominorum laus sit, qui sedra antiquitatis annulatione obsequium Mini-
 strorum in dāno, quam felicem eorum in obedientiam in alio, bene tamen
 audire Ministros asserit, qui fassa Principum magis, quam incerta circumstan-
 tiae, exequet, quam in interpretari mandata tutum ducunt. Sicut ergo
 Minister ac Legatus instructionem Secretam semper bene attendet, ita
 praesertim considerabit, an ipsi aliquid negotium expediendum sit
 praescriptum sub *betiali forma*, an sub *consideratione generalis*. Et sic
 uti hoc casu modum suppeditatum negligere titum sit, ita illo con-
 tra forma praescripta facile insuper habenda non est. Grov. *L. 2. c. 16.*
§. 21. vid. Wicquefort *Ambassadeur. L. 2. c. 5.* Qui si autem inopia
 vacuus superveniat *eventus*, ob quem Legatus mandatum amplius pro-
 ficuum esse non credat? Ubi distinguendam, an res *moram patitur*,
 quo casu ad Principem referre, & novum ejus mandatum expe-
 ctare debet, *an vero non*, & tunc ipse pro re nata *consillium* capiet, ac
 prius mandatum impune negliget, Brun. *L. 46. ff. mand. n. 13.* Rhodius
de peric. in mem. c. 3. n. 31. ita tamen, ut *ad naturam* & *ingenium* illi-
 us, qui praecipit, praesertim respiciat, A. Gell. *Nat. Act. L. 1. c. 5.* Nec
 nomen aut fidem Principis tenere obstringat, sed vel ad *ratificationem*
 Domini contrahat, Dn. Stryk. *de oblig. ex f. d. m. c. 2. n. 25.* vel *privato*
 quasi nomine agat, quod Chanutum Galliz Legatum in Sueciae Re-
 gno feliciter a negotiis fecisse testantur *les Memoires de ce pays de pacis en*
Spede par Linage de Vaudeville p. 1. p. m. 56. & 75.

Ad arduam & difficilem jam descendimus questionem, Quan-
 do Principi obsequium denegare, *universis subditis liceat*? circa quam
 bene discernendum erit, ne debita summis Principibus reverentia
 metere laedatur. Non ergo huc referendus est casus, quo Princeps
altam forte translit religionem, Dn. Lynders *de resist. qua sit pot. §. 7.* Et
 cet subditis *promiserit*, se sam *mutatarum* haud esse, Dn. Beaman
in Polit. par. c. 17. §. 12. nisi talem praesupponamus Regni *Constitutionem*,
 ut Princeps Religionem *deserens ipsa jure* regno excidat, qualem in
 Anglia hoc die *gloriosissimo Regi Wilhelmo* praescriptam esse do-
 cent *Voyages Histor. p. 1. p. 62. & 69.* Nec huc pertinet, si Rex subdi-
 tos *extra regnum* trahere, & de causis Regni ibi *disponere* velit, quod
 Regi

Regi utique licet, nisi tale adfit pactum, quo se Philippus II. Portugallis obligavit, quod extra Lusitaniam Regnum nihil istud concernens determinare velit. Birago Avogaro *nella Historia della disun: di Portogallo* L. 1. p. m. 83. & 102. quo casu utique procedet, quod habet Klock. *vol. 1. conf. st. n. 303. & 304.* subditos Regem extra Regnum quere non tenent. Nec porro huc referendum indistincte est, si Rex Leges imperii fundamentales ac juramentum à se præstitum infringat, sed duplici hic distinctione utendum, ita ut primo bene attendatur, an Rex absolutus sit (cujus nomine illum comprehendimus, apud quem solum Majestas & imperium residet, licet potestas ipsius per pacta sit limitata, aut ille quædam circa administrationem imperii non vero circa ipsum imperium promiserit, e. g. quod privilegia subditorum infringere nolit: vid. Grot. L. 1. c. 3. §. 16. Puffendorf. L. 7. c. 6. §. 10. Falck. in *diff. quid subd. lic. pro Leg. fund.* §. 8. & Rachel. *de Capitul. c. 6. §. 5.*) an limitatus, per quem intelligimus Principem, qui potiora Majestatis jura sine consensu Ordinum exercere non potest, ac Majestatem nationis exercitii integrum non habet. Falck. & Rachel. *all. l.* Illi contra promissionem venienti parendum, cum id ab necessitatem publicam exigere credatur, Puffendorf. *all. l.* nisi actus contrarii nullatenus expresse sit sancita, aut ejus vis quasi à conditione suspensa; Rachel. *in diff. c. 6. §. 1.* resisti poterit, licet e. g. religionem aliam introducere, aut privilegia subditorum infringere velit, nisi vel pactum, quod ipsi resistere liceat, vel Lex Commissoria sit adjecta, quæ in Regno Poloniæ R. Stephano Bathori, Chytrei *Chron. Lib. 13. p. 628.* in Lusitania Regi Philippo II. *Historia della disun. di Portog. all. l. p. 83.* in Hungaria Regi Uladislao II. Bonfinius *in Rebus Hungar. dec. 4. l. 9.* præscripta, & ab Andrea, Rege speciali constitutione approbata fuit: Tabor. *in Collat. j. Rom. & Hung. p. 2. §. 28.* quæ tamen in novissimis Poloniensibus Comitibus & Seren. Regis Josephi juramento omiſsa est. Dn Zentgraf. *all. l. p. 717.* quo casu stricto jure facultas resistendi subditis universis denegari haud videtur. Grot. L. 1. c. 4. §. 12 & 14. Quamvis illa, nisi certum Consilium sit constitutum, de rebus Regni disponens, difficulter facto ipso exerceri queat. Puffendorf. *all. l.* Regi vero limitato in nostra acceptione, contra Leges fundamentales peccanti, *stite ab universis subditis jura in futurum defendendorum causa impune non paretur, & si ei propositum fuerit exequi velit, resistatur.* Grot. *all. l. §. 15.* Uffelmann. *de homag. §. 86.* Falcke *all. l. §. 17.* Deinde probe quoque attenden-

tendendum, an per factum Principis, *juramentum* ac promissio ejus tantum *infringatur*, an vero *plane destruat*, & illo quidem casu *resistentia* subditis *deneganda*, hoc vero utique *concedenda* est. Dn. Becman. *de j. subd. circ. S. c. 4. §. 16.* Meliori autem jure subditi Principibus *resistent*, si illi *ex Principe in hostem* degenerent, ac *totum populum evertere* velint. Grot. *all. l. §. 11.* Dn. Bodin. *de reser. div. Maj. c. 3. §. 3.* licet *id ex causa penali*, aut *sub specie obrudenda religionis* fiat, Dn. Lynker. *de resist. quz sit pot. §. 7. &* Dn. Becman. *all. l. §. 14.* cum, si totus *populus uno ore & animo rebellis* evadat, non tamen Regis sit, se-
juramento solum credere, hostilem in subditos animum gerere, &
 nihil non in eorum perniciem moliri. Jacobus R. Angl. *de j. lib. mar-
 march. circ. f.* Nec minus *inobediencia* etiam cum *resistentia* conjun-
 cta *impunis* erit, contra Principem, qui *regnum vel ejus partem alienare* vult, Grot. *all. l. §. 20.* nisi *regnum patrimoniale* sit. Ziegler. *de
 j. Adv. l. 1. c. 4. §. 25.* vel *circulo privato* e. g. *Emtionis* aut *donationis*
 quantum. Dn. Coccej. *de justit. B. & p. in R. portug. S. 1. a. 1. Q. 3.* Quo
 referenda videntur illa exempla Regum, per *Testamentum* de ditio-
 nibus suis *disponentium*, quz habet *Cassan. Recherche des Droits. du
 Roy de Fr. L. 1. p. m. 6.* De Regno ergo *non-patrimoniali*, si Rex vel *Te-
 stamento* disponere, Dn. Becman. *all. diff. c. 2. §. 7.* vel *successorem
 adoptivum assumere*, Dn. Wexhof. *de elect. & success. in R. §. 24.* vel
majestatem in alium transferre, Idem *de alienas. Regal. §. 16.* vel *Re-
 gnum alicui tributarium* facere, (quo pertinet *Lex fundamentalis* *Re-
 gni Portugalliz*, quod Rex *regnum alienans* vel *tributarium* faciens
 ipso jure *regno cadere* debeat. *Histor. della disun. di Portogal. all. l. p. m.
 70.)* aut *tanquam Frudum* sub onere *commis* ex *felonia* vel *revolutio-
 nis* subjicere Grot. *L. 2. c. 6. §. 6.* velit, & *impune* subditi non *par-
 tibus*, & Regi, *si cessionario assistat*, ad *traditionem* *impediendam* *li-
 te* *resistent*: Dn. Becman. *all. diff. c. 4. §. 20.* Gror. *L. 1. c. 4. §. 12.*
 conf. omnino *Tractat. Barthol. de las Casas, Episcopi Chiapensis de
 quest. an. Regi subd. alienas poss.* Adeo, ut licet Princeps cum *consensu
 populi*, ob *salutem & necessitatem publicam*, unam vel alteram *Ci-
 vitem* alienet, *hactamen invita* ad *subeundum* alterius *regimen*
non cogi, sed se in *libertate* *jure proprio* defendere possit, *Puffendor-
 de oblig. erg. patr. §. 41.* Cujus rei in *Statibus Ducatus Burgundiz* a *Franc-
 cisco I. Carolo V. in Tractatu Madritensi* cessi, elegans exhibit *exem-
 pium* *l'histoire de Prade ad. 1. 252. p. 241.* conf. *Les Affair. entre la France
 & l'Autriche p. 117.*

S. 8.

Bene tamen notandum, impunem subditorum adversus Regem resistentiam, defensivam tantum esse debere, & inde minime gentium ad depositionem, aut exaurationem Regis, ne dum ad eundem, aut supplicium extendi posse. Dn. Becman. in *Polit. Par. c. 12. S. 6.* Grot. *L. 1. c. 3. S. 9.* Cum Principi Supremo Curia præter conscientiam nulla sit, Rachel. *de Capitul. c. 5. S. 2.* & secundum Jacobi R. Angl. dictum, suprema & absoluta sceperi prerogativa examini Jurisconsultorum non subiaceat, sed extra dubitationis aleam posita sit. vid. Belsold. in *Thes. jurid. Pol. voce Aufsehr* / Quod sicuti & Parlamentum Parisiense, dum in turbis anni 1649. Heraldum, à Rege suo tanquam ad hostes missum, accipere noluit, Du Buiffon dans la *Vie de Turen. L. 4. p. m. 245.* & ipsi Moscovitæ agnoverunt, Cromwelli Legatos, finibus suis expellentes: Leti *Histoire de Cromwel. p. 2. p. 360. & 426.* Et Divina justitia innumeris Rebellionum ac Monarchomachorum exemplis comprobavit, quorum vix unus tranquilla morte periit: (vid. exempla apud Autorem *der Nouvell. aus der gel. und curieus. Welt Ao. 1694. p. 5870.* Inter quæ præsertim est notabilis casus, exercitus à Mauritio Imp: ad Phocam transeuntis, ex quo post paucos annos duo tantum superfuerunt) Ita merito reprehenditur dictæ incerti Autoris, *Gladii semel contra Principem evaginati vaginam proxime abjiciendam esse.* Auberi *Memoires de Hollande p. m. 171.* cum quo egregie conspirat illud Cromwelli, *qu' il ne faut toucher les Princes, qu' à la tête.*, de quo vid. Leti. *all. Tr. P. 1. p. 187.* Procedit tamen ac impunus est Principum exauratione Quatuor potissimum casibus: (1.) Si se pro hoste gerant, ubi ipso facto regnum abdicare videntur. Grot. *L. 1. c. 4. S. 11.* vel (2) *Lex commissoria* ipsis expresse addita sit, aut (3.) Regnum ac subditos deserunt, ubi non minus ac maritus uxorem malitiose deserens, cum quoddam inter Regem & Regnum adsit matrimonium, jure suo in Regnum utique cadunt. Dn. Becman. *de J. subd. circ. S. c. 4. S. 15.* Grot. *all. l. 6. 9.* (Ubi tamen illum, qui negligentius tractat, pro deserente habendum non esse, bene monet) & (4.) Si manifeste ac perpetuo ad Regni administrationem sint in apaces, Dn. Coccej. *de justit. B. & P. in R. Portug. S. 1. A. 2. Q. 2.* unde hoc in Rege furioso non statim procedere, patet. *idibid.* Omnibus tamen his casibus caute procedendum, nec facile ad violentam commotionem veniendum, cum seditionem etiam justa non immerito medicina ipsa

morbo periculofior dicatur Befoldo *all. l.* Sed *Rex*, licet ei claufula commifforia addita fit, ſæpius *admonendus*, *Schultz. de ſacrific. Stat. t. 2. §. 7.* (ubi Poloniæ Regem *triplici vice* à Senatoribus, Nunciis Nobilitatis, ac omnibus Ordinibus prius admonendum eſſe, ex Autore Polonico Zawatki tradit) & lenitate ejus animus ſectendus eſt, *Rachel. de Capitul. c. 7. §. 9.* Quæri poterit hac occaſione, de abdicatione Regis; Quam ſicut obligationem ſubditorum erga Regem tollere, indubium eſt, *Grot. all. l.* ita illa in Regno *limitato*, aut ubi per modum contractus Rex ſubditis ſe obligavit, iis ex juſta cauſa diſſentientibus, non facile procedit, in Regno vero *absoluto* Principibus deneganda non videtur. vid. *Rachel. all. l. §. 8.* *Werkhof. de elect. & ſucc. in R. §. 8.* *DN. Fritſch. in Tr. de Reſignat. Reg. c. 1.*

§. 9.

Verum hæc, quæ hæctenus diximus, de Principe tantum vero & legitimo intelligenda ſunt, unde, quid in *Invaſore ac Tyranno* quoad Titulum, non regimen tali, juris fit, adhuc determinandum: Et diſtinguendum videtur, an alius legitimus Princeps adfit, an vero non; Ut priori quidem caſu inobedientia adverſus Invaſorem ex jure *præcipuo* impunis fit, cum ille nullam legitimam poteſtatem habeat, *Puffendorf. de J.N. & Grot. L. 7. c. 8. §. 9.* ſed potius *Rex* regno *ejectus* Majeſtatem retineat; *Dn. Coccej. de juſt. B. & p. in R. Part. S. 3. a. 1. qu. 3.* Cui inde invaſorem occidi jubenti, à Civibus obſequium utique præſtandum. *Grot. L. 1. c. 4. §. 18.* Quod ſi tamen *redivus* legitimi Principis ſperari *haud* queat, & alias ultima quæque à Tyranno metuenda, Cives Regem priſtinum in exilium ſequi non tenentur, ſed *compromiſſa* ejus voluntate, vid. *Grot. all. l. §. 15.* invaſori obſequium præſtare poterunt, *Dn. Rechenberg. de offic. civis Chriſt. §. 20.* (quo pertinet illud Pauli Apoſtoli *Rom. XIII. v. 1. ταῖς ἰσχυραῖς ἐξουσίαις*, i. e. poteſtatibus pro præſenti tempore exiſtentibus, ſeu quæ in poſſeſſione ſunt, obediendum eſſe, & dictum Marcelli apud Tacitum *Hiſtor. L. 4. c. 8. bonos Imperatores voto expeſtendos, qualescunque tolerandos*) Ita tamen, ut ſi poſtea *Rex legitimus* aliunde vires nactus, regnum iterum ingrediaſtur, & illud recuperare velit, præſtitum invaſori obſequium, cum non niſi *temporarium* ſit, illico ceſſet, *Puffendorf. all. l. §. 10.* & incipiat iterum obligatio erga priorem Dominum, cui nec homagium invaſori forſan præſtitum obſtat, cum omne juramentum *poſterius* ex priori interpretandum ſit, *c. 33. X. de jurej.* Hæc tamen tantum de

Tyrann.

Tyranno privato intelligenda sunt; secus vero, si *duo* forsan *Principes* de Regno contendant, ac in *bellum Civile* Respubl. scindatur, ubi subditio optime facient, ut *in dubio* illi, qui *in possessione* est, obsequantur, (quo pertinet elegans Constitutio Henrici VII. R. Angl. ut nemo qui Regis partes tunc *de facto* regnantis secutus esset, propter ejusmodi crimen unquam impeteretur, aut condemnaretur. Bacon. de Verul. *Histor. Henr. VII. p. m. 244.*) si neuter possideat, inter utrumque *neutralitatem* teneant. Dn. Franckenstein. in *diff. de neutral. Tb. 8.* Quod si autem *alius* legitimus Princeps non adsit, tunc invasor & Tyrannus, modo legitimi Principis regimen imitetur, tantisper *pro legitimo Principe* est habendus, quando nullus adest, qui meliori jure sibi imperium vindicare possit, cum omnium interfit, quemvis potius Reipubl. prospicere, quam eandem incerto rectori inter perpetuas turbas volvi. Puffend *all. l. §. 9.* Denique notandum, sub Regum minorennitate eorundem *Tutores* & Regni administratores *nullam Majestatem* habere, Dn. Becman. in *Med. Pol. c. 12. §. 10.* Ziegler. *de j. Majest. L. 1. c. 11. §. 42.* & inde ipsis, si *ut privati* injuriam inferant, e. g. aliquem occidere velint, defensionis causa licite resisti posse; in illis vero, quæ *publico nomine* peragunt, Principibus æquiparandos esse, quamvis tamen & hic facilius adversus illos, quam ipsos Summos Imperantes resistentia permitti debeat.

§. 10.

Quæ hæcenus de inobedientia subditorum impuni in genere adduximus, jam *ad nostrum Imperium*, IMPERATOREM ac STATUM applicanda sunt. * Quoad illum primo notamus, cessare id, quod §. 1. *huj. Cap.* dixi, Principem ipsum in sua causa Judicem esse, cum & Imperator mediatos coram Principibus suis, immediatos in Camera convenire debeat, Illustris Comes de *Wurmb. de foro S. R. §. Princ. c. 1. §. 14.* & ipse, si *ut Princeps imperii* conveniatur, Austregas, ac summa imperii judicia agnoscere teneatur, Idem *ib. §. 8. inf.* ubi elegans exemplum de Imperatore Car. V. se ipsum citante. Nec si conveniendus sit, *ut Imperator*, ipse sibi judex est, sed in causis *civilibus* ac pecuniariis, Limn. *L. 3. c. 9. n. 81.* Klock. *Vol. 1. conf. 7. n. 222.* nec non illis, quæ imperium concernunt, si actus vestigia post se relinquunt, Dn. Stryk. *de j. pupis extr. Terr. c. 1. n. 48. Palatinum*, (qui tamen Imperatorem sequi, & hoc judicium in propria persona in Curia Imperiali peragere debet, Tabor. *in Epit. A. B. method. §. 24.* Dn.

Schweder. *in intrad. ad jus publ. p. spec. S. 2. c. 5. §. 22.*) in actibus, quæ statum totius imperii disturbant, *Comitia*, Dn. Stryk. *all. l. in causis feudalibus Pares Curie*, Schultz. *in j. princ. L. 3. T. 1. pos. 3.* ex communiore sententia pro iudicibus habet. Illud tamen ipsi cum cæteris imperantibus Summis commune est, quod in *Uxorem, Liberos*, imo ipsum *R. Romanorum* (qui omnes Palatini iudicio non subjacent) ac omnes *Status Imperii* iudiciariam potestatem exerceat: Dn. Fritsch. *in Tr. de August. c. 8. n. 22.* Dn. Schweder. *all. l. §. 19.* Ita tamen, ut hi Imperatori vel in ipso iudicio, vel in sententiæ executione *de facto* ac contra Leges Imperii *procedenti*, impune *resistant*. Dn. Stryk. *de viâ facti Princ. Imp. perm. c. 1. §. 34. & 35.* Ad distinctius autem exponendam *singulorum Imperii Statuum impunem aduersus Imperatorem Inobedientiam*, notandum, Imperatorem vel *ut privatam* Principibus injuriam, inferre, vel *ut Imperatorem*. Prioris exemplum est, si Statum Imperii *ob privatam rixam* bello petat, quo casu hunc vim vi opponere, ac Imperatori *resistere* posse facile patet, vid. Dn. Stryk. *all. l. §. 23.* cum ibi ambo *ut Summi imperantes*, & Imperator *ut hostis* considerari debeat. Quod etiam affirmat id. Dn. Stryk. *d. l. §. 7.* si Imperator sine justa causa Principem invadat, ac occidere velit, ita, ut hoc casu *moderamen inculgatâ Tutela* contra Imperatorem locum habere arbitretur. Si vero, *ut Imperator* consideretur, *singulorum Imperii Statuum* inobedientia aduersus ipsum potissimum *triplici ex causa* impunis censetur, si scilicet ipsis in *Superioritatis Territorialis exercitio præjudicare*, vel *libertatem ac privilegia* ipsis competentia *adimere*, aut denique talia *solum* facere velit, quæ sine *consensu vel omnium Ordinum* vel *Electorem* gerere non potest. Ad *primam* pertinet, si in Statuum Territorii jurisdictionem exercere; Klöck. *vol. 1. conf. 22. n. 28.* vel remissionem malefactorum ab iis exigere, idem *conf. 20. n. 122.* vel aliquem subditorum à superioritate Status Territoriali *eximere*; Cap. *Leop. part. 3.* castra in Statuum Territorii sua præfidiis firmare, Dn. Fritsch. *in Tr. de jure præsid. c. 2. n. 13.* aut aliam *partem Super. Territ.* in Statuum territorii exercere velit; Quo casu & *ipsi Status*, & eorum *subditi*, si forsitan ad eos mandata Imperatoria dirigantur, impune non parebunt; Quod etiam ad *cives Civitatum Imperialium* extendendum, qui quidem, quatenus *unum* cum Magistratu *corpus* faciunt, Imperatori *immediatè* subjacent, singuli vero ac soli Imperatori, non nisi *mediate* *immediatè* autem *Senatus* suo, qui proprio nomine *argue* in illos *imperium*

perium exercet, subjiuntur. Dn. Lyncker. *de commiss. Imp. ad neg. St. §. 10.* Privative enim (non cumulative) Statibus *jus superior. territor.* competit, extra illos casus, quos recenset idem *de superior. territ. p. 44.* Adeo, ut nec Imperator *Reservata* sua, quæ Status Imp; *hodie ex Superior. Terr.* derivant, & recensentur ab Echold. *de j. Maj. Imp. §. 30.* in *Statuum præjudicium*, quoad subditos ipsorum exercere possit. vid. Dn. Lyncker *all. l.* & conf. omnino Titius *in specim: j. publ. L. 4. c. 3. §. 36. seqq.* Nec per *indirectum* sua dispositione illis præjudicare, unde facta ab ipso, subdito mediato, culpæ in ipsum aut Imperium, commissæ remissio, aut restitutio in famam & bona, ad bona in Statuum Territoriis sita non extenditur. Dn. Stryk. *de culpa vas. renc. c. 2. n. 11. seqq.* Cum contra Principes, illi, qui ab Imperat. felonix condemnatus est, confiscationem in suo Territorio licite remittant. *idem de pot. princ. extra Terr. c. 2. n. 47.* Quoad *secundam* causam inobed. imp. pun: Imperator nec illa *quæ ex libertate*, nec *quæ ex speciali privilegio Statibus competunt*, auferre potest. Ad prima pertinent (1.) omnia jura, quæ Statibus ut Summis Imperantibus *quoad externos* competunt, seu partes Superior. Territor: *transcuntis*, ut non inconcinne vocantur a Titio *Lib. 3. c. 4.* ubi hæc jura recensita invenies. (2.) Illa libertas, quam Status *cum cæteris Imperii civibus communem* habent, quo libertas matrimoniorum etiam cum exteris, Dn. Lyncker. *de libert. stat. Imp. sect. 2. §. 4.* nec non Facultas exteris militandi, Horn. *de lib. Germ. exter. mil. Tb. 18.* referenda esse videtur. (3.) Illa, quæ Status Imperii vel *respectu Imperii*, vel *inter se Legibus Imperii publicis* aut *ejus observantia* conceduntur, e. g. quod Electores invito Imperatore R. Roman. eligere, *Cap. Imp. Matib. §. 35.* quod status Imperii extra Imperium ad iudicium non evocari, Klock. *vol. 1. c. conf. 11. n. 189.* & conventus suos Collegiales & Circulares inconsulto Imperatore habere possunt. *Cap. Leop. art. 6.* Conf. Limn. *addit. T. 2. ad L. 9. c. 1. p. 388.* In quibus, si Imperator ipsis præjudicare velit, licite obedientiam denegabunt, adeo, ut ne quidem inviti *Commissarium Imperialis* ad conventus suos admittere teneantur. Dn. Lyncker. *all. diff. de Commissari. Imp. §. 16.* Idem etiam de *Privilegio Statuum* dicendum, quæ, cum Imperatores in Capitulationibus confirmare teneantur, vid. Muldener. *Capit. Harmon. art. 3.* ea infringere haud possunt, quo respectu S. C. Maj. hodie regnanti, cum à Civibus Civitatum Imperialium per Commissarios *juramentum fidelitatis* exigeret, Respu-

blica *Argentoratensis* & *Lubeccensis* (quæ ex speciali Imperat. Frid. II. privilegio hanc insignem habet prærogativam, quod non singuli ejus Cives Imperatori jurare teneantur, prout in cæteris Civitatibus Imperial. obtinet, vid. Dn. Fritsch. in *elect. j. publ. c. 6.* sed æque ut Principes, per Legatos suos in Aula Imperiali hoc officium peragat) illud præstare reverenter detrectarunt. vid. Dn. Fritsch. *all. l. Tertio* impune singulos Imperii Status Imperatori non parere, si illa, ad quæ expedienda *omnium Statuum* vel *Electorum consensum* adhibere teneantur, *solum peragat*, ex eo patet, quod actus ab Imperatore contra Capitulationem & Leges Imperii publicas gesti, *nullitate* manifesta laborent, vid. *Cap. Leop. art. 38.* & sic obligationem ad obediendum producere non possint: Quæ autem negotia huc pertineant, vid. breviter recensita in *diff. Eckholt. de j. Maj. imp. R. J. S. 28. sqq.* Denique pro certo tenendum, omnibus recensitis casibus Status Imperii non solum impune Imperatori *obsequium denegare*, sed etiam, si ille remonstracionibus ipsorum neglectis vim usurpet, & de facto procedat, *resistere* non prohiberi Dn. Stryk. *de in via J. Princ. perm. c. 1. S. 32.*

§. II.

Univerforum Statuum Imperii inobed. adversus Imperatorem *idem casibus* impunis erit, quos in §. præced. recensuimus e. g. si Comitia Imperii extra Germaniam instituere, Dn. Fritsch. in *Tr. de Convent. Princ. c. 5. n. 11.* vel, quæ cum consensu omnium Ordinum peragi debent, solus sibi arrogare velit: Quo tamen non credimus referendum esse *judicium super Feudis & Regalibus*, utpote quod hodie (nisi ipsi Imperatori, cum Vasallo illis sit, Dn. Stryk. *de culpa Vas. rem. c. 2. n. 9. sqq.*) ab Imperatore solo sine Paribus Curiz exercetur. *Ord. Cam. p. 2. T. 7.* Comes de Wurmb. *all. diff. c. d. 5. §. 4.* Dn. Struv. in *S. J. F. c. 16. aph. 5. n. 2.* Et hæc univerforum Statuum inobedientia *ad resistenciam* quoque *armatam* sine dubio extendi poterit, Dn. Stryk. *de in via f. Prim. imp. perm. c. 1. S. 33.* cum Imperator, licet ipsi cum omnibus Imperii Statibus controversia intercedat, tamen ad arma convolare haud possit. *Cap. Leop. §. 15.* An vero *ad depositionem* ac *exautoracionem* Imperatoris porrigatur, dubitari poterit, quod ego, sed maxima cum cautione, in aliquibus forsân casibus concedendum, vid. *supr. §. 8.* & *omn. Titius L. 4. c. 6. §. 10. sqq.* regulariter vero *negandum* autumo, nec tali casu depositionem à Palatino, aut Electoribus, sed *omnibus Statibus* fieri debere, arbitror. Titius *all. l. Rachel de capital.*

capitul. c. 7. n. 10. Quid de *abdicatione* Imperatoris statuendum sit, ex iisdem quæ d. §. dixi, elucescit, scilicet illam Statibus indicandam, & nisi *intempesive* fiat, utique admittendam esse. Dn. Stryk. *de agris des. c. 3. n. 73.* conf. Titus *all. l. §. 6. & 7.* & Dn. Fridsch, *de resignat. Reg. c. 2.*

§. 12.

Post Imperatorem, Status in imperio nostro Regi Romanorum, Vicariis Imperii, & summis ejus Tribunalibus Cameræ scilicet, & Judicio Aulico obedientiam præstare debent. Quod tamen quoad Regem Roman. tantum *absente* Imperatore procedit, cujus ille semper *necessarius* est Vicarius, ita tamen, ut hic ipsi Commissarios adjungere possit, vid. Dn. Lyncker. *de R. Rom. lit. f.* ut adeo *præsente* ac non *impedito* Imperatore, omnis Statuum adversus Regem Roman. inobedientia pro impuni haberi debeat. Quod ex ipsa *Capitul. Joseph. art. 41.* elucescit, in quo R. Roman. vivente Imperatore, regimen affectare non debere, expresse statuitur. Nec erga Vicarios Imperii (Saxonem scilicet & Palatinum, cui tamen hodie Bavarus desuper litem movet, vid. utriusque partis argumenta apud Dn. Schilter. *de Vicariis Imp. §. 23. sqq.*) omnis inobedientia impunis exulat, quamvis regulariter, eandem cum Imperatore *potestatem* habeant, Dn. de Rhetz. *in Inst. J. Publ. L. 1. T. 5. §. 9.* Schutz. *in J. Publ. L. 1. T. 4. Pos. 1.* & illam ex *veri* sententia tam in casum *mortui*, quam *absentis* Imperatoris exercent. Dn. de Rhetz. *all. l. §. 4.* Tabor. *in epit. A. B. method. §. 23.* conf. Limneus *L. 3. c. 12. n. 35. sqq.* Pertinet huc, si de *feudis regalibus majoribus investire*; A. B. c. 5. §. 1. vel de illis *cognoscere*, Struv. *in S. I. F. c. 16. aph. 5. n. 4.* & *inibi all.* vel *Reges creare*, Bechman. *de j. dign. confer. in imper. c. 1. §. 8.* velint, quibus casibus Imperii Ordines ipsorum mandatis obsequi non tenentur, nisi forsan Vicarii *absentis* Imperatoris *vitem* sustineant, quo casu illos omnia jura Imperatori *competentia*, ex *potestate delegata*, & inde hæc quoque exercere posse, asserendum est. vid. Titus *in sp. c. j. publ. L. 4. c. 8. §. 16. & 17.* Quoad *Summa Imperii judicia*, illis impune non paretur, si quomocunque non *competentem* sibi potestatem arrogare, vel in illos, qui ipsorum jurisdictioni *extranei* sunt, decernere velint. vid. A. B. c. 11. §. 2. Pertinent huc quoad *Cameram*, *Principes Italiae*, Comes de Wurmb. *all. diff. c. 3. §. 12.* & *Dux Burgundia*, extra causam contributionum Imperii & Constitut. Pacis publicæ, circa quæ si delinquat, in Camera per

Fisca-

Fiscalem contra ipsum agitur. Strauch. de R. Arelat. c. 3. §. 5. Nec minus huc referendi *Duces Luneburgenses*, & *Corona Suecica*; qui, quamvis utrique Imperii iudiciis subiaceant, illo tamen gaudent privilegio, ut coram quonam ex illis respondere malint, eligere ac declarare possint. *I. P. O. art. 10. §. 12.* & Burgold. in not. *Imp. p. 2. disc. 20. §. 18.* Item dicendum de illis, qui privilegio vel limitato vel absoluto de non appellando gaudent, qui, si Camera illo non attento causas subditorum ad se trahere & revocare velit, impune non parebunt, nisi forsitan ob querelam nullitatis vel denegatae, ac protracta iustitia id fiat: Rodingi *Pand. Camer. L. 1. T. 19. §. 48. seqq.* A. B. all. l. Gail. 1. O. 28. n. 2. Quamvis tamen & hæc querelæ in privilegio nominatim excipi possint, Roding. T. 33. §. fin. quod de privilegio Tribunalis Wismariensis, Ducum Saxoniarum, ac Landgraviorum Hassiarum, testatur Mollenbec. in *diff. de privileg. de non appell. App. 10. 13. & 14.* Porro quoque Imperii iudiciis licite obedientia denegatur, si jurisdictionem suam etiam quoad personas ipsi subjectas in causas, quæ ipsorum iudicium nec fundant nec agnoscunt, de quibus vid. Dn. Lyncker. in *diff. de caus. jud. Camer. fund. c. 4.* extendant, vel contra Ordinationes ab Imperio sibi præscriptas agant. Quo pertinet, si Camera mandata S. C. illegitime decernat, Gail. 1. O. 13. n. 2. vel actum, qui antea validus non est, confirmare velit. Mauriti. *Consul. Tubing. 1. n. 49.*

§. 13.

Ad Principes ac Status Imperii nostri jam prolabimur, impunem subditorum adversus eos inobedientiam consideraturi, cum & ipsi in suo territorio pro Summis Imperantibus, & à Baldo ad *L. fin. C. de Testam. mil.* pro Regibus non immerito habeantur, cum quo bene convenit illud, quod legitur apud du Buisson dans *la vie de Turenne L. 5. p. 348.* Germaniarum Duces DEI gratia, reliquorum vero Regnorum Procures, Regum tantum gratia Principes censeri. Sicut autem hæc summa ipsorum Potestas seu Superioritas, ut vocant, Territorialia, ex veriori sententia etiam in Uxores ac liberos extenditur, Dn. de Rhetz. in *Inst. j. publ. L. 1. T. 22. §. 14.* Dn. Præses in *diff. de foro fil. illustr. del. c. 3.* ac inde Dn. Stryk. etiam in matrimonialibus causis, si de matrimonii dissolutione questio sit, ubi cæteroque quam maxime dissentiant Dd., Principem Imperii sibi ipsi iudicem esse posse concludit in *diff. de via f. Prin. Imp. perm. c. 3. §. 7.* Ita id quoque de Principibus Imperii sub alieno Principe domiciliis constituentibus, præsertim si delinquant, asserendum videtur, quam.

quamvis tamen *in praxi* communiter à Landſaſſiſſatu eximi, & tantum *ratione bonorum* Domino territorii ſubjici ſoleant. Dn. Lyncker. *de lib. ſtat. S. 2. §. 3.* Nec cæteri quoque ſubditi ex praxi plerorumque locorum, ſi à Principe conveniantur, illius proprium judicium ſubterfugere poſſunt. Struv. *in S. I. C. Ex. 4. Th. 56.* Alias vero ad explicandam *ſubditorum ſingulorum erga Principes imperii impunem inobedientiam* diſtinguendum erit, an ab eodem *ut privato*, an *ut ſuperiore* graventur; Ita ut *priori caſu*, (quo etiam referendum, quoties Principe non publico nomine, ſed *pro ſuo intereſſe*, aut tuitione ſuperior: territor: ac Regalium *controverſorum*, aliquid facit. vid. omnino Dn. Lyncker. *de Gravam. extrajud. c. 5. S. 1. §. 19. n. 3.* e. g. Si conſeſſiones ſubditis titulo oneroſo vel ob bene merita factas revocet, Klock. *Vol. 1. Conf. 37. n. 72.* Brunn. *Cent. 2. D. 95.* ſubditos ad vendendas ſibi reſ ſuas cogat, Dn. Lyncker. *de his qua lib. ſtat. perp. acc. S. 2. §. 25. &c.*) ſubditi impune obedientiam denegent, & ad *Auſtregarum judicium* conſugientes, coram eo Principem conveniant. Dn. Lyncker. *de Grav. extraj. all. 1.* Non tamen hanc impunem inobedientiam ad *reſiſtentiã* violentam extendendam eſſe, indeque nec Principem Imp. vina inferentem, aut mortem injuſte intentantem à ſubdito *pro viſa Tutela* occidi poſſe autumo. Quod ſi ſubditus à Principe, conſiderato ut *Superiore* ac *judice* gravetur e. g. ſi illum ad edendum Titulum poſſeſſionis cogat, Dn. Lyncker. *de his qua lib. ſtat. &c. all. 1. §. 30.* vel uni immunitatem à tributis in aliorum præjudicium concedat, Mev. *ad jus Lüb. all. 1. art. 2. n. 18.* ſubditis intolerabilia imponat onera, Dn. Lyncker. *de cataſtr. c. 6. §. 1.* eos innocentes in carcerem detrudat, ac non niſi præſtita Urpheda relaxet, Bluhm. *in Proc. Cam. T. 35. &c.* tunc illis ad *Camenam* vel *judicium Auſticum* ſe conferre, ac ibi vel emendationem iniquæ ſententiæ petere, vel *mandata cum aut S. C. extrahe-* re licitum erit, vid. Dn. Lyncker. *de Grav. extrajud. all. 1. §. 10.* quæ tamen temere & ſine ſufficienti cauſæ cognitione ac probatione decerni non debent. *Cap. Leop. art. 3.* Et ſi his non attentis Principes via facti contra ſubditos procedant, eis hoc patienter tolerandum, non vero *violenter reſiſtendum* eſſe, ex illis, quæ §. 3. adduximus, eluceſcit,

§. 14.

Quod ad *univerſorum* ſubditorum inobedientiam adverſus Principis Imperii attinet, illa quidem *omnibus* illis *caſibus*, quibus ſubditis

Kkk kkk kk

dicis *Principis absoluti facultatem, obsequium denegandi concessimus, multo magis impunis censenda est: Quod præsertim in Principe Imp. subditos alienare volente, eo minus dubii habet, quo restrictior hæc potestas per nexum feudalem erga Imperatorem & Imperium redditur; vid. Dn. Lyncker de iis qua lib. St. perp. acc. S. 2. §. 16. §. 99. Cæterum impunis hæc subditorum universonum inobedientia potissimum duobus in casibus locum habet, quorum primus est, si illa quæ ad totum Imperium pertinent, Princeps sibi arroget, & e. g. Leges Imperii universales in territorio suo derogare, vel valorem monetæ in Imperio receptum mutare, Maurit. Confil. p. 2. Conf. 4. n. 33. aut subditos ultra nominatam taxam subcollectare Klock. vol. 1. Conf. 147. & Conf. 28. n. 274. velit. Alter autem, si contra Reversales suos peccet, vel subditorum libertati noceat, ubi æque ac priori casu ad Imperatorem recursus patebit. Certe, cum Reversales plerorumque Principum Germaniæ civili potestati limites ponant, Dn. Fritsch. in Tr. de reversal. c. 2. n. 4. & extra Electorem Palatinum, qui liberrime ditiones suas administrat, in omnibus fere Provinciis, Status Provinciales deprehendantur: Dn. Stryk. de St. Provinc. c. 1. n. 19. Hinc Principi, si solus talia concludere velit, ad quæ ex Constitutione & more Provincie statuum consensus necessario requiritur, Dn. Fritsch. de convent. Princ. c. 8. n. 9. §. 99. quo collectarum extraordinariarum impositionem communiter referre solent, vid. Klock. V. 1. Conf. 28. n. 15. Dn. Lyncker. de catastro c. 2. §. 7. impune non pareri facile patet. Idem etiam dicendum, si Statuum juribus ac libertati præjudicare & e. g. comitia Provincialia extra Provinciam habere, Dn. Fritsch. all. Tr. c. 5. n. 11. vel præstationem Homagii aut introitum in Civitatem ante privilegiatorum confirmationem, contra antiquam observantiam exigere velit. Hertius de subjeç. terris, §. 18. Dn. Fritsch. de j. intrada c. 4. n. 9. Quod tamen non nimis extendendum, nec statibus Provincialibus indulgendum, ut ante gravaminum suorum discussionem, deliberationem, super punctis à Principe propositis detrectent Dn. Stryk. all. diss. c. 3. n. 32. An. vero etiam universis subditis, si Princeps Imperatoris autoritate insuper habita in proposito pergat, resistendi facultas concedi debeat, dubitari potest, ubi ante omnia Leges Principatus fundamentales seu Reversales, cum universalibus Imperii Constitutionibus excutiendæ, & quid, quantumve illæ ejusmodi casu concedunt, attendendum, quo & illa convenienti modo applicanda erunt*

da erunt, quæ supra §. 7. de Princip e absoluto & limitato exposuimus.

CAP. V.

DE

INOBEDIENTIA IMPUNI ERGA MAGISTRATUM SUBALTERNUM.

SUMMARIÆ.

§. 1. **M**agistratus definitio remotis Ministris publicis & judice delegato, inobed: impunis forensium, & distinctio inter judicem & Magistratum in specie. §. 2. inobed: impunis adversus Magistratum jura Principis usurpantem, ac libertatem naturalem restringentem: §. 3. inobed: impunis contra Magistratum gravantem, præsertim in materia collectarum, & quantum remedia tali casu competant. §. 4. inobed. impunis adversus judicem extrajudicialiter gravantem. §. 5. inobed. impunis adversus eundem in judicio circa initium processus Civilis. §. 6. circa progressum ejusdem. §. 7. circa sententiam & ejus Executionem. §. 8. de inobed. impuni adversus judicem secunda instantia. §. 9. de eadem adv. judicem in Processu Criminali. §. 10. de eadem adversus sententiam & executionem Criminalem.

§. 1.

Inter varias significationes vocis *Magistratus*, quas recenset Tabor. de repetund. crim. Tb. 23. nobis in hoc capite per illam nihil aliud intelligitur, quam persona publica quæ imperio vel jurisdictione proprie ita dicta instructa est, ita tamen, ut superiori iterum potestati subiaceat. Qua definitione removemus officiales ac ministros publicos, e. g. Apparitores, Publicanos, nec non Schultetos ac eorum Scabinos in pagis, vid. de his Carpz. p. 2. C. 7. D. 2. n. 4. & 5. Richter. D. 28. n. 4. & Dn. Fritsch. de St. ac j. pag. c. 12. n. 8.) qui, cum proprie nullam nec jurisdictionem, nec imperium, sed nudam executionem demandatam habeant, hinc ipsis, si vel plane sine mandato superioris aliquid faciant, vel limites mandati excedant, aut nullam plane remonstrationem admittere velint, impune non obediri ac resisti facile patet. Dn. Lyncker. de resist. qua fit. pot. §. 24. vid. exemplum apud Tabor. in Arr. Just. de leg. arm. usu c. 3. §. 2. Nec minus judicem delegatum hic ex-

Kkk kkk kk 2

clu-

clusum volumus, qui licet potestate cognoscendi & decidendi instructus sit, illam tamen solum *nomine Principis* exercet, sicque, si ejus mandatum ac delegationem *ostendere* nolit, aut *finis* delegatæ sibi potestatis excedat, impunem inobedientiam admittere utique tenetur. Dn. Lyncker. *all. diff. §. 12.* Porro, cum imperium regulariter non nisi in *subditos* exerceatur, hinc nobis de subditorum tantum, non etiam de *forensium* & advenarum impuni inobedientia hoc capite agere placet, qui, licet per tempus commorationis Magistratui utique subjaceant, vid. *supr. c. 2. §. 7.* non tamen adeo arcte ipsi obstricti sunt, indeque impune non parent, si vel *iniquum* in ipsos *vel ligal* constituere, *Mev. adjus L. L. 2. T. 3. art. 5. n. 1. & inibi all.* vel *discessum* illorum injuste *morari*, ac *onera* ipsis *perpetua* imponere, Dn. Coccej. *de fundata Terr. pot. T. 2. §. 6.* aut, cum sibi tamen jus stapulæ, de quo vid. Dn. Fritsch. *de nundin. j. ac privil. c. 10.* & Ziegler. *de j. Maj. L. 1. c. 42.* non competat, illos ad vendendas merces cogere, *Mev. adjus L. L. 3. T. 6. 47. n. 7.* nec non à nundinis solennioribus arcerere, *id p. 9. D. 8.* aut alio modo ipsis injuriam aut præjudicium inferre non vereatur. Cæterum, dum *jurisdictionem* ab Imperio inter se distinximus, per *illam* facultatem cognoscendi & decidendi *controversas*, quæ *judici* competit, per *hoc* vero potestatem *jubendi* in causis non controversis, quæ *Magistratui in specie* ita dicto adscribenda, intelligimus, *de inobedientia impuni adversus Magistratum in specie sic dictum, & adversus judicem* separatim acturi.

§. 2.

Quod *Magistratum in specie sic dictum* attinet, primo quidem impunis subjectorum adversus ipsum censetur inobedientia, si illa, quæ ad *Magistratum Summum* seu *Majestatem* pertinent, sibi arrogare & usurpare audeat: Quo communiter referunt, si Magistratus inferior extra causam necessariam, Ziegler. *de j. Majest. L. 2. c. 1. §. 19.* Dn. Lyncker. *de Grav. extra jud. c. 3. p. 4. §. 3. n. 8. 9.* (quo etiam referendum, si cæteroque bona civitatis alienanda sint Dn. Stryk. *de alien. bon. civ. c. 5. n. 22. §. 99.*) aut consensum omnium civium, Ziegl. *all. l. §. 20. & 21.* vel *Accisam* seu datiam à civibus exigat, *Mev. p. 7. D. 158. n. 1.* vel *collektas* imponat, *Carpz. p. 2. C. 6. D. 24. n. 7.* quod ipsi non licet, cum *jurisdictio* in jure dicendo, & defendendo, non in oneribus imponendis consistat, *Maurit. Consil. p. 2. consil. 6. n. 7. & ibi all.* & hoc jus ad *Regalia Principis* pertineat, Ziegler. *all. l. §. 16. & 17.* quamvis tamen

men *collectæ* à Principe impositæ *distributio*, nec magistratui inferiori, nec cuivis alii universitati deneganda sit. Klock. *Vol. 1. Conf. 28. n. 275.* Pariter huc pertinet, si Magister inferior, vel jus *armorum*, ac belli exercere, Idem *Vol. 1. Conf. 20. n. 61.* vel executionem *in cadaver* mortui decernere, Dn. Præses *in diff. de execut. in cad. c. 1. n. 46.* vel *ferias* indicere velit, Hahn. *ad W. tit. de feriis n. 4.* quibus & similibus casibus obsequium à civibus licite denegari facile patet. Deinde impunis quoque erga Magistratum subalternum erit inobedientia, si ille *libertatem naturalem* civibus competentem sine causa restringere aut adimere velit: Ob *interesse enim Reipubl.* utique licebit hoc facere, & e. g. alicui imponere, ne inimici domum prætereant, Tabor. *de offic. Jud. P. spec. S. 1. c. 1 §. 1.* vel ut aut ipse domum exustam reedificet, aut eam reedificare volenti vendat. Mev. *p. 8. D. 239.* Secus vero, si *absque causa* fiat, cum *actus voluntarii & liberi* prohibitionibus constringi nequeant, *C. 2. p. 2. C. 4. D. 12. n. 2.* quo pertinet, si Magistratus virginem sua autoritate invitam ad nuptias velit cogere, adeo ut hæc ea propter cum familia ejus jurisdictioni eximatur; *L. un. C. si quac. præd. pot.* aut advocato prohibere, ne injusta causa contra ipsum postulet, *C. 2. p. 1. c. 1. D. 21. n. 4.* vel etiam Tutori invito injungere, ut pupillo autoritatem præstet, quod nullo modo licet, quamvis tamen Tutoris repugnantis autoritatem supplere, & eum indirecte per actionem Tutelæ punire non prohibeatur. *in diff. de peric. in mora c. 2. n. 103.* Præsertim vero ex hoc fundamento impunis erit civium erga Magistratum subalternum inobedientia, si hic egressum ac *migrationem* civium *non intempestivam* prohibeat, Mant. 2. *D. c. i. Pal. Qu. 18.* Dn. Stryk. *de agr. desert. c. 7. n. 61.* adeo ut extra specialem constitutionem aut consuetudinem *ne census* quidem *emigrationis* hoc casu exigi possit; Carpz. *p. 3. c. 38. D. 19.* Quem licet generaliter introductum tamen & illi, qui vel *ex urbana* Jurisdictione *in Academicam* transeunt, vel *ex contractu* cum civitate ejus oneribus obnoxii non sunt, Mev. *p. 7. D. 365. & 366.* & *Doctores*, ac illi, qui ad literis alibi operam dandam, vel Professionis munus exercendum discedunt, solvere non tenentur; Tabor *in Collat. j. Rom. & Hung. Tit. 5. pr. in collat. n. 2. & 3.* quod generaliter asserendum, si Magistratus *intra quinquennium* hunc censum exigere neglexerit. Mev. *p. 2. D. 163.*

§. 3.

Tertio loco impunis habetur commissa adversus Magistratum

Kkk kkk kk 3

inobe-

inobedientia, si illius mandata contra verbum Dei & religionem, vel contra *patia*, conventionem ac consuetudinem fiant, aut inde alicui *gravamen* ac praedictum inferatur: Maurit. *in consil. all. l. n. 4. § 5.* Quo pertinet, si alicui duo munera, quae ambo administrare non potest, deferat, vid. Feltn. *Resp. mil. 5. § 34.* vel imponam in vetam & nimis gravem edicto adjungat, Mev. *ad jus L. L. 1. r. 1. art. 2. n. 98.* aut singulos cives ac eorum bona pro suo debito obligare ac oppignorare velit. Richter. *p. 2. d. 71. n. 12.* & Brunn. *Cent. 1. D. 53.* Nullibi autem magis hujus Regulæ usus fere se exserit, quam in *collectis* ac contributionibus, si forsan Magistratus inferior has indicendi jus ex speciali privilegio habeat; Ubi primo notandum, & Magistratum loci, ubi quis tantum *bona*, non etiam *domicilium* habet, onera *personalia* vel *mixta*, Dn. Coccej. *de fund. Territ. pot. T. 9. §. 6.* ac *realia* quoque, nisi ex iis ad forenses *par cum cæteris Civibus commodum* redundet, vid. Ziegler. *de j. Maj. L. 2. c. 2. §. 67. & ibi all. conf. Dn. Stryk. de civ. ober. c. 3. n. 33.* imponere haud posse, & contra Magistratum loci *domicilii*, de *bonis alibi sitis* collectas inique exigere, Dn. Coccej. *all. l. §. 3.* nisi illæ forsan *primario personis*, per indirectum tantum ad quantitatem bonorum habito respectu imponantur. Dn. Lyncker. *de catastro. c. 2. §. 25. & ibi all.* Porro, cum tam *persona*, quo pertinent Clerici, forenses, pauperes, &c. de quibus vid. Ziegl. *all. cap. 2.* & Richter. *p. 2. D. 70. n. 50. 51. 67.* quam *bona aliqua*, quo referunt fundos steriles, Richter. *all. l. n. 61. sqq.* Dn. Lyncker. *all. l. §. 22.* bona servitiis equestribus obnoxia, Dn. Stryk. *in ex: J. F. c. 18. Q. 39.* Mev. *p. 4. D. 33.* aut vel plane non, vel injusto modo catastrota, Idem *ib. D. 34.* &c. à collectis *immunia* censeantur, hinc, si tamen, his de facto illæ imponantur, & impune non parebitur, & injuste solum repeti poterit. Klock. *V. 1. conf. 26. n. 1.* Observandum tamen hic est, immunitatis concessionem semper *stricte interpretandam* esse, & inde nec immunitatem generalem ad onera Realia, Mev. *p. 9. D. 23.* nec ad casum *necessitatis*, Tabor. *de met. & epid. p. 3. S. 2. c. 1. §. 15.* Dn. Fritsch. *de presid. necess. cont. L. S. 6. concl. 6.* Klock. *Vol. 1. conf. 28. n. 316.* (modo tamen illa evidenter probetur, Tabor. *all. l. Mev. p. 7. D. 144.*) nec ad *supervenientia nova & insolita onera*, Klock. *Vol. 1. conf. 10. n. 704. sqq.* (quorum scilicet causa ipsa nova quoque & insolita est, Brunn. *ad L. 1. n. 9. ff. de J. immun.:*) extendendam esse. Denique notandum, remedium contra injustum Magistratus gravamen esse

esse *appellationem ad Superiorem*. Maurit. *all. l. Dn. Lyncker. de Grav. extrajud. c. 6. §. 17. sqq.* (qua tamen in mandato *manifeste injusto* ne quidem opus est, cum illud per mandatum contrarium à Superiore impetratum infringi possit. *Mev. p. 5. D. 321.*) aut, si Magistratus hanc attendere nolit, *resistentiam* etiam violentam, Dn. Lyncker. *de resist. quæ fit. pot. §. 11.* quæ, cum Magistratus prætextu officii vel contra officium vim inferens *pro privato* habeatur, Richter. *D. 2. n. 4.* denegari haud potest. vid. Tabor. *de met. & epid. p. 1. c. 3. art. 1. §. 3.* (ubi immunitatem ruralem vi privata defendi posse asserit,) quamvis tamen aliquando melius & consultius videatur, hanc resistantiam, quæ adversus Magistratum iniqua præcipientem competit, intermittere *Mev. ad jus Lub. L. 1. c. 1. art. 2. n. 61. seq.*

§. 4.

Judicem, antequam cum in iudicio sistamus, prius *extra iudicium* considerabimus, pro certo statuentes, illi *tanquam privato* aliquid mandanti, vel vim inferenti, nullam plane deberi reverentiam, sed licite resisti. vid. Dn. Lyncker. *de resist. q. fit. pot. all. l.* Et in illis negotiis, in quibus *judicis autoritas* requiritur, illum, nisi *pro tribunali* se deat, *pro privato* haberi, & nil operari. *Cz. 2. p. 2. C. 16. D. 18. n. 7.* Et quamquam, si *ut iudex extra iudicium* aliquid decernat, major omnino sit ejus autoritas, nec hic tamen inobedientiæ impunis casus deficient, sed illa utique locum habet, si iudex illa, ad quæ *ordinarius processus* ac *sententia* requiritur, *extrajudicialiter & de facto* peragere velit; Quo referendum, si aliquem sine *prævio processu & sententia possessione* dejiciat, Tabor. *Relat. Arg. Rel. 117. n. 10.* vel mandatum *executoriale* det, adeo, ut contra hoc ne quidem *appellationem* interponi necesse sit. *Mev. p. 5. D. 4.* Porro inobedientia adversus *judicis autoritatem extrajudicalem* impunis erit, si ille aut hæc, quæ alias extra iudicium ipsi gerere permittitur, *illegitime* ac non servato juris ordine peragat, aut *pars justam* ac ipsis LL. approbatam *non parendi causam* habeat. Ad prius pertinent casus, si e. g. *arrestum* ante probationem crediti, *Cz. p. 1. C. 29. D. 6.* vel personis, quæ arrestari non possunt, Idem *d. l. C. 30.* vel neglectis cæteris necessariis requisitis, quæ brevibus recenset *Mev. de Arrestis c. 4. §. 10.* imponat: ubi, si *arrestum notorie fit, injustum*, illud licite spernitur. *Mev. all. Tr. c. 24. n. 27. sqq.* Quod etiam dicendum, si omnem plane idoneam cautionem respuat, Dn. Lyncker. *de Gravam. extrajud. c. 8. §. 28. inf.* vel *arrestans arrestum* non

non profequatur. Befold. in *Thef. pr. p. m. 1049*. Ad posterius spectat, si iudex in hæreditatis divisione uni hæredum sortem obtrudere velit, *Mev. p. 2. D. 21.* vel rem, in qua LL. *jus retentionis* concedunt, auferat, aut *nunciationem novi operis* notorie frivolam fieri curet, Lauterbach, in *comp. ff. ad t. de nov. op. nunc.* vel eandem in negotio, cujus *mons* damnosa est, ac contra *Reipubl.* utilitatem interponat, Idem *d. l.* aut nunciatus sine maximo incommodo ab opere desistere non possit. *Mev. ad jus Lub. L. 3. t. 12. a. 15. n. 20.* Porro huc referri potest, si iudex in possessionem mittat, missum vero non admittens, rem suam putet, aut sibi nexam, vel certe non esse debitoris. *L. 1. §. 4. ff. ne vis fiat ei qui &c.* Quibus & similibus casibus vel statim à *gravamine*, vel ut alii malunt, ab *Exceptionis* oppositæ, (quæ, quamdiu in iudicio versatur, inhibitioni aut mandato non parens in contumaciam condemnari haud potest, *Mev. p. 8. D. 84.*) *rejectione*, vid. Hopp. *ad §. 16. J. de excus. Tut. appellari*, & iudici quoque contra illam attentanti resisti potest.

§. 5.

Impunis inobedientia adversus iudicem in iudicio in processu tam Civili, quam Criminali occurrit, & quoad illum se tam in initio, quam in progressu & sine iudicii exferit. Ad initium pertinent omnes illi casus, quibus citationi absque pœna contumaciæ non paretur: Quo referendum, si illa vel à iudice notorie incompetente, vel alio, nullam plane jurisdictionem habente, proficiscatur; Dn. Stryk. in *pr. for. c. 5. §. 17.* Si enim dubie tantum incompetens iudex sit, utique comparendum, & Exceptio fori declinatoria opponenda, Schwendend. *ad proc. Fibig. c. 2. p. 180. Klock. v. 1. C. 7. n. 1083.* super qua ipse iudex cognoscit, Brunn. in *pr. Civ. c. 7. n. 8.* & ante hanc litem finitam nihil plane decernere potest. *Mev. p. 2. D. 7.* Quod etiam dicendum de citatione iudicis suspecti, ad quam citatus pariter comparere, & causam suspicionis (quæ si prægnans sit, etiam iudici, cum clausula, *recusatione remota* à Principe dato, opponi potest, Dn. Stryk. *de conscient. part. c. 2. n. 82. & 83.* Vid. Dn. Præses in *Diss. de Suspecto Iudice c. 2. n. 41. seq. ibique all. Dd. n. 49.*) allegare tenetur, *L. fin. C. de iudic.* Swend. *ad proc. Fibig. all. l.* ita tamen, ut hic non iudex recusatus, sed arbitri iudicent, & omni actui, qui à iudice post recusationem peragitur, præsertim vero ejus sententiæ, super exceptione suspicionis latæ, impune non pareatur. *Klock. vel. 1. consil. 39. n. 39. Mev. p. 2. D. 31.* Porro iudici citantur

citanti obsequium licite denegatur, si citatio vel *illegitime* peragatur & *concipiatur*, vel *illegitime insinuetur*. Zanger. *de Except.* p. 2. c. 3. n. 15. Bluhm. *in pr. Cam. Tit. 66. §. 33.* Prioris exempla sunt, si vel ad diem *feriatum*, licet ille tantum ratione *unius partis* feriatum sit, Dn. Lynck. *de jure circ. pers. div. relig. p. spec. S. 2. c. 3. §. 7.* vel ad locum *non eorum* aut *incertum*, Stryk. *de conscient. part. c. 2. n. 49. §. 9.* fiat, aut etiam unus tantum dies de *termino juridico* deficiat, Carpz. p. 1. C. 2. D. 23. aut aliud quid negligatur, quod ad *formam citationis* requiritur, e. g. si in Camera libellus actionis citationi non inferatur. R. I. *de Anno 1654. §. 14.* Nec minus, cum *Citatio* sit vel *Realis*, vel *verbalis*, & hæc vel *publica* vel *privata*, quæ iterum vel *in faciem*, vel *ad domum* fit, Lauterbach. *in comp. ff. ad t. de in jus voc.* impune judici non parebitur, si extra illos casus, in quibus *Realis* aut *Edictalis* citatio locum habet, de quibus vid. Tabor. *de offic. jud. p. spec. S. 2. c. 1. §. 2.* Dn. Stryk. *in U. M. ff. d. t. §. 9.* & Brunn. *in proc. civ. c. 3. n. 19. 20. §. 39.* reum *realiter* apprehendere, aut *edictaliter* citare, vel etiam *cum ipsius copia alias satis haberi possit*, statim *ad domum* citare non vereatur. Mev. p. 7. D. 275. Quod etiam dicendum, si citatum ad *personalem comparitionem* extra illos casus, quibus eadem necessaria est, vid. Mev. p. 6. D. 19. cogere velit. Id. *ib. D. 19.* Non tamen omnibus his casibus citatio licet *injusta*, penitus spernenda, Tabor. *in armam. just. de leg. arm. usu c. 3. §. 2.* sed, nisi *manifesto nulla* sit, e. g. si *expresse* in diem *feriatum* fiat, Dn. Stryk. in U. M. *all. l.* vel *exceptio* opponenda, si per illam citationis præjudicium averti possit, Mev. p. 5. D. 121. vel ab iniquo citationis gravamine appellanda meriti. Idem p. 4. D. 89. Ad *illegitimam insinuationem* pertinet, si illa vel *extra territorium*, Brunn. *in proc. Civ. c. 3. n. 15.* (nisi forsitan *citatio* tantum *monitoria* sit, Brunn. *de conc. Cred. c. 2. §. 1.* aut subdito *extra Territorium* fiat, Mev. p. 2. §. 325. & 390. Dn. Stryk. *de j. princ. extr. territ. c. 4. n. 59. seqq.* quamvis dissentiat Brunn. *in pr. Civ. all. l.*) vel *extra locum domicilii*, forsitan in itinere aut *diversorio* fiat, Dn. Lyncker. *de resist. qua fit pot. §. 13.* ubi tamen notandum, post *primam* citationem *ceteras* citationes, *Decreta* & *mandata*, etiam ad *possessiones*, quas pars in provincia habet, insinuari posse. Mev. p. 5. D. 320. Denique citatum ob *legitima impedimenta*, de quibus vid. Dd. *ad tit. ff. si quis caus. in jud. fist. non obtemp.* conf. Carpz. P. 1. C. 9. D. 7. Mev. *ad jus L. 5. T. 4. a. 1. n. 23. §. 9.* nec non ob *intermissam* ab adversario *contumacia accusationem*, Carpz. *all. l. def. 15.* à pœna quoque *contumaciz* liberari, tralatitium est.

§. 6.

In *progressu* *judicii* tot se offerunt inobedientiz Impunis adversus *judicem* *casus*, quod *gravamina* ab illo parti akerutri inferuntur. Quo præsertim pertinet, si *formalia* *processus* negligat, adeo, ut ea propter etiam *causa cæteroquin non appellabili*, appellationi locus sit. Dn. Stryk. *de conf. part. c. 1. n. 101.* Ex quo patet, *judicem* *invitis* *partibus* nec *Processum* *executorium* aut *Summarium* in *Ordinarium*, nec contra *Ordinarium* in *Summarium* convertere posse. *Mev. P. 1. D. 188. & P. 4. D. 371.* *Brunn. in Proc. Civ. c. 1. n. 17.* Quod etiam dicendum de *termino legali*, quem *judex* nec *coarctare*, nec in *partis* *præjudicium* *prorogare*, *Mantz. Dec. Pal. Qu. 19. n. 16. seqq.* nec *intra* *eum* *quid* *innovare* *potest*: *Mev. P. 4. D. 197. n. 1. & 2.* Sed omnibus his *casibus* *appellationi* *locus* *erit*, & si *coarctatio* *sine* *causæ* *cognitione* *fiat*, *Lex* *ipsa* *dilationem* *supplebit*. *Mantz. all. l. n. 20.* Porro huc spectat, si *judex* *citatus* *super* *causa*, ad quam *non citatus*, *interroget*, *Tabor. Dissut. Wesenb. 4. Q. 8.* (quo respectu etiam *presentem* *citari* *debere* *Dd. asserunt*, *Dn. Stryk. dej. pres. c. 6. n. 43.*) vel *parti*, ne *advocato* *utatur*, *prohibeat*, licet hoc sub *pœna* *faciat*, cum *mandatum* *pœnale* *injustum* *neminem* in *contumacia* *constituat*, *Brunn. cent. 3. D. 65.* unde *Idem* *Cent. 4. D. 14.* à *judice* *alicui*, ut *monetam* *mox* *devalvandam* à *debitore* in *solutionem* *accipiat*, *inungi* *haud* *posse* *recte* *concludit*. Multi alii *casus* in *progressu* *judicii*, tam *circa* *probationis* *materiam* quam *Testium* *examen* *afferri* *possent*, quibus *partium* *inobedientia* *pro* *impuni* *habetur*: Sed *brevitatis* *causa* *illos* *intermittimus*, & tantum *notamus*, *jure* *Canon.* in *progressu* *judicii* *partium* *inobedientiam* *impunem* *esse*, adversus *omnem* *Sententiam* *interlocutoriam* à *judice* *latam*, qua *pars* *se* *gravatam* *esse* *credit*, quod etiam in *plerisque* *locis* in *praxi* *observatur*, *Lynck. ad Decret. L. 2. T. 28. §. 4.* cum *contra* *jure* *Civ.* quod *Camera* *hoc* in *passu* *sequitur*, *vid. Roding. Pand. Camer. L. 1. T. 19. §. 16. seqq.* *appellatio* *ab* *Interlocutoria* *sententia* *non* *admittatur*; Nisi *illa* *vel* *vim* *definitiva* *habeat*, *Textor. in pr. judic. P. 1. c. 11. n. 12.* (quo pertinet *sententia* *sub* *condicione*, si *pars* *adversa* *juraverit*, *condemnans*: *Brunn. ad L. 11. C. de sent. & interloc.*) Vel *gravamen*, quod in *definitiva* *reparari* *non* *potest*, *inferat*, *Klock. 1. Conf. 14. n. 142.* e. g. si *causa* *immature* à *judice* *pro* *conclusa* *acceptetur*, *Mev. P. 5. D. 239.* vel *contumacem* *post* *lapsum* *termini* *adhuc* *audiri* *debere* *pronunciatur*. *Idem* *P. 6. D. 270.* alia *exempla* *vid.* *apud* *Roding. all. l.* & *apud* *Br. in Proc. Civ. c. 28. n. 2.*

S. 7.

In fine *judicii* *judicis* officium circa sententiam ferendam & exequendam occupatur, & *Pronunciatio* quidem ab *ipso* *judice* facienda est, indeque illi, licet consentiente una parte, causam ad alium *judicem* remittere volenti, ab altera obsequium licite denegatur. *Mev. P. 2. D. 267.* Si autem semel utriusque partis consensu *Acta* ad extraneum *judicem* *transmissa* sint, *judici* *priori* jus sententiæ ferendæ amplius non competit, sed *pronunciatio* *ipsius* *ipso* *jure* irrita habetur. *Dn. Stryk. ad Br. jus Ecclesi. L. 3. c. 9. §. 2.* Nec minus *judici*, cujus officium post *pronunciationem* *expirat*, *Richter. D. 74. n. 67.* *sententiam* *definitivam* *semel* *latam* *licet* *eodem* *adhuc* *die* *mutare* *aut* *tollere* volenti, impune non paretur, *t. t. C. sentent. resc. non poss.* *Wissenbach. ad L. 46. ff. de V. S. n. 15.* *Richter. D. 136. n. 6.* quamvis tamen facultas eandem *declarandi* *ipso* *deneganda* *haud* *sit*, *Textor. in pr. jud. p. 1. c. 11. n. 17.* *Ipsa* *quoque* *sententia* *à* *parte* *gravata* *licite* *impugnatur*, & *si* *contra* *jus* *constitutionis* *lata*, *Richter. all. l. n. 8. seqq.* *contra* *illam* *Querela Nullitatis* *intra* *30. annos*, (quod tamen hodie, ad nullitatem *insanabilem* *restringendum* *R. J. d. A. 1654. §. 21.* *Textor. all. Tr. p. 1. c. 12. n. 96.*) *si* *vero* *tantum* *contra* *jus* *paritatis* *lata*, *appellationis* *remedium* *intra* *fatale* *decendium* *intentatur*, quæ adeo *privilegiata* est, ut etiam *contra* *sententiam* *ex* *Rescripto* *Principis* *latam*, *Br. ad L. i. n. 7. ff. de appell.* & *pronunciationem* *judicis* *delegati*, qui cum *clausula* *appellatione* *remota*, *vel*, *ut* *sententia* *ejus* *statim* *executioni* *mandetur*, *datus* *est*, *aliquando* *locum* *habeat*. *Mev. P. 2. D. 193. & 194.* Quoad *executionem* *illa* *non* *nisi* *post* *elapsum* *hoc* *decendium* *sub* *pœna* *attemptati*, *vid. Excell. Dn. Præses. in Diss. de inhib. jud. in causa appellat. c. 1. §. 1. in f.* *locum* *habet*, & *hinc* *nec* *post* *appellationem*, *aut* *aliud* *remedium* *suspensivum* *interpositum*, *Biccus in Colleg. Arg. enucl. Lib. 42. T. 1. §. 41.* (cum per illud *sententia*, *quoad* *executionem* *extinguatur*, *Klock. Vol. 1. Conf. 28. n. 460.*) *licet* *judex* *apostolos* *refutatorios* *dederit*, *Dn. Lyncker. in anal. ad Struv. L. 49. t. 6.* *nec* *intra* *decendium*, *quod* *integrum* *condemnari* *arbitrio* *relinquendum*, *fieri* *potest*: (nisi forsan *condemnatus* *vel* *expresse* *vel* *tacite* *appellationi* *renunciaverit*, *vid. Lauterbach: Comp. ff. ad Tit. de appell. in Contr. Wesenbec. ad L. ff. 49. T. 2. n. 4.*) *Sed* *judiciis* *non* *attentis* *sententiam* *tamen* *exequi* *volenti* *licite* *resistitur*. *Dn. Lyncker. de resist. qua fit pot. §. 15.* Porro *cum* *executionis* *vis* *omnis* *ex* *sententia* *dependeat*, *non* *post* *sententiam*

tiam superveniens *causa*, ob quam jam aliter pronuntiandum est, executionem quoque fieri, & impune non admitti efficit. *Mev. p. 5. D. 238.* Ex qua ratione etiam *tertius* rei adjudicatz *possessor*, de quo in sententia nil actum, judici exequenti impune non parerit, cum res *inter alios* acta *tertio* *præjudicare* non possit. *t. s. C. res inc. al. acta* &c. *conf. l. 7. C. de R. C. & Maurit. in Diff. de interven. §. 7.* Denique nec iudex in executione *modum* aut Statutis, aut sententia *præscriptum* *excedere* potest, quo respectu non quidem ab ipsa executione, bene tamen *ab ejus excessu* appellari posse Dd. asserunt, vid. Klock. *all. l. n. 31.* Brunn. *in proc. Civ. c. 28. n. 15.* & tali casu *resistentiam* concedit Dn. Lyncker. *all. diff. §. 16.* quam quoque contra iudicem *dic feriato* exequi volentem admittendam esse asserit Idem *ibid.*

§. 8.

In *secunda instantia* eadem quæ de *prima instantia* adduximus, repetenda & applicanda sunt, observato tantum illo discrimine, quod in *prima & secunda* instantia semper appellationi locus sit, in *tertia* vero, à sententia priorum *confirmatoria*, aut, ut Dd. loquuntur *à tribus conformibus sententiis* appellare non liceat; *t. s. C. ne lic. in una ead. caus.* Quod tamen ita intelligendum, si a duobus prioribus sententiis, & quidem super *eadem articulo* appellatum sit. *Mev. P. 1. D. 65.* Hahn. *ad W. Lib. 49. Tit. 5. n. 3.* Deinde quoque notandum, quamvis alias appellatio ad iudicem *immediate proximum* fieri debeat, *L. 1. §. 3. ff. de appell.* hoc tamen impune negligi ac iudici proximo impune non pareri posse, si ille vel *suspectus* vel *inhabilis* sit, *Ord. Cam. p. 2. t. 19.* aut causa ad ejus cognitionem non pertineat. vid. Engelbr. *in Compend. f. Lib. 49. Tb. 5.* Denique quoad iudicem *secundæ instantiæ* tenendum, illum non nisi de eo, de quo cognovit prior iudex, & quod per *appellationem* ad ipsum *devolutum*, cognoscere posse, & inde ipsi, ulterius potestatem suam extendere volenti, impune non pareri: Tabor. *Relat. Arg. §. n. 1.* Carpz. *P. 1. C. 21. D. 3. n. 4.* Richter. *in Tr. de Testib. c. 17. n. 43.* Nisi aliquid *incidenter* accedat causæ principali, *Mev. p. 5. D. 109.* vel *status* causæ plane fit *mutatus*, Idem *P. 6. D. 137.* Brunn. *ad L. C. de judic.* quibus casibus etiam aliquando super illis, quæ in *prima instantia* ventilata non fuerunt, pronuntiari potest.

§. 9.

Ad *processum Criminalem* jam delabimur, in quo cum non de pecunia

cunia ac bonis tantum, sed de *vita ac fama* agatur, eo majori cautione à iudice utendum, & eo facilius inobedientiæ impunitas indulgenda erit. Sane cum iudex sine sufficientibus indiciis ad *specialem inquisitionem* progredi non possit, Carpz. *in pr. Crim. p. 3. Q. 108. n. 43. sqq.* hinc si *absque* illis præsertim contra honestam personam processum inquisitionum formet, & e. g. domum ejus *perscrutetur*, & *injuriarum* à parte læsa conveniri, vid. Blumblacher. *ad Consil. Crim. art. 6. §. 2.* & licite *repelli* ac ipsi *resisti* potest, Dn. Lyncker: *de resist. qua sit pot. §. 19.* Ubi elegans de puella infanticidii insinulata affert exemplum. Nec minus cum *ad incarcerationem* quoque legitima ac prægnantia requirantur indicia, Carpz. *Qu. III. n. 14. sqq.* hinc si iudex illam vel *absque* sufficientibus indiciis, vel *in personam incarcerationi prohibitam*, de quibus vid. Biccus *in coll. Arg. enucl. L. 48. T. 3. §. 3.* vel *in crimine*, cuius pœna non est corporis afflictiva, Br. *ad L. 1. ff. de custod. & exhib. re. or.* decernat, quin & *injuriarum* ea propter conveniri, Blumblach. *all. l. 1.* & ipsi etiam convocatis amicis *resisti* possit, Dn. Lyncker. *all. l. §. 20.* dubitandum non est. Ex quo patet, *injuste incarcerationem* etiam carcere effraçto *aufugere* non prohiberi, ita tamen, ut *custodis*, nisi forsan irreparabile imminet periculum, & illi *injustitiæ conscii*, aut ab incarcerationato de innocentia sua certiorati tamen *sugam impediunt*, Dn. Stryk. *de consciens. part. c. 5. n. 42.* occidere haud possit. Dn. Becman. *in Lin. Doctr. Mor. c. 5. §. 3.* Tabor. *de Tortur. & indic. delict. ad §. ult. art. 25. & 13.* Multo magis autem inquisiti inobedientia ac resistentia impunis erit, si ad *Torturam* illegitime & non servato juris ordine rapiatur, quæ cum sæpius cum maximo vitæ ac sanitatis periculo conjuncta sit, & à sententia illam dictitante *appellatio* non deneganda, Brunn. *in proc. Crim. c. 8. m. 5. n. 38.* & contra iudicem ea non attemptata *torturam* progredientem *resistentia* concedenda est, adeo ut, si hoc casu inquisitus iudicem *occidat*, eum pœna mortis non teneri tradat Dn. Lyncker. *all. l. §. 25.*

§. 10.

Sententiam Criminalem quod attinet, quamvis in Germania ab illa ad *Cameram* appellari haud possit, Rodingi *Pand. Camer. Lib. 1. T. 3. §. 1.* ad *summum* tamen *provincia judicium* etiam in processu inquisitionum appellationem admittendam esse, plerique concedunt. vid. Brunn. *in proc. Cr. c. 11. n. 19.* Lynck. *ad decret. L. 2. T. 28. §. 6.* Wisfenbach. *ad ff. pr. Disf. 38. Tb. 5. in f.* In *executione* sententiæ Criminalis

nocenti justam pœnam etiam per fugam tantum detrectare non licet, Dn. Becman. *in Lin. Doctr. Mor. c. 15. §. 3.* cum pœnæ humanis Legibus juste irrogatæ, quasi ab ipso Deo infligi censentur. *Besold. in Thef. pr. voce straffen. In levioribus tamen pœnis, e. g. relegatione & confinemente etiam nocentes aliquando judici impune non parent; Quo* sicuti de stricto jure referendum, si *relegatio ultim* relegantis *terrorium* extendatur, quamvis *in proxi* communiter contrarium obtineat,; Mantz, *Dec. Pal. Qu. 100.* Maurit. *Consil. Cbilon. 2. n. 40.* Ita præsertim huc pertinent *casus necessitatis*, ex qua ratione relegatis, ob periculum belli vel paupertatem ante tempus revertentibus, Pœnam abscissionis digitorum remitti testatur Richter. *D. 39. n. 32.* & confinatum ob mortis aut aliud grave periculum commorationem suam licite egredi concludit Dn. Stryk. *in diff. de confinat. c. 6. n. 16. sqq.* Quod si autem *innocens* puniri debeat, distinguendum videtur, an secundum acta & probata juste condemnetur, ac pœna *servato juri ordine* inferatur, quo casu *fugam* quidem, non autem *resistentiam* adversus judicem licitam esse arbitror. Dn. Lyncker. *sup. all. diff. §. 21.* conf. *omnin.* Dn. Stryk. *de conscient. part. c. 5. n. 61. sqq.* An vero in foro quoque *exter.* no pœna *injuste* imponatur, ubi tam *inobediencia* impunis quam *resistentia* defensiva adversus judicem & Executores utique concedenda est. Dn. Lyncker. *all. l.* qui hoc etiam in *dubia injustitia* admittit, & ibidem, quid pro advertenda *abscissione membri ac fustigationis* pœna facere liceat, exponit: Ultimo loco huc referri meretur *elegans casus*, quem exhibet Dn. Becm. *in lin. Doctr. Mor. all. l.* An fœmina ad mortem condemnata jussu magistratus de carnifice in matrimonium du-cendo sub vitæ promissione factum, in foro interno impune negligere possit, quam quidem secundum suppeditatam à laudato Dn. Becman. distinctionem, an ex *conscientia stimulo*, an vero *ex ignominia mortu*, vitæ conservationem aspènetur, decidendum esse autumo.

CAP. VI.

DE

INOBEDIENTIA IMPUNI
IN STATU SAGATO.

SUM.

SUMMARIÆ

- §. 1. **M**aximus obedientia, disciplina, ac juris militaris rigor, ac inobedi-
impunita militum Germanorum adversus externos. §. 2. subdito-
rum in statu Sagato impunita inobediens: adversus Majestatem. §. 3. ipsorum im-
punita inobediens, adv. Magistratum subalternum, ubi de immunitate ab excubiis.
§. 4. Ducum ac Praefectorum militarium impunita inobediens, extra obsidionem.
§. 5. eorundem impunita inobediens, in obsidione. §. 6. militum singulorum im-
punita inobediens, adversus ipsum belligerantem. §. 7. adversus Duces suos ac
Praefectos. §. 8. militum universorum impunita inobediens, extra obsidionem. §.
9. eorum impunita inobediens in obsidione.

§. 1.

A Divæ Themidos tribunali ad Bellonæ castra transitum facimus,
inobedientiam impunem in Statu Sagato hoc capite exposaturi; Cu-
jus quidem casus & exempla eo rariora ac pauciora occurrent,
quo exactiorem obedientiam rigor disciplinæ militaris (in qua dan-
da & conservanda officium regentis exercitum consistere dicitur in
L. 12. pr. ff. de re militi:) postulat, cum alias impossibile videatur, tot
hominum myriades, quot saepe unus continet exercitus, unius ho-
minis imperio regi, & ad ejus nutum in medio pugnae fervore se com-
ponere. Nec ab hoc obsequio, quod Ducum militarium jussibus
debetur, milites voluntarii se eximere, aut impune non parere pos-
sunt, sed illud violantes non minus, ac ceteri puniuntur, ita tamen
ut in levioribus delictis mitius tractari, & tantum à castris relegari so-
leant. Zentgrav. de mil. volunt. §. 17. & 19. Quin & ipsi Duces secunda-
rii ad exactam hanc mandatorum observantiam illi, qui exercitui
regendo summi Capituli loco (*en chef*) præest, tenentur, ac ejus po-
testati, nisi forsitan illa ad conclusa Consilii Bellici sit restricta, ut ceteri
milites subjiciuntur, quo pertinet elegans responsum à Principe
Condzo, Equiti de Fourilles, incæpti difficilem executionem de-
monstranti, datum, *se non consilium ab ipso, sed obedientiam postulare, &*
aliud ejusdem Principis, tunc Ducis Anguiani, dictum ad Mare-
schallum Gassionum: je vous fery obeir aussi bien, que le dernier homme
de l'armée, se non minorem sibi ab ipso, quam ab infimo totius exerci-
tus milite, obedientiam præstari velle. vid. *La Vie du Prince de Con-*
de p. m. 139. & 147. Hinc quoque ab omnibus Principibus armipoten-
tibus specialia jura militaria constituta videmus, secundum quorum

rigo-

rigorem, & curia Bellica Stylum, non autem secundum Constitutiones Imperiales, causas militares decidi debere, non sine ratione, Franciscus Mendoza, Arragonix Admiralis asseruit. Jean de ferres dans la vie de Henris. VI. p. 678. Ubi tamen notabile est, milites Germanos ab Exteris in Germania lectos, quoad imperium & disciplinam militarem non Exteriorum, sed Germanico jure militari uti, indeque exteris belli Ducibus ipsos secundum suum jus coescere volentibus, impune obsequium denegare. vid. Artic. III. & IV. annexi der Newter und Fußnechts Bestallung.

§. 2.

Antequam autem ad ipsorum militum impunem inobedientiam progrediamur, de civium ac subditorum inobedientia (quam prioribus Capit. tantum in statu cogato consideravimus) in statu sagato agere animus est, ita, ut hoc §. ejusdem impunitatem, si adversus Magistratum Summum, sequenti vero, si adversus Magistratum subalternum committatur, exponamus: Ubi primo tenendum, subditos in bello justo Superiorem sub gravissimis pœnis, de quibus vid. Puffendorf. in diff. de oblig. erg. patr. §. 21. & ibi ad. L. L. ex C. Theodos. & Justin. sequi, ac ipsi assistere teneri, licet extra territorium bellum gerere & illos secum ducere velit. Dn. Becman. de piet. subd. erg. Princ. c. 3. §. 12. Dn. Fritsch. de j. Lusrat. & sequ. c. 8. §. 8. In bello contra manifeste injusto, ad evitandam conscientiz laxionem Principi impune non pareri, facile patet. Grot. L. 2. c. 26. §. 5. Buddeus de j. imper. circ. conscrib. mil. §. 9. An autem id de bello etiam dubie injusto affirmandum sit, acriter inter Dd. controversitur? Inter quos, licet affirmativæ adstipuletur, Grot. c. l. §. 4. ego tamen cum Ziegl. de jur. Maj. L. 1. c. 33. §. 67. Dn. Becman. in lin. doctr. Mor. c. 6. §. 11. & Hennig. ad Grot. d. l. securiorem arbitror esse sententiam, quæ subditis dubitantibus necessitatem imponit, Principem in bellum sequendi, nisi forsitan theoretico & practice simul dubitent. Dn. Rechenberg. de minister. q. crim. est c. 2. §. 9. Nec etiam in bello justo omnis subditorum impunis inobedientia exulat, sed præsertim in casu necessitatis interdum Principem non sequi, aut jussibus ipsis non parere licebit. Unde civitatem, si aliter se servare non possit, neutralitatem licet Principe invito, eligere posse, recte tradit Dn. Franckenstein. in diff. de neutral. Th. 7. & in casu necessitatis, salva fide erga Principem, eo licet invito, hosti se dedere posse, asserit Dn. Becman. in Lin. Doctr. Mor. c. 13. §. 6. Nisi hostium

Itium potestati ulteriori sua resistantia obicem poni, aut *Republ. ser-*
uatum iri sciat: quo casu extrema quæque sufferre, & perpeti tenebitur. Idem *de piet. subdit. erg. Princ. c. 3. §. 11.* An vero subditus ab hoste captus, illi salva fide erga Principem *promittere* possit, quod non amplius adversus ipsum *militare* velit, & ob hanc promissionem Principi ad militiam evocanti impune non pareat, dubitari potest? Ubi quidem *quoad primum* nullus dubito, talem promissionem licite fieri, nec contra officium Principi debitum esse, cum libertas hic patetur id promittendo, quod jam est *in hostis manu.* Grot. *L. 3. c. 23. §. 7.* Quoad *secundum* autem, si Princeps, deprecatione subditi non attendita, illi, ut se in bellum sequatur, jubeat, hunc sub prætextu promissionis hosti factæ obsequium denegare non posse, arbitror, vid. Henniges ad Grot. *d. l. præsertim, si magna adfit Reipubl. necessitas, vel bellum tantum defensivum geratur.* Mollenbec. *de jure Princ. in pers. Civ. §. 22.* & Puffendorf. *de oblig. erg. patr. §. 20.*

§. 3.

Magistratui Subalterno *jus belli* indicendi & gerendi non competere, manifestum est; Klock. *Vol. 1. Consil. 20. n. 61.* Ziegler. *de Jur. Majest. L. 1. c. 33. §. 28.* Et inde cives, si Magistratus vicinos bello læcessere, ac ipsos *extra civitatis districtum* ad arma subeunda cogere velit, licite non obedire, utique asserendum est. Mev. *ad jus Lub. L. 1. T. 2. art. 1. n. 33.* Secus vero in *defensione Civitatis*, quam cives jussu Magistratus suscipere utique debent, & inde arma sibi comparare, ac stationem assignatam defendere, tenentur, nec se communi defensionis, aut *excubiarum oneri* subtrahere possunt. *Jus Lubec. all. l. Dn. Fritsch. in Tr. de excub. c. 4. n. 1.* Sunt tamen aliqui, qui ab hoc onere excusantur, & *immunitatem* habent, quos Dn. Fritsch. *all. Tr. c. 5.* recenset, & eo Clericos, Consules, ac Senatores, Nobiles, Doctores & omnes Literatos refert, quibus etiam *in c. 4. n. 8. & 9.* advenas & incolas addit. Hos ergo si Magistratus excubiis quoque gravare velit, impune eos non parere, facile elucescit, modo tamen *casus necessitatis* non adsit, ubi omnes cæteroquin privilegiati ad communem Reipubl. defensionem obligantur: Vocant enim extrema pericula, cunctos, & præstat, ut exemptorum privilegia tantisper quiescant, quam ut propter eorundem intempestivam religionem Respubl. pereat. Puffendorf. *in diss. de oblig. erg. patr. §. 20.* Quod etiam dicendum, licet privilegium *expresse* in huac necessitatis casum tributum,

Mmm mmm mm

lit,

fit, modo illud in *maximum*, postea Reipubl. *detrimenium* vergat, Dn. Stryk. *de interpret. priv. c. 6. n. 41.* & ad illa quoque onera extendendum, quæ non in ipsa necessitate aut obsidione, sed *ad illam avertendam & repellendam* imponuntur. Mev. P. 6. D. 237.

§. 4.

Ad ipsos jam milites pergimus, hoc §. de *Ducum Militarium* impuni inobedientia acturi. Sane exactam ab his Superiorum mandatis deberi obedientiam, nec illa etiam ob præfiguratam sibi insignem utilitatem ac oblatam Rei bene gerendæ occasionem infringi posse, ex illis, quæ *cap. huj. diff. i. §. 9.* diximus, elucescit. Quod tamen limitandum, nisi *plane inopinata* ac nova causa superveniat; quæ ipsum Superiorem tempore commissionis latebat, præsertim si potestas aliquantulum *genetior & liberior* Duci militari concessa sit, vid. omnino C. J. A. *ad tit. de re mil. §. 15. & ibi all.* Alias vero a deo strictam jussus observantiam obligantur, ut nec stationem à Duce sibi assignatam licet *probabiliter* prævideant, vitam sibi in illa amittendam esse, *deserere*, Puffend. *de oblig. erg. Parr. §. 22.* nec ob certissimum mortis periculum eandem *deserere* possint; (vid. exempla ex S. Scriptura apud Dn. Zentgr. *in summa J. Div. p. 722. §. 15.*) Feltman. *Resp. mil. §. n. 6. n. §. 22.* qui ideo *d. l. §. 31.* Præfectum militarem tali casu non immerito *depositario Rei mobilis* comparat. Exceptiones tamen hujus Regulæ duas suggerit. Idem *all. Resp. §. 37. & 38.* quarum prima, si scilicet à Superiore facultas recedendi detur, ad inobedientiam impunem proprie non pertinet; altera vero bene notari meretur, & illum continet casum, si quis non ab *hoste*, sed *ab alio naturali malo*, e. g. ignis, aut aquarum vi, vel aeris malignitate ad recedendum cogatur, cum secundum dictum Philippi H. R. Hispan. milites non jubeantur cuni ventis, Procellis, ac *ipsa matru* pugnare. Puffendorff. *introd. ad Histor. P. i. c. 2. §. 11.* Celebris est quæstio hac occasione inter moralium Dd. agi solita: *An Præfectus navis bellicæ jussu Superioris de putvere nitro navis in casu necessitatis subjiendo bonæ conscientie exequi possit?* Quam, licet affirmant Uffelm. *de homin. §. 88.* & Ames. *de conscient. L. 5. c. 31. §. 14.* ego tamen tale mandatam exequentes ab *autobetria* crimine vix excusari posse, & inde illud in Foro interno impune negligere licere, arbitror. vid. Mollenbec. *de jure Princ. pers. civ. §. 28.* Dn. Stryk. *de foro consc. t. 6. n. 120. & de j. hom. in seipf. t. 3. §. 17.* Iterum in *Synops. Phil. Mor. L. 3. c. 2. n. 3.* Denique Duces Bellicos Secundarios,

rios, Primario, si aut *procuratorie* agat, aut ex timore in praelio *fugam* capeſſat, licite non parere, facile patet: Quorum pertinet exemplum Comitum de Manchester, Summi Ducis Exercitus Parliamentarii à Cromwello in fuga quaſi vi ad praelium retracti, de quo vid. *Leti hiſtoire de Cromwel. P. 1. p. 334.*

§. 5.

Verum hæc, quæ præced. §. diximus, tantum ad Præfectum militarem *in acie* conſtitutum, aut certam *stationem defendere* juſſum, pertinent, non vero ad *Præfectum urbis*, aut *fortaliſſi* extendenda ſunt, cui ex natura mandatæ ipſi poteſtatis *liberior* civitati ſuz conſulendi, & ad bene placitum agendi facultas competit, unde à Feltman. *all. Reſp. §. 32.* non inconcinne *mandatario Rei immobiliſ* ſimilis eſſe aſſeritur. Quamvis ergo pro virili urbem ſibi concreditam tueari, & præſertim *nullis privatis affectibus* ab officio abſtrahi debeat. (vid. elegans exemplum de Barone Capello Præfecto urbis Colcheſter inſtanti filii mortem generoſe contemnente, apud Greg. Leti *all. l. p. 374.*) non tamen *extrema* quæque perpeti tenetur, ſed ſi ex reſiſtentiâ *magis damnum* & periculum, quam ex deditiõne Superiori imminere videat, licite urbem ſtatim dedit. Feltman. *Reſp. mil. 1. §. 48. & 99.* Si tamen *ſufficienti* milite, ac aliis requiſitis neceſſariis non deſtituatur, *tres impetus* prius ſuſtinere debet, Idem *Reſp. mil. 3. §. 20.* aut alterutro horum *non ſufficienter* inſtructus, *primum* impetum aut ejus *preparatoria* proxima expectare: *ibid.* Omnibus autem his caſibus præſupponendam, *nullum auxilium* ſperari poſſe, Id *ibid. §. 19.* indeque pro cautela Præfectis ſuppeditandum, ut deditiõnem *conditionaliter* tantum, ni intra certum tempus auxilium, aut ejus ſpes aſſulgeat, faciant; Quod olim Cætenenſes ab Alexandro M. obſeſſos feciſſe, legitur apud Curtium *Lib. 3. c. 1.* & anno hujus ſeculi 46. & 76. à Præfectis urbis Dunkerkæ, & fortaliſſi Philipsburgenſis, ſi illo Hiſpano, hoc Gallo, obſervatum eſſe, teſtatur. *La vie du Pr. de Com. de p. m. 138. & Theatr. Europ. Tom. XI. p. 993.* Sed quid faciendum erit, ſi Superior Præfecto, ut *potius moriem*, quam deditiõnis legem ſubeat, injunxerit? Mihi tali caſu *difficilior* potius *reddita*, quam penitus *præcluſa* deditiõnis facultas eſſe, vid. Mollenbec. *de J. princ. in perſcio. §. 27.* & inde in *ultimo neceſſitatis caſu*, præſertim ob *ſamem* urgentiſſimam, Feltman. *Reſp. mil. 1. §. 10.* modo *nullum auxilium* ſperari poſſit, Idem *ib. §. 101.* tale mandatum impune ſperni videtur.

Mmm mmm mm :

§. 6.

§. 6.

Milites in specie sic dictas quod attinet, melioris ordinis causa de singulorum, & univerſorum militum, ſeu integri exercitus impuni inobedientia ſeparatim agere placet: Et quoad ſingulos illam, quæ adverſus Principem belligerantem, & adverſus Duces ac Praefectos committitur, ſpecialiter conſiderare. Ubi pro certo tenendum, omnibus illis caſibus, quibus ſubditis facultas Superiori belligeranti obſequium dene-gandi datur, multo magis eam militibus extraneis concedendam, & magis adhuc extendendam eſſe. Sic, cum ſubditi Dominum bellum, manifeſte injuſtum gerentem ſequi licite detreſcunt, militibus extraneis id etiam in dubia belli injuſticia concedendum erit; Ziegler. de jur. Majeſt. L. 1. c. 33. §. 67. Et, ſi ab hoſte capti ſe non amplius contra illum militaturos promiſerint, priori Domino militiam iterum imponenti impune non parebunt, cum huic non niſi ex contractu obligentur, unde, ſi ad certum forſan tempus ſervitia ſua locaverint, intereſſe tamen ab ipſis Domino præſtandum eſſe videtur. Porro, ſi Dominus à ſua parte contractum non impleat, (quo pertinet, ſi nullum plane ſtipendium ſolvat, adeo ut miles fere fame perire neceſſe habeat, vid. Felſman. Reſp. mil. 4. §. 9. & 10. vel locum ac provinciam, militi, cum legeretur, promiſſam, non concedat, Becman. in diſſ. de belli commercio, c. 3. §. 2. militem omnibus remediſis aliis fruſtra tentatis, licite à militia recedere, & Principi belligeranti non parere, aſſerendum videtur: Quo etiam referri poteſt, ſi ab hoſte captus per IV. ſeptimam ſpatium non redimatur, aut vitæ ſubſidia ipſi ſubminiſtrentur, quo caſu, cum à belligerante pro deſertio haberi videatur, ejus partes deſerere, ac hoſtibus ſe jungere licite poterit. vid. Autor addit. ad corp. milit. Pappi in not. ad art. 70. Des Churbrand. Kriegs R. Denique cum quilibet Patris & Principi ſuo multo fortius, quam extraneo obligetur, hinc, ſi miles in extranei ſervitiis degens per mandata a-vocatoria à Principe ſuo revocetur, ipſum licite abire utique concedendum eſt. Becman. all. l. §. 3.

§. 7.

Adverſus Praefectos ac Duces Bellicos militum ſingulorum inobedientia in dem quoque caſibus, quos in §. præced. adduximus, impunis erit, ſi ſcilicet ab iis vel ſtipendia conſequi non poſſint Dn. Schöpfer. in diſſ. de mil. deſerti. c. 3. n. 37. ſeqq. (quo tamen caſu prius ſpud Superiores conqueri debent, & ſi hic quoque nihil obtineant, licite a-beunt,

beunt, Feltman. *Resp. mil. 4. n. 46. sqq.*) vel provinciam sibi promissam non consequantur, Feltm. *Resp. mil. V.* modo tamen & hic Superiori injuriam sibi factam prius indicaverint. Dn. Schöpfer. *all. l. n. 31.* Quibus addi poterit casus, si ad militiam *vi ac metu coacti* fuerint, ubi licite iterum eandem deserere, ac Præfectis, qui ipsos *violento modo* legerunt, non parere possunt. vid. Dn. Schöpfer. *all. l. n. 31. seqq.* Porro, si Præfectus, aut Dux militaris *in castigatione modum excedat*, & militi absque causa mortis periculum inferat, illum *vi resistere* & Præfectum defensionis causa quoque occidere posse, nullus dubito: Quo pertinet illud quod habet Perez. *adt. G. de remil. n. 36.* si Tribunus fuisse militem invadat, & *non castigandi animo* ob crimen, *severius cadat*, militi defensionem esse licitam. Moveri potest hic dubium, *An potestas coercendi militem Præfecto competens tantum ad causas & delicta militaria, an etiam ad vita privata extendatur?* Sane si ex regulis *contractus locati conducti*, qui revera inter Ducem belli & militem, intercedit, res determinari deberet, *Negativa* sine dubio prævaleret: In *praxi* tamen, cum ex ejusmodi vitiis privatis etiam maximum sæpe Reipubl. detrimentum inferri possit, *Affirmativa* fere obtinet, unde & militibus à Præfectis lusum sæpius prohiberi, & eos post signum datum, *nach dem Zapfenstich* in cauponis commorantes, misere, excipi videmus, quo respectu Vice Comes Turenne milites ac officiales suos vino Bacharacensi nimis se injurgitantes, ab ebrietatis vitio eleganti stratagemate cohibuit. vid. Dn. Buisson *Vie de Turenne p. 183.*

Univerforum militum inobedientia, quamvis iisdem casibus quibus singulis militibus non parere conceditur, multo magis impunis videri debeat, ætioribus tamen merito limitibus restringenda, cum non tantum Reipubl. ex unius aut alterius discessu præjudicium contingat, quantum ex integri exercitus commotione ipsi fieri potest. Quamvis ergo in bello plane injusto nec in ægro exercitui facultas impune non parendi deneganda sit, non tamen eam ob stipendia forsitan non exsoluta statim competere, sed melius ac generosius esse credo, si milites nihilominus in officio persistant, modo tamen ipsi fame aut, summa necessitate non urgantur, nec Belli Dux absque causa & necessitate stipendiorum solutionem forsitan denegat: ubi univerforum quoque militum inobedientia impunitas non immerito largienda videtur.

tur. Improbanda ergo frequentes Exercituum Polonicorum confederationes, huic Reipublicæ plerumque satis funestæ. nec non Equitum Germanorum factum à Ludovico Comite Nassovio ductorum, qui ob non soluta stipendia, cum ad prælium eundum esset, seditionem cientes, arma deponebant. Auberi *Mem. de Holl. p. m. 35. & 66.* Cum secundum Henrici IV. Galliarum exprobrationem Schombergio factum indignum homine honesto facinus sit, pecuniam exigere, quando mandata ad prælium accipienda sunt: *Perefix. Hist. de Henri le grand, ann. 1590.* Quod si vero Præfectus exercitus proditorio animo in periculosa loca deducere exercitum, aut ipse ad hostem transire velit, tunc inobedientiam ac resistantiam quoque universorum militum impunem esse, facile patet, præsertim si ab ipso Principe belligerante injungatur, quod ab Imperat. Ferdinando III. Exercitui suo contra Wallensteinium factum esse, testatur *Theatr. Europ. Tom. III. p. 18.* Cui etiam accenseri potest casus, si Dux exercitum per alienum territorium ducat, ubi stricto jure ipsi actus jurisdictionis, utpote, qui in alieno territorio fieri non possunt, exercere volenti, impune non parebitur, quamvis tamen in praxi communiter Duci militari per alienum territorium transeunti, jurisdictio in militibus relinqui soleat. *Dn. Coccej. de fundata Territor. pot. T. I. §. fin. & Dn. Stryk. de j. princ. extr. Territ. c. 1. n. 126.*

§. 9.

In obsidione duo adhuc maxime notabiles se offerunt casus, quibus universi milites obsessi Præfecto suo impune non parent, si scilicet ille urbem concreditam hosti vel intempere, vel plane non dedere velit. Nec priori casu distinguendum, an ex dolo, an ex timore id faciat, sed inobediencia cum resistantia conjuncta militibus, & quidem ex jure præceptivo competit, adeo, ut illam committentes ad altiora evehi debeant, intermittentes vero cum Duce suo puniendi sint. *Dn. Lyncker. de resist. qua sit. pot. §. 28. & Feltman. Resp. milit. l. §. 62.* Posteriori casu maxima cautione agendum, nec temere Præfectus ad dedendam arcem cogendus, sed potius milites hoc facientes ab ipso hoste puniri possunt. *Dn. Coccej. de j. victor. div. à j. belli §. 13.* Quo pertinet exemplum, quod idem d. l. de præfidiariis Germanis invito & in vincula conjecto Præfecto se dederunt, sed à Solymanno Turca ad unum omnes trucidatis, ex Paulo Jovio affert. Si autem in ultimo necessitate casu, cum mors certissima omnibus imminet, nec ulla ampli-

us se

us se defendendi, aut exilium expectandi spes supersit, Præfectus tamen omnes honesta deditiois conditiones respuat, milites ipso invito & veniente deditioem facere posse nullum dubium est, cum ipse quoque Præfectus puniendus sit, qui non dedit arcem, quam tueri nequit. Felzman. all. l. §. 56.

CAP. VII.

DE

INOBEDIENTIA IMPUNI
RESPECTU PERSONARUM
ECCLESIASTICARUM.

SUMMARIÆ.

§. 1. **D**iversa inobed. impunis quoad Ecclesiasticos consideratio ex jure Canon. & statu hodierno, & de inobed. impuni Clericorum adversus Seculares ex hypothese juris Canonici. §. 2. inobed. impunis Secularium erga Papam & Clericos secundum eandem. §. 3. inobed. impunis Clericorum adv. Papam & ejus Legatum ex eodem jure. §. 4. adversus Archi Episcopos, Episcopos, Abbates & Abbatissas. §. 5. de inobed. impuni Clericorum erga Principes ex vera ac sana hypothese. §. 6. de inobed. impuni Clericorum erga Imperatorem, & Principes Imperii, præsertim Protestant. §. 7. De immunitate Clericorum hodierna locali, personali, & reali. §. 8. De Inobed. impuni eorundem adversus Advocatos & Patronos. §. 9. inobediencia impunis hodierna secularium adversus Clericos, præsertim Parochianorum adversus Parochum. §. 10. Clericorum hodierna inobed. impunis inter se.

§. 1.

Tria hoc capite nobis prosequi animus est, inobedientiam scilicet impunem Ecclesiasticorum erga Seculares, Secularium erga Ecclesiasticos, & ipsorum Ecclesiasticorum inter se explicare. Sed hæc feliciter expediri vix poterunt, ni singula hæc capita prius ex hypothese 7. Canon. consideremus, & postea ad statum Imperii ac Ecclesie nostræ, præsertim Protestantis applicemus. Quoad inobedientiam ergo impunem Clericorum erga Seculares secundum Jus Canon. Pontifices totum supra integram Rempubl. Christianam affectantes, hoc insigni usi sunt stratagemate, ut Clericorum turbam à seculari potestate penitus eximerent,

merent, & duo quasi in Republ. corpora ac regimina, Ecclesiasticum ac
 Seculare, constituerent, de quibus inter ceteros vid. Petr. de Mar-
 ca de *Concord. Sacerd. & Imp. L. 2. c. 1. n. 2. sqq.* & Steph. Baluz. in *addit.*
ibid. Celebre inde nomen *Immunitatis Ecclesiasticae*, de qua agit *Tra.*
XLIX. Lib. III. Decretal. ex qua omnis Clericorum impunis inobedi-
 entia fuit, quamque praeunte Desselio in *Erotemat. j. Canon. d. t. Qu. 2.*
 in *immunitatem personarum, locorum, & bonorum Ecclesiasticorum,*
 dispertire licebit. Ex *Personarum* immunitate fuit Clericorum à *juris-*
ditione & mandatis secularium exemptio, ad famulos quoque eorum ex-
 tensa, Klock. *Val. 1. Conf. 39. n. 44.* & adeo firmiter stabilita, ut nec
 renuntiatione ac prorogatione fori à Clerico facta, licet *junta*, nec Con-
 sensu Episcopi, c. 12. *X. de foro compet.* nec ipsius quidem Papae, Car-
 din. & Abb. in c. *perpendimus 23. X. de sentent. excommun.* infringi possit.
 Unde nec Summus Princeps ad sacros ordines *legitimare*, Lynck. *ad*
Decret. L. 4. T. 17. S. 5. (quod tamen actus tantum *voluntaria jurisdictio-*
nis est) nec clericos ad arma etiam contra infideles capienda coge-
 re, c. 24. *X. de homicid.* nec ad testimonium dicendum citare, Dn.
 Lyncker. in *anal. ad Dessel. L. 3. c. 49. Qu. 3.* multo minus autem Cle-
 rico violentas manus inferre poterit, sed hoc faciens anathematis ful-
 mini subiacebit, nulli Episcoporum facultate ipsum solvendi compe-
 tente. c. 29. *Ca. 17. Q. 4.* Hinc c. 1. *Extr. comm. de maj. & obed.* no-
 tantèr asseritur, potestatem spiritualem *supremam* à solo Deo, *minorem*
 à suo tantum superiori judicari, omni adeo seculari jurisdictione ex-
 clusa, extra *causam feudalem*, Richter. *de foro c. comp. 7. n. 12.*, & à
tionem R. V. contra Laicum intentatam c. 5. *X. de foro comp.* ubi Clerici ex
 ipsorum Canonum constitutione judici seculari obsequium denegare
 haud possunt. Ad *Immunitatem localem* spectat *jus asyli* locis sacris
 concessum, vi cujus Rectores Ecclesiarum non solum pro confugis
 apud Magistratum secularem intercedere, sed etiam illi de poena re-
 mittenda cavere nolenti, *extraditionem* licite denegare possunt. Dn.
 Lyncker. in *anal. ad Dessel. all. l. Qu. 7.* Immunitas denique *realis* con-
 sistit in *exemptione à tributis ac oneribus*, quae apud antiquos Germanos
 & Gallos Druidis jam concedebatur, vid. Mezerai *Histoire de Fr. avam.*
Clouis L. 4. p. 405. & à Canonistis ad bona quoque ecclesiae privatae lo-
 cata, Carpz. *Jprud. Eccles. L. 2. T. 19. D. 310.* imò ad ipsa Clericorum *bo-*
na patrimonialia porrigitur: vid. Dn. Lyncker. *d. l. Qu. 3.* In casu tamen
necessitatis, (cum quoque jam olim Carolus M. ob belli necessitatem,
 Cleri-

Clericis collectas imposuerit, Klock. *Vol. 1. conf. 31. n. 3.*) non attenditur, c. 4. X. de immun. Eccles. observatis illis requisitis, quæ recenset Lynck. ad Decret. b. 1. §. 2.

Secularium contra inobedientiam adversus Ecclesiasticos jure Canon; vix ac ne vix quidem unquam impunis haberi debet, cum Laicos quoad Clericos & eorum causas obsequendi & exequendi maneat necessitas, non auctoritas imperandi. c. 6. de malef. & incant. in 7. Scilicet non contenti Pontifices Romani, quod se cum Clero suo seculari potestati exemissent, hanc quoque sibi subjungere tentarunt, judicis spiritualis potestatem ad causas quoque temporales subsidiarie extendentes, c. 11. X. de foro comp. & terrenam potestatem deviantem a spirituali iudicari debere statuentes. c. 1. Extr. comm. de Maj. & obed. Quo respectu ab omnibus Principibus Christianis Legatos obedientia, ut vocant, ad se mitti postularunt, vid. Gviciardin. *Histor. sui Temp. Lib. 1.* & temerario conatu Summos Principes excommunicandi non tantum, sed etiam exautorandi, & subditos a juramento fidelitatis absolvendi potestatem sibi tribuerunt. c. 9. X. de heret. vid. Exempl. in c. 2. de sent. & re jud. in 6. Hæc autem potestas, quamvis satis clare fundata sit in c. 1. Extr. comm. de maj. & obed. non tamen ab omnibus Catholicæ fidei Doctoribus Pontifici in temporalibus tribuitur, sed tres diversæ desuper existant sententia, quas recenset Engel. ad Jus Can. L. 1. T. 33. §. 1. n. 5. Ex quibus sanior & Majestati Principum convenientior est illa, quam Galli plerumque tuerentur, & Gassan. *Recherche des Droits du Roi de Fr. L. 1. c. 3. p. m. 157.* ex ipsis autoribus Catholicis eleganter defendit, Pontifici in temporalibus extraterritorium nullam competere potestatem, sed impune non pareri. Ziegl. ad Lancell. L. 2. T. 20. §. 15. Ex quo fundamento facile quoque decidi potest controversia, priori seculo occasione Antonii spurii, ex Ludovico Portugalliæ Infante prognati, (qui à Papa ad dignitates Ecclesiasticas legitimatus, inde se quoque ad Coronæ successionem habilitatum esse prætendebat, vid. Birago Avogaro. *Histor. della disordi Portog: L. 1. p. m. 61.*) acriter agitata: An Papa in temporalibus legitimare queat? Quod ipsi auctoritatis Pontificæ anesignari vix nisi indirecte, & ob summam Reipubl. utilitatem, vel si Reges spontanea subjectione jus id Pontifici tribuant, concedunt, vid. rubr. c. 13. X. qui fil. sunt leg. & Dessel. *erotem. j. Can. b. 1. Qu. 1.* (Conf. Linck. ad Decret. d. 1. §. 5. & Petr. de Marca *all. Tr. L.*

2. c. 3. Innocenti III. exemplum explicantem, qui Philippi Francorum Regis liberos natalibus restituerat) Multi vero plane denegant; Wagenfeil. *in diff. de Leg. a latere* §. 25. Cassan. *all. l. Duplici tamen casu ex plerorumque sententia inobediencia secularium adversus Pontificem & Clericos impunis esse videtur, si scilicet vel ut privati aliquem injuste adoriantur, ubi pro vite defensione ipsum quoque Papam occidi posse testatur Cardin. Tuschus Conclus. Tom. II. concl. 131. cum quo consentiunt Placa & Julius Clarus all. à Dn. Lyncker. de resist. quæ sit. pot. §. 11. Vel tate aliquid faciant; cujus faciendi potestatem ipsi Canonēs denegant & præscindunt: Quo pertinet, si Papa circa Legum divinitus aut naturalium, Ziegl. ad Lancell. L. 1. T. 2. §. 1. vel super juramento à Testibus præstando, dissentientibus litigatoribus, dispensare, vid. Carpz. P. l. C. 2. D. 17. n. 11. vel pro pecunia ad redimendum Christianum à Saracenis, usuras admittere velit; c. 4. X. de usur. Aut Episcopus in causa propriæ Ecclesiæ judicare intendar, ubi tanquam suspectus recusatur. Klock. vol. 1. conf. 39. n. 38. & ibi all. Vel quid præcipiat; quod à Domino prohibitum est fieri, aut prohibeat, quod à Domino præcipuum est. c. 101. Q. 3. Ca. 11.*

§. 3.

In definienda Clericorum impuni inobed. adversus se indicem, Gradus & subordinationes Hierarchia Ecclesiastica, de quibus videri potest Engel. ad jus Can. tit. de maj. & ob. bene attendenti, & pro certo tenendum est, Papam in Ecclesiasticis semper competentem & ordinarium judicem esse, & coram ipso quemlibet conveniri posse Richter. de foro compēt. c. 20. n. 77. & ibi all. Cui cum accedat prætenſa ab eo infallibilitas, quam aliqui ipse in quæstionibus tam juris quam facti, alii vero ex Cathedra tantum quid definiendi, concedunt, facile apparet, inobedientiam adversus ipsum admodum difficulter pro impuni haberi. Qua occasione ingens oritur disputatio: An à Pontifice ad Concilium appellari possit, & hoc ita ipso sit superius? Circa quam Catholicæ fidei assensu mire dissentiunt. Quamvis enim in c. 4. X. De elect. & elect. pot. expresse asseratur, à Pontifice ad Concilium recurri non posse, & c. 1. De concil. in 7. Pontificem supra Concilium esse, multis autoritatibus & præjudiciis statuminetur, nihilominus non tantum in Gallia Anno hujus seculi 1628. inter celebres illas quatuor propositiones relatum, Concilium esse supra Papam, Hubner. Histor. fr. p. 3. p. 219. Et hanc quæstionem in foro Gallico plane inutilem esse judicat Petr. de Marca

Marca *all. Tr. L. 3. c. 7. n. 1.* Sed etiam à Francisco à Victoria, quem allegat Ziegler. *ad Lancell. L. 1. T. 3. §. 2.* contra Papam generale Concilium convocari posse, asseritur, & multis exemplis comprobatur. vid. omnino Lynck. *ad Decret. L. 2. T. 28. §. 5.* Quibus addi possunt Adriani VI. & Pauli IV. Pontificum contra præsentem Paparum infallibilitatem testimonia, quæ ex Maimburgi *Tractatu Histor. De l' Etablissement & des prerogatives des Eglise de Rome & de ses Eveques* exhibent les *Nouvelles de la Republ. des Lettres. Anni 1688. m. Mart. p. 239. & 240.* & examinatio Papæ Innocentii XI. ab Inquisitoribus Romanis occasione Quietissimi facta, de qua vid. *le supplem. aux Lettr. du Dr. Burnet. p. 54.* Nec abscondit penitus ipsum jus Canonicum, cum Papam à fide deviantem ab Ecclesia judicari posse, concedat; *c. 6. Dist. 40.* Quod quam ridicule Pontificii cum Papæ infallibilitate conciliant, vid. *le supplem. &c. p. 35. & 56.* Præsupponendum tamen, si obedientia Pontificiis jussibus præstanda, (1) Ipsum legitimum esse, non vero simoniacè electum, adversus quem omnis inobedientia impunis censetur *c. 2. de elect. & elect. pot. in 7.* (2.) De ejus voluntate certo constare: unde Rescripto Papæ manifestum contra Latinitatem vitium continentis impune non parctur, *c. 11. X. de Rescript.* & Lynck. *ad Decret. b. 1. §. 5.* quod, cum multi Pontifices rudes admodum & illiterati fuerint, Ziegl. *ad Lancell. L. 1. T. 3. §. 8.* adeo, ut Innoc. XI. ne quidem latinam caluerit linguam, referente all. Autore *du suppl. aux. L. du Dr. B. p. 10.* & Secretario, Bullas suas Latinas Italice sibi explicanti, præ admiratione acclamaverit: *che cosa diranno di noi, nella posterita, quando vedemmo così bella latinità nostra*, Menagiana *p. 1. p. 70.* forsitan futuræ aliquando haberi poterit. (3.) Denique, justam non parendi non subesse causam: Hæc enim si adsit, mandatum spernere & Papæ rationes exponere licebit. *c. 5. X. de Rescript.* Quo pertinet, si per Rescripta Pontificis via inferatur Canonibus, Petr. de Marca *De concord. Sacerd. & Imp. L. 4. c. 5. n. 4. 5. seq.* vel si contra manifestam juris formam pronuncietur, *Id. c. 6. n. 4. 6.* Nec enim *puram obedientiam*, sed *secundum sacros canones* se Pontifici debere, Episcopi quondam agnoverunt, *id. d. c. 5. n. 5.* qui & de remediis, quibus in Gallia usus est, si jurisdictio Ecclesiastica secularem invadat, nimirum de appellatione ad Concilium, instauratione judicii Papalis, & de appellatione ab abusu, qui dicitur potestatis perversus usus, proline agit. *all. L. 4. c. XI. seq. usque ad cap. XX.* Sicut vero Pontificis summa est in Ecclesia,

Romana auctoritas, ita quoque *Legati* ipsius, præsertim illi, qui à *Latere* vocantur, non minori fere pollent potestate, & in *Provinciis*, ad quas commigrant, *Jurisdictionem spirituatlem* quam liberrime exercent; Engel. *ad Jus Can. L. 1. T. 30. §. 4.* & Greg. Leti *nel Ceremoniale Historico Politico p. 1. L. 1. p. 207.* Itatamen, ut *ordinarius judicibus* præjudicare non possint. Notandum tamen, & *Nunciis*, nisi *mandatum Papale* exhibeant, impunè non pareri: quod secus est in *Legatis à Latere*, Engel. *all. 6. n. 8.* & ad versus omnes *Pontificis Legatos* impunem censeri inobedientiam, si vel hæc, *qua solus Pontifex facere potest*, (quod spectat *translatio Episcopatum c. 3. X. de offic. Leg. concessio Coadjutoriarum perpetuarum*, Barbosa *in 7. Eccles. L. 3. c. 10. n. 32.* *compulsio Delegati à Pontifice, ad officium faciendum*, Wagenfeil. *in Diff. inaug. De Leg. à Lat. §. 16. & c.*) vel illa, *circa qua Jus Canon: Legati potestatem expresse restringit*, peragere velit, cujus exempla plura videri possunt apud Wagenfeil. *in all. Diff. §. 15. seqq.*

§. 4.

Post *Papam* veniunt *Patriarchæ, Primates, & Archiepiscopi* quibus quidem à *Clericis* subjectis utique obedientia debetur (adeo ut *inobedientes* inter *Apostatas* referantur, Dessel. *in erotem: 7. Canon. L. 5. T. 2. §. 2. in f.*) ita tamen, ut ob gravamen ab ipsis illatum semper liber ad *Pontificem* recursus pateat. Linck. *ad Decret. L. 2. T. 28. §. 8.* Quod præsertim procedit, si *Archiepiscopi* in *subditos Suffraganeorum* suorum potestatem extendere velint; Ziegl. *ad Lancell. L. 3. T. 1. §. 10.* quod ipsis, nisi ob denegatam ab *Episcopo* justitiam, vel ejus negligentiam, non licet. Richter. *de foro comp. c. 1. n. 25.* Succedunt jam *Episcopi*, qui in *Clericos* sua *Dioceses* ordinariam habent jurisdictionem, à *Clericis* vèro *aliena Dioceses* inobedientiam impunem admittere tenentur, nisi forsitan illi vel *ex domicilio*, (quod iterum quadruplex est) vel *ex contractu, delicto* aut *re sua* apud ipsos *forum* sortiantur. Vid. omn. Cludius *de 7. Maj. circ. Relig. §. 89. seqq.* Nec in sua *Diocesi* ab omnibus peræque obedientiam exigere possunt sed excipere tenentur *Clericos ac Monasteria exempta*, (qualia hodie fere omnia *Regularium* monasteria sunt, Lynck. *ad Decret. L. 3. T. 37. §. 2.*) quæ immediate *Pontifici* subjacent, & nulla plane in illa *Episcopis* Jurisdictio competit. Engel. *ad Jus Can. L. 5. T. 33. §. 29.* Quamvis tamen *Episcopo* nihilominus *reverentiam* debeant, Dn. Stryk. *De 7. Rever. c. 3. m. 1. n. 32.* Et *ferias* ab ipso constitutas simul servare teneantur. Engel. *ad Jus Can: tit. de feriis n. 8.* Pariet, quamvis *Capisula* sede vacante *Episcopum*

pum repræsentent, & ejus vicem gerant, hoc tamen tantum *in altibus Justitia* procedit, *in altibus vero gratia* illis impune obedientia denegatur; Klock. *Vol. 1. Conf. 35. n. 80.* Quod multo magis de *Decanis* affirmandum, qui extra specialem consuetudinem nullam in Capitulum jurisdictionem exercere potest. Dn. Wildvogel. *in diff. de Decanis c. 2. Aph. 12.* Denique, quod *Abbatissas & Abbates* attinet, tenendum, illis in *Moniales tantum domesticum*, quale Materfamilias habet, competere imperium, & inde illi aut excommunicare, *c. 12. X. de maj. & obed.* aut aliam *cenfuram Ecclesiasticam* imponere volenti, Engel. *ad Jus Canon. Lib. 5. T. 39. n. 15.* vel præceptum spirituale imperanti, *Moniales obsequium licite denegare.* vid. omnin. Dn. Wagenfeil. *in Diff. de abbatissis §. 11.* Et, quamvis *Abbate* major potestas in suos Religiosos competat, ac inde *cenfura* quoque *Ecclesiastica* permittantur; Engel. *all. l. n. 13.* Non solum tamen ab ipsis ad Episcopum & Papam appellare, sed etiam *Abbate* savienti de facto resistere licebit. Dn. Lyncker. *de resiss. quæ fit. pot. §. 30.* Præsertim vero *Abbate* impune obedientia denegabitur, si talia jubeat, quæ directe aut indirecte ad *observationem Regule non pertinent.* vid. exempla apud Engel. *ad Jus Canon. Lib. 3. T. 35. n. 8.* Vel *Monachi* transitum ad *strictiorem religionem* impedire velit. Lynck. *ad decret. L. 3. T. 31. §. 9.*

§. 5.

Sed hæc, quæ hactenus diximus, ex *hypothesi* tantum *Juris Canonici* procedunt: Secundum *sanioerem vero Philosophiam*, non impunis erit *erga Seculares Clericorum inobedientia*, cum illi Domino territorii æque, ut cæteri subditi, subjacere debeant, vid. omn. Dn. Coccej. *de fundata Territor. pot. T. 2.* & Uffelman. *in diff. de Homag. §. 30. sqq.* & argumenta, quæ Pontificii pro eorum exemptione adducunt, facili negotio refutari queant. vid. Tabor. *Disp. Wisenbec. Q. 9.* Hinc mandatis Superiorum utique obedientiam debent, quod non tantum *in temporalibus*, sed etiam *in Ecclesiasticis* procedit, cum *Jus circa sacra* Summi Imperantis officio indubie adhzreat. Ziegler. *de Jur. Maj. L. 1. c. 13. §. 22. sqq.* Unde Principem non solum *circa adiaphora* licite disponere, sed etiam *Leges Ecclesiasticas* sine consensu aut convocatione Theologorum (qui illas nihilominus servare tenentur Dn. de Rhetz. *in diff. de 7. stat. imp. circ. f. c. 3. §. 15.*) ferre, ac solum *Concilia* convocare posse, Dn. Becman. *in Med. Pol. c. 17. §. 10.* (in quibus Theologi tantum *consultativum*, non *decisivum* votum habent, Carpz. *in Jprud. Eccl. L. 1. D.*

§. n. 10.) afferunt. Quin & illi certam *formulam fidei* subditis præscribere, Rechenberg. in *Dissert. Hist. Pol. Vol. 2. diff. 21. n. 45.* Religionem suam quoad *actus externos* stabilire, Dn. Becman. *all. l. §. 7. & 8.* ac *barbaricos*, (quales in sensu juridico omnes illi sunt, qui prohibitam à Domino Territorii fovent religionem, Dn. Bodin. *de illis, provoc. & Princ. Imp. in Eccles. §. 29.*) expellere licebit. Nec hoc jus circa sacra Principibus tantum *Orthodoxis* asserendum, sed *Heterodoxis*, imò *Barbaris & Gentilibus* non denegandum. Unde Pastores Christianos in Regnis Barbaris, eorum Regibus prohibentibus, evangelium prædicare non posse, eleganter demonstrat Rosenhand. *de J. transf. per terri. §. 29. inf.* Non ergo unquam impunis erit Clericorum erga Majestatem inobedientia, nisi vel talia injungat, quæ *mandatis Divinis* expresse *contrariantur*, e. g. si ad falsam religionem cogat, vel ut indignum ad S. cœnam admittant, jubeat, Dn. Lyncker. *De J. circ. Scan. c. 2. §. 12.* aut illius, quod sub *sigillo confessionis* conceditum, revelationem exigat; vid. omnino Lynck. *de J. Templ. c. 8. n. 141. & ibi all. Dedecken.* Aut *potestate* circa sacra *Archiepiscoponica* non contentus, *Dogmaticam* quoque sibi arrogare, & illâ, quæ *ordinis ac ministerii Ecclesiastici* sunt e. g. sacramentorum administrationem peragere velit, Ludeke *de pot. Princ. circ. Rel. §. 11.* Grot. *De J. summ. pot. circ. S. c. 2.* ubi exemplo Pontificum judæorum, qui Regi Ufiz thutificare volenti obstituerunt, *II. Chron. 27. v. 16. sqq.* imperanti obedientia impune denegabitur.

§. 6.

Imperium nostrum quod attinet, *Imperatori* quidem in *Episcopos* ac *Clericos*, qua tales nulla fere competit potestas, nisi quod in *Capitulo* tam Catholicæ quam Protestantis Religionis, *Jus primarium precum* exerceat, circa quod tamen nec omnis inobedientia impunis exultat. Etenim, si imperator vel hoc jus in foundationibus, ubi illud Ao. 1624. non exercuit, exercere, Dn. de Rhetz. *all. Diff. c. 3. §. 22. inf.* vel *Canonicum alienæ Religionis* obtrudere velit, *J. P. O. art. 5. §. 18.* aut presentatus sit *in idoneus*, Dn. Fritsch. *De J. Prim. prec. c. 5. n. 1.* Capitulares præsentationem Imperatoriam impune negligunt. Cæteri *Status Imperii* pro *diversitate religionis* diversam quoque in Clericos exercent potestatem. Sicut enim apud *Pontificios* tradita juris Canon. in vici di sunt observantia, ita contra *Aug. Confessione addicti* post receptam, postliminii jure *superioritatem sacram*, vid. *art. V. J. P. O. §. 48.* illam liber-

liberrime & independenter in omnibus illis causis, in quibus olim *Episcopi Germaniæ ac Pontifici Rom.* jurisdictio aut jus aliquod competit, exercent, Dn. de Rhetz. *all. Diff. c. 5. §. 19.* Dn. Bodin. *De illicit. provoc. à Princ. A. C. in Eccl. §. 18.* (non tamen ut *Episcopi*, sed ut *Principes*, ac *vi superior. Territor.* Dn. de Rhetz. *d. Diff. c. 2. n. 10.* Et quoque in subditos & *capitula aliena religionis* extendunt, unde subditorum Catholicorum causas matrimoniales ad Principes Protestantes pertinere asserit. Dn. Bodin. *all. Diff. §. 36.* Ita tamen, ut contra *fundamentalia capitulorum statuta* dispensare, aut *præbendas*, quibus, ut in eodem statu permaneant, Lege publica cautum est, *extinguere* haud possint, Ludeke *De pot. princ. circ. Relig. Tb. 7.* Sicut autem hæc Principum Protestantium potestas tam in *personas*, quam *bona Ecclesiastica* exercetur, ita circa *religionis novæ introductionem & reformationem* Legibus Imperii publicis restricta & temperata est, adeo ut quoad illam præter *tres receptas* communiter in Imperio *religiones* aliam introducere, non liceat; *J. P. O. art. 7. §. 2. inf.* & interdum si scilicet *pacta cum Statibus Provincialibus* obstent, nec hæc quidem omnes recipi aut tolerari queant. Dn. Lyncker. *De J. circ. pers. div. relig. p. spec. S. 1. §. 15.* Quoad *reformationem* autem (quæ tamen in *adiaphoribus* Principi non deneganda est, vid. omn. eleg. discursus Joach. II. Elect. Brandenb. apud Dn. Becman. *in Polit. paral. c. 17. §. 5.*) distinguendum erit, inter Status Imperii *Protestantes & Pontificios*, ac *solos Protestantes inter se* consideratos, ex quibus *Hi*, nisi in terris, quas post *J. pacis* acceperunt, *liberæ reformandi potestate* gaudent; *J. P. O. art. 7.* Illi vero subditis, qui anno 1624. liberum religionis *exercitium* habuerunt, illud eripere non possunt; *ib. art. V. §. 31.* Quod fecus in his, qui dicto anno religionis exercitium non habuerunt, ita tamen, ut hi quoque à Principe inviti nec ad permanendum, nec ad emigrandum cogi possint. *ib. §. 34. 35. & 36.* & inde utroque hoc respectu *beneficium emigrandi libera voluntatis* esse, dici possit, vid. omn. Dn. Rhetz. *sep. all. Diff. c. 4. n. 12. & 13.* Dn. Fritsch. *in Elect. J. publ. c. 4.* & Dd. *all. à Dn. Lyncker. in Diff. De super. sacra §. 12.*

§. 7.

Ex triplici ergo jam *immunitate* illa, quæ de jure Can. Ecclesiasticis tribuitur, *immunitas localis* apud nos amplius non attenditur, cum nemo hodie, sicut in flagrantissimo delicto deprehensus, sine cautæ cognitione & defensione ad supplicium rapiatur. Linck. *ad Decret.*

Decret. L. 3. T. 49. §. ult. Immunitas quoque personalis in temporalibus cessat, unde Clerici & civitati jurare ac onera communis defensionis ferre tenentur, Mev. ad Jus Lyccc. L. 1. T. 2. art. 2. m. 20. & 31. & tam Legibus, quam executionibus politicis obnoxii sunt. id. p. 6. D. 260. Illud tamen quoad illos singulare est, quo in personalibus non nisi coram Consistoriis comparere teneantur, Richter de foro comp. c. 2 n. 13. quæ à Statibus etiam ex solis Politicis licite constituuntur, Mev. p. 3. D. 1. n. 4. & per appellationem ab illis iterum causa ad Principem devolvitur. ib. n. 5. Nec eorum potestas ad criminales causas, quarum pœna corporis afflictiva est, extenditur. Richter. all. Tr. c. 8. n. 6. In spiritualibus Magistratui inferiori Clerici quidem impune non obediunt, nisi ille velex privilegio, vel ex præscriptione jurisdictione sacra aut aliqua ejus parte polleat, Principis vero jurisdictioni utique subjacent, qui tamen in Consistoriis tales causas tractare solet. Brunn. in 7. Eccles. L. 3. T. 1. §. 25. Hinc Princeps & à Consistoriis causas avocare, & ad illum etiam in causis mere spiritualibus appellari potest. Mev. p. 4. D. 100. Ac ordinationes Ecclesiastica non à Consistoriis, sed ab ipso Principe in Aula condì consuetum est. Dh. Stryk. ad Br. 7. Eccles. L. 1. c. 6. m. 12. §. 6. Nec quoque Principi circa illa, quæ Ordinis ac Ministerii Ecclesiastici sunt, omnis plane potestas deneganda, sed illud relinquendum, ut certum modum, ad quem illa exerceri debeant, Clericis præscribat, & excedentes puniat, quo respectu Principes nostri verbi Divini Ministris ab usum Elenchi & injurias contra alienæ religionis socios, ad ductum 7. P. O. art. 5. §. 50. juste prohibent, & non immerito à Grotio derisus fuit Pastor Lutheranus, qui cum ipsi injuriarum intermissionem ex suggestu contra Reformatos serio injungeret, regerebat, Spiritui Sancto os obturari non debere, Auberi Mem. De Hollande. p. m. 458. Immunitas denique realis nostris Clericis adhuc hodie tribuitur, ita tamen, ut nec Clericorum bona patrimonialia simul comprehendat, Carpz. in 7. prud. Eccles. L. 2. Def. 316. nec in casu necessitatis attendatur, quod ultimum etiam in Clero Germaniæ Pontificio procedit, adeo, ut ne quidem consensu Pontificii ad imponendas ipsis collectas opus sit Klock. vol. 1. conf. 28. m. 294. 599.

S. 8.

Quamvis autem jus Canon. Clericos omni seculari jurisdictioni exemerit, ob speratum tamen ab his commodum certa aliquando in

do in Ecclesias ac Monasteria concessit *jura*, Patronatus scilicet & Advocatia; Ziegler. *ad Lancell. L. 1. T. 7. §. 8.* Ubi quoad hoc notandum, si Advocatus sub pretextu juris Advocatiæ monasterium affligat, ad hujus juris privationem agi posse; Klock. *vol. 1. conf. 12. n. 40.* Et quamvis Status Imperii omnium bonorum Ecclesiasticorum in suo territorio Advocati sint, Cistercienses tamen & Bernhardinos solum Imperatorem pro Advocato agnoscere, indeque Principibus hoc jus sibi arrogantis impune non parere. Dn. Rhet. *de J. St. Imp. circ. f. c. 3. §. 26.* Quoad jus Patronatus illud adhuc hodie in nostra Ecclesia admodum frequens est: Et sicuti Parochianis, si rite exerceatur, vix aliquid circa illud, quam assensum suum præbere licebit, Schultz. *de Parochian. c. 4. §. 3.* Ita contra tam ipsi Pastores quam Parochiani Patrono impune obedientiam denegabunt, si vel jus Patronatus minus legitime exerceat, vel ad alia sibi non competentia *jura* extendat. Prioris exemplum esse potest, si præsentet aliquem *diversa ab Episcopo religionis*, licet Patronus illi religioni sit addictus, Linck. *De J. Templ. c. 5. n. fin.* cum Patronus hæreticus tamen orthodoxum præsentare debeat; Ziegler. *ad Lancell. all. 1. §. 5.* Vel in *vera debitum tempus* præsentationem non peragat, Carpz. *Jprud. Confiss. L. 1. D. 15.* aut denique Parochiani *jura* contra personam præsentatam exceptionem habeant, Patronus vero illam attendere nolit. Schultz. *all. 1. §. 11.* Ad posterius pertinet, si Pastorem, extra Marchiam & Pomeraniam, (ubi hoc jus Patrono competit, Dn. de Rhetz, *all. 1. §. 18.*) ac extra casum necessitatis, vid. Richter, *D. 102. n. 38.* suspendere, Dn. Stryk. *De suspens. ab off. c. 2. n. 24.* vel removere, Klock. *Vol. 1. c. 51. n. 384.* Maurit. *Constit. Chil. 14. n. 52. §. 53.* aut ei substitutum adungere, vid. Carpz. *L. 1. D. 23.* vel rationes Ecclesiæ solus examinare, Idem *Lib. 2. D. 316. n. 103.* aut à Pastore Reversales exigere, Dn. Fritsch. *De Reversal. c. 5. §. 1.* vel poenitentiam Ecclesiasticam imponere, Muller. *De panis. Eccl. c. 2. n. 34.* aut aliud quid in Ecclesiasticis statueri velit: Dn. Lyncker. *De super. sacra f. 26.* Quibus & similibus casibus ipsi tam à Pastore quam Parochianis impune non parere manifestum est.

§. 9.

Hodierna secularium adversus Clericos inobedientia, apud Pontificios, præsertim Gallos, in *temporalibus* quidem multo est liberior, cum ipsi Pontifices ex politicis rationibus non amplius pelle Leonina sed *Vulpina* potius utantur, & Principibus per reformationem in me-

moriā reducta sint notabilia illa verba Bernhaldi, Abbatis Clareval-
 lensis *Lib. 2. de Consider. Stetisse judicandos* Apostolos lego, *sedisse judican-*
des nunquam lego. In *spiritualibus* tamen Germaniæ Principes *Catho-*
lici, Pontificis adhuc imperium agnoscunt; Comes de Wurmb. *de*
foro S. R. J. Princ. c. 2. cl. 1. §. 1. Quod tamen illos propitio jure excu-
 tere, & *competens sibi jus circa sacra recipere posse*, dubitandum non
 est. Brunn. *in J. Eccl. L. 1. c. 2. §. 27.* Apud *Protestantes* contra su-
 spensa est, *translativa suspensione* integra Papæ & Cleri jurisdictione per
 §. 48. *art. V. J. P. O.* omnisque ideo adversus eos inobedientia im-
 punis habetur, causis *subsidiariis* plane sublatis, Linck. *ad Decret. L. 2.*
T. 1. §. 3. & Statibus Protestantibus à Concordatis Nationis Germa-
 nicæ speciatim exceptis. Idem de *J. Templ. c. 4. n. 100.* Et quamvis
Pastoribus nostris potestas *Dogmatica* seu *Ministerialis* in *Seculares* adhuc
 hodie competat, tamen quoque adversus illam inobedientia impu-
 nis locum habet, si *Ministri Ecclesiæ* vel *in modo excedant*, vel illa,
 quæ non, nisi *cum Consistorii consensu* facere possunt, *soli* peragant.
 Hinc & adversus Pastorem ob injurias *ex suggestu* illatas actio ad Pali-
 nodiam locum habet, Carpz. *P. 2. Q. 96. n. 19.* & adversus *injuste ex-*
communicantem injuriarum actio non deneganda est: Richter. *p. 1. D.*
1. n. 145. Ac excommunicationem, Linck. *De J. Templ. g. n. 41.* aut
 suspensionem ac exclusionem à S. Cœna, Dn. Stryk. *de suspens. ab off.*
6. 2. n. 52. Dn. Lyncker. *De S. cœna c. 2. §. 8.* propria autoritate faci-
 enti, obedientia impune denegatur. Idem dicendum, si depreca-
 tionem vel pœnitentiam publicam imponant, quod pariter *sine Consistorii*
consensu facere nullo modo licebit. Muller. *De panis. Eccles. c. 2. n. 33.*
 Porro, licet *Pastoribus* ad ordinem in ecclesia eo melius servandum
 certa in *Parochianos* jurā concessa sint, quæ recenset Lynck. *ad Decret. L.*
3. T. 29. §. 4. inter quæ præfertim refertur, quod hi *extra Parochiam*
confessionarium assumere, aut *sacra* peragere non possint, ne hic tamen
 exceptiones deficiunt, sed & ob *periculum mora* omnes actus in *alio*
parochia expediri possunt, Struv. *ad ff. Exer. g. l. 9.* Dn. Lyncker.
all. l. §. 7. Et *ex justa causa* Confessionarii mutatio utique permittitur:
 Carpz. *in J. Eccles. L. 2. Def. 291.* Quæ etiam inobedientia adversus
 verbi Divini *Ministros* respectu *jurium parochianorum* impunis erit, si
 vel illa *ultra debitum extendant*, e. g. si puerperam invitam ad se post
 partum in templo sistendam, Idem *Lib. 2. D. 273.* vel *Parochianos* sim-
 plices ad operas *sine mercede* præstandas cogere velint, Schultz. *De J.*
 circ,

circ. Paroch. c. 5. §. 14. Vel nullum plane in facto Parochianorum interesse habeant, unde Parochianis, modo ordinariis Concionibus se non subtrahant, Lynck. *ad Decret. all. l.* nec sui Pastoris contemtus concurrat, Schultz. *all. l. §. 2.* licentia alias conciones visitandi, non deneganda, nec facultas mortuum suum alibi sepeliendi, adimenda est, modo suo Parocho *consuetajum* persolvant. *Id. ib. §. 7.*

§. 10.

Quoad hodiernam Clericorum inobedientiam inter se, illa, quæ ex jure Canon. supra adduximus, in provinciis Germaniæ Pontificiæ Religioni addictis in viridi adhuc sunt observantia, quamvis tamen Papa & Episcoporum autoritas in quibusdam per pacta & observantiam sit restricta. Sic Capitula presentationem Papalem, si illa intra tres menses à die notitiæ non fiat, impune spernunt, Dn. de Rhetz. *in Inst. J. publ. L. 1. T. 6. §. 7.* Et Episcopi Germaniæ res Ecclesiæ suæ inconsulto Papa alienare poterunt. Dn. Lyncker. *de his, qua lib. St. perp. ac. c. S. 2. §. 10. inf.* Nec minus Capitula Episcopo obsequium licite denegabunt, si vel immediata ac libera sint, Lynck. *De J. Templ. c. 2. n. 81.* vel Episcopus ad Lutheranam aut Reformatam transeat religionem, J. P. O. *arr. V. §. 1.* aut matrimonium denique contrahat, cum per illud beneficium Ecclesiasticum ipso jure vacet. Klock. *Vol. 1. cons. 4. n. 51. & 52.* Apud Protestantes potestas Ecclesiastica post Principem apud Consistoria, & Superintendentes residet, ex quibus illa tamen tantum facultatem habent secundum Leges latas judicandi, unde ipsis Leges Ecclesiasticas condere, & e. g. pœnitentiam Ecclesiasticam de novo introducere, volentibus, Muller. *De panis. Eccles. c. 2. n. 36.* impune non pareri, facile patet. Quoad Superintendentes & Inspectores notandum, in plerisque locis Superintendentes Speciales non Generalibus, sed immediate ipsi Consistorio subjacere, & inde illis impune non obedire: Schultz. *de potest. Superintend. §. 4.* Ipsos vero Superintendentes tantum notionem, non jurisdictionem habere. Lyncker. *ad Decret. L. 2. T. 1. §. 2.* Unde Ministrorum Ecclesiæ inobedientia erga illos duobus potissimum casibus impunis haberi debet, si scilicet vel ea, qua jurisdictionis sunt, e. g. Ministrorum depositionem ac suspensionem vel multæ pecuniariæ impositionem Carpz. *L. 2. def. 87. n. 16. & 17.* sibi arrogent, vel mandatum eorum aliquid manifeste iniqui contineat, quo referri poterit, si Pastores, vicinæ Ecclesiæ morbo contagioso infectæ, inservire ab ipsis jubeantur. Schultz. *all. diff. §. 16.*

CAP. VIII.

DE

INOBEDIENTIA IMPUNI IN
SOCIETATE GENTIUM, ET
SOCIETATIBUS ARBITRARIIS.

SUMMARIÆ.

§. 1. **I**N societate Gentium omnes Gentes natura sunt liberae. §. 2. Captus tamen capienti subjicitur: quando captus aufugere ac Victori resistere possit? §. 3. quibus casibus hodie capti lytrum solvere non teneantur, & an promissionibus in captivitate factis obligentur? §. 4. an & quomodo supremus Princeps in alieno territorio ejus territorii Domino subjiciatur? §. 5. de inobed. impuni Legati adversus Territorii Dominum. §. 6. de societatibus arbitrariis publicis, fœdere liberarum gentium, Unione Regnorum, ac occurrentibus circa has societates casibus inobed. impunis. §. 7. de inobed. impuni in collegiis Imperii Electorali, Principum, Civitatum, & in Circulis adversus eorum Directores ac Duces. §. 8. de inobed. impuni in Societate appanagiali & societate inter Con-Dominos. §. 9. de eadem in societate Clientelari. §. 10. & Feudali. §. 11. de Societatibus arbitrariis inter privatos & inobedientia impuni Collegiatorum adversus Statuta & Seniores Collegii. §. 12. de inobed. impuni compromissentium adversus Arbitrum.

§. I.

Quod *Rei Nummaria* amatoribus sæpius evenire solet; ut præ nimio Scrinia sua implendi, ac Imperatorum aut Familiarum Series non interruptas possidendi, desiderio, efficta Numismatum exempla pro archetypis, & infucata antiquitatis Nummis accipiant; vid. Jobert. *Notit. Rei Numm. Prac. 10.* Idem & mihi quoque forsitan objici posse videbitur, quod ad explendum societatum numerum *Societatem Gentium* quoque adhibuerim, ad quam tamen, cum omnes Gentes natura liberae sint, & neutra illarum alteri obsequium debeat, *inobedientia impunis* non nisi *improprie* refertur. Verum, sicuti & hic tamen aliquot *inobedientia impunis proprie ita dicta* casus occurrere, ex subsequenti elucescet: Ita ego quidem cæteroquin illorum utique amplector Sententiam, qui omnes Gentes peræque libe-

ras esse, nec *præstantioribus* in *rudiores* competere imperium, Puffendorf. *de J. N. & G. Lib. 3. c. 2. §. 8.* ac inde *Servos* Aristotelicorum *Naturales* non nisi nomine tales esse asserunt: Dn. Becman. *in pol. parat. c. 6. §. 1.* Nisi per eos *aptos ad servitutem* intelligere velis. Grot. *L. 1. c. 3. §. 8. n. 4.* Hinc nec populum *locum incultum* in alterius territorio situm *colonia gratia* occupare posse, sed potius ejus territorii Dominum Genti illum exposcenti licite non obsequi defendunt Strauch. *De R. Arelat. c. 1. §. 12.* & ibi all. Ziegler. *ad Grot. L. 2. c. 2. §. 17.* nec non Dn. Stryk. *De J. Princ. extr. Territ. c. 1. n. 150. §. 99.* contra dissent. Grot. *d. l.* Nec civitatem *ad eò commodius virtutum exercitium* in Populos *Vicinos* ac *Barbaros imperium extendere*, aut eos jugo suo subdere posse, recte tradit Frisen. *in diff. De Lic. Civ. c. 2. §. 31.* Et quamvis sint, qui *ex ampliori* quadam libertate generi humano per pœnas consulendi, *Tyrannos à vicinis Regibus puniri* posse statuunt, vid. Dn. Becman. *de non abus. nom. Princ. c. 1. §. 6. ibi all.* Grot. Verior tamen est sententia, in *Summum Impemntem* peccantem, *ne quidem ab alio eque Summo Principe pœnam* statui posse; Schultz. *de impunit. c. 3. §. 2.* Et inde prætextum *Hispanorum*, quod *Americani jus Natura violaverint*, & carnes humanas manducaverint, ad justificanda ipsorum arma non sufficere; Dn. Becman. *in Med. pol. c. 23. §. 7.* Qmod etiam de *Christianismi prætextu* dicendum, ad quem se *Barbaros bello adigere* velle Principes plerumque *Catholici prætendunt*, cum nulli gentem liberam invitam ad religionem cogendi jus competat Ziegler. *de jur. Maj. L. 1. c. 33. & 57.* Conf. Werlhof. *de genuin. font. Des contro. publ. §. 34.* & Dn. Lincker. *De J. circ. pers. Div. relig. P. spec. S. 1. §. 3.*

§. 2.

Celebris tamen modus in *societate Gentium*, quo homo *natura liber* alterius potestati subjicitur, est *Captivitas*, per quam capiens *jus obedientiam à capto exigendi*, & eum *detinendi* consequitur. Puffendorf. *L. 6. c. 3. §. 6.* Unde ejus occasione ad *inobedientiam impunem* videntur referri posse illi casus, quibus vel capienti *obsequium denegare* ac *resistere*, vel ab eo *ausugere* captus poterit. Sane sicut hoc ultimum ob *intolerabilem capientis Severitatem* licere, facile concedo: vid. Grot. *L. 3. c. 14. §. 7.* ita distinctionem illam, quam approbare videtur Idem *d. l. & L. 3. c. 7. §. 6.* inter *bellum justum & injustum*, hic nihil ad rem facere arbitror, sed potius cum Thanner. *in Diff. inaug. De captiv. in bello. c. 3. §. 4.* distinguendum arbitror, *an captus capi-*

enti de non recedendo fidem dederit, ubi illum quoque in bello injustissimo aufugere non posse, asserendum est; An vero non, quo casu injusto etiam bello fugam licite fieri dicendum, cum victor videatur jus suum pro derelicto habuisse, non custodiendo, aut fidem sibi non stipulando; Nisi forsitan hoc casu cum Dn. Becman. in *Lin. Doctr. Mor. c. 13. §. 6.* dicere velis, fugam non quidem ob *rationem internam*, sed tamen ob *rationem externam*, ne scilicet pericula bellica nimium excrecant, impediri. Quoad *inobedientiam ac resistantiam* captivi, *servitiam capientis* justam ejus causam præbere censeo, nec illorum approbententiam, qui captivos, quia ut hostes considerantur, occidi posse asserunt. vid. Dn. Becman in *Med. pol. c. 23. §. 10.* Quamvis enim hoc in ipso prælio, & eo momento, quo capiuntur, licere lubens concedam, postquam tamen jam in potestatem redacti sunt, nec in *periculo mora*, si forsitan in tutum locum deduci non possint, quamvis dissentiat Rhod. de *peric. in mor. c. 2. n. 71.* occidi poterunt, licet se, *sine conditione* dediderint, Becman. *De belli commerc. c. 5. §. 3.* Sed occidere volenti licite resistent, nisi forsitan *aliquid supplicio dignum* commiserint, Dn. Coccej. *De J. Victor. div. à j. belli §. 12.* cujus exempla exhibet Becman. *d. l.* Cum victis hostibus, non jam hostis, sed *judicis personam* Victor gerat. Livius *Histor. Lib. 30. c. 4.*

§. 3.

Hodie sublata licet apud Christianos servitute, in quam olim apud Romanos capti redigebantur, illud tamen remansit, quod capti, nisi forsitan sint *persona maxima dignitatis*, in quos non capientis, sed *Belli Duci*, vel *ipsiantum Principi* jus est, capientium fiant, & ab illis *detineri possint, donec lytrum solvatur.* Brunn. in *Exerc. Justin. L. 1. T. 3. §. 3.* Ita tamen, ut *Pastores Ecclesiarum*, nec non *Impuberes & femina sine lytro* dimitti soleant; Feltman. *Resp. mil. 9. n. 66. & 71.* Et captivi, quamvis cæteroquin, *illa que secum habent*, ad capientes pertinent, modo ab illo *apprehendantur*, nummos tamen suos capientis licet illos exposcenti, *celare*, seque illis postea *luere* possint. Grot. *L. 3. c. 21. §. 28.* Becman. *de belli commerc. c. 2. §. 15.* Et quamvis *lytrum à capiente sibi præscriptum promissione sua approbaverint*, impune capienti non parent, nec *lytrum promissum solvunt* captivi, si vel *cum capiente iterum ab alio capiantur*, ubi ambo illius captivi esse incipiunt; vid. Puffend. *De J. N. & G. L. 6. c. 3. §. 11.* Vel *vi bellica* ante lytri exsolutionem à suis *recipiantur.* Becman. *all. Diff. c. 5.* Thanner. *De ce-*

piv.

priv. in bello c. 3. §. 4. Nec minus, si capiens à captivo lytrum plane non accipere, nec illi redemtionem aut permutationem permittere velit, hunc, licet se invito capiente non recessurum promiserit, tamen licite fugam capessere, ac postea lytrum offerre credo, vid. Grot. *L. 3. c. 14. §. 9.* Nisi tamen ille, qui cepit, ex *Ratione Bellica justam* redemtionem adhuc denegandi causam habeat: Quo pertinet, si quis ex obsessis captus, nec obsessio finit, Felman. *all. l. n. 72.* aut à capto, si iterum hostibus inserviat, magnum damnum metuatur, ubi usque ad finem belli jure detinetur, ibid. *n. 73.* cujus exemplum vid. apud Auberi *Mem. De Holl. p. m. 102.* Acris autem hic oritur disputatio: An captivus Leges, sub quibus libertatem consecutus est, observare, an illas, quasi vi ac metu extortas impune spernere possit? Et sicuti hoc, si in bello justo captus sit, plerumque negant, nec inde captivo dimisso auffs parole facultatem non revertendi concedunt, licet lytrum offerat, Bechman. *de belli commerc. c. 2. §. 16.* (quamvis tamen illum, qui sub conditione, ut alterum quoque dimitti curaret, dimissus, eo mortuo, lytri oblatione liberari stant. Grot. *L. 3. c. 21. §. ult.* & Thanner. *all. Diff. c. 3. §. 6.*) Ita idem quoque de illo, qui in bello injusto, imo à Latronibus captus est, asserendum credo, scilicet hunc ad promissionem Latroni factam servandam de jure Naturali utique obligari, ita tamen, ut Latronem ob metum sibi illatum iterum obligatum habeat, & persequi possit. Dn. Coccej. *in Diff. de Amnest. S. 1. §. 10.* Quas duas obligationes, alteram ex promissione, alteram ex scelere, confundendo jus Civile Except. quod met. causa metum injustum inferenti opponendam introduxit. Dn. Coccej. *d. l. §. 12.* Ex quo satis liquet, Principem ab altero captum, cum nullum superiorem aut judicium agnoscat, coram quo Except. quod met. causa opponi possit, vid. Schelle. *in diss. de pass. Franc. I. cum Car. V. §. 20.* Legibus sibi præscriptis & à se acceptatis quam firmissime obligari; Modo tamen in ipsius potestate sint posite, cum promissa vi ac metu extorta semper quidem ipsam promittentem, non vero Rempubl. obligent. Dn. Coccej. *de justit. B. & P. in R. Portug. S. 1. d. 2. Qu. 5.*

§. 4.

Alter modus, quo Summus Imperans ac nemini subiectus alterius Gentis vel Principis potestati subjicitur, est, si illius territorium ingrediatur, ubi tamen ad conciliandas diversissimas Dd. sententias interstricti juris Regula, & morem communiter ab Imperantibus receptum, bene distin-

distinguendum est. Sunt equidem multi, qui Regem *extra territorium* degentem, Majestatem secum ferre, nec alterius subditum fieri, aut ab illo puniri posse, nisi forsan hostilia machinans ac hostis occidatur, asserunt, vid. Ziegler. *ad Grot. L. 2. c. 18. §. 4. inf.* Dn. Lyncker. *de lib. Stat. Imp. S. 2. §. 5.* Quæ tamen *ex stricti juris Regulis* non procedere pro certo persuasus sum, ex quibus Principes *diverso ab aliis advenis jure* non utuntur, Dn. Coccej. *de fund. Terr. pot. T. 2. §. 12.* sed Domino Territorii subjiciuntur, cum minimus Magistratus sit, major omni alio Magistratu non ejus loci. Mantz. *Dec. Pal. Qu. 54. n. 10.* Unde illo invito nec *jurisdictionem* in proprios famulos ac domesticos exercere, Dn. Coccej. *all. l.* (quo pertinet exemplum Marchionis Monaldeschi à Christiana R. in Aula Gallica morte affecti) nec *actus etiam voluntaria jurisdictionis* peragere possunt; Quo respectu Procurator & Advocatus Regis Galliarum in Urbe Lugdunensi Sigismundo Imper. Amadeum ex Comite in Ducem Sabaudiarum in hac urbe evehere volenti, se non injuria opposuerunt l' *Etat MSCt. de Fr. par. Mr. Nicol. p. 14.* Conf. R. *Z. jud. & jur. Fec. part. 2. Sect. 2. quest. 9. p. 130.* Ex more contra hodie fere inter Imperantes communiter recepto, res secus se habet, & *distinctio* adhibenda videtur, quam proponit Dn. Stryk. *in eleg. diff. de 7. Princ. extr. territ. c. 1. n. 15. sqq.* An Princeps Domino Territorii concedente, an *in scio*, an *invito* ejus terras ingrediatur: Ita ut *priori casu* illi non solum *impunita inobedientia* adversus Dominum Territorii, sed etiam *exercitium omnium illorum jurium, quæ cum jure Domini Territorii unquam compatibilia sunt,* concedatur, Idem *ib. n. 16.* Imo ipse Dominus Territorii in advenæ honorem, actibus jurisdictionis & Imperii in ejus præsentia abstinere soleat: vid. *omn. Leti nel Ceremon. Historie Polit. p. 6. p. 324. sqq.* In *Secundo vero casu* Domino Territorii utique *subjiciatur*, adeo ut aliqui captivum detineri posse velint: Dn. Stryk. *d. l. §. 17.* In *tertio* denique, ut *hostis* considerari, & quævis in eum permissa esse debeant. *ib. §. 18.*

§. 5.

Ex iis, quæ de Principe alterius territorium ingrediente diximus, quid *De Legatis Principum personam repræsentantibus*, dicendum sit, satis liquet. Scilicet, nec illos diverso ab aliis advenis jure censerit, sed *Domino Territorii subjici*, Dn. Coccej. *De fundat. Territ. pot. all. l. §. 10.* nec ipsis aliam, quam *ab vi injusta securitatem deberi.* Mores autem plerarumque Gentium Europeanarum hic iterum deviant, & La-

gatorum

gatorum immunitatem eousque extendunt, ut non solum *Ipsorum* ac *Domesticorum* inobedientiam adversus Dominum Territorii impunem reddant, ita ut *Ipsi* tantum coram suo Principe, *Domestici* vero coram Legatis conveniantur: vid. Engelbr. in *Diss. de Usu J. Rom. in J. publ. P. 2. Tb. 7.* Sed etiam *Domibus* ipsorum *Jus Affili*, & *Ipsis* facultatem *confugorum extraditionem* licite denegandi concedant. Hæc tamen singula suas admittunt limitationes, ita ut & immunitas illa Legatis non nisi *ab illo, ad quem missi*, aut *cujus Territorium venia petita transierit*, debeatur; vid. Thomas. in *Diss. De Legato inviolab. §. 59. Etia.* & *Domestici* Legatorum extra domum illorum delicta perpetrantes, & apprehensi, Magistratus Ordinarii jurisdictioni subjaceant: vid. Perrefixe *Histoire de Henry le Gr. p. 338.* Et ipsi Legati delinquentes non semper à pœna immunes sint, sed *distinguendum* videatur inter *delicta leviora*, quæ dissimulari solent, & *atrociora*, in quibus, si *in privatum* præsertim committantur, Legatos ad *Principem* suum remitti, & illi causæ circumstantias referri receptum est: (quod etiam S. C. Majestas in Legato Lusitano de cæde Comitis Hallweilenfis suspecto observavit.) Quod si autem *in ipsum Principem* committantur, Legati, cum *Ipsi* prius jus gentium violaverint, & ex *Legato in hostem* degeneraverint, sine dubio etiam hodie *puniri vel occidi* poterunt. Ziegler, ad *Grot. L. 2. c. 18. p. 416.* conf. omnino elegans discursus Henrici IV. R. Galliz, quem habet Perrefixe *all. Tr. p. 406.* Ubi tamen notandum, omnes has *Legatorum immunitates* non nisi *ex nuda gratia Principis*, ad quem mittuntur, dependere, & inde hunc illas licite *collere*, nisi *speciali pacto* aut *præscriptione* Legatis jam jus aliquod *quæsitum* sit. vid. *Letinel. Ceremon. p. 1. L. 1. pag. 125. Et 135.*

§. 6.

Ad *Societates Arbitrarias* jam progredimur, hunc ordinem adhibitori, ut & *Societatum publicarum* & *privatarum* exempla aliqua adducamus, cum omnes aut plurimas tantum enumerare impossibile esset futurum. Pertinet ergo huc *I. Societas*, quæ *inter plures Respublicas* *mutuo federe junctas* intercedit, in qua quidem neutra alteri subicitur, singulæ autem illi, quod *omnibus fœderis Sociis* aut *majori ejus parti* placuit, se conformare & obsequium præstare tenentur. Ita tamen, ut inobedientia ipsarum impunis sit, si *absentibus* & *plane* ad *Conventus fœderis non vocata* fuerint, arg. *L. 2. C. De Decur.* Vid. Dn. Fritsch. in *Tr. De Convent. Provinc. c. 8. n. 4.* & Brunn. ad *L. 19. ff. ad Municip.*

Ppp ppp pp

Porro

Porro, cum communiter *certus Dux fœderis* constitui soleat, notandum, illi quidem *in iis causis, in quibus ipsi à toto fœdere potestas concessa*, obedientiam utique deberi; Dn. Coccej. *in Diss. de Imper. in partes* §. 46. Cœteroquin vero nec illum Fœderatis superiorem, nec hoc ipsius subditos fieri: Id. *ibid.* §. 16. Indeque ipsi *potestate sua absentis* licite obedientiam denegari ac resisti, imo ipsum à toto fœdere deponi posse. II. Huc refertur potest *Societas inter plura Règna aut provincias sub eodem Capite unitas*, ubi tamen *modus & forma unionis* bene distinguendus. Quod si enim Unio *per Legem subjectionis accessorie ac irrevocabiliter* fiat, (quæ tamen potius *Incorporatio*, quam Unio dicenda) tunc Provincia incorporata, nisi specialibus sibi pactis prospexerit, *Provincia, cui unitur, Legibus & voluntati* sine dubio quoque subicietur. Dn. Fritsch. *in Tr. de Unione honor. M. S.* §. 2. conf. omn. eleg. discursus Oliv. Patru, Advocati & Academici Parisiensis celeberrimi, *Playdoyer. 4. p. m. 56. seqq.* Quod secus, si Principatus sibi constans alteri *communio tantum Gubernationis causa* sub eodem Imperante jungatur; Ubi quilibet *jura sua & privilegia integra* habet, nec alterius Provincie unitæ Legibus obligatur, Grot. *L. 2. c. 9. §. 9.* Klock. *Vol. 1. conf. 10. n. 543.* imo nec constante Unione illi suis viribus assistere tenetur. Elegantiâ hac de re sunt verba Doct. Birag. Avogar. *nella Historia della disun. di Portog. p. 138.* *Un Regno unico all' altro non è obbligato ad assistergli con le sue Facoltà Forze; ancorche li sopravanzi. Perche quasi voglia Regnare da esser incaminato al suo bene proprio e de' suoi naturali; e pero ha da conservar le sue forze per se stesso, non sapendo cio, che possa avvenire.* Ex quo patet, multo magis tali casu Provinciam unitam *cessante communi gubernationis causa*, & extincta e. g. Familia Regnatrice, alterius Provincie Decreto impune non obedire, & sibi Regem seorsum quarere; Puffendorff. *in Diss. de System. Civit. §. 9.* Ac inde irratione dignum esse Cassanum. qui *dans la Recherche des Droits du R. de Fr. p. 41. si q.* Regna & Provincias ab uno vel altero Gallie Rege possessas, nunquam iterum à Gallia avelli, aut ad alios Principes per successionem feminæ devolvi posse, asserit, ob Legem Gallie Fundamentalem, quod Regis bona ac ditiones sub ejus adventum ad Coronam, statim eidem irrevocabiliter incorporentur, nec Fœminæ in iis succedant. Quamvis enim hanc Legem in illis ditionibus, *que pleno ac patrimoniali jure, vel privato titulo ad Regem spectant*, locum habere, facile largiar, satis absurdum tamen videtur, *aliud Regnum per successi-*

onem forsan ad idem caput devolutum, Regno unito irrevocabiliter annexum esse. Unde & ipsi Galli Regnum Navarra post Ludovici X mortem à suo iterum Regno separari concesserunt, vid. Mezcray H. floire de France. p. I. pag. 833. quamvis postea Ducatum Britannia sub hoc fatis infirmo irrevocabilis incorporationis titulo Sereniss. Domini Austriae eriperint, & adhuc possideant. vid. les affaires. entre les Maisons de Fr. & d' Austr. Chap. 2. point. 1. par. 6.

§. 7.

Porro, ut ad Imperium nostrum accedamus, ad Societates arbitrarias referri possunt III, speciales istae Uniones ac Societates, quibus singula Statuum Collegia, Electorum scilicet, Principum, Comitum ac Civitatum, inter se alligantur, & ob quas saepius Conventus ac Deliberationes suas Collegiales habere solent. In quibus, sicuti certi quidam ex Collegio suo convocandi & praesidendi habent, ad quorum convocationem caeteri sub poena admittendi hac vice sui voti comparere tenentur; vid. Tabor. in Epit. A. B. method. Th. 14. Dn. Stryk. De Stat. Provinc. c. 1. §. 19. Ita si vel hi potestatem suam ad alia extendant, & e. g. jurisdictionem sibi arrogent, vid. Dn. Wildvog. in Diff. De Decan. c. 2. App. 4. vel alii, quibus convocandi jus non competit, e. g. Capitulum Moguntinum sede vacante, A. B. c. 4. §. 3. conf. omnia. Rahel. De Comis. Elector. Th. 7. convocationem peragant, impune non obediri manifestum est. Nec minus, quamvis majora regulariter Vota in his Conventibus etiam dissentientes obligent, non solum tamen illi, qui non vocati fuerunt, ad eorum approbationem non tenentur; vid. Mev. P. 4. D. 201. Sed etiam maxime notabilis in omnibus Germaniae Conventibus ac Comitibus adest exceptio, in qua illi, quod majori parti placuit, obsequium licite denegatur, si scilicet in materia Religionis aliquid statuatur. J. P. O. art. 5. §. 52. Cui etiam aliqui punctum Collegiarum addunt, quamvis hic multae debitationi ac dissentioni adhuc sit subiectus. vid. Grundf. des H. Röm. R. L. 3. c. 7. §. 2. Dn. Fritsch. von Grafen. Zagen c. 5. in f. Dn. Stryk. de Stat. Provinc. c. 3. n. 57. sqq. & Funck. in Diff. de imp. circ. Th. 24. & 25. Praesertim vero in Imperio nostro ad societates arbitrarias publicas pertinet IV. illa Societas, quae in Circulo inter ejus Membra & Status intercedit, in qua certi Directoris ac Duces Circulorum constituti sunt. Qui, sicuti tam in statu togato, quam sagato certam potestatem in Circuli Membra exercent, adeo ut Dux una cum adjunctis in eadem ob moram poenam statuere possit, R. J. De Ann. 1566.

§. 23. § 99. Ita impunis cenſetur Statuum adverſus ipſos inobediencia. (1) *Si poteſtatem ſuam*, (quam non inconcinne *Imperium in pares* vocat Dn. Coccej. *all. Diff. §. 24.*) *nimis extendant*, Schwed. in *Intrad. ad jus publ. p. gen. c. 5 §. 17.* ſuperioritatem in cæteros ſibi arrogant, & e. g. circa Sacra in circulo diſponere, Dn. Lyncker. *De ſuper. ſacr.* §. 5. aut controverſiam ſuper Proedria Statuum in Conventibus Circularibus decidere velint. vid. Funck. *all. Diff. Tb. 23.* (2) *Si circa illa, qua ad ipſos pertinent, illegitime verſentur*, quo pertinet, ſi Directores ſententiam Cæſaream, contra quam Principes beneficio Reviſionis uſi ſunt, exequi, Dn. Stryk. *De via facti Princ. Imp. peron. c. 1. §. 35.* aut Duces Status quosdam ultra eorum portionem gravare, R. J. *De Anno 1577. §. 79.* aut ſine vicinorum Ducum ad auxilium evocatorum conſilio & auctoritate in conflictu quid ſtatueri velint. d. *Rec. §. 77.* Quibus & ſimilibus caſibus non ſolum *obediencia* licite *denegetur*, ſed etiam *reſiſti*, imo *Duces Circulorum* (in Directore enim ſecus, cum ejus officium non electitium ſit, ſed certæ Domui aut ditioni adhareat) *ex auctoritate*, & removeri poterunt. vid. Funck. *a §. Diff. §. 34.*

§. 8.

ſpectat ad *Societates arbitrarías* in Imperio, V. *Societates inter Primogenitum & Fratres Appanagiatoſ*, à quibus tamen bene diſcernendi ſunt illi, quos vocant *abgetheſſete Herren* / vid. Springinſf. *De Appan. c. 13. n. 15.* qui ceſſante jure primogenituræ partem Territorii *pleno jure* poſſident, & tantum Seniori Fratri exercitium voti ac ſeſſionis cum juribus annexis *commiſſione perpetua* concedunt. Quorum inobediencia adverſus Senioreſ, cum ipſi quoque *Status Imperii* ſint & *ſuperioritate Territor.* gaudeant, in *denen Landſachen* / ſemper impunis eſt. Dn. Lyncker. *de Super. Terr. p. 61. & 62.* Quoad ipſos autem *Appanagiatoſ*, illorum impunis inobediencia *erga primogenitum*, niſi pactis & Conventionibus Illuſtris familiæ inſpectis, vix determinari poteſt. Secundum communem tamen diſtinctionem inter *Appanagium proprium & Impropríum* aſſerendum, in illo Appanagiatum Primogenito utique ſubjectum eſſe, & *nulla ſuperioritate Territor.* gaudere labor. *De J. Cereviſ. in append. ad c. 6. §. 8. ſere in f. Generoſ. Dn. à Seckendorf. Deuſch. Fürſten. St. n. 2. c. 3. n. 2.* nec inde *Jus circa ſacra exercere*, quamvis tamen primogenitus ipſis Religionis, quam ſovent, exercitium in Aula ipſorum concedere tenetur. Dn. Lyncker. *De Super. ſacr.*

sacr. §. 4. In Appanagio contra improprie Superioritas Territorialis Appanagitate non minus, quam Primogenito in suis terris competit, & inde huic in illius exercitio concurrere, aut illam sibi adscribere volenti, impune non parebitur. Modo tamen Appanagium Improprum eo in sensu capiamus, quo illud accipitur. Dn. de Rhetz. in eleg. Diss. De 7. alim. port. c. 1. n. 26. & c. 4. n. 21. seqq. cum alias quoque muley modis, sine concessione omnium Regalium aut Superioritatis Territorialis, à stricta Appanagii natura recedi possit. Iterum De Feud. imper. c. 13. n. 4. Affinis huic Societati VI. est illa, qua intercedit inter plures Con-Dominos ejusdem Territorii, ubi si divisa non sint territoria, neutri Con-Dominorum sine altero aliquid statuere licebit. Vid. Dn. Ulric. Thomas Lauterbach. Tr. de Con-Dom. territ. c. 9. th. 8. Dn. Lyncker. de Super. Territ. §. 35. Nec etiam hoc casu uni Con-Domino in alterum licet delinquentem, jurisdictionem aut Imperium competere, sed illos sibi invicem impune non parere, communis & practica est sententia. Idem De lib. St. Imp. f. 2. §. 6. Klock. Vol. 1. cons. 29. n. 216. & ibi all. Quod quoque cum Dn. Lyncker. De Super. Terr. p. 39. eo casu asserendum credo, quo Seniori Con-Dominorum jurisdictionis administratio concessa, quamvis dissent. Merckelbach. apud Klock. Vol. 1. cons. 13. n. 61. & ibi all.

§. 9.

Annuerari quoque potest in Germania societatibus arbitrariis publicis VII. Societas Clientelari, quæ inter Protectorem & Clientes intercedit, & in Imperio admodum frequens est. vid. exempla apud Dn. Becman. in pol. parc. c. 11. §. 4. Sicut autem hic Protectori in Clientes omnia illa jura concedenda sunt, sine quibus commode eos iucri & auxilio adjuvare non potest, quo etiam jus militem ducendi & aliquando jus apertura pertinet; Dn. Stryk. de jure Princ. extr. terr. c. 1. n. 125. seqq. Dn. Fritsch. in Tr. de jure Apert. c. 3. n. 17. seqq. Ita impunis est Clientum erga Protectorem inobediantia, si vel etiam quoad hæc jura pacto sibi profpexerint, quo pertinent Reversales inter Protectorem & Clientes usitate, vid. id. in Tr. de liter. Revers. c. 7. vel justam non parendi causam habeant, e.g. si Protectorem in se imperium quærere metuant, aut illius milites ex loco contagioso veniant, ubi jus apertura licite denegabunt. vid. Schultz de vas. adjut. c. 2. §. 13. Multo magis autem impune inobedientes erunt, si Protector sub protectionis prætextu Superioritatem sibi aliquam in Clientes tribuere, & e.g.

actus jurisdictionis exercere, Tabor. *Diff. Wifenh.* 10. *Qu.* 2. vel Clientes. (ubi tamen casum summæ necessitatis excipit Dn. Wildvog. in *Diff. De protect. censu c. fin. n. 10.* collectare velit: Klock. *vol. 1. conf. 12. n. 31.* Dn. Lincker. *Decastris c. 3. §. 2.* Cum confederati & adherentes non fiant subditi, Klock. *conf. 37. n. 107.* & ibi *all.* nec fœdus Protectorium jus superioritatis inferat, vid. Autor von den Reichs Vogteyen p. 417. & 489. & ibi *all.* Mag. de *Advoc. arm. c. 10. n. 439.* & *c. 3. n. 402.* Böcler. in *not. S. R. J. L. 16. c. 3. §. 3.* & Clientes in commodis quidem plerariis subditis æquiparentur, in oneribus vero ultra determinationem non teneantur. Dn. Stryk. *all. 1. n. 134. seqq.* Sed, anne Clientibus impio Protectori Jus Protectionis excutere licebit? Quod negandum videtur, si pro Protectione certus census ac merces præstetur, cum jus Protectori semel ex contractu quæsitum illi iterum auferri nequeat: Secus vero, si gratuita sit protectio, ubi clientes suo favori renunciare utique poterunt, cum Protectoris hoc casu nihil intersit, vid. oman, Mantz. *Dec. Pal. Qu. 18. n. 5. & 34.*

§. 10.

Pertinet denique ad *societates Arbitrarias VIII. Societas Feudalis*, in qua *Vassalli* inobedientia duplici potissimum casu impunis censetur. Primus illorum est, si Dominus *Vassallum ut subditum habere*, vel alia ab ipso jura, quæ sibi non compètunt, exigere velit. Spectat huc, si *Vassallo* extra specialem consuetudinem, vel casum extremæ necessitatis, vid. Klock. *Vol. 1. conf. 28. n. 304.* collectas imponat, Dn. Lyncker *De castris c. 2. §. 12.* vel ab eo extra tres casus, quos exhibet Schultz. *De Vass. adjud. c. 2. §. 16. aris sui alieni exsolutionem* urgeat; Tabor. in *Technogr. Doctr. Feud. p. 1. §. 59. in f.* Aut eum perpetuo vinculo obligatum habere, nec ejus *refutationem* non dolosam nec intempestivam, admittere velit. Dn. Stryk. in *Ex. J. F. c. 19. Qu. 20.* Tabor. *De refut. feud. c. 3. §. 3. seqq. & c. 4. §. 1.* Multo magis autem hoc procedet, si *Vassallo* *vita periculum* inferat, ubi huic se defendere ac Domino resistere, utique licebit. vid. Anton. *Diff. u. Th. 7. lit. a. & b.* Quod etiam de *injuria atroci verbali* asserunt Dd. & adversus hanc retorsionem erga Dominum licitam esse concedunt. Schrader. *De feud. p. 9. c. 4. n. 14.* Secundus casus est, si Dominus circa illa quoque jura, quæ ipsi à *Vassallo* debentur, ipsum nimium gravare intendat, aut hic *justam non parendi causam* habeat. Sic, cum *Vassallus* Domino ad *servitia præstanda* obligetur, impune tamen non parebit,

bit, si illa vel *in bello injusto*, nisi sit *defensivum*, 2. F. 28. conf. Schultz. De Vas. adjuc. c. 2. §. 7. exigantur, vel *ultra determinata servitia* aliquid ab eo postuletur; Carpz. p. 2. C. 4. D. 35. Quo respectu Vassallum post praestita determinata servitia inter Dominum & hostem *neutrale* se gerere posse, recte asserit Dn. Franckenstein. De Neutral. Th. 10.) Vel Dominus obligationem Vasalli ad servitia, *ad custodiam itinerum*, ac viarum publicarum, Struv. in S. J. P. c. 11. Th. 5. n. 13. vel in tantum extendat, ut Vassallum *sua vita propriam* praerferre velit. Dn. Stryk. in Ex. J. F. c. 23. §. 39. Imo, licet Vassallum statim post primam interpellationem servitia praestare debere, aut ceteroquin Domino ad interesse obligari asserant, Kohl. de serv. feudal. p. ult. n. 67. Struv. all. l. Th. ult. Inobedientia tamen ipsius *quoad privationem feudi*, ante *irrinam interpellationem* adhuc pro impuni habetur, 2. F. 12. Pariter, licet regulariter Vassallus *Feudum nec inter vivos nec mortis causa* sine consensu Domini possit alienare, 1. E. 8. in f. Princ. 2. F. 52. In feudo tamen *mere hereditario*, Maurit. p. 2. Consil. 7. n. 89. & ibi all. Vassallum Domini consensum impune spernere, manifestum est: Quod etiam de *Feudis salinis* asserit Richter, p. 1. D. 25. n. fin. Denique, sicut Vassallus in causa feudali *Dominum pro ordinario* iudice agnoscere tenetur; 2. F. 52. §. ult. Ita tamen hic quoque exceptiones adsunt, & impunis est Vasalli inobedientia, si vel ipsi *cum extraneo*, vel *cum Convasallo*, sed *de re non feudali*, vel *cum pluribus*, qui praetendunt *diversos Dominos*, lis intercedat, aut Dominus ex justa causa *suspectus* sit. Richter. D. 103. n. 29. seqq. Ex quo patet, praesertim Domino, si vel *absque omni causa* (quod ne quidem Summo Principi licet, Dn. Stryk. De culpa Vas. rem c. 1. n. 2. & ibi all.) vel *sub praetextu felonie absque ordinario Processu*, propria autoritate Vassallum de feudo dejicere velit, impune non pareri, adeo ut his casibus Vassallo *resistentiam etiam armatam* concedat Dn. Lyncker. De resist. qua sit. pot. §. 30. Plures casus, ubi Vassallus Dominum pro iudice agnoscere non tenetur, vid. apud Richer. d. l. Struv. 6. 16. Th. 17.

§. II.

Societatem Arbitrariam inter privatos exemplum praebent *Collegia licita*; Quorum facultatem concedere, sicuti Principis est, nec regulariter inferiori Magistratu permittitur: Mev. p. 4. D. 301. Ita quoque ipsis, postquam approbata sunt, *facultas in rebus sui Collegii per Majora statuendi*; & in Collegiatis, per Seniores *jurisdictionem*

exerc-

exercendi, competit. L. fin. ff. De colleg. & corp. & L. ult. C. De Jurisd. conf. L. 4. C. De Fabricens. Nec tamen hic Exceptiones, ac casus impunis inobedientiz deficiunt, quo circa Statuta referendum, & illa vel de rebus, quæ non ad Collegium pertinent, Stephani de Jurisd. L. 2. p. 2. c. 8. n. 16. Dn. Fritsch. in Tr. De colleg. opif. p. 2. c. 6. §. fin. vel contra jus commune ac Leges Imperii, d. L. fin. ff. De colleg. & corpor. Dn. Fritsch. all. l. c. 2. n. 8. concipiuntur: Aut monopolium sapiant, Klock. vol. 1. cons. 29. n. 984. (quo pertinet statutum, ne quod unus incepit, alter perficiat, L. un. C. de monop. Carpz. p. 2. C. 6. D. 17.) vel ob aliam causam irrationabilia sint, ac juste improbentur. vid: Mev. ad Jus Lub. L. 5. T. 13. a. 3. n. 38. Richter. D. 3. n. 4. Dn. Fritsch. all. l. c. 4. Maurit. Consil. Tubing. 8. n. 37. & ibi all. Quod etiam erit dicendum De statuto singulis qua singulis præjudicium inferente, quod dissentientes, licet illud majori parti placuerit, observare non tenentur. L. 5. C. de autor. pref. Klock. vol. 1. cons. 35. n. 329. & 330. Pariter quoad Jurisdictionem Collegii tenendum, illam nec ulro causas Collegii ad alias lites & delicta extendi. Carpz. all. l. D. 10. (quamvis adhuc hodie in Anglia omnia Collegia, exceptis ob præsumtam ipsorum crudelitatem solis Lanii & Carnificibus, de causis Collegiatorum, etiam criminalibus cognoscant, Menagianap. 2. §. 31.) Nec respectu ordinarii Magistratus privative, sed cumulative tantum & subordinate competere. L. fin. C. De Jurisd. Unde Collegiati, si Magistratus Collegium præverit, huic impune non parent. Dn. Fritsch. all. Tr. p. 1. c. 3. §. 2. Et à Seniorum suorum injusta sententia, e. g. si ob non probabiles causas à Collegio excludantur, Richter: D. 80. n. 32. & 33. Mev. p. 7. d. 266. ad Magistratum appellant. vid. Dn. Lyncker. De Grav. extrajud. c. 3. p. 1. §. 5. n. 2. Denique notandum, quamvis Collegiis Jurisdictio competat, exequendi tamen facultatem non indulgeri, & inde illis nec sine Ministro publico, inquisitionem der Bohnhasen/Mev. ad Jus Lub. c. all. l. n. 33. nec sine speciali Magistratus indultu pignorum captionem concedi. Br. ad L. 3. ff. De Jurid. Sed utroque casu licite resisti.

§. 12.

Alterum exemplum Societatis Arbitraria inter privatos nobis subministrabit Societas inter Arbitrum & Compromittentes, ubi quidem in rei veritate omnis inobedientia adversus Arbitrum, & ejus sententiam impunis est. Quamvis enim Compromittentes laudo Judicis Compromissarii stare utique teneantur, id tamen non ex Arbitri

tri sententia ac potestate, vid. L. 3. C. de jurisd. sed compromisso ac conventionione partium venit: Carpz. p. 1. C. 1. D. 18. Ultra quam Arbitr nihil facere, & inde nec multam imponere, nisi illam ex conventionione parti adversæ adjudicet, L. 39. pr. ff. de recept. in ibique Brunn. nec ultra diem compromissum sententiam ferre, L. 1. C. eod. nec aliam causam per reconventionem ad se trahere potest, c. 6. X. de Arbitr. Ziegler. ad Lancell. L. 3. t. 9. §. 4. Quo etiam pertinet id, quod habet Grot. L. 3. c. 20. §. 48. Arbitris inter liberas Gentes super possessorio judicare non licere. Deinde, quamvis judex à parte imploratus sententiam Arbitri exequi teneatur, ac inde per indirectum Arbitro obedientia deberi videatur; L. 5. pr. C. d. t. Hoc tamen non solum exceptionem patitur, si sententia ex aliquo fundamento nulla dici possit: vid. L. 27. §. 7. & 8. ff. d. t. & Mev. p. 1. d. 98. & 100. (quo etiam referendum, si plures Arbitri diverse pronunciaerint, Wissenbach. ad ff. p. 1. D. 15. Th. 19.) Sed etiam hodie, si sententia Arbitri iniqua sit, reductioni ad arbitrium boni Viri locum esse, testatur Maurig. Consil. Tubing. 1. n. 80. & ibi. all.

CAP. IX.

DE

INOBEDIENTIA IMPUNI
RESPECTU PLURIUM IN JU-
RE EXIGENDI OBEDIENTIAM
CONCURRENTIUM.

SUMMARIA.

- §. 1. DE concursu plurium Legum & Rescriptorum. §. 2. De concursu Imperii Privati inter se. §. 3. De concursu Imperii Privati cum Publico. §. 4. De concurrentibus diversis Summis Imperantibus. §. 5. De concursu Summi Imperantis cum Magistratu inferiori. §. 6. De concursu Magistratus Superioris cum Judice ac Magistratu inferiori, ac de avocatione causa. §. 7. De concurrentibus inter se pluribus Judicibus inferioribus in Civilibus. §. 8. De eorum concursu in Criminalibus. §. 9. De concursu Potestatis secularis & Ecclesiasticae, in Præalato Germania, de

Qqq qqq qq

con-

concurrentibus plurium collegiorum statutis . ac de concursu Domini Feudi cum Patre vel Patria Vasalli. §. 10. De concurrentibus inter se Dominis Feudi, Conclusio.

§. 1.

DUm ultimas hujus Dissertationis lineas ducturus, *inobedientiam impunem respectu plurium, in jure exigendi obedientiam concurrentium* exponere mihi proposui, de *concursu* quidem *diversarum Legum* hic agere supervacaneum duco, cum illa, quæ ad hanc materiam pertinent, ex cap. II. satis hauriri queant. Quibus tantum addi potest, quod habet *Mev. P. 2. D. 71. Lege speciali derogatoria*, adhuc *dubia*, insistendum juri communi, & in eo, quod dilationem non patitur, secundum illud pronuntiandum esse: Quod Idem quoque *ib. D. 75.* de illo casu asserit, ubi *de veritate & vi statuti* disputatur. Non incongruum tamen erit hac occasione, *de concursu plurium Rescriptorum* querere, quodnam ex iis preferendum sit? Ubi quidem tratitium est, *primum Rescriptum posteriori prevalere*, nisi in hoc prioris mentio fiat, *c. 3. X. de Rescript.* cum hoc sub & obreptitium esse censeatur. Sicut autem hic exceptio est, si *primum impetrans per annum dolo vel negligentia suo Rescripto non utatur*; *c. 9. & 23. X. d. t. Engel. ad Jus Canon. b. t. n. 22. & Tabor. in Collat. 7. Rom. & Hung. p. 2. S. 2. §. 22.* Ita similiter quoque contrarium asserendum, si *primum Rescriptum generale, posterius vero speciale* sit, quo casu hoc, licet in eo prioris mentio non facta, prius vincet: *Tabor. all. l. S. 1. §. 34. inf. Lynck. ad Decr. L. 1. T. 3. §. 8.* Nec non, si *per clausulas Rescripto posteriori additas*, sub & obreptionis exceptio removeatur. vid. late *Dn. Stryk. de interpret. privil. c. 4.* Qui quoque in *Diff. De Jure primi c. 2. m. 1. n. 38. seqq.* alias adhuc exceptiones adducit. Neque tamen *posterius Rescriptum, prioris mentionem faciens* statim indistincte valebit, sed, si illi tamen *exceptio sub & obreptionis* opponatur, *neutrum* interim vires habebit, & *Jus commune* attendendum erit. *Mev. D. 182. n. 9. 10. & 11. conf. omn. Dn. Lyncker. De Gravam. extrajud. c. 5. §. 7.* ubi *inf.* quodnam Rescriptum in dubio pro priori fit habendum, exponit.

§. 2.

Accedimus (eundem ordinem, quem in integra Dissertatione secuti sumus, hoc quoque capite observari) ad *Imperium privatum*, quod *velint se, vel cum publica* concurrat. Ad *Concursum Im-*

partis Privati inter se, pertinet primo *concurfus Potestatis Maritalis & Paterna*, in quo *illam huic præferendam esse indubium*, & ab ipsa S. Scriptura non obscure probatum est. *Gen. II. 24.* Unde Pater & Conjuge simul perichitante, ita, ut unus tantum servari possit, hunc præ illo eripiendum esse, concludit Dn. Becman. *in Lin. Doctr. Mor. c. 16. §. 3.* de quo etiam videndus Dn. Zentgrav. *in Summ. Jur. Div. Sect. 3. art. 3. §. 19.* Secus vero est in Imperio Dominico, cui *mandata Paterna*, nisi operis Domino debitis præjudicent, aut alio modo injusta sint, præferenda esse videntur. Circa concursum imperii illius, quod Genitoribus in Liberos competit, *inter se*, tam moralium, quam juris Dd. in eo fere omnes conspirant, *paternam potestatem materna* prævalere. Quod tamen non nimis crude accipiendum, nec Libris electionis libertas penitus deneganda, sed potius prudentis aliquando Abigaelis consilium stolidi Nabalis voluntati præferendum est. Gerhard. *in tr. De Conjug. eb. 87.* Unde liberos Patris educationi ob deperditos ipsius mores se subtrahere, & apud Matrem commorari posse, concedit. *L. 3. §. 5. ff. De lib. exhib.* Imo aliquando Liberi necessario obligati erant, ad *mandata materna paternis præferenda*, si scilicet pater *aliquid injusti* injungat? Quo referendum, si Parentes *diversa Religione* sint, ac pater liberos ad suam Fidem non orthodoxam amplectendam adigere velit, Dn. Lyncker. *De J. circ. pers. div. relig. p. spec. S. 2. c. 1. §. 10.* aut si Pater filio imponat, ut matrem, licet id promeritam, verberet, vel occidat. Dn. Becman. *De ex super. obseq. c. 3. §. 9.* Qua occasione etiam queri potest, an filius pro defensione Matris innocens, quam Pater perimere vult, illum occidere possit? Cujus tamen questionis decisionem aliis relinquo.

§. 3.

Quoties vero Imperium privatum cum publico concurrat, toties hoc fine dubio præferendum erit, cum omne imperium privatum à publico fluat, & illi includatur. Dn. Becman. *in Med. Pol. c. 9. §. 14.* Ex quo fundamento Magistratui, Collegiorum Statuta, quamvis iis invitatis, ob justam causam mutare licere, testatur Mev. *P. 5. D. 229. & Uxorrem*, Maritum, qui juste à Magistratu detinetur, clandestinis consiliis è carcere liberare non posse concludit, Dn. Becman. *de ex super. obseq. c. 2. §. 4.* Qui etiam simile quid de Servo, scilicet, illum Magistratui de delictis Domini interroganti, ad illa detegenda obligatum esse

f. afferit *d. Diff. c. 4. §. 4.* Nec aliud in Filio obtinebit, qui licet Parenti arctissimo obsequii filialis vinculo obstrictus sit, Patriam tamen illi *præferre*, & inde, si Patria ad depellendum à manibus hostem filium vocet, Pater autem senio debilis in locum tutum se asportari velit, Patrie prius succurrere tenebitur. Puffendorff. *De oblig. erg. Patr. §. 33.* Ex quo fundamento quoque filium bona conscientia Principe ita jubente, contra Patrem in causa etiam capitali postulare, defendit Dn. Stryk. *De cons. advoc. c. 2. n. 11.* Imo illum aliquando ad Parentis *crimini necessario revelanda* obligari, testatur Dn. Becman. *all. Diff. c. 3. §. 9.* Quo sicuti præsertim referenda illa delicta, quæ in Reipubl. perniciem tendunt, ita hoc casu aliquando etiam parentem occidens non tantum impunis, sed præmio quoque afficiendus erit. *L. 35. ff. de relig. & sumpt. funer.* Quod tamen non immerito ad illum casum restringit Wissenbach. *ad ff. d. 1. Tb. 25.* quo Pater *contra hostem* agmine hostili Patriam appropinquaturus venit, ita ut ingens ab ea periculum nisi ejus morte averti non possit, nec inde ad Patrem proscriptum aut bannitum extendendum esse monet. conf. Dn. Lyncker. *De resist. qua fit pot. §. 33.* Cujus sententiam quoque approbat Mattheus *De crimin. ad L. 48. l. 6. §. 35. & Brunn. add. L. 35.* qui inde, juncto *erg. L. 19. §. 7. ff. Deiv. & L. 1. §. 15. De ventre in poss. mitt.* generaliter infert, *Patria ac Principi magis parendum, quam Patri diversa imperantibus*, cum quo concidit Cicero *1. De off. sic. c. 17. & 3. De off. c. 23.* & novissime Dn. Zentgrav. *all. v. sect. 8. §. 18.* cum ibi all. Covarruvia, Dorfcheo, & aliis. Si tamen filias absque omni Patrie nocendi proposito, Patri, qui hostis patriæ est, ex filiali pietate quodammodo assistat, non immerito excusandus videtur, quo collineat elegans exemplum Athanasi ab Ayala, nobilis in Aula Caroli V. Imperat. pueri, quem, Patri suo, Comiti Salvatierrensi Rebeli, & in bannum declarato ex equi sui divenditi pretio alimenta subministrantem, dictus Gloriosissimus Imperator publice quidem acerbe corripuit, privatim vero magno in pretio habuit, & ob insignem hanc in parentem pietatem ad altiora evexit. Varillas *dans la pratique de l'education des Princes Lib. 6. p. 359. 399.*

§. 4.

Ad Magistratum jam pergimus, hoc §. visuri, cui ex *diversis Summis Imperantibus inter se concurrentibus* obedientia præstanda sit? Sane, si quis ex alio loco ortus, in altero autem domicilio consuetus, obligationem

pnem quidem erga Patriam ex lege Gratiitudinis adhuc durare, sed tamen illam, qua quis *presenti domicilio* obstrictus est, tanquam fortiorē præponderare debere facile patet. Puffendorff. *de oblig. erg. patr.* §. 42. Unde quis apud Rempubl. ex qua excessit, à parte alterius *Principis Legati* munere fungi potest, & omnibus Legatorum immunitatibus frui debet. Beyer. *in Diff. de J. avoc. civ.* §. 35. Imo in tantum à priori nexu solvitur, ut etiam *contra priorem Dominum*, si res & negotia ita ferant, agere possit. Wicquefort *dans l'Ambassadeur. L. 1. S. 11. p. 122.* Quod etiam de illis affirmandum, qui *nunquam ex Republica* in qua degunt, *excesserunt*, ita ut hi ex more communiter recepto *extranei Principis Legati & Residentes apud proprium Dominum* sæpius fiant, & ab illo recepti eo ipso ipsius jurisdictioni eximantur. Wicquefort *all. sect. per tot.* Acris autem est disputatio, quid de illis dicendum sit, *qui revera sua Reipubl. cives permanent, sed alius Principis Agentes simul sunt*, quos quidem à sua Republica, ne ejusmodi munus ab extraneo accipiant, prohiberi, hoc vero non factò, beneficijs Civium amplius frui non posse, indeque in delictis in extraneum Principem commissis non à Republica judicari, sed ad extraneum remittendos esse, asserit Greg. Leti *nel. Ceremon. Histor. Pol. p. 1. L. 1. p. 280.* Porro ad *concursum diversorum summorum Magistratum* pertinet, quæstio, *Cui inter concurrentem Victorem, qui Civitatem armis occupavit, & priorem legitimum Principem obedientia præstanda sit*, ubi quidem hujus mandata præferenda esse utique arbitror, cum Civitas hoc casu fide prioris Domini non soluta sit, nec Victorem pro Domino simpliciter agnoscere possit, nisi quatenus non resistendo mavult minus malum, ut majus evitet. Dn. Becman. *De piet. subdit. c. 3. §. 8.* Alios casus ad *concursum diversorum Con-Dominorum spectantes*, qui forsàn huc quoque non incommode referri possent, remissive recenset Dn. Lyncker. *De Super Terror. p. 36.* qui apud all. ab ipso Dd. latius evolvi poterunt.

S. 5.

Progredimur jam ad *Superiorem Magistratum cum Inferiori concurrentem*, ita ut tam *De summi Imperantis*, quam *alium judicis ac Magistratus superioris concursu cum inferiori separatim acturi simus.* Quoad *Summum Imperantem* pro certo tenendum, *illius mandatum in concursu cum inferiori Magistratu regulariter præferendum esse*, cum, quemadmodum *in Naturalibus* causis inferiores in agendo à superioribus de-

pendentes, contra superiorem efficacem vim agendi non habent, ita etiam in moralibus idem sit Grot. *De Imp. Summ. pot. circ. S. c. 3. S. 5.* Unde *jussum & prohibitionem inferioris* non excusare à contumacia, sed eo non obstante Superioris imperio obtemperandum esse tradit Mev. *p. 6. D. 298. & p. 7. D. 1.* Ex quo fundamento quoque derivatur, quod habet Bechman. in *diff. de Commissar. Imp. ad caus. justit. S. 22.* si quis ad eundem Diem coram Commissario Imperiali, & alio iudice citatus sit, coram illo comparere debere. Cæterum hæc, quæ de concursu Summi Imperantis cum Magistratu inferiori diximus, præprietantum *de tali Imperante* intelligenda sunt, qui *Majestatis jura solus exercet.* vid. *suprac. 4. S. 7.* Cum in *Principe limitato* potestatem suam egrediente, sæpius evenire possit casus, in quo Magistratus inferioris mandatum Ipsius imperio præferendum est; Quamvis tamen in rei veritate tunc inobedienciæ impunitas, *non ex concursu Inferioris, sed ex nullitate aut injustitia mandati, quod à Principe emanavit,* derivanda sit. Hinc *inter concurrentia Imperatoris & Statuum Imperii mandata,* horum subditi illorum mandatis regulariter obsequi debent, cum illis fortius ad obedientiam, quam Imperatori obstringantur Tabor. *De jure obstag. c. 4. S. 8. & ibi all.* Nec etiam Imperatori causas ad Camera devolutas ad se avocare volenti, parendum, sed nihilominus in Camera lis peragenda erit; Rodingi *pand. Camer. L. 1. T. 3. S. 2. seqq.* Quæ tamen omnia secus se habent, si *Imperator ac Imperium simul,* (apud quos junctim exercitium Majestatis residet,) cum aliquo *Statu Imperii* concurrant. vid. Mev. *p. 1. D. 249. n. 12. & 13.* & Bluhm. in *Proc. Camer. T. 25. n. 24.*

§. 6.

Cæteros *Superiores Magistratus* quod attinet, distinguendum videtur, an cum *Inferiori* in illis concurrant, quæ *privative ipsi concesserunt*, ubi Magistratus Inferioris mandatum præferendum, an vero in aliis, ubi postponendum regulariter erit. Unde facile apparet, quid de illorum sententia dicendum sit, qui *præsentis Superioris inferioris potestatem cessare* asserunt; Quod licet procedat, si inferioris potestas aut *jurisdictio temporalis*, (ut mandata vel delegata, Carpzov. *P. 1. C. 27. D. 11.*) vel *ad beneplacitum concessa, ac pro lubitu revocabilis* sit, Coler. *de Proc. Execut. p. 2. c. 1. n. 141.* Secus tamen est, si in *perpetuum, privative, aut jure feudi sit concessa*, Carpzov. *all. l.* Mev. *ad jus Lubec. quæst. pralim. 3. n. 53. & 55.* indeque nec Imperatore præsentem Statuum Superiori-

perioritatis Territorialis cessabit. Dn. Lyncker. *de Super. Territ. p. 43.*
 Dn. Stryk. *de j. pres. circ. neg. imp. c. 2. n. 73. sqq. & ibi all. Klock. Vol. 1.*
conf. 22. n. 90. sqq. & conf. 29. n. 286. seqq. ibiq. all. Et quamvis mandata
 Superiorum etiam subditos mediatos obligent, executioni tamen
 absquē ministerio inferioris, privative jurisdictionem concessam,
 habentis, mandari non debent. *Mev. p. 2. D. 306.* Hinc *Superiore*
judice, cum inferiore, cui jurisdictio privativè acquisita, in prima in-
stantia concurrere volente, inferior judex preferendus erit; vid.
Klock. 1. conf. 13. Nec *inhibitio Superioris absquē appellatione fa-*
cta, presertim si ab illa appellatum, vel judicem, quo minus causam
inceptam peragere, nec partem, quo minus litem in inferiori ju-
dicio prosequi possit, obligabit, Mev. P. 2. D. 394. adeo ut Superior
 etiam contra sententiam Inferioris apparenter injustam, nisi legi-
 time appelletur, nihil decernere possit. *Idem P. 6. D. 281.* Adfunt ta-
 men aliqui casus, in quibus *pars in prima etiam instantia vel electio-*
nem habet, an Superiori, an vero inferiori judici parere velit, vel
Superioris mandata necessario preferre obligatur. Ad prius pertinet,
 si pars adversa aliquem coram Superiore conveniat, & hic Reum
 citet, judex vero inferior illum mandatis pœnalibus ad primam in-
 stantiam revocet, ubi in Rei arbitrio erit, an beneficio primæ instan-
 tiæ se tueri, an insuper habita Inferioris judicis revocatione coram
 Superiore comparere velit. *Brunn. Cent. 1. D. 43.* Ad posterius spe-
 ctant omnes illi casus, quibus Superiori causam ab inferiori judicio a-
 vocare permittitur, ubi per avocationem Inferioris jurisdictio sus-
 penditur, *Richter. D. 15. n. 13.* modo tamen inferior ab avocante jurisdic-
 tionem suam habeat, vid. *Wagenfeil. in Diss. de Leg. a. lat. §. 16. & i-*
bi exemplum. Cause autem avocandi legitima potissimum sunt (1)
Continencia causarum vera ac notoria Br. ad. L. 54. de judic. (2) Si ali-
quid incidat, quod non nisi coram Superiori judicio tractari potest,
Mev. P. 6. D. 101 e. g. si de privilegii à superiore concessi confirmatione
aut interpretatione agatur; Idem. P. 5. D. 305. Dn. Lyncker. De caus. jud.
Cam. fund. c. 2. §. 5. (3) Si judex inferior suspectus fiat, ac amplius ju-
dex esse nequeat. Dn. Textor. in Dec. Elector. P. 1. D. 8. n. 1. in not. (4)
Denique interposita à parte denegate justitiæ Quærela, Mev. ad jus Lub.
P. 5. T. 3. n. 4 n. 24. & 25. modo tamen justitiæ denegatio idoneis do-
 cumentis probetur. *Richter. D. 103. n. 31. & 32.*

§. 7.

Sed discipiendum jam erit de *concurso plurium judicium inferiorum*, & separatim exponendum, cuinam ex concurrentibus, tam in *Civilibus* quam in *Criminalibus* obsequium præstandum sit. Quoad *Processum Civilem in concursu judicis competentis & incompetentis inobedientiam adversus hunc impunem censi facile patet: Quod tamen exceptionem patitur, nisi partes judicis incompetentis jurisdictionem in se ex libera Voluntate prorogaverint. L. 1. ff. De judic. Verum, sicuti hodie prorogationem expressam invito judice competente non procedere, sed hunc litigantes mandatis pœnalibus ad se revocare posse, illosque hoc casu judici prorogato impune non parere plerique volunt; vid. Dd. plena manu all. à Dn. Stryk. in U.M. ff. ad. t. de jurid.* Ita quoque hæc prorogatio ex communi sententia locum non habet, si Lex de foro non tam in favore privatorum, quam ipsius Superioris disponat. Mantz. Dec. Pal. Qu. 97. n. 22. & 26. Dn. Elias Aug. Stryk. De lic for. renunc. bod. Membr. 2. §. 9. Quod si autem plures judices competentes concurrant, in actoris quidem arbitrio est, quemnam ex pluribus Rei judicibus adire velit, ita tamen, ut postquam citatio à judice emanavit, Clem. ult. ut. lit. pend. nil. innov. vel in summis Germaniæ judiciis libellus ipsi oblatus est, Br. ad. L. 1. C. quand. lib. Princ. obl. ejus jurisdictio fundata sit, nec illi amplius impune non pareri possit. Reus autem illum judicem, quem actor elegit, agnoscere tenetur, ubi tamen in concursu Creditorum exceptionem statuunt, & Reo Debitori, si plures judices habeat, electionem concedunt Dd. vid. omn. Dn. Stryk. ad Brunm. de conc. cred. C. 1. §. 2. Hinc in concursu judicis domicilii & alius judicis competentis, illi, qui prius ad instantiam Actoris citavit, Reus obsequium merito præstabit, nisi vel in hac causa forum privilegiatum habeat, quo casu judici Domicilii, licet ille judicem privilegiatum præveniat, impune non parat. vid. Dn. Stryk in introd. ad pr. for. c. 5. §. 19. & 20. Vel iudex Domicilii privilegio de non evocando gaudeat, ob quod regulariter inobedientia adversus extraneum competentem judicem, citantem impunis habetur. vid. Mev. ad jus Lubec. P. 5. T. 3. art. 4. n. 14. Struv. De jure revoc. domum c. 2. §. 5. seqq. Si denique plures judices inferiores de competentia, & jurisdictione in hac causa litigent, illi, qui in possessorio obtinuit, arg. L. 2. C. de probat. vel si in hoc judicio controversia nondum decisa sit, neutri, Mev. P. 4. D. 114. aut in illis,

quz

quæ dilationem non patiuntur, *judici Superiori*, juris dictionem interim exercenti, parendum. Idem P. 4. D. 160.

§. 8.

In Criminalibus interdum evenit ob causæ qualitatem, ut *judex Fiscalis & Criminalis* concurrant, quo casu, si res adhuc sit integra, solum *Criminalem* cognoscere, ac judicare, ejusque sententiam à *judice Fiscalis* expectari debere, sed post motam jam fisci nomine actionem, *fiscalem* *judicem* de interesse fisci, *Criminalem* de crimine cognoscere, testatur *Mev. p. 5. D. 380. Ipsi vero judices Criminales* inter se admodum frequenter concurrunt, cum delinquens *arripitur foris*, ex loco scilicet *deprehensionis. delicti commissi, & domicilii* fortiatur. *Hahn. ad W. tit. de judic. num. 16.* Quamvis tamen hoc ultimum, quoad jus Civile non extra dubitationem sit, vid. *L. 2. C. ubi de Crim. & Dn. Coccej. de fundata Territ. pot. T. 4. §. 9.* Sic ut autem hic inter hos tres *judices preventionis* locus est, *Brunn. in Proc. Crim. c. 3. num. 21.* ita idem quoque dicendum si *judices locorum, ubi delictum inchoatum & consummatum est*, concurrant, *L. 1. Cd. t. Brunn. all. l. non. 14. in f. & ibi all.* Ubi tamen insignis *Dd* oritur disputatio, quid illo casu statuendum, si in *Titii territorio* flans, alium in *Mevii territorio* consistentem, globo trajecerit, ubi alii solum *Mevium*, vid. *A. all. à Mattheo de Grimm. ad Lib. 48. t. 13. c. 5. num. 8. & Carpzov. Q. 110. num. 18.* alii solum *Titium*, *Dn. Coccej. all. l. §. 19.* alii denique (quorum sententia receptior & communior) utrumque *judicem competentem, & preventionis locum esse*, statuunt, *Brunn. ad L. 2. C. d. t. Mattheus de crim. all. l.* Quod quoque de hoc casu affirmant, si in uno loco *cædes mandata, in altero perpetrata fuerit.* *Dn. Coccej. all. l. §. 21. Mattheus all. l. num. 20. & 11.* Illud tamen notandum, ex concurrentibus *judicibus* illi in *Criminalibus preventionem* tribui, non qui prius citavit, sed qui prius apprehendit, *Brunn. in Proc. Grimm. num. 20.* nisi *Reus* post citationem factam, ad citantis *jurisdictionem eludendam*, se studio in alterius manus dederit, *Idem Ibid.* Post apprehensionem vero & *judicium* coeptum, solius *judicis apprehendentis jurisdictione* fundata est, *Mev. p. 4. D. 177.* ita ut *Reus fugitivus vel ex carcere exemptus*, ad primum *judicem* iterum remitti debeat, dubio vero super remissione orto, custodia interim *judici loci*, ubi degit, Injungenda sit. *Idem p. 9. D. 109. & 110.* Denique notabilis hic occurrit casus, in quo diversi *judices* in *jurisdictione*

Rrr rrr rr

dictio-

dictione Criminali *cumulative*, si ita loqui fas est, *concurrunt*, si scilicet delictum in consensio commissum, nec in quo territorio perpetratum, exconjecturis constare possit, ubi ad utrumque iudicem cognitio pertinebit, & *ut quidem preventionis* locus erit. Brunn. *ad Auth. qua in provinc. C. ubi De crim. n. 8. seq.* Carpz. *all. l. n. 37.* Dn. Stryk. *De Jure sens. Diss. 1. s. 1. n. 12.*

§. 9.

Prætermisso *Tratu Sagato*, quoad *personas Ecclesiasticas* notamus, *Episcopos & ceteros Prelatos* in Germania, quoad bona feudalia & Regalia, nec non ut violatores pacis publicæ, & generaliter in omnibus, in quibus Papæ transactione vel pacto aliquid indultum esse non apparet, respective *Imperatoris & Imperii Statibus* subiacere, nec ad *Pontificem*, sed ad *Cameram* provocare; Ratione personæ vero, & quatenus considerantur, ut *Ecclesiastici*, *Papæ Romano* subjectos esse, & inde diverso hoc respectu, ipsorum inobedientiam vel ad versus *Imperatorem*, vel *Pontificem inter se concurrentes*, impunem censeferi. Comes de Wurmb. *De sero S. R. I. Princ. c. 2. §. 4.* Dn. Stryk. *De stat. Provinc. c. 2. num. 25. seqq.* In *societatibus Arbitrariis* notari meretur *concursum inter Statuta diversorum collegiorum*, quibus quanquam utriusque collegii *Collegiatus*, modo illa invicem secum stare possint, firmiter obligetur, Carpz. *p. 3. C. 18. D. 26. num. 12.* in concursu tamen & collisione horum statutorum, *antiquiorum Collegii Leges præferendas esse*, ex eo quis non inepte argumentabitur, quod concurrentibus diversis domiciliis, antiquioris statuta semper prævaleant. Dn. Coccej. *in sub all. diss. T. 8. §. 8.* Præsertim vero in *Societate Feudali* varia concursus obveniunt exempla, ad quæ eo distinctius proponenda, tam *de concursu Domini Eundi cum Vasalli Patria & Patre*, quam *de concursu plurium Dominorum Feudi inter se* agendum erit. Sanè *Patri cum Domino feudi concurrenti* filium impune obsequium denegare, sat clare asseritur *2. F. 28. §. fin.* Quod tamen non immerito ad *Patrem injuste Dominum feudi offendentem*, communiter restringunt Feudistæ, & hoc casu Vasallo facultatem *per substitutum* serviendi concedunt; Dn. Stryk. *in ex F. F. c. 18. §. 26.* cum alii contra, nisi Vasallus simul sit subditus, plane illum contra Patrem servitia præstare non debere, velint. Schultz. *De Vas. adjut. cap. 2. §. 12.* Patri vero aut *Megistrato cum Domino Feudi concurrente*, huic servitia non debentur: Rotenthal,

thal. c. 3. concl. 11. n. 3. Cum in juramento fidelitatis patria Vasalli semper excepta videatur, Glossa in c. de forma 13. Cap. 22. Q. 5. adeo, ut si Dominus sit proditor Patriæ Vasalli, ipse à Vasallo impune accusari possit. Vultej. de feudis Lib. 10. n. 31.

S. 10.

Circa ipsos Dominos Feudi occurrit, I. *Concursus Domini mediati, & immediati*, ubi *immediatus* tam in requisitione consensus ad alienationem & præstatione laudemii, Richter. p. 2. D. 33. n. 5. quam in investitura & ejus renoyatione petenda, nec non in serviciis præstandis, regulariter præferendus erit; Dn. Stryk. in 57. J. F. c. 19. Qu. 30. ita tamen, ut nec *Dominum mediatum*, licet jubente *subinfeudante* impune offendere liceat. 2. F. 55. S. illud quoque II. *Concursus plurium Dominorum respectu unius feudi*, inter quos, si de ipso feudo directo Domino litigent. Vasallus in dubio illum, qui in possessione est, agnoscere, apud illum investituram petere, & ipsi servitia præstare tenetur. Struv. in 8. J. F. c. 11. Th. 7. inf. Quod si vero duo con Domini, qui Vasallum simul de feudo investierunt, inter se in bellum exardeant, Vasallum *neutralem* se gerere debere, asserunt Dn. Stryk. de J. primi c. 2. m. 2. n. 17. seqq. & Dn. Franckenst. de Neutral. Th. 9. Cum contra illis *separatim contra alios* bellum gerentibus, ex feudo *dividuo* singulis pro rata, ex feudo *individuo* primo interpellanti, & omnibus simul interpellantibus, uni quem Vasallus elegerit, serviendum esse velit Schultz de Vasallo adjut. c. 2. §. 11. in f. III. Huc spectat *conkursus inter diversos diversorum feudorum*, sed *ejusdem Vasalli Dominos*, quibus omnibus, si contra alios litigent, servitia ex ipso um feudis præstare tenetur Vasalles, ubi tamen, si ob inopiam omnibus servire non possit, *antiquiori*, vel si de illo non constet, *primo interpellanti*, & si nemo quoque hic prior fuerit, iterum *uni pro arbitrio* auxilia subministranda esse, monet Idem all. l. Ipsi autem *diversis Vasalli Dominis inter se* collisis, *antiquiorem* præferendum esse expresse statuitur, 2. F. 28. inf. Si uterque vero tempore par sit, *neutri* iterum, serviendum esse vult Bodinus de Republ. L. l. c. 9. p. 185. Quid autem, si quis forsan ex post facto duorum Dominorum Vasallus quodammodo *Ligius* fiat, faciendum sit? exponit Dn. Stryk. all. l. n. 35. & 36. *priori Domino* hoc casu in persona, *posteriori vero per substitutum* serviendum esse, asserens. Et hæc sunt, quæ DE INOBEDIENTIA IMPUNI conscribere mihi volupe fuit. Possent quidem de fertilissimo hoc Themate multo plura in me-

dium produci, sed instituti mihi ratio habenda, nec hæc tractatio, quæ jam præter opinionem excrevit, nimium ultra dissertationis Academicæ cancellos extendenda fuit: Quod si hæc quoque quæ hætenus tradidi, vel apte minus ac concinne proposita sint, vel errores quidam forte incautus obepserint, id benevolentem Lectorem tam communi humanæ sorti, quam juvenili Autoris ætati facile condonandum esse, nullus ambigo Deo interim ter. opt. Max. pro infinitæ ipsius gratia, quæ me cum semper, tum in præsentis præsertim labore adjuvit, devotæ mente submissas persolvo gratias, Divinæ ipsius opi studia & actiones meas in posterum quoque commendans.

F I N I S.

INDEX

INDEX RERUM PRÆCIPUARUM

Cujus numerus primus paginam, numerum marginalium, Thesis aut Paragraphum secundus, si adest denotat.

A;

Abusus juris ejus privatione punitur. 291. 208. seqq.
 Absens contra Usucapionem restituitur 715. 3
 Abscondens quid in terra possessionem ejus non amittit, utus loci memoriam non reperierit. 17. 34
 Accidens per evenientia non imputantur agenti. 163. 44
 Actio Nativa & Dativa 83
 Hypothecaria pro Legatis competens. 733. 2
 mandati advocato non competit, si principalis jussu adversarium convitiis excepit. 967. 7
 negotiorum gestorum iniet dum contra invicem competit. 274. 103
 seqq.
 Adamas gemmarum princeps 67. 1
 Adamantes devorandas prabens an & quatenus puniatur. 70. 22. seqq.

Adulterium non rumpit ipso jure matrimonium. 938. 87
 in Duplicatum & Simplex dividitur. 454. 32
 Duplicatum punitur gladio. *ibid.* 33
 In femina extra Electoratum Saxonie mitius punitur. *ibid.* 34
 Cause quanam? 504. 110 seqq.
 Ob innocentis intercessionem pena hæc mitigatur. 505. 118. seqq.
 in Electoratu Saxonie intercessio 121.
 in duplicato nihil operatur. *ibid.* seqq.
 Uem est in Borussia & ubi viget jus Culmense. 697. 4
 Simplicis pena ejusque mitigatio. 457. 54. seqq. & 506. 124. seqq.
 eo casu, quo solutus cum conjugata rem habuit, ob puella intercessionem pena non mitigatur. 456. 46. seqq.
 Rrr rrr 3 quid

- quid si uterque conjugum adulteri
rii reus. 507. 130. seq.
- Adesponsatis commissi pena ejusque
mitigatio. 457. 57. seqq. & 503.
139. seqq.
- Advocatus ad patrimonium invitum
cogipotest. 257. 184. seqq.
- Ædificans scienter in alieno donasse
presumitur. 238. 229. seqq.
- Ædes ruinosas cives invitum reficere te-
nentur. 275. 106. seqq.
- An in horrum convertere liceat?
276. 111. seqq.
- Ætatis major favor, quam sexus. 892
30
- Agathes nonnunquam admirandas
figuras exhibet. 9. 33. seqq.
- Aeronis rationali insertus fuit. 10. 35
- Aggratiandi jus cui competat?
436. 5
- Alimenta à patre donata presumun-
tur. 204. 17. & 207. 25
- Idem obtinet in avo reliquisque
ascendentibus masculis. 210. 38
- idem in matre & avia. ibid. 42
- quatuor casus quo ad has excipiun-
tur. 211. 44. seqq.
- Alabastrum ad gemmas non pertinet.
10. 39
- Alienare quid? 322. 83. & 340. 81
- Alienatio illicita ex necessitate con-
validatur. 300. 45
- Alternatio locum invenit, quoties res
commode dividi nequit. 853. 45
seqq.
- maxime in Principatibus. ibidem.
- Amicos inter donatio interdum præ-
sumitur. 227. 149
- Annulus signatorius rebus expedito-
riis accensetur. 46. 25
- Annulus solum sponsalia non probat.
62. 8.
- licet Presumptionem faciat. ib. 9.
- à Sponso Sponsa missus donatus an
commodatus in dotalio presuma-
tur. ib. 10. seqq.
- Annulorum usus per antiquos. 61. 5
- Annulos quare Sponsi Sponsis dent.
& quarto digito inserant. ib. 7. &
362. 8
- Appellatio est Juri Nat. 632. 64
- pro eo, qui ad supplicium ducitur
curvis libra. 298. 30. seqq.
- fieri debet ad immediate proximum
638. 9. seqq.
- limitatur. ibid. 16. seqq.
- Judex inferior eam recipere tene-
tur. 628. 38. seqq.
- est remedium Cognitionis devoluti-
vum & Executionis suspensivum
625. 18. seqq.
- Judex inferior faciliorem ejus ex-
tum promovere potest. 627
31. seqq. & 630. 56. seqq.
- non pro desertà habenda, si appel-
lans superioris inhibitionem in-
tra terminum non impetraverit.
661. 14. seqq.
- Appellationis abusus, usus, frivoleq;
appellantium coercitio 610. seqq.
- Appennagiati plenum titulum &

omnia

RERUM PRÆCIPUARUM;

- omnia infœntia gentilitia retinent. 320. 6
 Superioritate Territoriali non gaudent. 321. 7.
 fallit in Appennagio improprio 1404. 8
 an Primogeniti obedire teneantur? ibidem.
 ab his differunt Abgetheilte Herren. ibid.
 Apprehensione delinquentis jurisdictionis fundatur. 1417. 8
 Arbitrè ultra partium conventionem & compromissum nihil facere potest. 1408. 12
 Arbitri sententia iniqua ad boni viri arbitrium reduci potest. ibid.
 Argumentum à paritate rationis ad paritatem dispositionis. 915. 57
 à contrario sensu. 944. 126. & 946. 159. seqq.
 à Rubro ad Nigram. 966. 1
 à Spolio ad attentata. 657. 10
 à Rapto ad stupram violentum negatave procedit. 463. 109
 Arma decretoria. 149. 37
 Artifex quisnam? 993. 101
 Artifices gemmarii qui. gemma Domino præstare debeant. 29. 20. seqq. & 37. 76. seqq.
 tenentur de levissima culpa, in eis, quæ artificium concernunt. 30. 27. seqq.
 à Culpa immunes sunt, si gemma materie vitiorupta sit. 33. 49
 vitium materie, vel exactissimam diligentiam probare debent. 35. 61
 quid si id, quod singulare est in aliqua gemmarum specie ignorent. 34. 52
 Artifici in arte credendum. 35. 63
 Artifices alios erudire tenentur. 40. 99. & 282. 153. seqq.
 quomodo pueros suos castigare possint. 40. 100
 strepiferi sui adibus nonnunquam sedere coguntur. 296. 18. seqq.
 Artificum libri semipleme probantur credita intuitu officii contracta. 992. 99
 Artificii professio omnem impericiam excludit. 30. 29
 Attentatum. 604. 49. seqq.
 ex officio revocandum. 632. 65. seqq.
 quatenus à Superiore confirmari possit? 630. 50
 Avocatio causæ. 1414. circa fin.
 Aurum adulterinum. 22. 69.
 Ausreuter 679. 45
 Austregarum iudices ut suspecti recusari possunt. 545. 85. seqq.
 Autoritas ratione officii competens non debet ultra naturam officii operari. 1006. 60.
 Autoritate judiciali neme decipi debet. 951. 206
 Antochirum pœna & sepulture. 1254. 36. seqq.
 B.
 Bannum in Imperii membrum. 1103. 191. seqq.
 Barbari ipsi Imperii Principibus comparantur. 306. 15. seqq.
 Barbiteres. 168. 20. seqq.
 Barz

I N D E X.

- Bargegelb.** 17. 33
Befoldus notatur. 793. 28. seq.
Bigamiae autor est impius Lamechus
 926. 1
poena est gladius, ut ut conjux inter-
cedat. 927. 3. seq.
Bigamia adulterii speciem praese-
fert. 928. 12
sine dolo non committitur. 931. 39
Bilantiae. 1014. 114
Blasphemiae poena. 1252. 18 seqq.
Bona vacantia Imperii ipsi Imperio in-
corporanda sunt. 1100. 171. seqq.
receptitia pleno jure ad uxorem per-
tinent. 1326. 5
Bonis cessare an ex singulis rebus mo-
bilibus una relinquenda? 50. 52. seq.
 & 134. 1
bonorum distinctio. 718. 7
 C.
Cadaver unde dicitur? 1228. 11 seq.
Quid significet? 1229. 16. seq.
Cadaveris occisi inspectio. 166. 2. 19.
Caecus an inter illos referendus, qui
legem non capiunt. 1305. 10. circa
fin. quomodo Testamentum faciat?
 724. 7
Camera Imperatoria suspicionis argui
potest. 542. 67. seq.
Camerae ut assessor suspectus recusari
potest. 541. 58
Captivitas hodie non tollit Matrimo-
nium 936. 84. seq.
Captivi an aufugere possint? 1307. 2
non occidi possunt. ibid.
hodie htro soluto dimittuntur.
 1328. 3
 ibid.
limitatur
 ibid.
Captivis ob sapientis servitium resti-
tere cicer. 1397. 2
Carolus IV. dissipator & vitiosus
Imperii. 1102. 184
Carceris effracti crimen 770. 4
Carnificis officium inter sordida mu-
nera non recte refertur. 265. 48
 seqq.
innu cives infimi ordinis efferre co-
guntur. 267. 63
Caupones hospites in viti recipere te-
nentur. 287. 181. seqq.
Causa Matrimonialis uel licite est sa-
vorabilior. 445. 47
Causa in pari melior conditio possiden-
tis. 849. 7. & 850. 11. seqq.
praesertim in probationibus. 849. 9
regula haec universalis non est. 873
 12. seqq.
Chirurgi hodie veniunt nomine det
Barbierer. 168. 24
Cicatrix in vulnerato. 754. 7
Circularum membra quibus castus
eorum Directoribus & Ducibus
impune non parere & resistere pos-
sunt? 1403. 7
Clausula Codicillaris quem effectum
habeat? 361. 2
Clericus ad dicendum Testimonium
cogi potest. 270 78. seqq.
ad confessionem sibi factam edisse-
rendam cogi nequit. ibid. 81. seqq.
Clerici sunt subditi Domini territorii.
 1389. 5
in personalibus coram Confessor iis
conveniendi. 1391. 7
quatenus eorum inobedientia im-
punitur sit. 1389. 5. seqq.
 impo-

RERUM PRÆCIPUARUM.

- imponi potest.* 276. 116. seqq.
- Cientes quatenus subditis equiparentur?** 1401. 9
an juri Protectionis excutere possint? *ibid.*
quatenus Protectori impune non obediant. *ibid.*
- Cloacæ servitus invito imponi potest.** 276. 11. seqq.
- Cœlibatus pœna.** 444. 65. seqq.
- Collatio in quibus rebus cesset.** 740. 10
- Collegia statuum quatenus illis, qui juri convocandi & præsidendi habent licite non pateant.** 1403. 7
- Collegiorum JCorum ut suspectum recusari potest.** 542. 113. seqq.
- Collegium integrum ut suspectum recusari potest.** 546. 97. seqq.
quid si lici cum collegii capite intercedat. 547. 103. seqq.
- Collegiorum concessio ad Principem pertinet.** 1407. 11
Eorum jura. *ibidem.*
- Collegiis Jurisdictio respectu ordinarii Magistratus cumulative competit.** *ibid.*
- Collegiati quandoque collegii placita impune spernere possunt.** *ibid.*
à Seniorum suorum injusta sententia licite appellant. *ibid.*
- Comes Palatinus an Imperatoris iudex competens.** 540. 50. seqq.
ut suspectus recusari potest. *ibid.* 52. seqq.
- Commendatitia verba inter Mercatores Fidejussionis vim habent.** 974
- Commercia firmisimum Reipubl. fœderum.** 664
- necessitas introduxit.* 676. 6
- Commerciorum favor.** 972. seqq.
libertas ob utilitatem publicam limitari potest. 278. 124. seqq. & 345. 122. seqq.
- Commissarius cæsaris ut suspectus recusari potest.** 538. 35. seqq.
etiam datus cum clausula: omni recusatione cessante. *ibid.* 41. seqq.
- Comitia Imperii universalia absque præscitu & consensu Electorum Imperator indicere naquit.** 1094. 138. sq.
- Commodatum irregulare.** 115. 106
- Commodans an rem commodatam deterioratam oblato deteriorationis pretio recipere tenatur?** 307. 2
- Commodatarius ad quid teneatur?** 641. 2
- Communio bonorum inter conjuges an & ubi vigeat?** 694. 10
- Compendium facere quid?** 901. 36. seqq.
- Compensatio ex libro mercatoris utramque paginam continente elici non potest.** 1011. 92. seqq.
- Competentiæ beneficium quid?** 134. 2
adhuc hodie in viridi observantia. 135. 5
& personalissimum. *ibid.* 6
quibus datur? 136. 9. seqq.
ejus effectus. 140. 29
in delictis locum non habet. *ibid.* 30
- Conatus an & quatenus puniatur?** 70. 25. seqq.
- Conclusionem causæ an iudex retractare possit?** 1030. 8. seqq.
- Concubinatus hodie sublatus.** 195. 124.

I N D E X.

- Condominorum indivisi Territorii**
neutri sine altero aliquid statuere licet. 1404. §. circa fin.
neutri in alterum licet delinquentem imperium aut jurisdictionem competis. *ibid.*
nequidem eo casu, quo Seniori jurisdictionis administratio concessa. *ibid.*
- Consuetudo Testatoris observanda.** 48. 39
- Copia instrumentorum nihil probant.** 103. 102. seq.
- Coriarii cogi possunt, ut corium humanam cadaveris ad Anatomiam concessi concinnent.** 166. 62
- Correctoria Legis extensionem non admittant.** 136. 8
- Correlativorum pars conditio.** 940. 106
- Cochmannus laudatur.** 368. 5
- Creditor in judicio scienter & falso asserens debitorem sibi non debere donasse praesumitur.** 236. 216. seqq.
idem est, si chirographam reddat. 237. 219. seqq.
ad pignus redditum non extendendam. 238. 225. seqq.
- Credens pecuniam alteri ad aliquid faciendum, quod alioquin accipiens facturus non erat donasse praesumitur.** *ibid.* 228
- Crylla lomanitiae poena.** 72. 38. seqq.
- Culpa ex actu, qui absque culpa committi non solet, praesumitur.** 34. 58
- Culpa levissima in Locatione & Conductione regulariter non praestatur.** 29. 10
- nec in societate.* 58. 109
lata an pacto: artificem non suo periculo facere remissa sit? 39. 89. seqq.
- Cura infirmo invito adhiberi potest.** 298. 32. seq.
- Curam invitus quis suscipere tenetur.** 262. 36. seq.
- Curatorum consensus ad Nuptias necessarius non est.** 694. 9
- D.
- Damnum nonnunquam in jure ipsum lucrum reparatur.** 900. 19. seqq.
- injuria datum.** 764. 7
ab animali factam. *ib.* circa fin.
Legatis in legatione factum Civitas restituit. *ibid.*
- Daniae Rex.** 17. 32
- Decreta an vim legis habeant.** 1293. 2
- Delictum unde dicatur, ejusque homonymia.** 1230. 31. seqq.
quoad mandantem impunibile nec in mandatario puniri potest. 968. 8
limitatur. *ibid.*
- Depositum.** 743. 3
- Depositarius ad latam culpam obligatur.** *ibid.*
- Desertionis malitiosa poena, ejusque mitigatio.** 470. 173. & 515. 190
- Distribuitur.** 953. 223. seqq.
- Dividitur.** 952. 220
- Desertio malitiosa est justa Divortii causa.** 953. 222. seqq.
quantum tempus ad eam requiratur, iudex determinat. 996. 253. seqq.
- Desertionis Processus ad prescripta Con-**

RERUM PRÆCIPUARUM.

- Confistoriorum formandus.* 938. 89.
seqq. & 952. 216. seqq.
ejus requisita. 953. seqq.
effectus. 937. 97
- Defertor malitiosus quinam.* 937. 94.
& 938. 90
- Diatretarii & Diatretum quid?*
 26. 4
- Dies unde dicatur.* 147. 9. seqq.
ejus partes. 148. 24. seqq.
dividitur in Criticum & nec Criticum. *ibid.* 26
- Critici derivatio & Synonyma.* *ibid.*
 27. seqq.
- Computatur à media nocte admediatam noctem sequentem.* 147. 12.
seqq.
quare? 148. 18. seqq.
descriptio. 150. 44
- Dierum Criticorum determinatio nonnullis impossibilis visa fuit.*
 152. 9
est maxime necessaria. ib. 10. seqq.
eo casu, quo dubium est an vulneratus ex vulnere an vero ex alio symptomate mortuus fuerit.
 159. 9
in aliis casibus non necessaria. 158.
 5. seqq.
eorum terminus ad quem aliis brevior est, aliis longior. 153. 21. seqq.
Alii tertium diem Criticum ponunt.
ibid. 28
- Alii alios.* 154. 30. seqq.
adeo, ut sint qui integrum biennium constituant. 156. 44. seqq.
- Dierum Criticorum termini disjudicatio iudicis arbitrio, Medicorum relationi conformando, rectissime committitur.* 159. 9. seqq.
- Digesta Templum iustitiæ sunt.* 76. 4.
in fin.
divisa tempore Bulgari & Azovii in Vetus, Infortiatum & Novum.
 83
- Divortii legitimi effectus.* 951. 204
- Doctores ad consulendum inviti cogi possunt.* 277. 183
multibus preferendi. 969. 12
Legibus vestiviariis ibi latis, ubi domicilium constituerunt, an teneantur? 1173. 10. seqq.
- à Dolo etiam fatua causa excusatur?* 931. 40
- Domanialia bonæ ex necessitate licite alienantur.* 300. 44
quoadam jus in iis Princeps habeat.
 968. 9
- Domini nomen olim Principibus exosum.* 92. 28
- Domino Feudi mediato & immediato concurrente immediatus quatenus preferendus.* 1419. 10
- Dominium unde dicatur.* 90. 2. seqq.
quor modis sumatur. 91. 11. seqq.
de rebus incorporalibus improprie dicitur. 94. 42. seqq.
describitur. *ibid.* 40
Est vel Quiritarium vel Bonitarium. 96. 52. seqq.
vel Verum vel Præsumptum. *ibid.*
 54. seqq.
vel Plenum vel Minus plenum, & hoc vel Directum vel utile. 97.
 56. seqq.

CAPUT IX.

- vel Proprietatis vel Possessionis.* 99.
69. seq.
- vel Perpetuum, vel Interimisticum*
ibid. 71. seq.
- Perpetuum quid.* 100. 75. seqq.
- Interimisticum quid.* 101. 80. seqq.
- ejus forma & requisita essentialia.*
107. 2. seqq.
- Dominio Interimistico gaudet.**
- (1) *Maritum Prædii dotalis.* 109.
10. seqq.
- (2) *bonæ fidei possessor fructuum
ex re aliena perceptorum.* 109. 12.
seqq. & 126. 89. seqq.
- (3) *Heres rei sub conditione legata.*
- (4) *Emtor rei vendita & in diem
addictæ.* 109. 24. seqq. & 130.
126. seqq.
- (5) *Emtor rei sub lege commissio-
ria.* 110. 36. seqq. & 130.
126. seqq.
- (6) *Heres statu liberi.* ibid.
- (7) *Creditor qui fundi oppignora-
ti recens jus dominii impetravit.*
111. 53. seqq.
- (8) *donatarius, cui res mortis cau-
sa ita data, ac nunc haberet,
redderet, si donans convaluisset.*
ibid. 62. seqq.
- (9) *Libertas rei à Patrono ex su-
pervenientia liberorum revoca-
ta.* 112. 68. seqq.
- (10) *Omnis possessor rei restitutioni
obnoxia.* ibid. 73. seqq.
- (11) *Quilibet, cui dominium reale
competit.* 115. 103. seqq.
- (12) *Proprietarium fructuum à fu-
re decerptorum,* 116. 117. seqq.
- Effectus eadem sunt, qui dominii in
genere, nisi specialis legis probi-
bitio obstat.* 132. 138
- inter hos etiam refertur oppignatio.*
124. 124. 59. seqq.
- Donatio 500. solidos excedens insu-
nuanda.** 43. 6. seqq. add. 719. 8
- trifariam in jure sumitur.* 184. 5. seqq.
- describitur.* 185. 9. seqq.
- In dubio regulariter non præsumi-
tur.* 178. 1. seqq.
- Requidem ob sanguinis vinculum.*
202. 6. seqq.
- rerum hereditariarum,* 718. 7
- immobilium.* 719
- inter conjuges prohibita.* 720. 9
- dividitur in Expressam & Præsum-
tam.* 187. 37. seqq.
- præsumta 500. solidos superans etiam
insinuanda.* 195. 128. seqq.
- Donatio præsumitur.**
- (1) *Ob pietatem donantis.* 203. 12. seqq.
& 204. 16.
- inter parentes & liberos.* 204. 17. seqq.
- inter conjuges.* 223. 118. seqq.
- non inter viticum & privignos.*
226. 133
- nec inter Collaterales.* ibid. 142. seqq.
- quod limitatur.* 227. 145. seqq.
- (2) *Ob favorem dotis, ab extraneo
constituatur.* 228. 150. seqq.
- (3) *Ob conditionem dantis & acci-
pientis.* 229. 162. seqq.
- (4) *Ob concursum plurium causa-
rum.* 230. 174. seqq.
- (5) *Ob casum Remuneracionis.* 232
186. seqq.
- (6) *Ob*

RERUM PRÆCIPUARUM.

- (6) Ob causam pietatis. 233. 191
seqq.
- (7) Ob defectum alterius virali.
234. 203. seqq.
hac presumptio admittit probatio-
nem in contrariam. 240. 243
effectus alios vide sis ibidem.
- Dormientes legem non capiunt.
1304. 10.
- Dotem pater invitus constituere tene-
tur. 271. 87. seqq.
- in Dotis repetitione locus domicilii
mariti inspiciendus. 399. 14. seqq.
- Duarenu laudatur. 375. 48
E.
- Ebrius innoxie ab omni pena libera-
tur. 1304. 19. in seqq.
- Electores dividuntur. 1050. 1
- Cesarea Majestati arctissime jun-
guntur. ibid. 3. seqq.
- Præ reliquis Imperii statibus XVII.
prærogativis hodiernam fulgent.
1081. 12. seqq.
- nonnulla jura cum reliquis Imperii
ordinibus habent hodie commu-
nia. 1110. 241
- singulorum officia in Imperio illu-
strissima. 1089. 22. seqq.
- quibundam prærogativis inter se ipsos
gaudeant. 1124. 1. seqq.
- Emtio venditio. 759. 9
- Emerere quis invitus cogi potest. 279.
137. seqq.
- Error quid. 895. 63
matrimonium non dissolvit. 930. 32
non esse & non apparere paria sunt.
851. 22. & 854. 57. seqq.
- Eventus felicior an inobedientiam
reddat impunem. 1290. 9
- Executor sententia an et suspectum re-
cusari possit? 552. 155. seqq.
- Executio ad penam & factum us-
que fieri potest. 134. 1
nec debitoribus alimenta relinquen-
da. 135. 4
- Executio in cadavere delinquentis.
1230. 39. & 1234. 70. seqq.
nonnullis injusta videtur. 1236. 3. seqq.
sed justitia non caret. 1238. 16. seqq.
dissentientium rationes resolvuntur.
1242. 41. seqq.
- requisita quanam. 1245. 74. seqq.
obinet in delictis atrocioribus. 1250
2. seqq.
- quid si mortuum jam capitali suppli-
cio ob aliud crimen affectum. 1256
44. seqq.
- variis exemplis & præjudiciis con-
firmatur. 1257. 1. seqq.
- Exhereditatio liberorum. 966. 3. &
967. 4
- Exempla quoad familia non restrin-
gunt, sed declarant. 9. 29. & 46. 26
Utilia sunt. 799. 84. seqq.
- Exempti jurisdictioni quinam. 1303. 9
- Exceptione non usus donasse presumi-
tur. 239. 235
- Exceptio Excusionis inter mercato-
res non admittitur. 973
- Divisionis, non Numeratæ Pe-
cuniæ & Reconventionis iti-
dem inter mercatores cessant.
974
- Exculpato moribundi. 377. 54
Sss sss ss 3 eny.

I N D E X.

- æternat omnes præsumptiones & indicia.* 422. 5. seqq.
modo non affectu facti. 424. 12. seqq.
licet fuerit implicita. 425
aut notibundus jamjam exculpatum prius inculpa verit. 426. 12. seqq. jung. 427. 23. seqq.
contrarium statuentes refutantur. 429. 33. seqq.
effectu hoc non gaudet, si (1.) delictum vulnerationis plene probatum. 430. 40. seqq.
aut (2.) ex culpatus urgentissimis indicii gravetur. 431. 44. seqq.
Expositio infantis quomodo puniatur. 770. 8. in fin.
- F.
- Falsum quot modis committatur.** 71. seqq. & 772. 9
Fallici. 7003. 36. seqq.
Famulus ante conventum tempus finitum aufugiens salarium perdit. 691. 5
Famuli cum servis quatenus comparandi. 1336. 13
quibus casibus domino impune non obediant. *ibid.*
an verberibus castigari possint. 693. 7
Fidejussores gaudent beneficio ordinis. 747. 6
Divisionis & cedendarum actionum. 748. 7
Reum judicio futurum caventes morte rei liberantur. 750. 8
fallit in causa criminali. *ibid.*
Filii illustres intra limites paterna divisionis delinquentis forum. 788. 41. seqq. add. lit. P. verb. Pater.
- Fodinas princeps sibi omnes arrogare potest.** 21. 67. seqq.
Fœminæ appellatio homini & truto communis. 891. 13
derivatio. *ibid.* 14. seqq.
Fœminæ ab officiis remouentur. 884. 18
dignitatem à maritis habent *ibid.* 19
ascudorum successione excluduntur. 885. 23
ad fideicommissa familia conservanda causa relicta non admittuntur. *ibid.* 24
in solenni testamento testes esse nequeunt. *ibid.* 25
nec in testamento rusticorum *ibid.* 26
nec in hypotheca publica & investitura feudali. *ibid.* 30. seqq.
testes esse possunt in testamento mulieris, ad prius causas, tempore pestis condito, parentum inter liberos & Codicillis. *ibid.* 27. seqq.
quando a cura liberentur. 705. 1
Fœminarum partes favorabiles, quam masculorum in negotiis, ubi illarum imbecillitas ac partus periculum attenditur. 886. 32
Fœminæ ex Fedejussione non tenentur. *ibid.* 33
ita errore juris solutum repetunt. *ibid.* 5
ratione dotis omnibus creditoribus hypothecariis preferuntur. *ib.* 36
in non nullis dilectis maritus puniuntur. *ibid.* 37
jure civili carceroi mancipari non poterant, quod hodie mutatum. *ibid.* 38. seqq.
juris

RERUM PRÆCIPUARUM.

juris ignorantia eis in casibus à jure expressis non nocet. 887. 40. seqq.
modo non versentur in illis, quæ ad formalem alicujus actus substantiam pertinent, vel ordinis judicarii solennitatem aut rigorem juris observandum respiciunt. 900. 22. seqq.
add. lit. I, verb. Ignorantia.
Forum vel venale vel judiciale. 785. 4. seqq.
Competens ex delicto triplex. 1417. 8
hoc etiam in illustris personis obtrinet. 776
Fornicationis pœna ejusque mitigatio. 470. 177. seqq. & 514. 187. seqq.
Forenses propter ignorantiam statutorum à pœna absolvuntur. 24. 86
Per delicta jurisdictioni se subjiciunt. 1301. 7
quam diu in loco degunt, subditi sunt. 286. 176
hinc statuti obligantur. 1301. 7
Forma à lege tradita ad unguem observanda. 901. 31
Fortalium in Vasalli invitì prædio à domino extrahi potest. 299. 37. seqq.
Eruclius quotuplices. 127. 95. seqq.
in vicem fundum delapsi ei relinquendi. 307. 4
Fur interdum furti agit. 51. 64
Furti divisio & pœna. 761. 5
ad eam minuendam nihil facit ignorantia domini rei furtivæ. 17. 35
pœna nec ad puellæ intercessionem mitigatur. 471. 185. seqq.

nec ad meretricis intercessionem.
 472. 196. seqq.
Furiosi an puniri possint? 1304. 10. & 1319. 19

G.

Gemmæ unde dicantur. 5. 6
varie accipiuntur. ibid. 7. & 6. 12
describuntur. 5. 5
quam habeant materiam? 6. 9. seqq.
varie distinguuntur. 6. 13. & 7. 15. seqq.
ubi inveniuntur. 11. 45. seqq.
in jure inter res pretiosas nec merces minutatim vendendas referuntur. 6. 12
quatenus pro immobilibus rebus habeantur? 47. 34. & 63. 15. seqq.
acquiruntur inventori, quocumque in loco inveniuntur. 13. 4. seqq. & 14. 6. seqq.
etiam in foro conscientie. 19. 52
modo apprehendantur. 14. 15. seqq.
inventas lucri faciendi causa celans furti tenetur. 17. 35. seqq.
arbitrariè tamen tantum punitur. ibid. 37
limitatur. ibid. 38. seqq.
quomodo caute à muliere ad maritum transferenda. 63. 13. seqq.
Gemmarum hodie lectio regaribus an numeratur. 20. 53. seqq.
& juste prohibetur. 22. 70. seqq.
quæ à pœna transgressores puniendi? 23. 78. seqq.
præcipua utilitas in ornando consistit. 61. 1. seqq.
quod per ordinationes politicas restrictum. 64. 18. seqq.
 usu

INDEX.

- usu prohibito, an puniantur portantes adulterinas.* 85. 28. seq. & 1176. 32. seqq.
- sunt magnatum delicia.* 20. 59
- adulterinas pro veris vendens quomodo puniatur.* 67. 3. seqq.
- Gemmarius consultus gemmas falsas pro veris pronuncians an consulenti teneatur.** 69. 12. seq.
- Gemellis masculo & femina editis, in dubio masculus primus in lucem exiisse presumitur.** 357. 82. & 379. 31. seqq.
- Gerada quid contineat.** 48. 41
- Gratificationi in dubio ob incertitudinem ac rei individuitatem locum est.** 356. 68. seqq.
- in causis, à jure expressis,* 877. 62
- Grossi & Grossolarii,** 836. 42
- H**
- Hareseos pena,** 1054. 9. seqq.
- Heres an teneatur venditionem à defuncto factam adimplere.** 349. 154
- mortem occisi non vindicans hereditate non privatur.* 405. 102. seq.
- mortem occisi hodiernum denunciare tenetur.* 406. 105. seq.
- Hereditatis deferendæ tria fundamenta.** 966. 2
- petitio quo tempore Jure Saxon, prescribatur.* 43. 5
- Hermaphroditis, in quibus sexus femininus prevalet, juris ignorantia non nocet.** 892. 32
- Homagium secundum naturam actus super quo concipitur intelligendum.** 824. 26
- Homagii receptio jurisdictionis, imperii & superioritatis quasi possessionem valide arguit.** 823. 19
- Homines proprii de rebus ad glebam non pertinentibus disponere & sibi jubere possunt,** 690. 2
- possunt vindicari,* 691. 4
- quatenus Dominis resistere possent.* 1338. 14
- Homicidii dolosi pena est gladius.** 762. 1
- ab hac pena quidam excusentur,* ibid. 2
- culpofum nunquam puniuntur gladio,* 769. 4
- qualificati species,* 769. 8
- Honoris concervandi studium cum humilitate non pugnat.** 1069. 65
- Horrea & Horrearium,** 57. 101. seq.
- I**
- Ignorare jus civile in masculis latæ culpæ annumeratur.** 837. 2
- Ignorantia an & quatenus differat ab errore & Nescientia.** 895. 89. seq. & 896. 68
- est vel juris vel facti.* 893. 35. seq.
- juris in damno rei suæ amittende nemini nocet.* 899. 10. seq.
- in compendiis i. e. acquirere volentibus nec faminis prodest.* 902. 42. seq.
- modo peritiores consulere potuerint.* 906. 91
- quatuor casus excipiuntur, quibus mulieribus nec in compendiis faciendis nocet.* 904. 65. seq.
- usus peritiores consulere potuerint!* 906. 89. seq.
- in delictis ad lucrum faciendum nemini,*

RERUM PRÆCIPUARUM.

- nemini prodest, facit tamen ad remissionem pœnæ. 905. 79. seqq.
- facti proprii veniam non facile meretur. 893. 38
- alieni regulariter excusat, ibid. 40
- eam allegans non probat in casibus, quibus ius ignorantis specialiter adfuit, sed tantum in illis ubi, non assistit. 909. 2. seqq.
- Probatur per iuramentum. 910. 15. seqq.
- & præsumptiones. 911. 21
- Illicito dans operam de eventu etiam præter intentionem tenetur. 163. 42
- Illustris vocabulum varie accipitur. 786. 10. seqq.
- Illustres personæ in alieno territorio delinquentes ibi puniri possunt. 776
- Impensæ à marito in rem uxoris factæ an donatæ præsumantur. 225. 129. seqq.
- donatæ præsumuntur in eo, qui sua impensa immaturos fructus collegit è fundo alieno, quem non possidet. 239. 231
- funeris creditorum æri alieno anteponuntur. 734. 3
- Imperator imperii suspicionis argui potest. 536. 26. seqq.
- bona imperii absque Electorum consensu alienare nequit, 1102. 130
- Imperans summus peccans ab alio eque summo puniri nequit. 1397. 1
- Imperium fulcrum Reipubl. 66. 4 publicum privato præferendum. 1411. 3
- Romanum sacrum cur dicatur. 1065. 29. seqq.
- Imperitiæ nomine in artificibus quid veniat. 31. 37
- In particula vocibus privativæ & augmentativæ jungitur. 372. 26. seqq.
- Inædificata solj domino acquiruntur. 710. 3
- Incendiariorum pœna. 770. 7
- Incerditudo semper vitiat dispositionem. 854. 55. seqq.
- Incestus inter consanguineos in linea ascendentium & descendantium pœna est gladius. 451. 9. add. 696. 2 non mitigatur favore matrimonii neque contrahendi neq. contracti. 452. 11. seqq. & 484. 31. seqq.
- inter affines ascendentes & descendentes punitur sustigatione. 452. 15
- quæ favore matrimonii cum alia in relegationem convertitur, ib. 17. seqq. & 485. 35. seqq.
- utur concurrat adulterium. 453. 22. seqq. & 486. 39
- inter Collaterales sive consanguineos sive affines primi gradus coercetur sustigatione. 452. 20
- quæ ob matrimonium in solam relegationem mutatur, ibid. 21. & 487. 42. seq. jung. 494. 48. seqq.
- licet concurrat adulterium. 495. 51. seqq.
- Consanguinei secundi gradus linea inæqualis sustigantur. 453. 26
- T t t t t t t
- sed

INDEX

- sed ob sponsa postea quaesita simul abitura intercessionem tantum relegantur.* *ibid.* 27. & 499. 79
- Affines huius gradus & linea perpetuo tantum relegantur.* 474. 28.
- favore matrimonii ad tempus relegantur vel carcere puniuntur.* *ibid.* 29. & 498. 67. seqq.
- Consanguinei & Affines certii gradus, inter quos parentela respectus perpetuor relegantur.* 499. 30. seqq.
- reliqui, ubi hic respectus cessat ad tempus relegantur, vel poenam pecuniariam incurrunt.* 500. 32.
- accedente matrimonio cum alia mitigatio obtinet.* *ibid.* 33. seqq.
- Consobrini puniuntur in Saxonia perpetua relegatione, alibi poena pecuniaria.* 454. 30. seqq. & 500. 86. seqq.
- favore matrimonii cum alia itidem mitigatio obtinet.* *ad. loc.*
- Inclusio gemmae in aurum usucapionem non interrumpit.** 43. 3. seqq.
- Inculpatio moribundi, quid?** 385. 99. seqq.
- Ad eam requiritur inculpantis.**
- (1) *Bona fama vitaeque bene ante acta.* 386. 15. seqq.
 - (2) *Plenus intellectus.* 391. 36. seqq.
 - (3) *Perseverantia.* 394. 60. seqq.
 - (4) *defectus contrariarum circumstantiarum ac probationum.* 395.
- 62
- singulis his requisitis stipata operatum effectum*
- (1) *Generalis inquisitionis.* *ibid.* 64. seqq.
 - (2) *captura & incarcerationis.* 398. 76. seqq.
 - (3) *Specialis inquisitionis.* 403. 95. seqq.
- effectus ratione heredum est, quod inculpatum ad iudicem deferentes a temeritate sint excusati.* 404. 99. seqq.
- non operatur effectum**
- (1) *torrens.* 408. 5. seqq. & 414. 25. seqq.
- licet inculpans fuerit probatissimae vitae.* 412. 15. seqq.
- licet inculpationum iuramento confirmaverit.* *ibid.* 17. seqq.
- licet sacrosanctam Eucharistiam iamjam assumpturum sit.* 413. 22. seqq.
- (2) *Condamnationis.* 418. 43. seqq.
- Iudicia totius fere praeos criminalis sunt fundamentum,** 368. 1.
- describuntur.** 369. 8.
- dividuntur.** 370. 11. seqq.
- sunt maxime necessaria.** 368. 3.
- per se condemnatione ad mortem non operantur.** *ibid.* 2.
- Iudiciorum determinatio iudicis arbitrio relinquuntur.** 369. 6. seqq.
- Indigni hereditate quinam?** 739. 9.
- Infantes nequidem arbitrarie puniri possunt.** 1304. 10.
- Inhibitio varie accipitur.**

RERUM PRÆCIPUARUM.

ad præterita proprie non pertinet.
629. 44. seqq.

fit à superiore. 639. 20. seqq.

Impunis vocabulum quomodo accipiat.
1284. 3. & 1285. 4

Inhibitio in causis appellationum. 624.
-14. seqq.

dividitur in generalem & specialem.
632. 67. seqq.

judicialem & extrajudicalem. ibid.
-71. seqq.

tacitam & expressam. 633. 74. seqq.

simplicem, arcuorem & ulteriorem.
ibid. 76. seqq.

canonicam & non canonicam. ibid.
-79. seqq.

decernitur à competente ratione appellationis.
637. 4. seqq.

immediate proximo. 638. 11. seqq.

limitatur. ibid. 16. seqq.

& superiori. 639. 20. seqq.

parte non citata. ibid. 22. seqq.

etiam commissario cum clausula: remota appellatione. 640. 28. seqq.

aut: sententiam statim exequendi: delegato. 641. 37. seqq.

in causis, ubi appellatio quoad effectum suspensivum & devolutivum admittitur. 654.
-74. seqq.

cessat in causis ubi appellatio est

(1) plane illicita. 645. 3. seqq.

(2) non facile admittitur. 650. 45. seqq.

(3) non admittitur quoad effectum etiam suspensivum. 651. 52. seqq.

an possit decerni in appellationibus

extrajudicialibus. 654. 77. seqq.

operatur faciliorem appellationis exitum, appellantiq; jus suum conservat. 652. 2. seqq.

judicem & appellatum ab omni innovatione arcet. ibid. 4.

omnia attentata revocat. ibid. 6. seqq.

attentantibus poenam infligit. 658. 12. seqq.

quam nec transgendo evitant. ibid. 17. seqq.

expirat per (1.) expressam inhibentis cassationem. 660. 3. seqq.

(2.) finalem causæ decisionem. 661. 5. seqq.

(3.) appellationis desertionem. ibid. 7. seqq.

Injuriarum coercitio. 765. 8.

an teneatur, qui alicui sub conditione injuriam infert. 970. 12.

an exceptionem suspecti judicis opponens. 605. 62. seqq.

Inobedientia impunis describitur. 1286. 5.

dividitur (1.) in impunem ex jure præceptivo & permissivo. 1287. 6.

(2.) plene & minus plene talem. ibid.

(3.) illam, quæ ex abusu imperii & illam, quæ ex concursu majoris potestatis oritur. ibid.

(4) erga legem & erga hominem. 1288. 7.

(5) commissionis & omissionis. 1289. 8.

(6) simplicem & cum resistantia conjunctam. ibid.

Tet. tet et 2 erga

INDEX.

erga legem ab initio impunis oritur.
 erga hominem. 1321. 1. seqq.
 in concursu plurium eam exigentium. 1410. 1
 (1) ex persona legislatoris, si legem condere nequeat. 1294. 2. & 1296. 4
 (2) ex persona eam committentis, quo spectant Principes. 1297. 5 Imperator. 1299. 6 status Imperii. ibid. advena & forenses. 1301. 7 patria ejecti. 1302. 8 jurisdictioni exempti. 1303. 9 qui legem non capiunt. 1304. 10 qui jus ignorare possunt. 1306. 11
 (3) ex legi qualitate, ut si non publicata, permissiva, suadens, injusta, aut nunquam in usum deducta fuerit. 1307. 12. seqq.
 (4) ex inobedientia qualitate, ut si nondum perfecta & consummata. 1315. 16
 ex postfacto impunis sit ob dispensationem, poena remissionem & favorem supervenientem. 1318. 18. seqq.
 uxoris erga maritum. ibid.
 liberorum erga parentes. 1327. 6. seqq.
 servi erga dominum. 1335. 12. seqq.
 subditorum erga magistratum summum. 1341. 1. seqq.
 subalternum. 1363. 1. seqq.
 judicem. 1367. 4. seqq.
 militum erga bellicos magistratus & Duces. 1375. 1. seqq.

ecclesiasticorum erga seculares. 1383. 1. & 1389. 5
 secularium contra ecclesiasticos. 1385. 2. & 1393. 9
 ecclesiasticorum adversus se invicem. 1386. 3. & 1395. 10
 captivorum erga captivos. 1397. 2
 legati adversus territorii dominum. 1400. 5
 foederatorum erga socios. 1401. 6
 membrorum in collegiis Electorum, Principum, Comitum ac civitatum, adversus illos, qui jus convocandi aut praesidendi habent. 1403. 7
 circularum adversus eorum duces ac directores. ibid.
 appanagiatorum adversus primogenitum. 1404. 8
 condominorum ejusdem territorii adversus condominos. ibid.
 clientium adversus Protectorem. 1405. 9
 vassallorum adversus feudi dominos. 1406. 10
 collegiatorum adversus collegas. 1407. 11
 compromittentium adversus arbitros. 1408. 12
 plurium rescriptorum. ibid. 1
 potestatis maritalis & paterna. ibid. 2
 imperii dominici & paterni. ibid.
 paterni & materni. ibid.
 privati cum publico. 1411. 3
 diversorum summorum imperantium. 1412. 4
 summi

RERUM PRÆCIPUARUM:

- summi imperantis cum magistratu inferiore.* 1413. 5
magistratus superioris cum iudice ac magistratu inferiore. 1414. 6
plurium iudicam inferiorum incivilibus. 1416. 7
in criminalibus. 1417. 8
potestatis secularis & ecclesiasticae in praelatos germaniae. 1418. 9
plurium statutorum in Collegiis diversis, quorum quis est collegiatu. *ibid.*
domini feudi cum patre vel patria vasalli. *ibid.*
dominorum feudi inter se. 1419. 10
Innocentia uno ac singulari teste plene probatur. 424. 9
Innoxius unde dicatur. 390. 4. *seqq.*
Inquisitio hodie est remedium ordinarium. 405. 104
Inspectio occisi vide Cadaver.
Institutor mercatoris nomine non venit. 993. 102. *seqq.*
an & quatenus ex contractu teneatur? *ibid.*
Instrumentum diem non continens an probet? 1015. 122. *seqq.*
Iratus an à pœna liberetur? 1304. 10. *in fin.*
Interim particula est temporis intermedii limitativa & pendentiam importat. 103. 100
Intercessio conjugum in delictis carnis sibi præcipue locum vindicat. 451. 2. & 472. 194
pro conjugè adultero facta persone soluta non prodest. 566. 126. *seqq.*
- an profic, si uterus conjugum adulterii rem.* 507. 130. *seq.*
prodest utur jam ante ob aliud adulterium facta. *ibid.* 132. *seq.*
semel facta revocari non potest. *ibid.* 134
ab adultero necessario acceptanda. 508. 135. *seq.*
sub conditione in loco commorandi facta pro pura habetur. *ibid.* 137. *seq.*
in stupro violento à marito commissio nihil operatur. 512. 170. *seq.*
in rapto quatenus obtineat *ibid.* 164. *seq.*
- Inventus an intelligatur qui visus fuit?* 1521. *seqq.*
Inventor significare debet se invenisse. 18. 43. *seq.*
rem inventam malitiosè celans arbitrariè punitur. 712. 8
Unde de ipsius animo constare possit? 18. 41. *seq.*
quid si proclamatione facta rei dominus non compareat? 19. 45. *seqq.* & 711. 7
- Inventiones præmia non probe petuntur, sed sponte data iuste retinentur.* 18. 40. & 711. 7
Inventiarum quomodo conficiendum. 730. 9
ejus utilitas & effectus. 731. 10
interdum juramento corroborandum. 731. 1
Tet tet tet 3 *quan-*

I N D E X.

- quando ejus beneficium amittatur. 141. 46
 ibid. Judicialis verbum quid significet? 318.
- Investitura simultanea quid tribuat? 42. seq.
222. 14. seqq.
- Invitum unde dicatur? 246. 4. seq.
 describitur. ibid.
 varie accipitur. ibid.
 dividitur. 247. 17. seqq.
- Invitis magistratus obtundi an Reipl.
 expediat? 260. 22. seqq.
- Judæi sunt cives Romani & juxta leges
 civiles judicantur. 893. 32. seq.
 ubi tolerantur civium privilegiis
 utuntur. ibid. 34
- Christianum arrogare aut adoptare
 nequeunt. 13. 7. 6
- filiabus ad Christianismum conver-
 sis legitimam vivi dare tenentur,
967. 5
- à quovis Imperii statu recipi possunt,
1110. 242
- Judæis mulieribus juris ignorantia
 non nocet. 893. 32. seqq.
- Judæorum infantes an invitis paren-
 tibus possint baptizari? 306. 95.
seqq.
- Judex ubi partium jura sunt dubia,
 utriusque rem adjudicare debet. 851.
29
- Competens esse debet. 637. 2
- suspectus quis? 526. 53. seqq.
- quinam ut suspecti recusari possint?
532. 1. seqq.
- an Ordinarius & Delegatus? 549.
128. seqq. & 30. 132. seqq.
- an in causa criminali judex suspicio-
 nis argui possit? ibid. 137. seqq.
- Superior cum inferiore in prima in-
 stantia concurrere non potest. 141. 46
- Judicialis verbum quid significet? 318.
42. seq.
- Junctherren unde dicantur? 794. 36
- Juramentum mulieri deferri potest
 non in casu ubi pro ea militas juris
 ignorati presumptio. 911. 24. seq.
 pacto commissorio adjectum quid
 operetur? 52. 69
 recipit omnes conditiones actus su-
 per quo interponitur. 824. 27
 ab initio demantati officii præstitum
 se ad omnes actus extendit. 171. 44
- Purgatorium præstans definitive
 absolvendus. 1004. 48. seqq.
- Perhorescentiæ. 607. 84
- inlitem in bonæ fidei judiciis an &
 quando deferatur. 36. 73. seq.
- dandorum & respondendorum.
911. 25
- Suppletorium quo tempore à judi-
 ce deferendum? 1039. 25
 quomodo & cui deferendum? 1041.
39. seqq.
 non potest refecti neque recusari.
1041. 46. seqq.
- tres ejus comites. 1046. 97
- causæ in ejus delatione judex sit,
ibid.
- an ad hoc lapsæ termino probatorio
 petens admittendus. 1049. 35.
seqq.
- ubi locum non habeat? 1017. 144
- Jure consulti definiuntur. 75. 3
 sunt sacerdotes justitiæ. 74. 2. & 76.
4. seqq.
- Juris in re 5. species. 93. 36. seqq.
pri-

RERUM PRÆCIPUARUM.

<p><i>privatio sine expressa lege non habet locum.</i> 662. 17</p> <p>Jurisdictionis contentiosa. actus qui- nam? 320. 56</p> <p>Iustitia gentilibus Dea fuit. 77. 5</p> <p><i>varias apud Romanos habuit notio- nes.</i> 76. 3</p> <p style="text-align: center;">K.</p> <p>Kleinod unde dicatur. 48. 40</p> <p style="text-align: center;">L.</p> <p>Lapidus medicinales gemmis non ac- censendi. 11. 44</p> <p><i>quam inter gemmas referantur?</i> 9. 30. seqq.</p> <p><i>pretiosi invito domino in ipsius agro investigari possunt.</i> 14. 14. & 277. 120</p> <p>Legatus delinquens à territorii domi- no puniri potest. 774. & 1399. 5</p> <p><i>eam remittere est liberrimi arbitrii principii mandatum impune quan- do negligat?</i> 1343. 6</p> <p>Principis cedit Electoris legato pri- mi ordinis. 1284. 42</p> <p>Electoris cedit exterorum Regum legato. <i>ibid.</i> 716. & 37</p> <p><i>damnum in legatione ipsi obtingens à mittenti recuperat.</i> 764. 7</p> <p>Legatorum immunitas à nonnullis ad ipsorum domesticos extenditur. 1400. 5</p> <p><i>domibus jus asyli conceditur.</i> <i>ibid.</i></p> <p>Legationis manus invisiu quis obire debet. 162. 27</p> <p>Legatum gemmarum quid contineat? 45. 16. seqq. & 49. 45. seqq.</p>	<p><i>ornamentorum gemmas includit.</i> 45. 25</p> <p><i>us & mobilium.</i> 46. 31</p> <p><i>Kleinodiorum.</i> 48. 40</p> <p><i>& Supellectilis.</i> 47. 36</p> <p><i>dactyliothece an annulos comple- ctatur?</i> 48. 38. seqq.</p> <p>Legati puri dominium ipso jure sta- tim a morte defuncti in legatarium transfert. 108. 19. seqq.</p> <p>Reges Prisciano non subjacet, quate- nus procedat. 146. 3. seqq.</p> <p>Rege speciali derogatoria adhuc du- bia. insistendum juri communi. 1410. 1</p> <p>Legitima: quantalis statuto colli potest. 361. 3</p> <p><i>vis parentibus liberis non debetur?</i> 1067. 5</p> <p><i>quanta?</i> 698. 6. & 721. 1</p> <p>Legitimæ supplementum. 1334. 11</p> <p>Legitimitas quid requirat? 1327. 6</p> <p>Lenocinii poena. 770. 8. circa fin.</p> <p>Lex quid notet? 1157. 3. seqq.</p> <p><i>ante promulgationem non obligat.</i> 1301. 12</p> <p><i>desinitur.</i> 1291. 1</p> <p>prohibitiva & præceptiva. 1239. 8</p> <p>permissiva. 1309. 13</p> <p>universalis ab imperatore & stati- bus conditur. 1298. 4</p> <p>Provincialis à quolibet statu ser- tur. <i>ibid.</i></p> <p>an extra territorium valeat? 1294. 2. seqq.</p> <p style="text-align: right;"><i>ad:</i></p>
---	--

I N D E X.

- ad accusandum cogens est nutritiva peccati.* 405. 104
- Vestiarum maxime necessaria.* 1165. 92. seqq.
- fertur à merum mixtumque habente imperium.* 1169. 2. seqq.
- jurisdictioni subjectis.* 1172. 2. seqq.
- an ea teneantur Doctores qui ibi domicilium constituerunt.* 1173. 10. seqq. & 1174. 20. seqq.
- ad vestitum à Superiore donatum non pertinet.* 1177. 49
- quomodo feratur ejusque autoritas conservetur?* 1182. 31. seqq.
- Legum multitudo an profit?* 1292. 1
- Legem non capientes quinam?* 1304. 10
- Liberi uni cum patre.* 792. 9. seqq.
- illustres patrius eminentia gaudent.* *ibid.* 8. seqq.
- sine parentum consensu nuptias contrahentes possunt exheredari.* 693. 8. & 1330. 8
- idem est in illis, qui patrem testari prohibuere.* 966. 3
- parentum voluntatem etiam minus plenam servare tenentur.* 1334. 11
- limitatur.* *ibid.*
- quando parentibus impune inobediunt?* 1327. 6. & 1330. 8
- an parentum crimina relevare teneantur?* 1411. 3.
- an criminosis parentibus assistere possint?* *ibid.*
- ex putativo matrimonio nati eodem censentur jure, quo nati ex vero matrimonio.* 949. 182
- ex bigamis nati sunt legitimi.* 948 170. seqq.
- modo concepti à parentibus absentem vivere ignorantibus.* 949. 178. seqq.
- à patre alendi, etiamsi posterius matrimonium annullatur.* *ibid.* 180. seqq.
- Libertas favorabilis,* 289. 199. seqq.
- Libri filio studioso à patre dati donati presumuntur.* 207. 25. seqq.
- modo non ex Bibliotheca subministrantur.* 208. 31
- Mercatorum dividantur,* 987. 31. seqq.
- Probant.* 1021. 8. seqq.
- modo scribens fit.*
- (1) *Mercator.* 1000. 4
- (2) *integra vita, fidei & fame.* *ibid.* 5. seqq.
- quid si juramentum purgatorium prestiterit?* 1004. 45. seqq.
- falsariorum & infamium non probant.* 1001. 16. seqq.
- nec Fallitorum culpa salium.* 1003. 38. seqq.
- (3) *credicum inscriptum mercaturam concernat.* 1005. 56. seqq. & 1008. 65. seqq.
- limitatur.* 1007. 63
- (4) *liber contineat verisimilia.* 1008. 73
- (5) *data & accepta.* 1010. 81
- (6) *causam debendi clavam.* 1011. 94. seqq.
- (7) *habeat inscriptionem.* 1013. 107.
- (8)

RERUM PRÆCIPUARUM.

- (8) mercatorum more sit compa-
ctum & confectum. *ibid.* 108.
seqq.
- (9) vacuum omni cancellatione &
contineat annum, diem & men-
sem. 1014. 116. seqq.
- an mercatoris manu scriptum esse de-
beat? 1016. 132. seqq.
- an summa debeat esse modica? 1017.
142. seqq.
- quid si unum horum requisitorum
deficiat? 1018. 147. seqq.
- plene, si statuto caveatur. 1024.
33. seqq.
- modo in loco statuti scripti. 1025.
42
- aut statutum de alibi scriptis simul
loquatur. *ibid.* 43
- etiam extra statuti locum hoc effe-
ctu gaudent. 1026. 45. seqq.
- an extranei mercatoris liber in loco
salis statuti plene probet? *ibid.*
47. seqq.
- admittunt probationem salis etiam
statuto vigente in contrariam.
1028. 6. seqq.
- Extra casum talis statuti tan-
tum semiplene. 1023. 66.
seqq.
- tacet nonnulli alios casu afferant.
1022. 20. seqq.
- an edendi in originali, an sufficiat
extractum. 1031. 99. seqq.
- ubi edendi & an sepius? *ibid.* 118.
seqq.
- Litis exitum consistit in probatione. 980.
1. seqq.
- Locatio Conductio. 755. 1
quoruplex? 281. 148
an si artifices ad locandas operas
compellantur? 27. 9. seqq.
- uno nummo facta præsumitur do-
natio. 239. 236. seqq.
- Locator quando conductorem expelle-
re possit. 291. 213. seqq.
- Sponsam cui inter modeste saltandum
genima de corona conductæ deci-
dit, convenire nequit. 55. 93.
seqq.
- Loca ruinosa ab invitis rescicienda.
275. 110
- Ludi prohibiti. 767. 9
- Ludo deperditum an repeti possit?
ibid.
- M.**
- Magistratus inferior poenam arbitra-
riam minuere potest. 438. 20. seqq.
& 441. 36. seqq.
- an teneatur causas mitigationis in
sententia exprimere? 442. 48.
seqq.
- an liceat post sententiam à Collegio
Fororum latam? 443. 54. seqq.
- an & quatenus magistratui summo
impune inobediat? 1348. 6
- Magiæ atrocitas. 1188. 1. seqq.
- Majestatis læsæ criminis poena. 767.
10. & 1250. 5. seqq.
- in Electores & reliquos Imperii
principes commissi. 1108. 230.
seqq.
- Majorennitas quando incipiat?
706. 2
- Uuuuuu
Electo-

- Electorum aliorumque Imperii Principium.* 1107. 25. seqq.
- Mandatum principis in conscientia obligat.* 23. 79
- paternum. praeferendum materno.* 1410. 2
- limitatur. ibid. circa fin.*
- Superioris praeferendum inferioris mandato.* 1413. 5
- Manuale mercatorum an probes? 1014.* 1014. 112. seqq.
- Margarithæ ad gemmas non pertinent.* 10. 33. seqq.
- nomine det Alynod non veniunt.* 49. 43
- Maritus, bona cum mulieris gratia in militiam qui abijt, qui malitioso desertore non habendus.* 931. 44
- Prædii dotalis dominus est.* 120. 7
- id alienare prohibetur. ibid. 9. seqq.*
- utrum mulier consentiat.* 123. 44. & 298. 34
- quod moribus hodiernis in plerisque fere Germaniæ locis mutatum.* 721. 1
- nisi æstimato in dotem datum fuerit.* 123. 59. seqq.
- aut necessitas urgeat.* 124. 58
- quid si mulier juraverit se alienationem ratio habituram? 121. 28.* seqq.
- res mobiles dotales an & quatenus alienare possit? 123. 46.* seqq.
- effectus hujus domini quinam? 125.* 73. seqq.
- uxorem moderate castigare potest.* 1325. 4
- gaudet imperio in uxorem.* 1321. 1
- jure circa uxorem, directo in ejus vel corpus, vel personam, vel bona.* ibid. & seqq.
- pro desertore habetur, qui valens debitum conjugale sine justa causa demorat.* 947. 167
- uxorem ex errore ab alio cognitam ut & per vim compressam retinere debet.* 946. 151
- post longum tempus reversus an uxorem alii copulatam recipere tenetur? distinguitur.* 944. 129. seqq.
- Marmor ad gemmas non pertinet.* 10. 39
- Masculus & femina ubi diffar ratio sexus non apparet, pari jure fruuntur.* 883. 1. seqq.
- Masculorum conditio melior in negotiis, ubi præstantia sexum attenditur.* 884. 14. seqq.
- in numeribus.* ibid. 18
- quod uxoribus dignitatem tribuant.* ibid. 19
- in feudarum successione.* 885. 23
- in Fideicommissis familiae conservanda causa relicta.* ibid. 24
- in testimoniis dictione in certis casibus, quos vide.* ibid. 25. seqq.
- Masculusin sermo femininum continet.* 884. 8. seqq.
- in contractibus.* ibid. 9
- Testamentis.* ibid. 10
- interdictis.* ibid. 11
- 1612

RERUM PRÆCIPUARUM.

<i>sententiis statutis & Rescriptis.</i>	<i>Mauritius laudatur.</i>	826. 37
<i>ibid.</i>	<i>Medicus per imperitiam nocens L.</i>	
<i>odiosis & pœnalibus.</i>	<i>Aquila tenetur.</i>	764. 7
<i>Massariis quid?</i>	<i>Memoriæ infirmitas possessioni</i>	
<i>Materiæ pellucida aut semidiaphana</i>	<i>damnum non infert.</i>	17. 34
<i>an gemmis accensenda?</i>	<i>Menoehius laudatur.</i>	202. 6
<i>Matrimonium hodie non nisi adulterio</i>	<i>Meretrix quœnam?</i>	470. 178
<i>& malitiosa desertione rumpitur.</i>	<i>inlupanari existens advenerem cogi</i>	
<i>929. 21</i>	<i>non potest.</i>	28. 15. seqq. &
<i>Fratrûm & sororum.</i>		228. 192
<i>41</i>	<i>pro sure frustra intercedit.</i>	472
<i>cum defunctæ uxoris sorore.</i>		196. seqq.
<i>47. & 494. 48</i>	<i>Mercatores describuntur.</i>	988. 44
<i>cum sororis vel prædefunctæ uxoris</i>		seqq.
<i>sororis filia.</i>	<i>in positivum ignorare possunt.</i>	972
<i>498. 69. seqq.</i>	<i>interesse ex mora petunt.</i>	975
<i>primum in concursu duorum</i>	<i>in Republ. utilissimi.</i>	664. seqq.
<i>præfertur posteriori, quoties non-</i>		678. 34. seqq.
<i>dum rite & judicialiter dissolu-</i>	<i>aliquibus gentibus contempti fue-</i>	
<i>tum est.</i>	<i>runt.</i>	& 678. 28. seqq.
<i>929. 19. seqq.</i>	<i>sed minus recte.</i>	<i>ibid.</i> 34. seqq.
<i>an maritus ad id cogi possit? vid.</i>	<i>differunt ab usurariis.</i>	988. 47.
<i>Maritus.</i>		seqq.
<i>posterius annullatum non tribuit li-</i>	<i>artificibus.</i>	992. 96. seqq.
<i>centiam ad reversum thori fo-</i>	<i>Fortuna injuria bonis lapsi personis</i>	
<i>ciam propria autoritate redeun-</i>	<i>misarabilibus annumerandi.</i>	1803. 42
<i>di.</i>		975
<i>950. 195. seqq.</i>	<i>gaudent processu summario.</i>	973
<i>Secundo ita separato conjugii nuptiæ</i>	<i>minores læsi non restituntur.</i>	
<i>permittuntur.</i>	<i>Merces in nandinis vendendæ sint bo-</i>	
<i>ibid.</i>	<i>ni commatis.</i>	678. 24
<i>seqq.</i>	<i>falsæ publicantur.</i>	<i>ibid.</i> 25
<i>Posterius priore legitime dissoluto</i>	<i>Messen unde dicantur?</i>	673. 8. seqq.
<i>contractum, sustinetur.</i>	<i>Metalla in alieno agro invito domino</i>	
<i>200</i>	<i>querere licet.</i>	277. 120
<i>nisi prius ob præsumtam, sed à ma-</i>	<i>Milites in impune ignorant.</i>	887. 44
<i>rito purgatam malitiosam ex</i>	<i>Uuu uuu uu 2</i>	<i>Duci-</i>
<i>postfacto desertionem dissolvatur.</i>		
<i>964. 326. seqq.</i>		
<i>Matrimonii magnus favor.</i>		
<i>444. 60.</i>		
<i>seqq. & 445. 69. seqq.</i>		

I N D E X.

- Ducibus impune quando resistant?* 1378. 4. seqq.
- Voluntarii.* 1375. 1
- ad Militiam invitum civis cogi potest.* 269. 71
- Ministri Principum quando mandatum impune negligant?* 1348. 6
- Minor in integram restituitur.* 887
- res immobiles sine decreto alienatas vindicat.* 703. 8
- invitum Curatorem accipit.*
- Mitigatio pœnæ ob quas causas locum inveniat?* 443. 57. & 471. 185. seqq.
- Mobilia preciosa quatenus pro immobilibus habenda?* 47. 34. seqq.
- Moderamen inculpata tutela adversus principem exulat.* 1344. 3
- Monarchiæ absoluta vitia.* 1276. 3
- Monogamia bigamiæ preferenda.* 926. 1. seqq.
- Moratorix litera invitis licet creditoribus à principe dari possunt.* 298. 36
- Morgengabe quid?*
an rei alienæ ita sponsa data pretium mariti heredes debeant? *ibid.* 13. seqq.
- Moriturus an donare possit?* 718. 7. *in fin.*
- Mors omnia solvit.* 1237. 6
- non minorem facit fidem, quam corporale iuramentum,* 419. 49. seqq.
- conjugis unico teste probari potest.* 933. 54. seqq.
- accusati in crimine publico extinguit pœnam etiam pecuniariam.* 659. 22
- Moribundus quisnam?* 379. 67. seqq.
- Mulier vox soli homini propria.* 391. 13
- dicatur à mollitie.* *ibid.* 16. seqq.
- avaritia deditissima.* 193. 95. seqq.
- generaliter & specialiter accipitur* *ibid.* 18. seqq.
- contra juris ignorantiam ob solum sexum non restituitur.* 911. 27. seqq. & 913. 39. seqq.
- etiam in iis locis ubi in perpetua est cura.* 916. 68. seqq.
- curatorem habens non minori, sed majori equiparatur.* *ibid.* 70
- Mercatrix sine curatoris consensu contrahens valide obligatur.* 973
- SCro Vellejano & authentica Si qua: non utitur.* *ibid.*
- et alienum à marito constatum solvit.* *ibid.*
- Munera invitum quis suscipere cogitur.* 259. 8. seqq. & 264. 47
- Muros transcendentium pœna.* 709. 1
- Mutum in quo consistat.* 741. 1
- gemmas non respuit.* 49. 50
- Mutus an & quatenus referendus inter illos, qui legem non capiunt?* 1305. 10
- Mutschierung quid & unde dicatur?* 853. 40. seqq.
- Mylerus ab Ehrenbach laudatur.* 791. 3. seqq.
- Nau-

RERUM PRÆCIPUARUM.

N.
 Naufragorum bonæ nonnullibi in
 commissum cadunt. 16. 29
 quod non obtinet in Imperio Roma-
 no. ibid. 30
 spoliū jure Canonico excommuni-
 catione punitur. ibid.
 Navis ex alienis tabulis nondum
 preparatis facta acquiritur speci-
 ficanti. 709. 2
 Nautæ quando de recepto teneantur ?
 1006. 61
 Necessitas quadruplex ? 284. 163. seqq.
 in omnibus dispositionibus ac legibus
 excepta. ibid. 166. seqq. add. 299.
 37. seqq.
 imperium in exteros etiam conce-
 dit. 726. 176. seqq.
 privatis etiam dari jure in res alienas.
 300. 46. seqq.
 certis requisitis concurrentibus. 301.
 54. seqq.
 Negotiatio separata à filiis patre per-
 mittente exercita à patria potestate
 liberat. 673
 Nemesis justitia filia. 74. 2
 facinorum impiorum alitrix, bono-
 rum præmiatrix. ibid.
 Nescientia quid ? 895. 61
 Nobiles car mercaturam exercere
 prohibeantur. 679. 28. seqq.
 Nobilitas competit mulieribus non no-
 bilibus, si nobili nupsint. 885. 20
 Nonius Senator quare proscrip-
 tuus fuerit ? 61. 6
 Notarius ad instrumentum conferi-
 bendum invitus cogi potest. 287. 181
 suspectus solo juramento recusatur.

Nullum & inutile ex pari judican-
 tur. 930. 28
 Numeri decretorii quinam. 149. 36
 Numismata ad gemmas non perti-
 nent. 10. 42
 limitatur. 45. 23. seqq.
 Nunciatio novi operis quid officiat ?
 623. 7
 Nundinæ unde dicta ? 673. 4. seqq.
 unde ortæ ? 676. 1. seqq.
 variis accipiuntur. ibid. 1. seqq.
 dividuntur in solenniores. 674. 19.
 seqq.
 minus solennes. ibid.
 solenniores describuntur. ibid. 22
 exempla recensentur. ibid. 23. seqq.
 permittenda à superiore. 677. 13
 in Imperio Romano ab Imperatore,
 ibid. 12
 Rege Romanorum, nondum coro-
 nato, mortuo tamen Imperatore
 electo. ibid. 14
 civitatum vicinarum consensu acce-
 dente. ibid. 19. seqq.
 certo tutoque in loco celebranda.
 679. 41. seqq.
 nec in templis. ibid. 46. seqq.
 finis est utilitas societatis humanae.
 681. 1. seqq.
 Nundinarum effectus est in privile-
 gio ; quod mercatores non debeant
 arrestari. 682. 5. seqq.
 amittitur (1.) expressa renuncia-
 tione. 684. 30
 (2.) non usu voluntario. ibid. 31
 (3.) revocatione concedentis. 685.
 32
 Uuu utu uu 3 685-

INDEX.

cessat (I.) nandinis finitis, *ibid.* 33.
 seq.
 (2) in debito publico. *ibid.* 35
 (3) in delinquentibus, *ibid.* 36. seq.
 (4) in fugitivis. *ibid.* 38
**Nuptiæ secunda quando permittan-
 tur?** 938. 85. seqq.

O.

Obedientia societatis vinculum. 1266.
Obligatio erga Patriam. 1412. 4
Obstaculum est prohibitum. 861. 5
 in *Hollatia* observatur. *ibid.*
**Occidens filiam & adulterum in
 adulterio deprehensos punitur, et-
 iam si ad patris mandatum fecerit.**
 968. 8
**Officialis ad vendendum cogentis po-
 nna.** 277. 123
**Officium publica auctoritate exer-
 cens invitus cogi potest, ut operam
 suam petentibus impendat.** 286. 130.
 seqq.
**Operas suas rustici invitiam locare te-
 neantur?** 281. 149. seqq.
Subditorum. 1339. 15
**Ornamenta ex feudo præstanda an le-
 gari possint?** 46. 29. seqq.
Soluta cui cedant. 49. 45. seqq.
cum corporibus condi prohibentur.
 66. 31. seqq.
*divinis usibus dicata auferens quo-
 modo puniatur?*
**Osculum invita virgini rapiens inju-
 riarum tenetur.** 967. 6
extraordinarie punitur. *ibid.*
luxuriosum domini feudalis uxori

*etiam volenti fugens feudo priva-
 tur.* *ibid.*

P.

**PaCTum artificum: ne alter polituram
 ab altero inchoatam perficiat, susti-
 neri non debet.** 28. 19
Commissorium illicitum. 52. 66. sq.
licitum. 110. 35. seqq.
nudum producit actionem. 746. 5
*dotale per modum ultimæ volunta-
 tis inutum ab uno conjugum alte-
 ro invito revocari potest.* 308. 6
*contra publicam utilitatem nihil
 operatur.* 235. 207
Papinianus martyr. iustitia. 78. 9
**Parochiani quando Patrono impunes
 non obediunt?** 1392. 3. circa fin.
**Pater injuriam filio illatam remittere
 non potest.** 307. 1
an filii operas alteri cedere possit?
 303. 68
an liberos occidere possit? 1328. 7
an emancipatos castigare? 1332. 9
*inter naturales minus solemniter te-
 stari nequit.* 1327. 6
*rem simpliciter filio tradens donasse
 præsumitur.* 238. 230
*filio inter vivos emancipato pecu-
 tium non auferens donasse præsu-
 mitur.* 239. 234
*in castigatione verbali impune ex-
 cedere potest.* 1332. 9
limitatur. *ibid.*
*excedens in reali, ad liberos emanci-
 pandos invitus cogi potest.* *ibid.*
**Illustris an filiam delinquentem pu-
 nire possit?** 791. 1. seqq.
 In-

RERUM PRÆCIPUARUM.

- Insignes Jcti. negant: quia*
 (1.) *filium cum patre eminentia pari resplendet.* 792. 7. seqq.
 (2.) *ob legem sim. C. ub. Senat. vel Clariss.* 797. 63. seqq.
 (3.) *ob investituram simulancam.* 799. 78
 (4.) *quia leges Naturæ violari videntur a patre filium capitali pœna feriente.* *ibid.* 79. seqq.
 (5.) *ob exempla & regnorum jura specialia.* 300. 91. seqq.
rectius affirmatur: quia
 (1.) *filium illustri patre est inferior.* 804. 5. seqq.
 (2.) *ca regni est sanctitas, ut nemo in illo, cui Rex non sit. Rex. ibid.* 8. seqq.
 (3.) *Superioritas territorialis ad omnes in territorio deprehensos & delinquentes se extendit.* 805. 11. seqq.
 (4.) *id patri privato licet.* 808. 18. seqq.
 (5.) *hæc praxis exemplis non caret.* 809. 27. seqq.
Rationes in contrarium allatæ resistuntur. 820. 1. seqq.
Patriæ magis parentum, quam parentibus. 1411. 3
Patria Potestas adhuc viget, unde oriatur? 303. 68
quid operetur? 1327. 6
 1328. 7. seqq.
Patrini munus invitæ quis subire cogitur. 308. 12
Patronus nuptiis Libertæ consentiens; jus operarum eidem donasse præsumitur. 239. 34
Pecunia ad rescindendam aut fabricandam navim creditæ prælatione gaudet. 974.
Peritorum carentia justa est restitutionis in integrum causa. 914. 46
Perjurii pœna. 772. 10
Permissio plena vel minus plena. 1287. 6
Philosophia vera & simulata. 75. 3
Pietatis favore subitæ ad sabbathi celebrationem cogi possunt. 289. 198
Pignus. 741. 4.
in Pœnam defuncti, qui contra inhibitionem attentavit, an heredes declarari possint? 659. 21. seqq.
Pœnarum finis. 1238. 17. seqq.
Pœnitentia Ecclesiastica desponsatis concubitum anticipantibus in matrimonii favorem remittenda. 466. 138. seqq & 514. 148. seqq.
Politores quinam, & quomodo a sullenibus differant? 26. 2
Polygamia adulterio est gravior. 501. 90
quo jure prohibita? *ibid.* 91. seqq.
in Imperio Romano punitur gladio: *ibid.* 93. & 696. 1
etiam in judæis. 502. 98
limitat Brunnemannus. *ibid.* 96
pœna non remittitur ob conjugis prioris intercessionem. *ibid.* 97
nec ob atatem grandæ viorem. 696. 1
Superior tamen ob justam causam dispensare potest. 502. 98. seqq.
 Rom-

I N D E X.

- Pontifex Pater sanctissimus vocatur.** 532. 3. seqq.
sauquam suspectum iudex recusari potest. 534. 12. seqq.
- Possessor immobilium satisfacere non tenetur.** 750. 8. in fin.
Bona fidei fructus & naturales & industriales interim suos facit. 127. 94. seqq.
quosnam re evicta restituere teneatur? 129. 108. seqq.
differat ab usufructuario. 116. 117
- Possessionem continuans non attentat.** 631. 59. seqq.
- pro Possessore in dubio facienda interpretatio.** 349. 8
- Potestas paterna materna preferenda.** 140. 2
limitatur. *ibid.*
maritalis preferenda paterna. *ib.*
- Præcedentia inter Reges disputata.** 1056. 2
inter Imperii statum aliosque Magnates. 1057. 4. seqq.
- Præceptor discipulos immodice castigans L. Aquilia tenetur.** 764. 7
- Prælati Germania.** 1418. 9
- Prærogativa varie accipitur.** 106. 24. seqq.
Imperii Principibus competens describitur. 1066. 42
controversa à Solo Imperatore deciditur. 1069. 68. seqq.
exclusis Imperii Proceribus. 1070. 76. seqq.
- Præsentia Superioris an & quatenus cessare faciat potestatem inferioris** 1414. 6
- Præsumptio describitur.** 188. 43
est vel Hominis. *ibid.* 45
vel Juris. *ibid.* 44
Juris & de Jure. 189. 47. seqq.
in claris non occupatur. 217. 76
dedicti exclusiva fortior est delicti inclusiva. 423. 8
de præsentis in præteritum sapienda. 1002. 38
validior, quæ verisimilitudini convenientior. 858. 87
- Prætextu Christianismi bellam contra barbaros non suscipiendum.** 1397. 1
- Præventio in causis criminalibus cuiusnam iudici in concursu plurium tribuenda?** 1418. 8
- Præces à principe profectæ mandato æquipollent.** 1288. 7
- Prætiola uxori à marito data non præsumuntur donata.** 224. 120. seqq.
- Primus quis?** 341. 37
- Primogenitus quis?** 340. 32. seqq.
est talis ratione
utriusque parentis. 341. 44
solum patris. 342. 45
solum matris. *ibid.* 46
Totum ex utero prodeat necesse est. 342. 50. seqq.
- Primogenitura quid?** 339. 22
ubi obtineat? 831. 6. seqq.
quare introducta? 832. 19. seqq.
non caret iustitia & privilegiis. 838. 15. seqq.
vel naturæ alis vel Legitima. 839. 23. seqq.
si dubia. 833. 25. seqq.
quisnam preferendus? 848. 1. seqq.
Ardua

RERUM PRÆCIPUARUM.

- Ardua hujus questionis decisio.* 851.
30. seqq. & 861. 1
- Octo opiniones recensentur.* 848. 2
seqq.
- Prima prærogativam tribuit possi-
denti.* *ibid.* 2. seqq.
- Secunda utrumque admittit.* 850.
18. seqq.
- Tertia utrumque alternis vicibus
admittit.* 853. 39. seqq.
- Quarta neutrum admittit.* 854.
53. seqq.
- Quinta patris arbitrio relinquit.*
855. 66. seqq.
- Sexta robustiorem præfert.* 856. 79.
seqq.
- Septima pulchriorem admittit.* 858.
91. seqq.
- Octava sortem judicem eligit.* 859. 101.
seqq.
- Octava & ultima approbatur.* 861.
2. seqq.
- Rationes aliarum opinionum resol-
vuntur.* 872. 2. seqq.
- Princeps quid significet?* 1064. 63.
seqq.
- Legibus solutus.* 1297. 5
- alienum territorium ingressus an
fiat subditus?* 1399. 4
- quando ex auctorari possit?* 1353. 8
- Regnans fratres ac filios delinquen-
tes punire potest.* 776
- ut suspectus iudex recusari potest.*
543. 78. seqq.
- gaudet patria potestate.* 808. 22
- Privilegium Principis in aliorum in-
juriam tendere non debet.* 678. 2
- Doctorem in Rec. Imp. de A. 1500.
Tit. 22. S. 7. ad Theologie Do-
ctores non pertinet.* 1163. 75. seqq.
- Probatio. litæ virtus & pondus.* 980. 1.
seqq.
- quid?* 985. 10
- quotuplex?* *ibid.* 11. seqq.
- qualis?* 11031. 95. seqq.
- Obscura contra producentem inter-
pretatur.* *ibid.* 96
- Per libros mercatorum intra termi-
num probatorium, ut alia quaerit
peragenda.* 1029. 78. seqq.
- si per statuta libri mercatorum ple-
ne probent, hac sententiam vel
condemnatariam vel absolutio-
riam producit.* 1037. 4. seqq.
- Extra hunc casum effectus semiple-
na probationis in genere sortitur.*
1038. 9. seqq.
- locum facit Juramento Suppletoria.*
ibid. 10. seqq.
- quo præstito iudex secundum eam
pronunciare debet.* 1043. 70. seqq.
- cum alia semiplena probatione con-
jungi potest.* 1047. 118. seqq.
- Processus matrimonialis summarie
tractandus.* 445
- Procurator ordinarius invitus cogi
potest ad viduæ aut adulti litem cu-
randam.* 264. 46
- Prodigi accipiunt curatores.* 706. 4
- quatenus testamenta condant?* 723. 4
- Prohibitum in termino, prohibitum
est in via.* 323. 85
- non expresse, eo ipso in jure censetur
permisum & concessum.* 868. 47
- Xxx xxx xx
- Pro-

I N D E X.

- Prorogatio Jurisdictionis expressa hodie invalida.** 1416. 7
Pupillus an naturaliter obligetur. 53. 72. seqq.
Puteus publicus à civibus invitis restituendus. 276. 113. seqq.
R.
Raptor gladio punitus rota imponitur. 441. 37
Spilians illum, à quo prius depra-
datum erat suffigatur. *ibid.* 38
Rapina furto gravior est. 764. 6
Raptus pena capitalis ob raptæ intercessionem in relegationem potest converti. 461. 96. seqq. & 511. 159. seqq.
Rationes quid? 1071. 87
Reatus omnem exuit dignitatem. 776. & 821. 8
Refectio adium rainerarum dominum invitum obligat. 275. 106
Regni alienatio ob necessitatem licita est. 299. 40. seqq.
eius sanctitas. 804. 8
Religionis favore à communibus juris regulis receditur. 288. 193. seqq.
adversa subditi emigrare possunt. 302. 6. seqq.
Reliquia hominis non malefica in via aut alibi deprehensi ab infimi ordinis civibus humanda. 267. 63
Reorum proprium est fugere. 399. 80
Repressalia. 297
Res furtivæ in solemnioribus nundinis emta domino absque pretii restitutione restituenda. 686. 40. seqq.
quo tempore prescribantur. 717. 6
nullum cedunt occupanti. 13. 1
quot modis dicantur. *ibid.* 3
mobilium & immobilium prescriptio. 14. 1. seqq.
Restitutions obnoxia quot modis? 113. 74. seqq.
Rescriptum quodnam in concursu plurium preferendum. 1410. 8
Resignate unde dicatur? 326. 19
quot modis accipitur? *ibid.* 20. seqq.
Resignatio judicialis quid? 318. 45
actus contentiosæ jurisdictionis. 320. 36. seqq.
in rerum immobilium alienatione necessaria. 322. 78
natura & juris intellectu talium. 345. 125. seqq.
an fieri possit per Procuratorem? 324. 95. seqq.
quoruplex? 327. 127. seqq.
non est species Mancipationis. 328. 139
jure saxonico primitus ad inventa. *ibid.*
sit ab eo, qui res immobiles alienare potest. 332. 3. seqq.
in illos, qui dominium acquirere possunt. 344. 118. seqq.
quomodo? 346. 134. seqq. & 326. 118. seqq.
neglecta dominii translationem impedit. 347. 143. & 711. 6
contractu tenente. 348. 144. seqq.
quid de heredibus. *ibid.*
efficit ut (1) contractus habeatur pro judiciali. 352. 4. seqq.
(2) fa-

RERUM PRÆCIPUARUM.

- (2) *facit locum Processui Executi-
vo.* *ibid.* 9
- (3) *Dominium in accipientem va-
lide transfert.* *ibid.* 10. *seqq.*
- (4) *Prædium duobus vendito & tra-
dito illum præferri facit, qui præ-
via resignatione judiciali con-
sensu domini possessionem adeptus
est.* 355. 32. *seqq.*
- (5) *cessare facit Retractum linea-
rem.* 356. 43
- (6) *inducit præscriptionem.* *ibid.*
44. *seqq.*
- (7) *Eviçtionem excludit.* 360. 77.
seqq.
- (8) *concedit facultatem rem occu-
pandi.* *ibid.* 81
- Resistentia varias habet gradus &
modos.* 1289. 8. *in fin.*
- Respublica optima quam?* 1274. 1
Germanica. 1276. 3
- Restitutio in integrum est remedium
extraordinarium.* 913. 41
- Retorsio injuriam an locum habeat
adversus vasallum.* 1406. 10
an contra Patrem? 1332. 9
- Retractus consanguinitatis.* 753. 10
in gommis non obtinet. 54. 85. *seqq.*
- Reus quando eligere possit, coram quo
judice conveniri velit?* 1416. 7
*ad mortem condemnatus an testari
possit.* 724. 6
- Rex Romanorum jus nundinarum con-
cedere potest.* 677. 14. *vid. Nun-
dina.*
civis in Regno Rex est. 804. 8
- Robustior in dubio ultimus videtur
mortuus.* 857. 81
- Rosbachius notatur.* 422. 6
- Rusticorum operæ. vid. Opera.*
S.
- Sacerdotes quinam?* 74. 2
duplicis generis apud Romanos.
76. 4
- Sal gemmæ inter gemmas non refe-
rendum.* 10. 43
- Salarium.* 966. 1
- Salomon de Simejo juste supplicium
sumsit.* 23. 8
- Sata solo cedunt.* 710. 4
- Satanas cum laniis actum vene-
reum vere exercere potest.* 1193. 8.
seqq.
rationes dissidentiam adducuntur.
1198. 31. *seqq.*
- sed ex hoc coitu vera proles humana
nasci non potest.* 1211. 22. *seqq.*
dissidentes resulantur. 1227. 94.
seqq.
- Scaligerus mirus verborum fictor.* 80
- Sciens contra prohibitum faciens in
pœnam consentire videtur.* 23. 81
- Scientia juris quomodo contra eum,
pro quo militat juris ignorati præ-
sumtio, probanda?* 911. 22. *seqq.*
- Scontra quid?* 1014. 114
- Sculptores celebriores.* 26. 3
*gemmarum, quæ actione tenean-
tur?* 276. *seqq.*
- Scriptura privata pro scribente nihil
probat.* 1021. 4
- Seculares vestitu Clericorum uti non
debent.* 1163. 80. *seqq.*
- Sententia ex semiplena probatione
juramento corroborata, quando
Xxx xxx xx 2 tran-*

INDEX

- transcat in rem iudicatam?* 1043.
 72. seqq.
lata ex falso testimonia reperto errore corrumpit. 933. 51
ipso iure nulla non transcat in rem iudicatam. 963. 315
nec lata contra Matrimonium. 961.
 299. seq.
- Sequelæ sui cui competat?* 268. 69
Sequelæ quidnam præstet? 743. 3
Sequestrium quid? *ibid.*
Sequestratio uxoris & sponsæ quando facienda? 985. 339. seqq.
Servus quibus casibus domino impune inobediat? 1335. 12
de domini delictis interrogatus ea Magistratus detegere tenetur. 141. 3
Servitus alia modum conventum non amplifitanda. 713. 9
ab invito nonnunquam constitui debet. 277. 121. seq.
quod tempore præscribitur? 713. 10
Societas quomodo contrahatur & firmatur? 757. 2
Sodomia gladio vel igne punitur. 451.
 3. seq.
hæc pœna favore matrimonii neque contrahendi neque contracti mitigatur. *ibid.* 5
cum Judea non committitur. 482.
 11. seqq.
- Solitum fieri faciens culpa cavere videtur.* 33. 58
Solvens pro invito donasse præsumitur. 234. 204. & 303. 69
scienter indebitum donasse creditur. 235. 208. seqq.
- limitatur.* 236. 211. seqq.
Solutio particularis à creditore invito regulariter non admittenda. 304.
 75. seqq.
nec alterius quam quod debetur. *ibid.* 80. seqq.
totius debiti obligationem tollit. 760. 4
Sonsbecii Commentarius Feudaliclaudatur. 792. 18
Sors est ambiguarum iudex. 862. 8
Dei quædam sententia voluntatis & divina declaratio. *ibid.* 9. seqq.
in re momentosa & gravi, & ubi omne deficit consilium humanum licita. *ibid.* 6. seqq.
ab ipso Deo in causis perplexis ac dubiis populo Israelitico præstripta. 863. 14. seqq.
etiam in iure civili commendatur. *ibid.* 26. seqq.
est permissa, quatenus non expressè prohibita. 868. 50
in factis questionibus non obtinet. *ibid.* 51. seqq.
ab invito iudex non eligitur. 869.
 62
limitatur. *ibid.* 63
Stadtindex quinam? 706. 4
Stapulæ iure describitur. 278. 125.
 seqq.
- Status Imperii quatenus iure civili & cæteris legibus privatis & publicis derogare possint?* 1299. 10
 seqq.
sunt advocati honorum Ecclesiasticorum in suo territorio. 1392. 8
 Quare-

RERUM PRÆCIPUARUM.

quætem: Imperatori impune non obediunt? 1355. 10. seqq.	sed hoc gladio non punitur. 516. 9.
an inter se de Prærogativis licite certare possint? 1067. 44. seqq.	Voluntarium quomodo punitur: ejusque poena favore. matrimonii: mitigetur? 465. 132. & 513. 172. seqq.
à solo Imperatore Banni fulmine ferri nequeunt. 1103. 191. seqq.	Stuprata: stupratori nubere: detrectans dotem petere nequit. 513. 179. seqq.
Statuta à Superiore sunt confirmanda. 1296. 4.	nec juvenem se ducens. 514. 182.
an in Successionibus Principum observanda? distingo. 1297. 5.	Subditi an castigari possint? 1340. 16.
vestimenta: Superioris confirmatio: egrant? 1170. 14. seqq.	sunt vel mere privati: vel eminentiores. 1341. 11.
localis derogare non possunt privilegii in Rec. Imperii certo ordini: tributis. 1174. 24.	Singuli nonnunquam summo Magistratui impune non obediunt. 1342. 2. seqq.
libris: mercatorum plenam probandam efficaciam concedenti: an valent? 1024. 35. seqq.	vim eidem inferre nequeunt. 1344. 3. & 1353. 8.
an de omnibus indistincte summi exaudienda? 1027. 55. seqq.	eminentiores: quibus: casibus resistere valent? 1345. 4. seqq.
Collegiorum à magistratu ipsi invitis mutari possunt. 1410. 11.	Universi quando? 1350. 7. seqq.
de Statuti: vi & veritate: si diffusetur standum: juri: communi. 1411. 3.	quomodo? 1353. 8.
Scipulatio: hodiernum in usu. 764. 5.	Tyranno: quando: resistere possint? 1354. 9.
Standrecht: omni juri: refragetur. 362. 6.	magistratus subalterno: an licite resistere possint? 1363. 1. seqq.
Studiosi: an legum: academiarum: observantium: juramento recte promittant? 1307. 12. in fin.	judici: an? 1367. 4. seqq.
Stuprum violentum punitur gladio. 463. 110. seqq.	an superiorem in bello sequi, ipsique assistere teneantur? 1376. 2. seqq.
ad favorem matrimonii cum vi: stuprata: relegatione. 464. 117. seqq.	Militares, vel singuli: vel universi: an: & quando: resistere possint? 1380. 6. seqq.
& 512. 166. seqq.	addat. Inobedientia.
committitur etiam in meretricem. 464. 114.	Successio: Descendentium. 734. 4. & 831. 3.
	Ascendentium. 735. 5.
	Collateralium. 737. 6.
	XXX XXX XX 3. Con-

INDEX

- Conjugum.* 738. 7
Fisei. *ibid.* 3
Succinum inter gemmas non referendum. 10. 40
in littoribus Borussiae legi prohibentum. 22. 73
Summa magna arduis causis annumeranda. 1017. 144
Sumtus studiorum à patre filio in dubio donati praesumuntur. 205. 13
seqq.
idem ad honores erogati. 208. 32
& peregrinationum. 209
 34. *seqq.*
item obtinet in avo. 210. 39. *seqq.*
& matre. 215. 70. *seqq.*
limitatur quoad omnes. 216. 75. *seqq.*
Filio à patre invito suppeditandi. 271. 39. *seqq.*
quid si filius invito patre se Musis consecraverit? 272. 95. *seqq.*
Pro comparando Canonatu dati conferendi. 223. 115. *seqq.*
ab uxore marito ad dignitatem consequendam dati praesumuntur donati. 224. 127
Superioritas territorialis ad omnes in territorio commorantes se extendit. 305. 11. *seqq.*
Surdus an & quatenus lege non teneatur? 1305. 10
Suspectus varie dicitur. 225. 38. *seqq.*
Suspectissimus inter plures suspectos primum torquendus. 526. 45
Suspicio iudicem inhabilem reddens quamam? 560. 2. *seqq.*
quingue habet fontes. 561. 21. *seqq.*
 (1) est amor respiciens vel iudicis proprium, vel propinquorum commodam. 562. 23. *seqq.*
 (2) imicitia vera & praesumpta. 580. 225. *seqq.*
 (3) Cupiditas. 583. 275. *seqq.*
 (4) Timor s. metus alicujus potestatis. 584. 286. *seqq.*
 (5) Iudicis Imperitia. 585. 239. *seqq.*
Suspicionis Exceptio in scriptis opponenda. 591. 26. *seqq.*
ante omnes alias dilatorias. 589. 4. *seqq.*
exceptionem incompetentiae. 590. 12
nisi post L. C. demum supervenerit. *ibid.* 13. *seqq.* & 596. 66. *seqq.*
Probanda ut alia quaevis intra terminum probatorium. 194. 49
Summarie tractanda. *ibid.* 50
an solo juramento probetur? *ibid.* 52. *seqq.*
quid si à Procuratore omissa? 596. 70. *seqq.*
ejus cognitio una cum causa principali ad superiorem devolvitur. 601. 13. *seqq.*
sententia interim à suspectolata est ipso jure nulla. 605. 55. *seqq.*
Temere opposita actionem injuriarum producit. *ibid.* 62
Syndicus ad res Collegii defendendas invitus cogi potest. 237. 182
 I.
Tabernae Mercatorum ab onere milites hospitandi sunt immunes.

RERUM PRÆCIPUARUM.

- Taciti eadem cum expresso virtus.** 189. 57. seqq.
limitatur. 196. 130. seqq.
- Terminus probatorius est peremptorius.** 1030. 88. seqq.
- Testamentum quadruplex?** 727. 3
parentum inter liberos. 726. 1. & 1334. 11
- Judiciale firmum extra judiciali.** 722. 3
Ad pias causas 2. testes requirit. 729
Ab aliorum arbitrio non debet de- pendere. 728. 5
solis verbis coram tot testibus, quot ad ordinandum requiruntur, re- vocari potest. 729. 7
Repetitione ab actis sola non infir- matur. 730. 8
- Testator sibi habitus.** 723. 4. 725. 8
legitima ætatis. 724. 5
an heredis nomen propria manu scribere teneatur? 725. 9
- Testis assertionis suæ rationem redde- re debet.** 174. 64. seqq.
debet esse inculpata vita. 373. 31
versimilia non deponens fidem non meretur. 1009. 76
affirmans præsertur neganti. 424. 10
- Testimonii dictio quodammodo juris Publici est.** 269. 72. seqq.
invito injungi potest. *ibid.*
- Thesaurus cuicumque acquiratur?** 710. 5
- Thiel impossor.** 942. 117
- Transactio quandoque ab invicis incunda.** 283. 159 seqq.
- Tutoria quando emanent?** 631. 60
- Tutiora & benigniora in dubio præ- ferenda.** 85. 23. seqq.
- Tutor quando à tutela liberetur?** 263. 42. seqq.
hodie omnis confirmandus. 699. 10
non citis à iudice dari nequit. 698. 8
in plurimis locis non caret. 701. 3
singulis annis rationes reddere de- bet. 702. 4
sub se comprehendit curatorem. 705. 10
- Tutela à quibus recusari potest?** 707. 5. seqq.
- Tyrannus à vicinis Regibus an puniri possit?** 1397. 1
& quatenus ei resistere liceat? vid. Subditi.
 V.
- Vasa maritima gemmis non accensenda.** 10. 41
- Vasallus quando domino impune non pareat?** 1406. 10
quomodo se in concursu feudis domi- norum inter se ipsos gerere de- beat? 1410. 10
- Vestigial novum à solo Imperatore in- stitui nequit.** 1097. 158. seqq.
- Vendere quando invitus teneatur?** 278. 124. seqq.
- Verba valent sicut nummi.** 80
Intelligenda secundum communem loquendi usum. 84
Inaudita atque insolentia fugienda. 81
Noviter reperta non statim barbara habenda. 82. seqq.

INDEX RERUM PRÆCIPUARUM.

- maxime si ab interpretibus recepta.* 83
- Ad tempus, quo scripta aut pronuntiata, referenda.* 80
- Bersangenschaft quid?* 113. 90. seq.
- Verisimile, quodnam?* 1009. 30
- additum aliis verisimilibus facit plenam probationem.* 231. 175
- Vestis dignitati congruat.* 1161. 49
- diversa ratione*
- (1) *Sexus.* 1160. 38. seqq.
- (2) *Dignitati.* 1162. 69. seqq.
- (3) *Materia.* 1164. 90. seq.
- pretiosa mulieri à marito donata non præsumitur.* 224. 120. seqq.
- Vestiarium quid notet?* 1158. 11. seqq.
- Victi an victori, an legitimo Principi obedire debeant?* 1141. 4
- Vindicatio gemmæ: ex annullo alieno non procedit.* 43. 3
- Vir muliebri vestitu: uti prohiberi potest.* 1162. 64. seqq.
- Vitrum ad gemmas non referendum.* 8. 22
- nisi statuiratio id suadeat ibid.* 24
- dissentienti Alciato responderetur. ib.*
- Ulpiani encomia & officia.* 74. 1
- Usucapionis requisita.* 715. 4. seqq.
- interruptio.* 716. 5
- Ususfructus patri in bonis filii quamdiu & quatenus competat?* 721. 2.
- & 1333. 10*
- Utilitas publica alia Principalis, alia minus Principalis.* 294. 2
- utraque quid operetur? ibid.* 295. 3. seqq.
- Vulnera quoruplicia?* 377. 57. seqq.
- per se lethalia dantur.* 143
- lethalia an sint, unde & quomodo adjudicandum? ibid.* 5. vid. 1512.
- 2. & 166. 2. seqq.*
- Vulnerans quomodo puniatur?* 158. 5.
- & 142. 1. seqq.*
- Vulneratus in dubio ex vulnere mortuus præsumitur, si intra modicum tempus factis concesserit.* 152. 15. seqq.
- & 153. 23*
- Uxor quando marito corporis usuram denegare possit?* 1321. 1
- operas familiares ut & obsequium marito præstare tenetur.* 1322. 2
- limitatur.* ibid.
- Maritum migrantem, imo relegatum sequi debet.* 1323. 3
- limitatur.* ibid.
- Marito bona ipsius distracturo impune non parerit.* 1326. 5
- an castigantis marito resistere possit?* 1225. 4
- an maritum è carcere liberare?* 1411. 3
- an as à marito durante matrimonio contractum solvere teneatur.* 649. 10
- W.
- Wochen-Märkte.* 674. 21
- Z.
- Zachiz Pauli encomium.* 151. 2
- Zaum-Geld.* 54. 84
- Zenonis Imperatoris Dominatum & obitum notabilis.* 797. 63. seqq.
- Zuuntatores quinam?* 68. 9
- quomodo puniendi?* ibid. 10

FINIS.

Don't in words if you must finally.

7094

